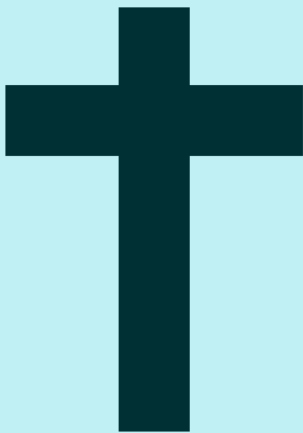

Bibeli Luayãtaalá

The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and
Nigeria

Bibeli Luayátaalá

The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9

Contents

Daalea	1
Baa	46
Levii buib	83
Naokea	109
Ikoya	144
Yozuee	178
Daaanao	199
Lutu	221
1 Samuēli	224
2 Samuēli	252
1 Kíaa	278
2 Kíaa	305
1 Lada	332
2 Lada	362
Ezala	394
Nεemii	403
Esitεε	416
Yobu	423
Sou	474
Yáasio	613
Láasoodε	656
Salomooε	668
Isaia	677
Zelemii	775
Wēnalε	857
Ezekieli	867
Danieli	918
Ozee	932
Yoeli	947
Amosi	954
Abadia	966
Yonasi	968
Mise	971
Nauū	981
Abaku	985
Sofoni	990
Age	995
Zakali	997
Malaki	1007
Matiee	1010
Maaku	1045
Luku	1066
Zaa	1102

Zinaᵛ yákeᵛ	1127
Lomadeᵛ	1159
1 Kolenideᵛ	1175
2 Kolenideᵛ	1189
Galatiᵛ	1198
Efesedeᵛ	1204
Filipideᵛ	1209
Kolsideᵛ	1213
1 Tesalonideᵛ	1217
2 Tesalonideᵛ	1220
1 Timotee	1222
2 Timotee	1227
Titu	1230
Filemᵛ	1232
Ebeluᵛ	1233
Zaaki	1245
1 Piεε	1249
2 Piεε	1254
1 Zaa	1257
2 Zaa	1262
3 Zaa	1263
Yuda	1264
Zia yá	1266

DAALEA Mɔizi lá sɛ́ia Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Bibeli lá sɛ́ia tɔ́n Daalea. A luabe ní dúniao kea yá'òwɛɛ, i to wà dɔ́ lá Lua gbɛ́nazínaɔ kè, lá duuna ní taasio gè dúnia guu, lá Lua í yáse ní gbɛ́nazínaɔ. Bee gbɛ́a lápi bui pɔ́ wí me Isailio bɔ́kí òbɔwɛɛ.

Lɛɛ 1-11. Kpelewa wá fɔ́ dúnia pɔ́ wá kú a guue bee gbá dɔ́i? Kpelewa gbɛ́nazína deí? Dé a de a ù dúnia guui? Bóyáí gbɛ́nazínaɔ Ì ù ní kɔ́i? Váipi ɛɛ kúá? Yágbɛ́aa beɔ́á wá gbádeɔ yáɛ ɔ́ Daalea lá lɛɛ 1-11 lé a bɔ́lekɛwɛɛ: Gɔ́ɛ ní nɔ́ɔ kea (1-2), an kɛ́akɔ́wa ní Luao (3), Abeli ní Káinio (4), Nɔ́ɛe yá ní idaa dúniala yáɔ (6-9), Babeli kpɛ́didiakɔ́a (11).

Lɛɛ 12-50 lé lá Lua gbɛ́nazína suabaayá zekále yá'òwɛɛ, lá à Isaili dezi káauɔ sɛ́i à ní sé a zɔ́blenɔ ù. Ablahaù tɔ́bò a luanaaika ní a misiileá Luao yáíe, ɔ́ aà yákeapi lé gbéɔ da zéwa e ní a gbáɔ (12.1-25.18). Bee gbɛ́a aà né Izaaki ní aà tóúna Yakɔ́bu pɔ́ wí me Ì Isailio ní a negɔ́ɛ gbɛ́ɔn kuepla pɔ́ de Isaili bui kueplaɔ dezi káauɔ ùo yá (25.19-35.29). Yosefuá Yakɔ́bu néɔ doe. Yakɔ́bu ní a néɔ ní a daeɔ taa Egipi búsuu yá musu, Yosefupi mé ní mide ù (37.1-50.26).

Daalea lá yá pɔ́ gbé káauɔ kèɔ bɔ́lekɛwɛɛ, azaiasa yá pɔ́ Lua kèɔ. Gíá sɛ́ia lápi Lua dúniaika bɔ́lekɛwɛɛ. Bee lé Lua zɔ́ke ɔ́wɛɛ. Aàpi mé kè. Lápi láakí Lua legbè à mè á gí àò laaidɔ a gbéɔwae. Za lápi daalea e a mideawa Lua mé mide ù. I to wà a dɔ́, í yákpalekɛ́nɔ à ní swágaga, í a gbéɔ da zéwa à dɔ́nle, í to an yá àò webɔa lá á yeiwa.

Wá ke kpelewa ní? Lua ye wà a náaike, wí lé pɔ́ a gbéɔ yási, wíɔ zíkɛ a yádileɔ ní a ikoyáɔwa. Lápi Isailio felekaayá zio dàu a síuwɛɛ, ké wà e dɔ́ lá an dezi káauɔ Lua náaike, wí Lua náaike màa gbá sɔ́.

Lua dúnia kea

¹ Asínizí Lua musu ní zíleɔ kè. ² Gu da pãɛ, a kekeao, gusia mé da ísía, ɔ́ Lua Nisína lé yáakpa ípia. ³ ɔ́ Lua mè: Gu pu!* ɔ́ gu pù. ⁴ A è gupuapi maa, ɔ́ a gupua kèaa ní gusiao. ⁵ A tɔ́kpà gupuae fáane, gusia sɔ́ gwáasína. Gu sí, gu dɔ́, a gɔ́ sɛ́ian we.

⁶ ɔ́ Lua mè: Báluma àò ku Ì zānguo, ké à ípio kékɔ́wa. ⁷ ɔ́ à báluma kè màa, à í pɔ́ kú báluma zíe kékɔ́wa ní í pɔ́ kú a musuo.† ⁸ ɔ́ à tɔ́kpà bálumapie luabe. Gu sí, gu dɔ́, a gɔ́ plaaden we.

⁹ ɔ́ Lua mè: Í pɔ́ kú zíle káaa gudou, gúgii bɔ́. ɔ́ à kè màa. ¹⁰ A tɔ́kpà gugiipie tɔ́le, ɔ́ à tɔ́kpà í pɔ́ káaa ísia. ɔ́ a è à kè maa. ¹¹ ɔ́ Lua mè: Láo bɔ́le tɔ́le ní sè wedeɔ ní lí nedeɔ, baade ní a buio. ɔ́ à kè màa, ¹² láɔ bɔ́le tɔ́le ní sè wedeɔ ní lí nedeɔ, baade ní a buio. ɔ́ Lua è à kè maa. ¹³ Gu sí, gu dɔ́, a gɔ́ àaɔden we.

¹⁴ ɔ́ Lua mè: Pɔ́gupunao aao ku musu, aao fáane kékɔ́wa ní gwáo, aao dikpɛɔ ní gɔ́ɔ ní wéɔ ɔ́loné. ¹⁵ Aao de pɔ́gupunao ù musu, ké aao dúnia pu. ɔ́ à kè màa. ¹⁶ A pɔ́gupuna zɔ́ɔ kè mèn pla, a pɔ́ pɔ́ gbáa Ì kible fáane, a pɔ́ pɔ́ buse Ì kible gwá.

* 1:3 2Kln 4.6 † 1:7 2Pic 3.5

A saanao kè lo. ¹⁷ A ní pɛɛɛ musu aao dúnia pu, ¹⁸ aao kible fáane ní gwáasínao, aao gupua kékɔwa ní gusiao. ɔ a è à kè maa. ¹⁹ Gu sí, gu dɔ, a gɔɔ síiɔden we.

²⁰ ɔ Lua mè: Pó wɛnideo í pa yɛyɛɔ, bāo ligua musu, aao vua bálumau. ²¹ ɔ à pó wɛnide pó kú íu yɛyɛɔ kè ní kpò gbɛnɛɔ ppii baade ní a buio. A bāo kè ppii lo baade ní a buio. ɔ a è à kè maa. ²² A báaadāngu à mè, aao ne'í, aaiò kó, kpɔɔ í ísia pa, bāo i kò tɔle. ²³ Gu sí, gu dɔ, a gɔɔ sooden we.

²⁴ ɔ Lua mè: Pó wɛnideo aao ku tɔle, pɔtuoo ní pɔtaa'onkuawao ní sɛanɔbɔɔ baade ní a buio. ɔ à kè maa. ²⁵ Lua sɛanɔbɔɔ kè baade ní a buio. A pɔtuoo kè baade ní a buio. A pɔtaa'onkuawao kè baade ní a buio.

²⁶ ɔ Lua mè: Wà gbɛnazinao ke wá taa ũ, aaiò dɛwáwa,† aaiò iko ví kpɔɔwa ní bāo ní pɔtuoo ní sɛanɔbɔɔ ní pɔtaa'onkuawao ppii. ²⁷ ɔ Lua gbɛnazinao kè azla taa ũ. Aà zla taa ɔ à ní ké a ũ. A ní ké gɔɛ ní nɔɔe. § ²⁸ A báaadāngu a òné: Aò ne'í, lo kó, í dúnia pa, lo gbáablewà. Aò iko ví kpɔɔwa ní bāo ní pó wɛnide pó í táa'o tɔlewao ppii. ²⁹ ɔ Lua mè: Ma pó wɛnade pó kú tɔlewao kpàwá á pɔblea ũ ppii ní lí nedeo ppii. ³⁰ Ma ble pó í bɔle tɔlewa kpà pó wɛnideɔwa ppii an ble ũe, nòbɔɔ ní bāo ní pɔtaa'onkuawao ppii. ɔ à kè maa. ³¹ Lua pó pó á kèò è ppii, à kè maa wásawasa. Gu sí, gu dɔ, a gɔɔ sooloden we.

2

¹ Maa Lua musu ní zléo kè ní ní pɔɔ ppii. ² E a gɔɔ soplade zí àò ká, zí pó àle kepi láa. A gɔɔ sopladepi zí ɔ à kámabò ní zí pó á kèò. * ³ ɔ à báaadà gɔɔ sopladepiu a díle a pó ũ, ké zlíbeezi à kámabò ní zí pó á kèò ppii yáí. †

Edeni lu

⁴ Musu ní zléo kea yán ke: Gɔɔ pó Dii Lua zlé ní musuo kè, ⁵ bua pɔe í bɔle tɔlewa yāao, baa sɛ, asa Dii Lua í to lou mào, mé gbɛe ku à tɔle zléo. ⁶ Sua mé í kpa dúniau, ɔ í m̀̀sepisi tɔlewa ppii.

⁷ Dii Lua gɔɛ ikàsa ní búsutio. Ké à ían wɛnide pè aà níu, ɔ gɔɛpi gò gbé béé ũ. † ⁸ Dii Lua lu kèke gukpe oi gu pó wí me Edeni, ɔ à gɔɛ pó á kèpi dāu we. ⁹ Dii Lua tò lí bui ppii bɔle tɔle. Lípiò keféũ, mé an be blea na. Lí wɛnide § ku lupi guo, mé lí pó í dɔa maa ní a váio iné kú we lo.

¹⁰ Swa ku Edeni, lo m̀̀sepisi lupiwa. Bɔa we à gɔnakè síiɔ. ¹¹ A séia tón Pisɔ, ɔme liaa Avila búsuí ppii. Vua ku búsupiu, ¹² mé vuapi keféũ. Zɔgo'ò kú we lo ní gbè beɛede pó wí me onisio. ¹³ Swapi gɔna plaade tón Giɔ, a liaa Kusi búsuí ppii. ¹⁴ A gɔna aaòde tón Tigilisi, a d̀̀ò tà Asili búsu gukpe oi. Swapi gɔna síiɔde tón Uflata.

¹⁵ Dii Lua gɔɛpi díle Edeni lupi guu, aao a zlé, io gwa. ¹⁶ ɔ à yādilé è à mè: Nyɔ fɔ ní lupi lí ppii be ble, ¹⁷ ama nísu lí pó í dɔa maa ní a váio iné be bleo, asa tó ní blé, n gaɛ.

¹⁸ Dii Lua mè: Gɔɛ kua ado maa. Má dɔnlede keè aà gbèdo ũe. ¹⁹ ɔ à búsu sè à nòbɔɔ kèò ppii ní bāo ppii, ɔ à m̀̀rɔnɔ gɔɛ kíi, ké à e lá a tókpané. Tó pó gɔɛpi kpà pó wɛnidepiɔne ppii gɔ ní tó ũ. ²⁰ Gɔɛpi tɔkpà pɔtuooɔne ppii ní bāo ní sɛanɔbɔɔ ppii, ama í dɔnlede e ní guu a gbèdo ũo. ²¹ ɔ Dii Lua tò gɔɛpi gè ní io. Ké àle í'o, ɔ à aà gbàtɛewa m̀̀endo b̀̀, ɔ à aà me t̄ata a gbɛu. ²² ɔ à gɔɛpi gbàtɛewa pó á b̀̀pi líle nɔe ũ, ɔ à gɛaànɔ aà kíi. ²³ ɔ gɔɛpi mè:

† 1:26 1Kln 11.7 § 1:27 Mat 19.4 * 2:2 Ebe 4.4 † 2:3 Bɔa 20.11 † 2:7 1Kln 15.45 § 2:9 Zia 2.7, 22.2, 14

Gbɛɛ bee sa,
 aà wá b̀ò ma wá guue,
 mé aà mɛ b̀ò ma mɛ guue.
 Wáli oè nɔɛ,
 ké wá aà b̀ò gɔɛ guu yáí.

²⁴ Ayāmeto gɔɛ í go a de ní a daowa, í na a nawa, ɔ aai gɔ lán sàwakula ní gbalaowa. * ²⁵ Gɔɛ ní a nao ku puizi an pla nípii, kási wí lí ní kũo.

3

Gbɛnazína kɛakɔwa ní Luao

¹ Mlɛ* mé kɔní ví de sɛanɔɔ pɔ Dii Lua kɔla pii, ɔ à nɔɛ là à m̀è: Lua m̀è ásu lupi líe be bleoɛa? ² Ǿ nɔɛ wè mlɛpiwa: Wá fɔ wá lupi libɛ ble, ³ ama lí pɔ kú lupi guo, Lua m̀è wásu wá a be bleo, wásu ɔkàwà seo, ké wásu gao yáí. ⁴ Ǿ mlɛ òè: A ga seo!† ⁵ Lua dɔ́ tó á blè, á wé a ké, í gɔ láawa, íɔ maa ní wáio dɔ́.

⁶ Ké nɔɛ è lípi be kefɛũ mé a blea aɔ na, a to gbé wé ké, ɔ à a be b̀ò a blè.‡ A kpá a záwa, ɔ a blè sɔ. § ⁷ An pla nípii an wé kè, ɔ aa dɔ́ sa ké wa ku puizi. Ǿ a goola lá nàmi aa nárizi.

⁸ Ké gɔɛ ní a nao Dii Lua kíi mà, ale bebe luu oosiele, ɔ aa ulèè lupi láu. ⁹ Ǿ Dii Lua lɛzù gɔɛzi à m̀è: N kú má ní? ¹⁰ A wèwà à m̀è: Ké ma n kíi mà, ɔ vía ma kũ, ké má kú puizi yáí, ɔ ma ulɛ. ¹¹ Ǿ Dii Lua aà là à m̀è: Déme òne ní kú puiziei? Lí pɔ ma gine n a be ble, ní blè yà? ¹² A wèwà à m̀è: Nɔɛ pɔ ní kpàa aɔ kumano mé lípi be kpàa, ɔ má blè. ¹³ Ǿ Dii Lua nɔɛ là à m̀è: Býyáí ní kèi màai? A wèwà à m̀è: Mlɛ mé ma sàsá, ɔ má blè. * ¹⁴ Ǿ Dii Lua ò mlɛɛ:
 Lá ní kè màa, níyɔ de láaiɔ u

de pɔtuɔɔ ní sɛanɔɔla pii,
 níyɔ táa'o n gbɛɛwae,
 luutɛ íɔ gɛ n léu e n wɛni léu.

¹⁵ Mpi ní nɔɛo, má íida á zānguo,
 n bui ní aà buio zānguo.

Aà bui a n mi wí,†
 mé níyɔ aà gbatoe kɛ'la.

¹⁶ Ǿ a ò nɔɛɛ:

Má n nɔsia taasi káfine,
 níɔ nɛ'í ní wáwáɔ.‡
 N zá ní alíɔ kumae,
 mé aɔ iko vímae.

¹⁷ Ǿ a ò gɔɛɛ:

Lá n n na yámà,
 n lí pɔ ma gine n a be ble blè,
 tɔɔɛ a gɔ láaiɔ u n yáí, §
 taasi guu ɔ níyɔli blɛ eu e n wɛni léu.

¹⁸ Bua pɔɔ ɔ níyɔli ble,

ali lɛɔ ní lá úadeɔ bɔlɛɛ.

¹⁹ Isimagakpaa guu ɔ níyɔli blebleu,*
 e n ɛa n gɛò tíu,

* 2:24 Mat 19.5, 1Kln 6.16, Efe 5.31 † 3:1 Zia 12.9, 20.2 † 3:4 Zaa 8.44 † 3:6 2Kln 11.3

§ 3:6 Lom 5.12-21 * 3:13 2Kln 11.3, 1Tim 2.14 † 3:15 Lom 16.20, Zia 12.17 † 3:16 1Tim 2.15

§ 3:17 Lom 8.20 * 3:19 2Tes 3.12

asa wekli ma n bou.

Bùsutin n ù,

mé rýs̄ ea ḡs̄ bùsutipi ùe.†

20 Adamu† tókpa a nae Eva,§ asa gbépii dazie. 21 Dii Lua báa ula kè Adamue ní a nao a dāné. 22 Ǿ à mè: Gbēnazína maa ní vāio d̄s̄ sa, à ḡs̄ lāwáwa. Wà giè aà lí wēnide be bo ble, ké asu àò ku ḡoǿpiiio yáí.* 23 Ǿ Dii Lua aà yà à aà b̄s̄ Edeni lupi guu. Ǿ Adamu ḡè t̄ole p̄s̄ Lua aà k̄èò z̄lk̄è. 24 Ké Dii Lua aà yà, 5 à malaika ḡás̄ladeò k̄ale Edeni lupi gukpe oi, aao lí wēnide zé d̄s̄a ní f̄enda p̄s̄ lé lias̄aiz̄s̄, a w̄t̄é lé t̄ek̄eo.

4

Kainu ní Abelio

1 Adamu a na Eva d̄s̄ n̄oe ù, 5 à n̄osi à Kainu* ì. Ǿ à mè: Ma ḡs̄e ì ní Dii gbāao. 2 Ǿ à aà d̄auna Abeli ì lb. Abeli k̄è s̄ad̄ana ù mé Kainu k̄è s̄èwana ù. 3 Ḡoǿewa Kainu m̄ò ní a buap̄s̄ò à Dii gb̄a. 4 Abeli s̄s̄ à m̄ò ní a s̄āne s̄éia mekp̄aao. Abeli yá k̄à Diigu, 5 à aà gba s̄i.† 5 Kainu s̄s̄, aà yá ì ka Diigu, 5 ì aà gba sio. Ǿ Kainu p̄s̄ p̄a maamaa, aà oa òòkp̄a. 6 Ǿ Dii ò Kainu: B̄yáí n p̄s̄ f̄èii? Ak̄ea n oa òòkp̄ai? 7 Tó n ze ní yāmaao, n oa aò weeao lé? Tó ní ze ní yāmaao s̄s̄o, duuna naalene n kp̄ele. N ní lé aà de, sema ò z̄iblew̄a.

8 Ǿ Kainu ò a d̄auna Abeli: Wà gé s̄eu. Ké aa k̄à we, 5 à f̄èle ní a d̄aunao à aà d̄e.† 9 Dii Kainu là à mè: Má n d̄auna Abeli kuui? A w̄ewa à mè: Má d̄s̄o. Ma d̄auna d̄s̄anan ma úa? 10 Ǿ Dii mè: B̄s̄ ní k̄èi? N d̄auna au lé lezumazi za t̄ole m̄à zeano.§ 11 Tiasa r̄ýs̄ ḡs̄ láaip̄s̄ ùe, ní z̄ak̄ù ní t̄ole p̄s̄ n d̄auna au mí n ǿz̄lo. 12 Tó n s̄ew̄a, t̄ole a k̄áflak̄eneo. Nȳs̄ò s̄òk̄lik̄pakpa nȳs̄ liaaliaa d̄únia guue. 13 Ǿ Kainu ò Dii: Iadamae bee gb̄aa demala, má f̄s̄o. 14 Nle ma ya t̄oleu la gb̄ae sa. Máo k̄eamae sa. Máo s̄òk̄lik̄pakpa, mío liaaliaa d̄únia guu, gb̄é p̄s̄ kp̄aatumano ì ma de. 15 Ǿ Dii òè: Maa no! Tó gb̄é n de, wa n p̄s̄ t̄os̄ine ḡēn s̄oplae. Ǿ Dii w̄ēs̄ae k̄è Kainuwa, ké gb̄é p̄s̄ kp̄aauaano su aà deo yáí. 16 Ǿ Kainu d̄azeu à k̄è Diiwa. A ḡè z̄s̄le N̄odi bùs̄uu Edeni gukpe oi.

17 Kainu w̄ule ní a n̄o, 5 à n̄osi à En̄oki ì. A gb̄ea Kainu w̄éle k̄ale, 5 à a népi t̄s̄ kp̄àè. 18 En̄oki Iladi ì, Iladi Meuyae ì, Meuyae Metusae ì, Metusae Lemeki ì. 19 Lemeki n̄s̄è m̄en pla, ado t̄on Ada, ado Zila. 20 Ada Yabali ì. Ǿme p̄od̄ana p̄s̄ aab̄ ku zw̄áak̄peuo dezi k̄áau ù. 21 Aà d̄auna t̄on Yubali. Ǿme m̄onlenao ní kul̄ep̄nao dezi k̄áau ù. 22 Zila s̄s̄, 5me Tubali Kainu ì. Sian aà ù. I p̄ópii pí ní m̄os̄io ní m̄ogot̄eo. Aà d̄ae t̄on Naama. 23 Lemeki ò a naone: Ada ní Zilao, à ma yāma, ma nao, à sw̄ákpa ma yáí. Gb̄ee ma k̄e'la, 5 ma aà d̄e, èwaasopi ma lee, 5 ma aà k̄aale. 24 Wa Kainu p̄s̄ t̄os̄iè ḡēn s̄oplae, ma Lemeki ma p̄s̄ s̄s̄, ḡēn b̄aaòkwi ní s̄oplae.*

† 3:19 Sou 90.3 ‡ 3:20 Bee mè gbēnazína. § 3:20 Bee mè wēni. * 3:22 Zia 22.14 * 4:1 Bee mè ma ne'í. † 4:4 Ebe 11.4 ‡ 4:8 Mat 23.35, 1Zaa 3.12, Yud 11 § 4:10 Ebe 12.24 * 4:24 Mat 18.22

²⁵ Adamu wùle ní a nɔo lɔ, ɔ à negɔɛ í. A tɔkpàè Seti, † asa à mè Lua a gba né pàle Abeli pɔ Kainu aà dè gɛɛ úe. ²⁶ Seti sɔ à negɔɛ í, ɔ à tɔkpàè Enɔsi. Za zĩbeezĩ ɔ wà nà Dii sisiawa.

5

Adamu buiɔ (1Lad 1.1-4)

¹ Adamu buiɔ yán ke: Gɔɔ pɔ Lua gbēnazĩnaɔ kè, à ní ké láawae. ² A gɔɛ kè ní nɔeɔ, ɔ à báaadàngu. A tɔkpàné Gbēnazĩna.

³ Adamu wè basoolokwide (130) guu ɔ à neɓí láawa a taa ú, ɔ à tɔkpàè Seti.

⁴ Seti ia gbēa à kè wè òaa síiɔ (800), à né pàleɔ í lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ. ⁵ Ké à kà wè òaa síiɔ ní basoolokwio (930), ɔ à gà.

⁶ Seti wè basoosode (105) guu ɔ à Enɔsi í. ⁷ A gbēa à kè wè òaa síiɔ ní soplao (807), à né pàleɔ í lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ. ⁸ Ké à kà wè òaa síiɔ ní basookwi ní plao (912), ɔ à gà.

⁹ Enɔsi wè basiiɔkwide (90) guu ɔ à Kena í. ¹⁰ A gbēa à kè wè òaa síiɔ ní gɛɔo (815), à né pàleɔ í lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ. ¹¹ Ké à kà wè òaa síiɔ ní basoosoo (905), ɔ à gà.

¹² Kena wè bàasɔkwide (70) guu ɔ à Maalalee í. ¹³ A gbēa à kè wè òaa síiɔ ní blao (840), à né pàleɔ í lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ. ¹⁴ Ké à kà wè òaa síiɔ ní basookwio (910), ɔ à gà.

¹⁵ Maalalee wè bàasɔode (65) guu ɔ à Yelēdi í. ¹⁶ A gbēa à kè wè òaa síiɔ ní baakwio (830), à né pàleɔ í lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ. ¹⁷ Ké à kà wè òaa síiɔ ní basoo sososai (895), ɔ à gà.

¹⁸ Yelēdi wè baswaaɔ ní plaode (162) guu ɔ à Enɔki í. ¹⁹ A gbēa à kè wè òaa síiɔ (800), à né pàleɔ í lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ. ²⁰ Ké à kà wè òaa síiɔ ní baswaaɔ ní plao (962), ɔ à gà.

²¹ Enɔki wè bàasɔode (65) guu ɔ à Metusela í. ²² A gbēa à tē Luazi e wè òaa do ní basoo (300), à né pàleɔ í lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ. ²³ Ké à kà wè òaa do ní baswaaɔsoo (365), ²⁴ à tē Luazi, ɔ wà kùawà, ké Lua aà sè* bòò dúniau yáí.

²⁵ Metusela wè òaa do kuɛ'aaɔsaide (187) guu ɔ à Lemeki í. ²⁶ A gbēa à kè wè òaa síiɔ, bao plasai mé kuo (782), à né pàleɔ í lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ. ²⁷ Ké à kà wè òaa síiɔ ní baswaaɔkwi dosai (969), ɔ à gà.

²⁸ Lemeki kè wè òaa doɛ, bao plasai mé kuo (182), ɔ à negɔɛ í. ²⁹ A tɔkpàè Nɔee† à mè: Gbɛɛ bee mé a wá nòse níniwɛɛ zĩ gbáa pɔ wále ke Dii leka tɔleɛ yáí yá musu. ³⁰ Nɔee ia gbēa Lemeki kè wè òaa àaɔ sosai (595), à né pàleɔ í lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ. ³¹ Ké à kà wè òaa àaɔ ní baswaaɔkwi ní soplao (777), ɔ à gà.

³² Nɔee wè òaa pla ní basoode (500) guu ɔ à Seú ní Haúo ní Yafetio í.

6

Gbēnazĩnaɔ ɔɔkpa

¹ Ké gbēnazĩnaɔ nà dasikùawa mé aale ligua, aale nenɔenaɔ i, ² ɔ Lua néɔ* è gbēnazĩn nenɔepio kefeú, ɔ aa ní sé ní pɔɛáwa. ³ ɔ Dii mè: Ma Nisĩna aɔ ku gbēnazĩnaɔ guu gɔɔpiio, asa aa sásá ní dàa yáíe. Wè basoolo mé gɔnɛ. ⁴ Gbɛ

† 4:25 Bee mè gɛɛ. * 5:24 Ebe 11.5, Yud 14 † 5:29 Bee mè nòseninia. * 6:2 Seti buiɔ (Daa 4.26).

gb̃aaɔ ku dúnia guu ɔɔ bee ní ɔɔɔ bee gb̃eao ɔ, ɔɔɔ pɔ Lua népio gb̃enazín n̄n̄n̄n̄ d̄ɔ̄ n̄n̄n̄ ũ, mé aa néɔ́ l̄r̄n̄. An népio mé neg̃ɔna pɔ aa tɔb̄ɔ za káauɔ ũ.

5 Ké Dii è gb̃enazínaɔ yáwáikè z̄ɔɔ dúniau, ɔɔɔpii yáb̄ēe láasoo ɔ aal̄ɔ ke ado, † 6 ɔ aà pɔ yà gb̃enazína pɔ á kè tɔɔe yá musu. Aà n̄ɔse òk̄pà, 7 ɔ à mè: Má gb̃enazína pɔ má kè waa tɔɔlewaɔ, gb̃enazínaɔ ní n̄b̄ɔɔ ní p̄taa'onkuawaɔ ní b̄aɔ, asa ma pɔ yà an kea yá musu. 8 ɔ Dii N̄ɔee w̄egwà.

N̄ɔeyá

9 N̄ɔee buiɔ yán ke: N̄ɔeeá gb̄emaɔ. Aà ɔɔɔ aapi mé t̄aae v̄l̄o, à t̄è Luazi. 10 N̄ɔee neg̃ɔe ɔ gb̄ɔn̄ aaɔ, Seŭ ní Haũo ní Yafetio. 11 Gb̄epii òk̄paa Luaɔ, váik̄ea ní gb̃aaɔ dúnia pà. 12 Ké Lua dúnia gwà, a è à òk̄pà, asa gb̄epii z̄é kolea s̄eɔ.

13 ɔ Lua ò N̄ɔee: Má è gb̄epii kà kaalea, asa an yáí váik̄ea ní gb̃aaɔ lí dúniaa. Má ní kaale s̄anu ní dúniaɔ. 14 Gó'íl̄ena ke ní lip̄eɔe, ní ke ní a kpeaɔ, ní kɔtaalewà a guu ní a kpeo. 15 Lá r̄ȳɔ gópi ken ke: A gb̃aa àò g̃às̄isuu àa do ní bas̄ooe, a yàasa g̃às̄isuu blakwi, a les̄í s̄ɔ g̃às̄isuu baakwi. 16 P̄ku gópia, ní gupua to a lé z̄anguo ní góo g̃às̄isuu do. Ní a lé ɔ a gb̄àt̄eɔ, ní gópi kpaale leɔ aaɔ didiak̄ɔ.

17 Mapi s̄ɔ má tó í da dúniaa, ké mà pɔ pɔ ían w̄enide kú ní guuɔ kaale pii. Pɔ pɔ kú dúnia guuɔ gaga pii. 18 N̄ beeo ma b̄aa aɔ kunn̄, ní ḡe gópi guu ní n̄ neg̃ɔe ní n̄ nao ní n̄ néɔ naɔ. 19 Ní pɔ w̄enide pii se ḡér̄n̄ m̄en plapla, ké aa e w̄aɔ ku. 20 B̄a buiɔ ní n̄b̄ɔ buiɔ ní p̄taa'onkuawa buiɔ pii aa m̄o n̄ k̄lí m̄en plapla, ké aa e w̄aɔ ku. 21 Ble pɔ w̄í ble pii s̄éle k̄aa á k̄s̄ua ũ, ápio ní p̄pio. 22 ɔ N̄ɔee kè màa, à yá pɔ Lua òe kè pii. ‡

7

I daa dúniaa

1 ɔ Dii ò N̄ɔee: Ḡe gó guu ní n̄ b̄edeɔ, asa má è n̄m̄e ní maameɔ tiadeɔ guu. 2 N̄b̄ɔ pɔ w̄í sa'òòɔ se ḡeɔ da ní sao soplapla, ní n̄b̄ɔ pɔ w̄íli sa'òòò se m̄en plapla da ní sao. 3 B̄a se ḡeɔ ɔ da ní sao soplapla, ké an bui e aao ku dúniau gupiiu. 4 Asa ɔɔɔ sopl̄a gb̄ea má tó lou ma tɔɔle e ɔɔɔ bla fáane ní gw̄aas̄inao, ké mà pɔ w̄enide pɔ má k̄eɔ waa tɔɔlewa pii.

5 N̄ɔee yá pɔ Dii òe kè pii. 6 ɔɔɔ pɔ í dà dúniaa, N̄ɔee w̄è àa aaɔe. 7 A ḡe gó'íl̄ena guu ní a néɔ ní a nao ní a néɔ naɔ, ké aa e ɔ ipi yáú. 8 ɔ n̄b̄ɔ pɔ w̄í sa'òòò ní n̄b̄ɔ pɔ w̄íli sa'òòò ní b̄aɔ ní p̄taa'onkuawaɔ 9 m̄ò N̄ɔee k̄lí gó guu m̄en plapla da ní sao lá Lua òèwa. 10 ɔɔɔ sopl̄a gb̄ea í z̄ɔpi dúnia lè. 11 N̄ɔee w̄è àa aaɔde, a m̄o plaade ɔɔɔ ḡeɔ ní plaode z̄í, ɔ ísi pɔ kú tɔɔle z̄ie nib̄naɔ p̄na pii, mé loup̄ɔɔ f̄í. 12 Lou mà e ɔɔɔ bla fáane ní gw̄aas̄inao.

13 Z̄ibeez̄í N̄ɔee ḡè gó guu ní a néɔ Seŭ ní Haũo ní Yafetio ní a nao ní a néɔ naɔ gb̄ɔn̄ aaɔ, * 14 ní s̄èan̄ɔɔɔ pii ní buiwa ní p̄tuooɔ pii ní buiwa ní p̄taa'onkuawaɔ pii ní buiwa ní pɔ vuaaɔ pii ní buiwa, b̄aɔ ní pɔ g̃às̄ladeɔ pii. 15 Pɔ pɔ í weɔ m̄ò N̄ɔee k̄lí gó guu bui ní buio m̄en plapla. 16 Pɔ w̄enideɔ bui pii ḡè da ní sao lá Lua díleèwa. ɔ Dii gb̄at̄ar̄le.

17 Lou mà e ɔɔɔ bla. Ké í lé k̄áfi, ɔ à gó s̄è f̄el̄eɔ tɔɔle. 18 I f̄el̄e à k̄áfi maamaa, à dà tɔɔle, ɔ gópi da ía. 19 I k̄áfi à dà tɔɔle n̄aai, à kù gb̄èst̄l̄ les̄í pɔ kú dúniauoɔa míɔ. 20 I f̄el̄e kù gb̄èst̄l̄piɔla e g̃às̄isuu ḡeɔ. 21 Pɔ w̄enide pɔ í t̄aa'o tɔɔlewaɔ gaga

† 6:5 Mat 24.37-39, 1Pie 3.20 ‡ 6:22 Ebe 11.7 * 7:13 2Pie 2.5

pii, bāo ní pɔtuoo ní sɛ̃anɔbɔɔ ní pɔtaa'onkuawao ní gbɛ̃nazinao pii. ²² Pɔ pɔ í wé mé a ku sɪsɪlao gaga pii. ²³ Pɔ wɛ̃nide pɔ kú sɪsɪlao mɪde pii. Gbɛ̃nazinao ní nɔbɔɔ ní pɔtaa'onkuawao ní bāo mɪde dúnia guu. Nɔee mé bò ado ní pɔ pɔ kuaàno gó guu.† ²⁴ Ǿ í daa dúniaa màa e gɔɔ basoplakwi.

8

I goa dúniaa

¹ Nɔee ní sɛ̃anɔbɔɔ ní pɔtuoo pɔ kuaàno gó guu pii yá d̀ Luagu. Ké à ílanapè tɔlewa, ɔ́ í ná baawa. ² Isi pɔ kú tɔle zɪe nibɔnao ní loupɔɔf̃sao tàta, ɔ́ lou kè. ³ Ipi lé ba busebuse, àle lao e gɔɔ basoplakwi. ⁴ Mɔ soplade gɔɔ g̃eo ní plaode zɪ, gópi d̃i gbɛ̃sɪsɪ pɔ wɪ me Alalatawa. ⁵ Ipi lé lao e mɔ kwideu. Mɔ kwidepi gɔɔ s̃eia zɪ gbɛ̃sɪsɪ misonao b̀.

⁶ Gɔɔ bla gb̃ea Nɔee gó f̃enenti pɔ á b̀ wè, ⁷ ɔ́ à gbagbaa gb̃ae. Ale vua, ɔ́ gé le, ɔ́ su la, e í gè bà tɔlewa. ⁸ A felena gb̃ae ɔ́, ké à e d̃ɔ́ tó í lào tɔlewa. ⁹ Ké felenapi í p̃k̃di eo, ɔ́ à èa sùwà gó guu, asa í daa dúniaa píie. Nɔee ɔ́b̀ a kù à gèd̀ gó guu. ¹⁰ A kámabò e gɔɔ soplá, ɔ́ à èa felena gb̃ae ɔ́. ¹¹ Felenapi èa sùwà oosi, à kùla kàso kpaa a lézɪ. Ǿ Nɔee d̃ɔ́ ké í lào tɔlewa. ¹² A kámabò gɔɔ soplá ɔ́, ɔ́ à èa felenapi gb̃ae, i ea sùwà ɔ́. ¹³ Nɔee wè ɔ́aa àãs ní m̀endoode, a mɔ s̃eia gɔɔ s̃eia zɪ, í bà tɔlewa, ɔ́ à gópi musu gò. Ké à gugwà, a è í làa tɔlewa. ¹⁴ A mɔ plaade gɔɔ baaso ní plaode zɪ tɔle giigaga.

¹⁵ Ǿ Lua ya'ò Nɔee à mè: ¹⁶ Bɔ gó guu ní n nao ní n neg̃ɔe ní n néo nao. ¹⁷ Pɔ wɛ̃nide pɔ kunnɔɔ bɔle pii, bāo ní nɔbɔɔ ní pɔtaa'onkuawao pii, aa f̃aaa tɔle, aaiɔ ne'i, aaiɔ káfi dúnia guu. ¹⁸ Ǿ Nɔee b̀ ní a néo ní a nao ní a néo nao. ¹⁹ Nɔbɔɔ pii ní pɔtaa'onkuawao pii ní bāo pii ní pɔ pɔ í t̃aa'o tɔlewao pii, aa b̀le gó guu bui ní buio.

²⁰ Ǿ Nɔee Dii gbagbakli b̀. A nɔbɔ́ ní bā pɔ wɪ sa'òo kù, ɔ́ à sa pɔ wɪ a pɔ káteu à t̃ékú oòwà. ²¹ Ké Dii a g̃mà, à kèè na, ɔ́ à láasookè à mè: Má ea láai zɪ tɔlewa gb̃ɛ̃nazina yáí ɔ́, asa gb̃ɛ̃nazina láasoo ɔ́ ṽai za à èwaasog̃ɔe. Má ea pɔ wɛ̃nide ɔ́ kaale lá má k̃ewa ɔ́. ²² E dúnia ge à kuò p̃t̃sa ní p̃k̃ekea, íana ní guw̃ao, buzie ní saeo, f̃aane ní gw̃aasinao, a kee a m̃ideo.

9

Lua bàa kua ní Nɔeeo

¹ Ǿ Lua báaadà Nɔee gu ní aà néo, a òné: Aɔ ne'i àò káfi, í dúnia pa.* ² Nɔbɔɔ ní bāo ní pɔtaa'onkuawao ní kpɔɔ pii aao á ṽia ṽi. Ma ní naé á ɔ́zɪe.† ³ Pɔ pɔ í t̃aa'o pii aao de á poblea ũ.† Ma ní kpáwá píie, lá ma ble pɔ í bɔle tɔlewao kpáwá yāawa.‡ ⁴ Ama ásuli nɔɔ pɔ wɪ a kòlokpao soo, asa a au mé a w̃eni ũ.* ⁵ Má á au pɔ de á w̃eni ũ t̃osié. Tó nɔɔ gb̃édè, ge tó gb̃é a gb̃édee dè, má aà au t̃osiè. Má t̃osi gb̃é pɔ a gb̃édee d̃ewa.† ⁶ Tó gb̃é gb̃édè, w̃ali ade de, asa ma gb̃ɛ̃nazina kè ma taa ũe.† ⁷ Aɔ ne'i àò káfi, í li dúniaa, ɔ́ k̃ó.

⁸ Lua ya'ò Nɔee ní aà néo ɔ́ à mè: ⁹ Ma bàa aɔ kúánɔ ní á buice, ¹⁰ ní pɔ wɛ̃nide pɔ kúánɔ aa b̀ gó guu pii, bāo ní pɔtuoo ní sɛ̃anɔbɔɔ ní pɔ pɔ kú tɔlewao pii. ¹¹ Ma bàa aɔ kúánɔe. Má pɔ wɛ̃nide ɔ́ m̃ide pii ní í daa dúniaao ɔ́. I a da dúniala à

† 7:23 2Pie 3.6 * 9:1 Daa 1.28 † 9:2 Zaa 3.7 ‡ 9:3 1Tim 4.3-4 § 9:3 Daa 1.29 * 9:4 Zln 15.20 † 9:5 Bɔa 20.13 ‡ 9:6 Daa 1.26

kaale bo. § 12 Ǿ Lua èa mè: Ma bàa aǾ kúánǾ ní pǾ wēnide pǾ kúánǾ e gǾǾpiiē. A seelan ke: 13 Má a nàali bǾ louwa ma bàa kua ní dúniaǾ seela ũ. 14 Tó má tò lou sisi mé nàali bǾwà, 15 lá ma bàa kúánǾ ní pǾ wēnide bui piiǾ, a yá ali dǾmaguē. Má tó í zǾǾkǾ à pǾ wēnide kaale pii bo. 16 Tó ma nàali è louwa, ma bàa kua ní pǾ wēnide bui piiǾ e gǾǾpii yá ali dǾmaguē. 17 Ǿ Lua ò NǾee: Ma bàa kua ní pǾ wēnide pǾ kú dúnia guu piiǾ seelan we.

NǾee néǾ

18 NǾee né pǾ aa bǾle gó guuǾ tǾn ke: Seũ, Haũ, Yafeti. Haũ mé Kanaa de'ia ũ. 19 NǾee néǾn we gbēǾn àaǾ. An buiǾ mé kpále dúnia guu pii.

20 NǾee séwanae, Ǿ à vēebu kē. 21 Ké à vēēmí à kǾ, Ǿ aǾ pǾǾ piliwà a kpéu. 22 Ké Kanaa de'ia Haũ ní mae puizi è, à bǾ ge ò Seũe ní Yafetio. 23 Ǿ Seũ ní Yafetio ulada sè wa kǾ ní gǾu ní pla, aa tǾa'ò ní kpeo, an ae doa gupalē oi ké aasu ní mae puizi eo yáí, aa gè ní mae puizi ùlèð. 24 Ké NǾee vēē wēwà à vù, a mà lá a né gbēzǾ kē, 25 Ǿ à mè:

Kanaa * a gǾ láaiǾǾ ũe,
Ǿme aǾ a gbéǾ zǾnkēsǾna ũ.

26 Ǿ à mè:

Wà Dii Seũ† Lua sáaukpa,
Kanaa buiǾ aǾǾ de Seũ buiǾ zǾǾ ũe.

27 Lua kǾfiakē Yafeti, †
Yafeti buiǾ bekpa ní Seũ buiǾ,

Kanaa buiǾ aǾǾ de Yafeti buiǾ zǾǾ ũe.

28 I daa dúniaa gbēa NǾee kē wē òaa do ní basoplakwio (350). 29 A kē wē òaa síiǾ ní basoplakwioe (950), Ǿ à gǾ.

10

NǾee buiǾ

(1Lad 1.5-23)

1 NǾee negǾeǾ Seũ ní HaũǾ ní Yafetio ní ní negǾe pǾ aa í daa dúniaa gbēaǾ yán ke: 2 Yafeti negǾeǾ tǾn ke: Gomee, MagǾgu, Mēde, Gelesi, Tubali, Meseke ní Tilasio. 3 Gomee negǾeǾ tǾn ke: Asenazi, Lifa, TǾgaama. 4 Gelesi negǾeǾ tǾn ke: Elisa, Taasisi, Sipi, Lodani. 5 BuiǾǾ mé ligua ísiageewa, aa kǾkpaalē búsu ní búsuǾ, bui ní buiǾ daeǾae, baade ní a buiyǾo.

6 Haũ negǾeǾ tǾn ke: Etiopi, Egipi, Libii, Kanaa. 7 Etiopi negǾeǾ tǾn ke: Saba, Avila, Sabata, Laama ní Sabatekao. Laama negǾeǾn Seba ní DedǾo ũ. 8 Niũlodiá Etiopi buiǾ b. Ǿme dúnia negǾn tǾde séia ũ. 9 A de Diie toensa ũ. A yáí tò wǾ me: Lán Niũlodi de toensa ũ Diiewa. 10 Babiloni búsu pǾ à kiblèwǾ káau mēewiaǾn Babeli ní Èlekio ní Akadio ní KalenǾo. 11 BǾa we à gè Asili búsuu, Ǿ à Niniva kǾle ní Leobotio ní Kalaa 12 ní Lesē pǾ kú Niniva zǾnguo ní Kala pǾ de mēewia zǾǾ ũo.

13 Egipi buiǾn ke: Ludi buiǾ, Anaũ buiǾ, Leaba buiǾ, Nafetu buiǾ, 14 Patusi buiǾ, Kasulu buiǾ, Keleti bui pǾ FilitēǾ bǾ ní guuǾ.

15 Kanaa negǾe séia SidǾ buiǾn ke: Iti buiǾ, 16 Yebusi buiǾ, AmǾle buiǾ, Giigasi buiǾ, 17 Ivi buiǾ, Aaka buiǾ, Sini buiǾ, 18 Aavadi buiǾ, Zemali buiǾ, Amata buiǾ. Kanaa buipiǾ ligua gbēzǾe, 19 an búsu zelen ke: BǾa za SidǾ gea Gelaa pǾ kú Gaza sae e SǾdǾũ ní GǾmǾǾo ní Ademao ní Zeboiũ pǾ kú Lasa saeo. 20 Haũ negǾeǾn we bui ní buiǾ, búsu ní búsuǾ daeǾae, baade ní a buiyǾo.

²¹ Yafeti dāuna Seū buikè lo. Ōme Ebelu buio dezi káau ũ. ²² Seū negḡeɔ tón ke: Elaũ, Asili, Aapasa, Ludi, Alaũ. ²³ Alaũ negḡeɔ tón ke: Uzu, Hulu, Getee, Meseeki. ²⁴ Aapasa mé Sela ĩ, ō Sela Ebelu ĩ. ²⁵ Ebelu negḡeɔ ĩ pla. Ado tón Pelegi,* asa aà gɔɔ ō wà kèkḡwa dúnia guu. Aà dāuna tón Yotá. ²⁶ Yotá negḡeɔ tón ke: Alemɔda, Sefi, Azemave, Yela, ²⁷ Adolaũ, Uzali, Dikala, ²⁸ Obali, Abimae, Seba, ²⁹ Ofii, Avila, Yobaba. Yotá negḡeɔn we pii. ³⁰ Bɔa Mesa gea Sefaa ní gbèsiſi pɔ kú gukpe oio mé ní būsuo ũ. ³¹ Seū negḡeɔn we pii bui ní buio, būsuo ní būsuo daedae, baade ní a buiyáo.

³² Nɔee negḡeɔ buion we daedae būsuo ní būsuo. An kái dúnia bui pii bɔu, aa lígua í daa dúniaa gbæa.

11

Babeli kpɛdidiakḡa

¹ Dúnia guu yāa pii bui mendoe, yá dou wí o. ² Lá gbéé lé sɔkɔikpakpa gukpe oi, ké aa kà Babiloni būsuo gusalalau, ō aa zḡe we. ³ Aa okḡe: Wà ge wà bilikibo, wí kpa maamaa. Biliki mé ní gbè ũ, kɔtaa mé ní símaa ũ. ⁴ Ō aa mè: Wà meeſia kálee wà kpɛdidiakḡa bo, a misona zḡ luabewa. Wà wázla tɔbo, ké wásu gḡ gbándodo dúnia guuo yái.

⁵ Ō Dii pila à meeſiapi gwà ní kpé lesi pɔ gbènazinao bɔo. ⁶ Ō à mè: Ampii an bui doue, yá dou aai o, ō yá pɔ aa bòn laa? Yá pɔ aa a láasookè, tiasa aa kee, pɔe a kpáné a guu lo. ⁷ Wà pila gé we wà ní yá yáalené, ké aasu kḡ yāma lo. ⁸ Ō Dii ní fáaa we gbándodo dúnia guu pii, ō aa ní meeſia kálee tò. ⁹ Ayāmeto wà tɔkpá wélepie Babeli,* asa wekii ō Dii tò dúnia bui pii yá bɔu. Za wekii à ní fáaa dúnia guu pii.

Seū ní Telao bui (1Lad 1.24-27)

¹⁰ Seū buio yán ke: Seū wè basode guu ō à Aapasa í í daa dúniaa gbæa wè pla. ¹¹ A gbæa à kè wè ðaa pla ní basoo, à né páleo ĩ lo gḡe ní nɔeɔ.

¹² Aapasa wè bla sɔsaide guu ō à Sela ĩ. ¹³ A gbæa à kè wè ðaa pla ní áaɔo, à né páleo ĩ lo gḡe ní nɔeɔ.

¹⁴ Sela wè baakwide guu ō à Ebelu ĩ. ¹⁵ A gbæa à kè wè ðaa pla ní áaɔo, à né páleo ĩ lo gḡe ní nɔeɔ.

¹⁶ Ebelu wè baakwi ní sfišode guu ō à Pelegi ĩ. ¹⁷ A gbæa à kè wè ðaa pla ní baakwio, à né páleo ĩ lo gḡe ní nɔeɔ.

¹⁸ Pelegi wè baakwide guu ō à Leu ĩ. ¹⁹ A gbæa à kè wè ðaa do ní kèkwio, à né páleo ĩ lo gḡe ní nɔeɔ.

²⁰ Leu wè baakwi ní plaode guu ō à Selugi ĩ. ²¹ A gbæa à kè wè ðaa do ní soplao, à né páleo ĩ lo gḡe ní nɔeɔ.

²² Selugi wè baakwide guu ō à Nakɔɔ ĩ. ²³ A gbæa à kè wè ðaa do, à né páleo ĩ lo gḡe ní nɔeɔ.

²⁴ Nakɔɔ wè baakwi dosaide guu ō à Tela ĩ. ²⁵ A gbæa à kè wè basoolo mēndosai, à né páleo ĩ lo gḡe ní nɔeɔ.

²⁶ Tela wè bàakwide guu ō à Ablau ní Nakɔɔo ní Halanao ĩ.

²⁷ Tela buio yán ke: Tela Ablau ní Nakɔɔo ní Halanao ĩ, ō Halana Lotu ĩ. ²⁸ Halana gá a mae Tela wáa Ulué, Babiloni būsuo, gu pɔ wà aà iu. ²⁹ Ablau ní

* **10:25** Bee mè kēaa. * **11:9** Bee mè yáale. Zia 16.19, 17.5, 18.2

Nakɔɔɔ nɔsɛ. Ablau na tɔn Salai, Nakɔɔ na sɔ ɔn Halana nɛ Milika u. Halanapi mɛ Isika i lo. ³⁰ Salaiá fliɛ, i nɛ'io.

³¹ ɔ Tela a nɛ Ablau ní a tɔuna Lotuo ní Ablau na Salaiɔ sɛ bɔlɛrɛnɔ Ulu, Babiloni bɔsuu, aale gé Kanaa bɔsuu. Ké aa kà Halana, aa zɔlɛ we. ³² Tela wɛ ɛaa do ní sɔoode guu ɔ à gà Halana.

12

Dii oa Ablauɛ aà bɔ a bɔsuu

¹ Dii ò Ablauɛ: Bɔ n bɔsuu n buiɔ guu n mae be, ní gé bɔsu pɔ má ɔlɔnɛ.*

² Má tó n bui dasikú.

Má báaadangu, mí n tɔbɔ,

n kí ɔ wáli ɛfaai eu.

³ Má báaada gbɛ pɔ aa samaa'oneɔgu,

mí gbɛ pɔ aa savái'oneɔ ká.

Dúnia bui pii a ɛfaai e n sabai.†

⁴ ɔ Ablau dazɛu lá Dii ɔɛwa. Lotu gɛaano. Aà wɛ basiiɔ sɔosaideu ɔ à bɔ Halana

⁵ ní a na Salaiɔ ní a vli nɛ Lotuo ní ní àizɛɛ pɔ aa vɔ ní gbɛ pɔ aa è Halanaɔ. Maa aa bɔ Halana aa dà Kanaa zɛu.

Ké aa kà we, ⁶ aa pà bɔsupia e aa kà Mɔle gbɛnɛli kí Sikɛu. Kanaa ku

bɔsupiu guu bee. ⁷ ɔ Dii bɔ mɔ Ablauwa à mè: Má bɔsue bee kpa n buiɔwae.‡

ɔ à Diipi gbagbakii kɛ we. ⁸ Ké à fɛle we, à mipɛ gbɛsisi pɔ kú Beteli gukpɛɔwa,

ɔ à bɔokpà we, Beteli ku be'ae oi, Ai ku gukpɛ oi. A Dii gbagbakii bɔ we lo, ɔ à

aà sisi. ⁹ ɔ à dazɛu lo, à mipɛ Negɛvɛwa.

¹⁰ Ké imina kà bɔsupiu, ɔ Ablau gɛ guɔplakei Egipi, asa iminapi kɛ zàiɛ. ¹¹ Ké

à kà kái ní Egipio, a ò a naɛ: Má dɔ nɔanan n u. ¹² Tó Egipio n e, aa mɛ ma nan

n u, aa ma dɛɛ, aai n tó. ¹³ Onɛ ma daen§ n u, ké wà e ma kú ɔplapla n yái. Lá

nyɔ ma misin we. ¹⁴ Ké aa kà Egipi, Egipio è nɔɛpi maa kɛ zài. ¹⁵ Ké Egipio kí

Falaɔɔ Iwaɔ aà è, aa aà maabòɛ, ɔ wà aà sɛ gèò Falaɔɔɛ a be. ¹⁶ ɔ à Ablau yaaekɛ

maamaa aà yái, à sãɔ kpàwà ní zuɔ ní zàa'inaɔ ní zɔgɔɛɔ ní zɔnɔɛɔ ní yiongoɔ. ¹⁷ ɔ

Dii gyá pásɔ kà Falaɔɔgu ní a bedɛɔ Ablau napi yái. ¹⁸ ɔ Falaɔɔ Ablau sisi a òɛ:

Bɔ yá ní kɛmɛɛ maaí? Bɔ yái ni oimɛɛ n naɛo ni? ¹⁹ Akeɛ n mè n daɛɛ, ɔ ma aà sɛ

nɔ úi? N nɔ ke! N n pɔ se taò. ²⁰ Falaɔɔ yá'ò a gbɛɔnɛ Ablau yá musu, ɔ aa gɛ zèè

ní a nao ní a àizɛɛɔ pii.

13

Ablau kɛakɔwa ní Lotuo

¹ ɔ Ablau bɔ Egipi à sù Negɛvɛ ní a nao ní a àizɛɛɔ pii ní Lotuo. ² Ablauá ɔdɛɛ,

a pɔtuɔɔ vɛ dasi ní ánuɔo ní vuao. ³ Bɔa Negɛvɛ à sɔkiiɔkpákpa e à gɛ kàò Beteli,

gu pɔ à bɔokpàu káau Beteli zánguo ní Aio, ⁴ gu pɔ à sa'okii bɔu yaa. ɔ à Dii sisi

we.

⁵ Lotu lo be ní Ablauo sãnu. A sãɔ ní zuɔ ní zwàakpɛɔ vɛ sɔ. ⁶ An pɔtuɔɔ dasi,

gupi sɛ i mó má mípiio. A yái aa fɔ wàɔ ku sãnu lo. ⁷ ɔ lekpaɛ gɛ Ablau pɔdãnaɔ

ní Lotu pɔdãnaɔ guu. Zibeezi sɔ Kanaa ní Pelizɔ ku bɔsupiu. ⁸ ɔ Ablau ò Lotue:

A maa lekpaɛ à kú wá zánguoo, ge ma pɔdãnaɔ ní n pɔdãnaɔ zánguoo, asa wá

dae douɛ. ⁹ Bɔsu gwa da n aɛ pii. Wá kɛaa. Tó n gɛ ɔzɛɛi, mí gé ɔplaii. Tó n gɛ

* **12:1** Zln 7.2-3, Ebe 11.8 † **12:3** Zln 3.25, Gal 3.8 ‡ **12:7** Daa 13.15, 15.18, 17.8, Zln 7.5, Gal 3.16

§ **12:13** Daa 20.2, 26.7

ɔplaaiɛ s̄s̄, mí ḡé ɔz̄eɛi. ¹⁰ Ké Lɔtu gugwà, a è Yuudē guzulɛ p̄ii m̄ɔs̄e v̄i maamaaɛ. E Dii àò ḡé Sɔdɔ̀u r̄i Gɔmɔ̀ɔ kaalei, guzulɛpi de lán Dii luwa, * lán Egipi b̄usuwa, e à ḡé p̄è Zoaawa. ¹¹ ɔ Lɔtu Yuudē guzulɛ s̄è p̄ii. Aa k̄èk̄ɔwa, ɔ Lɔtu dàz̄eu gukp̄e oi. ¹² Ablaū ḡò Kanaa b̄usuu, mé Lɔtu ku Yuudē guzulɛ w̄éleɔ z̄ānguo. A b̄ookp̄a Sɔdɔ̀u sae. ¹³ Sɔdɔ̀udeɔ s̄s̄ aa v̄aie, duunk̄en saɔn r̄i ũ Diiɛ.

¹⁴ Lɔtu taa gb̄ea Dii ò Ablaūe: Gu p̄ó r̄i z̄eu, w̄es̄e ñ ḡugb̄antoo r̄i ḡeɔmidɔ̀k̄io r̄i gukp̄e o ñ be'aeo gwa. ¹⁵ Tɔ̀le p̄ó r̄i èe p̄ii, má n gb̄ae, iɔ de mpi r̄i n buiɔ p̄ó ũ e ḡɔp̄ii. ¹⁶ Má tó n buiɔ dasik̄ú lán b̄usu'uf̄aawa. Tó gb̄e a f̄i b̄usu'uf̄a nao, a f̄i n buiɔ nao s̄s̄e. ¹⁷ F̄elɛ bebebebe b̄usupi guu, ní a gb̄aa r̄i a ȳaasao gwa, asa má n gb̄ae. ¹⁸ Ablaū f̄elɛ ḡé b̄ookp̄a Mamale gb̄n̄eli p̄ó kú Hebl̄ɔ k̄ii, ɔ à Dii gb̄agbaki b̄ò w̄e.

14

Ablaū Lɔtu suabaa

¹ Ziewa Babiloni b̄usu kí Amafeli r̄i Elasa a b̄usu kí Aliokio r̄i Elaũ b̄usu kí K̄ed̄laom̄eɔo r̄i Goiũ b̄usu kí Tidalio ² aale z̄ika r̄i Sɔdɔ̀u kí Belao r̄i Gɔmɔ̀ɔ kí Biisao r̄i Adema kí Sinabio r̄i Zeboiũ kí Sem̄eb̄eɔo r̄i Bela p̄ó w̄i m̄e tia Zoa k̄iao. ³ K̄ia gb̄eɔn s̄oɔpio k̄ò k̄aa p̄ii Sidiũ guzulɛu. ɔm̄e Isida Wiside ũ tia. ⁴ Aaĩɔ falub̄o K̄ed̄laom̄eɛɛ à k̄à w̄é k̄uepla. A w̄é k̄ue'aaɔde ɔ aa ḡi b̄oie. ⁵ A w̄é ḡeɔ m̄endosaide ɔ K̄ed̄laom̄eɛ r̄i k̄ia p̄ó k̄uaànɔɔ m̄ò. ɔ aa z̄ibl̄è Lefaiɔwa Asalo Kaanaĩu. Aa z̄ibl̄è Zuziɔwa Haũ. Aa z̄ibl̄è Emiɔwa Save Kiliataiũ. ⁶ Aa z̄ibl̄è Oliɔwa an gb̄es̄l̄s̄l̄ p̄ó w̄i m̄e Seiwa e à ḡé p̄è Elipalana guwaiwaiwa. ⁷ ɔ aa èa s̄ù Misipa nib̄ɔnai, ɔ w̄i m̄e tia Kad̄esi. Aa z̄ibl̄è Amaleki b̄usuwa p̄ii r̄i Am̄le bui p̄ó kú Asas̄ Tamaaɔwa b̄.

⁸ ɔ Sɔdɔ̀u k̄ia r̄i Gɔmɔ̀ɔ k̄iao r̄i Adema k̄iao r̄i Zeboiũ k̄iao r̄i Bela p̄ó w̄i m̄e tia Zoa k̄iao f̄elɛ ḡé z̄ikair̄n̄o Sidiũ guzulɛu. ⁹ Aale z̄ika r̄i Elaũ b̄usu k̄iao r̄i Goiũ b̄usu k̄iao r̄i Babiloni b̄usu k̄iao r̄i Elasa a b̄usu k̄iao. K̄ia gb̄eɔn s̄iĩɔpio lé z̄ika r̄i k̄ia gb̄eɔn s̄oɔɔ. ¹⁰ Sidiũ guzulɛ k̄ɔtaa ɛ v̄i dasi. Ké Sɔdɔ̀u k̄ia r̄i Gɔmɔ̀ɔ k̄iao lé baale, ɔ aa kw̄é a guu, ɔ an gb̄é k̄iniɔ baal̄è ḡé ḡusis̄ideu. ¹¹ Z̄iblen̄aɔ Sɔdɔ̀u r̄i Gɔmɔ̀ɔ àiz̄eɔo r̄i r̄i p̄obleaɔ s̄èl̄e p̄ii aa tàò. ¹² A m̄ò l̄è Ablaū v̄ii né Lɔtu ku Sɔdɔ̀u, ɔ aa aà k̄ù w̄à tàò r̄i aà àiz̄eɔo b̄.

¹³ ɔ gb̄é p̄ó pilimá ḡe ò Èbelu bui Ablaūe Mamale gb̄n̄eliɔ k̄ii. Mamale r̄i a dàunaɔ Èsik̄oli r̄i An̄eɔá Am̄le buiɔne, an lé dou r̄i Ablaūo. ¹⁴ Ké Ablaū mà w̄à a dae k̄ù w̄à tàò, ɔ à a be z̄iḡɔ s̄èl̄e gb̄eɔn òaa do r̄i basoolo plasaio (318), à p̄èl̄e k̄iap̄iɔzi, ɔ à r̄i lé D̄a. ¹⁵ ɔ à a gb̄é k̄paal̄è, ɔ aa s̄ir̄ngu gw̄aas̄ina. Aa z̄ibl̄em̄a aa p̄em̄a e Hoba, Damas̄i ḡugb̄antoo oi. ¹⁶ A èa s̄ù r̄i àiz̄eɔpio p̄ii r̄i a v̄ii né Lɔtu r̄i aà àiz̄eɔo. A s̄ù r̄i n̄ɔɔ r̄i gb̄ép̄al̄e b̄.

¹⁷ Ké Ablaū z̄ibl̄è K̄ed̄laom̄eɛwa r̄i k̄ia p̄ó k̄uaànɔɔ, àl̄e su, ɔ Sɔdɔ̀u kí b̄ò dàaaal̄e Save guzulɛ p̄ó w̄i m̄e tia K̄ia Guzulɛu. ¹⁸ ɔ Salema kí Mekiz̄ide* m̄ò r̄i p̄eɔo r̄i v̄eɔo. Aa piá Lua Musude gb̄agban̄ae. ¹⁹ ɔ à samaa'ò Ablaūe à mè:

Lua Musude musu r̄i z̄il̄e K̄ena báaada Ablaūgu.

²⁰ W̄à Lua Musude s̄aaukpa!

A n ib̄eɔo n̄ane n ɔz̄l̄.

ɔ Ablaū p̄ó p̄ó a èɔ kw̄ide kp̄awà p̄ii. ²¹ Sɔdɔ̀u k̄ia ò Ablaūe: Ma gb̄é k̄paa, níɔ àiz̄eɛ k̄ua n p̄ó ũ. ²² ɔ Ablaū òè: Má s̄i r̄i Dii Lua Musude musu r̄i z̄il̄e K̄enaɔ, ²³ má n p̄e s̄eɔ, baa kyale niba, ké r̄isu o níme r̄i tò ma k̄e ɔde ũo ȳái. ²⁴ Má

* 13:10 Daa 2.10 * 14:18 Sot̄ 110.4, Èbe 7.1-10

pɔe seo, sema pɔ pɔ ma gbɛɔ blɛ baasio. Ama Anɛɛ n̄ Esikɔlio n̄ Mamale pɔ aa gɛmanɔɔ, to aa n̄ baa sɛ.

15

Lua baa kua n̄ Ablau

¹ Bee gbɛa Dii yá'ò Ablauɛ wɛpungu'ea guu à mè: Ablau! Nsu to via n kũo.

Mámɛ má n sɛngbao ũ, n asea aɔ zɔɔ maamaaɛ.

² Ǿ Ablau mè: Dii Lua, bɔ n̄yɔ ma gbai? Má né v̄lo. Damasi gbɛ Eliezeɛ mé aɔ de ma bɛ túbiblena ũ. ³ Lá ni ma gba néo, ma bɛ z̄lkenapi mé aɔ de ma túbiblena ũ.

⁴ Ǿ Dii òè: Aàpi mé aɔ de n túbiblena ũo. Né pɔ a bɔ n̄ pleu mé aɔ de n túbiblena ũ. ⁵ Ǿ à b̄aànɔ baasi à mè: Musu gwa n̄ saanaɔ nao, tó n̄yɔ f̄s. Beewa ɔ n buio aao dasi.* ⁶ A Dii náaikè, ɔ Dii tò yá b̄aànɔ na a náai pɔ a kè yái.† ⁷ A òè ɔ: Mámɛmaa Dii, mámɛ ma n bɔ Ulu, Babiloni búsuu, kè mà búsuɛ bee kpama yái. ⁸ Ǿ Ablau mè: Dii Lua, kpelewa máɔ d̄s kè aɔ de ma pɔ ũi? ⁹ A wèwà à mè: Zununu wè àaɔ sɛ n̄ bleða wè àaɔo n̄ s̄asa wè àaɔo n̄ felent̄nao n̄ felenguuluo.

¹⁰ Ǿ à p̄ɔpiɔ sè pii à n̄ paapaa à n̄ goaa, ɔ à n̄ kále à n̄ aed̄d̄ɔk̄ɔwa, áma i b̄a paapaa. ¹¹ Ké yáamusuɔ m̄b̄ p̄ɛɛ n̄ɔpiɔwa, ɔ Ablau n̄ yá.

¹² Ké lat̄ɛ lé ḡɛ kpéu, izɔɔ dà Ablaua, ɔ gusia zɔɔ pɔ tò via aà kù kuaala. ¹³ Ǿ Dii òè: Nyɔ d̄s kè n̄ buio aao de nibɔɔ ũ búsu pɔ de n̄ pɔ ũo guu, aaiɔ zɔble we, wiɔ ladam̄a e wè àaa pla.‡ ¹⁴ Ama má yákpaleke n̄ bui pɔ aale zɔblenɛɔ, n buio aai bɔle n̄ àizeɛ zɔɔo.§ ¹⁵ Mpi s̄s n̄yɔɔ aafiaɛ e n̄ gɛ n̄ zikũò, ní gbasa ta n̄ dezio k̄i, wi n̄ v̄l. ¹⁶ N s̄ɔkpaɛɔ mé aa ea su la, asa Amɔleɔ duuna i pa yāao.

¹⁷ Ké lat̄ɛ ḡɛ kpéu, gu s̄i, ɔ Ablau è k̄ina pɔ lé s̄úelebɔ n̄ tévuaɔ* lé ḡɛ n̄ɔ pɔ á p̄aapaapiɔ z̄anguo. ¹⁸ Zibeez̄l Dii mè a b̄aa aɔ kú n̄ Ablau à mè: Má búsuɛ bee kpa n̄ buiwaɛ za Egipi zé swai e swa zɔɔ pɔ w̄l m̄ɛ Uflatai, ¹⁹ búsu pɔ Keniɔ kuu n̄ Kenaziɔ n̄ Kamoniɔ ²⁰ n̄ Itio n̄ Pelizio n̄ Lefaiɔ ²¹ n̄ Amɔleɔ n̄ Kanaaɔ n̄ Giigasio n̄ Yebusiɔ.

16

Hagaa n̄ a né Isimaɛlao

¹ Ablau na Salai i ne'io. A zɔnɔɛ v̄l Egipi gbɛ ũ, w̄l m̄ɛ Hagaa. ² Ǿ Salai ò Ablauɛ: Lá Dii ma ke f̄li ũɛ, w̄lɛ n̄ ma zɔnɔɛo. Má gí néɔ ei aà sabaia? Ǿ Ablau Salai yām̄a. ³ Ablau wè kwi kea Kanaa búsuu gbɛa ɔ Salai a zɔ Hagaa kpawà n̄ ũ. ⁴ Ablau w̄leaaɔn̄, ɔ à n̄ɔs̄i. Ké a è á n̄ɔsia, à d̄ɛ a diiwa. ⁵ Ǿ Salai ò Ablauɛ: T̄aaɛ pɔ wa k̄emɛɛ ḡɔ n̄ yá ũɛ. Ma a zɔ kpama. Ké a è á n̄ɔsia, ɔ ɔ d̄ɛa. Mpi n̄ mapio, Dii mé a yáḡɔḡwɛɛ. ⁶ Ǿ Ablau wèwà à mè: N zɔ ku n̄ pɔ ũɛ. Keɛ lá n̄ yeiwa. Ké Salai lad̄awà, ɔ à baalɛɛ.

⁷ Dii Malaika aà è nibɔna k̄i gb̄aa, nibɔnapi ku Sulu zé saɛɛ. ⁸ Ǿ à aà là à mè: Salai zɔnɔɛ Hagaa, n bɔ má ni? Nlɛ gé má ni? Ǿ a wèwà à mè: Mále baale ma dii Salaiɛɛ. ⁹ Ǿ Dii Malaika òè: Ea ta n̄ diipiwa, n̄ɔ misilɛɛ.

¹⁰ Má n̄ bui k̄áfi aao dasi, wa f̄s n̄ lé d̄sɔ.

¹¹ N n̄ɔsia, n̄yɔ ne'i ḡɛɛ ũ,

* 15:5 Lom 4.18, Ebc 11.12 † 15:6 Lom 4.3, Gal 3.6, Zaa 2.23 ‡ 15:13 Bɔa 1.1-14, Zin 7.6 § 15:14 Bɔa 12.40-41, Zin 7.7 * 15:17 Bɔa 3.2, 13.21, 19.18

ní tókpaè Isimaela,*
asa Dii n yámà n taasikεa guu.

¹² Aɔ de lán sèa zàa'lnawa,
a íbelese ní gbépiio,
gbépii i íbeleseaanɔ sɔ.

Aɔ ku kɔ yáí ní a gbépio gbēeoo.

¹³ ɔ Hagaa mē: Lakii ma wesi Lua pɔ í ma ele. ɔ à tókpa Dii pɔ yá'òεε Luapɔima'e. ¹⁴ Ayāmeto wà tókpa lɔɔpie Luabēεpoima'elɔɔ. A ku Kadesi ní Beledio zānguoe.

¹⁵ Hagaa negɔε í ní Ablau, ɔ Ablau tókpaè Isimaela.† ¹⁶ Goo pɔ Hagaa Isimaela í, Ablau wè basiiɔsɔo ní mēndooε.

17

Lua tɔzɔyá dílea Ablau

¹ Ké Ablau kà wè basɔo mēndosai, Dii bɔ mɔwà à mē: Mámema Lua Gbaapiide. Temazi, ní ku táaesai. ² Ma baakuanno aɔ gee, mí n bui káfiε maamaa. ³ Ablau wùle a gbεεu Lua ae, ɔ Lua òε: ⁴ Lá ma bàa kunnɔ, níyɔ gɔ bui dasiɔ dezi ú. ⁵ Wáli onε Ablau ɔo, sema Ablahaú,* asa má n ke buiɔ dezi ú.† ⁶ Má tó n bui dasikú, buiɔ ní kíaɔ bɔ n kfiε. ⁷ Ma bàa aɔ kunnɔ ní n buiɔ e gɔɔpiiε.‡ Má de n Lua ú ní n buiɔ n kpe. ⁸ Má Kanaa búsu pɔ ní kú a guu níɔ ú kpáma pii ní n buiɔ n kpe, ké aao ví gɔɔpii, mí de ní Lua ú.

⁹ Lua èa ò Ablahaúε: Mpi ní n buiɔ, àɔ ma baakuaánɔ yá kúa e á buiwa. ¹⁰ Mpi ní n buiɔ, yá pɔ mále díleε àɔ kúan ke: Sema á gɔε pii lí tɔzɔ. ¹¹ A tɔzɔ ma baakuaánɔ seela ú.§ ¹² Sema n bui negɔεo lí tɔzɔ an gɔɔ swaaɔde zí e an buiwa, né pɔ wà ní í n beo ní zɔ pɔ wà lù buipáleɔwao pii. ¹³ Wà aá í n ben nò, wà lù zɔ ún nò, sema aá tɔzɔ. Bee í de ma baakuaánɔ gɔɔpii seela ú á mewa. ¹⁴ Sema àli gyafɔɔde bɔ á guu, asa gbé pɔ i tɔzɔo i ma baakuaánɔ yādaoe.

¹⁵ ɔ Lua èa ò Ablahaúε: Nsuli o n naε Salai ɔo, níli oè sa Sala.* ¹⁶ Má báaadaaágu, mí tó aá ne'i gɔε ú, i gɔ buiɔ dazi ú. Búsu kíaɔ bɔ aá kfiε. ¹⁷ ɔ Ablahaú wùle a gbεεu Lua ae, à yáalɔ a ò a nòse guu: Gbé pɔ kà wè basɔo a ne'ie? Lá Sala kà wè basiiɔkwi, a ne'ie? ¹⁸ ɔ à èa ò Luaε: Sue! Nyɔ Isimaela gwa. ¹⁹ Lua mē: Slana guu n na Sala a ne'i gɔε ú, ní tókpaè Izaaki.† Ma bàa aɔ kuaánɔ ní aá buiɔ e gɔɔpiiε. ²⁰ Isimaela yá musu, ma n yámà. Má báaadaaágu, a ne'i, i káfi maamaa. A negɔεo i gbēɔn kuepla, mé aa gɔ kíaɔ ú, aá bui i dasikú. ²¹ N beeo ma baakuanno a gɔ Izaakiε. Zii maa'i ɔ Sala a aá i. ²² Ké Lua ya'ò Ablahaúε a láa, ɔ à gòáala à tà musu.

²³ ɔ Ablahaú a né Isimaela sè ní a be gɔε pɔ wà ní í a beo ní zɔ pɔ wà ní lúɔ pii, ɔ à tɔzɔné zibeézí gɔɔ lá Lua òεwa. ²⁴ Ablahaú kà wè basɔo mēndosai, ɔ à gbása tɔzɔ, ²⁵ aá né Isimaela sɔ wè kue'aaɔ. ²⁶ Zí dou zí ɔ Ablahaú tɔzɔ ní a né Isimaelao ²⁷ ní a be gɔε pɔ wà ní í aá beo ní zɔ pɔ wà ní lú buipáleɔwao pii. Aa tɔzɔ gɔɔ dou zíε.

* **16:11** Bee mē Lua í yāma. † **16:15** Gal 4.22 * **17:5** Bee mē buidaside. † **17:5** Lom 4.17
‡ **17:7** Luk 1.55 § **17:11** Zln 7.8, Lom 4.11 * **17:15** Bee mē kía nenε. † **17:19** Bee mē yaalɔ.

18

Malaikaḡ bḡ mḡa Ablahaḡwa

¹ Dii bḡ mḡ Ablahaḡwa Mamale gbḡneliḡ kḡi. Ablahaḡ zḡlea a zwāakpe kpeele faane. ² Ké à wezù, à gbḡon àaḡ è zea.* Ké à ní è màa, ḡ à fḡle a kpeele ní bao, à gè dàrḡle à wḡle a gbḡeu ³ à mè: Dii, ma wegwa, nísu gḡe mapi n zḡblenaao. ⁴ Má mḡé ní ío à gbá pípi, í kámabo lí gbáú la. ⁵ Lá a bḡle ní ma beo, má gḡe mḡé ní bleo yḡḡ à gbāa e, í gbasa dazeu. ḡ aa mè: Too, ke lá ní òwa. ⁶ ḡ à gè Sala kḡi kpéu à mè: Pḡeti dā zaa le àaḡ, pḡeke kpakpa. ⁷ ḡ à bàalè gè a zuḡ guu, à zunebḡḡ maa kḡ a kpà a zikenawa, ḡ zikenapi gḡe kḡke kpakpa. ⁸ ḡ Ablahaḡ vífāai ní v'ípuo ní zu pḡ wa kḡkḡepio sè gèḡ, a dilené. Gḡḡ pḡ aale pḡble, a kḡ ní sae azia lí gbáú we. ⁹ ḡ aa aà là aa mè: N na Sala kḡ má ní? A mè: A ku kpéu we. ¹⁰ ḡ Dii mè: Má ea mḡ n kḡi zii maa'i, n na Sala i ne'i gḡe ũ.† Sala kḡ kpeele aà kpe, àle ma. ¹¹ Ablahaḡ ní Salao aa zikḡ, Sala lé nḡeḡ pḡ ke bo. ḡ Sala yáalḡ a ò a sḡ guu: ¹² Ma zikḡ, mé Baa‡ zikḡ bḡ. Má pḡna yápi dḡ bḡe? ¹³ ḡ Dii Ablahaḡ là à mè: Akḡea Sala yáalḡi? A mè a gbḡé pḡ a zikḡ á fḡ ne'i bḡe? ¹⁴ Yāe líḡ z'í'umḡeḡ.§ Zii maa'i tó a gḡḡ kà, má mḡ n kḡi, Sala i gbasa ne'i gḡe ũ. ¹⁵ ḡ Sala lelekpà à mè i yáalḡo, asa vía aà kḡe. ḡ Dii mè: E'e, n yáalḡ se.

Ablahaḡ awakpaa Diiḡ Sḡḡḡ yá musu

¹⁶ Ké gbḡépiḡ fḡle, Ablahaḡ gḡe zeiné, ḡ aa Sḡḡḡ kḡi oi gwā. ¹⁷ ḡ Dii mè: Má yá pḡ má ye ke ule Ablahaḡeḡ. ¹⁸ Aà buiḡ aḡ zḡḡ mé aḡ gbāa ví. Bui pḡ kḡ tḡḡeḡ píi aa èfāai e aà sabaie. ¹⁹ Asa ma aà sè, ké aà o a néḡne ní a buiḡ a kpe aḡ ma yá kḡa, aai yāmaa zede ke, mí yá pḡ ma a legbèè keè. ²⁰ ḡ Dii èa mè: Yá pḡ wāle o Sḡḡḡ ní Gḡmḡḡo musu dasikḡ, an duuna zḡḡkḡ maamaae. ²¹ Má gé we sa mà gwa, tó yá pḡ aale ke vāi kà lá mále mawa. Tó aa de màa sḡo, míḡ dḡ. ²² Ké an gbḡon plaḡ dāzeu, aale gé Sḡḡḡpi, ḡ Dii gḡḡ ní Ablahaḡo we.

²³ ḡ Ablahaḡ sḡāaḡi à mè: Nyḡ gbḡeḡmaḡ waa sānu ní gbḡvāiḡ yā? ²⁴ Tó gbḡeḡmaḡ ku wḡlepi guu gbḡon blakwi, níyḡ ní waa yā? Nyḡ sḡuuke ní wḡlepio gbḡeḡmaḡ gbḡon blakwipiḡ yáio lé? ²⁵ Sḡuuke! Nsu ke màao, nísu gbḡeḡmaḡ dede sānu ní gbḡvāiḡ lá aa doḡwaeḡ. Sḡuuke! Nsu ke màao. N gbḡé pḡ ní de dḡnia búu yákpalekena ũ, níyḡ yāke a zḡwao lé? ²⁶ ḡ Dii mè: Tó ma gbḡeḡmaḡ è Sḡḡḡ gbḡon blakwi, má sḡuuke ní wḡlepio an yáí.

²⁷ ḡ Ablahaḡ èa ò bḡ: Ma gbḡé pḡ má de bùsuti ní túfuo ũ, gāafaakemḡe mā ea yā'one, Dii. ²⁸ Tó gbḡon sḡo kḡsā gbḡon blakwipi guu, gbḡon sḡoḡpiḡ yáí ḡ níyḡ wḡlepi kaaleia? ḡ Dii mè: Tó ma gbḡeḡmaḡ è gbḡon blasḡo, má wḡlepi kaaleo. ²⁹ ḡ Ablahaḡ gḡi lé yā'òè à mè: Tó gbḡeḡmaḡ kà bla sḡ be? ḡ Dii mè: Má yāe keo gbḡon blapiḡ yáí. ³⁰ ḡ à mè: Dii, n yá na! Nsu to n pḡ pao, má ye yā'o bḡ. Tó gbḡeḡmaḡ kà baakwi sḡ be? A wḡwà à mè: Tó ma gbḡeḡmaḡ è gbḡon baakwi, má yāe keo. ³¹ ḡ à mè: Gāafaakemḡe bḡ Dii, má yā'one. Tó gbḡeḡmaḡ kà gbḡon bao sḡ be? A wḡwà à mè: Má wḡlepi kaaleo gbḡon baopiḡ yáí. ³² ḡ à mè: Dii, nísu to n pḡ pao, yāe bee bāasio má yā'o bo. Tó gbḡeḡmaḡ kà kwi sḡ be? A wḡwà à mè: Má wḡlepi kaaleo gbḡon kwipiḡ yáí. ³³ Ké Dii yā'ò Ablahaḡe a làa, à gḡzeā, ḡ Ablahaḡ èa tà be.

* 18:2 Ebe 13.2 † 18:10 Lom 9.9 ‡ 18:12 1Pic 3.6 § 18:14 Luk 1.37

19

Sɔɔɔɔ n̄ Gɔmɔɔɔ kaalea

¹ Ké malaika gbɛɔn plapiɔ kà Sɔɔɔɔ oosi, Lɔtu z̄ɛlea Sɔɔɔɔ b̄ɛi b̄ɛɛ. Ké à n̄ é, à f̄ɛɛ gè d̄àr̄ɛ à k̄ɛɛn̄é, à w̄ɛɛ a gb̄ɛɛ ² à mè: Ma diiɔ, á yá na! A m̄ɔ ḡe pilai mapi á z̄ɔɔɔɔ be, í zu'o, í i la, zia k̄ɔɔ k̄áaukaau í dazeu. Aa mè: Aawo, wá í ḡáaɛ. ³ Lɔtu n̄aemá maamaaɛ, ɔ aa gb̄asa ḡè aà be ua aa p̄ɛɛ. A n̄ ȳaaek̄e maamaa, à k̄aa k̄en̄é, ɔ aa s̄ɔ.

⁴ E aaw w̄ɛɛ, Sɔɔɔɔɔɔ l̄ia Lɔtu kp̄éi. W̄ɛɛp̄i ḡɔɔ k̄áaa we m̄iɔm̄iɔɔ, èwaasɔɔ n̄ gb̄ɛz̄ɔɔ p̄ii. ⁵ Aa lez̄u Lɔtuzi aa mè: Gb̄é p̄ɔ p̄ɛɛ n̄ be oosiaɔ ku má ni? B̄ɛɛw̄ɛɛɛɛɛ n̄ wá d̄áakpa.* ⁶ Lɔtu b̄ò n̄ k̄ii kp̄ɛɛɛ, à gbatà n̄ kp̄ɛɔ ⁷ à mè: Gb̄éɔ, ásu ȳáw̄iɛɛ. ⁸ Má n̄en̄ɔn̄ɔ v̄i gb̄ɛɔn̄ pla aa ḡɔɔ d̄ɔɔ, má b̄ɛɛɛɛɛɛ. Lá á yei à k̄ɛɛɛɛ,† ama ásu ȳaɛ ke gb̄éɛ beɛɛɛɛ, asa aa p̄ɛɛ ma beɛ. ⁹ Aa òè: Gow̄ɛɛ we! ɔ aa mè l̄ɔ: Gb̄épiá b̄òm̄ɔɔ, ɔ a ye ke wá ȳákp̄alekena úa? Wá ȳáw̄iɛɛɛ d̄ɛɛɛɛ. ɔ aale n̄ɔɔɔɔɔɔ à n̄ gb̄áaɔ, aale m̄ɔ gba gbooi. ¹⁰ ɔ gb̄ɛɔn̄ plapiɔ ɔb̄ò Lɔtu k̄ú aa ḡèò kp̄éu, ɔ aa z̄ɛta. ¹¹ Aa tò gb̄é p̄ɔ k̄ú kp̄ɛɛɛɛ v̄ɛak̄u n̄ɛf̄ɛn̄en̄ gb̄ɛz̄ɔɔ p̄ii,‡ ɔ aale z̄ɛw̄ɛɛɛ e aa kp̄asa. ¹² Gb̄ɛɔn̄ plapiɔ ò Lɔtue: Dé n̄ n̄ v̄i la loi? Neḡɔɔ, n̄en̄ɔɔ, an ḡɔkp̄amaɔ n̄ gb̄é p̄ɔ d̄ɛ n̄ gb̄é ũ w̄ɛɛ guuɔ p̄ii. B̄ɛɛɛɛɛ, ¹³ asa wa m̄ɔ guɛ bee kaaleiɛ. Yá sa p̄ɔ w̄áɛ o w̄ɛɛp̄ideɔ musu yá ḡè Dii swáw̄, ɔ à wá z̄i w̄ɛɛp̄i kaalei. ¹⁴ Lɔtu b̄ò ḡe ò a n̄éɔ ḡɔkp̄amaɔn̄ à mè: A f̄ɛɛ wá b̄ɛɛ, asa Dii a w̄ɛɛɛ beepi kaale tiaɛ. ɔ aale e áɛ faaihoɛ.

¹⁵ Ké gu d̄ò malaikapiɔ n̄aɛ Lɔtuwa aa mè: F̄ɛɛ n̄ n̄ na n̄ n̄ n̄en̄ɔn̄a gb̄ɛɔn̄ plaɔɔ s̄ɛɛ b̄ɛɛɛɛɛ la, ké n̄su ga w̄ɛɛp̄i kaalea guuɔ yáí. ¹⁶ Ké Lɔtu lé bésebesenake, Dii aa w̄ɛnagwá,§ ɔ gb̄ɛɔn̄ plapiɔ aà k̄ú a ɔwa n̄ aà nao n̄ aà n̄en̄ɔɔ plaɔɔ, aa b̄ɛɛɛɛɛ w̄ɛnkp̄ɛ. ¹⁷ Ké aa b̄ɛɛɛɛɛ m̄aa, ɔ malaikapiɔ do ò Lɔtue: Bàale n̄ nzia misi. Nsu n̄ n̄ kpe gwao, n̄su z̄ɛ guzulepiu. Bàale m̄iɛ gb̄ɛs̄ɛs̄ɛɛw̄a, ké n̄su gao yáí. ¹⁸ ɔ a òn̄é: Aawo ma dii! N yá na! ¹⁹ N mapi n̄ z̄ɔɔɔɔɔ w̄ɛgwá, n̄ gb̄ɛk̄ek̄ɛm̄ɛɛ maamaa, n̄ ma misi. Ama má f̄ɔ bàale m̄a gb̄ɛs̄ɛs̄ɛɛp̄i k̄ii leo. E m̄aò ḡé k̄áí we, kaalepi a ma le m̄a gae. ²⁰ W̄ɛɛɛ gwa kee. Lá a k̄áí, má f̄ɔ bàale m̄a le, mé w̄ɛɛ n̄ɛnaɛ. To m̄a bàasi m̄a ta we, m̄iɔ aafia. A n̄ɛnaú nolo? ²¹ ɔ a òè: Ma n̄ gba z̄é l̄ɔ, má w̄ɛɛ p̄ɔ n̄ɛɛ opi kaaleo. ²² Bàale ta we kpakpa, asa má ȳaɛ ke ḡɛɛ, e n̄ ḡe n̄ kaò we. Ayám̄ɛto wá t̄ɔkp̄a w̄ɛɛp̄ie Zoaa.*

²³ Ké Lɔtu Zoaa l̄è, lat̄ɛ lé f̄ɛɛ, ²⁴ ɔ Dii tò t̄é n̄ lat̄ɛgb̄ɔ b̄ò musu à k̄a Sɔɔɔɔ n̄ Gɔmɔɔɔɔgu. ²⁵ A w̄ɛɛp̄i k̄áale n̄ n̄ gb̄éɔ n̄ guzulepiu n̄ líɔ n̄ s̄ɛɔ p̄ii.† ²⁶ Ké Lɔtu na a kp̄e gwá, ɔ à ḡè z̄ɛa wisi gb̄e ũ.‡

²⁷ Ké gu d̄ò, Ablahaú f̄ɛɛ k̄ɔɔk̄ɔɔ, à ḡè gu p̄ɔ á k̄úu ȳaa n̄ Diioipi. ²⁸ Ké à Sɔɔɔɔ n̄ Gɔmɔɔɔ k̄ii oi gwá n̄ guzulepiu p̄ii, a è telu lé f̄ɛɛ t̄ɔɔɔ lán mua teluwa. ²⁹ Beewa ké Lua guzule p̄ɔ Lɔtu kuu w̄ɛɛɛ k̄áale, Ablahaú yá d̄baàgu, ɔ à Lɔtu b̄ò w̄ɛɛ p̄ɔ á k̄áalepiu guu.

Lɔtu bui

³⁰ Ké Lɔtu b̄ò Zoaa, à ḡè z̄ɛɛ gus̄ɛs̄ɛɛɛ n̄ a n̄en̄ɔn̄a plaɔɔ, ké a kua Zoaa v̄ia v̄i yáí. ɔ à ḡè ku gb̄ɛ'eu n̄ a n̄en̄ɔn̄apiɔ. ³¹ ɔ Ȳɔ ò Bàae: Wá mae zik̄u, mé ḡɛɛ ku búsuu la à w̄ɛɛw̄ano lá w̄i k̄ewao. ³² M̄ɔ wá v̄ɛɛ k̄ákaɛ, w̄i w̄ɛɛaàn̄ ké wa

* 19:5 Yud 7 † 19:8 D̄ɔa 19.22-24 ‡ 19:11 2Kia 6.18 § 19:16 2Pic 2.7 * 19:22 Bee mè n̄ɛnaú. † 19:25 Mat 10.15, Luk 17.28-29, 2Pic 2.6 ‡ 19:26 Luk 17.32

e wàò wá bui kúà àà sabai. ³³ Gwáasína bee aa véè kákaè, 5 Y5 gè wùleaàno. Lotu i d5 gɔɔ pɔ à wùleaño ge gɔɔ pɔ à fèleo.

³⁴ Ké gu d5 Y5 ò Báa: Ma wule ní ma maeo gíá. Wá véè kákaè oosia lɔ, ní gé wùleaàno s5, ké wá e wàò wá bui kúà àà sabai. ³⁵ Gwáasína bee lɔ aa véè kákaè, 5 Báa gè wùleaàno. Lotu i d5 gɔɔ pɔ à wùleaño ge gɔɔ pɔ à fèleo. ³⁶ Maa Lotu nenɔe plaapiɔ kè aa nɔsíaàno. ³⁷ Y5 ne'í g5e ũ, 5 à tɔkpàè Mɔabu. § Aapi mé Mɔabu bui pɔ kú e gbáò dezi séía ũ. ³⁸ Báa ne'í g5e ũ s5, 5 à tɔkpàè Bēnami.* Aapi mé Amɔni bui pɔ kú e gbáò dezi séía ũ.

20

Ablahaū ní Abimeleki

¹ ɔ Ablahaū fèle we, à gè Negeve búsuu Kadesi ní Suluo zānguo. Ké à gè z5le Gelaa, ² à mè a na Salaá a dāe, 5 Gelaa kí Abimeleki gbé zí à àà sè suò. ³ ɔ Lua bò mò Abimelekiwa nana guu gwáasína a òè: Ny5 ga no pɔ ní sèpi yáí, asa nɔzāe. ⁴ A mɔ lè Abimeleki i wùleaàno yāao, 5 à mè: Dii, nýy5 bui pɔ aai yāe keoɔ dede yā? ⁵ Aapi mé òme e a dāe eo lé? Nɔepi s5 à mè a dāe. Ma yāké a zéwae, má táae vío. ⁶ ɔ Lua òè nanapi guu: Ao, má d5 ké n yāké a zéwae. Ayāmeto ma kpane ñ duunakeme, mi we n ɔkà nɔepiwao. ⁷ Tiasa, g5epi dee nɔ kpawà, asa anabie, i wabikene, ké ñ e ñ g5 ní aafiao. Tó ní àà nɔpi kpawà s5o, nýy5 d5 ké n gae, mpi ní n gbéɔ apii.

⁸ ɔ Abimeleki fèle kɔɔkɔ, à a gbéɔ sisi à yápi dau a siuné píi, 5 vía ní kú maamaa. ⁹ ɔ Abimeleki Ablahaū sisi a òè: Bó yá ní kèwēe máai? Bó yá ma zāwāne, 5 n gbasa ní tò ma g5 duunde ũ ní ma búsuoi? N yá pɔ de wá keo kème. ¹⁰ Bó láasoo ní kè n gbasa n yápi kèi? ¹¹ Ablahaū wèwà à mè: Mále e yāa gbēe Lua vía ví búsu e bee guuo, mé wasu ma de ma nɔ yáí. ¹² Bee gbēa nɔepiá ma dāe síana. Wá de doue, baade ní a dao, 5 à g5 ma nɔ ũ. ¹³ Ké Lua ma bɔ ma mae be yāa, mále bebebebe, 5 má ò ma nɔpie gu pɔ wa su geu píi, àà gbēkekeme, aali o a dāon ma ũ. ¹⁴ ɔ Abimeleki mò ní são ní zuo ní zɔg5eɔ ní zɔnɔe, a kpà Ablahaūwa, 5 à àà na s5aaè. ¹⁵ ɔ Abimeleki mè: Ma búsun ke, z5le gu pɔ ní yei. ¹⁶ ɔ à ò Salae: Ma ánu su owatè òaa sɔo kpà n dāowa awakpabɔ ũ, ké gbé pɔ kunnɔ píi, aai d5 ké ní tàaeko. ¹⁷ ɔ Ablahaū wabikè Luawa, 5 Lua Abimeleki gbàgbá ní àà nao ní àà nɔ pɔ i mēsédileneo, ké aa e ne'í, ¹⁸ asa Dii tò Abimeleki be nɔeɔ fiikùe Ablahaū napi yá musu.

21

Izaaki ia

¹ Dii èfaaikè Salae lá a òwa, a kèè lá à a legbèwa. ² ɔ à nɔsì à ne'í ní Ablahaūo g5e ũ a zikū guu gɔɔ pɔ Lua díleewa.* ³ Ablahaū tɔkpà népie Izaaki. ⁴ A t5z5è a gɔɔ swaa5de zí lá Lua díleewa.† ⁵ A kà wè basɔo a népi igɔɔ. ⁶ ɔ Sala mè: Lua yaalɔyá kème, mé gbé pɔ má píi a yáalmanɔ. ⁷ A ò lɔ: Wa we o Ablahaūe yāa má g5 neade ue? Kási ma neg5e íaàno àà zikū guu.

⁸ Népi gbaakù à kè y5wa, 5 Ablahaū àà kēa y5wa dikpekè. ⁹ Sala è né pɔ Egipi nɔe Hagaa í ní Ablahaūo lɔ Izaaki yáalɔe, ¹⁰ 5 a ò Ablahaūe: Zɔpi ya ní a néo, asa zɔ né a e túbible ní ma né Izaakioo.† ¹¹ Yápi Ablahaū pɔ yá maamaa, asa àà

§ 19:37 Bee mè ma mae né. * 19:38 Bee mè ma dae né. * 21:2 Ebe 11.11 † 21:4 Daa 17.12,

Zln 7.8 † 21:10 Gal 4.29-30

née, ¹² 5 Lua òè: Nsu to n pɔ ya n né n n zɔɔɔɔpio yá musuo. Yá pɔ Sala lé one pii ma, asa Izaaki buiɔ 5 wali oné n buiɔ. ¹³ Má tó zɔ népi buike sɔ, asa n née. ¹⁴ ɔ Ablahaū fɛle kɔɔkɔ, à blɛ sè n ituuo, a kpá Hagaawa. A dīè, 5 à aà né kpàwà lɔ. A aà gbàe, 5 à gè lé liaaliaa Beeseba guwaiwaiu. ¹⁵ Ké i làamà, à èwaasonapi tò lí gbáu, ¹⁶ 5 à gè zòlè aε kazu lélea zà léu, asa à mè á ye à a né gaa eo. Ké à gè zòlè káaa màa, 5 à nà ɔɔɔwa.

¹⁷ Lua èwaasonapi ɔɔɔ mà, 5 Lua Malaika lezù Hagaazi za musu à mè: Bóme n lei Hagaa? Nsu víakeo, asa Lua népi ɔɔɔ mà gu pɔ a kuu. ¹⁸ Fɛle n n népi se n aà kú a ɔwa, asa má tó aà gɔ bui zɔɔ ũe. ¹⁹ Lua nɔɔpi wé kèè, 5 à lɔ è. A gè itò tùu pai, 5 à mɔ kpá a népiwa, a mí.

²⁰ Lua kú n népio e à gè zɔɔkù. Iɔ ku guwaiwaiu, 5 à gɔ toena ũ. ²¹ Gɔɔ pɔ a ku Palana guwaiwaiu 5 aà da Egipi bùsu nɔ sèè.

Ablahaū n Abimelekiò ledoukɛ

²² Gɔɔ bee Abimeleki n a zlgɔɔ gbɛzɔɔ Pikɔlio gè Ablahaū kíi aa òè: Lua kunnɔ yá pɔ nle ke guu pii. ²³ Legbɛmɛe la gɔɔ n me n sɔ n Luao, ké nýɔ bɔ ma kpeo ge ma néo ge ma buiɔ. Lá ma gbɛkɛkɛne, kemɛe màa n bùsu pɔ n kú a guu gbɛɔ. ²⁴ ɔ Ablahaū òè: Má legbɛne. ²⁵ ɔ Ablahaū lɔ pɔ Abimeleki zikenaɔ siwa yá sèle siuè. ²⁶ Abimeleki mè: Má gbé pɔ aa yá bee kèo dɔo, ni omɛe yáao, ma maàn gbá. ²⁷ ɔ Ablahaū sáɔ n zuo kú a kpá Abimelekiwa, 5 aa ledoukè n kɔo. ²⁸ ɔ Ablahaū sánunu mèn soplaɔ bɔ kálè nɔdo. ²⁹ Abimeleki aà là à mè: Sá mèn sopla pɔ n n kálè nɔoapio yá de kpelewa ni? ³⁰ ɔ a wèwà à mè: Sá mèn soplapio si seela ũ ké máme ma lɔɔpi yò. ³¹ Ayámɛto wá tɔkpá gupie Beeseba, * asa wekli 5 aa legbɛukɔe. ³² Màa 5 aa ledoukè Beeseba, 5 Abimeleki n a zlgɔɔ gbɛzɔɔ Pikɔlio èa tà Filitɛɔ bùsuu. ³³ Ablahaū baali bà Beeseba, 5 à Dii Lua Gɔɔpiide sisi we. ³⁴ ɔ à gɔɔplakè Filitɛ bùsupiu.

22

Ablahaū Izaaki kpa sa'obɔ u

¹ Bee gbea Lua Ablahaū lè a gwà. A òè: Ablahaū! ɔ a wèwà à mè: Má ké! ² ɔ Lua òè: N n né mɛndonon yenzide* Izaaki se n gɛɔ Mɔlia† bùsuu, ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú oò gbɛsɔsɔ pɔ má onewa. ³ Ké à fɛle kɔɔkɔ, à káoyè a zaa'inae, 5 à a zikena gbɛɔn plao sè n a né Izaakipio. A sa'oyaa paa, 5 à dàzeu, àle gé gu pɔ Lua òeu. ⁴ A gɔɔ áaɔde ziké à wezù, à gupi è káaa. ⁵ ɔ a ò a zikenaɔpɔne: A gɔ n zaa'inao la. Mapi n èwaasonae beeo wá gé aε kúli Luae, wí ea su wá á le la.

⁶ Ablahaū sa'oyaa se di a népie,‡ 5 a tékú n fɛnao, aale gé sánu. ⁷ ɔ Izaaki ò a maeɛ à mè: Baa! ɔ a wèwà à mè: Bɔ ni né? ɔ népi òè: Wá té kú n yáao, sá pɔ wá sa'òo ku má ni? ⁸ ɔ Ablahaū mè: Ma né, Lua mé a sa'osá kpá. ⁹ ɔ aa tekɔi, aale gé. ⁹ Ké aa ká gu pɔ Lua òeu, à sa'okli bɔ we, à yàakáa. ɔ à a népi yè a dà yáapila sa'okli musu.* ¹⁰ Ké à fɛe sè, à ɔbò à a népi kòlokpá, ¹¹ 5 Dii Malaika lezùàazi za musu à mè: Ablahaū! Ablahaū! A wèwà à mè: Má ké! ¹² ɔ à mè: Nsu ókà népiwao, nísu yáe kèeo. Má dɔ sa ké n ma vía ví, ni gimɛe n n né mɛndonon.† ¹³ Ablahaū wezù, 5 à sásakao è dɔa a kɔbawa kána guu. ɔ à ge kù, à sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú oò a né gbɛu. ¹⁴ ɔ à tɔkpá gupie Diiakpa, 5 wíɔ o e n a gbáoo wí me: Dii a kpa a gbɛsɔsɔ musu.‡

§ 21:12 Lom 9.7, Ebe 11.18 * 21:31 Bee mè legbɛlɔɔ. * 22:2 Mat 3.17 † 22:2 2Lad 3.1 ‡ 22:6 Zaa 19.17 § 22:8 Zaa 1.29 * 22:9 Ebe 11.17-19, Zaa 2.21 † 22:12 Lom 8.32 ‡ 22:14 Zaa 3.16

15 Dii Malaika èa lezù Ablahaūzi za musu lo¹⁶ à mè: Ma Dii ma legbè ní ma kuaos ma mè, lá n yápi kè, ni gí ní n né m̀endonao, ¹⁷ má báaadangu, mí n bui káfiñe lán saanaowa, aao dasi lán ísiale úfáawa.* N buio aao iko ví ní ibeowa.

18 Má báaada dúnia bui piigu n bui sabai, † ké n ma yāma yái.

19 Ké Ablahaū èa sù a zíkēnawa, aa fēle tà Beeseba, ñ a gooplakè we.

20 Bee gbēa wa ò Ablahaūe wà mè: N v̄i Nakoo na Milika neḡōe í. ²¹ Aà neḡōe séia tón Uzu. Aà dáunao tón ke: Buzu, Alaū de'ia Kemue, ²² Kesedi, Azo, Pidasi, Yidafi, Betue. ²³ Betuepi mé Lebeka í. Neḡōe gb̄ēon swaaō pō Milika í ní Ablahaū v̄i Nakooon we. ²⁴ Aà no Leuma pō i m̀esedileēo néo tón ke: Teba, Gaaū, Taasu ní Maakao.

23

Sala gaa

1 Sala kè wè basooloo ní plaos, ² ñ a gbāsa gā Kiliataaba pō wí me tia Hebl̄s, Kanaa būsuu. O Ablahaū aà beekè, à sol̄b aà gaa yá musu. ³ Ké à gò aà gea, à gè a ò Iti buion̄e: ⁴ Niboo b̄om̄on ma ū á guu.* A toole yíaa gev̄iki ū, mà gev̄iu. ⁵ Aa òè: ⁶ Mae, wá yāma. Lua gb̄é báaadēn n ū wá guu. N n ge v̄i gè'e pō kēne maa guu. Wá gb̄ēe a gine ní gè'eo ké n ge v̄iuo. ⁷ O Ablahaū fēle kùle b̄usupideon̄e, ⁸ a òné: A ma yāma, tó a we mà ge v̄i la. A wabikemeē Zohaa né Ef̄ōnwa, ⁹ aà Mapela gb̄ē'e pō kú aà bú lé yíaa a šawa, í gō ma gev̄iki ū á b̄usuu la.

10 Ef̄ōn z̄šlea ní guu a w̄ēle bíiboleu we, ñ a ò Ablahaūe Itio wáa pii à mè: ¹¹ Aawo mae, ma yāma. Ma n gba buapi ní gb̄ē'e pō kú weoe. Ma n gba ma gb̄ēo wáae. Ma n gbae n ge v̄iu. ¹² Ablahaū kùle b̄usupideon̄e, ¹³ ñ a ò Ef̄ōn̄e an wáa nípii: Swákpa n ma yāma. Má buapi fiaboe. Ma ša sí, mí ge v̄iu. ¹⁴ O Ef̄ōn̄e òè: ¹⁵ Mae, ma yāma. Tooie pō a ša ánuusu owatē šaa plaē, b̄on bee ū wá zānguoi? N n ge v̄i. ¹⁶ Ablahaū aà yāmà, ñ a ánuusu pō a ò ȳšē gb̄ēo wáa laatanao zaau. † ¹⁷ Beewa ñ Ef̄ōn̄e bú pō kú Mapela, Mamale sae, ḡō Ablahaū pō ū ní gb̄ē'e pō kúoo ní lí pō kú we e búpi léwao pii. ¹⁸ A ḡō Ablahaū pō ū Iti pō mò w̄ēle bíiboleu weo wáa pii.

19 Bee gbēa Ablahaū a na v̄i Mapela bua gb̄ē'epi guu Mamale pō wí me tia Hebl̄s sae, Kanaa b̄usuu. ²⁰ Maa bú ní gb̄ē'e pō de yāa Itio pō ūo ḡō Ablahaūe gev̄iki ū.

24

N̄owelea Izaakie

1 Ablahaū zikù à kà zà, mé Dii ef̄aaikeè yápii guu. ² O a ò a z̄b̄lenao gb̄ēz̄ō pō de a p̄pii yāḡōna ūe: Osolo ma gbala taau, ³ mí tó n legbè ní Dii musu ní ž̄leo Lua t̄so, ké r̄yō Kanaa b̄usu pō má kúoo no se ma néeo. ⁴ Gé ma be b̄usuu ma daeo guu, ní nose ma née we. ⁵ O aà z̄b̄lenapi aà là à mè: Tó noepi i we b̄ō temazi à s̄umano b̄usue beu s̄so be? Má gé ní n néo b̄usu pō n b̄ou yà? ⁶ Ablahaū òè: Laaika! Nsu gé ní ma néo weo. ⁷ Dii Lua Musude ma b̄o ma mae be ma daeo b̄usu, ñ a yá'òm̄e, à legbè à mè á b̄usue bee kpa ma buiowa. Aapi mé a a Malaika z̄i aà d̄aane. Weki ñ r̄yō noseu ma née. ⁸ Tó noepi i we b̄ō tenzio, r̄yō

bò lé pò má tò ní gbè guue. Nsu gé we ní ma néoo fá! ⁹ Ǿ àà zòblenapi a Ǿ sòlò a dii gbala taau, à legbèè yápi musu.

¹⁰ Zòblenapi a dii yiongoò sè mèn kwi ní a dii àizee bui píio, Ǿ à fèlè gè Nakoo be wéleu Sili Mesopotami búsuu. ¹¹ Ké à kà we, a tò yiongoò kámabò lò sae wénkpe. Ké oosi kè, gɔɔ pò nɔɔe i bɔle ítoɔi, ¹² Ǿ à wabikè Luawa à mè: Dii, ma dii Ablahaũ Lua, gbèkeke ma diie. To ma tá ke na oosia. ¹³ Gwa, má zea lò sae ke. Tó wéle wéndiaò bòlè ítoɔi, ¹⁴ wéndia pò má òè àà a lo pila à idámee mà mi, tó a òmee mà mi, í kpá ma yiongoowa lò, má dɔ́ ké n gbèkeke ma diie, nɔe pò ní òlè n zòblena Izaaki pò ùn we.

¹⁵ I yápi o a láao, Ǿ Betue né Lebeka bò ní loo dia a gàu. Betueá Ablahaũ vli Nakoo né pò a í ní a na Milikaoe. ¹⁶ Nɔ́ kefenae, mé a léso, gɔee i wúleaànɔ́ yáao. A mò lɔ̀òì, à itò lo pai, Ǿ à èa lé tá. ¹⁷ Ǿ zòblenapi bàalè gè guzèè à mè: Ma gba í mà mi, baa yoo. ¹⁸ Nɔ̀epi mè: Mi Baa! Ǿ à a lo pila gɔ̀ò, à í kpàwà, a mí. ¹⁹ Ké à í kpàwà a mí a láa, à mè: Má tó ní yiongoone lò, aa mi e aa ká. ²⁰ Ǿ à a lo í kà pɔ̀ò imiboo gɔ̀ò, à èa bàalè gè ítoɔi lɔ̀òì, Ǿ à itò yiongoone pii. ²¹ Ǿ gɔ̀epi zè, àlè àà gwa soee, ké à e dɔ́ tó Dii a to a tá ke na, ge a ke nao. ²² Ké yiongoò imí aa làa, Ǿ gɔ̀epi vua tãana maa dà nɔ̀pie a níu, à vua zã'ana dàè mèn plã. Tãanapi gbia kà galaũ sɔ̀o, zã'ananapi sɔ́ galaũ basobasoo. ²³ Ǿ à àà là à mè: Omee, dé nèn n úí? Wá ikli e n mae bea? ²⁴ Ǿ a wèwà à mè: Betue nèn ma ù, Milika ní Nakoo tɔ̀una. ²⁵ Sè ní tãaaò di wá bee, mé ikli kú lò. ²⁶ Ǿ gɔ̀epi mipèlè à kule Diie à mè: ²⁷ Wà Dii ma dii Ablahaũ Lua sáaukpa, ké í gí gbèke ní náaio yákeièò yáí. Mapi sɔ́, Dii òaaamee ma dii daeɔ́ be.

²⁸ Ǿ wéndiapi bàalè gè yápi dàu a síu a bedeone. ²⁹ Lebekapi dão vli, wí meè Labã. A bò wénkpe ní bao, à gè gɔ̀epi lè lɔ̀ò'ea, ³⁰ asa a è a dãe tãana ní zão daa, mé à yá pò gɔ̀epi òè mà. Ké à gè àà lè ní yiongoò lɔ̀ò'ea, ³¹ à mè: Mò, n gbé pò Dii báaadangu! Akea ní zea wénkpei? Ma kpekèkene ní yiongoò dɔ̀dɔ̀kɔ̀io. ³² Gɔ̀epi gè ua, Ǿ Labã yiongoò aso pòlò à sèla nie ní tãaaò kpámá, à í kpà gɔ̀epiwa, Ǿ à gbá pípiò ní a gbéò nípii.

³³ Wà blè òlèe, Ǿ à mè: Má pòble glao e mà yá pò ma mɔ̀ò o. Ǿ Labã mè: O. ³⁴ Ǿ à mè: Ablahaũ zòblenapi ma ù. ³⁵ Dii èfãaikè ma diie maamaa, Ǿ à gɔ̀ò òde ù. A àà gbà sãò ní zuo ní ánusuo ní vuao ní zɔ̀gɔ̀eò ní zɔ̀nɔ̀eò ní yiongoò ní zãa'Inao. ³⁶ Ma diipi na Sala ne'í gɔ̀e ù a zikú guu, Ǿ ma dii pò pò á vli kpà népiwa pii. ³⁷ Ma dii tò ma legbè, asa à mè másu Kanaa búsu pò á kúu nɔ́ se a néeo. ³⁸ A mè mà gé a de be a bui guu, mí nɔ̀se a née we. ³⁹ Ǿ ma a dii là ma mè, tó nɔ̀epi i we bò temazio sɔ́ be? ⁴⁰ A wèa à mè, Dii pò á teaazi, Ǿme a a Malaika zí àà gé zeimee, ké ma tá e ke na, mí nɔ̀se a née a de be daeɔ́ guu. ⁴¹ A mè tó ma ge a buio kí, tó wi weio, ma bò lé pò má gbèè guun we.

⁴² Ké ma ka lɔ̀òì gbã ma mè: Dii, ma dii Ablahaũ Lua, tó n wei, to ma tá ke na. ⁴³ Má kú lɔ̀ò'ea. Wéndia pò mò ítoɔi, mé má òè àà ma gba í yoo mà mi, ⁴⁴ tó a ò mà mi, íto ma yiongoone lò, má dɔ́ ké wéndia pò ní òlè à ke ma dii né pò ùn we. ⁴⁵ E màò yápi o ma nɔ̀se guu màò láa, Ǿ Lebeka bò ní loo dia a gàu, à mò lɔ̀ò'ea à itò. Ǿ mà òè àà ma gba í mà mi. ⁴⁶ A a lo pila gɔ̀ò, à mè mà mi, í kpá ma yiongoowa lò. Má mí Ǿ a kpá ma yiongoowa. ⁴⁷ Ǿ ma àà là, dé nèn n úí? A mè Betue nèn a ù, Milika ní Nakoo tɔ̀una. Ǿ ma tãanadàè a níu, ma zã dàè a ɔ̀owa. ⁴⁸ Ǿ ma mipèlè ma kule Dii ma dii Ablahaũ Luae, ma àà sáaukpa, asa à òaaamee zé súsu guu, ké mà a dii vli tɔ̀una sé àà née. ⁴⁹ Tiasa tó á we gbèke ní náaio yáke ma diie, à

omεε. Tó i wei s̄o, à omεε, mí gé gupálei. ⁵⁰ Labā ní Betueo wèwà aa mè: Yápi b̄ Dii kíe, wá yáe oa v̄lo, a maa ge a vái. ⁵¹ Lebaka ke, n̄ aà se taò, i ḡo n̄ dii né na ù lá Dii ówa. ⁵² Ké Ablahaū z̄b̄lenapi ní yāmà, à wùle t̄oole Diie. ⁵³ Ǿ à n̄oambleb̄o p̄ wa kè ní ánusuo ní vuaōo ní p̄kasaò b̄le kpà Lebakawa. A aà dāo ní aà dao gbà p̄ odeo b̄. ⁵⁴ Ǿ aàpi ní gbé p̄ kuaàn̄o p̄blè aa imi, Ǿ aa i we.

Ké aa f̄le k̄o à mè: A ma gbae mà ta ma diiwa. ⁵⁵ N̄o dāo ní aà dao mè: To népi ḡowan̄o baa ḡo kwi, í gbasá tá. ⁵⁶ Ǿ ḡepi on̄e: Lá Dii ma tá k̄ena kéwa, ásu ma d̄oòo. A ma gbae mà ta ma diiwa. ⁵⁷ Ǿ aa mè: Wà népi sísi wà aà la. ⁵⁸ Ǿ aa Lebaka sísi aa aà là aa mè: Nȳ tá ní gb̄pioa? Ǿ Lebaka mè: Má tá. ⁵⁹ Ǿ aa Lebaka gb̄e ní z̄o p̄ à aà gwà za aà néziò, aale tá ní Ablahaū z̄b̄lenao ní aà gb̄e. ⁶⁰ Aa samaa'ò Lebakae aa òè:

Né, níȳ ḡo gbé dasidasio dazi ù,
n̄ buiò ò iko v̄l ní zangudeo wa.

⁶¹ Ǿ Lebaka f̄le ní a z̄on̄o, aa kà yiongōo kpe, aa b̄ te ḡepizi, Ǿ à t̄an̄o.

⁶² A n̄o lè Izaaki sù ní l̄o p̄ w̄i me Luab̄ep̄oima'eo, à z̄le Negene b̄usu. ⁶³ A b̄o gè láasook̄e s̄eu oosi, Ǿ kè à wezù, a è yiongōo lé mó. ⁶⁴ Lebaka wezù à Izaaki è s̄, Ǿ à p̄la a yiongōo kpe kpakpa, ⁶⁵ à z̄b̄lenapi là à mè: Dén ḡe p̄ be s̄eu àle mó daiwále kee ùi? Ǿ z̄b̄lenapi wèwà à mè: Ma diie. Ǿ Lebaka a p̄ob̄ḡau se kù a wéa. ⁶⁶ Ké aa kà Izaaki kíi, z̄b̄lenapi yá p̄ á kè s̄èle siuè píi. ⁶⁷ Izaaki ḡè ní Lebakao a da Sala z̄w̄ak̄peu, Ǿ à aà s̄e, à ḡò aà n̄o ù. A yeaàzi, Ǿ aà n̄se níni a da gaa gbae.

25

Ablahaū né pále

¹ Ablahaū n̄o pále se l̄o, aà t̄on̄ Ketula. ² Né p̄ a iaàn̄o t̄on̄ ke: Zimana, Yosā, Medā, Madiā, Isebaki, Sua. ³ Yosā mé Seba ní Dedāo ì. Dedā buiòn̄ Asulio ní Letusio ní L̄umio ù. ⁴ Madiā neḡeò t̄on̄ ke: Efa, Ef̄e, An̄ki, Abida, Eledaa. Ampii Ketula buiòn̄e.

⁵ Ablahaū a àizee kpà Izaakiwa píi, ⁶ Ǿ à gbadà a n̄o p̄ i m̄es̄edilenéo néne, à ní gb̄ae gukpe oi e àò gé gai, ké aasu wàò kù ní Izaakioo.

Ablahaū gaa

⁷ Ablahaū kè wè baswaāskwi ní sooo, ⁸ Ǿ à ḡà. A zikù táotao, Ǿ à gbàsa zù a gb̄eò guu. ⁹ Aà néo Izaaki ní Isimaelao aà v̄l Mapela gb̄'e guu, Mamale gukpe, bua p̄ de Iti bui Zohaa né Ef̄n̄o p̄ ù yāa, ¹⁰ Ǿ Ablahaūpi lù Itiowa.* Weki Ǿ wà aà v̄l ní a na Salao. ¹¹ Ablahaū gaa gbae Lua báaadà aà né Izaakigu. A z̄lela Luab̄ep̄oima'e l̄o sae.

Isimaela bui

¹² Ablahaū né Isimaela bui yán̄ ke: Sala z̄on̄e Hagaa, Egipi n̄e Ǿ à népi iaàn̄o. ¹³ Aà neḡeò t̄on̄ ke an̄ iawa. Aà neḡe s̄éia t̄on̄ Nebaio. Aà dáunaò t̄on̄ ke: Kedaa, Adib̄eli, Mibisá, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Adada, Tema, Yetuu, Nafisi, Kedema. ¹⁶ Isimaela neḡeò t̄on̄ we. An̄ baade a t̄okpà a w̄éle ge a b̄oòe. Aame bui kueplao dezi káau ù.

¹⁷ Isimaela kè wè basopla áās̄ai, Ǿ à ḡà à zù a gb̄eò guu. ¹⁸ Aà bui z̄le za Avila e à ḡe p̄èò Suluwa Egipi b̄usu léi taa Asili b̄usu oi. Aali k̄tes̄i ní Ablahaū bui k̄niò.

Esau ní Yak̄buo ia

* 25:10 Daa 23.17

19 Ablahaū né Izaaki buiᵛ yán ke: Ablahaū Izaaki í. 20 Ké Izaaki kà wè bla ᵛ à Labā dāe Lebeka sè. Ɔme Sili būsū gbé Betue pᵛ bᵛ Mesᵛpᵛtami būsūu né ũ. 21 Izaaki wabikè Diiwa a nae, asa fiie, ᵛ Dii síaànᵛ, aà napi nᵛsí. 22 Síaᵛ lé dēeka aà gbēu, ᵛ à mè: Bóyáí yá bee taa ma lei? Ɔ à gè Dii lai. 23 Dii òè: Bui mèn pla ku n neasakpēu, gbēᵛn pla pᵛ kú n gbēuᵛpᵛ aà kēkᵛwa. Bui mēndo gbāa aᵛ de adola, a pᵛ bᵛ káau a gᵛ né ũ gbé záe.†

24 Ké aà ne'igᵛᵛ kà, à síaᵛ í gᵛᵛ ũ. 25 Ké gbé káau lé bᵛ, à bᵛ téndᵛᵛᵛᵛᵛ. Aà meká kà ula ũ, ᵛ wà tᵛkpàè Esau.† 26 Bee gbēa ké né plaade lé bᵛ, à dᵛ Esau gbatoewa, ᵛ wà tᵛkpàè Yakᵛbu.ᵛ Izaaki wè baaᵛᵛdeu ᵛ à népiᵛ í.

27 Népiᵛ zᵛᵛkù. Esau kè toensa pᵛ lí ké sèawao ũ. Yakᵛbu sᵛ begwanac. 28 Izaaki ye Esauzi, ké a lé'ᵛ vᵛ yáí. Lebeka sᵛ a ye Yakᵛbuzi.

29 Ziewa Yakᵛbu lé dokuu, ᵛ Esau sù ní sèao, nᵛana lé aà de. 30 Ɔ a ò Yakᵛbue: N yá na! To mà ble tēa bee e ble, asa nᵛana lé ma dee. Ayāmeto wà tᵛkpà Esauē Edᵛ. * 31 Yakᵛbu mè: N n yoakeze† kᵛaa gᵛa. 32 Ɔ Esau mè: Ma ka gaae, bᵛ ma yoakeze a kemei? 33 Ɔ Yakᵛbu òè: Mē ní sí ní Luao gᵛa. Ɔ à mè á sí ní Luao, a a yoakeze kpàwàe.† 34 Ɔ Yakᵛbu pēe ní bláa dopio kpàwà. A blè à imi, ᵛ à fēle bᵛ. Beewa Esau a yoakeze díle pā.

26

Izaaki ní Abimelekiio

1 Imina kà būsūpiu, a séia pᵛ kà Ablahaū gᵛᵛ bàasi, ᵛ Izaaki fēle gè Filitēᵛ kí Abimeleki kí Gelaa. 2 Ɔ Dii bᵛ mᵛwà à mè: Nsu ta Egipio.

Zᵛle gu pᵛ má onēu.

3 Nyᵛ ku būsue beeu gᵛa.

Máᵛ kunnᵛ, mí èfāaikene.

Má būsue bee kpamae píi ní n buiᵛ,

mí lé pᵛ má gbè n maee kene.

4 Má n bui káfi lán saanaᵛwa,

mí būsue bee kpámá píi.

Bui pᵛ kú tᵛᵛleᵛ píi

aa èfāai e n bui sabai,

5 ké Ablahaū ma yámá yáí.

A ma ᵛtonᵛᵛkᵛi gwà,

mé a yá pᵛ má díleᵛ kᵛa

ní ma yádileneᵛ ní ma ikoyā.

6 Ɔ Izaaki gᵛᵛ Gelaa. 7 Ké beleᵛ lé aà la aà na yáí, à mè a dāee. Asa àle víake, àle e tó à mè a nae, wa a de nᵛpi yáie, asa nᵛpiá nᵛanae. 8 Ké àle gᵛᵛplake we, Filitēᵛ kí Abimeleki lé zᵛle gwa fenentiu, ᵛ à su è Izaaki lé bᵛnᵛble ní a nao. 9 Ɔ à Izaaki sísi à mè: Asi n nae fá! Akea n mè n dāeei? A wèwà à mè: Mále e wa ma de aà yáie. 10 Abimeleki mè: Bᵛ yá ní kèwēe máai? Yᵛᵛnnᵛ mé gᵛ ké wà gbēe

† 25:23 Lom 9.12 Buiᵛᵛ kí sía ía guu, né pᵛ bᵛ káau 5me íᵛ gbēzᵛᵛ ũ. † 25:25 Bee mè kade. § 25:26

Bee mè gbatoekūna ge kᵛnikene. * 25:30 Bee mè tēa. † 25:31 Negᵛe séia mé gbēzᵛᵛ ũ, 5me í tᵛbí

sé deᵛla. † 25:33 Ebe 12.16

wúle ní n napio, d5 yāa n wá dá táaeu. 11 Ǿ Abimeleki leza gbépiwa à mè: Gbé p3 òkà g5epiwa ní aà nao, wa ade de.

12 Izaaki p3t5 búsupiu, 5 à p3 è wē bee lee bas3, ké Dii éfāaidàue yáí. 13 A z3òkù, mé aà àizee Ìò káfi e à kè 3de sà bílibili ù. 14 A sá3 ní zu3 ví dasi ní z33, 5 Filitē3 zāaagu. 15 Ǿ aa Ì33 p3 aà mae Ablahaū zikenao y3 a g333 kàka ní búsu3 píí. 16 Ǿ Abimeleki ò Izaaki: Gowála, asa n gbāa dewála maamaae.

17 Ǿ Izaaki b3 we, à b33kpà Gelaa guzulēu, 5 à g33plakè we. 18 L33 p3 wa y3 aà mae Ablahaū g33 mé Filitē3 kàka aà gaa gbēa3 5 à éa b333, à t3 dou3 p3 a mae kpáné yāa3 kpáné Ì3. 19 Izaaki zikenao Ì33 pále y3 guzulēpiu, 5 aa b3 í maawa. 20 Ǿ Gelaa p3dāna3 lekpaakè ní Izaaki p33 aa mè: Wá íe. Ǿ à t3kpà Ì33piē S3le, ké aa s3lekēaān3 yáí. 21 Aa Ì33 pále y3, 5 wá lekpaakè Ì33pi yá musu Ì3, 5 à t3kpàè Ìbele. 22 A g3 we, 5 à Ì33 pále y3 Ì3, aai lekpaake a yá musu Ì33. Ǿ à t3kpàè Dēepoo, asa à mè: Dii wá gbá dēepookli, wá 3ta sa.

23 Bee gbēa à gè Bēeseba. 24 Dii b3 m3wá gwāasina bee à mè: Mámē má n mae Ablahaū Lua ù, nísu víakē3, asa má kunn3. Má éfāaikene, mí n bui káfi ma z3blena Ablahaū yáí.

25 We à sa'okli b3u à Dii sísiu. Ǿ à b33kpà we, aà zikenao lé Ì33 y3. 26 Ǿ Abimeleki b3 Gelaa à m3 Izaaki kfi ní a kwāasi Ahuzao ní a zíg33 gbēz33 Pik3li3.*

27 Izaaki ní lá à mè: Lá a zamagu a ma ya á bē, àkēa a m3 ma kfi? 28 Aa wēwà aa mè: Wá è Dii kunn3, 5 wa mē a maa wá ledouke, wí legbēk3ē a yá musu, 29 ké nísu yáwáie kēwē3, asa wí íadamao. Yāmaa 5 wá kēne, wa n gbāe aafia, 5 Dii éfāaikēne. 30 Ǿ Izaaki ní yāaekē, aa p3blè aa imí. 31 Ké aa fēle k33, aa legbēk3ē, 5 Izaaki zēné, aa b3 aà kfi aafia. 32 Zibeezí Izaaki zikenao m3 Ì33 p3 aa y3 yá'òè aa mè: Wa í è. 33 Ǿ à t3kpàè Seba. Ayāmeto wí mē wélepie Bēeseba† è ní a gbā3.

34 Ké Esau ká wē bla, à Iti n3 sè gbē3n pla, Beeli né Yudi ní Eloni né Basēmao. 35 Izaaki ní Lebēkao n3se Ì33 33kpaā an yáíe.

27

Izaaki sa'oleka Yak3bue

1 Izaaki zikù, aà wé gbāa Ì33, àle gu'e maao. Ǿ à a yoa sísi à mè: Né! Ǿ a wēwà à mè: Ma m3. 2 Izaaki mè: Ma zikù, má a gag33 d33. 3 N n sá sé ní n gbāla3, ge sēān33 wēelemēe. 4 Ma p3ēā do kuu n m33mēe mà ble, mí sa'olekene e m33 ga.

5 Lebēka yá p3 Izaaki lé 3 Esauēpi mà. Ké Esau fēle gè toekai, 6 5 à gè a ò Yak3bue à mè: Má mà n mae lé yá'3 n víe à mè, 7 aà ge n33 dēe, i a p3ēā do kuu3 à ble, í sa'olekēè ní Dii t33 è à3 gé gai. 8 Ǿ Lebēka èa òè: Ma yāma, ní yá p3 má dāne kē. 9 Gé ble3 guu, blene maa kú mēn pla n de, ní keke n m33, mí n mae p3ēā do kuuè, 10 ní ge3 è aà ble, i sa'olekene e à3 ga. 11 Ǿ Yak3bu ò a dae: Ma víi ká ví mé má y33. 12 Tó ma mae 3kāa mé à ma d3, a dile mále a kē p3333, i lekēmēe sa'ole gbēu. 13 Ǿ aà da òè: Lua to lekēane bee g3mēe. Ma yāma lé! Gē n de n m33mēe.

14 Ǿ Yak3bu gè blepi3 dè à m33 a dae, 5 à aà mae p3ēā do kuu3. 15 Ǿ à a yoa p3kasa maa p3 kú a kpéu se dà a né Sedēe. 16 A blene báa fí aà 33 ní aà waa p3 ká ví3wa. 17 Ǿ à do ní p3ē p3 á kè3 kpāwà.

* 26:26 Daa 21.22 † 26:33 Bee mē legbēl33.

18 Yakɔbu gè a mae kíi à mè: Baa! A mè: Má ké! Ma né kpele ni? 19 Yakɔbu wèwà à mè: Mámema a Esau n yoa. Lá ní òmèe, má kè. Fele zòle n ma ɔ'í ble, ní sa'olekeme. 20 ɔ Izaaki ò a nées: O'ò! N è kà? A wèwà à mè: Dii n Lua mé saakpáa. 21 ɔ Izaaki òè: Sòmazi mà ɔkàma, ké mà e dɔ tó ma né Esau e síana. 22 Yakɔbu sɔ a maezi, ɔ à ɔkàwà à mè: Lɔɔe beeá Yakɔbu lɔɔe, kási ɔe beeá Esau ɔe. 23 ɔ i aà dɔo, ké aà ɔ ká ví lán Esau pɔwa yáí. A ye sa'olekéè, 24 ɔ à aà là glá: Ma né Esau n ù síanaa? A mè: Ao, máme! 25 ɔ à mè: Pó kpaá mà n ɔ'í ble, mí sa'olekene. Ké a díleè, ɔ a blè. A m̀è ní vèeo, a mí lɔ. 26 ɔ aà maepi òè: Sòmazi, ní lépea. 27 ɔ à s̀aazi à lepèwà. Ké Izaaki aà pɔkasaɔ gíma, ɔ à sa'olekèè à mè: Ma né gí de lán bua pó Dii èfáaidáúwa.

28 Lua n gba m̀se bɔa za musu,
i n gba tɔle táae,
p̀wena ní vèeo lo dinzi.

29 Gbèɔ zɔblene,
buiɔ kúlene,
níɔ de n gbèɔ dii ù,
n da néɔ i kúlene.
Lua leke gbè pó lekèneɔne,
aà báaada gbè pó samaa'òneɔgu.*

30 Ké Izaaki sa'olekéè Yakɔbu e láa, ɔ Yakɔbu gò aà kíi. Ké aà víi sù ní toekao g̀ɔ, 31 ɔ à blekè a mae s̀, à gèòè, ɔ a òè: Baa! Fele n ma ɔ'í ble, ní sa'olekeme. 32 ɔ aà mae aà là à mè: Mmènn déi? A wèwà à mè: Mámema a n yoa Esau. 33 Yápi dí Izaakiwa, àle lualua à mè: Déme ǹò de à m̀omèe yáa e ǹyɔ gé m̀í, má s̀í? Ma sa'olekéè adee kò, mé a èfáaipe e. 34 Ké Esau a mae yápi mà, à búbuapále à ɔlɔ à kè wèna, ɔ à mè: Baa! Sa'olekeme s̀.† 35 ɔ à mè: N dáuna mò ní k̀nio à n sa'ole sí kò. 36 ɔ Esau mè: Aà t̀n Yakɔbuo‡ l̀ò? A ɔnòkème à kè gèn plan we sa. A ma yoakeze sía yáa,§ ɔ à ma sa'ole sía ke lɔ. Má sa'ole e lɔo lé? 37 Izaaki wèwà à mè: Ma aà díle n dii ù, ma aà daeɔ kè aà zíkènaɔ ù, ma p̀wena ní vèeo kpáwà. Bó má f̀ ke ne bi? 38 Esau ò a mae: Baa, sa'ole bee ɔ ní ví adoa? Sa'ole p̀ale kemèe s̀ Baa. ɔ Esau nà ɔlɔbwa. 39 ɔ aà mae wèwà à mè:

T̀le pó ǹyɔ kuu aɔ táae vío,

m̀se a b̀ne za musuo.
40 Ǹyɔ f̀enda k̀a g̀ɔpiie,
ǹyɔ z̀ble n dáuna e.
Lá n s̀ a dadouo,
ǹyɔ aà zuu b̀nla.

41 Esau íbelesè ní Yakɔbuo sa'ole pó a mae kèè yáí, ɔ a ò a s̀u: Ma mae gaa z̀o, mí gbasa mà a dáuna de. 42 Wá yá pó Esau ò k̀malekè Lebekae, ɔ à Yakɔbu sísi à mè: Esau ye a pó t̀sima à n de. 43 Ma yáma sa. Fele bàale gé ma dáɔ Labá be Halana, 44 níɔ kuaànɔ we glá e n v̀ipi p̀kúma kpále. 45 Tó aà p̀ wèe, mé yá pó ní kèè s̀aagu, má gbè z̀i n gbesii. Má ye mà kua ma né gbèɔn plaɔwa pii z̀idouzi.

46 ɔ Lebekà ò Izaakie: Iti ǹeɔ ni b̀mala. Tó Yakɔbu Iti ǹ sè búsuu la lán Esau ǹe beeɔwa, ma kua aɔ namee lɔ.

28

Yakɔbu bàasi taa Laba kíi

* 27:29 Ebe 11.20 † 27:34 Ebe 12.17 ‡ 27:36 Bee mè k̀nikenede. § 27:36 Daa 25.31

¹ Ǿ Izaaki Yakɔbu sɪsi, à samaa'òè à yādīlèè à mè: Nsu nɔsɛ Kanaa nɔɛɔ guuo.
² Fɛlɛ gé Mɛsɔpɔtami bùsuu n da mae Bɛtue bɛ, ní nɔsɛ we n desɛ Labā néɔ guu.
³ Lua Gbāapiide báaadangu,
 àa to ñ nɛ'í maamaa, aaiɔ káfi,
 ní gɔ buiɔ dezi ũ.
⁴ Lua báaa pɔ a dà Ablahaũgu dangu rí n buiɔ pii,
 ké bùsu pɔ ríle nibɔbleu gɔne,
 bùsu pɔ a kpá Ablahaũwae bee.
⁵ Ǿ Izaaki Yakɔbu gbàɛ àà gé Labā kíi Mɛsɔpɔtami bùsuu. Labāá Sili bùsu gbé
 Bɛtue néɛ, Yakɔbu rí Esauo desɛɛ.
⁶ Esau mà Izaaki samaa'ò Yakɔbue, à àà gbàɛ Mɛsɔpɔtami, ké àà nɔsɛ we. Ké
 à sa maapi òè à mè, asu nɔsɛ Kanaa nɔɛɔ guuo. ⁷ A è Yakɔbu a mae rí a dao
 yāmà, à dà Mɛsɔpɔtami zéu. ⁸ Ǿ a dɔ̀ sa ké Kanaa bùsu nɔɛɔ lí ká a maeguo. ⁹ Ǿ
 à gè Ablahaũ né Isimaela kíi, à àà né Maalata se dà a nɔ sɛíiɔ guu. Maalataá
 Nɛbaio dāɛɛ.

Yakɔbu nana'oa Bɛteli

¹⁰ Yakɔbu bɔ Bɛɛsɛba, à dà Halana zéu. ¹¹ Ké à kà guei, àlɛ i we ké íatɛ gè kpéu
 yái. Ǿ à gbɛ sè gupiu midibɔ ũ, à wùlɛ we. ¹² Ǿ à nana'ò, a è dɔgɛgaa péla tɔlɛ
 e à gè zò luawa, Lua malaikaɔ lé dedewà, aalɛ pila.* ¹³ A è Dii zɛaala à mè:
 Mámɛmaa Dii n dezi Ablahaũ
 rí n mae Izaakio Lua.
 Má tɔlɛ pɔ rí wùlɛwae bee kpamaɛ,
 mpi rí n buiɔ.
¹⁴ N buiɔ aɔɔ dasi lán bùsu'úfāawa,
 aa ligua gukpɛ rí bɛ'aeo
 rí gugbántooo rí gɛɔmidɔkio.
 Dúnia bui pii a èfāai e
 mpi rí n buiɔ sabai.
¹⁵ Máɔ kunnɔɛ,
 máɔ n d́sa gu pɔ ríle géu pii,
 mí ɛa sunnɔ bùsue beeu,
 asa má n to weo,
 má yá pɔ má ònɛ kɛɛ.
¹⁶ Ké Yakɔbu vù rí io à mè: Dii ku guɛue, ɔ mi d́so fá! ¹⁷ Vía aà kù à mè: Gue
 beea vlague. Luakukíe, luabe zéɛ.
¹⁸ Yakɔbu fɛlɛ kɔɔ, à gbɛ pɔ a kè midibɔ ũpi sè a pèlɛ dɔngubɔ ũ, ɔ à nísikàwà.
¹⁹ Ǿ à tɔkpá gupie Bɛteli, † àma wéle pɔ wa kàlɛ we tɔ sɛían Luzu. ²⁰ Yakɔbu lɛkè
 Diiwa à mè: Tó rí kumanɔ, mé ríle ma d́sa ma wéleɛ bee gɛa guu, mé ríle ma gba
 pɔblea rí pɔkasaa, ²¹ e ma gɛ suò ma mae bɛ aafia, ríyɔɔ dɛ ma Lua ũɛ. ²² Gbɛ pɔ
 má pèlɛ dɔngubɔ ũpi a gɔ n gbabakíi ũɛ, mé pɔ pɔ n ma gba pii, má a kwidɛ
 kpamaɛ.

29

Yakɔbu kaa Laba bɛ

¹ Yakɔbu èa dàzɛu, à gè gukpɛdɔ bùsuu. ² Ké à kà we, à lɔ̀ è sɛu, sã kpása lɛɛ
 àaɔ kálɛa a saɛ, asa lɔ̀pi í ɔ wí kpámá. Gbè gbène ta lɔ̀pile. ³ Tó kpása pɔɔ káaa
 we pii, ɔ wí gbɛpi go lɔ̀pile wá í kpámá, ɔ wí ɛa gbɛpi taɛ a gbɛu. ⁴ Ǿ Yakɔbu

* 28:12 Zaa 1.51 † 28:19 Bee mè Lua ua.

sādānao là à mè: Gbḗḗ, a bo má ní? Aa wèwà aa mè: Wa bo Halanae. ⁵ Ǿ à ní lá à mè: A Nakoo tũna Labā d̄sa? Aa wèwà aa mè: Wá aà d̄s. ⁶ Ǿ à ní lá à mè: A aafiaó? Aa mè: A aafia. Aà né Laseli gwa, àle m̄s ní s̄ao kee. ⁷ Ǿ Yakobu mè: Fāane lé ke, s̄ao tagoo i ka yāao. A í kpámá, í gé ní dádái. ⁸ Ǿ aa mè: Wá f̄so. Mé i ke s̄a kpāsao k̄āaa pii bàasio, w̄ili gb̄e go l̄òle wà í kpá p̄owao.

⁹ Lá àle yā'oné m̄aa, Laseli mò ní a mae s̄ao, asa sādānan aà ũ. ¹⁰ Ké Yakobu a desē Labā nen̄e Laseli è ní aà mae s̄ao, à s̄̄ l̄oì à gb̄e gò l̄òle, ̄s à í kpá a desē s̄ao. ¹¹ Ǿ à lep̄è Laseliwa, à p̄ona s̄òl̄. ¹² Ǿ a òè aà mae daen a ũ, Lebeka néē. Ǿ Laseli bàalè ge ò a mae. ¹³ Ké Labā a d̄ae né Yakobu bao mà, à bàalè gè daiaale. Ké à k̄a, ̄s à k̄usiwà à lep̄èwà à t̄aaano a be. Ǿ Yakobu yá p̄o k̄èò òè pii. ¹⁴ Ǿ Labā òè: Ma aun n ũ s̄lana.

Yakobu Lea ní Laselio sea

Yakobu k̄e Labā be m̄o do, ¹⁵ ̄s Labā òè: Ké ní de ma dae ũ yáí ̄s n̄ȳs z̄ikemeē p̄aa? Lá má flabone om̄eē. ¹⁶ Labā s̄s a nen̄eoo v̄i gb̄eoo pla. Ȳs t̄ón Lea, B̄aa s̄s Laseli. ¹⁷ Lea w̄é gb̄āao, Laseli s̄s n̄onae, mé aà k̄ākaa maa. ¹⁸ Yakobu ye Laselizi, ̄s a ò Labāe: Má z̄ikene w̄è sopla n né b̄āade Laseli yáí. ¹⁹ Labā mè: Ma aà kp̄aama s̄i de mà kp̄a gb̄ep̄alewala. Nȳs ku ma be.

²⁰ Ǿ Yakobu z̄ikèè w̄è sopla Laseli yáí, k̄ási à k̄èè lán ḡoo plawae, ké a yeaàzi yáí. ²¹ Ǿ a ò Labāe: Lá ma z̄igoo p̄a, ma n̄o kp̄aa mà sé. ²² Ǿ Labā wek̄iideoo k̄āaa pii, à n̄oseble k̄en̄é. ²³ Ké oosi k̄è, ̄s à a né Lea se kp̄awà, ̄s Yakobu w̄uleaano. ²⁴ Labā a z̄on̄e Zilipa kp̄a Leawa aào z̄ikèè. ²⁵ Ké gu d̄ò Yakobu su è Leae, ̄s a ò Labāe: B̄y yá ní k̄emeē m̄āai? Laseli yáí ̄s ma z̄ik̄eneo l̄ò? B̄yái n ma kp̄anguak̄èi? ²⁶ Labā mè: Lak̄i w̄ili B̄aa k̄pa ḡowa Ȳs āao. ²⁷ As̄sa do ke ní gb̄é beeo ḡla, mí aà gb̄edo kp̄ama, ní z̄ikemeē w̄è sopla l̄. ²⁸ Yakobu w̄èi, à ās̄sa dopi k̄è ní Leao, ̄s Labā a né Laseli kp̄awà n̄o ũ. ²⁹ Labā a z̄on̄e Bila kp̄a Laseliwa aào z̄ikèè. ³⁰ Yakobu w̄ule ní Laselio s̄s, mé a yeaàzi de Leala. Ǿ à èa z̄ik̄e Labāe e w̄è sopla l̄.

Yakobu né

³¹ Dii è Yakobu ye Leazio, ̄s à aà k̄è neade ũ, Laseli s̄s f̄i ũ. ³² Lea n̄s̄i à ne'í ḡs̄e ũ, ̄s à t̄okp̄àè Lubeni,* asa à mè: Dii ma taasikea gwàe. Ma z̄á ao yemazi sa. ³³ Ké à n̄s̄i l̄, à ne'í ḡs̄e ũ, ̄s à mè: Dii mà ma z̄á yemazio, ̄s à èa néē bee kp̄aa l̄. Ǿ à t̄okp̄àè Simeo.† ³⁴ Ké à èa n̄s̄i l̄, à ne'í ḡs̄e ũ à mè: Ké bee sa ma z̄á a ma dilek̄i eo, asa ma neḡs̄e iaano āaō. Ǿ à t̄okp̄àè Levii.‡ ³⁵ A èa n̄s̄i l̄ à ne'í ḡs̄e ũ à mè: Ké bee sa ma Dii s̄aauk̄è, ̄s à t̄okp̄àè Yuda. § Ǿ aà ne'i z̄è.

30

¹ Ké Laseli è àle ne'i ní Yakobuoo, à ḡsa kp̄a ní a v̄iio. Ǿ a ò Yakobue: N̄o d̄omagu. Tó mi e s̄o, má gae. ² Yakobu p̄o p̄aaàzi à mè: M̄ame má Lua ũa? Aapi mé ḡine n̄ ne'i. ³ Ǿ Laseli mè: Ma z̄on̄e Bila ke, ge iaano, i néo imee, mí bui e s̄s aà sabai. ⁴ Ǿ a a z̄on̄e Bila kp̄awà n̄o ũ. Yakobu w̄uleaano, ⁵ ̄s à n̄s̄i à ne'í ḡs̄e ũ. ⁶ Ǿ Laseli mè: Lua tò yá b̄òmano na, à ma ȳamà à ma ḡba neḡs̄e. Ǿ à t̄okp̄àè D̄a.* ⁷ Laseli z̄on̄eepi èa n̄s̄i à ne'í ḡs̄e ũ l̄, ⁸ ̄s Laseli mè: Ma d̄ēe z̄ō k̄a ní ma v̄iio, ma d̄ēen̄è, ̄s à t̄okp̄àè Nefatali.†

* 29:32 Bee mè neḡs̄e gwa. † 29:33 Bee mè a mà. ‡ 29:34 Bee mè nak̄ōwa. § 29:35 Bee mè s̄aau. * 30:6 Bee mè yá b̄òr̄no na. † 30:8 Bee mè ma d̄ēe.

9 Ké Lea è a ne'i zè, 5 à a zɔnɔɛ Zilipa kpà Yakɔbuwa nɔ ũ sɔ. 10 ɔ Lea zɔnɔɛpi ne'i gɔɛ ũ ní Yakɔbuo. 11 ɔ Lea mè: Mínaɛ. ɔ à tɔkpàè Gada.† 12 ɔ Lea zɔnɔɛpi ne'i gɔɛ ũ lɔ ní Yakɔbuo. 13 ɔ Lea mè: Ma pɔ kèna, asa nɔɛ o pɔnadèn ma ũ. ɔ à tɔkpàè Aseɛ.§

14 Lubɛni bɔ èsekekegɔɔ, à yenzi ese è sɛu, 5 a bòbo sùò a da Leaɛ. ɔ Laseli òè: N n né yenzi esepi dàmeɛ. 15 Lea òè: Ké n ma gɔ sia, bee i mɔmao, 5 ní ye ní ma né yenzi ese e loa? Laseli mè: Tó ní kpàa, míme nýs̄ iaàno gbã. 16 Ké Yakɔbu lé su ní buao oosi, Lea bɔ gè dàaàlè à mè: Mámè má innɔ gbã, asa ma né yenzi ese asean n ũ. ɔ à iaàno gwãasina bee. 17 Lua Lea wabikea sí, 5 à nɔsí à Sái í ní Yakɔbuo. 18 ɔ Lea mè: Lua asea kpàa, ké ma a zɔnɔɛ kpà ma záwa yáí. ɔ à tɔkpàè Isakaa.* 19 Lea èa nɔsí lɔ, à Wotui í, 20 5 à mè: Lua gba maa dàmeɛ. Ké bee sa ma zá a ma kpela, asa ma negɔɛ iaàno soolo. ɔ à tɔkpàè Zabulɔni.† 21 Gbezã 5 à nenɔɛ í, à tɔkpàè Dina.

22 ɔ Laseli yá dɔ Luagu, à aà wabikea sí, 5 à kè neade ũ. 23 A nɔsí à negɔɛ í, 5 à mè: Lua wibòmɛɛ. 24 ɔ à tɔkpàè Yosefu‡ à mè: Dii ea negɔɛ pále káflimɛɛ lɔ.

Yakɔbu Laba pɔ dáa

25 Ké Laseli Yosefu í, Yakɔbu ò Labãɛ: Ma gbae mà ta ma be búsuu. 26 Ma zikène ma naò ní ma néo yáí. N ní kpaa mà tá, asa ní dɔ lá ma zikène. 27 ɔ Labã òè: Tó ma yá kàngue, gɔ la. Ma màsokè má è Dii èfaaikèmeɛ n yáí. 28 N n aseaa omɛɛ, mí kpama. 29 Yakɔbu òè: N dɔ lá ma zikène, mé ní dɔ lá n pɔtuɔɔ kè ma ɔzɪ, 30 asa a yɔɔna pɔ ní vɪ zadɔ mi mɔo káfl maamaa. Dii èfaaidàune za zɪ pɔ ma kèsɛpèlè n be la. Bɔɛ má azɪa be zɪke sɔi? 31 Labã aà là à mè: Bó má flaboonei? Yakɔbu wèwà à mè: Nsu pɔe kpaaɔ, sema ní yáɛ bee kemɛɛ, mí n pɔɔ dàne. 32 Gè n pɔɔ guu gbã, ní sã bàebaeɔ ní a bilio ple ma asea ũ ní sãne sia ní ble bàebaeɔ ní a bilio. 33 Tó níle ma asea gwa zia bàasi, nýs̄ɔ dɔ ké ma yàkè a zéwae. Ble pɔ bàebaeo mé bili no, ge sãne pɔ siao ma kpáí'òɛ. 34 Labã mè: Tòò! Aɔ de lá ní òwa. 35 Zibeezɪ Labã a blesan bàebaeɔ ní a káyãaleɔ ní blea bilio ní a bàebaeɔ sè, an pɔ pɔ pua vɔ pɪí ní sãne siaɔ pii, à ní ná a néone ní ɔzɪ. 36 ɔ à gudà ní zànguo ní Yakɔbuo lán tagɔɔ àaɔ oa taawa, 5 Yakɔbu lé Labã pɔ kíniɔ dá.

37 Yakɔbu lí bui àaɔ gɔn búsuɔ zòzɔ, à ní tɔ bòbɔ à ní wèsã kè púuu. 38 ɔ à lí pɔ à ní tɔ bòbɔpiɔ pèlɛpɛlɛ pɔɔ imikli, pɔ pɔ lé mɔ imiio wéu, asa wè 5 aai kpáwa'ou. 39 Lá aai kpáwa'ou lípiɔ sae, 5 aai né káyãaleɔ í ní a bilio ní a bàebaeɔ. 40 Yakɔbu í pɔ népiɔ ple adoa azɪa pɔ ũ, í a káyãaleɔ ní a siaɔ ka Labã pɔɔ guu. Beewa à azɪa kpása bɔ, í ka Labã pɔɔ guuo. 41 Tó pɔbui maaɔ fèlɛ ní kpáwa'oaɔ, Yakɔbu í lípiɔ pèlɛpɛlɛ pɔɔ imikli an wéu, ké aa kpáwa'o ní sae. 42 Tó pɔ gianaɔne sɔ, lí lípɛlɛpɛlɛnɛ. Beewa pɔ gianaɔ gò Labã pɔ ũ, mé pɔbui maaɔ gɔ Yakɔbu pɔ ũ. 43 ɔ Yakɔbu àizeɛ lɔ káfl maamaa, aà pɔɔ dasikù ní zɔnɔɛ ní zɔgɔɛ ní yiongoɔ ní zaa'inaɔ.

31

1 Yakɔbu yá pɔ Labã néo lé o mà aa mè: Yakɔbu wá mae pɔɔ síwà pii. Wá mae àizeɛ mé aà kà ɔdawa. 2 Yakɔbu dɔ Labã wéwa, ké a yá kuwà lán yãawa lɔo. 3 ɔ Dii òè: Èa ta n dezi búsuu n daeɔ be, mío kunnɔ. 4 ɔ Yakɔbu Laseli ní Leao sisi aa mɔ a pɔɔ kɪí sɛu. 5 A òné: Má dɔ á mae wéwa ké ma yá kuwà lán yãawa lɔo.

† 30:11 Bee mè mina. § 30:13 Bee mè pɔna. * 30:18 Bee mè aseaa. † 30:20 Bee mè kpɛlaa. † 30:24 Bee mè aà káfl.

N beeo ma mae Lua kumanɔ. ⁶ A dɔ́ áziława ké ma zíkè á mae ma gbãa pua léu. ⁷ A mae ɔ̀nokèmee à ma asea lile gën kwi, ɔ́ Lua i to á yãe kèmeeo. ⁸ Tó à mè sã bàebaeɔ́ mé ma baa ú, ɔ́ sãpiɔ́ ɔ́ né bàebaeɔ́ i. Tó à mè a kãyaaleɔ́ mé ma baa ú, sãpiɔ́ ɔ́ né kãyaaleɔ́ i. ⁹ Lua á mae sãɔ́ síwà a kpãa.

¹⁰ Gɔɔ́ pɔ́ bleɔ́ lé kpáwa'o, ma nana'ò, ɔ́ nana guu má è blesana pɔ́ lé kpáwa'òá ble kãyaaleɔ́ne ní a bàebaeɔ́ ní a bilib. ¹¹ ɔ́ Lua Malaika òmee nanapi guu: Yakɔbu! ɔ́ ma mè: Má ké! ¹² A mè: Wezu n gwa. Blesana pɔ́ aale kpáwa'ò pɔ́i blè kãyaaleɔ́ne ní a bàebaeɔ́ ní a bilib. Ma yá pɔ́ Labã kène è pɔ́i. ¹³ Mámɛmaa Lua. Ma bɔ́ mɔ́ma Beteli, gu pɔ́ n gbepèlu n nísikàwà n lèkèa.* Tiasa fele bɔ́ búsue beeu, ní tá n be búsuu. ¹⁴ ɔ́ Laseli ní Leao òè: Wá túbi ví wá mae be be? ¹⁵ I wá díle nibɔɔ́ ú nolo? A wá yíama, ɔ́ à a ɔ́a blè pɔ́i. ¹⁶ Aizɛɛ pɔ́ Lua sí wá maewa gè wá pɔ́ ú pɔ́ie ní wá néɔ́. Yá pɔ́ Lua òne ke pɔ́i sa.

¹⁷ ɔ́ Yakɔbu fele, à a néɔ́ ní a naɔ́ dí yiongoɔ́ kpe. ¹⁸ A a pɔ́tuɔɔ́ ní àizɛɛ pɔ́ á è Mɛsɔ́pɔ́tamio sèle pɔ́i, ɔ́ à dàò zéu, àle tá a mae be Kanaa búsuu. ¹⁹ Ké Labã gè a sã kãkèelei, ɔ́ Laseli aà táaɔ́† sè kpáí aà kpe. ²⁰ Yakɔbu sɔ́ à ɔ̀nokè Sili bui Labãe, i lezawào. ²¹ A fele bàalè ní a pɔ́ɔ́ pɔ́i, à bùa Uflatawa, ɔ́ à mipè Galada gbèsíɔ́wa.

Labã pélea Yakɔbuzi

²² A gɔɔ́ àaɔ́de zí wa ò Labãe Yakɔbu bàalè. ²³ A a gbéɔ́ nàaa, ɔ́ à pèleaàzi. A táa'ò gɔɔ́ sopla, ɔ́ à aà lè Galada búsuu gusísídeu. ²⁴ ɔ́ Lua bɔ́ mɔ̀wà gwá nana guu a òè: Laaika yá pɔ́ nýs o Yakɔbuezi.

²⁵ Labã Yakɔbu bòò lè kpaa Galada búsuu gusísídeu, ɔ́ à bòokpà we ní a gbéɔ́ sɔ́. ²⁶ ɔ́ Labã ge ò Yakɔbue: Bóyáí n ɔ̀nokèmee, n ma néɔ́ sèle n taò lán zìzɔ́wai? ²⁷ Bóyáí n ɔ̀nokèmee n wole kpáí, ni lezaao ni? Dɔ́ ma zene ní pɔ́nakɛao ní lesiao ní gãao ní mɔ́ɔ́nao. ²⁸ Ni to ma lezà ma néɔ́ ní ma tɔ́ɔ́naɔ́wao. N mĩsaiyã kè. ²⁹ Ma gbãa kà mà yãkéé, ɔ́ n mae Lua yá'òmee gwá à mè mà laaika yá pɔ́ má onèi. ³⁰ Nlè tá sa, ké níle n mae be beke yáí. Akea n ma táaɔ́ sè kpáíi? ³¹ Yakɔbu wèwà à mè: Mále víake, mále e nýs ní néɔ́ siae. ³² Gbé pɔ́ n n táaɔ́ è aà kíí, wá ade de. Ma pɔ́ɔ́ gwagwa wá gbéɔ́ wáa. Tó n n pɔ́ è, sé. Yakɔbu sɔ́ a dɔ́ ké Laseli Labã pɔ́ sè kpáío.

³³ Labã gè Yakɔbu zwàakpeu, à gè Lea kpéu, à gè zɔ́ɔ́ɔ́e gbéɔ́n plapiɔ́ kpéu, i pɔ́e eo. Ké à bɔ́ Lea kpéu, à gè Laseli kpéu. ³⁴ Laseli táapiɔ́ se úle yiongo gaalɔ́ɔ́ue, ɔ́ à zòlèwà. Labã aà kpé yɔ́e pɔ́i, i pɔ́e eo. ³⁵ Laseli ò a mae: Baa, rísu to n pɔ́ pamazio, asa mi e fèleo, ké má ɔ́kúa yáíe. Beewa Labã a táaɔ́ wèele, i eo.

³⁶ ɔ́ Yakɔbu pɔ́ pà à zɔ́adɔ́ Labãwa à mè: Bó dàa má kèi? Bó duuna má kè ɔ́ n pelɛmazi wáawáa kéwai? ³⁷ N ma pɔ́ɔ́ yɔ́e pɔ́i, n n beɔ́ɔ́ è wea? Bɔ́ò gupuaui ma gbéɔ́ ní n gbéɔ́ wáa, aai yánakpa gbé pɔ́ a yá nawa. ³⁸ Gwa, ma ke n be wè baoc. N sãɔ́ n n bleɔ́ aai nɔ́ɔ́leo, mé mi n sãe soo. ³⁹ Mili suma ní pɔ́ pɔ́ wai kùoo, mi a flabone maziława. Ni pɔ́ pɔ́ wà a kpáí'ò gwá ge fáane fia laae. ⁴⁰ Iatè í ma le fáane, íana í ma de gwá, mí itèke. ⁴¹ Maa ma ke n be e wè bao. Wè gèò mèndosai ma zíkène n nenɔ́e gbéɔ́n plaɔ́ yáí. Ma wè soolo kè n kpàsa yá musu. N ma asea lile gën kwi. ⁴² Mé i ke ma dezi Ablahaú Lua pɔ́ ma mae Izaaki aà

* **31:13** Daa 28.18-22 † **31:19** Táapísá lí pɔ́ wa à lán gbènazlnawaɔ́ne.

vla ví zèmanò bàasio, d5 n ma gbae ɔgii. Lua zɪ pɔ má kè ní taasio è, 5 à zèmanò gɪa gwá.

43 ɔ Labá wè Yakɔbuwa à mè: Nɔɛɛ beeɔá ma néɔne. Néɛ beeɔá ma tɔɔnaɔne. Pɔtɔue beeɔá ma pɔtɔuɔne. Pɔ pɔ ní è la pii ma pɔɛ. Bɔ má ke ma nenɔɛ ní né pɔ aa ɪɔne gbáí? 44 To wá ɛdouke, ɪɔ de seela ũ wá zānguo. 45 ɔ Yakɔbu gbe se pèle yápi dɔngubo ũ. 46 A ò a gbéɔne aa gbeɔ séle, 5 aa séle aa a zèdɔ, 5 aa pɔblè a sae. 47 ɔ Labá tɔkpá gbèzɛpiɛ Yegaa Saaduta.† Yakɔbu tɔkpàè Galèdi.§ 48 Labá mè: Gbèzɛɛ bee mé seela ũ wá zānguo gbā. Bee yáí wá tɔkpàè Galèdi. 49 Wí me ɔ Mizipa,* asa Labá mè: Dii wá d5a wá kēakɔwa gbea, ké wásu zakɔuo. 50 Tó n ɪadà ma nenɔɛwa ge tó n nɔ páleɔ sè ɔ, baa tó wá kú kɔ kɪio, nɔy d5 sáasá ké Lua mé wá yápi seelade ũ. 51 ɔ Labá òè ɔ: Zee bee gwa ní gbe pɔ má pèle wá zānguo. 52 Aɔ de seela ũ ké másu a baa ví má mɔma ní nɔse páleoo, mé mpi rísu n à baa ví n mɔa ní nɔse páleoo. 53 Ablahaũ ní Nakɔɔo ní n maeo Lua mé a yáɔgɔwēɛ. ɔ Yakɔbu ɛgbè ní Lua pɔ a mae Izaaki aà vla ví tɔo. 54 A sa'ò gusɪsɪdeu we, 5 à a gbéɔ sɪsi aa pɔble. Ké aa pɔblè, 5 aa ɪ we.

32

Yakɔbu gbéɔ zɪa Esauwa

1 Labá fɛle kɔɔkɔ, à lezà a tɔɔnaɔwa ní a néɔ, à samaa'òné, 5 à èa tà a be. 2 Yakɔbu dàzeu, 5 Lua malaikaɔ dāaale. 3 Ké à ní é, à mè: Lua bɔon ke. ɔ à tɔkpá gupie Maanaiũ.* 4 A gbéɔ zɪ a e vɪi Esauwa Sei búsu pɔ wí me ɔ ɛdɔũ búsuu. 5 A ò a zɪnaɔne: A ge o ma dii Esauɛ aà zɔblena Yakɔbu gɔɔplakè Labá be, àle su sa. 6 A oè má zuo ví ní zāa'ɪnaɔ ní são ní bleɔ ní zɔgɔɛo ní zɔnɔɛo. Máme ma á zɪ oiè, ké ma yá e kaaágu.

7 Ké zɪnapiɔ èa sù Yakɔbuwa, aa mè: Wa ge n vɪi kɪi, àle mɔ dairɪle ní gbèɔn ɔaa plaɔ. 8 Vla Yakɔbu kũ, àle bílike maamaa, 5 à gbé pɔ kuanɔɔ kpaalè ɛɛ pla ní são ní bleɔ ní zuo ní yiongoɔ à mè: 9 Tó Esau mɔ lèlè a ɛɛ dowa, a ɛɛ do pɔ gɔ a bɔ. 10 ɔ à wabikè Luawa à mè: Dii, ma dezi Ablahaũ ní ma mae Izaakiɔ Lua, ní òmɛɛ má su ma be búsuu ma daeɔ kɪi, ní èfáaikemɛɛ. 11 N gbèke ní náaiyão kèmɛɛ maamae, ma beɛɛ ɪ kao. Gɔɔ pɔ ma bua Yuudéwa yáa, ɪpána mé na ma ɔzɪ ado. Tiasa ma su ní àizeɛ ɛɛ plaɛ beɔ. 12 Ma wabikèma, ma si ma vɪiwa, asa mále vɪake ké à lélewá à nɔɛo ní néɔ dede yáí. 13 Mpi sɔ n mè rɔyɔ èfáaikemɛɛ, rɔyɔ ma bui káfi lán isiale úfáawa, wa fɔ naoo an dasi yáí.†

14 Wekɪi 5 Yakɔbu ɪu. Pɔ pɔ a plè à a vɪi gbaɔn ke: 15 Bleda ɔaa do, a sa bao, sáda ɔaa do, a sa bao, 16 yiongoda baakwi ní ní né yɔminao, zuda bla, a swana kwi, zāa'ɪn da bao, a sa kwi. 17 A ní ná a zɪkenaoɔne ní ɔzɪ bui ní buio, 5 a òné: Aɔ be ma aɛ, ɪ gupua da á zānguo gá ní gāo. 18 A ò gbé sɛiaɛ: Tó ma vɪi dànlɛ mé à n la à mè: Démɛ de n dii ɔi? Nlɛ gé má ní? Démɛ pɔ pɔ níle dáɛ beɔ vɪi? 19 Ní oè aà zɔblena Yakɔbu pɔɛ, pɔ pɔ à a dii gbà a kpàsàɛn we, aàpi lé mɔ a kpé zéu. 20 A yá dɔupi ò gbèɔn plaadeɛ ní gbèɔn àaɔdeɔ ní pɔdānaɔ pii à mè: Tó a da Esaulɛ, à oè máa. 21 A oè aà zɔblena Yakɔbu lé mɔ a kpé zéu. Asa aà láasoo guu à mè: Sema má awakpaè ní pɔ pɔ d̄baamɛɛɔ, wí gbas a wesikɔle. A gí gbáakpaimazi saa? 22 Gba d̄baaè, 5 à gò b̄oou gwá bee, à ɪ we.

† 31:47 Bee mè gbè seelade ní Sili yáó. § 31:47 Bee mè gbè seelade ní Èbelu yáó. * 31:49 Bee mè gud5akɪi. * 32:3 Bee mè b̄oo mèn pla. † 32:13 Daa 28.14-15

Yakɔbu dɛɛkaa rɪ Luao

²³ A fɛle gwaaasɪna, à a nɔ gbɛɔn plaɔ sɛle rɪ a nɔ pɔ i mɛsɛdɪlɛnɛɔ gbɛɔn plaɔ rɪ a nɛgɔɛ gbɛɔn kuɛdoɔ, ɔ à buarɪnɔ Yakoko isaaa. ²⁴ Kɛ à buarɪnɔ, ɔ à pɔ pɔ a vɪɔ sɛle buaɔ pii. ²⁵ Yakɔbu gɔ̄ ado, ɔ gɔ̄ɛ mɔ̄ lɛ dɛɛkaaànɔ e gu ye doi. ²⁶ Kɛ gɔ̄ɛpi è á fɔ aà nɛo, à aà lɛ a gelewa, ɔ aà gele bɔɔɔ dɛɛkaapi guu. ²⁷ Gɔ̄ɛpi mɛ: Ma gbae, asa gu lɛ dɔɛ. ɔ Yakɔbu dɛ: Sema n̄ baaadamagu baasio, má n̄ gbaeɔ. ²⁸ Gɔ̄ɛpi aà lá à mɛ: N tɔn̄ kpelewai? A wɛwà à mɛ a tɔn̄ Yakɔbu. ²⁹ ɔ à mɛ: Wali mɛne Yakɔbu bɔo, sema Isaili, † asa n̄ dɛɛkà rɪ Luao rɪ gbɛnazɪnaɔ, ɔ n̄ dɛɛnɛ. ³⁰ Yakɔbu dɛ: N n̄ tɔ omɛɛ sɔ. A wɛwà à mɛ: Bɔyáɪ rɪle ma tɔ lai? † ɔ à baaadaaagu we. ³¹ Yakɔbu tɔkpà gupɪɛ Pɛnuɛli, * asa à mɛ: Wa wɛsikɔle rɪ Luao, mɛ ma gi má kú. ³² A bɔ Pɛnuɛli latɛ bɪlea, àle tɔɔle a gele la yáɪ. ³³ Ayámɛto e gbá Isaili lí n̄ò tikusiwa sóo, kɛ Lua Yakɔbu lɛ a tikusiwa yáɪ.

33

Yakɔbu wɛsia Esaule

¹ Kɛ Yakɔbu wɛzù, a è Esau lɛ mɔ̄ rɪ gbɛɔn òaa plaɔ. A a nɛɔ kpaalɛ a naɔne rɪ a nɔ mɛn̄ pla pɔ i mɛsɛdɪlɛnɛɔ. ² ɔ à a nɔ pɔ i mɛsɛdɪlɛnɛɔpɪo gbàɛ aa dɔaa rɪ rɪ nɛɔ. Bee gbea Lea rɪ a nɛɔ, ɔ Laseli rɪ Yosefu tɛ rɪ kpe. ³ A dɔaané, à kùle tɔɔle gɛn̄ sɔpla e à gɛ̄ kàwà a vɪɪpi kɪ. ⁴ ɔ Esau bàalɛ mɔ̄ dɔaaɛ, à kùsiwa à ɔdà aà gàu à lepèwà, ɔ aa ɔɔb. ⁵ Kɛ Esau wɛzù, à nɔɔ rɪ nɛɔ è, ɔ à mɛ: Dɛɔ mɛ kunnɔ wei? Yakɔbu wɛwà à mɛ: Né pɔ Lua ma gbaɔne. ⁶ ɔ nɔ pɔ i mɛsɛdɪlɛnɛɔpɪo s̄n̄zi rɪ rɪ nɛɔ, aa kùle. ⁷ ɔ Lea rɪ a nɛɔ s̄n̄zi sɔ, aa kùle. Bee gbea Yosefu rɪ Laselio s̄n̄zi aa kùle. ⁸ Esau mɛ: Bɔ rɪle ke rɪ pɔ pɔ ma dan̄lɛɔ? Yakɔbu wɛwà à mɛ: Kɛ ma yá e kangu yáɛ. ⁹ Esau mɛ: Ma gbɛ̄, ma pɔɔ mɔ̄a, n̄yɔ n̄ pɔɔ kùa. ¹⁰ ɔ Yakɔbu mɛ: Aawo! N yá na! Tó ma yá kàngue, ma gba sí, asa wá wɛsiakɔle kɛmɛɛ lán wɛsiakɔle rɪ Luaowae, ɔ n̄ gbáakpámazi. ¹¹ Gba pɔ má dɔn̄ si sa, asa Lua ɛfáaikɛmɛɛ, pɔe i kɛs̄aaɔ. Lá à nàɛwà màa, ɔ a sí.

¹² ɔ Esau mɛ: Wà dazɛu wà tá. Má dɔaanɛ. ¹³ ɔ a wɛwà à mɛ: Baa, rɪ dɔ kɛ nɛɔ yá zɪ'ù, mɛ má sá rɪ zù yɔminɔ vɪ. Tó wa tá gbãa ò gɔɔ do, pɔɔ gaga piɛ. ¹⁴ Dɔaamɛ Baa, kapi n̄ zɔblena, mɔ̄ tɛ pɔɔ kpe rɪ nɛɔ busebuse e mà mɔ n̄ le Sei. ¹⁵ Esau mɛ: Má a gbɛ̄ kɪnɔ tonno. Yakɔbu mɛ: Bɔyáɪ ni? N yá na Baa. ¹⁶ Zibeezɪ Esau dà Sei zéu. ¹⁷ ɔ Yakɔbu gɛ̄ Suko. A bɛkpà we mɛ à lákpeɔ dɔ pɔɔne. Ayámɛto wà tɔkpà gupɪɛ Suko.*

¹⁸ Kɛ Yakɔbu sù rɪ Mɛsɔpɔtamio, à kà wɛ́le pɔ wɪ mɛ Sikɛù, Kanaa bùsuu aafia, ɔ à bɔokpà wɛ́lepi sae. ¹⁹ A a bɔokpakɪ lù Sikɛù mae Amɔɔ nɛɔwa ánuɔu ɔwatɛ basɔ. † ²⁰ Wɛkɪ à sa'okɪ bɔu, à tɔkpàɛ Lua Isaili Lua.

34

Sikɛù kusia Dinawa

¹ Lea nɛnɔɛ Dina pɔ a í rɪ Yakɔbuo bɔ bùsupi nɔɔ gwai. ² Kɛ bùsupi kí Amɔɔ né Sikɛù, Ivi bui aà è, à kùsiwà, ɔ à wùleaaɔ. ³ Aa pɔ dɔ wɛndɪapiwa, a yeaazi, ɔ à yá nana dɛ. ⁴ ɔ Sikɛù ò a maeɛ: Nɛnɔɛna bee wɛɛɛmɛ mɔ̄ sé. ⁵ Kɛ Yakɔbu mà wà a nɛnɔɛ kpebɔ, aà nɛɔ ku sɛu rɪ aà pɔɔ, ɔ à n̄le e aa sù. ⁶ ɔ Sikɛù mae Amɔɔ

† **32:29** Bee mɛ dɛɛkaa rɪ Luao. § **32:30** Dɔa 13.17-18 * **32:31** Bee mɛ Lua wɛ. * **33:17** Bee mɛ lákpeɔ. † **33:19** Yoz 24.32, Zaa 4.5

gè Yakɔbu lè à yápi oè. ⁷ Ké Yakɔbu néɔ sù ní sēo gɔɔ, aa yápi mà, ɔ an nòse òkpà, an pɔ pà maamaa, ké Sikeũ yádɔɔsai kè Isailiɔne yáí, à wùle ní Yakɔbu nenɔe, à yá pɔ de wá keo kè. ⁸ ɔ Amɔɔ òné à mè: Ma né Sikeũ pɔ dɔ á nenɔewa. A yá na. A aà kpawá nɔ ù. ⁹ Wá ledouke, wíliɔ wá nenɔe kpásákɔwa. ¹⁰ Aɔ kúwanɔ, wá bùsu kú á pɔ ùe. A zɔleu, íb laatau, íb tɔle ví. ¹¹ ɔ Sikeũ ò Dina mae ní aà dɔɔɔne: A yá na. Pɔ pɔ á ò mà kpáwá, má kpaɛ. ¹² A ànsueblebɔ lé dameɛ zɔɔ ní gbaɔ dasidasi. Lá pɔ á ò, má kpaɛ. A nenɔepi kpaɛ.

¹³ ɔ Yakɔbu néɔ wè Sikeũ ní aà mae Amɔɔowa ní mɔafilio, ké Sikeũ ní dæ kpebɔ yáí. ¹⁴ Aa òné: Wá fɔ bee keo, wá fɔ wá dæ kpa gyafɔɔdewao, asa beeá wiyæ wá kú. ¹⁵ Wá wé á yáí, mé i ke a gɔ lán wápiwa, á gɔe tɔzɔ pú bàasio. ¹⁶ Tó a tɔzɔ, wá wá néɔ kpásáwá, wí á pɔɔ se nɔ ù, wí kúánɔ, wí gɔ bui douɔ ù. ¹⁷ Ama tó i we wá yáí, mé i tɔzɔ, wá wá dæ se taðe. ¹⁸ Yápi kè Amɔɔ ní a né Sikeũtoe na. ¹⁹ Ewaasopi yápi gɔgɔ kpakpa, ké Yakɔbu nenɔe yá kaaágu yáí, mé a beɛ ví deŋla a mae beɔeɔ guu.

²⁰ Amɔɔ ní a né Sikeũtoe gè ní wéle bíibɔleu, ɔ aa yá'ò ní wéleɔe aa mè: ²¹ Gbépiɔ yæ víwanɔ. Wá to aɔ kú wá bùsu, aɔ laatau, asa bùsupi zɔɔ, a mɔwá. Wá ní nenɔe sé, wí wá pɔɔ kpámá. ²² Gbépiɔ sɔ aa we wàɔ kúwanɔ ké wá gɔ bui douɔ, mé i ke wá gɔe wa tɔzɔ lá ampiɔwa wápii bàasio. ²³ An pɔtuɔɔ ní ní àizeɔ ní ní zuɔ pii a gɔ wá pɔ ùo lé? Wá weiné, ké aɔ kúwanɔ. ²⁴ Wélepideɔ Amɔɔ ní a né Sikeũtoe yámá, ɔ gɔe tɔzɔ nípii.

²⁵ A gɔɔ àaɔde zí, ké aa kú ní wáwáɔ mé aa kú ní yæ láasooɔ, Yakɔbu né gbɛɔn plaɔ Simeɔ ní Leviio, Dina víli, an baade a fɛnda sè aa sí wéleu, aa gɔe dède pii. ²⁶ Aa Amɔɔ ní a né Sikeũtoe dède, ɔ aa Dina se bɔɔ Sikeũ kpéu aa tàð. ²⁷ Wéleɔe dèdeɔ gbea Yakɔbu néɔ mò wéle pɔɔ náaa, ké wá widá ní dæwa yáí. ²⁸ Aa ní sãɔ ní ní bleɔ sèle ní ní zuɔ ní ní zaa'inaɔ, pɔ pɔ kú wéle guu ní pɔ pɔ kú ní buaɔ pii. ²⁹ Aa ní àizeɔ sèle pii ní ní néɔ ní ní nɔe ní pɔ pɔ kú ní beɔ pii.

³⁰ ɔ Yakɔbu ò Simeɔe ní Leviio: A gu òkpámæ. Kanaa ní Peliziɔ ní bùsu la buipáles aɔ ye ma gíyáí. Lá wá dasio, tó aa liawázi mé aa síwágu, aa ma de ní ma buiɔ pii. ³¹ ɔ aa wèwá aa mè: Ké à wá dæ díle káalua ù, bee maa yá?

35

Lua báaadaa Yakɔbugu Beteli

¹ Lua yá'ò Yakɔbue à mè: Fele ta Beteli, ní zɔle we. Ma gbagbaki ke we, asa we ma bɔu ma mɔma gɔɔ pɔ níle bàale n víe.* ² ɔ Yakɔbu ò a beɔeɔne ní gbé pɔ kuanɔɔ pii à mè: A dii zɔlo pɔ á víb kóle, í zu'ò, í á pɔkasaa lile, ³ wí fele ta Beteli. Má Lua gbagbakí bo we, asa à dɔmale ma taasikegɔɔ, íb kumanɔ gu pɔ ma geu pii. ⁴ ɔ aa dii zɔlo pɔ aa víb kpáwá ní swáli pɔ aa daaɔ, ɔ a víle gbéneli pɔ kú Sikeũ sae gbáu. ⁵ Ké Yakɔbu ní a néɔ dàzeu, Lua tò vía wéle káinadeɔ kú maamaa, ɔ gbèe i pélenziɔ. ⁶ ɔ Yakɔbu ní gbé pɔ kuaànɔɔ pii ká Luzu pɔ wí me tia Beteli, Kanaa bùsu. ⁷ A sa'okíi bó we, ɔ à tɔkpà gupie Beteli Lua, asa wekíi Lua bɔ à mɔuwá gɔɔ pɔ àle bàale a víe. ⁸ Debolaa pɔ de Lebeka gwana ù yáa gà wee, ɔ wá aà ví gbéneli gbáu Beteli sae. ɔ wá tɔkpàè ɔɔlizi.

⁹ Lua bɔ mò Yakɔbuwa íb aà sua ní Mesɔpɔtamio gbea, à báaadaaágu ¹⁰ à mè: N tɔn Yakɔbu, áma wáli onɛ Yakɔbu íb, wáli onɛ sa Isailie. Maa à tɔkpàè Isaili.

* **35:1** Daa 28.10-22

¹¹ Lua òè lo: Lua Gbáapiiden ma ù. Aɔ ne'i àò káfi. Bui zɔɔ a bo n kfi, baa bui dasi, mé n buieɔ aaɔ de kíao ù. ¹² Má búsu pɔ má kpà Ablahaù ní Izaakiowa kpama ní n buie n kpe. ¹³ ɔ Lua fɛle bɔ gu pɔ à yá'òèu. ¹⁴ Yakɔbu gbepèle gu pɔ Lua yá'òèu òngubo ù. A itòlewà à nísikawà. ¹⁵ ɔ Yakɔbu tɔkpà gu pɔ Lua yá'òèupe Beteli.

Laseli ní Izaakio gaa

¹⁶ ɔ aa fɛle Beteli aa dàzeu. Ké aa kà kái ní Eflatao, Laseli ne'igɔ kà, ɔ ne'i zì'úkù. ¹⁷ Ne'iwáwá zɔɔkù, ɔ nɔe ne'ina òè: Nsu to vía n kùo, n negɔe ilo. ¹⁸ Laseli yèe ví lo, àle ga, ɔ à tɔkpà a népie Bènoni, † ɔ aà mae tɔkpàè Bèyámee. ‡ ¹⁹ Ké Laseli gá, wà aà ví Eflata pɔ wí me tia Betelèù zéu. ²⁰ Yakɔbu yádngugbe pèle aà miawa. Laseli miagbepi ku we e ní a gbáo.

²¹ Isaili èa dàzeu, ɔ à bòokpà sádánaɔ gugwakli kpele. ²² Gɔɔ pɔ a ku búsupiu ɔ Lubeni gè ì ní Bila, Yakɔbu nɔ pɔ i mésedilèèoo. Yakɔbu yápi mà.

Yakɔbu negɔeɔ kueplae. ²³ Lea negɔeɔ tón ke: Yakɔbu yoa Lubeni, Simeɔ, Levii, Yuda, Isakaa, Zabuloni. ²⁴ Laseli néon Yosefu ní Bèyámeeo ù. ²⁵ Laseli zɔnɔe Bila néon Dá ní Nefatalio ù. ²⁶ Lea zɔnɔe Zilipa néon Gada ní Aseeo ù. Negɔe pɔ wà ní í ní Yakɔbuo Mesopotamion we.

²⁷ ɔ Yakɔbu kà a mae Izaaki kfi Mamale. A ku Kiliataaba pɔ wí me tia Heblɔ sae, gu pɔ Ablahaù ní Izaakio zòleu. ²⁸ Izaaki kà wè òa do baosai, ²⁹ à zikù táotao, ɔ à gá à zù a gbéguu, ɔ aà néo Esau ní Yakɔbuo aà ví.

36

Esau bui

(1Lad 1.34-37)

¹ Esau pɔ wí me lo Edɔù bui yán ke: ² Esau Kanaa nɔeɔ sè, Iti bui Eloni né Ada ní Ivi bui Ana né ɔholibama, Zibeɔ tɔúnao. ³ A Isimaela né Basema, Nebaio dae sè lo. ⁴ Ada Elifaza íaàno, mé Basema Leueli í. ⁵ ɔholibama Yeusi ní Yalaùo ní Kolao í. Esau negɔe pɔ wà ní í Kanaa búsuuon we.

⁶ Esau a naɔ sèle ní a negɔe ní a nenɔe ní a bedeo píi ní a potuo ní a àizee pɔ a è Kanaa búsuu píi, ɔ à gè Sei búsuu, à zàkù ní a dàuna Yakɔbuo, ⁷ asa an àizee zɔɔ yá mé tò aa fɔ wàò kù ní kɔoo. Búsu pɔ aa kuu i mó máo, ké an pɔɔ dasi yái.

⁸ Esau zòle Sei búsu gbèsiside pɔ wí me tia Edɔù guu.

⁹ Esau pɔ de Edɔùo dezi séia ù buion ke: ¹⁰ Esau negɔeɔ tón ke: Ada né Elifaza ní Basema né Leuelio. ¹¹ Elifaza negɔeɔ tón ke: Temani, Omaa, Zefo, Gataù, Kenazi. ¹² Elifaza nɔ pɔ i mésedilèèoo tón Timina. ɔme Amaleki íaàno. Esau na Ada tɔúnaon we. ¹³ Leueli negɔeɔ tón ke: Naata, Zela, Sàma, Miza. Esau na Basema tɔúnaon we. ¹⁴ Esau na ɔholibama negɔeɔ tón ke: Yeusi, Yalaù, Kola.

¹⁵ Esau bui dezi káauɔ tón ke: Esau negɔe séia Elifaza bui dezi káauɔ tón ke: Temani, Omaa, Zefo, Kenazi, ¹⁶ Kola, Gataù, Amaleki. Elifaza bui dezi káauɔ, Ada tɔúnaon we. Aa ku Edɔù búsuue. ¹⁷ Esau né Leueli bui dezi káauɔ Naata, Zela, Sàma ní Mizao. Leueli bui dezi káauɔ, Basema tɔúnaon we. Aa ku Edɔù búsuue. ¹⁸ Esau na ɔholibama bui dezi káauɔ tón ke: Yeusi, Yalaù, Kola. Ana né ɔholibama tɔúnaon we. ¹⁹ Esau pɔ wí me lo Edɔù negɔeɔon we, aà bui dezi káauɔne.

Sei bui

(1Lad 1.38-42)

† 35:18 Bee mè ma taasi né. ‡ 35:18 Bee mè ɔplaa né.

²⁰ Sei, Oli bui pò kú Edòù bùsuu za káau negḡeḡ tón ke: Lotani, Sobala, Zibeḡ, Ana, ²¹ Disḡ, Ezeḡ, Disā. ²² Lotani negḡeḡn Oli ní Emaũo ù. Lotani dāe tón Timina. ²³ Sobala negḡeḡ tón ke: Alavā, Manaata, Ebalì, Sefo, Onaũ. ²⁴ Zibeḡ negḡeḡ tón Aya ní Anao. Anapi mé b̀ò nib̀ona wāawa gbáau gḡḡ pò àle a mae zāa'lnaḡ dā. ²⁵ Ana negḡeḡ tón Disḡ, aà nenḡeḡ tón Ɔholibama. ²⁶ Disḡ negḡeḡ tón ke: Emadā, Esebā, Ilana, Kelana. ²⁷ Ezeḡ negḡeḡ tón ke: Bilana, Zaavā, Akana. ²⁸ Disā negḡeḡn Uzu ní Alanao ù. ²⁹ Oli bui dezi káau tón ke: Lotani, Sobala, Zibeḡ, Ana, ³⁰ Disḡ, Ezeḡ, Disā. Oli bui dezi káau ní ní bui pò kú Sei bùsuuḡn we.

³¹ Kía pò kpalablè Edòù bùsuu Isaili kíaḡ āaḡ tón ke: ³² Beḡḡ né Bela, Dinaba gbé mé kpalablè Edòù káau. ³³ Ké à gà, ḡ Zela né Yobaba, Bḡzela gbé kpalablè aà gbḡu. ³⁴ Ké à gà, ḡ Temani bùsu gbé Usaũ kpalablè aà gbḡu. ³⁵ Ké à gà, ḡ Bedada né Adada, Aviti gbé kpalablè aà gbḡu. Ɔme zìblè Madiāḡwa Mḡabu bùsuu. ³⁶ Ké à gà, ḡ Maseleka gbé Samala kpalablè aà gbḡu. ³⁷ Ké à gà, ḡ Leobo pò kú Uflata sae gbé Saulu kpalablè aà gbḡu. ³⁸ Ké à gà, ḡ Akaboo né Baalanana kpalablè aà gbḡu. ³⁹ Ké à gà, ḡ Pau gbé Adada kpalablè aà gbḡu. Aà na tón Metabeli, Malèdi néḡ, Mezaaba tḡũnaḡ.

⁴⁰ Esau bui dezi káau tón ke an buiwa an bùsu wa: Timina, Alava, Yeḡeti, ⁴¹ Ɔholibama, Ela, Pinḡ, ⁴² Kenazi, Temani, Mibizaa, ⁴³ Magadie, Ilaũ. Edòù dezi káau tón we wéle ní wéleḡ bùsu pò aa z̀lèu. Esau pò Edòù dezi séia ù buiḡn we.

37

Yosefu nana'oa

¹ Yakḡbu ku Kanaa bùsuu, gu pò a mae z̀lèu. ² Yakḡbu buiḡ yán ke: Yosefuá èwaasonaḡ. Aà wèḡ gḡo ní plaode guu ké àle sāḡ dá ní a vliḡ, aà mae naḡ Bila ní Zilipao néḡ, ḡ à yāvāi pò aa kè kḡmalekè a maee. ³ Isaili ye Yosefuzi de a né kḡniḡa, ké à aà í a zikú guu yáí, ḡ à ulatao z̀ḡè. ⁴ Ké aà vliḡ è ní mae yeaāzi de'niḡa, ḡ aa zāaāgu, aali we yāna oāano.

⁵ Yosefu nana'ò, ḡ a sèle sḡu a vliḡne, ḡ aa èa zāaāgu de a zia. ⁶ A òné: A nana pò má ò ma. ⁷ Má è wále sḡeyeye bua, ḡ ma sèḡ bàaa fèle zè. A pḡḡ liai, ḡ aa kùleè. ⁸ Ɔ aà vliḡ òè: Nle e níyḡ gḡ wá kía ù nee? Nyḡ ikokewá nee? Ɔ aa èa zāaāgu de a zia nana pò a òpi yáí.

⁹ Yosefu èa nana'ò lo, ḡ a sèle sḡu a vliḡne à mè: Ma ea nana'ò lo. Má è íatḡ ní mḡvuaḡ ní saana mèn kuedoḡ lé kùlekulemḡḡ. ¹⁰ A nanapi sèle sḡu a maee lo, ḡ aà mae pālawa à mè: Bḡtaa nana ní ò m̀ai? Mapi ní n dao ní n vliḡ, níle e wá mḡ wúle n ae nee? ¹¹ Aà vliḡ íisèaāno. Aà mae sḡ a nanapi yá kua a sḡu.

¹² Aà vliḡ gè ní mae sāḡ dáí Sikeũ. ¹³ Ɔ Isailipi ò Yosefue: N vliḡ lé sādā Sikeũ nolo? Mḡ mà n zì ní kḡie! A wèwà à mè: Má làa. ¹⁴ Ɔ a òè: Gé n vliḡ gwai ní ní sāḡ, tó aa aafia, ní ea sumḡe ní a baoo. Ɔ à aà gbàe, à b̀ò Heblḡ guzuleu à gè Sikeũ. ¹⁵ Ale liaaliaa sḡu, ḡ gḡee kpāaũaāno à aà là à mè: Bḡ níle welei? ¹⁶ A wèwà à mè: Mále a vliḡ welee. Tó n ní sādādākli dḡ, omḡe. ¹⁷ Gbḡpi mé: Ké aa b̀ò laki, má mà aa mè wále gé Dotanie. Ɔ Yosefu pèlḡzi à ní lé Dotani.

¹⁸ Ké aa aà è káaa, e àḡ gé kái ní kḡi, aa lekpaālaāzi aa mè wá aà de. ¹⁹ Aa òkḡe: A gwa, nana'onki lé mḡ kee. ²⁰ A to wá aà de sa, wí aà zu eḡ beeḡ do guu, wí o wáí mé aà sò. Wá e lá aà nanaḡ mide. ²¹ Ké Lubeni yápi mà, a ye à aà misi, ḡ à mè: Wásu aà deo. ²² Asu to au bḡwàḡ. A aà zu eḡ beeu guwaiwaiu la, ásu à

aà deo. Lubeni òné màa, ké a ye à aà misi, í ea à aà kpa a maewa yáíe. ²³ Ké Yosefu kà a vliò kfi, aa aà ula b̀̀aàla, aà ulataopi. ²⁴ Ǿ aa aà sè wa zù epíu. Epí da giie, a í vliò. ²⁵ Ǿ aa z̀̀le lé poble. Ké aa wezù, aa Isimaela bui kyaamaò è, aa b̀̀ Galada búsuu, aale gé Egipi. An yiongoò lí'ò ní gãmaleo ní tulaletio sea. ²⁶ Ǿ Yuda ò a gbéne: Tó wa wá d̀̀auna dè, mé wa aà dea ùle, bó ài wá ei? ²⁷ A to wá aà yía Isimaela buipiòwa. Wásu aà deo, wá d̀̀auna nolo? Wá au doue. Ǿ aà gbé'ò aà yãma. ²⁸ Ké Madiã laatanapio lé gè, aa Yosefu gá wá b̀̀ eu, wá aà yia Isimaela buipiòwa ánuusu owatè bao, ò aa gèaàno Egipi.*

²⁹ Ké Lubeni sù epí kfi, í Yosefu e we lo, ò à a p̀̀kasaò ga kèkè. ³⁰ Ǿ à gè a d̀̀auna kfi à mè: Népi ku we lo. Má gé má ní beo ni? ³¹ Aa blesana kù wa dè, ò aa Yosefu ulapi se mále a au guu. ³² Ǿ aa aà ulataopi sè tàò ní maeè aa mè: Pó pò wá èn ke. N né ula yá, ge aà pò no? ³³ A d̀̀ò, ò à mè: Ma né ulataoe, wai mé aà sò. Waiyoo, à ma né Yosefu tàitaie. ³⁴ Ǿ à a ulada ga kè, à zwànkasa se d̀̀ò a pi, ò à a népi ̀̀òlò e'e'e. ³⁵ Aa neg̀̀eo ní aà neǹ̀eo mò aà ǹ̀se níniè nípii, àma à gí wá a ǹ̀se níniè à mè: Má a népi gaa ̀̀òlòe e mà ge taò aà kfi bedau. Ǿ àle búbuape a népi yá musu.

³⁶ Madiãpio s̀̀ aa Yosefu yia Pótifaawa Egipi. Falaòò iwao doe, òme aà d̀̀oai gbèzòò ù.

38

Yuda ní Tamaaò

¹ Zibeezi Yuda b̀̀ a gbé'ò kfi, à gè z̀̀le Adulaù gbé pò wí me Hila be. ² Wekii ò a kpaaùu ní Kanaa búsu gbé pò wí me Sua neǹ̀eo, ò à aà sè no ù. ³ A nòsì à ne'í g̀̀e ù, ò à t̀̀kpàè Èe. ⁴ A èa nòsì lo, à neg̀̀e í, ò à t̀̀kpàè Onani. ⁵ A èa neg̀̀e í lo, ò à t̀̀kpàè Sela. Goo pò à népi í, a ku Kezibue.

⁶ Ǿ Yuda nòe pò wí me Tamaa sè a neg̀̀e séia Èee. ⁷ Èe kè Diie gbèvái ù, ò à aà dè. ⁸ Ǿ Yuda ò Onanie: N n vli gyaá sé, ní buike n vliè lá wí kewa. ⁹ Ké Onani d̀̀ó né pò á í ní a vli gyaao aò de a bui ùo, tó à wùleaànò, í azia e bàasie, ké asu buike a vlièo yáí. ¹⁰ Yá pò àle kepi kè Diie íi, ò à aà dè lo. ¹¹ Ǿ Yuda ò a né gyaá Tamaae: Ge nýò gyaable n mae be e ma né Sela z̀̀òkù. Asa àle e Sela a ga lá a vliòwae. Ǿ Tamaa gè z̀̀le a mae be.

¹² Ké a goò gègè, ò Yuda na gà. Ké aà s̀̀ níni, à dàzeu, àle gé a sákákèelenaò kfi Timena ní a gbèna Adulaù gbé Hilao. ¹³ Ǿ wá a baokpà Tamaae wá mè: N zàde lé gé Timena a sàò kákèelei. ¹⁴ Ǿ à a gyaablepòò wòlo, à pòlgáu se kù a wéa, ò à gè z̀̀le Enaiù b̀̀leu Timena zéu. Asa a è Sela gbáakù mé wí a kpawá no ùo. ¹⁵ Ké Yuda aà è, ò à aà díle káalua ù, ké à pòkù a wéa yáí. ¹⁶ Ǿ à s̀̀aazi zé sae à mè: Tó mà wùlenno. I aà d̀̀ò a né gyaá ùo. Ǿ nòepi mè: Tó n wulemano, bó nýò kpaai? ¹⁷ A wèwà à mè: Má a bleneò do kpásáne. Ǿ à mè: Tòmadilemee e nýò gé kpásái. ¹⁸ Ǿ à aà là à mè: Bó t̀̀òma mà dilenei? A mè: N n seelakeò ní a bao ní gopana pò ní kúao kpaá. Ǿ a kpawá à wùleaànò, ò à kè no ù. ¹⁹ Ǿ nòepi fèle tà be, à a pòlgáu gò à a gyaablepòò dà. ²⁰ Yuda a gbèna Adulaù gbé z̀̀l ní bleneò a t̀̀omaboi nòepi kfi. Ké à kà, í aà eo. ²¹ Ǿ à weklideò lala à mè: Káalua pò kù Enaiù zé sae la yáa ku má ni? Aa wèwà aa mè: Káalua ku lao fá! ²² Ǿ à èa tà, a ò Yuda: Mí aà eo. Weklideò mè wa káalua d̀̀ò we yáa seo. ²³ Ǿ Yuda mè: Aàò pòpio kua. Wásu to gbé'ò wá yáalo. Ma n z̀̀l ní b̀̀lepio, ní aà eo.

* 37:28 Zln 7.9

²⁴ Mo àaṣ gbea wà m̀ wa ò Yudaē wà m̀: N né na Tamaa káaluakà, ṣ à nṣi a káaluakaa guu. Yuda m̀: A b̀aà̀n, wi tesṣwà. ²⁵ Ké wàle b̀aà̀n b̀aasi, à lékpásákè a zádee à m̀: Gbé p̀ p̀e beo v́l mé ǹd̀magu. Seelakeb̀o rí a bao rí gopanae beeo gwa, t̀o rí a de d̀. ²⁶ Yuda p̀p̀io d̀, ṣ à m̀: Nṣepi yá na demala, asa mi aà kpa ma né Selawao. Yuda i wúleaà̀n lo. ²⁷ Ké à kà ne'ia, à m̀ lè síao mé kú aà gbée guu. ²⁸ Goo p̀ àle ne'ia, a gbèdo b̀b̀, ṣ nṣe ne'ina wṣ̀tèna d̀wà à m̀: Née bee mé b̀ káau. ²⁹ Ké népi a ṣ̀saa, ṣ né plaade b̀, ṣ nṣepi m̀: N b̀o bùie fá! Ṣ wà t̀kpàè Pelezi.* ³⁰ Bee gbea ké aà gbèdo p̀ wà wṣ̀tèna d̀ aà ṣwapi b̀, ṣ wà t̀kpàè Zela.†

39

Yosefu n P̀otifaa nao

¹ Ké Isimaela bui kà rí Yosefuo Egipi, ṣ Egipi gbé P̀otifaa aà lùmá. Falaṣo iwaṣ doe, ṣme aà d̀aio gbèzṣo ũ. ² Dii kú rí Yosefuo, lo aà dae rí gòmio. A ku a dii Egipi gbépi be. ³ Aà diipi è Dii kuaà̀n, lo aà dae rí gòmio yá p̀ àle ke pii guu. ⁴ ṣ à aà wegwà, à aà díle a be ziia ũ, à p̀ p̀ a v́l pii nàè a ṣ̀l. ⁵ Za goṣ p̀ à aà díle a be ziia ũ, Dii èfàidà aà beu Yosefu yá. Dii èfàidà p̀ p̀ de aà p̀ ũgu pii, beṣṣon ǹ, buapṣon ǹ. ⁶ Ṣ P̀otifaa a p̀pii nà Yosefue a ṣ̀l. A yáe kàa v́lo, mé i ke blèblea b̀asio. Yosefu ṣṣ gṣ kefenaē, mé aà zea maa.

⁷ Ziewa ṣ Yosefu bli gè a dii nagu, ṣ a òè: Wúlemanṣ. ⁸ Ṣ à gí à m̀: Gwa, ma dii yáe kàa v́l be la lo, à p̀ p̀ a v́l nàmee ma ṣ̀l pii. ⁹ Aà iko demala ua lao, t̀o n baa gè, i gimē rí p̀eoo, ké rí de aà nṣo ũ yá. Má fṣ yāvai bee taa ke ma duunake Luae? ¹⁰ Baa ké nṣepi lo oè goṣpii, i we wúleaà̀n, a ye ào kuaà̀n seo.

¹¹ Ziewa ké Yosefu gè kpéu zikei, à m̀ lè uazikenae ku beo. ¹² Ṣ nṣepi aà kú a ulawa à m̀: Wúlemanṣ. Ṣ Yosefu a ula t̀è we, à bàalè b̀ b̀aasi. ¹³ Ké nṣepi è à a ula t̀è à bàalè b̀ b̀aasi, ¹⁴ ṣ à uazikenao sisi a ònè: A gwa, wà m̀wēe rí Ebeluo, ṣ àle d̀ewano. A gèmazì wúlemanṣ, ṣ ma wiid̀wà. ¹⁵ Ké a è ma wiid̀wà, ṣ à a ula t̀ò kálea ma sae, à bàalè b̀ b̀aasi. ¹⁶ Ṣ nṣepi ulapi kàle a sae. Ké Yosefu dii sù, ¹⁷ ṣ aà nṣpi òè à m̀: Ebelu zo p̀ n suowēe d̀emanṣ, à gèmazì. ¹⁸ Ké ma wiid̀wà, ṣ à a ula t̀ò kálea ma sae, à bàalè b̀ b̀aasi. ¹⁹ Ké nṣepi yápi síu a zác à m̀ lá n zo kèmeen we, aà p̀ p̀ maamaa. ²⁰ Ṣ à m̀ wà Yosefu kú wà dakpeu, gu p̀ kía dakpeunaṣ káleu, ṣ à goṣplakè we.

²¹ N beeo Dii kuaà̀n à gbèkekèè, a t̀o aà yá kà dakpeunaṣ d̀sanagu. ²² Ṣ gud̀sanapi dakpeunaṣ nà Yosefue a ṣ̀l pii, wíli yáe ke aà saio. ²³ Dakpeunaṣ d̀sanapi lío yáe kàa v́l Yosefu musuo, ké Dii kuaà̀n, mé lo aà dae rí gòmio yá p̀ àle ke pii guu.

40

Yosefu dakpeunaṣ nana b̀òlèke

¹ Bee gbea Egipi kí Falaṣo vēebolena rí a p̀ekenao kèaà̀n í. ² Aà p̀ p̀ a iwa gbèon plapiṣi, aà vēebolenaṣ kía rí aà p̀ekenao kiao. ³ Ṣ à rí kákp̄e a d̀aio gbèzṣo be, kpé p̀ wà Yosefu d̀au. ⁴ D̀aio gbèzṣoṣpi Yosefu díle aà laaid̀má.

Aa goṣplakè kpéu we. ⁵ Gwáasín dou Egipi kía vēebolena rí p̀ekenapio nana'ò nípla nípii, baade rí a p̀o rí a àsio. ⁶ Ké Yosefu m̀ rí gwai kṣo, a è an ká

* 38:29 Bee m̀ à b̀ bùi. † 38:30 Bee m̀ ténzoizoi.

gà. 7 Ɔ à ní lá à mè: Bó yá mé tò á oosisia gbáí? 8 Aa wèwà aa mè: Nana 5 wá ò, gbèe ku la ké à à àsi'owéeo. Ɔ a òné: Lua mé nana àsi bɔɔle dɔo lò? A á nanapio dau à siumee. 9 Ɔ vèebolenao kía a pɔ òè à mè: Ma nana guu ma vèeli è ma sae. 10 Vèelipi gɔn àaɔe. A labò à vukè, à ne'í à mà. 11 Má Falaɔo imibo kúa, 5 ma vèebepio sè má fè aa imibopiu, má kpàwà. 12 Yosefu òè: Nanapi àsin ke: Ligɔn àaɔpíá gɔɔ àaɔe. 13 Gɔɔ àaɔ gbèa Falaɔo a n misi. A ea n da n zí guu, ní ea òyɔ vèebolè, lá niò ke yáawa. 14 Tó yá bònno na, to ma yá àò dɔngu. Gbèekeme, ní ma yá'ò Falaɔe, ké n è n ma bɔ kpée bee guu. 15 Asa wà ma kú kpáí za Ebeluo búsuu, mé baa Egipi la mi yáe ké à ká wá ma da ee bee guuo.

16 Ké pèekenaɔ kía è Yosefu nanapi àsi'oa bò ní vèebolenao na, 5 a òè: Ma nana guu sɔ má è má pèe sea gbí àaɔ diakɔa. 17 Gbí pɔ kú musu, kaa bui dasi pɔ má ké Falaɔe ka a guu, 5 baa lé ble ma musu. 18 Yosefu òè: A àsin ke: Gbí àaɔpíá gɔɔ àaɔe. 19 Gɔɔ àaɔ gbèa Falaɔo a n mi zɔ a n loo líwa, baa i n ble.

20 A gɔɔ àaɔdeá Falaɔo izí dikpee, 5 à blekè a íwaone. A vèebolenao kía ní pèekenaɔ kíaò bòle kpéu a íwaò wáa. 21 Ɔ à èa vèebolenao kía dà a zlu, aa ea aàò vèebolèe. 22 Ɔ à pèekenaɔ kía lòo líwa, lá Yosefu ní nanaò àsi'ónéwa. 23 Kásile Yosefu yá í dɔ vèebolenao kíagu loo, aa yá sáaagu.

41

Yosefu Falaɔo nana bɔɔlekea

1 Wè búu pla gbèa Falaɔo nana'ò a è á zea Niilile. 2 A è zuda maa mekpaaò bòle swapi eu mèn soplá, aale sè ble dàna guu. 3 Ɔ à zuda fèfèa wòuwòuò è soplá lo. Aa bò swa'eu, aa be a séiaò kpe, aa zè ní sae swale. 4 Ɔ zù fèfèa wòuwòupio zù maa mekpaapio mòmɔ, 5 Falaɔo vù.

5 A èa gè ní io, 5 à nana'ò lo. A è ése sáo maa wede pia éseli douwa sáo soplá. 6 Ɔ à ése sáo wén ála'alana pɔ lou'í kèsámáò, è, à pia ní gbèa lo sáo soplá. 7 Ɔ ése sáo wén ála'alanapio ése sáo maa wedepio mòmɔ. Ké Falaɔo vù, a è nana á ò.

8 Ké gu dò, láasoo gèaagu, 5 à Egipi mäsokenaɔ ní wezènaɔ sisi pii. A a nanaò sèle siuné, kási an gbèe í fɔ à a àsi'òèò. 9 Ɔ vèebolenao kía fèle yá'ò Falaɔe à mè: Taae pɔ má ké yáa dòmagu gbá. 10 Kí, n pɔ pà n zòblenaɔzi yáa, 5 n ma dakpeu n dɔaiò gbèzɔò be sánu ní pèekenaɔ kíaò. 11 Gwáasin dou wa nana'ò, wá baade ní a pɔo ní a ásiò. 12 Ebelu èwaasoe kúwanɔ we, n dɔaiò gbèzɔò zɔe. Ké wa wá nanaò sèle wá siuè, 5 à wá baade pɔ àsi'òè. 13 Yápio ké lá a òwèewa. N ea n ma da ma zlu, 5 n pèekenaɔ kiapi lòo líwa.

14 Ɔ Falaɔo gbé zì Yosefu sisií, 5 wá gè aa bò kpéu kpakpa. A mibò à a pɔkasao líle, 5 à gè Falaɔo kíí. 15 Ɔ Falaɔo òè: Ma nana'ò, kási gbèe í fɔ à àsi'òmèeo. Má mà wá mè, tó wa òne, ni fɔ n à àsi'óné. 16 Yosefu òè: I ke mámèeo, Lua mé a a àsi'one kí. 17 Ɔ Falaɔo òè: Ma nana guu má è má zea Niilile. 18 Má è zuda maa mekpaa mèn sopláò bòle swa'eu, aale sè ble dàna guu. 19 Ɔ ma zuda páleo è lo mèn soplá, aa fèfèa wòuwòuò, mi zù fèfèa bee taaò e Egipi la yáaò. 20 Ɔ zuda fèfèa wòuwòupio zù mekpaa séia mèn soplápio mòmɔ. 21 Baa ké aa ní mòmɔ, aa gí fèfèa lá aa dewae, gbèe a dɔ ké aa ní mòmɔ seo. Ɔ ma vu. 22 Nana guu lo má è, ése sáo maa wede sáo soplá bò éseli douwa. 23 Ɔ má è, ése sáo teeena wén ála'alana pɔ lou'í kèsámáò bò an gbèa lo sáo soplá. 24 Ɔ ése sáo wén ála'alanapio ése sáo wedepio mòmɔ. Ké má ò mäsokenaɔne, an gbèe í fɔ à a àsi'òmèeo.

25 Ɔ Yosefu òè: Kí, nana pɔ́ n̄ òpɔ̀ àsi doūe. Lua yá pɔ́ á ye ke òlɔ̀neɛ, kí. 26 Zù maa mèn soplapiɔ́á wè soplæ, mé ése sáo wede sáo soplapiɔ́á wè soplæ. Nanapiɔ̀ àsi doūe. 27 Zù fɛ́fɛ́a wòúwòú mèn soplá pɔ́ b̀lè aa be a séiaɔ̀ kpɛpiɔ́á wè soplæ. Maa ése sáo wén ála'alana pɔ́ loūi kèsámá sáo soplapiɔ̀ de lɔ̀. Beeɔ̀ mé wè soplá pɔ́ imina a kaū ù. 28 Lá má òne tiawa kí, ma mè Lua lé yá pɔ́ á ye ke òlɔ̀neɛ. 29 Blewena aɔ̀ di Egipi gupiiu maamaae e wè soplá. 30 Bee gbɛa imina i ka e wè soplá, káa gbãapi yá i sá Egipiɔ̀gu. Iminapi a to bùsu ble midɛ. 31 Imina pɔ́ a mɔ̀pi aɔ̀ pásɪ maamaae, káa gbãapi yá a dɔ̀ gbɛegu lɔ̀. 32 Kí, lá gɛ̀n pla n nanapi ò, bee mè Lua mé díle maa. A ke tiaɛ, a sea vío. 33 Tiasa kí, ònde wezɛ̀na weɛle n̄ díle aàɔ̀ de gbãade ù Egipi. 34 Kí, gbɛ̀ɔ̀ díle ziaa ù Egipi, aàɔ̀ pówena sɔ̀ode káaa wè soplá pɔ́ pówenaɔ̀ diupi guu. 35 Aa ble káaa wè maa pɔ́ lé mɔ̀ɔ̀ guu, aai pówena ká dɔ̀ɔ̀ guu wéle n̄ wéleo n̄ n tɔ̀o, aaiɔ̀ d́sá. 36 Tó imina pɔ́ a ke wè soplápi ká Egipi, blepi iɔ̀ de kùsúa ù, ké iminapi su Egipiɔ̀ dedeo yáí.

Yosefu kpalablea Egipi

37 Yápi ká Falaɔ̀ɔ̀gu n̄ a ìwaɔ̀ pii, 38 ɔ̀ a òné: Gbɛ̀e beea Lua Nisɪnadeɛ. Wá gbɛ̀e e laaáwa lɛ? 39 Ɔ a ò Yosefue: Lá Lua tò n yá beeɔ̀ d̀s̄ pii, ònde wezɛ̀nae ku lanwao. 40 Mmɛ n̄yɔ̀ɔ̀ de ma ua gbɛ̀zɔ̀ ù, ma gbɛ̀ɔ̀ iɔ̀ misiilene n̄pii. Báa mé a to mà òdenla ado. 41 Ɔ à èa òè: Nyɔ̀ɔ̀ iko ví Egipi bùsu gupiiwae. 42 Ɔ à tãana seelakebɔ̀ b̀ a ɔ̀wa, a dà Yosefue a ɔ̀wa, à baabaa ula dàè, à vua yàbaa dàè a nɔ̀e.* 43 A a s̄go plaade kpàwà bebeɔ̀ ù, ɔ̀ gbɛ̀ pɔ́ dɔ̀aaaɔ̀ lɔ̀ pala: A kúle! A kúle! Beewa Falaɔ̀ tò Yosefu iko ví Egipi bùsuwa. 44 A òè lɔ̀: Mámema Falaɔ̀, gbɛ̀e a f̄s̄ yáe ke Egipi la n lé saio. 45 Ɔ à tɔ̀kpàè Zafena Panaɛ, ɔ̀ à Eliɔ̀pɔ̀li wéle sa'ona Potifela nenɔ̀ena Asena kpàwà nɔ̀ ù.

46 Gɔ̀ɔ̀ pɔ́ Yosefu zɪ sè Egipiɔ̀ kí Falaɔ̀ɔ̀ be, a wè baakwi ví. Ɔ à b̀ Falaɔ̀ɔ̀ kí, à gè bebei Egipi gupiiu. 47 Káa gbáa ku e wè soplá, blewena di maamaae. 48 Ɔ Yosefu ble pɔ́ di Egipi wè soplapiɔ̀ káaakáaa wéle n̄ wéleo kùsúa ù, wéle pii n̄ azia pɔ̀o. 49 A pówena káaa zɔ̀ɔ̀zɔ̀ lán ísiale úfáawa, ɔ̀ wà zè a ȳȳɔ̀ae, asa wa f̄s̄ a lé d̄s̄o.

50 E imina àɔ̀ gé kái Yosefu na Potifela né Asena neḡɔ̀e ì pla. 51 Yosefu tɔ̀kpà a yoae Manase† à mè: Lua tò ma mae beɛdeɔ̀ n̄ ma taasikeao yá s̄amagu pii. 52 Ɔ à tɔ̀kpà a plaadeɛ Eflaiú† à mè: Lua tò ma ḡs̄ nede ù bùsu pɔ́ wà ma wetàù.

53 Ké káa gbáa pɔ́ kú Egipi wè soplápi lé ká, 54 ɔ̀ wè soplá pɔ́ imina kàu dàale lá Yosefu òwa. Imina ká bùsu n̄ bùsuo pii, áma ble di Egipi gupiiue. § 55 Ké nɔ̀ana gè Egipiɔ̀gu pii, aa wiilè Falaɔ̀ɔ̀wa aà ble kpámá. Ɔ a òné pii: A gé Yosefu kí, lá a oé ì ke. 56 Imina lí bùsupila pii, ɔ̀ Yosefu d̄s̄o wèwè, à pówena yá Egipiɔ̀wa, ké imina gbãakù n̄ bùsuo yáí. 57 Ɔ gbɛ̀ɔ̀ b̀ dúnia guu pii aa mè Egipi pówena lúí Yosefuwa, asa imina gbãakù dúnia guu piiɛ.

42

Yosefu v̄iɔ̀ mɔ̀a ble lúí Egipi

1 Ké Yakɔ̀bu mà pówena kú Egipi, a ò a néɔ̀ne: Aɔ̀ kále la pã yà? 2 Má mà pówena kú Egipi. A ge lúwɛ̀e we, ké wásu gagao, wíɔ̀ ku aafia.* 3 Ɔ Yosefu v̄i

* 41:42 Dan 5.29 † 41:51 Bee mè s̄angu. ‡ 41:52 Bee mè nede. § 41:54 Zln 7.11 * 42:2 Zln 7.12

gb̄eɔn kwio gè Egipi pówena lúí. ⁴ Yakɔbu i Yosefu dāuna Bēyāmeε zírino, asa á mè: Wiliɔ d̄so tó yāvái sù aà lè s̄s be. ⁵ ɔ Isaili népio gè pówena lúí ní gb̄epáleo, asa iminapi kà Kanaa b̄usu s̄ε.

⁶ Yosefu mé b̄usupi gb̄ēz̄o ú. ɔme í pówena yía gb̄épiiwa. ɔ aà v̄io mò kùlèè, aa ní mi p̄le. ⁷ Ké á a v̄io è, á ní d̄s, ̄s á azla kènè nibo ú. ɔ á yá'óné pásipásí á ní lá á mè: A bo má ní? Aa wèwà aa mè: Wa bo Kanaa b̄usu, wa mo bl̄e lúie. ⁸ Yosefu a v̄io d̄s, kási aai aà d̄so. ⁹ Nana p̄s á ò yāa an yá musu† d̄saaɔ, ̄s a òné: Zāmadeɔn á ú, a mo wá b̄usu asiigwaie. ¹⁰ Aa wèwà aa mè: Aawo Baa! N z̄òblenaɔn wá ú, wa mo bl̄e lúie. ¹¹ Dedoudeɔn wá ú wápii. Náaideɔn wá ú. Wápio n z̄òblenaɔ, zāmadeɔn wá úo. ¹² ɔ a òné: Egeε! A mo wá b̄usu asiigwaie. ¹³ Aa mè: Wápio n z̄òblenaɔ, dedoudeɔn wá ú, wá gb̄eɔn kueplae. Kanaa b̄usu gb̄eɔn wá ú. Wá dāuna ḡò be ní wá maeo, wá gb̄edo kuo. ¹⁴ ɔ Yosefu òné: Lá má óéwa, zāmadeɔn á ú. ¹⁵ P̄s p̄s á to má á yá síana d̄sn ke: N Falaɔ b̄aaao á bole lao, sema á dāunapi mò la b̄asio. ¹⁶ A á gb̄edo zí á dāunapi séí, á gb̄é k̄nio ḡs dakpeunaɔ ú lae, mí d̄s tó á yáá síanae. Tó maa no, ní Falaɔ b̄aaao zāmadeɔn á ú. ¹⁷ ɔ á ní ká kp̄eu e ḡo aās. ¹⁸ A ḡo aāsde zí a òné: Má Lua v̄ia v̄i. A yá p̄s má óé ke, í bo aafia. ¹⁹ Tó náaideɔn á ú, á á gb̄edo to da kp̄eu la, á gb̄é k̄nio í tá ní pówenaɔ á bede n̄andenaone, ²⁰ í ea moε ní á dāunapio, mí d̄s ké á yáá síanae, mé wa á dede lo. ɔ aa wèi maa.

²¹ Aa òk̄s̄e: Síanae t̄aaedeɔn wá ú yá p̄s wá kè wá dāunaε yāa yái. Wá è ḡo p̄s ále awakpawēε, á kè wēnaú, ̄s wi aà yāmao. Bee yái yáε bee wá léi. ²² ɔ Lubeni òné: Ké má óé ásu yāe ke népio, i ma yāmao, aà au to ̄s Lua lé síwá ke. ²³ Aa d̄s Yosefu lé mao, asa ké á yá'óné, wa s̄le siunée. ²⁴ ɔ á gò ní k̄ii, á ge ɔɔlò. Ké á sù, á yá'óné, ̄s á Simeɔ b̄ò ní guu, á mo k̄awá ní wáa. ²⁵ Yosefupi mè wá pówena káné ní sakilio pai, wi ní baade ̄sa dauè, wi zé k̄ús̄ta kené. Ké wa kènè maa, ²⁶ aa ní pówenaɔ ði ní z̄aa'lnaone, ̄s aa d̄azeu.

²⁷ Ké aa kà gu p̄s aale iu, ké an gb̄edo a sakili p̄lo à p̄s kp̄a á z̄aa'lnawa, ̄s á a ̄sa è a sakiliu. ²⁸ ɔ a ò á gb̄eɔne: A ma sakili guu gwa, wá ma ̄sa s̄saaameε! ɔ s̄s k̄éngu, aa òk̄s̄e ní lualuo: Bó yá Lua k̄ewēε maaí? ²⁹ Ké aa kà ní mae k̄ii Kanaa b̄usu, aa yá p̄s ní lé s̄le siuè pii aa mè: ³⁰ B̄usu gb̄ez̄oɔpi yá'owēε pásipásí, á wá díle zāmadeɔn úe. ³¹ Wá òé náaideɔn wá ú, zāmadeɔn wá úo. ³² Dedoudeɔn wá ú, wá gb̄eɔn kueplae, wá gb̄edo kuo, wá dāuna ḡò Kanaa b̄usu ní wá maeo. ³³ ɔ b̄usu gb̄ez̄oɔpi ówēε á mè, p̄s p̄s á to á wá d̄s náaideɔn ún ke: A mè wá wá gb̄edo toano, wí blewena se taò wá bede n̄andenaone, ³⁴ wí ea moε ní wá dāunao, í d̄s sa ké zāmadeɔn wá úo, náaideɔn wá ú, í wá gb̄edo kp̄awá, wí laata b̄usupiu.

³⁵ Ké aale pówena bole ní sakilio guu, an baade a ɔs̄s è a p̄s guu. Ké aa ní ̄sa è maa, v̄ia ní kú mípii ní ní maeo. ³⁶ ɔ an mae òné: A ye má ḡs n̄esai yá? Yosefu kuo, Simeɔ kuo, ̄s á ye Bēyāmeε sia la? Yápii lé boεme váie. ³⁷ ɔ Lubeni ò a mae: Tó mí suneaano, ma n̄eḡs̄e plaaɔ dede. N aà k̄paa, má suneaano. ³⁸ ɔ Yakɔbu mè: Ma né a géáno, asa aà v̄i dadoude ḡa, ̄sme ḡò ado. Ma zik̄ú. Tó yāe sù aà lè tá p̄s ále o guu, a to má ta m̄iau ní p̄siaoε.

43

Yosefu v̄io εa gea Egipi ní Bēyāmeεo

† 42:9 Daa 37.5-10

1 Imina pāsī kù Kanaa būsuu. 2 Ké aa pówena pò aa bòò Egipi blè à làa, an mae òné: A ea gé pówena lúi yoo lo. 3 J Yuda òè: Gbépi òwēē sáasāe à mè, tó wá dāuna kúwanoo, wásu to wá wesikōleo. 4 Tó nýō wei wá dāuna géwanoo lé, wá gé ble lúine. 5 Tó ni wei sōo, wá geo, asa gbépi òwēē, tó wá dāuna kúwanoo, wásu tó wá wesikōleo. 6 J Isaili mè: Bóyái a íadàa à ò gbépie á dāuna víi? 7 Aa wèwà aa mè: Aàpi mé yálalawá ní wá bedeo yáo. A mè: A mae ku e tiaa? A dāuna vía? Yá beeo musu ō wá wèwà. Wá dō yāa a me wá mó ní wá dāunao yá? 8 J Yuda ò a mae: To népi gemano. Wá fele gé gōōe ké wápioo ní mpio ní wá néo wásu gagao yái, wíoo ku aafia. 9 A gò ma yá ūe. Ma azia wēni díle aà pò gbēu. Tó mi sunēaāno aafiao, má gō n taaede ūe. 10 Tó wi seake yāao, dō wa ge a gēn plaadei, wa ea su. 11 J an mae òné: Lá maae, à yáe bee ke. A wá būsuo pōmaaoo se ká á sakilio guu, í ge gbépi gba. A gāmale sé yoo ní zó'io yoo ní lí'oo ní tulaletio ní gōōoo ní sío. 12 A gé ní ōao lee pla, í ōa pò wa dàe á sakilio guu sōaané. Tó wá zāwān nò, á dōo. 13 A á dāuna sé, í ea gé gbépi kíi. 14 Lua Gbāapiide to gbépi wēnadōé, í á gbēdo ní Bēyāmēoo gbae aa suāno. Mapi sō, tó Lua ma néo siae, a sian we.

15 Aa pò pò wa ge wá aà gbapi sèle ní ōao lee pla ní Bēyāmēoo, aa fēle gè Egipi, ō aa gè Yosefu kíi. 16 Ké Yosefu Bēyāmēe è ní guu, a ò a be ziaae: Gé ní gbēe beeo ma be. Nōo de n keke, asa gbépio pōblemano fāanēae. 17 Ziiapi yá pò Yosefu dàe kè, àle gérinoo aà be. 18 Ké wāle gérinoo Yosefu be maa, vía ní kú aa mè: Ja pò wa dà wá sakilio guu yāa yámé tò wá mōwanoo la. Aa ye kusiwá aa wá né, aai wá kúkú zōo ū, aa wá zāa'inao sélee. 19 Ké aa ká Yosefu be kpēle, aa sō aà ziiapizi aa mè: 20 Mae, n yá na! Wa mo la káau ble lúie. 21 Ké wa ka gu pò wále iu, wa wá sakilio pōlo, ō wá baade a ōa è a sakiliu kyáukyau. J wa suò ke. 22 Wa mo ní oo páleo ké wá ble luò. Wá dō déme ōapi dà wá sakilio guuo. 23 Ziiapi mè: Asu bílikeo, ásu to vía á kúo. A Lua, á mae Lua mé ōapi dàe á sakilio guu. A ōa ma kíi lè. J a Simeo bōné. 24 Ziiapi gērinoo Yosefu ua, à í kpamá aa zu'òò, ō à sē kpà ní zāa'inaowa. 25 J aa pò pò wa Yosefu gbapi yákēke e aào gé sui fāane, asa aa mà wá mè wa poble wee.

26 Ké Yosefu sù be, aa aà gbà pò pò wá mōopi, aa wùle tōole aà ae. 27 A ní aafia gbèa, ō à mè: A maezi pò a aà yá'òpi gbāao? A ku e gbāa? 28 Aa wèwà aa mè: Wá mae n zòblena gbāa, a ku e tia. J aa kùlèe aa wùle ní gbēu. 29 Yosefu wesè à a dāuna dadoude Bēyāmēe gwà à mè: A dāuna pò a aà yá'òmēepin laa? J a ò Bēyāmēe à mè: Lua báaadangu. 30 Ké à a dāuna gwà, aà pò kèna zōo, a ye sòlo, ō à gè kpēa ní wāao, à sòlò we. 31 Ké à oopi, ō à bò à azia kúkúaa, à mè wá mó ní bleo.

32 Wá ble díleè ado, ampioo ntēe, Egipi pò aa kuaānoo ntēe lo, asa Egipi lí poble ní Ebeluoo, aali yāalēnoo. 33 Wá ní zólēzōle aà ae lá wá ní í aa tètēkōiwa, za negōe séiawa e an gōzānawa, ō aa lē'èle, aa kō gwāgwā. 34 J wá ble pò kú Yosefu ae kpaalēné. Bēyāmēe pò zōo de gbé kíni pòla lee sōo. J aa poble wá imiāano e wá ká.

44

Anusu imiboo daa sakiliu

1 Yosefu ò a be ziaae: Pówena káka gbépioone ní sakilio pai, lá aa fō sé léu. Baade ōa dàe a pówēnaa sakiliu, 2 ní ma ánuusu imiboo se n da an dāuna sakiliu ní aà

pówena ɔao. ɔ a kè lá Yosefu òewa. ³ Ké gu dɔ̀ gɔ̀, wà ní gbáe ní ní zàa'lnao. ⁴ E aao gé kái zà, ɔ Yosefu ò a ziaae: Fele péleńzi. Tó ní ní lé, ní ní la bóyái aa maa fiabò ní váioi? ⁵ Bóyái aa ma ta pò mi imiò, mi màsokeò sè kpáii? Oné aa tàaekè.

⁶ Ké à ní lé, à yápi òné, ⁷ ɔ aa wèwà aa mè: Mae, àkea ní ò màai? Kúku! Wápi n zòblena, wá fɔ̀ yá bee taa kee? ⁸ ɔa pò wá è yaa wá sakiliɔ guu, wi ɛa suone boa za Kanaao lé? Wá fɔ̀ ánuusu ge vua se kpái n dii bea? ⁹ Mae, wá gbé pò ní è aà kíi, ade gáe, wápii wí gɔ̀ n zɔɔ ũ. ¹⁰ A mè: Tɔ̀, aà ke lá á òwa. Gbé pò wa è aà kíi, a gɔ̀ ma zɔ̀ ũe, á gbé kńiɔ í gɔ̀ tàaesai. ¹¹ ɔ an baade a sakili píla a pòlo gɔ̀. ¹² ɔ ziiapi ní sakiliɔ yɔ̀e. A dàale an vli pòwa e à gè kàò an dàuna pòwa, ɔ à imibɔpi è Bèyámee pò guu. ¹³ Aa ní ulao ga kèkè, ɔ an baade a aso yè a zàa'lnae, aa ɛa gè wéleu. ¹⁴ Ké Yuda ní a gbéò kà Yosefu be, aa aà lè we, ɔ aa wùle ɔole aà ae. ¹⁵ A òné: Bóyái a kè màai? A dɔ̀ ké ma taa lí màsokeo lé? ¹⁶ Yuda wèwà à mè: Baa, wá oné kpelewa ní? Wá yae oa vlo. Kpelewa wá fɔ̀ wázla bóyáui? Lua wá dɔ̀ tàaede ũe. Baa, wa gɔ̀ ní zɔɔ ũ sa wápii, i ke gbé pò wá imibɔpi è aà kíi ado no. ¹⁷ ɔ Yosefu mè: Kai! Má fɔ̀ bee keo. Gbé pò wá imibɔpi èwà mé a gɔ̀ ma zɔ̀ ũ, á gbé kńiɔ í ɛa ta á maewa aafia.

Yuda wabikɛa Yosefuwa Bèyámee

¹⁸ ɔ Yuda sɔ̀aazi à mè: N yá na Baa! To mapi n zòblena mà yá'oné. Nsu to n pɔ̀ pamazio Baa, asa ní sáa ní Falaɔɔoe. ¹⁹ Baa, n wá lá yaa tó wá mae ge dàuna ví. ²⁰ ɔ wa mè wá mae zikù, mé wá dàuna kú lo, wá mae aà í a zikù guue. Népi vli dadoude gà, ɔme gò ado, mé wá maepi yeaazi maamaae. ²¹ N ò wápi n zòblenaone wá aà se moone, ké ñ e ñ wesiaale. ²² Baa, wá òne népi a e go a maewao. Tó à gòwà, maepi a gae. ²³ ɔ ní òwèe, tó wá dàunapi i mówanɔ, wásu tó wá wé ke síiɔ. ²⁴ Ké wa ta wá maewa, wa n yá'òè. ²⁵ ɔ wá maepi mè wá ɛa gé ble lúi yɔɔ lo. ²⁶ Wa mè, mé i ke wá dàuna kúwanɔ bàasio, wá fɔ̀ geo, asa tó a kúwanɔ, wá wé a ke síiɔ. ²⁷ ɔ wá maepi òwèe, wá dɔ̀ ké a napi ne'í mèn plaɛ. ²⁸ Ké ado bò a be, i aà e bo e gbá. A mè wáì mé aà sò. ²⁹ A mè tó wá né mènòe bee síwa, mé yávái gè aà lè sa, lá a zikù, wá tó à ta miau ní pɔ̀siaoɛ. ³⁰ Tiasa, tó ma ta ma maewa, mé aà népi kúwanɔ, maepi a gae, asa aà pɔ̀ dɔ̀ népiwae. ³¹ Tó i népi e wá guuo, wá maepi a ta miau a zikù guu ní pɔ̀siaoɛ. ³² Ma azla kpá ma maewa népi gèe ũe, ma mè tó mi suèaanɔ, má gɔ̀ aà tàaede ũe. ³³ Baa, n yá na! To mà gɔ̀ ní zɔ̀ ũ népi gèe ũ, i tá ní a vli, ³⁴ asa tó népi kumanɔ, má fɔ̀ ta ma maewao. Má fɔ̀ wèna pò a ke aà yá musu gwao.

45

Yosefu azla ɔba a vliɔne

¹ Yosefu i fɔ̀ a nòse suumpà gbé pò kú weɔne bo, ɔ à pùna à mè: Gbé pò kú la, à bɔle pii! Ké gbèe ku we bo, ɔ à azla ɔba a vliɔpionɛ sa.* ² Ale ɔ̀ɔb gbáugbau e Egipiò mà, mé Falaɔ̀ badeɔ a baomà. ³ ɔ a ò a gbépiɔne: Mámema Yosefu. Ma mae ku e tiaa? ɔ gili gèngu, aai fɔ̀ wèwà. ⁴ ɔ Yosefu òné: A sɔ̀mazi. Ké aa sɔ̀aazi, ɔ à mè: Mámé má á dàuna Yosefu pò á yia, wá suaanɔ Egipi la ũ. ⁵ Tiasa ásu tó á pɔ̀ yao. Asu tó á nòse ɔ̀okpa ma yíaa yá musuo, asa gbéò misia yáí ɔ Lua ma dɔ̀aaí la. ⁶ Imina kaa búsuu la wè plaaden ke. Wa e sapao, wa e pɔ̀kekeo e wè sɔ̀. ⁷ Lua tò ma dɔ̀aaé ké wá bui e bɔ aafia búsuu lae, mí á misi maamaa

* 45:1 Zln 7.13

mà á suaba. ⁸ I ke áme a ma zì lao, Luae. A ma dile Falaṣo ledamade ũ, àa be ziia ũ, Egipi gupii gbēzṣo ũ. ⁹ A ke kpakpa à gé wá mae kíi, í oè àà né Yosefu mē Lua a dile Egipi bṣu gbāade ũ. Àa su ma kíi la gṣo, ¹⁰ ío kumanṣo kái, i zṣle Gosē bṣuu ní a néo ní a tṣṣnaṣo ní a sáṣo ní a bleṣo ní a zuṣo ní pṣo pṣo a vṣo pii. ¹¹ Máṣo àa gwa la, asa imina aṣo ku e wēṣo sṣo lṣe. Tó màa no, aàpi ní a bedṣo ní pṣo pṣo a vṣo midé pii. ¹² Apiṣo ní Bēyāmeṣe, a wēṣle ké mapí ma Yosefu máme mále yá'óé. ¹³ A gawi pṣo má vṣi Egipi la yá'o ma mae ní yá pṣo á èo pii, í ge à aà se suṣmṣe la kpakpa. ¹⁴ A vṣi lṣo a dáuna Bēyāmeṣe nṣe, à sṣoṣ, ṣ Bēyāmeṣe sṣoṣ àa kùe sṣ. ¹⁵ Ṣ à lepṣe a vṣiṣwa pii ní sṣoṣ. Bee gbṣe aà vṣiṣo lé faaiboaaṣo.

¹⁶ Ké Yosefu vṣiṣo maṣo bao lí Falaṣo bea, à kèè na ní a íwaṣo. ¹⁷ Ṣ a ò Yosefuṣe: O n vṣiṣe aa ní aso ye ní zàa'inaṣo, aa fṣle gé Kanaa, ¹⁸ aa ní mae sé ní ní beṣeṣo, aa suṣṣo ma kíi la. Má Egipi bṣu gumaa kpámá, aaiṣo namableu. ¹⁹ Oné lṣo aa Egipi zugoṣ se an efṣenaṣo ní ní nṣeṣo yáí, aai ní mae se suaṣo. ²⁰ Aasu láasooke pṣo pṣo aa to weṣwao, asa Egipi gumaa a gṣo ní pṣo ũe.

²¹ Ṣ Isaili népiṣo kè màa. Yosefu zugoṣ kpámá lá Falaṣo òwa. A zé kṣṣa kèné lṣo. ²² A ní gbá uladaṣo nípii, mé à Bēyāmeṣe gbá ánuṣu oṣwaté ðaa do ní basṣo ní uladaṣo mèn sṣo. ²³ A Egipi pṣo maṣo kpásá a mae zàa'ín aso kwi ní pṣo wenaṣo ní bleṣo zàa'ín aso kwi a mae zé kṣṣa ũ. ²⁴ Ké à ní gbáe à mè: Asu lekpaake zéuo! Ṣ aa tà.

²⁵ Aa bṣo Egipi, ṣ aa kà Kanaa bṣuu ní mae Yakṣbu kíi. ²⁶ Aa òè: Yosefu bṣé e tia, ṣmṣe Egipi bṣu gbēzṣo ũ. Ṣ maepi kè sáii, i sio. ²⁷ Ṣ aa yá pṣo Yosefu òné òè pii. Ké Isaili zugo pṣo Yosefu gbáe a séiṣo è, ṣ aa láasoo dàdoṣo sa, ²⁸ ṣ à mè: Ké bee mò! Ma né Yosefu bṣé e tia. Má gé mà wesiaàle e màṣo gae.

46

Yakṣbu taa Egipi ní a néo

¹ Isaili dàzeu ní pṣo pṣo a vṣo pii. Ké à kà Beṣeṣba, à sa'ò a mae Izaaki Luawa. ² Ṣ Lua bṣo mòwá wépfungu'ea guu gwá à mè: Yakṣbu! Yakṣbu! A wèwá à mè: Má ké! ³ Ṣ à mè: Mámemaṣa Lua n mae Lua. Nsu bílike Egipi gea yá musuo, asa we má n bui káfu maamaa. ⁴ Má gennṣo Egipi, mí su ní n buiṣo. Asa Yosefu gbá níyṣo gaa.

⁵ Ṣ Yakṣbu fṣle Beṣeṣba. Aà néo àa dà zugo pṣo Falaṣo gbáe aà séi guu ní ní néo ní ní nṣeṣo. ⁶ Aa ní pṣo tuṣo ní áizee pṣo aa è Kanaa bṣuuṣo séle tàṣo Egipi. ⁷ Yakṣbu tà we ní a negṣeṣo ní a nenṣeṣo ní a tṣṣnaṣo nípii.* ⁸ Isaili pṣo tà Egipiṣo tṣn ke: Yakṣbu ní a negṣeṣo.

Yakṣbu negṣe séia Lubeni. ⁹ Lubeni negṣeṣo tṣn ke: Anṣo, Palu, Eṣṣo, Kaami. ¹⁰ Simeṣo negṣeṣo tṣn ke: Yemue, Yamini, Oada, Yaké, Zohaa ní Saulu pṣo a í ní Kanaa nṣeṣo. ¹¹ Levii negṣeṣo Geesṣo, Keata ní Melalio. ¹² Yuda negṣeṣo tṣn ke: Ee, Onani, Sela, Pelezi ní Zelao, áma Ee ní Onanio gá Kanaae. Pelezi néṣo Eṣṣo ní Amuluo ũ. ¹³ Isakaa negṣeṣo tṣn ke: Tola, Puva, Yasubu, Simelṣni. ¹⁴ Zabuṣni negṣeṣo tṣn ke: Seledi, Eloni, Yalee. ¹⁵ Negṣeṣo pṣo Lea ní í ní Yakṣbuṣo Meṣoṣotamion we. Ṣme nenṣe pṣo wí me Dina í lṣo. An buiṣo pii gbṣeṣo baakwi ní áaṣo.

¹⁶ Gada negṣeṣo tṣn ke: Zefṣ, Agi, Suni, Ezebṣo, Eli, Alodi, Aleli. ¹⁷ Aṣeṣe negṣeṣo tṣn ke: Imena, Iseva, Isevi, Belia ní ní dáe Selao. Belia negṣeṣo Ebeṣe ní Malakieṣo ũ. ¹⁸ Labá mé Zilipa kpá Leawa. Bui pṣo a kè ní Yakṣbuṣon we. Aa gbṣeṣo gṣeṣo ní mènṣeṣo.

* 46:7 Zln 7.15

19 Yakɔbu na Laseli nɛɔn Yosefu nɛ Bɛyɔmɛɛo ũ. 20 Yosefu Manase nɛ Eflaiũo ĩ Egipi nɛ a na Asena, Eliɔpɔli wɛlɛ sa'ona Potifela nɛoɛ. 21 Bɛyɔmɛɛ buio tɔn ke: Bela, Bekɛɛ, Asebe, Gela, Naamani, Ehi, Losi, Mupiũ, Hupiũ, Aada. 22 Bui pɔ Laseli kɛ nɛ Yakɔbuon we. Aa gbɛɔn gɛo mɛndosaie.

23 Dã nɛgɔɛn Husiũ ũ. 24 Nɛfatali nɛgɔɛo tɔn ke: Yazieli, Guni, Yezeɛ, Sileũ. 25 Labã mɛ Bila kpã Laseliwa. Bui pɔ a kɛ nɛ Yakɔbuon we. Aa gbɛɔn soplaɛ.

26 Yakɔbu bui pɔ à tãfnɔ Egipion we. Aa gbɛɔn baaɔsoo nɛ mɛndoosɛ, aã nɛ naɔ baasi. 27 Kɛ Yosefu nɛ ĩ Egipi gbɛɔn pla, ɔ Yakɔbu bui pɔ tà weɔ kɛ gbɛɔn baaɔkwi.†

28 Yakɔbu Yuda zĩ aã dɔaaɛ Yosefu kɛi, aã Gosɛ bũsu zɛ ɔɔɛ. Kɛ aa kã we, 29 ɔ Yosefu gɛ a sɔgou, à gɛ dai a maele we. Kɛ à aã lɛ, à vɛ kũsiwã, à ɔɔɔl aã gãu e'e'e. 30 ɔ Isaili ò Yosefue: Lá ma wɛsinlɛ má è nɛ kú e tia, tó má fɛ má ga sa.

31 Yosefu ò a vɛiɔnɛ nɛ a de bedeo: Má gɛ o Falaɔɛ ma vɛiɔ nɛ ma de bedeo pɔ kú Kanaa bũsuuɔ sù ma kɛi. 32 Má oɛ sãdãnaɔn á ũ, pɔdeɔn á ũ, mɛ a mɔ nɛ á são nɛ á bleo nɛ á zuo nɛ pɔ pɔ á vɛo piiɛ. 33 Tó Falaɔɔ á sisi, mɛ á á lá bó zĩ ĩ kei, 34 à oɛ pɔdeɔn á ũ za á èwaasogɔɔ e nɛ a gbão lá á deziɔwa. Tó á òɛ màa, ɔ á e zɔlɛ Gosɛ bũsuu, asa Egipi lí kɔtesĩ nɛ sãdãnaɔo.

47

Isailiɔ zɔlɛ Egipi

1 Yosefu gɛ yã'ò Falaɔɛ à mɛ: Ma vɛiɔ bɔ Kanaa bũsuu nɛ nɛ são nɛ nɛ bleo nɛ nɛ zuo nɛ pɔ pɔ aa vɛo pii, aa mɔ Gosɛ bũsuu. 2 ɔ à a vɛiɔ sɛ gbɛɔn soo, à nɛ ɔɔ Falaɔɛ. 3 Falaɔɔ nɛ lá à mɛ: Bó zĩ ĩ kei? Aa wɛwã aa mɛ: Wãpiɔ n zɔblenaɔ, sãdãnaɔn wã ũ lán wã deziɔwa. 4 ɔ aa òɛ: Wa mɔ zɔlɛ bũsu la gɔɔplae, asa imina tɔ Kanaa bũsuwae, sɛ ku kɛ wã são bleo. Wãpiɔ n zɔblenaɔ, wã gba zɛ wã zɔlɛ Gosɛ bũsuu. 5 ɔ Falaɔɔ ò Yosefue: Lá n mae nɛ n vɛiɔ sù n kɛiɛ, 6 n nɛ kálɛ Egipi gumaau. Aa zɔlɛ Gosɛ bũsuu. Tó laaideɔ kú nɛ guu, nɛ ma pɔɔ nanɛ nɛ ɔzĩ.

7 ɔ Yosefu a mae Yakɔbu sɛ gɛ ɔɔ Falaɔɛ. ɔ Yakɔbu samaa'òɛ. 8 Falaɔɔ aã lá à mɛ: N ka wɛ ũmai? 9 A wɛwã à mɛ: Ma kua dúniau lán nibɔwa wɛ basoolokwin la. Ma wɛ i ka ma deziɔ pɔwao, mɛ a taasi vɛ. 10 A samaa'ò Falaɔɛ lɔ, ɔ à gò aã kɛi.

11 Yosefu a mae nɛ a vɛiɔ kálɛ Egipi bũsu gumaau, à nɛ gbã bũsu pɔ Lamɛsɛ ðɛ a mɛɛwia ũ, lá Falaɔɔ òwa. 12 Yosefu blɛ kpã a maewa nɛ a vɛiɔ nɛ a mae bedeo pii ua nɛ uao an dasileu.

Imina pastkua

13 Imina pásĩ kũ, blɛ ku gueio. Egipiɔ nɛ Kanaaɔ yɛɛɛ làa. 14 Lá wãlɛ pɔwɛna lú, Yosefu ɔa pɔ kú Egipi nɛ Kanaaɔ sí pii, à tãò Falaɔɔ bɛ. 15 Kɛ Egipiɔ nɛ Kanaaɔ ɔa làa, Egipiɔ mɔ Yosefu kɛi nɛ pii aa mɛ: ɔa kú ɔo, wã gba poblea. Nsu to wã gaga nɛ wãao. 16 Yosefu mɛ: Lá á ɔa vɛo, à mɔ nɛ á pɔtuoo, mí blɛ kpáwá a musu. 17 ɔ aa mɔ Yosefue nɛ pɔtuoo, ɔ á pɔwɛna kpãmá sɔo nɛ são nɛ bleo nɛ zuo nɛ zãa'inao musu. Wɛ bee à pɔwɛna kpãmá nɛ pɔtuoo musue.

18 Kɛ wɛ bee gɛ, ɔ aa mɔ aã kɛi a wɛ sɛa aa òɛ: Baa, wã fɛ yãɛ ulɛnɛo. ɔa làa mɛ wã pɔtuoo gɔ nɛ pɔ ũ. Pɛɛ i gɔ wã kpamao, wãpiɔ nɛ wã buaɔ baasio. 19 Nsu to wã gaga nɛ wãa nɛ wã buaɔo. Wã lú nɛ wã buaɔ, nɛ fiabo nɛ bleo, wɛ gɔ Falaɔɔ zɔo ũ, wãpiɔ nɛ wã buaɔo. Wã gba pɔbui kɛ wásu gagao, wɛ ku, mɛ wã buaɔo su gɔ tãaa ũo. 20 ɔ Yosefu Egipi buaɔ lù Falaɔɛ pii, asa Egipiɔ baade a bua yía,

† 46:27 Zin 7.14

ké nɔana ní kú gbáa yáíe, 5 búsu gò Falaɔ pɔ ũ. ²¹ Yosefu Egipi sɔ zɔɔ ũ pii za ní búsu léla ní a léleo. ²² Ama i sa'onao buaɔ luo, asa Falaɔ díle aáo ble kpámá gɔɔpii. Lá aa kú ní ble pɔ Falaɔ í kpámáo, aai ní buaɔ yíao.

²³ ɔ Yosefu ò gbéɔne: Ma á lú ní á buaɔ sa, a gɔ Falaɔ pɔ ũe. Pɔbui ke, à ge tɔ. ²⁴ Pɔkekegɔɔ alio a lee sɔode kpa Falaɔɔwa, a lee síiɔ kɔni i gɔɔ pɔbui ní bleo ũ. Alio bee ble ní á néɔ ní á beɔeɔ pii. ²⁵ ɔ aa mè: N wá mísié. To wáo nanno Baa, wí gɔ Falaɔ zɔɔ ũ. ²⁶ ɔ Yosefu yá díle Egipi à mè, buapɔ lee sɔode alio de Falaɔ pɔ ũe. Yápi ku e ní a gbáo. Sa'onao ní tɛe, an buaɔ mé i gɔ Falaɔ pɔ ũo.

Yakɔbu ledíle a néɔne

²⁷ Isailio ku Gosɛ búsuu Egipi. Aa ní zía tɔle vɔ we, 5 aa ne'í aa káfi maamaa. ²⁸ Yakɔbu kè wɛ gɛo ní plao Egipi, aá wɛ pii basoplasɔo ní plaoe. ²⁹ Ké à kà gaa, 5 à a né Yosefu sísi a òè: N yá na! Ma wɛnagwa! N n ɔda ma gbala taau, ní gbɛke ní náaio yá kemee. Nsu ma vɔ Egipio. ³⁰ Tó ma zu ma deziɔ guu, ma ge se bɔɔ Egipi la, ní ma vɔ ma deziɔ mia'eu. ɔ a òè: Má yá pɔ ní ò kene. ³¹ ɔ Yakɔbu mè: Legbɛmee. Ké à legbɛè, 5 Yakɔbupi kùle Luae a lii mizi.

48

Yakɔbu báaadaa Eflaiü ní Manaseogu

¹ Gɔɔpla gbea wa ò Yosefue aá mae lé gyáke, 5 à a né gbéɔn plao Manase ní Eflaiü sèle gèrɔnɔ. ² Ké wa ò Yakɔbue aá né Yosefu mɔ aá gwai, à kɔaikè à fɛle zɛ́le a lii musu. ³ A ò Yosefue: Lua Gbáapiide bɔa Luzu,* Kanaa búsuu, à báaadámagu, ⁴ a òmɛe á tó mà ne'í maamaa, í ma káfi mà gɔ buiɔ dezi ũ, í búsupi kpa ma buiɔwa ma kpe an pɔ ũ e gɔɔpii. ⁵ Tiasa né gbéɔn pla pɔ n ní í Egipi zadɔ mi mɔ n kɔiɔá ma pɔɔne. Eflaiü ní Manaseo gò ma néɔ ũ lán Lubeni ní Simeɔowae. ⁶ Né pɔ ní yɔ ní i an gbeaɔ mé aáo de n pɔ ũ, aai ní túbi e ní vɔi kɔi. ⁷ Asa ké mále su ní Mesɔɔtamio, n da Laseli gá zéu Eflata pɔ wí me tia Beteleü léi Kanaa búsuue, 5 ma aá vɔ zéu we.†

⁸ ɔ Isaili Yosefu néɔ gwà à mè: Deɔn wei? ⁹ A ò a mae: Né pɔ Lua ma gba laɔn we. ɔ Isaili mè: Mɔrɔnɔ ma kɔi mà sa'olekené. ¹⁰ Zikú Isaili wé líaa, àle gu'e maaɔ, 5 Yosefu sɔaazirɔnɔ. Isaili lepèpemá à ní kpá a kùe, ¹¹ 5 a ò Yosefue: Mále e yáa má wesinle lo, 5 Lua tò ma n e ní n néɔ lo. ¹² Yosefu ní gó a mae gbáa, 5 à kùlèè à a mipèle. ¹³ ɔ Yosefu a néɔ kù nɔpla nɔpii. A Eflaiü kù ní ɔplaaɔ Yakɔbu ɔze oi, 5 à Manase kù ní ɔzeo Yakɔbu ɔplaa oi, 5 à sɔaazirɔnɔ. ¹⁴ ɔ Yakɔbu a ɔ pàkɔa à ɔplaa ná Eflaiü pɔ de dáuna ũ miwa, à ɔze ná Manase pɔ de yoa ũ miwa. ¹⁵ ɔ à sa'olekè Yosefue à mè: Lua pɔ ma deziɔ Ablahaü ní Izaakio tɛaazi, Lua pɔ dɔaamɛe ma kua guu e ní a gbáo, ¹⁶ aá Malaika pɔ ma bɔ vɔi pii guu, aá báaada née beeɔgu, aá to wáo ní sisi ma tɔwa, ní ma deziɔ Ablahaü ní Izaakio tɔo, aá to aáo kɔ maamaa dúnia guu.

¹⁷ Ké Yosefu è a mae a ɔplaa ná Eflaiü miwa, i kèè nao. A a mae ɔ kù ké à go Eflaiü miwa à na Manase pɔwa, ¹⁸ à mè: Maa no Baa, gbɛe bee mé yoa ũ. N n

* 48:3 Daa 28.13-14 † 48:7 Daa 35.16-19

ɔplaa na aà miwa. ¹⁹ Ɔ aà mae gĩ à mè: Má d̄s̄, má d̄s̄. Aàpi s̄s̄ a ḡs̄ bui ũ, aɔ z̄s̄ɔ, āma aà d̄auna z̄s̄ɔ aɔ deaàlae, aà bui aɔ dasi. ²⁰ Zibeez̄l̄ s̄ à sa'olekèn̄e† à mè: Isailiɔ samaa'ok̄s̄e ní á t̄s̄o aa me Lua to ñ ḡs̄ lán Eflaiũ ní Manaseowa. Maa à Eflaiũ d̄baa Manasee.

²¹ Ɔ Isaili ɔ Yosefue: Ma ka gaa, āma Lua aɔ kúán̄ɔ, i ea táán̄ɔ á deziɔ bùsuu.

²² Sikeũ p̄s̄ má s̄i Am̄leɔwa ní ma f̄endao ní ma sáo, ma n gba n v̄iɔ gb̄eue. §

49

Yakɔbu sa'olekea a néne

¹ Yakɔbu a néɔ sisi, s̄ à mè: A k̄aaamazi, mí yá p̄s̄ a á le gb̄ez̄á oé.

² A k̄s̄ k̄aaa ma néɔ, à swákpa, í á mae Isaili yāma.

³ Lubeni ma yoa, ma gbāa, ma ḡs̄sake né s̄éia, n gawi ní n ikoo de ní gb̄éɔla.

⁴ N̄ p̄ási lán is̄ɔwa, kási n̄ȳs̄ɔ deŋlao, asa n dede n da n mae w̄ulek̄lia, n gbadà ma n̄ɔɔ dowae.*

⁵ Sim̄eɔ ní Leviio mé k̄s̄gb̄eɔ ũ, aa p̄ási ní f̄endao.

⁶ Ma lé kú an lekpaal̄ guuo, ma bàa kúr̄n̄ɔɔ.

Asa aa gb̄éɔ d̄ede ní p̄ok̄úmao,† aa zuɔ k̄iz̄á z̄z̄s̄ lán k̄s̄ɔ yáwa.

⁷ Lua láaik̄emá ní p̄ok̄úma z̄s̄ɔ yái, aà lek̄en̄é ní p̄of̄e p̄ási yái. Má ní k̄ek̄ɔwa Yakɔbu buiɔ guue, mí ní buiɔ f̄āaa Isailiɔ guu.

⁸ Yuda, n gb̄éɔ n s̄aukpa.

Nȳs̄ n ib̄eɔ kú ní n̄e, n mae néɔ k̄ulene.

⁹ Yuda de lán n̄ɔɔmusuwa.‡ Ma népi í su ní toekao, í gaɛ í w̄úle a t̄ou.

Déme a f̄s̄ aà vui?§

¹⁰ Kpala a go Yudalao, aà buiɔ mé aɔ lípana k̄ūa e k̄palade áɔ m̄s̄, bui p̄íi i misiil̄e.

¹¹ A a z̄aa'ina d̄ɔ v̄ēeliwa, a a z̄aa'ln̄ né ye v̄ēeli maawa. V̄ēe aɔ diāz̄ie, iɔ p̄s̄ p̄íɔ, iɔ a ula p̄í ní v̄ēebe'io.

¹² V̄ēe a aà w̄é t̄eak̄ũ, v̄í i aà swaa puak̄ũ.

† 48:20 Ebe 11.21 § 48:22 Zaa 4.5 * 49:4 Daa 35.22 † 49:6 Daa 34.25 ‡ 49:9 Zia 5.5 § 49:9 Nao 24.9

13 Zabuḷoni aᵛ ku ísia sae,
aà bùsu aᵛ de gó'ilenadᵛdᵛkḷi ũ.
Aà buiᵛ bùsu lén Sidᵛ léu.

14 Isakaa de lán zàa'ln gbāawa,
ḷᵛ wúlea asoᵛ zānguo.

15 Tó aà buiᵛ è an kámabokḷi maa,
mé an bùsu na,
aa koo ní aso zíeε, aai zᵛzíkεné.

16 Dā a a gbéᵛ yágᵛᵛᵛ a zéwa,
aᵛ de Isaili buiᵛ do ũ.

17 Dā buiᵛ aᵛ de lán mlē pᵛ kú zé léwa,
lán sᵛᵛgbalawa zéwεwεna sae.

Aa sᵛ só a koewa,
sᵛde i bᵛlele kpaanla.

18 Dii, ma wé dᵛnzi n̄ ma suaba.

19 Gada buiᵛ sᵛ, zlgᵛᵛ ḷanamá,
kási aali pélerízie.

20 Aseε buiᵛ bleá ble nísideε,
ble pᵛ de kía ble maa ũ ᵛ aali ke ní bùsuu.

21 Nefatali buiᵛ de lán banawa s̄u,
aa né kefenᵛ i.

22 Yosefu buiᵛ de lán lí ne'ina pᵛ kú nibᵛna saewa,
aà gᵛnaᵛ fele da gla fᵛᵛ.

23 Kázunaᵛ íbeleserínᵛ,
aa ní yá ní kao.

24 Aaᵛ ní sá k̄ua deesai
Yakᵛbu Lua Gbāade sabai,
an ᵛ gbāa mé a gᵛi v̄i

Isailiᵛ Gbe pᵛ i dᵛaané yáí.

25 N mae Luapi mé a dᵛnle,
Gbāapiidepi mé a bāaadangu
ní lou'í pᵛ i bᵛ musuo,

ní éfāai pᵛ kálea tᵛᵛle zíeo.
N nᵛᵛ ní n pᵛᵛ aᵛ de neadeᵛ ũe.

26 Sa'ole pᵛ n mae n gba
zᵛᵛ de ma deziᵛ pᵛa,
a zᵛᵛ de gbᵛsᵛsᵛi ziola.

Lua to pᵛmaaᵛ su Yosefu miwa,
asa ᵛme beεε v̄i a gbéᵛ guu.

27 Bēyamεε buiᵛ aᵛ de
lán ḷwalawan pásᵛwa,

aa léle gbéᵛwa kᵛᵛ,
aai ní pᵛᵛ naaa oosi.

28 Isaili buiᵛ m̄n kuεplaᵛn we píi. Sa'ole pᵛ an mae ní gbán we, baade ní a pᵛᵛ.

Yakᵛbu gaa ní aà v̄iao

29 ᵛ a ḷné: Tó ma ḷnuatᵛ, à ma v̄i ma deziᵛ gbᵛ'ε pᵛ kú Iti buiᵛ Éfᵛᵛᵛ bua guu.

30 Gbᵛ'εpi ku Mapelaε, Mamale gukpe oi Kanaa bùsuu, bua pᵛ Ablahaᵛ lù Iti
buiᵛ Éfᵛᵛᵛwa gev̄lki ũ. * 31 We wà Ablahaᵛ v̄lu ní a na Salao.† We wà Izaaki v̄lu

* 49:30 Daa 23.16-17 † 49:31 Daa 25.10

ní a na Lebekao. † We ma Lea v̄iu. 32 Wà búpi ní a gbè'eo lù Itiɔwae. 33 Ké Yakɔbu lépi díle a néone a làa, à èa wùle, 5 à gà.

50

1 Yosefu kùsi a maewa, àle aà gaa ɔɔɔ, àle lépepewà. 2 ɔ a ò a zikena esedeone aa ese ní nísio dɔɔ a mae gɛwa. ɔ aa kè Isaili gɛɛ màa 3 e gɔɔ bla, ké asu yaikɛo yáí, asa màa Egipiɔ í ke, 5 aa aà ge'lanabò gɔɔ bààɔkwi. 4 Ké ge'ɔɔɔ làa, Yosefu ò Falaɔɔ bedene: A gáafaakemɛɛ! A yáe bee omɛɛ Falaɔɔɔ: 5 Ké ma mae è ále ga, a tò ma legbèè à mè mà a ví mia'e pɔ á lù azía pɔ ũ Kanaa bùsuue. * Má ye mà gé mà a mae ví we sa, mí ɛa su. 6 ɔ Falaɔɔ òè: Ge n̄ n mae ví lá n a legbèèwa.

7 Ké Yosefu lé gé a mae víi, Falaɔɔ íwaɔ ní a be gbèzɔɔ ní Egipi bùsu gbàadeɔ gèaàno pii. 8 Yosefu bededé ní a v̄iɔ ní a de bededé gè pii be. An n̄f̄ɛnɛnaɔ ní ní s̄aɔ ní ní bleɔ ní ní zuɔ mé ḡò Gosɛ bùsuu n̄t̄ɛ. 9 S̄ɔgɔɔ ní s̄odeɔ ku lɔ. Wa dasi maamaa. 10 Ké aa kà Atada p̄wɛngbèzɛa Yuudɛ baale, 5 aa nà gɛwiiwa e'e'e, 5 Yosefu a mae ge'lanabò we gɔɔ sopla. 11 Ké Kanaa bùsudeɔ è lá wà ge'lanabò Atada p̄wɛngbèzɛa, 5 aa mè: Egipiɔ í ge'lanabò zɔɔ, 5 wà tɔkpá Yuudɛ baale gupie Abeli Egipi. †

12 Beewa Yakɔbu néo kè, lá a ònéwa. 13 Aa aà ge sè wà tàò Kanaa bùsuu, 5 aa aà v̄i Mapela bua gbè'e pɔ Ablahaũ lù Iti bui ɛf̄ɔnɔwa mia'e ũ guu Mamale gukpe oi. † 14 Ké Yosefu a mae v̄i a làa, à èa tà Egipi ní a v̄iɔ ní gbé pɔ gèaàno aà mae v̄iɔ pii.

Yosefu a v̄iɔ gbaa s̄ò

15 Ké Yosefu v̄iɔ è ní mae gà, aa òk̄ɔɛ: Tó Yosefu f̄ɛlɛwanɔ, mé a ye v̄ai pɔ wá k̄ɛɛ pii f̄labowɛɛ s̄ò be? 16 ɔ aa lékpásákèè aa mè: E n mae ò gé gai, à mè 17 wà one n̄ s̄uukɛwanɔ ní wá tàaɛo ní wá duunao, asa wa v̄aik̄ɛnɛɛ. N yá na! S̄uukɛwanɔ ní wá tàaɛ. N mae Lua z̄òblenaɔn wá ũ. Ké Yosefu yápi mà, à ɔɔɔ. 18 ɔ aa v̄iɔ m̄ò aà k̄íi, aa k̄ùlèè aa mè: N z̄ɔɔn wá ũ. 19 ɔ Yosefu òné: Asu to v̄ia á k̄ũo. Luan ma ũa? 20 A ye yāv̄aikemɛɛ yáaɛ, 5 Lua tò à l̄ilɛ yāmaa ũ, ké à e gbéɔ misi dasi, lá àle ke tiaewa. 21 Asu to v̄ia á k̄ũo. Má á gwa ní á néo. Màa à yāna òné à ní gbáò s̄ò.

Yosefu gaa

22 Yosefu ku Egipi ní a de bededé e à kà wè basɔokwi. 23 A wesí ɛflaiũ s̄l̄wɛnaɔle, mé à wesí Manase né Makii néle lɔ. 24 ɔ Yosefu ò a gbéone: Ma gaa z̄aò. Lua mé a m̄ò d̄ále, i b̄ánɔ bùsuu la, i géánɔ bùsu pɔ á a legbè Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuone guu. 25 ɔ à led̄ile Isailione à mè: Tó Lua m̄ò á gwai, à tá ní ma gɛwao we. § 26 Yosefu wè basɔokwideu 5 à gà. ɔ wà ese ní nísio dɔɔ aà gɛwa, wa dà kpagolo guu Egipi.

† 49:31 Daa 35.29 * 50:5 Daa 47.30-31 † 50:11 Bee mè Egipiɔ ge'lanabɔa. † 50:13 Zln 7.16

§ 50:25 Bɔa 13.19, Yoz 24.32, ɛbe 11.22

BɔA

Mɔizi lá plaade

Yá pɔ́ kú lée bee guu

Mámɛmaa Dii á Lua, ma á bɔ zɔbleu Egipi (20.2). Dɔɔ bee mé lápi tɔbɔkɔi ũ, ále yá pɔ́ kú a guu owɛɛ. Lua mé a gbéɔ bona ũ. Dɔɔ doupi mé de Lua ikoyá mèn kwio mide ũ. Lua Isailio bò ké a yerízi, 5 a dilené aao yeazi sɔ, aaiɔ misiileɛ, aaiɔ a ikoyá kɔa.

Imina mé mò ní Isailio taa Egipio. Ké a wɛ gɛgɛ, aa dasi kù, 5 Egipi kía Falaɔɔ ní dá zɔzɔ (Daa 45.17-20, 47.11). An taasi pɔ́ aale ké yá i sá Luaguo, 5 à gbé sè ní guu, wí mɛ Mɔizi, aáo de ní dɔaana ũ. Lua azla òb Mɔizie à mè a tón Dii. A dabudabuɔ kè à a gbáa òb Egipio, 5 aa Isailio gbáe (1.1-15.21). A dɔaané à ɔliarízi Sinai gbáau (15.22-18.17). Lua Isailio sè a gbéɔ ũ, 5 à a bàakuarínɔ yádáné Sinai gbepɔleu, à a ikoyá dilené (19.1-24).

Gɔɔ pɔ́ Lua lé kpaaukpɛda ɔb Mɔizie (25-31), Isailio zugaaena pí ní vuao aa díle ní dii pɔ́ ní bɔle Egipi ũ. Yá bee Lua pɔ́ fɛ 5 à yáyiamá (32-34). Bɔa lápi láakii wá Dii kpaaukpɛpi dɔa yá'ò, we Lua í kpaauurínɔ (35-40).

Gbé, níle zɔble kpelewan lò, lápi lé ɔbwɛe lá Lua í gbéɔ bo síana aa gɔ wéɛ ũ, ké aao naano, aaiɔ na ní kɔo.

Tadaa Isailio-wa Egipi

¹ Isaili pɔ́ aa tá Egipi ní ní mae Yakɔbuoɔ,* baade ní a be gbéɔ tón ké: ² Lubeni, Simeɔ, Levii, Yuda, ³ Isakaa, Zabalɔni, Bɛyámɛɛ, ⁴ Dá, Nefatali, Gada, Aseɛ. ⁵ Yakɔbu buipio píi gbéɔn bàaskwie. Yosefu gbé bee sɔ a ku Egipi yáa kòe. ⁶ ɔ Yosefu gà ní a vliɔ ní a gɔɔ gbéɔ píi. ⁷ Isailio ne'í aa kò aa káfi aa dasikù maamaa, aa lí búsupia.

⁸ Kí dafu pɔ́ Yosefu dɔo kpalablè Egipi,† ⁹ 5 a ò a gbéɔne: A Isailio gwa, aa dasikù aa líwála. ¹⁰ Wá gé ònɔkeiné ké aasu káfi yáí. Tó zɔ sù fɛle, aa na wá íbɛɔwa, aa zlkawanɔe, aai bóle wá búsuu.

¹¹ ɔ wá gbéɔ dilené ní dii ũ, aa ní wetá ní zɔ gbáao. Beewa 5 aa Pitóú ní Lamɛsɛo kále Falaɔɔe aà blɛwɛkakliɔ ũ. ¹² Kási lá wále íadamá léu, màa aaiɔ káfi, aaiɔ ligua, 5 gili gè Egipio gu ní yáí. ¹³ ɔ wá ní dá zɔzɔ pásu, ¹⁴ wá ní pɔ́ yá, wá gbozɔ gbáa dáné ní bilikibɔao ní buazɔ píio. Wá zipio dáné píi pásipásle.

¹⁵ ɔ Egipio kía Ebelu nɔe ne'inao sisi, ado tón Sifila, ado Pua. ¹⁶ A òné: Tó a ne'í Ebelu nɔe nɔe sa, tó gɔeɛ, à aà de. Tó nɔe sɔ, à aà tó. ¹⁷ Ama nɔepio Lua vía ví, 5 aai yá pɔ́ a òné kéo, aale negɔe tó. ¹⁸ ɔ kíapi ní sisi à ní lá à mè: Akɛa á kè màa a negɔe tó? ¹⁹ Aa wèwà aa mè: Ebelu nɔe de lán Egipi nɔe wao, aa wáa, aai ne'í e wà gé móie. ²⁰ Màa Isailio lé káfi, aale dasikù. ɔ Lua maakè nɔe ne'ínapiɔne, ²¹ à ní gbá néɔ, ké aa a vía ví yáí. ²² ɔ Falaɔɔ yádíle a gbéɔne píi à mè: A Ebelu nétɛna pɔ́ de negɔe ũ ka Niili íu píi, àma à nenɔe tó.‡

2

Mɔizi ia

* 1:1 Daa 46.3-7 † 1:8 Zln 7.17-18 ‡ 1:22 Zln 7.19

1 Levii bui gɔɛ Levii bui nɔɛ sɛ. 2 Nɔpi nɔsɪ à nɛ'ɪ gɔɛ ũ. Ké a è népi maa, à aà ùlɛ mɔ àaɔ. * 3 Ké i fɔ à aà ùlɛ lɔɔ, à kefu gbɪ sɛ à kɔtaa lèwà, ké í su gɛuo yáí. ɔ à népi dàu à gè à dilɛ Niili dànau vɔ guu. 4 Népi dāe zɛ káaa, àlɛ gwa yá pɔ a su à aà lɛ.

5 Falaɔ nɛnɔɛ gè zu'oi swai, ɔ aà gbɛɔ lé bebe swa gɔsɔlɛ. A gbɪ è dilɛa vɔu, ɔ à a zíkɛna zɪ, à gè a sɛ. 6 Ké a wɛ, a è né mé dau, àlɛ ɔɔɔ. A kèè wɛnaù à mè: Èbelu nɛgɔɛnaɛ. 7 ɔ népi dāe mò a ò Falaɔ népie: N ye mà gɛ Èbelu nɔɛ sísine aà yókpane népiwa yá? 8 A wèwà à mè: Ao, gé! ɔ nɛnɔɛnapi gè népi da sísi. 9 Falaɔ nɛnɔɛpi òè: Népi sɛ taò, ní aà gwameɛ, mí a flabone. ɔ à népi sɛ taò, àlɛ aà gwa. 10 Ké népi zɔɔkù, à aà sɛ gèò Falaɔ nɛnɔɛpie, ɔ à aà sí a né ũ. † A tɔkpàè Mɔizi, † asa à mè a aà bò íue.

Mɔizi bàalɛ taa Madiã

11 Gɔɔewa ké Mɔizi zɔɔkù, à gè a bui Èbeluɔ gwai, ɔ à zɪ gbāa pɔ aalɛ kɛ è. § A è Egipi gbɛ lé a bui gbɛ. 12 Ké à a saɛ gwāgwā, i gbɛɛ eo, ɔ à Egipi gbɛpi dɛ a vɛlɛ bɔsu'ũfāau.

13 Gu sía dɔa, ké à bò, à Èbelu è gbɛɔn pla, aalɛ sòlɛkɛ. ɔ à gbɛ pɔ a yá nao là à mè: Bóyáí rɪlɛ n gbɛdo gbɛi? 14 A wèwà à mè: Démɛ n dilɛ wá kía ũ ké n gbasa rɪlɛ yákpalekɛwanɔi? N ye n ma dɛ lá n Egipi gbɛpi dèwa yá? ɔ vɪa Mɔizi kù à mè: Wá yáɛ dɛɛ fá!

15 Ké Falaɔ yápi mà, àlɛ wɛlɛ Mɔizi dɛ, ɔ à bàalɛ à tà Madiã bɔsuu, * à zòlɛ lɔɔ saɛ wɛ. 16 Madiã sa'onaɛ ku, a nɛnɔɛ vɪ gbɛɔn sɔpla, ɔ aa mò itò aa kà pɔtuɔɔ imibɔu ní mae pɔɔɛ. 17 Ké sādānaɛ mò lé ní yá, ɔ Mɔizi fɛlɛ yási ní nɔɛpiɔ, ɔ à í kpáné ní pɔɔwa. 18 Ké aa tà ní mae Leuɛliwa, à ní lá à mè: Akɛa a su káau gbāi? 19 Aa wèwà wá mè: Egipi gɔɛɛ mé wá sí sādānaɔwa. Baa sɛ ɔmɛ itò a kpāwɛɛ wá pɔɔwa. 20 ɔ à ní lá à mè: A ku má ní? Bóyáí a gɔɛpi tò wei? A aà sísi aà mɔ pɔblewanɔ. 21 Mɔizi mò, ɔ à wè zòlɛ ní gɔɛpiɔ, ɔ gɔɛpi a nɛnɔɛ Sefola kpāwà. 22 A nɛ'ɪ gɔɛ ũ, ɔ Mɔizi tɔkpàè Geesou, † à mè bòmɔn a ũ dāo bɔsuu la.

23 Ké à gɛgɛ, ɔ Egipiɔ kía gā. Isailiɔ lé aaukɛ zɔzɪ pɔ aalɛ kɛ yáí, aalɛ wiilɛ, ɔ an wiipi Lua lè. 24 A ní aaukɛa mà, mé aà bàa pɔ kú ní Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo í sāaaguo. † 25 Lua Isailiɔ gwā, ɔ à wɛnadɔ́nɛ.

3

Lua Mɔizi sísia

1 Mɔizi lé a ánsue Madiã bɔsu sa'ona pɔɔ dá, à guwaiwai baa vɪ e à kà gbɛ pɔ wɪ mɛ Olebu kfi. 2 ɔ Dii Malaika bò mòwà tɛvua guu kàlɛu. Mɔizi lɛpi gwā, a è tɛ dɔwà, kási sɔ àlɛ tɛkũo. 3 ɔ à mè: Má gé dabudabupi gwaie, mí pɔ pɔ tò kàlɛpi lé tɛkũo dɔ. 4 Ké Dii è à mò gwai, ɔ à lezuaazi za kàlɛpi guu à mè: Mɔizi! Mɔizi! ɔ a wèwà à mè: Má ké! 5 Lua òè: Nsu sɔio. N n kyale bɔbɔ, asa gu pɔ ní zɛu adoae ma kua la yáí. 6 ɔ à mè: Mámɛ má n deziɔ Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo Lua ũ. ɔ Mɔizi ɔkù a wéwa, ké a wɛsia Luale vɪa vɪ yáí. 7 ɔ Dii mè: Ma taasi pɔ ma gbɛɔ lé kɛ Egipi è, mé ma wii pɔ an wɛtānaɔ tò aalɛ lé mà. Má ní wāwākɛa dɔ. 8 Ayāmeto ma pɪla mà ní sí Egipiɔwa, mí ní bɔlɛ bɔsupiu, mí gérɪnɔ bɔsu taaede yāasau, gu pɔ vɪ ní zó'io diu, bɔsu pɔ Kanaaɔ kuu ní Itiɔ ní Amɔlɛɔ

* 2:2 Zln 7.20, Èbɛ 11.23 † 2:10 Zln 7.21 † 2:10 Bee mè bɔa. § 2:11 Èbɛ 11.24-26 * 2:15 Zln 7.23-29, Èbɛ 11.27 † 2:22 Bee mè bòmɔ. † 2:24 Daa 15.13-14, 18

ń Pɛlizio ń Iviɔ ń Yebusiɔ. ⁹ Isailio wiilea ma le sa, mɛ ma 1a pɔ Egipiɔ lɛ damá è. ¹⁰ Gé sa, ma n zɪ Falaɔɔwa, kɛ n ma gbɛ Isailio bɔlɛ Egipi.* ¹¹ ɔ Mɔizi ò Luaɛ: Dén ma ũ kɛ mà gé Falaɔɔwa mà Isailio bɔlɛ Egipi? ¹² Lua òè: Máo kunnɔɛ. Zia pɔ ma n zɪ seelan kɛ: Tó n ń bɔlɛ Egipi, á ma sisi gbɛɛ bee pɔlɛu.

¹³ ɔ Mɔizi ò Luaɛ: Tó ma gɛ má ò Isailionɛ ma mɛ an deziɔ Lua mɛ ma zɪmá, tó aa ma la n tɔi, kpelewa má onéi? ¹⁴ Lua wèwà à mɛ: Mámɛmaa gbɛ pɔ má dɛ a ũ.† Oné máme ma n zɪmá. ¹⁵ Lua òè lɔ: O Isailionɛ n mɛ ma Dii an deziɔ Ablahaŭ ń Izaakio ń Yakɔbuo Lua mɛ n zɪmá. Ma tɔn we gɔɔpii. Aɔ ma sisi màa e á buiwa. ¹⁶ Gɛ n Isaili gbɛzɔɔ káaa, ní oné ma Dii an deziɔ Ablahaŭ ń Izaakio ń Yakɔbuo Lua mɛ bò mɔma. Oné mále ní e, ma yá pɔ wàlɛ kenɛ Egipi è. ¹⁷ Má ń bɔlɛ Egipi, gu pɔ aalɛ taasikɛupi, mí gérnɔ bɔsu pɔ Kanaaɔ kuu ń Itio ń Amɔlɔ ń Pɛlizio ń Iviɔ ń Yebusiɔ, gu pɔ vɪ ń zɔ'io diu. ¹⁸ Aa n yámaɛ. Mpi ń Isaili gbɛzɔɔ à gɛ Egipiɔ kía le, í oè ma Dii Èbeluɔ Lua máme ma bɔ mɔwá, ma mɛ aà á gba zé à gé gɔɔ aaɔ kɛi guwaiwaiu, kɛ á e sa'o mapi ma Dii á Luawa. ¹⁹ Má dɔ kɛ Egipiɔ kía a we à geo, mɛ í kɛ ma gánàwà báasio. ²⁰ Má ɔɔ Egipiɔwa, mí dabudabuɔ kɛ mà kpaońzi, í gbasá á gbac. ²¹ Má tó Egipiɔ á wegwa, kɛ tó ále tá, á tá ɔgiio. ²² A nɔɛ pii ánsu ge vua nɔambleɔɔ ń pɔkasaɔ gbɛa a Egipi nɔɛ deewa ń ń nɔɛ pɔ kú aà bɛɔ, í da á nɛgɔɛ ń á nɛnɔɛnɛ. Màa á Egipiɔ pɔɔ símá dúduu.

4

Lua Mɔizi gbaa dabudabukɛa zé

¹ Mɔizi wèwà à mɛ: Tó aai ma náaikɛo, mɛ aai ma yámao, tó aa mɛ míme ni bɔ n mɔao sɔ bɛ? ² ɔ Dii aà là à mɛ: Bɔ ń kua wei? A wèwà à mɛ: Goɛ. ³ Dii òè: Pále zɪlɛ. Kɛ a pále, ɔ à lí mlɛ ũ, ɔ Mɔizi bɔzã. ⁴ ɔ Dii òè: ɔbɔ ń kú a vláwa. Kɛ a kú, ɔ à èa gɔ go ũ aà ɔlɪ. ⁵ Dii òè: Maa ńyɔ kɛ, aa e sí kɛ ma Dii an deziɔ Ablahaŭ ń Izaakio ń Yakɔbuo Lua mɛ bò mɔma.

⁶ Dii èa òè lɔ: ɔsɔlɔ n ulau. ɔ a sɔlɔ. Kɛ a bɔ, a è kusu lía, à kè píuu lán buawa. ⁷ Dii òè: Èa n ɔsɔlɔ n ulau. A èa sɔlɔ. Kɛ a bɔ, a è à sù a gbɛu. ⁸ Dii òè: Tó aai n náaikɛ aa seela séia sɔo, aa seela gbɛzã sí. ⁹ Tó aai seela plaapiɔ si aa n yáma sɔo, Niili í tɔ ń kóle tɔlɛ, a lí au ũɛ.

¹⁰ ɔ Mɔizi òè: O'o Dii! Za zɪ yá'o àamanɔo. Baa za gɔɔ pɔ n yá'omɛɛ, ma lɛ gbiaɛ. ¹¹ ɔ Dii òè: Déme ledɔ gbɛnazinaɛi? Déme í aà léna naale ge í aà swádokúí? Déme í to aà gu'e ge í aà vlakúí? Ma Dii, mámeo lò? ¹² Gé sa! Má dɔnlɛ ń yá'oao, má yá pɔ ńyɔ o dane. ¹³ ɔ à mɛ: O'o Dii! N yá na! Gbɛpále zɪ. ¹⁴ ɔ Dii pɔ pà Mɔizizi à mɛ: N vɪi Aalona Levii bui kuo lé? Má dɔ kɛ yá'o zɪ'uaànɔo. Alɛ mɔ dainlɛ. Tó à wɛsɪnlɛ, aà pɔ a kɛ na. ¹⁵ Yá'oaànɔ, ní yá pɔ a su o daè. Mapi, máo dɔálɛ ń yá'oao, mío yá pɔ ásu kɛ daé. ¹⁶ A yá'o gbɛɔnɛ n gɛɛ ũ, aɔ dɛ n ledɔkɛna ũ, mɛ ńyɔɔ dɛè Lua ũ. ¹⁷ Goɛ sé ńyɔ kúa, ní seelaɔ kɛð.

Mɔizi eaa Egipi

¹⁸ Mɔizi tà a ànsue Yetolowa, a òè: Ma gba zé mà ta ma gbɛɔ kɪi Egipi, mà e tó aa ku wɛni guu e tia. Yetolo òè: Ka aafia. ¹⁹ A mɔ lè Dii ò Mɔizie Madiá bɔsuu à mɛ: Fɛlɛ n ta Egipi, asa gbɛ pɔ aalɛ n wɛ yáaɔ gága pii. ²⁰ ɔ Mɔizi a na sè ń a nɛgɔɛnapiɔ, à ń dí zàa'lnaɔ kpɛ, à èa lé tá Egipi, a Lua gopi kúa. ²¹ ɔ Dii òè: Tó n ka Egipi, dabudabu pɔ ma a iko kpámaɔ kɛ Falaɔɔ aɛ pii. Kási má aà swáfɛɛ, í gí gbɛɔ gbacɛ. ²² Ní oè ma Dii ma mɛ Isaili mɛ ma nɛgɔɛ séia ũ, ²³ ɔ má

* **3:10** Zln 7.30-34 † **3:14** Zaa 8.24, Zia 1.4, 8

òè àà ma nɛgɔɛ sɛ́iapi gbae àà gɛ ma sísi. Lá à gí àà gbaei, má àà nɛgɔɛ sɛ́ia de sa s̄ɛ.

²⁴ Zé guu Moizi lé i guei, 5 Dii àà lè we, a ye à àà de. ²⁵ Ɔ Sefola gbè fɛ̀na sè à a nɛ t̄ɔz̄ò, * à a gyafɔ̀ nà Moizi gbáwa à m̀è: Sɛ̀nae, míme ní ma au ḡɔ ù. ²⁶ T̄ɔz̄ɔa bee yáí à m̀è, au ḡɔ. Ɔ Dii Moizi tò.

²⁷ Dii ò Aalonae: Gé dai Moizile guwaiwaiu. Ɔ à gè àà lè Lua gbɛ k̄íi, à lepèwà. ²⁸ Moizi yá p̄ɔ Dii a z̄í oi dàu a síu Aalonae ní seela p̄ɔ a òe à keɔ. ²⁹ Ɔ Moizi ní Aalonao tà Egipi aa Isaili gbɛz̄ɔɔ k̄áaa. ³⁰ Aalona yá p̄ɔ Dii ò Moizie dàu a síuné pii, 5 Moizi dabudabupio kè Isailio wáa. ³¹ Aa yápi sí. Ké aa mà Dii mé mò ní gwai à ní taasikɛa e, 5 aa kùlèè aa mipèlɛ.

5

Moizi ní Aalonao gɛa Falaɔɔ gwai

¹ Bee gbae Moizi ní Aalonao gè Falaɔɔ lè aa òè: Yá p̄ɔ Dii Isailio Lua òn ke: A m̀è n̄ a gbéɔ gbae aa gɛ dikpɛkɛɛ guwaiwaiu. ² Falaɔɔ wɛ̀má à m̀è: Dén Dii ù ké mà misiiɛè, mí Isailio gbaei? Má Dii d̄ɔo. Má Isailio gbaeɔ. ³ Ɔ aa òè: Ebeluo Lua mé b̄ò m̀òwá. Wá gba zé wá gɛ ḡɔɔ àaɔ kei guwaiwaiu, wí sa'oi Dii wá Luapiwa, ké asu gagyákawáguo ge z̄í. ⁴ Ɔ Egipio kíapi ò Moizie ní Aalonao: Akea á tò gbéɔ laai lé go ní z̄íwai? A ea á z̄íwa. ⁵ Ɔ à èa m̀è: Ké gbéɔ dasikù sa, 5 á ye aa kámabo ní ní z̄íoa?

⁶ Zibeez̄í Falaɔɔ yād̄ilɛ Isaili wetánaɔne ní ní d̄ɔaanaɔ à m̀è: ⁷ Asuli musá kpámá aa bilikibò lá i ke yáawa bo. Aali gé ní p̄ɔ k̄éi nízae. ⁸ Kási aali bilikibo a lé gbeu lá aai b̄o ziwae. Asu laonéo, asa màadeɔne. A yáí tò an wii d̄o, aale me wa ye gé sa'oi ní Luawae. ⁹ A z̄í káfiné, ké aasu íampakli e aa laaido ege yáɔwa bo.

¹⁰ Ɔ an wetánapiò ní ní d̄ɔaanaɔ mò wa òné: Falaɔɔ m̀è á musá kpáwá bo. ¹¹ A gɛ sɛ́lɛ ázla gu p̄ɔ á eu. Kási wá z̄í laoéo, baa yɔɔ. ¹² Ɔ aa fáaa aa gè Egipi gupiiu s̄ɛ k̄éi musá ù. ¹³ An wetánapiò ò naemá lá gu lé d̄o, ké aali ní z̄í né, lá aai nɛ ḡɔɔ p̄ɔ wí musá kpámáwae. ¹⁴ Wá gbɛa kè Isaili d̄ɔaana p̄ɔ an wetánaɔ ní díɛɔne, wa òné: Akea i bilikibo gbá ge ḡia, à kà lá wá a lé dàé yáawao ní? ¹⁵ Ɔ Isaili d̄ɔaanaɔ gè wiilè Falaɔɔwa aa m̀è: Akea níɛ ke wápio n z̄òblenaɔne máai? ¹⁶ Wáɛ musá kpáwá bo, mé wáɛ me wá bilikibo. Wáɛ wá gbɛ, kási n gbéɔ mé táae vl. ¹⁷ Ɔ à m̀è: Màadeɔn á ù. Màa á b̄eò! A yáí ò me á gé sa'oi Diiwae. ¹⁸ A gé z̄íkɛi. Wa musá kpáwá bo, kási áli bilikibo lá wa dàé léue.

¹⁹ Ké wa ò Isaili d̄ɔaanaɔne aasu ḡɔɔ do bilikibɔa laoo, aa d̄ò ké wá yá èe sa. ²⁰ Ké aa b̄ò Falaɔɔ k̄íi, aa kpáaù ní Moizio ní Aalonao, aale ní dá, ²¹ 5 aa òné: Dii á yá gwa, i yákpalekɛáno, asa á tò Falaɔɔ ní a gbéɔ ye wá ḡiyáio. A wá dea zé kpámáe. ²² Ɔ Moizi èa gɛ ò Diie: Dii, b̄óyáí n íadà gbépiowai? Bee yáí n ma z̄íia? ²³ Za ḡɔɔ p̄ɔ ma gɛ ya'ò Falaɔɔe ní n t̄ɔo, 5 àɛ íada n gbéɔwa, mé ni ní b̄o!

6

Dii Isailio suabaa lɛgbɛa Moizie

¹ Ɔ Dii òè: Nȳɔ yá p̄ɔ má ke Falaɔɔe e tia. A ní gbae ma gbáa z̄ɔɔ yáí. A ní yá a búsuu ma gbáa z̄ɔɔ yáí. ² Ɔ Lua èa ya'ò Moizie à m̀è: Mámɛmaa Dii, ³ ma b̄o m̄o Ablahaù ní Izaakio ní Yakòbuowa Lua Gbáapiide ù, * kási aai ma d̄ò ké

ma tɔn Diio. ⁴ Ma baa kúrɔnɔ ma mɛ má Kanaa búsu pɔ aa ku a guu nibɔɔ ú kpámá. ⁵ Ma Isailio aukɛa mà an zɔblea Egipiɔnɛ yáí, mé ma baa pɔ kúrɔnɔpi i sámaguo. ⁶ Ayámɛto o Isailiɔnɛ n mɛ: Mámɛmaa Dii, má á bɔ zɔ gbáa pɔ Egipiɔ dáɛ guu, mí á bo. Má yákpalekɛrɔnɔ, mí á bo rí ma gása gbáao. ⁷ Má á sé ma gbɛ́ɔ ú, míɔ de á Lua ú, íɔ dɔ́ ké mámɛmaa Dii á Lua pɔ á bɔ Egipi zɔ gbáau. ⁸ Má géánɔ búsu pɔ ma a legbɛ Ablahaú rí Izaakio rí Yakɔbuoɔnɛ guu. Má á gba à vɛ. Mámɛmaa Dii.

⁹ Mɔizi yápi ò Isailiɔnɛ, kási aai aà yámao, ké zɔzɔ pásí rí kádè yáí. ¹⁰ ɔ Dii ò Mɔizie á mɛ: ¹¹ Gɛ n ò Egipiɔ kí Falaɔɔɛ aà Isailio gbae aa bɔle a búsuu. ¹² ɔ Mɔizi wɛ Diiwa à mɛ: Lá Isailio lí ma yámao, ma gbɛ́ pɔ ma lé gbia, kpelewa Falaɔɔ a ma yámai?

Mɔizi rí Aalonaɔ buibɔkti

¹³ Dii yá'ò Mɔizie rí Aalonaɔ Isailio rí Egipiɔ kíao yá musu, a ònɛ aa bɔle rí Isailio Egipi. ¹⁴ An bui uabeleɔ tɔn kɛ: Isaili nɛgɔɛ séía Lubɛni nɛgɔɛɔn kɛ: Anɔki, Palu, Ezɔnɔ, Kaami. Lubɛni buiɔn we. ¹⁵ Simeɔ nɛgɔɛɔn kɛ: Yemuɛ, Yamini, Oada, Yakɛ, Zohaa rí Kanaa nɔɛ né Sauluo. Simeɔ buiɔn we. ¹⁶ Levii nɛgɔɛɔn tɔn kɛ an buiwa: Geesɔ, Keata, Melali. Levii kɛ wɛ basoolokwi rí soplaoɛ (137). ¹⁷ Geesɔ nɛgɔɛɔn kɛ an buiwa: Libɛni rí Simeio. ¹⁸ Keata nɛgɔɛɔn tɔn kɛ: Amlaú, Isaa, Heblɔ, Uzieli. Keata kɛ wɛ basoolokwi rí áaɔɔɛ (133). ¹⁹ Melali nɛgɔɛɔn Mali rí Musio ú. Levii buiɔn we daɛdaɛ.

²⁰ Amlaú a dasɛ Yokebede sɛ nɔ ú, ɔ á Aalona rí Mɔizio íò. Amlaú kɛ wɛ basoolokwi rí soplaoɛ (137). ²¹ Isaa nɛgɔɛɔn Kole rí Nefegio rí Zikelio ú. ²² Uzieli nɛgɔɛɔn Misaɛli rí Elɛzafáɔ rí Sitelio ú. ²³ Aalona Aminadabu né Elisɛba, Naasɔ dáɛ sɛ nɔ ú, ɔ á Nadabu rí Abiuo rí Elezaao rí Itamaa íò. ²⁴ Kole nɛgɔɛɔn Asii rí Elikanao rí Abiasafao ú. Kole buiɔn we. ²⁵ Aalona né Elezaa Putieli nɛnɔɔɔ do sɛ nɔ ú, ɔ á Fineasi íò. Levii bui uabeleɔn we daɛdaɛ.

²⁶ Aalona rí Mɔizi pɔ Dii ònɛ aa Isailio bɔle Egipi gágán we. ²⁷ Ampio mé yá'ò Egipiɔ kí Falaɔɔɛ, ké aa e Isailio bɔle Egipi. ²⁸ Ké Dii yá'ò Mɔizie Egipi, ²⁹ á mɛ ámɛaa Dii, yá pɔ ále oɛ aà o Falaɔɔɛ píi. ³⁰ ɔ Mɔizi òɛ á lé gbiaɛ, kpelewa Falaɔɔ a ma yámai?

7

Yá mèn kwi yíaa Egipiwa

¹ ɔ Dii ò Mɔizie: Gwa! Ma n kɛ Falaɔɔɛ lamawa, ɔ n vɛi Aalona de n yá'ona ú. ² Yá pɔ má ònɛ píi o n vɛi Aalonaɛ, i o Falaɔɔɛ aà Isailio gbae aa bɔle a búsuu. ³ N beeo má aà swáfɛ̀. Má seelaɔ rí dabudabuɔ kɛ Egipi dasi, * ⁴ kási Falaɔɔ a á yámao. Má ɔtɔ Egipiɔwa, mí yákpalekɛrɔnɔ, mí bɔ rí ma zɔgɔ́ ma gbɛ́ Isailio. ⁵ Tó ma bɔ rí ma gbáao Egipi, má Isailio bɔleu, Egipiɔ i dɔ́ sa ké mámɛmaa Dii. ⁶ ɔ Mɔizi rí Aalonaɔ kɛ lá Dii ònéwa. ⁷ Gɔɔ pɔ aa yá'ò Falaɔɔɛ, Mɔizi wɛ basiiɔɛ, Aalona sɔ wɛ basiiɔ́ n áaɔɔ.

⁸ ɔ Dii ò Mɔizie rí Aalonaɔ: ⁹ Tó Falaɔɔ dabudabu gbɛ́ama, o Aalonaɛ aà a go se pále aà aɛ, i lí mlɛ́ ú. ¹⁰ Ké Mɔizi rí Aalonaɔ gɛ Falaɔɔ kí, aa kɛ lá Dii ònéwa. Aalona a go se pále Falaɔɔ rí a íwaɔ aɛ, ɔ á lí mlɛ́ ú. ¹¹ ɔ Falaɔɔ Egipi wɛzɛnaɔ rí ɛsedeɔ sisi, ɔ aa dabudabupi kɛ màa sɔ rí ɛsedeke guu. ¹² Ké an baade a go pále, † ɔ an gopiɔ lí mlɛ́ɔ ú sɔ, ɔ Aalona go rí pɔɔ mòmɔ. ¹³ Falaɔɔ swá yíaaɛ, i rí yámao lá Dii ówa.

* 7:3 Zln 7.36 † 7:12 2Tim 3.8

Iɔ lia au ũ

14 Dii ò Mɔizie: Falaɔɔ swá gbáa, à gí gbéɔ gbæi. 15 Ge ò aà le zia kɔɔ, gɔɔ pɔ àle gé swai, níɔ aà dā Niili sae we. Nyɔ n go pɔ lí mlé ũpi kúa, 16 ní oè ò me, ma Dii Ebeluɔ Lua máme ma n zíwà ò oè aà ma gbéɔ gbæe aa gé ma sísii guwaiwaiu, kási e tia i mao. 17 Ma Dii ma mè, yá pɔ a to aà dɔ ké mámema Diin ke: Tó n Niili í lè n go pɔ rí kúao, a li au ũe.† 18 Kpɔ pɔ kú ípi guuɔ i gaga, Niili í i gíɔɔ, Egipiɔ i fua mii.

19 Ǿ Dii èa ò Mɔizie: O Aalonaè aà a go se dɔ Egipiɔ ía, an swaɔ rí n swa'ɔnaɔ rí n biaɔ rí n íkalekɔiɔ píi, i gɔ au ũ. Au ɔ daa gua Egipi, baa rí pɛnaɔ ò olaɔ guu ío píi.

20 Ǿ Mɔizi rí Aalonaɔ kè lá Dii ònéwa. Aalona a gopi sè à Niili í lèò Falaɔɔ rí a íwaɔ wáa, ɔ ípi gò au ũ píi. § 21 Kpɔ pɔ kú a guuɔ gága, ɔ Niili ípi gíɔɔ, Egipiɔ fua mii. Au daa gua Egipi. 22 Egipi esedeɔ kè màa sɔ rí esedeke guu, ɔ Falaɔɔ swá gbáakù, í rí yámao lá Dii òwa. 23 Falaɔɔ èa tà a be, i yápi da seo. 24 Egipiɔ bia yòyò Niili gɔsɔwa, ké wà e imi, asa aai fɔ swada í mío. 25 A ku màa e gɔɔ sopla Dii Niili léa gbæa.

Blɔɔ kaa

26 Ǿ Dii ò Mɔizie: Ge ò o Falaɔɔe, ma Dii ma mè aà ma gbéɔ gbæe aa gé ma sísii. 27 Tó à gí rí gbæi sɔ, má tó blɔɔ ka aà bùsu gupiiue. 28 Blɔɔ Niili pa e aa bua síslá, aai gè aà ua e aà kpéu kpea, aai dede aà wúleɔwa. Aa gè aà íwaɔ uao rí aà gbéɔ uao. Aa ka aà kinaɔ guu rí aà bledabɔɔ. 29 Blɔɔ dedeɔwà rí aà gbéɔ rí aà íwaɔ píi.

8

1 Dii èa ò Mɔizie: O Aalonaè aà a go se dɔ swaɔla rí swa'ɔnaɔ rí biaɔ, blɔɔ i ka Egipi bùsuu. 2 Ké Aalona a go dɔ Egipi íɔla, ɔ blɔɔ bɔle lí bùsupia. 3 Ǿ esedepiɔ kè màa sɔ rí esedeke guu, aa tò blɔɔ lí Egipia.

4 Ǿ Falaɔɔ Mɔizi rí Aalonaɔ sísi à mè: A awakpa Diie aà blɔɔ kèa rí ma gbéɔ, mí á gbéɔ gbæe aa gé sa'oiwà. 5 Ǿ Mɔizi ò Falaɔɔe: Gɔɔ dilemeè mà awakpane Diie rí n íwaɔ rí n gbéɔ, ké aà blɔɔ kèma rí n uao, aai gɔ swai ado. 6 Falaɔɔ mè: Zia. Ǿ Mɔizi mè: A ké lá rí òwa ké ò n è dɔ gbèe muaa rí Dii wá Luaoo. 7 Blɔɔ kèma rí n uao rí n íwaɔ rí n gbéɔ, aai gɔ swai ado.

8 Ké Mɔizi rí Aalonaɔ gò Falaɔɔ kíi, Mɔizi wabikè Diiwa blɔɔ pɔ a kà Falaɔɔguu yá musu. 9 Dii Mɔizi wabikea mà, ɔ blɔɔpiɔ gága kpéɔ guu rí uao rí wénkpɔɔ. 10 Wa kàaakáaa, ɔ bùsu gíɔɔ píi. 11 Ké Falaɔɔ è dáama kè, aà swá èa gbáakù, ɔ i Mɔizi rí Aalonaɔ yámao lá Dii òwa.

Gái kaa

12 Dii ò Mɔizie: O Aalonaè aà a go sé, i tɔle léò, bùsuti i li gáio ũ Egipi gupiiu. 13 Ǿ aa kè màa. Aalona a go sè à tɔle léò, ɔ bùsuti lí gáio ũ, aa kà gbènazínaɔgu rí nòbɔɔ. Egipi bùsuti lí gáio ũ píi. 14 Esedeɔ yòwà màa rí esedeke guu sɔ, ɔ aa fua. Gáio kà gbènazínaɔgu rí nòbɔɔ. 15 Ǿ esedeɔ ò Falaɔɔe: Lua ɔgbæe. Kási Falaɔɔ swá gí yíaae, i rí yámao lá Dii òwa.

Úsinaɔ kaa

16 Dii ò Mɔizie: Fɛle kɔkɔɔ ge Falaɔɔ le gɔɔ pɔ àle gé swai, ní oè ma Dii ma mè aà ma gbéɔ gbæe aa gé ma sísii. 17 Tó à gí rí gbæi, má úsinaɔ kaaagu rí aà íwaɔ

† 7:17 Zia 11.6, 16.4 § 7:20 Sou 78.44, 105.29

ń aà gbéó ń aà be kpéwe. Egipi kpéó i pa ń úsɛnao, aa da ɔɔleɛ se. ¹⁸ Gɔɔ bee Gosé búsú gu pɔ ma gbéó kuu ɔ má bɔ ado. We úsɛnao kauo, ké aà e dɔ ké mámɛmaa Dii aà búsuu. ¹⁹ Má a gbéó dɔkɔe ń aà gbéó. Zia ɔ seelapi a ke.

²⁰ ɔ Dii kè màa. Úsɛnao kà Falaɔɔ ua ń aà ɪwaɔ uaɔ. Egipi ɔ̀kpá pii úsɛnao yáí. ²¹ ɔ Falaɔɔ Moizi ń Aalonao sísi à mè: A ge sa'o á Luawa búsuu la. ²² ɔ Moizi òè: A zɛvɪ wà ke màao, asa pɔ pɔ wá sa'oò Dii wá Luawa de Egipiɔne tɛ úe. Tó wa sa'o ń pɔ pɔ dené tɛ úo ń wáa, aa wá pápa ń gbɛo aa wá dedeo lé? ²³ Wá táa'o guwaiwaiu gɔɔ áaɔe, wí gbasa sa'o Dii wá Luawa lá a òwɛɛwa. ²⁴ ɔ Falaɔɔ mè: Má á gbæ à ge sa'o Dii á Luawa guwaiwaiu, áma ásu gé zào. A awakpaɛmɛe sa. ²⁵ Moizi òè: Tó ma ta, má awakpaè, i úsɛnao kɛma zia ń n ɪwaɔ ń n gbéó. Ama ńsu mɔafilike n gí gbéɔne aa gé sa'oi Diiwa ɔo. ²⁶ Ké Moizi bɔ Falaɔɔ kíí, à awakpaè Diie. ²⁷ Dii aà wabikea mà, ɔ úsɛnao kè Falaɔɔwa ń a ɪwaɔ ń a gbéó. I gɔ gueio, baa mendo. ²⁸ Kási Falaɔɔ swá gí gbãa e tiaɛ, i ń gbáeo.

9

Pɔtuɔ gagaa

¹ Dii ò Moiziɛ: Ge ń Falaɔɔ le, ní oè Dii á Ebeluɔ Lua mè, aà ma gbéó gbæ aa gé ma sísi. ² Tó à gí ń gbæi mé a ń kúa e tia, ³ má ɔtɔ aà pɔtuɔɔwa bua. Má gagyá pásɪ ká aà sɔ̀gu ń aà zàa'ɪnao ń aà yiongo ń aà zuo ń aà são ń aà bleɔ. ⁴ Má Isaili pɔɔ dɔkɔe ń Egipi pɔɔ. Isaili pɔɔ kee a gao. ⁵ Ma Dii ma a gɔɔdɪle. Zia má bee kè búsuu la.

⁶ Ké gu dɔ, ɔ Dii kè màa. Egipiɔ pɔtuɔɔ gága pii, kási Isaili pɔɔ kee i gao. ⁷ Falaɔɔ yá pɔ kèpi gbèa a mà Isaili pɔɔ kee i gao, kási aà swá gí gbãe, i gbépiɔ gbæo.

Sáne kaa Egipiɔgu

⁸ Dii ò Moiziɛ ń Aalonao: A mua túfu ɔ̀kpa, Moizi i fá musu Falaɔɔ æ, ⁹ i da Egipi búsua pii lán luutɛwa, i ka gbɛnazɪnao ń nɔ̀bɔɔgu sáne ú gupiiu. ¹⁰ ɔ aa mua túfu sèle aa gèò Falaɔɔ kíí. Ké Moizi túfupi fá musu, ɔ à kà gbɛnazɪnao ń nɔ̀bɔɔgu sáne ú. ¹¹ * Eɛedeɔ i fɔ̀ gè Moizi kíio sánepiɔ yáí, asa à ń lé ń Egipiɔ piie. ¹² ɔ Dii Falaɔɔ swáfɛ̀ lá a ò Moiziɛwa, ɔ i ń yãmao.

Lougbe kwɛa

¹³ Dii ò Moiziɛ: Fele kɔɔkɔ ge Falaɔɔ le, ní oè ma Dii á Ebeluɔ Lua ma mè, aà ma gbéó gbæ aa gé ma sísi. ¹⁴ Ké bee sa má ɪa pii kpáaazi ń aà ɪwaɔ ń aà gbéó, ké aà e dɔ dúnia guu pii gbèe muaamanɔ. ¹⁵ Asa tó ma ɔ̀tómá ma gagyákańgu yãa, dɔ aapi ń a gbéó aa làa dúnia guu. ¹⁶ Má tò aà ku ké aà ma gbãa e, ma tó i lí dúniaa piie. † ¹⁷ Lá àle azla se lesɪ de ma gbéɔla e tia, àle ń gbæo, ¹⁸ zia maa'í mà tó lougbe pásɪ kwé maamaa, lougbe pɔ a taa i ke Egipi yáao zaa wa kàle e ń a gbão. ¹⁹ Oè aà gbéó zɪ aa aà pɔtuɔɔ ń pɔ pɔ a vɪ buaɔ séle káka kpéu pii. Gbɛnazɪnao ń pɔ pɔ kú báasi, tó wi gɛ́ɪno kpéuo, lougbe a kwémá aa gagæ.

²⁰ Falaɔɔ ɪwaɔɔ vɪakè Dii yáɛ, aa ń zɪkenao ń ń potuɔɔ káka kpéu. ²¹ Ama gbé pɔ aai Dii yãdao, aa ń zɪkenao ń ń potuɔɔ tò báasi. ²² ɔ Dii ò Moiziɛ: ɔse musu, lougbe i kwɛ gbɛnazɪnao ń pɔtuɔɔ ń buapɔɔwa Egipi búsú gupiiu. ²³ Ké Moizi a go dɔ musu, Dii tò lou lé pūna, àle ma ń gbɛo, àle pile, mé lua lé su ɔɔlewa. Dii lougbe kà Egipiɔgu. ‡ ²⁴ Lougbe lé kwé, lou lé pilepile. Lougbe pi pásɪ. Zaa

* 9:10 Zia 16.2 † 9:16 Lom 9.17 ‡ 9:23 Zia 8.7, 16.21

Egipi b̄usu ku, lou bee taa i mau yāao. ²⁵ Lough̄epi p̄o p̄o k̄u b̄aasi Egipi b̄usuuo ̄asook̄e pii, gb̄enaz̄inao n̄ potuoo n̄ buap̄oo pii. A s̄ēa l̄io ̄e'e pii. ²⁶ Gos̄e b̄usu gu p̄o Isail̄io kuu ̄o lough̄epi i kauo ado.

²⁷ Falāo M̄oizi n̄ Aalonao sisi a ̄on̄e: K̄e bee sa ma duunak̄e. Dii dee ȳa nae, mapi n̄ ma gb̄ēo t̄aaedeon w̄a ũ. ²⁸ A awakpāe. Loup̄unaa n̄ lough̄ee beeo k̄a. M̄a ̄a gb̄ae sae, wa ḡīe lo. ²⁹ M̄oizi ̄ōe: T̄o ma b̄o w̄enkpe, m̄e ma a ̄o d̄o Dii k̄i oi, loup̄unaa a ze, lough̄e i l̄aa, k̄e n̄ e n̄ d̄o t̄olēa Dii p̄oe. ³⁰ Ama m̄a d̄o k̄e mpi n̄ n̄ iwāo, ̄ale v̄iake Dii Luaeo e tia.

³¹ Naa n̄ maseo ̄ōkp̄a, k̄e naa pia m̄e mase m̄oe b̄o ȳa. ³² Ese n̄ weao i ̄ōkp̄ao, k̄e aai ma gb̄ēa ȳa. ³³ M̄oizi b̄o Falāo k̄i ̄a ḡe w̄enkpe, ̄a a ̄o d̄o Dii k̄i oi, ̄o loup̄unaa n̄ lough̄eo z̄e, lou i ma lo. ³⁴ K̄e Falāo ̄e lou n̄ lough̄eo n̄ loup̄unaa z̄e, ̄a ḡi l̄e duunake, āa sw̄a gb̄aak̄u, āapi n̄ a iwāo. ³⁵ Āa sw̄a ȳiaa, ̄a ḡi Isail̄io gb̄ae i l̄a Lua d̄a M̄oizie a ̄ōewa.

10

Kwāo kaa

¹ Dii ̄o M̄oizie: Ḡe Falāo k̄i, asa ma āa sw̄af̄e n̄ āa iwāo, k̄e m̄a a dabudabue beeo ke n̄ guu, ² ke n̄ e n̄ o n̄ n̄ēone n̄ n̄ t̄ūnao l̄a ma Egipio wet̄a n̄ dabudabu p̄o m̄a k̄e n̄ guuo, i d̄o k̄e m̄am̄ema Dii. ³ ̄o M̄oizi n̄ Aalonao ge ̄o Falāoe aa m̄e: Dii Ebeluo Lua m̄e, n̄ȳo ku misiileae sai e b̄oe ni? N̄ a gb̄ēo gb̄ae aa ḡe a sisi. ⁴ T̄o n̄ gi n̄ gb̄ae, zia a kwāo ka n̄ b̄usu, ⁵ aa da t̄olea, wa gu'eo, aai l̄ele p̄o p̄o ḡ̄one lough̄e gb̄eaw̄a n̄ l̄o pii. ⁶ Aa ka n̄ kp̄ēo pai n̄ n̄ iwāo p̄o n̄ Egipio p̄o pii. N̄ maeo n̄ n̄ dezio aai a taa e ȳaao, za ḡo p̄o aa z̄̄le b̄usu la e n̄ a gb̄ao. ̄o M̄oizi ̄e b̄o Falāo k̄i.

⁷ Falāo iwāo ̄ōe: Gb̄epio aao m̄usikpaw̄azi m̄aa e b̄oe ni? Gb̄epio gb̄ae aa ḡe Dii n̄ Lua sisi. N̄ d̄o k̄e Egipi ̄ōkp̄ao l̄e? ⁸ ̄o w̄a ̄e s̄u n̄ M̄oizio n̄ Aalonao Falāo k̄i, a ̄on̄e: A ḡe Dii ̄a Lua sisi. A deo m̄e aa ḡe? ⁹ M̄oizi w̄ewa ̄a m̄e: N̄ef̄enen gb̄ēz̄o. W̄a ḡe w̄apiie n̄ w̄a neḡēo n̄ w̄a nen̄ēo n̄ w̄a s̄ao n̄ w̄a bleo n̄ w̄a zuo, asa Dii dikpe ̄o w̄ale ḡe kei. ¹⁰ ̄o a ̄on̄e: T̄o ma ̄a gb̄ae n̄ ̄a n̄ēo n̄ ̄a n̄ēo ̄apii, Dii ̄a b̄o! A laaika! A ye f̄eman̄e. ¹¹ Aawo! A ḡēo m̄e aa ḡe Dii sisi, asa bee ̄a gb̄ea. ̄o w̄a n̄ ȳa Falāo k̄i.

¹² Dii ̄o M̄oizie: N̄ ̄ōo Egipi b̄usua, kwāo i k̄a, aai s̄e n̄ l̄a p̄o b̄o lough̄e gb̄eao ble pii. ¹³ K̄e M̄oizi a go d̄o Egipia, Dii b̄o n̄ ̄anao gukpe oi, ̄ale p̄e b̄usupiwa f̄aane n̄ gw̄aas̄nao zesai. K̄e gu d̄o, gukpe ̄anapi s̄u n̄ kwāo.* ¹⁴ ̄o kwapīo m̄o k̄u Egipi b̄usua pii. An dasi de a ȳa p̄ōla, m̄e a taa a ke bau lo. ¹⁵ Aa kp̄ale t̄olea gup̄iu, ̄o t̄ole sisi. Aa s̄e n̄ l̄ao n̄ libe p̄o b̄o lough̄e gb̄eao bl̄e pii. S̄e ḡe l̄ae ku Egipi b̄usu lo.

¹⁶ Weḡo Falāo M̄oizi n̄ Aalonao sisi a m̄e: Ma duunak̄e Dii ̄a Luae n̄ ̄apio. ¹⁷ A s̄uuu ḡendonae bee k̄emaon̄ n̄ ma duunao, i awakpame Dii ̄a Luae āa kaalee bee k̄ea. ¹⁸ K̄e ̄a b̄o Falāo k̄i, ̄a awakp̄a Diie. ¹⁹ ̄o Dii b̄o n̄ ̄an gb̄ao be'ae oi, ̄a m̄o kwāo s̄le k̄a Isia T̄eau. Baa kwa m̄endo i ḡe Egipi lo. ²⁰ Dii Falāo sw̄af̄e, ̄o i Isail̄io gb̄aeo.

Gusia daa Egipia

* 10:13 Zia 9.3

21 Dii ò Mɔizie: Ɔse musu, gusia pɔ wa e ɔkãwà i da Egiptia. 22 Ké Mɔizi ɔðð musu, ɔ gusia gèele dà Egiptia gupiiu e gɔɔ àaɔ.† 23 Wili kɔ'eo, mé gbæe i e gò a tiaɔ e gɔɔ àaɔpi. Kási gupua ku gu pɔ Isailiɔ kuu piiɛ.

24 Ɔ Falaɔɔ Mɔizi sisi à mè: A gé Dii sísii ní á nɔɔɔ ní á néɔ pii, í á sãɔ ní á bleɔ ní á zuɔ tó. 25 Mɔizi mè: To wàɔ wá sa'obɔɔ ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ obɔɔ kũa, ké a wà e wá Dii wá Lua gbagbað. 26 Sema wá gé ní wá pɔtuɔɔ, baa mendo a gɔɔ, asa an guu ɔ wá sa'obɔɔ seu wá Dii wá Lua gbagbað. E wàɔ gé kái we, wá dɔ pɔ pɔ wá sé wá sa'owá glao. 27 Dii Falaɔɔ swáfɛ, ɔ i we ní gbáɛɔ. 28 Falaɔɔ ò Mɔizie: Gomeɛ we! Nsu tó wá wé ke síiɔ bo. Zí pɔ wa wesikɔle, n gaɛ. 29 Ɔ Mɔizi mè: Lá ní ò, má wesinle bo.

11

Egipi negɔɛ séiaɔ gagaa

1 A mɔ lè Dii ò Mɔizie yãa à mè: Má lada Falaɔɔwa ní Egipi bùsuo gɛn do bo, i gbasa á gbæe. Tó àle á gbæe, a á yáɛ fá! 2 O gbéɔne an baade gɔɛ ní nɔɔɔ ánuɔu pɔɔ ní vua pɔɔ gbæa gbé pɔ á vɔ Egipi gbé úwa. 3 Má tó Egipiɔ Isailiɔ wegwa. Mɔizi sɔ a beɛɛ vɔ Egipi Falaɔɔ Íwaɔ ní a gbéɔne.

4 Ɔ Mɔizi ò Falaɔɔɛ: Dii mè, gwãasɩn weɛdo á pã Egipi bùsua, 5 Egipi negɔɛ séiaɔ i gaga pii sea za Falaɔɔ pɔ zɔleá báawa néwa e à ge pe nɔɛ zikena pɔ aai wísilɔɔ pɔwa ní pɔtuɔ nesana séiaɔ pii. 6 Búbua gbãa a da Egiptia gupiiu, a taa i ke yãao, mé a ke bau bo. 7 Kási Isailiɔ guu baa gbɛ a gbodɔ gbɛnazina ge pɔtuowao, ké ñ e ñ dɔ Dii Egipiɔ dɔkɔɛ ní Isailiɔ yáí. 8 N Íwae beɛɔ mɔ ma kɩi pii, aai kúlemɛɛ, aai me má gé ní ma gbéɔ pii. Bee gbæa sa mí gé. Ɔ Mɔizi bɔ Falaɔɔ kɩi ní pɔfɛ zɔɔɔ.

9 Dii ò Mɔizie yãa à mè: Falaɔɔ a n yãmao, ké ma dabudabukeaɔ e dasikũ Egipi yáí. 10 Mɔizi ní Aalonao dabudabupio kè Falaɔɔ aɛ pii, ɔ Dii aà swáfɛ. A gɩ Isailiɔ gbæi aa bo a bùsuo.

12

Gɛamusu dikpe

1 Dii yã'ò Mɔizie ní Aalonao Egipi à mè: 2 Mɔɛ bee líɔ deé mɔ séia ù wɛ ní wɛɔ. 3 A o Isailiɔne pii, mɔɛ bee gɔɔ kwide zɩ uale ní ualeɔ pii aali sã se mendo. 4 Tó ua gbéɔ dasi i ka aa sã mendo neɔ, aa sé ní ua pɔ aa ku kɔ saɛo a gbéɔ dasileu, ké a kɩni su gɔɔ yáí. 5 A sãsa ge blesan bɔɔna pɔ sãa vɔo sé.* 6 Isailiɔ pii, baade a pɔ gwa e mɔɛ bee gɔɔ gɛo mendoaide zɩ. Oosi i de, 7 í a au lé kpé pɔ wa a nɔɔ sou kpɛɛle glɔwa, ɔplaaí ní zɛɛio ní musuo. 8 Gwãasɩn doupi à nɔɔpi kpátea, í só ní kãao ní lá kɩsão. 9 Asu so bùsu ge fũukeaɔ. A kpátea ní a mio ní a gbáɔ ní a guupɔɔ. 10 Asu to gu dɔ a kɩniwao. Tó a kɩni gɔ, à káteu à tékũ. 11 Tó àle só, à asanadɔ, í kyalekpa, á gopana iɔ naa á ɔzɩ, í só kpakpa, asa Dii Gɛamusu sa'obɔɛ.

12 Gwãasɩnapi má pã Egiptia má negɔɛ séiaɔ dede bùsupi gupiiu ní pɔtuɔ nesana séiaɔ pii, mí yãda Egipi táaɔla. Mámɛmaa Dii. 13 Aupi iɔ de seela ù kpé pɔ á kú a guuwa. Tó mále ɔtɔ Egiptiɔwa, mé ma aupi è, má gɛálaɛ, gagapi a á leo. 14 Ali gɔɔpi dile ma dikpe ù a yá dɔngu yáí, iɔ dikpɛpi ke felekka ù e á buiwa.

† 10:22 Sou 105.28, Zia 16.10 * 12:5 Zaa 1.29, Ebe 9.14, 1Pic 1.19

Kàaso dikpe

15 Ali kàa so e gɔɔ sɔpla. A gɔɔ sɛ́ia zí àli pòse'ese pɔ kú á kpéu kóle,† asa gbé pɔ pòsea sò gɔɔ sɔplapi guu, wa aà bɔ Isailio guu wà deɛ. 16 A gɔɔ sɛ́ia zí n̄ a gɔɔ sɔpladeo àli k̄k̄áaa à ma sisi. Asu zle ke gɔɔ beeo zío, sema bl̄kea gbépiie bàasio, à lén we. 17 Ali Kàaso dikpeke, asa zibeezɪ ɔ ma á b̄le Egipi lán zígɔɔwa. A bui lío dikpepi ke k̄etok̄ɛ ũ. 18 Mɔ sɛ́ia gɔɔ ḡeo m̄endosaide zí oosi, à kàa so e a gɔɔ bao n̄ m̄endoode zí oosi. 19 Pòse'ese su àò kú á b̄eo e gɔɔ sɔpla, asa gbé pɔ pòsea sò, b̄òm̄on nò, belen nò, wa aà bɔ Isailio guu wà deɛ. 20 Asuli pòsea so gɔɔ beeo. Gu pɔ á kúu pii, àli kàa sò.

Gēamusu dikpe sɛ́ia

21 Mɔizi Isaili gb̄ɛz̄ɔɔ sisi pii, a òné: A gé á ua s̄a s̄ei, í de Gēamusu dikpekebo ũ. 22 A ése s̄ao se à z̄ɔ au pɔ kú ta guuwa, í lé kpele ḡɔwa, ɔplai n̄ z̄eio n̄ musuo. A gb̄ɛ su bɔ a kpéu e gu dɔ. 23 Tó Dii lé p̄a b̄usua àle Egipi dede, mé à au è kpele ḡɔwa, a ḡɛa. A to gb̄ɛdedena ḡázi à á dedeo.‡ 24 Apio n̄ á bui àò yápi k̄ua k̄etok̄ɛ ũ e á buiwa. 25 Tó a ḡɛ b̄usu pɔ Dii á gbáú lá à a legb̄ɛwa, à lousisiyápi k̄ua. 26 Tó á néo lousisiyápi mi gb̄ɛawá, 27 à oné a de Gēamusu sa pɔ wí o Diiwa ũe, asa ké à Egipi d̄ede, à ḡɛ wá Isailio kp̄ɛa, i wá dedeo. ɔ gb̄ɛ k̄ule Dii e aa mip̄ɛle. 28 Ké aa tà, aa k̄é lá Dii ò Mɔizie n̄ Aalonaowa.

Egipi neḡɛ sɛ́iaɔ gaga

29 Gw̄aas̄in w̄eɛo Dii Egipi neḡɛ sɛ́iaɔ d̄ede pii sea za Falaɔ pɔ z̄ɔlea báawa néwa, e à ḡɛ p̄e dakpeunaɔ p̄owa n̄ p̄otuo nesana sɛ́iaɔ pii. 30 Falaɔ f̄ɛle gwá n̄ a íwa n̄ Egipi pii, ɔ búbuwa dà Egipia, asa uae ku gesaio. 31 Gw̄aas̄ina ɔ Falaɔ Mɔizi n̄ Aalonaɔ sisi a òné: A fele b̄ole n̄ Isailio ma gb̄ɛɔ guu. A gé Dii sisi lá á òwa. 32 A á bleo n̄ á s̄a n̄ á zuo s̄ɛle lá á òwa. A ḡéi, í samaa'om̄e.

33 Egipi lé nae gb̄ɛpiɔwa aa bolené n̄ b̄usuu kpakpa, asa aa m̄e: Wá gaga pii. 34 Isailio n̄ k̄aatideɔ k̄a taɔ guu a se'esesai, aa n̄ ula f̄iɔwá aa dàda n̄ ḡaũ. 35 Aa k̄é lá Mɔizi ònéwa, aa ánuusu p̄ɔ n̄ vua p̄ɔ n̄ p̄okasaɔ gb̄ɛa Egipiɔwa. 36 Dii tò Egipi n̄ wegwá, ɔ aa kpamá. Maa aa Egipi p̄ɔ s̄imá.

Isailio daa zéu

37 Isailio dàzeu k̄ɛse, aa b̄le n̄ Lam̄eseo aa tà Suko. Ḡɛo òaas̄oɔ leɛ òaa àaɛe (600.000), néo n̄ n̄oɔ bàasi. 38 Bui z̄llo dodoaɔ t̄art̄noɔ dasi b̄. Bleo n̄ s̄a n̄ zuo dasi k̄é z̄ai. 39 Aa k̄a k̄é n̄ k̄aatideɔ p̄a aa b̄ò Egipio. A se'ese w̄io, asa wà n̄ yá Egipi zezesaie. Aai ble mài e s̄é k̄é wà ble zéu.

40 Isailio kua Egipi k̄é w̄é òaa pla n̄ baakwioc.§ 41 W̄é òaa pla n̄ baakwiopi gb̄ɛa, dikpepi zí ɔ Dii zíḡɔpi b̄le Egipi pii. 42 Gw̄aas̄inapiá Dii p̄ɛ. Isailio lío it̄k̄ɛwá e an buiwa, asa gw̄ápi ɔ Dii Isailio b̄le Egipi it̄k̄è.

Gēamusu dikpe

43 Dii ò Mɔizie n̄ Aalonaɔ: Gēamusu yá pɔ má d̄ilen ke: Buip̄alee su a n̄ò soo, 44 ama zo pɔ á lù mé à t̄z̄z̄ à sò. 45 Nibɔ ge gb̄ɛwina su soo. 46 A so kpéu, ásu bɔ n̄ a n̄òpio bàasio. Asu s̄api wáe eo.* 47 Isaili pii lí dikpepi ke. 48 Tó b̄òm̄o kú á guu, mé a ye Gēamusu dikpeke Dii, aa t̄z̄z̄z̄ a be ḡɛoɔne pii, í ḡɛ beo ũ, í ḡbasa ke. Gyaf̄oɔde suli bleo. 49 Bele n̄ b̄òm̄o pɔ k̄uán̄o, ikoyá doup̄ie. 50 ɔ Isailio k̄é lá Dii ò Mɔizie n̄ Aalonaowa pii. 51 Zibeezɪ Dii Isailio b̄le Egipi ḡaga.

† 12:15 Ba 23.15, Mat 26.17, 1Kln 5.7-8 ‡ 12:23 Ebe 11.28 § 12:40 Daa 15.13, Gal 3.17 * 12:46 Zaa 19.36

13

Kàaso dikpe ní negɔɛ séiáɔ kpaá Luawao

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² Isaili negɔɛ séiáɔ ní pɔtuo nesana séiáɔ kpaá, asa ma pɔ́ɔne pii.*

³ Mɔizi ò gbéɔne: A bɔa Egipi zɔbleau gɔɔe bee yá à ɔ dɔágu, asa Dii mé á bɔ Egipi ní a ɔ gbáao. Asuli pɔ́sea so gɔɔpiwao. ⁴ Ale bɔ Egipi mɔ séiá pɔ wí me Abibu guu gbáe. ⁵ Dii legbè á deziɔne à mè á bɔsu pɔ wí ní zó'io diu mé Kanaa ní Itio ní Amɔleɔ ní Iviɔ ní Yebusiɔ kuu kpáwá. Tó a tò a kau, àli dikpepi ke mɔe beeu. ⁶ Aliɔ kàa so e gɔɔ soplá. A gɔɔ sopladepi zí iɔ deé Dii dikpe ú. ⁷ Aliɔ kàa so e gɔɔ soplapi ge paò. Pɔ́sea ge pèese'ese sulio ku uae á bɔsuu gɔɔ beewao. ⁸ Gɔɔ bee àli o á negɔɔne ále bee ke yá pɔ Dii kèé ké á á bɔle Egipi yáie. ⁹ Dikpepi i deé seela ú lán pɔ daa ɔwa ge dɔngubɔ yea mi'æwawa, ké Dii ikoyá su bɔ á léu, asa ɔme á bɔle Egipi ní a ɔ gbáao. ¹⁰ Aliɔ ikoyápi ke a gɔɔwa wè ní wèo.

¹¹ Tó Dii tò a ka Kanaa bɔsuu, mé a kpáwá lá á a legbèé ní á deziɔwa, ¹² á á negɔɛ séiáɔ kpawá pii. A pɔtuo nesana séiáɔ iɔ de aà pɔ ú pii. ¹³ Ili á zàa'ln nesana séiá bo ní sáneɔ. Tó i boo, à a waa fi. A á negɔɛ séiáɔ bo pii. ¹⁴ Tó á negɔɔ á lá yápi mii zia aa mè, bɔ yán wei, à oné, ké Dii wá bɔ zɔbleu Egipi ní a ɔ gbáao yáe. ¹⁵ Ké Falaɔ gikè á gí wá gbaci, ɔ Dii Egipi negɔɛ séiáɔ dède pii ní pɔtuo nesana séiáɔ pii. A yáí ɔ wi sa'oiwá ní pɔtuo nesana séiáɔ, mé wi wá negɔɛ séiá bo. ¹⁶ Bee aɔ de seela ú lán pɔdaa wá ɔwa ge pɔyea wá mi'æwawa, asa Dii mé wá bɔ Egipi ní a ɔ gbáao.

Isaili bɔa Egipi

¹⁷ Ké Falaɔ Isaili gbàe, Lua i bɔrɔnɔ Filitè bɔsu zé guuo, baa ní a káikeo, asa à mè: Tó wá fèlemá ní zlo, aa làasooke ɛa taa Egipiwae. ¹⁸ Lua dɔi, à guwaiwai zé sèrɔnɔ Isia Tèa oi. Isaili bɔ Egipi ní ní gɔkeɔɔ kúa.

¹⁹ Mɔizi Yosefu ge sè, àle taò, asa Yosefu tò Isaili legbè yáa à mè, tó Lua mɔ ní bɔi, aa a gewa séle bɔò wee.†

²⁰ Ké aa bɔ Suko, aa gè bòokpá guwaiwai lé Etaù. ²¹ Dii iɔ dɔaané telu guu fáane, ké à zé'ɔlɔné. Gwáasína sɔ, iɔ dɔaané té guu ké à gupuné, aaiɔ taa'o fáane ní gwáasínao. ²² Telupi lí go ní ae fáaneɔ, mé tépi lí go ní ae gwáó.

14

Egipi pèlea Isailiɔzi

¹ Dii ò Mɔizie: ² O Isailiɔne aa lile ge bòokpa Pi'ailo sae Midoli ní ísiaɔ zànguo, bɔaa ní Baalizerɔ. A bòokpa ísia sae we. ³ Falaɔ aɔ e a sàsá, guwaiwai á kúkúe. ⁴ Má aà swáfè, i pèléázi, mí tɔbɔ Falaɔ ní a zígɔɔ yá musu, Egipi iɔ dɔ ké mámema Dii. ɔ Isaili kè màa.

⁵ Ké wa ò Egipi kí Falaɔe gbépiɔ bàalè, ɔ aàpi ní a íwaɔ nɔse pále sè an yá musu aa mè: Kpelewa wá kè wá tò Isaili bɔ zɔbleawèe guui? ⁶ ɔ Falaɔ godɔ a sè, à a zígɔɔ nàaa. ⁷ A sɔgo maaɔ sè mèn ɔaa aàɔ ní Egipi sɔgoɔ pii, zígɔ kíaɔ ká ní guu. ⁸ Dii Egipi kí Falaɔ swáfè, ɔ à pèle Isailiɔzi, aale bɔle an mi daa ía. ⁹ ɔ Egipi pèlérɔzi ní Falaɔ sɔɔ ní aà sɔgoɔ ní aà sɔdeɔ ní aà zígɔɔ pii, ɔ aale mó ní lei ní bɔou ísia sae Pi'ailo sae bɔaa ní Baalizerɔ.

* **13:2** Luk 2.23 † **13:19** Daa 50.25, Yoz 24.32

¹⁰ Ké Falaɔɔ káikù, Isailiɔ wezù, ɔ aa Egipiɔ è tɛ́ ní kpe. Vía ní kú maamaa, ɔ aa wiilè Diiwa. ¹¹ Aa ò Mɔizie: Miao ku Egipi noa? Bóyáí n mowanɔ guwaiwaiu la wà gagai? Akea n wá bóle Egipii? ¹² Wi onɛ Egipiɔ lé? Wi me wá tó tɛɛ wá zɔble Egipiɔnɛo lé? Zobleané maawɛɛ de gagaa guwaiwaiua. ¹³ Mɔizi ònɛ: Asu to vía á kúo. A ze tɛɛ, í e lá Dii a á suaba gbá, asa Egipi pɔ́ ále ní e gbáɛ, á ní e bau bo. ¹⁴ Dii mé a zikaé. Aɔ ku kílilikie.

Paa Isia Tɛaa

¹⁵ Dii Mɔizi lá à mè: Bó wii níle léai? O gbɛ́ɔnɛ aa bɔ́ ní táo. ¹⁶ N n gopana dɔ́ isiaa, ní zɛɔ, Isailiɔ i gɛ́ a zānguo gugiiu. ¹⁷ Mapi, má Egipiɔ swáfɛ́, aai gɛ́ ní gbɛa, mí tɔbɔ Falaɔɔ ní a zlgɔɔ ní a sǔgoɔ ní a sǔdeɔ yá musu. ¹⁸ Tó ma tɔbɔ Falaɔɔ ní a sǔgoɔ ní a sǔdeɔ yá musu, Egipiɔ i dɔ́ sa ké māmɛmaa Dii. ¹⁹ Lua Malaika pɔ́ dɔaaa Isailiɔnɛ èa gɛ́ kú ní kpe, mé telu pɔ́ kú ní aɛ èa gɛ́ ní kpe bɔ ²⁰ ampì ní Egipiɔ zānguo. Telupi gupù Isailiɔnɛ mé à gusiakpá Egipiɔnɛ, ɔ an gbɛ́e i e sò a deei gwáasina beo.

²¹ Ké Mɔizi ɔ̀dɔ́ isiaa, ɔ́ Dii bɔ́ ní fan gbáao gukpe oi. A kaka e gu gɛ́ d̀d̀, à isia sɛ́le kpà e gugii b̀. Ké í z̀ɛ, ²² ɔ́ Isailiɔ táa'ò gugiiu aa bùa. I bílɔbo an ɔ́plaaí ní ní ɔɛɛio. * ²³ ɔ́ Egipiɔ pɛ́lɛ́nzi. Falaɔɔ s̀ɔ́ ní a sǔgoɔ ní a sǔdeɔ píi tɛ́ ní kpe isia guu. ²⁴ Gufɛ́nɛ Dii Egipi zlgɔɔ gwà za telu tede guu, ɔ́ a tò gili gɛ́ngu. ²⁵ A tò an sǔgoɔ v̀le, a tò an táa'oa zl'úkù, ɔ́ aa mè: Wà bàale Isailiɔnɛ, asa Dii lé zikanéwanɛ.

²⁶ Dii ò Mɔizie: ɔ̀dɔ́ isiaa, í i da Egipiɔla ní ní sǔgoɔ ní ní sǔdeɔ. ²⁷ ɔ́ Mɔizi ɔ̀dɔ́ isiaa, ɔ́ í lé pa a gbɛu gudɔleia. Lá í lé su máa, ɔ́ Egipiɔ bàalè aa kpáaùd. We Dii tò isia kúaaumá. ²⁸ I sù à dà sǔgoɔla ní sǔdeɔ ní Falaɔɔ zlgɔ́ pɔ́ gɛ́ isia guu Isailiɔ gbɛaɔ píi. An kee i bɔɔ, baa m̀ndɔ. ²⁹ Isailiɔ s̀ɔ́ aa táa'ò í zānguo gugiiuɛ. I bílɔbo an ɔ́plaaí ní ní ɔɛɛio. ³⁰ Zibeezɪ Dii Isailiɔ sí Egipiɔwa, ɔ́ Isailiɔ Egipipiɔ gɛɔ è isia g̀s̀s̀le. ³¹ Ké Isailiɔ Dii gbáa z̀ɔ́ pɔ́ a m̀ò Egipiɔnɛ è, aa v̀lakèè, ɔ́ aa aà náaikè ní aà z̀blɛna Mɔizio.

15

Mɔizi le

¹ ɔ́ Mɔizi ní Isailiɔ píi lɛɛ beɛ sí Diie * aa mè:

Má lesi Diie, asa à tɔb̀,

à sǔdeɔ ní ní s̀ɔ́ ká isiau.

² Dii mé ma gbáa ù,
má lémawà, aàpì mé ma suabá.

ɔ́me ma Lua ù,

má aà táasile.

ɔ́me ma mae Lua ù,

má aà tɔb̀.

³ Diiá zlgɔ́ɛ, aà tón Dii.

⁴ A Falaɔɔ sǔgoɔ ní aà zlgɔɔ ká isiau,

à zlgɔ́ kíaɔ s̀ɔ́le Isia Tɛau.

⁵ Ipi dàríla,

aa kpàle z̀l̀le lán gbɛwa.

⁶ Dii, n ɔ́plaa n gbáa tɔb̀,

Dii, n n íbɛɔ ulɔ́ ní n ɔ́plaaɔ.

⁷ N n wɛ́leɔ nɛ́ n gawi z̀ɔ́ guu,

n pɔ́ pà, n ní kwɛ́ lán sɛ́wa.

* 14:22 1Kln 10.1-2, Ebe 11.29 * 15:1 Zia 15.3

8 N pɔbò n níu, ɔ́ í fèlɛ,
a zɛa lán bíiwa,
ísia í í a guoguo.

9 Wá íbɛɛpiɔ̀ mè,
wa pélewázi wá wá lee,
wi wá pɔ́ síwá lá wa yeiwa,
wi ní fɛndaɔ̀ wo wá wá dɛdɛò.

10 N n lé'ana gbàɛ, ɔ́ ísia dànlá,
aa kpàlɛ lán bɛɔmawa í zɔ̀piu.

11 Dii, táa kpele mé muaannɔ́?
Démɛ muaannɔ́?
Yábɔnsaekɛna, n zɔ̀kɛ adoa,
n gawi í to v́la wá kú.

12 N n ɔ̀plaa d̀ò, ɔ́ tɔ̀lɛ ní mɔ̀mɔ̀.

13 Nyɔ̀ dɔaa wá gbé pɔ́ n wá bóɔnɛ n gbéke guu,
nýɔ̀ géwanɔ̀ n búsuu ní n gbáao.

14 Tó buipáleɔ̀ mà, aa lualua,
iwáa a ka Filitɛ búsuɛɔ̀ pɔ̀a.

15 Ɛɔ̀úɔ̀ kíaɔ̀ bílike,
gili a gɛ̀ Mɔ̀abu dɔaanaɔ̀gu,
Kanaa búsuɛɔ̀ kúsu a kwɛ nípii.

16 V́la zɔ̀ a ní kú, s̀s̀ í kɛ́núgu,
aa gɔ̀ kílíkíli lán gbɛwa n gbáa zɔ̀ yáí Dii,
e wá gbé pɔ́ ní wá é n pɔ́ ú gɛ̀.

17 Dii, nýɔ̀ géwanɔ̀ gbɛ̀sɛ́sɛ́ pɔ́ ní s̀ɛ̀ n pɔ́ ũ ḱí,
ní wá zɛɔ̀ gu pɔ́ ní díle n zɔ̀lɛkí ũ,
n kúkú pɔ́ ní kɛ́kɛ nzlɛɛ guu.

18 Dii aɔ̀ kible gɔ̀piie.

19 Ké Falaɔ̀ s̀ɔ̀ ní a s̀gɔ̀ ní a s̀ɛɛɔ̀ gɛ̀ ísia guu, ɔ́ Dii sù ní ío à dànlá, kási Isailiɔ̀ táa'ò gugiúu ísiapiue. 20 Ɔ̀ anabi Miliaũ, Aalona dɛɛ, s̀ɛ̀sɛ̀na s̀ɛ̀, ɔ́ nɔ̀ɛ̀ b̀ò tɛaázi píi, aale s̀ɛ̀sɛ̀napa, aale ɔ̀wá. 21 Miliaũ lesínɛ̀ à mè: A lesi Díle, asa à tɔ̀b̀ò, à s̀ɛɛɔ̀ ní ní s̀ɔ̀ ká ísiau.

I f́ii

22 Mɔ̀izi dàzɛu ní Isailiɔ̀, aa kɛ̀ Isia Tɛ́awa aa gɛ̀ Sulu guwaiwaiu. Aa táa'ò gɔ̀ àaɔ̀ guwaiwaipiu, aai í eo. 23 Ké aa ká gu pɔ́ wí mɛ Mala, aai f̀s̀ a imiò, ké a f́ii yáí. A yáí tò wá tɔ̀kpà gupie Mala.† 24 Ɔ̀ gbéɔ̀ zɔ̀ad̀ò Mɔ̀iziwa aa mè: Bó wá mii? 25 Mɔ̀izi wiilɛ̀ Diiwa, ɔ́ Dii lí òlòè. Ké a zù íu, ɔ́ ípi nakù. Wekí ɔ́ Dii ikoyá dílené à ní ỳ 26 à mè: Tó a laaid̀ò ma Dii á Lua ma yáwa mé ále yá pɔ́ má yei kɛ, tó a yá pɔ́ má díleɔ̀ mà mé á ma ikoyá kúu píi, má gyá pɔ́ má ká Egipiɔ̀gu kee kááguo, asa mámɛmaa Dii á gbágbána ũ. 27 Bee gbɛa aa ká Eliũ, gu pɔ́ nibɔna mèn kuepláɔ̀ kuu ní daminali mèn b́aaɔ̀kwíɔ̀. Ɔ̀ aa b́ookpá í saɛ we.

16

Mana ní búuɔ̀

† 15:23 Bee mè f́ii.

1 Isailio fɛle Eliu nɔpii, ɔ aa kà Sini guwaiwai pɔ kú Eliu n Sinaio zānguo an bɔa Egipi mɔ plaade gɔɔ gēode zɪ. 2 ɔ aa zɔadɔ Mɔizi n Aalonaowa guwaiwaiu we nɔpii, 3 aa ònɛ: Bóyáí Dii i wá dede Egipio ni? Wekdi wi zɔle wá pɔble n nɔɔo e wá káe, ɔ a mɔ wá dedei guwaiwaiu la n nɔnao.

4 Dii ò Mɔizie: Kua za musu má ble fáéé,* gbéɔ lí bɔle gɔɔ do pɔ sélei lá gu lé dɔ n lé léu, ké mà n lé má gwa tó aa ma ikoyá kúa. 5 Gɔɔ soolode zɪ gɔɔ pla pɔ ɔ aali séle, aaliɔ a bleke. 6 ɔ Mɔizi n Aalonaò ònɛ pii: Oosia á dɔ ké Dii mé á bɔle Egipi, 7 zia kɔɔ í Dii gawi e. A zɔa pɔ á kàazi mà, asa pɔen wá ú ké a gbasá zɔakawázio. 8 Mɔizi èa mè: Dii a á gba nɔò á so oosia, zia kɔɔ i ble kpáwá á lé léu, ké á zɔa pɔ á kàazi mà yáí. Pɔen wá úo. I ke wámɛ a zɔakawázio, Diie.

9 ɔ Mɔizi ò Aalonaɛ: O Isailioɔne pii aa sɔ Diizi, asa à n zɔakaa mà. 10 Ké Aalona lé yá'oné, aa aedɔ guwaiwai oi, ɔ aa è Dii gawi bòmá telu guu. 11 ɔ Dii yá'ò Mɔizie à mè: 12 Ma Isailio zɔakaa mà. Oné oosia aa nɔò só, zia kɔɔ aa bleble aa ká, aai dɔ ké mámɛmaa Dii n Lua.

13 Oosi bùuɔ m̀ lí n bóoa. Ké gu dɔ fii kpá à liai. 14 Ké fii kwè, ɔ pɔ g̀ kále tɔle puannɔ kekekele lán kpòtɛewa. 15 Ké Isailio è, aa òkɔe: Bón wei? Asa aai dɔ b́ no. Mɔizi ònɛ: Ble pɔ Dii kpáwá à blen we. 16 Yá pɔ Dii díléén ke: A baade lí séle a lé léu. A séle á baade miwa zaa le dodo á uadeɔ léu. 17 Isailio kè màa. Aa séle, gbéɔ pɔ zɔɔ, gbéɔ pɔ bílao. 18 Wá zaadàu, ké gbé pɔ séle zɔɔ pɔ su fɛo, mé gbé pɔ i séle bílao pɔ su késáwàò.† 19 Mɔizi ònɛ: Gbé su a kɔni tó e kɔɔo. 20 Gbéɔ i Mɔizi yámao, aa a kɔni tò e kɔɔ, ɔ à kɔkà à yaiké, ɔ Mɔizi pɔ pà gbé beezii.

21 Lá gu lé dɔ baade í séle a lé léu. Tó tatɛ gbáakù, pɔ pɔ g̀ tɔle í yɔe. 22 Gɔɔ soolode zɪ aa ble séle leɛ pla, baade miwa zaa le plapla. ɔ an gbé zɔɔ ge ò Mɔizie nɔpii. 23 A ònɛ: Màa Dii díle. Ziaá kámabozle, Dii gɔɔe. A pɔ pɔ á ye kpsa kpsa. A pɔ pɔ á ye disa disa, í a kɔni pɔ g̀ dile e kɔɔ. 24 Aa díle e kɔɔ lá Mɔizi òwa. Bee i yaikɛo, i kɔkáo. 25 ɔ Mɔizi ònɛ: A ble gbá, asa kámabozle, á e guei gbáò. 26 Alio séle e gɔɔ soolo. A gɔɔ sopladeá kámabozle, aɔ ku gɔɔ beeo.

27 Gɔɔ soplade zɪ gbéɔ b̀ sélei, ɔ aai eo. 28 ɔ Dii ò Mɔizie: Aɔ kú n ikoyá pɔ má díleɔ masaio e bɔe ni? 29 Aɔ dɔ ké ma Dii mámɛ ma kámabogɔɔ díléé. A yáí tò gɔɔ soolode zɪ mi gɔɔ pla ble kpáwá. Baade líɔ ku a gbɛu, gbéɛ suli bɔ gu pɔ á kúu gɔɔ sopladeɔ zɪ. 30 ɔ aa kámabò gɔɔ soplade zɪ.† 31 Isailio tɔkpá bleɔie Mana.‡ A de lán pɔwen pua kelenawae. A í na lán káa zɔdewa.*

32 Mɔizi mè: Yá pɔ Dii dílen ke: Wá mana zaa le do dile wá buiɔne, ké aa ble pɔ á kpáwá wá blè guwaiwaiu wá bɔa Egipi gbɛa e sɔ. 33 ɔ Mɔizi ò Aalonaɛ: Lo se mana zaa le do kau, ní dile Dii ae, ké àò díleá wá buiɔne.† 34 ɔ Aalona díle gbè pèpèeɔ sae, ké àò díleá lá Dii ò Mɔiziewa. 35 Isailio mana blè wè blaé† e aa gè kàò bùsu pɔ gbéɔ kuu. Aa manapi blè e aa gè kàò Kanaa bùsu zɔleue. 36 Zaa le do litili pláe.

17

I bɔa gbɛu (Nao 20.2-13)

* 16:4 Zaa 6.31 † 16:18 2Kln 8.15 ‡ 16:30 Bɔa 20.8-11 § 16:31 Bee mè b́n wei. * 16:31 Nao 11.7-8 † 16:33 Ebe 9.4 ‡ 16:35 Yoz 5.12, 1Kln 10.3

1 Isailio fɛle Sini guwawaiu n̄pii, aale b̄ookpakpa lá Dii ònéwa, ̄ aa gè b̄ookpà Lefidiũ. Aai í e we wa m̄io, 2 ̄ aa z̄oad̄ M̄oiziwa aa mè: Wá gba í wá mi. A òné: B̄óyái ále z̄oad̄bai? Ak̄ea ále Dii l̄éw̄ei? 3 Ké imi lé n̄ de, ̄ aa z̄oad̄ M̄oiziwa aa mè: B̄óyái n̄ wá b̄óle Egipii? N ye n̄ wá dede n̄ imio n̄ wá néo n̄ wá p̄otuō yá? 4 ̄ M̄oizi wiilè Diiwa à mè: Kpelewa má ke n̄ gb̄épīi? A ḡò yoo aa ma pápa n̄ gb̄eo wá ma dee. 5 Dii òè: Isaili gb̄ēz̄oo s̄éle, í d̄oa gb̄épīone. N n̄ go p̄o n̄ Niili l̄èð se lo. 6 Máo z̄ea n̄ ae Olebu gb̄ewa we. Gb̄epi lé, í i b̄o, aai mi. ̄ M̄oizikè m̄aa Isaili gb̄ēz̄oo wáa. 7 ̄ wá t̄okpà gupie Masa,* asa we aa Dii l̄éw̄eu aa mè: Dii kúwan̄e wee? Wá t̄okpàè Meliba† lo, ké Isailio z̄oakà we yáii.

Zlkaa n̄ Amaleki

8 Amalekiò mò z̄ikai n̄ Isailio Lefidiũ. 9 ̄ M̄oizi ò Yozuee: Gb̄éò pl̄ew̄e, í ge z̄ika n̄ Amalekiò. Zia máo z̄ea s̄is̄le bee misonawa n̄ Lua goo k̄ua. 10 Yozuee kè lá M̄oizi òewa, à gè z̄ikai n̄ Amalekiò. ̄ M̄oizi n̄ Aalona n̄ Huluo d̄ède s̄is̄pi misonawa. 11 Tó M̄oizi a ̄oo s̄è, Isailio lo Amalekiò fue, ama tó à a ̄oo siile s̄ò, Amalekiò lo Isailio fue. 12 Ké M̄oizi ̄oo wà, ̄ wá gb̄e se d̄ile aà z̄ie, à z̄l̄ewà, ̄ Aalona n̄ Huluo aa aà ̄oo k̄úk̄ua, gb̄èdo ̄oplaai, gb̄èdo ̄ozei, ̄ aa ̄oo ḡò z̄ea e lat̄è gè ḡè kp̄éu. 13 ̄ Yozuee z̄iblè Amalekiòwa, à n̄ dede n̄ f̄endao.

14 Dii ò M̄oizie: Bee ké lá guu àò de d̄ongubo ũ, ní o Yozuee, asa má Amalekiò mid̄e d̄únia guu piīe.† 15 M̄oizi gb̄agbakli b̄ò, ̄ à t̄okpàè Diimadalapoo 16 à mè: A Dii d̄alapoo d̄o musu, Dii lo z̄ika n̄ Amalekiò ḡoo piīe.

18

Yetolo ḡea M̄oizi gwai

1 M̄oizi ànsue Yetolo, Madiã sa'ona, yá p̄o Lua kè M̄oizie n̄ a gb̄é Isailio mà, lá Dii n̄ b̄óle Egipi. 2 A m̄o lè M̄oizi a na Sefola gb̄àe b̄e yáa 3 n̄ a neḡoe mèn plaò.* Ado t̄ón Geesou,† asa M̄oizi mè b̄usu páleu la b̄òm̄on a ũ. 4 Ado t̄ón Elieze,‡ asa M̄oizi mè a mae Lua d̄àle, à a b̄o Falaò f̄enda lézl̄. 5 ̄ Yetolo f̄ele lé m̄o M̄oizi kíi n̄ aà néo n̄ aà nao gu p̄o à b̄ookpàu Lua gb̄e sae guwawaiu. 6 A lékp̄asakè M̄oizie à mè: M̄ále m̄o n̄ kíi n̄ n̄ nao n̄ n̄ né mèn plaò. 7 M̄oizi b̄ò dà a ànsuele, à k̄ule à lep̄ewà. Aa k̄o aafia gb̄èa, ̄ aa gè kp̄éu. 8 M̄oizi yá p̄o Dii kè Falaòe n̄ Egipio Isailio yáii d̄au a siuè piī n̄ taasi p̄o n̄ lé z̄éu piī n̄ lá Dii n̄ búo. 9 Yetolo p̄o k̄ena yámaa p̄o Dii kè Isailion̄ewa piī n̄ lá à n̄ b̄o Egipio ̄ozlo. 10 ̄ à mè: Wá Dii sáaukpa, lá à á b̄o Falaò n̄ Egipio ̄ozl̄. 11 Má d̄ò sa ké Dii z̄oo de dii k̄inola piī. Ké Egipio h̄ank̄uwá, a òl̄on̄e. 12 ̄ Yetolo sa p̄o wí a p̄o káteu à t̄ékũ ò Luawa n̄ sa páleò lo. ̄ Aalona n̄ Isaili gb̄ēz̄oo piī aa mò p̄obl̄eaān̄o Lua ae.

Yaḡḡōna d̄ilea (Iko 1.9-18)

13 Ké gu d̄ò M̄oizi z̄l̄e lé yágḡōné, aa kál̄eaāzi za k̄oo e oosi. 14 Ké M̄oizi ànsue yá p̄o ále kené è piī, ̄ à aà lá à mè: B̄ó n̄le ke n̄ gb̄é beeò máai? B̄óyái n̄le yákp̄alekené ndo, gb̄épii kál̄eanzi za k̄oo e oosii? 15 M̄oizi w̄ewà à mè: Gb̄éò í m̄o ma kíi Lua ledama maie. 16 Tó aa yákele v̄l̄, aai m̄o ma kíi mà yápi ḡḡōné, mí Lua ikoyá p̄o a d̄ileò on̄e.

* 17:7 Bee mè l̄ew̄ea. † 17:7 Bee mè z̄oakaa. ‡ 17:14 1Sam 15:2-9 * 18:3 Zln 7.29 † 18:3 Bee mè b̄òm̄o. ‡ 18:4 Bee mè Lua ma d̄on̄lede.

17 Mɔizi ànsue òè: Yá pɔ́ n̄le ke maaɔ. 18 Nyɔ́ kpasa, gbé pɔ́ kunnɔɔ i kpasa ɔ, asa zɔ́pi denlae, n̄yɔ́ f̄s ke ndoo. 19 Ma yáma sa, má ledama, Lua iɔ kunnɔ. Nyɔ́ dené kɔ́ ɔ, n̄ɔ́ gé n̄ n̄ yáɔ Lua k̄i, 20 n̄ɔ́ ikoyá pɔ́ Lua dileɔ dané, n̄ɔ́ zé pɔ́ de aa se ɔɔnɔ́ n̄ yá pɔ́ aali keɔ. 21 Gbé laaide náaide pɔ́ Lua vía v̄l mé aali gbagusaesioɔ pl̄e n̄ guu, n̄ n̄ dile gb̄ɛn̄ ɔaa sɔɔɔ ɔbaanaɔ ɔ n̄ gb̄ɛn̄ basɔɔ pɔ́o n̄ gb̄ɛn̄ blakw̄ɔ pɔ́o n̄ gb̄ɛn̄ kw̄ɔ pɔ́o 22 aao yá ḡḡɔ́ gb̄épiɔne gɔɔpii. Aali mɔma n̄ yá z̄'ɔ́ p̄ii, áma aali yá yɔɔnaɔ ḡḡɔ́ n̄zla. Beewa ɔ aa n̄ aso laone. 23 Tó Dii w̄eine mé n̄ k̄è màa, n̄yɔ́ fuo, gb̄épiɔ i ta be aafia.

24 Mɔizi a ànsue yáma, a k̄è lá a òewa p̄ii. 25 A gbé laaideɔ pl̄e Isaili buiɔ guu p̄ii, à n̄ dile gb̄ɛn̄ ɔaa sɔɔɔ ɔbaanaɔ ɔ n̄ gb̄ɛn̄ basɔɔ pɔ́o n̄ gb̄ɛn̄ blakw̄ɔ pɔ́o n̄ gb̄ɛn̄ kw̄ɔ pɔ́o. 26 ɔ aao yá ḡḡɔ́né gɔɔpii. Yá z̄'ɔ́ ɔ aai m̄ɔ Mɔiziwa, ɔ aai yá yɔɔnaɔ ḡḡɔ́ n̄zla. 27 Mɔizi ḡè z̄è a ànsue, ɔ à tà a bùsuu.

19

Sinai gbe sae

1 Isailiɔ bɔa Egipi mɔ áaɔde gɔɔ séia z̄l 2 aa f̄le Lefidiu. Ké aa k̄a Sinai guwaiwaiu, ɔ aa b̄òkp̄a we Sinai gbe sae. 3 Mɔizi d̄ede ḡè Lua k̄i gb̄epi musu, ɔ Dii lezuaazi à mè: Yáe bee o Yakobu bui Isailiɔne. 4 A è lá má k̄è Egipiɔne, lá ma á sé ma suáɔ ma k̄i, lán kúu a né sea a ḡaɔlawawa. 5 Tó a ma yáma mé á ma bàakuaáɔ yá k̄ua sa, áɔ de ma gbé yenzideɔ ɔ* bui p̄ii guue. Baa ké dúnia de ma pɔ́ ɔ p̄ii, 6 áɔ dem̄e k̄iaɔ n̄ sa'onaɔ ɔe, ma gbé pɔ́ an kua adoaɔ ɔ.† Yá pɔ́ n̄yɔ́ o Isailiɔnen we.

7 Mɔizi p̄ila à gb̄ɛzɔɔ s̄isi, ɔ à yá pɔ́ Dii òe dau a s̄uné p̄ii. 8 Aa w̄èwà p̄ii aa mè: Yá pɔ́ Dii òw̄e p̄ii, wá kee. ɔ Mɔizi yá pɔ́ wa ò s̄èle à ḡè siu Diie. 9 Dii òè: Má m̄ɔ n̄ k̄i s̄úele ḡeele guu, ké gɔɔ pɔ́ mále yá'one, aa e wà ma, aaiɔ n̄ náai v̄l gɔɔpii. ɔ Mɔizi yá pɔ́ gb̄éɔ ò s̄èle siu Diie. 10 ɔ Dii òè: Gé n̄ k̄i, n̄ oné aa gb̄áɔ n̄zlae gb̄á n̄ ziaɔ, aai n̄ p̄okasaɔ p̄i, 11 aaiɔ ku s̄ou guu zia bàasi, asa a gɔɔ áaɔde z̄l má p̄ila mà z̄e Sinai gbe musu gb̄épii wáae. 12 Kɔɔ dané gb̄epi p̄leu e à liai p̄ii, n̄ oné aa laaika, aasu d̄ede gb̄epiwaɔ, an gb̄e su ɔk̄awà seo. Gbé pɔ́ ɔk̄awà, wà ade de. 13 Wasu ɔk̄a adewao, wà aà pápa n̄ gb̄e o ge wà aà z̄z̄ɔ́ n̄ kao wà de. Pɔtuon nò, gb̄enazinan nò, à ḡae. Tó aa mà wà kuupè wà a ba ḡa, aa s̄s̄ gb̄epizi.‡

14 Mɔizi p̄ila gb̄epiwa à mò gb̄épiɔ l̄e, a òné aa gb̄áɔ n̄zlae aa n̄ p̄okasaɔ p̄i. 15 A èa òné: Aɔ ku s̄ou guu gɔɔ áaɔde z̄l yá musu. Asu w̄úle n̄ n̄eoo. 16 Ké gu ò à gɔɔ áaɔdepi z̄l, ɔ lou lé p̄una àle pilepile, mé lou s̄isi gbe musu. Ké aa kuu ɔ gb̄aa mà, ɔ vía gbé pɔ́ kú b̄oouɔ k̄u p̄ii, aale kpakpanaga.§ 17 Mɔizi b̄òler̄n̄ b̄oou, à ḡer̄n̄ Lua k̄i, ɔ aa z̄è z̄ile gb̄epi sae. 18 Súele k̄ule Sinai gb̄ewa ké Dii p̄ilawà n̄ téo yáí. Súlepi f̄le lán mua s̄úlewa, mé gb̄epi lé lualua p̄ii. 19 Kuu ɔ gb̄aa lé k̄áfi. Ké Mɔizi yá'ò, ɔ Lua w̄èwà loup̄naa guu.

20 Dii p̄ila à z̄è Sinai gbe misonawa, à Mɔizi s̄isi, ɔ à d̄ede ḡè we. 21 Dii òè: Pila n̄ gb̄épiɔ gba laai, aasu gu baa v̄l aa m̄ɔ ma gwaio, ké an daside su gagao yáí. 22 Baa sa'ona pɔ́ aai s̄maz̄i, aa gb̄áɔ n̄zlae, ké másu n̄ d̄edeo yáí. 23 Mɔizi ò Diie: Aa d̄edeo, asa n̄ wá gbá laai n̄ mè wà kɔɔ da gb̄epi p̄leu, i ḡɔ n̄ pɔ́ ɔe. 24 ɔ

* 19:5 Tit 2.14 † 19:6 1Pie 2.9, Zia 1.6, 5.10 ‡ 19:13 Ebe 12.18-20 § 19:16 Zia 4.5

Dii òè: Pila n̄ Aalona se m̀òò, àma sa'onaō n̄ gbé̄ k̄n̄iɔ su gu baa v̄l wà m̀o ma k̄iio, ké m̀asu n̄ dedēo yáí. 25 Ǿ M̀oizi p̄ila gbé̄piɔwa, à yápi òn̄é.

20

Dii yadilēa m̀en̄ kw̄iɔ (Iko 5.1-33)

1 Lua yáe bee ò píi à m̀è: 2 Mámemāa Dii á Lua, ma á bóle zòbleu Egipi.

3 Asu àò diie v̄l̄o, ma bàasio.

4-5 Asuli p̄oe taa ke à kúle à zòbleèò, p̄ó p̄ó kú musu ge t̄ōle ge í guun nò, asa ma Dii á Lua, mili sí sàao. Mi mae p̄ó yemaz̄iɔ yāv̄ai wi an buiɔne n̄ musu e à ge pé n̄ síw̄enaɔ n̄ n̄ s̄kpāeɔwae. 6 Gb̄é p̄ó yemazi aa ma yádilēa k̄ua s̄s, miò gb̄ēke v̄īrn̄e e n̄ bui léwa.*

7 Ma Dii á Lua ásuli ma t̄ó sí p̄ao, asa gb̄é p̄ó ma t̄ó sí p̄a, má t̄ó aà b̄o p̄ao.

8 Ali kámaboḡz̄i d̄s ma p̄ó ũ. 9 Ali á buaz̄i n̄ á z̄i p̄iio ke ḡz̄o soolo, 10 a soplade iò deé kámaboz̄i ũ, asa ma Dii á Lua ma p̄óe. Asuli z̄ie ke ḡz̄o p̄i z̄iò, ápiò ge á nēḡe ge á nen̄e ge á z̄ik̄ena ḡe ge n̄e ge á p̄tuo ge nib̄o p̄ó kú á b̄e. 11 Asa ḡz̄o soolo ̄s ma musu n̄ d̄uniaò k̄è n̄ ísiao n̄ p̄ó p̄ó kú n̄ guuò pii, ̄s ma kámabò a ḡz̄o sopladepi z̄i. Ayám̄eto ma báaada kámaboḡz̄o p̄iu, má ðile ma p̄ó ũ.†

12 Ali á de n̄ á dao kp̄ela, ké à e ḡēḡe b̄usu p̄ó ma Dii á Lua mále kp̄aw̄au.‡

13 Asuli gb̄ēdeò.§

14 Asuli w̄ule n̄ gb̄ep̄ale n̄oo.*

15 Asuli kp̄ái'oo.†

16 Asuli yād̄o á gb̄ēdeewao.‡

17 Asuli á gb̄ēdee ua blikeò. Asuli aà n̄o blikeò ge aà z̄ik̄ena ḡe ge n̄e ge aà zu ge aà z̄aa'ina ge p̄ó p̄ó a v̄l̄o pii.§

18 Gb̄épii loup̄unaa má n̄ kuu'òo, aa loup̄ilea è n̄ súleò d̄o gb̄e musu, ̄s v̄la n̄ kú, aale lualua, aa ze k̄aaa. 19 Aa ò M̀oiz̄ie: Yá'ow̄ēe n̄zia, wí ma. Nsu to Lua yá'ow̄ēe, ké w̄asu gagao yáí.* 20 M̀oizi òn̄é: Asu to v̄la á k̄uò, asa á laai gwaa yáí ̄s Lua m̀oi, ké à e àò a v̄la v̄l̄, mé ké ásu duunakeò yáí. 21 Aa ze k̄aaa, ̄s M̀oizi s̄ò telui, gu p̄ó Lua kupiu.

Dii gbagbakti yá

22 Ǿ Dii ò M̀oiz̄ie: Yáe bee o Isailiòne: Az̄lawa á mà lá ma yá'òe za musu.

23 Asu t̄aa ke à naao. Asu ánuusu ge vua pi t̄aaò ũo. 24 A ma gbagbakti bo n̄ b̄ēleò, ìli sa'ow̄a n̄ s̄aò n̄ zuò, sa p̄ó w̄i a p̄ó k̄at̄eu à t̄ék̄u n̄ s̄aaup̄asao. Gu p̄ó má ðilēe àò ma sisiu, má m̄ó á k̄i, mí báaadaágu. 25 Tó ále ma gbagbakti bo n̄ gb̄eò, ásu ke n̄ gb̄ē áaoo, asa t̄ó a ḡap̄elewà, à s̄aak̄en̄ we.† 26 Asu ma gbagbakti bo à a dedēk̄i keò, ké á puizi su b̄w̄ào yáí.

21

Z̄ō gwaa yá (Iko 15.12-18)

* 20:6 Nao 14.18 † 20:11 Daa 2.1-3 ‡ 20:12 Mat 15.4, Efe 6.2-3 § 20:13 Daa 9.6 * 20:14 Mat 5.27 † 20:15 Lom 13.9 ‡ 20:16 Mat 19.18-19 § 20:17 Lom 7.7, 13.9 * 20:19 Ebe 12.18-19 † 20:25 Yoz 8.31

1 Ikoyá pɔ́ n̄yɔ́ danéɔn ke: 2 Tó gbé Ebelu lù zɔ ũ, ali zikèè wè sooloe, a wè soplade i bɔ wéè ũ flabosai. 3 Tó à m̀ò adoe, a bɔ adoe. Tó a nɔ v̄le, aà bɔ n̄ a nɔo. 4 Tó aà dii mé nɔ kpàwà mé à néo laànɔ, nɔepi n̄ a néo ḡs aà diie, i bɔ ado. 5 Tó zopi mè, á ye a diizi n̄ a nao n̄ a néoe, á ye bɔ wéè ũo, 6 aà dii i geaànɔ yáḡḡnɔnɔ k̄li, i s̄saànɔ kp̄eelei, i aà swá f̄s̄ n̄ kao ḡam̄o ge ḡam̄o líwa, iɔ ku aà zɔ ũ e ḡɔɔpii. 7 Tó gbé a nenɔe ȳia zɔ ũ, a e bɔ lá zɔḡe i bɔwao. 8 Tó aà dii dile á aà se nɔ ũe, mé nɔpi i su kèèo, aà to wà aà bo. A zev̄l̄ à aà ȳia buip̄alewao, ké à b̀ò aà yáú yáí. 9 Tó a kpà a n̄éwae s̄s, aà aà dile a nenɔe ũ. 10 Tó à nɔ p̄ale s̄e, asu a káau baa bɔ h̄le ge p̄okasaɔ ge kp̄é yáúo. 11 Tó i yá m̀en àaɔpiɔ kèèo, zopi zev̄l̄ à ta p̄a flabosaie.

Gbé ke'a'layá

12 Tó gbé gbé lè a dè, wà ade de s̄s. 13 Tó àle wéee à aà deoe s̄s, tó kai mé m̀ò, má ulék̄i dileé, ili bàale ta we. 14 Tó gbé ǹsep̄asi kè à a gbédee dè, baa tó à bàalè gè nà ma gbagbakiizi, wà gi wà aà de.

15 Tó gbé a de ge a da gbè, wà ade de. 16 Tó gbé gbé sè kpáí, a ȳia ge a k̄uan nò, wà ade de. 17 Tó gbé a de ge a da kp̄eb̀ò, wà ade de.*

18 Tó wàle sòleke, mé gbé a gbèdo lè n̄ gb̄eo ge ɔk̄ū, mé i gao, tó a ku d̄eād̄eā, 19 à f̄s̄ f̄le lé bɔ bàasi n̄ lío, gbé p̄ó à aà lè a bɔ gosai, i aà z̄l̄ p̄ó i e k̄èo flaboè n̄ ese p̄ó wa kèèo. 20 Tó gbé a zɔḡe ge nɔe lè n̄ goo, mé à ḡà ḡs̄, wa ade wet̄ā. 21 Tó zopi ḡɔɔ do ge ḡɔɔ pla lè s̄s, wasu aà diipi wet̄āo, asa aà ɔae. 22 Tó ḡs̄eɔ lé d̄eeka mé aa kpà n̄s̄indeea, tó à nɔb̀le mé aà gue i ke'iao, lá nɔepi z̄á dané, aa a flabo màae, tó yáḡḡnɔnɔ wèi. 23 Tó la p̄ale su ku a guue s̄s, wa ga flabo n̄ gao, 24 wé n̄ wéo, swaa n̄ swaao, † ɔ n̄ ɔo, gbá n̄ gbáó, 25 t̄ebɔ n̄ t̄ebɔo, la n̄ lao, bɔ n̄ bɔo. 26 Tó gbé a zɔḡe ge nɔe lè, aà wé w̄i, aà aà gbae aà wé flaboa ũ. 27 Tó aà swaae s̄s, aà aà gbae aà swaa flaboa ũ.

Pɔtuoyá

28 Tó zu ḡs̄e ge nɔe z̄ò a dè, wà zupi pápa n̄ gb̄eo wà de, aà dii i bɔȳāu. Wasu zupi ǹɔo soo. 29 Tó zupi p̄asi za káau e s̄s, mé wa ò a diie, tó i d̄ɔo, ɔ à gbé z̄ò a dè, wà zupi pápa n̄ gb̄eo wà de, wi a dii de b. 30 Tó wà ɔa dà a diie aà w̄eni flaboa yáí, lá wa òè pii a boe. 31 Tó zupi né dè, yá doũe. 32 Tó zupi zɔḡe ge nɔe dè, zu dii a ánuɔu ɔwat̄e baakwi kpa zɔ diiwa, wi zupi pápa n̄ gb̄eo wà de.

33 Tó gbé p̄ó wè a l̀òle, ge tó à l̀ò ȳò, i p̄ó taee, ɔ zu ge z̄aa'ina zù a guu, 34 l̀òde flabo p̄ó diie n̄ ɔao, p̄oḡepi i ḡs̄e.

35 Tó gbé zu gb̄ep̄ale p̄ó z̄ò a dè, aà a b̄éé ȳia, aai a ɔa kpaale, aai a ge kpaale màa b. 36 Tó zù dii d̄s̄ za káau ké a p̄asi mé i d̄ɔo, a zu flabo n̄ zuoe, a ge i ḡs̄e.

Aizeyá

37 Tó gbé zu ge s̄a kpáí'ò, mé a dè ge a ȳia, a zu flabo n̄ zuo m̀en s̄ɔoe, i s̄a flabo n̄ s̄ao m̀en siis.

22

1 Tó kpáí kp̄é gb̀òo, mé gb̄e aà k̀ù à aà lè a dè, tó gw̄áe ade tàae v̄io, 2 tó n̄ lat̄ew̄oe s̄s, bee mé tàae v̄i.

* 21:17 Mat 15.4 † 21:24 Mat 5.38

Kpáí a fiaboε. Tó a pɔe ví s̄o, wà aà yáa zɔ ũ pɔ́ pɔ́ à a kpáí'ò yáí. ³Tó wà zu ge zàa'ina ge s̄a pɔ́ à a kpáí'ò è aà ɔzɪ b̄éε, a a fiabo mèn plaε.

⁴Tó gb̄é lé pɔ́ d̄á bua ge v̄εbu guu, mé a tò a pɔ́ gb̄épále bua pɔblè, ade a fiabo ní a bua ge a v̄εbu pɔmaac̄ε. ⁵Tó wà tes̄s̄ s̄ewa, mé à gè dà gb̄épále bugb̄eu ge pɔgba, mé aà pɔ́ tekù, tekpana a fiaboε. ⁶Tó gb̄é ɔa ge àizeε kpà a gb̄édeewa ulei, mé wa s̄è aà kpéu kpáí, tó wà kpáipi kù, a pɔ́ pɔ́ à a kpáí'ò fiabo léε plaε. ⁷Tó wi e aà kùo, kpede ge yákpalekenaɔ le, aai gwa tó ɔme pɔ́ pɔ́ wa kpàwa uleipi s̄è. ⁸Tó lekpa gè gb̄éɔ zànguo zu ge zàa'ina ge s̄a ge pɔkasa yá musu ge pɔe mé vùaa ɔ gb̄e è à mè a pɔe, gb̄εɔn plapiɔ ge yákpalekenaɔ kí. Gb̄é pɔ́ yákpalekenaɔ mè aà yá nao a fiabo a gb̄édeε léε plaε.

⁹Tó gb̄é zàa'ina ge zu ge s̄a ge pɔpále kpà a gb̄édeewa gwai, tó à gà ge a gue k̄é'la ge wa kù gb̄e i eo, ¹⁰an gb̄εɔn pla nípii aa ka Diiwa, gb̄é pɔ́ wà pɔ́ kpàwàpi i me i ɔk̄awào. Pɔ́ dii ze ní a kaa, gb̄é pɔ́ à pɔ́ kpàwàpi s̄o a fiaboo. ¹¹Tó wa kùwà kpáie s̄o, a fiabo pɔ́ diiεε. ¹²Tó wàí mé d̄è, a a seela ɔbè, a pɔ́ pɔ́ wàí kùpi fiaboo. ¹³Tó gb̄é pɔtuɔ s̄è a gb̄édeewa mé a gue k̄é'la a dii kp̄e ge pɔpi gàn nò, a a fiaboε. ¹⁴Tó pɔ́ dii wáaε s̄o, a a fiaboo. Tó wa s̄èwà wà fiabòεε s̄o, ɔa pɔ́ wa s̄èwà bee a m̄ó.

Kua ní k̄o yá

¹⁵Tó gb̄é pɔyè wéndia pɔ́ wi kpásá yaaε, a nɔpi wεεlé'ɔa kpaε, i aà se n̄o ũ. ¹⁶Tó né mae gí fiafia aà zàkaànɔ, ḡopi a gi n̄owεεlé'ɔa kpá lá wí kpawac̄ε.

¹⁷Asu to n̄ε pɔdamade àɔ kuo. ¹⁸Tó gb̄é pɔtuɔ dàakpà, wà ade de. ¹⁹Sa'oa Diiwa ado bàasio, gb̄é pɔ́ sa'ò dii pàlewa, wà ade t̄lɔz̄o.

²⁰Asu b̄òmɔ wεt̄ao, ásu gb̄āam̄ò, asa b̄òmɔɔn á ũ yāa Egipi. ²¹Asu gyaa ge tone wεt̄ao. ²²Tó a aà wεt̄a mé à wiilèa, má yásiaàn̄ε. ²³Ma pɔ́ i fele, mí á dede z̄í guu, á naɔ i ḡo gyaa ũ, á néɔ i ḡo desai s̄o.

²⁴Tó a ɔa s̄èa ma gb̄é taaside pɔ́ kúan̄ε, ásu ɔ'idiaè lán ɔ'idiane dewao. ²⁵Tó n n gb̄édeε zwāa t̄ɔmasi, kpawà e íat̄è àɔ ḡε kpéu, ²⁶asa aà wúleɔ m̄èndona pɔ́ i f̄if̄iwan we. Bó a wúleɔi? Tó à wiilèa, má yásiaàn̄ε, asa sósobiden ma ũ.

²⁷Asu Lua t̄b̄ēsio. Asu á b̄usu gb̄āade kao.* ²⁸Asu à á bua ge á lu pɔ́ káau pɔ́ i ma gba ḡɔɔ gágao. Ali á neḡōe s̄éiaɔ kpaá. ²⁹Ali á zu ge á s̄a nesana s̄éiaɔ kpaá. Ali ke a dawa ḡɔɔ soplac̄ε, a swaaɔde íli kpáa. ³⁰Aɔ de ma gb̄é pɔ́ an kua ndoa ũ. Asuli n̄ɔɔ pɔ́ wàí d̄è soo. Ali kpá gb̄éɔwa.

23

Yakεa a z̄éwa

¹Asuli wàpe baokpao. Asuli ze ní gb̄év̄aio ege seelade ũo. ²Asuli té bílazi yāv̄aíkea musuo. Asuli ze ní bílao yákpale guu à b̄o yázede kp̄eo. ³Tó taaside yá nao, ásuli zεaàn̄o. ⁴Tó n ibεε zu ge aà zàa'ina sàsá, mé n kpaauò, kù n̄ suoè be. ⁵Tó n n zangude zàa'ina è, àle fu asowa, d̄aāle, n̄su to weo.

⁶Tó taaside yá na, ásuli b̄o aà kp̄eo. ⁷A k̄e m̄ɔafiliwa z̄à. Asuli t̄aaesaide ge gb̄émaa deo, asa má tó t̄aaede b̄o páo. ⁸Asuli gb̄agusaεsio, asa gb̄agusaε í to wεdeɔ vlak̄uε, mé í gb̄émaa yá fuangba. ⁹Asuli b̄òmɔ wεt̄ao. A b̄òmɔke d̄s̄, asa b̄òmɔɔn á ũ yāa Egipi. ¹⁰Aliɔ p̄ót̄ á bua, íliɔ k̄εke e w̄è soolo, ¹¹a w̄è soplade í

* 22:27 Zln 23.5

tó tɔɔle kámabo à ɓampa, á taasideɔ i a zā pɔ̀ b̀̀le weɔ kɔ̀nwɛ, sɛ̀aɔɔɔ i a kɔ̀ni só. A yá doupi ke ní á w̄ɛɛbuo ní á kù kpéó. ¹² Aliɔ zíkɛ e gɔɔ soolo, a soplade z̄í ɓi kámabo, ké á zuɔ ní á zaa'ɓnaɔ e kámabo, mé á zɔɔ ní b̀̀mɔɔ e ɓampa. ¹³ Aɔ yá pɔ̀ má óéɔ kua pii. Asuli dii páleɔ sísio. Wasuli ní tó ma á léu seo.

Lousisidikpe mèn áaɔ

(Bɔa 34.18-26, Iko 16.1-7)

¹⁴ W̄ɛ ní w̄ɛo ali mɔ́ lousisidikpe lɛɛ áaɔ keimeɛ. ¹⁵ Aliɔ Kàaso dikpeke lā má dáéwa, ɓiɔ kaa so e gɔɔ soplá mɔ́ pɔ̀ w̄i me Abibu guu a gɔɔwa, asa mɔ́pi guu ɔ́ a bɔle Egipi. Gb̄ɛ suli mɔ́ ma k̄i ɔgiio. ¹⁶ Aliɔ Pɔ́keke dikpeke gɔɔ pɔ́ a na pɔ́kekeawa, ɓiɔ á buapɔ́ káauɔ kpaa. Aliɔ Pɔ́káaa dikpeke w̄ɛ láaawa gɔɔ pɔ́ a á buapɔ́ káaa pii. ¹⁷ W̄ɛ ní w̄ɛo ḡɛn áaɔ á ḡɛ pii lí mɔ́ dikpekei mapi ma Dii á Luaɛ. ¹⁸ Asuli pɔ́sea kpaa s̄anu ní á sa'obɔ auoo. Asuli dikpe sa'obɔ nísi dile gu dɔwàò. ¹⁹ Ali gé Dii á Lua kpéu ní á buapɔ́ káauɔ. Asuli blene n̄ɔ kuu ní a da ȳ'ioo.

Dii legb̄ɛa Kanaa b̄usu yá musu

²⁰ Má Malaika z̄i áa d̄aaé, iɔ á d̄sa zéu, i géáno gu pɔ́ má k̄ɛɛu. ²¹ A laaidɔ áa yáwa, iɔ áa yáma. Asu bɔ́ áa kpéo, asa a s̄uuukeáno á táae yá musuo, ké ma tó kuwá yáí. ²² Tó a áa yáma mé a yá pɔ́ má óé k̄ɛ pii, máo de á ibeɔ ibeɛ ũ, á w̄ɛɔ w̄ɛ ũ. ²³ Ma malaikapi a d̄aaé, i ḡɛ zéé b̄usu pɔ́ Am̄leɔ kuu ní Itiɔ ní Peliziɔ ní Kanaaɔ ní Iviɔ ní Yebusiɔ, mí ní midéé. ²⁴ Asu kúle ní diiɔneɔ, ásu zɔ́blenéo, ásu ní kea keo. A ní ḡboo, i ní gb̄ɛpeleɔ wíwi. ²⁵ A zɔ́ble Dii á Luaɛ, i báaadaé á bleu ní á imiao, i gyáɔ k̄éwá. ²⁶ N̄ɔɔ nɔ́bɔle á b̄usuuo, mé fli aɔ kuuo. Má á w̄eni d̄ɔé ní mɔ́galaoe. ²⁷ Má w̄ladada gb̄é pɔ́ kú á aez̄i, mí tó gili ḡɛ bui pɔ́ a ka ní k̄iɔgu, mí tó á ibeɔ kpɛkpaé. ²⁸ Má beɔɔ gbae á ae, aa ka Iviɔ ní Kanaaɔ ní Itiɔgu, aai ní yáé. ²⁹ I ke má ní yáé w̄ɛ do guu ḡɔɔ no, ké b̄usupi su ḡɔ́ lákpe ũ, s̄ɛaɔɔɔ liálao yáí. ³⁰ Má ní yáé busebuseɛ e á ḡɛ dasikū á ka b̄usu k̄ua. ³¹ Má á b̄usu lé daé za Isia T̄ɛa léu e Filit̄ɛɔ Isia léu, za guwaiwai léu e Uflata léu. Má b̄usupideɔ naé á z̄ɛ, i ní yá. ³² A lé su àò kú ní yáu ge ní dii yáuo. ³³ Asu to aao kú á b̄usuuo, ké aasu to á duunakemeɛo yáí, asa tó a zɔ́blè ní diiɔne, a mɔ́kpá áz̄iaɛɛ.

24

Lua bàa kua ní Isaili sa'oa

¹ Dii ò M̄oizie: Mpi ní Aalonao ní Nadabuo ní Abiuo ní Isaili gb̄ɛz̄ɔɔ gb̄ɛɔn b̄aaɔkwio, á dede gbewa à mɔ́ ma k̄i, i kúlemeɛ za k̄aakaa. ² Ní s̄mazi ndo, aasu s̄mazio, mé bíla su dedennɔ gb̄ɛpiwao.

³ M̄oizi ḡɛ yá pɔ́ Dii ò d̄au a siuné pii ní ikoyáɔ pii. Aa w̄ɛ s̄anus̄anu m̄pii aa mè: Yá pɔ́ Dii ò pii, wá keɛ. ⁴ M̄oizi yá pɔ́ Dii òpi k̄è lá guu pii.

A f̄ɛle kɔɔkɔɔ, á aà gb̄agbak̄i b̄ò gb̄ɛp̄leu, ɔ́ á gb̄ɛp̄ɛp̄ɛle mèn kuepla Isaili bui kueplaɔ pɔ́ ũ. ⁵ A Isaili éwaaso z̄i ní zuswanaɔ, ɔ́ aa sa pɔ́ w̄i a pɔ́ káteu á tékū òò Diiwa ní s̄aaukpasaɔ. ⁶ M̄oizi zupio au sí a kpaalé lɛɛ pla. A a lɛɛ do d̄iɛ ní tao, á a lɛɛ do èlɛ sa'ok̄iwa. ⁷ M̄oizi á Dii b̄aakuar̄iɔ lá s̄è á kyok̄èné. Aa mè: Yá pɔ́ Dii ò pii, wá keɛ, wá misiileɛ. ⁸ M̄oizi á aupi s̄è a f̄amá à mè: Dii b̄aakuaáno aun we yá d̄ileáɛɛ beeɔ musu pii.*

* 24:8 Mat 26.28, 1Kln 11.25, Ebe 9.19-20, 10.29

⁹ Mɔizi n Aalonao n Nadabuo n Abiuo n Isaili gbɛzɔ gbɛɔn baaɔkwio dɛdɛ gɛ Lua kɛi. ¹⁰ Aa n Isailio Lua ɛ. Safii gbɛ gusalala kɛle aa gbɛ zɛ, a i dɛ buunnɔ wɛsawasa lɛn luabɛbuunawa.† ¹¹ Lua i yɛ kɛ Isaili gbɛadɛpiɔnɛo. Aa wɛsɛlaɛ, ɔ aa pɔblɛ aa imi.

Mɔizi kua Sinai gɛ musu

¹² Dii ɔ Mɔizie: Dɛdɛ gbɛwa n mɔ ma kɛi, niɔ ku we. Mɛ gbɛ pɛpɛe pɔ ma ikoyɛ pɔ mɛ dilɛ kɛmɔo kpama, kɛ n e danɛ. ¹³ ɔ a fɛlɛ n a zɔbɛna Yozueeo, aalɛ gɛ dɛdɛi Lua gbɛwa. ¹⁴ ɔ Mɔizi ɔ gbɛzɔɔnɛ: Aɔ wɛ dɛ la, wɛ ɛa suwɛ. Aalona n Huluo aɔ kɛmɔo. Tɔ gbɛe yɛ vɛ, aa gɛ ɔ n kɛi. ¹⁵ ɔ Mɔizi dɛdɛ gbɛpiwa. Sɛle daa a misonaa, ¹⁶ ɔ Dii gawi pɛla Sinai gbɛpiwa. Sɛlepi daa maa e gɔɔ soolo, a gɔɔ soplade ɔ Dii lɛzɔ Mɔizizi za sɛlepi guu. ¹⁷ Isailio Dii gawi ɛ lɛn tɛ pɛsɛwa gbɛpi misonaa. ¹⁸ ɔ Mɔizi gɛ sɛlepi guu, a ɛa dɛdɛ gbɛpiwa. A ku we e gɔɔ bla faanɛ n gwɛasɛnao.

25

Gbadaa zwɛakpɛdɔa yɛ musu (Bɔa 35.4-9)

¹ Dii yɛ ɔ Mɔizie a mɛ: ² O Isailionɛ aa gbadamɛe, ni si gbɛ pɔ wɛi a damɛe n nɔsemendoowa. ³ Pɔ pɔ niyɔ sɛmɛ gba uɔn kɛ: Vua, ɛnusu, mɔgotɛ, ⁴ babuuna, ba gaalulade, wɔɔtɛna, zwɛa, blekɛ, ⁵ sɛsa baa pɔ wa kɛkɛ tɛɛɛɔ, ayo baaɔ, lepusalio, ⁶ filia nisi, pɔ gnana pɔ wɛ nisi pɔ wɛ pɔ dile ɔ a gɔ ma pɔ u n tulaletio kɛɔɔ, ⁷ onisi n gbɛ bɛɛɛɛ pɛle pɔ wa zɛkɛ sa'ula n aa bɔɔloonnɛowaa. ⁸ Aa kpɛdɔmɛe, mɛ kɛrɛnɔ. ⁹ A zwɛakpɛpi n a pɔkɛlɛ kɛ pii, lɛ mɛ a taa ɔɔnɛwa.

Kpagolo yɛ (Bɔa 37.1-9)

¹⁰ Kpagolo kɛ n lepusalio. A gbɛa io gɛsɛsuu pla n kɛnio, a yɛasa io gɛsɛsuu do n kɛnio, a lesɛ sɔ gɛsɛsuu do n kɛnio. ¹¹ Vua tɛtɛɛ kɛlɛwɛ a guu n a kpɛo pii, ni zɛble a lɛwa n vuao n liai. ¹² Vua zɛ pi mɛn sɛiɔ kpagolo pɔ u, ni pɛpɛ a gbɛ mɛn sɛiɔwa, kpɛla n kpɛleo. ¹³ N a sɛliɔ kɛ n lepusalio, ni vua kɛlɛ lɛpiɔwa. ¹⁴ Ni lipɔɔɔpiɔ sɔɔsɔɔ zɛ pɔ pɛpɛ kpagolo saaloɔwau, aaiɔ dɛ kpagolopi sɛliɔ u. ¹⁵ Lipɔɔɔpiɔ io sɔɔsɔɔba kpagolopi zɛu, wasuli lɛpiɔ bɔle zɛpiɔu. ¹⁶ Ikoyɛ gbɛ pɛpɛ pɔ mɛ kpama ka kpagolopi guu.

¹⁷ N a netaɛ kɛ n vua tɛtɛɛo duunkɛmaki* u, a gbɛa io gɛsɛsuu pla n kɛnio, a yɛasa io gɛsɛsuu do n kɛnio. ¹⁸ Malaika gɛsɛlɛɔ pi mɛn pla n vua pɔ wa gbɛgbɛ maannɔ a netaɛpi pɔ u ¹⁹ ado lɛla, ado lɛle. N a netaɛpi pi n malaikapiɔ aɔ zeawɛ gɔɔ kpɛla n kpɛleo. ²⁰ An gɛsɛlɛ io pɔoa musu a netaɛpia. Malaikapiɔ aɛ io dɔakɔwa, an wɛ io pɛa netaɛpiwa. ²¹ Ikoyɛ gbɛ pɛpɛe pɔ mɛ kpama ka kpagolopi, ni a nɛpi tɛ. ²² A netaɛpi musu ɔ mɛli kpaaunnɔ malaika mɛn pla pɔ aa zɛa ikoyɛ kpagolopiwaɔ zɛngu. We ɔ mɛli yɛ pɔ mɛ dilɛ Isailionɛ kpama.

Tɛabunu yɛ (Bɔa 37.10-16)

²³ Tɛabunu kɛ n lepusalio, a gbɛa io gɛsɛsuu pla, a yɛasa io gɛsɛsuu do, a lesɛ sɔ gɛsɛsuu do n kɛnio. ²⁴ Vua tɛtɛɛ kɛlɛwɛ, ni zɛble a lɛwa n vuao n liai.

† 24:10 Eze 1.26, Zia 4.2-3 * 25:17 Ebe 9.5

²⁵ Lipeɛɛ dai n̄ liai, a læsɪ ɪ ɔtā do, n̄i zāble a lēwa r̄i vuaɔ n̄ liai. ²⁶ Vua zā pi mèn s̄iɪs̄ t̄aab̄unupi p̄ɔ ũ, n̄i p̄ɛɛ a gola mèn s̄iɪs̄ɔwa a gb̄apekli. ²⁷ Z̄ap̄iɔ ɪ p̄ɛɛ lipeɛɛpi z̄ile lip̄ɔɔ p̄ɔ w̄ali t̄aab̄unupi s̄eɔɔ ũ. ²⁸ L̄epusiali ɔ n̄yɔ̄ a lip̄ɔɔpiɔ ũ, n̄i vua k̄ule lip̄iɔwa b̄ulubulu, ɪ de t̄aab̄unupi s̄eliɔ ũ.

²⁹ Tapelentiɔ n̄ toonaɔ pi r̄i vua t̄ɛɛt̄eɔ t̄aab̄unupi p̄ɔɔ ũ n̄ loɔ n̄ imib̄ɔ p̄ɔ w̄ali v̄ɛ kauɔ. ³⁰ N̄ili p̄ɛɛ† p̄ɔ w̄ali kp̄aaɔ k̄ale t̄aab̄unupiwa, ɪ k̄alea ma aɛ we ḡɔɔpii.

Dau yá

(B̄a 37.17-24)

³¹ Dau pi r̄i vua t̄ɛɛt̄eɔ, n̄i a gb̄a r̄i a lidao r̄i a v̄u piaaɔ r̄i a beɔ gb̄ɛgb̄ɛ maanno vua doupi ũ. ³² N̄i daupi ḡɔna ke soolo, kp̄ela aaɔ, kp̄ele aaɔ. ³³ A ḡɔnapi ɪ v̄uɔ v̄i mèn aaɔ'aaɔ zoolozoolonno lán kánavuwa r̄i a beɔ. M̄aa dau ḡɔna mèn soolopiɔ aao de pii. ³⁴ Daupi lida ɪ v̄upiɔ v̄i lɔ mèn s̄iɪs̄ baade r̄i a beɔ. ³⁵ K̄ɔp̄ekli m̄endo ɪ ku dau lidawa ḡɔna mèn plaɔ p̄ekli. A plaade ɪ ku ḡɔna mèn pla p̄aleɔ p̄ekli, a aaɔde ɪ ku ḡɔna mèn pla p̄aleɔ p̄ekli lɔ. M̄aa daupi lida ḡɔna mèn soolopiɔ aao de. ³⁶ Wa daupi lida pi r̄i vua t̄ɛɛt̄eɔe r̄i a k̄ɔp̄ekliɔ r̄i a ḡɔnapi ḡɔɔ. ³⁷ N̄ a filiaɔ ke mèn sopla n̄ didi a musu, k̄e aao gupu aɛ. ³⁸ Filiadeɔ r̄i a t̄es̄ib̄ɔɔ ɪ de vua t̄ɛɛt̄eɔ ũ. ³⁹ N̄i daupi r̄i a p̄okelepiɔ ke pi r̄i vua kiloo baakwi r̄i s̄iɪsoo. ⁴⁰ Ke r̄i laaio lá mále a taa kene gb̄e musu lawa.†

26

Zwàakp̄eɔa yá

(B̄a 36.8-38)

¹ Zwàakp̄e zwāa ke r̄i p̄ole p̄ɔ wa t̄a r̄i bataeao, w̄a ḡɔinak̄èw̄a r̄i malaika ḡàs̄ladeɔ r̄i babuunaɔ n̄ bà ḡaaluladeo r̄i w̄ɔt̄ɛnao le kwi. ² P̄olepiɔ gb̄aa ɪ ḡàs̄s̄uu baakwi plasai, a yāasa s̄ɔ ḡàs̄s̄uu s̄iɪs̄. P̄olepiɔ z̄ɔɔ aao s̄aa m̄aa piiɛ, ³ wi p̄olepiɔ nami le s̄ɔsoo. ⁴ Babuuna let̄anke n̄ doɔɔ zwāapiɔ lé gb̄ez̄aɔwa ⁵ mèn blakwikwi, bap̄iɔ ɪ b̄aa r̄i k̄oo pii. ⁶ M̄okoolonaɔ pi r̄i vua mèn blakwi, n̄i bap̄i kákau lá a b̄aaɔaa r̄i k̄owa, n̄i zwàakp̄e zwāapi daok̄ɔi.

⁷ Blek̄a p̄ole t̄a le kuɔdo, w̄ili kú zwàakp̄ep̄ia. ⁸ P̄ole m̄endo gb̄aa ɪ ḡàs̄s̄uu baakwi, a yāasa s̄ɔ ḡàs̄s̄uu s̄iɪs̄. P̄ole le kuɔdopiɔ z̄ɔɔ aao s̄aa m̄aa pii. ⁹ N̄ a le s̄ooɔ nami adoa, n̄i a le soolo p̄ɔ ḡɔ̄ nami adoa lɔ. P̄ole le soolode kp̄aaŭ p̄ole le pla léu kp̄épi lé p̄ɔ ũ. ¹⁰ Bà let̄anke n̄ doɔɔ zwāapiɔ lé gb̄ez̄aɔwa blakwikwi. ¹¹ M̄okoolonaɔ pi r̄i m̄ogot̄eɔ mèn blakwi, n̄i bap̄i kákau, zwàakp̄e zwāapi i dak̄ɔi. ¹² Zwāapi gb̄aa p̄ɔ a de kp̄épi a ka zwāapi m̄endo guo, ɪ b̄aaɛ kp̄é kpe. ¹³ Zwāapi yāasa p̄ɔ a de kp̄épi zwāa k̄aaɔa kp̄ela r̄i kpeleo ḡàs̄s̄uu doɔɔ, ɪ b̄aaɛ m̄aa. ¹⁴ S̄asa b̄aa p̄ɔ wa k̄èke t̄éɛɔ dadak̄ɔi, w̄ili kú zwàakp̄ep̄ia, n̄i ayo b̄aaɔ dadak̄ɔi, w̄ili kua lɔ.

¹⁵ L̄epusiali á p̄ɛɛp̄ep̄eɛ zwàakp̄e lip̄eɔ ũ. ¹⁶ Lip̄iɔ gb̄aa ɪ ḡàs̄s̄uu kwikwi, a yāasa s̄ɔ ḡàs̄s̄uu doɔɔ r̄i k̄nio. ¹⁷ Lipeɛɛpiɔ sw̄á b̄ɔ n̄ kp̄aaɪ mèn plapla. Zwàakp̄e lip̄iɔ ke m̄aa pii. ¹⁸ Lipeɛɛɔ ke m̄aa mèn bao zwàakp̄e ḡeɔmid̄ok̄i oi p̄ɔ ũ, ¹⁹ n̄i a zeb̄ɔɔ pi r̄i ánusuo mèn bla, w̄ili lí mèn baop̄i p̄ɛɛu, lí m̄endo ɪ zeb̄ɔ v̄i pla a zeb̄ɔ ḡekli ũ. ²⁰ Lipeɛɛɔ ke m̄aa lɔ mèn bao zwàakp̄e ḡugb̄antoo oi p̄ɔ ũ, ²¹ n̄i a zeb̄ɔɔ pi r̄i ánusuo mèn bla, w̄ili dile mèn plapla w̄a lí m̄endo sw̄á p̄ɛɛu. ²² Lí p̄ɛɛ ke m̄aa mèn soolo zwàakp̄e be'ae oi p̄ɔ ũ. ²³ Lí p̄ɛɛ ke m̄aa

lɔ mèn pla zwàakpe be'ae oipi golaɔ pɔ ũ. ²⁴ Gola lí mèn plapiɔ paa n̄ nakɔwa za zílle e musu, zã m̀endo aɔ vɪ. ²⁵ Zwàakpepi aɔ lipɛpɛɛɔ vɪ màa m̀en swaaɛ n̄ ánu su zebɔɔ m̀en g̃eɔ n̄ m̀endoo, lí pii n̄ a zebɔɔ m̀en plapla.

²⁶ Lepusiali á p̃ɔɔp̃ɔɔ m̀en sɔo zwàakpe kpe do lipɛpɛɛɔ yebɔ ũ, ²⁷ ní á lɔ m̀en sɔo kpe do lipɛpɛɛɔ pɔ ũ. Lip̃ɔɔɔ p̃ale á lɔ m̀en sɔo zwàakpe be'ae oi lipɛpɛɛɔ yebɔ ũ. ²⁸ Lip̃ɔɔɔ pɔ aɔ ku guo a p̃a lipɛpɛɛɔla guoguoɛ, bɔa a léla e a léle. ²⁹ Vua kúle lipɛpɛɛɔpiɔwa, ní n̄ zãɔ pí n̄ vuao a lip̃ɔɔɔpiɔ solɔkɪ ũ. Vua kúle lip̃ɔɔɔpiɔwa lɔ. ³⁰ Zwàakpepi do lá ma a taa ðlɔne gbe musuwa.

³¹ Zwáatã n̄ péle suuna ũ, ní g̃ɔinakewã lán malaika g̃ãsiadeɔwa n̄ babuunao n̄ bà g̃aaluladeo n̄ w̃ɔɔtɛnao n̄ bataeao. ³² Lepusiali á a lipɛleɔ ũ, ní vua kúlewã pii, ní lipiɔ pépe a zebɔ pɔ wa pí n̄ ánu su m̀en s̃iɔ guu. Zwáapi do lipɛle m̀en s̃iɔpiɔ kúbo pɔ wa pí n̄ vuaoɔwa. ³³ Zwáapi m̃okoolonaɔ ka lipɛle kálopiɔu. Ikoyã kpagolo dile suunapi kpe. Suunapi i zwàakpepi biile lee pla, kpeele n̄ luakukɪo.* ³⁴ Ikoyã kpagolo pɔ kú luakukɪ né tae, ³⁵ ní táabũnu dile suunapi sae kpeele oi zwàakpe gugbãntoo oi, ní dau dile n̄ a ae do táabũnupiwa zwàakpe g̃eɔmidɔkɪ oi.

³⁶ Zwáatã kpépi lé pɔ ũ, ní g̃ɔinakewã n̄ babuunao n̄ bà g̃aaluladeo n̄ w̃ɔɔtɛnao n̄ bataeao. ³⁷ Lepusiali á zwáapi lipɛleɔ ũ m̀en sɔo, ní vua lewã pii, ní a káloɔ pí n̄ vuao, ní a zebɔɔ pí n̄ m̃ogot̃eɔ m̀en sɔo.

27

Sa'okli yá (Bɔa 38.1-7)

¹ Sa'okli ke n̄ lepusialio, a gbãa iɔ g̃ãsi suu sɔo, a yàasa iɔ g̃ãsi suu sɔo lɔ. A gbãa n̄ a yàasao iɔ sáa, a lesɪ s̃ɔ g̃ãsi suu áaɔ. ² Sa'oklipi ke n̄ a kóbaɔ g̃ɔɔ m̀en s̃iɔ gola n̄ golaɔ, ní m̃ogot̃e kúle sa'oklipiwa. ³ Sa'oklipi p̃okeleɔ ke n̄ m̃ogot̃eɔ, a oo túfukabɔɔ n̄ a péleɔ n̄ a au'elebɔɔ n̄ a saao n̄ a tésibɔɔ pii. ⁴ M̃oyáayãana pí sa'oklipi pɔ ũ n̄ m̃ogot̃eɔ. M̃ogot̃e zã pí m̀en s̃iɔ, ní do do m̃oyáayãanapi golaɔwa. ⁵ M̃oyáayãanapi solɔ sa'okli z̃ie, ní feleɔ musu e a ka sa'oklipi guo. ⁶ Lepusiali á p̃ɔɔp̃ɔɔ sa'oklipi pɔ ũ, ní kpá n̄ m̃ogot̃eɔ. ⁷ Lip̃ɔɔɔpiɔ solɔsolɔ z̃apiɔu sa'okli kpela n̄ kpeleɔ a zebɔ ũ. ⁸ Sa'oklipi ke n̄ lipɛpɛɛɔ, iɔ e vɪ, lá má ðlɔne gbe musuwa.

Zwàakpe kaa yá (Bɔa 38.9-20)

⁹ Kaa da zwàakpei, a g̃eɔmidɔkɪ oi iɔ g̃ãsi suu basɔo, iɔ zwáa pɔ wa tà n̄ bataeao vɪ ¹⁰ n̄ lipɛleɔ m̀en bao. Ní a zebɔɔ pí n̄ m̃ogot̃eɔ m̀en bao, ní lipɛle káloɔ n̄ m̃ɔp̃ɔɔ pí n̄ ánu su. ¹¹ A gugbãntoo oi zwáa gbãa iɔ g̃ãsi suu basɔo màa lɔ n̄ lipɛleɔ m̀en bao n̄ a zebɔ pɔ wa pí n̄ m̃ogot̃eɔ m̀en bao, ní lipɛle káloɔ n̄ m̃ɔp̃ɔɔ pí n̄ ánu su. ¹² Naa be'ae oi kaa yàasa iɔ g̃ãsi suu blakwi n̄ zwáao n̄ a lipɛleɔ m̀en kwi n̄ a zebɔɔ m̀en kwi. ¹³ Naa gukpe oi kaa yàasa iɔ g̃ãsi suu blakwi. ¹⁴ Zwáa g̃ãsi suu g̃eɔ iɔ ku kaa lé oplaa n̄ a lipɛleɔ m̀en áaɔ n̄ a zebɔɔ m̀en áaɔ. ¹⁵ Zwáa g̃ãsi suu g̃eɔ iɔ ku ɔzei lɔ n̄ a lipɛleɔ m̀en áaɔ n̄ a zebɔɔ m̀en áaɔ. ¹⁶ Kaapi lé zwáa iɔ g̃ãsi suu bao n̄ a lipɛleɔ m̀en s̃iɔ n̄ a zebɔɔ m̀en s̃iɔ. A zwáapi iɔ de p̃óle pɔ wa tà n̄ bataeao wã g̃ɔinakewã n̄ babuunao n̄ bà g̃aaluladeo n̄ w̃ɔɔtɛnao ũ. ¹⁷ Kaa lipɛle pɔ lía iɔ m̃ɔp̃ɔɔ n̄ kálo pɔ wa pí n̄ ánu suo vɪ n̄ a zebɔ pɔ wa pí

* 26:33 Ebe 6.19, 9.3-5

ri mɔgotɛo. ¹⁸ Kaapi gbàa iɔ gàsɩsuu basɔo, a yàasa gàsɩsuu blakwi, a lɛsɩ sɔ gàsɩsuu sɔo. A zwàa iɔ de pɔle pɔ wa tà ní bataeao ù, iɔ zɛbo pɔ wa pí ní mɔgotɛo ví. ¹⁹ Zwàakpe pɔkele pɔ wáli a zíkɛo ppii, baa a kùbɔo ní a kaa kùbɔo, wa pí ní mɔgotɛo piiɛ.

Filianaa yá
(Lev 24.1-4)

²⁰ O Isailiɔnɛ aali mɔnɛ ní nɩsi íwao dau pɔ ù, ké a filiaɔ lí e aao gupu. ²¹ Aalona ní a negɔɛo líb filiapiɔ kɛkɛ kpaaúkpepiu zwàa pɔ kpaa ikoyá kpagoloi kpeɛle oi, ìliɔ naa ma aɛ we za oosi e gu ge lí dɔdɔ. Yápi iɔ de Isailiɔnɛ yádílɛa láasai ù e an buiwa.

28

Sa'on pɔkasao
(Ba 39.1-31)

¹ Isailiɔ guu n n vli Aalona ní a negɔɛo Nadabu ní Abiuo ní Elezaao ní Itamaao sísi, aaliɔ ma gbagba. ² Pɔkasa pɔ n vli Aalona ali sɔmazíkɛɛ, iɔ gawi ví ní bɛɛɛo. ³ O gɔɩde pɔ ma ní gbá ònɔnɛ pii, aa pɔkasapiɔ kɛ Aalonaɛ, wi aà díle adoa aà ma gbagba. ⁴ Pɔkasa pɔ aa kɛɛpiɔn kɛ: Bɔloonnɔɛ, sa'o'ula, ulatao, ulatao pɔ wà ba kèwà, tulu, asana. Aa pɔkasapiɔ kɛ n vli Aalonaɛ ní a negɔɛo, ké aali e sɔmazi ma gbagbai. ⁵ Aa pɔkasapiɔ kɛ ní vuao ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wɔtɛnao ní bàabaa.

⁶ Aa sa'o'ulapi zɔ ní pɔle pɔ wa tà ní bataeao, wà gɔɩnakèwà ní vuao ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wɔtɛnao. ⁷ Danziipi iɔ de bakangáu ù. ⁸ Aai asana tà ní sa'o'ula pɔle doupio, ké aali dɔ sa'o'ulapia. ⁹ Onisi gbɛ se mèn pla, ní Isaili buiɔ tɔ ké gbɛpiɔwa ¹⁰ lá an ia tété kɔ kpɛwa. Tɔ mèn soolo iɔ ku gbè mèndowa, a soolo pɔ gɔ iɔ ku a plaadewa. ¹¹ Isaili buiɔ tɔ ké gbɛpiɔwa, lá pɛnkɛna í wèsákɛ pɛnawawa. Gbɛpiɔ kùbɔo kɛ ní vuao, ní gbɛpiɔ dadau. ¹² Gbè mèn plapiɔ pépe sa'o'ula bakangáuwa, aaiɔ de Isaili buiɔ yádɔngugbɛo ù. An tɔ iɔ ku Aalona gáu kpe pla pii yádɔngugbɛo ù ma aɛ. ¹³ Gbɛkùbɔo kɛ ní vuao. ¹⁴ Vua tɛtɛɛ tá mèn pla, a taa iɔ de lán balɛnawa, ní dɔdɔ gbɛkùbɔopiɔwa.

¹⁵ Bɔloonnɔɛ kɛ yágɔgɔbɔ ù ní pɔle pɔ wa tà ní bataeao lán sa'o'ula pɔwa, wi gɔɩnakèwà ní vuao ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wɔtɛnao. ¹⁶ Bɔloonnɔɛpi gbàa ní a yàasao iɔ sáa ɔtá dodo. ¹⁷ Zàblewà ní gbè bɛɛɛdeɔ dɔo síiɔ. A dɔo séia saadɔani ní topazao ní emelodio. ¹⁸ A dɔo plaade tiikɔazi ní safiio ní diamaa. ¹⁹ A dɔo àaɔde belili ní agatao ní ametisio. ²⁰ A dɔo síiɔde kisoliti ní onisio ní yasepeo. Gbɛpiɔ kùbɔo kɛ ní vuao, ní dadau. ²¹ Gbɛpiɔ iɔ mèn kuepla Isaili buiɔ tɔ léu. Wa ní tɔpiɔ kɛ gbɛpiɔwa dodo, lá wí wèsákɛ pɛnawawa. ²² Vua tɛtɛɛ tá mèn pla, a taa iɔ de lán balɛnawa. ²³ Vua tãana pí bɔloonnɔɛ pɔ ù mèn pla, ní tãanapiɔ dɔdɔ bɔɔpi swáɔwa musu. ²⁴ Balɛna mèn plapiɔ dɔdɔ bɔɔpi tãana mèn plapiɔwa, ²⁵ ní balɛnapiɔ le dɔo dɔdɔ gbɛkùbɔo pɔ kú bakangáuwa. ²⁶ Vua tãana mèn pla páleɔ pí, ní ní dɔdɔ bɔɔpi swáɔwa zílɛ, a gu pɔ ali na sa'o'ulawa. ²⁷ Vua tãana páleɔ pi mèn pla lɔ, ní dɔdɔ sa'o'ulapi aɛ a pékdi saɛ zílɛ oi asana musu. ²⁸ Wi bɔloonnɔɛ tãanaɔ ní sa'o'ula tãanapiɔ dɔkɔwa ní babuuna tãao, bɔɔpi iɔ dɔa sa'o'ula asanawa, ké asu go sa'o'ulapiwao yáí.

²⁹ Gɔo pɔ Aalona lé gɛ zwàakpeu, aɔ Isaili buiɔ tɔ pɔ wa kɛ yágɔgɔ bɔloonnɔɛwa naa a sɔwae, iɔ demɛɛ á yádɔngubɔ ù gɔɔpii. ³⁰ Ní Uliú ní

Tumiũ* ka bɔɔpiu, aaiɔ naa Aalona sɔwa ɔɔ pɔ ɔle mɔ ma kɔi. Maa Aalona aliɔ Isaili buiɔ yáɔgɔɔbɔ naa a sɔwa ɔɔ pɔ ɔle mɔ ma kɔi pii.

³¹ Ulatao pɔ Aalona ali da rɔ sa'o'ulao ke rɔ zwaa búunao. ³² Danziipi fɔ guoguo a migɛkɔi ũ, ní a nɔepi miba, lá pɔnamina i kɛwa, kɛ asu kɛo yáí.

³³ Gɔinake sa'o'ulapi léwa lán gbɛafu bɛwa n liai rɔ babuunao rɔ bà gaaluladeo rɔ wɔtɛnao, ní vua ánanao looloo gbɛafu bɛpiɔ zanguo. ³⁴ Vua ánanan ke, gbɛafu bɛn ke, vua ánanan ke, gbɛafu bɛn ke. Wa ke ulataopi léwa maa e à liai à ge pɛɛ. ³⁵ Aalona lí ulataopi da à zɔkɛɔ, tó ɔle mɔ ma kɔi zwàakpɛu ge ɔle bɔ, wɔliɔ aà kɔfi ma, kɛ asu gao yáí.

³⁶ Vua tɛtɛɛ ke pɛpɛɛnɔ, ní kɛwà Dii pɔɛ, lá wɔ wɛsákɛ pɛnawawa. ³⁷ Vua pɛpɛɛnapi dɔ tulu aɛ rɔ balɛna búunao. ³⁸ Iɔ naa Aalona mi'aewa, iɔ dɛ Isailiɔ taae pɔ aale ma gba pɔ a yáí seela ũ a miwa, pɔ pɔ aale ma gba piin nò. Vua pɛpɛɛnapi aɔ naa aà mi'aewa ɔɔpiiɛ, kɛ aa e wàɔ namano.

³⁹ Ulatao ke rɔ bàabaaɔ, ní tulu ke rɔ bàabaaɔ bɔ. Gɔideɔ i asana ke. ⁴⁰ Ulatao ke Aalona nɛɔɔɛnɛ rɔ asanaɔ rɔ fua gbãaɔ, aaiɔ bɛɛɛ ví rɔ gawio. ⁴¹ Pɔkasapiɔ da n vɔi Aalonaɛ rɔ aà nɛɔɔɛɔ, ní nísikamá n rɔ dazlu. N rɔ dile rɔdo, aaliɔ ma gbagba. ⁴² Bàabaa sòolo gese zɔné, aali ye rɔ kánawɛ kpɛ e à rɔ gbala ulɛ. ⁴³ Tó Aalona rɔ a nɛɔɔɛɔ lé gɛ kpaaũkpɛu, ge tó aale gé sa'okɔi ma gbagbai, an baade lí a sòolopi ye, kɛ aasu taaekɛ aa gagao yáí. Bɛe iɔ dɛ ikoyá ũ Aalonaɛ rɔ aà buiɔ aà kpɛ.

29

Sa'onaɔ dilea yá (Lev 8.1-36)

¹ Lá rɔyɔ ke tó rɔle rɔ dile aa ma gbagban ke: Zugaaena se mɛndo rɔ sásakao sáasaɔ mɛn pla. ² Pɛɛti sé, ní kàa kɛɔ rɔ kàa pɔ wa tóto rɔ nísio rɔ kàawana pɔ wa nísikawàɔ. ³ Ká gbiu, ní se mɔɔ rɔ zugaenapio rɔ sásakao mɛn plapiɔ. ⁴ Aalona rɔ a nɛɔ se mɔrɔnɔ kpaaũkpɛ kpɛɛɛ, ní rɔ zu'o we. ⁵ Aalona pɔkasao daɛ, ulatao rɔ ulatao pɔ wà ba kɛwàɔ rɔ sa'o'ulao rɔ bɔɔloonnɔɛo. Ní bɔɔpi ba dɔ sa'o'ula asanawa. ⁶ Tulu diɛ, ní vua pɛpɛɛna pɔ aliɔ aà dile ma pɔ ũ na tulupiwa. ⁷ Nisi pɔ wɔ ma pɔ dileɔ se ka aà miwa n aà dazlu. ⁸ Mɔ rɔ aà nɛɔ, ní ulatao dané, ⁹ ní asanadɔɔnɛ rɔ pi, ní rɔ fua gbãaɔ kpákpané. Má dile aame aao ma gbagba ɔɔpii. Lá rɔyɔ Aalona rɔ a nɛɔ dazluɔ we.

¹⁰ Mɔ rɔ zugaenao kpaaũkpɛ kpɛɛɛ, Aalona rɔ a nɛɔ aai ɔnana a miwa, ¹¹ ní zugaenapi kòlokpa ma aɛ kpaaũkpɛ kpɛɛɛ we. ¹² Zupi au sí, ní máma ma gbagbaki kɔbaɔwa rɔ n ɔtonao, ní au pɔ gɔ ɛɛ ma gbagbaki pi gbázi. ¹³ Zupi sálana rɔ a guu nísio sé pii rɔ a gòlɛ rɔ gòlɛpi nísio, ní kpasa sa'okɔiwa, ¹⁴ ní zupi nɔɔ rɔ a báao rɔ a guupɔɔ káɛu à tɛkũ bòo kpɛ. Bɛe iɔ dɛ sa pɔ wa o an duuna yá musu ũ.

¹⁵ Sásakao se mɛndo, Aalona rɔ a nɛɔ i ɔnana a miwa, ¹⁶ ní sápi kòlokpa, ní a au sí n le sa'okɔiwa n liai. ¹⁷ Sápi paa, ní goaagoaa, ní a guupɔɔ rɔ a koeɔ pípi, ní káɛ rɔ a mio rɔ a gukɔniɔ. ¹⁸ Sá búupi kpasa sa'okɔiwa sa pɔ wɔ a pɔ káɛu à tɛkũ ũ a gl i kemɛɛ na ũ.*

¹⁹ Sásakao plaade sé, Aalona rɔ a nɛɔ i ɔnana a miwa, ²⁰ ní a kòlokpa, ní a au sí, ní máma Aalona rɔ a nɛɔ ɔplaa swáɛbawa rɔ rɔ ɔplaa ɔnemio rɔ rɔ ɔplaa

* 28:30 Nao 27.21, Iko 33.8, Eza 2.63, Nɛɛ 7.65 * 29:18 Efe 5.2, Flp 4.18

gbánemio, ní aupi k̄ni lé sa'okliwa n̄ liai. ²¹ Ní au p̄s ḡò ka sa'okli musu dá yoo ní n̄isi p̄s w̄i ma p̄s dileòò, ní fáfá Aalonawa ní a p̄kasao, ní fáfá aà néowa l̄ó ní p̄kasao, Aalona i ḡs ma p̄s ũ ní a p̄kasao ní a néo ní ní p̄kasao l̄o. ²² Sāsakao plaadepi nísi sé, a vlá nísi ní a sálanao ní a guu n̄isio ní a ḡoleo ní ḡolepi n̄isio ní a oplaab gbáo. Sāsakaopi iò de ní daazlu sa'ob̄o ũ. ²³ Kàa boolo se m̄endo kàa gbí p̄s a ku ma ae guu ní kàa n̄isideo m̄endo ní kàawanao m̄endo. ²⁴ Ní apii na Aalona ní a néone ní ozi, aai m̄omee sa p̄s w̄i a p̄s m̄omee ũ, ²⁵ ní p̄p̄io sí ní ozi, ní k̄pasa sa'okliwa ní sa p̄s w̄i a p̄s kát̄eu à ték̄u a gl̄i kemee na ũ. ²⁶ Aalona daazlu sāsakao k̄ula sé, ní m̄omee, iò de ní baa ũ. ²⁷ Sa'ona daazlu sāsakao k̄ula p̄s w̄a m̄omee ní a gbá p̄s wa b̄ò adoao dile Aalona ní aà neḡ̄eo p̄s ũ. ²⁸ Bee iò de Aalona ní a néo blek̄ti ũ ḡoipii. Gba p̄s Isailio líò dané an sáaukpa Diiwa sa'oa guun we.

²⁹ Aalona p̄kasa p̄s ali s̄omazio ḡs aà buione. Aali da, wili n̄isikaomá wà ní dazlu. ³⁰ Aà né p̄s a ḡs sa'onkia ũ aà ḡ̄e ũ lí p̄kasapio da gl̄a ḡo sopla, i gbasao m̄o z̄k̄ei k̄paaũk̄peu.

³¹ Sa'ona daazlu sāsakao n̄ò se n̄ a f̄uuke k̄paaũk̄pe ua, ³² Aalona ní a néo aai só ní kàa p̄s kú gb̄iu k̄paaũk̄pe k̄peleo. ³³ Sã p̄s w̄a sa'òò ní duunk̄ama yá i to aa ḡs r̄do a an daazlu yáipi, aame aa só r̄t̄e. Gb̄e su sórin̄o, asa ma p̄s. ³⁴ Tó gu d̄ò n̄ò ge k̄aapi k̄niwa, k̄pasa. Gb̄e su soo, asa ma p̄s.

³⁵ Yá p̄s má dilene Aalona ní a néo musupi ke pii, ní ní daazlu yákeke e ḡo sopla. ³⁶ Lá gu lé d̄o níli sa'o ní zugaenao duunk̄ama yá, ní gb̄ab̄ò sa'oklie, ní n̄isikawá, i ḡs ma p̄s ũ. ³⁷ Gb̄ab̄o sa'oklie m̄aa e ḡo sopla, ní dile ma p̄s ũ, sa'ok̄ipi iò de ma p̄s ũ ní a m̄ibao. P̄s p̄s k̄awá pii a ḡs ma p̄s ũe.

Sa'oa lá gu lé d̄o yá
(*Nao 28.1-8*)

³⁸ P̄s p̄s n̄ȳliò sa'od sa'ok̄ipiwa lá gu lé d̄on ke: Sã b̄ob̄ w̄edonaò m̄en plapla. ³⁹ N̄ili sa'o ní a m̄endoo k̄o, m̄endo oosiele. ⁴⁰ N̄ili sa k̄o o ní p̄etio kiloo do yáalea ní n̄isi iwao litili do, níli v̄e kawa litili do. ⁴¹ N̄ili sa oosiele o ní p̄etio ní v̄eoo m̄aa l̄o, iò de sa p̄s a p̄s ték̄ua gl̄i kemee na ũ. ⁴² A buio líò sa p̄s w̄i a p̄s kát̄eu à ték̄upi oa k̄paaũk̄pe k̄peleo ḡoipii. Wek̄ti máli k̄paaũuán̄o, míli yá'oe. ⁴³ We s̄ máli k̄paaũ ní Isailio, ma gawi i pisi gupiwa. ⁴⁴ Mí tó k̄paaũk̄pe ní sa'ok̄ipio àò de ma p̄s ũ, mí Aalona ní a néo dile aao ma gb̄agba. ⁴⁵ Máo ku Isailio guu, m̄o de ní Lua ũ, ⁴⁶ aaiò d̄ò ké m̄amema Dii ní Lua p̄s ní b̄ole Egipi ké m̄ò kú ní guu. Mámema Dii ní Lua.

30

Tulaletikateakti yá
(*Ba 37.25-28*)

¹ Lepusiali á n̄ tulaletikateakti keò. ² A gb̄aa iò ḡásisuu do, a yáasa ḡásisuu do l̄o, a gb̄aa ní a yáasao iò sáa, a les̄i iò ḡásisuu pla. Ní ke ní k̄ob̄a. ³ Vua t̄et̄e k̄ule a k̄p̄owa n̄ liai ní a musuo ní a k̄ob̄a, ní z̄able a b̄eewa ní vuao n̄ liai. ⁴ Vua z̄á pi k̄pela ní k̄peleo m̄en plapla, ní pépe z̄á p̄s wa bl̄ewà z̄ile oi, ké wà e lip̄oob̄oob̄oob̄o tulaletikateakti p̄s ũ. ⁵ Lepusiali á lip̄oob̄oob̄o ũ, ní k̄pá ní vuao. ⁶ Tulaletikateakti dile suuna p̄s k̄paa ikoyá k̄pagoloi ae, b̄oaa ní duunk̄emak̄ti p̄s w̄i ta k̄pagolopileo, gu p̄s máli k̄paaũn̄o. ⁷ Aalona líò tulaleti ḡnana ka a téu lá gu lé d̄o, ḡo p̄s àle filiao keke. ⁸ Ali tulaletikaè téu l̄o oosiele filianaḡo. Maa tulaleti súele alio d̄o ma ae ḡoipii e á buiwa. ⁹ Wasuli tulaleti p̄ale ka a téuo, ge sa p̄s w̄i a p̄s kát̄eu à ték̄u ge p̄wenti, mé wasuli imia kawào. ¹⁰ W̄e

ń wēo gēn dodo Aalona lío sa pɔ́ wí o duuna yá musu au máma a kɔ́baɔwa duunkēama yáí. A buio lío ke màa ɓ wē ní wēo gēn dodo duunkēama yáí. Tulaletikateaklpiá ma pɔ́e ní a mĩbao.

Duunkēama 5a

¹¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ¹² Tó n Isailio nàò, an baade lío fiabomēē azia boa yáí, ké gagyāe su ní le naopi kegɔɔo yáí. ¹³ Gbɛ́ pɔ́ lé gé gbɛ́ pɔ́ wà ní naoɔ kɔ́i, aali ánu su kpá galaũ soolo, lá wà a gbia díle luakukliwa, gela bao. Anusu galaũ soolopi mé aɔ asea pɔ́ wáli símēē ũ. * ¹⁴ Gbɛ́ pɔ́ wàle da gbɛ́ pɔ́ wà ní naoɔ guu, tó à kà wē bao ge a dea, a aseapi kpaē. ¹⁵ Tó ále aseapi kpaā ázia boa yáí, ɔde su kpa de a léao, mé taaside su kpa à késáio. ¹⁶ Duunakēa Isailioɔwa ɔapi símá, ní kpá wà kpaaukpe zikēò. ɔapi a tó á Isailio duuna kēwá, a yá lío dɔmagu.

Dàa ikabo

¹⁷ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ¹⁸ Dàa pí ní mɔgotēo† gbábo'ikabo ũ, ní a dibɔ pí ní mɔgotēo ɓ, ní dile kpaaukpe zānguo ní sa'oklio, ní íkau. ¹⁹ Aalona ní a néo lío ní ɔɔ ní ní gbáɔ pípiò. ²⁰ Gɔɔ pɔ́ aale gē kpaaukpeu, aali ke màa ké aasu gao yáí. Tó aale mɔ́ pɔ́ káimēē téu à tékú sa'okliwa ɓ, ²¹ aalio ní ɔɔ ní ní gbáɔ pipi, ké aasu gagao yáí. Bee ɓ de ikoyá ũ Aalonaē ní a buio e gɔɔpii.

Nisi pɔ́ wí pɔ́ díleò à gɔ́ Lua pɔ́ ũ

²² Dii yá'ò Mɔizie à mè: ²³ Pɔ́ gɔnana maaē beeo sé: Lí'ɔ íwa kiloo soolo ní sinamo líteē gɔnanao kiloo áaɔ ní kaneli fee bui gɔnanao kiloo áaɔ ²⁴ ní kasiao kiloo soolo, lá wà a gbia díle luakukliwa. Nisi sé litili soolo, ²⁵ ní nisi pɔ́ wí pɔ́ díleò à gɔ́ ma pɔ́ ũ keò lá tulaletizɔna í kewa, nísipi ɓ de ma pɔ́ ũ. ²⁶ Nísipi máma kpaaukpewa ní ikoyá kpagoloo ²⁷ ní táabũnuo ní a pɔkeleo ní dauo ní a pɔkeleo ní tulaletikateaklio ²⁸ ní sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú oklio ní a pɔkeleo pii ní dáao ní a dibɔ, ²⁹ ní pɔpio dile ma pɔ́ ũ, aai gɔ́ ma pɔ́ ũ ní a mĩbao. Pɔ́ pɔ́ ká pɔpio keewa pii, à gɔ́ ma pɔ́ ũe.

³⁰ Nísipi ka Aalona ní a néowa, ní ní dile ma pɔ́ ũ, ké aa e ma gbagba. ³¹ O Isailioŋe aao dɔ́ gɔɔpii ké nísipiá ma pɔ́e. ³² Wasuli ká gbēnazina mēwao. A gbēe su nísipi taa keo, ké ma pɔ́e yáí, ɓ dɔ́ ké ma pɔ́e. ³³ Gbɛ́ pɔ́ nísipi taa kē, ge a ká gbɛ́ pɔ́ de sa'ona ũowa, wà ade ɓ a gbɛ́o guu wà de.

Tulaleti pɔ́ wí kátea

³⁴ Dii yá'ò Mɔizie à mè: Pɔ́ gɔnanaē beeo sé: Sitakili'ɔ ní onikaliteeo ní galibanuli'ɔo ní zɔgo lí'ɔo sáasaa. ³⁵ Pɔpio yáale n zɔ tulaleti pɔ́ wí kátea ũ lá tulaletizɔna í kewa, ní wisikau, ɓ de ma pɔ́ ũ a zéi. ³⁶ N a kíni ló n a tibo, ní dile ikoyá kpagolo aē kpaaukpeu, gu pɔ́ máli kpaauñno. ³⁷ Asu tulaletipi taa ke áziaeo. Ali dile ma pɔ́ ũ. ³⁸ Gbɛ́ pɔ́ a taa kē, ále a gíkpa, wà ade ɓ a gbɛ́o guu wà de.

31

Zwàakpɛdɔnao (Bɔa 35.30-36.1)

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² Ma! Ma Uli né Bezaleli, Hulu tɔuna, Yuda bui sè. ³ Má tò ma Nisina diē, ɔ à ɔno ní gɔio ní dɔao è ɔzɔ́ pii yá musu. ⁴ A vua zɔ́ dɔ́ ní ánu su zlo ní mɔgotē zlo ní gɔinakea pɔ́wao. ⁵ A gbè bēēde áa ní a daa pɔ́uo dɔ́

* **30:13** Bɔa 38.25-26, Mat 17.24 † **30:18** Bɔa 38.8

ní lí'áao ní ɔzɪ píio. ⁶ Bee gbɛa ma Aisama né ɔɔliabu, Dá bui díle àà dɔnlɛde ũ. Ma ɔzɪkɛnaɔ gbà ɔno pii, ké aa e zɪ pɔ má dànɛɔ kɛ: ⁷ Kpaaukpe, ikoyá kpagolo ní a netaɛo ní kpépi pɔkeleɔ pii, ⁸ táabunu ní a pɔkeleɔ, vua tɛɛtɛɛ dau ní a pɔkeleɔ pii, tulaletikateaki, ⁹ sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū okli ní a pɔkeleɔ pii, daa ní a dibɔo, ¹⁰ pɔkasa pɔ wa tãɔ, sa'oná Aalona pɔkasa pɔ ali sɔomaziɔ ní àà néɔ sa'on pɔkasaɔ pii, ¹¹ nísi pɔ wí pɔ díleɔ à gɔ ma pɔ ũ, zwàakpe tulaleti gínana. Aa pɔpiɔ kɛ, lá má dílenewa pii.

Kámabogɔɔ yá

¹² Dii yá'ò Mɔizie à mè: ¹³ O Isailiɔne aa kámabogɔɔ pɔ má díle yáda, asa a de seela ũ mapi ní ápiɔ zānguo e á buiwa, ké à e dɔ ma Dii ma á sé ma gbéɔ ũe. ¹⁴ Ali kámabogɔɔpi yáda, asa gɔɔpi adoae. Gbé pɔ i gɔɔpi yádao, à gáe. Gbé pɔ zɪkɛ gɔɔpi zɪ, wà ade bɔ a gbéɔ guu wà de. ¹⁵ Ali zɪkɛ gɔɔ soolo, a gɔɔ soplade íli kámabo, asa ma Dii ma pɔe. Gbé pɔ zɪkɛ kámabogɔɔzɪ, à gáe. ¹⁶ Isailiɔ lí kámabogɔɔpi yáda, aa díle gbía e ní buiwa ma bàakuarín yá ũ. ¹⁷ To de seela ũ mapi ní Isailiɔ zānguo gɔɔpii, asa ma Dii ma musu ní dúniào kɛ gɔɔ sooloe, ɔ má láa, ɔ má kámabò a gɔɔ soplade zɪ. ¹⁸ Ké Dii yá'ò Mɔizie Sinai gbɛ musu a láa, ɔ à ikoyá kè gbè pèpɛɛwa mèn pla ní azia ɔtonao, a kpàwà.

32

Vua gáaena (Iko 9.6-29)

¹ Ké gbéɔ è Mɔizi lé pila gbɛwa kpaao, aa káaa Aalonazi aa òè: Wà ge wà diie kɛ aa dɔaawɛe, asa Mɔizi pɔ wá bɔle Egipipi, wá dɔ bɔ à bɔle a ũo. ² ɔ Aalona ònè: A á nɔɔ swáli pɔ wa pí ní vuaɔ bɔle ní á negɔɛnaɔ ní á nenɔɛnaɔ, í mɔomee. ³ ɔ gbépii a swáli pɔ wa pí ní vuaɔ bɔle aa kpà Aalonawa. ⁴ A sí a kása lán gáaenawa, ɔ a yɔɔ. ɔ wà mè: Isailiɔ, á diin kɛ! ɔme á bɔle Egipi.* ⁵ Ké Aalona è maa, à sa'okli bó zupi ae, ɔ à kpàwakè à mè: Dii dikpe ku zia. ⁶ Ké gu dɔ, gbéɔ fɛle aa sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū òwà ní sáaukpasao. Gbéɔ zɔle, aale pɔble aale imi, ɔ aa fɛle lé kɔɔ vai o.†

⁷ ɔ Dii ò Mɔizie: Pila n̄ géi! N gbé pɔ n bɔrínɔ Egipiɔ ɔ̀̀kpà. ⁸ Aa kè zé pɔ má òbnéwa àanno, aa vua kása táa ũ lán gáaenawa, aa kùlèè aa sa'òwà aa mè, Isailiɔ dii pɔ ní bɔle Egipin we. ⁹ Má è gbépiɔ swá gbáae. ¹⁰ Gomala mà a kpɛnemuu bɔbɔmá mà ní kaale, mpi sɔ, mí n kɛ bui zɔɔ ũ. ¹¹ ɔ Mɔizi awakpà Dii a Luae à mè: Dii, bóyáí n̄yɔ n kpɛnemuu bɔbɔ n gbé pɔ n ní bɔle Egipi ní n iko zɔɔo ní n gása gbáaɔwai? ¹² Egipiɔ me an m̄ɔnz̄sa yáí ɔ n ní bɔle, ké n̄ e n̄ ní dede gbɛst̄s̄ɔwa n̄ ní midɛ dúniào. N n pɔkúma kpále, ní yá pɔ ní ye yía n gbépiɔwapi bɔ n n̄ɔɛu. ¹³ To n zòblɛnaɔ Ablahaú ní Izaakio ní Isailio yá dɔngu, asa n lɛgbɛn̄ɛ ní nz̄lao n mè n̄yɔ ní bui káfi lán saanaɔwa, ní búsu pɔ n a yá'òné kpá ní buiɔwa aao v̄l gɔɔpii.‡ ¹⁴ ɔ Dii yá pɔ à mè á yía a gbéɔwapi bɔ a n̄ɔɛu.§

¹⁵ Mɔizi èa pila gbɛwa, a ikoyá gbè pèpɛɛ mèn plapiɔ k̄ua. Yá k̄ea gbepiɔwa kpe plapla pii. ¹⁶ Lua mé gbè pèpɛɛpiɔ à, ɔme yákè má. ¹⁷ Yozuee gbéɔ wii mà, ɔ a ò Mɔizie: Zikawii ma dɔ b̄ou. ¹⁸ Mɔizi mè: Kúkua mé dɔ weo, kási búbuapean

* **32:4** 1Kia 12.28, Zln 7.40-41 † **32:6** 1Kln 10.7 ‡ **32:13** Daa 17.8, 22.16-17 § **32:14** Nao 14.13-19

we s̄so, gb̄éɔ lesia ̄s mále ma. ¹⁹ Ké à kà kái ní b̄oóo, a è wàle ̄swá zugaaenaɛ, ̄s aà p̄o p̄a. A gb̄è p̄èp̄eé p̄ó á k̄uap̄iɔ p̄àle gb̄ep̄oleu we, aa w̄iwi. ²⁰ Ǿ à zugaaena p̄ó wa p̄ípi s̄è a dà téu. A a tibò, ̄s a zù ía a kp̄á Isailiɔwa aa m̄i. ²¹ Ǿ M̄oizi Aalona lá à mè: B̄ó gb̄épiɔ k̄ène, n gbasa ní tò aa duun z̄ɔɔe taa k̄èi? ²² Ǿ a w̄èwà à mè: Nsu to n p̄o pao, Baa. N gb̄épiɔ d̄s, ké aa v̄ai. ²³ Aame aa òm̄eɛ mà diie ke aà d̄oaaɛ. Aa mè M̄oizi p̄ó b̄òr̄n̄o Egipipi, wa d̄s b̄ó à b̄òle a ùo. ²⁴ Ǿ má òné an gb̄é p̄ó vua v̄iɔ aa b̄òle m̄ò. Ké aa m̄ò, ̄s má k̄àteu, ̄s à b̄ò ḡaaenapi ù.

²⁵ M̄oizi è Aalona tò gb̄éɔ lé nízia p̄oéá keɛ, ̄s aa ḡò láanip̄o ù ní ib̄eɔne. ²⁶ Ǿ à z̄è b̄òo b̄òleu à mè: Gb̄é p̄ó z̄è ní Diioɔ, aa m̄o ma k̄i. Ǿ Levii buio k̄àaaaazi. ²⁷ A òné: Dii Isailiɔ Lua mè, á baade a f̄enda loo à p̄ápa b̄òoa b̄òle ní b̄òle, á baade í a gb̄éɔ ní a gb̄ènaɔ ní a gb̄édeɔ dede. ²⁸ Levii buio k̄è lá M̄oizi dàn̄éwa. Gb̄é p̄ó wà ní dede z̄ibeeziɔ k̄à gb̄èɔn ̄baa ḡeɔ taawa. ²⁹ Ǿ M̄oizi ò Levii buip̄iɔne: Lá a b̄o á néɔ ní á gb̄éɔ kpe,* a ḡo Dii gb̄éɔ ù gb̄a. Dii báaadaágu gb̄an we.

M̄oizi awakpaa Diie Isailiɔne

³⁰ Ké gu d̄ò M̄oizi ò gb̄éɔne: A duun z̄ɔɔ k̄è, ní beeo má ɛa mà dede gb̄ewa mà gé Dii k̄i l̄o, w̄il̄iɔ d̄so tó má e awakpaé á duuna yá musu. ³¹ Ǿ à ɛa ḡè Dii k̄i à mè: N yá na! Gb̄épiɔ duun z̄ɔɔ k̄è, aa diie k̄è níziaɛ ní vua. ³² S̄uuke! N ní duuna k̄émá. Tó màa no, ma tó waa lá p̄ó ní k̄è gu.† ³³ Dii òè: Gb̄é p̄ó duunak̄em̄eɛ t̄ó ̄s má waa ma lá gu. ³⁴ Gé ní gb̄éɔ gu p̄ó má òneɔ sa. Ma Malaika a d̄oaaɛ. N beeo ma ladamaɔɔ, má ladama ní duuna yáie. ³⁵ Ǿ Dii gagyáka gb̄éɔgu ḡaaena p̄ó aa tò Aalona p̄ipi yáí.

33

¹ Dii mè: Fele go la, mpi ní gb̄é p̄ó n ní b̄òle Egipio, ní ḡér̄n̄o bùsu p̄ó ma a legb̄è Ablahaú ní Izaakio ní Yak̄ob̄uoɔne ma mè má kp̄á ní buiɔwau. ² Má a Malaika z̄i aà d̄oaaé, mí Kanaaɔ ní Amoleɔ ní Itio ní Pelizio ní Iviɔ ní Yebusiɔ yáé. ³ A gé bùsu p̄ó v̄i ní z̄'io diupiu. Ama má géán̄o, k̄é másu á kaale z̄éuo yáí, asa swágb̄aadeɔn á ù. ⁴ Ké gb̄éɔ yápas̄ipi mà, aa ɔɔb̄, ̄s gb̄èe í a n̄oambleb̄oɔ da lo. ⁵ Asa Dii yá'ò M̄oizieɛ, ̄s a ò Isailiɔne á wò: Swágb̄aadeɔn á ù, baa tó Dii gbas̄éán̄o k̄èse do, a á kaaleɛ. A á n̄oambleb̄oɔ molo, mí d̄s lá má kéé. ⁶ Ǿ Isailiɔ ní n̄oambleb̄oɔ wòlo Olebu gb̄e saɛ, aai da lo.

⁷ M̄oizi í zw̄aakpe se à ḡe d̄o b̄òo kpe k̄èa b̄òopiwa yoo. A t̄okp̄àè kp̄aaukpe. Gb̄é p̄ó ye Dii yáí ̄s ade í b̄o gé kp̄aaukpepi k̄i b̄òo kpe we. ⁸ Tó M̄oizi b̄ò lé gé kp̄épi k̄i, baade í b̄o ze a kp̄eɛle à aà gwa e à ḡe ḡe. ⁹ Tó M̄oizi ḡè kp̄épiu, telu í pila ku kp̄eɛle, ̄s Dii í yá'oaán̄o. ¹⁰ Tó gb̄éɔ è telupi ku kp̄eɛle, baade í k̄úle a kp̄eɛle. ¹¹ Dii í yábo k̄s léu ní M̄oizio, lá gb̄é í yá'ò ní a gb̄ènaowa. M̄oizi í ɛa su b̄òo, áma Nuni né Yozuee aà z̄òb̄ana lí b̄o kp̄épiuo.

Dii b̄o m̄oa M̄oiziwa

¹² M̄oizi ò Diie: N òm̄eɛ mà gé ní gb̄épiɔ, áma ni gb̄é p̄ó níle dameɛ om̄eɔ. Kási a ke s̄s, n mè ní ma d̄s n gb̄èna ù, mé n ma wegwa. ¹³ Lá n ma wegwa, tò mà n láasooɔ d̄s sa, k̄é mà e màò n d̄s, míò nanno slana. Nȳs̄ d̄s k̄é buie beea n gb̄éɔne. ¹⁴ Ǿ Dii w̄èwà à mè: Má géán̄o maz̄ia, mí tó à kámabo.* ¹⁵ M̄oizi mè: Tó níȳs̄ géwan̄o, nísu gowan̄o lao. ¹⁶ Tó ni géwan̄o, kp̄elewa wa e d̄s k̄é mapi

* 32:29 Mat 10.37 † 32:32 Sou 69.29, Zia 3.5 * 33:14 Ebc 4.1

ń n gbépiwá wá nannɔi? Wa wá dɔkɔɛ ń buipáleɔ dúniaw kpelewa ni? ¹⁷ Dii òè: Yá pɔ ń gbèaapi má ke, asa ma n wegwàe, má n dɔ ma gbèna ũ.

¹⁸ Mɔizi mè: N n gawi ɔɔmɛɛ. ¹⁹ ɔ Dii wèwà à mè: Má n aɛ baa ví ní ma gawipio pii, mí a tɔ onɛ. Ma Dii, gbé pɔ má ye sùuukèaàno ɔ má ke, mé gbé pɔ má ye wènadɔɛ ɔ má dɔɛ.† ²⁰ ɔ à mè: Nyɔ fɔ ma oa gwao, asa gbènazina a fɔ wesimale àɔ kuo.‡ ²¹ Dii èa mè: Gugwa da ma saɛ ke. Zɛ gbɛ musu we. ²² Tó ma gawipi lé gē, má n solɔ gbèɔɔɔ, mí ɔkunla e mà gē. ²³ Tó ma ɔgònlá, ní ma kpe oi e sà, àma nyɔ ma oa eo.

34

Gbè pèpɛɛ dafu (Iko 10.1-5)

¹ Dii òè: Gbè pèpɛɛ ke mèn pla lá a káauɔwa, mí yá pɔ kú a káau pɔ ní wíwiwao ké má. ² Nyɔ ku sɔu guu kɔɔkɔ. Dede Sinai gbɛwa, ní zɛ ma aɛ a misonawa. ³ Gbè su mɔnnɔ. Wasu gbèe e guei gbepiwa seo. Baa sã ge zu su mɔ pɔblei a pɔleuo. ⁴ Mɔizi gbè pèpɛɛ à mèn pla lá a káauɔwa. A fɛle kɔɔkɔ, ɔ à dede Sinai gbɛwa, a gbè pèpɛɛ mèn plapiɔ kú lá Dii òewa. ⁵ Dii pila telu guu, à zè aà saɛ, àle azla tɔ o. ⁶ Ké Diipi lé gē aà aɛ, à a tɔ ò à mè: Dii, Dii Lua Sósobide Sùuuden ma ũ. Ma pɔ lí pa kpaaɔ, má gbèke ń náaiɔ ví zɔɔ. ⁷ Máɔ gbèke ví ń gbéɔ e an bui léwae, mí ń yāváiɔ ké má ń ń taaɔ ń ń duunao. Ama mili tó taaede bo pão. Mí maeɔ yāvái wi ń néɔ musu ń ń tɔúnaɔ ń ń síwenaɔ ń ń sɔkpaeɔ.* ⁸ Mɔizi kùlèè à wùle a gbèu gɔɔ ⁹ à mè: Dii, lá n ma wegwà, géwanɔ. Baa ké gbépiɔ swá gbãa, sùuukewanɔ wá yāváiɔ ń wá duunao yá musu, ní wá sé ń gbéɔ ũ.

Lua bàa kua ń Isaili (Baa 23.14-19, Iko 7.1-5, 16.1-17)

¹⁰ Dii mè: Ma bàa aɔ kúánɔɛ. Má yábɔnsaɛ pɔ gbèe i ke buie guu dúniaw yáao ke á baade pii wáa. Bui pɔ liaaázi i ma yákea e, asa má yá pɔ a to vla ń kú ke á yá musu. ¹¹ Aɔ yá pɔ má òɛ gbá kua, mí Amɔleɔ yáé ń Kanaaɔ ń Itiɔ ń Peliziɔ ń Iviɔ ń Yebusiɔ. ¹² A laaika! A lé su àɔ ku búsu pɔ ále ge gēui deɔ yáuo, ké ásu mɔkpa ázlaɔo yáí. ¹³ A ń sa'okliɔ gboo, í ń gbɛ pɔ aa pèleɔ wíwi, í Asetaati lí pɔ aa pèleɔ zɔzɔ. ¹⁴ Asu kùle dii pàleɔo, asa ma Dii ma tɔn Sisaaɔ, mili sí sáao. ¹⁵ A laaika! A lé su àɔ ku búsupideɔ yáuo, asa tó aale gbásike ń taaɔ yá musu, aale sa'omá, aa á sísi à ń sa'onɔɔ sóúnɔɛ. ¹⁶ Asu nɔɛ á néɔne ń guuo, asa tó an nenɔɔ lé gbásike ń taaɔ yá musu, aa tó á néɔ gbásikèrínɔ sɛ. ¹⁷ Asuli mɔkasa taa ũo.

¹⁸ Ali Káaso dikpeke. Ali káa so e gɔɔ soplá mɔ pɔ wí mɛ Abibu guu, lá má dílééwa, asa mɔpi guu ɔ a bɔle Egipi. ¹⁹ A negɔɛ séiaɔá ma pɔɔne pii ń á pɔtuɔ nesana séiaɔ pii, zu ge pɔkelená. ²⁰ Ali zaa'ín né séia bo ń sáo. Tó i boo, à a waa fi à de. Ali á negɔɛ séiaɔ bo. Gbèe su mɔ ma kfi ɔgiio. ²¹ Ali zikɛ gɔɔ soolo, íli kámabo a gɔɔ soplade zí, baa kpasekègɔɔ ge pɔkèkègɔɔn nò.

²² Ali Páteko dikpeke gɔɔ pɔ a na buapɔ káauɔ kekeawa. Ali Pókáaa dikpeke wè láaawa. ²³ Gɔɛ pii lí mɔ má Dii Isailiɔ Lua kfi wè do guu gēn áa's'aaɔ. ²⁴ Má buipáleɔ yáé, mí á búsu lé káfié. Gbèe a wèle à á búsu síwáɔ gɔɔ pɔ ále mɔ ma

† 33:19 Lom 9.15 ‡ 33:20 Zaa 1.14, 18 * 34:7 Baa 20.5-6, Nao 14.18

Dii á Lua kíi wè do guu gën àa5'aa5o. ²⁵ Asu pósea kpaá sánu rí sa'obɔ auoo. Asu Gëamusu sa'onɔɔ díle gu dɔwàò. ²⁶ Ali mós ma Dii á Lua kpéu rí á bua pó káauɔ. Asu blene nòɔ kuu rí á da y'íoo.

²⁷ ɔ Dii ò Mɔizi: Yápi kē láu, asa ma bàakuanno rí Isailio yáɔn we. ²⁸ Mɔizi kú rí Diio we e gɔɔ bla fáane rí gwáasínao pɔblesai imisai. ɔ Dii á bàakuaríno yá mèn kwio kē gbè pèpèɔwa.

Mɔizi oa teke

²⁹ Mɔizi píla Sinai gbewa, a gbè pèpè mèn pla pó ikoyá kèwàò kúá. A dō ké a oa lé teke a yá'oa rí Diio yáio. ³⁰ Ké Aalona rí Isailio aà è nípii aà oa lé teke, aale vlake s̄aaazié. ³¹ ɔ Mɔizi rí sisi. Aalona rí gbèzɔɔ èa mò aà kíi, 5 à yá'óné. ³² Bee gbèa Isailio s̄aaazi nípii, 5 à yá pó Dii díle Sinai gbè musu òné píi. ³³ Ké à yá'óné á làa, à sálana kú á oawa. ³⁴ Tó à gè yá'oi Diie, í sálana go e àò bɔ. Tó à bɔ, í yá pó Dii díle o Isailione píi, ³⁵ 5 aaf e aà oa lé teke. Mɔizi í ea sálana kú á oawa e à ea àò gè yá'oi Diie.†

35

Gbadaa zwàakpeɔa yá musu
(Bɔa 25.1-9, 39.32-43)

¹ Mɔizi Isailio káaa píi, a òné: Yá pó Dii díle àò ken ke: ² Ali zíkè gɔɔ soolo, a gɔɔ soplade zí í deé Dii pó ú á zéi. Kámabogɔɔ zíe. Gbé pó zíkè zibeezí á gáe.

³ Baa té ásu ká á bɛ kámabogɔɔzlo.

⁴ Mɔizi ò Isailione píi à mè: Yá pó Dii dílen ke: ⁵ A gbada Diie rí pó pó á vío. Lá á gbé pó gbà, aà da Diie màa, vua ge ánsusu ge mɔgoté ⁶ ge babuuna ge bà gáalulade ge wɔɔtēna ge zwāa ge blekā ⁷ ge s̄asa báa pó wa kèkè tééé ge ayo báa totoa ge lepusiali ⁸ ge filia nísi ge pó ginana pó wí nísi pó wí pó díleò à ḡ Dii pó ú rí tulaletio keò ⁹ ge onisi ge gbè beede pó wa zíkèò sa'oula rí aà b̄ɔloonn̄eowa.

¹⁰ A gbé pó ḡi ví píi aà m̄ zí pó Dii díle ke. ¹¹ Zwàakpe rí á báao rí á zwāa pó wa kuao, a m̄koolonaɔ, a lipèpèe, a lipɔɔɔ, a lipèle, lipèlepi zebɔɔ, ¹² kpagolo rí á lipɔɔɔ rí á netaeò rí á zwāa pó wa kpaio, ¹³ táabũnu rí á lipɔɔɔ rí á tao rí á p̄e pó wa kpa Diiwaɔ, ¹⁴ dau rí á p̄keleɔ rí á filia rí á nísiò, ¹⁵ tulaletikateakli rí á lipɔɔɔ, nísi pó wí pó díleò à ḡ Dii pó ú, tulaleti, zwàakpe kpèe zwāa, ¹⁶ sa pó wí á pó káteu á tékũ okli rí á moyáyána pó wa pí rí m̄gotēò rí á lipɔɔɔ rí á p̄keleɔ, m̄goté dàa rí á dibɔɔ, ¹⁷ kaa zwāa rí á lipèle rí lipèlepi zebɔɔ, kaa lé zwāa, ¹⁸ zwàakpe kũbɔɔ, kaa kũbɔɔ rí á baɔ, ¹⁹ p̄kasa pó wa tá wáli da wà zwàakpepi zíkèò, p̄kasa pó sa'ona Aalona ali s̄ò Diizio rí pó pó aà néò lí da wà Dii gbagaò.

²⁰ Isailio gò Mɔizi kíi nípii, ²¹ 5 gbé pó an pɔ gbà aa yápi sè rí n̄semendoɔ gbada Diie rí kpaaukpe pɔɔ rí á zíkèbɔɔ rí sa'onaɔ p̄kasaɔ. ²² Gbé pó aa yeib, ḡeò rí n̄eɔ píi, aa mò rí yábaa rí swálio rí táanaɔ rí zāò rí n̄amblebɔ pó wa pí rí vuaɔ píi. An píi aa rí vua kpá Diiwae. ²³ Gbé pó aa babuuna rí bà gáaluladeò rí wɔɔtēnaò ví ge báaba ge blekā ge s̄asa báa pó wa kèkè tééé ge ayo báa píi, aa mò. ²⁴ Gbé pó aale gbada Diie rí ánsusu rí m̄gotēò mòò l̄. Gbé pó aa lepusiali ví wà zíkèbɔ keò mòò l̄. ²⁵ N̄e pó aa p̄tāa ḡi v̄b mò rí babuuna rí

† 34:35 2Kln 3.7-17

bà gàaluladeo ní wɔ̀ɔ̀tɛ̀nao ní bàabaao. ²⁶ Nɔe pɔ an pɔ gbà mé aa g̃si vɔ̀ blekà t̃à. ²⁷ Gb̃ɛ̀zɔ̀ m̀ò ní òsoo ní gb̃ɛ̀ b̃eɛ̀ede, ké wà z̃lkeò sa'o'ula ní aà b̀òòloonñeowa. ²⁸ Aa m̀ò l̀ò ní filia ñisio ní ñisi p̀ò w̃í p̀ò dileò à g̃o Dii p̀ò ù p̀ò g̃inanao ní tulaleti p̀ò. ²⁹ Isaili p̀ò aa yápi s̃è ní ǹsemendoò m̀ò ní z̃l p̀ò Dii dà Moiziepi p̀ò wà Dii gbà.

Bezaleli ní Ɔ̀liabuo

(Bɔa 31.1-11)

³⁰ Ɔ̀ Moizi ò Isailiɛ̀: Dii Uli né Bezaleli, Hulu t̃ò̀na Yuda bui s̃è, ³¹ a tò a Nis̃ina diè, ̃ à òño ní g̃sio ní d̃sao è ɔ̀z̃l p̃ii yá musu. ³² A vua z̃l d̃s̃ ní ánuusu z̃io ní m̀ogot̃e z̃io ní g̃sinakea p̀owao ³³ ní gb̃ɛ̀ b̃eɛ̀ede áao ní a daa p̀uo ní lí'áao ní ɔ̀z̃l piio. ³⁴ Dii aà gbà zé l̀ò aà ɔ̀z̃lpiɔ̀ dané. A Aisama né Ɔ̀liabu, Dá bui gbà zé màa l̀ò. ³⁵ A tò òño p̃anè aa ɔ̀z̃l p̃ii ké ní g̃sinakeawao ní zw̃àt̃áao ní k̀òk̃ẽa zw̃áawao ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wɔ̀ɔ̀tɛ̀nao. Aa ɔ̀z̃l bee t̃aaò kea d̃s̃ piie ní a g̃sinakea.

36

¹ Bezaleli ní Ɔ̀liabuo ní g̃side p̀ò Dii ní gbá g̃si ní òño aao z̃lpi kea d̃s̃o p̃ii, aai luakuk̃i d̃s̃ ní a p̀ò p̃ii lá Dii dilewa.

² Ɔ̀ Moizi Bezaleli ní Ɔ̀liabuo sisi ní g̃side p̀ò Dii g̃sike d̃sa kp̃amá mé an ǹs̃e ye z̃lpi keaio, ké aa m̀ò ɔ̀kpa z̃lpiwa. ³ Aa gba p̀ò Isailiò m̀ò Moizie wà luakuk̃i keò s̃èlè. Lá gu lé d̃o Isailiò l̀ò m̀ò ní gbaapiɛ̀. ⁴ Ɔ̀ g̃side p̀ò aale luakuk̃i z̃lkepiò, an baade gò a z̃la, aa ge ò Moizie: ⁵ P̀ò p̀ò gb̃éò lé m̀ò d̃z̃o de lá Dii dile wà z̃lkeò. ⁶ Ɔ̀ Moizi mè wà kp̃awake b̀ouo wà me: G̃s̃e, ñe, gb̃e su m̀ò ní luakuk̃i gbapio l̀ò. Ɔ̀ wà zè màa, ⁷ asa p̀ò p̀ò wà m̀ò kp̃épi z̃lkei f̃ẽ.

Zwàakp̃eɔ̀a

(Bɔa 26.1-37)

⁸ G̃side p̀ò kú z̃lkenao guuò mé zwàakp̃epi kè ní p̀le p̀ò aa t̃à ní bataeao, aa g̃sinakèwà lán malaika g̃s̃ladeòwa ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wɔ̀ɔ̀tɛ̀nao lè kwi. ⁹ P̀lepiò gbàa g̃s̃lsuu baakwi plaplasaie, a yàasa s̃s̃ g̃s̃lsuu sĩis̃ĩĩ. P̀lepiò z̃s̃ s̃áa màa piie. ¹⁰ Aa p̀lepiò ñaminami lè s̃s̃s̃õe, ¹¹ ̃ aa babuuna let̃ankè wa d̀òò zw̃apiò léwa ¹² m̀èn blakwikwi, bapio b̃aa ní k̃s̃o piie. ¹³ Aa m̀okoolonaò p̃i ní vuao m̀èn blakwi, ̃ aa bapio kákau aa zwàakp̃e zw̃api d̃ak̃si.

¹⁴ Aa blekà p̀le t̃à lè kuèdo, ké w̃ali kú zwàakp̃epia. ¹⁵ P̀lepiò lè do gbàa g̃s̃lsuu baakwie, a yàasa s̃s̃ g̃s̃lsuu sĩĩ. P̀le lè kuèdopiò z̃s̃ s̃áa màa piie. ¹⁶ Aa a lè s̃oòò ñami adoa, ̃ aa a lè sooloo ñami adoa l̀ò. ¹⁷ Aa bà let̃ankè aa d̀òò zw̃apiò léwa m̀èn blakwikwi, ¹⁸ ̃ aa m̀okoolonaò p̃i ní m̀ogot̃e m̀èn blakwi, ké wà e bapio kákau, kp̃e zw̃api i dak̃si. ¹⁹ Aa s̃asa báa p̀ò wa k̃e k̃e t̃é̃eò d̃ad̃ak̃si, ké w̃ali kú zwàakp̃epia, ̃ aa ayo báaò d̃ad̃ak̃si, ké w̃ali kua l̀ò.

²⁰ Aa lepusiali à p̃ep̃ep̃ep̃e zwàakp̃epi lip̃eò ù. ²¹ Lípiò gbàa g̃s̃lsuu kwikwie, a yàasa s̃s̃ g̃s̃lsuu dodo ní k̃ñio. ²² Aa lip̃ep̃ep̃epiò swá b̀òò aa kp̃aál m̀èn plapla. Màa aa zwàakp̃e lípiò kè p̃ii. ²³ Aa lip̃ep̃eò kè màa m̀èn bao zwàakp̃epi geòmid̃ok̃li oi p̀ò ù, ²⁴ ̃ aa a zeb̃ò p̃i ní ánusuo m̀èn bla, ké w̃ali lí m̀èn baopiò pépeu, lí m̀endo iò zeb̃ò ṽi pla a swá g̃ẽk̃i ù. ²⁵ Aa lip̃ep̃eò kè màa zwàakp̃e gugb̃antoo oi p̀ò ù, ²⁶ ̃ aa ní zeb̃ò p̃i ní ánusuo m̀èn bla, ké w̃ali dile m̀èn pla wà lí m̀endo swá pépeu. ²⁷ Aa lip̃ep̃e kè màa m̀èn soolo zwàakp̃e be'ae oi p̀ò ù, ²⁸ ̃ aa lip̃ep̃e kè m̀èn pla zwàakp̃e be'ae oi golaò p̀ò ù. ²⁹ Aa a gola lí m̀èn

plapɔ ɔ paa aa nakɔwa za zɔle e musu. Zã mɛndodo ɔ aa vɔ. ³⁰ Zwãakpɛpi kpɛ lipɛɛɛ mɛn swaaɔɛ n ʔnusuzɛbɔ mɛn gɛo n mɛndoo, lipɔ pɔi n a zɛbɔ maa mɛn plapla.

³¹ Aa lɛpusiali ʔ pɔɔpɔ mɛn soo zwãakpɛ kpɛ do lipɛɛɛ yɛbɔ u, ³² ɔ aa ʔ lɔ mɛn soo a kpɛ do lipɛɛɛ yɛbɔ u. Aa lipɔɔ pãlɛ ʔ lɔ mɛn soo zwãakpɛpi bɛ'ae oi lipɛɛɛ yɛbɔ u. ³³ Aa lipɔɔ pɔ aɔ ku guo, ʔ pã lipɛɛɛla guoguo bɔa a lɛla e a lɛle kɛ. ³⁴ Aa vua kule lipɛɛɛpiɔwa, ɔ aa zã pɔi n vua lipɔɔpiɔ sɔlɔkɔi u. Aa vua kule lipɔɔpiɔwa lɔ.

³⁵ Aa zwãa kɛ n pɔle pɔ wa tã n bataɛao, aa gɔinakɛwã lán malaika gãsladeɔwa n babuunao n bã gaaluladeo n wɔɔtɛnao. ³⁶ Aa lɛpusiali ʔ mɛn sɔiɔ zwãapi lipɛlɛ u, ɔ aa vua kulewã pɔi. Aa lipɛlɛpiɔ kálo pɔi n vua, ɔ aa a zɛbɔ pɔi n ʔnusuo mɛn sɔiɔ. ³⁷ Aa zwãa kɛ kpɛpi lɛ pɔ u n pɔle pɔ wa tã n bataɛao, aa gɔinakɛwã n babuunao n bã gaaluladeo n wɔɔtɛnao. ³⁸ Aa lɛpusiali ʔ mɛn soo a lipɛlɛ u, ɔ aa a kùbɔ pɔi. Aa fua kù lipɔwa n vua, aa a mɔpɔɔ kpã n vua, ɔ aa a zɛbɔ pɔi n mɔgotɛo mɛn soo.

37

Kpagolo kɛa (Bɔa 25.10-22)

¹ Bezaleli kpagolo kɛ n lɛpusialio. A gbãa gãsisuu pla n kɔnio, a yãasa gãsisuu do n kɔnio, a lɛsɔ lɔ gãsisuu do n kɔnio. ² A vua tɛɛtɛ lɛwã a guu n a kpɛo pɔi, ɔ ʔ zãblɛ a lɛwa n vua ʔ liai. ³ A vua zã pɔi mɛn sɔiɔ kpagolopi pɔ u, ɔ a pɛpɛ a gbã mɛn sɔiɔwa kpɛla n kpɛleo. ⁴ A lɛpusiali ʔ pɔɔpɔ, ʔ vua kule lipɔwa. ⁵ A lipɔɔpiɔ sɔlɔ zã pɔ pɛpɛ kpagolo saaloɔwau kpagolopi sɛliɔ u.

⁶ A a nɛtɛ pɔi n vua tɛɛtɛo duunkɛmakɔi u, a gbãa gãsisuu pla n kɔnio, a yãasa gãsisuu do n kɔnio. ⁷ A malaika gãsladeɔ pɔi mɛn pla n vua pɔ ʔ gbɛgbɛ maanno nɛtɛpi pɔ u, ⁸ ado lɛla, ado lɛle. A malaikapɔi pɔ zɛawã gɔɔɛ kpɛla n kpɛleo. ⁹ An gãslao pɔoa musu a nɛtɛpia. An ɛɛ doakɔwa, an wɛ pɛa a nɛtɛpiwa.

Tãabunu kɛa (Bɔa 25.23-30)

¹⁰ Aa tãabunu kɛ n lɛpusialio, a gbãa gãsisuu pla, a yãasa gãsisuu do, a lɛsɔ lɔ gãsisuu do n kɔnio. ¹¹ Aa vua tɛɛtɛ kulewa, ɔ aa zãblɛ a lɛwa n vua aa liai. ¹² Aa lipɛɛɛ dã aa liai, a lɛsɔ kã ɔtã do, ɔ aa zãblɛ a lɛwa n vua. ¹³ Aa vua zã pɔi mɛn sɔiɔ tãabunupi pɔ u, aa pɛpɛ a gola mɛn sɔiɔwa a gbãpɛkɔi. ¹⁴ Aa zãpiɔ pɛpɛ lipɛɛɛpi zɔle tãabunupi sɛliɔ pɔ u. ¹⁵ Lɛpusiali ɔ aa ʔ lipɔɔpiɔ u, aa vua kule lipɔwa, kɛ wãli tãabunupi sɛɔ. ¹⁶ Aa tapelɛntiɔ n toonaɔ pɔi n vua tɛɛtɛo tãabunupi pɔ u n imibɔ n lo pɔ wa vɛɛ kauɔ.

Dau pia (Bɔa 25.31-40)

¹⁷ Aa dau pɔi n vua tɛɛtɛo, aa a gbã n a lidao n a vú piaɔ n a bɛo gbɛgbɛ maanno n vua doũo. ¹⁸ Aa dau pi gɔna kɛ mɛn soolo, kpɛla aaɔ, kpɛle aaɔ. ¹⁹ Gɔnapɔi pɔi vú vɔ mɛn aaɔ'aaɔ zoolozoolonno lán kánavuwa n a bɛo. Maa dau gɔna mɛn soolopi dɛ pɔi. ²⁰ Dau pi lida vúpiɔ vɔ lɔ mɛn sɔiɔ, apɔi n a bɛo. ²¹ A bɛpi mɛndo ku dau lidawa, gɔna mɛn plaɔ pɛkɔi. A plaade ku gɔna mɛn pla pãlɛɔ pɛkɔi, a aaɔde ku gɔna mɛn pla pãlɛɔ pɛkɔi lɔ. Maa dau pi lida gɔna

mèn sooloo de. ²² Aa daupi lida pɪ nɪ vua tɛtɛtɛo ɲ a kɔpɛpɛkɪo ɲ a gɔnapɪo gɔɔ. ²³ Aa a filiao pɪ mèn sɔpla ɲ vua tɛtɛtɛo ɲ a kekeboɔ ɲ a tɛsibɔɔ. ²⁴ Vua pɔ aa daupi pɪo ɲ a pɔkeleo pɪi kiloo baakwi ɲ sɪsɔo.

Tulaletikateakti kea
(Bɔa 30.1-5)

²⁵ Aa tulaletikateakti kɛ ɲ lepɪsɪalio. A gbɔa gɔsɪsɪu do, a yɔasa gɔsɪsɪu do lɔ. A gbɔa ɲ a yɔasao sɔae, a lesɪ sɔ gɔsɪsɪu pla. Aa pɪ ɲ a kɔboɔ gɔɔ. ²⁶ Aa vua tɛtɛtɛ kɔlɛ a kɛɔwa aa liai ɲ a musuo ɲ a kɔboɔ, ɔ aa zɔblɛwɔ ɲ vuaɔ aa liai. ²⁷ Aa vua zɔ pɪ kpɛla ɲ kpɛleo mèn plapla, aa pɛpɛ zɔ pɔ aa blewɔ zɪlɛ oi, kɛ wɔ a lipɔɔ sɔlɔ tulaletikateakti pɪ sɛliɔ u. ²⁸ Lepɪsɪali ɔ aa à lipɔɔ pɪo u, aa kpɔ ɲ vuaɔ.

²⁹ Aa nɪsɪ pɔ wɪ pɔ dileɔ à gɔ Dii pɔ u kɛ lɔ ɲ tulaleti gɪnana gbɔsɪsaio, lɔ tulaletizɔna ɪ kɛwa.

38

Sa'okti kea
(Bɔa 27.1-8)

¹ Aa lepɪsɪali à sa pɔ wɪ a pɔ kɔtɛu à tɛkɔ okti kebo u. A gbɔa gɔsɪsɪu sɔo, a yɔasa lɔ gɔsɪsɪu sɔo. A gbɔa ɲ a yɔasao sɔae, a lesɪ sɔ gɔsɪsɪu aaɔ. ² Aa pɪ ɲ kɔba mèn sɪsɔ gɔɔe gola ɲ golao, ɔ aa mɔgotɛ kɔlɛ sa'okɪpɪwa. ³ Aa a pɔkeleo pɪ ɲ mɔgotɛo, a oos ɲ a pɛlɔ ɲ a au'elɛboɔ ɲ a saɔ ɲ a tɛsibɔɔ pɪi. ⁴ Aa mɔyɔayɔana pɪ ɲ mɔgotɛo aa sɔlɔ sa'okɪpɪ zɪe, aa fɛlɛɔ musu e sa'okɪpɪ guo. ⁵ Aa mɔgotɛ zɔ pɪ mèn sɪsɔ, aa dɔdɔ mɔyɔayɔanapi golaɔwa a sɛliɔ pɔ u. ⁶ Lepɪsɪali ɔ aa à a sɛlipɪo u, aa kpɔ ɲ mɔgotɛo. ⁷ Aa a sɛlipɪo sɔlɔsɔlɔ zɔpɪo sa'okɪpɪ kpɛla ɲ a kpɛleo a sebo u. Aa sa'okɪpɪ kɛ ɲ lipɛpɛɔ, mɛ a e vɪ zɔooloo.

⁸ Aa dɔa ɲ a diboo pɪ ɲ mɔgotɛo. Aa pɪ ɲ nɔe pɔ aaɪ zɪke kpaaɔkɛ kpɛlɛɔ dɪiɛ.

Zwɔakɛ kaa daa
(Bɔa 27.9-19)

⁹ Aa kaa dɔ. Gɛɔmidɔkɪi oi a gbɔa gɔsɪsɪu basɔo. A zwɔa pɔ wa tɔ ɲ bataeao vɪ ¹⁰ ɲ lipɛlɛɔ mèn bao ɲ mɔgotɛ zɛboɔ mèn bao. Aa lipɛlɛ kɔlɔɔ ɲ a mɔpɔɔ pɪ ɲ ɔnɪsɔo. ¹¹ Gugbɔntoo oi a gbɔa gɔsɪsɪu basɔo mɔa lɔ. A lipɛlɛɔ vɪ mèn bao ɲ mɔgotɛ zɛboɔ mèn bao. Aa lipɛlɛ kɔlɔɔ ɲ a mɔpɔɔ pɪ ɲ ɔnɪsɔo. ¹² Naa be'ae oi a yɔasa gɔsɪsɪu blakwi, mɛ a lipɛlɛɔ vɪ mèn kwi ɲ zɛboɔ mèn kwi. Aa lipɛlɛ kɔlɔɔ ɲ a mɔpɔɔ pɪ ɲ ɔnɪsɔo. ¹³ Naa gukɛ oi a yɔasa gɔsɪsɪu blakwiɛ. ¹⁴ Zwɔa gɔsɪsɪu gɛo ku kaa lɛ ɔplai ɲ a lipɛlɛɔ mèn aaɔ ɲ a zɛboɔ mèn aaɔ. ¹⁵ Zwɔa gɔsɪsɪu gɛo ku kaa lɛ ɔzei lɔ ɲ a lipɛlɛɔ mèn aaɔ ɲ a zɛboɔ mèn aaɔ. ¹⁶ Kaapi zwɔaa pɔlɛ pɔ wa tɔ ɲ bataeao. ¹⁷ Lipɛlɛ zɛboɔa mɔgotɛɛ, mɛ lipɛlɛ kɔlɔɔ ɲ a mɔpɔɔa ɔnɪsɔo. Aa fɔa kɔ lipɪowa ɲ ɔnɪsɔo pɪiɛ. Kaapi lipɛlɛɔ mɔpɔɔa ɔnɪsɔo pɪi. ¹⁸ Kaapi lɛ zwɔa gbɔa gɔsɪsɪu baoo, a lesɪ gɔsɪsɪu sɔo lɔn kaa zwɔawa. Aa kɛ ɲ pɔlɛ pɔ wa tɔ ɲ bataeao, aa gɔɪnakɛwɔ ɲ babuunao ɲ ba gaaluladeo ɲ wɔtɛnao. ¹⁹ Kaa lɛpɪ lipɛlɛɔ vɪ mèn sɪsɔ ɲ mɔgotɛ zɛboɔ mèn sɪsɔ. Lipɛlɛpɪ kɔlɔɔ ɲ a mɔpɔɔa ɔnɪsɔo, mɛ wɔ fɔa kɔ lipɪowa ɲ ɔnɪsɔo. ²⁰ Zwɔakɛ kɔbɔɔ ɲ kaa pɔ liai kɔbɔɔa mɔgotɛɛ pɪi.

Mɔ pɔ wɔ zwɔakɛ zɪkɛɔ

21 Mɔ pɔ wà ikoyà zwàakpe kèdò gbia lén ke: Mɔizi ò sa'onkia Aalona né Itamaae àà ò Levii buiɔne, ɔ aa mɔpiɔ yè kiloowa. 22 Yuda bui Uli né Bezaleli, Hulu tɔna yá pɔ Dii díle Mɔizie kè pii. 23 Dá bui Aisama né ɔɔliabu kuaaɔ. Aapi sɔɔzɔkɔnæ, mé í ɛa gɔinake pɔɔwa, mé í kɔɔkɛ báabaawa ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wɔɔtɛnao. 24 Vua pɔ wà m̀dò Diie wà luakukɔi zɔkèdò gbia kà tɔnu do, lá wà a gbia lé díle luakukɔiwa. 25 Anusu pɔ wà kpà gbéɔ naogɔɔ gbia kà tɔnu áaɔ ní kɔniɔ, lá wà a gbia lé díle luakukɔiwa. 26 Wà ánuusu sí baade miwa bɛka dodo. Beka do mé galaũ soolo ú, lá wà a gbia lé díle luakukɔiwa. Wà ɔapi sí gbé pɔ kà wè bao ge aa deaɔwa, gɔɔ pɔ wàle ní da gbé pɔ wà ní naoɔ guu. Aa gbéɔn baasɔɔɔ le ɛ baá áaɔ ní baá gɛɔ ní plao ní basoplakwioe (603.550). 27 Anusu pɔ wà luakukɔi ní a suunao zebɔɔ piò gbia kà tɔnu áaɔ. Zebɔpi mèn basɔɔ gbia tɔnu áaɔe. A m̀endo gbia kà kiloo baakwi. 28 Anusu tɔnu kɔni pɔ gɔ ɔ wà lipelɛ kũbɔ kèdò ní m̀pɔɔ, ɔ wà f̀ua kùdò lípiɔwa b.

29 Mɔgotɛ pɔ wà m̀dò Diie gbia kà tɔnu pla ní kɔniɔ. 30 Mɔgotɛpi ɔ wà kpaatũkpe kpele zebɔɔ piò ní sa'okliɔ ní a mɔyáayánao ní sa'okliɔ pɔkeleɔ pii 31 ní kaa pɔ liai lipelɛ zebɔɔ ní kaa lé lipelɛ zebɔɔ ní zwàakpe kũbɔɔ pii ní kaa pɔ liai kũbɔɔ pii.

39

Sa'on pɔkasa (Bɔa 28.1-43)

1 Aa pɔkasa pɔ wí zɔkèdò zwàakpe tã ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wɔɔtɛnao. Aa pɔkasa pɔ Aalona ali sɔd Diizɔkèè lɔ, lá Dii díle Mɔiziewa.

2 Aa sa'o'ula kè ní pɔle pɔ wa tã ní bataeao ní vuao ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wɔɔtɛnao. 3 Aa vua gbègbè à gɔ fèlɛfɛlɛnno, ɔ aa pàapaa ba ú aa gɔinakèdò báabaawa ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wɔɔtɛnao. 4 Aa sa'o'ulapi kè bakangáu úe. 5 Aa asana tã, ké wáli dɔ sa'o'ulapia ní sa'o'ula pɔle doũpio ní bataeao ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wɔɔtɛnao, lá Dii díle Mɔiziewa. 6 Aa Isaili bui tɔ kè onisio gbɛɔwa lá pɛnkɛna í wèsákɛ pɛnawawa, ɔ aa dáda a kũbɔ pɔ wa kè ní vuao guu. 7 Aa pɛpɛ sa'o'ulapi ba pɔ wa kà a gáuɔwa Isaili bui yádɔngugbɛ ú, lá Dii díle Mɔiziewa.

8 Aa bɔɔloonnɛ kè ní gɔio. Aa tã lá aa sa'o'ula tãwa ní pɔle dou pɔ wà sa'o'ulapi kèdòpio ní bataeao ní vuao ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wɔɔtɛnao. 9 Bɔɔpi gbã ní a yáasao sáae ɔtã dodo. 10 Aa zãblèwà ní gbè bɛɛɛdeɔ dɔɔ síiɔ. A dɔɔ séia saadani ní topazao ní emelodio. 11 A dɔɔ plaade tiikɔazi ní safio ní diamaaɔ. 12 A dɔɔ áaɔde belili ní agatao ní ametisio. 13 A dɔɔ síiɔde kisoliti ní onisio ní yasepeo. Aa ní dada a kũbɔ pɔ aa kè ní vuaopiɔ guu. 14 Gbɛpiɔ kuɛplæ Isaili bui tɔ léu. Wà tɔpiɔ kè gbɛpiɔwa dodo, lá wí wèsákɛ pɛnawawa.

15 Aa vua tɛtɛtɛ tã bɔɔpi pɔ ú, a tãa de lán balɛenawa. 16 Aa gbekũbɔ tãanaɔ pí ní vuao bɔɔloonnɛpi pɔɔ ú lɔ mèn plapla, ɔ aa táanapiɔ dɔdɔ bɔɔpi swáɔwa musu. 17 Aa balɛena mèn plapiɔ dɔdɔ bɔɔ tãana mèn plapiɔwa, 18 ɔ aa balɛenapiɔ le dɔɔ dɔdɔ gbekũbɔ pɔ kú bakangáuwaɔwa. 19 Aa vua tãana mèn pla páleɔ pí aa ní dɔdɔ bɔɔpi swáɔwa zɔle oi, aa ná sa'o'ulapiwa. 20 Aa vua tãana páleɔ pí mèn pla lɔ, aa ní dɔdɔ sa'o'ulapi æ oi a pɛkti sae zɔle oi asana musu. 21 Aa bɔɔ tãanaɔ ní sa'o'ula táanapiɔ dɔkɔwa ní babuuna tãao, bɔɔpi líɔ dɔa sa'o'ulapi asanawa, ké asu go sa'o'ulawao yáí, lá Dii díle Mɔiziewa.

²² Aa ulatao pɔ wáli sa'o'ulapi daò zò ní zwáa búunao. ²³ Aa sa'o'ulapi f̄s guoguo a migēkí ũ, aa a nɔɔpi lé mibà, ké asu kéo yáí. ²⁴ Aa ḡoinakè ulataopi léwa aa liai lán gbɛafu bewa ní babuunao ní bà ḡaaluladeo ní wɔɔtɛnao ní bataɛao. ²⁵ Aa ánanao pí ní vua t̄ɛt̄ɛɛo, aa lóoloo ulataopi léwa gbɛafu bɛpio zānguo, ²⁶ ánanan ké, gbɛafu bɛn ké, ánanan ké, gbɛafu bɛn ké. Maa aa ulataopi lé k̄k̄e e à ḡè liai à p̄ɛ, wáli da wilió sa'ozíkèò, lá Dii díle M̄oiziewa.

²⁷ Aa ulatao k̄è ní bàabaa Aalona ní a néɔne. ²⁸ Aa tulu ní f̄ua gb̄aa k̄è ní bàabaao lɔ, ɔ aa sòolo geseɔ zò ní p̄óle p̄o wa tà ní bataɛao. ²⁹ Aa asana k̄è ní p̄óle p̄o wa tà ní bataɛao, aa ḡoinakèwà ní babuunao ní bà ḡaaluladeo ní wɔɔtɛnaoɛ, lá Dii díle M̄oiziewa. ³⁰ Aa m̄ò p̄eɛna p̄ó í Aalona díle Dii p̄ó ũ k̄è ní vua t̄ɛt̄ɛɛo, ɔ aa lakèwà, lá wí w̄sák̄è p̄ɛnawawa, wà mè: Dii p̄ɛ. ³¹ Aa vua p̄eɛnapi ná tulupiwa ní babuuna táao, lá Dii díle M̄oiziewa.

Zwàakpe z̄í midɛa (Bɔa 35.10-19)

³² Maa wà zwàakpɛpi z̄íkè pii, wà a midɛ. Isailio kpaaũkpɛpi k̄è, lá Dii díle M̄oiziewa. ³³ Aa m̄ò M̄oizie ní zwàakpɛpio ní a p̄okeleɔ pii, ɔn ké: A k̄ũɔɔ, a lipɛɛɔ, a lip̄ɔɔ, a lipɛleɔ, a zɛɔɔ, ³⁴ s̄asa báa p̄o wa k̄k̄e t̄ɛɛo, ayo báa p̄o wa kuaɔ, zwáa p̄o de suuna ũ, ³⁵ ikoyá kpagolo ní a s̄élio ní a netɛo, ³⁶ táabũnu ní a p̄okeleɔ pii ní p̄ɛ p̄o wí k̄ále Luaɛo, ³⁷ dau p̄o wa pí ní vua t̄ɛt̄ɛɛo ní a filia p̄o p̄ɛwàɔ, filia n̄isi, ³⁸ tulaletikateakí, n̄isi p̄o wí p̄o díleò à ḡo Dii p̄o ũ, tulaleti ḡnana, kp̄épi lé zwáa, ³⁹ m̄ogot̄ɛ sa'ok̄í ní a m̄ogot̄ɛ m̄oyáayáanao ní a s̄élio ní a p̄okeleɔ pii, dàa ní a dibɔɔ, ⁴⁰ kaa zwáa ní a lipɛleɔ ní a zɛɔɔ, kaa lé zwáa ní a baɔ ní a k̄ũɔɔ, zwàakpe p̄o de kpaaũkpɛ ũ z̄íkɛp̄okeleɔ pii, ⁴¹ zwàakpe z̄íkɛp̄okasa p̄o wa t̄áɔ, sa'ona Aalona p̄okasa p̄o áli s̄ò Diizio ní a néɔ sa'on p̄okasa.

⁴² Isailio z̄í p̄o Dii dà M̄oizie k̄è pii. ⁴³ Ǿ M̄oizi z̄ipi gwágwa, a è aa k̄è lá Dii òɛwa, ɔ à samaa'òné.

40

Zwàakpe sak̄ɛa

¹ Dii yá'ò M̄oizie à mè: ² Zwàakpe p̄o de kpaaũkpɛ ũ do m̄o s̄éia ḡɔɔ s̄éia z̄í, ³ ní kpagolo p̄o ikoyá gb̄è p̄ɛɛɔ ku a guu díleu, ní zwáa kpáí. ⁴ Ḡɛ ní táabũnuo, ní a tao k̄álewà d̄òɔɔɔ. Ḡɛ ní dauo, ní a filiaɔ keke. ⁵ Tulaletikateakí díle ikoyá kpagolo aɛ, ní zwàakpe kp̄ɛle zwáa taɛ. ⁶ Sa p̄o wí a p̄o k̄áteu à t̄ékũ ok̄í díle kpaaũkpɛ kp̄ɛle, ⁷ ní dàa díle kpaaũkpɛ zānguo ní sa'ok̄io, ní íkau. ⁸ Kaa da n̄ liai, ní zwáa ta kaapile.

⁹ N̄isi p̄o wí p̄o díleò à ḡo ma p̄o ũ se ka kp̄épiwa ní p̄o p̄o kú a guuɔ pii, ní díle ma p̄o ũ ní a z̄íkɛɔɔ, aai ḡo ma p̄o ũ. ¹⁰ N̄isipi ka sa'ok̄í ní a z̄íkɛɔɔwa pii. Sa'ok̄ípi díle ma p̄o ũ, ò de ma p̄o ũ ní a m̄ibao. ¹¹ N̄isika dàa ní a dibɔɔwa, aai ḡo ma p̄o ũ. ¹² M̄ó ní Aalona ní aà néɔ kpaaũkpɛ kp̄ɛle, ní ní zu'o we. ¹³ Sa'on p̄okasaɔ da Aalonaɛ, ní n̄isikawà n̄ aà díle ma p̄o ũ, i ḡo ma gbágwana ũ. ¹⁴ M̄ó ní aà néɔ lɔ, ní ulatao dadané, ¹⁵ ní n̄isikamá lá ní k̄è an maeɛwa, aali ma gbága. N̄isikaamapi mé a to aao de ma gbágwanaɔ ũ e an buiwa.

¹⁶ M̄oizíkè lá Dii òɛwa pii. ¹⁷ An b̄oa Egipi w̄è plaade m̄o s̄éia ḡɔɔ s̄éia z̄í ɔ wà zwàakpɛpi d̄. ¹⁸ Ké M̄oizi lé kp̄épi do, à a zɛɔɔ díle díle ḡɛaɛ, ɔ à a lipɛɛɔ p̄ɛɛu, à a lip̄ɔɔ s̄òlɔɔɔ, ɔ à lipɛleɔ p̄ɛlepele. ¹⁹ A zwáa kua, ɔ à báa kpáa lá Dii òɛwa. ²⁰ A ikoyá gb̄è p̄ɛɛɔ s̄è a k̄a kpagolopi guu, à kpagolopi s̄élio dà a z̄áɔ guu, ɔ

à a né tàe. ²¹ A gèò zwaàkpeu, ɔ à zwaà kpà ikoyā kpagolopizi suuna ũ lá Dii òewa. ²² A táabūnu dīle kpaaukpeu suunapi ɔplaii kpeele oi. ²³ A pēe kálēwà Diiē dɔɔɔɔ lá a òewa. ²⁴ A dau dīle kpaaukpeu bɔaa ní táabūnuo ɔze oi, ²⁵ à filiaɔ nàna Dii aē lá a òewa. ²⁶ ɔ à tulaletikateaki dīle kpaaukpeu suuna sae, ²⁷ ɔ à tulaleti gīnana kpásawà lá Dii òewa. ²⁸ ɔ à zwaà tà zwaàkpepile. ²⁹ A sa pɔ wī a pɔ káteu à tékū okli dīle kpaaukpe kpeele, ɔ à sa pɔ wī a pɔ káteu à tékū òwà ní pówentio lá Dii òewa. ³⁰ A dàa dīle kpaaukpe zānguo ní sa'oklio, ɔ à ikàu. ³¹ Mɔizi ní Aalonao ní aà néó ní ɔɔ ní ní gbáɔ pípiò. ³² Tó aale gē kpaaukpeu ge tó aale sɔ sa'okliizi, aai ní ɔɔ ní ní gbáɔ pípi lá Dii ò Mɔiziewae. ³³ ɔ à kaa dà a lia zwaàkpepizi ní sa'oklio, ɔ à zwaà tà kaapile. Maa Mɔizi zīpi kè a làa.

Dii pilaa kpaaukpewa
(*Nao 9.15-23*)

³⁴ ɔ telu kùle kpaaukpewa, Dii gawi zwaàkpepi pà.* ³⁵ Mɔizi i fɔ gè kpaaukpepiuo, ké telu kùà mé ké Dii gawi kpépi pà yáí.

³⁶ Isailiɔ táa'oa guu, tó telupi gò zwaàkpepia, ɔ aai fele bòou. ³⁷ Tó telupi i feleo, aali fele bòouo, sema tó à fele. ³⁸ Fāane Dii telu ɔ ku zwaàkpea, gwá sɔ té ɔ ku telupi guue. Maa Isailiɔ ɔ e gɔɔpii ní táa'oa guu.

* **40:34** 1Kia 8.10-11, Isa 6.4, Eze 43.4-5, Zia 15.8

LEVII BUIO Mɔzizi lá ǎaǎde Yá pɔ́ kú láe bee guuo

Lápi dɔ̀ sɛ́ia guu Lua lezù Mɔzizizi za kpaaukpeu 5 à yá'òè. Lápi guu Lua a ikoyáò ní yá pɔ́ á díledile Isailionɛ̀ò ò Mɔzizie pii ní lé pɔ́ á gbènéo à mè: Gbé pɔ́ yápiò kúà mé aò ku a sabai. (18.5) Lomadeò 10.5 gwa lo.

Apii guu Lua lé dada Isailionɛ̀e lá aali ke wàò de a gbéò ù, lá aali ke wà kúlɛ̀e síana. Sema aaliò sa'o Luapiwa lá a dílenéwa (1-7), sa'onao líò nízià kúà dɔ́ (8-10), Isailiò baade lí é pɔ́ gbáleaɔ̀ne (11-16) ní pɔ́ pɔ́ de tɛ̀ ù ní gbásíkɛao (17-27).

Lua kua adoae, a yewázi, mé wɛ̀nikpamadee, 5 a ye wá kua líò adoa (19.2), ké wapiò sɔ́ wà wɛ̀ni kpámá, wíò yekòi. Bee yáí à ikoyáe bee dílené. Ikoyápi 5 Yesu éa a yá dɔ́ a íwaogú à mè: Aliò ye a gbédeezí lá ázià wɛ̀niwa. (19.18) Mat 22.39 gwa lo.

Tó tiadeò lé ikoyápiò kyoke, i bɔ́ ní saee, áma ikoyápiò lo nae luanaaikenaowa gɔ̀píi aao te Luazi a zéwa ní nòsemendoo.

Sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú

¹ Dii lezù Mɔzizizi, 5 à yá'òè kpaaukpeu à mè, ² aà yáe bee o Isailionɛ̀e. O Mɔzizi oné: Tó á gbèe lé mɔ́ pɔ́ kpáí Diiwa, aali mɔ́ ní zu ge pɔ̀tuò kelenao, aà aà gba.

³ Tó sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú àle o ní zuo, aali mɔ́ ní swana sáasaio kpaaukpe kpele, ké Dii e aà wegwa yáí. ⁴ Aali ɔ̀na sa'obɔ̀pi miwa, ké Dii e si aà gɛ̀e ù, i aà duuna kɛ̀wá. ⁵ Aali a kólokpa Dii ae, sa'ona Aalona néo i a au lé sa'okliwa aa liai kpaaukpe kpele we. ⁶ Aali a báa bo, i goaagoaa. ⁷ Sa'ona Aalona néo i téka sa'okli, aai yáakau, ⁸ aai nɔ̀pí ka yáaa sa'okli téu ní a mio ní a sálanao. ⁹ Aali a guupɔ̀ ní a koeò pípi, sa'ona i apii kpasa sa'okliwa sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú, a gl í ke Diie na ù.

¹⁰ Tó sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú àle o ní sáo ge ble, aali mɔ́ ní a sà sáasaio, ¹¹ i a kólokpa Dii ae sa'okli gugbántoo oi, sa'ona Aalona néo i a au lé aa lia sa'oklipizi. ¹² Aali goaagoaa, sa'ona i ka yáaa sa'okli téu ní a mio ní a guupɔ̀ nísiò. ¹³ Aali a guupɔ̀ ní a koeò pípi, sa'ona i sa'o ní a píio, i kpasa sa'okliwa sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú, a gl í ke Diie na ù.

¹⁴ Tó sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú àle o Diiwa ní báò, aali mɔ́ ní felenkɔ̀punao ge felenguulu a sa'obɔ̀ ù, ¹⁵ sa'ona i geò sa'okli, i a mi wo à kpasa sa'okliwa, i a au yo sa'okli saalowa. ¹⁶ I a sese bɔ̀, i a ká wolo kóle tufua sa'okli gukpe oi. ¹⁷ I a gáslao kú, i goaa, asu paa plao. Sa'ona i ka yáaa sa'okli téu à kpasa sa pɔ́ wí káteu à tékú, a gl í ke Diie na ù.

2

Pówen gba

¹ Tó gbèe lé Dii gba pówena, aali mɔ̀ò tí ù, i nísi éwá, i tulaletikau, ² i geò sa'ona Aalona néo kú. Sa'ona i dá ɔ̀kú do ní a tulaletipio píi, i a yáɔ̀a Diigu gbapi kpasa sa'okliwa pɔ́ pɔ́ wí káteu a gl í kee na ù. ³ Pówen gba pɔ́ gè líò de Aalona ní a néo pɔ́ ù. Lo ku adoa pɔ́ pɔ́ wa kà Diie téu à tekú kɛ̀ni ù.

⁴ Tó ále aà gba kàa, aliò de a sesai pɔ́ wá a tí yáale ní nísiò ù ge kaa gbaala pɔ́ wá nísi éwá. ⁵ Tó kàa asaee, aliò de kàa sesai pɔ́ wá a tí yáale ní nísiò ù. ⁶ Ali é'e,

í nísikawà pówen gba ù. ⁷ Tó gàsada'ianaè, àli kè ní pówentio ní nísio. ⁸ Ali mós Diie ní pówé á kèpiò pówen gba ù, í kpá sa'onawa. Sa'onapi i geò sa'okli, ⁹ i aà yáda Diigu gba bò à kpasaa sa'okliwa pówé wí káteu a gl í kèè na ù. ¹⁰ Pówen gba pówé gò líò de Aalona ní a néò pówé ù. Iò ku adoa pówé pówé wa káteu Diie à tekú kñi ù.

¹¹ Pówen gba pówé áli mós Diie suliò se'ese vío. Asuli pówé se'ese ge zó kpasaa pówé wí ka Diie téu ù. ¹² Tó buapó káauè sò, áli mós Diie, áma ásuli a pówé káteu à tekú sa'okliwa pówé a gl íò na ù. ¹³ Ali pówen gbada ní wisio. Asuli da wisi pówé de á Lua bàakuaáño seela ù saio. Ali wisika gba pówé ále da píi.

¹⁴ Tó ále mós Dii gbai pówen káau, áli mós ní mase dafu kpasaa pówé wá a aampào. ¹⁵ Ali nísikawà ní tulaletio, iò de pówen gba ù, ¹⁶ sa'ona i aà yáda Diigu pówen gba bò à kpasaa ní a nísio ní a tulaletio píi pówé wí ka Diie téu ù.

3

Sáaukpasa'oa

¹ Tó á gbèè lé sáaukpa sa'oa, mé ále o ní zuo, aáli mós Dii ae ní a sa ge a da sáasaio. ² Aáli òna a sa'obópi miwa, i a kòlokpa kpaaùkpe kpèele, sa'ona Aalona néò i a au lé sa'okliwa aa liai. ³ Tó ále sapi o, aáli a sálana ní a guupò nísio séle píi wá ka Diie téu à tekú ⁴ ní a gòleò ní gòlepi nísio ní a pòaa nísio pówé wí gòle ní gòlepiò gòò. ⁵ Aalona néò lí kpasaa sa'okliwa pówé wá a káteu à tekú musu sa'okliwa pówé wí ka Diie téu a gl í kèè na ù.

⁶ Tó sá ge ble ále oò sáaukpaò ù, aáli mós ní a sa ge a da sáasaio. ⁷ Tó sánèbòbe, aáli mós Dii ae, ⁸ i òna a sa'obópi miwa, i a kòlokpa kpaaùkpe kpèele, Aalona néò i a au lé sa'okliwa, aa liai. ⁹ Tó ále sapi o, aáli a pówé beò se wá ka Diie téu à tekú. Aáli a vlá zó ní a nísio, i a ple kau yòò, i mós ní sápi sálanao ní a guupò nísio píi ¹⁰ ní a gòleò ní gòlepi nísio ní a pòaa nísio pówé wí gòle ní gòlepiò gòò. ¹¹ Sa'ona i pówé kpasaa sa'okliwa ble ù pówé wí a pówé nísika Diie téu ù.

¹² Tó ble ále oò sò, aáli mós Dii ae, ¹³ i òna a miwa, i a kòlokpa kpaaùkpe kpèele, Aalona néò i a au lé sa'okliwa aa liai. ¹⁴ Tó ále sapi o, aáli a sálana ní a guupò nísio píi ká Diie téu à tekú ¹⁵ ní a gòleò ní a gòlepi nísio ní a pòaa nísio pówé wí gòle ní a gòleò gòò. ¹⁶ Sa'ona i pówé kpasaa sa'okliwa ble ù pówé wí a pówé nísika Diie téu a gl í kèè na ù. A nísio ò de Dii pówé píi. ¹⁷ Aliò ikoyápi kua gòòpii e á buiwa gu pówé áò kuu píi. Asuli pówé nísio ge a au bleo.

4

Duun awakpabò

¹ Dii ò Moiziè ² aà yáè bee o Isailiòne, ò Moizi òné: Tó zama gbèè lè, à zà Dii yádileaewa, à duunakè à yá pówé wíli keo kè, a yán ke: ³ Tó sa'onkia pówé wá dile mé kè, à gbèpii dàyáu. Aáli mós Diie ní gáae sáasaio duuna pówé á kèpi awakpabò ù. ⁴ Aáli mós ní zupio Dii ae kpaaùkpe kpèele, i òna a miwa, i a kòlokpa we. ⁵ I zupi au sé gèò kpaaùkpeu, ⁶ i òtona zò aupiwa, i fáfá Dii kùe gèn soplá aà kúki zwáa pówé daa sae. ⁷ Sa'onapi i aupi máma tulaletikateakli kóbaowa Dii kùe kpaaùkpeu we, i a kñi éle sa pówé wí a pówé káteu à tekú okli gbáziwa kpaaùkpe kpèele. ⁸ Aáli awakpazupi nísio gòle píi, a sálana ní a guupò nísio píi ⁹ ní a gòleò ní gòlepi nísio ní a pòaa nísio pówé wí gòle ní gòleò gòò, ¹⁰ lá wí sáaukpazu nísio gòlewa, i kpasaa sa pówé wí a káteu à tekú okliwa. ¹¹ Zupi báa ní a nòòò píi ní a mio ní a

koeɔ́ n̄ a guupɔɔ́ n̄ a gb̄so, ¹² aali bɔ́ n̄ zù búupio b̄o kpe gu p̄s wa díle a p̄s ù a zéiu, gu p̄s wí sa'otufu kóléu, i káteu à tékú tífupia we.

¹³ Tó Isailiɔ́ zà Dii yádilaewa nípii, aa yá p̄s wíli keo kè, baa tó aai gíke no mé aa d̄so, aa ḡs̄ t̄aaede ùe. ¹⁴ Gbez̄á tó aa d̄s̄ k̄é wà duunakè, aali m̄s̄ n̄ gáaeo awakpabɔ́ ù kpaaúkp̄e kp̄eɛɛ. ¹⁵ Gb̄ez̄ɔɔ́ i ɔnana zupi miwa, wí a kòlokpa Dii ae we. ¹⁶ Sa'onkia i zupi au sé ḡeð kpaaúkp̄e, ¹⁷ i ɔtona z̄wà à fáfa Dii ae ḡen sopl̄a z̄waa p̄s daapi sae. ¹⁸ Aali máma tulaletikateakli k̄ɔbaɔwa Dii kùe kpaaúkp̄e we, i a k̄n̄i éle sa p̄s wí a p̄s káteu à tékú okli gbáziwa kpaaúkp̄e kp̄eɛɛ. ¹⁹ Aali zupi nísi gole píi, i kpaasa sa'okliwa, ²⁰ i ke n̄ zupio lá a k̄e n̄ awakpazu káauowa. Maa sa'ona ali n̄ duuna k̄émá, Dii i sùuuker̄n̄. ²¹ Aali bɔ́ n̄ zupio b̄o kpe, i káteu à tékú, lá zù káau tekúwa. Gb̄épii duun awakpabɔ́n we.

²² Tó d̄baana duunakè, à zà Dii a Lua yádilaewa à yá p̄s wíli keo kè, baa tó i gíke no, à ḡs̄ t̄aaede ùe. ²³ Tó wa òè à duunakè, aali m̄s̄ n̄ blesan s̄asaio, ²⁴ i ɔna blepi miwa, i a kòlokpa Dii ae gu p̄s wí sa p̄s wí a p̄s káteu à tékú p̄s kòlokpau duun awakpabɔ́ ù. ²⁵ Sa'ona i ɔtona z̄s̄ a auwa, i máma sa'okli k̄ɔbaɔwa, i au p̄s ḡs̄ éle sa'oklipi gbáziwa. ²⁶ Aali a nísi kpaasa sa'okliwa píi lán s̄aukpa sa'obɔwa. Maa sa'ona ali aà duuna k̄ewá, Dii i sùuukeaàno.

²⁷ Tó táaa duunakè, à zà Dii yádilaewa* à yá p̄s wíli keo kè, baa tó i gíke no, à ḡs̄ t̄aaede ùe. ²⁸ Tó wa òè à duunakè, aali m̄s̄ n̄ blea s̄asaio duuna p̄s á k̄e sa'obɔ ù, ²⁹ i ɔna awakpabɔpi miwa, i a kòlokpa sa p̄s wí a p̄s káteu à tékú okli. ³⁰ Sa'ona i ɔtona z̄s̄ a auwa, i máma sa'oklipi k̄ɔbaɔwa, i au p̄s ḡs̄ éle sa'oklipi gbáziwa. ³¹ Aali a nísi gole píi lá i s̄aukpaɔ nísi golewa, i kpaasa sa'okliwa p̄s p̄s a ḡi k̄e Dii na ù. Maa sa'ona ali aà duuna k̄ewá, Dii i sùuukeaàno.

³² Tó s̄á àle m̄o awakpabɔ ù s̄s̄, aali m̄s̄ n̄ a da s̄asaio, ³³ i ɔna a miwa, i a kòlokpa awakpabɔ ù sa p̄s wí a p̄s káteu à tékú okli. ³⁴ Sa'ona i ɔtona z̄s̄ a auwa, i máma sa'okli k̄ɔbaɔwa, i a au p̄s ḡs̄ éle sa'oklipi gbáziwa. ³⁵ Aali a nísi gole píi, lá i s̄aukpasá nísi golewa, i kpaasa sa'okliwa p̄s p̄s wa k̄a Dii e t̄eu àle tékú musu. Maa sa'ona ali duuna p̄s a k̄epi k̄ewá, Dii i sùuukeaàno.

5

¹ Tó gb̄é mà wàle seeladeɔ weɛɛ, mé aapi s̄s̄ à yáe è ge a yáe d̄s̄ yápi guu, tó a n̄ile, à duunak̄en we, yápi a wí aà musu. ² Tó gb̄é ɔk̄á p̄s gb̄al̄eawa, n̄b̄o ge p̄tuo ge p̄taa'onkuawa p̄s de t̄e ù gen nò, baa tó a a yá d̄so, à ḡs̄ gb̄al̄eae, t̄aae. ³ Tó gb̄é ɔk̄á gb̄enaz̄in b̄ol̄wa ge p̄s p̄s i to gb̄é ḡs̄ gb̄al̄ea piin nò, baa tó a a yá d̄so, gbez̄á tó a d̄s̄, t̄aae. ⁴ Tó gb̄é lek̄è Luawa làasoosai, à mè á yáke, yāvai ge yāmaan nò, yá p̄s gb̄é a lek̄è làasoosai píi lé, baa tó a d̄so, tó a d̄s̄ gbez̄á, t̄aae. ⁵ Tó gb̄é ḡs̄ t̄aaede ù yápi do musu, aali yá p̄s à z̄awá o gupuau, ⁶ i m̄o Dii e n̄ s̄adao ge blea duuna p̄s á k̄e fiabobɔ ù, i deɛ duun awakpabɔ ù, sa'ona i aà duuna k̄ewá.

⁷ Tó aà gb̄aa i ka aà m̄s̄ n̄ s̄aoo, aali m̄s̄ Dii e n̄ felenk̄opunao m̄en pla ge felenguulu b̄ol̄na m̄en pla duuna p̄s á k̄e fiabobɔ ù, ado i de duun awakpabɔ ù, ado s̄s̄ sa p̄s wí a p̄s káteu à tékú obɔ ù. ⁸ Aali m̄o sa'onae, sa'onapi i a séia kpá duun awakpabɔ ù. Aali a kòlokpa n̄ ɔk̄o miz̄s̄ai, ⁹ i awakpabɔpi au fá sa'okli saalowa, i ɔt̄wà, au p̄s ḡs̄ i b̄ole sa'oklipi gbázi. Duun awakpabɔe.

* 4:27 Nao 15.27-28

10 Sa'ona i ado kpa sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú ũ lá wɔ kewa, i duuna pɔ a kèpi kēwà, Dii i sùuukeaàno.

11 Tó aà gbáa i ka aà felena kpá mèn plao, aali mɔ́ ń pɔ́wentio kiloo pla duuna pɔ á kè awakpabɔ ũ. Asuli nɔ́si ge tulaleti káuo, asa duun awakpabɔe.

12 Aali mɔ́d sa'onae, sa'onapi i dá ɔkú do yáɔa Diigu gba ũ, i kpa sa'okliwa pɔ pɔ wa kà Diié téu àle tékú musu. Duun awakpabɔe. 13 Maa sa'ona ali aà duuna kēwà yápi do pɔ a kè musu, Dii i sùuukeaàno. Pɔ́wenti pɔ gɔ́ lío de sa'ona pɔ ũ lán pɔ́wen gbawa.

Tàae flabobɔ

14 Dii yá'ò Mɔ́izie, ɔ́ Mɔ́izi mè: 15 Tó gbé náaisaiyákè, à zà yáwa Dii gbaa pɔ yá musu, duunae. Aali mɔ́ Diié ń sásakao sáasaio a flabobɔ ũ. Tàae flabobɔpi ɔa lí ká, lá wà a lé díle Dii kpéuwa. 16 Aali pɔ pɔ i Dii gbao flabòe, i ea à a ɔa sɔode nawà, i kpa sa'onawa, sa'onapi i aà tàae kēwà, Dii i sùuukeaàno.

17 Tó gbé duunakè, à yá pɔ Dii gɔ́ i kɛai kè, baa tó a dɔo, tàae, a wi aà musue.

18 Aali mɔ́ sa'onae ń sásakao sáasaio tàae flabobɔ ɔa léu, sa'onapi i yá pɔ à zàwà a dɔopi kēwà, Dii i sùuukeaàno. 19 Tàae pɔ a kè Diié flabobɔe.

20 Dii yá'ò Mɔ́izie, ɔ́ Mɔ́izi mè: 21 Tó gbé ɔ́nokè a gbédeee pɔ pɔ gbépi kpáwà ge à nàe a ɔzɔ́ yá musu ge à aà kpáí'ò ge à aà blè, duunae, à náaisaiyákè Diié.

22 Maae lɔ́ tó gbé pɔ kɔmpa, mé à gɔ́ kpáí ge à ɛtò à mè ń Diio ge duuna pɔ wɔ ke lán bee taawaɔ pii. 23 Tó gbé duunakè à gɔ́ taaede ũ maa, aali pɔ pɔ à a kpáí'òpi sɔaa adee ge pɔ pɔ à aà blèò ge pɔ pɔ wa kpáwà ge pɔ pɔ à a kɔmpa 24 ge pɔ pɔ à ɛtò à mè ń Diio a yá musu. Aali flabo pɔdee a beee léu, i ea à a ɔa sɔode nawà, i kpawà gɔɔ pɔ àle mɔ́ ń a tàae flabobɔo. 25 Aali mɔ́ Diié ń sásakao sáasai pɔ kàò a tàae flabobɔ ũ, i kpa sa'onawa, 26 sa'ona i yá pɔ a kè a tò à gɔ́ taaede ũpi kēwà, Dii i sùuukeaàno.*

6

Sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú

1 Dii yá'ò Mɔ́izie à mè, 2 aà yáe bee díle Aalonae ń a néo. Sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú yádileaon ke: Sa pɔ wà a pɔ káteu à tekú lí gɔ́ sa'okli kɔnau gwá e gu ge dɔò, a té su àò gaa vlo. 3 Sa'ona i a bàabaa sòolo gese ye, i a ulatao da, i sa pɔ wà a pɔ káteu à tekú sa'okliwa tífupɔ bɔle, i kále sa'oklipi sae. 4 I a pokasapi bɔ, i a pàleɔ da, i tífupɔ se bɔò bòò kpɛ, i kóle gu pɔ wa díle a kólekli ũ a zéiu. 5 Sa'okli té lío ku, asuli gao. Lá gu lé dɔ sa'ona lío yáakau, i sa pɔ wɔ a pɔ káteu à tékú kaa, i sáaukpa sa'obɔ nɔ́si kpasawà. 6 Sa'okli tépi lío ku gɔɔpii, asuli gao.

Pɔ́wen gba

7 Pɔ́wen gba yádileaon ke: Aalona née mé ali mɔ́d Diié sa'okli ae, 8 i dá ɔkú do ń a nɔ́sio ń a tulaletio pii, i a yáɔa Diigu gbapi kpa sa'okliwa, pɔ pɔ a gɔ́ i ke Diié na ũ. 9 Aalona ń a néo lí pɔ pɔ gɔ́ ble a ese káu sai gu pɔ a kua adoau kpaaúkpe ua we. 10 Wasuli ese pɔ a pɔ́wentipi se à ke pɛe ũ kauo. Aɔ de Dii pɔ ũ a zéi lán duun awakpabɔ ge tàae flabobɔ pɔ́wae. Dii kpámáe. Pɔ pɔ wɔ dá wà káteu à tékú, a kɔni lío de ń baa ũ. 11 Aalona bui gɔ́eɔ mé aali ble. Pɔ pɔ wɔ ka Diié téu à tékú kɔnipi lɔ́ de ń baa ũ gɔɔpii. Pɔ pɔ káwà yá'í azlaee.

12 Dii yá'ò Mɔ́izie, ɔ́ Mɔ́izi mè: 13 Tó wà Aalona ge aà bui díle sa'onkia ũ, aali mɔ́ Diié ń pɛétio kiloo plapla lá gu lé dɔ pɔ́wenti gba ũ, ili a kɔni kpá kɔɔ, a kɔni

* 5:26 Nao 5.5-8

oosi. ¹⁴ Aali yāale ní nísio m̀p̀p̀eɛɛ guu, i asa, i é'ε, i ka Diiε téu, p̀ó p̀ó a g̀l i k̀eε na ũ. ¹⁵ Aa bui p̀ó wa dile aa g̀εε ũ líó ke máa, ió de Dii baa p̀ó walió b̀òè lá gu lé d̀ó, ẁl kátεu à t̀ékũ míómíó ũ. ¹⁶ Wáli p̀ówen gba p̀ó sa'ona dà kátεu à t̀ékũ míómíó, wasuli bleo.

Duun awakpab̀

¹⁷ Dii yā'ò M̀oizie à mè, ¹⁸ aa yāε bee dile Aalonaε ní a néó. Duun awakpab̀ yādileáon ke: Wáli a k̀ólokpá Dii aε gu p̀ó ẁl sa p̀ó ẁl a p̀ó kátεu à t̀ékũ p̀ó k̀ólokpau, ió de Dii p̀ó ũ a zéí. ¹⁹ Sa'ona p̀ó lé sapi o mé ali só gu p̀ó a kua adoau kpaaukpe u wa. ²⁰ P̀ó p̀ó kà sa'onɔɔpiwa yā'í azlaεε. Tó a au fà p̀okasawa, wáli pípi gu p̀ó wa dile a zéíu. ²¹ Wáli oo p̀ó wa ǹɔ̀pi f̀iuk̀εu wíwi. Tó m̀ogot̃ε ooe s̃, wáli sao kásaa k̀eε, ẁl idawá. ²² Sa'ona bui g̀εε mé aali ǹɔ̀pi só. Ió de Dii p̀ó ũ a zéí. ²³ Duun awakpab̀ p̀ó wa g̀ε ní a auo kpaaukpeu wa duunak̀éomá Dii k̀úkiu, wasuli soo, wáli kátεu à t̀ékũ píi.

7

Tāae flabob̀

¹ Tāae flabob̀ yādileáon ke: Aó de Dii p̀ó ũ a zéí. ² Wáli a k̀ólokpá gu p̀ó ẁl sa p̀ó ẁl a p̀ó kátεu à t̀ékũ p̀ó k̀ólokpau, wí a au lé sa'okliwa wá liai. ³ Wáli m̀ó ní a nísio píi, a vlá nísi ní a sálanao ⁴ ní a g̀oleɔ ní g̀ole nísio ní p̀oa nísi p̀ó ẁl g̀ole ní g̀olepió g̀óó. ⁵ Sa'ona i kpaas sa'okliwa sa p̀ó ẁl a p̀ó nísika Diiε téu à t̀ékũ ũ. Tāae flabob̀ε. ⁶ Sa'ona bui g̀εε mé aali só gu p̀ó a kua adoau. Dii p̀óε.

⁷ Tāae flabob̀ yādileapi dou ní duun awakpab̀ yāóε, sa'ona p̀ó duunak̀éomá p̀óε. ⁸ Tó sa'ona sa p̀ó ẁl a p̀ó kátεu à t̀ékũ ò gb̃εε, sa'ob̀pi báa líó de sa'onapi p̀ó ũ. ⁹ P̀ówen gba p̀ó wa káa k̀èd ge wá blek̀èd ouu ge m̀p̀p̀eɛɛwa líó de sa'ona p̀ó sa'òd p̀ó ũ. ¹⁰ P̀ówen gba páleɔ líó de Aalona bui p̀ó ũ, aai se sáasaa, tó wa yāale ní nísio ge wa kpá nísisain nò.

Dii sáaukpa sa'ob̀

¹¹ Dii sáaukpa p̀ó walió m̀oè yādileáon ke: ¹² Tó gb̃ε lé m̀ó Dii sáaukpaí ní p̀tuuo, aali m̀ó ní káa sesai p̀ó wa tóto ní nísio l̀ó ní kàagbaala p̀ó wá nísi èwàó ní káa p̀ó wa k̀è ní p̀eeti yáalea ní nísioo. ¹³ Aali m̀ó l̀ó ní p̀ówenti p̀ó wá εse káa à k̀è p̀εε ũo, ¹⁴ i p̀ópió b̀ó Diiε m̀endodo, i g̀ó sa'ona p̀ó sáaukpa sa'ob̀ au l̀é sa'okliwaε. ¹⁵ Wáli sáaukpa sa'onɔɔ so sapi ogɔɔ, wasuli a k̀ni tó gu d̀wàó.

¹⁶ Tó légbádáa ge gba yáí à sapi òi, aali a ǹó so sapi ogɔɔ. Tó gu d̀ó a k̀niwa, wa f̃ lí só. ¹⁷ Tó sa'onɔɔ g̀ó e a g̀ó áaóde z̃í, wáli kátεu à t̀ékũ. ¹⁸ Tó wá sáaukpa sa'onɔɔ sò a g̀ó áaóde z̃í, Dii a sio. Aó de sa'oa ũ l̀o. B̀ó b̀ó s̃ a k̀è, a yá a wí gb̃é p̀ó sò musuε.

¹⁹ Wasuli sa'onɔɔ p̀ó kà p̀ó gb̃áleawa soo. Wáli kátεu à t̀ékũ. Sa'onɔɔ s̃, gb̃é p̀ó aa gb̃áleao mé aali só. ²⁰ Tó gb̃é gb̃ále sáaukpa sa'onɔɔ sò, wáli ade b̀ó a gb̃é guu. Ǹɔ̀piá Dii p̀óε. ²¹ Tó gb̃é kà p̀ó gb̃áleawa, gb̃enazín gb̃ále ge ǹó ge p̀p̀ále p̀ó de t̃é ũn nò, s̃ à sáaukpa sa'onɔɔ sò, wáli ade b̀ó a gb̃é guu.

Nísi ní auo dilea t̃é ũ

²² Dii ò M̀oizie à mè, ²³ aa yāε bee o Isailiɔne. Asuli zu ge s̃a ge ble nísi sóo. ²⁴ Ali p̀oge ge p̀ó p̀ó wáí taitai nísi m̀aokε, ama ásuli sóo. ²⁵ Tó gb̃é p̀tuuo p̀ó wá sa'òd Diiwa, wá a k̀ni kátεu à t̀ékũ nísi sò, wáli ade b̀ó a gb̃é guu. ²⁶ Gu p̀ó áó

nàaa, a vlá nísí ní a sálanáo ní a pɔa nísíoo ní a gòlɔ ní gòlɛpi nísíoo ní a ɔplaa gbáoo. ²⁶ ɔ à kàa boolo sè m̀endo kàa gbí pɔ́ ɔ ku Dii æ guu ní kàa nísideo m̀endo ní kàawanao m̀endo, a kà nísipio ní ɔplaa gbápiola. ²⁷ A apii ná Aalona ní a néɔne ní ɔzl, ɔ aa mò Diie sa pɔ́ wí a pɔ́ m̀ɔ̀ è ɔ. ²⁸ ɔ Mɔizi pɔ́pɔ́ sɔ́ ní ɔzl, a kpása sa'oklɛpiwa sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú musu an daazíu sa'oa ɔ. Pɔ́ pɔ́ wí ka Diie téu à tékú, a tékúá gí ɔ naèn we. ²⁹ Mɔizi sásakaopi kula sè ɔ, a mò Diie sa pɔ́ wí a pɔ́ m̀ɔ̀ è ɔ, lá Dii dílɛ̀ewa. Kulapi mé Mɔizi baa ɔ.

³⁰ ɔ Mɔizi nísí pɔ́ wí pɔ́ dílɛ̀ò à gɔ́ Dii pɔ́ ɔ dà ní au pɔ́ kále sa'oktio, a fáfa Aalona ní a néɔwa ní ní pɔkasaɔ. M̀aa a tò Aalona ní a néɔ ní ní pɔkasaɔ g̀ò Dii pɔ́ ɔ.

³¹ ɔ Mɔizi ò Aalonaɛ ní a néɔ: A ǹɔ̀ɔe bee f̀ùuke kpaaukpe kpeɛle, í só we ní á daazíu kàa gba pɔ́ kú gbí guu, lá Dii dílewa à mè áme á só. ³² I ǹò ní kàa pɔ́ g̀ò káteu à tékú. ³³ Asu gɔ́ kpaaukpe kpeɛle o gɔ́ɔ sɔpla e á daazíu gɔ́ɔ lé ge kaò, asa waò á daazíu zɔpi ke e gɔ́ɔ sɔplae. ³⁴ Dii mé yá pɔ́ kè gbápi díle ké á á duuna kéwá yáí. ³⁵ Aɔ ku kpaaukpe kpeɛle fáane ní gwáasnao e gɔ́ɔ sɔpla, ɔ zɔ pɔ́ Diipi dáé ke, ké ásu gagao yáí, asa m̀aa a dílemeɛ. ³⁶ ɔ Aalona ní a néɔ yá pɔ́ Dii dá Mɔizie a ònè kè pii.

9

Sa'onaa naa zíwa

¹ A gɔ́ɔ swaaòde zɔ́ Mɔizi Aalona ní a néɔ sísí ní Isailio gbɛ̀zɔɔ. ² ɔ a ò Aalonaɛ: Zugaaena sáasai sè n duun awakpabɔ́ ɔ ní sásakao sáasaio sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú obɔ́ ɔ, ní sa'òò Diiwa. ³ Ní o Isailiɔne aa blesana se duun awakpabɔ́ ɔ ní zugaee wèdona sáasaio ní sá wèdona sáasaio sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú obɔ́ ɔ, ⁴ ní zuo ní sásakao sáaukpa sa'obɔ́ ɔ, aa sa'òò Diiwa ní p̀wɛn gba pɔ́ yáalea ní nísioo, asa Dii a bɔ́ m̀ómá gbáe.

⁵ Wà pɔ́ pɔ́ Mɔizi òpɔ́ sè mòò kpaaukpe kpeɛle, ɔ gbépii mò sɔ́ Dii æ. ⁶ ɔ Mɔizi mè: Yá pɔ́ Dii díle ké á aà gawi en ke. ⁷ ɔ a ò Aalonaɛ: Sɔ́ sa'oklii, ní sa'ò ní duun awakpabɔ́, ní sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú o, ò n duuna ní n néɔ p̀so kéwá, ní sa'ò ní bíla p̀ɔ́, ò ní duuna kéwá lá Dii òwa.*

⁸ ɔ Aalona s̀ò sa'oklii, à zugaaena kòlokpa a duun awakpabɔ́ ɔ. ⁹ Aà néɔ mò è ní a auo, à ɔtona z̀wá, a m̀ama sa'okli kòbaɔwa, ɔ à au k̀ni èle sa'oklɛpi gbázíwa. ¹⁰ A zupi nísí ní a gòlɔ ní a pɔa nísio kpása sa'oklɛpiwa, lá Dii díle Mɔiziewa. ¹¹ A a ǹò ní a báao kpása b̀o kpe à tékú.

¹² A sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú ò, ɔ aà néɔ a au kpáwá, a lè sa'oklɛpiwa à liai. ¹³ Aa sápi guo kpáwá dodo ní a mio, ɔ a kpása sa'okliwa. ¹⁴ A a guupɔ́ pípi ní a koe, a kpása sa'okliwa a k̀ni pɔ́ kálea musu.

¹⁵ ɔ Aalona mò ní bíla sa'obɔ́. A ní duun awakpable sè à a kòlokpa, ɔ a k̀ò lá a k̀è ní duun awakpabɔ́ s̀éiaowa. ¹⁶ A mò ní ní sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú obɔ́, ɔ à sa'òò lá Dii dílewa. ¹⁷ A mò ní p̀wɛn gbao, a dà ɔkú do, ɔ a kpása sa'okliwa, sa k̀ɔɔ oa pɔ́ bàasi.

¹⁸ A bíla sáaukpazu ní sásakao kòlokpa. Aà néɔ a au kpáwá, ɔ a lè sa'okliwa à liai. ¹⁹ Zu ní sápio nísí, an vlá nísí ní a sálanáo ní a gòlɔ ní a pɔa nísio ²⁰ ɔ aa kále ǹɔ̀pɔ́ kulaowa, ɔ Aalona kpása ní a nísipio sa'okliwa. ²¹ A a kulapio ní ɔplaa gbáoo mò Diie sa pɔ́ wí a pɔ́ m̀ɔ̀ è ɔ lá Dii díle Mɔiziewa. ²² ɔ Aalona ɔ̀d̀ríla

* 9:7 Èbe 7.27

musu, à samaa'òné.† Ké à sa'ò ní duun awakpaboo màa ní sa pò wí a pò káteu à tékú oboo ní saaukpapoo, 5 à pílà sa'oklípíwa.

23 Ǿ Mɔizi ní Aalonao gè kpaaũkpɛu. Ké aa b̀, aa samaa'ò bílae, 5 Dii gawi b̀ gupuaú gbépii wáa. 24 Té b̀ Dii kíí à kù sa pò wále a pò káteu à tékú ní nísipíwa sa'okli. Ké gbépii è màa, aa gulakè, 5 aa mipèle.

10

Nadabu ní Abiuo gaa

1 Aalona néo Nadabu ní Abiuo ní tésiboo sè, aa tekàú aa tulaletikàa, 5 aa mò Dii aè ní té z̀lo pò i dilenéoo. 2 Ǿ té b̀ Dii kíí à ní dede, aa gága Dii aè we. 3 Ǿ Mɔizi ò Aalonae: Yá pò Dii òn we à mè, á tó gbé pò s̀azíò d̀s kè a kua adoa,* i t̀bo gbépii wáa. Ǿ Aalona nílè.

4 Mɔizi Aalona desè Uzeli néo Misaeli ní Elezafão sísi, 5 a òné: A s̀ kái. A á gbé gè séle zwáakpɛ kpɛele, í b̀ò b̀ò kpɛ. 5 Ǿ aa mò gɛpiò sèle ní ú ulataoo, aa b̀r̀nò b̀ò kpɛ lá Mɔizi òwa.

6 Ǿ Mɔizi ò Aalonae ní àa néo Elezaa ní Itamaao: Asu tò íana á miká páo. Asu á á ulaú ga kékè. Tó á kè màa, á gagaè, Dii pò i pa gbépii. A gbé Isailio mé aa gbé pò Dii tò tekumápio ̀̀̀. 7 Asu go kpaaũkpɛ kpɛeleao, kè ásu gagao yáí, asa Dii nísí pò tò a g̀ aa pò ú kú á mɛwae. Ǿ aa kè lá Mɔizi òwa.

8 Ǿ Dii ò Aalonae: 9 Mpi ní n néo, tó ále gè kpaaũkpɛu, ásuli vèe ge í gbãa mio, kè ásu gagao yáí. Yádileapi aú ku g̀̀pii e á buiwaè. 10 Ali pò pò de ma pò ú d̀k̀e ní pò pò de ma pò úoo. Ali pò gbãlea d̀k̀e ní pò gbãlesaio. 11 Ali yádilea pò má dà Mɔizie a ò dada Isailionè pii.

12 Mɔizi ò Aalonae ní àa né pò g̀̀ Elezaa ní Itamaao à mè: Ali p̀wen gba pò wí ka Diie téu kíni ble sa'okli sae. Asuli eae káú à ke p̀e úo, asa blepi adoae. 13 Ali ble gu pò wa díle a zéiu, asa á baan we sa pò wí a pò nísika Diie téu à tékú guu. Màa Dii dílemæ. 14 Mpi ní n neg̀eó ní n neǹeó ali a kùla pò wí mò Diie ní a gbá pò wí b̀o adoao so gu pò wa díle a zéiu, asa á baan we Isailio saaukpa sa'oa guu. 15 Aali mó ní a gbápio ní a kùlao ní a nísí pò wí ka Diie téuo, í mò Diie. Mpi ní n néo á baan we g̀̀pii lá Dii dílewa.

16 Mɔizi duun awakpable yágbèamá. A mò lè à tékú k̀, 5 Mɔizi pò pà Elezaa ní Itamaaozi à mè: 17 B́yáí i duun awakpaboo ǹ̀pi so zwáakpɛ uao ní?† Dii blè. A kpáwæ kè à gbépii duuna kèomáe, í sír̀nò. 18 Lá wi gé ní a auo Dii kúktio, à kù à a ǹò so uae, lá má òwa. 19 Ǿ Aalona ò Mɔizie: Gwa, aa mò Diie gbã ní ní duun awakpaboo ní ní sa pò wí a pò káteu à tékú, 5 yá ma le gbã. Tó má sò yáa, a ke Diie nae? 20 Kè Mɔizi yápi mà, 5 a sí.

11

Pò pò Dii díle t̀e t̀o (Iko 14.3-21)

1 Dii ò Mɔizie ní Aalonao à mè, 2 aa yáe bee o Isailionè: Sèa ǹ̀ pò áli sóon ke: 3 Ali ǹ̀ pò a swè paaá pla mé í p̀bo a kòlou à ea só só. 4 Ǹ̀boe ku, aa í p̀bo ní kòlou aa ea só, kási an swè paaá plao, ásuli sóo. Yiongo í p̀bo a kòlou à ea só,

a swe ví s̄o. A té. ⁵ En'ui'uina ì p̄oɔ a k̄olou à ea só, a swe vío. A té. ⁶ Kif̄enena ì p̄oɔ a k̄olou à ea só, a swe vío. A té. ⁷ S̄awa swe ví p̄aaa pla, k̄ási ìli p̄oɔ a k̄olou à èa s̄o. A té. ⁸ A n̄òp̄io té, ásuli s̄oo, ásu òk̄a a ḡewa seo.

⁹ Ìl̄ep̄o p̄ó kú ìsiau ge swai, a p̄ó p̄ó áli s̄oɔn ke: Tó a ka ní t̄eoo ví, áli só. ¹⁰ Ìl̄ep̄o p̄ó ka ní t̄eoo vío, p̄ó p̄ó kú ȳȳȳeoo ge p̄ó p̄ó kú dodoɔn n̄o, aao deé p̄ó giaɔ ù. ¹¹ Lá p̄ó giaɔne, ásuli s̄oo. Ali saka a geu. ¹² Ìl̄ep̄o p̄ó ka ní t̄eoo vío lí deé p̄ó giaɔ ù.

¹³ B̄a p̄ó áli sakauɔn ke: Asuli s̄oo, p̄ó gianaɔne. Ȳamusu, kúu, b̄aso, ¹⁴ baɛ, zab̄a, bleaa, ¹⁵ gbagbaa, ¹⁶ kooh̄uh̄una, taataa, yaabee, ¹⁷ kooɔ, kp̄oɔ'ìlena, b̄ayakpa, ¹⁸ fana, ḡáu, t̄ep̄ili, ¹⁹ w̄aaliana, yaapunaɔ, welemb̄a ní sasio.

²⁰ K̄ò ḡàslade lí deé p̄ó gianaɔ ù, ²¹ āma āli a gbalade p̄ó ì v̄iv̄i só. ²² A p̄ó p̄ó áli s̄oɔn ke: Kwaɔ, v̄ik̄enaa, plekasonaɔ ní kwa keleɔ. ²³ K̄ò ḡàslade p̄aleɔ lí deé p̄ó gianaɔ ù. ²⁴ P̄ópio to à gb̄alee. Gb̄é p̄ó òk̄a a ḡewa aɔ gb̄alee e oosi. ²⁵ Gb̄é p̄ó a ge s̄è lí a p̄ó pí, k̄ási a gi aɔ gb̄alee e oosi.

²⁶ A n̄ò p̄ó a swe p̄aaa, ge ìli p̄oɔ a k̄olou à èa s̄oɔ t̄e pii. Gb̄é p̄ó òk̄awa gb̄al̄en we. ²⁷ A p̄ó omideɔ té. Gb̄é p̄ó òk̄a a ḡewa aliɔ gb̄alee e oosi. ²⁸ Gb̄é p̄ó a ge s̄è lí a p̄ó pípi, k̄ási a gi aɔ gb̄alee e oosi. P̄ópio lí deé t̄e ù.

²⁹ P̄okelena p̄ó ì t̄aa'o t̄olewaa beeo lí deé t̄e ù: Èna, z̄s, ³⁰ kaso, z̄galat̄e, newoona, ìb̄o ní k̄ikpaoo. ³¹ P̄okelenap̄io lí deé p̄ó gb̄alea ù. Tó p̄ópio ḡa, mé gb̄é òk̄awa, aɔ gb̄alee e oosi. ³² Tó p̄ópio ḡa, mé à l̄èl̄e dà p̄a, p̄ópi aɔ gb̄alee, lí p̄ó ge zw̄aa ge b̄aa ge sakili ge z̄ik̄eɔn n̄o. W̄ali da íu, k̄ási aɔ gb̄alee e oosi. Bee gb̄ea ì ḡo gb̄alesai. ³³ Tó p̄ó kelenap̄io do ge l̄èl̄e dà ḡl̄ ooou, p̄ó p̄ó kú a guuɔ gb̄al̄e, w̄ali oopi wí. ³⁴ Tó oopi ì k̄òl̄e k̄a p̄blea ge imiau, à gb̄al̄en we. ³⁵ P̄ó p̄ó p̄ogeɔpi do l̄èl̄e dàa gb̄al̄e. Tó blekeɔ ge k̄inae, áli ḡboo, asa à gb̄al̄e, mé aɔ gb̄alee. ³⁶ Tó nib̄ona ge l̄òe s̄s, a gb̄aleo, sema gb̄é p̄ó òk̄a p̄ogeɔpiwa. ³⁷ Tó a ge l̄èl̄e dà p̄oɔua, a gb̄aleo. ³⁸ Tó p̄owena p̄ó wa k̄a ìlee s̄s, aɔ gb̄alee.

³⁹ Tó n̄ò p̄ó wí s̄o do ḡa, gb̄é p̄ó òk̄awa aɔ gb̄alee e oosi. ⁴⁰ Gb̄é p̄ó p̄ogeɔpi s̄o ge à p̄ogeɔpi s̄è lí a p̄ó pí, k̄ási aɔ gb̄alee e oosi.

⁴¹ P̄ótaa'onkuawa á p̄ó gianae, ásuli s̄oo, ⁴² p̄ó p̄ó ì t̄aa'o a gb̄ee ge gb̄a s̄iíwa ge p̄ó p̄ó gb̄a ví dasin n̄o. Asuli s̄oo, p̄ó gianaɔne. ⁴³ Asu to à ḡo p̄ó gianaɔ ù p̄ópio yá musuo. Asu to à gb̄ale ní yáio. Asu to aa á gb̄aleo, ⁴⁴ asa Dii á Luan ma ù. Aɔ ázla k̄ua ma gb̄é ù, á kua ìb̄o adoa, asa ma kua adoa. Asu to áli gb̄ale p̄ótaa'onkuawap̄io yá musuo. ⁴⁵ Ma Dii ma á bóle Egipi, ké mà de á Lua ù. A kua líb̄o adoa, asa ma kua adoa.*

⁴⁶ Yá p̄ó má ìlee n̄òɔ ní b̄aɔ ní ìl̄ep̄o b̄éɔ ní p̄ótaa'onkuawaɔ musun we. ⁴⁷ Aliɔ p̄ó gb̄aleaɔ d̄òk̄e ní p̄ó gb̄alesaiɔ. Aliɔ p̄ó p̄ó wí s̄o d̄òk̄e ní p̄ó p̄ó wíli s̄oo.

12

N̄e'ì gbab̄a

¹ Dii ò Moizie à mè, ² aà yáe bee o Isailiɔne: Tó n̄e ne'ì ḡs̄e ù, aɔ gb̄alea e ḡoo soplae, lá ìb̄o ku a òk̄uḡowawa. ³ A ḡoo swaaɔde z̄í wíli t̄z̄s̄ népie, * ⁴ n̄oepi ì ea z̄òle ìb̄o e ḡoo baakwi ní āaɔo a au gb̄ab̄a yáí. Asuli òk̄a Dii p̄owao, mé asuli gé zw̄aakpe uao e a gb̄ab̄ow̄oɔpi ge paò. ⁵ Tó n̄e a ì s̄s, aɔ gb̄alea e ās̄o plaɛ, lá ìb̄o ku a òk̄uḡowawa, ì ea z̄òle ìb̄o e ḡoo b̄aaɔ ní sooloo e a au gb̄as̄l̄ wolo.

⁶ Tó aà neḡe ge n̄e ia gb̄ab̄ow̄oɔ p̄a, aali gé sa'ona lei kp̄aaukpe kp̄eele ní s̄a w̄edonao sa p̄ó wí a p̄ó k̄ateu à t̄éku oɔ ù ní felenaɔ ge felenguulu né b̄oɔ duun

awakpabɔ ũ. ⁷ Sa'onapi lí sa'ooè Diiwa, i aà duuna kēwà, nɔɛpi aubɔawà gbási i wolowà. Yá pɔ wa díle ne'ina musun we. ⁸ Tó àà gbāa i ka aà sã luo, aali mɔ́ rí felenao mèn pla ge felenguulu né bɔbɔ mèn pla,† ado iɔ de sa pɔ wí a pɔ kátɛu à tékú obɔ ũ, ado sɔ́ duun awakpabɔ. Sa'ona lí aà duuna kēwà, nɔɛpi i gɔ́ gbālesai.

13

Mɛbaagya

¹ Dii yá'ò Mɔizie rí Aalonoa à mè: ² Tó gbé gue lé ká ge àle bɔke ge àle puakú, mé a de gyá pɔ́ í lírzi ũ, wáli geaàɔ sa'ona Aalona ge aà néɔ do kí. ³ Sa'onapi i wéte gyá pɔ́ kú ade mɛwai. Tó gupi ká puakú, mé a ɛ zuuua, gyá pɔ́ í lírzin we, sa'ona lí ade díle gbālea. ⁴ Tó mɛbaa puakú, mé a ɛ zuuuao, mé a ká i puakú, sa'onapi lí zékaka adele e gɔɔ sɔpla, ⁵ a gɔɔ sɔpladepi zí i wéte. Tó a è gyápi ku a gbɛu, í zɔkú, sa'ona lí ɛa zékaka adele e gɔɔ sɔpla b, ⁶ a gɔɔ sɔpladepi zí i ɛa wéte b. Tó gyápi lào, i káfílo, aali ade díle gbālesai. Gyá bɛɛ no. Ade lí a pɔkasɔ́ pí, i gɔ́ gbālesai. ⁷ Tó gyápi sù káfí ade azla ɔba sa'onae gbeae, aali ɛa gé azla ɔbiè b, ⁸ sa'ona i wéte. Tó gyápi káfíe, aali aà díle gbālea. Gyá pɔ́ í lírzie.

⁹ Tó gbé gyá pɔ́ í lírzi vɪ, wáli geaàɔ sa'ona kí, ¹⁰ i wéte. Tó gu kaapi puakú, mé a ká pù, mé à pia tén sui, ¹¹ gyá pɔ́ í lírzi mé zína díle we kò, sa'ona lí ade díle gbālea. Asuli zékaka adeleɔ, asa á ade dɔ́ gbālea kò.

¹² Tó gyá lí gbé mɛa, mé sa'ona è à lí aà mɛa píi sea za aà minanguo e à gè pè aà kèsekpeawa, ¹³ aali wéte. Tó gyápi lí ade mɛa píie, aali ade díle gbālesai. Lá aà mɛ dákɔ́ píi, a gbási vɪo. ¹⁴ Zí pɔ́ wà sù è a pia tén sui, a gbālean we. ¹⁵ Tó sa'ona bɔ́ tɛapi è, aali ade díle gbālea. Bɔ́ tɛapi aɔ gbāleae, gyá pɔ́ í lírzie. ¹⁶ Tó bɔ́ tɛapi sù líle, à puakú, ade lí gé sa'ona kí, ¹⁷ sa'onapi i wéte. Tó bɔ́pi puakú, aali ade díle gbālesai, iɔ gbālesai.

¹⁸ Tó gbé bɔ́ vɪ, mé à làa, ¹⁹ 5 a gbea à kè púuu ge àle teke gènegène, ade lí gé à azla ɔb sa'onae, ²⁰ i wéte. Tó a è a ɛ zuuua, mé a ká puakú, sa'ona lí ade díle gbālea. Gyá pɔ́ í lírzi mé bɔ́wà bɔ́ gbɛu we. ²¹ Tó sa'ona wetèi a è a dáamavɪ, ká pua ku weo, mé a ɛ zuuuao, sa'onapi lí zékaka adele e gɔɔ sɔpla. ²² Tó a è àle káfíe sɔ́, aali ade díle gbālea. Gyá pɔ́ í lírzie. ²³ Tó gu tekeapi ku a gbɛu, i káfílo, bɔ́pi gbɛe, sa'ona lí ade díle gbālesai.

²⁴ Tó gbé tékú, 5 a bɔ́ puakú guei ge à kè gènegène, ²⁵ sa'ona lí wéte. Tó a è a ká puakú, ge a ɛ zuuua, gyá pɔ́ í lírzi mé dàale tɛbɔpiu we, sa'ona lí ade díle gbālea, asa gyá pɔ́ í lírzie. ²⁶ Tó sa'ona wetèi a è a dáamavɪ, mé a ká pua vɪo, mé a ɛ zuuuao, sa'onapi lí zékaka adele e gɔɔ sɔpla, ²⁷ a gɔɔ sɔpladepi zí i wéte. Tó à káfí, sa'ona lí ade díle gbālea, asa gyá pɔ́ í lírzie. ²⁸ Tó bɔ́ puapi ku a gbɛu, mé i káfílo, a dáamavɪ, tɛbɔe, sa'ona lí ade díle gbālesai, asa tɛbɔ gbɛe.

²⁹ Tó gɔ́e ge nɔɛ bɔ́ vɪ a mikáu ge a letáwa, ³⁰ sa'ona lí wéte. Tó a è bɔ́pi zuuua, mé a ká kè tén'ua'ũannɔ, sa'onapi lí ade díle gbālea. Uae, mi ge letá gyá pɔ́ í lírzie. ³¹ Tó sa'ona wetèi mé a è úapi zuuuao, mé ká sia ku weo, sa'onapi lí zékaka adele e gɔɔ sɔpla, ³² i ɛa wéte bɔ́pizi a gɔɔ sɔpladepizí. Tó a è úapi i káfílo, mé ká tɛa úa'ũana ku weo, mé a zuuuao, ³³ wáli miboè, ama wasuli gu

† 12:8 Luk 2.24

pó úapi kuu boo, sa'ona lí zékaka adele e gɔɔ soplá, ³⁴ a gɔɔ sopladepi zí í wéte úapizi. Tó a è úapi í káfílo, mé a zuuuao, sa'onapi lí ade dile gbálesai. Ade lí a pɔkasaɔ pí, ío ku gbálesai. ³⁵ Tó úapi sù káfí aà dilea gbálesai gbæae sɔ, ³⁶ sa'ona lí wétei. Tó úapi káfí, sa'ona sulí ká tēa táasika bo, asa ade gbálesae. ³⁷ Tó úapi kèè dou, mé à ká sia bòle, úapi làa, ade gbálesao, sa'ona í aà dile gbálesai.

³⁸ Tó pó puao bòbo gɔɛ ge nɛe mewa bæbae, ³⁹ sa'ona lí wétei. Tó pó puafauluue, debu mé bò aà mewa we, ade gbálesao.

⁴⁰ Tó gɔɛ mikā wòlo, migbaadee, a gbálesao. ⁴¹ Tó aà mi'ae ká mé wòlo, mi'ae gbaadee, a gbálesao. ⁴² Tó bo puabò aà migbaa ge aà mi'ae gbaawa, gyā pó í línzí mé bò we, ⁴³ sa'ona lí wétei. Tó bɔpi kaa de púuu lán gyā pó í línzíwa, ⁴⁴ gɔɛpi gyā pó í línzí vɛ. A gbálèe, sa'ona lí ade dile gbálesao bo pó kú aà miwa yáí.

⁴⁵ Tó gbé gyā pó í línzí vɛ màa, aàliɔ pɔkasa kékēa daa, í a mikā tó da pā, aàli ɔku a léwa, í mɛ: Gbálesa! Gbálesa! ⁴⁶ Gɔɔ pó àle gyāpi ke píi, aɔ gbálesae. Gbé gbálesae, aɔ ku bòo kpe adoe.

Pó fukpa

⁴⁷ Tó pɔkasa pó wa tà ní sákāo ge ní buao fù kpà, ⁴⁸ ge pólé ge báa ge báa pó, ⁴⁹ tó a fukpaapi kè búunnɔ ge tēee, wáli ɔbo sa'onae, ⁵⁰ í wétei, í zékaka pópíle e gɔɔ soplá, ⁵¹ í ea wétei a gɔɔ sopladezɪ. Tó a fukpaapi káfíle, fù pásɛ. Pópi gbálèe, zí pó wí keò piin lò. ⁵² Aàli pó pó fù kpàpi káteu à tékú, asa fù pásɛ.

⁵³ Tó sa'ona wetèi a è pópí fukpaapi í káfílo, ⁵⁴ aàli o wà pó pó fù kpàpi pípi, í ea zékakaè bo e gɔɔ soplá, ⁵⁵ í ea wéte pó pó wa pípipizi bo. Tó a è fukpaapi í lílelo, baa tó í káfílo, pópí gbálèe. Ali káteu à tékú, tó pópí ae ge a kpe mé fukpaan lò.

⁵⁶ Tó sa'ona wetèi a è fukpaapi lào pópí pípia gbæa, aàli gu pó fù kpàpi gole.

⁵⁷ Tó pópí èa lé fù kpa bo àle lia, aàli pópí káteu à tékú. ⁵⁸ Pó pó wa pípi a fukpaalàa sɔ, wáli pípi a gɛn plaade, í gɔ gbálesai. ⁵⁹ Pó pó wa tà ní sákāo ge ní buao yádílean we, pɔkasa ní pólé ge báa pɔɔ píi, ké wà e dile gbálesai ge gbálesao.

14

Gbábɔa mɛbaagyāde

¹ Dii ò Mɔzizie à mè: ² Mɛbaagyāde pó wà mòò sa'onae gbábɔa yádílean ke:*

³ Sa'ona lí bo bòo kpe à gé wétei gbépizi. Tó a è à gbàgbà ní a gyāpio, ⁴ aàli o wà mòè ní bā pó de tē ũo bēeɔ mèn pla ní sede lío ní wɔɔtēnao ní ese úao. ⁵ Sa'ona lí o wà bāpiɔ do do oo pó wà í baalea kàu musu, wí a kòlokpa, ⁶ í bā pó bēe sé ní sede lío ní wɔɔtēnao ní ese úao, í apii málè bā pó wà a kòlokpa ípi musu au guu, ⁷ í fá gbé pó àle aà mɛbaagyā gbábɔèwà gɛn soplá, í gbábɔè, í bā bēepi gbæ sɛu.

⁸ Gbé pó wàle gbábɔè lí a pɔkasaɔ pí, í a káɔ wa píi, í zu'o, í gɔ gbálesai. Bee gbæa í gē bòou, í gɔɔ soplá ke gla, í gbasa gē a kpéu. ⁹ A gɔɔ soplade zí aàli a ká wa píi, aà mikā, aà lekāna, aà wékpammizí, ká pó kú aà mewa píi lé. Aàli a pɔkasaɔ pí, í zu'o, í gɔ gbálesai.

¹⁰ A gɔɔ swaaɔde zí aàli mó ní sása né boɔ sáasaiɔ mèn pla ní sáda sáasai wēdonao mēndo ní pówentio kiloo soolo yáalea ní nísí litilí kɔnɔ. ¹¹ Sa'ona pó lé gbábɔ gbépie lí mó ní gbépio Diie kpaaúkpe kpeele ní aà gbapiɔ. ¹² Sa'ona lí sása se mēndo, í sa pó wí a pó mó Diie oò táae flabobo ũ ní nísí litilí kɔnɔ. ¹³ Aàli

* 14:2 Luk 5.14, 17.14

sāpi kòlokpa gu pɔ́ a kua adoa, wí duun awakpabɔ́ ní sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú obɔ́ kòlokpau. Tàae fiabobɔ́piá sa'ona pɔ́e lán duun awakpabɔ́wa. Dii pɔ́e. ¹⁴ Sa'ona lí tàae fiabobɔ́pi au sé à máma gbé pɔ́ àle gbábɔ̀è ɔ́plaa swálebawa ní aà ɔ́plaa ɔ́nemio ní aà ɔ́plaa gbánemio, ¹⁵ i nísi litili kɔ́nɔ́pi dá à ka a ɔ́ɛɛu, ¹⁶ i a ɔ́plaa ɔ́nezɔ́blena zɔ́ nísi pɔ́ kú a ɔ́ɛɛupiwa, i nísipi fáfá Dii ae gɛ́n sɔ́pla ní a ɔ́tonapio. ¹⁷ Aáli nísi kɔ́ni pɔ́ gɔ́ a ɔ́ɛɛu máma aà ɔ́plaa swálebawa ní aà ɔ́plaa ɔ́nemio ní aà ɔ́plaa gbánemio tàae fiabobɔ́ au pɔ́ á mawà musu. ¹⁸ Sa'ona lí nísi kɔ́ni pɔ́ gɔ́ a ɔ́u máma aà miwa, i aà tàae kɛ́owà Dii ae.

¹⁹ Sa'ona lí sa'o ní duun awakpabɔ́, i gbé pɔ́ àle gbábɔ̀è duuna kɛ́owà. Bee gbɛa i sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú obɔ́ kòlokpa, ²⁰ i sa'òd sa'okliwa ní pɔ́wen gbao, i aà duuna kɛ́owà, i gɔ́ gbálesai.

²¹ Tó taasidee mé i ka à pɔ́pɔ́ kpaò, aáli sása se mɛ̀ndo tàae fiabobɔ́ ũ, wí pɔ́pi mɔ́ Dii ní pɔ́wentio kiloo pla yaále a ní nísio aà duunakɛ́awà yáí. Aáli nísi litili kɔ́ni sé lɔ́ ²² ní felenao mɛ̀n pla ge felenguulu né bɔ́lɔ́ mɛ̀n pla aà gbáa léu, ado iɔ́ de duun awakpabɔ́ ũ, ado sɔ́ sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú obɔ́ ũ. ²³ Aáli mɔ́d sa'onae Dii ae kpaaukpe kpeele a gɔ́ swaaɔ́de zɔ́ a gbábɔ́ae yáí. ²⁴ Sa'ona lí tàae fiabosá sé ní nísipio, i pɔ́pɔ́ mɔ́ Dii, ²⁵ i sāpi kòlokpa tàae fiabobɔ́ ũ, i a au dá máma gbé pɔ́ àle gbábɔ̀è ɔ́plaa swálebawa ní aà ɔ́plaa ɔ́nemio ní aà ɔ́plaa gbánemio, ²⁶ i nísipi dá ka a ɔ́ɛɛu, ²⁷ i fáfá Dii ae gɛ́n sɔ́pla ní a ɔ́plaa ɔ́nezɔ́blena, ²⁸ i nísi pɔ́ kú a ɔ́u máma aà ɔ́plaa swálebawa ní aà ɔ́plaa ɔ́nemio ní aà ɔ́plaa gbánemio gu pɔ́ à tàae fiabobɔ́ au māmawà. ²⁹ Aáli nísi kɔ́ni pɔ́ gɔ́ a ɔ́u máma aà miwa aà tàae kɛ́awà Dii ae yáí. ³⁰ Aáli sa'o ní felenapio doo ³¹ duun awakpabɔ́ ũ, i sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú o ní adoo ní pɔ́wentio, i aà duuna kɛ́owà Dii ae. ³² Yá pɔ́ wa díle gbé pɔ́ mebaagyá vɔ́, mé aà gbáa i ka à pɔ́ pɔ́ wí gbábɔ́dɔ́ kpá píon we.

Kpé fukpaa

³³ Dii yá'ò Mɔ́izie ní Aalonao à mè: ³⁴ Tó a gɛ́ Kanaa bùsu pɔ́ mále kpáwá á pɔ́ ũ guu, mé má tó kpé fù kpá á bùsuu we, ³⁵ kpede lí gé o sa'onae pɔ́ pɔ́ de lán fuwa ku a kpéu. ³⁶ E sa'ona à gɛ́ gɛ́i kpépiu wéteí fupizi, aáli o wá bɔ́le ní pɔ́ pɔ́ kúu, ké pɔ́pɔ́ su gbáleo yáí, ili gbasá gɛ́ à wéte kpépi, ³⁷ ili a fukpaapi gwagwa. Tó a è fupi kpé gɛ́ sò à zùu, à kè búunnɔ́ ge téee, ³⁸ aáli bɔ́ kpépiu, i a gbata e gɔ́ sɔ́pla. ³⁹ A gɔ́ sɔ́plade zɔ́ aáli ea su, i wéteí. Tó fupi lí kpépi gɛ́ae, ⁴⁰ aáli o wá gɛ́pi gbe pɔ́ fù kpá bɔ́le wá ge kóle be'ae. ⁴¹ Aáli tó wá kpé guu gɔ́ wa wá liai, wí ge bùsu pɔ́ wa wápi kóle be'ae. ⁴² Wí gbè páleo séle, wí káka gbepio gbɛu, wí kpépi gɛ́yɔ́ ní bùsu páleo.

⁴³ Gbepio bɔ́le ní kpépi waaa ní a yɔ́ao gbɛa, tó kpépi ea fù kpá à lía, ⁴⁴ sa'ona lí ea gɛ́ wéteí. Tó fupi káfi kpépiue, fù pásie, kpépi gbálèn we. ⁴⁵ Wáli kpépi gbao, wí bɔ́le ní a gbɛ ní a líb ní bùsu pɔ́ wa yɔ́o, wí kóle be'ae. ⁴⁶ Gɔ́ pɔ́ kpépi gbataa, tó gbɛe su gɛ́u, ade aɔ́ gbálee e oosi. ⁴⁷ Tó gbɛe í kpépiu ge à pɔ́blèu, aáli a pɔ́kasá pí.

⁴⁸ Kpépi yɔ́a gbɛa tó sa'ona mɔ́ wetèi, mé a è i fù kpa lɔ́, aáli gbábɔ́ kpépie, asa fukpaapi láae. ⁴⁹ Aáli bá se mɛ̀n pla ní sede lío ní wɔ́tɛ̀nao ní ése úao, ké aà gbábɔ́dɔ́ kpépie, ⁵⁰ i bāpi do dɔ́ gɛ́ oo pɔ́ wá í baále káula, i a kòlokpa, ⁵¹ i sede lí ní ése úao ní wɔ́tɛ̀nao ní bá bɛ́pio sé mále bá pɔ́ à a kòlokpa au guu ní ípio, i fáfá kpépiwa gɛ́n sɔ́pla. ⁵² Aáli gbábɔ́ kpépie ní bāpi auo ní ípio ní bá bɛ́o ní sede

lío ní ése úao ní wōōtēnao, ⁵³ i bā béēpi gbae wénkpe sēsao. Maa a gbābo kpépie, i gō gbālesai.

⁵⁴ Mēbaagyā ge úa yādileaon we ⁵⁵ ní fu pō í kpa pōkasawao ní kpé guupōo ⁵⁶ ní gukaaó ní bōo ní mēbaa puakúao, ⁵⁷ ké wà e pō kua gbālesai ge gbālea gōo dō. A yādileaon we.

15

Kēnu yá

¹ Dii yā'ò Mōizie ní Aalonao à mè: ² A yā'ò Isailione à me, tó gbé gōēkebo lé ibole, ípi Ìo gbāleae. ³ Aà gōēkebo lé ibole ge à kàn lò, ade gbālèn we. Lá aà gbālea aó den ke: ⁴ Wúlebo pō kēnude wúlewà gbālèe. Pō pō à zǎlewà pii gbālèe. ⁵ Gbé pō ókà aà wúlebowa lí a pōkasao pí, i zu'o, kási aó gbālea e oosie. ⁶ Gbé pō zǎle pō pō kēnude zǎlewàwa lí a pōkasao pí, i zu'o, kási aó gbālea e oosie. ⁷ Gbé pō ókà kēnude mēwa lí a pōkasao pí, i zu'o, kási aó gbālea e oosie. ⁸ Tó kēnude lé'íkà gbé pō gbāleaowa, ade lí a pōkasao pí, i zu'o, kási aó gbālea e oosie. ⁹ Tó kēnude dí pō kpe, pō pō à zǎlewà gbālèe. ¹⁰ Gbé pō ókà pō pō kú aà zíeowa, aó gbāleae e oosi. Tó gbé pōpio sè, aàli a pōkasao pí, i zu'o, kási aó gbālea e oosie. ¹¹ Tó kēnude i opio, mé à ókà gbéwa, gbé pō ókàwàpi lí a pōkasao pí, i zu'o, kási aó gbālea e oosie. ¹² Wàli gí oo pō kēnude ókàwà wíwi. Tó pō pō wa kè ní líoe, wàli pípi.

¹³ Tó kēnude kēnu làa, aàli gōo sopla ke glá a gbābo yáí, i a pōkasao pí, i zu'o ní í bàaleao, i gō gbālesai. ¹⁴ A gōo swaaōde zí aàli felena sé mèn pla ge felenguulu né bōbo mèn pla, i geò Dii kíi kpaaukpe kpēele, i kpa sa'onawa. ¹⁵ Sa'onapi lí sa'o ní bāpio doo duun awakpabo ũ, ado sō sa pō wí a pō káteu à tékú obo ũ, i aà duuna kēowà Dii ae aà kēnu pō tó à gbālè yá musu.

¹⁶ Tó gbé azía è, aàli zu'o wásawasa, kási aó gbālea e oosie. ¹⁷ Pōkasa ge báa pō ípi kàwà, aàli pí, kási pōpi aó gbālea e oosie. ¹⁸ Tó gōe wúle ní nōeo mé à azía è, aàli zu'o, kási aó gbālea e oosie.

Okūa yá

¹⁹ Tó nōe okù, au pō Ìo bōwà mé í to aà gbālea e gōo sopla. Gbé pō ókà nōepiwa, aó gbāleae e oosi. ²⁰ Aà gbālegōo pō pō à wúlewà ge pō pō à zǎlewà pii gbālèe. ²¹ Tó gbé ókà aà wúlebowa, aàli a pōkasao pí, i zu'o, kási aó gbālea e oosie. ²² Tó gbé ókà pō pō à zǎlewàwa, ade lí a pōkasao pí, i zu'o, kási aó gbālea e oosie. ²³ Tó gbé ókà aà wúlebowa ge pō pō à zǎlewàn lò, ade aó gbālea e oosie. ²⁴ Tó gōe wúleaano, à gbālèn we, Ìo gbālea maa e gōo sopla. Wúlebo pō gōepi wúlewà pii gbālèe.

²⁵ Tó au lé bo nōewa à gōoplakè, mé aà okūgōon sōo ge a gēgēa de aà okūgōo léa, aó gbālea aubōawàpi gōo, lá Ìo gbālea a okūgōowawae. ²⁶ Wúlebo pō à wúlewà gōo pō au lé bōwà aó gbāleae, lán wúlebo pō à wúlewà a okūgōowawa, mé pō pō à zǎlewà aó gbāleae, lá a de aà okūgōowawa. ²⁷ Gbé pō ókà pōpiowa gbālèn we. Aàli a pōkasao pí, i zu'o, kási aó gbālea e oosie. ²⁸ Tó aubōawa làa, a ke gōo sopla glae, i gō gbālesai. ²⁹ A gōo swaaōde zí aàli felena sé mèn pla ge felenguulu né bōbo mèn pla, i geò sa'onae kpaaukpe kpēele. ³⁰ Sa'ona lí sa'o ní bāpio doo duun awakpabo ũ, ado sō sa pō wí a pō káteu à tékú obo ũ, i aà duuna kēowà Dii ae au pō bōwà a tó à gbālè yá musu.

³¹ Maa á da Isailiõne aa kē gbāsīwa, kē aasu ma kúkií pó kú ní guu gbāle, aa gaga ní gbāleapi yá musuo yáí. ³² Yádilēa kēnude ní gbé pó gbālè azla ea yá musuõnen we ³³ ní nõe pó òkūao ní gõe ge nõe kēnudeo ní gõe pó wùle ní nõe gbāleao.

16

Duunkēama dikpe

¹ Aalona negõe gbēõn pla pó aa gè Diizi aa gagaõ, an gagaa gbēa Dii ò Moizie: ² O ní vīi Aalonaē asuliõ zwāa pó daa ma kúkií baa vī gõpiio.* Asuliõ mómõ duunkēmakli pó kú kpagoloa aeo, kē asu gao yáí, asa mi bõ mómá telu guu duunkēmakli p musuē.

³ Lá Aalona ali ke à gbasa gē ma kúkiin ke: Aali mós ní gáaeo duun awakpabõ ù ní sāsakaoo sa pó wí a pó káteu à tékū obõ ù. ⁴ Aali bàabaa sòolo gese ye, i a sa'onke ulatao dà, i bàabaa asana lèle dõ, i bàabaa tulu di. Ali zu'õe, ili gbasa sa'onke pópõ da. ⁵ Aali blesan mèn pla si Isaili pó kàaaõwa duuna awakpabõ ù ní sāsakaoo mènõ sa pó wí a pó káteu à tékū obõ ù.

⁶ Aalona lí sa'o ní gáaepio, i api ní a bēdeõ duuna kēomá gla,† ⁷ i blè mèn plapiõ se kpakõí ma aē kpaaukpe kpeele, ⁸ i pó pó aõ de ma pó ù ní pó pó a gēzea ní gbéõ duunao dšakõē gbēa ní gbēo. ⁹ Aalona lí mós ní ble pó gbē sè ma pó ùo, i sa'oò duun awakpabõ ù. ¹⁰ Ble pó gbē sè à gēzea ní duunaoē, Aalona lí sé zē ma aē bēē, i gbāe sēu, kē aà gēzea ní gbéõ duunao duunakēama yáí.

¹¹ Tó Aalona mò ní azla duun awakpazupio, aali a kòlokpa, i api ní a bēdeõ duuna kēomá. ¹² Aali teyõ dà sa'okli ma aē tésibõ pai, i tulaleti dà òkū pla pai, i zwāa pó daa baa vīõ, ¹³ i tulaletipi ka tépiu ma aē we, a sùele i kùle duunkēmakli pó kú ikoyá kpagoloawa, kē ásu gao yáí. ¹⁴ Aali bõ gé zupi au dà, i mõ fá duunkēmakli aewa ní ònezõblenao, i fáfá duunkēmakli pi aē gēn soplá.

¹⁵ Aali gbéõ duun awakpable kòlokpa, i zwāa pó daa baa vī ní a auo, i keò lá a kè ní zù auowa. Aali aupi fáfá duunkēmakliwa ní a aeo.‡ ¹⁶ Maa ali gbābõ ma kúkiē Isailiõ gbāsi ní ní tàaeõ ní ní duunao yáí pii, i ke maa lõ kpaaukpe pó kú ní bõo gbāleauē. ¹⁷ Tó à gè ma kúkií api ní a bēdeõ ní Isailiõ pii duuna kēimá e aà ge bõò, gbēe su àõ ku kpaaukpepiuo, ¹⁸ i ea bõ kpeele sa'okli, i gbābõè, i zù au ní blè auo dà, i máma sa'okli pi kóbaõwa à liai, ¹⁹ i aupi fáfáwá ní ònezõblenao gēn soplá, i gbābõè Isailiõ gbāsi yáí, i sa'okli pi kekemēe.

²⁰ Tó Aalona gbābõ ma kúkiē ní kpaaukpeõ ní sa'okliõ a làa, aali mós ní blè bēeo, ²¹ i a õõ na blepi miwa, i Isailiõ dàa vāiõ ní ní tàaeõ ní ní duunao o pii, i di blepiē, i na gõe pó wa dile aà ge gbāe sēu a zli, ²² gēpi i ge gbāe sēu, blepi ò ní dàa vāipiõ sea lákpeu we.

²³ Aalona lí ea gē kpaaukpepiu, ili bàabaa pòkasa pó á dà à gèò ma kúkiipiõ bõle kále we,§ ²⁴ i zu'o gu pó a kua adoau, i azla pòkasaõ da, i bõ gé sa pó wí a pó káteu à tékū o ní azla pòõ ní gbéõ pòõ, i api ní gbéõ duuna kēomá, ²⁵ i duun awakpabõ nísi kpara sa'okliwa.

²⁶ Gbé pó ble pó gēzea ní gbéõ duunao gbāe lí a pòkasaõ pí, i zu'o, ili gbasa su bõou. ²⁷ Zu ní blè duun awakpabõ pó wá gè ní ní auo ma kúkií duunakēama

* 16:2 Ebe 6.19 † 16:6 Ebe 9.7 ‡ 16:15 Ebe 9.12 § 16:23 Eze 44.19

yáio s5, wáli b00 b00 kpe ní ní bááo ní ní n000 ní ní guup00, wi káteu à tékú. * 28 Gbé p5 p5pio káteu lí a p0kasa0 pí, i zu'o, ili gbasa su b00u.

29 Yádileae beea g00pii yáe. M0 soplade g00 kwide z1 àli leye. Asuli z1e keo,† bele ge b0m0 p5 kú á guun l0, 30 asa z1bee z1 5 wali á duuna kéwá pii, wi gbáb0é, í g0m0e gbálesai. 31 G00pi i g5é kámabog00 u, ili leyewà. Yádileapiá g00pii yáe. 32 Sa'oná p5 wa díle sa'onkia ũ wà z1pi dàè aà mae gb0u mé ali baabaa sa'on p0kasa0 da, 33 i gbáb0 ma kúkie ní kpaaũkpeo ní sa'oklio, i sa'onao ní gbépiio duuna ké má. 34 Yádileapiá g00pii yáe. Wè do guu aali Isailio duuna ké má pii g5n do.

‡ wa kè lá Dii ò M0iziewa.

17

P0kolokpakti

1 Dii yá'ò M0izie à mè: 2 O Aalonaé ní a né0 ní Isailio pii ñ mè, yá p5 má dílen ke: 3 Tó Isaili zu ge sá ge ble dè b00u ge wénkpe, 4 i m00 kpaaũkpe kpeele sa'oi0ao, wali ade díle auk0lena ũ. Auk0lenaé, wali ade b0 a gbé0 guu. 5 Isailio su sa'o guei lo, sema aa m0m0e ní ní sa'ob00 kpaaũkpe kpeele, aai kpa sa'onawa, i sáaukpa sa'ooa, 6 i a au lé ma gbagbakliwa kpaaũkpe kpeele, i a nísi kpa, a gí i kem0e na. 7 Aasu sa'o táa0wa aa gbásikérin0 lo. Bee a0 dené yádileá ũ e ní buiwaé. 8 Oné, tó gbé sa p5 wí a p5 káteu à tékú ge sa pále ò, bele ge b0m0 p5 kú á guun n0, 9 mé i m00 kpaaũkpe kpeele sa'oi0ao, wali ade b0 a gbé0 guu.

N00 k0lokpasai

10 Tó gbé n00 k0lokpasai s0, bele ge b0m0 p5 kú á guun n0, má feleaàn0e, mí ade b0 a gbé0 guu mà de, 11 asa p5 wéni ku a au guue, 5 má kpáwá àli á duuna kéowá sa'okliwa. Au mé í duunakémá wéni p5 kú a guu yái. * 12 Ayám0to mále o Isailion0e, á gb0e su n00 k0lokpasai sóo, baa b0m0 p5 kú á guu.

13 Tó Isaili ge b0m0 p5 kú á guu toeká, tó à n00 ge bá p5 wí so dè, aali a k0lokpa à a au k0le, i bú sukawá, 14 ké au mé p5 wéni ũ yái. Má ò Isailion0e aasu n00 k0lokpasai sóo, ké au de p5 wéni ũ yái. Gbé p5 s0, wali ade b0 a gbé0 guu. 15 P5 p5 gá ní azlao ge p5 p5 wáì de, tó bele ge b0m0 d5o, mé a s0, aà a p0kasa0 pí, i zu'o, kási a0 gbálea e oosie. 16 Tó i a p5pio, mé i zu'oo, a yá a wi aà mus0e.

18

Gbasik0ea

1 Dii yá'ò M0izie à mè: 2 O Isailion0e ñ mè, mám0maa Dii á Lua. 3 Asuli yá p5 wí ke Egipi búsu p5 á kúu yáa ge Kanaa búsu p5 mále géuán0 keo. Asuli ní kea keo. 4 Alio yá p5 má díle0 ke, ali0 ma ikoyá0 kúa, í tei. Mám0maa Dii á Lua. 5 Ali0 ma yá p5 p5 má díle0 kúa. Gbé p5 kúa mé a0 ku a sabai.*

6 G50e su s5 a dae f500zi à aà dàakpao. Mám0maa Dii. 7 Nsu ñ n da dàakpa ñ n mae kpeb0o. N dae, nísu ñ n aà dàakpao. 8 Nsu ñ n mae na dàakpa ñ n mae kpeb0o.† 9 Nsu ñ n dae dàakpao, n mae né ge n da n0n n0, wà aà í n be ge ua pálen n0.‡ 10 Nsu ñ n t0una dàakpa ñ n z1la kpeb0o. 11 Nsu ñ n mae na n0n0e p5 a í dàakpao. N dae. 12 Nsu ñ n mae dae dàakpao. N mae dae f5000. 13 Nsu ñ n

* 16:27 Ebe 13.11 † 16:29 Nao 29.7 * 17:11 Ebe 9.22 * 18:5 Nee 9.29, Eze 18.9, Luk 10.28, Lom 10.5, Gal 3.12 † 18:8 Iko 23.1, 27.20 ‡ 18:9 Iko 27.22

da v̄i ge aà dāuna dāakpao. N da dae f̄ēēē. ¹⁴ Nsu n̄ n mae v̄i ge aà dāuna n̄ dāakpa n̄ n mae v̄i ge dāunapi kpeɔɔ. N mae nae. ¹⁵ Nsu n̄ n né na dāakpao. N né nae. Nsu n̄ aà dāakpao. ¹⁶ Nsu n̄ n v̄i ge n̄ dāuna na dāakpa n̄ n v̄i ge dāuna kpeɔɔ. ¹⁷ Nsu n̄ dāakpa n̄ a néo an pla nípiio. Nsu n̄ aà t̄ūna dāakpao. Aà dae f̄ēēē. Daa v̄aie. ¹⁸ Nsu n̄ n n̄ v̄i ge aà dāuna sé n̄ ū, aà ḡō aà ḡōa ū ḡōɔ p̄ a b̄ēēo.

¹⁹ Tó n̄ d̄e ɔk̄ua, n̄su n̄ aà dāakpao. ²⁰ Nsu to p̄e á k̄aa n̄ n gb̄ēdee n̄o n̄ gb̄āsík̄eaàn̄o. ²¹ Nsu sa'o n̄ n néo M̄ol̄okuwa n̄ gbae t̄eu n̄ ma t̄ó òkp̄ao. Mám̄ema Dii. ²² Nsu w̄ule n̄ n ḡōe deeo lá w̄i w̄ule n̄ n̄eowao. Daa v̄aie. ²³ Nsu ku n̄òwa n̄ gb̄al̄eɔo. N̄e su azla kpa n̄òwa à kp̄awa'owao. Yá fuangbaae. §

²⁴ Asu gb̄āsík̄e yá beeɔ musuo, asa m̄aa bui p̄ó mále n̄ yáeɔ gb̄āsík̄e. ²⁵ An b̄usu gb̄al̄è l̄o se, ɔ mále yákp̄alek̄er̄n̄o. An b̄usupi lé a gb̄éɔ yá n̄ d̄aa v̄aipi yáí. ²⁶ Aɔ yá p̄ó má d̄ileɔ k̄ua. Asu d̄aa v̄aipi kee kee, bele ge b̄òm̄o p̄ó kú á guun n̄o. ²⁷ Gb̄é p̄ó kú b̄usupi guu á áaɔ d̄aa v̄ai beeɔ k̄e píie, ɔ b̄usupi gb̄al̄è. ²⁸ Apio s̄o, tó á tó b̄usupi gb̄al̄è, a á yá, lá à bui p̄ó kú á áaɔ yawaɔ lé? ²⁹ Tó gb̄é d̄aa v̄aipi doe k̄e, wa ade b̄o a gb̄éɔ guu. ³⁰ Aliɔ ma yápiɔ k̄ua. Asuli s̄ni zé v̄ai p̄ó wa b̄ò á áae seɔ. Asuli tó à gb̄al̄e a yá musuo. Mám̄ema Dii á Lua.

19

Ikoyae

¹ Dii ò M̄ozie ² aà o Isailiɔne píi aà me: A kua líb̄ adoa, asa ma Dii á Lua ma kua adoa.*

³ A baade lí misiile a da n̄ a deoe.† Ali kámaboḡoɔ p̄ó má d̄ile yāda.‡ Mám̄ema Dii á Lua. ⁴ Asu ea su t̄aaɔwao. Asuli m̄okasa á dii ūo. § Mám̄ema Dii á Lua.

⁵ Tó ále s̄aukpa sa'oa, àli o a zéwa, mí sí. ⁶ Ali sa'on̄oɔ so a oḡoɔ ge a gu s̄ia d̄o, í a p̄ó p̄ó ḡò a ḡoɔ àaɔde z̄í k̄ateu á t̄ék̄u. ⁷ Tó gb̄e su s̄o a ḡoɔ àaɔde z̄í s̄o, p̄opi gb̄al̄en we, má sí bo. ⁸ Gb̄é p̄ó s̄o, a yá ali w̄i ade musue, asa a tó ma p̄ó gb̄al̄e. W̄ali ade b̄o a gb̄éɔ guu.

⁹ Tó a á p̄ó k̄èke á b̄usuu, ásuli k̄eke e á bú léwao, mé ásuli a k̄on̄weo. ¹⁰ Asuli á v̄e keke ḡen plao, mé ásuli a be p̄ó kw̄è z̄ile séleo. Ali tó taasideɔne n̄ b̄òm̄o. Mám̄ema Dii á Lua.*

¹¹ Asuli kp̄ai'oo.† Asuli eeto. Asuli m̄ofilike á gb̄ēdeeeo. ¹² Mám̄ema Dii á Lua. Asuli eeto à me á siman̄o à ma t̄ó òkp̄ao.‡ ¹³ Asuli á gb̄ēdee ble ge à aà p̄ó síw̄ao. Asuliɔ á zik̄ena ase k̄ua e gu d̄o. § ¹⁴ Asuli sw̄adona kao. Asuli p̄ó d̄ile v̄iae z̄eu aà kp̄aao.* Aliɔ ma v̄ia v̄i. Mám̄ema Dii. ¹⁵ Asuli yá ḡō ḡō koleao.† Asuli ze n̄ w̄enadeo a w̄enadeke yáio, ge t̄ode a t̄odeke yáio. Ali yá ḡō ḡō gb̄ēɔne a zéwa. ¹⁶ Asuli be n̄ gb̄eɔe á gb̄éɔ guuo. Asuli á gb̄ēdee ga wele à yā d̄o w̄ao. Mám̄ema Dii.

§ 18:23 B̄a 22.18, Iko 27.21 * 19:2 1P̄ie 1.16 † 19:3 Iko 5.16 ‡ 19:3 B̄a 20.8, Iko 5.12
 § 19:4 B̄a 20.23, 34.17 * 19:10 Iko 24.19-21 † 19:11 B̄a 20.15, Iko 5.19 ‡ 19:12 B̄a 20.7, Iko 5.11, Mat 5.33 § 19:13 Iko 24.14-15 * 19:14 Iko 27.18 † 19:15 Iko 16.19

17 Asuliɔ za á Isaili deeguo. Ali á gbédee gba laai,† ké àà duuna su wí á musuo yáí. 18 Asuli tɔsi á Isaili deewao, ásulio yákuuaànɔ. Aliɔ ye á gbédeezi lá ázla wēniwa. § Mámɛmaa Dii.

19 Aliɔ ma ikoyáɔ kúa. Asuli pɔtuo bui dodoa kpakɔa aa kpáwa'okɔwao. Asuli pɔbui dodoa tɔ bú dou guuo. Asuli pɔkasa pɔ wà a pɔle tà ní bà bui dodoaɔ dao.*

20 Tó gɔɛ wùle ní zò wéndiana pɔ de gbépále nɔkpama úo, mé i aà bo à gɔ wéé ú gɔa, wáli ní swágaga. Wasuli ní dedeo, ké nɔepi i gɔ wéé ú yáao yáí. 21 Gɔepi lí mɔmɛe kpaaúkpe kpéle ní sásakaoo a tàae fiabobɔ ú. 22 Sa'ona lí duuna pɔ a kè kēwà ma ae, mí sùuukeaànɔ.

23 Tó a gē á búsuu, mé a li bedee bà, ali a be dile tē ú gɔa. Lípi be líb deé tē ú e wè àaɔ, ásulio bleo. 24 A wè síiɔde a be líb de ma pɔ ú píi, í ma sáaukpaò. 25 A wè sɔode líi a be ble sa. Beewa lípi ne'iaé aɔ káfi. Mámɛmaa Dii á Lua.

26 Asuli nɔɔ kòlokpasai sóo.† Asuli māsokeo. Asuli pɔdamáoo.‡ 27 Asuli mizɔio. Asuli á lekána ká kpaaio. 28 Asuli á me líli ge yá musuo. § Asuli wèsá lí ge á sɔti zɔo. Mámɛmaa Dii.

29 Asuli á nenɔe òkpaa aà gɔ káaluua úo,* ké búsudeɔ su ze ní káaluakaaoo, dàa vái i kɔ á búsuuoo yáí. 30 Ali kámabogɔɔ pɔ má díleɔ yáda. Aliɔ ma kúki vɔa ví. Mámɛmaa Dii. 31 Asuli yáma gèsisinaɔwao, mé ásulio táadeɔ kfi wele,† an gbási i líázio. Mámɛmaa Dii á Lua.

32 Ali fele ze mikápuadee, ali zɔɔke dɔ gbēzɔɔɔne, ío ma vɔa ví. Mámɛmaa Dii á Lua.

33 Tó bòmɔ kúánɔ á búsuu, ásulio gbáamɔèo. 34 Ali bòmɔ pɔ kú á guu dile lán belewa.‡ Aliɔ yeaázi lá ázla wēniwa, asa bòmɔɔn á ú Egipi búsuu yáa. Mámɛmaa Dii á Lua. 35 Aɔ kú ní yákea a zéwao pɔyɔa guu, § pɔ gbàa ge a gbía ge a zɔɔn lò. 36 A tó á pɔgbiyáɔbɔɔ ní á zaa aɔ kú wásawasa. Mámɛmaa Dii á Lua pɔ á bóle Egipi. 37 Aliɔ ma ikoyáɔ ní ma yádileáɔ kúa píi, ío zíkewà. Mámɛmaa Dii.

20

Ia pɔ wáli da duunkenaɔwa

1 Dii ò Mɔizie 2 aà o Isailiɔne: Tó Isailie ge bòmɔ pɔ kú á guue a né kpá Mɔlɔkuwa, wali ade de. Búsudeɔ lí aà pápa ní gbeo aa de. 3 Máli fele ní gbépioe, mí aà bo a gbéɔ guu, asa á a né kpá Mɔlɔkuwa, á ma kúki gbalè á ma tɔ pɔ a kua adoa òkpáe. 4 Tó gbépi a né kpá taa Mɔlɔkuwa, tó á Isailio a wekpá á vɔa, i aà deo, 5 má fele ní gbépio ní aà be deɔ ní gbé pɔ aa gbási kèaànɔ Mɔlɔku yá musuo píie, mí ní bóle ní gbéɔ guu mà ní dede. 6 Gbé pɔ yáma gèsisinaɔ ge táadeɔwa á gbási kèrínɔ sɔ, má fele ní adeoe, mí aà bo aà gbéɔ guu mà de.

7 A tó á kua aɔ adoa gbási sai, asa Dii á Luan ma ú. 8 Aliɔ ma ikoyáɔ kúa, ío zíkewà. Ma Dii ma á díle adoaé.

9 Tó gbé a de ge a da kà, wà ade de.* Lá á a de ge a da kà, á ázla dèe. 10 Tó gbé wùle ní gbépále nɔo, wáli ní de nípla nípii. 11 Tó gbé wùle ní a mae nɔo á a

† 19:17 Mat 18.15 § 19:18 Mat 5.43, 19.19, 22.39, Lom 13.9, Gal 5.14, Zaa 2.8 * 19:19 Iko 22.9-11
 † 19:26 Daa 9.4, Iko 12.16, 23 † 19:26 Iko 18.10 § 19:28 Iko 14.1 * 19:29 Iko 23.18 † 19:31
 Iko 18.10-11, 1Sam 28.3, Isa 8.19 † 19:34 Bɔa 22.20, Iko 24.17, 27.19 § 19:35 Iko 25.13-15, Yaa
 20.10, Eze 45.10 * 20:9 Bɔa 21.17, Mat 15.4

mae kpebòe, wàli n̄ de nípla nípii. Aa nízia d̄e. ¹²Tó gbé wùle n̄ a né nao, wàli n̄ de nípii. Aa yáwòsai k̄e, aa nízia d̄e. ¹³Tó ḡe wùle n̄ a ḡe deeo lán n̄eewa, an pla nípii aa dàa b̄e k̄e, wàli n̄ dede. Aa nízia d̄ede. ¹⁴Tó gbé n̄sè mé à èa à aà da nàwà l̄, dàa v̄aie.† Wàli n̄ kpasa nípii aa tékū, ké dàa v̄aie su à kú á guuo yáí. ¹⁵Tó ḡe kú p̄tuowa, wàli ade de,‡ wi n̄òpi de l̄. ¹⁶Tó n̄e tò p̄tuo kpáwa'owa, wàli n̄ dede, ké aa nízia d̄ede n̄o. ¹⁷Tó ḡe a d̄ae s̄e, aà de né ge aà da n̄n l̄ò, mé aa k̄ò d̄ò, ásooe.§ Wàli n̄ b̄o n̄ gb̄e guu wà n̄ dede. Lá à a d̄ae dàakpà, à azia d̄e. ¹⁸Tó gbé wùle n̄ n̄e p̄ò k̄uao, à k̄à aà aub̄kiwa. Wàli n̄ b̄o n̄ gb̄e guu, wà n̄ dede nípla nípii. ¹⁹Asuli á da v̄i ge aà dàuna dàakpao ge á das̄e, asa d̄ae f̄e kpeb̄an we. An t̄aae a wi n̄ musue. ²⁰Tó gbé wùle n̄ a mae v̄i ge aà dàuna n̄o, à a mae v̄i ge aà dàuna kpeb̄on we. An t̄aae a wi n̄ musue, aai ga fii. ²¹Tó gbé a v̄i ge a dàuna n̄o s̄e, wiȳaie. A a v̄i ge a dàuna kpeb̄e. Aa ḡo fii.

²²Alio ma ikoȳo n̄ ma yádileao k̄ua, l̄o z̄ikewa, ké búsu p̄o mále géuáno à z̄l̄eu su á yáo yáí. ²³Asu bui p̄o mále n̄ yáeò òlese. Aa yápiò k̄e píie, ò má ye n̄ ḡiyáio. ²⁴Má òé, áme á ḡo n̄ búsu p̄o v̄i n̄ z̄'io diupi v̄i. Má kpáwá á p̄o ùe. Máme má Dii á Lua, ma á díle adoa n̄ buipáleoe.

²⁵Alio n̄ò n̄ bá p̄o áli sóo n̄ p̄o áli sóo d̄òk̄oe. A suli tó à gb̄ale n̄ò ge bá ge p̄otaa'onkuawa p̄o má díleé t̄e ùo yá musuo. ²⁶Ali tó á kua àò adoa mee, asa ma Dii ma kua adoa. Ma á díle adoa n̄ buipáleo, ké àò de ma gb̄e ùe. ²⁷Tó ḡe ge n̄e kú á guu ḡesisina ge t̄aae ù, wàli ade pápa n̄ gb̄eo wà de. A azia d̄e.

21

Yadilea sa'onae

¹Dii ò M̄ozie aà yá'o Aalona né sa'onae aà me: Sa'onae suli tó à gb̄ale a gbé p̄o ḡa yá musuo, ²mé i ke aà d̄ae f̄e baasio, aà da, aà de, aà né, aà v̄i, aà dàuna ³ge aà d̄ae néna p̄o kú a gbáa, i z̄ake ȳaio. ⁴Baa tó uabelee, asu tó à gb̄ale a b̄edeo yá musuo.

⁵Aasuli tó ḡe t̄aa'o n̄ miwao. Aasuli n̄ lek̄ana kpaálo. Aasuli n̄ me lílio.* ⁶An kua lío adoa mapi n̄ Luae. Aasuli ma t̄ò òkpao. An kua lío adoa, asa mámeaa Dii n̄ Lua. Aali sa p̄o wí a p̄o nísikateu á tékū oa ma ble ù.

⁷Ké an kua lío adoa mapi n̄ Luae yáí, aasuli n̄e p̄o káaluaká a òkpà seo ge n̄e p̄o wa yà. ⁸Isailio, áli n̄ dílea n̄doake d̄ón̄e, asa aame aal̄ mo ble kpái mapi á Luawa. Ali n̄ dílea n̄doakepi d̄ò, asa ma Dii ma gbé p̄o ma á díle ádoe, ma kua adoa. ⁹Tó sa'on n̄e azia òkpà n̄ káaluakao à a mae kpeb̄e, wàli aà kpasa aà tékū.

¹⁰Gbé p̄o wà nísiká aà miwa à ḡò sa'onkia ù, wà aà dàzlu aà ke n̄ z̄ipi p̄okasao daa, asuli tó f̄ana a mik̄a páo. Asuli a ula ga k̄eo. ¹¹Asuli s̄o geio. Asuli tó à gb̄ale baa a de ge a da ge yá musuo. ¹²Asuli b̄o ma kúki ge yáio, ké asu ma kúki òkpao yáí, asa ma nísi p̄o wa kàwà tò à ḡò ma p̄o ùe. Mámeaa Dii. ¹³N̄e léso ò áli sé n̄o ù. ¹⁴Asuli gyaa ge n̄e p̄o wa yà seo ge n̄e p̄o káaluaká a òkpà, sema aà bui n̄e léso, ¹⁵ké asu a bui òkpao yáí. Máme má Dii p̄o ma aà díle adoa ù.

† 20:14 Iko 27.23 ‡ 20:15 B̄oa 22.18, Iko 27.21 § 20:17 Iko 27.22 * 21:5 Iko 14.1

16 Dii ò Mɔizie 17 àà o Aalonae: E n buiwa n bui pɔ su sãa vɪ suli sɔmazi ble kpáiao. 18 Gbé pɔ sãae vɪ suli sɔmazio, vɪa ge ɛɛ ge gbé pɔ àà oa dɔɔ vɪo ge a gue kɛsãakɔi 19 ge gbé pɔ a gbá ge a ɔ kũdɔa, 20 ge kɔɔde ge gbé pɔ a gue imia ge gbé pɔ a wé diua ge kásande ge séede ge gbé pɔ a le wia. 21 Sa'ona Aalona bui pɔ sãae vɪ suli sɔmazi à sa pɔ wɪ a pɔ nɪsikateu à tékũ oao. Sãadeɛ, asuli sɔmazi ble kpáiao. 22 Ali fɔ ma ble ble, sa'onɔɔ n pɔ pɔ wa ma gbaɔ pii, 23 ama asuli sɔ zwãa pɔ wa kpãmaziio ge ma gbagbaki, asa sãadeɛ. Asuli ma kũkɪ òɔkpao. Mámɛ má Dii pɔ n díle ndoa ù. 24 ɔ Mɔizi yápi ò Aalonae n àà néɔ n Isailiɔ pii.

22

1 Dii ò Mɔizie à mè: 2 O Aalonae n àà néɔ, aaliɔ nɪzɪa kũa dɔ pɔ pɔ Isailiɔ lé ma gbaɔ yá musu, ké aasu ma tɔ pɔ a kua adoa òɔkpao yáí. Mámɛmaa Dii.

3 Oné, e an buiwa tó an gbɛe gbálè mé à sò pɔ pɔ Isailiɔ sa'òoai, wàli ade kɛa. Mámɛmaa Dii. 4 Tó Aalona buie mɛbaagyã ge kɛnu vɪ, asuli sa'oble bleo e aà gbásl gè wòlowà. Tó gbé ɔkà pɔ pɔ gbálea ge yá musuwa, ge à azɪa è, à gbálèn we. 5 Maae lo, tó à ɔkà pɔ kelena pɔ i táa'o tɔɔlewa ge gbé gbálea ge gbásl pii lé. 6 Gbé pɔ ɔkà pɔ bee taawa, aliɔ gbálea e oosi. Asuli sa'oble bleo, mé i ke à zu'ò bàasio. 7 Tó latɛ gè kpéu, mé à zúpi ò, ɔ aà gbásl a láa, i gbasaa'oble ble sa, asa aà pbleae. 8 Asuli poge ge pɔ pɔ wàli de so à gbáleo. Mámɛmaa Dii. 9 Sa'onao líɔ ma yádilenepiɔ kũa, ké aasu dɔe n ma bleo, an duuna wi n musu aa gao yáí. Mámɛ má Dii pɔ n díle ndoa ù.

10 Gbé pɔ de sa'ona ua gbé ũo suli sa'oble bleo, baa gbé pɔ pɪla sa'ona be ge aà zɪkɛna. 11 Tó sa'ona zo lù ge tó wà zo pi i aà beɛ, a zɛvɪ à blepi ble. 12 Tó sa'ona nenɔe zãkè n gbé pɔ de sa'ona ũoo, nɔepi zɛvɪ à sa'onao ble ble lo. 13 Tó sa'ona nenɔe gɔ gyaa ũ ge wà aà yà zadɔ i nɛ'io, mé à èa sù a mae be lá aà wéndiagɔɔwa, a a mae ble blea zé vɪ. Nibɔe suli bleo. 14 Tó gbé zãzã à sa'oble blè, aali a fiabo sa'onae, i a ɔa sɔode nawà. 15 Sa'onao suli tó sa'oble pɔ Isailiɔ kàakãaa Diie gbáleo. 16 Tó aa tò gbé pɔ a blea zé vɪo blè, aa yã'ìe. Mámɛ má Dii pɔ n díle ndoa ù.

Pɔtuo pɔ wali sa'òò

17 Dii ò Mɔizie à mè: 18 O Aalonae n àà néɔ n Isailiɔ pii, Isaili bui ge bòmɔ pɔ kú á guun lò, tó á gbɛe mòmɛɛ n sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékũ obɔo légbádɔa ge gban lò, 19 tó a ye mà sie, sema aali mɔ n pɔ sã sãasaio, zu ge sã ge ble. 20 Asuli mòmɛɛ n pɔ sãadeoo,* asa má sio. 21 Tó gbé mò sáaukpa sa'oiã n zuo ge sã ge ble légbádɔa ge gban lò, tó a sãa vɪo, má sí. 22 Ayãmeto ásuli sa'oa n pɔ vɪaoo ge a kɔɔkũa ge a pɔ pɔ wà a kaikè ge a bɔde ge a yíade ge a séede. Asuli sa pɔ wɪ a pɔ nɪsikateu ma gbagbakiwa à tékũ oòo. 23 A zɛvɪ à ma gba zu ge sã kɔɔ ge a giana. Tó ále légbã dɔoae sɔ, má sio. 24 Asuli sa'oa n pɔ pɔ wà a leba bɔleo ge pɔ pɔ wà a le wɪ ge a taia ge a paa. Asuli bee ke á búsuuo, 25 mé ásuli pɔtuo bee taã sí bui zɪloɛ kɪi à sa'òò mapi á Luawa ble ũo. A sãa vɪe, a òɔkpaae. Má sio.

26 Dii ò Mɔizie: 27 Tó zu ge sã ge ble nɛ'ɪ, népi a ke a dawa gɔɔ sɔplae. Sɛa za a gɔɔ swaaɔde zɪ áli fɔ sa pɔ wɪ a pɔ nɪsikateu à tékũ ooa. 28 Asuli zu ge sã kòlokpã n a néo gɔɔ dou zɪo. 29 Tó ále sáaukpa sa'oa, àli o a zéwa, mí sí. 30 Ali a nɔɔ sò zibeezɪ, ásuli a kee to gu dɔwàò. Mámɛmaa Dii.

* 22:20 Iko 17.1

26 Dii ò Mɔizie: 27 Mɔ sopladepi gɔɔ kwide zɪ líɔ de Duunkɛmagɔɔ ũ. Ali kɔ káaameɛ, í leye, í sa pɔ wí a pɔ nísi káteu à tékú oa. 28 Asuli zle ke zɪbeeziɔ, asa Duunkɛmagɔɔɛ, zɪ pɔ wí á duuna kéwá ma Dii á Lua aɛɛ. 29 Wá gbé pɔ í leye zɪbeeziɔ bɔ a gbéɔ guu. 30 Má gbé pɔ zle kè zɪbeezi bɔ a gbéɔ guu mà deɛ. 31 Asuli zle ke zɪbeeziɔ. Yápiá yádileaéɛ e á buiwa gu pɔ á kúu pii. 32 Aliɔ deé kámabogɔɔzɪ ũ, í leyeu, íɔ kámabo sea za mɔpi gɔɔ kèokwide zɪ oosi e a gu sía dɔa oosi.

Lákpɛɔa dikpe
(*Nao 29.12-39, Iko 16.13-15*)

33 Dii ò Mɔizie 34 aà o Isailione: Mɔ sopladepi gɔɔ gēode zɪ àli Lákpɛɔa dikpekeɛɛ gɔɔ sɔpla. 35 A gɔɔ séia zɪ àli kɔ káaameɛ. Asuli zɪ gbāae keo. 36 Aliɔ sa pɔ wí a pɔ nísi káteu à tékú oa e gɔɔ sɔpla, a gɔɔ swaaɔde zɪ í kɔ káaameɛ, í sa pɔ wí a pɔ nísi káteu à tékú oa. Asuli zɪ gbāae keo, kɔkáaa midɛgɔɔɛ.

37 Dikpe pɔ má díleɔn we. Ali a kpáwake, í kɔ káaameɛ, í sa'oa lá gu lé dɔ lá má dílewa, sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ní pɔwentio ní sa'obo páleɔ ní véɛo. 38 Ali sápiɔ oa kámabogɔɔ pɔ pɔ má díle báasi, á gbaɔ ní á légbáɔa pɔɔ ní á pɔeá pɔɔ báasi.

39 Sea za mɔ soplade gɔɔ gēode zɪ á búsu pɔɔ kekea gbea àli dikpepi keɛɛ e gɔɔ sɔpla. A gɔɔ séia zɪ ní a gɔɔ swaaɔde zɪo líɔ deé kámabogɔɔ ũ. 40 A gɔɔ séia zɪ àli libe maɔ sé ní daminalaɔ ní ligɔn ladeɔ ní swagbalagɔnɔ, íɔ pɔnake mapi Dii á Lua aɛ e gɔɔ sɔpla. 41 Wē ní wēo mɔ soplade guu àliɔ dikpepi keɛɛ e gɔɔ sɔpla. Yápiá yádileaéɛ e á buiwa. 42 A Isailio líɔ ku lákpe pɔ á dɔɔ guu e gɔɔ sɔpla, 43 ké á buio e dɔ má tò an dezio í lákpeɔ guu ma ní bɔle Egipti búsuu gbea. Mámɛmaa Dii á Lua. 44 ɔ Mɔizi dikpe pɔ Dii dílepiɔ yá'òné.

24

Kpaaukpe filia

1 Dii ò Mɔizie: 2 O Isailione aa mɔne ní nísi wásawasao filiaɔ nabo ũ, ké aao naa gɔɔpii. 3 Aalona mé ali filiapi keke kpaaukpeu ma aɛ zwáa pɔ kpaá ikoyá kpagoloi saɛ za oosi e gu ge lí dɔɔ gɔɔpii. Yápiá yádileaéɛ e á buiwa. 4 Aàliɔ filia pɔ kú vua dauwa keke ma aɛ gɔɔpii.

Pēɛ pɔ wí kpa Diiwa

5 Níli pēeti sé ñ pēkeò mèn kuepla, pēɛ mēndo tí kiloo síiɔsií. 6 Níli pēɛpiɔ kále ma aɛ vua táabúnuwa mèn soolosoolo dɔɔ pla.* 7 Níli tulaleti zálala fáfáwá dɔɔdɔɔ, ní kámeɛ téu pēɛ gbeu á yáɔamagu yái. 8 Kámabogɔɔ ní kámabogɔɔo pii walio kále dɔɔdɔɔ ma aɛ Isailio pɔ ũ ma báakuarɔnɔ gɔɔpii yái. 9 Pēɛpi líɔ de Aalona ní a néɔ pɔ ũ, aali só gu pɔ wa díle a zéiu, asa ma pɔɛ a zéi.† Aliɔ de ní baa ũ sa pɔ wí a pɔ nísi káteu à tékú oaa guu.

Dii tɔbēesina pápaa ní gbɛo

10 Gɔɛɛ ku, aà da á Isailie, aà mae sɔ Egiptie. Ké à gè Isailio bɔou, ɔ sóle ní daa ní Isailieo. 11 ɔ gɔɛ pɔ aà da á Isailiepi Dii tɔbēesi á dɔɛaàno, ɔ wá gɛaàno Mɔizi kíi. Aà dapi tɔn Selomi, Dibeli néɛ, Dá buie. 12 ɔ wá aà dàkpeu gɪa e wá ma Dii léu lá wa seaàno.

13 ɔ Dii ò Mɔizie: 14 Bɔ ní gbé pɔ dɔɛmanɔpio bɔo kpe, gbé pɔ aa yápi mà aà léuɔ i onana aà miwa gɪa, wí gbasa aà pápa ní gbɛo wá de. 15 Ní o Isailione, tɔ

* 24:6 Bɔa 25.30 † 24:9 1Sam 21.1-6, Mat 12.4

gbé dèmanɔ, à ya'í azlaɛɛ. ¹⁶ Wàli gbé pɔ ma tɔbɛɛsɪ pápa ní gbɛo wà de. Bòmɔ ge belɛn lò, tó á ma tɔbɛɛsɪ, à gàn we.

¹⁷ Tó gbé gbédè, wàli ade de.† ¹⁸ Tó gbé gbé pɔtuo dè, aàli a gɛɛ kpá. ¹⁹ Tó gbé ìakpà a gbédèezi, wà ìa dòupi kpaàzi sɔ. ²⁰ Tó gbé gbé wá è, wa ade wá é sɔ. Tó wé a wí, wa aà pɔ wí sɔ. Tó swaa a è, wa aà pɔ é sɔ. Wàli kɛɛ lá a kènɛwa.‡ ²¹ Tó gbé gbé pɔtuo dè, a a gɛɛ kpaɛ. Gbé pɔ gbédè sɔ, wa aà deɛ. ²² Bòmɔ ge belɛn lò, yádilea dòupie. Mámɛmaa Dii á Lua.

²³ Mɔizi yápi ònè, ɔ aa bò ní gbé pɔ dèɛ ní Diiopio bòo kpe, aa aà pápa ní gbɛo aa dè. Maa aa kè lá Dii ò Mɔizíewa.

25

Tɔɔle gbaa ìampaa wè (Iko 15.1-11)

¹ Dii ò Mɔizíɛ Sinai gbɛ musu ² aà o Isailiɔne aà me: Tó a gɛ̀ bùsu pɔ mále kpáwá guu, àli tó bùsupi ìampamɛɛ. ³ Ali pótɔ á bua e wè̀ soolo, àli á vɛ̀liɔ midáɛ, í á pɔ́o kɛkɛ, ⁴ a wè̀ soplade ìli tó bùsupi ìampamɛɛ. Asuli pótɔ á bua wè̀piuo, mé ásuli á vɛ̀liɔ midáɛo. ⁵ Asuli á bua pɔzā́o kɛkɛ à a kákdi kɛo. Asuli á vɛ̀ligɔna pɔ kè yàayaaɔ kɔ zɔzɔo. Tɔɔle gbaa ìampaa wɛɛ. ⁶ Pɔzā́ pɔ bɔ̀le tɔɔle ìampaa guu líb deé á ble ù, ápiɔ ní á zòblɛnaɔ ní á gbèwinaɔ ní nibo pɔ de bòmɔ ù á guuo ⁷ ní á pɔtuoɔ ní sèanɔɔo. * Pɔzā́piɔ líb de á pɔblea ù.

Gɔ́a wéɛɔ ù wè̀

⁸ Ali ìampaa wè̀piɔ dɔdɔ wè̀ soplapla lɛɛ soplá, à kè píi wè̀ blakwi mèndosai. ⁹ Ali kuupe wè̀pi mɔ soplade gɔɔ kwidɛ zí á bùsu gupiiu Duunkɛmagɔzɪpi. ¹⁰ Ili wè̀pi dile ma pɔ ù, í gɔ́a wéɛɔ ù kpáwake á bùsu gbé pɔ kú wɛ̀ɔne píi. Iɔ deé gɔ́a wéɛɔ ù wè̀ ù, á baade i su azla bùsuu a bui kíi. ¹¹ Wè̀ blakwide líb deé gɔ́a wéɛɔ ù wè̀ ù. Asuli pótɔo. Asuli pɔzā́ kɛkɛo. Asuli vɛ̀ɛ ligɔna pɔ kè yàayaaɔ kɔ zɔzɔo, ¹² asa gɔ́a wéɛɔ ù wɛɛ. Iɔ adoaé, í pɔbɔlɛnzlaɛɔ ble. ¹³ Gɔ́a wéɛɔ ù wè̀pi guu á baade lí su a tɔɔlewa.

¹⁴ Tó ále á bú yia ge ále lúkɔwa, ásuli ònɔkɛkɔɛo. ¹⁵ Ali wè̀ pɔ gè̀ sea za gɔ́a wéɛɔ ù wè̀wa da wè̀naoɔ guu, í lú. Búde sɔ ìli wè̀ pɔ gè̀ wà pɔkɛkɛ da wè̀naoɔ guu, í gbaa yía. ¹⁶ A ɔ́a lí káfi wè̀ pɔ gè̀ dasilɛu. Tó wè̀ pɔ gè̀ bílao, a ɔ́a lí lao, asa pɔkɛkɛa wè̀naoɔ ɔ wále yiawà. ¹⁷ Asuli ònɔkɛkɔɛo. Aliɔ ma vía ví. Mámɛmaa Dii á Lua.

¹⁸ Ali zɪke ma ikoyáɔwa, íɔ ma yádileaɔ kúá, íɔ kú á bùsuu dɔdɔa. ¹⁹ Bùsupi ali blekéé, à mɔwáɛ, íɔ ku a guu dɔdɔa. ²⁰ A me, tó wi pótɔ wa pɔ kèkɛo, bɔ́ wá ble wè̀ sopladepi guui? ²¹ Mámɛ máli báaadaágu a wè̀ soolodepi guu, tɔɔle i blekéé wè̀ áaɔ pɔ ù. ²² A wè̀ swaaɔde guu ìli pótɔ, mé áli pówen zi ble e a ge peò a wè̀ kèokwi pɔkɛkɛawae.

Tɔɔle tòmabo

²³ Wasuli tɔɔle yía, í gɔ́ we e gɔɔpiio, asa bùsupiá ma pɔɛ, mé á demɛɛ a guu bòmɔɔ ní niboɔ ùɛ. ²⁴ Bùsu pɔ á kúá á pɔ ù guu píi àli tó wá a tɔɔle tòmabo. ²⁵ Tó á gbèe gè̀ taasile ù, mé á a tɔɔle kíni yía, aà dae fɛ̀ɛɛ lí mɔ́ pɔ́ pɔ́ a yíapi tòmabo. ²⁶ Tó gbé dae fɛ̀ɛɛ ví aà a tòmabo sɔo, mé á gbáa è à kà à a tòmabo, ²⁷ aà wè̀ pɔ gè̀ sea za gɔɔ pɔ á yia nao, i wè̀ pɔ gè̀ fíabo gbé pɔ á yíawàɛ, i a pɔ sí. ²⁸ Tó aà

† 24:17 Bɔa 21.12 § 24:20 Bɔa 21.23-25, Iko 19.21, Mat 5.38 * 25:7 Bɔa 23.10-11

gbāa i ka aà flaboè s̄o, t̄oɔlɛpi lí ḡo a lunae a ɔz̄l e ḡōa w̄éɛɔ ũ w̄ɛu. W̄ɛpiu ɔ a lunapi a s̄oaaè, i a p̄s̄i.

²⁹ Tó gb̄é kp̄é ȳia w̄éle b̄iideu, e w̄è do àò gé k̄ūaaí, aɔ a boa zé v̄í. Goo bee ɔ a a boa zé v̄í. ³⁰ Tó i a t̄oɔmaboo e w̄è dopi ḡè k̄ūaaò, kp̄épi a ḡo a lunae ní a buio e ḡoɔpii. W̄ali s̄oaaè baa ḡōa w̄éɛɔ ũ w̄ɛuo. ³¹ W̄ali kp̄é p̄ó kú z̄s̄ewia b̄ísaide guu dil̄e lán bugb̄ewae. A t̄oɔmaboa zé kú, mé w̄ali s̄oaaé ḡōa w̄éɛɔ ũ w̄ɛu.

³² Levii buio ní kp̄é p̄ó kú ní w̄éle guu t̄oɔmaboa zé v̄í ḡoɔpii. ³³ Levii buio w̄éle kp̄é p̄ó aa ȳia t̄oɔmaboa zé kú, mé w̄ali s̄oaaé ḡōa w̄éɛɔ ũ w̄ɛu, asa Levii buio w̄éle kp̄éɔ d̄e kpaale p̄ó aa s̄è Isailio guu ũ. ³⁴ Aasuli ní w̄éle d̄ád̄ak̄ek̄io ȳiao, asa an baan we e ḡoɔpii.

P̄s̄ēaané

³⁵ Tó taasi á gb̄ē kù, mé a f̄s̄ azla gwa bo, alio aà k̄ūa lán b̄òm̄o ge nib̄owa, ké aà e àò kú á guu ȳái. † ³⁶ Asuli ɔ'idiaèò, ásuli a í gbaèò. Alio ma v̄ia v̄í, ké á gb̄épi e àò kú á guu ȳái. ³⁷ Asuli ɔa s̄ēaè à a igbao. † Asuli bl̄e ȳiawà à ài w̄eɛle a guuo. ³⁸ Mám̄ema Dii á Lua. Ma á b̄óle Egipi, ké mà Kanaa bùsu kp̄aw̄áe, mí d̄e á Lua ũ.

Z̄boa

³⁹ Tó taasi á gb̄ē kù mé à azla ȳiawá, ásuli z̄oz̄idaèò. § ⁴⁰ A ḡo á guu lán gb̄ewina ge nib̄owae, io z̄ik̄é e ḡōa w̄éɛɔ ũ w̄ɛu. ⁴¹ Aàpi ní a n̄éɔ aai gbas̄a bo á b̄e, aai tá ní buio k̄li t̄oɔle p̄ó an dezi s̄è kpaale ũ guu. ⁴² Lá á gb̄é p̄ó ma á b̄óle Egipi bùsuu á d̄e ma z̄òbl̄enaɔ ũ, i kú wà á ȳia z̄oo ũ bo. ⁴³ Asuli gb̄aablem̄áo. Alio ma v̄ia v̄í.

⁴⁴ Bui p̄ó liaaázio ḡs̄eò ní n̄ n̄oɔ ɔ alio ní v̄l z̄oo ũ. Ampio ɔ áli ní lúlu z̄oo ũ. ⁴⁵ Ali f̄s̄ nib̄o p̄ó kú á guu lu b̄ ní n̄é p̄ó aa í á bùsuu, aai ḡo á àiz̄eɔ ũ, ⁴⁶ aai ḡo á n̄éɔne t̄ubi ũ, aaio z̄obleé e ní w̄ēni léu, ama ásuli w̄éṭam̄o á gb̄é Isailio n̄e.

⁴⁷ Tó b̄òm̄o ge nib̄o p̄ó kú á guu ɔ lé a kpe le, mé taasi sù á gb̄ē kù, mé à azla ȳia b̄òm̄opiwa ge aà buie, ⁴⁸ aà boa zé kú. Aà dae e f̄s̄ à aà bo, ⁴⁹ aà mae ge aà mae n̄é ge aà dae f̄s̄e. Tó aà ɔ n̄inīe s̄s̄, aà azla bo. ⁵⁰ Aàpi ní a lunao lí w̄e nao sea za aázla ȳiaḡo e ḡōa w̄éɛɔ ũ w̄ɛu, aà ȳia ɔa io doū ní ḡo bee gb̄ewiz̄l̄ ɔao.

⁵¹ Tó w̄e p̄ó ḡs̄ e ḡōa w̄éɛɔ ũ w̄e àò gé kái dasi, aà boa ɔa aɔ z̄s̄e. ⁵² Tó w̄e p̄ó ḡs̄ bíla s̄o, aà nao, i flabo màa. ⁵³ I ḡo a diie gb̄ewina ũ w̄e ní w̄e. Asuli tó aà dii w̄éṭam̄o.

⁵⁴ Baa tó aà boa i z̄eke màao, aàpi ní a n̄éɔ ḡo w̄éɛɔ ũ ḡōa w̄éɛɔ ũ w̄ɛu, ⁵⁵ asa Isailio mé ma z̄òbl̄ena p̄ó ma ní b̄óle Egipi bùsuu ũ. Mám̄ema Dii á Lua.

26

B̄aadaar̄gu

(Iko 7.12-24, 28.1-14)

¹ Asuli p̄e ke t̄aa ũo. * Asuli gbe'a ge a p̄éle á bùsuu a k̄uléèò, † asa m̄ám̄ema Dii á Lua. ² Alio k̄ám̄aboḡo p̄ó má dil̄eɔ ȳada, ili ma kúkli dil̄e gb̄ia. Mám̄ema Dii. ³ Tó á té ma ikoȳaí mé á ma ȳad̄ileɔ k̄ūa, ále z̄ik̄ewá, ⁴ máli tó lou ma á bùsuu a ḡoɔwae, t̄oɔle ali blek̄éé, lío i ne'íé. † ⁵ Aɔ p̄ówemb̄oz̄ik̄e e a ge p̄eò v̄éek̄oz̄s̄z̄ḡoɔwa, v̄éek̄oz̄s̄z̄a s̄s̄, e a ge p̄eò p̄ót̄ḡoɔwa. Ali p̄oble à ká, io kú á bùsuu d̄oɔa.

† 25:35 Iko 15.7-8 † 25:37 B̄a 22.24, Iko 23.20-21 § 25:39 B̄a 21.2-6, Iko 15.12-18 * 26:1 B̄a 20.4 † 26:1 Iko 16.21-22, 27.15 † 26:4 Iko 11.13-15

⁶ Má tó àò ku aafia á bùsuu. A wúle mé yāe a to vīa á kũo. Má wàio midε á bùsuu mé zī a gē weo. ⁷ A péle á ibeεozie, í rí dede ní fēndao. ⁸ A gbēon sɔɔɔ a rí gbēon basɔɔɔ yá, mé á gbēon basɔɔɔ a rí gbēon ðaasɔɔɔ leε kwio (10.000) yá, í rí dede ní fēndao.

⁹ Má á wegwa, mí tó á ne'ì á káfi, ma bàakuaáno iɔ gé. ¹⁰ Alio bleble e a zi bo, í a zipi kóle a dafu káua yái. ¹¹ Ma kúki aɔ kú á guu, mé ma nisina a giázio. ¹² Máò bebe á guu á Lua ùe, iɔ de ma gbéɔ ù. ¹³ Mámema Dii á Lua. Máme ma á bóle Egipi, ké ásu àò de ní zɔɔ ù bo yái. Ma zuu pɔ aa dàè kè kélekεε, ɔ a gɔ be ní mio daa ía.

Lɔai yáo

(Iko 28.15-68)

¹⁴ Tó i ma yádileao ma, ále zikεwà piio, ¹⁵ tó a gi ma ikoyáio, mé á nisina ye ma yádileneio, tó ále ma ɔtonɔkɔi gwao, mé a ma bàakuaáno yádileae gbóo, ¹⁶ àò dɔ lá má kéen ke: Má tó gili gēágu, mí tɔon vai káágu rí sionao, á wé i wo, á yēεe i láa. A pótɔ páe, asa á ibeεo mé aa ble. ¹⁷ Má feleáno, á ibeεo i á fu, á zangudepio iɔ gbáablewá. Baa tó gbēe lé á yáo, áli tíleε.

¹⁸ Bee gbεa tó i ma yámao, má εa mà á swágagae bo gēn soplá á duuna yái. ¹⁹ Má á wala gbāa k'ε. Luabe i gɔé gii m̀sesai lán mosiwa, á tɔle i gbáakú lán m̀ogotēwa. ²⁰ A á gbāa kóle páe, asa tɔle a blekéεo, mé lío ne'íeo. ²¹ Tó a gi lé swágbáakεmano, mé i ma yámao, má á swágagaa káfi bo leε sopláe e á duuna léwa. ²² Má wàio gbawá, aai to á gɔ nésai, aai á pɔtuoo dede, í lao, á zée a sea ké bo.

²³ Tó á wé i kē yápio musuo, mé a gi lé swágbáakεmano, ²⁴ máme má feleáno mazla sa, mí ladawá gēn soplá á duuna yái. ²⁵ Má tó wà m̀o lélewá rí zlo, ké a ma bàakuaáno yá gbòo yái. Tó a si á wéleɔ guu, má gagyákaáguε, mí á na á ibeεone rí zli. ²⁶ Má tó á ble láa, nɔε gbēon kwio mé aali pēεeké kina douwa, aai kpáwa tāmítami, a pɔe bɔwá sɔo.

²⁷ Tó i ma yáma yápio musuo, mé a gi lé swágbáakεmano, ²⁸ má εa feleáno rí pɔfεaoε, mí á swágaga gēn soplá á duuna yái. ²⁹ Nɔanapi a to á á negɔεo rí á nenεo sɔ. ³⁰ Má gulesl pɔ á b̀o daaaí, mí á tulaletikateakɔi gboo, mí á gεo ká á diio gεola. Ma nisina aɔ ye á yáio. ³¹ Má tó á wéleɔ gɔ beziao ùe, mí á sa'okɔi dúuzɔ. A sa'oa pɔ tékua gí a kamagu bo. ³² Má á bùsu deε, a yá i di á ibeε pɔ kú weɔwa. ³³ Má á fēnda woε, mí á yád mà á fáaa buiɔ guu. A bùsu i gɔ gii, á wéleɔ i gɔ beziao ù. ³⁴ Goo pɔ á kú á ibeεo bùsuu mé á bùsu gɔ da gii, á bùsu a íampa sa. Bùsupi á íampa, á íampaa lé i ká. ³⁵ Goo pɔ á kú we, íana pɔ a giè á pa íampaa wē guu, gɔɔ pɔ a gɔ da yáaa á íanapi pa sa.

³⁶ A gbé kɔnao sɔ, má tó aa s̀deedeεe rí ibeεo bùsuu. Baa íana lása kɔfi a to aa tíle, aai tíle lán fēnda wàle rí yáɔwa. Aa kpagua, baa ké gbēe lé rí yáo. ³⁷ Aa kwe kákɔa lán fēnda wà rí kwéɔwa. Aa fɔ ze gí rí ibeεo aεo. ³⁸ Maa á midε buiɔ guu. A ibeεo bùsu a á mómo. ³⁹ A gbé kɔnapio i ibaba rí ibeεo bùsuu ampio rí ní deziɔ yāvaiɔ yái.

⁴⁰ Tó á buipio rí yāvaiɔ rí ní deziɔ pɔɔ d̀, an náaisaiyá pɔ aa kèmeεe rí swágbāa pɔ aa kèmanɔpio, ⁴¹ ɔ ma felerino, ma rí kpá rí ibeεo bùsuu, tó aa rí ǹseváiipi tó mé aa rízia bùsa, tó an yāvai go rí gbēa lé ká, ⁴² ma bàa kua rí Yakɔbuo* rí Izaakio† rí Ablahaú† yá a dɔmagu rí bùsu pɔ má kpámá yáo. ⁴³ Bùsu pɔ aa tó

we aɔ da gii n̄ kpe, i ɓampa a ɓampaa w̄u. An yāvāi go a n̄ gb̄e, asa aa ḡi ma yādileas̄ie, an nis̄ina ye ma ikoyāio. ⁴⁴ N beeo ḡoo p̄o aa kú n̄ ib̄eɔ b̄usu, má n̄ mid̄eɔ. Má ḡinzi mà a bàakuarin̄o yá gb̄oo, asa mām̄ema Dii an Lua. ⁴⁵ Ma bàa kua n̄ n̄ dezi p̄o ma n̄ b̄ole Egipi buiɔ wāa ké mào de n̄ Lua ũ yá d̄magu, mí n̄ b̄o. Mām̄ema Dii.

⁴⁶ Ikoyā n̄ yādile a p̄o Dii ò M̄oizie Sinai gb̄e musu a dà Isailiɔn̄eɔn we.

27

Légbada Diiwa

¹ Dii ò M̄oizie, ² ɔ a ò Isailiɔn̄e à m̄e: Tó gb̄é lek̄è Diiwa à m̄e, á aà gba gb̄enazina, aà bo'ɔan ke. ³ Sea za w̄e bao e à ḡe p̄e w̄e bàas̄wa, tó ḡse, kpaaukpe ánuɔ ɔwat̄e blakwie, ⁴ n̄e s̄s̄ baakwi. ⁵ Sea za w̄e s̄o e à ḡe p̄e w̄e baowa, tó neḡs̄e, ánuɔ ɔwat̄e baos̄e, nen̄e s̄s̄ kwi. ⁶ Sea za m̄o do e à ḡe p̄e w̄e s̄owa, tó neḡs̄ena, ánuɔ ɔwat̄e s̄os̄e, nen̄ena s̄s̄ áaɔ. ⁷ Tó ḡse de w̄e bàas̄la, ánuɔ ɔwat̄e ḡos̄e, n̄e s̄s̄ kwi. ⁸ Tó taas̄ide, mé aà gb̄aa i ka màao, aali gé sa'ona le, sa'ona lí a bo'ɔa dile lá legb̄ena a f̄wa.

⁹ Tó p̄otuo p̄o w̄i sa'òo Diiwae s̄s̄, p̄o p̄o wà aà gb̄a ali ḡo aà p̄o ũe. ¹⁰ Wasuli lileo. Wasuli a maa leùkpak̄e n̄ a v̄aio, ge a v̄ai n̄ a maaoo. Tó wà p̄otuo leùkpak̄e, a pla pii a ḡo Dii p̄o ũe. ¹¹ Tó p̄otuo p̄o w̄i sa'òo Diiwaoe s̄s̄, w̄ali geò sa'ona k̄i, ¹² sa'ona i a taa gwa, tó a maa ge a v̄aie. Lá sa'ona dile, màa a ɔa aɔ de. ¹³ Tó p̄ode ye bo, aali a ɔa s̄ode nawà.

¹⁴ Tó gb̄é Dii gb̄a a kp̄e, sa'ona lí a taa gwa, tó a maa ge a v̄aie. Lá sa'ona dile, màa a ɔa aɔ de. ¹⁵ Tó kp̄ode ye à a kp̄e sí, aali a ɔa s̄ode nawà, kp̄epi i ea ḡo aà p̄o ũe.

¹⁶ Tó gb̄é Dii gb̄a t̄ole p̄o á s̄e kpaale guu k̄ini, a ɔa lío dou n̄ p̄owena p̄o a m̄o búpiwa ɔao. P̄owena koko do ɔa kà ánuɔ ɔwat̄e s̄o. ¹⁷ Tó ḡsa w̄éɔ ũ w̄e ɔ à Dii gb̄au s̄s̄, a ɔa a gi à ku a legb̄eue. ¹⁸ Tó ḡsa w̄éɔ ũ w̄e ḡe, sa'ona lí a ɔa dile w̄e p̄o ḡe e ḡsa w̄éɔ ũ w̄e s̄ia léu, i a ɔa lao màa. ¹⁹ Tó búde ye a bú sí, aali a ɔa s̄ode nawà, i ḡo aà p̄o ũe. ²⁰ Tó i búpi bo, ge tó a ȳia gb̄ep̄alewae, a boa zé kú bo. ²¹ Tó w̄ale p̄o s̄aas̄aané ḡsa w̄éɔ ũ w̄e, buapi a ḡo Dii p̄o ũe, lán p̄o p̄o wà Dii gb̄a n̄ a m̄baowae, t̄olepi i ḡo sa'onaɔne.

²² Tó gb̄é Dii gb̄a t̄ole p̄o á lù, mé t̄ole p̄o a s̄e kpaale guu no, ²³ sa'ona lí a ɔa dile w̄e p̄o ḡe e ḡsa w̄éɔ ũ w̄e das̄ileu, gb̄epi i t̄olepi bo z̄ibeez̄i ḡò, ɔapi i ḡo Dii p̄o ũe. ²⁴ Ḡsa w̄éɔ ũ w̄e ɔ w̄ali buapi s̄aa a ȳiana p̄o t̄olepi v̄i ȳaa. ²⁵ Lá wà ánuɔ lé dile kpaaukpeu, màa sa'ona lí p̄o ɔa dile. Anusu do galaũ baos̄e.

²⁶ P̄otuo né séiaɔ Dii p̄e k̄o. Gb̄e suli aà gb̄ao zu ge s̄an lò, asa Dii p̄e. ²⁷ Tó p̄otuo p̄o w̄i sa'òo né séiaɔ s̄s̄, aali bo lá sa'ona dile léu, i a ɔa s̄ode nawà. Tó i bo, w̄ali ȳia ɔa p̄o sa'ona dile léu. ²⁸ P̄o p̄o gb̄é v̄i à Dii gb̄a n̄ a m̄bao, gb̄enazina ge p̄otuo ge t̄ole p̄o de a buiɔ p̄o ũn lò, asuli ȳiao, asu bo s̄o. P̄o p̄o wà Dii gb̄a n̄ a m̄bao á p̄o p̄o w̄i boos̄e.* ²⁹ Baa gb̄enazina p̄o wà Dii gb̄a n̄ a m̄bao, wà f̄o bo, sema wà ade de.

³⁰ Bua p̄o kwide lío de Dii p̄o ũe, p̄owena ge lib̄eɔn lò.† Alio de Dii p̄o ũe. ³¹ Tó gb̄é ye a p̄o kwidepi bo, aali a ɔa s̄ode nawà. ³² P̄otuo kwide á Dii p̄e. Tó wa n̄ao, a kwide lío de aà p̄o ũe. ³³ Wasuli a maa ge a v̄ai bo, mé wasuli a kee leùkpak̄e. Tó wà a leùkpak̄e, a pla pii ḡo Dii p̄o ũe, mé wa f̄o a kee bo.

* 27:28 Nao 18.14 † 27:30 Nao 18.21, Iko 14.22-29

³⁴ Yá pò Dii dà Moizie Sinai gbε musu a ðile Isailiɔnen we.

NAOKCA Mɔizi lá síiŋde Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Ké Isailiɔ ikoyá pɔ́ Lua kpà Mɔiziwa Sinai gbɛ musu yàmà, aa sɔukè wà da bùsu pɔ́ Lua a legbèné zéu (1.1-10.10). Aa táá'ò wà kà Kadési Baanɛa, we aa gɛu bùsupiu, ɔ̄ aale vɛake bùsupi gɛae, aa èa mipè gɛmidɔkɛliwa, ɔ̄ aa kè gbáau wè bla. Tá gbáa oa gbɛa aa Mɔabu bùsu lè Isia Wiside gukpe oi (10.11-21.35). Lápi yá gbɛzáo yá pɔ́ kè Mɔabu bùsuuɔ òwɛɛ. Bɔa we gbɛzà ɔ̄ Isailiɔ è gè Kanaa bùsuu (22.1-36.13).

Lápi tɛ Bɔa láie, mé à Lua gbéɔ gbɛnazínke òlwɛɛ. Zlɛɔ aai Lua náaike, zlɛɔ aai seake, zlɛɔ yáɛɔ í n kási, zlɛɔ yáɛɔ í n káde, zlɛɔ aai nízla se lesí, zlɛɔ aai léle zíle. Lápi òlwɛɛ lɔ kè Lua lɔ de a gbéɔne náaide ũ gɔɔpii, lɔ yáke a zéwa, áma zlɛɔ lɔ pásírínɔ.

Yá zí'ù Mɔizi lè a dea kɔ́ ũ Dii n a gbéɔ zánguo yá musu. Ɔme Lua ledɔkɛna ũ, ɔ̄ lɔ sɔ Luazi. Ɔme í awakpa Luaɛ a gbéɔne, asa náaisaideɔne.

Isailiɔ naokca Sinai guwawaiu

¹ Isailiɔ bɔa Egipi wè plaade, a mɔ plaade gɔɔ séia zí, Dii yá'ò Mɔizie kpaaúkpeu Sinai guwawaiu à mè: ² A Isailiɔ naokca daɛdaɛ uale n ualeo, ní gɔɔ tɔ dalau pii. ³ Mpi n Aalonao à Isaili gɔɔ pɔ́ kà wè bao ge aa dea káaa, í gbé pɔ́ kà zíkapiɔ nao gá n gáo. ⁴ A gbé pɔ́ de uabele ũ se bui n buio guu dodo aa dɔale. ⁵ Gbé pɔ́ aao kúánɔpiɔ tɔn ke:

Lubeni buiɔ guu Sedeu né Elizuu.

⁶ Simɛɔ buiɔ guu Zulisadai né Selumie.

⁷ Yuda buiɔ guu Aminadabu né Naasɔ.

⁸ Isakaa buiɔ guu Zuaa né Netaneli.

⁹ Zabulɔni buiɔ guu Heloni né Eliabu.

¹⁰ Yosefu né Eflaiũ buiɔ guu Amihudu né Elisama.

Yosefu né Manase buiɔ guu Pedazuu né Gamalieli.

¹¹ Bɛyámɛɛ buiɔ guu Gidoni né Abidá.

¹² Dá buiɔ guu Amisadai né Ahiezɛɛ.

¹³ Asɛɛ buiɔ guu Ɔkelana né Pagieli.

¹⁴ Gada buiɔ guu Deueli né Eliasafa.

¹⁵ Nɛfatali buiɔ guu Enana né Ahila.

¹⁶ Gbé pɔ́ wà n sé gbéɔ guu n deziɔ buiɔ kía ũɔn we. Aame Isaili bui dɔaanaɔ ũ.

¹⁷ Mɔizi n Aalonao gbé pɔ́ Dii n tɔ dɔdɔpiɔ sè, ¹⁸ ɔ̄ aa gbéɔ káaa pii mɔ plaade gɔɔ séiazí. Aa gbé pɔ́ kà wè bao ge aa dea tɔ dalau pii daɛdaɛ uale n ualeo. ¹⁹ Mɔizi n nao Sinai guwawaiu lá Dii díléwa.

²⁰ Wà gɔɔ pɔ́ kà wè bao ge aa dea nàò, ɔ̄ wà gbé pɔ́ kà zíkapiɔ tɔ dalau dodo baade iawa daɛdaɛ uale n ualeo.

²¹ Isaili nɛgɔɔ séia Lubeni buiɔ guu, gbé pɔ́ kà zíkaa gbéɔn òaasɔɔɔ lɛɛ bla n sooloo n òaa pla n basɔoɔɛ (46.500).

²²⁻²³ Simɛɔ buiɔ guu gbéɔn òaasɔɔɔ lɛɛ bàá mɛndosai n òaa do n basɔoɔɛ (59.300).

²⁴⁻²⁵ Gada buiɔ guu gbéɔn òaasɔɔɔ lɛɛ blasɔ n òaa àá n blakwioɛ (45.650).

26-27 Yuda buiɔ guu gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ baaɔkwi nɔ sɔiɔ nɔ ɔaa ɔaɔoɛ (74.600).

28-29 Isakaa buiɔ guu gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ blakwi nɔ sɔiɔ nɔ ɔaa plaooɛ (54.400).

30-31 Zabulɔni buiɔ guu gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ blakwi nɔ sɔplao nɔ ɔaa plaooɛ (57.400).

32-33 Yosefu nɛ Eflaiu buiɔ guu gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ bla nɔ ɔaa pla nɔ basoooɛ (40.500).

34-35 Yosefu nɛ Manase buiɔ guu gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ baakwi nɔ plao nɔ ɔaa doooɛ (32.200).

36-37 Bɛyameɛ buiɔ guu gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ baakwi nɔ sɔoo nɔ ɔaa plaooɛ (35.400).

38-39 Da buiɔ guu gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ baaɔ nɔ plao nɔ ɔaa ɔaɔ nɔ basoooɛ (62.700).

40-41 Aseɛ buiɔ guu gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ bla nɔ mɛndoo nɔ ɔaa pla nɔ basoooɛ (41.500).

42-43 Nefatali buiɔ guu gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ blakwi nɔ ɔaɔo nɔ ɔaa plaooɛ (53.400).

44 Gbɛ pɔ Mɔizi nɔ Aalonao nɔ Isailiɔ kɔa gbɛɔn kuɛplao nɔ naooɔn we. Wa kɔapiɔ sɛ bui nɔ buio guu mɛndodooɛ. 45 Kɛ aa Isaili gɔɛ pɔ ka wɛ bao ge aa deaɔ naoo uale nɔ ualeo, Isaili pɔ ka zɔkaapiɔ 46 gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ ɔaa ɔaɔ nɔ ɔaɔo nɔ ɔaa pla nɔ basoplakwiooɛ (603.550).

47 Wi Levii bui uadeɔ da nao guuo, 48 asa Dii o Mɔizie a mɛ: 49 Nsu Levii buiɔ naoo. Nsu nɔ nɔ tɔ dalau nɔ Isaili bui kɔniɔo. 50 Ikoyɔ zwɔakpe zi na Levii buiɔne nɔ zɔi nɔ a pɔkeleɔ nɔ pɔ pɔ ku a guuo pii. Aame aaliɔ zwɔakpe seɔ nɔ a pɔkeleɔ pii, aaiɔ de zwɔakpepi zɔkenao u, aali bɔokpa aa liai. 51 Tɔ ale fele, aame aali zwɔakpepi woewoo. Tɔ a ka bɔokpakli, aali ea pɛɛpɛ. Tɔ gbɛpale sɔi, a gae. 52 Isailiɔ li bɔokpakpa ga nɔ gao, baade nɔ a dalapooo. 53 Levii buiɔ mɛ aali bɔokpa aa lia ikoyɔ zwɔakpe, kɛ masu pɔkumabɔɔ Isailiɔwao yaɔi. Ikoyɔ zwɔakpe gwaa mɛ Levii buiɔ zɔi u. 54 O Isailiɔ kɛ la Dii o Mɔiziewa.

2

Bɔokpaa zɛkalea

1 Dii ya o Mɔizie nɔ Aalonao a mɛ: 2 Isailiɔ baade li bɔokpa a dalapooo gbau nɔ a ua seelao pɛlea. Aali bɔokpa wa lia kpaaupɛi kɛawa yoo.

3 Yuda bui galio mɛ aali bɔokpa gukpe oi nɔ nɔ dalapooo. An daanan Aminadabu nɛ Naasɔ u. 4 Aa zigoo gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ baaɔkwi nɔ sɔiɔ nɔ ɔaa ɔaɔoɛ (74.600). 5 Isakaa bui galio li bɔokpa nɔ sae. An daanan Zuaa nɛ Netaneli u. 6 Aa zigoo gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ blakwi nɔ sɔiɔ nɔ ɔaa plaooɛ (54.400). 7 An sae Zabulɔni buiɔ. An daanan Heloni nɛ Eliabu u. 8 Aa zigoo gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ blakwi nɔ sɔplao nɔ ɔaa plaooɛ (57.400). 9 Ampii an bɔo wi mɛ Yuda buiɔ bɔo, aa gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ ɔaa do, gɛo mɛndosai mɛ kuo, nɔ ɔaa plaooɛ. (186.400) Aame aali dazeu kaau.

10 Lubeni bui galio mɛ aali bɔokpa geomidokli oi nɔ nɔ dalapooo. An daanan Sedeu nɛ Elizuu u. 11 Aa zigoo gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ blakwi nɔ sooloo nɔ ɔaa pla nɔ basoooɛ (46.500). 12 Simɛɔ buiɔ li bɔokpa nɔ sae. An daanan Zulisadai nɛ Selumie u. 13 Aa zigoo gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ baaɔ mɛndosai nɔ ɔaa do nɔ basoooɛ (59.300). 14 An sae Gada buiɔ. An daanan Deueli nɛ Eliasafa u. 15 Aa zigoo gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ blasoo nɔ ɔaa ɔaɔ nɔ blakwiooɛ (45.650). 16 Ampii an bɔo wi mɛ Lubeni buiɔ bɔo, aa gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛɛ basoplakwi nɔ mɛndoo nɔ ɔaa pla nɔ blakwiooɛ (151.450). Aame aali dazeu plaade u.

17 Levii bui bɔodeɔ mɛ aali kpaaupɛi se aa dao zɛu, aaiɔ be guoguo. La an bɔo kalea de, ma aali be zɛu. Baade lo ku a oi tea a dalapoozi.

18 Eflaiū bui gālio lí bòokpa be'ae oi ní ní dālapoo. An d̄aanan Amihudu né Elisama ū. 19 Aà zīḡɔ̄ gb̄ɛ̄n̄ ðaas̄ɔ̄s̄ɔ̄ l̄ɛ bla ní ðaa pla ní bas̄ɔ̄ōe (40.500). 20 Manase bui líb kú ní sae. An d̄aanan Pedazuu né Gamalieli ū. 21 Aà zīḡɔ̄ gb̄ɛ̄n̄ ðaas̄ɔ̄s̄ɔ̄ l̄ɛ baakwi ní plao ní ðaa doōe (32.200). 22 An sae B̄ȳām̄ɛ bui. An d̄aanan Gidoni né Abidā ū. 23 Aà zīḡɔ̄ gb̄ɛ̄n̄ ðaas̄ɔ̄s̄ɔ̄ l̄ɛ baakwi ní s̄oōo ní ðaa plaōe (35.400). 24 Ampii an b̄ōo w̄i m̄e Eflaiū bui b̄ōo, aa gb̄ɛ̄n̄ ðaas̄ɔ̄s̄ɔ̄ l̄ɛ bas̄ɔ̄okwi plasai ní bas̄ɔ̄ōe (108.100). Aame aali dazeu āās̄de ū Levii bui gb̄ea.

25 Dā bui gālio mé aali b̄ōokpa ḡugb̄antoo oi ní ní dālapoo. An d̄aanan Amisadai né Ahiez̄e ū. 26 Aà zīḡɔ̄ gb̄ɛ̄n̄ ðaas̄ɔ̄s̄ɔ̄ l̄ɛ b̄aās̄ ní plao ní ðaa āās̄ ní bas̄ɔ̄ōe (62.700). 27 Ase bui mé aali b̄ōokpa ní sae. An d̄aanan Ōkelana né Pagieli ū. 28 Aà zīḡɔ̄ gb̄ɛ̄n̄ ðaas̄ɔ̄s̄ɔ̄ l̄ɛ bla ní m̄endoo ní ðaa pla ní bas̄ɔ̄ōe (41.500). 29 An sae Nefatali bui. An d̄aanan Enana né Ahila ū. 30 Aà zīḡɔ̄ gb̄ɛ̄n̄ ðaas̄ɔ̄s̄ɔ̄ l̄ɛ blakwi ní āās̄o ní ðaa plaōe (53.400). 31 Ampii an b̄ōo w̄i m̄e Dā bui b̄ōo, aa gb̄ɛ̄n̄ ðaas̄ɔ̄s̄ɔ̄ l̄ɛ bas̄oplakwi ní s̄oplaō ní ðaa āās̄ōe (157.600). Aali dazeu gb̄ezā ní ní dālapoo.

32 Isaili p̄s̄ wà ní nao uale ní ualeōn we. An zīḡɔ̄ p̄ii gb̄ɛ̄n̄ ðaas̄ɔ̄s̄ɔ̄ l̄ɛ ðaa āās̄ ní āās̄o ní bas̄oplakwiōe (603.550). 33 Kási wi Levii bui da naopi guu ní ní Isaili deeo, lá Dii ò M̄oiz̄iewa. 34 Isailio k̄è lá Dii ò M̄oiz̄iewa, aa b̄ōokpā ní ní dālapoo m̄aa, ̄s̄ aa d̄azeu daedae uale ní ualeo.

3

Levii bui

1 M̄oiz̄i ní Aalona bui yán ke ḡɔ̄ p̄s̄ Dii yā'ò M̄oiz̄ie Sinai gb̄e musu. 2 Aalona neḡɔ̄e t̄n̄ ke: Aà neḡɔ̄e s̄éia Nadabu, Abiu, Eleazaa, Itamaa. 3 Aalona né p̄s̄ wà ní díle sa'ona ū wà sa'oz̄i n̄an̄e ní ɔ̄z̄i t̄n̄ we. 4 Nadabu ní Abiuo ḡaga Dii ae Sinai guwaiwaiue, ké aa m̄ò aà ae ní té z̄iloo yáí.* Aai ne'i yāao, ̄s̄ Eleazaa ní Itamaao ḡs̄ sa'ona ū ní mae Aalona ḡɔ̄.

5 Dii yā'ò M̄oiz̄ie à m̄e: 6 M̄ó ní Levii bui, ní ní na Aalona e ɔ̄z̄i, aali z̄ikeān̄o. 7 Aali kpaaukpe kpele z̄i p̄s̄ má dà Aalona e ní Isailio pii ke ní zw̄aakpepi z̄lo b̄. 8 Aali laaido kpaaukpe p̄keleowa, aaiō zw̄aakpepi z̄i p̄s̄ má dà Isailio ne keò. 9 Levii bui na Aalona ní a néōne ní ɔ̄z̄i. Isaili p̄s̄ wa kp̄awà m̄iōm̄iōn we. 10 Aalona ní a néō díle ma gb̄agbanao ū. Tó gb̄é z̄iloe s̄m̄azi, à ḡae.

11 Dii yā'ò M̄oiz̄ie à m̄e: 12 M̄ám̄e ma Levii bui s̄è Isailio guu Isaili neḡɔ̄e s̄éiaō gb̄eu. Levii buipiō b̄ō de ma p̄s̄ ū, 13 asa za ḡɔ̄ p̄s̄ ma Egipi neḡɔ̄e s̄éiaō d̄ède, ma Isaili neḡɔ̄e s̄éiaō ní ní p̄otuo nesana s̄éiaō díle ma p̄s̄ ū.† M̄ám̄ema Dii.

14 Dii yā'ò M̄oiz̄ie Sinai guwaiwaiu à m̄e: 15 Levii bui nao daedae uale ní ualeo. An ḡɔ̄e nao pii sea za né m̄o doowa. 16 Ō M̄oiz̄i ní nao lá Dii òewa. 17 Levii néō t̄n̄ ke: Gees̄, Keata ní Melalio. 18 Gees̄ néō t̄n̄ ke daedae: Libeni ní Simeio. 19 Keata néō t̄n̄ ke daedae: Amlaū, Isaa, Heb̄l̄s̄ ní Uz̄ielio. 20 Melali néō t̄n̄ ke daedae: Mali ní Musio. Levii buiōn we daedae uale ní ualeo.

21 Libeni bui ní Simeio bui mé Gees̄ bui ū. 22 Ḡɔ̄e p̄s̄ wà ní nao sea za né m̄o doowa gb̄ɛ̄n̄ ðaas̄ɔ̄s̄ɔ̄ l̄ɛ s̄opla ní ðaa pla ní bas̄ɔ̄ōe (7.500). 23 Gees̄ buipiō lí b̄ōokpa zw̄aakpepi kpe naa be'ae oi. 24 Laeli né Elisafa w̄é ní k̄ia ū. 25 Gees̄ bui lí zw̄aa ní b̄aa p̄s̄ w̄ali kú kpaaukpeao z̄i ke ní a kpele zw̄aaō 26 ní kaa lé zw̄aaō ní kaa p̄s̄ lia zw̄aakpepi ní sa'oktiozi zw̄aaō ní a baō pii.

* 3:4 Lev 10.1-2, Nao 26.61 † 3:13 B̄a 13.2

27 Amlaū buiō n̄ Isaa buiō n̄ Hebl̄s buiō n̄ Uzieli buiō mé Keata buiō ū. 28 Sea za né m̄ doᵛwa, an ḡeō gb̄eōn̄ ḁaas̄oō l̄e swaās̄ n̄ ḁaa ḁāōe (8.600). Aame aaliō z̄k̄e zw̄ākpeu. 29 Keata buipiō mé aali b̄ookpa zw̄ākpepi sae naa ḡeom̄id̄k̄li oi. 30 Uzieli né Elizaf̄a mé n̄ k̄ia ū. 31 Aaliō kpagolo n̄ taábunuo n̄ dauo n̄ sa'ok̄dio n̄ tulaletikateak̄lio n̄ zw̄ākpe z̄k̄eb̄oō n̄ suunaō z̄l̄ ke pii. 32 Sa'onkia Aalona né Eleazaa mé Levii bui k̄iaō d̄oana ū. Aapi mé i w̄éte zw̄ākpe z̄k̄enaōzi.

33 Mali buiō n̄ Musi buiō mé Melali buiō ū. 34 Ké w̄a n̄ nao sea za né m̄ doᵛwa, an ḡeō gb̄eōn̄ ḁaas̄oō l̄e soolo n̄ ḁaa dooe (6.200). 35 Abihaili né Zulieli mé n̄ k̄ia ū. Aali b̄ookpa zw̄ākpe sae naa gugb̄antoo oi. 36 W̄a Melali buiō d̄ile aaliō w̄éte zw̄ākpe lip̄epeeōzi n̄ a lip̄ōō n̄ a lip̄eleō n̄ lip̄elepi z̄eb̄oō n̄ a p̄okeleō pii. 37 Aaliō kaa p̄o liaa zw̄ākpei lip̄eleō n̄ a z̄eb̄oō n̄ a k̄ub̄oō n̄ a baō z̄l̄ ke lb.

38 Moizi n̄ Aalonaō n̄ Aalonapi néō l̄i b̄ookpa kpaaūkpe ae naa gukpe oi. Aame aaliō luakuk̄i z̄l̄ ke Isailiōne. Tó gb̄é z̄l̄loe s̄ōi, à ḡae. 39 Levii bui p̄o Moizi n̄ Aalonaō n̄ nao daēdae l̄á Dii ōwaon we. Sea za né m̄ doᵛwa, aa gb̄eōn̄ ḁaas̄oō l̄e baō n̄ plaoe (22.000).

40 Dii ō Moizie à mè: Isaili neḡōe séiāō nao pii sea za né m̄ doᵛwa, ní n̄ t̄o dalau. 41 Bee gb̄ea ní Levii buiō dile ma p̄o ū Isaili neḡōe séiāō gb̄eu m̄pii, ní Levii buiō p̄otuoō dile ma p̄o ū Isailiō p̄otuo nesana séiāō gb̄eu pii. Mám̄emaā Dii. 42 Ō Moizi Isaili neḡōe séiāō n̄aō l̄á Dii ōewa, 43 sea za né m̄ doᵛwa. Ké w̄a n̄ t̄o k̄a l̄au pii, an dasi k̄e gb̄eōn̄ ḁaas̄oō l̄e baō n̄ ḁaa do n̄ bāaōkwi n̄ ḁāōe (22.273).

44 Ō Dii yā'ō Moizie à mè: 45 Levii buiō dile ma p̄o ū Isaili neḡōe séiāō gb̄eu, ní Levii buiō p̄otuoō dile ma p̄o ū Isailiō p̄otuo nesana séiāō gb̄eu. Mám̄emaā Dii. 46 Isaili neḡōe séiāō dasi d̄e Levii buiōla gb̄eōn̄ ḁaa do n̄ bāaōkwi n̄ ḁāō. Gb̄é p̄o d̄iapiō boa yá musu, 47-48 ánuᵛu oᵛatē s̄ōs̄oō sím̄á an baade miwa, l̄á w̄a a gb̄ia d̄ile ma k̄úkiwa, ní kp̄á Aalona n̄ a néōwa. Anusu do gela baōe. 49 Ō Moizi gb̄eō'ōapi sí gb̄é p̄o an dasi d̄e Levii buiōlapiōwa. 50 A ḁas̄i Isaili neḡōe séiapiōwa ánuᵛu oᵛatē ḁaa soolo n̄ baswaās̄oōo (1.365), l̄á w̄a a gb̄ia d̄ile luakuk̄iwa. 51 Ō a kp̄á Aalona n̄ a néōwa l̄á Dii ōewa.

4

Keata bui

1 Dii yā'ō Moizie n̄ Aalonaō à mè: 2 Levii né Keata buiō nao daēdae uale n̄ ualeō, 3 ḡōe p̄o k̄a w̄é baakwi e blakwi, aai m̄o z̄l̄kei kpaaūkpeu. 4 Z̄l̄ p̄o Keata buipiō l̄i ke kpaaūkpeu á ma p̄ōe n̄ a m̄baō.

5 Tó w̄al̄e fele b̄oou, Aalona l̄i m̄o n̄ a néō, aali suuna zw̄aa polo aa ku ikoyá kpagoloa. 6 Aali ayo báa kua, aai gb̄asa zw̄aa p̄o wa k̄e n̄ p̄ōle búuna t̄eēt̄eō kua. Bee gb̄ea aali kpagolo lip̄ōō s̄oᵛu.

7 Aali zw̄aa búuna kú taábunu p̄o kú ma aea, aai tapelentio k̄al̄ew̄a n̄ toonaō n̄ imib̄oō n̄ lo p̄o w̄i v̄ēe kau, aai p̄ēe p̄o w̄iō kpaa ḡoōpii k̄al̄e we lb. 8 Aali zw̄aa t̄ea ku p̄oᵛla, aai ayo báa kua. Bee gb̄ea aali taábunupi lip̄ōō s̄oᵛu.

9 Aali zw̄aa búuna se ku daua n̄ a filiaō n̄ a d̄eb̄oō n̄ a t̄ufukab̄oō n̄ a n̄isikab̄oō, 10 aai daupi ye ayo báau n̄ a p̄okelepiō pii, aai ye a lip̄ōōwa.

11 Aali zw̄aa búuna kú tulaletikateak̄ia, aai ayo báa kua. Bee gb̄ea aali a lip̄ōō s̄oᵛu. 12 Aali z̄k̄eb̄oō p̄o w̄ali z̄k̄eō ma k̄úkiō séle pii, aai ka zw̄aa búunau, aai ye ayo báau, aai gb̄asa ye a lip̄ōōpiōwa.

¹³ Aali sa'okli tufu bɔle, aai zwàa gaalulade ku sa'oklipia, ¹⁴ aai pɔkele pɔ wɔ zɩkeo ka sa'oklipia, tésibɔɔ n̄ saao n̄ péelus n̄ au'elebɔɔ n̄ sa'okli pɔkeleɔ pii, aai gbasu ye ayo báau, aai a lipɔɔɔ sɔɔɔ.

¹⁵ Tó Aalona n̄ a néɔ pɔku ma kpé pɔɔ n̄ a pɔkeleɔla pii aa làa, tó wàle fele bɔou, Keata buio lí gbasu mɔ pɔpiɔ séle. Aasuli ókà ma kpé pɔewao, ké aasu gagao yáí. Keata buio mé aalio kpaaukpe pɔpiɔ sea.

¹⁶ Sa'onkia Aalona né Eleazaa mé alio wéte filia nisii n̄ tulaleti gnanao n̄ pɔwenti pɔ wɔ mɔ ma gbai lá gu lé dɔo n̄ n̄si pɔ wɔ pɔ dileò à gɔ ma pɔ uo, ili wéte zwàakpei b n̄ a pɔɔ n̄ a pɔkeleɔ pii.

¹⁷ Dii ya'ò Mɔizie n̄ Aalonao à mè: ¹⁸ Asu to Keata buio mide Levii buio guuo. ¹⁹ Tó aa sɔ ma kpé pɔpiɔzi, Aalona n̄ a néɔ mé aali dɔaa gɛ zwàakpeu, aai n̄ baade zɩ pɔ a ke n̄ aso pɔ a seo ɔbè, ké aasu gagao yáí. ²⁰ Keata buipio sulii gɛ wékpalei ma kpé pɔpiɔzi gɔɔ pɔ wàle zwàa kuao, ké aasu gagao yáí.

Geesɔ buio

²¹ Dii ya'ò Mɔizie à mè: ²² Geesɔ buio nao b daedae uale n̄ ualeo. ²³ Gɔe pɔ kà wè baakwi e blakwi, aai mɔ zɩkei kpaaukpeuo ɔ n̄yɔ n̄ nao. ²⁴ Zɩ pɔ Geesɔ buio lí ke n̄ aso pɔ aali seon ke: ²⁵ Aali kpaaukpezwàaɔ sé n̄ zwàa pɔ wɔ kuao n̄ ayo báa pɔ wɔ kuao n̄ a kpele zwàaɔ ²⁶ n̄ kaa pɔ liaa zwàakpe n̄ sa'okliozii zwàaɔ n̄ a le zwàaɔ n̄ a baɔ n̄ a pɔkeleɔ pii. Aali zɩ pɔ wɔ keo ke pii. ²⁷ Aalona n̄ a néɔ mé aao de zɩ pɔ Geesɔ buio lí ke gbɛzɔɔ u, asosean nò, zɩ pàle kean nò. Ampio mé aali aso pɔ aa se ɔbè. ²⁸ Kpaaukpe zɩ pɔ Geesɔ buio lí ken we. Sa'onkia Aalona né Itamaa mé alio wéte an zɩi.

Melali buio

²⁹ Melali buio nao daedae uale n̄ ualeo. ³⁰ Gbɛ pɔ kà wè baakwi e blakwi, aai mɔ zɩkei kpaaukpeuo ɔ n̄yɔ n̄ nao. ³¹ Kpaaukpe zɩ pɔ aalio ken ke: Aame aalio zwàakpe lipereɔ sea n̄ a lipɔɔɔ n̄ a lipelɔ n̄ lipelɔ zebɔɔ ³² n̄ kaa pɔ liaai lipelɔ n̄ a zebɔɔ n̄ a kúɔɔ n̄ a baɔ n̄ a pɔkele pɔ wɔ zɩkeo pii. Ali baade aso pɔ a se ɔbè. ³³ Kpaaukpe zɩ pɔ Melali buio lí ken we. Sa'onkia Aalona né Itamaa mé alio wéte an zɩi.

Levii buio naoo

³⁴ ɔ Mɔizi n̄ Aalonao n̄ Isaili kíaa Keata buio nàò daedae uale n̄ ualeo, ³⁵ sea gbɛ pɔ kà wè baakwi e blakwi, aai mɔ zɩkei kpaaukpeuo. ³⁶ Aa gbɛɔn òaa kue'aaɔ n̄ basoplakwioe (2.750). ³⁷ Keata bui pɔ aal zɩke kpaaukpeuo dasilen we. Mɔizi n̄ Aalonao n̄ nao lá Dii ò Mɔiziewa.

³⁸ ɔ aa Geesɔ buio nàò daedae uale n̄ ualeo, ³⁹ sea gbɛ pɔ kà wè baakwi e blakwi, aai mɔ zɩkei kpaaukpeuo. ⁴⁰ Aa gbɛɔn òaa kue'aaɔ n̄ baakwioe (2.630). ⁴¹ Geesɔ bui pɔ aal zɩke kpaaukpeuo dasilen we. Mɔizi n̄ Aalonao n̄ nao lá Dii òwa.

⁴² ɔ aa Melali buio nàò daedae uale n̄ ualeo, ⁴³ sea gbɛ pɔ kà wè baakwi e blakwi, aai mɔ zɩkei kpaaukpeuo. ⁴⁴ Aa gbɛɔn òaa gɛò n̄ m̀endooe (3.200). ⁴⁵ Melali buio dasilen we. Mɔizi n̄ Aalonao n̄ nao lá Dii ò Mɔiziewa.

⁴⁶ Maa Mɔizi n̄ Aalonao n̄ Isaili kíaa Levii buio nàò daedae uale n̄ ualeo, ⁴⁷ sea gbɛ pɔ kà wè baakwi e blakwi, aal mɔ zɩkei kpaaukpeuo aai a aso sea. ⁴⁸ Ampii an dasi fele baasɔsɔo lee swaaɔ n̄ òaa àaɔ baosaioue (8.580). ⁴⁹ Ké Dii yádille Mɔizie, a ò gbɛɔne, wà baade zɩ ɔbè n̄ aso pɔ a seo. ɔ wà n̄ nao maa lá Dii ò Mɔiziewa.

5

Bòo kua gbalesai

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² O Isailiɔne aa kusudeɔ ní kēnudeɔ ya b̀ouu ní gbé p̀s kà gɛwa aa gbàlèɔ. ³ A ní yá à ní kpá b̀ou kpe g̀e ní nɔeɔ, ké aasu Isailiɔ b̀ou p̀s má kú a guu gbàleo yáí.* ⁴ † Isailiɔ kè màa, aa ní yá ní kpá b̀ou kpe, lá Dii ò Mɔiziewa.

⁵ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ⁶ O Isailiɔne, tó g̀e ge nɔe duunakè a gbéè à náaisaiyákè Dii, à tàaekèn we. ⁷ Sema ade duuna p̀s a kèpi o gupuau, i a fiabo gbé p̀s à tàaekèepie, i a ɔa sode nawà. ⁸ Tó p̀de gà mé a dae f̀eɛ v́ wà fiapi boèò, p̀pi a g̀s ma p̀s ùe, wi kpa sa'onawa sãnu ní sãsakao p̀s wa lákaò aà duunapiao.† ⁹ Sa p̀s Isailiɔ lí oa aliɔ de sa'ona p̀s wà m̀òè p̀s ùe. ¹⁰ P̀s p̀s gbé kpá Diiwa ali g̀s sa'ona p̀s wà nàè a ɔzɪ p̀s ùe.

Nɔ ndaisaide yá

¹¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ¹² O Isailiɔne n̄ me, tó gbé n̄ p̀azea à náaisaiyákèè, ¹³ g̀e p̀ale wùleaànɔ, aà zá a yá d̄sò, tó nɔepi gbásikè màa mé gbéè i aà eo, seelade kuo, ké wi aà kùdò yáí, ¹⁴ tó g̀epi ǹse f̀eɛ, mé àle seake a nɔpi yáwa, àle e à gbásikè yá, ge i gbásikèoa, ¹⁵ g̀epi i gé ní a napio sa'ona kíi ní p̀wenti kiloo plao gba p̀s nɔepi a m̀ò ù. Asu n̄isikawào, mé asu tulaleti fáwào, ké ǹsefelegbae yáí. A de d̄sãkpaagba p̀s í to wà d̄s tó wà tàaekè s̄lanæ ùe. ¹⁶ Sa'ona i m̀s ní nɔepio, i aà ze ma æ. ¹⁷ Sa'ona i ma kpé í d̄ã ka oo n̄nau, i zwàakpe bùsu d̄ã à zua. ¹⁸ I nɔepi falana go, i d̄sãkpaagba p̀s wí da ǹsefelea yáí na nɔepie a ɔzɪ. Sa'onapi iò í p̀sɪ p̀s í láaizímápi k̄ua. ¹⁹ Sa'onapi i to nɔepi d̄sãkpa, i oè à me: Tó g̀e i wùlennɔ, tó ni p̄a n̄ zá ikoyãa n̄ gbásikè, í p̀sɪ p̀s í láaizímápi a yæ ineo. ²⁰ Ama tó n̄ p̄a n̄ zá ikoyãa, n̄ ge n̄ wule ní g̀e p̀aleo n̄ gbásikè s̄s, ²¹ Dii a to n̄ gbalao ibaba, n̄ gbéè i sé, n̄ gbéò i láaizíma, aai n̄ ká. ²² I p̀s í láaizímáé beepi a taale n̄ meue, i n̄ gbéè sé, n̄ gbalao i ibaba. Nɔepi i gbasa me: Ami! Aà ke màa! ²³ Sa'ona i láai yápiò kē láwa, i pípi ní í p̀sɪpio, ²⁴ i í p̀sɪ p̀s í láaizímápi kpa nɔepiwa aà mi, i taale aà me u à yá p̀sɪ iè. ²⁵ Ama sa'ona lí ǹsefelep̀wentipi si nɔepi ɔzɪ gla, i m̀o Dii, i gbasa g̀eð sa'okli. ²⁶ Sa'onapi i p̀wenti p̀i d̄ã òkù do yáɔa Diigu gba ù, i kpasa sa'okliwa, i gbasa ípi kpa nɔepiwa aà mi sa. ²⁷ Tó nɔepi gbásikè à náaisaiyákè a záe, g̀o p̀s à í p̀s í láaizímápi m̄, a taale aà meue, i yá'è, aà gbéè i sé, aà gbalao i ibaba, nɔepi i g̀s láai p̀s ù a gbéò guu. ²⁸ Ama tó nɔepi i gbásikèo mé a ku tàaesai, a b̀o aafiae, iò ne'í.

²⁹ Ikoyá p̀s má dilè ǹsefelea yá musun we. Tó nɔe p̀a a zá baa à náaisaiyákèè, ³⁰ ge tó g̀e ǹse mé f̀eɛ, àle seake a n̄ yáwa, a kekèan we. Sa'ona lí m̀s ní nɔepio, i aà ze ma æ, i gbasa ikoyápi kèè píi. ³¹ Aà g̀pi aɔ tàae v́ a guuo, àma nɔepi duunapi a wi aázla musue.

6

Gbé p̀s azla kpá Luawa yá

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² O Isailiɔne, tó g̀e ge nɔe lekèa à mè a azla kpàa ma gbé ùe zálala, ³ ade v̄eè ní í gbãao té.* Asu v̄eèbe'í buie ká a léwao, mé asu v̄eèbe

* 5:3 Zia 21.27 † 5:8 Lev 5.20-26 * 6:3 Luk 1.15

isi ge a gii bleo. ⁴ Goo pɔ a ku ma gbé ũ zálala, asuli véeli pɔe bleo, baa a wéna ge a tɛɛ.

⁵ E lé pɔ a kèapi gɔɔ ge paò, gē su táa'o aà miwao. Aɔ de ma pɔ ũ e gɔɔ pɔ à azla kpàapi lé ge paòe, i to a mikā gbā a laaiwa. ⁶ E gɔɔ pɔ à azla kpàa ma gbé zálala ũpi lé ge paò, asu sɔ geio. ⁷ Baa tó aà mae ge aà da ge aà vli ge aà dáuna gá, asu sɔ aà gei à gbáleo, asa aázla kpaaa seela ku aà miwae. ⁸ Aɔ de ma pɔ ũ e gɔɔ pɔ à azla kpàa ma gbé zálala ũpi lé ge paò. ⁹ Tó gbēe gá aà wáa kándo, mé aà kua ma pɔ ũ mikā gbále, aà a mipi bo gbáigbai a gbábɔgɔɔ, gɔɔ sopla gbɛa. ¹⁰ A gɔɔ swaaɔde zí i mo sa'onae ní felenaɔ ge felenguulu bɔlonaɔ mèn pla kpaaũkpe kpeele, ¹¹ sa'ona i sa'o ní a mèndoo duun awakpabɔ ũ, i sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú o ní a mèndoo, i gbábɔè aà kua ge sae yáí. Zibeezi i a mi bo, ¹² i ea à azla kpa a e a kua ma pɔ ũ gɔɔ léu, i mó ní sása wèdonao tàae fiabobɔ ũ. Wasu aà kua ma gbé zálala ũ séia gɔɔ dauo, asa aà kua ma gbé zálala ũ káaupi òòkpàe.

¹³ Ikoyá pɔ má díle gbé pɔ azla kpàaen ke lo. Tó gɔɔ pɔ a díle àò ku ma pɔ ũ pà, wá mɔaàno kpaaũkpe kpeele, ¹⁴ i sa'oa ní sása wèdona pɔ sáa vloo sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú obɔ ũ ní sáda wèdona pɔ sáa vloo duun awakpabɔ ũ ní sásakao pɔ sáa vloo sáaukpa sa'obɔ ũ ¹⁵ apii ní a pówentio ní a véeo ní káao gbí do, káa pɔ wa tòto ní nísioɔ ní káawana pɔ wá nísi fàwàò. ¹⁶ Sa'ona i mó ní pópɔ ma ae píi, i sa pɔ wí o duuna awakpabɔ ũ o ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékúo, ¹⁷ i sáaukpa sa'oa ní sásakao ní a pówentio ní a véeo ní káao gbí do. ¹⁸ Gbé pɔ azla kpàapi i a mi bo† kpaaũkpe kpeele we, i a kua ma pɔ ũ mikā séle káteu sáaukpasa nísi zíle. ¹⁹ Tó à a mi bò màa, sa'ona i sásakao ɔ do pɔ wá a fùukè sé ní káa pɔ a bò gbíuo mèndo ní káawanao mèndo, i na gbé pɔ mibòpɔe a ɔzi. ²⁰ Sa'onapi i ea sí, i mómee. Lá pópɔá ma pɔe, a gɔ sa'onapi pɔ ũe ní a kùla pɔ wí mómeeo ní a gbá pɔ wí bɔ adoao. Bee gbɛa gbé pɔ azla kpàapi i gbasa ea na véemiawa.

²¹ Ikoyá pɔ má díle gbé pɔ azla kpàaen we ní sa pɔ a oa a lekea yáio, pɔ pɔ asu ye káfi a gbáa léu báasi. Lé pɔ a kè gɔɔ pɔ à azla kpàa, sema aà a fiabo.

Sa maa pɔ sa'ona li o gbéne

²² Dii yá'ò Mɔizie à mè: ²³ O Aalonaé ní a néɔ, tó aale samaa'o Isailiɔne, aali me:

²⁴ Dii báaadaágu, i ɔkuála,

²⁵ Dii á gwa, i gbékekeé,

²⁶ Dii wéteázi, i á nòse daé dou.

²⁷ Aali samaa'o Isailiɔne ní ma tóo màa, míli báaadaágu.

7

Isaili kíaɔ gbadaa zwàakpe sakēgɔɔ

¹ Goo pɔ Mɔizi zwàakpe dè a làa, à nísikàwà ní a pɔkeleɔ píi, à a sakè, ɔ à nísikà sa'okdiwa ní a pɔkeleɔ píi, à a sakè. ² ɔ Isaili kíaɔ mò ní gbao. Aame aa ní deziɔ buiɔ kía pɔ wá ní díle gbēnaon dɔaanaɔ ũ. ³ Aa mò ní ní gbao Diiɛ, zugo mèn soolo ní zuo mèn kuɛpla. Kía gbēon plapla zugo mèndodo, baade miwa zù mèndodo, ɔ aa gèò zwàakpe kpeele.

⁴ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ⁵ Gba pɔ aa m̀òpɔ sí, iɔ de kpaaũkpe zikɛbɔɔ ũ, ní kpá Levii buiɔwa, lá a mó má ní zí guuwa. ⁶ ɔ Mɔizi zugoɔ ní zupɔ sí a kpá

Levii buiowa. ⁷ A zugo mèn pla ní zù mèn siiiõ kpà Geesõ buiowa ní zì léu. ⁸ A zugo mèn siiiõ ní zù mèn swaaõõ kpà Melali buiowa ní zì léu. Sa'onkia Aalona né Itamaa mé ní d̄aana ù. ⁹ I asoseb̄õe kpa Keata buiowao, asa aa Dii kpé p̄õ sé ní ḡaue.

¹⁰ Zì p̄õ wà n̄isikà sa'okliwa, ò kíapiõ m̄ò ní ní gbao sa'oklipi aε sa'oklipi sakēa yái. ¹¹ Dii ò M̄oziε yāa à m̄è, lá gu lé d̄õ kíapiõ líõ m̄õ dodo sa'okli sakēa yái.

¹²⁻⁸³ Ḡõõ séia zì Aminadabu né Naasõ, Yuda bui mé m̄ò ní a gbao.

Ḡõõ plaade zì Zuua né Netaneli, Isakaa bui kía m̄ò ní a gbao.

Ḡõõ aaõde zì Heloni né Eliabu, Zabulon̄i bui kía m̄ò ní a gbao.

Ḡõõ siiiõde zì Sedeu né Elizuu, Lubeni bui kía m̄ò ní a gbao.

Ḡõõ soode zì Zulisadai né Selumie, Simeõ bui kía m̄ò ní a gbao.

Ḡõõ soolode zì Deueli né Eliasafa, Gada bui kía m̄ò ní a gbao.

Ḡõõ soplade zì Amihudu né Elisama, Eflaiũ bui kía m̄ò ní a gbao.

Ḡõõ swaaõde zì Pedazuu né Gamalieli, Manase bui kía m̄ò ní a gbao.

Ḡõõ k̄eokwide zì Gidoni né Abidā, B̄eyāmeε bui kía m̄ò ní a gbao.

Ḡõõ kwide zì Amisadai né Ahiezeε, Dā bui kía m̄ò ní a gbao.

Ḡõõ kuεdode zì Okelana né Pagieli, Aseε bui kía m̄ò ní a gbao.

Ḡõõ kuεplade zì Enana né Ahila, Nefatali bui kía m̄ò ní a gbao.

Gba p̄õ an baade m̄õn ke: Anusu tapełenti p̄õ a gbia kiloo do ní k̄nio, au'eleb̄õ p̄õ wa p̄i ní ánusuo a gbia galaũ òaa siiiõε, lá wà a gbia lé d̄ile luakukiwa. Wà p̄õwenti yāalea ní n̄isio k̄a tapiõ pai p̄õw̄en gba ù. Vua toona p̄õ a gbia galaũ bas̄õkw̄i, wà tulaletik̄a a pai. Sa p̄õ w̄i a p̄õ k̄ateu à tékũ ob̄õn ke: Zugaaena do, s̄asakao do, s̄asa w̄edona do. Duun awakpab̄õn ke: Blesana do. S̄aaukpas̄õn ke: Zu pla, s̄asakao s̄õõ, blesana s̄õõ, s̄asa w̄edona s̄õõ.

⁸⁴ Gba p̄õ Isaili k̄iaõ dà sa'okli sakēa yái n̄isikaa sa'oklipiwa gb̄eapiõ dasilen ke: Anusu tapełenti m̄èn kuεpla, au'eleb̄õ p̄õ wa p̄i ní ánusuo m̄èn kuεpla, vua toona m̄èn kuεpla. ⁸⁵ Tapełentipiõ gbia kiloo dodo ní k̄nioε, au'eleb̄õõ s̄õ galaũ òaa siiiõiiiõ. Ap̄ii f̄ile ánusuo kiloo baas̄õõ ní plao ní galaũ òaa aaõõ, lá wà a gbia lé d̄ile luakukiwa. ⁸⁶ Vua toona p̄õ wà tulaletik̄a a pai m̄èn kuεplaõ gbia galaũ bas̄õkw̄ikwi, lá wà a gbia lé d̄ile luakukiwa. A k̄è pii galaũ òaa soolo ní basooloo (1.320). ⁸⁷ Sa p̄õ w̄i a p̄õ k̄ateu à tékũ ob̄õn dasilen ke: Zugaaena kuεpla, s̄asakao kuεpla, s̄asa w̄edona kuεpla, ap̄ii ní a p̄õw̄entio. Blesan m̄èn kuεpla ò wà duuna awakp̄aõ. ⁸⁸ P̄õ p̄õ wà s̄aaukpa sa'òòõ dasilen ke: Zu baas̄õõ m̄endosai, s̄asakao b̄aaõ, blesana b̄aaõ, s̄asa w̄edona b̄aaõ. Sa p̄õ wa ò sa'okli sakēa yái n̄isikaawà gb̄ean we.

⁸⁹ Ké M̄oziε ḡè kpaaukpeu yā'oi ní Diio, à aà l̄õõ mà duunk̄emakli p̄õ kú ikoyā kp̄agoloo musu malaika ḡašlade m̄èn plaõ z̄anguo, Dii lé yā'òè.

8

Filianaa

¹ Dii yā'ò M̄oziε à m̄è: ² O Aalonaε, tó à filia m̄èn soplao nà, aà to aali gupu dau aε. ³ O Aalona k̄è màa, à filiaõ nà, aa gupù dau aε lá Dii ò M̄oziεwa. ⁴ Wà daupi p̄i ní vua p̄õ wa gb̄ègb̄è maann̄õ za a z̄ile e à ḡè p̄èò a vúowae. Wà daupi p̄i lá Dii a taa òl̄õ M̄oziεwae.

Levii bui d̄ileã ndoa

* **8:2** B̄aa 25.37

⁵ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ⁶ Levii buiɔ se Isaili kɔniɔ guu, ní gbábɔné. ⁷ Lá nɔyɔ́ ní gbábɔné n ke: Duunwolo'i fáfámá, aai ní meká bo pii, aai gbasa ní pɔkasaɔ pí. Aa gbábɔ́ níziáen we. ⁸ Aai zugaaena sé ní pēeti yāalea ní nísio a pówenti gba ũ ní zugaaena plaade pɔ́ nɔyɔ́ si duun awakpabɔ́ ũo. ⁹ Mɔ́ ní Levii buiɔ kpaaũkpe kpele, ní Isailiɔ káaa pii, ¹⁰ ní mɔ́ ní Levii buiɔ ma ae, Isailiɔ i onamá. ¹¹ Aalona i Levii buiɔ mɔ́meɛ gba pɔ́ Isailiɔ mɔ́meɛ ũ, ké aao de ma zíkɛnaɔ ũ. ¹² Levii buiɔ i ona gáaenapi miwa. Sa'ò ní zupio m̀ndoo duun awakpabɔ́ ũ, ní sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tēkũ oa ní adoo duunakēa Levii buiɔwa yáí. ¹³ To Levii buiɔ ze Aalona ní a néo ae, ní ní mɔ́meɛ. ¹⁴ Maa nɔyɔ́ Levii buiɔ bɔ Isailiɔ guu nído, aai de ma pɔ́ ũ.

¹⁵ Bee gbɛa tó n gbábɔ́ Levii buiɔne, mé n ní mɔ́meɛ, aali mɔ́ zíkɛ kpaaũkpeu.

¹⁶ Isaili pɔ́ wa kpáaɔn ní ũ. Ma ní díle ma pɔ́ ũ Isaili negɔ́e séiaɔ gbɛu. ¹⁷ Asa Isaili negɔ́e séiaɔ ní ní pɔtuo nesana séiaɔá ma pɔ́e. Ma ní díle ma pɔ́ ũ za gɔɔ pɔ́ ma negɔ́e séiaɔ dède Egipiɛ, ¹⁸ ɔ́ ma Levii buiɔ díle Isaili negɔ́e séiaɔ gbɛu. ¹⁹ Ma Levii buiɔ bɔ Isailiɔ guu, ɔ́ ma ní kpá Aalona ní a néowa, ké aao kpaaũkpe zí kɛ Isailiɔne. Aali láka Isailiɔ duunaa, ké gɔɔ pɔ́ aale sɔ́ ma kúkdizi, gagyá su ní leo yáí.

²⁰ ɔ́ Mɔ́izi ní Aalona ní Isailiɔ pii kè Levii buiɔne lá Dii ò Mɔ́izie ní yá musuwa.

²¹ Levii buiɔ gbábɔ́ níziáe aa ní pɔkasaɔ pí. ɔ́ Aalona ní mɔ́ Diiɛ, à ní duuna k̀má à gbábɔ́né. ²² ɔ́ Levii buiɔ ná ní zíwa kpaaũkpeu ní Aalona ní a néo d̄sao. Maa wa kè Levii buiɔne lá Dii ò Mɔ́izie ní yá musuwa.

²³ Dii yá'ò Mɔ́izie à mè: ²⁴ Levii buiɔ yán ke b. Gbé pɔ́ kà wè baaso ge a dea lí mɔ́ kpaaũkpe zí kei. ²⁵ Tó á kà wè blakwi, ili kámabo, asuli zípi ke bo. ²⁶ Aaliɔ dɔ́ a gbéle, ili wéte kpaaũkpe zɔ́i, ama asuli zípi keo. Díle Levii buiɔne maa ní zí yá musu.

9

Gēamusu dikpekeɛa

¹ Dii yá'ò Mɔ́izie Sinai guwaiwai Isailiɔ bɔa Egipi wè plaade mɔ́ séia guu à mè: ² Isailiɔ lí Gēamusu dikpekeɛ a gɔɔwa. ³ A dikpepi ke mɔ́e bee gɔɔ gēo m̀ndosaide zí oosiele. A ke lá má dáéwa pii ní a ikoyá pɔ́ má díléo.*

⁴ Mɔ́izi ò Isailiɔne aa Gēamusu dikpekeɛ, ⁵ ɔ́ aa dikpepi kè Sinai guwaiwai mɔ́ séia gɔɔ gēo m̀ndosaide zí oosiele. Aa kè lá Dii ò Mɔ́iziewa pii. ⁶ Gbēo ku we aa gbálea, ké aa kà gewa yáí, ɔ́ aai e Gēamusu dikpekeɛ zíbeezi. ɔ́ aa gè Mɔ́izi ní Aalona lè zíbeezi gɔ́o, ⁷ aa ò Mɔ́izie: Ge yá musu wa gbàlè. Bóyáí wà gíwēe wà mɔ́ ní gbaɔ Diie ní wá gbéɔ a gɔɔwai? ⁸ Mɔ́izi wè má à mè: A ze e mà ma lá Dii a o á yá musu. ⁹ ɔ́ Dii ò Mɔ́izie à mè: ¹⁰ O Isailiɔne, tó an gbēo ge an buiɔ ní kpé gbàlè ge yá musu, ge aa gè wéle zàzāeu, aa ze'e aa Gēamusu dikpekeɛmeɛ gbɛzā. ¹¹ Mɔ́ plaade gɔɔ gēo m̀ndosaide zí oosiele ɔ́ aali dikpepi ke. Aali sã só ní káao ní lá k̄sāo. ¹² Aasuli a kee to gu dɔwàò, mé aasuli sãpi wáe eo.† Aali Gēamusu dikpepi ke lá má díléwa pii. ¹³ Gbé pɔ́ i gbáleo mé i gé wéleu no, tó à gí Gēamusu dikpepi kei, wà ade bɔ a gbéɔ guu, asa i mɔ́meɛ ní gbao a gɔɔwao. Aa táae a wi aà musu. ¹⁴ B̀mɔ́ pɔ́ kú á guu mé a ye Gēamusu dikpekeɛmeɛ, sema aà ke lá ma ikoyá dílééwa. B̀mɔ́ ní beleo pii, yá doue.

* 9:3 Bɔa 12.1-13 † 9:12 Bɔa 12.46, Zaa 19.36

27 Enana né Ahila mé Nefatali zlgɔɔ dɔaana ũ. 28 Lá Isailio ì fɛlɛ ní bɔon we gá ní gáio.

29 Obaba mé Mɔizi ànsue Leueli né ũ, Madiā buie. Mɔizi òè: Wále dazɛu, wále gé búsu pɔ́ Dii mè á wá gbau. Mɔ n gɛ́wanɔ, wí maakɛnɛ, asa Dii namablea we legbɛ̀wɛɛɛ. 30 ɔ a òè: Má gɛo. Má tá ma búsuu ma bɛdɛɔ kfiɛ. 31 Mɔizi mè: N yá na. Nsu wá tó weo, asa ní bɔokpakli maa dɔ́, mé ñyɔ́ fɔ́ kɛ wá wé ũ. 32 Tó n gɛ́wanɔ, wá maa pɔ́ Dii a kɛwɛɛ kɛnɛ sɛɛ.*

33 Isailio fɛle Dii gbe saɛ, aa táa'ò gɔɔ áaɔ. Wá dɔ́aa ní Dii bàakuarínɔ kpagoloo bɔokpakli wɛɛlɛnɛ. 34 Ké aa fɛle aa dázɛu, Dii telupi kúrila faane. 35 Tó wá dázɛu ní kpagoloo, Mɔizi ì mɛ:

Fɛle Dii, n ibɛɛɔ i fáaa,
n zangudeɔ i bàalɛnɛ.†

36 Tó wa ðile, Mɔizi ì mɛ:
Dii, ɛa su Isaili dasidasiowa.

11

Dii té gbaɛa

1 Isailio zɔaká Diizi ní taasikɛa yáí. Ké Dii mà, aà pɔ́ pà, ɔ à tɛsɔ́má, an bòo saalo tɛkù. 2 ɔ gbɛ́ɔ wiilɛ Mɔziwa. Ké à wabikɛ Diiwa, ɔ tɛpi zɛ. 3 ɔ wá tɔkpá gupie Tabela,* ké Dii tɛsɔ́má we yáí.

Dii bùuɔ gbaɛa

4 Buipáɛɔ ku Isailio guu, aale ble maa bɛɛkɛ, ɔ Isailio lé ɔɔɔ sɔ́ aa mè: Má wá nɔ̀ɔ eu wá soi? 5 Wále kpɔ́ pɔ́ wá sò Egipi wá pɛáwa bɛɛkɛ ní gólaɔ ní blebusunaɔ ní fɔɔ ní ɛmasaɔ ní ɛmasa gisoɔ. 6 Tiasa wá lé gá, asa wili pɛe eo, sema mana bàasio.

7 Manapi wé keleŭ, a de lán lí'ɔwae. 8 Isailio ì sɛle wá lɔ gbɛu ge aai zɔ́ góu. Aai disa aa kàa kɛò. A í na lán kàagbaalawa. 9 Tó fii kpá bòou gwá, ɔ manapi ì bɔ,†

10 Mɔizi mà wále ɔɔɔ uale ní ualeɔ. Dii pɔ́ pà maamaa, ɔ à kè Mɔizie íi, 11 a òè: Býyáí níle íadaai? Býyáí ma yá i kanguo, ɔ n gbɛ́pɔ gwaa aso ðimɛɛi? 12 Máme ma gbɛ́pɔ nɔ́sia? Máme ma ní ía? Býyáí ní òmɛɛ mà ní kue lán nɔ́e neadewa, mà géfínɔ búsu pɔ́ n a legbɛ̀ an deziɔnɛ guui? 13 Mákli má nɔ̀ɔ eu mà kpa gbɛ́pɔwa piiii? Asa aale wiilea, aale me mà ní gba nɔ̀ɔ wá soe. 14 Má fɔ́ gbɛ́pɔ kue pii madoo, asa an aso ðaalae. 15 Tó màa ñyɔ́ kɛmɛɛ, ma wegwa, ní ma de gɔ́ɔ. Nsu to mà taasipi kɛ lo.

16 ɔ Dii òè: Isaili gbɛ́zɔɔ pɔ́ ní ní dɔ́ dɔ́aana ũ káaa gbɛ́ɔn bàasɔkwi, ní mórínɔ kpaaŭkpɛu, aaiɔ kunnɔ we. 17 Má pila mà yá'one we, mí Nisina pɔ́ kuma klni go mà diné, aai gbɛ́ɔ gwaa aso sennɔ, ké nísu ñyɔ́ ní sea ndo lo yáí. 18 O gbɛ́ɔnɛ aa gbáɔo níziaɛ zia yáí, aai nɔ̀ɔ e só. Asa aa wiilɛa aa mè, má wa nɔ̀ɔ eu la wá soi? Aa mè wa dáamavɔ Egipi. A yáí tò má ní gba nɔ̀ɔ aa só. 19 Aa só, i kɛ gɔɔ do no, gɔɔ pla no, gɔɔ sɔo no, gɔɔ kwi no, gɔɔ bao no. 20 Aa so mɔ́ gbáa doe e à bɔ ní níu, a ní i bɔ́ríla. Asa ma Dii má kú ní guue, ɔ aa pàkpámazi. Aa zɔadɔa aa mè, býyáí wa bɔi Egipii? 21 ɔ Mɔizi mè: Gɛɛo kumano tá guu gbɛ́ɔn bàasɔɔo lɛɛ àa àaɛ (600.000), ɔ n mè ñyɔ́ ní gba nɔ̀ɔ aa so e mɔ́ gbáa doa? 22 Baa tó wá sáɔ ní

* 10:32 Dɔa 1.16 † 10:35 Sou 68.1 * 11:3 Bee mè tɛkù. † 11:9 Bɔa 16.14

zuo dède dasidasi, a mómaé? Tó wa ísia kpɔɔ sèle pii, a mómaé? ²³ Dii wèwà à mè: Ma gbáa a ka noa? Nyɔ e tia, tó yá pɔ má ònɛ a kɛ ge a kɛo.

²⁴ Mɔizi bɔ à Dii yápio òné. A Isaili gbɛzɔɔ káaa gbɛɔn baaɔkwí à ní lia zwáakpei. ²⁵ ɔ Dii pílá telu guu à yá'òaanɔ. A Nisína pɔ kuwà kɔni go di gbɛzɔɔ gbɛɔn baaɔkwipionɛ. Ké Nisínapi díné, aa ánanibekè, bee gbɛa aai ea kè bo. ²⁶ Gbé pɔ Mɔizi ní séɔ, an gbɛɔn plao gò bɔou, gbɛdo tɔn Eledada, gbɛdo sɔ Medada. Aai gé zwáakpe kíio, kási Lua Nisínapi díné sɛ, ɔ aa ánanibekè bɔou. ²⁷ Ewaasoe baalè ge ò Mɔizie à mè: Eledada ní Medadao lé ánanibekè bɔou. ²⁸ Nuni né Yozuee de Mɔizi zɔbána ũ za a ewaasogɔɔ, ɔ à mè: Ba Mɔizi, giné. ²⁹ ɔ Mɔizi òè: N nɔsɛ fèlɛ ma yá musu yá? Tó Dii a Nisína di à gbɛɔnɛ aa gò ánanibɔ ũ píi, a maaó lé? ³⁰ ɔ Mɔizi èa bɔou ní Isaili gbɛzɔɔpio.

³¹ Dii tò íana bɔ ísia oi à mò ní bùu, aa lí bɔoa. Aa lía bɔoi gupiiu à kà tagɔɔ do ũ, mé an daa lesí kà gàsísuu pla. ³² Faane bee ní gwáasínao ní a gu sía dɔao aa fèlɛ gè bùuɔ sèle. Gbé pɔ í sèle bílao sèle koto bao. ɔ aa fàlɛ, aa a giiká. ³³ Ké aa a nɔo dà ní léu gɔɔ aai e sò bílao, ɔ Dii pɔ pánzi à gagyákàngu.† ³⁴ ɔ wà tɔkpá gupie L'é'udeɔ Mía, asa wekli wà gbé pɔ l'é'ú ní kúú v̄ú. ³⁵ ɔ Isailiɔ fèlɛ we, aa gè Azelo aa gɔɔplakè we.

12

Miliau ní Aalonao Mɔizi tàae'ea

¹ Miliaü ní Aalonao Mɔizi tàae è Etiopi nɔ pɔ a sè yá musu, asa à Etiopi nɔ sɛɛ. ² Aa mè: Mɔizi ado ɔ Dii dílɛ à a yá'òaa? A tò wá ò sɔo lé? Dii yápi má. ³ Mɔizi sɔ nɔsɛdoutɛɛ, aa sáa kú dúnia guuo. ⁴ Wegɔɔ Dii ò Mɔizi ní Aalonao ní Miliaüoɛ: A bɔlɛ gé kpaaukpeu á gbɛɔn áaɔ. ɔ aa gè ní gbɛɔn áaɔ nípii. ⁵ Dii pílá telu guu à zè kpépi kpeɛlɛ. A Aalona ní Miliaüo sisi, ɔ aa sàaazi mípla nípii. ⁶ A òné: A ma yáma. Tó ma ánanie kú á guu, mi bɔ mɔwá wépfungu'ea guu, mi yá'òè nana guu. ⁷ Kási a de màa ní ma zòblena Mɔizioo. Zikɛn náaideɛ ma ua.* ⁸ Wi yábo ká léu. Mili yá'òè ma a bakúaanakèè. I wesi ma taale. Akea í ma zòblena Mɔizi tàae'ea víakeo ní? ⁹ ɔ Dii pɔ pánzi à èa tà.

¹⁰ Ké telupi gò kpépia, kusu lí Miliaüla gɔɔ, à puakù lán buawa. Ké Aalona gwá, a è kusu líaála, ¹¹ ɔ a ò Mɔizie: N yá na Baa! Nsu to wá mísaike tàae pɔ wá kè gbɛ'eo. ¹² Nsu to aáo de lán né pɔ wa í gè, aa megueɔ yaikèwao. ¹³ Mɔizi wiilè Diiwa à mè: Lua, n yá na! N aa gbágbá. ¹⁴ ɔ Dii òè: Tó aa mae l'é'iká aa oawa, aɔ deɛ wiyá ũ gɔɔ soplao lé? Wá aa ya bɔ bɔo kpe gɔɔ soplá gla, wi gbasá wá aa sí. ¹⁵ Miliaü ku bɔo kpe e gɔɔ soplá. Isailiɔ í dazɛuo e wá èa wá aa sí. ¹⁶ Bee gbɛa aa fèlɛ Azelo aa gè bɔokpá Palana guwaiwau.

13

Asiigwana gbɛɔn kuɛplao zla (Iko 1.19-33)

¹ Dii ò Mɔizie à mè: ² Gbéɔ zɔ aa gé Kanaa bùsu pɔ mále kpá Isailiɔwa keɛlɛi. N ní deziɔ bui gbé pɔ de dɔaana ũ sɛ mɛndodo ní ní zɔ. ³ ɔ à ní gbáɛ màa bɔa Palana guwaiwau lá Dii òwa. Gbépiá Isaili dɔaanaɔnɛ nípii. ⁴ An tɔɔn ke: Lubeni buiɔ guu Zakuu né Samua, ⁵ Simeɔ buiɔ guu Oli né Safata,

† 11:33 Sou 78.26-31 * 12:7 Ebc 3.2, 5

- 6 Yuda buiɔ guu Yefũne né Kalebu,
 7 Isakaa buiɔ guu Yosefu né Igali,
 8 Eflaiũ buiɔ guu Nuni né Ozee,
 9 Bëyãmee buiɔ guu Lafu né Paleti,
 10 Zabulɔni buiɔ guu Sodi né Gadieli,
 11 Yosefu né Manase buiɔ guu Susi né Gadi,
 12 Dã buiɔ guu Gemali né Amieli,
 13 Asee buiɔ guu Mikaila né Setuu,
 14 Nefatali buiɔ guu Vofesi né Nabi,
 15 Gada buiɔ guu Maki né Geueli.
 16 Gbê pɔ Mɔizi ní zĩ bũsu gwaiɔn we. Mɔizi tɔkpã Nuni né Ozee Yozuee.

17 Ké Mɔizi lé ní zĩ Kanaa bũsu gwai, a òné: A bɔ ní Negerve guwaiwaiɔ, í s̄s̄lɔ kú. 18 A gwa lá bũsupi de, tó a gbéɔ gbãa ge aa buse, tó aa dasi ge aa bílao, 19 tó an bũsu maa ge a vãi, tó an wéleɔ bíí vĩ ge a vĩo, 20 tó a tɔɔle tãa vĩ ge a nao, tó a líɔ vĩ ge a vĩo. A kɔaika, í bũsupi libeɔ séle suò. Asa v̄e káaũ magɔɔe. 21 ɔ aa gè bũsupi gwãgwa za Zini guwaiwai léu e Leobe, Amata bɔleu. 22 Ké aa pã Negerve guwaiwai, aa kã Hebl̄s, gu pɔ Anaki buiɔ Aimani ní Sesaio ní Talemãio kuu. Hebl̄s kãlea dɔaaa Zoã pɔ kú Egipiẽ w̄e soplae. 23 Ké aa kã Esikoli guzuleu, aa v̄e ligɔn nede z̄̄ we aa kã lía, ɔ gb̄eɔn plaɔ sea. Aa gb̄eafu ní kaadɔenaɔ s̄e lɔ. 24 Wã tɔkpã gupie Esikoli* guzule, v̄e ligɔn nede pɔ Isailio z̄̄ we yãí. 25 Ké aa bũsupi gwã gɔɔ bla, ɔ aa ãa sũ.

Asiigwanaɔ ní bao kpaa

26 Ké aa sũ Kadesi, Palana guwaiwaiu, aa gè Mɔizi ní Aalonaɔ ní Isailio pii kíí. Aa sũ ní baoo Isailioɔne pii, ɔ aa bũsupi libeɔ ðlɔné. 27 Aa ò Mɔizie: Wa ge bũsu pɔ ní wá z̄̄lũ. Vĩ ní z̄̄'io di wee. A a libeɔ gwa ke. 28 Ama bũsupideɔ gbãa. An wéleɔ bíí vĩ mé an wélepiɔ z̄̄ɔ maamaae. Wa Anaki buiɔ è we. 29 Amalekiɔ ku Negerve guwaiwaiu. Iti ní Yebusi ní Amɔleɔ ku gusisideu, mé Kanaaɔ ku ísia sae ní Yuud̄e saeo. 30 Kalebu tò gbé pɔ lia Mɔizisio n̄ile, ɔ à m̄e: Wã ge bũsupi síi, asa wá z̄̄blemãe. 31 ɔ gbé pɔ aa gèaàɔɔ m̄e: Wã f̄ ge gb̄épiɔz̄io, asa an gbãa d̄ewãlae. 32 ɔ aa sakã Isailioɔne bũsu pɔ aa gwãgwapiu aa m̄e: Bũsu pɔ wa pãa wa ge a asiigwaipiã bũsu pɔ í a gb̄éɔ m̄óm̄e. Gb̄é pɔ wa ní e weɔ piã gb̄é gbãaɔne. 33 Wa gb̄é gbãagbãa† è we Anaki buiɔ ũ. Wãle e kòt̄eɔn wá ũ, màa wá de ní w̄eu s̄s̄.

14

Isailio bɔa Dii kpe

1 Isailio lé wii gbãa le nípii, aale ɔɔb gwã bee. 2 Aa zɔad̄b Mɔizi ní Aalonaowa nípii, aa òné: Tó wa gaga Egipi ge guwaiwaiu la, bee mé maa. 3 Bóyãí Dii lé táwanɔ bũsupiui? Wa wá dede ní f̄endaɔe, wi wá nɔe ní wá néɔ kúku. Wá ãa taɔ Egipi são lé? 4 ɔ aa òk̄e: Wã dɔaana dile, wí ãa ta Egipi.

5 Mɔizi ní Aalonaɔ w̄ule tɔɔle bíla wáa. 6 ɔ asiigwana gb̄eɔn plaɔ Nuni né Yozuee ní Yefũne né Kalebuo ní ulaɔ gã aa k̄èk̄e, 7 aa ò bílac: Bũsu pɔ wa pãa wa ge a asiigwaipi maa maamaae. 8 Tó wá yã kã Diigwe, a géwano bũsupiue,

* 13:24 Bee m̄e k̄o. † 13:33 Daa 6.4

bùsu pò vɪ́ n̄ z'óio diupi, i wá gba. ⁹ Asu bɔ́ Dii kpɛo. * Asu vɪ́akɛ̀ bùsupideɔ̀nɛo, asa wá muu doɔ̀nɛ, aa uleki vɪ́ ɪ̀bo. Dii kúwanɔ̀, ásu vɪ́akɛo.

¹⁰ Gbɛ́pii lɛ̀ n̄ pápaa n̄ gbeo yá'ò, ɔ́ Dii gawi b̀ Isailiowa kpaaukpɛu. ¹¹ Dii ò Mɔizie à mè: Gbɛ́pio aao sakamagu gɔ̀ɔpii yá? Baa n̄ dabudabu dasi pò má kè n̄ guuo, aao ku ma náaikesai gɔ̀ɔpii yá? ¹² Má gagyákaŋgu mà n̄ kaalɛ, mí n̄ buio káfi aao dasi, an gbáa ɪ̀o de gbɛ́pioɪa. ¹³ ɔ́ Mɔizi ò Diiɛ: Mmɛ n̄ gbɛ́pio b̀lɛ Egipi n̄ n̄ gbáao. Tó Egipiò mà, ¹⁴ aa gí oi bùsupideɔ̀nɛo. Aa d̄s k̄é n̄ kúwanɔ̀, ni bɔ́ m̀wá. Aa d̄s k̄é n̄ telu ɪ̀o kú wá musu, niɔ́ d̄aaawɛɛ a guu fáanɛ, gwáasina s̄ t̄é guu. ¹⁵ Tó n̄ gbɛ́pio d̄ɛdɛ lán gbé m̀ndò dɛawa, bui pò aa yápi màò mɛ: ¹⁶ Dii gbáa i ka aà gé n̄ gbɛ́pio bùsu pò à a legb̀ɛnɛ guuo, a yáí ɔ́ à n̄ d̄ɛdɛi guwaiwau. ¹⁷ Dii, n̄ n̄ gbáa z̄ɔ̀ ɔ̀lɔ̀nɛ sa, lá n̄ òwa n̄ mè, ¹⁸ n̄ pɔ́ lí pa kpaao, n̄ gbɛ̀kɛ vɪ́ z̄ɔ̀, ni gbéɔ́ yávwáio n̄ n̄ t̄aaɛ k̄émá, áma nili tó t̄aaede b̀ p̄ao. Ni maeɔ́ yávwáio wi n̄ buio musu e à gɛ pé n̄ síwɛnɔ̀ n̄ n̄ s̄ɔ́kpaɛɔ̀wa. † ¹⁹ Lá n̄ s̄uuukè n̄ gbɛ́pio za Egipi e aa gè kàò la, n̄ n̄ duuna k̄émá n̄ gbɛ̀kɛ z̄ɔ̀ guu.

Zakanao tadama

(Iko 1.34-46)

²⁰ ɔ́ Dii mè: Lá n̄ wabikèa, má s̄uuukɛ́n̄. ²¹ Ama lá miò ku mé ma gawi lí d̄úniaa pii, ²² gbé pò ma gawi è n̄ dabudabu pò má kè Egipi n̄ guwaiwai guuo, aa ma lɛ aa ma gwa ḡɛn kwi aa gí ma yámaiò, ²³ an gbɛ̀e a wesi bùsu pò ma a legb̀ɛ n̄ deziɔ̀nɛpileo. Gbé pò sakamagu, an kee a wesiɛo. ‡ ²⁴ Lá ma z̄ɔ̀blena Kalebu láasoo maa kè, a temazi n̄ n̄s̄emendoo, má tó aà ḡé bùsu pò à ḡɛupi guu, aà buio ɪ̀o vɪ́. § ²⁵ Amalekiò n̄ Kanaaò ku guzuleu we. A ɛa da guwaiwai z̄éu zia Isia T̄ɛa oi.

²⁶ Dii ò Mɔizie n̄ Aalonao à mè: ²⁷ Gbɛ̀v̄aiɪpio aao z̄akamazi gɔ̀ɔpii yá? Ma z̄oa pò aale kamazi mà. ²⁸ Oné ma Dii ma mè má kú. Lá aa wabikèa, má kené. ²⁹ An gɛo ḡs kálɛ guwaiwau laɛ, * an gbé pò kà wè bao ge a dɛaò pii. An gbé pò wá n̄ nao mé aa z̄akámaz̄io ³⁰ aa ḡé bùsu pò ma a legb̀ɛnɛ guuo, sema Yefúne n̄ Kalebu n̄ Nuni né Yozueeò báasio. ³¹ An né pò aa mè wa n̄ kúkúò ɔ́ má n̄ dau, aai bùsu pò an maeo ḡi síipi d̄s. ³² An maepio s̄s, an gɛo ḡs kálɛ guwaiwau laɛ. ³³ An néo i pòò dádá guwaiwau la e wè bla, aai n̄ maeo náaisai gbe'e. An maeo gɛo ḡs guwaiwau la nípiiɛ. † ³⁴ Lá wá bùsupi gwàgwa gɔ̀ɔ bla, màa aao n̄ yávwáí gbe'e e wè bla, wè dodo gɔ̀ɔ dodo, aaiò d̄s lá íbelesɛamanò de. ³⁵ Ma Dii máme ma yápi ò, mé má ke gbɛ̀v̄ai pò k̄aaamazip̄nɛɛ. Aa gaga guwaiwau la nípiiɛ.

³⁶ Gbé pò Mɔizi n̄ z̄l̄ aa bùsu gwá aa s̄u aa saká bùsupiu, aa tò wá z̄aɔ̀b̀wàò, ³⁷ Dii gagyáká gbɛ́pioɪgu, ɔ́ aa gága. ³⁸ Gbé pò aa gè bùsu gwàpio guu, Nuni né Yozuee n̄ Yefúne né Kalebuo mé ḡs b̄ɛɛ.

³⁹ Mɔizi yápio s̄ɛlɛ síu Isailiɔ̀nɛ pii, ɔ́ aa ɔ̀lɔ̀b̄ maamaa. ⁴⁰ Aa f̄ɛlɛ k̄ɔ̀k̄ɔ̀, aa mipè s̄is̄ɔ̀wa aa mè: Gwa, wálɛ gé gu pò Dii òu. Wa wá duuna d̄s sa. ⁴¹ Mɔizi mè: Bóyáí álɛ p̄a Dii yáai? Bee a keo. ⁴² Asu gɛo, asa Dii kú á guuo. A íbɛɔ̀ z̄iblewáɛ. ⁴³ Amalekiò n̄ Kanaaò kú á aɛ we. Aa á d̄ɛdɛ n̄ f̄ɛndao. Dii aò kúán̄o, k̄é a gí t̄ɛiaazi yáí. ⁴⁴ ɔ́ aai aà yámao, aa mipè s̄is̄ɔ̀wa, baa k̄é Dii bàakuar̄n̄o kpagolo n̄ Mɔizio ḡs b̄oou. ⁴⁵ ɔ́ Amalekiò n̄ Kanaa pò kú gus̄is̄idepiuo pilamá, aa z̄iblemá aa n̄ yá e ɔ̀ma.

* 14:9 Ebc 3.16 † 14:18 B̄a 20.5-6, 34.6-7 ‡ 14:23 Ebc 3.18 § 14:24 Yoz 14.9-12 * 14:29 Ebc 3.17 † 14:33 Zln 7.36

15

Sa'oya

¹ Yá pò Dii ò Moizie ² a ò Isailionen ke: Tó a gē būsū pò mále kpáwá á bē ū guu, ³ mé a zu ge sá sè à sa pò wí a pò káteu à tékū ge sa pále oða, sa pò a pò tékūa gí ì kemee na ū, légbāḃa pón nò, gban nò, dikpe pón nò, ⁴ àli ma gba ní pówentio kiloo do yáalea ní nísio litili do, ⁵ i v̄ēe kpa litili dodo sá ge ble bōbna pò ále sapi oð miwa. ⁶ Tó sāsae s̄s, pówenti kiloo pla yáalea ní nísio litili do ní k̄nio, ⁷ i v̄ēe kpaóa litili do ní k̄nio sa pò a pò tékūa gí ì kemee na ū. ⁸ Tó a zugaae yākēke sa pò wí a pò káteu à tékū ge sa pò wí légbā ḃoaa ge sáaukpa sa'obō ū, ⁹ àli ma gba ní pówentio kiloo āā yáalea ní nísio litili pla, ¹⁰ i v̄ēe kpaóa litili pla sa pò a pò tékūa gí ì kemee na obō ū. ¹¹ Ali ke maa zu ge sása ge s̄neḃḃ ge blenḃḃḃ miwa. ¹² Ali ke maa pò pò a a yākēke dasileu.

¹³ Tó á būsū gbēe lé sa pò a pò tékūa gí ì kemee na oa, aali ke maa. ¹⁴ E á buiwa tó b̄m̄ḃ ge gbēpāle kúán̄, mé a ye sa pò a pò tékūa gí ì kemee na oa, sema aá ke lá i kewa. ¹⁵ A k̄k̄aaa guu ikoyápi dou ápiḃne ní b̄m̄ḃ pò kúán̄ḃe. Ikoyápi iḃ ku e á buiwa. Ápiḃ ní b̄m̄ḃḃ á dou m̄ee. ¹⁶ Ikoyá pò má dile dou ápiḃne ní b̄m̄ḃ pò kúán̄ḃe.

¹⁷ Yá pò Dii ò Moizie ¹⁸ a ò Isailionen ke b. Tó a gē būsū pò mále táuán̄ḃ guu, ¹⁹ mé a būsūpi ble blè, àli ma gba. ²⁰ Ali kaa ke ní pówen káau tío, í ma gba p̄gbēze pò ū. ²¹ Aliḃ ma gba á pówen káau típi e á buiwa.

Zaa yáwa sa'oa

²² Tó a zāmee yáwa, mé á yādilea pò má ò Moiziepi kee kūao, ²³ yá pò má dile Moizi òe za a dilezi e á buiwapi, ²⁴ tó a zā yápiwa, mé i ḡlke no, àli sa pò wí a pò káteu à tékū a pò tékūa gí ì kemee na o ní zugaae ní a pówentio ní a v̄ēe, lá má òwa ní blesanao duun awakpabō ū. ²⁵ Sa'ona lí m̄ḃa awau Isaili pii yá musu, mí ní duuna k̄má, asa aa zā yáwae, s̄ aa m̄m̄ee ní sa pò wí a pò nísi káteu à tékūo ní duun awakpabō. ²⁶ Má s̄uuuke ní á Isailiḃ pii ní b̄m̄ḃ pò kúán̄ḃ, asa zāayāwapiá ápii yáe.

²⁷ Tó gbēe zā yáwa à duunakè, aali blè núnu w̄edona kpa duun awakpabō ū, ²⁸ sa'ona lí awagb̄eaa adee. Tó à awagb̄eaa, má aá k̄e.* ²⁹ Gb̄é pò zā yáwa pii, ikoyá doūpie, Isaili būsū gb̄én nò, b̄m̄ḃ pò kúr̄n̄ḃ nò. ³⁰ Ama gb̄é pò duunakè ní mio daa ía, būsū gb̄é ge b̄m̄ḃḃ nò, à d̄ḃeman̄ḃe, wa ade b̄ḃ a gb̄éḃ guu wà de. ³¹ Asa a saká ma yáu, à b̄ḃ ma yādilea kpee. Wà ade de, aapi ní a táaeo.

Kámaboḡyá

³² Ḡḃ pò Isailiḃ ku guwaiwau, aa ní gb̄édee k̄ú ní yáaweo kámaboḡḃzi. ³³ Gb̄é pò aa aá èḃ ḡèaān̄ḃ Moizi ní Aalona k̄í ní gb̄é k̄nio. ³⁴ Ḃ aa aá d̄akpeu, asa aa yá pò aa keè s̄ásá d̄ḃo. ³⁵ Ḃ Dii ò Moizie: Sema wà aá de. Gb̄épii aá pápa ní gb̄eo b̄oḃ kpe. ³⁶ Ḃ wà aá s̄è b̄òḃ b̄oḃ kpe, wà aá pápa ní gb̄eo wa d̄è lá Dii ò Moiziewa.

Tufadaa p̄kasai yá

³⁷ Yá pò Dii ò Moizie ³⁸ a ò Isailionen ke b: Aliḃ tufada á p̄kasa léi e á buiwa. Ali tufapiḃ dai ní babuunao, ³⁹ iḃ deé tufa pò áliḃ gwa ū, k̄e ma yādileaḃ ḃḃ d̄águ, iḃ k̄ua, k̄e ásu gb̄as̄lke yá pò a á w̄e ge a á s̄ḃ ble musuo yáí. ⁴⁰ Ma yādileaḃ iḃ

* 15:28 Lev 4.27-31

dɔ́agu, ɪ̀ b̄ k̄ua, ɪ̀ b̄ de ma gbé p̄s an kua n̄doao ũ. 41 Mámema Dii á Lua. Ma á b̄le Egipi búsuu ké m̄ao de á Lua ũ. Mámema Dii á Lua.

16

Kole n̄ Datanio n̄ Abilaũo f̄lela n̄ Moizio

1 Isaa né Kole,* Keata t̄ũna, Levii bui, n̄ Eliabu néo Datani n̄ Abilaũo n̄ Peleti né Onio, Lubeni bui, b̄ankù 2 aa f̄le Moiziwa. Isaili gb̄ẽz̄o t̄ode p̄s w̄i n̄ sisi k̄õk̄aaauo kúr̄no gb̄ẽn̄ ðaa do n̄ blakwio. 3 Aa k̄ãaa Moizi n̄ Aalonaozi aa òné: A yáa k̄è zài! Isailiõ p̄iá Dii gb̄ẽne, a kúr̄no. B̄yãi á ázla dile de Dii gb̄ẽpīlai? 4 Ké Moizi yápi mà, à w̄ule a gb̄eue, 5 a ò Kolee n̄ a gb̄ẽo à mè: Zia k̄oo Dii a gb̄ẽ p̄s de a gb̄ẽ ũ ɔ̀be, a to gb̄ẽ p̄s a se s̄ãzi. 6 Mpi n̄ n̄ gb̄ẽo, lá á ken la: A baade t̄esibo se 7 à t̄esio zia, í tulaletikaa Dii ae. Gb̄ẽ p̄s Dii a se mé aõ de aà gb̄ẽ ũ. A yáa k̄è zài Levii bui.

8 Ɔ Moizi èa ò Kole buip̄one: Levii bui, à yãma. 9 Lá Isailiõ Lua á sé a gb̄ẽo guu, a tò ì d̄oan̄e a sísia guu, i s̄ãzi a zw̄ãakpe z̄i kei, bee i m̄owáoa? 10 A tò ì s̄ãzi, mpi n̄ n̄ Levii deeo, ẽ ále sa'onke weele loa? 11 Mpi n̄ n̄ gb̄ẽo a k̄ãaa Diizie. Dén Aalona ũ ké ále z̄oad̄wài?

12 Moizi gb̄ẽ z̄i Eliabu néo Datani n̄ Abilaũo sísi, ẽ aa mè: Wá m̄oo. 13 N b̄owan̄o búsu p̄s v̄i n̄ z̄'io diu, ké wá gaga guwaiwaiue. Bee i m̄oma, ẽ n̄ ye ñ gb̄ãalebwa loa? 14 I ke búsu p̄s v̄i n̄ z̄'io diu ẽ n̄ geuwan̄o. I ke bua n̄ w̄ẽebu ẽ n̄ wá gbáo. N ye wez̄ẽ kew̄ẽe yá? Wá m̄oo. 15 Ɔ Moizi p̄s f̄ẽ maamaa, a ò Diie: Nsu ñ n̄ gba sio. Baa z̄aa'ina mi símáo, mi yãv̄aíke an gb̄ẽeo.

16 Ɔ Moizi ò Kolee: Mpi n̄ n̄ gb̄ẽo pii, à gé Dii k̄i zia. Aalona a gé s̄õ. 17 A baade a t̄esibo se à t̄esi à tulaletikaa, í s̄õ Diizi. Gb̄ẽn̄ ðaa do n̄ blakwio, baade n̄ a t̄esibo. Mpi n̄ Aalonao s̄õ, baade n̄ a t̄esibo. 18 Ɔ an baade a t̄esibo s̄ẽ, à t̄esì à tulaletikaa. Aa ḡè z̄è kpaaũkpe kp̄ele n̄ Moizio n̄ Aalonao. 19 Ké Kole gb̄ẽpii k̄ãaa Moizi n̄ Aalonaozi kpaaũkpe kp̄ele, ẽ Dii gawi b̄ Isailiõwa pii. 20 Ɔ Dii ò Moizie n̄ Aalonao à mè: 21 A ázla k̄è gb̄ẽpīwa mà n̄ mid̄e ḡõ. 22 Ɔ Moizi n̄ Aalonao w̄ule n̄ gb̄eue aa mè: Lua! Lua p̄s í w̄eni kpa p̄piwa! Gb̄ẽ m̄endo mé duunak̄è, ẽ n̄ȳõ p̄f̄eb̄o gb̄ẽ p̄s k̄ãaaapīwa piia? 23 Ɔ Dii yá'ò Moizie à mè: 24 O bílae aa go Kole n̄ Datanio n̄ Abilaũo fáani oi.

25 Ɔ Moizi f̄le à ḡè Datani n̄ Abilaũo be. Isaili gb̄ẽz̄õo teaazi. 26 A ò bílae à mè: A go gb̄ẽv̄aipiõ fáani. Asu òká an p̄ewao, ké asu gagañ̄o an duuna yáio. 27 Ɔ aa ḡõ Kole n̄ Datanio n̄ Abilaũo fáani. Ké Datani n̄ Abilaũo b̄le, aa z̄èze n̄ kp̄ele n̄ n̄ nao n̄ n̄ néo n̄ n̄ néf̄en̄e. 28 Ɔ Moizi mè: Aõ d̄õ ké Dii mé ma z̄i mà yáe beeo ke pii, i ke mazla p̄oea no. 29 Tó gb̄ẽe beeo gaa k̄è lán gb̄ẽpii gaawa, tó ga doūpie, i ke Dii mé ma z̄io. 30 Tó Dii yá p̄s w̄i kaa yáao k̄è s̄õ, tó t̄ole le'èle à n̄ m̄omo n̄ n̄ p̄õ pii, mé aa tà miau b̄ẽe, áõ d̄õ ké gb̄ẽ beeo sakà Diigue.

31 Ké à yá beeo ò a làa, t̄ole p̄s aa z̄ewá w̄ëaa. 32 T̄ole le'èle à n̄ m̄omo n̄ n̄ b̄edeo n̄ Kole z̄ik̄enaõ n̄ n̄ àizeo pii. 33 Aa tà miau b̄ẽe, t̄ole k̄uaam̄a n̄ n̄ p̄õ pii, aa ḡèle. 34 Ké aa wiil̄e, Isaili p̄s lian̄ziõ bàal̄e pii, asa aa mè: T̄ole lé wá m̄om̄o fá! 35 Ɔ té b̄õ Dii k̄i à gb̄ẽn̄ ðaa do n̄ blakwi p̄s aale tulaletikateao k̄aale.

* 16:1 Yud 11

17

1 Dii ò Mɔizie à mè: 2 O sa'ona Aalona né Eleazaæ àà tésibɔɔ bɔle téu, àà ní té fáaa zâ, asa ma pɔ́one. 3 Àà gbé pɔ́ aa duunakè aa gágaa mɔgoté tésibɔɔpɔɔ poopoo pɛpɛpɛpɛ, i kùlekule ma gbagbaktiwa. Lá wà sɔ́mazi ní tésibɔɔpɔɔ, aa gɔ́ ma pɔ́ ùe, iɔ de seela ù Isailiɔne. 4 Ǿ sa'ona Eleazaa gbé pɔ́ tekùò tésibɔɔpɔɔ sèle, wa pòopoo wa kùlekule gbagbaktipiwa 5 lá Dii ò Mɔizie wa. A de dɔngubɔ ù Isailiɔne, ké gbé pɔ́ de Aalona bui ùo su sɔ́ Diizi tulaletikaiè téa, i ga lán Kole ní a gbéowao yáí.

Isailiɔ Mɔizi ní Aalonaɔ tàae'ea

6 Ké gu dɔ́, Isailiɔ pɔ́i zɔadò Mɔizi ní Aalonaowa aa mè: A tò Dii gbéɔ gága. 7 Ké aa káaa Mɔizi ní Aalonaɔzi, aa aedò kpaaùkpɛwa, ɔ aa è telu kùlewà, Dii gawi bɔ. 8 Mɔizi ní Aalonaɔ gè kpaaùkpɛ kpɛele, 9 5 Dii ò Mɔizie à mè: 10 A ké gbépiɔwa mà ní kaale gɔ́. Ǿ Mɔizi ní Aalonaɔ wùle ní gbɛeu. 11 Mɔizi ò Aalonaɔ: Tésibɔ sɛ, gbagbakti té káu, ní tulaletikaa n̄ gɛò bíla kíi kpakpa. Awakpa Diiené, asa àle pɔkùmabɔɔmáe, gagyá dàale kò. 12 Ǿ Aalona tésibɔ sè lá Mɔizi òewa, à bàalè gèò bíla guu. A è gagyá kàngu kò, ɔ Aalona tulaletikàtea, à awakpàò Diie gbépiɔne. 13 A zè gɛò ní gbé bɛéɔ zànguo, ɔ gagyápi zè. 14 Gbé pɔ́ gagyápi ní dedeɔ gbɛɔn òaasɔɔo lɛe gɛò m̀endosai ní àaɔe ní basɔoo (14.700), gbé pɔ́ aa gága Kole yáíò bàasi. 15 Ké gagyápi làa, Aalona èa gè Mɔizi kíi kpaaùkpɛ kpɛele.

Aalona lípana kɔpapa

16 Dii ò Mɔizie à mè: 17 Yá'o Isailiɔne, ní lípana símá m̀endodo an deziɔ buiɔwa, an kía gbɛɔn kuɛplaɔ pɔ́ ù, ní baade tɔ́ ké a pɔ́wa. 18 Aalona tɔ́ ké Levii buiɔ lípanawa, bui pɔ́i kía lípana iɔ ku m̀endodo. 19 Ní lípanapiɔ kále kpaaùkpɛu ikoyá kpagolo æ, gu pɔ́ mi kpaaùuáno. 20 Gbé pɔ́ má sè lípana a kɔpapa, mí zɔa pɔ́ Isailiɔ lé dɔwá míde.

21 Mɔizi yá'ò Isailiɔne, ɔ an dɔaanaɔ baade a lípana kpàwà an deziɔ buiɔwa, ɔ lípana kè m̀en kuɛpla. Aalona pɔ́ kú a guu. 22 Mɔizi lípanapiɔ kále Dii æ ikoyá zwáakpɛu.

23 Ké gu dɔ́, Mɔizi gè kpéu, a è Aalona lípana pɔ́ de Levii buiɔ pɔ́ ù kɔpapa. A kɔpapa à vukè, à bekè lán gɔɔowa à mà. 24 Ǿ Mɔizi lípanapiɔ sèle Dii æ pɔ́i, à ge òò Isailiɔne. Ké aa è, an baade a pɔ́ sè. 25 Ǿ Dii ò Mɔizie: Èa ge n̄ Aalona lípana dile ikoyá kpagolo æ,* iɔ de seela ù swágbàaderpiɔne, aai zɔakaamazi tó, ké aasu gagao yáí. 26 Ǿ Mɔizi kè màa lá Dii dàewa. 27 Ǿ Isailiɔ ò Mɔizie: Wa gagaæ, wa kaalen we. Wá kaale wápii. 28 Gbé pɔ́ sɔ́ Dii zwáakpei í gaæ. Wá gaga wápii yá?

18

Sa'onaɔ ní Levii buiɔ zɔ́

1 Dii ò Aalonaɔ: Mpi ní n néo ní Levii buiɔ pii, ma kúkú kua gbálesai gɔ́ á yá ùe, mé sa'onkekea gbálesai de mpi ní n néo yá ù. 2 Tò mpi ní n néo àle zíkè ikoyá zwáakpɛ kpɛele, n̄li n gbé Levii buiɔ se nama aa kennɔ. 3 Aali zíkene aa laaidò kpépiwa, àma aasuli sɔ́ ma kúkú pɔ́zɔio ge gbagbakti, ké ampiɔ ní ápiɔ ásu gagao yáí. 4 Aali nawá aa laaidò kpaaùkpɛwa ní kpépi zɔ́o pii, àma gbépale suli sɔ́zɔio. 5 Laaidɔa ma kúkú ní gbagbaktiowa gɔ́ á yá ùe, ké másu

* 17:25 Èbɛ 9.4

pɔkūmabɔɔ Isailiɔwa ɔɔ yáí. ⁶ Mámé ma á Levii deɔ sè Isailiɔ guu, ma ní díléé aɔ de ma zíkɛnaɔ ũ, aɔ kpaaũkpe zí ke. ⁷ Mpi ní n néɔ áme á sa'ozí ke gbagbaki ní pɔ pɔ kú zwáakpɛuɔ yá musu. Mále sa'ozí naé á ɔzɪ gba ũe. Tó gbɛpále s̄s̄i, à gáe.

Sa'ona ní Levii bui baa

⁸ Dii ò Aalonae: Ma pɔ pɔ wí ma gba zí nàne n ɔzɪe. Ma sa pɔ Isailiɔ í oa kpámae ní n néɔ á baa ũ e gɔɔpii. ⁹ Ma pɔ pɔ í tɛkúoá n pɔe. Pɔ pɔ wa ma gbaɔ pii, pówentin nò, duun awakpabɔn nò, tàae fiabobɔn nò, n pɔe ní n néɔ. ¹⁰ A gɔeɔ pii í ble gu pɔ a kua adoau, í d̄s̄ ké ma pɔe. ¹¹ Ké beeá n pɔe ɔ: Sa pɔ wí a pɔ mómee, Isailiɔ lí ma gba. Ma n gbae, á baan we gɔɔpii, mpi ní n gbéɔ, gɔeɔ ní nɔe. N be gbé pɔ í gbáleo pii aali ble. ¹² Nísi maa pii ní v̄e maa píio ní pówena káau pɔ aal kpaaɔ, máli n gbae. ¹³ An buapɔ káau pɔ aal mómee á n pɔe pii. N be gbé pɔ í gbáleo pii a ble. ¹⁴ Pɔ pɔ Isailiɔ díle ma pɔ ũ ní a mibao á n pɔe pii. ¹⁵ Gb̄enazín neḡe s̄eíao ní pɔtuo nesana s̄eíao pɔ wá m̀om̄eɔá n pɔe. To aali neḡe s̄eíao ní pɔtuo pɔ de t̄e ũ nesana s̄eíao bo. ¹⁶ Tó né kà m̀o do, wáli bo ánuɔ ɔwat̄e ɔo, lá wá a gbia lé díle ma kúkliwa. ¹⁷ Nsu to wá zu ge s̄a ge blè nesana s̄eíao boo, asa beeá ma pɔe. N a au ká gbagbakiwa, ní a nísi kpasa pɔ pɔ wí káteu á t̄ekū a ḡí í kem̄e na ũ. ¹⁸ A ǹo ɔ de n pɔ ũ, lá s̄aaukpa sa'obɔ kùla ní a ɔplaa gbáɔ de n pɔ ũwa. ¹⁹ Pɔ pɔ Isailiɔ í ma gba pii, máli kpamae ní n gbéɔ, gɔeɔ ní nɔe e gɔɔpii. Ma bàa aɔ kunn̄o ní n bui e gɔɔpii, aɔ lé vío.

²⁰ Dii èa ò Aalonae: Nȳɔ ɔɔle ví Isaili b̄usuuo, r̄ȳɔ baa e a guuo. Mámé má n baa ũ, n asea ũ.

²¹ Pɔ kwide pɔ Isailiɔ í bo, má díle Levii bui pɔ ũ pii. Kpaaũkpe zí pɔ aal ke asean we.* ²² Isailiɔ su s̄s̄ kpaaũkp̄e ɔ. Tó aa s̄s̄i, aa ní duuna gb̄'e'e, aai ga. ²³ Levii bui lí kpaaũkpe zí ke, kp̄e pi kua gb̄alesai ḡs̄ ní yá ũe e an buiwa. Aa e kpaales̄e ní Isaili bui kínoo, ²⁴ asa pɔ kwide pɔ Isailiɔ í bo m̄e, máli kpá Levii buiɔwa pii. Bee yáí ma m̄e aa e kpaales̄e ní Isaili bui kínoo.

²⁵ Yá pɔ Dii ò M̄ozie, ²⁶ a ò Levii buiɔne ke ɔ: Tó a Isailiɔ pɔ kwide pɔ máli kpáwá á pɔ ũpi è, áli a kwide bo m̄e s̄s̄. ²⁷ Bee aɔ deé lán pɔgb̄eɔe ní v̄eef̄ekliɔ gbawae. ²⁸ Maa ápi s̄s̄ áli ma gba pɔ kwide pɔ Isailiɔ í boé. Ali sa'ona Aalona gba ma pɔ ũ. ²⁹ Pɔ pɔ wá á gbáɔ pii, áli ma gba a maa. ³⁰ O Levii buiɔne: Tó a ma gba a maa, a kíni ɔ deé lán pɔgb̄eɔe ní v̄eef̄ekliɔ pɔwa. ³¹ A a kíni pi ble gu pɔ á yeiu, ápi ní á b̄edeɔ, asa bee mé kpaaũkpe zí pɔ í ke asean ũ. ³² Tó a ma gba a maa, áɔ tàae ví a yá musuo, á pɔ pɔ Isailiɔ kpaa gb̄ale à gao.

19

Gbab'i

¹ Dii yá'ò M̄ozie ní Aalonao à m̄e: ² Ikoyá pɔ má dílen ke: O Isailiɔne aa zununu t̄eá s̄asai pɔ aafia mé wí zuudaè ȳáo se m̄oone. ³ Kpa sa'ona Eleazaawa, í boɔ b̄oo kpe, wi de aá wáa, ⁴ í ɔtona z̄s̄ a auwa à f̄áe kpaaũkpe kp̄e ele oi ḡen s̄opla. ⁵ Wi zupi kpasa à t̄ekū aá wáa, a b̄aa ní a ǹoo ní a auo ní a guupɔɔ í t̄ekū pii. ⁶ Sa'onapi í se de yaa ní ése ũao ní s̄áká t̄eao se zu t̄e pɔ kú zupiwa guu. ⁷ Bee gb̄e a í a pɔkas̄aɔ pí, í zu'o, í gbasa su boou. Kási aɔ gb̄ale e oosi. ⁸ Gb̄e pɔ zupi kpasa s̄s̄, aá a pɔkas̄aɔ pí, í zu'o. Kási aɔ gb̄ale e oosi. ⁹ Gb̄e pɔ gb̄aleo í zununupi t̄ufu s̄e, í ka gugb̄alesaiu boo kpe. Isailiɔ ɔ kua gb̄abɔɔ pɔ wí ik̄aè

* **18:21** Lev 27.30-33, Iko 14.22-29

wà duuna woloomá ù. * 10 Gbé pò tífupì sèlè àà a pòkasao pí. Kási aò gbàlèe e oosi. Yápi i gò ikoyá ù Isailiòne ní bòmò pò kú ní guuò píi.

11 Gbé pò onà gèwa aò gbàlèe e gòò soplá. 12 Ali gbábò azlèe ní ípio a gòò àaòde ní a gòò soplade zío, i gò gbàlèsai. Tó i gbábò azlèe a gòò àaòde ní a gòò soplade zío, a gi àò gbàlèe. 13 Gbé pò onà gèwa mé i gbábò azlèe, a tò Dii kpé gbàlèe. Wà ade bò Isailiò guu, ké wi gbábò'ì káwàò yáí. A gbàlèe mé a kú ní a gbàsòe.

14 Tó gbé gá kpéu, yá pò wa díle a musun ke: Gbé pò gè kpépiu ní gbé pò kú a guu, aà gbàlèe e gòò soplá. 15 Pó pò da lé'e, wí a né taèe gbàlèe lè. 16 Tó gbé onà gbé pò wa dè ní fèndaowa ge ge gèwa ge mia, aò gbàlèe e gòò soplá. 17 Tó gbé gbàlè maa, wà zù gbábòbò pò tékù tífú dá, wi í maa kaè ta guu. 18 Gbé pò gbàlèe ése úa se zò ípiwa, i fáe kpéwa ní pò pò kú a guu píi ní gbé pò kú weò ge gbé pò onà gèwawa ge gbé pò wa dè ge ge ge mia. 19 Gbé pò gbàlèe a ípi fá gbé pò gbàlèwa a gòò àaòde ní a gòò soplade zío. I gbábò adee a gòò soplade pí zí, ade i a pòkasao pí, i zu'o, i gò gbàlèsai oosi. 20 Tó gbé gbàlè mé i gbábò azlèe, wà ade bò a gbéò guu, asa à Dii kúki gbàlèe. 21 Aaò ikoyápi kú gòòpiie. Gbé pò gbábò'ipi fá lí a pòkasao pí. Gbé pò okà gbábò'ipiwa aò gbàlèe e oosi. 22 Pó pò gbé pò gbàlèe okàwà i gbàlèe, mé gbé pò okà pòpiwa ló gbàlèe e oosi.

20

Ibà gbèu (Bà 17.1-7)

1 Isailiò kà Zini guwaiwaiu m̀pii mò séia guu, 5 aa zòlè Kadési. Wekti Miliatù gàu, wà àà v̀. 2 I kú aa mio, 5 aa kàaa M̀izi ní Aalonaozi. 3 Aa zòadò M̀iziwa aa mè: Tó wa gaga yáa ní gbé pò gaga Dii aè, bee sàò. 4 Bóyáí a m̀wanò guwaiwaiè beeu ké wà gaga ní wá pòtuò? 5 Bóyáí a wá bóle Egipi a m̀wanò guváiè beeu? P̀wena ge kaadèna ge v̀èbe ge gbèafu ku lao, mé í kú la wà mio. 6 M̀izi ní Aalonao kè bilawa, aa gè kpaaukpe kpèle aa wùle ní gbèu, 5 Dii gawi b̀má. 7 Dii yá'ò M̀izie à mè: 8 Lípana sé, mpi ní n v̀li Aalonao à gbépiò kàaa, í yá'ò gbésì kee ní wáa, í i b̀u. Bèewa níyò ib̀né gbèu aa mí ní pòtuò.

9 M̀izi lípana sè Dii kpéu lá a òewa. 10 M̀izi ní Aalonao ní kàaa gbepi pòleu, 5 a òné: A ma swágbaadeò! Gbèe bee guu 5 wá ib̀uèa? 11 Ǿ M̀izi osè musu à gbepi lè ní a lípanao gèn pla. I b̀ò maamaa, 5 aa mí ní ní pòtuò.* 12 Ǿ Dii ò M̀izie ní Aalonao: Lá i ma náaike a ma luake òò Isailiòne, á gèr̀nò b̀su pò mále kpámá guu. 13 Wà t̀kpá ípiè Meliba í, ké Isailiò zòakàu Diizi yáí, 5 a luake òlòné.

Èdòù gia Isailiòne aa gè ní n b̀suo

14 M̀izi gbéò zì, aa b̀ò Kadési aa gè Èdòù kía k̀i aa mè: N dae Isailiò mè ní taasi pò wá léò d̀ píi. 15 Wá dezio gè Egipi, 5 wa gègè we. Egipiò ladàwá ní wá dezio. 16 Wa wiilè Diiwa, 5 a síwanò. A Malaika zì à wá bóle Egipi. Tiasa wá kú Kadési n b̀su zòleu. 17 Wá gba zé wá gè ní n b̀suo. Wá pà buaò ge v̀èbuòlao, wá á b̀ò'í mio. Wáò bè kía zékpaa guu. Wá lile oplaai ge zèeio e wá ge víò n b̀sua. 18 Ǿ Èdòù òné: A e bóle ní wá b̀suo. Tó a gi, wá b̀ò daalè ní fèndaòe. 19 Isailiò òné: Wá b̀ò ní zékpaaòe. Tó wa á í mí ge wá pòtuò, wá a fiabo. Gèa

* 19:9 Èbe 9.13 * 20:11 1Kln 10.4

wále wéle ado. ²⁰ Edòwò m̀̀: A e g̀̀o. Ɔ an zìg̀̀wò b̀̀le dasidasi aa mò dairíle ǹ̀ gb̀̀ao. ²¹ Lá Edòwò g̀̀í Isailiòne aa g̀̀e ǹ̀ rí b̀̀suo, Ɔ Isailipiò p̀̀aləńe.

Aalona gaa

²² Isailiò b̀̀le Kadesi ǹ̀pii, aa g̀̀e Oo gb̀̀e sae ²³ Edòwò b̀̀su ĺeu. Wekti Dii ỳ̀'òu M̀̀oizie ǹ̀ Aalonaò à m̀̀: ²⁴ Aalona a ta a deziò k̀̀í tia, a g̀̀e b̀̀su p̀̀s mále Isailiò gba guuo, k̀̀é á gb̀̀eòn pla a gi ma ỳ̀amai M̀̀eliba ỳ̀ái. ²⁵ Aalona ǹ̀ a né Eleazaao se dedeíno Oo gb̀̀ewa, ²⁶ ǹ̀í Aalona p̀̀kasao wolowà, ǹ̀í da aà né Eleazaae we. We Aalona a gau, i ta a deziò k̀̀í.

²⁷ M̀̀oizi k̀̀e lá Dii òewa. A d̀̀de Oo gb̀̀ewa gb̀̀epii wáa, ²⁸ à Aalona p̀̀kasao wòlowà, a dà aà né Eleazaae, † Ɔ Aalona g̀̀a gb̀̀epi musu we. K̀̀é M̀̀oizi ǹ̀ Eleazaao p̀̀la gb̀̀epiwa, ²⁹ mé Isailiò mà Aalona g̀̀a, Ɔ aa aà g̀̀e ìanabò g̀̀wò baakwi.

21

Ziblea Kanaawa Negeve

¹ Alade p̀̀s k̀̀ú Negeve b̀̀suo k̀̀ia á Kanaa gb̀̀é. K̀̀é a mà Isailiò be Ataliù zéu, aale m̀̀s, Ɔ à b̀̀ dàrile ǹ̀ zio, à ǹ̀ gb̀̀eò k̀̀ùkù. ² Ɔ Isailiò lek̀̀e Diiwa aa m̀̀: Tó ǹ̀ gb̀̀epiò ǹ̀awéé wá Ɔzì, wá ǹ̀ wéleò kaale m̀̀m̀m̀e. ³ Dii Isailiò ỳ̀amai, Ɔ à Kanaapiò kpámá. Aa ǹ̀ kaale ǹ̀ rí wéleò pii, Ɔ wá t̀̀kpá gupie Ɔoma.*

Mogotè mlè

⁴ K̀̀é aa f̀̀le Oo gb̀̀epi sae, aa Isia T̀̀eà zé sè, k̀̀é aa d̀̀ Edòwò b̀̀suzi ỳ̀ái. Ɔ aa f̀̀u menawa zéu, ⁵ aa Lua ǹ̀ M̀̀oizio tàae è aa m̀̀: B̀̀ỳái a wá b̀̀le Egipi, k̀̀é wá gaga guwaiwaiui? P̀̀blea kuo, í kuo, wá ye ble giae bee g̀̀ỳái bo. ⁶ Ɔ Dii mlè p̀̀asfinaò z̀̀má, aa ǹ̀ soso, Ɔ aa g̀̀aga dasidasi. † ⁷ Bila mò M̀̀oizi k̀̀í aa m̀̀: Wa duunak̀̀e, asa wa Dii ǹ̀ mpio tàae è. Awakp̀̀awéé aà mlèò k̀̀éwá. Ɔ à awakp̀̀ènè. ⁸ Dii òè: M̀̀lè pi ǹ̀ na líwa ǹ̀ péle. Tó mlè gb̀̀é sò mé a gwà, a gao. ⁹ Ɔ à mlè pi ǹ̀ m̀̀ogotèò, a nà líwa a p̀̀le. Tó mlè gb̀̀é sò, mé a m̀̀ogotè mlèpi gwà, ìli gao. †

Isailiò d̀̀a Edòwò ǹ̀ M̀̀abu b̀̀suzi

¹⁰ Isailiò dàzeu, Ɔ aa b̀̀okpà Obo. ¹¹ B̀̀a Obo aa g̀̀e b̀̀okpà Iye'abaliù bezia guwaiwaiu M̀̀abu b̀̀su gukp̀̀e oi. ¹² B̀̀a we aa g̀̀e b̀̀okpà Zeledi guzulèu. ¹³ B̀̀a we aa b̀̀okpà Aano baale, guwaiwai p̀̀s k̀̀ú Amòle b̀̀su z̀̀leu. Aano pi mé M̀̀abu ǹ̀ Amòle b̀̀suò k̀̀wò ù. ¹⁴ Ayámeto wa ò Dii z̀̀kataala guu wá m̀̀: Waebo p̀̀s k̀̀ú Sufa b̀̀suo ǹ̀ Aano swa'noa,

¹⁵ ǹ̀ a í bàasize p̀̀s Ì g̀̀e e Aa ǹ̀ M̀̀abu b̀̀su z̀̀leu.

¹⁶ B̀̀a we b̀̀ aa g̀̀e L̀̀ò, gu p̀̀s Dii ò M̀̀oizie: Bila k̀̀aa, mí í kpámá. ¹⁷ We Ɔ Isailiò lèe bee siu:

L̀̀ò, ibò, wí lesi ǹ̀ ỳ̀a musu.

¹⁸ D̀̀aanaò b̀̀ò ỳ̀ò ǹ̀ rí goò, wá k̀̀iaò b̀̀ò b̀̀ò ǹ̀ lípanaò.

B̀̀a guwaiwaiu aa g̀̀e Matana. ¹⁹ Matana gbea Naalieli, Naalieli gbea Bamòti.

²⁰ Bamòti gbea guzule p̀̀s k̀̀ú M̀̀abu b̀̀suo Pisiga gb̀̀epòleu b̀̀aa ǹ̀ guwaiwaiu.

Ziblea Sis ǹ̀ Oguowa (Iko 2.26-3.11)

† 20:28 B̀̀a 29.29 * 21:3 Bee m̀̀ kaalea. † 21:6 1Kln 10.9 † 21:9 2Kia 18.4, Zaa 3.14

²¹ Isailio gbéḗ zì Amoleḗ kí Siḵwa aa mè: ²² Wá gba zé wà gḗ rí n búsuo. Wá pá buaḡ ge v̄ēbuḗlao, wá á l̄o'í mio. Wáḡ be kía zékpa guue e wà ge v̄l̄o n búsua. ²³ Siḵ rí gba zé aa b̄o rí a búsuo. A a zìgḗḗ káaa píi, aa b̄l̄e lé gémá guwaiwai. Ké aa ká Yaaza, aa zìkà rí Isailio, ²⁴ ḡ Isailio rí dede rí fēndao, aa rí búsú simá za Aanḡ e Yabokoi Am̄oni búsuu, asa Am̄oni búsú z̄l̄epi pás̄e. ²⁵ Isailio Amole w̄l̄eḗ s̄i píi rí Eseb̄o rí a z̄ḡewiaḗ píi, ḡ aa z̄l̄e. ²⁶ Eseb̄o mé Amoleḗ kí Siḵ m̄ewia ũ. Siḵ zìkà yáa rí M̄abuḗ kía káauo, ḡ a aà búsú síwà e Aanḡ swai. ²⁷ Ayámeto keeḗ i me:

A m̄o Eseb̄o,

wà Siḵ w̄l̄epi keke kále!

²⁸ T̄é b̄o Eseb̄o yáa,

zìgḗḗ b̄o Siḵ w̄l̄epiu,

aa M̄abuḗ búsú m̄ewia Aa káale

rí Aanḡ mi s̄l̄s̄l̄ gbéḗ.

²⁹ Waiyoo M̄abuḗ!

Keḡosi gbàgbanaḗ, a kaale!

Keḡosi tò á ḡḡeḗ f̄áaa,

à á n̄oḗ kpà Amoleḗ kí Siḵwa z̄l̄z̄o ũ.

³⁰ Ḷ wa rí pále,

wa rí dede za Eseb̄o e Dib̄o.

Wa rí dede e N̄ofa rí Medebao.

³¹ M̄aa Isailio z̄l̄e Amoleḗ búsuu. ³² M̄oz̄i gbéḗ zì Yazee asiigwai, ḡ Isailio sí rí a z̄ḡewiaḗ píi, aa Amoleḗ p̄o kú weḗ yá.

³³ Ḷ Isailio l̄le aa Basana zé s̄e. Ḷ Basana kí Ogu ḡemá rí a zìgḗḗ píi, aa zìkár̄n̄o Ed̄el̄e. ³⁴ Dii ò M̄oz̄i: Nsu v̄l̄akeḗo, asa ma aà kp̄amae rí aà gbéḗ rí aà búsuo píi. Keè lá rí k̄e Amoleḗ kí Siḵ p̄o kía bl̄e Eseb̄oewa. ³⁵ Ḷ aa Ogu d̄e rí aà néḗ rí aà gbéḗ píi, baa gbéḗ m̄endo i b̄oḗ, ḡ aa aà búsúpi sí. §

22

M̄abuḗ kí Balaki Balaaū sísia

¹ Isailio dàzeu, ḡ aa b̄ookpà M̄abuḗ búsú s̄eḡ Yuud̄e baale b̄oaa rí Yelikoo.

² Zipoo né Balaki, M̄abuḗ kía è lá Isailio k̄e Amoleḗne, ³ ḡ s̄ḡ k̄e M̄abuḗgu, v̄l̄a rí kú Isailio dasi yáí. ⁴ Ḷ M̄abuḗ ò Madiá gb̄ēz̄ḡoḡne: Bílae a p̄o p̄o liaawáz̄iḡ ble píie lán zù s̄eḡoawa. ⁵ Ḷ Balaki gbéḗ zì Beḗḡo né Balaaūwa Petoo, Uflata sae a be búsuu. A mè aa aà sísi, aai oè: Buie b̄o Egipi, aa lígua píi, aa z̄l̄e ma sae.

⁶ N yá na! M̄o láaiz̄l̄mám̄e, asa an gb̄aa demalae. Wil̄iḡ d̄oḡo tó beewa má e z̄l̄blemá má rí yá búsuu la. Má d̄s̄ k̄e gbéḗ p̄o n samaa'òè, iḡ de f̄f̄aide ũe. Gb̄e p̄o n saváí'òè s̄s̄, iḡ de láaip̄o ũe.

⁷ M̄abuḗ rí Madiá gb̄ēz̄ḡoḡ dàzeu, aa m̄asokegba p̄o aa da Balaaūe k̄ua. Ké aa kà aà k̄í, aa yá p̄o Balaki rí z̄l̄o òè. ⁸ A òné: A i la, mí yá p̄o Dii a om̄e oé. Ḷ M̄abuḗ kíap̄iḡ i Balaaū be. ⁹ Ḷ Lua b̄o m̄o Balaaūwa à aà là à mè: Deḡn gbéḗ p̄o aa kunn̄e beeḡ ũi? ¹⁰ A w̄wà à mè: Zipoo né Balaki, M̄abuḗ kía mé rí z̄l̄a. Aa mè ¹¹ buie b̄o Egipi, aa lígua píi. Ḷ à mè má m̄o láaiz̄l̄emá, k̄e à e z̄l̄blemá à rí yá. ¹² Ḷ Lua òè: Nsu ḡér̄n̄o. Nsu saváí'on̄e, asa ma b̄aaad̄ánḡue. ¹³ Ké Balaaū f̄le k̄oḡ, a ò Balaki kíaḡne: A ta á búsuu, asa Dii ḡí má ḡéán̄e. ¹⁴ Ḷ M̄abuḗ kíap̄iḡ f̄le ta Balakiwa aa mè: Balaaū ḡí móiwan̄e.

15 Balaki èa kía páleɔ zì lɔ, an dasi ní rí gawio de gbé káauɔla. 16 Ké aa ká Balaau kíi aa m̀: Zipoo né Balaki m̀ n̄su to pɔe kpane moa a kíieo, 17 asa a n kpela maamaae. Lá rí òè píi, a ke. N yá na! M̀ láai zìè gbépiɔwa. 18 ɔ Balaau ò Balaki zinapiɔne à m̀: Baa tó Balaki ánuusu rí vua pó kú a beo kpaa píi, má f̄ bɔ Dii ma Lua yá kpeo, baa yoo. 19 A i la gwáa e mà ma lɔ yá pó Dii a káfm̄e. 20 Lua b̀ m̀wá gwá à m̀: Lá gbéɔ m̀ n̄ sísiie, fele gérnɔ, áma yá pó má o ke ado.

Balaau zaa'ina ya'oa

21 Balaau f̄le kɔɔ, à káoyè a zaa'inac, ɔ à gè rí M̀abu kíapiɔ. 22 Lua pɔ pá ké à gè yáí, ɔ Dii Malaika zez̄ɔè. Balaau di zaa'ina kpe, aà zikena plaaɔ kuaànɔ. 23 Ké zaa'inapi è Dii Malaika zea zé guu à f̄nda wò a k̄ua, ɔ à lile s̄eu. Balaau aà lè, ɔ à èa dàzeu. 24 Dii Malaika gè zè zéwewenau v̄ebu pó gbè kaa liaaɔ zanguo. 25 Ké zaa'inapi Dii Malaika è, à nà gbewa, à Balaau gbá l̄wá. ɔ Balaau èa à aà lè lɔ. 26 Dii Malaika èa gè ae lɔ, à zè gukpaoolona pó liaakli v̄lou. 27 Ké zaa'inapi Dii Malaikapi è, à kùle rí Balaauo. ɔ Balaau pɔ pá, à aà lè rí goo. 28 ɔ Dii zaa'inapi gbá lé, à yá'ò Balaauè* à m̀: Bó má kè n ma le ḡen áaɔ k̄i? 29 Balaau wèwà à m̀: Ké n k̄ɔ'òmanɔ yáie. Tó má f̄na k̄ua, d̄s ma n de ḡɔ. 30 ɔ zaa'inapi òè: N zaa'ina pó niɔ dikpe ḡɔpii e gb̄an ma ũo ló? Má kène màa yáae? A m̀: Aawo. 31 ɔ Dii Balaau wé k̄èè, à aà Malaika è zea zéu à f̄nda wò a k̄ua. ɔ à mipèle t̄ole à kùlèè.

32 Dii Malaika aà là à m̀: Bóyáí n n zaa'ina lè ḡen áaɔi? Ma m̀ zez̄ɔinee, asa rí wám̄e. 33 Ké zaa'inapi ma e ḡen áaɔ, ɔ à lilem̄e píi. Tó i lilem̄e yáao, d̄s ma n de, ma aà tó. 34 Balaau ò Dii Malaikapie: Ma duunakè, asa mi d̄s ké n zez̄ɔm̄e. Lá ma gea kène líe, má ea tae sa. 35 ɔ Dii Malaika ò Balaauè: Gé rí gbépiɔ, ní yá pó má dane o ado. ɔ Balaau gè rí Balaki kíapiɔ.

36 Ké Balaki mà Balaau lé m̀s, ɔ à gè daiaàle wéle pó kú Aanɔ baa, M̀abu bùsu z̄leu. 37 ɔ a ò Balaauè: Ké ma gbéɔ z̄l n̄ sísi yáa, bóyáí ni m̀o ni? Má f̄ mà n kpela noa? 38 Balaau wèwà à m̀: Ma m̀ sa, áma má yápii oa zé v̄lo. Yá pó Lua a dam̄e ɔ má a. 39 ɔ Balaki gè rí Balaauo Kilia'uzo. 40 A sa'ò rí zuɔ rí s̄aɔ, à a n̄ɔ kpá Balaauwa rí kía pó aa ku s̄anuɔ. 41 Ké gu d̀, à Balaau sè gèaànɔ Bamoti Baalí. Wekí Balaau Isailiɔ bòo lé èu.

23

Balaau ya' s̄ia p̄s a è oa

1 Balaau ò Balaki: Gbagbaki bomee la mèn sople, ní m̀m̄e rí gáae mèn sople rí s̄asa mèn sople. 2 Balaki kè lá Balaau òewa, ɔ aa sa'ò rí gáae rí s̄asa gbagbaktipiɔwa píi. 3 ɔ Balaau òè: Ze n sa'obɔi. Má gé mà gwa tó Dii a m̀ yá'om̄e, mí yá pó a om̄e on̄e. ɔ à gè zè gbè misonawa. 4 Lua m̀ aà lè, ɔ Balaau òè: Ma gbagbaki bò mèn sople, ɔ ma sa'ò má píi rí gáae rí s̄asa. 5 Dii yádàè, ɔ à m̀: Ea ge n Balaki le, ní oè màa. 6 Ké à èa gè aà lè zea a sa'obɔi rí M̀abu kíapiɔ, 7 ɔ à yá pó á è oné à m̀: M̀abu kí Balaki ma sisi Sili bùsuu, ɔ ma bɔ gukpe gbèsis̄lɔ musu ma m̀. A m̀ mà b̄e Isailiɔ kpe, mà m̀ saváí'oe Yakɔbu buipiɔne.

8 Kpelewa má gbé pó Lua i rí kaoɔ kai?

* 22:28 2Pic 2.15-16, Yud 11

Kpelewa má bɔ gbé pɔ Dii i bɔ ní kpeoɔ kpei?

⁹ Za gbè misonaa mále ní e,
za gbèsíslí musu mále wesínlé.

Gbépiɔ kua nídoá,
aa dodoa kɔé ní buipáleɔe.

¹⁰ Yakɔbu buiɔ dasi lán úfáawa,
wa fɔ Isailiɔ nao wà ní lé dɔo.

Lua to mà ga a gbéɔ gaawa,
mà láa an láaawa.

¹¹ Ǿ Balaki òè: N kèmmé kpelewan wei? Ma mɔnnɔ n̄ ma ibeɔɔ kamee, ɔ samaa ní ònéa? ¹² A wèwà à mè: Yá pɔ Dii dàmé ma léu ɔ má oo lò?

Balaaú yá plaade pɔ a è oa

¹³ Balakí òè: Mɔ wà gé gupálei, gu pɔ níyɔ ní eu, ní ní kámé we, asa an kpeɔ ní è, ní ní e piio. ¹⁴ Ǿ à gèaàno gudɔanaɔ bua Pisiga gbé musu. A gbagbakli bɔ mèn sopla, ɔ à sa'òmá pii ní gáaeo ní sásao. ¹⁵ Ǿ Balaaú òè: Ze n sa'oboi la, mí ge Dii le we mà gwa. ¹⁶ Ǿ Dii mɔ à yádàè, ɔ a òè: E a ge n̄ Balaki le, ní oè màa. ¹⁷ Ǿ à èa gè à aà lè zea a sa'oboi ní Mɔabu kíao. Balaki aà là à mè: Dii mè kpelewa ní?

¹⁸ Ǿ à yá pɔ á è òné à mè:
Zipoo né Balaki,

swákpa n̄ ma yáma!

¹⁹ Luaá gbènazínae ké aà gbasa eeto, ò
ìli lèlile lán gbènazínawao.

Ili yá pɔ á ò keo lé?

Ili zíkè lé pɔ á gbèwao lé?

²⁰ A òmmé mà samaa'oné.

A báaadàngue, má fɔ gio.

²¹ Mí yá'iae e Yakɔbu buiɔwao,
mí yá'ɔmae e Isailiɔwao.

Dii an Lua kúrino,
Kía kúkua dɔ ní guu.

²² Lua ní bóle Egipi,
aa gbáa ví lán zùsèléwa.

²³ Wa fɔ pɔda Yakɔbu buiɔwao,
wa fɔ àsi bèe kpaalí ní Isailiɔ.

Za gbá waɔ o ní yá musu,
yá pɔ Lua kèn we.

²⁴ Buipi í fele lán nòomusuwa,
í azía se lán gbeaanawa.

Ili wúleo e à ge pɔ kú soð,
e à ge pɔ pɔ a dèɔ au miò.

²⁵ Balakí òè: Nsu ní ní kao. Nsu samaa'oné sɔo. ²⁶ Balaaú òè: Mí one yá pɔ Dii dàmé ɔ má oo lé?

Balaaú yá aaɔde pɔ a è oa

²⁷ Balakí ò Balaaúe: Mɔ, má gennɔ gupáleie sa. Wiliɔ dɔo tó a maa Luae n̄ gbépiɔ kamee we sa. ²⁸ Ǿ Balakí gèaàno Peoo gbé musu bɔaa ní guwaiwaio.

²⁹ Balaaú òè: Gbagbakli bomee la mèn sopla, ní mòmme ní gáaeo mèn sopla ní sásao mèn sopla. ³⁰ Balakí kè lá a òewa, à sa'òmá ní gáaeo ní sásapiɔ.

24

¹ Ké Balaau è samaa'oa Isailione kà Diigu, i gé màsokèi bo, 5 à aedò guwawaiwa. ² Ké à wezù, 5 à Isailio è kálea ní buiwa. Lua Nisina diè, ³ 5 à yá pò á è ò à mè:

Beo né Balaau yán ke,
ma gbé pò ma wé zēa, ma yán ke.

⁴ Ma gbé pò mi Lua yāma, ma yán ke:
Ma Gbāapiide wēpungu è,
má kúlea, ma wé kēa.

⁵ Yakobu bòokpaa maa fá!

Isaili zwāakpēo kefēu!

⁶ Aa kálea lán swadōōwa,
lán swaluōwa.

Aa de lán zà lí pò Dii bàōwa,
lán sedé lí pò kú í saōwa.

⁷ I ali ní olaō pa yēlele,
aali pótō tōle mōsedewaē.
An kía gbāa aō de Agagala,
an kpala a tōō.

⁸ Lua ní bóle Egipi,
aa gbāa ví lán zūsēlewa.
Aaí zible bui pò íbelesēínōōwa,
aaí ní wáō wíwi, aaí ní pápa ní kaō.

⁹ Aaí gaē, aaí wúle lán nōōmusuwa,
démē a fō ní vui?*

Lua báaada gbé pò aa samaa'onéōgu,
aà gbé pò aa savai'onéō ká.†

¹⁰ Balaki pō pà Balaauzi, à otona dōwà à mè: Ma ibeēo kaa yáí ma n sisii, 5 n samaa'oné gēn aaōa? ¹¹ Ta n bē gōō. Ma mè yāa má n kpelaē, 5 Dii gīne n aseā e.

¹² Balaau òè: Má ò gbé pò n ní zīaōneē fá! ¹³ Ma mè, baa tó n ánuusu ní vua pò kú n beo kpaa pii, má bō Dii yá kpē má yāke ní mazīaōo, a maa ge a vāi. Yá pò Dii a omēē 5 má o. ¹⁴ Mále tá ma gbéō kīi sa. Mō má onē lá gbépiō ke n gbéōne zia.

Balaau yá siisde pò a è oa

¹⁵ Balaau yá pò á è ò à mè:

Beo né Balaau yán ke,
ma gbé pò ma wé zēa yán ke:
¹⁶ Ma gbé pò mi Lua yāma, ma yán ke:

Má Lua Musude pōēā dō.
Ma Gbāapiide wēpungu è,
má kúlea, ma wé kēa.

¹⁷ Mále Isailio e, i ke tia no,
mále ní gwa, a gōō i ka gīao.
Saana a bō Yakobu buiō guu,
kpalablēna a bō Isailio guu,
i Mōabuō mi wíwi,
i zōakanapio dō fōfō.

¹⁸ Edōu búsu a gō aà pò ũ,

* 24:9 Daa 49.9 † 24:9 Daa 12.3

aà ibeε Sei bùsu a gō aà pō ũ,
Isailiō gbāa iō káfie.

¹⁹ Yakōbu buie a kiblemá,
a mee wiade pō bōo kaale.

²⁰ Balaaū Amaleki buiō è, 5 à yá pō á è ò à mè:
Amaleki buiō á buiō mideε,
kási aa kaale zia.

²¹ Ké Balaaū Keniō è, 5 à yá pō á è ò à mè:
A kúki gbāa giūgiū,
á sakpe kú gbε musu.

²² N beeo wa á kaaleε,
Asiliō mé aa á kúkū zīzōo ũ.

²³ Balaaū yá pō á è ò lo à mè:
Wáε kō káaa gugbántoo oi,

²⁴ gó'ilenaō lé bō Sipi bùsuu,
aa zible Asiliō ní Ebeluōwa,
kási ampio kaale sōε.

²⁵ Balaaū fele tà a be, 5 Balaki dàzeu sō.

25

Isailiō naakōwa ní Peoo táao

¹ Isailiō ku Sitiū, 5 aa ná gbásikεawa ní Mōabu nōε. ² Aa Isailiō sisi ní táa sa'o guu, 5 aa pōblè aa kùle ní táaone.* ³ Maa Isailiō nākōwa ní Baali Peooo, 5 Dii pō pānzī. ⁴ A ò Mōizie: Isaili kíaō káaa pii, ní ní loo ma ae latē gbāai, ké ma pō e wee Isailiōwa. ⁵ Mōizi ò Isaili òaanaone: A baade a gbé pō aa nākōwa ní Baali Peooo òe.

⁶ Isailie Madiā nōε sè m̀ò a be Mōizi ní Isailiō pii wáa, gōo pō aale òlo kpaaūkpe kpeεε. ⁷ Ké Eleazaa né Fineasi, Aalona tōūna è maa, à fele ní guu à sōna sè, ⁸ à gē gōepizi a kpéu, 5 à Isaili gōepi zō à ní naaa nípla nípii, gōepi ní nōepio, 5 gagyá pō ká Isailiōgu zè. ⁹ Gbé pō gága ní gyápioō gbēon òaasōo leε baasōo m̀endosaie.† (24.000)

¹⁰ Dii yá'ò Mōizie à mè: ¹¹ Fineasi mé tò ma pō wèε Isailiōwa. A zè gī ma yá musu, 5 a tò ma pō wèemá. A yáí mi Isailiō mide ma pōfēa guuo. ¹² A yáí tò oè ma baa aō kuaānō, aà kua iō na. ¹³ Aapi ní a buiō aao òe sa'onao ũ gōōpiiε, ké à zè gī ma yá musu yáí, 5 bee tò ma Isailiō kē. ¹⁴ Isaili pō wa òé ní Madiā nōepi tón Zimli, Simēō buiō uabele Salu néε. ¹⁵ Madiā nōε pō wa òépi tón Kōzebi, Madiāō uabele Zuu néε.

¹⁶ Dii yá'ò Mōizie à mè: ¹⁷ A fele ní Madiāō, í ní dede, ¹⁸ asa aa íbelesēānō ní kōnikεáεε. Aa kōnikéé Peoo yá musu, Madiāō kiae nenōε Kōzebi pō wa òé gōo pō gagyá káágu Peoo yá musuε.

26

Isailiō naoa gēn plaade

¹ Gagyápi gbεa Dii yá'ò Mōizie ní sa'onkia Aalona né Eleazaao à mè: ² A Isailiō nao uale ní ualeo pii, an gōε pō ká wèε bao ge aa òe aa ká zikaao.* ³ Ō Mōizi ní sa'onkia Eleazaao yá'ò Isailiōne Mōabu bùsu sēu, Yuudē baale bōaa ní Yelikoo aa mè: ⁴ Wá gōε pō ká wèε bao ge aa òeao nao, lá Dii ò Mōiziewa.

* 25:2 Zia 2.14 † 25:9 1Kln 10.8 * 26:2 Nao 1.2

Isaili pɔ̀ b̀̀ Egipion ke: ⁵ Isaili negɔ̀e sɛ́ia Lubeni buion ke: Anɔ̀ki buió n̄́ Palu buió ⁶ n̄́ Ezɔ̀nɔ̀ buió n̄́ Kaami buió. ⁷ Lubeni buion we. An dasi gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee bla n̄́ ɔ̀aɔ̀o n̄́ ɔ̀a ɔ̀aɔ̀ n̄́ basoolokwioe (43.730). ⁸ Palupi mé Eliabu ĩ, ⁹ ɔ̀ Eliabu Nemueli n̄́ Datanio n̄́ Abilaũo ĩ. Datani n̄́ Abilaupio mé gbɛ̀ pɔ̀ w̄́ n̄́ gbea kaaauo ũ, ɔ̀ aa zɔ̀adɔ̀ Mɔ̀izi n̄́ Aalonaowa. Aa ku Kole gbɛ̀ pɔ̀ aa zɔ̀adɔ̀ Diiwaɔ̀ guu bɛ. ¹⁰ ɔ̀ tɔ̀le wɛ̀aa à n̄́ mɔ̀mɔ̀ n̄́ Kolepio sãnu. Zibeezĩ ɔ̀ té kù aà gbɛ̀ɔ̀wa gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀a do n̄́ blakwio, aa g̃aga gbɛ̀ kinio gbaa laai yáie. ¹¹ N beeo Kole buió i midɛo.

¹² Simeɔ̀ buion ke daedae: Nemueli buió, Yamini buió, Yakɛ́ buió, ¹³ Zela buió n̄́ Saulu buió. ¹⁴ Simeɔ̀ buion we. Aa gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee bao n̄́ plao n̄́ ɔ̀a dooe (22.200).

¹⁵ Gada buion ke daedae: Zefɔ̀ buió, Agi buió, Suni buió, ¹⁶ ɔ̀zeni buió, Eli buió, ¹⁷ Aloda buió n̄́ Aleli buió. ¹⁸ Gada buion we. An dasi gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee bla n̄́ ɔ̀a pla n̄́ basoo (40.500).

¹⁹ Yuda néɔ̀ Ee n̄́ Onanio g̃aga yaa Kanaa búsuue. ²⁰ Yuda buion ke daedae: Sela buió, Pɛ̀lezi buió n̄́ Zela buió. ²¹ Pɛ̀lezi buion Ezɔ̀nɔ̀ buió n̄́ Amulu buió ũ. ²² Yuda buion we. An dasi gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee baaɔ̀kwi n̄́ sooloo n̄́ ɔ̀a pla n̄́ basooe (76.500).

²³ Isakaa buion ke daedae: Tola buió n̄́ Pua buió ²⁴ n̄́ Yasubu buió n̄́ Simelɔ̀ni buió. ²⁵ Isakaa buion we. An dasi gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee baaɔ̀ n̄́ siioɔ̀ n̄́ ɔ̀a do n̄́ basoo (64.300).

²⁶ Zabulɔ̀ni buion ke daedae: Seledi buion Eloni buió n̄́ Yalee buió. ²⁷ Zabulɔ̀ni buion we. An dasi gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee baaɔ̀ n̄́ ɔ̀a pla n̄́ basoo (60.500).

²⁸ Yosefu néɔ̀ Manase n̄́ Eflaiũ buion ke daedae: ²⁹ Manase né Makii buió n̄́ Makii né Galada buió. ³⁰ Galada buion ke: Yezee buió n̄́ Eleki buió ³¹ n̄́ Asieli buió n̄́ Sikɛ̀ũ buió ³² n̄́ Semida buió n̄́ Efee buió. ³³ Efee né Zelofada i negɔ̀e io, sema nenɛɔ̀. An tɔ̀n ke: Mala, Nɔ̀a, ɔ̀gela, Milika, Tiiza. ³⁴ Manase buion we. An dasi gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee blakwi n̄́ plao n̄́ ɔ̀a ɔ̀aɔ̀ n̄́ basoo (52.700). ³⁵ Eflaiũ buion ke daedae: Sutela buió n̄́ Bekɛɛ buió n̄́ Taani buió ³⁶ n̄́ Sutela né Elani buió. ³⁷ Eflaiũ buion we. An dasi gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee baakwi n̄́ plao n̄́ ɔ̀a pla n̄́ basoo (32.500). Yosefu buion we daedae.

³⁸ Bɛ̀yãmeɛ buion ke daedae: Bela buió n̄́ Asebe buió n̄́ Ailaũ buió ³⁹ n̄́ Sufaũ buió n̄́ Ufaũ buió. ⁴⁰ Bela buion Aada buió n̄́ Naamani buió ũ. ⁴¹ Bɛ̀yãmeɛ buion we. An dasi gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee blasɔ̀ n̄́ ɔ̀a ɔ̀aɔ̀e (45.600).

⁴² Dã buion Suaũ buió ũ. Dã buió lɛn we. ⁴³ Suaũ buió dasi gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee baaɔ̀ n̄́ siioɔ̀ n̄́ ɔ̀a plaɔ̀e (64.400).

⁴⁴ Asee buion ke daedae: Imɛna buió n̄́ Isevi buió n̄́ Belia buió. ⁴⁵ Belia buion Ebee buió n̄́ Malakie buió ũ. ⁴⁶ Asee nenɛɔ̀ v̄́ lɔ̀, aà tɔ̀n Sela. ⁴⁷ Asee buion we. An dasi gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee blakwi n̄́ ɔ̀aɔ̀o n̄́ ɔ̀a plaɔ̀e (53.400).

⁴⁸ Nefatali buion ke daedae: Yazee buió n̄́ Guni buió ⁴⁹ n̄́ Yezee buió n̄́ Sileũ buió. ⁵⁰ Nefatali buion we. An dasi gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee blasɔ̀ n̄́ ɔ̀a plaɔ̀e (45.400). ⁵¹ Isaili gɔ̀e pɔ̀ w̄́ n̄́ nao p̄́i gbɛ̀ɔ̀n ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lee ɔ̀a ɔ̀aɔ̀ n̄́ mɛndoo n̄́ ɔ̀a ɔ̀aɔ̀ n̄́ basoolokwio (601.730).

⁵² Dii yã'ò Mɔ̀izie à mè: ⁵³ Wã búsu kpaale buipione n̄́ pɔ̀ ũ an dasileu.† ⁵⁴ Bui pɔ̀ a gbɛ̀ɔ̀ dasi tɔ̀le mé aɔ̀ zɔ̀ɔ̀, bui pɔ̀ a gbɛ̀ɔ̀ bílaɔ̀ tɔ̀le aɔ̀ bílaɔ̀. Bui p̄́i a tɔ̀le e lá w̄́ n̄́ nao léue. ⁵⁵ Sema wã búsu kpaalené n̄́ gbelaao, an baade i kpaalee a dezi bui tɔ̀wa. ⁵⁶ N gbelaao ɔ̀ wa búsu kpaalené, aa dasi ge aa bílaon nò.

⁵⁷ Levii pɔ̀ w̄́ n̄́ nao daedaɛon ke: Geesɔ̀ buió n̄́ Keata buió n̄́ Melali buió. ⁵⁸ Levii buion ke lɔ̀: Libeni buió n̄́ Heblɔ̀ buió n̄́ Mali buió n̄́ Musi buió n̄́ Kole buió.

† 26:53 Yoz 14.1-2

Kεata mε Amlau i. 59 Amlau na tɔn Yokεbedε, Levii buie. Egipi wα aα iu. Yokεbedε mε Aalona rɪ Mɔizio i rɪ Amlauo. An daen Miliau u. 60 Aalona mε Nadabu i rɪ Abiuo rɪ Eleazaao rɪ Itamaao. 61 Nadabu rɪ Abiuo gαga gwɔ pɔ aa mɔ rɪ tε zɪloo Dii aεε.†

62 Levii negɔε pɔ kα mɔ do ge a dea, kε wα rɪ nao pii, aa gbεɔn baasɔsɔo lεε bao rɪ aaɔε (23.000). Wi rɪ da Isaili bui kliniɔ nao guuo, asa aai e kpaalesε lαriwao.

63 Isaili pɔ Mɔizi rɪ sa'onkia Eleazaao rɪ nao Mɔabu bɔsu sεu, Yuudε baale bɔaa rɪ Yelikooɔn we. 64 An gbεε ku gbε pɔ Mɔizi rɪ sa'onkia Aalonao rɪ nao Sinai guwaiwau yαa guuo. 65 Asa Dii onε aa gaga guwaiwau weε. Mε i ke Yefune nε Kalebu rɪ Nuni nε Yozueeo S baasio, an gbεε i gwɔ, baa do.

27

Zelofada nenɔɔ tubiblea

1 Manase bui Efεε nε Zelofada nenɔɔ tɔn ke: Mala, Nɔa, ɔgela, Milika, Tiiza. Galada tɔunaɔne, Makii slwenaɔne, Manase sɔkpaεɔne, Yosefu slsɔne. Aame aa mɔ 2 zε Mɔizi rɪ sa'onkia Eleazaao rɪ kɪaɔ rɪ bilao aε kpaaukpe kpeεε aa mε: 3 Wα mae gα guwaiwauε. A ku Kole gbε pɔ aa kαaa aa bɔ Dii yα kpεɔ guuo. A gα azla taaε yαie, a negɔε vl sɔo. 4 A maa wα mae tɔ ga a buio guu a negɔε'isai yαie? Tɔlε kpawα rɪ wα mae bedεɔ sɔnu.

5 Mɔizi rɪ yα sε gwε Dii kɪi. 6 ɔ Dii yα'ɔ Mɔizie a mε: 7 Zelofada nenɔɔ yα naε. Tɔlε kpamα rɪ pɔ u rɪ rɪ mae bedεɔ sɔnu an mae kpaale u. 8 O Isailiɔne n mε tɔ gwεε gα negɔε'isai, aa nenɔε mε ali aa tubible. 9 Tɔ a nenɔε vl sɔo, aa vliɔ rɪ aa daunaɔ mε aali ble. 10 Tɔ a vli rɪ daunaɔ vl sɔo, aa mae vliɔ rɪ aa daunaɔ mε aali ble. 11 Tɔ aa mae vli ge dauna vlo, aa daε fεεε mε ali ble. Bee aɔ de ikoyα u Isailiɔne, lα mα onεwa.

Mɔizi Yozuee dilea a gwεε u (Iko 31.1-8)

12 Dii ɔ Mɔizie: Deɔε Abaliu gbεε beewa, ni bɔsu pɔ mα kpα Isailiɔwa gwa. 13 Tɔ n wesε, ɔ nyɔ ta n dezio kɪi lα n vli Aalona tawa.* 14 Asa a gi ma yamaɪ Zini guwaiwauε, gwɔ pɔ Isailiɔ lekpaakεmanɔ, i luake dɔmεε rɪ aε Meliba i pɔ kɪ Kadese, Zini guwaiwau yα musuo.

15 Mɔizi yα'ɔ Diie a mε: 16 Dii Lua pɔ i wεni kpa pɔpiiwa gbε dile gbεpiɔne, 17 aαɔ rɪ yαgwɔgnε, aαɔ dɔaanε gea rɪ suao, kε rɪ gbεɔ su aαɔ de lán sα pɔ dāna vloɔwao.† 18 ɔ Dii ɔ Mɔizie: Nuni nε Yozuee sε, asa a ma Nisna vle, ni ɔnawα. 19 N aα ze sa'onkia Eleazaa rɪ Isailiɔ pii aε, ni yādilεε rɪ wāa. 20 N n iko kpawα, kε Isailiɔ pii aαɔ aα yāma, 21 ili gε sa'onkia Eleazaa kɪi aα yāgbεaε rɪ Uliuɔ rɪ Tumiuo.† Beewa Yozuee rɪ Isailiɔ pii aali gε aali su, lα Eleazaa onεwa.

22 Mɔizi kε lα Dii daεwa. A Yozuee sε zε Eleazaa rɪ gbεpiio aε, 23 ɔ a ɔnawα a yādilεε lα Dii ɔεwa.S

28

Lα gu lε dɔ sa'oa (Bɔa 29.38-46)

† 26:61 Lev 10.1-2 § 26:65 Nao 14.29-30 * 27:13 Iko 3.23-27, 32.48-52 † 27:17 1Kia 22.17, Eze 34.5, Mat 9.36 † 27:21 Bɔa 28.30 § 27:23 Iko 31.7

1 Dii ò Moizie à mè: 2 Yādile Isailiõne aali ma gba ble pò a tékūa gí ì kemee na a gɔɔwa. 3 Oné sa pò wí a pò nísi káteu à tékūn ke: Lá gu lé dɔ aaliõ mómee ní sãnebɔlɔ wēdonā sāasaio mèn pla sa pò wí a pò káteu à tékū obɔɔ ù. 4 Aali sa'o ní a mēndoo kɔɔ, mēndo oosiele 5 ní pówentio kiloo do yāalea ní nísi iwa wásawasao litili do. 6 Lá gu lé dɔ sa pò wí a pò káteu a pò tékūa gí ì kemee na, má dile Sinai gbe musun we. 7 Aali v̄ēē ka sãpiwa litili do zwāakpeu ma imia ù. 8 Aali a plaade o oosiele ní pówenti gbao ní v̄ēē gbao lán kɔɔ pówae. Sa pò wí a pò nísi káteu a pò tékūa gí ì kemee nan we.

Kámabogɔɔ sa'oa ní mɔ dafu gɔɔ s̄éia p̄ó

9 Kámabogɔɔzì àli sa'o ní sãsa wēdonā sāasaio mèn plapla ní pówentio kiloo pla yāalea ní n̄isio ní a v̄ēēo. 10 Kámabogɔɔ sa pò wí a pò káteu à tékū obɔɔn we, lá gu lé dɔ sa pò wí a pò káteu à tékū oa ní a v̄ēēo bàasi.

11 Mɔ gɔɔ s̄éia z̄í p̄ii àli mómee ní gáaenaõ pla ní sāsakaõ do ní sãsa wēdonao sopla sa pò wí a pò káteu à tékū obɔ sãasaio ù. 12 Ili pówenti kiloo àaõ yāalea ní n̄isio kpa gáaena p̄ii miwa, sāsakaõ pówenti kiloo plapla, 13 sãnebɔlɔ s̄õ kiloo dodo. Iɔ de sa pò a pò tékūa gí ì kemee na ù. 14 Ili v̄ēē kpa gáaena p̄ii miwa litili plapla, sāsakaõ litili dodo ní k̄in̄io, sãnebɔlɔ s̄õ litili dodo. Sa pò wáli a pò káteu à tékū mɔ gɔɔ s̄éia z̄in̄ we mɔ ní m̄oõ p̄ii. 15 Bee gbēa àli sa'o ní blesanaõ mēndodo duun awakpabɔ ù, lá gu lé dɔ sa pò wí o ní a v̄ēēo bàasi.

Gēamusu dikpe sa'oa (Lev 23.5-14)

16 Mɔ s̄éia gɔɔ ḡēo mēndosaide z̄í àli Gēamusu sã demee.* 17 Mɔpi gɔɔ ḡēode z̄í líb de dikpe ù. Aliõ kãa so e gɔɔ sopla. 18 Dikpepi gɔɔ s̄éia z̄í àli kãaa à ma sísi. Asuli z̄le ke z̄ibeez̄lo. 19 Ali sa pò wí a pò káteu à tékū oa ní gáaenaõ pla ní sāsakaõ do ní sãsa wēdonao sopla, apii iɔ de pò sãasaio ù. 20 Ili pówenti kiloo àaõ yāalea ní n̄isio kpa gáaena p̄ii miwa pówenti gba ù, sāsakaõ pówenti kiloo plapla, 21 sã mèn soplapiõ s̄õ pówenti kiloo dodo. 22 Ili sa'o ní blesanaõ mēndo lɔ duun awakpabɔ ù á duunakēawá yáí. 23 Ili sapiõ o, sa pò wí a pò káteu à tékū lá gu lé dɔ oa bàasi. 24 Iliõ sa'o màa lá gu lé dɔ e gɔɔ sopla, iɔ de sa pò a pò tékūa gí ì kemee na ù. Aliõ sapiõ o lá gu lé dɔ sa pò wí a pò káteu à tékū oa ní a v̄ēēo bàasi. 25 Gɔɔ soplade z̄í àli k̄õ kãaa à ma sísi. Z̄í bee ásuli z̄le keo.

Pateko dikpe sa'oa (Lev 23.15-22)

26 Bua pò káauõ dikpe gɔɔzì, tó àle mómee ní pówen dafuo Pateko dikpepi ke bɔ ù,† àli k̄õ kãaa à ma sísi. Z̄ibeez̄l̄ ásuli z̄le keo. 27 Ili sa pò wí a pò káteu à tékū oa ní gáaenaõ pla ní sāsakaõ do ní sãsa wēdonao sopla. Apii iɔ de pò sãasaio ù. 28 Ili ma gba pówenti kiloo àaõ yāalea ní n̄isio gáaena p̄ii miwa, sāsakaõ pò kiloo plapla, 29 sã mèn soplapiõ s̄õ kiloo dodo. 30 Ili sa'o ní blesanaõ mēndo lɔ á duunakēawá yáí. 31 Aliõ sapiõ o lá gu lé dɔ sa pò wí a pò káteu à tékū oa ní a pówentio bàasi, ìli o ní p̄otuo sãasaio ní v̄ēē pò wí kpaoo.

29

Kàapea dikpe sa'oa (Lev 23.23-25)

* 28:16 B̄a 12.1-20, Iko 16.1-8 † 28:26 Iko 16.9-12

¹ Mɔ soplade ɔɔ sɛia zɛ ʔali kɔ kaaa à ma sisi. Zibeezi ʔsuli zɛ keo. Iɔ deɛ kaaapeɔɔ ũ. ² Ali sa pɔ a pɔ tɛkua ɔl i kemee na o nɔ gaaenaɔ do nɔ sasaɔ do nɔ sasa wɛdonao sɔpla. Apɛi iɔ de pɔ saasaiɔ ũ. ³ Ili ma gba pɔwenti kiloo aaɔ yaalea nɔ nisio gaaenapi pɔ ũ, sasaɔ pɔ kiloo pla, ⁴ sa mɛn sɔlapɛ sɔ kiloo dodo. ⁵ Ili mɔ nɔ blesanao mɛndo Iɔ duun awakpabɔ ũ á duunakɛawá yá. ⁶ Aliɔ sɔpɛi o mɔ dafu sa'oa nɔ a pɔwentio baasi, lá gu lé dɔ sa'oa nɔ a pɔwentio nɔ a vɛeo lá wa dilewa baasi.

Duunkɛma dikpe sa'oa
(Lev 23.26-32)

⁷ Mɔ soplade ɔɔ kwide zɛ ʔali kɔ kaaa à ma sisi, í leye.* Zibeezi ʔsuli zɛ keo. ⁸ Ali sa pɔ a pɔ tɛkua ɔl i kemee na o nɔ gaaenaɔ do nɔ sasaɔ do nɔ sasa wɛdonao sɔpla. Apɛi iɔ de pɔ saasaiɔ ũ. ⁹ Aliɔ ma gba pɔwenti kiloo aaɔ yaalea nɔ nisio gaaenapi pɔ ũ, sasaɔ pɔ kiloo pla, ¹⁰ sa mɛn sɔlapɛ sɔ kiloo dodo. ¹¹ Ili sa'oa nɔ blesanao mɛndo Iɔ duun awakpabɔ ũ, duun awakpabɔ pɔ í á duuna kɛwá baasi, lá gu lé dɔ sa pɔ wɛ a pɔ káteu à tɛkú oa nɔ a pɔwentio nɔ a vɛeo baasi.

Lakpeɔa dikpe sa'oa
(Lev 23.33-44)

¹² Mɔ soplade ɔɔ gɛode zɛ ʔali kɔ kaaa à ma sisi. Zɛ bee ʔsuli zɛ keo. Ali dikpekemee e ɔɔ sɔpla. ¹³ Ili sa pɔ a pɔ tɛkua ɔl i kemee na o nɔ gaaenaɔ kue'aaɔ nɔ sasaɔ pla nɔ sasa wɛdonao gɛo mɛndosai. Apɛi iɔ de pɔ saasaiɔ ũ. ¹⁴ Ili ma gba pɔwenti kiloo aaɔ'aaɔ yaalea nɔ nisio gaaena pii miwa, sasaɔ pɔ kiloo plapla, ¹⁵ sa mɛn gɛo mɛndosaipɛ sɔ kiloo dodo. ¹⁶ Ili sa'oa nɔ blesanao mɛndo Iɔ duun awakpabɔ ũ, lá gu lé dɔ sa pɔ wɛ a pɔ káteu à tɛkú oa nɔ a pɔwentio nɔ a vɛeo baasi.

¹⁷⁻¹⁹ Dikpe ɔɔ plaade zɛ ʔali sa'oa maa nɔ gaaenaɔ kuepla nɔ sasaɔ pla nɔ sasa wɛdonao gɛo mɛndosai.

²⁰⁻²² Dikpe ɔɔ aaɔde zɛ ʔali sa'oa maa nɔ gaaenaɔ kueɔdo nɔ sasaɔ pla nɔ sasa wɛdonao gɛo mɛndosai.

²³⁻²⁵ Dikpe ɔɔ siɔde zɛ ʔali sa'oa maa nɔ gaaenaɔ kwi nɔ sasaɔ pla nɔ sasa wɛdonao gɛo mɛndosai.

²⁶⁻²⁸ Dikpe ɔɔ sɔode zɛ ʔali sa'oa maa nɔ gaaenaɔ kɛokwi nɔ sasaɔ pla nɔ sasa wɛdonao gɛo mɛndosai.

²⁹⁻³¹ Dikpe ɔɔ soolode zɛ ʔali sa'oa maa nɔ gaaenaɔ swaaɔ nɔ sasaɔ pla nɔ sasa wɛdonao gɛo mɛndosai.

³²⁻³⁴ Dikpe ɔɔ soplade zɛ ʔali sa'oa maa nɔ gaaenaɔ sɔpla nɔ sasaɔ pla nɔ sasa wɛdonao gɛo mɛndosai.

³⁵ Dikpe ɔɔ swaaɔde zɛ ʔali kɔ kaaa. Zɛ bee ʔsuli zɛ keo. ³⁶⁻³⁸ Ali sa pɔ a pɔ tɛkua ɔl i kemee na o maa nɔ gaaenaɔ do nɔ sasaɔ do nɔ sasa wɛdonao sɔpla.

³⁹ Sa pɔ aliɔ oa á dikpeɔ guun we, á légbadɔa pɔɔ nɔ á gbaɔ nɔ sa pɔ wɛ a pɔ káteu à tɛkú nɔ a pɔwentio nɔ a vɛeo nɔ saukpasaɔ baasi.

30

Lekca Diiwa nɔ légbadɔawàò

¹ Mɔizi yá pɔ Dii òe sɛle siu Isailiɔne pii. ² A ò Isaili bui dɔanaɔne à mè: Yá pɔ Dii òn ke: ³ Tó gɛe lekè Diiwa ge à légbá dɔwàn nò, asu bɔ a kpeo. Lá à bɔ aà léu, maa a ke pii.*

* ^{29:7} Lev 16.29-34 * ^{30:3} Iko 23.21-23, Mat 5.33

4 Tó nɔɛ mé lekè Diiwa a wéndiagɔɔ, ɔɔɔ pɔ a ku a mae be, ge à légbā dɔwàn nò, 5 tó aà mae yápi mà, mé i yáe oèò, lé pɔ a kè ge légbā pɔ a dɔwàpi a a fiaboɛ. 6 Ama zǐ pɔ aà mae yápi mà mé à gǐè, nɔɛpi ɔ aɔ ku a yáú loo. Dii a aà kēè, asa aà mae gǐè.

7 Tó wéndiaɛ lekè Diiwa ge à yá'ò láasoosai à légbā dɔwà, 5 à gbàsa zákè, 8 zǐ pɔ aà zá yápi mà mé i yáe oèò, nɔɛpi a a fiaboɛ. 9 Ama tó aà zá gǐè za zǐ pɔ à a yāmà ɔɔɔ, a aà lekɛa ge légbā pɔ a dɔ láasoosaipi midɛ, Dii i aà kē.

10 Tó gyaa ge nɔɛ pɔ wa yà mé lekè Diiwa sɔ, ge à légbā dɔwà, a a fiaboɛ.

11 Tó nɔzāɛ lekè Diiwa ge à légbā dɔwà, 12 tó aà zá yápi mà mé a nǐlɛ, i gièò, lé pɔ a kè ge légbā pɔ a dɔwàpi, a a fiaboɛ. 13 Tó aà zá yá pɔ a òpi bādè zǐ pɔ á mà ɔɔɔ, nɔɛpi ɔ aɔ ku a guu loo. Lá aà zá a bādè, Dii a aà kēɛ. 14 Tó nɔɛ lekè Diiwa ge à azla kè yáewa ní legbēaon lò, aà zá a fɔ weiè ge a giè. 15 Tó aà zá lé yáe oè lá gu lé dɔo, à weiè ní lé pɔ a kè Diiwaon we, ge légbā pɔ a dɔwà. A zēaànɔɛ, asa zǐ pɔ a mà i yáe oo. 16 Tó gɔɛpi yápi mà, 5 gbɛzā à gbàsa gǐè, a yá a wi gɔɛpi musue.

17 Ikoyá pɔ Dii ò Mɔizie gɔɛ ní a nao yá musu, ge mae ní a né wéndia pɔ kú a beo yá musun we.

31

Tɔsia Madiɔwa

1 Dii yá'ò Mɔizie à mè: 2 Tó si Madiɔwa Isailiɔne, ní tá n deziɔ kǐi. 3 ɔ Mɔizi ò gbēɔne: A gbēɔ ní gōkɛbɔɔ sɛlɛ aa gé Madiɔwa ní zlo, aai tɔsimá Diiɛ. 4 A gbēɔ sɛ gbēɔn òaasɔsɔo bui ní buio, í ní gbæ zǐkai. 5 ɔ Isaili bui píi gbēɔ kpà òaasɔsɔo, 5 zǐgɔ kè gbēɔn òaasɔsɔo lɛɛ kuepla (12.000). 6 Mɔizi ní gbæ zǐkai bui ní buio gbēɔn òaasɔsɔo. Sa'ona Eleazaa né Fineasi gèrɔnɔ, a zwākɛpe pɔɔ kúa ní kuu pɔ wí yá'òò.

7 Aa zíkà ní Madiɔ lá Dii dà Mɔiziewa, aa ní gɔɛò dèdɛ píi. 8 Madiá kíao ku gbé pɔ aa ní dɛdɛɔ guu gbēɔn sɔo, Evi ní Lɛkɛũo ní Zuuo ní Huluo ní Lebao. Aa Bɛɔɔ né Balaau dè b. 9 Aa Madiá nɔɛɔ ní ní néò kùkù, mé aa ní pɔtuɔɔ ní ní pɔɔ sèlɛ píi. 10 ɔ aa tesò an wéleɔwa ní ní bualouɔ ní ní kpàsao píi. 11 Aa ní pɔɔ sèlɛ píi ní zǐzɔɔ ní pɔtuɔɔ, 12 aa gèò Mɔizi ní sa'ona Eleazaao kǐi ní Isailiɔ píi an bòou Mɔabu bùsu sɛu Yuudɛ baale bɔaa ní Yelikoo.

13 Mɔizi ní sa'ona Eleazaao ní Isaili òaanaɔ píi gè dairɛlɛ bòo kɛɛ. 14 ɔ Mɔizi pɔ pà zǐgɔ òaana pɔ lé su ní zlozɔi, gbēɔn òaasɔsɔo òaanaɔ ní gbēɔn basɔbasɔo òaanaɔ. 15 A ní lá à mè: Býái a nɔɛò tòi bɛɛi? 16 Ampio mé Balaau yámà aa tò Isailiɔ bɔ Dii kɛɛ Peoo yá musu,* 5 Dii gagyákà gbéɔgu. 17 A negɛɛò dɛdɛ píi ní nɔɛ pɔ gɔɛ dɔɔ píi. 18 Nenɔɛ pɔ i gɔɛ dɔ yáaoɔ sɔ, à tó á pɔ ú bɛɛ. 19 A gbé pɔ a gbédèò ní á gbé pɔ a ɔkà gewao, à gɔ bòo kɛɛ ɔɔɔ sɔplɛ. A ɔɔɔ àaɔdɛ ní a ɔɔɔ sɔpladɛ zǐo, à gbábɔ ázɛaɛ ní á zǐzɔɔ. 20 A gbábɔ á pɔkasæ píi ní pɔ pɔ wa kè ní báao ní blekã ní lío píi. 21 ɔ sa'ona Eleazaa ò zǐgɔ pɔ gè zǐlauɔne: Ikoyá pɔ Dii dà Mɔizien kɛ: 22 Vua ní ánusuo ní mɔgotɛo ní mɔsio ní mɔpuo ní bɛɔmao 23 ní pɔ pɔ a té fɔɔ píi, à dɔdɔ téa, i gɔ gbálesai. Pɔ pɔ a té fɔɔ sɔ, à mále íu. 24 A á pɔkasaoɔpi a ɔɔɔ àaɔdɛ ní a ɔɔɔ sɔpladɛ zǐo, i gɔ gbálesai, í gbasa gɛ bòou.

Pɔ pɔ Isailiɔ sí Madiɔwa kpaalɛ

* 31:16 Nao 25.2

25 Dii ò Mɔizie à mè: 26 Mpi ní sa'onkia Eleazaao ní Isaili uabeleɔ, à gbé pɔ́ aa kú zílauɔ nao ní pɔtuɔɔ, 27 í kpaale sáasaa leɛ pla, gbé pɔ́ gè zílauɔ leɛ do, gbé kɔni pɔ́ kú beɔ leɛ do. 28 Falu bɔmɛɛ gbé pɔ́ gè zílauɔ pɔ́ guu. Pɔ́ m̀endo bɔ́ ma pɔ́ ũ pɔ́ m̀èn òaa pla ní basoo guu, gbɛnazína ge zu ge zaa'ína ge sá ge blen nò. 29 Sɛ an pɔ́ guu màa, ní kpá sa'onkia Eleazaawa ma baa ũ. 30 Isaili kɔniɔ pɔ́ sɔ́, pɔ́ m̀èn blakwi guu pɔ́ m̀endo, gbɛnazína ge zu ge zaa'ína ge sá ge ble ge pɔtuɔ pálen nò, ní kpá Levii pɔ́ aai laaidɔ ma zwáakpɛwɔwa.

31 Ǿ Mɔizi ní sa'onkia Eleazaao kè lá Dii ònéwa. 32 Pɔ́ pɔ́ zíkanaɔ simá aa sùdɔn ke: Sá ní bleo òaasɔɔ leɛ òaa àaɔ́ ní bàaɔkwi ní sɔoo (675.000). 33 Zuɔ òaasɔɔ leɛ bàaɔkwi ní plao (72.000). 34 Zaa'ínaɔ òaasɔɔ leɛ àaɔ́ ní m̀endoo (61.000). 35 Nɔɛ pɔ́ aai gɔɛ dɔ́ yáaɔ òaasɔɔ leɛ baakwi ní plao (32.000). 36 A guo mé zíkanaɔ baa ũ, sáɔ́ ní bleo òaasɔɔ leɛ òaa do ní basoolokwi ní soplao ní òaa pla ní basoo (337.500). 37 A guu wà falubù Dii òaa àaɔ́ ní bàaɔkwi ní sɔoo (675). 38 Zuɔ òaasɔɔ leɛ baakwi ní soolooɛ (36.000). A guu wà falubù Dii òaa òaa kwi ní plao (72). 39 Zaa'ínaɔ òaasɔɔ leɛ baakwi ní òaa pla ní basooɛ (30.500). A guu wà falubù Dii òaa òaa ní m̀endoo (61). 40 Gbɛnazínaɔ òaasɔɔ leɛ gɛò ní m̀endooɛ (16.000). An guu wà falubù Dii òaa baakwi ní plao. 41 Mɔizi falupi kpá sa'onkia Eleazaawa Dii baa ũ lá Dii òéwa.

42 Ǿ à a leɛ do dilɛ adoa Isaili kɔniɔ pɔ́ ũ. 43 Sáɔ́ ní bleo òaasɔɔ leɛ òaa do ní basooloo ní soplaoɛ ní òaa pla ní basoo (337.500). 44 Zuɔ òaasɔɔ leɛ baakwi ní sooloo (36.000). 45 Zaa'ínaɔ òaasɔɔ leɛ baakwi ní òaa pla ní basoo (30.500). 46 Gbɛnazínaɔ òaasɔɔ leɛ gɛò ní m̀endoo (16.000). 47 Isaili kɔniɔ baa guu, Mɔizi kè lá Dii òéwa. A gbé m̀endo bɔ́ gbɛɔn blakwi guu, à pɔtuɔ m̀endo bɔ́ pɔtuɔ blakwi guu, ɔ́ a kpá Levii pɔ́ aai laaidɔ Dii zwáakpɛwɔwa.

48 Ǿ gbé pɔ́ de zlgɔ́ gbɛɔn òaasɔɔɔ dɔaanaɔ ge zlgɔ́ gbɛɔn basoobasoo dɔaanaɔ ũ sɔ́ Mɔizizi 49 aa òè: Wápiɔ n zòblenaɔ, wa zlgɔ́ pɔ́ wále wétefɔzi nàò, gbɛɛ í késá ní guuo. 50 Bee yáí wa mɔ́ ní gbaɔ Dii lálaka wá duunaa aá aɛ yáí. Baade m̀ò ní vua zàblebɔ́ pɔ́ á sèlɛ ní gàsɔgbɛɔ ní záo ní tãanaɔ ní swáliɔ ní ònɛɛ. 51 Ǿ Mɔizi ní sa'onkia Eleazaao pɔ́ pɔ́ wa pí ní vuaopiɔ sí. 52 Vua pɔ́ zlgɔ́ dɔaanapiɔ m̀ò Dii ká kiloo òaa do kwisai (190). 53 Ké zlgɔ́piɔ pɔ́piɔ sèlɛ yáa, aa dilɛ nízia pɔ́ ũɛ. 54 Ké Mɔizi ní sa'onkia Eleazaao vua pɔ́piɔ sí zlgɔ́ dɔaanapiɔwa, aa gèò kpaaukpɛu, ké Isaili yá líɔ dɔ́ Diigu yáí.

32

Isaili buieɔ zɔ́lɛa Yuudɛ baale (Iko 3.12-22)

1 Lubeni buiɔ ní Gada buiɔ pɔtuɔɔ vɔ́ dasidasi. Ké aa è Yazɛɛ bùsu ní Galada bùsuo á dáðákɛkɛli maaɛ, 2 ɔ́ aa gè Mɔizi ní sa'onkia Eleazaao ní Isaili dɔaanaɔ lè aa òné: 3 Atalo ní Dibɔ́o ní Yazɛɛo ní Nimelao ní Esehɔ́o ní Elealeo ní Sebaũo ní Neboo ní Beona 4 pɔ́ Dii zɔ́blɛwáwɛɛɔ, wélepɔ́ bùsu á dáðákɛkɛli maaɛ, mé wápiɔ n zòblenaɔ, pɔ́deɔn wá ũ. 5 Aa èa ò lo: Tó n wá wegwá, to bùsue beepi áò de wápiɔ n zòblenaɔ pɔ́ ũ. Nsu to wá bua Yuudɛwaa.

6 Ǿ Mɔizi wè Gada buiɔ ní Lubeni buiɔwa à mè: A gbéɔ gé zíkai, ápiɔ í gɔ́ laa? 7 Bóyáí ále á gbéɔ kúsu kwé buaa Yuudɛwa gɛa bùsu pɔ́ Dii kpámáú yá musui? 8 Maa á maeɔ kè Kadési Baanea gɔɔ pɔ́ ma ní zɔ́ bùsu gwagwai. 9 Aa gè è Esikoli guzuleu aa bùsupi gwágwa, ɔ́ aa ní gbéɔ kúsu kwè gɛa bùsu pɔ́ Dii kpámáúpi

yá musu.* ¹⁰ Zibeezi Dii pò fèrízi, à ɔ̀lèléné à m̀è: ¹¹ Gbé pò b̀ò Egipi aa kà ẁè bao ge aa deaɔ, an gb̄e a b̀usu pò ma a lɛgb̀ Ablahaũe ní Izaakio ní Yakɔbuo eo.† Aa temazi ní ǹsemendoo, ¹² sema Yefũne né Kalebu, Kenazi bui ní Nuni né Yozueeo bàasio, aame temazi ní ǹsemendoo. ¹³ Ǿ Dii pò f̀è Isailiozi, a tò aa liaaliaa guwaiwaiu ẁè bla e gb̄e pò tàaekèepio g̀è m̀idèò píi. ¹⁴ Bui duunkenaɔ, a ea ále á maeɔ tàaaba, a ea ále Dii pòfelea Isailiozi káfi lo? ¹⁵ Tó a b̀ò Dii kp̄e, a ea Isailio to guwaiwaiu píe, aai kaale we á yáí.

¹⁶ Ǿ aa s̀ò M̀oizizi aa m̀è: Wá ye wá kaa da wá p̀otuoɔne la, wí ẁéleɔ k̀eke kále wá ǹef̄enenaɔne ní ní daɔ. ¹⁷ Wápiɔ s̀ò wá wá g̀okebɔɔ s̀ele, wí z̀ése ní wá gb̀é k̀ini e wá ge kárinɔ ní z̀lekli. Wá ǹef̄enenaɔ ní ní daɔ ɔ̀ ku ẁéle b̀l̄ideɔ guu la b̀supideɔ yáí. ¹⁸ Mé í ke wá gb̀é ní b̀usu è píi bàasio, wá su beo. ¹⁹ Bee kp̄e wá baa aɔ kúr̄nɔ Yuud̄e baale ɔ̀o, asa wá wá pò e Yuud̄e baa gukp̄e oi lae.

²⁰ Ǿ M̀oizi oné: Tó á yápi ke, à á g̀okebɔɔ se à ge zik̄ai Diie, ²¹ á z̄ig̀oɔ bua Yuud̄ewa Dii ae píi, ɔ̀ ku we e Dii gé a ibeɔ b̀usu siomá píi. ²² Tó Dii gb̄aam̀ò b̀supie, í gbasa su, b̀usue bee í g̀ó á pò ú ní Dii d̄sao, áo táae ví Diie ge á gb̀éne ɔ̀o. ²³ Tó í su k̀è m̀aao, a duunakè Diie. Aɔ d̄s k̀é á duunapi a wí á musue. ²⁴ A ẁéleɔ k̀eke kále á ǹef̄enenaɔne ní ní daɔ, í kaa da á p̀otuoɔne, í ke lá á ò ní ázla léowa.

²⁵ Ǿ Gada buio ní Lubeni buio ò M̀oizie: Baa, wápiɔ n z̀òblenaɔ wá ke lá ní òwa. ²⁶ Wá ǹef̄enenaɔ ní wá n̄eɔ ní wá s̄aɔ ní wá zuɔ g̀o Galada ẁéleɔ guu la píie. ²⁷ Baa, wápiɔ n z̀òblenaɔ wápii s̀ò wí bua Yuud̄ewa wá gé zik̄ai Diie ní wá g̀okebɔɔ k̄ua lá ní òwa.

²⁸ Ǿ M̀oizi yáðile sa'onkia Eleazaæ ní Nuni né Yozueeo ní Isaili bui d̄aanaɔ gb̀épi yá musu, ²⁹ a oné: Tó Gada buio ní Lubeni buio b̀uaánɔ Yuud̄ewa Dii ae ní ní g̀okebɔɔ k̄ua, mé a gb̄aam̀ò b̀supie, à Galada b̀usue bee kpámá ní pò ú. ³⁰ Tó aai ní g̀okebɔɔ se aa b̀uaánɔ s̀o, Kanaa b̀usu baa ɔ̀ aa bleánɔ.

³¹ Ǿ Gada buio ní Lubeni buio m̀è: Wápiɔ n z̀òblenaɔ, wá ke lá Dii òwae. ³² Wá wá g̀okebɔɔ se wá gé Kanaa b̀usu Dii ae, wá baa ɔ̀ ku Yuud̄e baalae.

³³ Ǿ M̀oizi Am̄leɔ kí Siɔ̀ b̀usu ní kí Ogu b̀usu pò wí me Basanao kpà Gada buio ní Lubeni buio ní Yosefu né Manase bui k̀niɔwa, b̀supi ní a ẁéleɔ ní a t̄oɔleɔ. ³⁴ Gada buio k̀eke Dib̄ kále ẁéle b̀l̄ide ǔ ní Ataloo ní Aloeeo ³⁵ ní Atalosofoáo ní Yaz̄eɔo ní Yogb̄oao ³⁶ ní Benimelao ní Betalanao. Aa kaa dà ní kp̄asaɔi. ³⁷ Lubeni buio k̀eke Eseb̄ kále ní Elealeo ní Kiliataiũo ³⁸ ní Neboo ní Baali Meonao ní Sibemao. Aa t̄o dafu kpà ẁéle pò aa k̀eke kálep̄iɔne. ³⁹ Manase né Makii buio g̀è l̀èle Galada b̀usuwa, aa sí aa Am̄le pò kú weɔ yá. ⁴⁰ Ǿ M̀oizi Galada b̀supi kpà Manase né Makii buiɔwa, aa z̀leu. ⁴¹ Manase bui Yaii g̀è l̀èle Am̄le kp̄asaɔwa a sí, ɔ̀ aa kp̄asapi t̄o l̀ile Avoyaii. ⁴² N̄oba g̀è l̀èle Kenati ní a bualoɔwa a sí, ɔ̀ à ázla t̄o kpà ẁélep̄ie.

33

Isailio b̀oɔkpakpaa b̀o Egipi gb̄e

¹ Gua pò Isailio b̀oɔkpakpau an b̀o Egipi gb̄eɔn ke: Aa táa'ò gāgā, M̀oizi ní Aalonaɔ mé ní d̄aanaɔ ǔ. ² M̀oizi ní b̀oɔkpakliɔ t̄o kà láu lá Dii òewa. Ǿn ke: ³ M̄o s̄éia g̀o ḡeode z̄í Ḡeamusu dik̄pekea gb̄e Isailio b̀ò Lamese ní mio daa ía

* 32:9 Nao 13.32 † 32:11 Nao 14.29

Egipiɔ wáa píi, ⁴gɔɔ pɔ aale n̄ negɔɛ s̄éiáɔ v̄l, asa Dii yákpalekè n̄ Egipi t́áaɔɛ, ̄ a Egipi népiɔ d̄ɛdɛ.

⁵ Bɔa Lamese Isailiɔ gè bòokpà Suko. ⁶ Bɔa Suko aa gè bòokpà Etani guwaiwai léwa. ⁷ Bɔa Etani aa èa gè Pi'ailo, Baalizef̄ɔ gukpe oi, ̄ aa gè bòokpà Midoli sae. ⁸ Bɔa Pi'ailo aa bùa ísiawa gugiiu, ̄ aa sí guwaiwaiu. Ké aa t́aa'ò Etani guwaiwaipiu gɔɔ àa5, ̄ aa bòokpà Mala. ⁹ Bɔa Mala aa gè bòokpà Eliu. Wekii nibɔnaɔ kuu mèn kuepla n̄ daminaliɔ mèn b́aaɔkw̄i. ¹⁰ Bɔa Eliu aa gè bòokpà Isia T́eá sae. ¹¹ Bɔa Isia T́eá sae, aa gè bòokpà Sini guwaiwaiu. ¹² Bɔa Sini guwaiwaiu aa gè bòokpà Dɔfeka. ¹³ Bɔa Dɔfeka aa gè bòokpà Alusu. ¹⁴ Bɔa Alusu aa gè bòokpà Lefidiu. Wekii aa k̀uau iwa aa mi. ¹⁵ Bɔa Lefidiu aa gè bòokpà Sinai guwaiwaiu. ¹⁶ Bɔa Sinai guwaiwaiu aa gè bòokpà Kibelo Ataava. ¹⁷ Bɔa Kibelo Ataava aa gè bòokpà Azelo. ¹⁸ Bɔa Azelo aa gè bòokpà Litema. ¹⁹ Bɔa Litema aa gè bòokpà Limɔ Pelezi. ²⁰ Bɔa Limɔ Pelezi aa gè bòokpà Libena. ²¹ Bɔa Libena aa gè bòokpà Lisa. ²² Bɔa Lisa aa gè bòokpà Keelata. ²³ Bɔa Keelata aa gè bòokpà Sefee gbez̄l. ²⁴ Bɔa Sefee gbe z̄l aa gè bòokpà Alada. ²⁵ Bɔa Alada aa gè bòokpà Makelo. ²⁶ Bɔa Makelo aa gè bòokpà Taatu. ²⁷ Bɔa Taatu aa gè bòokpà Tela. ²⁸ Bɔa Tela aa gè bòokpà Miteka. ²⁹ Bɔa Miteka aa gè bòokpà Asemɔna. ³⁰ Bɔa Asemɔna aa gè bòokpà Mɔselo. ³¹ Bɔa Mɔselo aa gè bòokpà Beneyaaká. ³² Bɔa Beneyaaká aa gè bòokpà Oo Agigada. ³³ Bɔa Oo Agigada aa gè bòokpà Yɔbata. ³⁴ Bɔa Yɔbata aa gè bòokpà Ablona. ³⁵ Bɔa Ablona aa gè bòokpà Eziɔgeb̄e. ³⁶ Bɔa Eziɔgeb̄e aa gè bòokpà Kadesi, Zini guwaiwaiu. ³⁷ Bɔa Kadesi aa gè bòokpà Oo gbe sae Eɔɔɔ bùsu léwa. ³⁸ ɔ sa'onkia Aalona d̄ɛdɛ Oo gb̄ewa lá Dii òewa. We à gàu Isailiɔ bɔa Egipi wè blade a mɔ sɔode gɔɔ s̄éiázi. ³⁹ Àà wè basoolo n̄ àaɔode guu ̄ à gà. * ⁴⁰ Alade pɔ kú Negeve bùsuu kía pɔ de Kanaa bui ũ mà Isailiɔ lé m̄ɔ.

⁴¹ Bɔa Oo gbe z̄l aa gè bòokpà Zalamɔna. ⁴² Bɔa Zalamɔna aa gè bòokpà Puno. ⁴³ Bɔa Puno aa gè bòokpà Obo. ⁴⁴ Bɔa Obo aa gè bòokpà Iye'abaliu, Mɔabu bùsu léwa. ⁴⁵ Bɔa Iye'abaliu aa gè bòokpà Dib̄ɔ Gada. ⁴⁶ Bɔa Dib̄ɔ Gada aa gè bòokpà Alemɔ Diblataiũ. ⁴⁷ Bɔa Alemɔ Diblataiũ aa gè bòokpà Abaliu bùsu s̄is̄ideu Nebo sae. ⁴⁸ Bɔa Abaliu bùsu s̄is̄ideu aa gè bòokpà Mɔabu bùsu s̄eu Yuud̄e sae bɔaa n̄ Yelikoo. ⁴⁹ Aa bòokpà s̄epiu za Beyesimɔ e Abeli Sitiũ.

Dii Isailiɔ gbaa laai Yuud̄e baa

⁵⁰ Dii yá'ò Mɔizie Mɔabu bùsu s̄epiu à mè: ⁵¹ O Isailiɔne: Tó a bua Yuud̄ewa a ḡe Kanaa bùsuu, ⁵² à bùsupideɔ yá, í n̄ t́aa pɔ aa à̄n n̄ t́aa pɔ aa ḱasaɔ w̄iwi, í n̄ gb̄agbakliɔ d̄ɛɛɛ. ⁵³ A bùsupi simá, í z̄ɔleu, asa má kpáwá á pɔ ũe. ⁵⁴ A bùsupi kpaalek̄ɔe n̄ gb̄elaaɔ daɛd̄aɛ. A t̄ɔɔle z̄ɔɔ kpá á bui pɔ aa dasiɔwa, í t̄ɔɔle néna kpá á bui pɔ aa dasiɔɔwa. T̄ɔɔle pɔ gb̄é s̄é iɔ de n̄ pɔ ũ. A kpaalek̄ɔe daɛd̄aɛ. ⁵⁵ Tó i bùsupideɔ yao, gb̄é pɔ a n̄ tóɔ zu á w̄éu lán k̀ɔɔwae, aai ḡ5 lán léwa á saalou. Aa ladawá bùsu pɔ á z̄ɔleupiue, ⁵⁶ mí keé lá ma zeð mà ken̄éwa.

34

Kanaa bùsu z̄ɔleɔ

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² O Isailiɔne n̄ me, tó a ḡe Kanaa bùsuu mé ále kpaalek̄ɔe, bùsupi z̄ɔleɔn ke: ³ Geɔmidɔk̄ti oi, Zini guwaiwai pɔ pà Eɔɔɔ bùsu léi mé á bùsu lé ũ. Sea za gukpe oi á bùsu lépi a daale Isida Wiside léwae, ⁴ i pà Sóigbeɔɔlel̄i ɔzeɛi, i ta Zini guwaiwaiwa, i p̄ai Kadesi Baanea ɔzeɛi, i ḡe n̄

* 33:39 Nao 20.22-28

Azaa'adaao, i gē Azemō. ⁵ Bōa Azemō i pā Egipi zé swai e à gē pē ísiawa. ⁶ Isia zōō pō kú be'ae oi mé á búsu lé ũ. Á búsu lén we be'ae oi.

⁷ Lá á búsu lé aō de gughántoo oin ke: Bōa za ísia zōoi, à a iada e Oo gbē sae. ⁸ Bōa Oo gbē sae, à a iada e Amata bōlei, í gēò Zedada. ⁹ Bùsupi lé á gē ní Ziflonaos, i gē pē Azaa'enanawa. Lá á búsu lé aō de gughántoo oin we.

¹⁰ Gukpē oi á búsu lé iada bōa Azaa'enana e Sefaŭ. ¹¹ Bōa Sefaŭ i gē Libla, Aini gukpē oi, i gē pā Genzezaleti Isida gbepōlei gukpē oi. ¹² Bōa we i pā Yuudēi, i gē pē Isida Wisidewa. Lá á búsu lé aō den we.

¹³ Ō Mōizi yápi díle Isailiōne à mè: A búsupi kpaalekōe ní gbelaao.* Dii díle á bui léē kēokwi ní kñiōō pō ũe, ¹⁴ asa Lubēni buiō ní Gada buiō ní Manase buiō léē doo ní baa è kō uale ní ualeo. ¹⁵ Bui léē pla ní kñiopiō ní baa è Yuudē baa gukpē oi bōaa ní Yelikoo.

¹⁶ Dii yā'ò Mōizie à mè: ¹⁷ Gbē pō aa búsu kpaaléé ní gbelaaoō tón ke: Sa'onkia Elezaa ní Nuni né Yozueeo. ¹⁸ Bee gbēa í dōaanaō se bui ní buio guu mēndodo aa dōrīle búsu kpaalēapi guu. ¹⁹ Gbē pō á ní sépiō tón ke:

Yuda buiō guu Yefūne né Kalēbu.

²⁰ Simēō buiō guu Amihudu né Semuēli.

²¹ Bēyāmeē buiō guu Kiseloni né Elidada.

²² Dā buiō guu Yōgeli né Buki.

²³ Yosefu né Manase buiō guu Efodu né Aniēli.

²⁴ Yosefu né Eflaiū buiō guu Sifitā né Kemue.

²⁵ Zabalōni buiō guu Paanaki né Elizafā.

²⁶ Isakaa buiō guu Azā né Paletie.

²⁷ Aseē buiō guu Selomi né Aihudu.

²⁸ Nefatali buiō guu Amihudu né Pedae.

²⁹ Gbē pō Dii ní díle aa Kanaa búsu kpaale Isailiōneōn we.

35

Levii buiō wéleō

¹ Dii yā'ò Mōizie Mōabu búsu sēu Yuudē baale bōaa ní Yelikoo à mè: ² O Isailiōne aa búsu pō aa a kpaalēe wéleō kpa Levii buiōwa, ké aa e wāō kú ní guu, aai tōle pō liaa wélepīo kpmá lo.* ³ Wélepīo io de ní zōleki ũ, mé tōle pō kú wélepīo saeō io de ní zuō ní ní sáō ní ní pōtuo páleō kúki ũ pīi. ⁴ Tōle pō liaa wélepīo yāasa i ka gāsiŭu ÷aa sōo. ⁵ A ba yō wēnkpe gukpē oi kiloo do, í yō geōmidōkīi oi kiloo do, í yō be'ae oi kiloo do, í yō gughántoo oi kiloo do à pēe pīi, wéle io ku guoguo, tōle pō liaai sō io de wéledeō dādākekīi ũ.

⁶ Wéle pō á kpá Levii buiōwapiō guu, a mēn soolo io de misiwéleō ũ. Tó gbē gbēdē, ili baale ta wélepīo dou. An wéle kñiō io bla ní plao. ⁷ Wéle mēn blakwi plasai ÷ á kpmá, wéle pīi ní a tōleō liaai. ⁸ Lá á buiō tōle e léu, a guu ÷ aa wélepīo kpa Levii buiōwa. Bui pō wéle vī dasi aa kpa dasi, bui pō wéle vī bílao aa kpa bílao.

Misiwéleō

(Iko 19.1-13, Yoz 20.1-9)

⁹ Dii yā'ò Mōizie à mè: ¹⁰ O Isailiōne n̄ me, tó a bua Yuudēwa a gē Kanaa búsu, ¹¹ à wéleō díle á misiwéleō ũ. Tó kai mé mō, ÷ gbē gbēdē, ade lí baale ta we. ¹² Wélepī io deé misiwéleō ũ, ké gbēdena e bāasi aā dae pō a tōsiwāe à tau.

* 34:13 Yoz 14.2 * 35:2 Yoz 21.1-42

Tó a kè màa, a gao, sema wà yákpalekèàànɔ̀ bàasio. ¹³ Wéle mèn soolo pɔ́ á kpá Levii buiɔ̀wa á misiwéle ú, ¹⁴ mèn aaɔ́ iɔ̀ ku Yuudé baala, mèn aaɔ́ iɔ̀ ku baale Kanaa búsuu. ¹⁵ Tó kai mé m̀, ɔ̀ gbé gbédè, ade lí baale tau. Wéle mèn soolopio iɔ̀ de misikli ú á Isailiɔ̀ne ní b̀m̀ ge nib̀ pɔ́ kúánɔ̀.

¹⁶ Tó gbé gbé lè ní m̀o a dè, ade á gbèdenae. Sema wà ade de s̀. ¹⁷ Tó gbé gbe kúa mé á gbé lèò a dè, gbèdenan aa ú, sema wà aa de s̀. ¹⁸ Tó lí a kúa mé á gbé lèò a dè, gbèdenan aa ú, sema wà aa de. ¹⁹ Dae pɔ́ a t̀siwà mé ali gbé pɔ́ gbédèpi de, tó á kpàaúaànɔ̀. ²⁰ Tó gbé gbé kpákpa, ɔ̀ á ɔ̀z̀aaazi, ge á aa pà ní p̀o, kè a zaaágu yáí, a dè, ²¹ ge tó á aa lè ní ɔ̀kúo a dè lí pɔ́ a s̀aànɔ̀ yáí, gbèdenan aa ú, sema wà aa de. Dae pɔ́ a t̀siwà mé a aa de, tó á kpàaúaànɔ̀.

²² Tó i aa kpákpa s̀o, ɔ̀ á ɔ̀z̀aaazi, ge á aa pà ní p̀o kándo líseaànɔ̀ sai, ²³ ge i aa eo, ɔ̀ gbe síwà á gà, lá i íbeleseaànɔ̀oe, mé àle weele á aa ké'iao, ²⁴ wa yágg̃g̃ gbèdenapi ní dae pɔ́ a t̀siwàoe ikoyáe beeɔ̀ musue. ²⁵ Wi gbèdenapi si dae pɔ́ a t̀siwàwa, aai aa gbae misiwéle pɔ́ á bàalè t̀au yaa guu, iɔ̀ ku wélepiu e sa'onkia pɔ́ wa díle gé gaò. ²⁶ Tó gbèdenapi kèse s̀ú v́ wélepi léa, ²⁷ mé dae pɔ́ a t̀siwàpi kpàaúaànɔ̀, a ku misiwélepi guuo, aa aa de, aɔ́ táae v́ aa dea guuo. ²⁸ Sema gbèdenapi aaɔ̀ ku misiwélepiu e sa'onkia ge gaò. Sa'onkiapi gaa gbea ɔ̀ a gbasata a be. ²⁹ Gu pɔ́ á kúu pii e á buiwa, aɔ̀ ikoyápi kúa.

³⁰ Gbèda yá guu, wa gbèdena de gbéɔ̀ seeladeke yá musu, ama ásu gbède gbé m̀endo seeladeke yáio.† ³¹ Asu to gbèdena pɔ́ kú wà de azia boo, sema wà aa de. ³² Tó sa'onkia i ga glao, ásu ɔ̀asi gbé pɔ́ bàasi tà misiwéleuwa á aa gba zé aa ta a beo. ³³ Asu to búsu pɔ́ á kuu gbáleo. Gbèdea mé i búsu gbále. Wa f̃ gbábɔ̀ búsu pɔ́ wà gbédèueo, mé i ke wà gbé pɔ́ gbépi dè de bàasio. ³⁴ Asu to búsu pɔ́ á kuu, mé mapi s̀ máo kuu gbáleo, asa má Dii má kú á Isailio guue.

36

Zelofada nenɔ̀e t̀ole

¹ Galada bui uabeleɔ̀ m̀ M̀oizi kíi. Galadapiá Makii néé, Manase t̀uinae, Yosefu buie. ɔ̀ aa ò M̀oizie ní Isaili bui d̀aaanao ² aa mè: Baa, ké Dii òne ǹ búsu kpaale Isailiɔ̀ne ní gbelaao, a òne ǹ wá gbèdo Zelofada t̀ole kpá aa nenɔ̀eɔ̀wa.*

³ Tó nenɔ̀epio zàkè ní Isaili buipáleo, wa ní t̀ole sí wá buiɔ̀wa wá káfi bui pɔ́ aa zàkèr̀nɔ̀ne, t̀ole pɔ́ wa kpàwá ní gbelaao i lao. ⁴ Tó Kuu'owé† ká s̀, wa ní t̀ole sí kpaale pɔ́ wá deziɔ̀ sè guue, wi káfi bui pɔ́ aa zàkèr̀nɔ̀ne.

⁵ ɔ̀ M̀oizi yá pɔ́ Dii òe díle Isailiɔ̀ne á mè: Yosefu buipio yá nae. ⁶ Yá pɔ́ Dii díle Zelofada nenɔ̀e yá musun ke: A mè nenɔ̀epio zàke ní g̃ pɔ́ kèné maaɔ̀, ama g̃ pɔ́ aa zàkèɔ̀, sema aaɔ̀ de ní dezi káau Manase buiɔ̀ ú. ⁷ T̀ole pɔ́ Isailio v́ ní buiwaɔ̀ su g̃ k̃ p̀uo. Isaili pii ze ní a dezi káau t̀ole pɔ́ á è t̀ubi úo. ⁸ Isaili buiɔ̀ guu, sema nɔ̀e pɔ́ t̀ole v́ t̀ubi ú zàke ní g̃ pɔ́ de a dezi káau bui úo. Beewa Isaili pii a g̃ t̀ole pɔ́ wá kpaale a deziɔ̀ne v́. ⁹ Isaili bui t̀ole su g̃k̃úo. Isaili bui pii ze ní t̀ole pɔ́ á è kpaale guuo.

¹⁰ ɔ̀ Zelofada nenɔ̀e kè lá Dii ò M̀oiziewa. ¹¹ Mala ní Tiizao ní ɔ̀gelao ní Milikao ní Nɔ̀ao zàkè ní ní desé néo. ¹² Aa zàkè ní Yosefu né Manase buiɔ̀, ɔ̀ t̀ole pɔ́ wá kpaalèné gi de ní dezi káau buiɔ̀ pɔ́ ú. ¹³ Ikoyáɔ̀ ní yádilea pɔ́ Dii dà M̀oizie a díle Isailiɔ̀neɔ̀n we g̃ɔ̀ pɔ́ aa ku M̀abu búsu s̃eu Yuudé baale b̀aa ní Yelikoo.

† 35:30 Iko 17.6, 19.15 * 36:2 Nao 27.7 † 36:4 Lev 25.8-10

IKOYA

Mɔizi lá sɔode

Yá pɔ́ kú láε bee guu

Naokea lá láakli Isailio kaa búsu pɔ́ Lua à a legbènè zɔ́leu yá'òwɛε. Ikoyá lá té Naokea lápizi, 5 Mɔizi yá mèn àaɔ pɔ́ a ò Isailionε kuu (1.1-4.43, 4.44-28.68, 28.69-30.20). Mɔizi yá pɔ́ Lua kè Isailionε ní lá a yertzio ònngu, lá aà bàa kúrínɔ, à òbaané guwawaiu wè bla, à òliarizi, à ní bɔ́ ní ibeεɔ zɔ́l, 5 à a ikoyá ò dilené, à yá legbènè. I ke yázi pɔ́ kè lá káau guu 5 à èa lé ònngu bo, àle waasokené ní nòsemendoo, àle o a gbéonε aa dɔ́ ké Luaá náaideε, aai gbékpaáaànɔ zé sé, asa Lua slandee. A mè: Isailio, à swákpa. Dii wá Lua mé Dii mènɔna ù. Aɔ ye Dii á Luazi ní nòsemendoo teasisai á gbáa pua léu. (6.4-5) Mat 22.37 gwa b. Dòpɔi yá 5 Isailio í lousisia daalè lá gu lé dɔ́.

Lε pɔ́ Mɔizi Lua táasilèò ku lápi láakli (32). Bee gbεa Mɔizi sa'olekè Isaili buionε (33). Lεε 31 guu wà Yozuee òlile Mɔizi gèε ù ké àa òbaa Isailionε búsu pɔ́ Lua a legbènè guu. Lεε 34 ànabi Mɔizi gaa yá'ò.

Gbè pɔ́ aale lápi kyoke gbáɔ ní gbè pɔ́ aa kè yáaɔ, ikoyá lápi lé ònngu ké Luapi mé ní Suabana ù, an bona ù. Tó gbéɔ Lua yá kúu mé aa aà náai vɔ́ gɔɔpii gupiiu yápii guu, bee a bɔa maa pɔ́ gbènazína ò wεεle iné.

Mɔizi yá'oa Isailionε Mɔabu búsuu

¹ Yá pɔ́ Mɔizi ò Isailionε guwawaiu Yuudè baalen ke. A ku Alaba sɛu bɔaa ní Sufaoε, Palana zānguo ní Tofelio ní Libenao ní Azeloo ní Dizaabuo. ² Bɔa Olebu gea Kadesi Baanea ní Sei gbε zéó á tá gɔɔ kuεdoε. ³ Bɔa Egipi wè blade guu, a mɔ kuεdode gɔɔ séia zɔ́l Mɔizi yá pɔ́ Dii òaε Isailio yá musu òné pii. ⁴ Bee kè aà zɔ́blea Amɔle kí Siɔ́ pɔ́ kpalablè Èsebɔ́ gbεa ní Basana kí Ogu pɔ́ kpalablè Asalo ní Èdeleioε. ⁵ Mɔizi fèle ikoyáε bee pílokè Mɔabu búsuu Yuudè baale à mè: ⁶ Dii wá Lua yá'òwɛε Olebu à mè, wa gégè gbepi sae. ⁷ Wà fεle dazeu wà mipε Amɔle búsu sɔ́sɔdewa ní gbè pɔ́ kú Alaba sɛu ní gusɔ́sɔdeu ní gusalaladeu ní Nεgeveɔdeu ní ísialeɔdeu. A mè wà gé Kanaa búsuu ní Libá búsuo e swa zɔ́o Uflatai. ⁸ A mè a búsupi kále wá ae, wá ge sí, búsu pɔ́ a a legbè wá òezionε Ablahaú ní Izaakio ní Yakɔbuo a mè á kpámá, í gɔ́ ní buionε ní kpe.

Mɔizi yágɔ́gɔ́naɔ òlile (Bɔa 18.13-27)

⁹ Gɔɔ bee má òé má fɔ́ màò á sea lán asowa mado bo. ¹⁰ Dii á Lua tò a dasikù, á dasi ká saanaowa sa. ¹¹ Dii á òezio Lua ea to à dasikù lεε ba a sɔo, í báaadaágu lá à a legbèéwa. ¹² Máme máò á sea lán asowa, màò á yágɔ́gɔ́é madoa? ¹³ A ònɔnaɔ sé á guu bui ní buio, gbè pɔ́ wa ní dɔ́ laaide ù, mí ní òlile á òbaana ù.

¹⁴ ɔ́ á wèa a mè, yá pɔ́ má ò wá kɛpi maaε. ¹⁵ ɔ́ ma á bui òbaanaɔ sè, ònɔna pɔ́ wa ní dɔ́ laaide ù, ma ní òlilé á buio yágɔ́gɔ́na ù. Gbèε ò gbèon baasɔɔo òbaana ù, gbèε sɔ́ gbèon basɔobasɔo, gbèε gbèon blakwikwi, gbèε gbèon kwikwi. ¹⁶ Gɔɔbeezi ma yáðlile yágɔ́gɔ́napionε ma mè: Ali yá pɔ́ á gbéɔ mòowá ma, íli yágɔ́gɔ́né a zéwa, gbè ní a gbédeeo ge ní bòmɔon nò. ¹⁷ Asuli gbèε wegwa yákpaleuo. Ali yáma gbè yáfúna ní gbè gbiaowa sáasaa. Asuli víake gbèε wéεo,

* 1:4 Nao 21.21-35

asa yákpalekeaa Lua yáe. Tó yáe kèè zì'ù, àli mɔoa, mí wétei. ¹⁸ Gɔɔ bee ma yá pɔ́ á keɔ díléé pii.

Asiigwanaɔ zla
(*Nao 13.1-33*)

¹⁹ Ba Olebu wa dazeu, wa guwaiwai zɔɔ pāsɪ pɔ́ á dɔpi baa vl̩. Wa mipè Amole bɔsu s̩s̩idewa, lá Dii wá Lua òwēewa, ɔ wa ka Kadesi Baane. ²⁰ ɔ má óé ma mē: A ka Amole bɔsu s̩s̩ide pɔ́ Dii wá Lua lé kpáwáú. ²¹ A bɔsu pɔ́ Dii á Lua kpàwápi gwa á ae. A ge si lá Dii á deziɔ Luapi díléewa. Asu to vía á kũo. Asu bílikɛo. ²² ɔ ápii a mɔ ma le, a mē wá gbéɔ zɪ, aai gé bɔsupi gwagwaiwēe. Tó aa sù, aai zé pɔ́ wá sé ní wéle pɔ́ wá káú owēe. ²³ Yápi kèmɛ maa, ɔ ma gbéɔn kueplaɔ sé á guu bui ní buio mēndodo. ²⁴ Ké aa gè, aa dède gus̩s̩idewa, ɔ aa ká Esikɔli guzulɛu aa gwágwa. ²⁵ ɔ aa sùwēe ní bɔsupi libeɔ, aa bɔsupi yá sèle aa síuwēe aa mē bɔsu pɔ́ Dii wá Lua lé kpáwápiá bɔsu maae.

²⁶ Kási á ye gea weio, ɔ a gi Dii á Lua yamai. ²⁷ A yákt̩t̩kaka á kpéɔ guu, a mē Dii zawágue, ɔ á wá b̩le Egipi ké à e wá na Amoleɔne ní ɔzɪ aa wá dede. ²⁸ A mē má á táu sai? A gbéɔ tò á kúsu kwè, aa mē bɔsupi gbéɔ gbāa deála, mé an gbāa ea deála lɔ. An wéleɔ zɔɔ, a bílɔ zè Luawae. Aa mē wá Anaki bui ɔ we lɔ. ²⁹ ɔ má óé, ásu to s̩ kéáguo, ásu víakenéo. ³⁰ Dii á Lua d̩aaaé, ɔme a zíkáé lá a káé Egipi ní guwaiwaiuo á wé ewa. ³¹ A è we lá Dii á Lua á z̩a a g̩au, lá mae lɔ a né z̩a a g̩auwa. A zek̩el̩eánɔ pii e a ge kað gue beeu. ³² Gia ní beeo i Dii á Lua náaikeo.† ³³ A d̩aaé zé guu, á b̩okpakli kèkéé. A d̩aaé té guu gwá, ké á zé pɔ́ áli sé ɔb̩é. Fáane s̩ á d̩aaé telu guu.

Dii Isailiɔ swágagaa
(*Nao 14.20-45*)

³⁴ Ké Dii yá pɔ́ á ò má, aà pɔ́ f̩è, ɔ à legbè à mē: ³⁵ Bílae bee gbēe a wesi bɔsu maa pɔ́ má ò má kpá an deziɔwaleo, ³⁶ mé i ke Yefune né Kalebu bàasio. ɔme a wesié. Má ɔole pɔ́ aà gbá p̩leu kpawae, aapi ní a néo, ké a temazi ní n̩semendoo yái. ³⁷ Dii pɔ́ p̩mazi á yái lɔ, ɔ à mē mapi s̩ má gē bɔsupiuo. ³⁸ Ma d̩nlede Nuni né Yozuee mé a g̩eu. Dii mē má aà gba s̩, asa ɔme a bɔsupi na Isailiɔne ní ɔzɪ. ³⁹ ɔ Dii èa óé à mē á néf̩ɛna pɔ́ a mē wá ní kúkũ z̩zɔ ũ, á né pɔ́ aa vái d̩k̩e ní maaɔ glaopiɔ, aame aa g̩eu, í kpámá, aai g̩ vl̩. ⁴⁰ Apiɔ s̩, Dii óé à ea Isia T̩a zé sé guwaiwaiu.

⁴¹ ɔ á wèa a mē a duunakè Diie, á gé z̩ikai sae lá Dii á Lua òéwa. ɔ á baade a g̩k̩ebɔɔ ò a pi, ále e bɔsu s̩s̩ide k̩aáfaiae. ⁴² ɔ Dii òmɛe má óé ásu gé z̩ipi káio, ké á w̩leɔ su z̩iblewáó yái, asa à mē áɔ kúánɔ. ⁴³ ɔ má óé, a gi mai, a p̩ Dii yáa. A wala guu ɔ a ge dede bɔsu s̩s̩idepiwa. ⁴⁴ ɔ Amole pɔ́ kú weɔ b̩ dáale aa á yá lán z̩ɔ gb̩yaawa. Aa z̩ibl̩éwá za Sei e ɔma. ⁴⁵ Ké a su, a ɔɔl̩ Diie, ɔ á g̩i swáseiázi. ⁴⁶ ɔ a g̩ɔplakè Kadesi, wek̩i a g̩ɔɔ g̩agau.

2

Isailiɔ liaaliaa guwaiwaiu

¹ Wa ea wa Isia T̩a zé sé guwaiwaiu, * lá Dii òwēewa, ɔ wa liaaliaa Sei bɔsu s̩s̩ideu g̩ɔpla. ² ɔ Dii òmɛe à mē, ³ wá liaaliaa gus̩s̩idepiu m̩. Wá ea gé gugb̩antoo oi sa. ⁴ A mē má óé ále ɔle ní á dae Esau buiɔ Sei bɔsuoe.† Aa víakéé,

† 1:32 Ebe 3.19 * 2:1 Nao 21.4 † 2:4 Daa 36.8

ń beeo à laaika maamaa, ⁵ ásu ní léwéó, asa Dii á ní búsu saaloe kpáwáó, baa kèšè do, asa à Sei búsu sìsìde kpà Esau buiowae, ⁵ aa gò vī. ⁶ Dii mè à ble lúmá, í ble. Baa íe, à lú, í mi. ⁷ Dii á Lua báaadá zī pò á kèu píie, mé à wetèázi guwaiwai zòe bee baa vía guu. Dii á Lua kúánó a wèe blan ke, pòe í kèsawáó. ⁸ Ǿ wa dǒ wá dae Esau bui Sei búsu. Bǒa Elata ní Eziǒgebeeo wa lile, wa Alaba sē zé sè, ⁵ wa Mǒabu guwaiwai zé sè.

⁹ Dii òmèe wásu íbelesé ní Mǒabu wá ní léwé wá zikańǒ, asa á ní búsu saaloe kpáwá wá pò ũo. A búsupi kpà Lǒtu buipiowa, à gò ní pò ũe.† ¹⁰ Búsupi guu ⁵ Èmi bui ku yāa. Aa gbāa mé aa dasi. An gbāa kà Anaki buiowa. ¹¹ Wí ní dile Lefai bui ũ lán Anaki buiowae, āma Mǒabu í oné Èmiǒe. ¹² Olio ku Sei yāae, ⁵ Esau bui mò wa sīmá aa ní dede, ⁵ aa zǒle ní gbèu, lá Isailio kè búsu pò Dii kpámá aa gò víewa.

¹³ Dii òwèe wá bua Zelediwa, ⁵ wa buawà. ¹⁴ Za gǒo pò wa bǒ Kadesi Baanèa e wa ge bua Zelediwa, wè bla plasai gè. Gbè pò aa kà zīkaa yāao gága pii, lá Dii ònéwa.‡ ¹⁵ Dii mé ǒtǒlemá e à gè ní kaale mǒmǒ.

¹⁶ Ké á gbé pò aa kà zīkaa yāapiǒ gága pii, ¹⁷ ⁵ Dii yá'òmèe à mè, ¹⁸ wá bua Mǒabu búsu pò wí mē Aa búsu léwa sa. ¹⁹ Tó wa mǒ Amǒniǒ lè, wásu íbeleséńǒ wá ní léwéó, asa á ní búsu saaloe kpáwáó. A kpà Lǒtu buipiowa à gò ní pò ũe.*

²⁰ Wá búsupi dile Lefaiǒ pò ũ lǒe, asa aa ku we yāae. Amǒniǒ í oné Zaǔzumǒ. ²¹ Buipiǒ gbāa mé aa dasi, an gbāa kà Anaki buiowa. Dii mé ní kaale Amǒniǒne, ⁵ aa ní búsu sí, aa zǒle ní gbèu. ²² Maa Dii kè Esau buiǒne Sei b. A Olio káalené, ⁵ aa ní búsu sí aa zǒle ní gbèu e ní a gbáo. ²³ Avii pò aa wéle kálèkale e za Gazaǒ sǒ, Keletiǒ bǒ Keleti aa mò ní kaale, ⁵ aa zǒle ní gbèu.

²⁴ Dii mè wá dazeu wá bua Aanǒwa. A mè a Esebǒ kí Siǒ, Amǒle bui nǎwèe wá zǒle ní aà búsu. A mè wá fele ze ní aà búsu siao, í felewá ní zǒ. ²⁵ Sea za gbá á tó vía dúńia bui kú pii, sǒ í kérngu á yái. Tó aa á bao mà, aa sǒdeedeke, gili í gérngu á yái.

Zblea Esebǒ kí Siǒwa (Nao 21.21-30)

²⁶ Kua Kedemǒ guwaiwai ma gbéǒ zǐ Esebǒ kí Siǒwa ní aafia yáo, ma mè ²⁷ aa wá gba zé wá pá a búsu. Zékpaa wáǒ bèu, wá lile ǒplaaǐ ge ǒzeǐo. ²⁸ Ma mè aà ble yíawá wá ble, aà í yíawá wá mi, wí flaboè ní ánusuo. Aà to wá pá a búsu kèšè lé. ²⁹ Má òè Esau bui wá gbá zé Sei, mé Mǒabu wá gbá zé Aa, ⁵ wále gé buai Yuudèwa e búsu pò Dii wá Lua lé kpáwáu. ³⁰ Ǿ Esebǒ kí Siǒ í wá gba zé wá pá a búsuao, asa Dii á Lua aà swáfèè, ⁵ à fèe, ké à e à aà naé á ǒzǐ, lá a de gbāewa. ³¹ Ǿ Dii òmèe mà gwa lá ále Siǒ ní a búsu nǎwèe wá ǒzǐ. A mè wá fele wá aà búsupi sí, í gǒ wá pò ũ. ³² Siǒ ní a gbéǒ bǒle dàwále ní zǐo Yaaza. ³³ Dii wá Lua aà kpáwá, ⁵ wá aà de ní a néǒ ní a gbéǒ pii. ³⁴ Gǒo bee ⁵ wa aà wéleǒ sí pii, wa wélepiǒ gǒe ní nǒe ní néǒ dède pii. Wí gbèe to b́éeo. ³⁵ Ǿ wa ní pǒtuǒ nǎaa, wa wéle pò wá sípiǒ pǒǒ sèle wá pò ũ. ³⁶ Sea za Aloe wéleu Aanǒ baa ní mēewia pò kú guzulepiuo e Galada, wélee ku a gbāa dewálo. Dii wá Lua ní nǎwèe wá ǒzǐ pii. ³⁷ Wí sǒ Amǒni búsuio, Yaboko baan nò, gusǐsǐde wéleǒn nò, lá Dii wá Lua òwèewa.

† 2:9 Daa 19.37 § 2:14 Nao 14.29 * 2:19 Daa 19.38

3

Ziblea Basana ki Oguwa
(*Nao 21.31-35*)

¹ Bee gbea wa ea da Basana b̄usu z̄eu. ² Basana b̄usu k̄i Ogu b̄ò d̄aw̄al̄e r̄i z̄io r̄i a gb̄ēo p̄ii Edelei. ³ Dii òm̄ee m̄ásu v̄l̄akēo, asa a aà n̄am̄ee ma ōz̄i r̄i a gb̄ēo p̄ii r̄i a b̄usuōe. A m̄è m̄à kēè lá má k̄è Am̄olēo k̄i Sīs̄ p̄ó k̄palabl̄è Ēseb̄oewa. ⁴ Dii w̄á Lua Basana b̄usu k̄i Ogu n̄aw̄ee w̄á ōz̄i r̄i a gb̄ēo p̄ii. Wa r̄i dede, w̄i r̄i gb̄ee to b̄é̄o. ⁵ Ḡoo bee ̄o wa aà w̄é̄lēo s̄i p̄ii. A kee ku wa ḡi s̄iim̄áo. Wa z̄ibl̄è Aagobu b̄usuwa p̄ii r̄i a w̄é̄lē m̄èn b̄aāo, b̄usu p̄ó Basana b̄usu k̄i Ogu v̄ipi. ⁶ W̄é̄lep̄iá w̄é̄lē b̄iidēnē p̄ii. W̄é̄lep̄iá b̄ii les̄l, w̄i a b̄olēo tata w̄á gb̄áa daue. Wa z̄ew̄iaw̄o s̄i dasidasi lo. ⁷ Wa r̄i m̄idē p̄ii, lá w̄á k̄è Ēseb̄o k̄i Sīs̄ gb̄ēōn̄ewa. Wa w̄é̄lep̄iá ḡēo d̄è̄e r̄i n̄ōe r̄i n̄ēo p̄ii. ⁸ Dii wa p̄otuōo r̄i àizēe p̄ó w̄á è w̄é̄lep̄iá guu n̄aaa w̄á p̄ó ũ p̄ii.

⁹ Ḡoo bee wa Am̄olēo k̄ia gb̄ēon̄ plapīo b̄usu s̄im̄á, b̄usu p̄ó k̄ú Yuud̄ē baala za Aanōi e Ēem̄o ḡbei. ¹⁰ Sid̄ōdēo Ì o gb̄ep̄iē Silīs̄, Am̄olēo s̄ō Senii. ¹¹ Wa Basana k̄i Ogu b̄usu s̄i p̄ii, gusalala w̄é̄lēo r̄i Galada b̄usuō p̄ii r̄i Basana b̄usuō p̄ii e Saleka r̄i Edeleio. ¹² Lefai k̄n̄āo guu Ogu mé ḡò ȳaa ado. W̄á aà w̄ulé̄o k̄è r̄i m̄ōe. A gb̄aa ḡàs̄isuu k̄eok̄wie, a ȳaasa s̄ō ḡàs̄isuu s̄iis̄. A ku Am̄oni m̄eew̄ia Labae.

Yuud̄ē baa guk̄pē oi b̄usu k̄paalēa
(*Nao 32.1-42*)

¹² Ké wa b̄usupi s̄i, ma Galada b̄usu s̄is̄idē guo k̄p̄a Lubeni buīo r̄i Gada buīowa, sea za Aloe, Aanō baa. ¹³ Galada b̄usu p̄ó ḡò r̄i Ogu b̄usu Basanao ̄o má k̄p̄a Manase buīo k̄nīowa. Aagobu b̄usu p̄ó k̄ú Basana b̄usuu ȳaa p̄ii, ̄o w̄i m̄e Lefaīo b̄usu. ¹⁴ Manase buīo Yaii mé Aagobu b̄usupi s̄ē p̄ii e Gesuu buīo r̄i Maaka buīo b̄usu lé̄u. D̄i à az̄ia t̄ō k̄p̄àè. A ȳá w̄i m̄e Basanaē Yaii z̄ew̄iaw̄o e r̄i a gb̄áo.

¹⁵ Ma Galada b̄usu k̄p̄a Manase né Makii buīowa. ¹⁶ B̄usu p̄ó k̄ú Galada b̄usu z̄anḡuo r̄i Aanō d̄òo ̄o má k̄p̄a Lubeni buīo r̄i Gada buīowa. Aanō d̄òopi mé r̄i b̄usu lé̄ ũ, mé Yaboko d̄òo mé r̄i b̄usu lé̄ ũ Am̄oni b̄usu oi. ¹⁷ Yuud̄ē d̄òo mé r̄i b̄usu lé̄ ũ be'aē oi za Genezaleti e Alaba Isida p̄ó w̄i m̄e lo Isida Wiside, Pisiga gb̄ep̄olēu.

¹⁸ Ma ȳá'òné̄ ḡoo bee ma m̄è, Dii r̄i Lua b̄usupi k̄p̄amá á ḡò r̄i p̄ó ũe. An gb̄é p̄ó k̄á z̄ikāāo s̄ō aa r̄i ḡòkēōo se aa bua Yuud̄ewa aa d̄oaa Isaili k̄nīōnē. ¹⁹ Ma m̄è má d̄ō an n̄ōe r̄i r̄i n̄ēo r̄i r̄i p̄otuōo dasi, aame aa ḡo r̄i w̄é̄lē p̄ó má k̄p̄amá̄o guu. ²⁰ Ma m̄è t̄ō Dii t̄ō an gb̄é̄o Ìampak̄ii è l̄ar̄iwa, mé aa b̄usu p̄ó Dii r̄i Lua lé̄ k̄p̄amá̄o s̄i r̄i p̄ó ũ Yuud̄ē baa be'aē oi, an baade i gbasa su b̄usu p̄ó má k̄p̄amá̄e bee guu sa.

²¹ Ḡoo bee má ò Yozueēe aà w̄é̄ è lá Dii á Lua k̄è k̄ia gb̄ēon̄ plapīōnē. M̄aa Dii a kē k̄ia p̄ó al̄ē ḡé r̄i lei wēōnē p̄ii. ²² Asu v̄l̄aken̄ēo, asa Dii á Lua mé a z̄ikāēr̄īnō.

²³ Ḡoo bee ma awak̄p̄a Diīe ma m̄è, ²⁴ Dii Lua, n na n z̄ò̄kē r̄i n ḡasa gb̄áo ōba mapi n z̄ò̄bl̄enāewa. Dii k̄pelē mé k̄ú musu ge t̄ōlē la, a f̄ȳáz̄ò̄kē lanwai?

²⁵ Ma gba z̄é̄ má bua Yuud̄ewa má e wesi b̄usu maa s̄is̄idē p̄ó k̄ú wep̄ilē r̄i Lib̄ao p̄ii. ²⁶ Dii p̄ō p̄am̄azi á ȳáí, i sw̄áse ma ȳáí. A òm̄ee á m̄è, bee m̄ò m̄aa lē. M̄ásu ȳaē ōe ȳá bee musu lo. ²⁷ A m̄è m̄à dede Pisiga gb̄ewa e a misonaa, mí w̄ezu má gugwa be'aē r̄i ḡugb̄antoo r̄i guk̄pēo r̄i gēom̄id̄ok̄i oio. A m̄è m̄à gwa r̄i w̄ēōe, asa má e bua Yuud̄ewa má gé weo. ²⁸ A m̄è m̄à ȳad̄ilē Yozueēe, mí aà gba s̄ō,

mí aà gba gbāa, asa aàpi mé a d̄aaé à bua Yuudēwa, i bùsu pò má wesie naé á òzì. ²⁹ Ǿ wa ḡo guzul̄ee beeu Bepeoo sae la.

4

Laaid̄a Dii ikoyāwa

¹ Isailiò, à laaid̄o yādileāo ní ikoyā pò mále daéowa. A z̄ikewā, ío ku, í gé bùsu pò Dii á deziò Lua lé kpáwápi síi. ² Asu yāe káfi yá pò mále diléé guuo, mé ásu yāe b̄uo. * Aò Dii á Lua yá pò mále daé k̄ua. ³ A wé yá pò Dii kè Baali Peooe è. Dii á Lua á gbé pò b̄ò te Peoo táaziò kàale pii, † ⁴ á gbé pò a na Dii á Luapiziò s̄ò á kú e gbā. ⁵ A ma! Ma yādileāo ní ikoyā d̄aé lá Dii ma Lua òm̄ewa. A z̄ikewā bùsu pò ále gé síi guu. ⁶ Aò yápiò k̄ua ní laaio, buipáleò i ma, aaiò d̄ò ké á òno mé á wé k̄ea, aai me gbépiò òno fáe, bui z̄òpi wé k̄ea! ⁷ Lá Dii wá Lua ío kúwano k̄ai tó wále wabikewā, bui z̄òe ku ké an t̄aaò kún̄no k̄ai m̄aae? ⁸ Bui z̄òe ku ké aa yādileāo ní ikoyā zedeò v̄í lán ikoyā pò mále diléé gbāwae? ⁹ A laaika, ío ázla k̄ua d̄ò maamaa. Asu to yá pò á wé èpi sááguo, asu b̄ò á n̄òseuo e á w̄eni léu. A da á né̄ne ní á t̄ònao.

¹⁰ Asu to ḡoò pò a sí Dii á Lua ae Olebu sááguo. A òm̄e mà á k̄aae, ò á a yá d̄aé ké àò a v̄ia v̄í t̄òle la e á w̄eni léu, í dada á né̄ne. ¹¹ A s̄ò k̄ai, ò a sí gbepi sae. Té kú gbepi musu e à gè z̄ò luawa. Gusia ní luabesiao ní gududuuo liai. ¹² Ǿ Dii yá'òé za téu. A yá'opi mà, àma i wesi p̄oleo, l̄ò á mà. † ¹³ A a bàakuaánò yá'òé, à mè àò yá mèn kwipio k̄ua, ò a kè gbè pèp̄ee mèn plaowa. § ¹⁴ Zibeezì Dii òm̄e mà a yādileāo ní a ikoyāo dadaé, * ío k̄ua bùsu pò ále bua Yuudēwa ále gé síipi guu.

Isailiò gbaa laai t̄aa yá musu

¹⁵ Ké Dii yá'òé za téu Olebu, i wesi p̄ole weo. A yáí tò àò ázla k̄ua d̄ò. ¹⁶ Asu ázla òòkpa à p̄e ke à me aàpin weo. † Asu p̄e á lán ḡōe ge n̄owao ¹⁷ ge n̄òb̄o ge b̄a ¹⁸ ge p̄otaa'onkuawa ge k̄p̄o. † ¹⁹ Asu wése musu à lat̄é ní m̄ovuo ní saanaò gwa, luabe p̄op̄io í á wé ble, í kúle à z̄òblen̄eò. Buipále pò kú d̄únia guuo pii ò Dii á Lua ní tó aao ke. ²⁰ Apiò s̄ò, Dii á sé á à b̄ò Egipio t̄em̄oaéu, ké àò de a k̄paale ù, lá á de tiaewa. ²¹ Dii á Lua p̄o p̄amazi á yáí, ò à mè má e bua Yuudēwa mà ḡe bùsu maa pò ále kpáwá á pò ù guuo. § ²² Ma gbé bee má ga bùsue beue, má e bua Yuudēwao. A gbé beeo á buawá, í bùsu maapi sí. ²³ A laaika! Asu to Dii á Lua bàakuaánò yáò sááguo. Asu p̄e ke à me aàpin weo. Asa Dii á Lua ḡíe yápizie. ²⁴ Dii á Lua á té pò í kúmaé, * ili sí s̄aao.

²⁵ Tó a né̄í, a t̄ònao b̄ò mé a zikù bùsupi guu, tó a p̄e kè dii ù a ázla òòkpaò, mé a yá pò Dii á Lua yeio kè, a aà p̄o f̄el̄é, ²⁶ á mid̄e bùsu pò ále bua Yuudēwa ále gé síipi guue. Luabe ní t̄òleò mé ma seeladeò ù gbā. A w̄eni ke weo, wa á kaale. ²⁷ Dii a á yá, í fáaa ta buipáleò guue. A k̄nao mé a ḡò bùsu pò Dii á á yáupi guu. ²⁸ Wek̄i á z̄òble dii pò gb̄enaz̄ina á ní lío ní gb̄eòne. Aali gu'eo, aali yámao, aali p̄obleo, aali pò ḡmao. ²⁹ Tó a Dii á Lua k̄íi w̄ele, mé a aà aeyá we ní n̄òsem̄endoo teasisai, á b̄owá. ³⁰ Tó ále taasike, mé yápiò á lé pii, á ea ze ní Dii

* **4:2** Zia 22.18-19 † **4:3** Nao 25.1-9 ‡ **4:12** B̄oa 19.16-18, Èbe 12.18-19 § **4:13** B̄oa 31.18

* **4:14** B̄oa 21.1 † **4:16** B̄oa 20.4 ‡ **4:18** Lom 1.23 § **4:21** Nao 20.12 * **4:24** Èbe 12.29

á Luao ɔɔɔgbɛzázl, í aà yáma. ³¹ Asa Dii á Luaá Lua sósobidee, a pākpaázio, a á kaaleo. Aà bàa kua ní á deziɔ yá pó a ò ní lɛgbēao a sãaãguo.

Dii yázɔkɛa

³² A yá pó kè zadɔ wi á io, za ɔɔɔ pó Lua gbēnazlɛnà kè tɔle gbɛagbeamá dúnia gola síisɔ píi, à ma tó wà yákè a zɔɔ kà yáe beewa. ³³ Buie Lua lɔɔ mà tɛ guu lá á mà í gaowae? ³⁴ Diie fɔ yɔ́ buie sia buiewa à ɔ́ a pó ũ, lá Dii á Lua kɛé Egipi á wé èwae? Dii seelaɔ ní dabudabuɔ kè à ní gbāa lɛgwàò. A zíkà ní a gàsà gbāao, à a gàsɩ pòò à yázɔɔ pó í to vía ní kú kè. ³⁵ Dii tò a yápiɔ è, kè àò dɔ́ áme á Lua ũ, Lua plaade kuo, a bàasio.† ³⁶ A tò a a lɔɔ mà za musu á totoa yáí. A a tɛ zɔɔ òbɛ tɔle, ɔ́ a aà yá'ò mà tɛpiu. ³⁷ Lá a ye á dezi káauɔzi à ní buiɔ sè, ɔ́ à á bɔ́ Egipi ní a kuaɔ ní a gbāa zɔɔo. ³⁸ A bui pó an zɔɔ ní ní dasio deálaɔ yáe, ɔ́ à gèánɔ ní bùsuu, à ɔ́ á pó ũ lá a de tiaewa. ³⁹ Aɔ kúa á sɔu gbā, íò dɔ́ kè Dii mé Lua ũ musu ní zílɛo, a pàlee kuo. ⁴⁰ Aɔ aà ikoyá ní aà yádílɛa pó mále daé gbāɔ kúa, íò aafia ní á buiɔ, á buiɔ i wēni kɛ busu pó Dii á Lua lé kpáwáú ɔɔɔpi.

Misiwɛlɛ

⁴¹ ɔ́ Mɔzi wéle mèn àaɔ pó kú Yuudē baa gukpɛ oio díle, ⁴² kè gbé pó kai mé mò à a gbédee dè, i kɛ a líkúaaànɔ, ade e bàale ta we. ⁴³ A Bɛzɛɛ pó kú gusalala wáiwaiú díle Lubeni buiɔne. ɔ́ à Lamɔtu pó kú Galada bùsuu díle Gada buiɔne. ɔ́ à Golana pó kú Basana bùsuu díle Manase buiɔne.

⁴⁴ Ikoyá pó Mɔzi dà Isailiɔnen kɛ. ⁴⁵ Ikoyá ní yá pó Mɔzi díle Isailiɔne an bɔa Egipi gbɛaon kɛ. ⁴⁶ Aa ku guzuleu Bepeoo sae Yuudē baale Amoleɔ kí Siɔ́ pó kía blè Esebɔ́ bùsuu. Mɔzi ní Isailiɔ zílɛwà an bɔa Egipi gbɛa. ⁴⁷ Aa aà bùsu sí ní Basana kí Ogu bùsuu. Amoleɔ kía gbēɔn plapiɔ ku Yuudē baa gukpɛ oi ⁴⁸ sea za Aloe pó kú Aano baa e Silíɔ gbɛ pó wí me lɔ́ Eemɔ ⁴⁹ ní sɛ pó kú Yuudē gukpɛ baao e Isida Wisidei, Pisiga gbɛɔleu.

5

Yádílɛa mèn kwí (Bɔa 20.1-21)

¹ Mɔzi Isailiɔ sísi píi, ɔ́ a ònɛ: Isailiɔ, à laaidɔ Dii yá pó mále díleɔwa ní ikoyá pó mále káé á swáwa gbāɔ. A yápiɔ dada, íò kúa à zíkɛwà. ² Dii wá Lua a bàakuawano yádílɛwɛɛ Olebu. ³ I kɛ wá dezi káauɔ ɔ́ a dílenéo, wáme, wá gbé pó wá kú la gbāɔ píi. ⁴ Dii bɔ́ mɔwà, à yá'òé tɛ guu za gbɛ musu. ⁵ Zibeezɩ má kú kɔ́ ũ Dii ní ápiɔ zāngu, ma Dii yá'òé, asa vía á kú tɛpi yáíe, á fɔ́ dede gbepiwao. Dii mè:

⁶ Mámɛmaa Dii á Lua. Ma á bɔ́ zɔbleu Egipi. ⁷ Asu àò diie vío, ma bàasio.

⁸⁻⁹ Asuli pɔe taa kɛ à kúle á zɔbleò, pó pó kú musu ge tɔle ge í guun nò, asa ma Dii á Lua, mili sí sàao. Mi mae pó yemaziɔ yāvái wi an buiɔne ní musu e à ge pé ní síwɛnao ní ní sǫkpaɛɔwa. ¹⁰ Gbé pó yemazi aa ma yádílɛaɔ kúaa sɔ́, miɔ gbēkɛ vírinɔe e ní bui léwa.*

¹¹ Asuli ma Dii á Lua tó sí pāo, asa gbé pó ma tó sí pá a bɔ́ pāo.

¹² Ali kámabogɔzɩ dɔ́ ma pó ũ, lá ma Dii á Lua má díleɛwa.† ¹³ Ali á buazi ní á zɩ píio kɛ ɔɔɔ soolo, ¹⁴ a soplade íò deé kámabozɩ ũ, asa ma Dii á Lua ma pɔe. Asuli zɩe kɛ ɔɔɔpi zío, ápiɔ ge á negɔe ge á nenɔe ge á zíkɛna ɔ́e ge nɔe, ge á zu

† 4:35 Maa 12.32 * 5:10 Bɔa 34.6-7, Nao 14.18 † 5:12 Bɔa 16.23-30

ge á zàa'lna ge á pɔtuɔ pãle, ge nibɔ pɔ kú á be, ké á zíkɛna gɔɛ ge nɔɛ lí kámabo lááwa.† ¹⁵ Aɔ dɔ ké zɔɔn á ũ Egipi yãa, ɔ ma Dii á Lua ma á gãsi pòo, ma á bɔ ní ma gãsa gbãao. A yáí tò ma Dii á Lua ma mɛ, à kámabogɔɔzɪ dile.

¹⁶ Ali á de ní á dao kpɛla, § lá ma Dii á Lua má dílééwa, ké à e wɛni ke bùsu pɔ mále kpáwáú, íɔ aafia.

¹⁷ Asuli gbɛdeɔ.*

¹⁸ Asuli wúle ní gbɛpãle nɔo.†

¹⁹ Asuli kpáí'oo.‡

²⁰ Asuli yãɔ á gbɛdeewao.§

²¹ Asuli lua á gbɛdee nɔzio. Asu à aà ua blíkɛo* ge aà bua ge aà zíkɛna gɔɛ ge nɔɛ ge pɔ pɔ á víɔ píi.

²² Yá pɔ Dii ò bílaɛ ní lɔɔ gbãao té ní luabesianoa ní guduuduuo guu za gbe musun we. I yãe káfi a guuo. A kɛ gbɛ pɛpɛɛɔwa mɛn pla, ɔ a kpãa. ²³ Ké a lɔɔpi mà dɔ gusiau gɔɔ pɔ té kulu kú gbɛpi musu, á bui dɔaanao ní á gbɛzɔɔ mò ma kíi ²⁴ aa mɛ: Dii wá Lua a gawi ní a zɔɔkɛo òlɔwɛɛ, wa aà lɔɔ mà dɔ téu. Wá mà Lua yá'ò ní wá gbɛnázinao gbã, ɔ wi gao. ²⁵ N beeo wá kú ga lézɪɛ, asa tó wa ɛa Dii wá Lua lɔɔ mà, té zɔɔpi a kúwáɛ, wí gaga. ²⁶ Déme Lua bɛɛ yá'ò mà, aà lɔɔ dɔ téu, mé i gao lánwáwai? ²⁷ Ge nì yá pɔ Dii wá Lua lé o ma ndo, ní mɔ yá pɔ á òne owɛɛ, wí ma wá zíkɛwá.†

²⁸ Dii yá pɔ á òmɛɛ mà, ɔ a òmɛɛ a yá pɔ á òmɛɛpi mà, a maa. ²⁹ Tó á díle á sɔu màa mé á aà vía ví, á aà yádileao kúa gɔɔpii lé, áɔ ku aafiaɛ gɔɔpii ní á buiɔ. ³⁰ A òmɛɛ mà ge oé á ɛa ta á zwãakpɛo guu, ³¹ mí ɛa mɔ mào kuanɔ we, i a yádileao ní a ikoyã òmɛɛ, mí daé, íɔ zíkɛwá bùsu pɔ ále kpáwá á gɔ ví guu.

³² Tɔɔ, àɔ yá pɔ Dii á Lua díléɔ kúa, íɔ zíkɛwá. Asu pãale ɔplaai ge zɛɛio. ³³ A zé pɔ Dii á Lua dàɛ sé, íɔ ku aafia, í gɛgɛ bùsu pɔ ále gé siipi guu.

6

Yea Dii á Luazi

¹ Yá pɔ Dii á Lua díleɔ ní aà ikoyã pɔ a òmɛɛ mà daé àɔ kúa bùsu pɔ ále gé siipi guuɔn ke. ² Apiɔ ní á néɔ ní á tɔɔnao àɔ Dii á Lua vía ví, íɔ aà yádileao ní aà ikoyã pɔ mále daéɔ kúa gɔɔpii, ké à e gɛgɛ yáí. ³ Isailio, à yápi ma, íɔ zíkɛwá, ké à e àɔ ku aafia, í dasikū maamaa* bùsu pɔ ví ní z'io diupi guu, lá Dii á dezi káauɔ Lua a legbɛwa. ⁴ A ma Isailio! Dii wá Lua mé Dii mɛndona ũ.† ⁵ Aɔ ye Dii á Luazi ní nɔsemendoo teasisai á gbãa pua léu.‡ ⁶ Sema àɔ yá pɔ mále daé gbão kúa á nɔseu. ⁷ A gánaò á néɔwa, í oné gɔɔ pɔ á zɔleɛ be ge á be zéun nò, ge gɔɔ pɔ ále wúle ge ále fɛlen nò. ⁸ A da á wa seela ũ, í ye á mí'æwa a dɔaágu yáí. ⁹ I ké á kpé kpɛle gɔwa ní á bɔleɔ.

¹⁰ Dii á Lua lé gɛáno bùsu pɔ á ò á dezi káauɔne Ablahaŭ ní Izaakio ní Yakɔbuo, à mɛ á kpáwá guu.§ Wéle zɔɔ maaɔ ku we, i ke áme á kàleɔ. ¹¹ Kpé pɔ pɔmaao ká ní paiɔ ku we, i ke áme á kàuo. Lɔɔɔ ku we, i ke áme á yɔɔ. Vɛɛbuo ní kú kpéɔ ku we, i ke áme á bào. Tó a pɔblè a kã, ¹² à laaika Dii yá sãaágui. ɔme á bɔ

† 5:14 Bɔa 23.12, 34.21 § 5:16 Mat 15.4, Efe 6.2-3 * 5:17 Daa 9.6, Mat 5.21 † 5:18 Mat 5.27, Zaa 2.11 † 5:19 Maa 10.19, Luk 18.20 § 5:20 Bɔa 23.1, Mat 19.18-19 * 5:21 Lom 7.7, 13.9 † 5:27 Ebe 12.18-19 * 6:3 Daa 12.1 † 6:4 Maa 12.29 † 6:5 Mat 22.37 § 6:10 Daa 12.7, 26.3, 28.13

zobleu Egipi. ¹³ Alio Dii á Lua vía v1, ili zobleè ado,* ili legbè ní aà tóo. ¹⁴ Asu te dii páleozio, bui pò liaaázipio diio, ¹⁵ asa Dii á Lua pò kú á guu lí sí sàao. Tó á ténzí, Dii á Lua pò a paázíe, í á midé búsúpiu. ¹⁶ Asuli Dii á Lua le á gwa,† lá á kè Masawao. ¹⁷ Alio Dii á Lua yádileao kúa ní aà ikoyá pò a dàéó, ío aà otondokli gwa. ¹⁸ Alio yáze de pò Dii yei ke, í e àaafia, í gé búsu maa pò Dii á legbè á dezi káaauonepi síi, ¹⁹ í á wèleó ya à ní bòle búsupiu, lá Dii ówa.

²⁰ Tó á néo á lá zia, bóme ikoyáó ní yádileao ní otondokli pò Dii wá Lua dāwēeo ũi, ²¹ à oné Falaóo zóon á ũ Egipi yāa, 5 Dii á bó ní á gbāa zóo. ²² A seela zóo ní dabudabu pásio kè á wé è, a kpà Falaózi ní a bedeo ní Egipi píi. ²³ A wá bóle we, kè á e gēwano búsu pò á a legbè wá dezi káaauone guu, í kpáwá. ²⁴ Ǿ á òwēe wáo ikoyápio kúa, wíó a vía v1, wí e wáó aafia lá wá kú tiaewa. ²⁵ Wáó maa Dii wá Luae, tó wá ikoyápi kúa, mé wále zikewá lá a òwēewa.

7

Dii gbé

(Bóá 34.11-16)

¹ Tó Dii á Lua gèáno búsu pò ále gé siipi guu, a buio yáé dasi, Itio ní Giigasio ní Amoleo ní Kanaao ní Pelezio ní Ivió ní Yebusio, baa ké bui mèn soplápío* dasi ní ní gbāao deála. ² Tó Dii á Lua ní náé á ɔz1 mé a ziblémá, à ní kaale míomio. Asu ledoukérinoo, ásu ní wēnagwao. ³ Asu ní nenoe se no ũo. Asu á nenoe kpásá ní negōewao, mé ásu ní nenoe sé á negōeono, ⁴ asa aa tó á negōe bō Dii kpe, aai zoble dii páleone, Dii pò í paázi á á kaale gōe. ⁵ Yá pò á kenén ke: A ní sa'oklio gboo, à ní gbèpeleo wíwi, à ní Asetaati lipelo zōzō, í ní táao káteu aa tékú. ⁶ Asa Dii á Lua gbé pò an kua ndoao á ũ. Ame á á sé dúnia buio guu a gbé yenzideo ũ.† ⁷ Dii pò dōwá á á sé, í ke á dasi mé de buipaleolao, asa yāa áme á késaarízi píi. ⁸ Ǿ á á bō Egipió kí Falaóo ɔz1, à á bō zobleu, ké a yeázi yáie, ní lé pò a gbè á dezi káaauone yáio. ⁹ Aó dō ké Dii á Lua mé Lua ũ. Ǿme Lua náaide pò ío zea ní a báakuaánio ũ. Ío gbēke v1 ní gbé pò yeazi aa a yádileao kúao e ní buiwaé. ¹⁰ I fiabo a zangudeone níziapiwa, í ní kaale. Aó kooũ ní fiaboaneo. ¹¹ A yáí tò àa yádileao ní aà ikoyá pò mále daé gbāo kúa, ío aà otondokli gwa.

Ɛfaai yá

(Íko 28.1-14)

¹² Tó ále laaído ikoyápiowa, tó á kúa ále zikewá, Dii á Lua baa ao kúanó aá gbēke guu, lá á a legbè á dezi káaauone. ¹³ Aó yeázi, í báaadaágu. A Ɛfaaikéé, í báaada á néogu ní á buapóo: Pówena, wēe, nísi, á zuo ní á pōtuoo píi búsu pò á a legbè á dezi káaauone à mè á kpáwá. ¹⁴ Aó de Ɛfaaideo ũ de bui píia. Flio kú á guuo, gōe ge nōe ge pōtuon nò. ¹⁵ Dii á gyá píi kēwáe. A gyávai pò á dō Egipi kááguo, sema á zangudeo. ¹⁶ A bui pò Dii lé naé á ɔz1o kaale píi. Asu ní wēnagwao. Asu zoble ní diioneo, asa bee ao deé bai ũe.

¹⁷ A gí láasookéi à me, buipio zōo deála, kpelewa á fō á ní yáí, ¹⁸ kási ásu vlakenéo. A to yá pò Dii á Lua kè Falaóe ní Egipió píi dōágu. ¹⁹ A wé è lá Dii á Lua a gásl pòo á á bō búsupiu ní a gbāa zóo. A seelaó ní dabudabuo kè à ní gbāa legwàó. Dii á Lua a ke gbé pò aale vlakenéone maa sō. ²⁰ A beoo kárígu e an kōna pò aa uléó ge midéó. ²¹ Asu to sō kéágu an yáio, asa Dii á Lua kú á guu.

* 6:13 Mat 4.10 † 6:16 Bóá 17.1-7, Mat 4.7 * 7:1 Zln 13.19 † 7:6 Bóá 19.5, Tit 2.14, 1Píc 2.9

A z̄ɔ mé ì tó n̄ m̄e séenata. ²² Dii á Lua aɔ buipio yáé busebusee. A e n̄ mide ḡɔḡɔ, ké w̄aio su dasikū aa liálao yáí. ²³ Dii á Lua a buipio naé á ɔz̄le, i to gili ḡeṅgu e aa ge kaaleò. ²⁴ A n̄ kíaɔ naé á ɔz̄l̄ l̄e, í n̄ t̄s̄ de dúniau. Gb̄ee a f̄s̄ géio e à ge n̄ kaaleò. ²⁵ A n̄ t̄aaɔ kátue aa tékū. Asu ánu su n̄ vua p̄o wa kulem̄aɔ nide à seò, ké m̄opi su á kú lán baiwao yáí, asa Dii á Lua ye a ḡiyáio. ²⁶ Asu p̄o p̄o Dii ye a ḡiyáio se ḡeò á uao, ké ásu ḡo p̄o kaaleaɔ ũ lánwao yáí. Aɔ zau, ásu àò ye a ḡiyáio, asa p̄o kaaleae.

8

Asu to Dii yá sááguo

¹ Aɔ yá p̄o mále dileé gb̄aɔ k̄ua pii, í z̄ikewà ké àò ku, í dasikū, í gé b̄usu p̄o Dii a legb̄é á dezi káauɔne s̄ii. ² Lá Dii á Lua d̄baae guwaiwaiu, à to a yá d̄águ. A zemik̄úe e w̄e bla, ké á á wet̄a. A á ȳó à e yá p̄o kú á s̄s̄u d̄s̄, tó áa a yádileao k̄ua ge áa k̄ua. ³ A á wet̄a, a tó n̄ana á dé, ɔ à mana p̄o ápiɔ n̄ á dezi d̄s̄ yáao kpáwá á bl̄e, ké à d̄s̄ p̄oblea ɔ gb̄enaz̄ina kuò adoo, sema yá p̄o Dii lé o pii.* ⁴ W̄e blapi guu á zw̄aaɔ í yaa, á gbá í séseò. ⁵ Aɔ d̄s̄ á s̄s̄u, ké Dii á Lua í á toto, lá mae í a né totowae. ⁶ Aɔ Dii á Lua yádileao k̄ua, àò te aà yáí, í aà vía ví, ⁷ asa Dii á Lua lé géáɔ b̄usu maaue, b̄usu p̄o swaɔ n̄ nib̄naɔ díu, aai b̄o t̄o le n̄ nau guzuleɔ n̄ s̄is̄o guu. ⁸ Mase n̄ éseo n̄ vēeò n̄ kaad̄enaɔ n̄ gb̄eafuo n̄ kuo n̄ z̄'io di b̄usupiue. ⁹ A p̄oble n̄ taasio weo, p̄oe a k̄es̄awáò. M̄osi ku b̄usupi gb̄eɔ guu, í m̄ogot̄e ȳó a gus̄s̄ideu.

¹⁰ Tó a p̄obl̄e a k̄a, à Dii á Lua sáaukpa b̄usu maa p̄o a kpáwápi yá musu. ¹¹ A laaika! Asu to Dii á Lua yá sááguo. Aɔ aà yádileao n̄ aà ikoyá p̄o mále daé gb̄aɔ k̄ua, í aà ɔtond̄ok̄li gwa. ¹² Tó a kpé maa d̄d̄o a z̄leu, mé a p̄obl̄e a k̄a, ¹³ tó á zuo n̄ á p̄otuo k̄iniɔ dasikū, mé á ánu su n̄ á vuaò k̄ò n̄ á àizeeɔ pii, ¹⁴ ásu áz̄ia se les̄o. Dii á Lua p̄o á b̄óle z̄obleu Egipi yá su sááguo.† ¹⁵ A d̄baae guwaiwai z̄o p̄as̄i guu, gugii p̄o ml̄é sewedeɔ n̄ sóio kuu. I kú weo, ɔ à ib̄é gb̄e gb̄aa. ¹⁶ A mana p̄o á dezi d̄s̄o kpáwá guwaiwaiu we á bl̄e. A á wet̄aò, à á ȳó, ké á e b̄o maa gb̄ez̄a yáí. ¹⁷ Asu o á s̄s̄ guu à me áz̄ia gb̄aa n̄ z̄i p̄o á k̄eò mé tó a àizeepi èo. ¹⁸ A to Dii á Lua yá d̄águ, asa ɔme í á gba zé á àizee e, ké aà bàa gi kú n̄ á dezi káau e tia yáí. ¹⁹ Tó Dii á Lua yá sáágu, mé á té dii palezi, a kule a z̄obl̄ené, mále oé gb̄a, a kaalee. ²⁰ Lá Dii lé buipálo kaaleé, tó í Dii á Luapi yámao, a á kaale maa s̄s̄e.

9

Isaili Dii yamasai

¹ Isaili, à ma! A bua Yuud̄ewa tia, í ge bui p̄o an z̄o n̄ n̄ gb̄aò deálaɔ b̄usu símá. An w̄e leɔ z̄o, a b̄iio z̄ò Luawa. ² Gb̄épiɔ gb̄aa mé aa gb̄aa. Anaki buiɔne! A n̄ d̄s̄, á m̄a w̄i me, déme a f̄s̄ kpa Anaki buiɔne! ³ Aɔ d̄s̄ gb̄a ké Dii á Lua mé d̄baae lán té p̄o í kúmáwa. ɔme a gb̄aam̄né, í n̄ dede, í n̄ mide, í n̄ b̄usu símá ḡò, lá a oéwa. ⁴ Tó Dii á Lua n̄ yáé, ásu láasooke à me á maa yáí Dii m̄bián̄o a b̄usupi s̄io. Buipio v̄ai yáí ɔ Dii lé n̄ yáíe. ⁵ I ke á n̄sem̄a ge á maak̄ea mé tó ále gé n̄ b̄usupi símá. Buipio v̄ai yáí ɔ Dii á Lua lé n̄ yáíe n̄ lé p̄o a gb̄é á dezi káau

* 8:3 Mat 4.4, Luk 4.4 † 8:14 Ozeo 13.5-6

Ablahaũe ní Izaakio ní Yakɔbuo yáio. ⁶ Aɔ dɔ ké Dii á Lua lé búsu maapi kpáwá à gɔ vɛ́ á maa yáí no, asa swágbãadeɔn á ũ.

⁷ Lá a Dii á Lua pɔ fɛ̀lɛ̀ guwawaiu, à to a yá dɔágu. Asu to à sááguo. Za gɔɔ pɔ a bɔ Egipi e a ge ka gue beeu, iɔ bɔ Dii yá kpee. ⁸ A Dii pɔ fɛ̀lɛ̀ Olebu, ɔ à fɛ̀ánɔ, a ye á kaale. ⁹ Ké ma dede gbewa, ma ge Dii bàakuaáno gbè pèpèe sii, má kú gbepi musu we gɔɔ bla fáane ní gwáasíno pɔblesai imisai.* ¹⁰ Dii gbè pèpèe mèn pla pɔ á yákwà ní ɔtonaɔ kpáa. Yá pɔ Dii òé té guu za gbɛ musu gɔɔ pɔ a káaa ku gbè pèpèepiɔwa pii. ¹¹ Gɔɔ blapi gbɛa Dii bàakuaáno gbè pèpèe mèn plapiɔ kpáa. ¹² A òmɛɛ mà fɛ̀le pila gɔɔ, asa ma gbé pɔ ma ní bóle Egipiɔ òkpáe, aa ké zé pɔ á dànɛwa kɔ, aa táa pí ní dui ũ. ¹³ ɔ Dii òmɛɛ a gbépiɔ è, swágbãadeɔne fá! ¹⁴ A mè mà to à ge gbépiɔ kaale, an tɔ í mide dúniau, i ma bui ké bui pɔ an gbáa ní ní dasioo deŕla ũ.

¹⁵ ɔ ma ea pila gbɛ pɔ té kuwápiwa, má Dii bàakuaáno gbè pèpèe mèn plapiɔ kúa. ¹⁶ Má è a duunakè Dii á Luae, a ké zé pɔ a dàéwa gɔɔ, a mɔkása zugaae ũ. ¹⁷ ɔ ma gbè pèpèe mèn pla pɔ má kúapiɔ pàlɛ, má wíwi á wáa. ¹⁸ ɔ ma ea ge wule Dii ae gɔɔ bla fáane ní gwáasíno lán káauwa.† Mí pɔbleo, mi imio duuna pɔ á ké yáí. A yá pɔ Dii yeio kè, a aà pɔ fɛ̀lɛ̀. ¹⁹ Má Dii pɔkúma ní aà zafɛao vɛ́a vɛ́,‡ asa aà pɔ pàázi maamae, a ye á kaale. ɔ Dii èa ma yámá gɔɔ bee lɔ. ²⁰ Dii pɔ pà Aalonazi maamaa, a ye aà de, ɔ ma awakpáé Dii e gɔɔbeezi lɔ. ²¹ Ma zugaae pɔ á pí duunkɛbɔ ũpi sè, má kpása à tekù, ɔ má gbègbè kélekɛe e a tí bɔ, ɔ ma a típi zù í pɔ lé bàale gbepi pɔlɛua.

²² A Dii pɔ fɛ̀lɛ̀ Tabela§ ní Masao* ní Lɛ'udeɔ Miao.† ²³ Ké Dii á gbáe Kadési Baanea, a òé à gé búsu pɔ á kpáwá sii, ɔ a bɔ Dii á Luapi yá kpe, i aà náaikɛo, i aà yámao.‡ ²⁴ Iɔ bɔ Dii yá kpee sea za gɔɔ pɔ má á dɔ e gbá. ²⁵ Ma wule Dii ae gɔɔ bla fáane ní gwáasíno, ké Dii òmɛɛ á á kaale yáí. ²⁶ Ma wabikè Diiwa ma mè: Dii Lua, nsu n ní gbéɔ mideo, n gbé pɔ n ní bó ní n iko zɔɔo, n ní bóle Egipi ní n gàsè gbáaopiɔ. ²⁷ To n zɔblenaɔ Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo yá dɔngu. Nsu gbépiɔ swágbáa ní ní váikɛo ní ní duunao yádao. ²⁸ Tó ni ke màao, búsu pɔ n ní bɔu gbéɔ me n fua géirínɔ búsu pɔ ní a legbèné guue. Aa me lɔ n gerínɔ guwawaiu, ké n zaŕngu yáíe. ²⁹ Kási n gbéɔne sɔ, míme ní ní vɛ́. N n gàsɛl pòo, n ní bóle ní n iko zɔɔo.

10

Gbè pèpèe dafu (Bɔa 34.1-9)

¹ Zibeezi Dii òmɛɛ mà gbè pèpèe mèn plaɔ á lá a káauwa, mí dede gbewa mà mɔɔ a kúí. A mè lɔ mà kpagolo ke ní lío. ² A mè á ea yá pɔ á ké gbè pèpèe káau pɔ má wíwiɔwa ké a dafupiɔwa lɛ, mí ge ka kpagolopi guu. ³ Ma kpagolopi kè ní lepusalio, ɔ ma gbè pèpèe à mèn pla lá a káauwa. Ma dede gbepiwa, má gbè pèpèepiɔ kúa, ⁴ ɔ á yádílɛa mèn kwi pɔ a òé té guu za gbɛ musu gɔɔ pɔ a káaa weɔ kéwá lɔ, a kpáa. ⁵ ɔ ma ea ma pila gbepiwa, ma gbè pèpèepiɔ ká kpagolo pɔ má kèpi guu lá Dii òmɛɛwa. Aa ku we e ní a gbáo. ⁶ A bɔ Yaakáɔ lɔ'ea, a táa'ò gè Mɔsela, we ɔ Aalona gàu. Wá aà vɛ́, ɔ aà né Eleazaa gɔ sa'onkia ũ aà gbɛu.* ⁷ Bɔa we a ge Gudégoda, ɔ a ge Yɔbata búsu swadeu. ⁸ Gɔɔ bee Dii Levii buiɔ

* 9:9 Bɔa 24.18 † 9:18 Bɔa 34.28 ‡ 9:19 Ebe 12.21 § 9:22 Nao 11.3 * 9:22 Bɔa 17.7
† 9:22 Nao 11.34 ‡ 9:23 Nao 13.31-14.9 * 10:6 Nao 20.28

dile aao a baakuaano kpagolo sea, aalio a gbagba, aalio samaa'o gbẽone n a tso la aale ke e gbawa. ⁹ A yai to Levii buio busu kpaalese n n gbẽo, asa Dii me n baa u, la Dii a Lua onewa.

¹⁰ Ma ku gbe musu goo bla faane n gwaasnao lan kaauwa.† Dii ma yama goo bee lo, s i a kaale lo. ¹¹ Dii omee ma pila ma ge doaa gbẽone, ke aa e ge busu po a a legbe n dezi kaauone a me a kpamapi si.

Ao Dii via vi

¹² Isailio, ya kpele Dii a Lua le gbeawa sai? Sema ao Dii a Luapi via vi, lo te aa iai, lo yeaazi, lo zoble n nsemendoo teasisai, ¹³ lo aa yadileao kua n aa ikoya po male dae gba a aafia yai. ¹⁴ Luabea Dii a Lua poe e musumusu. Duniaa aa po lo n po po ku a guo pii. ¹⁵ N beeo Dii po do a dezi kaauwa, a yerzi, s a a se, a gbe po a de n bui uo, la a de gbawa. ¹⁶ Ayameto a a so gbasi wolo, a kua su ao gba lo. ¹⁷ Asa Dii a Lua me luao Lua u. Ome diio Dii u. Lua zo gbapiide po i to n me seenatan aa u. Ili gbe zabo,† ili gbagusaesio. ¹⁸ I yanakpa tone po gwana vio n gyaa gbẽandoowae. A ye bomozi, i poble n zwao kpama. ¹⁹ Apio s ao ye bomozi, asa bomozi a u Egipi ya s. ²⁰ Alio Dii a Lua via vi, ili zoble. Ali naazi, ili legbe n aa to, ²¹ ilio aa taasile. Ome a Lua u, a yazo po i to via n ku kee, a wesle. ²² A dezi po ta Egipio gbẽon baakwie, § s Dii a Lua to aa dasiku lan saanaowa.*

11

Yea Diizi n misileao

¹ Ao ye Dii a Luazi, lo aa yadilene kua goopii n aa ikoya n aa yadileao, lo aa otondoki gwa. ² Ao do gba, i ke a neo s Dii a Lua n wetao, aame aa weslaaleo, ame. A wesl aa zokele n aa gasa gbaao n aa gasi po a pooo ³ n seela po a keo n ya po a ke Egipio ki Fala n a busuo pii ⁴ n ya po a ke Egipi zigone n n so n n sogo. A Isia Tea kuaama goo po aale peleazi, a n mide mio.* ⁵ A ya po a kee guwaiwai e a ge kaod gue beu do ⁶ n ya po a ke Lubeni bui Eliabu neo Datani n Abilaone. Tole weaa a guu a n momo n n bedeo n n zwakpene n n gbẽo pii.† ⁷ A wesl yazo po Dii kapiole pii.

⁸ Ao ya po male dae gba kua, ke ao gba, i bua Yuudewa a ge busu po ale geupi sii, ⁹ i weni ke busu po Dii a legbe a dezi kaauone a me a kpama n n buio pi guu, busu po vi n zoio diupi. ¹⁰ Busu po ale ge siipi de lan Egipi busu po a bouwao. Egipipi a pot, a ito a kawa lan kaa powae. ¹¹ Busu po ale ge siipi sisl vi n guzuloe, lou me i ma we. ¹² Dii a Lua me lo oia busupizi goopii. lo wetei za we daaleawa e a mideawa. ¹³ To a ya po male dae gba ma, to a nisina ye Dii a Luazi me ale zoble n nsemendoo, ¹⁴ a to lou ma a busuu a goowa. A daale kaabuana, i bole, a powena n a weo n a nisio i kee maamaa, ¹⁵ i poble a ka. A to se bole a zune lo. ¹⁶ A laaika! Asu to wa a sasa, a ze n dii paleo a kule a zobleneo. ¹⁷ To a ke ma, Dii po a paazi, i musu ze ta, ke lou su maeo yai. Tole a blekeo, i kaale kando busu maa po Dii le kpawapiu. ¹⁸ Ao yapi kua a so n n a nso, i da a owa n a mi'ao seela u. ¹⁹ Alio dada a neone, ili one goo po a ku ua ge a be zeu, ge to ale wule ge ale felen no. ²⁰ A ke a kpe kpele gowa n a

† 10:10 Ba 34.28 † 10:17 Zln 10.34, Lom 2.11 § 10:22 Daa 46.27 * 10:22 Daa 15.5, 22.17

* 11:4 Ba 14.28 † 11:6 Nao 16.31-32

bɔleɔ, ²¹ ke ápiɔ ní á néɔ e gēgē b̄usu p̄s Dii á legbè á dezi káauɔne à mè á kpámá e dúnia gé láaopi guu.

²² Tó á yá p̄s mále dileé k̄ua, ále zíkewà pii, tó á ye Dii á Luazi, mé á té aà iai, a naaazi, ²³ a buip̄iɔ yáé piié, í bui p̄s an z̄ɔɔ deálap̄iɔ b̄usu símá. ²⁴ Gu p̄s á gbá a p̄leu a ḡs á p̄s ũ piié, sea za guwaiwaiu e Libá b̄usuu, sea za Uflata d̄ɔɔi e ísia p̄s kú be'ae oiwa. A b̄usu z̄ɔleɔn we.† ²⁵ Gb̄e a f̄s gíéɔ. Gu p̄s á k̄esé lé a zeu pii, Dii á Lua a to gili ní v̄iao gē b̄usupideɔgue, lá á a legbèéwa.

²⁶ A ma! Mále báaadangu yá ní láaiz̄lama yáɔ dileé gbá. ²⁷ Tó a Dii yádilea p̄s mále daé gb̄aɔ mà, a báadaaágué. ²⁸ Tó i Dii á Lua yádileap̄iɔ mao, mé á té dii p̄s á ní d̄ɔɔzi, a láaiz̄lwáé. ²⁹ Tó Dii á Lua ḡéánɔ b̄usu p̄s ále gé siipi guu, à báaadangu yápi kpáwake Galiziũ gbe musu, í láaiz̄lama yápi kpáwake Ebalí gbe musu.‡ ³⁰ Gb̄ep̄iɔ ku Yuud̄é be'ae baa, gu p̄s Kanaa p̄s kú Yuud̄é s̄eũ kuu. A z̄á ní M̄ole líɔ, b̄aa ní Giligalio. ³¹ A bua Yuud̄éwa tia, í gé b̄usu p̄s Dii á Lua lé kpáwapi síi. Tó á sí a z̄leu, ³² í ikoyá ní yádilea p̄s mále daé gb̄aɔ k̄ua, à zíkewà.

12

Louisik̄i m̄endoná

¹ Ikoyá ní yádilea p̄s áɔ k̄ua b̄usu p̄s Dii á dezi káauɔ Lua kpáwá guuɔn ke: Ḡɔ p̄s á kú we pii à zíkewà. ² A bui p̄s ále ní b̄usu símápiɔ guleŋí p̄s aa b̄oɔ gboo pii, gu p̄s aal̄ z̄ɔb̄leu ní t̄áaɔne gb̄é les̄ɔ ní síŋs̄ɔ musu ní lí ȳleleɔ gbáuo pii. ³ A ní sa'ok̄d̄ipiɔ gboo, í ní gb̄ep̄eleɔ w̄iwi, í ní Asetaati lip̄eleɔ kpasa á t̄ékú, í ní p̄s p̄s aa díle ní dii ũ d̄úuz̄s̄, í ní t̄s̄ de gup̄iɔ. ⁴ Asuli ke Dii á Luaé, lá aal̄ ke ní diiɔnewao. ⁵ Dii á Lua a gu dile á buie t̄ɔleu, aà t̄s̄ íɔ kuwá, íɔ aà sisíu. We áli géu ⁶ ní sa p̄s w̄i a p̄s káteu á t̄ékú ní s̄aaukpasaɔ ní á p̄s kwideɔ ní á gbaɔ ní p̄s p̄s a legbè Diieɔ ní á p̄eá gbaɔ ní á p̄tuo né séiaɔ, ⁷ íli p̄ɔble Dii á Lua ae we ní á b̄edeɔ, í p̄nake z̄i p̄s á k̄eɔ yá musu pii, ké Dii á Lua báadaaágu yáí.

⁸ Asu ke lá wále ke la gb̄aewao, asa lá à wá baade p̄s gbá ̄s̄ ále ke, ⁹ ké i ka b̄usu p̄s Dii á Lua lé kpáwá à kámaboupi guu yáao yáí. ¹⁰ Tó a bua Yuud̄éwa, mé a z̄le b̄usu p̄s Dii á Lua lé kpáwá á p̄s ũpi guu, a to à íampak̄i e á w̄ele p̄s liaaáz̄iɔ yá musu, íɔ ku d̄ɔɔa. ¹¹ Dii á Lua a gu p̄s a t̄s̄ aɔ kuwá dileé, íli gé we ní p̄s p̄s mále dileé pii, sa p̄s w̄i a p̄s káteu á t̄ékú ní s̄aaukpasaɔ ní á p̄s kwideɔ ní á gbaɔ ní p̄smaa p̄s a legbèéɔ. ¹² Wek̄i á p̄s aɔ na Dii á Luawa, ápiɔ ní á neḡɔeɔ ní á nen̄eɔ ní á z̄ikenaɔ ḡɔeɔ ní nen̄eɔ ní Levii bui p̄s kú á be w̄éleu aai b̄usu kpaaleseán̄eɔ. ¹³ A laaika! Asu sa'o gu p̄s k̄ééu, ¹⁴ sema gu p̄s Dii a dile á buie t̄ɔle guu báasio. Wek̄i áli sa'ou, í yá p̄s mále daéɔ keu pii. ¹⁵ N beeo áli p̄s p̄s ále só k̄olokpa gu p̄s k̄ééu, lá Dii á Lua báadaaágu léu. Gb̄é p̄s aa gb̄áleɔ ní gb̄é p̄s aa gb̄áleɔɔ pii aali só ní be w̄éleu, lá i tue ge bana sowa. ¹⁶ Ali p̄s k̄olokpa a au b̄le k̄íle t̄ɔle lán iwa. Asu aupi bleo. ¹⁷ Asu á p̄swana kwide p̄s á kpáa ble á w̄éleu ge v̄eé ge nísi ge á p̄tuo nesana séiaɔ ge p̄s p̄s a legb̄em̄eɔ ge á p̄eá gbaɔ ge p̄s p̄s má dile áli ma gbaɔ. ¹⁸ Ali ble Dii á Lua ae gu p̄s a seu, ápiɔ ní á neḡɔeɔ ní á nen̄eɔ ní á z̄ikenaɔ ḡɔeɔ ní nen̄eɔ ní Levii bui p̄s kú á w̄éleu. A tó á p̄s líɔ na Dii á Luawa z̄i p̄s á k̄eɔ yá musu pii. ¹⁹ A laaika! Asu niaz̄ikpa Levii buiɔzi ḡɔɔ p̄s á kú b̄usup̄i guu.

† 11:24 Yoz 1.3-4 § 11:29 Yoz 8.33

²⁰ Tó Dii á Lua á búsu kàfié lá a òéwa, tó nò ni lé á de, mé á ye só, àli só á pòéwa. ²¹ Tó gu pò Dii á Lua a se a tó aò kuwà zàánò, àli pò pò Dii kpáwá kòlòkpa lá má dílééwa, í só á be wéleu á pòéwa. ²² Lá i tue ge bana só, àli so màa, gbé pò aa gbáleáó ní gbé pò aa gbáleáóó píi. ²³ Asuli pò kòlòkpasai sóo fá! Asa a au mé a wēni ũ. Asuli nò só ní a wēnioo.* ²⁴ Ali pò kòlòkpa a au bòle kólé tòle lán íwa. Asuli aupi bleo. ²⁵ Asuli bleo, ké à e àò yá pò Dii yei ke yáí, ío aafia, ápiò ní á buiò á kpe.

²⁶ Ali pò pò á díle Dii pò ũ a a legbèèò sé geò gu pò a seu. ²⁷ Ali sa pò wí a pò káteu à tékú o Dii á Luawa aà gbagbakú, a nò ní a auo píi. Ali sáaukpasa nò só, íli a au éle Dii á Lua gbagbakúpiwa. ²⁸ Aò yá pò mále daépiò kúa, ío zíkewá. Aò yá pò maa mé a zéví Diié ke, ké à e àò aafia, ápiò ní á buiò e gòopii.

²⁹ Dii á Lua a bui pò ále gé ní búsu síimápiò midéé, í ní búsu si á zòleu. ³⁰ A laaika! An kaalea gbea ásu zu bai guuo. Asu ní diio yágbea à me, kpelewa buipio í zòble ní diione, wà ke màa sòo bá! ³¹ Asu ke Dii á Luae màao, asa yábèe pò Dii zau píi ò aàí ke ní diione, aàí sa pò wí a pò káteu à tékú o ní ní negòeò ní ní nenòeò lo se.

13

Zòblea dii paleòne

¹ Aò yá pò mále daéò kúa píi, ío zíkewá. Asu yáe káfi a guuo, mé ásu yáe bòuo.* ² Tó ànabi ge nana'ona fèle á guu à mè, á seela ge dabudabu keé, ³ tó seela ge dabudabu pò a òé kè, mé a òé à te dii pò á dō yáaòzi, ío zòblené, ⁴ ásu ànabipi ge nana'onapi yámao. Dii á Lua mé á lé, àle á gwa, tó á nisina yeazi ní nòsemendoo. ⁵ Aò te Dii á Luazi, ío aà vía ví. Aò aà yádileáò kúa, ío aà yáma. Aò zòbleè, ío naaaázi. ⁶ Sema wà ànabipi ge nana'onapi de, asa àle oé à bò Dii á Lua pò á bòle zòbleu Egipi à á bò kpee. Ale á ké zé pò Dii á Lua òbè à beuwae. Sema à vāipi midé á guu. ⁷ Tó n vli ge n dàuna dadoude ge n negòe ge n nenòe ge n nò yenzide ge n kpàasia n swáfè asii guu à mè, wà gé zòblei dii pò ápiò ge á deziò dōòone, ⁸ bui pò kúánò kái ge zàò diin nò, dúnia lèla e a lèle diion nò, ⁹ nsu weìè n àa yámao. Nsu n àa wēnagwa n sùuukeaànò. Nsu kaedaaázio. ¹⁰ N aà de. Dòaa n àa pa ní gbèò, gbé kñinò i gbasaa à pápa. ¹¹ A aà pápa ní gbèò a de, asa a wèele à á ké Dii á Lua pò á bòle zòbleu Egipiwaé. ¹² Tó Isailiò mà, vía a ní kú mپیی، aa we yāvāi bee taa ke á guu lo.

¹³ Tó á mà wéle pò Dii á Lua lé kpáwá àò ku a guuò dou wà mè, ¹⁴ gbēpāò fèle wéledeò swáfè, aa mè wà gé zòblei dii pò á dōòone, ¹⁵ à yápi gbēagbea, í gbéò lala maamaa à ma. Tó wà yábēepi kè á guu síanae, ¹⁶ à wélepideò dede ní fēndao míómíò, í wélepideò ní ní pòtuòò kaale píi. ¹⁷ A ní pòò naaa kále gāe, í tesò wélepiwa ní pòpiò píi sa pò wí a pò káteu à tékú Dii á Luae ũ. Wélepi í gō bezia ũ e gòopii, wasu ea kále bauo. ¹⁸⁻¹⁹ Asuli pò pò Dii á Lua díle kaalepò ũ kee seo, ké aà pòkúma pásí e weewá yáí. Tó a Dii á Lua yámà, mé á aà yádileá pò mále daé gbāò kúa, mé a yá pò a yei kè, a wēnadòé, í sùuukeáánò, í to à dasikú, lá à a legbè á dezi káauònewa.

* **12:23** Daa 9.4, Lev 17.10-14, Zln 15.20

* **13:1** Zia 22.18-19

14

Pó pò Dii díle tē ũ
(Lev 11.1-47)

1 Dii á Lua néon á ũ. Asu á á me líli ge á á mi bo ge yá musuo, ² asa Dii á Lua gbé pò an kua adoan á ũ. A á sé dúnia buio guu a gbé yenzide ũ. ³ Asu tē bleo. ⁴ Nò pò áli sóon ke: Zu, sá, ble, ⁵ bana, tue, bua, sae, yaa, gbo, kpasaa. ⁶ Nò pò á swe paaa pla mé í pòbò a kòlou à èa àò só, àli beeò só. ⁷ Tó a swe paaa plao, ge líli pòbò a kòlou à èa sóo, ásuli sóo. Asu yiongo ge kífenena ge èn'ui'uina soo. Aaí pòbò ní kòlou aa èa só, àma an swe paaa. A nò beeò tē. ⁸ Sàwa swe paaa, kási ásu soo, asa líli pòbò a kòlou à èa sóo. A nò beeò tē. Asu oká a gēwa seo.

⁹ Pò pò kú í guu, tó a ka ní tēo vī, àli só. ¹⁰ Pò pò ka ní tēo vī sōo, à tē, ásuli sóo. ¹¹ Ali bá pò wí díle tē ũoò só pii. ¹² Bā pò áli sóoò tón ke: Yāamusu, kúu, báso, ¹³ baé, zabā, bleaa bui pii, ¹⁴ gbagbaa bui pii, ¹⁵ koochūhūna, taataa, yaabēe bui pii, ¹⁶ koo bui pii, bāyakpa, fana, ¹⁷ gáu, tēepili, kpòbò'ilena, ¹⁸ wàaliana, yaapuna bui pii, welembā, sasi. ¹⁹ A kòò gāsładeò tē pii, ásu soo, ²⁰ a gāsładeò pò de tē ũoò bàasi. ²¹ Asu pò pò gá ní azłao soo. * A kpa bòmò pò kú á uawa aà so ge á yía buipálewa. Apio, Dii á Lua gbé pò an kua adoan á ũ. Asuli blene nò kuu ní a da yó'ioo.†

Pó kwide yádilea

²² Aliò á bua pówena kwide kpa wē ní wēo. † ²³ Ali ble Dii á Lua aē gu pò a se àli a sísiu, á pówena ní á vēo ní á nísio ní á pòtuo nesana séiáò, ké à e àò Dii á Lua vía vī gòpii yái. ²⁴ Tó gu pò Dii a sepi asu àò zàè, mé á fō se à geò we piio báaa pò a daágupi yái, ²⁵ á yía, í gé ní a šao we. ²⁶ Ali pò pò á yei lú ní šapio, zu ge sá ge vēe ge wē ge pò pò á pò gbá pii, í ble Dii á Lua aē we à pónakèò, ápiò ní á bedèò pii.

²⁷ Asu niazłkpa Levii bui pò kú á wēleuoziò, asa aa búsu kpaaleséanò. ²⁸ Ali wē àaòde pò kwide kále á wēleuo, ²⁹ á wēle Levii bui pò aa búsu kpaaleséanòò ní bòmòò ní netone pò gwana vłoò ní gyaa taasideò aai mò ble aa ká, Dii á Lua í báaadaágu zł pò ále ke yá musu pii.

15

Flatoanē
(Lev 25.1-7)

1 Wē sopla ní wē soplao àliò fiadeò ké. ² Lá áli ke a yá musun ke: Gbé pò pò sēa a gbédeee, aà ade ké. Asu flala a gbédeepi ge a gbéwao, asa wà flatoanē kpáwakè Dii yáie. ³ Nibò š àli flalawá, líli flia pò kú a gbédeewa toè. ⁴⁻⁵ Tó a Dii á Lua yāmà, mé ále złke yádilea pò mále oé gbáowa ní laaio lé, taaside aliò kú á guuo, asa Dii á Lua a báaadaágu búsu pò ále kpáwá à gš vłpi guue. ⁶ Dii á Lua a báaadaágu lá à a legbēéwae. Ame á fiadò buiowa, áò fiaseamá ní vło. Ame á kiblemá, í ke aame aa kiblewáo.

⁷ Tó á gbēe su gš taaside ũ á guu búsu pò Dii á Lua lé kpáwá wēle guu, ásu á nòse kúkpàè à gí pò sēaièò. ⁸ Ali ò pooè, à pò pò kēsáwá sēaè. ⁹ A laaika! Asu láasoo vái ke à me wē soplade pò wí fiadeò kéú ká kaièò. Tó a blíkè ní á gbé pò

* 14:21 Lev 17.12-15, Zln 15.20 † 14:21 Bsa 23.19, 34.26 ‡ 14:22 Nao 18.21

de taaside ũo, mé i pœ kpawào, tó à wiillè Diiwa á yá musu, a g̃sé duuna ũe. ¹⁰ A kpawà s̃ũs̃ũ, i ke n̄ n̄sememplao no. Tó á kè màa, Dii á Lua a báaada z̃l p̃ó á keɔu n̄ yá p̃ó á keɔ p̃ii. ¹¹ Taaside l̃áa á búsuuo.* A yá t̃ò mále oé, àli ɔ̃ p̃oo á búsu gbé p̃ó aa de w̃enadeɔ ge taasideɔ ũone.

Zɔgbaea yá (B̃a 21.1-11)

¹² Tó wà á Ebelu dee g̃se ge n̄e ỹlawá, àli z̃obleé w̃è sooloe, a w̃è soplade guu à aà b̃o z̃okeu, i g̃s̃ az̃lae. ¹³ Tó ále aà gbae s̃s̃, ásu à aà gbae ɔ̃giio. ¹⁴ A aà gba á kpasa p̃ó n̄ á d̃s̃ p̃ó n̄ á ṽeé p̃ó á f̃eò. Lá Dii á Lua báaadaágu, à kpawà màa s̃s̃. ¹⁵ Lá a z̃oble Egipi, ɔ̃ Dii á Lua á bó, à to a yá d̃oágu. Bee yá ma yáe bee ð̃ileí gbá.

¹⁶ Tó á z̃oe òé á k̃éwáo, k̃é a yeázi n̄ á bedeo, àle namama á k̃íi yáí, ¹⁷ á ka sé, í aà swá f̃ò̃ kp̃eɛle gbawa, i g̃s̃ á z̃o ũ g̃ɔ̃pii. A yá d̃oupi ke n̄ z̃on̄eɔ b̃. ¹⁸ Asu to zɔgbaea yápi keé z̃l'ũo, asa z̃l p̃ó á k̃éé e w̃è soolo ài de gb̃ewina p̃óa lee pla. A aà gbae, i g̃s̃ az̃lae, Dii á Lua í báaada z̃l p̃ó á keɔu pii.

P̃otuo nesana séiaɔ

¹⁹ A á p̃otuo nesana séiaɔ ð̃ile Dii á Lua p̃ó ũ. Asuli z̃ike n̄ a z̃ù nesana séiaoo. Asuli á s̃a nesana séia k̃ák̃eɛleo. ²⁰ W̃e n̄ w̃eò àli só n̄ á bedeo Dii á Lua ae gu p̃ó á seu. ²¹ Tó p̃otuo népio kee s̃aa ṽl, ee ge ṽla ge s̃aa ṽai pále a ṽln l̃ò, ásu sa'òò Dii á Luawa. ²² Ali só be, gbé p̃ó aa gb̃alea n̄ gbé p̃ó aa gb̃aleaɔ̃ pii, lá í tue ge bana sowa. ²³ Asu só n̄ a auoo. Ali a k̃òlokpa a au b̃ole k̃óle t̃òle lán íwa.

16

Dikpeɔ yá (B̃a 12.1-20, Lev 23.15-21)

¹ Tó m̃o p̃ó w̃i me Abibu b̃ò, àli G̃eamusu dikpeke Dii á Luae, asa m̃opi guu ɔ̃ à b̃òáno Egipi gw̃aasina. ² A sa'ò Dii á Luawa n̄ zuo ge s̃a G̃eamusu sa'òb̃o ũ gu p̃ó Dii á seu a t̃ó iò kuwàu. ³ Asu p̃eé soòo. Aliò k̃aa so e g̃ɔ̃ soplá w̃ena ble ũ, asa a b̃ole Egipi n̄ w̃aaoe, á b̃oa Egipi yá iò d̃oágu g̃ɔ̃pii. ⁴ P̃eese'ese su à̃o ku guei á búsuuo e g̃ɔ̃ soplapi ge pað. Sa p̃ó á o dikpeɔ̃ s̃éia oosi, ásu a n̄ò k̃lni to gu d̃wàò. ⁵ A G̃eamusu sa'oa z̃é ṽl búsu p̃ó Dii á Lua lé kpáwá w̃élee guuo, ⁶ sema gu p̃ó a se a t̃ó iò kuwá bàasio. Wekli àli G̃eamusu sa'ou oosiele á b̃olea Egipi dikpeɔ̃. ⁷ Ali sa'on̄o f̃uuke, í só gu p̃ó Dii á Lua a seu. Tó gu ð̃, í tá be. ⁸ Aliò k̃aa so e g̃ɔ̃ soolo, a g̃ɔ̃ soplade z̃l í k̃aaa Dii á Luae. Asuli z̃le ke z̃lbeezlo.

⁹ Za g̃ɔ̃ p̃ó a na p̃okekewa, àliò á̃s̃a nao, a soplade ¹⁰ í gbasá P̃ateko dikpeke Dii á Luae. Lá à báaadaágu léu, àli gbadaè màa. ¹¹ Ali p̃onake Dii á Luae gu p̃ó a se a t̃ó iò kuwàu, ápio n̄ á neg̃eɔ n̄ á nen̄eɔ n̄ á z̃og̃eɔn̄o n̄ á z̃on̄eɔn̄o n̄ Levii bui p̃ó kú á w̃éleu n̄ b̃m̃ɔ̃ n̄ tone p̃ó gwana ṽlo n̄ gyaa taaside p̃ó kú á guuo. ¹² A tó á z̃oblea Egipi yá à̃o d̃oágu, í z̃ike ikoyápiõwa n̄ laaio.

¹³ P̃ogb̃eá n̄ ṽẽbe'if̃eao gbea àli Lákp̃eɔ̃a dikpeke e g̃ɔ̃ soplá. ¹⁴ Ali p̃onake dikpepi guu, ápio n̄ á neg̃eɔ n̄ á nen̄eɔ n̄ á z̃og̃eɔn̄o n̄ á z̃on̄eɔn̄o n̄ Levii bui n̄ b̃m̃ɔ̃ n̄ netoneɔ n̄ gyaa p̃ó kú á w̃éleu. ¹⁵ Aliò dikpepi ke Dii á Luae e g̃ɔ̃ soplá, gu p̃ó a seu, asa Dii á Lua a báaadaágu n̄ á buap̃ɔ̃ n̄ z̃l p̃ó á keɔ p̃ii, á p̃ona í ke z̃ai.

* 15:11 Zaa 12.8

¹⁶ Wē ní wēo gēn àaṣ á gēo lí gé n'zla ɔbi Dii á Luae gu pó a seu, Kàaso dikpe zí ní Páteko dikpe zío ní Lákpèdɔa dikpe zío. Gbēe su azla ɔb Diie ɔgiio. ¹⁷ Baade lí gé ní gbao báaa pó Dii á Lua dáaàgu léu.

Yágṣṣa

¹⁸ A yákpalekena ɔ ní gbāadeo diledile á bui ní buio guu wēle pó Dii á Lua lé kpáwá guu píi. Aali yákpaleke ní gbé ɔ a zéwa. ¹⁹ Asuli yágṣṣ koleao. Asuli gbagusaesio, asa gbagusae í ɔnɔnɔ v'akūe, mé í gbēmao yá fuangba. ²⁰ Alio te yázedei, í e à ɔ ku, í gō būsū pó Dii á Lua lé kpáwá píi. ²¹ Asuli Asetaati lí péle sa'okli pó á bo Dii á Lua pó ũ saeo. ²² Asuli gbepete we t́a ũo, asa Dii á Lua zau.

17

¹ Asuli sa'o Dii á Luawa ní zu ge sá v'ái ge a sáadeo, asa Dii á Lua ye yá bee taa glyáio. ² Tó gbēe ku wēle pó Dii á Lua lé kpáwá guu, gōe ge nɔe, mé àle yá pó Dii á Lua yeio ke, àle Dii bàakuaáno yá gboo, ³ àle zoble dii páleɔne, àle kúlené ge íatē ge mɔvua ge saanaen nò, lá má òé ásu keowa, ⁴ tó á má màa, à yápi gbēagbēa maamaa. Tó wá yābēepi kē á guu s'anae, mé a sea vío, ⁵ à gōe ge nɔe pó yāv'ápi kē se bɔaàno bílɔleu, í aà pápa ní gbēo á de.* ⁶ Tó seeladeo ku gbēon pla ge àaṣ, † à gbēpi de. Asuli gbēde gbé m'endo seeladeke yá musuo. ⁷ Seeladeo mé aa dɔaa aà pá, gbēpii í gbasa aà pápa, ké v'ái e láa á guu yáí. ‡

⁸ Tó wá mò ní gbé káalao á be wēleu, mé yápi kē z'í'ú, í f'á á kēkeo, gbēdea ge yágṣṣa ge gbēke a lan nò, à gé'íno gu pó Dii á Lua a seu. ⁹ I gé'íno sa'ona Levii buio k'í ní gbé pó de yákpalekena ũ gɔo beeo. A yápi gbēagbēamá, aai oé lá wa yápi gṣṣ. ¹⁰ A ké lá aa oé gu pó Dii á seuwa. A laaika! A ké lá aa daéwa píi. ¹¹ A z'íke ikoyá pó aa daéwa ní lá aa yákpale m'ídeo. Asuli páale ɔplaaí ge z'eio. ¹² Tó gbé káamai v'í, mé í yákpalekena ge sa'ona pó lé z'íke Dii á Luae yámao, à gbēpi de á v'ái bɔ á guu. ¹³ Tó Isailio má píi, v'ía a ní k'ú, aa d'é'íno bo.

Kíayá

¹⁴ Tó a gē būsū pó Dii á Lua lé kpáwá guu, á s'í a z'óleu, á me wá gbé dile wá k'ía ũ, lá bui pó liaawázi ɔ k'ewa. § ¹⁵ A gbé pó Dii á Lua a se á guu dile á k'ía ũ. Asuli buipále dile a ũo. ¹⁶ K'íapi sulí s'ó káaaazi dasio. Asu to gbé ɔ gé s'ó dasi wēleí Egipio,* asa Dii oé á mè, ásu ea gé we loe. ¹⁷ Asu nɔse dasio, † ké an yá su aà s'ó bleo yáí. Asu ánuusu ní v'ua káaaazi z'ó z'óo. ‡ ¹⁸ Tó á kpalablé, aa ikoyá pó na sa'ona Levii buio ɔle bee k'í láu azla pó ũ, ¹⁹ í ɔ k'ua, í ɔ a kyoke e a w'eni léu, ké á e v'íakea Dii á Luae dada, í ɔ aà ikoyáe beo k'ua píi, í aà ɔtondɔk'í gwa. ²⁰ Asu azla se lesí de á gbéla à páale ikoyáe ɔplaaí ge z'eio, ké aapi ní a buio e gēgē Isaili kpalau yáí.

18

Sa'ona ní Levii buio baa

¹ Sa'ona ní Levii buio píi su būsū kpaalese lán Isaili k'niwao. Sa pó w'í o Diiwa wá a p'ó n'isi káteu á tékú p'ó k'niw ní p'ó p'ó w'í aà gbao í ɔ de ní p'óblea ũ.

* **17:5** Bɔa 22.19 † **17:6** Mat 18.16, 2Kln 13.1, 1Tim 5.19, Ebe 10.28 ‡ **17:7** 1Kln 5.13 § **17:14** 1Sam 8.5 * **17:16** 1Kia 10.28 † **17:17** 1Kia 11.1-8 ‡ **17:17** 1Kia 10.14-22

² Aa bùsu kpaalese ní ní gbé̄o. Dii mé ní baa ú lá a ònéwa.* ³ Tó gbé̄ lé sáaukpa sa'ò ní zuo ge sã ge ble, aali a ɔ do ní a gee'uo ní a basaa kpa sa'onawá ní p'ó ú.
⁴ A á p'ówen káau ní á v̄e káauo ní á n̄si káauo ní sãkã p'ó á k̄ēle sēia ɔ kpámá,
⁵ asa amp̄i Dii á Lua ní sé á bui ɔ guu, aa ɔ sa'ozl ke ní a t'óo ɔ ɔpii, amp̄i ní ní bui ɔ.
⁶ Tó Levii bui b̄ Isaili w̄ēle p'ó a kuu, k̄ē àle gu p'ó Dii a seu nide yáí, mé á ḡe z̄le we,
⁷ ali sa'ozl ke ní Dii a Lua t'óo, lá a gbé̄ Levii bui p'ó lé z̄ike Dii e w̄ēwae.
⁸ Ali a baa ble láríwae, p'ó p'ó aa mae bedeo lí kpásãe bàasi.

Luayád̄nsai yáb̄ēke

⁹ Tó a ḡe bùsu p'ó Dii á Lua lé kpáwá guu, ásu bui p'ó kú w̄ē yáb̄ēkeada daao.
¹⁰ A gb̄e su sa p'ó w̄i a p'ó káteu á tékú o ní a neḡe ge n̄eoo. M̄sokena ge gb̄ēkekena ge w̄ēlekena ge p'odamade† su à kú á guuo ¹¹ ge eseb̄ede ge w̄elende ge táade ge ḡes̄isina. ¹² Asa yábeetaakena ɔ b̄ē Dii e. Yáb̄ē bee kea yáí ɔ Dii á Lua lé buip̄i yáíe. ¹³ A ɔ ku t̄aaesai Dii á Luae.‡

Anabi z̄ōe a m̄s

¹⁴ Bui p'ó àle ní bùsu sím̄p̄i, aaí t̄áade ɔ ní m̄sokena ɔ yáma, áma ápi ɔ, Dii á Lua i w̄ēio. ¹⁵ Dii á Lua a á bui gb̄e se anabi ú lamawa. Aà yá ɔ ali ma. § ¹⁶ Yá p'ó á gb̄e Dii á Luawa ɔ ɔ p'ó a k̄o k̄aa Olebun we. A mè Dii á Lua su yá'òe lo, á ye te z̄ōpi gwaio, k̄ē ásu gao yáí.* ¹⁷ Dii òm̄e à mè á yá p'ó á òpi maa. ¹⁸ A mè á t'ó á gb̄e ḡo anabi ú lamawa, i a yá sóso kaè aà léu, anabipi i yá p'ó Dii dàepi oé pii. ¹⁹ Tó gb̄e i sw̄ase Dii yá p'ó anabipi a o ní aà t'óoio, Dii a yápi la adewae.† ²⁰ Tó gb̄e k̄aamai v̄l, mé á yá p'ó Dii i daeo ò ní aà t'óo, ge á yá'ò ní d̄i p̄ale t'óo, w̄ali anabi bee taa de. ²¹ A ḡi láasookei à m̄e: Kpelewa wá e yá p'ó i b̄o Dii k̄io d̄si? ²² Tó gb̄e yá'ò ní Dii t'óo, mé yápi i keo ge i gb̄esuo, yá p'ó Dii i oon we. Gb̄epi k̄aamai mé t'ó à yápi ò. Asu v̄lakeo.

19

Misiw̄ēo

(Nao 35.9-28, Yoz 20.1-9)

¹ Tó Dii á Lua bui p'ó àle ní bùsu kpáwá ɔ m̄deé, mé a ní bùsupi sí, a z̄le ní w̄ēo ní ní kp̄ēo guu, ²⁻³ à bùsu p'ó Dii á Lua lé kpáwápi kpaalè lee áās, í w̄ēle m̄en áās d̄ile dodo bùsupi ɔ guo, í z̄ēb̄o pépe w̄ēlepiwa, k̄ē gb̄edena lí e bàale ta we. ⁴ Tó kai mé m̄ò, ɔ gb̄e á gb̄edee d̄e, mé íe ku aapi ní gb̄e p'ó a d̄eo z̄anguo za zio, lá ali ken ke. Aali bàale ta w̄ēlepi ɔ dou azla misia yáí.

⁵ Tó gb̄e su ḡe liz̄i líkp̄eu ní a gb̄edeeo, mé á m̄o s̄e, àle m̄ó lí léi, t'ó a w̄ēt̄e w̄o ḡe aà gb̄edopi p̄a à ḡa, gb̄e p'ó yá bee taa aà l̄e, aali bàale ta w̄ēlepi ɔ dou azla misia yáí. ⁶ Tó i w̄ēle d̄ile m̄aao, dae p'ó a t̄siw̄a a péle gb̄edenapizi ní p'of̄ēo, i aà de, k̄ē w̄ēle p'ó wa d̄ile k̄e z̄a yáí. I ka w̄a aà de s̄o, asa a líkua ní gb̄e p'ó á d̄eo no. ⁷ Bee yáí má òe à w̄ēle m̄en áās d̄ile. ⁸⁻⁹ Tó àle z̄ike yá p'ó m̄ale d̄ile gb̄e bee ɔ wa, mé á k̄ua pii, t'ó á ye Dii á Luazi, mé á be aà z̄eu ɔ ɔpii, a t'ó á bùsu z̄ōkú, lá à a legb̄e á dezi k̄aau newae. Tó à bùsupi kpáwá pii, à ea w̄ēle d̄ile m̄en áās lo, à k̄afi áās p'ó á d̄ile k̄aau guu, ¹⁰ k̄ē wasu t̄aaesaide de, aà gaa yá i w̄i á musu bùsu p'ó Dii á Lua lé kpáwá ɔ v̄pi guuo yáí. ¹¹ Tó gb̄e líse ní a gb̄edeeo, mé àle aà kpakpa

* 18:2 Nao 18.20 † 18:10 B̄a 22.17 ‡ 18:13 Mat 5.48 § 18:15 Zln 7.37 * 18:16 B̄a 20.19

† 18:19 Zln 3.22-23

21

Gbēdea gusaē yá

¹ Tó wà b̄ ge_w b̄suo p̄ Dii á Lua lé kpáwápiu, mé wa aà d̄na d̄so, ² á gbēz̄z̄z̄ n̄ á yákpalekenao gé w̄lé p̄ kú weo gwagwa, lá a z̄à de n̄ ge_pio. ³ W̄lé p̄ aa è a kái n̄ ge_pio, w̄lépi gbēz̄z̄z̄ zununu p̄ wi zuudaè à z̄lkè yāao se ⁴ geò swa p̄ a í lí bao mé wi gupi kásakē wà p̄t̄ò we yāao sae. Wekii aa zupi waa fiu aa de. ⁵ Sa'ona Levii buiò i s̄ kái sa, asa Dii á Lua n̄ sé a gbàgbanao ùe, aa samaa'oe n̄ a t̄oe. Tó yákele f̄le ge tó wà gbēe k̄'la, aame aalio yá bee kek̄ea zé v̄l. ⁶ W̄lé p̄ kái n̄ geò gbēz̄z̄z̄p̄io n̄ ò p̄ipi zu p̄ wà a waa fi swa saepi musu, ⁷ aai me: Wám̄e wa gbépi d̄eo, wi wesieo. ⁸ Dii, s̄uuke n̄ n̄ gbé Isaili p̄ n̄ n̄ b̄o. Nsu to t̄aesaide dea yá wí n̄ gbé Isailio musuo. Maa aa láka gbépi deaa, ⁹ í b̄o t̄aesaide dea yáú, asa a yá p̄ maa Diie k̄è.

Z̄iz̄z̄z̄ n̄e sea n̄ ù

¹⁰ Tó a ge á w̄léowa z̄lu, mé Dii á Lua n̄ náé á z̄z̄l, a n̄ kuku z̄iz̄z̄z̄ ù, ¹¹ tó á gbēe n̄ è n̄ guu, aà kákaa k̄è maa, mé a yeaazi, ali aà se n̄ ù, ¹² i aà dile a be, n̄epi i a mi b̄o, i a òk̄o z̄z̄z̄, ¹³ i a z̄ok̄ezwāa polo k̄ole. N̄epi iò ku ḡpi be, i a de n̄ a dao gaa z̄òl̄ m̄o do. A gbea ḡpi i ònawà à aà se n̄ ù sa. ¹⁴ Tó n̄epi i kaaáguo, aà aà gbae i ḡ az̄lae. Asu à aà yiao. Asu à aà dile z̄o ùo, asa à aà d̄s̄ n̄e ù k̄ò.

Yoakeze

¹⁵ Tó ḡse n̄o v̄l pla, mé a ye adozi de adoa, tó aa neḡse laànò nípla nípii, tó n̄o p̄ a yeio mé ne'laànò káau, ¹⁶ ḡpi su yoake di n̄o p̄ a yei née n̄o p̄ a yeio yoa gbeu túbi kpaalea yáio. ¹⁷ Sema aà yoake d̄s̄ a n̄o p̄ a yeio née, i aà baa kpawá lee pla a p̄o kpaalea guu, asa népi mé aà ḡsakene s̄éia ù, òme yoakeze v̄l.

Neḡse swágbaae

¹⁸ Tó ḡse neḡse swágbāa s̄olede v̄l, mé ìli a de n̄ a dao yāmao, baa ké aai aà swágagae, ¹⁹ aà de n̄ aà dao aai aà kú wà geaànò gbēz̄z̄z̄ k̄i w̄lé b̄oleu, ²⁰ aai oné: Wá née beeá swágbāadee, mé a s̄ole v̄l. Ili swáse wá yáio. Lé'udee mé w̄emin sae. ²¹ W̄lé ḡse ò aà pápa n̄ gbeo nípii wà aà de, ké v̄ai e láa á guu yáí. Isailio i yápi ma nípii, v̄ia i n̄ kú.

²² Tó gbēe duunakè, à kà wà aà de, mé a aà d̄e, a aà ge lòo líwa, ²³ ásu to gusi à aà ge le líwao. A aà v̄l z̄ibeez̄l, asa gbé p̄ wa lòo líwa á gbé p̄ Lua láaikw̄ae.* Asu to b̄suo p̄ Dii á Lua lé kpáwá gb̄ale máao.

22

Gbēpale p̄o yá

¹ Tó n̄ b̄o n̄ gbédee zu ge aà s̄awa à v̄uaa, n̄su p̄pi to weo. Kū suoè. ² Tó n̄ gbédeepi be ku k̄aio, ge tó n̄ aà d̄soe, p̄pi dile n̄ be e aà m̄o w̄elei, ní gbas̄a n̄ kpawá. ³ Maa n̄ȳ k̄e n̄ aà z̄a'inao ge aà zwāa ge p̄ p̄ s̄u v̄uaa n̄ gbédeewan n̄o, mé n̄ b̄owá. Nsuli tó weo.

⁴ Tó n̄ n̄ gbédee z̄a'ina ge aà zu è, à l̄el̄ewá z̄éu, n̄su d̄oaàzio, n̄ aà f̄eleaànò.*

Ikoya pale

* 21:23 Gal 3.13 * 22:4 B̄a 23.4-5

⁵ Nɔɛɛ suli gɔɛ pɔkasa dao, mé gɔɛɛ suli nɔɛ pɔkasa dao, asa Dii á Lua ye yápikena gíyáio. ⁶ Tó ní bɛ zéú, mé n bá sakpɛ è lí musu ge zílɛ, a né vɪ kau ge gbe, mé an da kúrɪla, rɪsu bápi kú rí a néɔ píi sánuo. ⁷ To bápi gɛzɛa, ní aà néɔ sélé, ké n kua e àò na, ní wɛnɪ kɛ.

⁸ Tó n kpé dafu dɔ, gɪbo a musu yɔɔnnɔ n liai, ké gbɛɛ su báɛ a musu, aà gaa yá i wí n musuo yáí.

Pɔbui yáalea

⁹ Asuli pɔpále bui ba á vɛɛbuuo. Tó a gí, á vɛɛbɛɔ ní pówɛnapio a gɔɛ tɛ ũɛ. ¹⁰ Asuli zu nakɔwa rí zàa'ɪnao à sapaɪnɔɔ. ¹¹ Asuli pɔkasa pɔ wa tà rí sākáo rí buao yáalea dao. † ¹² Ali tufada á pɔkasaɔ léi. ‡

Widaa nɔɛwayá

¹³ Tó gɔɛ nɔsɛ mé à wùlɛɔ, § à gbása yeio, ¹⁴ tó à yá dasi dɔwà, à aà tɔ òkpá à mè: Ma nɔɛɛ bee sɛ, ké ma wùlɛaàɔ, mi aà ɔ eo, ¹⁵ nɔɛpi de rí aà dao aa ge gbɛzɔɔ le wéle bɔleu rí n né ɔ'ea seelao. ¹⁶ Nɔ mae i o gbɛzɔɔnɛ a me: Ma a né kpá gɔɛɛ beewae. Ké a sɛ, § a yei bo. ¹⁷ ɔ à yá dasi dɔ ma népiwa à mè, i aà ɔ eo. Ma né ɔ'ea seelan kɛ. Nɔ de rí aà dao i aà daa zwáau zwáa audepi poo wéle gbɛzɔɔ aɛ. ¹⁸ Wéle gbɛzɔɔ i gɔpi kú, aai aà wɛtá, ¹⁹ aai ánuusu ɔwatɛ basɔ siwá, aai kpa nɔpi maewa, ké à Isaili nɛnɔɛ léso tɔ òkpá yáí. Gɔpi iɔ nɔpi kúa a bɛ. A nɔpi yaa zé vɪo e à gɛ gaɔ.

²⁰ Tó yápiá slanaɛ, mé wi nɔpi ɔ'ea seela eo, ²¹ wá nɔpi sɛ gɛɔ aà mae kpé kpɛɛɛ, wéle gɔɛɔ i aà pápa rí gbɛo wá aà dɛ, asa à wíyá kɛ Isaili búsuu, à káaluaká a mae uae, vái i láa á guu.

²² Tó wá gɔɛ kù rí nɔzáo, wáli rí dɛ mípla mípii, nɔɛpi rí gɔɛ pɔ wùlɛaàɔpio, vái i láa á Isailiɔ guu.

²³ Tó wá gɔ kɛ wéndia lésoɛ, mé gɔɛɛ kpáaúaaɔ wéle guu, à wùlɛaàɔ, ²⁴ áli gérɪnɔ wéle bɔleu an pla mípii, i rí pápa rí gbɛo à rí dɛ. Wa wéndiapi dɛ, ké wéle guuɛ, mé à gí wiidɔiwá yáí. Gɔpi sɔ, ké à kùsi a gbédee nɔwa yáí. Maa áli kɛ, vái i láa á guu. ²⁵ Tó sɛu § gɔɛ kpáaú rí wéndia léso pɔ wá gɔ kɛɔ, à kùsiwá à wùlɛaàɔ, gɔɛpi a ga adoe. ²⁶ Asu yáɛ kɛ wéndiapiɛo, asa i yá pɔ ká wá aà dɛ kɛo. Yá doupiɛ rí gbé pɔ gbédèò, ²⁷ asa à bɔ wéndia gɔdepiwa sɛue. Baa ké nɔɛpi wiidɔwá, gbɛɛ ku we à aà suabao.

²⁸ Tó gɔɛ kpáaú rí wéndia léso gɔsaideo, mé à kùsiwá à wùlɛaàɔ, tó wá bɔmá, ²⁹ gɔɛpi a ánuusu ɔwatɛ blakwi kpa aà maewae, i aà sɛ nɔ ũ, ké à kùsiwá yáí. § A nɔɛpi yaa zé vɪo e à gɛ gaɔ.

23

1 Gbɛɛ su a mae nɔ sɛ à gɛ a mae gɛkɪio.*

Gbé pɔ zɛvɪ aà gɛ Isailiɔ kɔkáaa guuo

² Gbé pɔ a le wia ge a gɔɛkebo zɛɛa zɛvɪ à gɛ Dii gbéɔ kɔkáaa guuo. ³ Naanɛ zɛvɪ aà gɛ Dii gbéɔ kɔkáaa guuo, baa bui pɔ népi a kɛ e an buiwa. ⁴ Amɔniɔ rí Mɔabuɔ zɛvɪ aa gɛ Dii gbéɔ kɔkáaa guuo, baa an buiɔ e an buiwa. † ⁵ Asa gɔɔ pɔ á bɛ zéú á bɔa Egipi gbɛa, aai mɔ á yáakei rí pɛɛoo, aai i kpáwá á mío. Aa flabò

† 22:11 Lev 19:19 ‡ 22:12 Nao 15:37-41 § 22:29 Bɔa 22:15-16 * 23:1 Lev 18:8, 20:11 † 23:4 Nɛɛ 13:1-2

Bɛɔɔ né Balaaü, Petoo pɔ́ kú Mɛsɔpɔtami búsu gbéé aà láaizɔwáɛ,† 6 kási Dii á Lua i we Balaaü yámào, 5 á saváipi lílɛ samaa ü, ké a yeázi yáí. § 7 E à ge à kuo, ásu buipio aafia ge an bɔa maa wɛɛɛɔ. 8 Asu Eɔɔü bɔbɔoo, asa á daɛɔɛ. Asu Egipio bɔbɔoo, asa á kú an búsuu bòmɔɔ ü yáaɛ. 9 Sea za ní síwɛnaɔwa aame aali e gɛ Dii gbéɔ́ kókáaa guu.

Kua zɔlau gbáɛsai

10 Tó a ge á wɛɛɔwa zɔlu, mé á kú bòou, à laaika gbáɛsai. 11 Tó á gbéɛ azia è gwáasɔna, à gbálɛn we. Ade bɔ bòou, iɔ ku we. Asu gɛ bòouo. 12 Tó oosi kè, aà zu'o, i su bòou íatɛ gɛa kpéu gbea. 13 A gu pɔ́ áli gé bíikpɛkɛui dilɛ bòo kpɛ. 14 Ali ɛyɔbɔ kúa á gɔkɛbɔɔ guu. Tó a ge bíikpɛkɛi, áli ɛyɔ, tó a bíikpɛkɛ á làa, íli búsukaa. 15 Asa Dii á Lua iɔ be á bòou, àɔ á dʒaɛ, i á wɛɛɔ naé á ɔɔl. Sema á bòo ku gbáɛsai, ké Dii su gbáɔl eu, i bɔ á kpɛo yáí.

Ikoyaeɔ

16 Tó zɔɛ baalè a diie, à mò azia kpáwá, ásu à aà kpa a diiwao. 17 A to aà kuánɔ gu pɔ́ a yeiu, á wɛ́ɛ pɔ́ kèè maau. Asu à aà wɛtáɔ.

18 Isaili nɔɛe ge gɔɛe su gɔ́ táakpɛ káalua üo.* 19 Asu mɔ́ Dii á Lua kpéu ní káaluakaʒaɔ à légbá dɔowáɔ, asa Dii á Lua ye káaluao gɔyáio.

20 Tó a pɔɛ sèa á gbédeɛɛ, 5a ge ble ge pɔpálen nò, ásu a idiaɔ. 21 A a idia bui zɔloɛ, áma ásu dia á gbédeɛɛo, Dii á Lua i báaadaé á zɔl píiu búsu pɔ́ áɛ gé síipi guu.†

22 Tó a lekè Dii á Luawa, ásu to a flaboa gɔɔ gágao, asa Dii a á lá a yáí, i gɔ duundeɔ üɛ.‡ 23 Tó i lekɛwáɔ, á gɔ duundeɔ üo. 24 Yá pɔ́ bɔ á léu, áli zikɛwá ní laaio, asa a lekè Dii á Luawa ní pɔɛáɔɛ.

25 Tó a gɛ á gbédeɛ vɛɛbuu, à vɛɛbe ble we lá á yeiwa à ká, áma ásu bobo ka gbíu à suɔo. 26 Tó a gɛ á gbédeɛ pɔ́wɛmbuu, à a sáɔo wɛ ní ɔo, áma ásu kɔma ká á gbédeɛ pɔ́wɛnai à kɛo.

24

Gia nɔziyá

1 Tó gɔɛɛ nɔsɛ, mé nɔpi yá i kaaàguo, ké a è a dɛɛ'li ví yáí, mé à gínzila* kè kpáwá à aà yàò, 2 tó nɔɛpi bɔ aà be, à gɛ zá pále kè, 3 mé gɔ plaadepi yeaázio, tó à gínzila kè a kpáwá à aà yàò sɔ, ge gɔ plaade pɔ́ aà sèpi gán lò, 4 gɔ pɔ́ aà yá sɛia zé ví à aà sɛ nɔ ü lɔo, asa á dɔaa à aà òkpáɛ. Dii ye yá bee gɔyáio. Asu búsu pɔ́ Dii á Lua lé kpáwá á pɔ́ ü òkpao.

Ikoyaeɔ

5 Tó gbé nɔsɛ dafu, asu gé zɔlao, mé wasu zidaè zàɔ. Wa aà ké, iɔ ku be wè do, ké aà nɔ pɔ́ a sèpi pɔ e àɔ na.

6 Wasu gbéɛ wísilɔgbe tɔɔmasio, baa a né, asa aà wɛni tɔɔmasian we.

7 Tó gbé a Isaili dee sè kpáí, à aà kè zɔ ü ge à aà yian nò, sema à kpáipi de, vái i láa á guu.†

† 23:5 Nao 22.1-6 § 23:6 Nao 23.7-24.9 * 23:18 Lev 19.29 † 23:21 Bɔa 22.24, Lev 25.36-37, Iko 15.7-11 ‡ 23:22 Nao 30.1-16, Mat 5.33 * 24:1 Mat 5.31, Maa 10.4 † 24:7 Bɔa 21.16

⁸ A láai ka kusui, í laaidɔ a yá pɔ sa'ona Levii buio òéwa maamaa. Lá má dílenéwa, àò kúa màa.† ⁹ A to yá pɔ Dii á Lua kè Miliaüe zéú á bɔa Egipi gbɛa dɔágu.‡

¹⁰ Tó n pɔ sèa n gbédeee, nsu gē aà kpéu n àa zwāa sí tɔɔma ũo. ¹¹ Ze n àa dā bàasi, i bɔne n n zwāapio bàasi we. ¹² Tó taasidee, nsu nyɔ kúa e n ge taò kpéuo. ¹³ Ge n kpawà e íatè àò gé gēi kpéu, i e i n a zwāapio. A fɔkpama, yá pɔ n kèpi i ke Dii á Luae na.*

¹⁴ Asu á gbèwina pɔ de taaside wēnade ũ wetāo, á gbé Isaili ge bɔmɔ pɔ kú á bùsu wéleun nò. ¹⁵ Aliò aà flaboè lá gu lé dɔ e íatè àò gé gēi kpéu, asa taasidee, mé aà wé dɔ a ɔai. Tó màa no, a wiile Diiwae, í gɔ taaedeo ũ.†

¹⁶ Maeo ga n nɛo duuna yáio, mé nɛo ga n maeo duuna yáio. Baade a ga azla duuna yáie.‡

¹⁷ Asuli yágɔgɔ bɔmɔ ge tone pɔ gwana vloee ɔkpeaio. Asuli gyaa gbēando pɔkasa tɔɔmasio. ¹⁸ Ké a zɔblè Egipi, ɔ Dii á Lua á bɔu, à to a yá dɔágu. Bee yáí mále yáe bee diléi àò kúa.‡

¹⁹ Tó ále pɔkɛke bua, mé á pɔ báaae yá sàágu, ásu ea gé séio. A bee to bɔmɔɔne n netone pɔ gwana vloee n gyaa taaside, Dii á Lua í báaadaágu n zɔ pɔ ále keo pii. ²⁰ Tó ále kuke, ásu a be kɔnwɛo. A bee to bɔmɔɔne n netone n gyaa. ²¹ Tó ále wēe bobo, ásu a be kɔnwɛo. A bee to bɔmɔɔne n netone n gyaa.* ²² A tó á zɔblea Egipi yá dɔágu. Bee yáí mále yáe bee diléi àò kúa.

25

¹ Tó lekpaá gè gɛo zānguo, aa gé yákpalekɛkli wà yápi gógɔrínɔ, wáli yānakpa gbé pɔ a yá nawa, wi taaede yá likpawà. ² Tó á kù wà taaedepi gbēe sɔ, yákpalekɛna lí tó aà wúle, i aà gbē taae pɔ a kè léu. ³ Wasuli aà gbē de flá le blalao.* Tó wà sù wà aà gbē de beea, a widà a gbédeewae.

⁴ Asuli lesɔkpa zu pɔ lé pɔgbēeo.†

⁵ Tó vli n dáunao ku gudoŭ, mé an gbé mēndo gà nésai, aà gyaa su gé zákei gupaleio. Aà zá vli ge dáuna mé a aà se nɔ ũ, i aà da'uake. ⁶ Wa negɔe pɔ a í séia dilé aà gɔ pɔ gà gēe ũ, ké aà tɔ e àò ku Isailio guu.‡

⁷ Tó gɛpi ye a vli ge a dáuna nɔpi seai, nɔpi í gé gbēzɔɔ le yákpalekɛkli, i oné a zá gbēdo gí a da'uakeie, ké a zá tɔ su àò ku Isailio guuo. ⁸ Wéle gbēzɔɔpi i aà sísi, aai aà la. Tó gia nɔpi seai ɔ à zèò, ⁹ nɔepi í sɔaazi gbēzɔɔ ae, i aà kyale gbá do bɔ, i lé'ika aà oawa, i me: Màa wáli ke gbé pɔ gí a gbēdo ua vuié.‡ ¹⁰ Za zɔbeezi walio aà uae kyalesai'ua.

¹¹ Tó gbēon plao lé sòleke, mé an gbé mēndo na mò a zá suabai, mé à gbé pɔ lé sòleke n a záopi kù aà gɛkɛbɔwa, ¹² à nɔepi ɔzɔ, ásu à aà wēnagwao.

¹³ Pɔgbiyɔbɔ zɔɔ n a nēnao su àò kaa á bɔo guu pla piiio. ¹⁴ Zaa zɔɔ n a nēnao su àò kú á be pla piiio. ¹⁵ A to pɔgbiyɔbɔ n á zaa lío maa wásawasa, ké à e gēgē bùsu pɔ Dii á Lua lé kpáwápiu. ¹⁶ Asa Dii á Lua ye gbé pɔ aai yáfaasai bee taa keo gíyáio.*

† 24:8 Lev 13.1-14.54 § 24:9 Nao 12.10 * 24:13 Bɔa 22.26-27 † 24:15 Lev 19.13 ‡ 24:16

2Kia 14.6, 2Lad 25.4, Eze 18.20 § 24:18 Bɔa 23.9, Lev 19.33-34, Iko 27.19 * 24:21 Lev 19.9-10

* 25:3 2Kln 11.24 † 25:4 1Kln 9.9, 1Tim 5.18 ‡ 25:6 Mat 22.24 § 25:9 Lut 4.7-8 * 25:16

Lev 19.35-36

17 A to yá pɔ Amaleki buiɔ kɛ̀ɛ zéu á bɔa Egipi gbɛaɔ dɔ́águ.† 18 Gɔɔ pɔ a kpasa, á yɛɛe láa, aai víake Luaeo, aa lèlè á gbé buse pɔ té gbɛzãɔwa zéue. 19 Tó Dii á Lua á íbɛɛ pɔ liaaázio nàè á ɔzɪ, á á gba íampakli bùsu pɔ àlɛ kpáwá à sipi guu, à Amaleki buipio tɔ de dúniau. A yá su sááguo.‡

26

Pɔ kɔau nɪ pɔ kwidɛɔ kpaɔ Luawa

1 Tó a gɛ̀ bùsu pɔ Dii á Lua lé kpáwá á pɔ ùpi guu, mé á sí a zɔ̀lɛu, 2 àli a buapɔ káauɔ dā ká gbíu, í gɛ̀o guu pɔ Dii á Lua a se a tɔ àɔ kuwàu. * 3 A gɛ sa'oná pɔ kú zibeezɪ lɛ, í oè à mɛ: Málɛ o gbã Dii n Luae, ma ka bùsu pɔ Dii a legbè wá deziɔne à mè á kpáwápiu. 4 Sa'oná í gbí sí á ɔzɪ, í dile Dii á Lua gbabgákli ae, 5 í o Dii á Lua ae à mɛ: Sili gbé bɛbenan ma dezi ú. A tá Egipi á zɔ̀lɛu n á gbé pɔ aa dasioɔ, ɔ aa gò bui zɔ̀ pɔ aa dasi mé aa gbãaɔ ú. 6 Egipio íadàwá aa wétɛamòwɛɛ, aa wá dá zɔ̀bleu pásípásɪ, 7 ɔ wa wiilè Dii wá deziɔ Luawa. ɔ à wá wiileawapi mà, à wétɛa n taasio n gbãa pɔ wa mòwɛɛo è, 8 ɔ à wá bóle Egipi n á gàsá gbãao. A a gàsɪ pòo à yá pɔ í to vía n kú kè maamaa n seelaɔ n dabudabuɔ. 9 ɔ à mòwanɔ guɛ beeu, à bùsue bee kpáwá, bùsu pɔ ví n zɔ̀'io diu. 10 Tia kéwa Dii, málɛ mɔ n tɔɔlɛ pɔ n kpáa pɔ káauɔ. Ali dile Dii á Lua ae, í kúlɛ. 11 Apio n Levii buiɔ n bòmɔ pɔ kú á guuo, á pɔ lí ke na pɔmaa pɔ Dii á Lua kpáwáɔ n á bɛdeɔwa pii.

12 Tó a á buapɔ kwidɛ bò a wɛ̀ àaɔde guu, á láa pii, àli kpá Levii buiɔwa n bòmɔ n netoneɔ n gyaao, aai ble á wélɛo guu aa ká.† 13 I o Dii á Luae à mɛ: Ma n asea bònɛ ma be, má kpá Levii buiɔwa n bòmɔ n netoneɔ n gyaao, lá n òwa pii. Mi pã n yádilɛaao, a kee i sãmagu sɔo. 14 Mi n asea ble ma taasikɛa guuo. Mi n asea bɔne n gbásloo. Mi a kee kpa geví yá musuo. Dii ma Lua ma n yãmá, má kè lá n dílemɛɛwa. 15 Wékpalɛ za n kúkiu musu, ní báaada n gbé Isailiɔguu n bùsu pɔ n kpáwáɔ, bùsu pɔ ví n zɔ̀'io diu, lá n a legbè wá deziɔnɛwa.

16 Dii á Lua lé yádilɛé gbá, àliɔ aà ɔtondɔkli gwa, í aà ikoyápiɔ kúa n láaio n nòsemendoo n pɛaño. 17 A ò gbã Dii mé á Lua ú, a mè àliɔ tãa'o aà zéue, í aà ikoyáɔ kúa n á yádilɛaɔ, í aà ɔtondɔkli gwa, í aà yãma. 18 Dii òé gbá áo de a gbé yenzidɛo ú‡ lá á a legbèɛwae. A mè à a yádilɛaɔ kúa, 19 í á sé lesɪ de bui pɔ a kèola pii, wi á táasile, wi á tɔbɔ, wi á maabo, ío de Dii á Lua gbé pɔ an kua nɔdoɔ ú, lá á a legbèwa.

27

Yádilɛa Ebali sɛ̀sɪpɔlɛu

1 Moizi n Isaili gbɛzɔɔ yádilɛ n gbéɔne. Moizi mè: Aɔ yá pɔ málɛ dileé gbão kúa. 2 Tó a bua Yuudéwa, a gɛ̀ bùsu pɔ Dii á Lua lé kpáwáú, à gbè gbèneɔ pélepele à soolɛwá, 3 í ikoyáɛ beeo kéwá pii. Tó a gɛ̀ bùsu pɔ ví n zɔ̀'io diupiu, lá Dii á Lua a legbè á dezi káauɔnɛwa, 4 à gbɛpiɔ pélepele Ebali gbɛsɪsɪwa Yuudé baale, lá málɛ daé gbáwa, í soolɛwá. 5 A Dii á Lua gbabgákli bo we n gbɛo. Asu gápele gbɛpiɔwao, 6 à bo n gbè ásaio, * í sa pɔ wí a pɔ kátɛu à tékú o Dii á Luawa wé. 7 A sáauka sa'o we lo, í pɔnakɛ Dii á Lua ae. 8 A ikoyáɛ beeo ké gbɛpiɔwa pii wásawasa.†

† 25:17 Bɔa 17.8-14 ‡ 25:19 1Sam 15.2-9 * 26:2 Bɔa 23.19 † 26:12 Iko 14.28-29 ‡ 26:18 Bɔa 19.5, Iko 4.20, 7.6, Tit 2.14, 1Píe 2.9 * 27:6 Bɔa 20.25 † 27:8 Yoz 8.30-32

⁹ Ǿ Mɔizi ní sá'ona Levii buiɔ ò Isaili buiɔne pii aa mè: Isailio, à ke kilikili! A swákpa yáma! A gɔ̄ Dii á Lua gbé̄o ũe sa. ¹⁰ A Dii á Lua yáma, ío aà ɔtonɔkii gwa, ío zíkè aà yádilea pɔ mále daé gbáɔwa.

Láaiyá

¹¹ Goo doupi zí ɔ̄ Mɔizi yádilené à mè: ¹² Tó a bua Yuudēwa, buie beeo mé aa ze Galiziū sísipɔleu, aai báaadaágu: Simeo, Levii, Yuda, Isakaa, Yosefu, Bēyámee. ¹³ Buié beeo mé aa ze Ebalí sísipɔleu, aai láai yá'o: Lubeni, Gada, Asee, Zabaloni, Dá, Nefatali. ¹⁴ Levii buiɔ aai yáe beeo o Isaili buiɔne pii ní lo gbáao, † aa me:

¹⁵ Láaipɔn gbé̄ pɔ táa à ge a kàsa, § a pèle asii guu ũ. Dii ye ɔzɪ bee taa glyáio. Gbé̄pii i me, ámi!

¹⁶ Láaipɔn gbé̄ pɔ a de ge a da kpebò ũ. * Gbé̄pii i me, ámi!

¹⁷ Láaipɔn gbé̄ pɔ a gbé̄dee koo se sòò ũ. Gbé̄pii i me, ámi!

¹⁸ Láaipɔn gbé̄ pɔ tò vĩa zà zéwa ũ. Gbé̄pii i me, ámi!

¹⁹ Láaipɔn gbé̄ pɔ yákèke bòmoo ge netone ge gyaae okpeai ũ. † Gbé̄pii i me, ámi!

²⁰ Láaipɔn gbé̄ pɔ gè a mae gēkli à wùle ní aà nao ũ. † Gbé̄pii i me, ámi!

²¹ Láaipɔn gbé̄ pɔ pɔtouo dàakpá ũ. § Gbé̄pii i me, ámi!

²² Láaipɔn gbé̄ pɔ wùle ní a dāeo ũ. * Gbé̄pii i me, ámi!

²³ Láaipɔn gbé̄ pɔ wùle ní a ànsueo ũ. † Gbé̄pii i me, ámi!

²⁴ Láaipɔn gbé̄ pɔ a gbé̄dee dè asii guu ũ. Gbé̄pii i me, ámi!

²⁵ Láaipɔn gbé̄ pɔ tàesaide dè gbagusae yáí ũ. Gbé̄pii i me, ámi!

²⁶ Láaipɔn gbé̄ pɔ i ze ní ikoyáe beeo àle zíkewà ũ. † Gbé̄pii i me, ámi!

28

Efaaiyá

(Lev 26.3-13, Iko 7.12-24, 11.13-17)

¹ Tó a Dii á Lua yáma, tó á aà yádilea pɔ mále daé gbáɔ kúa, àle zíkewà, Dii á Lua a á káfi de dúnia bui piiá. ² Tó a Dii á Lua yáma, a báaae beeo daágu piié. ³ A báaadaágu wéle guu, a báaadaágu bua. ⁴ A báaada á néo ní á buapó ní á pɔtoougu, á zuo ní á sáò ní á bleo pii. ⁵ A báaada á tao ní á góogu. ⁶ A báaadaágu á gea guu ní á suo. ⁷ Dii a to á zible á ibee pɔ aa feleánɔwa. Aa dokɔwa aa mɔ léleiwá, aai fáaa ní bao aa tá. ⁸ Dii a báaada á dɔogu ní zɪ pɔ á kèo pii. Dii á Lua a báaadaágu búsu pɔ àle kpáwá guu.

⁹ Tó á Dii á Lua yádileaɔ kúa, mé á té aà iai, a á dea a gbé̄ pɔ an kua ridoaɔ ũ zedò, lá a dēwa, ¹⁰ dúnia bui pii i dɔ ké Dii tɔ kúwá, aai vlakée. ¹¹ Dii a to pɔ kéé, á néo ní á pɔtouo néo ní á buaneɔ liála búsu pɔ á a legbè á dezi káauone à mè á kpáwá guu. ¹² Dii a á àizee láasi wēé za musu, i to lou maé á búsuu á bɔlei, i báaada zɪ pɔ àle keu, í pɔ sēa bui dasideone. Aɔ pɔe sēamá ní vío. ¹³ Dii a to àò de mideo ũe, i ke áo kpeɔ no. Tó a Dii á Lua yádilea pɔ mále daé gbáɔ mà á kúa, àle zíkewà, áo ku musue, i ke zɪle no. ¹⁴ Aɔ yá pɔ mále daé gbáɔ kúa. Asu pāale ɔplaii ge zεio. Asu te dii pāleɔzi à zɔblenéo.

† 27:14 Yoz 8.33-35 § 27:15 Bɔa 20.4, 34.17 * 27:16 Bɔa 20.12 † 27:19 Bɔa 22.21, 23.9

† 27:20 Lev 18.8 § 27:21 Bɔa 22.18, Lev 18.23 * 27:22 Lev 18.9 † 27:23 Lev 18.17 † 27:26

Gal 3.10

Ldai yá
(Lev 26.14-46)

15 Tó i Dii á Lua yāmao, tó i aà ɔtonɔkɔkɔi gwao, tó á aà yādilea pó mále daé gbāo kūao, yáe beeo mé á á le. 16 A wéleɔ ní á buao i gō láaiɔpɔ ũ. 17 A tao ní á góɔ i gō láaiɔpɔ ũ. 18 A néɔ ní á bua pɔɔ ní á zuo ní á são ní a bleɔ i gō láaiɔpɔ ũ. 19 I gō láaiɔpɔ ũ á gea ní á suao. 20 Dii á láaiɔziwáe, a ɔtɔwá, i webiiwá zɔ pó ále ke pii guu e a ge kaale á midɛ kándo yāvái pó á kè a pákpáaazi yái. 21 Dii a gagyākaágu e á ge láa búsu pó ále gé sɔi guue. 22 Dii a to tɔɔn vái á le ní sionao ní kákagyáo ní mēwāao ní nɔanao. Pó piaa gbɔsi ní pó fukpaaio i á buapɔɔ le. Gyāpiɔ péleázi e á ge midɛɔ. 23 Luabe aɔ kú á musu gii lán mɔgotēwae. Tɔɔle iɔ kú á zíe gbáugbāu lán mɔsiwa. 24 Luutē ní búsutio ɔ Dii a to à e lou gēe ũ. Aɔ bɔ za musue e á ge á dɛdɛɔ.

25 Dii a tó á wéleɔ ziblewáe. A dɔɔɔkɔwá á gé léleimá, í fáaa ní bao á tá. Sɔ i kē dúnia bui piigu yá pó á lé yái. 26 A geɔ i gō bāo ní waiɔ poblea ũ, gbēe a ní yáo. 27 Dii a to Egipi sánɛɔ á le ní gbenaio ní yaiio ní kásanao. Aɔ gbágbāa vío. 28 I to íana káwá, i to á vɔkū, i to á mi liaa, 29 iɔ ɔmalɛmale fáane lán vɛa pó kú gusiauwa. A yáe ali bɔ maao. Wa gbāamɔé, wí á pɔɔ síwá, kási gbēe á á suabao. 30 Aɔ nɔkpama vɛ, gbēpāle i kusiwá. A kpɛɔ, á e iuo. A vēebu ke, á e á a be mɔaokɛo. 31 Wa á zuo kólokpa á wáa, á e á a nɔɔ soo. Wa á zaa ínao síwá, mé á e bɔ. Wa á são kpá á wéleɔwa, kási gbēe á á suabao. 32 Wa á negɔɔ ní á nenɔɔ kpa buipaleɔwa, á wé iɔ dɔrɔzi e á wé wo. A gbāa a pɔe keo. 33 Bui pó á dɔɔo á buazɔ pó á kè poble. Waɔ gbāamɔé, wio á wetá gɔɔpii. 34 Iana a káwá yá pó á wé a e yái. 35 Dii a to bɔkɔɔ á le á koso ní á gbásaonaɔwa. Aa líala sea za á gbakpea e á minaguo.

36 Dii a tááno ní á kía pó á aà dileo bui pó ápiɔ ní á deziɔ dɔɔo kɔi. Wekɔi á zɔbleu líɔne ní gbɛɔ á diio ũ. 37 A gō sɔkɛngu pó ũ, láanipɔ ũ bui pó Dii a á yá ní kíɔne pii, aai yáadaáno. 38 Ali pótɔ maamaae, kási ali kɛke yɔɔnnoe. Kwao mé aa so pii. 39 A vēebu ba, í a sēwa, kási á e á a kɔ zɔzɔ á a imio. Kɔɔ mé aa á vēelipɔ zɔzɔ. 40 Kuliɔ di á búsuue, kási á e a nísi mɔaokɛo, asa aa nɔɔleke pii. 41 A negɔɔ ní nɔɔe íi, kási aao kuánɔo. Wa táríno zɔɔo ũe. 42 Kwautéɔ i á búsu lío ní á buapɔɔ síwá. 43 Bɔmɔ pó kú á guuo kúkuála musumusue, á vlá iɔ naua. 44 Aa pó sēáé, kási á e pó sēanéo. Aaɔ de midɛo ũ, iɔ kú ní guu kpɛe.

45 Yá beeo á le pii, aai téazi. Aa kēwáo e á ge midɛɔ, kē i Dii á Lua yāmao, i aà ɔtonɔkɔkɔi gwao, mé á aà yādilea pó á dàeɔ kūao yái. 46 Yá pó aa á lepɔ aao de seela pó í dimá ũe e á buiwa. 47 Tó i zɔble Dii á Luae ní pɔnao ní nɔsenaio á namablegɔɔo, 48 á wéle pó Dii a ní zɔwáɔ ɔ á zɔblenɛ búu ní nɔanao ní imio pókésama guu. Dii i mɔ zuu daé á nɔe e á ge á kaaleɔ. 49 Bui pó kú za tɔle léwa zázá ili ní yāmao ɔ Dii a to aa kúu'o aa mówá. 50 Buiɔ aao pásɔ, aa gbēzɔɔo wɛgwao, aa wēnadɔ néɔne. 51 Aa á pɔtuoo sóso ní á buapɔɔ e á ge kaaleɔe. Aa á pówɛna ge á vēe ge á nísi ge á zu ge á sã tóeo e á ge midɛɔ. 52 Aa koezɔ á búsu pó Dii á Lua lé kpáwá wéleɔzi pii e á bíi gbāa lɛsɔ pó ále a náaikeɔ ge kwede.

53 A á negɔɔ ní á nenɔe pó Dii á Lua a kpáwáɔ so taasi pó á wéleɔ á dau koezɔaazi guu yái. 54 Baa á gōe buse wēnadɔnede a bíike ní a gbédeeo ní a nɔ yenzideo ní a né pó gɔɔ 55 ní a né pó ále sópio. A li an gbēeoo, kē pɔe i gōe taasi pó á wéleɔ á dau koezɔaazi guu yái. 56 Baa á nɔe buse wēnadɔnede, nɔe pó lí we kēse tɔ búsuwao kē a buse mé wēnadɔnede yái, a bíike ní a gō yenzideo ní

a neḡṣeo ní a nenḡeo ⁵⁷ a né pṓ a ì ní a bio yá musu. A so asii guue* pókēsáma ní taasi pṓ á wèleo á dau koezṣaázi guuo yáí.

⁵⁸ Tó á ikoyá pṓ kú lác bee guuo kúa, ále zíkewào, tó á Dii á Lua tṓ gbia pṓ ì ní me séenata beee dṣo, ⁵⁹ Dii á gaga pṓ á a fán vloṓ káágu ní á buiḡe, gaga pásí pṓ ì ḡṓoplakeṓ ní gyávái pṓ ì láao. ⁶⁰ A to Egipi gyá pṓ á a vía vloṓ á le, a kéwáo. ⁶¹ Baa gaga ní gyá pṓ a yá kú ikoyá lác bee guuo, Dii á káágu pii e á ge kaaleḡe. ⁶² Tó ì Dii á Lua yámao, baa ní á dasi lán saanaḡwa keo, á ḡṣ bílao. ⁶³ Lá á kà Diigu á yámaakéé, a tò a dasikù, màa a kaaágu á á dede, í á kaale. A á wo búsu pṓ ále gé síi guu, ⁶⁴ í á fáaa buiḡ guu za dúnia léla e a léle. We á zṓbleu líṓne ní ḡbeṓ, dii pṓ ápiṓ ní á deziṓ á dṣoṓ. ⁶⁵ A íampakii e buipiḡ guuo, á pṓṓpekii e gueio. Wekii Dii a to àṓ sḡdeedeeketu, á wé ì wo, á yéé í láa. ⁶⁶ A níṣina ìṓ naa líwa, vía ìṓ á kú ḡwáasfina ní fāneṓ, áṓ á ku náai vlo. ⁶⁷ Vía pṓ á kú yá pṓ a wesíe yáí áli me kṓṓe á to oosi ke, líi me oosie á to gu dṓ. ⁶⁸ Dii á á ká ḡó'ilenṓ guu á táánṓ Egipié, tá pṓ má óé ásu o loopi. We á weele á ázla yíau á wèleoḡwa zṓṓ ù, kási ḡbēe á a lúo.

⁶⁹ Dii bàa kua ní Isailiṓ yá pṓ a díle Mṓizie Mṓabu búsuun we, yá pṓ a díleè Olebu bàasi.

29

Dii bàa kua ní Isailiṓ zedṓa Mṓabu búsuu

¹ Mṓizi Isailiṓ sísi pii á mè: A yá pṓ Dii kè Egipi Falaṓṓe ní aà iwāṓ ní aà búsuṓ e pii. ² A wesíe lá á seelaṓ ní dabudabu zṓṓ kè, á aà ḡbāa legwàḡ. ³ Kási e ḡbā Dii í á nḡse wéé a ḡṓkùṓ. I á wé kéé a gu'èo. I á swá wéé a yámào. ⁴ Ké ma dṓaaé guwaiwaiu wèḡ bla, á pṓkasṓ ní á kyaleṓ i yaaṓ. ⁵ I pēe soo, i vēe ge í ḡbāa mio. Dii á ḡwá, ké á e dṓ ṓme Dii á Lua ù. ⁶ Ké wa ka gue beeu, Esebṓ kí Siṓ ní Basana kí Oguo bḡlewá ní zlo, ṓ wa zíblémá.* ⁷ Wa ní búsu sí wá kpà Lubeni buiḡ ní Gada buiḡ ní Manase bui kínṓwa ní pṓ ù.

⁸ Ayāmeto àṓ Dii bàakuaánṓ yádileae beeṓ kúa, ìṓ zíkewá, yá pṓ ále ke pii i bṓ maa. ⁹ Apii á sía Dii á Lua ae ḡbā, á dṓaanaṓ ní á kíao ní á ḡbēzṓṓ ní á zīgṓ badeṓ ní á ḡṓeṓ pii ¹⁰ ní á néṓ ní á nṓeṓ ní bḡṓṓ pṓ kú á bḡou yáawenaṓ ní itṓnaṓ ù. ¹¹ A sía la ké á ze ní Dii á Lua bàakuaánṓ yáo. Dii á Lua lé a bàakuaánṓ legbē ní a kuaṓ ḡbā, ¹² ké á á dea a ḡbēṓ ù zedṓ ḡbā. Aṓ de á Lua ù lá a óéwa, lá á a legbē á deziṓe Ablahaṓ ní Izaakio ní Yakṓbuowa. ¹³ I ke áṓe ṓ mále yápi legbēé. ¹⁴ I ke á ḡbē pṓ á kúwanaṓ ḡbā Dii wá Lua aeṓ áṓe no, ní wá bui pṓ wí ní í yāaoṓe.

¹⁵ A dṓ ázlawá lá á kú yāa Egipi, mé lá a bḡle ní buipáleo búsuṓ. ¹⁶ A ní pṓ pṓ aa ké ní lío ní ḡbeṓ ní ánusuo ní vuao táao ù è, pṓ pṓ Dii ye a ḡiyáio. ¹⁷ A ḡbēe su bṓ Dii wá Lua kpe á gé zṓblei buipále diipiṓneṓ, á ḡṓe ge á nṓeṓen nḡ, á buie ge á ualeṓen nḡ. Yávái zína su àṓ kú á guu kona ge ḡṓi ù.† ¹⁸ Tó ḡbēe láai yáe beeṓ mà, asu ázla sáaukpa á me, baa tṓ a swá ḡbāa, áṓ ku aafiaeo. Bee a to wá iwāa tṓtṓ káé á í niue. ¹⁹ Dii á we sūuukeaánṓ. Aṓ pṓkúma ní pṓfēo bḡṓṓwá ḡṓṓpiié. Láai yá pṓ kú lác bee guu a aà le piié, Dii í aà tṓ de dúniau. ²⁰ Dii á aà bṓ Isaili buiḡ guue, i láaiṓ wá a yáké ikoyá lác bee guuo zíwá pii íadaawá yáí.

²¹ A bui pṓ aa mṓ á kpeṓ ní buipále ḡbē pṓ bḡ búsu zázáuo aa gaga pṓ ká búsué beeu e ní gyá pṓ Dii káágu. ²² Íatēḡbṓ ní wisio a búsué bee tékú piié. Wa pṓtṓ weo, pṓe a bḡleo, baa sē. Aṓ de lán Sṓdṓú ní ḡṓmṓṓo ní Adamao ní Zebioiṓ pṓ Dii

* 28:57 2Kia 6.28-29, Wēn 4.10 * 29:6 Nao 21.21-35 † 29:17 Ebe 12.15

ń suumpà ń pòkúma pásloowae.† 23 Bui píi a me: Bóyá Dii yá bee taa kè búsu beei? Aà pòfē zōō bee taa dea ni? 24 Wi wemá wà me: Ké aa pàkpà Dii ń deziò Luapi bàakuaríno yázi an bɔa Egipi gbɛa yáie. 25 Aa gè zòblè dii pàleone, aa kùle dii pò aa dš yáaone, i ke Dii mé dīlené. 26 Ǿ Dii pòkúma bòbò búsupiwa, à láaipò kú láe bee guuò zìwà pii. 27 A ń wó ń búsuu à zòńzi e búsu pàleu, lá aa ku tiawea.

28 Yá pò uléa de Dii wá Lua yá ũe. A pò pò à bòò gupuau sš, wápio ń wá néo yáe gòopii, ké wà e wàò zikewà.

30

Dii sua ń Isailio ń pá ziu

1 Tó èfāai ń láai yá pò mále daée beeo kèè pii, tó á wé kè bui pò Dii á Lua a á yá á á fáaa ń guuò guu, 2 tó ápio ń á néo a ea zè ń Dii á Luao, tó a aà yá pò mále diléé gbā mà pii ń nòsemendoo ń pòeáo, 3 Dii á Lua a á wēnagwa, i ea á kaaa za bui pò a á fáaa ń guuò guu, i suáno á pá ziu. 4 Baa tó á á yá á á fáaa búsu guu e dúnia léwa, a á bui kaaa we, i suńno. 5 A suńno búsu pò an deziò ví za yāau. Tó aa èa búsupi sí, a èfāaikéné, i to aa dasikù de ń dezipiola. 6 Dii á Lua a á sš gbāš woloé ń á buio, á nisina io yeaazi ń nòsemendoo, ío ku aafia. 7 Dii á Lua i láai beeo zì á wèleowa ń á zangude pò aa ladawá, 8 í ea Dii yāma, ío zìke aà yādilea pò mále oé gbāowa. 9 Dii á Lua a èfāaidaé á zì pii guu, i tó á néo kš ń á pòtuoo ń á buane, aà pò i ea kewá na, i maakéé, lá aà pò kèna á deziowawa. 10 Tó a Dii á Lua yāma, a aà ɔtondòkli gwà, mé á aà yādilea pò kú ikoyá láe bee guuò kúa, tó a ze ń Dii á Luao ń nòsemendoo ń pòeáo, a bee kéé piié.

Wēni ge ga

11 Yá pò mále diléé gbāpi zì ũe de á gbāa léao. A zāáno. 12 A ku luabeo. Asu me, déme a gé luabe à pila ń yápio, i oé à zikewàio. 13 A ku ísia baaleo. Asu me, déme a bua ísia baale i suò à oé à maio. 14 Yápi kúáno káinnò, a do á léu, a kú á nòseu, * ké á e zikewà. 15 A ma! Mále wēni ń yāmaao káléé gbā ń gao ń yāvāio. 16 Mále diléé gbā, à ye Dii á Luazi, à te aà iai, à aà ɔtondòkli gwa, à aà yādilea ń aà ikoyāo kúa, ío ku, í dasikù, Dii á Lua i báaadaágu búsu pò ále gé síi guu. 17 Ama tó a bɔ aà kpe, mé i aà yāmao, tó a kewá, mé a zòblè dii pàleone a kuléné, 18 mále oé gbā, a kaalen we! A gēgē búsu pò ále bua Yuudēwa ále gé síi guuo. 19 Luabe ń tóoleo mé ma seeladeo ũ gbā á yá musu. Ma wēni ń gao dšé á ae, báaa yá ń láai yáo. A wēni sé, ké ápio ń á néo à e à aafia. 20 A ye Dii á Luazi, ío aà yāma, í nawà, asa ũme á wēni ũ, i to á gēgē búsu pò á a legbè á dezione Ablahau† ń Izaakio† ń Yakobuo§ á mè á kpámá guu.

31

Yozuee díla Mšizi gēe ũ

1 Mšizi gē yáe beeo ò Isailione 2 à mè: Tia kéwa ma ka wè basoolo, má fš dɔaaé bo. Dii òmɛe á mè má bua Yuudēwao.* 3 Dii á Lua mé a dɔaaé á buawá, i bui pò kú wɛo kaaléé, í ń búsu sí. Yozuee mé aɔ dɔaaé sa lá Dii òwa. 4 Dii a kené lá a kè Amoleo kí Síse ń kí Oguo ń ń búsuowa, à ń kaale. 5 Dii a ń naé á ɔzle, í kené

† 29:22 Daa 19.24-25 * 30:14 Lom 10.6-8 † 30:20 Daa 12.7 † 30:20 Daa 26.3 § 30:20 Daa 28.13 * 31:2 Nao 20.12

lá má díleéwa píi. ⁶ A sōdile, ío wóo v! Asu to v!a á kũo, ásu to sō kéágu ní yáio, asa Dii á Lua mé lé géán. A á tó weo, a pákpaázio.

⁷ Ǿ Moizi Yozuee sísi, a òè Isailio píi wáa à mè: Sōdile, nío wóo v!, asa níme ríyō gé ní gbéee beeo búsu pō Dii a legbè ní dezi káauone à mè à kpámá guu. Mme ríyō búsupi kpaalené. ⁸ Dii mé a dōaane. Ǿme aō kunnō, a n to weo, a pákpanzi bauo.† Nsu to v!a n kũo, rísu bílikéo.

⁹ Moizi ikoyápi kè lá guu, a kpà sa'ona Levii bui pō aabō Dii bàakuaríno kpagolo seawa ní Isaili gbēzōō píi. ¹⁰ Moizi yādilené à mè: Wè sopla gbea, wè pō wí fladeo ké, Lákpēdōa dikpēgō, ¹¹ tó Isailio mō rízia òlo Dii ní Luae nípii gu pō a seu, àli ikoyá láe bee kyokené aa ma. ¹² Ali ní káaa, gōeo ní noeo ní nēfēnenao ní bōmo pō kú á wéleuo, aa ma, aai dada, ké aa e wāo Dii á Lua v!a v!, aabō ikoyápio kũa píi, aabō zíkewà. ¹³ An né pō yápi dōo i ma, aabō v!akea Dii á Luae dada gōo pō á kú búsu pō ále bua Yuudēwa ále gé síipi guu.

Dii dōaaa Isailio pōbōzakēa oa

¹⁴ Dii ò Moizie: N gagōo káikù. Yozuee sísi, í ge ze kpaaũkpēu, mí aà díle. Ǿ Moizi ní Yozueeo gè zè kpaaũkpēu. ¹⁵ Dii bō mōmá we telu pō zea kpépi kpēelea guu. ¹⁶ Ǿ Dii ò Moizie: Tó n zu n deziō guu, gbépio fele gbāsike ní búsu pō aale gēu dii ziloōe. Aa pákpamazi, aai ma bàakuaríno yá gbooe. ¹⁷ Gōo bee ma pō a pañzi, mí bōnkpe, wí ní mōmo. Yá'la a ní le dasi, aai taasike. Gōo bee aa me: Yá'lapio wá le, ké wá Lua kúwanōo yáí yá? ¹⁸ Gōo bee má bōnkpe yāvái pō aa kè aa zè ní dii páleo yáí.

¹⁹ Lee bee kē láu sa, ní dada Isailione aa sí, ké aō demee an bōa ma kpe seela ũ. ²⁰ Tó ma geíno búsu pō ma a legbè ní dezi káauone guu, búsu pō v! ní z'io diupi, tó aa ká aa mēkpa, aa ze ní dii páleo, aai zōblené. Aa pákpamazi, aai ma bàakuaríno yá gbooe. ²¹ Tó yá'lapio ní lé dasi, mé aale taasike, lepi mé a ní yá'likpamá, asa a yá a sá ní buio guo. Má láasoo pō aale ke gbā dō, e mào gé geíno búsu pō ma a legbèné guu. ²² Moizi lepi kè láu gōo bee, ō a dà Isailione.

²³ Dii yādile Nuni né Yozuee à mè: Sōdile, nío wóo v!† Mme ríyō gé ní Isailio búsu pō ma a legbèné guu, mé mapi máo kunnōe.

²⁴ Ké Moizi ikoyápio kè láu píi mómio, ²⁵ à yādile Levii bui pō aabō Dii bàakuaríno kpagolo seawone à mè: ²⁶ A ikoyá láe bee si díle Dii á Lua bàakuaríno kpagolo sae, ío ku we á bōa Dii kpe seela ũ. ²⁷ Asa má á swágbāa dō, lá i gi yáí. Za gōo pō má kúánio ío bō Dii yá kpe e ní a tiao. Wa ma gaa gbea pō o ba? ²⁸ A á bui gbēzōō ní á dōaanao káaamee, ké mà yáe beeo káné ní swáwa, luabe ní tōleo ío de ma seeladeo ũ á yá musu. ²⁹ Asa má dō ké á ázia òkpa ma gaa gbae, í ké zé pō má òléwa. A gbea yá'la a á le, asa á yá pō v!a Diie ke, aā pō i paázi taa pō á kèo yáíe.

³⁰ Ǿ Moizi lepi yá dàu a síu Isaili pō káaaaone mómio.

32

Moizi le

¹ Musudeo, à swákpa, mí yá'o, á gbé pō á kú zléo, à ma yáma.

aa tò aà pɔ pà ní táá pɔ à zàù.

¹⁷ Aa táá gbàgbae, i ke Lua no,†
dii pɔ aa ní dɔ yāaɔ,

aa bòmá dafue,
dii pɔ an deziò lí víakeneɔ.

¹⁸ Aa gbesi pɔ ní í tò we,
Lua dɛkàné, ɔ aà yá sàngu.

¹⁹ Ké Diipi è màa, ɔ à ní bɔ̀bɔ̀,
asa aà pɔ pà a negɔ̀ɔ ní a nenɔ̀epiɔ̀ziè à mè:

²⁰ Má bɔ̀rkpe, mí ní midea e,
bui koleaɔ̀n ní ù, né náaisaideɔ̀ne.

²¹ Aa ma pɔ fɛlemɛ ní pɔ pɔ de Lua ùoo,
aa tò ma pɔ pà ní táá yá musu.‡

Má tó bui pɔ aa de ma gbé ùo ní pɔ fɛlené,
má tó an pɔ pa bui wésiadɔ̀ yá musu.§

²² Asa ma pɔkúma té kà,
mé tépi aɔ kúe e bedau zíle.

Má temɔ̀ dúniaé ní a pɔ,
a kú gbèsísi zínaɔ̀wa.

²³ Má yá'la káaanzíe,
mí a kaɔ zurzi pii.

²⁴ Imina a kángu,
Lua í sumá, gagyá í ní dede.
Má wàìò zímá aa ní taitai,
mí mlè pásínaɔ̀ gbaemá aa ní sóso.

²⁵ Wa ní néò dede gāae ní fēndaoe,
gili í gēngu ní kpeaɔ̀ guu.

Ɛwaasoɔ̀ ní wéndiaɔ̀ gaga mípii
ní né yɔ̀minaɔ̀ ní maezɔ̀ mikápuadeɔ̀.

²⁶ Ma mè má ní fáaae,
mí tó an tó ga dúniau,

²⁷ ama ma víakè an ibeɔ̀ ɛ̀andāae.

Aa e wa mé wà bee kè,
aa mɛ wa mé wà zíblémá,
i ke Dii mé bee kè pii.

²⁸ Isailiɔ̀ yāe dɔ̀,
bui ɔ̀nkēsámadeɔ̀ne!

²⁹ Tó aa ɔ̀nɔ̀ víe, aa bee dɔ̀,
aa dɔ̀ gu pɔ ní yákeɔ̀ mipɛ̀urɔ̀n.

³⁰ Kpelewa gbé mendo tò gbɛɔ̀n òaa sɔ̀o tilèi?
Kpelewa gbɛɔ̀n pla gbɛɔ̀n òaa blakwi yai?
Mé i ke Dii pɔ de ní gbesi ù ní kpámá báasio.

³¹ Asa wá ibeɔ̀ gbesi de lán wá gbesiwao,
baa ampíò aa dɔ̀ nízlawa.

³² Aa muua ní Sɔ̀dɔ̀údeɔ̀ ní Gɔ̀mɔ̀dɔ̀e.

Aa de lán vɛ̀eli pɔ a né de kona ù
mé a kó de gɔ̀i úwae.

³³ An vɛ̀eá mlè sɛwɛe

lán kyá lé'i pásíwa.

³⁴ Dii mè: Má n' yápi kúa ma d̄uo lé?

Má kùkù n' kán'ò ma làasiu.

³⁵ Mámé má t̄simá,

mámé má flaboné.*

Ḡowa aa tii guwa,

asa an kaaleḡo káikùé,

pó pó lé n' dá wāa, àlé mó.

³⁶ Asa Dii a yákeke n' a gb̄é,†

i w̄enad̄o a z̄blenāone.

Tó a è an gb̄aa làa,

gb̄ee kuo, z̄ ge w̄éé,

³⁷ a m̄e: An diīo ku máé?

An gb̄esi pó aa n̄aàzi ku má ni?

³⁸ Diipīo n' sa'ob̄o n̄isi s̄o,

aa v̄éé pó aa t̄lemá mí.

Aa f̄ele d̄ále sa, aa òkuála.

³⁹ Āo d̄o t̄iasa ké mámé má a ù,

diie kuo, ma bàasio.

Mámé mi to wà ga,

mámé mi to wàò ku,

mámé mi gb̄é ke'ia,

mámé mi n' gb̄ágb̄a.

Gb̄ee a f̄o n' b̄o ma òz̄lo.

⁴⁰ Ma a ò s̄e musu,

má ò n' ma kua ḡōpiio,

⁴¹ t̄o ma a f̄enda pó ì teke lek̄e,

mé má kúa mà yákpalek̄eò,

má t̄osi ma ib̄ēowa,

má flabo gb̄é pó zamagūone.

⁴² Ma kāo ga n' auo,

gb̄é pó ḡàò n' z̄z̄ōo p̄o p̄ii.

Ma f̄enda a ḡe m̄ebaasiu

s̄e a za ib̄ēōaanāwa.

⁴³ Buīo, à gulake Dii gb̄é yá musu,‡

asa a a z̄blenāo au t̄osi.§

A t̄osi a ib̄ēowa,

i a bùsu n' a gb̄é duuna k̄emá.

⁴⁴ M̄oizi mò n' Nuni né Yozueeo, à lepi yá dàu a siu Isailīone. ⁴⁵ Ké M̄oizi lepi yá siuné n̄pii a làa, ⁴⁶ a òné: A yá pó má dileé gb̄a da a s̄o p̄ii, ké à è o a néone aa laaika, aāo ikoyápīo kúa p̄ii. ⁴⁷ Asa a deé yápa ùo, á w̄enie. Tó á yápīo kúa, á ḡḡe bùsu pó àle bua Yuud̄ewa àle gé s̄ii guue.

⁴⁸ Ḡō doupi z̄í Dii yá'ò M̄oizie à mè: ⁴⁹ Dede Abaliu gb̄ès̄is̄le beewa M̄oabu bùsu la e N̄ebo gb̄ès̄is̄l̄ musu b̄aa n' Yelikoo, ní w̄esi Kanaa bùsu pó mále kpá Isailīowa aa sil̄e. ⁵⁰ Nȳo ga gb̄ès̄is̄l̄ pó n' dedewápi musue, ní zu n' dez̄īo guu,

* **32:35** Lom 12.19, Ebe 10.30 † **32:36** Sou 135.14 ‡ **32:43** Lom 15.10 § **32:43** Zia 19.2

Dii aɔ kàedar̄zi,
aɔ kú n̄ guu ɔɔpīe.

13 Yosefu buiɔ yá musu à mè:
Dii báaada n̄ bùsuu
n̄ fii maa p̄s̄ 1 bɔ musu à kpao
n̄ 1 p̄s̄ kálea tɔɔle z̄ieo

14 n̄ p̄maa p̄s̄ 1atē 1 to aa bɔleɔ
n̄ p̄maa p̄s̄ 1 bɔle mɔ n̄ mɔoɔ

15 n̄ gbès̄s̄s̄i zi musup̄ɔɔ
n̄ s̄s̄i p̄s̄ kú za káauɔ p̄maaɔ

16 n̄ p̄maa p̄s̄ kú tɔɔleɔ pii.

Yosefu buiɔ na n̄ Lua p̄s̄ kú yā kàeleuo,
èfāaīpīo i su n̄ miwa,

asa Yosefu á b̄ēēēēē a gb̄éɔ guu.

17 Aà buiɔ aɔ z̄ɔke v̄1
lán zuswana nesana s̄éiawa,
aɔ gb̄aa v̄1 lán z̄ùs̄éle kóbaɔwa,
aa mále buiɔzi e dúnia léwa.

Māa Eflaiū bui aɔ dasi,
māa Manase bui aɔ dasi.

18 Zabul̄ni buiɔ yá musu à mè:
Zabul̄ni buiɔ,

à p̄nake laa p̄s̄ ále taɔ guu.
Isakaa buiɔ, à p̄nake b̄e.

19 Aa gb̄éɔ s̄isi Dii gb̄ès̄s̄s̄iwa,
aai samaa'owà we,
asa aa àiz̄ēē p̄s̄ di ís̄iauɔ ble
n̄ p̄s̄ p̄s̄ ulea bùsu'ufāa guuɔ.

20 Gada buiɔ yá musu à mè:
Wà Gada buiɔ bùsu Kāfina sáaukpa!
Aaɔ wúlea we lán n̄ɔmusuwae,
aa gb̄éɔ taitai n̄ ḡàs̄l̄owa n̄ n̄ miɔ.

21 Aa tɔɔle s̄éia s̄è n̄z̄la p̄s̄ ũ, §
wa gb̄èz̄ɔɔ baapi k̄uané we.

Ké Isailiɔ d̄baanaɔ k̄aa,
Gada buiɔ z̄ik̄è Dii ikoyā z̄edewa
n̄ yá p̄s̄ a d̄ile Isaili bui pīieo.

22 Dā buiɔ yá musu à mè:
Dā buiɔá n̄ɔmusu né b̄ɔb̄ɔne,
aai b̄ɔ Basana bùsuu aa kusimá.

23 Nefatali buiɔ yá musu à mè:
Nefatali buiɔ na n̄ Diio maamaa,
à báaad̄ar̄ngu à k̄è z̄ai.
Isida n̄ ɔ̄m̄id̄k̄li oi bùsuo
a ɔ̄s̄ n̄ p̄s̄ ũe.

24 Asēē buiɔ yá musu à mè:
P̄nadeɔ Asēē buiɔ de bui k̄niɔla,
aɔ naān̄ɔ de n̄ gb̄éɔla,
aa n̄ gb̄a pípi n̄ nisio.

25 Aa ní bọle gbáa pi
 ní mọsio ní mọgotēo,
 aao ku dọdọae e ní wēni léu.
 26 Bui maa, gbēe muaa ní á Luao,
 í di luabepuana kpe musu,
 í mọ dọiále a zọkẹ guu.
 27 Lua pọ kú za zipi mé á ulẹkí ù,
 ị ọliáázi zílẹ la gọọpiie.
 I á ibeewo yáé, í oé á ní kaale.
 28 Isailio ị ku dọdọa rítēe,
 Yakobu buipio ị ku
 búsu pọ pọwena ní vẹewo diu,
 gu pọ a mọse ị bọ musu.
 29 Báaadeon á Isailio ù,
 asa Dii á suabá.
 Déme kú lááwai?
 Ome á sẹngbao ní á donleo
 ní á fẹnda gawideo ù.
 A ibeewo vlánaué á aee,
 ị be ní búsu gulestwa.

34

Mọzi gaa

¹ Mọzi bọ Mọabu búsu sẹu, à dẹde Nẹbo gbewa e Pisiga misonaa boaa ní Yelikoo, ⁵ Dii búsupi ọlọè pfi za Galada búsu e Dá ² ní Nefatali buio búsu pfi ní Eflaiù buio búsu ní Manase buio búsu ní Yuda buio búsu pfi e ísia pọ kú be'ae ³ ní Ngeveo ní wéle daminalikpẹde Yeliko guzulẹo e Zoaa. ⁴ O Dii ọè: Búsu pọ ma a legbè Ablahaúe ní Izaakio ní Yakobu, ma mè má kpá ní buiowapin we. Má tò n wesíe, ama níyọ bua Yuudewa n gẹuo.

⁵ O Dii zọblena Mọzi gá Mọabu búsu we lá Dii ọwa. ⁶ O Dii aà vọ sọsọleu we boaa ní Bepeooo. Gbēe aà mia dso e ní a gbao. ⁷ Mọzi gá a wẹ basoolode guue. Aa wé na, mé aà gbāa i laoo. ⁸ Isailio aà gẹ'lanabọ gọ baakwi sẹu Mọabu búsu, ọ gẹ'lanabọ ní ọlọbọ làa.

⁹ Onọ pá Nuni né Yozuee, ké Mọzi onàwà yáí. Isailio misilẹè, aa kẹ lá Dii dà Mọziewa ¹⁰ Anabie i bọ Isailio guu lán Mọziwa bo. Aa yābọ kọ léu ní Dii, ¹¹ mé á seela ní dabudabu pọ Dii a zlo kẹ Egipi, Falaó ní a iwao ní a gbé aae pfi. ¹² Gbēe i yābọnsae zso pọ Mọzi kẹ ní iko gbāo Isailio wesíe ke bo.

YOZUEE

Yá pò kú láε bee guu

Yozuee lápi lé a boolekewée lá Moizi gée Yozuee dāaa Isailiōne, lá aa Kanaa būsui sí ní lá wà būsui kpaalené bui ní buio, aa z̄l̄ez̄z̄leu. Lápi kpaalea lee àa5n ke:

- Kanaa būsui sia (1-12)
- Būsui kpaalea (13-21)
- Yozuee yá gb̄ez̄ā (22-24)

Ké Lua būsui kpà a gb̄éowa, à lé pò a gb̄è ní deziōne ní a pò pò a gb̄è Moizieo pàpae. Yāa Lua kua ní a gb̄é guu, an Kanaa būsui sia yá gb̄iané, lá an b̄oa Egipi būsui yá gb̄ianéwa. Lua mé z̄lká a gb̄éōne, 5me t̄o aa z̄ibl̄è aa b̄o aafia.

Būsui pò aa z̄ibl̄èwà ní būsui pò ḡō aa sío, a kpaaleané bui ní buio ua ní uao lé ɔb̄w̄ée lá Lua í laaid̄omá, asa a t̄o an baade az̄la t̄oole vl̄e.

Kanaa būsui sia ní a kpaaleao dau siuaw̄ée guu wi d̄ō ké Lua náai vl̄, í lé pò a gb̄èné papa, mé à k̄ú aa níza kpaw̄ae, aaliō aà yá k̄ua. Isailiō z̄l̄ea buip̄ale luad̄nsaiō guuá kaie, asa í ní luanaaik̄ea b̄ad̄ée. Bee yáí Yozuee f̄el̄e z̄è à Luabaakuar̄iō yá boolek̄èné ḡoo pò aa k̄āaaa Sik̄eū (24). A ní gb̄álaai maamaa, 5 gb̄éō z̄èo wà z̄oble Diīe. A gb̄ea Isailiō ní ní būsui yāziō dàale. Za ḡoo bee an ib̄ee pò liaar̄ziō ɔ ye ní būsui sim̄áe ḡoo pii. Isailiō s̄ō, lá Lua mé ní gb̄á būsui mé aà b̄aa k̄úr̄iō, bee 5 anabiō ɔ d̄or̄ngu m̄ōm̄ō. Sema aao yá pò Luapi dil̄en̄é k̄ua.

Dii yad̄il̄ea Yozuee

¹ Dii z̄òbl̄ena Moizi gaa gb̄ea Dii yā'ò Moizi z̄òb̄ana Yozuee, Nuni n̄ée à mè: ² Ma z̄òbl̄ena Moizi ḡa. F̄el̄e bua Yuud̄ewa la sa, mpi ní Isailiō pii, í ḡē būsui pò má kp̄aw̄áu. ³ Gu pò á gb̄á p̄el̄eu pii, má kp̄aw̄á lá má ò Moiziewae.* ⁴ Sea za guwaiwaiu e gea Lib̄á būsui, sea za swa z̄ō pò w̄i me Uflata e gea ísia pò kú be'ae oi, Itiō būsui a ḡō á būsui ū piīe. ⁵ E ñ ge ñ gaò gb̄ee a e n ḡā flo. Lá má kú ní Moizio, m̄aa máo kunn̄o. Má n to weo, má p̄akpanzi bauo.†

⁶ S̄ōd̄il̄e, níō w̄ō vl̄, asa míme níȳō būsui pò ma a legb̄è á dezi k̄áauōne ma mè má kp̄amá‡ sí, ní kp̄á gb̄ée beeowa. ⁷ S̄ōd̄il̄e, níō w̄ō vl̄ lé! Laaid̄o ikoȳá pò ma z̄òbl̄ena Moizi d̄an̄ewa, níō k̄ua pii. Nsu k̄ew̄á ñ na ɔpl̄ai ge z̄ee oiō, n tá ali ke nae. ⁸ To Moizi ikoȳá lápi yá à d̄o ní léu, níō laasook̄ew̄á f̄āane ní gw̄aas̄inao. Laaid̄o yá pò kú a guuwa pii, ní z̄ik̄ew̄á, n tá ɔ na, n yá ɔ b̄o maa. ⁹ M̄ame ma yad̄il̄en̄e l̄o? S̄ōd̄il̄e, níō w̄ō vl̄. Nsu to vl̄a n k̄ūo. Nsu to s̄ō k̄enḡuo, asa ma Dii n Lua, máo kunn̄o gu pò níle géu piīe.

¹⁰ Yozuee ò Isaili d̄aanaōne à mè: ¹¹ A b̄oò keel̄e, í o gb̄éōne aa k̄ūs̄ua s̄ouke, asa ḡoo àa5 gb̄ea aa bua Yuud̄ewa la, aai gé būsui pò Dii ní Lua kp̄amá aao vl̄ síi. ¹² Yozuee ò Lub̄eni buiōne ní Gada buiō ní Manase buiō lee doo à mè: ¹³ A to yá pò Dii z̄òbl̄ena Moizi dil̄éee bee d̄águ, à mè Dii á Lua a to á k̄amabok̄i e, à būsue bee kp̄aw̄ae. ¹⁴ Aȳam̄eto á n̄eō ní á n̄éf̄en̄en̄aó ní á ɔtuuo ḡō būsui pò Moizi kp̄aw̄áu Yuud̄e baala, a z̄lḡō i d̄aa bua á gb̄éne nípii, aaiō ní ḡōk̄eb̄o k̄ua, aai d̄or̄l̄é ¹⁵ e Dii à t̄ó á gb̄éō k̄amabok̄i e lá a k̄éewa, amp̄i s̄ō aai ḡō būsui pò Dii á Lua lé kp̄amá vl̄. Bee gb̄ea í su būsui pò ḡō á pò ūe beeu, í z̄l̄e būsui pò

* 1:3 Iko 11.24 † 1:5 Iko 31.6-8, Ebe 13.5 ‡ 1:6 Daa 15.7, 28.13

Dii zòblena Mɔizi kpàwá Yuudē baala gukpe oipiu. § 16 ɔ aa wèwà aa mè: Yá pò ní dílewēe píi wá kee. Gu pò n wá zúu píi wá gee. 17 Lá wa zíkè Mɔizi yáwa píi, màa wá zíkè n yáwa b. Dii n Lua aà kunno, lá a kú ní Mɔiziowae. 18 Gbè pò bò n yá kpe à gí yá pò ní dílee kei, à gae. Sòdile, nɔ wɔ vɔ lè!

2

Asiigwanao zia Yeliko

1 Kua Sitiū Nuni né Yozuee asiigwanao zì gbēon pla asii guu à mè: A ge wékpale būsūpizi ní Yelikoo. ɔ aa gè we, aa gè pila káalua pò wí meè Lahabu kpéu.* 2 ɔ wa ò Yeliko kíae wá mè: Isailieo gè la oosia wá būsū asiigwai. 3 ɔ kíapi gbèzì Lahabu be aa mè: Bò ní gōe pò mò n kíi, asa wá būsū asiigwagwaa yáí aa mò. 4 A mɔ lè nɔepi gbēon plapi se ùle kò, 5 à mè: Gbēpio mò ma kíi la síanae. Má dō gu pò aa būsū. 5 Ké gu sí bíizetago, aa bòle. Má dō má aa tauo. A ní gbesele kpakpa, á ní lee. 6 A mɔ lè à ní sé gèrno kpé musu, à ní ùle gbōona pò kálea weu kò. 7 Zinao pèlɛzi Yuudē zéu e a buakli, mé wá bíi zé tì ní kpe.

8 E asiigwanapio aao gé wúlei, Lahabu dède ní kíi kpé musu, 9 a òné: Má dō ké Dii būsue bee kpàwáe. Gili gèwágu á yá musu, 5 būsuebeedeo ká gá nípii. 10 Wá mà lá Dii Isia Tēa í zòeé goo pò a bòle Egipi† ní yá pò á kè Sís ní Oguoe, a Amoleo kía gbēon plapio kè kélekele Yuudē baale.‡ 11 Ké wá mà, sō kèwágu, wá nisina ná líwa á yáí, asa Dii á Lua mé musu ní zúleo Lua ũ. 12 Lá ma gbēkekèé, ápio sō à legbēme sa ní Dii tso à gbēkeke ma de bedēone. A seelakeme ma dō sásá 13 ké á ma mae ní ma dao ní ma vɔio ní ma dáunao ní wá gbèzì bɔ píi, í wá bɔ ga lézi. 14 ɔ gōepio wèwà aa mè: Mmè ní wá wēni ũ, wáme wá n wēni ũ sō. Tó ní wá yá'ò gbēe màò, tó Dii būsue bee kpàwá, wá gbēkeke síana.

15 ɔ à ní bòle fenentiu, à ní pila bíi kpe ní bao, asa á kpe pò a kuu ku wéle bíiwa. 16 A òné: A mipè gúsísdewa, ké á gbèselena su kpaaúano yáí. A ɔ ulea we goo aao e á gbèselena su, í gbasá dazeu. 17-18 ɔ gōepio òè: Tó wa ea gē á būsū, ní bà tēae bee dō fenenti pò níle wá bòleu beewa, ní n mae ní n dao ní n vɔio ní n dáunao ní n de bedēo káanzi píi n kpéé beepiu. Tó ni ke màao, wá bàa aò ku lé pò ní tò wá gbēne guu bɔ. 19 Tó an gbēe bò n kpéu à gè gāae, à azla dèn we, wá yán bɔ. Tó an gbēe kunno kpéu, mé wá aà dè, wáme aà gaa a wí wá musu. 20 Tó n wá kɔmalekè gbēone sō, wá bàa aò ku lé pò ní tò wá gbēnepi guu bɔ. 21 ɔ Lahabu mè: Aò de màa lá á òwa. ɔ à ní gbáe, aa tà. ɔ à bà tēapi dō a fenentiu.

22 Ké aa pila bíiwa màa, aa mipè gúsísdewa, 5 aa l we goo aao e an gbèselena gè sùò. An gbèselena pio ní weele zé sae píi, aai ní eo. 23 ɔ gbēon plapio dázeu, aa pila síspio wa aa bùa swawa. Ké aa ká Nuni né Yozuee kíi, aa yá pò ní lé dàu a síuè píi 24 aa mè: Dii būsūpi nàwēe wá ɔzì píie. Būsūpideo ká gá nípii wá yáí.

3

Isailio buaa Yuudēwa

1 Yozuee fèle koo káaukaau ní Isailio pii. Bɔa Sitiū aa gè Yuudēi, 5 aa bókpa we e aao ge buaiwá. 2 Goo aao gbēa Isaili gbēzɔɔ bòo kèele, 3 aa yádile gbēone aa mè: Tó á è Levii bui sa'onaò Dii á Lua báakuaano kpagolo se, à dazeu, í ɔ tē

§ 1:15 Nao 32.28-30, Iko 3.18-20 * 2:1 Ebe 11.31, Zaa 2.25 † 2:10 Bɔa 14.21 ‡ 2:10 Nao 21.21-35

ń kpe, ⁴ ké à e dō zé pó á sé, asa i zépi se yāao. Aò be zàzā lán londo taawa yòoo! Asu sō kpagolopizio. ⁵ Ǿ Yozuee ò gbéǹne: A gbābò áziāe, asa Dii a yābǹnsaǹke á zānguo zia. ⁶ Ǿ à èa ò sa'onaǹne: A Dii bàakuawano kpagolo sé à dōaa buaò gbéǹne. Ǿ aa kpagolopi sè aa dōaaò gbéǹne.

⁷ Dii ò Yozuee à mè: Má na n káflawa Isailiǹne gbā, aaiò dō ké má kunnò, lá má kú ní Mǹziowa. ⁸ O sa'ona pó aa ma bàakuaánò kpagolo seaoǹne, tó aa kà Yuudē gōsōle, aa gē ze íu. ⁹ Ǿ Yozuee ò Isailiǹne à mè: A sō kái la, í Dii á Lua yāma. ¹⁰ Ǿ à èa mè: Beewa áo dō ké Lua bēe kúánò, mé a Kanaao yáé ní Itio ní Iviò ní Pelizìo ní Giigasio ní Amoleò ní Yebusio. ¹¹ A ma! Wa gē Yuudē íu ní dúnia búu Dii bàakuaánò kpagoloo á wáa. ¹² A gbéǹn kueplaò sé á guu, bui ní buio gbé mēndodo. ¹³ Tó sa'ona pó aa dúnia búu Dii kpagolo seao gbapèle Yuudē íu, ípi a zōe, í pó lé bò swa musu í gō yea gudou.

¹⁴ Ké gbéǹ fēle bōou aa dàzeu, aale ge buai Yuudēwa, sa'ona pó aa Dii bàakuarínò kpagolo seao be ní ae màa. ¹⁵ Pòkekegǹ pii swapi í pa e à sǹsǹ se. Goo pó kpagolosenapio kà swapii, ké aa gbapèle íu, ¹⁶ ǹ í pó lé bò swapi musu zōe, à gō yea gudou za zàzā wéle pó wí me Adamu sae Zaletā búsuu. Í pó lé tá Isida Wisideu zōe mío, ǹ gbéǹ bùa bōaa ní Yelikoo. ¹⁷ Sa'ona pó aa Dii bàakuarínò kpagolo seao gō zea Yuudē eu tōle giíwa giúgiú, ǹ Isaili bui pii be gugiipiu e aa gē búawà aa làa mǹpii.

4

Gbè mèn kueplaò didikōa seela ũ

¹ Ké Isaili bui pii bùa Yuudēwa aa làa, ǹ Dii yá'ò Yozuee à mè: ² A bui kueplaò guu à gbéǹ se u dodo, ³ ní oné aa gbé séle swa'eu mèn kuepla gu pó sa'onaò zeu súsú, aai buaò aa kále gu pó á iu gwáa. ⁴ Ǿ Yozuee gbéǹn kueplaò díle Isaili bui guu dodo, ǹ à ní sisi. ⁵ A òné: A gé Yuudē eu Dii á Lua kpagolo ae, á baade i gbé se di a gǹu á Isaili bui dasileu. ⁶ Gbe beeo i gōé seela ũ. Tó á néo á lá zia, gbé beeo déé kpelewa ni, ⁷ à oné, ké wà bùa ní Dii bàakuaánò kpagoloo, ǹ a í zōe, ǹ gbepio gō Isailiǹne a yādǹngubò ũ gǹpii. ⁸ Ǿ Isailiò kè màa lá Yozuee ònéwa. Aa gbé sèle Yuudē eu mèn kuepla Isaili bui dasileu, lá Dii ò Yozueeewa. Aa bùaò aa kále gu pó aa íu. ⁹ Gbè mèn kuepla pó wa sèle swa'eu sa'ona pó aa Dii kpagolo seapio zekí ǹ Yozuee didikōa, aa ku we e ní a gbāo.

¹⁰ Sa'ona pó aa kpagolopi seao gō zea swa'eu e yá pó Dii díle Yozuee a ò gbéǹne gè làaò pii, lá Moizi díleèwa. Gbéǹ kè kpakpa aa bùa. ¹¹ Ké aa bùa mǹpii aa làa, ǹ sa'onaò gbàsa bùa ní Dii kpagoloo gbéǹ wáa. ¹² Lubeni buio ní Gada buio ní Manase buio lee doo mé dōaa bùa Isaili bui kǹniǹne, lá Moizi òné yāawa. Aa ní gōkeboò kúa. ¹³ An zǹgǹ kà gbéǹn baasǹsǹo lee bla (40.000) taawa. Aa bùa ní Dii dōao, aa gē Yeliko se u ní zǹ sǹuo. ¹⁴ Gǹbeezǹ Dii Yozuee kǹf Isailiǹne mǹpii, ǹ aa à yāmà e à gè gào, lá aa Moizi yāmàwa.

¹⁵ Ǿ Dii yá'ò Yozuee à mè: ¹⁶ O sa'ona pó aa ikoyā kpagolo seaoǹne aa bò swa'eu. ¹⁷ Ǿ Yozuee òné aa bò swa'eu, ¹⁸ ǹ aa bùu. Ké aa gbapèle sǹsǹa, ǹ swa'í èa sù a gbèu gǹò. A pà à dàgua e à sǹsǹ sè lá a káauwa.

¹⁹ Mǹ séia gǹò kwide zǹ ǹ Isailiò bò Yuudē swa'eu, aa gè bòokpà Giligali, Yeliko gukpe. ²⁰ Yozuee gbè mèn kuepla pó wa sèle Yuudē eupio didikōa Giligali we. ²¹ A ò gbéǹne: Tó á buio sù ní maeò lá zia aa mè, gbé beeo yáasi dea ni, ²² à oné á buaa Yuudēwa gugia ũ seelae, ²³ asa Dii á Lua a í bæé á táa'ozeue, ǹ a bua lá a

bua Isia Tēa pò à a í bàèwawa. ²⁴ Dii kè màa, kè dúnia bui pfi e d5 kè á gbāa vl, ápiò s5 íò Dii á Lua vfa vl gɔɔpii.

5

¹ Ké Amɔleɔ kía pò kú Yuudē be'ae oio ní Kanaa kía pò kú Isia saeɔ mà lá Dii Yuudē í z5e Isailiɔne aa bùawà, 5 s5 kèngu, an ká gà mɔpii Isailio yáí.

T5z5a Isailiɔne Giligali

² Gɔɔ bee Dii ò Yozuee: Gbè fēnao ke, ní t5z5 Isailiɔne. ³ ɔ Yozuee ò wà gbè fēnao ke, 5 wà t5z5ò Isailiɔne gu pò wí me tia Gyafɔɔsisi. ⁴ Yá pò tò à t5z5nén ke: Isailio bɔlea Egipi gbea, an tá guu g5gbāaɔ gāga guwaiwaiu pfiie. ⁵ Gbè pò bɔle Egipio t5z5a mɔpiiie. Gbè pò wà ní í guwaiwaiu zé guu bɔa Egipi gbeaɔ, aame aai t5z5 glao. ⁶ Isailio be guwaiwaiu wè bla e gbè pò de g5gbāaɔ ũ gɔɔ pò aa bɔle Egipio gè gāgaò pii, asa aai Dii yāmao. Dii òné aa wesi bùsu pò a a legbè ní deziɔne à kpámále bauo, bùsu pò vfi ní z'io diupi.* ⁷ An né pò Dii tò aa fēle ní gbeaɔ 5 Yozuee t5z5né, asa gyafɔɔdeɔne, wi t5z5né zéuo. ⁸ Ké Isailio t5z5 mɔpii aa làa, aa g5 gu pò aa bòokpàu we e a bɔ gè làaò. ⁹ ɔ Dii ò Yozuee: Ma wí pò Egipio dàwá b5è gbān we. ɔ wí o gupie Giligali† e ní a gbāo.

¹⁰ Isailio bòokpaa Giligali 5 aa Gēamusu dikpe‡ kè Yeliko sēu we mɔpi gɔɔ gēo mēndosaide zí oosi. ¹¹ Dikpepi kaa'isizi 5 aa bùsupi buapɔɔ blè, kàaò ní pówen kpasaao. ¹² An bùsupi buapɔɔ blea gbea, kè gu d5, manakwea§ zè, i kwéné loo, 5 aa Kanaa bùsu blè blè wē bee sa.

Dii zlg5ɔɔ daana

¹³ Ké Yozuee káikù ní Yelikoo, à wesè gugwà, 5 à g5e è zea a ae, à a fēnda wò kúa. ɔ Yozuee s5aazi à aà là à mè: N kú wá kpe yà, ge wá ibeɔ kpe? ¹⁴ A wèwà à mè: Maa no. Dii zlg5ɔɔ daanan ma ũ, ma kaa lan ke. ɔ Yozuee kùlè à wùle a gbēu, 5 à aà là à mè: Yá kpele ma Dii a o mapi a z5blenaei? ¹⁵ Dii zlg5ɔɔ daanapi wèwà à mè: N n kyale bɔbɔ, asa gu pò ní zēu kua adoae.* ɔ Yozuee kè màa.

6

Yeliko bli kwea

¹ Wà Yeliko bliɔle gbaɔ tàta gíugiú Isailio yáí. Gbēe è lé bɔo, mé gbēe è lé gēo. ² ɔ Dii ò Yozuee à mè: Gwa, ma Yeliko nàne ní ɔzle ní a kíaò ní a zlg5ɔɔ. ³ Mpi ní n zlg5ɔɔ, à ge lia wélepizi gēn do ápii, í su. Aɔ liai gēn dodo màa e gɔɔ soolo. ⁴ Sa'onaa gbēɔn soplao aao dɔaaa kpagoloɔ, aaiɔ kuu kúa. A gɔɔ soplade zí à lia wélepizi gēn soplao pò sa'onapio lé kuupe. ⁵ Tó aa kuupè, aale a ba gá, mé a a 5 mà, gbépii í kúkuake gbáugbāu, wéle bli í kwé kákɔa, á baade i mipe lá a ae dbawa à gēu.

⁶ ɔ Nuni né Yozuee sa'onao sisi, a òné: A Dii bàakuawano kpagolo sé, á gbēɔn soplao í dɔaaè, á baade iɔ kuu kúa. ⁷ ɔ a ò gbéɔne: A fēle ge lia wélei gēn do. Zlg5ɔɔ mé aa dɔaa Dii kpagoloɔ. ⁸ Ké Yozuee yá'ò gbéɔne, 5 sa'ona gbēɔn soplao pò aa kuu kúapio fēle dɔaaa Dii bàakuafino kpagoloɔ, aale kuupe. ⁹ Zlg5ɔɔ be sa'onapio ae, dasi té kpagolo kpe, mé kuu 5 dɔ. ¹⁰ A mɔ le Yozuee ò gbéɔne à mè: Asu kúkuakeo. Asu to wà á kfi mao. Asu to yae bɔ á léuo e gɔɔ pò má oé à

* 5:6 Nao 14.28-35 † 5:9 Bee mè bñn. ‡ 5:10 Baa 12.1-13 § 5:12 Baa 16.35 * 5:15 Baa 3.5

kúkuake, í gbasa ke. ¹¹ Aa gè líà wélepizi ní kpagoloo gën do màa, 5 aa èa tà ní bòou, aa í we.

¹² Yozuee fèlè kɔɔ káaukaau, 5 sa'onao Dii kpagolo sè. ¹³ Sa'ona gbèɔn soplá pɔ a kuu kúapi dɔaa Dii kpagoloe, aale pé. Zígɔɔ dɔaaanè, dasi tɛ kpagolopi kpe, mé kuuɔ 5 dɔ. ¹⁴ Aa líà wélepizi gën do a gɔɔ plaade zí, 5 aa èa tà ní bòou. Aa kè màa e gɔɔ soolo. ¹⁵ A gɔɔ soplade zí aa fèlè káaukaau gudbleia, 5 aa èa gè líà wélepizi lá aai kɛwa. Zibeezí aa líai gën soplae. ¹⁶ A gën sopladepi gɔɔ pɔ sa'onao lé gé kuupeí gbáugbáu, 5 Yozuee ò gbèɔne à mè: A kúkuake, asa Dii wélepi kpáwáe. ¹⁷ Dii wélepi ní pɔ pɔ kúuɔ díle a pɔ ùe. Wà ní kaale nípii. Káaluá Lahabu ní gbé pɔ kuaánɔ a kpéuɔ mé aa bɔ ní tɛɛ, asa 5me asiigwana pɔ wà ní zíɔ ùle. ¹⁸ A laaika! Asu pɔ pɔ Dii díle a pɔ ù kee seo, kè ásu kaaleo yáí. Tó á sè, a yá'í á bòoe, í gɔ kaalepɔ ù. ¹⁹ Anusu ní vuao ní mɔgotè pɔɔ ní mɔsi pɔɔ píiá Dii pɔe. Sema wà ka Dii àizee guu.

²⁰ Ké wà kuupè, mé Isailio kúkuakè gbáugbáu màa, wéle bíio kwè kákɔa.* ɔ an baade síu a aedɔawa, 5 aa wélepi sí. ²¹ Aa pɔ pɔ kúuɔ díle Dii pɔ ù, 5 aa gbépii káale ní fɛndao, gɔe ní nɔe, néfɛnenao gbèzɔɔ píi ní zuo ní sáɔ ní zaa'inao.

²² Yozuee ò gbèɔn pla pɔ gè búsupi asiigwáɔne à mè: A gè káaluapi kpéu, í bɔaánɔ ní aà gbéɔ, lá a a legbèèwa. ²³ ɔ èwasopi gè bɔ ní Lahabuo ní aa maeo ní aa dao ní aà vliɔ ní aà dáuna ní aà gbéɔ píi. Aa bɔle ní aà daeɔ píi, 5 aa ní kále Isailio bòo sae. ²⁴ ɔ aa tesò wélepiwa ní pɔ pɔ kúuɔ píi, mé í ke ánuusu ní vuao ní mɔgotè pɔɔ ní mɔsi pɔ pɔ aa sèlè kále ní Dii zwáakpe àizee baaasio. ²⁵ Yozuee tò káaluá Lahabu bɔ aafia† ní aà de bedeo ní aà gbéɔ píi, kè à asiigwana pɔ Yozuee ní zí Yeliko asiigwaiɔ ùle yáí, 5 aa gè Isailio guu e ní a gbáo. ²⁶ Gɔɔ bee Yozuee lekè à mè: Dii láaíke gbé pɔ a fèlè Yeliko wéleɛ bee keke kálewa. Tó à a bíi é kpále, aa negɔe séia mé a ga. Gɔɔ pɔ à a gbaɔ pèle sɔ, aà né gbèzána mé a ga.‡ ²⁷ Dii kú ní Yozuee, 5 aà tó lí búsupia píi.

7

Akáa duuna

¹ Isailio bɔ yá pɔ Dii dílenépi kpe. Kaami né Akáa, Zabedi tɔuna, Zela síwena, Yuda bui mé pɔ pɔ Dii díle a pɔ ù sè, 5 Dii pɔ fɛ Isailiozi.

² Yozuee gbéɔ zí à mè aa bɔ Yeliko aa gé Ai pɔ kú Betavè sae Beteli gukpe oi, aa búsupi asiigwa. ɔ aa gè, aà Ai asiigwá. ³ Ké aa sù Yozueewa, aa òè: Aideo bílaa, í ka wá gé we píio. Tó gbèɔn ɔaa kwi ge gèo gè, aa wélepi síe. Nsu gbéɔ da taasiu píio. ⁴ Ké gbèɔn ɔaa gèo gè we, 5 Aideo ní fú, ⁵ aa ní yá bɔa za ní wéle bíliboɔleu e gbeyɔkti, aa ní dede sístipɔleu gbèɔn blakwi ní sooloo. ɔ sɔ kè Isailio guu, an ní sína ná líwa.

⁶ Yozuee a ula ga kè, a wúlea a gbèu Dii kpagolo ae e oosi. Aapi ní Isailio gbèzɔɔ búsu zúzu ní mia. ⁷ ɔ Yozuee mè: A'a Dii Lua! Akèa n wá bua Yuudéwa n wá ná Amɔeɔne ní ɔzí aa wá midèi? Tó wá zɔleá Yuudé baale yáa lé! ⁸ N yá ná Dii! Lá Isailio kpekpa ní íbèeɔne, má o kpelewa sa ní? ⁹ Kanaaɔ ní búsebeedeo aa yápi ma nípii, aai liawázi, aai wá midè dúniau. N tó zɔe sɔ be? Nyɔ keò kpelewa ní? ¹⁰ ɔ Dii ò Yozuee: Fèlè ze! Bóyáí ní wúlea n gbèu? ¹¹ Isailio duunakè, aa ma baakuaánɔ yá gbòo. Aa pɔ pɔ má díle ma pɔ ù sè, aa kpáí'ò,

* 6:20 Ebe 11.30 † 6:25 Ebe 11.31 ‡ 6:26 1Kia 16.34

aa mɔafilikè, aa pɔpi dà ní pɔɔ guu. ¹² A yáí tò aai fɔ ní ibeɛɔ gā flo. Aa kpekpané, ké aa gò kaalepɔ ũ yáí. Máo kúánɔ ɔɔ, mé i ké a ma pɔ pɔ kú á guu káale bàasio. ¹³ Fɛle ge gbábɔ n gbéɔne. Oné aa gbábɔ níziæ e gu àò gé doi, asa ma Dii Isailiɔ Lua ma mè ma pɔ kú á guue. A fɔ kaakaanaké á ibeɛɔ aeo e à ge pɔpi bɔɔ á guu. ¹⁴ Tó gu dɔ, à sɔmazi bui ní buio. Bui pɔ má sè lí sɔmazi daædae, dae pɔ má sèò lí sɔmazi uale ní ualeo, uale pɔ má sè sɔ, a gɔɛ lí sɔmazi dodo. ¹⁵ Gbé pɔ wà sù ma pɔpi èwà, wa ade kpasa ní a gbéɔ piie, asa à ma bàakuaánɔ yá gbòoe, à widá Isailiɔwæ.

¹⁶ Yozuee fɛle káaukaau, a tò Isailiɔ sò Diizi bui ní buio, ɔ gbe Yuda buio sè. ¹⁷ ɔ a tò Yuda buio sààzi daædae, ɔ gbe Zela buio sè. A tò Zela buio sààzi uale ní ualeo, ɔ gbe Zabedi ua sè. ¹⁸ ɔ a tò aà ua gɔɛ sààzi dodo, ɔ gbe Kaami né Akāa, Zabedi tɔŭna, Zela síwena, Yuda bui sè. ¹⁹ ɔ Yozuee ò Akāa: Né, síana'o, beee dɔ Dii Isailiɔ Luae. Yá pɔ ní kè omæe. Nsu n̄ a kee ulemæeo. ²⁰ ɔ Akāa wèwà à mè: Síanae, ma duunakè Dii Isailiɔ Luae. Yá pɔ má kèn ke: ²¹ Ma Babiloni gomusu kefena è ní pɔɔ guue ní ánusuo kiloo pla ní vua kiloo kɔnio, ɔ a bli gèmagu, má sè. A uleæ eu ma kpéu, ánusuo ku zíle. ²² ɔ Yozuee gbéɔ zì we. Aa kè kpakpa aa gè gè aà kpéu, ɔ aa è uleæ we, ánusuo ku zíle. ²³ ɔ aa sèle m̀ò Yozuee Isailiɔ kíi, aa kàle Dii æ. ²⁴ ɔ Yozuee ní Isailiɔ Zela síwena Akāa sè ní ánusupio ní gomusupio ní vuapio ní aà negɔɛ ní aà nenɔɛ ní aà zuo ní aà zàa'lnao ní aà sàò ní aà zwàakpɛo ní aà pɔɔ píi, aa gèrɔnɔ Akoo guzuleu. ²⁵ ɔ Yozuee mè: N yá'íwèe fá! Dii a yámone gbá sɔ. ɔ Isailiɔ aà pàpa ní gbɛo nípii, aa aà dè ní aà gbéɔ pii, ɔ aa ní kpasa. ²⁶ Aa gbe káawà, gbèze zɔɔpi ku we e ní a gbáo. ɔ Dii pɔfè kpàle. A yáí tò wí o gupie Akoo* guzule.

8

Ai kea kélekele

¹ Dii ò Yozuee: Nsu to vía n kũo. Nsu bílikeo. Zígɔ sɛle géɔnɔ nípii, í léle Aiwa, asa ma Ai kía nàne ní ɔzle ní aà gbéɔ ní aà wéleɔ ní aà tɔleɔ. ² Ké Aie ní a kíaio lá ní kè Yelikoe ní a kíaowa, í ní pɔɔ ní ní pɔtuɔɔ naaa á pɔ ũ sa. Bɔnsæ ke né ní wéle kpe. ³ ɔ Yozuee ní a zígɔ fɛle gè lélei Aiwa nípii. A negɔnao sè gbéɔn ɔaasɔɔ leæ baakwi (30.000), ɔ à ní gbæ gwáasina, ⁴ a òné: A swákpa! A bɔnsækené ní wéle kpe. Asu kè wélewa zázáo. Aɔ ku sɔu guu ápii. ⁵ Mapi ní gbé pɔ kumanɔɔ, wá sɔ wéle. Tó aa b̀le daiwále, wíw b̀alené lán káauwa. ⁶ Aai péwá e aa ké ní wélewa zà, asa aao e wále b̀alené lán káauwæ. Tó wále b̀alené màa, ⁷ í fele á ulekiá à wélepi ble. Dii á Lua nàe á ɔzle. ⁸ Tó a wélepi blè, í teswà lá Dii òwa. A laaika à ké lá má díléwá.

⁹ ɔ Yozuee ní gbæc, aa gè gu pɔ aa e ní zámakau. Aa nízi yè Beteli ní Aipio zánguo Ai be'æ oi. Gwá bee Yozuee í b̀ou wee ní a gbéɔ. ¹⁰ A fɛle káaukaau à gbéɔ káaa, ɔ aapi ní Isaili gbéɔzɔɔ dɔaaané e aa gè kàò Ai. ¹¹ Zígɔ pɔ kuaánɔ sò wélepi nípii. Ké aa káikũ ní wélepio, aa b̀okpá a gubántoo oi b̀aa ní a b̀leɔ. Guzule da Ai ní nípi zánguo. ¹² Yozuee gbéɔ sè ɔaasɔɔ leæ sɔo (5.000). A m̀ò lè à ní úle Beteli ní Aio zánguo kò Ai be'æ oi. ¹³ Isailiɔ b̀okpá wéle gubántoo oi, mé gbé pɔ uleapio ku wéle be'æ oi. Gwá bee Yozuee í guzuleæ.

* 7:26 Bee mè yá'iané.

14 Ké Ai kía Isailio è màa, aàpi ní a wéledeɔ fêle kè kpakpa, aa gè má ní zlo gu pɔ bɔaa ní Alaba sɛo. A dɔ gbɛ́o ulea a wéle kpeo. 15 Yozuee ní Isailio lé ke lá Aideo lé ní fuwa, aale bàalené, aa mipè gbáawa. 16 Aideo kɔ́ sɛsi píi aa bɔle pe Yozueeɔwa, ɔ aa pè má e aa gè kè ní wélewa zà. 17 Gɔ́e i gɔ́ wéle guuo, aa bɔle pè Isailiowa mípiie, ɔ aa ní wéle bíibɔle tò wɛa, aale Isailio yá.

18 Dii ò Yozuee: Sɔna pɔ ní kúa dɔ Aiwa, asa má nàne n ɔzle. ɔ Yozuee a sɔnapi dɔ Aiwa. 19 Ké à ɔ pòo màa, ɔ gbé pɔ uleaɔ fêle sí wéleu gɔ́o, aa blè, ɔ aa kè kpakpa aa tesòwà. 20 Ké Aideo líli aa ní kpe gwá, ɔ aa è telu gbá da ní wéleá, ɔ aai gékíi e bo, asa Isaili pɔ bàalè mipè gbáawa líaa ní yanapioɔwa. 21 Ké Yozuee ní Isailio è ní gbé pɔ uleaɔ wéle sí, mé telu gbá daa, ɔ aa èa lèlè Aidepioɔwa. 22 Isaili kíni bɔle wéleu, aa gè Aideoɔwa ní zlo, ɔ aa koezònzí. Aa lèlemá, ɔ an gbèe i e bɔo, an gbèe i e bàalèo. 23 ɔ aa Ai kía kù bɛ́e, aa gèò Yozuee.

24 Isailio Aideo dède míomiɔ bua ní sɛsao an pɛamapi guu. Ké aa Aideo dède ní fɛndao màa, ɔ aa èa gè wélepiu, aa gbé pɔ gɔ́ weo dède lo. 25 Gbé pɔ gága gɔɔbeezi bɔ́e ní nɔɔo píi gbèon òaasɔɔo lɛe kueplae (12.000). Aideo sɔ́, an lɛn we. 26 Yozuee ɔ pɔ a sɔna kúaopi gí dɔ e wà gè Aideo míonzò. 27 Isailio wélepi pɔtuɔo ní a pɔɔ náaa tàò lá Dii ò Yozueeɔwa. 28 Màa Yozuee tesò Aiwa, a tò à gɔ́ bezia ũ, ɔ à gɔ́ da gii màa e ní a gbáo. 29 ɔ à Ai kía lòo líwa e oosi. Ké íatè lé gè kpéu, à mè wà aà ge bua líwa wà zu wéle bíibɔleu we. ɔ wà gbe káaawà dasidasi, gbèzeɔpi ku we e ní a gbáo.

Dii bàa kua ní Isailio Ebalì gbèstst musu

30 Yozuee Dii Isailio Lua gbagbaki bò Ebalì gbèstst musu, 31 lá Dii zòblena Mɔizi díle Isailioɔwa.* A bò lá Mɔizi kè a ikoyá guuwa, à mè wà bo ní gbe pɔ wi gápelewa wa àoo.† ɔ wà sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ò Diiwa we ní sáaukpasao. 32 ɔ Yozuee ikoyá pɔ Mɔizi kèpi kè gbepioɔwa we Isailio wáa. 33 Isaili pii, beleo ní bòmɔɔo ní ní gbèzɔɔo ní ní dɔaanao ní ní yákpalekenao zea kpagolo sae ɔplai ní zɛeio. An ae dɔa Levii bui sa'ona pɔ aalò Dii bàakuarínɔ kpagolo seaoɔwa. Gbépió kíni ae dɔa Galizitù gbèststíwa, an kíni sɔ́ Ebalì gbèststíwa, lá Dii zòblena Mɔizi dɔaa díle‡ wà samaa'ò Isailioɔwa. 34 Bee gbèa Yozuee ikoyápió kyokèné píi, báaa pɔ Dii í darɔguo ní láaipɔ í kemáo, lá a ku Mɔizi ikoyá guuwa.§ 35 Yá pɔ Mɔizi díleo guu pii, a kee ku Yozuee gí a kyokei bílaeo. Baa nɔɔo ní nɛfɛnenao ní bòmɔ pɔ kú ní guuo píi kú wee.

9

Gabaɔdeɔ kɔ́nikɛa Isailioɔne

1 Bui pɔ kú Yuudè be'ae oio, gbèststideɔ ní gusalaladeɔ ní ísialedeɔ e à gè pè Libá búsuwa, Itio ní Amoleo ní Kanaao ní Pelizio ní Ivió ní Yebusio, ké an kíao Ai yápi bao má 2 ɔ aa kɔ́ káaa mípii, ké aa ge zika ní Yozueeo ní aa gbé Isailio.

3 Ama ké Gabaɔdeɔ yá pɔ Yozuee kè Yelikoe ní Aio bao mà, 4 aa kɔ́nikè. Aa kùsua káka sakili yaaao guu, aa káka zaa'inaoɔne ní vée tũu zi paa naminamiaɔ. 5 Aa kyale yaa kekeao kpákpa, aa ulakasaɔ dadaa. An pɛe kùsua giigagaa, mé a fukpaa.

* 8:31 Iko 27.2-8 † 8:31 Bɔa 20.25 ‡ 8:33 Iko 11.29, 27.11-14 § 8:34 Iko 27-28

⁶ Aa fɛlɛ gɛ Yozuee lɛ n̄ a gbɛ́ Giligali b̀ou, ɔ aa ònɛ aa m̀: B̀usu p̀ wa b̀u z̀. Wá ye à lɛdoukewanɔ. ⁷ Ǿ Isailiɔ ò Ivipionɛ: Tó á be ku la káie, wá lɛdoukɛánɔ ỳoo!* ⁸ Ǿ aa ò Yozuee. N z̀blenaɔn wá ũ. Ǿ Yozuee rí lá à m̀: Deɔn á ũi? A b̀ má ni? ⁹ Aa wèwà aa m̀: Wápiɔ n z̀blenaɔ, wa b̀ b̀usu z̀z̀z̀ue Dii n Lua t̀ p̀ ligua yáí. Wa aà bao mà ní yá p̀ a k̀ Egipiɔ pii ¹⁰ ní yá p̀ a k̀ Amoleɔ kía gbɛ́n pla p̀ kú Yuudɛ baaleɔnɛ, ɛsɛb̀ kí Siɔ́ n̄ Basana kí Ogu p̀ kú Asaloo.† ¹¹ Wá gbɛ́z̀ɔɔ rí wá b̀sudeɔ m̀ wá k̀s̀ua sɛ́, wí m̀ wá á le wá oé á z̀blenaɔn wá ũ. Ayámɛto à lɛdoukewanɔ. ¹² Wá k̀s̀uan kɛ. Wa b̀ò bɛ pɛɛ wáa ũe gɔɔ p̀ wa dazɛu, wále m̀ á k̀í. Gwa lá à giigàgà à f̀ k̀pà. ¹³ Wá vɛɛ t̀uɔn kɛ. Wa vɛɛ káu t̀u dafu ũe. Gwa lá aa pàapaa. Wá ulaɔ rí wá kyaleɔ gwa. Aa yàayaa tá gbàa p̀ wá ò yáí. ¹⁴ Ǿ Isailiɔ rí k̀s̀ua blèr̀nɔ Dii lɛ sai. ¹⁵ Yozuee lɛdoukɛr̀nɔ à m̀ á rí dedɛo, ɔ Isaili d̀aanaɔ legb̀ɛ á yá musu.

¹⁶ An lɛdoukɛar̀nɔ gbɛa a gɔɔ áaɔde, ɔ aa mà an be z̀r̀nɔ, wa ku k̀ saɛɛ. ¹⁷ Ǿ Isailiɔ dazɛu, a gɔɔ áaɔde z̀l aa kà rí wɛlɛ k̀í, Gabaɔ́ n̄ Kefilao n̄ Beeloo n̄ Kiliyaaliuɔ. ¹⁸ Aai lɛlɛmáɔ, asa an d̀aanaɔ legb̀ɛnɛ rí Dii n̄ Lua t̀oɛ, ɔ gbɛ́pii lɛ yá k̀t̀ɛka rí d̀aanaɔzi. ¹⁹ Ǿ d̀aanaɔpiɔ ònɛ: Wámɛ wa legb̀ɛnɛ rí Dii wá Lua t̀o. I k̀ wá ɔkámá lɔ. ²⁰ Yá p̀ wá kenén kɛ: Wá rí t̀o we lɛ p̀ wá gbɛ́nɛ yáíe, k̀é Dii su p̀k̀umab̀b̀wáɔ. ²¹ Ǿ aa ɛa m̀: Wá rí t̀o, aaiɔ de wá yàawɛnaɔ rí wá it̀naɔ ũ. Ǿ Isailiɔ z̀ɛ rí n̄ d̀aanaɔ yápiɔ.

²² Ǿ Yozuee Gabaɔ́dɛɔ s̀isi a ònɛ: B̀yáí a ɛɛt̀wɛɛ màai? Asi wá kále k̀ gbáae, ɔ a m̀ á k̀k̀li z̀awanɛa? ²³ Ma Lua láaikèwáe sa. Aɔ de aà kpɛ yàawɛnaɔ rí aà it̀naɔ ũe gɔɔpii. ²⁴ Ǿ aa òɛ: Wa ò wápiɔ n z̀blenaɔnɛ wásawasae lá Dii n̄ Lua ò a z̀blena M̀ozizɛwa. A m̀ á b̀usu búupi k̀páwáe, í gbɛ́ p̀ k̀úu midɛé pii. A yáí vía wá k̀í maamaa wá wɛni yá musu, ɔ wa yápi k̀ɛ. ²⁵ Gwa! Wá k̀ n̄ ɔz̀lɛ sa. Yá p̀ k̀ɛnɛ maa mé a zɛv́ kɛwɛɛ. ²⁶ Ǿ Yozuee rí b̀ Isailiɔ ɔz̀l, aai rí dedɛo. ²⁷ Zibeez̀l á rí díle Isailiɔ yàawɛnaɔ rí n̄ it̀naɔ ũ, aaiɔ yàawe, aaiɔ it̀o Dii gbabgakiɛ gu p̀ Dii su díleu. Ǿ aa de a ũ e n̄ a gbáɔ.

10

Iatɛ zɛa gudou

¹ Yelusaleŭ kí Adonizɛdeki mà Yozuee Ai s̄i a k̀ k̀ɛlɛkɛlɛ, a k̀ Aie rí a kíaɔ lá a k̀ Yelikoe rí a kíaowa. A mà lɔ Gabaɔ́dɛɔ k̀ yámá rí Isailiɔ, mé aa ku k̀ saɛ. ² Ǿ vía Yelusaleŭdeɔ k̀, asa Gabaɔ́á mɛɛwiae lán kiae wɛlɛwa. A z̀ɔ de Aia, mé a gɛɔá nɛgɔnaɔnɛ. ³ Ǿ Yelusaleŭ kí Adonizɛdeki lɛkpásakè Hebl̄s kí Oaŭɛ rí Yaamu kí Pilaŭo rí Lakisi kí Yafiao rí Egelbni kí Debiio à m̀: ⁴ A m̀ d̀ɔmale, wí gɛ́ lɛlɛi Gabaɔ́dɛɔwa, asa aa k̀ yámá rí Yozueeɔe rí Isailiɔ. ⁵ Ǿ Amoleɔ kía gbɛ́n ɔopio, Yelusaleŭ kía rí Hebl̄s kíaɔ rí Yaamu kíaɔ rí Lakisi kíaɔ rí Egelbni kíaɔ rí rí z̀lɔ k̀ k̀aa. Aa gɛ́ b̀ookpà Gabaɔ́ saɛ, aa s̄irgu rí z̀lɔ.

⁶ Ǿ Gabaɔ́dɛɔ gbɛ́ z̀l Yozueewa Giligali b̀ou aa m̀: Nsu p̀akpa wápiɔ n z̀blenaɔzɔ. Kɛ kpakpa m̀ n̄ wá suaba. M̀ n̄ d̀ɔwáɛ, asa Amoleɔ kía p̀ kú gus̄is̄ideu k̀aaawázi nípiiɛ. ⁷ Ǿ Yozuee rí a nɛgɔnaɔ rí a z̀lɔ b̀lɛ Giligali, aale m̀ nípii. ⁸ Ǿ Dii ò Yozuee: Nsu v́lakenéɔ. Ma rí náne n̄ ɔz̀lɛ, an gbɛ́ a f̄ n̄ gá flo. ⁹ B̀ɔa Giligali Yozuee t́a'ò gwá e gu gɛ́ d̀ò, à s̀umá kándo zɛzɛsai. ¹⁰ Ǿ Dii tò gili gɛ́r̀gu Isailiɔ yá musu, ɔ Isailipiɔ lɛlɛmá aa rí dedɛ maamaa Gabaɔ́ we,

* 9:7 B̀a 23.32-33, 34.12 † 9:10 Nao 21.21-35

5 aa pè má Bètologi zéu lo. Aa ní dèdè e à gè pè ò Azeka ní Makedaowa. ¹¹ Ké aale bàale Isailiõne zé pò bò Bètologi à gè Azeka, Dii loughbe gbène kàngu. Gbé pò loughbepi ní dèdèo dasi de gbé pò Isailiõ ní dèdè ní fèndaoõla.

¹² Goo pò Dii Amõlepõ ná Isailiõne ní ozi, 5 Yozuee ò Diipie Isailiõ wáa à mè: To íatè zè gudou Gabaõa!

To mowua zè tere Ayaloni guzulea!

¹³ O íatè zè gudou màa, mé mowua zea tere e Isailiõ gè tosi ní ibeõowa. Yápi ku Gbè Maao* taalau. Íatè gò zea minanguo, i sò a tíao e goo do búu taawa. ¹⁴ Wi goo bee taa e yáao, mé wi e a gbèao. Dii gbènazina yamá, asa àle zika Isailiõne.

¹⁵ O Yozuee tà Giligali bõou ní a gbéõ pii.

Yozuee Amõleõ kía dèdè

¹⁶ Ké kía gbèõn soopio bàalè gè ùle gbè'eu Makeda, ¹⁷ 5 wa ò Yozuee wà mè: Wà bò kía gbèõn soopiowa gbè'eu Makeda. ¹⁸ O Yozuee mè: A gbè gbèõõo gále ta epile, í gbéõ dile we aao dsa. ¹⁹ Asu kámaboo. A péle á ibeõzi, í lèlemá ní kpe oi, ásu to aa ní wéleõ leo. Dii á Lua ní náé á ozi.

²⁰ Yozuee ní a gbéõ ní dèdè e aa ye láai, an gbé pò bò mé tà ní wéle bíideõ guu. ²¹ O Isailiõ sù Yozueewa bõou Makeda, aa aafia nípii. Gbèe í fõ yáe ò ní yá musu lo. ²² O Yozuee mè: A pò go gbè'epile, í bõlemee ní kía gbèõn soopio. ²³ O aa kè màa, aa bòlè ní kía gbèõn soopio, Yelusaleu kía ní Heblõ kiao ní Yaamu kiao ní Lakisi kiao ní Egelõni kiao. ²⁴ Ké wà ní bõle màa, 5 à Isaili zígõ sisi pii, a ò ní dõaana pò aa gèanõne à mè: A sò kái, í gbá zèzè kíae beo waawa. O aa mò gbá zèzè ní waawa. ²⁵ Yozuee òné: Asu to vía á kũo. Asu bílikeo. A sòdile, í wõo ví, asa màa Dii a ke ní á ibe pò á su ále zikarõõo pii. ²⁶ Bee gbèa Yozuee ní dèdè à ní looloo líwa, baade ní a lío, 5 aa gò loolooa we e oosi. ²⁷ Ké íatè lé gè kpéu, à mè wà ní gèõ bua lípiõwa wà zuzu gbè'e pò aa ùlepui. O wa kè màa, wà gbè gbèõõo tà epile, a ku we e ní a gbão. ²⁸ Zibeezi Yozuee Makeda sí. A a kía ní a gbéõ dèdè pii ní fèndao, à ní mionzõ. Baa gbé mendo i bõo. O a kè Makeda kíae lá a kè Yeliko kíaewa.

Yozuee ziblea Amõle bõsuwa

²⁹ Yozuee ní Isailiõ bõle Makeda nípii, 5 aa gè Libena aa lèlewà. ³⁰ Dii wélepi ní a kiao nanè ní ozi, 5 aa ní dèdè ní fèndao pii, an gbèe i bõo. O aa kè a kíae lá aa kè Yeliko kíaewa. ³¹ O Yozuee ní a gbéõ bõle Libena, aa gè Lakisi. Aa koezõi aa lèlewà. ³² Dii Lakisi nanè ní ozi, a goo plaade zí 5 aa sí. Aa gbé pò kúuõ dèdè ní fèndao pii lá aa kè Libenaewa. ³³ Ké Gezèe kí Olaũ mò dõ Lakisidõle, 5 Yozuee ziblewà ní aà zígõ, an gbèe i bõo. ³⁴ Aa bò Lakisi, 5 aa gè koezõ Egelõnizi aa lèlewà. ³⁵ Aa wélepi sí zibeezi gòõe, 5 aa gbé pò kúuõ dèdè ní fèndao, aa ní mionzõ lá aa kè Lakisiewa. ³⁶ Ké aa bõle Egelõni, 5 aa gè Heblõ aa lèlewà. ³⁷ Aa wélepi sí, aa a gbéõ ní a kiao dèdè ní fèndao ní a zõewiadeõ. Aa gbé pò kúuõ mionzõe, an gbèe i bõo, lá aa kè Egelõniewa. ³⁸ O aa gè Debii aa lèlewà. ³⁹ Aa wélepi sí ní a kiao ní a zõewiawo pii. O aa ní dèdè ní fèndao, aa gbé pò kúuõ mionzõe lá aa kè Heblõewa, an gbèe i bõo. Aa kè Debiie ní a kiao lá aa kè Libenae ní a kiao.

⁴⁰ Yozuee bõsupideõ ní a kiao dèdè pii, guslside gbéõ ní Ngevedeõ ní gusalaladeõ ní síspaladeõ pii. Í gbèe to béõo, à gbé pò kú weo mionzõe lá Dii Isailiõ Lua òewa. ⁴¹ A ní dèdè sea za Kadasi Baanea e à gè pè Gazawa, za Gosè

* 10:13 2Sam 1.18

baa gukpeo za Genezaleti isidawa e à gè pè Isida Wisidewa n Beyesimo pò kú geomidokli oio e gbèsisl pò wí me Pisiga pòleu.

4 Basana bùsu kí Ogu[†] pò de Lefai bui pò gòo gbé ù mé Asalo n Edeleio kía ù. 5 Òme Eemo gbé ví n Salekao n Basana bùsuo pii e à gè pè Gesuu bùu n Maaka bùu bùsu léwa. Galada bùsu kpèdo ku we e à gè pè Esebó kí Sió bùsuwa. 6 Ké Dii zòblena Mòizi n Isailio n fú, 5 Mòizi n bùsupio kpaalè Lubeni bùu n Gada bùu n Manase bùu lee doone.†

7 Yuudè baa be'ae oi kía pò Yozuee n a gbé n fú wéle tón ke, sea za Baali Gada, Libá guzuleu e à gè pè gbè wáiwai pò kú Sei bùsuwa. Bùsupi 5 Yozuee kpaalè Isailione daedae, 8 a gusísíde n a gusalalao n ségbáo n a gbepòleu n a guwaiwaio n Negeveo, bùsu pò Itio n Amòleu n Kanaa n Pelizio n Ivió n Yebusió kuu yáa. Wéle pò aa de a kía ù tón ke: 9 Yeliko, Ai pò kú Beteli sae, 10 Yelusaleù, Hebló, 11 Yaamu, Lakisi, 12 Egeboni, Geze, 13 Debii, Gedee, 14 Óma, Alade, 15 Libena, Adulaù, 16 Makeda, Beteli, 17 Tapua, Efee, 18 Afeki, Lasaloni, 19 Madó, Azoo, 20 Simeloni Meloni, Akesafa, 21 Taanaki, Megido, 22 Kedesi, Yòkenaù pò kú Kaameli bùsuu, 23 Doo pò kú Doo gusísídeu, Goiù pò kú Giligali 24 n Tiizao. Kìapió pii gbèon baakwi n mendoee.

13

Bùsu pò Isailio i e zibléwáo

1 Yozuee zikù à kà zà, 5 Dii òè: N zikù n ka zà, mé bùsu pò gò ni sioo zòo maamaae. 2 Bùsu pò gòpion ke: Filitèò bùsu n Gesuuò bùsuo pii 3 sea za Sikoo dòo pò kú Egipi gukpe oi e à gè pèò Ekeloni bùsu zòleu gughántoo oiwa. Bùsupi wí me Kanaa bùsu. Filitèò kía gbèon sooo ku Gaza n Asedodao n Asekelonio n Gatao n Ekelonio. Aviiò bùsu 4 ku geomidokli oi lo. Kanaa bùsu ku lo sea za Sidó gbé'eo e à gè pèò Afekiwa n Amòleu bùsuo pii. 5 Gebaliò bùsu n Libá bùsu gukpe oio sea za Baali Gada, Eemo gbepòleu e à gè pè Amata bòleu. 6 Sidóde pò kú gusísídeu sea za Libá bùsuo e Misefomaiù, máme má n yá Isailione. N n bùsu kpaalené n gbélao lá má ònèwa.* 7 Bùsue bee kpaale Isaili bui mèn kèokwioe sa n Manase bùu lee doo.

Yuudè baa gukpe bùsu kpaalea

8 Manase bùu lee do n Lubeni bùu n Gada bùu n bùsu ví kò. Dii zòblena Mòizi mé kpaalè Yuudè gukpe oi.† 9 Sea Aloe pò kú Aano dòo sae n wéle pò kú guzulepi guoguoo n Medeba gusalalao e Dibó 10 n Amòleu kí Sió pò de Esebó kía ù wéle pii e Amòniò bùsu zòleu. 11 Galada bùsu ku we lo n Gesuuò bùsuo n Maakaò bùsuo n gbèsisl pò wí me Eemo pii n Basana bùsuo pii e Saleka. 12 Lefai bui kónaò gbé Ogu pò de Asalo n Edeleio kía ù bùsun we. Mòizi mé n fú, 5 à n bùsu símá. 13 Isailio i Gesuuò n Maakaò bùsu símáo, 5 buipio ku Isailio guu e n a gbáo. 14 Mòizi i bùsu kpaale Levii buioneo. Sa pò wí o Dii Isailio Luawa wí a pò nìsi káteu à tékù nò mé n pò ù lá a ònèwa.†

15 Kpaale pò Mòizi kè Lubeni buione daedaeon ke: 16 Sea za Aloe pò kú Aano dòo sae n wéle pò kú guzulepi guoguoo n Medeba gusalalao pii 17 e Esebó n wéle pò kú gusalalau bee pii: Dibó, Bamoti Baali, Bebaali Meona, 18 Yaaza, Kedemo, Mefaa, 19 Kiliataiù, Sibema, Zeleti Sahaa pò kú guzule sístíwa, 20 Bepeoo, Pisiga gbepòleu n Beyesimo. 21 Gusalalapi wéleu pii n

† 12:4 Nao 21.33-35, Iko 3.1-11 † 12:6 Nao 32.33, Iko 3.12-13 * 13:6 Nao 33.54 † 13:8 Nao 32.33, Iko 3.12 † 13:14 Iko 18.1

Amoleo kɪ Sɪs pɔ de Esebɔ kɪa ũ bɪsu piɔn we. Mɔzi mɛ aà fù n Madiɔ kɪa pɔ Sɪsɪpi iko vɪmá aa ku bɪsupiɔ: Evi, Lɛkɛŭ, Zuu, Hulu n Lebao. ²² Isailio Beo nɛ Balaau pɔ de mäsokena ũ dɛ we lo. ²³ Yuudɛ dɔo mɛ Lubeni buio bɪsu zɔle ũ. Kpaale pɔ aa sɛ daɛdaɛ nɛ a wɛleɔ nɛ a bualoŭn we.

²⁴ Kpaale pɔ Mɔzi kɛ Gada buioɛ daɛdaɛɔn ke: ²⁵ Yazɛɛ bɪsu, Galada bɪsu wɛleɔ, Amɔnio bɪsu kpɛdo e Aloeɛ pɔ kú Laba oi ²⁶ sea Esebɔ e Lama Mizipa n Betoniɔ, sea Maanaiŭ e Debii bɪsuu. ²⁷ Betalaŭ, Benimela, Suko n Zafɔo ku guzuleu we n Esebɔ kɪ Sɪs bɪsu kinio Yuudɛ baa gukpe e Genezaleti isida sae. ²⁸ Kpaale pɔ Gada buio sɛ daɛdaɛ wɛleɔ nɛ a bualoŭn we.

²⁹ Kpaale pɔ Mɔzi kɛ Manase buio leɛ doɔɛ daɛdaɛɔn ke: ³⁰ Sea Maanaiŭ aa Basana kɪ Ogu bɪsu ɛ pii n Yaii zɛewia mɛn baaɔ pɔ kú weo ³¹ n Galada bɪsu kpɛdo n kɪ Ogu wɛleɔ Asalo n Edeleio. Kpaale pɔ Manase nɛ Makii buio leɛ do sɛ daɛdaɛɔn we.

³² Bɪsu pɔ Mɔzi kpaalɛnɛ goɔ pɔ a ku Mɔabuɔ bɪsu sɛgbɔu Yuudɛ gukpe baa baa n Yelikoon we. ³³ I bɪsue kpa Levii buio wao. Dii Isailio Lua mɛ n baa ũ lá a ònéwa. §

14

Yuudɛ baa be'ae bɪsu kpaalea

¹ Kpaale pɔ Isailio sɛ Kanaa bɪsu guuɔn ke. Sa'ona Eleazaa n Nuni nɛ Yozuee n Isaili bui uabeleɔ mɛ kpaalɛnɛ. ² Isaili bui mɛn kɛokwi n kinio ɔ wá kpaalɛnɛ n gbɛlaao* lá Dii dá Mɔziɛ a òwa. ³ Yuudɛ baa gukpe ɔ Mɔzi kpaalɛ bui mɛn pla n kinioɔn. † I kpa Levii buio waɔnɔo, ⁴ Yosefu nɛo Manase n Eflaiŭo buio mɛ gɔ bɪsu mɛn pla ũ. Levii buio i bɪsu kpaalesɛo, sema wɛle pɔ aao kuu n nɛ dá dá kɛkɛ. ⁵ Maa Isailio bɪsu kpaalɛkɛ lá Dii dá Mɔziɛwa.

Heblɔ kpa Kalebuwa

⁶ Yuda buio mò Yozuee kɪi Giligali, ɔ Yefũnɛ nɛ Kalebu, Kenazi bui òɛ: N yá pɔ Dii ò a gbɛ Mɔziɛ Kadesi Baanɛa mapi n mpio yá musu dɔ. ‡ ⁷ Kɛ ma ka wɛ bla, Dii zɔblena Mɔzi ma gbaɛ Kadesi Baanɛa, ɔ ma mɔ bɪsue bee asiigwá. Ma ɛa ta aà kɪi, má òɛ lá a ku ma sɔ guuwa, § ⁸ ɔ gbɛ pɔ gɛmanɔo tò sɔ kɛ n gbɛɔgu. Mapi lé, má tɛ Dii ma Luazi n nɛsemendoɛ. ⁹ Goɔ bee ɔ Mɔzi legbɛmɛɛ à mè, lá má tɛ Dii ma Luazi n nɛsemendoɛ, tɔɔle pɔ ma gbaɛlɛwá a gɔ mapi n ma buio pɔ ũe e goɔpii. * ¹⁰ Dii tò má kú e tia lá a a legbɛwá. Za goɔ pɔ à yápi ò Mɔziɛ goɔ pɔ Isailio be guwaiwau, a wɛ blasɔn ke. Tia kɛwa ma ke wɛ basiiɔso, ¹¹ mé má gbáa vɛ e nɛ a tiao, lá má vɛ goɔ pɔ Mɔzi ma zɪwa. Má yɛɛ vɛ e nɛ a tiao má gé zɪkai lán yáawa. ¹² Ma gba gusɪsɪde pɔ Dii a yá'ò goɔbeezi pi sa. Nzɪawa n swá má goɔ bee Anaki buio ku we, mɛ aa wɛle zɔo bɪideɔ vɛ. Dii aɔ kumanɔ, mí n bɪsu sɪmá lá Dii òwa.

¹³ ɔ Yozuee samaa'ò Yefũnɛ nɛ Kalebuɛ, ɔ à Heblɔ kpáwá kpaale ũ. ¹⁴ Ayámɛto Heblɔ gɔ Yefũnɛ nɛ Kalebu buioɛ e nɛ a gbáɔ, asa à tɛ Dii Isailio Luazi n nɛsemendoɛ. ¹⁵ Wɪ o Heblɔɛ yáa Kiliataabaɛ, Anaki bui tɔde pɔ wɪ mɛɛ Aaba yáí.

Bee gbɛa bɪsu gɔ da kilikili, wàle zɪkauo.

§ 13:33 Nao 18.20, Iko 18.2 * 14:2 Nao 26.52-56 † 14:3 Nao 32.33, Iko 3.12-17 ‡ 14:6 Nao 14.30 § 14:7 Nao 13.30 * 14:9 Nao 14.24

15

Yuda buiɔ kpaaleɛa

¹ Kpaale pɔ Yuda buiɔ sɛ daedaɛɔ gɛ pɛ Ɛdɔɔ bɔsuwae e guwaiwai pɔ wɔ me Ziniwa, Isaili bɔsu zɔleu geɔmidɔkɔi oi. ² Sea za Isida Wiside lɛu geɔmidɔkɔi oi an bɔsu lɛpi ta geɔmidɔkɔi oiɛ, ³ a pɔ Sɔigbeɔle ɔʒɛɛi, a ta Zini oi, a pɔ Kadesi Baanea ɔʒɛɛi, a ta e Ɛzɔnɔ nɔ Adaaɔ, a gɛ lia Kaakai. ⁴ Bɔa Azemɔ a pɔ Egipi zɛ swaa e a gɛ pɛ isiawa. An bɔsu lɛn we geɔmidɔkɔi oi.

⁵ Gukpe oi an bɔsu lɛ mɛ Isida Wiside ũ e Yuudɛ lɛi. Gugbɔntoo oi sɔ, sea za gu pɔ Yuudɛ kɔu isidapiwa, ⁶ a ta Dɔnkpea, a ta Betalaba ɔplaa e Lubeni nɛ Bohana gbɛi. ⁷ Za Akoo guzuleu a ta Debii, ɔ a liaa gugbɔntoo oi e Giligali pɔ bɔaa nɔ Adumiɔ gbɛɔleɔ, swadɔɔ geɔmidɔkɔi oi. Za we a pɔ Semesi nibɔna ia e a taɔ Logeli nibɔnai. ⁸ A pɔ Inɔɔ guzulea sɔsɔ pɔ Yebusiɔ wɛle Yelusaleɔ kuwa geɔmidɔkɔi oi pɔleu. Za we a sɔsɔ pɔ kɔ Inɔɔ guzule be'ae oi kɔ Lefai gusalala lɛu gugbɔntoo oi. ⁹ Za sɔsɔpi misonaa a mipɛ Nefetɔa nibɔnawa, a mipɛ Ɛfɔnɔ gbe wɛleɔwa e Baala pɔ wɔ me ɔ Kiliyaaliɔ. ¹⁰ Bɔa Baala a liai be'ae oi e gbɛsɔsɔ pɔ wɔ me Seiwa, a ta gbɛsɔsɔ pɔ wɔ me Yaaliɔ pɔleu gugbɔntoo oi, ɔ wɔ me ɔ Kesaloni, e Besemesi nɔ Timinao. ¹¹ A ta Ɛkeloni gbɛpɔleu gugbɔntoo oi, a ta Sikelona, a pɔ Baala gbɛa e Yabene, ɔ a mɔde isiai.

¹² Be'ae oi Isia Zɔɔ mɛ Yuda buiɔ bɔsu zɔle ũ. An bɔsu zɔleɔn we daedaɛ.

Kalebu zɔblea Heblɔ nɔ Debiiowa
(Dɔa 1.11-15)

¹³ Yozuee tɔle pɔ kɔ Yuda buiɔ bɔsuu kpɔ Yefɔne nɛ Kalebuwa la Dii dilɛɛwa. Ɔme Anaki buiɔ dezi Aaba wɛle pɔ wɔ me Heblɔ ũ. ¹⁴ Kalebu Anaki bui pɔ kɔ weɔ ya gbɛɔn aaɔ, Sesai, Aimani nɔ Talemaio. ¹⁵ Bɔa we a gɛ lɛle Debiideɔwa. Debii tɔn ya Kiliasefɛɛ. ¹⁶ Ɔ Kalebu mɛ: Gbɛ pɔ lɛle Kiliasefɛɛpiwa a sɔ ɔ ma a nenɛ Akesa kpawɔ nɔ ũ. ¹⁷ Kalebu dauna Kenazi nɛ Ɔnieli mɛ sɔ, ɔ Kalebu a nenɛpi kpawɔ. ¹⁸ Kɛ a aa sɛ, a naɛwa aa ge tɔle wabike a maewa. Kɛ nɔpi pɔla a zaa Inawa, ɔ aa mae Kalebu aa la a mɛ: Bɔ nɔ yeii? ¹⁹ Ɔ a wɛwa a mɛ: Gbɛkekeɛɛ. La tɔle pɔ n ma gba ku gbɔaue, ma gba a nibɔnade sa. Ɔ Kalebu aa gbɔ tɔle pɔ a nibɔna ku sɔsɔna musu nɔ pɔ pɔ a nibɔna ku guzuleuɔ.

²⁰ Kpaale pɔ Yuda buiɔ sɛ daedaɛɔn ke: ²¹ Wɛleɛ beɔ ku Yuda bɔsu lɛ pɔ kɔ gbɔau Ɛdɔɔ bɔsu oiɛ: Kabazee, Edɛɛ, Yaguu, ²² Kina, Dimɔna, Adada, ²³ Kedesi, Azoo, Itena, ²⁴ Zifi, Teleɔ, Bealo, ²⁵ Azoo Adata, Kelio Ɛzɔnɔ pɔ wɔ me ɔ Azoo, ²⁶ Amaɔ, Sema, Mɔlada, ²⁷ Azaagada, Esemɔ, Bepele, ²⁸ Azaasuali, Beɛɛɛba, Biziotia, ²⁹ Baala, Iiɔ, Eɛɔ, ³⁰ Elolada, Kesili, Ɔɔma, ³¹ Zikilaga, Mademana, Sansana, ³² Lebao, Siliɔ, Aini nɔ Limɔɔ. Wɛle kɛ pɔi baakwi mɛndosai, an baade nɔ a bualɔɔ.

³³ Wɛle pɔ kɔ Yuda bɔsu gusalalaɔ tɔn ke: Esetao, Zola, Asena, ³⁴ Zanaɔ, Enganiɔ, Tapua, Enaɔ, ³⁵ Yaamu, Adulaɔ, Soko, Azeka, ³⁶ Saalaitɔ, Aditaitɔ nɔ Gedela ge Gedelotaitɔ. Wɛle kɛ gɛo mɛndosai, an baade nɔ a bualɔɔ.

³⁷ A gbɛa Zena, Adasa, Midala Gada, ³⁸ Dilana, Mizipa, Yɔkeeli, ³⁹ Lakisi, Bɔzeka, Ɛgelɔni, ⁴⁰ Kabɔ, Lamasa, Kitelisi, ⁴¹ Gedelo, Bedagɔ, Naama nɔ Makedao. Wɛle kɛ gɛo nɔ mɛndoo, an baade nɔ a bualɔɔ.

⁴² A gbɛa Libena, Ɛtɛɛ, Asɔ, ⁴³ Ifeta, Asena, Neziɔbu, ⁴⁴ Keila, Akazibu nɔ Malesao. Wɛle kɛ keɔkwi, an baade nɔ a bualɔɔ.

⁴⁵ Ekeloni ní a z̄šewiaɔ ní a bualoũ. ⁴⁶ Wéle pɔ aa ku Ekeloni be'ae Asedoda oio, an baade ní a bualoũ. ⁴⁷ Asedoda ní a z̄šewiaɔ ní a bualoũ. Gaza ní a z̄šewiaɔ ní a bualoũ e à gè pè Egipi zé swawa ní ísialeo.

⁴⁸ Wéle pɔ kú Yuda búsu gusísídeu tón ke: Samii, Yatii, Soko, ⁴⁹ Dana, Kiliasana, Debii, ⁵⁰ Anabu, Esemɔ, Aniũ, ⁵¹ Gosē, Olona ní Giloo. Wéle kè kuedo, an baade ní a bualoũ.

⁵² A gbea Alabu, Duma, Esã, ⁵³ Yaniũ, Betapua, Afeka, ⁵⁴ Humeta, Kiliataaba pɔ wí me lɔ Heblɔ ní Ziooo. Wéle kè kēokwi, an baade ní a bualoũ.

⁵⁵ A gbea Maoni, Kaameli, Zifi, Yuta, ⁵⁶ Yezelē, Yokedaũ, Zana, ⁵⁷ Kainu, Gibea ní Timinao. Wéle kè kwi, an baade ní a bualoũ.

⁵⁸ A gbea Halula, Bezuu, Gedoo, ⁵⁹ Maalata, Betano ní Elekonio. Wéle kè soolo, an baade ní a bualoũ.

⁶⁰ Kiliabaali pɔ wí me lɔ Kiliayaaliũ ní Labao. Wéle kè pla, an baade ní a bualoũ.

⁶¹ Yuda búsu wéle pɔ kú gbáau tón ke sa. Betalaba, Midini, Sekaka,

⁶² Nibesá, Wisiwéle ní Engedio. Wéle kè soolo, an baade ní a bualoũ.

⁶³ Yuda bui i fɔ Yebusi pɔ kú Yelusaleũ yào, ɔ aa ku Yelusaleũ ní Yuda bui sãnu e ní a gbão.

16

Eflaiũ bui kpaalesea

¹ Yosefu bui ní kpaale sè sea za Yuudēi bɔaa ní Yelikoo, Yeliko nibɔna gukpe oi. Za we à pã gbáaa e Beteli búsu gusísídeu. ² Bɔa Beteli à tà Luzu, ɔ à tà e Aaki bui búsuu e Atalo. ³ A gbea an búsu z̄le pila be'ae oi e Yafleti bui búsuu e Betoloni z̄le pɔ ní Gezēo, ɔ à gè pè ísialewa. ⁴ Búsu pɔ Yosefu néo Manase ní Eflaiũ bui sèn we.

⁵ Búsu pɔ Eflaiũ bui sè daedaen ke: Sea za Atalo Adaa gukpe oi à tà e Betoloni musupɔwa, ⁶ ɔ à gè pè ísiawa. Za Mikemeta gugbántoo oi an búsu z̄le pã gukpe oie e Taanaki Silo, ɔ à pã e Yanɔa gukpe oi. ⁷ Bɔa we à tà Atalo ní Naalatio, ɔ à nã Yelikowa e à gè pè Yuudēwa. ⁸ Sea za Tapuawa an búsu z̄le tà be'ae oi Kana dɔi e à gè kà ísiawa. Kpaale pɔ Eflaiũ bui sè daedaen we. ⁹ Eflaiũ bui wéle pɔ kú Manase bui búsuu vɔ lɔ, an baade ní a bualoũ. ¹⁰ Aai fɔ Kanaa pɔ kú Gezēo búsu símáo, ɔ aa ḡ we sãnu ní Eflaiũ bui e ní a gbão, ama an zɔne.

17

Manase bui kpaalesea

¹ Kpaale pɔ Manase bui sèn ke. Manaseá Yosefu yoae. Galada búsu ní Basana búsu ḡ Manase yoa Makii pɔ ũ, asa z̄lḡe. ɔme Galada mae ũ. ² Yosefu né Manase né kɔnɔn ke: Abiezē, Eleki, Asiel, Sikeũ, Efee ní Semida. An bui mé kpaale bee sè daeda. ³ Manase né Makii Galada í, Galada Efee í, ɔ Efee Zelofada í. Zelofadapi í neḡe io, sema nenɔ. An tón ke: Mala, Nɔa, ɔgela, Milika ní Tiizao. ⁴ Aa gè sa'ona Eleazaa ní Nuni né Yozuee ní dɔaanao lè aa mè: Dii díle Mɔzile aà búsu kpaalēwē sãnu ní wá dā. ɔ Yozuee kpaalēnē ní ní des̄o sãnu, lá Dii ówa.* ⁵ ɔ wà tɔle kpaalē Manase bui ɔne lēe kwi, Galada búsu ní Basana búsu pɔ kú Yuudē baa gukpeo bási, ⁶ asa Manase bui Zelofada nenɔ kpaalēsē sãnu ní Manase neḡe. Galada búsu mé ḡ Manase bui lēe do pɔ ũ.

* 17:4 Nao 27.1-7

⁷Sea za Asee Manase buiɔ bɔsu gɛ Mikemeta pɔ kɔ Sikeɔ gukpe oi. Sea za we an bɔsu zɔle tɔ gɛmidɔkli oi e Tapua nibɔnai. ⁸Tapua bɔsuɔ Manase buiɔ pɛ, ɔma wɛlepi kɔ nɔ bɔsu zɔlewae, Eflaiɔ buiɔ mɛ vɔ. ⁹Manase buiɔ bɔsu zɔle tɔ swa pɔ wɔ mɛ Kana baa gɛmidɔkli oi. Eflaiɔ bui wɛleɔ kɔ nɔ Manase bui wɛleɔ we. Manase buiɔ bɔsu zɔle bɔa Kana baa gugbɔntoo oi e ɔ gɛ pɛ ɔsiawa. ¹⁰Eflaiɔ buiɔ bɔsu ku swapi gɛmidɔkli oi, Manase buiɔ pɛ sɔ gugbɔntoo oi e ɔsiawe. Gugbɔntoo oi an bɔsu zɔle gɛ pɛ Asee buiɔ bɔsuwa, gukpe oi sɔ Isakaa buiɔ bɔsue. ¹¹Wɔ wɛle pɔ kɔ Isakaa buiɔ bɔsue beɔ nɔ wɛle pɔ kɔ Asee buiɔ bɔsue beɔ kpɔ Manase buiɔwa: Betesɔ, Ibleaɔ, Doo, Endoo, Taanaki nɔ Megidoo, ampɔi nɔ a zɔewiaɔ. ¹²Kasi aai fɔ wɛlepi sɔ, asa Kanaɔ gɔ zɔleɔ bɔsupiue. ¹³Kɛ Isailiɔ gbɔa ɛ, ɔ aa Kanaapiɔ dɔ zɔzɔ, aai e nɔ bɔsupi sɔmɔ wɔsawasao.

¹⁴Yosefu buiɔ ɔ Yozuee: Dii baaadawagu, wa dasiku maamaa kɛwa, ɔ bɔsu lee do nɔ kpawaa? ¹⁵ɔ Yozuee wɛmɔ ɔ mɛ: Tɔ ɔ dasi, mɛ ɔ bɔsu gusɔside kɛ fɛnɛ, ɔ gɛ likpeu, gu pɔ Peliziɔ nɔ Lefai buiɔ kuu, ɔ a gbala ke. ¹⁶ɔ Yosefu buiɔ mɛ: Gusɔsidepɔ a mɔwɔ, ɔ mɔ lɛ sɔ Kanaa pɔ kɔ gusalalawɔ zikasɔgo mɔpɔɔ vɔ, an gbɛ pɔ kɔ Betesɔ nɔ a zɔewiaɔ nɔ gbɛ pɔ kɔ Zezele guzuleu pɔi. ¹⁷ɔ Yozuee ɔ Yosefu nɛ Eflaiɔ nɔ Manase buiɔɔnɛ ɔ mɛ: A dasi mɛ ɔ gbɔa maamaa. A kpaalee lee doo, ¹⁸asa gusɔsideɔ de ɔ pɔ uɛ. A a gbala ke, ɔ gɔ ɔ pɔ u e a lɛwa. Baa kɛ Kanaaɔ sɔgo mɔpɔɔ vɔ mɛ aa gbɔa, ɔ nɔ bɔsu sɔmɔ.

18

Bɔsu ktɔi kpaalea

¹Isailiɔ kaa Silo nɔpɔi, ɔ aa kpaatɔkpe dɔ we. Aa zɔblɛ bɔsupiwa, ²ɔma Isaili buiɔ sɔpɔa mɛ gɔ kpaalesesai. ³ɔ Yozuee ɔnɛ: A ɔ aɔ dɔɔzi e bɔɛ ni? A gɛ bɔsu pɔ Dii ɔ deziɔ Lua kpawɔ sɔ ɔ pɔ u. ⁴A ɔ gbɛɔ dile ɔaɔ'aaɔ bui nɔ buio, mɔ nɔ gbɔe. Aa fele nɔ bɔsu keele, aai a yɔ dalau a kpaalea yɔ musu, aai suomeɛ. ⁵A kpaalee lee sɔpɔaɛ. Yuda buiɔ gɔ nɔ bɔsu gɛmidɔkli oi, mɛ Yosefu buiɔ gɔ nɔ bɔsu gugbɔntoo oi. ⁶Tɔ a ɔ bɔsu kpaalea lee sɔpɔa yɔ dalau, ɔ suomeɛ la, mɔ kpaaleɛ nɔ gbɔlao Dii wɔ Lua ae. ⁷Leviɔ buiɔ kpaalesaɔnɔ, asa Dii gbɔgbaa mɛ nɔ baa u. Gada buiɔ nɔ Lubeni buiɔ nɔ Manase buiɔ lee doo sɔ aa nɔ kpaale sɛ kɔ Yuudɛ baa gukpe. Dii zɔblɛna Mɔzi mɛ kpamɔ.

⁸Kɛ gbɛɔ fele lɛ dazeu bɔsu yɔ dai laɔ, ɔ Yozuee yɔdɔlenɛ ɔ mɛ: A gɛ bɔsu keele, ɔ a yɔ dalau, ɔ suomeɛ, mɔ kpaaleɛ nɔ gbɔlao Dii ae Silo la. ⁹ɔ gbɛpiɔ pɔ bɔsupia, aa a yɔ dalau wɛle nɔ wɛleɔ lee sɔpɔa, ɔ aa tɔdɔ Yozuee kɔi bɔou Silo. ¹⁰ɔ Yozuee bɔsupi kpaalɛ Isaili buiɔɔnɛ Dii ae nɔ gbɔlao.

Bɛyameɛ buiɔ kpaaleeɛa

¹¹Bɛyameɛ buiɔ kpaalesɛ Yuda buiɔ bɔsu nɔ Yosefu buiɔ bɔsuo zanguo daɛdaɛ. ¹²Sea za Yuudɛi an bɔsu zɔle dɔ Yelikozi gɛmidɔkli oi, ɔ mipɛ gusɔsidewa be'ae oi, ɔ ɔ tɔ Betavɛ gbɔau. ¹³Sea za we ɔ tɔ Luzu pɔ wɔ mɛ lɔ Beteli gɛmidɔkli oi, ɔ ɔ tɔ Atalo Adaa pɔ kɔ sɔsɔ musu Betoloni zɔleɔ gɛmidɔkli oi. ¹⁴Sea za sɔsɔpi be'ae oi ɔ lia gɛmidɔkli oi e Kiliabaali pɔ wɔ mɛ lɔ Kiliayaaliu. Wɛlepiɔ Yuda buiɔ pɛ. An bɔsu zɔle pɔ kɔ be'ae nɔ we. ¹⁵Sea za Kiliayaaliu wɛnkpe gɛmidɔkli a zɔle tɔ gukpe oi e Nefetɔa nibɔnai. ¹⁶A pɔla sɔsɔ pɔ bɔaa nɔ Beninɔ guzuleo Lefai guzule gugbɔntoo oi. A dɔ Inɔ guzulei Yebusi wɛle saɛ gɛmidɔkli oi e Logeli nibɔnai. ¹⁷Sea za we ɔ pɔi ɔ tɔ gugbɔntoo oi e Semɛsi nibɔnai nɔ Gelilo pɔ bɔaa nɔ Adumiɔ gbɛɔleoo nɔ Lubeni nɛ Bohana gbɛo. ¹⁸A

tà s̄l̄s̄l̄ p̄ó kú Alaba s̄e sae gugb̄ántoo oi, ̄ à p̄ila s̄ēpiu. ¹⁹ A d̄ò D̄ōnkpea s̄l̄s̄l̄i gugb̄ántoo oi, à ḡè p̄è Isida Wisidewa a gugb̄ántoo oi, gu p̄ó Yuud̄ē k̄auwa. An b̄usu z̄l̄e p̄ó kú ḡeom̄idok̄l̄i oin we. ²⁰ Yuud̄ē mé B̄eyāmeē buiò b̄usu z̄l̄e ù gukpe oi. An b̄usu z̄l̄e on we.

²¹ W̄éle p̄ó B̄eyāmeē buiò v̄l̄ daēdaēon ke: Yeliko, D̄ōnkpea, Emek̄ezizi, ²² Betalaba, Zemalaiū, Beteli, ²³ Aviū, Pala, Ɔfela, ²⁴ Kefaa, Am̄oni, Ɔfini n̄ Gebao. W̄éle k̄è kuepla, an baade n̄ a bualoū. ²⁵ A gb̄ea Gabaō, Lama, Beelo, ²⁶ Mizipa, Kefila, M̄oza, ²⁷ L̄ek̄eū, Iipeeli, Talala, ²⁸ Zela, Ēlef̄i, Yebusiò w̄éle p̄ó w̄l̄ m̄e Yelusaleū, Gibea n̄ Kiliao. W̄éle k̄è ḡeō m̄ēndosai, an baade n̄ a bualoū. Kpaale p̄ó B̄eyāmeē buiò s̄è daēdaēon we.

19

Simeo buiò kpaalesea

¹ Gbelaa ḡēn plaade Simeo buiò s̄è daēdaē. An b̄usu mé kú Yuda buiò b̄usu guo. ² An w̄éleō t̄ón ke: B̄eeseba p̄ó w̄l̄ m̄e l̄ Seba, Molada, ³ Azaasuali, Bala, Ēseū, ⁴ Ēlolada, Betue, Ɔoma, ⁵ Zikilaga, B̄emaakabo, Azaasusa, ⁶ Belebao n̄ Saluēo. W̄éle k̄è kue'aaš, amp̄ii n̄ n̄ bualoū. ⁷ A gb̄ea Aini, Lim̄o, Ētee n̄ As̄ao. W̄éle k̄è siīš, amp̄ii n̄ n̄ bualoū ⁸ n̄ bualoū p̄ó liaiò e Baalab̄e n̄ Lama Neḡev̄eo. Kpaale p̄ó Simeo buiò s̄è daēdaēon we. ⁹ W̄à Simeo buiò b̄usupi s̄l̄ Yuda buiò kpaale guue, asa Yuda buiò p̄ó z̄ōe. M̄aa Simeo buiò n̄ kpaale è Yuda buiò p̄ó guu.

Zabubni buiò kpaalesea

¹⁰ Gbelaa ḡēn āašde Zabubni buiò s̄è daēdaē. An b̄usu z̄l̄e tà e Salidi. ¹¹ Sea za we à tà b̄e'ae oi e Malala, ̄ à p̄è Dab̄es̄ewa n̄ swad̄o p̄ó kú Ȳkenaū saeō. ¹² Sea za Salidi à tà gukpe oi e Kiselo Taboo b̄usuu, ̄ à tà Dabela n̄ Yafiao. ¹³ Sea za we à tà gukpe oi e Gatef̄eē n̄ Etakazinio. Ɔ à ḡè n̄ Lim̄o n̄ Neao. ¹⁴ Sea za we à d̄ò Anat̄si gugb̄ántoo oi e à ḡè p̄è Ifataeli guzul̄ewa. ¹⁵ Kata, Naalala, Simeb̄ni, Idala n̄ Bet̄ēl̄ēt̄o ku a guu l̄o. W̄éle k̄è kuepla, amp̄ii n̄ n̄ bualoū. ¹⁶ W̄élepiò n̄ n̄ bualoū mé kpaale p̄ó Zabubni buiò s̄è daēdaēo ū.

Isakaa buiò kpaalesea

¹⁷ Gbelaa ḡēn siīde Isakaa buiò s̄è daēdaē. ¹⁸ An b̄usu w̄éleōn ke: Yezeleē, Kesulo, Sun̄eū, ¹⁹ Afalaiū, Sioni, Anaala, ²⁰ Labiti, Kisioni, Ēbezi, ²¹ Lemeti, Enganiū, Enada n̄ Bepaz̄ezio. ²² An b̄usu z̄l̄e l̄o Taboowa n̄ Saazumao n̄ Besemesio e à ḡè p̄è Yuud̄ēwa. W̄éle k̄è ḡeō n̄ m̄ēndoo, amp̄ii n̄ n̄ bualoū. ²³ W̄élepiò n̄ n̄ bualoū mé kpaale p̄ó Isakaa buiò s̄è daēdaēo ū.

Asee buiò kpaalesea

²⁴ Gbelaa ḡēn s̄oode Asee buiò s̄è daēdaē. ²⁵ An b̄usu w̄éleōn ke: Eleka, Hali, Bet̄e, Ak̄esafa, ²⁶ Alameleki, Amada n̄ Misalao. Be'ae oi an b̄usu z̄l̄e l̄o Kaameliwa n̄ Sikoo Libenao. ²⁷ Sea za we à èa gukpe oi e Bedaḡō, à p̄è Zabubni buiò b̄usuwa n̄ Ifataeli guzul̄eo, à tà Bet̄em̄eki n̄ Nēielio, ̄ à d̄ò Kabului Ɖ̄eē oi ²⁸ e Abad̄ō n̄ Leobeo n̄ Ham̄o n̄ Kanao n̄ Sid̄ō p̄ó de m̄eēwia ū. ²⁹ Sea za we à tà Lama n̄ Tii w̄éle b̄l̄ideo, ̄ à p̄ài, à tà Osa oi e à ḡè p̄è Is̄iawa Akazibu sae. ³⁰ Ɔ à ḡè n̄ Umao n̄ Afekio n̄ Leobeo. W̄éle k̄è m̄ēn bao n̄ plao, amp̄ii n̄ n̄ bualoū. ³¹ W̄élepiò n̄ n̄ bualoū mé kpaale p̄ó Asee buiò s̄è daēdaēo ū.

Nefatali buiò kpaalesea

³² Gbelaa gën soolode Nefatali buiɔ sè daedae. ³³ Sea za Helefi ní Zaananiü gbéne kpéo an búsu tà Adami Nekuɔbu ní Yabeneo e Lakuü, a zòlen Yuudēi. ³⁴ Ǿ à ɛa be'ae oi e Azeno Taboo, ɔ à gè ní Hukokoo. Geomidokli oi à pè Zabuɔni buiɔ búsuwa, be'ae oi sɔ Asee buiɔ búsuwa, gukpe oi sɔ Yuudēwa. ³⁵ An wéle bíideɔ tón ke: Zidiü, Zeɛ, Amata, Laka, Genzeleti, ³⁶ Adama, Lama, Azoo, ³⁷ Kedesi, Edelai, Enazoo, ³⁸ Iloni, Midala'eli, Ǿleü, Betana ní Besemesio. Wéle kè kèokwi, ampii ní ní bualouɔ. ³⁹ Wélepiɔ ní ní bualouɔ mé kpaale pɔ Nefatali buiɔ sè daedae ü.

Dá buiɔ kpaalesɛa

⁴⁰ Gbelaa gën soplade Dá buiɔ sè daedae. ⁴¹ An búsu wéleɔ tón ke: Zola, Esetao, Iisemesi, ⁴² Saalebiü, Ayaloni, Itela, ⁴³ Eloni, Timena, Ekeloni, ⁴⁴ Eleke, Gibetɔ, Baalata, ⁴⁵ Yehuda, Benabela, Gata Limɔ, ⁴⁶ Meyaaɔ ní Lakɔo ní búsu pɔ bɔaa ní Zopeo. ⁴⁷ Dá buiɔ i fɔ ní búsupi simáo, ɔ aa gè lèle Lesẽudeɔwa. Aa sí aa a gbéɔ dède ní fẽndao aa zòleü, ɔ aa ní dezi Dá tɔ kpàè. * ⁴⁸ Wélepiɔ ní ní bualouɔ mé kpaale pɔ Dá buiɔ sè daedae ü.

Yozuee kpaalesɛa

⁴⁹ Ké Isailiɔ ní búsu kpaalekè aa làa, ɔ aa gbása Nuni né Yozuee pɔ kpàwá ⁵⁰ lá Dii ówa. Timena Sela pɔ kú Eflaiü búsu gusísídeu ɔ a gbèa, ɔ aa kpàwá. A kèke kàle, ɔ à zòleü.

⁵¹ Kpaale pɔ sa'ona Elezaa ní Nuni né Yozuee ní Isaili bui uabeleɔ kèné ní gbelaao Silo Dii ae a kpé kpeelen we. Maa ɔ aa búsupi kpaalè.

20

Misiwéleɔ

(Nao 35.9-34, Iko 19.1-13)

¹ Ǿ Dii ò Yozuee à mè: ² O Isailiɔne aa ní wéleɔ dile ní misiwéleɔ ü, lá má dà Mɔizie a ówa, ³ ké gbé pɔ kai mé mò à gbèdè lí e bàasi tau azla misikli ü ade dae pɔ asu tɔsiwá yáí. ⁴ Tó gbé bàasi tà wélepiɔ doe guu, aali ze wélepi bɔleü, i a yá'o wélepi gbèzɔɔne. Aali aà sí ní wéle guu, aai kpé kpawá aàò kúrínɔ. ⁵ Tó tɔsina pèleaazi, aasu gbèdenapi naè a ɔzlo, asa kai mé mò ɔ à a gbédee dè, íie kú ní zànguo za zio. ⁶ Iɔ ku wélepiu e wá yákpalekeaànɔ, e sa'onkia pɔ kú gɔɔ bee ge gaò, i gbasá ta a be wéle pɔ à bùu.

⁷ Ǿ Isailiɔ Kedesi dile ado ü Galile búsuu Nefatali buiɔ búsu sísídeu ní Sikẽüo ɔ Eflaiü buiɔ búsu sísídeu ní Kiliataaba pɔ wí me ɔ Heblɔo Yuda buiɔ búsu sísídeu. ⁸ Yuudē baa gukpe aa Bezee pɔ kú gusalala wáiwaiu dile Lubeni buiɔ búsuu ní Gada buiɔ wéle Lamɔtuo Galada búsuu ní Manase buiɔ wéle Golanao Basana búsuu. ⁹ Gbé pɔ kai mé mò à gbèdè, Isailie ge bòmɔ pɔ kú ní guun nò, aali bàasi ta wéle pɔ wa dilepiɔ dou. Beewa gbé pɔ gà dae pɔ de aà tɔsiwá a e gbépi deo e wá yákpalekeaànɔ gĩa.

21

Levii buiɔ wéleɔ

(1Lad 6.39-66)

¹⁻² Levii bui uabeleɔ gè sa'ona Elezaa ní Nuni né Yozuee ní Isaili bui kɔni uabeleɔ lè Silo, aa òné: Dii dà Mɔizie, ɔ a òé à wéleɔ kpàwá wáò kuu ní wá pɔɔ

* 19:47 Dɔa 18.27-29

dádákeklió.* ³ Ɔ Isailio wélee beɔ́ n̄ a dádákeklió kpà Levii buipiōwa n̄ pɔ́ ũ. ⁴ Keata buiō ɔ́ gbelaá séia n̄ sé káau, ɔ́ wà Yuda buiō n̄ Simɛɔ́ buiō n̄ Bɛyámɛɛ buiō wéle mèn kue'aaɔ́ kpà Levii bui pɔ́ aa de sa'ona Aalona bui ũwa daedae n̄ kpaale ũ. ⁵ Ɔ wà Eflaiũ buiō n̄ Dá buiō n̄ Manase buiō lee do wéle mèn kwiō kpà Keata bui kɔ́niowa n̄ kpaale ũ. ⁶ Ɔ wà Isakaa buiō n̄ Asee buiō n̄ Nefatali buiō n̄ Manase buiō lee do pɔ́ kú Basana búsuu wéle mèn kue'aaɔ́ kpà Geesɔ́ buiōwa n̄ kpaale ũ. ⁷ Ɔ wà Lubeni buiō n̄ Gada buiō n̄ Zabuloni buiō wéle mèn kueplaɔ́ kpà Melali buiōwa daedae n̄ kpaale ũ. ⁸ Maa Isailio wélepɔ́ kpà Levii buiōwa n̄ a dádákeklió, lá Dii dà Mɔizie a òwa.

⁹ Yuda buiō n̄ Simɛɔ́ buiō wéle pɔ́ wa kpámáɔ́ tɔ́n ke: ¹⁰ Levii né Keata bui Aalona buiō mé v̄l, asa ampɔ́ ɔ́ gbelaá séia n̄ sé. ¹¹ Wà Kiliataaba pɔ́ w̄l me lɔ́ Hebl̄s n̄ dádákekli pɔ́ liaiō kpámá. A ku Yuda buiō búsu gusísdeue. Aaba mé Anaki buiō dezi ũ. ¹² A mɔ́ lè wà Hebl̄s buaɔ́ n̄ a bualoũ kpà Yefune né Kalebuwa kò. ¹³ Maa wà Hebl̄s pɔ́ de gbēdena misiwēle ũ kpà sa'ona Aalona buiōwa n̄ Libenao ¹⁴ n̄ Yatiiō n̄ Esemɔ́ao ¹⁵ n̄ Olonao n̄ Debijiō ¹⁶ n̄ Ainiō n̄ Yutao n̄ Besemesiō, wélepɔ́ pii n̄ a dádákeklió. Bui lee plapió wéleɔ́ kè kēokwi. ¹⁷ Wà Bɛyámɛɛ buiō wélee beɔ́ kpámá: Gabaɔ́, Gɛba, ¹⁸ Anato n̄ Alemɔ́o. Wéle kè síiɔ́, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ¹⁹ Aalona bui sa'onaɔ́ wéle kè pii kue'aaɔ́, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió.

²⁰ Wà Eflaiũ buiō wélee beɔ́ kpà Levii né Keata bui kɔ́niowá n̄ kpaale ũ. ²¹ Gbēdena misiwēle Sikɛũ pɔ́ kú gusísdeu n̄ Gezɛo ²² n̄ Kibezaiũ n̄ Betolonio. Wéle kè síiɔ́, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ²³ Aa Dá bui wéleɔ́ è mèn síiɔ́ lɔ́, Eleke, Gibetɔ́, ²⁴ Ayaloni n̄ Gata Limɔ́o. Wéle kè síiɔ́, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ²⁵ Aa Manase buiō lee do wéleɔ́ è pla, Taanaki n̄ Bileauo, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ²⁶ Wà wéle mèn kwipiō kpà Keata bui kɔ́niowae, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió.

²⁷ Manase buiō lee do wéle mèn plaɔ́ kpà Levii né Geesɔ́ buiōwa n̄ kpaale ũ, Golana pɔ́ de gbēdena misiwēle ũ Basana búsuu n̄ Besetelao, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ²⁸ Aa Isakaa buiō wéleɔ́ è mèn síiɔ́, Kisioni, Dabela, ²⁹ Yaamu n̄ Enganiũo, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ³⁰ Aa Asee buiō wéleɔ́ è lɔ́ mèn síiɔ́, Misala, Abedɔ́, ³¹ Eleka n̄ Leobeo, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ³² Aa Nefatali buiō wéleɔ́ è lɔ́ mèn aaɔ́, gbēdena misiwēle Kedesi pɔ́ kú Galile búsuu n̄ Amɔ́dooo n̄ Kaatáɔ́, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ³³ Geesɔ́ buiō wélepɔ́ kè kue'aaɔ́, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió.

³⁴ Levii né Melali buiō mé g̃. Wà Zabuloni buiō wéleeɔ́ kpámá n̄ kpaale ũ, Yɔkenaũ, Kaata, ³⁵ Dimena n̄ Naalalao. Wéle kè síiɔ́, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ³⁶ Aa Lubeni buiō wéleeɔ́ è lɔ́, Bezeɛ, Yaaza, ³⁷ Kedemɔ́ n̄ Mɛfaao. Wéle kè síiɔ́, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ³⁸ Aa Gada buiō wéleeɔ́ è lɔ́, gbēdena misiwēle Lamotu pɔ́ kú Galada búsuu, Maanaiũ, ³⁹ Esebɔ́ n̄ Yazɛo. Wéle kè síiɔ́, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ⁴⁰ Levii né Melali buiō wélepɔ́ kè kuepla. ⁴¹ Levii buiō wélepɔ́ ku Isaili bui kɔ́nió búsuue. Aa kè pii blakwi plasai, ampɔ́ n̄ n̄ dádákeklió. ⁴² Wélepɔ́ de n̄ pɔ́ ũe n̄ dádákekli pɔ́ lialiantzió. Maa wélepɔ́ de pii.

⁴³ Dii búsu pɔ́ à a legbè Isailio deziɔ́ne kpámá, ɔ́ à g̃ n̄ pɔ́ ũ, aa zòleu. ⁴⁴ Dii n̄ gbá zé aale kámabo gupiiu, lá à a legbè n̄ deziɔ́newa.† An ibeɛe i f̄o n̄ gá f̄io, Dii n̄ ibeɛo n̄anɛ n̄ ɔ́l̄ pii. ⁴⁵ Yamaa pɔ́ Dii ò Isailiōne kè pii, a kee i léle páo, baa do.

* 21:1-2 Nao 35.1-8 † 21:44 Baa 33.14, Ebe 4.1

22

Isaili buieɔ taa Yuudɛ baale

¹ Yozuee Lubeni buio sɪsi nɪ Gada buio nɪ Manase buio lɛɛ doo, ² a ɔnɛ: A yá pɔ Dii zɔblena Mɔizi dilɛ́ kɔ́a, mé a zíkɛ́ yá pɔ má óéwa * píi. ³ A gɛ̀gɛ́ ɛ́ nɪ a gbáɔ i pákpa á gbɛ́ɔzio. A zíkɛ́ yá pɔ Dii á Lua dilɛ́wa. ⁴ Lá Dii á Lua á gbɛ́piɔ gbá zé aa kámabò sa lá á a legbɛ́nɛ́wa, à ɛa ta á be sa, búsu pɔ Dii zɔblena Mɔizi kpáwá Yuudɛ́ baaleu. ⁵ A laaika maamaa àɔ yádilɛnɔ́ nɪ ikoyá pɔ Dii zɔblena Mɔizi dáɛɔ kɔ́a, ɪ́ ye Dii á Luazi. A aà zé sé súsu, ɪ́ ye yá pɔ a dilɛɔ kɔ́a. A naaazi, ɪ́ zɔblé nɪ nɔ́semɛndoo teasisai.

⁶ Yozuee samaa'ónɛ́ à nɪ gbáɛ, ɔ́ aa tà nɪ be. ⁷ Mɔizi Basana búsu saalo kpá Manase buio lɛɛ dowá yáa kò, ɔ́ Yozuee búsu kpá an gbɛ́ pɔ gɔ́owa Yuudɛ́ be'ae oi nɪ nɪ gbɛ́ Isaili bui kɪnɪɔ. Ké Yozuee samaa'ónɛ́, ⁸ à mè: A ɛa ta á be nɪ á àizɛɛ zɔɔ, pɔtuɔɔ dasidasi nɪ ánuɔuo nɪ vuao nɪ mɔgotɛɔ nɪ mɔsi pɔɔ nɪ pkasao dasidasi. A gɛ́ à á ibɛɔ pɔpiɔ kpaalekɔ́ɛ nɪ á gbɛ́ɔ we.

⁹ ɔ Lubeni buio nɪ Gada buio nɪ Manase buio lɛɛ ɔɔ Isaili bui kɪnɪɔ tò Silo Kanaa búsuu, aa ɛa tà Galada búsuu, búsu pɔ aa gò vɪ yá pɔ Dii dá Mɔizie a ò yáí. ¹⁰ Ké aa ká Yuudɛ́ koolou Kanaa búsuu, aa sa'okɪi bò Yuudɛ́ saɛ we. Sa'okɪipi zɔɔ. ¹¹ Ké Isaili bui kɪnɪɔ má aa mè: A gwa! Lubeni buio nɪ Gada buio nɪ Manase buio lɛɛ doo sa'okɪi bò Kanaa búsu zɔ́ɛu, Yuudɛ́ koolou. ¹² ɔ Isaili bui kɪnipiɔ káaa mpíi aa gémá nɪ zlo.

¹³ ɔ aa sa'ona Eleazaa né Fineasi zɪ Lubeni buio nɪ Gada buio nɪ Manase buio lɛɛ dopiwa Galada búsuu. ¹⁴ Isaili gbɛ́zɔɔ gɛ́aàɔ gbɛ́ɔn kwi, bui nɪ buio dodo, Isaili bui uabeleɔnɛ́ mpíi. ¹⁵ Ké aa ká Lubeni buio nɪ Gada buio nɪ Manase buio lɛɛ dopi kɪi Galada búsuu, aa ɔnɛ: ¹⁶ Yá pɔ Dii gbɛ́ɔ ò nɪpiin kɛ, aa mè: Náaisaiyá kpeletaan wei? A bɔ Isailiɔ Lua kpe. A gi Dii yáí gbá, a ázɪa sa'okɪi bò. ¹⁷ Duuna pɔ wá kè Peoo † i mɔwáó lé? Baa ké gaga gɛ́wágu, duunapi sáma gɪ lé wá lé ɛ́ nɪ a tiaɔɛ. ¹⁸ Ale bɔ Dii yá kpe gbáɛ. Tó a gi Dii yámai gbá, aà pɔ a fɛ́ Isaili bui piizi ziaɛ. ¹⁹ Tó búsu pɔ a gɔ́ vɪ gbálɛ́, à bua su Dii búsuu, gu pɔ aa zwáakpe kuu, ɪ́ búsu kpaalesɛwanɔ́ la. Asu bɔ Dii ge wá yá kpe à ázɪa sa'okɪi boo, Dii wá Lua gbagbakɪpi báasio. ²⁰ Ké Zela síwɛna Akáa náaisaiyákè láaipi yá musu, Dii pɔ i fɛ́ Isaili bui píizio lé? ‡ Akáa i ga a duuna yáí ado sɔo.

²¹ ɔ Lubeni buio nɪ Gada buio nɪ Manase buio lɛɛ doo ò Isaili bui uabelepiɔnɛ: ²² Dii mé Lua Zɔɔde ú! Dii mé Lua Zɔɔde ú! A wá yápi dɔ, mé wá ye ápiɔ àɔ dɔ sɔ. Tó wa bɔ Dii kpe, wa gi á yámai, ásu wá wɛnagwa gbáɔ. ²³ Tó wa wá sa'okɪipi bò bɔa Dii kpe yáíɛ, mé wa sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékú òwá nɪ sáaukpasao nɪ pɔwɛnti gbao, Dii to à wi wá musu. ²⁴ I kɛ màa no. Bili mé wá kú, ɔ́ wá bò. Wa mè, yá pɔ á buio o wá buioɔnɛ zian kɛ: Bó á vɪ nɪ Dii Isailiɔ Luaoi? ²⁵ Dii mé Yuudɛ́ dá wápiɔ nɪ ápiɔ zánguo wá búsu zɔ́ɛ ú. A baa kú nɪ Diioo. Lá á buio gi wá buioɔnɛ aa misiile Diiɛn we. ²⁶ ɔ wa mè wá wázɪa sa'okɪi boɛ. I kɛ wá sa'owá no, ²⁷ a dɛ wá zɔblea Diiɛ seela ú wápiɔ nɪ ápiɔ zánguoɛ nɪ wá bui pɔ té wá kpeɔ, wɪ sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékú nɪ sáaukpasao o aa ua. Beewa á buio ɛ o wá buioɔnɛ zia, an baa kú nɪ Diioo boo. ²⁸ ɔ wa mè: Tó a bee òwɛɛ ge wá buioɔnɛ zia, wá oé à Dii gbagbakɪi taa pɔ wá dezio bò gwa. I kɛ sa'oa yáí no, seelaɛ ápiɔ nɪ wápiɔ

* 22:2 Nao 32.20-32, Yoz 1.12-15 † 22:16 Iko 12.13-14 ‡ 22:17 Nao 25.1-9 § 22:20 Yoz 7.1-26

zānguo. ²⁹ Kai! Wá f̄s gí Dii yāmai wá b̄o aà yá kpe gbá wá sa'okli p̄o wá sa'owa rí p̄owentio boo. Dii wá Lua gbagbakli ku gueio, p̄o p̄o kú aà kp̄e kpele bàasio.

³⁰ Ké sa'ona Eleaza né Fineasi rí Isaili gbēz̄ōō p̄o kuaān̄o bui uabele ū yá p̄o Lubeni buio rí Gada buio rí Manase buio l̄e doo ò mà, à k̄en̄é na. ³¹ Ō Fineasi on̄é: Wá d̄s ké Dii kú wá guu gbá. Lá i b̄o aà kpeo, a Isailiò b̄ò Dii w̄et̄eam̄an̄eun we. ³² Ō Fineasi rí gbēz̄ōōpiò Lubeni buio rí Gada buio rí Manase buio l̄e doo tò Galada b̄usu we, aa èa tà Isaili p̄o kú Kanaa b̄usuon̄e rí a baoo. ³³ Yápi k̄e Isailiòne na, ̄s aa Lua s̄aukup̄a, aai gea z̄ikai rí Lubeni buio rí Gada buio rí rí b̄usu ò̄okpaaò yá'ò lo. ³⁴ Ō Lubeni buio rí Gada buio t̄okp̄a sa'oklip̄e Seela. Aa mè: A de seela ū wá zānguoé ké Dii mé Lua ū.

23

Yozuee lezaa Isailiowa

¹ Ké Dii tò Isailiò kámabò rí ibeε p̄o liaañziò yá musu, a ḡoò ḡèḡe. A gbea Yozuee zikù táotao. ² Ō à Isailiò sisi, an gbēz̄ōōō rí n̄ doanao rí n̄ yákpalekenao rí n̄ lak̄enao pii, a on̄é: Ma zikù táotao. ³ A yá p̄o Dii á Lua k̄e buie beoone á yái è. Dii á Lua mé z̄ik̄aé. ⁴ Ma bui p̄o ḡò Yuud̄é rí be'ae ísia z̄ōō zānguoò b̄usu kpaalè á buion̄e rí bui p̄o ma rí d̄ed̄e p̄o. ⁵ Dii á Lua a z̄ōēn̄zi a rí yáé, i n̄ b̄usuò s̄imáé, íò v̄i lá à a legb̄ééwa. ⁶ A s̄ōdile maamaa. Aò laai v̄i, íò z̄ike yá p̄o kú M̄ozi ikoyá lá guuwa. Asu p̄aale òplaaí ge z̄eεio. ⁷ A baa su àò kú rí bui p̄o ḡò á guupio. Asuli rí táao gbagbao. Asuli mè á sír̄n̄o. Asuli z̄oblen̄é á k̄ulen̄é. ⁸ Aò naa Dii á Luazi ado, lá á k̄e é rí a gb̄owa. ⁹ Dii z̄ōž̄é bui z̄ōō gb̄aazi, gb̄e i e á ḡá f̄io e rí a gb̄o. ¹⁰ A gb̄é m̄endo í gb̄eñ̄ òaa s̄oò fu, ké Dii á Lua lé z̄ik̄aé, lá à a legb̄ééwa yái. ¹¹ Aò laai v̄i maamaa, íò ye Dii á Luazi.

¹² Tó a p̄òb̄oz̄akè, mé a na bui p̄o ḡò á guupioowa, mé a rí n̄oε s̄e, mé a á baa d̄aaañ̄o, ¹³ àò d̄s s̄áas̄á ké Dii á Lua a ea buipio yáé lo. Aa ḡōé bai ge m̄o ū ge fl̄aalao ū á kpeεae ge k̄oò ū á w̄éu e a ge mid̄e b̄usu maa p̄o Dii á Lua kp̄aw̄e beepi guu. ¹⁴ A gwa! Mále gé ḡéki sa. A d̄s á n̄òseu rí á l̄aasoò pii ke àsi maa p̄o Dii á Lua òé̄ guu, baa m̄endo i ke famaο. Aa k̄e piiε, an kee i l̄éle p̄ao. ¹⁵⁻¹⁶ Lá àsi maa p̄o Dii á Lua òé k̄èé pii, tó a Dii á Lua bàakuaān̄o yá p̄o á d̄il̄é gb̄ò, a ge z̄obl̄è táaon̄e a kulen̄é, Dii a to àsi b̄èε p̄o á ò á l̄e e a ge á mid̄e b̄usu maa p̄o á kp̄aw̄e beepi guu. Dii a p̄ok̄umab̄ob̄owá, í l̄aa ḡō b̄usu maa p̄o á kp̄aw̄e beepi guu.

24

Yozuee gb̄é gb̄aa laai Sik̄eū

¹ Yozuee Isaili buio k̄aaa Sik̄eū. A Isaili gbēz̄ōōō rí n̄ doanao rí n̄ yákpalekenao rí n̄ lak̄enao sisi, ̄s aa mò s̄ì Lua ae. ² Ō Yozuee ò bílaε: Dii Isailiò Lua mè, wá deziò ku yāa Uflata baaleε, aa z̄obl̄è táaon̄e. Ablahaū rí Nak̄oò mae Tela kú rí guu. ³ Ō á wá dezi k̄aau Ablahaū s̄e Uflata baale, à Kanaa b̄usu k̄eεlaan̄o, † ̄s á tò aà bui k̄ò. A aà gb̄a Izaaki, † ̄s á Izaaki gb̄a Yak̄obu rí Esauo. § A Esau gb̄a Sei b̄usu s̄is̄ide. * Yak̄obu rí a n̄é̄ s̄ō aa tà Egipi. †

* 23:10 Iko 3.22, 32.30 * 24:2 Daa 11.27 † 24:3 Daa 12.1-6 ‡ 24:3 Daa 21.1-3 § 24:4 Daa 25.24-26 * 24:4 Daa 36.8 † 24:4 Daa 46.1-7

5 Dii Mɔzi n Aalona zɔ,† 5 à ɩadà Egipiɔwa n yá pɔ a kè n guu, 5 à wá bɔleu. 6 Ké à wá deziɔ bɔle Egipi, ké wa ka ísiai, 5 Egipiɔ pèlɛwázi n zikasɔgoɔ n sɔdeɔ e Isia Tɛai. 7 Ké wa wiɩɛaazi, 5 à gusia dà wá zanguo n Egipipio, 5 a tò isia kùamá mío. § Wá wé yá pɔ a kè Egipione è. Bee gbea wa goɔplakè guwaiwau.

8 Dii mɔwanɔ Amɔle pɔ kú Yuudè gukpe oio búsuu. Ké aa fèlɛwá n zɔ, 5 Dii n nàwɛɛ wá ɔzɩ. A n míde, 5 an búsu gò wá pɔ ú. * 9 Ké Zipoo né Balaki, Mɔabu kía fèlɛwá n zɔ, à Beɔɔ né Balaaú sísi aà láaikɛwá. 10 † Dii gɩ Balaaú yámai, a tò à samaa'òwɛɛ, à wá bɔ Balaki ɔzɩ. † 11 Bee gbea wa bua Yuudèwá† wa ka Yeliko. † Yelikodepio zɩkàwanɔ. Amɔleɔ n Pelizio n Kanaaɔ n Itio n Giigasio n Ivio n Yebusio zɩkàwanɔ ɔ, 5 Dii n nàwɛɛ wá ɔzɩ. 12 A beɔɔ gbàɛ wá aɛ, § aa Amɔleɔ kía gbɛɔn plaɔ yàwɛɛ. I ke wá fɛnda ge wá ka mé n yáo. 13 A tɔle pɔ wáme wa a zɩkèò kpàwá n wéle pɔ wáme wá kàleɔ, 5 wá kú wélepio guu. Wále wɛɛbu n kú kpé pɔ wáme wá bàòɔ be ble.

14 † Yozuee mè: Aɔ Dii vɩa vɩ, ɩɔ zɔbleè slana n nòsemendoo. A taa pɔ á deziɔ zɔblènè Uflata baale n Egipiɔ bɔ á guu, ɩ zɔble Diie. 15 Tó zɔblea Diie kèè íi, à ze n taa pɔ á ye zɔbleèò gbà, taa pɔ á deziɔ zɔblènè Uflata baaleɔn nò, Amɔle pɔ á kú n búsuuɔ pɔn nò. Mapi n ma beɔɔ sɔ, Dii wáɔ zɔbleè. 16 † Gbɛɔ wèwà aa mè: Kai! Wá fɩ pàkpa Diizi wá zɔble taaɔneɔ. 17 Dii wá Lua mé wá bɔ zɔbleu Egipi búsuu n wá maeɔ. † Mɛ dabudabu zɔɔpio kè wá wáa, à wá dɛa wá taa'oa guu pii, à wá bɔ bui pɔ wa gɛɩlaɔ ɔzɩ pii. 18 Dii mé Amɔleɔ n bui pɔ kú búsuɛ beeuɔ yàwɛɛ. Dii wáɔ zɔbleè sɔ, 5 mɛ wá Lua ú.

19 † Yozuee ò gbɛɔne: A e zɔble Diieo. Asa aà kua adoae, ɩli sí sàao. A á taaɔ n á duuna kéwáɔ. 20 Baa ké à yàmaakéè yáa, tó a pàkpaáazi, ále zɔble dii zɩloɔne, a ea yáyiawáɛ, ɩ á míde. 21 † Gbɛɔ ò Yozuee: Maa no! Dii wáɔ zɔbleè. 22 † Yozuee òné: Ame á ázɩa seeladeɔ ú, a zèò aɔ zɔble Diie. † aa mè: A seeladeɔn wá ú. 23 † Yozuee mè: Tó maaɛ, à dii zɩlo pɔ kúánɔɔ bɔ á guu, ɩ á sɔ kpa Dii Isailio Luawa. 24 † Gbɛɔ òè: Dii wá Lua 5 wáɔ zɔbleè, wɩɔ aà yáma.

25 Zibeezɩ Yozuee idàda Dii bàakuaɩnɔ yáwa gbɛɔne Sikɛú we. A èa à aà ikoyáɔ n yá pɔ a díleɔ òné, 26 5 à yápio kè Lua ikoyá láu. † a à gbè gbène se pèle gbéneli gbáu Dii sísikɩ* we. 27 † a ò gbɛɔne: A gwa! Gbeɛ bee mé aɔ dɛwɛɛ seelade ú. Gbepi yá pɔ Dii òwɛɛ mà pii. Aɔ dɛɛ seelade ú, ké ásu mɔafilike á Luaɔ. 28 Yozuee gbɛɔ gbàɛ, 5 baade tà a wélu.

29 Yá beeɔ gbea Dii zɔblena Yozuee, Nuni né gá a wè basɔokwide guu. 30 Wá aà vɩ búsu pɔ de aà kpaale ú guu Timena Sela, Èflaiú buiɔ búsu sísisdeu Gaasi gbèsíslí gubántoo oi. 31 Isailio zɔblè Diie n nòsemendoo Yozuee goɔ n goɔ pɔ gbɛzɔ pɔ gègè deaála kuo. Gbɛzɔpio wɛsɩ yá pɔ Dii kè Isailionele pii.

32 Yosefu gewa pɔ Isailio bɔò Egipi sɔ,† aa vɩ Sikɛú tɔle pɔ Yakɔbu lù guue. A lù Sikɛú mae Amɔɔ néɔwa ánuɔ ɔwatɛ basɔɔɛ.† Tɔlepi ku Yosefu bui kpaale guue. 33 Ké Aalona né Eleazaa gá, 5 wá aà vɩ síslí pɔ de aà né Finɛasi kpaale ú pɔleu Èflaiú buiɔ búsu gusísdeu.

† 24:5 Bɔa 3.7-10 § 24:7 Bɔa 14.1-31 * 24:8 Nao 21.21-35 † 24:10 Nao 24.10 † 24:11 Yoz 3.14-17 § 24:12 Bɔa 23.28 * 24:26 Daa 12.6-7, 33.18-20, 35.4 † 24:32 Daa 50.24-25, Bɔa 13.19 † 24:32 Daa 33.19, Zɩn 7.16

Dɔ́AANAɔ

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Dɔ́aanaɔ lá yábuubu pɔ́ Isailiɔ kɛ́ za guɔ́ pɔ́ aa z̄lɛ Kanaa búsuu e à gè pè guɔ́ pɔ́ Isailiɔ kía kpà òlw̄ɛɛ. Láe bee Isaili dɔ́aanaɔ yákeao ní ní kuaɔ òw̄ɛɛ lɔ. Isailiɔ kía vɛ́ guɔ́ beeo, an dɔ́aanaɔ mé gbé pɔ́ Lua iko kpámáɔ ũ. Aame Isaili gbé z̄sɔ́ pɔ́ aaf̄ yá ḡḡs̄ Isailionɛ mé aaf̄ dɔ́aan̄ an z̄lkaa ní buipáleɔ guuɔ ũ.

Dɔ́aanaɔ lá kpaalea lɛɛ áaɔɛ:

Yá pɔ́ kú Isailiɔ z̄lɛa Kanaa búsuu guɔ́ e à gè pèð guɔ́ pɔ́ Yozuee gáwa (1.1-2.10).

Lá Lua í dɔ́aanaɔ sɛ à ní z̄l̄ aa a gbéɔ́ bɔ́ ní ibeɛɔ́ ɔ́z̄l̄ (2.11-16.31).

Yábuubu lɛɛ pla pɔ́ Isailiɔ kɛ́ e à gè pè an kía kpaawa. (17-21).

Dɔ́aanaɔ lá guu yá pɔ́ Isailiɔ lè pii b̄ an luayamasai kíiɛ. Tó aa b̄ Lua kpɛ aa pá kpáaazi, ɔ́ buipáleɔ í ɔ́t̄má. Ama tó aa èa z̄ɛ ní Luao aa wiilèwà, í ní wɛnagwa à ní sí ní ibeɛpiɔwae. N beeo aaf̄ gi wàɔ z̄oble Kanaa búsu t̄aaɔnɛɛ, aaf̄ wɛlɛ wàɔ k̄n̄i ke Luae (17-18), aaf̄ yádileneɔ í sárngue (19-21).

An kua beewa tò aa gè nízl̄zi ní yáɔ. Lápi láakdi lè ɔ́lw̄ɛɛ, tó Dii ní tó nízl̄ae mé i m̄ ní misií yáao, lá an buio aaf̄ den we. Sema Lua gbéɔ́ aaf̄ d̄s̄ gbé pɔ́ wa misiilè. Wá baade ali misiile Luae yà, ge yá pɔ́ ali káwágu ɔ́ wálio ke?

Isailiɔ z̄lkaa ní Kanaa bui pɔ́ ḡɔ́

¹ Yozuee gaa gbɛa Isailiɔ Dii lá à mè: Déme a gé z̄lkaiw̄ɛɛ ní Kanaaɔ káaui? ² Ǿ Dii mè: Yuda buio mé aa gé. A ma! Ma búsupi n̄an̄é ní ɔ́z̄l̄. ³ Ǿ Yuda buio ò ní gbé Simeɔ buionɛ: A m̄ ge zɛw̄ɛɛ búsu pɔ́ wa kpáwáú, wà z̄lka ní Kanaaɔ, wí gbasá gé zɛl̄é búsu pɔ́ wa kpáwáú. Ǿ Simeɔ buio gèr̄n̄ɔ. ⁴ Ké Yuda buio gè máa, Dii Kanaaɔ ní Pelizib̄ n̄an̄é ní ɔ́z̄l̄, ɔ́ aa ní d̄ɛɛ Bezeki áaas̄ɔs̄o lɛɛ kwi (10.000). ⁵ Wekli aa Adonibezeki lè, aa z̄lkaáan̄, ɔ́ aa Kanaaɔ ní Pelizipio d̄ɛɛ. ⁶ Ké kíapi lè báale, ɔ́ aa pèwà. Aa aaf̄ k̄ú, ɔ́ aa aaf̄ ɔ́nemiaɔ ní aaf̄ gbánemiaɔ z̄z̄z̄. ⁷ Ǿ Adonibezeki mè: Ma kía gb̄ɛɔ́n̄ báaškwiɔ ɔ́nemiaɔ ní ní gbánemiaɔ z̄z̄z̄, ɔ́ aa ma táabũnu ble kasonaɔ p̄ɛɛɛ aa blè. Lá má kè gbépiɔnɛ fia ɔ́ Lua b̄òmɛɛ. Ǿ aa t̄aaan̄o Yelusaleũ, we à gàu.

⁸ Ké Yuda buio lèlɛ Yelusaleũwa aa sí, ɔ́ aa a gbéɔ́ d̄ɛɛ ní f̄ɛndao, aa t̄es̄òwà.

⁹ Bee gbɛa Yuda buio gè z̄lkai ní Kanaa pɔ́ kú búsu gus̄s̄ideuɔ ní Nɛgeveo ní gusalalao. ¹⁰ Aa gè lèlɛ Kanaa pɔ́ kú Hebl̄ɔwa. Yáa Hebl̄ɔ t̄ón Kiliataaba. We aa z̄lbleũ Sesai ní Aimanio ní Talemaiowa.*

¹¹ Boa we aa gè lèlɛ Debiideɔwa. Yáa Debii t̄ón Kiliasefɛɛ. ¹² Ǿ Kalebu mè: Gbé pɔ́ lèlɛ Kiliasefɛɛpiwa a sí ɔ́ má a n̄ɛn̄ɔɛ Akesa kpawà n̄o ũ. ¹³ Kalebu dáuna Kenazi né Ǿnieli mé sí, ɔ́ Kalebu a n̄ɛn̄ɔɛpi kpawà. ¹⁴ Ké à aaf̄ sè, à n̄àewà aaf̄ ge t̄oble wabike a maewa. Ké n̄ɔɛpi píla a z̄aa'ínawa, ɔ́ aaf̄ mae Kalebupi aaf̄ lá à mè: Bó ní yeii? ¹⁵ Ǿ a wèwà à mè: Gb̄k̄ek̄em̄ɛɛ. Lá t̄oble pɔ́ n ma gba ku Nɛgeve guwaiwaiue, ma gba a nib̄ɔnade sa. Ǿ Kalebu aaf̄ gbà t̄oble pɔ́ a nib̄ɔna ku s̄is̄ɔna musu ní a nib̄ɔna pɔ́ kú guzuleuo.†

¹⁶ M̄ɔzi ànsue bui pɔ́ wí m̄ɛ Keni b̄ò w̄éle daminalikp̄ɛdeu‡ ní Yuda buio, aa gè z̄l̄ɛr̄n̄o ní búsuu Alade sae Nɛgeve guwaiwaiu.

* 1:10 Nao 13.22 † 1:15 Yoz 15.13-19 ‡ 1:16 Yelikon we.

17 ɔ Yuda buio n̄ n̄ gb̄é Simeɔ buio gè lèlè Kanaa pɔ́ kú Zefataɔwa. Aa wélepi kè kèlèkèlè, 5 aa tɔkpàè ɔma. § 18 Yuda buio Gaza n̄ Asekelonio n̄ Ekelonio n̄ n̄ tɔɔlɔ sɪ. 19 Dii kúrɔnɔ, 5 aa n̄ búsu gusɪside sɪ, áma aai f̄ɔ a gusalaladeɔ yàò, ké gb̄épiɔ zɪkasásgoɔ vɪ mɔpɔ ũ yáí. 20 Wà Hebl̄s kpà Kalebuwa lá Mɔzi a legbèwa, 5 a sɪ Anaki bui gb̄eɔn̄ ààɔɔwa. 21 B̄eyám̄e buio s̄ɔ aai Yebusi pɔ́ kú Yelusaleũ yao, 5 Yebusi kúrɔnɔ Yelusaleũ e n̄ a gb̄áo.*

22 Yosefu buio s̄ɔ aa lèlè Beteliwa, mé Dii kúrɔnɔ. 23 Yāa Beteli tɔn Luzu. Ké aa gb̄éɔ z̄l̄ Beteli asiigwai, 24 asiigwanapiɔ ḡɔe e, àlè bɔ wélepiu, 5 aa òè: Lá wá kè wá ḡe wéle guu ow̄e, wí gb̄ekekene. 25 Ké à ḡekli òlɔné, 5 aa wélepideɔ dèdè n̄ f̄endaɔ, 5 aa ḡɔepi tò n̄ aà daeɔ pii. 26 Ḡɔepi ḡe Iti búsuu, à wéle kàlè we, 5 à tɔkpàè Luzu. Tɔ bee mé ḡɔè e n̄ a gb̄áo. 27 Manase buio i f̄ɔ Betesā n̄ Taanakio n̄ Dooò n̄ Ibleat̄o n̄ Megidoo n̄ n̄ bualot̄o sɪ Kanaaɔwao, aa gɪ wa z̄l̄ea búsupiue.

28 Ké Isaili gb̄aa è, 5 aa Kanaaɔ dà zɔzɪ, aai n̄ yá pii. † 29 Maa Eflaiũ buio i Kanaa pɔ́ kú Gez̄eɔ yao, 5 aa ku we s̄anu. ‡ 30 Zabulni buio s̄ɔ aai Kanaa pɔ́ kú Keloni n̄ Naalolioɔ yao, 5 aa n̄ dá zɔzɪ. 31 Aseɔ buio i gb̄é pɔ́ kú Ako n̄ Sid̄ɔ n̄ Alabeo n̄ Akazibuo n̄ Elebao n̄ Afekio n̄ Leobeo yao, 32 5 aa ku s̄anu n̄ Kanaa búsupiɔ. 33 Nefatali buio i Bes̄emesideɔ n̄ Betanadeɔ yao, 5 aa ku s̄anu n̄ Kanaa búsupiɔ, aa n̄ dá zɔzɪ. 34 ɔ Amɔleɔ z̄ɔ̄ Dā buiozi, aa n̄ kpà gusɪsideu, aai weiné aa m̄ò z̄l̄e gusalalauo. 35 Amɔlepiɔ gi z̄l̄ea Elesi gb̄ez̄l̄ n̄ Ayalonio n̄ Saalebiũo. Ké Yosefu buio gb̄aa è, 5 aa n̄ dá zɔzɪ. 36 Amɔle búsu z̄l̄e dàale za Sóigbebeleie e à gè pèò Selawa e à gèò ae.

2

Dii Malaika bɔ mɔa Isailiɔwa Bokiũ

1 Dii Malaika b̄ò Giligali,* à gè Bokiũ à mè: Ma á b̄óle Egipi, ma ḡéánɔ búsu pɔ́ ma a legbè á dez̄iɔneɔ bee guu. Ma mè ma b̄aa aɔ kúánɔ gɔɔpiie, a gbooa v̄lo. 2 Má òé, ásu mak̄ɔe n̄ búsuɔbeedeɔ. Má òé à n̄ sa'ok̄liɔ gboo, † 5 i ma yāmao. B̄óyáí á k̄èi m̄aai? 3 Too! Mále oé, má n̄ yáé lo. Aaɔ deé le ũ á gb̄at̄eue, mé an táaɔ aaɔ deé bai ũe. 4 Ké Dii Malaika yápi ò Isailiɔne, aa z̄òl̄ maamaae. 5 ɔ aa tɔkpà gupie Bokiũ, ‡ 5 aa sa'ò Diiwa we.

Isaili p̄òb̄zakea

6 Yozuee gb̄éɔ gb̄aeɔ gbea baade gè búsu pɔ́ a kpaalèné sɪ. 7 Aa zòblè Diie n̄ n̄òsemendoo Yozuee gɔɔ n̄ gɔɔ pɔ́ gb̄ez̄ɔ pɔ́ ḡèḡè deaalaɔ kuo. Gb̄ez̄ɔpiɔ wesl̄ yáz̄ɔ pɔ́ Dii kè Isailiɔnele pii. 8 Dii zòblena Nuni né Yozuee kè wè bas̄oɔkwie, 5 à gb̄asa ḡa. 9 Wà aà v̄l̄ búsu pɔ́ de aà baa ũ guu Timena Sela, Eflaiũ buio búsu s̄is̄ideue, Gaasi gb̄ès̄is̄i gughántoo oi. §

10 Ké Yozuee gɔɔdeɔ ḡaga pii, an né pɔ́ f̄ele n̄ kpeɔ Dii d̄ɔo, mé aa yá pɔ́ a kè n̄ dez̄iɔne d̄ɔo. 11 ɔ aa yá pɔ́ v̄ai Diie kè, aa zòblè táaɔne. 12 Aa p̄akp̄a n̄ dez̄iɔ Dii pɔ́ n̄ b̄óle Egipizi, aa t̄è bui pɔ́ liaañiɔ táaɔzi aa kùlené, 5 aa Dii pɔ́ f̄elèè. 13 Aa p̄akp̄aaazi, aa zòblè Baalie n̄ Asetaatio. 14 ɔ Dii pɔ́ f̄én̄zi à n̄ ná n̄ wetānaɔne n̄ z̄l̄, aa n̄ wáa. A n̄ kpà n̄ ibeɔ pɔ́ liaañiɔwa, 5 aai f̄ɔ gɪ n̄ n̄z̄lao n̄ ibeɔpiɔ z̄l̄o. 15 Lá aa ḡe z̄ikai pii, Dii i bɔ n̄ kpeɔ, ké asu b̄oñɔn̄ nao, lá a ònéwa, 5 aa ḡɔ yooyee.

§ 1:17 Bee mè wíwia. * 1:21 Yoz 15.63, 2Sam 5.6 † 1:28 Yoz 17.11-13 ‡ 1:29 Yoz 16.10
* 2:1 Yoz 5.13 † 2:2 B̄oa 34.12-13, Iko 7.2-5 ‡ 2:5 Bee mè ɔɔb̄naɔ. § 2:9 Yoz 19.49-50

16 ɔ Dii ɩ dɔaanaɔ dilené sa, ké aa ní bɔ ní wetánaɔ ɔzɩ. 17 Kási aali ní dɔaanapiɔ yāmao, aa gbāsiké ní táaɔ aa kùlené. Aa kè zé pɔ ní deziɔ sèwa àanno, aaliɔ yá pɔ Dii diléné kùa lá ní dezipiɔwao. 18 Tó Dii dɔaana diléné, ɩ kú ní dɔaanapiɔ, ɔ ɩ ní sí ní ibeɔwa e dɔaanapi wēni léu, asa tó aa aaukè gbé pɔ lé ní wetá aale ɔtɔmáɔ yáí, Dii ɩ ní wēnagwae. 19 Tó dɔaana gà sɔ, aai éa ɔɔkpa de ní maeɔlae. Aai té táaɔzi, aai zɔblené, aai kùlené. Aali ní yákeapiɔ ní ní swágbāao too.

20 ɔ Dii pɔ fēnzi à mè: Lá buipi ma bàakuarínɔ ní ní deziɔ yá gbòo, aai ma yāmao, 21 má bui pɔ Yozuee gà à ní tó ní búsuuɔ kee yáné ɩo. 22 Má ní tó wee, buipiɔ ɔ má Isailiɔ yɔò, tó aa ma zé sé aao ma yá kùa lá ní deziɔ kèwa, ge tó aa kéo. 23 A yáí Dii buipiɔ tòi we. ɩ ní na Yozuee a ɔzɩ à ní yáé gɔɔo.

3

1 Dii buipiɔ tò we, ké à Isaili pɔ aa Kanaa búsu zíkaa dɔoɔ yòde, 2 i zɩ dada ní gbé pɔ aa Kanaa zɩ dɔ yāapiɔne. Buipiɔn ke: 3 Filitēɔ kía gbēɔn sɔoɔ. Kanaaɔ ní Sidɔdeɔ ní Ivi pɔ kú Libā búsu sɩsɩdeu za Baali Émɔ gbēzɩ e à gè pè Amata bɔlewaɔ. 4 A ní tó we, ké à Isailiɔ yɔò à gwa tó aao a yá pɔ á dà Mɔizie, a dilé ní deziɔne kùa. 5 A yáí tò Isailiɔ ku sānu ní Kanaaɔ ní Itiɔ ní Amɔleɔ ní Peliziiɔ ní Iviɔ ní Yebusiɔ. 6 Aa ní nenɔɔ sè nɔ ũ, mé aa ní nenɔɔ kpāsā buipiɔ negɔɔwa, ɔ aa zɔblè ní táaɔne.

ɔnieli

7 Isailiɔ yá pɔ Dii yeio kè. Dii ní Lua yá sàngu, ɔ aa zɔblè Baalie ní Asetaatio. 8 ɔ Dii pɔ fēnzi à ní ná Mesɔptami búsu kí Kusá Lisataiúe a ɔzɩ, ɔ aa zɔblèè wè swaaɔ. 9 Ké aa wiilè Diiwa, ɔ à suabana diléné, ɔn Kalebu dáuna Kenazi né ɔnieli ũ. ɔme ní bó. 10 Dii Nisfina diè, ɔ à dɔaa Isailiɔne zɩ guu. Dii Mesɔptami búsu kí Kusá Lisataiú nàe a ɔzɩ, ɔ à gbāamòde. 11 ɔ an búsu gɔ dɔɔa wè bla e Kenazi né ɔnieli gè gào.

Ehudu

12 Isailiɔ éa yá pɔ Dii yeio kè ɩ, ɔ Dii tò Mɔabuɔ kí Egelbni gbāamòné vāi pɔ aa kèpi yáí. 13 Egelbni Amɔniɔ ní Amaleki buiɔ nāwa, ɔ aa mò lèlè Isailiɔwa aa wéle daminalikpede* sí. 14 Isailiɔ zɔblè Mɔabuɔ kí Egelbnie e wè bao plasai. 15 ɔ aa wiilè Diiwa, ɔ à suabana diléné, ɔn Gela né Ehudu, Bēyāmee bui ũ. ɔzeede. Isailiɔ aà zɩ falubɔi Mɔabuɔ kí Egelbnie. 16 Ehudu fēna lekpepla pí, a gbàa kà gāsɩsuu do. A ná a gbala ɔplaawa a ula zíe, 17 ɔ à gè falubòde. Egelbni sɔ à mèkpa maamaae. 18 Ké Ehudu ní gbé pɔ falu sè mòòò falu kpàwà aa làa, aale tá, ɔ Ehudu a gbépiɔ gbàe. 19 ɔ à éa táa pɔ kú Giligali sae, à sù kíapiwa à mè: Má asiiyā ví mà oné. ɔ kipi mè: A to mà yāma, ɔ aa ɩwa pɔ kuaaɔnɔ bòle. 20 Egelbni zɔléa ado kpé musu kpea niéu, ɔ Ehudu sɔaazi à mè: Má yá pɔ bɔ Lua kúí ví mà oné. Ké kipi fèle a kílau, 21 ɔ Ehudu a fēna ga wò a ɔplaa gbalawa ní ɔzeo, à à zòò a gbēu. 22 ɔ fēna gè aa gbēu ní a páo píi e à gè bɔ kpe. Ehudu i fēnapi woo, ɔ nísi kùaaawà. 23 Ehudu bɔ kpeele, à kpea musupi zé tà, à kilidàu.

24 Aa bɔa gbēa Egelbni ɩwaɔ mò, aa è kpeapi zé taa, wà kilidàu, ɔ aa mè: Ale bílikpeke kpea nié guu yá mɔɔɔ? 25 Aale aà dá, aale aà dá e aa bílikè. Ké aa è i zewēnéo, ɔ aa kili sè aa wè, aa sù ní dii è wúlea zíle gè. 26 Gɔɔ pɔ aale gēgē maa, Ehudu bàalè à dò táapiɔzi à tà Seila. 27 Ké à kà we, a tò wà kuupè Eflaiú búsu

* 3:13 Yeliko.

sɪsɪdeu, 5 Isailiɔ pɪlaaãɔ gbɛsɪsɪɔwa, Ehudu mé dɔ́aaa. 28 A òné: A temazi, asa Dii á ibee Mɔ́abuɔ náé á ɔzɪe. Aa teaàzi, 5 aa Yuudɛ buakli pɔ́ í gé Mɔ́abu bɔ́suu sɪ, aai wei gbɛe bùa lo. 29 Zɪbeezi aa Mɔ́abuɔ dɛde gbɛɔn òaasɔsɔo lɛe kwi (10.000) taawa, an gbɛe i bɔ́o. 30 Gɔ́o bee Isailiɔ gbáamɔ́ Mɔ́abuɔne, 5 an bùsu gò dɔ́ɔa e wɛ̀ basiiɔ.

Samɛgaa

31 Aà gbɛa Anata né Samɛgaa Filitɛɔ dɛde gbɛɔn òaa àaɔ́ n zù zɪkena totobɔ́o, à Isailiɔ suabà lɔ.

4

Debolaa ní Balakuo

1 Ké Ehudu gà, Isailiɔ èa yá pɔ́ Dii yeio kè lɔ. 2 ɔ́ Dii ní ná Kanaaɔ kí Yabɛ́ pɔ́ zɔ́la Azooe a ɔzɪ. Aà zɪgɔ́o gbɛzɔ́o tɔ́n Sisela. Aà ben Alose Goiú. 3 A zikasɔ́go mɔ́pɔ́o vɪ mèn òaa sɪiɔ́ ní basɔ́oo (900). A gbáamɔ́ Isailiɔne pásɪpásɪ e wɛ̀ bao, 5 Isailiɔ wiilè Diiwa.

4 Gɔ́o bee nɔ́e ànabi Debolaa, Lapido na de Isailiɔ dɔ́aana ú. 5 I yágɔ́gɔ́né a daminali gbáu Lama ní Betelio zãnguo, Èflaiú buio bùsu sɪsɪdeu. Isailiɔ ɪò gé aà kfi we. 6 ɔ́ à Abinɔ́aú né Balaku pɔ́ kú Kedesi, Nefatali buio bùsuu sɪsi, a òè: Dii Isailiɔ Lua mè, fɛle gé Nefatali buio ní Zabulɔ́ni buio se gbɛɔn òaasɔsɔo lɛe kwi (10.000), ní gérnɔ́o Taboo gbɛzi. 7 Dii a Yabɛ́ zɪgɔ́o gbɛzɔ́o Sisela gále mɔ́aãɔ́ Kisɔ́ swai ní aà sɔ́goɔ́ ní aà zɪgɔ́o dasidasi, i aà nane n ɔzɪ we. 8 ɔ́ Balaku òè: Tó nýɔ́ gemanɔ́ lé, má gé. Tó nýɔ́ gemanɔ́ sɔ́o, má geo. 9 ɔ́ Debolaa mè: Má gennɔ́, àma lá ní ò màa, i kɛ ní tɔ́ mé a bɔ́o. Nɔ́e 5 Dii a Sisela naè a ɔzɪ sa. ɔ́ Debolaa fɛle gèaãɔ́o Kedesi.

10 ɔ́ Balaku Zabulɔ́ni buio ní Nefatali buio kàaa Kedesi, 5 à dàzeu kèse ní gbɛɔn òaasɔsɔo lɛe kwipio. Debolaa kú ní guu. 11 Keni bui Èbee bò Keniɔ́ bùsuu yáa, à mò bòokpá gbɛ̀nɛli pɔ́ kú Zaananiú gbáu Kedesi sae. Keniɔ́a Mɔ́izi ànsue Obaba buio doe. 12 Wa ò Siselaè Abinɔ́aú né Balaku gè Taboo gbɛzi, 13 5 à a sɔ́go mɔ́pɔ́o kàaa mèn òaa sɪiɔ́ ní basɔ́oo ní zɪgɔ́ pɔ́ kuanɔ́o. Bɔ́arínɔ́o Alose Goiú aa gè Kisɔ́ swai. 14 ɔ́ Debolaa ò Balakue: Gé, asa gbá Dii a Sisela nane n ɔzɪ. Dii dɔ́aaane noa? ɔ́ Balaku pɪla Taboo gbɛwa ní zɪgɔ́ gbɛɔn òaasɔsɔo lɛe kwipio.

15 Dii tò Sisela ní aà sɔ́godeɔ́ ní aà zɪgɔ́o kpɛkpá Balaku fɛndaè, 5 Sisela bò a sɔ́gou à bàalè. 16 Balaku pɛ̀le Sisela zɪgɔ́o ní ní sɔ́goɔ́zi e Alose Goiú. We à ní dedeu ní fɛndaɔ́ píi, baa gbé mɛ̀ndo i bɔ́o. 17 ɔ́ Sisela tilè à gè sɪ Keni bui Èbee na Yaeli kpéu, asa Azoo kí Yabɛ́ ní Èbee bedɛɔ́ kɔ́ yámá yáae. 18 Yaeli bò dɔ́aaàle à mè: Mɔ́ gè kpéu Baa. Gè! Nsu to vía n kúo. Ké à gè, 5 nɔ́epi kùntu kùaaàla, 19 5 Sisela òè: Imi lé ma de, ma gba í mà mi. ɔ́ à vɪ tùu sè a dàè a mí, 5 à èa kùntu kùaaàla. 20 Sisela òè: Ze kpɛ̀le. Tó gbɛe mò n la, gbɛe ku laoa, oè aawo. 21 A gè ní kpasá'io, ké aà yèèe làa yáí. ɔ́ Èbee na Yaeli zwáakpɛ kálo sè ní masanao, à sòò Siselazi tɛe, 5 à kálopi pɛ̀ aà swágɛziwa, a pà e à gè gè tɔ́le kù, 5 à gà. 22 A mɔ́ lè Balaku lé péle Siselazi, 5 Yaeli bò gè dɔ́aaàle à mè: Mɔ́ mà gbé pɔ́ níle wee le ɔ́lɔne. Ké à gè kpéu, 5 à Sisela è wúlae, à gà ní káloo pea aà swágɛzi. 23 Zɪbeezi Lua Kanaaɔ́ kí Yabɛ́ bùsa Isailiɔne. 24 ɔ́ Isailiɔ pásɪ lé dede e aa gè Kanaaɔ́ kí Yabɛ́ dèò.

5

Lɛ pɔ́ Debolaa dà

1 Zibeezi Debolaa ní Abinɔ́aũ né Balakuo lɛɛ bee si:

2 Ké Isaili dɔ́aanaɔ b̀ò d̀òaa,
gbé kɪnɔ́ tɛ́rɪzi teasisai.
A Dii sáaukpa!

3 Kíaa, à yáɛ bee ma!
Gbáadeɔ, à swákpa!

Má lesi Dii yá musu,
má Dii Isailiɔ Lua táasile.

4 Ké Dii b̀ò Sei gbɛ musu,
tɔ́ɔɛ l̀ualua,
ké àɛ p̄ Eɔ́ɔũ b̀usupia,
loupɔɔ f̄i, lou má maamaa.

5 Gb̀ɛsɪsɪɔ d̀eɛdee Dii aɛ,
Isailiɔ Lua p̄ b̀ò m̀ò má Sinaipi.*

6 Anata né Samegaa gɔɔ, Yaeli gɔɔ,
gb̀ɛɛ lí zɛda sɛ l̀òɔ,
zɛ́wɛwɛna ɔ́ wé́ɛgená ɪ sé.

7 Kíaa lé midɛ Isaili b̀usuu,
ɔ́ ma Debolaa ma ḡɔ́ Isailiɔ da ũ.

8 Ké aa zè ní dii dafuɔ,
ɔ́ zɪ k̄ɔ́ k̀ù wé́ɛ b̀iibɔ́ɛu.
Baa gb̀ɛɔn ɔ́aasɔɔɔ lɛɛ bla (40.000) guu
gb̀ɛɛ s̀ɛngbao ge s̀ɔ́na vío.

9 Ma p̄ɔ́ d̀ɔ́ Isailiɔ dɔ́aanaɔwa
ní gbé p̄ɔ́ tɛ́rɪzi teasisaiɔ.
A Dii sáaukpa!

10 A gbé p̄ɔ́ á di zàa'ln pua kpɛɔ
á gbé p̄ɔ́ á z̄ɔ́ɛ tɛfɛniwapiɔ
ní á gbé p̄ɔ́ á bɛ k̀ɛsɛɔ, à a yá'o.

11 Gbé p̄ɔ́ k̄áaaa ɪtɔ́kɪɔ zɔ́a d̀ɔ́,
aa Dii maakeaɔ d̀au lé siuné,
Isailiɔ kíaa ziblé,
ɔ́ Dii gb̀ɛɔ s̀ù ní wé́ɛɔ guu.

12 Fele Debolaa! Fele!
Fele lesi! Fele!
Abinɔ́aũ né Balaku,
fɛɛ d̀ɔ́aa n z̄ɪzɔ́ɔnɛ.

13 ɔ́ gbé p̄ɔ́ ḡɔ́ɔ b̀ò m̀ò kíaa k̄í,
Dii gb̀ɛɔ m̀ò ma k̄í ní nɛḡɔ́naɔ.

14 Eflaiũ bui p̄ɔ́ aa Amaleki buiɔ f̀ùɔ
ní B̄ɛyámɛɛ buieɔ tɛnzi.
Makii buieɔ dɛ dɔ́aanaɔ ũ,
Zabulɔ́ni buieɔ gopana k̄ũ.

15 Isakaa bui kíaa k̀ú ní Debolaaɔ,
Isakaa bui k̀ú ní Balakuo,
aa s̄iaànɔ gusalalau.
Lubeni bui ḡaliɔ seakè.

16 Akɛa a ḡɔ́ k̄inaɔ saɛ,

* 5:5 Bɔ́a 19.18

ále kulepea sãɔne mai?
 Lubeni bui gáliɔ seakè maamaae.
 17 Galada bùsudeɔ g̃ɔ Yuudē baale.
 Akɛa Dā buiɔ zè ní n̄ gó'ilenai?
 Aseɛ buiɔ zɔ́le isiale,
 aa g̃ɔ ní godɔ́kíɔ.
 18 Zabolɔni buiɔ fɛna wò,
 aa a kpé vùaa,
 Nefatali buiɔ kè guleɛɔu màa ɔ.
 19 Kanaa bùsu kíaɔ m̃ɔ,
 aa zíkà Taanaki Megido swa sae,
 kási aai àizɛɛ séle tãɔɔ.
 20 Za musu saanaɔ zíkà,
 aa b̃ɔ ní zéu, aa zíkà ní Siselao.
 21 Kis̃ɔ swa zipi tárínɔ.
 Má gé ae, mí gé ní gbāao.
 22 S̃ɔ gbāao lé bàale,
 an kèse k̃ɔfi dɔ.
 23 Dii Malaika mè: A Melozu ká,
 à leke Melozudeɔne maamaa,
 asa aai m̃ɔ d̃ɔ Diileo,
 aai dɔ Dii neg̃ɔnaɔleo.
 24 Nɔɛ báaadɛn Ebeɛ na Yaeli ũ,
 Keni bui nɔɛpi báaa ví zwàakpedeɔ guu.
 25 Sisela í gbèawà,
 ɔ à ví kpàwà,
 à vífai kpàwà ta ɔde guu.
 26 A ɔb̃ɔ zwàakpe kálo sè,
 à masana kũ ní a ɔplaaɔ,
 ɔ à Sisela lèɔ à aà mí wí,
 à aà swágēz̃í f̃ɔ à aà t̃ɔɔz̃ɔ.
 27 Sisela gofanle à lèle aà gbá sae,
 ɔ à g̃ɔ wúlea we.
 A gofanle à lèle aà gbá sae,
 gu p̃ɔ à gofanle à lèleu, we à gàu.
 28 Sisela da wekpále fɛnentiu,
 à wiilè fɛnenti m̃ɔɔ f̃ɔu à mè:
 Bóyái aà s̃ɔgo kpé e tiai?
 Akɛa aà gbéɔ s̃ɔgoɔ k̃ɔfi dɔɔ ni?
 29 Aà nɔɛ zíkɛna ɔnɔnaɔ lé oè,
 ɔ a té ní legbei láasai à mè:
 30 Aale p̃ɔɔ naaaɛ,
 aale kpaalek̃ɔɛɛ,
 baade ní a wéndiao m̀ndodo ge plapla.
 Aale zwàa wedeɔ naaa Siselaɛɛ,
 zwàa wede wèsãdeɔne,
 p̃ɔɔgāu p̃ɔ wà ba kèwàɔɛ.
 31 Dii, to n ibeɛɔ ga màa nípii,
 gbé p̃ɔ aa yenziɔ gbāa ɔ dede

lán 1atē dɛdɛgawa.
 ɔ an b̄usu ḡɔ dɔdɔa e w̄ɛ bla.

6

Madiãɔ ɔt̄sa Isailiɔwa

¹ Isailiɔ ɛa yá p̄o Dii yeio k̄e 1ɔ, ɔ Dii ní ná Madiãɔne ní ɔz̄l e w̄ɛ sɔpla. ² Ké Madiãɔ lé ɔt̄má, ɔ Isailiɔ ulɛk̄iɔ k̄ɛk̄e b̄usu s̄is̄idɛu ní gb̄ɛ'ɛ ní s̄ɛgb̄ão. ³ Tó aa p̄ɔt̄ɔ, Madiãɔ ní Amalɛki buiɔ ní gukpe oi buip̄ãle 1 m̄ó l̄ɛlɛmáɛ. ⁴ Aa1 m̄o b̄ookpa ní b̄usuu, ɔ aa1 ní buap̄ɔɔ ɔ̀kpanɛ e à gɛ peò Gazawa. Aali blɛ to Isailiɔneɔ ge s̄ã ge zu ge z̄aa'ina. ⁵ Aa1 m̄ó ní ní p̄ɔtuos ní ní zw̄ãakpeɔ dasidasi lán kwaɔwa. Gb̄ɛ l̄iɔ ní l̄ɛ d̄ɔo, baa ní yiongoɔ l̄ɛ. Aa1 m̄o b̄usu ɔ̀kpaie. ⁶ Madiãɔ Isailiɔ b̄usa d̄úduu, ɔ aa wiilè Diiwa.

⁷ Ké aa wiilè Diiwa Madiãɔ yá musu m̄aa, ⁸ ɔ Dii ɛnabi d̄ilɛné à m̄ɛ: Ma Dii Isailiɔ Lua ma m̄ɛ, ma á b̄ɔ z̄ɔbleu, ma á b̄ɔlɛ Egipi. ⁹ Ma á b̄ɔ Egipiɔ ɔz̄l ní gb̄ɛ p̄ɔ ɔt̄w̄ãɔ p̄ii, ma ní yáɛ, ɔ ma ní b̄usu kp̄awá. ¹⁰ Ké má óɛ m̄ámɛmaa Dii á Lua, ásu Amolɛ p̄ɔ á k̄ú ní b̄usuu t̄ãaɔ gbagbao, ɔ a gi ma ȳamai.

Dii Malaika b̄ɔ m̄ɔa Gedeɔwa

¹¹ Dii Malaika* m̄ò z̄lɛ gb̄ɛneli gb̄áu ɔfela, Abiezɛɛ bui Yoasi bɛ w̄ɛlɛu. Aà né Gedeɔ l̄ɛ p̄ɔwɛnagb̄ɛ v̄ɛɛf̄k̄i k̄ɛ Madiãɔ su a eo yáí. ¹² Ké Dii Malaika b̄ò m̄òwá, a òɛ: Nɛḡɔna, Dii kunnɔ. ¹³ ɔ Gedeɔ òɛ: Baa, tó Dii kúwanɔɛ, b̄ɔȳai yáɛ beɔ wá léi pii? Dabudabu p̄ɔ wá maeɔ a yá d̄au a siuw̄ɛ ku máɛ? Aa m̄ɛ Dii wá b̄ɔlɛ Egipi, ama tia k̄éwa à p̄ákp̄awáɛ, ɔ à wá ná Madiãɔne ní ɔz̄l. ¹⁴ ɔ Dii aɛd̄wá à m̄ɛ: Gé ní gb̄ãa p̄ɔ ní v̄io, ní Isailiɔ b̄ɔ Madiãɔ ɔz̄l. Mámɛ ma n z̄l. ¹⁵ ɔ Gedeɔ aà là à m̄ɛ: Baa, kpelewa má Isailiɔ b̄ɔi? Ma bui mé k̄ésáa Manase buiɔzi, mé m̄ámɛ má f̄ɛn̄ɛ d̄ɛr̄la ma de b̄ɛdɛɔ guu. ¹⁶ Dii w̄ɛwá à m̄ɛ: M̄ãɔ kunnɔɛ, ní Madiãɔ kwe lán gb̄ɛ m̄ɛndowa. ¹⁷ ɔ Gedeɔ òɛ: Tó n ma w̄ɛnagwáɛ, seelakɛmɛɛ má d̄ɔ k̄ɛ m̄ímɛ níle yá'omɛɛ. ¹⁸ Nsu go laktio e m̄à su. Má m̄ɔne ní gb̄ao, mí dilɛne. A w̄ɛwá à m̄ɛ: Má ḡɔ la e n̄ su.

¹⁹ Gedeɔ ḡɛ blɛne d̄ɛ a k̄ɛk̄e, à k̄aa k̄ɛ ní p̄ɔwenti kiloo kwio. A n̄ɔ k̄a gb̄iu, à do k̄a tau, à m̄òɛ gb̄ɛneli gb̄áu we, ɔ a d̄ilɛɛ. ²⁰ Lua Malaika òɛ: N̄ɔ ní k̄aapio se k̄álɛ gb̄ɛɛ beewa, ní do élewá. ɔ a k̄ɛ m̄aa. ²¹ Ké Dii Malaika lípana p̄ɔ á k̄ua z̄ɔ n̄ɔ ní k̄aapiowa, ɔ t̄ɛ b̄ò gb̄ɛpi guu, a k̄ú n̄ɔ ní k̄aapiowa, ɔ Dii Malaikapi gusik̄ɛ. ²² Ké Gedeɔ d̄ɔ Dii Malaikɛ, à m̄ɛ: A'a Dii Lua, asa ma w̄ɛs̄l Dii Malaikalɛ. ²³ ɔ Dii òɛ: N n laai kp̄álɛ! Nsu to v̄ia n k̄úo. Nȳɔ gao. ²⁴ Gedeɔ Dii gbagbakti b̄ò we, ɔ à t̄ɔkp̄àɛ Dii Aafiakpamade. A ku ɔfela Abiezɛɛ we e ní a gb̄ão.

Gedeɔ Baali gbagbakti gbooa

²⁵ Zibeez̄l gw̄ãasina Dii òɛ: N n mae zuswana p̄ɔ k̄a w̄ɛ sɔpla sé, Baali gbagbakti p̄ɔ n mae v̄i gboo, ní Asetaati lí p̄ɔ pélea a saɛ z̄ɔ. ²⁶ Ma Dii n Lua gbagbakti bo a z̄éwa† s̄is̄ɛ bee musu. Asetaati lí p̄ɔ ní z̄ɔ séle yàa ũ, ní sa p̄ɔ w̄í a p̄ɔ k̄átau à t̄ék̄u oa ní zupio. ²⁷ ɔ Gedeɔ a z̄lkenao s̄ɛ gb̄ɛn̄ kwí, a k̄ɛ lá Dii òɛwa. Ké ále v̄l̄akɛ a de b̄ɛdɛne ní w̄ɛlɛdɛɔ yáí, i we k̄ɛ f̄ãanɛo, gw̄ãasina ɔ a k̄ɛ.

²⁸ Ké w̄ɛlɛdɛɔ f̄ɛle k̄ɔɔ, aa è wá Baali gbagbakti gb̄òo, wá Asetaati lí p̄ɔ ze a saɛ z̄ɔ, wá sa'ò ní zuo sa'ok̄li dafu p̄ɔ wa b̄òwa. ²⁹ ɔ aalɛ k̄ɔ lala aa m̄ɛ: Déme k̄ɛ m̄ãai? ɔ wá m̄ɛ: Yoasi né Gedeɔ m̄ɛ k̄ɛ. ³⁰ ɔ w̄ɛlɛdɛɔ gɛ ò Yoasie: B̄ɔ ní n néo wá

* 6:11 Dii lia malaika ũn we. † 6:26 B̄ɔa 20.25

aà de, asa à Baali gbagbakli gbòoe, mé à Asetaati lí pò ze a sae zò. ³¹ ɔ Yoasi ò gbé pò liaaaziɔne: A me á yási ní Baalioa? A me á aà bɔa? Wa gbé pò yásiànɔ de e gu àò gé doi. Tó diin aà ũ, aà gí ní azlao. Aà gbagbakli wa gbòo lò? ³² Zibeezi wà tɔkpá Gedeɔɔe Yelubaali,† wà mè: Wà ní tókɔe ní Baalio, asa aà gbagbakli ɔ a gbòo.

Gedeɔɔ seelagbeaa Diiwa

³³ Madiào ní Amaleki buio ní gukpedeɔ kɔ kàaa pii, aa bùa Yuudèwa, ɔ aa bòokpá Yezelee guzuleu. ³⁴ Dii Nisína dède Gedeɔɔwa, ɔ à Abiezeɛ buio sisi ní kuuo aa mɔ teazi. ³⁵ A gbéɔ zì aa Manase buio bùsu kèele, ɔ aa ní sisi aa mɔ teazi b. ɔ à gbéɔ zì Asee buio bùsuo ní Zabalɔni buio bùsuo ní Nefatali buio bùsuo. ɔ aa mò nàwa.

³⁶ Gedeɔɔ ò Luae: Tó nýɔ Isailio bɔ ma sabai lá n a legbèmeewa síanae, ³⁷ gwa, mále sáká kále pówengbèzeu. Tó fii kpá sákápiwa ado, mé tɔle gɔ gii, má dɔ sa ké nýɔ Isailio bɔ ma sabai lá ní òwa. ³⁸ ɔ à kè màa. Ké gu dɔ, ɔ à fèle káaukaau, à sákápi fè, a í ta pà. ³⁹ ɔ Gedeɔɔ ò Luae: Nsu to n pɔ pamazio. Má ye mà yágbɛama gèn do b. To mà gwa sákáwa gèn do b mà gwa. Ké bee sa, to fii kpá tɔlewa ado, sáká í gɔ gii. ⁴⁰ Gwáasna bee Lua kè màa. Fii kpá tɔlewa gupiiu, sáká mé gɔ gii ado.

7

Gedeɔɔ ní a gbéɔ ziblea Madiàwa

¹ Gedeɔɔ ní gbé pò kuaànɔ fèle kɔkɔ, aa gè bòokpá Alodi nibɔnai. Madiào bòo ku guzuleu gugbántoo oi Mɔle sístɔleu. ² Dii ò Gedeɔɔe: Gbé pò lé gennɔ kè dasi, má Madiào nané ní ɔzlo. Tó má nané ní ɔzli, aa íanadæ, aai me níza gbáa mé ní bɔ. ³ Kpàwake gla, ní oné, gbé pò vía lé aà kù àle lualua, aà ea tá. * ɔ gbèɔn àasɔɔo leɛ bao ní plaɔ (22.000) èa tà, gbèɔn àasɔɔo leɛ kwi (10.000) mé gò. ⁴ ɔ Dii ò Gedeɔɔe: E tia aa kè dasi. Geíno í kfi, mí ní plene we. Gbé pò má one aa gennɔ mé aa gé, gbé pò má one aa gennɔɔ sɔ aa gɔ. ⁵ Ké à geíno í kfi, Dii òè: Gbé pò ní è aa lé pèle íu lán gbèwaɔ kèaa ní gbé pò aa kùle ní kosowa aa idà, aale miɔ. ⁶ Gbé pò idà ní ɔo aa lé pèleuɔ gbèɔn àa do ní basɔoɔe (300). Gbé kɔniɔ kùle ní kosowa, aa imí. ⁷ ɔ Dii ò Gedeɔɔe: Má Madiào na gbèɔn àa do ní basɔo pò lé pèle íuone ní ɔzli sa, mè á bɔ. Gbé kɔniɔ gbae, an baade tá a be. ⁸ Gedeɔɔ gbèɔn àa do ní basɔo sɔ, ɔ aa gbé pò aale táo kùsúu ní ní kuus símá, ɔ à ní gbáe be.

Gedeɔɔ ku sístí musu, Madiào bòo ku aà zlíle guzuleu. ⁹ Dii yá'òè gwáasna à mè: Fele ge lélemá ní bòou, asa ma ní náne n ɔzle. ¹⁰ Tó léleama vía lé n kùe, pila ní n zíkɛna Pulao, ¹¹ ní swáɔ yá pò wàle oi. Yápi a n gba sɔ ké ní lélemá ní bòou. ɔ à pila ní a zíkɛna Pulao, aa lòle zígɔ pò kú bòo léiɔzi. ¹² Madiào ní Amaleki buio ní gukpedeɔ pii kálea guzuleu, aa dasi lán kwaɔwa. Wi fí ní yiongoɔ nàoo, aa dasi lán ísiale úfáawaɛ.

¹³ Ké Gedeɔɔ kà we, à a nana dàu lé siu a gbèdoe à mè: Nana pò má ò ma. Má è pèe boolo zɔzɔna lé gbeembo, ɔ à sí wá bòou à pà zwáakpɛwa, ɔ kpépi lèlè à fuangba. ¹⁴ ɔ aa gbèdopi òè: Yoasi né Gedeɔɔ, Isaili bui fènda ní è we, í ke pɔpále no. Lua Madiào ní wá bòoo nàè aà ɔzli piie. ¹⁵ Ké Gedeɔɔ nanapi

† 6:32 Bee mè tokɔe ní Baalio. * 7:3 Iko 20.8

yāmà ní a bɔ̀ɔleɔ, à kùle Diie. ɔ̀ à èa Isailio b̀òou à mè: A fe!e! Dii Madiã̀ nàwẽe wá ɔ̀zle.

16 A gb̃ɛɔn òaa do ní basɔ̀ɔpiɔ̀ kpaalè gáli àaɔ, ɔ̀ à kuu ní lo giio kpà ní baadewa. ɔ̀ wà s̃ɛteɔ s̀òb̃sɔ̀b̃ lopio guu. 17 A òné: Mále gé e ní b̀òo léie. Aɔ ma gwa. Lá á e mále ke, lo ke màa. 18 A lia ní b̀òoi pii. Tó mapi ní gb̃é p̀ó kumanɔ̀ wa kuupè, ápio s̃ó í a p̀ó pé, í wiile à me: Dii ní Gedeɔ̀o p̀é. 19 Gedeɔ̀o ní gb̃ɛɔn basɔ̀o p̀ó kuaɔɔ̀ kà b̀òo léi w̃eɛdo taawa gud̃anaɔ̀ k̀òl̃eũkpaake gbea gbea. ɔ̀ aa ní kuu p̀è nípii, aa lo p̀ó aa k̀ua w̃iwi. 20 ɔ̀ gáli àaɔpiɔ̀ baade a kuu p̀è, aa ní lo w̃iwi. Aa s̃ɛteɔ k̀ua ɔ̀z̃eɛu, aa kuu p̀ó aale p̀é k̀ua ɔ̀plaa. ɔ̀ aa wiilè aa mè: Dii ní Gedeɔ̀o f̃enda. 21 Baade z̃ea a gb̃eu liaa b̀òoi, ɔ̀ b̀òodeɔ̀ f̃el̃e l̃èk̃ɔ̀wa ní wiio, aa tilè. 22 Ké gb̃ɛɔn òaa do ní basɔ̀ɔpiɔ̀ baade ɔ̀t̃s̃ a kuuwa màa, Dii tò b̀òopideɔ̀ k̃s̃ d̃èd̃e k̃t̃ɛɛ ní f̃enda. Z̃ig̃ɔ̀piɔ̀ bàalè t̃à Besita ní Zelelao e Abeli Meɔ̀la léi Taba oi. 23 Wà Nefatali buio ní Aseɛ buio s̃isi ní Manase buio pii, ɔ̀ aa p̀èle Madiã̀zi. 24 ɔ̀ Gedeɔ̀o gb̃éɔ̀ z̃l̃ aa Eflaiũ buio b̀usu s̃is̃ide k̃eɛle aa me: A pila gé Madiã̀wa ní z̃lo. A z̃ez̃òné swab̃ɔ̀leɔ̀u ní ae e à g̃e p̃e Bebala ní Yuud̃owa. ɔ̀ wà Eflaiũ buio s̃isi pii, aa g̃e z̃ez̃òné ní ae swab̃ɔ̀leɔ̀u e à g̃e p̀è Bebala ní Yuud̃owa. 25 ɔ̀ Eflaiũ buio Madiã̀ kíaɔ̀ k̀ùk̀ù gb̃ɛɔn pla, ɔ̀lebu ní Zeebuo. Aa ɔ̀lebu d̃è g̃be sae, ɔ̀ w̃i m̃e tia ɔ̀lebu g̃be. Aa Zeebu d̃è lo, gupi w̃i m̃e tia Zeebu w̃eɛf̃ek̃li. ɔ̀ aa èa p̀è Madiã̀wa. ɔ̀ wà kíapiɔ̀ mi z̃z̃z̃ wà g̃eò Gedeɔ̀e Yuud̃e baale.

8

1 Eflaiũ buio Gedeɔ̀o là aa mè: B̀óyái ní k̀èw̃eɛ màai? Ké níle gé z̃ikai ní Madiã̀o, mé ni wá s̃isi s̃òo be? Màa aa z̃oad̃òwà p̃ásip̃ásí, 2 ɔ̀ a òné: B̀ó má k̀è à kà á p̀ówai? A Eflaiũ buio w̃e k̃ónw̃ea z̃z̃ò d̃è wá Abiezeɛ buio w̃e k̃oz̃z̃òz̃ala. 3 Lua Madiã̀ kíaɔ̀ ɔ̀lebu ní Zeebuo ñàé á ɔ̀zle. B̀ó má k̀è à kà á p̀ówai? Ké a òné màa, ɔ̀ an p̀ó gb̀asa w̃e sa.

Gedeɔ̀o Zeba ní Zalemunao d̃e d̃e

4 Gedeɔ̀o ní a gb̃é gb̃ɛɔn òaa do ní basɔ̀o lé p̀ele Madiã̀zi. Ké aa kà Yuud̃ei, ɔ̀ aa bùa, ñana lé ní d̃e. 5 ɔ̀ a ò Sukodeɔ̀ne: A ma gb̃é gba p̃e. Ñana lé ní d̃e, mé mále p̀ele Madiã̀ kíaɔ̀ Zeba ní Zalemunaozie.* 6 ɔ̀ Suko gb̃ez̃ɔ̀o mè: Zeba ní Zalemunao ku n ɔ̀z̃l̃ k̀òe, ɔ̀ wà gbasa wà n z̃ig̃ɔ̀o gba p̃e? 7 Gedeɔ̀o w̃emá à mè: Lá á ò màa, tó Dii Z̃eba ní Zalemunao ñam̃e ma ɔ̀z̃l̃, má á taitai ní gb̀aa leɔe. 8 B̀oa we à g̃e P̃enueli, ɔ̀ à wabik̃emá màa lo. P̃enuelideɔ̀ òè lá Sukodeɔ̀ òèw̃ae lo, 9 ɔ̀ a òné s̃ó à mè: Tó ma su aafia, má kalangaɛ bee kw̃e.

10 Zeba ní Zalemunao ku Kaakoo ní ní z̃ig̃ɔ̀o gb̃ɛɔn òaas̃ɔ̀o leɛ g̃eò (15.000). Gukpe oi z̃ig̃ɔ̀o p̀ó g̃òon we, an f̃endadeɔ̀ g̃aga gb̃ɛɔn òaas̃ɔ̀o leɛ basoolo (120.000). 11 Gedeɔ̀o d̃ád̃ak̃enaɔ̀ z̃é s̃è Ñoba ní Ỹog̃baɔ̀o gukpe oi, ɔ̀ à l̃èl̃e z̃ig̃ɔ̀piɔ̀wa g̃ɔ̀o p̀ó an gb̃e k̀ú ní ỹae láas̃oo. 12 Madiã̀ kíapiɔ̀ Zeba ní Zalemunao tilè, ɔ̀ à p̃el̃enzi, à ní k̀ùk̀ù, ɔ̀ à ní z̃ig̃ɔ̀o f̀ù pii.

13 Ké Yoasi né Gedeɔ̀o lé su ní z̃l̃lao, à b̀òle ní Elesi gb̃eb̃ɔ̀e, 14 ɔ̀ à Suko èwaasoe k̀ù à ỹal̃al̃awà, ɔ̀ èwaasopi Suko gb̃ez̃ɔ̀o t̃ó k̀è l̃áu gb̃ɛɔn bàaɔ̀kwi ní s̃opla. 15 Gedeɔ̀o g̃e Sukodeɔ̀o l̃è à mè: Zeba ní Zalemunao ke. A ma l̃aanik̃è ỹaa a mè, Zeba ní Zalemunao ku ma ɔ̀z̃l̃ k̀òe, à gbasa ma gb̃é p̀ó ñana lé ní d̃e gba p̃e? 16 ɔ̀ à w̃élepi gb̃ez̃ɔ̀piɔ̀ k̀ùk̀ù, à ní taitai ní gb̀aa leɔ, aa d̃ò.

17 ɔ̀ à g̃e P̃enueli kalanga kw̃e à w̃élepi g̃eò d̃èd̃e. 18 ɔ̀ à Zeba ní Zalemunao là à mè: Gb̃é p̀ó a ní d̃e d̃e Tabooɔ̀ d̃e k̃pelewa ni? Aa w̃èwà aa mè: Aa d̃e lanwae,

* 8:5 Soud 83.11

an kákaa de lán kíanɔɔwa. ¹⁹ ɔ Gedeɔɔ òhɛ́: Ma ṽi dadoudeɔn we. Tó a rí tó yáa, ní Diio má á dedeɔ. ²⁰ ɔ a ò a negɔ́e s̃éia Yeteeɛ à mè: Fele ñ rí dede. Népi i a f̃ɛnda woo, asa èwaasonaɛ, mé ṽia lé aá kú. ²¹ ɔ Zeba ní Zalemunaɔ mè: Fele ñ wá dede nz̃ia. Baade ní a gb̃aaɔe. ɔ Gedeɔɔ f̃ele ní dede, à m̃okampeɛ p̃s kú ní yiongoɔ waawaɔ b̃òle.

Gedeɔɔ dilɛa gb̃ɛz̃ɔɔ ũ

²² Isailiɔ ò Gedeɔɔe: G̃s wá kía ũ ní n buiɔ. M̃me n wá b̃ó Madiãɔ ɔz̃i. ²³ ɔ Gedeɔɔ òhɛ́: Má g̃s á kía ũo, baa ma buiɔ. Dii mé aɔ de á kía ũ. ²⁴ ɔ à èa òhɛ́: Mále wabikɛwá. A baade a swáli p̃s á s̃imá kpa a m̃ɛndodo. Madiãɔ ɔ swáli p̃s wa pí ní vuao daae, asa Isimaɛlaɔne. ²⁵ Aa òè: Wá kpama. Aa zwáa kpàle, ɔ baade swáli p̃s á s̃imá z̃uz̃u a guu m̃ɛndodo. ²⁶ Swáli p̃s à a wabikɛmápiɔ vua gb̃ia ká kiloo bao, m̃okampeɛɔ ní swáli ní gomusu t̃ɛa p̃s Madiã kíaɔ daaɔ ní m̃yabaa p̃s kú ní yiongoɔ waawaɔ bàasi. ²⁷ ɔ a pí dii ũ, a p̃ɛle a be w̃ɛleu ɔfela. ɔ Isailiɔ gb̃asik̃èd̃ m̃pii, ɔ à g̃s̃ bai ũ Gedeɔɔe ní aá b̃edeɔ.

²⁸ Maa Isailiɔ Madiãɔ bùsa. Madiãɔ i e mifur̃ila ɔo. ɔ Isailiɔ bùsu g̃s̃ d̃ɔɔba Gedeɔɔ g̃ɔɔ e w̃ɛ bla.

Gedeɔɔ gaa

²⁹ Yoasi né Gedeɔɔ g̃è z̃òle a be. ³⁰ Aa negɔ́e p̃s à ní ɔ b̃aaɔkwie, asa aá ñɔɔ dasie. ³¹ A ñɔ p̃ɔse ṽi ɔ Sikeŭ, à negɔ́e iaãɔ, ɔ wá t̃ɔkpàè Abimeleki. ³² Yoasi né Gedeɔɔ g̃a a zik̃u guue, ɔ wá aá mia kpàk̃i ní a mae Yoasio ɔfela Abiezeɛ.

³³ Ké Gedeɔɔ g̃a, ɔ Isailiɔ èa gb̃asik̃è ní Baalio. ɔ aa t̃aa p̃s w̃i m̃e Baalibaakuwaɔn p̃ɛle ní dii ũ, ³⁴ ɔ Dii ní Lua p̃s ní b̃ó ní ibeɛ p̃s liaaɔziɔ ɔz̃i yá s̃ãngu. ³⁵ Aai gb̃ɛkeke Yelubaali Gedeɔɔ b̃edeɔne yamaa p̃s a k̃èné musuo.

9

Abimeleki

¹ Gedeɔɔ né Abimeleki g̃è a des̃ɔ k̃i Sikeŭ, ɔ a òhɛ́ ní a dezi b̃edeɔ píi à mè: ² A ge Sikeŭdeɔ lala pii, Gedeɔɔ negɔ́e gb̃ɛɔn b̃aaɔkwio kpalablea ní gb̃é m̃ɛndo kpalablea, a kpele mé maañéi? Aaɔ d̃s̃ ké an aun ma ũ. ³ Ké aá des̃ɔ yápi ká Sikeŭdeɔne ní swáwa, ɔ aa z̃è ní Abimelekio aa mè, ní gb̃én aá ũ. ⁴ Aa ánuɔu ɔwat̃è b̃aaɔkwie s̃è Baalibaakuwaɔn kp̃éu, aa aá gb̃a, ɔ à fiabòd̃ gb̃ɛp̃a faasaioɛ, aa g̃s̃ aá iwaɔ ũ. ⁵ A g̃ɛñɔ a de be ɔfela, ɔ à a ṽliɔ ní a dáunaɔ, Gedeɔɔ neg̃ɔe gb̃ɛɔn b̃aaɔkwipio d̃ède gb̃é douwa. Gedeɔɔ neg̃ɔe gb̃ez̃ana Yotaŭ mé b̃ò ado, asa à ùl̃èè. ⁶ ɔ Sikeŭdeɔ ní Bemilodeɔ pii aa g̃è Abimeleki dilɛ kía ũ gb̃ɛneli p̃s kú Sikeŭ sae.

⁷ Ké Yotaŭ yápi mà, à g̃è z̃è Galiziŭ gb̃èsis̃i musu. ɔ a òhɛ́ gb̃aúgb̃aŭ à mè: A ma yama Sikeŭdeɔ, Lua i á yama s̃s̃. ⁸ Lí ku yáa, aa g̃è k̃s̃ dil̃ei kía ũ, ɔ aa ò kuc aá kpalable. ⁹ ɔ ku mè: Mà a né p̃s w̃i t̃aa ní gb̃ɛnaz̃inaɔ kpela ní a nisio ia tó, mí gé mà deedeɛ líɔ musua? ¹⁰ ɔ lí ò kaad̃ɔnae aá m̃ɔ kpalable. ¹¹ ɔ kaad̃ɔna òhɛ́: Mà a ne p̃s ɔo maa mé a blea ɔ na ia tó, mí gé mà deedeɛ líɔ musua? ¹² ɔ lí ò ṽɛɛ aá m̃ɔ kpalable. ¹³ ɔ ṽɛɛ òhɛ́: Mà a ṽɛɛ p̃s i t̃aa ní gb̃ɛnaz̃inaɔ p̃ɔ ke na ne'ia tó, mí gé mà deedeɛ líɔ musua? ¹⁴ ɔ lí ò leaaɛ aá m̃ɔ kpalable. ¹⁵ ɔ leaa òhɛ́: Tó ále ma kpa kpalau s̃lanae, à m̃ɔ mikpa ma uenai. Tó m̃aan s̃s̃o, t̃é a b̃o ma láu à kú Libá bùsu sede líɔwaɛ.

¹⁶ A Sikeŭdeɔ, ké a Abimeleki kp̃a kpalau, a yáke a z̃éwa ní ñs̃em̃endoon wea? A yamaakè Gedeɔɔe ní a b̃edeɔa? A k̃èè aá yákeawaa? ¹⁷ Ma mae z̃ik̃áè à g̃i a w̃ɛnii, à á b̃ó Madiãɔ ɔz̃i, ¹⁸ ɔ a fele ní aá b̃edeɔ gb̃a sa. A aá neg̃ɔe gb̃ɛɔn

bàaɔkwio dɛde gbè douwa, ɔ a aà zɔ né Abimeleki kpà Sikεũ kía ũ, ké a de á gbé ũ yáí. ¹⁹ Tó a yákè a zéwa n nòsemendoo Gedeɔ n a bedεneε gbā, à tó á pɔ ke Abimelekiwa na, aapi sɔ aà pɔ i kewá na. ²⁰ Tó mään sɔo, té a bɔ Abimeleki kíi à kú á Sikεũdeɔ n á Bemilodeɔwae, té i bɔ á kíi sɔ, i kũ Abimelekiwa. ²¹ Ɔ Yotaũ bàalè à a taa kè, à gè zòle wéle pɔ wí me Lòɔ, ké àle vɛake a vli Abimelekie yáí.

²² Abimeleki kè Isailiɔ kía ũ wè àaɔe, ²³ ɔ Lua tò Abimeleki n Sikεũdeɔ íisè n kɔo, ɔ aa bɔ aà kpe. ²⁴ Lua kè màa ké Gedeɔo negɔe gbèon bàaɔkwio dedea yá e wi Abimeleki musu n aà gbé Sikεũde pɔ an ɔ ku a guuo yáíe. ²⁵ Sikεũdeɔ íbelesàaon. An gbèeɔ ùle sístɔ musu, ké aa gbé pɔ aale dɔnzi zéu dádá, aai n pɔ simá, ɔ wà gè wa ò Abimelekie.

²⁶ Ebede né Gaala n a gbéɔ mɔ zòle Sikεũ, ɔ Sikεũdeɔ aà náaikè. ²⁷ Aa gè vɛe zòzɔ bua aa ɔzòwá, ɔ aa dikpekè. Aa gè n táakpeu, aa pɔblè aa imí, ɔ aa Abimeleki kà. ²⁸ Ebede né Gaala mè: Dén Abimeleki ui? Dén wá Sikεũdeɔ ũ wà zɔblei? Gedeɔo néo lò? Zebulu mé aà kwàasi tɔ lò? A zɔble Sikεũ mae Amɔ buiɔne. Býyáí wà zɔble Abimelekiei? ²⁹ Tó wà gbéε beε nàmε ma ɔzɪ yáa lé, má aà yae. Má oè aà a zlgɔ káaa, aà bɔlérin.

³⁰ Ké wéle kía Zebulu Ebede né Gaala yápi mà, aà za fè. ³¹ Ɔ à gbéɔ zɪ Abimelekiwa asii guu à mè: Ebede né Gaala n a gbéɔ mɔ Sikεũ la, ɔ aale wéledeɔ swáfɛne. ³² Fεle gwáasinnaa gɔɔ, mpi n gbé pɔ kunnɔ, ní mɔ ule sɛu. ³³ Tó gu lé dɔ, í fele mɔ léle wélewa. Tó aapi n aà gbéɔ bɔ zikaiánɔ, í keè lá n yeiwa.

³⁴ Ɔ Abimeleki n gbé pɔ kuaanɔ dazeu, aa ùle'ule Sikεũ bíi kpe gáli síiɔ. ³⁵ Ebede né Gaala bɔ zè wéle bíibɔleu, ɔ Abimeleki n a gbéɔ fεle n ulekti. ³⁶ Ké Gaala gbépi è, a ò Zebulue: Gbéɔ gwa za sístɔ musu, aale pila. Zebulu wèwá à mè: Sístɔ nistnaɔ ɔ nle e lán gbènazinaɔwa we. ³⁷ Ɔ Gaala èa ò lɔ: Gwa, wale pila sístɔwa we, mé gáli do lé mɔ za mäsokenaɔ gbèneli kíi. ³⁸ Ɔ Zebulu òè: N ò kpelewa yáaa? Ké n mè déme Abimeleki ũ wà zɔblei? Gbé pɔ n sakánɔun weo lé? Ge n zikaaanɔ sa. ³⁹ Ɔ Gaala dɔaa Sikεũdeone, aa bɔ wà ziká n Abimelekio. ⁴⁰ Abimeleki n yá, ɔ aa bàalèè. Gbé pɔ kè'la aa lèleɔ dasi maamae e wéle bíibɔleu. ⁴¹ Abimeleki gò Aluma, ɔ Zebulu Gaala n a gbéɔ yà n bóle Sikεũ.

⁴² Ké gu dɔ, Sikεũdeɔ gè bua, ɔ wà gè wa ò Abimelekie. ⁴³ Ɔ à a gbéɔ kpaalè gáli àaɔ, aa gè n dádái sɛu. Ké à n é, aale bɔle wéleu, ɔ à fεle gè léleimá. ⁴⁴ Abimeleki n zlgɔ gáli pɔ kuanɔ kè kpakpa, aa bɔle gè sí wéle bɔleu, ɔ gáli lee plaɔ gè lèle gbé pɔ kú buaɔwa, aa n dede pii. ⁴⁵ Màa à ziká n wélepiɔe za kɔɔ e oosi, ɔ a sí à gbé pɔ kú a guuo dɛde. A wélepi kè kélekele, ɔ à wisi fàwá.

⁴⁶ Ké gbé pɔ kú Midala Sikεũ mǎ, aa gè ùle Baalibaakuwanɔ kpéu. ⁴⁷ Ké wa ò Abimelekie Midala Sikεũdeɔ káaa we, ⁴⁸ aapi n a gbéɔ aa dɛde Zalamɔ gbewa. Ɔ à mɔɔ sè à ligɔna zò a dà a gǎu, ɔ a ò a gbéone: Lá á è má kè, à ke màa kpakpa. ⁴⁹ Ɔ aa ligɔna zòzɔ npii, aa teoàzi. Aa ge káaa kpépiwa, aa tesòwá, ɔ Midala Sikεũde pɔ kú a guuo kpása. Gbé pɔ gágaɔ, gɛɔ n nɔeɔ pii kà gbèon òaa sɔo.

⁵⁰ Abimeleki gè koezò Tebezizi, ɔ a sí. ⁵¹ Kalanga gbàa ku wélepi guo, ɔ wéledeɔ gɛɔ n nɔeɔ bàalè tàu pii. Aa zetárnle giúgiú, ɔ aa dɛde e kalangapi musu. ⁵² Abimeleki gè kalangapi kíi, àle zikánɔ. Ké à sò kalangapi bɔlei, àle mɔ tesòiwá, ⁵³ ɔ nɔeɔ ɔzò wísilɔgbéi, à síwá* à aà mi paa. ⁵⁴ Ɔ à lezù a zikabɔkúnazi

* 9:53 2Sam 11.21

kpakpa à mè: N n fɛnda wo n ma deò, ké wasu me nɔe mé ma deo yáí. ɔ aà iwapi aà zòò, à gà. ⁵⁵ Ké Isailiò è Abimeleki gà, ɔ an baade tà a be.

⁵⁶ Beewa Lua vâi pɔ Abimeleki kè a mae yá wí aà musu, ké à a vîio n a dâuna gbɛn baaɔkwio dɛde yáí. ⁵⁷ Lua vâi pɔ Sikeudeɔ kè wíné n musu sɔ. Lâaipɔ Gedeɔ né Yotaú kɛmá mé n lé we.

10

Tola n Yaiio

¹ Abimeleki gaa gbɛa Pua né Tola, Isakaa bui Dodo tɔuna fɛle Isailiò suabà. A ku Samii, Eflaiù buiò bûsu sîsdeue. ² A dɔaa Isailiɔne wè bao n aaɔoe, ɔ à gbàsa gà, ɔ wà aà vî Samii.

³ Aà gaa gbɛa Galada bûsu gbɛ́ Yaii dɔaa Isailiɔne wè bao n plao. ⁴ A negɔe vî baakwi, an baade n a zâa'nao n a wéleɔ Galada bûsuu, ɔ wí me wélepiɔne Yaii zɔewiaɔ e n a gbáo. ⁵ Ké Yaii gà, ɔ wà aà vî Kamɔ.

Amɔniɔ fɛlea n Isailiò

⁶ Isailiò èa yá pɔ Dii yeio kè lo, aale zɔble Baalie n Asetaatio n Silio diiɔ n Sidɔdeɔ diiɔ n Mɔabuɔ diiɔ n Amɔniɔ diiɔ n Filitɔ diiɔ. Aa pàkpà Diizi, aale zɔbleè lo, ⁷ Dii pɔ pànzí à n nà Filitɔ n Amɔniɔne n ɔzî. ⁸ ɔ Amɔniò ìadà Isaili pɔ aa ku Yuudɛ baale, Amoleɔ bûsu pɔ wí me Galada guuɔwa. Aa wétɛamóné e wè bao plasai. ⁹ Amɔniò bùa Yuudɛwa aa gè zíkai n Yuda buiò n Bɛyámɛ buiò n Eflaiù buiò, ɔ Isailipiò gɔ yooyea. ¹⁰ ɔ aa wiilè Diiwa aa mè: Wa duunakène, wa pàkpànzí wá Lua, wa zɔblè Baalie. ¹¹ ɔ Dii òné: Ké Egipiò n Amoleɔ n Amɔniò n Filitɔ ¹² n Sidɔdeɔ n Amaleki buiò n Madiáɔ gbãamòé, a wiilèa, ɔ ma á bó n ɔzî. ¹³ ɔ a pàkpàmazi, a zɔblè táaɔne. A yáí tò má ɛa mà á suaba lo. ¹⁴ A ge wiile táa pɔ a zérinɔwa aa á suaba n á taasio me! ¹⁵ ɔ aa ò Diie: Wa duunakè. Kewɛe lá à kène maawa, ama wá bo gbá. Wále wabikemae. ¹⁶ ɔ aa dii zloɔ bó n guu aa zɔblè Diie, ɔ an taasipi tò Dii i fɔ wevîrîla bo.

¹⁷ Amɔni zlgɔɔ kɔ káaa aa bòokpà Galada, ɔ Isailiò káaa aa bòokpà Mizipa. ¹⁸ ɔ Isaili pɔ kú Galadaɔ dɔaanaɔ òkɔe aa mè: Gbɛ́ pɔ dɔaa gè zíkai n Amɔniò ɔme a gɔ wá Isaili pɔ kú Galadaɔ píi swana ù.

11

Zɛfete

¹ Galada bûsu gbɛ́ Zɛfeteá negɔnae. Aà da'iaá káaluae, aà mae tón Galada. ² Galadapi na negɔe i lo. Ké aa zɔòkù, aa Zɛfete yà aa mè: Nyɔ e wá mae túbibleo, asa n da adoɛ. ³ ɔ Zɛfete bàalè a gbɛ́piɔne, à gè zòle Tobu bûsuu. Gbɛ́pá káaaaazi, ɔ aa nàwà.

⁴ Bee gbɛa Amɔniò fɛle Isailiòwa n zlo. ⁵ Ké Amɔniò fɛlemá n zlo màa, Galada bûsu gbɛ́zɔɔ gè Tobu bûsuu Zɛfete gbesii. ⁶ Aa òè: Mɔ ke wá dɔaana ù, ké wà e zíkai n Amɔniò. ⁷ ɔ a wè má à mè: A zamagu, a ma ya ma mae be. Ké a wétɛa è sa, bóyáí a mɔi ma kii? ⁸ Aa òè: N beeo lé, nímɛ nýɔ wá gwa sa. Mɔ zikawɛe n Amɔniò, ní gɔ wá Isaili pɔ wá kú Galada bûsuu píi swana ù. ⁹ A òné: Tó a ma gbèsi a tamanɔ zíkai n Amɔniò, mé Dii n námɛe ma ɔzî, máme máo de á swana ùa? ¹⁰ Aa òè: Dii mé wá seelade ù. Lá n òwa, màa wá kene. ¹¹ ɔ Zɛfete gèrino. Gbɛ́ aà dilɛ n swana ù, n dɔaana ù, ɔ à èa yápi ò Dii ae Mizipa lo.

12 Zefete gbé̄o zì Amóniò kíawa à mè: Bóme wá daaa, 5 n mọ̀ zíkai wá búsuui? 13 Ǿ Amóniò kía wèwà à mè: Ké Isailiò b̀lè Egipi, aa ma búsu sía sea za Aano d̀b̀oi e Yaboko d̀b̀oi ní Yuudèo. A búsupi s̀aaamèe yákelesai sa.

14 Ǿ Zefete èa gbé̄o zì Amóniò kíawa, 15 a òè: Zefete mè Isailiò i M̀abubu ge Amóniò búsu símáo. 16 Ké aa b̀ò Egipi, aa be guwaiwaiue e Isia T̀eai, 5 aa gè Kadesi. 17 Ǿ aa lékpásàkè Ed̀uò kíaè aa mè: Wá gba zé wá gè ní n búsuò, 5 i swáse ní yáio.* Aa lékpásàkè M̀abubu kíaè, 5 i weinéo, 5 aa g̀ò Kadesi. 18 Aa be guwaiwaiu, aa d̀ò Ed̀uò búsu ní M̀abubu búsuozoi, 5 aa gè M̀abubu búsu gukpe oi, aa b̀òokpà Aano baale. Aai gè M̀abubu búsu guuò, asa Aano mé M̀abubu búsu z̀lè ù. 19 Ǿ aa lékpásàkè Amoleò kí Siò p̀ó z̀lèa Eseb̀e aa mè: Wá gba zé wá gè ní n búsuò e wá búsuu. 20 Ǿ Siò i ní náaikè aa gè ní a búsuoo. A a z̀g̀s̀ò káaa, aa b̀òokpà Yaaza, 5 aa z̀kà ní Isailiò. 21 Dii Isailiò Lua Siò ní a gbé̄o ná Isailiòne ní ọ̀zì, 5 aa z̀l̀blè má. Aa búsu p̀ó Amoleò ku a guu sí píi, 22 sea za Aano d̀b̀oi e Yaboko d̀b̀oi, sea za guwaiwaiu e Yuudèi.†

23 Ké Dii wá Isailiò Lua mé Amoleò yàwèe, níme níyò síwá saa? 24 Ni ọ̀didi búsu p̀ó n dii Kemòsi kpámawao lé? M̀aa wá ọ̀didi búsu p̀ó Dii wá Lua kpáwáwa s̀. 25 N de Zipoo né Balaki, M̀abubu kíalae? A wè lekpaakèwanja? A wè z̀kàwanja?‡ 26 Wá Isailiò wá z̀lèa Eseb̀e ní Aloeeo ní a z̀s̀ewiaò ní wéle p̀ó kú Aano saeò wè òaa do ní basoo (300). B́yáí i ea á síwá g̀oò beeo ní? 27 Mi táaekenèo, 5 níle yáwáikemee, níle felemanò ní z̀lò. Dii wá yá g̀s̀g̀na mé a yá g̀s̀g̀wèe gba. 28 Ǿ Amóniò kía g̀i Zefete lékpásá mai.

29 Dii Nisina d̀i Zefete, 5 à p̀à Galada buiò búsu ní Manase buiò búsuò e Mizipa Galada. B̀oa we à gè Amóniòwa ní z̀lò. 30 Ǿ à lekè Diiwa à mè: Tó n Amóniò námèe ma ọ̀zì, 31 tó ma ta be z̀lèa Amóniòwa gbèa, gbé̄o p̀ó b̀ò ma kpéu à m̀ò daimale a g̀s̀ n p̀ó ùe. Má sa p̀ó wí a p̀ó káteu à tékú oma ní adeoe.

32 A gè z̀kai ní Amóniò, 5 Dii ní nàè àà ọ̀zì. 33 A z̀lèlè ní wéle m̀en baooowa, sea za Aloe e à gè p̀è Minití ní Abeli wèebuowa. A z̀lèlè má maamaae, Isailiò ní busa. 34 Ké Zefete tà a be Mizipa, aà nenòe mé b̀ò daiaale, àle òwá, àle s̀ésènapa. A m̀ò lè aà nèn we m̀endo, i neg̀e ge nenòe pále io. 35 Ké à aà è, à a p̀okasaò ga kè à mè: A'a ma né, n ma p̀ò yà, n íakpámazi. Ma lekè Diiwae, mé a gbooa wí. § 36 Ǿ a òè: Baa, tó n lekè Diiwae, lá a tó n t̀s̀í ní íbèe Amóniòwa, kèmanò lá ní òèwa. 37 Ǿ à èa ò a maee: Ma gba zé m̀ò pla g̀ia mà ge bebe gusísideu, mí ọ̀lò ní ma gbènaò ma lésòke yá musu. 38 A mè: Gé! Ǿ à aà gbàe m̀ò pla. A gè ní a gbènaò gusísideu, à ọ̀lò a lésòke yá musu. 39 Ké m̀ò plapi pà, 5 à èa s̀ù a maewa, 5 aà mae yá p̀ó à a lekè Diiwapi kèaàno. Ǹeepi g̀e d̀s̀o, 5 yápi g̀ò felekaa ù Isailiò guu. 40 Wè ní wèo Isailiò nenòenaò i gè Galada búsu gbé̄o Zefete nenòe gaa yá b̀òlekekèe e g̀oò síiòe.

12

Zefete ní Èflaiù buiò

1 Èflaiù buiò k̀ò káaa, aa bùa swawa aa gè Zaf̀, 5 aa ò Zefete: B́yáí n ge n z̀kà ní Amóniò, mé ni wá sísi wá gennòo ní? Wá tes̀ma ní n kpéò s̀anuè. 2 Zefete wè má à mè: Mapi ní ma gbé̄o wá s̀òle wí ní Amóniò maamaae. Ma lez̀uázi, i ma b̀ò ní ọ̀zì. 3 Ké má è i ma suabao, 5 ma gi ma wènii, ma bua swawa ma z̀kà ní Amóniò, 5 Dii ní námèe ma ọ̀zì. B́yáí a m̀ò z̀kaimianò gbáí?

* 11:17 Nao 20.14-21 † 11:22 Nao 21.21-24 ‡ 11:25 Nao 22.1-6 § 11:35 Nao 30.3

⁴Zefete Galada bɔsudeɔ kàaa mípii, ɔ aa zíkà ní Eflaiũ buiɔ aa ní deɔde, asa Eflaiũ buipɔ ɔnɛ: A Galada bɔsudeɔ, Eflaiũ bui pɔ bàalɛ gɛ Manase buiɔ bɔsuuɔn á ũ. ⁵Galada bɔsudepɔ Yuudɛ buakliɔ sɪ kɛ Eflaiũ buiɔ su bua wà tá ní bɔsuuo yáí. Tó Eflaiũ bui bɔ mɔ à mè á ye bua, Galada bɔsudepɔ í aà la: Eflaiũ buin n ũa? Tó à mè, aawo, ⁶aaí oè: Tò, o shibole! Tó i fɔ ò màao, mé à mè sibole, ɔ aaí aà kú aa de Yuudɛ buakli we. Zibeezɪ ɔ Eflaiũ buiɔ gága gbɛɔn ɔaasɔɔɔ lɛɛ bla ní plao (42.000).

⁷Galada bɔsu gbɛ Zefete dɔaa Isailiɔnɛ wɛ soolɔɛ. Ké à gà, ɔ wà aà vɪ Galada bɔsu wɛlɛeu.

Ibezà ní Elonio ní Abedɔ

⁸Bee gbɛa Beteleũ gbɛ Ibezà dɔaa Isailiɔnɛ. ⁹A nɛgɔɛ vɪ gbɛɔn baakwi ní nɛnɔɔ baakwi. A a nɛnɔɔ kpàsá Isaili buieɔwa, ɔ à nɔsɛsɛ we a nɛgɔɛpɔnɛ. A dɔaa Isailiɔnɛ wɛ sɔplae. ¹⁰Ké à gà, ɔ wà aà vɪ Beteleũ.

¹¹Bee gbɛa Zabulɔni bui Eloni dɔaa Isailiɔnɛ wɛ kwie. ¹²Ké à gà, ɔ wà aà vɪ Ayaloni, Zabulɔni buiɔ bɔsuu.

¹³Bee gbɛa Ileli né Abedɔ, Pilatɔ gbɛ dɔaa Isailiɔnɛ. ¹⁴A nɛgɔɛ vɪ gbɛɔn bla ní tɔũnaɔ baakwi, an baade ní a zaa'inao. A dɔaa Isailiɔnɛ wɛ swaaɛ. ¹⁵Ké à gà, ɔ wà aà vɪ Pilatɔ, Eflaiũ buiɔ bɔsu pɔ kú Amaleki buiɔ bɔsu sɪsɪde guu.

13

Sausɔɔ ia

¹Isailiɔnɛ ya yá pɔ Dii yeio kè lɔ, ɔ Dii ní ná Filitɔnɛ ní ɔzɪ e wɛ bla. ²Gɔɛe ku Zola, Dá buie, aà tɔn Manɔa. Aà naá flie, a né vɪo. ³Dii Malaika bɔ mɔ nɔɛpiwa à mè: Ma! Flin n ũ, ní né vɪo, kási níyɔ nɔsi, ní nɛ'í gɔɛ ũ. ⁴Laaika! Nsu vɛɛ ge í gbāae mio. Nsu tɛ pɔ Lua dilɛɛ bleo. ⁵Nyɔ nɔsi, ní nɛ'í gɔɛ ũ. Gɛ suli taa'o népi miwao, asa aɔ de Lua gbɛ ũ za a igɔɔɛ.* ɔme a na Isailiɔnɛ bɔa Filitɔnɛ ɔzɪwa.

⁶ɔ nɔɛpi ge ò a záɛ à mè: Lua gbɛɛ mɔ ma kíí. Aà oa de lán Lua Malaika oawa, a tò ma me séenatà. Mí aà la gu pɔ à bɔuo, mé i a tɔ omɛɛ sɔo. ⁷A òmɛɛ má nɔsi, mí nɛ'í gɔɛ ũ. A òmɛɛ másu vɛɛ ge í gbāae mio, mé másu tɛɛ bleo, asa népi aɔ de Lua gbɛ ũ za a igɔɔɛ e aà wɛni léu. ⁸ɔ Manɔa wabikɛ Diiwa à mè: N yá na Dii! To gbɛ pɔ ní zɪ ea mɔ lɔ, i yá pɔ wá ke ní népio aà ia gbɛa dawɛɛ. ⁹Lua Manɔa yámà, ɔ malaikapi èa bɔ mɔ nɔɛpiwa gɔɔ pɔ a ku bua. Aà zá Manɔa kuaànɔ, ¹⁰ɔ à kɛ kpakpa, à bàalɛ gɛ òè à mè: Gɔɛ pɔ mɔ ma kíí zía èa mɔa gbá lɔ laɔ! ¹¹Manɔa fɛle tɛ a nazi. Ké à ká gɔɛpi kíí, à aà là à mè: Mmɛ n yá'ò ma naea? A wèwà à mè: Mámɛ! ¹²ɔ Manɔa aà là à mè: Tó n yápi gbɛsù, népi aɔ de kpelewa ni? Bɔ zɪ a kei? ¹³Dii Malaikapi wèwà à mè: Yá pɔ má ò n nae, aà ke pii. ¹⁴Asu vɛɛɛ bleo. Asu vɛɛ ge í gbāae mio. Asu tɛɛ bleo. Yá pɔ má dilɛɛ, aà ke pii. ¹⁵ɔ Manɔa òè: Gɔwanɔ la wà blenebɔlɔ kekɛnɛ. ¹⁶Dii Malaika wèwà à mè: Baa tó ma gɔ la, má n ble bleo. Tó n sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú sɔukè, o Diiwa. Manɔa i dɔ kɛ Dii Malaikaɛo, ¹⁷ɔ à aà là à mè: N tɔn kpelewai? Tó yá pɔ ní òpi kè, wá n kpela. ¹⁸Dii Malaika wèwà à mè: Bóyáí níle ma tɔ gbɛai? Tɔ bɔnsaɛɛ. ¹⁹ɔ Manɔa blenebɔlɔ sɛ ní pówentio, à Dii gbágbáɔ gbɛwa. Ké Manɔa ní a nao lé gwa màa, ɔ Dii yábɔnsaɛkɛɛ. ²⁰A tò tɛ bɔ sa'oklipiu à fɛle musu, ɔ Dii Malaika fɛle tà tévuapi guu, gɔɔ pɔ Manɔa ní a nao lé gwa. ɔ aa wùle ní gbɛɛu.

* 13:5 Nao 6.1-5 † 13:18 Daa 32.30

²¹ Dii Malaika i ea mò Manɔa ní a naowa lɔo, ɔ Manɔa dɔ̀ sa ké Dii Malaikaɛ.
²² Manɔa ò a nae: Wá gae, asa wa wesí Lualeɛ. ²³ ɔ aà na òè: Tó Dii ye wá de yáaɛ, a sa pɔ́ wá òwa ní pówentio sio, mé a yápi owéɛo, a to wá yápi e máo.

²⁴ Nɔɛpi ne'í gɛɛ ù, ɔ à tokpàè Sausɔɔ. Népi zɔ̀kù mé Dii báaadaaagu. ²⁵ Dii Nisína ná tékpaaaguwa gɔɔ pɔ́ a ku Dábuɔ̀boou, Zɔ̀la ní Esetaoo zānguoo.

14

Sausɔɔ yea Filitɛ nɔɛzi

¹ Sausɔɔ gɛ Timena, ɔ à Filitɛ nɔɛɛ è we. ² Ké à sù, a ò a mae ní a dao à mè: Ma Filitɛ nɔɛɛ è Timena. A welemɛɛ mà sé. ³ ɔ aà mae ní aà dao òè: Nɔ ku n daeɔ ge n buiɔ guu noa, ɔ níyɔ́ gɛ nɔɛi Filitɛ gyafɔ̀ɔdeɔ guua? ɔ Sausɔɔ ò a mae: N aà welemɛɛ, asa nɔɛpi kámague. ⁴ Aà mae ní aà dao i dɔ́ ké yápi bɔ́ Dii kíeɔ, asa àlɛ Filitɛɔ léwɛɛ. Gɔɔ bee Filitɛɔ lé kible Isailiɔwɛɛ.

⁵ ɔ Sausɔɔ lé gé Timena ní a mae ní a dao. Ké aa kà Timena vɛɛbua, nɔ̀ɔmusu né bɔ̀bɔ́ guzɔ́ Sausɔɔɛ, àlɛ pūna. ⁶ Dii Nisína dɛdɛwà, ɔ à nɔ̀ɔmusupi gyawí, lá wí blenebɔ̀bɔ́ goaawa. Kási a pɔɛ kú sɔo. I yá pɔ́ á kèpi o a mae ge a daeɔ. ⁷ ɔ à gɛ faaibò ní nɔɛpio, nɔpi káaagu.

⁸ Ké à gɔɔplakè, à fɛ̀lɛ lé gé nɔpi séi sa, ɔ à lilɛ gɛ nɔ̀ɔmusu gɛpi gwai. A è zɔ́ í dɔ́ a geu. ⁹ ɔ à ɔ̀sɔ̀u à a sa gá a bɔ̀, àlɛ ble, ɔ àlɛ gɛò. Ké à a mae ní a dao lè, a liné aa blé, áma i oné á bò nɔ̀ɔmusu gɛueo.

Sausɔɔ ydasikea Filitɛnɛ

¹⁰ Aà mae gɛ nɔpi bɛ, ɔ Sausɔɔ blesakèné we, lá wí kɛ nɔɛseuwa. ¹¹ Ké ànsueɔ àà è, aa èwaasoo sísi gbɛ̀ɔn baakwi aao kuaano. ¹² ɔ Sausɔɔ òné: Má yáe vɛ́ má oé. E bleblea gɔɔ sopláɛ bee àò láa, tó a a yáasi pòlomeɛ, má zwáa kwáwá pi baakwi ní ulao baakwi. ¹³ Tó i fɔ́ á pòlomeɛ sɔo, áme á zwáa pi baakwi ní ula mèn baakwiɔ kpaa. ɔ aa òè: Su ní yáò wá ma. ¹⁴ A òné:

Pɔ̀blea bɔ́ pɔ̀sona guu,
 pɔ́ na bɔ́ pɔ́ pásí guu.

ɔ aai fɔ́ yáasipi pòloo e gɔɔ àaɔ. ¹⁵ A gɔɔ síiɔde zɛ́l áa ò Sausɔɔ nae: Kɔ̀nikɛ n záɛ aà yápi yáasi polowéɛ. Tó ni keèò, wá n kpasa ní n de bɛdeɔɛ. Asi a wá sisi à wá pɔ́ɔ síwá yɔ̀oo? ¹⁶ ɔ Sausɔɔ na lé ɔ̀bɔ̀è à mè: N zamague fá! N yemazio. N yáe ò ma gbɛ̀ɔnɛ, mé ni a yáasi omɛɛ sɔo bɛ. ɔ a òè: Mi o ma mae ge ma daeɔ, ɔ níme má onɛa? ¹⁷ Alɛ ɔ̀bɔ̀è e gɔɔ soplapi gɛ lé paò. A gɔɔ sopladepi zɛ́l ɔ Sausɔɔ yápi òè, ké à giyyèwà yáí, ɔ à gɛ à ò a gbɛ̀ɔnɛ. ¹⁸ A gɔɔ sopladepi zɛ́l e ɛatɛ àò gé gɛ́i kpéu wélepi èwaasoo òè:

Bɔ́ na mé de zɔ́ai?

Bɔ́ pásí mé de nɔ̀ɔmusuai?

ɔ Sausɔɔ òné: Tó i sapa ní ma zununuo yáao, á fɔ́ à ma yápi yáasi poloe? ¹⁹ Dii Nisína dɛdɛwà, ɔ à gɛ Asekeloní à gɛ̀ɔ dɛde gbɛ̀ɔn baakwi, à ní pokasoo wòlomá, ɔ à gɛ kpà gbɛ́ pɔ́ aa a yápi yáasi pòloɛɔwa. Aà pɔ́ pà, ɔ à tà a mae bɛ. ²⁰ ɔ wá Sausɔɔ nɔpi kù wa kpà aà gbɛ̀na pɔ́ zè aà sae nɔpi sézɛ́lwa aà pɔ́ ù.

15

Sausɔɔ tesɔa Filitɛɔ buawa

¹ Ké à kè gɔɔpla, pɔ̀kekegɔɔ kà, ɔ Sausɔɔ blenebɔ̀bɔ́ kù, à gɛ a nɔpi gwaiò à mè: Má ye gé ma na kí kpea. ɔ aà nɔpi mae i aà gba zéo ² à mè: Mále e ní zaaague,

ʃ ma aà kpà n gbɛnawa. Aà dɔ́una kefeũ deaála. N aà se aà gɛɛ ũ. ³ Sausɔɔ òné: Tó ma yáwáikè á Filitɛɔne sa, máɔ taae vɛ ɔo.

⁴ Sausɔɔ gè gbɛgbonaɔ kùkù ɔaa do ní basɔɔo (300), ʃ à sɛyèye sɔɔsɔɔɔɔnno. A gbɛgbonapiɔ vlá yèyekɔwa plapla, ʃ à sɛpi yèye ní vlápiɔwa. ⁵ A tesɔ sɛpiɔwa, ʃ à gbɛgbonapiɔ gbàe Filitɛɔ bua. An pɔ́wena tekù pii ní ní pɔ́gbaɔ ní ní vɛɛbuɔ ní ní kù kpéɔ pii. ⁶ Ǿ Filitɛɔ mè: Dème yáɛ taa kèwɛɛi? Ǿ wà mè: Timena gbè né zá Sausɔɔe. Aà ànsue aà nɔ siwàɛ, ʃ a kpà aà gbɛnawa. Ǿ Filitɛɔ gè nɔpi ní a maɛo kpása. ⁷ Sausɔɔ òné: Lá màa á kèmeɛ, má kámaboo e ma ge tɔsiowá. ⁸ A síngu à ní ké dúduuu, an dedeapi gɛagɛ, ʃ à gè z̀lɛ Etaũ gbè'eu.

Sausɔɔ Filitɛɔ dedea ní zàa'ln gyaɔwao

⁹ Filitɛɔ gè bòokpá Yuda bùsuu, aa lí gu pɔ́ wí me Gyaɔwaa. ¹⁰ Ǿ Yuda buiɔ ní lá aa mè: Bóyáí a mɔ́wá ní zloi? Ǿ aa mè: Wa mɔ́ Sausɔɔ kúí wà keɛ lá a kèwɛɛwae. ¹¹ Ǿ Yuda buiɔ gbɛɔn ɔaa gɛɔɔ (3.000) gè Etaũ gbè'e kíí, aa ò Sausɔɔe: N dɔ́ ké Filitɛɔ mé lé kiblewáó lé? Bó yá ní kèwɛɛ wei? A wemá à mè: Lá aa kèmeɛ ʃ má kèné. ¹² Ǿ aa mè: Wa mɔ́ n yei wà n kpámáɛ. Ǿ Sausɔɔ mè: A legbɛmeɛ à me á ma deo. ¹³ Ǿ aa òè: Wá n deo. Wá n ye ní baɔɛ, wí n nané ní ɔzɛ. Ǿ aa aà ye ní bà dafuo mèn pla, aa b̀aaàno gbè'epiu. ¹⁴ Ké aale ká Gyaɔwa, Filitɛɔ mò daiaáɛ, aale kúkuake. Dii Nisna dède Sausɔɔwa, ʃ ba pɔ́ wa ye aà g̀sɔ́wa g̀s̀ lán bà mùaawa, ʃ bapio wòlo aà ɔwa. ¹⁵ A zàa'ln gaa dafu gyaɔwa è, ʃ à nàale a sè à gbɛɔn ɔaa sɔɔo (1.000) dèdeò. ¹⁶ Sausɔɔ mè: Zàa'ln gyaɔwa ʃ ma gbɛɔn ɔaa sɔɔo dèdeò, zàa'ln gyaɔwa ʃ ma ní kaokɔa.

¹⁷ Ké à yápi ò a làa, ʃ à gyaɔwapi v̀uaa. Ǿ wà tɔkpá gupie Gyaɔwasɛsɛ.

¹⁸ Imi aà kù gbáa, ʃ à lezũ Diizi à mè: N tò mapi n z̀b̀lɛna ma z̀b̀lɛ maamaa, ʃ máɔ ga ní imio mà léle da Filitɛ yafɔɔdeɔ ɔu saa? ¹⁹ Lua Gyaɔwa tɔɔle pàa, ʃ í b̀u. Sausɔɔ mí, ʃ aà me sù à gbáa è. A yáí tò e gbá wí me Gyaɔwa nibɔnapiɛ Lezuna Nibɔna. ²⁰ Sausɔɔ d̀baa Isailiɔne wè baɔɛ Filitɛɔ kibleamagɔɔ.

16

Sausɔɔ Gaza b̀le gba gbooa

¹ Sausɔɔ gè Gaza, à káaluae è we, ʃ à gè wùleiaàno. ² Wa ò Gazadeɔne wà mè: Sausɔɔ mò la. Ǿ aa lía gupizi, wàle aà dádá wéle b̀leu gwáasina aa mè: Tó gu d̀, wá aà deɛ. ³ Sausɔɔ wùle we e weɛdo, ʃ à fɛle. A gè wéle bíbɔle gba kù ní a lipɛle mèn plaɔ, a bíle ní a kákabɔo sãnu. A dà a g̀au, à ge v̀uaa s̀sɛl pɔ́ b̀aa ní Heblɔo musu.

Sausɔɔ ní Dalilao

⁴ Bee gbɛa Sausɔɔ ye nɔɛezi Vɛɛbu guzuleu. Aà tón Dalila. ⁵ Ǿ Filitɛ kíaɔ gè nɔpi lè, aa òè: K̀ɔnikèè, ké n è n aà gbáa z̀ɔpi asii d̀ ní lá wá ke wa aà neo. Tó wa ba d̀wá wa aà f̀, wá baade a n gba ánuu ɔwatè ɔaa sɔɔo ní basɔɔo (1.100). ⁶ Ǿ Dalila ò Sausɔɔe: Pɔ́ pɔ́ tò ní gbáa kèwa omɛ. Ba kpele wa d̀ma, níyɔ f̀ kèò ní? ⁷ A wèwà à mè: Tó wà ma ye ní saba niɛo mèn sɔpla, bee mé a ma busa, mí g̀ lán gbèpiiwa. ⁸ Filitɛ kíaɔ mò Dalilae ní saba niɛ pɔ́ i giigaga yáaɔo mèn sɔpla, ʃ à aà yèò. ⁹ Aà kpákpanaɔ ulea kpea, ʃ Dalila ò Sausɔɔe: Sausɔɔ! Filitɛɔ lé mɔ́ma fá! Ǿ à sabapio ké lán bà mùaawa, wí aà gbáa b̀kɛl d̀o.

10 Ɔ Dalila òè: Nlɛ ma kpánguakɛɛ, n ɛɛtòmɛɛɛ. Omɛɛ sa. Ba kpele wa n yeòì? 11 A òè: Tó wà ma ye ní balɛɛna dafu gèele pɔ́ wí zíkèò yáaoo, a ma busa, mí gɔ́ lán gbépiiwa. 12 Ɔ Dalila bapio sè à aà yèò. Aà kpákpanao ulea kpea, ɔ́ à mè: Sàusɔ́! Filitɛ́o lé mɔ́ma fá! Ɔ Sàusɔ́ ba pɔ́ dɔ́dɔ́ a gáswapio kèkè lán bapunawa. 13 Dalila òè: Nlɛ ma kpánguakɛ e tiaɛ. N ɛɛtòmɛɛ. Omɛɛ sa. Ba kpele wa n yeòì? Ɔ a òè: Tó n ma miká tãa lán balɛɛnawa mèn soplao kà dáau ní tà, 14 mé n kálo pàwà, má busaɛ, má gɔ́ lán gbépiiwaɛ. Dalila tò i daaála, ɔ́ à aà miká tãa mèn soplapio kà dáau a tà, ɔ́ a fí àsaliwa. Ɔ à mè: Sàusɔ́! Filitɛ́o lé mɔ́ma fá! Ɔ à vù, à a miká gá a wólo dáapi ní àsalio guu.

15 Dalila èa òè lo: Niɔ omɛɛ ní yemazi, mé ní ma náai vɔ́lo sɔ́ be? N ma kpánguakè à kà gèn aaɔ. Ni n gbáa zɔ́o bɔ́kii omɛɛo. 16 Maa lo naewá ní yá bee taao láasai. A aà nɔ́se yàè e à gè fù menawa, a ye ga. 17 Ɔ à yá pɔ́ kú a sɔ́u òè pii sa à mè: Gè i tãa'ò ma miwao, asa wà ma kpa Luawae. Tó wà ma mí bò lé, ma gbáa làon we. Má busa mà gɔ́ lán gbépiiwaɛ. 18 Ké Dalila è à yá pɔ́ kú a sɔ́u òè pii, ɔ́ à lékpásákè Filitɛ́o kíaɔne à mè: A ea mɔ́ gèn do lo, asa à apii omɛɛ sa. Ɔ aa èa mò aà kii, aa ánusupi kua. 19 Dalila tò i Sàusɔ́o lè a gbáa, ɔ́ à gɔ́ee sísi. A aà miká gbáa tãa mèn soplapio bò, ɔ́ à nà busaawa, aà gbáapi gèzɛa. 20 Dalila mè: Sàusɔ́! Filitɛ́o lé mɔ́ma fá! Ɔ à vù, à láasookè à mè: Má ke lán yáawa mà azía bɔ́e. A dɔ́ ké Dii gòwao. 21 Ɔ Filitɛ́o aà kù aa aà wé bɔ́bɔ́, ɔ́ aa gèaàno Gaza. Aa mɔ́gotè gala kpàè, ɔ́ àlɛ wísilo kpé pɔ́ wà aà dàu we. 22 Aà mipi nà kákpaleawa sa.

Sàusɔ́o gaa

23 Filitɛ́o kíaɔ kɔ́ kàaa aa gè ní dii Dagɔ́o gbagbai, aale pɔ́nake, aale me: Wá dii wá ibɛɛ Sàusɔ́o nàwɛɛ wá ɔ́zle. 24 Ké Filitɛ́o aà è, aa ní dii sáaukpá aa mè:

Wá ibɛɛ wá bùsu dè,

à wá gbéɔ dède dúuduu,

ɔ́ wá dii aà nàwɛɛ wá ɔ́zle.

25 Lá an pɔ́ kèna maa aa mè: A Sàusɔ́o sísi aà kò'owɛɛ. Ɔ wà aà bò kpé pɔ́ wà aà dàupiu, à yaalo kpánzi. Ɔ wà aà zè kpé gbapeleɔ zànguo.

26 Sàusɔ́o ò èwaasona pɔ́ a ɔ́ kuaɛ: Gemano kpé gbapele pɔ́ kpé seaɔ sae mà onanawá, mí gbáa'ewà. 27 Táakpɛpi pà. Gɔ́ee ní nɔ́e ku we ní Filitɛ́o kíaɔ pii. Gbé pɔ́ kú kpépi musuɔ kà gbɛɔn àaa gèo (3.000), aa mò Sàusɔ́o kòo gwai.

28 Sàusɔ́o wiilè Diiwa à mè: Dii Lua, to ma yá dɔ́ngu. Lua, ma gba gbáa gèn doɛ bee mà tsiò Filitɛ́owa ma wé mèn pla yá musu. 29 A onána kpé gbapele mèn pla pɔ́ kpépi sea guoguɔwa, aà ɔ́plaa ku adowa, zɛɛ ku adowa. 30 A mè: To mà ga ní Filitɛ́o! A kulu kù, ɔ́ à ɔ́pèwà ní gbáao, ɔ́ kpépi kwè kà Filitɛ́o kíaɔla ní gbé pɔ́ kú a guu. Gbé pɔ́ Sàusɔ́o ní dède a gagɔ́ɔo dasi de gbé pɔ́ à ní dède a bɛɛzɔ́la. 31 Aà dàunaɔ ní aà de bɛdeɔ pii mò aà gɛ sè wà tàò, ɔ́ aa aà mia kpákɔi ní a mae Manɔao, Zɔla ní Esetaoo zànguo. A dàaa Isailiɔne wè baoc.

17

Mika tãaɔ

1 Eflaiù buiò bùsu síside gɔ́ee ku, aà tón Mika. 2 A ò a dae: Anusu àaa sɔ́o ní basoo (1.100) pɔ́ wa sèma kpáí, ké n ade kà, má mà. Anusupi ku ma kiiɛ. Máme má sè. Ɔ aà da òè: Dii báaadangu, né.

³ Ké à ánusupi sàaa a dae, ɔ àà dapi mè: Ma ánusue bee díle Dii pɔ ũe, wi t́aa piò, wi ado kásaone. Má ea kpamae. ⁴ Ké Mika ánusupi sàaa a dae màa, àà da ánusue ɔwatɛ àaa do se kpà siawa, ɔ à t́aa piòè, à ado kásaoè. ɔ wà ge kále Mika kpéu. ⁵ Mikapi sɔ a táakpe ví. A sa'o'ula ní t́aaɔ kè yáa, ɔ à a negɔɛe díle a sa'ona ũ. ⁶ Goo bee Isailio kía vío, yá pɔ kè gbéè, ɔ i a pɔ ke.

⁷ A mɔ lè Levii bui èwaasoe ku Yuda buio guu Betelɛŭ, Yuda buio búsuu. ⁸ ɔ à fɛle we, ále gu pɔ á zɔleu wele. Goo pɔ a be zéu, à kà Eflaiũ buio búsu sísideu e Mika be. ⁹ ɔ Mika àà là à mè: N bɔ má ni? A wèwà à mè: Levii buin ma ũ, ma bɔ Betelɛŭ, Yuda buio búsuue. Gu pɔ má zɔleu ɔ mále wele. ¹⁰ Mika òè: Zɔlemanɔ, ní gɔ ma mae ũ, ma sa'ona ũ. Málio fiabone wè ní wèo ánusue ɔwatɛ kwikwi ní pɔkasao ní pɔbleao. ɔ Levii buipi wèi. ¹¹ Levii bui èwaasopi zɔlè ní gɛpio, a gɛè lá a negɔɛwa. ¹² Mika àà díle sa'ona ũ, ɔ a ku Mika be màa. ¹³ Mika mè: Má dɔ ké Dii a èf́aaike mee sa, asa má sa'ona ví Levii bui ũ.

18

Da buio Mika t́aaɔ naaa

¹ Goo bee Isailio kía vío, mé Dá buio lé búsu wele wà zɔleu, asa e tia kpaale pɔ aa sè Isaili bui kinio guu i gɔ ní pɔ ũo. ² ɔ aa ní negɔnaɔ zì gbèon sɔo, aa òné: A ge búsu keele. ɔ aa bɔ Zola ní Esetaoo, aa gè búsu keelèi, aale a asiigwa. ɔ aa mɔ Eflaiũ búsu sísideu e Mika be wéleu, aa i we. ³ Goo pɔ aa ku kái ní àà beo, aa Levii bui èwaasopi bo dɔ, ɔ aa líle we, aa àà là aa mè: Déme m̀nnɔ lai? B́ níle ke gue beei? Akɛa ní kú lai? ⁴ ɔ à yá pɔ Mika kèe òné à mè: Ale fiabomee. Aà sa'onan ma ũ. ⁵ ɔ aa òè: Gbeawèe Luawa wà dɔ tó wá tá a ke na. ⁶ ɔ sa'onapi wè má à mè: A gé aafia. Dii d́aaaé á t́api guu.

⁷ Gbèon sɔopio dàzeu, ɔ aa kà Laisi. Aa è gbé pɔ kú a guuo dɔdɔa lá Sidɔdeɔ bo kuwa. Aa ku dɔdɔa we yákelesai. Pɔe lé késámáoo, an búsu pɔpii víe. Aa kái ní Sidɔdeɔ, mé an baa kú ní gbèeoo. ⁸ Ké aa èa sù ní gbé kú Zola ní Esetaoo, an gbéɔ ní lá aa mè: B́ á è wei? ⁹ Aa wè má aa mè: A fɛle wà ge lélemá. Asa wa búsupi é, a maa kè zài, mé ále pɔe wo lao. Asu zígbiakɛo. Wà ge búsupi sí má! ¹⁰ Tó wa ka we, wà gbéɔ le dɔdɔae. Búsu pɔ Lua kpàwápi zɔɔ, mé pɔe lé késáwao.

¹¹ ɔ Dá bui pɔ kú Zola ní Esetaoo dàzeu gbèon àaa àaɔ, aa ní gɔkeboɔ kúkúa. ¹² Ké aale gé, aa bɔokpá Kiliyaaliũ sae Yuda buio búsuu. Ayámeto wí me gupie Dábuiɔboo e ní a gbáoo. A ku Kiliyaaliũ be'ae oie. ¹³ Bɔa we aa gè Eflaiũ buio búsu sísideu e Mika be wéleu. ¹⁴ ɔ gbèon sɔo pɔ aa gè Laisi búsu asiigwáɔ ò ní gbéone: A dɔ ké sa'o'ula ní ua t́aaɔ ní t́aa pɔ wa piò ní t́aa pɔ wa kásao ku kpée beeo do guua? Aɔ dɔ sa lá á ke. ¹⁵ Aa líle we, aa gè Levii bui èwaasopi lè Mika be, ɔ aa àà aafia gbèa. ¹⁶ Dá bui gbèon àaa àaɔ pɔ aa ní gɔkeboɔ kúkúapio zea ua léu, ¹⁷ ɔ gbèon sɔopio gè kpéu, aa sa'o'ulapi ní ua t́apio ní t́aa pɔ wa pipio ní t́aa pɔ wa kásapio sèle. Sa'onapi zea ua léu ní gbèon àaa àaɔ pɔ aa ní gɔkeboɔ kúkúapio. ¹⁸ Ké gbépio gè Mika be aa pɔpio sèle, ɔ sa'onapi ní lá à mè: B́ ále ke wei? ¹⁹ ɔ aa wèwá aa mè: Níle! N n lé kpaau! Mɔ géwano, ní gɔ wá mae ũ, wá sa'ona ũ. Dea gbé m̀endo be sa'ona ũ ge Isaili bui lee do sa'ona ũ, a kpele mé maanei? ²⁰ Sa'onapi pɔ kèna. A sa'o'ulapi sè ní t́apio, à ná gbépio wa. ²¹ Aa dàzeu, an néo mé d́aaa ní ní pɔtuoo ní ní àizeeɔ pii.

²² Ké aa kà zà ní Mika beo, ɔ gbé pɔ an be kái ní Mika beo kɔ káaa, aa pèle Dá buipiozi. ²³ Aale zɔadómá, ɔ Dá buio líaa aedómá, aa ò Mikae: Kpelewa ní

kè n gbéw kàaai? ²⁴ A wèma à mè: A taa pò má pìw sèlè, 5 a ta ní ma sa'onao. Bóme gòmee bi? Bóyái ále ma la yá pò ma leii? ²⁵ Ǿ Dā buiw wèwà aa mè: Nsu lekpaakewanoo, ké pòkūmadeo su kusima ní n bēdeoo aa á dedeo yáí. ²⁶ Ǿ Dā buipio dāzeu. Ké Mika è gbépio gbāa deala, 5 à èa tà bē.

Dā buiw zōlea Laisi

²⁷ Dā buipio s5 aa gè Laisi ní taa pò Mika pípio ní aà sa'onao. Aa gè lèlè gbé pò kú dōdōa yákelesaipiowa. Aa ní dede ní fēndao, 5 aa tes5 ní wélewa. ²⁸ Gbēe i e ní suabào, asa aa kái ní Sidōoo, mé an baa kú ní gbēeoo. Wélepi ku gusalalau kái ní Beleoboe. Ǿ aa wélepi kèkè kàlè aa zōleu. ²⁹ Aa ní dezi Dā, Isaili né tōkpàè, āma wélepi tón Laisi káau. ³⁰ Dā buipio táapio pèlè we, 5 aa Moizi né Geesou bui Yonataapi ní aà néo díle ní sa'onao ū e gōo pò wà būsupi simá. ³¹ Gōo pò Lua kpé kú Silo, gōo bee 5 taa pò Mika pípio pélea Laisi.

19

Levii bui ní a nō pò i mēsēdileōo

¹ Gōo bee Isailio kía vío. Levii buie mé kú Eflaiū buiw būsū sīsīde léwa, 5 à nōsè Betelēū, Yuda buiw būsū, i mēsēdileōo. ² Ǿ nōepi dōe'li kè, 5 à bō a zá bē à tà a mae bē Betelēū, Yuda buiw būsū, a ku we e mō sīō. ³ Ǿ aà zá fèlè gè aà gbesii. A gè we ní a zikēnao ní zaa'In mèn plao. Ké à kà nōpi kái, nōpi gēaano a mae kpéu. Ké nōpi mae aà è, à gbāakpāaazi ní pōnao. ⁴ Aà ànsuepi aà díle, 5 à í we gōo aa5, aale poble, aale igbē. ⁵ A gōo sīsīde zí 5 aa fèlè káaukaau, gōpi lé taa sōuke à dazeu, 5 aà ànsuepi òè: Ze ñ poble, ní gbasā dazeu. ⁶ Ǿ à zōlè poble ní a ànsuepio, aa igbè sānu. Ǿ nōpi mae òè: N yá na! I la gbā, ní pōnake. ⁷ Ké gu dō, à fèlè lé dazeu b, 5 aà ànsuepi gīe b, 5 à gō. ⁸ Ké gu dō a gōo sōode, à fèlè lé dazeu, 5 aà ànsuepi mè: N yá na! Ze ñ poble, ní gō e íatē busa. Ǿ aa poble nípla sānu.

⁹ Ké gōepi fèlè lé dazeu ní a nōpio ní a zikēnao, aà ànsue òè: Gwa, oosi kè, mé íatē i gō bílao. I la gbā b! Gwa, gu lé gēkōu. I la, ní pōnake, zia kōo káaukaau ní da n bē zéu. ¹⁰ Gōepi ye ia we yáí bō, 5 à fèlè dāzeu, à mipè Yebusi pò wí me bō Yelusaleūwa ní a nōpio ní a zaa'In mèn plao.

¹¹ Ké aa kà kái ní Yebusio, íatē gēa kpéu, 5 zikēnapi ò a diie: Wà lile gē Yebusi buiw wéleē beeu wà i we la! ¹² Ǿ aà dii òè: Wá gē bui zīlōo wéleuo. Isaili buiw ku weo. Wá gé e Gibea. ¹³ Ǿ à èa mè: Wá gé ii Gibea ge Lama, wá gupio do le. ¹⁴ Ǿ aale gé. Ké aa kà Gibea, Bēyāme buiw būsū, íatē gē kpéu. ¹⁵ Aa lile gè ii we, 5 aa kàlè gāe, gbēe i ní díleo.

¹⁶ Mae zie sù ní buao oosi. Eflaiū buiw būsū sīsīde gbēe, 5 à zōlè Gibea. Wélepideoá Bēyāme buioe. ¹⁷ Ké à wezù, à nibōo è kále gāe, 5 à nōpi zá lá à mè: Nlè gé má ní? N bō má ní? ¹⁸ A wèwà à mè: Wa bō Betelēū, Yuda buiw būsū, 5 wále tá Eflaiū buiw būsū sīsīde léwa. Ma ben we. Ma gē Betelēū, 5 mále tá bē sa, 5 gbēe i ma díleo. ¹⁹ Wá zaa'Inao sē ní taaao ví, mé mapi ní ma nōo ní ma zikēnao wá pēe ní vēeo ví. Wápio n zòblēnao, pōe kēsāawáo. ²⁰ Ǿ maezipi mè: Má á díle, mí pò pò á yei kpáwá. Asu i gāeoo fá! ²¹ Ǿ à tārīno a bē, à sē kpá ní zaa'Inawā. Aa gbá pípi, 5 aa poble aa imi.

²² Aale pōnake, 5 wéle gbēvāio mò lía kpépii, aale a gba gbēgbē, aale wiido maezi pò kpépi víwa, aale me: Bōwēe ní gōe pò pīla n bēo wà wúleaano! ²³ Ǿ

uabelepi bɔ́má à m̀è: Ma gbé̃, ásu yáwáikεo. Lá g̃ɔ̃ɛpi p̃l̃aaε, ásu wíyāpi kεo. ²⁴ G̃ɔ̃ɛpi na ku la ní ma nenɔε lésoo. Má b̃ɔ́ér̃ñɔ, í k̃ér̃ñɔ lá á yeiwa. Ama ásu yákp̃aanlapi kε g̃ɔ̃ɛpiεo. † ²⁵ Gb̃é̃pĩ i we aá yáío, ̃ Levii buipi b̃ñé ní a ñoo. ɔ aale aá dáakpakpa ní gb̃áao e ko gè lé séia zùò, ̃ aa gb̃ása wá aá gb̃àε. ²⁶ Ké ko lé plaade zù, ñɔ̃ɛpi f̃èlε gè l̃èlε kpé p̃ó a z̃á kúu kp̃eεlε, ̃ a wúlea we e gu d̃ò.

²⁷ Ké aá z̃ápi f̃èlε zew̃é k̃oo à dazεu, ̃ à su è a ñopi wúlea kp̃eεlε, aá ɔ mé didia kp̃eεlε bèewa. ²⁸ ɔ a òè: Fèlε wá tá! Ké i aá wea mao, ̃ à aá sε dà z̃áa'ina kp̃e, à dazεu. ²⁹ Ké à ká bε, ̃ à f̃ena sè, à a ño g̃epi z̃èz̃è k̃ò k̃uepla, à kp̃ásákp̃ásá Isaili b̃usuo guu pii. † ³⁰ Gb̃é̃ p̃ó è ɔ pii m̀è: Za g̃oo p̃ó wá Isailiɔ wa b̃lε Egipi e gb̃á, wi yáε bee taa eo. A làasooke yápiwa, à gwa lá wá sé.

20

Isailiɔ z̃lkaa ní B̃éyámεε bui

¹ ɔ Isaili p̃ó aa ku za Dá e B̃εεs̃eba ní Galada b̃usuoɔ m̀ò k̃áaa Dii aε Mizipa ní ledouo m̃pii. ² Isaili bui pii d̃aanaɔ z̃èz̃ε balu guu we ní z̃l̃g̃ɔ̃ gb̃é̃ñ d̃aas̃ɔs̃oo l̃εε àaa pla (400.000), baade a f̃enda k̃úá. ³ A m̀ò l̃é B̃éyámεε bui m̀à Isaili bui k̃niɔ gè Mizipa. ɔ Isailiɔ Levii buipi là à m̀è: Yápi dau siuw̃εe lá a dε. ⁴ ɔ ño p̃ó wa d̃èpi z̃á m̀è: Mapi ní ma ñoo wa gε ii Gibea, B̃éyámεε bui b̃usuuε. ⁵ ɔ Gibeadε f̃èl̃emañ, aa m̀ò l̃ia kpé p̃ó má kúu gwá bezi, aa ye ma dε. ɔ aa wúlewulε ní ma nao, à gá. ⁶ ɔ ma a ño g̃epi s̃è má z̃èz̃è, má kp̃ásákp̃ásá Isaili b̃usuo guu pii, asa aa wíyā ṽai k̃é wá Isaili b̃usuuε. ⁷ A Isailiɔ, lá á sé à sé. ⁸ ɔ gb̃é̃pii f̃èlε ní ledouto aa m̀è: Wá gb̃ē a ta beo. Wá gb̃ē a ta a be w̃éleuo. ⁹ Lá wá kε Gibeadε ñen kε: Wá gb̃ela wá l̃éleama yá musu. ¹⁰ Wá gb̃é̃ pleple Isaili bui guu pii, gb̃é̃ñ bas̃oo guu gb̃é̃ñ kwikwi, gb̃é̃ñ àaa s̃oo guu gb̃é̃ñ bas̃obas̃oo, gb̃é̃ñ d̃aas̃ɔs̃oo l̃εε kwi guu, gb̃é̃ñ d̃aas̃ɔs̃oo. Gb̃é̃pĩ i gε k̃ús̃úá weelε z̃l̃g̃ɔ̃ñε, k̃é aa e gé Gibea, B̃éyámεε bui b̃usuu, aai wíyā p̃ó aa k̃é wá b̃usuo fiaboné. ¹¹ Maa Isailiɔ k̃áaa pii ní ledouo, k̃é wa gé l̃élel̃i w̃élepiwa.

¹² Isailiɔ gb̃é̃ z̃l̃z̃l̃ B̃éyámεε bui w̃éleɔ guu pii aa m̀è: Daa ṽai p̃ó wa k̃é á b̃usuu s̃ó be? ¹³ A Gibea gb̃éṽaĩpĩo kp̃áwá wá ní d̃ede, wí t̃aaepi b̃o wá guu. ɔ B̃éyámεε buipĩo i we ní gb̃é Isailiɔ yám̃ao. ¹⁴ Aa b̃l̃ε ní w̃éleɔ guu aa k̃áaa Gibea, k̃é aa z̃lka ní Isaili bui k̃niɔ. ¹⁵ G̃oo bee B̃éyámεε bui f̃endadeɔ k̃áaa gb̃é̃ñ d̃aas̃ɔs̃oo l̃εε baas̃oo ní m̃endoε (26.000) ní Gibeadεɔ z̃l̃g̃ɔ̃ gb̃é̃ñ àaa àãs̃ ní bas̃oo (700). ¹⁶ Gb̃é̃pĩo guu z̃l̃g̃ɔ̃ z̃z̃εd̃εo ku gb̃é̃ñ àaa àãs̃ ní bas̃oo. Baa miká m̃endo an gb̃ē lí gbá ní gb̃εmao à z̃aw̃ao. ¹⁷ Isaili bui k̃niɔ s̃ó aa z̃l̃g̃ɔ̃ f̃endadeɔ k̃áaa gb̃é̃ñ d̃aas̃ɔs̃oo l̃εε àaa pla (400.000).

¹⁸ Isailipĩo f̃èlε gè Beteli, ̃ aa gb̃é̃ Luawa aa m̀è: Wá bui kp̃eεlé mé a gé z̃l̃kai ní B̃éyámεε bui k̃áaui? Dii m̀è: Yuda bui mé aa gé séia. ¹⁹ Ké a gu d̃ò, Isailiɔ f̃èlε gè b̃ookpá Gibea saε. ²⁰ ɔ aa b̃l̃ε gè z̃l̃kai ní B̃éyámεε bui, aa z̃l'op̃oõrtzi Gibea we. ²¹ B̃éyámεε bui b̃l̃ε Gibea, ̃ aa Isailipĩo d̃ede gb̃é̃ñ d̃aas̃ɔs̃oo l̃εε bao ní plaɔ (22.000). ²² Isailiɔ k̃ó gbá s̃ó, ̃ aa èa z̃l'op̃oõ gu p̃ó aa p̃oõu yáa b. ²³ Isailiɔ gè lé s̃ob̃ Dii aε e oosi, ̃ aa gb̃èawá aa m̀è: Wá ea gé z̃l̃kai ní wá gb̃é̃ B̃éyámεε bui yá? ɔ Dii m̀è: A gé!

²⁴ ɔ Isailiɔ s̃ó B̃éyámεε bui z̃i z̃l̃g̃ɔ̃ plaadepizi. ²⁵ Ké B̃éyámεε bui b̃l̃ε Gibea aa m̀ò d̃ar̃l̃ε, aa Isailiɔ d̃ede b̃o gb̃é̃ñ d̃aas̃ɔs̃oo l̃εε bao plasai (18.000), amp̃ii

fɛ̀ndadeɔ̀ne sɔ́. ²⁶ Ɔ Isailio fɛ̀le gè Beteli nípii, aa z̀̀le lé ́ɔ̀lo Dii ae. Aa leyè we e oosi, ́ aa sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú ní sáaukpasao ò'o Diiwa. ²⁷⁻²⁸ Gɔ́ bee Luabaakuarínɔ́ kpagolo kú we. Eleazaa né Finéasi, Aalona tɔ́una mé sa'ona ú. Ɔ aa yágbèa Diiwa aa mè: Wá ea gé z̀kai ní wá gbé Bèyámee buio yá ge wá kámaboe? Ɔ Dii mè: A gé! Má ní naé á ɔ́zi zia.

²⁹ Ɔ Isailio gè gbé ̀ule'ule aa lía Gibéai. ³⁰ Zígɔ́ áaɔde źí aa gè ź'ɔ̀pòo Bèyámee buiozi lá aa kè yáawa. ³¹ Ɔ Bèyámee buio b̀le gè dairíle e aa gè kè ní wélewa. Aa ná Isailio dedeawa lán yáa wá lo, ́ aa gbéon baakwi taa dede Beteli zéu ní Gibéa zéuo sèu we. ³² Bèyámee buio lé mè: Wále ní fu lán yáawa. Isailio sɔ́ aale mè: Wá baalené, ké aa e kè ní wélewa e zékpaawo. ³³ Isailio gò ní tía nípii, aa gè ź'ɔ̀pòo Baali Tamaa, ́ Isaili pɔ́ uleaw b̀le ní uleki Gibéa be'ae oi. ³⁴ Ɔ Isaili zígɔ́ maa gbéon áasɔ́ɔo lee kwio (10.000) gè léleí Gibéawa a b̀leu. Ɔ ź pási kù, mé Bèyámee buio dɔ́ yá a ní leo. ³⁵ Dii tò Isailio Bèyámee buio fù. Zibeeź Isailio ní dede gbéon áasɔ́ɔo lee baasɔ́o ní basɔ́o (25.100), fɛ̀ndadeɔ̀ne nípii. ³⁶ Ɔ Bèyámee buio è wá ní fú.

Isailio gubɔ́ Bèyámee buioɔne yáa, ké aa daa gbé pɔ́ aa ní ̀ule'ule Gibéa saeo gáu yáí. ³⁷ Ɔ gbé pɔ́ ̀ule'uleapi b̀le ní wáao, aa gè wéleu aa fáaau, ́ aa wéledeɔ́ dede ní fɛ̀ndao míomio. ³⁸ A mɔ́ lè Isailio lekpaál ní gbé pɔ́ uleapi yáae aa mè: Tó a súle dá wéle, ³⁹ wápio wá líaa ní wá yanao źlaue.

Bèyámee buio ná Isailio dedeawa, aa ní dede gbéon baakwi taawa, ́ aa mè: Wále ní fu lán káauwae. ⁴⁰ Ɔ telu fɛ̀le wéleu. Ké Bèyámee buio sù ní kpe gwá, aa è telu gbá dau. ⁴¹ Isailio líaamá, ́ gili gè Bèyámee buio, ké aa è yá ní lé yáí. ⁴² Ɔ aa èa lé báale Isailioɔne, aa sèle gbáa oi, ́ wá pèma ní zio. Ɔ Isailio b̀le ní wéleɔ guu, aa ní dede we. ⁴³ Aa koez̀nzi, ́ aa pèma, aai zené o aa gè ní lé Gibéa gukpe oi. ⁴⁴ Bèyámee buio gága we gbéon áasɔ́ɔo lee bao plasai (18.000), zígɔ́ne nípii. ⁴⁵ An gbéee èa báalè sèle gbáau e aa gè tàò Limɔ́ gbé oi, ́ Isailio ní kónaɔ dede zéɔ guu gbéon áasɔ́ɔo lee ɔ́o (5.000). Aa ní gbesele e Gidoú, aa ní dede we lo gbéon áasɔ́ɔo lee pla (2.000).

⁴⁶ Zibeeź Bèyámee bui fɛ̀ndade pɔ́ gágao píi kà gbéon áasɔ́ɔo lee baasɔ́o (25.000), zígɔ́ne nípii. ⁴⁷ An gbé pɔ́ aa èa báalè sèle gbáau aa tà Limɔ́ gbé kíio b̀ gbéon áa áaɔ. Aa kè we mɔ́ síiɛ. ⁴⁸ Ɔ Isailio gè Bèyámee bui pɔ́ gò wéle ní wéleɔ dede ní fɛ̀ndao. Aa pɔ́ pɔ́ aa è weɔ dede píie, gbénazínáo ní pɔ́uo, ́ aa tes̀ ní wélepiowa píi.

21

Nɔ́weleá Bèyámee bui kónaɔne

¹ A mɔ́ lè Isailio ladà Mizipa aa mè: Wá gbèe a a né kpásá Bèyámee buiewao. ² Aa gè Beteli aa z̀̀le Lua ae we e oosi, ́ aa wii gbáa lè, aale ́ɔ̀lo maamaa ³ aa mè: Dii Isailio Lua, bóyái yápi wá lé, ́ wá bui lee do ku gbá bo ni?

⁴ Ké a gu d̀, aa fɛ̀le sa'okú b̀, ́ aa sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú ní sáaukpasao ò'owá. ⁵ Ɔ aa mè: Wá Isaili bui kpele mé i mɔ́ káawanɔ́ Dii aeo ni? Asa aa sí ní Luao yáa aa mè: Gbé pɔ́ gí mɔ́ Dii kíi Mizipa, wa ade dee. ⁶ An gbé Bèyámee buio kèné wèna, ́ aa mè: Wá Isailio bui lee do míde fá. ⁷ Lá wá sí ní Dii wa mè, wá wá néo kpásámáoo, kpelewa wá ke an gbé pɔ́ gò no ei? ⁸ Ɔ aa mè: Wá Isaili bui kpele mé i mɔ́ Dii ae Mizipao ni? Gwa, gbèe i bo Yabesi Galada à mò baluuo. ⁹ Aa gbéɔ d̀d̀, ́ aa è Yabesi Galada gbèe kú ní guo.

10 ɔ gbé pɔ káaaa weɔ zígɔɔ gbàe we gbɛɔn òaasɔɔo lɛe kuepla (12.000), aa oné: A ge Yabesi Galadadeɔ dede ní fɛndao ní ní nɔe ní ní né. 11 Tó a ka, à gɔe dede pii ní nɔe pɔ gɔe dɔɔ. 12 Aa wéndia lésoɔ è Yabesi Galadadeɔ guu gbɛɔn òa pla, ɔ aa tárɔnɔ ní bòou Silo, Kanaa bùsuu. 13 ɔ gbé pɔ káaaa weɔ gbéɔ zɪ, aa gè awakpà Bɛyámɛɛ bui pɔ kú Limɔ gbɛzɪnɛ. 14 Zibeezɪ Bɛyámɛɛ buipɔ sù, ɔ Isailio Yabesi Galada nɔe pɔ aai ní dedeɔ kpámá, kási nɔepɔ i pɛɛmáɔ.

15 Bɛyámɛɛ buio kènɛ wɛna, asa Dii tò gupua bò Isaili buio guu. 16 ɔ balu gbɛzɔɔ mè: Lá Bɛyámɛɛ bui nɔe ku bo, kpelewa wá ke an gɔe pɔ gɔɔ nɔ ei? 17 Sema Bɛyámɛɛ buio bùsu gɔ an gbé pɔ bɔɔ pɔ ú, ké Isaili bui lɛe doe su bādeɔ yáí. 18 Wá e wà wá néɔ kpásámáɔ, asa wá sí ní Luao wa mè Lua láaizɪ gbé pɔ a né kpásá Bɛyámɛɛ buiewawae. 19 A gwa! Dii dikpe pɔ wí ke Silo wɛ ní wɛo ká kái. Silo ku Beteli gughántoo oie, zé pɔ í bo Beteli í gé Sikeú gukpe oi, Lebona geɔmidɔkɪ oi.

20 ɔ aa lɛdà Bɛyámɛɛ buio wa aa mè: A ge ule'ule vɛebuɔ guu, 21 ío gugwagwa. Tó Silo nenɔe bòle ɔwáí, à bòle vɛebupiu kpakpa, á baade i a pɔ kú nɔ ú à taò a bùsuu. 22 Tó an maeɔ ge an dáɔ mɔwá ní zɔao, wí oné aa gbɛkɛkɛé, asa wí nɔ eé zɪ pɔ wá ká guuo. Lá aame aa népɔ kpásáwáɔ, aa tàae vɪ bo. 23 ɔ Bɛyámɛɛ buipɔ kè màa. Ké nenɔe bòle lé ɔwá, ɔ an baade a pɔ kú, aa tárɔnɔ ní bùsuu. Aa ní wɛleɔ kèkɛ kàlɛ, ɔ aa zòleu. 24 Bee gbea ké Isailio fàaa Silo, an baade tà a bùsuu a gbéɔ kfi. 25 Gɔɔ bee sɔ Isailio kía vɪo, yá pɔ kè gbéɛ ɔ í a pɔ ke.

LUTU

Yá pò kú láe bee guu

Lutuá Mɔabu nɔe pò kú dɔaanaɔ ɔɔɔe. Yá gbia pò kú a guu mé de buipále nɔe gɛa Lua gbéɔ guu ũ. Beewa lápi lé Lutu yákea a zéwa yá bɔɔleke. Nɔepiá Mɔabu buie, aà zàkea ní Isaili ɔɔeɔ mé tò a ɔ̀ Isailiɔ Lua gbé ũ. Lutu zè ní a zá da Naomi, ɔ Lua flabòè náai yá pò a kèpi yáí. Lutu ní a zá da Naomi lé taasike káau, ɔ aa gè nama guu gbezà. Lápi ɔ̀lwɛe lá gbéɔ 1 Lua náaike mé aabɔ kɔ náai ví b.

Lutu né pò a 1 yá mé lápi yázinda ũ. Né pò a 1pi mé kí Davidi dezi ũ. Mɔabu bui Lutupiá Davidi dazie, mé aà tɔ kú bui pò Yesu Kilisi bɔ ní guu tɔ guu. (Mat 1.5).

Naomi ní Lutuo

¹ ɔɔɔ pò dɔaanaɔ lé kible Isaili búsuu, imina kà, ɔ ɔɔeɔe bɔ Betelɛũ Yuda búsuu, à gè ɔɔɔplakei Mɔabu búsuu ní a nao ní a negɔe gbéɔn plao. ² ɔɔepi tɔn Elimeleki. Aà na tɔn Naomi. Aà néɔ tɔn Maloni ní Kilionio. Eflata búsuɔeɔe. Aa gè Mɔabu búsuu, ɔ aa ku we. ³ We Naomi zá Elimeleki gàu, aàpi mé ɔ̀ ní a né gbéɔn plapiɔ. ⁴ Aa Mɔabu nɔeɔ sè nɔ ũ, ado tɔn ɔɔfa, ado sɔ Lutu. An kua we wè kwi taa gbɛa ⁵ ɔ Maloni ní Kilionio gà nípla nípii, ɔ Naomi gò zásai nésai.

⁶ Aà kua Mɔabu búsuu we a mà Dii a gbéɔ wɛnagwà à ní gbá ble, ɔ à sɔukè à tá ní a né napiɔ. ⁷ ɔ à fɛle gu pò á kuu, à dàzeu ní a né gyaapiɔ, aale tá Yuda búsuu. ⁸ ɔ a ò a népiɔne: A ea tá á daowa, Dii í gbèkekeé lá á kè á ɔ̀ pò gàɔne ní mapiowa. ⁹ Dii tó á baade ea zàke à zɔ̀leki e. Ké à lezámá, ɔ aa ɔ̀lɔ̀ gbáugbāu. ¹⁰ Aa òè: Wá tanno n gbéɔ kɛie. ¹¹ ɔ a ò a népiɔne: A ea! Bóyáí á táimanɔ? Má ea negɔeɔe í à e zàkerínɔ b yá? ¹² A ea tá! Ma zikù, má e zàke lɔ. Baa tó ma mè má wɛɔ zàkeai, mé má è oosia ma negɔeɔe íaàno, ¹³ á fɔ ní dá e aa zɔ̀kúe? A fɔ à ku pɔe ní yáie? Aawo, ma néɔ! Dii bɔ ma kpɛe. Yá pò á lépi í kemɛe nao fá!

¹⁴ Aa èa nà ɔ̀lɔ̀wa, ɔ ɔɔfa lezà a zādapiwa, àma Lutu gí nàwà. ¹⁵ ɔ Naomi òè: Gwa, n gbèdò lé tá a gbéɔ ní a táaɔwa. Ea taaàno. ¹⁶ ɔ Lutu òè: Nsu naenaɛa mà n to we mà tao. Gu pò n kèsepèleu, wáɔ sànuɛ. Gu pò n pilau, we má pilau. N gbéɔ ɔ̀ ma gbéɔ ũe, mé n Lua a ɔ̀ ma Lua ũe. ¹⁷ Gu pò n gau, we má gau, wi ma ví we. Ga bàasio pɔe a wá kékɔwao. Tó ma kɛma, Dii yāpāsíkɛmɛe bèebɛe. ¹⁸ Ké Naomi è à zèò à taanɔe, í yāe oè lɔ.

¹⁹ ɔ an pla nípii aa gè ae e aa kà Betelɛũ. Ké aa kà we, wéle lòo ní yá musu. Gbéɔ mè: Naomin wee? ²⁰ ɔ a òné: Asuli omɛɛ Naomi† lɔ, sema Mala,‡ asa Gbāapiide yá'ikèmɛe. ²¹ Ma ge wéleu ní pò, ɔ Dii sùmano ɔ̀gii. Bóyáí á ɔ̀ omɛɛ Naomii? Dii bɔ ma kpɛe, Gbāapiidepi yá'ɔ̀ma kpāmazie. ²² Lá Naomi sù ní Mɔabu búsuo ní a né gyaa Lutu, Mɔabu buion we. Aa kà Betelɛũ ɔɔɔ pò wá ɔ̀kpà naakekɛawae.

2

Lutu kpaaua ní Bɔazuɔ

* 1:11 Iko 25.5, Mat 22.24 † 1:20 Bee mè pɔna. ‡ 1:20 Bee mè pɔ'li.

1 Naomi zá Elimeleki be gōe ku, gbēzō ɔdeɛ, aà tón Bɔazu. 2 Mɔabu nɔe Lutu ò Naomiɛ: To mà gé bua naa kɔnwei, míɔ te gbé pɔ ma wegwa kpe. ɔ a ò a né gyaapie: Gé! 3 ɔ à fɛle gè naa kɔnwei bua, íɔ te pɔkekenaɔ kpe. Bua pɔ à gèupi sɔ Elimeleki dae Bɔazu buae. 4 ɔ Bɔazu bɔ Betelèù. Ké à kà we, à fɔkpà pɔkekenaɔwa à mè: Dii àɔ kúáno! ɔ aa òè: Dii báaadangu! 5 Bɔazu ò a zíkèna pɔ de a pɔkekenaɔ ziia úe: Déme wéndia bee víi? 6 ɔ a wèwà à mè: Wéndiapiá Mɔabu nɔe pɔ Naomi bɔò Mɔabu bùsuu à sùðe. 7 A mè mà to àɔ naa kɔnwe pɔkekenaɔ kpe, ɔ àle zíkè za kɔɔ. Tia ɔ à mò kámabò yɔɔnno kpéu la.

8 ɔ Bɔazu gè ò Lutue: Ma yáma. Nsu gé naa kɔnwei bú páleuo. Nsu gēwálo. Gɔ la ní ma nɔe zíkènaɔ. 9 Wéte bú pɔ aale kekei, níɔ té ní kpe. Má ò ma èwaasoone aasu íadamao. Tó imi lé n de, ní ge í pɔ aa kà olaɔ mi. 10 ɔ Lutu kùlè à mipèle à mè: Akea ma gbé pɔ buipále nɔen ma ù, n laaidɔa n yámaakèmei? 11 ɔ Bɔazu wèwà à mè: Wà yá pɔ ní kè n zàdae n zá gaa gbèa òmeɛ pii, lá n n mae ní n dao tò we ní n bùsuo, ɔ n mɔ n zòle gbé pɔ ní ní dɔ yáaɔ guu. 12 Dii n pɔ kekeɛe yá pɔ ní kèpi musu. Lá n mɔ n sɔlɔ Dii Isailiɔ Lua kúlukulunau, aà n pɔ kekeɛe maamaa. 13 Lutu mè: Baa, n yámaakèmeɛ fá! N ma nòse nínimeɛ, n yána ò mapi n zíkènaɛ, baa ké n zíkènaɔ don ma úo.

14 Pɔblegɔ Bɔazu òè: Mɔ n pɔble la, níɔ pɔ zɔ dowa. ɔ à zòle pɔkekenaɔ sae. Bɔazu naa kpasaa kpàwà, ɔ à pɔblè à kà e a kɔni gò. 15 Ké à fɛle lé gé pɔ kɔnwei, Bɔazu ò èwaasoone à mè: Baa tó àle pɔ kɔnwe naa pɔ kálea guu, ásu aà sɔsɔ. 16 A a sáoe woè naa guu, í tó aà a kɔnwe. Asu zɔadɔwà.

17 ɔ à pɔ kɔnwè e oosi. Ké à a úa bò, à kà koko le pla taawa. 18 Ké a sè à tàò be, ɔ à pɔ pɔ à a kɔnwèpi ɔlɔ a zàdae. A ble pɔ a fùpi kpàwà lɔ. 19 ɔ aà zàda aà là à mè: Máki n pɔ kɔnwèu gbáí? N zíkè má ní? Lua báaada gbé pɔ laaidɔmau. ɔ à gbé pɔ à zíkè aà bua yá'òè à mè: Gbé pɔ ma zíkè aà bua gbá tón Bɔazu. 20 ɔ Naomi mè: Ma Dii sáaukè! A gí lé gbèkeke wá gbé pɔ wá béeone ní wá gbé pɔ gàò. ɔ à èa mè: Gbépiá wá dae fèe gbèbonaɔ doe.* 21 ɔ Mɔabu nɔe Lutupi mè: A òmeɛ, sema mà na a zíkènaɔwa e aa ge pɔkeke aa láaòe. 22 ɔ Naomi ò a né gyaapie: A maa ní gé ní aà nɔe zíkènaɔ, ké wasu íadama bua páleuo yáí. 23 ɔ à ná Bɔazu nɔe zíkènapíɔwa, íɔ pɔ kɔnwe ní kpe e wá gè naa ní maseo kèke wa láaò. A ku a zàda beɛ.

3

Lutu ní Bɔazuo kua pówengbēzea

1 Naomi ò a né gyaapie: A maa mà be weelene, gu pɔ nýɔ e nýɔ kuu aafia. 2 Bɔazu pɔ ní kú ní aà zíkènaɔ wá dae nolo? ɔme lé pówengbē oosia. 3 Zu'o. Nísidoɔ. N n pɔmaɔ da, ní gé pówengbēzea. Nsu to aà n yá dɔo e à ge pɔble à imi láaò. 4 Tó à wùle, gu pɔ à wùleu gwa, ní ge n aà dábi lé se n wùle aà gbázi. A yá pɔ nýɔ ke onɛ. 5 ɔ a òè: Yá pɔ ní ò pii, má kee. 6 ɔ à gè pówengbēzea à yá pɔ a zàda òepi kè pii.

7 Bɔazu pɔblè à imí, aà pɔ kèna. A gè wùle pówenze kpe, ɔ Lutu lɔleaaazi teɛe, à aà dábi gò aà gbáa à wùle we. 8 Weedo ké Bɔazu gbále, à vù ní io à lile, ɔ a è nɔe mé wùlea a gbázi. 9 A mè: Dé ní? ɔ Lutu wèwà à mè: Mámèmaa Lutu n zíkèna. N n dábi lé kumala, asa ma dae fèe pɔ a ma bon n ú. 10 A òè: Dii báaadangu! Gbèke pɔ ní kè gbèzàe bee de a káaua. Ní gé èwaasoò weleio, taasido ge ɔdeɔ. 11 Nsu to vía n kúo. Yá pɔ ní gbèa pii, má keɛe, asa wéledeɔ dɔ pii ké nɔ maan n

* 2:20 Lev 25.25

ũ. ¹² Slanae! N daen ma ũ, āma n dae fēēe pāle ku, a daefēēeke demala. ¹³ I la gwāa, zia koo tó a ye n boe, a maae, aà n bo. Ama tó i weio, má sí ní Diio má n bo. I la e gu do.

¹⁴ A wúlea aà gbázi we e gufēne, ̄ à fēle e guwe àò gé kēi, asa B̄azu òè asu to gbēe d̄s ké a m̄o p̄wengbēz̄eaoe. ¹⁵ A òè lb: N n p̄obḡau p̄oo ñȳo kūa. Ké a kūa, ̄ B̄azu naa k̄auè koko le do taawa a diè, ̄ à t̄ào be. ¹⁶ Ké à k̄a be, aà z̄ada aà là à mè: Yá k̄eai? ̄ à yá p̄o ḡōpi k̄ēe òè pii. ¹⁷ A mè: A ma gba naa zaa le sooloe beee. A mè a maa mà ta ma z̄adawa ogiio. ¹⁸ ̄ Naomi mè: Z̄ōle teeē e ñ yápi midea d̄s, asa ḡōpi a k̄ámabo gb̄a yápi midesaio.

4

B̄azu Lutu sēa

¹ B̄azu ḡē z̄ōle w̄éle b̄lib̄oleu, ̄ a è dae fēēe gb̄ebona p̄o a a yá'òpi lé m̄o. ̄ à mè: Ma gb̄é, m̄o ñ z̄ōle. ² ̄ à w̄éle gb̄ēz̄ōo s̄isi gb̄ēon kwi à mè aa z̄ōle. ³ ̄ à ò dae fēēe p̄o a aà bopie: Naomi p̄o s̄u ní M̄abu b̄usuo lé wá v̄i Elimeleki t̄ōle saalo yia. ⁴ ̄ má è a maa mà a yá'one, ní lú wá gb̄ēz̄ōo p̄o z̄ōlea laò wáa. Tó ní ye ñ boe, bo. Tó ní ye ñ bo s̄o, omeē mà ma, asa n̄ime ní a boa z̄é v̄i. Tó n baa ḡē, mapi. ̄ ḡōpi mè: Má bo. ⁵ ̄ B̄azu mè: Tó n t̄ōlepi lù Naomi ní M̄abu n̄e Lutuowa, ñȳo gb̄é p̄o ḡa gyaa e lb, ké aà t̄s e ḡs a túbiwa. ⁶ ̄ dae fēēe gb̄ēbonapi mè: Tó màae, má boo, ké másu mà azia túbi ò̄kpao yáí. N n p̄o bo, asa má f̄s boo. ⁷ Isaili b̄usuu yáa tó gb̄é lé t̄ōle bo ge àle a leũkpake, tó àle yá mide, i a kyale gba do bo à do gb̄ēwae yápi midea seela ũ Isailione. ⁸ Ké dae gb̄ēbonapi ò B̄azue aà lú, ̄ à a kyale b̄ò a kp̄a B̄azuwa. ⁹ ̄ B̄azu ò gb̄ēz̄ōpiōne ní gb̄é k̄nīo pii: Ame á seeladēo ũ gb̄a, ma Elimeleki ní Malonio ní Kilonio p̄o lù Naomiwa pii. ¹⁰ ̄ ma Maloni gyaa Lutu, M̄abu n̄e èu n̄o ũ lb, ké gb̄é p̄o ḡapi t̄s e àò ku a túbiwa, ké aà t̄s su ga aà gb̄é̄o guu ge aà w̄éleē bee guuo.† Ame á yápi seeladēo ũ gb̄a.

¹¹ ̄ gb̄ēz̄ōpiō ní gb̄é p̄o kú b̄ole guūo pii mè: Wáme wá a seeladēo ũ. Dii to n̄e p̄o lé ḡē n uapi ḡs lán Laseli ní Leaowa.‡ An pla n̄pii aame aa Isailio k̄ale. Aà to n gb̄aa àò k̄áfi Eflata b̄usuu, ní t̄òb̄o Beteleũ. ¹² Dii to bui p̄o á kpama ní n̄epiōo aa ḡs lán Pelezi p̄o Tamaa i ní Yudao§ buiowa.

Davidi buib̄okti

¹³ ̄ B̄azu Lutu sē a n̄o ũ. A wúleaàn̄o, ̄ Dii aà gb̄a n̄o, ̄ à ne'í ḡōe ũ. ¹⁴ ̄ n̄ēo ò Naomie: Wa Dii s̄aauk̄e, i n to bonasai gb̄ao. N̄epi t̄òb̄o Isailio guu. ¹⁵ A n n̄ēe n̄in̄e, i n gwa n zikũ guu, asa n né gyaa p̄o yenzi mé a maane de neḡōe gb̄ēon soplāla mé ne'í. ¹⁶ ̄ Naomi népi s̄e a kp̄a a k̄uè, à ḡs aà gwana ũ. ¹⁷ ̄ n̄ēo p̄o kú wēo mè: Wá neḡōe i Naomie. ̄ aa t̄okp̄aè ̄bedi. ̄me Yese mae, Davidi dezi ũ.

¹⁸ Pelezi buīo t̄on ke:

Pelezi mé Ēz̄ōn̄o i,

¹⁹ Ēz̄ōn̄o Laũ i, Laũ Aminadabu i,

²⁰ Aminadabu Naas̄o i, Naas̄o Salam̄o i,

²¹ Salam̄o B̄azu i, B̄azu ̄bedi i,

²² ̄bedi Yese i, Yese Davidi i.*

* 4:8 Iko 25.9 † 4:10 Iko 25.5-6 ‡ 4:11 Daa 29.31 § 4:12 Daa 38.29 * 4:22 Mat 1.3-5, Luk 3.31-33

SAMUELI LA SEIA

Yá pò kú láε bee guuo

Anabi Samueli pò wà àà tó kpà láε beεε ní a lá pò téio mé ðaana gbezána ù. Ðaananpio mé gbéε mĩsina pò Lua ní ðile Isailiõε, tó yá ní léε ù. Aa zíkè léε plaplaε: Aa ðe búsu gbáadeε ù, mé aa εa ðe lousisikpε gbε zõõ ù ɓo e wàò gé kía kpáí Isailiõε. (1-7). Isailiõ ye ðaana bee taaci ɓo, aa ye wàò kía vlε sa. Samueli ðõ ké Lua mé Isailiõ kía ù, ama Isailiõ gá nàwà, ɔ à kía kpànε, àà tón Saulu (8-10). I gēgēo, Saulu pākpa Luazi, ɔ Lua gĩ àà kíakei. (11-15). Bee gbea Lua èwaasona Davidi sè àà z̄s̄le Saulupi gbeu. Davidi nà z̄k̄ea kí Sauluεwa, ɔ à ðóekè ní kíakeyáò, e à gè bàalè Saulupie, asa Saulu ye à àà ðεε. (16-30) lé Lua Saulu gbáalaoa ní Luapi gbáakáfla Davidiεo yá ɓólekewēε. Lápi láakli Saulu ní a néo gága s̄s̄sp̄leu ḡoɔ pò aale z̄k̄a ní Filitēε (31).

Lápi lé dadawēε ké Lua mé a gbéε kía ù ado. Lua mé iko vímá, mé ì yáḡḡõné. Sema Lua gbépio ní ní k̄iao lí misiileε, aaliõ z̄k̄e àà yáwa.

Elikana ní a gbéε

¹ Ḡεε ku Lama, Eflaiū búsu gus̄s̄s̄ideu. Zufi buie, àà tón Elikana, Yeloaū néε. Eflaiū bui pò wĩ me Zufipi mé Tou ì, ɔ Tou Elihu ì, ɔ Elihu Yeloaūpi ì. ² Elikana no ví mèn plaε, a séia tón Ana, a plaade Penina. Penina mé neade ù, Ana s̄õ flie. ³ Wē ní wēo ḡεpi ì ɓo a w̄léu à gé Silo Dii Z̄lḡõde sísi, ɔ ì sa'owà. Eli neḡõε mèn plaõ J̄fini ní Fineasio ku we Dii gbágbanaõ ù. ⁴ Ḡoɔ pò Elikana sa'ò, ì a nõõ kpa a na Peninawa ní a neḡõε ní a nen̄õε pii, ⁵ ɔ ì a léε pla kpa Anawa, asa a yeaáz̄ie, baa ké Dii àà kè flí ù. ⁶ Aà ḡõapi s̄õ ɓo àà ke p̄õp̄õõ àà flike yáí, ké àà nõs̄e e fεle. ⁷ Maa ɓo kèε wē ní w̄õo. Tó Ana gè Dii kpéu, àà ḡõapi ì àà ke p̄õp̄õõ, ɔ ì ɔɓo à fua p̄õble. ⁸ ɔ àà z̄á ì àà lá: B̄õme n le, níle ɔɓo, ni p̄õbleo ni? Akea n nõs̄e ðõkpáí? Má ðene neḡõε mèn kwiao lé?

⁹ Z̄lewa ké aa ku Silo, aa p̄õblè aa làa, sa'ona Eli z̄s̄leá kilau Dii kpé kpεle, ɔ Ana fεle ¹⁰ ní nõseyaa z̄õõ, à wabikè Diiwa ní ɔɓo maamaa. ¹¹ ɔ à lékè Diiwa à mè: Dii Z̄lḡõde, to mapi n z̄òblena yá ðõngu! Ma wēnagwa! Tó ma yá ì s̄anguo, mé n ma gba neḡõε, má àà kpama n pò ùe e àà wēni léu, gē a taa'õ àà miwa bauo. * ¹² Ké àà wabikε Diiwapi lé láao, ɔ Eli lé àà gwa soεe. ¹³ Ana lé yápi o a s̄õε, àà lé mé lé ke úí'ui, ì yá'õ à ɓò a léwa gbεε mào. Eli lé e wēε lé àà ðεε, ¹⁴ ɔ a ðè: Nyõõ wēεde ke e ɓõε ni? Mikē wēεwa. ¹⁵ ɔ Ana wèwà à mè: I ke maa no Baa! Nõε p̄õsiaden ma ù, mi wēε ge ì gbāε mio. Mále a yá'õmaõ siu Diiεε. ¹⁶ Nsu mapi n z̄òblena ðile nõε p̄á ùo. Ma nõs̄e ðõkpaa ní ma kua bíli guuo mé tò mále wabike la e tia. ¹⁷ ɔ Eli ðè: Ta niε musu. Isailiõ Lua n gba pò pò n a wabikèwa. ¹⁸ ɔ Ana mè: To mapi n z̄òblena yá k̄angu. ɔ à tà à p̄õblè, àà oosisi làa.

Samueli ia

¹⁹ Ké gu ðò, aa fεle k̄aukaau aa gè k̄ule Diiε. ɔ aa èa tà ní be w̄léu Lama. Ké Elikana w̄ule ní a na Anapio, àà yá ðò Diigu. ²⁰ Wē bee ɔ à nõs̄i à ne'í ḡõε ù, ɔ à t̄kpàè Samueli, † asa à mè: Ma àà wabikè Diiwaε.

²¹ ɔ Elikana fεle ní a beðeõ pii, aa èa gè sa pò wĩ o wē ní w̄õo oi Diiwa, aai lé pò wa kèwà flabo. ²² Ama Ana ì geo. A ò a z̄ác: Tó népi kè, ɔ má gé àà ɔɓi Diiε, ì ḡõ

* 1:11 Nao 6.5 † 1:20 Bee mè Dii mà.

à ku we ɔɔpii. ²³ ɔ aà zá òè: Lá à kènɛ maa ke. Káma bo e aà ké. Dii to yápi kɛnɛ. ɔ nɔɛpi a ne gwà e à gè kè.

²⁴ Ké à kè, ɔ à aà sè gèò Lua kpéu Silo ní zugaae wè àaɔo ní pɛetio koko do ní wɛɛo tùu do. Népi kè gɔgbàana ù. ²⁵ Aa gáaepi kòlokpa, ɔ aa gè ní népio Eli kíi. ²⁶ ɔ Ana òè: Baa, gáafaakemɛɛ! N n kuaɔ, máme má nɔɛ pɔ ze lé wabike Diiwa ní wáa la ù. ²⁷ Néɛ bee wabi má kè Diiwa, ɔ à ma gba pɔ pɔ má gbèawapi. ²⁸ A yáí ma mɔ aà kpáí Diiwa, aà ku aà pɔ ù e a wɛni léu. ɔ aa kùlɛ Diiɛ we.

2

Ana Dii sɔaukpa (Luk 1.46-55)

¹ ɔ Ana Dii sɔsi à mè:
Ma nɔɛ lé yáalɔ Diiwa,

ma mi daa ía Dii yáí.
Mále pɔnakɛ ma íbɛɛwa,
ma pɔ kèna ké à ma suabà.

² Gbèe kua adoa lán Diiwao,
gbèe ku laaàwao,
gbɛsie ku lán wá Luawao.

³ Asu yábɔlɛ ní yɔɔoo,
ásu to walayá bɔ á léuo,
asa Dii Lua mé yápiidɔna ù,
ɔme í wá yákeɔo yɔ.

⁴ Negɔnaɔ sá è'ɛ,
funaɔ gbàa dɔ ní pi.

⁵ Gbé pɔ kà yáaɔ lé gbɛwi blɛ yáí,
naa lé gbé pɔ àlɛ ní de yáaɔ de ɔo.
Flío nɛ í soplapla,
mé negɔɛdasi'inaɔ lé íbaba.

⁶ Dii mé í to gbé ga,
mé í to gbé à ku.

ɔme í to gbé gɛ tíu,
mé í gɛ vu.

⁷ Dii mé í mɔ ní taasio ní namao,
í ɔɔlɛ gbèɛwa, í gbèɛ káfí.

⁸ I wɛnadeɔ bɔ luutɛu,
í taasideɔ bɔ tùu'eu.
I ní zɔlɛ gudou ní kíabuɔ,
í to aa kpalable ní gawio.

Asa ɔɔlɛ zɔmpɛléá Dii pɔɛ,
ɔ à dúnia kálɛwà.

⁹ I a yámanaɔ dedekíi dɔáné,
í váikenaɔ dɛɔnzɔ gusiau.
Gbèe a fɔ dɛɛnɛ ní azíla gbàaoo,

¹⁰ Dii a a íbɛɛo úlɔ.
A pala a íbɛɛwa za musu,
a yákpalekɛrínɔ dúnia lé léu.
A gbàa pisi kía pɔ á kpàɛ,

a gbé p'ó á sèpi mi daè ía.

11 Ǿ Elikana tà a be wéleu Lama, ǿ negǿepi gè, àle zìke Diie ní sa'ona Elio.

Eli negǿe

12 Eli negǿe ná né pǎone, aa Dii dǿo. 13 Yá p'ó sa'onapio í kenén ke: Tó gbé sa'ò, gǿǿ p'ó àle nǿ fùuke, sa'ona íwae í m'ó ní saa gèn àaǿo kúa. 14 Ǿ í si ta ge oo ge mò oo guu, ǿ sa'ona í p'ó p'ó saapi bǿo se a p'ó ù píi. Maa aal ke Isaili p'ó m'ò Siloone píi. 15 Baa e wǎo gé nǿo kpasai a nísi láa, sa'ona íwae í m'ò o gbé p'ó sa'òpie: Nǿo kpa sa'onawa aà kpassa, asa a we nǿo fùukea simao, sema a búsu. 16 Tó gbépi òè: Má nǿo kpassa gía a nísi láae, p'ó p'ó ní yei ní sé sa, ǿ íwapi í me: Aawo! Kpaa gǿǿ! Tó n gi, má sí ní gbǎaoe. 17 Ewaasopio duuna zǿo Diie maamaae, asa aale saka aà sa onǿue.

18 Negǿena Samueli sǿ ǿ zìke Diie ní sa'ou'lao daa. 19 Aà da í gomusu néna zǿè. Lá àle m'ó sa'oi ní a zǎo wē ní wēo, ǿ í mǿoè. 20 Eli í samaa'o Elikanae ní a napio í me: Dii n gba né ǿ ní n nǿpio, né p'ó á aà wabikè a kpá Diiwapi gēe ù. Ǿ aal tá ní be. 21 Ǿ Dii èfǎaikè Anaè, à èa ne'í mèn sǿo, gǿe àaǿ, nǿe pla. Negǿena Samueli sǿ àle zǿokú Dii ǿzì.

22 Eli zikú maamaa, à yá p'ó a néo lé ke Isailione mà píi ní lá aal wúle ní nǿe p'ó aal zìke kpaaúkpe kpele. 23 Ǿ à ní lá à mè: Bóme tò àle yáke mǎai? Má mà gbépii lé á yǎvǎipi o. 24 Asu ke mǎao ma néo! Bao p'ó má mà, àle fǎaa Dii gbéǿ guupi maao. 25 Tó gbé duunakè a gbédeee, Lua a aà misì, àma tó gbé duunakè Diie, déme a aà misii? Ǿ aa gí ní mae yǎmai, asa Dii zè ní ní dèdèa yáoe. 26 Negǿe Samueli sǿ àle zǿokú, àle kǎfi. ǿ na ní Diio ní gbépio.*

Asi bèe oa Eli néo yá musu

27 Ǿ Lua gbèe m'ò ò Eli: Dii mè, gǿǿ p'ó ní dezi Aalona bèdeǿ lé zǿble Falaǿǿ Egipti, a bǿ mǿmǎ wásawasa, 28 Isaili buio guu píi ǿ a n dezi Aalonapi sè a gbǎgbana ù. Ǿ à a gbǎgba à tulaletikàe téa ní sa'ou'lao daa. A mè a sa p'ó Isailio í a p'ó nísi káteu à tékú kpá aà buiwa píie.† 29 A mè bóme tò i a sa'onǿo zǿ ní gbǎo ní gba p'ó á díle wǎli mǿoè a kpéuoi? A mè bóyáí ní n néo díle deala, ǿ àle mekpa ní a gbé Isailio sa'onǿo maaoi? 30 Bee yáí Dii Isailio Lua mè, á díle yǎa n buio ní n dezi buio mé aalio a gbǎgba gǿǿpii, àma tia i we beei ǿo. A mè gbé p'ó a kpelá ǿ á aà kpela, mé gbé p'ó sakáagu a ke p'ó ùo. 31 Ma! A mè gǿǿe a m'ó, á ke n be gǿgbǎaǿne sǎabu ní n de bèdeǿ. Mae zie aǿ ku n ua ǿo. 32 Nyǿ taasi e n be. Baa tó a èfǎai písi Isailione píi, maezie aǿ ku n uao e gǿǿpii. 33 N uadeǿ eè gaga píie. N gbé p'ó i aà bǿ a gbǎgbazíuo, a to n wé wo ní ǿǿǿo, n p'ó i siakú. 34 N né gbèǿn pla Ǿfini ní Fineasio aa gaga gǿǿ dou' zí an pla nípii. Bee aǿ dene seela ù ké yá p'ó má ò a ke píie. 35 Dii mè á gbé sé sa'on náaiide ù, i a pǿeǎ ke lá á yeiwa. A aà buio zedǿ gíúgíú, aǿ zìke gbé p'ó á kpá kía ùe gǿǿpii. 36 N bui p'ó gǿǿ m'ò kulekéè ǿa ge pēe yáí, aai me: Sa'onziè dawēe wà ke, wí e wǎo ble yǿǿna ble.

3

Dii lèzua Samuelizi

1 Negǿe Samueli lé zìke Diie ní Elio. Gǿǿ bee Dii yá lí dèdè gbéwa m'ò m'òǿo, mé wépungu'ea i liguao. 2 Gǿǿewa Eli wúlea a kpea. Aà wé búsa, àle gu'e maamaa ǿo. 3 Samueli wúlea Dii kpéu, gu p'ó Lua kpagolo kúu. Lua kpé filia i gao. 4 Ǿ Dii lèzú Samuelizi. A wèwà à mè: Má ké! 5 Ǿ à bàalè gè Eli kǎí à mè: N lèzú mazi

* 2:26 Luk 2.52 † 2:28 Nao 18.1-10

nolo? Ma mo. Ɔ a òè: Mi lezunzio. Ge n wùle. Ɔ à èa gè wùle. ⁶Dii èa lezuaàzi lo, 5 à èa gè Eli kfi à mè: N lezùmazi nolo? Ma mo. Ɔ à mè: Ma né, mi lezunzio. Ge n wùle. ⁷Samueli Dii dō glao, Dii yá i dedewa yāao. ⁸Dii èa lezuaàzi a gēn aaōde, 5 à fēle gè Eli kfi lo à mè: N lezùmazi nolo? Ma mo. Ɔ Eli dō sa ké Dii mé lé lezu ewaasonapizi. ⁹Ɔ a òè: Ge n wùle. Tó à lezunzi sa, ní mē: Yá'o Dii, n zòblena swá do. Ɔ Samueli gè wùle a wùlekfi.

¹⁰Dii mò zè we, à lezuaàzi lá a kè yāawa à mè: Samueli! Samueli! Ɔ Samueli mē: Yá'o Dii, mapi n zòblena ma swá do. ¹¹Ɔ Dii òè: Ma! Má yāke Isailio guu, gbé pò a baomà a keke swāwē. ¹²Goo bee má àsi pò má ò Eli bedeo yá musu ke pii za a daaleawa e a mideawa. ¹³Má òè má tó yá lío wi aà bedeo musu e gōpii vāi pò a a yá dō yáí, ké aà néo rízia kpebò, mé i n zùukeo yáí. ¹⁴Bee yáí ma legbé Eli bedeo yá musu ma mē: Sa'oa ge gbadaa a Eli bedeo taae kémá baou.

¹⁵Samueli wùle e gu dō, 5 à Dii kpé gbaò wēwē. A wépfungu pò á è oa Elie vfa ví. ¹⁶Ɔ Eli aà sisi à mē: Samueli ma né! A wèwà à mē: Má ké! ¹⁷Ɔ à aà là à mē: A òne kpelewa ni? Nsu yápi ulēmēeo. Tó ní yá pò a òne kee ulēmēe, Lua yápáskene bēebē! ¹⁸Ɔ Samueli yápi siuè pii, i a kee ulēeo. Ɔ Eli mē: Diin aà ũ. Lá à kèè maa, aà ke.

¹⁹Samueli lé zōókū mé Dii kuaànò, i to yá pò a ò lèle pāo. ²⁰Ɔ Isaili pò kú za Dā e Beesebaò dō pii sa ké Samueliá Dii ānabie stana. ²¹Dii lo bo ào mo Samueliwa Silo, gu pò à azia òbuè káau. I yá'òè, 5 Isailio lé aà yāma pii.

4

Filitēo Dii kpagolo sia

¹Isailio bble gè Filitēowa zfu. Aa bōokpā Ebenezee, Filitēo sō Afeki. ²Filitēo zfi'pòo aa gèò Isailiowa. Ké zfi gbāakù, 5 Filitēo Isailio blè, aa ní dede zllau we gbēon àa bao (4.000) taawa. ³Ké Isailio sù ní bōou, an gbēzōō mē: Bóyáí Dii tò Filitēo wá blé gbái? Wá ge Dii bāakuawano kpagolo sé Silo wa suò ào kúwano, ké aali wá bo wá ibeēo zfi. ⁴Ɔ aa gbéō zfi Silo aa gè Dii bāakuarño kpagolo sè sùò. Ɔmē Dii Zigōde kiblekfi ũ malaika gāsladeo zānguo.* Eli né gbēon plao Ɔfini ní Fineasio kú ní kpagolopio we. ⁵Ké wá kàò Isailio bōou, aa káa wiiwa mpii e tōle dēe. ⁶Ké Filitēo wiipi mà, aa mē: Bó wii gbāa mé do Ebeluo bōoui? Ké aa dō Dii kpagolo mé pila ní bōou, ⁷vfa ní kú aa mē: Diie pila ní bōoue. Yá gīwáe sa! Yá bee taa i ke yāao. ⁸Yá gīwáe! Déme a wá bo dii gbāapi zfi? Diipi mé yāmò Egipione guwaiwaiu. ⁹Wá Filitēo wá sōdile wá gōekeke. Tó wi ke máao, wá zoble Ebeluone lá aale blewēwae. Wá gōekeke, wí zikaarño.

¹⁰Ɔ Filitēo fēle Isailiowa ní zio aa ní fú, 5 an baade baalè tà a be, an dedea kè zai. Filitēo ní kēsedeò dēde gbēon àasōso leē baakwi (30.000). ¹¹Aa Lua kpagolo sí mé Eli né gbēon plao Ɔfini ní Fineasio gāga.

¹²Bēyāmēe bui gbēe bō zllau, à baalè gè Silo zibeezfi. A a pōkasao ga kēkē, à būsuká a miu. ¹³Ké à kà, à Eli lè zōlea kilau zé sae, àle gudá, asa aà sō daa doũo Lua kpagolo yáí. Ké gbépi gè wéleu, à baokpā wéledene, 5 aale zōb mpii. ¹⁴Ké Eli wiipi mà à mē: Búbua bee bō máe? Ɔ gbépi kè kpakpa à ge oè. ¹⁵Eli zi kà wè baso plasai, aà wé gō sùii, àle gu'e bo. ¹⁶Ɔ gbépi òè: Tia ma bo zllau, ma bo za we ní bao gbāe. Ɔ Eli aà là à mē: Bómē kè wei ma gbé? ¹⁷Baokpanapi wèwà à mē: Isailio baalè Filitēone, 5 Filitēo ní dede dasidasí. N né gbēon plao Ɔfini ní

* 4:4 Bōa 25.22

Finéasio gága lɔ. Filitēpio Lua kpagolo sīmá lɔ. ¹⁸ Ké à Lua kpagolo yá'ò, Eli bɔ̀ a kílau à lèlɛ kpaanla wéle bíibɔle sae, ɔ̀ aà waa gbòò à gà, asa à zikù mé gbé kááe. A dɔ̀aa Isailiɔne e wè blae.

¹⁹ Eli né Finéasi na nosia, à kà ne'ia. Ké à Lua kpagolo sia bao mà ní a zàde gaao ní a zá gaao, ɔ̀ à kùle à ne'í, asa nɔwāwā mɔ̀wàe. ²⁰ Ké àle kāsánke, gbé pɔ̀ aa aà kúkúaa òè: Nsu to vía n kúo, n ne'í gɔ̀e ú. Ama i wemáo, í ní yádao. ²¹ Ǿ à tokpá népie Ikabodu† à mè: Isailiɔ gawi kɔ̀'è, asa wà Lua kpagolo sīmáe, mé aà zàde ní aà záo gága lɔ. ²² A mè: Isailiɔ gawi kɔ̀'è, asa wà Lua kpagolo sīmáe.

5

Lua kpagolo kua Filitēo kí

¹ Ké Filitēo Lua kpagolo sí, aa bɔ̀ò Ebeɛɛɛɛ aa tàò Asedoda. ² Ǿ aa gèò ní dii Dagɔ̀ kpréu, aa díle aà sae. ³ Ké gu dɔ̀, Asedodadeɔ̀ fɛle káaukaau, ɔ̀ aa è Dagɔ̀ lèle zíle a gbɛɛu Dii kpagolo ae. Ǿ aa Dagɔ̀ se pèle a gbɛu. ⁴ Ké gu dɔ̀ lɔ, aa fɛle káaukaau, ɔ̀ aa è Dagɔ̀ lèle zíle a gbɛɛu lɔ Dii kpagolo ae. Aà mi ní aà ɔ̀ wòe kálea kpele bèewa. Aà gbɔ̀u gè díle ado. ⁵ Bee yáí Dagɔ̀ gbàgbanao ní gbé pɔ̀ lé gɛ̀ aà kpréu Asedodaɔ̀ lí kèsepele aà kpé kpele bèewao e ní a gbáo.

⁶ Dii ɔ̀ò Asedodadeɔ̀wa, à ní ásookè à gbena kàngu, Asedodadeɔ̀ ní a zɔ̀ewiadeɔ̀ píi. ⁷ Ké Asedodadeɔ̀ è màa, aa mè: Isailiɔ dii kpagolo a e àò kúwanɔ̀ la lɔ, asa àle ɔ̀tɔ̀wá ní wá dii Dagɔ̀ pàsípásle. ⁸ Ǿ aa gbéɔ̀ zì aa ní kíaa kàaa píi, ɔ̀ aa ní lá à mè: Kpelewa wá ke ní Isailiɔ dii kpagolooi? Ǿ aa mè: Wá gèò Gata. Ǿ aa gèò.

⁹ Ké aa kàò we, Dii ɔ̀ò wélewedeɔ̀wa lɔ, ɔ̀ wélepi lòo. Dii gagyākàngu, gbena lírla píi néfɛnen gbɛ̀zɔ̀. ¹⁰ Ǿ aa gè ní Lua kpagolopio Ekeloni. Ké aale gèò, wélepiɔ̀ wíllɛ aa mè: Wá gèwázi ní Isailiɔ dii kpagoloo, ké aa wá dɛde wá buiwae. ¹¹ Ǿ aa gbéɔ̀ zì aa ní kíaa kàaa píi, aa ònè: A Isailiɔ dii kpagolo se à taò a gbɛu, ké asu wá dɛde wá buiwao yáí. Asa gaga tò wélepi lòoe, Lua ɔ̀òmá we maamae. ¹² Gbena kà gbé pɔ̀ aai gaooɔ̀gu, ɔ̀ wélepiɔ̀ wii ná luawa.

6

Ea taa ní kpagoloo Isaili búsuu

¹ Dii kpagolo kú Filitēo búsuu e mɔ̀ sɔpla, ² ɔ̀ aa sa'onao ní māsokɛnao kàaa, aa ní lá aa mè: Kpelewa wá ke ní Dii kpagolooi? A owɛ́e lá wá ke wá taò a gbɛu. ³ Ǿ aa wemá aa mè: Tó ále tá ní Isailiɔ dii kpagoloo, ásu taò giio. A aà gba pɔ̀ á taae yáí, í gbágbá, í yá pɔ̀ tò í ɔ̀ gowáo dɔ̀. ⁴ Ǿ aa ní lá aa mè: Bɔ̀ wá aà gba wá taò wá taae yáíi? Aa wemá aa mè: A vua pi lán gbenawa mèn sɔo ní énao lɔ mèn sɔo á kíaa dasileu, asa gyā dɔ̀upi á lé ní á kíaa píie. ⁵ A á gbenaɔ̀ taa pí ní éna pɔ̀ lé á búsu ɔ̀kpaa, í Isailiɔ dii kpelaò. A gí ɔ̀ goiwá ní wá dii ní wá búsuoa? ⁶ Býáí á ye swágbáake lá Egipiɔ̀ ní Falaɔ̀o kèwai? Lá à ní wetà e aa Isailiɔ gbàe aa tà, í dɔ̀aguo lé? ⁷ Tiasa à ge zugo dafu ke, í mɔ̀ ní zù neade mèn pla pɔ̀ wí zuudané yáao. A gópi dɔ̀né, í ní né pɔ̀ ténzio kémá, à tárnɔ̀ ní kaau. ⁸ A Dii kpagolo sé da gópi guu, í vua pɔ̀ pɔ̀ ále kpásá á taae yáíi ka balu, í díle kpagolopi sae, í zuo ka zéu aa gèò, ⁹ lɔ gwa. Tó kpagolo a búsu zé sé, àle gé Besemesi oi, ɔ̀me vái zɔ̀pi zìwá. Tó í séle we sɔo, wíó dɔ̀ ké ɔ̀me ɔ̀òwáo, mi'lie.

† 4:21 Bee mè gawi kɔ̀'è.

10 ǃ aa kè màa, aa godò zù neade mèn plaone, aa n' éno kà kaau, 11 5 aa Dii kpagolo dà gópiu n' balo pò vua énao n' gbena taaò ku a guuo. 12 ǃ zupio zèsè tululu, aa Besemesi zé sè, aale gé, aale ɔɔɔ, aai lile ɔplaai ge zeeio. Filitē kíaò té n' kpe e Besemesi zōleu. 13 Besemesideo lé pówena keke guzuleu. Ké aa wesè musu, aa kpagolopi è, 5 an pò kèna a eawa. 14-15 Ké gópi kà Besemesi gbé Yozuee bugbea, 5 à zè gbè gbènè sae we. ǃ Levii buio Dii kpagolopi bò n' balo pò vua pɔɔ ku a guuo, aa kàle gbè gbènepiwa. ǃ Besemesideo gópi lí zèzè yàa ũ, aa sa pò wí a pò káteu à tékú ò Diiwa n' zupio. Goobeezi aa sa pò wí a pò káteu à tékú ò Diiwa n' sa páleo. 16 Filitē kía gbèon sooo yápi è, 5 aa èa tà Ekeloni zibezi. 17 Vua gbena pò Filitē kpásá Diie n' taae yáion ke: Asedoda pò do, Gaza pò do, Asekeloni pò do, Gata pò do, Ekeloni pò do. 18 Vua énao ku b' Filitē mee wiapio dasileu, an kía gbèon sooo pò ũ. An mee wiapio baade n' a zōewiaoo. Gbè gbènè pò wà Dii kpagolo dílewà Besemesi gbé Yozuee bugbeapi mé a seela ũ e n' a gbão. 19 ǃ Dii Besemesideo dède, ké aa a kpagolo guu gwà yáí. A n' dede gbèon baaokwie, 5 wà búbuapè, ké Dii kaale zōo kpánzi yáí. 20 ǃ Besemesidepio mè: Déme a fɔ ze Dii Lua Kuaadoadepi aeí? Wá kpagolopi kpásá deo kfi sa ní? 21 ǃ aa gbéoo zí Kiliyaaliúdeowa aa mè: Filitē sù n' Dii kpagoloo. A mo ge se à suò á kfi.

7

1 ǃ Kiliyaaliúdeo mò Dii kpagolopi sè aa tàò Abinadabu be sísi musu. ǃ aa aà né Eleazaa díle a dšana ũ.

Samueli d'aaa Isailione

2 Kpagolopi ku Kiliyaaliú à gègè, à kè we wè baoc.*

Isailio lé wiile Diiwa nípi, aale aà kfi weele. 3 ǃ Samueli ò Isailione pii à mè: Tó a ze n' Diio n' nòsemendoo, à dii zìlo n' Asetaatio bóle á guu, í ázía kpa Diiwa, ío zòbleè ado, í á b' Filitē ɔzi. 4 ǃ Isailio Baalio n' Asetaatio bóle n' guu, aale zòble Diie ado.

5 ǃ Samueli mè: A Isailio pii, à káaa Mizipa, mí awakpaé Diie. 6 Ké aa káaa we, 5 aa itò aa kòle Dii ae. Goobeezi aa leyè aa mè: Wa duunakè Diie. ǃ Samueli yágògò Isailione Mizipa we.

7 Ké Filitē mò Isailio káaa Mizipa, 5 an kíaò gè léléimá. Ké Isailio mà, vía n' kú, 8 5 aa ò Samueli: Nsu nyò nileo! Wii le Dii wá Luawa aà wá sí Filitēowa. 9 ǃ Samueli sáne yòmina sè, à sa pò wí a pò káteu búu à tékú oò Diiwa, 5 à wiiléwà Isailione. ǃ Dii síaano. 10 Ké Samueli lé sapi o, Filitē lé mó Isailiowa n' zio. Zibezi Dii tò loupūnaa gbáa kè Filitēowa. Gili gèngú, 5 Isailio n' ásookè. 11 Ké Isailio bóle Mizipa, aa pè Filitēowa aa n' dede, aa n' kpá e Betekaa. 12 ǃ Samueli gbepèle Mizipa n' Senio zānguo, à tɔkpàè Ebenezee,† asa à mè: Dii mé dšwále e wa kaò la.

13 Beewa aa Filitē fù, 5 aai fɔ èa mò má zlu n' búsuu loo. Dii onáale Filitēowa e Samueli wēni léu. 14 Wéle pò Filitē sí Isailiowa yáao èa gò n' pò ũ za Ekeloni e à gè pèò Gatawa. Isailio wélepio n' n' tɔleo sí Filitēowa pii. Isailio n' Amoleo sɔ aa kú n' kɔo yákelesai.

* 7:2 2Sam 6.2-4 † 7:12 Bee mè donle gbe.

15 Samueliá Isailiõ dɔaanae e a wēni léu. 16 Wē ní wēo Ìo gé Beteli ní Giligalio ní Mizipao, ì yágõgõ Isailiõne wēlepõ guu. 17 Ǿ Ì ea ta Lama, asa aà ben we. Ì yágõgõ Isailiõne we ɔe. We ɔ à Dii gbagbaki bõu.

8

Isailiõ kia gbeaa

1 Ké Samueli zikù, à a néo ðile Isailiõne dɔaanao ù. 2 Aà negõe séia tón Yoeli, a plaade Abia. Aame aal yágõgõné Beeseba. 3 Ama aà népio i te aà tufaio. Ǿa yá bakáné ní niu, aal gbagusaesi, aali yágõgõ a zéwao. 4 Ǿ Isaili gbēzɔɔ kō kàaa aa gè Samueli lè Lama 5 aa mè: Gwa, n zikù, mé ní néo te n tufaio. Kía dilēwēe sa aà de wá dɔaana ù, lá bui pii a pó víwa. 6 Ké aa mè aà kía kpáné aà de ní dɔaana ù, yápi i ka Samueliguo, ɔ à wabikè Diiwa. 7 Ǿ Dii ò Samueli: Gbépio yáma, asa níme aa ginzio. Máme aa gímazi, ké másu kiblemáo yáí. 8 Lá aale ké za gɔɔ pó ma ní bóle Egipi e gbá, aa pákpámazi, aa zɔblè dii páleõne pii, máa aale kéne ɔ. 9 N ní yáma sa, ní lezamá maamaa. Oné lá gbé pó a kiblemá ikoyá aò de.

10 Ǿ Samueli Dii yápi sèle siu gbé pó aale kía gbeawaõne kélekele 11 à mè: Lá gbé pó a kiblewá ikoyá aò den ké: A á negõe si à ní dile a zíkabõgodeõ ní a sõdeõ ùe. Aaò be aà sǔgo ae ní bao. 12 A ní dile gbēõn òaasõõõ ge gbēõn blakwikwiõ gbēzɔɔ ù. Aaò aà sa paè, aaò aà pó kékéè, aaò aà zíkabõõpiè ní aà sǔgo pó. 13 A á nenõe si à ní dile nísiginakenaõ ní blekenaõ ní pēekenaõ ùe. 14 A á buaõ ní á vēebuoõ ní á kù kpé maao síwá à kpa a íwaõwa. 15 A á pówena ní á vēebuoõ kwide síwá à kpa a ziaaõ ní a íwaõwa. 16 A á zõgõeõ ní nõeõ sí ní á zù maaoõ ní á zaa'Inaõ aao zíkē. 17 A á pòtuõõ kwide síwá, ápiõ í gõ aà zõ ù. 18 Gõõ bee sa á wille Diiwa gbé pó á sè á kía ùpi yáí, asi sõ a wewá gõõ bee ɔ.

19 Ǿ aa gí Samueli yámai aa mè: Aawo! Wá ye wàõ kía víe, 20 wíõ de lán bui kíniõwa sõ. Wá kía líõ yágõgõwēe, ìli daawēe zì guu. 21 Ké Samueli ní yámá pii, a kà Dii e a swáwa. 22 Ǿ Dii òè: N ní yáma, kía dilené. Ǿ Samueli ò Isailipiõne: A baade tá a wéleu.

9

Samueli kó'ea ní Sauluo

1 Bēyāmeẽ buie ku, aà tón Kisi. Negõnae mé à tɔbò. Bēyāmeẽ bui mé Afia Ì, ɔ Afia Bekola Ì, ɔ Bekola Zeloo Ì, ɔ Zeloo Abieli Ì. Abieli mé Kisipi Ì. 2 A negõe ví, aà tón Saulu. Ewaaso kefenae. Aà sáa kú Isailiõ guuo. An gbēe gbàa i ví aà gáuaõ.

3 Ké Kisipi zaa'Inaõ vùaa, ɔ a ò a népie: Fele zíkēnaõ do se à gé zaa'Inaõ wēelei. 4 Ǿ aa pà Èflaiũ bùsu gusúsiãdea ní Salisa bùsuo, áma aa ku weo, ɔ aa pà Bēyāmeẽ bùsua, aai ní eo. Ǿ aa pà Saalima bùsua, aai zaa'Inapio eo. 5 Ké aa kà Zufi bùsuo, Saulu ò zíkēna pó aa sánupie: Mõ wá ea. Tó wi tao, ma mae a bilike wá yá musue, a zaa'Inaõ yáda ɔ. 6 Ǿ zíkēnapi òè: Ma! Lua gbé kú wéleẽ bee guu. A beẽe ví, yá pó à mè a ké, ì ké. Wá gé we. A gí zé pó wá se wá wá zaa'Inapio e oiwēea? 7 Ǿ Saulu a zãsiwá: Tó wále gé, bó wá geõèi? Bie ì gõ wá bõõu ɔ. Wá ppe ví wá Lua gbépi gbao. Ge bó wá víi? 8 Ǿ zíkēnapi èa ò Saulue: Gwa! Má ɔ yõõnae kúa la. Má aà gba, ì wá da zé pó wá séwa. 9-11 Ǿ Saulu ò a zíkēnae: N yámaa ò. Wá gé. Ǿ aale gé wéle pò Lua gbépi kuu.

Ké aale wélepi sísí kú, aa kpàau ní wéndiá, aale gé ító. Ǿ aa ní lá aa m̀: Gu'ena ku bea? (Isaili búsuu yáa, tó gbé lé gé yágbéai Luawa ì me: M̀ wà gé gu'ena kí. Asa gbé p̀ wí o gbá ànabi 5 wí o yáa gu'ena.) ¹² Aa wemá aa m̀: Ao, a ku ae we. A ke kpakpa. Gbá à sù, asa wa ye sa'o gulesíue. ¹³ Tó a gè wéleu, á aà e e aàó gé gèi p̀blei gulesípiu, asa wa p̀bleo e aà m̀. Aàpi mé a báaada sa'obleu gía, gbé p̀ wà ní sisio i gbasá ble. Aó wáa, asa aà egóó zaan lá.

¹⁴ Ké aa gè wélepiu, 5 aa kpàau ní Samuelio gòó, à b̀ lé gé gulesípiu. ¹⁵ E Saulu àó gé m̀sí, Dii d̀aa à yápi kà Samuelie a swáwa à m̀: ¹⁶ Zia maa'i má Bèyámee búsu gbé zíma. Ní nísikawá ǹ aà díle ma gbé Isailio d̀aana ù, i ma gbépió b̀o Filitéó ózì. Ma a gbépió wii má, 5 ma ní wegwá.

¹⁷ Ké Samuéli Saulu è, Dii òè: Gbè p̀ ma aà yá'ònepin we. Ǿme a kible ma gbéówa. ¹⁸ Ǿ Saulu s̀ó Samuelizi wéle b̀leu, à aà lá à m̀: Gu'ena be ku má ní? Ǿlómee. ¹⁹ Ǿ Samuéli wèwá à m̀: Mámé má aà ù. D̀aa wà gé gulesíu, níyó p̀blemanó gbáe. Zia kóó má ǹ ǹsè yá'one pii, mí ǹ gbáe. ²⁰ Nsu bílike ǹ zàa'ina p̀ kòle a góó àaóden gbáó yáwao, asa wà ní é. Isaili búsu p̀maaó pii a góó dé p̀ ùe, mé i ke mpi ní ǹ de b̀edeó pii bàasio? ²¹ Ǿ Saulu m̀: Bèyámee buin ma ùo lò? Ma bui mé fènéù de Isaili buiòla pii, mé ma daeó mé késáarzi Bèyámee bui guu. Bóyáí níle yá bee taa oimeei?

²² Ǿ Samuéli Saulu ní a zíkènao sè à gèrínó p̀blekpèu, à zólekli maa kpáma gbé p̀ wà ní sisio guu. Gbépió kà gbéon baakwi taa. ²³ Ǿ Samuéli ò blekenae: Ǹó p̀ má kpáma ma m̀ ǹ a dílekli kèpi se m̀ò. ²⁴ Ǿ blekenapi m̀ ní ǹó gbádómplewápio, a díle Saulu ae. Ǿ Samuéli m̀: P̀ p̀ wa dílenen ke. Só, asa wa dílene ǹ so maa'ie ní gbé p̀ ma ní sisio. Ǿ Saulu p̀blè ní Samuelio zibeezì.

²⁵ Ké aa píla gulesípiwa aa gè wéle eu, 5 Samuéli gè yá'ò ní Sauluo a kpé musu. ²⁶ Ǿ aa ì we. Ké gu ye d̀oi, 5 Samuéli lezù Sauluzi kpé musu we à m̀: Fele má gé zeine. Ké Saulu fèle, aàpi ní Samuelio aa b̀ò bàasi nípla. ²⁷ Ké aa kà wénkpe, 5 Samuéli ò Saulue: O ǹ zíkènae aàó gé, mpi ní ze gía má yá p̀ Dii ò one.

10

Samuéli nísikaa Saulu miwa

¹ Ǿ Samuéli nísi t̀u sè à nísiká Saulu miwa, 5 à lepèwá à m̀: Dii mé ǹ díle d̀aana ù a gbé Isailionè. Níyó kible Dii gbéówa, ní ní b̀o ní ibee p̀ liaarzió ózì. Seela p̀ a to ǹ d̀ó ké Dii mé ǹ díle a gbéó d̀aana ùn ke. ² Tó wa kèkówa lá tia, níyó dá gbéon plaóle Zeleza, Laseli mia sae, Bèyámee buiò búsu zóleu. Aa one: Wà zàa'ina p̀ ǹ ge wéleio è. An yá ǹ mae kúa gbáa b̀o, ǹ yá àle a kàake sa, àle me, kpelewa á ke a né yá musui? ³ Bóa we, tó ǹ ge ae mé ǹ kà gbéneli kí Taboo, gbéon àaó danle we b̀, aale gé Lua gbagbai Bèteli. An gbédo blenèó kúa mèn àaó, an gbédo p̀e kúa mèn àaó, mé an gbédo véè kúa t̀u do. ⁴ Aa ǹ aafia gbea, aai p̀e mèn pla kpama, ní sí. ⁵ Bee gbea tó ǹ ka Lua sísí p̀ kú Gibeá, gu p̀ Filitéó gudóakli kúu, tó ǹ káikú ní wélepio, níyó kpaaú ní ànabi d̀óóakówa, aale píla gulesípiwa. Wa d̀aaané ní m̀oóno ní gáaó ní domaó ní kuleó, aale ànabikeke. ⁶ Dii Nísina a díne, ní ànabikekèrínó, ní lí gbé dafu ù. ⁷ Tó seela beeo kèma, yá p̀ ǹ a kea zé è ke, asa Lua kunnè. ⁸ D̀aaamee Giligali, má ǹ le we, mí sa p̀ wí a p̀ káteu à tékú o ní sáaukpasao. Níyó ma dá we e góó sopla, mí m̀o má ǹ le we, mí yá p̀ níyó ke one.

⁹ Ké Saulu kpèli Samuelie, àle tá, Lua aà nòse lilèè, mé seelapio kè zibeezi pii. ¹⁰ Ké aa kà Gibea, ànabio dāaale dōdōakōwa, 5 Lua Nisina diè, àle ànabikekeñno. ¹¹ Ké gbé pò aa aà dōo aà è, àle ànabikeke ní ànabio, aa kō lala aa mè: Bóme Kisi né lèi? Saulu ku ànabio guu sō nee? ¹² Ǿ Gibea gbēe yázāsímá à mè: Gbè kñio maen deo ũ sōi? Ǿ à gō yāa ũ wī me: Saulu ku ànabio guu sō nee? ¹³ Ké Saulu ànabikekè a làa, 5 à gè gulesfu.

¹⁴ Ké Saulu tà be ní a zikena, Saulupi desè ní lá à mè: A ge má ni? Saulu wèwà à mè: Wa ge zāa'inao wēleie. Ké wí ní eo, 5 wa ge Samueli kfi. ¹⁵ Ǿ Saulu desēpi òè: Yá pò Samueli òé siumee. ¹⁶ Ǿ Saulu mè: A òwēe wà zāa'napio è. Ama i kpala yá pò Samueli òe galikèè.

Samueli b̄o a ní Saulu kpalablea yáo gupuau

¹⁷ Ǿ Samueli Isailio kāaa Dii ae Mizipa. ¹⁸ A òné: Dii á Lua mè a á bóle Egipi, a á símá ní bui pò òt'wáa pii. ¹⁹ Lua á b́ á yá'ōmao ní á taasikeao guu pii, 5 a gīaazi gbā, á òè aà kía kpáé. Tōo, à mō ze Dii ae sa bui ní buio, uale ní ualeo. ²⁰ Ké Samueli m̀o ní Isaili buio pii, 5 Bēyāmeē buio tēleblē. ²¹ Ǿ à m̀o ní Bēyāmeē buio uale ní ualeo. Ǿ Matili ua tēleblē. Uadepio guu Kisi né Saulu mé blē. Ké wà aà wēle, wí aà eo. ²² Ǿ wà èa Dii là lo wà mè: Gōepi m̀o la kōa? Ǿ Dii mè: A ulea aso sōo. ²³ Ǿ wà bàalè gè aà b̀o wà sùò ní guu. Ké à zè ní guu, ampī an gbāa zè aà gāue. ²⁴ Ǿ Samueli òné pii: A gbé pò Dii sè èa? Gbēe ku laaàwa á guuo. Ǿ gbépii wiillè aa mè: Lua wá kía d̄s ní aafiao! ²⁵ Ǿ Samueli kpalablea zé b̄o lekèné, 5 a kè láu a dile Dii kpéu. Ǿ à ní gbāe, baade tà a be. ²⁶ Saulu s̄o à tà a be Gibea. Gō gbāa pò Lua zikè ní s̄uo taaano. ²⁷ Ǿ gbēpāeo mè: Gbè bee taa mé a wá suabaa? Ǿ aa sakāaagu, aai m̀o ní p̄eoo, 5 Saulu a níleake.

11

Saulu Am̄nio fua

¹ Am̄nio bui Naasa m̀o ní a zīgō, aa b̄o kpà Yabesi Galada sae, 5 Yabesideo ò Naasae: Ledou kewano, wí misiilene. ² Ǿ Naasa òné: Tó ma á opla wé b̄o b̄o ápii mé wí Isailio kù nípii, 5 má gbasaa mà ledoukéano. ³ Ǿ Yabesi gbēzōo òè: Wá gba gōo soplá wà gbéō zī Isaili b̄usu guu pii. Tó gbēe ku à wá suabao, wá mikpama.

⁴ Ké zinapio kà Saulu be Gibea, aa yápi òné, 5 wà búbuapàle. ⁵ Gōo bee Saulu lé su ní buaoe, a te a zuoi, 5 à mè: B́ yá mé m̀o 5 wale s̄o bi? Ǿ wà Yabesideo yá dau wa siue. ⁶ Ké Saulu yápi mà, Lua Nisina dèdewa, 5 aà p̄o p̄a maamaa. ⁷ A zu sè mèn pla a dè a z̄ez̄e, 5 à gbéō z̄lò Isaili b̄usu guu pii aa mè: Maa wa ke gbé pò aai te Saulu ní Samueliozio zuone. Ǿ vía ní kú Dii yá musu, aa b̀o t̄rízi s̄anu nípii. ⁸ Saulu ní nao Bezeki. Isailio kè gbēon baas̄o s̄o lēe áa do ní bas̄o ooe (300.000), mé Yuda kú ní guu gbēon baas̄o s̄o lēe baakwi (30.000).

⁹ Ǿ wa ò zina pò m̀pioñe: A ge o á gbéone, zia e'latè àò gé gbāakūi, wá ní suaba. Ké zina tà, aa yápi baokpà Yabesideoñe, 5 an p̄o kēna. ¹⁰ Aa ò Am̄nioñe: Wá wázla kpáwá zia, í á p̄eá kewá.

¹¹ Saulu a gbéō kpaalè gáli áa. Gufēne 5 aa sí Am̄nioogu ní b̄oou, aa ní dede e'latè gè gbāakūò. Ǿ gbé pò ḡō fāaa gbándodo mindodo. ¹² Ǿ wa ò Samuelie: Deo mé mè Saulu a kiblewáa ni? A b̄o l̄rno wà ní dede. ¹³ Ǿ Saulu mè: Wa gbēe de gbāo, asa Dii Isailio suabá gbāe. ¹⁴ Ǿ Samueli ò bílae: A m̀o wà gé Giligali wà

ea Saulu kpa kpalau we lo. ¹⁵ Ɔ aa gè Giligali nípii, aa èa Saulu kpà kpalau Dii ae we, aa sáaukpa sa'ò Diiwa, 5 Saulu ní Isailio pɔnakè we nípii maamaa.

12

Samueli migoa kpalai

¹ Samueli ò Isailionè pii: Ma yá pò á òmɛɛ mà pii, ma kía kpáé. ² Aàpi mé a dɔaaé sa. Mapi sɔ ma zikù, ma miká puakù mé ma néo kúánɔ. Ma dɔaaé za ma èwaasogɔɔ è ní a gbáo. ³ Má ké! A ke ma seelade ɔ Dii ní kía pò a kpào ae. Ma zu ge zaa'lna sí á gbèwae? Ma á gbèe blèe? Ma á gbèe wetàe? Gbagusae ma wé blè ma bɔ á gbèe kpɛe? Tó má kè màa, má a fiaboe. ⁴ Ɔ aa wèwà aa mè: Ni wá bleo, ni wá wetáo, ni pɔe sí wá gbèewao. ⁵ Samueli òné lo: Dii ní kía pò a kpào mé á seelade ɔ ù gbá, kè i táae'eao. Aa mè: Dii mé wá seelade ù. ⁶ Ɔ Samueli òné: Dii mé Mɔizi ní Aalonao díle, 5 aa bò ní á deziɔ Egipi. * ⁷ A ke kíkikili Dii ae, mí yámaa pò a kèè ní á deziɔ siué. ⁸ Yakɔbuɔ gea Egipi gbɛa á deziɔ wiilè Diiwa, † 5 á Mɔizi ní Aalonao díle, aa ní bóle Egipi, 5 aa ní kále búsuɛ beeu. ⁹ Ké Dii an Lua yá sàngu yáí, 5 á ní kpá Azoo zígɔɔ gbèzɔɔ Siselawa † ní Filitɛɔ § ní Mɔabuɔ kíaɔ, * aale zíkárno. ¹⁰ Ɔ aa wiilè Diiwa aa mè: Wa duunakè, wa pàkpánzi, wa zɔblè Baalione ní Asetaati. † Wá bɔ wá ibeɛɔ ɔzɪ sa, wíɔ zɔblene. ¹¹ Ɔ Dii Gedeɔ † díle ní Balaku § ní Zefeteo * ní Sausɔɔ † aa á bɔ á ibeɛpiɔ ɔzɪ gupiiu, 5 a gɔ kálea dɔɔɔa.

¹² Ké á è Amɔniɔ kí Naasa lé mó léleiwá, baa ké Dii á Lua mé á kía ù, á òmɛɛ: Aawo! Kía mé a ikokewá fá! † ¹³ Tia kéwa kía pò á gbèa á sè 5 Dii díleén ke. ¹⁴ Tó á Dii vía ví mé ále zɔblèè, tó ále aa yáma mé i bɔ aa yá kpɛo, tó ápiɔ ní gbé pò lé kiblewáo te Dii á Luazi, áo aafiae. ¹⁵ Tó i Dii yáma sɔo, mé a bɔ aa yá kpɛ, a ɔtɔwáe lá a kè á deziɔnɛwa. ¹⁶ A menafɔ, í yázɔɔ pò Dii a kéé e. ¹⁷ Saɛ wá kuwá lao lò? Má Dii sísi, i to lou ví á ma, lo dɔ kè á kíagbeaa kè Diié lí maamaa.

¹⁸ Ɔ Samueli Dii sísi, 5 Dii tò lou ví á mà zíbeezi. Ɔ gbépii víakè Diié ní Samuelio maamaa. ¹⁹ Ɔ aa òè: Wabikewèe Dii n Luawa, ké wápiɔ n zɔblenaɔ wásu gagao yáí. Wa yáwáí kàfi wá duunaaɛ, asa wa kía gbèae.

²⁰ Samueli òné: Asu to vía á kúo. A váipi kè piie, áma ásu ké Diiwao. Aɔ zɔblèè ní nòsemendoo. ²¹ Asu kéwá à te táaɔziɔ. Aa ài vío, aa fɔ gbé bɔo, asa pɔpɔɔne. ²² Dii a a gbéɔ vúaa a tó zɔɔ yáí, asa aa á kea a gbéɔ ù káaagúe. ²³ Mapi sɔ, Dii su to mà duunakèe mà wabikéae tóo. Aawo, má zé maa pò de à se ɔbè. ²⁴ A víake Diié, áo zɔblèè ní náaiɔ ní nòsemendoo. A láasooke yázɔɔ pò a kèéɔwa. ²⁵ Tó a gi te váiwa, ápiɔ ní á kíaɔ, wa á kaale ápiie.

13

Samueli Saulu lelea

¹ Saulu kè Isailio kía ù wè pla, ² à ní zígɔɔ sè gbèɔn òaasɔɔo lee áaɔ (3.000). Gbèɔn òaa kwi aao kuaànɔ Mimasa ní Beteli gusísídeo. Gbèɔn òaa sɔo aao kú ní aa né Yonatáa Gibɛa, Bèyámɛɛ búsuu. Ɔ á gbé kɔniɔ gbàe, baade tà a be.

³ Yonatáa lèle Filitɛ gudɔana pò kú Gebaɔwa, 5 Filitɛɔ a baomá. Ɔ Saulu zígáalè Isaili búsu gupiiu à mè: Èbeluɔ, á yáe ma! ⁴ Ɔ Isailio mà pii wá mè, Saulu lèle Filitɛ gudɔanaɔwa, 5 Filitɛɔ ye Isailio gýáio. Ɔ wá Isailio sísi, aa mò

* 12:6 Bɔa 6.26 † 12:8 Bɔa 2.23 ‡ 12:9 Dɔa 4.2 § 12:9 Dɔa 3.11 * 12:9 Dɔa 3.12 † 12:10 Dɔa 10.10 ‡ 12:11 Dɔa 6-8 § 12:11 Dɔa 4.6 * 12:11 Dɔa 11.29 † 12:11 Dɔa 15 ‡ 12:12 1Sam 8.19

nà Sauluwa Giligali. ⁵ Ɔ Filitēɔ kàaa aa zɪka ní Isailiɔ. An s̄s̄goɔ kà ɔaasɔsɔ leɛ àaɔ (3.000), an s̄s̄godeɔ kà ɔaasɔsɔ leɛ sooloe (6.000), mé an kèsedeɔ dasi lán ísiale úfáawa. Ɔ aa fɛle gè bòokpà Mimasa, Betavē gukpe. ⁶ Ké Isailiɔ è wà ḡs̄ yeele, wàle naaarinɔ, ɔ aa ùle gbè'ɛɔ ní dàɔɔ ní gbèsɔnnaɔ ní gbáoo ní ɛɔ guu. ⁷ An gbēɛɔ gulè aa bùa Yuudēwa e Gada buiɔ búsuu ní Galada búsuu. E tia Saulu ku Giligali, vía lé gbé pɔ kuaanɔ kú maamaa.

⁸ A Samueli dà gɔɔ soplá lá a dilɛɛwa.* Ké i mɔɔ, ɔ aa gbéɔ lé fáaa, aale aà to we. ⁹ Ɔ Saulu mè: A mòmɛɛ ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú obɔɔ ní sáaukpa sa'obɔɔ. Ɔ à sa pɔ wí a pɔ káteu à tékúpi ó. ¹⁰ Ké a láa, Samueli lé ká, ɔ Saulupí gè dāaale à gbāakpāāāzi. ¹¹ Ɔ Samueli òè: Bó yá ní kè maaí? Saulu wèwà à mè: Ké má è ma gbéɔ lé fáaa aale ma to we, mé ni mɔ gɔɔ pɔ ní dilɛwao yáie. Filitēɔ lé k̄s̄ kàaa Mimasa, ¹² ɔ ma mè, aasu lélela Giligali la Dii sísisaiɔ. Ɔ ma sapi ò teasi. ¹³ Ɔ Samueli òè: N faasaiyá kè! N yá pɔ Dii n Lua dilɛne kúao. Tó ní kúa yāac, Dii a to n buiɔ aao kpalable gɔɔpiie. ¹⁴ Tia kéwa ríyɔ gēgē kpalauo. Lá ní yá pɔ Dii dilɛne kúao, a gbé pɔ aà nòse muaaanɔ wɛɛle à aà dilɛ a gbéɔ dɔaana úɛ.† ¹⁵ Ɔ Samueli fɛle Giligali à gè Gibea, Bēyámɛɛ buiɔ búsuu. Ɔ Saulu a zīgɔ pɔ kuanɔ nàò, aa kà gbēɔn ɔaa àaɔ taa.

¹⁶ Saulu ní a né Yonatāao ní a zīgɔ pɔ kúrúnɔ ku Gibea, mé Filitēɔ bòokpà Mimasa. ¹⁷ Zīgɔ gáli àaɔ bòle Filitēɔ bòou, aa gè léleli Isailiɔwa. Gáli do gè Ɔfela oi Suali búsuu. ¹⁸ Gáli do gè Betoloni oi, mé a àaɔde gè Isaili búsuu z̄leu, s̄s̄l pɔ bɔaa ní Semaiɔ Guzuleo ní gbáoo.

¹⁹ Sia ku Isaili búsuu, asa Filitēɔ mè Ebeluɔ su fēnda ge s̄napiɔe. ²⁰ Filitēɔ k̄i ɔ Isailiɔ í gè soonaɔ ní zusoonaɔ ní mɔɔɔ ní kɔmaɔ lededɛui. ²¹ Soona ní zusooneo kà ánuusu ɔwatē plapla, saa ní mɔɔɔ s̄s̄ ánuusu ɔwatē dodo. ²² Ayámɛto z̄lpi kagɔɔ Saulu ní Yonatāao zīgɔɔ fēnda ge s̄na kúao, sema Saulu ní Yonatāapio báasio.

²³ Filitē gudɔanaɔ gè Mimasa gbɛbɔleu.

14

Yonataa ziblea Filitēwa

¹ Gɔɔewa Saulu né Yonatāa ò èwaaso pɔ a a zikabɔɔ kúac: Mɔ wà ge Filitē gudɔanaɔ k̄i le. I o a maeɛ s̄so. ² Saulu ku gbɛafuli gbáu Miḡnɔ, Gibea sae ní zīgɔɔ gbēɔn ɔaa àaɔ. ³ Sa'ona Ahia kú ní guu, a a sa'o'ula daa. Ikabodu v̄i Aitubu néɛ. Aitubupíá Fineasi néɛ, Eli pɔ de Lua gbāgbana ú Silo t̄únae. An gbēɛ d̄s̄ Yonatāa gè gueio.

⁴ Gbɛbɔle pɔ Yonatāa ye gēu à Filitē gudɔanaɔ le, gbɛ pélepeleu lán swaawa ɔplaaí ní zɛɛio. Ado t̄n Bozezu, ado s̄s̄ Senɛ. ⁵ Ado ku gugbāntoou Mimasa oi, ado s̄s̄ geɔmid̄k̄i Gɛba oi. ⁶ Ɔ Yonatāa ò èwaasopie: Mɔ wà gé gyafɔde gudɔanapio k̄i. Dii a gí d̄wiwálea? Asa yāe a f̄s̄ kpa Diiɛ à to wà gí zibleio, wá dasi ge wá dasion lò. ⁷ Ɔ aà zikabɔkúnapi òè: Lá à ní pɔ gbà píi lé, kɛ. Lá ní s̄è, má láac. ⁸ Ɔ Yonatāa mè: T̄ɔ, wà gémá wà wázla mɔné. ⁹ Tó aa òwɛɛ wà zé wà ní dāɛ, wí ze wá gbɛu, wá gémá lɔ. ¹⁰ Tó aa mè wà mɔɛ s̄s̄, wí gémá, asa bee mé aɔ de Dii ní kpaawá seela ú.

¹¹ Ɔ aa r̄zla m̄ Filitē gudɔanapioɔne. Ɔ Filitēpio mè: Gwa! Ebeluɔ lé bɔ ɛ pɔ aa uleauɔ guu kee. ¹² Ɔ gudɔanapio lezú Yonatāa ní a zikabɔkúnaozi aa mè: A mɔ wà yāe oé kɛ. Ɔ Yonatāa ò a zikabɔkúnac: Nȳɔ te ma kpe, asa Dii ní

* 13:8 1Sam 10.8 † 13:14 Zln 13.21-22

kpá Isailiowaε. ¹³ Ǿ Yonatāa lé dede àle ɔɔga, mé aà zikabɔkūna te aà kpe. Ké Yonatāa ní kwé, ǿ aà zikabɔkūnapi ní dede aà kpe. ¹⁴ Léleama séiapi guu Yonatāa ní a zikabɔkūnao ní dede gbɛɔn bao taawaε. Gupi báluma kà gu bà do taawa. ¹⁵ Ǿ gili gè Filitɛɔgu ní bòou ní sɛuo pii. Via ní zǐgɔ kù, gudšanaɔ ní gbé pɔ aaf gé léle Isailiowaɔ pii. Ǿ tɔɔle lùalua. Lua mé gili gèngu màa.

¹⁶ Ké Saulu gudšana pɔ kuaàno Gibeaɔ è Filitɛ zǐgɔ bàalè lé fáa gupiiu, ¹⁷ ǿ Saulu ò gbé pɔ kuanɔɔne: A wéte wá gbéɔzi à gwa, wí dɔ gbé pɔ bɔ wá guu. Ké aa gwá, aa è Yonatāa ní a zikabɔkūnao mé kú ní guuo. ¹⁸ Ǿ Saulu ò Ahiaε: Mɔ ní n sa'ulao wà Dii laò. Asa zǐbeezi a sa'ulapi daa Isaili guu weε. ¹⁹ Gɔɔ pɔ Saulu lé y'a'ò sa'onapie, ɔɔa pɔ dɔ Filitɛɔ bòou lé káfi, àle dede, ǿ Saulu òè aà to we. ²⁰ Saulu a zǐgɔ kàaa pii aa gè zǐu, ǿ aa è gili gè Filitɛɔgu maamaa, aale fɛna kakɛ. ²¹ Ebelu pɔ zǐle Filitɛɔ guu yāa aa mɔrɔnɔ zǐu ní bòou èa nà ní gbé pɔ kú ní Sauluo ní Yonatāaowa. ²² Ké Isaili pɔ ulea Eflaiù bùsu gusísídeu weɔ mà Filitɛɔ lé bàale, aa nà ní gbéɔwa zǐu ɔ, aa nàaárnɔ. ²³ Màa Dii zè ní Isaili gɔɔ bee, ǿ aa zǐblè e za Betavē.

Yonatāa zǐblea

²⁴ Isailiɔ taasikè gɔɔ bee, asa Saulu yādile ní Lua tóo a zǐgɔɔne à mè: E oosi ge keò, gbé pɔ pɔblè e màò gé tɔsii ma ibeɔɔwa, ade gǔ láaipɔ uε. Ǿ an gbèe i pɔbleo. ²⁵ Zǐgɔ sǐ lákpeu mpii, we zɔ lí lé léle zǐle. ²⁶ Ké aa sǐ lákpeu màa, aa è z'í lé bàale, àma an gbèe i ɔzɔwá a dà a léuo, ké aale víake yādilaε yáí. ²⁷ Yonatāa sǐ i yá pɔ a mae dile a zǐgɔɔne mao, ǿ à a lipana pɔ á kú zǐ zɔsapiwa. A ɔmàí a dà a léu, ǿ aa wé kè. ²⁸ Ǿ zǐgɔe òè: N mae yādile a zǐgɔɔne à mè gbé pɔ pɔblè gbá, ade gǔ láaipɔ uε. A yáí tò gbépii yèεe láa. ²⁹ Ǿ Yonatāa mè: Ma mae lé íadamáε. Gwa lá ma wé kè, ké ma zǐpi mɔsɔ yɔɔ yáí mè. ³⁰ Tó gbéɔ pɔ pɔ aa sǐ ní ibeɔɔwa blè gbá yāa lé, dɔ aa Filitɛɔ dède de beea.

³¹ Zǐbeezi Isailiɔ Filitɛɔ dède sea za Mimasa e Ayaloni. Aa kpása dúuduue, ³² ǿ aa sǐ ní pɔtuɔɔ guu, aa sáò ní zuo ní zunɛbɔɔ kúkú aa dède wegɔɔ, aale só ní a auo. ³³ Ǿ wá a baokpá Sauluε wá mè: Gwa! Wàle duunake Diiε, wàle nɔò só ní a auo.* Ǿ Saulu mè: A bɔ Dii yá kpe. A gbè gbène gále mɔò ma ae la kpakpa. ³⁴ Ǿ à mè: A fáaa ní guu, í oné an baade mɔ ma kǐí ní a zuo ge a sá, aai a kòlokpakpa la, aai só. Asu duunake Diiε à nɔò só ní a auoo. Ǿ baade mò ní a zuo gwá bee, à a kòlokpa we. ³⁵ Saulu Dii gbagbakli bò we. Sa'okli pɔ a bò séian we.

³⁶ Ǿ Saulupi mè: Wá péle Filitɛɔzi gwáa wàò ní dede e gu ge dɔò. Wásu ní kee too. Ǿ wa òè: Ké lá à kène maawa. Ǿ sa'ona mè: Wá sǐ Luazi la gá. ³⁷ Ǿ Saulu gbèa Luawa: Wá péle Filitɛɔzi, níyɔ ní kpáwáa? Ǿ i wewa zǐbeezi. ³⁸ Ǿ Saulu mè: A zǐgɔ gbéɔzɔɔ pii, à sɔmazi la, ké wá e dɔ duuna pɔ wa kè gbá. ³⁹ N Dii Isailiɔ Suabana tóo, baa tó ma né Yonatāa mé duunakè, sema aà ga. Ǿ gbèe i lésio. ⁴⁰ Ǿ a òné: A ze saalo le, mapi ní ma néo wíɔ ku saalo la. Ǿ wa òè: Ké lá à kène maawa. ⁴¹ Saulu ò Dii Isailiɔ Luaε: To wá síana dɔ. Ǿ yá Yonatāa ní Sauluo blè, ǿ bíla mi bɔ bau. ⁴² Saulu mè: A gbela† mapi ní ma néo musu. Ké yá Yonatāa blè, ⁴³ ǿ Saulu òè: Yá pɔ ní kè omεε. Ǿ Yonatāa òè: Ma lípana lébana ǿ má zǐ zɔwa, yɔɔnnɔ má mɔsɔ. Má ké! Tó a ma deε, à ma de. ⁴⁴ Ǿ Saulu mè: Yonatāa, tó ni gao, Lua yápásikemεε bèbèε. ⁴⁵ Ǿ wa ò Sauluε: Yonatāa ga lo! Aà gbé pɔ ǿme tò wa zǐblèa? Aawo! N Luao wi wei ké baa aà miká mendo léle

* 14:33 Daa 9.4, Lev 17.10-14 † 14:42 Nao 27.21

zìleo, asa Lua dɔnle ɔ à bee kèò gbã. Beewa ɔ wà Yonatãa m̄si, i gao. ⁴⁶ ɔ Saulu kámabò ní pélea Filitɛɔzio, ɔ Filitɛɔ tà ní búsuu.

⁴⁷ Ké Saulu z̄lɛ Isaili kpalau a làa, à zìkà ní a ibeɛɔ gupiiue: Mɔabuɔ ní Amɔnio ní Eɔbuɔ ní Zoba kíaɔ ní Filitɛɔ. Kpe pɔ à liliu pii, i ziblemáɛ. ⁴⁸ Aà wɔɔke tɔbò, à zible Amalekiɔwa, à Isailiɔ sí ní wetánaɔwa. ⁴⁹ Yonatãa ní Isiboseo ní Malakisuaɔ mé Saulu neḡɔɔ ũ. A nenɔɔo v̄l gb̄ɛɔn pla. A séia tɔn Melabu, a plaade Mikali. ⁵⁰ Aà na tɔn Ainɔaũ, Aimaaza néɛ. Aà z̄lḡɔɔ gb̄ɛz̄ɔɔ tɔn Abineɛ. Saulupi d̄aunaɛ, aà des̄ Nee néɛ. ⁵¹ Saulu mae Kisi ní Abineɛ mae Neeo mé Abieli néɔ ũ. ⁵² Saulu gɔɔ ɔ p̄asi ní Filitɛɔ gɔɔpiiɛ. Tó Saulu neḡɔna ge wɔɔde è, i aà si à nawa a z̄lḡɔ ũɛ.

15

Dii gia Sauluzi

¹ Samueli ò Sauluɛ: Máme Dii ma z̄l, ɔ ma n̄sikama ní kpalablea aà gb̄ɛ Isailiɔwa seela ũ. Too! Swákpa Dii yáí sa. ² Dii Z̄lḡɔde mè á flabo Amalekiɔne yá p̄ɔ aa kè Isailiɔne aa zez̄ɔné an b̄ɔa Egipi gbea yáí. * ³ Gé léleimá sa, ní ní mide nípii. Nsu ní ní gb̄ɛ too. N ní dede pii, ḡɔɔ ní n̄ɔɔo ní né gb̄ãa ní né ȳminao ní zuo ní s̄ão ní yiongoɔ ní z̄ãa'inaɔ.

⁴ ɔ Saulu a gb̄ɛɔ s̄isi à ní k̄ãaa Telaiũ. Aà z̄lḡɔ k̄esedeɔ gb̄ɛɔn ðaasɔɔo lee ðaa doe (200.000). Yudaɔ ku ɔ gb̄ɛɔn ðaasɔɔo lee kwi (10.000). ⁵ ɔ Saulu ḡɛ Amalekiɔ w̄léu, àlɛ ní d̄ãdã swa'eu. ⁶ Saulu lékp̄asákè Keniɔne à mè: A bole Amalekiɔ guu, ké másu mà á dedeɔnɔo yáí, asa áme a yãmaakè Isailiɔne an b̄ɔa Egipi gbea. Ké Keniɔ b̄lɛ Amalekiɔ guu, ⁷ ɔ Saulu ḡɛ l̄lɛ Amalekiɔniɔwa za Avila e à ḡɛ p̄ɛ Suluwa Egipi gukpe. ⁸ A Amalekiɔ kí Agaga kù b̄éɛ, ɔ à aà gb̄ɛɔ dede ní f̄endao nípii. ⁹ Saulu ní a z̄lḡɔo i Agaga deo, mé aa s̄ã maaɔ s̄ɛlɛ ní zuo ní zune mekp̄aaɔ ní s̄ãneɔɔo ní p̄ɔmaaɔ pii, aai we ní dedeɔ. Pó gianao ní p̄ɔ f̄ɛf̄ɛao ɔ aa dede pii.

¹⁰ ɔ Dii yã'ò Samueliɛ à mè: ¹¹ Ma Saulu kpa kpalau tò ma p̄ɔ yà, asa à b̄ò ma kpeɛ. Lá má dàɛ, ìli keo. Yápi ði Samueliwa, ɔ à wiilè Diiwa e gu ḡɛ ðò. ¹² Ké Samueli f̄ɛlɛ kɔkɔo, à ḡɛ dai Saulule, ɔ wa òɛ: Saulu ḡɛ Kaameli. A seelap̄ɛle we a yãɔangu yáí, ɔ à èa ḡɛ Giligali. ¹³ Ké Samueli Saulu lè, ɔ Saulupi òɛ: Dii báaadangu! Má kè lá Dii òm̄ɛɛwa. ¹⁴ ɔ Samueli aà là à mè: Pó wii p̄ɔ ma swálèwà lán s̄ã wiwa de kpelewa ni? Zu p̄ɔ mále ní ɔɔo ma b̄ò má ni? ¹⁵ ɔ Saulu w̄wà à mè: Amalekiɔ p̄ɔne, asa wà ní s̄ão ní ní zuo maaɔ s̄ɛlɛ wà s̄uò wà sa'òo Dii n Luawaɛ. Wa ní kinio dede. ¹⁶ ɔ Samueli òɛ: N̄lɛ màa, mí yá p̄ɔ Dii òm̄ɛɛ gwãas̄inaa one. ɔ Saulu mè: O. ¹⁷ ɔ Samueli mè: Ké n n̄zia f̄ɛnembo yãa, ni ḡɔ Isaili buio ðaana ũo lé? Dii n kpa Isaili kía ũ, ¹⁸ ɔ à n z̄l ní a b̄ɔɔlekeɛ à mè: Ge ñ Amalekiɔ dede, asa duunkenɔne. Zikar̄nɔ e ñ ge ñ ní mide. ¹⁹ Akea n gi Dii yãmai, n l̄lɛ ní p̄ɔɔwa, ní yá p̄ɔ Dii yeio k̄èi? ²⁰ ɔ Saulu òɛ: Ma Dii yãma, ma b̄ɔɔle p̄ɔ à ma z̄l kei k̄è. Ma Amalekiɔ dede pii, ɔ ma su ní ní kí Agagao. ²¹ ɔ wa s̄ã maaɔ ní zuo maaɔ s̄ɛlɛ p̄ɔ p̄ɔ wa d̄ɛd̄ɛp̄iɔ guu wà sa'òo Dii n Luawa Giligali la. ²² ɔ Samueli mè:

Dii yá k̄ua maaɛ de sa p̄ɔ w̄i a p̄ɔ káteu à tékũ oaa.

Misiileáɛ de sa'ooa.

Aà yãmaa de sa'oa ní s̄ãsa mekp̄aaola.

²³ Gia à yãmai duuna s̄ãa ní màsok̄eaoɛ.

* 15:2 B̄ɔa 17.8-14

Dóεaaànɔ vâi sâa ní táagbagbaaoε.

Lá n gi Dii yâmai,
aâpi s̄ à gi ní kíakεiε.

²⁴ ɔ Saulu òè: Ma duunakè. Ma pã Dii yá p̄ ní òmεεa, asa ma viakè gb̄εɔnεε, 5 ma ní yâma. ²⁵ Sùuukεmanɔ ní ma duunapio sa. Eα gemanɔ, ké mà e kúle Diie.

²⁶ ɔ Samueli òè: Má gennɔ, asa n gi Dii yáie, mé à gíne òȳs̄ de Isailiɔ kía ũε.

²⁷ Ké Samueli kpeli, àle ta, 5 Saulu aà kù a ula léwa, à kè. ²⁸ ɔ Samueli òè: Dii n bɔ Isaili kpalau gb̄æ, 5 à gb̄é p̄ a maa denla kpau.† ²⁹ Isailiɔ Lua gawide lí εetoo, ili a láasoo lileo, asa a de gb̄ēnazina ũ ké à a láasoo lileo. ³⁰ ɔ Saulu èa òè: Ma duunakè. N beeo n yá na, ma kpela Isaili gb̄ēz̄ɔɔ ní gb̄ēpio aε. Gé zeimeε ké mà e kúle Dii n Luac. ³¹ ɔ Samueli èa gè zèè, 5 Saulupi kúle Diie.

³² ɔ Samueli m̄è: A m̄ó ní Amalekiɔ kí Agagao. Ké kíapi lé m̄ó, a d̄ȳe kuo, asa àle e a bɔ ga léziε. ³³ ɔ Samueli m̄è: Lá n f̄enda tò n̄ε daside kua a néwa, màa n da a kua a néwa s̄. ɔ à Agaga z̄ēz̄ε Dii aε Giligali we. ³⁴ ɔ à tà Lama. Saulu tà s̄ a be Gibea. ³⁵ Baa ké Saulu kè Samueliε w̄ēnaŭ, Samuelipi i gé aà gwai ɔo e à gè gàò, asa Dii p̄ yà a Saulu kpaa Isailiɔ kpalau yá musuε.

16

Samueli nisikaa Davidi miwa

¹ Dii ò Samueliε: Nȳɔ ɔɔɔ Saulu yá musu e b̄εε ni? Ma gi aà kible Isailiɔwac. Nisika k̄ɔba pai, ní dazeu. Ma n z̄i Beteleŭ gb̄é Yese kíie, asa aà né do 5 má s̄è aà ḡé kía ũ. ² ɔ Samueli m̄è: Kpelewa má ke má gé wei? Tó Saulu mà, a ma deε. ɔ Dii òè: Zununu se n̄ ḡeò, ní me n m̄o ma gbagbaie. ³ Yese sísi sapi oa guu, mí yá p̄ níȳs̄ ke one, ní nisikameε gb̄é p̄ má ɔlone miwa.

⁴ Samueli yá p̄ Dii òε kè. Ké àle ká Beteleŭ, w̄élepi gb̄ēz̄ɔɔ gè daiaaε. Via ní kú, 5 aa aà là à m̄è: Aafia n m̄o laa? ⁵ A m̄è: Aafiaε. Ma m̄o Dii gbagbaie. A gb̄ábɔ áziac, í gemanɔ sa'oi. ɔ à gb̄ábɔ Yese ní a neḡɔεone, à ní sisi sa'o guu. ⁶ Ké aa ká, Samueli Eliabu è, 5 à láasookè à m̄è: Gb̄é p̄ Dii s̄é mé zε aà aε we. ⁷ ɔ Dii òè: Nsu n̄ aà zεa ge aà gb̄aa gwao, ma giaaziε. Mili gb̄é gwa lá gb̄ēnazina í gwawao. Gb̄ēnazina í gb̄é gwa a mekaawac, mapi s̄, s̄ 5 mi gwa. ⁸ ɔ Yese Abinadabu sísi, à m̄ò Samueli aε, 5 à m̄è: Dii í gb̄ēε bee seo. ⁹ ɔ Yese Sâma sísi, à m̄ò Samueli aε ɔ, 5 à m̄è: Dii í gb̄ēε bee seo. ¹⁰ ɔ Yese a neḡɔε gb̄ēon soplaɔ sísi, aa m̄ò Samueli aε, 5 à m̄è: Dii í ní gb̄ēε seo. ¹¹ ɔ à Yese là à m̄è: N èwaasoɔ lén laa? A w̄èwà à m̄è: An ḡz̄ana mé kú lao, àle sādac. ɔ Samueli òè: Gb̄é z̄i aà sísi. Wá sa'oo e aà ka la. ¹² ɔ à gb̄é z̄i wá, à m̄ò. Népiá gb̄é t̄εac, aà wé maa mé aà oa kefeŭ. ɔ Dii m̄è: Fele n̄ nisika aà miwa, asa aâpin we. ¹³ ɔ Samueli k̄ɔbapi s̄è à nisiká aà miwa aà v̄iɔ wáa. Za z̄ibeez̄i 5 Dii Nisina ði Davidiε. Bee gbea Samueli èa tà Lama.

Davidi zikεa Saulu

¹⁴ Dii Nisina gò Sauluwa, 5 Dii tò t̄aa pás̄l ðiè. ¹⁵ Aà íwac òè: Lua tò t̄aa pás̄l ðine. ¹⁶ Lá màac Baa, tó wápio n íwac gb̄é p̄ m̄ɔna d̄s̄ weε. Tó Lua tò t̄aa pás̄lpi ð̄edema, ili m̄ɔnalene, níli e n̄ ke s̄à. ¹⁷ ɔ a ò a íwacne. A gb̄é p̄ m̄ɔna d̄s̄ maamaa weεle m̄omεε. ¹⁸ ɔ aà íwac òè: Ma Beteleŭ gb̄é Yese néε e, a m̄ɔna

† 15:28 1Sam 13.14, 28.17

d5. Neg5n zikanae, mé a ya'o d5. G5 kefenaε, mé Dii kuaano. ¹⁹ ɔ Saulu gbé zì Yesewa, aa òè: Saulu mèn n n né Davidi pò í são dā gbaewa.

²⁰ ɔ Yese p̄ε ði zaa'inaε ní v̄εεo tùu do ní blesan bɔbɔ, à a né Davidi gbàèò Sauluwa. ²¹ Ké à kà Saulu kí, à ḡò aà zikena ù. Saulu yeaazi maamaaε, ̄ à aà ðile a zikabokuna ù. ²² ɔ Saulu gbé zì Yesewa à m̄è: To Davidi g5 ma zikena ù, asa aà yá í kamaguε. ²³ Tó Lua tò táapi dède Sauluwa, ̄ Davidi í a m̄ɔna se àò lè. Tó táapi tà, ̄ í ke sãò, í su a laaiwa.

17

Davidi n̄ Goliatio

¹ Filit̄εo ní zīḡɔ káaa, aale zì s̄ouke Soko, Yuda b̄usuu, ̄ aa b̄ookpà Efedamiū, Soko ní Azekao zāngu. ² Saulu ní Isailio s̄ɔ aa k̄ɔ káaa aa b̄ookpà Ela gusalalau, aale s̄ouke aa gé Filit̄εowa zlu. ³ Filit̄εo ku s̄is̄wa le, Isailio ku s̄is̄wa la, guzule kú ní zāngu. ⁴ ɔ Gata neḡɔna p̄ɔ w̄i m̄ε Goliati b̄ò Filit̄εo b̄ou. Aà gb̄aa kà ḡàs̄isuu soolo. ⁵ A m̄ogot̄ε f̄ua kpaa, mé a m̄ogot̄ε ula p̄ɔ de lán kp̄ɔt̄εewa daa, a gb̄ia kiloo b̄aāε. ⁶ A m̄ogot̄ε s̄òolo yea lɔ, mé a m̄ogot̄ε s̄ɔmp̄εp̄εe looa a kp̄ε. ⁷ A s̄ɔn s̄ɔ̄nε k̄ua, a p̄a de lán zw̄aat̄ana àsaliwa. A w̄ét̄ε gb̄ia kiloo sopl̄aε. Aà s̄ngbaokuna be aà ac.

⁸ Goliati zea, ̄ à lezù Isaili zīḡɔzi à m̄è: B̄oȳai a b̄ɔle ní zloi? A d5 Filit̄εn ma ùoa? Apio s̄ɔ, Saulu zɔɔ. A gb̄εe w̄εεle á guu aà pila m̄ɔ ma kí. ⁹ Tó a f̄ɔ zikamanɔ, tó à ma de, ma gb̄éɔ ḡɔ á zɔɔ ùε. Tó máme ma aà dè s̄ɔ, á ḡɔ wá zɔɔ ùε, íɔ zɔɔblew̄εε. ¹⁰ ɔ Filit̄εpi èa m̄è: Mále kuabii Isaili zīḡɔowa gb̄a. A gb̄é w̄εεlem̄εε wá zika ní k̄ɔ. ¹¹ Ké Saulu ní Isailio pii aa aà yápi mà, aa bílikè, s̄ɔ k̄éngu.

¹² Davidiá Eflata gbé Yese néε. Yese piá Betel̄εū p̄ɔ kú Yuda b̄usuu gb̄éε. A neḡɔεo í gb̄εon swaāε, mé Saulu ḡɔɔ à maez̄ɔkù, à zikù táotao. ¹³ Aà né gb̄aa gb̄εon àāɔo ku z̄illau ní Sauluo. Aà neḡɔε s̄éia t̄ón Eliabu, a plaade t̄ón Abinadabu, à àās̄de t̄ón S̄ama. ¹⁴ Davidi mé Yese né ḡz̄ana ù. Aà v̄lipio te Sauluzi, ¹⁵ ̄ aapi í ge Saulu kí, í ea su Betel̄εū a mae s̄ão dáí. ¹⁶ Filit̄εpi í b̄ɔ à azla ɔbn̄é k̄ɔɔ ní oosio e ḡɔɔ bla.

¹⁷ Ziewa Yese ò a né Davidiε: Ese kpasaa p̄n doé ní p̄εe m̄èn kw̄iéɔ se n̄ geò kpakpa n v̄iɔne ní b̄ou. ¹⁸ Ḡase m̄èn kw̄iéɔ se n̄ kpá ní ḡali gb̄εz̄ɔwa. Ge n̄ ní gwa tó aa aafia, ní su ní ní aafia seelao. ¹⁹ Aa kú ní Sauluo ní Isailio pii Ela gusalalau, aale zika ní Filit̄εo.

²⁰ Davidi f̄ele k̄ɔɔ k̄aukaau, à a s̄ão tò ní s̄ad̄an páleo. A a aso s̄ε, ̄ à dàzeu lá Yese ðilewa. Ké à kà zīḡɔ b̄ou, à m̄ɔ lè aale gé z̄illau, aale wii gb̄aa lé. ²¹ Isailio ní Filit̄εo lé s̄ouke, aa aed̄k̄owa. ²² ɔ Davidi a aso nà p̄ɔɔ d̄šanaε aà ɔz̄l, ̄ à bàalè ḡè z̄illau. A a v̄iɔ lè we, ̄ à f̄skp̄amá. ²³ Ké àle yā'or̄no, Filit̄εo neḡɔna Goliati, Gata gbé b̄ò Filit̄εo zīḡɔ guu, à èa f̄ele ní a yápio. Davidi yápi mà. ²⁴ Ké Isailio aà è, s̄ɔ k̄éngu lɔ, aa l̄ek̄owa m̄pii. ²⁵ Aale ok̄ɔε aa m̄è: I ḡɔ̄epi e à b̄ò lé? Tó à b̄ò, í kuabiiw̄aε. Gb̄é p̄ɔ aà dè, k̄ia a ade gba àizeε z̄ɔɔ, i à gba a nen̄ε lɔ n̄ ù, mé aà b̄edeɔ w̄é'̄sa kpá lɔ.

²⁶ ɔ Davidi gbé p̄ɔ zea a saεo là à m̄è: B̄ɔ wa ke gbé p̄ɔ Filit̄εpi dè à Isailio b̄ò w̄iuei? Dén Filit̄εo gyaf̄ɔdepi ù, à gb̄asa lé kuabiibii Lua b̄éε zīḡɔwai? ²⁷ ɔ wa òè lá gb̄éɔ lé ok̄ɔewa wá m̄è: M̄aa wa ke gbé p̄ɔ aà d̄εε. ²⁸ Ké aà v̄i z̄ɔɔde Eliabu mà Davidi lé yā'ò ní gb̄éɔ, aà p̄ɔ p̄aaazi à m̄è: Ake a n̄ m̄ɔ lai? Dé n̄ s̄ã ȳɔn̄aɔ ḡz̄è

zì gbáaui? Má ní káamai ní n nòseváoio d̄s. N m̄o zì gwaie. ²⁹ Davidi m̄e: B̄s má k̄ei? Baa yá má ooa? ³⁰ Ǿ à kp̄elìè à ḡè yá doupi là gb̄ep̄alewa. Lá gb̄é k̄áau òè, màa wa òè lo. ³¹ Wà yá p̄s Davidi òpi s̄èle siu Saulue, ̄s à aà s̄isi.

³² Ké Davidi m̄ò, a ò Saulue: Gb̄ee su to s̄s k̄eagu Filit̄epi yá musuo. Mapi n zòblena, má gé z̄ikaiaàn̄e. ³³ Ǿ Saulu òè: Nȳs f̄s gé z̄ikai ní Filit̄epioo. Nebòl̄nan n ù. Ḡeepi s̄s, z̄lḡs̄e za a èwaasoḡo. ³⁴ Ǿ Davidi òè: Mapi n zòblena, máme miò ma mae s̄áo dá. Tó n̄òmusu ge mai m̄ò s̄á k̄ù kp̄asau, ³⁵ mi a gb̄esele mà gb̄è mà s̄ápi b̄o a léz̄le. Tó à liaamano, ̄s mi k̄ù a let̄awa mà gb̄è mà d̄e. ³⁶ Mapi n zòblena, ma n̄òmusu ní maio d̄è píi, mé Filit̄e gyaf̄ōdepi a ḡò lán p̄p̄iowae, asa àle kuabiibii Lua b̄é z̄lḡs̄owae. ³⁷ Davidi èa m̄e: Lá Dii ma b̄o n̄òmusu ní maio léz̄l, màa a ma b̄o Filit̄epi ǒz̄l. Ǿ Saulu òè: Gé! Dii kunnò.

³⁸ Saulu a z̄ika'ula dàè, à a m̄oḡot̄e f̄ua kp̄àè, ̄s à a m̄ò ula dàè. ³⁹ Davidi Saulu f̄enda lòo z̄ika'ulapiwa. Ké à ȳò táwa, ̄s à f̄ua, asa a a d̄se d̄s̄o. Ǿ a ò Saulue: Má f̄s gé ní p̄p̄iowae, asa má a d̄se d̄s̄o. Ǿ à p̄p̄iowae b̄òle píi a k̄àle. ⁴⁰ A a gopana s̄e, ̄s à ḡè gb̄è boolona s̄èle swa'eu m̄èn s̄o, a k̄à a d̄ád̄akeb̄o. Ǿ àle s̄s Filit̄epizi, a a gb̄ema k̄ua.

⁴¹ Ǿ Filit̄epi lé s̄s Davidizi, aà s̄engbaok̄una be aà ae. ⁴² Ké à Davidi gwà, a è né b̄ob̄o t̄ea kefenae, ̄s à d̄òewà. ⁴³ A òè: Gb̄en ma ù, ̄s n gbasa níle m̄oa ní gooa? Ǿ à aà k̄à ní a t̄áa t̄o. ⁴⁴ Ǿ à èa m̄e: S̄m̄azi, b̄ao n ble, w̄aio i n só. ⁴⁵ Davidi òè: F̄enda ní s̄omp̄eep̄eò ní s̄n̄ s̄ón̄eò ̄s níle m̄oaa. Mapi s̄s, Dii Z̄lḡs̄de Isailio Lua p̄s níle kuabiibiiwà t̄s ̄s mále m̄ooma. ⁴⁶ Dii a n namee ma ǒz̄l gb̄ae. Má n nee, mí n mi z̄s, mí Filit̄e z̄lḡs̄o ḡeò kpa b̄ao ní w̄aiowa gb̄a aa só, d̄únia i d̄s k̄é Lua k̄ú ní Isailio. ⁴⁷ Gb̄é p̄s k̄áaaa laò i d̄s k̄é Dii lí z̄ible ní f̄enda ge ní s̄naoo. Dii mé z̄l gb̄aa v̄l, a à naw̄ee wá ǒz̄le.

⁴⁸ Ḡo p̄s Filit̄epi lé s̄s Davidizi, àle m̄ò aà w̄iwii, ̄s Davidi baalè lé suwà gu p̄s wa z̄ikau. ⁴⁹ Ǿ à ǒḡè a b̄òo, à gb̄e b̄o dà a gb̄emau. Ké à Filit̄epi gb̄àò, ̄s à aà p̄a a mi'aewa. Gb̄epi v̄ile aà mi'aepiu, ̄s à l̄èle a gb̄eeu. ⁵⁰ Gb̄ema ̄s Davidi z̄iblèò Filit̄epiwa. A aà p̄a a nè, baa f̄enda a k̄úaa. ⁵¹ Ǿ à baalè ḡè l̄òoaa, à aà f̄enda w̄ò aà k̄pe, à aà d̄è à aà mi z̄òò. Ké Filit̄e è ní neḡs̄napi ḡà, aa l̄èk̄wa. ⁵² Ǿ Isailio ní Yudaò p̄emá ní wiio, aa ní yá e Gata b̄òleu ní Ekeloni bíb̄òle. Gb̄é p̄s aa ní d̄ed̄eò ḡeò ḡò k̄àle sea za Saalaiù z̄éu e Gata ní Ekelonio. ⁵³ Ké aa s̄ù ní Filit̄eò yaaò, ̄s aa ní b̄òo p̄òo n̄aaa. ⁵⁴ Davidi Filit̄epi mi s̄e à ḡèò Yelusaleù, à aà ḡòk̄eò k̄àle a kp̄éu.

⁵⁵ Ḡo p̄s Davidi lé s̄s Filit̄epizi, Saulu lé aà gwa, ̄s à a z̄lḡs̄o gb̄èz̄ò Abinee là à m̄e: Dé n̄én neḡs̄napi ùi? A w̄ewà à m̄e: Kí, ní n kuaò, má d̄s̄o. ⁵⁶ Ǿ k̄ia m̄e: Gbea n̄ ma gb̄é p̄s a n̄én èwaasopi ù. ⁵⁷ Ké Davidi s̄ù ní Filit̄epi deao, Abinee aà s̄e ḡèò Saulu k̄ii, a Filit̄epi mi k̄ua. ⁵⁸ Ǿ Saulu aà là à m̄e: Né, dé n̄én n ùi? A w̄ewà à m̄e: N zòblena Yese, Betelù gb̄é n̄én ma ù.

18

Saulu íb̄el̄sea ní Davidio

¹ Ké Davidi yá'ò ní Saulu a làa, ̄s Yonataa gb̄ek̄p̄aaàn̄o, a yeaàzi lá az̄la w̄eniwa. ² Za z̄ib̄eezi ̄s Saulu aà díle a be, i wei aà ta a mae be lo. ³ Yonataa ȳaȳeàn̄o, k̄é a yeaàzi lá az̄la w̄eniwa yáí. ⁴ Ǿ à a ulada p̄s á daa b̄ò à aà gb̄à ní a z̄ika'ulao ní a f̄endaò ní a s̄áo ní a asanao. ⁵ Gua p̄s Saulu Davidi gb̄aeu z̄ikai píi, i saasee, ̄s à aà díle z̄lḡs̄o gb̄èz̄ò ù. Aà yá í ke gb̄épiie nae ní Saulu íwaò píi.

⁶ Ké zlg̃w̃ lé su Davidi Filitēpi dea gb̃ea, n̄w̄w̄ b̄ Isaili w̄léw̄ guu pii, aa g̃è dai ní kí Saulule, aale lesi, aale ōwā, aale g̃àale, aale p̄nake, aale s̄s̄ēnapa. ⁷ Aale lesi, aale d̄wk̄w̄, aale ōwā, aale me:

Saulu gb̃éw̄ d̄èd̄e òaa s̄w̄w̄e (1.000),
Davidi s̄w̄ òaa s̄w̄w̄w̄w̄ l̄e kwi (10.000).

⁸ Yápi k̄ Saulu ē īi maamae, ō aà p̄w̄ p̄w̄ à m̄: Wà òaa s̄w̄w̄w̄w̄ l̄e kwi kp̄a Davidiwa, mapi s̄w̄ òaa s̄w̄w̄w̄. Kpala mé g̃w̄ aà si sa. ⁹ Za z̄lbeezi ō à w̄d̄b̄.

¹⁰ Ké a gu d̄, ō Lua tò Saulu t̄aa p̄āsi pi d̄èd̄e, àle ȳayaaa'ò a kp̄éu, ō Davidi a m̄w̄w̄na s̄e, àle lé lá l̄o k̄e ḡw̄w̄piwa. Saulu a s̄ōna kūa, ¹¹ ō à aà gb̄àò à m̄: Má Davidi paò mà naaa ní ḡl̄o. Ō Davidi az̄la èè ḡēn pla. ¹² Saulu ī v̄l̄ake Davidie, ké Dii kuaān̄o mé à p̄akp̄aazi yáí. ¹³ Ō à Davidi yà à aà d̄l̄e zlg̃w̃ gb̃ēw̄ òaa s̄w̄w̄w̄w̄ gb̃ēz̄w̄ ō ō. Ōm̄e l̄o d̄baaan̄ z̄llau. ¹⁴ Gu p̄w̄ à ḡēu pii ī saase, ké Dii kuaān̄o yáí. ¹⁵ Ké Saulu ē l̄o saase, ō à v̄l̄ak̄èè de ȳāala. ¹⁶ Isailio ní Yudaō s̄w̄ aa ye Davidizi nípiie, ké l̄o d̄baaan̄ z̄llau yáí.

¹⁷ Ō Saulu òè: Má a n̄w̄w̄w̄ s̄ēia Melabu kpama n̄o ō. N̄eḡōnke a k̄e, ní z̄lkam̄e Dii. Asa Saulu laasook̄è à m̄: Má w̄k̄aw̄ò, Filit̄ēw̄ mé aa aà de. ¹⁸ Ō Davidi òè: Dén ma ōi? Deōn ma b̄ed̄e ní ma mae bui ō k̄é mà gbasa mà g̃w̄ n̄ né z̄á ōi? ¹⁹ Ké Melabu k̄a w̄a kp̄a Davidiwa, ō Saulu aà kp̄a M̄eola gb̃é Adieliwa.

²⁰ Saulu n̄w̄w̄w̄ Mikali ye Davidizi. Ké w̄a yápi ò Saulu, à k̄èè na ²¹ à m̄: Má aà kpaw̄e, ī g̃w̄è bai ō, Filit̄ēw̄ ī aà de. Ō a ò Davidie: Nyō ma né p̄ale e n̄ se sa. ²² Ō a ò a īw̄aw̄ne: A ȳā'ò Davidie asii guu, à oè aà yá k̄am̄agu, mé ma īw̄aw̄ yeaāzi pii. Aà ma n̄w̄w̄w̄ sé. ²³ Aà īw̄aw̄ yápi k̄a Davidie a sw̄āwa, ō a òn̄e: G̃ōa k̄iane z̄á ō à yá āa n̄e? Táaa taasiden ma ō. ²⁴ Ké Saulu īw̄aw̄ s̄u, aa Davidi yápi s̄èl̄e siuè. ²⁵ Ō Saulu m̄: A oè má ye ānsue p̄w̄eio, sema aà t̄wsim̄e ma ib̄e Filit̄ēw̄wa, ī sum̄e ní ní gyaf̄w̄w̄ m̄n̄ bas̄w̄. Al̄e e Filit̄ēw̄ aà d̄e.

²⁶ Ké īw̄aw̄w̄ yápi d̄au a siu Davidie, g̃ōa k̄iane z̄á ō k̄èè na sa. E n̄opi seḡw̄w̄ à g̃é k̄ai, ²⁷ Davidi ní a zlg̃w̃w̄ f̄ele g̃é Filit̄ēw̄ d̄èd̄e gb̃ēw̄ òaa do, ō à s̄u ní ní gyaf̄w̄w̄, a kp̄a k̄iawa pii, ké à e g̃w̄ aà né z̄á ō yáí. Ō Saulu a né Mikali kp̄aw̄a n̄o ō. ²⁸ Ké Saulu ē m̄aa, a d̄s̄ ké Dii k̄u ní Davidioe, mé a né Mikali yeaāzi, ²⁹ ō aà v̄l̄akeaè k̄āfi, à g̃w̄ aà ib̄e ō e à g̃é ḡàò. ³⁰ Ḡw̄w̄ p̄w̄ Filit̄ēw̄ k̄iaw̄ b̄l̄e g̃é z̄lkai, Davidi ī saase de Saulu īwa k̄niola, ō à t̄w̄b̄w̄ maamaa.

19

Saulu Davidi w̄e

¹ Saulu ò a né Yonatāa ní a īw̄aw̄w̄ pii aa Davidi de. Ama Yonatāa yeaāzi à k̄é z̄ai, ² ō à aà gb̄a laai à m̄: Ma mae lé n̄ w̄e. Nyō nz̄la kūa d̄s̄ z̄ia k̄w̄. Ulek̄ii w̄e l̄e nyō kuu. ³ Má b̄w̄ w̄ēnkpe ní ma maeo, w̄i ze gu p̄w̄ n̄ ul̄e. Má n̄ yā'òè. Lá a òm̄e, mí on̄e.

⁴ Ō Yonatāa g̃é Davidi maab̄o a mae ē à m̄: Baa, r̄isu v̄āike n̄ z̄ōbl̄ena Davidioe, asa ī v̄āie k̄en̄e. Aà ȳākeāw̄ ài v̄īne maamae. ⁵ Ké à Filit̄ēpi d̄e, à g̃í a w̄ēniie, ō Dii tò wa z̄l̄ z̄w̄ bl̄e w̄āpii. N̄ è, ō n̄ p̄w̄ k̄ēna. B̄ȳāi ní ye v̄āike ȳāesaidepie n̄ aà de p̄āi? ⁶ Saulu aà ȳam̄a, ō à leg̃b̄è à m̄: N̄ Diio wa aà deo. ⁷ A gb̃ea Yonatāa Davidi sisi à yápi siuè pii, ō à g̃é ní Davidio Saulu k̄i, ō àle z̄l̄k̄e l̄án ȳāawa.

⁸ Z̄i à f̄ele, ō Davidi g̃é z̄lkai ní Filit̄ēw̄. A s̄r̄ngu à z̄l̄bl̄em̄a dúuduu, ō aa b̄aal̄èè.

⁹ Dii tò Saulu t́́a ṕ́asípi èa dèdè gɔɔ pɔ a ź́lèa a kpéu. A a ś́na ḱ́a, 5 Davidi lé a mɔɔnalè. ¹⁰ Saulu wèèlè à Davidi paò à naaa ní ǵ́lo. Ké à èè, 5 ś́napi gè ǵ́l pá.

Gwáasína bee 5 Davidi bàalè tà. ¹¹ Ǿ Saulu gbéɔ ź́l Davidi bɛ aa aà dáda, aai aà de kɔɔ,* 5 aà na Mikali aà gbà laai à mè: Tó ni bàasi gwáao, wa ní de ziaa. ¹² Ǿ Davidi b̀̀ fɛnentiu, Mikali aà gbàe ní bao ź́lè, 5 à bàalè gèzèa. ¹³ Ǿ Mikali t́́a† se wùlè liiwa, à blè b́́a se kà t́́api mia, 5 à zwáa ḱ́a. ¹⁴ Ké Saulu gbéɔ ź́l Davidi ḱ́í, Mikali m̀̀ àlè gyákèe. ¹⁵ Ǿ Saulu èa gbéɔ ź́l Davidi gwai, a ònè: A aà sé ní a liio ś́nu, à suomèe mà de. ¹⁶ Ké aa gè kpéu, t́́api 5 aa è liiwa, blè b́́a kuwà a mia. ¹⁷ Ǿ Saulu Mikali là à mè: B́́yáí n b̀̀ ma kpe n ma ibeè gbàe à ṕ́lía màai? Mikali wèwà à mè: A òmèe mà to à gèzèa. Tó ma gí, á ma dèe.

¹⁸ Ké Davidi bàalè gèzèa, à gè Samueli gwai Lama. A yá pɔ Saulu kèe dàu a síuè pii, 5 aa gè ź́lè Naio ś́nu. ¹⁹ Ké wa ò Sauluè, Davidi ku Naio Lama, ²⁰ 5 Saulu gbéɔ ź́l aà ḱ́í. Ké aa kà we, aa lè ànabi gáli lé ànabikekè, Samueli kú ní guu an d̀̀aana ũ. Ǿ Lua Nisína d́́ ź́napiɔnè, aale ànabikekè s̀̀. ²¹ Ké wa ò Sauluè, 5 à gbèpáleɔ ź́l, 5 aa ànabikekè màa l̀̀. Saulu èa gbéɔ ź́l a gèn àaòdei, 5 aa ànabikekè màa l̀̀. ²² Ǿ Saulupi fèlè lé gé Lama azía sa. Ké à kà l̀̀ z̀̀ pɔ kú Seku sae, à gbéɔ là à mè: Samueli ní Davidio ku má ní? Ǿ wa òè: Aa ku Naio Lama. ²³ Ké àlè gé we, 5 Lua Nisína d́́ aàpie s̀̀, àlè gé, àlè ànabikekè e à gè kàò Naio Lama. ²⁴ A a p̀̀kasaɔ b̀̀ala, à ànabikekè Samueli wáa. Gɔɔ bee f́́aanè ní gwáasínao pii l̀̀ wùlèa puizie. A yáí tò wí me: Saulu ku ànabiɔ guu s̀̀ nɛe?†

20

Davidi ní Yonatáa

¹ Davidi b̀̀ Naio Lama à bàalè gè Yonatáa lè, 5 à aà là à mè: B́́ má kèi? Dàa kpele má kèi? Váí kpele má kè ní maeè 5 àlè ma wei? ² A wèwà à mè: Gyaù! Nyɔ gao. Gwa, ma mae l̀̀ yáe kè à ǵ́ káimèe ma swáwao, yázɔ ge a yɔɔnan nó. Ma mae aɔ yá bee taa kè à ǵ́ oimèeè? Màa no bá! ³ Ǿ Davidi ò l̀̀: N mae d́́ ś́asá kè n ma wegwàe. A yáí i to n yápi màò, kè n pɔ su yao yáí. N Dii kuao ní n kuao má kú ga lézle. ⁴ Ǿ Yonatáa òè: Yá pɔ ní gbèaa pii má kenè. ⁵ Ǿ Davidi òè: Gwa, mɔ dafu dikpe ku zia. A k̀̀ mà ź́lè mà poble ní ḱ́aoe. To mà ge ulè s̀̀u e zia bàasi oosi. ⁶ Tó n mae ma gbèa, oè ma zé gbèama ma ge ma be wéleu Beteleù zèazeae, kè ma b̀̀deɔ pii lé sa pɔ wí o wè ní wèo o we yáí. ⁷ Tó à mè a mae, má aafia, àma tó aà pɔ pà maamae, nyɔ d́́ kè yáví à zèò à kemee we. ⁸ Gbèkèke mapi n z̀̀blenae, asa n yáyèmanɔ ní Dii d́́aoe. Tó má tàae ví, ma de nzia. Nsu ma kpa n maewao. ⁹ Ǿ Yonatáa mè: Gyaù! Tó má d́́ kè ma mae zèò à väikèneè, má onèo lé? ¹⁰ Ǿ Davidi aà là à mè: Tó n mae s̀̀ yápasí ònè, déme a omèi? ¹¹ Ǿ Yonatáa òè: Mɔ wà gé s̀̀u. Ǿ aa b̀̀lè gè s̀̀u nípla.

¹² Ǿ Yonatáa mè: N Dii Isailiɔ Luao, e zia bàasi maa'í má a mae lé mà gwa. Tó n yá káaàgu, má lékpásàkenè. ¹³ Tó ma mae ye väikèneè, mé mi lékpásàkenè ma n gbàe n ta aafiao, Dii yápasíkemèe b̀̀èb̀̀e. Dii kunno lá a kú ní ma maeo yáawa. ¹⁴ Tó ma su má kue, gbèkèkemèe lá Dii í kewa. Tó ma su ma gae s̀̀, ¹⁵ n gbèke su láa ní ma b̀̀deɔ bauo, baa tó Dii tò n ibeɔ l̀̀a d́́nía. ¹⁶ Màa

* **19:11** Sou 59 † **19:13** Táapiá lí pɔ wa à lán gbènaznawae. ‡ **19:24** 1Sam 10.10-12 * **20:15** 2Sam 9.1

Yonatāa yāyè ní Davidio, 5 à mè: Dii fiabo n ibeεενε. 17 ǃ Yonatāa tò Davidi èa a legbèè lo ké a yeaàzi yáí, asa a yeaàzi lá azía wēniwae.

18 ǃ Yonatāa òè: Mò dafu dikpe ku zia. Tó wi gbèe e n kílauro, wa n gbae. 19 Zia bàasi gé ulei gu pò n uleu yápi daalegɔɔ, nɔ ku gbe pò de kɔɔ ũ sae we. 20 Má kazu gbepi sae wén àaɔ, lándɔ mále pò gbáwa, 21 mí negɔeneae zɪ aà ge kapiɔ wεele. Tó má òè, kaɔ ku aà kpe, aà séle mɔɔ, ní mɔ, asa ní Diio rýɔɔ aafiae, kai kuo. 22 Tó má òè kaɔ ku aà ae sɔ, géi, asa Dii mé n gbae. 23 Yá pò wá yè ní kɔɔ sɔ, Dii mé aɔ de yápi seelade ũ gɔɔpii.

24 ǃ Davidi gè ùle sēu. Ké mɔ dafu bò, kía zòle pobleai. 25 A zòle a zòlekdi gí sae. Yonatāa zòle aà ae, mé Abineε ku aà sae. Davidi zòlekdi sɔ, gbèe ku weo. 26 Saulu i yae o zibeezlo, asa àle e yae mé aà lè, à gbàlè, bee mé gè. 27 Ké a gu dò mɔ gɔɔ plaade zɪ, Davidi zòlekdi gi da giie, 5 Saulu a né lá à mè: Bóyáí Yese ne'i mɔ pobleio za glai? 28 ǃ a òè: A zé gbèaa, à gè Beteleúe. 29 A mè mà to à gé, asa a bedeɔ lé sa'o wélepiue, 5 a vɪi òe à mɔ. A mè tò à kèmeε, mà a gbae à gé a vɪiɔ gwai. A yáí tò i mɔ pobleinnɔ. 30 ǃ Saulu pɔ pà Yonatāazi à mè: Né faasai swágbāade! Má dɔ ké n ze ní Yese néoe. N widá nzía ní n daowa. 31 Tó Yese népi ku wēni guu, rýɔ e n kpalableo. Gbèɔ zɪ aa aà kū suomeε tia. A gae we. 32 ǃ Yonatāa aà là à mè: Bóyáí a gaii? Bó a kèi? 33 ǃ Saulu Yonatāa gbà ní sɔnao à e de, 5 Yonatāa dɔ sa ké a mae zè ní Davidi deaoe.

34 Yonatāa fèle gò pobleaa ní pɔfèo, i poble mɔ gɔɔ plaade zɪpio, asa aà nòse yà Davidi yá musue, ké aà mae aà díle yáfuu yáí.

35 Ké a gu dò, Yonatāa bò gè Davidi lei gupiu. Negɔeneae teaàzi. 36 ǃ a ò népie. Bàale n gé le. Má kazu, ní wεele. Ké népi bàalè lé gé, 5 Yonatāa ka mà aà mia. 37 Ké népi kà gu pò Yonatāa ka gbàepiu, 5 à lezù népizi à mè: Kapiɔ ku n ae le. 38 ǃ Yonatāa èa lezuaàzi lo à mè: Gé kpakpa, rísu zeo. ǃ népi kapiɔ sèle à sùò a diie. 39 Népi yápi dɔo, sema Yonatāa ní Davidio. 40 ǃ Yonatāa a gōkeboɔ kpà népiwa à mè: Si n taò be.

41 Ké népi tà, Davidi fèle geomidɔkii oi, à mò kùle Yonatāae gēn àaɔ, à wùle a gbεeu. ǃ aa lepèkɔwa, aa ɔɔb mɪpla mɪpii, Davidi pò mé kè zài. 42 ǃ Yonatāa òè: Gé aafia, asa wa legbè ní Dii tóo wa mè, Dii mé wá seelade ũ ma buio ní n buio zánguo e gɔɔpii.

21

Davidi kua Nɔbu

1 Davidi bò we, 5 Yonatāa èa tà be. 2 Ké Davidi lé gé sa'onkia Aimeleki kíi Nɔbu, Aimelekipi bò gè daiaale. Vía aà kù, 5 à aà là à mè: Bóme tò ní be ndo gbèe kunnɔo ní? 3 Davidi wèwà à mè: Kí mé zɪdámee, à mè másu to gbèe yá pò a dílemεε à ma zɪ kei dɔo. ǃ wa gudɔkɔe ní ma íwaɔ aa dɔaameε. 4 Bɪe kpele ní vɪ la tiai? Ma gba pēe mèn sɔo ge pò pò ní vɪ pii lé. 5 ǃ sa'onkiapi mè: Pēe pá kuo, sema pò pò wa kàle Luae bàasio. Tó n gbèɔ gbàle nɔe yá musuo,* má kpama. 6 ǃ Davidi òè: Maae, wá wázla kúa nɔeɔ yá musu, lá wi ke wá gbasa da zikazeuwa. Ma gbèɔ pɔɔ gbàleao. Baa gɔɔ pò wále pɔeá taa'o, aalio gbàleao, belenke tá pò wále o gbá. 7 ǃ sa'onkiapi Lua pēe sè a kpawá, asa pēe ku weo, sema pò pò wa kàle Luaepi.† Wɪ pēepi se Dii aεe, 5 wɪ a leúkpaεe ní pēe dafuo.‡

* 21:5 Lev 15.18 † 21:7 Mat 12.3-4 ‡ 21:7 Bsa 40.22-23

⁸ Saulu ìwae ku we gɔɔpi, aà tón Doegu. Eɔɔɔ buie, aàpi mé Saulu sãdãnki ù. ⁹ ɔ Davidi Aimeleki là à mè: N sɔna ge fẽnda vɔ laa? Mi e ma a fẽnda ge gɔkẽbɔe sèò, asa kí zɔpi dãmee zezaze. ¹⁰ Sa'onkiapi wèwà à mè: Filitè pɔ ní dè Ela guzuleu Goliati fẽnda gwa ke. A ku sa'o'ula kpɛ, zwãa fɔfɔwa. Tó ní yei, sé, asa a pãle ku la bo, sema bee. ɔ Davidi mè: Kpaa, a sãa kuo.

Davidi ìandekẽkẽ

¹¹ Davidi baalè Saulu zibeezi, à tà Gata kí Akisi kɔi. ¹² ɔ Akisipi ìwao òè: Isaili bùsu kí Davidin weo lò? Aàpi ɔ wɔ ìwã wɔ lesi aà yã musuo lò? Wɔ mè: Saulu gbɛ̀ɔ dèdè ãa sɔɔe (1.000), Davidi sɔ ãaasɔsɔ leɛ kwi (10.000).

¹³ Yápi Davidi kù gbãa, àlɛ vɔlãkɛ Akisiɛ maamaa. ¹⁴ ɔ à azɔla lile, àlɛ ìandekẽkẽ ní wãa. A ɔgbɛ gãlegãle bíibɔle gbawã, a tò lé'i dà a lekpea. ¹⁵ ɔ Akisi ò a ìwãɔnɛ: A gwa! Gbɛpiã ìandekẽ. Býyãi a aà sè a mɔoi? ¹⁶ Ìandekẽ kèsããe, ɔ a gbɛpi sè a mɔoa aà ìandekẽ kemẽea? A e gẽ ma uao.*

22

Saulu Nɔbu sa'onã dɛdɛa

¹ Davidi bò we, à baalè à gè gè Adulaù gbè'eu.* Ké aà vɔiò ní aà de bedeo aà bao mà, aa gè aà lè we. ² Yã'ɔmadeɔ ní fladeɔ ní gbɛ̀ pɔ yã lé kãnguɔ kãaaaazi píi, ɔ à gɔ̀ ní dɔaana ù. Aa kà gbɛ̀ɔn ãaa pla taa. ³ Bɔa za we Davidi gè Mizipa, Mɔabu bùsuu, a ò Mɔabu kɔiã: Ma maé ní ma dao gba zé aã kunnɔ e mà dɔ̀ lá Lua a kemee. ⁴ ɔ à ní tò ní Mɔabu kɔiao we. Aa kuaãɔ gɔɔ pɔ Davidi ku sɛgbãu. ⁵ Bee gbɛa ãnabi Gada mò yã'ò Davidiɛ à mè: Nsu nyɔ̀ ku sɛgbãu bo. Ea ta Yuda bùsuu. ɔ à fɛle gè Eletu líkpɛu.

⁶ Ziewa Saulu zɔlea baali gbãu Gibea sɔ̀sɔ musu. A a sɔna kua, aà ìwão liaaãzi píi. ɔ a mà wã Davidi ní gbɛ̀ pɔ kuaãɔ kúki dɔ̀. ⁷ ɔ a ò a ìwapiɔnɛ: A Bɛyãmee buio, à ma yãma àpiii. Yese né a buaɔ ní wɛɛbuɔ kpãwãe? A á dile zɔgɔ̀ gbɛ̀ɔn ãaasɔsɔ ge gbɛ̀ɔn basɔbasɔɔ dɔaana ùe? ⁸ Àpiii a lekpaãfãmazie. Ké ma né yãye ní Yese néo, á gbɛ̀e i omeeo. A gbɛ̀e i wɛnadɔmeeo. I kãmee ma swãwa ké ma né ma ìwapi nɔ̀sɛ fɛle aã ma we, lá àlɛ ke tiaewao. ⁹ Eɔɔɔ bui Doegu kú ní Saulu ìwão we, ɔ à mè: Ma Yese né è, à mò Aitubu né Aimeleki kɔi Nɔbu. ¹⁰ A yãe wɛele kèè Diiwa, ɔ à kùsua kpãwã ní Filitè bui Goliati fẽndao.†

¹¹ ɔ kɔiã gbɛ̀ɔ zɔ̀ aa sa'onkia Aimeleki sɔsi ní a de bedeo pɔ de sa'onã ù Nɔbu píi. ɔ aa mò kɔi kɔi nípii. ¹² ɔ Saulupi òè: Swákpa n ma, Aitubu né. A wèwà à mè: Ma swá wè, Baa. ¹³ ɔ Saulu aà là à mè: Býyãi mpi ní Yese néo a lekpaãfãmazii? Býyãi n ble kpãwã ní fẽndao, n yãe wɛele kèè Luawa, ké aà felemanɔ aã ma we, lá àlɛ ke tiaewai? ¹⁴ Aimeleki wèwà à mè: N ìwão guu píi, dé náai mé kà Davidiwai? N né zãe, nzɔla dɔãnaɔ kɔiã. A tɔbò n be. ¹⁵ Mi wɛele kèè Luawa yãao lé? Kai! Baa, n̄su yãdɔ mapi n zòblenawo ge ma de bedeo, asa má yãe dɔ̀ yápi musuo, baa yɔɔ. ¹⁶ ɔ kɔipi òè: N gae, mpi ní n de bedeo píi. ¹⁷ ɔ a ò dɔai pɔ kú weɔnɛ à mè: A fɛle à Dii gbãgbanaɔ dɛde, asa an ɔ ku Davidi yãu. Aa aà bàalɛa yã dɔ̀, ɔ aai omeeo. Ama aà ìwapii i we ɔ̀sè aa Dii gbãgbanaɔ dɛdeo. ¹⁸ ɔ kɔipi ò Doegu: Fɛle n̄ sa'onapii dɛde. ɔ à fɛle à ní dɛde gɔ̀. A bàabaa sa'oladanapii

dède gbɛɔn basiiɔsɔ. ¹⁹ Ɔ Saulu ɛa sa'onapiɔ wɛ́lɛ Nɔbudeɔ dède lɔ, gɔɛɔ rí nɔɛɔ rí né gbáaɔ rí nétɛnaɔ rí zuɔ rí zàa'inaɔ rí sáɔ. Wà rí dede rí fɛndaɔ mípii.

²⁰ Ɔ Aimeleki né do pílimá, aà tɔn Abiataa. A bàalɛ à gɛ tɛ Davidizi. ²¹ A ò Davidie, Saulu Dii gbágbanaɔ dède píie. ²² Ɔ Davidi òè: Ké ma Ɛdɔ̀ bui Doegu è we gɔɔ bee, má dɔ́ sáasá ké a o Saulu. Taaeden ma ũ n de bɛdeɔ gagaa píi yá musu. ²³ Nyɔ́ kumanɔ. Nsu to vía n kũo. Gbɛ́ pɔ́ lé n wɛ lé ma we sɛ. Yã a n le ma ɔzío.

23

Davidi Keiladeɔ misia

¹ Wa ò Davidie wà mè: Gwa, Filitɛɔ lé zíkà rí Keiladeɔ, aale rí pɔ́wenaɔ naaa. ² Ɔ Davidi gbɛa Diiwa à mè: Mâ gé lélei Filitɛpiɔwa yà? Ɔ Dii òè: Gé léleimá, ní Keiladeɔ misia. ³ Ɔ Davidi gbɛɔ òè: Lá vía lé wá kú Yuda búsuu la, wá fɛ́ gé zíkai rí Filitɛ Keilae? ⁴ Davidi ɛa gbɛa Diiwa lɔ, ɔ́ Dii òè: Fele gé Keila, asa má Filitɛ nane n ɔzle. ⁵ Ɔ Davidi gɛ Keila rí a gbɛɔ, à zíkà rí Filitɛɔ, ɔ́ à rí pɔtuɔɔ símá. A Filitɛɔ dède dasidasi, à Keiladeɔ mísi.

Saulu pélea Davidizi

⁶ Ké Aimeleki né Abiataa bàalɛ, àlɛ gé Davidi kíi yãa, a a sa'o'ula kũae, ɔ́ à gɛò Keila. ⁷ Ké Saulu mà Davidi gɛ Keila, à mè: Lua gíaaɔziɛ, ɔ́ à aà námɛɛ ma ɔzɪ, asa à azía kàka wɛ́lɛ bíideue. ⁸ Saulu a zígɔɔ kàaa píi aa gɛ koezɔ́ Davidi rí a gbɛɔzi Keila. ⁹ Ké Davidi mà Saulu lé vâikpaaɩanɔ, ɔ́ a ò sa'ona Abiataae aà mó rí sa'o'ulao. ¹⁰ Ɔ Davidi mè: Dii Isailiɔ Lua, mapi n zòblena, má mà Saulu lé zɛwɛɛle à mɔ Keila à wɛ́lɛɛ beepi dúuzɔ́ ma yáí. ¹¹ Keiladeɔ ma kpawà yà? Saulu a mɔ la lá má màwa yà? Dii Isailiɔ Lua, o mapi n zòblenae. Ɔ Dii òè: A mó. ¹² Ɔ Davidi aà là lɔ: Keiladeɔ ma kpawà rí ma gbɛɔ yà? Ɔ Dii mè: Aa á kpawàe. ¹³ Ɔ Davidi rí a gbɛɔ fɛle, aa kà gbɛɔn ɔaa aaɔ taawa. Ké aa bɔ́ Keila, ɔ́ aa gɛ gu pɔ́ aa yei. Ké Saulu mà Davidi bɔ́ Keila, i gé we lɔ.

¹⁴ Davidi ku zɛgikiɔɔ gbáau Zifi búsu gbɛ̀sɩsɩdeu. Lá gu lé dɔ́ Saulu lɔ aà wɛɛ, áma Lua i Davidi naè aà ɔzío. ¹⁵ Gɔɔ pɔ́ Davidi ku Zifi búsu líkpɛu, a mà Saulu rí aà gbɛɔ lé mó a dei. ¹⁶ Ɔ Saulu né Yonatáa fɛle gɛ Davidi lè za líkpɛpiu, à aà gbá sɔ́ rí Lua tɔo. ¹⁷ A òè: Nsu to vía n kũo, asa ma mae a e ɔkãmao. Mmɛ ríyɔ́ kible Isailiɔwa, mapi sɔ́ míɔ de n plaade ú. Ma maepi bee dɔ́ se. ¹⁸ Ɔ aa yáyè rí kɔo mípla Dii ae. Davidi ku líkpɛu we, ɔ́ Yonatáa tá be.

¹⁹ Bee gbɛa Zifideɔ gɛ Saulu lè Gibɛa aa mè: Davidi ulea wá búsu sɛgbáu. A ku líkpɛu Hakila sɩsɩpɔleu Yesimɔ gɛɔmidɔ́kɩ oi.* ²⁰ Kí, gɔɔ pɔ́ rí yei píi, mɔ we, wí aà kpama. ²¹ Ɔ Saulu mè: Dii báaadaágu, ké a ma wɛnagwà yáí. ²² A tá, í ea sɔuke. A gu pɔ́ í géu gbeagbɛa rí gbɛ́ pɔ́ aa aà èɔ, asa má má wà mè aà ɔnɔ́ ɔnɔ no. ²³ A gbeagbɛa ké à e à aà ulekɩɔ dɔ́ píi, í ea mɔ ma le mà a sáasá ma, mí géánɔ. Tó a kú á búsuu wɛɛ, má kpálekeaàzi Yuda buiɔ guu píie. ²⁴ Ɔ aa dàzɛu aa dɔaa Sauluɛ Zifi. Gɔɔ bee sɔ́ Davidi rí a gbɛɔ ku Maɔni gbáau sɛ́ pɔ́ kú Yesimɔ gɛɔmidɔ́kɩ oi.

²⁵ Ké Saulu rí a gbɛɔ lé mó kpálekeiaàzi, à a baomá, ɔ́ à píla gbɛpiwa, a ku Maɔni gbáau. Ké Saulu mà, ɔ́ à pèleaàzi Maɔni gbáau we. ²⁶ Sauluɔ be gbɛ̀sɩsɩ kpele, Davidi be a kpela, aale ɔlɔ'olobo aale bàale Sauluɛ. Gɔɔ pɔ́ Saulu rí a gbɛɔ lé lia Davidiɔzi aa rí kú, ²⁷ ɔ́ gbɛe mò baokpa Sauluɛ à mè: Kɛ kpakpa,

* 23:19 Sou 24

Filitɔ̀ m̀ò léleí wá búsuwa. ²⁸ ɔ̀ Saulu zè pélea Davidizie, à gè Filitɔ̀ lei. A yáí tò wí me gupie Kɔ̀kpaalegbe.

24

Davidi gia Saulu deai gbè'eu

¹ Bee gbea Davidi b̀ò we à gè z̀òle s̀egb̀au, gu p̀ó wí me Engedi. ² Ké Saulu s̀ù ní Filitɔ̀ yao, wa òè Davidi ku Engedi gb̀áau. ³ ɔ̀ à Isaili z̀íg̀ò s̀èle gb̀èɔ̀n òaa g̀èò, à dàr̀no z̀éu kp̀álekei Davidi z̀i gu p̀ó wí me Tueɔ̀ gb̀è̀s̀i. ⁴ Ké à kà s̀áo kaa p̀ó kú z̀é sae kí, à gb̀è'e è we, ɔ̀ à g̀èu b̀likpekei. Davidi ní a gb̀éɔ̀ s̀ò aa ku gb̀è'epiu za a léwa. ^{*} ⁵ ɔ̀ Davidi gb̀éɔ̀ òè: Gwa, g̀ò p̀ó Dii m̀é á n ibeɛ nane n ɔ̀z̀l ñ yákeè lá ní yeiwan gb̀a. ɔ̀ Davidi f̀ele t̄ēēē, à Saulu ulada lé z̀ò aà sae. ⁶ A gbea Davidi láasoo lé ìadawà Saulu ula lé p̀ó a z̀òpi yáí, ⁷ a ò a gb̀éɔ̀ne: Kai! Dii su to mà yá bee taa ke ma dii p̀ó á kp̀áe. Má ɔ̀k̀awáò, asa Dii mé aà kp̀a kía ù.

⁸ Davidi a gb̀éɔ̀ léle ní yápi yáí, i to aa Saulu d̀èò. Ké Saulu b̀ò gb̀è'eu, àle g̀èzeá, ⁹ ɔ̀ Davidi b̀ò gb̀è'epiu à lez̀uaázi à m̀è: Ma dii kí! Ké Saulu líli à a kpe gwà, ɔ̀ Davidi kùle à a míp̀èlè. ¹⁰ ɔ̀ a ò Saulu: Tó wà m̀è ma v̀ai ò ní musu, b̀óyáí ni síi? ¹¹ Gwa! N wé è gb̀a lá Dii n nameɛ ma ɔ̀z̀l gb̀è'eu. Wa òm̄e ma n de, ɔ̀ ma n ẁenagwà, ma m̀è má ɔ̀k̀a ma diiwao, asa Dii mé aà kp̀a kía ù. ¹² Gwae Baa! Gwa, má n ulada lé kua ke! Ma n ula lé z̀ò, àma mi n deo. N d̀ò sa ké má v̀ai ge lí k̀uannò. Mi t̀aaeken̄e, ɔ̀ níle ma we. ¹³ Dii mé a yá g̀ò g̀ò w̄e, i t̀osimame, àma mapi, má ɔ̀k̀amao. ¹⁴ Lá wà yáasikè za ziwa wà m̀è: Yávai i b̀ò v̀aikenaò k̀iie. Má ɔ̀k̀amao. ¹⁵ N Isailiò kía, dé yáí n b̀oii? Dé níle péleaazii? Gb̀e ge yà? K̀òt̄e yà? ¹⁶ Dii mé a ma yá gwa, i yá g̀ò g̀ò w̄e, i yánakpaa, i zemanò, i ma b̀ò n ɔ̀z̀l.

¹⁷ Ké Davidi yá bee ò Saulu a làa, Saulu m̀è: Ma né Davidi, n b̀òn wee? ɔ̀ Saulu wii p̀ále à ɔ̀b̀. ¹⁸ A ò Davidie: N yá na demala, asa v̀ai má k̀ene, ɔ̀ n fiabòmeɛ ní maa. ¹⁹ N maa p̀ó ní k̀em̄e ò tia. Ké Dii ma nane n ɔ̀z̀l, ni ma deo. ²⁰ Tó gb̀e b̀ò a ibeɛwa, i to aà ta aafiae? Dii maa p̀ó ní k̀em̄e gb̀a fiabone. ²¹ Má d̀s sa ké níȳ g̀ò kía ù, níò kible Isailiòwa. ²² Legb̀em̄e ní Dii t̀ó, ké níȳ ma bui kaaleo, níȳ ma de b̀edeo t̀ó mid̄eo. ²³ ɔ̀ Davidi legb̀e Saulu. Ké Saulu tà be, ɔ̀ Davidi ní a gb̀éɔ̀ èa aa tà s̀egb̀au.

25

Nabali gia d̀anlekei Davidie

¹ Samueli g̀a, ɔ̀ Isailiò k̀aa p̀ii, aale ɔ̀b̀ò aà gaa yá musu, ɔ̀ wà aà v̀i a be Lama. Bee gbea Davidi g̀e Palana s̀eu. ² Maoni gb̀ee ku, a b̀òle ví Kaameli we. ɔ̀de sae, a s̀áo ví m̀èn òaa g̀èò ní bleò m̀èn òaa s̀oo. ɔ̀ à m̀ò Kaameli a s̀áo k̀ak̀eele. ³ Aà t̀ón Nabali,* aà na t̀ón Abigaili. N̄ēpi laai ví mé aà k̀akaa maa, àma aà g̀opi p̀ási mé aà yákeao d̀ò v̀io. Kalebu bule.

⁴ G̀ò p̀ó Davidi ku s̀eu, a mà Nabali m̀ò a s̀áo k̀ak̀eele. ⁵ ɔ̀ à a íwao z̀l gb̀èɔ̀n kwi, a òné: A fele gé Nabali kíi Kaameli, í f̀okpawame, ⁶ í oè à me: Lua n d̀ò ní aafiao ní n uao ní n gb̀éɔ̀ píi. ⁷ Má mà n m̀ò ní s̀ákak̀eele. Ké n s̀adanaò kúwanò, wí ìadamáo, mé an kua Kaameli guu, p̀e i k̀ésámáo. ⁸ N n z̀ikenapio la, aa one. Ma íwao wegwa, asa dikpe z̀e. N z̀òb̀lenapio ní mapi n néo wá gba p̀ó p̀ó ní è.

* ^{24:4} Sou 142 * ^{25:3} Bee m̀è mísaide.

⁹ Ké Davidi iwapio kà, aa yápi sèlè síu Nabalié ní Davidi tóo, 5 aa sàaàzi. ¹⁰ Ǿ Nabali òné: Dén Davidi úi? Bón Yese népi úi? Ǿ pò aa kè ní diiowa gbāo dasi. ¹¹ A ye mà a pēē ní ma ío ní nòo pò má dè ma sákákēēlenaoneo sèlè mà kpa gbé pò má ní bókli dōowa yà? ¹² Ǿ Davidi gbéō èa dàzeu aa tà. Ké aa kà, aa yápi sèlè síuè píi. ¹³ Ǿ Davidi ò a gbépiōne: A baade a fēnda loo. Ǿ an baade a fēnda lòo ní Davidipio s5. Gbé pò gè ní Davidioo kà àa pla taa, 5 gbēon àa do g5 ní asoo.

Abigaili awakpaa Davidiè a zá Nabali yá musu

¹⁴ A mō lè zikēnapiō do ge ò Nabali na Abigailiè à mè: Davidi gbéō zì aa bō sēu, aa mò fōkpà wá diiwa, 5 à pàlamá. ¹⁵ Gbépiō s5 aa maakēwēē maamaae, aai tadawáo. Wá kuarino sēu guu, pōe lí kēsawáo. ¹⁶ Goo pò wále sādá ní sae faane ní gwaasfinao píi aabō liaawázi lán bliwae. ¹⁷ Làasooke yá pò nýyō kēwa, asa aa zèò wà väike wá diie ní aà uadeo píie. Aapi maa, ili gbé yá'one mao.

¹⁸ Ǿ Abigaili pēē náaa kpakpa mèn àa do ní vēeo tùu pla ní sá pò wa kēkēo mèn soo ní pówēna kpasaaō pēn soo ní vēebe kaaō mèn basoo ní kaadōmbe gií kaaō mèn àa do, aa yè zaa'lnaone. ¹⁹ Ǿ a ò a zikēnaone: Aò dōaa, máo té á kpe. I yāe o a zá Nabaliéo. ²⁰ Ǿ a di a zaa'lna kpe, àle pila sīsīwa. Ké à bō sīsī kpe, à kpaaú ní Davidio, àle pila sīsīwa s5 ní a gbéō, aale m5. ²¹ Davidi lé o a gbéone: Ma gbépi p3o d5aè sēu pāe. Wi aà pōe seo, 5 à maa flabōmēē ní väio. ²² Tó ma aà g5ee tò bēē e gu àò gé dōi, Lua yāpāsikemēē bēēbēe.

²³ Ké Abigaili aà è, 5 à pila a zaa'lnawa kpakpa, à kùlè Davidiè à wùlè a gbēeu. ²⁴ Ǿ à kùlè aà gbázì à mè: Baa, máme má taae vī mado. Mapi n zòblena gba zé mà yá'one. Swādo mapi n zòblena yái. ²⁵ Baa, Nabali maa. Nsu ní aà yádao. A de lá a tōwae. Aà tón Misaide, mé misaiyá 5 ò ke. Mapi n zòblena s5 mi gbé pò n ní zì eo. ²⁶ Baa, lá Dii ku mé ní ku, Dii gine n gbēde n tsi nzlae. Dii to n ibeoo ní gbé pò aale n väi wēleoo g5 lán Nabaliwa. ²⁷ Tiasa Baa, gba pò mapi n zòblena ma mōonee bee si ní kpa ní iwaowa. ²⁸ Sūuuke ní mapi n zòblenao ní ma taaeo. Dii a to n buio aao kible gōopiie, asa ni zika Diiie, mé wa väie ema bauo. ²⁹ Baa tó gbēe fēlè lé pélenzi n dei, Dii n Lua a n wēni done ní mōgalaoe, i n ibeoo wēni da a gbemau, i zu. ³⁰ Baa, tó Dii yāmaakēne lá à a legbēwà píi, mé à n dile Isailio dōaana ū, ³¹ n láasoo su íadama, i n dayāu gbēdea pā ge tōsia nzlae yá musuo. Baa, tó Dii maakēne, to mapi n zòblena ma yá àò dōngu.

³² Ǿ Davidi ò Abigailiè: Wà Dii Isailio Lua sáaukpa. Ǿme n zì daimale gbā. ³³ Ma n sáaukè s5 ní laai pò n ma gbao, asa nūme n ma zùkè gbā, 5 mi gbēde ma tōsi mazlaeo. ³⁴ Tó bee no, ní Dii Isailio Lua pò gīmee mà väikenēo, tó ni wá n mō daimale yāao, d5 yāa gu a dō Nabali g5eewao. ³⁵ Ǿ Davidi pò pò Abigaili mōoe sí à mè: Ka be aafia. Ma n yāmà, ma yōlaakēne.

Nabali gaa ní Davidi Abigalio seao

³⁶ Ké Abigaili kà Nabali kíi, a è àle pōnableble lán kíawa. Aà pō kēna, à vēe gbè à kà. Ǿ aà napi i lēbō à yāe òè baa yōo e gu gè dōò. ³⁷ Ké gu dè, vēe wēe Nabaliwa, 5 aà na yá pò kēpi sèlè síuè. Ǿ s5 kēàāgu, à g5 lán gbewa. ³⁸ Goo kwi taa gbēa Dii got5wà, 5 à gā.

³⁹ Ké Davidi Nabali gaa bao mà à mè: Wà Dii pò zēmanō sáaukpa, à wí pò Nabali dāa bōmēe. A gīmee mà väike, 5 a tò Nabali väikea wí aázla musu. Bee gbēa Davidi gbéō zì Abigailiwa aa oè á ye aà se nō ū. ⁴⁰ Ké Davidi iwapio kà

Abigaili kfi Kaameli, aa òè: Davidi mé wá zíma, a ye n da'uake. ⁴¹ ǃ à fèle kùle à a mipèle à mè: Aà zòblenan ma ũ, ma sɔu mà mà a dii íwaɔ gbá pípiné. ⁴² ǃ à fèle dī zaa'ina kpe gɔ̀ɔ. Aà nɔe zikenaɔ gèaàno gbèɔn sɔo. Aa dàzeu rí Davidi zinaɔ, ɔ à gɔ̀ aà nɔ ũ. ⁴³ Davidi Yezelee gbé Ainaɔũ kũa nɔ ũ lo. An pla nípii aà naone. ⁴⁴ ǃ Saulu a né Mikali pɔ de Davidi nɔ ũ yaa kpà Laisi né Paletie, Galití gbéwa.

26

Davidi gia Saulu ðeai gën plaade

¹ Zifidɔ gè Saulu lè Gibea, aa òè: Davidi ulea Hakila sɔ̀sɔ̀pɔleu bɔaa rí Yesimɔo.* ² ǃ Saulu gè Zifi sɛu rí Isaili zlgɔ̀ɔ gbèɔn ðaa gèo, aale Davidi we sɛpiu. ³ Saulu bòokpà ze sae Hakila sɔ̀sɔ̀pɔle pɔ bɔaa rí Yesimɔo, mé Davidi ku sɛu. Ké a mà Saulu lé péleazi, ⁴ ɔ à asiigwanaɔ zì, ɔ a dɔ̀ sa ké Saulu kà. ⁵ ǃ Davidi fèle gè gu pɔ Saulu bòokpà. A Saulu rí a zlgɔ̀ɔ ðaana Nee né Abineeo wúleki è. Saulu wúlea bɔo guoguo, aà gbéɔ kálea liaaaazi. ⁶ ǃ Davidi Iti bui Aimeleki rí Zeluia né Abisaio là à mè: Déme a gemano bɔopiu Saulu kíii? ǃ Abisai òè: Máme má gennɔ. ⁷ Ké Davidi rí Abisaio bɔle zlgɔ̀pɔzi gwá, ɔ aa Saulu è wúlea, àle i'ò bɔo guoguo, aà sɔna pélea aà mizl. Abinee rí a gbéɔ wúlea liaaaazi nípii.

⁸ ǃ Abisai ò Davidi: Lua n ibee nàne n ɔzì gbæ. To mà aà zɔ̀ rí sɔnao mà naaa rí tɔleɔ. Má aà zɔ̀ gën doe, i ke gën pla no. ⁹ ǃ Davidi òè: Nsu n àa deo. Déme a ɔkã kía pɔ Dii kpàwa ade bɔ pãí? ¹⁰ ǃ Davidi èa mè: Dii ku! Dii mé a gɔ̀wã, aà gɔ̀ pà à gàn nò, à gà zilaun nò. ¹¹ Kai! Dii su to mà ɔkã kía pɔ á kpàwao. Wã ge wã sɔna pɔ kú aà mizl sé rí aà ituu, wí gèò zéa. ¹² Davidi sɔna rí ituu pɔ kú Saulu mizlo sè, ɔ aa gèò zéa. An gbèe i rí eo, aa rí yá dɔo, aale i'ò nípii. An gbèe i vuo, asa Dii mé tó í zɔ̀ ðaíla.

¹³ Ké Davidi bùa swa baale, ɔ à zè sɔ̀sɔ̀l musu za zázá, gu yàasa daa rí zanguo. ¹⁴ ǃ à lezu Abinee rí a gbézi à mè: Abinee yòoo! N níle yá? Abinee wèwà à mè: Déme lé lezu kíazii? ¹⁵ Davidi òè: Nègɔ̀nan n ũo lò? Gbèe kànwa Isaili bùsuue? Gbèe mò n dii kí ðei. Býyã níle aà dɔao ní? ¹⁶ Ni yá dɔ̀ rí kèo. N Diio a ka gaac, asa i á dii kí pɔ Dii kpàe dɔao. Gwae! Kí sɔna rí aà ituu pɔ kú aà mizlo ku máe? ¹⁷ Saulu Davidi bɔ dɔ̀, ɔ à mè: Davidi ma né, n loon wee? A wèwà à mè: Ma dii kí, ma loe. ¹⁸ Davidi èa mè: Býyã ma dii lé péle mapi a zòblenazii? Bó má kèi? Bó má wíwii? ¹⁹ Ma dii kí, swákpa mapi n zòblena yáí sa. Tó Dii mé n sóikèa, aà ma sa'oa gíma. Tó gbènazinaone sɔ, Dii láaikemá, asa aa ma ya ma bɔ Dii gbéɔ guu, aa mè mà gé zòblei dii ziloone. ²⁰ Nsu to wà ma de zã rí Diio. Isaili kía bɔ kɔ̀tè wei lá wɔ dɔna ya gbèstɔ̀ musuwa. ²¹ ǃ Saulu mè: Ma duunakè. Ma né Davidi, ea su. Má íadama lo, asa n ma wèni dà gbia gbá. Sɔnae, ma mísaíyá kè, ma zã yáwa maamaae. ²² ǃ Davidi òè: N sɔnan ke. To n íwae bua mɔ sɔ́. ²³ Dii í flabo baadee a maake rí a náaio musu. Dii n namee ma ɔzì gbæ, áma mi we ɔkãmao, ké Diipi mé n kpa kía ũ yáí. ²⁴ Lá ma n wèni beee dɔ̀ gbá, Dii ma wèni beee dɔ̀ màa, i ma si vãí píiwa. ²⁵ ǃ Saulu òè: Lua báaadangu ma né Davidi. Nyɔ̀ yãzɔ̀ke, n mi aɔ daa íae fá. Ké Davidi gèzeae, ɔ Saulu tà be.

27

Davidi kua Filitɔ̀ bùsuu

* 26:1 Sout 54

¹ Davidi láasookè à mè: Saulu a ma de gɔɔewa. Tó mi bàalè ma ta Filitɔ̀ búsuu, a bɔmanɔ̀ nao. Tó ma bàalè, Saulu a ma wea tó, mí bɔ̀ aà ɔ̀zì. ² Davidi fèlè gè Gata kí Akisi, Maɔki né kfi. Gbɛɔ̀n ɔ̀aa àaɔ̀ gèaàno. ³ Davidi ní a gbéɔ̀ zɔ̀lè Gata ní Akisio, baade ní a bedɛ. Davidi ku we ní a na gbɛɔ̀n plaɔ̀, Yezeleé gbé Ainɔ̀aú ní Kaameli gbé Abigaili pɔ̀ de Nabali nɔ̀ ú yáao. ⁴ Ké wa ò Saulu Davidi bàalè tà Gata, í pèlèaàzi bo.

⁵ Davidi ò Akisie: Tó n ma wegwàe, ma gba zé mà zɔ̀lè guei n zɛwiao do guu. Mapi n zɔ̀blena má ye mào kunnɔ̀ n mɛɛwiao. ⁶ Zibeezì ɔ̀ Akisi Zikilaga kpàwà, ɔ̀ à gò Yuda kíaɔ̀ pɔ̀ ú e ní a gbáo. ⁷ Davidi kua Filitɔ̀ búsuu kà wè do ní mɔ̀ síiɔ̀.

⁸ Davidi ní a gbéɔ̀ gè lèlè Gesuuɔ̀wa ní Giizìɔ̀ ní Amalekiɔ̀. Gbèpiɔ̀ ku búsupiɔ̀ za zie bɔ̀a za Sulu e à gè pè Egipiwa. ⁹ Tó Davidi zìblè búsupi wéleɔ̀wa, Ili gɔ̀e ge nɔ̀e to b́éɛ, são ní zuo ní zãa'lnaɔ̀ ní yiongoɔ̀ ní pɔ̀kasaɔ̀ ɔ̀ í naaa. Tó à tà, í gé Akisi kfi, ¹⁰ ɔ̀ Akisi í aà la gu pɔ̀ à lèlèu gbéɔ̀wa zibeezì. Davidi í oè a ge Negève búsuu, Yudaɔ̀ ge Yelameli buiɔ̀ ge Keniɔ̀ kfi. ¹¹ Davidi lí gɔ̀e ge nɔ̀e to b́éɛ wà suò Gatao, asa à mè: Gbèe asu wá kɔ̀maleke à me má kè kéwa ge kéwao. Màa bo ke gɔ̀ pɔ̀ a ku Filitɔ̀ búsuu. ¹² Akisi Davidi náaikè à mè: Isaili ye aà gíyáio. Aɔ̀ de mà zɔ̀blena úe gɔ̀pii.

28

Saulu ní nɔ̀e welende gèsisinao

¹ Zibeezì Filitɔ̀ ní zlgɔ̀ káaa, aa ye gé zikái ní Isailiɔ̀. Davidi ò Davidi: Asa ní dɔ̀ ké mpi ní n gbéɔ̀ á gɛmanɔ̀ zikáió? ² Davidi ò: Too, níyɔ̀ e sa lá mapi n zɔ̀blena má ke. Davidi ò: Tó màae, má n ke ma dɔ̀ana úe e gɔ̀pii.

³ A mɔ̀ lè Samueli gá kò, Isailiɔ̀ káaa pii, aa ɔ̀bò àa gaa yá musu, ɔ̀ aa aà vɔ̀ a be wéleu Lama. Saulu welende ní gèsisinaɔ̀ yà Isaili búsuu. ⁴ Ké Filitɔ̀ káaa, aa mò bókpa Sunɛú. Davidi Saulu Isailiɔ̀ káaa pii, aa bókpa Giliboa. ⁵ Ké Saulu Filitɔ̀ zlgɔ̀ è, vía aà kù, sɔ̀ kèaàgu maamaa. ⁶ A gbèa Diiwa, ɔ̀ Dii í wewà nana guu ge ní gbèlaoú ge ní anabioo. ⁷ Davidi Saulu ò a íwao: A nɔ̀e welende gèsisina wélelèe má gé yágbèaiwà. Davidi ò: Nɔ̀e welende gèsisinae ku Endoo.

⁸ Davidi Saulu azla lílè à pɔ̀kasa páleɔ̀ dà, ɔ̀ à gè nɔ̀epi lè gwáasina ní a gbɛɔ̀n plaɔ̀ sanu. Davidi ò: To n tãa mɔ̀, ní ge pɔ̀ ma aà tɔ̀ òne sísimè. ⁹ Davidi nɔ̀epi ò: N dɔ̀ sãasá yá pɔ̀ Saulu kè. A a búsuu zɔ̀ welende ní gèsisinao. Býái níle baikpamè wà ma deí? ¹⁰ Davidi Saulu legbèè ní Dii tɔ̀ à mè: Má sí ní Dii wa íadama yáe bee musuo. ¹¹ Davidi nɔ̀epi mè: Ge kpele má sísinèi? A mè: Samueli. ¹² Ké nɔ̀epi Samueli è, à wii pàlè a ò Saulu: Mmenn Saulu. Býái n ònòkèimèi? ¹³ Davidi kipi ò: Nsu to vía n kúo. Bó ní èi? A ò: Gyaade má è, àlè bɔ̀ tɔ̀leu. ¹⁴ Saulu aà là à mè: Kpelewa a deí? A ò: Mae zie mé lé mɔ̀, a ulada daa.

Davidi Saulu dɔ̀ ké Samueli, ɔ̀ à kùlè à wùlè a gbèu. ¹⁵ Davidi Samueli aà là à mè: Býái n íadã, níle ma sísi? A wèwà à mè: Ma wéteã zɔ̀ è. Filitɔ̀ mé mò zikaimaɔ̀, mé Lua bɔ̀ ma kpe. Ili wea ní anabio ge nana guu bo. A yáí ma n sisi. Omèe lá má ke. ¹⁶ Samueli ò: Dii bɔ̀ n kpe à gò n íbèe úe, mé níle yágbèaa sɔ̀ be? ¹⁷ Dii kènè lá a dàmeé má òwae. A n bɔ̀ kpalau à n gbédee Davidi kpau. ¹⁸ Dii bee kènè gbá, ké ni aà yãmao yáie. Ni pɔ̀kuma pásì bɔ̀bɔ̀ Amalekiɔ̀wao. ¹⁹ Dii a

* **28:3** Lev 20.27, Iko 18.10-11 † **28:6** Nao 27.21 ‡ **28:17** 1Sam 15.28 § **28:18** 1Sam 15.3-9

Isailio ní mpio kpa Filitēwae. Mpi ní n neg̃ẽo áo kumanɔ la zia. Dii a Isaili zlg̃o kpa Filitēwa. ²⁰ Samueli yápi tò vía Saulu kù maamaa, ɔ à lèle a gb̃ẽu sɔlɔlɔ g̃o. Aa ỹẽe lāa, asa i p̃e ble g̃o bee ge gwá beeo.

²¹ Ké n̄epi mò Saulu k̄i, a è gili g̃ẽãgu maamaa, ɔ a òè: Mapi n zòblena ma n yāma, ma azia kaikè, ma yá p̄ ní òm̄ẽe kè. ²² N n zòblena yāma sa. To mà ble dilene, ní ble, ké n̄ gb̃aakū, ní g̃ẽzẽa. ²³ Ǿ Saulu g̃i à mè: Má p̄bleo. Ké aa iwaɔ n̄awə s̄anu ní n̄epio, ɔ à ní yāma. Ǿ à f̄le b̄usu à z̄lè liiwa. ²⁴ N̄epi zun̄ẽbɔlɔ m̄ekpaa v̄i d̄a a b̄e. A g̃e à d̄e g̃o, ɔ à p̄eti s̄e à d̄e à k̄a k̄ẽ. ²⁵ A dil̄e Saulu ní a iwaɔne. Aa bl̄e, ɔ aa f̄le tà gwá bee g̃o.

29

Filitē k̄iaw Davidi gbaea Zikilaga

¹ Filitēo ní zlg̃o k̄aaa Afeki, mé Isailio b̄oo ku Yezelẽe nib̄onai. ² Filitē k̄iaw lé g̃ẽ ní n̄ zlg̃o galio, an keeɔ gb̃ẽn̄ basobasoo, an keeɔ baasoo. Davidi ní a gb̃ẽo t̄ẽ ní kp̄ẽ ní Akisio. ³ Ǿ Filitē k̄iapi Akisi là à mè: Ebelue beeo s̄o b̄e? A w̄emá à mè: Davidin ke. Isailio k̄i Saulu iwaee yāa. A g̃o plak̄emano. A w̄e k̄emano se. Sea za g̃o p̄ à mò ma k̄i e gb̄a, mi yāe ew̄ao. ⁴ Ǿ k̄iapi kp̄nek̄ẽãano aa mè: G̃epi gbae aa ta gu p̄ ní kp̄aw̄u. A e ḡewano z̄l̄auo, ké asu liaawano weo yāi. Kpelewa a e ke na ní a diioi, mé i ke aa tá ní wá gb̃ẽo mio bàasioa? ⁵ Davidi p̄ wá lesi wá ɔw̄à aa yá musun weo lò? Wá mè:

Saulu gb̃ẽo d̄ẽdẽ bāa s̄oo (1.000),
Davidi s̄o baasoo l̄ẽe k̄w̄i (10.000).

⁶ Ǿ Akisi Davidi sisi a òè: Má sí ní Diio n kem̄ẽe gb̄emāa t̄e, mé n geamanɔ z̄l̄auo k̄em̄ẽe na, asa sea za g̃o p̄ n m̄o ma k̄i e gb̄a, mi yāe emao. Ama ní maa k̄iaw̄ẽo. ⁷ Ea tá ní n aafianao, ké n̄su yāe ke à kẽ l̄io. ⁸ Ǿ Davidi Akisi là à mè: Bó má k̄ei? Sea za g̃o p̄ ma m̄o n k̄i e gb̄a, b̄o ní èai? Bóyāi má e ḡe z̄ikai ní ma dii k̄i ibẽẽo ni? ⁹ Ǿ Akisi òè: Má d̄o ké ní maamẽe lán Lua malaikaewa, ama wá k̄iaw̄ mè n̄su ḡewano z̄l̄auo. ¹⁰ Tó gu d̄o, f̄ẽle k̄ōk̄ō ní n dii Saulu zòblena p̄ m̄on̄n̄o, í tá. ¹¹ Ǿ Davidi f̄le k̄ōk̄ō ní a gb̃ẽo, aale tá Filitēo b̄usu. Filitēo s̄o aa ḡẽ Yezelẽe.

30

Davidi Amalekiw mid̄ẽa

¹ Davidi ní a gb̃ẽo k̄a Zikilaga a g̃o aādẽz̄i. A m̄o l̄ẽ Amalekiw mò l̄l̄ei Negeve b̄usuwa ní Zikilagao ní kp̄e. Aa l̄ẽ Zikilagawa, aa tes̄w̄à. ² Aa n̄e p̄ kú weo k̄ik̄u, nen̄en̄ẽo ní n̄ẽz̄ōo p̄i. Aai ní gb̃ẽe d̄eo, aa ní s̄ẽle aa zes̄er̄n̄e. ³ Ké Davidi ní a gb̃ẽo k̄a ní b̄e w̄é̃leu, aa è wá tes̄w̄à, wá ní n̄ẽōo ní n̄ neg̃ẽōo ní n̄ nen̄ẽōo k̄ik̄u. ⁴ Ǿ Davidi ní gb̃ẽo p̄ kuan̄o wiil̄ẽ aa s̄ol̄b̄ e an ỹẽe lāa, e aa f̄i l̄ẽ s̄ol̄b̄ bo. ⁵ Wá Davidi n̄o m̄en̄ plāo Ain̄ōu ní Abigailio kù wá t̄ar̄n̄o. ⁶ Davidi w̄ẽt̄ẽa è maamae, asa w̄ale m̄e wá aa pápa ní gb̄eo wá d̄e. Gb̄epii n̄s̄ẽ ò̄kp̄a an neg̃ẽōo ní n̄ nen̄ẽōo yá musu. Davidi gb̄aa'è Dii a Luawa, ⁷ ɔ a ò sa'ona Abiataac: M̄o ní n sa'o'ulao. Ké à m̄òè, ⁸ ɔ Davidi yāgb̄ẽão Diiwa à aa là à mè: Má p̄le gb̄aamon̄ẽdep̄ozi má ní lea? A òè: P̄el̄er̄zi, n̄ȳō ní lee, ní n gb̃ẽo suaba. ⁹ Ǿ Davidi d̄azeu ní gb̃ẽōo bāa aāo. Ké aa k̄a Besoo swai, gb̃ẽo g̃o we. ¹⁰ Gb̃ẽōo bāa dōo ỹẽe lāa, aai f̄i b̄ua swapiwao, ɔ Davidi b̄ua à p̄le ní gb̄ewa ní gb̃ẽōo bāa plāo.

11 Aa Egipi gbēe è sēu, 5 aa gèaàno Davidi kfi. Aa ble kpàwà a blè. Aa i kpàwà a mí. 12 Ǿ aa kaadɔembe gii kpàwà ní v̄ēēbe kàao mèn pla a sò. Ǿ aà m̄e sù, asa à kè fāane àaḡ gwāasin àaḡ pɔblesai imisaie. 13 Ǿ Davidi aà là à m̄e: Dé gbén n uí? N bɔ m̄ae? Ǿ Egipi gbépi m̄e: Amaleki zɔn ma ũ. A gɔɔ àaḡn ke, ma dii pàkpàmazie, ké m̄ale gyàke yáí. 14 Wa lele Negeve búsuwae, gu pɔ Keletio kuu ní Yudaɔ ní Kalebu buiɔ, 5 wà tesò Zikilagawa. 15 Ǿ Davidi aà là à m̄e: Nyḡ f̄s gemanɔ gbépio kfiá? A wèwà à m̄e: Tó n legb̄ēm̄e ní Lua tóo ké n̄yḡ ma deo, mé n̄yḡ ma kpa ma diiwao, má genno ní kfi.

16 Ǿ à gèaàno. Ké aa kà, aa ní lé aa fāaaa gupiiu, aale pɔble aale imi, aale pɔnake ní pɔzḡ pɔ aa sèle Filit̄eɔ búsuu ní Yuda búsuuo yáí. 17 Ǿ Davidi síngu à ní dede sea à oosiele e gu sía d̄aa oosi. An gbēe i b̄okli eo, sema èwaaso gbēon àaa pla pɔ di yiongo kpe aa bàal̄eɔ bàasio. 18 Davidi gbé pɔ Amalekió ní kúkũ suabà pii ní a no mèn plaɔ. 19 An gbēe i késao, néfēnen gbēzḡ, negḡeɔ ní nenɔeɔ pii. Baa pɔ pɔ aa sèleɔ, Davidi èa pɔpio sí pii. 20 A s̄aó ní zuo n̄aaa, 5 aà gbé pɔtuopio kpán'aekè aa m̄e: Davidi pɔon ke.

21 Ké Davidi kà gbēon àaa do pɔ an ȳēēe làa, aai f̄s gèanɔ, aa gò Besoo swaiɔ kfi, aa bl̄e d̄aaale ní gbé pɔ kuaanɔ. Ké Davidi s̄n̄zi, à f̄l̄kpámá, 22 5 gbēp̄a n̄b̄ev̄aide pɔ té Davidiz̄io m̄e: Lá aai géwanɔ, wá pɔ pɔ wá sío kee kpámá, mé i ke an baade na ní a néo bàasio. Aa ní se tárn̄o. 23 Ǿ Davidi m̄e: Ma gbéɔ, ásu ke màa ní pɔ pɔ Dii kpàwáɔ, asa à wá d̄s̄a, à gbāam̄enede pɔ l̄el̄ewáɔ n̄aw̄ēe wá z̄le. 24 Gbēe a yá pɔ á òe bee sio fá. Gbé pɔ gò aale pɔɔ d̄s̄aɔ asea aɔ dou ní gbé pɔ gè z̄lauo p̄ɔe. Wá kpaalek̄e saasaa. 25 Ké Davidi yápi díle, 5 à gò ikoyá ũ Isailiɔne za gɔɔ bee e ní a gb̄ao.

26 Ké Davidi kà Zikilaga, à pɔ pɔ a sí keeɔ kpàsá Yudaɔ gbēzḡ pɔ de a gbēna ũɔne à m̄e: Gba pɔ á è pɔ pɔ wá sí Dii ib̄eɔwa guuɔn we. 27 A kpàsáné Beteli ní Lamɔtu Negeveo ní Yatiio 28 ní Aloeeo ní Sifemɔo ní Es̄emɔao 29 ní Lakalao ní Yelameli bui w̄éleɔ ní Keni w̄éleɔ 30 ní Ǿmao ní Boo'as̄ao ní Atakao 31 ní Hebl̄o ní gu pɔ Davidi beu ní a gbéɔ pii.

31

Saulu ní a negḡeɔ gagaa (1Lad 10.1-12)

1 Filit̄eɔ z̄ikà ní Isailio, 5 Isailio bàal̄en̄é, an daside gága Giliboa gbep̄leu. 2 Filit̄eɔ p̄ele Saulu ní a negḡeɔzi, 5 aa aà népio Yonatáa ní Abinadabuo ní Malakisuaò d̄ede. 3 Zi pɔ w̄ale ká Saulu sae pásikù, 5 kàzunao aà pà, à kè'la maamaae. 4 A ò a z̄ikab̄ok̄unae: N n f̄enda wo, ní ma z̄s̄ ní ma deò. Tó màa no, gyaf̄ɔdeɔ bee ma z̄s̄, aai k̄ɔ'omanɔ. Ǿ v̄ia aà z̄ikab̄ok̄una kù, i weio, 5 Saulu a f̄enda s̄è à az̄la ò'oa. 5 Ké aà z̄ikab̄ok̄una è à ḡà, 5 à az̄la ò'oa a f̄enda s̄s̄, à ḡaaanɔ. 6 Màa Saulu ní a negḡe gbēon àaɔo ní a z̄ikab̄ok̄unao ní a gbéɔ gága s̄anu gɔɔ doupi z̄í pii.

7 Ké Isaili pɔ kú guzuleu weɔ ní ní gbé pɔ kú Yuud̄e baale è ní z̄lḡo bàalè, mé Saulu ní a néo gága, aa bàalè aa ní w̄éleɔ tò we, 5 Filit̄eɔ m̄ò z̄leu. 8 Ké a gu d̄ò, 5 Filit̄eɔ m̄ò, aale pɔɔ wolo gbé pɔ gágaɔwa, 5 aa Saulu ní a né mèn àaḡpio ge è k̄alea Giliboa gbep̄leu. 9 Ǿ aa Saulu mi z̄s̄ aa aà ḡs̄keɔɔ wòlowà, 5 aa gbéɔ z̄l̄ aa a baokpákpa Filit̄eɔ búsu gupiiu ní ní táakpeɔ. 10 Wà aà ḡs̄keɔɔ k̄ale t̄aa pɔ w̄i m̄e Asetaati kp̄éu, 5 wà aà ge lòo Betesá bliwa.

¹¹ Ké Yabesi Galadade yá p'ó Filité kè Sauluɛpi mà, ¹² ɔ an ne gɔnao fɛle pii, aa taa'ò gwáasin búu bee, aa Saulu ní a néo gɛɔ búa Betesá bíiwa, ɔ aa tàò Yabesi, aa kàteu we. ¹³ Aa ní wáɔ sèle aa vɛ baali gbáu Yabesi, ɔ aa leyè gɔɔ soplá.

SAMUELI LA PLAADI Yá pò kú láε bee guu

Láε bee Isaili kía mide Davidi kpalablea yá bɔɔlekè.

A daalekii kí Davidi kí Saulu ní a né Yonataáo gaa wɛnakè, bee gbea Davidi gò Yuda kía ũ (1-4). Saulu nɛɔ do Isibose kigɔɔsoplana blè Yuda búsu gugbantoo oi, ama ké à gá, aà gbéɔ ledoukè ní Davidio, à gò ní kía ũ 5 aa misilè. Davidi gò Isaili bui kuɛplao pii kía ũ (5-20).

Wà Kí Davidi yá'ò bakúaanakesai. A zíkà ní a ibeɛɔ, buipáleɔ ní azía buiɔ pii. Wà aà gbáake ní aà busaao òlɔwɛɛ. A Lua náai vɛ mé a ye Luapizi maamaa, mé aà gbéɔ yeaazi. N beeo wi aà busaa ní duuna pò a kèò ní aà uadeɔ pàpàakɔwao ulɛo. Ké anabi Natáa Davidi duuna bɛ̀ɛ gupuaú, Davidipi awakpà Luaɛ, i gi Lua a swágagaao.

Gbezá tò yá lé lada Isailiɔwa, aai Davidi beɛkeɛ. Suabana pò Lua a legbèné bee taa 5 an wé dsi. Iɔ doŋgu ké Dii legbèné anabi Natáa sabai à mè: Aa buiɔ do aɔ kpalable gɔɔpiiɛ. Aa kpalapi aɔ láaa vɛo (7.16). Bee yá mé tò wí o Lua zína Yesu Kilisié Davidi bui. (Mat 20.29-34, 21.9).

Davidi Saulu gaa baomaa

¹ Saulu gaa gbea Davidi sù ní Amalekiɔ kaaleao, 5 à gò Zikilaga gɔɔ pla. ² A gɔɔ aaɔde zí gɔɛɛ bɔ Saulu bɔou à mè. Aa pɔkasaɔ kékèa, mé búsu ka aà miu. Ké à ká Davidi kii, à kùlè à wùlɛ a gbɛɛ. ³ Davidi aà là à mè: N bɔ má ni? A wèwà à mè: Ma bɔ Isailiɔ bɔouɛ. ⁴ ɔ Davidi aà là lɔ: A kè kpelewa wei? Omɛɛ. ɔ a wèwà à mè: Isailiɔ bɔ zɛlɔ aa bàalè. An daside kwè aa gága. Saulu ní a né Yonataáo gà lɔ.* ⁵ ɔ Davidi èwaaso pò lé baopi kpae là à mè: Kpelewa 5 ní dɔ Saulu ní a né Yonataáo gài? ⁶ A wèwà à mè: A mɔ lè má kú Giliboa gbepɔleu weɛ, 5 ma Saulu è, àlɛ gbáa'e a sɔnawa. S'godeɔ ní sɔdeɔ lé káikúaanɔ. ⁷ A lile ma kii oi, à ma e, 5 à ma sisi. Ma mè: Má ké! ⁸ ɔ à ma la, mámeaa déi? ɔ má wèwà Amaleki buin ma ũ. ⁹ ɔ a omɛɛ má sɔazi, mí a de, asa gu lé liwae, baa ké a wé gi kèa yɔɔ. ¹⁰ ɔ ma sɔaazi ma aà dè, asa má dɔ a fɔ ble a zɔapi gbea lɔo. ɔ ma aà kíafua pò a kpaa sè ní zá pò a daao, 5 ma mɔonɛ ke ma dii. ¹¹ ɔ Davidi a pɔkasaɔ gà a kè, 5 gbé pò kuaanɔ ní pò kékè sɔ. ¹² Aa Saulu ní a né Yonataáo gaa ɔlɔlɔ ní Dii gbé Isailiɔ, asa zí ní bléɛ. Wé'i bɔmá, 5 aa leyè e oosi.

¹³ Davidi èwaaso pò baopi kpae là à mè: N be ku má ni? ɔ a òè: Bɔmɔ nén ma ũ, Amaleki bui. ¹⁴ ɔ Davidi aà là à mè: Akea kía pò Dii kpà dea vɛa i n kúo ni? ¹⁵ ɔ Davidi èwaasoe sisi à mè: N aà lɛ n aà de sɔ. ɔ a aà lè a dè. ¹⁶ ɔ Davidi mè: N nzía dèɛ, asa nzía lé mé n dayáú, n mè n kía pò Dii kpà dè.

Wɛnale pò Davidi sí Saulu ní Yonataáo gaa yá musu

¹⁷ Davidi wɛnaleɛ bee sí Saulu ní a né Yonataáo gaa yá musu. ¹⁸ A mè wà lepi dada Yudaɔnɛ. A ku Gbè Maaɔ taalau.†

¹⁹ Isaili gawideɔ gága síspɔleu, nɛgɔnaɔ i'òɛ fá!

²⁰ Asu a baokpa Gata zɛauo, ké Filitè nɔɛɔ su a pɔnakeo yáí.

* 1:4 1Sam 31.1-6 † 1:18 Yoz 10.13

Asu a kpàwàkε Asekelonio,
ké gyafɔɔde nɛnɔɔ su kúkuakεo.

²¹ Fii su kpa Giliboa gbɛwa ɔɔ,
lou su ma bua pɔ́ kú wɛɔ ɔɔ.

We wà ɔɔ̀u nɛgɔ̀naɔ sɛngbaɔɔi,
nísidɔɔa Saulu sɛngbaɔwa lé kà!

²² Tó wàlɛ nɛgɔ̀naɔ au fá gua,
wàlɛ ní gbɛɛ pui,
kàzun pásɪ Yonatáa lí kpekpaɔ,
fɛndade pásɪ Saulu lí su giio.

²³ Saulu ní Yonatáa,
gbépii yɛnzíɛ, wɔ́ kɛné kèkɛ.
Aai kékɔ́wa wɛni ge gaa guuo.
An wáa dɛ kúula,
an gbáa dɛ nɔ́musuɔla.

²⁴ Isaili nɔɔ,
à wé'ikau Saulu gaa yá musu.
A á ká zwàa tɛa yeawa ní namableɔɔ,
aà sabai a pɔ́kasa maɔ dá ní vua nɔ́ambleɔɔ.

²⁵ Nɛgɔ̀naɔ i'ò zɔ́laue fá!
Wà Yonatáa dè ní fɛndao sɪsɪpɔ́lɛu.

²⁶ Ma gbé Yonatáa,
ma gɔ́ yeelɛa n yáí,
ní maamɛɛ wásawasae.
N yeamazi sáa vɔ́o,
a dɛ nɔɔ yea gɔ́ezia.

²⁷ Nɛgɔ̀naɔ i'òɛ fá!
An gɔ́kɛɔɔ kàale.

2

Davidi kpaɔ Yudaɔ kpalau

¹ Bee gbɛa Davidi Dii gbèa à mè: Mà gé Yuda wélee guua? Dii òè aà gé, ɔ́ Davidi èa aà là à mè: Màkɪi mà géui? Dii wèwà à mè: Hɛblɔɛ. ² ɔ́ Davidi gè we ní a na gbɛɔn plaɔ, Yezelee gbé Ainɔ́aú ní Nabali gyaa Abigaili, Kaameli gbéo.*

³ Davidi gè ní gbé pɔ́ kuanɔɔ ɔ́, baade ní a bɛdɛɔ, ɔ́ aa zɔ́lɛ Hɛblɔ́ ní a zɔ́ɛwiaɔ. ⁴ ɔ́ Yudaɔ gbɛzɔɔ mɔ́ nísikà Davidi miwa we, aa aà kpà Yudaɔ kía ú.

Ké Davidi mà Yabesi Galadadeɔ mé Saulu vɔ́,† ⁵ à gbéɔ zɔ́má, aa òné: Dii báaadaágu! A gbékekè Saulu á diie, a aà vɔ́. ⁶ Dii gbèkɛ ní náaiyáɔ kéé, ké a yápi kè yáí. ⁷ A sɔ́dile à zɛ gbáa. A dii Saulu gà, ɔ́ Yudaɔ ma kpa ní kía ú.

⁸ Nɛɛ né Abinɛɛ, Saulu zɔ́gɔ́ɔ dɔ́aana gè ní Saulu né Isiboseɔ Maanaiú. ⁹ ɔ́ à aà kpà kía ú Galada búsuu ní Aseɛ buiɔ búsuɔ ní Yezeleeɔ ní Èflaiú buiɔ búsuɔ ní Bɛyámɛɛ buiɔ búsuɔ ní Isaili búsu kɪniɔ píi. ¹⁰ Saulu né Isibose wè blade guu à gɔ́ Isailiɔ kía ú. A kpalablè wè plaɛ. Yudaɔ sɔ́, Davidi ɔ́ aa zèò. ¹¹ Davidi mé Yudaɔ kía ú Hɛblɔ́ e wè sɔ́pla ní mɔ́ sooloo.

Isailiɔ zɔ́kaa ní Yudaɔ

* ^{2:2} 1Sam 25.43 † ^{2:4} 1Sam 31.11-13

12 Née né Abinee ní Saulu né Isibose zígɔɔ b̀̀ Maanaiù aa gè Gabaɔɔ. 13 Zeluia né Yoabu ní Davidi zígɔɔ f̀̀le gè dair̀le Gabaɔɔ ikalek̀ki sae. An g̀ali do ku í baala, an g̀ali do ku í baale. 14 ɔ Abinee ò Yoabue: To èwaasoɔ fele aa k̀ò'owēe. ɔ Yoabu m̀e: Aa gé. 15 ɔ Bèyámee zígɔɔ f̀̀le gb̄ɛn kuɛpla Isibose p̀ó u, ɔ Davidi zígɔɔ f̀̀le gb̄ɛn kuɛpla s̄. 16 Baade ɔk̀à a d̄ee kan dee mikpei, ɔ aa k̀ò z̀òz̀ò k̀ò saalowa ní f̄enaò, aa kwè s̄anus̄anu. ɔ wà t̀kpà Gabaɔɔ gupie F̄enlenaɔbua. 17 Zi p̀ó wa k̀à g̀ɔɔ bee pás̄i maamae, ɔ Davidi zígɔɔ zib̀le Abinee ní Isailiɔwa.

18 Zeluia neḡɔe gb̄ɛn àaɔɔ ku we, Yoabu ní Abisaio ní Asaelio. Asaeli s̄, aa ba na lán tuewae. 19 ɔ à p̀le Abineezi, i lile ɔplaaì ge zeeio. 20 Ké Abinee a kpe gwà, à aà è, ɔ à m̀e: Asaeli, n̄menn wee? A wèwà à m̀e: Máme. 21 ɔ Abinee òè: Lile ɔplaaì ge zeei, ní èwaaso e k̀ù n̄ aà p̀ó siwà. Ama Asaeli i zeeò. 22 Abinee èa òè lo à m̀e: Nsu s̄mazio. N ye mà n de yà? Tó ma n de, má we wá wé ke siù ní n v̀i Yoabuo l̄e? 23 Ama Asaeli g̀i, i zeeò, ɔ Abinee aà z̀ò a gb̄eeu ní a s̄mpao e à b̀ò kpe. We à l̄le à g̀au, i go a tíao. Ké gb̄epii k̀à gu p̀ó à l̄le à g̀aupiu, aa zè wàle gwa.

24 ɔ Yoabu ní Abisaio p̀e Abineewa e íatè gè g̀e kpéu. Aa k̀à Ama síst̄i p̀ó b̀aa ní Gíao musu Gabaɔɔ gb̄aa zé sae. 25 Bèyámee buio k̀aa Abineezi g̀ali do, ɔ aa gè lé g̀i ní n̄ziao síst̄i misonaa. 26 ɔ Abinee lezù Yoabuzi à m̀e: Wá ze k̀ò dedeaeo lé? N d̄s k̀é yápi a midè ní psiaoo lé? Nȳo n gb̄éne aa zewēe aa ea taoa? 27 ɔ Yoabu wèwà à m̀e: Lua ku! Tó ni lési yáao, ma gb̄é zeeò e gu gè d̀ò. 28 Ké Yoabu kuupè, ɔ aà gb̄é kámabò, aai gé Isailiɔwa ní zlo lo.

29 Gwáasina bee Abinee ní a gb̄é be s̄eu, aa bùa Yuudēwa, ɔ aa p̀à swad̄oi e aa gè k̀à Maanaiù. 30 Ké Yoabu s̀ù ní p̄ea Abineewao, ɔ à a zígɔɔ k̀aa p̄i. Davidi gb̄é guu gb̄é n̄ bao m̀endosai mé kuo, Asaeli báasi. 31 Aa Bèyámee p̀ó k̀ú ní Abineeoɔ d̄de gb̄é n̄ àa do ní baswaaɔe (360). 32 Aa Asaeli ge s̄e aa v̀i aà mae miau Betel̄u. ɔ Yoabu ní a gb̄é t̄aa'ò gwáasina, gud̄leia ɔ aa k̀à Hebl̄s.

3

1 Zi p̀ó Saulu bed̄eɔ k̀à ní Davidi bed̄eɔ g̀ḡḡ. Davidi gb̄aa lé dedee, Saulu bed̄eɔ s̄, an gb̄aa lé busae.

Davidi neḡɔe (1Lad 3.1-4)

2 Neḡɔe p̀ó Davidi í Hebl̄s t̄n ke: A séia t̄n Aminò, aà da t̄n Ainɔaù, Zezele gb̄é. 3 A plaade t̄n Kilabu, aà da t̄n Abigaili, Nabali gyaa, Kaameli gb̄é. A àaòde t̄n Abisaloù, aà da t̄n Maaka, Gesuu k̄ia Talemai née. 4 A siùde t̄n Adonia, aà da t̄n Agita. A s̄ode t̄n Sefatia, aà da t̄n Abitali. 5 A soolode t̄n Iteaù, aà da t̄n Egela. Davidi naò népio í Hebl̄s.

Abinee naa Davidiwa

6 G̀ɔɔ p̀ó Saulu bed̄eɔ lé zika ní Davidi bed̄eɔ, Abinee lé gb̄aakù Saulu bed̄eɔ guu. 7 Saulu n̄ p̀ó í m̀es̄edileèò v̀i yáa, aà t̄n Lizipa, Aya née. Isibose ò Abinee: B̀yái n wule ní ma mae n̄oi? 8 Abinee p̀ó p̀à maamaa Isibose yápi yái à m̀e: Yudaɔ gb̄e min ma úa? Mále gb̄ekeke n mae Saulu bed̄eɔne ní aà dáunaɔ ní aà gb̄enaɔ e ní a gb̄ao. Mi n na Davidie a ɔzlo, ɔ níle ma t̄aae e n̄epi yá musu saa? 9 Tó mi lé p̀ó Dii gb̄e Davidie* k̄eèò, Lua yápas̄ikeme e b̄eb̄e. 10 A Saulu

* 3:9 1Sam 15.28

bedeɔ, má kpala síwáe, mí tó Davidi gɔ Isailio n̄ Yudaɔ kía ũ za Dã e à ge pɛɔ Beesebawa. ¹¹ Isibose i we yázási Abineewa bo, ké àle víakeé yáí.

¹² Abinee gbéɔ zì Davidiwa n̄ a tso a òè: Déme búsu víi? Wà ledouke, mí donle, ké Isailio e nama nípii. ¹³ ɔ Davidi mè: A maa, má ledoukenno, ama yá mendo mále gbɛama. Tó n̄le mɔ ma gwai, tó ni mɔme n̄ Saulu nenɛ Mikalioo, n̄su tó wá wé ke síiɔ. ¹⁴ Davidi lékpásakè Saulu né Isibosee à mè: Ma na Mikali soaamee. Ma ànsueblè n̄ Filitɔ gyafɔɔ mèn basooe.† ¹⁵ ɔ Isibose gbéɔ zì, aa nɔepi sí a zã Paletie, Laisi néwa. ¹⁶ ɔ aà zápi lé geaàno, a teaazi e Bauliù, àle ɔbo. ɔ Abinee òè aà éa tá, ɔ à tà.

¹⁷ Abinee yã'ò n̄ Isaili gbéɔzɔɔ à mè: Za zi àle weele Davidi àò de á kía ũe. ¹⁸ A aà kpa sa, asa Dii legbèè à mè á a gbé Isailio bo Filitɔ n̄ n̄ ibeɔ pii ɔzì a zòblena Davidipi sabaie. ¹⁹ Abinee yápi kã Bëyãmee buiɔne n̄ swáwa bo. ɔ à gè Hebl̄s yá pɔ kã Bëyãmee buiɔ n̄ Isailio gupi oi Davidie. ²⁰ Ké à kã Davidi k̄i Hebl̄s n̄ gbéɔn̄ bao pɔ kuanɔɔ, ɔ Davidi bl̄sakèné. ²¹ ɔ Abinee ò Davidie: Ma dii k̄i, to mà fele mà ge Isailio kãaane pii, aa ledoukenno, n̄i de búsu pɔ n̄ pɔ gbãpi pii kía ũ. ɔ Davidi Abinee gbãe, àle tá aafia.

Yoabu Abinee dea

²² Goobeezi Yoabu n̄ Davidi gbéɔ sù n̄ lélamáo. Aa pɔɔ sí gbéɔwa maamaa aa sùò. Abinee kú n̄ Davidio we bo, asa à aà gbãe, àle tá aafiae. ²³ Ké Yoabu n̄ zlgɔ pɔ kuaàno kã, wa òè Nee né Abinee mò kía gwai, ɔ à aà gbãe à tá aafia. ²⁴ ɔ Yoabu gè kía lè à mè: Bɔ yá n̄ kè màai? Ké Abinee mò n̄ k̄i, bóyãí n̄ tò à tái? ²⁵ N Nee né Abinee d̄so lé? A mò òn̄keine, ké á e àò n̄ gugegɔ n̄ n̄ sugɔɔ d̄se n̄ n̄ yãkeɔ pii. ²⁶ Ké Yoabu b̄ Davidi k̄i, ɔ à gbéɔ zì aa pèle Abineepizi. Aa aà lè Sila bo k̄i, ɔ aale suaàno, ama Davidi a yá d̄so. ²⁷ Ké wà kã n̄ Abineeo Hebl̄s wéle boleu, ɔ Yoabu aà sisi lánd̄s a ye b̄nubooàno, ɔ à aà z̄s a gb̄eue a d̄e. Aa d̄auna dea tɔ ɔ a síwà.

²⁸ Bee gb̄ea ké Davidi mà, à mè: Mapi n̄ ma kíakeo, máo tàae ví Diie Nee né Abinee dea yá musuo. ²⁹ Yápi a wi Yoabu musue n̄ aà de bedeɔ pii. Yoabu bedeɔ aao ku k̄enude ge kusude ge ee ge gbé pɔ zì aà blè ge n̄andena saio. ³⁰ Yoabu n̄ Abisaio mé Abinee d̄e, ké aàpi mé n̄ d̄auna Asaeli d̄e z̄llau Gabaɔ yáí. ³¹ ɔ Davidi ò Yoabue n̄ gbé pɔ kuaàno pii: A á p̄kasaga à k̄é, í zwãkasaga kãkaála, í te Abinee gei n̄ ɔbo. Kí Davidi mé ḡepi kpán'aekè. ³² ɔ wà aà ví Hebl̄s. Kí ɔbo, à búbuapè Abinee miaa, ɔ gbépii ɔbo s̄s. ³³ ɔ kí w̄enalee bee sí Abinee yá musu à mè: Abinee gaa lán m̄saidewae maan wea?

³⁴ Wi aà gã liè a kp̄e, wi galakpaè, ɔ à gã lán gbé pɔ zù v̄ikenaɔ ouwa.

ɔ gbépii èa ɔbo bo. ³⁵ Gbépii m̄ ò Davidie aà p̄oble e gu àò gé síi, ama à lakpã az̄lala à mè: Tó ma p̄ee ge blee kã ma léwa íat̄eḡekpeu sai, Lua yãp̄asikemeè b̄èb̄e. ³⁶ Gbépii wetè yápii, ɔ à k̄enè maa. Yá pɔ k̄ipi lé ke pii í ke gbéɔne maae. ³⁷ Goo bee ɔ Davidi gbéɔ n̄ Isailio pii d̄s sa ké k̄i lé kú Nee né Abinee dea yáuo. ³⁸ ɔ a ò a gbéɔne: A d̄s ké Isaili d̄aana z̄ɔ gã gbão lé? ³⁹ Mapi s̄s, baa ké Lua ma kpa kía ũ, ma busa gbã. Zeliua népi yãkea p̄as̄l de ma p̄oa. Dii mé a flabo v̄ikenaè.

† 3:14 1Sam 18.25, 27

4

Isibose gaa

¹ Ké Saulu né Isibose mà Abineε gà Hebł̄s, àà ká gà, mé Isailiò gò bíli guu mípii.
² Saulu népi zlḡs d̄baanao v̄l gb̄εn pla, ado t̄n Baana, ado s̄s Lekabu. Beelo gb̄é Lim̄, B̄yām̄ε bui néεne. Wà Beelo d̄lε B̄yām̄ε p̄s ū yāae, ³ asa Beelodeo b̄aalè tà Gitaiūe, aa ku we e ní a gb̄ao. ⁴ Saulu né Yonatāa s̄s a né v̄l εε ū. Goo p̄s népi kà w̄è s̄so, s̄ Saulu ní Yonatāao gaa Yezeleε bao s̄s. Ké aa gwana aà s̄è, àlε b̄aalεaan̄o, aà w̄aa guu s̄ népi p̄liiwà à l̄lε. Bee mé tò à εε kù. Aà t̄n Mεfibose.
⁵ Beelo gb̄é Lim̄ népiò Lekabu ní Baanao f̄lε, 1at̄ε gb̄aa zá s̄ aa kà Isibose be, gooo p̄s àlε i f̄aanε o. ⁶ Ō Lekabu ní a d̄auna Baanao ḡε kp̄éu, aa k̄è l̄ánd̄s w̄alε ḡé p̄w̄ena d̄áiwa. ⁷ Ké aa ḡε kp̄éu, Isibose w̄úlεa a liiwa, s̄ aa ḡéaazi kp̄ea, aa aà z̄s̄ wa d̄ε. Ō aa aà mi z̄s̄ aa s̄è wà tàò. Aa t̄su Yuud̄ε s̄εu, s̄ aa beu e gu ḡé d̄ò.
⁸ Aa m̄ò Davidi k̄l̄i Hebł̄s ní Isibose mio aa òè: Gwa, n ibεε Saulu p̄s w̄éle à n de né Isibose min kε. Wá d̄ii k̄l̄i, D̄ii t̄s̄inε Saulu ní a buiowa gb̄a. ⁹ Davidi w̄emá à m̄è: D̄ii ku! A ma b̄o ma taasikεa guu pii. ¹⁰ Ké gb̄εe m̄ò ma k̄l̄i Zikilaga yāa à m̄è Saulu gà, àlε e baona àlε kp̄á, s̄ ma aà k̄ù má d̄ε. Aà bao àin we.* ¹¹ Azaiasa lá á gb̄év̄aiò a t̄aaesaide d̄ε a liiwa a kp̄éu, má aà dea t̄s̄iwá mà á w̄ēni b̄oε. ¹² Ō Davidi yā'ò a èwaaso z̄lkanaone, s̄ aa ní d̄ede. Aa ní ola ní ní gb̄alao z̄z̄s̄, s̄ aa ní ḡeo lòo Hebł̄s it̄ok̄l̄i sae. Ō wà Isibose mi s̄è wa v̄l Abineε m̄iau Hebł̄s.

5

*Davidi kpa Isailiò kpalau
(1Lad 11.1-9, 3.5-9, 14.1-17)*

¹ Isailiò m̄ò ní buiwa pii Davidi k̄l̄i Hebł̄s aa m̄è: Wá au douε. ² Za zi gooo p̄s Saulu d̄ε wá k̄ia ū, n̄m̄ε ni d̄baaw̄εε z̄llau, gea ní suo. Ō D̄ii ònε n̄m̄ε n̄ȳo d̄ε a gb̄é Isailiò d̄baana ū, an k̄ia ū. ³ Ké Isaili gb̄éz̄s̄o m̄ò k̄l̄i Davidi k̄l̄i Hebł̄s nípii, we à ledouk̄eun̄n̄o D̄ii ae, s̄ aa n̄isikà aà miwa, aa aà kp̄a Isailiò kpalau. ⁴ Davidi w̄è baakwide guu s̄ à kpalablè, à k̄è kpalapiu w̄è blaε. ⁵ A de Yudaò k̄ia ū Hebł̄s w̄è sopla ní m̄o soolooε, s̄ a de Yudaò ní Isailiò pii k̄ia ū Yelusaleū w̄è baakwi ní àāo.
⁶ Kí ní a gb̄éò t̄su Yelusaleū z̄lkai ní Yebusi p̄s kú weo.* Ō aa ò Davidiε: Nȳs̄ ḡé lao, baa v̄l̄aò ní εεo aa n yae. Aale e Davidi a e ḡé weo. ⁷ N beeo Davidi w̄éle b̄lide p̄s w̄l̄ m̄ε l̄o Sibnapi s̄l̄, s̄ à ḡs̄ aà w̄éle ū. ⁸ Goo bee Davidi m̄è: Tó gb̄é ye Yebusiò d̄ede, sema aà ḡé íze p̄s wa s̄ò gb̄eu guu, i εεo ní v̄l̄apiò le. Davidi ibεεone. A yái w̄l̄ m̄ε v̄l̄aò ní εεo ḡé kibεo. ⁹ Ō Davidi bekp̄a w̄éle b̄lidepiu, à azia t̄s̄ kp̄àè Davidi W̄éle. A kp̄éo d̄òd̄o a liai za gu p̄s wà ε k̄akau w̄l̄ m̄ε Milo e a edau. ¹⁰ Davidi gb̄aa lé d̄edeε, asa D̄ii Lua Zlḡs̄de kuaan̄oε.
¹¹ Tii k̄l̄i Hilau gb̄éò z̄l̄ Davidiwa ní sedε lío ní li'anaò ní gb̄è'anaò, s̄ aa kp̄ed̄è.
¹² Ō Davidi d̄s̄ sa ké D̄ii a kpa Isailiò k̄ia ūe, mé à a kpala k̄āflε, ké Isailiò de Diipi gb̄éò ū yái.
¹³ Davidi b̄oa Hebł̄s gb̄ea à èa n̄oε s̄è Yelusaleū l̄o ní n̄oε p̄s i m̄ésedilenéoo, s̄ à neḡs̄eo ní nen̄eoó ín̄o. ¹⁴ Neḡs̄e p̄s à ní í Yelusaleūpiò t̄n kε: Samua, Sobabu, Natá, Salom̄o, ¹⁵ Ibaa, Elisua, Nefegi, Yafia, ¹⁶ Elisama, Eliada, Elifele.

* **4:10** 2Sam 1.1-16 * **5:6** D̄a 1.21

7

Lua legbēa Davidie
(1Lad 17.1-15)

¹ Ké kí z̀̀le a be, Dii aà b̀̀ ibee p̀́ liaaaàziò ɔ̀zɪ, à aà gbà ́ampakii, ² ɔ̀ kí ò ànabi Natāe: Ee! Kpé p̀́ wa d̀̀ r̀̀ sede lío ɔ̀ máò z̀̀leu, Lua kpagolo iò dilea zwàakpɛua? ³ Natā wèwà à mè: Lá à n p̀́ gbà ǹ̀ ke, asa Dii kunnɔ̀. ⁴ Gwāasina bee Dii yá'ò Natāe à mè: ⁵ Ge ǹ̀ o ma z̀̀blena Davidie ma mè, ɔ̀me a kpé p̀́ máò kuu d̀̀mɛɛo. ⁶ Za gɔɔ p̀́ ma Isailiò b̀̀le Egipi e gbā mi bekpao. Mìò s̀̀k̀likpakpae, zwàakpɛ mé ma k̀̀k̀i ù. ⁷ Gu p̀́ ma s̀̀k̀likpàù r̀̀ ma gbé Isailiò pii mì d̀̀aanaò dile aa d̀̀aanaé, kási mì o r̀̀ gbēe, b̀̀yāi i kpe d̀̀mɛɛ r̀̀ sede líoo nio. ⁸ Ge ǹ̀ o ma z̀̀blena Davidipie, ma Dii Zìgɔde ma mè, ma aà sè sādādāki, ké aàò de ma gbé Isailiò d̀̀aana ùe. ⁹ Má kuaànò gu p̀́ à gèu pii, ɔ̀ ma aà ibeɛò dèdèè. Má tó aà t̀̀òò maamaa sae, iò de d̀̀nɪa t̀̀deò do ù. ¹⁰ Má bùsu kpa ma gbé Isailiòwa, mí r̀̀ káleu, aai z̀̀leu r̀̀ p̀́ ù. Aa s̀̀deedeekɛ lo. Gbēvāiò e r̀̀ wetā lá aa r̀̀ wetā káau ¹¹ gɔɔ p̀́ ma d̀̀aanaò d̀̀lenéwa lo. Má aà b̀̀ a ibeɛpiò ɔ̀zɪ pii.

Ma Dii mále oè, máme má bekpae aà buiò gbāa'ekii ù. ¹² Tó aà gɔɔ pà, à gà, má aà bui p̀́ b̀̀ aà pleue se lesi, mí aà kpa kpalau.* ¹³ Aapi mé a kpe d̀̀, ma tó iò kuwà, mí tó aàò z̀̀le a kpalau e gɔɔpii. ¹⁴ Máme máò de aà mae ù, aapi iò de ma né ù.† Tó à t̀̀aaekè, má tadawá r̀̀ gooɛ, lá gbēnazina i gbé gbēwa.‡ ¹⁵ Kasi má gbēke b̀̀aaaaò lá má b̀̀aa r̀̀ Saulu p̀́ má wò kpalau Davidi aewao. ¹⁶ Aà buiò aàò kpalable gɔɔpii. Aà kpalapi aò láaa vío.§

¹⁷ ɔ̀ Natā yápi dau a síu Davidie lá Dii òewa pii.

Davidi wabikɛa Diiwa
(1Lad 17.16-27)

¹⁸ ɔ̀ kí Davidi gè z̀̀le Dii ae à mè: Dii Lua, b̀̀n ma ùi? De ǹ̀ ma bedeò ù ɔ̀ n ma ka gweae taawai? ¹⁹ Dii Lua, bee kène fène ù e tia, ɔ̀ n mapi n z̀̀blena bui p̀́ aàò ku ziao yá'ò la? Maa r̀̀le kemɛea, Dii Lua? ²⁰ Dii Lua, má mɛne kpelewa be? Mapi n z̀̀blena r̀̀ ma d̀̀. ²¹ N yāzɔ̀pi kè lá r̀̀ yeiwa lé p̀́ r̀̀ gbè yáí, ɔ̀ r̀̀ t̀̀ò mapi n z̀̀blena má d̀̀. ²² Dii Lua, r̀̀ z̀̀ò fá! Gbēe muaannò. N bàasio diie kuo, lá wá má r̀̀ swáowa. ²³ Déme muaa r̀̀ n gbé Isailiò? D̀̀nɪa buiò guu bui m̀̀ndopi ɔ̀ r̀̀ b̀̀ò n gbé ù. N nzla t̀̀òò, n yāzɔ̀ b̀̀nsaeò kè n gbépiòne, n buieò r̀̀ r̀̀ t̀̀aaò yà n gbé p̀́ n r̀̀ bó Egipiòne. ²⁴ N Isailiò d̀̀le aàò de n gbé ù e gɔɔpii. Dii, n g̀̀ r̀̀ Lua ù. ²⁵ Dii Lua, lé p̀́ r̀̀ gbè mapi n z̀̀blenae r̀̀ ma buiò yá musu, ǹ̀yò z̀̀kewá gɔɔpii. Ke lá r̀̀ òwa, ²⁶ ní t̀̀òò maamaa e gɔɔpii. Gbè ù i mɛ Dii Zìgɔde mé Isailiò Lua ù, mé mapi n z̀̀blena Davidi, ǹ̀yò ma buiò z̀̀napɛ, ²⁷ asa Dii Zìgɔde Isailiò Lua, r̀̀ òmɛ n mè ǹ̀yò ma be kpamɛɛ ma buiò gbāa'ekii ù. A yáí t̀̀ò mapi n z̀̀blena ma s̀̀d̀ile, ma wabie bee kèma. ²⁸ Dii Lua, ǹ̀mɛnn Lua, n yá náai ví, ɔ̀ n yāmaapi ò mapi n z̀̀blenae. ²⁹ Báaada mapi n z̀̀blena buiògu sa, ǹ̀ò wéte nzi gɔɔpii. Dii Lua, n yá'ò, n báaadà mapi n z̀̀blena buiògu, aàò báaa ví e gɔɔpii.

* 7:12 Sou 89.3-4, 132.11, Zaa 7.42, Zln 2.30 † 7:14 Sou 2.7, 89.26-27, 2Kln 6.18, Ebe 1.5 ‡ 7:14 Sou 89.30-33 § 7:16 Sou 89.36-37

8

Davidi ziblea buipalewa (1Lad 18.1-17)

¹ Bee gbea Davidi ziblè Filitèowa à ní busa à ní mæwia Gata simá. ² A ziblè Mɔabuowa, 5 a tò aa wùle k5 sae tɔle, à ba y5má. Tó à bà pla zānguo dède, í bà do zānguo to béé. ɔ Mɔabuɔ g5 Davidi zòblenao ũ, 5 aaɓ falubɔ. ³ Davidi ziblè Leobe né Adadezεε, Zoba kíawa, gɔɔ pɔ kípí èa lé gé ɔt5ɔleí Uflata swasaedeowa. ⁴ ɔ à aà s5gɔɔ kùkù mèn àaa sɔo (1.000) ní s5godeɔ gbèɔn àaasɔsɔo lεε bàaɔkwi (70.000) ní kèsedeɔ gbèɔn àaasɔsɔo lεε bao (20.000). ɔ à ní s5ɔ kízā z5z5 ppii, mèn basɔo mé è b5. ⁵ Sili pɔ kú Damasio mò dɔi Adadezεεle, 5 Davidi ní gbéɔ dède àaasɔsɔo lεε bao ní plao (22.000). ⁶ A gud5anaɔ diledile Sili búsuu, 5 aa g5 à zòblenao ũ, aaɓ falubɔ. Dii tò Davidi ziblè gu pɔ à gèu pii. ⁷ Davidi Adadezεε íwaɔ vua sèngbao sèle à tàò Yelusaleũ. ⁸ A mɔgotè sèle z5ɔz5ɔ Adadezεε wéle pɔ wí mε Teba ní Belotaio guu.

⁹ Ké Amata kí Tou mà Davidi ziblè Adadezεε zīg5owa pii, ¹⁰ 5 à a né Adolaũ zì f5kpaiwà. A aà sáaukpà zì pɔ a blè Adadezεεewa yáí, asa Tou zíkàaanɔ yáaε. Adolaũ mò ní vua pɔɔ ní ánuɔu pɔɔ ní mɔgotè pɔɔ, ¹¹ 5 kí Davidi kàle Dii pɔ ũ, lá a kè ní bui pɔ à gbàablémáɔ ánuɔu ní vuaowa pii, ¹² Eɔɔũ ní Mɔabuɔ ní Amɔnió ní Filitèɔ ní Amalekió. Maa a kè ní pɔ pɔ a sí Zoba kí Adadezεε, Leobe néwaɔ. ¹³ Beewa 5 Davidi tɔbò. Ké à ziblè Silibwa à sù, à Eɔɔũ dède Guzule Wisideu* gbèɔn àaasɔsɔo lεε bao plasai (18.000). ¹⁴ ɔ à gud5anaɔ diledile Eɔɔũ búsuu ɔ, 5 Eɔɔɔpɔi g5 à zòblenao ũ. Gu pɔ Davidi gèu pii Dii tò à ziblè.

¹⁵ Davidi mé Isaili bui pii kía ũ, à yámaakè a gbéɔne a zéwa. ¹⁶ Zeluia né Yoabu mé aà zīg5ɔ dɔaana ũ. Ailudi né Yosafa mé aà kpàwakena ũ. ¹⁷ Aitubu né Zadoki ní Abiataa né Aimelekio mé sa'onkiaɔ ũ. Selaia mé aà lakèna ũ. ¹⁸ Yoiada né Benaia mé aà dɔaɔ gbèz5ɔ ũ. Davidipi zía neg5εɔ mé aà kwáasió ũ.

9

Davidi gbèkekeε Mefiboseε

¹ Davidi gbéɔ là à mè: Saulu buie i g5o lé? Má ye gbèkekeè Yonatáa yáí.* ² Saulu be zíkēnae ku, àà t5n Ziba, 5 wà aà sísi kí Davidiε. A aà là à mè: Mmenn Zibaa? A wèwà à mè: Ao, n zòblenan ma ũ. ³ ɔ kipi aà là à mè: Saulu buie ku e tiaa? Má ye gbèke pɔ Lua ví kèεε. ɔ Ziba wèwà à mè: Yonatáa née ku e tia. Eεε. ⁴ ɔ kí aà là à mè: A ku má ní? Ziba wèwà à mè: A ku Amieli né Makii be Lodebaa. ⁵ Kí Davidi gbéɔ zì, 5 wà mɔaànɔ. ⁶ Ké Yonatáa né Mefibose, Saulu t5ũna kà Davidi kii, à kùlè à wùle a gbεεu. ɔ Davidi mè: Mefibose! A wèwà à mè: N zòblenan ma ũ. ⁷ ɔ Davidi òè: Nsu to vía n kũo, asa má gbèkekene n mae Yonatáa yáí. Má n dezi Saulu buaɔ sɔaane pii, nílió mɔ pɔblemanɔ gɔɔpii. ⁸ Mefibose kùlè à mè: B5n mapi n zòblena ũ ké n ma wegwaí? Má de lán gbè gewaε.

⁹ ɔ kí Saulu zíkēna Ziba sísi, a òè: Pɔ pɔ de Saulu pɔ ũ ní a bedεɔ pɔo pii, má kpà n dii t5ũnawaε. ¹⁰ Mpi ní n néɔ ní n zíkēnaɔ, àli aà tɔle zì kèè, í a pɔɔ kεke, ké aà e àɔ kùsua ví. N dii t5ũna Mefibosepi alio pɔblemanɔ gɔɔpiiε. Ziba s5 a neg5εɔ ví gbèɔn gèɔ ní zíkēnaɔ gbèɔn bao. ¹¹ ɔ Ziba ò kípíε: Yá pɔ ma dii kí ò mapi n zòblenae, má ke piiε. ɔ Mefibose ɔ pɔble ní kípíio, à g5 lán kíanεɔ dowa.

* 8:13 Sou 60 * 9:1 1Sam 20.14-16

¹² Mefibose ne gōena vl, aà tón Mika, mé Ziba bedeo mé aà zikenao ù nípii. ¹³ A ku Yelusaleu, asa lo poble ní kío gōōpiiē. Aàpiá eee.

10

Davidi ziblea Amōniowa (1Lad 19.1-19)

¹ Bee gbēa Amōniō kía gā, 5 aà né Anuni zōlē aà gbēu. ² Davidi mē: Má gbēkēkē Naasa né Anuniē lá aà mae gbēkēkēmēē yāawae. 3 Davidi a iwāeo zìwà, aa gē Amōni būsuu aa aà nōse nínìè aà mae gaa yá musu. Ké Davidi iwapiō ká we, ³ Amōniō kíaō ò ní dii Anuniē: Nlē e Davidi gbēō zì n mae gē kpēlaa yáí aà ní nōse níninē nee? A ní zì aa mō wá wéle asiigwaie, aai ea mō a músikei. ⁴ 3 Anuni Davidi iwapiō kùkù à ní lekāna saaloō wàwa, à ní pokasao zēzōē a guo ní pōōwa sūsū, 5 à ní gbāē. ⁵ Ké wa ò Davidiē, 5 à gbēō zì aa gé dairīle, asa wí ní kú maamaae. Aa òné: Kí mē, à zōlē Yeliko e á lekāna ká bōlē, í gbasa su.

⁶ Ké Amōniō è Davidi ye ní gīyāi lo, 5 aa fiabō gbēōne aa zikané: Sili pō kú Leobe ní Zobaōō kēsedeō gbēōn òaasōōō lēē bao (20.000) ní kí Maaka zīgōō gbēōn òaa sōō (1.000) ní Tobudeō gbēōn òaasōōō lēē kuepla (12.000). ⁷ Ké Davidi a baomā, 5 à Yoabu gbāemā ní zīgōō pii. ⁸ Amōniō bō zì'pōō ní wéle bílibōlēu, 5 Zoba ní Leobe Siliō ní Tobudeō ní Maaka gbēō ku sēu ntēē. ⁹ Ké Yoabu è wá zì'pōō a ae ní a kpēo, 5 à Isaili zīgōō maaō plē à ní gbāē aa gé lélei Siliōwa. ¹⁰ 3 à zīgōō kñiō ná a dàuna Abisaie a zìl, 5 à ní gbāē aa gé lélei Amōniōwa. ¹¹ A mē: Tó Siliō gbāa su lé ma fu, mō dōmale. Tó Amōniō gbāa su lé n fue sō, má mō dōinle. ¹² Sōdile, wá gōēkē ke wá gbēō ní wá Dii wéleō yá musu. Dii a yá pō kēē maa ke. ¹³ 3 Yoabu ní zīgōō pō kuanōō gē Siliōwa ní zìo, 5 Silipiō baalēné. ¹⁴ Ké Amōniō è Siliō baalē, 5 aa baalē Abisaie sō, aa sí wéle guu, 5 Yoabu ní tó we, à tà Yelusaleu.

¹⁵ Ké Siliō è Isailiō zìblēmā, 5 aa èa kō kāaa. ¹⁶ 3 Adadezēē gbēō zì, aa sù ní Sili pō kú Uflata baaleō, 5 aa gē Helau. Sobaki mé Adadezēē zīgōōpiō dōaana ù. ¹⁷ Ké Davidi a baomā, 5 à Isailiō kāaa pii, à bùarīno Yuudēwa à gē Helau. 3 Siliō zì'pōōaazi, 5 aa síkō. ¹⁸ Ké aale baale Isailiōne, 5 Davidi ní dede sōgodeō gbēōn òaa aas ní basōōo (700) ní kēsedeō gbēōn òaasōōō lēē bla (40.000). Wē wá ní zīgōō dōaana Sobaki dēu. ¹⁹ Ké kía pō aa de Adadezēē zōblēnaō ù è Isailiō zìblēmā maa, 5 aa ledōukē ní Isailiō, aa gōō n zōblēnaō ù. Vía Siliō kù, aai gé dōi Amōniōle lo.

11

Davidi yea Basebazi

¹ Ké í bō ēu, gōō pō kíaō í gē zikai, 5 Davidi Yoabu zì ní a iwāō ní Isailiō pii. Aa Amōniō ásookē, 5 aa koezō Labazi. Davidi sō a ku Yelusaleu. ² Ké oosi kē, 5 Davidi fēle a liiwa, àle bebe a kpē musu. Za kpē musu we 5 à nōē è, àle zu'oi. Nōēpiá nō kefenae maamaa, ³ 5 à gbē zì nōēpi yāgbēai. 3 wa òē: Eliaū né Baseban we, Iti bui Uli nae. ⁴ 3 Davidi gbēō zì aà sísiil. Ké à mō, 5 Davidi wùlēaānō, 5 nōēpi tà be. Aàpi sō à 3kù gbābō dafue. ⁵ Ké à nōsì, 5 à lékpāsākē Davidiē à mē a nōsì.

⁶ 3 Davidi gbē zì Yoabuwa à mē: Iti bui Uli gbaemēē. 3 Yoabu aà gbāēē. ⁷ Ké Ulipi mō, 5 Davidi Yoabu aafia gbēa ní zīgōō ní zì pō aale kao. ⁸ 3 Davidi òē: Ta be zu'oi. Ké Uli bō kibe, 5 kí gbē zì è ní bleo. ⁹ Ama Uli i ta a beo, kibe gōu 5 à iu ní a zikenkñiō. ¹⁰ 3 wa ò Davidipiē wá mē: Uli i ta a beo. 3 à Uli là à mē: Madō

n su ní wéleɔ dafu ni? Akea ni ta beo ni? ¹¹ Uli wèwà à mè: Kpagolo ní Isailiɔ ní Yudaɔ ku zwàakpeɔ guu. Ma dii Yoabu ní a gbéɔ ku sɛu. Má fɔ ta be mà poble mà imi, mà wúle ní ma naoo. N n kuaɔ má yápi keo. ¹² ɔ Davidi òè: Gɔ la gbã lo, zia mí n gbae. ɔ Uli gɔ Yelusaleu zibeezi ní a gɔɔ siao lo. ¹³ Davidi aà sisi, à poble à imiaano, ɔ Davidi ikàkaè. Kási ké à bò oosi, à gè í ní a dii kía zíkɛnaɔe, i ta a beo. ¹⁴ Ké gu dɔ, Davidi laké Yoabue, ɔ à Uli gbàèdò. ¹⁵ Lápi guu à mè: A Uli dɔaa gu pɔ zí pásfu, í pòòòzàkè aà kpe, ké wà e wà aà de.

¹⁶ Goo pɔ Yoabu lé koezɔ wélepizi, ɔ à Uli dà gu pɔ a dɔ negɔnao kuu. ¹⁷ Ké wéleɔ bɔle lé zika ní Yoabuo, aa Davidi zígɔeɔ dède. Iti bui Uli kú ní guu.

¹⁸ ɔ Yoabu gbé zì Davidiwa aà zì yá dau siuè pii. ¹⁹ A ò zɔnapie: Tó n zì yá dau ní siu kɛ pii ní láa, ²⁰ tò aà nòse fele à ní lá à mè: Bóme tò a sɔ wélezi káikái ní zloi? A dɔ ké bímusudeɔ lí ka gbaemá zíleɔ lé? ²¹ Déme Gedeɔ né Abimeleki dèi? Nɔe mé ɔzò wísilɔgbei za bíi musu, ɔ à aà dè Tebezio lò? * Akea a sɔ bízi káikái màai? Tó a òne màa, ní oè aà zòblena Uli, Iti bui gà lo. ²² ɔ zɔnapie dàzeu. Ké à kà Davidi kíi, à yá pɔ Yoabu dàe òè pii. ²³ A mè: Gbéɔ bɔle wéleu, aale gbáamwéé wénkpeɔe, ɔ wa ní yá e ní wéle bíibɔleu. ²⁴ An kázunaɔ ku za bíi musue, ɔ aa ka fá n gbéɔgu zíle, aa ní gbéɔe dède. N zòblena Uli, Iti bui gà lo. ²⁵ ɔ Davidi ò zɔnapie: O Yoabue asu to yápi kɛé íio. Wiliɔ gbé pɔ zì a ní bleɔ dɔo. Aà zika ní wélepideɔ ní gbáao, i kwé. N aà gba sɔ màa. ²⁶ Ké Uli na mà a zá gà, à ɔɔb. ²⁷ Ké ge'ɔɔɔɔɔɔ láa, Davidi gbéɔ zì, aa sùaaano Davidipi be, ɔ à gò aà na u. A ne'iaano gɔe u, ɔ yá pɔ Davidi kèpi kè Diie íi.

12

Anabi Natá Davidi gbaa laai

¹ Dii Natá zì Davidiwa.* Ké à kà, a òè: Gɔe gbéɔn plaɔ mé kú wéle dou, gbédoá ɔdeɔ, gbédo sɔ taasideɔ. ² ɔdepi são ní zuo vɔ dasidasi, ³ taasidepi sɔ a pɔe vɔo, sãnununa mendoɔe a lù. ɔ à ɔlɔai, à zòkù ní aà néo sãnu aà be. Aaɔ ble dou ble, aaɔ imi ta dou, í wúle aà pɔleu, ɔ àle gwa lán azia nenɔenawa. ⁴ Ké nibo pɔla ɔdepiwa, ɔ i we sã ge zu kù a kpása guu à niboɔpi yàaekèdò, taaside sãnununapi ɔ a síwà, à a niboɔpi yàaekèdò. ⁵ ɔ Davidi pɔ pà ɔdepi yá musu maamaa, a ò Natáe: Dii ku! A kù wà gbé pɔ yápi kè deɔ. ⁶ Lá màa a kè, i aà wɛnagwao, aà sãpi fiabo leɔ síiɔ. ⁷ ɔ Natá ò Davidipiɛ: Mme ní gbépi u. Dii Isailiɔ Lua mé yáe bee ò à mè: Ma n kpa Isailiɔ kía ue, ma n bɔ Saulu ɔzi, ⁸ ɔ ma n diipi be kpàma, ma aà nao nàne n ɔzi. Ma Isailiɔ ní Yudaɔ kpàma n gbéɔ u. Tó bee kène fɛnɛu, má a pàleɔ káfɛne. ⁹ Bɔyãi n sakà ma yáui? N yá pɔ má yeio kè, n Iti bui Uli dè ní fɛndao, n aà nɔsí ní sè. N tò Amɔniɔ aà dè zì guu. ¹⁰ Za gbã yápásl a kè n bewa bau lo, asa n sakámague, n Iti bui Uli nɔ sí ní sè. ¹¹ ɔ Dii èa yáe bee ò à mè: Ma! Má tó nɔzia bedɔe yá'ine. Má n nao sima, mí ní kpá n gbédeuwa n wáa, i wúleínɔ gupuau. ¹² N yákè asii guue. Mapi sɔ má yápi kene gupuau Isaili pii wáae.†

¹³ ɔ Davidi ò Natáe: Ma duunakè Diie. ɔ Natá òè: Dii n duuna kèma, níyɔ gao.

¹⁴ Ama lá n dɔe Diiwa maamaa yápi kea musu, negɔe pɔ nɔepi innɔ a gaɔ. ¹⁵ Ké Natá tà be, ɔ Dii tò né pɔ Uli na í ní Davidiopi gyá kù. ¹⁶ ɔ Davidi lé Lua sisi népi

* 11:21 Dɔa 9.53 * 12:1 Sou 51 † 12:12 2Sam 16.22

yá musu ní leyee, gwá í wúle búsuue. ¹⁷ Aà be gbèzɔɔ ɔ zeaàla aà fele búsuu, áma ɔli weio, mé ɔli pobleɔnɔ. ¹⁸ A gɔɔ soplade zɔ ɔ népi gá. Vɔa Davidi ɔwao kù, aai fɔ òè népi gáo. Aa mè: Gɔɔ pɔ népi ku, wa yá òè, i wá yámao. Kpelewa wá oè sa népi gá? A yáwáike. ¹⁹ Davidi è a ɔwao lé yákpáina'okɔe, ɔ a dɔ ké népi gáe. A ní lá à mè: Népi gá yá? ɔ aa wèwá aa mè: Ao! A gáe. ²⁰ Davidi fele búsuu, à zu'ò à nisidɔɔ à a pɔkasao ɔlile, ɔ à gè kùle Dii e a kpéu. Ké à èa tà be, à poblea gbèa, ɔ wa kpáwá, a blè. ²¹ Aà ɔwao aà lá à mè: Akea ríle yáke máai? Gɔɔ pɔ népi ku, n leyè n ɔɔb. Ké à gá sa, n fele n poble. ²² A wè má à mè: Gɔɔ pɔ népi ku, má leyè ma ɔɔb, asa ma mè, tó Dii a ma wegwa à to népi ào kun no, déme dɔi? ²³ Lá à gá sa, bɔyáí máo leyee ɔi? Má fɔ má aà vu yá? Má gé aà kíi, áma aapi a e ea mɔ ma kíio.

²⁴ Davidi a na Baseba nòse niniè, ɔ à gè wúleaaɔ. A ne'í gɔe ɔ, ɔ à tɔkpàè Salomɔ. Dii yeaazi, ²⁵ ɔ à anabi Natá zɔwá à tɔkpà népie Yedidia † Dii yeaazipi yáí.

Laba sia Aminɔwa (1Lad 20.1-3)

²⁶ Yoabu ziká ní Aminɔ Laba, ɔ à kibe sí. ²⁷ ɔ à gbéɔ zɔ Davidiwa à mè: Ma ziká ní Labadeɔ, ɔ ma ní ítɔkɔi sí. ²⁸ Zígɔ kɔniɔ káaa sa, ní mɔ koezɔ wélepizi, ní sí. Tó màa no, má sí, wi ma tɔkpàe. ²⁹ ɔ Davidi zígɔ káaa píi, à gè lèle Labawa a sí. ³⁰ Wá ní táa Mɔlɔku vua fúa gò aà miwa, wa kpà Davidi. A gbia ká kiloo baakwi, mé gbè beede kuwá. A wélepi pɔɔ náaa dúuduu, ³¹ ɔ à gbé pɔ kú weo kùkù bɔlèrɔnɔ, à ní da síi zɔ ní dúuduusu zɔ ní mɔo zɔ, mé a tò aa bilikibɔ. Màa a kè Aminɔ wéleone píi, ɔ à èa tà Yelusaleɔ ní a zígɔ píi.

13

Aminɔ yea Tamaazi

¹ Bee gbèa Davidi né Abisaloú dæ kefena vɔ, aà tón Tamaa, ɔ Davidi né Aminɔ yeaazi. ² Yápi lé ɔada Aminɔpiwa, à ká gyákea a dæ Tamaapi yáí, asa nɔe lésoe, a fɔ yáe keèo. ³ Aminɔpi gbèna vɔ, aà tón Yonadabu, Davidi vɔi Simea née. Yonadabu ɔnɔ gbáa, ⁴ ɔ à Aminɔ là à mè: Akea n kiane'ia n kúsu ɔ kwea lá gu lé dɔi? Nyɔ omeeo lé? ɔ Aminɔ wèwá à mè: Má ye ma dáuna Abisaloú dæ Tamaazie. ⁵ ɔ Yonadabu òè: Ge n wúle n liiwa lán gyáewa. Tó n mae mɔ n gwaí, ní oè ní ye n dæ Tamaa mɔ ble kpamae. Aà mɔ keke n wáa ké nyɔ e, i gbasa nanɔ n ɔzɔ. ⁶ ɔ Aminɔ wúle lán gyáewa. Ké kí mò aà gwai, ɔ a òè: To ma dæ Tamaa mɔ kaa kemee ma wáa, i namee ma ɔzɔ. ⁷ ɔ Davidi gbé zɔ Tamaawa a be à mè: Gé n vɔi Aminɔ kpéu, ní blekeè. ⁸ Ké Tamaa gè aà kpéu, à aà lè wúlea, ɔ à pówenti dè à kàa kèò aà wáa, ɔ a dísa. ⁹ ɔ à ta sè à káapi káuè. Aminɔ gí sói à mè: Gbèɔ ya aa bɔle mɔpii. Ké gbé pɔ kuaànɔ bɔle píi, ¹⁰ ɔ a ò Tamaae: Mɔ ní blepɔ kpea la, ní namee ma ɔzɔ. ɔ Tamaa kàa pɔ á kè sè à gèò a vɔi Aminɔpi kíi kpea. ¹¹ Ké à sɔaazi, àle kpawá à só, ɔ à a dæpi kù à mè: To mà wúlenno.

¹² ɔ a ò a vɔipie: Aawo! Nsu gbãamɔmeeo. Asa wá Isaili wili yá bee taa keo. Nsu yãdɔsai bee taa kemeeo. ¹³ Mapi, má má géu ní wí beeo? Mpi sɔ, Isaili n dile gbépa ú. Sue! N a yá'ò kie, a gí ma kpáimao. ¹⁴ I we aà yámao. A gbãamòè, ɔ à kúsiwá à wúleaaɔ. ¹⁵ ɔ Aminɔpi zaaagu pásɔpásɔ. Aà zaaaagu

† 12:25 Bee mè Dii gbé yenzide.

de aà yeaàazi yáala. Ɔ a òè: Fele bo. ¹⁶ Ɔ nɔɛpi ò a vɛipie: Aawo! Tó n ma ya n ma bo, a táae aɔ zɔɔ de pɔ pɔ ní kɛmɛɛa. N beeo i we à aà yámào. ¹⁷ Ɔ Aminɔpi a zɛkɛnɛwaasona sisi à mè: Nɔɛɛ bee ya bɔomɛɛ, ní gbata n kilidau. ¹⁸ Ɔ aà zɛkenapi aà sɛ bɔ̀ò bàasi, à gbata à kilidàu. Nɔɛpi ula gbàa daa, asa ula bee taa kía nɛnɔɛ lésoɔ ɓ daa. ¹⁹ Ɔ Tamaa túfu gbè a miwa, à a ula gbàa pɔ á daapi gá a kè, ɔ àle ɔ̀bɔ̀ àle tá, à ɔ̀dɪ a musu.

²⁰ Aà dāo dadoude Abisaloù òè: N dāo Aminɔ̀ laane yà? Nsu o gbèe mao, asa n dāoɛ. Nsu n̄yɔ̀ yápi kúa n sɔ̀ guuo. Ɔ Tamaa zòle a dāo Abisaloù be yákpaa. ²¹ Ké kí Davidi yápi mà, aà pɔ̀ pà maamaa. ²² Abisaloù i yāe o Aminɔ̀ɛo, yāvái ge a maa, asa aà za fèè, ké à kùsi a dāe Tamaawa yái.

Abisaloù Aminɔ̀ dɛa

²³ Wè pla gbea Abisaloù ku Baali Azoo, Eflaiù bùsu zòleu ní a sákákɛɛlenao, ɔ̀ à kianeɔ̀ sisi blesawa nípii. ²⁴ Ɔ à gè kí lè à mè: Kí, wàle mapi n zòblena sáo kákɛɛle. Mpi ní n Ìwaɔ̀ á gemanɔ̀ weo lé? ²⁵ Ɔ kí wè a népiwa à mè: Aawo! Wá fɔ̀ gé wápiio. Wá kene aso ùe. A nàewá, áma i geo, ɔ̀ à samaa'òè. ²⁶ Ɔ Abisaloù mè: Tó níle geo, to ma vɛi Aminɔ̀ géwanɔ̀. Kí aà là à mè: Bóyái ní ye aà gennoi? ²⁷ Abisaloù nàewá, ɔ̀ kí tò Aminɔ̀ gèaano ní a né kɛniɔ̀ píi.

²⁸ Abisaloù yádile a gbéɔ̀ne à mè: A swákpa! Tó Aminɔ̀ pɔ̀ kè vɛɛwa na, tó má òé à aà zɔ̀, à aà de. Ásu to vía á kúo. Máme ma á dáu! Á sòdile, í gɛɛke ke. ²⁹ Abisaloù gbéɔ̀ kè lá a dílenéwa, ɔ̀ kiane kɛniɔ̀ fèle dí ní sɔ̀baonaɔ̀ kpe, aa bàalè. ³⁰ Gɔ̀ pɔ̀ aa ku zéu, Davidi a baomá wà mè: Abisaloù kianeɔ̀ dèdè píi, an kee i gɔ̀o. ³¹ Davidi fèle à a pokasaɔ̀ gá a kè, ɔ̀ à wùle busuu. Aà Ìwaɔ̀ slaaazi ní ní pokasaɔ̀ kékɛa. ³² Ɔ Davidi vɛi Simea né Yonadabu mè: Baa, r̄su n̄yɔ̀ e wà n né èwaasoɔ̀ dède píi no, Aminɔ̀ mé gá ado. Wà yápi dɔ̀ Abisaloù wéwa za gɔ̀ pɔ̀ Aminɔ̀ kùsi a dāe Tamaawae. ³³ Ma dii kí, r̄su n̄yɔ̀ yápi kúa n s̄uo. N neḡɔ̀ɛo i gaga píio, sema Aminɔ̀ ado. ³⁴ Abisaloù sɔ̀ à bàalè.

Ké èwaaso gudšana wezù, a è wa be Olonaiù zéu s̄is̄ipoleu dasidasi. A gè a ò kíe: Ma gbéɔ̀ è be s̄is̄ipoleu Olonaiù oi. ³⁵ Ɔ Yonadabu ò kíe: N èa? N néo mé lé su we lá má ònɛwa. ³⁶ Ké à yápi ò a làa, ɔ̀ kianeɛpiɔ̀ kà ḡɔ̀, aale búbuape. Kí ní a Ìwaɔ̀ ɔ̀bɔ̀ nípii maamaaɛ b.

³⁷ Abisaloù bàalè à tà Amihudu né Talemái, Gesuu kía kí,* ɔ̀ kí Davidi sɔ̀ ɓ a né gaa ɔ̀bɔ̀ gɔ̀ɔ̀pii. ³⁸ Ké Abisaloù bàalè à tà Gesuu, a ku we e wè àaɔ̀. ³⁹ Ké kí Davidi n̄ɔ̀ɛ níni Aminɔ̀ gaa yá musu, ɔ̀ àle Abisaloù beɛke sa.

14

Abisaloù sua Yelusalei

¹ Zeluia né Yoabu dɔ̀ ké kí pɔ̀ dɔ̀ Abisaloùwa, ² ɔ̀ à gbéɔ̀ z̄i Tekoa, aa nɔ̀ɛ ònɔ̀na sè aa sùò. Ɔ a òè: Ke lá níle gɛwiipɛwa. Gyaa pokasaɔ̀ da. Nsu n̄isidɔ̀o. Ke lán nɔ̀ɛ pɔ̀ a gbé gá àle a ɔ̀bɔ̀ à gègèwa. ³ Gé kí kíi màa, ní yáɛ bee oè. Ɔ Yoabu yá sòso kà nɔ̀ɛpiɛ a léu. ⁴ Ké Tekoa nɔ̀ɛpi gè kí lè, à kùlèɛ à wùle a gbɛɛu à mè: Kí, ma suaba! ⁵ Ɔ kipi aà là à mè: Bó ní yeii? A wèwà à mè: Gyaan ma ù, ma zá gàc. ⁶ Mapi n zòblena, má neḡɔ̀ɛo vɛi gbɛɔ̀n pla. Ké aale sòleke k̄tɛɛ bua, gbɛɛ ku à ní yoaoo. Ɔ an gbèdo a gbèdo le dè. ⁷ Ɔ ma bɛdeɔ̀ fèle nípii, aa ò mapi n zòblenaɛ aa mè mà a né pɔ̀ a gbèdo dèpi kpámá wà de, ké à a gbèdo dè yái. Aa ye yàa

* 13:37 2Sam 3.3

mion tede pɔ ɡɔmɛe tɔbiblena ŋpi tɛdeɛ, kɛ ma zɔ su ɔ tɔ ge bui vɛ dɔnɔa guu bo. ⁸ ɔ kɛ ɔ nɔɛpiɛ: Ta be, mɔ yɔdile n yɔpi musu. ⁹ ɔ Tekoa nɔɛpi mɛ: Ma dii kɛ, tɔaapi wi ma musu n ma de bedeo, mpi nɔ ku tɔaesai n n kiakɛo. ¹⁰ ɔ kɛ mɛ: Tɔ gbɛe lekɔ yɔpiwa, mɔaɔnɔ ma kɛi la, a e ɛadama bo. ¹¹ ɔ nɔɛpi mɛ: Kɛ, legbɛ n Dii n Lua tɔo, kɛ tɔsina su ma nɛ de kemapla ma leo yɔi. ɔ kɛpi mɛ: N Diio n nɛpi mikɛe a lɛle zɛleɔ.

¹² ɔ nɔɛpi mɛ: Ma dii kɛ, mapi n zɔblena ma gba zɛ mɔ ea yɔ'one. A wɛwɔ ɔ mɛ: O! ¹³ ɔ a ɔɛ: Bɔyɔi n yɔ bee taa kpɔaɔ n Lua gbɛɔi? Yɔ pɔ n ɔmɛe mɛ n dayɔu, asa ni gbɛ pɔ n yɔ gbɛsi n suɔo. ¹⁴ Wɔpɛi wɔ ga, wɔ de lɔn i pɔ kɔle tɔle gbɛe i e sɛle bowa. Lua li gbɛ pɔ wa yɔ wɛni boɔ, i zɛwɛe ade ea suwɛe. ¹⁵ Ma mɔ yɔpi oi ma dii kɛe, asa gbɛ tɔ vɛa ma kɛe. ɔ mapi n zɔblena ma mɛ mɔ yɔ'one. Wɛliɔ dɔo tɔ nɔyɔ ma wabikɛama sɛ, ¹⁶ nɛ ma bo gbɛ pɔ ye mapi n ma nɛo tɔle pɔ Lua tɔwɛe sɛwɔ ɔzɛ. ¹⁷ Ma dii kɛ, mapi n zɔblena ma mɛ n yɔ a to ma sɔ dadou, asa nɛ de lɔn Lua malaikaewɛe, ni swɔsɛ yɔmaa nɛ a vɔiozi piɛ. Dii n Lua aɔ kunno.

¹⁸ ɔ kɛ ɔɛ: Nsu gɛ yɔ pɔ mɔle n lai zɔ sɛiaa. ɔ nɔɛpi mɛ: O ma dii kɛ! ¹⁹ ɔ kɛ aɔ la ɔ mɛ: Yoabu lɛ kɛ yɔpi guu yɔ? Nɔɛpi wɛwɔ ɔ mɛ: Ma dii kɛ, n n kuao yɔ pɔ n ɔpi gea ae n kpeo vɛo. Ao, n zɔblena Yoabu mɛ yɔpi sɔso kɔmɛe ma lɛu pii. ²⁰ N zɔblena Yoabu kɛ mɔa, kɛ ɔ e yɔ pɔ daa liwa tiaɛ bee keke yɔie. Ma dii, n ɔnɔ lɔn Lua malaikaewɛe, n yɔ pɔ kɛ dɔnɔia dɔ pii. ²¹ ɔ kɛ ge ɔ Yoabuɛ: Too, mɔ yɔpi ke sa. Ge n ɛwaaso Abisalou gbɛsi n suɔo. ²² ɔ Yoabu kɛle kɛpiɛ, ɔ wɛle a gbɛu ɔ aɔ sɔaukpɔ ɔ mɛ: Ma dii kɛ, mapi n zɔblena, mɔ dɔ gbɔ sa kɛ ma yɔ kɔngu, asa n ma yɔmɔ.

²³ ɔ Yoabu fɛle ge Abisalou gbɛsi Gesuu, ɔ suɔo Yelusaleu. ²⁴ ɔ kɛ mɛ: Oɛ aɔ ge zɛle azɛla be, wɔ wɛ a ke sɛiɔo. ɔ Abisalou ge zɛle a be, aai wesikɛle n kɛoo. ²⁵ Gɔ kefenɛe ku Isailiɔ guu lɔn Abisalouwao. Wɔ aɔ maabo maamaae. Sea za aɔ gbɔ zɛle e ɔ ge pɛ aɔ minanguo sɔae kuo. ²⁶ Iɔ a mi bo wɛ n wɛoɛ. I a gbɛa ma. Tɔ a bo, i yɔ kiloowa, i de kiloo plaa. ²⁷ A nɛgɛo i gbɛn ɔaɔ n nɛnɔo do. Nɛnɔpi tɔn Tamaa. Nɔ kefenɛe. ²⁸ Abisalou ku Yelusaleu e wɛ pla wesia kɛle sai.

²⁹ ɔ ɔ Yoabu sɛsi aɔ ge kɛ kɛi, ɔma Yoabu i we mɔ aɔ kɛi. ɔ ɔ ɔ aɔ sɛsi bo, i we mɔo. ³⁰ ɔ a ɔ a iwaɔne: A Yoabu bua pɔ kɛ ma pɔ sae gwa, aɔ naa mɔ. A ge tesɔwɔ. ɔ Abisalou iwaɔ ge tesɔ Yoabu buapiwa. ³¹ ɔ Yoabu fɛle ge Abisalou be, ɔ aɔ la ɔ mɛ: Bɔyɔi n iwaɔ tesɔi ma buawai? ³² ɔ Abisalou wɛwɔ ɔ mɛ: Gwa, ma gbɛ zɛma, ma mɛ mɔ mɔ n zɛ kiwɛe, kɛ n aɔ la bɔmɛ tɔ ɔ ma gbɛsi Gesuu ɔ sɔmanɔi? Kua we sɔmɛe de laa! Mɔ ye mɔ kɔ'e n kɛo tia. Tɔ mɔ tɔae vɛe, aɔ ma de. ³³ ɔ Yoabu ge yɔpi ɔ kɛ. ɔ kɛpi Abisalou sɛsi. Kɛ ɔ mɔ, ɔ kɛle ɔ wɛle a gbɛu. ɔ kɛ lepɛwɔ.

15

Abisalou bo Davidi kpe

¹ Bee gbɛa Abisalou sɔgo e n sɔo n gɛe gbɛn blakwi pɔ aɔ baale a aeɔ. ² I fɛle kɔkɔ ɔ zɛa bɛibɔleze sae. Tɔ gbɛ yɔvɛi n a gbɛdeeo, ɔle geɔ kɛ kɛi aɔ kekeɛ, Abisalou i ade sɛsi i ɔɛ: Wɛle kpele n boi? Tɔ a wɛwɔ ɔ mɛ: Mapi n zɔblena ma bo Isaili buie beue, ³ ɔ Abisalou i ɔɛ: N yɔ nae, a zɛvɛi, ɔma kɛ gbɛe ku ɔ swɔsɛ

n yáio. ⁴ Abisaloú ì ea mɛ: Tó wà ma ke yákpalekena ù wá bùsuu, gbé pò yávi ge gbé pò lé gbé gbea yákpaleu pii ali mós ma kíi, máli aà yákekeè a zéwae. ⁵ Tó gbé mò kùle aà ae, ì ɔbo ade kú à lépɛwà. ⁶ Maa Ìo ke Isaili pò lé mós yákpalekei kí kíɔne pii, ɔ an sò tàwà.

⁷ Wè síiɔ gbea a ò kíe: Ma gba zé mà gé lé pò má kè Diiwa sa'oi Heblɔ. ⁸ Mapi n zòblena ma légbà dɔwà gɔɔ pò má kú Gesuu, Sili bùsuu ma mè: Tó Dii tò ma su Yelusaleù, má sa'owà Heblɔ. ⁹ Kí òè: Ge ñ su aafia! ɔ à fele gè Heblɔ. ¹⁰ A gbéɔ zì Isaili buiɔwa pii à mè: Tó a kuu'ɔ mà ɔ, à o Abisaloú mé kpalablè Heblɔ. ¹¹ Gɔɔ pò àle fele Yelusaleù, à gbéɔ sísi gbèɔn àa do aa géánɔ, ɔ aa gè ñ nòsemendoo, aa yá asii dɔo. ¹² Gɔɔ pò àle sa'o, à Gilo gbé Aitofeli, Davidi ledamade sísi za aà be wéleu, ɔ lekpaala Davidizi lé dede. Gbé pò aa kú ñ Abisaloúɔo dasi lé káffe.

Davidi bàalea

¹³ Baokpana mɔ ò Davidie à mè: Isailiò ñ sò kpà Abisaloúwa. ¹⁴ ɔ Davidi ò a iwa pò kuanɔ Yelusaleúne: A fele wà bàasi. Tó wi ke màao, wá pili Abisaloúwao. Wà ke kpakpa. Tó wi ke kpakpao, a wá le la à wá ásooke, i wéledeɔ dede ñ fɛndao. ¹⁵ Kí iwaɔ òè: Wá dii kí, yá pò n zèò pii, wápiɔ n zòblenaɔ wá làa. ¹⁶ ɔ kí dāzeu. Aà bedeo bò teààzi mpii, àma aà nò mèn kwi pò ñ mèsedilenéɔ ɔ à ñ tó we aao begwa. ¹⁷ Kí dāzeu ñ a gbéɔ màa. Ké aa kà wénkpɛ, à lile zè ¹⁸ a iwaɔne pii ñ aà ɔaiɔ ñ Gatade gbèɔn àa àaɔ pò teààzi za Gataɔ, aa gè pii.

¹⁹ ɔ kí ò Gata gbé Itai: Bóyāi ñle géwanɔ? Ea tá, ñbò kú ñ kí dafuo, asa bòmɔn n ù, n bɔ n bùsuue. ²⁰ N kaa i gɔɔplakeo, ɔ ñ ye ñyɔ liaaliaawansa? Má dɔ gu pò mále géuo. N n gbéɔ káaa ñ tárnɔ. Dii gbèke ñ náaiyāo kene. ²¹ ɔ Itai wèwà à mè: Ma dii kí, ñ Dii kuao ñ n kuao, gu pò ñ kúu pii, mapi n zòblena máo ku wee, má gan nò máo kun nò. ²² ɔ Davidi òè: Dɔaa wà gé! ɔ Gata gbé Itai èa dāzeu ñ a gbéɔ ñ a dae pò kuanɔ pii. ²³ Ké aale gèze a mpii, ɔ bùsudeɔ wii pàle. Ké kí bùa Sedɔwa, ɔ ampíi aa gbáa zé sè.

²⁴ Zadoki ku we Ìo ñ Levii buiɔ pii. Aa Luabaakuarínɔ kpagolo sea. Aa kpagolopi díle Abiataa sae e gbéɔ bòle wéleu aa làa pii. ²⁵ ɔ kí ò Zadokie: Lua kpagolo sé ñ gèò wéleu. Tó Dii ma wegwa, a to mà su, mí wesie ñ a kúkiio. ²⁶ Tó asu me ma yá i kaaguoe sɔ, má làa. Aà kemee lá à kèè maawa. ²⁷ ɔ kí èa ò sa'ona Zadokie: Gu'enan n úo lò? Ea ta wéle guu aafia ñ n né Aimaazao ñ Abiataa né Yonataao. A tá ñ á né gbèɔn plapiɔ. ²⁸ Máɔ zea swabɔleu sèu e mà baomawáe. ²⁹ ɔ Zadoki ñ Abiataao Lua kpagolo sè aa tàò Yelusaleù, ɔ aa gò we. ³⁰ Davidi lé Kùkpe sísi kú, àle ɔɔb. A pòkù a mia, a kyalekpaa. Gbé pò kuaànɔ pòkù ñ mia pii, aale ɔɔb aale geò. ³¹ Ké wa ò Davidie Aitofeli ku gbé pò zè ñ Abisaloúɔo guue, ɔ Davidi wabikè Diiwa à mè: To aà ledama àò de yáfaasai ù.

³² Ké Davidi kà sísi misonaa, gu pò lousisiki kúu, Aaki gbé Usai mò dàaale, aà ula kēa, mé bùsu kaa aà miu. ³³ Davidi òè: Tó n gemanɔ, ñyɔɔ demee aso ùe. ³⁴ Tó n ea n ta wéleu, mé ñ ò Abisaloúe aà zòblenan n ù sɔ, ñyɔ Aitofeli ledama bàdemee. Oè aà mae zòblenan n ù yāa, àma tia n gɔ aà zòblena ùe sa. ³⁵ Sa'onaɔ Zadoki ñ Abiataao aao kunnɔ we. Yá pò ñ mà kibe séle siuné pii. ³⁶ An né gbèɔn plao kunnɔ we, Zadoki né Aimaaza ñ Abiataa né Yonataao. Tó n yāe mà, népiɔ zì aa mɔ omee. ³⁷ ɔ Davidi gbèna Usai pi tà, à kà Yelusaleù gɔɔ pò Abisaloú lé géu.

16

Davidi ní Zibao ní Simeio

¹ Ké Davidi ví sísi misonaa yoo, a è Mefibose ziia Ziba káoyè zàa'lnaone mèn pla, àlè mọ daiale. Aa p̄e sea mèn òaa do ní v̄ebe kàao mèn basoo ní kaad̄en kàao mèn basoo ní v̄eoo tũu do. ² Ǿ Davidi Ziba là à mè: Bóme tò n mọ ní beei? Kiba wèwà à mè: Kí, zàa'lnaó n b̄edeo p̄e aa dikpe. P̄e ní kàaó n gb̄eó p̄bleae. V̄e s̄, gb̄é p̄ k̄pasa guwaiwaiu imiae. ³ Kí aà là à mè: N dii p̄ í kesai t̄una ku má ní? Ziba wèwà à mè: A ḡò Yelusaleu, asa àlè e Isailio a kpa a dezi kpalau gb̄ae. ⁴ Ǿ kí òè: P̄ p̄ Mefibose ví pii ḡò n p̄ ùe. Ǿ Ziba mè: Ma kule ke! Ma dii kí, ñȳs ma wegwa màa.

⁵ Ké kí Davidi s̄ Bauliuzi, a è ḡose b̄ou. Aà t̄on Simeí, Gela née. Aame aa bui dou ní Saulu b̄edeo. A b̄ò w̄éleu, àlè Davidi ká. ⁶ Ale kí Davidi ní aà gb̄eó k̄k̄é ní gb̄eo, baa ké aà z̄iḡoo ní aà daai ku aà ɔplaai ní ɔzeio nípii. ⁷ Ale aà s̄s̄s̄ àlè me: Géi! Géi! Gb̄ēdena! P̄ p̄ae! ⁸ Dii fiab̄one Saulu p̄ n kpalablè aà gb̄eu b̄edeo d̄eɗeá yá musu. Dii n b̄o kpalau, à n né Abisaloũ kp̄au. Asoo k̄emaē sa, asa gb̄ēdenan n ũ. ⁹ Ǿ Zeluia né Abisai ò kíe: Ma dii kí, a maa gb̄e ḡe bee ào n s̄s̄s̄o. To mà ḡé aà mí z̄i. ¹⁰ Ǿ kí mè: Zeluia né, b̄ome wá daai? Tó Dii mé òè aà ma s̄s̄s̄, ɔ àlè ma s̄s̄s̄, déme a f̄o aà la, b̄oyāi àlè kei màaii? ¹¹ Ǿ Davidi ò Abisaié ní a íwao pii à mè: A gwa, mazia ne'ia mé lé wele ma de. Wa B̄eyāmeē buie bee p̄ o l̄e? A aà to we. Tó Dii mé òè aà ma s̄s̄s̄, a maae. ¹² W̄ilio d̄so tó Dii asu ma taasi e, i fiabomeé ní maa s̄s̄sa p̄ w̄ale kemee gb̄a yáí. ¹³ Ké Davidi be z̄éu ní a gb̄eó, Simeí be sísp̄leu aà sae. Ale aà s̄s̄s̄, àlè aà k̄k̄é ní gb̄eo, àlè b̄usu faaagu. ¹⁴ Ké kí ní a gb̄é p̄ kuanoo kà swai, aa k̄pasa, ɔ aa kámabò we.

Abisaloũ kaa Yelusaleu

¹⁵ Abisaloũ ká Yelusaleu ní Isailio pii. Aitofeli kuaano. ¹⁶ Ǿ Davidi gb̄ēna Usai, Aaki gb̄é ḡè Abisaloũ lè a òè: Lua n d̄s̄ ní aafiao Záai! Lua n d̄s̄ ní aafiao Záai! ¹⁷ Abisaloũ aà là à mè: Gb̄ēke p̄ ní ví ní n gb̄ēnaon wea? B̄oyāi ní ḡé ní n gb̄ēnaoo ní? ¹⁸ Usai wèwà à mè: Maa no! Má de gb̄é p̄ Dii ní gb̄eē bee ɔ s̄ p̄ ùe. Ma ze ní kía p̄ Isailio kp̄pioe. ¹⁹ Bee ḡea l̄, déme maa mà z̄obleè, n bàasio? Lá ma z̄oblè n maae yáa, a maa mà blene s̄e.

²⁰ Abisaloũ ò Aitofeli: A l̄eɗa. B̄ó wá kei? ²¹ Ǿ Aitofeli wèwà à mè: Gé w̄ulei ní n mae n̄o p̄ à ní tó la aale begwao. Isaili pii a ma ní tò n mae ye n ḡtyáio, gb̄é p̄ kunnoo gb̄aa i káfi. ²² Ǿ wá zw̄aakpe d̄ò Abisaloũe kp̄e musu, ɔ à ḡè w̄ulei ní a mae n̄pio we Isailio pii wáa.* ²³ Goo beeó lé p̄ Aitofeli í damá de lán gb̄é p̄ yāgb̄èa Luawawaē. Maa Aitofeli l̄edama de Davidié ní Abisaloũo pii.

17

Usai ɔn̄kea Abisaloũe

¹ Aitofeli ò Abisaloũe: To mà z̄iḡoo se gb̄ēn òaasoo l̄e k̄uepla (12.000), mí ḡé péleinn̄o Davidizi gw̄áa. ² Má lélewá ḡoo p̄ à k̄pasa, aà ɔ b̄usaē, mí aà fu, aà gb̄eó i baale pii, mí aà de ado, ³ mí sun̄e ní gb̄eó pii. Ampii sua yá de gb̄é p̄ níle we yá ùe. Tó à ḡà, ɔ gb̄eó ḡo yákelesai nípii. ⁴ Yápi ká Abisaloũgu ní Isaili gb̄ēz̄oo pii. ⁵ Ǿ Abisaloũ mè: Aaki gb̄é Usai sísi l̄, wá ma lá a o s̄. ⁶ Ké Usai ká, Abisaloũ òè: Lá Aitofeli òn ke. Wá ke lá a òwa yá, ge wásu ke màao? N è k̄pelewai? ⁷ Usai wèwà à mè: Lé p̄ Aitofeli dàwá gb̄a maa. ⁸ N n mae d̄s̄ ní aà gb̄eó. Z̄ikan

* 16:22 2Sam 12.11-12

maaon ní ù, aa pásí lán wài neade pò wà a néo síwàwae. N maeá zìgɔɛ, a we i gudou ní a gbéɔ. ⁹ Ké a ku tia, àò uléa gbè'ε guu ge gupáleie. Tó à sù d̄aa a lèlè wá gbéɔwae, gbé pò a baomà a mε, wá ziblè Abisaloù zìgɔɔwae. ¹⁰ Baa negɔna pò wɔò v̄í lán n̄òmusuwao s̄a kén̄gue, asa Isailio d̄s̄ pii ké n maeá zìkan maaε, mé negɔnao kuaàn̄. ¹¹ Ayámeto ledama pò má v̄in ke: Isailio k̄aaanzi pii za D̄a e za Bεεseba, aaiɔ dasi lán ísiale úf̄aawa, ní d̄baan̄é z̄llau. ¹² Wá aà le gu pò a kuu pii, wí lélèwà lán f̄ii kwεa t̄ɔlèwawa. Aapi ní gbé pò kuaàn̄ɔo pii, an gbēe a b̄o. ¹³ Tó à sù ḡè wél̄eue s̄, Isaili baade pii ba se geò we, aai pò pò wá wél̄epi k̄alèwàò ḡalè taò guzulèu. Baa a gbè kasonae, wasu e we lo. ¹⁴ Ǿ Abisaloù ní Isailio pii m̄: Usai ledama maa d̄e Aitofeli p̄sa. Dii mé zèò à Aitofeli ledama maapi bàd̄e, ké à e Abisaloù ásooke yáí.

¹⁵ Ǿ Usai ò sa'ona Zadokie ní sa'ona Abiataao à m̄: Aitofeli ledà Abisaloùwa ní Isaili gb̄z̄ɔɔ lá aa ke kéwa, ɔ mapi s̄s̄ ma ledámá ma m̄ lá á ken la. ¹⁶ A gbéɔ zì kpakpa aa ge o Davidie asu i swab̄leuo, aà bua kpakpa, ké wasu aapi ní gbé pò kuaàn̄ɔo m̄on̄z̄o yáí. ¹⁷ Yonatáa ní Aimaazao ku Logeli nib̄onai, asa aa f̄s̄ b̄o gupuuu Yelusaleù. Ǿ n̄e z̄ikena ge òn̄e aa ge baopi kpa kí Davidie. ¹⁸ A m̄o lè èwaasoe ní é, ɔ à ḡè a ò Abisaloùe. Gb̄eɔn plapiɔ d̄azeu ḡò, aa ḡè gbēe be Bauliù. L̄o ku ua we, ɔ aa ḡè. ¹⁹ Ǿ n̄e l̄opi né tàè à p̄wena f̄alèwà, gbēe a yá d̄o. ²⁰ Ké Abisaloù gb̄eɔ m̄ò n̄e pi be aa m̄: Aimaaza ní Yonatáao ku má ni? A wèná à m̄: Aa bùa swa'ónawa. Aa ní w̄eε, aai ní eo, ɔ aa èa tà Yelusaleù. ²¹ Ké aa tà, ɔ gb̄eɔn plapiɔ b̄le l̄opi, aa ḡè wa ò kí Davidie aa m̄: Bua swawa kpakpa, asa Aitofeli lekpaán̄ziε. ²² Davidi d̄azeu ní gbé pò kuan̄ɔo pii, aa bùa Yuud̄ewa. Ké gu d̄, an gbēe i ḡs̄o, aa bùa nípiiε. ²³ Ké Aitofeli è wi z̄ikε a ledamawao, à f̄elε k̄aoyè a z̄aa'inaε, à tà a be wél̄eu. A a be yáḡḡ, ɔ à azla lòo à ḡà, ɔ wá aà v̄i a mae mia'eu.

²⁴ Davidi ḡè Maanaiù, ɔ Abisaloù bùa Yuud̄ewa ní Isailio pii. ²⁵ Abisaloù Amasa dile zìḡɔ d̄baana ù Yoabu gb̄e. Amasaá Isimaela bui Yεtε néε. Aà dan Yese né Abigaili ù, Yoabu da Zeluia d̄aunaε. ²⁶ Isailio ní Abisaloùo b̄okpa Galada bùsuu.

²⁷ Ké Davidi k̄a Maanaiù, Naasa né Sobi, Laba wél̄e pò kú Am̄ni bùsuu gb̄é m̄ò ní Lodebaa gbé Amieli né Makiio ní Logeliù pò kú Galada bùsuu gbé Baazilaio. ²⁸ Aa m̄ò ní w̄leɔɔo ní taò ní ooo ní éseo ní naao ní p̄etio ní p̄wena kpasaaò ní bl̄áao ní dop̄o ²⁹ ní z̄oò ní v̄f̄aiao ní s̄a n̄oòo ní ḡaseo, aa kp̄a Davidiwa ní gbé pò kuaàn̄ɔo aa ble, asa aa m̄: N̄ana ní imio gb̄épiɔ d̄è gb̄áau, aa k̄pasae.

18

Abisaloù gaa

¹ Davidi gbé pò kuan̄ɔo k̄aa, ɔ à d̄baanao dile dile gb̄eɔn òaas̄oɔo n̄e ní gb̄eɔn bas̄oɔbas̄o. ² Ǿ à a zìḡɔpiɔ k̄paalè ḡali àa. A ḡali do ná Zeluia né Yoabuε a ozi, ado s̄s̄ Yoabupi d̄auna Abisaie a ozi, ado s̄s̄ Gata gbé Itaie a ozi. Ǿ kí ò a zìḡo n̄e à m̄: Máme má d̄aaé. ³ Ǿ gb̄eɔ m̄: Nsu geo. Tó wa su wa bàalè, aa wá yádao. Baa tó wá gbé k̄niɔ ḡaga, aa wá yádao. Mpi aale n gwa d̄e gb̄eɔn òaas̄oɔo l̄εε kwia (10.000). N d̄awále wél̄e guu mé maa. ⁴ Ǿ kí òn̄é: Lá à k̄éé maa ɔ má ke. Kí ḡè zè bílib̄le sae, ɔ zìḡo b̄le ḡá ní ḡao gb̄eɔn bas̄oɔbas̄oòo ní gb̄eɔn òaas̄oɔo. ⁵ Ǿ kí yád̄ile Yoabuε ní Abisaio ní Itaio à m̄: Ke èwaaso Abisaloùe busebuse ma yáí. Zìḡo yá pò kí dile d̄baanao n̄e Abisaloù yá musu má nípii. ⁶ Zìḡo b̄le ḡè

sɛu zɪkai nɪ Isailiɔ, ɔ aa sikɔu ɛflaiu lɪkpɛu. ⁷ Davidi zɪgɔɔ zɪblɛ Isailiɔwa. Gbɛ pɔ gɔga gɔɔ beɛɔ dasi, gbɛɔn ɔaasɔɔɔ lɛɛ baɔɛ (20.000). ⁸ Zɪpi li bɔsupia pɪiɛ, ɔ gɔɔ beɛ sɛ gbɛɔ blɛ dasi dɛ fɛndaɔ.

⁹ Kɛ Abisaloɔ kpɔaa u nɪ Davidi gbɛɔ, a di sɔbaona kpɛ. ɔ sɔbaonapi gɛ gbɛnɛli gbɛnɛ gɔn keledɛ gbɔu, ɔ aa waa pɔ ligɔn taau giuguu, ɔ aa sɔpi gɛzɛa, ɔ a gɔ looa gugbɔu we. ¹⁰ Kɛ gbɛɛ aa ɛ, a gɛ a ɔ Yoabuɛ a mɛ: Ma Abisaloɔ ɛ paa ligɔn taau. ¹¹ ɔ Yoabu ɔ gbɛ pɔ baopi kpɔɛɛ: Bɔɔɔ? N aa ɛa? Bɔyɔi ni aa lɛ nɪ nɛɔ ni? Dɔ ma n gba yaa ɔnusu ɔwatɛ kwi nɪ negɔn asanao. ¹² ɔ gbɛpi wɛ Yoabuwa: Baa tɔ wɔ ɔnusu ka ma ɔu mɛn ɔaa sɔɔ, ma fɔ ɔkɔ kɔanɛpiwao, asa kɪ yɔdɪlɛnɛ nɪ Abisaio nɪ Itaio wɔ swɔ mɔ, a mɛ wɔ ɔlia ɛwaaso Abisaloɔpizi. ¹³ Tɔ ma aa dɛ, ma ɔsookɛ mazɪɛɛ. A kee ulɛa kɪɛɔ, mpi sɔ nɪyɔ zɛmanɔɔ. ¹⁴ Yoabu mɛ: Mɔ fɔ mɔn nɪ dɔ mɔaɔ. ɔ a li sɔnɛ sɛ mɛn ɔaɔ, a gɛ Abisaloɔ zɔɔ a sɔu gɔɔ pɔ a paa ligɔn taau bɛɛ. ¹⁵ ɔ Yoabu zɪkabɔkɔna gbɛɔn kwɪɔ lɪaaɔzi aa aa dɛ.

¹⁶ ɔ Yoabu kuupɛ a a zɪgɔɔ zukuɛ, ɔ aa zɛ pɛlɛa Isailizɛi. ¹⁷ Aa Abisaloɔ gɛ sɛ wa zɔ ɛ zɔɔ guu lɪkpɛu we, ɔ aa gbɛ kɔaawa, a gɔ gbɛzɛ zɔɔ u. ɔ Isailiɔ baalɛ, baadɛ tɔ a bɛ.

¹⁸ Gɔɔ pɔ Abisaloɔ ku, a gbɛpɛlɛ azɪɛ Kɪa guzuluɛ, asa a mɛ a negɔɛ vɪɔ, mɛ a ye a tɔ gao. A azɪa tɔ kpɔ gbɛ pɔ a pɛlɛpiɛ, ɔ wɔ sɪsi Abisaloɔ Dɔngubɔ ɛ nɪ a gbɔ.

Davidi Abisaloɔ gaa baomaa

¹⁹ Zadoki nɛ Aimaaza mɛ: To ma baalɛ mɔ gɛ baokpai kɪɛ, lɔ Dii yɔnakpɔwɔ a aɔ bɔ a ibɛɔɔ ɔzɪ. ²⁰ ɔ Yoabu ɔɛ: Nyɔ ɛ nɪ baokpa gbɔɔ, sɛma gɔɔ pɔlɛ zɪɛ. Gbɔ pɔɛ beɛ nɪyɔ kpao, kɛ kɔanɛ gɔ yɔi. ²¹ ɔ Yoabu ɔ Etiopi buiɛ: Gɛ nɪ yɔ pɔ nɛ ɔ kɪɛ. ɔ Etiopi buiɛ kɔlɛ Yoabuɛ, a fɛlɛ nɪ bao. ²² Zadoki nɛ Aimaaza ɛa ɔ Yoabuɛ: Baa tɔ a kɛ kpelewɛ, to ma baalɛ mɔ tɛ Etiopi buiɛ kpɛ. ɔ Yoabu ɔɛ: Nɛ, bɔyɔi nɪ ye baalɛi? Baopi aɔ ɔi vɪnɛɔ. ²³ ɔ Aimaaza mɛ: Baa tɔ a kɛ kpelewa, mɔ ye mɔ baalɛ. ɔ Yoabu ɔɛ: Baalɛ! ɔ a baalɛ, a bɔ nɪ swa saɛ zɛɔ, a Etiopi buiɛ kɛ.

²⁴ Davidi zɔlɛa wɛlɛ bɪɪbɔlɛ gbɔ mɛn plaɔ zɔnguɔ. Guɔɔana dɛdɛ bɪɪwa ɛ bɔlɛpi musu. Kɛ a wɛzɔ, a gbɛɛ ɛ bɛ adɔ nɪ bao. ²⁵ A lezɔ kɪzi, a ɔɛ. ɔ kɪ mɛ: Lɔ a bɛ adɔɛ, ɔlɛ mɔ nɪ baonaoɛ. ɔ ɔlɛ mɔ, a kɔikɔ. ²⁶ ɔ guɔɔanapi gbɛpɔlɛ ɛ lɔ, ɔlɛ baalɛ. A lezɔ bɪɪbɔlɛdɔanazi a mɛ: Gbɛpɔlɛ bɛ aa kpɛ nɪ bao, ɔlɛ mɔ kee lɔ. ɔ kɪ mɛ: Alɛ mɔ nɪ baonao sɛɛ. ²⁷ ɔ guɔɔanapi mɛ: Mɔ ɛ gbɛ sɛia baalɛa dɛ lɔn Zadoki nɛ Aimaaza baalɛawɛ. ɔ kɪ mɛ: Gbɛmaaɛ, baona ɔ ɔlɛ suɔ. ²⁸ Aimaaza lezɔ kɪzi a mɛ: Aafia ku! ɔ a kɔlɛ kɪɛ, a mipɛlɛ tɔɔlɛ a mɛ: Wɔ Dii nɪ Lua sɔaukpa, a gbɛ pɔ kuablɪmɔɔ kpɔama, ma dii kɪ. ²⁹ ɔ kɪ aa lɔ a mɛ: ɛwaaso Abisaloɔ ku aafiaa? Aimaaza wɛwɔ a mɛ: Kɛ Yoabu lɛ nɪ zɔblɛna zɪ nɪ mapi nɪ zɔblɛnao, mɔ mɔ zɔa fɛlɛ maamaa, ɔma mɔ dɔ bɔmɛ kɛɔ. ³⁰ Kɪ mɛ: Zɛ la gla. ɔ a zɛ we.

³¹ Kɛ Etiopi buiɛ kɔ a mɛ: Ma dii kɪ, ma mɔnɛ nɪ baonaoɛ. Dii yɔnakpɔama gbɔ, a nɪ bɔ gbɛ pɔ bɔ nɪ kpɛɔ ɔzɪ. ³² ɔ kɪ aa lɔ a mɛ: ɛwaaso Abisaloɔ ku aafiaa? Etiopi buiɛ wɛwɔ a mɛ: Ma dii kɪ, Lua to nɪ ibɛɔɔ nɪ gbɛ pɔ aa fɛlɛ aalɛ ɪadamaɔ gɔ lɔn ɛwaasopiwa.

19

Yoabu zɔakaa Davidizi

¹ Sɔ kɛ kɪgu, a dɛdɛ gɛ kpɛ pɔ kɔ bɔlɛpi musuu, ɔ a ɔɔlɔ we. Gɔɔ pɔ ɔlɛ dɛdɛ we a mɛ: Ma nɛ Abisaloɔ! Ma nɛ Abisaloɔ! Ma gaa nɪ gɛɛ u sɔɔ yaa! Abisaloɔ

ma né! Ma né! ² Wa ò Yoabue: Kí lé ɔ̀ɔ̀lè àlè wēnake Abisaloū yá musu. ³ Gɔ̀ɔ̀ bee zlgɔ̀ɔ̀ ziblepɔ̀nakɛa li wēnakea ũ, asa aa mà wà mè, kí nɔ̀sɛ ɔ̀ɔ̀kpà a né yá musu. ⁴ Gɔ̀ɔ̀ bee zlgɔ̀ɔ̀ gè wéleu sɔ̀ɔ̀ɔ̀ɔ̀ lán gbé pɔ̀ bàalè zllau, wí n kúɔ̀wae. ⁵ Kí pòkù a oaa, àlè búbuape, àlè mɛ: Ma né Abisaloú! Abisaloú ma né! Ma né!

⁶ ɔ̀ Yoabu gè kí lè kpéu à mè: N widà n gbéɔ̀wa gbá. Aa n bɔ̀ gbá n n nɛgɔ̀ɔ̀ n n nɛnɔ̀ɔ̀ n n naɔ̀ n n nɔ̀ pɔ̀ ni mɛsɛdilɛnɛɔ̀. ⁷ N zangudeɔ̀ ɔ̀ n yɛrɛzi, ɔ̀ n za n yenzideɔ̀gu. N ɔ̀lwɛɛ gbá, wápiɔ̀ n zlgɔ̀ɔ̀ dɔ̀aanaɔ̀ n wá gbéɔ̀ wá dɛnɛ pɔ̀ɛ ũo. Má è sa, tó Abisaloú ku gbá, mé wápiɔ̀ wa gaga pii, bee mé a kɛnɛ na. ⁸ Fɛlɛ bɔ̀ sa. Gɛ n n gbéɔ̀ gba sɔ̀. Má sɛnɛ n Diiɔ, tó ni gɛɔ, an gbɛɛ a innɔ la gwáao. Bee a kɛnɛ vâi, aɔ de vâi pɔ̀ n le za n èwaasogɔ̀ɔ̀ e gbâa. ⁹ ɔ̀ kí fɛlɛ gè zɔ̀lɛ bílɔ̀lɛu. Ké wa ò gbéɔ̀nɛ kí zɔ̀lɛa bɔ̀lɛu, ɔ̀ aa mà sɔ̀lɛ aɛ npi.

Davidi gbesia

Isailio bàalè, baade tà a bɛ. ¹⁰ Isaili buio guu pii gbéɔ̀ lé lekpaake kɔ̀tɛɛ aa mè: Kí wá sí wá ibɛɔ̀wa, à wá bɔ̀ Filitɛɔ̀ ɔ̀zɛ, ɔ̀ à bàalè bɔ̀ wá búsuu Abisaloú yáí. ¹¹ Wa Abisaloú kpà kpalau, ɔ̀ à gà zllau. Bɔ̀ àlɛ dá n kía gbesiaioi?

¹² Kí Davidi gbéɔ̀ zɛ sa'ona Zadoki n sa'ona Abiataaowa à mè: Yá pɔ̀ Isailio lé o pii gè ma swáu za ma kúkli la. Yáɛ bee gbɛa Yuda gbɛzɔ̀ɔ̀owa n mɛ: Bóyáí a gbɛzákpa n ma gbesia yáoi? ¹³ Ma gbéɔ̀, ma daɛn á ũ, wá au doú. Bóyáí a gbɛzákpa n ma gbesiaioi? ¹⁴ O Amasaɛ ma daɛn aa ũ, wá au doú. Tó mi to à gè ma zlgɔ̀ɔ̀ dɔ̀aana ũ Yoabu gbɛu za gbã, Lua yápáslkɛmɛɛ bèɛbɛɛ. ¹⁵ Aá yá Yudaɔ sɔ̀ blè, an lé kè doú, ɔ̀ aa lékpásákèè aa mè: Su n n gbéɔ̀ pii.

¹⁶ Kí lé su, à ká Yuudɛi, ɔ̀ Yudaɔ gè daiaàlɛ Giligali aa buaaàno swapiwa. ¹⁷ Gela né Simɛi,* Bɛyámɛɛ bui pɔ̀ kú Bauliú wá à gè dai kí Davidilɛ n Yudaɔ. ¹⁸ Bɛyámɛɛ buio kuaàno gbɛɔ̀n ɔ̀aa sɔ̀o. Saulu bɛ zɛia Ziba gè lɔ̀ n a nɛgɔ̀ɛ gbɛɔ̀n gɛɔ̀ n a zlkɛna gbɛɔ̀n baɔ̀. Aa sí Yuudɛu kí áa, ¹⁹ ké wa e wá bua n kipi bɛdɛɔ, wi e yá pɔ̀ a ka kígu kɛ yáí. ɔ̀ Gela né Simɛi wùlɛ kí aɛ e àɔ gɛ buai Yuudɛwa. ²⁰ A òè: Ma dii, nɛsu n ma tàae yádao. Nsu to yávâi pɔ̀ mapi n zɔ̀blɛna má kènɛ gɔ̀ɔ̀ pɔ̀ n bɔ̀ Yelusaleú dɔ̀nguɔ. Ma dii kía, nɛsu nɛyɔ̀ yápi kúa n sɔ̀ guuo. ²¹ Mapi n zɔ̀blɛna, má dɔ̀ ké ma duunakè. Yosefu buio guu pii, máme ma dɔ̀aa ma mɔ̀ dainlɛ gbá ma dii kí. ²² ɔ̀ Zeluia né Abisai mè: Simɛi kía pɔ̀ Dii kpà káɛ. I ka wá aà dɛo lé? ²³ ɔ̀ Davidi mè: Zeluia nɛɔ, bɔ̀mɛ wá daaai? A ye zɛzɔ̀mɛɛ gbá yá? Wá gbɛɛ dɛ Isaili búsuu gbã, asa má dɔ̀ gbá ké má dɛ Isailio kía ũ. ²⁴ ɔ̀ kí ò Simɛi: Nyɔ̀ gao. ɔ̀ kí lɛgbɛè.

²⁵ Saulu tɔ̀una Mefibosɛ† gè dai kílɛ. Za gɔ̀ɔ̀ pɔ̀ kí bɔ̀ wéleu e gɔ̀ɔ̀ pɔ̀ à sù aafia, Mefibosɛ i a gbá pípio, i a lɛkána kɛkɛo, i a pɔ̀ɔ̀pio. ²⁶ Ké à bɔ̀ Yelusaleú à mɔ̀ dà kílɛ màa, ɔ̀ kí aà là à mè: Mefibosɛ, bóyáí ni gɛmanɔ̀ ni? ²⁷ A wèwà à mè: Ma dii kí, ma zlkɛna mé ɔ̀nɔ̀kɛmɛɛ. Má òè aà káoyemɛɛ ma zàa'inaɛ mà dikpɛ mà gɛnnɔ, asa ɛɛn ma ũ. ²⁸ Ma dii kí, ɔ̀ à gè mapi n zɔ̀blɛna ɔ̀ɔ̀kpà n kí.‡ Ma dii kí dɛ lán Lua malaikaewae. Kɛ lá à kènɛ maawa. ²⁹ Ma dii kí, a dɛ yáa n ma dɛ bɛdɛɔ dɛdɛ npiɛ, ɔ̀ n mapi n zɔ̀blɛna baa dàa n n bleblɛnaɔ. Má zɛvɛl mà wiilɛnzi bɔ. ³⁰ ɔ̀ kí òè: Yá kpele nɛyɔ̀ o lɔi? Má dílɛ mpi n Zibao, à tɔ̀lɛ kpaalɛkɔ̀ɛɛ. ³¹ ɔ̀ Mefibosɛ ò kíɛ: Ma dii kí, lá n su bɛ aafia, aà sɛ pii.

* 19:17 2Sam 16.5-13 † 19:25 2Sam 9.1-13 ‡ 19:28 2Sam 16.1-4

³² Galada bûsu gbé Baazilaiš bò Logeliü à gè zei kíe e Yuudē baale. ³³ Baazilai zikù maamae, à kà wè basiiš. A kí yàaekè gɔɔ pɔ a ku Maanaiü, asa ɔde sà gbāngbooe. ³⁴ ɔ kí òè: Buamanɔ, mí n gwa ma be Yelusaleü. ³⁵ Baazilai wèwà à mè: Ma wēni i gō bíla ké mà tannɔ Yelusaleüo. ³⁶ Ma ka wè basiiš kò. Má pɔmaa ní pɔváo dskɔe be? Mapi n zòblena mi ble pɔ má ble ge í pɔ má mi na mae? Má gōe ge nɔe lèsinaɔ ɔɔ ma be? Ma dii kí, má aso káfinɛ. ³⁷ Mapi n zòblena má buanno Yuudēwa, mí zene káinnɔ we. Akéa ní ye ñ fiabomee máai? ³⁸ Mapi n zòblena, to mà ea ta ma be wéleu, ké másu ga ma de ní ma da miao záo yáí. Ma ñe n zòblena Kimaü gwa ke. Ma dii kí, to aá buanno. Kèè lá à kène maawa. ³⁹ ɔ kí mè: Kimaü a buamanɔe. Má yá pɔ kène maa kèè, mé yá pɔ ní gbèaa píi má kene.

⁴⁰ Gbépii bùa Yuudēwa, š kí bùa. Kí lepè Baazilaiwa à samaa'òè, š Baazilai èa tà be. ⁴¹ Ké kí bùa à gè Giligali, Kimaü bùaaano.

Yuda zlgɔɔ píi ní Isaili zlgɔ kinnɔ bùa ní kípíio. ⁴² ɔ Isaili bui píi mò kí lè, aa òè: Akéa wá gbé Yudaɔ bùaano kpáí, mpi ní n bédɔɔ ní n gbéɔ píii? ⁴³ ɔ Yudaɔ a zāšimá aa mè: Ké kí de wá dae ü yáíe. Bóyái yá bee kèé íii? Wi kí kūsua bleo, wí aá pɔe si wá pɔ üo. ⁴⁴ ɔ Isaili ò Yudaɔne: Lá wá bui lee kwie, wá ɔ kú ní kí Davidio de á pɔa. Bóyái a wá díle yáfúnno? Wáme wa kí gbesia yá'ò káauo lò? Ama Yudaɔ yázasia Isailiɔwa de ní pɔa.

20

Seba bɔa Davidi kpe

¹ A mɔ lè gbèpæe ku we, aá tón Seba, Bikili née, Bēyāmeɛe buie. ɔ à kuupè à mè:

Wá baa daa ní Davidioo,
wá baa kú ní Yese néoo,
á Isailiɔ, á baade tá a be.*

² ɔ Isaili kè Davidiwa píi, aa gè ná Bikili né Sebawa, āma Yudaɔ zè ní ní kíio bɔa za Yuudēi e Yelusaleü. ³ Ké Davidi sù a be Yelusaleü, à a nɔ pɔ i mēsɛdilenéoo gbēn kwi pɔ á tò aale begwaɔ sè à ní kále gudžana be. Davidi ní gwá, āma i wúlérnɔ ɔo. Wá ní kaka kpéu gyaɔ üe e aa gè gagaò.

⁴ ɔ kí ò Amasa: Yuda zlgɔɔ sisi ñ ní káamee e gɔɔ áaš àɔ pa, níɔ ku la.

⁵ Amasa gè Yudaɔ sisi, āma à gègè de gɔɔ pɔ kí díleela. ⁶ ɔ Davidi ò Abisaie: Bikili né Seba a ladawá tia de yá pɔ Abisaloú kèla. Ma gbéɔ séle à péleaazi, ké asu si wéle bíideu à bēbeetē kewēeo yáí. ⁷ ɔ Yoabu gbéɔ ní kí dɔaɔ ní zlgɔɔ píi bèle Yelusaleü, aa pèle Bikili né Sebazi.

⁸ Gɔɔ pɔ aa ku gbè gbène pɔ kú Gabaɔɔ sae, š Amasa mò dairile. Yoabu zika'ula daa, mé aá fēna dɔa aá pi. Ké à sò Amasazi, à fēnapi wò, ⁹ a òè: Ma gbé, ní aafiaa? ɔ à Amasa kù a lekánawa ní a ɔplaaɔ, lá a ye lepewàwa. ¹⁰ Amasa fēna pɔ kú Yoabu ɔu fān vío, š Yoabu aá zò ò a gbɛɛu, aá nɔnaɔ bèle kále zíle. Yoabu i a gēn plaade ke ɔo, asa à gá kòe. ɔ Yoabu ní a dāuna Abisaio pèle Bikili né Sebazi.

¹¹ Yoabu íwaɔ ò gš zea Amasala à mè: Gbé pɔ zè ní Yoabu ní Davidio, aá te Yoabuzi. ¹² Au daa Amasa gea zedau, š zlgɔ pɔ lé mɔ zè lé gwa píi. Ké Yoabu íwapi è gbé pɔ lé mɔ weɔ píi zè lé gwa, š à Amasa ge gále gò ò zéu a díle sēu, š à ula kúaala. ¹³ Ké a gále gò ò zéu, gbépii bò te Yoabuzi, š aa pèle Bikili né Sebazi.

14 Seba Isaili bũsu baa v̄ e Abeli Bemaaka, 5 Beli buio mò kàaaaazi we. 15 Yoabuò mò koez̄aaazi Abeli Bemaaka. Wà bũsu kàlekale w̄le b̄li sae, 5 aale w̄ele wà b̄l̄ipi gboo. 16 Ǿ n̄oe 5n̄odee lez̄u za w̄le guu à mè: A swákpa! A swákpa! O Yoabue aà m̄o la mà yá'òe. 17 Ké Yoabu s̄ò n̄oe p̄izi, 5 à aà là à mè: M̄me ní Yoabua? A w̄wà à mè: Mám̄e! Ǿ a òè: Swákpa mapi n z̄òblena yáí. A mè: Ma swá w̄e. 18 Ǿ n̄oe p̄i mè: Wí m̄e yáa, yágbea Abelide wa, yá i mid̄e. 19 Wá kú yákelesai Isaili gb̄é náaide ǔ, 5 níle w̄ele n̄ Isaili w̄éledadee beeò ded̄ea? Bóyái ní ye n̄ Dii w̄le dei? 20 Yoabu w̄wà à mè: Gyaú! Aawo! Má ye mà á ded̄eo. Má ye mà á w̄le deo. 21 M̄aa no! Gb̄é p̄ó wí m̄e Bikili né Seba, Eflaiũ buio bũsu s̄is̄ide gb̄é mé f̄ele ní kí Davidio. A gb̄é m̄endopi kpaá, mí go á w̄léa. Ǿ n̄oe p̄i òè: Ma! Wa aà mi zune b̄lia. 22 N̄oe p̄i ḡe a gb̄éò l̄é ní a 5n̄oo, 5 wà Bikili né Seba mi z̄ò wa z̄u Yoabue b̄lia. Yoabu kuup̄è, 5 wà f̄aa wà w̄lépi tò we. Baade tà a be, 5 Yoabupi tà kí k̄lí Yelusaleũ.

Davidi İwa

23 Yoabu mé Isaili zlḡo p̄ii d̄oana ũ. Yoiada né Benaia mé d̄oaiò gb̄ez̄o ũ. 24 Adonilaũ mé z̄oò gb̄ez̄o ũ. Ailudi né Yosafa mé kp̄awak̄ena ũ. 25 Seva mé lak̄ena ũ. Zadoki ní Abiataao mé sa'onkiaò ũ. 26 Yaii gb̄é İla mé Davidi kw̄aasi ũ.

21

T̄osia Gabaòdeone

1 İmina ku Davidi ḡoò, à ḡèḡe e w̄e aaò. Davidi Dii ae ya, 5 Dii mè: Saulu yáie. Gb̄ed̄eyá wí aà bed̄eo musu ké à Gabaòdeò d̄ede yáí. 2 Ǿ kí Gabaòdeò s̄isi à yá'òné. Gabaòdeò de Isailio ũo, Am̄ole bui k̄onaone. Isailio leḡb̄ené yáa aa mè wa ní ded̄eo,* 5 Saulu w̄ele à ní b̄ade a ãiakea Isailione ní Yudaò guu. 3 Ǿ Davidi Gabaòdeò là à mè: Bó á ye mà keéi? Kpelewa má awakpaé, ké à e Dii gb̄éò s̄aaukpaí? 4 Aa w̄wà aa mè: Wá z̄e v̄l̄ wà ánuusu ge vua gbea Saulu ge a bed̄eowao, mé wá z̄e v̄l̄ wà Isaili gb̄ee deo. Ǿ Davidi ní lá à mè: Ale o kpelewa ní? Bó má keéi? 5 Aa w̄wà aa mè: Gb̄é p̄ó wá ded̄e, à lekpaaf̄wázi à wá mid̄ee, ké à e wá buio Isailio guu yáí, 6 to wà aà bui ḡoe soplao kp̄awá, wí ní loo líwa Dii ae Gibea, kí Saulu p̄ó Dii kp̄api be w̄léu. Ǿ kí mè: Má ní kp̄awáe. 7 Kí i Yonataa né Mefibose, Saulu t̄oũna kp̄amáo, lé p̄ó aa k̄e Diiwa s̄anu ní Yonataao yáí.† 8 A neḡoe gb̄eòn pla p̄ó Aya nen̄oe Lizipa í ní Sauluo s̄e. An t̄ón ke: Aam̄oni ní Mefiboseo. A neḡoe gb̄eòn s̄oo p̄ó Saulu nen̄oe Melabu í ní Meola gb̄é Baazilai né Adielio‡ s̄e lb̄. 9 A ní ná Gabaòdeone ní o z̄l̄, 5 aa ní loo líwa s̄is̄i musu Dii ae. Gb̄eòn soplapiò ḡa s̄anue, wà ní ded̄e p̄okeke daaleḡoòe.

10 Aya né Lizipa zw̄ankasao se kp̄ale az̄lae gb̄ewa we. Za p̄okeke daaleḡoò e lou ḡe gepio gb̄e, lo gi b̄aone aa p̄emá f̄aane, lo gi s̄eãnoòone aa s̄o r̄zi gwá. 11 Wá yá p̄ó Saulu no p̄ó i m̄es̄edileèopi k̄e ò Davidie, 12 5 à ḡe Saulu ní aà né Yonataao wáò bile Yabesi Galadadeò k̄í. A m̄o l̄e wà ní ge s̄e yáa kp̄ái Betesá ḡaae, gu p̄ó Filit̄eo ní loo b̄liwa Saulu dea Giliboa gbeae. § 13 Davidi tò wà ní gewapio s̄ele wà tàò, wa k̄aa ní gb̄é p̄ó wà ní loopio ḡewaò, 14 5 wa v̄l̄ Saulu mae Kisi miau Zela,

* 21:2 Yoz 9.3-15 † 21:7 1Sam 20.14-17, 2Sam 9.1-7 ‡ 21:8 1Sam 18.19 § 21:12 1Sam 31.8-13

- 12 A gusia kù azlala,
 à luabesiana kè a kúki ù.
 13 Za aà gawi píleau
 lou lé píle pásipási.
 14 Dii pála za musu,
 Lua Muşude ɓɔ ɔɔ louvia ù.
 15 A ka fá ma ibeεgu à ní fáaa,
 Lua sù má à ní yá.
 16 Ké Dii pálamá,
 ísia ɔɔle bɔ gupauu,
 ké à pɔbò a níu,
 dúnia zína bɔ puizi.
 17 A ɔbò za musu à ma kù,
 à ma bɔ ísiu.
 18 A ma si ma ibeε gbāawa
 ní ma wèle pɔ an gbāa demalaɔ.
 19 Aa ànaa ma wénakegɔɔ,
 ɔ Dii zèmanɔ.
 20 A ma bɔ à ma gba dèepookti,
 à ma mísi ké a yemazi yáí.
 21 Dii yákèmeε ma nðsemaa léue,
 à flabòmεε ma gbāsísai léu.
 22 Asa má Dii yá kùu,
 mi vāike ma a Lua tò weo.
 23 Aà ikoyá ɓ ɔaaameε píi,
 mi bɔ yá pɔ a dileɔ kpεo.
 24 Ma kua táae ví Diieo,
 má azla kùu duunasai.
 25 Dii flabòmεε ma maake léue,
 asa a è má kú gbāsísai.
 26 N náai ví náaideɔne,
 táaesaiden n ù táaesaideɔne.
 27 N wásawasa gbé wásawasɔne,
 áma ni kɔnike gbé dɔɔsaiɔne.
 28 Ni zlabusanɔ suaba,
 ni gbé pɔ aai nízla se lesɔɔ busa.
 29 Mpi Dii, níme ní ma filia ù,
 Dii, ní ma gusia lile gupua ù.
 30 N n gbāao má fɔ kuadi kaawa,
 ní ma Lua ɔnleɔ má fɔ ví gía.
 31 Luapi sɔ, aà yákeɔɔ bɔlei,
 Dii yá sáa vío.
 A de sèngbao ù gbé pɔ náaziɔne.
 32 Dii báasio, déme Lua ùi?
 Wá Lua báasio, déme ulekli ùi?
 33 Lua mé í ma gba gbāa,
 ɔme í zepoomεε súsu.
 34 I to ma wá nakù lán tuewa,
 í to màɔ be búsu gulesɔɔ musu.
 35 I zkaa dadameε,

e ma gàsì a fì m̀ogotē sá gá.

³⁶ Ni n zibles̀ngbao kpaá,
ni naalè ǹ ma t̀b̀.

³⁷ Ni ma zé yáasa k̀m̀e,̀
̀ ma gbá lí gbáleo.

³⁸ Ma p̀e ma ẁeozì ma rí b̀d̀,̀
m̀ k̀kpaó e ma ge ma rí d̀d̀.

³⁹ Ma rí wiwi m̀m̀e,̀ aai e f̀leo,
aa kwè g̀ kálea ma gbá zíc.

⁴⁰ N ma gba gbáa ma zíkàò,
r̀ tò ma ibeow mikpáa.

⁴¹ N tò ma ẁe k̀kpa,̀
̀ ma a zangudep̀ káale.

⁴² Aa wiilè,̀ gbèe i rí suabao,
aa lezù Diizì, i yámamáo.

⁴³ Ma rí kè búebue lán búsutíwa,
ma táa'òmá lán zé guu p̀eawa.

⁴⁴ N ma b̀ ma gbé p̀ f̀lemanowzì,
n ma ke buio midè ù.

Gbè p̀ má rí d̀ow ì z̀blem̀e,̀

⁴⁵ bui z̀lo ì vl̀naum̀e.

Tó aa ma yá'ò má, aal misiilem̀e.

⁴⁶ Buipáleo kúsu ì kwé,
aal b̀ rí zegiklìow rí lualuao.

⁴⁷ Dii ku! Báaden ma gbesi ù!

Wá Lua ma gbesi ma Suabana t̀b̀!

⁴⁸ Lua mé ì t̀sime,̀

ì buio totom̀e,

⁴⁹ ì to má pili ma ibeow.

N ma gba gbáa de ma ẁeola,

n ma b̀ gbé p̀sìowzì.

⁵⁰ A yáì tò má rí sáaukpa buioe,

má n táasile Dii.*

⁵¹ I z̀ow ble kí p̀ á sèe,

ì gbèkeke kía p̀ a kpápie,

ma Davidi rí ma buio e gowpìi.

23

Yá gbeza p̀ Davidi ò

¹ Yá gbezá p̀ Davidi òn ke:

Yese né Davidi yán ke,

gbé p̀ Lua aà gbà gbáa yá'oaé.

Yakow Lua aà kpá kía ù,

̀me Isailio lèdan maa ù.

² Dii Nisina yádám̀e,

aà yá d̀ ma léu.

³ Isailio Lua yá'ò,

Isailio gbesi òm̀e:

* 22:50 Lom 15.9

Tó kí yáǵǵǵ gbéǵne a zéwa,
mé à kía blé vlakea Luae guu,

⁴ Ǫ de lán latē bilea gupuawae,
lán gudǵa guduuduusaiwa,
lán lou pǵ ǵ to sē bǵlewa.

⁵ Ma bǵdeǵ na ní Luaoǵ lé?
Aà baa aǵ kumanǵ e gǵǵpiie.

A a yá dǵdǵ píi, a sea vlǵ.
A bǵ ní ma suabaaǵǵ lé?
A pǵ pǵ má a ní vǵ kpaa píio lé?

⁶ Gbǵpǵǵ de lán lewae,
wǵ ní vǵaae, wǵli kú kyǵuo.

⁷ Gbǵ pǵ ye kámá,
sema aǵǵ gǵkeǵǵ ge go kǵa,
ǵ tesǵmá ní kúki.

Davidi negǵnaǵ
(1Lad 11.10-41)

⁸ Davidi negǵnaǵ tǵn ke: Akemǵ gbǵ Yasǵbaulǵ negǵn tǵde gbǵǵn àaǵǵ dǵaanae. ǵme sǵna sǵ gbǵǵn àaa síiǵǵzi, à ní zǵzǵǵ píi gǵǵǵǵǵǵ. ⁹ Gbǵ bee gbǵea Dodai né Eleazaa, Ahoa gbǵ kú negǵn gbǵǵn àaǵpiǵ guu ǵ. A kú ní Davidio gǵǵ pǵ Isailio kǵaa aa zǵkǵ ní Filitǵ Pasadamii. Isailio pǵǵǵǵǵkǵ, ¹⁰ ǵ aǵpi fǵle à Filitǵ dǵde e aǵ ǵ wǵ, à gǵ fǵnda pá kǵa. Dii tǵ à zǵblǵ maamaa gǵǵ bee. Zǵǵ kǵniǵ àa sǵ aa aǵ lǵ, àma pǵǵ woloa gǵǵwa yǵie. ¹¹ Gbǵ bee gbǵea Age né Sǵma gusǵside gbǵ kú. Kǵ Filitǵ gǵli kǵaa gu pǵ blǵaa bú kúu, Isailio bǵaalǵné, ¹² aǵpi mé zǵ gǵ búpi guoguo. A búpi símá, à Filitǵ dǵde. Dii tǵ à zǵblǵ maamaa.

¹³ Pǵkekegǵǵ negǵn gbǵǵn baakwiǵ guu, gbǵǵn àaǵǵ bǵ gǵ Davidi kǵi Adulaǵ gbǵ'eu. Filitǵ gǵli bǵǵ kǵle Lefai guzuleu. ¹⁴ Gǵǵ bee Davidi ku sǵgbǵu, Filitǵ gudǵanaǵ ku Beteleǵ. ¹⁵ Davidi lé a be ǵ níde à mè: Dǵme a gǵ Beteleǵ bǵle ǵǵ'ǵ tǵimeei? ¹⁶ Negǵn gbǵǵn àaǵpiǵ mé gǵ gǵ Filitǵ bǵǵu, aa Beteleǵ bǵle ǵǵ'ǵ tǵ aa sǵǵ Davidie. ǵ ǵ we mǵǵ, a tǵle Dii sa'o'ǵ ue. ¹⁷ A mè: Kai Dii, má fǵ ǵe bee mio. Gbǵ pǵ aa gǵ ní wǵniǵ aue. ǵ we mǵǵ. Negǵn gbǵǵn àaǵpiǵ yǵkean we.

¹⁸ Zeluia né Abisai, Yoabu dáuna mé negǵn gbǵǵn baakwiǵ dǵaana ǵ. ǵme sǵna sǵ gbǵǵn àaa do ní basǵǵǵǵzi à ní dǵde, ǵ à tǵbǵ gbǵǵn baakwiǵ guu. ¹⁹ A tǵbǵ de negǵn gbǵǵn àaǵpiǵla, ǵ à gǵ ní dǵaana ǵ, kǵsi a ku negǵn tǵde gbǵǵn àaǵpiǵ guuo. ²⁰ Yoiada né Benaia, Kabazee gbǵǵ zǵkan wǵǵde. Aà yǵkeǵo dasi. A Mǵabu negǵn tǵdeǵ dǵ gbǵǵn pla. A gǵ ǵ guu gǵǵ pǵ lougbe kwǵ, à nǵǵmusu dǵu. ²¹ A Egipi gǵsa tǵisi pǵ sǵna kǵa dǵ. A sǵaazi ní goo, à aǵ sǵna síwǵ à aǵ dǵǵ. ²² Yoiada né Benaia mé yǵpiǵ kǵ, ǵ à tǵbǵ negǵn gbǵǵn baakwiǵ guu. ²³ A tǵbǵ de negǵn gbǵǵn baakwiǵla, kǵsi a ku negǵn tǵde gbǵǵn àaǵpiǵ guuo. ǵ Davidi aǵ dǵle a dǵaiǵ gbǵǵzǵ ǵ.

²⁴ Gbǵǵ baakwiǵ tǵn ke:
Yoabu dáuna Asaeli,

Dodo né Elana Beteleǵ gbǵ,

²⁵ Alodi gbǵǵ Sǵma ní Elikao,

²⁶ Paleti gbǵǵ Elǵzi,

Tekoa gbǵǵ Ikesi né Ila,

²⁷ Anato gbǵǵ Abiezee,

Usa gbé Mɛbuni,
 28 Ahoa gbé Salamɔ,
 Nɛtofa gbé Malai,
 29 Nɛtofa gbé Baana né Elɛbu,
 Gibea pɔ kú Bɛyámɛɛ búsuu gbé Libai né Itai,
 30 Pilatɔ gbé Benaia,
 Gaasi guzulɛ gbé Idai,
 31 Alaba gbé Abialebɔ,
 Bauliũ gbé Azemave,
 32 Saaleboni gbé Eliaba,
 Yasɛ néɔ,
 33 gusísíde gbé Sâma né Yonatâa,
 gusísíde gbé Salaa né Ahiaũ,
 34 Maaka gbé Aasebai né Elifele,
 Gilo gbé Aitofeli né Eliaũ,
 35 Kaameli gbé Ezelɔ,
 Laalubu bui Paalai,
 36 Zoba gbé Natá né Igali,
 Gada bui Bani,
 37 Amɔni bui Zɛlɛki,
 Beelo gbé Naalai, Zeluia né Yoabu zíkabɔkúna,
 38 Yɛɛɛ buiɔ Ila ní Galebuo
 39 ní Iti bui Ulio.
 Ampii aa gbɛɔn bla àaɔsaie.

24

Davidi a zlgɔɔ naoa (1Lad 21.1-26)

1 Dii pɔ èa pà Isailiɔzi, ɔ à Davidi swáfɛnɛ à mè: Gé Isailiɔ ní Yudaɔ naoi. 2 Ɔ kí ò Yoabuɛ ní zlgɔɔ dɔaana pɔ kuaànɔɔ à mè: A Isaili buiɔ búsuu kɛɛɛ pii za Dá e à ge pɛò Bɛɛɛɛbawa, í ní nao, ké mà e mà ní dasilɛ dɔ. 3 Ɔ Yoabu ò kíɛ: Ma dii kí, Dii n Lua n gbéɔ kɔnɛ lɛɛ basoo, ní wesie, àma ma dii kí, àkaɛ ní ye ò kɛ màai? 4 N beeo kí yá Yoabu ní zlgɔɔ dɔaanaɔ blè, ɔ aa b̀lɛ kí kfi, aa gè Isailiɔ naoi. 5 Aa bùa Yuudɛwa, aa b̀òokpá Aloeɛ saɛ. Wélepi ku guzulɛue. Ɔ aa Gada búsuu kèɛɛ e Yazɛɛ. 6 Aa Galada búsuu kèɛɛ aa gè Kadési, Iti búsuu e Dâyaani, ɔ aa gè Sidɔ oi. 7 Aa gè Tii wéle bíideu ní Iviɔ ní Kanaaɔ wéleɔ guu pii, ɔ aa gè Yuda búsuu geɔmidɔkfi oi e Bɛɛɛba. 8 Aa búsupi kèɛɛ pii. Mɔ kèòkwi ní gɔɔ baoo gbɛa aa èa sù Yelusaleũ. 9 Ɔ Yoabu gbé pɔ à ní naoɔ lé ò kíɛ. Isaili gɔɛ pɔ aa fɛnda dɔɔ gbɛɔn òaasɔɔoo lɛɛ òaa síiɔɛ (800.000). Yudaɔ sɔ gbɛɔn òaasɔɔoo lɛɛ òaa pla ní basoo (500.000).

10 Gbɛpiɔ naoa gbɛa Davidi ku déndɔmɛɛ guu, ɔ a ò Diiɛ: Ma duunakè yápi kɛa guu maamaaɛ. Dii, mapi n zòblena, ma tàaɛ kɛa sa, asa ma sɔyá kèɛ. 11 Ké Davidi fèlɛ kɔɔ, Dii yá'ò anabi Gada, Davidi gu'enaɛ à mè: 12 Ge ò o Davidiɛ ma mè, má yá mèn àaɔ kpálɛ aà gɛzɔ, aà yápiɔ ò gwa à sé, mí kèè. 13 Ɔ Gada gè Davidi lè, a ò è à mè: Imina kaa ní búsuu wè sopla ge n ibɛɛɔ péleanzi n bàalɛané mɔ àaɔ ge gagyákaa n búsuu gɔɔ àaɔ, a kpele ní sɛi? Làasookewà ò gwa, mí ge o Lua pɔ ma zɛ. 14 Ɔ Davidi ò Gadaɛ: Má kú yeelɛa zɔɔ guue. Má sí wà léle

wà da Dii ɔzɪ, asa a sósobi vɪ maamaae. Asu to mà léle da gbēnazɪna ɔzɪo. ¹⁵ ɔ Dii gagyāká Isailɔgu za kɔɔ bee e gɔɔ pɔ́ à zèò. Sɛa za Dá e à gè pèò Bɛɛsɛbawa Isailɔ gága gbēɔn ðaasɔsɔo lɛɛ baaɔkwi (70.000). ¹⁶ Ké Dii Malaika ɔbò àlɛ yáyia Yelusaleudeɔwa, Dii a nòsɛ suumpà yápi musu, ɔ a ò malaikapie: Zɛ màa! N n ɔ sɔaa sa. Yebusi bui Alauna pówengbēze ɔ Dii malaikapi kuu. ¹⁷ Gɔɔ pɔ́ Davidi malaikapi è, àlɛ n dede, a ò Diiɛ: Mámɛ ma duunapi kè ma tàaekè. Gbɛ́piá ma kpása sáɔnɛ, aai yáe kɛo. To n ɔ su mapi n ma de bɛdeɔwa.

¹⁸ Gɔɔbeeɪ Gada gè Davidi lè a òè: Gè Dii gbagbakɪ boi Yebusi bui Alauna pówengbēzeu. ¹⁹ ɔ Davidi gè lá Dii a yá'ò Gadaɛwa. ²⁰ Ké Alauna wɛzù, a è kí n a gbéɔ lé mɔ́ a kɪi, ɔ à gè kùlɛɛ à wùlɛ a gbɛɛu ²¹ à mɛ: Ma dii kí, àkɛa nɛlɛ mɔ́ mapi n zòblɛna kɪii? Davidi wèwà à mɛ: Ma mɔ́ n pówengbēze lúima, mà Dii gbagbakɪ bouɛ, ké gagyápi e go gbéɔwa yáí. ²² ɔ Alauna ò Davidiɛ: Ma dii kí, pɔ́ pɔ́ kèɛ maa sɛ n sa'òò. Zuɔ gwa sa'obɔ ù. Pówengbēgoɔ n zuu sɛlɛ yáa ù. ²³ Kí, ma n gba píiɛ. Alauna èa ò lɔ: Dii n Lua sinnɔ. ²⁴ ɔ kí òè: Aawo! Má lúmaɛ, mí a flabone. Má sa'o Dii ma Luawa pā flabosaio. ɔ à pówengbēzeɛpi n zuɔ lùwà ánuɛ ɔwatɛ blakwi. ²⁵ ɔ à Dii gbagbakɪ bò we, à sa pɔ́ wí a pɔ́ káɛu à tékú òwà n sáaukpasaa. Dii siaànɔ aà bùsu yá musu, ɔ gagyápi zè.

KIAᵛ LA SEIA Yá pᵛ kú láε bee guuᵛ

Láε bee kí Salomᵛᵛ kpalablea yá bᵛᵛlekè ní gbé pᵛ aa kpalablè àà gbεaᵛ. Gᵛᵛ pᵛ Davidi zikù táotao, a fᵛ lé kpala yáᵛ gᵛᵛᵛ lᵛᵛ, ᵛ àà né gbεᵛn plaᵛ wεεε wá e wá àà gεε ble (1.1-2.12), ᵛ àà né Salomᵛᵛ zᵛᵛle báawa. Aà kíake guu à gbāakpá Lua kpé dᵛawa ní azía beo. Ama àà yá pᵛ kè vāi mé de à a dúniablea míde ní luanaaikεsaioε ní zᵛblea táaᵛneᵛ (2.13-11.43). ᵛ Lua tò kpalapi kεaa pla. Isaili bui pᵛ aa ku gugbāntoo oio gí misiiεi kí Salomᵛᵛ néε, ᵛ aa rízia kía kpá (12.1-14.20). Bee tò Isailiᵛ kpalapi kεaa lee pla e wε àa pla taawa, Isailiᵛ kpala ní Yudaᵛ kpalao. Aa kálεà kᵛ saεε, áma aaliᵛ na gbá wàᵛ na ziao (14.21-22.53).

Lápi lé dadawεε à kù kíaᵛ aao de náaideᵛ ù Luaaε. An náai bee í to bùsu kua àᵛ na, áma kúlea táaᵛne ní luayāmasaio í mipeᵛnᵛ kaalewaε. Lua ānabiᵛ zímá dasi, aaliᵛ Lua yádileneᵛ dᵛngu. Anabi Elia mé ní mide ù (17-19, 21).

Adonia azía dílea kía ù

¹ Kí Davidi zikù táotao. Baa tó wá zwāa kúaála, íana í gi àᵛ àà deε. ² ᵛ àà íwaᵛ òè: Wá dii kí, tò wá wéndia wεelene, aàᵛ zíkene, iᵛ n gwa, iᵛ wúle n saε, ké íana su n de lᵛᵛ yáí. ³ ᵛ wá gè kpálekè wéndia kefenai Isaili bùsuu píi, ᵛ wá bᵛ Sunεᵛ ù nε Abisagawa, wa sè sùò kíε. ⁴ Wéndiapiá nᵛanaε. Iᵛ kí gwa àᵛ zíkèè, áma kí í aà dᵛ nᵛε ùᵛ.

⁵ Agita né Adonia* azía dílea a ka, à mè áme á kpalable tia. ᵛ à sᵛgoᵛ sè ní sᵛdeᵛ ní gᵛε gbεᵛn blakwi pᵛ aao bàale aao dᵛaaεᵛ. ⁶ Zaa a ku, aà mae í aà lele à me bᵛyái níle ke máaio. Aāpi sᵛ gᵛ kefenae. Abisaloᵛ mé yᵛ mí a kpāwá. ⁷ ᵛ à lekpaāí ní Zeluia né Yoabuo ní sa'ona Abiataao, ᵛ aa zεaānᵛ. ⁸ Kási sa'ona Zadoki ní Yoiada né Benaiaᵛ ní ānabi Natāᵛ ní Simeio ní Davidi gbεᵛnaᵛ ní aà dᵛai nεgᵛnaᵛ aai zεaānᵛ. ⁹ Adonia sa'ò ní sᵛᵛ ní zuᵛ ní zune mekpaaᵛ Gbèmlé pᵛ kú Logeli nibᵛna saεwa. A a dāuna kíanᵛ sisi píi ní Yuda pᵛ de kía íwa ùᵛ píi. ¹⁰ I ānabi Natā sísio ge Benaia ge Davidi dᵛai nεgᵛnaᵛ ge azía dāuna Salomᵛᵛ.

¹¹ ᵛ Natā gè Salomᵛᵛ da Baseba† là à mè: Ni ma Agita né Adonia kpalablè wá dii kí Davidi dᵛa saio lé? ¹² To mà lédama, lá ríyᵛ ke, ù nzía misi ní n né Salomᵛᵛ pᵛo. ¹³ Fele gé kí Davidi kii, ní oè, ké à legbēne yāa sᵛ à mè n né Salomᵛᵛ mé a kpalable a gbεu a gεε ù sᵛ be? Akea Adonia mé kpalabléi? ¹⁴ Gᵛᵛ pᵛ níle yápi oè ᵛ má mᵛ sᵛ, mí yá'idia. ¹⁵ ᵛ Baseba gè kí lè àà kpεa, asa kí zikùε. Sunεᵛ ù nε Abisaga kuaānᵛ we. ¹⁶ Baseba kúle mipèlèè, ᵛ kí aà là à mè: Bᵛ ní yeii? ¹⁷ A wèwà à mè: Baa, níme n legbè mapi n zᵛblenae ní Dii n Lua tᵛᵛ n mè ma né Salomᵛᵛ mé a kpalable, iᵛ de kía ù n gεε ùᵛ lò? ¹⁸ Gwa ma dii kí, Adonia mé kpalablè tia, mé ní a yá dᵛo. ¹⁹ A sa'ò ní zuᵛ ní zune mekpaaᵛ ní sᵛᵛ dasidasi, à n nᵛᵛ sisi píi ní sa'ona Abiataao ní zᵛgᵛᵛ dᵛaana Yoabuo, ᵛ í n zᵛblena Salomᵛᵛ sísio. ²⁰ Ma dii kí, níme Isailiᵛ sᵛanzi nípii, wá e ma gbé pᵛ a gᵛ kía ù n gbεu. ²¹ Ma dii kí, tó n ta n deziᵛ guu, mapi ní ma né Salomᵛᵛᵛ, waᵛ wá gwa táaedeᵛ ùε.

²² Ké àle yá'o ní kíó máa, ᵛ ānabi Natā kà. ²³ Wa ò kíε wá mè, ānabi Natā ké. ᵛ Natāpi mᵛ kúle kíε, à wúle a gbεεu ²⁴ à mè: Ma dii kí, níme n mè Adonia kpalable, iᵛ de kía ù n gεε ua? ²⁵ Asa à gè sa'ò gbá ní zuᵛ ní zune mekpaaᵛ ní sᵛᵛ

* 1:5 2Sam 3.4 † 1:11 2Sam 12.24

dasidasi. A n nɛɔ sɪsi pii n n zɪgɔɔ ɔbaanao n sa'ona Abiataao. Aale pɔble, aale imiaaɔ tia, aale me: Lua kɪ Adonia dɔ n aafiao! ²⁶ Ama i mapi n zɔblena sɪsio ge sa'ona Zadoki ge Yoiada nɛ Benaia ge n zɔblena Salomɔɔ. ²⁷ Ma dii kɪ, asi nɛn n yɔpi kɛ, ɔ n gi gbɛ pɔ a zɔlɛ kpalau n gɛɛ ũ oi wɔpiɔ n zɔblenaɔnea?

Salomɔɔ kpa kpalau

²⁸ ɔ kɪ Davidi mɛ: A Baseba sɪsimɛɛ. Kɛ Baseba mɔ gɛ, a mɔ zɛ kɪ aɛ. ²⁹ ɔ kɪ lɛgbɛɛ a mɛ: Dii ku! A ma bɔ taasi pii guu. ³⁰ Lɛ pɔ mɔ gbɛnɛ n Dii Isailio Lua tɔo, ma mɛ n nɛ Salomɔɔ mɛ a kpalable ma gbɛu, iɔ dɛ kɪa ũ ma gɛɛ ũ, mɔ kɛ gbɔ kɔukɔu. ³¹ ɔ Baseba kɔlɛ mipɛlɛ tɔlɛ kɪɛ a mɛ: Ma dii kɪ Davidi, Lua n dɔ n aafiao gɔɔpii!

³² ɔ kɪ Davidi mɛ: A sa'ona Zadoki sɪsimɛɛ n anabi Natɔo n Yoiada nɛ Benaiao. Kɛ aa kɔ kɪ kɪi, ³³ a onɛ: A ma iwaɔ naaa a gɛ ma nɛ Salomɔɔ dii ma sɔbaona kpe, i gɛaɔnɔ Giɔ. ³⁴ Wekɪ sa'ona Zadoki n anabi Natɔo aa nɪsikauwɔ, aai aɔ dilɛ Isailio kɪa ũ, i kuupe a wiilɛ a mɛ: Lua kɪ Salomɔɔ dɔ n aafiao! ³⁵ Bee kpe i suaɔnɔ, i zɔlɛ kpalau, iɔ dɛ kɪa ũ ma gbɛu. Aaɔpi mɔ dilɛ Isailio n Yudaɔ ɔbaana ũ. ³⁶ ɔ Yoiada nɛ Benaia o kɪɛ: A kɛ maa! Dii n Lua n lɛsi, ma dii kɪ! ³⁷ Lɔ Dii kunnɔ ma dii kɪ, aɔ kɔ kɪ n Salomɔɔ maa sɔ, i aɔ kɪake kɔfi dɛ n pɔa.

³⁸ ɔ sa'ona Zadoki n anabi Natɔo n Yoiada nɛ Benaiao n ɔbaio gɛ Salomɔɔ dii kɪ Davidi sɔbaona kpe, aa gɛaɔnɔ Giɔ. ³⁹ ɔ sa'ona Zadoki nɪsi tɔu sɛ Dii zwɔakpɛu, a nɪsipi kɛ Salomɔɔwa. Kɛ wɔ kuupɛ, ɔ gbɛpii wiilɛ aa mɛ: Lua kɪ Salomɔɔ dɔ n aafiao! ⁴⁰ ɔ gbɛpii bɔ teaazi, aale su, aale kulepɛ, aale pɔnake maamaa, ɔ tɔlɛ lɔa kɔfi pɔ aale kepɪ yɔi.

⁴¹ Kɛ Adonia n gbɛ pɔ a n sɪsio pɔblɛ aa lɔa, aale fɛlɛ, aa kɔfɪpi mɔ. Kɛ Yoabu kuu'ɔpi mɔ, ɔ a mɛ: Bɔ zɔa mɛ dɔ wɛlɛ guu maaɪ? ⁴² I yɔpi o a lɔa, ɔ sa'ona Abiataa nɛ Yonatɔa kɔd gɔɔ. ɔ Adonia mɛ: Mɔ n gɛ. Bɛɛɛden n ũ, baona n mɔd. ⁴³ ɔ Yonatɔa o Adoniaɛ: Aawo! Wɔ dii kɪ Davidi mɛ Salomɔɔ kpɔ kpalau. ⁴⁴ A sa'ona Zadoki n anabi Natɔo n Yoiada nɛ Benaiao n a ɔbaio gbɛ aa gɛaɔnɔ, ɔ aa gɛ aɔ dii kɪ sɔbaona kpe. ⁴⁵ ɔ sa'ona Zadoki n anabi Natɔo nɪsikawɔ, aa aɔ kpɔ kɪa ũ Giɔ. Bɔa we aa sɔ n pɔnakeaɔ, ɔ wɛlɛ lɔo. Kɔfi pɔ a mɔn we. ⁴⁶ Salomɔɔ zɔlɛa kpalau kɔ. ⁴⁷ ɔ wɔ dii kɪ Davidi iwaɔ mɔ fɔkpawɔ sɔ, aa mɛ Lua Salomɔɔ tɔbɔ dɛ aɔ pɔa! Lua aɔ kɪake gba gbɔa dɛ aɔ pɔa! ɔ Davidi mɪsilɛ Diie a liiwa, ⁴⁸ a mɛ: Wɔ gbɔakpa Dii Isailio Luazi! Asa a tɔ ma wesɪ ma gɛɛ kpa ma kpalaulɛ gbɔ.

⁴⁹ Kɛ vɪa gbɛ pɔ Adonia n sɪsio kɔ, ɔ aa tilɛ, baade a taa kɛ. ⁵⁰ Kɛ Adonia lɛ vɪake Salomɔɔɛ, a fɛlɛ gɛ nɔ Dii gbagbakɪzi, a a kɔba kɔ. ⁵¹ ɔ wa o Salomɔɔɛ wɔ mɛ: Gwa, Adonia lɛ vɪakenɛɛ, a gɛ nɔ Dii gbagbakɪzi a a kɔba kɔa, aɛ mɛ n lɛgbɛ n zɔblenaɛ gbɔ, kɛ nɪyɔ a dɛo. ⁵² ɔ Salomɔɔ mɛ: Tɔ a azɪa kɔa dɔ gbɛ bɛɛɛde ũ, baa aɔ mikɛ a lɛlɛ zɪlɛo. Tɔ wɔ sɔ vɔie ɛwɔ sɔ, a gɛ. ⁵³ ɔ kɪ Salomɔɔ gbɛɔ zɪ aa Adonia gɔ Dii gbagbakɪwa. Kɛ Adoniapi mɔ kɔlɛɛ, ɔ Salomɔɔ oɛ: Ta n bɛ.

2

Davidi ledilɛa Salomɔɔɛ

¹ Kɛ Davidi gagɔɔ kɔikɔ, a ledilɛ a nɛ Salomɔɔɛ a mɛ: ² Mɔlɛ gɛ gɛkɪ. Sɔdile, nɔ dɛ gbɛ kɔsaa ũ! ³ Nɪlio Dii n Lua yɔdilenɛɔ kɔa, nɔ taa'o lɔ a yeiwa, nɔ aɔ tɔndɔkɪ gwa, nɔ aɔ yɔdilenɛɔ kɔa n aɔ ikoyɔ n aɔ yɔ'onɛɔ, lɔ a ku Mɔzi ikoyɔ lɔuwa, yɔ pɔ nɛ kɛ pii iɔ bɔ maa, n tɔ pii iɔ na. ⁴ Maa Dii a yɔ pɔ a ommɛ papa a

mè, tó ma néo nízia kúa d5, mé aale taa'o lá á yeiwa slana, mé an s5 kuwa, ma buio aao kpaá Isailio kpalau goopiie.

5 N yá p5 Zeluia né Yoabu kèmeε d5, lá á Isaili zlg5o dsaana gbεon pla5 dède, Nεε né Abine* ní Yeteε né Amasao.† A gbépi5 dède, an au fá aà asana ní aà kyalewa. I ke s5 z1 guu no. 6 Yá kèè n 5no léu. Nsu to aà mikā dadau, i gbasa ta bedau niε guuo. 7 Gbèkeke Galada gbé Baazilai nεg5εone. N ní dile gbé p5 áo p5ble sánu5 guu, asa aame aa zèman5 go5 p5 mále bàale n vli Abisaluε.‡ 8 Bēyāmeε bui Gela né Simeí, Bauliū gbé kunno lo. A ma ka pásipási go5 p5 mále gé Maanaiū.§ Ké á m5 dāmale Yuudei, ma legbèè ma mē ní Diio má aà deo.* 9 N beeo nsu n aà to we swágagasaio. N 5no, lá níy5 ke n tsiwá aà ta bedau, ní d5.

10 Ǿ Davidi gá. Yelusaleū fáani p5 wá aà vli 5 wí me Davidi wéle.† 11 A de Isailio kía ũ wè blaε, Hebl5 wè sopla,‡ Yelusaleū wè baakwi ní áa5o. 12 Salom55 mē g5 kía ũ a mae gbεu, a ku kpalau giūgiū.

Adonia gaa

13 Agita né Adonia gè Salom55 da Baseba lè, 5 Baseba aà lá à mè: Aafia n moa? A wèwá à mè: Aafiaε! 14 Adonia èa mè: Má yāv1 má onε. Baseba mè: O! 15 Ǿ Adonia mè: N d5 ké kpala de ma p5 ũ yāε. Isailio wé d5mazi nípii má g5 kía ũ, 5 yá lile, ma dáuna mé kpalablè, asa Dii mé aà kpāu. 16 Tiasa yá mēndo mále gbεama, nsu gí keimeεo. Baseba mè: O! 17 Ǿ à mè: Gbeameε kí Salom55wa aà Suneū nε Abisaga§ kpaá no ũ, asa a ginεo. 18 Baseba òè: T55, má oène.

19 Ké Baseba gè kí Salom55 lei Adonia yápi musu, 5 kipi fεle gè dáaale à kùlèè, 5 à èa m5 z5le a gínaa. Ǿ wá m5 Basebaε ní kilao, 5 à z5le kí 5plai. 20 Basebapi mè: Yá y5nae má v1 má gbεama, nsu gí keimeεo. Ǿ kí mè: Gbea Naa, má gio. 21 Ǿ Baseba mè: To wá Suneū nε Abisaga kpa n vli Adoniawa no ũ. 22 Ǿ kí Salom55 a da lá à mè: B5yāi níle Suneū nε Abisaga gbεa Adoniaei? Kpala níle gbεaè we mè, asa ma vliε. Nle kpala gbεaè ní sa'ona Abiataao ní Zeluia né Yoabuε. 23 Ǿ kí Salom55pi legbè à mè: Má sí ní Diio, tó Adonia i ga yá p5 a gbèapi yáio, Lua yāpāsikemeε bēεbēε. 24 Lá Dii ma kpa kpalau, à ma dile ma mae Davidi gēε ũ, à ma bui zèd5 lá à a legbèwa, má sí ní Diipio Adonia gá gbāε. 25 Ǿ kí Salom55pi Yoiaa né Benaia z1, à gè 55 Adoniawa, 5 à gá.

Salom55 Abiataa yaa ní Yoabu gao

26 Kí ò sa'ona Abiataaε: Èa ta n bualou Anato. A kù n gae, áma má n de gbāo, asa míme n Dii Lua kpagolo sè n d5aa ma mae Davidiε,* mé n zεaāno aà wetāa pii guu.† 27 Māa Salom55 Abiataa ya b5 Dii gbagbazlu, ké yá p5 Dii ò Eli bedeo musu‡ Silo e pa yái.

28 Ké Yoabu a feena mà, 5 à baalè gè Dii zwāakpe ua, à ná Dii gbagbakdizi à a k5ba kù. Yoabupi zè ní Adoniao yāε, áma i ze ní Abisalu5oo. 29 Ké wa ò kí Salom55ε, Yoabu baalè gè Dii zwāakpe ua, a ku sa'oklipi saε, 5 Salom55 ò Yoiaa né Benaiaε aà gε 55wá we. 30 Ké Benaia gè Dii zwāakpe ua, a òè: Kí mè, mo n b5! Ǿ Yoabu mè: Aawo! Lakli má gau. Ǿ Benaia gbé5 z1 kía wa à mè: Lá Yoabu

* 2:5 2Sam 3.27 † 2:5 2Sam 20.10 ‡ 2:7 2Sam 17.27-29 § 2:8 2Sam 16.5-13 * 2:8 2Sam 19.16-23 † 2:10 Zln 2.29 ‡ 2:11 2Sam 5.4-5 § 2:17 1Kia 1.3-4 * 2:26 2Sam 15.24 † 2:26 1Sam 22.20-23 ‡ 2:27 1Sam 2.27-36

yázāsian ke. ³¹ Ɔ kí òè: Kèè lá a òwa. N aà de, ní aà ví, ké aà gbēdea pā yá su wi mapi ní ma de bēdeɔ musuo yáí. ³² Dii a to aà gbēdea yá wí aà musue, asa à ɔ̀tò yáesaide gbēɔn pla pò an maa dealaɔwae. A Nee né Abinee, Isaili zlgɔɔ dɔaana ní Yeteé né Amasa, Yuda zlgɔɔ dɔaanao dè ma mae lé saié. ³³ An dea yá aɔ wi Yoabu ní a buiɔ musu gɔɔpiie, kási Dii aɔ Davidi ní a buiɔ ní a uao ní a kpalaɔ gba aafia gɔɔpiie. ³⁴ Ɔ Yoiada né Benaia gè ɔ̀tò Yoabuwa, ɔ̀ wà aà ví a be gbáau. ³⁵ Ɔ kí Yoiada né Benaia díle zlgɔɔ dɔaana ũ aà gbɛu, sa'ona Zadoki sɔ̀ Abiataa gbɛu.

Simeí gaa

³⁶ Kí gbéɔ zì aa Simeí sísi, ɔ̀ a òè: Bekpa Yelusaleũ la, níɔ ku a guu. Nsu bɔ̀ wéleu la ñ gé gueio. ³⁷ Nyɔ̀ dɔ̀ sáasá ké gɔɔ pò n bua Sedɔ̀wa, n gan we. Kási n nzla dèc. ³⁸ Ɔ Simeí ò kíe: Yámaae, ma dii kí. Mapi n zòblena má ke lá ní òwae. Ɔ à gò Yelusaleũ màa glá gɔɔpla.

³⁹ Wè àaɔ gbɛa Simeí zò gbēɔn plaɔ̀ bàalè aa tà Maaka né Akisi, Gata kía kíi, ɔ̀ wa ò Simeíe: N zɔ̀ ku Gata. ⁴⁰ Ɔ Simeí fɛle káoyè a zaa'Inae, à gè Akisi kíi Gata a zɔ̀pi wɛelei. Ké à ní é, ɔ̀ à ní séle Gata à sùrínɔ. ⁴¹ Ɔ wa ò Salomɔ̀ɔe, Simeí bò Yelusaleũ, à gè Gata à èa sù. ⁴² Ɔ kí gbéɔ zì aa Simeí sísié, ɔ̀ a òè: Má tò ní legbè n mè ní sí ní Diio, ɔ̀ ma lezàma ma mè, zì pò n bɔ̀ la n ge guei, ñyɔ̀ dɔ̀ ké n gan we. Ɔ ní òmɛe, yámaae, ní mà. ⁴³ Bóyáí n bɔ̀ lé pò ní gbè n mè ní sí ní Diio n yá pò má dílenɛo kpei? ⁴⁴ Ɔ kí èa òè lɔ̀: Váí pò ní kè ma mae Davidiè dɔ̀ngu pii. Dii mé a to váipi wi n musu sa, ⁴⁵ kási a báaadamague, i Davidi kpala zínapele giúgiú, aɔ̀ láaa vío. ⁴⁶ Kí yá'ò Yoiada né Benaiae, ɔ̀ à gè ɔ̀tò Simeíwa. Màa Salomɔ̀ɔ kpala zínapele.

3

Salomɔ̀ɔ ɔ̀nɔ gbɛaa (2Lad 1.1-13)

¹ Salomɔ̀ɔ ledoukè ní Egipiɔ̀ kí Falaɔ̀ɔ, à aà nenɔe sè nɔ̀ ũ, à sùò Davidi wéleu e àò gé a kpé ní Dii kpéó ní Yelusaleũ bíio midéi. ² Gɔ̀ bee wi kpedɔ̀ Diie gláo, ɔ̀ wíɔ sa'ò gulesí pò wa bòwa. ³ Salomɔ̀ɔ ye Diizi, a a mae Davidi yádileneɔ kúa, kási sɔ̀ í sa'ò gulespiɔ̀wae, ɔ̀ lɔ̀ tulaletikateɔ we.

⁴ Ɔ à gè Gabaɔ̀ sa'oi, asa gulesí bee mé deńla. A sa pò wí a pò kátɛu à tékú ò we ní sa'obɔ̀ mèn àa sɔ̀. ⁵ Ɔ Dii bò mɔ̀wà nana guu we gwáasína à mè: Pò pò ní yei gbɛaa. ⁶ Ɔ Salomɔ̀ɔ mè: N gbèkèkè n zòblena ma mae Davidiè maamaae, ké a denɛ gbèmaa náaide nòsepuade ũ yáí. N gbèkè zɔ̀ kèè, ní tò mapi aà né lé kible aà gèe ũ e ní a gbáo. ⁷ Tia kéwa Dii ma Lua, n mapi n zòblena kpà kía ũ ma mae Davidi gbɛu. Ewaasonan ma ũ, má dɔ̀aanake dɔ̀. ⁸ Mapi n zòblena, má kú ní n gbé pò ní sèò, gbé dasi pò wa fɔ̀ ní nao wà ní lé dɔ̀. ⁹ To mapi n zòblena màò laai ví, to màli yágɔ̀gɔ̀ n gbéɔne mà maa dɔ̀kɔe ní váio. Tó màa no, kpelewa má ke mà yágɔ̀gɔ̀ n gbé dasipiɔ̀nei? ¹⁰ Yá pò Salomɔ̀ɔ gbèapi kà Diigu, ¹¹ ɔ̀ a òè: Lá yá pò ní gbèaan we, ni wèni gbàa gbɛao ge àizee ge n ibeɔo gaa, sema yágɔ̀gɔ̀a a zéwa dɔ̀a ɔ̀ ní gbèa, ¹² má ke lá ní gbèawa, má n gba ɔ̀nɔ̀ ní laaio. Gbé pò kú n áae ge gbé pò aɔ̀ ku n gbɛae ɔ̀nɔ̀ a kanwao. ¹³ Má pò pò ní gbɛao kpama lɔ̀, má n gba àizee ní gawio pii, kíae a kanwao e n ge ñ gaò. ¹⁴ Tó níle táa'ò lá má yeiwa, mé ní ma yá'oneɔ̀ ní ma yádileɔ̀ kúa, lá n mae Davidi kúa yáawa, má n wèni dɔ̀ne ní mɔ̀galao. ¹⁵ Ɔ Salomɔ̀ɔ vù, asa nana àle o. Ɔ à tà Yelusaleũ à gè zè Dii

bàa kua ní Isaili kpagolo ae, à sa pò wí a pò káteu à tékù ní sáaukpasao ò we, 5 à blesakè a íwaone.

Salomɔ yágɔgɔa káaluane

16 Ziewa káalu gbeɔn plaɔ mò Salomɔ kíi, aa sí aà ae. 17 An gbèdo mè: Gáafaakemee Baa. Mapi ní nɔee beeo wá kú kpé doue. ɔ ma ne'í, wámewawa pla kpépiu. 18 A gɔɔ áaɔde zí 5 nɔepi ne'í sɔ. Wámewawa pla kpépi guu, gbèe kúwanɔ weo. 19 Ké nɔepi wùle a negɔepiwa gwáasin, à gà. 20 ɔ à fèle gwáasin weedo, à ma negɔe sè ma sae gɔɔ pò mapi n zòblena mále í'ò, a wùle a kùe, 5 à né pò gápi sè, a wùlemee ma kùe. 21 Ké ma vu kɔɔ mà yó kpá ma néwa, 5 má è gè. Ké má gwágwa, mi e ma ne'ia úo. 22 ɔ nɔepi gbèdo mè: Egeé! Ma né mé b́éé, n né mé gà. ɔ nɔe séíia mè: Egeé! N né mé gà, ma né mé b́éé. ɔ aale lekpaake kí ae.

23 ɔ kí mè: Gb́éé bee mè a né mé b́éé, n né mé gà, mé gb́éé kee mè, egeé, n né mé gà, a né mé b́éé. 24 ɔ à èa mè: A mómee ní fèndao. ɔ wà mòòè. 25 Kí mè: A né pò b́éé zɔe pla, í a kpedo kpa gbédowa, í a kpedo kpa gbédowa. 26 ɔ nɔe pò a né mé b́éé, népi kèè wènaú, a ò kíe: Baa, né pò b́éépi kpawá, nísu n aà deo. ɔ aà gbèdo mè: Aɔ de ma pò úo, aɔ de n pò ú sɔo, wà aà zɔe pla. 27 ɔ kí yágɔgɔ à mè: Wà né pò b́éépi kpa nɔe séíiawa. Asu à aà deo, aà dan we. 28 Ké Isaili yákpale pò kí kèpi mà, aa aà yáda gbía, asa aa è Lua aà gbà ɔnɔ aà yágɔgɔné a zéwa.

4

Salomɔ íwaɔ

1 Kí Salomɔ mé Isaili bui pii kía ú. 2 Aà bùsu dɔaanaɔ tón ke: Zadoki né Azalia mé sa'ona ú. 3 Sisa néɔ Eliolefu ní Ahiao mé aà lakènaɔ ú. Ailudi né Yosafa mé aà kpáwakena ú. 4 Yoiada né Benaia mé aà zígɔɔ dɔaana ú. Zadoki ní Abiataa mé sa'onaɔ ú. 5 Natá né Azalia mé aà bùsu dɔaanaɔ gbèzɔo ú. Sa'ona Zabudu, Natá né mé aà kwáasi ú. 6 Ahisaa mé aà be ziia ú. Abeda né Adonilaú mé zɔzɔ gbèzɔo ú.

7 Kí Salomɔ Isaili bùsu gbèzɔo díledile gbèɔn kuɛpla. Wè ní wèo an baade í kipi ní a uadeɔ gwa ní bleo mò dodò. 8 An tón ke: Hulu né mé Eflaiú buiò bùsu síside ví. 9 Deké né mé Makaza ní Saalebiúo ní Beseemesio ní Elonio ní Bekanao ví. 10 Hese né mé Alubo ví. Soko ní Efee bùsu búuoá aà pòe lo. 11 Abinadabu né mé Doo gusíside ví. Salomɔ nenɔe Tafa mé aà nɔ ú. 12 Ailudi né Baana mé Taanaki ní Megidoo ní Betesá bùsu pò kú Zaletá sae ní Yezelee źíleo ví pii sea za Betesá e Abeli Meɔla e Yókemaú kpele. 13 Gebéé né mé Lamotu Galada ví. Manase né Yaii mé zɔewia pò kú Galada bùsuúo ví ní Agobu bùsu pò kú Basanao ní a mɛewia bífideɔ mèn bàáɔ. Wà ní bole gb́áaɔ kè ní mɔgotòe. 14 Ido né Ainadabu mé Maanaíú ví. 15 Aimaaza mé Nefatali bùsu ví. ɔme Salomɔ nenɔe Basema sè nɔ ú. 16 Usai né Baana mé Asee buiò bùsu ví ní Alotio. 17 Palua né Yosafa mé Isakaa buiò bùsu ví. 18 Ela né Simeí mé Bèyámee buiò bùsu ví. 19 Uli né Gebéé mé Galada bùsu ví. Amɔleɔ kí Síɔ ní Basana kí Oguo mé kú we yáa. Gebéépi mé bùsupi dɔaana ú ado. 20 Yudaɔ ní Isailiɔ dasi lán ísiale úfaawae. Aaíò pòble, aaíò imi, aaíò pónake.

5

Salomɔ namablea ní aà ɔnɔo

¹ Sea za Uflatai e Filitē būsuu ní Egipi būsuo léo, * Salomɔɔ mé būsupio kía ũ pfiē. Būsupio gbéɔ ɔ falubɔè e aà wēni léue. ² Salomɔɔ ua gɔɔ do blen ke: Pēeti koko àa do ní basoo, pówenti koko àa àaš. ³ Zu pɔ wa gwà be à mèkpa mèn kwi, kpàsa zu bao, sà basoo ní banao ní tueo ní buao ní ko maao ɔ. ⁴ Asa ɔmē būsuo pɔ kú Uflata be'aeo pii kía ũ za Tifasa e Gaza, mé yákele ku gueio. ⁵ Salomɔɔ gɔɔ Yuda ní Isaili pɔ kú za Dá e Beesebao kálea ní būsuo dɔɔae, baade ní a vēlio ní a kaadɔenliɔ.

⁶ Salomɔɔ sɔ pɔ aai gó gáleo kéé àaasɔɔo lēe síiše (4.000), a pɔ pɔ wí dikpɔɔ sɔ àaasɔɔo lēe kuepla (12.000). ⁷ Būsuo gbɛzɔɔ pɔ à ní díledilepio sɔ, an baade ɔ mɔè ní bleo mɔ pɔ wa dílewa, kí Salomɔɔ ní gbé pɔ aai mɔ pobleiaànɔ pɔ ũ. Pɔe lí kēsámáo. ⁸ Aaɔ mɔ sɔpiɔne ní éseo ní táaaɔ ɔ gu pɔ aa kuu, lá wa díle ní baadewa.

⁹ Lua Salomɔɔ gbà ɔno ní wɛzɛo maamaa à kè zài. Wa fɔ aà dɔa lé dɔo, lá wa fɔ ísiale úfáa lé dɔowa. ¹⁰ Salomɔɔ ɔno de gukpɛdeɔ ní Egipiɔ pɔa pii. ¹¹ Aà ɔno de gbépiia. A de Ezala bui Etanila† ní Maoli néo Emami ní Kalolio ní Daadao. A tɔbɔ būsuo pɔ liaaaàziɔ guu pii. ¹² A yáasikè àaasɔɔo lēe àaše (3.000),‡ mé lē pɔ a dào ká àa sɔo ní sɔoo (1.005). ¹³ A lío ní láo yá bɔɔlekè, sea za sedé lí pɔ kú Libā būsuo e à gè pè lá pɔ í bɔle bíiwaɔwa. A nɔbɔɔ yádáné ɔ ní bāo ní pɔtaa'onkuawaɔ ní kpɔɔ. ¹⁴ Kía pɔ kú dúnia guu aà ɔno bao mà nípii. Būsuo ní būsuo pii aa ní gbéɔ zì, aa gè aà ɔno mà.

Salomɔɔ Dii kpé sɔukea (2Lad 2.1-17)

¹⁵ Ké Tii kí Hilaū mà wà Salomɔɔ kpà kía ũ a mae gbɛu, à a íwaɔ zìwà, asa Davidi gbēnae yāa. ¹⁶ ɔ Salomɔɔ gbéɔ zì Hilaūpiwa à mè: ¹⁷ N dɔ ké ma mae Davidi í e kpɛdɔ Dii a Luaeɔ, ké bui pɔ liaaaàziɔ lé zíkàaànɔ yáí, e Dii gè ní kèè gbadibɔ ũ. ¹⁸ Tia kéwa sɔ Dii ma Lua tò ma íampakli è. Ibele kú gueio, músi kuo. ¹⁹ A yáí tò má ye kpɛdɔ Dii ma Luae, lá Dii ò ma mae Davidiewa à mè, aà né pɔ á kpá kpalau aà gēe ũ mé a kpɛdɔe. § ²⁰ Yádile gbéɔne aa Libā sedé lí ɔ zɔzɔmēe. Ma zíkɛnaɔ zìpi ke ní n zíkɛnaɔ sánue, mí n zíkɛnapio fiabone lá ní òwa pii. N dɔ ké wá gbēe vɔ à lizɔ dɔ lá á Sidɔdeɔwao.

²¹ Ké Hilaū Salomɔɔ yápi mà, aà pɔ kèna maamaa à mè: Wà gbàakpa Diizi gbà, asa à Davidi gbà né ɔnoa, àle dɔaa e gbé dasipiɔne. ²² ɔ Hilaū gbéɔ zì Salomɔɔwa à mè: Ma lékpásá pɔ ní kèmeɛ mà. Má ke lá ní yeiwa sedé lío ní pèliɔ yá musu. ²³ Ma zíkɛnaɔ lípiɔ se za Libā sístɔ musu, aa pilaò ísiale, mí yeye mà gbéɔ zìone ísiaa. Gu pɔ ní òmēe, we má tó wà káleune, ní taò. Mpi sɔ, yá pɔ má ye n kemeɛ mé blekpaa ma uadeɔwa ũ. ²⁴ Maa Hilaū ɔ sedé lío ní pèliɔ kpa Salomɔɔwa lá a yeiwa. ²⁵ Salomɔɔ sɔ ɔ pówena kpawà wē ní wēo koko àaasɔɔo lēe àa do (200.000) ní nísio koko àaasɔɔo lēe bao (20.000). ²⁶ Dii Salomɔɔ gbà ɔno lá à a legbèèwa. Hilaū ní Salomɔɔo na ní kɔo, ɔ aa ledoukè.

²⁷ Kí Salomɔɔ gbéɔ sèse Isaili buio guu pii, à ní dá zìpiu gbéɔn àaasɔɔo lēe baakwi (30.000). ²⁸ ɔ ní zì Libā mɔ ní mɔo gbéɔn àaasɔɔo lēe kwi (10.000). Gbépiɔ í ke Libā mɔ do, ɔ aai su aa ke be mɔ plapa. Adonilaū mé zɔzìpi gbéɔzɔ ũ. ²⁹ Salomɔɔ gbé'ánaɔ vɔ gústídeu gbéɔn àaasɔɔo lēe basiiš (80.000), a sēsenaɔ sɔ gbéɔn àaasɔɔo lēe baaškwí (70.000). ³⁰ Gbépiɔ bàasi, Salomɔɔ gbéɔ díledile

* 5:1 Daa 15.18 † 5:11 Sou 89 ‡ 5:12 Yaa 1.1, 10.1, 25.1 § 5:19 2Sam 7.12-13

gbɛɔn ɔaasɔɔo lɛɛ ɔaɔ n ɔa ɔaɔo (3.600), aɔ wɛtɛ zɪpizi. ³¹ Kɪ yɔdɪlɛ, ɔ wɔ gbɛ gbɛnɛ maɔ pɔapaa, wa ɔ wa sɛlɛ sɔd kɔpɛi ɛdaalɛɔɔ ũ. ³² Maa Salomɔɔ zɪkɛnaɔ n Hilaũ zɪkɛnaɔ n Gebalidɛɔ lizɔzɔ aa kɛkɛ, aa gbɛ kɛkɛ kɔpɛi dɔɔ ũ.

6

Salomɔɔ Dii kɔɛ dɔa (2Lad 3.1-14)

¹ Isailio bɔa Egipi wɛ ɔa pla n basiiɔo (480) gbɛa, Salomɔɔ kpalablea wɛ siɔɔde, a mɔ plaade pɔ wɪ mɛ Zivi guu, ɔ ɔ nà Dii kɔɛ boawa. ² Kɔɛ pɔ a bɔ Diɛpi gbɔa gɔsɪsuu baaɔɛ, a yaaɔa bao, a lesɪ baakwi. ³ Kɔɛpi bilandaa vɪ, a yaaɔa sɔaɔ gɔsɪsuu bao, a gbɔa kwi. ⁴ A a fɛnɛntio bɔbɔ, a lɛɔ de yaasanno, a guu oi tuuu. ⁵ A kɔɛnɛɔ bɔbɔ a lia kɔɛpi n a luakukiozi gbɔtɛɛ n gbɔtɛɛo n a kɔɛo. ⁶ A didikɔa ɔaɔ, kɔɛnɛ pɔ kú zɪlɛɔ yaaɔa gɔsɪsuu sɔsɔo, pɔ pɔ kú guoɔ soolosoolo, pɔ pɔ kú musuɔ soplapla. Dii kɔɛ gbɛ pɔ kú musuɔ yaaɔa kɛsɔ zɪlɛɔpi, kɛ wɛ a kɔɛapi zaɔ didiwɔ kɔɛpi gifɔsai yɔi.

⁷ Kɛ wɔlɛ kɔɛpi bo, wa bɔ n gbɛ pɔ wa ɔ za a paakioɛ. Wi masana ge gá ge zɪkɛbɔɛ kɔfi ma kɔɛpi bokio. ⁸ Kɔɛnɛ pɔ kú zɪlɛɔ pii lɛ ɛlɛa mɛndɔɛ geomidɔkɪi oi. Dɛdɛkɪi gɛ kɔɛnɛ pɔ kú guoɔ n kɔɛnɛ pɔ di a musuɔ kɪi. ⁹ Kɛ ɔ kɔɛpi bɔ a lɔa, a dɔ n zaɔ n sɛdɛ lipɛɛɛɔɛ. ¹⁰ A kɔɛnɛpiɔ dɔ kɔɛpi gbɔa lɛuɛ. Apii lesɪ gɔsɪsuu sɔsɔo, mɛ wa pɛkɔwa n sɛdɛ lio Lua kɔɛpiwɛa.

¹¹ ɔ Dii yɔ'ò Salomɔɔpiɛ ɔ mɛ: ¹² Kɔɛ pɔ nɪlɛ boɛ bee yá musu, tó nɪlɛ ma ɔtondɔkɪi gwa, mɛ n ma ikoyɔ kua, mɛ n ma yɔdilɛnɛɔ kɛ, nɪlɛ zɪkɛwɔ, má lɛ pɔ má gbɛ n mae Davidiɛ kɛnɛ. ¹³ Mɔ kú n ma gbɛ Isailio, má n tó weo.

¹⁴ Kɛ Salomɔɔ kɔɛpi dɔ ɔ a mɪdɛ, ¹⁵ ɔ sɛdɛ lipɛɛɛɔ kɔ a gɪwa a guu kɔɛkɛ za zɪlɛ a a balazɔwa, ɔ ɔ pɛ lipɛɛɛɔ kɔlɛ a zɪlɛ pii. ¹⁶ A kɔɛa kɛ kɔɛpi guu luakukɪi ũ, a gbɔa gɔsɪsuu bao, ɔ ɔ sɛdɛ lipɛɛɛɔ kɔ a gɪwa kɔɛkɛ za zɪlɛ e a zaɔwa. ¹⁷ Kɔɛpi kɔɛlɛ pɔ gɔ gbɔa gɔsɪsuu blɛɛ. ¹⁸ Sɛdɛ lí pɔ wa kɔ kɔɛpi guu, wɔ gɔɪnakɛwɔ lán tũ n lávu piaaɔwa. Apii sɛdɛ líɛ, a gbɛɛ i gɔ gɛlɛ wa ɛo. ¹⁹ A kɔɛpi kɔɛa kɛkɛ Dii baa kua n Isailio kɔpagolo dilɛkɪi ũ. ²⁰ Kɔɛapi gbɔa gɔsɪsuu baɔɛ, a yaaɔa lɔ bao, a lesɪ bao. A vua tɛtɛtɛ kɔ kɔɛapi gɪwa pii. A tulaletikɛtɛkɪi pɔ wa kɛ n sɛdɛ lio kɔ n vuaɔ lɔ. ²¹ A vua tɛtɛtɛ kɔ kɔɛlɛ gɪwa lɔ, ɔ ɔ mɔdaɔna pɔ wa pí n vuaɔ pɔpɔ kɔɛa gɪ pɔ a vua kɔwɔpiwa kɔɛlɛ oi. ²² A vua kɔ kɔɛpi guu kɔɛkɛ n tulaletikɛtɛkɪi pɔ kú kɔɛapi suuna saɛo.

²³ A kũli ɔ malaika gɔsɪlɛdɛ ũ mɛn pla, a dilɛ kɔɛa. Malaikapiɔ lesɪ gɔsɪsuu kwie. ²⁴ An gɔsɪa gbɔa gɔsɪsuu sɔsɔoɛ. Za gɔsɪa do lɛwa la e ado lɛwa le a gbɔa gɔsɪsuu kwie. ²⁵ Malaika mɛn plapiɔ bɔkɔwɛɛ, aa douɛ zálala. ²⁶ An pla nɔpii lesɪ gɔsɪsuu kwikwie. ²⁷ ɔ ɔ n kálɛ kɔɛpi kɔɛau. An gɔsɪaɔ poɔpoɔa, ado gɔsɪa gɛ pɛ gɪwa le, ado pɔ pɛ gɪwa la, ɔ an gɔsɪa pɔ gɔ pɛkɔwa kɔɛapi guoɔo. ²⁸ A malaikapiɔ kɔ n vuaɔ lɔ. ²⁹ A gɔɪnakɛ kɔɛpi gɪwa kɔɛa n kɔɛlɛo pii lán malaika gɔsɪlɛdɛ n daminalio n lávu piaaɔwa. ³⁰ A vua kɔlɛ kɔɛpi zɪlɛwa lɔ, kɔɛa n kɔɛlɛo pii. ³¹ A kɔɛapi lɛ gbɔa n a lipɛlɛɔ kɛ n kulioɛ. ³² A gɔɪnakɛ kũli gbɔa mɛn plapiɔwa lán malaika gɔsɪlɛdɛ n daminalio n lávu piaaɔwa, ɔ a kɔ n vuaɔ, gɔɪnapiɔ bɔɛ wásawasa. ³³ Maa ɔ kɔɛlɛ lipɛlɛɔ kɛ n kulio lɔ. ³⁴ ɔ ɔ a gba kɛ mɛn pla n pɛlio. Gbapiɔ i kɔpau a guo plapla. ³⁵ ɔ ɔ gɔɪnakɛ gbapiɔwa

lán malaika gàsłade ń daminalio ń lávu píaaowa, 5 a kpà ń vuaò, gòinapiò bõ wásawasa.

³⁶ A kaa da liai. Kaapi gbè pò wa àò vɪ didiakɔa d̀ò àaɔ, 5 sɛde lí pò wa z̀ò kálea a musu. ³⁷ Wà Dii kpépi ɛ kpàle Salomɔɔ kpalablea wè siiɔde m̀ò pò wɪ mɛ Zivi guuɛ, ³⁸ 5 wà a m̀ide a wè kuɛdode m̀ò swaaɔde pò wɪ mɛ Bulu guu lá à kpépi z̀i d̀ilewa. A boa ń a kekeao kà wè soplá.

7

Salomɔɔ uakpaa

¹ Salomɔɔ uakpaa z̀i kè pii wè kuɛ'aaɔɛ. ² A Libá líkpe kpé b̀ò, a gbàa gàsɔsuu basɔò, a yàasa blakwi, a lesl baakwi. A sɛde líò pèlɛpɛle d̀ò siiɔ, 5 à sɛde lí pò wa àò dàdaa ³ mèn blasɔò, d̀ò ń d̀òò mèn gèogèò, 5 à sɛde líò kpàkpa sɛde lí pò wa dàdapiɔla. ⁴ A a fɛnentiò b̀òb̀ò d̀ò àaɔ didiakɔa b̀òaab̀òaa ń kɔò. ⁵ Kpépi léò lesl ń a yàasao pii sáasaaɛ. A léò àaɔ'aaɔ kpele ń kpɛlaò b̀òaab̀òaa ń kɔò.

⁶ A lí pèlɛpɛle kpépi kpele, kpelepi gbàa gàsɔsuu blakwiɛ, a yàasa baakwi. A g̀òu b̀ò lipɛlepiò aɛ, 5 à líò pèlɛpɛle à bilandaa kè g̀òupi kpele.

⁷ A g̀ina b̀ò g̀òupiu. Wɛkɪi í yág̀g̀òu, 5 wɪ mɛ Yákpalekɛg̀òu. A sɛde lipɛpɛɛò kpà a g̀íwa za z̀lé e a balawa. ⁸ Aà kpé pò í iu ku aɛ. A b̀òkɔwa ń g̀òupioɛ. Maa kpé pò a d̀ò Falaɔò nɛnɔɛ pò a sè nò ùɛ de l̀. ⁹ Kpépiò boa, gbè maaɔ 5 wa dàalèò e à gè pèò a saawa. Wà gbɛpiò pàapaaɛ, 5 wà gbàsa z̀zèzè ń siio kpe plapla pii. Maaɛ ua ń bàasio pii. ¹⁰ Wà kpépiò ɛ kpàle ń gbè gb̀nɛ maaɔ, a keeò gbàa gàsɔsuu kwi, a keeò swaaɔ. ¹¹ Ǿ wà gbàsa b̀ò ń gbè maa pò wa pàapaa wa àò ń sɛde líò. ¹² A kaa da lia ua z̀òpizi, a gbè pò wa àò vɪ didiakɔa d̀ò àaɔ, 5 sɛde lí pò wa àò kálea a musu, lán Dii kpé ń a kpeleò ua kaawa.

Dii kpé pò

(2Lad 2.12-13, 3.15-17, 4.1-5.1)

¹³ Kí Salomɔɔ gb̀éò z̀i Hulaù sísií Tii, 5 wà s̀uaàò. ¹⁴ Hulaùpi daá Nɛfatali buie, mé gyaɛ. Aà maaɛ Tii gb̀éɛ, mé m̀ogotè z̀lkenaaɛ. Hulaùpi ònò ń wɛzèò ń d̀sao vɪ m̀ogotè z̀i pii guu. Ké à m̀ò kí Salomɔɔ k̀ii, 5 à z̀l pò kipi dàɛ kè pii. ¹⁵ A m̀pɛle pí mèn pla ń m̀ogotèò. Apii lesl gàsɔsuu bao plasaie, a z̀ò kuepla. ¹⁶ A f̀ua pí ń m̀ogotèò mèn pla, a kùle m̀pɛlepiò musu. F̀uapiò lesl gàsɔsuu s̀sɔoɛ. ¹⁷ A m̀daonao pí, 5 a f̀i f̀uapiòwa yàbaa ù, aa loolooa mèn soplá. ¹⁸ A g̀oinakè a lia f̀uapiòzi lán gbɛafu bɛɔwa d̀ò pla, m̀daonapiò z̀lé ń musuo. F̀uapiò dou píie. ¹⁹ A f̀uapiò pí ń g̀io lán k̀òlwɛɛvuwa, lán Dii kpé kpele pòwa. K̀òlwɛɛ g̀oinapi lesl gàsɔsuu síiɔɛ. ²⁰ A g̀oinakè lán gbɛafu bɛwa m̀pɛle f̀uapiò k̀ud̀k̀i musu mèn àaa dodo liaa m̀daonapiò d̀òd̀ò. ²¹ Ǿ à m̀piò pèlɛpɛle Dii kpé kpele ɔplaa ń zɛiò. A t̀kpà ɔplaa p̀ɛ Yakè,* ɔzɛɛ pò s̀ B̀oazu.† ²² M̀pɛlepi f̀ua b̀ò lán k̀òlwɛɛvuwaɛ. Maa à m̀pɛlepiò pí pí.

²³ A m̀kàsa íkakli ù b̀òooloo. A léla e a léle gàsɔsuu kwie, a lesl s̀òò, a z̀ò s̀ò baakwi. ²⁴ A g̀oinakè íkaklipiwa lán t̀uòwa, a lia a léi z̀lé d̀ò pla, gàsɔsuu dodo t̀uò mèn kwikwi. A íkaklipi pí s̀anu ń t̀uò g̀oinapiòɛ. ²⁵ Íkaklipi di zuswana mèn kueplaoɔwa. Z̀ù mèn àaɔò mi d̀ò gughántoo oi, mèn àaɔò bɛ'ae oi, mèn àaɔò gɛm̀id̀k̀i oi, mèn àaɔò l̀ò gukpe oi. Íkaklipi di ń musuɛ, mé an p̀òò d̀òd̀ò guo. ²⁶ Íkaklipi gèele ɔtá doɛ. A swá de lán ta swáwa, lán t̀òngbelezíwa. Galuba z̀ò le àaa d̀ò í 5 tapi í sí.

* 7:21 Bee mè í ń zɛd̀. † 7:21 Bee mè gbàa kuwa.

27 A tadibɔɔ pɪ nɪ mɔgotɛo mɛn kwi, apii gb̃aa g̃as̃suu siis̃siiɔɛ, a yaasa siis̃siiɔɛ, a les̃i aaʼaaʼ. 28 Kɛ w̃a tadibɔɔ pɪ, w̃a a gbapele z̃anguo t̃ata ñ m̃ɔpɛpɛɔɛ. 29 ɔ w̃a g̃ɔinakɛ m̃ɔpɛpɛpiɔwa l̃an ñɔmusu ñ zuswanao ñ malaika g̃as̃ladeowa piiɛ. W̃a g̃ɔinakɛ ñɔmusupio ñ zuswanapio musu ñ a z̃leo l̃an l̃avut̃aawa. 30 Tadibɔɔ pɪ mɔgotɛ wuluu ñ goo ṽi m̃ɛn siis̃siiɔɛ. Aa gb̃a ṽi siis̃siiɔɛ l̃o. Gb̃apio musu ɔ w̃i ta diu. W̃a tapio k̃asa w̃a g̃ɔinakɛ w̃a l̃an l̃avut̃aawa gb̃at̃ɛɛ ñ gb̃at̃ɛo. 31 Tadibɔɔ pɪ b̃oooloo ṽi, a b̃ɔ musu g̃as̃suu do m̃ɛ a g̃ɛu z̃ile ɔ t̃a do. W̃a g̃ɔinakɛ a p̃ɔ p̃ɔ b̃ɔ musuwa l̃o. Tadibɔɔ pɪ m̃ɔpɛpɛɔ gola ṽi, aa de b̃oooloo. 32 Wuluupio ku m̃ɔpɛpɛpiɔ z̃ie. A goo p̃ɛp̃ɛa tadibɔɔ pɪ gb̃aɔwa. Wuluupio les̃i g̃as̃suu do ñ k̃nioɛ. 33 W̃a wuluupio pɪ l̃an s̃go p̃ɔwae. W̃a a goo ñ a gukub̃ɔ ñ a ãliyɔɔ ñ a ooo k̃asa piiɛ. 34 Tadibɔɔ pɪ k̃uki ṽi m̃ɛn siis̃siiɔɛ a golaɔwa. 35 Tadibɔɔ pɪ musu de b̃oooloo, a les̃i ɔ t̃a doe. A gbapele ñ a m̃ɔpɛpɛɔ nana tadibɔɔ pɪ musu. 36 A g̃ɔinakɛ a gbapelepiɔ ñ a m̃ɔpɛpɛpiɔwa l̃an malaika g̃as̃ladeɔ ñ ñɔmusu ñ daminaliɔwa, gu p̃ɔ a ze'eu pii. ɔ a g̃ɔinakɛ a liai l̃an l̃avut̃aawa l̃o. 37 M̃aa a tadibɔɔ pɪ. A k̃asa p̃ɔ doũ guue, an z̃ɔ ñ ñ b̃ɔao doũ w̃asawasa.

38 ɔ a d̃aa pɪ nɪ mɔgotɛo mɛn kwi. Apii i i s̃i galuba le siis̃siiɔɛ. Tapio yaasa s̃ɔ g̃as̃suu siis̃siiɔɛ. Kɛ a tapio didi tadibɔɔ mɛn kwipioɔwa, 39 ɔ a k̃ale Dii kpɛ kpele, m̃ɛn s̃ɔɔ ɔplaii, m̃ɛn s̃ɔɔ ɔzeɛi. A ikak̃ipi dile ɔzeɛ oi l̃o Dii kpɛ gola p̃ɔ k̃u gukpe ñ g̃ɛo mid̃ɔk̃io z̃anguo sae. 40 Hulaupi oo t̃ufukab̃ɔ ñ p̃ɛluɔ ñ ta au'eleb̃ɔ pɪ l̃o. M̃aa a Dii kpɛ z̃i p̃ɔ k̃i Salomɔɔ d̃ae k̃ɛ, a a lekpaal pii. 41 Zi p̃ɔ a k̃ɛpiɔn ke: M̃p̃eleɔ pla, f̃ua p̃ɔ b̃ɔ l̃an lowa a ku m̃p̃elepiɔ musuɔ pla, m̃ɔdaona p̃ɔ a z̃abl̃ɛɔ f̃uapioɔwa pla, 42 g̃ɔina p̃ɔ a d̃ɔɔ m̃ɔdaonapioɔwa l̃an gb̃eafu bewaɔ ɔaa pla. A k̃ɛ d̃ɔɔ plapl̃ae a z̃abl̃ɛɔ f̃uapioɔwa. 43 Tadibɔɔ kwi ñ a tao kwi. 44 Ikak̃i do ñ zuswana p̃ɔ k̃u a z̃ieɔ kuepla. 45 T̃ufukab̃ɔ ñ p̃ɛluɔ ñ ta au'eleb̃ɔ. P̃ɔ p̃ɔ Hulau p̃i k̃i Salomɔɔ Dii kpɛ p̃ɔ uo pii, a p̃i ñ m̃ɔgotɛo, ɔ wa ỹɔ. 46 K̃i m̃ɛ w̃a k̃asa ñ Yuud̃ɛ d̃ana g̃i p̃ɔ k̃u Suko ñ Zaletao z̃anguoɛ. 47 Salomɔɔ i p̃ɔ p̃ɔ wa pɪ ñ m̃ɔgotɛopio ỹɔ kiloowa a a gb̃ia d̃ɔo, kɛ a dasi k̃ɛ z̃ai yaɪ.

48 Salomɔɔ p̃ɔ p̃ɔ k̃u Dii kpɛ guuɔ pɪ l̃o, tulaletikateak̃i p̃ɔ wa k̃ɛ ñ vuao ñ vua taab̃unu p̃ɔ w̃i Dii p̃ɛe k̃alɛw̃ao, 49 ñ dau p̃ɔ wa k̃ale kpele kpea leu ɔplaii ñ z̃eeio s̃ɔɔɔ. Wa pɪ ñ vua t̃ɛt̃ɛoɛ ñ a filiao ñ a kp̃aoɔ pii, w̃a g̃ɔinakɛ w̃a l̃an l̃avu piaaɔwa. 50 Vua imib̃ɔɔ ñ filiadeb̃ɔɔ ñ tao ñ g̃ɔɔnao ñ taasoɔ ñ kpea p̃ɔ w̃i me luakuk̃i gb̃a lipelɛ s̃ɔɔ ñ kpele p̃ɔ. 51 Kɛ k̃i Salomɔɔ Dii kpɛ z̃lpi k̃ɛ a l̃aa pii, ɔ a m̃ɔ ñ vuao ñ ãnusuo ñ p̃ɔ p̃ɔ a mae Davidi dile Dii p̃ɔ uo, † ɔ a ka Dii kpɛ laasiu.

8

Taa ñ Dii kpagoloo a kp̃eu (2Lad 5.2-6.11)

1 ɔ k̃i Salomɔɔ Isaili gb̃ɛz̃ɔɔ s̃isi Yelusaleu, an bui d̃aanao ñ ñ uabeleɔ pii, aa m̃ɔ Dii baakuaf̃no kpagolo* s̃ɛ Davidi w̃ɛle p̃ɔ w̃i me Siona wa suɔ. 2 ɔ Isaili kãaaaazi m̃pii m̃ɔ soplade Etaniu dikp̃eg̃ɔz̃i. 3 Kɛ Isaili gb̃ɛz̃ɔɔ ka pii, ɔ sa'onaɔ Dii kpagolopi s̃ɛ 4 ñ kpaaukpeo ñ Dii p̃ɔ p̃ɔ k̃u a guuɔ. Sa'onaɔ ñ Levii bui m̃ɛ p̃ɔpiɔ s̃ɛ, 5 ɔ k̃i Salomɔɔ ñ Isaili p̃ɔ kãaaaazi sa'ɔ ñ sa'ɔ ñ zuo kpagolopi ae. P̃ɔ p̃ɔ aa sa'ɔp̃io dasi k̃ɛ z̃ai, wi f̃ɔ naoo. 6 ɔ sa'onaɔ g̃ɛ ñ Dii baakuaf̃no kpagoloo a kp̃eu e kpea p̃ɔ w̃i me luakuk̃iu. Aa dile a dilek̃i we malaika

† 7:51 2Sam 8.11 * 8:1 2Sam 6.12-16

gàstadeo zìe. ⁷ Malaikapio gàsìlao poopooa kpagolopi ní a sélìsìla. ⁸ A sélìpìo gbàa, wí ní lé e Dii kpépi kpeele, àma wíli e uao. Lípìo ku we e ní a gbào. ⁹ Pòe ku kpagolopi guuo, mé i ke gbè pèpèe mèn pla pò Mòizi dàu Olebu, gu pò Dii mè a bàa ào kú ní Isailìo an bóa Egìpi gbèa bàasio.

¹⁰ Ké sa'onao bòle Dii kpéu, telu kpépi pà, ¹¹ aai fò gè zíkèi weo telupi yáí, asa Dii gawi a kpépi pàe. † ¹² Salomoo mè: Dii mè ào ku telu sia guue. † ¹³ O a ò Diie: Ma kpé lesìe bee dònèe. Nyò ku a guu gòopii. ¹⁴ O a lìli aedò bílawa à samaa'oné. ¹⁵ O a mè: Wà gbàakpa Dii Isailìo Luazi! A legbè ma mae Davidie, ò a kèè. Asa à mè, ¹⁶ za gòo pò a a gbé Isailìo bòle Egìpi, i Isailì wélee dile wà kpedòueo. Davidi ò a sè a gbé Isailìo dɔaana ù. § ¹⁷ Ké ma mae Davidi ye kpedò Dii Isailìo Luae, ¹⁸ ò Dii òè, kpedòae ké a tó ào kuwà làasoo pò a kèpi maae, ¹⁹ àma i ke aàpi mé a dɔe, aazìla nées mé a dɔe. * ²⁰ O Dii kè lá à a legbèèwa. Ma gò ma mae Davidi gèe ù, ma zòle kpalau Isailìo guu, lá Dii Isailìo Lua a legbèèwa, ò ma kpépi dòè, ké àa tó ào kuwà yáí. ²¹ We ma Dii kpagolo dilekìi kèkèu. Dii bàa kua ní wá deziò an bóa Egìpi gbèa yá kú a guu.

Salomoo wabikèa a gbéène
(2Lad 6.12-40)

²² Salomoo gè zè Dii gbagbakli ae Isailì pò kàaaa weo wáa píi, ò a ɔsè musu plapla ²³ à mè: Dii Isailìo Lua, gbèe muaanno musu ge zìleo. N gbèke guu n bàa kú ní n zòblena pò aaf taa'o lá ní yeiwa ní nòsemendoò. ²⁴ N yá pò n a legbè n zòblena ma mae Davidie kè. N ò ní léo yáae, gbà sa ò ní kè. ²⁵ Tia kéwa Dii Isailìo Lua, n legbè n zòblena ma mae Davidie n mè, tó aà buio nízi kua dò mé aale taa'o lá ní yeiwa, aao zòlea kpalau Isailì búsuu gòopii. ²⁶ Isailìo Lua, to yá pò ní ò n zòblena ma mae Davidie ke síana ù sa. ²⁷ Lua, níyò ku zìle la yáma yá? Musu ní a lesìkeo a fò n sio, belenke kpé pò má dònèe bee sa. † ²⁸ Dii ma Lua, mapi n zòblena wegwa, ní ma wabikèa ní ma sùuugbèaamao sí. Swáse wii pò mapi n zòblena mále léma ní wabi pò mále kemaozi gbà. ²⁹ To n wé ào pea kpée beewa gwáasina ní fáaneo, gu pò n mè n tó ào kuwàe beepi. Wabi pò mapi n zòblena mále ke ní aeo dɔa gupiwa ma. ³⁰ Tó mapi n zòblena ge n gbé Isailìo aedò gue beewa mé wa wabikèma, níli wá wabikèa si za n kúkìi musu, ní sùuukewan.

³¹ Tó gbé taaekè a gbédeee, mé wa òè aà sí ní n tóo, tó à mɔ sí ní n tóo n gbagbakli ae kpée bee ua, ³² níli sírínɔ kua za musu, ní ɔlɔné. Níli yágògò n zòblenaone, ní yáda taaedela, aà yákea i wi aà musu, ní yánakpa yãesaidewa, wí e dɔ i yáe keo. ³³ Tó n gbé Isailìo ibeoo zìblémá mé wà tárínɔ duuna pò aa kènèe yáí, tó aa èa aedòma aa ní sisi, tó aa wabikèma aa sùuugbèama kpée bee ua, ³⁴ kua za musu níli sírínɔ, ní sùuukerínɔ ní duuna yá musu, ní surínɔ búsuu pò ní kpà ní deziòwae beepiu.

³⁵ Tó luabe gò da wáiwai, lou lé mao, ké aa duunakène yáí, tó aa aedò gue beewa aa wabikèma aa n sisi, mé aa mikè ní duunaone ké n ní wetà yáí, ³⁶ kua za musu níli sírínɔ, ní sùuukerínɔ ní duuna yá musu. Níli ní da zé maawa, ní tó lou ma ní búsuu pò ní kpà n gbéèwa an pò ùe beepiu. ³⁷ Tó nɔana ge gagyà kà búsue beepiu, ge pówen gbòsi ge pò fukpaa ge kwasutèò ge sèsewèkwao ge tó

ibeeo koezò ní wéleezi ge tó músi ge gyá gèngu, ³⁸ tó an gbēe yá pò a le dè mé à ɔdò kpée bee kii oi, mé à wabikèma à sùuugbèama, ³⁹ kua za musu nili siaànɔ. Nili sùuukeaànɔ, ní aà yá keke. Nili fiaboè a yákeawa, asa ní aà nòse dō. Mme ní gbépii nòse dō. ⁴⁰ Maa aaliò vlakene e ní wēni léu bùsu pò ní kpà ní deziwae beeu.

⁴¹⁻⁴² Tó wà sù wà n tó zōó ní n gāsa gbāao ní n ɔ pò pooa bao mà, tó bòmɔ pò de n gbé Isaili bui ũo bò bùsu zāzāu à mò n tó yáí, tó à aedò kpée beewa à wabikèma, ⁴³ kua za musu nili siaànɔ, ní yá pò a gbèama keè, ké dúnia bui pii e n tó dō, aai vlakene, lá n gbé Isailiò ì kenewa, aaiò dō ké n tó kú kpé pò má dōe beewa.

⁴⁴ Tó n gbéò bòle gè zikai ní wélee gu pò ní ní zlu pii, tó aa aedò wéle pò ní dílee bee ní kpé pò má dōneè beeowa, mé aa wabikèma, ⁴⁵ kua za musu nili sírínɔ sùuu pò aa gbèama yá musu, ní yānakpámá. ⁴⁶ Lá gbēe ku à gí duunakeio, tó aa duunakène mé n pò pānzi, n ní ná ní wélee ní ɔzì mé aa tārínɔ ní bùsuu zìzòò ũ bùsu zāzā ge a kaina guun nò, ⁴⁷ tó aa nòelile bùsu pò aale zòbleupi guu, mé aa èa sùuugbèama we aa mè, wa duunakè, wa tàaekè, wa yāvaiikè, ⁴⁸ tó aa èa sùma ní nòsemendoo ní pòeào pii za bùsu pò aale zòbleu ní wélee nepi guu, tó aa aedò bùsu pò ní kpà ní deziwa ní wéle pò ní díleo ní kpé pò má dōneè beeowa, mé aa wabikèma, ⁴⁹ kua za musu nili sírínɔ sùuu pò aa gbèama yáí, ní yānakpámá. ⁵⁰ Nili sùuuke ní n gbé pò aa duunakène ní tàae pò aa kèò, ní tó gbé pò aale zòblenèó ní wegwa, ⁵¹ asa gbépiá n gbé pò n ní bóle Egipiò mua téuone, n àizeeone.

⁵² To n wé àò pèa mapi n zòblenawa, ní swáse sùuu pò má gbèamai ní sùuu pò n gbé Isailiò gbèamao, ní swáseñzi gɔɔ pò aa lezúnzi pii. ⁵³ Dii Lua, asa dúnia bui pii guu ampiò ñ n ní sé n gbéò ũ, lá ní dà n zòblena Moizie a ò gɔɔ pò n wá deziò bòle Egipiwa.

⁵⁴ Gɔɔ pò Salomɔ lé wabike Diiwa màa, a kúlea a kosowae, ñ aà ɔ pooa musu. Ké à sùuugbèawà màa a làa, ñ à fèle zè Dii gbagbakli we, ⁵⁵ ñ à samaa'ò Isaili pò káaaa weone a ò gbáugbāu à mè: ⁵⁶ Wà gbāakpa Diizi, asa wápiò aà gbé Isailiò, à wá gbá ìmpakli lá á òwa. Yāmaa pò a dà a zòblena Moizie a ò kè pii, a kee i léle pāo.† ⁵⁷ Dii wá Lua aò kúwanɔe, lá a kú ní wá deziòwa. A wá tó weo, a pākpawázio. ⁵⁸ A to wá wá sō kpawa, wíò taa'ò lá á yeiwa, wíò aà yádileao kúa ní yá pò a dà wá deziòne, wíò aà ɔtondòkli gwa. ⁵⁹ Sùuu pò má gbèa Dii wá Luawa, aò dōaagu fáane ní gwāasinao, ò yānakpa mapi a zòblenawa ní a gbé Isailiò lá gu lé dō, ⁶⁰ dúnia bui pii i dō ké Dii á Luae, a pále kuo. ⁶¹ Sema á á sō kpa Dii wá Luawa mómio, ò aà ɔtondòkli gwa, ò aà yádileao kúa lá wá kúa gbāewa.

Dii kpé sakèa (2Lad 7.4-10)

⁶² ɔ kí ní Isailiò pii sa'ò Diiwa. ⁶³ Salomɔ sáaukpa sa'ò Diiwa ní zuo òaasɔɔo lee bao ní plao (22.000) ní são òaasɔɔo lee òaa soolo (120.000). Maa kí ní Isailiò pii aa Dii kpé sakè. ⁶⁴ Zibeezi kí gbābò ua pò kú Dii kpé kpéele, ñ à sa pò wí a pò káteu á tékū ò we ní pówen gbao ní sáaukpasa nísio, asa sa'okli pò a kè ní mogeteo a ku Dii kpé kpéele bílao, i fō sí pii. ⁶⁵ Zibeezi Salomɔ ní Isailiò pii aa dikpekè Dii ní Luae e gɔɔ sopla, ñ aa Lákpèdɔa dikpekè gɔɔ sopla b. Apii kè gɔɔ gèò mēndosai. Wa dasi maamaae, wá bò za Amata bólei e à gè pè Egipi zé

† 8:56 Iko 12.10, Yoz 21.45

swawa. ⁶⁶ A gɔɔ swaaɔde zɪ ɔ à ní kɛ́, ɔ aa lezàwà, aa tà ní be ní pɔnao. An pɔ kèna yāmaa pɔ Dii kè a zòblena Davidi ní a gbé Isailiɔne pii yá musu.

9

Dii bɔ mɔa Salomɔwa (2Lad 7.11-22)

¹ Ké Salomɔ Dii kpé dɔ ní a beo ní zɪ pɔ a pɔ dɔwà a làa pii, ² ɔ Dii èa bɔ mɔwà Gabaɔ a gɛn plaade, ³ a òè: Ma wabi pɔ ní kè ní sùuu pɔ ní gbèaa ma. Ma kpé pɔ ní dɔpi díle ma pɔ ù, ma tɔ aɔ kuwà láasaie. Ma wé aɔ pɛwàe, ma pɔ ìɔ dɔwà gɔɔpii. ⁴ Mpi sɔ, tó ní kúmɛɛ sùsu ní nɔɔpuaɔ lá n mae Davidiwa, mé ní ma yádilɛnɔ kùā ní ma y'oneɔ, mé níle ma ɔtondɔkli gwa, ⁵ má n zòlea kpalau Isailiɔ guu zedɔ, aɔ láaa vío, lá ma legbè n mae Davidiɛwa ma mè, aà buiɔ aɔ zòlea kpalau Isailiɔ guu gɔɔpiiɛ. ⁶ Tó mpi ge n néo bɔ ma kpe sɔ, tó á ma ikoyáɔ ní yá pɔ má díléɔ kùao, mé a ge lé zòble dii páleɔne, ále ní sisi, ⁷ má Isailipiɔ bɔle búsu pɔ má kpámáue, mí gí kpé pɔ má díle ma pɔ ùpizi, aai gɔ láanipɔ ù, bui pii i yáadaárnɔ. ⁸ Baa ní kpépi leɔsíkɛo, a yá a di gbé pɔ lé gɛ weɔwae. Aa fionada aa me: Býyái Dii kè búsuɛ beee ní kpéɛ beeoɛ máai? ⁹ Wí oné: Ké aa pākpa Dii ní Lua pɔ ní dezio bɔle Egipizi yáie. Aa zè ní dii páleɔ, aa ní sisi, aa zòbléné. A yáí Dii músi bee zɪimá pii.

Salomɔ yá ktniɔ (2Lad 8.1-18)

¹⁰ Salomɔ kpé mèn plapiɔ dɔ wé baɔɛ, Dii kpé ní azia kpéɔ. A gbɛa ¹¹ à Galile búsu wéle kpá Tii kí Hilaúwa mèn baɔ, asa Hilaú sede lí ní pèlio ní vuao kpàwà lá a yeiwaɛ. ¹² Ké Hilaú bɔ Tii à gè wéle pɔ Salomɔ kpàwà gwà, i kɛɔ, ¹³ ɔ à mà: Ma gbé, wéle kpeletaɔ ní kpàa wei? ɔ wà tɔkpá búsupiɛ Kabulu† e ní a gbà. ¹⁴ Hilaú vua kpàsá Salomɔɛ yāa tɔnu siɔɛ.

¹⁵ Gbé pɔ Salomɔ ní dá zɔzɔu yán ke. Gbépi Dii kpé ní Salomɔ kpéɔ zɪ kè. Aa Milo e kàka ní búsu aa Yelusaleú bí bɔ, aa èa Azoo ní Megidoo ní Gezeɛo kèke kàle. ¹⁶ Egipi kí Falaɔ mé lèle Gezeɛwa yāa, ɔ a sí à tesòwà, à Kanaa pɔ kú a guu dède, ɔ a kpá a nenɔwa zàkegba ù, gɔɔ pɔ à aà kpàsá Salomɔwa. ¹⁷ ɔ Salomɔ èa Gezeɛpi kèke a kàle ní Betoloni Zíleɔ ¹⁸ ní Baalatao ní Tamɔ pɔ kú a búsu gbáauo, ¹⁹ ní wéle pɔ a kùsúa kàleuɔ ní wéle pɔ a sɔgoɔ kuuu ní wéle pɔ a sɔɔ kuuu ní kpé pɔ a ye dɔ Yelusaleú ní Libāo ní búsu pɔ àle kiblewàɔ pii. ²⁰ Bui pɔ de Isaili ùɔɔ: Amɔleɔ, Itiɔ, Pɛlizio, Iviɔ ní Yebusi kɔnaɔ pii, ²¹ gbé pɔ Isaili i fɔ ní dedeɔɔ, an bui pɔ gɔ ní búsupiɔ ɔ Salomɔ ní dá zɔzɔu, ɔ aai zɪpi ke màa e ní a gbāo. ²² I Isailiɔ da zɔzɪpiuo. Ampio ɔ à ní díle a zɪgɔ ù ní a íwaɔ ní a kía deɔ ní a gbéɔ dɔaanaɔ ní a zikasɔgodeɔ ní a sɔdeɔ. ²³ Aame zɪ pɔ wàle kepi gbèzɔɔ ù lɔ, aa gbèɔn àa pla ní basoplakwiɔe (550).

²⁴ Ké Falaɔ nenɔɛ bɔ Davidi wéleu à tà a kpé pɔ Salomɔ dèu, ɔ Salomɔ Milo e kàka. ²⁵ Wé ní wéɔ Salomɔ ìɔ sa'o Diiwa gɛn àa's'aaɛ.† I sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ní sáaukpasao o sa'okí pɔ a bɔ Diéwa, i tulaletikatɛa Dii aɛ we lɔ. Màa à Dii kpé zɪ kè lá a maawa.

* 9:8 2Kia 25.9 † 9:13 Bee mè pɔpá. ‡ 9:25 Bɔa 23.17

26 Kí Salomɔɔ gó'ilenáɔ kè Eziḡgebeɛ, Elata sae Edɔɔ bùsuu Isia Tēa léi. 27 Hilaù a gode pɔ isia dɔɔ zì we, ɔ aa dà isiaa sãnu ní Salomɔɔ gbéɔ. 28 Aa gè Ofii aa vua náaa we tɔnu gēo, aa sùò kí Salomɔɔɛ.

10

Seba bùsu nɔɛ kia mɔa Salomɔɔ gwai (2Lad 9.1-12)

1 Ké Seba bùsu nɔɛ kía* Salomɔɔ bao mà Dii tɔbɔa yá musu, ɔ à mò aà léi à gwa ní yá zì'ù laawào. 2 Ké à kà Yelusaleù ní a íwaɔ dasidasi ní pɔ gɔnanaɔ ní vua sà zɔɔo ní gbè beɛede pɔ yiongoɔ seao, ɔ à gè Salomɔɔ kíi, à yá pɔ kú a nòse guu faai bòaaɔ pìi. 3 ɔ Salomɔɔ yá pɔ a làwaɔ bɔɔlekèè pìi. A kee bɔɔle i aà fuo. 4 Ké nɔɛpi Salomɔɔ ɔnɔyá mà pìi, mé à kpé pɔ a dɔ è 5 ní ble pɔ í bleo ní aà íwaɔ gwéao ní aà be zikenaɔ kuao ní ní pɔkasaɔ ní aà vèebɔlenáɔ ní sa pɔ a ò Dii kpéuɔ, yápi dīwà, ɔ aà lé gɔ éla. 6 ɔ a ò kía: N yákeao ní n ɔnɔ bao pɔ má mà za ma bùsuuoá slanaɛ. 7 Mi yápiɔ sio e ma ge kaò la, ɔ ma wesie sa. Wi omɛɛ píio fá! N ɔnɔ ní n àizeɛ de lá ma a baomáa. 8 Minadeɔn n gbéù ú ní n íwa pɔ aab kunno gɔɔpii, aai swáɔ n ɔnɔyái! 9 Wà Dii n Lua sáaukpa, asa n yá káaagúɛ, ɔ à n kpa Isailio kpalau. Dii yea Isailiozi gɔɔpii yá mé tò à n kpa kía ú, ké nyɔ yáḡḡoné a zéwa yái. 10 ɔ nɔɛpi kí gbà vua tɔnu siis ní pɔ gɔnanaɔ dasidasi maamaa ní gbè beɛedeɔ. Pɔ gɔnana pɔ à kí Salomɔɔ gbápiɔ zɔɔ, gbèe i mɔòè à kà màa lo.

11 Hilaù gó'ilena pɔ sù ní Ofio ní vuaɔ sù ní lí beɛedeɔ maamaae ní gbè beɛedeɔ lo. 12 ɔ kí Dii kpé ní azla kpéoo pɔ kèò, à mɔɔnaɔ ní kúuɔ kèò lèsinaɔne lo. Wi mó ní lípi buio à kà màa lo, wi wesie màa lo e ní a gbáo.

13 Pɔ pɔ Seba bùsu nɔɛ kía yei pìi, a gbèa kí Salomɔɔwae, ɔ à aà gbà, gba pɔ a dàè sɔsɔɔo bàasi. ɔ à èa tà a bùsuu ní a íwaɔ.

Salomɔɔ àizeɛ (2Lad 1.13-17, 9.13-28)

14 Vua pɔ Salomɔɔ í e wē ní wēo í ka tɔnu bao ní àaɔo, 15 falu pɔ tagenaɔ ní laatanaɔ ní Laalubu kíaɔ ní bùsu gbèzɔɔo í bɔè bàasi. 16 A sèngbao zɔɔo kè ní vua pɔ wa gbègbèo mèn òaa do, an baade gbía kà kíloo àa'aaɔ ní kíniio. 17 A sèngbao nénaɔ kèò lo, an baade gbía ye kai kíloo plapla. A sèngbaopiɔ kále kpé pɔ wí me Libá Líkpeue. 18 Kí kiblekila zɔɔo kè ní wesa swaao, ɔ à vua tēetēe kùlèwà. 19 Kílapi dedekli vī, a gbápepekli soolo. A kpenakli musu de mɔɔo golasai. A gàsídikiɔ vī, nɔɔmusu pɔ wa kèò zeze gàsídikiɔ sae. 20 Nɔɔmusu keapiɔ zeze gbápepekliɔwa plapla ɔplai ní zeɛio, apii kè kuepla. Wi kílapi taa ke bùsueu yáao. 21 Kí Salomɔɔ imibɔɔá vuae pìi. Kpé pɔ wí me Libá Líkpe pɔɔ píiá vua tēetēe. Anusu pɔe ku weo, asa wíli ánuɔu dile pɔe ú Salomɔɔ gɔɔo.

22 Kí isia gó'ilenáɔ lo daa ísiaa ní Hilaù góɔ. Wè àaɔ ní wè àaɔo ɔ aai su ní vuaɔ ní ánuɔu ní wesa swaao ní gbaùɔ ní bá bui maaɔ. 23 Kí Salomɔɔ àizeɛ ní aà ɔnɔo zɔɔ de dúnia kíaɔ pɔla pìi. 24 Gbèpii lé zeweele à wesi Salomɔɔle, aai swáse aà ɔnɔyá pɔ Lua dàè aà sɔuzi. 25 Wē ní wēo wíɔ mɔè, baade ní a gbao: Anusu pɔɔ, vua pɔɔ, ulaɔ, gɔkeɔɔ, pɔ gɔnanaɔ, sɔɔ ní a baonaɔ. 26 Salomɔɔ zikasḡgoɔ ní sɔɔ káaa, aà sḡgopiɔ òaa sopláe (1.400), aà sɔɔ sɔ òaasɔɔo leɛ kuepla (12.000). Wí aà sḡpiɔ gwa aà sḡgo wéleɔ guue ní aà be Yelusaleùo. 27 Kí tò ánuɔu di Yelusaleù lán gbewa, mé seɛe lí pɔ wá kpédòò dasi lán bèle líwa sēu. 28 Salomɔɔ sḡpiɔ bò Egipi†

* 10:1 Mat 12.42 † 10:28 Iko 17.16

ní Silisi búsuoc. Kí laatanáw mé í gé lúluí we. ²⁹ Aaí sǵgoo lúlu Egipi ánuusu kiloo soplaplae, sǵw sǵ kiloo plapla taa, ǵ í ea sǵpió yía Iti kíáo ní Silio kíáoowa lo.

11

Salomwɔ naɔ

¹ Kí Salomwɔ yè buipále nɔɔzi dasi.* Falaɔw nɛnɔɛ bàasi, ǵ à Mɔabuɔ ní Amɔnɔ ní Edɔwú ní Sidɔdeɔ ní Itio náaa nɔ ú. ² Dii ò Isailiɔne aasu buipio seɔ, asa aa ní sásãe, aaiɔ sa'ò ní tááowa.† N beeo Salomwɔ námá ké a yerízi yáí. ³ A kíabuú sè nɔ ú gbɛn ðaa áas ní basɔoo, mé a nɔ pɔ í méseɔdilenéɔ wí lo ðaa do ní basɔoo. Ǵ aa nɔpiɔ aa sásá. ⁴ Ké à zikù, aa naɔ tò à tè tááwzi, i a sǵ kpa Dii a Luawa míwmiɔ lá a mae Davidiwao. ⁵ A tè Sidɔdeɔ dii Asetaatizi ní Amɔnɔ dii Mɔlɔku pɔ Lua ye a gǵyáioo. ⁶ A yá pɔ Dii yeio kè, í teaazi ní nɔsemendoo lá a mae Davidiwao. ⁷ Ǵ à gè gulesí bò síslí pɔ kú Yelusaleú gukpe oi musu Mɔabuɔ dii wáí Kemɔsi pɔ Lua ye a gǵyáioe ní Amɔnɔ dii wáí Mɔlɔkuo. ⁸ Maa a kè a buipále nɔɔne pii, ǵ aa tulaletikátea ní diiɔne aa sa'ómá.

⁹ Ǵ Dii Isailiɔ Lua pɔ pà Salomwɔzi, ké à bɔ a kpe, aa sǵ kuwa lo yáí, asa Dii bɔ mɔwà yáa gɛn plaɛ. ¹⁰ Baa ké Dii òè asu te dii páleɔzio, i yá pɔ Dii díleɛpi mao. ¹¹ Ǵ Dii òè: Lá maa ní sè, ni ze ní ma bàakuanno yá pɔ má díleɛnoo, má n bɔ kíakeue, mí n zòblenae dile n gbɛu. ¹² Ama n mae Davidi yáí má ke n gɔɔo, n né ǵ má keè. ¹³ N beeo má aa bɔ kíakeu míwmiɔo. Bui leɛ do ǵ má tó n népie ma zòblena Davidi ní Yelusaleú pɔ má sè ma pɔ úo yáí.

Salomwɔ ibeɛɔ

¹⁴ Ǵ Dii tò Edɔwú gbé Adada pɔ de kíabuú ú ibelesè ní Salomwɔo. ¹⁵ Gɔɔ pɔ Davidi lé zika ní Edɔwú yáa, aa zǵgɔw ðaana Yoabu mé gè Isailiɔ gɛɔ wí, ǵ àle Edɔwú búsu gǵɛɔ dede we pii. ¹⁶ Aaɔi ní a gbéɔ ku we e mɔ soolo e aa gè Edɔwú búsu gǵɛpiɔ ðeɔdeò pii. ¹⁷ Ǵ Adada bàalè lé tá Egipi ní a mae íwaeɔ. Gɔɔ bee sǵ Adadaá èwaasonae. ¹⁸ Aa bɔ Madiá aa gè Palana, ǵ aa Palana gbéɔe sè gèrínɔ Egipi kí Falaɔw kíí. Falaɔw kpé kpàwà ní bleo ní tɔwleo. ¹⁹ Adada yá kà Falaɔwgu maamaae, ǵ à a na Tapenɛsi ðaana kpàwà nɔ ú. ²⁰ Ǵ Tapenɛsi ðaunapi nɛ'í gǵɛ ú, wí me Genuba, ǵ Tapenɛsi népi gwà Falaɔw ua ní Falaɔw néɔ sánu. ²¹ Gɔɔ pɔ Adada ku Egipi, a mà Davidi gá mé aa zǵgɔw ðaana Yoabu gá lo. Ǵ a ò Falaɔwɛ à mè: Ma gba zé mà ta ma búsuu. ²² Ǵ Falaɔw aa là à mè: Bóme lé késáma ma kíí, ǵ n gbasá ní ye ta n búsuu? A wèwà à mè: Pɔe lé késáao, ma gba zé lé!

²³ Lua tò Eliada né Lezɔ fɛle ní Salomwɔo lo. A bàalè a dii Zoba kí Adadezeɛɛ yáae. ²⁴ Ké Davidi Adadezeɛɛ ðeɔde, Lezɔ gbéɔ káaaazi gbáamɔnedeɔ gáli ú, à gǵ ní ðaana ú. Aa gè zǵle Damasi, ǵ à gǵ a kía ú. ²⁵ Aaɔi sǵ Isailiɔ ibeɛɛ e Salomwɔ wéni léu, yákele pɔ Adada fɛleò bàasi. A kpalablè Sili búsuu, a ye Isailiɔ gǵyáio.

Yeloboau bsa Salomwɔ kpe

²⁶ Neba né Yeloboau, Eflaiú bui pɔ bɔ Zeledaa Salomwɔ íwao doe, ǵ à bɔ Salomwɔpi kpe. Aa daá gyaae, aa tón Zelua. ²⁷ Lá à bɔ kí kpe taan ke: Salomwɔ búsu káka e pɔ wí me Milou, ǵ à a mae Davidi wéle bíí bɔ a pèe. ²⁸ Yeloboauá gǵsa laaidee. Ké Salomwɔ è èwaasopi áiawí, ǵ à aa díle zǵ gbáa pɔ Yosefu buiɔ lé kɛpi gbéɔzɔ ú. ²⁹ Zibeezǵ Yeloboaupi bɔ Yelusaleú, ǵ à kpáau ní ánabi Ahia, Silo gbéɔ zéu, a ula dafu daa. Aa ku sɛu we rítɛ. ³⁰ Ǵ Ahia a ula dafupi ga kè, a pàapaa kuepla. ³¹ Ǵ a ò Yeloboauɛ aa a paaapi séle mèn kwi. Ǵ Dii yá'òè à mè:

* **11:1** Iko 17.17 † **11:2** Bɔa 34.16

Ma Dii Isailio Lua má Salomoo bo kíakεε, mí Isaili bui lee kwio kpama. ³² Mí bui lee do toè ma zòblena Davidi ní Yelusaleũo yáí, asa wélepi má sè Isaili buio wéleoo guu. ³³ Má keè màa, ké à ma vūaa à gè lé Sidòdeoo dii Asetaati ní Mòabuoo dii Kemòsio ní Amònio dii Mòlòkuo sisi yáíε. I temazio, i yá pò maameε keo, i ma otòndòkii gwao, a ma ikoyāo kūa lá a mae Davidiwao. ³⁴ N beeo má aà bo kpalau flafiao, asa má tò à gò kía ũ e a wēni léu ma zòblena Davidi yáíε, asa ké ma Davidi sè, a yá pò má diloo kūae, mé à ma otòndòkii gwà. ³⁵ Má Salomoo né bo kpalau sae, mí Isaili bui lee kwio kpama. ³⁶ Isaili bui lee do ō má tó aà népie, ké ma zòblena Davidi filia àò do ma ae goopii Yelusaleũ, wéle pò má dile ma tó àò kuwāu. ³⁷ Mpi sō, ma n se Isailio kía ũε. Nyō kible lá à n pò gbāwa. ³⁸ Tó níle yá pò má dilene ke pii, tó ní temazi, níle yá pò maameε ke, tó níle ma otòndòkii gwa mé ní ma yádileao kūa lán ma zòblena Davidiwa, máo kunnōe, mío n buio kpa Isailio kpalau goopii, lá ma Davidi buio kpāuwa. ³⁹ Má otòle Davidi buiowa yá pò kèpi yáíε, āma i ke goopii no.

⁴⁰ Salomoo zεwēlele à Yeloboau de, ō à fēle tilè à tà Egipi kí Sisaki kii, ō a ku we e Salomoo gè gāò. ⁴¹ Salomoo yá kīnio ní ōno pò a vīo pii ku aazlapi yákeao láu. ⁴² Salomoo pi de Isaili bui pii kía ũ Yelusaleũ wè blaε. ⁴³ Ké à gā, wā aà vī aà mae Davidi wéleu, ō aà né Lòboau zòle aà gbεu.

12

Isailio baa Lòboau kpe (2Lad 10.1-11.4)

¹ Lòboau gè Sikεũ, asa wekii Isaili bui pii gèu aà kpái kpalau. ² Ké Neba né Yeloboau a baomà, ō à bō Egipi à sù, asa wekii a kuu za goo pò à tilè Salomooε. ³ Ō Isaili pò kaaaapio aà sisi, ō aa gè yā'ò Lòboauε sānu aa mè: ⁴ N mae zī gbāa dāwēε pāsīpāsīε. Mpi sō, zī gbāa ní aso gbīa pò a dīwēεpio lao, wí misiilene. ⁵ Ō a wemà à mè: A tá glā e goo āaō, í εa mō. Ō aa tà.

⁶ Kí Lòboau yápi kpàle gbēzōo pò aa de a mae Salomoo íwa ũo gēzī à mè: Yá kpele á è a maa mà a zá sí gbēpiowai? ⁷ Ō aa wèwà aa mè: Tó n misiilené gbā, mé n yāmaa zāsímá, aa de n zòblenaoo ũ goopiiε. ⁸ Ō Lòboau gī gbēzōopio ledama mai, à gè yápi kpàle a íwa èwaaso pò aa neblè sānuo gēzī. ⁹ A ní lá à mè: Gbé pò aa òmεε mà zī gbāa pò ma mae dāné laonépio, yá kpele á è a maa wà a zá símái? ¹⁰ Ō èwaasopio wèwà aa mè: Gbé pò aa òne n mae aso gbīa dīné, laonépio, oné n onenzāna gēele de n mae gbōua. ¹¹ N mae aso gbīa dīné, mpi sō níyō asopi káfinéε. N mae ní wetà ní flāoε, kási flāala lede níyō ní wetāò.

¹² A goo āaōde zī Yeloboau ní Isailio èa mō Lòboau lè nípii, lá a òné à mè aa ea mo goo āaō gbεapiwa. ¹³ Ō kí gī gbēzōoo ledama mai, à yāpāsī òné. ¹⁴ A òné lá èwaasoo ledāwawa à mè: Aso gbīa ma mae dīé, mapi sō má asopi káfiéε. Flā ō ma mae á wetāò, mapi sō, flāala lede ō má á wetāò. ¹⁵ Beewa kí i Isailio yāmao, asa yápi bō Dii kiiε, ké yá pò a dà ānabi Ahia, Silo gbéε a ò Neba né Yeloboauε e ke yáí.

¹⁶ Ké Isailio è kí gī ní yāmai, aa òè: Wá bāa kú ní Davidioo, wá lé kú Yese né yáuo. Isailio, á baade tá a be!*

* 12:16 2Sam 20.1

Davidi bui, laaido nzla bewa!

Ɔ Isailipiò tà ní be. ¹⁷ Isaili pò kú Yuda wéle guuò ò Lòbòuú gò ní kía ù ní tē. ¹⁸ Kí Lòbòuú a zòò gbēzòò Adonilaú zì Isailiowa, ò aa aà pápa ní gbéo wà aà dè. Ɔ kí Lòbòuú fèlè ní wáaò, à sí a sògo guu, à bàalè Yelusaleú. ¹⁹ Beewa Isailiò gí Davidi buiòzi e ní a gbáo. ²⁰ Ké Isailiò mà píi Yeloboauú sù, ò aa aà sísi kòkàaa guu, ò aa aà kpá Isailiò kía ù. Isaili buie i ze ní Davidi buiò, sema Yuda buiò bàasio.

²¹ Ké Lòbòuú kà Yelusaleú, à Yudaò kàaa píi ní Bēyāmeè buieò. Zìgòpiò gbēòò òaasòò lèè òaa do baosaie (180.000). Ɔ aale gé zíkai ní Isailiò, ké aa e Salomòò né Lòbòuú kpa kpalapiu lo. ²² Ɔ Lua yá'ò Lua gbéé pò wí me Semaiaie à mè: ²³ O Yudaò kí Salomòò né Lòbòuúe ní Yudaò píi ní Bēyāmeè buiò ní gbéé kñiò, ²⁴ ma Dii ma mè, ásu gé zíkai ní á gbéé Isailiò. A baade tá a be, asa yá pò kèpi bò ma kíie. Ɔ aa yá pò Dii òné mà aa tà.

²⁵ Yeloboauú Sikeú pò kú Eflaiú bùsu sísideu bíi bò, ò à zòleu. Za we ò à gè Penueli kèkè a kàlè. ²⁶ Ɔ à láasookè à mè: Wa ea Davidi be gbéé kpá kpalauè. ²⁷ Tó Isailiò lé gé sa'oi Dii kpéu Yelusaleú, aa ea ze ní ní dii Yudaò kí Lòbòuúòe, aai ma de, aai zeaànò. ²⁸ Ké kí yápi gwá, ò à vua gáaena pí mèn pla, ò a ò gbééòne: Isailiò, á gea Yelusaleú kè zài. A Lua pò á bóle Egipin ke!† ²⁹ Ɔ à ado díle Beteli, ado sò Dá. ³⁰ Ɔ yápi duuna íné, aalé gé kúlei adoe Beteli, ado sò za Dá. ³¹ Yeloboauú kpédò zupìòne gulesíowa, ò à gbéé pò aa de Levii bui ùòò díle sa'onao ù. ³² Ɔ à mò swaaòde gòò gèode díle dikpe ù lán Yudaò pòwa sò, ò à sa'ò sa'okli pò kú Betelipiwa. A sa'ò gáae pò a pípiowa, ò à sa'onao díle we aao gulesípìo gbagba. ³³ Ɔ à sa'ò sa'okli pò á kè Betelipiwa mò swaaòde gòò gèodezì. A gòopi díle azia pòeáwa dikpe ù Isailiòne.

13

Anabi pò i Dii yámao

¹ Lua gbéè bò Yuda bùsuu à mò Beteli lá Dii dàewa, gòò pò Yeloboauú zea sa'oklipi sae, a sùele lé fèlè. ² Ɔ à àsi'ò sa'oklipi musu à mè: Sa'okli, sa'okli, Dii mè wa ne'i Davidi be, wi tókpaè Yosia. Aapí mé a sa'oma ní gulesí sa'onao pò lé zìkè lao, i sa'onapiò wáò kpasama.* ³ Wegòò Lua gbépi yápi kea seela òné à mè: Seela pò Dii òn ke: Sa'oklipi a paac, a tufu i kóle.

⁴ Ké kí Yeloboauú àsi pò Lua gbépi ò Beteli sa'oklipi musu mà, ò à òdòwà za sa'okli we à mè: A aà kú! Ɔ ò pò a dòwàpi imi, i fò kòò lo. ⁵ Ɔ sa'oklipi pàa a tufu kòle lá Dii dà Lua gbépie a òwa. ⁶ Ɔ kí ò Lua gbépie: Awakpameè Dii n Luaè. Wabikewámèè ma ò e su a gbèu. Ɔ Lua gbépi awakpàè Diie, ò aa ò sù a gbèu lán yáawa. ⁷ Ɔ kí ò Lua gbépie: Mò wá gé ma be wá pòble, mà gbadane. ⁸ Ɔ a ò kípìe: Baa tó n n àizèè guo kpàa, mà gennò. Má pòble mà imi guè beeuo, ⁹ asa Dii òmèè à mè másu pòble lao, másu imi lao, mé másu tá ní zé pò ma mòòò. ¹⁰ Ɔ à zé pále sè, i zé pò à mòò Beteli se lo.

¹¹ Anabi zie ku Beteli we. Ké aà néò sù, aa yá pò Lua gbépi kè we zìbeezi dàu aa síu ní maeè ní yá pò a ò kíeo píi. ¹² Ɔ an mae ní lá à mè: Zé kpele a sèi? Ɔ aà néò zé pò Lua gbéé pò bò Yuda bùsuupi sè òè. ¹³ Ɔ a òné: A káoyemèè zàa'inae. Ɔ aa yèè aa aà dikpe. ¹⁴ Ké à pèlè Lua gbépi, ò à aà lè zòlèa gbèneli gbáu. Ɔ à aà lá à mè: Lua gbéé pò bò Yuda bùsun n úa? A wèwà à mè: Mámè! ¹⁵ Ɔ anabi zipi òè: Mò wá gé ma be, ní pòble. ¹⁶ A wèwà à mè: Má fò ea tannò. Má fò pòble mà

† 12:28 Bòà 32.4 * 13:2 2Kia 23.15-16

iminno gue beeuo, ¹⁷ asa Dii òmεε à mè, másu poble ge mà imi lao, mé másu tá ní zé pò ma mooo. ¹⁸ Ɔ ānabi zipi òè: Anabin ma ũ lanwa. Malaikae mé Dii yá'òmεε à mè mà pélenzi mà sunno ma be, ké ñ poble, ní imi. A mò lè εε ānabipi lé tó.

¹⁹ Ɔ Lua gbépi èa gèaano, à poble àa be, à imi. ²⁰ Goo pò aa zòle pobleai, Dii yá'ò anabi zi pò suaànɔpie, ²¹ 5 à wiidò Lua gbé pò bò Yuda bùsuupiwa à mè: Dii n Lua mè, lá n gi a yāmai, ni yá pò á òne mao, ²² n εa n mɔ n poble, n imi gu pò á òne rísu bleuo, rísu miuopi, wa n ví n deziɔ mia'euo. ²³ Aa poblea ní aa imiao gbεa, ānabi pò suaànɔpi káoyèè zāa'lnae. ²⁴ Ké à dāzeu, 5 à kpāaū ní nòomusuo, nòomusupi aa dè. Aa ge gò dilea zéu, 5 zāa'lna ní nòomusuo gò sí aa gepizi. ²⁵ Ké gbé pò lé gēo aa ge è wúlea zéu we ní nòomusu pò zeio, 5 aa gè a baokpá wéle pò ānabi zipi kuu.

²⁶ Ké ānabi pò suaànɔpi a baomà, à mè: Lua gbé pò gí Dii yāmain we. Ɔ Dii aa kpà nòomusuwa, à aa è'e a dè lá Dii òèwa. ²⁷ Ɔ a ò a néone: A káoyemεε zāa'lnae. Ɔ aa yèè. ²⁸ A dāzeu, 5 à gè à aa ge lè wúlea zéu. Zāa'lna ní nòomusuo aa slaazi. Nòomusupi i gepi soo, mé i zāa'lnapi é'e sso. ²⁹ Ɔ ānabipi Lua gbépi ge se dī zāa'lnae à sùò a be wéleu, ké à aa gaa ɔɔɔ, i aa ví. ³⁰ Ɔ à aa ví azia mia'eu, à ɔɔɔ à mè: Waiyoo ma gbé! ³¹ Ké à aa ví màa, a ò a néone: Tó ma ga, à ma ví mia'ε pò ma Lua gbépi vīupiu, í wá ge kpakōi. ³² Asa àsi pò Dii dàè a ò Beteli sa'okdi musu ní táakpe pò kú Samali bùsu wéle gulestu a ke slanae.

³³ Yápi gbεa Yeloboau i a yāvāikea too, baa se à èa Isaili bui pii dile gulestí sa'onao ũ b. Gbé pò aa ye gō gulestí sa'onao ũ 5 à ní kpá a ũ. ³⁴ Duuna pò tò wá Yeloboau bui tòlɔzò aa mīde dúniaun we.

14

Anabi Ahia yá pò a Yeloboau le oa

¹ Goo bee gyá Yeloboau nεgōε Abia lè. ² Ɔ Yeloboau pi ò a nae: Fele ñ nzia lile, ké wasu n dō ma nɔ ũo, ní gé Silo. Anabi Ahia ku we. Ɔmε òmεε máo de Isaili kía ũ. ³ Pēε se mèn kwi ní káao ní zó tūuo, ní geòè. A yá pò a népi le onεε. ⁴ Ɔ Yeloboau nɔ kè màa, à fēle gè Silo à gè Ahia be. Ahia wé lé gu'e bo, asa à zikùè, aa wé gō sūii. ⁵ A mò lè Dii ò Ahiae: Yeloboau nɔ né lé gyāke, 5 àle mɔ a yāgbεaima. Lá ríyò wewàn ke, asa tó à mò, a azia lilenε gbēpále ũ.

⁶ Ké Ahia aa kèse kōfi mà, àle gē kpéu, à mè: Gē Yeloboau na! Bóyāi n nzia lile màai? Yāpāsí Lua mè mà onε. ⁷ Ge ñ o Yeloboauε, Dii Isaili Lua mè áme a n se n gbéɔ guu, a n dile a gbé Isaili dōaana ũ. ⁸ A Davidi bui bò kpalau, 5 a n kpau, kási ní de lá a zòblena Davidiwao. Aāpi a yādileao kua, a teazi ní nòsemendoo, à yá pò á yei kè. ⁹ N vāikε de gbé pò dōaanεɔla, n ge n dii pāleɔ kè nziaε, mɔ pò ní kása taa ũ, 5 n bɔ aa kpe, n a pò fēleε. ¹⁰ Ayāmεto á yáyia n buiowa, á n gōεo kaale Isaili guu zɔo ní wéεo pii, í tesɔ n bεwa, lá wí tesɔ zùgbōwa e à tékū láa piiwa. ¹¹ Gbēo n bui pò aa gaga wéleuo só, bāo i n gbé pò aa gaga sēuo ble. Dii mé ò. ¹² Mpi sa sō nɔε, fele ta be. Tó n kèsepèle wéle guu gōo, népi a gaε. ¹³ Isaili i aa ge ɔɔɔ, aai aa ví. Yeloboau bui guu pii, aāpi wa ví ado, asa aāpi ado 5 Dii Isaili Lua yāmaa èwà Yeloboau ua. ¹⁴ Dii a kía pále dile a gbé Isaili nε. Ɔmε a Yeloboau bui dēde. Gbāe! Bɔ ke ló? Ee, tiatia! ¹⁵ Dii a gotɔ Isailiowa, aai gō lán fee pò lé deedeε í guuwa. A Isaili bɔle bùsu maa pò a kpà ní deziowae

beeu, i n̄ fāaa Uflata baale, ké aa Asetaati lí pèlèpèlè, aa Dii pò fèlèoè yáí. ¹⁶ A Isailio kpámá duuna pò Yeloboau kè à Isailio dà a keau yáí.

¹⁷ Ǿ Yeloboau na fèlè lé tá. Ké à kà Tiiza, àlè gē kpéu, 5 negōenapi gá. ¹⁸ Wà aà v̄l, 5 Isailio ɔ̀b̀b̀ nípii, lá Dii dà a zòblena anabi Ahiaa e òwa. ¹⁹ Yeloboau yá k̄n̄io ku Isaili k̄ia ɔ̀ ladau, z̄l p̄ a k̄a ɔ̀ n̄ á k̄iak̄eyāo pii. ²⁰ Yeloboau z̄l̄ea kpalau pii w̄è bao n̄ plaoc. Ké à gá, 5 aà né Nadabu z̄l̄e aà gb̄eu.

Yuda ɔ̀ k̄i Lɔ̀bɔ̀au
(2Lad 12.1-16)

²¹ Salomɔ̀ né Lɔ̀bɔ̀au mé Yuda ɔ̀ k̄ia ũ. A kpalablè a w̄è bla n̄ m̄endoode guue, 5 à kè kpalau Yelusaleu w̄è ḡeo n̄ plao, w̄éle p̄ Dii díle Isaili bui pii w̄éle ɔ̀ ũ guu, ké a t̄s̄ à ɔ̀ kuwà. Aà da t̄n̄ Naama, Am̄oni buie. ²² Yuda ɔ̀ yá p̄ Dii yeio kè, aa aà zaf̄è de n̄ deziɔ̀la pii n̄ duuna p̄ aa k̄è. ²³ Aa guleɔ̀ b̄ò sa'ok̄io ũ t̄s̄l̄ l̄es̄l̄o musu pii n̄ lí yèl̄e ɔ̀ gb̄auo pii, aa gb̄e ɔ̀ n̄ lí p̄l̄e p̄l̄e. ²⁴ Baa se táakpe káaluao* ku Isaili b̄usuu ḡeo n̄ n̄eo ũ. Isailio bui p̄ Dii n̄ yán̄e yāb̄e keao s̄è pii.

²⁵ Kí Lɔ̀bɔ̀au kpalablea w̄è soode guu 5 Egipi kí Sisaki mò l̄le Yelusaleuwa. ²⁶ A Dii kpé àize ɔ̀ n̄ kib̄e p̄ ɔ̀ náaa, à vua s̄engbao p̄ Salomɔ̀pio s̄èle pii. ²⁷ Ǿ kí Lɔ̀bɔ̀au s̄engbaopio ḡe pi n̄ m̄ogot̄eo, a nà d̄oi p̄ aab̄ a b̄e z̄é d̄s̄a d̄oanaone n̄ ɔ̀z̄l. ²⁸ Tó kí lé gé Dii kpéu, d̄oai ɔ̀ b̄ s̄engbaopio k̄ua. Tó d̄oai ɔ̀ s̄u, 5 aaf̄ e k̄ale n̄ kpéu.

²⁹ Lɔ̀bɔ̀au yá k̄n̄io ku Yuda k̄ia ɔ̀ ladau. ³⁰ Lɔ̀bɔ̀au n̄ Yeloboauo aab̄ z̄l̄ka n̄ k̄s̄o ḡɔ̀pii. ³¹ Ké Lɔ̀bɔ̀au gá, wà aà mia kp̄k̄i n̄ aà dezi ɔ̀ Davidi w̄éleu. Aà da t̄n̄ Naama, Am̄oni buie. Ǿ aà né Abia z̄l̄e aà gb̄eu.

15

Yuda ɔ̀ k̄i Abia
(2Lad 13.1-3, 22-23)

¹ N̄eba né Yeloboau kpalablea w̄è bao plasaide guu 5 Abia ḡò Yuda ɔ̀ k̄ia ũ, ² à z̄l̄e kpalau Yelusaleu w̄è àaɔ̄e. Aà da t̄n̄ Maaka, Abisaloū buie. ³ A duuna p̄ a mae k̄è kè pii, i az̄la kpa Dii a Luawa lá a dezi Davidiwa. ⁴ Ama Davidi yáí 5 Dii aà Lua tò aà bui z̄l̄e kpalau Yelusaleu, à aà buipi díle aà ḡe ũ, a tò Yelusaleu zed̄a. ⁵ Asa Davidi yá p̄ Dii yei kè, i ḡi yá p̄ Dii díle maio e a w̄eni léu, mé i ke Iti bui Uli yá* b̄asio.

⁶ Abia n̄ Yeloboauo aab̄ z̄l̄ka n̄ k̄s̄oe e Abia w̄eni léu. ⁷ Abia yá k̄n̄io ku Yuda k̄ia ɔ̀ ladau. ⁸ Ké à gá, wà aà v̄l Davidi w̄éleu, 5 aà né Asa z̄l̄e aà gb̄eu.

Yuda ɔ̀ k̄i Asa
(2Lad 14.1-2, 15.16-19, 16.1-6, 11-14)

⁹ Isailio kí Yeloboau kpalablea w̄è baode guu 5 Asa ḡò Yuda ɔ̀ k̄ia ũ, ¹⁰ 5 à z̄l̄e kpalau Yelusaleu w̄è bla n̄ m̄endoo. Aà dazi t̄n̄ Maaka, Abisaloū buie. ¹¹ Kí Asa yá p̄ Dii yei kè lá a dezi Davidiwa. ¹² A táakpe káaluao yà a b̄usuu, 5 à dii p̄ a dezi ɔ̀ k̄le pii. ¹³ Baa se à a dazi Maaka b̄ò k̄iak̄e, ké à Asetaati lí p̄ Lua ye a glyāio p̄l̄e yáí. Kí Asa lípi z̄s̄ à tes̄wà Sed̄s̄ guzul̄eu. ¹⁴ A az̄la kp̄a Diiwa e a w̄eni léue, ama i guleɔ̀ p̄ wà b̄ò d̄aaf̄o. ¹⁵ A vua n̄ an̄usuo n̄ p̄p̄ale p̄ api n̄ a mae díle Dii p̄ ũ s̄èle k̄ale Dii kpéu.

* 14:24 Iko 23.18 * 15:5 2Sam 11.1-27

16 Asapi n Isailio kɩ Baasao aabɔ zɩka n kɔo e n kpalablea lɛwa. 17 Baasapi mɛ gɛ lɛlɛ Yuda bɩsuwa, ɔ aɛ bɩlɩbo Lamai, kɛ gbɛɛ suli bɔ ge aɩ gɛ Yuda kɩ Asa bɩsuuo yɩi. 18 ɔ Asa anusu n vua pɔ gɔ Dii kpɛ lɛasiuɔ sɛlɛ n pɔ pɔ kɩ a be lɛasiuɔ, a na a iwaɔne n ɔzi, ɔ a n zɩ Damasi, Sili bɩsu kɩ Benadada, Tablemɔ nɛ, Eziɔ tɔuna kɩ a mɛ: 19 Wa ledouke, lɛ ma mae n n maeo kɛ yaawa. A anusu n vuaon kɛ. Ledou pɔ n vɩ n Isailio kɩ Baasao gboo, i gomala n a zigɔ. 20 ɔ Benadada ledoukɛ n Asao, a a zigɔ gbɛɛ aa gɛ lɛlɛ Isaili wɛlɛwa. Aa Iyoni si n Dɔo n Abeli Bemaakao n Genezaleti bɩsuo n Nefatali buiɔ bɩsuo pii. 21 Kɛ Baasa a baomɔ, ɔ a bɩlɩboa Lamai tɔ a tɩi. 22 ɔ kɩ Asa kpɔwakɛ Yudaɔne pii, i gbɛɛ tɛboo a mɛ, aa Lama gbɛɔ n lɩ pɔ Baasa lɛ bɩlɩboɔ sɛlɛ. ɔ a bɩlɩboɔ Gɛba pɔ kɩ Bɛyamɛɛ buiɔ bɩsui n Mizipao. 23 Kɩ Asa yɩ kɩnɩ ku Yuda kɩaɔ ladau, aa negɔnkeyɔ n yɩ pɔ a kɛɔ pii n wɛlɛ bɩlɩ pɔ a bɔ. Kɛ a zikɩ, gyɔ aɩ kɩ a gbalaɔwa. 24 Kɛ a gɔ, wa aɩ mia kpakɔi n aɩ deziɔ Davidi wɛlɛu, ɔ aɩ nɛ Yosafa zɔlɛ aɩ gbɛu.

Isailio kɩ Nadabu

25 Yudaɔ kɩ Asa kpalablea wɛ plaade guu ɔ Yeloboau nɛ Nadabu gɔ Isailio kɩ a, a zɔlɛ kpalau wɛ plaɛ. 26 A yɩ pɔ Dii yeio kɛ, a zɛ n yɩ pɔ a mae kɛ a Isailio dɩ duunauo. 27 Ahia nɛ Baasa, Isakaa bui lekpaalaazi gɔ pɔ aapi n Isailio lɛ koezɔ Filitɛ wɛlɛ Gibetɔi, ɔ Baasapi aɩ dɛ we. 28 A aɩ dɛ Yudaɔ kɩ Asa kpalablea wɛ aaɔde guuɛ, ɔ a zɔlɛ aɩ gbɛu. 29 Kɛ a nɛ kpalableawa, ɔ a Yeloboau buipɩ dɛdɛ pii, i n gbɛɛ too, a n mɩdɛ lɛ Dii dɩ a zɔblɛna Ahia, Silo gbɛɛ a owaɛ. 30 Yapi kɛ maa duuna pɔ Yeloboau kɛ a Isailio dɩ a kɛau, a Dii Isailio Lua pɔ fɛlɛoɛ yɩi. 31 Nadabu yɩ kɩnɩ ku Isaili kɩaɔ ladau. 32 Kɩ Asa n Isailio kɩ Baasao aabɔ zɩka n kɔo e an kpalablea lɛwaɛ.

Isailio kɩ Baasa

33 Yudaɔ kɩ Asa kpalablea wɛ aaɔde guu ɔ Ahia nɛ Baasa gɔ Isailio kɩ a. A zɔlɛ kpalau Tiiza wɛ baasɔ mɛndosaɛ. 34 A yɩ pɔ Dii yeio kɛ, a zɛ n Yeloboau yaɛkɛo n duuna pɔ a Isailio dɩ a kɛauo.

16

1 Dii ya'o Anani nɛ Yehue, ɔ a asi'o Baasɛ a mɛ: 2 Ma n se luutɛu, ma n dile ma gbɛ Isailio dɩaana u, ɔ n ze n Yeloboau yaɛkɛo, n ma gbɛ Isailio dɩ duunau, ɔ an duunapiɔ ma pɔ fɛlɛ. 3 Mpi n n buiɔ, mɩ a dɛɔnzɔ saɛ. Mɩ kɛ n uaɛ lɛ mɩ kɛ Nɛba nɛ Yeloboau uaɛwaɛ. 4 Gbɛɔ n gbɛ pɔ aa gaga wɛlɛuɔ sɔ, bɩ n gbɛ pɔ aa gaga sɛuɔ ble. 5 Baasa yɩ kɩnɩ nɛ negɔnkeyɔ ku Isaili kɩaɔ ladau. 6 Kɛ Baasa gɔ, wa aɩ vɩ Tiiza, ɔ aɩ nɛ Ela zɔlɛ aɩ gbɛu.

7 Dii yapi dɩ anabi Yehue, Anani nɛ, ɔ a o Baasɛ nɛ a buiɔ vai pɔ a kɛ a Dii pɔ fɛlɛoɛ lɛ Yeloboau buiɔ kɛwa yɩi n Yeloboau bui pɔ a n mɩdɛɔ yɩo lɔ.

Isailio kɩ Ela

8 Yudaɔ kɩ Asa kpalablea wɛ baasɔ n mɛndoode guu ɔ Baasa nɛ Ela gɔ Isailio kɩ a, a zɔlɛ Tiiza wɛ plaɛ. 9 Aɩ Iwaɔ do Zimli mɛ aɩ zɩkasɔgoɔ lɛɛ do gbɛzɔ u, ɔ a gbɛɛ lɛ aa lekpaalaazi. Kɛ vɛɛ lɛ Ela dɛ a be ziia Aaza kpɛu Tiiza, 10 ɔ Zimli gɛ a aɩ dɛ Asa kpalablea wɛ baasɔ n plaode guu, ɔ a zɔlɛ aɩ gbɛu. 11 Kɛ a zɔlɛ kpalau a lɛa, ɔ a Baasa buiɔ dɛdɛ pii, i gɔɛɛ to aɩ daɛɔ ge aɩ gbɛnaɔ guuo. 12 A Baasa buipɩ mɩdɛ piiɛ, lɛ Dii dɩ anabi Yehue a owa. 13 Baasa nɛ a nɛ Elao Dii

Isailio Lua pɔ fɛlɛɛ duuna pɔ aa kɛ taa yá musu, mé ké aa èa Isailio dà a keau yáí. ¹⁴ Ela yá kɛniɔ ku Isaili kíaɔ ladau.

Isailio kɛ Zimli

¹⁵ Yudaɔ kɛ Asa kpalablea wɛ baaso nɛ plaode guu ɔ Zimli zɔlɛ kpalau Tiiza gɔɔ sɔpla. Gɔɔ bee Isaili zɔgɔɔ bɔo ku Filitɛ wɛlɛ Gibetɔ saɛ. ¹⁶ Ké zɔgɔɔpɔɔ má Zimli lɛkpaaí nɛ gbɛ́ kızı à aà dɛ, ɔ aa nɛ dɔaana ɔmeli dɛlɛ Isailio kía ũ nɛ bɔou wegɔɔ. ¹⁷ ɔ ɔmeli nɛ Isaili zɔgɔɔ kɛ Gibetɔwa, aa gɛ koezɔ́ Tiizai. ¹⁸ Ké Zimli è aa a wɛlɛ síwa, ɔ à dɛdɛ sí a be kpɛdiakɔau musu, à tesɔ́wà, ɔ tɛpi kùwà. A gà ¹⁹ duuna pɔ a kɛ yáíɛ. A yá pɔ Dii yeio kɛ, à zɛ nɛ Yeloboau yákeaoɛ. A duunakɛ mé à èa Isailio dà a keau. ²⁰ Zimli yá kɛniɔ nɛ lɛ pɔ a kpaaínɔ Elazio ku Isaili kíaɔ ladau.

Isailio kɛ ɔmeli

²¹ Isailio kɔkpaalɛ lɛɛ pla. An gbɛ́ kɛniɔ ye Gina né Tibenɛ kpá kía ũ, gbɛ́ kɛniɔ sɔ ɔmeli. ²² Ké gbɛ́ pɔ aa zɛ nɛ ɔmeliɔ gbáa dɛ gbɛ́ pɔ aa zɛ nɛ Gina né Tibenioɔla, ɔ wà Tibenipi dɛ, ɔmeli mé kpalablɛ. ²³ Yudaɔ kɛ Asa kpalablea wɛ baakwi nɛ mɛndoode guu ɔ ɔmeli gɔ́ Isailio kía ũ, à zɔlɛ kpalau wɛ kuɛplɛ. A ku Tiiza wɛ soolɛ, ²⁴ ɔ à Samali sísí lù Semeɛwa nɛ áususɔ kiloo báaɔkwí, ɔ à wɛlɛ kálɛwa, à tɔkpàɛ Samali, ké Semeɛ mé sístipi ví yáa yáí. ²⁵ ɔmeli yá pɔ Dii yeio kɛ, à duunakɛ dɛ gbɛ́ pɔ dɔaaɛɔla pii. ²⁶ A zɛ nɛ Neba né Yeloboau yákeao piiɛ. A Dii Isailio Lua pɔ fɛlɛɛ nɛ duuna pɔ a kɛ taa yá musu, à èa Isailio dà a keau. ²⁷ ɔmeli yá kɛniɔ nɛ a nɛgɔ́nkeyaɔ ku Isaili kíaɔ ladau. ²⁸ Ké à gà, wà aà ví Samali, ɔ aà né Ahabu zɔlɛ aà gbɛu.

Isailio kɛ Ahabu

²⁹ Yudaɔ kɛ Asa kpalablea wɛ bla plasaide guu ɔ ɔmeli né Ahabu gɔ́ Isailio kía ũ, à zɔlɛ kpalau Samali wɛ bao nɛ plaoɛ. ³⁰ A yá pɔ Dii yeio kɛ dɛ gbɛ́ pɔ dɔaaɛɔla pii. ³¹ Zɛa nɛ Neba né Yeloboau duunakeao i kɛɛ yáɛ ũo, ɔ à Sidɔdɛɔ kɛ Ebaali nɛnɔɛ Zezabeli sɛ nɔ ũ, ɔ à nà zɔblea Baaliewa, ɔ aà sisi. ³² A kpɛdɔ Baalipiɛ Samali, ɔ à aà gbagbakɛ pɛlɛ kpɛpiu. ³³ A Asetaatili pɛlɛu lɔ, à èa Dii Isailio Lua pɔ fɛlɛɛ dɛ Isaili kía pɔ dɔaaɛɔla pii.

³⁴ Ahabupi gɔɔ ɔ Beteli gbɛ́ Hieli Yeliko kɛkɛ kàlɛ. Ké à a bíi ɛ kpàlɛ, ɔ aà nɛgɔ́ɛ séia Abilau gà. Ké à a bɔlɛ gbao pɛlɛ, ɔ aà né gbɛzàna Segubu gà, lá Dii dà Nuni né Yozueɛ a òwa.*

17

Gbagbaaɔ anabi Elia gwaa

¹ Tiseɛ gbɛ́ Elia bɔ a be Galada bùsuu, à gɛ Ahabu lè à mɛ: N Dii Isailio Lua pɔ mále zɔblɛ kuaɔ, sea za wɛa fii a kpao, lou a mao. Sema gɔɔ pɔ má ò bàasio.*

² ɔ Dii yá'ò Eliapie à mɛ: ³ Fele gé gukpe oi, ní ulɛ Keliti swa'ɛu Yuudɛ baale, ⁴ nɔ swapi í mi. Má dɛlɛ gbagbaaɔnɛ aao n gwa we. ⁵ ɔ à gɛ kɛ lá Dii òɛwa, a ku Keliti swa'ɛu Yuudɛ baale. ⁶ Gbagbaaɔ ɔ mɛ nɛ pɛɛo n nɔɔo kɔɔ nɛ oosio, ɔ ɔ swapi í mi.

Salɛpa gyaa Elia gwaa

* 16:34 Yoz 6.26 * 17:1 Zaa 5.17

7 Goopla gbea swapi í bà, ké lou lé ma búsupiuo yáí. 8 Ǿ Dii yá'òè à mè: 9 Fèlè gé Salepa, Sidō sae, nío ku we. Má díle gyaa taasidee aào n gwa we.† 10 Ǿ à fèlè lé gé Salepa. Ké à kà wélepi léi, à gyaae lè, àlè yàawe we. Ǿ Elia lezú gyaaapizi à mè: Ge n momee ní ío, baa yoo, mà mi. 11 Ké àlè gé dáí, Elia èa lezuaazi à mè: Ní momee ní pèe miɔnao lɔ. 12 Ǿ nɔepi òè: N Dii n Lua kuao, baa kàa má vío, sema pówenti ɔkú do pèna guu ní nísí yooɔnao tùu guu bàasio. A yàa mále we ke, mí tá be mà blekèò wà ble ní ma néo, wío ga dá. 13 Ǿ Elia òè: Nsu to vía n kúo. Ge n ké lá ní òwa, àma kàa kèò yooɔnɔ n momee gía, ní gbasa n n pó ke, á ní n néo. 14 Asa Dii Isailio Lua mè pówenti a láa pèna guuo, mé nísí a láa tũpiuo e gɔɔ pó a to lou ma búsu la ge kaò. 15 Gyaapi ge kè lá Elia òewa, ɔ aale poble máa e gɔɔ úma, aapi ní a bedeo ní Eliao. 16 Pówenti i láa pènapiuo, mé nísí i láa tũpiuo, lá Dii dá Eliae a òwa.

17 Bee gbea nɔe uabelepi népi lé gyáke. Ké gyápi gbáakú maamaa, ɔ népi gà. 18 Ǿ nɔepi ò Eliae: Lua gbé, bóme wá daaa, ɔ n mɔ ma bei? N mɔ ma duuna òi Luagu, ké aà ma né de yáí yà? 19 Ǿ Elia òè: N n népi kpaá. Ǿ à népi sí nɔepi ɔzɔ, à dèdèò kpèdiakɔa kpea pó à pílau. A aà wùle a liiwa we, 20 ɔ à wiilè Diiwa à mè: Dii ma Lua, míme ní tò gyaa pó ma pila aà be né gà, n pɔsia kpáaázia? 21 Ǿ à kua ká máma negɔenapiwa gèn áaɔ,‡ à wiilè Diiwa à mè: Dii ma Lua, to aà wèni ea su aà me. 22 Dii Elia wiilea mà, ɔ wèni èa sù népi me, à vù. 23 Ké Elia negɔenapi sè à pílaò, à gèò kpéu, ɔ à aà kpà aà dawa à mè: Gwa, n né bée! 24 Ǿ nɔepi ò Eliae: Má dō sa ké Lua gbén n u. Dii yá pó bò n léuá slanae.

18

Elia ní Obadiao

1 Elia gɔɔplakè we. A wè àaɔde guu ɔ Dii yá'òè à mè: Ge n nzla ɔb Ahabue, mí tó lou ma aà búsuu. 2 Ǿ Elia fèlè lé gé azía ɔbi Ahabue.

Nɔana sɔ à pásikú Samali, 3 ɔ Ahabu a be zia Obadia sísi. Obadiapi sɔ í misiile Dii maamae. 4 Goo pó Zezabeli lé Dii ánabio dede, Obadia ní séle gbèɔn basoo, à ní úle gbè'eo guu gbèɔn blakwikwi, ɔ à ní gwá ní bleo ní ío. 5 Ǿ Ahabu ò Obadiapie: Wá búsu keele wá gé nibɔnao ní swá ɔu píi. Wílio dɔo tó wá sè e wá wá sɔɔ ní wá sɔbaonaɔ gwaò. 6 Ǿ aa búsu kpaalèkɔe, an baade a zé sè. 7 Ké Obadia kpáaú ní Eliao zéu, à aà dō, ɔ à wùle a gbèu à mè: Ma dii Elia, mímenn wea? 8 Elia wèwà à mè: Máme! Ge n o n diie ma su. 9 Ǿ Obadia mè: Taae kpele má kè, ɔ ríle mapi n zòblena na Ahabue a ɔzɔ aà ma dei? 10 N Dii n Lua kuao buie ge búsu ku ké ma dii gí gbè'eo zluimá n wèleio. Tó wá mè ní kú weo, í to aa me wa sí ní pɔe. 11 Ǿ ríle omee sa mà ge o ma dii Ahabue n sua? 12 Tó ma gèzea, máo dō gu pó Dii Nisína a n se taunɔo. Tó ma ge má ò Ahabue, mé i n eo, a ma dee. Mapi n zòblena sɔ ma misiile Dii za ma èwaasogɔe. 13 Ma dii Elia, ké Zezabeli lé Dii ánabio dede, ní yá pó má kè mao lé? Máme ma ní gbè'eo sèle gbèɔn basoo, ma ní úle gbè'eo guu gbèɔn blakwikwi, ma ní gwá ní bleo ní ío. 14 Ǿ ríle omee sa mà ge o ma dii Ahabue n sua? A ma dee. 15 Ǿ Elia mè: N Dii Zígɔde pó mále zòblee kuao má gé aà ma e gbãe.

Elia ní táadeɔ kua Kaameli gbè musu

16 Ǿ Obadia gè dà Ahabule, à yápi òè, ɔ Ahabu gè dai Eliale. 17 Ké Ahabu Elia è, a òè: Isaili búsuɔena, mímenn wea? 18 Ǿ Elia mè: I ke máme ma Isaili búsu òe, mpi ní n mae bedeo áme á dè, asa a pákpà Dii yádileaoi, á té Baalizie. 19 Isailio

† 17:9 Luk 4.25-26 ‡ 17:21 2Kia 4.34-35

sisi pii sa aa kaaamazi Kaameli gbe musu sanu ri Baali taade gbēon ñaa pla ri blakwio ri Asetaati taade gbēon ñaa pla pɔ aai pɔble ri Zezabelio.

²⁰ Ahabu Isailio sisi pii, ɔ à taadepio kaa Kaameli gbe musu. ²¹ ɔ Elia sɔ Isailiozi à ri lá à mè: A ɔ yá kua ɔkpeai e boe ni? Tó Dii mé Lua ú, à teaazi. Tó Baalie sɔ, à teaazi. Aai yae zá síwàò, ²² ɔ Elia òné: Dii anabio guu máme ma gɔ mado. Baali taade ɔ sɔ aa gbēon ñaa pla ri blakwioe. ²³ A zuswana kpáwá mèn pla, taadepio i a mendo se aa zɛzɛe aa ka yàaa, aasu té dauo. Mapi sɔ má ado kɛkɛ, mi ká yàaa, má té dau sɔ. ²⁴ Ampio aa Baali sisi, mapi sɔ má Dii sisi. An gbé pɔ yamá à tesòwà ɔme Lua ú. ɔ gbépii mè: A maae! ²⁵ ɔ Elia ò taadepio: A zuswana mendo se kɛkɛ káau, asa áme á dasi. A á dui sisi, kási ásu té dauo. ²⁶ ɔ aa zuswana pɔ wa kpámá sí aa kɛkɛ, ɔ aale Baali sisi za kɔɔ e íatɛ gɛ kàò minanguo. Aale ɔwá, aale lia sa'okli pɔ aa bòi, aale me: Baali, yámawáe! N beeo aai yae mao, i yámamáo. ²⁷ Ké íatɛ kà minanguo, ɔ Elia lé ri láanike à mè: A wiile gbáa, ɔme diie úo lò? Aà láasoo tà saalon nó, á dɔa? A gɛ bíikpekei yá? A gɛ wéleu yá? Ale i'oe, ɔ ále aà vua? ²⁸ ɔ aale wiile ri lo gbátɛo, aale rízia lili ri fɛndao ri sɔnao lá aai kɛwa, e au lé baale ri mɛwa. ²⁹ Ké íatɛ gɛ aua pilai, ɔ aale yáyaabole e sa oosi ogɔ gɛ kàò. N beeo i yae zá símáo, i yámamáo, i swáseñzio.

³⁰ ɔ Elia ò bílae: A sɔmazi! Ké aa sɔaazi nípii, ɔ à Dii gbagbakti pɔ wa gbòò kɛkɛ lé bo. ³¹ A gbe sɛse mèn kuepla Yakɔbu buio dasileu. Yakɔbupi Dii yá'òè yáa à mè, wáli oè sa Isaili. * ³² Ké à Dii gbagbaktipi bò, ɔ à eyɔ líai. Epi ká à í sí litili gɛo. ³³ A yàaká sa'oklipia, à zupi zɛzɛe a ká yáapia ³⁴ à mè: A íto lo síiɔ, í ka sa'obɔpiwa ri yáapio. Ké aa tɔ, ɔ à mè: A ea tɔ b. Ké aa tɔ, ɔ à mè: A ea tɔ à kɛ gɛn áaɔ. ɔ aa tɔ e gɛn áaɔ. ³⁵ Ipi baalè lia sa'oklipizi e epi pá. ³⁶ Sa oosi ogɔ ɔ anabi Elia sɔi à mè: Dii, Ablahaú ri Izaakio ri Isailio Lua, to wá dɔ gbá ké mímenn Isailio Lua, mé n zòblenan ma ú, mále yáe bee kɛ, ké níme ri òmɛe yáí. ³⁷ Yámaa Dii! Yámaa, ké gbéee beeo e dɔ ké n Dii mímenn Lua, mé níle ri nɔse liléné, ké aa ea sumae. ³⁸ ɔ Dii té sù sa'obɔ ri yáao ri gbeo ri búsuopiwa, aa tekú, ɔ í pɔ kú eupi bà. ³⁹ Ké gbéɔ è, aa wùle ri gbeu aa mè: Dii mé Lua ú! Dii mé Lua ú! ⁴⁰ ɔ Elia òné: A Baali taade ɔ kúkú, an gbéee su piliwáo. Ké aa ri kúkú, ɔ Elia gɛnno Kisɔ guzuleu, à ri dede we.

⁴¹ Elia ò Ahabue: Ge n pɔble, ní imi, asa ma lou kɔfi má dɔ. ⁴² ɔ Ahabu gɛ lé pɔble, ále imi. ɔ Elia dɛde gɛ Kaameli misonaa, à sionkpa à wepɛle a gbáu. ⁴³ A ò a zikɛnae: Ge n gugwa ísia oi. ɔ à ge gwá. Ké à sù, à mè: Pɔe ku weo. ɔ Elia òè aà ea gé gwai b, ɔ à gɛ máa e gɛn soolo. ⁴⁴ A gɛn soplade guu ɔ zikɛnapi mè: Ma lou è na sɛsɛnno lán ɔlawá, ále fele ísiaa. ɔ Elia òè: Ge n o Ahabue aà a sɔgo dɔ sɔone, i gɛu à pila gbewa e lou àò gé gúè. ⁴⁵ Lou lé sisi busebuse, zaa'iana fɛle, ɔ lou kwè.† Ahabu ku sɔgou, ále tá Yezelɛ. ⁴⁶ Dii gbáa dɛde Eliawa, ɔ à a ulada káaa a kú, à baalè dɔaa Ahabue e à gɛ kàò Yezelɛ.

19

Dii bo ma Eliawa Olebu

¹ Ké Ahabu yá pɔ Elia kè dau a síu Zezabelie pii, lá à taadepio dɛde ri fɛndao nípii, ² ɔ Zezabeli lékpásákè Eliae à mè: E zia maa'i, tó mi kɛne lá ri kè taade-nɛwao, adeo yápáskemee bèebèe! ³ ɔ via Elia kú, ɔ à fɛle baalè à azia

mibòkdi wèele. Ké à kà Beseba, Yuda bùsuu, we à a zikenapi tòn, ⁴ 5 à táa'ò gbáau gɔɔ do. A gè zìle séli gbáu, 5 à wabikè à e ga à mè: Dii, ké bee m̀ba. Ma se gɔɔ, asa má de ma deziɔlao. ⁵ ɔ à wùle lé i'ò sèlipi gbáu.

Malaika mò we, à onàwà à mè: Fele pòble. ⁶ Ké Elia gugwà, 5 à kàa asaa ní ituuo è kálèa a mízi. ɔ à pòblè à imí à èa wùle. ⁷ Dii Malaika èa mò a gèn plaadei, à onàwà à mè: Fele pòble, asa tá gbàa níle mó oi. ⁸ ɔ à fèle pòblè à imí. Bèpi tò à gbàa'è, 5 à táa'ò gɔɔ bla fáane ní gwáasinao e à gè kà Lua gbè pò wí m̀e Olebui. † ⁹ Ké à gè lé i gbèpi eu, we 5 Dii yá'òuè à mè: Elia, bó níle ké lai? ¹⁰ A wèwà à mè: Dii Lua Zígòde, ma ze ma gi flafia n yá musu, asa Isailio pàkpà ní bàakuarínò yáí, 5 aa ní gbàgbaklìo gbòo aa ní ànabio dède ní fèndao. Mámè ma gò mado, 5 aale ma wè sa. † ¹¹ ɔ Dii mè: Bò ge ze ma aè gbè musu le, mí gè n aè.

Zàa'lan gbàa fèle, àle gbèsìsìpiò paa, àle gbèsio wíwi Dii aè, kási Dii ku fanapi guuo. fanapi gbèa tɔɔle lùalua, kási Dii ku tɔɔle lualuaapi guuo. ¹² Tɔɔle lualuaapi gbèa sa tée, kási Dii ku tépi guuo. Tépi gbèa yákpáina mé dɔ busennò. ¹³ Ké Elia yápi mà, à a ulada kù a wéa, 5 à b̀ò gè zè gbè'èpi lé, a mà wa òe: Elia, bó níle ké lai? ¹⁴ A wèwà à mè: Dii Lua Zígòde, ma ze ma gi flafia n yá musu, asa Isailio pàkpà ní bàakuarínò yáí, 5 aa n gbàgbaklìo gbòo aa ní ànabio dède ní fèndao. Mámè ma gò mado, 5 aale ma wè sa. ¹⁵ ɔ Dii òè: Èa ta Damasi guwaiwaiu. Tó n ka we, ní Azaeli dile Silio kía ù, § ¹⁶ ní Nimisi t̀òuna Yehu dile Isailio kía ù, * ní Abeli M̀eola gbé Safata né Elizi dile n gbèu ànabi ù. ¹⁷ Gbè pò b̀ò Azaeli fènda lézì, Yehu mé a ní dède. Tó aa b̀ò Yehu fènda lézì s̀ò, Elizi mé a ní dède. ¹⁸ N beo má Isailio ví gbèon baasòsòo lèe sopla (7.000). An gbèe i kùle Baalie à lepèwàò. †

Elizi s̀s̀sia

¹⁹ ɔ Elia fèle b̀ò we, à gè Safata né Elizi lè, àle sapa ní zuo ní a gbéon soon kuepla. Aàpi mé té zá. ɔ Elia s̀òààzi, à a ulada káaála. ²⁰ ɔ Elizi a zuo tò we, à bàalè b̀ò te Eliazi, 5 a òè: To mà gé lezai ma de ní ma daowa gla, mí gbasa m̀o tenzi sa. Elia mè: Gé, ní ea su. N yá pò má kène d̀ò. ²¹ ɔ Elizi èa à a zupio kòloka, à tèkà ní zu zíkèb̀ò, 5 à zupio ǹò fùukè a kpà gbéowa aa s̀ò. ɔ à b̀ò te Eliazi, à gò aà zòbàna ù.

20

Benadada ní a zígò koezò Samalizi

¹ Silio kí Benadada a zígò káaa pii. Kía gbèon baakwi ní plao kuaànò ní rí s̀ò ní rí zikasgòɔ. ɔ aa gè koezò Samalizi aale lélewà. ² ɔ à gbéon zì Ahabuwa wéle guu ³ à mè: Ma Benadada mà, n ànusuo ní n vuao gò ma pò ùe. N nò maaò ní n né maaò gò ma pò ùe l̀ò. ⁴ ɔ Isailio kía mè: Ma dii kí, mapi ní pò pò má víò gò n pò ùe pii lá ní òwa. ⁵ ɔ Benadada èa gbéon zìwà l̀ò à mè: Ma Benadada ma mè, ma gbéon zì ní ànusuo ní n vuao ní n ǹò ní n néo gbèaimae. ⁶ Zia maa'í má a gbéon zìma, aa n be ỳe ní n gbéon beo, aai á pò beedeo sèle suomee pii. ⁷ ɔ Isailio kía a bùsu gbèzòwò s̀isi pii à mè: A è lá àle ma léwèó? Ké à gbéon zì, à ma naò ní ma néo ní ma ànusuo ní ma vuao gbèa, mi gioèo. ⁸ ɔ gbèzòwòpiò ní gbé k̀nìo òè: Nsu ǹò aà yámao, r̀isu wèièo. ⁹ ɔ a ò Benadada zìnaone: A ge o ma dii kíe, yá pò a gbèa

* 19:4 Yon 4.3 † 19:8 B̀oa 3.1 ‡ 19:10 Lom 11.3 § 19:15 2Kia 8.7-13 * 19:16 2Kia 9.1-6

† 19:18 Lom 11.4

mapi a zòblena wa káau ɔ́ má ke. Yá pɔ́ a gbèa gbèzàe bee má keo. ɔ́ zínapiò èa tà Benadadawa ní yápio. ¹⁰ ɔ́ à èa gbéò zì Ahabuwa lɔ́ à mè: Tó Samali bùsuti gɔ́ à kà ké ma zìgɔ́ e séle ní miwa ɔ́kú dodo, adeo yápáskemee bèèbèè! ¹¹ ɔ́ Isailiò kía mè: A ge oè, gbé pɔ́ lé a zìka'ula da su íanadà lá à ulapi bò lé kálèwao. ¹² Ké Benadada yápi mà, àle véemi ní a kía deeo lákpeo guu, ɔ́ a ò a gbéòne aa sɔ́uke. ɔ́ aa gè sɔ́ukeí.

Ahabu ziblea Benadadawa

¹³ Anabie mò Isailiò kí Ahabu lè à mè: Dii mè, n zìgɔ́ dasiò è wea? A ní nane n zìf gbàe, níò dɔ́ ké áme á a Dii. ¹⁴ ɔ́ Ahabu aà là à mè: Déme a bee kei? A wèwà à mè: Dii mè n bùsu kíaò íwao mé aa ke. ɔ́ Ahabu aà là lɔ́: Déme a lélemáí? A wèwà à mè: Mme! ¹⁵ ɔ́ Ahabu a bùsu kíaò íwao káaa, aa gbéòn àa do ní baakwi ní plaoe (232). ɔ́ a à zìgɔ́ káaa píi, aa kè gbéòn àaasɔ́o lee soplá (7.000). ¹⁶ Aa bò wéleu latè minanguo, gɔ́ pɔ́ véè lé Benadada ní a kía deepiò de lákpepiò guu. ¹⁷ Ahabu bùsu kíaò íwapiò mé bòle káau. ɔ́ Benadada zinao ge oè, gbéò lé bòle Samali. ¹⁸ ɔ́ Benadada mè: Tó aafia aale mó ge ní zlon nò, à ní kúkú bée. ¹⁹ Ké bùsu kíaò íwapiò bòle wéleu, ɔ́ zìgɔ́ té ní kpe, ²⁰ an baade gbèdè. Ké Siliò lèkòwa, ɔ́ Isailiò pèamá, ɔ́ Siliò kí Benadada ní a sòdeeo ní ké dia ní sòò kpe. ²¹ ɔ́ Isailiò kía bò gè sòdeò ní sògodeò dède, à Siliò ásookè maamaae.

²² Anabipi èa mò Isailiò kía lè à mè: Sòdile, ní láasooke yá pɔ́ nýò kewa, asa tó í bò eu, Siliò kía a ea mo léleima be.

²³ ɔ́ Siliò kía íwao oè: Isaili taaá sísí taaone. A yáí tò an gbàa dewála. Tó wále zìkaínò gusalalau, wá gbàa aò deñíae. ²⁴ N n kía deeo leùkpaqe, ní doana páleo diledele ní gbèu. ²⁵ Sema n zìgɔ́ ní n sòò ní n sògo aa dasi lán yáawa, wí zìkaínò gusalalau, wá gbàa í deñíla. Kí ní yámà, ɔ́ a kè màa.

²⁶ Ké í bò eu, Benadada Siliò káaa, ɔ́ à gè zìkai ní Isailiò Afeki. ²⁷ Wà Isailiò káaa wà kùsàkèné, ɔ́ aa gèamá. Siliò lígua, ɔ́ Isailiò bòokpà baaarínò lán blè kpasa néna lee plaowa. ²⁸ ɔ́ Lua gbépi mo ò Isailiò kíae à mè: Dii mè lá Siliò lé e sísò diin a ù, guzule diin a ùo, á aà zìgɔ́ wiilae beeo nane ní zìle, níò dɔ́ ké ámeaa Dii. ²⁹ An bòoo baa ní kòo màa e gɔ́ soplá, a gɔ́ sopladepi zì ɔ́ aa ná zìwa. ɔ́ Isailiò Siliò kèsedeò dède gbéòn àaasɔ́o lee basoo (100.000) gɔ́ doupizí. ³⁰ Ké an gbé pɔ́ gɔ́ lèkòwa Afeki wéleu, ɔ́ a bíi kwèñla. Gbépiò gbéòn àaasɔ́o lee baasoo ní plao (27.000). Benadada baalè sí wéleu sò, à ùle kpéu kpea. ³¹ Aà íwao oè: Wá má Isailiò kíaò gbéke ví. Wà zwànkasao dɔ́ wá pí, wá ba dɔ́ wá nɔe, wí bɔ ge aà le. Wiliò dɔ́o tó a n tó. ³² ɔ́ aa zwànkasao dɔ́ ní pí, aa ba dɔ́ ní nɔe, aa gè Isailiò kía lè aa mè: N zòblena Benadada mè n a tó. ɔ́ Isailiò kía mè: Asi a ku fá! Ma gbéè. ³³ Yápi kè gbépiòne àsi na ù, ɔ́ aa yápi gbà wá kù aa mè: Ao, Benadadaá n gbéè. ɔ́ kí mè: A ge à aà se mɔò. Ké Benadada mò, ɔ́ Ahabu oè aà gèano a sògou. ³⁴ ɔ́ Benadada oè: Wéle pɔ́ ma mae sí n maewao, má ea sɔoane, níò laata Damasi lá ma mae kè Samaliwa. ɔ́ Ahabu mè: Wà ledouke bee musu, mí n gbae. ɔ́ à ledoukèaano à aà gbàe.

Anabi ki Ahabu daa yáú

³⁵ Dii ò anabi gáli gbèèe à o a gbédeee aà a lé. Ké anabipi oè, ɔ́ à gí. ³⁶ ɔ́ a oè: Lá ní Dii yámao, tó n kèa, nòomusu a n dee. Ké à gèze, ɔ́ nòomusu aà è a dè.* ³⁷ Anabipi gbèè è lɔ́, ɔ́ a oè aà a lé. ɔ́ à aà lè, à kè'la. ³⁸ ɔ́ anabipi zwàa kù a wéa

* 20:36 1Kia 13:24

à azía líle, 5 à gè lé kí dá zé le. ³⁹ Ké kí lé gē, 5 ānabipi lezuaāzi à mè: Mapi n zòblena, ké ma ge zílau, 5 gbēe mò ma kíí n gōeoe, à mè màò aà dōae. Tó má tò à pília, ma wēni gē yáue, ge má flabo ánuusu kiloo bla soosai. ⁴⁰ Ké ma laai tà gupálei, 5 gōepi gēzea. Ǿ Isailio kía òè: Lá wa íadama 5 ní ò we. ⁴¹ A zwāapi gò a wéa kpakpa, 5 Isailio kía aà dō ānabi ũ. ⁴² Ǿ ānabipi òè: Dii mè lá n gōe pò á díle aà ga gbàe, n wēni gē yáue, n zígō i gaga aà zígō gēe ũ. ⁴³ Ǿ Isailio kía dàzeu, àle tá a be Samali. Aà nōse yà, à oosísi.

21

Naboti vēebu

¹ Bee gbēa Yezelee gbēe ku, aà tón Naboti. A vēebu ví Yezelee, Samali kí Ahabu be sae. ² Ǿ Ahabu òè: N n vēebu kpaa mà ke dò kaa ũ, asa a ku ma be saee, mí vēebu pò a maa de beea kpama a gēe ũ. Tó ní yei, má flabone ní ánuuso a beee léu. ³ Ǿ Naboti ò Ahabue: Kai, a keo! Má fí tubi pò ma deziò tòmee kpamao. ⁴ Ǿ Ahabu nōse yà, à tà be ní oosisio, ké Yezelee gbé Nabotipi òè á túbi pò a deziò tòe kpawào yáí. Ǿ à wùle a liiwa, à aedò gíwa, à gí pòblei. ⁵ Aà na Zezabeli mò aà lá à mè: Bóme n le n oosísi, níle pòbleo ní? ⁶ Ǿ a wèwà à mè: Má ò Yezelee gbé Nabotie ma mè aà a vēebu kpaa, mí flaboè ní ánuuso. Tó vēebu pále a yei sò, mí kpawà a gēe ũ. Ǿ à mè á kpao. ⁷ Ǿ Zezabeli òè: N Isailio kíake yākean wea? Fele pòble ní pònao, má Yezelee gbé Naboti vēebu ene.

⁸ Ǿ à láo kēkē ní Ahabu tóo, à aà táana seela kèwà, a kpàsákpásá gbēzōō ní kíabui pò kú Naboti wéle guone. ⁹ Lápiò guu à mè: A leyegō díle, í a kpáwáke. A zōlekíi maa kpa Nabotiwa gbéō guu, ¹⁰ í gbé giaò wēle gbēon pla à ní kále aà ae. Aai yādòwà aa me à Lua ní kíao tóbēesíe, í aà kú bōaàno wénkpe à aà pápa ní gbēo à de. ¹¹ Ǿ Naboti wéle gbēzōō ní kíabuiò kè lá Zezabeli ò taala pò á kpásánéō guuwa. ¹² Aa leyegō díle, 5 aa zōlekíi maa kpà Nabotiwa gbéō guu. ¹³ Ǿ gbé gia gbēon plapiò mò zòle aà ae, aa yādòwà gbéō wáa aa mè à Lua ní kíao tóbēesíe. Ǿ wà aà kù wà bōaàno wénkpe, wà aà pápa ní gbēo wa dè. ¹⁴ Ǿ wà lékpásákè Zezabelie wà mè wà Naboti pápa ní gbēo wa dè.

¹⁵ Ké Zezabeli mà wà Naboti pápa ní gbēo wa dè, 5 à gè a ò Ahabue à mè: Fele ge Naboti vēebu pò á gionépi se n pò ũ, asa a ku loo, à gá. ¹⁶ Ké Ahabu mà Naboti gá, 5 à fèle lé gé aà vēebu séi a pò ũ.

¹⁷ Ǿ Dii yá'ò Tisebe gbé Elia à mè: ¹⁸ Fele gé Samali kí Ahabu lei. A gè Naboti vēebu séi, a ku we. ¹⁹ Oè ma Dii ma mè, gbé 5 a dè à mò a túbi séio lò? Ní oè lo, gu pò gbéō Naboti au sàsáu, we aa aàpi pò sàsáu sò.

²⁰ Ké Ahabu Elia è à mè: Ma ibee, n bōa fá! Ǿ Elia òè: Ee, ma bōma kái! Asa n nzía kpà yá pò kè Diie vāiwae. ²¹ Ǿ Dii mè á vāikene, á ke n buiōne sàabu. N gōe a gō Isaili búsuuo, wēen nò, zōn nò. ²² A ke n uae lá á kè Neba né Yeloboaũ uae wae, lá á kè Ahia né Baasa uae wae, asa n Isailio daa duunkēau aà pò fèlè.

²³ Zezabeli sò, Dii mè gbēo aà so Yezelee bíi sae. * ²⁴ Gbēo n gbé pò aa gaga wéleuo só, bāo i n gbé pò aa gaga sēuo ble.

²⁵ Gbēe ku yāa lán Ahabuwao, à azía kpà yá pò Dii yeiowae, mé aà na Zezabeli í tékpaaagu. ²⁶ A yá pò wa ye a glyáio kè maamaae, à tè táaazi lán Amle pò Dii ní yá Isailionēowae.

* 21:23 2Kia 9.36

²⁷ Ké Ahabu yápi mà, à a ula ga kè à zwànkasao dà, 5 à leyè. A í n zwànkasapio daa, à táa'ò busebuse. ²⁸ Ǿ Dii ò Eliac: ²⁹ N è lá Ahabu azla búsamea? Lá à azla búsamee, má váipi ke aà uae aà gooo. Aà negõe 5 má váipi ke aà uae.

22

Anabi Mise yá pò a su oa Ahabu (2Lad 18.1-27)

¹ A kà wè àaõ ké Siliò n Isailio i zika n k500. ² A wè àaõdepi guu 5 Yuda Ǿ kí Yosafa gè Isailio kía lè. ³ A mo lè Isailio kía ò a gbéõne yáa à mè: A dõ ké Lamotu Galada á wá pòe yáao lò? Kási wi a sia Siliò kíawa yákekeo. ⁴ Ǿ à Yosafa là à mè: Nyõ geman Ǿ zlu Lamotu Galadao lé? Ǿ Yosafa wèwà à mè: Wá doue, ma gbéõá n gbéõne. Ma s5á n s5õne. ⁵ Ǿ à èa mè: Dii la gla. ⁶ Isailio kíapi anabi egenao káaa gbéõn òaa pla taawa, 5 à n lá à mè: Mà gé zlu Lamotu Galadadeowa yà, ge mà kámaboè? Ǿ aa wèwà aa mè: Gé! Dii a n nanè n ɔzle. ⁷ Ǿ Yosafa mè: Dii anabi ku la, wà e wà aà laoa? ⁸ Ǿ Isailio kía wèwà à mè: Gõee ku l, aà t5n Mise, Imela née. A f5 yágbawèe Diiwa, ama má yeaazi no, asa ili asi maa omee ziio, sema a b5e. Ǿ Yosafa mè: Nsu o máao kí! ⁹ Ǿ Isailio kía a Iwae sisi, a òè: Ge n Imela né Mise sisi aà mo kpakpa. ¹⁰ Isailio kía n Yuda Ǿ kí Yosafao baade a kible'ula daa, aa z5lea n báaowa p5wengbèze p5 kú Samali bíibole sae, 5 anabi egenapio lé yáyaaa'o n ae. ¹¹ Kenaana né Zedekia m5si pì lán k5baowa à mè: Dii mè k5bae beeo 5 nýõ Siliò z5z5ò n n dedeò pii. ¹² Ǿ anabipio lé yá dou o m5pii aale m: Gé lélei Lamotu Galadawa, nýõ fuao. Dii n nánè n ɔzle. ¹³ Gbè p5 gè Mise sisi òè: Anabi dāo lé kè doue la! Asi maa aale o k5e. Yā doupi o s5, asi maa oe. ¹⁴ Ǿ Mise mè: N Dii kuaò, yá p5 Dii òmèe, bee má o kíp5e.

¹⁵ Ké à kà, 5 kí aà là à mè: Mise, wà gé zlu Lamotu Galadawa yà, ge wà kámaboè? Ǿ a wèwà à mè: Gé léleiwà mè! Nyõ fuao. Dii n nánè n ɔzle. ¹⁶ Ǿ kí òè: Gèn uma n ye mà onè n5u eetomèeo ni? Slana o n Diio. ¹⁷ Ǿ Mise mè: Ma Isailio è fáaaa s5s5o p5leu lán sà p5 dāna vloowa.* Ǿ Dii òmèe, gbépio d5aana vlo, an baade tá a be n a aafiao. ¹⁸ Ǿ Isailio kía ò Yosafae: Ni ma we ya? Mi onè ili asi maa omèeo, sema a bèeo lò? ¹⁹ Ǿ Mise èa mè: Dii yāma! Ma Dii è z5lea a g5naa,† luabe gbéõ zea aà sae pii ɔplaa i n zeeio.‡ ²⁰ Ǿ Dii mè: Dème a e k5nikemee Ahabu aà gé lélei Lamotu Galadawa, i ga wei? Ǿ wāane ò kéwa, lootè ò kéwa. ²¹ Ǿ nis5nae b5 mò zè Dii ae à mè: Máme má gé k5nikèè. Ǿ Dii aà là à mè: Nyõ ke kpelewa ni? ²² Ǿ a wèwà à mè: Má ge sóso ká aà anabione n léu nis5n eeðe ue.§ Ǿ Dii mè: Nyõ k5nikèè, nýõ fuao. Ge n ke maa. ²³ Maa nis5n eeðepi sóso kà n anabie beõne n léu m5pii, kási s5 asi b5e 5 Dii ò n yá musu. ²⁴ Ǿ Kenaana né Zedekia gè Mise sánke à mè: Zé kpele Dii Nis5na sè à g5a à gè yá'ònei? ²⁵ Ǿ Mise wèwà à mè: Goo p5 n ge ulei kpéu kpea, goo bee nýõ d5. ²⁶ Ǿ Isailio kía mè: A Mise k5 tað wéle kía Amò n ma né Yoasio kí. ²⁷ I oné ma mè aa aà dakpeu, aaiõ pèe n ío kpawà yooyoo e mà ge suò aafia. ²⁸ Ǿ Mise mè: Tó n su aafia, Dii mé i damee má òneo. Ǿ Mise èa mè: A baade pii ma yápi mào lò?

Ahabu gaa Lamotu Galada (2Lad 18.28-34)

* 22:17 Nao 27.17 † 22:19 Isa 6.1 ‡ 22:19 Yob 1.6 § 22:22 2Tes 2.11-12

KIAO LA PLAADE Yá pò kú láe bee guu

Láe bee Isailio ní Yudaò kpala yá gbexāò bōolekèwēe.

Lɛɛ 1 e 17 lé gbé pò aa kpalablè e Isailio kpala àò gé midei owēe. Isaili kíapio swá gbáa, aa pákpà Luazi, 5 Lua tò Asailio kí Samanasaa Isailio mɛɛwia Samali sí, à tà ní Isaili gbēeò a bùsuu. Yápi kè e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 720 taawa. Goo bee ànabi Elia gēe Elizi mé lé zíkè (2-13).

Lɛɛ 18 e 25 Yudaò kpala pò gò ado e wè basoplakwi yá'ò, e Babiloni kí Nebukaneza gè Yelusaleũ siò e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 587. Kí Nebukaneza Lua kpé wíwi, 5 à tà ní Yuda bui gbēmao a bùsuu mpíi (25).

Elia ní kí Aaziao

¹ Ahabu gaa gbɛa Mɔabuò nízia sí Isailiowa. ² Goo pò Aazia bàe za a kpediakōa fɛnɛntiu Samali, àlɛ gyáke. ɔ à gbéò zì à mè: A gé Ekeloni dii Baalizebu laimɛ, tó má gbágbá ní gyáe beeo. ³ ɔ Dii Malaika ò Tisebe gbé Eliaɛ: Fele gé dai Samali kía zinaòlɛ, ní ní la, Lua ku Isaili bùsuuoɛ, 5 aale gé yágbɛai Ekeloni dii Baalizebuwaa? ⁴ A yáí ma mè Aazia a fele lii pò a wúlewàwao, a gae. ɔ Elia ge ò maa.

⁵ Ké zinapio èa tà kí kíi, 5 à ní lá à mè: Akɛa a ea sui? ⁶ ɔ aa wèwà aa mè: Gōɛɛ mé mò dàwále, a òwēe wà ea su, wí onɛ, Dii mè á kú Isaili bùsuuoɛ, 5 n gbéò zì yáíai Ekeloni dii Baalizebuwaa? A yáí nýɔ fele lii pò ní wúlewàwao, nýɔ gae. ⁷ ɔ kí ní lá à mè: Gōɛ pò mò dàále à yá'òɛpi dɛ kpelewa ní? ⁸ Aa wèwà aa mè: Póká ula gōɛpi daa, mé a báa asana dɔa.* ɔ kí mè: Tisebe gbé Eliaɛ we.

⁹ Kí a zígɔ gbēon blakwi ní ní dɔaanao zì Elia kúi, 5 aa gè aà lè zōlɛa síst musu. Dɔaanapi òè: Lua gbé, kí mè pila! ¹⁰ Elia wèwà à mè: Tó Lua gbén ma ũ, té bɔ luabe, i kúma† ní n zígɔ gbēon blakwi. ɔ té bɔ luabe, à kù má mpíi. ¹¹ ɔ kí èa zígɔ gbēon blakwi páleò ní ní dɔaanao zì bɔ. Dɔaanapi mè: Lua gbé, kí mè pila kpakpa! ¹² Elia òè: Tó Lua gbén ma ũ, té bɔ luabe, i kúma ní n zígɔ gbēon blakwi. ɔ Lua té gbàe, à kù má mpíi. ¹³ ɔ kí èa zígɔ gbēon blakwi páleò ní ní dɔaanao zì a gēn àaɔde. Dɔaanapi gè kùlɛ Eliaɛ à awakpàè à mè: Lua gbé, mapi ní n zòblɛna gbēon blakwiɛ beeo, wá wēni da gbia. ¹⁴ Té bɔ luabe à kù dɔaana gbēon pla káaowa ní n zígɔ píi. Tiasa sɔ ma wēni da gbia. ¹⁵ ɔ Dii Malaika ò Eliaɛ: Pila gɛaàno, n̄su vlakèò. ɔ à pila, aa gè kípí kíi s̄anu. ¹⁶ ɔ Elia ò kípíe: Dii mè á kú Isaili bùsuuoɛ, 5 n gbéò zì yáíai Ekeloni dii Baalizebuwaa? A yáí tò nýɔ fele lii pò ní wúlewàwao, nýɔ gae. ¹⁷ ɔ kí Aaziapi gá lá Dii dà Eliaɛ a òwa.

Yudaò kí Yeholaũ, Yosafa né kpalablea wè plaade guu 5 Yolaũ zòlɛ Aazia gbɛu, ké Aaziapi nɛgōɛ v̄io yáí. ¹⁸ Aazia yá k̄niò ku Isaili kíaò ladau.

2

Dii Elia sɛ suaò a k̄íi

¹ Lá Dii Elia sè ní z̄aao à s̄uò a k̄iín ke: Ké Elia ní Elizio bò Giligali, aa be zéu. ² ɔ Elia ò Elizie: Zɛ laaò! Dii ma zì Beteliɛ. ɔ Elizi mè: N Dii kuao ní n kuao má

* 1:8 Mat 3.4, Maa 1.6 † 1:10 Luk 9.54

kēmao. Ké aale gé Beteli, ³ 5 anabio gálide pó kú Betelio bò mò Elizi là aa mè: Asa ní dō ké Dii lé n dii sima gbáo lò? A wèwá à mè: Má dō. A níle! ⁴ Ɔ Elia ò Elizie: Ze laa! Dii ma zí Yeliko. A wèwá à mè: N Dii kuao ní n kuao má kēmao. Ɔ aa gé Yeliko. ⁵ Anabio gálide pó kú Yeliko bò mò Elizi là aa mè: Asa ní dō ké Dii lé n dii sima gbáo lò? A wèwá à mè: Má dōe be! A níle! ⁶ Ɔ Elia òè: Ze laa! Dii ma zí Yuudé. A wèwá à mè: N Dii kuao ní n kuao má kēmao.

Ɔ aa tekó, ⁷ anabi gbēon blakwio térézi. Ké gbēon plapiò zè Yuudé baa, 5 anabipio zè káaa. ⁸ Ɔ Elia a ulada bò kpáau à í lèò, 5 ípi zèe za baala e baale, à gò gugii ù, 5 gbēon plapiò bùawà. ⁹ Ké aa bùa, Elia Elizi là à mè: Bó ní ye mà kene e Lua à gé ma siimai? Elizi wèwá à mè: To n anabikegbáa pó ní vī gōmēe e lēe pla.* ¹⁰ Ɔ Elia òè: Yá pó ní gbēapi zí'ù. Goo pó Lua lé ma sima, tó n ma e, a gōmēe. Tó ni ma e sōo, nýs eo. ¹¹ Ké aale yápi o, aale gé màa, 5 sōgo tede ní s' s' tede ní kékōwa, 5 Elia tà musu ní záao. ¹² Ké Elizi è, à wiilè à mè: Baa! Baa! N ka Isailio zikasōgo ní a sōdeowa.† I aà e lo, 5 à a pokasoa ga paa. ¹³ A Elia ulada pó wólòwà à kwè sèlè, 5 à èa gé zè Yuudé baa. ¹⁴ A í lè ní Elia ulada pó á kúapio à mè: Dii Elia Lua ku máe? Ké à í lèò màa, 5 à zèe za baala e baale, 5 à bùa.

¹⁵ Anabio gálide pó bò Yeliko lé gwa, 5 aa mè: Elia anabikegbáa gò Elizie. Ɔ aa mò dáaaale aa kùlèè ¹⁶ aa mè: Wápio n zòblenaò, wá gōsa gbáa gbēon blakwio vī. Aa gé n dii wēelè. Wilio dōo tó Dii Nisina aà se zù gbēsile musu ge guzulēeue. Ɔ Elizi mè: Asu ní zio. ¹⁷ Aa nàewà e à kèè geekpanweia yá ù, 5 à mè: A ní zí. Ɔ aa gbēon blakwipio gbàe, aa kpálèkè Eliazi goo áaò, aai bōwàò. ¹⁸ Ké aa èa sù, aa Elizi lè Yeliko, 5 a ònè: Mí oé ásu geoo lé?

Elizi dabudabu séia

¹⁹ Wélepide ò Elizie: Gwa dii! Wá wéle kálea maa lá ní ewa. A í mé nao, a tóle lí pōe keo. ²⁰ Ɔ à mè: A wisika ta dafuu à mōmēe. Ɔ wà mòòè. ²¹ A gè nibōnai, 5 à wisipi kàu à mè: Dii mè a ípi yòkè. Ipi a mó ní gaga ge tóle pōekesaio lo.‡ ²² Ɔ ípi maakù e ní a gbáo lá Elizi òwa.

²³ Ké Elizi bò we, àle gé Beteli. Goo pó a be zéu, 5 èwaasonaeò bòle wéle guu, aa aà kè pōpōo aa òè: Migbaa, nýs gé! Migbaa, nýs gé! ²⁴ A líli wēbiimá, à ní ká ní Dii tóo. Ɔ wáio bòle líkpeu mèn pla, aa né gbēon bla ní plaopio zèezōe. ²⁵ Ké Elizi bò we, à gè Kaameli, 5 à èa tà Samali.

3

Mwabuo nzia sia Isailiowa

¹ Yudaò kí Yosafa kpalablea wè bao plasaide guu 5 Ahabu né Yolaù gò Isailio kía ù Samali, à zèlè kpalau wè kueplae. ² A yá pó Dii yeio kè, áma i ka a de ní a dao pówao. A Baali gbē pó a mae pèlè bíle, ³ áma à zè ní duuna pó Neba né Yeloboau Isailio dà a keauo, i páalèèo.

⁴ Mwabuo kí Mesa sá kpásaò vī, ío sánebolonaò falubo Isailio kíae mèn áaasōo lēe baso (100.000) ní sása mèn áaasōo lēe baso (100.000) káo. ⁵ Ké Ahabu gá, 5 Mwabuo kía azla sí Isailio kíawa. ⁶ Wegōo kí Yolaù bò Samali à Isailio káaa pii. ⁷ A gbéè zí Yudaò kí Yosafawa à mè: Mwabuo kía azla sía. Nýs gemano zíkai ní Mwabuo lé? A wèwá à mè: Má gé, asa wá doue. Ma zígōá n zígōone, ma s' s' n s' s' n s' s' n.

* 2:9 Iko 21.17 † 2:12 2Kia 13.14 ‡ 2:21 Baa 15.22-26

⁸ Ké Yosafa m̀, ̄ ̄ a Yolaũ là à m̀: Má oi wà séleu wà ge lélemáí? Yolaũ wèwà à m̀: Wá séle Edũ guwawaiue. ⁹ ̄ Isailio kía d̀zeu ní Yuda ̄ kiao ní Edũ kiao. Ké aa p̀ guí sopla, ̄ í làa zlḡowa ní n̄ p̄tuoo. ¹⁰ ̄ Isailio kía m̀: Yá gí! Dii wá kía gb̄on àāw̄ káaa, ̄ à wá ná M̄abuone ní ̄zla? ¹¹ ̄ Yosafa m̀: Dii anabie ku la aà Dii law̄eoo lé? ̄ Isailio kía iwae m̀: Safata né Elizi ku la. ̄ Me í ika Eliae a ̄wa yãa. ¹² ̄ Yosafa m̀: Dii yá kuwà. ̄ Isailio kía ní Yosafao ní Edũ kiao gè Elizi k̄í. ¹³ ̄ Elizi ò Isailio kía: Wá yá k̄'è má ní? Gé n de ní n dao táadeo k̄í. ̄ Isailio kía wèwà à m̀: Aawo! Wá kía gb̄on àāw̄, Dii mé wá káaa, àle wá na M̄abuone ní ̄zli. ¹⁴ ̄ Elizi ò: N Dii Zlḡode p̀ mí zlkèè kuao, mé í ke Yuda ̄ kí Yosafa wé yáí no, má wese má n gwa seo. ¹⁵ A m̄ome ní m̄onlenao. Ké m̄onlenapi ná a leawa, ̄ Dii gb̄am̄ Eliziwa ¹⁶ à m̀: Dii m̀ à eȳȳ swa'ee beeu. ¹⁷ Dii m̀ á zaa'iana ní louo eo, kási í a swa'ee bee pae, í mí ní á zuo ní á zaa'inao. ¹⁸ Dii k̄í yápiá faaie. A M̄abu naé á ̄zli loe. ¹⁹ A léle an wéle maa b̄lideowa p̄í, í lí p̀ wí a be bleo z̄z̄ p̄í, í nibnao wena p̄í, í bugbe kefenao òkpa ní gb̄eo p̄í. ²⁰ Ké gu d̀ sa koo ogoo, ̄ í b̄ Edũ búsu oi à dà t̄olea p̄í.

²¹ Ké M̄abu má k̄ipi m̀ zikair̄no, aa gb̄é p̀ kà p̀ naar̄zio sísi p̄í néf̄nen gb̄ez̄, ̄ aa ní káaa ní búsu z̄leu. ²² Ké aa f̄le koo, íat̄e d̄a ípiwa ní ae, a dené t̄ee lán auwa. ²³ ̄ aa m̀: Aun we! K̄ipi líaa ní k̄so aa k̄s̄ d̄edeé fá! M̄abu, wá gé ní p̀o séleí! ²⁴ Ké aa kà Isailio b̄ou, ̄ Isailio f̄le lélemá, ̄ M̄abupio l̄ek̄owa. ̄ Isailio sí ní búsu aa ní dede. ²⁵ Aa ní wéleo w̄iwi, baade gbe séle z̄zu bugbe kefenao aa dà bugbepiola p̄í. Aa nibnao wena p̄í, aa lí p̀ wí a be bleo z̄z̄ p̄í. Aa m̄ewia Kilalese mé ḡo ado lésoleo, ̄ gb̄ezunao líai, aale wélepi b̄í papa ní gb̄é gb̄̄eno. ²⁶ Ké M̄abu kía é wa ye z̄blewa, ̄ à f̄endadeo s̄e gb̄̄on ̄aa àā ní basoo (700), aa gb̄épi k̄eaae Edũ kía tufawa, ̄ aa f̄ua. ²⁷ ̄ à a neḡe séia p̀ a kpalable a gbeu s̄e sa'òò b̄liwa. ̄ gili ḡe Isailio gu, aa gò M̄abuola aa tà ní búsu.

4

Gyaa n̄si t̄u yá

¹ Anabio ḡali gb̄e na wiilè Eliziwa à m̀: Ma zá p̀ de n gb̄é ũ gá. N d̄s̄ ké n gb̄épi Dii vía v̄í. Aà flade lé m̀ ma neḡe gb̄̄on plaoo séleí a z̄o ue. ² ̄ Elizi ò: Bó ní ye má keneí? Bó ní v̄í n kp̄éu? A m̀: Mapi n z̄blena, nísi p̀ kú t̄u guu we báasio má p̄e v̄io. ³ ̄ Elizi m̀: B̄o ḡaae, ní ta giio gbeagbea n gb̄édeowa p̄í, í ke ȳonno no, ⁴ ní ḡe kp̄éu n̄ zetaále ní n néo, nío n̄sika tapio guu, ta p̀ pà ní d̄ile saalo.

⁵ ̄ n̄epi f̄le b̄o aà k̄í, à gè lé ke maa. A ḡe kp̄éu ní a néo à zetà, aale ta d̄oè, ̄ àle n̄síkakau. ⁶ Ké tapio pà p̄í, a ò a né doe aà ta d̄o, ̄ a òè ta ku loo, ̄ nísi p̄ zè kyó. ⁷ A gè a ò Lua gb̄épi, ̄ Lua gb̄épi m̀: Ge n̄ nísi p̄ yía, ní fiaboò, mpi ní n néo ní poble ní a k̄ini p̀ ḡo.

Elizi Suneũ n̄e né vua

⁸ Ḡowa Elizi gè Suneũ. N̄e t̄odee ku we, à n̄awà aà poble a be, ̄ a blè. Za ḡo be t̄o àle ḡe we, í b̄le poble wee. ⁹ ̄ n̄e t̄odepi ò a záe: Má d̄s̄ ké gb̄é p̀ lo ḡe la m̀on̄op̄í Lua gb̄é zálalae. ¹⁰ Wá kp̄é n̄ena di wá kp̄é musu, wí líi d̄ilèè we ní táab̄nuo ní kilao ní filiao. Tó à m̀ wá gwai, líi pila we.

¹¹ Ḡowa ke Elizi m̀ we, à p̄ila a kp̄épiu, a w̄úeau. ¹² ̄ a ò a z̄kena Geazie. Suneũ n̄epi sísi. Ké à aà sísi, ̄ à m̀ zè Elizi ae. ¹³ ̄ Elizi ò Geazie: Oè à d̄ekà

à pɔe beɔ kɛwɛe pii. Bɔ a ye wà kɛe sɔi? A ye wà a yá'o kí ge zígɔɔ dɔaanaea? Ɔ nɔɛpi mè: Kua ma ua pɔe lé kɛsáao. ¹⁴ Ké nɔɛpi bɔ, ɔ Elizi mè: Bɔ wà kɛɛi? Ɔ Geazi wèwà à mè: A negɔɛe vɔo, mé aà zá zikù. ¹⁵ Ɔ Elizi mè: N aà sísi. Ké à aà sísi, ɔ à mò zɛ kpɛɛe. ¹⁶ Ɔ Elizi òè: Zii maa'i rýɔɔ negɔɛe kpaa n kùe.* Ɔ nɔɛpi mè: Aawo Lua gbé ma dii, rísu ɛeto mapi n zòblenaɛo.

¹⁷ Ɔ nɔɛpi nɔsɔ. Ké wɛ sù, à ne'i gɔe ũ lá Elizi òewa. ¹⁸ Népi gbáakù. Gɔɔewa à gè a mae lè bua pɔkɛkɛnao kɛi. ¹⁹ Ɔ à ò a maepie: Ma mie! Ma mie! Ɔ aà maepi ò a zikɛnae: Népi se taò a dae. ²⁰ Ké à aà sè taò a dae, ɔ aà dapi aà se kpà a gbáa. Ké íatɛ kà minanguo, ɔ à gà. ²¹ A dɛɛeaàno Lua gbépi kpéu, à aà wùɛe aà liiwa, ɔ à bɔ à zetáaàɛe. ²² A a zà sísi, ɔ a òè: Zikɛnao do gbaemɛe ní zaa'inao. Má ye gé Lua gbépi kɛi kpakpae. Má su tia. ²³ Ɔ à aà là à mè: Bóyáí rúɛ gé aà kɛi gbáí? Mɔ dafu ge kámabogɔzɛn gbáo. Ɔ nɔɛpi mè: Yáe kuo. ²⁴ A káoyè zaa'inae à dikpe, ɔ a ò a zikɛnae: N a lé kú wà gé. Nsu zɛo, sema má òne bàasio. ²⁵ Aa dàzeu aa gé Lua gbépi kɛi Kaameli gbɛsɛsɛi musu. Ké Lua gbépi aà è káaa, a ò a zikɛna Geazi: Sunɛũ nɔe gwa, áɛe mó kee! ²⁶ Bàale gé daiaàɛe, ní aà la, tó a aafia ní a záo ní a néo. Ɔ nɔɛpi wèwà à mè: Aafiae! ²⁷ Ké à kà Lua gbépi kɛi gbɛsɛsɛi musu, ɔ à aà kù a gbáwa. Ké Geazi mò ɔzɔiaàzi, ɔ Lua gbépi mè: N aà to we. Aà nɔse ɔɔkpáɛ, ɔ Dii ùɛmɛɛe, i a yá'omɛɛo. ²⁸ Ɔ nɔɛpi mè: Ma dii, ma negɔɛe gbɛama yá? Mi me rísu ma wɛtotonkɛoo lé?

²⁹ Ɔ Elizi ò Geazi: N n ula káaa n kú. Ma lípana se bàale. Tó n kpaaũ ní gbɛeo, rísu fɔkpawáoo. Tó gbɛe fɔkpàma sɔ, rísu weo. Ge n ma lípanapi di népi oaa. ³⁰ Ɔ népi da mè: N Dii kuao ní n kuao má tá n saio. Ɔ à bɔ teaaázi. ³¹ Geazi dɔaané à gè lípanapi dí népi oaa, ama i kɛikɛo, i yáe keo. Ɔ Geazi èa gè dà Elizile, a òè: Népi i vuo. ³² Ké Elizi kà kpépi kɛi, à népi è wùɛe a liiwa gè. ³³ Ɔ à gè à zetá, à wabikè Diiwa. ³⁴ Ɔ à wùɛe népiwa. A lɛpè aà léwa, à wɛpè aà wéu, à ɔdàda aà ɔɔu, à kua ká màmawá e aà me gè wáa kù. ³⁵ Elizi fɛɛwá, áɛe táa'o kpépiu, à gé le à su la, ɔ à èa gbɛsɛdɛi népiwa b.† Ɔ népi nisá gɛn sopla à a wé wè. ³⁶ Ɔ Elizi Geazi sísi a òè: Sunɛũ nɔɛpi sísi. Ké à mò, ɔ Elizi òè: N n né sé. ³⁷ A gè kùɛe aà gbázi à wùɛè, ɔ à a népi sè bɔò.

Anabiɔ gali ble yá

³⁸ Elizi à Giligali. Gɔɔ bee imina kà bùsupiu. Anabiɔ káaaa aà ae, ɔ a ò a zikɛnapie: Daa dite. Do kuu anabipɔne. ³⁹ Ké an gbɛe gè dopɔɔ wɛɛɛi bua, ɔ à bɔ bɔbo sè pɔwa. A a be bɔbo kà a ula pai. Ké à sùò, ɔ wa pàapaa wa kà dou, gbɛe dɔ lá a dɛo. ⁴⁰ Ké wà dopi dà gbépiɔne aa pobleò, ké aa íe, aa wiilè aa mè: Lua gbé, ga ku dàapiue. Ɔ aai fɔ blèo. ⁴¹ Ɔ Elizi mè: A pɛɛti sé mɔò. Ɔ a dà kà dàapiu à mè: Dáné aa ble. Ɔ pɔváiipi làa dàapiu.

⁴² Gbɛe bɔ Baali Salisa à mò Lua gbépie ní pɛe pɔ wa kè ní pówɛn séiao mèn bao ní mase dafuo. Ɔ Elizi mè: Kpa gbépiɔwa aa só. ⁴³ Ɔ aà zikɛna aà là à mè: Gbépiɔ gbɛon basɔoɛ, kpelewa má bee dilɛní? A wèwà à mè: Kpámá aa só, asa Dii mè aa soe, a kɛni i ea gɔ. ⁴⁴ Ɔ a dilɛné aa sò a kɛni gɔ lá Dii ówa.

5

Naama gbágbaa ní a kusuo

* 4:16 Daa 18.14 † 4:35 1Kia 17.21

¹ Naama mé Sili kía zígɔɔ dɔaana ũ. A beee vɔ a diie mé tɔdee, asa aà sabai Dii tò Sili zɔblè. Nεgɔnae zɔ guu, ɔ kusu aà lè. ² Gɔɔ pɔ Sili zígɔ gbáamɔnedeɔ gè Isaili búsuu yáa, aa nenɔnae kù, ɔ à gɔ Naama na zíkɛna ũ. ³ Ǿ nenɔnapi ò a diipie: Tó n zá gè anabi pɔ kú Samali kí lé, anabipi a aà gbágbá rí a kusuoε. ⁴ Ǿ Naama gè kí kí à mè: Wéndia pɔ bɔ Isaili búsuu ò kéwa kéwa. ⁵ Ǿ Sili kía mè: Fele gé. Má láké Isaili kíaε. Ǿ Naama ánuɔ nàaa kiloo áaa do rí basoplao rí vuao kiloo báaɔkwi rí uladaɔ mèn kwi. ⁶ A gè rí taala pɔ kí kè Isaili kíaεpio lɔ. Lápi guu kí mè: Ma lée bee kpásáne rí ma íwa Naamao, ké n e n à gbágbámεε rí a kusuoε. ⁷ Ké Isaili kía lápi kyokè, à a ulada ga kè à mè: Luan ma ũ ké mà to gbé ga ge mà to gbé à aafiaa? Bóyáí à gbépi gbáεa mà aà gbágbá rí a kusuoí? A gwa à gwae, àle ma léwεε fá!

⁸ Ké Lua gbé Elizi mà Isaili kía a ulada ga kè, à lékpásákè à mè: Bóyáí n n ulada ga rí kèi? To gbépi mɔ ma kí, iɔ dɔ ké anabi ku Isaili búsuu. ⁹ Ǿ Naama gè a sɔgou, à gè zè Elizi ké kpeεle. ¹⁰ Ǿ Elizi gbé zɔwà à mè: Ge n n zla kpále Yuudé íu gèn soplá, n me i ea su a gbeu wásawasa. ¹¹ Ǿ Naama pɔ pà, àle tá à mè: Mále e a bɔ a kpéu à mɔ ze ma ae, i Dii a Lua sísi, i ɔdɔdɔmala, ma kusupi i láεa? ¹² Damasi swaɔ Abana rí Faapaao í maa de Isaili swaɔ íao lé? Má fɔ mà azla kpálekpaleu we mà gɔ wásawasao lé? Ǿ à èa rí pɔfɛo, àle tá.

¹³ Ǿ aà íwaɔ sàaazi aa mè: Baa, tó anabipi yá zɔ'ũ dāne yāa, ríyɔ keo lé? Lá a òne n n zla kpále íu, ní gɔ wásawasa, bee mé a n fua? ¹⁴ Ǿ à gè azla kpálekpale Yuudé íu e gèn soplá lá Lua gbépi òεwa. Ǿ aà me èa sù a gbeu wásawasa lán èwaasonawa.* ¹⁵ Ǿ Naama rí a íwaɔ èa gè Lua gbépi kí nípi, à zè à ae à mè: Má dɔ sa ké diie ku guei dúnia guuo, sema Isaili búsuu báasio. Gba pɔ mapi n zɔblena ma mɔde bee sí. ¹⁶ Ǿ Elizi mè: N Dii pɔ mi zíkèε kuaó má sio. Naama nàεwà aà sí, rí beeo à gí síi. ¹⁷ Ǿ Naama mè: Tó ni sio, mapi n zɔblena ma gba zé mà búsuu se sɔbaon aso pla, asa má sa'o dii pálewa lɔo, sema Dii. ¹⁸ Dii sùuukεmanɔ rí yáε beeo. Tó ma kía gè kúlei Limɔε a kpéu mé ma ge aà kpái, tó ma kuleaano Limɔ kpépiu, Dii lí sùuukεmanɔ rí yápio. ¹⁹ Ǿ Elizi òε: Ka be aafia!

Ké à dàzεu, à táa'ò yɔɔ, ²⁰ ɔ Lua gbé Elizipi zíkɛna Geazi láasookè à mè: Ma dii tò Sili gbé Naamapi lé tá pà, i pɔ pɔ à mɔde sio. N Dii kuaó má péleaazi mà pɔε siwáε. ²¹ Ǿ Geazi pèle Naamazi. Ké Naama è a té rí kpe rí bao, ɔ à bɔ a sɔgou, àle aà dá. Ké à kà, ɔ Naama aà là à mè: Aafiaa? ²² A wèwà à mè: Aafiaε. Ma dii mé ma zɔma, à mè anabi gáli èwaaso gbɛɔn plaε mé bɔ fɛláiũ buiɔ búsuu gusúideu aà mɔ à kí tia. N rí gba ánuɔ kiloo bla rí uladao mèn pla. ²³ Ǿ Naama mè: Anusu kiloo basiiɔ sí. A nàεwà a kàε bāniu mèn pla rí uladao mèn pla. A kpà a íwa gbɛɔn plaɔwa, ɔ aa sè aa dɔaaa Geaziε. ²⁴ Ké aa kà Elizi be sísi musu, ɔ Geazi pɔpio símá a kàle a kpéu, ɔ à gbépio gbáε aa tá. ²⁵ Ké à gè zè a dii Elizi kí, ɔ Elizipi aà là à mè: Geazi, má n geui? A wèwà à mè: Mapi n zɔblena, mí gé gueio. ²⁶ Ǿ Elizi òε: Ké gɔεpi bɔ a sɔgou, àle n dá, rí dɔ ma nisna kunnɔ weo lé? Anusu ge uladaɔ siama gɔɔn lao, ge kú kpéε ge vɛεbuɔ ge são ge zuo ge gɔε rí nɔε zíkɛnaɔ. ²⁷ Naama kusu a gɔnεε rí n buiɔ e gɔɔpii. Ké à bɔ Elizi kí, ɔ kusupi líaála píuu lán buawa.

6

Mɔ fua ía

* 5:14 Luk 4:27

33 Goo pɔ̀ àlɛ yá'óné, zínapi kà. ɔ̀ kípí kà à mè: Dii mé yáé bee yíawá, bóyáí ma wé dɔ̀aázi bí?

7

1 ɔ̀ Elizi mè: A Dii yáma! A mè zia maa'i wa pēeti yía Samali bílibɔ̀leu zaa le do ánuusu ɔ̀watē do, pówena zaa le pla sɔ́ ánuusu ɔ̀watē do. 2 ɔ̀ kí kwáasi a zāsi Lua gbépiwa à mè: Baa tó Dii loupɔ̀ fí, yápi a kee? ɔ̀ Elizipi mè: Nyɔ́ wesie, kási rýɔ́ e ñ bleo.

Kusudeɔ̀ baonakpa

3 Kusude gbēon sɔ́ɔ̀ ku bílibɔ̀leu. Aa òkɔ̀e: Bóyáí wáɔ̀ zɔ̀le la e wà ge gagai? 4 Tó wa mè wá gē wéle eu, nɔ̀ana ku we, wá gagae. Tó wa gɔ́ la sɔ́, ga dɔ̀upie. Wá fele wá ge na Siliɔ̀ bɔ̀owa. Tó aa wá tó bée, wáɔ̀ ku. Tó aa wá dɛdɛe sɔ́, wa gagan we. 5 ɔ̀ aa fɛle oosiele, aale gé Siliɔ̀ bɔ̀ou. Ké aa kà bò léi, aa è gbēe ku weo. 6 Dii tò Sili bòodeɔ̀ sɔ́gɔ̀ ní sɔ́ɔ̀ ní zígɔ́ dasi kía màe, ɔ́ aa òkɔ̀e, Isailiɔ̀ kía flabò Iti kíaɔ̀ ní Egipi kíaɔ̀ne aa mɔ̀ léléwáe. 7 ɔ̀ aa tilè oosielepi gɔ́ɔ̀, aa ní zwáakpeɔ̀ tò we ní rí sɔ́ɔ̀ ní rí zaa'inaɔ̀. Aa ní bòò tò we lá a dɛwa, aa lɛkɔ̀wa aa rízia mibòkíi wéle.

8 Ké kusudepiɔ̀ kà bòopiu we, aa gè zwáakpepiɔ̀ do guu, aa pɔ̀blè aa imí, ɔ́ aa ánuusu ní vuaɔ̀ ní pɔ̀kasá sèle aa ge ùle. Ké aa èa sù, aa gè zwáakpe páleu lɔ̀, aa pɔ́ nàaa aa ge ùle. 9 ɔ̀ aa òkɔ̀e: Yá pɔ́ wále kepi maaɔ̀. Gbā mé dɛ wá baonakpa, ɔ́ wá nilea? Tó wa nile màa e gu gè dɔ̀ò, a go a wá gbēe. Wá fele gɔ́ɔ̀ wá ge o kibedeɔ̀ne. 10 Ké aa kà we, aa lezù wéle bílibɔ̀ledɔ̀anaɔ̀zi aa mè: Wa ge Siliɔ̀ bɔ̀ou, wi gbēe e weo, wi gbēe kía maa. An sɔ́ɔ̀ ní rí zaa'inaɔ̀ mé dɔ̀ɔ̀a we, mé an zwáakpeɔ̀ kú ní gbɛu gboosai. 11 Ké bílibɔ̀ledɔ̀anapiɔ̀ lezù aa òné wéleu, ɔ́ wá a baokpá kibe ua. 12 ɔ̀ kí fɛle gwáasina, a ò a íwaɔ̀ne. Má yá pɔ́ Siliɔ̀ kèwéé oé. Ké aa dɔ́ nɔ̀ana wá kú gbāa, a yáí ɔ́ aa bɔ̀le ní bɔ̀ou, aa gè ùle sɛu. Aale e wá bɔ̀le wéleue, wi wá kúkú bée, wi si wéleu. 13 ɔ̀ aa íwaɔ̀ do òè: Lá wá Isaili pɔ́ wa gɔ́ɔ̀ wa gɔ́ leé wá gagae, to wá sɔ́ pɔ́ gɔ́ɔ̀ se mèn sɔ̀o, wí ní zí yá pɔ́ kèpi gwai. 14 ɔ̀ aa sɔ́gɔ̀ sè mèn pla ní sɔ́ɔ̀, ɔ́ kí ní gbáe à mè: A ge Sili zígɔ́ɔ̀ gbesele à gwa! 15 ɔ̀ aa ní gbesele e Yuudēi. Aa è ké Siliɔ̀ tilèe, aa ní pɔ̀kasáɔ̀ ní rí gɔ́keɔ̀ɔ̀ fàaa zé guu we. ɔ̀ zínapi èa sù aa yápi síu kie.

16 ɔ̀ wá bɔ̀le gè Siliɔ̀ bɔ̀ou wá pɔ́ɔ̀ nàaa, ɔ́ wále pēeti yia zaa le do ánuusu ɔ̀watē do, pówena zaa le pla ánuusu ɔ̀watē do, lá Dii òwa. 17 Kí a kwáasipi díle bílibɔ̀ledɔ̀ana ùe, ɔ́ wá ɔ̀zɔ̀wá bɔ̀lepiu à gà, lá Lua gbépi dɔ̀aa ò gɔ̀ɔ̀ pɔ́ kí mò aa bɛwa. 18 A kè lá Lua gbépi ò kiewa à mè: Wa pówena yía zia maa'i Samali bílibɔ̀leu zaa le pla ánuusu ɔ̀watē do, pēeti zaa le do ánuusu ɔ̀watē do. 19 Kí kwáasipi mé a zāsi Lua gbépiwa à mè: Baa tó Dii loupɔ̀ fí, yápi a kee? ɔ̀ Lua gbépi òè: Nyɔ́ wesie, kási rýɔ́ e bleo. 20 ɔ̀ à kè màa, wá ɔ̀zɔ̀wá bílibɔ̀leu, à gà.

8

Kí Sunɛ̀ù nɛ̀e bua sɔ̀aaè

1 Elizi ò nɔ̀e pɔ́ à aa né vùpie aa fɛle ta bùsu páleu ní a bɛdeɔ̀, i gɔ̀ɔ̀plake we, asa Dii díle nɔ̀ana àɔ̀ ku Isaili bùsuu e wè sɔ̀plae. 2 ɔ̀ nɔ̀epi kè lá Lua gbépi òewa. Aàpi ní a bɛdeɔ̀ aa gè zɔ̀le Filitɛ̀ɔ̀ bùsuu e wè sɔ̀pla. 3 Wè sɔ̀lapi gbɛa ɔ́ à bò Filitɛ̀ɔ̀ bùsupiu à sù, ɔ́ à gè wílele kíwa a bɛ ní a buao yá musu. 4 Goo bee kí lé faaibo ní Lua gbépi zikena Geazio à mè: Yázɔ̀ pɔ́ Elizi kèɔ̀ dau siumeɛ. 5 Goo pɔ́

àlɛ àà ɛvua yá'o kíe, 5 nɔɛ pɔ́ à àà nɛgɔ̄ɛ vùɛpi m̀ò wiilei kípíwa a bɛ́ ń a buao yá musu. ɔ́ Geazi m̀è: Ma dii kí, nɔɛ pɔ́ Elizi àà né vùèpin kɛ. ⁶ Ké kí yápi lálawá, 5 nɔɛpi yápi síuè. ɔ́ kí ò a zíkɛnaɔ̄ doɛ: Nɔɛpi pɔ́ sɔ̄aaè ń blɛ pɔ́ kè àà buapiu za ɔ́ɔ pɔ́ à fɛlɛ la e à gè pèò gbáwao.

Azaeli kí Benadada dɛa

⁷ Elizi gè Damasi. Gɔ́ bee Siliɔ́ kí Benadada lé gyákeɛ. Ké wa òè Lua gbé m̀ò la, ⁸ 5 kípí ò Azaeli: Pɔ́ sɛ gé daiò Lua gbéle ń àà gba, ní oè àà Dii lameɛ, tó má fɛlɛ ń gyáɛ beeo. ⁹ ɔ́ Azaeli Damasi pɔ́maaɔ̄ náaa yiongo aso bla, 5 à gè daiò Elizilɛ. Ké à kà àà kíi à m̀è: N z̀bblɛna Siliɔ́ kí Benadada mé ma z̀ima mà n laɛ, tó a fɛlɛ ń a gyáɔ. ¹⁰ ɔ́ Elizi wèwá à m̀è: Gɛ ń oè a fɛlɛ ń beeo, áma Dii òlɔmɛɛ a gae. ¹¹ ɔ́ Lua gbépi webli Azaeliwa e wí gè àà kù, 5 Lua gbépi ná ɔ́lɔwa. ¹² ɔ́ Azaeli àà là à m̀è: Ma dii, b́yáí ńlɛ ɔ́lɔbɔ? A wèwá à m̀è: Ké má vái pɔ́ rýɔ́ kɛ Isailiɔ̄nɛ d̄ɔ́ yáíe. Nyɔ́ tes̄ɔ́ ń zɛgiklɔ́wa, rýɔ́ ń èwaasɔ́ dedɛ ń fɛndao, rýɔ́ ń néɔ́ wíwi, rýɔ́ ń nɔ́sindeɔ́ puipui. ¹³ ɔ́ Azaeli m̀è: Mapi n z̀bblɛna, b́n ma ũ má gbasa yáz̄ɔ́ bee taa kei? ɔ́ Elizi òè: Dii òlɔmɛɛ, rýɔ́ ḡɔ́ Siliɔ́ kía ũɛ.*

¹⁴ Ké à b̀ò Elizi kíi, à èa tà a diiwa. Ké kí yá pɔ́ Elizi ò gbèawá, à m̀è: A òmɛɛ rýɔ́ fɛlɛ aafia. ¹⁵ Ké gu d̀ò, Azaeli zwáa gèelɛ sɛ kpàlɛ íu, a kù kí oaa, i wekli eo, à gá. ɔ́ Azaelipi z̀lɛ àà gbɛu.

Yudaɔ́ kí Yeholau (2Lad 21.2-20)

¹⁶ Isailiɔ́ kí Ahabu né Yolaŭ kpalablea wè sɔ̄ode guu, Yudaɔ́ kí Yosafa né Yeholaŭ ná kpalableawa. ¹⁷ Aà wè baakwi ń plaode guu 5 à kpalablè, à z̀lɛ báawa Yelusaleŭ wè swaaɔ̄ɛ. ¹⁸ A zè ń Isaili kíaɔ́ yákeao lán Ahabu bɛdɛɔ̄waɛ, asa à Ahabu nɛnɔɛ sè nɔ́ ũɛ, 5 à yá pɔ́ Dii yeio kè. ¹⁹ N beeo Dii i we Yudaɔ́ t̀lɔz̀ɔ́ a z̀bblɛna Davidi yáí, asa à legbèè à m̀è àà bui filia aɔ́ dɔ́ ɔ́ɔpiie.†

²⁰ Yeholaŭpi kpalablegɔ́ɔ 5 Eɔ́ɔŭ nízla sí Yudaɔ́wa‡ aa nízla kía kpà. ²¹ Ké Yeholaŭ gè Saii ń a z̀ikas̄ɔ́gɔ́ píi, 5 Eɔ́ɔŭ líaaázi ń a s̀godeɔ́. A fɛlɛ ń kɛaa gwáas̄na à tà, 5 àà z̀lḡɔ́ báalè tà bɛ. ²² Eɔ́ɔŭ nízla sí Yudaɔ́wa e ń a gbáɔ. Gɔ́ bee Libenadɛɔ́ nízla sí Yudaɔ́wa s̄ɔ́. ²³ Yeholaŭ yá kíniɔ́ ń yá pɔ́ a kèɔ́ píi kú Yuda kíaɔ́ ladau. ²⁴ Yeholaŭ gá, wá àà mia kpák̄ɔ́i ń a dez̄iɔ́ Davidi wéleŭ, 5 àà né Aazia z̀lɛ àà gbɛu.

Yudaɔ́ kí Aazia (2Lad 22.1-6)

²⁵ Isailiɔ́ kí Ahabu né Yolaŭ kpalablea wè kuɛplade guu 5 Yudaɔ́ kí Yeholaŭpi né Aazia ná kpalableawa. ²⁶ Aà wè bao ń plaode guu 5 à kpalablè, à z̀lɛ báawa Yelusaleŭ wè doɛ. Aà da t̄n Atalia, Isailiɔ́ kí ɔ́meli t̄ɔ́nɛ. ²⁷ Aazia zè ń Ahabu bɛdɛɔ́ yákeaoɛ, à yá pɔ́ Dii yeio kè lán Ahabu bɛdɛɔ́wa, asa àà ànsueɔ̄nɛ. ²⁸ A gè ná Ahabu né Yolaŭwa, 5 aale z̀lka ń Siliɔ́ kí Azaelio s̄anu Lamɔ́tu Galada. Ké Siliɔ́ Yolaŭ kè'la, ²⁹ 5 à èa tà Yezelɛ e a b̀ɔpi aɔ́ laa. ɔ́ Aazia gè wékpaleiaázi we.

9

Yehu kpaa Isailiɔ́ kta ũ

* 8:13 1Kia 19.15 † 8:19 1Kia 11.36 ‡ 8:20 Daa 27.40

1 Anabi Elizi ānabi gāli gbēe sīsi, 5 a òè: N n ula káaa n kú, nīsi tūue bee si geò Lamotu Galada. 2 Tó n ka we, kpáleke Yosafa né Yehu, Nimisi tūnazi, ní aà bɔ a gbéɔ guu, ní gēaānɔ kpéu e kpea. 3 Ní tūupi nísika aà miwa, ní oè Dii mē a aà kpà Isailiɔ kía ũe. Bee gbēa ní zewē n bàale n su. Nsu gēgē weo. 4 Ǿ ānabi èwaasopi gē Lamotu Galada. 5 Ké à kà we, à zīgɔ dɔaanaɔ è kálea, 5 à mē: Dɔaana, má yáwí mà one. Ǿ Yehu aà là à mē: Wá dé ríle oi? A wēwà à mē: Mmē dɔaana. 6 Ké Yehu fēle gē kpéu, 5 èwaasopi nísikà aà miwa à mē: Dii Isailiɔ Lua mē a n kpa a gbé Isailiɔ kía ũe.* 7 Ní Ahabu bededede, Dii i a zòblena ānabiɔ tɔsiné n a zòblena pɔ Zezabeli n déɔ pii. 8 Ní Ahabu bedepiɔ dede zɔɔ n wéɔ pii. An gōee su gɔ Isailiɔ búsuuo, 9 Ahabu ua i gɔ lán Neba né Yeloboau uawa, lán Ahia né Baasa uawa. 10 Gbēɔ Zezabeli ge so Yezeleē bíi kpee,† gbēe a aà vío. Ǿ ānabipi zewē, à tilē. 11 Ké Yehu bɔ gē a dɔaana deeo kíi, 5 aa aà là aa mē: Bóyāi íandepi mò n kíi? A wēmá à mē: A gbépi dɔ, yābɔlenae. 12 Ǿ aa mē: Egeē! Owēe. Ǿ à mē: Yá pɔ a òmēen ke: A mē Dii mē a ma kpa Isailiɔ kía ũe. 13 Ǿ an baade kē kpakpa à a ulada se kále aà zīe dedekliwa, 5 aa kuupē aa mē: Yehu mē kí ũ.

14 Ǿ Yehu lekpaai n gbéɔ Yolaūzi. A mɔ lē kí Yolaūpi n Isailiɔ pii lē gí n Lamotu Galadaoē, 5 aale zika n Siliɔ kí Azaelio. 15 Ké Siliɔ aà kē'la, 5 à èa tà Yezeleē e à gbágbā. Ǿ Yehu ò a gbépiɔne: Tó a zemanɔe, ásu to gbēe bɔ wéleu à ge yápi baokpa Yezeleēo. 16 Ǿ Yehu gē a sǔgou à gē Yezeleē. Yolaū wúlea we, Yudaɔ kí Aazia ku we lɔ, à gē wékpaleiaazie. 17 Ké gudɔana pɔ kú Yezeleē kalanga musu Yehu è n a gbéɔ, aale mɔ, 5 à wiilè à mē: Ma gbéɔ è, aale mɔ. Ǿ Yolaū mē: Sɔde gbēe aà ge danle, aà n la tó aafia aale mɔ. 18 Ǿ sɔde bɔ gē Yehu lē à mē: Kí mē aafia ríle mɔa? Yehu wēwà à mē: N bàa ũma n aafiaoi? Mɔ nyɔ temazi. Ǿ gudɔanapi mē: Zinapi n lé, kási i ea sùo. 19 Ǿ kí sɔde plaade gbēe lɔ. Ké à n lé, à mē: Kí mē aafia ríle mɔa? Ǿ Yehu wēwà à mē: N bàa ũma n aafiaoi? Mɔ nyɔ temazi. 20 Ǿ gudɔanapi mē: A n lé, kási i ea sùo. Gbépi gofia de lán Nimisi tūna Yehuwae, I gó baa lán íandewae.

21 Ǿ kí Yolaūpi mē: Gó dɔmēe sǔɔne! Ké wa dɔè, 5 aa bɔ wéleu n Yudaɔ kí Aaziao, baade n a sǔgoo, aale gé dai Yehule. Ǿ aa kpaaū Yezeleē gbé Naboti pɔ wa dè yāa bua. 22 Ké Yolaū wesí Yehule, 5 à aà là à mē: Yehu, aafia ríle mɔa? A wēwà à mē: Lá n da Zezabeli gbásikea táaɔ yá musu n aà pɔdaa gbéɔwao lígua, aafia ku mae? 23 Ké Yolaū líaa àle bàale, 5 à lezù Aaziazi à mē: Bɔnkpeyāe Aazia! 24 Ǿ Yehu a sá kà à Yolaū pà a káafala zānguo. Kapi gē aà sɔ kù, 5 à kè a sǔgou yǔgeē. 25 Ǿ Yehu ò a zīgɔ bade Bidekaae: N aà ge se zu Yezeleē gbé Naboti bua we, asa yá dɔmagu. Ké wá kú sǔgo guu sánu yāa wá pla, wá té aà mae Ahabuzi, 5 Dii asi'ò aà yá musu à mē 26 a Naboti n a néo dea è. Bua la 5 á Naboti pɔ tɔsiuè. A yáí tò n àa ge se vūaa bua we lá Dii ówa.‡

27 Ké Yudaɔ kí Aazia è maa, 5 à pèle Betagá zéu n bao. Ǿ Yehu pèleaazi à mē: A aà de sɔe. Ǿ wá aà pà a sǔgo guu gɔɔ pɔ àle Guu sísi kí Ibleaū sae. Ǿ à n ké à tà Megido, we à gáu. 28 Aà íwaɔ aà ge se dà sǔgo guu aa tàò Yelusaleū, 5 aa aà mia kpákɔi n a deziɔ Davidi wéleu. 29 Za Ahabu né Yolaū kpalableu wè kuedode guu, 5 Aaziapi gɔ Yudaɔ kía ũ.

Zezabeli gaa

* 9:6 1Kia 19.16 † 9:10 1Kia 21.23 ‡ 9:26 1Kia 21.19

30 Ké Yehu mò Yezelee, Zezabeli a baomà, 5 à kio kà à a mikà kèkè. Za bfi kpediakōa fenentiu 5 àle zīle gwa. 31 Ké Yehu gè bfi bōleu, 5 Zezabeli mè: N ke dou ní Zimlio, n n dii dè. Aafia n mō laa? 32 Ké Yehu wesè musu, à fenenti gwà, 5 à mè: Dème zèmani? Dème kú wei? Ké kibe zikena gbēon pla ge àaō mō zīle gwà fenentiu, 33 5 Yehu òné: A ɔzōaazi. Ké aa ɔzōaazi, à lèle, 5 Yehu lé aà tōōmpa ní a sōgo e aà au fà gwa ní sō. 34 Ké Yehu gè kibe, à poble à imi, 5 à mè: Baa ké nɔepiá láaipɔe, wà aà vī, asa kiabuie. 35 Ké wà gè aà séi wà vī, wi pɔe eo, sema aà miwa ní aà gbálo ní aà ɔlo bāasio. 36 ɔ wà ɛa gè ò Yehue, 5 à mè: Yá pō Dii dà a zòblena Tisebe gbé Eliae a òn we, à mè: Gbēo Zezabeli me so Yezelee bfi kpe. 37 Zezabeli ge a gō fáaaa tōle lán potuo gbōwa Yezelee bfi kpe. Gbēe a e me Zezabelin keo.

10

Yehu Ahabu buio dɛɛa

1 Ahabu buio kú Samali gōe ũ gbēon baaōkwi. ɔ Yehu lakē a kpāsā Samali kīaone ní gbēzōō ní gbé pō lé yāda Ahabu néneō à mè: 2 Tó lāe bee á lé, lá á dii Ahabu buio kúán, mé á sōgo vī ní sō ní wéle bfi deo ní gōkebo, 3 á á dii né pō kèé maa wásawasa kpá aà mae kpalau, í zika á diipi bedeo. 4 ɔ iwāa pásí kà ní pōa aa mè: Lá kía gbēon plaó í fō giēo, wá fō giē kpelewa ni? 5 ɔ kibe ziia ní wéle dōaanao ní gbēzōō ní yādanɛdepiō gbéō zī Yehuwa aa mè: N zòblenaon wá ũ. Yá pō ní òwēe pii, wá kee. Wá gbēe kpa kpalauo. Ke lá à kènè maawa. 6 ɔ Yehu lá pále kéné à mè: Tó a zemanō, ále ma yāmae, á á dii Ahabu buipio mi zōzō, í mōmɛe Yezelee zia maa'í.

Kía népio sō aa gbēon baaōkwie, aa kú ní wéle gbēzōō pō lé ní tōlokeo. 7 Ké lápi ká, 5 aa kíabui gbēon baaōkwipio kúkū aa ní dɛɛe pii, 5 aa ní miō kaka gbíu aa kpāsāe Yezelee. 8 Ké zínapi ká, 5 a ò Yehue: Wà mò ní kiabuipio miō ke. ɔ Yehu mè wá kále bfi bōleu lee pla e kōo.

9 Ké gu dō, 5 Yehu bō gè zè gbēo ae à mè: Apio á yāe vīo, máme ma bō ma dii kpe ma aà dè, ama mi gbépio dɛɛe. 10 Aō dō sa ké asi pō Dii ò Ahabu bedeo yá musu, a kee a lèle pāo. Dii yá pō á dà a zòblena Eliae a ò kè. 11 ɔ Yehu Ahabu bedeo pō gō Yezelee dèdè pii ní aà Iwa gbēzōō ní aà gbēnao ní aà sa'onao. I aà gbēe too.*

12 ɔ à fèle dà Samali zéu. Ké à kà sādānaō bōokpakí, 13 5 à kpāaū ní Yudaō kí Aazia daeō à ní lá à mè: Deon á ũi? Aa wèwà aa mè: Aazia daeōn wá ũ, wa mō fōkpai kí Yolaū bedeo wae ní aà da Zezabeli bedeo. 14 ɔ Yehu ò a gbéne: A ní kúkū bée! ɔ aa ní kúkū aa ní dɛɛe bōopiu lō sae. Aa gbēon bla ní plaee, an gbēe í bōo.

15 Ké à bō we, à kpāaū ní Lekabu né Yonadabuo, ále mō daiale. ɔ Yehu aà là à mè: N sō kua lá ma sō kumawaa? Yonadabu wèwà à mè: Ao! ɔ Yehu mè: Lá maae, ɔdōmazi. Ké à ɔdō Yehuzi, 5 Yehu aà kù gēaānō a sōgo guu. 16 Yehu mè: Wá gé sānu, ní áia pō má vī ní Dii yáo e. 17 Ké Yehu kà Samali, à Ahabu bui pō gō weo dèdè mío. A ní tōbō lā Dii dà Eliae a òwa.

Yehu Baali zòblenaō dɛɛa

18 Yehu gbéō káa pii, 5 a òné: Ahabu zòblè Baalie yōōnnoe, ma Yehu má zòblèe maamae. 19 Baalideō sisimɛe pii ní aà zòblenaō ní aà gbāgbanaō pii. An

§ 9:36 1Kia 21.23 * 10:11 Ozee 1.4

gbêe su gí m̄sío, má ye sa z̄s̄o Baaliwae. Gbêé p̄s̄ gí m̄sío à ḡaè. Yehu lé ̄n̄ōkené, ké à e Baali z̄b̄lenap̄īo mid̄e. ²⁰ Ǿ à mè: A dikpe dile Baali p̄s̄ ú. Ǿ w̄a a kp̄awakè. ²¹ A lékp̄as̄akè Isaili b̄usu p̄ii, ̄s̄ Baali z̄b̄lenaō mò p̄ii, an gbêe i ḡs̄o. Ké aa ḡè Baali kp̄éu, aa kp̄épi p̄a páup̄au, gb̄apelek̄i kuo. ²² Ǿ Yehu ò kp̄épi ula'ulenae: B̄le ní ulāo Baali z̄b̄lenaōne m̄pii. Ǿ à b̄lené ní ulap̄i. ²³ Yehu ní Lekabu né Yonadabuo ḡè Baali kp̄éu, ̄s̄ Yehupi ò Baali z̄b̄lenap̄īōne: A wep̄a gb̄éola à ní gwa maamaa, ké Dii z̄b̄lenaō su aao kúán̄o lao, sema á Baali z̄b̄lenaō át̄e. ²⁴ Ǿ Yehu ní Yonadabuo ḡè sa'oi. A mō lè Yehu gb̄é̄o kálea bàasi gb̄é̄n basiīs. A òné ȳaa, tó an gb̄eè tò gb̄éé p̄s̄ àle ní nané ní ̄z̄l̄i do p̄liwa, aà w̄eni ḡè ȳáu. ²⁵ Ké Yehu sa p̄s̄ w̄i a p̄s̄ k̄at̄eu à t̄ékú ò a làa, ̄s̄ a ò d̄oaīo ní z̄lḡs̄ badep̄īōne: A ḡè à ní dede! Asu to an gb̄eè p̄liwá̄o. Ké aa ní dede ní f̄endao, aa ní ḡēo k̄òle bàasi, ̄s̄ aa ḡè Baalizi kpea. ²⁶ Aa Baali kp̄é lip̄ēō s̄ele b̄òò aa tes̄w̄a, ²⁷ ̄s̄ aa Baali gbe b̄ile, aa aà kp̄é gb̄òo, ̄s̄ w̄a gupi dile b̄iikpekekīi ù e ní a gb̄ao.

²⁸ M̄aa Yehu Baali gb̄agbaa mid̄e Isaili b̄usu. ²⁹ N beeo i ̄ōb̄le duuna p̄s̄ Neba né Yeloboāu Isailīō dà a keau guuo, a te vua ḡaaena p̄s̄ kú Beteli ní D̄aōz̄e.† ³⁰ Dii òè: Lá n ȳakè maa, n ȳá p̄s̄ má yei kè, ní kè Ahabu bed̄ēne lá ma z̄ēòwa, n bui āo kp̄aa Isaili kp̄alau e ní s̄òkp̄aēwae. ³¹ Kásile Yehu i ze ní Dii Isailīō Lua ikoȳāō, i laaid̄w̄a ní n̄s̄emend̄ōo. I ̄ōb̄le duuna p̄s̄ Yeloboāu Isailīō dà a keau guuo.

³² Ḡoō bee Dii tò Isaili b̄usu ná laowa. Azaeli gb̄aablè Isaili b̄usu ³³ p̄s̄ kú Yuudé gukpe oiwa p̄ii za Aloe e p̄s̄ kú Aano swad̄ōo e Galada ní Basana b̄usuo. Gada buīō ní Lubeni buīō ní Manase buīō ku we. ³⁴ Yehu ȳá k̄ni p̄s̄ a k̄è̄o ku Isaili k̄iāo ladau ní aà neḡonkeȳāo p̄ii. ³⁵ Yehu ḡa, w̄a aà v̄l̄ Samali, ̄s̄ aà né Yoaza z̄l̄e aà gb̄eu. ³⁶ Yehu z̄l̄e Samali Isailīō k̄iāo ù w̄è baakwi plasaie.

11

Yoasi ní a dazi Ataliao

(2Lad 22.10-23.21)

¹ Ké Aazia da Atalia è a né Aaziapi ḡa, ̄s̄ à f̄èle lé k̄iabuīo dede p̄ii. ² Ǿ kí Yeholāu nen̄e Yoseba, Aazia d̄ae, Aazia né Yoasi s̄è ní sae k̄iane p̄s̄ w̄ale ní dedēo guu. A aà ùle Ataliae kpea p̄s̄ liīo káleaú ní n̄e p̄s̄ lé ȳs̄ kpawào s̄anu, ̄s̄ wi e aà d̄èo. ³ Népi ḡò uleaa Dii kp̄éu ní a gwanap̄īo e w̄è soolo. Ḡoō bee Atalia mé Yuda b̄usu k̄iāo ù.

⁴ A w̄è soplade guu ̄s̄ sa'onkia Yoiada kib̄e d̄oai badēo ní z̄lḡs̄ badēo s̄isi, ̄s̄ w̄a mòr̄nōo aà k̄i Dii ua. Ǿ à ȳaȳèr̄nōo a tò aa l̄egb̄è Dii ua we, ̄s̄ à k̄ia neḡs̄epi ò̄n̄é.

⁵ Ǿ à ȳad̄ilené à mè: Yá p̄s̄ áli ken ke: Tó a mō gud̄s̄ai kámaboḡōz̄l̄i, á ḡali s̄eia āo kib̄e d̄s̄a, ⁶ á ḡali plaade s̄s̄ Suu B̄le, á ḡali aāōde īo b̄ole p̄s̄ kú d̄oaīo kpe d̄s̄a. ⁷ A ḡali pla p̄s̄ lé kámabo kámaboḡōz̄l̄i īo né k̄iapi d̄s̄a Dii ua. ⁸ A liaāzi á baade ní a ḡòkeb̄o k̄ua. Gb̄é p̄s̄ s̄ù s̄s̄ázi, à aà de. Āo te k̄ipizi gu p̄s̄ àle géu p̄ii.

⁹ Z̄lḡs̄ badēo k̄è lá sa'onkia Yoiada ònéwa. An baade a gb̄é̄o s̄è ḡèr̄nōo Yoiada k̄i, gb̄é p̄s̄ lé kámaboō ní gb̄é p̄s̄ lé mó ní l̄eukp̄akeīo p̄ii. ¹⁰ Ǿ Yoiada kí Davidi s̄s̄nao ní aà s̄engbao p̄s̄ kú Dii kp̄éūo kp̄a z̄lḡs̄ badep̄īōwa. ¹¹ Ǿ d̄oaīp̄īo mò aa k̄ale Dii kp̄é ní sa'ok̄īo kpēe, sea za Dii kp̄épi ̄ōplaa oi e a z̄ēe oi, baade ní a ḡòkeb̄o k̄ua, ké aao né k̄iapi d̄s̄aò. ¹² Ǿ Yoiada b̄ò ní k̄ia neḡs̄epīo à k̄iafua kp̄àè, á ikoȳa lá kp̄aw̄a. Ké w̄a n̄isik̄a aà miwa w̄a aà kp̄a k̄ia ù, ̄s̄ w̄a ̄ōtaalè w̄a wiilè w̄a mè: Lua kí d̄s̄ ní aafiao! ¹³ Ké Atalia d̄oaīo ní gb̄é k̄inīo k̄iapi mà, ̄s̄ à f̄èle ḡè ní k̄i Dii

ua. ¹⁴ Ké à wεzù, à kipi è zea m̀pεle sae lá wí kεwa. Zígõ badeɔ́ n̄ k̀aaεpεnao zea aà sae, mé gbépii lé pɔnake, aale k̀aaεpe. ɔ Atalia a pɔkasao ga k̀è à wii p̀ale à mè: Wà b̀ò ma kpεe! Wà b̀ò ma kpεe! ¹⁵ ɔ sa'onkia Yoiada ò zígõ badeπiɔne: A n̄εpi se b̀oaano bàasi, í gbé p̀ò b̀ò teaaziò dede n̄ f̄endao. Asa à mè wasu aà de Dii uaoe. ¹⁶ Goo p̀ò n̄εpi k̀a kibe b̀ole p̀ò s̄s̄ò í ḡeu z̄éu, ɔ wà ɔp̀elεwà, we wà aà d̄eu.

¹⁷ Yoiada tò k̀í n̄ gbéɔ ledouk̀è n̄ Diio n̄pii, ké aa e ẁao de Diipi gbéɔ ũ yáí. A tò k̀í n̄ gbéɔ ledouk̀è n̄ k̄so lo. ¹⁸ ɔ wà g̀è Baali kpé gb̀o, aa a gbagbakliò n̄ a t̄aaò wiiwí k̀elεkele, ɔ aa Baali gbagbana Matá d̄è gbagbakliπiò sae.

Yoiadapi Dii kpé nà gud̄anaone n̄ ɔzì, ¹⁹ ɔ à zígõ badeɔ́ s̄è n̄ d̄oaiò n̄ gbé k̄niò pii, aa b̀ò Dii kpéu n̄ k̄iapi, aa kibe b̀ole p̀ò d̄oaiò í ḡeu z̄é s̄è. Ké aa k̀a kibe, ɔ kipi z̀òle ḡinaa, ²⁰ ɔ búsupi gbépii p̀ò k̀ena, mé w̄éle g̀ò yákelesai. Lá wà Atalia d̄è n̄ f̄endao kiben we.

12

Yoasi Dii kpé kεkεa (2Lad 24.1-14, 23-27)

¹ Yoasi kpalablè a w̄è soplade guuε. ² A g̀ò k̄ia ũ Yehu kpalablea w̄è soplade guu, ɔ à z̀òle kpalau Yelusaleũ w̄è bla. Aà da t̄on Zibia, Bεεseba n̄εε. ³ Goo p̀ò sa'onkia Yoiada ledà Yoasiwa, Yoasipi yá p̀ò maa Diiε k̀è. ⁴ Kási i gules̄í p̀ò wa b̀ò daalo, wí gi ẁao sa'o we, ẁao tulaletikatea weε.

⁵ Yoasi ò sa'onane: A ɔa p̀ò wà m̀ò Dii kpéu k̄aaa, naokε'ɔa n̄ t̀òmabo'ɔao n̄ ɔa p̀ò wí m̀ò Dii kpéu n̄ p̀oéawaò pii. ⁶ Sa'onao lí ɔapi si ɔsinaowa, wi Dii kpé guyaaaò kεkεò. ⁷ Kási e Yoasi kpalablea w̄è bao n̄ aaòode guu, sa'onao i Dii kpé guyaaaò kεkεo, ⁸ ɔ k̀í Yoasi sa'onkia Yoiada s̄isi n̄ sa'onao pii, à n̄ lá à mè: B̀yáí ále Dii kpé guyaaaò kεkεo ni? Asu ɔa si ɔsinaowa lo. Ali tó wà Dii kpé guyaaaò kεkεo. ⁹ ɔ sa'onao w̄èi, aai ɔasi gbéowa lo. Aame wa Dii kpé guyaaaò kεkεo. ¹⁰ ɔ sa'onkia Yoiada kpagolo s̄è à a né f̄s̄, ɔ a dile sa'okdi sae Dii kpé kpεεle ɔplaa oi. ɔ sa'ona p̀ò lé kpé z̄é d̄s̄ao í ɔa p̀ò wà m̀ò Dii ua kau we pii. ¹¹ Tó aa è kpagolopi ɔa z̀òkù, ɔ k̀í lak̄ena n̄ sa'onkiao í nao, aai k̀aka b̄aniu. ¹² Aal ɔa p̀ò wa ỳpi na gbé p̀ò wà Dii kpé z̄í d̄an̄one n̄ ɔzì, ɔ aal̄ fiaboò li'anaone n̄ kped̄nao ¹³ n̄ ḡlbonao n̄ gbè'anao. ɔ aa lí n̄ gbè aao luluò lo, ké wà Dii kpé guyaaaò kεkεo yáí n̄ kpékeke a z̄í p̄aleɔ pii. ¹⁴ Wi Dii kpé ánu su tao pí n̄ ɔa p̀ò wà m̀ò Dii uapioo, ge filia tedεb̄o ge au'εleb̄o ge k̀aaε ge vua p̀o ge ánu su p̀o. ¹⁵ Dii kpékekenao ɔ wà fiab̄oné. ¹⁶ Gb̄é p̀ò aa ɔapi kpámá aa fiabo z̄ikεnaone, aali n̄ lala ɔapi yá musuo, asa gbépiá náaideone. ¹⁷ ɔa p̀ò wa kpà t̄aaε fiab̄o ge duun awakpabo ũ, w̄ili ḡèò Dii kpéu. Sa'onao p̀ε.

¹⁸ Goo bee Silio k̀í Azaeli g̀è l̄èle Gatawa, ɔ à èa lé mó lélei Yelusaleũwa lo. ¹⁹ ɔ Yuda k̀í Yoasi p̀ò p̀ò api n̄ a dezi Yuda k̄iao Yosafa n̄ Yolaũo n̄ Aaziao kpà Diiwao s̄èle n̄ vua p̀ò k̀ú Dii kpé láasiuo n̄ a be láasiuo pii, a kpásá Azaeliε, ɔ Azaeli g̀ò Yelusaleũla. ²⁰ Yoasi yá k̄niò n̄ yá p̀ò a k̀èò pii k̀ú Yuda k̄iao ladau. ²¹ Aà íwao lek̄p̄aaíaazi, ɔ aa aà d̄è Bemilo Sila z̄éu. ²² Aà d̄enapiò t̄on k̄ε: Simεata né Yozaba n̄ Somεε né Yozabao. Ké Yoasi g̀à, wà aà mia kp̀ak̄i n̄ a deziò Davidi w̄éleu, ɔ aà né Amazia z̀òle à gb̄eu.

13

Isailio ki Yoaza

¹ Yuda ɔ́ kɪ Aazia né Yoasi kpalablea wɛ̀ baɔ́ ní àaʂode guu ʃ Yehu né Yoaza g̃ɔ́ Isailio kɪa u, à z̃ɔ́le kpalau Samali wɛ̀ g̃eɔ́ ní plaɔe. ² A yá pɔ́ Dii yeio kè à zè ní duuna pɔ́ Neba né Yeloboau Isailio dà a keauo, i paaɛeɔ. ³ ɔ́ Dii pɔ́ pà Isailiozi, à ní ná Siliɔ́ kɪ Azaeliɛ a ɔ́zɪ ní a né Benadadao e Yoaza kpalablea léwa. ⁴ Yoaza awakpà Diiɛ, ʃ Dii siaànɔ, asa a è lá Siliɔ́ kɪapi lé Isailio wetá. ⁵ Dii tò aa suabana è, ʃ aa bɔ́ Siliɔ́ ɔ́zɪ, ʃ baade ku a ua lá a ziwa. ⁶ Kási aai ɔ́bɔle duuna pɔ́ Neba né Yeloboau ní dá a keau guuo, aa zèðe. Asetaati lí gɪ pélea Samali. ⁷ Yoaza zɪg̃ɔ́ ye láai, mé i ke s̃ɔde gb̃eɔn blakwiɔ́ ní zikas̃go m̃en kwio ní zɪg̃ɔ́ k̃esede gb̃eɔn àas̃ɔɔo l̃e kwio (10.000) bàasio, asa Siliɔ́ kɪa ní k̃é k̃élekeleɛ, ʃ aa g̃ɔ́ lán b̃usuti pɔ́ wà ʃz̃ɔwawa. ⁸ Yoaza yá k̃niɔ, yá pɔ́ a k̃eò ní a neg̃ɔnkeyaɔ ku Isaili kɪaɔ ladau. ⁹ Ké Yoaza g̃a, ʃ wà aa ṽi Samali, ʃ aa né Yehoasi z̃ɔ́le aa gb̃eu.

Isailio ki Yehoasi

¹⁰ Yuda ɔ́ kɪ Yoasi kpalablea wɛ̀ bla àaʂaide guu ʃ Yoaza né Yehoasi g̃ɔ́ Isailio kɪa u, à z̃ɔ́le kpalau wɛ̀ g̃eɔ́ ní m̃endooe. ¹¹ A yá pɔ́ Dii yeio kè, i ɔ́bɔle duuna pɔ́ Neba né Yeloboau Isailio dà a keau guuo, à zèðe. ¹² Yehoasi yá k̃ni pɔ́ a k̃eò ní a neg̃ɔnkeyaɔ ní zɪ pɔ́ a kà ní Yuda ɔ́ kɪ Amaziao ku Isaili kɪaɔ ladau. ¹³ Ké à g̃a, wà aa mia kpak̃ɔ́ ní Isaili kɪaɔ Samali, ʃ Yeloboau z̃ɔ́le aa gb̃eu.

Elizi gaa

¹⁴ Elizi lé gyáke, a bleo, ʃ Isailio kɪ Yehoasi g̃e àà lè, àle ɔ́bɔ̀ è à mè: Baa! Baa! Isaili zikas̃goɔ́ ní a s̃ɔdeɔn n u.* ¹⁵ ɔ́ Elizi òè: Sá sé ní kaɔ. Ké a s̃e, ¹⁶ ʃ Elizi òè: Ka kpa sáa. Ké a kpà sáa, ʃ Elizi ɔ́nana k̃ipi ɔ́wa ¹⁷ à mè: Gukpe f̃enenti w̃e. Ké a w̃e, ʃ Elizi mè: Kapi zu. Ké a zù, ʃ Elizi mè: Dii ziblekan we. Ziblea Siliɔ́wa kaɛ. Nỹɔ́ Siliɔ́ fu Af̃eki mímiɔe. ¹⁸ ɔ́ Elizi mè: Kapiɔ́ séle. Ké a s̃e, ʃ Elizi òè: T̃ɔle léò. A léò g̃en àaɔ, ʃ à zè. ¹⁹ ɔ́ Lua gb̃epi pɔ́ paaàzi à mè: A maa n̄ t̃ɔle léò yáa g̃en ɔ́o ge sooloɛ, ní zible Siliɔ́wa mímiɔ. Tiasa n̄ỹɔ́ ziblemá g̃en àaɛ.

²⁰ Elizi g̃a, ʃ wà aa ṽi.

Ké a w̃e s̃u, ʃ M̃abu gb̃aam̃enedeɔ́ sí Isaili b̃usuu. ²¹ G̃ɔɔ bee gb̃eɔ́ lé ge ṽiɛ. Ké aa gb̃aam̃enedepiɔ́ è, ʃ aa g̃epi s̃e ɔ́z̃i Elizi miau. Ké g̃epi l̃èle Elizi wáɔwa, ʃ à ṽu à f̃èle zè.

²² Siliɔ́ kɪ Azaeli Isailio wetá e Yoaza kpalablea léwaɛ. ²³ ɔ́ Dii s̃uuk̃ér̃no à w̃enad̃ñe, à ní weg̃wà a bàa pɔ́ kú ní Ablahaũo ní Izaakio ní Yak̃obuo yáí. I we ní t̃ɔlɔz̃ɔ, i ní ṽuaao e ní a gb̃aɔ. ²⁴ Ké Siliɔ́ kɪ Azaeli g̃a, ʃ aa né Benadada z̃ɔ́le aa gb̃eu. ²⁵ Ké Yoaza né Yehoasi ziká ní Azaeli né Benadadapio, à èa w̃éle pɔ́ Azaeli sí a mae Yoazawaɔ síwà. Yehoasi ziblewá g̃en àaɛ, ʃ à Isaili w̃élepiɔ́ síwà.

14

Yuda ɔ́ kɪ Amazia (2Lad 25.1-28)

¹ Isailio kɪ Yoaza né Yehoasi kpalablea wɛ̀ plaade guu ʃ Yoasi né Amazia g̃ɔ́ Yuda ɔ́ kɪa u. ² Aà wɛ̀ baas̃ode guu ʃ à kpalablè, à z̃ɔ́le báawa Yelusaleũ w̃e baakwi m̃endosaie. Aà da t̃ɔn Yoada, Yelusaleũ n̄ɛe. ³ A yá pɔ́ Dii yei kè, ama i ka a mae Davidi pɔ́wao. A a mae Yoasi ɔ́les̃e wásawasa. ⁴ Ama i gule sí pɔ́

* 13:14 2Kia 2.12

wa bɔ̀o daafo, wɔ̀ sa'o wàò tulaletikatɛa we e tiaɛ. ⁵ Ké à zèdɔ kpalau, ɔ̀ à a ɪwa pɔ̀ aa a mae dèò dède sɔ̀. ⁶ Lá a ku Mɔ̀zi ikoyá láuwa, i gbèdenapiò néò dèdɛo. Lápi guu Dii mè wasu maeò dède ní néò duuna yáio, mé wasu néò dède ní maeò duuna yáio. Baade a ga azía duuna yáie. ⁷ Amazia mé zìblè Èdɔ̀ɔ̀wa Guzule Wɪsɪdeu gbè̀n ̀baasɔ̀ɔ̀o lɛɛ kwi (10.000). Zìpi guu à Sela síu, ɔ̀ à tɔ̀kpàè Yòkeeli e ní a gbào.

⁸ Bee gbɛa Amazia gbè̀ɔ̀ zì Isailiò kí Yoaza né Yehoasi, Yehu tɔ̀unawa, a dè: Mɔ̀ wà kò le zìlau. ⁹ Isailiò kí Yoasi wèwà à mè: Libā̀ bɩ̀su leaa lɛ̀kpásákè Libā̀ bɩ̀su sɛdɛ líe à mè, aà a nɛ̀nɔ̀e kpásā̀ a néwa, ɔ̀ Libā̀ bɩ̀su wai m̀ò ɔ̀z̀ò leaapiwa. ¹⁰ N zìblè Èdɔ̀ɔ̀wa, ɔ̀ n nzía sè lɛ̀sɪ. N tɔ̀b̀ò, āma n nzía to tɛɛɛ. Tó n sòle dà, níyò fua, mpi ní Yudaò pìi. ¹¹ Kási Amazia i swáseio, ɔ̀ Yehoasi m̀ò léleiwá. Aa kò le Yuda bɩ̀su wéleu Besemesi. ¹² Ké Isailiò Yudaò fù, ɔ̀ Yudaò bàalè, baade tà a bɛ. ¹³ Besemesi we ɔ̀ Yehoasi Amazia kùu à tàò Yelusaleù. A a b̀fi gbòò gàsɩsuu ̀aa pla za Èflaiù Bòle e Gola Bòle. ¹⁴ A vua ní ̀anusuo ní pɔ̀ pɔ̀ kú Dii kpéuò ní pɔ̀ pɔ̀ kú kibe láasiuò sèle pìi, ɔ̀ à gbè̀ɔ̀ kùkù à tãrɩnɔ̀ Samali zìzɔ̀ u. ¹⁵ Yehoasi yá kɩni pɔ̀ a kèò ní a nɛ̀gɔ̀nkɛyā̀ ku Isaili kíaò ladau ní lá à zìkà ní Yudaò kí Amaziaoo. ¹⁶ Ké Yehoasi gá, wà aà mia kpàkòsi ní Isaili kíaò Samali, ɔ̀ aà né Yeloboau z̀òle aà gbɛu.

¹⁷ Yudaò kí Amazia ku Yehoasi gaa gbɛa e wè gèoɛ. ¹⁸ Amazia yá kɩniò ku Yuda kíaò ladau. ¹⁹ Wà lɛ̀kpàaɩaazi Yelusaleùɛ, ɔ̀ à bàalè tà Lakisi. ɔ̀ wà gbè̀ɔ̀ gbàe, aa pèlaaazi aa aà dè we. ²⁰ ɔ̀ wà aà ge sè ní s̀òò wà suò Yelusaleù, wà aà mia kpàkòsi ní a deziò Davidi wéleu. ²¹ ɔ̀ Yudaò Uzia kpà kía u aà mae Amazia gbɛu. Uzia wè gèo ní m̀endooc. ²² ɔ̀me Elata kèkè kàle Yudaɔne a mae gaa gbɛa.

Isailiò kí Yeloboau

²³ Yudaò kí Yoasi né Amazia kpalablea wè gèode guu ɔ̀ Yoasi né Yeloboau g̀ò Isailiò kía u Samali, à z̀òle kpalau wè bla ní m̀endooc. ²⁴ A yá pɔ̀ Dii yeio kè, i ɔ̀bòle duuna pɔ̀ Nɛba né Yeloboau Isailiò dà a kɛau guuo. ²⁵ ɔ̀me èa Isailiò bɩ̀su sí za Amata bɔ̀lei e Isia Wisidei, lá Dii Isailiò Lua dà a z̀òblena Amitai né Yonasi, * Gatefɛɛ gbè̀e a òwa. ²⁶ Asa Dii è Isailiò lé taasike maamaae, zɔ̀ò ní wéɛò pìi, mé aa gbèe vɪ̀ à dɔ̀ríleo. ²⁷ Dii i me á Isailiò tɔ̀ de dúniauo, ɔ̀ à ní suabà Yehoasi né Yeloboau sabai. ²⁸ Yeloboau yá kɩni pɔ̀ a kèò ní zì pɔ̀ a kàò ku Isailiò kíaò ladau ní lá à èa Damasi ní Amatao sí Isailiòneo. ²⁹ Ké à gá, wà aà mia kpàkòsi ní a dezi Isaili kíaò, ɔ̀ aà né Zakali z̀òle aà gbɛu.

15

Yudaò kí Uzia

(2Lad 26.1-4, 21-23)

¹ Isailiò kí Yeloboau kpalablea wè baasɔ̀ò ní plaode guu Amazia né Uzia g̀ò Yudaò kía u. ² Aà wè gèo ní m̀endooc guu ɔ̀ à kpalablè, à z̀òle báawa Yelusaleù wè blakwí ní plaoc. Aà da tón Yekolia, Yelusaleù nɔ̀ɛɛ. ³ A yá pɔ̀ Dii yei kè lá a mae Amazia kèwae. ⁴ Ama i guleɩ́ pɔ̀ wa bɔ̀o daafo, gbè̀ɔ̀ ɩ̀ sa'o wàò tulaletikatɛa we e tiaɛ. ⁵ ɔ̀ Dii tò kusu aà lè, a vɪ̀e e à gè gào. Aà kpé kú adoac, aà né Yotaù mé kú kibe. ɔ̀me Yudaò dɔ̀aana u. ⁶ Uzia yá kɩniò ku Yuda kíaò

* 14:25 Yon 1.1

ladau ní yá pọ́ a kẹ̀ọ́ pìí. ⁷ Ké à gà, * wà aà v̀l kái ní kíapíọ́ Davidi wé́léu, ọ́ aà né Yotau z̀lẹ̀ aà gbẹ̀u.

Isailiọ́ kí Zakali

⁸ Yudaọ́ kí Uzia kpalablea wè bla plasaide guu ọ́ Yeloboaú né Zakali g̀s̀ Isailiọ́ kía ù Samali, à z̀lẹ̀ kpalau mọ́ soolọ́e. ⁹ A yá pọ́ Dii yeio kè lá a deziọ́ kèwae. I ọ́bọ́le duuna pọ́ Neba né Yeloboaú Isailiọ́ dà a keau guuo. ¹⁰ Ọ́ Yabesi né Saluú lẹkpàaílaazi ní gbé́ọ́, à aà dè Ibleaú, ọ́ à z̀lẹ̀ aà gbẹ̀u. ¹¹ Zakali yá k̀nìọ́ ku Isaili kíaọ́ ladau. ¹² Maa yá pọ́ Dii ò Yehue kè, à mè aà buiọ́ mé aao Isaili kpalable e à ge pe aà s̀kpaeọ́wa.†

Isailiọ́ kí Saluú

¹³ Yabesi né Saluú g̀s̀ kía ù Yudaọ́ kí Uzia kpalablea wè bla m̀ndosaide guue, à z̀lẹ̀ kpalau Samali mọ́ doe. ¹⁴ Ké Gadi né Menaeú b̀ò Tiiza à gè Samali, ọ́ à Yabesi né Saluúpi lè we a dè, ọ́ à z̀lẹ̀ aà gbẹ̀u. ¹⁵ Saluú yá k̀nìọ́ ní lé pọ́ a kpaaí ní gbé́ọ́ Zakalizio ku Isaili kíaọ́ ladau. ¹⁶ Menaeúpi b̀ò Tiiza à gè lèlẹ̀ Tifasawa ní gbé́ pọ́ kú a guuo ní gbé́ pọ́ kú a búsuuọ́ pìí, asa aa g̀l zewéièe. Ké à lèlẹ́má, ọ́ à ǹsindeeọ́ pùipui pìí.

Isailiọ́ kí Menaeú

¹⁷ Yudaọ́ kí Uzia kpalablea wè bla m̀ndosaide guu ọ́ Gadi né Menaeúpi g̀s̀ Isailiọ́ kía ù, à z̀lẹ̀ kpalau Samali wè kwié. ¹⁸ A yá pọ́ Dii yeio kè e a wèni léue. I ọ́bọ́le duuna pọ́ Neba né Yeloboaú Isailiọ́ dà a keau guuo.

¹⁹ Ké Asilio kí Pulu s̀í Isaili búsuu, ọ́ Menaeú aà gbà ánuu t̀onu baakwi ní síiṣo, ké Pulupi e ọ́dawa, i zedọ́ kpalau yáí. ²⁰ Menaeú t̀ò Isailiọ́ ánuu supi flabò, ọ́ ọ́deọ́ ánuu kpà ní miwa ọ́watè blakwikwi Asilio kía pọ́ ù. Ọ́ Asilio kíapi èa tà, i zé ní búsu weo. ²¹ Menaeú yá k̀nìọ́ ku Isaili kíaọ́ ladau ní yá pọ́ a kẹ̀ọ́ pìí. ²² Ké à gà, ọ́ aà né Pekaia z̀lẹ̀ aà gbẹ̀u.

Isailiọ́ kí Pekaia

²³ Yudaọ́ kí Uzia kpalablea wè blakwide guu ọ́ Menaeú né Pekaia g̀s̀ Isailiọ́ kía ù, à z̀lẹ̀ kpalau Samali wè plaé. ²⁴ A yá pọ́ Dii yeio kè, i ọ́bọ́le duuna pọ́ Neba né Yeloboaú Isailiọ́ dà a keau guuo. ²⁵ Aà z̀lẹ́ bade Lemalia né Peka lẹkpàaílaazi ní gbé́ọ́. Ọ́ à Galada búsu deọ́ sè gbèon blakwi à sírìnọ́ kípizi aà zegikí Samali, à aà dè ní Aagobuo ní Alieo, ọ́ à z̀lẹ̀ aà gbẹ̀u. ²⁶ Pekaia yá k̀nìọ́ ku Isaili kíaọ́ ladau ní yá pọ́ a kẹ̀ọ́ pìí.

Isailiọ́ kí Peka

²⁷ Yudaọ́ kí Uzia kpalablea wè blakwi ní plaode guu ọ́ Lemalia né Peka g̀s̀ Isailiọ́ kía ù, à z̀lẹ̀ kpalau Samali wè baoe. ²⁸ A yá pọ́ Dii yeio kè, i ọ́bọ́le duuna pọ́ Neba né Yeloboaú Isailiọ́ dà a keau guuo. ²⁹ Peka g̀wọ́ ọ́ Asilio kí Pulu m̀ò Iyoni sí ní Abeli Bemaakao ní Yanọ́o ní Kedesio ní Azooo. A Nefatali búsu sí ló, Galada ní Galileo pìí, ọ́ à búsupideọ́ kùkù tárinọ́ Asili. ³⁰ Ela né Ozee lẹkpaaí ní gbé́ọ́ Pekazi, ọ́ à aà dè à z̀lẹ̀ aà gbẹ̀u Uzia né Yotau kpalablea wè baode guu. ³¹ Peka yá k̀nìọ́ ku Isaili kíaọ́ ladau ní yá pọ́ a kẹ̀ọ́ pìí.

Yudaọ́ kí Yotau (2Lad 27.1-9)

* 15:7 Isa 6.1 † 15:12 2Kia 10.30

³² Isailio kí Lemalia né Peka kpalablea wè plaade guu 5 Uzia né Yotaü gò Yudaó kía ü. ³³ Aà wè baasode guu 5 à nà kpalableawa, à zòle kpalau Yelusaleü wè gëo ní mëndooe. Aà da tón Yelusa, Zadoki née. ³⁴ A yá pò Dii yei kè lá a mae Uzia kèwae. ³⁵ Ama i gulesí pò wa bòo daaño, wí sa'o wà tulaletikatea we e tiae. Ɔme Dii ua bòle pò kú musu kèke. ³⁶ Yotaü yá kínió ku Yuda kíaó ladau ní yá pò a kèò píi. ³⁷ Goo bee Dii tò Silio kí Lezini ní Lemalia né Pekao ná lélea Yudaówawa. ³⁸ Ké Yotaü gà, wà aà mia kpàkòí ní a dezió Davidi wéleu, 5 aà né Aaza zòle aà gbèu.

16

Yudaó kí Aaza (2Lad 28.1-27)

¹ Lemalia né Peka kpalablea wè gëo ní plaode guu 5 Yotaü né Aaza gò Yudaó kía ü. ² Aà wè baode guu 5 à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleü wè gëo ní mëndooe. I yá pò Dii a Lua yei ke lá a dezi Davidiwao. ³ A zè ní Isaili kíaó yákeaoe. A sa pò wí a pò káteu à tékú ò ní a negëoe se.* A yábèkè, lá bui pò Dii ní yá Isailioneo í ke yáawae. ⁴ A sa'ò à tulaletikatea gulesí pò wa bòowa ní sísio musuo ní lí yèleleó gbáuo píi.

⁵ Bee gbèa Silio kí Lezini ní Isailio kí Lemalia né Pekao mò zíkai Yelusaleü.† We aa koezòu Aazazi, kási aai fò zìblèwàò. ⁶ Zibeezi Lezini Yudaó yà ní bòle Elata, à èa símá, 5 Edòuò mò zòle we e ní a gbào. ⁷ Ɔ Aaza gbéó zì Asilio kí Puluwa à mè: N zòblenan ma ü, mé n nén ma ü. Mò n ma bò Silio kía ní Isailio kía pò fèlemanoo zì. ⁸ Aaza ánuu ní vua pò kú Dii kpéuo ní a be láasiuo sèle à Asilio kía gbà a kpàsàè. ⁹ Ɔ Asilio kíapi aà yámá, à gè lèle Damasiwa a sí. A Lezini dè, 5 à tà ní Damasideo Kii. ¹⁰ Kí Aaza gè dà Asilio kí Pulupile Damasi. A sa'okli è we, 5 à a taa kè lá guu, a kpàsá sa'ona Uliæ ní a kea tao píi. ¹¹ Sa'ona Uliæ sa'oklipi kè lá kí Aaza kpàsáewa wásawasa, à a míde e kí Aazapi àò gé sui ní Damasio. ¹² Ké à sù, à táagbagbaklipi è, 5 à sòí à dèdèwà. ¹³ A sa pò wí a pò káteu à tékú òwà, à pówenti kàwà, à itòlewà, à sáaukpasa au èlewà. ¹⁴ Dii gbagbakli pò wa pí ní mógotèò ku sa'okli dafupi ní Dii kpéò zànguo, 5 Aazapi se díle sa'okli dafupi sae oplaa oi. ¹⁵ Ɔ kí Aazapi yádile sa'ona Uliæ à mè: Nili sa koo pò wí a pò káteu à tékú ò sa'okli zòopiwa ní pówenti oosio ní kí sa pò wí a pò káteu à tékúò ní aà pówenti gbao ní gbéó sa pò wí a pò káteu à tékúò ní ní pówenti gbao ní í pò aai tóleo. Nili sa pò wí a pò káteu à tékú ní sáaukpasao au èlewà. Sa'okli pò wa pí ní mógotèò sò à demee masokekdi ue. ¹⁶ Ɔ sa'ona Uliæ kè lá kí Aaza òewa.

¹⁷ Kí Aaza m̀pèpèeó gògo tadibooa à ní tao bùa. A íkaki gò mógotè zuswana pò kú a zìeowa, † a díle gbèowa. ¹⁸ A kí gína pò wa bò Dii ua ní aà bòle pò kú weo gbòò misiilea Asilio kíae yáí. ¹⁹ Aaza yá kínió ku Yuda kíaó ladau ní yá pò a kèò píi. ²⁰ Aaza gà, § 5 wà aà mia kpàkòí ní a dezió Davidi wéleu, 5 aà né Ezekia zòle aà gbèu.

17

Isailio kí gbèzana Ozee

* 16:3 Iko 12.31 † 16:5 Isa 7.1 ‡ 16:17 1Kia 7.23-29 § 16:20 Isa 14.28

1 YudaƆ kɪ Aaza kpalablea wɛ̃ kuɛplade guu ɔ̃ Ela nɛ̃ Ozee gɔ̃ Isailio kɪa ũ Samali, à zɔ̃lɛ̃ kpalau wɛ̃ kɛ̃okwie. 2 A yá pɔ̃ Dii yeio kɛ̃, ɔ̃ma i kɛ̃ lá Isailio kɪa pɔ̃ dɔ̃baaɛ̃ kɛ̃wao. 3 Asilio kɪ Samanasaa mɔ̃ lɛ̃lɛ̃wà, ɔ̃ Ozee gɔ̃ aà zɔ̃blɛna ũ, àlɛ̃ falubɔ̃ɛ̃. 4 Ozee gbɛ̃ɔ̃ zɪ̃ Egipio kɪ Sowa, ɔ̃ i falu pɔ̃ i bɔ̃ Samanasaaɛ̃ wɛ̃ n̄ wɛ̃o bɔ̃ɛ̃ loo. Kɛ̃ Samanasaa è Ozee bɔ̃ a kɛ̃, ɔ̃ à aà kù à mɔ̃kàwà à aà dɔ̃kpɛu. 5 ɔ̃ Samanasaa lɛ̃lɛ̃ Isaili bɔ̃suwa pɪi. Aà gbɛ̃ɔ̃ mɔ̃ koezɔ̃ Samalizi, aa ku we e wɛ̃ àaɔ̃. 6 Ozee kpalablea wɛ̃ kɛ̃okwide guu ɔ̃ Samanasaapi Samali sɪ̃ à tà n̄ Isailio a bɔ̃suu, à n̄ kálɛkálɛ̃ Ala n̄ Gozà pɔ̃ kú Aboo baoo n̄ Mɛdɛ̃ bɔ̃su wɛ̃lɛ̃o guuo.

Isailio gɔ̃a zɪ̃zɔ̃ ũ n̄ duuna yáɪi

7 Yápi kɛ̃ màa kɛ̃ Isailio duunakɛ̃ Dii n̄ Lua pɔ̃ n̄ bɔ̃ Egipio kɪ Falaɔ̃ ɔ̃zɪ̃lɛ̃ yáɪi. Aa misɪ̃lɛ̃ dii pàlɛ̃nɛ̃, 8 aa bui pɔ̃ Dii n̄ yánɛ̃ɔ̃ ɔ̃lɛ̃sɛ̃, aa zɛ̃ n̄ yá pɔ̃ Isailio kɪaɔ̃ dɔ̃nɛ̃ɛ̃. 9 Aa yáɔ̃ɔ̃sai dɪ̃lɛ̃ Dii n̄ Lua yá gbɛu, aa gulesɪ̃ bɔ̃ n̄zɪ̃lɛ̃ n̄ wɛ̃lɛ̃o guu pɪi sea za bualoũ n̄ wɛ̃lɛ̃ bɪ̃lɛ̃ɔ̃. 10 Aa gbɛ̃ɔ̃ n̄ lío pɛ̃lɛpɛlɛ̃ sɪ̃sɪ̃ lɛ̃sɪ̃ɔ̃wa pɪi n̄ lí yɛ̃lɛlɛ̃o gbáɔ̃ pɪi.* 11 Aa tulaletikátea gulesɪ̃ pɔ̃ aa bɔ̃pɪ̃ɔ̃wa pɪi, lá bui pɔ̃ Dii n̄ yánɛ̃ɔ̃ kɛ̃wa. Yáwáɪi pɔ̃ aa kɛ̃pɪ̃ɔ̃ mɛ̃ Dii pɔ̃ fɛ̃lɛ̃. 12 Aa zɔ̃blɛ̃ taaɔ̃nɛ̃. Dii ɔ̃nɛ̃ yáa sɔ̃ aasu kɛ̃o. 13 Dii dá ɔ̃nabɪ̃ɔ̃ n̄ gu'enaɔ̃nɛ̃ pɪi, ɔ̃ aa lɛ̃nàwà Isailio n̄ Yudaɔ̃nɛ̃, aa mɛ̃ aa mikɛ̃ n̄ yáwáɪiɔ̃wa, aaiɔ̃ Dii yáɔ̃dɪ̃lɛ̃o n̄ aa yáɔ̃dɛ̃nɛ̃o kúa, lá a ku ikoyá pɔ̃ a dɪ̃lɛ̃ n̄ dɛ̃zɪ̃nɛ̃ guu, à èa dá a zɔ̃blɛna ɔ̃nabɪ̃ɔ̃nɛ̃ aa ɔ̃wa.

14 N̄ beeo Isailio i swáseio, an swá gbáa lá n̄ dezi pɔ̃ aai Dii n̄ Lua náaɪkɛ̃oɔ̃ pɔ̃waaɛ̃. 15 Aa gɪ̃ aà ɔ̃tonɔ̃kɪ̃i gwai, aa aà b̃aakuarɪ̃n̄o yá gbɔ̃o, aai lɛ̃ pɔ̃ a n̄awánɛ̃ yáɔ̃ao. Aa tɛ̃ pɔ̃p̃áɔ̃zi, ɔ̃ aa gɔ̃ p̃á. Aa bui pɔ̃ liaarɪ̃zɪ̃ɔ̃ ɔ̃lɛ̃sɛ̃, bui pɔ̃ Dii mɛ̃ aasu n̄ kea kɛ̃oɪɔ̃. 16 Aa p̃ákp̃á Dii n̄ Lua yáɔ̃dɪ̃lɛ̃aɔ̃zi, aa mɔ̃kása mɛ̃n̄ pla lán gáaenaɔ̃wa n̄ diio ũ,† aa Asetaati lí pɛ̃lɛ̃, aa kùlɛ̃ luabɛ̃ pɔ̃ɔ̃nɛ̃, aa zɔ̃blɛ̃ Baaliɛ̃. 17 Aa sa pɔ̃ wɪ̃ a pɔ̃ káɛu à tɛ̃kú ɔ̃ n̄ n̄ n̄ɛ̃o,‡ gɔ̃ɛ̃o n̄ n̄ɛ̃o, aa m̃asokɛ̃, aa welɛna gá, aa n̄zɪ̃lɛ̃ kpà yá pɔ̃ Dii yeiowa, aa aà pɔ̃ fɛ̃lɛ̃. 18 ɔ̃ Dii pɔ̃ p̃ánzi maamaa à n̄ yá. Yuda bui mɛ̃ gɔ̃ ɔ̃do. 19 Baa se Yudaɔ̃ i Dii n̄ Lua yáɔ̃dɪ̃lɛ̃o mao, aa Isailio ɔ̃lɛ̃sɛ̃. 20 ɔ̃ Dii gɪ̃ Isaili buipɪ̃ɔ̃zi pɪi. A n̄ wetà à n̄ ná gbɛ̃ pɔ̃ aalɛ̃ gbáamɔ̃nɛ̃ɔ̃nɛ̃ n̄ ɔ̃zɪ̃lɛ̃ à gɛ̃ n̄ yáɔ̃.

21 Kɛ̃ Dii Isailio kɛ̃ Davidi buiɔ̃wa, ɔ̃ aa Nɛba nɛ̃ Yeloboaũ dɪ̃lɛ̃ n̄ kɪa ũ. Yeloboaũpɪ̃ mɛ̃ Isailio swáfɛ̃ Diiɛ̃, a tò aa duun sà zɔ̃o kɛ̃. 22 Isailio gɪ̃ lɛ̃ duuna pɔ̃ Yeloboaũ kɛ̃o kɛ̃, aai mikɛ̃wàɔ̃, 23 ɔ̃ Dii n̄ yá, lá a dá a zɔ̃blɛna ɔ̃nabɪ̃ɔ̃nɛ̃ aa ɔ̃wa. Asilio Isailio náaa n̄ bɔ̃suu aa t̃arɪ̃n̄o zɪ̃zɔ̃ ũ, ɔ̃ aa ku we e n̄ a gbáɔ̃.

Samali yá

24 Asilio kɪa tò gbɛ̃ɔ̃ bɔ̃lɛ̃ Babeli n̄ Kutao n̄ Avaoo n̄ Amatao n̄ Sefavaiũ, ɔ̃ à n̄ kálɛkálɛ̃ Samali wɛ̃lɛ̃o guu Isailio gbɛu. Màa aa Samali bɔ̃su sɪ̃ aa zɔ̃lɛ̃ a wɛ̃lɛ̃o guu. 25 Kɛ̃ aa kà we káau, aali Dii sɪ̃sio, ɔ̃ à n̄ɔ̃musuɔ̃ gb̃aɛmá, aalɛ̃ n̄ dɛdɛ̃. 26 ɔ̃ wa ɔ̃ Asilio kɪaɛ̃ wà mɛ̃: Gbɛ̃ pɔ̃ n̄ n̄ sɛ̃ n̄ n̄ kálɛkálɛ̃ Samali wɛ̃lɛ̃o guu, aa bɔ̃supi t̃áakɛkɛa d̃ɔ̃o, ɔ̃ à n̄ɔ̃musuɔ̃ gb̃aɛmá, aalɛ̃ n̄ dɛdɛ̃. 27 ɔ̃ Asilio kɪa mɛ̃: Wà Samali sa'ona pɔ̃ wa suɪn̄ɔ̃o do gb̃aɛ̃ aà ta we, i bɔ̃supi t̃áa yáɔ̃dánɛ̃. 28 ɔ̃ Samali sa'onaɛ̃ èa ta we à zɔ̃lɛ̃ Bɛtɛli. A dáɔ̃a gb̃ɛ̃ɔ̃nɛ̃ lá aa kɛ̃ aali Dii sɪ̃sɪ̃.

29 Goo bee gb̃ɛ̃ pɔ̃ mɔ̃ zɔ̃lɛ̃ wɛ̃lɛpɪ̃ɔ̃ guu, bui pɪi n̄ a t̃áaɔ̃, ɔ̃ aa n̄ t̃áapi taa kɛ̃ aa pɛ̃lɛpɛlɛ̃ gulesɪ̃ pɔ̃ Isailio bɔ̃ɔ̃ kpɛ̃o guu. 30 Babelidɛ̃o Sukobenɔ̃ pɪ̃, Kutadɛ̃o

* 17:10 1Kia 14.23 † 17:16 1Kia 12.28 ‡ 17:17 Iko 18.10

Nεεgali pī, Amatadeo Asima pī, ³¹ Avadeo Nibaza ní Taatakio pī, Sefavaiúde-
 sa pó wí a pó káteu à tékú ò ní n' néo ní t́áa Adaméleki ní Anamélekiowa. ³² Ǿ aa èa
 Dii sísi ɔ. Aa ní gbéó dílea gulešpíɔ gbàgbanao ù tē v́io, ̄ aaiɔ sa'oné gulešpíɔ
 kpéɔ guu. ³³ Aa Dii sísi, ̄ aale zòble ní t́aaɔne lá búsu pó aa b̀u felekaayá d̄ewa.
³⁴ M̀aa aa ní felekaayá k̀ua e ní a gb̀ao. Aale Dii sísi, asa aali à ɔtond̀kí gwao,
 aali à yádan̄e k̀ua ge aà ikoyá ge yá pó a díle Yakobu pó à èa t̀kpàè Isaili
 buion̄e. ³⁵ Ké Dii mè a bàa aó kú ní Isailipíɔ ỳaa, à mè aasu dii páleɔ sísi,
 aasu k̀ulénéo, * aasu zòblénéo, aasu sa'omáo, ³⁶ sema a gbé pó a ní bóle Egipi ní
 a iko z̀ɔɔ ní a g̀asa gb̀ao. Api áme aao a sísi, aao k̀ulé, † aai sa'owa. ³⁷ A mè
 aao a ɔtond̀kí gwa, aai a yádan̄e k̀ua ní a ikoyá ní yádilea pó a k̀éné lá guu
 e g̀ɔɔpii. Aasu dii páleɔ sísi. ³⁸ Aasu to a bàakuarín̄o yá lí sán̄guo. Aasu dii
 páleɔ sísi. ³⁹ Aali a Dii ní Lua sísi ado. Áme á ní b̀o ní wéleɔ ɔ̀z̄l m̀pii.

⁴⁰ N beeo aai swáseio, ̄ aa zè ní ní felekaayá. ⁴¹ Buipíɔ Dii sísi, kási aa ḡí lé
 zòble ní t́aaɔne ɔe, ̄ an néo ní ní t̀uɔnao lé ke lá ní maepiò k̀èwa e ní a gb̀ao.

18

Yudaɔ kí Ezekia

¹ Isailiò kí Ela né Ozee kpalablea wè àaòde guu ̄ Aaza né Ezekia g̀o Yudaɔ
 kía ù. ² Aà wè baasode guu ̄ à kpalablè, à z̀le báawa Yelusaleù wè baakwi
 m̀endosaie. Aà da t́n Abi, Zakali née. ³ A yá pó Dii yei kè lá a dezi Davidi
 k̀èwa píie. ⁴ A guleš pó wa b̀o gb̀o, à táagbeɔ wíwi, à Asetaati lipéleɔ z̀z̄s.
 A m̀gotè mlè pó M̀oizi pí* gbègbè, asa e g̀ɔ bee Isailiò lé tulaletikateawàe, aa
 t̀kpàè Neusetá. ⁵ Ezekia Dii Isailiò Lua náaikè, Yudaɔ kíae muaaaàn̄o, an gbé
 pó d̀baae ge an gbé pó té aà gbea. ⁶ A nà Diiwa, i b̀o aà kpeo. A yá pó Dii dà
 M̀oizieɔ k̀uae. ⁷ Dii kuaàn̄o, ̄ yá pó a k̀è b̀o maa píi. A b̀o Asiliò kía yá kpe, i
 zòblè ɔ. ⁸ A z̀iblè Filitéowa e Gaza ní búsu pó liaiò sea za bualouò ní wéle
 bíideɔ pii.

⁹ Kí Ezekia kpalablea wè àaòde guu, Isailiò kí Ela né Ozee kpalablea wè
 soplade guu, ̄ Asiliò kí Samanasaa m̀ koez̀ Samalizi. Aa kálae we ¹⁰ e wè àaò,
 aa wélepi sí Ezekia kpalablea wè soolode guue. Isailiò kí Ozee kpalablea wè
 k̀eokwid̄en we. ¹¹ Asiliò kía tà ní Isailiò a búsu, à ní kálékale Ala ní Gozá pó kú
 Aboo baa ní Med̄e búsu wéleɔ guuo. ¹² Yápi kè m̀aa, ké aai Dii ní Lua yámao yáie.
 Aa aà bàakuarín̄o yá k̀ua, aai yá pó Dii z̀blena M̀oizi díle ma aa z̀kèwàò.

Asiliò kía vladadaa Yelusaleudezi (2Lad 32.1-16, Isa 36.1-22)

¹³ Kí Ezekia kpalablea wè g̀eò m̀endosaide guu ̄ Asiliò kí Senakelibu m̀ lèle
 Yuda wéle bíideɔwa, a sí píi. ¹⁴ Ǿ Yudaɔ kí Ezekia gbéó z̀l Asiliò kíawa Lakisi
 à mè: Ma t́aekè. Nsu m̀ao, míɔ falub̄ne lá níȳ z̀m̄eewa. Ǿ Asiliò kía ánuu
 z̀ Ezekiae t̄nu kwi ní vuao t̄nu do. ¹⁵ Ǿ Ezekia ánuu pó a è Dii kpéu ní a be
 láasiuo kpáwà píi. ¹⁶ G̀ɔ bee à vua gò Dii kpé gbaɔwa ní pó pó a k̀ule gbapíò
 lipélewao, a kpá Asiliò kíapiwa.

¹⁷ Ǿ Asiliò kía a kwáasi ní a Íwaɔ gbèz̄ɔɔ ní a z̀ḡɔ gbèz̄ɔɔ z̀l, aa b̀o Lakisi
 aa m̀ Yelusaleù kí Ezekia kí ní z̀ḡɔ dasidasi. Ké aa ká Yelusaleù, aa m̀ zè

§ 17:34 Daa 32.28, 35.10 * 17:35 B̄a 20.5, Iko 5.9 † 17:36 Iko 6.13 * 18:4 Nao 21.9

ikalekti pɔ kú musu sae, pɔpinaɔ bua zéu. ¹⁸ Aa lezú kípizi, ɔ kibe ziia Ilikia né Eliakiú ní aà lakèna Sebenao ní aà kpàwakèna Asafa né Yoao bɔ̀ gè ní kíi. ¹⁹ ɔ zlgɔ̀ gbɛ̀zɔ̀pɔ̀ òné: A ge o Ezekiaɛ, Asilib kía zɔ̀ mé lé aà la, bɔ̀ àlè a náaike máai? ²⁰ A mè á zlgbaselea dɔ̀ mé á gbàa, kási yápá giie. Dé àlè a náaike, ɔ̀ àlè bɔ̀ a yá kpei? ²¹ Egipiɔ kía pɔ̀ àlè a náaikepi gwa. A de lán fee lípan wíwiawae. Gbɛ̀ pɔ̀ gbàa'èwà, í aà zɔ̀ a ɔ̀ue. ²² Ezekia Dii gulesɔ̀ ní aà gbagbakliɔ̀ gbòoo lò? A ò Yelusaleúdeɔ̀ ní Yudaɔ̀ne píi aa ma kúle gbagbaki aɛ Yelusaleú la, ɔ̀ àlè omɛɛ Dii a Luapi náai ɔ̀ àlè kea? ²³ Aà ledouke ní ma dii Asilib kía, mí aà gba sɔ̀ àa kwi, tó a gbé vɔ̀ aa diè kpe. ²⁴ Lá àlè Egipi zikasɔ̀go ní sɔ̀deɔ̀ náaike, kpelewa a fɔ̀ zɛzɔ̀ baa ma dii zlgɔ̀ gáli pɔ̀ kèsánzɔ̀ doei? ²⁵ Alè e ma dii mò lélei gue beewa à wíwi Dii lé sai yà? Dii mé òè aà léle búsuɛ beepiwa, i wíwi.

²⁶ ɔ̀ Eliakiú ní Sebenao ní Yoao ò zlgɔ̀ gbɛ̀zɔ̀pɔ̀: Yá'o wápiɔ̀ n zòblenaɔ̀ne ní Sili yáo, asa wi maɛ. Nsu yá'owɛɛ ní Ebelu yáo, ké gbé pɔ̀ kú bíiwaɔ̀ su mao yáí. ²⁷ ɔ̀ gbɛ̀zɔ̀pɔ̀ wémá à mè: Ma dii i ma zɔ̀ má yápi òè ní á diio átɛɛo, ní gbé pɔ̀ zɔ̀lea bíiwaɔ̀e lo, asa aa nízla bíikpe pɔ̀ aa kè bleɛ, aai nízla osoo mi lááwa. ²⁸ ɔ̀ gbɛ̀zɔ̀pɔ̀ fɛ̀le pùna ní Ebelu yáo à mè: A Asilib kía zɔ̀ yáma! ²⁹ Kípi mè, ásu to Ezekia á sásáo, asa a fɔ̀ á bɔ̀ a ɔ̀zlo. ³⁰ Ezekia mè Dii a á bɔ̀, a á wéleɛ bee kpa Asilib kíawao. Asu Ezekiaɛ yáma à Dii náaike yá bee musuo. ³¹ Asu Ezekia yámao. Asilib kía mè à ledoukeano, à mikpawa, á baade i azla véɛbe ní azla kaadɔ̀mbeo ble, i azla bia'í mi, ³² e àɔ̀ mɔ̀ á séleí à táano búsu pɔ̀ de lá á pówau. Pówena ní véɛ nao pàlawà, pɛɛ ní véɛbuo ní kulio ní z'io diue. A ze ní wɛnio. Asu ze ní gaoo. Ezekia mè Dii a á bɔ̀e, kási ásu weio, ásu to aà á sásáo. ³³ Buipáleo táae fɔ̀ gí Asilib kíaɛ aà ní búsu símae? ³⁴ Amata ní Apadao táao gè máe? Sefavaiú ge Ena ge Iva táao gè má ní? Samali táao è gíè ní ní wéleoe? ³⁵ Búsupi kpele táa mé fɔ̀ gíè ní a búsuoi? Kpelewa Dii a fɔ̀ gíè ní Yelusaleúoi?

³⁶ Gbɛ̀ nílea kilikili, aai yáwewào, asa an kía òné aasu yázásiwàoe. ³⁷ ɔ̀ kibe ziia Ilikia né Eliakiú ní aà lakèna Sebenao ní Asafa né Yoa aà kpàwakènao ní pòkasaò kèkè, aa èa sù Ezekiaɛpiwa aa zlgɔ̀ gbɛ̀zɔ̀ yápi àu a síuè.

19

Ezekia wabikea Diiwa (Isa 37.1-20)

¹ Ké kí Ezekia yápi mà, à a ula ga kè, ɔ̀ à zwánkasa kàkaala, à gè Dii kpéu. ² A a be ziia Eliakiú ní a lakèna Sebenao ní sa'onkiaò zì ànabi Isaia, Amɔ̀zu néwa, zwánkasaò kàkaanla. ³ Aa òè: Ezekia mè yá gí gbàe, wà wá da taasiu wà wá lele wà widadawá. Wa gɔ̀ lán nɔ̀e pɔ̀ a né kà boa, mé yéɛ ku a fɔ̀ iowae. ⁴ Asilib kía a zlgɔ̀ gbɛ̀zɔ̀ zì, à mò Lua béé láanikè. Dii n Lua yápi mà, a aà lele yápi oa yáia, wá dɔ̀. Wabikewa wá gbé kóna pɔ̀ wa gɔ̀ne.

⁵ Ké kí Ezekia zlnapiɔ̀ gè Isaia lè màa, ⁶ a òné: A ge o á diie, Dii mè asu to vía a kú Asilib kía íwaò dɔ̀eanaò yá pɔ̀ a màpi yáio. ⁷ A ma! Tó Asilib kía baoo mà, Dii a to láasoo gèaagu, i ta a búsuu, Dii i to wà aà de ní fèndaoo we.

⁸ Ké zlgɔ̀ gbɛ̀zɔ̀ mà Asilib kía fɛ̀le Lakisi, ɔ̀ à èa tà à aà lè, àlè zika ní Libenadeɔ̀. ⁹ Ké Asilib kía mà Etiopiò kí Tilaka lé mɔ̀ zikaiano, ɔ̀ à èa zinao gbàe Ezekiaɛwà à mè: ¹⁰ A o Yudaò kí Ezekiaɛ, dii pɔ̀ àlè a náaike à gbàsa mè á Yelusaleú nameɛ ma ɔ̀zlo, asu to diipi a sásáo. ¹¹ I ma lá Asilib kíaò kè búsuone à ní ké kélekele piioo lé? ɔ̀me a bɔ̀ ado saa? ¹² Wéle pɔ̀ ma deziò kàaleo, Gozá ní

Halanao n Leze fio n Edeni pɔ kɔ Telsaao, an taa fɔ n bɔe? ¹³ Amata kɔ kɔ mɔi? Aapadae kɔ kɔ mae? Sefavaiu ge Ena ge Iva kɔ ku mɔi?

¹⁴ Zinapiɔ Asilio lɔ kpɔ Ezekiawa. Ke a a kyokɛ, ɔ a ge Dii kpɛu a pɔo aa ae, ¹⁵ a wabikɛwa a mɛ: Dii Isailio Lua, n kɔ malaika gɔsladeɔ zanguo,* nme n Lua u busu pɔ kɔ dɔnia guu piiɛ. Mmɛ n musu ke n tɔleo. ¹⁶ Swakpa n yama, Dii. Wɛɛ n gugwa, Dii. Dɔɛa n Lua bɛɛo lɛkpasɔ pɔ Senakelibu ke ma fa! ¹⁷ Sianae Dii, Asilio kɔ buipio kaale piiɛ, an busu gɔ bezia u. ¹⁸ Aa n dii katɛu aa n kpasa, asa pɔpioa Lua no, pɔ pɔ gbɛnazina ke n lio n gbɛoɔne. ¹⁹ Dii wa Lua, wa bɔ aa zɔl, busu pɔ kɔ dɔnia guu pii iɔ dɔ ke n Dii, nme n Lua u ndo.

Senakelibu gaa

(Isa 37.21-38)

²⁰ ɔ Amɔzu nɛ Isaia lɛkpasakɛ Ezekiaɛ a mɛ: Dii Isailio Lua mɛ a wabi pɔ n ke Asilio kɔ Senakelibu ya musu ma, ²¹ ɔ a asie bee o aa musu:

Siona nenɛ lɛso lɛ sakangu,

ale n lanike n kpe.

Gbɛɛ i zible Yelusaleuwa yao

ɔ ale a mi dada a gau.

²² De n dɔɛwa n sɔsɔi?

De n kaɛɛ, n n mi daɛ fai?

Isailio Lua pɔ a kua adoa n bee keɛ.

²³ N da n zinaɔne aa Dii sɔsɔ,

n mɛ n dede sɔsɔ musu

n zikasɔgoɔ dasidasi

e Liba busu gbɛsɔl misonau.

N sɛde li gbao zɔzɔ,

n pɛli zɔɔ kwɛ,

n ka a lɛwa musu e a likpe sisiu.

²⁴ N lo yɔ buipaleɔ busuu,

n a imi,

n keɛɛ Egipi swaɔ i ba.

²⁵ Ke ma Dii ma dile ma za zi,

ni mao le?

Ma zɛo a gɛgɛ, ɔ ma to a ke.

Ma to n n wɛle biideɔ kwɛ wiliu,

aa gɔ daala.

²⁶ Wɛlepideɔ gbaa keɛsɔ,

aa gɔ suuu, wi n ku,

aa de lan sɛsaowa,

lan sɛla bolwa,

lan sɛ pɔ bɔle kpɛwa a gaga gɔɔwa.

²⁷ Ma n kukti dɔ,

ma n gea n n suo dɔ,

ma n kaamazi dɔ.

²⁸ N kaamazi,

n kaamai pɔ n vi ya ge ma swau.

Ma bakanɛ n niue,

ma aasina kanɛ n leue,

mi to n ea ta n ze pɔ n moo.

* 19:15 1Sam 4.4

12 Goo bee Baladā né Melodaki Baladā, Babeli kía lá kpàsā Ezekiae ní gbao, ké à aà gyākea bao mà yái. 13 Ezekia gbāakpà zínapiɔzi, à gèrínɔ a làasiu, à a ánuusu òlóné ní vuaɔ ní pɔ gínanaɔ ní nísí maaɔ. A gèrínɔ a gōkeɔkalekpɛu lɔ, à a àizɛɛ òlóné míomíɔ. Pɔe ku aà be ge aà bùsuu ké à gí ɔlínéɔ. 14 ɔ anabi Isaia gè aà là à aà là à mè: Kpelewa gbépiɔ ònei? Za má aa bùu aa mò n kíii? ɔ Ezekia wèwà à mè: An bɔkí zà, Babeli aa bùu. 15 ɔ Isaia aà là à mè: Bó aa è n bei? A wèwà à mè: Aa ma bepɔ pii èe. Ma àizɛɛe ku ké ma gi òlínéɔ. 16 ɔ Isaia òè: Yá pɔ Dii ò ma: 17 Goo lé mɔ wa ní bepɔ pii ní àizɛɛe pɔ n deziɔ tònɛ ní kua e gbāo séle taò Babelie. Dii mè a kee a gōo. 18 Wa né pɔ ríyɔ ní iɛɔ séle tárinɔ, aai gō Babeli kibe zíkɛnaɔ ũ.* 19 ɔ Ezekia ò Isaiae: Dii yá pɔ ní òmɛɛpi maae. Asa àle e áo ku aafia niɛ guu e a wèni léue. 20 Ezekia yá kíniɔ ní a nɛgɔnkeyáɔ ku Yuda kíaɔ ladau ní lá à ikalɛkí ní íze pɔ a sò gbɛu í mɔ ní ío wéle guuo kèo. 21 Ké à gà, ɔ aà né Manase zòle aà gbɛu.

21

Yudaɔ kí Manase (2Lad 33.1-10, 18-20)

1 Manase wè kɛɛplade guu ɔ à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleŭ wè bàáɔ sɔosaie. Aà dà tɔn Efeziba. 2 A yá pɔ Dii yeio kè, à zè ní bui pɔ Dii ní yá Isailiɔnɛɔ yābēɛɔ.* 3 A èa gulesí pɔ a mae Ezekia dáaɔ bò ní Baali gbabgakiɔ. A Asetaati lí pèlè lá Isailiɔ kí Ahabu kè yāawa. A kùle luabe pɔɔnɛ à zòbléné. 4 A sa'okíɔ bò Dii kpéu Yelusaleŭ, gu pɔ Dii mè a tɔ aɔ kuwapi.† 5 A luabe pɔɔ gbabgakiɔ bò Dii ua ní a kaa guuo pii. 6 A sa pɔ wí a pɔ káɛu à tékú ò ní a nɛgɔɛɔ, à pòdà gbéɔwa, à màsɔɔ kè, à yāgbèa gèsisinaɔwa ní welendɛɔ, à yá pɔ Dii yeio kè maamaae, ɔ à aà pɔ fɛlèè. 7 A Asetaati taa pɔ á kèpi díle Dii ua, gu pɔ Dii ò Davidie ní aà né Salomɔɔ a tɔ aɔ kuwa gɔɔpiipi, asa Isaili wéleɔ guu pii Yelusaleŭ ɔ a sè. 8 A mè tó Isailiɔ yá pɔ á dílenéɔ kua pii, mé aa zè ní ikoyá pɔ a zòblena Moizi kpámáɔ pii, á ea ní bɔle bùsu pɔ á kpà ní deziɔwauo, á tó aa liaaliaa bo.‡ 9 N beeo aai swáseio. Manase ní sāsá, ɔ aa vāikè de bui pɔ Dii ní míde ní deziɔnɛɔla.

10 ɔ Dii yādà a zòblena anabiɔnɛ aa mè: 11 Lá Yudaɔ kí Manase yá pɔ má ye a gíyáioɔ kè, à vāikè de Amɔle pɔ kú a āaɔla, à Yudaɔ dà duunkeau taa pɔ a kèɔ yá musu, 12 a yái tò ma Dii Isailiɔ Lua ma mè, má yáyia Yelusaleŭwa ní Yuda bùsuo pii. Gbé pɔ a baomà a keke swāwēɛ. 13 Má guyɔbɔ poo Yelusaleŭwa mà wíwi, lá má pòo Samaliwawa. Má kèè lá má kè Ahabu bɛɛwae. Má ple mále Yelusaleŭu lá wí mále tau wà kùlewa. 14 Má pākpa ma gbé kɔnapiɔzi mà ní na ní wèlɛɔnɛ ní zɔle. Aa ní naaa, aai ní pɔɔ séle, 15 asa aa yá pɔ má yeio kèe, aab ma pɔ fɛlemɛɛ za gɔɔ pɔ an deziɔ bò Egipiɛ e ní a gbāo.

16 Manase yāesaideɔ dède dasidasi e an gɛɔ Yelusaleŭ pà za a léla e a léle, duuna pɔ a kè à Yudaɔ dà yá pɔ Dii yeio keau baasi. 17 Manasepi yá kíniɔ ní duuna pɔ a kèɔ pii kú Yuda kíaɔ ladau. 18 Ké à gà, wà aà vɛ a be, Uza kaa pɔ à lí'babau, ɔ aà né Amɔ zòle aà gbɛu.

Yudaɔ kí Amɔ (2Lad 33.21-25)

* 20:18 2Kia 24.13-15, Dan 1.1-7 * 21:2 Zel 15.4 † 21:4 2Sam 7.13 ‡ 21:8 1Kia 9.3-5

¹⁹ Amɔ wɛ̄ bao ní plaode guu ɔ à kpalablè, à z̄lè báawa Yelusaleũ wɛ̄ plaɛ. Aa da tón Mɛsulɛmɛ, Aluzu né, Yɔteba gbɛ̄ɛ. ²⁰ A yá pɔ Dii yeio kè lá a mae Manase kɛ̄wae. ²¹ A a maepi ɔlɛ̄sɛ̄ píie. A zɔblè táa pɔ a mae zɔblɛ̄nɛ̄ɔnɛ̄ à kùlɛ̄. ²² A Dii a deziɔ Lua tò we, i aà zé seo. ²³ ɔ aà íwaa lekpáaiaaazi aa aà dè a be. ²⁴ Ké Yudaɔ gbɛ̄ pɔ lekpáaiaazipio dèdè píi, ɔ aa aà né Yosia kpà kía ũ aà gbɛu. ²⁵ Amɔ yá kɛ̄niɔ ku Yuda kíaɔ ladau ní yá pɔ a kèɔ píi. ²⁶ Ké wà aà v̄i Uza kaau, ɔ aà né Yosia z̄lè aà gbɛu.

22

Yudaɔ ki Yosia (2Lad 34.1-2, 8-28)

¹ Yosia wɛ̄ swaaɔde guu ɔ à kpalablè, à z̄lè báawa * Yelusaleũ wɛ̄ baakwi ní mɛ̄ndooɛ. Aa da tón Yedida, Adaiá né, Bɔzeka gbɛ̄ɛ. ² A yá pɔ Dii yei kè, à a dezi Davidi ɔlɛ̄sɛ̄ píie, i páale ɔplaaɔ ge zɛ̄ɛio. ³ Aa kpalablea wɛ̄ bao plasaide guu ɔ à a lakɛ̄na Safana, Asalia né, Mɛsulaũ tɔũna z̄l Dii kpéu à mè: ⁴ Gé sa'onkia Ilikia le, ní oè aà ɔa pɔ wa kpà Dii kpé bíibɔlɛ̄dɔanaɔwa nao, ⁵ wi na gbɛ̄ pɔ wà ní díle Dii kpé z̄l gbɛ̄zɔɔ ũɔnɛ̄ ní ɔz̄l, aai fiabo gbɛ̄ pɔ aale Dii kpé guyaaɔ kɛ̄kɛ̄ɔnɛ̄, ⁶ lí'ánaɔ ní kpebonaɔ ní kpednaɔ. Aa lí lúò lɔ ní gbɛ̄ aaɔ, aai kpépi kɛ̄kɛ̄ò. ⁷ Asu ɔa pɔ wa náné ní ɔz̄l kàakeo, asa gbépiɔ náaideɔnɛ̄.

⁸ Sa'onkia Ilikia ò lakɛ̄na Safanaɛ a bɔ Mɔzi ikoyá láwa Dii kpéu, ɔ a kpáwà. Ké à a kyokè, ⁹ ɔ à gèò kí k̄l̄i, à a yá dàu a síuè à mè: N íwaa ɔa pɔ kú Dii kpéu b̄lɛ̄ aa ná Dii kpé gbɛ̄zɔɔɔnɛ̄ ní ɔz̄l. ¹⁰ A èa òè sa'ona Ilikia lá kpáwa, ɔ à a kyokè kíe. ¹¹ Ké kí Mɔzi ikoyá lápi yámà, à a ulada ga kè. ¹² ɔ a ò sa'ona Ilikiaɛ ní Safana né Aikaũo ní Mise né Akabooo ní lakɛ̄na Safanao ní a íwa Asaiao à mè: ¹³ A ge Dii lameɛ ní Yudaɔ píi lá pɔ wa bɔwáɛ bee yá musu. Dii pɔpaawázi à kè zài, asa wá deziɔ i wá yá pɔ kú láɛ bee guu ma aa zikèwàò. ¹⁴ ɔ sa'ona Ilikia ní Aikaũo ní Akabooo ní Safanao ní Asaiao gè yápi ò nɔɛ ánabi Uledaɛ. Nɔɛpi ku Yelusaleũ fáani plaade guuɛ, aà zá tón Saluũ, Tikeva né, Halasa tɔũnaɛ. Halasapi mé Dii kpé ula'ulena ũ. ¹⁵ Dii Isailio Lua yá'ò nɔɛpie à mè: A ge o gbɛ̄ pɔ á z̄lɛ̄, ¹⁶ ma Dii ma mè má yávia guɛ beewa ní gbɛ̄ pɔ kúuɔ, lá a ku lá pɔ Yudaɔ kía a kyokèpi guuwa. ¹⁷ Má pɔkúmabɔbɔ guɛ beewae, ma pɔkúmapí a kpáleo, asa aa ma to we, aa tulaletikàtea dii páleɔnɛ̄, aa ma pɔ fɛ̄lɛmɛ táa pɔ aa kèpi yáí. ¹⁸ A o Yudaɔ kía pɔ á z̄l ma laie, yá pɔ a màpi musu, ma Dii Isailio Lua ma mè, ¹⁹ yá pɔ má ò guɛ bee musu ní gbɛ̄ pɔ kúuɔ, ma mè a ḡs yáaa láaipɔ ũɛ, lá à swásèi à az̄lɛ̄ b̄usamɛɛ, à a ulada ga kè à ɔɔlò, ma aà yámà má síaàɔ. Ma Dii máme má ò. ²⁰ A yáí tò má tó aà ga, wi aà v̄i niɛ guu. Aa wé a si yá pɔ má yia guɛ beewapilɛo. ɔ z̄lɛ̄niɔ èa tà kí k̄l̄i ní yápio.

23

Yosia ɛa zɛa ní Dii bàa kua ní Isailio yáɔ (2Lad 34.3-7, 29-32, 35.1-27)

¹ Kí Yelusaleũ gbɛ̄zɔɔ ní Yudaɔ sísi, ɔ aa kàaaaazi mípii. ² A gèr̄nɔ Dii ua ní sa'onaɔ ní ánabiɔ ní Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ píi, néfɛ̄nɛn gbɛ̄zɔɔ, ɔ a tò wà Dii bàakuar̄n̄o lá pɔ wa è aà kpéupi kyokè ní wáa píi. ³ Kí zɛa m̀pɛle saɛ, ɔ à èa

* 22:1 Zel 3.6

zè ní Dii bàakuarínó yáó. A mè á té Diizi, íò àà yádiléáó ní àà yádanéó kúá, íò àà ɔtonɔkí gwa ní nòsemendoo teasisai, lá a ku lápi guuwa. ɔ gbépii zè ní Dii bàakuarínó yáó ló.

4 Kí ò sa'onkia Ilikiaé ní àà kwáasio ní Dii kpé bíibòledōanao, aa pò pò wa kè Baalié ní Asetaatio ní luabé pòó sélé bòò Dii kpéú. ɔ à gè tesòwá Yelusaleú bíi kpé Sedò guzule bugbeu, 5 wá a túfu sélé tàò Beteli. 5 ɔ kí táagbagbana pò Yuda kíáo díle aa sa'ò Yuda wéle gulesbwoa ní pò pò lía Yelusaleúzi yá mpíi ní táagbagbana pò aa sa'ò Baali ní íatēo ní mɔvuaó ní saan tɔdeó ní luabé pòowao píi. 6 A Asetaati lipelé sè Dii ua à bòò à gè tesòwá Yelusaleú bíi kpé Sedò guzuleu, 5 à a tibò a fāé táaaó miaowa. 7 A gōe káaluao kpé pò kú Dii uao gbòo ló. Kpépio guu nɔeó Asetaati zwáakpéó tàú. 8 A tò sa'ona pò kú Yuda wéleu sù Yelusaleú, 5 à gulesí pò wa bò sa'onapio tulaletikáteawáó gbálè za Geba e Beeseba. A táagbagbakli pò kú wéle d̄aana Yozuee b̄oleu wéle b̄ole ɔze oio gbòo. 9 I we gulesí gbághanapio sa'ò Diiwa Yelusaleúto, áma aa káa só ní ní gbéú. 10 A tò sa'okli pò kú Tofeti, Beninóú guzuleu gbálè, kè gbēe su sa pò wí a pò káteu à tékú o Mòbkuwa ní a negōe ge ní a nenɔeó ló.* 11 A gò ní s̄pò pò Yuda kíáo díle íatē pò úó Dii kpé kpéle, 5 à s̄pio góó kpása. S̄pio ku yāa Dii ua Natámekí kpé saeé. 12 A sa'okli pò Yuda kíáo bò Aaza kpédiak̄sa musuó gbòo ní pò pò Manase bò Dii ua séia ní a plaadeoó. ɔ a wíwi kélekele, à a buuna sélé kòle Sedò guzuleu. 13 ɔ à gulesí pò wa bò Yelusaleú gukpé oi Kùkpe sísp̄leu ḡemid̄okli oio gbálè. Isailio kí Salomóó mé sa'oklipio bò Síð̄deó dii Asetaatie ní M̄abuo dii Kem̄sio ní Am̄onio dii Mòbkuo.† 14 A a gbèp̄leó wíwi, à a lipel̄eó z̄òz̄, 5 à gbēnazín ḡewao kál̄ekale gupioú à p̄a.

15 Baa gulesí pò Neba né Yeloboat̄ bò sa'okli ú Beteli à Isailio dàò du-unkeap̄i,‡ Yosia gulesipi ní a sa'oklio gbòo. A gulesipi gb̄eó wíwi à a tibò, à tesò Asetaati lipel̄ewa ló. 16 Ké à wezú, à miaó è sísiwa we, 5 à ḡewao b̄leu a kpása sa'oklipiwa à a gbálè, lá Dii dà Lua gbēé à d̄òaa òwa.§ 17 ɔ kí mè: Dé mia wá seelak̄wá keei? ɔ wélep̄ideó mè: Lua gbēé pò bò Yuda búsuue. ɔme d̄òaa yá pò ní kè Beteli sa'okliie beee ò.* 18 ɔ kí mè: A to we. Gbēe su àà wá sé s̄òo. ɔ wá àà wáó tò we ní ánabi pò bò Samali wáó. 19 Gulesí kpé pò Isaili kíáo d̄ò Samali búsu wéleó guu aa Dii pò f̄leóeó 5 Yosia wíwi píi, a kè sa'oklipiɔne lá a kè Beteli p̄óewae. 20 ɔ à gulesípio gbághanao kòlokpakpa sa'okli pò aáí sa'owáowa píi, à gbēnazín ḡewao kpásawá, 5 à èa tà Yelusaleú.

21 Kí ò gbépiié à mè: A Gēamusu dikp̄eke Dii á Luae, lá a ku Dii bàakuawano taalae bee guuwa. 22 Za ḡoó pò d̄aanao d̄aa Isailiɔne ní ḡoó pò Isaili kíáo ní Yuda kíáo lé kpalableo píi, wí Gēamusu dikp̄epi ke à kà m̄aao. 23 Kí Yosia kpalablea wè bao plasaid̄e guu 5 wá Gēamusu dikp̄epi kè Yelusaleú. 24 Bee gb̄ea à ḡesisinao ní welendeó m̄ide, à kpé guu táao ní ua táao ní táa pò pò wa è Yelusaleú ní Yuda búsuoo d̄úuz̄ò píi m̄im̄io, kè à z̄lke ikoyá pò kú taala pò sa'onkia Ilikia b̄òwá Dii kp̄éup̄iowa. 25 Kí pò d̄baeó ní kí pò kú aá gb̄eao guu, an gb̄e i ze ní Diio ní nòsemendoo ní a p̄eáó píi laaáwao. A M̄ozi ikoyá kúá píi a gb̄aa léue. 26 Gia ní beeo Dii p̄f̄eá Yudaɔzi ní p̄okúma p̄áslo vái pò Manase kè yáí i kpáleo. 27 Dii mè: Má Yudaó yá mà ní gomala, lá ma Isailio yá ma

* 23:10 Lev 18.21, Zel 7.31, 19.1-6 † 23:13 1Kia 11.7 ‡ 23:15 1Kia 12.33 § 23:16 1Kia 13.2
* 23:17 1Kia 13.30-32

ní gomalawaε. Má gí Yelusaleū pó má sèi ní kpé pó ma mè ma tó aó kuwàoe.

²⁸ Yosia yá kńńo ku Yuda kía ladau ní yá pó a kèò píi.

²⁹ Kí Yosia gɔɔ ké Egipió kí Falaɔ Neko lé gé Asilió kía lei Uflatai, 5 Yosia gè zíkaiáàn Mεgido. Ké aa kó lè, 5 Neko aà dè. ³⁰ Aà İwaɔ aà ge se dà s̄s̄go guu, aa sùò Yelusaleū wa vl. ɔ Yudaɔ aà né Yoaza kpá kía ũ aà gbεu.

Yudaɔ ki Yoaza
(2Lad 36.1-4)

³¹ Yoaza wè bao ní àaɔode guu à kpalablè, à z̄lè báawa Yelusaleū mɔ àaɔε. Aà da tón Amutali, Zelemii né, Libena gbéε. ³² A yá pó Dii yeio kè lá a dezió kèwae. ³³ ɔ Falaɔ Neko mɔkàwa Libla, Amata bùsuu, ké asu à de kía ũ Yelusaleū yáí, 5 à mè Yuda bùsude falubε ánusuu tɔnu àaɔ ní kńńo ní vuao kiloo bla sɔosai. ³⁴ ɔ à Yosia né Eliakiū díle kía ũ a mae Yosia ḡε ũ, 5 à aà tó lílè Yoakiū. ɔ à Yoaza sè tàò Egipi, we à gàu. ³⁵ Yoakiū ánusuu ní vua pó Falaɔ Neko gbèawa sí a bùsudeɔwa baade gbáa léu, 5 a kpáwà.

Yudaɔ ki Yoakiū
(2Lad 36.5-8)

³⁶ Yoakiū wè baasode guu 5 à kpalablè, à z̄lè báawa† Yelusaleū wè kuεdoε. Aà da tón Zebuda, Pedaia né, Luma gbéε. ³⁷ A yá pó Dii yeio kè lá a dezió kèwae.

24

¹ Yoakiū kiblegɔɔ 5 Babeli kí Nebukaneza mò léle Yuda bùsuwa, 5 Yoakiū gò aà z̄blena ũ e wè àaɔ.* A gbεa à n̄sε pále sè, 5 à b̄ò aà yáú. ² Dii Babiloni gbáam̄nedeo gbáεwà ní Silio ní Mɔabuɔ ní Am̄nio. A ní gbáε Yudaɔ bùsuu aa kaale, lá a dà a z̄blena ànabiōne aa ówa. ³ Yápi Yudaɔ lè, ké Dii mé ò yáí, ké à ní yá ní goala duuna pó Manase kè yáí ⁴ ní yáesaide pó à ní deδεo yáío. Manasepi tò Yelusaleū pà ní yáesaide pó à ní deδεo auo. Bee yáí Dii i we sùuukèò. ⁵ Yoakiū yá kńńo ku Yuda kía ladau ní yá pó a kèò píi. ⁶ Ké à gà, 5 aà né Yekonia z̄lè aà gbεu. ⁷ Egipió kía i εa b̄ò a bùsuu loo, asa Babeli kía bùsuu pó de Egipi pó ũ yáa síwà píie za Egipi zé swai e Uflatai.

Yudaɔ ki Yekonia
(2Lad 36.9-10)

⁸ Yekonia wè bao plasaide guu 5 à kpalablè, à z̄lè báawa Yelusaleū mɔ àaɔε. Aà da tón Neuseta, Elenatá né, Yelusaleū gbéε. ⁹ A yá pó Dii yeio kè lá a mae kèwae. ¹⁰ Zibeezi Babeli kí Nebukaneza z̄lḡɔɔ mò Yelusaleū aa koez̄zi, aa ku we. ¹¹ ɔ Nebukaneza mò we gɔɔ pó aà İwapi liaai. ¹² ɔ Yudaɔ kí Yekonia b̄ò gè az̄la kpáwà, aapi ní a dao ní a İwaɔ ní a kía deεo ní a kwáasio. Babeli kiapi Yekonia kù a kpalablea wè swaaɔde guue.† ¹³ ɔ à Dii kpé àizeεo náaa à b̄òò we ní kibe àizeεo. A vua pó pó Isailio kí Salomoo kè Dii kpé pó ũo z̄z̄εz̄εe lá Dii d̄baa ówa. ¹⁴ A Yelusaleū gb̄εz̄ɔɔ ní z̄lḡɔɔ kùkù tárńo z̄l̄z̄ɔ ũ píi, aa kà gb̄εɔn àaas̄ɔɔo lεε kwi (10.000). A tà ní li'ánao ní siao l. Gb̄εe i ḡɔo, sema taasideo b̄asio. ¹⁵ Maa à Yekonia kù Yelusaleū ní aà dao ní aà nao ní aà kwáasio ní bùsuu gb̄εz̄ɔɔ, à tárńo Babeli z̄l̄z̄ɔ ũ. ¹⁶ A tà Babeli ní ḡḡb̄aa gb̄εɔn àaas̄ɔɔo lεε soplá (7.000) ní li'ánao ní siao gb̄εɔn b̄aa s̄ɔo. Ampii ḡs̄sa giiōne. ¹⁷ A Yekonia des̄ε Matania díle kía ũ aà gbεu, 5 à aà tó lílè Zedekia.‡

† 23:36 Zel 26.1-6 * 24:1 Zel 25.1-38, Dan 1.1-2 † 24:12 Zel 24.1-10 ‡ 24:17 Zel 37.1

Yudaɔ ki Zedekia
(2Lad 36.11-12, Zel 52.1-3)

¹⁸ Zedekia wɛ̀e ɓao n̄ m̀endoodoode guu ɔ̀ à kpalablè, à zòlè báawa Yelusaleu wɛ̀e kuɛdoe. Aa da tɔn Amutali, Zelemii né, Libena gbɛɛ. ¹⁹ A yá pɔ Dii yeio kè lá Yoakiu kèwae. ²⁰ Dii pɔkũma mé tò yápi Yelusaleu n̄ Yuda búsuo lè pii e à gè n̄ yá n̄ goala. ɔ Zedekia b̀ò Babeli kía yáú.

25

Yelusaleu duuzɔa
(2Lad 36.15-21, Zel 39.1-10, 52.1-30)

¹ Zedekia kpalablea wɛ̀e kɛokwide guu, a m̀o kwide gɔɔ kwide zɪ ɔ̀ Babeli kí Nebukanɛza m̀ò lélei Yelusaleuwa, aapi n̄ a zɪgɔɔ pii. * Aa b̀ookpà a b̀ii sae, ɔ̀ aa gbà lesɔ̀ dà aa liai. ² Aa liaa wɛ̀lepizi màa e kí Zedekia kpalablea wɛ̀e kuɛdode guu. ³ A m̀o sɔiɛde gɔɔ kɛokwide zɪ nɔana gbàakù wɛ̀leu, gbɛe pɔblea vɪ bo. ⁴ Ké wà b̀ii f̄s, ɔ̀ Yuda zɪgɔɔ lèkɔwa pii, aa b̀òlè n̄ kibe kaa, aa b̀òlè wɛ̀le bolɛu gwá, ɔ̀ aa pèlɛ Yuudɛ s̄eu. ⁵ ɔ̀ Babiloni zɪgɔɔ pèlɛ kí gbɛwa, aa aà lè s̄epiu Yeliko oi. Ké Zedekia zɪgɔɔ f̄aaa, aa aà tò we, ⁶ ɔ̀ wà aà kù tàò Babeli kíaɛ Libla. We wà yádauaala, ⁷ wà aà néo d̄ede aà wáa, ɔ̀ wà aà wé w̄iwi, wà m̀ogotɛ gala kpàè, wà t̄aaanɔ Babeli.

⁸ Babeli kía kpalablea wɛ̀e ɓao m̀endosaide guu, a m̀o sɔode gɔɔ soplade zɪ ɔ̀ aà iwa Nebuzaladà m̀ò Yelusaleu. Aapi mé Nebukanɛza d̄aiɔ gbɛzɔɔ ũ. ⁹ A tes̄ò Dii kpéwa n̄ kibeo n̄ Yelusaleu kpéɔ pii. Kpé pɔ de kpé zɔɔ ũ pii lé, à tes̄òwae. ¹⁰ ɔ̀ a tò Babiloni zɪgɔɔ Yelusaleu b̀ii gb̀oo n̄pii.† ¹¹ A gbɛ pɔ ḡs wɛ̀lepɪu n̄aa t̄ar̄nɔ Babeli n̄ gbɛ pɔ gè n̄ Babeli kíawao n̄ gbɛ k̄niɔ. ¹² Taasideɔ ɔ̀ à n̄ tó we aao v̄ɛebuɔ n̄ bugb̄eɔ s̄ewa.

¹³ Babiloniɔ Dii kpé m̀ogotɛ p̄elɛ n̄ tadibɔɔ n̄ íkaki z̄ɔɔo w̄iwi‡ aa tàò Babeli. ¹⁴ Aa t̄ufukabɔɔ n̄ p̄elɛuɔ n̄ filiadebɔɔ n̄ ḡɔɔnɔo n̄ m̀ogotɛ p̄ɔp̄ale pɔ w̄i Dii kpé zɪ k̄eòo n̄aa tàò lo. § ¹⁵ ɔ̀ d̄aiɔ gbɛz̄ɔɔpi t̄aasoo n̄ au'elɛbɔɔ n̄ pɔ pɔ wa p̄i n̄ v̄uao ge n̄ ánuusoɔ s̄elɛ piiɛ. ¹⁶ M̀p̄elɛ m̄en pla n̄ íkakiɔpi n̄ tadibɔ pɔ Salomɔɔ p̄i Dii kpé pɔ ũ, w̄i f̄s wà a m̀ogotɛ ỳò kiloowao, a gbia kè zài. ¹⁷ M̀p̄elɛpiɔ les̄i ḡas̄isuu bao plaplasaiɛ, mé a f̄ua pɔ kú musuɔ les̄i ḡas̄isuu s̄s̄ooe. M̀daona t̄aa n̄ ḡsina pɔ wa kè lán gb̄eafu b̄ewao liaa f̄uapiɔzi piiɛ. M̀p̄elɛ m̄en plapiɔ dot̄e.

¹⁸ D̄aiɔ gbɛz̄ɔɔpi sa'onkia Selaia kù n̄ aà plaade Zefania n̄ b̄iib̄olɛd̄sana gb̄eɔn̄ aaɔɔ. ¹⁹ A zɪgɔɔ gbɛz̄ɔɔ kù wɛ̀le guu n̄ kí iwa gb̄eɔn̄ s̄oo pɔ à b̀òmá wɛ̀le guuɔ lo n̄ zɪgɔɔ gbɛz̄ɔɔ lak̄ena pɔ i gb̄eɔ t̄s dalauo n̄ ḡsɛ gb̄eɔn̄ b̄aaɔ pɔ wà b̀òmá wɛ̀le guuɔ. ²⁰ Nebuzalad̄api n̄ naaa t̄ar̄nɔ Babeli kíaɛ Libla, ²¹ ɔ̀ Babeli kíapi n̄ d̄ede Libla we Amata búsuu. Màa wà Yudaɔ n̄aa n̄ búsuu wà t̄ar̄nɔ.

Gedalia dilea Yuda búsu gbɛz̄ɔɔ ũ
(Zel 40.7-41.18)

²² Babeli kí Nebukanɛza Aikaũ né Gedalia, Safana t̄oũna d̄ilɛ gbɛ pɔ ḡs Yuda búsuu gbɛz̄ɔɔ ũ. ²³ Ké zɪgɔɔ d̄oaaanɔ n̄ n̄ gb̄eɔ m̀à Babeli kía Gedalia d̄ilɛ gbɛz̄ɔɔ ũ, ɔ̀ aa m̀ò aà k̄i Mizipa. Netania né Isimaɛla kú n̄ guu n̄ Kalea né Yohanania n̄ Tanumɛ né Selaia, Netofa gb̄eɔ n̄ Maaka gb̄é né Yazaniao n̄ n̄ gb̄eɔ. ²⁴ ɔ̀ Gedalia legb̄èn̄ n̄ n̄ gb̄eɔpiɔ à mè: Asu v̄lɛke Babiloni gb̄aadeɔne. A z̄lɛ wà búsuu la

* 25:1 Zel 34.1-5 † 25:10 Eze 33.21 ‡ 25:13 1Kia 7.15-26 § 25:14 1Kia 7.45

à zòble Babeli kíaε, Ìò aafia. ²⁵ Ama a m̀ɔ soplade guu ʒ Netania né Isimaεla, Elisama t̀òuna p̀ɔ de kíabui ù m̀ɔ ní gb̀ὲɔn kwíɔ, à Gedalia d̀ε ní Yuda p̀ɔ kuaà̀ǹɔ Mizipàɔ ní Babiloni p̀ɔ kuaà̀ǹɔ weɔ. ²⁶ Ǿ Yudàɔ f̀èlε, néf̀ὲnεn gb̀ὲz̀ɔ p̀ii ní z̀íg̀ɔ̀ɔ d̀baanapíɔ, aa baalè tà Egipi, ké aale víake Babiloníɔnε yáí.

Yekonia gbaεa

(Zel 52.31-34)

²⁷ Yudàɔ kí Yekonia taa Babeli ẁὲ bla ààs̀saide, a m̀ɔ kuεplade g̀ɔ̀ɔ baas̀ɔ ní plaode z̀í ʒ Babeli kí Evili Melodaki aà b̀ɔ kp̀éu a kpalablea ẁὲ s̀éíá guu, à aà s̀è lεs̀l. ²⁸ A yámaà òè, ʒ à z̀òlekíi p̀ɔ de a kía dee p̀ɔ kuaǹɔ Babelíɔ p̀ɔa kp̀awà. ²⁹ Ǿ Yekonia ɔ̀z̀ɔ̀ a dakp̀εunake'ulai, Ìò p̀ɔble ní kíó sánu e a ẁὲni léu. ³⁰ Lá gu lé d̀ɔ kí Ìò p̀ɔ p̀ɔ a yei kp̀awàε e à g̀è g̀à̀ɔ̀.

LADA SEIA

Yá pò kú lác bee guu

Lác bee Isailio kua káau yá'òwée e wàò tàrínò zòò ù Babiloni. Lua gbàgbanao mé kè. Aa yá pò kú Samuéli lác ní Kíá lác guu sè, àma lousisiyá mé gbàané, 5 aa gbàakpà Lua ua ní Lua yáowa. Lua mé kù àò de Isailio kía ù ado, kía de àà zíkènao ùe, aame aai kíablea yágògò àà gèe ù. Yá bee guu Davidiá kía náaidee, 5me Yelusaleù sí, 5 wélepi gò Lua wéle ù Lua kpé pò kú we yáí. 3me kíablea yác ní lousisiyáò dà Isailionè. Kía maapi gaa gbèa lápi kèna gbàakpà àà bui pò aa gò Yudaò bùsu kpalablenao ùò yáwa.

Lápi daaleki wà gbéò tódòò sea za Adamuwa e à gè pèò Davidiwa (1-9). Bee gbèa wà Davidi kpalablea yá bòòlèkè (10-29), àma wi àà yákeaeo oo: Aà èwaasoblea, Saulu àà wèa, àà kpalablea wè sopla ní klnio Heblò, àà Baseba sea, Abisaloù fèlèaàòò ní yápàleo. Lápi Davidi Lua kpèda Yelusaleù sòukea yá bòòlèkè lo: Sua ní Dii kpagoloo Yelusaleù, Davidi Isaili zígòò naoa, Levii buiò ní sa'onao ní lèsinao ní bòlédòanao zì zékalea.

Sea Adamu e Ablahaüwa

(Daa 5.1-32, 10.1-32, 11.10-26)

¹ Adamu, Seti, Ènòsi, ² Kena, Maalalee, Yeledi, ³ Ènòki, Metusela, Lemeki, ⁴ Nòee ní a negòeò Seù ní Haùò ní Yafetio.

⁵ Yafeti negòeò tón ke: Gomèe, Magògu, Mède, Gelesi, Tubali, Mèseki ní Tilasio.

⁶ Gomèe negòeò tón ke: Asenazi, Lifa ní Tògaamao. ⁷ Gelesi negòeò tón ke: Elisa, Taasisi, Sipi ní Lodanio.

⁸ Haù negòeò tón ke: Etiopi, Egipi, Libii ní Kanaao. ⁹ Etiopi negòeò tón ke: Saba, Avila, Sabata, Laama ní Sabatekao. Laama negòeò Seba ní Dedào ù.

¹⁰ Niùlodiá Etiopi buiè lo. 3me dúnia negòn tòde séia ù. ¹¹ Egipi buiò tón ke: Ludiò, Anaùò, Leabao, Nafetuo, ¹² Patusiò, Kasuluò ní Keleti pò Filitèò bò ní guuò.

¹³ Kanaa negòe séian Sidò ù. Aà bui klnion ke: Iti buiò, ¹⁴ Yebusi buiò, Amòle buiò, Giigasi buiò, ¹⁵ Ivi buiò, Aaka buiò, Sini buiò, ¹⁶ Aavadi buiò, Zemali buiò ní Amata buiò.

¹⁷ Seù negòeò tón ke: Elaù, Aapasa, Ludi ní Alaùò. Alaù negòeò tón ke: Uzu, Hulu, Getee ní Mèsekio. ¹⁸ Aapasa mé Sela ì, 5 Sela Èbelu ì. ¹⁹ Èbelupi negòe Ì plaè. Ado tón Pelegi, asa àà gòò 5 wà kèkòwa dúniau. Aà dàuna tón Yotà.

²⁰ Yotàpi buiò tón ke: Alemòda, Selefì, Azemave, Yela, ²¹ Adolau, Uzali, Dikala, ²² Obali, Abimae, Seba, ²³ Ofii, Avila ní Yobabao. Yotà buiòn we píi.

²⁴ Seù, Aapasa, Sela, ²⁵ Èbelu, Pelegi, Leu, ²⁶ Selugi, Nakòò, Tela ²⁷ ní Ablau pò wí me lo Ablahaùò.

Ablahaü buiò

(Daa 25.12-16, 36.1-19)

²⁸ Ablahaü negòeò tón ke: Izaaki ní Isimaèlao. ²⁹ An buiò tón ke: Isimaèla negòe séian Nebai ù. A gbèa Kedaa, Adibèeli, Mibisà, ³⁰ Misima, Duma, Masa, Adada, Tema, ³¹ Yetuu, Nafisi ní Kedemao. Isimaèla negòeòn we.

³² Ablahaü no Ketula pò i mèsedilèò negòeò tón ke: Zimana, Yosá, Mèdà, Madià, Isebaki ní Suao. Yosá negòeòn Seba ní Dedào ù. ³³ Madià negòeò tón ke: Efa, Efèe, Anòki, Abida ní Èledaao. Ketulapi buiòn we mpii.

³⁴ Ablahaū né Izaaki negḡeḡon Esau ní Yakɔbuo ũ. ³⁵ Esau negḡeḡo tón ke: Elifaza, Leueli, Yeusi, Yalaū ní Kolao. ³⁶ Elifaza negḡeḡo tón ke: Temani, Omaa, Zefo, Gataū, Kenazi ní Amaleki pɔ́ a ĩ ní Timinao. ³⁷ Leueli negḡeḡo tón ke: Naata, Zela, Sāma ní Mizao.

Sei bui

(Daa 36.20-43)

³⁸ Sei negḡeḡo tón ke: Lotani, Sobala, Zibeḡ, Ana, Disḡ, Ezee ní Disāo. ³⁹ Lotani negḡeḡon Oli ní Omaūo ũ. Lotani dāen Timina ũ. ⁴⁰ Sobala negḡeḡo tón ke: Alavā, Manaata, Ebali, Sefo ní Onaūo. Zibeḡ negḡeḡon Aya ní Anaŋo ũ. ⁴¹ Ana nén Disḡ ũ. Disḡ negḡeḡo tón ke: Emadā, Esebā, Ilana ní Kelanao. ⁴² Ezee negḡeḡo tón ke: Bilana, Zaavā ní Akanao. Disā negḡeḡon Uzu ní Alanao ũ.

⁴³ Kía pɔ́ aa kpalablé Edoū būsuu Isaili kíaɔ́ āao tón ke: Beḡo né Bela, Dinaba gbé. ⁴⁴ Ké Bela gā, ḡ Bɔzela gbé Zela né Yobaba zḡle aā gbēu, ⁴⁵ Ké Yobaba gā, ḡ Temani busu gbé Usaū zḡle aā gbēu. ⁴⁶ Ké Usaū gā, ḡ Aviti gbé Bedada né Adada zḡle aā gbēu. Ŋme ziblè Madiāɔwa Mɔabu būsuu. ⁴⁷ Ké Adada gā, ḡ Maseleka gbé Samala zḡle aā gbēu. ⁴⁸ Ké Samala gā, ḡ Leobo pɔ́ kú Uflata sae gbé Saulu zḡle aā gbēu. ⁴⁹ Ké Saulu gā, ḡ Akaboo né Baalanana zḡle aā gbēu. ⁵⁰ Ké Baalanana gā, ḡ Pau gbé Adada zḡle aā gbēu. Aā na tón Metabeli, Malēdi née, Mezaaba tɔ́nae. ⁵¹ Adadapi gā sḡ.

Edoū bui dezi káauon ke: Timina, Alava, Yēḡeti, ⁵² Ŋholibama, Ela, Pino, ⁵³ Kenazi, Temani, Mibizaa, ⁵⁴ Magadié ní Ilaūo. Edoū bui dezi káauon we.

2

Isaili bui

¹ Isaili negḡeḡo tón ke: Lubeni, Simeḡ, Levii, Yuda, Isakaa, Zabalɔni, ² Dā, Yosefu, Bēyāmee, Nefatali, Gada ní Aseeo.

Yuda bui

³ Yuda negḡeḡo tón ke: Ee, Onani ní Selao. A né mèn āaḡpio i ní Kanaa būsuo nɔe Saa néoe. Yuda negḡeḡe séia Ee yá i ka Diiguo, ḡ aā aā dè. ⁴ Yuda mé Pelezi ní Zelao ĩ ní a népi gyaao, ḡ aā negḡeḡo kè pii soo.

⁵ Pelezi negḡeḡon Ezɔno ní Amuluo ũ. ⁶ Zela negḡeḡo tón ke: Zimli, Etani, Emani, Kaloli ní Daadao. Aā népio kè pii soo. ⁷ Kaami negḡeḡen Akāa* ũ. A ya ĩ Isailiɔne, à bḡ Dii yá kpe à láaiɔ sè.

⁸ Etani negḡeḡen Azalia ũ.

⁹ Ezɔno negḡeḡo tón ke: Yelameli, Laū ní Kalebuo.

¹⁰ Laū Aminadabu ĩ, Aminadabu Yudaɔ kía Naasḡ ĩ, ¹¹ Naasḡ Salamɔ ĩ, Salamɔ Bɔazu ĩ, ¹² Bɔazu Ŋbedi ĩ, Ŋbedi Yese ĩ,

¹³ Yese negḡeḡe séian Eliabu ũ, a plaade Abinadabu, a āaḡde Sāma, ¹⁴ a sīiḡde Netaneli, a soode Ladai, ¹⁵ a soolode Ozeū, a soplade Davidi. ¹⁶ An dāeḡon Zeluia ní Abigailio ũ. Zeluia negḡeḡe āaḡe: Abisai, Yoabu ní Asaelio. ¹⁷ Abigaili mé Amasa ĩ. Amasapi den Isimaēla bui Yeteē ũ.

¹⁸ Ezɔno né Kalebu néo ĩ ní a na Azubao. Aā nenɔen Yelio ũ. Aā negḡeḡo tón ke: Yesee, Sobabu ní Aadḡo. ¹⁹ Ké Azuba gā, ḡ Kalebu Eflata sè à Hulu iḡ. ²⁰ Hulu Uli ĩ, ḡ Uli Bezaleli ĩ.

²¹ Bee gbēa ké Ezɔno kà wè bāaḡ, ḡ à Makii né pɔ́ de Galada da ũ sè à Segubu iḡ. ²² Segubupi mé Yaii ĩ. Yaiipi wéle vɩ Galada būsuo mèn bao ní āaḡo. ²³ Ŋ

* 2:7 Yoz 7.1

Gesuu ñ Alaũ òlèlè Yaii wélepiowa ñ Kenatio ñ a bualoũ. Wélepiò kè pîi bààõ. Galada mae Makii buiõn we pîi. ²⁴ Ké Ezõnõ gâ Kalebu Eflata, õ aà na Abia Asuli Ì. Asulipi mé Tekoa kàlè.

²⁵ Ezõnõ yoa Yelameli negõõ tón ke: A séian Lau ù, a gbèa Buna, Oleni, Ozeũ ñ Ahiao. ²⁶ Yelameli nò pále ví, aà tón Atala. Ìmè Onaũ da ù. ²⁷ Yelameli yoa Lau negõõ tón ke: A séian Maaza ù, a gbèa Yamini ñ Ekeeo. ²⁸ Onaũ negõõõn Samai ñ Yadao ù. Samai negõõn Nadabu ñ Abisuu ù.

²⁹ Abisuu na tón Abihaili, õ à Abani ñ Mòldio Ì. ³⁰ Nadabu negõõõn Seledi ñ Apaiũ ù. Seledi gâ nésaie. ³¹ Apaiũ mé Isi Ì, õ Isi Sesã Ì, õ Sesã Alai Ì.

³² Samai dàuna Yada negõõõn Yetee ñ Yonatãao ù. Yetee gâ nésaie. ³³ Yonatãa negõõõn Peleti ñ Zazao ù. Yelameli buiõn we.

³⁴ Sesã negõõé vío, sema nenõé. Sesã Etiopi gbéé ví zò ù, aà tón Yala. ³⁵ Ì Sesãpi a nenõé kpá a zò Yalapiwa, õ à Atai Ìò. ³⁶ Atai Natã Ì, Natã Zabada Ì, ³⁷ Zabada Eflala Ì, Eflala Ìbèdi Ì. ³⁸ Ìbèdi Yehu Ì, Yehu Azalia Ì, ³⁹ Azalia Elezi Ì, Elezi Elasa Ì, ⁴⁰ Elasa Sisemai Ì, Sisemai Saluũ Ì, ⁴¹ Saluũ Yekamia Ì, Yekamia Elisama Ì.

Kalebu buiõ

⁴² Yelameli dàuna Kalebu negõõõ tón ke: A séia Mesa mé Zifi Ì, a plaade Malesa mé Heblõ Ì. ⁴³ Heblõ negõõõ tón ke: Kola, Tapua, Lèkèũ ñ Semaõ. ⁴⁴ Sema Lahaũ Ì, Lahaũ Yòkakaũ Ì, Lèkèũ Samai Ì. ⁴⁵ Samaipi mé Maõni pò Bezuu kàlè Ì. ⁴⁶ Kalebu mé Halana ñ Mòzao ñ Gazezio Ì ñ a nò Efa pò Ì méседилеёо, õ Halanapi Gazezi Ì.

⁴⁷ Yadaì negõõõ tón ke: Lègèũ, Yotaũ, Gesã, Pèleti, Efa ñ Saafao.

⁴⁸ Kalebu mé Sebèé ñ Tilanao Ì ñ a nò Maaka pò Ì méседилеёо. ⁴⁹ Ì à Mademana mae Saafa Ìò ñ Gibèa mae Mabènao. Kalebu nenõõn Akesa ù. ⁵⁰ Kalebu buiõn ke lo.

Aà na Eflata negõõé séia Hulu néõ tón ke: Sobala pò Kiliyaaliũ kàlè ⁵¹ ñ Salema pò Beteleũ kàlè ñ Alefa pò Bègadee kàlèo.

⁵² Sobala pò Kiliyaaliũ kàlè buiõ tón ke: Aloedeõ ñ Manaata gbéé kñiõ ⁵³ ñ Kiliyaaliũ buiè beeo: Yetee buiõ ñ Pu buiõ ñ Suma buiõ ñ Misela buiõ. Zoladeõ ñ Esetaodeõ bò buipiõ guue.

⁵⁴ Salema buiõ tón ke: Beteleũdeõ, Netofadeõ, Atalobeyoabudeõ ñ Manaata gbéé kñiõ ñ Zoladeõ ⁵⁵ ñ lakèna pò kú Yabèziõ. Aame Tila buiõ ñ Simeã buiõ ñ Suka buiõ ù. Keni buipiõ bò Lekabu buiõ guue. Amata mé ñ dezi káau ù.

3

Davidi buiõ

¹ Davidi né pò a Ì Heblõõn ke: A a negõõé séia Aminõ Ì ñ Yezelee gbéé Ainõaũõé. A a plaade Ì ñ Kaameli gbéé Abigailioé, õn Danieli ù. ² A a àaõde Ì ñ Gesuu kí Talemai né Maakaõé, õn Abisaloũ ù. A a síide Ì ñ Agitaoé, õn Adonia ù. ³ A a soode Ì ñ Abitalioé, õn Sefatia ù. A a soolode Ì ñ a nò Egelaoé, õn Iteau ù. ⁴ A negõõé gbèõn soolopiõ Ì Heblõé. A kpalablè we wè sopla ñ nò soolooé, mé à kpalablè Yelusaleũ wè baakwi ñ àaõõ.*

⁵ Né pò a Ì Yelusaleũ tón ke: A negõõé gbèõn síiõé beeo Ì ñ Amieli né Basebaõé: Simeã, Sobabu, Natã ñ Salomõõõ. ⁶ Bee gbèa Ibaa, Elisua, Elifele, ⁷ Nõga, Nefegi, Yafia, ⁸ Elisama, Eliada ñ Elifeleo. Aà negõõé kè kèõkwin we. ⁹ Davidi negõõõn we pîi nò pò Ì méседиле néõõ néõ bàasi. An dàen Tamaa ù.

Yuda ktaõ

* 3:4 2Sam 5.4-5, 1Kia 2.11, 1Lad 29.27

¹⁰ Salomɔɔ Lɔbɔaũ ĩ, Lɔbɔaũ Abia ĩ, Abia Asa ĩ, Asa Yosafa ĩ, ¹¹ Yosafa Yolaũ ĩ, Yolaũ Aazia ĩ, Aazia Yoasi ĩ, ¹² Yoasi Amazia ĩ, Amazia Azalia ĩ, Azalia Yotaũ ĩ, ¹³ Yotaũ Aaza ĩ, Aaza Ezekia ĩ, Ezekia Manase ĩ, ¹⁴ Manase Amɔ ĩ, Amɔ Yosia ĩ. ¹⁵ Yosiapi negɔɔ tɔn ke: A sɛia Yohanani, a plaade Yoakiũ, a aaɔde Zedekia, a siɔde Saluũ. ¹⁶ Yoakiũ nɛ Yɛkɔnia mɛ zɔ̃le aa gbɛu, ɔ Zedekia zɔ̃le Yɛkɔnia gbɛu.

Taa nɛ Yudaɔ Babiloni buɔsu gbɛa ktabuɔ

¹⁷ Wà tà nɛ Yɛkɔniapiɔ zɔ̃ɔ ũɛ. Aà negɔɔ tɔn ke: Salatieli, ¹⁸ Malakilaũ, Pedaia, Senazaa, Yekamia, Osama nɛ Nɛdabiao. ¹⁹ Pedaia negɔɔɔn Zolobabeli nɛ Simeio ũ. Zolobabeli mɛ Mesulaũ nɛ Ananiao ĩ nɛ rɛ dɛe Selomio. ²⁰ A negɔɔɔ ĩ lɔ gbɛɔn sɔɔ: Asuba, Oeli, Belekia, Asadia nɛ Yusabɛsedio.

²¹ Anania negɔɔɔn Pelatia nɛ Yesaiao ũ. Aà buiɔn Lefaia buiɔ ũ lɔ nɛ Aanana buiɔ nɛ Obadia buiɔ nɛ Sekania buiɔ. ²² Sekania negɔɔ tɔn ke: Semaia, Atusu, Igali, Balia, Nealia nɛ Safatao, aa kɛ soolo. ²³ Nealia negɔɔ tɔn ke: Elioenai, Izikia nɛ Azikaũ, aa kɛ aaɔ. ²⁴ Elioenai negɔɔ tɔn ke: Odavia, Eliasibu, Pelaia, Akubu, Yohanani, Delaia nɛ Ananio, aa kɛ sɔpla.

4

Yuda bui ktini

¹ Yuda negɔɔ tɔn ke: Pɛɛzi, Eɛzɔɔ, Kaami, Hulu nɛ Sobalao. ² Sobalapi nɛ Leaia mɛ Yaata ĩ, ɔ Yaata Ahumai nɛ Laadio ĩ. Zɔla buiɔn we.

³ Etaũ negɔɔɔn Yezɛɛ, Isema nɛ Ibasio ũ. An dɛe tɔn Azɛleponi. ⁴ ɔ à Penueli pɔ Gedoo kɛle ĩ nɛ Ezeɛ pɔ Usa kɛle. Eflata yoa Hulu pɔ Betɛɛũ kɛle buiɔn we.

⁵ Asuli pɔ Tekoa kɛle nɔ vɛ plaɛ, aan Ela nɛ Naalao ũ. ⁶ Naala mɛ Ahuzaũ nɛ Efɛɛo nɛ Temenio nɛ Aasetalio ĩ. ⁷ Ela mɛ Zeleti nɛ Zohaao nɛ Enanio ĩ.

⁸ Kozu Anubi nɛ Zobebao ĩ. An guu ɔ Aluũ nɛ Ahaleli buiɔ bɔu.

⁹ Yabesi bɛɛɛ vɛ de a gbɛɔla. Aà da mɛ tɔkpàɛ Yabesi, * ke à aà ĩ nɛ wãwã zɔɔ yáí. ¹⁰ Yabesi wiilɛ Isailiɔ Luawa à mɛ: Báaadamagu, ní ma buɔu káflimɛɛ. ɔdaa, ní ma bɔ vãiu, kɛ másu wãwãmao yáí. ɔ Lua siaànɔ.

¹¹ Suha dáuna Kelubu mɛ Mehii ĩ, ɔ Mehii Eɛitoni ĩ. ¹² Eɛitoni mɛ Belafa nɛ Paseao nɛ Tehinao ĩ. Tehinapi mɛ Naasa kɛle. Lekadeɔn we.

¹³ Kenazi negɔɔɔn ɔnieli nɛ Selaiao ũ. ɔnieli negɔɔɔn Hata nɛ Mɛɔnɔtaio ũ.

¹⁴ Mɛɔnɔtaipi mɛ ɔfela ĩ. Selaia mɛ Yoabu ĩ. ɔmɛ sia pɔ kú Siaɔ Guzuluɔ dezi ũ.

¹⁵ Yefũne nɛ Kalebu negɔɔ tɔn ke: Ilu, Ela nɛ Naaũ. Elapi mɛ Kenazi ĩ.

¹⁶ Yalɛleli negɔɔ tɔn ke: Zifi, Zifa, Tilia nɛ Asalɛ.

¹⁷⁻¹⁸ Eɛzala negɔɔ tɔn ke: Yɛtɛɛ, Mɛledi, Efɛɛ nɛ Yalonio. Mɛledi mɛ Falaɔɔ nɛ Bitia sɛ, ɔ à Miliaũ nɛ Samaio ìɔ nɛ Eɛɛmɔa mae Isebao. Aà Yuda nɔ ɔ à Gedoo mae Yɛledi nɛ Soko mae Eɛɛɛ nɛ Zanaa mae Yekutiɛo ìɔ.

¹⁹ Odia na Nahaũ dɛe buiɔ tɔn ke: Gaami bui pɔ kú Keilaɔ nɛ Maaka bui pɔ kú Eɛɛmɔaɔ.

²⁰ Simɔɔ negɔɔ tɔn ke: Aminɔ, Lina, Benana nɛ Tilonio. Isi buiɔn Zoeti nɛ aà negɔɔo ũ.

²¹ Yuda nɛ Sela buiɔ tɔn ke: Eɛ pɔ Leka kɛle, Laada pɔ Malesa kɛle nɛ zwãatãnaɔ bui pɔ kú Betasebeaɔ ²² nɛ Yokiũo nɛ Kozebadeɔ nɛ Yoasio nɛ Salafa pɔ aa de Mɔabu buɔu kɛle ũ nɛ Yasubilemao. Yápi kɛɔɔ zi. ²³ Gbɛpiáa oobonaɔ, aa ku Nɛtaĩũ nɛ Gedelao. We aal zɔkɛu kɛle.

Simɛɔ buiɔ

* 4:9 Bee mɛ wãwa.

²⁴ Simeo neg̃ɔe tɔn ke: Nemueli, Yamini, Yalibu, Zela n̄ Sauluo. ²⁵ Saulu Saluū ĩ, Saluū Mibisā ĩ, Mibisā Misima ĩ. ²⁶ Misima Amueli ĩ, Amueli Zakuu ĩ, Zakuu Simeĩ ĩ. ²⁷ Simeipi neg̃ɔe ĩ g̃eō n̄ m̄endooe, nen̄e soolo. Aa gb̃ep̃io s̄o aai ne'ĩ dasio. Bee yáĩ Simeo buio dasi lán Yudaowao.

²⁸ W̃éle p̄o aa z̄̃leuon ke: Beseba, Mólada, Azaasuali, ²⁹ Bila, Esee, Tolada, ³⁰ Betue, Ɔoma, Zikilaga, ³¹ Bemaakabo, Azaasusiū, Bēbili n̄ Saalaiūo. An w̃éleon we† e à g̃e p̄eò Davidi kpalableawa. ³² Aa w̃éleō v̄ĩ m̄en s̄o lo: Etaū, Aini, Lim̄o, Tokē n̄ Asāo ³³ n̄ n̄ bualoū p̄o liaa w̃élepioziō e à g̃e p̄eò Baalawa. An w̃éleōn we. Aa n̄ buio t̄o d̄alau, ɔn ke:

³⁴ Mesoba, Yamelēki, Amazia n̄ Yosa, ³⁵ Yoeli, Yosibia né, Selaia t̄oūna, Asiē s̄wena Yehu, ³⁶ Elioenai, Yaakoba, Yesohaia, Asaia, Adieli, Yesimie, Benaia ³⁷ n̄ Zizao. Zizapi mé Sifi né, Aloni t̄oūna, Yedaia s̄wena, Simeli s̄okpae, Semaia s̄sĩ ũ.

³⁸ Gb̃é p̄o wà n̄ t̄o d̄ada láupio mé n̄ bui d̄oanao ũ. An b̄edeo dasikū maamaa, ³⁹ ɔ aa f̄ele g̃e d̄ádakekli w̃elei Gedoo b̄e'ae oi guzule gukpe oi. ⁴⁰ Ɔ aa b̄o d̄ádakekli maa táaedewa we. B̄usupi yáasa mé a yákele v̄io. Haū buieō mé kú we yāa. ⁴¹ Gb̃épio g̃e we Yudaō kí Ezekia ḡoē. Aa s̄ĩ Haū buipiozi n̄ kp̄eō guu n̄ Meū bui p̄o kú weō. Aa n̄ dede m̄io, ɔ aa z̄̃le we aa k̄e n̄ d̄ádakekli ũ e n̄ a gb̄ao. ⁴² Ɔ Simeo bui gb̃eōn ɔaa pla n̄ bas̄oō l̄ele Sei b̄usu s̄s̄idewa. Isi neg̃eō Pelatia n̄ Nealioo n̄ Lefaiao n̄ Uzeliō mé d̄oan̄. ⁴³ Aa Amaleki bui k̄ona p̄o b̄o yāo d̄ede, ɔ aa ku we e n̄ a gb̄ao.

5

Lubeni buio

¹ Isaili neg̃eō s̄eĩa Lubeni buio tɔn ke: Ɔme yoa ũ, ama ké à gbada a mae nawa yáĩ,* ɔ aa maepi aa yoakeze kp̄a Yosefu neg̃eōwa, wi aa t̄o dalau yoa ũ lo.

² Baa ké Yuda gb̄aa a gb̃eō guu, mé d̄oana b̄o aa buio guu, Yosefu mé yoakeze v̄ĩ. ³ Isaili yoa Lubeni neg̃eō tɔn ke: An̄ki, Palu, Ez̄n̄o n̄ Kaamio.

⁴ Yoeli Semaia ĩ, Semaia Ḡogu ĩ, Ḡogu Simeĩ ĩ, ⁵ Simeĩ Mika ĩ, Mika Leia ĩ, Leia Baali ĩ, ⁶ Baali Beela ĩ. Ɔme Lubeni buio d̄oana ũ, ɔ Asilio kí Pulu aa k̄u t̄o z̄̃o ũ.†

⁷ Beela gb̃é p̄o wà n̄ t̄o d̄ada láu daedaēon ke: Kí Yeieli, Zakali ⁸ n̄ Azaza né, Sema t̄oūna, Yoeli s̄wena Belao. Aa z̄̃le Aloeē n̄ Neboō n̄ Baali Meonao. ⁹ Aa z̄̃le gukpe oi e aa g̃e n̄ guwaiwai p̄o p̄e Uflatawa, ké an p̄o t̄uoō dasikū Galada b̄usuu yáĩ. ¹⁰ Saulu ḡo aa z̄̃k̄a n̄ Ageli buio, ɔ aa z̄̃lēm̄a aa z̄̃le n̄ w̃éleō guu b̄usu p̄o kú Galada gukpe oi piū.

Gada buio

¹¹ Gada buio kú n̄ saē Basana b̄usuu e à g̃e p̄e Salekawa. ¹² Yoeli mé n̄ d̄oana ũ Basana we, Safaū mé aa plaade ũ, a gb̄ea Yanai n̄ Safatao. ¹³ An gb̃eōn ke daēdaē gb̃eōn s̄opla: Mikaila, Mesulaū, Seba, Yolai, Yakā, Zia n̄ Ebeluo. ¹⁴ Buzu Yado ĩ, Yado Yesisai ĩ, Yesisai Mikaila ĩ, Mikaila Galada ĩ, Galada Yalao ĩ, Yalao Huli ĩ, Huli Abihaili ĩ, Abihaili mé gb̃épio ĩ. ¹⁵ Abidieli né, Guni t̄oūna Ahi mé gb̃épio uabele s̄eĩa ũ. ¹⁶ Gada buio ku Galada n̄ Basana b̄usu w̃éleō guu n̄ Sal̄ona d̄ádakeklio e a z̄̃lewa. ¹⁷ Wà gb̃épio t̄o d̄alau Yudaō kí Yotaū n̄ Isailio kí Yeloboato ḡoē.

18 Lubeni buio n Gada buio n Manase buio lee doo gbé gbáa pó kú zì sòu guuo gbèon òaasòso lee bla n sliòo n òaa àa5 n baswaa5oe (44.760). Wà zìkaa dànè, aa sèngbao n fèndao vî, mé aa ka d5. 19 Aa zìkà n Ageli buio n Yetuuo n Nafisio n Nòdabao. 20 Lua dònle à Ageli buio nàné n ɔzî n gbé pó kúrínɔ pîi, ké aa wiilèwa zìlau yáí. A sírínɔ, ké aa a náaikè yáí. 21 ɔ aa Ageli buio pòtuoo náaa, yiongoò òaasòso lee blakwi (50.000), sàò n bleo òaasòso lee òaa do n blakwio (250.000), zàa'inao òaasòso lee pla (2.000). Aa gbéò kùkù bée lɔ òaasòso lee basoo (100.000), 22 mé gbé pó gàga zìpi guuo dasi, asa zìpi bò Dii kíie. Aa zòle n gbèu e wà gè Isailio kùkù tàrínɔ.†

Manase bui pó kú gukpe oio

23 Manase buio lee do zòle bùsupiu za Basana e Baali Eemɔ n Seniio n Eemɔ gbèo. Aa dasi. 24 An uabele káauon ke: Efee, Isi, Elieli, Azelie, Zelemii, Odavia n Yadielio. G5sa gbáa tɔdeone, mé uabeleone lɔ.

25 Kási aa náai vî n deziɔ Luaeo, aa gbásikè n bùsupi gbé pó Lua n mīdenéɔ táaɔe. 26 ɔ Isailio Lua tekpà Asilio kí Pulu pó wî me lɔ Tigela Pileseeegu, 5 Pulupi mò Lubeni buio n Gada buio n Manase buio lee dopio kùkù tàrínɔ Ala n Abooo n Halao n swa pó wî me Gozà saeo.

Levii bui

27 Levii negɔeo tón ke: Gees5, Keata n Melalio.

28 Keata negɔeo tón ke: Amlaũ, Isaa, Hebl5 n Uzielio. 29 Amlaũ néɔ tón ke: Aalona, Mɔzì n Miliaũo. Aalona negɔeo tón ke: Nadabu, Abiu, Elezaa n Itamaao.

30 Elezaa Fineasi ì, Fineasi Abisua ì, 31 Abisua Buki ì, Buki Uzi ì, 32 Uzi Zelaia ì, Zelaia Melaiò ì, 33 Melaiò Amalia ì, Amalia Aitubu ì, 34 Aitubu Zadoki ì, Zadoki Aimaaza ì, 35 Aimaaza Azalia ì, Azalia Yohanani ì, 36 Yohanani Azalia ì. ɔme Lua gbàgba kpé pó Salomɔò dò Yelusaleũ ua. 37 Azalia Amalia ì, Amalia Aitubu ì, 38 Aitubu Zadoki ì, Zadoki Saluũ ì, 39 Saluũ Ilikia ì, Ilikia Azalia ì, 40 Azalia Selaia ì, Selaia Yozada ì. 41 Ké Dii tò Nebukanèza mò Yelusaleũdeɔ n Yudaɔ pîi kùkù tàrínɔ zìzɔò ù, Yozadapi kú n guue.

6

1 Levii negɔeo tón ke: Gees5, Keata n Melalio. 2 Gees5 negɔeɔn Libeni n Simeio ù. 3 Keata negɔeo tón ke: Amlaũ, Isaa, Hebl5 n Uzielio. 4 Melali negɔeɔn Mali n Musio ù. * Levii buion ke an dezi káauɔwa:

5 Gees5 Libeni ì, Libeni Yaata ì, Yaata Zima ì, 6 Zima Yoa ì, Yoa Ido ì, Ido Zela ì, Zela Yealal ì.

7 Keata Aminadabu ì, Aminadabu Kole ì, Kole Asii ì, 8 Asii Elikana ì, Elikana Abiasafa ì, Abiasafa Asii ì, 9 Asii Taatu ì, Taatu Ulieli ì, Ulieli Uzia ì, Uzia Saulu ì. 10 Elikana negɔeo tón ke: Amasai n Aimɔo. 11 Aimɔo Elikana ì, Elikana Zofai ì, Zofai Naata ì, 12 Naata Eliabu ì, Eliabu Yeloau ì, Yeloau Elikana ì, Elikana Samueli ì. 13 Samueli negɔe séian Yoeli ù, a plaade Abia.

14 Melali Mali ì, Mali Libeni ì, Libeni Simeì ì, Simeì Uza ì, 15 Uza Simeà ì, Simeà Agia ì, Agia Asaia ì.

Lua kpé

16 Gbé pó Davidi n díle Dii kpé lèsin gbèzɔɔò ù kpagolo sua we gbèaon ke:

17 Aaò lèsizì ke zwàakpe pó wî me Kpaaukpe kpele e Salomɔò gè kpedbò Diie Yelusaleũ. Aa zìkè a zéwa lá wa dílenéwa. 18-23 Gbé pó aa zìpi kèò n n negɔeo tón

† 5:22 2Kia 15.29 * 6:4 B3a 6.16-19

ke: Lèsin d̄aana Emani, Keata bui deziɔ t̄n ke maeɔ r̄ n̄ n̄eɔ daalea Isailiwa: Isaili, Levii, Keata, Isaa, Kole, Abiasafa, Asii, Taatu, Zefania, Azalia, Yoeli, Èlikana, Amasai, Maatu, Èlikana, Zufi, Toa, Elieli, Yeloau, Èlikana, Samueli r̄ Yoeli p̄o Emani pi io.

24-28 Emani gb̄edo Asafa mé i lesi aà ɔplai. Aà deziɔ t̄n ke maeɔ r̄ n̄ n̄eɔ: Levii, Gees̄, Yaata, Sim̄ei, Zima, Etani, Adaia, Zela, Eteni, Malakia, Baaseia, Mikaila, Sim̄ea r̄ Belekia p̄o Asafapi io.

29-32 An gb̄é Melali buiɔ d̄aana Etani mé iɔ kú r̄ ɔzei. Aà deziɔ t̄n ke: Levii, Melali, Musi, Mali, Sem̄ee, Bani, Amezi, Ilikia, Amazia, Asabia, Maluku, Abadi r̄ Kisi p̄o Etanipi io.

33 An Levii deeɔ mé zwaakpe p̄o de Lua kp̄é u zi k̄niɔ k̄è pii.

34 Aalona r̄ a buiɔ mé i p̄o kpasa sa'okliwa r̄ tulaletikateak̄liɔ. Aame aaiɔ luakuk̄i zi ke, aai Isailiɔ duuna k̄émá lá Lua z̄blena M̄ozi d̄ilenéwa. 35 Aalona buiɔ t̄n ke: Eleazaa Fineasi i, Fineasi Abisua i, 36 Abisua Buki i, Buki Uzi i, Uzi Zelaia i, 37 Zelaia Melaio i, Melaio Amalia i, Amalia Aitubu i, 38 Aitubu Zadoki i, Zadoki Aimaaza i.

Levii buiɔ w̄léɔ
(Yoz 21.4-39)

39 W̄léɔ p̄o wa kp̄amá r̄ z̄lek̄li uɔn ke: Keata t̄uina Aalona buiɔ w̄a gbelàn̄e k̄áau. 40 ɔ aa Hebl̄ p̄o kú Yuda b̄usuu bl̄é r̄ a d̄ád̄akek̄li p̄o liaaiɔ. 41 Ama w̄a w̄lépi buaɔ r̄ a bualoūɔ kp̄a Yef̄une né Kalebuwae. 42 Aalona buiɔ mé Hebl̄ p̄o de misiw̄éle u bl̄é r̄ Libenao r̄ Yat̄iio r̄ Esem̄oao 43 r̄ Ilenio r̄ Deb̄iio 44 r̄ As̄o r̄ Besemesio, amp̄ii r̄ a d̄ád̄akek̄liɔe. 45 Aa B̄eȳamee buiɔ w̄léɔ bl̄é l̄o, Ḡeba r̄ Alem̄eo r̄ Anatoɔ, amp̄ii r̄ a d̄ád̄akek̄liɔe. W̄léɔ m̄èn kue'aaɔp̄iá Aalona buiɔ p̄o. 46 Keata bui k̄niɔ mé Manase bui p̄o kú be'ae oio w̄léɔ bl̄é m̄èn kwi gbelaa guu. 47 Gees̄ buiɔ mé Isakaa buiɔ r̄ Asee buiɔ r̄ Nefatali buiɔ r̄ Manase bui p̄o kú Basana b̄usuu w̄léɔ bl̄é daedae m̄èn kue'aaɔ. 48 Melali buiɔ mé Lubeni buiɔ r̄ Gada buiɔ r̄ Zabuɔni buiɔ w̄léɔ bl̄é daedae m̄èn kwi gbelaa guu. 49 ɔ Isaili buip̄iɔ w̄lépiɔ r̄ r̄ d̄ád̄akek̄liɔ kp̄a Levii buiɔwa. 50 Yudaɔ r̄ Sim̄eɔ buiɔ r̄ B̄eȳamee buiɔ w̄léɔ p̄o w̄a r̄ t̄o s̄ip̄iɔ kp̄amá l̄o. 51 Keata buieɔ mé Eflaiū buiɔ w̄léɔ bl̄é l̄o.

52 W̄a Eflaiū b̄usu s̄l̄s̄l̄de misiw̄éle p̄o w̄i me Sikeū kp̄amá r̄ Gezeo 53 r̄ Ȳokemaɔ r̄ Betolonio 54 r̄ Ayalonio r̄ Galim̄o, amp̄ii r̄ a d̄ád̄akek̄liɔe. 55 Manase bui p̄o kú be'ae oio mé Anee r̄ Bileaūo r̄ r̄ d̄ád̄akek̄liɔ kp̄a Keata bui k̄niɔwa.

56 W̄léɔ p̄o Gees̄ buiɔ èn ke: Manase bui p̄o kú gukpe oi w̄léɔ Golana p̄o kú Basana b̄usuu r̄ Asaloo r̄ r̄ d̄ád̄akek̄liɔ. 57 Isakaa bui w̄léɔ Kedesi, Dabela, 58 Lam̄otu r̄ An̄eūo r̄ r̄ d̄ád̄akek̄liɔ. 59 Asee bui w̄léɔ Masala, Abed̄o, 60 Hukoko r̄ Leobeo r̄ r̄ d̄ád̄akek̄liɔ. 61 Nefatali bui w̄léɔ Kedesi p̄o kú Galile, Ham̄o, Kiliataiū r̄ r̄ d̄ád̄akek̄liɔ.

62 Levii né Melali buiɔ mé ḡò. ɔ aa Zabuɔni bui w̄léɔ beeɔ è: Ȳokenaū, Kaata, Lim̄oɔ r̄ Taboo, amp̄ii r̄ a d̄ád̄akek̄liɔ. 63 Aa Lubeni bui p̄o kú Yuud̄e baa b̄oaa r̄ Yelikoo w̄léɔ beeɔ è l̄o: Bezeɔ p̄o kú guwaiwau, Yaza, 64 Kedem̄o r̄ Mefaa, amp̄ii r̄ a d̄ád̄akek̄liɔ. 65 Aa Gada bui w̄léɔ beeɔ è l̄o: Lam̄otu p̄o kú Galada b̄usu, Maanaū, 66 Eseb̄o r̄ Yazeeo, amp̄ii r̄ a d̄ád̄akek̄liɔ.

³⁰ Asee negḡeɔ tɔn ke: Imena, Iseva, Isevi n̄ Beliao. An dāen Sela ũ. ³¹ Belia negḡeɔ tɔn ke: Ebee n̄ Biizai mae Malakieo. ³² Ebee negḡeɔ tɔn ke: Yafleti, Somee n̄ Otaũo. An dāen Sua ũ. ³³ Yafleti negḡeɔ tɔn ke: Pasaki, Bimali n̄ Asevao. ³⁴ Somee negḡeɔ tɔn ke: Ahi, Loga, Uba n̄ Alaũo. ³⁵ Aa dāuna Otaũ negḡeɔ tɔn ke: Zofa, Imena, Selesi n̄ Amaluo. ³⁶ Zofa negḡeɔ tɔn ke: Sua, Aanefee, Suali, Beli, Imla, ³⁷ Bezee, Odo, Sāma, Silesa, Yetee n̄ Beelao. ³⁸ Yetee negḡeɔ tɔn ke: Yefũne, Pispipa n̄ Elao. ³⁹ Ula negḡeɔ tɔn ke: Ala, Anieli n̄ Liziao.

⁴⁰ Asee buiɔn we, mé uabeleɔne n̄pii. Ḡsa gb̄aa tɔdeɔne mé d̄aana maaɔne. An z̄iḡɔ p̄s w̄a n̄ t̄ɔ d̄alauɔ gb̄eɔn d̄aasɔɔo lee baasɔo n̄ m̄endoɔe (26.000).

8

Bēyāme bui

¹ Bēyāme negḡe s̄eian Bela ũ, a plaade Asebe, a āaɔde Ahala, ² a siĩde Nɔha, a s̄ode Lafa. ³ Bela negḡeɔ tɔn ke: Aada, Ehudu mae Gela, ⁴ Abisua, Naamani, Ahoa, ⁵ Gela, Sefufā n̄ Hulaũo. ⁶⁻⁷ Ehudu negḡeɔ tɔn ke: Naamani, Ahia n̄ Gelao. Gelapi negḡeɔn Uza n̄ Aihuduo ũ. Uabeleɔn n̄ ũ Geba, ⁵ Gela t̄o aa f̄ele t̄a Manaata.

⁸ Saalaiũ a naɔ Husiũ n̄ Baalao yā, ⁵ ā n̄ee beɔ i Mɔabu busuu ⁹ n̄ a na Odesio: Yobaba, Zibia, M̄esa, Malekaũ, ¹⁰ Yeuzi, Sakia n̄ Miimao. Aa n̄eɔn we, amp̄ii uabeleɔne. ¹¹ A Abitubu n̄ Elipaa i n̄ a na Husiũpio zad̄ɔ i aā yao. ¹² Elipaa negḡeɔ tɔn ke: Ebelu, Misau n̄ Semedi p̄s Onɔ n̄ Lodio k̄ale n̄ a bualouɔ.

¹³ A Belia n̄ Semaɔ i l̄o. Uabeleɔn n̄ ũ Ayaloni. Aame Gatadeɔ yā. ¹⁴⁻¹⁶ Belia negḡeɔ tɔn ke: Ahio, Sasaki, Yelemɔ, Zebadia, Alade, Edee, Mikaila, Isepa n̄ Yohao.

¹⁷⁻¹⁸ Elipaa negḡeɔ tɔn ke: Zebadia, M̄esulaũ, Iziki, Ebee, Isimelai, Izilia n̄ Yobabao. ¹⁹⁻²¹ Simeɔ negḡeɔ tɔn ke: Yakiũ, Zikeli, Zabedi, Elienai, Ziletai, Elieli, Adaia, Belaia n̄ Simelao.

²²⁻²⁵ Sasaki negḡeɔ tɔn ke: Isepā, Ebelu, Elieli, Abed̄ɔ, Zikeli, Anana, Anania, Elaũ, Anetotia, Ifidea n̄ Penuelio.

²⁶⁻²⁷ Yeloaũ negḡeɔ tɔn ke: Sameselai, Sealia, Atalia, Yaalesia, Elia n̄ Zikelio.

²⁸ Wā gb̄eɔp̄ɔ t̄ɔ d̄alau. Uabeleɔne n̄pii. Aa k̄u n̄ gb̄eɔ sae Yelusaleũe.

Saulu bui

²⁹ K̄e Yeieli Gabaɔ k̄ale, ⁵ a ku we. Aa na t̄ɔn Maaka. ³⁰ Aa negḡe s̄eian Abed̄ɔ ũ. A gb̄ea Zuu, Kisi, Baali, N̄ee, Nadabu, ³¹ Gedoo, Ahio, Zek̄ee ³² n̄ Simeɔ mae Mikeloo. Aa k̄u n̄ gb̄eɔ sae Yelusaleũe.

³³ N̄ee Kisi i, Kisi Saulu i, Saulu Yonatāa i n̄ Malakisuaɔ n̄ Abinadabuo n̄ Isiboseo. ³⁴ Yonatāa mé Mika mae M̄efibose i. ³⁵ Mikapi negḡeɔ tɔn ke: Pit̄ɔ, M̄leki, Talea n̄ Azaa.

³⁶ Aaza Yoada i, Yoada Alem̄e i n̄ Azemaveo n̄ Zimlio. Zimli M̄ɔza i, ³⁷ M̄ɔza Bineɔ i, Bineɔ Lafa i, Lafa Elasa i, Elasa Aseli i.

³⁸ Aseli negḡe i sooloe. An t̄ɔn ke: Azikaũ, Bokelu, Isimaela, Sealia, Obadia n̄ Ananio. Aseli negḡeɔn we pii. ³⁹ Aa gb̄eɔdo Es̄eki negḡeɔ tɔn ke: Aa negḡe s̄eian Ulaũ ũ, a plaade Yeusi, a āaɔde Elifele. ⁴⁰ Ulaũ negḡeɔɔa ḡsa gb̄aa k̄ad̄naɔne. Aa negḡeɔ n̄ t̄ɔnaɔ v̄i dasi, aa k̄a basoplakwi.

Gb̄eɔp̄ɔá Bēyāme buiɔne n̄pii.

9

Yuda p̄s aa s̄u n̄ Babelio

¹ Wā Isailio t̄ɔ d̄a Isaili k̄iaɔ ladau n̄pii.

Wà Yudaɔ kùkù tàrínɔ Babeli, ké aa bò Lua kpe yáí. ² Sa'onao ní Levii buiɔ ní Lua ua zíkɛnao ní Isaili kínɔ mé èa sù ní bùsuu ní ní wéleɔ guuo káau.

³ Yuda buiɔ ní Bëyámɛɛ buiɔ ní Èflaiù buiɔ ní Manase bui pò sù Yelusaleùɔn* ke:

⁴ Amihudu né Utai, ɔmeli tɔ̀una, Imeli síwɛna, Bani sòkpaɛ mé Yuda né Pelezi buiɔ ɔ̀aana ù. ⁵ Asaia ní a dàunaɔ mé Yuda né Sela buiɔ ɔ̀aana ù. ⁶ Yeueli mé Yuda né Zela buiɔ ɔ̀aana ù. Yuda buipɔ gbɛɛn ìaa ààɔ ní basiòkwioɛ (690).

⁷ Mɛsulaù né Salu, Odavia tɔ̀una, Asenua síwɛna mé Bëyámɛɛ buiɔ ɔ̀aana ù ⁸ ní Yeloau né Ibineiao ní Uzi né Ela, Mikeli tɔ̀una ní Sefatia né Mɛsulaù, Leueli tɔ̀una, Ibinia síwɛnao. ⁹ Bëyámɛɛ bui pò wà ní tó dàlauɔ gbɛɛn ìaa síiò ní basoplakwi ní soolooɛ (956). Uabeleɔnɛ nípi.

¹⁰ Yedaia ní Yoalibuo ní Yakɛo mé sa'onao ɔ̀aana ù ¹¹ ní Lua kpe gbɛzɔ Azalia, Ilikia né, Mɛsulaù tɔ̀una, Zadoki síwɛna, Melaio sòkpaɛ, Aitubu sísiò ¹² ní Yeloau né Adaia, Pasuu tɔ̀una, Malakia síwɛnao ní Adieli né Maasai, Yazela tɔ̀una, Mɛsulaù síwɛna, Mɛsilemi sòkpaɛ, Imɛɛ sísiò. ¹³ Sa'on uabeleɔ gbɛɛn ìaa swaaɔ ní baswaaɔɛ (1.760). Gɔsa gbáaɔnɛ, Lua ua zíkɛnaɔnɛ.

¹⁴ Melali bui Asubu né Semaia, Azikaù tɔ̀una, Asabia síwɛna mé Levii bui gbɛzɔ ù ¹⁵ ní Bakebakaao ní Èlesio ní Galalio ní Mika né Matania, Zikeli tɔ̀una, Belekia síwɛnao ¹⁶ ní Semaia né Obadia, Galali tɔ̀una, Yedutu síwɛnao ní Asa né Belekia, Èlikana pò kú Netofa tɔ̀unao.

¹⁷ Bíibòledɔanao tón ke: Saluù, Akubu, Talemɔ, Aimani ní ní gbɛɔ. Saluù mé ní gbɛzɔ ù. ¹⁸ ɔme Ìbó Kí Bíibòle pò kú gukpe oi dɔ́a é ní a gbáo. Gbɛpi mé Levii buiɔ fáani bíibòledɔanao ù. ¹⁹ Kole né Saluù, Abiasafa tɔ̀una, Kole síwɛna ní a gbé Kole bui mé Lua kpe kpele dɔ́anao ù lá ní deziɔ de Dii bòò bòledɔanao ù yáawa. ²⁰ Eleazaa né Fineasi mé ní ɔ̀aana ù gɔɔ bee, mé Dii kuaano. ²¹ Mɛselemia né Zakali mé Kpaaukpe bíibòledɔana ù.

²² Gbɛ pò wà ní sé bíibòledɔanao ù pìi gbɛɛn ìaa do ní kuɛplaoɛ (212). An tóɔ ku taalau ní wéleɔ guu. Davidi ní gu'ena Samuelio mé zì gbiapi dà ní deziɔnɛ.

²³ Ampio ní ní buiɔ mé Dii ua bíibòledɔanao ù. ²⁴ Aaìb zezɛa kpepi gola síiɔɔwa, gukpe, be'ae, gugbántoo ní gɛɔmidòkɔio. ²⁵ Zieo an gbɛ pò aa ku wéle ní wéleɔ Ìbó mɔ zìkɛirínɔ gɔɔ soplapla. ²⁶ Zìpiá bíibòledɔanao gbɛzɔ gbɛɛn síiɔpi yáɛ. Levii buipɔ mé Ì Lua ua kpéneɔ ní a láasi dɔ́a. ²⁷ Aaì zezɛ lia Lua uai gwá, aaìb dɔ́a. Ampio mé aaìb a zé kili kúa, aaìb wé lá gu lé dɔ.

²⁸ An gbɛɛ Ìbó laaidɔ Lua ua zíkɛɔɔwa. Tó wà gèò ge tó wà bòò, aame aaìb nao. ²⁹ Wà ní gbɛɛ òlɛ aa laaidɔ Lua kpe kpele pò ní a zíkɛɔɔwa ní pòwɛntio ní wɛo ní nísio ní tulaletio ní pò gɔnanao. ³⁰ Sa'onao mé aaì pò gɔnanapɔ yáalekɔu. ³¹ Pɛkɛa† mé Levii né Kole bui Saluù nɛgɔɛ séia Matitia zì ù. ³² Aa gbɛ Kole buieɔ mé aaìb pɛɛ pò wí kále dɔ̀dɔ̀ kámabogɔ̀zì kɛ.‡

³³ Levii bui uabele lɛsinao mé aaìb ku Lua ua kpéneɔ guu. Wili zì pále danéo, asa aaìb ní zì kɛ fáane ní gwáasnaoɛ. ³⁴ Ampio mé Levii bui uabele pò kú Yelusaleùɔ ù, gbɛzɔ pò wà ní tó dàlauɔ ù.

Saulu bui

³⁵ Yeieli mé Gabaɔ kàlɛ, ɔ a ku we. Aà na tón Maaka. ³⁶ Aa yooan Abedɔ ù. A gbɛa Zuu, Kisi, Baali, Nɛɛ, Nadabu, ³⁷ Gedoo, Ahio, Zakali ³⁸ ní Simɛa mae Mikeloo. Aa kú ní gbɛɔ saɛ Yelusaleùɛ.

* 9:3 Èza 2.1 † 9:31 Lev 2.4-6 ‡ 9:32 Lev 24.5-9

³⁹ NEE Kisi ĩ, Kisi Saulu ĩ, Saulu Yonatāa ĩ n Malakisuaŋ n Abinadabuo n Isiboseo. ⁴⁰ Yonatāa mē Mika mae Mefibose ĩ. ⁴¹ Mikapi neg̃eɔ t̃n ke: Pit̃, Mēleki, Talea n Aazao. ⁴² Aaza Yada ĩ, Yala Alemē ĩ n Azemaveo n Zimlio. Zimli M̃za ĩ, ⁴³ M̃za Binea ĩ, Binea Lefaia ĩ, Lefaia Elasa ĩ, Elasa Aseli ĩ.

⁴⁴ Aseli neg̃e ĩ sooloe. An t̃n ke: Azikaũ, Bokelu, Isimaela, Sealia, Obadia n Ananio. Aseli neg̃eɔn we pii.

10

Ki Saulu gaa (1Sam 31.1-13)

¹ Filit̃o z̃kã n Isailio, ̃ Isailio baal̃enē, an daside g̃aga Giliboa gbep̃oleu. ² Kē Filit̃o p̃le Saulu n a neg̃eɔzi, ̃ aa aã ñeɔ Yonatāa n Abinadabuo n Malakisuaŋ d̃de. ³ Zi p̃o liaa Sauluzi p̃aslkũ, ̃ k̃azunaɔ aã p̃ã, à k̃'ia. ⁴ ɔ a ò a z̃kãb̃k̃unaɔ: N n f̃enda wo, ñ ma z̃ ñ ma deò. Tó ni ke maao, gyaf̃oɔ deɔ beeɔ m̃o k̃o'omanɔe. ɔ via aã z̃kãb̃k̃unapi kũ, i weio, ̃ Saulu a f̃enda s̃e à az̃la ò'oa. ⁵ Kē aã z̃kãb̃k̃unapi è à g̃ã, ̃ à az̃la ò'oa a f̃endaa s̃o, aa g̃ã ñpii. ⁶ M̃aa Saulu n a neg̃e gb̃eɔn aãɔ n a b̃edeɔ g̃aga ñpii sanu.

⁷ Kē Isaili p̃o kũ guzul̃eu weɔ è n z̃ig̃o baal̃e mē Saulu n a neg̃eɔ g̃aga, ̃ aa baal̃e s̃o, aa ñ w̃leɔ t̃o we, ̃ Filit̃eɔ m̃o z̃l̃eu. ⁸ Kē a gu d̃o, ̃ Filit̃eɔ m̃o p̃o woloĩ gb̃e p̃o g̃aga wa, ̃ aa Saulu n a neg̃e gb̃eɔn aãɔ ge è k̃alea Giliboa gbep̃oleu. ⁹ ɔ aa Saulu mi z̃o aa aã g̃o keɔ w̃olow̃ã, ̃ aa gb̃eɔ z̃i aa a bao f̃ã Filit̃eɔ b̃usuu pii n ñ t̃ãkpeɔ. ¹⁰ Wã aã g̃o keɔ k̃ale ñ t̃ãã kp̃eu, ̃ wã aã mi l̃oo Dag̃o kp̃eu.

¹¹ Kē Yabesi Galadadeɔ ỹã p̃o Filit̃eɔ k̃e Sauluepi m̃a m̃aa, ¹² ̃ an neg̃naɔ f̃ele pii, aa Saulu n a neg̃eɔ geɔ s̃e le t̃ão Yabesi. Aa ñ ṽi gb̃eñeli gb̃ãu we, ̃ aa leỹe e g̃oɔ s̃opla.

¹³ Saulu g̃ã k̃e à b̃o Dii kp̃e ỹãie. I Dii ỹãdao,* à g̃e ỹãgb̃eã g̃es̃isinawa se.† ¹⁴ I ỹãgb̃eã Diiwao. A ỹãi Dii aã d̃ei, ̃ à Yese ñe Davidi kp̃ã k̃palau aã gb̃eu.

11

Davidi k̃paa Isailio k̃palau (2Sam 5.1-10)

¹ Isailio m̃o Davidi k̃i ñpii Hebl̃o aa m̃e: Wã au doũe. ² Za zi, baa g̃oɔ p̃o Saulu de k̃ia ũ, ñme ni d̃aaaw̃e z̃l̃au gea ñ suaŋ. ɔ Dii ñ Lua òne ñme ñỹo de a gb̃e Isailio d̃aana ũ, an k̃ia ũ. ³ Kē Isaili gb̃ez̃o m̃o k̃i Davidi k̃i Hebl̃o ñpii, we à led̃oũk̃eũño Dii ae, ̃ aa ñs̃ikã aã miwa aa aã kp̃ã Isailio k̃palau, lã Dii d̃ã Samuēlie a òwa.

⁴ Davidi ñ Isailio t̃o Yelusaleũ p̃o w̃i me lo Yebusi* ñpii. ɔ Yebusideɔ ⁵ ò Davidie: Nỹo g̃e lao. N beeo Davidi w̃le b̃iide p̃o w̃i me lo Siɔnapi s̃i, ̃ à g̃o aã w̃le ũ. ⁶ G̃oɔ bee Davidi m̃e: Gb̃e p̃o d̃aa l̃e le Yebusideɔwa k̃ãau mē a g̃o z̃ig̃o swana ũ, an gb̃ez̃o ũ. Zeluia ñe Yoabu mē g̃e k̃ãau, ̃ à g̃o ñ swana ũ. ⁷ Davidi bekp̃ã w̃le b̃iidepiu, ̃ wã t̃okp̃ã Davidi W̃le. ⁸ A kp̃eɔ d̃d̃o liai za gu p̃o wã Milo e k̃ãka ñ b̃usuo e a b̃iwa, mē Yoabu w̃lepi gu p̃o g̃o k̃e ke. ⁹ Davidi gb̃ãa l̃e d̃deɔ, asa Dii Z̃ig̃o de kuaañe.

Davidi neg̃naɔ (2Sam 23.8-39)

* **10:13** Lev 19.31, 20.6 † **10:13** 1Sam 28.7-8 * **11:4** D̃ã 1.21

¹⁰ Davidi negõnao kíao yán ke. Ampio ní Isailio píi aa zèaànoo aà kíake yá musu. Aa aà kpà Isailio kía ũ lá Dii òwa. ¹¹ Davidi negõnapio tón ke: Akemoo gbé Yasobaũ mé negõn tɔde gbẽon aaõo swana ũ. Aapi mé sõna sè gbẽon òaa do ní basoozi, à ní zõzõo píi gɔɔdoutzi.

¹² Aa gbea Dodai né Elezaa, Ahoa gbé kú negõn gbẽon aaõpio guu lo. ¹³ A kú ní Davidio gɔɔ pɔ Filitẽo kàaa aa zíkà Pasadamii. Isailio pòòbòzákè gu pɔ naa bú kúu. ¹⁴ Aapi ní a gbéoo aame zè wà gí búpi guoguo. Aa Filitẽo dèdè, ò Dii tò aa zì zõo blè gɔɔ bee.

¹⁵ Negõn gbẽon baakwio guu, gbẽon aaõo mé bò gè Davidi kfi Adulaũ gbè'eu. Filitẽo gáli bõo kálea Lefai guzuleu. ¹⁶ Gɔɔ bee Davidi ku sèghau mé Filitẽ gudõanao ku Beteleũ. ¹⁷ Davidi lé a be í nide à mè: Dème a gé Beteleũ bole lɔ'í tóimeei? ¹⁸ Ǿ gbẽon aaõpio gè gè Filitẽo bõou, aa Beteleũ bole lɔ'opi í tò sùò Davidie. Ǿ i we mio, a t̃le Diie sa'o'í ũe. ¹⁹ A mè: Kai ma Lua, má f̃ íe bee mio. Gbé pɔ aa gí ní wèniio aue! I we mio. Negõn gbẽon aaõpio yákean we.

²⁰ Yoabu dáuna Abisai mé negõn gbẽon baakwipio swana ũ. Aapi mé sõna sè gbẽon òaa do ní basoozi à ní dèdè, ò à tɔbò gbẽon baakwipio guu. ²¹ A tɔbò de negõn gbẽon aaõpio la, ò à gò ní dõaana ũ, kási a ku negõn tɔde gbẽon aaõpio guuo.

²² Yoiada né Benaia, Kabazee gbéá zìkan wóodee. Aa yákeao dasi. A Moabu negõn tɔdeò dè gbẽon pla. A gè e guu gɔɔ pɔ loughbe kwè, à nòomusu dèu. ²³ A Egipi gbé pɔ a gbàa kà gàsusu sɔo dè. Egipi gbépi sõmpa de lán zwàatan àsaliiwae, ò Benaia s̃s̃aàzi ní goo, à aà s̃napi síwà à aà dèò. ²⁴ Yoiada né Benaia mé yápio kè, ò à tɔbò negõn gbẽon baakwipio guu. ²⁵ A tɔbò de negõn gbẽon baakwipio la, kási a ku negõn tɔde gbẽon aaõpio guuo. Ǿ Davidi aà díle a dõaio gbèzõo ũ.

²⁶ Negõnapio tón ke:

Yoabu dáuna Asaeli,
Dodo né Elana Beteleũ gbé,

²⁷ Alodi gbé Samo,

Peloni gbé Elezi,

²⁸ Tekoa gbé Ikesi né Ila,

Anato gbé Abiezee,

²⁹ Usa gbé Sibekai,

Ahoa gbé Ilai,

³⁰ Netofa gbé Malai,

Netofa gbé Baana né Elebu,

³¹ Gibea pɔ kú Bèyãmee búsuu gbé Libai né Itai,

Pilatõ gbé Benaia,

³² Gaasi guzule gbé Idai,

Alaba gbé Abieli,

³³ Bauliũ gbé Azemave,

Saaleboni gbé Eliaba,

³⁴ Gizoni gbé Aseũ negõo,

gusiside gbé Sage né Yonatãa,

³⁵ gusiside gbé Sakaa né Ahiaũ,

Ulu né Elifala,
³⁶ Mɛkɛla gbɛ́ Efɛɛ,
 Peloni gbɛ́ Ahia,
³⁷ Kaameli gbɛ́ Ezelo,
 Ezɛbai né Naalai,
³⁸ Natá dáuna Yoeli,
 Ageli né Mibaa,
³⁹ Amɔni bui Zɛlɛki,
 Beelo gbɛ́ Naalai, Zeluia né Yoabu zikabɔkúna,
⁴⁰ Yɛtɛɛ buiɔ Ila ní Galebuo
⁴¹ Iti bui Uli,
 Alai né Zabada,
⁴² Siza né Adina, Lubeni buiɔ swana
 ní a gbɛ́ɔ gbɛ́ɔn baakwi.
⁴³ Maaka né Anana,
 Miti gbɛ́ Yosafa,
⁴⁴ Asalo gbɛ́ Uzia,
 Aloe gbɛ́ Otaũ negɔ́ɛo Săma ní Yeielio,
⁴⁵ Simeli né Yediaɛ
 ní a dáuna Yoha Tizi gbɛ́o,
⁴⁶ Maava gbɛ́ Elieli,
 Elinaaũ negɔ́ɛo Yelibai ní Yosaviao,
 Mɔabu gbɛ́ Itamaa,
⁴⁷ Elieli ní Ɔbedio
 ní Mɛzobi gbɛ́ Yaasio.

12

Zlgɔ́ pɔ ná Davidiwa Saulu gɔ́ɔ

¹ Ké Kisi né Saulu Davidi yà, gbɛ́ pɔ aa ná Davidiwa Zikilagaɔ tɔn ke. Aa ku negɔ́na pɔ dɔ̀aaɛ zɛlaaɔ guuɛ. ² Aa sáɔ ní gbɛmaɔ kúá, aaɔ ka ge gbɛ zu ní ɔplaaɔ ní ɔzɛɛo pííɛ. Saulu zɛla bui Bɛ́yámɛɛ buiɔnɛ, aan ke:

³ An swana Ahiɛzɛɛ, Gibɛa gbɛ́ Semaane ní aá dáuna Yoasio, Azemave negɔ́ɛo Yezieli ní Pɛletio, Belaka ní Anato gbɛ́ Yehuo, ⁴ Gabaɔɔ gbɛ́ Isimaia pɔ de negɔ́n gbɛ́ɔn baakwiɔ dɔ́aanaɔ do ũ, ⁵ Selemia, Yaaziɛ, Yohanani, Gedela gbɛ́ Yozaba, ⁶ Eluzai, Yelimo, Bealia, Semalia, Alufi bui Sefatia, ⁷ Elikana, Isia, Azaleli, Kole bui Yoɛzɛɛ ní Yasɔ́baũo ⁸ ní Gedoo gbɛ́ Yeloau negɔ́ɛo Yoela ní Zebadio.

⁹ Gada buieɔ nízia kpá Davidiwa sɛgbáũ. Gɔ́sa gbáaɔnɛ. Aaɔ ku zɛ́ sɔu guuɛ, mé aa sɛngbao ní sɔnao dɔ́. An oa bɔ́ nɔ́ɔmusuwa, mé aaɔ wáa gusɛ́sɛdeu lán tuewa. ¹⁰ Ezɛɛ mé ní swana ũ, a plaade Obadia, a áaɔde Eliabu, ¹¹ a sɛ́iɔde Misimana, a sɔode Zelemii, ¹² a soolode Atai, a soplade Elieli, ¹³ a swaaɔde Yohanani, a kɛ́okwide Elizaba, ¹⁴ a kwide Zelemii, a kuɛdode Mabanai.

¹⁵ Gada buipɔ́á zlgɔ́ swanaɔnɛ. An gbɛ́ pɔ a gbáa kɛ́sáarzi gbáa mé sáa ní gbɛ́ɔn basɔɔ gbáa. An gbɛ́ pɔ deŋlaɔ sɔ́ gbɛ́ɔn áa sɔo pɔ. ¹⁶ Ɔmɛ bùa Yuudɛ́wa mɔ sɛ́ia guu gɔ́ɔ pɔ à pà, aa tò guzulɛdeɔ tilè gukpe ní be'aeo píi.

¹⁷ Bɛ́yámɛɛ buieɔ ní Yudaɛo mɔ́ ná Davidiwa sɛgbáũ lɔ. ¹⁸ Davidi gɛ́ dárɛ́ɛ à mè: Tó aafia ále mɔ́a à dɔ́male, mí gbáakpaazi ní nɔ́semendoo. Tó ále mɔ́ ma kpáí ma ibɛɛɔwa, baa ké mi yá́pásikɛ́éoe sɔ́, wá deziɔ Lua a e, i yá́gɔ́gɔ́wɛ́ɛ. ¹⁹ Ɔ Lua Nisína dɛ́de negɔ́n gbɛ́ɔn baakwiɔ swana Amasaiwa à mè:

N gbéwón wá ù, Davidi,
wa zennoe, Yese né.

Lua aafia káfiñe,
Lua n dónlédéw gba aafia ló,
asa n Lua a dónlée.

Ɔ Davidi ní díle à ní ké a zígō gbāamōnedéw swanao ù.

²⁰ Manase buiwo ná Davidiwa gwo pō aapí ní Filitē lé gé zíkai ní Sauluo. Ɔ Davidi ní a gbéwón i dō Filitēlō, asa Filitē kíaw mé lekpaál, 5 aa aà gbàe aa mè: Tó à zè ní a dii Sauluo, aa wá mi zōzōe. ²¹ Manase bui pō ná Davidiwa gwo pō à tà Zikilagaon ké: Adena, Yozaba, Yediae, Mikaila, Yozaba, Elihu ní Ziletaió. Aame Manase bui zígō gbéwón òaasowoo dōanao ù. ²² Aa dō Davidilē gbāamōnedéw yá musu, asa gōsa gbāaone nípii, Davidi zígōwō gbēzōwōne. ²³ Lá gu lé dō wō mō Davidi kí dōiaàle e aà zígōwō gè dasikù lán Lua íwaowae.

Gbé pō ná Davidiwa Heblō

²⁴ Gbé pō aa gōkēbōw kúa aa mō Heblō Davidi kpái kpalau Saulu gbew lá Dii ówawo dasilen ké: ²⁵ Yuda pō sēngbao ní sōnao kúaw gbéwón òaasowoo lēe soolo n òaa síiōe (6.800). ²⁶ Simew buiw gbéwón òaasowoo lēe sopla ní basowoo (7.100). ²⁷ Levii buiw gbéwón òaasowoo lēe síiō ní òaa àaōe (4.600). ²⁸ Aalona buiw dōana Yoiada ní a gbéwō gbéwón òaasowoo lēe àaō ní òaa àaō ní basowoo (3.700). ²⁹ Ewaaso negōn Zadoki kú ní guu ní a be'uabelewō gbéwón bao ní plao. ³⁰ Saulu zia bui Bēyāme lēe bui gbéwón òaasowoo lēe àaōe (3.000). Bēyāme bui dasideo kú Saulu kpe e tiae. ³¹ Eflaiū buiw gbéwón òaasowoo lēe bao ní òaa síiōe (20.800). Gōsa gbāa tōdōne ní gbéwō guu. ³² Manase bui pō kú be'ae oiwō gbéwón òaasowoo lēe bao plasaie (18.000). Gbépō wá ní plé aa gé Davidi kpái kpalau. ³³ Isakaa bui dōanao gbéwón òaa dōe. Aa gwo bee yá dō mé aa laai vī a yá musu, aa dō lá à kù Isailio ké. Aa kú ní ní íwao pii. ³⁴ Zabolni bui pō aa zī dō mé aa gōkēbōw dōe dōwō pii gbéwón òaasowoo lēe blakwiē (50.000). Aa ku aà kpe ní nōsemendooe ³⁵ Nefatali bui dōanao gbéwón òaa sōe ní ní íwao gbéwón òaasowoo lēe baakwi ní soplao (37.000), baade ní a sēngbaoo ní a sōnao. ³⁶ Dā bui pō aa ku zī sōu guuō gbéwón òaasowoo lēe baakwi plasaio ní òaa àaōe (28.600). ³⁷ Asee bui pō zī dō mé aa ku sōu guuō gbéwón òaasowoo lēe blaē (40.000). ³⁸ Lubeni buiw ní Gada buiw ní Manase bui pō kú Yuudē baalewō gbéwón sōsōo lēe basooloē (120.000). An baade ní a gōkēbōw.

³⁹ Gbépōwá zīgōwōne nípii, aaiō ku sia zīlau sōu guue. Aa mō Heblō ní nōsemendoo Davidi kpái kpalau, i gō Isaili bui pii kía ù. Ɔ Isaili kñiwō láasoo dōt̄pi kē ló, aa ye Davidi kpaa kpalau. ⁴⁰ Ɔ aa gwo àaō kē ní Davidio we, aa pōblē aa vēēmī, asa an bedewō kūsūakēnēe. ⁴¹ Bee gbēa an saede pō kú Isakaa buiw būsuu ní Zabolni buiw būsuo e à gē pē Nefatali bui pō kú zāwō būsuwawo aa pōble dī zāa'inaone ní yiongo ní sōbaonawō ní zuo aa mōnēe. Pōwenti die ní kaadōembe giio ní vēebe giio ní vēeo ní nísio ní zuo ní sāw, ké Isailio lé pōnake yái.

13

Sua ní Dii kpagoloo Yelusalei (2Sam 6.1-11)

¹ Davidi lekpaál ní a zígō gbéwón òaasowoo dōanao ní a gbéwón basowobasowoo dōanao pii. ² Ɔ a ò Isailiōne pii: Tó à kēé maa, mé a de Dii wá Lua pōeá ūe, wá lekpasāke wá gbé kñi pō kú Isaili būsuoone pii ní sa'onawō ní Levii bui pō

kúrĩno ní wéleɔ guuɔ, aa mo káaawanɔ, ³ wí ge wá Lua kpagolo sé suò wá kái, asa wi yāgbɛawà Saulu gɔɔo. ⁴ Gbé pɔ káaapiɔ wèi màa, asa à kè nípiiɛ maaɛ.

⁵ ɔ Davidi Isailio káaa za Egipi swa Sikooi e à gè pè Amata bɔlewa, ké aa Lua kpagolo sé Kiliayaaliũ aa suò. ⁶ ɔ Davidi ní Isailio gè Kiliayaaliũ pɔ wí me lo Baala, Yuda búsuu nípii, ké aa ge wá Dii Lua kpagolo sé wá suò. Dii lo kible kpagolopi musu malaika gàsɩadeɔ zānguo* ɔ à tò kuwà. ⁷ ɔ aa kpagolopi sè Abinadabu be, † aa dà zugo dafu guu aa dàò zéu, Uza ní Ahio mé lé gèò. ⁸ Davidi ní Isailio lé ɔwá Lua ae ní gbāa pua léu nípii ní lesiao. Wàle moɔnale ní kúuo ní gāao ní sésɛnao ní káaeɔ.

⁹ Ké aa kà Kidɔ ésegbɛkli, zuo gēnalè, ɔ Uza ɔbɔ kpagolopi kù. ¹⁰ ɔ Dii pɔ pāaazi à aà lè we, ké à ɔnà kpagolopiwa yáí, ɔ à gá† Lua ae we. ¹¹ Davidi pɔ pà, ké Dii pɔ fɛ Uzazi yáí, ɔ wí me gupie Pɔfɛa'uzazi e ní a gbāo. ¹² Gɔɔ bee ɔ vɩa Davidi kù Lua yá musu à mè: Kpelewa má ke má Lua kpagolo sé mà taòí? ¹³ ɔ i se suò a wéleu lo, à lile tàò Gata gbé ɔbededɔu be.

¹⁴ Lua kpagolopi ku aà be e mo àaɔ, ɔ Dii èfāaikè aà bededɛne ní pɔ pɔ a vɩo pii. §

14

Davidi ziblea Filitɛɔwa (2Sam 5.11-25)

¹ Tii kí Hilaũ gbéɔ zì Davidiwa ní sede lío ní gbè'ānao ní li'ānao kpediè. ² ɔ Davidi dɔ sa ké Dii a kpa Isailio kía ũe, mé à a kpala káfle maamaa, ké Isailio de Luapi gbéɔ ũ yáí.

³ Davidi èa nɔeɔ sè Yelusaleũ lo, ɔ à negɔeɔ ní nenɔeɔ í'irĩno. ⁴ Negɔe pɔ à ní í Yelusaleũpiɔ tón ke: Samua, Sobabu, Natá, Salomɔɔ, ⁵ Ibaa, Elisua, Elifele, ⁶ Nɔga, Nefegi, Yafia, ⁷ Elisama, Eliada ní Elifeleo.

⁸ Ké Filitɛɔ mà wá Davidi kpà Isaili bui pii kía ũ, ɔ ampíi aa gè lé aà we. Ké Davidi a baomà, ɔ à gè dairíle. ⁹ Filitɛɔ mò lèle Lefai guzulèdeɔwa, ¹⁰ ɔ Davidi gbèa Luawa à mè: Má gé léle Filitɛɔwa, níyɔ ní nameɛ ma ɔzía? Dii wèwà à mè: Gé, má ní nane n ɔzì. ¹¹ ɔ Davidi ní a gbéɔ gè Baali Pelaziũ, ɔ à zìblémá we. Davidi mè: Lua d̄baameɛ à b̄ò mò ma ibeɔwa ní gbāao, lá í í gufɔ bùiwa. ɔ à tɔkpà gupie Baali Pelaziũ.* ¹² Filitɛɔ ní táao tò we, ɔ Davidi mè wá kpasá.

¹³ ɔ Filitɛɔ èa mò lèle Lefai guzulèdeɔwa lo. ¹⁴ ɔ Davidi èa gbèa Luawa lo. Lua wèwà à mè: Nsu gé má súsuo. Lianzi, ní lélemá bɔaa ní kpè kpéo. ¹⁵ Tó a taa'okli mà lípiɔ mia, à bɔmá ní zío, asa ma bɔ d̄baaén we, ké mà zible Filitɛ zīgɔɔwa yáí. ¹⁶ Davidi kè màa lá Lua deɔwa, ɔ aa zible Filitɛ zīgɔɔwa za Gabaɔo e à gè pè Gezeɛwa. ¹⁷ Davidi tó lí búsuɔla pii, ɔ Dii tò bui pii viakèè.

15

Sua ní Dii kpagoloo Yelusaleũ (2Sam 6.12-22)

¹ Ké Davidi kpediɔo azíae a wéle guu, ɔ à gukèke Lua kpagoloe, à zwàakpe d̄bè ² à mè: Gbèe Lua kpagolo sea zé vɩo, sema Levii buiɔ bàasio, asa Dii mé ní díle a senaɔ ũ, aaiɔ a zì ke gɔɔpii.

* **13:6** 1Sam 4.4, Sou 99.1 † **13:7** 1Sam 7.1-2 ‡ **13:10** Nao 4.15 § **13:14** 1Lad 26.4-5 * **14:11** Bee mè Dii b̄ò bùi.

³ A Isaili bui pii kàaa Yelusaleù, ké aa ge Dii kpagolopi se suò gu pò a kèkèèu. ⁴ Ɔ à Aalona buiò ní Levii buiò sísi: ⁵ Keata buiò ðaana Ulieli ní a gbé gbèon basoolò. ⁶ Melali buiò ðaana Asaia ní a gbé gbèon ðaa do ní baoo. ⁷ Geesò buiò ðaana Yoeli ní a gbé gbèon basoolokwiò. ⁸ Elizafá buiò ðaana Semaia ní a gbé gbèon ðaa do. ⁹ Heblò buiò ðaana Elieli ní a gbé gbèon basiiò. ¹⁰ Uzieli buiò ðaana Aminadabu ní a gbé gbèon basookwi ní plaoo.

¹¹ Ɔ Davidi sa'onkiaò Zadoki ní Abiataaò sisi ní Levii buiò Ulieli, Asaia, Yoeli, Semaia, Elieli ní Aminadabuo. ¹² A òné: Levii bui ðaanaon á ù. Apio ní á gbéò à gbábò áziáe, í gé Dii Isailiò Lua kpagolo sé à suò gu pò má kèkèèu. ¹³ Dii wá Lua pò fèwázi káau, ké á Levii buiò áme á seao yáí. Wi yágbewà a zéwao. ¹⁴ Ɔ Sa'onao ní Levii bui kñiò gbábò níziáe, ké aa Dii Isailiò Lua kpagolo se suò yáí. ¹⁵ Ɔ Levii buipio gé Lua kpagolo se dà ní gáu, aale suò ní a séliò lá Dii ò Mòiziewa.

¹⁶ Ɔ Davidi ò Levii bui ðaanaone aa ní gbèeò dile aao lesi ní pò'òbnoa: Domaò ní mɔɔnaò ní sésènaò, an pɔna súu ò do. ¹⁷ Ɔ Levii buipio Yoeli né Emari dile ní Belekia né Asafao ní Melali bui Kusaia né Etanio. ¹⁸ An kwáasiòn ke: Zakali, Yaazié, Semilamò, Yeieli, Uni, Eliabu, Benaia, Maasea, Matitia, Elifeleu, Mikineia, Ɔbededòù, Yeieli ní Azaziao. ¹⁹ Lèsin ðaanaò Emari, Asafa ní Etanio lé mɔgoté sésènaò lé. ²⁰ Zakali, Azieli, Semilamò, Yeieli, Uni, Eliabu, Maasea ní Benaiaò lé doma'ò gèele lé. ²¹ Matitia, Elifeleu, Mikineia, Ɔbededòù, Yeieli ní Azaziao lé mɔɔna'ò kelenaò lé.

²² Levii bui ðaana Kenania mé kpagolosenaò ðaana ù. I yádané, ké a dšaa ví a guu yáí. ²³ Belekia ní Elikanaò mé kpagolopi dšanaò ù. ²⁴ Sa'onae beeò mé lé káape Lua kpagolo ae: Sebania, Yosafa, Netaneli, Amasai, Zakali, Benaia ní Eliezeo. Ɔbededòù ní Yehiao de a dšanaò ùe b.

²⁵ Maa Davidi ní Isailiò gbèzòò ní zlgò gbèon ðaasòòò ðaanaò gé Dii bàakuarínò kpagolo sè Ɔbededòù be, aale suò ní pɔnaò. ²⁶ Lua ò Levii bui pò kpagolopi seaoe, 5 wà sa'ò ní zuswanaò mèn sopla ní sàsakaò mèn sopla b. ²⁷ Davidi bàabaa gomusu daa ní Levii bui pò kpagolo seao ní ní ðaana Kenaniaò ní lèsinaò pii. Davidi bàabaa sa'o'ula daa b. ²⁸ Maa Isaili bui pii lé su ní Dii kpagoloo ní kúkuakeao ní kuu'òò ní káae'òò ní sésèn ɔò ní domaleao ní mɔɔnleao.

²⁹ Ké Dii kpagolo lé gé Davidi wéleu, Saulu né Mikali lé zíle gwa fenentiu. Ké a è kí Davidi lé ɔwá, àle pɔnake Dii ae, 5 à sakáaàgu a sɔ guu.

16

¹ Wà suò ní Lua kpagoloo wa dile zwáakpe pò Davidi dè guu. Ɔ wà sa pò wí a pò káteu à tékù ò Lua ae ní sáaukpasao. ² Ké Davidi sa'ò a làa, à báaadà gbéògu ní Dii tó. ³ Ɔ à pèe ní damina káao ní wèebe káao biile Isaili pò káaaa weone ní miwa mëndodo gèeò ní nɔe.

⁴ A Levii buieò dile aao zíke Dii kpagolo ae, aaiò Dii Isailiò Lua tɔbò, aaiò aa sáaukpa, aaiò aa táasile. ⁵ Asafa mé ní gbèzòò ù, Zakali mé aa plaade ù, bee gbèa Yaazié, Semilamò, Yeieli, Matitia, Eliabu, Benaia, Ɔbededòù ní Yeielio. Aaliò domaò lé ní mɔɔnaò. Asafa sɔ aaliò sésènapa. ⁶ Sa'onao Benaia ní Yaaziéò mé aaliò káape Luabaakuarínò kpagolo ae gɔpii.

Lua a gbéò suabaa
(Sou 105.1-15)

⁷ Gɔò bee 5 Davidi Dii sáaukpaZí dàale, a nà Asafa ní a gbéone ní ɔZí.

- 8 A Dii sáaukpa, í aà sísi,
à to bui pii aà yákeaɔ d̄5.
- 9 A lesi à aà táasile,
í aà yābɔnsaekɛaɔ galikɛ pii,
10 í íanadā rí aà tó pɔ a kua adoao.
A Dii kíi wēelenaɔ à pɔnakɛ,
11 à gɛ Dii le à gbāa gbɛawà,
í aà aeya gɔɔpii.
- 12 A to yābɔnsaɛ pɔ a kèɔ dɔágu,
aà dabudabukɛaɔ rí yá pɔ a díleɔ.
- 13 A Dii zòblena Isaili buiɔ,
á Yakɔbu bui pɔ à á sépiɔ,
14 Dii mé wá Lua ũ,
ɔmɛ í yádile gbépiiɛ.
- 15 Aà bàakuawano yá lí sáaaguɔ,
yá pɔ a òpi aɔ ku e wá buiwaɛ.
- 16 Aà bàa kú rí Ablahaũɔ,*
à èa yá doupi lɛgbɛ̄ Izaakiɛ lɔ.†
- 17 Aà bàa èa kú rí Yakɔbuo iko ũ,
ɔ a kú rí Isailiɔ e gɔɔpii.
- 18 A mè á Kanaa bùsu kpámá,
aɔ de pɔ pɔ aa sɛ kpaalɛ guu ũ.‡
- 19 Gɔɔ bee aa dasio, wíli rí yádao,
aa ku Kanaa bùsuu bòmɔɔ ũɛ.
- 20 Aaɔ liaaliaa bui rí buio guuɛ,
aaɔ bɛbɛ bùsu rí bùsuo.
- 21 I we gbɛɛ rí wɛt̄aɔ,
à kíaɔ lèlɛ an yá musu à mè:
22 Aasu ɔká gbé pɔ a rí sépiɔwao,
aasu lada a anabipiɔwao.§

Dii mé kta zɔɔ ũ

(Sou 96.1-13, 106.1, 47-48)

- 23 Dúnia gbépii, à lesi Diie.
Aɔ aà ziblea baokpa lá gu lé dɔ.
- 24 A aà gawi yá'o buiɔnɛ,
à aà yābɔnsaɛɔ galikɛ gbépiiɛ.
- 25 Dii zɔɔ, à kà wà aà táasile,
à kà wà víakeè de diiɔla pii.
- 26 Buipáleɔ diiɔá pɔ gianaɔnɛ,
Dii mé musu kè.
- 27 A zɔɔkɛ rí bɛɛɛo ví,
gbāa rí pɔnao ku aà kíiɛ.
- 28 A gawi rí gbāao d̄5 Diie,
bùsu pii gbéɔ, à d̄5 Diie.
- 29 A Dii tó gawi d̄5è,
à mɔ aà aɛ, í aà gba pɔ,

* 16:16 Daa 12.7, 17.8 † 16:16 Daa 26.3 ‡ 16:18 Daa 28.13 § 16:22 Daa 20.3-7

à kúle Diié ní lousisi'ulaᵛ daa.

³⁰ Zíledeᵛ à tó á me àᵛ kuke aà ae.

A dúnia kàle giúgiú, a deea vío.

³¹ Musudeᵛ, à pᵛnake,

zílèdeᵛ, à ví àᵛ kéaa,

í o buiᵛ guu Dii mé lé kible.

³² Isia ní pᵛ pᵛ kúuᵛ, à kᵛfike,

sèa ní pᵛ pᵛ kúuᵛ, à kúkuake pii,

³³ lí pᵛ kú lákpeuᵛ i gulake,

aai pᵛnake Dii ae,

asa àle mᵛ yákpalekei ní dúniaoe.

³⁴ A Dii sáaukpa, asa a maa,

aà gbēke láaa vío.

³⁵ A me: Lua wá Suabana, wá suaba!

Wá bᵛle buiᵛ guu, ní wá káaa,

wí n tᵛ káfi, asa a kua adoa,

wí íanadā ní n táasiléao.

³⁶ Wà Dii Isailiᵛ Lua sáaukpa

za asínizl e gᵛᵛpii!

ᵛ gbépii mè: Ami! Aleluya!

³⁷ Davidi Asafa ní a gbéᵛ díle Dii bàakuarínᵛ kpagoloi, ké aaliᵛ zike a ae lá gu lé dᵛ lá wa dílewa. ³⁸ A ᵛbededᵛ ní a gbé gbēᵛn bàaᵛkwi plasaᵛ díle we lo. Yedutu né ᵛbededᵛpí ní Osao mé bᵛledᵛanaᵛ ú. ³⁹ A sa'onkia Zadoki ní a gbé sa'onᵛ díle Dii zwàakpe kíi Gabaᵛᵛ guleᵛl pᵛ wa bou, ⁴⁰ ké aaliᵛ sa pᵛ wí a pᵛ káteu à tékú o Dii gbabgakiwa kᵛᵛ ní oosio, lá a ku Dii ikoyá pᵛ a díle Isailiᵛne lá guuwa. ⁴¹ Emani ní Yedutuo kúrínᵛ we ní gbéᵛ kíni pᵛ wà ní tᵛ sí wà ní séᵛ, ké aà Dii sáaukpa, asa aà gbēke láaa vío. ⁴² Káae ní sésēnaᵛ ní pᵛᵛᵛᵛn páleᵛ de Emani ní Yedutupio yá úe, ké wáli lesiᵛ Luae. Yedutupi negᵛᵛe mé bᵛledᵛanaᵛ ú. ⁴³ Ké baade tà a be, ᵛ Davidi èa tà à samaa'ò a uadeᵛne.

17

Lua legbēa Davidie (2Sam 7.1-17)

¹ Ké kí zìle a be, a ò ànabi Natāe: Ee! Kpé pᵛ wa dᵛ ní sede lío ᵛ máᵛ zᵛleu, Dii bàakuawanᵛ kpagolo iᵛ dílea zwàakpeua? ² Natā wèwà à mè: Lá à n pᵛ gbàn ke, asa Lua kunnᵛe. ³ Gwāasína bee Dii yā'ò Natāe à mè: ⁴ Ge ò o ma zᵛblena Davidie ma mè ᵛme a be pᵛ máᵛ ku a guu kpameeᵛo. ⁵ Za gᵛᵛ pᵛ ma bᵛ ní Isailiᵛ Egipi e gbā mi bekpao. Míᵛ sᵛkikpakpae, zwàakpe mé ma zᵛleki ú. ⁶ Gu pᵛ ma sᵛkikpau ní ma gbéᵛ Isailiᵛ pii mi dᵛaanᵛ díle aa dᵛaané, kási mi o ní gbēe, bᵛyāi i kpedᵛme ní sede líoo nio. ⁷ Ge ò o ma zᵛblena Davidipie, ma Dii Zígᵛde ma mè ma aà sè sādādákli, ké aàᵛ de ma gbéᵛ Isailiᵛ dᵛaana úe. ⁸ Gu pᵛ à géu pii miᵛ kuaánᵛe, ᵛ ma aà íbeᵛᵛ dèdèè. Má aà tᵛᵛ maamaa sae, iᵛ de dúnia tᵛdeᵛ do ú. ⁹ Ma búsu kpà ma gbéᵛ Isailiᵛwa ma ní káleu, ᵛ aa zᵛleu aa gᵛ ví. Aa sᵛdeedeeké lo. Gbēvāiᵛ e ní wetá lá aa ní wetá káau ¹⁰ gᵛᵛ pᵛ ma dᵛaanᵛ dílenéwa lo. Má aà íbeᵛᵛi busaᵛ píie.

Ma Dii mále oè, máme má bekpae àa buio gbāa'ekli ũ. ¹¹ Tó àa gɔɔ pà à gà, má àa negɔe mendo se lesle, mí àa kpa kpalau. * ¹² Aàpi mé a kpedomee, io ku kpalau e gɔɔpii. ¹³ Máme máo de àa mae ũ, aàpi io de ma né ũ. † Má gbēke bɔaaàno lá má bɔaa ní gbé pɔ kú àa áawao. ¹⁴ Má àa buipi kpa kpala pɔ bɔ ma kíu, io ku we e gɔɔpii, io de ma gbé kía ũ, mé àa kpalapi aɔ láaa vɔo. ‡

¹⁵ ɔ Natá yápi dàu a síu Davidie lá Dii òewa pii.

Davidi wabikea Diiwa
(2Sam 7.18-29)

¹⁶ ɔ kí Davidi gè zòle Dii ae à mè: Dii Lua, bòn ma ũi? Deon ma bedeo ũ ɔ n ma ka gweae taawai? ¹⁷ Lua, bee kène fèneũ e tia, ɔ n mapi n zòblena bui pɔ aɔ ku zia yá'ò lo. Dii Lua, ɔ n ma dile lándɔ má de gbépiilawaa? ¹⁸ Dii Lua, kpelewa má o sa mapi n zòblena káfia yá musu lo? N ma dɔ. ¹⁹ Dii, n yázɔɔpi kè lá ní yeiwa ma yáie, ɔ ní tò mapi n zòblena má yázɔɔpio dɔ pii. ²⁰ Dii, gbēe muaanno. Diie kuo, n baasio, lá wá mawa. ²¹ Dème muaa ní n gbé Isailio? Dúnia buio guu bui mendo ɔ ní bòn n gbé ũ. N nzia tɔbɔ, n yázɔɔ bɔnsaeo kè n gbépio, n buieo yà n gbé pɔ n ní bó Egipio. ²² N Isailio dile aao de n gbé ũ e gɔɔpii. Dii, n gɔ ní Lua ũ. ²³ Dii, to lé pɔ ní gbè mapi n zòblena ní ma buio yá musu aɔ ku gɔɔpii. Ke lá ní òwa, ²⁴ ní tɔbɔ maamaa e gɔɔpii, wi me Dii Zígɔdea Isailio Luae, mé mapi n zòblena Davidi, níyɔ ma buio zínapele, ²⁵ asa mpi ma Lua, ní òme n mè níyɔ bekpamee ma buio gbāa'ekli ũe. A yáí tò mapi n zòblena ma sɔdile ma wabie bee kema. ²⁶ Dii, mímenn Lua, ɔ n yámaapi ò mapi n zòblena. ²⁷ Báaada mapi n zòblena ma buio gu sa, níw wéterizi gɔɔpii. Dii, míme n báaadańgu, aao báaa ví e gɔɔpii.

18

Davidi ziblea buipalewa
(2Sam 8.1-18)

¹ Bee gbea Davidi zible Filitɔwa, à ní busa à Gata ní a wéleo simá. ² A zible Mɔabuwa, ɔ aa gɔ à zòblena ũ, aaiio falubɔe. ³ Davidi zible Zoba kí Adadezeewa Amata gɔɔ pɔ à èa lé gé tɔi Uflata swasaedeowa. ⁴ A aà sɔgo kùkù mèn òaa sɔo (1.000) ní sɔgodeo gbèon òaasɔo leɛ sɔpla (7.000) ní kèsedeo gbèon òaasɔo leɛ bao (20.000). A ní sɔo kízā zɔzɔ pii, mèn basoo mé è bɔ. ⁵ Ké Sili pɔ kú Damasi búsuu mɔ dɔi Adadezele, ɔ Davidi ní gbé dède òaasɔo leɛ bao ní plao (22.000). ⁶ A gudɔanao díledile Sili búsuu, ɔ aa gɔ à zòblena ũ, aaiio falubɔe. Dii tò Davidi zible gu pɔ à gèu pii. ⁷ Davidi vua sɛngbao pɔ Adadezele íwa kúwa sèle tàò Yelusaleu. ⁸ A mɔgotè sèle zɔzɔ Adadezele wéle Teba ní Kunio guu. Salomoo ikakí piò ní mɔpeleo ní Lua kpé pɔo.

⁹ Ké Amata kí Tou mà Davidi zible Zoba kí Adadezele zígɔowa pii, ¹⁰ ɔ à a né Adola zì fɔkpaiwà. A aà sáaukpà zì pɔ a blè Adadezeewa yáí, asa Tou zíkàano yáae. ɔ Adolaupi mɔ ní vua pɔo ní ánu su pɔo ní mɔgotè pɔo, ¹¹ ɔ kí Davidi díle Dii pɔ ũ, lá a kè ní buipale pɔ à gbāablémáo ánu su ní vuaowa pii, Edoo ní Mɔabu ní Amɔnio ní Filitɔ ní Amaleki buio. ¹² Zeluia né Abisai Edoo dède

* **17:11** Sou 89.3-4, 132.11, Zaa 7.42, Zln 2.30 † **17:13** Sou 2.7, 89.26-27, 2Kln 6.18, Ebe 1.5 ‡ **17:14** Sou 89.36-37

Guzule Wisideu* gbɛɔn ɔaasɔɔo lee bao plasai (18.000). ¹³ A gudɔanaɔ diledile Edɔɔ bɔsuu lo, ɔ Edɔɔ gɔ a zɔblenaɔ u. Dii tɔ Davidi zɔblɛ gu pɔ a gɛu piiɛ.

¹⁴ Davidi mɛ Isaili bui pii kia u, a yamaa gɔgɔ a gbɛɔne a zɛwa. ¹⁵ Zeluia nɛ Yoabu mɛ a zɔgɔɔ dɔaana u. Ailudi nɛ Yosafa mɛ a kpawakena u. ¹⁶ Aitubu nɛ Zadoki nɛ Abiataa nɛ Aimelekiɔ mɛ sa'onkiaɔ u. Selaia mɛ a lakɛna u. ¹⁷ Yoiada nɛ Benaia mɛ a dɔaɔ gbɛzɔɔ u. Davidipi nɛgɔɔ mɛ a kwaaɔ u a saɛ.

19

Davidi zɔblea Amɔniɔwa (2Sam 10.1-19)

¹ Bee gbɛa kɛ Amɔniɔ ki Naasa ga, ɔ a nɛ zɔle a gbɛu. ² Davidi mɛ: Mɔ gbɛkeke Naasa nɛ Anuniɛɛ, kɛ a mɛ gbɛkeke mɛɛ yaa yaɔ. ɔ Davidi a iwaeɔ zɔ a a gɛ Amɔni bɔsuu aa a nɛ nɛ nɛniɛ a mɛ gaa ya musu. Kɛ Davidi iwapiɔ ka Anuni kɔi we aa a nɛ nɛniɛ, ³ ɔ Amɔni kiaɔ o Anuniɛ: Nle e Davidi gbɛɔ zɔ n mɛ gɛ kpelaa yaɔ a n nɛ nɛniɛ nɛe? Aa mɔ wa bɔsu asiigwaɛ, aai ea mɔ lɛlɛwa. ⁴ ɔ Anuni Davidi iwapiɔ kɔkɔ a n lekana wa, a n pɔkasaɔ zɔzɔɛ a guo an zɔ lɛu, ɔ a n gbɛa. ⁵ Kɛ wa mɔ wa o Davidiɛ, ɔ a gbɛɔ zɔ a a gɛ daiɔnle, asa wɔ n kɔ maamaaɛ. Aa onɛ: Ki mɛ a zɔle Yeliko e a lekana ka bɔle, i gbasa su.

⁶ Kɛ Anuni nɛ Amɔniɔ pii e Davidi ye nɛ gɔyaɔ lo, ɔ aa gbɛɔ zɔ Mesɔptami bɔsuu nɛ Maaka bɔsuo nɛ Zoba bɔsuo nɛ anusuo tɔnu bla sɔosai, aa flabɔ zɔkasɔgo yaɔ. ⁷ ɔ aa flabɔ sɔgo mɛn ɔaasɔɔo lee baakwi nɛ plao (32.000) nɛ nɛ dii ya musu. Aa flabɔ Maaka kiaɛ nɛ a zɔgɔɔ lo. Aa mɔ bɔokpa Medeba saɛ, ɔ wa Amɔni kaaa wɛle nɛ wɛleɔ, aa gɛ zɔlau. ⁸ Kɛ Davidi a baomɔ, ɔ a Yoabu zɔ nɛ zɔgɔɔ pii. ⁹ Amɔniɔ bɔ zɔ'pɔo nɛ wɛle bɔibɔleu mɛ kia pɔ mɔpiɔ ku sɛu nɛɛ. ¹⁰ Kɛ Yoabu e wa zɔ'pɔo a ae nɛ a kpɛo, ɔ a Isaili zɔgɔɔ maaɔ plɛ a nɛ kɛle aa gɛ lɛleɛ Siliɔwa. ¹¹ A zɔgɔɔ kɔniɔ na a dauna Abisaɛ a zɔɔ, a nɛ kɛle aa gɛ lɛleɛ Amɔniɔwa ¹² a mɛ: Tɔ Siliɔ gbɛa sɔ lɛ ma fu, mɔ dɔmale. Tɔ Amɔni buiɔ gbɛa mɛ sɔ lɛ n fu sɔ, mɔ mɔ dɔnle. ¹³ A sɔdile! Wa gɛke ke wa gbɛɔ nɛ wa Dii wɛleɔ ya musu. Dii a ya pɔ kɛe maa ke. ¹⁴ ɔ Yoabu nɛ zɔgɔɔ pɔ kuanɔɔ gɛ lɛ zɔka nɛ Siliɔ, ɔ Siliɔ baalɛnɛ. ¹⁵ Kɛ Amɔniɔ e Siliɔ baalɛ, ɔ aa baalɛ Abisaɛ sɔ, aa sɔ wɛle guu, ɔ Yoabu ta Yelusaleu.

¹⁶ Kɛ Siliɔ e Isailiɔ zɔblɛmɔ, ɔ aa gbɛɔ zɔ Uflata baa, aa gɛ nɛ gbɛ kɔniɔ naaa sɔrɔnɔ. Adadezɛɛ zɔgɔɔ dɔaana Sofaki mɛ dɔaaa. ¹⁷ Kɛ Davidi a baomɔ, a Isailiɔ kaaa pii, ɔ a buarɔnɔ Yuudɛwa. Davidi gɛ Siliɔ kɔi, a zɔ'pɔoɔni, ɔ aa sɔku. ¹⁸ Aalɛ baalɛ Isailiɔne, ɔ Davidi nɛ dede sɔgodeɔ gbɛɔn ɔaasɔɔo lee sɔpla (7.000) nɛ kɛsedeɔ gbɛɔn ɔaasɔɔo lee bla (40.000). We wa nɛ zɔgɔɔ dɔaana Sofaki dɛu. ¹⁹ Kɛ Adadezɛɛ zɔblenaɔ e Isailiɔ zɔblɛmɔ maa, ɔ aa ledɔukɛ nɛ Davidiɔ, aa gɔ a zɔblenaɔ u. ɔ Siliɔ i we dɔ Amɔniɔle lo.

20

Labɔ sia Amɔniɔwa (2Sam 12.26-31)

¹ Kɛ i bɔ eu, gɔɔ pɔ kiaɔ i gɛ zɔkai, ɔ Yoabu dɔaa zɔgɔɔne zɔlau. A Amɔni bɔsu a sɔokɛ, ɔ a gɛ koezɔ Labazi. Gɔɔ bee Davidi ku Yelusaleu. ɔ Yoabu lɛle Labawa a gbɔo. ² ɔ Davidi mɔ nɛ kia vua fua gɔ a miwa. A gbɔa ka kiloo baakwi, mɛ

e go gbé'la. Yíaa a ɔawa. ²³ ɔ Alauna ò Davidie: Sé! Ma dii kí, lá à kènne maa, keò. Gwa, má zuò kpa sa'òbò ù ní pówengbègò yàa ù ní èseo pówen gba ù. Má n gba piie. ²⁴ ɔ kí Davidi òè: Aawo! Má lúmáe, mí a flabone pii. Má pò pò de n pò ù se má kpa Diiwao. Má sa'oowà pà flabosaio. ²⁵ ɔ à pówengbèzèpi lùwà vua ɔwatè mèn àa aaò. ²⁶ A Dii gbagbakí bò we, ɔ à sa pò wí a pò káteu à tékú òwà ní sáaukpasao. Ké à lezú Diizi, ɔ Dii wèwà à té gbàe za musu, à sù gbagbakípiwa.

²⁷ Dii ya'ò malaikapie, ɔ à a fènda sòbò a kpéu. ²⁸ Ké Davidi è Dii sianò Yebusi bui Alauna pówengbèzèa, ɔ à èa sa'òwà we b. ²⁹ Goo bee Dii zwàakpe pò Mòizi kè guwaiwaiu ní a gbagbakio ku Gabaoo gulešì pò wa bòu. ³⁰ Davidi lí fè gè yàgbèai Diiwa weo, asa àle víake Dii malaika fèndaee.

22

1 ɔ Davidi mè: Lakí Dii Lua kpé aò kuu ní sa pò Isailio i a pò káteu à tékú oklio.

Lua kpé dɔa sɔukea

² Davidi ò wà bòmò pò kú Isaili bùsuuò káaa pii, ɔ à ní gbèeò díle gbè'ánaò ù aa gbèe à wà Lua kpé boò. ³ A mò kpà siaɔwa maamaa aa kusao ní saneeò keò gãmoo ní bɔleò pò ù. Mògotè pò a kpà sɔ, à gè oaa. ⁴ Sede lí pò a kpàò dasi, wa a lé dɔo, asa Sidèdeò ní Tiideò m̀dè ní sede líbò à kè zài. ⁵ Davidi mè: Ma né Salomooá èwaasonae, a yàe yáasi dɔ glao. A kù kpé pò wa dɔ Diie aò zòe, i ea aò kefeù b maamaa, gbépii i a maabo. A yáí tò mále a dɔa sɔuke. ɔ Davidi kpépi dɔa sɔukè maamaa e àò gé gai.

⁶ ɔ à a né Salomoo sísì, a òè aà kpédò Dii Isailio Luae. ⁷ A òè: Ma né, ma zèò ma sɔ guu má kpédò Dii ma Luae, aà tó iò kuwà. ⁸ ɔ Dii ya'òmèe à mè ma gbèdède dasi zì pò má kàò guu. Má e kpépi dɔeò gbé dasi pò ma ní dede a ae yáí. ⁹ A mè né pò má i mé aò de aafia gbé ù, asa á tò aà kámabo aà ibee pò liaiò yá musue. Wa tókpa népie Salomoo.* A mè á tò Isailio kua àò na kilikili aà gooe. ¹⁰ Aàpi mé a kpédòe, iò de a né ù, iò de aà mae ù. A aà zòleà kpalaù Isailio guu zedò, aà kpala aò láaa vío. ¹¹ Tia sɔ ma né, Dii aò kunnò, i n dae ní gòmio, ní kpédò Dii n Luapie, lá a ò n yá musuwa. ¹² Dii n gba ɔnò ní wèzèò goo pò a n díle Isailionè, ké nýs aà ikoyá kúa. ¹³ Tó ní ikoyá pò Dii dà Mòizie a díle Isailionè kúa, mé ríle aà ɔtondòkí gwa, nýs káfia e. Sòdíle, níò wòò ví. Nsu to vía n kúo. Nsu to sò kènguò.

¹⁴ Ma dèekà ma vua kàle Dii kpé pò ù tɔnu àa gèò ní plao, ánsu sɔ tɔnu àaasooò lee baakwi ní síiò. Mò ní mògotèò sɔ, wa a lé dɔo, a gbía kè zài. Ma lí ní gbèeò kàle we b. Pópio káfí b. ¹⁵ N zíkènaò ví dasi, gbè'ánaò ní li'ánaò ní gbé pò g̀sì ví zìl pii guuò, ¹⁶ vua zì, ánsu zì, mògotè zì ní mòsi zìo. N ɔzíkènaò lé vío. Na zìpiwa! Dii aò kunnò!

¹⁷ ɔ Davidi ò Isaili kíaɔne aa mò dɔ a né Salomooe ¹⁸ à mè: Dii á Lua kúánaò lé? I á gba ìampakí gupiiuò lé? A gbé pò kú bùsue beeu za káauò nàmee ma zìle, ɔ bùsupi gò Diipi ní a gbé pò ù sa. ¹⁹ A Dii á Lua kí wèele teasisai ní nòsemendoo sa, i ná Dii Lua kúki boawa, i su ní Dii bàakuaánò kpagoloo ní aà pò keles kpé pò ále dɔè, aà tó iò kuwàpi guu.

23

1 Ké Davidi zikù táotao, ɔ à Salomoo kpà Isailio kía ù.*

Levii buiò zì

* 22:9 Bee mè aafia. * 23:1 1Kia 1.38-39

bui lakēna Semaia, Netaneli né rí tó dálau kía rí aá Iwae beeo wáae: Sa'onkia Zadoki, Abiataa né Aimeleki, sa'ona uabeleo rí Levii bui uabeleo. Tó wà gbé sè Eleazaa bui guu do, 5 wí se Itamaa bui guu do.

⁷ Yoialibu mé séia,
a plaade Yedaia,

⁸ a aaõde Aliũ,
a síõde Seoliũ,

⁹ a soode Malakia,
a soolode Miame,

¹⁰ a soplade Akozi,
a swaaõde Abia,

¹¹ a kēokwide Yesua,
a kwide Sekania,

¹² a kuẽdode Eliasibu,
a kuẽplade Yakiũ,

¹³ a kuẽ'aaõde Hupa,
a gēo mēndosaide Yeseba,

¹⁴ a gēode Bilega,
a gēo rí mēndooode Imee,

¹⁵ a gēo rí plaode Ezii,
a bao plasaide Apisesi,

¹⁶ a bao mēndosaide Petaia,
a baode Yeezekeli,

¹⁷ a bao rí mēndooode Yakē,
a bao rí plaode Gamulu,

¹⁸ a bao rí aaõode Delaia,
a baasoo mēndosaide Maazia.

¹⁹ Lá aali gé zĩkei Dii kpéu aao kō gba zén we, lá Dii Isailio Lua dà an dezi Aalona a dilewa.

Levii bui kɩnɔ

²⁰ Levii bui kɩnɔn ke: Amlaũ bui Sebueli né Yedeia.

²¹ Leabia yoa Isia.

²² Isaa bui Selomo né Yaata.

²³ Heblõ negõeo tón ke: Yelia, Amalia, Yaazie rí Yekamaũo.

²⁴ Uzieli bui Mika né Samii.

²⁵ Mika dāuna Isia né Zakali.

²⁶ Melali negõeo Mali rí Musio. ²⁷ Melali bui Yaazia negõeo tón ke: Beno, Soaũ, Zakuu rí Ibelio. ²⁸ Mali né Eleazaa i negõeo io. ²⁹ Mali né Kisi bui Yelameli. ³⁰ Musi negõeo tón ke: Mali, Edeẽ rí Yelimo. Levii buiɔn we an dezi buiɔwa.

³¹ Ampio sō aa gbelà lá an gbé Aalona buiɔ kēwa kí Davidi rí Zadokio rí Aimeleki rí sa'ona uabeleo rí Levii bui uabeleo wáae. Vii buiɔ rí dāuna buiɔ, yá dou wa kéné.

25

Lèsina

¹ Davidi rí Isaili kíaɔ mé Asafa negõeo rí Emani negõeo rí Yedutu negõeo dile rí zéi aa anabikeke rí moɔnaɔ rí domaɔ rí sésēnaɔ. Zĩpikenaɔ tón ke:

² Asafa negõeo tón ke: Zakuu, Yosefu, Netania rí Asalelao. Asafa mé aɔ wéte a népiɔzi, kía sō io wéte rí anabikekeai.

³ Yedutu negᵑᵑo sooloe: Gedalia, Zeli, Yesaia, Simēi, Asabia n Matitiaio. An mae Yedutu mé ɓ wéterizi, ɓ ɓ anabikeke n mɔɔnleao, ɓ Dii sáau kpa à à táasilèð.

⁴ Emani negᵑᵑo tón ke: Bukia, Matania, Uzieli, Sebueli, Yelemɔ, Anania, Anani, Eliata, Gidaleti, Lomantieze, Maloti, Yosebekasa, Otii n Maazioo.

⁵ Gbépiá kí gu'ena Emani negᵑᵑone mp̄ii. Lua legbèè à mè á aà gba gbāa, ɓ à aà gbà negᵑᵑo gēo mēndosai n nenɔe ɓ áaɓ. ⁶ Gbépi ɓ lesi Dii ua n sēsēnao n domaɔ n mɔɔnao mp̄iie. An maeɔ Asafa n Yedutuo n Emanio mé aab wéterizi Lua ua z̄ipi guu. Kí s̄ɓ ɓ wéte n maepiɔzi. ⁷ Ampio n n gbé p̄ɔ aa lesia Diie dáda aa d̄ɔɔ, amp̄ii gbēɔn áa do n basiiɔkwi plasaioe (288). ⁸ Wà likpà lá aali k̄ɔ gba zé z̄ipi yá musue, néfēnen gbēz̄ɔɔ, yádanedeɔ n yádadanao p̄ii. ⁹ Wà gbépi sè baade n a negᵑᵑo n a dáunaɔ gbēɔn kuεplaplae:

A séia Asafa né Yosefu,
a plaade Gedalia,

¹⁰ a áaɔde Zakuu,

¹¹ a síiɔde Zeli,

¹² a soode Nɛtania,

¹³ a soolode Bukia,

¹⁴ a soplade Yesalela,

¹⁵ a swaaɔde Yesaia,

¹⁶ a kēokwide Matania,

¹⁷ a kwide Simēi,

¹⁸ a kuɛdode Azalēli,

¹⁹ a kuεplade Asabia,

²⁰ a kuε'aaɔde Sebueli,

²¹ a gēo mēndosaide Matitia,

²² a gēode Yelimo,

²³ a gēo n mēndoode Anania,

²⁴ a gēo n plaode Yosebekasa,

²⁵ a bao plasaide Anani,

²⁶ a bao mēndosaide Maloti,

²⁷ a baode Eliata,

²⁸ a bao n mēndoode Otii,

²⁹ a bao n plaode Gidaleti,

³⁰ a bao n áaɔde Maazio,

³¹ a baasɔo mēndosaide Lomantieze.

26

Lua kpe bíibled̄šanaɔ

¹ Bíibled̄šanaɔ ḡaliɔn ke:

Séia Kole buiɔ.

Kole né Meselema, Abiasafa t̄ɔna.

² Meselema negᵑᵑo tón ke:

A séia Zakali,

a plaade Yediae,

a áaɔde Zebadia,

a síiɔde Yanieli,

³ a soode Elaū,

a soolode Yohanani,

a soplade Elioenai.

⁴ ɔbeded̄ɔū negᵑᵑo tón ke:

A séia Semaia,
 a plaade Yozaba,
 a aaõde Yoa,
 a síiõde Sakaa,
 a soode Netaneli,
⁵ a soolode Amieli,
 a oplade Isakaa,
 a swaaõde Puletai.

Asa Lua mé èfãaikè Ɖbededɔ̄pɛ.* ⁶ Aà né Semaia negɔ̄ɛ ɪ ɪɔ, aa kpalablè ní dezi buiɔ guu, asa beedeɔ̄ne. ⁷ Semaia népɔ̄n ke: Ɖteni, Lefaeli, Ɖbedi ní Elizabethao. Aà dáunaɔ Elihu ní Semakiaoa beedeɔ̄ne ɪɔ. ⁸ Gbɛ́pɔ́a Ɖbededɔ̄ɔ buiɔne nípii. Ampio ní ní negɔ̄ɛ ní ní dáunaɔ beedeɔ̄ne, an gbáa kà zɪpi kea. Aa gbɛ̄ɔn bàáɔ ní plaoe. ⁹ Meselemia negɔ̄ɛ ní a dáunaɔ beedeɔ̄ne ɪɔ. Aa gbɛ̄ɔn bao plasaie.

¹⁰ Melali bui Osa negɔ̄ɛ tɔn ke: A séia Simeli, ama né séia no, aa mae mé aa díle yoa ũ. ¹¹ A plaade Ilikia, a aaõde Tabalia, a síiõde Zakali. Osa negɔ̄ɛ ní a dáunaɔ gbɛ̄ɔn ku'e'aaõe.

¹² Wà zɪdà bui dɔaanapɔ̄ne, baade ní a bíibɔledɔ̄an gálio, lá wa dà ní dae pɔ́ lé zɪke Dii uoɔnewa. ¹³ Wà likpáné ní buiwae, néfɛnen gbɛ̄zɔ̄ ní bɔle pɔ́ an baade aɔ d́áo. ¹⁴ Meselemia gukpe oi bɔle blè, ɔ aà né Zakali pɔ́ de ledamade ɔnɔna ũ gubãntoo oi bɔle blè. ¹⁵ Ɖbededɔ̄ɔ geɔmidɔ̄kli oi bɔle blè, mé aà negɔ̄ɛ mé d́ɔ d́áa blè. ¹⁶ Osa be'ae oi bɔle blè ní zeda pɔ́ kú musu bɔle pɔ́ wí me Saleke Bɔleo.

Bíibɔledɔ̄anaɔ ɪ kɔ́ lɛukpakee. ¹⁷ Levii buipɔ̄ ɪ ku gukpe oi lá gu lé dɔ gbɛ̄ɔn soolosoole, gubãntoo oi gbɛ̄ɔn síiɔsiɔ, geɔmidɔ̄kli oi gbɛ̄ɔn síiɔsiɔ, d́ɔ sae gbɛ̄ɔn plapla. ¹⁸ Be'ae oi gbɛ̄ɔn síiɔsiɔ ɪ ku zedau, ua oi sɔ gbɛ̄ɔn plapla. ¹⁹ Kole bui ní Melali bui bíibɔledɔ̄ana gálio we.

Làasi d́ánaɔ ní yágɔ̄ǵnaɔ

²⁰ An gbé Levii buiɔ mé Lua kpé làasiɔ ní pɔ́ pɔ́ wí Lua gba làasiɔ d́ánaɔ ũ. ²¹ Geesɔ bui Ladá bui uabeleɔn ke: Yeieli ²² ní a né Zetaũo ní Zetaũpi dáuna Yoelio. Ampio mé aaɔ wéte Dii kpé làasiɔi.

²³ Amlau bui gbɛ̄ɔ ní Isaa bui gbɛ̄ɔ ní Heblɔ bui gbɛ̄ɔ ní Uzieli bui gbɛ̄ɔ ku we ɪɔ. Ampio ke: ²⁴ Moizi né Geesou bui Sebueli mé làasi gbɛ̄zɔ̄ ũ. ²⁵ Aà deziɔ do Eleazaa mé Leabia ɪ, Leabia Yesaia ɪ, Yesaia Yolaũ ɪ, Yolaũ Zikeli ɪ, Zikeli Selomi ɪ. ²⁶ Selomipi ní a daeɔ mé pɔ́ pɔ́ wa Lua gba làasiɔ gbɛ̄zɔ̄ ũ. Kí Davidi ní uabele pɔ́ de zɪgɔ́ dɔaanao ũ mé gbapɔ̄ dà. ²⁷ Aa pɔ́ pɔ́ aa náaa zɪ guuɔ kpá Luawa wà aà kpé kekeɔ. ²⁸ Selomi ní a daeɔ mé aaɔ wéte pɔ́ pɔ́ gu'ena Samueli ní Kisi né Sauluo ní Neé né Abineeo ní Zelua né Yoabuo kpáoi ní pɔ́ pɔ́ gbé kɪniɔ kpáɔ pii.

²⁹ Wà bàasi zɪ dà Isaa bui Kenaniae ní a negɔ̄ɛ. Aame Isailio lakɛnaɔ ní ní yágɔ̄ǵnaɔ ũ. ³⁰ Heblɔ bui Asabia ní a daeɔ gbɛ̄ɔn ɔaa swaaɔ ní basooe (1.700). Beedeɔ̄ne nípii. Aaɔ wéte Isaili bùsu pɔ́ kú Yuudɛ baa be'aezi Dii yá musu ní zɪ pɔ́ kí dànɛ yá musuo pii. ³¹ Yelia mé Heblɔ buiɔ kía ũ. Davidi kpalablea wé blade guu ɔ à wétɛte Heblɔ buipɔ̄ tɔ́ pɔ́ wa kà láuɔzi, ɔ wà gbè bɔ an beedeɔ̄wa an be wéleu Yazee, Galada bùsu. ³² Yelia dae uabele gbɛ̄ɔn ɔaa ku'e'aaɔ ní basooe (2.700). Beedeɔ̄ne nípii, ɔ kí Davidi ní díle aaɔ wéte Lubeni buiɔzɪ ní Gada buiɔ ní Manase bui pɔ́ kú gukpe oi weɔ Lua yá ní azla yáo kekea yáí.

* 26:5 1Lad 13.14

27

Zigɔ

¹ Isaili uabeleɔ ní zigɔ gbɛɔn òaasɔɔɔɔ dɔaanaɔ ní zigɔ gbɛɔn basɔbasɔɔ dɔaanaɔ ní ní lakɛna pɔ aalɔ zikɛ kíaɛ yápii musuɔn ke: Zigɔ gáliɔ ɔ kɔ lɛukpake mɔ ní mɔɔe wɛ gé bɔlei, gálipiɔ baade zigɔ gbɛɔn òaasɔɔɔɔ lɛɛ baasɔ mɛndɔsaie (24.000).

² Zadieli né Yasɔbaú mé mɔ sɛiadeɔ gáli dɔaana ú. ³ Pelezi buie. Ɔme zigɔ dɔaana pii gbɛzɔɔ ú mɔ sɛia guu.

⁴ Ahoa né Dodai mé mɔ plaadeɔ gáli dɔaana ú. Mikelo mé aà plaade ú.

⁵ Sa'ona Yoiada né Benaia mé mɔ aaɔdeɔ gáli dɔaana ú. ⁶ Benaiapi mé nɛgɔn gbɛɔn baakwiɔ dɔaana ú ɔ. Aà né Amizaba ku aà gáli guue.

⁷ Yoabu dáuna Asaeli mé mɔ síiɔdeɔ gáli dɔaana ú. Ké à gà, ɔ aà né Zebadia gò aà gɛɛ ú.

⁸ Izala bui Samu mé mɔ sɔodeɔ gáli dɔaana ú.

⁹ Tekoa gbɛ Ikesi né Ila mé mɔ soolodeɔ gáli dɔaana ú.

¹⁰ Eflaiú bui Elezi, Peloni gbɛ mé mɔ sopladeɔ gáli dɔaana ú.

¹¹ Zela bui Sibekai, Usa gbɛ mé mɔ swaaɔdeɔ gáli dɔaana ú.

¹² Bɛyámɛɛ bui Abiezɛɛ, Anato gbɛ mé mɔ kɛokwideɔ gáli dɔaana ú.

¹³ Zela bui Malai, Netofa gbɛ mé mɔ kwideɔ gáli dɔaana ú.

¹⁴ Eflaiú bui Benaia, Pilatɔ gbɛ mé mɔ kuɛdodeɔ gáli dɔaana ú.

¹⁵ Ɔnieli bui Elɛdai, Netofa gbɛ mé mɔ kuɛpladeɔ gáli dɔaana ú.

Isaili buiɔ dɔaanaɔ

¹⁶ Isaili buiɔ kíaɔn ke:

Lubɛni buiɔ kí Eliɛzɛɛ, Zikeli né,

Simeɔ buiɔ kí Sefatia, Maaka né,

¹⁷ Levii buiɔ kí Asabia, Kemue né,

Aalona buiɔ kí Zadoki,

¹⁸ Yudaɔ kí Elihu, Davidi v̄i,

Isakaa buiɔ kí Ɔmeli, Mikaila né,

¹⁹ Zabalɔni buiɔ kí Isimaia, Obadia né,

Nɛfatali buiɔ kí Yelimɔ, Azeliɛ né,

²⁰ Eflaiú buiɔ kí Ozee, Azazia né,

Manase bui pɔ kú kú be'ae oio kí Yoeli, Pedaia né,

²¹ Manase bui pɔ kú Galada búsuuɔ kí Ido, Zakali né,

Bɛyámɛɛ buiɔ kí Yaasie, Abinɛɛ né,

²² Dá buiɔ kí Azaleli, Yeloatú né.

Isaili buiɔ kíaɔn we.

²³ Davidi i gbɛ pɔ kà wɛ bao ge aai kaoɔ naoo, asa Dii mè á tó Isailiɔ dasikú

lán saanaɔwac.* ²⁴ Ké Zeluia né Yoabu ná ní naoawa,† i a mideo. Naopi yáii

Lua pɔ fɛi Isailiɔzi, ɔ wí ní dasile ké kí Davidi ladauo.

Kia iwao

²⁵ Adieli né Azemavɛ mé kibe láasi gbɛzɔɔ ú.

Uzia né Yonatáa mé dɔ pɔ kú bua ní mɛɛwiao ní zɔɛwiao ní gudɔakliɔ gbɛzɔɔ ú.

²⁶ Kelubu né Ezali mé buazikɛnaɔ gbɛzɔɔ ú.

²⁷ Lama gbɛ Simeɔ mé vɛɛbudeɔ gbɛzɔɔ ú.

Sefá gbɛ Zabedi mé ziia ú vɛɛbe ní vɛɛ kùsúao yá musu.

* **27:23** Daa 15.5, 22.17, 26.4 † **27:24** 2Sam 24.1-15, 1Lad 21.1-14

28 Gedee gbé Baalanana mé kulió ní kaadɔenliɔ zíkɛnaɔ gbɛzɔɔ ũ.

Yoasi mé ziaa ũ kù nísi yá musu.

29 Salɔna gbé Sitalai mé Salɔna zùdānaɔ gbɛzɔɔ ũ.

Adelai né Safata mé guzule zùdānaɔ gbɛzɔɔ ũ.

30 Isimaela bui Obili mé yiongodānaɔ gbɛzɔɔ ũ.

Melɔna gbé Yedeia mé zāa'indānaɔ gbɛzɔɔ ũ.

31 Ageli bui Yazizi mé sãɔ ní bleɔ dānaɔ gbɛzɔɔ ũ. Gbɛ́píá kí Davidi ziaaɔne mípii.

32 Davidi desē Yonatāáá ledamadee. Aa wé zēa mé lakēnae. Aapi ní Akemo né Yeielio mé Davidi negɔeɔ gwana ũ. 33 Aitofeli mé Davidi ledamade ũ. Aaki gbé Usai mé kí kwāasi ũ. 34 A gbɛa Benaia né Yoiada ní Abiataao gò Aitofeli gēe ũ.

Yoabu mé kí zígɔɔ dɔaana ũ.

28

Davidi Lua kpé dsa zékalea Salomɔɔe

1 Davidi Isaili kíaa káaa Yelusaleu pii, Isaili bui kíaa ní zígɔɔ dɔaana pɔ lé zíkɛɔ, zígɔ gbɛɔn ɔaasɔsɔɔɔ dɔaanaɔ ní gbɛɔn basɔbasɔɔɔ dɔaanaɔ ní gbé pɔ de kía ní a negɔeɔ àizee ziaa ũ ní a Iwaɔ ní a negɔnaɔ ní a gò gbɛeɔ pii. 2 Ő kí Davidi fɛle zè à mè: Ma gbé, à swásemazi! Ma zeð ma sɔu mà kpɛɔ Dii wá Lua bàakuawanaɔ kpagolo pɔ de aà gbadibo ũe, ɔ ma sɔu mà ní a dɔao. 3 Ő Lua òmɛe i ke máme mà kpépi dɔe, asa zígɔn ma ũ, ma gbédède dasidasie. 4 N beeo Dii wá Isaili Lua ma se ma bedɔe guu, ké mapi ní ma bui wá de Isaili kíaa ũ gɔɔpii. A Yuda sè yaa dɔaana ũ, ɔ à ma bedɔe sè aà bui guu. A káaagu, ɔ à ma kpa Isaili kíaa ũ. 5 Dii ma gba negɔeɔ dasi, ɔ à Salomɔɔ sè ní guu, à aà kpà kpala pɔ a dilɛ Isailiɔne. 6 A òmɛe à mè: N né Salomɔɔ mé a kpɛɔmɛe ní a uao, asa ma aà sè ma né ũe, míɔ de aà mae ũ. 7 Tó a ma yádileɔ ní ma ikoyá kua lá a kua gbáwa, má tó aà kpala à ku gɔɔpii.*

8 Ma gbé, ma naé wá Luazi Isaili bui pɔ káaaa Dii aɛɔ wáa pii, à te Dii wá Lua yádileɔ ní laaio, ké à ku bùsu maae beeu, i gò á buiɔne e gɔɔpii. 9 Mpi sɔ, ma né Salomɔɔ, nyɔ ma Lua dɔ, ní zɔbleè ní nɔsemendoo teasisai, asa Dii í wá sɔ yɔe à wá láasɔɔ ní yá pɔ wa zeð dɔ. Tó n aà kíi wèle, nyɔ aà e. Tó n pákpáazi sɔ, à ginzin we e gɔɔpii. 10 Nyɔ dɔ ké Dii n se n kpɛɔe a kúki ũe. Sɔdile, ní zɔpi ke.

11 Ő Davidi Lua kpé ní a kpɛeɔ taa pɔ a kè taalau kpà a né Salomɔɔwa ní a láasɔ ní a kpɛa pɔ kú musu ní zílɛɔ ní a duunkɛmaki. 12 Yá pɔ kú aà sɔu Dii ua ní a kpéne pɔ liaaɔ musu, à a taataa pɔ a kè taalau kpáwà b: Lua kpépi láasɔ, pɔ pɔ wí Lua gba kálékí, 13 Dii kpé zíkɛɔ ní lá wa sa'onao ní Levii bui galí dilɛdile aa Dii kpé zɔ ke. 14 A vua ní ánuusu pɔ wa zíkɛɔpiɔpiɔ gbia dilɛdile: 15 Vua dau ní a filia, ánuusu dau ní a filia, 16 vua táabunu pɔ wí pɛe kálɛwá, ánuusu táabunu, 17 vua saɔ, au'elebɔ pɔ wa pí ní vuaɔ, vua loɔ, vua taɔ, ánuusu taɔ 18 ní tulaletikateaki pɔ wa pí ní vua. A vua malaika gáslade pɔ an gásla aɔ pɔoa Dii bàa kua ní Isaili kpagoloa aà zikasɔgo ũ taa pɔ a kè taalau kpáwà b.

19 Davidi mè: Ma yápi taa dálau pii, asa Dii gbáa m̀a à ma wé kèmee. 20 Ő Davidi ò a né Salomɔɔe: Sɔdile, zɔpi ke ní wɔɔ. Nsu to vía n kúo. Nsu bílikeo, asa Dii ma Lua a pákpanzio, a n to weo. Aɔ kunnɔe e n ge n kpé zɔpi mídeɔ.

* 28:7 2Sam 7:5-16, 1Lad 17:4-14

21 Sa'onao ní Levii buiò gálio ku sɔu guu wà Dii kpépi zì ke, mé gbé pò aa g̃sì ví mé an pò gbàò kunnò aa zìpi ke. Gbèpii ní ní kíàò aa n yāma.

29

Gbadaa Lua kpé d̃a yá musu

1 Ɔ kí Davidi ò gbé pò káaaañe pii: Ma né Salomɔɔ pò Lua aà sèpiá èwaason bɔɔbnae. Zìpi z̃s̃, asa uapiá gbènazina pò no, Dii Lua pòe. 2 Ma Lua kpépi d̃a sɔukè maamaa ma gbāa léue, ma vua kpà vua zì pò ù ní ánusuo ánusú zì pò ù ní mɔgot̃e mɔgot̃e zì pò ù ní m̃sio m̃sio zì pò ù ní lío lí zì pò ù ní gbeo gbè zì pò ù ní onisio ní tiik̃azio ní gbè b̃ẽẽde bui píio ní gbepuao. 3 Bee gbea lá ma Lua kpé yá kámagu, vua ní ánusú àiz̃e pò má ṽl̃, 5 má kpà ma Lua kpé pò ù pò pò ma a sɔukèò bàasi: 4 Ofii bùsu vua t̃onu bas̃o ní ánusú t̃ẽt̃ẽo t̃onu àa do ní blao, ké wà kpa kpépi g̃ɔwa a guu. 5 Vuaá vua zì pòe, ánusúá ánusú zì pòe ní zì pòe g̃s̃ideò keò pii. A d̃eme z̃eò gbà à kpa Diiwa s̃ũs̃ũi?

6 Ɔ uabeleò ní Isaili bui kíàò ní zìg̃s̃ gb̃ẽon àaas̃oɔɔ d̃aanaò ní gb̃ẽon bas̃obas̃oɔɔ d̃aanaò ní kíapi ziiàò vua ní ánusuo kpà. 7 Aa vua kpà t̃onu baswaãkwi (170) wà Lua kpépi zì keò ní ánusuo t̃onu àa do ní basoplaò (340) ní mɔgot̃e t̃onu àa àãs̃ ní kwio (610) ní m̃sio t̃onu àa g̃eò ní plao (3.400). 8 Gbé pò gbè b̃ẽẽdeò ṽl̃ nà Gees̃ò bui Yeielie a ɔzì Dii kpé láasiu. 9 Gbèpii pò k̃ena pò pò wa kpàpi yá musu, asa aa kpà Diiwa ní ñsemendooe. Kí Davidi pò k̃ena maamaa, 10 5 à Dii sáaukpà gbé pò káaaa weò wáa à mè:

Èf̃aaide Dii wá dezi Isaili Lua za as̃niz̃i e g̃ɔpii!

11 Dii, níme ní z̃s̃ke ní gb̃aò ní b̃ẽẽo ní denlao ní gawio ṽl̃, asa pò pò kú musu ní z̃l̃eòá n pòe pii.

M̃me ní kíà ù, níme ní p̃ópii mide ù.

12 Aiz̃e ní b̃ẽẽo ì b̃o n kíe, ní kible p̃ópiiwa.

Iko ní gb̃aò ku n ɔz̃le,

ní gbèpii káfla zé ṽl̃,

mé ní ní gbaa gbāa zé ṽl̃ l̃o.

13 Tiasa wá Lua, wále n sáaukpa, wále n t̃s̃ b̃ẽẽde b̃o.

14 Ee, dén ma ù ge ma gb̃ẽò, ké wà gbas̃a pò kpama màai? P̃ópii ì b̃o n kíe. Pò pò wa kpama b̃o n ɔz̃le. 15 Wá deñe b̃òm̃ɔɔ ù, nib̃o ù lán wá deziwae. Wá kua d̃úniau de lán uenawa t̃amaasaie. 16 Dii wá Lua, p̃ɔz̃o pò wá kpà n kpé d̃a yáí, ké n t̃s̃ pò a kua adoa e àò kuwà, apii b̃o n ɔz̃le, n pòe. 17 Ma Lua, má d̃s̃ ké s̃ò t̃aasikanan n ù, yákea a zéwa mé ì kangu. Ma p̃ópio kpama pii ní ñsepuaoe,

5 má è n gbé pò kú laò pò kpama ní p̃onaò s̃s̃. 18 Dii wá dezi Ablahaũ ní Izaakio ní Isailio Lua, to n gb̃ẽò lí z̃eò beewa ní s̃s̃ guu, ní tó an s̃s̃ àò kuma g̃ɔpii. 19 Ma né Salomɔɔ gba zé aàò n yádileàò ní n ikoyàò k̃ua ní ñsemendoo, ì n ɔtond̃k̃li gwa à z̃l̃kewà pii, ì n kpé pò ma a sɔukè d̃o.

20 Ɔ Davidi ò gbé pò káaaa weñe: A Dii á Lua sáaukpà! Ɔ gbé pò káaaa weò Dii ní deziò Lua sáaukpà, aa mip̃èle aa k̃ule Diie, aa k̃ule kíae l̃o.

Salomɔɔ kpaa kíà ù

²¹ Ké gu d̀ò aa sa'ò Diiwa. Aa sa p̀ó wí a p̀ó káteu à tékú òwà ní zuswanao m̀èn òaa s̀oo ní s̀asakaoo m̀èn òaa s̀oo ní s̀asa b̀olonaoo m̀èn òaa s̀oo. Aa v̀eè èlèwà aa s̀aaukpa sa'òwà dúuduu Isaili pii p̀ó ù. ²² Goo bee aa p̀oblè aa v̀eemí Dii ae ní p̀ona z̀oo.

Ɔ aa Davidi né Salomoo kpa kía ù gbáa káfi. * Aa aà kpà kía ù Dii ae sa, Ɔ aa Zadoki díle sa'onkia ù. ²³ Ɔ Salomoo z̀òlè kpalau a mae gbèu kía p̀ó Dii kpà ù. † A gwea è mé Isaili bui pii misilèè. ²⁴ Kíaa ní nɛgɔnao ní kí Davidi nɛgɔeo pii mikpà kí Salomoo. ²⁵ Dii tò Salomoo z̀ooke káfi maamaa, Isaili bui pii wé è. Dii kíakɛgawi kpàwà, Isailio kía p̀ó d̀aaaèò, an kee i kaaàwao.

Davidi gaa

²⁶ Yese né Davidiá Isaili buio pii kíaè. ²⁷ A kè kpalau wè blaè, Heblò wè soplá, Yelusaleù s̀ò wè baakwi ní àaòo. ‡ ²⁸ A zikè táotaoe, Ɔ à gà. Ɔdee mé a b̀eèe ví. Ɔ aà né Salomoo z̀òlè aà gbèu. ²⁹ Kí Davidi yákeao ku gu'ena Samuèli taalau ní ànabi Natá láo ní gu'ena Gada láo za a daalèawa e a midèawa, ³⁰ aà kpalablea yáa ní aà nɛgɔnkeyāo ní yá p̀ó aà lèò ní yá p̀ó Isailio ní bùsu p̀ó liaai kíaò lèò.

* 29:22 1Lad 23.1 † 29:23 1Kia 2.12 ‡ 29:27 2Sam 5.4-5

LADA PLAADE

Yá pò kú láε bee guu

Láε bee Davidi né Salomɔɔ kpalablea yá bɔɔlekɛwɛε (1-9). Bee gbεa aà bui pò aa gò Yudaɔ kía ũ e à gè pèð Nebukanεza Yelusaleŭ siawa ní taarínɔ Babilonio (10-36).

Láε bee dɔɔ gbεzā mèn plaɔ yá gè à Ezala lá ní Nεεmii láo kùε. Bee lé owɛε wà Isailiɔ yāziɔ kyokε ae we, asa wekɔi Pεεsiɔ kí Kilusi Yudaɔ gbà zé aa ea gé Lua kpé dɔi Yelusaleŭ.

Salomɔɔ ɔnɔ gbεaa (1Kia 3.1-15, 10.26-29)

1 Davidi né Salomɔɔ kpala zínapèle giúgiú, asa Dii aà Lua kuaànɔε, ɔ à aà zɔɔkε káfi maamaa. 2 Salomɔɔ yádile Isailiɔne pii, gbɛɔn baasɔɔɔɔɔ dɔaanaɔ ní gbɛɔn basɔɔbasɔɔɔ dɔaanaɔ ní yákpalekenɔɔ ní kíaɔ pii ní Isailiɔ uabeleɔ pii, 3 ɔ à gèrínɔ gulesí pò wa bò Gabaɔɔ, asa kpaaukpε pò Dii zòblena Mɔizi kè guwaiwaiu kú weε. 4 Davidi tò wà Dii kpagolo sè yāa Kiliyaaliú,* wà gèð gu pò a kèkεèu Yelusaleŭ, asa we à zwàakpε dɔuè. 5 Mɔgotε sa'okɔi pò Uli né Bezaleli, Hulu tɔŭna pí† sɔ a ku Gabaɔɔ Dii zwàakpε kpεεε, ɔ Salomɔɔ ní gbé pò káaaapiɔ yāgbèawà we. 6 Salomɔɔ sò kpaaukpε sa'okɔipizi Dii aε, ɔ à sa pò wí a pò kátεu à tékú òwà ní pò mèn òaa sɔɔɔ. 7 ɔ Lua bò mòwà gwāasina à mè: Pò pò ní yei gbεaa. 8 Salomɔɔ wè Luawa à mè: N gbèkεkè ma mae Davidiε maamaε, ɔ n ma kpa kpalau aà gēε ũ. 9 Dii Lua, lé pò ní gbé ma mae Davidiε kε sa, asa n ma dile gbé pò aa dasi lán dúnia búsu'ufāawaɔ kía ũ.‡ 10 Ma gba ɔnɔ ní dšao sa, ké ma ε dšaaɔ gbépionε. Tó màa no kpelewa máli yágɔgɔ n gbé dasipionεi?

11 ɔ Lua òè: Lá yá bee mé kú n sɔu, mé ni ɔda ge àizεε ge gawi ge n ibεεɔ gaa ge wēni gbāa gbεaao, sema ɔnɔ ní dšao, ké n ε yágɔgɔ ma gbé pò ma n dile ní kía ũε beeɔne, 12 má n gba ɔnɔ ní dšapio, mí εa mà n gba ɔda ní àizεεo ní gawio b. Kí pò kú n āae ge kí pò aɔ ku n gbεae a kanwao. 13 ɔ Salomɔɔ bò kpaaukpε pò kú gulestipia kí Gabaɔɔ, à tà Yelusaleŭ, ɔ àle kible Isailiɔwa.

14 Salomɔɔ zikasɔgoɔ ní sɔɔ kàaa, aà sɔgopio kà òaa soplá (1.400), aà sɔɔ sɔ òaaɔɔɔɔ leε kuεpla (12.000). Wí aà sɔpio gwa aà sɔgo wéleɔ guu ní aà be Yelusaleŭoe. 15 Kí tò ánuɔu ní vuao di Yelusaleŭ lán gbewa, mé sɛde lí pò wà kpedòɔ dasi lán bèle líwa sɛu. 16 Salomɔɔ sɔpio bò Egipi§ ní Silisi búsuoe. Kí laataná mé lulu Silisi. 17 Aaí sɔgoɔ lulu Egipi ánuɔu kiloo soplaplaε, sɔɔ sɔ kiloo plapla taawa, ɔ aaí εa sɔpio yía Itiɔ ní Silii kíaɔwa b. 18 ɔ Salomɔɔ dile wà kpedɔ Diiε ní azía beo.

2

Salomɔɔ Dii kpé sɔukea (1Kia 5.15-32)

* 1:4 2Sam 6.1-17 † 1:5 Bɔa 38.1-7 ‡ 1:9 Daa 13.16, 28.14 § 1:16 Iko 17.16

1 Salom^o gb^éo dà gbe'azlu gb^éon òaas^ooo l^é basii^s (80.000), a s^èsenao s^ò gb^éon òaas^ooo l^é baa^òkwi (70.000) ní ní d^oaanao gb^éon òaas^ooo l^é àa^ò ní àa àa^ò (3.600).

2 ^o à gb^éo zì Tii kí Hilaūwa à mè: Sede lío kpásám^ee lá ní kpásà ma mae Davidi^e ^ò à bekpa^òwa. 3 Mále kp^éo Dii ma Lua^e. Aà p^óe, we wa^o tulaletika^ue téa, w^ò p^ée kál^ée, w^ò sa p^ó w^í a p^ó káteu à tékú owà k^oo ní oosio ní kámabog^ozlo ní m^o dafu g^ooo ní Dii wá Lua dikp^éo. ^o Luapi díle Isaili^one aao ke maa g^oo^opii. 4 Kp^é p^ó mále d^òepi z^oo, asa wá Lua z^oo de dii^ola pii. 5 N beeo déme kp^éo^oae gb^áa ví? Asa musu a f^ó aà sio, baa musumus^u. Dén ma ù má kp^éo^oei, mé i ke à^o de aà gbagbak^í ù báasio.

6 Bee yáí g^òide kpásám^ee aà zík^e ní vuao ní ánusuo ní m^ogot^oo ní m^osio ní w^òt^énao ní bà g^áaluladeo ní babuunao ní w^èsák^éa p^óowao, i zík^e Yelusaleū ní Yuda búsuo ní g^òide p^ó ma mae Davidi dílem^eeo. 7 N n Libá búsuo sede lío kpásám^ee ní p^élio ní lí be^eede pále^o, asa má d^ò k^é n búsuo zík^enao liz^ò d^ò. Ma zík^enao lí zík^e ní n zík^enao,⁸ aai lí kekem^ee dasidasi, asa kp^é p^ó mále d^òpi, sema à^o z^oo mé à^o muua ní kp^éeo. 9 Má mase kpa n zík^enao p^ó l^é liz^òpi^owa koko òaas^ooo l^é àa do (200.000) ní naao koko òaas^ooo l^é àa do (200.000) ní w^éeo sela òaas^ooo l^é bao (20.000) ní ní^osio koko òaas^ooo l^é bao (20.000).

10 ^o Tii kí Hilaū lá kpásà Salom^oae à mè: Ké Dii ye a gb^éozi yáí, ^ò à n kpa ní kía ù. 11 A èa ò l^ò: Wà Dii Isaili^o Lua p^ó musu ní zíl^éo k^è sáaukpa! Asa à kí Davidi gb^à né òn^ona p^ó d^òa ní wez^éo v^í, ^ò àl^e kp^éo^o ní azla beo. 12 Mále g^òide p^ó zì d^ò gba^ene, aà t^òn Hulaū Abi. 13 Aà daá Dā buie, mé aà maeá Tii gb^ée. A vua ní ánusuo ní m^ogot^oo ní m^osio ní gbeo ní lío ní bà g^áaluladeo ní babuunao ní w^òt^énao ní bàabao zì d^ò. A w^èsák^éa p^óowa d^ò, mé zì p^ó wa dàè pii i kee. Ali zík^e ní n zík^enao ní gb^é p^ó de n mae Davidi zík^enao ù yāa. 14 Kí, mase ní naao ní ní^osio ní w^ée p^ó n a legb^èo kpásà wápi^o ní zík^enao^{ne}, 15 w^í Libá búsuo lí z^òz^òne lá ní yei léu, w^í yeye wá gb^éo zì^ò isiaa e Zope, ní ta^ò Yelusaleū.

16 Salom^o b^òm^o p^ó kú Isaili búsu^o nāo pii, aà mae Davidi gb^éo naoa bàasi. Aa kà gb^éon òaas^ooo l^é basoplakwi ní àa^òo ní àa àa^òo (153.600). 17 A ní gb^éo díle gb^é'anao ù g^usí^òs^ídeu gb^éon òaas^ooo l^é basii^s (80.000), a s^èsenao s^ò gb^éon òaas^ooo l^é baa^òkwi (70.000), an d^oaana p^ó aao w^éte z^ípiz^ío s^ò gb^éon òaas^ooo l^é àa^òo ní àa àa^òo^e (3.600).

3

Salom^o Dii kp^é d^oa (1Kia 6.1-38)

1 ^o Salom^o nà Dii kp^é boawa M^olia* gbe musu Yelusaleū, gu p^ó Dii b^ò m^òu a mae Davidiwau. Davidi mé Yebusi bui Alauna p^ów^engb^éz^eepi díle kp^épi d^òk^í ù. 2 A nà z^ípiwa a kpalablea w^è s^íi^òde m^o plaade g^oo plaade z^íe. 3 E p^ó a b^ò Lua kp^é p^ó ù gb^áa kà g^ás^ísuu bàa^ò, a yāasa bao. 4 Kp^épi bilandaa v^í, a yāasa sáa ní kp^épioe g^ás^ísuu bao, a les^í kwi.

A vua t^ét^ée kp^á kp^épi gu. 5 A p^é lip^ep^eeo kp^á kp^ele g^íwa, ^ò à vua maa k^ùlewà. A g^òinak^wà lán daminali^owa ní m^odaona^o. 6 A z^ábl^é kp^épiwa ní gb^é be^eede^o. Vuapi s^ò à b^ò Paavai^u. 7 A vua k^ùle kp^épi balaza^owa ní a kp^ele lío ní a g^ío ní a b^òle gb^{ao}, mé à g^òinak^è g^ípi^owa lán malaika g^ás^ílade^owa.

* 3:1 Daa 22.2

8 A luakukli kè, a gbàa sáa ní kpépi yàasao gàsísuu bao, a yàasa bao. A vua tētētē kùlèwà tōnu bao. 9 Vua kusaᵛ gbia de kiloo klnia. A vua kùle kpea pᵛ kú musuᵛwa b.

10 A li' à malaika gàsładeᵛ ũ mèn pla, a kpà ní vuao. 11-12 Malaikapiᵛ gàsła pooa, a gbàa gàsísuu sᵛsᵛo, ampíi gàsísuu baoe. Ado gàsła gè pè gíwa le, ado pᵛ pè gíwa la, ᵛ an gàsła pᵛ gᵛᵛ pèkᵛwa. 13 Malaikapiᵛ gàsłaᵛ poopooa màa e gàsísuu bao. Aa zea mé an ae dᵛa kpeele oi.† 14 A zwáa pᵛ wa da tà ní babuunao ní bà gáaluladeo ní wᵛᵛtēnao ní bàabaaᵛ, ᵛ à gᵛinakèwà lán malaika gàsładeᵛwa.‡

15 A mᵛpele pí mèn pla kpépi kpeele pᵛ ũ. A pla pí lesł gàsísuu bao plaplasaie, a fua lesł sᵛ gàsísuu sᵛsᵛo. 16 A mᵛdaonaᵛ pí, ᵛ a ní fuaᵛpiᵛwa yàbaa ũ. A pᵛᵛ pí lán gbefu beᵛwa mèn basᵛobasᵛo, a dᵛᵛᵛ mᵛdaonapiᵛwa. 17 A mᵛᵛᵛ pèle kpé kpeele ᵛplaaí ní zeeio. A tᵛkpà ᵛplaa pᵛe Yakē,§ ᵛzee pᵛ sᵛ Bᵛazu.*

4

Lua kpé pᵛᵛ (1Kia 7.23-51)

1 Salomᵛᵛ sa'okli kè ní mᵛgotēo.* A gbàa ní a yàasao gàsísuu baobao, a lesł kwi. 2 A ikakli bᵛ bᵛooloo. A lēla e a lēle gàsísuu kwie, a lesł sᵛo, a zᵛᵛ sᵛ baakwi. 3 A gᵛinakè ikakłipiwa lán tūuᵛwa, a lía a léi zíle dᵛᵛ pla, gàsísuu dodo tūu mèn kwikwi. A ikakłipi pí sánu ní tūu gᵛinapioe. 4 Ikakłipi di zuswana mèn kuēplaᵛwa. Zù mèn áaᵛᵛ mí dᵛ gugbántoo oi, mèn áaᵛᵛ be'ae oi, mèn áaᵛᵛ geᵛmidᵛkłi oi, mèn áaᵛᵛ bᵛ gukpe oi. Ikakłipi di ní musu, ᵛ an pᵛᵛᵛ dᵛᵛᵛ guo. 5 Ikakłipi gēele ᵛtá doe, mé a swá de lán ta swáwa, lán tᵛᵛngbezelᵛwa. Galuba zᵛᵛ le áaa do ní basᵛoo í ᵛ ta sapi í sí.

6 ᵛ à dāa pí mèn kwi nᵛᵛᵛpipibᵛᵛ ũ, a kále Lua kpé ᵛplaa oi mèn sᵛo, ᵛzeei mèn sᵛo. Sa'onao í dāapiᵛ idada sa pᵛ wí a pᵛ káteu à tékū nᵛᵛwa. Sa'onapiᵛ sᵛ aal zu'o ní ikakłipi íoe.†

7 A vua dau‡ pí mèn kwi lá wà a kea dílewa. A kále Lua kpéu, mèn sᵛo ᵛplaa oi, mèn sᵛo zeei. 8 A táabūnu§ kè mèn kwi, a kále Lua kpéu, mèn sᵛo ᵛplaa oi, mèn sᵛo zeei. A ta au'elebᵛᵛ pí ní vuao mèn basᵛo. 9 A sa'onao ua kpáné ní Lua kpé uadao ní a bᵛle gbaᵛ, ᵛ à mᵛgotē kule gbapiᵛwa. 10 ᵛ à ikakłipi díle Lua kpé kpeele ᵛplaa oi geᵛmidᵛkłi oi ní gukpeo zānguo. 11 A tífukabᵛᵛ ní péeluo ní ta au'elebᵛᵛ pí b.

Máa Hulaū Lua kpé zí kè kí Salomᵛᵛe, à a lekpáaí. Zí pᵛ a kèᵛᵛᵛᵛ ke:

12 Mᵛpeleᵛ pla.

Fua pᵛ bᵛ lán lowa, a ku mᵛᵛpeleᵛᵛᵛ musuᵛ pla.

Mᵛdaona pᵛ à zāblèᵛ fuaᵛpiᵛwaᵛ pla.

13 Gᵛina pᵛ a dᵛᵛᵛ mᵛdaonapiᵛwa lán gbefu beᵛwaᵛ áaa pla. A kè dᵛᵛᵛ plapla, à zāblèᵛ fuaᵛpiᵛwa.

14 Tadibᵛᵛ ní a taᵛ.

15 Ikakli do ní zuswana pᵛ kú a zíle kuēpla.

16 Tífukabᵛᵛ ní péeluo ní saao ní a pᵛkeleᵛᵛ píi.

† 3:13 Bᵛa 25.18-20 ‡ 3:14 Bᵛa 26.31 § 3:17 Bee mè í ní zedᵛ. * 3:17 Bee mè gbáa kuwà.
* 4:1 Bᵛa 27.1-2 † 4:6 Bᵛa 30.17-21 ‡ 4:7 Bᵛa 25.31-40 § 4:8 Bᵛa 25.23-30

Pó pó Hulaū pī kī Salomōō Dii kpé pó ū pīi, a pī nī mōgotē pó wa yōōoe. ¹⁷ Kī mē wà kása nī Yuudē dàna gī pó kú Suko nī Zaletāo zānguoo. ¹⁸ Pó pó Salomōō pī nī mōgotēopiō, wi yō kiloowa wà a gbia dōo, ké a dasi kè zài yáí.

¹⁹ Salomōō pó pó kú Lua kpé guuo pī lō, tulaletikateakli pó wa kè nī vuao nī vua táabūnu pó wī Dii pēe kálēwàō ²⁰ nī dau pó wa pī nī vua tētētēeo nī a filia pó ìō naa luakukli aeō lā wa dīlewa. ²¹ Wà gōinakè daupiowa lán kōpekli fūaowa. Wà a filiaō nī a kpāōō pī nī vua tētētēeoē. ²² Vua filiadebōō nī tao nī gōōnaō nī tāasoō nī kpea pó wī mē luakukli gbaō nī kpeele póō.

5

¹ Ké Salomōō Dii kpé zīpi kè a làa pīi, ō à mō nī vuao nī ánusuo nī pó pó a mae Davidi dīle Lua pó ū, * a kà Lua kpé làasiu.

Taa nī Dii kpagoloo a kpéu (1Kia 8.1-9)

² Ō kī Salomōō Isaili gbēzōōō sīsi Yelusaleū, an bui dōaanaō nī nī uabeleō pīi, aa mō Dii bàakuarīnō kpagolo† sé Davidi wéle Siona wà suō. ³ Ō Isailiō kàaaaāzi nīpīi mō soplade dikpēgōōzī. ⁴ Ké Isaili gbēzōōō kà pīi, ō Levii buiō Dii kpagolopi sē ⁵ nī kpaaūkpeō nī Dii pó pó kú a guuo. Levii bui pó de sa'onao ū mé pōpīō sē, ⁶ ō kī Salomōō nī Isaili pó kàaaaāziō sa'ò nī sãō nī zuo kpagolopi ae. Pó pó à sa'òopiō dasi kè zài, wi fō nāoo. ⁷ Ō sa'onaoō gē nī Dii bàakuarīnō kpagoloo a kpéu e kpea pó wī mē luakukli. Aa dīle a dīlekli we malaika gāstadeō zīe. ⁸ Malaikapiō gāstia poopooa gu pó kpagolo nī a séliō kuua. ⁹ A sélipiō gbāa, wī a lé e kpépi kpeele, wīli e uao. Lípiō ku we e gbā. ¹⁰ Pōe ku kpagolopi guuo, mé i ke gbē pēpēe mēn pla pó Mōizi dau Olebu, ‡ gu pó Dii mē a bàa aō kú nī Isailiō nī bōa Egipi gbea bāasio.

¹¹ Ō sa'onaoō bōle Dii kpéu. Gōō bee sa'onao gāli pó kú we gbābō nīzīae pīi kō. ¹² Levii bui pó de lēsina ū, Asafa nī Emanio nī Yedutuo nī nī nēō nī nī dāunaō sī pīi sa'okli gukpe oi nī bàabaa pōkasaō dadaa, aale sēsēnaō lé nī mōōnaō nī domaō. Sa'on kàaepenaō kú nī guu lō gbēōn basoolo. ¹³ Kàae'ō nī leo dākōi lán pō mēndowa, aale Dii táasile, aale lémawà. Aale lesi nī kàaeō nī sēsēnaō nī p'ōbōn pāleō, aale Dii táasile aale mē:
A maa, aà gbēke láaa vīo.

Telu Dii kpépi pà, ¹⁴ ō sa'onao i fō gē zīkei weo telupi yáí, asa Dii gawi kpépi pàe. §

6

Salomōō ya'oa gbēne

¹ Ō Salomōō mē: Dii mē aō ku telu sia guue. * ² Ō a ò Diie: Ma kpé lesīe bee dōne ké nīyō kuu gōōpiie. ³ Ō à lili aedō bílawa à samaa'òné. ⁴ Ō à mē: Wà gbāakpa Dii Isailiō Luazi! A legbē ma mae Davidie, ō à kèè lā a òwa. Asa à mē† ⁵ za gōō pó a a gbēō bōle Egipi, i Isaili wélee dīle wà kpēdōueo, mé i gbēe dīle a gbē Isailiō dōaana ūo, ⁶ ō à Yelusaleū dīle ké a tō aō kuwà, mé à Davidi dīle a gbē Isailiō dōaana ū. ‡ ⁷ Ké ma mae Davidi ye kpēdō Dii Isailiō Luae, ⁸ ō Diipi òè kpēdōae ké a tō e aō kuwà làasoo pó a kēpi mae, ⁹ ama i ke aāpi mé a dōeo, aāzla nēe

* **5:1** 2Sam 8.11 † **5:2** 2Sam 6.12 ‡ **5:10** Iko 10.5 § **5:14** Bōa 40.34-35 * **6:1** Sou 18.11, 97.2 † **6:4** 2Sam 7.1-13 ‡ **6:6** 2Sam 7.4-11

mé a dɔɛ. ¹⁰ Dii kè lá à lɛgbɛ̀ɛ̀wa, ɔ ma gɔ ma mae Davidi gɛɛ ũ, ma zɔlɛ kpalau Isailio guu, lá Dii Isailio Lua a lɛgbɛ̀ɛ̀wa, ɔ ma kpépi dɔ̀ɛ̀, ké aà tó e àò kuwà yáí. ¹¹ We ma Dii kpagolo díleu. Dii bàa kua ní a gbé Isailio yá kú a guu.

Salomɔ wabikɛa a gbéɛne

(1Kia 8.22-53)

¹² Salomɔ gè zè Dii gbagbaki kpɛɛɛ Isaili pɔ káaaa weɔ wáa píi, ɔ à ɔsè musu plapla. ¹³ Salomɔpi gína bò yáa ní mɔgotɛo ua guoguoɛ. A gbáa ní a yáasao gáásuu sɔsɔɛ, a lɛsí sɔ áaɔ. ɔ à dèdɛ gínapiwa à kùlɛ a kosowa Isaili pɔ káaaa weɔ aɛ, à ɔsè musu ¹⁴ à mè: Dii Isailio Lua, gbɛɛ muaanno musu ge zílɛo. N gbéke guu n bàa kú ní n zòblena pɔ aa ku lá ní yeiwa ní nɛsemendoɔɛ. ¹⁵ N yá pɔ ní a lɛgbɛ̀ɛ̀ n zòblena ma mae Davidi kè. N ò ní léo yáaɛ, gbá sa ɔ ní kè. ¹⁶ Tia kéwa Dii Isailio Lua, n lɛgbɛ̀ɛ̀ n zòblena ma mae Davidi n mè, tó aà bui nízia kúa dɔ mé aa ku lá ní yeiwa, aa n ikoyá kúa laaàwa, aao zɔlɛa kpalau Isailio guu gɔpiie.* ¹⁷ Dii Isailio Lua, to yá pɔ ní ò n zòblena Davidi ke síana ũ sa. ¹⁸ Lua, níyɔ kú ní gbɛnazína zílɛ la yáma yá? Gwa, n be pɔ kú musu ní gu pɔ kú musumusuo píi a fɔ n sio, belenke kpé pɔ má dònɛɛ bee sa.† ¹⁹ Dii ma Lua, mapi n zòblenawa wegwa, ní ma wabikɛa ní ma sùuugbeaamao sí. Swáse wii pɔ mapi n zòblena mále léma ní wabi pɔ mále kemaozi. ²⁰ To n wé à pɛa kpéɛ beewa gwáasína ní fáanɛo, gu pɔ n mè n tó aò kuwàe beepi. Wabi pɔ mapi n zòblena mále ke ní aeo dɔa gupiwa ma. ²¹ Tó mapi n zòblena ge n gbé Isailio aedò gue beewa, mé wa wabikɛma, nili wá wabikɛa si za n kúkú musu, ní sùuukewanɔ.

²² Tó gbé táaekè a gbédeɛɛ, mé wa dè aà mɛ á sí ní n tɔo, tó à mò mé à mè á sí ní n tɔo n gbagbaki kpɛɛɛ kpéɛ beeu, ²³ nili sírɔnɔ kua za musu, ní ɔlɔné. Nili yágɔgɔ n zòblenaɔne, ní flabo táaedeɛ, aà yákeɛ a wi aà musu, ní tó yá bɔ ní yáesaideo na, wí e dɔ ké i yáe keo.

²⁴ Tó n gbé Isailio ibɛɛo zíblèma duuna pɔ aa kè yáí, mé aa tárɔnɔ, mé aa èa sùma aa n sisi, tó aa wabikɛma aa sùuugbɛama kpéɛ beeu, ²⁵ kua za musu nili sírɔnɔ, ní ní duuna kémá, ní surɔnɔ búsu pɔ ní kpá ní deziwae beeu.

²⁶ Tó luabe gò da wáiwai, lou lé mao ké aa duunakène yáí, tó aa aedò gue beewa, aa wabikɛma aa n sisi, mé aa mikè ní duunaɔne ké n ní wetà yáí, ²⁷ kua za musu nili sírɔnɔ, ní ní duuna kémá. Nili ní da zé maawa, ní tó lou ma búsu pɔ ní kpá n gbéɔwa an pɔ ũe beeu. ²⁸ Tó nɔana ge gagyá kà búsuɛ beeu, ge pówen gbɔsi ge pɔ fukpaa ge kwasutɔ ge sɛsɛwɛkwao ge tó ibɛɛo koezò ní wélezi ge tó músi ge gyá gèngu, ²⁹ tó an gbɛɛ yá pɔ a le dɔ ní wáwá pɔ àlɛ keo, mé à ɔdò kpéɛ bee oi, mé à wabikɛma à sùuugbɛama, ³⁰ kua za musu nili siaànɔ. Nili sùuukeaànɔ, ní flaboè aà yákeawa, asa ní aà nòse dɔ. Mmɛ ní gbépii nòse dɔ. ³¹ Maa aalio vlakene, aao ku lá ní yeiwa e ní wèni léu búsu pɔ ní kpá ní deziwae beeu.

³² Tó bòmɔ pɔ de n gbé Isaili bui ũo bò búsu zàzau à mò n tɔ zɔ yáí ní n ikoyáo ní n ɔ pɔ pooa yáo, tó à aedò kpéɛ beewa à wabikɛma, ³³ kua za musu nili siaànɔ, ní yá pɔ a gbɛama keè, ké dúnia bui píi e n tɔ dɔ, aai vlakene, lá n gbé Isailio i kenɛwa, aai dɔ ké n tɔ kú kpé pɔ má dɔe beewa.

³⁴ Tó n gbéḡò b̀̀le gè z̀̀kai ń ń wèlèḡ z̀̀lau, gu p̀́s ń ń z̀̀lú p̀̀ii, tó aa aed̀̀b̀̀ wéle p̀́s ń díleε bee ń kpé p̀́s má d̀̀nneε beeowa, mé aa wabikèma, ³⁵ kua za musu ǹ̀li sír̀̀nḡ s̀̀uuu p̀́s aa gbèama yá musu, ní tó yá b̀̀r̀nḡ na. ³⁶ Tó aa duunakène, lá gbèe ku à g̀́ duunakeio, mé n p̀́ p̀̀r̀tzi ń ń ná ń wèlèḡne ń z̀̀l, mé aa t̀̀r̀nḡ ǹ̀ b̀̀suu z̀̀z̀ḡ ṽ̀ b̀̀suu z̀̀z̀á gè a káina guun nò, ³⁷ tó aa ǹ̀selilè b̀̀suu p̀́s aale z̀̀bblepiu, mé aa èa s̀̀uuugbèama we aa mè wà duunakè, wà t̀̀aaekè, wà ỳ̀v̀aikè, ³⁸ tó aa èa s̀̀uma ń ǹ̀semendoo ń p̀́eəo pii za b̀̀suu p̀́s wà t̀̀aurinḡ, aale z̀̀bbleu, tó aa aed̀̀b̀̀ b̀̀suu p̀́s ń kpà ń deziḡwa ń wéle p̀́s ń díleḡ ń kpé p̀́s má d̀̀nneε beeowa, mé aa wabikèma, ³⁹ kua za musu ǹ̀li sír̀̀nḡ s̀̀uuu p̀́s aa gbèama yá musu, ní tó yá b̀̀r̀nḡ na, ní s̀̀uuuke ń ń gbé p̀́s aa duunakèneḡ.

⁴⁰ Tia kéwa ma Lua, to n wé àḡ p̀́eə gue beewa, ní swáse wabi p̀́s wa su kema lai.

⁴¹ Dii Lua, pila su n k̀̀kli sa, mpi ń ń gbáa kpagoloo.

Dii Lua, to gbéḡò suabaa àḡ d̀̀b̀ n sa'onao s̀̀wa, to n yámanao p̀́nake n maa yáí.

⁴² Dii Lua, n̄su b̀̀ kía p̀́s ń kpà kp̄o.

To gbèke p̀́s ń kè n z̀̀blena Davidiε yá àḡ d̄ḡngu.†

7

Dii kpé sakèa (1Kia 8.62-66)

¹ Ké Salomḡḡ wabikè a láa, té b̀̀ luabe à s̀̀u sa p̀́s a ò p̀́ḡwa à tek̀̀, ḡ Dii gawi kpépi pà. * ² Sa'onao i f̄s gèuo, Dii gawi p̀́s kpépi pà yáí. ³ Ké Isailiḡ tépi sua è ń Dii gawipio a kpé musu, aa wúle ń gbèeε aa mis̄lilè, aa Dii sáaukpà aa mè: A maa, aa gbèke láaa v̄lo.

⁴ ḡ kí ń gbépiio sa'ò Diiwa. ⁵ Kí Salomḡḡ sa'òwà ń zuḡ àasḡḡḡḡ lèε bao ń plao (22.000) ń s̄w àasḡḡḡḡ lèε basoolo (120.000). Maa kí ń gbépiio Dii kpé sakè.

⁶ Sa'onao zea ń zek̄li, mé Leviḡ buiḡ ku we, aale Dii sáaukpa ń p̀́'ḡbḡna p̀́s kí Davidi kè, à Dii t̀̀as̄ilèḡ à mè: Aà gbèke láaa v̄lo.

Sa'on k̀̀aepenaḡ kú ń ae, mé Isaili bui p̄ii g̀̀e sla. ⁷ Salomḡḡ gbàb̀̀b̀ ua p̀́s kú Dii kpé kpeleε, ḡ à sa p̀́s w̄i a p̀́s kát̄eṽ à ték̀̀ ò we ń p̀́wen gbao ń sáaukpa sa'obḡ n̄sio, asa sa'okli p̀́s a kè ń m̄got̄eḡ ò f̄s p̀́p̄iḡ sí p̄iio. ⁸ Zibeez̄l Salomḡḡ ń Isailiḡ p̄ii aa dikpekè e ḡḡ sopla. Wà dasi maamaae, wà b̀̀ za Amata b̀̀lei e à gè pè Egipi zé swawa. ⁹ A ḡḡ swaaḡde z̄l wà k̄ k̀̀aa, asa wà sa'okli sakèa dikpekè ḡḡ soplae, ḡ wà èa wà Lákped̄a dikpekè ḡḡ sopla b̀̀. ¹⁰ Mḡ soplade ḡḡ bao ń àaḡde z̄l ḡ à ń kè, aa t̀̀ ń be ń p̀́nao. An p̀́ kèna yámaa p̀́s Dii kè Davidi ń Salomḡḡ ń a gbé Isailiḡne yá musu.

Dii b̀̀m̄a Salomḡḡwa (1Kia 9.1-9)

¹¹ Ké Salomḡḡ Dii kpé m̄de ń az̄la beo ń z̄l p̀́s a p̀́ d̄wà à ke Dii kpéu ń a bep̄io, a láa p̄ii, ¹² ḡ Dii b̀̀ m̀ḡwà gw̄as̄ina, a òè: Ma wabi p̀́s ń kèa mà, ma gue bee díle ma kpé p̀́s w̄ali sa'oua t̄e.

¹³ Tó ma musu zé t̀̀ mé lou lé mao, ge tó ma kwaḡ gbàewá, aale á b̀̀suu p̀́s b̀̀le, ge tó ma gagyakà ma gbéḡḡḡ, ¹⁴ tó ma gbé p̀́s ma t̀̀ kúmap̄iḡ n̄z̄la b̀̀sa, aale

† 6:42 Sou 132.8-11 * 7:1 Lev 9.23-24

wabikea, aale ma aeya, aale ní zé vāio tó, kua za musu má sínnó, mí ní duuna kémá, mí ní búsu gba aafia. ¹⁵ Ma wé io pea gue beewa, mí swáse wabi pó wále keui. ¹⁶ Ma kpée bee sè má díle ma pó úe, ké ma tó e ào kuwá gɔɔpii. Ma wé io pɛwá, ma pɔ io dɔwá gɔɔpii.

¹⁷ Mpi sɔ, tó ní temazi lá n mae Davidiwa, mé ní yá pó má dílenɛɔ kúa ní ma yá'onɛɔ, mé níle ma ɔtondɔkii gwa, ¹⁸ má n zɔlea kpalau zedɔ, lá ma a legbè n mae Davidiɛwa, ma mɛ àà buio aao zɔlea kpalau Isailio guu gɔɔpiiɛ.† ¹⁹ Tó a bɔ ma kpe sɔ, tó a pàkpà ma ikoyāɔ ní yá pó má díleɛɔzi, mé a ge lé zɔble dii pàleɔne, ále ní sisi, ²⁰ má á bɔle búsu pó má kpàwáue, mí gí kpé pó má díle ma pó úpizi, i gɔ láanipɔ ú, bui pii i yáadaò. ²¹ Baa ní kpépi lesikɛo, a yá a di gbé pó lé gɛ weɔwa, aa mɛ: Bó yá mé tò Dii kè búsuɛ bee ní kpée beeoɛ máai?‡ ²² Wi oné: Ké aa pàkpà Dii ní dezio Lua pó ní bóle Egipizi yáie. Aa zè ní dii pàleɔ, aa ní sisi aa zoblénɛɛ. Bee mé yápio Iné pii.

8

Salomɔɔ yá ktini (1Kia 9.10-28)

¹ Salomɔɔ Dii kpé ní azla kpéo dɔ wè baooɛ. A gbea ² à wéle pó Hilaú kpàwao kèke kàle, ɔ a kpà Isailiowa, aa zòleu. ³ A gè ní zlo Amata Zoba, ɔ a sí. ⁴ A Tamɔɔ pó kú guwaiwaiu kèke kàle lo ní kúsua kalawéle pó a kàle Amata búsuuɔ. ⁵ A Betoloni Musu ní Betoloni Zíleɔ kèke kàle wéle bíideɔ ú. Bìipio bɔle gbaɔ ní gbáaɔ vól. ⁶ Maa a kè Baalata ní wéle pó a kúsua káleuɔ pii ní wéle pó àà sɔgoɔ kuuu. Kpé pó a ye dɔ Yelusaleú ní Libáo ní búsu pó ále kiblewàɔ pii, a dɔ.

⁷ Bui pó de Isaili úoɔ: Itio, Amɔleɔ, Pelizio, Ivio ní Yebusi kɔnaɔ pii, ⁸ gbé pó Isailio i ní midɛoɔ, an bui pó gò ní búsuupio ɔ Salomɔɔ ní dá zɔzlu, ɔ aabɔ zíkɛ màa e ní a gbāo. ⁹ I Isailio da zɔzɔpiuo. Ampio ɔ à ní díle a zlgɔɔ ní a kía deɔ ní a gbéɔ dɔaanaɔ ní a zikasɔgodeɔ ní a sɔdeɔ ú. ¹⁰ An gbéɔ mé zɔ pó kí Salomɔɔ lé kepi gbɛzɔɔɔ ú lo, aa gbɛɔn òaa do ní blakwioɛ.

¹¹ Salomɔɔ bɔ Davidi wéleu ní a no Falaɔ nɛnɔeɔ, à màaàno kpé pó a dɔèu, asa à mɛ: Ma napi a e ào ku Isailio kí Davidi beo, asa gu pó Dii kpagolo gèu a kua adoae. ¹² Salomɔɔ lo sa pó wí a pó káteu à téku o Dii gbagbakli pó a bò Dii kpé bilandaa kpelewa. ¹³ Io o lá gu lé dɔ lá Mɔizi díle wà owa ní kámabogɔɔzɔ pɔɔ ní mɔ dafu pɔɔ ní dikpe mèn àaɔ pó wí ke wé ní wéo pɔɔ, Káaso dikpe ní Pɔkeke dikpeo ní Lákpɛdɔa dikpeo.* Màa à Dii kpé yáɔ kè lá à kúwa. ¹⁴ A sa'on gálio díle díle baade ní a zlo lá a mae Davidi ówa. A Levii bui kɔniɔ díle díle lo, an gbéɔ lí dɔaa ní Dii táasileao, an gbéɔ lí dɔ sa'onaoɔ ní zɔ pó aale ke lá gu lé dɔo. A ní gbéɔ díle bíibɔledɔanaɔ ú gá ní gāo, bɔle ní bɔleɔ, asa màa Lua gbé Davidi ò. ¹⁵ Sa'onaoɔ ní Levii buio i bɔ yá pó kí dílenéɛ kpéo, baa làasi yá. ¹⁶ Wà zɔ pó Salomɔɔ dánɛ kè piiɛ, za gɔɔ pó wá Dii kpé é kpálɛ e wá gè a mídeò. Màa wá Dii kpé dɔ wa làa.

¹⁷ Kí Salomɔɔ gè Eziɔgebeɛ ní Elatao Eɔdú búsuu ísia saɛ. ¹⁸ Hilaú a gode pó ísia dɔɔ zɔwá ní gó'ilenao, ɔ aa dà ísiaa sánu ní Salomɔɔ gbéɔ. Aa gè Ofii aa vua náaa we tɔnu gèò ní mènɔo, ɔ aa sùò kí Salomɔɔɛ.

† 7:18 1Kia 2.4 ‡ 7:21 2Kia 25.9 * 8:13 Bɔa 23.14-17

9

Seba b̄usu n̄ɛ k̄ia m̄ɔa Salom̄ɔɔ gwai
(1Kia 10.1-13)

¹ Ké Seba b̄usu n̄ɛ k̄ia* Salom̄ɔɔ bao mà, ̄ɔ à mò aà léi à gwa Yelusaleũ ní yá z̄í'ũ laawào. A kà ní a ìwao dasidasi ní p̄ó ḡnanao ní vuao z̄ɔz̄ɔ ní gbè b̄ɛɛede p̄ó yiongo seao, ̄ɔ à gè Salom̄ɔɔ k̄ii à yá p̄ó kú a n̄ɛ guu faai b̄òaān̄ɔ p̄ii. ² Salom̄ɔɔ yá p̄ó a làwao b̄òlekèè p̄ii. A kee poloa i aà fuo. ³ Ké n̄ɛ k̄iapi Salom̄ɔɔ ònyā mà, mé à kpé p̄ó a d̄ò è ⁴ ní bl̄e p̄ó ì bleo ní aà ìwao gwewo ní aà b̄e z̄ikenāo kuao ní ní p̄okasāo ní w̄ebolenāo ní ní p̄okasāo ní sa p̄ó a ò Dii uao, yápi d̄iwà, ̄ɔ aà lé ḡò ɛlea. ⁵ ɔ a ò k̄ie: N yákeao ní n òn̄ɔ bao p̄ó má mà za ma b̄usuuoá síanae. ⁶ Mi n yápi sio e ma ge kaò la, tia ̄ɔ ma wes̄ie sa. Wi n òn̄ɔ z̄ɔ ya'om̄e p̄ii fá! N de lá ma n bao màa. ⁷ Minadeon n gb̄é̄ũ, n ìwa p̄ó aal̄o kunno ḡɔɔpii aal̄i swàd̄o n ònyāio! ⁸ Wà Dii n Lua s̄aaukpa, asa n yá k̄aaàgue, ̄ɔ à n kpa kpala p̄ó a d̄ileu k̄ia ù. Ké n Lua ye Isail̄ozi, ì z̄eñn̄o ḡɔɔpii yá mé t̄ò à n kpa ní k̄ia ù, ké n̄ yágḡɔn̄é a z̄éwa. ⁹ ɔ à k̄ia gbà vua t̄onu síīs ní p̄ó ḡnanao dasidasi ní gbè b̄ɛɛede. P̄ó ḡnana p̄ó à k̄i Salom̄ɔɔ gb̄apīo z̄ɔ, gb̄e i m̄òè à kà màa lo. ¹⁰ Hilaũ ḡó'ilen̄a p̄ó s̄ù ní Ofiio ní vuao s̄ù ní lí b̄ɛɛedeo maamaa ní gbè b̄ɛɛedeo lo. ¹¹ Kí Dii kpé ní az̄ia kpé̄o p̄ó k̄èò, mé à m̄ɔn̄o ní k̄úu k̄èò l̄ésināone lo. Wi m̄ó ní lipi buio à kà màa lo, wi wes̄ie beewa lo e gbà. ¹² P̄ó p̄ó Seba b̄usu n̄ɛ k̄ia yei, a gbèa k̄i Salom̄ɔɔwa, ̄ɔ à aà gbà. A gbadàè de p̄ó p̄ó à m̄òea. ɔ n̄ɛpi èa t̄à a b̄usu ní a ìwao.

Salom̄ɔɔ àiz̄eɔ
(1Kia 10.14-25, 11.41-43)

¹³ Vua p̄ó Salom̄ɔɔ ì e w̄e ní w̄ēo ì ka t̄onu bao ní àāso, ¹⁴ falu p̄ó tagenāo ní laatanāo ì b̄òè bàasi. Laalubu k̄iāo ní b̄usu gb̄aādēo ì m̄òè ní vuao ní ánusuo lo. ¹⁵ A s̄engbao z̄ɔo k̄è ní vua p̄ó wa gb̄egb̄ēo m̄èn òaa do, an baade gbia kiloo àā'aāo ní knioe. ¹⁶ A s̄engbao n̄enāo k̄èò lo, an baade gbia ye kai kiloo plapla. A s̄engbaōpio k̄al̄e kpé p̄ó w̄i m̄e Libā Lik̄peu. ¹⁷ Kí a k̄iblekila z̄ɔo k̄è ní wesa swaao, ̄ɔ à vua t̄ēt̄ēe k̄ul̄ewà. ¹⁸ K̄ilapi d̄edekli v̄i, a gb̄apek̄līo sooloe, mé à gbadib̄o k̄è k̄ilapiwa ní vuao. A ḡás̄dik̄līo v̄i, n̄òomusu p̄ó wa k̄èò z̄eze ḡás̄dik̄ipīo sae. ¹⁹ N̄òomusu keapīo z̄eze gb̄apek̄ipīowa plapla ɔplaaí ní z̄ēo, apii k̄è kuepla. Wi k̄ilapi taa ke b̄usueu yāao. ²⁰ Kí Salom̄ɔɔ imib̄ɔɔá vuae p̄ii. Kpé p̄ó w̄i m̄e Libā Lik̄pe p̄ó p̄iá vua t̄ēt̄ēe, ánusuo p̄e ku weo, asa w̄il̄i ánusuo d̄ile p̄e ù Salom̄ɔɔ ḡɔo. ²¹ Kí ísia ḡó'ilen̄a ì daa ísiaa ní Hilaũ gb̄é̄. W̄è àās̄ ní w̄è àāso ̄ɔ aal̄o su ní vuao ní ánusuo ní wesa swaao ní gbaũ ní b̄a bui maao. ²² Kí Salom̄ɔɔ àiz̄ēe ní a òn̄o z̄ɔ de d̄únia k̄iāo p̄óa p̄ii. ²³ D̄únia k̄iāo z̄ew̄ēle p̄ii wà wesi Salom̄ɔɔle, w̄i sw̄ase òn̄o p̄ó Lua dàè aà s̄uzi. ²⁴ W̄ē ní w̄ēo w̄īo m̄òè baade ní a gbao: Anusu p̄ó, vua p̄ó, ula, ḡòk̄eb̄o, p̄ó ḡnanao, s̄óo ní a baona. ²⁵ Salom̄ɔɔ s̄ó p̄ó ì gó ḡal̄ēo k̄éè àaas̄ɔo l̄ēe síīe (4.000), a p̄ó w̄i dik̄pēo s̄ò àaas̄ɔo l̄ēe kuspla (12.000). Aa ku s̄go w̄é̄lēo guu ní aà b̄e Yelusaleũ. ²⁶ Sea za Uflatai ní Filit̄e b̄usuo e à gè p̄è Egipi b̄usu l̄éwa, ̄ɔm̄e b̄usupiō p̄ii k̄ia ù.† ²⁷ Kí t̄ò ánusuo di Yelusaleũ lán gb̄ewa, mé s̄ede lí p̄ó wà kp̄ed̄ò dasi lán b̄èle líwa s̄eũ. ²⁸ Salom̄ɔɔ s̄ópio b̄ò Egipi† ní b̄usu p̄alēe.

* 9:1 Mat 12.42 † 9:26 Daa 15.18 ‡ 9:28 Iko 17.16

29 Yá pò Salomoo kè za a daaleawa e a midεawa kini kú ānabi Natā taalau ní Silo gbé Ahia ānabikelao ní gu'ena Ido wépungu pò a è Neba né Yeloboau yá musu láo. 30 Salomoo mé Isaili bui pii kía ũ Yelusaleu e wè bla. 31 Ké à gà, wà aà vī a mae Davidi wéleu, 5 aà né Loboau zòle aà gbeu.

10

Isailio bɔa Loboau kpe (1Kia 12.1-24)

1 Loboau gè Sikεu, asa wekli Isaili bui pii gèu aà kpai kpalau. 2 Ké Neba né Yeloboau a baomà, à sù ní Egipto. Wekli a kuu za goo pò à tilè Salomooe. 3 Wà aà sisi, 5 à gè Loboau lè ní Isaili bui pii aa òè: 4 N mae zì gbàa dàwεε pásipási. Mpi sɔ, zì gbàa ní aso gbia pò a dīwεεpio lao, wí misiilene. 5 ɔ a wemà à mè: E goo àaɔ, í εa mɔ. ɔ aa tà.

6 Kí Loboau yápi kpàle gbēzɔɔ pò aa de a mae Salomoo İwa ũ gēzì à mè: Yá kpele á è a maa mà a zá sí gbépiowai? 7 ɔ aa wèwà aa mè: Tó n maakèné, n yá a kángu. Tó n yāmaa zāsímá, aao de n zòblenao ũ goopiie. 8 ɔ Loboau gí gbēzɔɔpio ledama mai, à gè yápi kpàle a İwa èwaaso pò aa neblè sánuo gēzì. 9 A ní lá à mè: Gbé pò aa òmεε mà zì gbàa pò ma mae dànέ laonépio, yá kpele á è a maa wà a zāsímáí? 10 ɔ èwaasopio wèwà wà mè: Gbé pò aa òne n mae aso gbia dīné, laonépio, oné n onenzāna géele de n mae gbɔua. 11 N mae aso gbia dīné, mpi sɔ nýɔ asopi káfnéε. N mae ní wetà ní flāo, kási flāala lede 5 nýɔ ní wetāò. 12 A goo àaɔde zì Yeloboau ní Isailio εa mò Loboau lè nípii, lá a òné à mè aa εa mɔ goo àaɔ gbeawa. 13 ɔ kí gí gbēzɔɔ ledama mai, à yāpási òné. 14 A òné lá èwaasoo ledawawa à mè: Aso gbia ma mae díé, mapi sɔ má asopi káfnéε. Flā 5 ma mae á wetāò, mapi sɔ, flāala lede 5 má á wetāò. 15 Beewa kí í Isailio yāmao, asa yápi bò Lua kíε, ké yá pò a dà ānabi Ahia, Silo gbéε, a ò Neba né Yeloboauε e ke yái.

16 Ké Isailio è kí gí ní yāmai, aa òè: Wá bàa kú ní Davidioo, wá lé kú Yese né yáuo, á Isailio, á baade tá a be!* Davidi bui, à laaido á bewa! ɔ Isailipio tà ní be. 17 Isaili pò kú Yuda wéle guuo 5 Loboau gò ní kía ũ níteε. 18 Kí Loboau zɔɔ gbēzɔɔ Adonilau zì Isailiowa, 5 aa aà pápa ní gbeo wa dè. ɔ kí Loboau fēle ní wāao, à sí a sǔgo guu à bàalè tà Yelusaleu. 19 Beewa Isailio gí Davidi buiɔi e ní a gbāo.

11

1 Ké Loboau kà Yelusaleu, à Yudaɔ kàaa ní Bēyāmeε bui. Zīgɔpio gbēon ɔaasooo leε ɔaa do baosaie (180.000). ɔ aale gé zíkai ní Isailio, ké aa e Loboau kpa kpalapiu lo. 2 ɔ Dii yá'ò Lua gbé Semaiaε à mè: 3 O Yudaɔ kí Salomoo né Loboauε ní Isaili pò kú Yuda būsuo ní Bēyāmeε būsuoone 4 ma Dii ma mè aasu gé zíkai ní gbé Isailio. An baade tá a be, asa yá pò kèpi bò ma kíε. ɔ aa yá pò Dii òné mà aa tà, aai gé Yeloboauwa ní zío lo.

Loboau gbaakfta Yudaone

5 Loboau lo ku Yelusaleu, 5 à bíibò Yuda būsuo wéleεozi:

* 10:16 2Sam 20.1

6 Beteleü, Etaü, Tekoa,
 7 Bezuu, Soko, Adulaü,
 8 Gata, Malesa, Zifi,
 9 Adolaiü, Lakisi, Azeka,
 10 Zola, Ayaloni ní Heblōo.

Wéle bíide pó kú Yuda búsuu ní Bëyámee búsuooñ we. ¹¹ A gbāa kǎñi wélepioné, à zlg̃s̃ d̃aanao káleu ní poblea kúsūao ní nísio ní ṽeoo. ¹² A s̃engbaoo ní s̃nao kálekale wéle ní wéleo píi, à gbāa kǎñi wélepioné maamaae. Maa Yuda búsu ní Bëyámee búsuoo deò aá p̃s̃ ù.

¹³ Sa'ona ní Levii bui k̃ni p̃s̃ kú Isaili búsu gupiiu z̃eaaño. ¹⁴ Levii bui ò ní dádákék̃i ò ní ní wéleo tò we aa sù Yuda búsuu ní Yelusaleüo, asa Yeloboau ní a bui ò i weiné aao de Dii gbágbanao ù loo. ¹⁵ Gbēp̃aleo ò à ní ðile guleś̃ p̃s̃ a b̃oò gbágbanao ù aa sa'o t̃aaowa ní gaaena p̃s̃ a p̃o. ¹⁶ Isaili bui píi gbé p̃s̃ aa z̃eò ní s̃su wà Dii Isaili ò Lua k̃i w̃eleo p̃ełer̃zi Yelusaleü, ké aa e Dii ní dezio Lua gbagba yái. ¹⁷ Aa Yuda búsu z̃eò, aa Salomoo né L̃obaü gbà gbāa w̃e aaś̃, ké aa Davidi ní Salomoo tufas̃e yái.

L̃obaü dae

¹⁸ L̃obaü Yelimo né Maalata, Davidi t̃una s̃e ño ù. Aa da t̃on Abihaili, Eliabu né, Yese t̃una. ¹⁹ Neg̃e p̃s̃ a ñañoñ ke: Yeusi, Semalia ní Zahaü. ²⁰ Maalata gbea ò à Abisaloü t̃una Maaka s̃e, ò à Abia ní Ataio ní Zizao ní Selomio ò. ²¹ L̃obaü ye Abisaloü né Maakapizi de a ño k̃ni ò ní p̃s̃ i méseñileneoola píi. A ñs̃e bao plasaie, ño p̃s̃ i méseñileneo s̃s̃ b̃aaś̃. A neg̃e ò ñ baakwi plasaie, ñeñeoo s̃s̃ b̃aaś̃.

²² L̃obaü ðile Maaka né Abia mé aò de k̃ia ù aá gbé̃o guu, ké aá z̃le a gbeu yái. ²³ A ñooop̃e a neg̃e k̃inipioné, à ní ðile ðile wéle bíide pó kú Yuda búsu ní Bëyámee búsuoo guu píi. A k̃s̃tak̃ené maamaa, mé à ñs̃esené dasidasi.

12

Sisaki léleka Yelusaleüwa (1Kia 14.25-31)

¹ Ké L̃obaü z̃inap̃e kpalau mé à gbākū, à pākpa Dii ikoyái, aap̃i ní a gbé̃o píi. ² Kí L̃obaü kpalablea w̃e soode guu ò Egipto kí Sisaki mò léle Yelusaleüwa, ké aa b̃o Dii kpe yái. ³ A mò ní s̃goo m̃en ñaa soolo (1.200) ní s̃deoo gb̃eñ ñaas̃oo l̃e b̃aaś̃ (60.000). Aa zlg̃s̃ p̃s̃ b̃aaño Egipto lé vlo ní Libiio ní Sukio ní Etiopio. ⁴ A Yuda búsu wéle bíide ò si e à gè p̃e Yelusaleüwa.

⁵ ò anabi Semaia mò L̃obaü ní Yuda ò k̃ia p̃s̃ k̃aaa Yelusaleü Sisaki yái ò l̃e a òné: Dii mè a pākpaazi. Ayāmeto á pākpaazi s̃s̃, í á na Sisakie a ozi. ⁶ ò Yuda k̃ia ò ní k̃ipio níza búsa aa mè: Dii maal! ⁷ Ké Dii é aa níza búsa, à ỹ'ò Semaiae à mè: Lá aa níza búsa, má ní mid̃eo, má t̃ó aa b̃ok̃i e tia. I ke Sisaki sabai ò má me aá p̃k̃umab̃oñme Yelusaleüwao. ⁸ N beeo aa z̃obleè, ké aa e z̃obleamee ðók̃e ní z̃oblea d̃úña k̃iaño.

⁹ Ké Egipto kí Sisaki léle Yelusaleüwa, à Dii kp̃e áizeo ní kib̃e p̃s̃ ñaaa, à vua s̃engbaoo p̃s̃ Salomoo p̃io s̃ele píi. ¹⁰ ò kí L̃obaü s̃engbaopio g̃e píi ní moget̃eo, a ná ðai p̃s̃ aañ a be z̃é ð̃aa ðaanaone ní ozi. ¹¹ Tó kí lé gé Dii ua, ðaipio ñ geaño ní s̃engbaopio k̃ia. Tó ðaipio sù, aañ ea k̃ale ní kp̃eu. ¹² Dii p̃o w̃e L̃obaüwa, ké à azia búsa yái, ò i aá ke k̃élekeleo. Yuda ò yaeo maa.

¹³ Kí Lɔbɔaũ a gbãa kãfi Yelusaleũ, aà kpala lé gé. A kpalablè a wèè bla ní m̀̀ndooode guue, ̄ a z̀̀lè báawa Yelusaleũ wèè ḡeo ní plao, wèèlè p̀̀ Dii díle Isaili bui pii wèèlè guu, ké a t̀̀ à kuwà. Lɔbɔaũ da t̀̀n Naama, Am̀̀ni buie. ¹⁴ A yãvãikè, asa i zèò a s̄u à Dii kíi wèèlèo.

¹⁵ Lɔbɔaũ yãkeo za a daaleawa e a midèawa ku ànabi Semaia taalau ní gu'ena Ido láo. Lɔbɔaũ ní Yeloboauo aab̀̀ zika ní k̄o ḡoɔpiiè. ¹⁶ Ké Lɔbɔaũ gà, wà aà v̄i Davidi wèèlèu, ̄ aà né Abia z̀̀lè aà gbèu.

13

Yudaɔ ki Abia (1Kia 15.1-8)

¹ Yeloboau kpalablea wèè bao plasaide guu ̄ Abia g̀̀ Yudaɔ kía ũ, ² à kè báawa Yelusaleũ wèè àāsè. Aà da t̀̀n Maaka, Gibea gbè Ulieli t̀̀uinae.

Abia ní Yeloboauo aab̀̀ zika ní k̄oè. ³ Abia gè z̄l̄au ní z̄lḡo na maaɔ gbèon àaas̄o lèe àa pla (400.000). ̄ Yeloboau b̀̀ z̄l̄oɔp̄oaāzi ní ḡsa gbãaɔ gbèon àaas̄o lèe àa sīīs (800.000). ⁴ ̄ Abia dèdè Zemalaiũ gbè p̀̀ kú Èflaiũ bùsu gus̄l̄s̄ideuwa à mè: Yeloboau ní Isailiɔ pii, à ma yãma. ⁵ A d̄s̄ ké Dii Isailiɔ Lua Davidi ní aà buie kpà kpalau aa kible Isailiɔwa ḡoɔpiiio lé? Dii baakuaaãno lé v̄io. ⁶ N beeo Nèba né Yeloboau, Davidi né Salom̄o iwaè b̀̀ a diipi kpe. ⁷ Gbèpà giaeò kàaaãzi, aa gbãam̀̀ Salom̄o né Lɔbɔaũe ḡoɔ p̀̀ a de èwaasona ũ, a yã yãasi d̄so, aà gbãa i ka à ḡinéo. ⁸ Tia kéwa ápiɔ s̄o a zèò à gi Davidi bui p̀̀ Dii kpà kpala p̀̀ a díleuone. Á z̄lḡoɔ dasi maamaa, mé vua gáaena p̀̀ Yeloboau píe dii ũo kúáno. ⁹ A Dii gbãgbana Levii bui ní Levii bui kíniɔ yà, ̄ a azla sa'onao díle lá buipãlè ̄ i kewa. Gbè p̀̀ m̀̀ ní gáaenao ní s̄asakaoɔ m̀̀n sopl̄a ̄me i ḡo p̀̀ de Lua ũo gbãgbana ũ.

¹⁰ Wápiɔ s̄o, Dii mé wá Lua ũ, wi p̄kpaaãzio. Sa'on̄a p̀̀ aai z̄l̄e Diiè mé Aalona bui ũ, ̄ Levii bui i d̄n̄l̄e. ¹¹ Aaĩ sa p̀̀ w̄i a p̀̀ kátèu à t̄k̄u o Diiwa lá gu lé d̄o k̄o ní oosio, aab̀̀ tulaletikaè téa. Aaĩ p̄èe kálè táabũnu gbãlesaiwa, aai vua dau filiaɔ nana oosi ní oosio. Wáme wá Dii wá Lua yãdíleao k̄ua, ápiɔ s̄o ̄ a p̄kpaaãzi. ¹² Lua kúwan̄o wá d̄aana ũ. Aà gbãgbanao mé a z̄kawii d̄wá ní k̄aaepeao. Isailiɔ, ásu zika ní Dii á deziɔ Luaoo, asa a b̄áoɔ nao.

¹³ Yeloboau z̄lḡoɔ gbãe aa l̄oɔe Yudaɔzi ní kpe. Aapi ní a gbèó kú ní ae, mé l̄oɔl̄enapiɔ kú ní kpe. ¹⁴ Ké Yudaɔ líli, ̄ aa è wàlè sumá kpe ní aeo pii, ̄ aa wiillè Diiwa. Sa'on̄a lé k̄aaepe, ¹⁵ ̄ Abia ní Yuda z̄lḡoɔ kúkuakè. Ké aa kúkuakè, ̄ Lua tò aa Yeloboau ní Isaili z̄lḡoɔ f̄u. ¹⁶ Ḡoɔ p̀̀ aalè baalené, ̄ Lua ní náné ní ozi. ¹⁷ ̄ Abia ní a gbèó Isailiɔ kè k̄élekele, an z̄lḡoɔ na maa p̀̀ ḡagaɔ gbèon àaas̄o lèe àa pla ní bas̄ooe (500.000). ¹⁸ Yudaɔ Isailiɔ bùsa ḡoɔ bee, aa gbãam̀̀nè, ké aa s̄kp̄alè Dii ní deziɔ Luazi yáí.

¹⁹ Abia p̄èlè Yeloboau z̄lḡoɔzi, ̄ a ní wèèlèo s̄imá, Beteli ní Yesanao ní Èf̄n̄o ní z̄s̄ewia p̀̀ liaai. ²⁰ Yeloboau i d̄ok̄wa Abia ḡoɔ l̄o, ̄ Dii aà lè a dè.

²¹ Abia gbãa kãfi. Aà n̄o ḡeo m̀̀ndosaie, aà neḡs̄eo bao ní plao, nen̄o s̄o ḡeo ní m̀̀ndoo. ²² Abia yá kíniɔ ku ànabi Ido taalau, yá p̀̀ a k̄èo ní yá p̀̀ a òo pii. ²³ Abia gà, ̄ wà aà v̄i Davidi wèèlèu, ̄ aà né Asa z̀̀lè aà gbèu. Aà ḡoɔ bùsu ku kilikilie e wèè kwi.

14

Yudaɔ ki Asa
(1Kia 15.11-12)

¹ Kí Asa yázede pɔ Dii a Lua yei kè. ² A táa sa'okliɔ gbòo, à gulesí pɔ wa bòo dàaí, à gbèpeleɔ wíwi, à Asetaati lío zǔzǔ. ³ Ɔ a ò Yudaɔne aa Dii ní deziɔ Lua kí wéele, aaiɔ aà ikoyá ní aà yádileɔ kúa. ⁴ A gulesí pɔ wa bò Yuda wéleɔ guu dàaí, à tulaletikateakliɔ gbòo, ɔ bùsu gǔ dɔdɔa aà gɔɔ. ⁵ Ké bùsu gǔ dɔdɔa màa, ɔ à Yuda bùsu wéle bídileɔ kèke kále. Gbèe i zikaaàno gɔɔ beeo, asa Dii tò à íampakíi èe. ⁶ A ò Yudaɔne: Bùsu da wá pɔ ù gbá, asa wa Dii wá Lua kí wélele. Wà wélepiɔ kèke kále, wí bíi liai ní gugwakíi lesíɔ a musu ní bɔle gbaɔ ní a gbáaɔ. Wa aà kíi wélele, ɔ a tò wa íampakíi è gupíiu. Ɔ aa wélepiɔ kèke kále, aale namableu.

⁷ Kí Asa Yuda zlgɔɔ vɔ gbèɔn òaasɔɔo leɔ òaa do ní basɔɔo (300.000), baade ní a sèngbao zɔɔo ní a sɔnao. A Bèyámee buiɔ vɔ zlgɔɔ ù lɔ gbèɔn òaasɔɔo leɔ òaa do ní basiíɔ (280.000), baade ní a sèngbao nénao ní a sáo. Ampíi gɔsa gbáaɔne.

⁸ Etiopi gbé Zela bò lé mɔ ní zlgɔ gbèɔn miliɔ doɔ (1.000.000) ní sǔgo mèn òaa do ní basɔɔo (300), aa mò e Malesa. ⁹ Kí Asa bò gè daiaaìe, ɔ aa zì'pòokìi Zefata guzulue Malesa sae. ¹⁰ Ɔ kí Asa lezù Dii a Luazi à mè: Dii, gbèe muaanno à dɔ gbáasaidele gbáade wáaɔ. Dii wá Lua, dɔwáìe, asa míme wa sǔkpálenzi. Wa mɔ zikai ní gbé dasidasie beeo ní n tóe. Dii, míme ní wá Lua ù, nísu to gbènazina gbáamɔneɔ.

¹¹ Ɔ Dii tò Asa ní Yudaɔ Etiopiɔ fù. Ké aale bàale, ¹² ɔ Asa ní a zlgɔɔ pèma e Gela. Aa Etiopipiɔ dèdè dasidasí, ɔ an gbé pɔ gǔo i fɔ fɛleíno lɔo, asa Dii ní a zlgɔɔ ní tɔɔɔmpae. Ɔ Yudaɔ ní pɔ náaa dúuduu. ¹³ Aa lèle wéle pɔ liaa Gelaaziɔwa, asa Dii tò vía wélepiɔ kù, ɔ Yudaɔ wélepiɔ pɔ náaa píi, asa wélepiɔ pɔɔ dasi. ¹⁴ Aa lèle pɔdánaò bòoowa lɔ, ɔ aa ní sáɔ ní ní yiongo náaa tàò Yelusaleù.

15

Kí Asa azia kpaa Luawa
(1Kia 15.13-16)

¹ Lua Nisína dèdè Odede né Azaliawa, ² ɔ à bò gè dai Asale a òè: Kí Asa ní Yudaɔ ní Bèyámee buiɔ, à ma yáma ápii. Dii kuána, tó a zeaano. Tó a aà kíi wéle, á aà e. Tó a pákpaáazi sɔ, a pákpaázie. ³ Isailio ku Lua slande sai a gɔɔplakè, sa'on yádanedeɔ kuo, ikoyá kuo. ⁴ An taasikea guu aa èa sù Dii ní Luawa, aa aà kíi wélele, ɔ aa aà è. ⁵ Gɔɔ bee gea ge sua náai vío, dúnia buiɔ píi kú gili zɔo guue. ⁶ Bui ní buio kɔ tɔɔɔmpa, wéle ní wéleɔ kɔ dèɔnzɔ, ké Lua íadámá ní taasi píio yáí. ⁷ Apiɔ sɔ à sòdile, ásu tó a ɔ gɔ dɔázio, asa á a yákea asea e.

⁸ Ké Asa ánabikéyá pɔ ánabi Azalia, Odede né ò mà, à sòdíle, ɔ à táa pɔ kú Yuda bùsuu ní Bèyámee bùsuɔò wòlewole píi ní pɔ pɔ kú Eflaiù bùsu gusíside wéle pɔ a sío guuɔ. A Dii gbagbakíi pɔ kú Dii kpé bilandaa ae kèke, ⁹ ɔ à Yudaɔ ní Bèyámee buiɔ káaa píi ní Eflaiù bui pɔ mò zǔle ní guuɔ ní Manase buiɔ ní Simeɔ buiɔ, asa wa è Dii aà Lua kuaànoe, ɔ wà bòle Isaili bùsuu dasidasí, wa mɔ náwa.

¹⁰ Kí Asa kpalablea wè gèode mɔ áaòde guu ɔ aa káaa Yelusaleù. ¹¹ Zibeezì aa sa'ò Diiwa ní pɔ pɔ aa náaa aa sùdeɔ, zù mèn òaa áaò ní basɔɔo (700) ní sáɔ mèn òaasɔɔo leɔ soplá (7.000). ¹² Aa legbè aa mè wá Dii ní deziɔ Lua kíi wéle ní

nòsemendoo, ní s̄s̄ iò kuwà. ¹³Gbè pò ḡi Dii Isailiò Lua kíi w̄ēlēi à ḡàe, n̄f̄ēn̄ēnan nò, gb̄ēz̄ōn nò, ḡōen nò, n̄ōen nò. ¹⁴Aa lépi gb̄è Diiē ní k̄s̄fi gb̄āo ní p̄ona w̄iio ní k̄āapēao ní kuupēaoe. ¹⁵Yuda b̄usudēo p̄o k̄ēna lé p̄o wa gb̄ēpi yáí, asa aa lépi gb̄è ní n̄semendooe. Aa aa kíi w̄ēlē ní p̄ēāo, ̄s̄ aa aa è, ̄s̄ a tò aa f̄ampak̄ti è gup̄iú.

¹⁶Kí Asa a dazi Maaka b̄ò kíakeu se, ké à Asetaati lí p̄o Lua ye a glyáio p̄ele yáí. Kí Asa lípi z̄ò à p̄àa k̄élekele, ̄s̄ à t̄es̄òwà Sed̄o guzul̄eu. ¹⁷A azia kp̄a Diiwa e a w̄ēni léue, āma i e gulēs̄i p̄o wa b̄ò sa'ok̄li ū Isaili b̄usuūo d̄āāí p̄iio. ¹⁸A vua ní ānusuo ní p̄op̄āle p̄o aāpi ní a maeo d̄ile Dii p̄o ū s̄ēle k̄āle Dii kp̄eu. ¹⁹Zi kuo e aā kpalablea w̄ē bla s̄osaideu.

16

Kí Asa kpalablea yá gb̄ez̄aò (1Kia 15.17-24)

¹Kí Asa kpalablea w̄ē bla s̄iis̄saide guu ̄s̄ Isailiò kí Baasa m̄ò l̄ele Yuda b̄usuwa, ̄s̄ àle b̄iibo Lamai, ké gb̄ēe sul̄i b̄o ge āli ḡē Yudaò kí Asa b̄usuuo yáí. ²Ŋ kí Asa ānusuo ní vua p̄o kú Dii kp̄é l̄ās̄iúo s̄ēle ní p̄o p̄o kú a b̄e l̄ās̄iúo, à gb̄ēo z̄ò Sili b̄usuu Benadada p̄o lé kible Damasiwa à m̄e: ³Wà l̄edoūke, lá ma mae ní n maeo k̄ē yāawa. A ānusuo ní vuaon ke. L̄edoū p̄o ní v̄i ní Isailiò kí Baasao gbooo, i gomala ní a z̄iḡō. ⁴Ŋ Benadada l̄edoūk̄è ní Asao, à a z̄iḡōo gb̄àe aa gé l̄élēi Isaili w̄élēwa. Aa Iyoni sí ní D̄āo ní Abeli Bemaakao ní Nefatali b̄ui w̄éle p̄o w̄i k̄ūs̄ūa k̄āleuo p̄ii. ⁵Ké Baasa a baom̄ā, à b̄iiboā Lamai tò à k̄āmab̄ò ní z̄īpio. ⁶Ŋ kí Asa m̄ò ní Yudaò p̄ii, aa Lama gb̄ēo ní lí p̄o Baasa lé b̄iibod̄o s̄ēle à ḡē b̄iibod̄o Ḡebai ní Mizipao.

⁷Zibeez̄i gu'ena Anani m̄ò Yudaò kí Asa l̄e, a òè: Lá n s̄ōkp̄āle Siliò kíazi, ni s̄ōkp̄āle Dii n Luazio, Siliò kía z̄iḡōo p̄ilimae. ⁸Etiopi ní Libiio z̄iḡōo ní ní s̄ōḡo ní s̄ōdēo dasi fá! Ké n s̄ōkp̄āle Diizi, i ní nan̄e n ̄z̄io lé? ⁹Asa Dii í w̄éte d̄ún̄iazi p̄iie, ké à e gb̄āa k̄áfi gb̄é p̄o aa nízia n̄ae a ̄z̄īōne. N s̄oūkek̄ēe we fá! Za gb̄ā waò z̄ikann̄e. ¹⁰Ŋ kí Asa p̄o p̄a gu'enap̄izi à aā d̄ākp̄eu, ké aā za f̄ēaāzi yá p̄o a ò yáí. Ḡōopi kí Asa w̄étēam̄ò gb̄ēōne maamae.

¹¹Kí Asa yákēaò ku Yudaò ní Isaili kíaò ladau za a daaleawa e a mid̄eawa. ¹²Aa kpalablea w̄ē bla m̄ēndosaide guu ̄s̄ gyā aā l̄e a gb̄áaowa. Aa gyāpi pás̄i, āma i Dii kíi w̄ēlēo, sema es̄edēo. ¹³Aa kpalablea w̄ē bla ní m̄ēndoode guu ̄s̄ à ḡā. ¹⁴Wà aā ḡe w̄ule w̄ulek̄ti p̄o w̄a p̄o ḡinana b̄ui p̄ii ní tulaleti b̄ui yāaleaò w̄iawa, ̄s̄ w̄a aā v̄i mia p̄o wa ȳōē Davidi w̄élēu. Wà t̄e z̄ō k̄ā, w̄a p̄ōpiò k̄au aā ḡē kp̄elaa yáí.

17

Yudaò kí Yosafa

¹Aa né Yosafa z̄ōlē aā gb̄eu, ̄s̄ à s̄oūk̄è Isailiò yá musu. ²A z̄iḡōo k̄ālekal̄e Yuda b̄usu w̄éle b̄iidēo guu p̄ii, mé à gud̄ōak̄liò d̄ilēd̄ilē Yuda b̄usuu ní Eflaiū b̄ui w̄éle p̄o aā mae kí Asa s̄iò. ³Dii kuaān̄o, asa à Dii z̄é s̄ē lá a dezi Davidi s̄ē k̄āauw̄ae, i t̄āaò kíi w̄ēlēo. ⁴A a mae Lua kíi w̄élēe, a aā yād̄ilēaò k̄ūa, i Isailiò ̄ōlēēo. ⁵Dii tò à z̄inap̄ēle kpalau, ̄s̄ Yudaò gb̄ad̄àē n̄piii, aā àizēēo ní aā gawio z̄ō. ⁶Aa mi

daa ía Dii yá musu, 5 à gulɛsɪ pɔ wa bɔ Yuda bɔsuuɔ dɔaai, à Asetaati lipɛɛɔ zɔzɔ.

⁷ Àa kpalablea wɛ àaɔde guu 5 à a íwae beɔ gbɛe yádadainé Yuda wɛɛɔ guu: Benaili, Obadia, Zakali, Netanɛli ní Mikaiáo. ⁸ Levii buie beɔ kú ní guu: Semaia, Netania, Zebadia, Asaeli, Semilamɔ, Yonatáa, Adonia, Tobia ní Tobadoniao. N sa'onae beɔ lɔ: Elisama ní Yolaú. ⁹ Àa Dii ikoyá lá sɛ aa gɛ Yuda bɔsu wɛɛɔ kɛɛɛɔ pii, aa yádadaoné. ¹⁰ ɔ vía bɔsu pɔ liaa Yuda bɔsuzio deɔ kúkú Dii yá musu pii, aai fele Yosafawa ní zloo. ¹¹ Filitɛɔ mɔ àa gbà ánuu, mé Laalubuɔ mɔè ní sásakaoɔ mèn baasɔɔɔ lɛɛ soplá ní baá àaɔ ní basɔɔ (7.700) ní blesanaɔ mèn baasɔɔɔ lɛɛ soplá ní baá àaɔ ní basɔɔ (7.700).

¹² Yosafa lé káfi, àa gwea lé dede. A zegikii gbáaɔ bɔ, à kúsukalawɛɛɔ kálɛ Yuda bɔsuu. ¹³ A zɪ zɔ kɛ Yuda wɛɛɔ guu, mé a zígɔ gɔsa gbáaɔ ví Yelusaleú. ¹⁴ Wà zígɔpiɔ nào an deziɔ uawae. Yuda zígɔ dɔaanaɔn kɛ: Adena ní a zígɔ gbɛɔn baasɔɔɔ lɛɛ baá do ní basɔɔ (300.000). ¹⁵ A gbɛa Yohanani ní a zígɔ gbɛɔn baasɔɔɔ lɛɛ baá do ní basiiɔ (280.000). ¹⁶ A gbɛa Amasia, Zikeli né pɔ dɔaa azla kpà Diiwa ní a zígɔ gbɛɔn baasɔɔɔ lɛɛ baá do (200.000). ¹⁷ Bɛyámɛɛ bui nɛgɔna Eliada ní a zígɔ gbɛɔn baasɔɔɔ lɛɛ baá do (200.000), baade ní a sáo ní a sɛngbaoo. ¹⁸ A gbɛa Yozaba ní a zígɔ gbɛɔn baasɔɔɔ lɛɛ baá do baosai (180.000), baade ní a gɔkɛbɔɔ.

¹⁹ Dɔaanapiɔ ku kía íwao guue, gbɛ́ pɔ kía ní díle Yuda bɔsu wɛɛɔ bíideɔ guuɔ báasi.

18

Anabi Mise yá pɔ a su oa Ahabue (1Kia 22.1-28)

¹ Yosafa àizɛɔ ní àa gawio zɔɔ, 5 à Ahabu nenɔɛ sɛ a néɛ. ² Gɔɔpla gbɛa à gɛ Ahabu gwai Samali. ɔ Ahabu são ní zuɔ dɛdɛɛ dasidasi ní gbɛ́ pɔ aa kuaànɔɔ, à nàewà àa gɛ léɛɛ Lamɔtu Galadawa. ³ Ahabu Yosafa là à mè: Nyɔ gemano zlu Lamɔtu Galadao lé? Yosafa wèwà à mè: Wá douɛ, ma gbɛ́á n gbɛ́ɔnɛ. Wá genno zluɛ. ⁴ ɔ à èa mè: Dii la gla. ⁵ Isailio kíapi ànabi egeɔa káaa gbɛɔn baá pla, 5 à ní lá à mè: Wá gé zlu Lamɔtu Galadadeɔwa yá, ge wà kámaboe? Àa wèwà aa mè: Gé! Lua a ní nane n ɔzɪɛ. ⁶ ɔ Yosafa mè: Dii ànabi ku la wà àa laoa? ⁷ Isailio kía wèwà à mè: Gɔɛ ku lɔ, wí meɛ Mise, Imela néɛ. A fɔ yágbɛawɛɛ Diiwa fá, àma má yeaázi no, asa ìli àsi maa omɛɛ ziiɔ, sema a bɛɛ. ɔ Yosafa mè: Nsu o máao kí! ⁸ ɔ Isailio kía a íwao do sisi à mè: Gɛ n Imela né Mise sisi àa mɔ kpakpa.

⁹ Isailio kía ní Yudaɔ kí Yosafao baade a kible'ula daa, aa zɔɛa ní báaɔwa pɔwɛngbɛɛɛ pɔ kú Samali bíibɔle sae, 5 ànabi egeɔnapiɔ lé yáyaaa'ò ní aɛ. ¹⁰ Kenaana né Zedekia mɔ pí lán kɔbaɔwa à mè: Dii mè kɔbaɛ beɔ ríyɔ Silio zɔzɔɔ ní n dɛdɛɔ pii. ¹¹ ɔ ànabipio lé yá dou o mɔpii aale me: Gɛ n léɛ Lamɔtu Galadawa, ríyɔ fuao. Dii ní nánɛ n ɔzɪɛ. ¹² Gbɛ́ pɔ gɛ Mise sísi o: Anabi dão lé kɛ douɛ laɔ! Asi maa aale o kíɛ. Yá doupi o sɔ. Asi maa oè. ¹³ ɔ Mise mè: N Dii kuao, yá pɔ Lua ò, bee 5 má o.

¹⁴ Ké à ká, kí aà là à mè: Mise, wá gé zlu Lamɔtu Galadadeɔwa yá, ge wà kámaboe? A wèwà à mè: Gɛ n léɛwà me! Nyɔ fuao. Lua ní nánɛ n ɔzɪɛ. ¹⁵ ɔ kí oè: Gɛn ùma ní ye mà onɛ, nísu ɛtomɛɛo ní? Síana o ní Diio. ¹⁶ ɔ Mise mè: Ma

Isailio è fāaaa sīslō pōleu lán sã pō dāna vīōwa.* Ķ Dii òmεε, gbēpio dōaana vīo, an baade tá a be ní a aafiao. ¹⁷Ķ Isailio kía ò Yosafae: Ni ma we ya? Mi one ìli àsi maa omεεo, sema a bèeo lò?

¹⁸Ķ Mise èa mè: Dii yāma! Ma Dii è zōlea báawa,† luabe gbé dasiō zea aà sae oplaai ní zεεio.‡ ¹⁹Ķ Dii mè: Déme a e kōnikεmεε Ahabue aà gé lélei Lamōtu Galadawa, i ga wei? Wáane ò kéwa, lootē ò kéwa, ²⁰nisīnae bō mō zè Dii ae à mè: Má ge kōnikεè. Ķ Dii aà là à mè: Nyō ke kpelewa ni? ²¹Ķ a wèwà à mè: Má ge soso ka aà ānabiōne ní léu nisīn εede úε.§ ²²Ķ Dii mè: Nyō fō kōnikεè, níyō fuao. Ge ñ ke maa. ²²Maa nisīn εedepi soso ka n ānabiε beeōne ní léu, kási sō àsi bèε ÿ Dii ò n yá musu. ²³Ķ Kenaana né Zedekia gè Mise sānke à mè: Zé kpele Dii Nisīna sè à gòà à gè yā'ònei? ²⁴Ķ Mise wèwà à mè: Gōō pō n ge ulεi kpele kpea, níyō zépi dō. ²⁵Ķ Isailio kía mè: A Mise kú taò wéle kí Amō ní ma né Yosio kīi. ²⁶A oné ma mè aa aà dakpeu. Aasu pōε kpwawò, sema pēε ní fo e mà ge suò aafia. ²⁷Mise mè: Tó n su aafia, Dii mé i dameε má òneo. Ķ Mise èa mè: A baade pii ma yápi mào lò?

Ahabu gaa Lamōtu Galada (1Kia 22.29-35)

²⁸Isailio kía ní Yudaō kí Yosafao gè Lamōtu Galada. ²⁹Ķ Isailio kía ò Yosafae: Má azía líleε, mí si zīu. Mpi sō nyō ku la ní n kible'ulao daa. Ķ Isailio kía azía líle à sí zīu. ³⁰A mō lè Siliō kía ò a sōgo dōaanaōne à mè: Asu gbēε we zīpiuo, néfēnena ge gbēzōō, sema Isailio kía ado. ³¹Ké sōgo dōaanapio Yosafa è, aale e Isailio kīae. Ké aa suwà, ÿ Yosafa wiilè, ÿ Dii dōaāle a tò aa gōaāla. ³²Asa ké aa è Isailio kīa no, ÿ aa aà tò we.

³³Gbēε ka tò Isailiogu pā yái, ÿ à gè Isailio kíapi pà à gè aà mò ula pεεklio zānguo. A ò a sōgobaanae: Lelīaa wà bō zīu, ma ke'īae we. ³⁴Zipi gbāakù gōō bee, mé Isailio kíapi zea a sōgo guu à òdidiwà, aà ae dōa Siliōwa e oosi. Ké íatē gè kpéu, ÿ à gā.

19

¹Ké Yudaō kí Yosafa lé su a be Yelusaleū aafia, ²gu'ena Yehu, Anani né bō gè daiaāle, a òè: N dōa gbēvāiole maa? N yea gbé pō za Diiguōzi maa? A yái Dii pō fēanzi. ³N beeo à yāmaa èma lō, ké n zεò ñ a kīi wεεle, ÿ n wá būsū Asetaati lipεεo zōzō.

Yosafa yákpalekenao diledilea

⁴Yosafa ío ku Yelusaleū, āma ío be gbéō guu za Beεseba e Eflaiū būsū gusīsideue, a tò gbéō èa sù Dii ní deziō Luawa. ⁵A yákpalekenao diledile Yuda būsū wéle bīideō guu. ⁶A òné: A laaidō yá pō ále kewa, asa i ke gbēnazīna ále kéεo, Diiε. Aō kúánō á yágōgōane guue. ⁷Aliō Dii vía ví. A laaika! Dii wá Lua lí yāfaasai keo, ìli gbé zāboo, ìli gbagusæsio.

⁸Yosafa Levii buieō ní sa'onaeō ní Isaili uabeleeō dile Yelusaleū Dii yákpalekenao ū aao lekpaao bōaa. Ķ aa ku Yelusaleū. ⁹A yādīlené à mè: Aō Dii vía ví, í zíkεé ní náaio ní nōsemendoo. ¹⁰Tó á gbé pō kú ní wéleō guuo mōwá ní yáo, gbēdea yá ge ikoyā pālen nò, yādīlea ge òtondōkīi ge yādīlenen nò, ali

* 18:16 Nao 27.17 † 18:18 Isa 6.1 ‡ 18:18 Yob 1.6 § 18:21 2Tes 2.11-12

leɗamá, ké aasu táaeké Diie, i ɓokūmabɔɓɔwá ní á gběɔ yáí. Aɔ ke màa, ké ásu duunakɛo yáí. ¹¹ Sa'onkia Amalia mé á gbězɔɔ ũ Dii yápii musu. Isimaela né Zebadia, Yudaɔ gbězɔɔ mé á gbězɔɔ ũ kí yá musu. Levii buiɔ mé á lakēnaɔ ũ. A sɔdile aɔ zíkɛ yápiɔwa, Dii iɔ kú ní gbēmaaɔɛ.

20

Yosafa ziblea Mɔabuwa

¹ Bee gbɛa Mɔabuɔ ní Amɔniɔ ní Mɛu buieɔ mò zíkai ní Yosafao. ² Wà mò wa ò Yosafae: Zlgɔ dasiɔ bò Eɗɔŭ bùsuu Isida Wiside baale, aale mó zikainnɔ. Aa kà Asasɔ Tamaa kò. Ɔme Engedi ũ. ³ Vla Yosafa kù, ɔ à zèò à dɔnle gbɛa Diiwa, ɔ à gɔɔdile Yudaɔne aa leye nípii. ⁴ Ɔ Yudaɔ kàaa dɔnle gbɛaa Diiwa yáí. Aa bò Yuda bùsu wěle pii guu aa mò aà kfi wɛelei. ⁵ Yosafa fɛle zè Yelusaleudeɔ ní Yuda pɔ káaaa Dii ua ɗafu guuɔ kpɛɛle ⁶ à mè: Dii wá dezio Lua, Lua Musuden n ũo ló? Niɔ kible bui pii bùsuwa. Gbāa ní ikoo ku n ɔzle, gbēe lí fɔ kpāneo. ⁷ Wá Lua, n gbé pɔ kú yāa bùsuɛ beeuɔ yà n gbé Isailiɔne, ɔ ní kpà n gbēna Ablahaŭ* buipiɔwa e gɔɔpii. ⁸ Wá kú a guu, wa kpéɛ bee dɔune wa mè, ⁹ tó ní tò músi wá lé, ké níle wá wetá yáí, fēnda ge gagyā ge nɔanan nò, wá ze n ae kpé pɔ n tɔ kuwāe bee kpɛɛle, wí wiilema wá taasikɛa guu, ní síwanɔ, ní wá suaba. ¹⁰ Tia kéwa, Amɔniɔ ní Mɔabuɔ ní Sei gběsɩsɩdeɔ fɛlewanɔ. Ké Isailiɔ bòle Egipi, ni we aa lèlè ní bùsuɔwao, ɔ aa pàalené, aai ní midɛo.† ¹¹ Gwa lá aale kewēe sa, aa mò lé wá yá aale wá bɔle bùsu pɔ ní kpáwáu. ¹² Wá Lua, níyɔ yágɔgɔrínɔo lé? Wápiɔ, wá gbāa vɩ zlgɔ dasidasi pɔ fɛlewáe beeo ɔzlo. Wá dɔ lá wá keo. Wá wé dɔnzi.

¹³ Yudaɔ sí Dii ae we ní n nɔɛo ní n néo. ¹⁴ Levii né Asafa bui Yaazie, Zakali né, Benaia tɔŭna, Yeieli síwena, Matania sɔkpaɛ ku zā guu we, ɔ Dii Nisina dɛdɛwá ¹⁵ à mè: Kí Yosafa ní Yelusaleudeɔ ní Yudaɔ pii, à swákpa! Yá pɔ Dii òén ke: Asu to vla á kŭo. Asu bílike zlgɔ dasidasipiɔ yá musuo, asa zɩpi de á yá ũo, Lua yáɛ. ¹⁶ A gémá zia. Zizi gbɛbɔle ɔ aa sé, á ní le guzule léwa bɔaa ní Yelueli gbáao. ¹⁷ I ke á zíkɛ we no. A ze tɛɛɛ, í e lá Dii a á suaba. Yelusaleudeɔ ní Yudaɔ pii, ásu to vla á kŭo, ásu bílikeo. A gémá zia, Dii aɔ kuánɔɛ.‡

¹⁸ Yosafa kùle à mipèle, ɔ Yelusaleudeɔ ní Yudaɔ pii kùle Diie aa wùle ní gbɛɛu. ¹⁹ Ɔ Levii né Keata ní Koleo buiɔ fɛle lé Dii Isailiɔ Lua sáaukpa gbáugbāu.

²⁰ Aa fɛle kɔɔ káaukaau, ɔ aa Tekoa gbāa zé sè. Ké aale dazeu, ɔ Yosafa mè: Yelusaleudeɔ ní Yudaɔ, à ma yāma. A Dii á Lua náaike, í á gba gbāa. A aà ānabiɔ yáí, á tá í ke na. ²¹ Ké á lekpaáírnɔ, ɔ à gběɔ díle aa dɔaa zlgɔɔne, aao lesi Diie ní ní lousisi'ulao daa, aao me:

A Dii sáaukpa,
asa aà gbēke láaa vɩo.

²² Gɔɔ pɔ aa ná lesiawa ní gulakɛao ní Dii táasileao, ɔ Diipi tò Amɔniɔ ní Mɔabuɔ ní Sei gběsɩsɩde pɔ aale lélɛ Yuda bùsuwapio kpàkpakɔa, ɔ zɩ zɩlɛmá. ²³ Ɔ Amɔniɔ ní Mɔabuɔ lèlɛ Sei gběsɩsɩdeɔwa, ké aa e ní dede mínmio yáí. Ké aa ní dede aa làa, aa líaa ní kɔo, aale kɔ dede. ²⁴ Ké Yudaɔ kà gugwakɩ gbáau, ké aa zlgɔ kfi gwá, ɔ aa ní geɔ è kpále tɔɔle, gbēe i bɔo. ²⁵ Yosafa ní a gběɔ gè ní pɔɔ naaai, ɔ aa pɔtuoo ní kùsŭao ní pɔkasao ní pɔ beɛɛdeɔ è zɔɔzɔɔ. Aa náaa, aai fɔ sè píio. Aa ní pɔɔ sèle

* 20:7 Isa 41.8, Zaa 2.23 † 20:10 Iko 2.4-19 ‡ 20:17 Baa 14.13-14, Iko 20.1-4

e ɔɔɔ àaɔɛ, ké a zɔɔ yáí. ²⁶ A ɔɔɔ sííɔde zí aa káaa Sáaukpaguzuleu, asa wekíi aa Dii sáaukpáu. ɔ wí me gupíe Sáaukpaguzule e ní a gbáɔ.

²⁷ Yelusaleúdeɔ ní Yudaɔ píi èa lé tá Yelusaleú ní pɔnao, Yosafa mé dɔaaa, asa Dii tò aa pɔnakè ní íbeɛɔ yá musue. ²⁸ Ké aa kà Yelusaleú, aa gè Dii ua ní mɔɔnleao ní domaleao ní kàaɛɛɛɛ. ²⁹ Ké bùsu píi kíaɔ mà lá Dii zíkà ní Isailiɔ íbeɛɔ, Lua tò vía ní kú mpíi. ³⁰ ɔ Yosafa zɔleaa báawa yákelesai, aà Lua aà gbà íampakíi gupíiu.

Yosafa kpalablea yá gbɛzà

(1Kia 22.41-50)

³¹ Lá Yosafa de Yudaɔ kía ün we. Aà wè bla sɔosaide guu ɔ à kpalablèu à zɔle báawa Yelusaleú wè baasɔ. Aà da tón Azuba, Seli néé. ³² A zè ní a mae kí Asa yákeɔ, í páaleɔ, à yá pɔ Dii yei kè. ³³ N beeo í guleɔ pɔ wa bòɔ daafo. E tia gbéɔ í ní sɔ wè ní deziɔ Luaɛ. ³⁴ Yosafa yá kɔniɔ ku Anani né Yehu yá pɔ kú Isaili kíaɔ ladau za a kpalablea daaleawa e a midɛawa.

³⁵ Gbɛzà Yudaɔ kí Yosafa ledoukè ní Isailiɔ kí Aazia pɔ de yāvāikena ũo. ³⁶ Yosafa ledoukèaàɔ gó'ílèna laatabɔ kea yá musue. Ké wà gópiɔ kè Eziɔgbɛɛ, ³⁷ Dodava né Eliezeɛ, Malesa gbé anabikèkè Yosafae à mè: Lá n ledoukè ní Aaziao, Dii a zí pɔ ní kèò gbooe. ɔ gópiɔ wíwi, aai e bò ní táo ísíaa wà laatað seo.

21

Yudaɔ kí Yeholau

(2Kia 8.16-24)

¹ Ké Yosafa gà, wà aà mia kpàkɔi ní a deziɔ Davidi wéleu, ɔ aà né Yeholau zɔle aà gbɛu. ² Yeholau dàunaɔn ke: Azalia, Yeielí, Zakali, Azaliahu, Mikaila ní Sefatiao. Isailiɔ kí Yosafa néɔn we píi. ³ An mae ní gbá ánuɔ ní vuao ní pɔ beɛdeɔ maamae ní Yuda bùsu wéle bíideɔ, ɔ à Yeholau kpà kpalau, ké aà yoae yáí. ⁴ Ké Yeholau zínapèle gíúgiú a mae kpalau, ɔ à a dàunapiɔ dède ní fèndao mpíi ní Yuda kíaɔ lɔ.

⁵ Aà wè baakwi ní plaode guu ɔ à kpalablè, à zɔle báawa Yelusaleú wè swaaɔɛ. ⁶ A Isaili kíaɔ ɔlesè lán Ahabu bedɛɔwae, asa à Ahabu nenɔɛ sè nɔ ũe, ɔ à yá pɔ Dii yeio kè. ⁷ Dii í we Davidi buiɔ káaleɔ, ké aà bàa kú ní Davidio yáí, asa à legbèè à mè aà bui aɔ de kía ũ ɔɔpíie.*

⁸ Yeholau píi kpalablea ɔɔ Eɔɔɔ nízia sí Yudaɔwa,† ɔ aa nízia kía kpà. ⁹ ɔ Yeholau gè we ní a íwaɔ ní a sɔgo píi, ɔ Eɔɔɔ koezɔaazi ní a sɔgodeɔ. ɔ à fèle gwáasína, à ní kéaa à tà. ¹⁰ ɔ Eɔɔɔ nízia sí Yudaɔwa e ní a gbáɔ. ɔɔ bee ɔ Libenadeɔ nízia sí Yudaɔwa lɔ, ké Yeholau pàkpà Dii a deziɔ Luazi yáí. ¹¹ A guleɔ bó Yuda bùsu síɔɔwa se, ɔ a tò Yelusaleúdeɔ gbálè táa yá musu e Yudaɔ gè kè Diiwa.

¹² Anabi Elia lá kpàsáè à mè: Dii n dezi Davidi Lua mè, ní n mae Yosafa ge Yudaɔ kí Asa ɔlesɛ. ¹³ N Isaili kíaɔ ɔlesè, ní tò Yelusaleúdeɔ ní Yudaɔ píi gbálè táa yá musu lá Ahabu bedɛɔ kèwa. N n dàunaɔ dède lɔ, n mae bedɛ pɔ an maa denlapiɔ. ¹⁴ Dii a to kisia zɔɔ n gbéɔ le ní n nɛgɔɔ ní n naɔ ní n àizeɛɔ píie. ¹⁵ Mpi sɔ, gyá zɔɔ a n le, í ɔɔɔplakennɔ. Nyɔ nòse gyá ke e n n nɔna pa gbɔ ú.

* 21:7 1Kia 11.36 † 21:8 Daa 27.40

¹⁶ Dii Filitēo ní Laalubu pò kú Etiopi saeò sóikè Yeholaūwa. ¹⁷ Ǿ aa lèlè Yudaowa aa sí ní būsuu, aa kibè pòò sèlè pii ní aà néo ní aà nao. Aa negōe i gōeò, mé i ke aà né gbèzāna Aazia bàasio. ¹⁸ Yápio pii gbèa Dii tò gyá pò a gbágbàòo aà lè a nonau. ¹⁹ Gyápi gòoplakèaano, a ye kaiaano wè pla, 5 gyápi aà nonao bèle, à gà ní wāwā zōo. Aa gbéò i té zōo kaè aà gè kpelaa yáí lá aa kè aà deziñewao. ²⁰ Yeholaū wè baakwi ní plaode guu 5 à kpalablèu, à zòlè báawa Yelusaleū wè swaaē. Ké à ánuatò, gbèe i aà bèkèko, 5 wà aà vī Davidi wéleu, wi aà mia kpakōi ní kía kñino.

22

Yudaò kí Aazia

(2Kia 8.25-29, 9.27-29)

¹ Yelusaleūdeò aà né gbèzāna Aazia kpà kpalau aà gbèu, ké gbāamōede pò sí ní bōou ní Laalubu aà vīo dède pii yáí. Ǿ Yudaò kí Aazia, Yeholaū né ná kpalableawa. ² Aa wè bao ní plaode guu 5 à kpalablè, à zòlè báawa Yelusaleū wè doe. Aa da tón Atalia, Ǿmeli tōūnae. ³ Aàpi sō à Ahabu bedeo òlèsè, asa aà da mé nàewà ní vāikeao. ⁴ A yá pò Dii yeio kè lán Ahabu bedeoowa, asa aame aa gō aà ledamadeò ù aà mae gaa gbèa, 5 aa aà òòkpà. ⁵ A ní ledama mà, 5 à gè ná Isailio kí Ahabu né Yolaūwa, aa gè zíkai ní Silio kí Azaelio sānu Lamotu Galada. Silio Yolaū kè'ia, ⁶ 5 à èa tà Yezelee e a bō à lāa. Ǿ Aazia gè wékpaleiaazi we.

⁷ Aazia gèa Yolaū gwai bō Lua kíie, ké wà e aà de yáí. Ké à kà, à bō ní Yolaūo, aa gè dai Nimisi né Yehule. A mō lè Dii Yehu díle aà Ahabu bedeo midèe. ⁸ Goo pò Yehupi lé sé ní Ahabu bedeo màa, à kpāuú ní Yuda kíaa ní Aazia vīi né pò de aà íwaò ù, 5 à ní dede. ⁹ Wà gè Aazia wèele, 5 wà aà è ulea Samali, 5 wà aà kù wà sùò Yehue, 5 wà aà dè. Wà aà vī, asa wà mè Yosafa pò Dii kíi wèele ní nòsemendoo tōūnae. Aazia be gbèe ku à zòkù à kà kpalableao.

Yoasi ní a dazi Ataliao

(2Kia 11.1-20)

¹⁰ Ké Aazia da Atalia è a né Aaziapi gà, 5 à ná Yuda kíabuiò dedeawa, ¹¹ 5 kí Yeholaū nenoe Yoseba Aazia né Yoasi sè ní sae kiane pò wàle ní dedepio guu, 5 à aà ùlè kpea pò liio káleau ní noe pò lé yó kpawào. Kí Yeholaū né Yosebapi mé sa'onkia Yoiada nò ù, Aazia dae. A népi ùlè Ataliae, i e aà dèo. ¹² Ǿ népi ulea Dii ua we ní noepio e wè soolo, gòò pò Atalia lé kible Yuda būsua.

23

¹ A wè soplade guu sa'onkia Yoiada bō à sōdile, 5 à ledoukè ní zlgō badee beeo: Yelaū né Azalia, Yohanani né Isimaela, Ǿbedi né Azalia, Adaia né Maasea ní Zikeji né Elisafao. ² Aa Yuda būsua kèele aa Levii buio ní Isaili uabeleò kàaa wéle ní wéleo, 5 aa sù sānu Yelusaleū. ³ Gbè pò wà ní kaaapio yāyè ní kío Lua ua. Ǿ Yoiada mè: Kía népi a kpalable, lá Dii a legbè Davidi buio yá musuwa.* ⁴ Yá pò á ken ke: Tó á sa'onao ní Levii buio mò gudōai kámabogòzì, á gáli séiadeo aao Lua kpé bōleò dōa, ⁵ á gáli plaadeò sō ío kibè dōa, á gáli aaōdeò ío Ekpalea Bole dōa, á gbè kñino sō, àò ku Dii ua. ⁶ Gbèe su gè Dii kpéuo, mé i ke sa'onao ní Levii bui pò lé zíkè weò bàasio. Aame aa gèu, asa aa gbáleao, gbè kñino sō à ze ní zì pò Dii dáéo. ⁷ Levii buio lia kízi, baade ní a gōkèbòò kúa, aai gbè pò sù gè Dii kpéu de. Aò kú ní kío gu pò àle géu pii.

* 23:3 2Sam 7.12

8 Levii buio n̄ Yudaɔ k̄e lá sa'onkia Yoiada òn̄éwa. An baade n̄ a gb̄é p̄s aale kámaboo n̄ gb̄é p̄s aale m̄s n̄ l̄eũkpakeio p̄ii, asa Yoiada ì n̄ ḡalie gbaeo. 9 Ǿ Yoiada kí Davidi s̄s̄nao kp̄a zlḡo badepiowa n̄ a s̄ngbao p̄s kú Dii kp̄eũ, a n̄ena n̄ a z̄oo. 10 A gb̄éoo k̄ale Dii kp̄é n̄ a sa'oklio kp̄eele, sea za Dii kp̄épi ɔplaa oi e a zee oi, baade n̄ a ḡōkeboo k̄ua né kiapi d̄s̄aa yáí. 11 Ǿ Yoiada n̄ a néo b̄ò n̄ n̄épio, aa kíafua kp̄àè, aa Lua ikoyá lá kp̄awà. Aa n̄isikà aà miwa aa aà kp̄a k̄ia ũ, ɔ baade mè: Lua k̄ia d̄s̄ n̄ aafiao!

12 Ké Atalia k̄ia p̄s gb̄éoo lé ke, aale bàale aale wiilepi mà, ɔ à f̄ele ḡè n̄ k̄í Dii ua. 13 Ké à wezù, à kí è zea a m̄p̄ele sae Dii kp̄é kp̄eele. Zlḡo badeo n̄ k̄aaepenaɔ s̄í aà sae, mé gb̄épii lé p̄onake aale k̄aaepe, mé l̄esinao d̄aaaa n̄ táasileao n̄ p̄s̄'obonaɔ. Ǿ Atalia a p̄okasaɔ ga k̄è à wii p̄àle à mè: Wà b̄ò ma kp̄ee! Wà b̄ò ma kp̄ee! 14 Sa'onkia Yoiada ò zlḡo badepioɔne: A n̄oepi se b̄òò bàasi, í gb̄é p̄s̄ b̄ò teaaz̄io dede n̄ f̄endaɔ. Asu à aà de Dii uao. 15 Goo p̄s̄ n̄oepi k̄a kibe b̄ole p̄s̄ w̄í me S̄ó Bole guu, we wà aà k̄uu wà aà d̄e.

16 Ǿ Yoiada ledoukè n̄ Diio, ké aapi n̄ kíoo n̄ gb̄épio e aao de Dii gb̄éoo ũ yáí. 17 Ǿ wà ḡè Baali kp̄é gb̄oo m̄pii, wà a sa'oklio n̄ a táao w̄íwi, ɔ wà Baali sa'ona Matá d̄e sa'oklip̄o sae.

18 Yoiada Dii ua ná Levii bui sa'onaoɔne n̄ ɔz̄í aao w̄étei. Davidi mé n̄ díledile yáa à mè, aali sa p̄s̄ w̄í a p̄s̄ k̄áteu à tékú o Diíwa a ua n̄ p̄onakeao n̄ lesiao, lá a ku Moizi ikoyá guuwa. 19 A bíiboleɔs̄anaɔ díledile Dii ua b̄oleo, ké gb̄é gb̄álee su ḡeũ, baa gb̄álee kpele buin n̄ò. 20 Ǿ à zlḡo badeo s̄è n̄ gb̄áadeo n̄ kpalablenao n̄ gb̄é k̄in̄o p̄ii, aa b̄ò Dii ua n̄ kíoo, aa b̄ole n̄ Musu Boleo aa ḡè kibe, ɔ aa k̄ipi z̄l̄e ḡínaa, 21 ɔ gb̄épii p̄o k̄ena búsupiu. Atalia dea n̄ f̄endaɔ gbea, w̄élepi ḡò yákelesai.

24

Yoasi Dii kp̄é kekeɔ (2Kia 12.1-17)

1 Yoasi w̄è soplade guu ɔ à kpalablè, à z̄l̄e báawa Yelusaleũ w̄è blaɔ. Aà da t̄ón Zibia, Beeseba n̄oee. 2 Yoasi yá p̄s̄ Dii yei k̄è sa'onkia Yoiada ḡoo. 3 Yoiada n̄os̄è Yosiaɔe plaɔ, ɔ à neḡeoo n̄ n̄eoo Ì'ir̄in̄o.

4 Bee gbea Yoasi z̄èò à Dii kp̄é keke. 5 A sa'onao n̄ Levii bui k̄in̄o sisi, a òné: A gé Yuda w̄éleoo guu, í Isailio w̄é'̄sa k̄aaa à á Lua kp̄é kekeò. A ke kpakpa. Levii buip̄io í ke kpakpa s̄so. 6 Ǿ kí sa'onkia Yoiada sisi, à aà là à mè: W̄é'̄sa p̄s̄ Dii z̄òblena Moizi n̄ Isailio pii díle wà kpa ikoyá z̄w̄áakpe yáí, b̄óyáí ni gbea Levii buiwa aa si Yelusaleũde n̄ Yudaɔwa píio ni? 7 Asa n̄oee vái Atalia néo mé Lua kp̄é gbaɔ gb̄oo yáa. Baa se aa z̄oblè táaoɔne n̄ Lua kp̄é z̄ikeb̄oo.

8 Kí mè wà ɔkakpagolo ke, ɔ wa k̄è wa díle Dii kp̄é kp̄eele b̄oleu. 9 Wà kp̄awakè Yelusaleũ n̄ Yuda busuo, wà mè baade m̄s̄ Diie n̄ w̄é'̄sa p̄s̄ Lua z̄òblena Moizi gb̄èa Isailioɔwa guwaiwaiuo. 10 Ǿ k̄iaɔ n̄ gb̄épioo m̄òò n̄ p̄nao aa k̄a kpagolopiu e à p̄a. 11 Tó Levii buio è kpagolopi ɔa z̄oo k̄ú, ɔ aaf se ḡeò kí íwaɔne, ɔ kí lak̄èna n̄ sa'onkia plaadeo aaf m̄o a ɔa b̄ole, aaf kpagolopi se ḡe díle a gbeu. Maa aaf̄o ke lá gu lé d̄o e ɔa ḡè z̄oo k̄ú. 12 Kí n̄ Yoiadao ɔapi kp̄a Dii uaz̄ikenaɔ gb̄èz̄ooɔwa, ɔ aaf̄o flaboò gb̄'e'̄anaɔ n̄ li'̄anaɔ n̄ kped̄onaɔne, aao Dii kp̄é kekeò. Aaf̄o flabo gb̄é p̄s̄ aaf̄o m̄osi n̄ m̄ogot̄oepioɔne lo.

* 24:6 B̄oà 30.11-16

Ɔ Lua gbépi wèwà à mè: Dii a a gēe kpama de beea. ¹⁰ Ɔ Amazia Eflaiū zlgō pò mò a kīpi gbaè ní be. An pò pà YudaƆzi maamaa, 5 aa tà ní be ní pofē z5Ɔo.

¹¹ Amazia sōdile à d̄baa a gbéone Guzule Wisideu, 5 à Edoũ dēde gbēon òaasƆƆo leē kwi (10.000). ¹² Yuda zlgō gbéƆ kùkù bēe gbēon òaasƆƆo leē kwi (10.000), aa gērino gbe musu, 5 aa ní zuzu zīle, aa pūnapūna nípii. ¹³ Zlgō pò Amazia ní gbáe, i we aa gèano zīlauopio, ké aale tá, aa lēle Yuda bùsu wéleƆwa za Samali e à gè pè Betoloniwa, aa gbéƆ dēde gbēon òaasƆƆo leē àa5 (3.000), 5 aa ní p̄Ɔ nàaa dūduu.

¹⁴ Ké Amazia sù ní Edoũ dedeao, à sù ní ní táao. A ní pèlepele azīae, 5 Ìb kùlené, Ìb tulaletikané téa. ¹⁵ Ɔ Dii pò pà Amaziasi, à anabi zìwà à mè: Akea nīle ke Edoũ táaone kèkei? Pó pó aai f̄ Edoũ b̄ n Ɔzloa? ¹⁶ GƆƆ pò àle yā'o kīe, 5 kīpi òè: Wa n dilē ma ledamade ū yā? Nīle! Tó n gi, wa n wetá fá! E anabipi àò gé nīlei, à mè: Má d5 ké Dii zè ní n deaoe, asa n yápi kè, 5 ni ma ledama mao.

¹⁷ YudaƆ kí Amazia lēkpāaí ní a gbéƆ, 5 à gbéƆ zī Isailio kí Yehoasi, Yoaza né, Yehu t̄ũnawa, a òè: M̄ wà wesikōle zīlau. ¹⁸ Isailio kí Yehoasi wèwà à mè: Libā bùsu leaa lēkpāsākè Libā bùsu sede líe, à mè aà a nenƆe kpāsā a néwa, 5 Libā bùsu wài mò 5z̄5 leapiwa. ¹⁹ N zible EdoũƆwa, 5 n nzīa sè les̄, nīle íanadā. N nzīa t̄ee fá! Ɔ ní ye n sòle da ní yā'í nzīae ní YudaƆ píia? ²⁰ Ɔ Amazia í swáscio. Bee b̄ Lua kīe, ké à e YudaƆ na Yehoasie a Ɔzī, ké aa kè Edoũ táaone kèke yáí. ²¹ Ɔ Isailio kí Yehoasi mò lēleiwa. Aa wesikōle Yuda bùsu wéleu Besemesi. ²² Isailio YudaƆ f̄, 5 Yudapio lēƆwa, baade tà a be. ²³ Yehoasi Amazia kù Besemesi we, à b̄leaaño Yelusaleū, 5 à a b̄lí gbòò gās̄suo òaa pla za Eflaiū Boleu e à gè pè Gola Bolewa. ²⁴ A vua ní ánusuo ní pò pò kú Ɔbeded̄ũ kīi Lua ua sèle píi ní pò pò kú kibe láasiu. Ɔ à gbéƆ kùkù t̄ar̄no Samali z̄zƆƆ ū.

²⁵ YudaƆ kí Amazia kè Yehoasi gaa gbea wè gēoe. ²⁶ Amazia yá k̄nio ku Yuda kíao ní Isaili kíao ladau za a daalea e a mideawa. ²⁷ Za gƆƆ pò à b̄ Dii kpe, wà lēkpāalaazi Yelusaleū, 5 à baalè tà Lakisi. Wà gbéƆ gbàe aa pèleaazi, 5 wà aà dè we. ²⁸ Wà aà ge sè ní s̄o wà s̄ò, 5 wà aà mia kpàk̄si ní a deziƆ Davidi wéleu.

26

YudaƆ kí Uzia

(2Kia 14.21-22, 15.1-7)

¹ Ɔ YudaƆ Uzia kpà kía ū aà mae Amazia gbeu aà wè gēo ní mēdoode guu. ² Ɔme Elata kēke kàle YudaƆ pò ū a mae gaa gbea. ³ Aà wè gēo ní mēdoode guu 5 à kpalablè, à z̄le báawa Yelusaleū wè blakwi ní plaoe. Aà da t̄n Yekolia, Yelusaleū n̄ee. ⁴ A yá pò Dii yei kè lá a mae Amazia kēwa. ⁵ A Lua kīi wēlele gƆƆ pò Zakali lé víakea Luae dae, 5 gƆƆ pò àle Dii kīi wēlele, Dii tò aà yáƆ b̄ maa.

⁶ A gè z̄ikà ní Filitē, à Gata b̄lí gbòò ní Yabene p̄o ní Asedoda p̄o. Ɔ à èa wéleƆ kàle Asedoda fáani ní gupáleƆ Filitē bùsuu. ⁷ Lua òaaale Filitē ní Laalubu pò kú Guubaalió ní Meu buiƆ yá musu. ⁸ Am̄nio lé falub̄o Uzīae, 5 à t̄ob̄ e à gè pè Egipi z̄lewa, asa à gbāakù lé gee.

⁹ Uzia gugwakli les̄ b̄b̄o Yelusaleū b̄lí wa Gola Bole ní Guzule Boleo ní gola páleo musu, mé a boa gbāa. ¹⁰ A gugwakli les̄ b̄b̄o gbāau Ì, mé à Ìb̄ ȳȳ

dasi, ké a potuoov vi dasi guslsideu ní gusalalao yáí. A buazlkenao ní vēebu zilkenao vi guslsideu ní gutaedeo, asa a ye buaie.

¹¹ A zlg̃ōo vi, aai gé zllau gā ní gāo an dasileu. Gb̃éō t̃d̃d̃d̃ona Yeieli ní lakēna Maaseao í ní t̃s̃ dalau. Kí iwao do Anania mé ní gb̃ēz̃ōo ũ. ¹² Uabele p̃ó de zlg̃ōo p̃io d̃baana ũ gb̃ēon ðaas̃ōo leē pla ní ðaa aãōe (2.600). ¹³ An zlg̃ōo gb̃ēon ðaas̃ōo leē ðaa do ní bas̃ōo ní soplao ní ðaa pla ní bas̃ōo (307.500). Z̃id̃ōn saone, mé aa gb̃āa vi aa do kíle a ibeēo yá musu. ¹⁴ Uzia s̃engbaoo ní s̃ōnao ní mò f̃uao ní mò ulao ní s̃áo ní gb̃ēmao kp̃a ní baadewa. ¹⁵ A mas̃l̃ni p̃ó d̃ōnao a taataa k̃ēo k̃ē, a k̃āle Yelusaleū bíi gulel̃o ní bíi golaowa aao kaoo ní gb̃ē gb̃ēneo zuzu. Aa t̃s̃ tá z̃à, asa Lua d̃onle z̃ōo k̃ēē, ̃ō à gb̃āak̃ū.

¹⁶ Ké Uzia gb̃āa'è maa, ̃ō à az̃la s̃ē les̃í e à l̃èl̃e. A d̃ē Dii a Luawa, à g̃ē aá kp̃éu tulaletikaiè téa a k̃ateakiwa. ¹⁷ Sa'onkia Azalia p̃ēleaazi ní Dii gb̃āgb̃an w̃ōd̃eo gb̃ēon basiis̃. ¹⁸ Aa g̃ìe aa mè: Uzia, ní z̃eṽí ñ tulaletikateo Diieo, sema Aalona bui sa'ona p̃ó w̃a gb̃āb̃ōnéo báasio. * Go aá kúki la. N d̃e Dii Luawae, a n kp̃ela loo. ¹⁹ Uzia t̃ésib̃o k̃ūa à tulaletikateao. Aa p̃ó f̃ē, ̃ō g̃ōo p̃ó àl̃e k̃āa sa'onapiozi, ̃ō kusu bíl̃e aá mi'aewa ní w̃āa tulaletikateaki p̃ó kú Dii kp̃éu sae we. ²⁰ Ké sa'onkia Azalia ní sa'ona aá gw̃a, aa è kusu bíl̃e aá mi'aewa, ̃ō aa k̃ē kp̃akpa aa b̃ōl̃e. Aapi s̃ō à k̃ē kp̃akpa à b̃ō, ké Dii kusu z̃iwa yáí.

²¹ Kí Uzia gā ní kusupioe. Aa kp̃é kú adoae, mé w̃a Dii kp̃é z̃ōē lo. Aa né Yotaū mé gb̃ēz̃ōo ũ kibe. Ōme g̃ō Yuda d̃baana ũ. ²² Uzia yá k̃l̃ni kú anabi Isaia, Amozu né taalau za a daalea e a mid̃ēawa. ²³ A g̃à, † ̃ō w̃a aá vi k̃iāo vik̃i, ama wi aá mia kp̃ak̃ĩr̃ĩño, asa w̃a mè, kusudee. Ō aá né Yotaū z̃ōl̃e aá gb̃eu.

27

Yuda ki Yotaū (2Kia 15.32-38)

¹ Yotaū w̃ē baas̃ode guu ̃ō à kpalabl̃e, à z̃ōl̃e báawa Yelusaleū w̃ē g̃ēo ní m̃ēnd̃ooe. Aa da t̃ōn Yelusa, Zadoki née. ² A yá p̃ó Dii yei k̃ē lá a mae Uzia k̃ēwa. I g̃ē Dii kp̃éu lá a mae g̃ēuwao. Gb̃éō g̃í lé níza ð̃ōkpa e tiae. ³ Ōme Dii kp̃é Bole Musu k̃ēk̃e, mé à bíi p̃ó kú Ofeli s̃is̃í musu k̃ēk̃e b̃ō maamaa. ⁴ A w̃éleō k̃āle Yuda b̃ūsu guslsideu, mé à z̃egik̃li gb̃āa ní gugwak̃li les̃o b̃ō s̃is̃í líkped̃eo musu.

⁵ Yotaū z̃ik̃á ní Am̃ōñio k̃iāo, ̃ō à gb̃āam̃ōné. W̃ē bee aa ánus̃u kp̃aw̃a t̃onu aãō ní k̃ñio. Ese ní naao s̃ō koko ðaas̃ōo leē bas̃ōbas̃ōo (100.000). W̃ē plaade ní a aãōdeo guu maa aa mòōē. ⁶ Yotaū gb̃āa lé ded̃eē, ké aá yākeao maa Dii a Luae yáí.

⁷ Yotaū yá k̃l̃niō ku Isaili k̃iāo ní Yuda k̃iāo ladau, z̃í p̃ó a k̃āo ní yá p̃ó a k̃ēo píi. ⁸ Aa w̃ē baas̃ode guu ̃ō à kpalabl̃e, à z̃ōl̃e báawa Yelusaleū w̃ē g̃ēo ní m̃ēnd̃ooe. ⁹ Ké Yotaū g̃à, w̃a aá vi Davidi w̃éleu, ̃ō aá né Aaza z̃ōl̃e aá gb̃eu.

28

Yuda ki Aaza (2Kia 16.1-20)

¹ Aaza w̃ē baode guu ̃ō à kpalabl̃e, à z̃ōl̃e báawa Yelusaleū w̃ē g̃ēo ní m̃ēnd̃ooe. I yá p̃ó Dii a Lua yei ke lá a dezi Davidiwa. ² A z̃ē ní Isaili k̃iāo yākeaoe, à

* 26:18 Nao 3.10 † 26:23 Isa 6.1

mokasakasa Baaliu u. ³ A sa pɔ wi a pɔ kateu a tekɔ o Beninɔ guzuleu n a negɔe se.* A yabekɛ lɔ bui pɔ Dii n yɔ Isailiɔnɔ i ke yawa. ⁴ A sa'o a tulaletikate a gulesi pɔ wa bɔwa n sisɔ musuo n li yelele gbaɔ pɔi. ⁵ Dii aɔ Lua aɔ na Silio kɔa e ɔɔ. Silio zɔblɛwɔ, aa aɔ gbɛ kɔkɔ dasidasi, aa tɔrɔnɔ Damasi.

Dii aɔ na Isailio kɔa e aɔ ɔɔ lɔ, ɔ Isailio aɔ gbɛ dɛde duudu. ⁶ Isailio ki Pɛka,† Lemalia nɛ aɔ gbɛ dɛde Yuda busuu ɔɔ do gbɛnɔ baasɔɔ lɛ basoolo (120.000), kɛ Yudaɔ pakpa Dii n deziɔ Luazi yai. ⁷ Eflaiɔ bui negɔn Zikeli kɔane Maasea dɛ n kibɛ gbɛzɔ Azikaɔ n ki kwaaɔi Elikanao. ⁸ Isailio n dae Yuda nɔɔ kɔkɔ n n negɔe n n nenɔ gbɛnɔ baasɔɔ lɛ baɔ do (200.000). Aa n pɔɔ naaa lɔ maamaa, aale taɔ Samali.

⁹ Dii anabi Odede ku we. A gɛ dai zɔgɔ pɔ lɛ su Samaliɔle, a onɛ: Dii a deziɔ Lua Yudaɔ nae a ɔɔlɛ, kɛ aɔ pɔ paɔzi yai. ɔ a n dede n pɔfɛ pɔ gbɔ zɔ luawao.

¹⁰ ɔ a ye Yudaɔ ke a zɔɔ u gɛ n n nɔɔ saa? Apɔ i taakee Dii a Luae sɔo lɛ? ¹¹ A ma yama sa! A a gbɛ pɔ a n kɔkɔ zɔɔ uɛ beɔ gbae, asa Dii pɔ fɛaazi maamae.

¹² ɔ Eflaiɔ bui daanae beɔ fɛle gi gbɛ pɔ lɛ su n zillaɔnɛ: Yohanani nɛ Azalia, Mesilemɔ nɛ Belekia, Saluɔ nɛ Yezekia n Hadelai nɛ Amasao. ¹³ Aa onɛ: Asu su n zɔgɛ beɔ lao, kɛ wasu taakee Diieo yai. A ye wa duuna n wa taɔe kafi ya? Wa taakekɛ maamaa kɔ, ɔ aɔ pɔ fɛa wa Isailiozi maamaa.

¹⁴ ɔ zɔgɔ zɔɔ n pɔ pɔ aa naaaɔ to we gbɛ pɔ kaana we n n kɔaɔ waa. ¹⁵ Gbɛ pɔ wa n tɔ sɔ zɔɔ sɛ, ɔ aa pɔ pɔ wa naaaɔ se na gbɛ pɔ ku puizisi. Aa pokasaɔ kpama n kyaleɔ n pɔbleaɔ n imiao, aa nisimama n bɔɔwa. Aa n gbɛ pɔ gbaaɔ di zaa'inaɔ kpe, aa gɛrɔnɔ n gbɛ kɔi wɛle daminalikpedeu Yeliko, ɔ aa su Samali.

¹⁶ Zibeezi ki Aaza gbɛ zɔ Asilio kiawa a mɛ, aɔ mɔ dɔale, ¹⁷ asa Edɔu mɔ lɛle Yudaɔwa lɔ, aa zɔɔ kɔkɔ. ¹⁸ Filitɛ sɔ aa lɛle Yuda busu gusiside wɛle n lɛgeve wɛleɔwa, aa Besemesi si n Ayalonio n Gedeloo n Sokoo n Timinao n Gimɛzoo n a zɛwiao, aa zɔle. ¹⁹ Dii ɔɔle Yudaɔwa an ki Aaza yai, asa a bɔ Dii kpe maamaa, a Ayameto Yudaɔ mekpɔ vaikɛawa.

²⁰ Asilio ki Tigela Pilesɛ mɔ Aaza kɔi, kasi i donlekeɔ, a aɔ to yooye. ²¹ Ki Aaza Dii kpɛ pɔɔ n azla be pɔɔ n Yuda kɔa pɔɔ sɛle kpɔ Asilio kɔapiwa, kasi a kee i gbesuo. ²² Kua yooyepi guu ki Aaza gi lɛ bɔ Dii kpe.

²³ A sa'o Silio kɔa pɔ aa a fuɔ taawa, asa a mɛ, la Damasi taapiɔ dɔrɔle, ma sa'omae, aai dɔmale sɔ. Ama aɔ ɔɔkpaklin we n a gbɛ pɔi. ²⁴ Ki Aaza Lua kpɛ pɔɔ naaa a zɛzɛ. A Dii kpɛ zɛ ta, ɔ a sa'oklio pɛlepele Yelusaleu zɛkpaɔ guu pɔi.

²⁵ A gulesɔ bɔbo wɛle n wɛleɔ Yuda busuu, kɛ wali tulaletikate a we dii paleɔnɛ, ɔ a Dii a deziɔ Lua pɔ fɛleɔ.

²⁶ Ya pɔ a ke za a daaleawa e a mideawa kɔni ku Yuda kɔa n Isaili kɔa ladau.

²⁷ Ke a ga, ɔ wa aɔ vɔ Yelusaleu, ama wi aɔ mia kpakɔi n Yuda kɔaɔ. ɔ aɔ nɛ Ezekia zɔle aɔ gbɛu.

29

Ezekia gbaɔɔ Lua kpɛ (2Kia 18.1-3)

¹ Ezekia wɛ baasɔode guu ɔ a kpalablɛ, a zɔle baawa Yelusaleu wɛ baakwi mɛndosaie. Aa da tɔn Abia, Zakali nɛe. ² A ya pɔ Dii yei ke la a dezi Davidi kewa pɔie. ³ Aa kpalablea wɛ seia mɔ seia guu, a Dii kpɛ zɛ wɛ, a a gbaɔ keke.

* 28:3 Iko 12.31 † 28:6 Isa 7.1

4 A sa'onao ní Levii buio sísi, 5 à ní káaa gāae Lua kpé gukpe oi. 5 A òné: A Levii buio, à ma yáma! A gbábo áziáe, í gbábo Dii á dezió Lua kpée. A bóle ní pò pò í luakuklí gbáleo píi. 6 Asa wá maeò bò Dii wá Lua kpée, aa yá pò a yeio kèe, aa pákpàaazi. Aa hànèbò aà kpée, aa mikpèlè. 7 Aa a kpèele zé tà, aa a filiaò dè, aai tulaletikatea ní Luae a kúkiò, aai sa pò wí a pò káteu à tékū owà bo. 8 Ǿ Dii pòkūmabòbò Yelusaleüdeò ní Yudaòwa, a tò aa gò sòkèngu pòò ũ, láanipòò ũ, pòsòsòò ũ, lá á wé lé e gbāewa. 9 A yáí wá wá maeò dèdè ní fèndao, mé wá negòeò ní wá nenòeò ní wá nòeò gò zìzòò ũ. 10 Má ye mà lèdoũke ní Dii Isailio Luaoe sa, ké aà pòkūma pásí e weewá. 11 Ma gbéò, ásu pákpàaazi bo, asa Dii á sé àò ku a ae, íò a gbagbae. Amè í aà gbagba, í tulaletikàè teá.

12 Ǿ Levii buie beeo fèle:

Keata buio Amasai né Maatu
ní Azalia né Yoelio.
Melali buio Abadi né Kisi
ní Yaleleli né Azaliao.
Geesò buio Zima né Yoa
ní Yoapi né Edèniò.
13 Elizafá buio Yeielí ní Simelio.
Asafa buio Zakali ní Mataniao.
14 Emami buio Yeielí ní Simèio.
Yedutu buio Semaia ní Uzielio.

15 Ké aa ní gbéò káaa, aa gbàbòné, 5 aa gè gbàbò Dii uae lá Dii dà kíe a òwa. 16 Sa'onao gè gbàbò Dii kpée, 5 aa pò gbálea pò aa èuò náaa wá bòò Dii ua, 5 Levii buio sí aa bòò bíi kpè e Sedò guzuleu. 17 Mò séia gòò séia zí 5 aa ná gbàbòa uapiewa. A gòò swaaòde zí aa kà kpépi kpèele, 5 aa gbàbòè e gòò swaaò b. Mò séia gòò gèò ní mèndooode zí 5 aa láa.

18 Ǿ aa gè kí Ezekia lè aa mè: Wa gbàbò Dii kpée, sa'okli ní a pòkeleò píi ní táabūnu pò wí pèe kálewá ní a pòkeleò píi. 19 Pò píi kí Aaza sakàu a náaisaìke guuò píi wá kèkè wa gbàbòné, aa kále Dii gbagbaki ae.

20 Ké gu dè, Ezekia fèle káaukaau, à wéle gbèzòò káaa, 5 aa gè Dii ua. 21 Aa gè ní gáaenaò mèn soplá ní sásakaòò soplá, ní sànebòòò soplá ní blesanaò soplá duun awakpabòò ũ Yudaò ní ní búsuò ní Lua kpéò yá musu. Ǿ kí ò Aalona bui sa'onaoe aa sa'òò Dii gbagbakiwa. 22 Wà zupio kòlokpakpa, 5 sa'onao a au sí wa lè sa'okliwa. Ǿ wà sásakaopio kòlokpakpa b, wà a au lè sa'okliwa. Ǿ wà sànebòòò kòlokpakpa, wà a au lè sa'okliwa. 23 Wà gè ní blesan duun awakpabòò kí kíi ní gbé pò káaa weò, aa onàna blepiòwa. 24 Ǿ sa'onao a kòlokpakpa, aa gè ní a auo sa'okli duun awakpabòò ũ Isailio duunakèama yáí, asa kí mé mè wá sa pò wí a pò káteu à tékū ní sa pò wí o duun awakpabòò ũ o Isaili bui píiòne.

25 A Levii buio kàle Dii ua, aa sésènaò ní mòònaò ní domaò kūa lá Davidi ní aà gu'ena Gadao ní ànabi Natào dílewa, asa Dii mé dà a ànabipioe, 5 aa ò. 26 Ǿ Levii buio sí we, aa Davidi pò'òònapio kúkūa. Sa'onao ku we b, aa káaeò kúkūa. 27 Ǿ Ezekia mè wá sa pò wí a pò káteu à tékū o'ò sa'okliwa. Ké wá ná sapi oawa, 5 wá ná lesia Diiewa ní kàaeò ní Isailio kí Davidi pò'òònapio. 28 Gòò pò lèsinaò lé lesi, mé kàaepe naò lé ní kàaepe, gbé pò káaaa weò lé kúle Dii e wá gè sapi ò wa láa píi. 29 Ké wá sapi ò wa láa, kí ní gbé pò kú weò kùlèè aa wùle ní gbèeu. 30 Ǿ kí Ezekia ní a íwaò ò Levii buioe aa Dii táasile ní lè pò Davidi ní gu'ena Asafao dàò. Aa aà táasilè ní pònaò, 5 aa mipèle aa kùlèè.

31 Ǿ Ezekia m̀̀: Lá a ázla kpà Diiwa gbā, à m̀̀ Dii ua ní á sa'ob̀̀ ní á sáaukpasao. Ǿ gbé p̀̀ káaaa m̀̀ ní ní sa'ob̀̀ ní ní sáaukpasao, mé gbé p̀̀ an p̀̀ gbā̀̀ m̀̀ ní p̀̀ p̀̀ wí a p̀̀ káteu à tékũ. 32 Sa'ob̀̀ p̀̀ aa m̀̀opion ke: Zu báaákwí, sásakao baso ní sása b̀̀b̀̀ b̀̀aa do. Aa sa p̀̀ wí a p̀̀ káteu à tékũ ò̀̀ pii. 33 Sa'ob̀̀ páleon ke: Zu b̀̀aa áaá (600) ní sã̀̀ ní bleo b̀̀aa gēo (3.000). 34 Sa'onao dasio, aai f̄ sa p̀̀ wí a p̀̀ káteu à tékũ ob̀̀ b̀̀aa b̀̀ píio, ̄ an gbé Levii buio lé ò̀̀nlé e sa'on kíni aao gé gbā̀̀oi nízlae, zípi e láa, asa Levii buio laai ví gbā̀̀oa nízlae yá musu de sa'onao. 35 Sa p̀̀ wí a p̀̀ káteu à tékũ ob̀̀ dasi, mé sáaukpasao nísi di lo ní v̄e p̀̀ wí élewao.

Maa wà èa nà Dii ua zíwa. 36 Ezekia ní a gbé p̀̀ k̀̀na yá p̀̀ Lua k̀̀ a gbéonewa, asa yápi k̀̀ g̀̀og̀̀e.

30

Ezekia Gēamusu dikpeke

1 Ezekia lékpāsàkè Yudaone ní Isailio pii, mé à lá k̀̀ kpàsá Eflaiū ní Manase buione. A ò̀̀né aa m̀̀ Gēamusu dikpeke Dii Isailio Luae a ua Yelusaleū. 2 Kí ní a íwao ní gbé p̀̀ kú Yelusaleū zè ò̀̀ wà dikpepi ke m̀̀ plaade guu. 3 Aai e k̀̀ a g̀̀o, * asa sa'ona p̀̀ aa gbā̀̀ò nízlae an dasi i kao, mé gbé ò̀̀ káaa Yelusaleūo. 4 Yápi k̀̀ k̀̀e maa ní gbé p̀̀ káaaa weo pii, 5 aa lékpāsàkè Isailioné pii za Beeseba e Dá, aa mè wà m̀̀ Gēamusu dikpeke Dii Isailio Luae Yelusaleū, asa wí m̀̀ dikpepi kei dasidasi lá a ku taalauwao. 6 Ǿ kí ní a íwao gbé zì, aa bàalè g̀̀ò Yuda búsuu ní Isaili búsuo pii. Lápi mè: Isailio, à ze ní Dii Ablahau ní Izaakio ní Isailio Luao, i ze ní á gbé p̀̀ b̀̀ Asilio kía ozi aa g̀̀owa. 7 Asu à ò̀ de lá á maeo ní á gbé p̀̀ aa b̀̀ Dii ní Lua kpeowao. Lua ní k̀̀ s̀̀k̀ngu p̀̀ ù lá á èwa. 8 Asu swágbàake lá á maeowao. A odo Diizi, í m̀̀ aà ua p̀̀ a díle a p̀̀ ù g̀̀opii guu. A zòble Dii á Luae, aà p̀̀kúma zò i weewá. 9 Tó a zè ní Diio, gbé p̀̀ aa á gbé ò̀̀ ní á néo k̀̀k̀ zìzò ù wēnadōné, aai su búsuè beeu, asa Dii á Luaá s̀̀sobide súuudee. Tó a zeaano, a b̀̀ á kpeo.

10 Kp̀̀wakenaò g̀̀ wéle ní wéle Eflaiū buio búsuu ní Manase buio búsuo e Zabulni buio búsuu, ̄ gbé ò̀̀ ní yáalò, aa ní aláfikè. 11 N beeo Asee buieo ní Manase buieo ní Zabulni buieo nízla búsa, ̄ aa g̀̀ Yelusaleū. 12 Dii zikè Yudaò búsuu, a tò an láasoo dou, k̀̀ aa e yá p̀̀ á dà kí ní a íwaone aa ò̀ ke yáí.

13 Gbé káaa Yelusaleū dasidasi Káaso dikpeke yáí m̀̀ plaade guu. Gbépi dasi maamae. 14 Aa f̄le sa'oklio ní tulaletikateakli p̀̀ kú Yelusaleū dáaf pii, aa s̀̀le k̀̀le Sed̄o guzuleu. 15 Aa Gēamusu sá k̀̀lokpakpa m̀̀ plaade g̀̀o gēo m̀̀ndosaidezì. Yápi k̀̀ sa'onao ní Levii buione wí ù, ̄ aa gbā̀̀ò nízlae, aa sa p̀̀ wí a p̀̀ káteu à tékũ ò̀̀ Dii ua. 16 Aa g̀̀ zè ní kíí lá a ku Lua gbé Moizi ikoyá láuwa. Sa'onao au sí Levii buiowa, ̄ aa lè sa'oktiwa. 17 K̀̀ gbé dasideo i gbā̀̀o nízlae yáao yáí ̄ aai f̄ Gēamusu sã̀ k̀̀lokpka Diiéo, ̄ Levii buio a k̀̀lokpakpané. 18 Eflaiū buio ní Manase buio ní Isakaa buio ní Zabulni buio, an gbé daside i gbā̀̀o azlae, ̄ aa Gēamusu sã̀ nò̀ sò, aa b̀̀ yá p̀̀ kú lápiu kpe. A yáí tò Ezekia wabikèné à mè: Dii maa, aà súuuke 19 ní gbé p̀̀ zè ò̀̀ à Dii a deziò Lua kíí wéle, baa k̀̀ i gbā̀̀o azlae. 20 Ǿ Dii sí ní Ezekiao, à ní tò afia. 21 Isaili p̀̀ kú Yelusaleūpiò Káaso dikpeke e g̀̀o sopla ní p̀̀na zòo, mé Levii buio ní sa'onao

* 30:3 Nao 9.9-11

Í Dii táasile lá gu lé dɔ́ n gbāa pua léu. ²² Ezekia Levii buiɔ́ gbà s̄́ mípii, ké aa zíkè Diiɛ́ n̄ d̄́ao yáí.

Wà sáaukpa sa'ò e gɔɔ sopla, wà dikpe pópɔ sò, wà Dii n̄ dezɔ́ Lua sáaukpa. ²³ ɔ́ gbé́ pó káaaa zèdò wà ɛa dikpeke e gɔɔ sopla lɔ, ɔ́ wà ɛa wa kè n̄ pɔnao lɔ. ²⁴ Yuda kí Ezekia gbé́ kámasa kà n̄ gáae ɔ́aa sɔo (1.000) n̄ s̄́o n̄ bleɔ́ ɔ́aa sɔo sɔo lɛɛ sopla (7.000), ɔ́ aà íwaɔ́ kpá lɔ gáae ɔ́aa sɔo (1.000) n̄ s̄́o n̄ bleɔ́ ɔ́aa sɔo sɔo lɛɛ kwi (10.000). Sa'ona pó aa gbábò n̄zlaɛ zIbeeziɔ́ dasi. ²⁵ Yuda pó káaaa pɔnakè mípii n̄ sa'ona n̄ Levii buiɔ́ n̄ gbé́ pó b̄́ Isaili b̄́usuɔ́ n̄ b̄́mɔ́ pó kú Isaili b̄́usuɔ́ n̄ Yuda b̄́usuɔ́. ²⁶ Wà pɔnakè Yelusaleú maamaaɛ, asa za Isailiɔ́ kí Davidi né Salomɔ́ gɔɔ, wi dikpeke à kà máao. ²⁷ Sa'ona n̄ Levii buiɔ́ f̄́le zè aa samaa'ò gbé́ne, ɔ́ Lua sírn̄, asa an wabikɛa aà lè za musu aà kúkie.

31

¹ Ké wa làa píi, Isaili pó kú weɔ́ b̄́le gè Yuda wéleɔ́ guu, ɔ́ aa táagbe pó wa p̄́leɔ́ wíwi, aa Asetaati lipéleɔ́ z̄́z̄́, aa gulesí pó wa b̄́ò dàaí, aa sa'oklí pó kú Yuda b̄́usuɔ́ gbòò n̄ B̄́yámɛɛ b̄́usuɔ́ n̄ ɛflaiú b̄́usuɔ́ n̄ Manase b̄́usuɔ́ píi. Ké aa làa, ɔ́ an baade tà a be wéleɔ́.

Ezekia lousisiya kɛkɛa

² Ezekia sa'ona n̄ Levii buiɔ́ kpaalè gā n̄ gāo, baade n̄ a z̄́lo, ké aa sa pó wí a pó káteu à tékú o n̄ sáaukpasao, aai zíkè Dii kpé kpéle, aai aà sáaukpa, aai aà táasile. ³ Kí íb̄́ pó pó de à kpa b̄́o à àizeɛɛ guu lá gu lé dɔ́ sa pó wí a pó káteu à tékú obɔɔ ú. Í kpa sa kɔɔ obɔɔ ú n̄ sa oosi p̄́o n̄ kámabogɔɔ p̄́o n̄ m̄́o dafu p̄́o n̄ dikpe gɔɔ p̄́o, lá a ku Dii ikoyā láuwa. ⁴ A ò Yelusaleúdeɛne aa sa'ona n̄ Levii buiɔ́ asea kpámá,* ké aa e mekpa Dii ikoyāwa yáí. ⁵ Ké yápi lígua ḡ́ɔɔ, Isaili n̄ pó káauɔ́ kpá s̄́oúɔ́, p̄́wena n̄ véɛo n̄ n̄sio n̄ z̄́'io n̄ n̄ buap̄́ píi. Aa m̄́ n̄ n̄ pó kwideɔ́ píi à kè zài. ⁶ Isaili n̄ Yuda pó kú Yuda wéleɔ́ guu m̄́ n̄ zù kwideɔ́ lɔ n̄ n̄ s̄́a kwideɔ́ n̄ pó pó aale kpá Dii n̄ Luawa kwideɔ́, aa kàle zéze. ⁷ Aa nà a káaaa zézewa m̄́o àaɔde guu, ɔ́ aa a m̄́de m̄́o soplade guu. ⁸ Ké Ezekia n̄ a íwaɔ́ m̄́o pópɔ è káaaa zéze máa, aa Dii sáaukpa mé à a gbé́ Isaili sáaukpa lɔ. ⁹ Ezekia yálàla sa'ona n̄ Levii buiɔ́wa pópɔ musu, ¹⁰ ɔ́ sa'onkia Azalia, Zadoki bui wèwà à mè: Za gɔɔ pó gbé́o nà m̄́o Dii ua n̄ n̄ gbaɔwa, wa p̄́blè wa ká, à f̄́e. Báaa pó Dii dà a gbé́gu mé tò pópɔ f̄́e kálea máa.

¹¹ ɔ́ Ezekia mè, wà Dii kpé láasɔ́ kɛkɛ, ɔ́ wa kèke. ¹² ɔ́ aa m̄́ n̄ gbapiɔ́ n̄ pó kwidepiɔ́ n̄ pó pó wa kpá Diiwapiɔ́ n̄ náaio. Levii bui Kɔnania mé pópɔ gbé̄z̄́o ú, mé aà dáuna Simeí mé aà plaade ú. ¹³ Kí Ezekia n̄ Dii kpé gbé̄z̄́o Azaliao mé gbé́e beo díle Kɔnania n̄ Simeio d̄́nledeɔ́ ú: Yeielí, Azazia, Naata, Asaelí, Yelimɔ́, Yozaba, Elieli, Isemakia, Maatu n̄ Benaiao.

¹⁴ Pó pó wà Lua gbàɔ z̄́l de Gukpe B̄́le d̄́ana Levii bui Imena né Kole yá úɛ. ɔ́me íb̄́ gba pó wa dà Diiɛ́ n̄ sa pó wa òwàɔ́ pó kpaalené. ¹⁵ Edeni, Míame, Yesua, Semaia, Amalia n̄ Sekaniao mé aaiɔ́ d̄́aaíle n̄ náaio sa'ona wéleɔ́ guu. Aa kpaalè n̄ gbé́ne gā n̄ gāo néf̄́enɛn gbé̄z̄́o. ¹⁶ Bee gbea aa kpaalè ḡ́e pó kà wè àaɔ ge aa dea an t̄́ kú taalauɔ́ne, gbé́ pó aa gē Dii ua lá gu lé dɔ́ yákekei gā n̄ gāo baade n̄ a z̄́lo. ¹⁷ Aa kpaalè sa'ona pó an t̄́ kú taalau daedaɛne n̄ Levii bui pó kà wè bao ge aa deaɔ gā n̄ gāo baade n̄ a z̄́lo. ¹⁸ Aa n̄ n̄oɛ n̄ n̄ neḡ́eɔ n̄ n̄

* 31:4 Nao 18.12-13, 21

nenɔɔ tɔ dɔlau pii, kɛ aa nɔzɔa kpɔ Luawa nɔ naaio yɔi. ¹⁹ Aalona bui sa'on a pɔ kɔ nɔ wɛle bualouɔ ge wɛle pɔle bualouɔ sɔ, wɔ gbɛɔ dɔle aa gɛ sa'on gɔe piiɛ nɔ a aseao nɔ Levii pɔ wɔ nɔ tɔ dɔlauɔ.

²⁰ Yɔ pɔ Ezekia kɛ Yuda bɔsu pii guun we. A yɔzede naaide pɔ Dii a Lua yei kɛ. ²¹ Zi pɔ ɔ kpɔwɔ Dii kpɛ yɔ musu ge aɔ ikoyɔ ge aɔ yɔdileɔ yɔi, ɔ a Lua kɔi wɛleɔ nɔ nɔsemendoo, ɔ yɔ pɔ a kɛɔ bɔ maa pii.

32

Asilio kia vɔadadaa Yelusaleudeɔzi
(2Kia 18.13-37, Isa 36.1-22)

¹ Ezekia yɔpi kea nɔ naaio gbɛa Asilio kɔ Senakelibu lɛle Yuda bɔsuwa, ɔ koezɔ a wɛle blideɔzi, ɔ mɛ ɔ gbooe, wɛlepiɔ i gɔ a pɔ u. ² Kɛ Ezekia ɛ Senakelibu mɔ mɛ ɔ mipɛ Yelusaleuwa nɔ zlo, ³ ɔ lekpaal nɔ a iwɔwɔ nɔ a zlgɔɔ lɔ wa ke wɔ nibɔna pɔ kɔ bli kpe tata, ɔ aa dɔaale. ⁴ Gbɛɔ kɔaa dasidasi, ɔ aa nibɔnaɔ nɔ i ze pɔ pɔ buaɔlao tata pii aa mɛ: Tɔ Asilio kia mɔ, ɔ i e la zɔɔo. ⁵ Ezekia aiakɛ ɔ bli pɔ gbɔo kɛke pii, ɔ ɔ gugwakɔi lesɔ bɔwɔ. A blibɔ blizi lɔ mɛ ɔ Davidi wɛle gu pɔ wa kakaɔ gbɔa kɔfi. A gɔkeɔɔ nɔ sɛngbaɔɔ pi dasidasi. ⁶ A gbɛɔ dileɔle zlgɔɔ gbɛzɔɔ u, ɔ ɔ nɔ kaaazi wɛle bɔle kpele, ɔ ɔ nɔ gbɔ sɔ ɔ mɛ: ⁷ A sɔdile, i wɔ ke. Asu to vɔa ɔ kɔo. Asu bilike Asilio kia nɔ a zlgɔ dasi yɔwao, asa gbɔa pɔ kɔwanɔ de nɔ pɔa. ⁸ Gbɛnazina gbɔa ɔ aa vɔ, wɔpiɔ sɔ, Dii wɔ Lua kɔwanɔ. A dɔwɔle, i zɔkawɛ. ɔ Yudaɔ kɔ Ezekia yɔpi gbɛɔ gbɔ sɔ.

⁹ Bee gbɛa Asilio kɔ Senakelibu nɔ a zlgɔɔ koezɔ Lakisizi pii, aa ku we, ɔ ɔ a iwaeɔ zɔ Yudaɔ kɔ Ezekiawa Yelusaleu, aa ɔ nɔ Yuda pɔ kɔ weɔ: ¹⁰ Yɔ pɔ Asilio kɔ Senakelibu ɔn ke: A gbɛ pɔ ma ɔ kaka Yelusaleu, bɔ ale ɔ naaika maai? ¹¹ Kɛ Ezekia mɛ Dii ɔ Lua a ɔ bɔ ma ɔzɔ, ɔ dɔ ale ɔ sɔsɔ noa? A ga nɔ noa nɔ imion we. ¹² Ezekia pi i Diipi guleɔ nɔ aa gbagbakɔi gbɔoo lɛ? A ɔ Yelusaleudeɔne nɔ Yudaɔ pii aa mɔ kɔle gbagbakɔi mɛndo ae, aai sa'owa. ¹³ A yɔ pɔ ma Senakelibu nɔ ma maeɔ wɔ kɛ bui pɔ kɔ bɔsu pɔleuɔne dɔo lɛ? Buipiɔ taaɔ fɔ gimɛe ma nɔ bɔsu simae? ¹⁴ Bui pɔ ma mae nɔ kaaleɔ pii, an kpele taa mɛ fɔ giɛ nɔ a gbɛɔi? Kpelewa ɔ dii ɔ fɔ ɔ bɔ ma ɔzɔ? ¹⁵ Asu to Ezekia ɔnkeɛ bo fa! Asu to aɔ ɔ sɔsɔ maao. Asu ɔ aɔ yɔ sio, asa buie ge bɔsue taa i fɔ ɔ gbɛɔ bɔ ma ɔzlo ge ma maeɔ ɔzlo, belenke ɔ dii. Aa fɔ ɔ bɔ ma ɔzlo.

¹⁶ Senakelibu iwapiɔ ɛa dɔe nɔ Dii Luao nɔ aa zɔblena Ezekiao lɔ. ¹⁷ ɔ ɔ lakɛ a kpɔsɔe, ɔ Dii Isailio Lua sɔsɔ a guu ɔ mɛ: Lɔ buie taaɔ i fɔ nɔ gbɛɔ bɔ ma ɔzlo, maɔ Ezekia Lua a fɔ a gbɛɔ bɔ ma ɔzlo. ¹⁸ ɔ iwapiɔ lɛ gbɔa zɔ Yelusaleu gbɛ pɔ kɔ bliwaozi nɔ Ebelu yao, kɛ iwaa e kɔ nɔ pɔa, sɔ i kɛnigu yɔi, aai gbasa nɔ wɛle si. ¹⁹ Aa Yelusaleu Lua dile lan bui taaɔwae, wai pɔ gbɛnazina mɛ nɔ kɛpiɔ.

²⁰ Kɔ Ezekia nɔ anabi Isaia, Amɔzu neɔ wabikɛ yapi musu aa wiile Luawa. ²¹ ɔ Dii malaikae zɔ ɔ gɛ zlgɔɔ nɔ nɔ badeɔ nɔ nɔ dɔaana pɔ kɔ Asilio kia bɔoo tɔlɔzɔ. ɔ Asilio kia ɛa ta a bɔsuu, aɔ gɛe gɔ kpa a wɛi. Kɛ ɔ gɛ a taaɔ kpɛu, ɔ aa neɔ aɔ dɛ we nɔ fɛndao. ²² Dii Ezekia nɔ Yelusaleudeɔ bɔ Asilio kɔ Senakelibu ɔzɔ nɔ gbɛpiio, ɔ ɔ lɔanzi gupiiu. ²³ ɔ wɔ mɔ dasidasi wɔ Dii gbɔ pɔ Yelusaleu, wɔ pɔ bɛɛedeɔ kpɔ Yudaɔ kɔ Ezekiawa. Za gɔɔ bee bui pii zɔke dɔe.

Ezekia gyakɛa
(2Kia 20.1-3, 12-21, Isa 38.1-8, 39.1-8)

²⁴ A gbɛa Ezekia gyākè à kà gaa. Ké à wabikè Diiwa, 5 Dii s̄laàno, à dabudabukèè a seela ū. ²⁵ N beeo Ezekia azia sè les̄l, i maa p̄s Dii kèe flaboèo, 5 Dii f̄e Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔzi p̄ii. ²⁶ ɔ Ezekia azia bùsa ní Yelusaleũdeɔ p̄ii, 5 Dii í p̄okùmabòbómá Ezekia p̄i ḡoɔ.

²⁷ Ezekia àizee ní gawio ví maamaae. A láasio bòbo à a ánsu kákau ní a vuao ní a gbè beeeedeɔ ní a tulaleti ḡinanaɔ ní a s̄ngbaɔ ní p̄s ɔde bui p̄iio. ²⁸ A blewekakliɔ bòbo, 5 à p̄ówená kákau ní v̄eɔ ní n̄isio. A kp̄éo d̄òd̄o a zù bui dodoaɔne, à kaa dàda p̄s kelenaɔne. ²⁹ A kp̄asaɔ kàle, 5 à s̄aɔ ní zuo lulu dasidasi a k̄afi, asa Lua àizeeɔ p̄isiè z̄ɔz̄ɔe.

³⁰ Ezekia mé Giɔ nibɔna musu tà, 5 à a í gbàe z̄ile Davidi w̄éle be'ae oi. Yá p̄s a kè p̄ii b̄ò maa. ³¹ Ké Babeli k̄iaɔ gb̄éɔ z̄l dabudabu p̄s kè aà bùsu gb̄eaiwà, Lua aà tò a laaiwa, ké à aà le à gwa, í yá p̄s kú aà s̄ɔu d̄s.

³² Ezekia yá k̄niɔ ní yá p̄s a kè Luaeɔ ku ánabi Isaia, Am̄zu né w̄épfungu p̄s a è taalau ní Yuda k̄iaɔ ní Isaili k̄iaɔ láo. ³³ A gà, 5 wà aà mia kp̄ak̄s̄i ní Davidi buiɔ s̄l̄s̄l̄ musu. Ké à gà, Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ p̄ii aà ge kp̄elà, 5 aà né Manase z̄le aà gb̄eu.

33

Yudaɔ k̄i Manase (2Kia 21.1-18)

¹ Manase w̄é k̄ueplade guu 5 à k̄palablè, à z̄le báawa Yelusaleũ w̄é b̄aaɔ s̄ɔsaie. ² A yá p̄s Dii yeio kè à zè ní bui p̄s Dii ní yá Isailiɔneɔ yāb̄ēkeao.* ³ A èa guleɔ p̄s a mae Ezekia d̄aaɔ bòbo ní Baali gb̄agbakliɔ. A Asetaati líɔ p̄lepele, à k̄ule luabe p̄ɔne, à z̄oblèné. ⁴ A sa'okliɔ b̄ò Dii kp̄éu Yelusaleũ, gu p̄s Dii mè á t̄o kuwà ḡɔɔpiipi.† ⁵ A luabe p̄ɔo gb̄agbakliɔ b̄ò Dii uao guu p̄ii. ⁶ A sa p̄s w̄i a p̄s k̄áteu à tékú ò ní a neḡɔe Benin̄u guzul̄eu, à p̄s dà gb̄éɔwa, à m̄asoɔ kè, à gb̄éɔ k̄òlekè, à yāgb̄èa ḡèsisinaɔwa ní welendeɔ, à yá p̄s Dii yeio kè maamaa, 5 à aà p̄s f̄elè. ⁷ A t̄aa p̄s a à díle Dii kp̄éu, gu p̄s Dii ò Davidie ní aà né Salom̄ɔɔ a t̄o kuwà ḡɔɔpii, asa Isaili w̄éleɔ guu p̄ii Yelusaleũ 5 a sè. ⁸ A mè t̄o Isaili yá p̄s á dílenéɔ k̄ua p̄ii, aale a ɔtond̄okli gwa, mé aa zè ní a ikoyā ní yā'one p̄s a z̄blena M̄ozi kp̄amáɔ p̄ii, á ní b̄ole bùsu p̄s á kp̄á ní deziɔwauo.‡ ⁹ N beeo Manase Yelusaleũdeɔ s̄as̄á ní Yudaɔ p̄ii, 5 aa yāv̄aikè de bui p̄s Dii ní kaale ní deziɔeɔla.

¹⁰ Dii yā'ò Manase ní aà gb̄éɔ, k̄ási aai sw̄áseio. ¹¹ ɔ Dii mò ní Asiliɔ k̄ia z̄l̄ḡɔ d̄oanaɔ, aa aà kù wà bakàè a níu wà m̄ogot̄e gala kp̄àè, 5 wà t̄aaàno Babeli. ¹² Aà yooyeapi guu à awakp̄á Dii a Luae, à azia bùsa a deziɔ Luapie maamaa. ¹³ Ké à wabikè Diiwa, 5 Dii s̄laàno, à aà awa sí à èa aà kp̄á k̄palau Yelusaleũ. Manase d̄s̄ sa ké Dii á Luae.

¹⁴ Bee gb̄ea à Davidi w̄éle b̄li p̄s wa b̄ò b̄lizi kèke za Giɔ nibɔna p̄s kú guzul̄eu be'ae oi e à gè p̄èð Kp̄ò B̄olewa. A b̄li p̄i b̄ò lía Ofeli s̄l̄s̄l̄, mé a les̄l de a k̄áua. ɔ à z̄l̄ḡɔ d̄oanaɔ díledile Yuda bùsu w̄éle b̄li deɔ guu p̄ii. ¹⁵ A d̄ii z̄l̄lo ní t̄aa p̄s a p̄io b̄le Dii kp̄éu, à sa'okli p̄s a b̄ò Dii kp̄é s̄l̄s̄l̄wa ní w̄éle euoɔ gb̄òo a k̄òle b̄li k̄pe. ¹⁶ A Dii gb̄agbakli kèke, 5 à sa'òwà ní légb̄a flabob̄ɔ ní s̄aaukp̄asaɔ. A ò Yudaɔne aa z̄oble Dii Isailiɔ Luae. ¹⁷ Gb̄éɔ ḡl̄ lé sa'o guleɔs̄l̄wa, áma Dii ní Lua aale owà.

* 33:2 Zel 15.4 † 33:4 2Sam 7.13 ‡ 33:8 1Kia 9.3-5

18 Manase yá kɛnɔ́ ní wabi pɔ́ a kè a Luawao ní yá pɔ́ gu'enaɔ́ òè ní Dii Isailio Lua tɔ́oɔ́ aa ku Isaili kíaɔ́ ladau. 19 Wabi pɔ́ a kè ní lá Dii síaànɔ́ ku gu'enaɔ́ taalau sánu ní duuna pɔ́ a kè à bɔ́ Dii kpɛ e àò gé azla busaio. Gu pɔ́ à gulesɛ́ bɔ̀uɔ́ ku lápi guu lɔ́ ní gu pɔ́ à Asetaati lí ní t́aa páleɔ́ pèlèpèleuɔ́. 20 Ké à gà, wà aà vɛ́ a be, ɔ́ aà né Amɔ́ zɔ́le aà gbɛu.

Yudaɔ́ kí Amɔ́
(2Kia 21.19-26)

21 Amɔ́ wèe bawo ní plaode guu ɔ́ à kpalablè, à zɔ́le báawa Yelusaleú wèe plaɛ. 22 A yá pɔ́ Dii yeio kè lá a mae Manase kèwae. A sa'ò t́aa pɔ́ a mae pípiɔ́wa píi, à zɔ́blèné. 23 Kási í azla busa Dii e lá a mae kèwao, a tò a t́aae dède. 24 ɔ́ aà iwao lekpaálaazi aa aà dè a be. 25 ɔ́ Yudaɔ́ gbé pɔ́ lekpaálaazipio dède píi, aa Amɔ́pi né Yosia kpá kía ú aà gbɛu.

34

Yudaɔ́ kí Yosia
(2Kia 22.1-20, 23.4-20)

1 Yosia wèe swaaɔ́de guu ɔ́ à kpalablè, à zɔ́le báawa* Yelusaleú wèe baakwi ní m̀ndooɛ. 2 A yá pɔ́ Dii yei kè à a dezi Davidi ɔ́lesè píi, í ṕaale ɔ́plaaí ge zɛɛio.

3 Aà kpalablea wèe swaaɔ́de guu, gɔ́ pɔ́ a de èwaasona ú ɔ́ à ná a dezi Davidi Lua ḱi wɛɛleawa. A wèe kueplade guu ɔ́ à ná gbábɔ́a Yelusaleúewa ní Yuda búsuɔ́ píi. A gulesɛ́ pɔ́ wa b̀ò d́aaí, à Asetaati lipelɛɔ́ zɔ́zɔ́, à t́aa pɔ́ wa àò ní pɔ́ pɔ́ wa ḱasaɔ́ sɛle. 4 Wà Baali gbabgakiɔ́ gb̀ò aà ẃaa, ɔ́ a tò wà tulaletikateaki pɔ́ kú gbabgaki pɔ́ musu zɔ́zɔ́. A Asetaati lipelɛɔ́ ní t́aa pɔ́ wa àò ní pɔ́ pɔ́ wa ḱasaɔ́ wíwi, ɔ́ a à tib̀ò a f́afa t́apiɔ́ gbágbanaɔ́ miaɔ́wa. 5 A t́apiɔ́ sa'onao wáɔ kpása ní sa'okíiwa.† M̀aa à gbáb̀ò Yelusaleú ní Yuda búsuɔ́e. 6-7 A sa'okíiɔ́ ní Asetaati lipelɛɔ́ gb̀ò Manase buio wéleɔ́ guu ní Èflaiú buio pɔ́ ní Símeɔ́ buio pɔ́ e à gè pè Nefatali buio pɔ́ ní a bezia pɔ́ liaiɔ́wa. A t́aa gbègbè à a tib̀ò, à tulaletikateakiɔ́ gb̀ò Isaili búsu gupíiu, ɔ́ à èa tà Yelusaleú.

8 Aà kpalablea wèe bawo plasaide guu, gɔ́ pɔ́ àle gbábɔ́ Yelusaleúe ní Yuda búsuɔ́, à Asalia né Safana ní wéle kí Maaseao ní kpáwakɛna Yoa, Yoaaza néo gbàe Dii a Lua kpé kekei. 9-10 ɔ́a pɔ́ wà m̀òò Lua ua, Levii bui bílib̀edɛ́anaɔ́ sí ɔ́ aa gèò sa'onkia Ilikia ḱi, ɔ́ ampíi aa gè ná gbé pɔ́ wà ní díle Dii kpé zɛ́ gbèzɔ́ úɔ́ne ní ɔ́zɛ́. Manase buio ní Èflaiú buio ní Isaili kónaɔ́ píi ní Yudaɔ́ píi ní Bèyámee buio ní Yelusaleúdeɔ́ mé ɔ́api kpá. ɔ́ Dii kpé zɛ́ gbèzɔ́píi flab̀ò zɛ́kɛnaɔ́ne wà Dii kpé keke wà a gb́aa ḱafi. 11 Aa ɔ́a kpá kpebonaɔ́wa wà gbè áa luò. Aa kpá lí'ánaɔ́wa lɔ́ wà kpele líɔ́ ní zaɔ́ luò, wí kpé pɔ́ Yuda ḱiaɔ́ tò we ýaaɔ́ kekeò. 12 Gbèpíi zikè ní náaio. Gbé pɔ́ wà ní díle aa wetè zɛ́pizíon ke: Levii né Melali buio Yaata ní Obadio ní Levii né Keata buio Zakali ní Mesulaúo. Levii buio pɔ́ ɔ́bɔ́naɔ́ lea d́o nípiie. 13 Aame aa asosenao gbèzɔ́ɔ́ ú, aa wetè zɛ́kɛnaɔ́ zéze. Levii buieɔ́ mé t̀d̀d̀ɔ́naɔ́ ní lakɛnaɔ́ ní bílib̀edɛ́anaɔ́ ú.

Yosia b́a ikoyá láwa
(2Kia 22.8-23.3)

14 Gɔ́ pɔ́ wále b̀ò Dii kpéu ní ɔ́a pɔ́ wà gèuo, sa'onkia Ilikia b̀ò ikoyá pɔ́ Dii ò M̀oizie taalawa. 15 ɔ́ Ilikia ò lakɛna Safanae a ikoyá lá è Dii kpéu, ɔ́ a kpáwà. 16 Safana gèò kí ḱi, à yá dàu a síuè à mè: N íwao lé zɛ́ pɔ́ ní náné ní ɔ́zɛ́pi ke

* 34:1 Zel 3.6 † 34:5 1Kia 13.2

píi. 17 Aa 5a p3 kú Dii kpéu ná zikena3 gbéẗẗ33one ní 3z1 ní z1pikena3. 18 3 à èa òè sa'onkia Ilikia lá kpáwa, 5 à a kyokè k1e.

19 Ké k1 ikoyá lápi yámá, à a ulada ga kè. 20 3 a ò sa'ona Ilikiae ní Safana né Aikaũo ní Mika né Abed5o ní lakèna Safanao ní a iwa Asaia3 à mè: 21 A ge Dii laimæe ní Isaili k3na3 ní Yuda3 taala p3 wa b3wàe bee yá musu. Dii p3kúmab3b3wá à kè zài, asa wá dezi3 Dii yá kúao, aai yá p3 kú taalæe bee guu ma aa zikèwá3. 22 3 sa'ona Ilikia ní gbé p3 k1 ní z1 sánu3 gè yá'ò n3e ánabi Uledæ. N3epi ku Yelusaleũ fáani plaade guue, aà zá t3n Saluũ, Tikeva né, Halasa t3una. G3epiá Dii kpé p3kasá3 ùlenæ.

23 Dii Isaili3 Lua yá'ò n3epie à mè: A ge o gbé p3 á z1æ, 24 ma Dii ma mè, má yávia gue beewa ní gbé p3 kú a guu3, láai yá p3 kú taala p3 wá a kyokè Yuda3 k1æepi3 píi. 25 Má p3kúmab3b33 gue beewa, ma p3kúmapi a kpáleo, asa aa pákpámazi aa gè sa'ò dii páleo3wa, aa ma p3 fèlemæe táa p3 aa kèpi3 yá musue. 26 A ge o Yuda3 k1a p3 á z1 ma laie, yá p3 a màpi musu, ma Dii Isaili3 Lua ma mè, 27 yá p3 má ò gue bee ní gbé p3 kú a guu3 musu, lá à swàsèi à a ulada ga kè à 33b, má mà. Ma Dii máme má ò. 28 Má tó aà ánuatoe, wi aà v1 nie guu. Aà wé a si yá p3 má y1a gue bee ní gbé p3 kú a guu3waleo. 3 z1napio èa tà k1wa ní yápio.

29 K1 Yelusaleũ gbéẗẗ33 ní Yuda3 s1si, 5 aa kàaaaazi píi. 30 A gèrín3 Dii ua ní sa'onao3 ní Levii bui3 ní Yelusaleũde3 ní Yuda3 píi, néfènen gbéẗẗ33, 5 a tò wá Dii bàakuarín3 taala p3 wa è aà kpéu kyokè píi ní wáa. 31 K1 zea a m3pèle sae, 5 à èa zè ní Dii bàakuarín3 yádileá3. Á mè á té Diizi, i3 aà yádileá3 ní aà yádanæo kúa, i3 aà 3tonðk1i gwa ní n3semændoo ní a p3æao píi, i3 Dii bàakuarín3 yá p3 kú lápi guu ma. 32 3 a tò Yelusaleũde3 ní Bëyámæe bui3 fèle zè nípi, 5 aa zè ní ní dezi3 Lua bàakuarín3 yáo.

33 Yosia táa3 náaa Isaili búsu gupiiu a k3le, a tò gbé p3 kú Isaili búsuu3 z3ble Dii ní Luæ nípi. Yosia g33 aa te Dii ní dezi3 Luazi, aai páalæ3o.

35

Yosia Gëamusu dikpekæa (2Kia 23.21-23)

1 Yosia Gëamusu dikpekè Diiæ Yelusaleũ, 5 wá Gëamusu sa'ob33 k3lokpakpa m3 s1ia g33 g3o mændosaidez1. 2 A sa'onao3 dàz1u, à ní gba s3 Dii kpé z1 p3 aa ke yá musu. 3 A ò Levii bui p3 wá ní kpá Diiwa, aai yádada Isaili3n3e3ne: A Lua kpagolo dilæ kpé p3 Isaili3 k1 Davidi né Salom33 ð3u, ásu da á gàu i3o. Ali z3ble Dii á Luæ ní a gbé Isaili3. 4 A baade s3uke gá ní gáo á dezi3 uawa, lá Isaili3 k1 Davidi ní aà né Salom333o dálauiwa. 5 A3 s1a Dii ua, á gbè33 i3 kú ní á gbé Isaili3 gá ní gáo, 6 í ní Gëamusu sa'ob33 k3lokpakpané. A gbá33 áz1æ, í sápi3 kèkè á gbé33ne, ké aa e ke lá Dii dà M3izie a òwa.

7 Yosia az1a sá3 ní a ble3 kpá gbé p3 kú we3wa Gëamusu sa'ob33 ù àas333o læe baakwi (30.000) ní zu3 àaa g33o (3.000). 8 Aà iwa3 gbé33 gbá p3 ní sa'onao3 ní Levii bui3 s3. Lua ua ð3aana3 Ilikia ní Zakalio ní Yeielio sa'onao3 gbá Gëamusu sa'ob33 àaa kue'aa3 (2.600) ní zu3 àaa ðo ní bas3oo (300). 9 K3nania ní Semaiao ní a dáuna Netanelio ní Asabiao ní Yeielio ní Yozabao mé Levii bui k1a3 ù. Aa Levii bui3 gbá Gëamusu sa'ob33 àas3333o læe s3o (5.000) ní zu3 àaa pla ní bas3oo (500).

¹⁰ ɔ wà Lua gbagbazi sɔukè, sa'onao sia ní zekli, mé Levii bui kɔniɔ ku we gá ní gáo lá kí dílewa. ¹¹ Aa Gēamusu sa'obɔɔ kòlokpakpa, ɔ sa'onao a au sí wa lè sa'okliwa. Levii bui pɔpiɔ báa bò, ¹² ɔ aa pɔ pɔ wí a pɔ káteu à tékú bɔ adoa, aa kpà ní gbé Isailiowa gá ní gáo aa sɔɔ Diizi, lá a ku Moizi taalauwa. Maae lo ní zuɔ. ¹³ Levii buiɔ Gēamusu sa'obɔɔ kpátea lá wa dílewa,* ɔ aa zùnɔɔ kà tao ní oɔɔ ní dáo guu, aa a fùukè, ɔ aa gèò gbéɔne kpakpa. ¹⁴ Bee gbɛa ɔ aa rízia pɔ kèkè ní sa'onao, asa Aalona bui sa'onapi lé sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ní sa pɔ wí a pɔ nísi tékú o e gu gè síde. ¹⁵ Asafa bui lèsinaɔ kú ní zekli lá Davidi dílewa, Asafa bui ní Emani bui ní kí gu'ena Yedutu bui. Bíiboleɔsana pɔ kú bɔle ní bɔleo aai go ní tiao, an gbé Levii bui mé ní pɔ kèkèné.

¹⁶ Zibeezi wà Dii gbàgba a zéwa, wà Gēamusu dikpekè, mé wà sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ò aà gbagbakiwa, lá kí Yosia dílewa. ¹⁷ Gɔɔ bee Isaili pɔ kú weɔ Gēamusu dikpekè, ɔ aa Káaso dikpekè gɔɔ soplá.† ¹⁸ Za anabi Samuɛli gɔɔ wí Gēamusu dikpɛpi kɛ à kà mào. Isailiɔ kíaie i dikpɛpi kɛ lá Yosia kèwao. Sa'onao ku we ní Levii bui ní Yudaɔ pii ní Isaili pɔ kú we ní Yelusaleudeɔ. ¹⁹ Wà Gēamusu dikpɛpi kè kí Yosia kpalablea wè bao plasaide guue.

Yosia gaa

(2Kia 23.28-30)

²⁰ Yosia Lua kpé yákekea gbɛa pii Egipiɔ kí Neko lé gé zikai Kaakemi, Uflata sae, ɔ Yosia bɔ gèwà ní zío. ²¹ Neko gbéɔ zíwà à mè: Yudaɔ kía, bómɛ wá daaai? I kɛ nime ɔ mále mɔ zikainno gbáo, ma íbɛɔne. Lua mè má kɛ kpakpa. Lá a kumano, rísu kpaèò, ké asu n deo yáí. ²² Kási Yosia i mikèwàò, i yá pɔ Lua dà Neko e òe mao, ɔ à azia líle, à gèwà ní zío Megido gusalalau. ²³ Ké kàzunaɔ kí Yosia pà, ɔ a ò a íwaɔne: A ma se tamanɔ, wà ma wiwíe we. ²⁴ ɔ aà íwapiɔ aà bɔ a sɔgo guu wà aà dà a sɔgo plaade guu wà tàò Yelusaleu. A gá, ɔ wà aà mia kpákɔi ní aà deziɔ. Yelusaleudeɔ ní Yudaɔ aà ge sɔlò mípii.

²⁵ ɔ Zelemii wènale dà ní Yosiao. E gbā gōe ní nɔeò lèsinaɔ i lepi si Yosia yá musue, tò aale wènale sí. ɔ wènalesia gɔ felekaa ú Isaili búsuu, lepiɔ ku wènale taalau.

²⁶⁻²⁷ Yosia yá kɔni pɔ a kè za a daaleawa e a midɛawa ku Isaili kíaɔ ní Yuda kíaɔ ladau ní gbéke pɔ a kè Diie à zikè yá pɔ kú aà ikoyá láuwao.

36

Yudaɔ kí Yoaza

(2Kia 23.31-34)

¹ ɔ Yudaɔ Yosia né Yoaza kpà kía ú aà gbɛu Yelusaleu. ² Yoaza wè bao ní àaɔode guu ɔ à kpalablèu, à zòle báawa Yelusaleu mɔ àaɔe. ³ ɔ Egipiɔ kí Neko aà bɔ kpalaɔ Yelusaleu, ɔ à mè Yuda búsudeɔ falubɛe ánuɔu tɔnu àaɔ ní kɔniɔ ní vuao kiloo bla sɔosai. ⁴ A Yoaza vɛi Eliakiú kpà Yelusaleudeɔ ní Yudaɔ kía ú, ɔ à aà tò lílè Yoakiú. ɔ à Eliakiú dáuna Yoaza kù tàò Egipi.*

Yudaɔ kí Yoakiú

(2Kia 23.36-24.7)

⁵ Yoakiú wè baasode guu ɔ à kpalablèu, à zòle báawa† Yelusaleu wè kuɛdoe. A yá pɔ Dii a Lua yeio kè. ⁶ Babeli kí Nebukaneza mɔ lèlèwà, à mɔgotè gala kpàè

* 35:13 Bɔa 12.8 † 35:17 Bɔa 12.1-20 * 36:4 Zel 22.11-12 † 36:5 Zel 26.1-6

à taaàno Babeli. ⁷ Nebukaneza Dii kpé pɔɔ sèlè tàò, a kàlè a bɛ Babeli. † ⁸ Yoakiu yá kɔniɔ ku Isaili kíaò ní Yuda kíaò ladau ní yābɛɛ pɔ a kèò ní vāi pɔ wa èwàò. Ǿ aà né Yekɔnia zòlè aà gbɛu.

Yudaɔ kɪ Yekɔnia ní kɪ Zedekiao
(2Kia 24.8-20, Zel 52.1-2)

⁹ Yekɔnia wè bao plasaide guu ɔ à kpalablèu, à zòlè báawa Yelusaleu mɔ àaɔ ní gɔɔ kwioe. A yá pɔ Dii yeio kè. ¹⁰ Ké í bɔ ɛu, kɪ Nebukaneza gbéò zì, ɔ wà aà kù sùò Babeli ní Dii kpé pɔ ɔdeɔ. A aà desɛ Zedekia kpà Yelusaleuɔdeɔ ní Yudaɔ kía ù.

¹¹ Zedekia wè bao ní mendoode guu ɔ à kpalablèu, à zòlè báawa Yelusaleu wè kuɛdoe. ¹² A yá pɔ Dii a Lua yeio kè, i azia busa ānabi Zelemii pɔ Dii yá'ɔeɔ. ¹³ Kɪ Nebukaneza tò à legbèè à mè á sí ní Luao a bɔ aà kpɛo, ɔ à bɔ aà kpɛ. Aà swá gbàakù, à gɪ ɛa sui Dii Isailiɔ Luawa flafia. ¹⁴ Ǿ sa'on dɔaanaɔ ní gbéò dɔaanaɔ bɔ Dii yá kpe sɔ, aa zè ní yābɛɛ pɔ buipàlɛò kèò, aa kpé pɔ Dii ðilè a pɔ ù gbālè.

Yelusaleu ðutuzɔa
(2Kia 25.1-21, Zel 39.1-10, 52.3-11)

¹⁵ Dii an deziɔ Lua Ìò ānabiɔ zímá m̀ɔm̀ɔɔ, asa à a gbéò wēnagwà ní a kpéo, ¹⁶ ɔ aa Lua zɔnapiɔ kè pɔɔpɔɔ, aa saká Luapi yáú. Aa aà ānabipiɔ àlafikiè e aà pɔ gè pànzì, à weea vío. ¹⁷ Ǿ à Babiloniɔ kía gbàemá, à gè lèlémá. Kíapi ní èwaasoɔ ðèðe ní fēndao Dii ua. Dii i èwaasoɔ ní wēndiaɔ wēnagwao ge maezɔɔ ge gbē zio, à ní náè a ɔzìe. ¹⁸ Ǿ à Dii kpé pɔɔ sèlè tàò Babeli píi, a zɔɔ ní a nénao, ní Dii kpé àizeɛɔ ní kɪ ní a ìwaɔ àizeɛɔ píi. ¹⁹ Ǿ aa tesò Lua kpéwa, aa Yelusaleu bíi gbòo. Aa tesò a ua maaɔwa, aa pɔ bɛɛɛdeɔ òòkpà píi.

²⁰ Kíapi gbé pɔ gò bɛɛ, wi ní ðeðe ní fēndaoɔò kùkù zɔɔ ù api ní a néò, à tārino Babeli e Pɛɛsiɔ gè kpalablèò. ²¹ Isaili bùsu ìampakí è sa. Ké à gò da gii, a ìampaa e wè bààòkwi gè pàò, lá Dii dà Zelemii e a òwa. §

Kilusi Isailiɔ gbæa
(Eza 1.1-4)

²² Pɛɛsiɔ kɪ Kilusi kpalablea wè séia guu ɔ Dii tekpàaagu, ké yá pɔ a dà Zelemii e a ò e ke yáí. * Ǿ Kilusi kpàwakè a bùsu gupiiu, ɔ à gbàsa kè láu à mè: ²³ Yá pɔ ma Pɛɛsiɔ kɪ Kilusi má òn ke: Dii Lua Musude tò dúnia kpala píi gò ma pɔ ù, ɔ a ðilèmɛè mà kpɛɔɛ Yelusaleu, Yuda bùsuu. † A gbé pɔ á de aà gbé ùò, à fèlè à á taananke we, Dii á Lua iɔ kúáno.

EZALA

Yá pò kú láε bee guu

Peesio kí Kilusi Yudaο gbá zé aa gé Dii kpé keke doi Yelusaleū (1). Gbé pò wà tàrño yáa Babilonio èa lé tá ní be (2). Yá séia pò aa kè an ea sua guu mé Lua gbagbakli keke boa ũ, ké wáli e wàο sa'owà lán yáawa (3). Ama Lua kpé keke dɔa yá musu buipáleο íbelesèrño, 5 aa lékpásaké Peesi gbáadeone, ké wà e dō tò aa ní gbá zé wà kpépi dɔ síanae (4-6).

Bee gbεa Peesio kí Aatasasa sa'ona Ezala zì we, 5 à lousisiyá vù Yelusaleū, a tò Yudaο nòsellile aa Lua yá kù òplapla. (7-10).

Ezala lá gbáakpà luanaaikaε yáwae ní kua gbásisaio. Sa'ona Ezala wóò ví, 5 á kɔaikè a tò gbéò nòsellile wà gò luayámanaο ũ. Ezala gɔɔ 5 Yudaο kèke wà lousisiyá kù òplapla. Wéο gè dasi, a gbεa 5 wà Yesu Kilisi ì.

Kilusi Isailio gbεa

¹ Peesio kí Kilusi kpalablea wè séia guu Dii tekpàaàgu, ké yá pò a dà Zelemiie a ò e ke yáí. * Ǿ Kilusi kpáwakè a bùsuu pii, 5 à gbása kè láu à mè: ² Yá pò ma Kilusi, Peesio kía má òn ke: Dii Lua Musude tò dúnia kpala pii gò ma pò ũ, 5 a dílemεε mà kpédɔε Yelusaleū, Yuda bùsuu.† ³ Gbé pò de aa gbé ũ á guu, Lua kuaàn, i ta Yelusaleū, Yuda bùsuu, i kpédɔ Dii Isailio Lua pò de Dii ũ Yelusaleūe we. ⁴ An gbé pò gòpio saedeò dɔrñle ní ánuuso ní vuao ní àizeεò ní pòtuoo ní Lua kpé pò aale gé doi Yelusaleū gbao.

⁵ Ǿ Yudaο ní Bèyámεε buio uabeleο ní sa'onaο ní Levii buio ní gbé pò Lua tekpànguò fèle lé gé Dii kpé doi Yelusaleū. ⁶ An saedeò òdàmá, aa ní gbá ánuuso pòò ní vua pòò ní àizeεò ní pòtuoo ní pò òdeò ní Dii kpé gbao pii. ⁷ Ǿ Peesio kí Kilusi bò ní Dii kpé pò pò Nεbukaneza sèle yáa Yelusaleū a kàle a táa kpéuo. ⁸ A ò a ɔ'ulena Miledaε aa pòpio nao aa kpa Yudaο kí Sesebazaawa, 5 a kè màa. ⁹ Pòpio dasin ke: Vua ta baakwi, ánuuso ta ðaa sɔo, tapelenti baakwi mëndosai, ¹⁰ vua imibo baakwi, ánuuso imibo ðaa pla ní kwio, ta buipále ðaa sɔo. ¹¹ Vua ní ánuuso tao fèle pii ðaasɔsɔo lεε sɔo ní ðaa plao (5.400). Ké zìzɔpio bòle Babeli aa sù Yelusaleū, 5 Sesebazaa mò ní pòpio pii.

2

Zìzɔ pò sùò

¹ Babeli kí Nεbukaneza Isailio kùkù zìzɔò ũ yáa, à tàrño Babeli, 5 an gbéο bò zìzɔkepiu aa sù Yelusaleū, Yuda bùsuu sa, 5 baade tà a be wéleu. ² An dɔaanaon ke: Zolobabeli, Yesua, Nεemii, Selaia, Leelaia, Maadose, Billisá, Misipaa, Bigivai, Leuú ní Baanao. Isaili gōε pò sùò dasilen ke:

³ Pabsi buio gbéon ðaasɔsɔo lεε pla ní baswaaòkwi ní plao (2.172). ⁴ Sefatia buio gbéon ðaa ò ní baswaaòkwi ní plao (372). ⁵ Ala buio gbéon ðaa àa5 ní baswaaòkwi ní sɔoo (775). ⁶ Paata Mɔabu bui pò de Yesua ní Yoabuo buio ũ gbéon ðaasɔsɔo lεε pla ní ðaa síi5 ní kueplao (2.812). ⁷ Elaū buio gbéon ðaa soolo ní blakwi ní síi5o (1.254). ⁸ Zatu buio gbéon ðaa síi5 ní basoplasɔoo (945). ⁹ Zakai buio gbéon ðaa àa5 ní baswaaòo (760). ¹⁰ Bani buio gbéon ðaa àa5 ní bla ní plao

* 1:1 Zel 25.11, 29.10 † 1:2 Isa 44.28

(642). ¹¹ Bessai bui gb̄ēn̄ òaa àaṣ̄ n̄ bao n̄ àaṣ̄o (623). ¹² Azegada bui gb̄ēn̄ òaa soolo n̄ bao n̄ plao (1.222). ¹³ Adonikaū bui gb̄ēn̄ òaa àaṣ̄ n̄ b̄aaṣ̄soo n̄ m̄endoo (666). ¹⁴ Bigivai bui gb̄ēn̄ òaaṣ̄soo l̄e pla n̄ b̄aaṣ̄ siṣ̄saio (2.056). ¹⁵ Adini bui gb̄ēn̄ òaa pla n̄ blakwi n̄ siṣ̄o (454). ¹⁶ Atee bui gb̄ēn̄ basoo plasai (98). ¹⁷ Bezai bui gb̄ēn̄ òaa do n̄ basoolo n̄ àaṣ̄o (323). ¹⁸ Yola bui gb̄ēn̄ basookwi n̄ plao (112). ¹⁹ Asuū bui gb̄ēn̄ òaa do n̄ bao n̄ àaṣ̄o (223). ²⁰ Gibaa bui gb̄ēn̄ basoo ṣ̄osaio (95).

²¹ Betelēudeṣ̄ gb̄ēn̄ basoolo n̄ àaṣ̄o (123). ²² Netofadeṣ̄ gb̄ēn̄ b̄aaṣ̄ siṣ̄saio (56). ²³ Anatodeṣ̄ gb̄ēn̄ basoolosoo n̄ àaṣ̄o (128). ²⁴ Azemav̄edeṣ̄ gb̄ēn̄ bla n̄ plao (42). ²⁵ Kiliyaaliudeṣ̄ n̄ Kefiladeṣ̄ n̄ Beelodeṣ̄ gb̄ēn̄ òaa àaṣ̄ n̄ basopla n̄ àaṣ̄o (743). ²⁶ Lamadeṣ̄ n̄ Gebadeṣ̄ gb̄ēn̄ òaa àaṣ̄ n̄ bao n̄ m̄endoo (621). ²⁷ Mimasadeṣ̄ gb̄ēn̄ basoolo n̄ plao (122). ²⁸ Betelideṣ̄ n̄ Aideṣ̄ gb̄ēn̄ òaa do n̄ bao n̄ àaṣ̄o (223). ²⁹ Nebodeṣ̄ gb̄ēn̄ blakwi n̄ plao (52). ³⁰ Magbisiṣ̄ideṣ̄ gb̄ēn̄ baswaaṣ̄ siṣ̄saio (156). ³¹ Elaū p̄ale bui gb̄ēn̄ òaa soolo n̄ blakwi n̄ siṣ̄o (1.254). ³² Aliū bui gb̄ēn̄ òaa do n̄ basooloo (320). ³³ Lodideṣ̄ n̄ Adidadeṣ̄ n̄ Onodeṣ̄ gb̄ēn̄ òaa àaṣ̄ n̄ basoolosoo (725). ³⁴ Yelikodeṣ̄ gb̄ēn̄ òaa do n̄ basoplasoo (345). ³⁵ Senaadeṣ̄ gb̄ēn̄ òaaṣ̄soo l̄e àaṣ̄ n̄ òaa àaṣ̄ n̄ baakwio (3.630).

³⁶ Sa'ona bui p̄s̄ s̄un̄ ke: Yesua bui Yedaia bui gb̄ēn̄ òaa siṣ̄ n̄ baswaaṣ̄kwi n̄ àaṣ̄o (973). ³⁷ Im̄e bui gb̄ēn̄ òaa ṣ̄oo n̄ blakwi n̄ plao (1.052). ³⁸ Pasuu bui gb̄ēn̄ òaa soolo n̄ blasoo n̄ plao (1.247). ³⁹ Aliū bui gb̄ēn̄ òaa ṣ̄oo n̄ ḡēo n̄ plao (1.017).

⁴⁰ Levii bui p̄s̄ s̄un̄ ke: Odavia bui Yesua n̄ Kamielio bui gb̄ēn̄ b̄aaṣ̄kwi n̄ siṣ̄o (74). ⁴¹ Asafa bui l̄esinaṣ̄ gb̄ēn̄ basoolosoo n̄ àaṣ̄o (128). ⁴² B̄ibiṣ̄oleṣ̄ana p̄s̄ de Saluū n̄ Ateeo n̄ Talemo n̄ Akubuo n̄ Atitao n̄ Sobaio bui ũ gb̄ēn̄ basopla m̄endosai (139).

⁴³ Gb̄ēe beṣ̄ bui mé Lua ua z̄iken̄aṣ̄ ũ: Ziha, Asufa, Tabao, ⁴⁴ Kelosi, Siala, Padoni, ⁴⁵ Lebana, Agaba, Akubu, ⁴⁶ Agabu, Salemai, Anana, ⁴⁷ Gideli, Gaaa, Leaia, ⁴⁸ Lezini, Nekoda, Gaaū, ⁴⁹ Uza, Pasea, Besai, ⁵⁰ Asena, M̄euniū, Nefusiū, ⁵¹ Babuku, Akufa, Aluu, ⁵² Bazelu, Meida, Aasa, ⁵³ Baakosi, Sisela, Tema, ⁵⁴ Nezia n̄ Atifao.

⁵⁵ Gb̄ēe beṣ̄ mé Salom̄oṣ̄ z̄òblen̄aṣ̄ bui ũ: Sotai, Sofele, Peludao, ⁵⁶ Yala, Daak̄, Gideli, ⁵⁷ Sefatia, Atili, P̄okele Azebaiū n̄ Amio. ⁵⁸ Lua ua z̄iken̄apiṣ̄ n̄ Salom̄oṣ̄ z̄òblen̄apiṣ̄ k̄a gb̄ēn̄ òaa pla swaaṣ̄sai (392).

⁵⁹ Gb̄ēeṣ̄ b̄ò Temela n̄ Telaasao n̄ Kelubuo n̄ Ad̄ō n̄ Im̄eṣ̄o, ṣ̄ aai e n̄ buib̄okli òn̄eṣ̄o, t̄o Isailiṣ̄o n̄ ũ. ⁶⁰ Delaia n̄ Tobiao n̄ Nekodao buiṣ̄e, mé aa k̄a gb̄ēn̄ òaa àaṣ̄ n̄ blakwi n̄ plao (652). ⁶¹ Sa'ona bui p̄s̄ de Obaia n̄ Akozio n̄ Baazilaio bui ũ s̄u l̄o. Baazilaipi Galada b̄usu gb̄ē Baazilai né s̄e ȳaa, ṣ̄ a a à̄nsuepi t̄s̄ s̄e. ⁶² Gb̄ēpiṣ̄o n̄ t̄s̄ w̄eṣ̄e buib̄okli taalau, k̄asi aai b̄ow̄aṣ̄o, ṣ̄ w̄a ḡin̄e n̄ sa'oz̄io. ⁶³ B̄usu d̄aana òn̄e, mé i ke sa'ona n̄ ȳa gw̄a n̄ Uliūo n̄ Tumiūo* b̄aasio, aasu sa'oble bleo.

⁶⁴ Gb̄ēpiṣ̄o pii gb̄ēn̄ òaaṣ̄soo l̄e bla n̄ plao n̄ òaa doo n̄ baswaaṣ̄oṣ̄e (42.360).

⁶⁵ An z̄òblen̄aṣ̄ ḡe n̄ n̄eṣ̄o ku l̄o gb̄ēn̄ òaaṣ̄soo l̄e sopla n̄ òaa doo n̄ basopla àaṣ̄saio (7.337). L̄esinaṣ̄ ḡe n̄ n̄eṣ̄o k̄ur̄n̄o l̄o gb̄ēn̄ òaa do. ⁶⁶ Aa s̄́ v̄i m̄en̄ òaa àaṣ̄ n̄ basopla siṣ̄saio (736), s̄b̄aona òaa do n̄ blasoo, ⁶⁷ yiongo òaa pla n̄ bla ṣ̄osaio (435), z̄aa'ina òaaṣ̄soo l̄e soolo n̄ òaa àaṣ̄o n̄ basooloo (6.720).

⁶⁸ K̄e aa k̄a Dii kp̄e d̄okli Yelusaleū, an uabeleeṣ̄o gbad̄ada, k̄e aa e Lua kp̄e keke d̄oṣ̄o a gb̄e. ⁶⁹ Aa gbad̄a kp̄e z̄i kpagolo guu n̄ gb̄aa léu, vua kiloo òaa

* 2:63 B̄aa 28.30, Iko 33.8

pla ní basoo (500), ánusú tónu ááś ní sa'oná ulatao basoo. ⁷⁰ Sa'onao ní Levii buio ní lèsinao ní bílìbòlédšanao ní Lua ua zíkènao ní gbèpáleeo zòlèzòlè wéle pò wa kèkènéo guu, ò Isaili kìnio zòlè ní wéle guu.†

3

Dii gbagbakti boa

¹ Ké wè m̀o soplade kà, Isailio sù zòlè ní wéle guu pii. O aa kàaa Yelusaleu lán gbé m̀endowa. ² Yozada né Yesua ní a sa'on deeo ní Salatieli né Zolobabelio ní a gbé Isailio Lua gbagbakti b̀o, ké aa sa pò wí a pò káteu à tékú owà, lá Lua gbé M̀oizi ò a ikoyá guuwa. ³ Baa ké aale v̀laxe gbé pò kú búsupi guuone, aa gbagbaklipi b̀o a gbue, ò aa sa pò wí a pò káteu à tékú ò Diiwa koo ní oosio.* ⁴ Aa Lákpèda dikpèké lá a ku lápi guuwa, aáo sa pò wí a pò káteu à tékú ò lá gu lé d̀o, lá wà a lé dílewa.† ⁵ Bee gbèa aa sa pò wí ò g̀ooppii ò ní m̀o dafu pòo ní dikpè pò Dii díle pòo ní gba pò wí m̀oòe.‡ ⁶ M̀o soplade g̀o sèia zí ò aa ná Dii gbagbaawa màa, baa ké wí aá kpé d̀o yáao.

⁷ Aa òa kpà gbè'ánao ní li'ánaowa, ò aa poblea ní imiao ní nísio kpà Sidòdeo ní Tiideowa, ké aa sèdè lí zòzò Libá búsuu, aa yeye g̀eò Zope daa ísíaa, lá Pèesio kía Kilusi ní gbá zéwa. ⁸ An kaa Lua kpé d̀okí Yelusaleu wè plaade m̀o plaade guu, Salatieli né Zolobabeli ní Yozada né Yesuao ná zíwa ní ní gbé kìnio, sa'onao ní Levii buio ní gbé pò b̀o zìzòkeu aa sù Yelusaleu pii. Aa Levii bui pò kà wè bao ge aa deao díle Dii kpé zìpi gbèzòo ù. ⁹ Yesua ní a buio nàkòwa ní Kamielio ní aá né Odavia buio, ò aa g̀eò zìpi gbèzòo ù ní Enadao ní aá buio. Levii buione ǹpii. ¹⁰ Ké Dii kpebonao lé kpépi è kpále, sa'onao zèze we sa'on pòkasaò dadaa, aa ní kuuò kúkú, mé Levii né Asafa buio ku we lo ní sésènao aa Dii táasileò, lá Isailio kí Davidi ò yáawa.§ ¹¹ Aa lesí aa Dii táasilè, aa aá sáaukpà aa mè: Dii maa, aa gbèkekea wá Isailione láaa v̀lo. O gbépii wii gbáa lè aa Dii táasilè, ké wà Dii kpé è kpále yáí. ¹² Kási sa'on daside ní Levii buio ní uabele pò zikù aa wesi kpé káaulè, ké aa kpépi èboa è, aa búbuapèe. Gbè dasideò sò aale pona wii le. ¹³ Gbèe pona wii d̀òkè ní búbuwa pò wàle péo lo, ké baade lé wii gbáa le yáí, mé wà kòfipi mà zà.

4

Ibèlèsea ní Dii kpebonao

¹ Ké Yudaò ní Bèyámee buio ibeoo mà zìzò pò sùò lé kpé bo Dii Isailio Luae, ² aa m̀o Zolobabeli ní uabeleò lè, aa òné: A to wà kpé boáo, asa wí á Lua kú wèle lááwa sòe. Wíò aá gbagbae za g̀o pò Asilio kí Esaadò sùwanò la.* ³ O Zolobabeli ní Yesuao ní Isaili uabele kìnio òné: Wá Lua kpé boa de á yá ùo. Wá wá pò bo Dii Isailio Luae wátèe, lá Pèesio kí Kilusi dílewèwae. ⁴ O búsupideò lé wèle Yudaò káde, aale íadamá, ké asu kpépi boo yáí. ⁵ Aa flabò kía ledamadeño za Kilusi g̀o e à gè pè Pèesio kí Daliusi kpalableg̀owa, ò aa giné ní yá pò aale yáo.

⁶ Aa lakè Aasuelu† aá kpalablea daaleg̀o, aa gbé pò kú Yelusaleu ní Yuda búsuò pii káalakèè. ⁷ Biselaù ní Miledao ní Tabeelio ní ní gbé kìnio lakè Pèesio

† 2:70 1Lad 9.2-3, Nèe 11.1-3 * 3:3 Nao 28.1-8 † 3:4 Nao 29.12-38 ‡ 3:5 Nao 28.11-29.11 § 3:10 1Lad 25.1 * 4:2 2Kia 17.24-41 † 4:6 Esi 1.1

kí Aatasasae lo aà kpalablegɔɔ. Aa kèè ní Sili yáó, 5 wà a bɔɔlekèè. ⁸ Bùsu gbɛ̄zɔɔ Leuū ní a lakēna Simesaio lakē kí Aatasasae Yelusaleū yá musu lo aa mè: ⁹ Bùsu gbɛ̄zɔɔ Leuū ní a lakēna Simesaio ní ní gbé̄ kɔni Dinadeɔ ní Afaasatadeɔ ní Taapelideɔ ní Afaasideɔ ní Elekideɔ ní Babelideɔ ní Susade pɔ bɔle Elaū bùsuuɔ ¹⁰ ní gbé̄ pɔ kía zɔɔ beede Asenapa ní bɔle ní bùsuu aa ní z̄l̄e z̄l̄e Samali wéleu ní Uflata baala gupáleuɔ, ¹¹ wá Uflata baaladeɔ n z̄b̄l̄enaɔ mé lápi kène kí Aatasasa, wa mè:

¹² Kí, ñyɔ̄ d̄s̄ ké Yuda pɔ b̄n k̄i aa sù laɔ gè lé Yelusaleū wéle v̄ai p̄as̄ipi k̄ale, aa èa lé a bíibò lo, aale a bezia f̄ele. ¹³ Kí, ñyɔ̄ d̄s̄ lo, tó aa èa wélepi k̄ale aa a bíibò wa làa, aa falubone lo ge ele'5a ge wè'5a, aai n 5a pɔ ni si k̄es̄a. ¹⁴ Tia k̄ewa k̄i, lá n̄me ní wá ũ, i k̄u wà n kpe eo. A yáí wa l̄ae bee kp̄as̄aine ké wá yápi one. ¹⁵ Weele n deziɔ̄ l̄aɔ guu n̄ gwa, ní e d̄s̄ lá wélepid̄eɔ swá gb̄aa, aa íad̄a k̄iaɔwa ní bùsu gb̄aadeɔ. Za zi wélepid̄eɔ yákele kè z̄ai. Bee yá mé tó wá wélepi dúuz̄zi. ¹⁶ Kí, wále one, tó wá èa wélepi f̄ele, wá èa a bíibò wa làa, ñyɔ̄ p̄e v̄i Uflata baala lo.

¹⁷ Bee gb̄ea k̄ia lá kp̄as̄ané à mè: Bùsu gbɛ̄zɔɔ Leuū ní a lakēna Simesaio ní á gbé̄ kɔni pɔ kú Samali ní Uflata baaleɔ, ma f̄okp̄awá. ¹⁸ Lá pɔ á kp̄as̄amee, wá a kyokè wá a bɔɔlekèmee. ¹⁹ Má ò wá weele lá ziɔ̄ guu, 5 wa è s̄ianae, wélepid̄eɔ lo b̄o k̄iaɔ kpe. Za zi yákeledeone. ²⁰ Kía z̄ɔɔ kpalabl̄e Yelusaleū we, aa gb̄aabl̄e Uflata baaledeɔwa píi, wá falubóné ní ele'5ao ní wè'5ao. ²¹ A yádile gb̄épiɔne aa kámabo sa. Aasu ea wélepi vuo e má ní gba lé. ²² A laaika! Asu niaz̄lkpa yápiɔ, ké v̄ai pi su ɔta, aa wá ásookeo yáí.

²³ Ké wá kí Aatasasa lápi kyokè, wá a bɔɔlekè Leuūe ní a lakēna Simesaio ní ní gbé̄ kɔni, 5 aa f̄ele gè Yudaɔ lè Yelusaleū ḡɔɔ. Aa ḡiné p̄as̄ip̄as̄i aa mè aa kámabo. ²⁴ Beewa aa kámabò ní Lua kpé z̄i pɔ aale ke Yelusaleūo e Peesiɔ kí Daliusi kpalablea wè plaade guu.

5

Tatenai lak̄ea kí Daliusi

¹ Anabi Age* ní anabi Zakali, † Ido néo anabikekè Yuda pɔ kú Yelusaleūo ní Yuda bùsuu píi ní Isailiɔ Lua t̄o. ² † Salatieli né Zolobabeli ní Yozada né Yesuao f̄ele ná Lua kpé boawa Yelusaleū. † Lua anabipiɔ kúr̄iɔ, aale d̄oñle. § ³ Weḡɔɔ Uflata baala d̄oana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní ní gbé̄ m̄ò ní lé, aa ní lá aa mè: Déme á gbá zé à kpé bee keke boi? ⁴ Aa gbé̄ pɔ lé kpépi boɔ t̄ó gb̄ea lo. ⁵ N beeo Lua lé wéte Yuda gbɛ̄zɔɔpiɔzi, 5 aai oné aa kámaboo. Aa mè wá lékp̄as̄ake Daliusié ḡia, aai lá pɔ a k̄e a yá musu e. ⁶ Uflata baala d̄oana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní ní gbé̄ Peesi buiɔ lak̄e, 5 aa kp̄as̄á kí Daliusié. ⁷ Lékp̄as̄á pɔ aa kèèn ke, aa mè:

Kí Daliusi, wa f̄okp̄ama maamaa. ⁸ Kí, ñyɔ̄ d̄s̄ ké wa ge Yuda bùsuu e Lua z̄ɔɔde kp̄eu. Wále kpépi bo ní gbè gb̄eneɔ, wále lí da kpépi ḡiɔwa. Wále z̄ipi ke ní laaio, ále t̄aa'o. ⁹ Wa yálala ní gbɛ̄zɔɔɔwa wa mè: Déme á gbá zé à kpé bee keke boi? ¹⁰ Wa ní t̄ó gb̄ea ké wá e one, 5 wa ní d̄oanapiɔ t̄ó dalau. ¹¹ Lá aa yáziwán ke: Aa mè musu ní z̄l̄eo Lua z̄b̄l̄enaɔn ní ũ. Kpé pɔ wa b̄ò yáa à w̄e k̄e, 5 wa k̄eke lé bo lo. Isailiɔ kí z̄ɔɔ mé b̄ò yáa. ¹² Aa mè ní deziɔ̄ Lua Musude pɔ f̄ele, 5 à ní ná

* 5:1 Age 1.1 † 5:1 Zkl 1.1 ‡ 5:2 Age 1.12 § 5:2 Zkl 4.6-9

Babiloni bui Nebukaneza, Babeli kíae a ɔɔ1, 5 à kpépi wíwi à gbépi sèlè tàrno Babeli.* 13 Bee gbèa Babeli kí Kilusi kpalablea wè séia guu à yádìlè à mè wà ea Lua kpépi bo b. 14 Baa vua ní ánu su pò pò Nebukaneza sèlè Lua kpéu Yelusaleu, a kàlè a táakpèu Babeli, kí Kilusi bòlè kpà Sesebazaa pò à aà dīlè búsu dɔaana ūwae.† 15 A òè aà pòpi se ge kàlè Lua kpéu Yelusaleu, tó wà kpépi kèkè dò. 16 ɔ Sesebazaa mò Lua kpé è kpàlè. Wàlè kpépi bo za gɔɔ beee e gbà, kási i láa yāao. 17 Kí, tó à kènè maa, lá wèelè kía lálakèkí Babeli, ní gwa tó kí Kilusi yádìlè wà Lua kpé dɔ Yelusaleu. Lá ní è, ní lékpásàkewèe.

6

Daliusi yadileá Lua kpé boa yá musu

1 Kí Daliusi yádìlè, 5 wà lápi wèelè taala pò wa kàlè Babeli lálakèkí guu. 2 ɔ wà bò lá kooawa Ebatana wéle bíideu Medè búsuu. Yáe bee ku a guu, ké asu sánguó yáí:

3 Kí Kilusi kpalablea wè séia guu à yádìlè Lua kpé pò kú Yelusaleu musu, à mè wà kpépi dɔ sa'okli ū. Wà a èbo a lesí ká gásí suu baa5, a yàasa gásí suu baa5. 4 Wàli gbè gbène di aa5, lí mendo, gbè gbène aa5, lí mendo. Wa a flabo ní kibe 5ao. 5 Vua ní ánu su pò pò Nebukaneza sèlè Lua kpéu Yelusaleu à suò Babeli s5, wa ea ge kàlè a gbèu Lua kpéu Yelusaleu.

6 ɔ kí Daliusi lékpásàkè à mè: Tiasa Uflata baale dɔaana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní á gbé pò kú Uflata baa weɔ, à ázia ga we. 7 A Lua kpé dóna dāto tēē. A to Yudaɔ dɔaana ní ní gbēzɔɔ Lua kpépi kèkè dɔ. 8 Málè yá pò ásu ke Yuda gbēzɔɔne Lua kpépi dɔa musu dílé. A pò pò aa yeiò séle ma láasiu we ní Uflata baale falu pò wa bò, í kpámá píi, ké zípi su ze bo yáí. 9 Pò pò aa yei píi, zugaae, sásakao, sánèbɔbɔ pò aai Lua Musude gbagbað, pówena, wisi, vēe, nísi, àɔ kpa Yelusaleu sa'onawá lá gu lé dɔ lá aa gbèawáwa pákpaisai, 10 ké aa e sa pò ká Lua Musudegu owà, aai wabikewámee ní ma néo. 11 Tó gbēe yá pò má dílé bee lílè, wa ade kpé lí wo, wi aà pawà wà péle, wi aà be ke tufua ū. 12 Tó kíae ge buie lé wèelè yápi lílè ge àlè wèelè Lua kpé pò kú Yelusaleupi wí, Lua pò tò a tó kú gupíwa, aà ade fu. Ma Daliusi máme ma yápi díle. Wà zíkewà maamaa.

Lua kpé sakéa

13 Ké kí Daliusi lékpásápi kè màa, Uflata baala dɔaana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní ní gbé yápi kè ní laaio. 14 ɔ Yuda gbēzɔɔ kpédɔa lé gé ae lá ánabi Age* ní ánabi Zakali Ido néo† ánbikèkèwa. Aa kpépi dɔ wa láa lá Isailiɔ Lua òwa, lá Peesiɔ kía Kilusi ní Daliusio ní Aatasasao a yádìlèwa. 15 Aa Lua kpé míde Adaa gɔɔ aaòde zí kí Daliusi kpalablea wè soolode guue. 16 ɔ Isailiɔ Lua kpé saké ní pɔnao, sa'onawá ní Levii buiò ní gbé kñi pò su ní zìzòkeo píi. 17 Lua kpé sakéapi yáí aa sa'ò ní zuswanaɔ mèn baso ní sásakaoɔ mèn 5aa do ní sánèbɔbɔ mèn 5aa pla, 5 aa sa'ò ní blesanaɔ mèn kuepla Isaili bui dasileu ampíi duun awakpabò ū. 18 Aa sa'onawá díledíle gā ní gāo, mé aa Levii buiò díledíle gā ní gāo b, ké aa zíkè Luae Yelusaleu, lá a ku Mɔizi lá guuwa.

19 Mɔ séia gɔɔ gēo mēndosaide zí, zìzò pò supi Gēamusu díkpé‡ kè. 20 Sa'onawá ní Levii buiò gbábò níziáe aa gò gbálesai nípii, 5 aa Gēamusu sá kòlòkpakpa zìzò

* 5:12 2Kia 25.8-12 † 5:14 Eza 1.2-11 * 6:14 Age 1.1 † 6:14 Zkl 1.1 ‡ 6:19 Bsa 12.1-20

pó sùòne ní n' sa'on deeo p'óo ní níziá p'óo. ²¹ Isaili zìzò p'ó sùp'io mé sò ní gbé p'ó aa gbálea buipáleo yá musu tò, aale Dii Isailio Lua kí w'eleo. ²² Ǿ aa Káaso dikpekè ní p'noao e g'oo sopla. Dii tò an p'ò k'èna, asa a tò Asilio kía n'òselile ní yá musue, Ǿ à d'òrile a kp'edba z'í guu, Isailio Luapi.

7

Ezala sua Yelusaleū suk'ea

¹⁻⁵ Yá beeo gb'ea P'eesio kí Aatasasa kpalableg'oo Ezala b'ò Babeli à sù. Sa'onkia Aalona mé Eleazaa í, Eleazaa Fineasi í, Fineasi Abisua í, Abisua Buki í, Buki Uzi í, Uzi Zelaia í, Zelaia Melaio í, Melaio Azalia í, Azalia Amalia í, Amalia Aitubu í, Aitubu Zadoki í, Zadoki Saluú í, Saluú Ilikia í, Ilikia Azalia í, Azalia Selaia í, Ǿ Selaia Ezalapi í. ⁶ Ezalaá yádan'edec, a Mo'izi ikoyá p'ó Dii Isailio Lua díle d'ó sáasá. Lá Dii aá Lua ǵkuaála, kía p'ó p'ó à a wabik'èwa kp'awá píie. ⁷ Kí Aatasasa kpalablea w'è soplade guu Isailieo sù Yelusaleū í. Sa'onao kú ní guu ní Levii buio ní lèsinao ní bíib'òled'òanao ní Lua ua zík'ena. ⁸ Ezala ká Yelusaleū kí kpalablea w'è soplade m'ò s'ode guu. ⁹ A f'èle Babeli m'ò séia g'oo séia z'íe, Ǿ à ká Yelusaleū m'ò s'ode g'oo séiazí. Aá Lua ǵ kuaála, ¹⁰ asa Ezala mekpá Dii ikoyá wáaipaawa ní a k'ea, ké à e aá yádileneo ní aá ikoyá dada Isailione.

Lá p'ó kí Aatasasa kpà Ezalawa

¹¹ Taala p'ó kí Aatasasa kpà sa'on Ezala p'ó í Dii yádileo ní aá yádileneo da Isailione wa yán ke: ¹² Aatasasa, kía ǵ kía mé l'áe bee k'è sa'ona Ezala, Lua Musude ikoyádanae. Ma f'okpáma. ¹³ Ma yádile ma m'è Isaili bui ge sa'ona ge Levii bui p'ó kú ma búsuu aa ye genno Yelusaleūo píi, aa gé. ¹⁴ Mapi ní ma ledamade gb'èon soplae m'è n' gbae, ké n' gé Yelusaleū ní Yuda búsuu píi yá gwagwai n' Lua ikoyá p'ó ní kua musu. ¹⁵ Anusu ní vua p'ó mapi ní ma ledamadeo wa Isailio Lua p'ó aá be ku Yelusaleū gbà séle wà g'ò ¹⁶ ní ánusuo ní vua p'ó ní è Babeli búsuuo píi ní p'ó p'ó gb'èo ní sa'onao kpà ní Lua kpé p'ó ú Yelusaleūo. ¹⁷ Zuswanao ní sásakaoo ní s'aneb'òl'òo lúlu ní ǵapio n' laaiwa, ní sa p'ó wí a p'ó káteu à tékú oò n' Lua kpé gbagbakiwa Yelusaleū ní p'ówenti gbao ní imia gbao. ¹⁸ Mpi ní n' gb'èo à ke ní ánusuo ní vua p'ó g'òo lá à k'èe maawa, lá á Lua yeiwa. ¹⁹ P'ó p'ó wà n'áne n' ǵl' lousisia Lua kp'eu p'ó ǵo kpa n' Luapiwa Yelusaleū. ²⁰ Tó ní ye Lua kpé p'ó k'ni'io, tó a k'ek'ea g'ò n' yá ǵe, se ma láasiu we. ²¹ Mám'ema k'í Aatasasa, ma yádile Uflata baale ǵ'ulenaone píie. A wabi p'ó sa'ona Ezala, Lua Musude ikoyádana k'èwá kp'awá g'òo píi. ²² Anusu su de t'onu áa'ao. P'ówena su de t'onu baakwiao. W'èe ní n'isio su de litili ǵaa baobaoao. Wisi s'ó, lá a yei léu. ²³ Lá Lua Musude díle píi, à kpa g'òo aá kpé p'ó ú, ké asu kp'èneke ní ma kíak'eo ge ma néo. ²⁴ Aa d'ó s'ó ké á z'eví à falu ge ele'ǵa ge w'è'ǵa sí Lua ua zík'ena ge sa'onao ge Levii buio ge lèsinao ge bíib'òled'òanao ge zík'ènp'áleo wao.

²⁵ Mpi s'ó Ezala, yákpalekenao ní yá g'g'ónao díledile ǵno p'ó n' Lua kpáma léu, ké aa yá k'ek'ea a z'èwa gb'è p'ó kú Uflata baaleone píi. Aa de gb'è p'ó aa n' Lua ikoyá d'óo ú. Gb'è p'ó d'óo s'ó, dadané. ²⁶ Gb'è p'ó n' Lua ikoyá ní búsuu ikoyá kua ǵplap'ao, wa yádaaála, aá dea ge aá ya ǵaa búsuu ge aá áiz'ee siawa ge aá daak'èun n'ò.

²⁷ Ǿ Ezala m'è: Wá Dii wá dezi'io Lua sáaukpa! A láasoo maa dá kíe a s'ou, ǵ k'ipi gb'áakpá aá kpé p'ó kú Yelusaleūwa máa. ²⁸ A tò ma yá ká kía ní a ledamadeo guu ní aá íwa gb'áao píi. Lá Dii ma Lua ǵ kuamala, ma s'ó díle, ǵ ma Isaili d'aaanao káaa aa g'emano.

8

Uabele pɔ̀ sù ní Ezalao

¹ Uabele pɔ̀ wa bɔ̀ Babeli búsuu Aatasasa kpalablegɔ̀ wa su sãnuɔ̀ tɔ̀n ke ní ní buibɔ̀kɔ̀io:

² Finɛasi buiɔ̀ uabele Geesoũ,

Itamaa buiɔ̀ uabele Danieli,

Davidi buiɔ̀ uabele Atusu.

³ Palɔ̀si bui Zakali ní a gbéɔ̀ gbéɔ̀n basoplakwi.

⁴ Paata Mɔ̀abu bui Zelaia né Elioenai ní a gbéɔ̀ gbéɔ̀n òaa do.

⁵ Zatu bui Yaazie né Sekania ní a gbéɔ̀ gbéɔ̀n òaa do ní basoo.

⁶ Adini bui Yonatãa né Ebede ní a gbéɔ̀ gbéɔ̀n blakwi.

⁷ Elaũ bui Atalia né Yesaia ní a gbéɔ̀ gbéɔ̀n bàaɔ̀kwi.

⁸ Sefatia bui Mikaila né Zebadia ní a gbéɔ̀ gbéɔ̀n basiiɔ̀.

⁹ Yoabu bui Yeieli né Obadia ní a gbéɔ̀ gbéɔ̀n òaa do ní gëo ní àaɔ̀.

¹⁰ Bani bui Yosifia né Selomi ní a gbéɔ̀ gbéɔ̀n baswaaɔ̀.

¹¹ Bebai bui Bebai né Zakali ní a gbéɔ̀ gbéɔ̀n baaso ní àaɔ̀.

¹² Azegada bui Akatã né Yohanani ní a gbéɔ̀ gbéɔ̀n basoɔ̀kwi.

¹³ Adonikaũ bui pɔ̀ sù gbézã, Elifele ní Yeielio ní Semaiao ní ní gbéɔ̀ gbéɔ̀n bàaɔ̀.

¹⁴ Bigivai bui Zakuu ní Utaio ní ní gbéɔ̀ gbéɔ̀n bàaɔ̀kwi.

Ezalaɔ̀ daa Yelusaleũ zéu

¹⁵ Ma ní kãaa swa pɔ̀ í dɔ̀ Aavai, ɔ̀ wa bòokpà we gɔ̀ òaaɔ̀. Ké ma gbéɔ̀ fãnke ní sa'onaɔ̀, má è Levii buiɔ̀ kú ní guuo. ¹⁶ Ɔ̀ ma dɔ̀aanae beeɔ̀ sisi: Eliɛzɛɛ, Alieli, Semaia, Elenatã, Yalibu, Elenatã, Natã, Zakali ní Mesulaũo. Ma yãdanedeɔ̀ Yoialibu ní Elenatão sisi ɔ̀. ¹⁷ Ma ní zɔ̀ Ido pɔ̀ de dɔ̀aana ù gu pɔ̀ wí me Kasifia kɔ̀i.

Ma yá pɔ̀ aa oè ní aà gbé pɔ̀ kú weɔ̀ dànɛ, ké aa suwɛɛ ní wá Lua ua zíkɛnaɔ̀.

¹⁸ Lá wá Lua ɔ̀ kuawála maannɔ̀, aa sùwɛɛ ní gbé laaideo, Levii tɔ̀na Mali bui Selebã ní aà néɔ̀ ní aà dãunaɔ̀ gbéɔ̀n bao plasai. ¹⁹ Aa sù ní Melali buiɔ̀ Asabia ní Yesaiao ɔ̀ ní ní dãunaɔ̀ ní ní néɔ̀ gbéɔ̀n bao. ²⁰ Aa sù ní Lua ua zíkɛna pɔ̀ Davidi ní a íwaɔ̀ ní díle aa dɔ̀ Levii buiɔ̀ gbéɔ̀n òaa do ní baoo. Wà ní tɔ̀ dalaũ nípii.

²¹ Ma leye kpàwakè Aava swa sae we, ké wà wázla busa wá Luaɛ, wí tá na wabikewá wápiɔ̀ ní wá néɔ̀ ní wá àizɛɛ yá musu. ²² Ma sosao ní sɔ̀deɔ̀ gbɛaa kíawa aa kãedawázi zéu ibeɛɔ̀ yáí oa widè, asa wá ò kíae wa mè: Wá Lua í ɔ̀ku gbé pɔ̀ aã a kɔ̀i weleɔ̀la maannɔ̀ɛ, ɔ̀ í a pòkũma zɔ̀ ɔ̀bɔ̀ gbé pɔ̀ pàkpàaziɔ̀wa.

²³ Wa leye wa wabikè wá Luawa yápiɔ̀ musu, ɔ̀ a síwanɔ̀.

²⁴ Ma sa'on dɔ̀aanaɔ̀ sè gbéɔ̀n kuɛpla ní Selebão ní Asabiao ní ní gbéɔ̀ gbéɔ̀n kwi. ²⁵ Ɔ̀ ma ánuɔ̀ ní vuao yɔ̀né kiloowa ní pɔ̀ pɔ̀ kí ní a lɛdamadeɔ̀ ní aà íwaɔ̀ ní Isaili pɔ̀ kú weɔ̀ a labakè wá Lua kpé gba ùo. ²⁶ Wa ánuɔ̀ yɔ̀né kiloowa tɔ̀nu bao ní plao ní ánuɔ̀ pɔ̀ tɔ̀nu àaɔ̀ ní vuao tɔ̀nu àaɔ̀. ²⁷ Vua tao ku ɔ̀ mèn bao, aa kà kiloo swaaɔ̀, mé mɔ̀gotè ta ma tɛkeɔ̀ ku mèn pla, a beɛ kà vuawa. ²⁸ Má òné: Ápiɔ̀ ní pɔ̀piɔ̀ Dii pɔ̀ɛ. Anusu ní vuaoá pɔ̀ pɔ̀ wá Dii á deziɔ̀ Lua gbàɛ. ²⁹ A itèke à pɔ̀piɔ̀ dɔ̀a e a ge yɔ̀ kiloowa Dii kpé kpéneɔ̀ guu Yelusaleũ sa'onaɔ̀ ní Levii buiɔ̀ ní uabeleɔ̀ wáa. ³⁰ Ɔ̀ sa'onaɔ̀ ní Levii buiɔ̀ ánuɔ̀ ní vuao ní pɔ̀ pɔ̀ wa yɔ̀ kiloowapio sí aa geò wá Lua kpéu Yelusaleũ. ³¹ Wa fele Aavai, wa da Yelusaleũ zéu mɔ̀ sɛia gɔ̀ kuɛpladezi. Wá Lua ɔ̀kùwála, à kãedawázi zéu ibeɛɔ̀ ní kpáíweliweɔ̀ yáí. ³² Ké wa ka Yelusaleũ, wa kámabò we gɔ̀ òaaɔ̀. ³³ A gɔ̀ síiɔ̀de zɔ̀ wa ánuɔ̀

ní vuao ní pópíio y⁵ kiloowa wá Lua kpéu, ⁵ wá kpá sa'ona Ulia né Mɛlemɔwa. Fincasi né Elezaa kuaaño ní Yesua né Yozabao ní Binui né Nɔadiao. Levii buiño nípíi. ³⁴ Wá apíi nào wa y⁵ kiloowa, ⁵ wá a gbía lé dáluu zibeezi. ³⁵ ǃ zǐzǐ p⁵ sùò sa p⁵ wí a p⁵ káteu à tékú ò'ò Isailio Luawa, zuswana kuepla Isaili bui píi p⁵ ù, sásakao basoo síisai, sãnebooo basii⁵ aa⁵sai, blesanao kuepla duun awakpabo ù. Wá sa p⁵ wí a p⁵ káteu à tékú òò Diiwa píie. ³⁶ Wá yá p⁵ kía díle taala kpá aà iwao ní Uflata baala ðaanaowa, ⁵ aa gbákà Isailioñe ní Lua kpé ðao.

9

Isailio buipaleo sea no u

¹ Yápi kea gbea kíaño mò ma kíi aa mè: Wá gbéño ní sa'ona ní Levii bui aai kekõwa ní bui p⁵ liaawázio ní ní yábèekéaoo, Kanaao, Itio, Pelizio, Yebusio, Amónio, Mɔabuo, Egipio ní Amoleo. ² Aa nosè ní guu, aa sè ní néone lo. Aa wá bui p⁵ wá ðe Lua gbé ùò kè kǒgbè ù ní bui p⁵ liaawázio. Kíaño ní ðaanao mé bò Lua kpe máa. ³ Ké ma yápi mà, ma a ula ní ma ulataoo gà má kè, ma a mikáeo ní ma lekána káeo wò. ǃ ma zǐle, yápi ðia. ⁴ ǃ gbé p⁵ yá p⁵ Isailio Lua ò vía vǐo káamazi píi zǐzǐ p⁵ sùò boa Lua kpepi yáí. Lá yápi ðia, ma g⁵ zǐlea we e sa oosi ogoo. ⁵ Ké sa oosi ogoo kà, ma fèle mazía busaa guu, ma ula ní ma ulataoo kèa, ⁵ ma gè kule ma kosowa, ma a o pòopoo Dii ma Luae ⁶ ma mè:

Ma Lua, wí ma kú, ma gèe g⁵ kpa ma wéi. Ma Lua, má f⁵ wése mà n gwao, asa wá duuna kùwála, wá tàaeo zǐma. ⁷ Za wá deziogoo e ní a gbão wá tàae zǐo. Wá duuna yáí ⁵ n wá ná buipaleo kíañoñe ní ǐzi, wápio ní wá kíaño ní wá sa'ona, ⁵ aa wá gbèeo ðède ní fèndao, aa wá gbèeo kù zǐzǐ ù, aa wá p⁵oo náaa, ⁵ wí wá kú lá à wá kú gbãewa. ⁸ Dii wá Lua, tia kéwa n wá wegwa gla yoo, n gbé kónao tòwèe, ⁵ ní wá gbá tepekli n kpéu. Wá Lua, ní tò wá oa wèe, n wá lé ní láo yoo wá zǐbleu. ⁹ Wá Lua, baa ké zǐzǐ wá ù, ni wá tó wá zǐbleuo. N tò Pèesio kíaño gbèekékèwèe. N wá lé ní láo, ⁵ wa n kpé gbooo kèkè wá ðò. Wá Lua, n kàedawázi Yelusau ní Yuda búsoo pii. ¹⁰ Tia kéwa wá Lua, yá kpele wá f⁵ onè lo? Asa wa pákpá n yá ¹¹ p⁵ ní díle n zǐblena ániñoñe aa ðozie. Aa mè búsoo p⁵ wá dezió lé gé síi ðe búsoo p⁵ gbálè bui p⁵ kú weo yábèekéa yáí ùe. An booo búsupi pá za a léle ní a lélao an yábèekéa yáíe. ¹² Aa mè wásu wá wá nenoo kpásámáoo, mé wásu ní no sé wá néoneo. Wásu wedo ní aafia ní ní gwea maaoozi bauo, ké wá e gbáakú, wí búsoo p⁵maaoo ble, wá tó wá néone e goopii.* ¹³ Yápio wá lé píi wá wáikea ní wá tàae zǐzǐ yáíe. N beeo wá Lua, ni ðadawá e wá duuna léwao, n gbé kónao tòwèe kéwa. ¹⁴ ǃ wa ea n yádileao gbòo, wa bui yábèekénao sè no ù. Lá wá kè máa, n p⁵ a pawázi, ní wá ðede míómíoe, gbé kónae a bo lo. ¹⁵ Dii Isailio Lua, n yá kue, ⁵ wa g⁵ gbágbè kónao ù. Tàaedeeñ wá ù. A yáí wá gbèe a f⁵ wése à n gwao.

10

Isailio ní duunao oa Luae

¹ Goo p⁵ Ezala lé lousisi máa, a kúlea Lua kpé kpele, àle ní duunao o Luae, àle óoo, Isailio káaaaazi dasidasi, g⁵eo ní nooo ní néfènenao, ⁵ aale óoo maamaa. ² ǃ Elaú bui Yeieli né Sekania fèle yá'ò Ezalae à mè: Wa bo wá Lua kpe, wa bui p⁵ liaawázio sè no ù. N beeo booki kú wá Isailioñe e tia. ³ Wá ledouké ní wá Luao

* 9:12 Baa 34.12-16, Iko 7.1-4

sa, wí nɔɛpiɔ ya ní ní néɔ, lá n a ledáwáwa, mpi ní gbé pɔ aa wá Lua yádileáɔ vía víɔ. Wá ke lá áá ikoyá'òwa. ⁴ Fɛlɛ! A gò n yá úɛ. Wa zennɔɛ. Sòdile n zíkɛ yápiwa.

⁵ Ǿ Ezala fɛlɛ, a tò kíáo ní sa'onáɔ ní Levii buiɔ ní Isailiɔ píi legbè yápi musu. ⁶ Ǿ à gò Lua kpé kpele, à gè í Eliasibu né Yohanani kpéne. I pòbleo, i imio, ké àlɛ zìzɔ pɔ sùò náaisaikɛ ɔɔɔ yáí.

⁷ Ǿ wá kpáwakè Yelusaleú ní Yuda búsuo píi wá mè, zìzɔ pɔ sùò aa káaa Yelusaleú píi. ⁸ E gɔɔ áaá àɔ gé pai, tó gbé i mɔɔ, aà àizɛɛ gò Dii pɔ úɛ, wi ade ya bɔ zìzɔ pɔ sùò guu. Kíáo ní gbèzɔɔ mé zèò màa. ⁹ Ǿ Yuda gɔɛ ní Bèyámɛɛ bui gɔɛ káaa Yelusaleú píi e gɔɔ áaápi gè pàò. Mɔ kèokwi gɔɔ baode zí aa zɔlɛa Lua kpé gáaɛ nípi, aalɛ lualua yápi ní lou pɔ lé mao yáí. ¹⁰ Ǿ sa'ona Ezala fɛlɛ yá'òné à mè: A bɔ Lua kpe, a wá Isailiɔ táae káfi, a buipále sè nɔ ú. ¹¹ A á duunaɔ o Dii á deziɔ Luáɛ, í aá pɔeá ke sa. A kékɔwa ní bui pɔ líaaázìɔ ní nɔ pɔ á sè ní guu. ¹² Bila wèwá ní lɔɔ gbáao aa mè: Maaɛ, wá ke lá ní òwɛɛwa. ¹³ Ama wá dasi mé lou ku, wá fɔ wáɔ zɛa báasi lao. Wá fɔ yápi kɛkɛ gɔɔ do ge gɔɔ plao, asa wá táae kè zɔɔ yápi musu. ¹⁴ Tó wá kíáo gɔ la bíla gɛɛ ú. Gbé pɔ buipále sè nɔ ú i bɔ wéle ní wéleɔ, aai mɔ gɔɔ pɔ wa dílenéwa ní ní wéle gbèzɔɔ ní yákpalekenaɔ, wá Lua pɔ i weewá yápi musu. ¹⁵ Asaeli né Yonatáa ní Tikeva né Yaziaɔ mé bɔ yápi kpe nípla, Ǿ Levii buiɔ Mesulaú ní Sabetaiɔ zèrínɔ.

¹⁶ Ǿ zìzɔ pɔ sùò kè lá wa òwa. Sa'ona Ezala uabeleɔ sè daedae mèndodo. A ní tɔ dálaɔ píi. Mɔ kwide gɔɔ séia zí Ǿ gbépiɔ zòlɛ yápi gwágwa. ¹⁷ Mɔ séia gɔɔ séia zí aa buipále senapiɔ yá gwágwa aa láa píi.

Gbé pɔ aa buipale nɔ sèɔ

¹⁸ Sa'ona pɔ aa buipále nɔ sèɔn ke: Yozada né Yesua buiɔ ní a dáunaɛ beɔ Maasea, Eliɛzɛɛ, Yalibu, Gedalia. ¹⁹ Aa ɔdá kɔ ɔu aa mè wa ní nɔpiɔ yá, Ǿ an baade sása kpà ní táae flabobɔ ú. ²⁰ Imɛɛ buiɔ Anani ní Zebadiaɔ. ²¹ Aliú buiɔ Maasea, Elia, Semaia, Yeieli, Uzia. ²² Pasuu buiɔ Elioenai, Maasea, Isimaela, Nɛtanɛli, Yozaba, Elasa. ²³ Levii buiɔ Yozaba, Simɛi, Kelaia pɔ wí mɛ lɔ Kelita, Petaia, Yuda, Eliɛzɛɛ. ²⁴ Lèsina Eliasibu ní bíibledɔanaɔ Saluú ní Teleúo ní Ulio.

²⁵ Isaili kɔni pɔ aa buipále nɔ sèɔn ke: Palɔsi buiɔ Lamia, Izia, Malakia, Miame, Eleazaa, Malakia, Benaia. ²⁶ Elaú buiɔ Matania, Zakali, Yeieli, Abadi, Yelemɔ, Elia. ²⁷ Zatu buiɔ Elioenai, Eliasibu, Matania, Yelemɔ, Zabada, Aziza. ²⁸ Behai buiɔ Yohanani, Anania, Zabai, Atalai. ²⁹ Bani buiɔ Mesulaú, Maluku, Adaia, Yasubu, Seali, Yelemɔ. ³⁰ Paata Mɔabu buiɔ Adena, Kelala, Benaia, Maasea, Matania, Bezaleli, Binui, Manase. ³¹ Aliú buiɔ Eliɛzɛɛ, Isia, Semaia, Simɛɔ, ³² Bèyámɛɛ, Maluku, Semalia. ³³ Asuú buiɔ Matenai, Matata, Zabada, Elifele, Yelemai, Manase, Simɛi. ³⁴ Bani buiɔ Maadai, Amlaú, Ueli, ³⁵ Benaia, Bedea, Kelui, ³⁶ Vania, Melemɔ, Eliasibu, ³⁷ Matania, Matenai, Yaasu. ³⁸ Binui buiɔ Simɛi, ³⁹ Selemia, Natá, Adaia, ⁴⁰ Manadebai, Sasai, Salai, ⁴¹ Azaleli, Selemia, Semalia, ⁴² Saluú, Amalia, Yosefu. ⁴³ Nɛbo buiɔ Yeieli, Matitia, Zabada, Zebina, Yadai, Yoeli, Benaia. ⁴⁴ Gbépiɔ buipále nɔ sèɛ nípi, mé an nɔpi keɔ néɔ í'irínɔ.

NεEMII

Yá pò kú láe bee guu

Nεεmii lá yá pò kè Ezala lá guu gbea yá dàu a siuwēe. Nεεmii láá yá pò a kè azia yá musu láe. Nεεmii ku sa'oná Ezala gɔɔe, Peesio kí Aatasasa íwao doe. Kípi aà gbà zé aà ge Yelusaleũ keke kálè. (1.1-2.10) Ké à kà we, baa ké gbēo íbelesèaàno, aà bùsu gbēo d̀baale, ̄ à Yelusaleũ bíi k̀k̀e a b̀. (2.11-7.72) A zè ní Ezalao gɔɔ pò aa k̀aaaa z̀o ke, ̄ Ezala Lua ikoyá kyokè. Levii bui yápi b̀òlekè gb̀eone, ̄ baade k̀eke zè ní Diio. (8.1-10.40) Wà ỳe g̀g̀o Isaili pò s̀ Yelusaleũone, (11.1-12.26) ̄ Nεεmii d̀baa Yelusaleũ bíi sak̀e guu. (12.27-43) Bee gbea à k̀k̀e Lua ikoyá zé k̀alené. (12.44-13.31)

Láe bee guu wá è Nεεmiiá àiadee. A ẁo v̀ mé gb̀emaac. Yá pò à su lé ke pii guu í wabike Luawa a yá musue.

Nεεmii Yelusaleũ k̀ak̀e

¹ Akalia né Nεεmii yán ke: Aatasasa kpalablea ẁe baode m̀ pò ẁi m̀e Kisele guu má kú kibe Susa m̀ewiau. ² ̄ ma d̀auna Anani b̀ Yuda bùsuu à m̀ ní gb̀e. Ma yálálamá Yuda gb̀ k̀na pò b̀ z̀z̀okeu ní Yelusaleũo musu. ³ Aa ẁe aa m̀e, gb̀ pò b̀ z̀z̀okeu aa tà Yuda bùsuu lé taasike maamaac, ẁe ní láanike, asa Yelusaleũ bíi gboaac, mé a b̀le gbaó tékũa. ⁴ Ké ma yápi má, ma z̀le, ̄ ẁé'í b̀a. Ma ̀b̀b̀ g̀opla, mále leye, mále wabike Lua Musudewa ⁵ ma m̀: N yá na Dii Lua Musude. Lua z̀o pò í tó ní m̀e séenatan n ù. Gb̀ke guu n b̀aá ̀o kú ní gb̀ pò yenzi aab̀ n yádileao k̀uao. ⁶ Ẁe mapi n z̀b̀lenai. Swákpá wabi pò mále kema fáane ní gwáasináo n z̀b̀lena Isailiõezi. Mále duuna pò wá k̀ene o. Baa mapi ní ma de b̀edeo wa duunakè s̀e. ⁷ Wa yáwáik̀ene maamaac, wi n yádileao dao, wi n ̀tond̀k̀i gwao, wá n ikoyá pò ní d̀ile n z̀b̀lena M̀oizie k̀uao. ⁸ To yá pò ní d̀ile n z̀b̀lena M̀oiziee bee d̀ongu. N m̀e tó wa b̀ n kpe, r̀yó wá fáaa buipáleo guue. ⁹ N m̀e ̀, tó wa ea suma, mé wá n yádileao k̀uá ẁe z̀kewà, baa ké n wá yá e d̀únia léwa, r̀yó wá k̀aaa, r̀yó suwano gu pò ní s̀e n tó kuwau.* ¹⁰ Gb̀épiá n z̀b̀lenaone, n gb̀ pò n ní bó ní n iko z̀o ní n g̀asa gb̀aaone. ¹¹ N yá na Dii, swádo mapi n z̀b̀lena wabikeai ní n z̀b̀lena pò n yá í kené na aa n vía v̀o wabikeao. M̀api n z̀b̀lena ma dae ní gòmio gbá, kí i ma wegwa. Gɔɔ bee s̀o kípi v̀e b̀olenan ma ù.

2

Kí Aatasasa Nεεmii z̀ta Yelusaleũ

¹ Aatasasa kpalablea ẁe baode m̀ pò ẁi m̀e Nisá guu kí ye v̀emi, ̄ má s̀e má kpawá. A ma d̀s ní oosisio yáao, ² ̄ a ma la à m̀e: Bóyáí n oosisii? Nl̀e gyákeo. N pò mé yáa? Vía ma k̀u maamaa, ³ ̄ má òè: Lua n d̀s ní aafiao, Záai! Ma oosisi, asa ẁe pò ma dezió mia kuu g̀ bezia ùe. A bíibole gbaó tékũa.* ⁴ ̄ a òm̀e: N ye má ke kpelewa ni? Ma wabikè Lua Musudewa gla, ⁵ ̄ má ẁewà ma m̀e: Kí, tó à k̀ene maa, mé mapi n z̀b̀lena ma yá k̀angue, ma z̀l Yuda bùsu ẁe pò ma dezió mia kuupi, ké má e keke kálè. ⁶ Kípi na z̀leaa aà sae, ̄ a ma la à m̀e: Nyó ke we gɔɔ ùma ni? Gɔɔ kpele r̀yó sui? Ké kí ẁe ma geai, ̄ ma gɔɔd̀ile. ⁷ Má

* 1:9 Iko 28.64, 30.2-5 * 2:3 2Kia 25.8-10

òè: Tó à kàngue, lákē Uflata baale d̄aanaone ñ kpaa. Oné aa to mà pá rí búsua e mà ge kaò Yuda búsuu. ⁸ Lákē n líkpe d̄ana Asafae lo. Oè aà ma gba lí mà zegikí pò kú Lua kpé sae gbaò keò rí bíibole gbaò rí kpé pò máo kuu pò. O kí lá pò má gbèawaò kpàa, asa ma Lua o kuamalaē. ⁹ Kí sosa badeò rí sòdeò dàmeē aa gemanò. O ma ge Uflata baale d̄aanaò lè, ma kí láò kpámá. ¹⁰ Ké Oloni gbé Sambala rí a ìwa Tobia, Am̄oni buio mà gbēe mò Isailio gwea káfí, à kéné í maamae.

¹¹ Ké ma ka Yelusaleù, ma kámabò gí gò àaò. ¹² O ma fele gwáasína rí gbēeò, mi yá pò ma Lua dà ma s̄u mà ke Yelusaleù o gbēeò. Ma di zaa'ina kpe, gbé kíno bē kèse. ¹³ Ma bo Guzule Bole gwá, ma mipè Gbēgbon lòwa rí Tufua Boleo. Mále Yelusaleù bí pò daaía gwagwa rí a bole gbà tékúà. ¹⁴ O ma ge ae e Nibona Bole rí kí ikalekio. Gue ku we, ma zaa'ina í f̄o ḡeò, ¹⁵ o má bē swa'eu gwá, mále bí gwagwa. O ma ea su, ma gē Guzule Boleu. ¹⁶ Gbāadeò gu pò ma geu ge yá pò má kè d̄o, asa mi yāe o Yudaone gíao, baa sa'onao ge kíabuiò ge gbāadeò ge gbé kíni pò aa zipi keò. ¹⁷ O má òné: A taasi pò wá lé eò? Yelusaleù gò bezia ū, a bíiboleò tékúà. A to wà ea bíiboí lo, ké wásu wàò de láanipò ū lo yáí. ¹⁸ Má òné lo lá ma Lua okùmala rí yá pò kí òmeò. O aa mè: Wá fele na a boawa. O aa nà zí maapiwa oplapla.

¹⁹ Ké Oloni gbé Sambala rí a ìwa Tobia, Am̄oni buio rí Laalubu bui Gesēto a baomà, aa wá aláfiikè, aa sakawágu aa mè: Bó ále ke wei? Ale bo kí yá kpe yoo? ²⁰ O ma a zásimá ma mè: Lua Musude a wá dae rí gómio. Wápio aà zòblenao, Yelusaleù bíiboa wále nawà ke. Apio s̄o á baa ku lao. A yá kú la bo, á tó àò d̄o gbēegu wélepi guu la lo.

3

Yelusaleù bíibona

¹ Sa'ona Eliasibu rí a gbē sa'onao èa Sā Bole bò. Aa a sakè, o aa a gbaò pèlepele. Aa bí sakè e za Baso Kalanga rí Ananeli Kalangao. ² An sae Yelikodeò bíibò. An sae Imeli né Zakuu bíibò. ³ Asenaa bedeo èa Kpò Bole bò, aa a zaò dàda, aa a gbaò pèlepele, aa a m̄oò rí a gbáaò dàu. ⁴ An sae Uliá né Melemo, Akozi t̄una bí kèke bò. Aa sae Belekia né Mesulaù, Mesezabeli t̄una kèke bò. Aa sae Baana né Zadoki kèke bò. ⁵ Aa sae Tekoadoò bí kèke bò, kási an gbēz̄oò gí zí gbāa pò d̄aana dànè keie.

⁶ An sae Pasea né Yoiada rí Beşodia né Mesulaùo Bole Zi bò. Aa a zaò dàda aa a gbaò pèlepele, aa a m̄oò rí a gbáaò dàu. ⁷ An sae Gabaò gbé Melatia rí Melono gbé Yad̄o bí kèke bò rí Gabaòdeò rí Mizipadeò e za Uflata baala d̄aana bē. ⁸ An sae Alaia né Uzieli pò í vua zí ke bí kèke bò. Aa sae tulalekena Anania kèke bò e za bí yàasa kí. ⁹ Aa sae Hulu né Lefaiá, Yelusaleù kp̄edo kí, bí kèke bò. ¹⁰ Aa sae Alumafa né Yedaia bí pò boaa rí a beo kèke bò. Aa sae Asabana né Atusu kèke bò. ¹¹ Aliù né Malakia rí Paata M̄abu né Asubuo gupále kèke bò rí Kina Kalangao. ¹² An sae Aloese né Saluù, Yelusaleù kp̄edo kí, bí kèke bò s̄anu rí a nen̄eò. ¹³ Anuni rí Zan̄adeò Guzule Bole kèke. Aa èa bò aa a gbaò pèlepele, aa a m̄oò rí a gbáaò dàu. Aa bí kèke bò lo ḡás̄isuu òaa s̄o e à gè pè P̄otuogb̄o Bolewa. ¹⁴ Lekabu né Malakia, Betakeleù fáani kí, P̄otuogb̄o Bole kèke. A èa bò, à a gbaò pèlepele, à a m̄oò rí a gbáaò dàu. ¹⁵ Koloze né Saluù, Mizipa fáani kí, Nibona Bole kèke. A èa bò a d̄ò, à a gbaò pèlepele, à a m̄oò rí a gbáaò

neg̃eɔ ní á nenɔeɔ ní á nao ní á beɔ. ⁹ Ké wá ibeɔ mà Lua ní fú, a tò wa ní lekpaal feena mà, ɔ wápii wa ɛa na bíiboawa, baade ní a zlo.

¹⁰ Za gɔɔ bee ma gbéɔ kpaalè lɛɛ pla. Gbēɔ lé zikɛ mé gbēɔ sōna kūa ní sèngbaoo ní sáo ní mò ulao daa. Kíao sí gbé pò lé bíiboɔ kpe. ¹¹ Gbé pò aso seao aso kūa ɔ do, g̃kɛbo ɔ do. ¹² Bíibonao fēnda dɔa ní pi nípii. Kuupena lo ku ma sae. ¹³ ɔ má ò kíabuine ní gbāadeɔ ní gbé kíniɔ: Zí dasi mé bíipi gbāa, ɔ wa k̃kpaalèkpaale a léu. ¹⁴ Gu pò á mà wáɛ kuupeu, à káawázi we, wá Lua i zikawēɛ. ¹⁵ ɔ wa ɛa na zíwa, gbēɔ sōna kūa za guluuluui e saanaɔ gè bílèð. ¹⁶ Zibeezi má ò gbéɔne: A baade lí i Yelusaleu la ní a íwaɔ, ké aáli e gud̃sa gwá, aáli zikɛ fáane. ¹⁷ Mapi ní ma dáunaɔ ní ma íwaɔ ní gud̃sana pò kumanɔɔ, wili wá p̃kasa boɔ, baade lo a g̃kɛbo kūa a ɔplaaue.

5

Necmii zea ní taasiede

¹ Gɔɔ bee wá Yudaɔ ní ní nao lé wiile ní gbéɔwa maamaa. ² An gbēɔ mè: Wápiɔ ní wá néɔ, wá dasi. Wá ye p̃wenai wá p̃oble, wí e wàɔ aafia. ³ An gbēɔ mè lo: Nɔana ku, ɔ wa wá buaɔ ní wá vēebuɔ ní wá kpéɔ t̃ɔma díɛ p̃wena yáí. ⁴ An gbēɔ mè: Wa ɔa s̃eã, ké wá wá buaɔ ní wá vēebuɔ falu kpa kíwa yáí. ⁵ Baa tò wá bui douɛ, mé wá néɔ dou ní ní néɔ, wáɛ wá néɔ yiamá zɔɔ ù teasi. Wá nenɔeɔ lé z̃oble kò, mé wá gbāa i ka wá p̃ɛ keo, asa wá buaɔ ní wá vēebuɔ g̃s ní p̃ɛ.

⁶ Ké ma ní wiipi mà ní gbéɔ káala pò aa kèò, ma p̃ɔ pà maamaa. ⁷ Ma yápi wáaipà ma s̃ɔ guu, ɔ ma z̃ad̃b̃ kíabuio ní gbāadeɔwa má ònɛ: A baade lé ɔ'idia a gbédeɛ.* ɔ ma mè wá bíla káaa an yápi yáí. ⁸ Má ònɛ: Wa wá gbé Yuda pò g̃ɔ buipaleɔ pò ùò b̃ò wá gbāa léu, ɔ á tò á gbéɔ lé nízia yiwá l̃a? ɔ aa níɛ kpé, aai yáe e òo. ⁹ ɔ ma ɛa ma mè: Yá pò áɛ kepi maa. Aɔ wá Lua vía ví, ké wá ibeɛ buipaleɔ su wá s̃s̃s̃o yáí. ¹⁰ Mapi ní ma daeɔ ní ma íwaɔ, wa ɔa ní p̃wenao s̃eãné s̃ɔ. A ɔ'idiane tó sa, ¹¹ í ní buaɔ ní ní vēebuɔ ní ní kù kpéɔ ní ní kpéɔ s̃aané ní pò basode pò áɛ símá ɔ'i ùò, ɔa ní p̃wenao ní vēeɔ ní nísio píi. ¹² ɔ aa mè: Wá s̃aané, wá p̃ɛ weelemá lo. Wá ke lá ní òwa. ɔ ma sa'onao sísi, má tò gbépiɔ lakpà níziála lá aa a legbèwa. ¹³ Ma a ulada kp̃ɛ ma mè: Lua gbé pò i zikɛ lé pò á gbépiwao kp̃ɛ màa, i aà b̃ɛ ní aà àizeɔ siwà. Lua aà kp̃ɛ aà g̃ɔ gii màa. Bíla mè: Ami! ɔ aa Dii sáaukpà. ɔ gbéɔ kè lá aa a legbèwa.

¹⁴ Bee gbɛa za gɔɔ pò Aatasasa ma díɛ Yuda búsu d̃aana ù a kpalablea wè baode z̃í e a wè baakwi ní plaode guu, à kà wè kuepla, mapi ní ma daeɔ wi d̃aanakeble bleo. ¹⁵ D̃aana káau pò d̃aameɔ aso gb̃ia t̃ò gbéɔwa, aa p̃oblea ní vēeɔ sí baadewa ní ánuɔu ɔwatɛ blablao. An íwaɔ gbāablémá lo. Mapi s̃ɔ mi ke màa, asa má Lua vía ví. ¹⁶ Ma mekpà bíipi boawa, mi t̃ɔɛ sé ma pò ùò. Ma íwaɔ káaaa we z̃ipi yáí. ¹⁷ Yudaɔ lo p̃oble ma b̃ɛ gbéɔn basoplakwikwi, gbāadeɔ ní gbé pò b̃ò bui pò liaawázi k̃íi. ¹⁸ Lá gu lé d̃ɔ w̃ɔ zu kekemeɛ m̃endodo ní sá mekpaa m̃en sooloso lo ní k̃oɔ, mé w̃ɔ vēɛ ba z̃ɔz̃ɔ gɔɔ kwí ní gɔɔ kwio. Gia ní beeo mi d̃aanakeble gb̃amáo, asa z̃í pò gbé beeo lé ke z̃ɔ. ¹⁹ Ma Lua, yámaa pò má kè gbé beeɔne píi àò d̃ɔngu.

* 5:7 B̃ɔa 22.24

6

Nɛɛmii ibeɔ wele ɔnɔkeɔè

¹ Ma bíibò má láa, a fòo ku guei lo, ama mi a bɔle gbaɔ pɛlepele glao. Ké Sambala ní Tobiao ní Laalubu bui Geseũo ní ma ibeɔ kíniɔ a baomà, ² Sambala ní Geseũpio lékpásákèmɛɛ aa mè mà mɔ darile Onɔ guzule wéleɛ guu. Vái ɔ aale welemanɔ. ³ Ma gbéɔ zímá ma mè: Mále zí zɔɔ keɛ, má e mà mɔo. Má e mà zípi to we mà mɔ á kíio. ⁴ Aa lékpásápi kèmɛɛ gɛn síiɔɛ, mé ma yápi zásímá màa pii. ⁵ A gɛn ɔode Sambala a íwae zía. A taala pɔ wi kán'ɔ nawào kúa. ⁶ Wa kè lápi guu wà mè: Wà yáe feena mà buipáleɔ kíi, ɔ Geseũ mè síanaɛ. A mè mpi ní Yuda kíniɔ a zeò à bɔ kí yá kpeɛ. A yáí ále bíipi boi. Wà mè lo ní ye n gɔ Yudaɔ kía úe, ⁷ ɔ n ánanibɔ díle aa o Yelusaleũ míme ní de ní kía ú. Kí a yápi ma. Ayámeto mɔ wà lekpaal. ⁸ ɔ ma lékpásákèè ma mè: Yá pɔ níle o kuo. Mmɛ n yápi ò nziława. ⁹ Ampii aa ye vía ma kú aa mè wá ɔ a gɔ dɔwázie, wá e zípi midéo. Ma Lua, ma ɔ gba gbáa.

¹⁰ Gɔɔewa ma ge Delaia né Semaia, Metabeli tɔuna be, asa à azía yè a kpéu. A mè: Wà kpaau Lua kpéu, wí a gbatawále, asa gbéɔ lé mɔ n deie. Aa mɔ n dei gwáaɛ. ¹¹ ɔ ma mè: Ma taa í bàalea? Ma taa a fɔ ge ulɛ Lua kpéu mazía misia yáía? Má geo. ¹² Má dɔ mazława aà yápi i bɔ Lua kíio. A ánanibekɛpi kè ma yá musu, ké Tobia ní Sambalao flabòè yáíe. ¹³ Maa à flabòè, ké vía e ma kú mà duunake mà gé we, aai gbasá ma tɔ òkpa aa ma sɔsɔ. ¹⁴ Ma Lua, to Tobia ní Sambalao yákeapi à dɔngu. To nɔɛ ánanibɔ Nɔadia yá à dɔngu lo ní ánanibɔ kíni pɔ aa ye vía ma kú.

Yelusaleũ bíi midɛa

¹⁵ Gɔɔ blakwi ní plao gbea wa bíipi midɛ mɔ pɔ wí me Elulu gɔɔ baasɔdezi. ¹⁶ Ké wá ibeɔ a baomà, mé bui pɔ liaawázio wesíe, an ká gá, aa dɔ sa ké wa zípi kè ní wá Lua gbáaoɛ. ¹⁷ Gɔɔbeezi Yuda kíabuiɔ lé lá kpásá Tobiaɛ mɔmɔɔ, mé Tobiapi lé kpásáné. ¹⁸ Yudaɔ yáyèaànɔ dasi, asa Ala né Sekania mé aà ánsue ú, mé Belekia né Mesulaũ mé Tobiapi né Yohanani ánsue ú. ¹⁹ Aaí aà sáukpa ma wáa lo, ɔ aalí ɛa ma yá dau siuè. Tobiapi láo kpásámɛɛ lo, ké vía e ma kú.

7

¹ Ké wá bíibò mé ma a bɔle gbaɔ pɛlepele, wà bíibɔledɔanaɔ ní lèsinaɔ ní Levii buiɔ díle. ² ɔ ma a dāuna Anani díle Yelusaleũ gbéɔzɔ ú ní kibɛ ziiia Ananiaɔ, asa gbé náaiɛe. A Lua vía ví de gbé dasidela. ³ Má ònɛ: Wasuli Yelusaleũ bɔle gbaɔ wɛo e íatɛ ge lí gbáakú. Wáli zetata wà gbáaɔ dau e bíibɔledɔanaɔ tá. Wà Yelusaleũdeɔ díledíle gudɔanaɔ ú lo, an gbéɔ aao ku gudɔakíi, an gbéɔ ní be sae. ⁴ Wélepi zɔɔ mé a bálumaɔ ví, mé gbé pɔ kú weɔ bíłao. Wí e èa a kpéɔ dɔdɔ yāao. ⁵ Ma Lua láasoo dāmɛɛ ma sɔu, ɔ ma kíabuiɔ káaa ní gbáadeɔ ní gbé kíniɔ pii, ké wà ní tɔ dalau ní buiwa yáí.

⁶ Babeli kí Nebukanɛza Isailiɔ kùkù zìzɔɔ ú yāa, à tārínɔ Babeli. An gbé pɔ bɔ zìzɔkɛpiu aa sù Yelusaleũ ní Yuda búsuo, baade ní a beoɔn ke: ⁷ Aa sù ní Zolobabelio ní Yesuao ní Nɛɛmii ní Azaliao ní Laamiao ní Naamiano ní Maadoseo ní Bilisāo ní Misipao ní Bigivaio ní Leuũo ní Baanao sānu.

Isaili gɔɛ pɔ sùpiɔ naoan ke: ⁸ Palɔsi buiɔ gbéɔn àasɔsɔo lɛɛ pla ní baswaaɔkwi ní plao (2.172). ⁹ Sefatia buiɔ gbéɔn àa do ní baswaaɔkwi ní plao

(372). ¹⁰ Ala bui gb̄eɔn ɔaa ɔaɔo n̄ blakwi n̄ plao (652). ¹¹ Paata Mɔabu bui pɔ de Yesua n̄ Yoabuo bui ɔo gb̄eɔn ɔaasɔɔo lɛe pla n̄ ɔaa s̄iis̄ n̄ bao plasaio (2.818). ¹² Elau bui gb̄eɔn ɔaa soolo n̄ blakwi n̄ s̄iis̄o (1.254). ¹³ Zatu bui gb̄eɔn ɔaa s̄iis̄ n̄ blasɔo (845). ¹⁴ Zakai bui gb̄eɔn ɔaa ɔaɔ n̄ baswaaɔo (760). ¹⁵ Binui bui gb̄eɔn ɔaa ɔaɔ n̄ blakwi plasaio (648). ¹⁶ Bessai bui gb̄eɔn ɔaa ɔaɔ n̄ baasɔo n̄ ɔaɔo (628). ¹⁷ Azegada bui gb̄eɔn ɔaasɔɔo lɛe pla n̄ ɔaa do n̄ basoolo n̄ plao (2.322). ¹⁸ Adonikaũ bui gb̄eɔn ɔaa ɔaɔ n̄ baaɔsɔo n̄ plao (667). ¹⁹ Bigivai bui gb̄eɔn ɔaasɔɔo lɛe pla n̄ baaɔsɔo n̄ plao (2.067). ²⁰ Adini bui gb̄eɔn ɔaa ɔaɔ n̄ baaɔ sɔosaio (655). ²¹ Atee pɔ de Ezekia bui ɔu bui gb̄eɔn basɔo plasai (98). ²² Asuũ bui gb̄eɔn ɔaa do n̄ basoolosɔo n̄ ɔaɔo (328). ²³ Bezai bui gb̄eɔn ɔaa do n̄ basoolosɔo m̄ndosaio (324). ²⁴ Alifi bui gb̄eɔn basɔokwi n̄ plao (112). ²⁵ Gabaɔ bui gb̄eɔn basɔo sɔosaio (95). ²⁶ Beteludeɔ n̄ Netofadeɔ gb̄eɔn ɔaa do kueplasai (188). ²⁷ Anatodeɔ gb̄eɔn basoolosɔo n̄ ɔaɔo (128). ²⁸ Betazamavedeɔ gb̄eɔn bla n̄ plao (42). ²⁹ Kiliyaaliudeɔ n̄ Kefiladeɔ n̄ Beelodeɔ gb̄eɔn ɔaa ɔaɔ n̄ basopla n̄ ɔaɔo (743). ³⁰ Lamadeɔ n̄ Gebadeɔ gb̄eɔn ɔaa ɔaɔ n̄ bao n̄ m̄ndoo (621). ³¹ Mimasadeɔ gb̄eɔn basoolo n̄ plao (122). ³² Betelideɔ n̄ Aideɔ gb̄eɔn basoolo n̄ ɔaɔo (123). ³³ Nebo p̄ale bui gb̄eɔn blakwi n̄ plao (52). ³⁴ Elau p̄ale bui gb̄eɔn ɔaa soolo n̄ blakwi n̄ s̄iis̄o (1.254). ³⁵ Aliũ bui gb̄eɔn ɔaa do n̄ basoolo (320). ³⁶ Yelikodeɔ gb̄eɔn ɔaa do n̄ basoplasɔo (345). ³⁷ Lodideɔ n̄ Adidadeɔ n̄ Onɔdeɔ gb̄eɔn ɔaa ɔaɔ n̄ basoolo n̄ m̄ndoo (721). ³⁸ Senadeɔ gb̄eɔn ɔaasɔɔo lɛe ɔaɔ n̄ ɔaa s̄iis̄ n̄ basoolokwio (3.930).

³⁹ Sa'ona bui pɔ s̄un̄ ke: Yesua bui Yedaia bui gb̄eɔn ɔaa sɔo baasɔo n̄ plao sai (973). ⁴⁰ Imɛɛ bui gb̄eɔn ɔaa sɔo n̄ blakwi n̄ plao (1.052). ⁴¹ Pasuu bui gb̄eɔn ɔaa soolo n̄ blasɔo n̄ plao (1.247). ⁴² Aliũ bui gb̄eɔn ɔaa sɔo n̄ ḡeɔ n̄ plao (1.017).

⁴³ Levii bui pɔ s̄un̄ ke: Odeva bui Yesua n̄ Kamielio bui gb̄eɔn baaɔkwi n̄ s̄iis̄o (74). ⁴⁴ Asafa bui l̄sinaɔ gb̄eɔn basoplasɔo n̄ ɔaɔo (148). ⁴⁵ Saluũ n̄ Ateeo n̄ Talemɔo n̄ Akubuo n̄ Atitao n̄ Sobaiio bui bl̄ib̄led̄ɔanaɔ gb̄eɔn basopla plasai (138).

⁴⁶ Lua ua zikenaɔá gb̄eɛ beeo buiɔne: Ziha, Asufa, Tabao, ⁴⁷ Kelosi, Siaa, Padoni, ⁴⁸ Lebana, Agaba, Salemai, ⁴⁹ Anana, Gideli, Gaaa, ⁵⁰ Leaila, Lezini, Nekoda, ⁵¹ Gazaũ, Uza, Pasea, ⁵² Besai, M̄euniũ, Nefusiũ, ⁵³ Babuku, Akufa, Aluu, ⁵⁴ Bazelu, Meida, Aasa, ⁵⁵ Baakosi, Sisela, Tema, ⁵⁶ Nezia n̄ Atifao.

⁵⁷ Salomɔɔ z̄ɔblena buiɔá gb̄eɛ beeo buiɔne: Sotai, Sofele, Peluda, ⁵⁸ Yala, Daakɔ, Gideli, ⁵⁹ Sefatia, Atili, Pokɛɛ Azebaiũ n̄ Amɔo. ⁶⁰ Lua ua zikɛnapiɔ n̄ Salomɔɔ z̄ɔblena buipiɔ gb̄eɔn ɔaa pla swaaɔsaie (392).

⁶¹ Gb̄eɔ b̄ɔ Temela n̄ Telaarao n̄ Kelubuo n̄ Adɔo n̄ Imɛe, ɔ aai e n̄ buib̄okli ɔbn̄eɔ, tɔ Isailion n̄ ɔ. ⁶² Delaia n̄ Tobiao n̄ Nekodao buiɔne, aa gb̄eɔn ɔaa ɔaɔ n̄ bla n̄ plaoe (642). ⁶³ Sa'ona bui pɔ de ɔbaia n̄ Akozio n̄ Baazilaio bui ɔu s̄u l̄. Baazilaipi Galada bui Baazilaine s̄e ȳaa n̄ ɔu, ɔ à a ɔnsue t̄opi s̄e. ⁶⁴ Gb̄eɔpi n̄ t̄ w̄eɛɛ buib̄okli taalau, aai b̄w̄aɔ, ɔ w̄a ḡin̄e n̄ sa'ozio. ⁶⁵ B̄usu d̄ɔaana ɔn̄e, m̄e i ke sa'ona n̄ ȳa gw̄a n̄ Uliũo n̄ Tumiũo* b̄aasio, aasu Lua ble bleo.

⁶⁶ Gb̄eɔpi pii gb̄eɔn ɔaasɔɔo lɛe bla n̄ plao n̄ ɔaa do n̄ baswaaɔo (42.360). ⁶⁷ An z̄ɔblenaɔ ḡɔe n̄ n̄eɔ ku l̄o gb̄eɔn ɔaasɔɔo lɛe sɔpla n̄ ɔaa do n̄ basopla ɔaɔsaio (7.337). L̄sinaɔ ḡɔe n̄ n̄eɔ k̄ur̄in̄o l̄o gb̄eɔn ɔaa do n̄ blasɔo (245). ⁶⁸ Aa s̄ɔɔ v̄i ɔaa ɔaɔ n̄ basoolo n̄ ḡeɔ n̄ m̄ndoo (736), s̄ɔbaonaɔ ɔaa do n̄ blasɔo (245), yiongoɔ ɔaa pla n̄ bla sɔosaio (435), z̄a'a'inaɔ ɔaasɔɔo lɛe soolo n̄ ɔaa ɔaɔ n̄ basooloo (6.720).

* 7:65 Bɔa 28.30, Iko 33.8

⁶⁹ An uabeleeɔ gbadàda zí yá musu. Bùsu dɔaana gbadà Lua kpé zí kpagolo guu vua kiloo swaaɔ ní kɛniɔ ní vua taɔ mèn blakwi ní sa'on ulataoɔ mèn ɔaa pla ní basoolokwio (530). ⁷⁰ Uabeleeɔ gbadàda Lua kpé zí kpagolo guu, vua kiloo baswaaɔkwí (170) ní ánusuo tɔnu do ní kiloo ɔaa doo. ⁷¹ Gbé kɛniɔ gbadàda lɔ, vua kiloo baswaaɔkwí (170) ní ánusuo tɔnu do ní kiloo basoo ní sa'on ulataoɔ mèn bàaɔɔo ní plaɔ (67). ⁷² Sa'onaoɔ ní Levii buiɔ ní bíibɔledɔanaɔ ní lèsinaɔ ní gbɛpáleeɔ ní Lua ua zíkɛnaɔ ní Isaili kɛniɔ zòlɛzòlɛ ní wéleɔ guu.†

8

Ezala Mɔizi ikoyá kyokea

¹ Gbépii kàaa ní ledoo gáae pɔ kú I Bɔle sae, ɔ wa ò yádanede Ezalae aà bɔ ní Mɔizi ikoyá pɔ Dii díle Isailiɔne láo. ² Mɔ soplá gɔɔ séia zí sa'ona Ezala bɔ ní Mɔizi ikoyáɔ bíla ae. Gɔeɔ ní nɔeɔ ní gbé pɔ aa fɔ yámaɔ pii kú we. ³ A aedɔ gáae pɔ kú I Bɔlepi saewa, ɔ ále lápi kyoke za kɔɔkɔ e laté minanguo gɔeɔ ní nɔeɔ ní gbé pɔ aa fɔ maɔ wáa. Gbépii swádb Mɔizi ikoyá lápi kyokeai. ⁴ Yádanede Ezala ze gbà lesí pɔ wa dà ní lío lápi kyokea yáí musu. Matitia ní Semaɔ ní Anaiaɔ ní Úliaɔ ní Ilikiaɔ ní Maaseaɔ ku aà ɔplai. Pedaia ní Misaelio ní Malakiaɔ ní Asuúo ní Asadanaɔ ní Zakalio ní Mɛsulatuɔ ku aà ɔzei. ⁵ Ké Ezala lá wè, gbépii è, asa aà zekli lesí deríla. Ké a wè, gbépii fèle zè. ⁶ Ezala Dii Lua zɔɔde sáaukpá, ɔ gbépii ɔsè musu aa mè: Ami! Ami! ɔ aa mipèle tɔɔle, aa kùle Dii. ⁷ Gɔɔ pɔ gbéɔ zea we, Levii buieɔ Mɔizi ikoyá dàdané. Levii buipiɔ tɔn ke: Yesua, Bani, Selebia, Yamini, Akubu, Sabetai, Ódia, Maasea, Kelita, Azalia, Yozaba, Anana ní Pelaiiaɔ. ⁸ Aa Lua ikoyá lápi kyokè, ɔ aa a bɔɔlekè, aa a wé wèné, ké aa e kyópi ma.

⁹ ɔ bùsu gbáade Nɛemii ní yádanede sa'ona Ezalao ní Levii bui pɔ lé yádada gbéɔneɔ òné: Gɔeɔ beeá Dii á Lua pɔe. Asu wènakeo, ásu ɔɔbo. Asa ké aale Mɔizi ikoyá ma, aale ɔɔbo nípii. ¹⁰ Nɛemii mè: A ge pɔ níside ble, í í nana mi. A lí gbé pɔ pɔe víoɔne. Gɔeɔ beeá wá Dii pɔe. Asu búbuapeo, asa pɔna pɔ Dii í kpámá de á gbáa'ekli ú. ¹¹ Levii buiɔ gè gbéɔ nɔse níniné aa mè: A níle! Gɔeɔ beeá Lua pɔe, ásu búbuapeo. ¹² ɔ aa fèle gè pɔblè aa imí, aa líkɔe aa pɔnakè maamaa, asa aa yá pɔ wa òné mà sa.

¹³ Mɔpi gɔɔ plaade zí uabeleeɔ ní sa'onaoɔ ní Levii buiɔ kàaa yádanede Ezalazi, ké aa e wéte Mɔizi ikoyáí. ¹⁴ ɔ aa yá pɔ Dii díle Mɔizie è we à mè, Isailiɔ aao ku lákpɛɔ guu mɔ soplade dikpɛgɔɔzɪ,* ¹⁵ mé aa yáe bee kpáwake ní zɔewiaɔ guu ní Yelusaleúo aa me: A bɔle gé sɛu, í kulaɔ kaso suò ní baalalaɔ ní gbélaɔ ní daminalaɔ ní lí uede láo, ké à lákpɛɔ dɔò lá a ku taalauwa. ¹⁶ ɔ gbéɔ gè kàsokaso aa suò, baade lákpɛ dɔò a kpé musu ge ua ge Lua ua ge I Bɔle gáae ge Eflaiú Bɔle gáae. ¹⁷ Gbé pɔ bɔ zìzɔkeupiɔ lákpɛɔ dɔò nípii, ɔ aa ku a guu. Za Nuni né Yozuee gɔɔ e gɔɔ bee Isailiɔ í dikpɛpi ke máao. ɔ aa pɔnakè maamaa. ¹⁸ Ezala ío Lua ikoyá lá kyoke lá gu lé dɔ seá za dikpɛgɔɔ séia zí e à ge mideò. Aa dikpɛpi ké gɔɔ soplae. A gɔɔ swaaɔde zí ɔ aa kɔkàaakè lá wa dílewa.

9

Isailiɔ ní duunaɔ oa Luae

† 7:72 1Lad 9.2-3 * 8:14 Lev 23.33-43

1 Mɔ doupi ɔɔ baaso mɛndosaide zɪ Isailio kɔ kàaa n lɛyeo n zwànkasao dadaa, mɛ bùsu kákaa n miu. 2 Aa nɪzla kɛ̀ buipàlɛɔwa ɔ aa sla, aale n duunao n n deziɔ yàvãikɛao o. 3 Aa ɔ̀ sla gu pɔ aa kuu, ɔ wà Dii n Lua ikoyá lá kyokèné e mɔ àaɔ, ɔ aa n duunao ò aa kùlɛ Dii n Luae e mɔ àaɔ. 4 Levii buieɔ ze gba pɔ wa dànɛ musu, aa lezù Dii n Luazi gbáugbáu. An tɔn ke: Yesua, Bani, Kamieli, Sebania, Buni, Selebia, Bani n Kenanio. 5 Levii buio Yesua n Kamielio n Banio n Asaniao n Selebiao n Odiao n Sebaniao n Petaiao mɛ: A fele Dii á Lua táasile! A ku za asínizl e ɔɔpi. To wà n tɔbɔ, asa n gawi de lémaama n táasiola pii. 6 Mmɛ n Dii ũ ndo. N báluma kè n n be pɔ kú musuo n pɔ pɔ kú weɔ pii. N dúnia kè n pɔ pɔ kuwà, n ísia kè n pɔ pɔ kú a guu. Ni wɛni kpa npiwa, n be malaika dasio ì kùlɛnɛ.

7 Mmɛ n Dii Lua pɔ Ablau sè ũ, n bɔaãno Ulu, Babiloni bùsuu,* n aà tɔ lilè Ablahaũ.† 8 N è a n náai vɪ a sɔ guu, ɔ n mɛ n bàa aɔ kuaãno, nɪyɔ Kanaa bùsu kpawá n aà buio, bùsu pɔ Itio n Amɔleɔ kuu n Pelizio n Yebusio n Giigasio.‡ 9 n lé pɔ n gbè̀epi kè, kè n maa yáí.

9 N taasi pɔ wá deziɔ kè Egipi è,§ n wii pɔ aa lè Isia Tɛai mà.* 10 N seelaɔ n dabudabu kè Falaɔɔɛ,† n kpàaazi n aà iwao n aà bùsudeɔ pii, asa n dɔ lá aa àiapáskè n wá deziɔ. N tɔbɔ lá a ku e n a gbáowa. 11 N ísia zɛ̀nɛ, ɔ aa taa'ò gugiiu aa bùa.‡ N gbé pɔ pɛlɛnɪziɔ zù ísiu, n n zú lán gbewa í zɔpi guu.§ 12 N dɔaa n gbè̀ɛnɛ telu guu fáanɛ, gwáasína sɔ té guu.* N zé pɔ de aa se pùné.

13 N pila Sinai gbè̀sɪsɪ musu, n yá'ónɛ za musu.† N ikoyá zede síande kpamá n yáma pɔ n dílɛ. 14 N tò aa kámabogɔ dɔ n pɔ ũ.‡ N n yádilɛao n n ɔtondɔklio n n ikoyá dà n zɔblena Mɔizie, ɔ a kpamá. 15 Ké nɔana n dé, n ble gbàenɛ za musu.§ Ké imi n dé, n ibɔnɛ gbɛsiu.* Bùsu pɔ n a legbè̀nɛ n mɛ nɪyɔ kpamá ɔ n oné aa ge sí n pɔ ũ.

16 N beeo wá dezipi káamai vɪ, an swá gbáakù, aalio n yádilɛao kúao. 17 Aa gɪ n yámai, dabudabu pɔ n kènɛɔ yá sárigu. An swá gbáakù, aa bɔ n yá kpe, aa dɔaana dílɛ aà ɛa tárinɔ zɔbleu.† Lua, ni gbéɔ duuna kɛ́má, n sùuu vɪ n sósobio, n pɔ lí pa kpaaɔ, n gbè̀kɛ vɪ zɔɔ, ɔ ni pákpaɪziɔ.‡ 18 Baa ké aa mɔkása lán gáaenawa, aa mɛ n dii pɔ n bóle Egipin we,§ mɛ aa dɔɛnnɔ maamaa, 19 ni pákpaɪzi guwaiwaiuo n sósobi zɔɔ yáí. Telupi dɔaa ze'ɔlɔnɛ fáanɛ, tɛpi zé pɔ de aa se pùné gwá, i n tó we ziio. 20 N n Nisna kpamá à yadánɛ. Ni n tɛ manao. Ké imi lé n de, n n gbá í. 21 N n gwá guwaiwaiu wè bla, pɔe i kɛ́sámáo. An pɔkasao i yaao, an gbá í sésɛo.

22 N buio kpamá n n bùsuɔ, n n bùsupio kpaalɛnɛ mío. Aa ɛsɛbɔ kí Siɔ bùsu sí n pɔ ũ n Basana kí Ogu pɔo.* 23 N tò an bui dasikù lán saanaɔwa,† n gɛrɪnɔ bùsu pɔ n ò n maɛɔnɛ aa ge sí n pɔ ũ guu. 24 Ké an néɔ gɛ̀ bùsupi sí n pɔ ũ, ɔ n Kanaa pɔ kú weɔ kádɛnɛ, n n nánɛ n zɪ n n kíao pii, n bùsupi buio kpamá, aa n pɔɛá kɛ́má.‡ 25 Aa wéle blideɔ sí n tɔɔle maao, aa kpéɔ sí n pɔmaa pɔ kúuo n lɔ pɔ wa yɔ̀ n wɛɛbuo n kú kpéɔ n lí pɔ wɪ a be bleɔ à kè zài. Aa pɔblɛ aa kà aa mɛkpa, aa namablɛ n ɛfáai zɔɔ yáí.

* 9:7 Daa 11.31, 12.1 † 9:7 Daa 17.5 ‡ 9:8 Daa 15.18-21 § 9:9 Bɔa 3.7 * 9:9 Bɔa 14.10 † 9:10 Bɔa 7-12 ‡ 9:11 Bɔa 14.21-29 § 9:11 Bɔa 15.4-5 * 9:12 Bɔa 13.21-22 † 9:13 Bɔa 19.18-20 ‡ 9:14 Bɔa 20.8-11 § 9:15 Bɔa 16.14-15 * 9:15 Bɔa 17.6-7 † 9:17 Nao 14.4 ‡ 9:17 Bɔa 34.6 § 9:18 Bɔa 32.1-4 * 9:22 Nao 21.21-35 † 9:23 Daa 15.5 ‡ 9:24 Yoz 11.23

²⁶ N beeo an swá gbáakù, 5 aa bòn n yá kpe, aa gĩ n ikoyáí. Aa ánnabi pò ledámá aa sumaɔ dèdè, aa dɛnnɔ maamaa. ²⁷ N ní ná ní ibeɛɔne ní ɔzĩ, aa gbáamóné, 5 aa wiilɛnzi ní taasikɛa guu. Kua za musu ní sírɔnɔ n sósobi zɔɔ yáí, n suabanaɔ dílené, 5 aa ní bɔ ní ibeɛpiɔ ɔzĩ. ²⁸ Tó aa nié è, aai éa yá pò váine kɛɛ, 5 n ní kpá ní ibeɛɔwa aa gbáablémá. Aa éa wiilɛnzi, 5 kua za musu ní sírɔnɔ, n ní bɔ gɛn úma'úma n sósobi yáí. §

²⁹ N ledámá aa ze ní n ikoyáɔ, kási aa zazakùma, aaliɔ n yádileɔ kúao, n yá pò tó gbé kúaa, aɔ ku a sabaie.* Aa zà n yápiɔwa aa mikpelíne, an swá gbáakù aa gĩ n yámai. ³⁰ N menakérɔnɔ a wɛ dasi, n Nisína yádá ní ánnabiɔne, 5 aa ledámá, aai swáɔɔio, 5 n ní ná buipáleɔne ní ɔzĩ. † ³¹ N sósobi zɔɔ guu ni ní midɛɔ, Lua súuɔde sósobiden n ú, ni kpaɔziɔ.

³² Ayámɛto wá Lua, Lua zɔɔ gbáade pò ní tó ní mɛ séenata, lá n bàa ɔ kúwanɔ gbéke guu, taasi pò wá lé ní wá kíaa ní wá dɔaanaɔ ní wá sa'onaa ní wá ánnabiɔ ní wá deziɔ ní n gbéɔ pii za Asili kíaa gɔɔ e ní a gbáɔ, nísu to à kene fɛnɛuo. ³³ Yá pò wá léɔ pii musu ní maa, baa ké wa yáväikè, ní náai vɛ. ³⁴ Wá kíaa ní wá dɔaanaɔ ní wá sa'onaa ní wá deziɔ aai zíkɛ ní ikoyáwao, aai laaidɔ ní yádileɔwao ge lé pò ní dámáɔ. ³⁵ Baa gɔɔ pò aa níza vɛ, mé aa pɔmaa dasi pò n ní gbáɔ vɛ ní búsu yáasa táaede pò ní kpámáɔ, aai zɔblenɛɔ, aai mikɛ ní yáväiɔwao.

³⁶ Gwa! Zɔɔn wá ú gbá. Búsu pò ní kpá wá deziɔwa aa a libɛɔ ní a pɔmaaɔ ble, zɔɔn wá ú a guu. ³⁷ Wá bugbe yáasaɔ gò kí pò ní tó aa gbáabléwáɔ pò ú wá duuna yáí. Aai kiblewá ní wá pɔtuɔɔ lá aa yeiwa. Wá kú wétɛa zɔɔ guu.

10

Isaĩliɔ ledoukɛa ní Luao

¹ Yá beɔ yáí pii wále ledoukennɔ ní síanao, wále ké lá guu. Wá dɔaanaɔ ní Levii buiɔ ní wá sa'onaa lé ní seela kɛwá. ² Gbé pò aa ní seela kèwàɔn kɛ: Búsu gbáade Nɛemii Akalia né, Zedekia, ³ Selaia, Azalia, Zelemii, ⁴ Pasuu, Amalia, Malakia, ⁵ Atusu, Sebania, Maluku, ⁶ Aliú, Mɛlemɔ, Obadia, ⁷ Daniɛli, Ginɛtɔ, Baluku, ⁸ Mɛsulaú, Abia, Míame, ⁹ Maazia, Bilegai ní Semaiaɔ. Gbépiɔá sa'onaaɔne.

¹⁰ Levii buiɔn kɛ: Azania né Yesua, Enada né Binui, Kamiɛli ¹¹ ní ní gbéɔ: Sebania, Odia, Kelita, Pelaiia, Anana, ¹² Mise, Leobe, Asabia, ¹³ Zakuu, Selebia, Sebania, ¹⁴ Odia, Bani ní Beninuo.

¹⁵ Isaĩli dɔaanaɔn kɛ: Palɔsi, Paata Mɔabu, Elaú, Zatu, Bani, ¹⁶ Buni, Azegada, Behai, ¹⁷ Adonia, Bigivai, Adini, ¹⁸ Atee, Ezekia, Azuu, ¹⁹ Odia, Asuú, Bezai, ²⁰ Alifi, Anato, Nebai, ²¹ Mapiasi, Mɛsulaú, Ezii, ²² Mɛsezabeli, Zadoki, Yadua, ²³ Pelatia, Anana, Anaia, ²⁴ Ozee, Anania, Asubu, ²⁵ Aloese, Pila, Sobeki, ²⁶ Leuu, Asabana, Maasea, ²⁷ Ahia, Anana, Ana, ²⁸ Maluku, Aliú ní Baanao.

²⁹ Isaĩli kiniɔ, sa'onaa ní Levii buiɔ ní bíibɔledɔanaɔ ní lèsinaɔ ní Lua ua zíkɛnaɔ ní gbé pò aa kè bui pò liaanziɔwa aa Lua ikoyá kúaa nàkɔwa ní ní gbé pò de gbáade ú. An naɔ ní ní nɛgɔɛɔ ní ní nɛnɔɛɔ nàmá ɔ ní gbé pò yápi mà mé aa dɔɔ pii. ³⁰ Aa legbè aa mè: Wá sí ní Luao, wáɔ tɛ Lua ikoyá pò a kpá a zɔblena Mɔiziwai. Wáɔ Dii wá Lua yádileɔ kua ní aá yádanaɔ, wɛɔ aá ɔtonɔkɔli gwa.

³¹ Wá wá nɛnɔɛɔ kpásá bui pò liaawáziɔwa ɔ. Wá ní nɛnɔɛɔ sé wá nɛnɛnɛ sɔɔ.*

³² Aa mè ɔ: Tó bui pò liaawáziɔ m̀ ní laao ge pówɛnae aa yía kámabogɔɔ, wá

¹⁵ Levii buiɔ dɔaana Semaia. Buni Asabia ɪ, Asabia Azikaũ ɪ, Azikaũ Asubu ɪ, ɔ Asubu Semaiapi ɪ. ¹⁶ Levii buiɔ dɔaanaɔ Sabetai nɪ Yozabao mɛ Lua ua gbɛzɔɔ ũ. ¹⁷ Lɛsin dɔaana Matania pɔ de lousisin dɔaana ũ. Asafa Zabedi ɪ, Zabedi Mise ɪ, ɔ Mise Mataniapi ɪ. Babukia mɛ aɔ plaade ũ. Bee gbɛa Samua nɛ Abeda, Galali tɔna, Yedutu bui. ¹⁸ Levii bui pɔ kú Lua wɛleɔ gbɛɔn ɔaa do nɪ basiɔsɔ mɛndosaioɛ (284).

¹⁹ Bɪibɔledɔanaɔ Akubu nɪ Talemɔ nɪ nɪ gbɛɔ gbɛɔn baswaaɔkwi nɪ plaɔɛ. ²⁰ Isaili kɪniɔ nɪ sa'onao nɪ Levii buiɔ ku Yuda bɔsu wɛleɔ guu, baade nɪ a tɔleɔ. ²¹ Lua ua zɪkenaɔ ku Ofeli sɪsɪ musu. Ziha nɪ Gisepao mɛ nɪ gbɛzɔɔ ũ. ²² Levii bui pɔ kú Yelusaleɔ dɔaanan Uzi ũ. Mise Matania ɪ, Matania Asabia ɪ, Asabia Bani ɪ, ɔ Bani Uzipi ɪ. Aapi mɛ Asafa bui pɔ aɔ dɔaa nɪ lesiyao Lua uaɔ gbɛdo ũ. ²³ Pɛɛsiɔ kɪa mɛ yɔdile lɛsinaɔnɛ, a yá pɔ aa ke lá gu lé dɔ danɛ. ²⁴ Mɛsezabeli nɛ Petaia pɔ de Yuda nɛ Zela bui ũ ku kiapi kɪ Isailiɔ yágɔgɔa yáɪ.

²⁵ Yudaɔ zɛle zɛwɪaɛ beɔ guu nɪ nɪ fáanio: Kiliataaba nɪ a bualoɔ, Dibɔ nɪ a bualoɔ, Kabazee nɪ a bualoɔ, ²⁶ Yesua, Mɔlada, Bepele, ²⁷ Azaasuali, Bɛɛɛba nɪ a bualoɔ, ²⁸ Zikilaga, Mɛkona nɪ a bualoɔ, ²⁹ Enilimɔ, Zɔla, Yaamu, ³⁰ Zanaɔ, Adulaɔ nɪ a zɛwɪaɔ, Lakisi nɪ a fáanio nɪ Azekao nɪ a bualoɔ. Aa bekpá za Bɛɛɛba e Beninɔ guzulɛu.

³¹ Bɛyámɛɛ buiɔ bekpá wɛleɛ beɔ guu: Geba, Mimasaa, Ai, Beteli nɪ a bualoɔ, ³² Anato, Nɔbu, Anania, ³³ Azoo, Lama, Gitaiɔ, ³⁴ Adida, Zeboiɔ, Nebala, ³⁵ Lodi, Onɔ nɪ Siaɔ guzulɛo. ³⁶ Levii bui gáli pɔ kú Yuda bɔsuu yáaɔ bekpá Bɛyámɛɛ buiɔ bɔsuu.

12

Sa'onao nɪ Levii buiɔ yá

¹ Sa'onao nɪ Levii bui pɔ aa sù nɪ Salatieli nɛ Zolobabelio nɪ Yesuaɔn ke: Selaia, Zelemii, Ezala, ² Amalia, Maluku, Atusu, ³ Sekania, Leuɔ, Melemɔ, ⁴ Ido, Ginɛɔ, Abia, ⁵ Miamɛ, Maadia, Bilega, ⁶ Semaia, Yoalibu, Yedaia, ⁷ Salu, Amɔku, Ilikia, Yedaia. Gbɛpiɔ mɛ sa'onao nɪ nɪ gbɛɔ Levii buiɔ dɔaanaɔ ũ sa'onkia Yesua gɔɔ.

⁸ Levii buiɔ dɔaanaɔn ke: Yesua, Binui, Kamieli, Selebia, Yuda, Matania. Matania nɪ a gbɛɔ mɛ aɔ dɔaa nɪ táasileao, ⁹ mɛ Babukia nɪ Unio nɪ nɪ gbɛɔ mɛ lɛsinaɔ gáli plaade ũ. ¹⁰ Yesua Yoakiɔ ɪ, Yoakiɔ Eliasibu ɪ, Eliasibu Yoiada ɪ, ¹¹ Yoiada Yonatáa ɪ, ɔ Yonatáa Yadaia ɪ.

¹² Sa'onao pɔ aa de uabeleɔ ũ Yoakiɔ gɔɔn ke: Selaia bui Melaia, Zelemii bui Anania, ¹³ Ezala bui Mɛsulaɔ, Amalia bui Yohanani, ¹⁴ Maluku bui Yonatáa, Sebania bui Yosefu, ¹⁵ Aliɔ bui Adena, Melaio bui Elekai, ¹⁶ Ido bui Zakali, Ginɛɔ bui Mɛsulaɔ, ¹⁷ Abia bui Zikeli, Miyámɛ bui, Maadia bui Piletai, ¹⁸ Bilega bui Samua, Semaia bui Yonatáa, ¹⁹ Yoalibu bui Matenai, Yedaia bui Uzi, ²⁰ Salu bui Kalai, Amɔku bui Ebeɛ, ²¹ Ilikia bui Asabia nɪ Yedaia bui Netanelio.

²² Wá sa'onao uabeleɔ tɔ dalaɔ za gɔɔ pɔ Eliasibu nɪ Yoiadao nɪ Yohanani nɪ Yadao de sa'onkiaɔ ũ e Pɛɛsiɔ kɪ Dalusi kpalablegɔɔɛ. ²³ Wá Levii bui uabeleɔ tɔ dá ladaɔ e Eliasibu tɔna Yohanani gɔɔ. ²⁴ Levii bui dɔaanaɔ tɔn ke: Asabia, Selebia, Binui, Kamieli nɪ Yesua. An gbɛɔ ɪ yáwemá táasilea nɪ sáaukpaaɔ guu gá nɪ gaoɛ, lá Lua gbɛɔ Davidi dilewa. ²⁵ Gbɛɛ beɔ mɛ bɪibɔledɔana pɔ aɔ Lua ua láasiɔ nɪ a bɔleɔ dɔaa ũ: Matania, Babukia, Obadia, Mɛsulaɔ, Talemɔ nɪ Akubuo.

26 Gbɛ̀piɔ ku gɔɔ pɔ Yesua nɛ Yoakiu, Yozada tɔuna de sa'onkia uɛ. Nɛɛmii mɛ̀ busu dɔana u, sa'ona Ezala mɛ̀ yadanede u.

Yelusaleu bli sakɛa

27 Yelusaleu bli sakɛgɔɔ wà Levii buio wɛ̀lewelele gu pɔ aa kuu, wà gɛ̀rnu Yelusaleu aa bli sakɛ̀ n pɔnao n saaukpaa n lesiao n sɛ̀sɛ̀nao n mɔɔnao n kuu.

28 Lɛ̀sina pɔ kai n Yelusaleu kɔ kaa we, Netofa bualoũdeɔ 29 n Begiligalideɔ n gbɛ̀ pɔ kú Gɛba n Azemaveo sae, asa lɛ̀sinao n zia bualoũ kpà Yelusaleu sae we. 30 Sa'ona n Levii buio gbábɔ̀ n ziaɛ, ɔ aa gbábɔ̀ gbɛ̀ kɛ̀niɔne, ɔ aa gbábɔ̀ bliɛ n a bɔleɔ.

31 Má tò Yuda dɔanao dɛ̀de bliwa, ɔ ma lɛ̀sinao kaa gáli zɔ le pla, aa dɔanaɛ̀ bli musu. An gáli do be ɔplaa oi, aa be bli musu Tufua Bɔle oi. 32 Osaia n Yuda dɔana leɛ doɔ tɛ̀ n kpe 33 n Azaliao n Ezalao n Mesulaũ 34 n Yudao n Bɛ̀yãmeo n Semaiao n Zelemiio. 35 Sa'onaɛ̀ kúnno lɔ, aa kuu kúku. Bee gbɛa Yonatãa nɛ Zakali. Asafa mɛ̀ Zakuu i, Zakuu Mise i, Mise Matania i, Matania Semaia i, Semaia Yonatãapi i. 36 Aa gbɛ̀ bee kuaano: Semaia, Azaleli, Milalai, Gilalai, Maai, Netaneli, Yuda n Ananio. Aa Lua gbɛ̀ Davidi p'ɔɔɔnao kua. Yadanede Ezala mɛ̀ dɔanaɛ̀. 37 Kɛ̀ aa kà Nibona Bɔle musu, aa dɛ̀de Davidi wɛ̀le dɛ̀dekli pɔ kú n aɛ̀wa, gu pɔ bli sɛ̀sɛ̀ kuu. Aa dɔ Davidi bei, ɔ aa kà i Bɔle musu gukpe oi.

38 Lɛ̀sinao gáli plaadeɔ gɛ̀ ɔzɛɛ oi. Má tɛ̀nzi bli musu n gbɛ̀ kɛ̀niɔ. Wa dɔ Kina kalangai, wa gɛ̀ e bli yaasa kfi. 39 ɔ wa gɛ̀ Eflaiũ Bɔlea n Bɔle Zio n Kpɔ Bɔleɔ. Wa dɔ Ananeli kalangai n Baso kalangao e Sã Bɔle musu, ɔ aa zɛ̀ Dakpeuna Bɔle musu. 40 ɔ lɛ̀sinao gáli plapi kɔ kaa Lua ua. Má kú we lɔ n gbãade leɛ doɔ 41 n sa'onaɛ̀ beeɔ: Eliakiu, Maasea, Miyãme, Mise, Elioenai, Zakali n Ananio. Aa n kuu kúku. 42 Maasea ku we lɔ n Semaiao n Elezaao n Uzio n Yohananio n Malakiao n Elaũ n Ezeo. Lɛ̀sinao lɛ̀ lesi, Yezahia mɛ̀ n dɔana u. 43 Gɔɔ bee aa sa'ò maamaa, ɔ aa pɔnakɛ̀, asa Lua tò an pɔ kɛ̀na à kɛ̀ zaiɛ. Nɔɔo n nɛ̀ lɛ̀ pɔnake lɔ. Wà Yelusaleũdeɔ pɔnakɛ̀api sũu mà zà.

44 Zibeezɛ̀l aa gɔɛɔ dilɛ̀ làasi gbɛ̀zɔɔ u, gu pɔ gba n buapɔ kaa n pɔ kwideɔ kãleu. Gbɛ̀piɔ li buapɔ pɔ Mɔizi ikoyã dilɛ̀ a de sa'ona n Levii buio baa u sɛ̀le zɔɛwia n zɔɛwiao aa kaa we, asa sa'ona n Levii bui pɔ aã zikɛ we yã kà Yudaɔgue. 45 Lua ua zi n gbãɔnao de n yã uɛ. Lɛ̀sinao n bliɔledɔanao li n zi kɛ̀ lá Davidi n a nɛ̀ Salomɔɔ dilɛ̀wa. 46 Asa za Davidi n Asafao gɔɔ lɛ̀sin dɔanao kue, aã dɔaa n Lua táasileao n a saaukpaa. 47 Zolobabeli n Nɛ̀miio gɔɔ Isailio pii lɔ lɛ̀sinao n bliɔledɔanao kãmasa ká lá gu lɛ̀ dɔɛ. Aã Levii buio asea kpámá, mɛ̀ Levii buio i Aalona buio asea kpámá ɔ.

13

Nɛɛmii yãgɔgɔa Isailiɔne gbɛza

1 Zibeezɛ̀l wà Mɔizi lá kyokɛ̀ gbɛ̀ɔne, ɔ wa è we kɛ̀ Amɔni ge Mɔabu buie suli gɛ̀ Lua gbɛ̀ɔ guuo, 2 asa aai da Isailiɔle n pɔbleao n ioo. Aa fiabò Balaatɛ̀ aã láaikemáɛ, ɔ wá Lua aã yã lile samaa'oa u.* 3 Kɛ̀ aa ikoyãpi mà, aa buipãleɔ bɔle n guu.

4 E yãpi à gɛ̀ kei wà sa'ona Eliasibu dilɛ̀ wá Lua ua làasi gbɛ̀zɔɔ u. Amɔni bui Tobia daɛɛ, 5 à kpɛ̀ne zɔɔ kpà Tobiapiwa. Wí p'ɔwenti kãleu we yãa n

* 13:2 Nao 22.1-6

tulaletio ní Lua ua pɔ́o ní pówena kwideo ní v̄ēeo ní n̄isi pɔ́ de Levii buio ní l̄esinao ní bílibòd̄šanao pɔ́ ũo ní laba pɔ́ wa k̄e sa'onaoneo. ⁶ Goo bee má kú Yelusaleũo, asa Babeli kí Aatasasa kpalablea w̄e baakwi ní plaode guu ma ea ge aà k̄íi. Goo pla gbea ma wabik̄ewá, ⁷ 5 ma su Yelusaleũ. Ma yāvái pɔ́ Eliasibu k̄e bao má, lá à Lua ua kpéne kpá Tobiawa. ⁸ Yápi k̄emeē íi maamae, 5 ma aà pɔ́ s̄ele k̄l̄eē báasi. ⁹ Ma m̄e wá gbábo kpénepie, 5 ma ea Lua ua pɔ́o k̄ale we ní pówentio ní tulaletio.

¹⁰ Má má lo w̄lí Levii buio ní l̄esinao aseá kpámáa, 5 aa ɔ̀b̄le Lua ua zlu, an baade tà bua. ¹¹ Ma zoadò gbáadeowa ma m̄e: Ak̄ea a p̄kpá Lua uaii? ɔ́ ma Levii buio k̄áaa, ma ní baade dà a zlu. ¹² ɔ́ Yuda ɔ́ m̄o ní pówen kwide b̄ò ní v̄ēeo ní n̄isio n̄pii, aa k̄aka láasiu. [†] ¹³ Ma sa'ona Selemia ní lak̄ena Zadokio ní Levii bui Pedaiao díle láasipio gb̄ēz̄ɔ́o ũ, 5 ma Zakuu né Anana, Matania t̄úna díle ní d̄n̄lede ũ, asa wa ní d̄s gb̄é náaide ɔ́e. Láasi pɔ́o biilea ní gb̄éne de ní yá ũe.

¹⁴ Ma Lua, ma yápi à d̄nḡu. Nsu yámaa pɔ́ má k̄e n kp̄e z̄l yá musu suumpao.

¹⁵ Goo bee z̄l ma Yuda ɔ́ è, aale 5z̄s v̄ēewa a íf̄k̄i kámaboḡo z̄l. Ma gb̄e ɔ́ è lo, aale su Yelusaleũ ní pówena kámaboḡo z̄l. Aa ȳe z̄a'inaone ní v̄ēē'io ní v̄ēēeo ní kaad̄em̄beo ní aso p̄ale, 5 ma ní gba laai bl̄eyiaa ḡoo pi z̄l yá musu. [†] ¹⁶ Tiide ɔ́ ku Yelusaleũ, aai su ní kp̄o ní laa bui piio, 5 aai yá Yudaowa kámaboḡo z̄l. ¹⁷ Ma zoadò Yuda gbáadeowa ma m̄e: Yāvái pɔ́ ále k̄e bee s̄ò be! Ale kámaboḡo gb̄al̄e. ¹⁸ Maa á dezió lé k̄e, 5 wá Lua yāvía w̄el̄e beewao ló? ɔ́ ále kámaboḡo gb̄al̄e, ále aà p̄o f̄ele s̄a? ¹⁹ Má díle tó gu sí á̄s̄adaz̄l oosi, wáli Yelusaleũ bole gba tata, wasuli w̄eo e kámaboḡo ḡe. Ma azla gb̄é k̄ale b̄lep̄io, k̄e gb̄e su ḡe ní asoo kámaboḡo yái. ²⁰ Laatanao ní gb̄é pɔ́ lé pɔ́ yia ɔ́ í bíi k̄e ḡen do ge ḡen pla. ²¹ ɔ́ ma l̄ez̄amá ma m̄e: Tó a i we sa, má á k̄úk̄e. Za ḡoo bee 5 aai m̄o kámaboḡo z̄l lo. ²² ɔ́ má ò Levii buione aa gbábo ní z̄lae, aai gé b̄ol̄ed̄ai, k̄e wá kámaboḡo d̄s Lua pɔ́ ũ yái. Ma Lua, to ma yápi à d̄nḡu, ní ma wegwa n gb̄e z̄o léu.

²³ Goo bee z̄l lo ma Yuda ɔ́ è, aa n̄oo s̄e Asedodadeo ní Am̄onio ní M̄abuo guu. ²⁴ ɔ́ an n̄e ɔ́ í Asedoda yá ge buip̄ale yá ma, aali Eb̄elu yámaa. ²⁵ ɔ́ ma zoadò má ma ní ká, ma ní ḡs̄eo gb̄e, ma ní gb̄e miká gá má wò. ɔ́ má tó aa m̄e wa sí ní Luao, wa ní nen̄eo kp̄ásá ní neḡ̄enaowao. Wa ní nen̄eo sé ní neḡ̄eone ge ní z̄la pɔ́ ũo. ²⁶ Maa Isailio kí Salomoo duunak̄eo ló? Buie k̄ia i kaaawao. Aa Lua yeaazi, § 5 à aà kpá Isailio pii k̄ia ũ, k̄asi baa aapi, buip̄ale n̄eo mé aa aà dà duunau. * ²⁷ ɔ́ wá má ápi ɔ́ s̄a yāvái z̄oo pi k̄e, a z̄ib̄n̄k̄pek̄e wá Luae, a buip̄ale s̄e n̄o ũ. ²⁸ Yoiada néo do pɔ́ de sa'onk̄ia Eliasibu t̄úna ũ mé Oloni gb̄é Sambala né s̄e yáa, 5 ma aà yá. ²⁹ Ma Lua, to an yá à d̄nḡu, asa aa sa'onke gb̄al̄e, aa n b̄aa kua ní sa'onao ní Levii buio yádilea gbò. ³⁰ Ma buip̄ale yá pi b̄ò sa'onao ní Levii buione, 5 ma ní baade d̄az̄lu. ³¹ Ma ea yá labakea ḡoo díle gb̄éne ní buap̄o k̄aa ɔ́ kpaa. Ma Lua, to ma yá à d̄nḡu a maa ũ.

† 13:12 Mal 3.10 ‡ 13:15 B̄sa 20.8-10 § 13:26 2Sam 12.24-25 * 13:26 1Kia 11.1-8

ESITɛɛ

Yá pɔ́ kú láɛ bee guuo

Láɛ bee yá pɔ́ wa sè ní Yuda buiɔ́ wa díle wà ní midɛ yá bɔ́ɔlɛkèwɛɛ, 5 Lua ní bɔ́. Yápi kè guo pɔ́ Pɛɛsi lé ikokɛ sea za India búsuu e à gè pèð Egipiwaɛ. Yuda bui kɔ́na pɔ́ wà ní kúkú wà tárnɔ́ Babiloni, an gbɛɔ́ i su ní búsuuo e à gè pèð guo pɔ́ Babiloni kpala míde e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wè 539. Yudapiɔ́ lí we bui pɔ́ aa kú ní guuo námáɔ, asa an yáɔ adoae, aaɔ zíkɛ ní ikoyá ní ní fɛlɛkaayáɔwae. Lápi íi pɔ́ kí Aasuelu gbáade séia Amani sè n̄ Yuda gbáadeɔ do Maadoseo yá bɔ́ɔlɛkè. Esitɛá Maadose néɛ, 5 Maadose ledàwà e à gò Pɛɛsi kía nɔ́ ù, 5 a zɛ'è à kpà vāi pɔ́ a a bui Yudaɔ leɛ. Bee lé ɔ́wɛɛ yá pɔ́ wa sè ní Yudaɔ píi í léle páɛ. Guo pɔ́ wa díle wà Yudaɔ dedewá gò ziblea an ibɛɛpiɔ́wa guo ù, 5 guopi gò Yudaɔ dikpɛgɔ́ ù e ní a gbáɔ, aaɔ dikpɛpi kɛ e Paki àɔ gé káie. Yá pɔ́ wa dāu wa siu Esitɛ láu lé dikpɛpi bókí ɔ́wɛɛɛ. Yudaɔ zè wà gí ní ríziáɔ, asa kua búsu páleu wà gírziɛ. Wí Lua tó sí láɛ bee guuo, áma Lua i a gbéɔ́ to weo, à ní suabà Esitɛɛ sabai.

Kí Aasuelu a na Vasiti bɔ́a kpala

¹ Kí Aasuelu* guo búsu mèn basoolo ní soplaɔ 5 a de a kía ù sea za India búsuu e à gè pè Etiopi búsuwa. ² Zɔ́lɛa a bɛ Susa mɛɛwiau ³ aa kpalablea wè áaɔde guu à gbáadeɔ ní a íwaɔ káaa píi blesableawa. Pɛɛsi ní Mɛdeɔ búsu zígɔ́ badeɔ ku we ní gbé gbiaɔ ní búsu gbáadeɔ. ⁴ A a kpala àizɛɛ zɔ́ɔɔ ní a zɔ́ɔke gawio òbné e mɔ́ soolo. ⁵ Ké guo beeɔ pá, à blesakè gbé pɔ́ kú Susaɔnɛ, kíabuiɔ́ ní táaaɔ píi. Wà blesapi blè e guo sopla aa be'ua líkpɛu. ⁶ Wà zwáa pua ní zwáa búunaɔ dòɔ ánuɔu táanaɔwa ní bà puao ní bà gáaluladeɔ, 5 wa lòo kpé gbapele pɔ́ wa kè ní gbɛpuɔwa. Vua ní ánuɔu wúleɔɔ kálea gusalala pɔ́ wa kè ní gbɛpuo ní gbɛtɛɔ ní gbɛsio ní gbè búunaɔwa. ⁷ Wà vɛɛ kpákpamá we ní vua imibɔ́ɔ. Imibɔ́piɔ́ dodoa kɔ́ɛ píie. Kí vɛɛpi kpámá sɔ́ɔsɔ́. ⁸ Kí díle wasu vɛɛminaɔ wɛtáɔ. A ò a bɛ ziiaɛ aa kpa baadewa lá ade yei.

⁹ Kí Aasuelu na Vasiti blesakè nɔ́ɔnɛ kibe ɔ. ¹⁰ A guo soplade zí kí pɔ́ kèna vɛɛ yáí, 5 a ò a dɔai gbɛɔn soplaɔnɛ: Mɛumanu, Bizita, Aabona, Bigita, Abaga, Zetaa ní Kaakasio, ¹¹ aa mɔɛ ní a na Vasitio ní a kía na fúao kpaa, ké à aa kɛfenke ɔɔ gbéɔnɛ ní gbáadeɔ, asa nɔ́ɛpiá nɔ́ɛ. ¹² Ké kí dɔaiɔ yápi ò aa nae, à gí mɔ́í, 5 kí pɔ́ pá à fɛázi maamaa. ¹³ Kí yápi ò wɛzɛn saanyádɔnaɔnɛ, asa ɔ yápii gbea gbé pɔ́ búsu ikoyá dɔ́ɔwae. ¹⁴ Pɛɛsi ní Mɛdeɔ gbáade pɔ́ aaɔ ku aa sae gbɛɔn soplaɔ tɔ́n kɛ: Kaasena, Setaa, Ademata, Taasisi, Melesi, Maasena ní Memukáɔ. Ampio mé aa aa kwáasiɔ ù, aa kpala ikodeɔ ù. ¹⁵ A ónɛ: Ma a dɔaiɔ zí aa yádile ma na Vasitie, 5 à gí mai. Wá seáánɔ kpelewa ní? Ikoyá mè kpelewa ní?

¹⁶ ɔ Memuká ò kíe ní gbáadeɔpiɔ́ à mè: Kí, míme n na Vasiti táaekènɛ ndoo, à táaekè gbáadeɔnɛ ní n búsu gbépiɔ́ɛ. ¹⁷ Yá pɔ́ n napi kè a ligua, nɔ́ɛ píi i ma, aai saka ní záɔgu aa mɛ: Kí Aasuelu mè wà a na Vasiti sisiɛ, 5 à gí géí. ¹⁸ Pɛɛsi ní Mɛdeɔ búsu gbáadeɔ nɔ́ pɔ́ n na yápi màɔ, aa yábɔɔ ní záɔ lézi tia. Lé'ɛakɔ́wa ní zɔ́ao a kɛ zài. ¹⁹ Kí, tó à kàngue, yádile Vasitie asu tó á wesikòle ɔɔ, ní nɔ́ɛ pɔ́ deaála kpa aa kpala. Wa yápi kè Pɛɛsi ní Mɛdeɔ ikoyá pɔ́ wíli a bádeɔ lá guu.

* 1:1 Eza 4.6

20 Tó wà yá pɔ́ n̄ díle kpáwakè n búsuo zɔ́o guu píi, nɔ́eɔ beɛɛ dɔ́ n̄ záɔne, nɔ́gbáaɔ n̄ nɔ́ nɛnaɔ píi. 21 Yápi kà kíagu n̄ gbáadeɔ píi, ɔ̄ a kè lá Memuká òewa. 22 ɔ̄ à lékpásákè búsuo pɔ́ a de n̄ kía ũ gbéɔne píi, búsuo n̄ búsuo n̄ a lákɛao, bui n̄ buio n̄ n̄ yáo. A mè gɔ́e mé aɔ a ua kía ũ mé aà buiyá ɔ̄ wáli o uapiu.

2

Esitɛ gɔ́a kía na ũ

1 Yá beɛɛ gbɛa ké kí Aasuelu pɔ́ wèe, yá pɔ́ Vasiti kèè n̄ yá pɔ́ a díle aà yá musuo i sáaáguo. 2 ɔ̄ kí íwaɔ òè: Kí, to wà wéndia kefenáɔ wɛɛɛne. 3 Gbɛzɔ́o díle n búsuo guu píi aa wéndia kefenáɔ naaa mɔ́ ka n nɔ́eɔ guu Susa la. N nɔ́eɔ ziia Ege i n̄ gwa n̄ n̄ naɔ, wi n̄ kɛkɛ n̄ nɔ́amblebɔ́o wásawasa. 4 Nɔ́e pɔ́ kangu i gɔ́ n na ũ Vasiti gɛɛ ũ. Yápi kè kía na, ɔ̄ à zèð.

5 Yudaɛ ku Susa Bɛyámɛɛ bui ũ, aà tɔ́n Maadose, Yaii néɛ. Simɛi n̄ Kisio ku aà deziɔ guu. 6 A ku zɔ́o pɔ́ Babeli kí Nebukanɛza n̄ kúkú Yelusaleŭ n̄ Yudaɔ kí Yekoniao à tǎrnɔ́o guuɛ.* 7 Ale a desɛ né Adasa pɔ́ wí mɛ lɔ́ Esitɛ gwa, asa aà de n̄ aà dao kuo. Wéndiapi kákaa maa mé a kɛfɛŭ. Ké aà de n̄ aà dao gà, Maadose aà sè a né ũ. 8 Ké wà yá pɔ́ kí dílepi mà, ɔ̄ wà gè n̄ wéndiaɔ dasidasi Susa, wà n̄ ná Egeɛ a ɔ́zɔ́. ɔ̄ wà Esitɛ sè gèð kibɛ kí nɔ́eɔ ziiapie. 9 Wéndiapi kèè maa, ɔ̄ à gbɛkɛkèè à mè, wà aà kɛkɛ n̄ nɔ́amblebɔ́o wásawasa gɔ́o, wi blɛ maa kpawá. A kibɛ wéndia pɔ́ a sè gbɛɔn sopláɔ kpawá, ɔ̄ à kpé maa kpawá kí nɔ́eɔ bɛ. 10 Esitɛ i a bui ge a bɛ búsuo o gbɛɛo, asa Maadose òè asu to gbɛɛ dɔ́o. 11 Lá gu lé dɔ́ Maadose lɔ́ kí nɔ́eɔ bɛ gáaɛ baa vívɔ́, ké à e àɔ Esitɛ kua dɔ́ n̄ yá pɔ́ lé aà leo.

12 E wéndiaɔ aao zɛ'e aao gé ii n̄ kí Aasueluo, sema aa yá pɔ́ wa dílené kɛ gia e mɔ́ kuɛpla. Wíɔ n̄isi pɔ́ wa kè n̄ líɔ́ gɔ́ nao dɔ́má e mɔ́ soolo, ɔ̄ wíɔ n̄ kɛkɛ n̄ tulaleɔ n̄ nɔ́e mekɛkɛbɔ́o e mɔ́ soolo. 13 Wéndia pɔ́ kí mè ia kàwà, nɔ́eɔ bɛpɔ́ pɔ́ a gbèa píi wí kpawá aà gɛðɛ. 14 I gé oosi, i su nɔ́eɔ bɛ kɔ́o ziia pɔ́ wí mɛ Saasagaza fáani. Aàpi mé i ɔ́lia kí nɔ́ pɔ́ i mɛsɛdilenéopiɔzi. Ili e èa gè kí kíi lɔ́o, sema aà yá kà kípigu à aà gbèa aà tɔ́wa bàasio. 15 Ké ia kà Abihaili né Esitɛ pɔ́ aà desɛ Maadose aà sè a né ũpiwa, i pɔ́e gbɛao, sema pɔ́ pɔ́ kí nɔ́eɔ ziia Ege òè bàasio. Esitɛ yá kà gbé pɔ́ wɛsíaalɛɔguu píi. 16 Kí kpalablea wè soplade guu wà gèaàno aà bɛ mɔ́ kwidɛ Tebe guu. 17 Kí ye Esitɛzi de a nɔ́ kɔ́niɔla píi. Aà yá kàaàgu, à kèè na de wéndia kɔ́niɔla píi, ɔ̄ à kía na fùa kpàè, à aà díle a na Vasiti gɛɛ ũ. 18 ɔ̄ kipi blesakè, à gbáadeɔ n̄ a íwaɔ káaa Esitɛ sea yá musu. A díle wà dikpɛ zɔ́o kɛ, ɔ̄ wà a kpáwakè búsuo n̄ búsuo, ɔ̄ à gbadá gbéɔne sɔ́usɔ́u.

Maadose n̄ Amanio

19 Wéndiaɔ káaaa gɛn plaade, Maadose zɔ́lɛa kibɛ bɔ́lɛu. 20 Esitɛ i a bɛ búsuo ge a buiyá'ò gbɛɛ máo lá Maadose òèwa. lɔ́ Maadose yámaɛ, lá lɔ́ ma za gɔ́o pɔ́ àlɛ aà gwawa. 21 Ké Maadose zɔ́lɛa kibɛ bɔ́lɛu màa, kí Aasuelu ɔ́bai bɔ́lɛdɔ́ana gbɛɔn plaɔ pɔ́ pà kizi, ɔ̄ aa lékpáaálaazi. An tɔ́n kɛ: Bigana n̄ Tɛlesio. 22 Ké Maadose yápi feena mà, a ò kía na Esitɛɛ, ɔ̄ Esitɛ ò kía n̄ Maadose tɔ́o. 23 Ké wà yápi gwágwa, wa è slanaɛ, ɔ̄ wà gbɛɔn plapiɔ lòo líwa aa gà. Wà yápi kè búsuo ladau kí wáa.

* 2:6 2Kia 24.10-16

3

¹ Yá beɔ gbɛa kí Aasuelu Amɛdata né Amani, Agaga* bui kpɛlà, à aà gbà gbàa, à zòlɛkɛlɛ pɔ dɛ gbàade pɔ kuaànoɔ pɔa pii kpàwà. ² Kí Iwa pɔ kú aà be bɔlɛuɔ i wúle ní gbɛɛu ge aa misiile Amanie, lá kí dílewa, kási Maadose lí wúle a gbɛɛu à misiileɛo. ³ ɔ kí Iwapiɔ Maadose là aa mè: Akɛa ríle kí yámao ní? ⁴ Lá gulɛ dɔ aabɔ oè màa, kási lílɛ ní yámao, à mè Yudan a ú. ɔ aa ò Amanie ké aa e dɔ tó a Maadose yákeapi fɔ. ⁵ Ké Amani è Maadose lí wúle a gbɛɛu à misiileɛo, ɔ aà pɔ pà. ⁶ Ké wà Maadose bui òè, aà dea ado kèè fɛnɛú, ɔ àlɛ zɛwɛɛlɛ à Maadose bui Yuda pɔ kú Aasuelu búsuɔ guuɔ míonzoɔ pii.

Amani vai lekpaata Yudaɔzi

⁷ Kí Aasuelu kpalablea wè kueplade guu a mo sɛia pɔ wí mɛ Nisanu guu, Amani gbɛ pɔ wí mɛ puliú là, ké à e mo pɔ á yápi kewà dɔ ní a gɔo. ɔ mo kuepla Adaa bɔ àsi guu. ⁸ ɔ Amani ò kí Aasueluɛ: Buie ku, a gbéɔ fáaa buipáleɔ guu n búsu dasiɔu pii. An fɛlɛkaayáɔ dodo ní buipáleɔɛ pii, aali n ikoyá dao. I kú n ní tó tɛɛo. ⁹ Kí, tó à kènɛ naɛ, yádile wà ní mide, mí ánuɔu tɔnu áa pla kpá yápikeɔawa aa ka n láasiu. ¹⁰ Kí a táana seela keɔ bɔ à kpá Amɛdata né Amani, Agaga bui Yudaɔ wɛlepiwa ¹¹ à mè: Kɛ buipie lá à kènɛ maawa, níu ánuɔupi kúa n pɔ ú.

¹² Mo sɛia gɔo kue'aaɔde zí Amani kí lakɛnaɔ sɛsi. Aa yá pɔ Amani díle kí Iwaɔ ní kía pɔ kú búsu ní búsuɔ ní bui ní buio gbáadeɔne dálau. Aa kè bui ní buioɛ ní baade buiyáɔ, búsu ní búsuɔ ní a lákɛao. Aa kè ní kí Aasuelu tɔo, ɔ aa aà seela ké láwa ní aà táanao. ¹³ Aa lápiɔ ná zínaɔne ní ɔzɛ, aa ní gbáɛ kí búsu dasiɔu guu. Lápi guu wà mè wà Yudaɔ dede wà ní mide wà ní buibɔ, néfɛnɛn gbɛzɔɔ, gɔɔ ní nɔɔ gɔo dou zí, mo kueplade pɔ wí mɛ Adaa gɔo kue'aaɔde zí, wí ní pɔo naaa. ¹⁴ Wa yá pɔ a dílepi lá kpásá búsu ní búsuɔ pii, ké à de ikoyá ú, wí a kpáwake bui piie, ké aao ku sɔu guu gɔɔpizɛ. ¹⁵ Zínaɔ wà gè màa yá pɔ kí dílepi yáí, ɔ wà a kpáwakè Susa mɛɛwiau. Kí ní Amanio zòlɛ lé imi. Susadeɔ sɔ aa bílikè yápiwa.

4

Maadose wabikɛa Esitɛɛwa aà ledau

¹ Ké Maadose yá pɔ wa kèpi mà, à a pɔkasao ga kè, ɔ à zwànkasao dà à túfu gbè a miwa, ɔ a be wéle guu, àlɛ wɛna'ɔ gbàa dɔ. ² A gè e za kibe gáaɛ, asa gbèe a fɔ gè kibe bɔlɛu ní zwànkasao daao. ³ Wà yá pɔ kí díle iko úpi kpáwakè búsu ní búsuɔ pii, ɔ Yudaɔ ná ɔɔlɔwa maamaa gupiiu ní leyɛo. An wé'í lé kwé, aale búbuape. An gbé daside zwànkasao daa, aa túfu gbè ní miwa.

⁴ Ké Esitɛɛ Iwaɔ, nɔɛ ní gɔɔo pii, mo òè, à pelebò. A pɔkasao kpásá Maadoseɛ aà da zwànkasao gbɛu, kási i we sío. ⁵ Ataki mé dɔai pɔ kí díle aà ku aà saɛ ú. Esitɛɛ aà sɛsi à aà zí Maadosewa, aà gé aà laie: Bó yá mé mɔ? Bóyáí àlɛ kei màai? ⁶ Ataki bɔ kibe gáaɛ à Maadose lè. ⁷ Maadose yá pɔ a le síuè pii, ɔ à ánuɔu pɔ Amani mè à ká kí láasiu Yudaɔ dede yáí lé òè kyáukyau. ⁸ A yá pɔ wa díle Yudaɔ dede yá musu wà a kpáwakè Susa taala kpáwà lɔ, aà ɔlɔ Esitɛɛɛ, i a bɔlɛkɛè. A mè aà o Esitɛɛɛ aà gé kí kíí, aà awakpaè, i wabikewà a gbéɔne. ⁹ Ataki tà à yá pɔ Maadose ò dàu a síuè.

* 3:1 1Sam 15.1-9, 32-35

10 Ǿ Esitce òè àà ge o Maadosee. 11 Kí ìwàǒ ní a bùsu gbéǒ dǒ píi, tó gǔe ge nǒe sǒ kızı àà kpéu, mé i àà sísió, ikoyá kú mǎndoe. Wí ade dee, mé i ke kí a vua gopana dǒè ké à e àǒ ku bàasio. Mapi sǒ, à kà gǒǒ baakwi wi ma sísi mà gé kí kíio. 12 Ké à gè Esitce yápi ðau a síu Maadosee, 13 5 Maadose èa lékpásakè à mè: Nsu ñyǒ e míme ñyǒ bǒ ndo Yudaǒ guu n kua kibe yáio. 14 Tó ní níle yá bee taa gǒǒzǐ, suabana a bǒ guei à Yudaǒ misi, aai bǒ. Mpi ní n de bedeo sǒ, á gaga. Tó gǒǒe bee taa yáí n gǒí kía na ù, déme ðái? 15 Ǿ Esitce lékpásakè Maadosee à mè: 16 Ge ñ Yuda pǒ kú Susaǒ káaa píi, í leye ma yá musu. Asu pǒbleo, ásu imio gǒǒ àaǒ fáane ní gwáasínao. Mapi ní ma ìwàǒ wá leye màa sǒ. Bee gbèa mí gé kí kíi, baa tó má gea zévío. Tó má su gae, ma gan we. 17 Ǿ Maadose tà à yá pǒ Esitce òe kè píi.

5

Esitce gea wabikei kiwa

1 A gǒǒ àaǒde zǐ Esitce a kíanake zwáǒ yè, 5 à gè zè kípí be'ua, kpé pǒ a kuu kpéle. Kí zǒlea a gínaa kpéu we, àa ae ðaa kpélewa. 2 Ké à a na Esitce è zea kpéle, à aà wegwa, 5 à a vua gopana pǒ á kúa dǒè. Esitce sǒaazi à ǒkà àà gopanapi léwa. 3 Kí aà là à mè: Esitce, bǒ ní yeii? Bǒ níle gbèaai? Baa ma kpala guo má n gba. 4 A wèwà à mè: Kí, tó à kène maa, Amani sísi ble pǒ mále kène gbàwa. 5 Ǿ kí mè wà mǒ ní Amanio gǒǒ, ké aa ge yá pǒ Esitce gbèa ke. Ǿ kí ní Amanio gè ble pǒ Esitce lé kenépi blei.

6 Ké aale wéemi, kí Esitce là à mè: Bǒ níle a wabikeai? Má kène. Yá kpele níle gbèaai? Baa ma kpala guo má n gba. 7 Esitce wèwà à mè: Yá pǒ mále a wabikema ke: 8 Kí, tó n ma wegwaè, tó à kàngu ñ yá pǒ mále a wabikema kemee, à mǒ ble pǒ má kéé zia blei, mí yá pǒ n ma lai one.

9 Ké Amani bǒ gǒǒ bee, àa pǒ kèna, àle yáalo. Kási ké à Maadose è kibe bǒleu, í feleeo, a aà vía vío, 5 aà pǒ fèaazi. 10 A azía kúa à tà be. Ké à a gbènaǒ sísi ní a na Zelesio, 11 5 àle ìanadà a àizee sà zǒǒ ní a negǒe dasio yá musu. A mè kí a kpelà, à a gba gbàa de a ìwàǒ ní gbàadeǒla píi. 12 A mè lo: Kía na Esitce ma sísi, à blekèmee ní kíó sǎnu, gbèpále kuo. A èa ma sísi mà ble ní kíó zia lo. 13 N beeo tó ma Yuda bui Maadose è zǒlea kibe bǒleu, yá beeo pii lí kemee pǒe ùo. 14 Ǿ aà na Zelesi ní aà gbènaǒ òè: To gbéǒ lípelene a lesí kà gǎsísuu blakwi, ní wabike kiwa zia kǒǒ aà n gba ze ñ Maadose loowà, ní gbasá gé ní kíó blepi blei ní pǒnao. Yápi kà Amanigu maamaa, 5 à lípi pèle.

6

Kí Maadose gbaa gbàa

1 Gwáasína bee kí í fǒ i'òo. Ǿ à mè wà mǒ ní a bùsu ladao. Wà a kyokèè, 2 5 wà Maadose yá è we, lá kí ðai bǒledǒana gbèǒn plaǒ Bigana ní Telesio lekpàaíazi, 5 Maadose bǒò. 3 Kí a ìwàǒ là à mè: Wà Maadose kpelà wà aà gbà gbàa yápi yáí kpeletaawa ní? Aa wèwà aa mè: Wi yáe kèèo. 4 Ǿ kí mè: Déme kú ua wei? A mǒ lè Amani gè kibe ua gǒǒ Maadose looa lí pǒ á pèlepiwa yá'oiè. 5 Ǿ kí ìwàǒ wèwà aa mè: Amani mé kú ua we. Ǿ kí mè aà mǒ gè. 6 Ké à gè, kí aà là à mè: Bǒ wa ke gǒe pǒ má ye aà kpelaí? Amani láasookè à mè: Dé kí ye aà kpela, mé i ke ma bàasio ní? 7 Ǿ a wèwà à mè: Tó ní ye ñ gbé kpelaè, 8 wa kía gomusu pǒ ní ðà

yāa se mɔ̀ɔ̀ ní n s̄́ p̄́ kía fua kpaao. ⁹ Gomusupi ní s̄́ p̄́ pio kpa n gbáade beedeo dowa, i gomusupi da gbé p̄́ ní ye ñ aà kpelaɛ, i aà di s̄́ p̄́ i kpe, i be aà aɛ wéle zeaɔ guu, i p̄́ na à me: Maa kí i ke gbé p̄́ á ye à aà kpelaɛ. ¹⁰ Ǿ kí òè: Ge ñ gomusupi se ḡ̀ɔ̀ ní s̄́ o lá ní òwa, ní yápi ke Yuda bui Maadose p̄́ i z̄́ le ma be b̄́ leue. Nsu yá p̄́ n m̄́ wà keèpi kee too.

¹¹ Amani gè gomusupi s̄́ ní s̄́ p̄́ io à suò. Ǿ à gomusupi dà Maadoseɛ, à aà di s̄́ p̄́ i kpe, a be aà aɛ wéle zeaɔ guu, à le p̄́ na à le me: Maa kí i ke gbé p̄́ á ye à aà kpelaɛ. ¹² Ké aa s̄́, Maadose gè z̄́ le kibe b̄́ leu, ɔ Amani ɔ̀kù à wéwa, à le tá a be ní ɔ̀ ɔ̀. ¹³ A yá p̄́ a le dàu a siu a na Zelesie ní a gbēnaɔ p̄́ i. Ǿ aà ledamadepiɔ̀ ní Zelesio òè: Lá Maadose p̄́ ní le ḡ́ kpeɛ aà yá musupia Yuda buie, níȳ aà f̄́ lo, níȳ ɔ̀ ké s̄́ aazi níȳ ḡ́. ¹⁴ Ḡ̀ɔ̀ p̄́ aale yápi òè, kí ɔ̀ ai ɔ̀ kà, ɔ aa aà s̄́ ní wāao, aa ḡ́ aano ble p̄́ Esitɛɛ kè blei.

7

Amani looa liwa

¹ Ǿ kí ní Amano gè p̄́ blei ní Esitɛɛo. ² Ké aale v̄́ emi a ḡ̀ɔ̀ plaadepi z̄́, ɔ kí Esitɛɛ lá à m̄́: Esitɛɛ, b̄́ ní le a wabikeai? Má kene. Yá kpele ní le gbeaai? Baa ma kpala guo má n gba. ³ A wèwà à m̄́: Tó n ma wegwà, mé yápi kàngue, to m̄́ ku wēni guu. Wabi p̄́ má kēman we. To ma gbé ɔ̀ a ɔ̀ wēni v̄́. Yá p̄́ má gbēan we. ⁴ Asa mapi ní ma gbé ɔ̀, wa dile wà wá dede wà wá mide wà wá buib̄́. Tó wale wá yia z̄́ ɔ̀ ũ yāaɛ, d̄́ má níle. Taasi bee taa i ka má ladamao. ⁵ Ǿ kí aà lá à m̄́: Dé ní? Déme a f̄́ yá bee taa kea láasoo da a s̄́ ui? ⁶ A wèwà à m̄́: Amani b̄́ ee bee mé ibee p̄́ zawágupi ũ. S̄́ kè Amanigu kí ní a napio yá musu. ⁷ Kí f̄́ le a v̄́ ea ní p̄́ k̄ ma, à gè líkpeu a ua. Amani ḡ́ we ní Esitɛɛo, ɔ Amani lé kulekèè a wēni yá musu, asa a è kí z̄́ è à v̄́ ikè. ⁸ Amanipi kule Esitɛɛ gbázi w̄́ le b̄́ p̄́ a z̄́ lewà sae. Weḡ́ ɔ̀ kí b̄́ líkpeu à s̄́ p̄́ blekii, ɔ à m̄́: A ye kusi ma nawa ma wáa kpéu la yà? Ké yápi b̄́ kí léu ḡ̀ɔ̀, wà m̄́ p̄́ ye Amani oawa. ⁹ Kí ɔ̀ ai do Aabona òè: Lí pélea Amanipi be sae à kà ḡ́ s̄́ suu blakwi. Aapi lípi p̄́ le ké à e Maadose p̄́ yāmaakène loowà. Ǿ kí m̄́: A aapi loowà. ¹⁰ Ké aa Amani lòo lí p̄́ a p̄́ le Maadosepiwa, kí p̄́ wè.

8

Ki yapale dilea Yuda yá musu

¹ Ḡ̀ɔ̀ beezi kí Aasuelu Yuda w̄́ le Amani be kpà a na Esitɛɛwa. Esitɛɛ ò kíe Maadose mé a dae ũ, ɔ Maadose s̄́ kizi. ² Kí a tāana p̄́ à èa sí Amaniwa b̄́ à dà Maadoseɛ, ɔ Esitɛɛ Amani be nàè aà ɔ̀. ³ Esitɛɛ èa gè yá'oi kíe lo. A w̄́ le aà gbázi, aà wé'i lé kwé, à awakpàè aà v̄́ i p̄́ Agaga bui Amani a lekpaal Yuda ɔ̀ zi gboo. ⁴ Kí vua gopana d̄́ è, ɔ à f̄́ le zè aà aɛ ⁵ à m̄́: Tó n ma wegwà, mé ma yá kàngue, tó yá bee kène zé v̄́, mé ma yá kàngue, lá Amadata né Amani, Agaga bui, z̄́ è à Yuda p̄́ kú n búsuu dede piie, o n lakēnaɛ aa lākē aa Amani yápi fuangba. ⁶ Má f̄́ yá p̄́ a yia ma gbéwapi gwao. Má f̄́ wesi ma bui dedealeo. ⁷ Ǿ kí Aasuelu ò a na Esitɛɛ ní Maadoseo: A gwa, ma Amani be kpà Esitɛɛwa, ɔ ma Amanipi lòo líwa, ké à v̄́ ikpaal ní Yuda yá. ⁸ A lākē Yuda yá musu lá à kèé maawa. A ké ní ma t̄́ o, í ma tāana seela kewà, asa lá p̄́ wa kè ní ma t̄́ o wà ma tāana seela kèwà

suumpaa vɔo. ⁹ Wegɔɔ aa kɩ lakɛnaɔ sisi. Mɔ ɔaɔde Sivɔ gɔɔ bao nɩ ɔaɔde zɩ ɔ aa yɔ pɔ Maadose dɩle Yudaɔne nɩ kɩ iwaɔ nɩ kɩaɔ nɩ bɩsu gbɔadeɔ kɛ pii bɩsu mɛn basoolo nɩ soplaɔne sea za India bɩsuu e ɔ gɛ pɛ Etiopi bɩsuwa. Aa lakɛ bɩsu nɩ bɩsuo nɩ ɔ lɔkɛao, bui nɩ buio nɩ nɩ buiyɔo. Aa lakɛ Yudaɔne lɔ aai lɔkɛwa nɩ nɩ buiyɔo lɔ. ¹⁰ Maadose kɛ nɩ kɩ Aasuelu tɔo, ɔ kɩ tɔana seela kɛwɔ, ɔ lɔpiɔ nɔ zɩnaone nɩ zɩl, ɔ aa dɩ sɔkoelɛna pɔ bɔ kɩ sɔgɔu guu kpe aa gɛd.

¹¹ Yɔ pɔ kɩ dɩlepi Yuda pɔ kɩ wɛle nɩ wɛleo gbɔ zɛ aa kɔ kɔaa aa gɩ nɩ nɩzɩao. A nɩ gba zɛ aa bui ge bɩsu zɩgɔ pɔ ibɛlesɛnɩnɔ nɩ nɩ nɛɔ nɩ nɩ nɔɔ kɛ aa nɩ pɔɔ sɛleɔ dede, aa nɩ mɔnɔzɔ aa nɩ mide. ¹² A nɩ gba zɛ aa bee ke kɩ Aasuelu bɩsu daside guu pii mɔ kuɛplade pɔ wɩ me Adaa gɔɔ kuɛ'aaɔdezl. ¹³ Wɔ yɔ pɔ ɔ dɩlepi lɔ kpɔsɔ bɩsu nɩ bɩsuoɛ pii ikoyɔ u. Wɔ ɔ kpɔwakɛ bui piiɛ, kɛ Yudaɔ aɔ ku sɔu guu aa yɔyɔ nɩ ibɛɔwa gɔɔ bee yɔi. ¹⁴ Kɩ yɔdɩlepi yɔi zɩnaɔ kɛ kpakpa dia kɩ sɔkoelɛnaɔ kpe, aa gɛ. ɔ wɔ yɔpi kpɔwakɛ Susa mɛɛwiau. ¹⁵ Maadose bɔ kibe kɩake pɔ pua nɩ pɔ bɩunao daa, ɔ kɩafua zɔɔ pɔ wɔ pɩ nɩ vuao kpaa. A baaba gomusu tɛa daa lɔ, ɔ Susadeɔ gulakɛ nɩ pɔnao. ¹⁶ Gu pɩ Yudaɔne gɔɔ bee, aale pɔnake nɩ yaabo, asa wɔ nɩ gbɔ gbɔae. ¹⁷ Bɩsu nɩ bɩsuo wɛle nɩ wɛleo, gu pɔ kɩ yɔ pɔ ɔ dɩlepi lɛ pii Yudaɔ pɔnake nɩ yaabo, aa dikpekɛ nɩ blebleao. Buipɔleɔ gɔ Yudaɔ u dasi, kɛ vɔa nɩ kɩ Yudaɔ yɔ musu yɔi.

9

Yudaɔ yɔyɔiaa nɩ ibɛɔwa

¹ Mɔ kuɛplade Adaa gɔɔ kuɛ'aaɔde zɩ mɛ kɩ yɔ pɔ ɔ dɩle keɔɔ u. Gɔɔ bee Yudaɔ ibɛɔ wɛ dɔi yɔa wɔ gbɔamɔ Yudaɔneɛ, ɔama wɔ yɔpi lile, ɔ Yudaɔ gbɔamɔ nɩ ibɛɔne. ² Kɩ Aasuelu bɩsuɔ guu pii Yudaɔ kɔ kɔaa wɛle pɔ aa kuu, kɛ aa lɛle gbɛ pɔ vɔikpaɩnɩnɔɔwa. Gbɛe i fɔ nɩ fɔo, asa buipɔleɔ vɔlakɛnɛ piiɛ. ³ Bɩsu gbɔadeɔ, kɩ iwaɔ nɩ kɩaɔ nɩ ɔ zɩkenɔ pii gbɔakpɔ Yudaɔwa, kɛ aale vɔake Maadoseɛ yɔi. ⁴ Maadose gbɔa kibe, ɔ aa tɔ li bɩsu piiɛ, asa ɔ gbɔa lɛ dedeɛ.

⁵ Yudaɔ nɩ ibɛɔ dɛde nɩ fɛndao, aa nɩ mɔnɔzɔ pii, aa pɔɛɛ kɛ nɩ zangudepiɔwa. ⁶ Aa gɛɔ dɛde Susa mɛɛwiau gbɛɔn ɔaa pla nɩ basoo. ⁷ Aa Paasɔdata nɩ Dalefɔo nɩ Asepatao ⁸ nɩ Polatao nɩ Adalɩao nɩ Alidatao ⁹ nɩ Paamasetao nɩ Alisaio nɩ Alidaio nɩ Vaizatao dɛde lɔ. ¹⁰ Gbɛpiɔ Amedata nɛ Amani, Yudaɔ wɛle nɛgɛe gbɛɔn kwɩɔne. N beeo aai ɔkɔ nɩ pɔewao.

¹¹ Gɔɔ doupi zɩ kɩ gbɛ pɔ wɔ nɩ dɛde Susaɔ dasile mɔ. ¹² ɔ ɔ a na Esitɛɛ: Yudaɔ gɛɔ dɛde Susa la gbɛɔn ɔaa pla nɩ basoo nɩ Amani nɛgɛe gbɛɔn kwɩɔ. Bɔ aa kɛ ma bɩsu kɩnɩ guu mɔɔ! Yɔ kpele nɩle a wabikea bi? Mɔ kɛne. Bɔ yɔ nɩle gbɛaai? Mɔ n gba. ¹³ Esitɛɛ wɛwɔ ɔ mɛ: Kɩ, tɔ ɔ kɛne maa, Yuda pɔ kɩ Susa laɔ gba zɛ aa yɔ pɔ nɩ dɩle aa ke gbɔ ke zia lɔ, wi Amani nɛgɛe gbɛɔn kwɩpiɔ loo liwa. ¹⁴ Kɩ mɛ wɔ ke mɔa. Wɔ ɔ kpɔwakɛ Susa, ɔ wɔ Amani nɛpiɔ ge lɔooloo. ¹⁵ Yuda pɔ kɩ Susaɔ kɔ kɔaa Adaa gɔɔ gɛo mɛndosaide zɩ, ɔ aa gɛɔ dɛde lɔ gbɛɔn ɔaa do nɩ basoo. N beeo aai ɔkɔ nɩ pɔewao.

¹⁶ Yuda kɩni pɔ kɩ kɩ bɩsuɔ guu pii kɔ kɔaa, kɛ aa gɩ nɩ nɩzɩao, aai bɔ nɩ ibɛɔ yɔu yɔi, ɔ aa nɩ zangudeɔ dɛde gbɛɔn ɔaasɔsɔo lɛe basiiɔ sɔosai (75.000). N beeo aai ɔkɔ nɩ pɔewao. ¹⁷ Aa bee kɛ Adaa gɔɔ kuɛ'aaɔde zɩɛ, ɔ gɔɔ gɛo mɛndosaide zɩ ɔ aa kɔmabɔ. Aa gɔɔpi dɩle dikpe u, kɛ aa bɛsake, wi pɔnake gɔɔpizɩ.

¹⁸ Yuda pɔ kɩ Susaɔ kɔ kɔaa ɔ gɔɔ kuɛ'aaɔde zɩ nɩ ɔ gɔɔ gɛo mɛndosaideo, ɔ aa kɔmabɔ ɔ gɔɔ gɛodezl. Aa gɔɔpi dɩle dikpe u, ɔ aa bɛsablɛ aa pɔnakɛu.

19 Ayāmeto Yuda z̄ɛ pɔ́ kú kú z̄ɛwiaɔ aai dikpepi ke Aadaa gɔɔ ḡɛo m̄ɛndosaide z̄í, aai blesable, aai pɔ́nake, aai blelikɔɛ.

Puliu dikpe dilea

20 Maadose yápiɔ k̄ɛ lá guu, ɔ̀ à lá kpàsá Yuda pɔ́ kú kí Aasuelu bùsu guuɔne pii, gbé pɔ́ kú káiɔ́ n̄ gbé pɔ́ kú z̄áɔ pii. 21 A dilené aaliɔ dikpepi ke w̄ɛ n̄ w̄ɛo mɔ́ pɔ́ w̄í m̄ɛ Aadaa gɔɔ ḡɛo m̄ɛndosaide z̄í n̄ a gɔɔ ḡɛodeo. 22 Gɔɔpiɔ mé Yudaɔ bɔa n̄ ibɛɛɔ yáú dikpe ú. Mɔpi guu an pɔ́sia lile pɔ́na ú, mé an w̄ɛnakea lile dikpekea ú. Aali dikpepi ke gɔɔ beɛɔ z̄í, aali blesake, aali pɔ́nake, aali blelikɔɛ, aali gbada taasideɔne. 23 Yudaɔ z̄ɛ n̄ yá pɔ́ Maadose k̄ɛn̄é, ɔ̀ dikpe pɔ́ aa k̄ɛpi ḡɔ́n̄é felekaa ú.

24 Amedata né Amani, Agaga bui Yudaɔ pii w̄ɛle w̄ái lekpaáírízi à n̄ d̄ede, ɔ̀ à gbe pɔ́ w̄í m̄ɛ puliú gbèa à e n̄ fu, i n̄ d̄ede. 25 Kási ké kí a feena mà, à yádile lá guu, ké w̄ái pɔ́ à a lekpaái Yudaɔzipi wi aà musu. ɔ̀ wà aà lòo líwa n̄ a neḡɛɔ s̄anu. 26 Ayāmeto w̄í o gɔɔpiɔne Puliú, asa gbe pɔ́ a là t̄ɔ́n we. Yá pɔ́ Maadose k̄ɛ lápi guu n̄ yá pɔ́ à n̄ léo yáí 27 aa sí wà dikpeke gɔɔ plapiɔ guu w̄ɛ n̄ w̄ɛo. Aa mè nípiɔ n̄ n̄ néɔ n̄ gbé pɔ́ n̄ámáɔ gí dikpepi k̄ɛio, w̄áli ke a gɔɔwa lá wa k̄ɛ láuwaɛ. 28 W̄ɛ n̄ w̄ɛo gɔɔpiɔ yá líɔ d̄órigu, aali a dikpeke uale n̄ ualeo, w̄éle n̄ w̄éleɔ, bùsu n̄ bùsuo. Puliú dikpepi su b̄áde Yudaɔ k̄íio, a kegɔɔ su mide n̄ buiɔ k̄íio.

29 Kía na Esitɛɛ, Abihaili né, la plaade k̄ɛ n̄ a ikoo pii Puliú yá musu, à gb̄aakpàò lá pɔ́ Yuda bui Maadose k̄èwa. 30 Maadose lápi kpàsá Yuda pɔ́ kú kí Aasuelu bùsu m̄ɛn basoolo n̄ soplao guuɔne. A kua aafia nie guu yá'óné, 31 ɔ̀ à Puliú dikpepi dile a gɔɔwa, lá aapi n̄ kía na Esitɛɛo dilenéwa, lá amp̄iɔ s̄ɔ́ aa sí wà ke n̄ n̄ buiɔ n̄ kpe n̄ leyɛo n̄ ɔ̀ɔɔo. 32 Yá pɔ́ Esitɛɛ dilepi gb̄aakpà Puliú yá beɛɔwa, ɔ̀ wa k̄ɛ láu.

10

Kí Aasuelu n̄ Maadoseo yá

1 Kí Aasuelu tò gbé pɔ́ kú a bùsu guuɔ pii n̄ ísia ḡúgúnaɔ falub̄ɔɛ. 2 Yāz̄ɔ pɔ́ a k̄ɛ n̄ a ikokeyáɔ ku M̄ed̄ɔ n̄ P̄ɛɛs̄iɔ kíaɔ ladau. Lá kí Maadose gbà gb̄aa à ḡɔ́ gb̄ɛz̄ɔ ú, a ku lápi guu ɔ̀. 3 Yuda bui Maadose mé kí Aasuelu plaade ú. A t̄ɔ́b̄ɔ Yudaɔ guu, mé aà yá kà n̄ gbé dasidegu, asa à a gb̄éɔ aafia w̄éleɛɛ, mé à kuana zé k̄èke a buipiɔne.

YOBU

Yá pò kú láe bee guuo

Yobu lá dàale ní yá pò Yobupi lèoe (1-2). Yobuá gbēmaae mé dúnia pópíi pèewà. N beeo a gi de náaide ũ Luae. Ké Lua báaadàaagu yáí yà? Gwa lá aà pópíi míde píi, aà àizεεo ní aà néo ní aafia pò a vfo ní pò pò a vfo píi. Baa ké àle taasike, à gí lé Lua náaikεε.

Lua í séwanò kpelewa ni? Lá Yobu í yáke a zéwa, bóyái yāváiipi aà lèii? Aà gbēna gbēon àaōō òè aa mè, tàae pò a kè go mé lé aà gbē. Beewa 5 aale yágaga ní k5o, yápi ku lápi guoguo (3-31). Gbēon àaōpio lé felekaayāo o'o. Yobu s5 à gí an yá pò aale o beei, 5 à yázásimá à mè: Yázede kuo, vaikenao yá mé í gé ae. A gí yá pò a gbēnao zèopioi, 5 à zè ní a tàaesaidεεo.

Gbēpále yāsè lo, à tón Elihu (32-37), 5 àle wεεle à yá pò Yobu lé oε εεbo. A mè Lua í yá'la zí gbēnazínawa lezaawá yáie, gbēe a f5 o Luaè aà azia yáō séle siue s5o.

Gbezā 5 Lua ledà yápiu azia sa (38.1-42.6). I we Yobuwao, āma à yāgbèagbèawà. Yobu yá pò a zāwàō d5 sa, à yá pò á a gbad5o ò.

Lápi yá láa ní yá pò Yobu lè gbεzāoe (42.7-17). Lua mè Yobu yá na de aà gbēnapio pòla, 5 à èa pò pò Yobu ví yāa kàfiè léε pla.

Setau kōnikεa Yobuε séia

¹ G5εε ku yāa Uzu búsuu, aà tón Yobu. Gbēmaae, a tàae vfo. A Lua vía ví mé à mikè yāváiwa. ² A neg5εo ví gbēon sopla, nenεoε gbēon àa5. ³ A sāo ví mèn baasoo léε sopla, yiongoō baa gēo, zuo baa soo, zāa'lnao baa pla ní basoo, mé aà zikεnao dasi maamaa. Aà z5o de gukpe oi gbēpiia. ⁴ Aà neg5εo í blekek5ε be ní beo, aāí ní dāepio sísí aa mō poble aa vēemiínō. ⁵ Tó aa bleblé wa láa píi, Yobu í ní sísí à gbābónéε. I fele kōkōko í sa pò wí a pò káteu à tékū o an baadeε, í me: Wílio d5o ma néo duunakè aa d5è ní Luao ní s5u. Māa Yobu lo ke gōōpii.

⁶ Gōōewa luabe gbāadeo* mō sì Dii ae, mé Setau kú ní guu. ⁷ O Dii ò Setāue: N bō má ní? A wèwà à mè: Mále bebe, mále liaa dúniaue. ⁸ O Dii òè: N ma zòblena Yobu èa? Aà sáa kú dúniauo. Gbēmaae, a tàae vfo. A ma vía ví mé à mikè yāváiwa. ⁹ O Setāu† ò Diie: Yobu n vía ví pá nee? ¹⁰ Ní oliaaazi ní aà beo ní pò pò a ví gupiiuō lé? N báaadà aà zlu, 5 aà p5o lígua. ¹¹ Obo na aà p5owa píi ñ gwa, a yāvái o n musue. ¹² O Dii òè: Ma aà p5o náne ní ozi píi, āma rísu o ká aà mεwao. O Setāu bō Dii kíi.

¹³ Gōōewa Yobu neg5εo ní aà nenεo lé poble, aale vēemi ní vfi be. ¹⁴ O gbēe mō Yobu kíi à mè: Zuo lé sapa mé zāa'lnao lé sē ble ní sae, ¹⁵ 5 Sebaō lèlemá aa ní naaa wà tàò, aa ní dānao dède ní fēndao. Mámε ma bō mado, ma mō a baokpaine. ¹⁶ I yá'o a láao, 5 gbēpále mō à mè: Lua sù n sā kpāsaowa, aa tekù, an dānao gāga. Mámε ma bō mado, ma mō a baokpaine. ¹⁷ I yá'o a láao, 5 gbēpále mō à mè: Kaladeo kōkpaalé gāli àa5, aa mō lèle n yiongoowa, aa ní dānao dède ní fēndao. Mámε ma bō mado, ma mō a baokpaine. ¹⁸ I yá'o a láao, 5 gbēpále mō à mè: N neg5εo ní n nenεo lé poble, aale vēemi ní vfi be, ¹⁹ 5 zāa'lan gbāa kàka à bō

* 1:6 N Ebelu yáō wà mè Lua néo. Daa 6.2 gwa. † 1:9 Zia 12.10

guwaiwaiu, à sù ní kpé gola sííswa, ̄ à kwè kà népiola, aa gàga. Mámé ma bɔ mado, ma mɔ a baokpaine.

²⁰ Yobu fɛlɛ à a ula ga kè, à a mi bò. ɔ à wùlɛ a gbɛɛu à misilɛ Luaɛ ²¹ à mè: Ma bɔ ma da gbɛɛu ɔgiɛ,

mé má ɛa ta ɔgiɛ.†

Dii kpàa, ̄ à ɛa sía,
ma sáaukè ní Diio.

²² Apii guu Yobu i duunakɛo, i Lua tàae eo.

2

Setáu k̄snikɛa Yobuɛ ḡɛn plaade

¹ Gɔɔɛwa luabɛ gbãadepiɔ ɛa m̀ s̀ Dii aɛ mé Setáu kú ní guu. A zè Dii aɛ, ² 5 Dii aà là à mè: N bɔ má ni? A wèwà à mè: Málɛ bebɛ, málɛ liaa dúniaue. ³ ɔ Dii òè: N ma z̀bblena Yobu ɛa? Aà sáa kú dúniauo. Gb̄ɛmaae, a tàae v̄lo. A ma v̄la v̄l mé à mikè yāváiwa. Baa ké n ma swáfɛ̀, ma músi kpàaàzi p̄a, à ḡl ku tàaesai e tia. ⁴ ɔ Setáu òè: Kemɛɛ, má kɛɛ. Pó p̄ ḡb́ v̄l p̄li a kpa a misia yái. ⁵ ɔ bɔ na aà m̄ɛwa n̄ gwa. A yāvái o n musue. ⁶ ɔ Dii òè: Ma aà n̄nɛ n ɔz̄l, áma n̄su n̄ aà d̄eo.

⁷ Setáu b̀ Dii k̄l̄i, ̄ à sánɛ v̄ai z̄l Yobuwa sea za aà k̄ɛɛwa e à ḡɛ p̄ɛ aà minanguo. ⁸ ɔ Yobu táaso s̀ɛ à ḡɛ z̄lɛ tufua, àlɛ az̄la waò. ⁹ Aà na òè: Nȳɔ gi nȳɔ ku tàaesai e tia yà? Yāvái o Lua musu, ní ga. ¹⁰ ɔ a òè: Nlɛ yā'o lán n̄ɛ s̄oúwa. Maa wáɔ e Luawa, wá v̄ai e lo yó? Apii guu Yobu i duunakɛ a yā'oa guuo.

Yobu gb̄ɛnaɔ m̄a aà gwai

¹¹ Ké Yobu gb̄ɛna gb̄ɛn̄ áaɔ taasi p̄ aà l̄ɛɔ bao mà, an baade b̀ a bɛ aa k̄ k̄áaa, ̄ aa ḡɛ s̄ósobi keiè, wi aà n̄ɛɛ níniè. An t̄n̄ kɛ: Temani gb̄ɛ Elifaza, Sua gb̄ɛ Bilidada ní Naama gb̄ɛ Zofaa. ¹² Ké aa aà wɛp̄a za k̄áaa, aai aà d̄ɔ lo, ̄ aa ɔ̀b̄, baade a ula ga kè, ̄ aa bùsu d̄a zù musu ní mia. ¹³ ɔ aa z̄lɛaãn̄ ɔ̀lɛ ḡɔɔ s̄opla fáanɛ ní gwáas̄inao. An gb̄ɛ i yáe oèo, asa aa è lá aà w̄ɛnakea k̄ɛ z̄ɔ maamaa.

3

Yobu sakaa a iḡɔɔ

¹ Bee gb̄ɛa Yobu yásè à sakà a iḡɔɔ ² à mè:

³ To ma iḡɔɔ b̄adɛ

gwáas̄ina p̄ wà mè wà ma iupi.*

⁴ To ḡɔɔpi li gusia ũ.

Kua musu Lua su a yādao,
asu to gupuuo.

⁵ To gusia níniini k̄úaa ḡɔɔpiwa,
to luabɛsiana k̄úlɛwà,
to gusia ḡɛɛle daala.

⁶ Gwáas̄inapi s̄ɔ, aà siak̄u maamaa,
wasu da w̄ɛ ḡɔɔ guu lo,
wasu nao m̄ɔ ḡɔɔ guuo.

⁷ To gwáas̄inapi fik̄u,
gula su àɔ d̄ɔ ḡɔɔ beeo.

† 1:21 1Tim 6.7 * 3:3 Zel 20.14

8 Pɔdamade pɔ aali tɔ ɪatɛ gupuoɔ
lɔaiɪl ɔɔpiwa.

9 To a gudɔleia saanaɔ siakɔ,
wi gudɔa dɔ pɔ, gu a kɛo.

10 Asa ɔɔpi i ma da neasakpe zɛ tameɛo,
a tɔ ma wɛsɪ taasile.

11 Akɛa wi ma i ge ũ yɔao ni?

Bɔyɔi mi bɔ gbɛɛu mɔ ta ɔɔo ni?

12 Akɛa wɔ ma kpa gbɔai?

Bɔyɔi wɔ yɔ kpaa mɔ mii?

13 Tɔ ma ga yaa, dɔ mɔ kɔ kilikili,
dɔ ma i'ɔ mɔ kɔmabɔ

14 ɪ kɔa ɪ dɔnɔia ledamade
pɔ aa kpɛ zi kɛkɛ dɔ ɪzlaɛɔ,

15 kɔa pɔ aa vua kɔaaɪziɔ,
mɛ aa ɔnusu kɔ ɪ kpɛ paiɔ.

16 A maa yaa wɔ ma vɪ lɔn ɔɔɔleawa,
lɔn nɛ pɔ mɔ gɛ, i dɔnɔia eowa.

17 Wɛkɪ vaikɛnaɔ ɪ ɪ zɔa tɔu,
mɛ yɛɛsaideɔ ɪ kɔmabou.

18 Zizɔ ɪ ɪampakɪ e we,
aali ɪ wɛtɔnaɔ ɔɔ ma ɔɔ.

19 Gbɔadeɔ ɪ tɔaaɔ ku we pii,
mɛ zɔ lɔ de a dii pɔ ũ we ɔɔ.

20 Bɔyɔi Lua ɪ gupu wɛnadeɔne
ɪ gbɛ pɔ an nɔɛ ɔɔkpaasi?

21 Aai wɛle ga mɔ ɪ sɛ, ɪli mɔo,†
aai kpɔlekei de lɔ wi ke ɔdaila.

22 Tɔ aa gɛ tɛɛnau, an pɔ ɪ ke na,
an nɔɛ ɪ yaaɔ maamaa.

23 Gbɛ pɔ dɔ gu pɔ ɔ kɔuon ma ũ,
Lua kaa ɪamaɪi gupiiu.

24 Wea zɔzɔɔ mɛ ma pɔblea ũ,
ma ɔaukea ɪ bɔle ma lɛu lɔn ɪwa.

25 Yɔ pɔ mɔ a vɪa vɪ mɛ ma le,
yɔ pɔ ma kɔ gɪi mɛ pɪlaa.

26 Mɔ kɔ niɛo, mɔ kɔ kilikilio.
Mi e kɔmabɔo, gili mɛ gɛmagu.

4

Gbɛ pɔ Lua ɪ aɔ toto mɛ bɔaa vɪ

1 ɔ Temani gbɛ Elifaza yɔzɔsiwɔ a mɛ:

2 Tɔ gbɛ wɔɔ fɔ yɔ'ɔne, ɪnyɔ menaɔoa?
Asa ma lɛ a fɔ ɔɔ kpaaɔao.

3 Gwa, n ledɔ gbɛɔwa dasi,

† 3:21 Zia 9.6

n gbé pɔ an yèèè làaᵝ gbà sɔ.

⁴ N yá gbé pɔ lé fuᵝ sè lɛsɪ,

n gbé pɔ naaleaᵝ gbà gbāa.

⁵ Ké yá n le sa sɔ, níle fu,

ké à n le, ɔ bíli n kú.

⁶ N víakea Luae lí tó n mi àᵝ daa íao lé?

N kua táaesai lí tó n nòse àᵝ daa doŋo lé?

⁷ Làasooke!

Démɛ i yáe keo, ɔ à midɛi?

Gbēmaa ku má ɔ wà aà suumpai?

⁸ Gbé pɔ vái sa pá à yákele tɔwà,

mále e bee mé í bɔlɛɛ.

⁹ Lua lé íana í aà midɛ,

aà pɔbɔa a níu í aà tɔɔzɔ.

¹⁰ Aà káaa lán nòomusuwa lé í ká,

Lua í aà swaa é'è.

¹¹ I ga lán nòomusu pɔ nòᵝ wèle kùawàwa,

aà néᵝ i fáaa.

¹² Yákpáina m̀̀a íana guu,

yápi feena gè ma swáú,

¹³ gɔᵝ pɔ mále nana yàaa o gwāasína,

gɔᵝ pɔ izɔᵝ daa gbé'la.

¹⁴ Vía ma kú, mále lualua,

ma mè búú lé dee.

¹⁵ Íana ma oa pá,

ma meká fɛle sí.

¹⁶ A zè, mí a taa dɔo,

pɔpi ku ma aɛ,

ɔ ma aà bɔ kpáina mà à mè:

¹⁷ Gbēnazína yá aᵝ na Luaeɛ?

Démɛ a fɔ àᵝ zēa a Kena aɛi?

¹⁸ Lá Lua lí a malaikaᵝ náaikɛo,

mé í a zòblenapio táae e,

¹⁹ wa wá gbé pɔ wá me de g̀̀i kpé ũ,

mé wá daalea de búsu giina ũ,*

wí wá suumpa lán kitolowa pɔ oa?

²⁰ Za kɔᵝ e oosi gbé'ɔ í gaga,

aaí saale e gɔᵝpii, wíli ní fánkɛo.

²¹ Lua í ní kpépi gbapele woléné,

ɔ aaí ga ɔnókúsal.

5

¹ Lɛzu sa n̄ ma, tó gbēe a wema.

Malaika kpele níyɔ liliwàí?

² Sɔŭ í ga a yákuarínɔ yáí,

mísaide í kpagua a wedɔane yáí.

³ Má è sɔŭ zínapèle,

* **4:19** Daa 2.7, 3.19

5 zínapi yò kándò.

4 Aà néò kè aafia zéwa,
wí ní yá málené yákpalekekki,
gbèe lí zéínnò.

5 Nòandenaò aà buapòò blè,
baa pò pò à lèkaa líai,
imidenaò lùà aà àizèèi.

6 Yá'la lí bòlè búsuwao,
yá'oma lí bòlè tòlèwao.

7 Kási lá tekona gea musu sea vío,
màa gbé pò wa í píi í yá'la e.

8 Tó máme sò, má gbea Luawa,
mí a yá kpále aà gèzì.

9 I yázòò pò wa fí a gbadòò ke,
wa fí aà yábònsaekèaò lé dòò.

10 I to lou ma dúniau,
ì to a í dagua sèsaou.

11 I gbé kpèenaò se lesí,
ì oosisinaò da pònau.

12 I yá pò kònideò lé yá gboo,
ké an ò su àò báaa vío yáí.

13 I ònònaò kú ní kònikèa guu,*
ì to yáfuangbanaò lèdama ke pà.

14 Gu Ìò sianè fāane,
aai ò malemale latè gbāa zá lán gwáwa.

15 I taasideò bò ga lézì,
ì ní bò gbāamòndèdèò zì.

16 Ayāmeto gbāasaideò wé aò dōaàzi,
yákpaanlakènaò i ke kyó.

17 Báaadèn gbé pò Lua ì aà toto ù.

Tó Gbāapiide lé n swāgaga, n̄su gio.†

18 Asa ì gbé kè'la, ò ì aà bò gwa,
ì gbé wíwi, ò ì aà gbágbā.‡

19 A n bò taasiu gēn soolo,
baa tó a dèa, a n n̄eò.

20 A n si gawa n̄ana gòò,
a n bò fēnda lézì zìlau.

21 Dii a kàedanzi ké wasu yádòmao yáí.
Tó músi m̀ò, vía a n kúò.

22 Nyò músi ní n̄anao yáalò,
níyò víakè wàib̄n̄eò.

23 Asa á k̄s yāma ní gbèò, n bú a gbè kao,
níyòò na ní sèanòbòò,

24 níò d̄ò ké n ua aò na.

Tó n gè n kpāsau, p̄e a kēsāo.

* 5:13 1Kln 3.19 † 5:17 Yaa 3.11, Ebe 12.5 ‡ 5:18 Oze 6.1

25 Nyɔ̄ d̄s̄ ké n n̄éɔ̄ aaɔ̄ dasi,
n buiɔ̄ ligua lán s̄ewa.
26 Nyɔ̄ zikūe, ní gbasa ga
lán ése pɔ̄ wa ké a gɔɔwawa.
27 Ké wa ɔ̄l̄i yápiu, lá wá èn we.
Yápi sí, ní d̄s̄ nzla yá ũ.

6

Yobu zɔ̄ada a gb̄enawa

1 Yobu yázasíwà à mè:
2 Tó wa f̄s̄ zaada ma yá'ɔ̄mau wà yɔ̄,
tó wa f̄s̄ músi pɔ̄ ma le yɔ̄ lé,
3 a gbia aɔ̄ de ísiale úf̄aala.
A yáí tò ma yáyaaa'ò.
4 Gb̄aapiide kaɔ̄ ma kú,
a s̄ewe lé taale ma nis̄nau.
Pɔ̄ pɔ̄ Lua í ladaomáɔ̄ liamazi.
5 Tó zaa'lna s̄é è lé ble, í wiilee?
Tó zu lé p̄le t̄aaau, í s̄obe?
6 Wí pɔ̄ s̄ususuu ble wisisaie?
Kogbepuana í l̄o nae?
7 Ma nis̄na ye ble bee taaio,
í to ma gua aɔ̄ ye kpaaae.
8 Tó ma yá pɔ̄ má gb̄èa è lé!
Lua ma ka yá pɔ̄ ma wé d̄oipiwa.
9 Lua ma suumpa lé!
Aà ɔ̄t̄sa aà ma gyawi!
10 Ma n̄òse í gbasa níni,
ma pɔ̄ ɔ̄ na,
baa ké ma w̄aw̄a gi ku,
asa mi lelekpa Lua pɔ̄ a kua adoazio.
11 Ma ȳèèè kà mà gi màɔ̄ kue?
Ma w̄èni ḡsa kà mà menak̄ee?
12 Ma gb̄aa kà gb̄ewa yà?
Ma me á m̄ogot̄e yà?
13 Má f̄s̄ kaakaanake l̄o,
wà ma b̄o a maa zé t̄a.
14 A kù p̄osiade gb̄enaɔ̄ gb̄èk̄ek̄eè,
ké asu v̄l̄akea Gb̄aapiidee too yáí.
15 Ma gb̄éɔ̄ náai de lán swa pɔ̄ a í í bawa,
lán swa'ona pɔ̄ a í í ḡèzeawa.
16 I pa buziè, a í í ke dùudu
lougbe ní n̄eezio yɔ̄a yáí,
17 ɔ̄ a í í ba sae, a e í tékú,
a í í s̄aale lat̄e gb̄aa zá.
18 Táḡenaɔ̄ í k̄e zéwa,
aaí sí guwaiwaiu aa ga we.

19 Tema tagenaɔ ɪ ɪ wɛɛle swapiu,
Seba laatanaɔ wé ɪɔ dɔ ɪpizi.

20 Tó aa kà, an gee ɪ gɔ kpá ní wéi,
aa í'ea náai ví we, ɔ támaa ní né.

21 Maa ápiɔ sɔ, mi pɔe ewáo,
ké a yápasl pɔ ma le è, vía á kú.

22 Ma pɔe gbèawá yà?
Má òé à ma gba pɔ á gbãa léu yà?

23 Ma mè à ma bɔ ibeɛɔ ɔzɪ yà?
Má òé à ma si gbé pásɪɔwae?

24 A yá pɔ ma zāwà ɔɔmɛɛ,
í ma wé kéɛɛɛ, mí níle.

25 Yázede oané mé zɛví,
āma ma bɛɛ pɔ á bò zɛvílo.

26 A ye yáasi pɔ má kèɔ bɛɛbo yà?
I támaasaide yá gwa yábɔle ũ yà?

27 A líkpa nɛtone sea yá musu,
á á gbēna kpámá ɔda'ea yáí.

28 A yá na, á lili à ma gwa.
Ma wé aɔ pɛ á wéu, mí ɛetoéa?

29 A sue! Asu ma yá gwa koleao.
A ɛa láasooke, ma yá mé zɛví.

30 Ma lɛdà yakpaanlau yāae?
Má yāvái dɔ noa?

7

Yobu zɔadɔa Luawa

1 Gbēnazína kua dúniauí dɛɛɛ.
Aà kua de lán gbèwina kuawae,

2 lán zɔ pɔ lé ue nide kuawa,
ge gbèwina pɔ a wé ɪɔ dɔ a aseai.

3 Ma luakpama mé kua pā ũ mɔ ní mɔɔ,
Lua ma da taasiu gwá ní gwáo.

4 Tó ma wule, mi mɛ má fele bɔe ni?
Gwāasína ɪ gbãa, miɔ pelembo e gu ge dɔɔ.

5 Kɔɔ ní bɔtɛɛo nífi ma mɛwa,
ma mɛbaa kásaakù, ɪ ibɔ.

6 Ma gɔɔɔ ɪ gɛ ní bao lán zwāatāna kɔɔzuawa,
ɪ gɛzɛa wɛdɔa pɔí sai.

7 Lua, dɔ ké ma wēni de lán lé'ianawae,
má aafia'e bau ɔɔ.

8 Lá níle ma e, níyɔ ma e ɔɔ.
Níyɔ wékpalemazi, kási máɔ ku ɔɔ.

9 Lá luabɛpuana ɪ gusike à gɛzɛa,
màa gbé pɔ tà bɛdau lí feleo.

10 Ili ɛa su a bɛ ɔɔ,

aà yá lí dɔ aà bɛdɛɔgu ɔo.

¹¹ Ayāmeto má a lé kpaaũo,
má yá'ò ma yeelɛa guu,
má zɔaka ma nɔsɛ ɔɔkpaa yái.

¹² Isia ge kpɔ gbɛ̀nɛn ma ũ
ké ni ma d̄saa?

¹³ Tó ma m̄ ma lii a ma s̄o dadou,
ge ma wúlebɔ a ma nɔsɛ nínimɛɛ,

¹⁴ ɔ ni to vía ma kú nana guu,
ni to gili ḡɛmagu w̄ɛpungu'eau.

¹⁵ Ma waa flia a kemɛɛ na dɛ ké beea,
ga maamɛɛ dɛ ma wáwáɛ beea.

¹⁶ Mi saka ma w̄ɛnigu,
má ye m̄o ku gɔɔpiio.
Ma tó tɛɛɛ, asa ma kua ku pɔɛ léio.

¹⁷ Bón gb̄ɛnazina ũ ké niɔ aà káflí,
niɔ láasookɛ aà yáwai?*

¹⁸ Niɔ aà tàasika lá gu lé dɔ,
niɔ aà lɛ n̄ aà gwa gɔɔpii.

¹⁹ Nyɔ n w̄ɛ woa baa yɔɔ
m̄a e lé'í m̄o yá?

²⁰ Ma duunakè yá? Bó má k̄ɛnei?
Gb̄ɛnazingwana, àkɛa n ma kɛ n pɔdɛa ũi?
Ma ḡɔnɛ aso ũ yá?

²¹ Bóyái nili ma tàaɛɔ k̄ɛa
n̄ ma duunɔ woloao ni?
Asa má ḡɛ t̄ɛɛnau tia, m̄o ku ɔo,
nyɔ kpálɛkemazi, nyɔ ma eo.

8

Baade í a tàaɛ gb̄ɛ'ɛɛ

¹ ɔ Sua gb̄ɛ Bilidada yá z̄asiwà à m̄ɛ:

² Nyɔ yá bee taa o e bɔɛ ni?
Nlɛ yábɔlɛ búuu.

³ Lua í yá z̄ɛde fuangbaa?
Gb̄aapiide í yámaa bádɛa?

⁴ Lá n n̄ɛɔ duunakèè,
a tò aa ní tàaɛɔ gb̄ɛ'è.

⁵ Tó n Lua k̄í w̄ɛɛɛ,
m̄ɛ n s̄uu gb̄ɛa Gb̄aapiidepiwa,

⁶ tó ní gb̄ásí vío m̄ɛ ní maa,
baa e tia a fɛɛ n w̄ɛnagwa,
í n bɛ yá ḡó ḡɔnɛ a z̄ɛwa.

⁷ N gwea káau a kɛnɛ pɔɛ ũo,
n gwea gb̄ɛz̄a aɔ káflia ví maamaaɛ.

⁸ Gb̄ɛ z̄iɔ la,

* 7:17 Sou 8.4, 144.3

ní ɔ̀nɔ̀ pɔ̀ an deziɔ̀ kpálékèi dɔ̀.

⁹ Asa né zlánaɔ̀n wá ù, wá yáe dɔ̀o,
wá kua dúniaw í gēzɛa lán uenawae.

¹⁰ Gbé zipiɔ̀ yá a n wé kēo lé?
Aa ní nòsɛ guu yá'one.

¹¹ Kefu í kɛ maa dànsaie?
Fee í zɔ̀kù isaia?

¹² Tó wi zɔ̀o, baa ní a lál'isikɛo,
a lál' í giigaga àa de sēola píi.

¹³ Maa a de ní gbé pɔ̀ Lua yá sàaàguo,
beewa támaa a luayádansai né.

¹⁴ Sɔ̀uba nian do ɔ̀ í a náaike,
dànsaba ɔ̀ í gbāa'ewà.

¹⁵ I sɔ̀kpale bapizi,

ɔ̀ bapi lí fɔ̀ aà kùo.

I didi bapiwa, ɔ̀ bapi í fua.

¹⁶ A gɔ̀naɔ̀ í dagua káau
lán lí pɔ̀ ɔ̀ í ví íatɛ gbāaiwa,

¹⁷ ɔ̀ a zlánaɔ̀ í flakɔ̀i gu gbɛdeu,
í gē gbɛɔ̀u.

¹⁸ Tó wa ga wòle a pékii,
gupi í lelekpaaazi à me:
Má n dɔ̀ yáao.

¹⁹ Zé pɔ̀ a sèpi pɔ̀na lén we,
ɔ̀ pɔ̀páleɔ̀ í bòle tɔ̀lepiwa.

²⁰ Lua lí gí tàesaidezio fá,
mé ili vāikɛnaɔ̀ gba gbāao.

²¹ A to n yáalɔ̀ tia,
ní kúkuake.

²² A wida n zangudeɔ̀wa,
gbēvāipiɔ̀ be a gɔ̀ bɛzia ù.

9

Lua gbāa demala

¹ ɔ̀ Yobu mɛ:

² Sianaɛ, má dɔ̀ maa.

Kpelewa gbēnazína yá aɔ̀ na Luaci?

³ Tó gbé ye lekpaakeaàno,
yá mèn ɔ̀aa sɔ̀o guu a fɔ̀ mènɔ̀ zásiwào.

⁴ Aà ɔ̀nɔ̀ kè zài mé aà gbāa zɔ̀o.
Déme a fɔ̀ giè, ade i bɔ̀ aafiai?

⁵ I gbèsɛsɛsɛ sɔ̀, aaliɔ̀ dɔ̀o,
í ní fuangba ní pɔ̀kúmao.

⁶ I tɔ̀le lualua à sɔ̀,
í to a gbapeleɔ̀ zlazla.

⁷ I yá'ò íatɛɛ, ɔ̀ í gí bilei,
í pɔ̀ku saanaɔ̀la.

⁸ ɔ̀me musu kpále ado,

Ì taa'ò ísia ikooaɔwa.

⁹ A saanaɔ kè gudou,

Kifēnena ní Ko neadeo*

ní pɔ́ pɔ́ kú geɔmidɔkɪ oio píi.

¹⁰ I yázɔ́ke, wili fɔ́ dɔ́o,

Ì yābɔnsaɔ́ ke, a lé vío.

¹¹ I gēmala, mili aà eo,

Ì gēzɛa, mili aà wépao.

¹² I pɔ́ símá, déme a fɔ́ gièi?

Déme a fɔ́ oè, bó ríle ke màaii?

¹³ Lua lí to a pɔ́kúma kpáleo,

baa Ilɛnɔ́bɔ́ zɔ́† ðɔnlɛdeɔ́ vlánauè.

¹⁴ Mapi sɔ́ má fɔ́ yázásiwàe?

Má fɔ́ lekpaakeaànoe?

¹⁵ Baa tó ma yá na,

má fɔ́ wewào.

Ɔme ma yákpalekena ù,

sema má sùuugbeawà.

¹⁶ Tó ma lezúaazi mé a wèa,

a yámaae? Mi sio.

¹⁷ I ma gbēgbē yá yɔ́na yáie,

Ì ma ke'la kpélekpéle pá.

¹⁸ Ili tó ma wekii eo,

Ì ma tó ní nòsepusuoɛ.

¹⁹ Tó gbáa yáe, aàpi mé zɔ́.

Tó yágɔ́gɔ́ae sɔ́, déme a aà sisii?

²⁰ Tó ma mè ma yá mé na,

ma lé a yádamalae.

Tó ma mè má tàae vío,

a ma eboɛ.

²¹ Má tàae víoa? A yāe ví lo,

mi saka mazía wēniú.

²² Yā douɛ, asa lá mále o,

Ì táaesaidɔ́ ní gbēváiɔ́ midɛ píi.

²³ Tó yá mò ga ínɛ kándo,

Ì táaesaidɔ́ láanike ní yá'ea guu.

²⁴ Tó bùsu gò gbēváiɔ́ zɪ,

Ì pɔ́ku yákpalekenaɔ́ wéae.

Tó aàpi no, dé ni?

²⁵ Ma gɔ́ɔ́ gēa wāa de bàalenala,

aale tá ní bao, a kee nao.

²⁶ Aale gu baa ví lán kefu gó'ilenawa,

lán kúu sua pɔ́wawa.

²⁷ Baa tó ma mè má yá pɔ́ má kúa bɔ́ ma nòseu,

mí a oa wee mà yákpáinadɔ́,

²⁸ ma wāwā a iwāa ka ma pɔ́ae.

Má dɔ́ ké ríyɔ́ to yá bɔ́manɔ́ nao.

* 9:9 Amɔ́ 5.8 † 9:13 Isa 30.7

29 Lá wàlɛ ma gwa tàaede ũ,
 b'ýáí má ìada mazlawa pá bí?
 30 Baa tó ma zu'ò ní mɔsɔnao,
 ge ma a ɔ p'ípi ní kasagb'ò,
 31 níy'ò ma zu è p'èlɛadeue.
 Baa ma p'ɔkasɔ aao ye ma g'iyáio.
 32 A de gb'ɛnazína ũ lamawao.
 Má f'ò yázásiwà
 wà gbasa gé yákpalekékí sánuo.
 33 Tó gb'ɛe kú wá k'ó ũ,
 aɔ iko víwá wá gb'ɛn pla wápíi,
 34 i aà go'ɔ ze lé,
 vía z'ò p'ó mále k'èè a gé aɛ lo.
 35 Má víakeè lo, míyá'ò,
 asa má d'ò mazlawa,
 má de lá wàlɛ ewao.

10

Ma dea yáí Lua tò wà ma ii

1 Ma kpasa ní ma w'ɛnio,
 má yá p'ó má k'ua o sa.
 P'ɔsia guu má yáb'ɔle sa.
 2 Má o Luaɛ: Nsu yádamalao.
 Yá p'ó ní èa omɛɛ.
 3 Gb'aa m'ɔa mapi n ɔgb'ɛe kàngu yá?
 N b'ɔ ma k'pɛ,
 ɔ n ze ní gb'ɛv'áio lekpaalaoa?
 4 Wá w'é dou yá?
 Gudou ni e ní gb'ɛnazínaoa?
 5 N w'ɛni geseŭ lán wá p'ówa yá?
 N kua muaa ní wá gb'ɛnazínao yá?
 6-7 Lá ní d'ò tàaeden ma uo,
 mé gb'ɛe ku aà ma b'ɔ n ɔz'io,
 a yáí n kpálekè ma yáw'áio,
 n ma duuna tàasikáa?
 8 N ma ikása ní nzla ɔo,
 ɔ níy'ò ea n ma t'òl'òz'ò saa?
 9 Ké n ma ke ní bèleɔ, a yá d'ɔngu.
 Ny'ò ea n ma ke búsutí ũ lo yá?
 10 Ní ma kása n'ɔ't'ɛna ũ lán ví'ipuwo lé?
 Ní to ma i lán ví iawao lé?
 11 N báa ní báasio dámala,
 n ma wáɔ p'èp'ek'owa ní kíɔ.
 12 N gb'ɛke guu n ma gba w'ɛni,
 n ma d'ɔa, n ɔkú ma n'ísínala.
 13 Ma n láasoo d'ò sa,
 yá p'ó uleɛ n s'oun ke:
 14 Tó ma duunakè, níw w'ɛtemazi,

nili tó ma bɔ pã ma tàaeɔ yá musuo.

¹⁵ Waiyoo mapi, tó tàaedem ma ũ.

Baa tó ma yá na, má fɔ mida íao,
asa wí ma kú, taasi ma kú gbãa.

¹⁶ Tó ma su midà ía,
ní lɔlɛmazi lán nɔ̀musuwa,
ní ɛa n̄ n̄ gbãa bɔnsaɛ mɔmɛɛ.

¹⁷ Ní ma kpakɔa ní seelade páleɔ,
n pɔfɛamazi i káfi,
ní tó yá'la ma le m̀m̀m̀.

¹⁸ Bóyáí n ma bɔ ma da gbɛɛui?
A maa yáa mà kesaie,
ké gbɛɛ su wesimalɛo.

¹⁹ A maa mào ku yáao.
A maa yáa ma bɔa neasakpɛu
wàɔ ma da mia'ɛu g̀ɔɔɛ.

²⁰ Gɔɔ yɔɔna pɔ g̀mɛɛ a láa tia.
Gomala, ma pɔ e ke na, baa yɔɔ

²¹ e mào gé géí gékíi,
gu pɔ gugɛakɔu ní gusiao kuu.

²² Gupi sí níinii lán gwáwa,
pɔe ku we zézeo,
wɛɛdo mé a fáane ũ.

11

N̄sɛwɛ Luaɛ!

¹ ɔ Naama gbɛ Zofaa yàsè à mè: ² Aà yá dasi, wá wewàò lé?

Yábɔlenapi a bɔ maa yá?

³ N yápã oa a gbɛ́ɔ lé kúa?
N yáyaabɔ́le, ɔ wa zɔadɔmaoa?

⁴ N mè n yádane sáa vío,
ní kú Luaɛ tàaesai.

⁵ Tó Lua yá'ò lé,
a n ɛɛboɛ.

⁶ A ɔ̀nɔ asii bɔɔlekɛne,
asa Lua ɔ̀nɔ zɔɔ dɛwála.
N dɔ Lua lé íadama n vâi léu nɛe?

⁷ Nyɔ fɔ n̄ Lua asii dɔa?
Nyɔ bɔ Gbãapiide zɔɔke léwae?

⁸ A lesí de luabɛa, níyɔ ke kpelewa ni?
A zã de bɛdaa, níyɔ fɔ n̄ dɔe?

⁹ A zɔɔ de tɔɔlea, a lé vío,
a yáasa de ísía maamaa.

¹⁰ Tó à m̀ gbɛ́ kù a dàkpɛu,
mé àle yákpalekɛaànɔ,
démɛ a fɔ gii?

¹¹ A mɔafilideɔ dɔ fá!
Tó à vâikea è, ili a yádao lé?

¹² Lá zàa'lna lí ne'ì gbēnazlna ūo,
màa nòsesaide lí ònòkūo.

¹³ Tó n n nòse wè Luae,
mé n ɔsè musu wabikea guu,

¹⁴ tó n nzla gà duunae,
mé yāvāi i zòlekī e n beo,

¹⁵ n mi aɔ daa ía sāsaaie,
ńyɔ zedɔ vīasai.

¹⁶ N taasi yá i sāngu,
a dɔangu ɔɔ de lán í gēa zéawa.

¹⁷ N kua i teke de fāane íatēa,
gusia pɔ ní kúu i pu lán gudɔawa.

¹⁸ N sɔ aɔ dilea, n nòse ɔɔ daa doū,
n laai aɔ kpalea, ní ɔ'ò ní a nao kau.

¹⁹ Nyɔ ɔli nzlau,

gbēe yá a iwāa ka n pɔao,
baade a weele aɔ nannɔ.

²⁰ Gbēvāiɔ yiongo lébaa d́a,

aa bɔkī eo, yá pɔ gòné mé ga ū.

12

Lua mé gbāa vī

¹ ɔ Yobu yāsè à mè:

² Sīanae, áme a maa gbéɔne sa lál!
ɔ ále e tó a ga, ònɔ mīden we.

³ Mapi sɔ má nòse vī lááwae,
má késáaázio,

déme a fu yá pɔ ále ɔɔwai?

⁴ Ma gbé pɔ ma lezù Luazi a wèa,
ma gɔ pɔ yáalɔ ū ma gbēnaɔne.

Ma gbé pɔ ma yá na mé má táae vīo,
ma gɔ pɔ yáalɔ ū.

⁵ Gbé pɔ aa ku nienieɔ

í gbé pɔ músi ní léɔ gwa pāe,
aaí saka gbé pɔ kpáguawgu.

⁶ Gbēblenaɔ sɔ aalɔ zólea ní be ní laaiwa,
lualewena pɔ an gbāa de ní lua ūpíɔ ɔɔ ku dɔɔa.

⁷ A ge nòbɔɔ la, aai yádaé,
à gbēa bāɔwa, aai oé.

⁸ A yá'ò ní tɔɔleo, i ònɔ daé,
à to kpɔɔ séle siué.

⁹ Pɔpíi pīi, an kpele mé gí d́i
ké Lua mé pɔpīi kè ní a gbāaai?

¹⁰ Pɔpīi wēni ku aà ɔzle
ní gbépii nisīnao.

¹¹ Lá léna í pɔ í d́,
màa swá í yá d́kóe.

12 Gbé zìò mé ʒnò vɪ,
gbé pò wē kèò wé mé zēa.

13 ʒnò ní gbāaoá Lua pòe,
ledama ní wēzēo ì bò àà kfié.

14 I pò gboo, wili fɔ̀ kèkèo,
ì zetañle, wili fɔ̀ wèò.

15 I lou ze, gu i giigaga,
ì to loupɔɔ fɔ̀, tɔ̀le i foofɔ̀.

16 Aàpi mé iko vɪ ní ðenlao,
gbēsāsānaò ní gbé sāsāaò ku àà ɔ̀zɪ nípiie.

17 I to ledamadeɔ ta kyalesai,
ì to yákpalekenao gɔ̀ mísaideɔ ù.

18 I gala pò kíaɔ kpà gbéɔne polo,
ʒ ì belona ye kíapɔ̀ne.

19 I to sa'onaɔ ta kyalesai,
ì gbé pò an zina pèleɔ fuangba.

20 I to náaideɔ lé gɔ̀ kpaaña,
ì yázedɔ̀a si maezɔ̀ɔ̀wa.

21 I saike kpalablenao wa,
ì negɔ̀naɔ gɔ̀kèbɔ̀ polomá.

22 I asiiya pò kú gusiau biiwáné,
ì bò ní yá pò wa a gbadɔ̀oo gupuau.

23 I to buiɔ̀ tɔ̀bɔ̀, ʒ ì ní mide,
ì to aa ligua, ʒ ì ní fáaa.

24 I to dúnia dɔ̀aanaɔ gɔ̀ mísaí,
ì to aa sásá gugii zesaideu.

25 Aaño ɔ̀malemale gusiau filiasai,
aaño talaatalaabo lán idenaɔwa.

13

Yobu ye yá'o ní Luao

1 Ma wé yápiɔ̀ è pii,

ma swá mà ʒ má dɔ̀.

2 Lá á dɔ̀a vɪ, màa má dɔ̀a vɪ sɔ̀,
ì ke má kēsáaázi no.

3 Ama Gbáapiide ʒ má ye mà yá'òè sa,
má ye gé ní ma yáo Luawaε.

4 Apiɔ̀ sɔ̀ i εε liamazi,
gyāegwan giaɔ̀n á ù ápii.

5 Tó á lé kpaaña yā lé,
wa á dile ʒnɔ̀naɔ ùε.

6 A ma yáze ma,
à swáε ma yázāsiawái.

7 Yázesai ʒ á o Lua gēε ùa?

Sásáyá ʒ á o Lua gbεua?

8 A yānakpa Luawa yá?

A yásiaànɔ̀ yá?

⁹ Tó à wɛtè á yáí, a bɔ́ánɔ nae?
A dɔ́ewà lá wí dɔ́e gbɛ́nazínawawa yà?

¹⁰ Tó ále yánakpawà a gbadɔ́sai,
a á swá́gagae.

¹¹ Aà zɔ́ɔke a káadaálao lé?
Vlakaè a tɔ́wáo lé?

¹² A yá'onɛɔ́á tífue,
yá pɔ́ a giyèoaá pèleae.

¹³ A nílemɛɛ mà yá'o,
yá pɔ́ a ma le aà ma le.

¹⁴ Bóyáí má azía pa swaai?
Má a wɛ́ni naa ma ɔ́zì yá?

¹⁵ Gwa, a ye ma dɛɛ, ma wé dɔ́ pɔ́ei bo.
N beeo má gí rí mazíao aà ae.

¹⁶ Bee a ma bɔ́,
asa aà yádansaiɔ́ we mɔ́ ze aà aeo.

¹⁷ A laaidɔ́ ma yáwa maamaa,
à swá́semazi.

¹⁸ Ma yá pɔ́ má o zé kàle,
má dɔ́ ké ma yá nae.

¹⁹ Déme a fɔ́ bɔ́bɔ́manɔ́i?
Tó wa fɔ́, má nílee, mí ga.

²⁰ Lua, yá mèn plaɛ beeo kemɛɛ,
má ulɛneo.

²¹ N nɔ́ goa,
ńsu to iwáakampɔ́a kàadamalao.

²² Bee gbea lezumazi, mí mɔ́,
ma gba zé mà yá'o, ní yázásia.

²³ Ma yáwáio ń ma táaeɔ́ kà ũmai?
To má a táae ń ma duunao dɔ́.

²⁴ Akɛa níle nzía ulemɛɛ,
ńle ma díle n íbɛɛ ũí?

²⁵ Lakeɛ pɔ́ lé íanse ɔ́ ń ye wíwía?
Sè gii ɔ́ ń ye é'ea?

²⁶ Ni yá'íkpaá,
ni ma èwaasogɔ́ɔ duuna wi ma musu.

²⁷ Ni ma daliu,
ni ma táa'oa lé dameɛ,
ni wéte ma yáwáioi píi.

²⁸ ɔ́ ma gɔ́ lán pɔ́ vláa pɔ́ lí ále lélelelewa,
lán pɔ́kasa pɔ́ blɛɔ́ lé blewa.

14

Gbɛ́nazína kua wɛ́nau

¹ Gbɛ́nazína í bɔ́ nɔ́e kíie,
aà wɛ́ni kuluũ, íliɔ́ ku yákelesaio.

² I pia lán lávuwa, í giigaga,

aàzla ó ò aò dɔ.

15

Vaikena li bɔ pɔo

- 1 Ǿ Temani gbé Elifaza wèwà à mè:
 2 Ǿnɔna a yápá gii bee taa oa?
 A lé eɛe yáɔ bɔɛwà yà?
 3 A lekpaake yá àisai musua?
 A yá káftasai oa?
 4 Mpi sɔ ríɛ víakea Luae báde sa,
 ríɛ kpá gbéɔne aa láasookewà.
 5 Vái pɔ rí kúa mé dɔ n léu,
 kɔnide lé mé dɔma.
 6 N lé mé n dayáu, i ke mámɛo,
 n lé mé n kaliké.
 7 Gbēnazín séian n ũa?
 Wà n i e wàɔ gé gbēsísíɔ keia?
 8 N Lua lekpaála rí a gbéɔ màa?
 Mmɛ rí ɔnɔ ví ndoa?
 9 Yá kpele rí dɔ mé wá dɔo ni?
 N wezē dɛwála yà?
 10 Gbēzɔɔ rí mikāpuadeɔ kúwanɔ,
 gbé pɔ an zɔɔ de n maelaɔ.
 11 Lua ye n nòse nínine,
 ɔ à kène fénéŭa?
 Wáɛ yá'one busebuseo lé?
 12 Bóme n sɔ blèi?
 Bóyái ríɛ wá gwa rí wepásloi?
 13 N pɔ paa Luazi,
 ɔ yá dasi í bɔɛ n léu.
 14 Bón gbēnazína ũ ké àɔ ku gbálesaii?
 Gbé pɔ nɔe aà í aɔ maaa?
 15 Lá Lua í a malaikaɔ náaikɛo,
 mé aà be i keè gbálesaiio,
 16 wa gbēnazína pɔ o ɔe?
 A bèe, a ɔɔkpaa, í yāvái mi lán íwa.
 17 Má yá'one, swásei!
 Má yá pɔ ma swá mà séɛ mà siune.
 18 Ǿnɔnaɔ mé bò rí yápíio,
 aai yá pɔ an deziɔ ò kee ulɛwēɛo.
 19 Aame rí bùsu ví rítɛɛ,
 zìloe i zɔɛ rí guuo.
 20 Gbēvái íɔ ku dēɛu e a wēni léue,
 gbé pásí gɔɔ lé kuɛ.
 21 Kɔfi iwāakampade íɔ dɔ aà swáú,
 aà aafia gɔɔ gbāamɔnedɛo i léɛwà.

22 A ɛa bɔa gusiau náai vɪ ɓo,
 dea ní fɛndao mé lé aà dá.
 23 ɓ liaaliaa, ɓ me ble ku má ní?
 A dɔ ké a kua bɛda gusiau káikù.
 24 Taasi ní yeelɛao ɓ aà vlakù,
 a daaála lán kía pɔ a léɛama sɔu màwa.
 25 Asa à sɛ Luazie,
 à kuabli Gbáapiidewae.
 26 A sùwà ní waakiba bɔbɔawàò
 ní a sɛngbao géele kɔdeo.
 27 Baa ké aà oa nísi bɔa,
 mé a mekpaá, aà gbɔu lɛle,
 28 a zɔle uazl pɔ wili gɛuɔɔ guu,
 wéle pɔ wa wí, a kpéɔ gɔ̀ wɛɛwɛɛɔu.
 29 Aà àizɛɛ a gɔɔplakɛo,
 aɔ de ɔde ũ,
 pɔ pɔ a víoɔ ligua ɓo.
 30 A e bɔ gusiauo,
 tɛlepɔ a aà vlápaá sásá,
 Lua lé'iana i aà se geò zéa.
 31 Asu pɔ gia náaikɛ à azla sásáò,
 asa pɔ gia mé aɔ aà aseá ũ.
 32 Yápi a aà le e aà gɔɔ àò gé pai,
 aà gɔ̀naɔ e ɔtao.
 33 A gɔ̀ lán kuli pɔ a vú wòlowae,
 lán vɛɛli pɔ a nesoena wòlowa.
 34 Luayádansaiɔ gáli a báaa keo,
 té a kù gbagusaeɔanaɔ kpéwa.
 35 Aaí yákele nɔsi, aaí ne'í yá'ia ũ,
 mɔafili mé i ɓo ní neasakpɛu.

16

Má seelade vɪ luabe

1 ɔ Yobu mè:
 2 Ma yá bee taa mà à dasikù,
 gbɛ̀nɔsenininaɔn á ũ wea?
 3 A ze á lé'lanagbaae bɔe ní?
 Bó yá mé lé ɔwá, ɔ ále yázásiai?
 4 Tó áme á kú ma kuawa yáa,
 má yá'ò lááwa sɛ,
 mí á de ní yá'oo,
 mí a mi kéé déúdeú.
 5 Kási ma yá a á gbáa káfiéɛ,
 ma lɛdama a á nɔse níniéɛ.
 6 Tó mále yá'ò, ma wáwá a láao,
 tó má níle sɛ, a kpálee?
 7 Lua, ní tò ma gɔ̀ gbáasai sa,
 n ma gbéɔ̀ dɛɔnzɔ̀ píi.
 8 N tò ma gɔ̀ yooyea seela ũ,

ma ibabaa gòmeε seela bèε ù.

⁹ Lua í felemanò ní pòfèò,

í ma zòezòε,

ìò a swaa lòbmeεkòwa,

ma ibeεpi í webiibia.

¹⁰ Wí lé'ε'ea, wí yāzòzòmeε,

wí ma sánkeke, wí felemanò píi.

¹¹ Lua ma na faasideòne ní zòí,

à ma zu gbēvāìò òu.

¹² Ma a kuananke kílíkiliε,

ò à mò yāyíaa.

A ma kú ma waa kpe

à ma pā pòwa,

à ma ke a pòdea ù.

¹³ Aà kázunaò lìamazi,

à ma papaò ma pòawa ma wēnagwasai,

ma setēna wí, a í lé fáε tòòε.

¹⁴ Iò pūnaa ní pòkúmao mòòmòò,

í s' daa lá negòna í kewa.

¹⁵ Ma zwānkasaò nāminami má kākamala,
ma a mí sòbò búsuu.

¹⁶ Ma zòbò e ma wé wò,

ma wé tà lòlòu.

¹⁷ Kási ma ò ku yāpāsle guuo,

mé ma wabikεa Luawa mɔafili vío.

¹⁸ Búsu, rísu ka ma auao,

ma wii su kpáleo.*

¹⁹ Baa tia má seelade ví luabe,

ma zennòde ku musu we.†

²⁰ Ma gbēnapi mé ma kòò ù

gòò p'ó mále wé'í bò Luaε.

²¹ A zεmanò Lua aε,

lá gbé'í ze ní a gbēnaowa.

²² Asa ma gea gékli wé i g'ò bílao,

gu p'ó wíli géu wà sù bopi.

17

Yobu wé d'ò p'òei bo

¹ Ma nísína lé gēzεa,

ma gòò lé m'ò pai,

mia'ε lé ma dá.

² Gbēlaanikenao kálemazi,

ma wé'í ma lεwenapio e.

³ Lua, ñy'ò de ma kòò ù.

N báasio, déme a zεman'oi?

⁴ Lá ní tò aa g'ò nòsεsaideò ù,

rísu to aa tíd'òmalao.

* 16:18 Daa 4.10 † 16:19 Yob 19.25

⁵ Gbẹ́ pọ́ 1 a gběna kpámá pọ́ yáí,
aà nẹ́ wé aọ dọ pọ́ e an wé woe.

⁶ Lua tò gbě́ yāadāman,
ma gō gbé pọ́ wí lé'ikakawà ũ.

⁷ Pọ́sia tò ma wé lé gu'e lo,
ma gu gō záazaann.

⁸ Ma yá ñi gbēmaaowa,
tàaesaiden n̄sɛ fɛlɛ luayāmansai yá musu.

⁹ Gbēmaa a gɛ à kú ní a yákea,
yāesaidɛ gbāa aọ dɛdɛɛ.

¹⁰ Apọ́ sō à ɛa na yáwa lo apii,
mi á gbēe e ɔ́nɔna ũo.

¹¹ Ma gọ́ pà,
yá pọ́ ma a zé kàlɛ kè fama,
yá pọ́ ma pọ́ dọmápi.

¹² Aa lo e gwāasinaá fāanɛɛ,
tó gu lé gēkōu,
aa l̄ mɛ guwɛ lé kēɛ.

¹³ Tó beda ɔ́ ma wé dọi,
mé ma a pɛ kpàlɛ gusiau,

¹⁴ tó má ò miá'e mé ma de ũ,
mé má ò kōw mé ma da ní ma dāe ũ,

¹⁵ bọ́ ma wé aọ dọi bi?
Wa ma e ní gweao bi?

¹⁶ Tāma aọ ma nɛ e bedau nɛe?
Wá si tēnau sánu yá?

18

Bai í vaikena kú

¹ Ọ́ Sua gbé Bilidada yázásiwà à m̀:

² Nyɔ́ n yá midɛ bɔɛ ni?

Su n laaiwa, wí gbasa faaibo.

³ Bóyáí níle wá gwa lán pọtuoowai?

N wá díle sɔ́w ũ yá?

⁴ N gbé pọ́ ni to n pɔ́fɛ nzla taitaɛ,

dúnia a gō bezia ũ n yáí nɛe?

Gbesi a sō n yá musu nɛe?

⁵ Gbēvāi gupua í láa,
aà tévua í midɛ.

⁶ Aà kpé gupua í li gusia ũ,
filia pọ́ kú aà sae í ga.

⁷ Aà táa'oa ní sōo dílea í gō sea tá ũ,

aà yázekalea í aà fuangba.

⁸ Aà tá í aà kpa baia,
aà gbá í si baletāu.

⁹ M̀ í aà kú a kēsɛwō l̄éu,

baipi i kùlèwà búlu.

¹⁰ Ba kpaá àà àe tɔɔlɛu,
kúse lé àà dá a táa'ozɛu.

¹¹ Kísia i koez̄saàzi,
àlɛ àà gbɛsɛlɛ.

¹² Nɔana i àà gbāa kɔ'ɛ,
músi Ìɔ àà kpaá gua dá.

¹³ I àà mɛ̀ gueɔ ble,
gagyā i àà mɛguɔ yó.

¹⁴ Wí àà ga wà bɔ kpé pɔ a kuu aafiau,
wí àà gálɛ geɔ pɔ pɔ i to vɛlɛ ní kúú mideɛ.

¹⁵ Àà kpé gò gii,
íatɛgbɔ lí àà uaa.

¹⁶ Àà zínɔɔ i giigaga tíu,
àà gɔnaɔ i imi musu.

¹⁷ Àà yá i sáíngu dúniau,
àà tɔ i mide tɔɔlɛ.

¹⁸ Wí àà ya gupuau wà àà kpa gusiau,
wí ɔz̄saàzi àà ánuato.

¹⁹ A né ge buie to a gbéɔ guuo,
àà bɛ gb̄ɛe a bɔɔ.

²⁰ Yá pɔ àà lè ði bɛ'aɛdeɔwa,
gukpɛdeɔ kási àà yá musu.

²¹ Yá pɔ i faasaide ua len we,
luad̄nsai gwean we.

19

Ma m̄sina a mɔ gbɛza

¹ ɔ Yobu wèwà à mɛ̀:

² E gɔɔ ūma áɔ ladaa
àɔ ma nòsɛ ɔɔkpamɛɛi?

³ A ma s̄s̄s̄ à kè ḡɛn kwi sa,
i ma taiinke, wí lí á k̄úo.

⁴ Tó ma s̄as̄a slana,
ma tàae dɛ maz̄la yá ūɛ.

⁵ Tó a gi lé áz̄la maabo demala,
mé álɛ ma duuna kamɛɛ ma ɔz̄lɛ,

⁶ àɔ d̄s̄ kè Lua mé ma yá fuangba,
à filifilimbakp̄amɛɛ à ma k̄ú.

⁷ Mi a taiinakea ɔɔb, gb̄ɛe lí weao,
mí suaba wiile, yázeɛde kuo.

⁸ Lua zɛz̄m̄ɛɛ, d̄ɔik̄ti kuo,
à gusia dá ma z̄éa.

⁹ A ma kpɛbò,
à ma f̄ua gò.

¹⁰ I ma dɛɛlɛmpa gupiiu e mà l̄aa,
i to támaa ma né lán lí bilɛawa.

¹¹ I a p̄k̄umabɔɔɔ,
i ma gwa a ibɛɛɔ do ū.

12 Aà zìgṣṣo Ì sṣmazi sṣanu,
aai koezṣmazi, aai bṣokpa lia ma kpéi.

13 A tò ma gbéṣo lí kṣaamanṣo lo,
gbé pṣo ma dṣo lezṣo támale.

14 Ma daeṣo fùà,
ma yá sà ma gbēnaṣgu.

15 Ma gṣo nibṣo ũ ma be zíkēnaṣne,
ma gṣoné lán bui zìlowa.

16 Tó ma a ziaa sṣisi, Ìli wea lo,
baa ké ma awakpàè, à bṣo ma léwa.

17 Ma lé'iana Ì ke ma nae gbṣṣo gí ũe,
ma vliṣo ní ma dáunaṣo yemazi lo.

18 Baa neḡṣeṣeṣe Ì sakamagu,
tó mále mṣo, aaiṣo ma ke pṣṣṣṣo.

19 Ma kpàasiaṣo ye ma gíyáio,
ma gbé yenzideṣo bṣo ma kpe.

20 Ma gṣo wá ní báao ũ,
à gṣo lee mà gae.

21 A ma wēnagwa ma gbēnaṣo,
à ma wēnagwa, asa Lua ṣṣṣae.

22 Bṣyái Ì pēlemazi lán Luawai?
Ìli kpasa ní ma kékēakṣeoa?

23 Má ye wà ma yáṣo ké,
má ye wà dalau.

24 Wà ké gbewa ní lákēbṣo,
wi beṣo ma kpáleu àṣo ku gṣṣpii.

25 Mapi, má dṣo ké ma mṣsina ku,
a fele ze tṣole gbēzà.

26 Ma bṣo sṣṣe bee gbēa,
má wesi Luale mesai.

27 Má wesiàale mazía,
mazía wéé, Ì ke gbēpále no.
Mále a nide ma nṣe guu.

28 A mè kpelewa á ké à kṣaamazi,
ké à e yápi sáasá ma ma léu.

29 A víake fēndaé.
Lua a pṣkúmabṣṣṣo vāikēnaṣwae,
í dṣo ké yákpale lé á dá.

20

Vaikena i ya'5ma e

1 Ṣ Naama gbé Zofaa yázāsìwà à mè:

2 Yá pṣo ní ò ṣa,

ma me wà mà wema.

3 N ma lele n ma kpebṣo,
má wema ma wezè guu.

- 4 N dō lá a de za zio lé?
 Za gɔɔ pɔ Lua gbɛnazina kɛ dúniau,
 5 vaikena kúkuakea lí gɛgɛo,
 luayādansai pɔnakeaá gɔɔpla yáe.
 6 Baa tó aá íandáa z̄s luawa,
 mé aá mi ká luabɛpuanawa,
 7 a gɛzɛa lá azía bíikpɛwae,
 gbé pɔ aa aá è yāa mɛ:
 Á ku má ní?
 8 A sáale lán nanawa, wa aá e loo,
 a gɛle lán wɛpungu'eawae.
 9 Gbé pɔ wesiaále yāa aá e loo,
 aá bɛdeɔ aá wɛpa loo.
 10 Aá néɔ awakpa taasideɔne,
 aai aá àizɛɛ soaané.
 11 Aá èwaasogɔ gbāa pɔ a vɪ yāa
 a gɛaānɔ tɛɛnau.
 12 Baa ké yāvāi lo na aá léɛ,
 mé lo ulea aá léna zɛɛ,
 13 baa ké à gí okpaii,
 mé lo dɔ aá léu,
 14 blɛ pɔ a blɛ a li aá nɔsɛu,
 i gɔ aá mɛu mlɛ sɛwɛ ũ.
 15 A blɛ nɪside pɔ a gbɛ̄ pisi,
 Lua mé a to à bɔle aá gbɛɛu.
 16 Pɔ pɔ àle mi a gɔ̄ mlɛ sɛwɛ ũ,
 i aá de lán sɔgbala swaawa.
 17 Z̄s ní vífāaio a diaāzi lán íwa
 lá aá wé dɔiwao.
 18 A pɔ pɔ á símá soaané,
 a e pɔnake ní a laata'aioo.
 19 Asa à gbāamɔ taasideɔne à ní tó giie,
 à ní kpɛɔ símá, ɔmɛ dɔ sɔo.
 20 Aá yea pɔi lí to à íampakdi èo,
 pɔ pɔ aá pɔ dɔwāpɔ lí aá bɔo.
 21 A pɔpii è, pɔe kpɛ loo,
 ní beeo aá nama a la ní lao leo.
 22 Aá pɔdeke guu a gɔ yooyeae,
 ní aá ɔnikeo taasi a ɔgbagoèɛ.
 23 Gɔɔ pɔ à ká a làa,
 Lua a pɔkúmabɔbɔwà pásipási,
 a wétɛamɔè, i dɔ a mɛwa.
 24 Baa ké à bàalɛ mɔsi gɔkɛbɔɛ,
 mɔgotɛ ka mé a aá pá.
 25 A kapi wo a kpɛsɛa,
 i ká lé tɛkɛapi wo a pɔawa,
 ga vía i aá kú.
 26 Gusia yá i aá àizɛɛ le,
 tɛ pɔ gbɛɛ mé kào i kŭwà,

tépi i pó pó gò aà kpéuó sāsā.

²⁷ Luabedeo aa aà táaeo bo gupauau,
zílèdeo bo aà kpe.

²⁸ Aà bepoó gusike pii,
aa gēle luapokūmagoo.

²⁹ Fia pó Lua a boèn we,
baa pó gbēvāi i e Lua kíin we.

21

Vaikena i namable

¹ O Yobu mē:

² A swákpa à ma yāma,
ōme a mā nòse nínimee.

³ A menakemeē mā yá'o,
ma yá'oa gbea í ma aláfiike.

⁴ I ke gbēnazína mále zakaio.
Ma poyaa zevio lé?

⁵ A ma gwa, yápi i diwá,
í oku á léwa.

⁶ Tó ma láasookè ma yáwa,
gili i gēmagu, mi lualua.

⁷ Akea vaikenaó bo ku,
aai zi kú, an gbāa bo káfi?

⁸ An néo i zínapele ní wáa,
aai wesi ní buio gbāakūale.

⁹ An bēdeo bo ku aafia,
vía lí ní kūo, Lua lí gotōmáo.

¹⁰ An gáaeo i ku zudaowa, aali fuao,
an zudapio lí nōboleo, aai ne'i.

¹¹ Aai ní néo gbae kō'oí lán sá kpāsawa,
an nēfēnenaó i vīvī lán blenewa.

¹² Aai lesi ní gāao ní mōnao,
aai kō'o ní kulepeao.

¹³ Aai zikū ní namao,
aai ta bēdau nienie.

¹⁴ Kási aai o Luae: Gowála,
wá ye wāo be n zéuo.

¹⁵ Dēme Gbāapiide ū wā zobleèi?
Tó wa kulekèè, bó ài wá ei?

¹⁶ Kási an nama lé bo ní kíio.
A yáí mi gbēvāio ledama bee sio.

¹⁷ Vaikenaó filia i gamá mōmōoe?
Lua pokūma lí tó músi ní lé dasio.

¹⁸ Iana i ní séle lán ése úawae?
Zāa'iana i ní waa lán sēwae?

¹⁹ Lua i vai pó gbé kè wi aà néo musue.
Lua flabo adee gōo, aà dō!

²⁰ Aà wesi azia okpaale!
Gbāapiide pokūma imibo dōè aà mi!

21 Yá pɔ́ a aà bɛdeɔ le aà gaa gbɛa,
 ìli a káakɛo.

22 Lá Lua ì yágɔ́gɔ́ musudeɔne,
 wa fɔ́ yádaèe?

23 Gbɛeɔ ì ga ní àizeε zɔɔo,
 aa namablè bélebele.

24 Wì ìɔ di, an taɔ pai yelele,
 an wá ìɔ gbāa, aai mɛkpaa maamaa.

25 Gbɛeɔ ì ga ní nɔseyaaɔ,
 zaa aa ku, aai pɔ́maa e wa blèo.

26 Aai wúle gudou téeɛnaue,
 aai kòka nípla nípii.

27 A èa? Má á làasoɔ dɔ́
 ní kɔ́ni pɔ́ ále kemεεo.

28 Asa í mε: Gbɛzɔ́ bε kú má sae?
 Váikenaɔ ua gɔ́ bezia ù.

29 Ili yálala wéleɛgenaɔwao lé?

A yá pɔ́ aai o fán vío lé?

30 Gbɛvái ì bɔ́ músikεgɔɔ,
 pɔ́e lí aà le taasikεgɔɔo.

31 Déme ì zɔ́adɔ́wài?
 Déme ì flaboè aà yákeawai?

32 Wì aà se wà geɔ́ gevíkí,
 wì itéke aà mia dɔ́ngubɔ́wa.

33 Swa sae bùsukɔ́tɛɔ ì keè na,
 gbépii tɛaazi we, mé wì dɔ́aaè dasi.

34 A fɔ́ ma nɔ́se níni ní á yápaɔe?

Yá pɔ́ ále weaá zìbɔ́nkpe yáε.

22

Yobu táae ví

1 ɔ́ Temani gbé Elifaza mè:

2 Gbɛnazina a fɔ́ àɔ ài ví Luaεe?
 Baa ɔ́nɔde káfia víèe?

3 Baa tó n yá na,
 níyɔ́ fɔ́ ñ Gbáapiide pɔ́ ke nae?

Baa tó ní kú táaesai,
 bɔ́ ài a ví Luaéi?

4 Nlε e àle zɔ́adɔ́ma àle bɔ́bɔ́nnɔ
 ké ní de aà yámana ù yáí nεe?

5 N váikεa zɔ́o lé?

N duuna lé vío.

6 N tɔ́masi n gbéɔ́wa pá,
 n gbéɔ́ pɔ́kasaɔ wólomá, aa gɔ́ puizi.

7 Ní í kpá yéεsaideɔwa aa mío,
 n nɔ́andenaɔ tɛ̀ ble.

8 Mmε ní gbáade ù, ní tɔ́le ví,

ní de n bùsu beede ũ.

⁹ Ɔ n gyaa gbẽando yà ɔgii,
n tone pɔ gwana vlo gbãa mĩde.

¹⁰ Bee yáí músi dasi n le,
ásoo kèma kándo.

¹¹ A yáí gu síma, níle gu'eo,
í kùaama à dãnla.

¹² Lua ku musu a beo lé?
Saanao pékĩi gwa, lá à zà!

¹³ Ɔ níle o: Bó Lua dõí?
Kua luabepuana kpele a fɔ yágɔgɔwẽe?

¹⁴ Lousisia kpaàè, àle wá eo,
ì be musumusu wee.

¹⁵ Zé pɔ gbẽvãio beu à gègè
ɔ ní ye ñ se sãa?

¹⁶ Wá gèñno zéa kpóo,
í dãnla à tà ní ní zĩmpelɛo.

¹⁷ Aa ò Luae: Gowála!
Bó Gbãapiide a kewẽei?

¹⁸ Kási ɔme ní ká pɔmaawa ní ua.
Mí gbẽvãio ledama bee sio.

¹⁹ Tó gbẽmaao yá pɔ ní lé è, an pɔ ì ke na,
tãesaide ñ ní láanike aai me:

²⁰ Wá ibeɔ mĩde be!
Té kù pɔ pɔ dirziwa.

²¹ Misiile Luae, nìo naaàno,
ní gbasa nama e.

²² Yá pɔ àle one ma,
ní da n sũ.

²³ Tó n ɛa n su Gbãapiidewa,
mé ní tò vãi kè n uawa zà,
a ní zedɔ.

²⁴ Tó n n mò beedeo kòle bùsuu,
mé n n vua maa vùaa swa'e gbɛo guu,

²⁵ Gbãapiide a gɔ n mò beede ũ,
aɔ deɛ n pɔeã ánuusu ũ.

²⁶ N pɔ ì gbasa ke na Gbãapiidewa,
n wé ì pɛ Luawa.

²⁷ Ní wabikewà, i sinnɔ,
ní légbã pɔ ní dɔwá flabo.

²⁸ Yá pɔ n zeò i zekɛe,
n zé ì pu.

²⁹ Lua ì íandãno fu,
ì gbé pɔ an mi gò péleao suaba.

³⁰ Baa tãaede, Lua a aà misi.
A n misi n ɔbole vãi guu yáí.

23

Yobu yea kɔ'ea n Luaoi

1 ɔ Yobu mɛ:

2 Baa e tia málɛ yá kútɛka wɛnannɔ,

Lua tɔ́a gbáugbáu, málɛ aauke.

3 Tó má dɔ́ gu pɔ́ má aà eu,

dɔ́ ma gɛ aà kíi.

4 Má a yá dɔ́ dɔ́,

má lekpaakeaànnɔ,

5 mí ma lá a wea,

mí yá pɔ́ a omɛɛ tàasi kúa.

6 A sòlekemanɔ a gbáa pua léu nɛɛ?

Aawo! A íbɛlesɛmanɔ.

7 Wekíi gbɛmaa a e yá'ouè,

ma yákpalekenapi i ma kɛ e gɔɔpii.

8 Tó ma gɛ gukpɛ oi, a ku weo,

tó bɛ'ae sɔ́, mili aà e weo.

9 Tó àlɛ zíkɛ gughántoo oi, mili wɛsiaàlɛo,

tó à lílɛ gɛmidɔ́kíi oi, mili aà wépaɔ.

10 Ama a zé pɔ́ má sè dɔ́,

tó à ma yɔ́, má bɔ́ lán vuawɛ.

11 Ma aà kɛɛ kú,

ma aà zé sɛ, mí lílɛo.

12 Mí bɔ́ aà yádílɛaɔ kpɛo,

yá pɔ́ bɔ́ aà léu kɛmɛɛ na dɛ ma pɔ́bleaa.

13 A ku ado, démɛ a fɔ́ zɛ gièi?

Yá pɔ́ kàaágu ɔ́ í kɛ.

14 A zíkɛ yá pɔ́ a dílemɛɛwa,

mé a yá kúa a nòsɛu dasi bɔ́.

15 Bee yáí gili í gɛmagu aà aɛ,

tó ma láasookèwá, iwáa í ka ma pɔ́aɛ.

16 Lua ma kádè,

Gbãapiide víadadamazi.

17 Gusia kù ma wéa,

ama i to ma nilɛo.

24

Lua í vâikɛnaɔ to we

1 Býyáí Gbãapiide íadamagɔɔ dílɛaɔ ní?

Gɔɔpi lí ká aà dɔ́naɔnɛo bɛ!

2 Gbɛ́ɔ́ í kɔɔɔ sɛ wá sɔ́o,

aaí pɔ́tuɔɔ kpáí'o aao dá.

3 Aaí tonɛ pɔ́ gwana vío zaa'lna síwá,

aaí gyaa gbéando zu tɔ́masi.

4 Aaí yèɛsaideɔ yá zéu,

ɔ́ bùsu taasideɔ í rízía kpagui.

5 Taasidepiɔ́ í bɛbɛbɛ sɛu

lán s̄̀a zàa'lnaɔwa,
 aalɔ blɛ wɛɛɛwɛɛɛ rí laaio,
 aalɔ blɛ kpálɛkɛ s̄̀u rí n̄́ɛɔnɛ.

⁶ Aaí tàaa k̄́ɛ bugbɛ ziu,
 aaí v̄́ɛ k̄́ɔnwe gb̄́v̄́aio v̄́ɛɛbuu.

⁷ Aaí i búu k̄́ɛ aa p̄́kasa v̄́lo yáí,
 aa zwáa v̄́í wà kúrila tó íana b̄́lɛo.

⁸ Lou í rí gb̄́ɛ gb̄́s̄́s̄́i musu,
 aa ulɛk̄́i v̄́lo, ɔ̄ aaí na gbɛwa.

⁹ Wí n̄́ɛ desai sí a dawa,
 wí taaside n̄́ɛ sí t̄́ɔma ũ.

¹⁰ Aa p̄́kasaɔ v̄́lo, ɔ̄ aalɔ bɛ búu,
 rí rí p̄́ɔ̄ b̄́aa s̄́ɛɛanɛk̄́ɛo, n̄́ɔa í rí dɛɛ.

¹¹ Aalɔ n̄́s̄́i z̄́ɔn̄́ɛ rí kaau,
 aalɔ ɔ̄z̄́ɔn̄́ɛ v̄́ɛɛwa,

kásí imi ɔ̄ rí dɛɛ.

¹² Gb̄́ɛ p̄́ɔ̄ l̄́ɛ gaɔ l̄́ɛ aauke w̄́lɛu,

gb̄́ɛ p̄́ɔ̄ k̄́ɛ'laɔ l̄́ɛ wiile,

kásí Lua lí gb̄́ɛ t̄́aae eo.

¹³ Gb̄́ɛɔ ku aa ye gupua yáio,
 aa a gbad̄́ɔo, aai a z̄́ɛ s̄́ɛo.

¹⁴ Gb̄́ɛɛna í fɛlɛ guf̄́ɛnɛ,
 í w̄́ɛnadeɔ rí taasideɔ dɛɛɛ,

ɔ̄ gusia yeyewa lán kp̄́aíwa.

¹⁵ Gb̄́ás̄́k̄́ɛna ɔ̄ gubeebee d̄́aaɛ,
 ɔ̄ ɛ gb̄́ɛ a a eo,

ɔ̄ í p̄́ɔ̄ku a oaa.

¹⁶ Gb̄́ɛ̄ɔ í kp̄́ɛ gboo gusiai,

aaí n̄́z̄́la s̄́ɔɔ kp̄́ɛu fáanɛ,

aa gupua d̄́ɔo.

¹⁷ Gusia níinii m̄́ɛ rí fáanɛ ũ,

aa k̄́ɔ̄ d̄́ɔ̄ rí gw̄́aas̄́n p̄́ɔ̄ɔ.

¹⁸ Aa gb̄́iao lán í f̄́ulawa,

wà lɛk̄́ɛ rí t̄́ɔlɛɛ,

ɔ̄ aali rí v̄́ɛɛbu k̄́ɔ̄ sɛ ɔ̄o.

¹⁹ Lá t̄́ɔlɛ gii í imi guant̄́ɛna,
 m̄́aa bɛda í duunk̄́ɛnaɔ m̄́óm̄́o.

²⁰ An yá í s̄́á rí da'iaɔgu,

aa ḡ́ɔ̄ k̄́ɔ̄ɔ blɛ ũ.

Faasaidepiɔ yá lí d̄́ɔ gb̄́ɛgu ɔ̄o,

aa ḡ́ɔ̄ k̄́álɛa lán ȳ́aamiɔnaɔwa.

²¹ Gb̄́ɛpiɔ í fiɔ p̄́ɔ̄ s̄́ímá,

aali ȳ́amaake gyaa gb̄́ɛandoɔnɛo.

²² Lua í gb̄́v̄́aipiɔ gálɛ tárn̄́ɔ rí a gb̄́aaɔ,

b̄́aa tó aa z̄́ɛd̄́ɔ, an kua náai v̄́lo.

²³ Í to aaɔ d̄́ɔd̄́ɔa aaɔ n̄́z̄́la náai v̄́l̄́,

ɔ̄ ɔ̄ w̄́ɛtɛ an ȳ́áɛaɔzi.

²⁴ Aaí t̄́ɔɔ ḡ́ɔ̄ɔpla, ɔ̄ aaí s̄́aaɛɛ,

aaĩ wule ga lán gbépiiwa,
 aaĩ mipele lán ése saowa.
 25 Tó maan s̄o, déme a ma εεboi?
 Déme a yá p̄s má ò dile pái?

25

Luaá Gbaapiide

1 Ǿ Sua gbé Bilidada m̄e:
 2 Lua ĩ a be gwa musu we yákelesai,
 kíake de aa yá ũ, à kà wà vlakεε.
 3 Aa z̄iḡoó lé vle?
 Ali gupu gbépiiεo lé?
 4 Kpelewa gbé a f̄s b̄o maa Luaei?
 Kpelewa gbé p̄s n̄ε k̄ule ĩ a f̄s à̄o ku gbās̄isaii?
 5 Lá m̄ovua lí teke iwesasaiο,
 mé saanaο p̄ípiaèο,
 6 wa gb̄enaz̄ina p̄s de k̄òb̄bii
 ge k̄òt̄ε ũ yá'o be?

26

Yobu d̄s Luaá Gbaapiide

1 Ǿ Yobu m̄e:
 2 N d̄o ȳéεsaidelen wee?
 N òdà gb̄āsaidewan wea?
 3 N ledà ōn̄saidewan wee?
 N b̄o n̄i wez̄ε z̄ōon wee?
 4 N yápi ò n̄i dé gb̄āo ni?
 Déme d̄āaane n yá bee òi?
 5 Gyaadeo lé pelembo
 ísia n̄i p̄s p̄s k̄ú a guo z̄ie.
 6 Beda yāe ul̄ea Luaεο,
 p̄ε daaè geobelao.
 7 I gub̄āntoo musu kp̄ale b̄alumaa,
 a tò d̄únia gola síīs looa p̄ewao.
 8 I í ye a be puanau.
 N ĩpi gbiak̄εo luab̄εpuanapi lí p̄ūnao.
 9 I p̄óku m̄ovuala,
 ĩ luabesiana na az̄lai.
 10 A iadà ísiaε gu'ea lé z̄εleu,
 a de k̄o ũ gupua n̄i gusiao z̄ānguo.
 11 Tó Lua p̄ūna, gu ĩ dee,
 tó à k̄āa, ĩ b̄o n̄i saε.
 12 A ísia yá n̄i a gb̄āo,
 à kw̄asa w̄iwi n̄i a d̄āo.
 13 A tò gu w̄èe n̄i a lé'īanao,
 à ml̄è k̄ōnik̄ōni b̄aw̄āade z̄ōε n̄i oο.*
 14 Aa yákeaeon we,

* 26:13 Isa 27.1

a yɔɔna wáɛ ma we.
Wá f̄ wá aà ḡsakeyáɔ gbad̄ p̄io.

27

Yobu yānakpaa azɪawa

- ¹ Yobu ɛa p̄è a yáɛ ɓ à m̄è:
² Lua ku! A ḡi yānakpáia,
 Gbāapiidepi t̄o ma p̄o yà.
³ Ḡɔɔ p̄ɔ Lua ían wēnide ku ma m̄eu,
 e ma wēni léu,
⁴ yāfaasai a ɓo ma léuo,
 máo m̄ɔafili v̄io.
⁵ Kai! Má o á yá mé kú bauo.
 E má ḡe gaò má ze ní ma yānakeoe.
⁶ Ma maake ɔ ma zeò, má ɓo a k̄peo,
 ma láasoo a ma dayáuo e ma wēni léu.
- ⁷ Lua to gb̄é p̄ɔ íbeles̄emano ḡɔ lán gb̄éváiwa,
 aà to gb̄é p̄ɔ f̄elemano ḡɔ lán faasaidewa.
⁸ Tó Lua t̄o a yāmansai ánuatò,
 ɓɔ aà wé aɔ d̄oii?
⁹ Lua a swáse aà wiileai
 ḡɔɔ p̄ɔ wét̄ea aà l̄eè?
¹⁰ Aà p̄o a k̄e na Gbāapiidewae?
 Aɔ Lua sisi m̄òɔm̄ɔe?
¹¹ Má Lua gb̄aa yá ɓɔɔlekeé,
 má Gbāapiide yākeae uleéó.
¹² Ap̄ii á è lá a de.
 Bóyái ále yáp̄a ɓɔlei?
- ¹³ Baa p̄ɔ Lua díle gb̄é p̄ást̄en k̄e,
 zia p̄ɔ Gbāapiide díle gb̄éváiɛ.
¹⁴ Baa t̄o aà néɔ dasi,
 wa ní de de ní f̄endaœ,
 ɓle ali m̄ɔ aà buiɔwao.
¹⁵ Gagyá a aà né p̄ɔ ḡɔ aà k̄peo séle,
 aà gyaaɔ népiɔ ga ɔɔɓ.
¹⁶ Baa t̄o à ánuu k̄aaazi lán bùsuwa,
 mé à p̄kasa n̄n̄ɔaaazi lán bèle zewa,
¹⁷ gb̄emaao mé aa aà p̄ópiɔ da,
 yāesaideɔ mé aa aà ánusupiɔ k̄paalek̄ɔe.
¹⁸ K̄p̄é p̄ɔ a d̄ò de lán dànsak̄p̄ewae,
 lán gud̄ɔana kolak̄p̄ewa.
¹⁹ A wúle ɔde ú, ama a f̄ele ɓo,
 t̄o aà wé w̄è, a e á kú ánuau ɓo.
²⁰ P̄ɔ p̄ɔ í to vía ní kúɔ daaála lán íwa,
 zàa gw̄aas̄ina a aà sé.
²¹ Guk̄p̄e íana a aà se ḡèò zéa,
 i aà go a tía.
²² Lua a kakp̄al̄ewà aà wēnagwasai,

gbēvāipi i tilē à bɔ Lua ɔzɪ.
²³ Wɪ ɔtaakāawà,
 wɪɔ fionadadawà e aà go a tía.

28

ጵጵ ሰላጠቃ

- ¹ Anusuyɔkɪ kú,
 vuabaasakɪ kú b.
² Wɪ mɔsi bɔ tɔɔɛu,
 wɪ mɔgotē bɔ gbɛu.
³ Gbēnazɪna ɪ gusia yá,
 ɪ tɔɔɛ yɔɛ e a lé léu,
 ɪ gbɛ pɔ kú gusia níniuu wɛɛɛ.
⁴ Wɪ ɛyɔ tɔɔɛ nɔnau wà zɛbɔ we,
 gu pɔ gbɛɛ lí bɛbɛ à kauo.
 Bā wɪ loowà wà gēɔ epɪu.
⁵ Blɛ ɪ bɔɛ tɔɔɛwɛɛ,
 ɔ gbēnazɪna ɪ tɔɔɛ títiuu lile
 lá té ɪ pɔ lilewa.
⁶ Safii ku a gbɛɔ guu,
 vua ku a búsuti guu.
⁷ Bā nɔsonaɔ a zé dɔo,
 bleaa lí wɛsi zépileo.
⁸ Sēa nɔbɔ tɔdeɔ lí zépi sɛo,
 nɔmusuɔ lí bɛbɛuo.
⁹ Gbēnazɪna ɪ gbekáo wíwi we,
 ɪ gbɛsɪsɔ zɪɛ sɔ.
¹⁰ I zé da gbɛu we,
 ɪ wɛsi gupɪ pɔ bɛɛɛdeɔɛ pii.
¹¹ I zɛzɔ swa'ie,
 ɪ bɔ ní pɔ pɔ ulɛaɔ gupua.
¹² ጵጵ sɔ, wɪ e má ni?
 Dɔa kúkin máí?
¹³ Gbēnazɪna a bɛɛɛ dɔo,
 wɪli e dúnia guuo.
¹⁴ Isi ɪ mɛ á vɪo,
 ísia ɪ mɛ a ku a kíio.
¹⁵ Wa fɔ lú ní vua maaoo,
 wa fɔ a lɛũkpakɛ ní ánuuuoo.
¹⁶ A bɛɛɛ de Ofii búsuu vuaa
 ge safii gbɛ bɛɛɛde ge onisi.
¹⁷ Wa fɔ lɛũ ní vuaoo ge bísaɔgbɛo,
 wa fɔ a flabo ní vua tɛɛtɛ pɔoo.
¹⁸ Wa ɔpua ge gbɛdii yá'o lɛ?
 ጵጵkúaa bɛɛɛ de ɔsowɛɛleaa.
¹⁹ Wa fɔ lɛũ ní Etiopi búsuu topazaoo,
 wa fɔ lú ní vua maaoo.
²⁰ ጵጵ ɪ bɔ má ni?
 Wɛzɛ kúkin máí?

21 A ulea pópíie,
 baa bá póp í vua musu lí a wépaó.
 22 Kaale ní gao í me,
 wá swá a feena màe.
 23 Lua mé a zé dṣ,
 aapi mé a kúkí dṣ.
 24 Asa í gugwa e dúnia léwae,
 í póp kú zíle e pii.
 25 Ké Lua gbáa díle íanae,
 mé à ísia í lé dàè,
 26 ké à lou ikoyá díle,
 mé à zebò loupilae,
 27 zíbeezi à ɔno laai gwà à a maabò,
 a díle, ɔ à a sáaukpá.
 28 Ǿ a ò gbēnazínaone:
 Viakēa Diie mé í mós ní ɔno,
 mikēa yāváiwa mé í ní wé ké.*

29

Yobuá bēedeē yāa

1 Yobu èa pè a yále à mè:
 2 Tó má e mào ku ma kua yāa
 gɔɔ póp Lua lé ma dṣawa lé!
 3 Gɔɔ bee aà filia lo dia ma mi'awae,
 ɔ miò be aa gupuau gwá.
 4 Gɔɔ bee má kú ma gɔɔ soplawa,
 Lua gbēnaon wá ũ ma ua.
 5 Gɔɔ bee Gbāapiide kumanɔe,
 ma néo liaamazi.
 6 Gɔɔ bee ví dimazie,
 mé ma gu gbēde ku bò, nísi díe.
 7 Tó ma ge wéle bíiboleu,
 ge ma zólekli kù gāe,
 8 tó mále mós, èwaasoɔ í gubomēē,
 maezɔɔ í fele aap zae.
 9 Gbēzɔɔ í ke kyś,
 aai oku ní léwa.
 10 Dɔaanao yá'o í busa,
 an lé í gṣ kpaatū.
 11 Gbé póp swāsè ma yáí í ma tonasi,
 gbé póp wēsímale í ma sáaukpá.
 12 Asa ma taaside póp wiilè mísi
 ní tonɔo ní gbé póp ɔdamade víoo.
 13 Gbé póp kú ga lézi samaa'òmēē,
 má tò gyaa gbēando guladò.
 14 Ma yáke a zéwa dà pɔkasa ũ,

* 28:28 Sou 111.10, Yaa 1.7, 9.10

maakea demee ulada ũ fùà ũ.

¹⁵ Vɔa wén ma ũ,
eeɔ gbán ma ũ,

¹⁶ taaside maen ma ũ.

Ké wàle yággō ní nibo, ma ledau.

¹⁷ Ma faasaideɔ kánkánaɔ è'è,
ma gbé pó kpá aà lézi gà má bò.

¹⁸ ɔ ma mè ma goɔ aɔ dasi lán ũfāawaε,
mí ga niε guu ma be.

¹⁹ Ma zína a í le,
fii iɔ kpa ma gōnaɔwa gwá.

²⁰ Ma gawi aɔ diadiε,
ma sá iɔ naa ma ɔzi dafudafu.

²¹ Wí zε wà swāɔ ma yáí,
wí ke kílíkíli wà ma ledama ma.

²² Ma yá'oa gbεa gbēε lí yá'o lo,
ma yá mé í tōmá.

²³ An wé iɔ dɔmazi lá an wé iɔ dɔ louziwa,
aaíɔ lua ma yáí lá wíɔ lua káabuan louziwa.

²⁴ Tó ma yamɔsekpámá, í bo ní saε,
ma oa weeama í kené na,
gbēε lí fō tò ma oosisio.

²⁵ Ma zemikùné,
má kú ní guu dsaana ũ.
Má de pɔsiadeɔ n̄seninina ũ
lá kía iɔ kú ní a íwaɔwa.

30

Yobuá beεεsaideε sa

¹ Tiasa ma gō pó yáalɔa ũ gbé pó aai kamawaoone,
gbé pó an maε beεε i ka aa yáale ní ma gbēɔo.

² Bó gbépiɔ wòmeei?

Aa yēεε vɔ lo.

³ Aa gō kóukounnɔ nɔana ní pókēsāmao yáí,
aaí blε weεleweεle gugiiu,
aaí i gugbaigbau.

⁴ Aaí libeɔ weεle sēu,
lízina mé ní pblea ũ.

⁵ Wà ní yá ní gbéɔ guue,
wà wiidómá lá wí ke kpáiewa.

⁶ Aaíɔ ku swa gbáɔɔ guu
ní tɔle εɔ ní gbé εɔ.

⁷ An wii iɔ dɔ lákpεu,
aaí fɔfɔkɔwa sē zíε.

⁸ Gbēpāone, tsaideone,
wà ní yá ní būsuuε.

⁹ Tiasa ma yá mé gōné le ũ,

ma gōné láanipɔ ũ.

¹⁰ Aa ye ma giyáio, aalɔ bɔmɛɛ zà,
an lé'íkkaa líɔ kpaagui vɔlo.

¹¹ Za gɔɔ pɔ́ Lua ma sá ilo à ma busa,
aalɔ ma yá'ò ma wáaɛ.

¹² Gbɛ́vãipɔ fɛlemanɔ ma ɔplaii,
aalɔ gbá zɔ́zɔ́mɛɛ,
ma kaaŭa zé ɔ aalɔ wɛɛɛɛ.

¹³ Aalɔ zɛ́zɔ́mɛɛ,
aalɔ dɛ́ɛka wà e ma bɔlia,
an gbɛ́e bàa kú ní dɔamaleoo.

¹⁴ Aa gufɛ́ wàu, aalɔ mɔ́,
aa dɔ́dɔ́kɔ́wa gu pɔ́ aa yãapiu.

¹⁵ Sɔ́ kɛ́magu, ma bɛɛɛ gɛ́zɛa ní ñanao,
ma kuana sãale lán luabɛpuanawa.

¹⁶ Tiasa ma wɛ́ni lé gɛ́zɛa,
ma si wɛ́tɛau sa.

¹⁷ Wãwã líɔ ma wá wí gwãasína,
wãwãpi líɔ swaa kíkíla kámabosai.

¹⁸ Lua ma pɔ́kasa kãaa a kú gbáugbãu,
ɔ́ ma ulatao lé ma kòlo wí.

¹⁹ A ma zu bè́ɛau,
ma gɔ́ lán bùsuti ge túfuwa.

²⁰ Lua, mi wiilenzi, nili weao,
mi fele ze, wé ni ma gwaò.

²¹ Ni liaamanɔ pãspãsi,
ni fɛlemanɔ ní n gãsa gbãao.

²² Ni ma se ñ ma gbãe ñanao,
ni to ma sãale zãa ñanao.

²³ Má dɔ́ ké níyɔ́ ma kpa gaie.

Gbɛ́pii bɛɛ!

²⁴ Gbɛ́ pɔ́ wíwi lí ɔdɔnzio lé?

Gbɛ́ pɔ́ si wɛ́tɛau i wiilenzie.

²⁵ Mi ɔ́ɔɔ gbɛ́ pɔ́ yá ní léonɛo lé?
Mi pɔ́sia kɛ wɛ́nadeɔnɛo lé?

²⁶ Ké ma wé dɔ́ maai, ɔ́ ma vãi è.
Mále gupua dá, ɔ́ gusia m̀ba.

²⁷ Ma ǹsɛ líɔ daa doũo,
wɛ́tɛa miɔ e'e lá gu lé dɔ́.

²⁸ Miɔ bɛ́ sínkpaũkpaũ,
i kɛ íatɛ́ yáí no.

Mi fele ze bila guu mà wiile.

²⁹ Ma gɔ́ kɔ́gbɛ́ ũ ní gbɛ́gbonaɔ,
taataaɔ gbɛ́nan ma ũ.

³⁰ Ma mɛbaa siakù, àlɛ bɔ́ sɔ́u,
ma mɛ lé pí, àlɛ pusu bɔ́.

³¹ Ma mɔ́na gɔ́ pɔ́siakɛbɔ́ ũ,

ma kule'ɔ dākɔi ní ɔɔɔnaɔ.

31

Yobu zɛa ní a taaesaidekeɔ

¹ Má díle ma wée

asu àɔ biibiia wéndiaɔwao.

² Lua kua za musu, ài kpele wí ewài?

Asea kpele Gbáapiide í kenéi?

³ Faasaide lí wétɛa eo lé?

Kisia lí váikena leo lé?

⁴ Lua lé ma yákeɔ eo lé?

A ma gbásea lé dɔo lé?

⁵ Miɔ be ní mɔafilio yà?

Ma kèse leɛù ní gbɛsásáao yà?

⁶ Lua, ma yɔ a zéwa nì ma gwa,
tó má kú taaesai.

⁷ Tó ma pázɛa,

mé pɔ pɔ ma wé lé eo lé ma sɔ ble,
ge tó ma ɔ ku yáváie guu,

⁸ to gbɛpáleɔ pɔ pɔ má tɔɔ ble,
aai pɔ pɔ má bàɔ bilebile.

⁹ Tó ma nɔe blikè ma sɔu,

tó ma a gbédee kpele baa vɔvɔ àà nɔ yáí,

¹⁰ to gbɛpáleɔ gbada ma nawa,
to aà kína ke gbɛpále.

¹¹ Asa tó ma yápi kè, dɔɛ'lie,

duuna pɔ ká wá a yágɔgɔɛ.

¹² Yápiá té pɔkaalenaɛ,

dɔ à kù ma buapɔɔwa, i ma pɔɔ bilebile.

¹³ Tó ma gɔɛ ge nɔe zíkɛna yávɔmanɔ,

tó mi gɔgɔ a zéwao,

¹⁴ kpelewa má ke, tó Lua fɛlemanɔ yápi yáii?

Tó à m̀à, kpelewa má oèi?

¹⁵ Lua pɔ ma ikása neasakpɛu mé ade ikása sɔo lé?

Lua doupi mé wá baade kè a da ǹsɛuo lò?

¹⁶ Tó ma gi pɔ pɔ taaside lé a nide kpáiwà,

tó ma gi gyaa gbɛando wegwai,

¹⁷ tó ma bleblè ma a ta sàsà,
mé mi kpa tone pɔ gwana vɔlowao, t̀o!

¹⁸ Aawo! Za ma èwaasogɔɔ toneɔ maen ma ù.

Za gɔɔ pɔ ma bɔ ma da neasakpɛu
gyaa gbɛandoɔ donɛden ma ù.

¹⁹ Tó ma gbèe è, íana lé aà de,
ge ma wɛnade è, a zwáa vɔ à kualao,

²⁰ mé mi a sã ká pɔkasa kuaála
aà me kè l̀ɔl̀ɔɔ ù à gbása samaa'òmɛɛo,

21 tó ma gbāamò netonεε,
 ké má d̄s wa zεmanɔ yáí,
 22 Lua to ma gāu gole à léλε,
 ma gāsí i wo a pékíi.
 23 Má Lua íadama vía ví,
 aà z̄sɔkε yáí má f̄s yá bee taa kεo.

24 Tó vua ma gbāa'èwà,
 tó ma mè vua t̄εεt̄εε má a náai ví,
 25 tó ma àizεε z̄sɔ ma pɔ d̄wà,
 ɔda p̄s ḡε ma ɔz̄lpi,
 26 tó íat̄ε tekεa ma wεp̄èwà,
 ge m̄vua t̄aa'oa ní a kεfenkεo,
 27 ̄s an yá lé ma s̄s ble tεεtεε,
 tó ma lep̄è ma ɔwa ma f̄kpaómá,
 28 beea duuna p̄s kà wà a yáḡs̄ḡs̄ε,
 m̄ɔafilikεa Lua Musudeen we.

29 Mi p̄nake ma zangude músí'ea yá musuo,
 mi aà yáalɔ ké yá aà lè yáío.
 30 Mí we ma duunak̄ε ma aà k̄ao.
 31 Déme pilaa, i n̄ò so à k̄ao ní?
 Ma bedεɔ mé ma seeladeɔ ũ.
 32 Ma bε z̄é ̄s w̄εa nib̄ɔɔne,
 mili we ḡεzεa í ḡaaεo.
 33 Ma lakà ma t̄aaεɔla lán Adamuwae?
 Ma a duuna ùle yá?
 34 Bila z̄òleá, ̄s vía ma k̄u ma fua yá'oe?
 Mí gí boi kp̄éu sakaamagu yáío.

35 Ee! Déme a ma yáε maai?
 Ma zεò. Gbāapiide yápi z̄ásia sa.
 Lua p̄s yávímanɔpi aà k̄é láu.
 36 Má lápi da ma ḡaue,
 mí kpá f̄ua ũ,
 37 mí gεowà mà yá p̄s má k̄εo dau mà siuè pii,
 mí s̄s̄aàzi lán kíawa.

38 Tó ma bú lé wiilea,
 mé a gbaanaɔ lé ɔɔb̄mεε,
 39 tó mi t̄ɔlep̄i flaboo mé ma a ble blè,
 ge tó ma gb̄é p̄s aa ví yāaɔ d̄εdεε,
 40 Lua to leaa b̄ɔle mase ḡεε ũ,
 papaa s̄s̄ ése gbεu.

Yobu yá lén we.

- 1 ɔ gbɛɔn aaʒpiɔ kámabò, aai yázási Yobuwa ɓo, asa à azía díle gbɛmaa ũe.
- 2 ɔ Buzu gbɛ Balakeli né Elihu, Lau bui pɔ pà. Aa pɔ pà Yobuzi, asa à yānakpà azílawae, i ke Lua no. 3 Aa pɔ pà Yobu gbɛna gbɛɔn aaʒɔzi ɓo, asa aa aà táae èe, ama aai fɔ yázásiwào. 4 Elihu lé ní dá e aa yá'ò wa làa, ké an zi deaala yáí. 5 Ké a è gbɛɔn aaʒpiɔ i fɔ yáe wè Yobuwa ɓo, ɔ aà pɔ pà 6 à mè: Ewaason ma ũ, gbɛzɔɔn á ũ, bee yáí ma azía būsaié, vía ma kù, mi e ma a d̄sa ós̄o.
- 7 Ma mè a maa gbɛzɔɔn yá'oe, à kù gbɛ zio ɔnɔ danéé.
- 8 Ama Lua Nisina mé ì gbɛ wé kèè, Gbāpiide lé'lanapi ì aà gba ɔnɔ.
- 9 I ke gbɛzɔɔn mé ɔnɔ n̄t̄eé, i ke gbɛ zio mé lío yáede d̄so.
- 10 Bee yáí ma mè à ma yāma sa, mapi, má a d̄sa o s̄s̄.
- 11 Ma s̄saázi gɔɔ pɔ ále yá'ò, ma swákpa á ɔnɔyáí gɔɔ pɔ ále yázásikɔwa.
- 12 Ma laaid̄ á yáwa maamaa, ama á gbɛe i Yobu eɓoo, i e yázásiwào.
- 13 Asu àɔ me á ɔnɔ kào, sema Lua aà fu, i ke gbɛnazina no.
- 14 Lá Yobu i a yá d̄ɔd̄m̄eé, má wewà lá á òèwao.
- 15 Aa bílikè, aale wewà ɓo, aa yáe ví wà oè ɓo.
- 16 Aale yáe oo, máɔ s̄sarízi ɓo, aa zea we, aa kua yá'okliwa.
- 17 Mapi, má a pɔ o s̄s̄, mám̄e má a d̄sa o s̄s̄.
- 18 Asa má yáví dasi mà o, yápiɔ lé ma n̄s̄e pūna.
- 19 Aa ku ma guu lán v̄eé pɔ kú t̄u b̄u guuwa, má ye pūna lán v̄eé t̄u dafuwa.
- 20 Sema mapi mà yá'ò, ma me i su, sema mà f̄eé mà wewà.
- 21 Má gbɛ ɓɔɓɔ'sio, má gbɛ keke ní léoo.
- 22 Tó má gbɛkekeke ní léo d̄s̄, ma Kena a ma se tamanɔ ḡɔɔe.

33

Lua ì gbɛnazina gba laai

1 Ma yāma sa Yobu,

swákpa ma yá'oi.

² Gwa, ma bɔ́ ní yáó sa,
a dɔ́ ma léú.

³ Ma yáó lé bɔ́ ma nòsemáa guuɛ,
mále yá pɔ́ má dɔ́ o ní nòseméndoo.

⁴ Lua Nisína ma ke,
Gbáapiide lé'íanapi ma gba wēni.

⁵ Tó nýɔ́ fí, yáwea,
sɔ́ukɛ, ní yázásia.

⁶ Má ké, má dounnɔ́ Luaɛɛ,
à gítò à ma keò sɛ.

⁷ Nsu viakɛmɛɛo,
má ɔ́tɔ́ma gbāao.

⁸ N ò ma swá mà,
má mà n yá'ò n mè,

⁹ ní tàae vío, ní zēa,
ní kú gbásisai, ní yāvái vío.

¹⁰ ɔ́ Lua íbɛlesènnɔ́,
à n dilɛ a wèlɛ ũ.

¹¹ I galakpane,
ì n táasika n yákeá pii guu.

¹² Mále onɛ, n yá bee nao,
asa Lua zɔ́ de gbēnazínaa.

¹³ Bóyái níle zɔ́adɔ́ Luawa
ké'íli yázási gbēnazínawao ní?

¹⁴ Lua í yá'ò gēn doe,
íli a gbésisio.

¹⁵ I yá'oné wé'pungu'ea ge nana guu gwá,
gɔ́ɔ pɔ́ i niazíde kpà gbé'ola,
aale ipi o ní wúlekíi.

¹⁶ ɔ́ í yá'ò ní swáú,
í to vía ní kú ní íadama yáó,

¹⁷ ké gbé'ɔ́ e miké yāváiwa,
mé aasu íanadáo.

¹⁸ I gíné màa aa ta miau,
í kpáné wà ní dɛdɛ ní fēndao.

¹⁹ I gbé toto ní wawāwāo aà wúlekíi,
í íakpaaázi kámabosai,

²⁰ ɔ́ pɔ́blea í keè bɔ́bɔ́ ũ,
íliɔ́ ye a pɔ́eá blei seo.

²¹ Aà mɛ í ibaba,
aà wá pɔ́ ulɛa yáa í bɔ́ gupau sa,

²² e aà wēni káikū ní miao,
àlɛ sɔ́ malaika gbēdenaɔ́zi.

²³ N beeo tó a malaika ví kɔ́ ũ,
gbé pɔ́ de gbé'ɔ́n òaa sɔ́ola,

a yá pó zεví ɔbè,

²⁴ i sùuukeaàṅ ̀̀ à oné:

Asu to aà ta miauo,

ma aà misia zé è.

²⁵ Aà mε i dafukū lán nētēnawa,

ì ɔ teke lán èwaasowa,

²⁶ i wabikε Luawa, i keaàṅ na.

Tó a è Lua a wεgwà, a kúkuakε,

Lua i εa to aàṅ naanṅ.

²⁷ A gé gbéṅ kíi, i mε:

Ma duunakè ma yázede fuangbà,

̄ Lua i a flabomεεo.

²⁸ A ma mísi, mi ta miauo,

mále pɔnakε aà gupau sa.

²⁹ N èa? Lua ı́ yá beeo ke píi,

ı́ ke gbéε gēn pla, baa gēn àā.

³⁰ I aà si gawa,

ké gupua wēnide e biiwà.

³¹ Swákpa ñ ma yāma, Yobu,

ñȳ ̄ n lé kpaau, mapi má yá'o.

³² Tó ní yá'oa vı́ s̄o, o,

asa má ye mà yānakpama.

³³ Tó ní vı́ s̄o, ma yāma.

Nı́le mà ̄nṅ dane.

34

Elihu Yobu táae'ea

¹ Elihu pè a yále à mè:

² A ̄nṅnaṅ, à ma yāma!

A yād̄naṅ, à swákpa à ma!

³ Asa swá ı́ yá d̄sk̄oε,

lá lé ı́ ble d̄k̄oεwae.

⁴ Wà ze ní yázedeo,

wı́o yāmaa d̄s wá zānguo.

⁵ Yobu lé mε á táae vı́o,

̄ Lua lé gı́ a yānakpáiwà.

⁶ A mè ní a yá nao,

Lua lé a dilε εede ūε,

ñ a táaesaidekeo a b̄á f̄naε.

⁷ Déme kú lán Yobuwa

d̄sεa ní Luao ı́ de aà imia ūi?

⁸ A gbékpá ní duunkenaṅ,

à b̄b̄ε ní vāikenaṅ.

⁹ Aşa ı́ mè

gbé wεεlea a yá ká Luagu ài vı́o.

¹⁰ A n̄sedeo, à ma yāma!

Yād̄sai i k̄'oé ní Luao,

Gbāapiide lí yāvāikeo.

11 I flabo baadee a yákeawaε,
gbépii zla yá ̄ i wiè a musu.*

12 Lua lí yádɔsai keo fá!

Gbaapiide lí yáze de fuangbao.

13 Déme aà díle dúnia kía ùi?

Déme dúnia búu nàè aà ɔzli?

14 Tó à zèò

à nisina ní ìan wēnideo si baadewa,

15 gbépii a gaga gòɔε,

gbēnazina i εa gē tíu.

16 Yobu, tó n ɔnɔ kà, yáε bee ma,
swáεε ma yái.

17 Gbé pɔ ye yáze deio a ke dɔaana tte?

Lua zɔɔ mé a maa, ɔ níyɔ yádaaálao?

18 Luapi í o kíaɔne, pɔ giaɔ,

í o kíabuine, gbēvábɔ.

19 Ili kíaɔ díle nídoao,

ìli ze ní ɔdeɔ à bɔ taasideɔ kpeo,

asa ampíiá aà pɔkeane.

20 Aaí gaga kándo weεdo,

aaí gbásile aa gēzeε,

ze deɔ í ánuato gbēnazina ɔ sai.

21 Lua í wéte gbēnazinaɔ yákeai,
lá aale gbáε, ɔ e píie.

22 Gusia ge gusisie ku

ké vâikena úleuè.

23 Lua lí gbé lala yái

à gbasa yádaaálao.

24 I ze deɔ wíwi yágɔgɔarínɔ sai,

ɔ í gbēpáleɔ díle ní gbεu.

25 Ké ɔ ní yákeao e yái,

í ní fuangba gwāasina à ní wíwi.

26 I ní wεtá ní vâi yái gupuau,

27 ké aa bɔ aà yá kpe,

aaí laaidɔ aà yáwao yái.

28 Aa tò pɔesaideɔ wii Lua lè,

ɔ à wēnadepiɔ wii mà.

29 Lua nílea kpé, déme a fɔ aà tàae ei?

A azia kpáguí, déme a bɔwài?

A iko ví bui píiwa ní baadeo,

30 ké luayádansai su kpalable,

i kɔnikε gbéɔneɔ yái.

31 Tó gbé ò Luaε táaedε a ù,

á yádɔsai ke ɔo,

32 yá pɔ á dɔo Lua dadaε,

* 34:11 Sou 62.13

tó a duunakè yāae, á ke ɓo.

³³ Lua a ɓadawà yà?
N Lua tàae è, ní è kpelewa ni?
Lá ríle e, o, n yáé, i ke mámeo.

³⁴ Nòsedeo òmeé,
ɓno na pɔ aa ma yāmàɔ mè,

³⁵ Yobu lé yá pɔ á dɔo o,
aà yá'oa dɔo vío.

³⁶ Yobu ɓadama aɔ geé,
asa àle yázási lán gbēvāiwae.

³⁷ Àle tàae káfi duunaa,
àle ɔtaale wá guu,
àle lenakasa Luae.

35

Yobu zɔadɔa Luawaá pāe

¹ Elihu èa pè a yále à mè:

²⁻³ Ké n mè Lua a yānakpama,
ɔ n ea n mè bɔ ài kua duunasai víi,
ge bɔ má séle a guui,
ríle e yá pɔ ní beopi maa yà?

⁴ Mpi ní n gbéɔ, má yázásiwá.

⁵ Wése n luabe gwa,
gwa lá luabe puana zānnɔ mè!

⁶ Tó n duunakè, bɔ a wo Luawai?

Tó n tàae lé diadi, bɔ a biwài?

⁷ Tó ní kú n dɔɔwa, bɔ ríle aà gbai?
Bɔ àle emai?

⁸ N gbédeeo ɔ n vāikea i pɔ womá,
n gbēnazín deeo ɔ n maakea i àikené.

⁹ Gbāamɔané pāsí i to wà wiile
wà me wá sí gbé taiinkenaɔwa.

¹⁰ Ama an gbēe lí me Lua a Kena ku máeo.

Ɔme i to wàɔ leté dɔ gwá,

¹¹ i yādawēe de nɔbɔɔla,
i wá gba ɓno de bāɔla.

¹² Tó wà wiilèwà, ili yāmamáo,
ké gbēvāipiɔ ɓ dɔewà yáí.

¹³ Wii pāe! Lua lí swáseio,
Gbāapiide lí ní yādao.

¹⁴ Baa ké n mè ni wesiaáleo,
n yá aà kú lè, sáaaazi.

¹⁵ Ké àle pɔkúmabɔɔmá tia kéwao
ɔ ríle e àle tàae pɔ wa kèɔ yādaoεa?

¹⁶ Beewa Yobu yāpá ò,
à yá pɔ á a gbadɔo bèle.

36

Wi taasikε wá bɔa maa yáie

¹ Elihu èa pè a yáie à mè:

² Menake yɔɔ, mí εa one

yá pɔ̀ tò Lua yá mé kú.

³ Mí bɔne ní ma d̄sa pɔ̀ í bɔ káioo,
mí yánakpa ma Kenawa.

⁴ Nyɔ̀ d̄s s̄as̄a ké ma yá εε v̄io,
ma ɔ̀nɔpaεmade má kunnɔ.

⁵ Lua z̄ɔɔ, kási ili saka gb̄εguo,
a z̄ɔɔ, yá pɔ̀ à zèò lileá v̄io.

⁶ Ili gb̄évai to aàɔ kuo,

í yáḡḡḡ w̄ɛnadeɔne a zéwae.

⁷ Aà wé lí go gb̄émaɔwao,

í ní kpá kpalau ní kíaɔ s̄anu,
í to aàɔ kible ḡɔɔpii, aai tɔbɔ.

⁸ Tó wà gb̄éɔ̀ yèye ní mɔdaonaɔ,
tó wà wét̄ea ba k̄ané,

⁹ Lua í yá pɔ̀ aa k̄eɔ oné,
ɔ̀ aai d̄s ké wà d̄ɛwà, wà tàaekèè.

¹⁰ I ní swá busané,

ké aa e yāma yái,

í dilené aa mik̄e yāvaiwa.

¹¹ Tó aa aà yāmà mé aa zɔ̀blèè,
aa láa maa, aai ká ní ḡɔɔwa ní namao.

¹² Tó aa ḡ̄ mai,

wa ní d̄eɛ ní f̄ɛndaoε,

aa kpagua d̄sa k̄ésāma yái.

¹³ Luayādansaiɔ̀ b̄ líkūa ní s̄ɔu,
baa tó Lua ní yé ní mɔdaonaɔ,
aali awakpaèo.

¹⁴ Aaí εε wà gaga ní èwaasogɔɔ
lán ḡ̄ε káaluɔ gaawa.

¹⁵ Lua í to w̄ɛna gb̄é le ké à aà bɔ yáie,
í to wà gb̄āamɔ gb̄éε, ké aà swá e busa.

¹⁶ Maa àle n sisi à n bɔ n yooyeau,
i ḡennɔ d̄εepooki, ní ḡ̄ nziáε d̄ɔd̄ɔa,
n táabunu aɔ f̄ona v̄io ní ble maaɔ.

¹⁷ Lua tàae'ea lán gb̄évaiwa lé í sima,
n aà tàae è, ɔ̀ àle n swágaga.

¹⁸ Laaika ké àizεε su n wé bleo,
nisu to ḡbagusae z̄ɔɔ n láasoo liaao.

¹⁹ N wiilea a f̄i n bɔ taasieue?
Baa ní d̄εε sa pɔ̀ níle kao píi.

²⁰ Nsu ḡwāas̄ina nideo,
gb̄ɛnaz̄ina ánuatoa ḡɔɔpi.

21 Laaika zεa ní vāioi,
asa wāwāpi n le ké ñ kē vāiwa yáie.

Lua mé gbāa vi

22 Lua de pōpiia a gbāa yáí.
Démε yādanede ũ laaāwai?

23 Démε aà yākeε zé kàlèèi?
Démε a fō oè à vāikèi?

24 To aà zī maaboa àɔ dɔngu,
aà yá pó wà lédàò wī sipiɔ.

25 Gbēpii wεsī aà pɔkeapiɔle,
baade lé gwa kāaa.

26 Lua de pōpiia,
aà zōɔke de wá dōala,
wa fō wà aà wē dɔdɔ wà a lé dōo.

27 I í pusu gále suowa,
ō í to à ma lou ũ à εa ta swai.

28 I to lou sisi à kwe
à í zō bɔ gbēnazinaɔne.

29 Démε lousisia daa gua yáasi dōi?
Démε aà kōfi gbāa bɔkli gbadōi?

30 Gwa! I to loupilεa dagua,
a gupua í kúle ísīaa e títi.

31 I kibleò bui píiwa,
í ble kpaomá àɔ dirzi.

32 A loupilεa naa a zī,
ō í pó pó a yei aà suwà oè.

33 Aà kōfi íɔ aà baokpa,
baa pɔtuɔɔ í dō ké à kà kái.

37

1 Zaa'iana í to sō kēmagu,
íɔ ví kpòkpokpo.

2 A swákpa à aà bɔ ma, àle pūna,
louvía lé bɔ aà léu.

3 I loupilεa gbæ musu gupiiu,
í pílepilε e dúnia léwa.

4 A gbεa í pala gbáugbāu,
í pūna ní a zōɔke bɔɔ.
Tó aà bɔ dɔ, íli a píle a zùukεo.

5 Lua pūnaaá yābonsæε,
í yāzōɔke, wá fō a gbadōo.

6 I o loughεε aà kwε dúniau,
í o louε aà ma ní gbāao.

7 I tó gbēpii go azía gía,
ké baade e dō áme ále zīke we.

8 Sēa nɔbɔɔ í tá ní tòou,
aaɔ ye ní ulekli.

9 Zaa'iana í bɔ a kpéu,
í to ían nie bɔle.

10 Lua léʼlanapi í to í i,
 í pó kálɛ nài i g̃ó lán loughɛwa.
 11 Ǿmɛ í i aso di luabɛpuanaɛ,
 ʃ í to lou àò pílepíle a guu.
 12 Lousisia Ì b̃ileb̃ilek̃ɔu lá a díleèwa,
 ʃ í da dúníaa píi lá a òwa.
 13 I m̃ó ní a píio got̃sama ũ
 ge t̃ɔle nínia gb̃ɛkɛkɛaɛ ũ.

14 Yáɛ bee ma Yobu,
 zɛ ñ Lua dabudabuɔ gwa.
 15 N d̃ó lá Lua í yádíle p̃ópiɔnea?
 N d̃ó lá í to lou píleá?
 16 N d̃ó lá lousisia Ì looa musua?
 Lua d̃óapaɛmade mé dabudabupi kè.
 17 N gb̃é p̃ó ñio ỹɔ n p̃okasaɔ guu,
 t̃ó guant̃ɛna lé m̃éʼʃ t̃ɔlewa,
 18 níỹʃ f̃ɔ òli musuu laaáwaa?
 Luabɛpi gb̃āaɛ lán mò díiwa.

19 Yá p̃ó wá o Luaɛ dawɛɛ.
 Wá yázekekaɛ d̃óo wá wésia yáí.
 20 Wa oè má ye mà yáʼoè yá?
 Gb̃ɛɛ a we o wá a dɛ tiaa?
 21 Iana f̃èle luabɛpuana yá,
 íat̃ɛ b̃ò musu sa, wé lé d̃owáò,
 a gb̃āa kè zài.
 22 Luabet̃ɛana b̃ò gugb̃ántoo oi,
 à gawi z̃ɔɔ dà Luaɛ.
 23 Wá f̃ɔ Gb̃āapiide leo,
 aà iko z̃ɔɔ, Ì yáke a zéwa,
 Ìli yázedɛ fuangbao.
 24 Ayám̃eto gb̃ɛnaz̃ína í viakèè,
 asa Ìli òñɔnaɔ yádao.

38

Dii yázasia Yobuwa

1 Ǿ Dii yázāsí Yobuwa zàaʼlana guu à mè:
 2 Déme lé òñò òòkpa
 ní yáfaasai oaoi?
 3 S̃ɔuke lán g̃ɔsawa,
 má n la yáí, ní wea.

Lua mé dúnia kè

4 Ké ma dúnia kálɛ, ní kú má ní?
 Tó ní a d̃sa ṽí, omɛɛ.
 5 Déme a k̃ɔlèi?
 Déme ba ỹʃwàì? N d̃ó nolo?
 6 Wà a gbá p̃èle bówa ní?
 Déme a ē d̃àale,

7 Ɠɔɔ pɔ Ɠudɔleia saanaɔ lé Ɠulake,
mé luabe Ɠbáadeɔ* kúkua ɔɔ piiii?

8 Ké ísia bɔ a da Ɠbeɛu,
déme kaa líai à a zùukèi?†

9 Ma luabeɛpuana dàè ɔɔkasa ù,
ma sua fíwà ulada ù.

10 Ma a zekli lé dàè,
ma zetàè ma Ɠbáa dàu.

11 Má òè: Nili mɔ la, rísu víao,
n ikooa zɔɔɔ ze la.

12 N yádìle kɔɔe yáae?
N bɔkíi òɔ Ɠudɔaɛa?

13 Ɠudɔa í dúnia kú a gola sííɔwa,
í vâikenaɔ kɔe.

14 Í dúnia lile lán oo pɔ wà seelakèwàwa,
sííɔ í bɔ Ɠupua lán ula kɔúkpouna keawa.

15 Í Ɠi vâikenaɔne aa ní Ɠusiayá ke,
í ní ɔ pɔ aa sè musu é'è.

16 N Ɠe e za ísia nibɔnaɔ kíia?
N bebe ísipi nonau yáae?

17 Wà Ɠa Ɠãmo òɔne?
N beɔa bíibɔleɔ èa?

18 N dúnia yàasa lé tàasikáa?
Tó ní yá beɔ ɔɔ píi, omɛɛ.

19 Ɠupua ben máí?
N Ɠusiakukli dɔe?

20 Nyɔ fɔ Ɠéríno ní búsuua?
N ní be ze dɔo lé?

21 N dɔ, asa wà n í Ɠɔɔ bee nolo?
N wè lé vío nolo?

22 N Ɠè làasi pɔ ma Ɠunie kàleua?
N ma loubɛ ɔɔ èa?

23 Míɔ kúaa taasikeƓɔɔ pɔ ùe,
mí Ɠbae zíkagɔɔ.

24 Ɠupua í ligua kpelewa ní?
Íana í bɔ à lí ɔɔleá kpelewa ní?

25 Déme í loukwea dazɛwai?
Déme í zeɔ loupilɛaí?

26 Í to lou ma ɔɔle pɔ Ɠbèe kuou,
baa sèƓbáu Ɠu pɔ Ɠbènazína vío.

27 Í bezia ní táaaó níni,
í to sè bɔle we.

28 Lou de'ia víe?
Déme de sua pɔ í kpa mae úi?

29 Dé neasakɔe loubɛ í bɔui?

* 38:7 Yob 1.6 † 38:8 Zel 5.22

Déme í fii i, ʒ i gbasa kpai?

³⁰ Déme í to í fee lán gbewa
à to ísia musu gbàakúí?

³¹ Nyʒ fʒ saana pʒ káaaoo káaaa?

Nyʒ fʒ Saan kífɛɛnao kékʒwaa?†

³² Nyʒ fʒ Saan nòò'imina bile a gʒʒwaa?

Nyʒ fʒ bo ní Saan ko neadeo ní a néʒa?

³³ N musupʒʒ ikoyá dʒa?

Nyʒ fʒ n ní kpá kpalau tʒʒlea?

³⁴ Nyʒ fʒ lezu louzi à sisi
à ibʒ à n gbɛa?

³⁵ Ni loupileaʒ gbae aa dazɛu nee?

Aaí mʒ onɛ wa làa yà?

³⁶ Déme ʒnʒ dà kpòbò'ilenaei?

Déme dʒa kpà kosawai?

³⁷ Dé ʒnʒ mé kà à lounaaʒ naoi?

Déme a fʒ musu olaʒ yɛɛlei?

³⁸ Tó a ibòle, bùsu giina í gʒ bèle ũ,
bùsukʒʒtɛʒ í nanakʒwa.

Lua mé nʒbʒʒ kɛ

³⁹⁻⁴⁰ Gʒʒ pʒ nʒʒmusuʒ naalea ní tòou,

ge aale nʒʒ kpakpa dào guu,

níme ni toekanéa?

Mme ni to an néʒ káaa?

⁴¹ Tó gbagbaa néʒ lé liaaliaa,
aale lezumazi blekɛsáama yáí,
déme í pʒblea kpámái?

39

¹ N tue ne'igʒʒ dʒe?

N bana è gʒʒ pʒ àle ne'ia?

² Ni ní nʒ mʒ dʒdʒe?

Ni ní ne'igʒʒ dʒe?

³ Aaí kúle aa ne'ie,

ʒ an ne'iwáwá í kpále.

⁴ An néʒ í gbàakú sɛu, aaí péle,
aaí gɛzɛa, aali su ní daʒwa bo.

⁵ Déme tò sɛa zàa'ina gʒʒ aziaei?

Déme aa pòlo gbàei?

⁶ Ma sɛsao díleɛ aa be ũe,
ma tʒʒle wiside kɛɛ aa kúkti ũ.

⁷ Í wɛle sùu ke pʒʒpʒʒe,
íli gbàamʒnedéʒ zʒa mao.

⁸ Íʒ sʒsʒ keɛle àʒ sɛ wɛle,
íʒ kpáleke pʒ ísinaʒ pii.

⁹ Zùsɛle a we zíkɛneɛ?

A we i n tàaakalektie?

† 38:31 Amʒ 5.8

10 Nyɔ̄ ba dɔwà àà sa panɛɛ?
 Nyɔ̄ zuudaɛ àà kpase kɛ̄nɛɛ?
 11 Nyɔ̄ àà náaikɛ àà gbãa zɔ̄ yáie?
 Nyɔ̄ wei ñ n zɪ tōɛɛ?
 12 Nyɔ̄ àà náaikɛ,
 àà n pówena sésɛ suonɛ zɛue?

13 Taataa ì a gàsɪa poo ñ pɔnao,
 a muua ñ wàaliana gàsɪa káoo.

14 Ì gbɛda zɪlɛ,
 ì to úfãa gbepiɔ̄ wã à pipi.
 15 Ké wa su kèsɛpɛlɛwà à wíwi,
 ge sɛ̄anɔ̄bɔ̄ zɔ̄wà lí dɔaàguo.

16 Ì pàsɪ ñ a néɔ,
 ñyɔ̄ d̄s se aázɪa néɔ no,
 zɪ pá kɛa lí kɛè yãe ùo.

17 Asa mi àà gba ñno,
 mi àà baa da faadeɔ guuo.

18 Ama tó à pòo à b̄ ñ bao,
 ì s̄ kɛɛ, ñ ì s̄pi dikpɛna yáalo.

19 Mmɛ ni to s̄ àɔ gbãaa?
 Mmɛ n bángasa pèpɛè àà waawaa?
 20 Mmɛ ni to aàɔ vɪvɪ lán kwawaa?
 Aà pɔbɔa a níu k̄fi ì to vɪa ñ kú.

21 Ì a gbá pálepále guzuleu,
 ì pɔnake a gbãa yá musu,
 ñ ì gé dai zɪḡɔle.

22 Ì p̄ p̄ w̄ vɪakɛè yáaloɛ,
 s̄ lí kɛ̄aàguo,
 ìli p̄ɔ̄bɔ̄zake fɛ̄ndaɛo.

23 Ka Ì k̄fi kɛ gbálau àà musu,
 s̄mpɛpɛɛ ñ s̄n gésedeo ì teke.

24 Tó wà zɪmɔ pɛ,
 ìliɔ azɪa dakli d̄sɔ,
 Ì tɔ̄le gbɛ Ì vɪvɪ,
 Ì kɛ s̄ɛs̄ɛs̄ɛs̄ɛ.

25 Tó wà kuupè,
 ì pɔbɔ a níu à mè èh̄ɛ!
 Ì zɪ ìanasɛɛ za z̄z̄ã
 ñ d̄aanaɔ k̄fi gbãao ñ kúkuakɛao.

26 N ñno mé tò bleaa ì vua
 à a gàsɪa poo à gé gɛ̄midɔk̄li oia?

27 Mmɛ ñ d̄ilɛ yãamusuɛ
 aali yáakpa, ì a sakpɛ da musua?

28 Ì ku gbɛ musu, we ì iu,
 ì pɛ gbè misonawa a aafia'ek̄ti ù.

29 Za we Ì p̄blea gwagwau,
 ì p̄ wépa káaa.

30 Au mé àà néɔ pɔblea ũ,
gu pɔ pɔgɛ kuu, ɔ ku weɛ.*

40

Gbɛnazɪna li fɪ Lua bɛ̀ɛ̀bò

1 ɔ Dii èa ò Yobue:

2 Ma Gbáapiide,
ńyɔ ma táae e n̄ ma gba laaia?
Luabɛ̀ɛ̀bona, yáẏasia sa.

3 ɔ Yobu wèwà à mè:

4 Má pɔe ũo, kpelewa má wemai?
Sema má ɔku ma léwa báasio.

5 Ma yá'ò gɛn doɛ, má ɛa o ɔo,
má ò gɛn pla se, má a zási ɔo.

6 ɔ Dii èa yá'ò Yobue zàa'iana guu à mè:

7 Sɔuke lán gɔsawa,
má yálalama, ní wea.

8 Nyɔ láka ma yákea a zéwaa yá?
N ye n̄ yá'ikpa, n yána ɔo yá?

9 N gása gbáa kámawaa?
N ɔo a fɔ gu dee lamawaa?

10 Zɔɔke n̄ kíakɛo da nɔambleɔɔ ũ,
gawí n̄ bɛɛɛo da ulada ũ.

11 N n pɔfɛɔɔbɔmá,
waladeɔ gwa n̄ wɛpásio, widamá.

12 Waladeɔ gwa n̄ wɛpásio, ní n̄ lao,
ɔzɔmá gu pɔ aa kuu,

13 ní n̄ víle téɛnau píi,
ní pɔ fɪ n̄ oawa miau,

14 mí gbasa mà n sáaukpa,
ké n fɔ n zíblè n̄ n ɔplao yáí.

Dalagɔɔ

15 Dalagɔɔ gwa,
máme ma aà kè lá ma n kɛwa.
I sɛ ble lán zuwae.

16 Aà yɛɛɛ ku aà wokpɛɛ,
aà gbáa ku aà kutɛnawae.

17 I a vlá poo lán sɛde líwa,
aà gbala kí de lán bataawae.

18 Aà wáɔ de lán mɔgotɛwa,
aà mɛguɔ de lán mò gowa.

19 Aà zɔɔ mé de pɔ bɛ́ɛ pɔ má kèɔla,
mapi aà Kena ma fɛnda kèè.

20 Gbɛ̀sɪsɪɔ mé aà blɛ'ekli ũ,
we sɛ̀anɔɔɔ í kɔ̀'ou píi.

21 I wúle íu kòɔwɛɛ zíɛ,

* 39:30 Mat 24.28, Luk 17.37

İ̄ ye feeu d̄ana guu.

²² K̄ɔ̄lw̄eε ue ī daāala,
swagbalalā ī k̄akaāala.

²³ Baa tó swa gbak̄aka, ɪli leelekeo,
tó Yuud̄e isukaa lé āa lé lé, ɪli deeo.

²⁴ N̄le e wa f̄s w̄a āa w̄é wiw̄i, wi āa k̄u n̄e?
N̄le e wa e k̄ɔ̄nik̄ē, wi āa ní f̄s ȳà?

Kw̄asa

²⁵ Nȳs f̄s kw̄asa kú ní kokoao ñ ḡále ñ b̄oðe?
Nȳs f̄s ba d̄ɔ̄ āa l̄enawae?

²⁶ Nȳs f̄s b̄a l̄ena ká āa níue?

Nȳs f̄s ñ āa let̄a z̄ie f̄s ní k̄ulaoe?

²⁷ A awakpakpane?

A yá nana on̄e?

²⁸ A l̄edoūkenn̄o
ñ a s̄e n z̄ɔ̄ ũ e a w̄eni léu n̄e?

²⁹ Nȳs k̄ɔ̄'od̄ lá w̄i o ní b̄aowae?
Nȳs ba d̄w̄a ñ kpa n n̄en̄enaowae?

³⁰ Laatanā kw̄asapi t̄ɔ̄m̄áe?
Laayianā aa āa t̄ɔ̄n̄ak̄ek̄e?

³¹ Nȳs f̄s ñ āa pápa ní saao ñ āa b̄aa f̄se?
Nȳs f̄s ñ āa mi ke yáiyai ní s̄naoe?

³² W̄eεε ɔ̄k̄aw̄a ñ gwa!

D̄ēpi a s̄anguo,
ńȳs si a siawa b̄o.

41

¹ Tó ńle e ńȳs āa k̄uε,
ńle nz̄la s̄as̄e,

tó n wes̄iāale, ńȳs ḡɔ̄ ze s̄āiie.

² Lá gb̄eε w̄ɔ̄ i ka à to āa go a t̄iao,
d̄ēme a f̄s ze ma ae s̄ɔ̄i?

³ D̄ēme a f̄s ma le à o ma flabōei?
P̄ɔ̄ p̄ɔ̄ kú d̄uniāu pīiá ma p̄ɔ̄e.

⁴ Má gí kw̄asapi gb̄āɔ̄ ȳa'oīo
ge āa ḡsake ge āa kefenke.

⁵ D̄ēme a f̄s à āa t̄eε woloi?

D̄ēme a we āas̄ina kāei?

⁶ D̄ēme a we à āa lé w̄ēaai?

Āa swaa āa lé p̄a mé a kai v̄i.

⁷ Āa t̄eε de l̄án s̄engbaōwa āa k̄p̄eεe,
a daāla s̄alala f̄onasāi d̄ɔ̄ɔ̄ɔ̄.

⁸ Āa t̄eεpīo nanaak̄ɔ̄wae,

baa ɪana lí ḡek̄li euo.

⁹ Aa p̄ēp̄eak̄ɔ̄wa ḡīugīuε,
aa k̄ēaaak̄ɔ̄wa v̄io.

¹⁰ Tó à nis̄á, gu ɪ pue,
āa w̄é de l̄án lat̄ē bil̄eε k̄ɔ̄k̄ɔ̄wa.

¹¹ T̄évua ɪ pīpi āa léu,

teƙona ɔ bɔleu.

¹² Sùele ɔ bɔle aà níu
lán lá ísi té pɔ wà oo dīwà sùelewa.

¹³ Aà lé'iana í to sísiɔna tése,
télepiɔ í bɔ aà léu.

¹⁴ Aà gbāa ku aà waaue,
gbé pɔ kpāaúaànɔ pii í tolootooboe.

¹⁵ Aà báasi í didikɔa,
í nawà gbáugbāu, ɔli deeo.

¹⁶ Aà kùà gbāa lán gbewa,
lán wísilɔgbédawa.

¹⁷ Tó à fēle, sɔ í kē neɔgɔnaɔgue,
aai kpákpakɔa aaiɔ kua gēkdiwa.

¹⁸ Fēnda pɔ wa lèò pii, ɔli bɔwàò
ge sɔna ge ka ge saa.

¹⁹ Í mɔsi dile lán gawatónawae,
mɔgotē ɔ deè lán lí mùaawa.

²⁰ Íli bàale kaɔo,
gbema gbe ɔ deè lán ésemisinawae.

²¹ ɔ go gwa lán sè giuwaɔ,
sɔna kɔfi ɔ deè yaalyá ũe.

²² Aà gbɛɛ tɛɛ de lán zàkologbawae,
a ía ɔ tɛ bèleau lán zúsoon guwibɔwa.

²³ Í í bile títiu lán í piaouwa,
í ísipi ya lán nísí ikpaawa.

²⁴ Í seena ɔ tɛ aà kpɛɛ,
ísipi í ya aà kpɛ púuu.

²⁵ Aà sáa kú dúnia guuo,
ma pɔkɛaɔ guu ɔme vía vío.

²⁶ Í pɔ pɔ aale e wa kaɔ dile pāe,
ɔme nɔò tɔdeɔ kía ũ.

42

Yobu misiile Luae

¹ ɔ Yobu ò Diiɛ à mè:

² Má dɔ ké nýɔ fɔ yápii ke,
nili fu yá pɔ níle yáwao.

³ N mè déme lé zɛzɔ ɔnɔɛ dɔsaii?
Sianaɛ, ma yá pɔ má a gbadɔo ò,
yábɔnsae pɔ de ma dɔala.

⁴ N mè mà swákpa, nýɔ yá'o,
nýɔ yálalaa, mí wema.

⁵ Ma n yá mà ní swáo yāae,
tiasa ɔ ma wesínle.

⁶ Ayámɛto ma sakà mazlagu,
ma nòselile zɔleá bùsuu tufua.

Dii ɛa Yobu zɛɔa

⁷ Dii yá beeɔ oa gbɛa à yá'ò Temani gbé Elifazae à mè: Ma pɔ pánzi ní n gbé
gbɛɔn plaɔ, asa í ma yá'ò a zéwa lán ma zɔblena Yobuwao. ⁸ A zuswana se mèn

sopla ní sāsakaoo mèn sopla, à gèò ma zòblena Yobu kíi, í sa pọ wí a pọ kátèu à tékú oò, ma zòblena Yobu í wabikéé. Má aà wabikea sí, má kéé á sòúkewao. Í ma yá'o a zéwa lán ma zòblena Yobuwao. ⁹ Ɔ Temani gbé Elifaza ní Sua gbé Bilidadao ní Naama gbé Zofaao gè kè lá Dii ònéwa, Ɔ Dii Yobu wabikeané sí.

¹⁰ Yobu wabikea a gbēnaɔne gbea Dii tò à sù a pá ziu. A èa à pọ pọ a ví yāa káfíè lèe pla. ¹¹ Aà víi ní aà dáunaɔ m̀ aà kíi píi ní aà gbé d̄sɔɔ píi. Aa pòblèaàɔ a bɛ, aa sósobi kèaàɔ, aa aà ǹsɛ níniè yá pọ Dii yíawá píi musu. Ɔ an baade aà gbà ánuusu ní vua táanao m̀ndodo.

¹² Dii èfáaikè Yobuɛ gbɛzā dɛ a káaua. A s̄ɔ ví m̀ǹ òaasɔsɔo lèe ḡɛo m̀ndosai (14.000), yiongoɔ òaasɔsɔo lèe soolo (6.000), zuɔ òaa kwi (2.000) n̄ z̄aa'inaɔ òaa sɔo (1.000). ¹³ A nɛḡsɛ í gbɛɔn sopla ní nɛnɔɛɔ gbɛɔn àaɔ lɔ. ¹⁴ Aà nɛnɔɛ s̄éia tón Yemima,* a plaade tón Kasia,† a àaɔde tón Kelɛnafu.‡ ¹⁵ Bùsupi guu píi nɔɛɛ kà a maa kà Yobu nɛnɔɛpiɔwao. An mae ní túbi dílɛnɛ ní ní d̄ɔɔɛ.

¹⁶ Yobu taasikea gbea à kè wè basoplaɛ, à wesí a t̀unaɔ ní a síwɛnaɔ ní a s̄kpaɛɔlɛ. ¹⁷ A zikù táotaɔɛ, Ɔ à gà.

* 42:14 Bee m̀ felena. † 42:14 Lí ḡnana t̄. ‡ 42:14 Bee m̀ kiopēna.

SOUO

Yá pò kú lálé bee guuo

Souoá wabi mèn basoplakwi pò Isailio kè Luawaone, mé aai si le ũ rí pò'ona, mé Yesude le zikè e ní a gbáo.

Sou lá kpaalea lee sooe. Le pò Davidi dáo ku we dasi (51-65, 67-71) bee gbéa Kole buio leo (42-49, 84-88), Asafa leo (73-83), kiablea leo (93-99), gea Yelusaleu leo (120-134).

Souo buio dasi maamaae:

Le pò aai Dii tóbo aà zókè ní aà maakéo yá musuo: 8, 19, 33, 100, 103-105, 111, 113-114, 117, 135-136, 145-149

Dii kiblea leo: Dii mé kía ũ: 47, 93, 96-99

Kiablea Souo, wabikea kiae ge kía wabikea: 2, 18, 20-21, 45, 72, 89, 101, 110, 144

Géa Dii kpéu leo: 15, 24

Géa Yelusaleu le pò Isailio i si goo pò aale gé dikpekei we: 84, 91, 121, 122

Siona leo, aale gu pò Dii sè wà a kpé dou Yelusaleu tóbo: 46, 48, 76, 87, 132

Waaso Souo: 14, 50, 53, 75, 81, 95

Sou pò i yádada luanaaikenaone: 1, 37, 49, 73, 78, 112, 119, 127, 133

Gbé pò aale pòsia ke aale Lua sisi ní yá'oma guuo Souo: 12, 44, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137

Lua gbé wiileawa yá'la ge ladama ge gudé ge gyá ge zókè yá musu leo: 5-7, 13, 17, 22, 25-26, 28, 31, 35, 38-39, 41-43, 51, 54, 57, 59, 61, 63-64, 69-71, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140-143

Lua saaukpaa ké i ní suaba ge i duunakéma yái: 9-10, 30, 32, 34, 40.1-12, 92, 107, 116, 118

Pona ní aafia pò luanaaikenao vi leo: 3, 4, 11, 16, 23, 62, 131, 139

Yesu Sou lesi Maaku 14.26 guu, mé à Sou yá'ò a yádanéo guu (Maa 12.10, 36) ní aà wabikeao guuo (Maa 15.34, Luku 23.46).

Souo guu wà dōaa wà Kilisi yá'ò ní taasi pò a keo (22, 69). Wà aà bōa gau yá'ò bō ní aà taa luabe yáo (16, 110, 118). Wà Sou lá yáo ò Lua bàakuarínō gbézā láo guu de gēn basōola.

Isailio wabikea, Yesu wabikea, Yesude káauo wabikea (Zin 4.24-26), Souo de lá pò Yesude i lousisio ũ e ní a gbáo.

LA SEIA

1

Souo 1-41

Bdaade

1 Baaaden gbé pò lí gbēvāio ledama mao ũ.

Ili duunkenao zé seo,

ili zōle ní gbé aláfiikenaoo.

2 Dii ikoyā mé i kaaāgu,

io láasookewā fáane ní gwāasinao.

3 A de lán lí pò wa bà swa saewa,*

a lá lí giigagao, io né' i a goowa,

yá pò i ke pii káfla vi.

4 A de màa ní gbēvāio.

* 1:3 Zel 17.8

Aa de lán ése úa pɔ́ íana ì séléwae.

⁵ Beewa gběvāiɔ bɔ maa yákpalekegɔɔziɔ,
duunkenaɔ ze gbēmaao saeo.

⁶ Dii ì zemikū gbēmaaoɔe,
gběvāiɔ sɔ, an zé mipè kaalewa.

2

Kía pɔ́ Lua kpà

¹ Bóyāi bui ní buio lé zɔakai?
Akea wàle lé pà kpaai?

² Dúnia kíao lé zì sɔuke,
kpalablenao lé káaa Dii
ní Kía pɔ́ a kpàozì.*

³ Aale me: Wà ní mɔdaonaɔ kékè,
wà ní ba polowá.

⁴ Dii lé ní àlafike,
zɔlea musu àle ní yáab.

⁵ A palamá ní pɔfèo,
aà kpēne ì to vía ní kú.

⁶ A mē a a Kía kpà
a gbēsísí Siona musu.

⁷ Má yá pɔ́ Dii dīlemee o à mē:
Ma nén n ũ, n Maen ma ũ gbā.†

⁸ Wabikēa, mí n gba bui píi,
mí dúnia gola síis kpama n pɔ́ ũ.

⁹ Nyɔ kiblemá ní m̀ gopanao,
níyɔ ní wíwi lá wí g̀ oo wiwa.‡

¹⁰ Kíao, à ledamae bee ma,
dúnia kpalablenao, à ɔnɔkū sa.

¹¹ A zɔble Dii ní v́lakeaèò,
à kúle búsu seè ní lualuao,

¹² ké aà pɔ́ su f́éazi à gaga zéuo,
asa aà pɔ́ ì pa kándo.

Báaaden gbé pɔ́ nàaazi ũ.

3

Lezua Luazi ibeeɔ yá musu (2Sam 15.13-17)

¹ Le pɔ́ Davidi dà gɔɔ pɔ́ à bàalè a né Abisalouē.

² Dii, ma wèleɔ die fá,
gbé pɔ́ íbelesèmanɔɔ dasi.

³ Wàle ma yá'o dasi,
wàle me Lua a ma suabao.

* 2:2 Zln 4.25-26 † 2:7 2Sam 7.14, Mat 3.17, Zln 13.33, Ebe 1.5, 5.5 ‡ 2:9 Zia 2.26-27, 12.5, 19.15

⁴ Mpi sō Dii,
 n̄le ɔliamazi s̄ngbao ũ,
 ma gawin n ũ,
 ni tō ma mi àɔ daa ía.

⁵ Mi lezu Diizi,
 í wea za a kp̄eu gb̄èsis̄i musu.

⁶ Mi w̄ule í'ò ní a nao,
 mí vu aafia, asa Dii mé ma ũ.

⁷ Gb̄ēɔn àaasɔsɔ leɛ kwi lé ma we,
 kási mili víakenéó.

⁸ Fele Dii,
 ní ma íb̄eɔ legbeomble,
 ma suaba ma Lua,
 ní gb̄ēv̄aip̄iɔ swaa é'è.

⁹ Dii mé í gb̄é suaba.
 Báaada n gb̄éɔgu.

4

Wabi oosi kea

¹ Davidi le. Wí sí ní m̄ɔɔnleaoɛ.

² Tó ma n sisi, wea Lua ma Zennode.

Tó má yelea, ni ma gba d̄eepooki.

W̄enad̄m̄eɛ, ní ma wabikea ma.

³ Gb̄éɔ, á ze widaa ma Lua gawidewae b̄ɔɛ ni?

Íɔ ye p̄p̄āɔzi, íɔ t̄e táaɔzi.

⁴ Aɔ d̄s̄ ké Dii a gb̄éɔ d̄ile adoa,
 tó ma aà sisi, a ma yāma.

⁵ A kpakpanaga, ásu duunak̄eɔ,
 à láasook̄e á w̄ulek̄i, í n̄le.

⁶ A sa p̄ɔ de à o o,
 í Dii náaik̄e.

⁷ Dasi í m̄e: Dém̄e a éf̄aaik̄ew̄ēi?
 Wá wegwa Dii, báaadawágu.

⁸ Baa tó p̄ɔwena ní v̄éɛo dir̄zi,
 p̄ɔna p̄ɔ ní d̄ám̄eɛ ma s̄ou de ní p̄ɔa.

⁹ Mi w̄ule í'ò ní a nao kau,
 asa Dii, n̄m̄e ni to m̄àɔ ku d̄ɔɔa.

5

Wabi k̄ɔ kea

¹ Davidi le. Wí sí ní kul̄ep̄eaoɛ.

² Swákpa ma yáí Dii,
 laaid̄ɔ ma yāwaaipaawa.

³ Ma Kía, m̄ále wiilema,
 ma Lua, m̄ále wabik̄ema.

⁴ Dii, ni ma yāma guf̄ēne,
 mi a yáɔ d̄ɔɔn̄e k̄ɔɔ,
 ma wé íɔ d̄ɔnzi.

5 Luan n ũ, ní ye vāizio,
nili gbēvāi dilɛo.
6 Zlakāfina lí e zè n aɛo,
ní za vāikenaɔgu piie.
7 Dii, ni ɛɛdeɔ mide,
ní ye gbēdenaɔ ní gbēblenaɔ gtyaio.

8 Mapi má gē n ua n gbēke zɔɔ yái,
má kúle n kpeɛle mà misiilene.

9 Dii, dɔaamɛɛ n náai yái,
zɛpoomɛɛ ma dàdānaɔ yái.

10 Asa an yāe náai vɔo,
aaí lenakasa gbéɔne.
An nòse de lán kaadɔembɛwae,
gbé ɔɔkpaá yá kò ní sɔu.*

11 To yá zɔlemá Lua,
to aa ɔzu níza wéu.
N ní yá n aɛ an taaɛ dasiɔ yái,
asa aa gí n yāmaie.

12 To gbé pɔ ná n kpeɔ yáalo,
aaio wiile ní pɔnao gɔɔpii.
Oku gbé pɔ yenziola,
aaí vɔ aa kēaa n yá musu.

13 Dii, ni báaada gbēmaaɔgu,
n yearízi í káedañzi.

6

Wiile Luawa

1 Davidi le. Wí sí ní kúuleaɔɛ.
2 Dii, rísu ma lele ní kpēneoo,
rísu ma toto ní pɔkúmaoo.
3 Wēnadɔmɛɛ Dii,
ma gɔ déedeennɔɛ,
ma gbágbá Dii, asa ma wá lé wíɛ.
4 Ma pɔ yá dúuduue, Dii,
níyɔ dɔmale bɔɛ ní?
5 Ɛa n ma misi, Dii,
ma suaba n gbēke yái.
6 Asa gɛ lí e lemàma ɔo,
wíli n táasile miauo.

7 Ma wēnakè ma kpasa,
ma mibɔɔ í gá ní wé'io,
ma wúleklí ɔ níɛɛ e gu gɛ dɔɔ.

8 Ma wé ɔ bɔɔ ní pɔsiao,
ɔ wo, ké ma ibeɛɔ dasi yái.

* 5:10 Lom 3.13

⁹ A go ma k̄i v̄aikenaṽ,*
asa Dii ma ɔɔlɔ mà.

¹⁰ Dii ma wiileṽ mà,
Dii ma wabikeṽ s̄i.

¹¹ Wí a ma ibeṽ k̄u píi,
aa ḡɔ bíli guu,
aa fua k̄ándo, aai kpekpa.

7

Yanakpaa, Dii!

¹ Le p̄o Davidi s̄i Diie B̄eyámeṽ bui Kusi yá musu.

² Dii ma Lua, ma nanziṽ,
ma suaba ñ ma b̄o gb̄é p̄o p̄lemazi ɔzi.

³ Tó màa no,
aa ma taitai lán ñò musuwaṽ,
aa ma k̄ék̄ek̄ɔṽ,
gb̄ē a ma misio.

⁴ Dii ma Lua, tó ma táaek̄ē s̄o,
tó ma ɔ ku yá vái u.

⁵ tó ma v̄aik̄ē ma gb̄édeṽ,
ge tó ma gb̄āam̄o ma w̄elēṽ p̄ā,

⁶ ma ibeṽ p̄i p̄lemazi aà ma k̄ú,
i ɔz̄oṽ t̄oṽ,
i ma t̄o v̄ile b̄usu'úf̄āu.

⁷ Fele ze í p̄of̄eo Dii,
fele kp̄ēnb̄oṽ ma ibeṽ owa.

N n me sé, ma Lua,
ní yá ḡḡo a z̄éwa.

⁸ To gb̄ēṽ k̄āanz̄i,
ní k̄iblem̄á kua za musu.

⁹ Dii, ni yákpaleke í gb̄ēṽ.

Dii, to yá b̄oman̄o na ma yá z̄ede léu,
Musude, kem̄eṽ ma ñ̄se pua léu.

¹⁰ Lua, ní me í maa,
ni ñ̄se í láasooṽ ȳoṽ.*
Gb̄ēv̄áio p̄ás̄i kea mid̄e,
ní gb̄ēmaaṽ gba z̄ek̄i.

¹¹ Lua Musude mé ma s̄ēngbao ū,
í ñ̄se ma adeṽ suaba.

¹² Lua í yákpaleke a z̄éwa,
í to yá à z̄ilem̄á ḡo p̄ii.

¹³ Tó gb̄é i ñ̄selileo,

Lua í a f̄ēnda leke, í a sá k̄á.

¹⁴ I a ka gbaṽ,
í a ḡo keṽ p̄o í ga inéṽ keke.

* 6:9 Mat 7.23, Luk 13.27 * 7:10 Zia 2.23

15 Gwa, vāi i nɔdɔ gbépiu,
i yádɔnwéia nɔsi à ne íè ege ũ.

16 I eyɔ gbéɔne zàzà bai ũ,
ɔ i zu e pɔ a yɔpi guu.

17 Aà yádɔnwéia a wi aà musu,
aà gbéɔ wɛtāa a sɔaa aà miwa.

18 Má Dii sáaukpa aà maake yái,
má Dii Musude tɔbɔ ní lesiao.

8

Lua zɔɔke oa

1 Davidi le.

2 Dii wá Dii, n tɔbɔ dúnia guu,
n gawi bɔ gupuaui musu.

3 N dà néfɛnɛnɔne ní né yɔminɔ
aa n táasile,*

ké n ibɛɛɔ ní n wɛlɛɔ níle yái,
n mɔakanɔ lé i gɔ kpaaŭa.

4 Ké ma n zí gwà musu,
mɔvua ní saana pɔ ní pèpe weɔ,
5 ma mè bɔn gbɛnazina ũ an yá Ìɔ dɔngui?

Bɔn ní ũ ni laaidɔmái?†

6 N aà kè késāa malaikaɔzi gɔɔpla,
n aà kpà kpalau ní gawio ní bɛɛɛɔ.

7 N tò à iko vɛ pɔ pɔ ní kèɔwa,
ní tò pɔpii misilɛè,‡

8 sáɔ ní zuɔ ní sɛanɔbɔɔ píi,

9 bāɔ ní kpɔɔ ní pɔ pɔ kú ísia guu.

10 Dii wá Dii, n tɔbɔ dúnia guu.

9

Lua sáaukpa kè í yákeke gbéɔne yái

1 Davidi le.

2 Dii, má n táasile ní nɔsemendoo,
má n yábɔnsaɛkɛɔ kpáwakené.

3 Má pɔnake, má yáalo n yá musu,
Musude, má n tɔbɔ ní lesiao.

4 Ma ibɛɛɔ i kpekpa,
aaí gɛmbɔle aa gaga n aɛ.

5 Asa n zɛmanɔ, n yánakpāa,
zɔlɛa n gínaa n yágɔgɔ a zéwa.

6 N buipáleɔ lèle,
n gbɛváipiɔ mɔnzɔ,

* 8:3 Mat 21.16 † 8:5 Sotɔ 144.3, Ebe 2.6-8 ‡ 8:7 1Kln 15.27, Efe 1.22, Ebe 2.8

n ní tó dè míómíó.

⁷N músi láasai kpà ma wèlɛɔzi,

n ní wéleɔ kwè,

an yá dɔ gbèegu bo.

⁸Dii í kible gɔɔpii,

à a kpala òlè yákpalekea yáí.

⁹A yákpaleke ní dúnia gbéó súsu,

a kible buiɔwa a zéwa.

¹⁰Dii mé ulekli ũ

gbé pɔ wàle gbáamɔnéɔne,

a dené aafia'ekli ũ taasikegɔɔ.

¹¹Dii, gbé pɔ n tó dɔɔ n náai ví,

nili n aeyanaɔ vúaaɔ.

¹²A lesi Diiɛ, àlɛ kible Siɔna,

à aà yákeɔ kpàwake bui pííɛ.

¹³Asa yá lí sáaaguɔ,

í tɔsi gbèdenawa,

í taasideɔ wiileɔ yáda.

¹⁴Gwa lá ma ibeɛɔ lé íadaa, Dii,

wènadɔmɛɛ, ní ma bɔ ga lézì,

¹⁵mí lé mama Siɔna bíibɔleu,

mí pɔnake ké n ma suabà yáí.

¹⁶Buiɔ sí ɛ pɔ aa yòu,

an gbá zù ba pɔ aa kpàu.

¹⁷Wa Dii dɔ ní yákpalekea a zéwaoɛ,

í to gbèvái yákeɔ labadaaála.

¹⁸Gbèváiɔ í ta bedau,

bui pɔ aali Lua yádaopiɔ.

¹⁹Wènadeɔ yá a sáaagu bauo,

taaside wɛɔbaaazi láaa vío.

²⁰Fɛlɛ Dii,

nísu to gbènazína n gǎ flo,

bui píi káaa, ní yákpalekeéríɔ.

²¹Dii, to vía buiɔ kú,

ké aa e dɔ wa dɛ gbènazínaɔ ũ.

10

Lua yáḡḡḡa ní gbéó wabikea

¹Dii, bɔyáí ní zea zázáí?

Akeɔ ní ulené taasikegɔɔzìí?

²Gbèvái í gbáasaide wɛ wala guu,

í kɔnikèè, í aà kú.

³Gbèvái í a pɔnidɛɔ íanadǎ,

ɪ bɪide sáaukpa, ɪ Dii tɔbɛɛsi.

⁴ Gbɛvái wala mé tò ɪli Dii aeyao,
a Lua láasoo vɪo.

⁵ Yá pɔ ɪ kɛ píi ɪ bɔɛ maaɛ,
ɪ azɪa káfɪ, ɪli n ikoyá dao,
ɪ lesuikɛ a ɪbɛɛɔwa.

⁶ ɪ mɛ á kpaguo,
áɔ ku pɔnau taasikesai gɔɔpiiɛ.

⁷ ɛɛ ɪɔ dɔ aà léu
ní gbékaao ní yápásɪo,
yáɔɔnwɛia ní yáváio mé aà lé pá.*

⁸ ɪ naalɛ yáesaideɛ wɛnkpe,
ké à e aà de asii guu,
ɪ mi'lide kpákpa gusaɛna.

⁹ ɪ naalɛ gbɛɔnɛ asii guu lán nɔɔmusuwa,
ɪ naalɛ lákpeu à e yɛɛsaide kú.
Tó à aà kú, ɪ aà gálɛ ní a bao.

¹⁰ Gbé pɔ a le a kù gò wúlea yɛmɛɛ,
gbáa mé aà nè.

¹¹ Gbɛvái pi ɪ mɛ Lua a yá fán vɪo,
ɪ ɔku a wéwɛɛ, ɪli gu'eo.

¹² Dii, fɛlɛ mɔ ní n gbáao,
Lua, nɪyɔ yɛɛsaideɔ fánke.

¹³ Lua, bɔyái gbɛvái ɪ dɔɛnnɔi?
ɪ o a sɔ guu nɪyɔ ɪadawao.

¹⁴ N beo ni e sáasá,
ni gbɛɔ yá'ɔma ní ní pɔsiao yáda,
ké n e ɔɔdaumá.
Yɛɛsaide ɪ azɪa kpama,
tone pɔ gwana vɪo ɔɔnɛden n ũ.

¹⁵ Gbɛvái ní gbé pásɪo gásl éné,
an vái pɔ aalɛ e wa dɔo wí ní musu.

¹⁶ Dii ɪ kible gɔɔpii,
aà yádansaiɔ midɛ aà bùsuu.

¹⁷ Dii ɪ yɛɛsaideɔ wabikɛa ma,
ɪ ní gba sɔ, ɪ swáɔ ní yái.

¹⁸ ɪ zɛ ní tone pɔ gwana vɪoɔ
ní gbé pɔ wálɛ ɪadamáɔ,
ké gbɛnazɪna pɔ de bùsuti ũ su to sɔ kéngu bo yái.

11

Sɔdilea

Davidi lɛ.

¹ Ma na Diizi.

* 10:7 Lom 3.14

Bóyáí ále omɛɛ mà vua
mà ta gbɛ musu lán bāwai?

² A vāikenaɔ gwa, aa kakpà sáa,
aa gusaɛ yè má aa sá gà,
aa kakpàle nòsɛmaadeɔwa.

³ Tó felekaa yāmikpale gbòo,
gbēmaaɔ kea ní?

⁴ Dii ku a kpéu,
a zɔ́lea báawa musu we.

I wɛpá gbēnazínaɔla,
í wékpaleńzi.

⁵ Dii í gbēmaaɔ táasika,
āma a za vāikenaɔgu
ní gbé pɔ́ yāpāsí í kené naɔ.

⁶ A tɛyɔ́ ní íatɛgbɔ́o kwe vāikenaɔwa,
ílan wāa mé aɔ de ní baa ũ.

⁷ Asa Dii í yáke a zéwa,
yákea a zéwa í keè na,
gbēmaaɔ wesiaále.

12

Gbēnazína bēeboa

¹ Davidi le. Wí sí ní kúuleaoc.

² Ma suaba Dii!
Asa gbēmaa ku lɔo,
náaide làa gbēnazínaɔ guu.

³ Baade í ɛto a gbédeɛɛɛ,
í lena keè ní nòsɛmɛmplao.

⁴ Dii, lenade gyawi
ní gbé pɔ́ í azía se leslo.

⁵ Aaí mɛ ní lé mé a tidɔ gbéa,
wa mé wa ní lé ví,
démɛ a kiblemáí?

⁶ Gbé buseɔ wɛtāa
ní wēnadeɔ aukɛao yáí,
Dii mè á fele sa,
á ní gba bɔ́kí pɔ́ aale a nide.

⁷ Dii yá sāa vío,
a de lán ánuɔ pɔ́ wa yò mua téu
wa bāasa gēn soplawa.

⁸ Mpi Dii, níyɔ́ wá d́a gɔɔpii,
níyɔ́ wá sí gbé bee taaɔwa.

⁹ Tó gbéɔ yābēɛ kù ɔ́plapla,
gbēváiɔ lɔ be ní yòo gupiiue.

13

Lezua Luazi

¹ Davidi le.

² E bɔɛ, Dii?

Ma yá aɔ sãangu gɔɔpii yá?

N mikpe aɔ dɔamɛɛ e bɔɛ ni?

³ Máɔ dɛɛka ní ma láasooɔ e bɔɛ ni?

Ma pɔ ɪɔ sia lá gu lé dɔ,

ma ibɛɛ aɔ gbãablea e bɔɛ ni?

⁴ Dii ma Lua, ma gwa ní ma yãma.

Ma oa weemɛɛ,

ké másu ga i oo yáí,

⁵ ké ma ibɛɛ su mɛ a tidɔmalao,

ké ma wɛlɛɔ su pɔnake ma fua yá musuo.

⁶ Máɛ n gbɛke náaike,

ma pɔ na ké nɔyɔ ma suaba.

Má lesi Diie,

asa à yãmaakɛmɛɛ.

14

Misaide ya'oa

(Sou 53)

Davidi le.

¹ Misaideɔ ɪ o ní sɔ guu Lua kuo.

Aa ɔɔkpà, an yãka vâi,

yãmaakɛna kú ní guuo.

² Za musu Dii ɪ wɛtɛ gbɛnazɪnaɔzi,

ɪ gwa tó gbɛɛ ɔnɔ kà a kú wɛɛɛa.

³ Aa sãã píi, aa gɔ dɔɔsai mɔmɔ,

yãmaakɛna kuo, baa do.*

⁴ Väikena wé lí gu'eo lé?

Aaɪ ma gbɛɔ mɔmɔ lán úwa,

aali lezu Diizio.

⁵ Gwa, vɪa a ní kú we maamaa,

asa Lua a ze ní gbɛmaaɔ.

⁶ Väikena ɪ kpa taaside a pɔɛu,

kási sɔ Dii mé taaside ulɛkú ũ.

⁷ Lua, bɔ Siɔna mɔ n Isailiɔ bɔ!

Tó Dii sù ní a gbɛɔ ní pá ziu,

Yakɔbu buiɔ pɔnake,

Isailiɔ yáalb.

* 14:3 Lom 3.10-12

15

Luayamana ya'oa

Davidi le.

¹ Dii, déme zεvɪ à gē n uai?
Déme a fɔ̀ àɔ ku n gbèsɪsɪ musui?

² Gbé pɔ̀ ɪ ku tàaesai,
mé ɪ yáke a zéwa,
mé ɪ síana'o ní nòsemendoo.

³ Ili yáɔɔ gbēewao,
ili tàaeke a gbédeeeo,
ili a gbēdo sɔ̀sɔ̀.

⁴ I saka luayādansaiɔ̀gu,
ɪ luayamanaɔ̀ kpela.
Ili a legbēa liléo,
baa tó à kèè zɪ'ũ.

⁵ Ili ɔ̀a sēané à a igbào,
ili bɔ̀ gbé pɔ̀ a yá kú kpe ɔ̀sāsáa yáio.

Gbé pɔ̀ ɪ ke màa a kpagua bauo.

16

Naa Luazi

Davidi le.

¹ Ma dɔ̀a Lua,
níme ma nanzi.

² Má ò Diiε ma diin n ũ,
níme ɪ ma aafia ũ.

³ N gbé pɔ̀ kú ma búsuuɔ̀
mé de gawide pɔ̀ ɪ kamaguɔ̀ ũ.

⁴ Gbé pɔ̀ aai wá gé táa kíiɔ̀
aai yá'ɔ̀ma kpá ɪzɪazie.

Má sa'o'ɪ tɔ̀léɪnɔ̀ɔ̀,
wa ní táaɔ̀ tɔ̀ ma ma léuo.

⁵ Dii, n ma ka ma baawa,
ma wēni ku n ɔ̀zɪε.

⁶ N kɔ̀ɔ̀ dàmeεε gumaau,
gba pɔ̀ ní dàmeεε kàmagu.

⁷ Má Dii táasile ké ɪ ledaa,
baa gwá ɪ to ma sɔ̀ ma gba laai.

⁸ Miɔ̀ Dii e ma wéu gɔ̀ɔ̀pii,
lá a kumano, má kpaguauo.

⁹ Bee yáí ma pɔ̀ ɪ na,
ma nòse ɪ yáalɔ̀,
ma wé dɔ̀i ɪ ma me aɔ̀ ku aafia.

¹⁰ Asa níyɔ̀ ma to miauo,
níyɔ̀ we n yámana yaikεo.*

¹¹ N ma ka wēni zéwa,
n kíi pɔ̀na ɪ pεεau,

* 16:10 Zln 13.35

pɔmaao ku n ɔʒl gɔɔpii.†

17

Wabikea

Davidi wabikea.

¹ Dii, ma yāma,

asa ma yá nae,
swāɔ ma willeai,

ma wabikea ma,
asa mále ke ní mɔaflioo.

² N kǎi má yāna eu,
n wé lé yá pɔ zɛvɛ e sáasā.

³ N ma sɔ gwá, n wétɛmazi gwá,
n ma táasiká, ni yāe eao,
asa ma zeò ma lé a ma kalikēo.

⁴ Mili té gbēnazína yākeaozɔio,
mili gbé pásɔ ɔlesɛo.

⁵ Ma be n zéu súsu,
mi pāale n yáeo.

⁶ Mále lezunzi, asa rýɔ wea.

Lua, swáse ma wabikeai.

⁷ N n gbēke bɔnsae kemee,
gbé pɔ nánzi bɔ ní ibeɛɔ ɔʒl.

⁸ Laaidɔa lá ní wēbesianawa,
ní ma sɔɔ n kúlukulunau.

⁹ Ma si gbēvái pɔ aai ladaaɔwa,
ma ibeɛ pɔ liaamazipɔ.

¹⁰ Aali gbēe wegwao,
an lé ɪ yɔɔ yā'o.

¹¹ Aa pèlemazi aa liamazi,
aa webliá ké aa e ma pále zǎle.

¹² Aa ye ma taitai
lán nòɔmusu nɔandɛnawa,
lán nòɔkusi pɔ naalea gusaɛnawa.

¹³ Dii, fɛle daríle, ní ní kwé,
ma si gbēváiipɔwa ní n fɛndao,

¹⁴ ma bɔ gbépiɔ ɔʒl ní n gbāao.

An baa ku dúniáe bee guu,
an àizeɛ ɔ dirzi, an néɔ ɪ ká,
aai pɔ pɔ fɛɔ kále ní népiɔne.

¹⁵ Má wesinle ma nɔsemáa yái,
tó ma n e ma vugɔɔ, bee a mɔa.

† 16:11 Zln 2.25-31

18

Ziblea sáaukpa
(2Sam 22.1-51)

¹ Lε pɔ́ Dii zòblena Davidi siè gɔɔ pɔ́ à aà bɔ́ Saulu rí aà ibεε kɪnɪɔ ɔʒl.

² Má yenzi Dii,
númε rí ma gbāa ũ.

³ Lua mé ma gbesi ũ,
mí naaázi,
ma Lua mé ma zegikli ũ,
í ma misi.
A de ma sèngbao ũ,
má aà náai vɪ,
a de ma suaban gbāa ũ,
í ma d́sa.

⁴ Dii kà wà aà sáaukpa.
Mi lεzuaázi,
í ma bɔ́ ma ibεεɔ ɔʒl.

⁵ Gó kpálemanɔ,
kaale swa lé ma ble.
⁶ Mía baɔ galakpámεε,
ga baikpámεε ma aε.

⁷ Ma yeelea guu màa ma Dii s̄isi,
ma lεzù ma Luazi,
ɔ́ à ma lɔɔ mà za a be,
ma wii káwà, à gè aà swáú.

⁸ Tɔɔle lùalua à z̄laz̄la,
gbès̄is̄is̄ɔ dèedee rí z̄l̄nau,
aa lùalua ké aà pɔ́ pà yáí.

⁹ Súele bɔ́ aà níu,
té pɔ́ í kúma bɔ́ aà léu,
a ȳɔɔ lé pipi aà aε.

¹⁰ A gu kèaa musu à p̄ila,
lou s̄isi aà gbá z̄íε.

¹¹ Alε vua dia malaika gàs̄lade kpe,
àlε yàakpa rí íanao.

¹² A gusia kù az̄lala,
à luabesiana kè a kúki ũ.

¹³ Lousisia d̄baa aà gawi p̄ilεaε,
lougbε kwè, lou p̄ilεpile pás̄ipás̄í.

¹⁴ Dii Musude p̄ala za musu,
aà lɔɔ dɔ́ louv̄ía ũ.

¹⁵ A ka f̄a ma ibεεɔgu à rí f̄aa,
Lua s̄umá à rí yá.

¹⁶ Ké n palamá Dii,
ísia tɔɔle bɔ́ gupuau,
ké n pɔ́bɔ́ n níu,
dún̄ia z̄l̄na bɔ́ puizi.

¹⁷ A ɔ́bɔ́ za musu à ma kù,

à ma bɔ́ ísiu.

18 A ma si ma ibeεε gbāawa
ní ma wèlε pɔ́ an gbāa demalaɔ.

19 Aa ànaa ma wēnakεgɔɔ,
ɔ́ Dii zèmanɔ.

20 A ma bɔ́ à ma gba dèεpookɔi,
à ma mísi ké a yemazi yáí.

21 Dii yákèmeε ma nòsemaa léu,
à fiabòmεε ma gbāsísai léu.

22 Asa má Dii yádílεɔ kúa,
mi váikε ma a Lua tò weo.

23 Aà ikoyáɔ ɔ́ dɔ́aaameε,
mi bɔ́ yá pɔ́ a dílεɔ kpεo.

24 Ma kua táae ví Diiεo,
má azla kúa duunasai.

25 Dii fiabòmεε ma nòsemaa léu,
asa a è má kú gbāsísaiε.

26 N náai ví náaideɔne,
táaesaiden n ũ táaesaidεne.

27 N wásawasa gbé wásawasaɔne,
āma ni kɔ́nikε gbé dɔ́saiɔne.

28 Ni zlabusanɔ́ suaba,
ni gbé pɔ́ aai rízi se lesíɔ busa.

29 Dii, ni ma filia tefelε,
ma Lua, ni ma gusia lílε gupua ũ.

30 N n gbāao má fɔ́ kuadi kaawa,
ní ma Lua dɔ́nleɔ má fɔ́ ví gía.

31 Luapi sɔ́, aà yákeε bòlei.
Dii yá sāa vío.

A de sèngbao ũ gbé pɔ́ nàaziɔne.

32 Dii bàasio, déme Lua ũi?
Wá Lua bàasio, déme gbési ũi?

33 Lua mé í ma gba gbāa,
ɔ́me í zεpoomεε súsu.

34 I to ma wá nakū lán tuewa,
í to màɔ be búsu gulesíɔ musu.

35 I zikaa dadameε
e ma gásl fɔ́ mɔgotē sá gá.

36 Ni n ziblesèngbao kpaá,
ní ma kúa ní n ɔ́plaaɔ,
ni naalε n̄ ma tɔ́bɔ.

37 Ni ma zé yàasa kūmeε,
ɔ́ ma gbá lí gbāleɔ.

38 Ma pele ma wèlεzi ma ní kúkū,
mi kpekpaɔ e ma ge ní dedεɔ.

39 Ma ní wiwi, aai e fèleɔ,
aa kwè gɔ́ kálea ma gbá zíε.

40 N ma gba gbáa, ma zikàò,
 ní tò ma ibeɛɔ mikpáa.
 41 N tò ma wèɛɔ kpekpa,
 ɔ ma a zangudepiɔ míde.
 42 Aa wiilè, gbèe i ní suabao,
 aa lezù Diizi, i yāmamá.
 43 Ma ní ké buɛbue
 lán luutē pɔ́ ɔana sèwa,
 ma táa'ómá lán zé guu pèɛawa.

44 N ma bɔ gbé pɔ́ fɛlemanɔɔ ɔzɪ,
 n ma ké buiɔ míde ũ.
 Gbé pɔ́ má ní dɔɔɔ lé zɔblemɛɛ.
 45 Bui zɪloɔ i vlánaumɛɛ,
 tó aa ma yāmá, aai misiilemɛɛ.
 46 Buipáɛɔ kúsu i kwé,
 aai bɔ ní zegiklɔu ní lualuao.

47 Dii ku! Báaaden ma gbesi ũ!
 Wà Lua ma Suabana tɔɔɔ.
 48 Lua mé i tɔsimɛɛ,
 i buiɔ totomɛɛ.
 49 N tò ma pili ma ibeɛɔwa,
 n ma gba gbáa de ma wèɛɔla,
 n ma bɔ gbé pásɔɔ ɔzɪ.
 50 A yáí má n sáaukpa buiɔne,
 má n táasile, Dii.*
 51 Dii i zɪ zɔɔ ble kía pɔ́ á sèɛ,
 i gbèkèkè kía pɔ́ á kpàpiɛ,
 ma Davidi ní ma buiɔ e gɔɔpii.

19

Luabɛ gawi ní Lua ya gawio

1 Davidi le.
 2 Musu i Lua gawi bɔ gupuaɔ,
 báluma pɔɔ i aà zɪ ɔɔné.
 3 Iɔ yádané lá gu lé dɔ,
 i dɔa kpámá gwá ní gwáo.
 4 Ili yá'oo, aà yá'oa bui kuo,
 wíli a kía maɔ.
 5 Aà ɔɔ i gé dúnia guu píi,
 aà yá'oa i gé e tɔɔle léwa.*

Lua kpɛdɔ́ ɪatɛɛ we,
 6 i bɔ kpéu à bilɛ lán nɔsenawa,
 i fɛle ní táo ní pɔnao lán negɔnawa.
 7 I fɛle luabɛ léla,
 i paa gé e a léle,
 pɔɛ líɔ uleá a pusuo.

* 18:50 Lom 15.9 * 19:5 Lom 10.18

⁸ Dii ikoyā paea,
i ní nòsɛ níniné.

Dii yá náai ví,
i lɛda ɔ̀nɔsaideɔwa.

⁹ Dii i ɔ̀tona doné súsu,
i ní pɔ̀ ke na.

Dii yádileɔ̀ gbāsfí vɔ̀,
i ní oa weenɛ.

¹⁰ Misiilɛa Diiɛ zépi wɛbɔ̀a,
waɔ̀ tɛi gɔ̀ɔ̀pii,

Dii yákpalekɛa slana ví,
yápi ɔ̀ maa wásawasa.

¹¹ Aá yámaa dɛ vuaa, baa vua maa,
a na dɛ zó'ia, baa zó̀ búsu.

¹² Ni lɛda mapi n zò̀blenawa,
gbé́ pɔ̀ n yá kúa ài ɔ̀ zó̀.

¹³ Démɛ a fɔ̀ yá pɔ̀ ále zāwàɔ̀ dɔ̀i?
Sùuukɛmanɔ̀ ní ma tàae pɔ̀ ulɛɔ̀.

¹⁴ Nsu to mapi n zò̀blena dɔ̀ɛnnɔ̀,
duuna su gbāableaɔ̀,
míɔ̀ kú wásawasa tàae zó̀ sai.

¹⁵ To yá pɔ̀ lé bɔ̀ ma léu
ní láasoo pɔ̀ kú ma sūuo kangu
Dii, ma gbɛsi, ma Suabana.

20

Ziblea wabikɛa

¹ Davidi le.

² Dii sinnɔ̀ n yeelɛa guu,
Yakɔ̀bu buiɔ̀ Lua n sɛ lɛsɪ.

³ Kua za aà kúkli a n suaba,
kua za Siɔ̀na a donle.

⁴ Aà n sa'oa pii sí,
n sa'obɔ̀ɔ̀ i dɔ̀aàgu.

⁵ Aà pɔ̀ pɔ̀ n pɔ̀ gbà kpama,
aà to ñ yá pɔ̀ níle yá le,

⁶ wí gulakɛ zí pɔ̀ ní blè yá musu,
wí dālapoo da ní wá Lua tɔ̀o.
Dii wabi pɔ̀ ní kè sinnɔ̀ pii.

⁷ Má dɔ̀ sa Dii i kía pɔ̀ a kpà suaba,
i siaànɔ̀ za a bɛ pɔ̀ a kua adoau,
i to aà zible ní a gāsa gbāao.

⁸ Gbɛɔ̀ i zikasɔ̀gɔ̀ náaike,
gbɛɔ̀ i sɔ̀ náaike,
wápiɔ̀ sɔ̀, Dii wá Lua náai wi ke.

⁹ Ampio, aa kúle aa léle,
wápiɔ̀ sɔ̀ wáɔ̀ zɛa giũgiũɛ.

10 Dii, to kí zible,
tó wa lezúnzi, síwanɔ.

21

Ziblea sɔaukpaa

- 1 Davidi le.
2 Dii, kí lé pɔnakɛ ní n gbāao,
aà pɔ na maamaa ké ñ tò à zible.
3 N pɔ pɔ aà pɔ gbà kpàwà,
ni gí aà wabikɛa síiaànɔ.
4 N danle kèè ní èfāai zɔɔ,
n vua fùà kpàè.
5 A wēni gbèama, ɔ ní kpàwà,
ní tò a ku e gɔɔpii.
6 Aà gawi zɔɔ ké ní tò à zible,
n gawi ní zɔkɛo kpàwà.
7 Niɔ báaadaaàgu gɔɔpii,
n kuaaànɔ tò aà pɔ kèna.
8 Asa kí Dii náai ví,
kua Musude gbèkɛu a kpaguao.

- 9 Nyɔ ɔdie n ibɛɛɔwa,
nyɔ n wèlɛo kú ní n ɔplaaɔ.
10 Nyɔ ní kɛ mua yàa ù n mɔgɔɔ,
Dii a ní múnzɔ a pɔfɛgɔɔ,
i to tékúma.
11 Nyɔ ní néɔ midɛ dúnia guu,
ní ní buiɔ kè gbènazínaɔwa.
12 Baa tó aa lekpaainzi,
an pɔeā a fɔ zíkɛo.
13 Nyɔ ka dɔɔ ní wéwa,
nyɔ to aa kpɛkpa.

14 N gbāa guu, Dii, ñ nzía káfi,
wí lesi wà n gɔsake táasile.

22

Wiilà Luawa

- 1 Davidi le.
2 Ma Lua, ma Lua,
bóyāi n ma to wei?*
- Ma wiilɛ,
àkɛa nílé mɔ ma suabaio ní?
- 3 Ma Lua, ma lezúnzi fáane,
ni weao,
ma wiilɛma gwāasína,
ɔ ní níle.
- 4 N kua adoa, ní zɔlɛa báawa,
ɔ Isailiɔ í ní táasile.

* 22:2 Mat 27.46, Maa 15.34

5 Mmɛ wá deziɔ n náaikè,
aa n náaikè ɔ n rí misi.

6 Aa ɛzùnzɪ ɔ aa bɔkɪ è,
aa n náaikè ɔ wí i rí kúo.

7 Kɔtɛn ma ũ, gbɛnazɪnan ma ũo,
wàɛ ma sɔsɔ, wàɛ sakamagu.

8 Gbɛ́ pɔ́ lé ma gwaɔ́ lé ma yáab,
aale ɛsuikɛa,

aale mɪkɛ déúdeú aale mɛ:†

9 Lá àɛ Dii náaikɛ, aà aà bɔ,
tó aà yá káaaguc, aà aà misi.‡

10 Mmɛ n ma bɔ ma da nɔsɛu,
n ma dɔ aà yɔ́wa.

11 Má na n ɔzɪ za neasakpɛuc,
rí de ma Lua ũ za ma da nɔsɛu.

12 Nsu nyɔ́ kumanɔ́ zàò,
asa taasi lé mekpa,
mé gbɛɛ ku à dɔmalɛo.

13 Wa liaamazi dasidasi lán zugaaɔ́wa,
wa pooamazi lán Basana zuswanaɔ́wa.

14 Wàɛ ɛdɔdɔa lán nɔ́omusu ɔɔbna pɔ́ aale pɔ́ taitaiɔ́wa.

15 Ma gbáa gɛ̀zɛa lán í kóɛawa,
ma guɔ́ bɔ̀ɔ́ pɪi,
ma mɛ yɔ́ lán zɔsawa.

16 Ma kòlo giigàga lán pɛnkasowa,
ma léna náale ma lé musu.§
Wà ma wule lán gɛ́wa búsutiu.

17 Gbɛ́ɔ́ liaamazi dasidasi lán gbɛ̀ɔ́wa,
gbɛ̀vãipɪɔ́ nɔ́nɔ́amazi,
aa ma ɔɔ rí ma gbáɔ́ fɪ́fɪ́.*

18 Má fɪ́ mà a wáɔ́ nao pɪi.
Wà wɛbɪibii, wàɛ ma gwa,

19 wàɛ ma pɔ́kasaa kpaale,
wàɛ tɛɛpa ma ulatao yá musu.†

20 Dii, rɪsu nyɔ́ kumanɔ́ zàò,
rɪmɛ rí ma gbáa ũ,
mɔ́ dɔmale kpakpa,

21 ma bɔ an fɛ́nda lézɪ,
ma wɛni si gbɛ̀pɪɔ́ swaawa,

22 ma bɔ nɔ́omusupɪɔ́ lézɪ,
ma si zùsɛɛpɪɔ́ kɔ́bawa,

23 mí n tɔbɔ ma gbɛ́ɔ́nɛ,
mí n táasile kɔ́káaa guu.‡

† 22:8 Mat 27.39, Maa 15.29, Luk 23.35 ‡ 22:9 Mat 27.43 § 22:16 Zaa 19.28 * 22:17 Zaa 20.27 † 22:19 Mat 27.35, Maa 15.24, Luk 23.34, Zaa 19.24 ‡ 22:23 Ebc 2.12

1 Tɔɔɛ ní pɔ́ pɔ́ kuwàɔ́á Dii pɔ́e,*
dúńia ní gbé pɔ́ kú a guuɔ́ pii.

2 A tɔɔɛ zínapèɛ ɛ́siau,
a kàɛ ní swaɔ́.

3 Déme zεví à dεdε Dii s̀stɔwai?
Déme a f̄ɔ́ gē àà uai?

4 Gbé pɔ́ tàae vío mé àà ǹsε pua,†
mé ɛ́li zε ní táaɔ́,
mé ɛ́li ɛ́gbē ní m̀afilioo.

5 Dii a báaada adegú,
Lua àà Suabana a to yá b̀oaànɔ́ na.

6 Maa a dε ní àà k̄í ẁeɛɛnaɔ́,
Yakɔ́bu buiɔ́ Lua aeyanapiɔ́.

7 A bílibɔ́ɛɔ́ w̄ēw̄ē,
à gbà zio w̄ēw̄ē,

í tó Kía gawide‡ gē.

8 Déme Kía gawidepi úi?
Dii neḡɔ́n gbāae,
Dii z̀kan gbāae.

9 A bílibɔ́ɛɔ́ w̄ēw̄ē,
à gbà zio w̄ēw̄ē,
í tó Kía gawide gē.

10 Déme Kía gawidepi úi?
Dii Zíḡɔ́de mé Kía gawidepi ú.

25

Lua wá d̄šana

Davidi ɛ́.

1 Dii, ma azía kpàmaε,

2 ma Lua, máɛ n náaike.

Nsu to wí ma k̄úo,
ńsu to ma ɛ́b̄εɔ́ tid̄malao.

3 Wí a gbé pɔ́ an wé d̄onziɔ́ k̄úo,
sema gbé pɔ́ b̀ò n kpe p̄aɔ́.

4 Dii, ñ n zé ɔ́ɔ́meε,
ní n yá dadameε.

5 Gemaɔ́ n s̄ianau, ní dadameε,
asa Lua ma Suabanan n ũ,
ma wé ɛ́ d̄onziε ḡɔ́pii.

6 N s̀uuu ní n gb̄εkeo aɔ́ d̄ɔngu,
asa ní ví za k̄aue, Dii.

7 Nsu tàae pɔ́ má k̄εɔ́ yádao
ge duuna pɔ́ má k̄ε ma èwaasoḡɔ́.
Ma yá àɔ́ d̄ɔngu gb̄εke guu,
ké ní maa yáí, Dii.

* 24:1 1Kln 10.26 † 24:4 Mat 5.8 ‡ 24:7 1Kln 2.8

⁸ Dii maa, ɪ yāke a zéwa,
bee yáí ɪ a yádada duunkenaɔne.

⁹ I zlabusanaɔ da a zéwa,
ɪ yāmaa dadané.

¹⁰ Dii ɪɔ gbēke ní náaio vɪ
ní gbé pɔ zè ní a bàakuarínɔ yáo.

¹¹ Baa ké ma duuna zɔɔ Dii,
sùukemanɔ n tɔ yáí.

¹² Déme Dii vɪa vɪi?
Dii ɪ ade da zé pɔ de aà sɛwa.

¹³ Ade aɔ ku nama guu,
aà buiɔ mé aa gɔ ní bùsu vɪ.

¹⁴ Dii gbēke vɪ ní a vɪakenaɔ,
ɪ to aaɔ a bàakuarínɔ yá dɔ.

¹⁵ Ma wé ɪɔ pɛ Diiwa gɔɔpii,
asa ɔme ɪ ma gbá bɔ bau.

¹⁶ Ma wɛgwa, wɛnadɔmeɛ,
asa má kú mado ní taasio.

¹⁷ Ma yá'ɔmaɔ kɔ ma nɔse guu,
ma bɔ ma wétɛapi guu.

¹⁸ Ma taasi ní ma pɔsiao gwa,
ní ma duuna woloa píi.

¹⁹ Gwa lá ma ibɛɛɔ lígua,
aa zamagu pásípási.

²⁰ Ma wɛni dɔa, ní ma misi,
nisu to wí ma kúo, asa ma nanziɛ.

²¹ To síana ní kua maaɔ aɔ ma dɔa,
asa ma wé ɪɔ dɔnziɛ.

²² Lua, Isailio bɔ ní taasikɛaɔu píi.

26

Gbɛmaa wabikɛa Diiwa

Davidi lɛ.

¹ Yánakpaa Dii,
asa ma yákè a zéwa,
ma n náaikè seasai.

² Ma lɛ n ma gwa Dii,
ní ma nɔse ní ma láasooɔ gwa.

³ N gbēke ɪɔ dɔaameɛ,
mí zɪke n síanawa.

⁴ Mili zɔle ní ɛɛdeɔɔ,
mili bɛbɛ ní mɔafilideɔɔ.

⁵ Má za duunkenaɔ káaaau,
mili zɔle ní gbɛváiɔɔ.

⁶ Ma a ɔ pípi táaesai seela ũ,*
mále lia n gbagbaktizi, Dii,

* 26:6 Iko 21.6-7, Mat 27.24

7 ké mà e n sáaukpa lesia guu,
mí n yáɔnsaεɔ kpáwaka.

8 Dii, má ye n kpé pɔ nɔ kuuzi,
gu pɔ n gawi i pilau.

9 Nsu n ma naaa ní duunkεnaɔɔ,
ńsu n ma baa daaa ní gbēdenaɔɔ.

10 Vái láasoo mé ɔ ɔaané,
an ɔ ɔ pai ní gbagusaεɔ.

11 Mapi sɔ mí yáke a zéwa,
wēnadɔmεε ní ma suaba.

12 Ma zεkɔi è gumaau,
má Dii sáaukpa balu guu.

27

Dii mé ma gupua ũ

Davidi le.

1 Dii mé ma gupua ũ, ma Suabana ũ,
dé má vlakεi?

Dii mé ma ulεkɔi ũ,
dé vía mé a ma kúí?

2 Tó gbēváɔ simazi ma taitaia yáí,
ge tó ma ibεεɔ ní ma wēleɔ ànaa,
aa gēmbɔle aa léle.

3 Baa tó zígɔɔ koezɔmazi,
ma sɔ a vío.

Baa tó gbéɔ fēlea ní zío,
ma sɔ aɔ díleε.

4 Yá mēndo mále a wabike Diiwa,
yápi mále wεεle maamaa.
Má ye màɔ ku Dii ua e ma gɔɔ léwae,
ké màɔ aà aeya aà kpéu we,
mí wépe aà kefenkewa.

5 A ma ule a kpéu taasikegɔɔ,
a ma gwa a zwáakpɛu,
i ma ze gbε musu aafia.

6 Ma mí a fu ma ibεε pɔ liaamaziɔla,
mí sa'o Dii ua ní gulakeao,
mí lesi mà aà táasile.

7 Tó ma lezúnzi Dii, wea.
Ma wēnagwa ní ma yāma.

8 Ma nòse lé ledaa mà n aeya,
Dii, mále n aeya.

9 Nsu mikpɛdɔ mapi n zòblenaεɔ,
ńsu bɔ ma kpe ní pɔfεoo.

Ma Dɔnlɛden n ũ, ńsu ma vúaaɔ,
Lua ma Suabana, ńsu ma to weo.

10 Tó ma de ní ma dao pákpámazi,
Dii a ɔliamazi.

11 Dii, ma da n zéwa,

dɔaamεε zé súsú guu ma kpàkpanaɔ yáí.

¹² Nsu to ma ibεεɔ ní pɔéá keao,
asa seelade εγεναɔ lé yáɔɔa,
mé gbé pásɔ lé pɔɔɔ ní níú.

¹³ Má yáε bee náai ví ké má e:

Dii a maakεmεε dúniaε bee guu.

¹⁴ Wεɔɔ Diizi.

Zε gbáa, ní sɔdilé.

Wεɔɔ Diizi.

28

Wabikεa ní sáaukpaaɔ

Davidí lé.

¹ Dii ma gbesi, mále lezunzi,

ńsu ñ n swá kákamεεo.

Tó ní nílé,

má gɔ lán gbé pɔ aa sí bɛdauɔwae.

² Mále wēna wii lema, swásεmazi,

mále ma ɔ se n kúkúí oi.

³ Nsu ma gále ní gbé b̄εεɔ ge váikεnaɔ sánuo.

Aaí yāna o ní gbédeεε,

āma an zaa gbéɔu kè zài.

⁴ Kené ní yákea ní ní váikεaowa,

fiaboné ní dàawa,

a gbe i wí ní musu.*

⁵ Aali Dii yákea ní aá zíkεao yádao,

a ní fuangba, a ní zεɔɔo.

⁶ Ma Dii sáaukpá,

asa à swāsè má wēna wiileai.

⁷ Dii mé ma gbáa ní ma sɛngbaoo ũ,

má aá náai ví ma s̄u.

I dɔmale, ma ñs̄ε í yáalɔ,

mí aá sáaukpa ní lesiaɔ.

⁸ Dii mé a gbéɔ gbáa ũ,

a de ulekúí ũ kía pɔ a kpáε,

í aá suaba.

⁹ N n gbéɔ suaba, ní báaadariŋu.

N ní dádá, níɔ ní kúa gɔɔpii.

29

Dii yá'oa zàa'lana guu

Davidí lé.

¹ Malaikaɔ, à Dii tɔɔɔ,

à gawi ní gbáao d̄s̄ Diie.

² A Dii tɔɔɔ,

à kúle Diie ní lousisi'ulaɔ daa.

* 28:4 2Tim 4.14

- 3 Dii ɔɔ kú lousisia kpe,
 Dii gawide í to lou pūna,
 Dii ku lousisia musu.
 4 Dii ɔɔ gbāa dɔ,
 Dii ɔɔ gawí vɪ.
 5 Dii ɔɔ í sɛdɛ líɔ paa,
 Dii í Libá búsu sɛdɛ líɔ paa.
 6 Í to Libá gbɛsisɔ vívɪ lán zunewa,
 í to Ɛɛmɔ gbɛ vívɪ lán gáaenawa.
 7 Dii ɔɔ í ɔɔ rí loupilɛaɔ.
 8 Dii ɔɔ í gbāa dee,
 Dii í Kadɛsi guwaiwai dee.
 9 Dii ɔɔ í líɔ zɪa,
 í líkpe puakú,
 gbɛ́ pɔ́ kú aà uaɔ i oè, Gawidɛɛ.
 10 Dii ku í pɔ́ daa dúniiaa musu,
 Dii ɔɔ zɔ́lɛa Kía ũ gɔɔpii.
 11 Dii í a gbɛ́ɔ gba gbāa,
 Dii í báaadaŋgu aaɔ aafia.

30

Dii sɔaukpaa

- 1 Lɛ pɔ́ Davidi dà Lua kpé sakɛɔ ũ.
 2 Má n káfi Dii, asa n ma sɛ lɛsɪ,
 ni to ma ibɛɛɔ tidɔmalao.
 3 Dii ma Lua, ma wiilɛma,
 ɔ́ n ma gbágbá.
 4 Dii, n ma si miawa,
 ni to ma si bɛdauo.
 5 Dii náaikɛnaɔ, à aà táasile,
 à aà tɔbɔ, asa a kua adoae.
 6 Asa aa pɔ́fɛa lí la rí lao leo,
 aà ɛfáai mé ɔ́ ku e gbɛ́ wɛni léu.
 Ɔɔɔa ɔ́ ku gwá,
 ɔ́ gu í dɔ rí pɔ́nao.
 7 Ké má kú nama guu, ma mɛ:
 Má kpagua bauo.
 8 Dii, ké n ɛfáaikɛmɛɛ,
 n ma zɛ gíŋgíŋ lán gbɛsiwa.
 Ké n mikpɛɔmɛɛ,
 ma gɔ́ bíli guu.
 9 Mmɛ ma lɛzúnzi Dii,
 ma kulɛkɛ ma diiɛ ma mɛ:
 10 Bɔ́ ài ma gaa ge ma sia bɛdau víi?
 Ma papa a n tɔbɔe?
 A n náai kpàwakɛɛ?
 11 Ma yāma Dii, wɛnadɔmɛɛ.
 Dii, nyɔ́ dɛ ma Dɔnledɛ ũ.

12 N ma ɔɔba lile ɔwāa ũ,
 n ma zwànkasaɔ wòloa,
 n pɔna dàmɛɛ pɔkasa ũ.
 13 Máo nileo, máo n táasilɛɛ,
 Dii ma Lua, máo n sáaukpa láasaie.

31

Ziakpaa Diiwa

1 Davidi ɛ.
 2 Dii, nímɛ ma nanzi,
 nisuli tó wí ma kúo.
 Lá ni yáke a zéwa, ma misi.
 3 Swádɔmazi, ní ma bɔ kpakpa.
 Gómɛɛ ma misigbɛ ũ,
 zegikli pɔ a ma suaba ũ.
 4 Ma gbɛsi ní ma uleklion n ũ,
 dɔaamɛɛ, ní gɛmanɔ n tó yáí.
 5 Nsu to mà zu ba pɔ wa kpàmɛɛuo,
 asa ma Misinan n ũ.
 6 Ma a wēni nānɛ n ɔzɪ,*
 ma bɔ, Dii Lua Siande.
 7 Má za t́aa gbàgbanaɔgu,
 Dii má aà náai vɪ.
 8 Má yáalɔ má pɔnake ní n gbēkɛo,
 asa n ma gwa ma taasikɛa guu,
 ní d̀manɔ ma yooyea guu.
 9 Ni ma na ma ibɛɛɔnɛ ní ɔzɪo,
 n ma gba d̀ɛɛpookɪ.
 10 Ma wēnagwa Dii, asa má yooyeaɛ,
 pɔsia tò ma wé g̀ s̀uui,
 ma pɔ yà, ma ǹsɛ ɔ̀ɔkpà.
 11 Pɔsia lé ma wēni mɔɔɔ,
 aaukɛa lé ma wē lao,
 láasoo tò má ỳɛɛ vɪ lo,
 ma wáɔ k̀è múumuunnɔ.
 12 Ma gbédeɔ í sakamagu ma ibɛɔ yáí,
 ma yá í ma gbéɔ víakú maamaaɛ,
 gbé pɔ lé kpaatumanɔ gāaɔ í pāalemɛɛ.
 13 Ma yá í dɔ gbēegu lo
 ma g̀ lán gɛwa,
 ma g̀nɛ lán oogboowa.
 14 Miɔ ma gbé dasiɔ lé ma pe,
 vía pɔɔ liaamazi.
 Aaí káaa aa ɛkpaaɪmazi,
 aaí ɛdɔũkɛ ma wēnibɔa yáí.

15 Mapi sɔ, nímɛ má n náai vɪ, Dii,

* 31:6 Luk 23.46

mi me ma Luan n ũ.

¹⁶ Ma wēni ɔ ku n ɔzl gɔɔpiie,
ma si ma ibee pɔ lé ma weɔwa.

¹⁷ Mapi n zɔblenawa wegwā,
ma suaba n gbēke yáí.

¹⁸ Dii, n̄su to wí ma kũo,
asa ma lezùnzí.

To wí väikenaɔ kú,
to an lé àɔ kpaaua tēenau,

¹⁹ to an léna etonaɔ naale.
Aaí d̄e ní gbēmaaɔ,

aaí sakarígu ní íandáao.

²⁰ Aizee pɔ ní káaa n v̄lakenaone z̄ɔɔ,
ni èf̄aaíke gbé pɔ nanziɔne gbépii wáa.

²¹ Tó gbéɔ lekpaal̄n̄zi,
ni ɔkuŋla,

tó wàle lekpaakeŋnɔ,
ni ní ule n guu.

²² Ma Dii sáaukpá,
asa a yemazi z̄ɔɔ
wéle pɔ wà koez̄i guu.

²³ Gili gèmagu we,
ɔ ma mè: N ma v̄uaae.
Ké ma suabale zùnzi,
n ma wēna wiilea mà.

²⁴ Dii yāmanaɔ, àɔ yeaàzi.

Dii í a náaikenaɔ d̄ɔa,
í fiabo z̄lakaf̄inaone a lé gb̄eu.

²⁵ A gbé pɔ á wé d̄o Diiziɔ,
àɔ gbāa à á s̄ɔdile.

32

Duuna'oa Luac

Davidi le.

¹ Báaaden gbé pɔ Dii aà tàae wòlowà
à aà duuna k̄wà ũ.

² Báaaden gbé pɔ Dii lí aà tàae yāda ɔo
mé m̄ɔafilí kú aà n̄ɔse guuo ũ.*

³ Ké má n̄ile ní ma duunao, ma ibàba,
ma wii ɔ d̄o za k̄ɔ e oosi.

⁴ N ɔt̄ɔleaa f̄āane ní gwāas̄inao,
ma yēe làa lá guantēna íatē ma gbēwa.

⁵ ɔ ma wen̄e ma duunai,
mí a yāv̄ai ulene ɔo.

Ma mè má a tàaeɔ one Dii,
ɔ n ma duuna k̄ēa.

* 32:2 Lom 4.7-8

6 N náaikena wabikema a gɔɔwa,
tɔ yá'la lé mɔ, a aà le ɔo.

7 Ma ulekin n u,
ni ma ɔ wétɛa guu,
ni liamazi n ma suaba.

8 Dii òmɛɛ à mè: Má yádanɛ,
mí n da zé pɔ de n sɛwa,
má lɛdama, mí ɔ wétɛnzi.

9 Nsu nyɔ ku láasoosai
lán sɔ ge sɔbaonawao.
Tó ni áasina káné ge kpíó,
aali n dɔ sɛo.

10 Yá'ɔma í li gbɛváiɔla,
Dii gbɛke í li aà náaikenaɔla.

11 Gbɛmaaɔ, à pɔnakɛ ní Diiɔ,
nòsɛpuadeɔ, à gulakɛ, í yáaɔ.

33

Lua táasilea

1 A gulakɛ Diiɛ gbɛmaaɔ,
à kù nòsɛpuadeɔ aà táasileɛ.

2 A Dii tɔɔ ní domao,
à lesiè ní mɔɔnao.

3 A lè dafu siè,
à pɔ lé ní dɔao ní pɔna wiio.

4 Asa yá pɔ Dii ò síana ví,
a náai ví a yákea pii guu.

5 A ye yámaai ní yázɛdeɔ,
Dii gbɛke dúnia pà.

6 Dii yá'oa mé musu kè,
aà lé'ana mé musupɔɔ pèpɛ.

7 A ikàle gudoú, à gɔ́ ísia ú,
à ɔ kàaa, à gɔ́ ísi ú.

8 Dúnia gbépii, à vɔlake Diiɛ,
gbé bɛɛɔ pii, à misiileè.

9 Asa à yá'ò ɔ dúnia kè,
à yádile ɔ à gɔ́ kálea.

10 Dii í lé pɔ buiɔ kpaaí gboo,
í kpa bùsudeɔnɛ ní yá pɔ aale yáo.

11 Yá pɔ Dii zèò ɔ zɛa gíugiú,
yá pɔ aà pɔ gbà ɔ ku gɔɔpii.

12 Báaaden bui pɔ Dii de ní Lua ú
à ní sé a pɔ ú ú.

13 Za musu Dii í gugwa zíle,
í gbɛnazínaɔ e pii.

14 Za aà kùkúì ì wɛpā
gbé pɔ kú dúnia guuola pii.

15 Aàpi mé sɔ dɔ baade,
ì wesi n̄ yàkɛaɔle pii.

16 Kíá lí zible a zlgɔ dasikɛ yáio,
zìkanae lí bɔ a gɔsake yáio.

17 Sɔ náaikɛa à n̄ bɔ ɛɛ v̄l̄,
baa n̄ a gbãakɛo a fɔ gbé suabao.

18 Dii wé pɛa a v̄lakɛnaɔwa,
gbé pɔ an wé dɔ aà gbɛkɛziɔ.

19 A n̄ bɔ ga lézl̄,
a n̄ gwa aafia nɔana gɔɔ.

20 Wá wé ɔ dɔ Diizi,
ɔmɛ wá Dɔnlɛde ũ, wá sɛngbao ũ.

21 Asa Dii ɔ wá pɔ ì kɛwá na,
wá aà tɔ pɔ a kua adoa náai v̄l̄.

22 Dii, n̄ gbɛkɛ àɔ kúwanɔ
lá wá wé dɔnziwa.

34

Dii maakɛa

1 Lɛ pɔ Davidi dà gɔɔ pɔ à azia dile íande ũ Abimɛlɛki aɛ, ɔ Abimɛlɛki aà yà, à tã.*

2 Máo Dii sáaukpa gɔɔpiiɛ,
míɔ aà táasile lá gu lé dɔ.

3 Máo íanadã Dii yá musu,
taasideɔ i ma, aai pɔnakɛ.

4 A zɔkɛ dɔ Diimanɔ,
wí aà tɔbɔ sãnu.

5 Ma Dii kíi wèlɛ ɔ a wèa,
à ma bɔ ma sɔdeedee guu.

6 Gbé pɔ aà wé dɔaàzi a yáalɔ,
aà gɛɛ a gɔ kpa aà wéi bauo.

7 Ma taasidekɛ guu ma lezù Diizi,
ɔ à ma yãma à ma bɔ ma yooyea pii guu.

8 Dii Malaika ɔ ku a v̄lakɛnaɔ saɛ,
ì n̄ bɔ.

9 A iɛ àɔ dɔ lá Dii maa,†
báaaden gbé pɔ náaàzi ũ.

10 Dii gbéɔ, à v̄lakɛɛ,
pɔɛ lí késã aà v̄lakɛnaɔwao.

11 Nɔana ì nɔɔmusu de, pɔblea ì késãwá,
ãma pɔmaae lí késã Dii kíi wèlɛnaɔwao.

12 Gbéɔ, à mɔ ma yãma,

* 34:1 1Sam 21.13-15 † 34:9 1Pie 2.3

mí vɔakɛa Diiɛ dadaé.

¹³ Gbɛ́ pɔ́ ye a wɛ́ni àɔ maa,
mé a ye a kua àɔ na,

¹⁴ aà a lé fɔ́ ní yāvái oao,
asu to ɛɛ bɔ́ a léuo.

¹⁵ Aà mikɛ́ vāiwa, i maake,
aà aafia zé wɛɛle, iɔ tɛi.

¹⁶ Dii ɔ́ wéte gbɛ́maaozi,
i swákpa ní wiileai.

¹⁷ Dii i mikpedɔ́ vāikɛnaɔɛ, †
ké an yá su dɔ́ gbɛ́egu ɔ́o yái.

¹⁸ Tó wà lezù Diizi, i ma,
i ní bɔ́ ní yooyea pii guu.

¹⁹ Dii kái ní gbɛ́ pɔ́ an pɔ́ yàɔ,
i dɔ́ gbɛ́ pɔ́ an ká gàɔle.

²⁰ Taasi ɔ́ gbɛ́maa le m̀ɔ́m̀ɔ́,
āma Dii i aà bɔ́ a guu pii.

²¹ I aa wáɔ d́áàè pii,

ili éo, baa m̀ɛ̀ndo. §

²² Kisia a gbɛ́vāiɔ́ dɛɛɛ,

yá a zɔ́le gbɛ́maa ibɛɛɔwa.

²³ Dii i a z̀b̀b̀lenaɔ́ suaba,
yá a zɔ́le gbɛ́ pɔ́ nàaàziwao.

35

Gbɛ́maa wiileɛ Diiwa

Davidi le.

¹ Dii, ibɛɛɛɛ ní ma ibɛɛɔ,

zíká ní gbɛ́ pɔ́ aale kamanɔ́.

² N n sɛngbao ní n gɔ́kɛbɔ́ɔ sɛ́le,
ní fɛle dɔ́male.

³ N n sɔ́na ní n fɛndao se dɔ́,

ge da gbɛ́ pɔ́ pɛlemaziɔ́le.

Omɛɛ ma Suabanan n ú.

⁴ To gbɛ́ pɔ́ lé ma wɛɔ kpekpa,

wí i ní kú.

To gbɛ́ pɔ́ lé vāikpaáɔmanɔ́ fua,

mí ní kpe e.

⁵ Aaɔ dɛ lán ése úa pɔ́ íana sɛ́lewa,

Dii Malaika i pɛ́lɛ́nízi.

⁶ An zé àɔ gusia v́í ní zāanao,

Dii Malaika i ɔ́zɔ́nízi.

⁷ Asa aa eyɔ́mɛɛ pāɛ,

mí yāɛ kɛnɛ́o, ɔ́ aa ba kpámɛɛ.

⁸ To músi ní le, i kɛnɛ́ zāma ú.

To ba pɔ aa kpàmɛɛ ní kú,
 aai lélé ɛ pɔ aa yɔ̃pi guu.

⁹ Ma pɔ i gbasa ke Diiwa na,
 mí pɔnakɛ ké à ma suabá yáí.

¹⁰ Má o ní nòsemendoo,
 Dii, déme kánwai?
 Ni taasideɔ si gbãamɔnedeɔwa,
 ni wɛnadeɔ bɔ ní wɛtánaɔ ɔzì.

¹¹ Seelade egeɔaɔ i felemamɔ,
 aai yá pɔ má a yá d̄so lalaa.

¹² Aai maa flabomɛɛ ní v̄aio,
 ɔ ma gɔ gbẽando ù.

¹³ Tó aale gyãke yãa s̄s̄,
 mi zwànkasa daɛ,
 mi azla késá ní l̄eyeaɔ,
 mi wabikɛné láasai,

¹⁴ lá aa de ma gbẽna ge ma gbé̄ úwa.
 Miɔ bɛ mipɛlea ní oosisiɔ,
 lá ma da mále wɛnakɛ̀ewa.

¹⁵ Ama ké ma gẽmbɔle,
 aa kãamazi ní pɔnao,
 aa ma zãmakè aa ànaa,
 aa íadãa láasai.

¹⁶ Aa ma àlafiike pásipási,
 aa lésakãmazi.

¹⁷ Dii, ñyɔ̄ ma gwa màa e bɔɛ ní?
 Nòmusupiɔ lé ma taitai,
 ma simá màɔ ku.

¹⁸ Má n tɔbɔ balu guu,
 má n táasile dasi guu.

¹⁹ Nsu to ma ibeɛɔ tidɔmalao,
 r̄su to gbé̄ pɔ zamagu pãɔ* ma gwa ní wedooo.

²⁰ Yãna lí bɔ ní léuo,
 aai yãdɔ yãkelesaideɔwa.

²¹ Aai lé ɛlea aa me:
 Èh̄, èh̄, wá wé mé è.

²² Dii, n wesiɛ, r̄su ñyɔ̄ níleao,
 ma Dii, r̄su ñyɔ̄ zãmanɔ.

²³ Ma Lua, fele zemanɔ,
 ma Dii, tó yá bɔmanɔ na.

²⁴ Ni yãke a zéwa Dii, yãnakpaa,
 ma Lua, r̄su to aa tidɔmalao.

²⁵ Nsu to aa o ní s̄su wa ma neɔ,
 r̄su to aa o wa ma mɔ b̄ɛɛo.

* 35:19 Zaa 15.25

26 Lá aale pɔnakɛ ma yá'ea musu,
to wí ní kú, mí ní kpɛ e.
Lá aale zɔ́kɛ blea,
widamá, ní ní kpɛbɔ.

27 To gbé pɔ ma bɔa maa í kené naɔ pɔnakɛ, aai wiidɔi.
To gbé pɔ ma bɔa aafia í kárɔgu o gɔɔpii, Dii mé zɔɔ.

28 Mapi sɔ́ má n náaiyá'ò,
míɔ n táasile gɔɔpii.

36

Gbēnazina vāi, Lua maa

1 Dii zɔ́blena Davidi le.

2 Gbēvāi duuna yá dɔ ma sɔ́wa,

aà wé líɔ Lua wí v́io,*

3 asa lɔ e gbēmaan a ũ,
íli a duuna dɔ à gbasá zauo.

4 Eɛ ní mɔafilio ku aà léu,
à ɔnɔ ní maakɛao tò.

5 I yāvāi wàaiipa a wúlekíi,
íli gí yápásliio,

í azía péle zé faasai guu.

6 Dii, n gbēkɛ zɔ́ kà saanaɔwa,
ní náai v́i maamaa à zɔ́ Luawa.

7 N maakɛa zɔ́ lán gbēsísíɔwa,
n yágɔ́gɔ́a lé v́io lán ísia ewa.
Dii, ní gbēnazinaɔ ní nòbɔɔ bɔ píi.

8 Lua, n gbēkɛ bɛɛɛ v́i fá,
gbēnazinaɔ í sɔlɔ ní kúlukulunau.

9 Aaí n ua ble níside ble aa ká,
ní n swa'í pɔnade kpámá aa mi.

10 Asa mme ní wēni mi ũ,
kua ní gupau mé wá wé kè.

11 Nyɔ́ gbēkɛkɛ gbé pɔ aa n dɔɔne ñyɔ́ gé,
gí ñyɔ́ nòɛpuadeɔ suaba.

12 Nsu to zlakáfináɔ ɔ́zɔ́ao,
ńsu to váikenaɔ ɔ́kɛmɛɛ yáayaa.

13 Gwa, mɔafilidepiɔ lèlè,
aa gò kálea sɔlɔ, aa fɔ́ fɛlɛo.

37

Gbēmaaɔ ní gbēvāiɔ zia

Davidi le.

1 Nsu to gbēvāiɔ yá n kú gbāao,
ńsu váikenaɔ gwea nídeɔ,

2 asa aa giigaga gòɔ lán sēwae,
an maa a láa lán sēla ísiwa.

* 36:2 Lom 3.18

³ Dii náaike, ní yámaake.

Zε n b̄usu, ní inamiu.

⁴ To n pɔ ke Diiwa na,
i n gba pɔ pɔ n n̄se yei.

⁵ Zε ní Diio,

n̄ aà náaike, i yáε beε ke n̄ε:

⁶ A tó yá b̄onnɔ na lán gudɔawa,
a to n̄ bɔ maa lán faanɛwa.

⁷ Lεkpaaū Dii aε, ní s̄aaazi,
n̄su to saasena yá n̄ k̄ gb̄aa
gɔɔ pɔ aà yá lé b̄leieo.

⁸ Pɔkuma tó, mikē pɔpaawa.

Nsu to yá lí n̄ k̄ gb̄aa,
i m̄ó ní v̄aikεaoε.

⁹ Asa gb̄v̄aiɔ midε,
gb̄é pɔ an wé dɔ Diiziɔ mé aa ḡs̄ b̄usu v̄i.

¹⁰ A ḡs̄ yɔɔ ké gb̄v̄aiɔ aao ku bo,
baa tó n̄ ní wεεε, n̄ȳs̄ ní eo.

¹¹ Z̄ibusanaɔ mé aao b̄usu v̄i,*
aaiɔ pɔnakεò ní aafia z̄ɔɔo.

¹² Gb̄v̄aī i v̄aikpaal̄ ní gb̄maao,
i l̄sakaaazi.

¹³ Ama Dii b̄ aà yáalɔ,
asa a d̄s̄ aà gɔɔ a pa.

¹⁴ Gb̄v̄aī i f̄enda wo,
aaī ní kakpa s̄aa,
ké aa e taasideɔ ní w̄nadeɔ kwεò,
aai gb̄é pɔ an yáke a maa d̄ede.

¹⁵ An z̄la f̄enda a ní z̄s̄ ní s̄su,
wa ní s̄áo é'εné.

¹⁶ Yɔɔna pɔ gb̄maa v̄i
dε gb̄v̄aī dasiɔ aizeεa.

¹⁷ Asa gb̄v̄aīɔ gb̄aa a midε,
ama Dii b̄ gb̄maa k̄ua.

¹⁸ Dii t̄aesaidε yá d̄s̄,
an kpaalε b̄ dε ní pɔ ũ gɔɔpiie.

¹⁹ Wí a ní kú ȳap̄s̄iḡɔɔ,
baa tó n̄ana k̄a, aao k̄aaε.

²⁰ Ama gaga a ḡε gb̄v̄aīɔgu,
Dii ibεεɔ l̄aa l̄a s̄̄b̄oɔ i l̄aawa,
aa ḡle lán s̄ulewa.

* 37:11 Mat 5.5

21 Gbēvāi ɪ pɔ sēamá,
 ɪli a flaboo,
 gbēmaa sɔ ɪ gbada sɔɔsɔɔ.

22 Gbē pɔ Dii báaadánguɔ mé aa gɔ̀ bùsu vɪ,
 gbē pɔ à lekènɛɔ sɔ aa mide.

23 Dii mé ɪ zɛmikú gbēɛ,
 aà pɔ ɪ na aà kuawa.

24 Baa tó àlɛ lɛlɛ, a lɛlɛ sɔɔɔɔ,
 ké Dii aà kua yáí.

25 Ewaason ma ũ yāa, ɔ ma zikú,
 mi e Lua gbēmaa vūaa bauo,
 mi e aà nɛɔ lɛ baakɛo.

26 ɪ gbada gɔɔpii ɪ pɔ sēané,
 aà nɛɔ aàɔ dɛ báaadeɔ ũe.

27 Mikē yāvāiwa, nɪ yāmaakɛ,
 nɪ e nyɔ ku gɔɔpii.

28 Asa Dii ye maakɛai,
 a a náaikɛnaɔ vūaaɔ.

Aaɔ ku aafiaɛ gɔɔpii,
 gbēvāiɔ sɔ aa mide.

29 Gbēmaaɔ mé aa gɔ̀ bùsu vɪ,
 aaiɔ ku we gɔɔpii.

30 ɔnɔyā ɪ bɔ gbēmaa lɛu,
 aà lɛ ɪ yázɛde o.

31 Aà Lua ikoyā dɔ aà sɔwa,
 aà gbá lí tii pɔewao.

32 Gbēvāi ɪ gbēmaa kpákpa
 ké à e aà dɛ.

33 Dii a gbēmaapi to aà ɔzɪo,
 a we yákpale aà bleo.

34 Sáa Diizi, nɪ aà yá kua,
 i n káfi, nɪ gɔ̀ bùsu vɪ,
 nɪ gbēvāiɔ midɛa e.

35 Ma gbēvāi gbāadee è yāa,
 àlɛ ɔta lán lí pɔ gú kɛ̀n nawa.

36 Ké tá ma kpa we, a ku we ɔo,
 ma aà wɛlɛ, mi aà eo.

37 Tàaesaide yá gwa,
 wɛtɛ gbēmaa yáí,
 asa nɔsɛniɛde buiɔ gɔ̀ bui ũ.

38 Ama duunkɛnaɔ bāde sānusānu,
 gbēvāiɔ bui a mide.

³⁹ Dii mé a gbēmaaɔ suaba,
aɔ dené uleki ũ taasikegɔɔ.

⁴⁰ Dii a dɔrile, i ní bɔ,
a ní sí gbēvāiɔwa, i ní suaba
ké aa nāaazi yáí.

38

Taaside wabikεa

¹ Davidi le.

² Dii, n̄su ma toto ní pɔf̄εoo,
n̄su ma lele ní pɔkūmaoo.

³ N ka ma kū maa,
n ɔt̄ɔlea.

⁴ Ma me dáamav̄io n kp̄ene yáí,
ma wá aafiao ma duuna yáí.

⁵ Ma t̄aaɔ dāmala,
aa t̄ša lán aso gbiawa.

⁶ Ma bɔɔ lí f̄ɔna ũ,
aa yaikè ma s̄ũke yáí.

⁷ Má kooa ma ḡɔ d̄ɔbɔbɔ,
m̄iɔ be oosisiaε gɔɔpii.

⁸ Ma wó lé wí slana,
ma me dáamav̄io.

⁹ Má ȳεεε v̄io, ma me kè múεmue,
m̄ále wiile ma s̄ɔ pusubɔa yáí.

¹⁰ Dii, ní p̄ɔ p̄ɔ má yei d̄ɔ pii,
n̄i ma wea f̄εεε ma s̄áas̄á.

¹¹ Ma s̄ɔ lé v̄i gbò gbò, ma gb̄aa ȳaa,
ma wé lé teke bo.

¹² Ma gb̄enaɔ ní ma gb̄éɔ í ēmεεε,
ma daεɔ í zemεε z̄àz̄á ma bɔ yáí.

¹³ Gb̄é p̄ɔ ye ma kaikεɔ í ma pá,
ma wenaɔ í v̄aikpaaf̄manɔ,
aaɔ m̄ɔafiliiȳa gwa ní k̄ɔo gɔɔpii.

¹⁴ Ma ḡɔ lán sw̄adowa,
mili ȳamao,
ma ḡɔ lán lénanaaleadewa,
mili lew̄εaao.

¹⁵ Má de lán gb̄é p̄ɔ lí ȳamaowa,
mili ȳáz̄asimáo.

¹⁶ Dii, n̄ime ma wé d̄ɔnzi,
n̄iȳɔ ma ȳama, Dii ma Lua.

¹⁷ Ma m̄è n̄su to aa tidɔmalao,
n̄su to aa íanad̄á ma tiia guwa yáío.

18 Ma ka lélea,
miɔ ku yá'ɔmaue ɔɔɔpii.
19 Má a yávwáɔ siune sa,
asa ma duuna yáí ma pɔ yaa.

20 Ma ibeɛɔ gbāa mé aa aafia,
gbé pɔ zamagu pāo dasi.

21 Aaí maa fiabomεε ní vāio,
maa má téí, ɔ aa íbelesèmanɔ.

22 Dii, n̄su ma vūaao,
ma Lua, n̄su n̄yɔ kumanɔ zāo.

23 Mɔ dɔmale kpakpa,
ma Dii, ma Suabana.

39

Taaside wiilea Luawa

1 Davidi le.

2 Ma mē máɔ azia kūa d̄ɔe,
má tó ma lé ma da duunauo.
Tó gbēvāiɔ kumanɔ, má a lé f̄ɔ.

3 Ma lé kpaaūa, má kú kilikili,
mi yāe oo, baa yāmaa,
ɔ ma yá'ɔma èa k̄afi.

4 Ma s̄ɔ pusu b̄ò ma guu,
ké ma láasookè, ma n̄ɔse té b̄ò,
ɔ ma yá'ò ma mē:

5 Dii, to mà a kua lé d̄ɔ,
ní ma ɔɔ dasileo.
To mà d̄ɔ lá ma wēni í gēzea àa.

6 N ma wēni lé ȳò n ɔt̄ao,
ma kua de wé ní níola n k̄iio.
Gbépii í gēzea lán íanawae,

7 gbēnazina bea ɔ de lán uenawae.
I ke b̄aabāa í àizeε k̄aaa,
àma a d̄ɔ dé a ɔ̄ɔe.

8 Lá màae, b̄ɔ má wé aɔ doi bi?
Mme ma wé d̄onzi, Dii.

9 Ma t̄aaeɔ k̄èa,
n̄su to m̄isaideɔ ma àlafikεo.
10 Ma lé kpaaūa, mi a lé wēaao,
asa níme n yápi k̄è.

11 Nsu ma gb̄e lo,
n ɔgbala lé ma k̄as̄anke.

12 Ni gbé toto,
ní aà wēt̄a aà duuna yáí,
ní aà àizeε sóso lán bléwa.
Gbépii í gēzea lán íanawae.

13 Ma wabikεa si Dii,
swákpa ma wiileai.
Nsu swákaka ma ɔ́ɔbaεo,
asa n nĩbɔn ma ũ,
má de bòmɔ ũ lán ma deziɔwae.
14 Wεwoa ké mà e màɔ weea,
e màɔ kesai.

40

Dii sɔaukpaa

1 Davidi le.
2 Ma wεdò Diizi maamaa,
ɔ à ma wεgwà à ma wiileà mà.
3 A ma bɔ gbáo kɔfide guu,
à ma si deεwa.
A ma gbá pɛle gbɛsi musu,
à ma ze we gíúgiú.
4 A lè dafu dà ma léu,
wá Lua táasileá pɔ ũ.
Gbɛ́e e dasi, vɛa i n kú,
aai Dii náaike.
5 Báaaden gbɛ́ pɔ Dii náai vɛ
mé ili ze n waladeɔ n táagbagbanaɔ ũ.
6 Dii ma Lua, n yābɔnsaεkeεɔ dasi,
wa fɔ yá pɔ nle yáwanɔɔ dɔdɔɔ.
Tó má dáu lé siuné,
a lé vɛo, má fɔ o píio.
7 N ye sa'obɔ ge gbaio,
ɔ n tò ma swá mà.
Ni sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú
ge duun awakpabɔ gbεao.
8 ɔ ma mɛ: Má ké!
Lá a ku lá guu ma yá musuwa.
9 Má ye n pɔeá keaiε, ma Lua,
n ikoyá ku ma sɔ guu.*
10 Má yáze de baokpa balu guu,
má a lé kpaaũo lá n dɔwà Dii.
11 Lá ni yānākpámá, má nĩleo,
má n náai n n gbɛsuabaaɔ yá'o.
Má gí n gbɛke n n slandekεo oi balu guuo.
12 Dii, n̄su gí ma wɛnagwaio,
to n gbɛke n n slandekεo ma dɔ́a.
13 Asa vāi pɔ liaamazi lé vɛo,
ma táaeɔ dāmala, má fɔ gu'eo,
a dasi de ma mikāa, sɔ kɛmagu.

* 40:9 Ebe 10.5-7

14 Dii, sue, ma misi,
Dii, ke kpakpa, mɔ ɔmale.

15 To wí ma wenaɔ kú,
aa ní mi pele.

To gbé pɔ ye mà yā'eo kpekpa,
an gee gɔ kpá ní wéi.

16 Gbé pɔ aai omee, taale, taaleɔ,
to wí gɔ ní ú ú.

17 Gbé pɔ aale n kfi weleɔ,
to an pɔ kema na aa yáalo.

Gbé pɔ an wé ɔɔi n ní suabaɔ,
aaɔ o láasai Dii zɔɔ.

18 Taaside wēnaden ma ũ,
láasooke ma yáwa, Dii.
Mme ní ma ɔnlɛde ũ,
ma Mísina ũ.
Ma Lua, nsu gēgēo.

41

Gyae wabikɛa

1 Davidi le.

2 Báaaden gbé pɔ í yēesaide yāda ũ,
Dii í aai bɔ taasikɛgɔɔ.

3 Dii a aai dsa, a aai gba wēni,
a báaadaaagu aai búsuu,
a aai kpa aai ibeɔwa aa ní pɔeā daɔo.

4 Dii a zeaanɔ aai gyakea guu,
a to aai gyapi ble.

5 Ma mē: Dii, ma duunakēne,
ma wēnagwa, ní ma gbágbá.

6 Ma ibeɔ lé ga kpaalmanɔ aa mē:
A ga bɔe ní? Bɔe aai tó a midei?

7 Tó aa mɔ ma gwai,
yāyaaa aai bole mee,
aai bao vai wele ma yá musu,
ɔ aai fele ge fáaa báasi.

8 Ma zangudeɔ í vaikpaalmanɔ,
aai asi bēe ɔba aai me:

9 Gagyā mé aai lè,
a fele a wúlekfi beeu bo.

10 Baa ma kpáasia pɔ má aai náai ví
wi pɔble sánu bɔ ma kpe.*

11 Mpi sɔ Dii, ma wēnagwa,
ma gbágbá, mí flaboné.

* 41:10 Mat 26.23, Maa 14.18, Luk 22.21, Zaa 13.18

12 Tó ma ibeεɔ i kúkua dɔao,
máɔ dɔ sa ké ma yá kàngu.

13 N ma kúa ma nɔsemaa yáí,
n ae ɔ dɔa gɔɔpii.

14 Báaade Dii, Isailiɔ Lua
za asɔnizl e gɔɔpii!
Ami! Ami!

LA PLAADE

Sotɔ 42-72

42

Zìzò ɔɔba

1 Kole buiɔ le.

2 Lá tue í swa sae nide,
màa n ni ku ma sɔu, Lua.

3 Lua ni lé ma de, Lua béepi.
Bɔe má e ge wesiaálei?

4 Wé'i mé gò ma pɔblea ũ fáane ní gwáasɔnao.
Wíɔ omee gɔɔpii:

N Lua ku máe la?

5 Yáe beeɔ dɔmagu,

ɔ máe ma nɔse yáɔ bɔle.

Miɔ gé yáa bíla guu e Lua ua,
gbéɔ í dɔɔkɔwa ma kpe ní gulao,
dikpekenaɔ í nɔnɔaa ní táasileao.

6 Býyáí ma sɔ ɔɔkpàí?

Býyáí ma nɔse yáí?

Sema màɔ weɔɔ Luazi,
asa má ea màɔ aà táasile,
ma Suabana, ma Lua.

7 Ma sɔ ɔɔkpà ɔ n yá dɔmagu
za Mizaa gbepɔleu Yuudé mii,
za Eemɔ gbèsɔsɔ sɔɔu.

8 Ni to isukaa kɔfi àɔ dɔ,
ísɔ lé lezukòí,
ní tò í lé damala,
a sɔ lé tamanɔ.

9 Dii í gbèkekemee fáane,
aà le ɔ dɔ ma léu gwáasina
wabikea Lua pɔ ma wèni ũwa.

10 Mi o Lua ma gbesie:

Býyáí ma yá sângui?

Býyáí ní tò miɔ be oosisia

wétèa pɔ ma ibeε lé mɔmee yáíí?

11 Ma íadamadeɔ í ma sɔsɔ,

ma wá ɔ wí,

aaɔ omee gɔɔpii:

N Lua ku máe la?

12 Bóyáí ma sɔ́ ɔ̀kpàì?
 Bóyáí ma ǹsɛ yáì?
 Sema màɔ wɛɔ Luazi,
 asa má ɛa màɔ aà táasile,
 ma Suabana, ma Lua.

43

1 Ma yānakpaa Lua,
 zɛmanɔ bui gbēkesaide yá musu,
 ma bɔ gbēvāi koleapiɔ ɔ̀zì.
 2 Lua, nímɛ ní ma ulékli ũ,
 bóyáí n gimazii?
 Bóyáí ní tò miɔ bɛ oosisia
 wétɛa pɔ ma ibɛɛ lé mɔmɛɛ yáii?
 3 N n gupua ní n slanao zía,
 i dɔaamɛɛ e n gbɛsɪsɪ musu,
 i gɛmanɔ e n kúkli we.
 4 Mí gé n gbagbakli Lua,
 ma pɔ i kɛma na, Lua ma pɔna,
 mí n tɔbɔ ní mɔɔnao, Lua ma Lua.

5 Bóyáí ma sɔ́ ɔ̀kpàì?
 Bóyáí ma ǹsɛ yáì?
 Máɔ wɛɔ Luazi,
 asa má ɛa màɔ aà táasile,
 ma Suabana, ma Lua.

44

Isailiɔ wɛnakɛa

1 Kole buiɔ lɛ.
 2 Lua, yá pɔ ní kɛ wá deziɔ gɔɔ,
 aa òwɛɛ wá swá mà.
 3 N ɔ̀pɛ buipáleɔwa n ladámá,
 n wá deziɔ kálɛ ní gbɛu aa ɔ̀táu.
 4 An fɛnda mé ní ká búsupiwao,
 an gàsa gbāa ɔ́ aa zìblèòo.
 N zía gàsa gbāa mé kɛ,
 n kuarínɔ gupùnɛ, kɛ ní yɛnzì yáì.
 5 Mmɛ ní ma kía ũ ma Lua,
 ni to Yakɔbu buiɔ zìble.
 6 N n báaao wí ɔ̀pɛ wá ibɛɛɔwa,
 ní n tɔo wí ɔ̀zɔ wá wɛlɛpiɔwa.
 7 I kɛ ma sá mále a náaikɛo,
 i kɛ ma fɛnda mé í ma bɔo.
 8 Asa nímɛ ni wá sí wá ibɛɛɔwa,
 ni wida wá zangudeɔwa.
 9 Lua, wíɔ n táasile gɔɔpii,
 wíɔ n tɔbɔ láasai.
 10 N beeo n ɔ̀pɛwá ní tò wí wá kú,
 nili bɔ ní wá zìgɔɔ bɔo.

11 N tò wa pɔ̀ɔ̀ɔ̀zàkè wá ibeɛɔne,
 ní tò wá zangudepiɔ wá pɔ̀ɔ̀ nàaa.

12 N ní gbá zé aa wá deɛ lán sàɔwa,
 n wá fáaa buipáleɔ guu.

13 N n gbéɔ yíaa àa'aa,
 ni ài'e ní yíaa yá musuo.

14 N tò wá saedeɔ wá sɔ̀sɔ̀,
 gbé pɔ̀ liaawázio wá láanikè.

15 N tò wa gɔ̀ yáa ũ buipáleɔne,
 gbéɔ ɔ̀ midewēɛ.

16 Mio kú ní wío gɔ̀piie,
 ma gee gɔ̀ kpa ma wéi,

17 ma láanikenao ní ma sɔ̀sɔ̀nao yáí
 ní ma ibeɛ pɔ̀ aa ye tɔ̀siaɔ yáo.

18 Bee wá lé pii,
 baa ké n yá i sáwáguo,
 mé wi ní bàakuawano yá gbooo.

19 Wá nɔ̀se i liaamao,
 wi ké n zéwao.

20 N wá wiwi n wá ká gu gbēgbondeu,
 n gusia zɔ̀ kúaawá.

21 Tó wá Lua tɔ̀ sáwágu,
 ge tó wa weɔ̀ɔ̀ dii zɔ̀lozi yáaɛ,

22 Lua a gí eie?

Asa ōme wá nɔ̀se yá dɔ̀ pii.

23 N yáí wá kú ga lézi gɔ̀pii,
 wí wá dile lán sá pɔ̀ wa ní kòlokpaɔwa.*

24 Vu, Dii! Akea níe i'oi?
 Fele! Nsu wá vúaa gɔ̀piio.

25 Akea n mikpelīwēei?

Wá wēnakea ní wá wetāao sǎngu yà?

26 Wa gɔ̀ ye búsutiu,
 wa gɔ̀ wúlea tɔ̀le.

27 Fele dɔ̀wále!

Mɔ̀ n wá misi n gbēke yáí.

45

Kíá nɔ̀sele

1 Gbé yenzide le pɔ̀ Kole bui dà.

2 Yána lé pipi ma sɔ̀ guu,
 ō mále leɛ bee da ní kíó.
 Ma lé na lán ladɔ̀n maa lákēbɔ̀wa.

3 N kefenke de gbépiia,

* 44:23 Lom 8.36

n legbɛ'i ɪɔ na,
 báaa pɔ Lua dangu láaa vío.
 4 Zígɔ pɔsɪ, n n fɛnda sɛ n loo
 n kiakɛgawi seela ũ.
 5 Di sɔ́ kpɛ gɛ zible n gawi guu
 slana n yázedeo yáí.
 Yá pɔ́ ɪ dimá kɛ n n ɔplaa gbāao.

6 Kí, n kaɔ lé sɔ́nɛ,
 a gɛ n ibɛɛɔ sɔ́ kú,
 buiɔ kwɛ n gbázi.
 7 Lua, n yɔɔ zɔ́lɛa báawa gɔɔpiie,
 niɔ n kiakɛ lípana kɔ́a yázedeo ũ.

8 N ye yázedei, n za vāigu.
 A yáí tò Lua, n Lua, n kpa kpalau,
 à pɔna pɔsima dɛ n gbɛ́ɔla.*

9 Lí'ɔ gɪnana pɔsi n pɔkasaɔwa,
 mɔɔna'ɔ a n pɔ kɛ na
 n kpé pɔ wa kɛkɛ n wesa swaao guu.

10 Kí nɛnɔɔ ku n nɔ yenzidɛɔ guu,
 n nɔ dafu kú n ɔplai,
 a Ofii búsu vua zāblebɔɔ daa.

11 Nɛnɔɛna, swákpa n ma!
 N mae bɛ n n gbɛ́ɔ yá su dɔaanɛɔ.

12 N kɛfɛnke lé kɪ mɛ lua,
 misiilɛɛ, asa n diin aà ũ.

13 Tiidɛɔ mɔ gbadanɛ,
 ɔdɛɔ n aɛ wɛɛɛ.

14 Kí nɛnɔɛpi zɔ́lɛ kpɛa n gawio,
 wà vua ba kɛ aà pɔkasaɔwa.

15 Wàlɛ mɔaàɔ kípɛ
 n aà pɔkasa wɛsádeɔ daa.

Né wɛ́ndiapi mɔtenziɔ tɛaàzi,
 aalɛ mɔaàɔ aà kíí.

16 Wàlɛ gɛ́rɪnɔ kibɛ,
 wàlɛ pɔnake n gulakɛao.

17 N nɛgɔɔ gɔ n maeɔ gɛɛ ũ,
 n yɔ́ n dilɛdɛlɛ kɪaɔ ũ dúnia guu pii.

18 Má tó n tɔ àɔ dɔ gbɛ́ɔgu láasai,
 bui pii ɪɔ n sáaukpa gɔɔpii.

46

Lua kúwanɔ

1 Kole buiɔ lɛ.

2 Lua mé wá ulɛkɪ n wá gbāao ũ,
 ɪɔ dɔwàlɛ gɔɔpii wá yooyeau.

* 45:8 Ebe 1.8-9

3 A yáí tò sɔ lí kéwáguo,
 baa tó dúnia yà,
 mé gbèsíslɔ kwè isiau,
 4 baa tó ípi sùka a fùlabò,
 mé gbèsíslɔ dèe ní kɔfio.

5 Swa ku a í í mɔ ní pɔnao Lua wéleu,
 Musude kúkíi pɔ a kua adoapi.

6 Lua ku wélepiu, a gɔ bezia ũo,
 Lua a dɔaale gudɔleia.

7 Bui píi lé wiile,
 kpalao lé báde.

Lua pùna ɔ dúnia yò.

8 Dii Zígɔde kúwanɔ,
 Yakɔbu buio Lua mé wá ulekíi ũ.

9 A mɔ Dii yákeɔ gwa,
 lá à yáyia dúniawa.

10 Ɔmɛ í zí midɛ e dúnia léu,
 í sáɔ é'ɛ í sɔnaɔ suumpa,
 í tesɔ sɛngbaɔwa.

11 A ze teɛɛ, íɔ dɔ mámɛmaa Lua.
 Bui píi a ma káfi,

wa ma tɔbɔ dúnia guu píi.

12 Dii Zígɔde kúwanɔ,
 Yakɔbu buio Lua mé wá ulekíi ũ.

47

Lua mé dúnia gbépii kia ũ

1 Kole buio le.

2 Bui píi, à ɔtaale,
 à kúkuake Luaɛ ní gulao.

3 Asa Dii Musude kà wàɔ àà vía ví,
 dúnia gbépii Kíia zɔɔn àà ũ.

4 A tò wa zɔblè buiowa,
 a tò wa ɔzɔ gbépiowa.

5 A kpaalesèwéɛ,
 wápiɔ àà yenzide Yakɔbu buio íandábɔ ũ.

6 Lua fɛle, wàle gulake,
 Dii zea, wàle kàaɛɛɛ.

7 A lesi Luaɛ, à lesiè,
 à lesi wá Kíiaɛ, à lesiè.

8 Asa dúnia píi Kíian àà ũ.
 A lesiè ní dɔao.

9 Lua lé kible bui píiwa,
 a zɔleɔ a báa pɔ a kua adoawa.

10 Bui píi kpalablenɔ lé káaa
 ní gbé pɔ de Ablahaũ Lua gbéɔ ũɔ,

asa dúnia kíaá Lua pɔ́e.
A deńla pii.

48

Sionad Lua wéle

¹ Kole buiɔ le.

² Dii zɔɔ,

à kà wà aà táasile maamaa

wá Lua wéle guu,

aà gbèsí sí pɔ́ a kua adoa musu.

³ Sionna gbɛ kálea maa,

a de dúnia gbépiiɛ pɔ́na ũ.

Kía zɔɔ wélepi* ku Sionna gugbántoo oi.

⁴ Lua ku a gudɔ́akliɔ guu,

a tò wa a dɔ́ aafia'ekli ũ.

⁵ Ké kíaá ledoukè,

ké aa mò léleiwá sánu,

⁶ ké aa è màa, ɔ́ à dimá,

iwāa kà ní pɔ́a ɔ́ aa tilé.

⁷ Aa gò ní lualuo

lán nɔ́e nɔ́wáwákɛnawa.

⁸ N ní wiwi

lá gukpɛ íana í laatanáɔ gó'ilenáɔ wíwiwa.

⁹ Yá pɔ́ wá mà ɔ́ wa wesle

Dii Zlgɔ́de wá Lua wéle guu.

Lua wélepi kále àɔ ku gɔɔpiiɛ.

¹⁰ Lua, wá kú n kpéu,

wále láasookɛ n gbékewa.

¹¹ Lua, lá n tɔ́ fàaa e dúnia léu,

màa n táasilea fàaa lɔ.

Ni yágɔ́gɔ́ n gbéɔ́nɛ a zéwa.

¹² Sionna gbèsí sídeɔ lé pɔ́nake,

Yuda búsu wéledeɔ pɔ́ kèna

yákpale pɔ́ ní kèɔ yáí.

¹³ A dɔ́dɔ́kɔ́wa à lia Sionnai,

í a bíi musu gudɔ́akli dasiɔ nao.

¹⁴ A a bíi táasika ní a zegikliɔ,

ké à e dau à siu ziadeɔnɛ.

¹⁵ Asa Lua dee de wá Lua ũ gɔɔpii,

í dɔ́aawéɛ e wà ge geò géklié.

49

Aizɛɛ ndaikɛad mísiyaiɛ

¹ Kole buiɔ le.

² Bui pii, à yáɛ bee ma,

* 48:3 Mat 5.35

dúnia gbépii, à swákpa,

³ kíaŋ ní táaaɔ,
ɔdeɔ ní taasideɔ pii.

⁴ Ɔnyā kú ma léu,
d̄sa ku ma s̄su.

⁵ Má swáɔ yáasi yáí,
mí polo m̄ɔnlea guu.

⁶ Má víake yāpásiɔɔ,
baa tó ma w̄leɔ liaamazi.

⁷ Aa ní àizee náai ví,
aaí ní ɔda íanadá.

⁸ Gb̄e a f̄s̄ gí ní a dee w̄enioo,
a e p̄e kpa Luawa à aà w̄eni boɔo.

⁹ Asa gb̄e w̄eni boa zí'ú,
àizee a f̄s̄ bo bauo.

¹⁰ A f̄s̄ to aà ku ḡɔɔpiio,
a f̄s̄ ḡiè aà wesi bedaleo.

¹¹ Asa wa d̄s̄ baa ɔnɔnaɔ í ga,
m̄isaideɔ ní s̄ɔú i mid̄e m̄aa pii,
aaí ní àizee tó gb̄ep̄aleɔne.

¹² Baa ké wà nízia t̄s̄ kpa bùsuɔne yāa,
an mia aɔ de ní be ũe ḡɔɔpii,
an kúkl̄i ũ e ní buiwa.

¹³ Gb̄enaz̄ina ní a beek̄eo
íliɔ ku ḡɔɔpiio,
a ta lán n̄ɔb̄ɔwae.

¹⁴ M̄isaideɔ láaan we,
m̄aae l̄o ní gb̄e p̄ó té ní iaɔ.

¹⁵ Aa si bedau lán s̄ɔwa,
ga mé aɔ de ní dàd̄ana ũ,
mé gb̄emaɔ kiblemá zia.
An meɔ yaik̄e miau,
aaɔ kp̄é ví bo.

¹⁶ Ama Lua a ma w̄eni si bedawa,
i gb̄aakpamazi.

¹⁷ Tó gb̄e lé ḡs̄ ɔde ũ,
mé aà be t̄s̄ lé nakú,
nísu to à k̄ene yāe ũo,

¹⁸ asa a a kee e se taò a gaḡɔɔ,
aà àizee e p̄léaázio.

¹⁹ Baa tó à azia d̄s̄ èf̄aaiɔ ũ a w̄eniḡɔɔ,
mé wà aà s̄aukp̄a aà namablea yáí,

²⁰ a ta a dez̄iɔ k̄í,
a wesi gupuale bau bo.

²¹ Gb̄enaz̄ina ní a beek̄eo,
tó aà wé i k̄eo,
a ta lán n̄ɔb̄ɔwae.

50

Lousisia stana

Asafa le.

¹ Dii Lua Gbãapiide lé yá'o,

àlé lezu dúnia gbé̃zi

za íatēbílēkli e a gēkpeukli.

² Lua gawi bile Siona,

wéle pɔ a kefenke bɔlei.

³ Wá Luapi lé mɔ, aɔ ku kílilikilio.

Té pɔ í kúmá kú aà aɛ,

zàa pāsí liaaaazi.

⁴ Ale lezu musudeɔ ní zíledeɔzi,

ké à e yákpaleke ní a gbé̃.

⁵ A mē: A ma yámanaɔ káaamɛɛ,

gbé̃ pɔ ma bàa kúrínɔ sa'oa yáíɔ.

⁶ Lua mé yákpalekena ũ,

musudeɔ í aà yákea a zéwa kpáwake.

⁷ A ma ma gbé̃, má yáví mà oé,

Isailiɔ, má bɔbɔánɔ,

mámɛmaa Lua á Lua.

⁸ Mále zɔadɔwá á sa'oa yáíɔ,

asa í sa pɔ wí a pɔ káteu á tékú oa kōsōkōsō.

⁹ Má zuswana pɔ kú á kpásau ni vɔ,

ge ble pɔ kú á kaau,

¹⁰ asa sēanɔbɔɔá ma pɔɔne

ní pɔtuɔ wai pɔ kú sɔsɔ píi musuɔ.

¹¹ Má gbè musu bāɔ dɔ píi,

mé sēsao pɔkelenɔ ku ma pɔ ũɛ.

¹² Tó nɔa lé ma de, má oéɔ,

asa máme má dúnia ví ní a pɔɔ píi.

¹³ Mi zuswana nɔɔ so yà?

Mi blesana au mi yà?

¹⁴ A sa'oa ma sáaukpaa ũ,

à lé pɔ á kè ma Musudewa flabo.

¹⁵ A lezumazi taasikegɔɔ,

mí á bɔu, í ma kpela.

¹⁶ Ŭ Lua ò vāikɛnaɔne:

Akea ále ma yādileɔ dɔdɔi,

mé ma bàakuarínɔ yá dɔ á léui?

¹⁷ A ye ma yádanɛio,

a ma yáɔ kpá kpe.

¹⁸ Tó a kpái è, i aà ke á gbé̃ ũɛ,

mé á bàa ɔ kú ní gbāsíkɛnaɔ.

¹⁹ A legbe'i vāi,

mé í lenakasané.

²⁰ I z̃le ní a gbèdo tó,

mé i á da né bɛ̀bo.

²¹ A yá beeɔ̀ kè s̄ má níle.

Alɛ e má deáwae,
ama má zɔadɔwá, mí bɔbɔ́ánɔ.

²² A gbé pɔ́ ma yá sááguɔ

à yápi ma.

Tó máan s̄o, má á taitai,

gbɛe a e á siao.

²³ Gbé pɔ́ sa'òda ma sáaukpaa ũ

ade má kpɛ̀lɛ,

àlɛ ma gba zé mà ɔ̀be

lá mi gbéɔ̀ suabaɛ.

51

Sùuugbɛaa Luawa

¹⁻² Lɛ pɔ́ Davidi dà gɔɔ pɔ́ ʼnabi Natá gè aà k̄íi aà gbásikea ní Basebao gbɛa.*

³ Lua, wɛ̀nadɔ́mɛɛ n gbɛ́ke guu,

ma tàaeɔ̀ midɛ n maa z̄ɔ yáí.

⁴ Ma gbási woloa mà ḡs wásawasa,

ma duuna k̄ɛa míɔ̀míɔ̀.

⁵ Má a tàaeɔ̀ d̄s sa,
ma duuna lí s̄amaguɔ.

⁶ Mmɛ ma duunak̄ɛnɛ,

ma yá pɔ́ ní yeio kè.

Tó n fɛ̀lɛa ní yáó, n yá aɔ naɛ,

tó n yádámala, n yá aɔ zɛví.†

⁷ Za ma da n̄sɛu má v̄ai,

má duuna v̄í za ma igɔ̀ɔɛ.

⁸ N̄sɛmaaa mé í kangu,

ɔ̀nɔ damɛɛ ma s̄s guu.

⁹ Ma zu'o ní saoo mà z̄ɛ wásawasa,

ma n̄sɛ pípi mà ḡs púnvlávlá.

¹⁰ To mà pɔ̀nake ní yaalɔ,

to ma wá pɔ́ ní bùsa wee.

¹¹ Nsu ma duuna yádao,

ma yá v̄aiɔ̀ bɔ dile pii.

¹² Lua, n̄sɛpua damɛɛ,
ɛa to ma s̄s àɔ dilea.

¹³ Nsu ma v̄uaao,
nísu ñ n Nis̄na siao.

¹⁴ ɛa to ma pɔ̀ kɛ na

ké n ma suabà yáí.

To pɔ̀ɛá maa d̄saamɛɛ,

¹⁵ mí n yá dada v̄aikɛnaɔ̀nɛ,

duunkɛnapíɔ̀ i ɛa zɛnnɔ.

* 51:1-2 2Sam 12.1-15 † 51:6 Lom 3.4

16 Lua, ma bɔ gbɛdeɛa yáú,
mí lesi n yákea a zéwa musu,
Lua ma Suabana.

17 Dii, ma gba lé,
mí n táasilé.

18 Sa'oa lí kene nao,
tó bee no, dɔ má ò.
Sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú lí kánguo.

19 Sa pɔ mále oma mé nòsenie ũ,
nili saka nòsenie sùuudeguo.

20 Lua, èfáaike Sionaɛ n pɔeã maa guu.
Yelusaleũ bíi gba gbãa.

21 A gbɛa sa'oa a zéwa a kangu
ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú,
wí sa'ò ní swanaɔ n gbagbakiwa.

52

De Íandaa

1-2 Le pɔ Davidi dà gɔɔ pɔ à gè Aimeleki be, ɔ Edɔũ gbé Doegu ge ò Saulu.*

3 Negɔna, Lua gbɛke ku gɔɔpiie,
àkea níle Íanadã ní yávaioi?

4 Níɔ lekɔleka gbɛzi gɔɔpii,
n lé na lán gè mibobɔwa,
ni gbɛɔ gbázina zɔ̀ò.

5 N ye vâii de maala,
ɛtoa í kene na de sjanaa.

6 N ye gbɛkaalea yáí,
mɔafili mé dɔ n léu.

7 Lua a n k'ɛ e gɔɔpiie,
a n kú bɔnnɔ n kpéu,
a n wo, i n kɛ gbɛ bɛɛɔwa.

8 Tó gbɛmaaɔ è, vía a ní kú,
aai ñ láanike aa me:

9 Gbɛ pɔ i Lua si a mísina ũo gwa!
A a àizeɛ zɔ̀ɔ náaikè,
à gò gbãade ũ gbɛkaalea yá musu.

10 Mapi sɔ má de lán kú lásiade pɔ kú Lua uawa,
má ze ní Lua gbɛkeo gɔɔpiie.

11 Máo n sáaukpa gɔɔpii yá pɔ ní kè yáí,
má n tɔɔ n yámanaɔ wáa ké ní maa yáí.

53

Misaide ya'oa

(Sou 14)

1 Davidi le.

* 52:1-2 1Sam 22.9-10

2 Misaideɔ ɪ o ní sɔ guu Lua kuo,
 aa ɔ̀ɔkpà, an yákeɛa vāi,
 yāmaakeɛna kú ní guuo.
 3 Za musu Lua ɪ wéte gbēnazɪnaɔzi,
 ɪ gwa tó gbēe ɔ̀nɔ kà a kǐi wēeɛɛa.
 4 Aa sàsā píi aa gò d̀ɔ̀sai míɔmíɔ,
 yāmaakeɛna kú ní guuo, baa do.*

5 Vāikenaɔ wé lí gu'eo lé?
 Aaɪ ma gbéɔ́ mómɔ lán úwa,
 aali ɛzɔ Luazɔ.
 6 Vía ní kú maamaa,
 vía pɔ́ɔ ku we sɔo.
 Lua tò gbé pɔ́ lèlewáɔ gò káɛa geɔ ɔ̀,
 a widámá ké Lua gírɪzi yáí.

7 Lua, bɔ Sɔna mɔ̀ n̄ Isailiɔ suaba!
 Tó Lua sù ní a gbéɔ́ ní pá ziu,
 Yakɔbu buiɔ pɔ̀nake,
 Isailiɔ yáalɔ.

54

Gbé pɔ́ wáɛ ɪ adawà wabikɛa

1-2 ɛ pɔ́ Davidi dà gɔɔ pɔ́ Zifideɔ ge ɔ̀ Saulue aa mè Davidi uɛa ní bùsuu.*

3 Lua, ma suaba n tó yáí,
 yásimanɔ̀ ní n gbāao.
 4 Lua, ma wabikɛama ma,
 swákpa ma yá'oi.

5 Asa buipáɛɔ fɛɛmanɔ̀ɛ,
 gbé pástipɔ́ lé ma we,
 aali Lua yádao.

6 Lua mé ma dɔ̀nɛde ɔ̀,
 Dii mé ma wēnikúna ɔ̀.
 7 Gbé pɔ́ lé ma weɔ vāi sɔamá,
 n̄ ní bāde n náai yáí.
 8 Má sa'oma ní ma pɔ̀eáɔɛ,
 má n tɔ̀bɔ Dii, asa ní maa.
 9 A ma bɔ ma yooyea píi guu,
 a tò ma tidò ma ibeɛɔla.

55

Wabikɛa Luawa kua ɪ adama guu

1 Davidi ɛ. Wí sí ní kúuɛ.
 2 Lua, ma wabikɛama ma,
 nísu láka ma yáao.

* 53:4 Lom 3.10-12 * 54:1-2 1Sam 23.19, 26.1

3 Swáse ma yáí, ní wea,
ma láasoo líaa ma gɔ́ bíli guu,
4 ma íbɛɛɔ yá'oa ní gbɛ̀vãíɔ wɛbíiaao yáí.

Asa aale taasi daae,
aa ma kũa ní kpɛ̀nɛo.

5 Sɔ́ kɛ̀magu,
ga tòlobi zùmagu.

6 Vía ma kũ ní lualuaao,
iwāa pásí kà ma pɔa.

7 Tó má gāsía vɪ lán felenawa,
má vua gé kámaboie.

8 Má bàale gé zàzãe,
mí gɛ zɔ́le guwaiwau.

9 Má wã gɛ ulɛkíi wɛɛɛ,
ké zãa'lan gbãa su ma leo yáí.

10 N ní fu Dii, ñ ní yá yãalené,
asa má è zɔa ní sòleo kú wá wéleue.

11 Aaí kpálɛkɛ bíli musu fáane ní gwãasínao,
yãvãí ní yá gbãao di wélepiue.

12 Gbɛ̀dɛdɛa yá mé wélepi pà,
gbãamɔané ní mɔafilio lí kɛ́le a gãaɛo.

13 Tó íbɛɛ mé lé ma wɛ yãa, a sãɔ,
tó ma wèle mé fɛ̀lemanɔ, má ulɛ̀ɛɛ.

14 E'e mpi! N gbé pɔ́ wá sáa,
ma gbɛ̀do pɔ́ dɛ ma gbɛ̀na ũea?

15 Wí faaibo ní kɔ́o yãa nana,
wíɔ tɛkɔ́i dasi guu Lua uaa?

16 Ga a zãmake ma íbɛɛɔnɛ,
aai sí bɛ̀dau ní gbãagɔɔ,
asa vãí zɔ́leklí è ní guue.

17 Mapi sɔ́ mí lezu Luazi,
ɔ́ Dii í ma suaba.

18 Kɔɔ, fáane ní oosio
míɔ a yã'ɔmãɔ bɔ́lɛè ní aauro,
ɔ́ í ma yãma.

19 Baa ké ma íbɛɛɔ dasi, aali ma leo,
Lua í ma bɔ́ sòleu aafia.

20 Luapi íɔ zɔ́lɛa báawa gɔɔpiie,
a ma yãma, í widamá.
Aali nòselileo, aaliɔ aã vía vío.

21 Gbɛ́pi ɔ́ wãa ní a gbéɔ,
à bɔ́ ledou pɔ́ aa kè ní kɔ́o kpe.

22 I na o ní wáa lán zówa,
ãma sòle láasoo mé kú aã sɔu.
I lenakasané páipai,
ãma yaalɔma ba da bɔ́ɔue.

23 Ɔzɔ̄ Diiɛ n yá'ɔ̄maoɪ, ɪɔ n kúa,*
 ɪli tó gbɛ̄maa fù bauo.

24 Gbɛ̄ɛna náaisaidepiɔ́ rí gɔɔ guo leo.
 Lua, ríyɔ́ to aa si beɛda gbáou.

Mapi sɔ́ máɔ n náai vɪ.

56

Ziakpaa Luawa

1 Lɛ pɔ́ Davidi dà gɔɔ pɔ́ Filitɛɔ̄ aà kù Gata.*

2 Ma wɛ̄nagwa Lua, wàlɛ pɛa,
 wɪɔ zɪkamanɔ̄ wàɔ ɪadaa gɔɔpiɛ.

3 Ma kpàkpanapiɔ̄ ɪɔ pɛa gɔɔpiɛ,
 an wala yáɪ aalɛ zɪkaimanɔ̄.

4 Tó vɪa lé ma kú, má n náai vɪ.

5 Má Lua táasile yá pɔ́ a ò yáɪ,
 má Lua náai vɪ, má vɪakɛo.
 Bɔ́ gbɛ̄nazɪna a fɔ́ kɛmɛɪ?

6 Aaɪɔ̄ ma yá kpaanlabo gɔɔpiɛ,
 aaɪ váɪ lɛkpaalmazi.

7 Aaɪ sòlɛ da, aaɪ ulɛmɛɛ,
 aaɪ ma kpákpa, aaɪ ye ma dɛ.

8 Lua, rɪsu to an gbɛ̄ɛ bɔɔ,
 gbɛ́piɔ̄ nɛ rí pɔ́kúmao.

9 Ma bàalɛ liaaliaaaɔ̄ yáda,
 ma wɛ́'ika n tùuna guu.
 A ku n taala guuo lé?

10 Tó ma lɛzù Luazi,
 ma ɪbɛɛɔ kpɛkpa,
 míɔ dɔ́ kɛ á yásimanɔ̄.

11 Má Lua táasile yá pɔ́ a ò yáɪ,
 ao, má Dii táasile yápi oa yáɪ.

12 Má Lua náai vɪ, má vɪakɛo.
 Bɔ́ gbɛ̄nazɪna a fɔ́ kɛmɛɪ?

13 Lua, má lé pɔ́ má kɛmaɔ́ fiabo,
 má sáaukpa sa'oma.

14 Asa n ma si gawa,
 n ma gbá vɪ lí miɔn pásɪa,
 kɛ máɔ bennɔ̄ gupua pɔ́ ɪ wɛ̄ni kpámáú.

57

Wiiɛa Lua Musudewa

1 Lɛ pɔ́ Davidi dà gɔɔ pɔ́ à bàalɛ Sauluɛ à ùlɛ gbɛ̀'eu.*

2 Wɛ̄nadɔ́mɛɛ, Lua, wɛ̄nadɔ́mɛɛ,

* 55:23 1Pie 5.7 * 56:1 1Sam 21.13-15 * 57:1 1Sam 22.1, 24.3

asa míme mi nanzi.
Ma sɔɔ n kúlukulunau
mi bɔ ga lézi.

³ Mále wiile Lua Musudewa,
Lua í ma yá píi bɔɔlekeɛɛ.
⁴ A to donle bɔ za musu à ma suaba,
a zɔadɔ gbé pɔ aale pɛaɔwa.
A a gbéke ní a náaiyáɔ keɛɛ.

⁵ Má kú nɔɔmusuɔ sɔɔu,
ma gɔ wúlea wáɔ guu.
Gbépiɔ léna na lán fɛndawa,
an swaa de lán sɔnaɔ ge kaɔwa.
⁶ Lua, n nziá tɔbɔ e a zɔma,
to n gawi li dúniaa píi.

⁷ Aa baikpámɛɛ ma taa'ozeu
ɔ ma gɔ yeelɛa,
aa eyɔ ma aɛ ɔ aa zù epíu.

⁸ Ma sɔ dilea Lua, ma sɔ dilea,
má lesi má n táasile.
⁹ Ma nisina, su!
Ma mɔɔna ní ma domao, vu!
Mí gbáakpa gudɔazi.
¹⁰ Dii, má n sáaukpa buiɔ guu,
má n táasile gbéɔne.
¹¹ Asa n gbéke zɔɔ zɔma,
mé n náai zɔ luabɛpuanawa.
¹² Lua, n nziá tɔbɔ e a zɔma,
to n gawi li dúniaa píi.†

58

Gbɛváiɔ kaa Luawa

¹ Davidi le.
² Gbáadeɔ, i yá'o a zéwaa?
I yákpaleke ní gbéɔ a zéwaa?
³ I yá kolea wáaiɔpa á sɔ guu,
i gbáamɔ gbéɔne á búsuu.
⁴ Gbɛváiɔ sásáa za ní igɔɔɛ,
ɛɛdeɔ ɔɔkpaɔ za ní da nɔsɛuɛ.
⁵ An legbe'i de lán mlè sɛwɛwa,
aa de lán kyá pɔ a swá kákawa,
⁶ asa ili a kɔɔ'ona kule'ɔ mao,
ili a wɛliannede gɔi eo.

† 57:12 Sou 108.2-6

7 Lua, n̄ n̄ swaa é'éné n̄ léu,
 Dii, n̄ɔmusupɔ kánkánaɔ wolo,
 8 aai gēzea lán í bàaleawa.
 Tó aa sagòle, n̄ n̄ kaɔ é'ε.
 9 Aa giigaga zéu lán kòlo lé'iwa,
 aaɔ de lán né pɔ wa í gè, í fatē eowa.
 10 E lè yàa mion té àɔ gé oo wāi,
 gbēvāiɔ gēzea n̄ íanaoε.

11 Tó gbēmaaɔ è Lua tɔsiné gbēvāipiɔwa,
 mé aa n̄ gbá p̄ipi n̄ n̄ auo,
 an pɔ a kε na.

12 Gbēɔ i mε: Gbēmaaɔ ài v̄l fá!
 Lua ku, í yákpalekε dúniaɔ.

59

Ma si ma ibeɔwa

1 Lε pɔ Davidi dà gɔɔ pɔ Saulu gbēɔ z̄l aa aà dádā aà be aa aà de.*
 2 Ma Lua, ma si ma ibeɔwa,
 ma bɔ gbé pɔ f̄elemanɔɔ guu.
 3 Ma si vāikenaɔwa,
 ma bɔ gbēdenaɔɔ z̄l.
 4 Gwa, aale ma kpakpae,
 gbé pāsɔ lé sòlekemanɔ.
 Dii, mi táae ge duunakenéɔ,
 5 mi zāné yāewao,
 5 aa kú n̄ naaamanɔ sɔuo.
 Ma weɔgwa! Fele mɔ dɔmale!
 6 Mpi Dii Lua Z̄lgɔde, Isailiɔ Lua,
 fele íada bui p̄iɔwa.
 Nsu bɔnkpεde vāipiɔ wēnagwao.

7 Aaí ea su oosi lɔ, aai wéle keele,
 aai h̄èkεa lán gbēɔwa.

8 Gwa, an lé'i lé t̄s,
 f̄ena kpá n̄ léu.
 Aaí mε n̄le n̄ yāmao.

9 Mpi s̄s Dii, ni n̄ yáalɔ,
 ni bui p̄ií láanike.

10 Lua ma gbāa, ma wé dɔnzi,
 n̄mε n̄ ma aafia'ekli ũ.

11 Lua a dɔaamεε a gbēkε guu,
 a to mà tidɔ ma wèlep̄iɔla.

12 Dii wá s̄ngbao, n̄su n̄ n̄ dedeo,
 ké an yá su s̄a ma gbēɔguo yáí.
 To aa olo'olobo,
 ní n̄ kwé n̄ n̄ gbāao.

* 59:1 1Sam 19.11

13 Yá pɔ́ ǐ bɔ́ nǐ léuá duunaε.
 To an tɔ̀e nǐ pui,
 asa aǎi lεgbē pāε aǎi gbé ká.
 14 N nǐ midε nǐ pɔ́kumao,
 nǐ nǐ bāde, aasu wàɔ ku bo.
 Gbé pɔ́ kú e tɔ̀le léwàɔ i d̄s̄
 Lua mé lé kible Yakɔbu buiɔwa.

15 Aǎi εa su oosi, aǎi wéle keεε,
 aǎi hēεkeεa lán gbēɔwa.
 16 Aǎi liaaliaa wàɔ pɔ́blea weεε,
 tó aai káo, aǎi gbokεε.
 17 Mapi s̄s̄ má lesi n gbāa yá musu,
 má gulake kɔɔ n gbēke yá musu,
 asa nǐme nǐ ma aafia'ekli ũ,
 nǐme nǐ ma ulεkli ũ taasikεgɔɔzi.
 18 Lua ma gbāa, má n táasile,
 asa nǐme nǐ ma aafia'ekli ũ,
 ni gbēkεkεmεε.

60

Wá zible nǐ Lua gbāao

1-2 Le pɔ́ Davidi dà gɔɔ pɔ́ à zíkà nǐ Sili pɔ́ kú Mesɔpɔtami bùsuu nǐ Zoba bùsuu,
 3 Yoabu sù à Eɔɔɔ d̄de Guzule Wisideu gbēɔn òasɔsɔo lεε kuεpla (12.000).^{*}
 3 Lua, n pɔ́ pàwázi,
 n ɔ̀pèwá n wá vūaa,
 εa ɔ́kawázi sa.
 4 N tò wá bùsu lùa e à pàa,
 εa nǐ a gbε tata, asa à ḡs̄ looaε.
 5 N tò n gbéɔ́ yá zǐ'ù è,
 n ǐ gbāa kákawēε ɔ́ wa pāpāzεa.

6 N dǎlapoo dà n vɔ́akεnaɔnε
 ké aa e bɔ́ gbéɔ́ ka lézi.
 7 Wewá, wá suaba nǐ n ḡasa gbāao,
 ké wápiɔ n gbé yenzideɔ wá e bɔ́.

8 Lua yá'ò za a kúki à mè:
 Má Sikεũ kpaale nǐ tidɔarilao,
 mí Suko guzule kpámá.
 9 Galada bùsuá ma p̄s̄ε,
 Manase buiɔ bùsuá ma p̄s̄ε,
 Eflaiũ buiɔ bùsuá ma m̄ɔ fùae,
 Yuda bùsuá ma lípanaε.
 10 Mɔ́abuɔ bùsuá ma zion zu'obɔε,
 mi a kyale kále Eɔɔɔ bùsuwa,
 mi kúkua d̄ɔ Filitɔɔ bùsuwa.

11 Déme a gēmanɔ wéle bíideui?

* 60:1-2 2Sam 8.13

Déme a dɔaamεε e Ʒdɔũɔ bɔsuui?

¹² Lua, mé i ke n gbé pɔ n wá vɔaa
nili bɔ ní wá zɪgɔɔ bɔ baaasio.

¹³ Ɔdawá wá ibεεɔ yá musu,
asa gbɛnazina gbɛsuabaaá páε.

¹⁴ Wá zible ní Lua gbāao,
ɔme a ɔzɔ wá ibεεɔwa.†

61

Kia wabikεa Luawa

¹ Davidi lε.

² Lua, swáεε ma willeai,
laaidɔ ma wabikεawa.

³ Kua za tɔɔle léwa ma lezɔnzi.

Ma sɔ lé wo ɔ ma n sisi.

Gemanɔ gbεsi pɔ a lesí demala kíi.

⁴ Asa níme ní ma aafia'ekli ũ,
ma kalanga gbāa ũ ma ibεεɔ aε.

⁵ Má ye mào ku n ua gɔɔpiiε,
mío sɔba n kúlukulunau.

⁶ Lua, asa n ma legbɛane mà,
ɔ n gba pɔ ni da n vɔakεnaɔne dāmeεε.

⁷ Kia wɛni dɔɛ ní mɔgalao,
to aà ka a gɔɔwa.

⁸ Aàɔ kpalable n dɔa guu gɔɔpii,

n à a dɔa n gbɛke ní n náaio yáí,

⁹ mío n táasile lá gu lé dɔ,
mío lé pɔ má kɛma fiabo gɔɔpii.

62

Lua mé ulεkti ũ

¹ Davidi lε.

² Lua ado mé tò ma sɔ dilea,

ɔme í ma suaba.

³ Ɔme ma gbεsi ũ, ma Suabana ũ.

Mi gbāa'ewà, má fu bauo.

⁴ Gɛn ũma áɔ āna'āna gbéwai?

A aà nε lán gí yεεlea ge kaa ziwa yà?

⁵ Aà goa a tíá lé ɔ ále kpaal,

εεtoa mé í keé na.

I samaa'o gbéε ní léoe,

ɔ i ní ká á sɔ guu.

⁶ Lua ado mé tò ma sɔ dilea,

asa aapi ma wé dɔi.

⁷ Ɔme ma gbεsi ũ, ma Suabana ũ.

Mi gbāa'ewà, má fu bauo,

⁸ Ma aafia ní ma beεεo í bɔ aà kíie,

† 60:14 Sou 108.7-14

ɔme ma gbesi gbāa ũ,
 ɔme ma ulɛkli ũ.
 9 Gbɛ́, à à náai vɛ́ gɔɔpii,
 à á sɔ wɛ̀ɛ̀, ɔme wá ulɛkli ũ.

10 Gbɛ́nazínaɔ de lán lé'íanawae,
 an kee náai vɛ́o.
 Tó wá ní yɔ́ kiloowa,
 ampíi aao de fauunnɔɛ.

11 Ásu gbɛ́ble'ɔa náaikɛo,
 ásu íanadã ní kpáí pɔoo.
 Tó á àizɛɛ lé kɔ́,
 ásu to à á sɔ bleo.

12 Yá m̀endo Lua ò,
 yá m̀en plaɛ beɔ má mà:
 Lua mé gbāa vɛ́,
 13 mé mpi Dii, níme ní gbɛ́ke vɛ́,
 ɔ ni flaboò baadeɛ a yákeawa.*

63

Lua nideɛ

1 Lé pɔ Davidi dà gɔɔ pɔ a ku Yuda gbāau.*

2 Lua, ma Luan n ũ,
 mále n aɛya,
 ma nisína yenzi,
 mále n nide
 lán guwaiwai pɔ lé í nidewa.

3 Ma n e n kúkli,
 ma n gbāa ní n gawio gwá.

4 N gbɛ́ke maameɛ de wɛ́nia,
 a yáí n táasilea aɔ dɔ ma léu.

5 Máɔ n sáaukpa e ma wɛ́ni léu,
 má ɔɛ musu mà n sísi.

6 Má ká lá wí nɔ́ bɔ́ gbɛ́ wá káwa,
 n táasilea aɔ dɔ ma léu ní gulakeao.

7 N yá í dɔmagu ma wúlekli,
 mi láasookɛma gwáasína.

8 Mále lesi sɔba ní kúlukulunau,
 asa níme ní ma dɔnlede ũ.

9 Ma nisína yenzi,
 ní ma kúa n ɔplaa.

10 Gbɛ́ pɔ aale ma wɛɔ mide,
 aa si tɔ́le nɔ́nau.

11 Lua a to wá ní dɛde ní fɛ́ndaoɛ,
 aai gɔ́ gbɛ́gbonaɔ ble ũ.

12 Kí sɔ a pɔ a ke ní Luawa nao.

* 62:13 Mat 16.27, Lom 2.6, Zia 2.23 * 63:1 1Sam 23.14

Gbé pɔ̀ mè amɔ̀ma Lua á sɔ̀
 aɔ̀ vɔ̀vɔ̀ ní pɔ̀naɔ̀e,
 eɛdeɔ̀ sɔ̀ an lé a gɔ̀ kpaau̯ae.

64

Ma si gbɛ̀váiɔ̀wa

- ¹ Davidi lé.
² Lua, ma aaukea wii ma,
 ma bɔ̀ ma ibeɛ pɔ̀ má ní vía vɔ̀ ɔ̀zɔ̀.
³ Ma si gbɛ̀váiɔ̀ lekpaalamaziwa,
 ma bɔ̀ váikenaɔ̀ zɔ̀au.
⁴ Aaí ní lé keke lán fɛ̀ndawa,
 aaí yápaɔ̀sɔ̀ o lán kazuawa.
⁵ Aaí ye láu aa táesaide gbá,
 aaí aà pá kándo, vía lí ní kúo.
⁶ Aaí tékpakɔ̀u ní váikea guu,
 aaí bai pɔ̀ aale kpánéɔ̀ yá'o.
 Aaí me: Gbɛ̀e a wá eo.
⁷ An vái lekpaála kɔ̀sè aa mè,
 lé pɔ̀ wá kpáal bɔ̀léi.
 Gbɛ̀nazína nɔ̀se guu yáɔ̀ asii zɔ̀.

- ⁸ Ama Lua a ní gbá ní kao,
 a ní ke'la kándo.
⁹ A tó yá pɔ̀ aa ò wí ní musu,
 gbé pɔ̀ ní é pii ɔ̀ mikɛ déúdeú.
¹⁰ Vía a gbépii kú,
 aai Lua yákeɔ̀ galike,
 aaiɔ̀ zɔ̀ pɔ̀ a kèɔ̀ táasi kúa.
¹¹ Gbɛ̀maaɔ̀ pɔ̀ a ke Diiwa na,
 aa naaázi,
 nɔ̀sepuadeɔ̀ aà táasile nípii.

65

Bui pii wé dɔ̀ Luazi

- ¹ Davidi lé.
² Lua, à kú wà n táasile Siɔ̀nae,
 wi lé pɔ̀ wa kɛ̀maɔ̀ flabo.
³ Lá ní gbé wabikea ma,
 bui pii a wi danlae.
⁴ Wá yāváiɔ̀ láasoo wá kú gbāa,
 ɔ̀ n wá táaeɔ̀ kèwá.
⁵ Báaaden gbé pɔ̀ ní sè
 n gɛ̀aánɔ̀ n ua ú.
 N kpé pɔ̀maaɔ̀ wá ká,
 n kpé pɔ̀ a kua adoapi.
⁶ Ní wewá a zéwa ní yáɔ̀nsaekɛao,
 Lua wá Suabana.
 Za dúnia léwa ní ísia baaleo
 gbéɔ̀ wé dɔ̀nzi.

7 N gbāa daa ula ũ,
 n gbɛsɩsɩ kɛ n n ikoo.
 8 Ni isia n a isɔɔ kɔfɩ kpāle,
 ni buipāleɔ zɔa midɛ.
 9 N dabudabukea dī gbé pɔ kú tɔle léɔwa,
 wɩ guladɔma za íatɛbilekɩ n a gɛkpɛukɩio.

10 Ni laaidɔ dúníawá,
 ni táaekɛ tɔleɛ.
 Ni aá gba í, n swaɔ pai n ío,
 ni to blɛwɛna kɛ, asa màa n zɛð.
 11 Ni idagua e bugbaanaɔ pa,
 ni guɔ foofɔ n louo,
 ni báaada pɔ pɔ bɔleu.
 12 Ni éfaaida buazɩ wɛ n wɛo,
 blɛ nɩside í kwɛ n iau.
 13 Sɛsao dádákɛkɩio sɛbɔbɔ kɛ,
 sɩsɩ pɔna ula dà.
 14 Pɔtuɔɔ lí dádákɛkɩio la,
 blɛwɛna daa gua sɩsɩpɔleu.
 Wàle wiile n pɔnao, wàle lesi.

66

Lua sáaukpaa

1 Dúníá gbépii, à guladɔ Diiwa,
 2 à lesi aá tɔ gawí yá musu,
 à aá táasile à aá tɔbɔ.
 3 A o Luaɛ: N yákeɔ í dimá,
 n gbāa zɔɔ í to n íbɛɛɔ vlánau.
 4 Dúníá gbépii í kúlɛnɛ,
 aá n táasile aa n tɔbɔ.
 5 A mɔ Lua yákeɔ gwa,
 yá pɔ a kɛ gbɛnazɩnaɔnɛ i diwá.
 6 A isia lí gugii ú*
 aa bùa swawa kɛsɛ.†
 Wá pɔnakɛ aá yá musu.
 7 Iɔ kible n a gbāao gɔɔpii,
 aá wé íɔ ku bui piiwa.
 Swágbāadeɔ su dɔɛaàno.
 8 Buipāleɔ, à wá Lua sáaukpaa,
 aá táasileà àɔ dɔ á léu.
 9 Iɔ wá wɛni dɔ́awɛɛ,
 íli tó wa kpaguao.
 10 Lua, asa n wá yɔ́,
 n wá baasa lán ánuwuwa.
 11 N gɛwanɔ gukpaolonau,
 n wá wó wɩ n aso gbíao.

* 66:6 Bɔa 14.21 † 66:6 Yoz 3.14-17

12 N tò wà ɔz̄z̄z̄ wá mikpei,
wà té d̄iwē, í wá kú wá nɔ,̄
ɔ̄ n mɔwanɔ gu namadee beeu.

13 Má mós n ua ní sa pó wí a pó káteu à tékú obɔɔ,
má lé pó má kèmaɔ flabo,

14 yá pó bò ma léu ma taasikεgɔɔ.

15 Má sa'oma ní pó mekpaaɔ,
má s̄asakaɔ kpasane,
mí n gbagba ní zuswanaɔ ní blesanaɔ.

16 A gbé pó á Lua vía víɔ, à mɔ ma,
mí yá pó a kèmeε oé.

17 Ma wiilɛwà,
aà táasileɔ dɔ ma léu.

18 Tó má yāvai kúa ma s̄s̄u,
d̄ɔ Dii gí ma yāmai.

19 Ama à ma yāmà,
ɔ̄ à ma wabikεa sí.

20 Má Lua s̄áaukpa,
i gí ma wabikεa maio,
i gí gbēkεkεimeεo.

67

Báaa gbεaa Luawa

1 Lε pó wí sí ní kúuɔε.

2 Lua, wá wēnagwa,
wá wεgwa, ní báaadawágu,

3 ké dúnia gbépii n zé d̄ɔ,
bui píi i d̄ɔ lá ni gbé suaba.

4 Wa n táasile Lua,
gbépii a n táasile.

5 Bui píi a pɔnake, i gulake,
asa ni yákpaleke ní gbéɔ a zéwa,
ni d̄ɔaa buiɔne píi.

6 Wa n táasile Lua,
gbépii a n táasile.

7 Tɔɔle a bleke,
Lua wá Lua a báaadawágu.

8 Lua a báaadawágu,
gbépii i vlakεè e dúnia léwa.

68

Lua z̄ɔkε

1 Davidi le.

2 Lua lé fele, aà ibεεɔ lé fáaa,
aà zangudeɔ lé bàalεè.

3 Lá sulele í gē ní íanao,

kené màa, Lua,
lá zó nísí í yɔ té sae,
vâikenaɔ midɛ n aɛ màa.
4 Gbɛmaaɔ sɔ̄ aa pɔnake,
aa yáalɔ Lua aɛ,
aa vívɪ ní pɔna zɔɔɔ.

5 A lesi Luaɛ à lémwà.
A di luabɛpuana kpe, à aà tɔɔɔ.
Aà tón Dii, à kúkuake aà aɛ.
6 Kua aà gu pɔ a kua adoa guu,
Luaá tonɛɔ maɛɛ,
gyaaɔ zennɔdeɛ.
7 Lua í bekpa zìlɔɔnɛ,
í zìzɔɔ bɔlɛ à ní da namau.
Swágbãadeɔ sɔ̄ aɔ ku gugiiuɛ.

8 Lua, ké n dɔaa n gbɛ́ɔnɛ,
ké n bæleɛnɔ guwaiwaiu,
9 tɔɔlɛ lùalua, lou kwè n aɛ,
n Lua pɔ n yá'ò Sinai gbɛ musu,*
Lua, Isailiɔ Lua.
10 Lua, n ɛfáai pìsiné kɔ̄sɔ̄kɔ̄sɔ̄,
ɔ̄ n ní bùsu kpeɛna gbà gbáa.
11 N gbɛ́ɔ zɔ̄lɛ a guu Lua,
n wɛnadeɔ gbà pɔ n maakɛa yáí.

12 Dii yá'ò,
ɔ̄ bíla gò aà baokpanaɔ ù.
13 Kíaa ní ní zìgɔɔ lé tílɛ kpakpa,
gɔ̄ɛ pɔ gò bòuɔ lé ní pɔɔ kpaalɛ.
14 Baa ké a í sá kaaɔ sɔ̄ɔɔ,
ánusu kú ma felena gàsɔ̄laa,
a káɔ lé teke lán vuawa.
15 Ké Gbãapiide kíaa fáaa,
aa lí tɔɔlɛ lán Zalamɔ gbè nɛɛziwa.

16 Basana gbɛ́sɪsɪ dɛ a kíniɔla,
Basana gbɛ́sɪsɪ misonaɔ dasi.
17 A gbè misonaɔ, bɔ́yáí ále wɛbii
gbɛ pɔ Lua sè a kiblekíi úwai?
Dii mé aɔ ku we gɔɔpii.
18 Dii sɔ́goɔ lé vío, à kà miliɔ do.
Dii bɔ̀ò za Sinai,
à mɔ pɪla a gu pɔ a kua adoau.
19 N dɛdɛ musu ní zìzɔɔ,†
n gba sí gbɛ́ɔwa falu ù,
baa swágbãadeɔ,
ɔ̄ n zɔ̄lɛ we, Dii Lua.

* 68:9 Bɔa 19.18 † 68:19 ɛfe 4.8

20 Wà Dii sáaukpa, Lua wá Suabana,
 ɔ wá aso kúawɛɛ lá gu lé dɔɛ.

21 Wá Lua á Lua pɔ́ ɪ gbé suabae,
 Dii Lua mé ɪ wá bɔ́ ga lézi.

22 Lua a a ibɛɛɔ mi wíwiné,
 gbɛnazɪn miká dɔɛ pɔ́ aa té ní duunawaɔ.

23 Dii mè: Má á bɔ́le Basana búsuu,
 má á bɔ́le ísia títiu,

24 ké à á gbáɔ pípi ní á ibɛɛɔ auo,
 á gbɛɔ lénaɔ ɪ ní baa ewà.

25 Lua, wa n gbéɔ è aa dɔ̀dɔ̀kɔ̀wa,
 ma Lua ma Kíá, aale mɔ́ n kúkli.

26 Lèsinaɔ dɔ́aaa, pɔ́lenaɔ te zá,
 wéndia sésɛmpanaɔ ku guo.

27 A Lua tɔ̀bɔ̀ balu guu,
 à Dii kpɛla Isailiɔ kɔ́kɔ́aaau.

28 Né gɔ́zána Bɛ́yámɛɛ buiɔ mé dɔ́aaa,
 bee gbɛa Yuda kíáɔ ní ní gbéɔ
 ní Zabulɔni bui kíáɔ ní Nefatali bui kíáɔ.

29 A Lua dílé à bɔ́aa.
 Lua, bɔ́ ní n gbáa pɔ́ ní ɔ̀lɔ̀wɛɛo.

30 Kíáɔ mɔ́ne ní ní gbaɔ
 n kpé pɔ́ kú Yelusaleu yáí.

31 Zɔ́a dɔ́ ilɛnɔbɔ́ Egipiwa,
 zɔ́adɔ́ buiɔ swanaɔ ní ní gbéɔwa.

Anusu gopana tɔ́má,
 gbé pɔ́ zíkaa ɪ kɛné naɔ fáaa.

32 Egipiɔ gbéɔ zíma,
 Etiopiɔ wá aa ɔ̀dɔ̀nzi, Lua.

33 Dúnia kpalablenaɔ, à lesi Luaɛ,
 à Dii táasile.

34 A di lounaa kpɛ musumusu za zizi,
 à ma, àle púna gbáugbáu.

35 A Lua gbáa galike,
 wa aà zɔ́kɛ dɔ́ Isailiɔwa,
 aà gbáa ku luabɛpuanau.

36 Lua, kua n kúkli ní zɔ́,
 Isailiɔ Lua ɪ gbáa ní ikoo kpa a gbéɔwa.
 Wà Lua sáaukpa!

69

Wabikɛa Luawa kua tadama guu

¹ Davidi le.

² Lua, ma suaba,
 asa ɪ ma kú ma nɔɛɛ.

³ Dɛɛ lé ma mɔ́, ma ka zà,
 tepekli kuo.

Ma kpale ísiu,
ísò lé damala.

⁴Ma wiilè ma kpasa,
ma kòlo náaa,
ma wèdò ma Luazi
e ma wé gè lé wo.

⁵Gbé pò aa zamagu pã * dasi de ma mikãa,
ma ibee pò aa ye ma de pòewiwinésaiò lé vlo.
Pò pò mi a kpáí'oo ò aa mè mà a ne'i mà kpá.

⁶Lua, ní ma mísaiyã ò dõ,
ma táaeò uleaneo.

⁷Dii Lua Zígòde, gbé pò an wé ònzio
ńsu to wí ní kú ma yáio.

Isailio Lua, gbé pò aaí n kfi weleo
ńsu to an tó òkpa ma yáio.

⁸Asa n yáí mi sòsõa fõí,
ò ma gee gò kpa ma wéí.

⁹Ma gò zìlo ù ma gbéò guu,
ma gò gbèando ù ma da bedeo guu.

¹⁰N kpé yá ma kù gbãa,
àle ma ibaba,†

n sòsõnaò n sòsõa gòmee.‡

¹¹Mi leye pòsia guu,
ò wíò ma sòsõ.

¹²Mi zwãnkasaò fiffa,
ò wíò ma ke pòpò.

¹³Gbé pò zòle gãaeò ì ma pe,
ígbaaminaò ì ledamanò.

¹⁴Dii, mále wabikema,
ńsu to à bò n pò kpeo,
wea Lua, n gbèke zò yáí,
ní ma suaba slana.

¹⁵Ma bò bèleu,
ńsu to mà kpáleuo.

Ma bò ísiu,
ma si ma zangudeowa.

¹⁶Nsu to ísò damalao,
ńsu to mà kpále ísiuo,
ńsu to wà téena kamalao.

¹⁷Wea Dii, asa n gbèke maa,
ma wegwa n sùuu zò guu.

¹⁸Nsu mikpeli n zòblenaeo,
wea kpakpa, asa ma gò yeeleae.

¹⁹Sòmazi, ma misì,
ma suaba ma ibeeò yáí.

* 69:5 Zaa 15.25 † 69:10 Zaa 2.17 ‡ 69:10 Lom 15.3

20 N ma s̄s̄sa ní widaaao ní ma kp̄eɓao d̄s̄,
níle gb̄é p̄ó aa yákuamanɔɔ e.

21 S̄s̄sa ma s̄s̄ z̄ò, ma ḡo ȳ̄esai,
gb̄é p̄ó a ma w̄egwa ̄s̄ má w̄ēle, mi eo,
gb̄é p̄ó a ma n̄òse n̄ínim̄ē ̄s̄ ma w̄ed̄i, a kuo.

22 Aa ese v̄ai k̄am̄ē bleu,
ké imi ma k̄u gb̄aa, aa v̄ē k̄uma kp̄aa. S̄

23 To an dikpekea ḡoné bai ũ, w̄a ní kú,
to an kua aafia yá'íné.

24 To an w̄é siak̄u, ké aasu gu'eo,
to an wó ḡo koolonno ḡoɔpii.*

25 N n kp̄̄n̄emuu b̄ob̄m̄á,
n̄ n p̄ok̄uma pás̄l pisim̄á.

26 An b̄o ḡo b̄o zia ũ,
an gb̄ēe su àò ku ké à z̄òle ní kp̄éu bo,†

27 asa aaī lada gb̄é p̄ó ní gb̄èwae,
aaī gb̄é p̄ó ní z̄ò w̄aw̄a galike.

28 N ní yá p̄ii t̄aaeɔ dar̄la,
an baa su àò ku n gb̄esuabaa guuo.

29 N ní tó waa w̄eni taala guu,‡
an tó su àò ku lá doū guu ní gb̄ēmaaɔ t̄oo.

30 Lua, má kú taasi ní yá'̄s̄mao guu,
ma se les̄l mà b̄ou aafia.

31 Má Lua t̄ob̄o lesia guu,
má aà s̄aukpa mà aà k̄áfi.

32 Bee a ka Diigu de sa'oa ní zuoa,
a k̄ē na de zugaaena k̄óbadea.

33 Taasideɔ e, aai p̄onake,
á luak̄iw̄ēlen̄aɔ á s̄s̄ i n̄ini.

34 Asa Dii í w̄enadeɔ ȳama,
ili saka a gb̄é p̄ó de z̄iz̄o ũguo.

35 A aà táasile musu ní t̄ōleɔ,
isia ní p̄ó p̄ó kú a guuo p̄ii.

36 Asa Lua a Siɔna suaba,
a ea Yuda w̄ēleɔ k̄ále,
aà gb̄é̄o i z̄òleu ní p̄ó ũ.

37 Aà z̄òblenaɔ n̄é̄o mé aa ḡo v̄i,
gb̄é p̄ó ye aà tó naipiɔ io ku a guu.

70

Wiilēa Suabanai (Sou 40.14-18)

1 Davidi le.

2 Lua, ma misi,

§ 69:22 Mat 27.48, Maa 15.36, Luk 23.36, Zaa 19.28-29

* 69:24 Lom 11.9-10 † 69:26 Zin 1.20

‡ 69:29 B̄a 32.32, Zia 3.5, 13.8, 17.8

Dii, ke kpakpa mɔ dɔmale.

³To wí gbé pɔ lé ma wɛɔ kú,
aa ní mi pɛɛ.

To gbé pɔ ye mà taasikɛɔ kpɛkpa,
an gɛɛ gɔ kpá ní wéi.

⁴Gbé pɔ aai omɛɛ, tàale tàaleɔ,
to aa ɛa ní wíó.

⁵Gbé pɔ aale n kfi wɛɛɛɔ,
to an pɔ kɛma na aa yáalɔ.

Gbé pɔ an wé dɔi n ní suabaɔ,
aa o láasai Lua zɔɔ.

⁶Taaside wɛnaden ma ũ,
Lua, ke kpakpa.

Mme ní ma Dɔnlɛde ũ,
níme ní ma Mísina ũ,

Dii, nsu gɛgɛo.

71

Mae zɔɔ wabikɛa Luawa

¹Dii, ma nanziɛ,
nsu to wí ma kú bauo.

²Ma misi, ma bɔ n maakea yái,
swákpamazi, ma suaba.

³Ma gbɛsi pɔ máli gé ulɛi a guun n ũ.
N díɛ n ma suaba,
asa ma gbɛsi ní ma zɛgiktion n ũ.

⁴Ma Lua, ma bɔ váikɛnaɔ ɔzi,
ma si gbé bèɛ pásɔwa.

⁵Mme ma wé dɔnzi, Dii Lua,
níme má n náai ví za ma èwaasogɔɔ.

⁶Ma sɔ kpáɛanzi za neasakpɛue,
níme n ma bɔ ma da nɔsɛu.
N táasi miɔ le gɔɔpii.

⁷Ma kua de yábɔnsaɛ ũ gbé dasideɛ,
asa níme ní ma ulekli gbáa ũ.

⁸N táasilɛa ɔ dɔ ma léu,
miɔ n maabo kɔɔ ní oosio.

⁹Nsu pákpamazi ma zikua yáio,
nsu ma vɔaa ma gbáa láaa yáio.

¹⁰Asa ma ibɛɛɔ lé ma yá'o,
ma wɛɛɔ lé lekpaaf ma wɛnibɔai.

¹¹Aa mɛ: Lua gílaàziɛ,

wà aà ya kú,
gbɛɛ ku à aà suabaɔ.

¹²Lua, nsu ñyɔ kumanɔ zàɔ,
ma Lua, ke kpakpa mɔ dɔmale.

¹³To wí gbé pɔ lé yáɔɔɔ kú,
aa midɛ,
to sɔsɔa da gbé pɔ lé ɔadaaɔla,

an tɔ ʒɔkpa.

¹⁴ Mapi sɔ, ma wé ɪɔ dɔnzi láasaie,
miɔ n táasile màɔ gé.

¹⁵ N maakea aɔ dɔ ma léu gɔɔpiie
ní n gbɛsuabaa pɔ má a lé dɔo.

¹⁶ Má mɔ mà Dii Lua gɔsakeyáɔ galike,
n mɛndo maakea má dɔ gbéɔgu.

¹⁷ N yádadamɛɛ za ma èwaasogɔɔ,
Lua, e tia mále n yábɔnsaɛɔ o'o.

¹⁸ Baa ké ma zikù, ma mikā pua,
ńsu ma to weo, Lua,
ké mà e n gbāa galike tiadeɔne,
mí n gɔsakeyá dau siu gbé pɔ aale feleɔne.

¹⁹ Lua, n maakea zɔma,
n yáɔɔkè, déme muaannɔi?

²⁰ N tò taasi pásí ma le dasidasi,
āma ńyɔ ɛa ń ma gba wēni,
ńyɔ ɛa ń ma bɔ tɔle nɔnau.

²¹ Nyɔ ma beɛɛ káflimɛɛ,
ńyɔ ɛa ma nɔse nínimɛɛ ɪɔ.

²² Ma Lua, má n sáaukpa ní mɔɔnao n náai yáí.
Isailiɔ Lua pɔ n kua adoa, má n táasile ní kúuo.

²³ Gula aɔ dɔ ma léu.
Ma gbé pɔ n ma mísi,
má n táasile.

²⁴ Máɔ n maakea o gɔɔpiie,
asa wí gbé pɔ lé ma vái weleɔ kù,
an gee gɔ kpá ní wéí.

72

Wabikea Luawa

Salomɔɔ ɪɛ.

¹ Lua, ń n iko kpa kíawa,
ń n maake kpa kíabuiyiwa,

² ké aà dɔaa n gbéɔne a zéwa,
i yágɔgɔ táaaɔne a zéwa,

³ gbɛsɪsɪɔ i mɔ gbéɔne ní aafiao,
sɪsɪɔnaɔ i to aao ku nama guu.

⁴ Kíá a to yá bɔ ní táaaɔ na,
a taaside néɔ suaba,
i gbāamɔnedɛɔ wíwi.

⁵ Aɔ ku lá ɪatɛ ɪɔ ku gɔɔpiiwa,
lán mɔvua kua wē ń wēowa.

⁶ Aɔ de lán zuɔ louwa,
lán mɔse pɔ ɪ pisi tɔlewawa.

⁷ Gbēmaaɔ ɔta aà gɔɔ,
nama a ke zài e mɔ ge mideɔ.

8 A kible za ísiale la ní a léleo,
za Uflata e dúnia léwa.*
9 Bui pój kú guwawaiuo mɔ́ kúlèè,
aà ibeεo wúle ní gbεεu aà ae.
10 Taasisi ní ísia baa kíao faluboè,
Seba ní Saba kíao mɔ́ gbadaè.
11 Kíao mɔ́ kúlèè nípii,
bui píi a misiilèè.

12 Asa a wēnade pój an wii dɔɔ boε,
a taaside pój donlède vɔo misi.
13 A yēesaideɔ wēnagwa,
a taasideɔ bo ga lézi.
14 A ní bo gbāamɔndeɔ ní gbé pásɔɔ ɔzi,
asa an kua beεεe víè.

15 Lua kía dɔ́ ní aafiao!
Wɔ́ aà gba Seba búsu vua,
wɔ́ wabikèè Luawa gɔɔpii,
wɔ́ samaa'òè láasai.
16 Bua pój ke aà búsuu maamaa,
a láo aɔ da síɔɔ musu síii,
aa nɛ'í aa pia lán Libá lákpewa,
aa gbá lán kásapuwa sésaou.
17 Aà tɔ́ aɔ ku gɔɔpii lán íatēwae,
bui píi a báaa e aà sabai, aai aà tɔnasi.
18 Wá Dii Lua, Isailiɔ Lua sáaukpa!
ɔme í yábɔnsaεo ke ado.
19 Wáɔ Lua gawidepi tɔbo gɔɔpii,
aà gawi i li dúniaa píi.
Ami! Ami!

20 Yese né Davidi wabikεa lén we.

LA AAɔDE

Souto 73-89

73

Vaikenaɔ káfta'ea yá

Asafa le.

1 Lua í éfáikε Isailiɔne slanaε,
í maake nɔsepuadeɔne.
2 Mapi sɔ́ ma káikú ní léleao,
ma gbá ye zái guwa yáaε.
3 Ké ma vaikenaɔ kua maa è,
ma íandánapiɔ gwea nidè.
4 Yáe lí kpálikpanéo,
aa aafia mé aa mekpaa.
5 An wá lí wá lán dáɔwao,
aali gyáke lán deɔwao.
6 Aai íandáa da ní nɔε yábaa ú,

* 72:8 Zkl 9.10

aaĩ pãsi naĩzi pɔkasa ũ.

⁷ An oa ɔ nĩsi bɔ,
an kãamai de ní pia.

⁸ Aa gbɛlaani vɪ,
aaĩ boo gbɛne oné,

aaĩ naenaemá ní zɔɔke yáí.

⁹ Aaĩ me: Lua pila wà dɛɛka,
mé an yá í li dúniaa.

¹⁰ Ayãmeto wí kené kɛke,
wí yá pɔ aa ò pii sí sɪana ũ.

¹¹ Aaĩ me: Lua a dɔ má ni?
Musude dɔa kà máae?

¹² Vaikɛnapiɔ gwa, aa yãe kãa vɪo,
an gwea ɔ kãfi gɔɔpiiɛ.

¹³ Asi ma nɔse pua pã yã?
Ma a ɔbɔle tãaeu wásawasa pãea?

¹⁴ Niɔ ma gbɛ gɔɔpiiɛ,
niɔ ma swágaga lá gu lé dɔ.

¹⁵ Tó ma ze ní yá bee taa oaoɛ,
bee aɔ de bɔa n gbɛɔ kpɛ ũɛ.

¹⁶ Ké ma láasookè yápiwa mà dɔ,
à kɛmɛɛ zɪ'ũɛ,

¹⁷ e ma ge gɛɔ Lua kúki,
ɔ ma wé gbãsa kè an láaa yá musu.

¹⁸ Ni ní da gu zãandeu,
ni ɔzɔrízi aa gɔ ní liaao.

¹⁹ Aaĩ gɔ kaalepɔ ũ kãndo,
vía pɔɔ í ní le, aa midɛ.

²⁰ Lá nana í gɛzɛa, tó gbɛ vù,
tó n fɛle Dii, níyɔ to aa gɛ ní íanao máae.

²¹ Ké ma nɔse ɔɔkpà,
mé ma pɔ yà,

²² ma sɔúkù, má yãe dɔo,
ma gɔ n kɪí lán nɔbɔwa.

²³ N beeo má kunnɔ gɔɔpiiɛ,
n ma kú ma ɔplaawa.

²⁴ Ni dɔaamɛɛ ní n lɛdaaao,
bee gbɛa níyɔ ma ka àizãnawa.

²⁵ Ma wé dɔ gbɛzi musuo, n bãasio,
kuannɔ guu pɔe ni lé ma de tɔɔleo.

²⁶ Baa tó ma me ní ma sɔo yɛɛɛ lé láa,
Lua mé í to ma sɔ gbãakù,
ɔmɛ ma baa ũ gɔɔpii.

²⁷ Asa gbɛ pɔ kɛmaɔ midɛɛ,
níyɔ n gbɛ pɔ bɔ n kpɛɔ bãde.

²⁸ Lua, sãanzi mé kɛmɛɛ na,

Dii Lua, ma n ke ma ulekli ũe.
Má n yákeɔɔ dau mà siuné.

74

Wũlea Luai aà kpé wia yá musu

Asafa le.

¹ Lua, bɔyái n giwázi e gɔɔpiiii?
Akea nle pɔbɔ n níu n kpása sãɔ yá musui?

² Gbé pɔ n ní sí za zio yá dɔngu,
bui pɔ ní bò aa gò ní pɔ ũɔ
ní Sína gbèsisí pɔ ní kè n kúkli ũo.

³ N ibeɛɔ n kúkli daal míomio.
Deɛ ní laaio, à òkpà pii.

⁴ N wèleɔ káaa gu pɔ ní dauwále,
aa nízia seelaɔ pèle we.

⁵ Wá è, an mɔona dɔ musu,
aale ke lá wɔ dáo gbèwa.

⁶ Lí yɔɔa kefena pɔ wa kpà a gíwa,
aa gbè wa gbòo ní mɔoo ní fɛnkínio.

⁷ Aa tesò n kúkliwa, à kwè,
aa tò kpé pɔ n tɔ kuwàpi gbālè.

⁸ Aa ò ní nɔseu: Wà ɔtómá míomio.
Aa tesò wá bùsu lousisikpɛɔwa.

⁹ N kpé lousisibɔɔ gèzɛa,
anabie ku bo.

Wáɔ ku màa e bɔɛn yà?
Wá gbèe dɔo.

¹⁰ Lua, níyɔ to n ibeɛɔ aao n yáalo e bɔɛ ní?
N wèleɔ aao sakangu láasai yà?

¹¹ Bɔyái n ɔ kpaaũai?
ɔgo n kùe, ní ní deɛ.

¹² Lua mé ma kía ũ za asínizi,
ɔme í gbé suaba dúniau.

¹³ Mmɛ n ísia zòɛ ní n gbãao,*
n kwása mi wí í guu.

¹⁴ N Egipiɔ míde we,
n ní gɛɔ kpà wáiwáa pɔblea ũ.

¹⁵ N swaɔ bò, n zɛwè nibɔnaɔne,
n swa pɔ a í baa vío zòɛ.

¹⁶ Fãanɛ ní gwãasínao de n pɔ ũe,
n mɔvua ní latɛo kúkli dílené.

¹⁷ Mmɛ n kɔɔ dáda bùsu píiu,
n saɛ ní buzíeɔ gɔɔ díle.

¹⁸ Yá pɔ n ibeɛɔ dɔ yá dɔngu Dii,
mísaidepiɔ sakà n tɔue.

* 74:13 Bɔa 14.21

¹⁹ Nsu ñ n felena kpá wàiwao,
n wēnadeṽ yá su sānguo.

²⁰ Laaidṽ n báakuawanṽwa,
asa wá búsu gbè'ēṽ pásìkù piie.

²¹ Wá gbé pṽ wàle gbāamṽwēṽ,
ńsu to wá kpekpa ñ wíoo.
To wēnadeṽ ñ taasideṽ n táasile.

²² Lua, fele gí ñ nzlao.
N yá pṽ mīsaideṽ lé dṽ zesai mǎé!

²³ Nsu zṽa pṽ n ibeṽṽ lé kánzi kpa swáao,
n wēlepiṽ kṽfí dṽ gṽṽpiie.

75

Lua mé yákpalekena ù

¹ Asafa le.

² Wa n sáaukè Lua,
wa n sáaukè.
Tó wá n yábṽnsaṽṽ galikè,
ń kú kai.

³ Lua mè: Ma gṽṽdìle,
má yákpaleke a zéwa.

⁴ Tó dúnia dèe, a gbéṽ lé ke sèee,
mámē mi a gbapele kú gíúgiú.

⁵ Mi o yṽṽdeṽṽne aasu ñ gasa feleo,
mí o váikenaṽṽne aasu káakuo.

⁶ Asu à á gasa feleao,
ásu káamai kēmanṽṽ.

⁷ Asa gbāa lí bṽ gukpe ge be'aṽo,
íli bṽ guwaiwai guu no,

⁸ Lua mé yákpalekena ù,
ṽme í gbēdo sṽṽle, í gbēdo fele.

⁹ Imibṽ ku Dii ṽzì, í gbāa ka a pai,
àle pí aà pṽkúma ù.

I kóle dúnia váikenaṽṽwa píi,
ṽ aai mi wesai ñ a gbṽṽ.

¹⁰ Mapi sṽ máṽ yápi o gṽṽpiie,
mí Yakṽbu Lua táasile.

¹¹ Má váikenaṽṽ gasa kwé,
gbēmaaṽ gasa íṽ ku musu.

76

Lua mé ziblea gbāa ù

¹ Asafa le. Wí sí ñ kúuṽṽ.

² Wa Lua dṽ Yuda búsuue,
aà tṽ gbāa Isailiṽṽne.

³ Aà zwáakpe kú Salema,
aà kúkí kú Sṽna.

⁴ Kua we à ká wāṽṽ è'ē

ń sɛngbaoo ń fɛndaɔ ń zikaboo.

- ⁵ Ni gupu, niɔ teke,
n zɔɔ de gbɛsisi pɔ kú gɔɔpiia.
⁶ N gbáa denla kɛ gɔsa gbáaɔne,
aa wúlea ń ní i gbɛzáo,
gɔ gbɛɛpiɔ gbɛe i fɔ ɔsɛo.
⁷ Yakɔbu Lua, n ní lele,
ɔ sɔdeɔ ń ní sɔɔ gò kálɛa ní izɔɔo.
⁸ Mmɛ ní gbé pɔ de wà víakɛè ú,
tó n pɔbò n níu,
démɛ a fɔ ze n aei?
⁹ Kua musu n yákpalekè,
ɔ vía dúnia kú, à gɔ kílíkili.
¹⁰ Lua, n fele n yágɔgɔ dúniaɛ,
n yɛɛsaideɔ suabà.
¹¹ Gbɛnazina pɔkúma i n tɔbɔ,
n pɔkúma kíni Ìbɔɔ n piɛ.

- ¹² A lɛke Dii á Luawa, í a fiabo.
A gbé pɔ á liaawázio,
à mɔ Lua pɔ de wàɔ aà vía ví gba pɔ.
¹³ I kpalablenɔ káde,
ì to vía dúnia kía kú.

77

Lua dɔnlɛ bɛkɛa taasi guu

- ¹ Asafa lɛ.
² Ma lɛzù Luazi,
ma wiilèwà,
ma lɛzù Luazi aà ma yāma.
³ Kua taasi guu ma Dii kíi wɛɛle,
ma ɔ dɔa Luazi gwá kpasasai,
ma nòsɛ i nínio.
⁴ Ké ma láasoo tà Lua kíi,
ɔ mále kāsánke,
ké ma aà wáaipà,
ma nisina vù.
⁵ N ma wé kúa, mi e i'òo,
ma gɔ bíli guu, mi dɔ lá má oo.
⁶ Ma láasookè yāawa
ní wè zizi pɔ gèɔ yáo.
⁷ Lɛ pɔ má dà yāa dɔmagu gwá,
ma láasookèwà mà wɛɛle dɔ.
⁸ Ma mè: Dii wá vūaa gɔɔpii yà?
Wá yá a kaaàgu lɔoa?
⁹ Aà gbɛke mĩde míomiɔ yà?
Aà yá a gbooa gɔɔpii yà?
¹⁰ Wá wɛnagwaa yá sà Luagu yà?

Aà pɔ pàwázi, a wá wegwa boa?

¹¹ Ǿ ma mè: Yá pɔ má kɔan kɛ:
Musude ɔzɛɛdòwɛɛɛ.

¹² Má láasooke Dii yábonsaɛɔwa,
mí aà yá pɔ a kè yáaɔ dɔ gbéɔgu.

¹³ Má n dabudabukɛaɔ wàaiɔa píi,
mí n yázɔkɛaɔ oné.

¹⁴ Lua, n zé gbási vɔ.
Dii kpele mé zɔɔ lán Luawai?

¹⁵ Mmɛ ní Lua dabudabukɛna ù,
n n gbãa òɔ buiɔne.

¹⁶ N n gbéɔ mísi ní n gãsa gbãao,
wá Yakɔbu ní Yosefuɔ buiɔ.

¹⁷ Isia wɛsɪnɪɛ Lua,
isia wɛsɪnɪɛ ɔ à kòdè,
à lùalua za a ɛɔ.

¹⁸ Lou kwè, a pūnaa kɔfi dɔ luabe,
n kà tedeɔ kpá loupilɛa ù.

¹⁹ N pūnaa kɔfi dɔ zàa'iana guu,
loupilɛa dúnia pù píi.
Tɔɔɛ gbálɛ à lùalua.

²⁰ N zé dà ísiau,
n gɛkɪi bɔ í zɔɔ guu,
wi n kèsegbɛ eo.

²¹ N dɔaa n gbéɔne lán sã waiwa
Mɔizi ní Aalonao sabai.

78

Lɛdaawá Isailiɔ yá musu

Asafa ɛ.

¹ Ma gbéɔ, à ma ɛdama ma,
à swákpa ma yái.

² Má yá'oe ní yáasio,
má yá pɔ uleɔ za zi bɔɔlekɛɛ,*

³ yá pɔ wá mà mé wá dɔ,
yá pɔ wá maeɔ a galikɛwɛɛ.

⁴ Wá yápi ule wá néɔneɔ,
wá Dii táasileɔ da wá tɔúnaɔne
ní aà gbãao ní yábonsaɛ pɔ a kèɔ.

⁵ A yádilɛ Yakɔbu buiɔne,
à a ikoyá dà Isailiɔne.

A ò wá deziɔne aa tó ní néɔ dɔ,
⁶ i gɔ ní bui pɔ kpéɔne felekaa ù,
aai fele dada ní néɔne sɔ,

⁷ ké aa e Lua náaike,
ké Lua yákeɔ su sánɔguo,
aaiɔ aà yádileɔ kɔa,

* 78:2 Mat 13.35

8 ké aasu wàò de lán ní deziɔwao,
asa aa swágbáakè aa gí Lua yáí,
an sɔ ku Luawao, aa náai víɛo.

9 Eflaiū buiɔ́ kázunaɔne,
ɔ aa kpekpa zí guu.

10 Aai zɛ ní Luabaakuarínɔo,
aa gí téi aà ikoyáí.

11 Aà yákeɔ sángu
ní aà yáɔnsae pɔ a òlónéɔ.

12 A dabudabuɔ kè an deziɔ wáa
Zoá wéleu, Egipi bùsuu.†

13 A ísia zɔ́e à bùarínɔ,
à í bílibò.‡

14 A dàané telu guu fáane,
gwáasina sɔ ní té gupuaɔ.§

15 A gbesi páa guwaiwau,
à í kpámá zɔ́o lán ísia íwa.

16 A tò í bònè gbɛu,
ípi bàalè lán swadawa.*

17 ɔ aa gí te duunawa,
aa gí Musude yāmai guwaiwau.

18 Aa gí kè aa Lua lewe,
aa ní pɔeá blɛ gbèawà.†

19 Aa Lua bèɛbò aa mè:
A fɔ ɔpi'í diléwɛe sɛu lae?

20 Gwa, à gbɛ lè, í bò dàgua mè!
A fɔ blɛ ge nòɔ kpáwá sɔa?

21 Ké Dii yápi mà, aà pɔ pà,
ɔ té kù Yakɔbu buiɔwa,
à pɔkúmabòɔ Isailiɔwa.

22 Asa aai Lua yá sio,
aa aà gbé suabaa gbāa náai vío.

23 A yádà bálumae,
à zɛwè musu,

24 ɔ mana kwènè blɛ ú,‡
à musu pówena gbɔ yóné.

25 Aa malaikaɔ blɛ blè,
à kùsɔakèné, à dírla.

26 A tò ílan gbāa bò gukpe,
ní aà gbāao à bò gɛɔmidɔkli oi lo,

27 ɔ à nòɔ kwènè lán luutɛwa,
bāɔ lírla lán ísiale úfāawa.§

28 A tò aa kwè ní bòou,
aa gò kálɛa liaa ní kpéɔi.

† 78:12 Bɔa 7.8-12.32 ‡ 78:13 Bɔa 14.21-22 § 78:14 Bɔa 13.21-22 * 78:16 Bɔa 17.1-7, Nao 20.2-13 † 78:18 Bɔa 16.3, Nao 11.4-5 ‡ 78:24 Bɔa 16.14-15, Nao 11.7-9, Zaa 6.31 § 78:27 Bɔa 16.13, Nao 11.31-32

29 Lua pɔ pɔ aa a ni vi kpámá,

ɔ aa sò aa kà páupáu.

30 E a ni à gɛ boíríla,
gɔɔ pɔ blɛpi da ní léu,

31 Lua fɛlɛ fɛ́rínɔ,
à Isaili gɔgbāaɔ dɛdɛ,
à ní èwaasɔ kwè.*

32 Gia ní beeo aa gí tɛ duunawae,
ní à yābɔnsaekɛaɔ aai à náaikɛo.

33 ɔ à ní wɛni kɛné lán lé'íanawa,
a tò ò̀nɛkɛa ní midɛ.

34 Tó à ní pisabò, aai à aeya,
aaí ɛa wà à kíi wɛɛlɛ ní wāao.

35 Aa dɔ sa Lua mé ní gbesi ũ,
Lua Musude mé ní Mísina ũ.

36 Ama aaí lémwà,
aaí ɛɛtoè,

37 an sɔ kuwào,
aa à bàakuaínɔ yá gbòo.

38 Aàpi sɔ à ní wɛnagwà,
à ní duuna kɛmá, i ní midɛo.

Ì azía zùukɛ m̀ò̀m̀òòɛ,
i a p̀k̀ũm̀ab̀ò̀b̀m̀á piío.

39 A ní gbɛnazínkɛ d̀ò̀m̀á,
asa aaí gɛzɛa susai lán íanawae.

40 Aa swágbaakè guwaiwaiu gɛn ũma'ũma!
Aa à pɔ yàè sɛu we à kè zài.

41 Aa Lua lɛwɛ,
aa Lua lɛwɛ,
aa Isailiɔ Lua pɔ a kua adoa fɛ̀.

42 Aà iko gbāa sàngu,
lá à ní sí ní íbɛɛɔwa,

43 lá à dabudabuɔ kè Egipi,
mé à yābɔnsaɛɔ kè Zoá búsuu.

44 A ní swa'io lile au ũ,†
ɔ aai fɔ aa a imi bo.

45 A ũsinaɔ kángu, aa ní soso,‡
ní blɔɔ bo, aa yāyíamá.§

46 A tò kwaɔ ní p̀wɛnaɔ blè,
à kwasutɛ kà ní buap̀ɔɔ.*

47 A tò loughɛ ní vɛɛbuɔ kè kɛlɛkɛlɛ,
a zāa'iana ní kaa líɔ è'ɛ.

48 A ní p̀tuoɔ músikè ní loughɛpio,
lua sù ní kpásaɔwa.†

49 A a p̀k̀ũma zɔɔ b̀ò̀b̀m̀á,

* 78:31 Nao 11.33 † 78:44 Bɔa 7.17-21 ‡ 78:45 Bɔa 8.20-24 § 78:45 Bɔa 8.1-6 * 78:46

Bɔa 10.12-15 † 78:48 Bɔa 9.22-25

à ìsèrínò ní pɔfèò ní kpènèò,
à músi malaikaò gbàemá.

50 A a pɔkúma gbà zé,
i zez̄z̄ gae lɔ, à gagyākàngu.

51 A Egipi neḡḡe s̄éià dèdè pii, †
Haù bui ḡsake népiò ḡaga.

52 A b̀ò ní a gb̄éò lán s̄àwa,
à d̀aané guwaiwaiu lán s̄a waiòwa. §

53 A beérínò, aa ku d̀òd̀òa v̄iasai,
an ibeèò s̄ò, ísia k̀uaamá.*

54 A k̀arínò a bùsu z̄òleu, †
gus̄l̄s̄ide p̄ó a s̄i ní a gb̄aaopiu.

55 A buip̄alèò ȳané,
ò a ní bùsu kpaalèné ní p̄ó ù,
à uakp̄akpa Isaili buipiòne. ‡

56 Ǿ aa Lua l̄ewe aa ḡi àà ȳamai,
aa Musude ȳadilèò k̀uaò. §

57 Aa kpekpa aa b̀ò aà kpe lán ní maeòwa,
aa náai v̄iò lán s̄a gia baiwa.

58 Aa aà p̄ò f̄elèè ní ní sa'ok̄tio,
aa aà zaf̄èè ní ní t̄áò.

59 Ké Lua è màa, ò aà p̄ò p̄à,
à ɔz̄ò Isailiòzi pás̄ip̄as̄i.

60 A a zwaakpe tò Silo* we,
aà be p̄ó a kp̄a gb̄enazinaò guupi.

61 A tò an w̄elèò mò a kpagolo s̄è, †
òme aà gb̄aa ní aà gawio k̀uk̄li ù.

62 A tò w̄a a gb̄éò dèdè ní f̄endao,
aà p̄ò p̄à bui p̄ó a s̄èpizi.

63 An èwaasoò tekù z̄i guu,
an w̄éndiaò i z̄akele d̄ò l̄ò.

64 W̄a ní sa'onao dèdè ní f̄endao,
an gyaao i f̄ò ɔ̀l̄ò.

65 Ǿ Dii vù ní io sa,
lán ḡosa p̄ó vù ní w̄e'iowa.

66 A ní w̄elèò gb̄è, aa kpekpa,
a tò aa ḡò ní w̄io ḡòpii.

67 Ǿ à ḡi Èflaiù buiòzi,
i Yosefu buipi s̄e l̄ò.

68 Yuda bui ò a s̄è sa
ní Siòna gb̄ès̄is̄l̄ p̄ó á yeio.

69 A a k̀uk̄li d̀ò musumusu we,
aò ku ḡòpii lán d̀únia k̄alèawa.

† 78:51 B̄a 12.29 § 78:52 B̄a 13.17-22 * 78:53 B̄a 14.26-28 † 78:54 Yoz 3.14 ‡ 78:55
Yoz 11.16-23 § 78:56 D̄a 2.11-15 * 78:60 Yoz 18.1, Zel 7.12 † 78:61 1Sam 4.4-22

70 ɔ̀ à a zòblena Davidi sè,†
à aà b̀ sá kaau.

71 A aà b̀ sádau, à d̀baa Isailione,§
Lua gbé Yakɔbu buipɔ́ kíae.

72 Davidi ní kpá a kpe ní ǹsemendoo,
à d̀baané ní a ɔ̀ báaadeo.

79

Yelusaleũ dɛɛɛa wii

Asafa ɛɛ.

1 Lua, buipaleɔ̀ sí ní b̀suu,
aa n kpé p̀ a kua adoa ò̀kpà,
aa Yelusaleũ dɛɛɛ.*

2 Aa n zòblenaɔ̀ dɛɛe aa ní ge kpá b̃aɔ̀wa,
aa n yámanaɔ̀ ge tò wàione blɛ ù.

3 An au bàalè lán íwa Yelusaleũ bí kpe,
gb̃e ku à ní wílo.

4 Wa g̀ p̀ yáalɔ̀ ù wá saedeone,
láanipɔ̀ ù gbé p̀ liaawázione.

5 Dii, n p̀ aɔ̀ paawázi e b̃e ni?
N kp̃e t́ aɔ̀ kũ g̀ɔ̀pii yà?

6 P̀kũma b̃b̃ bui p̀ aa n d̃oɔ̀wa,
gbé p̀ aali ní sísiɔ̀ b̀suɔ̀wa.

7 Asa aa Yakɔbu buiɔ̀ blè,
aa ní b̀su ò̀kpàe.

8 Nsu wá maeɔ̀ duuna wi wá musuo.
W̃nad̃w̃ɛɛ kpakpa,
asa wa busa dúuduue.

9 D̃wáɛ, Lua wá Suabana.
Wá misi, ké n̄ t̃b̃,
wá duuna kéwá n t́ yáí.

10 B̀yáí r̃ỹ to buipaleɔ̀ wá lá:
Wá Lua ku máe la?

To buipaleɔ̀ d̃ wá aɛ,
ké ní n̄ zòblenaɔ̀ dɛɛa t̃simá.

11 To z̃z̃ɔ̀ ɔ̀b̃ g̃ n swáú,
gbé p̀ kú ga léz̃ip̃ b̃
ní n g̃sa gb̃ao.

12 Láani p̀ wá saedeɔ̀ z̃lma,
flaboné g̃n soplá, Dii.

13 Wápiɔ̀ n gbéɔ̀, n kpása s̃aɔ̀,
wíɔ̀ n sáaukpa g̀ɔ̀pii,
wíɔ̀ n t́ galikɛ e wá buiwa.

† 78:70 1Sam 16.11-12 § 78:71 2Sam 7.8

* 79:1 2Kia 25.8-10, Zel 52.12-14

80

Isailio sua ni pa ziu wabikea

¹ Asafa le.

² Swákpa Isailio Dɔaana,

n gbé pɔ ní Yosefu buio dá lán sáɔwa.

Bɔ gupuaɔ, n gbé pɔ ní zɔleá malaika gásladeɔ zānguo,*

³ ní dɔaa Eflaiu buioɔne

ni Bēyámee buio ni Manase buio.

Fele ni n gbáao, mo ni wá suaba!

⁴ Lua, to wá ea su wá pá ziu.

Wá wegwa wá aafia'e.

⁵ Dii Lua Zigɔde,

ni le pɔbɔ n niu e tia,

ni yɔ n gbéɔ wabikea mamá bɔe ni?

⁶ N wé'i kpámá ble ũ,

n ni wé'i yɔné pɔ pai aa mi.

⁷ N tò wa gɔ láanipɔ ũ wá saedeɔne,

wá ibeepiɔ lé wá ke pɔɔpɔɔ.

⁸ Lua Zigɔde, to wá su wá pá ziu,

wá wegwa wá aafia'e.

⁹ N vēeli wò Egipi,

n buipáleɔ yá ũ ni pè ni gbɛu.

¹⁰ N gukèkèè, à zínápèle,

ŕ à ɔtà à a búsu pá.

¹¹ A uedà gbèslsɔla,

a gɔnaɔ de se de lí zɔɔla.

¹² A ɔtà à gè e ísiale,

a ɔneɔ gè e Uflatai.

¹³ Bóyái n a kaa gbòo,

gbé pɔ lé gēzeɔɔ ɔ ɔmaleii?

¹⁴ Dào sáwa i lé kái,

sèanɔbɔɔ i mo a lá blei.

¹⁵ N yá na! Lua Zigɔde, wá wegwa!

Kua za musu wezu ni gwa!

Laaidɔ vēelipiwa,

¹⁶ bui pɔ ní pè nzia,

né pɔ ní si n pɔ ũpi.

¹⁷ Wá n vēelipi zè wá tesòwá.

Wepásl biimá aa mide.

¹⁸ ɔda gbé pɔ kú n ɔplaiwa,

gbēnazin né pɔ ní si n pɔ ũ.

¹⁹ Wá kēma ɔo.

Wá lé ní láo, wí n sísi.

²⁰ Dii Lua Zigɔde,

to wá su wá pá ziu,

* 80:2 Bɔa 25.22

wá wɛgwa wà aafia'e.

81

Isailio dikpe le

¹ Asafa le.

² A guladɔ Lua wá gbāawa.
A kukuakɛ Yakɔbu buiɔ Luaɛ.

³ A bɔ ní lɛo, í bala lé
ní mɔɔna'ɔ nao ní domao.

⁴ A kuupe mɔbɔzɪ,*

í pé a vua zá wá dikpeɔɔ,

⁵ asa a de ikoyá ũ Isailioɛɛ.

Yá pɔ Yakɔbu buiɔ Lua dɪlɛn we.

⁶ A yápi dà Yosefu buiɔɛ
ɔɔ pɔ à àna Egipiɔwa.

Aa bɔ pɔ aai ma yāao mà à mɛ:

⁷ Ma aso gò á gāu,
ma á ɔ bɔ ēu.

⁸ A wiilɛa taasikɛɔɔ, ɔ ma á bɔ,
má wɛwá asii guu ní louvɪao.

Ma á lé ma á gwá Mɛliba í kí.†

⁹ A swákpa ma gbéɔ, mí ledawá.
A Isailio, à ma yāma lé!

¹⁰ Asu àɔ dii pále vɪo,

ásu kúle dii zɪlɛo.‡

¹¹ Mámɛ má Dii á Lua ũ,
ma á bóle Egipiɛ.

A á lé ɛɛ, mí tó à ká.

¹² ɔ Isailio i ma yāmao,
ma gbépiɔ i misiilemɛɛo.

¹³ ɔ ma ní tó ní ní swágbāao, §
aa té nízia pɛəi.

¹⁴ Tó Isailio śamazi,
tó ma gbépiɔ te ma yái,

¹⁵ dɔ ma ní ibɛɔ búsané gɔɔgɔɔ,
ma ɔzɔ ní wɛlɛpiɔzi.

¹⁶ Ma zangudeɔ i vlānau ma aɛ,
an íadama aɔ láaa vɪo.

¹⁷ Mí á gwa ní pówɛn gawideo,
mí gbɛ zɔ'í kpáwá à ká.

82

Yákpalekɛa ní gbāadeɔ

Asafa le.

¹ Lua zɔlɛa balu guu,

* 81:4 Nao 10.10 † 81:8 Bɔa 17.7, Nao 20.13 ‡ 81:10 Bɔa 20.2-3 § 81:13 Lom 1.24

àlɛ yágɔgɔ gbāadeɔne à mè:

² Bɔɛ á yákpaleke a zéwai?

Aɔ ke vāikenaɔne kèke gɔɔpii yà?

³ A yānakpa yèesaideɔwa

ń tone pɔ gwana vɔɔ.

A ze ń taasideɔ

ń gbé pɔ wāle ɪadamáɔ.

⁴ A yèesaideɔ ń wɛnadeɔ misi

à ń bɔ vāikenaɔ ɔzɪ.

⁵ Gbāadepiɔ yāe dɔɔ,

aa a kee gbáɛɔ.

Aa ku gusiaue,

ɔ dúnia zína lé fu.

⁶ Ma mè luaɔn á ũ,*

Musude néɔn á ũ ápii.

⁷ N beeo á ga gbɛnazína ũɛ,

á kpagua lán kía páleɔwae.

⁸ Lua, fɛlɛ yákpaleke ń dúniao,

asa bui pííá n pɔɛ.

83

Isailiɔ ń ibeɔ kaa Luawa

¹ Asafa lɛ.

² Lua, ńsu ñyɔ níleao,

ń lé su àɔ kpaauáo,

ńsu ñyɔ ku kilikilio, Lua.

³ N ń ibeɔ gwa, asa aale kaa,

n wèlepɔ lé ń mi fu.

⁴ Aale ɔnɔɔpéle n gbéɔne,

aale lekpaaf ń yenzideɔzi.

⁵ Aale me: A mɔ wà ń buibɔ,

an tɔ Isaili su àɔ dɔ gbɛegu ɔɔ.

⁶ Aa lekpaaf, an lé kɔsɛ,

aa ledoukè ń kɔɔ aa fɛlennɔ.

⁷ Edɔɔ ń Isimaela buiɔ

ń Mɔabuɔ ń Hagaa buiɔ

⁸ ń Gebalideɔ ń Amɔniɔ

ń Amalekiɔ ń Filitɛɔ ń Tiideɔ.

⁹ Baa se Asiliɔ nāmá ɔ,

aale ɔda Lɔtu buipiɔwa.

¹⁰ Kené lá ń kè Madiāɔnɛwa,*

lá ń kè Sisela ń Yabɛɔe Kisɔi.†

¹¹ N ń kè kélɛkɛle Endoo,

aa gɔ kálɛa tɔɔlɛ lán pɔgbɔwa.

¹² Ke ń gbɛzɔɔne

* 82:6 Zaa 10.34

* 83:10 Dɔa 7.1-23

† 83:10 Dɔa 4.6-22

lá wa kè Olebu ní Zeebuoewa.†
 Ke ní kíaɔne
 lá wa kè Zeba ní Zalemunaoewa.‡
 13 Ampio mé ò yáa aa mè,
 wà Lua dá dá kékli sé ní pò ũ.
 14 Ma Lua, to aa gɔ lakeɛ ũ
 lán ése úa pò íana í sélewa.
 15 Lá dào í tékú,
 ge lá té í gbèsisí sāsā,
 16 péleŋzi ní n zàao maa,
 n ían pásí i to sɔ kérégu.
 17 To an gɛɛ gɔ kpá ní wéi,
 aai n gbáa dɔ Dii.
 18 Wí lío ní kú gɔɔpii ní bílio,
 aa kpebo aa mĩde,
 19 ké aa e dɔ ké n tón Dii,
 míme ní Musude ũ dúniau pii.

84

Lua ua bekeea

1 Kole buio le.
 2 N kúkli maa fá, Dii Zlgɔde!
 3 Mále Dii ua beke e gu gè lé lia,
 ma níŋna ní ma mɛo lé lua Lua béi.
 4 Dii Zlgɔde, ma Kía, ma Lua,
 gòlegolena kpé è ní gbagbakli sae,
 luakibana sakpeda we à a néo kàu.
 5 Báaadeɔn gbé pò kú n ua
 aai n táasile gɔɔpii ũ.
 6 Báaadeɔn gbé pò an gbáa bò n kfi
 mé n kpé gea yá kú ní sɔ guuo ũ.
 7 Tó aale pá Baka guzulea,
 aai to à gɔ lán gu nibɔnadewa,
 káabuan lou í to èfái ligua.
 8 An gea guu an gbáa ío káfie
 e aa ge kaò n kfi Sibna.
 9 Dii Lua Zlgɔde, ma wabikea sí,
 swáse ma yái, Yakɔbu buio Lua.
 10 Lua, kía wá sèngbao gwa,
 wéte kía pò ní kpai.
 11 Kua n kpé kpele gɔɔ do maa
 de kua gupálei gɔɔ áa sɔola.
 Ma Lua ua bíibɔledɔanake sí
 de kua ua dou ní vɛíkɛnaɔla.
 12 Dii Lua dené íatɛ* ní sèngbao ũ.

† 83:12 Dɔa 7.25 § 83:12 Dɔa 8.12 * 84:12 Mal 4.2, Zia 21.23

Dii í báaadaŋgu ní káfíao,
íli gí maakei táaesaideɔ.

¹³ Dii Zígɔde,

báaaden gbé' pɔ lé n náaike ũ.

85

Isailiɔ aafia wabikea

¹ Kole buiɔ le.

² N báaadà n bùsuu, Dii,
n su ní Yakɔbu buiɔ ní pá ziu.

³ N n gbé'ɔ táaɔ wòlomá,
n ní duuna kè'má pii.

⁴ N pɔ wèemá,
n n pɔkúma pásí kpà kpe.

⁵ Suwanɔ wá pá ziu,
Lua wá Suabana,
kpɛne pɔ ní kèwanɔ suumpa.

⁶ N pɔ aɔ paawázi gɔɔpii yà?
Nyɔɔ n pɔfɛgɔɔ gága wɛ ní wɛɔ yà?

⁷ Nyɔ' ea n n gbé'ɔ lé ní láo
ké an pɔ e kema nao lé?

⁸ Dii, n n gbêke ɔɔwɛɛ,
wá suaba ní n gbáao.

⁹ Ma swá dɔ Dii Lua yá'oi,
asa í aafia legbê a yámanaɔneɛ,
tó aai ea sù ní misaiyáɔwao.

¹⁰ Aà viakenaɔ suabaa zàɔ,
ké aà gawi e àɔ kú wá bùsuu yái.*

¹¹ Gbêke ní náaiɔ kpàaũ,
yázede ní aafiaɔ dàkòle.

¹² Náai í ɔ poo musu,
yázede í ɔnɔnɔ zíleí.

¹³ Dii a maakewɛɛ,
wá ɔɔle i bleke.

¹⁴ Yázede ɔ be aà ae,
í zekেকেè.

86

Kowekea Luaɛ

Davidi le.

¹ Dii, swákpa ma yái, ní wea,
asa taaside wɛnaden ma ũ.

² Ma wɛni dɔa, asa má n yáɔ kúae.
N n zòblena suaba,
níme ní ma Lua ũ, mále n náaike.

³ Sùuukemaɔ, Dii,
asa miɔ lezunzi kɔɔ ní oosioɛ.

* 85:10 Zaa 1.14

4 N n zòblena pɔ ke na,

asa ma laai tà n kú, Dii.

5 N maa mé rí sùuu ví, Dii,
n gbêke zɔɔ n sísinaɔne.

6 Dii, swákpa ma wabikɛai,
laaidɔ ma wɛna wiiwa.

7 Má lezunzi ma taasikɛɔɔzɪ,
asa ni wea.

8 Táae muaannɔɔ, Dii,
gbêe lí fɔ n kea kèo.

9 Bui pɔ rí kèɔ mɔ kúlɛɛ,*
aa n tɔɔ m̄pii.

10 Asa rí zɔɔ mé ni dabudabuɔ ke,
níme rí Lua ũ ndo.

11 N n zé ɔɔmɛɛ Dii,
m̄ɔ bɛ n síana guu.

Ma sɔ damɛɛ dou, m̄ɔ n vía ví.

12 Má n sáaukpa rí nòsemɛndoo,
Dii ma Lua, m̄ɔ n tɔɔ ɔɔpiiɛ.

13 Asa gbêke pɔ rí kɛmɛɛ zɔɔ,
n ma wɛni sí beda è títiwa.

14 Lua, kàamaideɔ lé felemanɔ,
gbé pásɔ lé ma we, aali n yádao.

15 Mpi Dii, Lua sósobiden n ũ,
rɪ sùuu ví mé n pɔ lí pa kpaao,
rɪ gbêke rɪ náaio ví zɔɔ.

16 Ma wɛgwa, wɛnadɔmɛɛ.

N n zòblena gba gbãa,
mapi n nɔɛ zíkɛna né suaba.

17 Maakɛamɛɛ seela ke,
ma wɛlɛɔ i e, wí i rí kú,
asa Dii, n dɔmale,
n ma nòɛ n̄nimɛɛ.

87

Sioná Lua wéleɛ

Kole buiɔ le.

1 Lua a wéle kálɛ gbèsí rí pɔ a kua adoa musu,

2 Dii ye Siona bíibɔlɛɔi

de Yakɔbu buiɔ wéle kíniɔla pii.

3 Lua gawi yá'ò wélepi musu à mè:

4 Má Egipiɔ rí Babelideɔ da gbé pɔ aa ma dɔɔ guu.

Filitɔɔ ku a guu lɔ rí Tiideɔ rí Etiopiɔ.

Wa me wà gbé beeɔ i weɛ.*

5 Wa o Siona yá musu:

* 86:9 Zia 15.4 * 87:4 Gal 4.26

Wà wáane ní wáaneɔ í weɛ,
Musude mé í a zedɔ giúgiú.

⁶ Tó Dii lé gbéɛ tɔ dalau,
a me: Wà gbé beeɔ í weɛ.

⁷ Lèsinaɔ ní ɔwánaɔ píi aa me:
Wá maa píi í bɔ Siɔnaɛ.

88

Kua ga lézi wiileɛ

¹ Ezala bui Emani* le.

² Dii Lua ma Suabana,
mále wiilema fáane ní gwáasinao.

³ To ma wabikea kama,
swákpa ma wiileai.

⁴ Asa ya'ɔma kɔ ma nɔseue,
ma wēni sɔ è léi.

⁵ Wà ma da gbé pɔ aale si bedauɔu,
ma gɔ lán yēesaidewa.

⁶ Wà ma ya ma kpa geɔ guu
lán gbé pɔ wúleɛ miau sɔlɔɔwa.

An yá dɔngu ɔɔ, aa bɔ n ɔu.

⁷ N ma zu è zòolo guu
e tɔle nɔna gbáo gusiau.

⁸ N pɔkúma tɔa,
a ísɔ lé ma lé.

⁹ N tò ma gbéɛ ma vūaa,
ní tò aa ye ma gýáio.
Wà ma kaka, bɔkii kuo.

¹⁰ Tadama ma wé siakú,
mále lezunzi za kɔɔ e oosi,
ma ɔɔ dɔanzi.

¹¹ Geɔ ni yábɔnsaekenéa?
Gyaadeɔ mé aáí fele n sáaukpaá?

¹² Wí n gbéke galike miau yà?
Wí n náaiyá'ò kaaleu yà?

¹³ Wa n dabudabuɔ dɔ a gusiau yà?
N maakeaɔ dɔa ku wésia guu yà?

¹⁴ Dii, mi wiilema,
ma wabikea kɔɔ í ka n kfi.

¹⁵ Bóyáí níle gímazii, Dii?
Akeɛ n mikpeɔlímeei?

¹⁶ Má kú ga lézi wēnanno za ma èwaasogɔɔ,
n wétēamɔané tɔa, ma gɔ sàii.

¹⁷ N pɔpaamazi mà ma mia,
n vía pɔɔ lé ma mide.

* 88:1 1Kia 5.11

18 A daamala lán íwa za kɔɔ e oosi,
à kùaaa míómíó.

19 N tò ma gbě yenzideɔ ma vūaa,
gusia mé gō ma gbēna ũ.

89

Lua legbēa Davidie

1 Ezala bui Etani* 1ε.

2 Dii, máó lési n gbēke yá musu láasaie,
máó n náaiyá kpáwake wē ní wēo.

3 Má o n gbēke líó kpálea v́lo,
n náaideke źlnapelea musu n be.

4 N mè n bàa kú ní gbé pó ní sèò,
n legbè n zòblena Davidie.

5 Nyō to aà bui àò kible gɔɔpiiε,
níyō aà kpala gba gbāa e aà buiwa.†

6 Musudeɔ n dabuyāɔ sáaukpa, Dii,
malaikaɔ n náaiyá'ò balu guu.

7 Asa gbēε ku musu à kà Diiwao,
malaikae muaaaànɔ.

8 Baa malaikaɔ káaa, Lua mé fuańla,
gbé pó liaaaaziɔ me 1 seena ta.

9 Dii Lua Zlgōde, déme muaannɔ?

N gbāa ní náaió v́l yápii guu.

10 Ni gbāamɔ ísiaε,
tó à fēle ní v́v́lao, ni a zùuke.

11 N Egiɔ suumpà aa gō gεɔ ũ,
n n wēlepiɔ fáaa ní n gása gbāao.

12 Musu ní źlleoá n póε,
n dúnia kále ní pó pó kú a guuɔ.

13 N gugbántoo ní gεɔmidɔklio kè,
Taboo ní Eεmɔ gbεɔ 1 guladɔma.

14 N gásaá gōsa póε,
n ɔ gbāa mé n ɔplaa dɔ musu.

15 Yámaa ní yáze deo mé n gína ēkpale ũ,
gbēke ní náaió mé dia n aewa.

16 Báaadeɔn gbé pó aa guladɔama dō,
aaɔ be n ae gupuaɔ ũ, Dii.

17 Aaɔ pɔnake ní n tóo gɔɔpii,
aaɔ 1anadā ní n maakeao.

18 Asa an gawi ní ní gbāaon n ũ,
n zeawanɔ yáí wá mi daa ía.

19 Wá sēngbaoá Dii póε,
wá kíapiá wá Isailiɔ Lua póε.

* 89:1 1Kia 5.11 † 89:5 2Sam 7.12-16, Sou 132.11, Zln 2.30

20 N yā'ò n yāmanaɔne yāa
wépungu'ea guu n mē:
Má dɔnlekè negɔnae,
ma èwaasopi sè lesi a gbɛɔ guu.

21 Ma a zòblena Davidi è,
ma a nisikàwà ma aà díle.

22 Má aà kúā ma ɔzile,
ma gāsa gbāa aɔ kuaànɔ.

23 Ibɛɛ a fɔ falusiwàò,
gbɛvái a e ɔnaalewàò.

24 Má aà wèlɛɔ wíwi aà aɛ,
má aà zangudeɔ kwé.

25 Má aà náai víè ní gbɛkɛo,
aà mí iɔ daa ia ní ma tɔo.

26 Má ísia naè a ɔzile,
iɔ iko ví swaɔwa.

27 A lezumazi à mɛ,
má de a Mae ní a Luao ũ,
a gbɛsi ní a Suabanao ũ.

28 Má aà kɛ ma yoa ũ,

iɔ de dúnia kíaɔ mide ũ.†

29 Má aà gbɛkɛ víaànɔ gɔɔpiie,
ma bàa pɔ kuaànɔ gbooa vío.

30 Má tó aà bui aɔ kible gɔɔpiie,
aà kpala iɔ ku e dúnia gɛ láaò.

31 Tó aà buiɔ pàkpà ma ikoyái,
mé aai te ma yādileɔɔzio,

32 tó aa bò ma yá kpe,
mé aa ma yādanɔ kúao,

33 má gotɔmá an táaeɔ yáie,

mí ní kɛ búubuu an vái yá musu,

34 ama gbɛkɛ pɔ má víaànɔ a midɛo,
má fɔ náaisaiyákeo.

35 Má a bàa pɔ kuaànɔ yá gbooo,
má lé pɔ má gbɛè lilɛo.

36 Ma legbè ní mazía kuaɔ gɛn do,
má ɛto Davidiɛo, ma mē,

37 aà bui aɔ ku gɔɔpiie,
aà kpala aɔ ku ma aɛ lán íatɛwa.

38 Lá mɔvua de seela náaide ũ musu,
màa aà kpala aɔ ku gɔɔpii.

39 N beeo n gi kía pɔ ní kpai,
n ɔkpáaazi, n kolokéaànɔ.

40 N n bàa kua ní n zòblenao yá gbòò,
n sakà aà kíafuau, ní zù zíle.

41 N aà wéle bíiɔ gbòò,
n aà zɛgikíiɔ kwè ní dàai.

† 89:28 Zia 1.5

42 Gēzeadeɔ lé ní baa seɯ,
à gɔ́ láanipɔ ũ a saedeɔne.

43 N tò aà wèleɔ gá gbáɛ,
ní tò aà íbeɔ pɔnakè.

44 N aà fɛnda lé dè,
ní zeaàno zí guuo.

45 N aà gawi kɔ̀è,
n aà báa bɔ̀aàla.

46 N tò à zikù a gbāau,
n widàwà.

47 Dii, ñyɔ́ uleawɛɛ gɔɔpii yá?
N pɔkúma té aɔ kú e bɔɛ ní?

48 Láasooke ma wēni kulunkewa,
n gbēnazína kè pā yá?

49 Gōsa kpele mé aɔ ku à gí gaii?
Déme a fɔ́ azíla si mia ikowai?

50 Dii, gbéke pɔ́ ní ví yāa gè má ní?
Lé pɔ́ ní gbè Davidie ní náaio sɔ́ be?

51 To n zòblena láanikea yá dɔngu,
buiɔ ma kea pɔɔpɔɔ ma sɔ́ zè.

52 N íbeɔ kía pɔ́ ní kpá láanikè,
e gu pɔ́ aà kèse zèu, Dii.

53 Wà Dii sáaukpa gɔɔpii!
Ami! Ami!

LA SIɔDE

Sotɔ 90-106

90

Lua ní gbēnazínao

Lua gbé Moizi wabikea.

1 Dii, wá ulekiin n ũ wē ní wēo.

2 E ñyɔ́ gé gbèsiɛsɛ kei,
e ñyɔ́ gé tɔɔle ní dúniao kálei,
Luan n ũ za asiniɛzi e gɔɔpii.

3 Ni dile gbēnazínae aà gē téɛnau,
ni to aà ɛa gɔ́ būsuti ũ.

4 Wè òaa sɔo dene lán gɔɔ dowa,*
í gēne lán gía ge gwáasiɛnawa.

5 Ni to i dańla aai gaga,
aa de lán sē pɔ́ í bɔ́le kɔɔwa,

6 í bɔ́le kɔɔ, i gbá,
í i'o oosi, i giigaga.†

7 N pɔkúma í wá suumpa,
n kólokea í gili gēwágu.

8 Wá yāváiɔ kálea n ae,
wá asiyyáɔ̀ bò gupuau n kuu.

* 90:4 2Pie 3.8 † 90:6 Zaa 1.11

⁹ Wá gɔɔ ɪ gɛkɔu n kpɛnɛ yáí,
wá wɛni ɪ midɛ wá wea dóúdoúnau.

¹⁰ Wá wɛ ɪ ka báaɔkwi taawa,
tó wá gbáa sɔ, basiiɔ.

Wɛpiɔ guu baa a pɔ pɔ na
ɪ mɔ ní taasio ní pɔsiaoɛ,
ɪ gɛzɛa kpakpa, ɔ wi kpagui.

¹¹ Déme n pɔkúma gbáa lé dɔi?
Déme n kpɛnɛ lé dɔ à víakɛi?

¹² Dadawɛɛ wàɔ wá wɛni dɔ màa,
ké wá ɔnɔ e wá sɔ guu.

¹³ Dii, níyɔ ɛa wá wegwa bɔɛ ni?
Wɛnadɔ n zɔblenaɔnɛ.

¹⁴ Tó gu dɔ, to n gbɛke mɔwá,
wɔɔ pɔnake ní gulakɛao gɔɔpii.

¹⁵ Wá gba pɔna ɔ pɔ ní tɔwá gɔɔ léu,
taasi pɔ wá kɛ wɛ léu.

¹⁶ N n yákeao ɔɔ n zɔblenaɔnɛ,
ní tó wá néɔ n iko gbáa dɔ.

¹⁷ Dii wá Lua, báaadawágu nana,
ɛfáaida wá zɔu wàɔ káfɛake,
ao, ɛfáaida wá zɔu wàɔ káfɛake.

91

Lua mé wá dɔana ũ

¹ Gbé pɔ uleá Musude ɔ guu,
mé a ku Gbáapiide uei,

² ɪ me Dii mé a zegikí ũ,
a Lua mé a ulekí ũ, á aà náai ví.

³ A n si kaiwa,
a n suaba ní gagyáɔ.

⁴ A n sɔɔ a pɔleu,
níyɔ uleá aà kúlukulunau.
Aà náai mé aɔ de n sɛngbao ũ.

⁵ Gwáasɪn pɔɔ ní fáane ká kpán'áaɔ
an kee vía a n kúo,

⁶ ge gagyá pɔ ɔ be gusiau
ge gyákawɛle pɔ ɪ ní le fáane gbáa.

⁷ Baa tó gbɛɔn àaa sɔɔ lé kwé n saɛ,
ge gbɛɔn àaasɔsɔ leɛ kwi lé fu n ɔplaii,
pɔe a n leo.

⁸ Wɛzu n gwa,
níyɔ e lá wí ɪada váikenaɔwa.

⁹ Tó n Musude díle n ulekí ũ,
mé n Dii díle n kúkí ũ,

¹⁰ váie a sɔnzio,
músi a gɛ n uao.

¹¹ Asa a n yá'o a malaikaɔnɛ
aa n dɔa gu pɔ níle géu píie.

- 12 Aa ɔdama,
kɛ́ n̄su gɛ̀nalɛ gbɛwao yáí.*
- 13 Nyɔ́ t́aa'ò n̄ɔ́musuwa n̄ kyáó,
n̄yɔ́ ɔ́zɔ́ n̄ɔ́kusiwa n̄ ml̄ɛ́ pásio.†
- 14 Dii mè: Lá à n̄amazi, má aà bɔ,
lá a ma d̄ɔ́, má aà sɛ musu.
- 15 A lɛzumazi, mí wewà.
Tó yá n̄àewà, máɔ kuaànɔ,
má aà suaba, mí aà kpɛla.
- 16 Má báaadaaàgu n̄ wɛ̀ni gbàao,
má aà suaba, i pɔ̀nakɛ̀ò.

92

Lua s̄aukpaa

- 1 Kámabogɔ́ lɛ.
- 2 A maa wà n s̄aukpaaɛ, Dii,
wà lesi wà n tɔ̀bɔ, Musude,
3 wí n gbɛ̀kɛ galikɛ kɔɔ,
wí n náaiyá'ò gwá,
4 wí n táasile n̄ mɔ̀ɔnao
n̄ domao n̄ kotilio.
- 5 N yákeɔ́ i ma pɔ́ kɛ na, Dii,
mi guladɔ́ n ɔ́zíkɛɔ́wa.
- 6 Dii, n yákeɔ́ z̄ɔ́ maamaaɛ,
n láasoɔ́ gbia à kè zai.*
- 7 Sɔ́u yápi d̄ɔ́,
m̄isaide a f̄ɔ́ mao.
- 8 Baa tó gbɛ̀váiɔ́ ɔ̀tá lán kàewa,
mɛ́ v̄aikɛnaɔ́ káf̄la è n̄pii,
an zia dɛ kaalɛ láasai úɛ.
- 9 Mpi s̄ɔ́ Dii, n̄yɔ́ káf̄la gɔ̀ɔpiiɛ.
- 10 N n ibɛɛɔ́ gwa, aalɛ midɛ,
v̄aikɛnaɔ́ lé fáaa pii.
- 11 N ma gba gb̄aa lán z̄us̄ɛlewa,
n n̄isi ɔ̀dɛ kà ma miwa.
- 12 Ma wɛs̄i ma w̄ɛlɛɔ́ fuale,
ma swá ma ibɛɛ v̄áiɔ́ wii mà.
- 13 Gb̄ɛmaɔ́ gb̄a lán daminaliɔ́wa,
aa z̄ɔ́kú lán Libá sɛdɛ líɔ́wa.
- 14 Pélɛa Dii kpé kpɛɛlɛ
aa gb̄a wá Lua uá.
- 15 N n̄ zik̄uakɛo aao nɛ'ie,†
an lá aɔ́ n̄isi b̄ɔɛ si pl̄ɛplɛ.
- 16 Aa mɛ Dii maa,
ɔ́mɛ wá gbɛsi ú,
v̄aie ku aà guuo.

* 91:12 Mat 4.6, Luk 4.10-11 † 91:13 Luk 10.19, Lom 16.20
15.2

* 92:6 Lom 11.34 † 92:15 Zaa

93

Dii mé Kta ũ

¹ Dii mé lé kible,
a zɔ́kɛ daa ula ũ.
Dii zɔ́kɛ daa, à gbãa dɔ̀ a pi,
à dúnia kàlɛ gúgiũ, a deeo.

² N zɔ́lɛa báawa za gɔ̀ɔpi,
ní kú za asínizl.

³ Swaɔ̀ pà Dii,
swaɔ̀ kɔ́fi dɔ̀,
swaɔ̀ lé gàalɛ.

⁴ Dii ku musu, a zɔ́ɔ,
aà zɔ́ɔ de í zɔ́ɔ kɔ́fla,
aà gbãa de ísia í vívíaa.

⁵ Dii, n yádileɔ̀ gbooa vío,
à kù n kpé àɔ̀ ku adoa e gɔ̀ɔpiiɛ.

94

Lua mé yákpalekena ũ

¹ Dii á Lua pɔ́ í tɔ̀simáɛ.
Lua pɔ́ í tɔ̀simá, bɔ̀ gupuaul!

² Dúnia yákpalekena, fele!
Fla bo íandánaɔ̀nɛ ní yákeawa.

³ Gbɛ̀vãio aao pɔ̀nakɛ e bɔ̀ɛ ni?
Aao tidɔ̀wála e bɔ̀ɛ ni, Dii?

⁴ Vãikenapiɔ̀ í gɔ̀sagɔ̀sa yã'o,
aaí yãbɔ̀lɛ, aaí íanadã mípii.

⁵ Dii, aaí táa'o n gbéɔ̀wa,
aaí gbãamɔ̀ gbé́ pɔ́ n ní sépiɔ̀nɛ.

⁶ Aaí gyaa gbɛ̀andoo ní bɔ̀mɔ̀ de deɛ,
aaí tonɛ pɔ́ gwana víoo suumpa.

⁷ Aaí mɛ Dii lé ní eo,
Yakɔ̀bu buiɔ̀ Lua laai kúmáo.

⁸ A sɔ̀ũɔ̀, à laaika!
A mísaideɔ̀, á ònkú bɔ̀ɛ la?

⁹ Lua swá pè, íli yãmao lé?
A wé kása, íli gu'eo lé?

¹⁰ I bui pii toto, a ní swágagaoa?
I yãdané, a dɔ̀a víoa?

¹¹ Dii gbɛ̀nazina láasooɔ̀ dɔ̀,
a dɔ̀ ké aa yãfũ lán gbé tíwa.*

¹² Báaaden gbé́ pɔ́ ni toto,
ní n ikoyá dadaɛ ũ, Dii.

* 94:11 1Kln 3.20

¹³ Ni aà nòse daè doù taasikεγɔɔ,
e wà ge εγɔ vâikεnaε.

¹⁴ Dii a pâkpa a gbέɔzɔ,
a gbέ pɔ á sè a pɔ ù vûaaɔ.

¹⁵ Wa εa yâkpalεke a zéwa,
nòsepuadeɔ í zεò.

¹⁶ Déme a felemεε gbεvâiɔwai?
Déme a zεmanɔ vâikεnaɔ musui?

¹⁷ Mé í ke Dii dɔnlekεmεε yâa no,
dɔ má kú miau kílikili gɔɔ.

¹⁸ Ké ma mε zâana lé ma séle,
n ma kú n gbέke guu, Dii.

¹⁹ Ké ma láasoo kɔ ma sɔu,
n ma sɔ n̄nimεε n ma pɔ kèna.

²⁰ N lé líɔ ku yágɔgɔn koleaɔ yáuo,
an yádileɔɔ í mɔné ní taasio.

²¹ Aaí lekpaáí gbεmaazi,
aaí yáda táesaidea wà aà de.

²² Dii mé ma zegikí ù,
ma Lua mé gbεsi pɔ mi ulεu ù.

²³ A ní vâikεa sɔaamáε,
í ní buibɔ an tàaεɔ yáí,
Dii wá Lua a ní buibɔ.

95

Lua táasilea

¹ A mɔ wà pɔna wii dɔ Diiwa,
wà guladɔ gbεsi pɔ í wá bɔwa.

² Wà gé aà εε wà aà sáaukpa,
wà lesi wà aà táasile.

³ Asa Dii mé Lua zɔɔde ù.
Kía zɔɔε, a de dii píia.

⁴ Tɔɔle nɔna ku aà ɔZlé,
gbεsɩsɩ misonaɔá aà pɔε.

⁵ Isiaá aà pɔε, ɔme kè,
ɔme tɔɔle ikâsa ní a ɔo.

⁶ A mɔ wà wúle wá gbεεu
wà kúle Dii wá Kεna εε.

⁷ Asa aâpi mé wá Lua ù,
wá de aà kpâsa gbέɔ ùε,
aà sâ pɔ ále ní dáɔ ù.

Tó a aà lɔɔ mà gbá,

⁸ ásu swágbaakε lá á deziɔ kè Mεliba
gɔɔ pɔ aa ku Masa guwaiwaiuwao.*

⁹ Baa ké aa ma yâkεaɔ è,
aa ma yɔ aa ma gbâa lεgwá.†

* 95:8 Ebe 3.15 † 95:9 Bɔa 17.1-7, Ebe 3.7-11

10 Ǿ má ye ní gŷyáio e wè bla,
 ma mè gbé sásāaṽne,
 aa ma yákeṽo dṽo.
 11 Má ò ní mazlao ní pṽfēo ma mè,
 aa gē ma kámabokiiuo.†

96

Dii mé Kŷa zṽo ũ
(1Lad 16.23-33)

1 A lè dafu sí Diie,
 dúnia gbépii, à lesi Diie.
 2 A lesi Diie, í aà tṽoṽ,
 àṽ aà ziblea baokpa lá gu lé dṽ.
 3 A aà gawi yá'o buiṽne,
 à aà yábṽnsaṽo galike gbépiiṽ.
 4 Dii zṽo, à kà wà aà táasile,
 à kà wà vŷlakeṽ de diiṽla pii.
 5 Buipaleṽ diiṽá pṽ gianaṽne,
 Dii mé musu kè.
 6 Zṽoṽke ní beṽṽo kuwà,
 gbāa ní gawio ku aà kíie.
 7 A gawi ní gbāao dṽ Diie,
 bùsu pii gbéṽ, à dṽ Diie.
 8 A Dii tṽ gawi dṽè,
 à mṽ aà ua, í aà gba pṽ.
 9 A kúle Diie ní lousisi'ulaṽ daa,
 zŷledeṽ, à tṽ á me àṽ kuke aà ae,
 10 í o bui piiṽ, Dii mé lé kible.
 A dúnia kàle gúugiũ, a deea vŷo.
 A yákpaleke ní gbépiiṽo a zéwa.
 11 Musudeṽ, à pṽnake,
 zŷledeṽ, à vŷ àṽ kéaa,
 ísia ní pṽ pṽ kúuo, à kṽfŷike.
 12 Sēa ní pṽ pṽ kúuo, à kúkuake,
 lí pṽ kú lákpeuo i gulake pii.
 13 Aa pṽnake Dii ae, asa àle mṽ,
 àle mṽ yákpalekei ní dúniaoṽ.
 A yákpaleke ní dúniao a zéwa,
 a yáṽgṽgṽ gbéṽne ní sínao.

97

Dii mṽa

1 Dii mé lé kible!
 Dúnia gbéṽ, à pṽnake,
 ísiabaadeṽ, àṽ ku pṽna guu.
 2 Luabepuana ní a sínao liaaaāzi,

† 95:11 Nao 14.20-23, Ebe 4.3, 5

yázede ní yāmaao mé àà kpala zína ũ.

³ Tɛ́ ɪɔ dɔaaaè,

í kú àà ɪbɛɛ pɔ́ ɪaaazɔwa.

⁴ Aà loupileao ɪ tɔɔɛ pu,

tó dúnia è, ɪ lualua.

⁵ Gbɛ́sɪsɪɔ ɪ yɔ lán zónisiwa Dii aɛ,

dúnia gbépii Diipi aɛ.

⁶ Musudeɔ ɪ àà maakɛa kpàwake,

bùsu píi gbéɔ ɪ àà gawi e.

⁷ Wí ɪ táagbagbanaɔ kú,

gbé pɔ́ aai ɪanadá ní táapiɔ.

Diipiɔ kúɛ àà aɛ nípiiɛ.

⁸ Tó Siɔnadeɔ mà, aa pɔnake,

Yuda wéɛdeɔ aao ku pɔna guu

n yákpalekeao yáí, Dii.

⁹ Dii Musuden n ũ dúnia gbépiiɛ,

n zɔɔ de diiɔla píi.

¹⁰ Gbé pɔ́ ye Diizɔ, à za váigu.

ɪɔ a yámanaɔ wɛni kúané,

ɪ ní bɔ váikenaɔ ɔu.

¹¹ ɪ gupu gbɛmaaoɛ ní zéu,

ɪ pɔna tɔ́ nɔsepuaɔ guu.

¹² Gbɛmaao, à tó á pɔ ke Diiwa na,

à àà tɔbɔ, asa a ku adoa.

98

Dii mɔa táasilea

¹ A lɛ dafu sí Diiɛ,

asa à yábɔnsaɔ kè,

à zɪblè ní a gása pɔ́ a kua adoa gbáao.

² Dii tò wa dɔ́ a zɪblè,

à a gbɛsuabaa gbáa ɔ́ɔ bui píiɛ.

³ Gbɛke ní náai pɔ́ a vɪ ní wá Isailiɔ dɔaágu.

E dúnia léwa wa è lá wá Lua zɪblè.

⁴ Dúnia gbépii, à pɔna wii dɔ́ Diiwa,

à vɪ ní wiiɔ, à gulake à lɛ sí.

⁵ A lesi Diiɛ ní mɔɔnleao,

ní mɔɔnleao ní letédawao

⁶ ní káapeao ní kuu'ɔɔ,

à pɔna wii dɔ́ Dii wá Kíawa.

⁷ Isia ní pɔ́ pɔ́ kúuɔ, à kɔ́fɪke,

ní tɔɔɛo ní gbé pɔ́ kuwáɔ píi.

⁸ Swaɔ, à gáale Dii aɛ.

Gbɛ́sɪsɪɔ, à gulake sánusánu,

⁹ asa àɛ mó yákpalekei tɔɔɛɛ.

A yákpaleke ní dúniao a zéwa,
a yáḡḡḡ gbéɔne ní slanao.

99

Lua kuaadoade

¹ Dii mé lé kible,
bui pii lé lualua,
a zɔlea malaika gâsladeɔ zānguo,*
dúnia lɔo.

² Dii zɔ Siɔna,
a ku musu, a de bui piila.

³ Aa aà tɔ zɔ pɔ ɪ to vɪa ní kú bɔ,
asa aà kua adoae.

⁴ Wá Kia gbāa vɪ, a ye yáze dei,
ɔme yákpalekea a zéwa dà,
à yáḡḡḡ Yakɔbu buiɔne a zéwa.

⁵ A Dii wá Lua tɔbɔ,
à kúle aà gbadibɔ sae,
aà kua adoae.

⁶ Mɔizi ní Aalonao mé aà gbāgbanaɔ ũ,
Samuɛli mé aà sɪsinaɔ do ũ.
Aa lezuaàzi, ɔ a wè má.

⁷ Kua telu guu à yá'òné,†
aa aà ikoyá ní aà yādilenɔ kua.

⁸ Dii wá Lua, ní wè má,
Lua sùuuden n ũ.
N beeo n ní yāváiɔ wɪné ní musu.

⁹ A Dii wá Lua tɔbɔ,
à kúle aà gbèsisí pɔ a kua adoa musu,
asa Dii wá Lua kua adoae.

100

Dii sáaukpaa

Sáaukpaa le.

¹ Dúnia gbépii, à kúkuake Diiɛ.

² A zɔble Diiɛ ní pɔnao,
à mɔ aà kɪ ní gulakeao.

³ Aɔ dɔ ké Dii mé Lua ũ,
ɔme wá ké, wá de aà pɔ ũɛ.

Wá de aà gbéɔ ũ, aà kpàsa são ũ.

⁴ A gē aà ua léu ní sáaukpaaɔ,
à gē aà ua ní aà táasilɛao,
à aà sáau kpa à aà tɔbɔ.

⁵ Asa Dii maa, aà gbēke láaa vɪo,
ɪ náai vɪ gɔɔpiie.

* 99:1 Bɔa 25.22 † 99:7 Bɔa 33.9

101

Kia lēgbēa a kiblea yá musu

Davidi lē.

¹ Má lesi gbēke ní yázedeo musu,
má soṽ dannṽ, Dii.

² Má laaidṽ kua táaesaiwa,
bṽe níyṽ mṽai?

Má ku ma ua ní nṽsepuaṽ,

³ má pṽvái dṽ ma wéio.

Má za yádṽṽsaikēau, a naao.

⁴ Má yádṽṽsai fṽo,
ma báa aṽ kú ní yáváioo.

⁵ Má gbé pṽ í a gbédee pe suumpae,
má yṽṽdeṽ ní lándánaṽ fṽo.

⁶ Ma wé dṽ ma bùsu náaideṽzi aṽ kumaṽ,
gbé pṽ íṽ be táaesai mé aṽ de ma zíkēna ũ.

⁷ Má we gbēsāsána àṽ ku ma beo,
má tó mṽafilide àṽ ku ma saeo.

⁸ Má a bùsu gbēváiṽ suumpa lá gu lé dṽ,
máṽ vāikēnaṽ midē Dii wéle guue.

102

Yēēsaiṽe wabikēa

¹ Wēnade yēēsaiṽe pṽ lé a yá'ṽmaṽ bṽle Diie wabikēa.

² Dii, ma wabikēa ma,
to ma wiileama ká.

³ Nsu bṽ ma kpē ma taasikēgṽṽo,
swákpmazi.

Tó ma lezúnzi, wea kpakpa,

⁴ asa ma gṽṽ lé gē lán súdelewaē,*
ma mē lé pusu bṽ lán teyṽwa.

⁵ Ma sṽ lé wo,
mále ibaba lán sēwa,
bleblea yá lí dṽmagu mà bleo.

⁶ Ma aaukea mé tò
ma gṽ wákambaau ũ.

⁷ Ma gṽ lán gbáa gbaonawa,
lán bēzia koowa.

⁸ I lí gē ma wéuo
lán bá mēndona pṽ pé kpé musuwa.

⁹ Ma ibēeṽ ṽ ma sṽsṽ gṽṽpiie,
ma láanikēnaṽ í gbé ká ní ma tṽo.

¹⁰ Túfu mi ble ble ũ,
ma wé'í í ka ma imia guu

¹¹ n pṽkúma ní n kpēneo yái,
asa n ma se n ma páleē.

¹² Ma wēni lé gēzēa lán uenawa,

* 102:4 Zaa 4.14

5 mále giigaga lán sēwa.

13 Mpi Dii, n̄ z̄l̄ea báawa ḡōpii,
 n̄ȳw̄ de t̄de ūe e wá buiwa.

14 Nȳ f̄ele w̄enad̄5 Sīnae,
 asa n̄ s̄uukeaān̄ō ḡō k̄a sa.

15 Āa gb̄ēō k̄e n̄ z̄b̄lenāōne maa,
 āa daāla l̄ō k̄ew̄ēe w̄ēnae.

16 Bui p̄ii a v̄lakene, Dii,
 d̄únia k̄īāō gawi d̄ōne n̄pii.

17 Asa Dii a ea Sīna k̄ále l̄o,
 i b̄o m̄ómá we n̄ gawio.†

18 A gb̄é p̄ō ḡō̄ ȳw̄ȳw̄ō wabik̄ea sí,
 a n̄ wiileawa kpa swáao.

19 Wa yápi k̄ē ziadēō yáie,‡
 gb̄é p̄ō kuopīō i Dii táasile.

20 Dii w̄ekp̄ále z̄íle za a k̄úki,
 kua za m̄usu à wez̄t̄ò t̄ole,

21 k̄é à e gb̄é̄ō z̄oblewii ma,
 i n̄ b̄o ga léz̄i yáí,

22 wi Dii t̄ōb̄o Sīna,
 wi āa táasile Yelusaleŭ.

23 Ḡō bee b̄usu p̄ii gb̄é̄ō k̄āaa we,
 b̄usu p̄ii gb̄é̄ō m̄o misiileiè.

24 Kua ma sápaaḡō à ma busa,
 à ma w̄ēni kulun k̄ú.

25 Ō ma m̄ē: Ma Lua,
 n̄su ma se kp̄oōō,

n̄ gb̄é bee, n̄ w̄ēni láaa v̄io.

26 N̄ t̄ole k̄ále za as̄n̄iz̄i,
 musuá n̄ z̄ík̄eae.

27 Amp̄ii a ḡē, āma n̄ȳw̄ō kue.

Aa zik̄ū lán p̄okasawa p̄iie,§
 n̄ȳw̄ n̄ lile lán ulawa aa ḡēle.*

28 Mpi s̄ō n̄ȳw̄ō doū ḡōpiie,
 n̄ ḡō láaa v̄io.†

29 N̄ z̄b̄lenāō n̄é̄ō z̄ed̄ō,
 an buīō āāō ku n̄ ae.

103

Lua gb̄ēke

Davidi le.

1 Má Dii sáaukpa,
 má āa t̄ō p̄ō k̄ú adoa b̄o n̄ n̄semendoo.

2 Má Dii sáaukpa,

† 102:17 Isa 60.1-2 ‡ 102:19 1Kln 10.11 § 102:27 Isa 51.6 * 102:27 Zia 20.11, 21.1 † 102:28 Ebe 1.10-12, 13.8

aà maakeae a sãmaguo.

³ I sùuukεmanṽ ní ma tàaeṽ p̄ii,

ĩ ma gbágbá ní ma gyãṽ p̄ii.*

⁴ I ma bṽ ga lézi,

ĩ maakεmεε a gbēke guu.

⁵ I to pṽmaaṽ m̄a,

mí εa su εwaaso ũ lán kúuwa.

⁶ Dii ĩ yãke a zéwa,

ĩ to yá bṽ ní gbé pṽ wãle gbãamṽnέṽne na.

⁷ A tò M̄ozi a p̄eã d̄s̄,

à a yãkeṽṽ bṽ Isailiṽne.

⁸ Dii sùuu v̄l ní sósobio,

aà pṽ lí pa kpaaṽ,

a gbēke v̄l maamaae.†

⁹ Iṽṽ zṽadṽmá láasaio,

aà pṽ lí f̄εa gṽṽpiiṽ.

¹⁰ Ili yãkew̄εε wá duunawao,

ĩli ìadawá wá v̄aikεawao.

¹¹ Lá luabε les̄l de ní tṽleṽ,

màa a gbēke v̄l zṽṽ ní a v̄lakεnaṽ.

¹² Lá gukpe zà k̄ε ní be'aεṽ,

màa ĩ wá tàaeṽ kéwá.

¹³ Lá mae ĩ a néṽ w̄nagwa,

màa Dii ĩ w̄nadṽ a v̄lakεnaṽne,

¹⁴ asa a wá kebṽ d̄s̄,

wá dea bùsuti ũ d̄aagu.‡

¹⁵ Gbēnaz̄ina w̄eni de lán s̄εwae,

ĩṽ gawi v̄l gṽṽpla lán lávuwae.§

¹⁶ Tó ìanap̄èwá, ĩ ḡlεε,

a kúki líṽ dṽ gbēegu bo.

¹⁷ Dii ĩṽ gbēke v̄l ní a v̄lakεnaṽ

za as̄nizi e gṽṽpii,

ĩ maake ní néṽne ní ní tṽūnaṽ,*

¹⁸ gbé pṽ z̄è ní aà bàakuar̄iṽṽ yáṽ

aa yá pṽ a dilεṽ k̄uaṽ.

¹⁹ Dii a kpalabaa kp̄ale musu,

a iko v̄l gbépiiwa.

²⁰ A Dii sáaukpa aà malaikaṽ,

ikode pṽ ĩ aà yá'one ma à z̄ikεwáṽ.

²¹ A Dii sáaukpa, aà ĩwaṽ p̄ii,

aà z̄ikεna pṽ ĩ aà p̄eã keṽ.†

²² A Dii sáaukpa, aà p̄kεṽṽ p̄ii

gu pṽ ãle kibleuṽ p̄ii.

Má Dii sáaukpa.

* **103:3** Bṽa 15.26 † **103:8** Bṽa 34.6, Yon 4.2, Yoε 2.13, Zaa 5.11 ‡ **103:14** Daa 3.19 § **103:15**

Isa 40.6-7, 1P̄ie 1.24, Zaa 1.10-11 * **103:17** Bṽa 20.6 † **103:21** Luk 2.13

104

Dii Pópiikena táasiléa

¹ Má Dii sáaukpa.

Dii ma Lua, ní zɔɔ maamaae,
ní gawi daa pɔkasa ũ, àlè teké,

² gupua fífíama zwáa ũ.

N musu kpàlè lán pɛwa,

³ n bɛkpà lousisiaa.

N luabɛpuana kè ní sɔ́go ũ,

niɔ bɛ ní íanao.

⁴ Ni íana gbaɛ n zínao ũ,

ni té zí n zíkɛnao ũ.*

⁵ N dúnia kàlè, n a zínapèlè,

a deea ví bauo.

⁶ N ísia lèaála pɔkasa ũ,†

í kù gbèsíslɔla.

⁷ N ípi lèlè ɔ à bàasi,‡

n púnawà ɔ gili gèu.

⁸ Gbèsíslɔ lesí kù, gusalalao ɛenkù,

ɔ í tà gu pɔ ní dílèèu.

⁹ N kɔɔ dà ípie, a e víao,

a e ɛa da tɔɔlɛa bau bo.

¹⁰ N tò nibɔnao í í pisi swa'ɔnao,

ɔ a í bo bàalɛ gbèsíslɔ zānguo.

¹¹ Sèa pópíi bo a imi,

a í í sèa zàa'inao imi bo.

¹² Bāo bo ka swapɔ sae,

aaɔ pɛa a dào guu, an wii bo do.

¹³ Za n bɛ ni lou gbaɛ gbèsíslɔwa,

n zí gbɛ í dúnia ká.

¹⁴ Ni to sɛ bɔlɛ pɔtuɔɔnɛ,§

ni blɛ bui kpa sèwanaɔwa.

Ni blɛ bɔlɛ tɔɔlɛ, aai blɛ.

¹⁵ Vɛɛ pɔ́ í ní pɔ kɛ na

ní nísi pɔ́ í ní lekpe yɔo

ní blɛ pɔ́ í ní gba gbáao.

¹⁶ Dii lío í mɔsɛ e maamaa,

sɛdɛ lí pɔ́ a bà Libāpiɔ.

¹⁷ We bāo í sakpɛdadau,

wàalianao í bɛkpa pɛli láu.

¹⁸ Gbèsíslɔ lesɔ de tueɔ kúkúí ũ,

gbɛtɔɔɔ de é'n'ui'uinao ulékúí ũ.

¹⁹ N mɔvua kè gɔɔ táasikabo ũ*

ní látɛ pɔ́ a gɛa kpéu gɔɔ dɔo.

²⁰ Ni to gu si, ɔ gwáasína í kɛ,

* 104:4 Ebe 1.7 † 104:6 Daa 1.1-2 ‡ 104:7 Daa 1.9 § 104:14 Daa 1.11 * 104:19 Daa 1.14

ɔ́ lákpe pɔ́ ɪ́ fele ní táo píi.

²¹ Nɔ́musuɔ́ ɪ́ ɔ́ɔɔ maafei,
aaɪ pɔ́blea wɛɛɛ Luawa.

²² Tó ɪ́atɛ́ bíle, aaɪ ɔ́ gá,
aaɪ ta wúleɪ ní tóou.

²³ Gbɛ́nazína ɪ́ ɔ́ gé zɪkei,
ɪ́ yáma azɪawa e oosi.

²⁴ Dii, n yákeɔ́ dasi fá!
Apii ɔ́ n ɔ́nɔ́ guue.

Dúnia pà ní pɔ́ pɔ́ ní kèɔ.

²⁵ Isia ku, a zɔ́ mé a yàasa,
pɔ́ bɛ́e pɔ́ kú a guuɔ́ lé vɪo,
a néna a zɔ́ píi.

²⁶ Gó'ilenɔ́ ɔ́ beu
ní kwása pɔ́ ní kè à kɔ́'ouo.

²⁷ Pɔ́pɪɔ́ wé dɔ́nzi nípii,
ké n blɛ kpámá a gɔ́ɔwa.

²⁸ Ní kpámá, aaɪ séle,
ní ɔ́ pooné ɔ́ pɔ́maaɔ́ ɪ́ ní ká.

²⁹ Tó n mikpɛ́liné, bíli ɪ́ ní kúe,
tó n wɛ́ni símá,
aaɪ ga aa ɛa ta téɛnaue.

³⁰ Tó n n Nisína gbàe,
pɔ́ bɛ́eɔ́ ɪ́ ɔ́,
ní to tɔ́le ɛa dafukú.

³¹ Dii gawipi ɔ́ ku gɔ́ɔpiiɛ,
Dii pɔ́ ɪ́ ke ná a yákeɔ́wa.

³² I dúnia gwa ɔ́ dúnia ɪ́ lua,
ɪ́ ɔ́ká gbè̀sɪsɪwa ɔ́ súle ɪ́ ɔ́.

³³ Má lesi Diiɛ e ma wɛ́ni léue,
má a Lua táasile e ma kua léue.

³⁴ To ma láasoo kangu,
mí pɔ́nakennɔ́, Dii.

³⁵ To duunkɛnaɔ́ midɛ dúnia guu,
váikɛnaɔ́ su aaɔ́ ku ɔ́.

Má Dii sáaukpa.
Aleluya!

105

Lua a gbé́ɔ́ suabaa (1Lad 16.8-22)

¹ A Dii sáaukpa, ɪ́ lé́mawà,
à to bui píi aá yákeɔ́ dɔ́.

² A lesi, ɪ́ aá táasile,
à aá yáɔ́nsaekɛɔ́ galikɛ píi.

³ A ɪ́anadá ní Dii tó pɔ́ kú adoao.

A Dii k̄l̄i w̄èl̄enao à p̄onake,

4 à ge Dii le à gb̄aa gb̄eawà,
 lo aà aeya ḡoopi.

5 A to yāb̄onsae p̄o a k̄èo d̄oágu,
 aà dabudabuk̄eao ní ikoyá p̄o a òo,

6 á Dii z̄òbl̄ena Ablahaú buio,
 á Yakobu bui p̄o à á séo.

7 Dii mé wá Lua ũ,
 5me ĩ yād̄ile gb̄épīe.

8 Aà bàakuawan̄o yá lí s̄aaaguo,
 yá p̄o a òpi āo kue e wá buiwa.

9 Aà bàa kú ní Ablahaúo,*
 à èa à a l̄egb̄è Izaak̄ie lo.†

10 Aà bàa èa kú ní Yakobuo iko ũ,
 5 a kú ní Isailio e ḡoopi.

11 A mè á Kanaa bùsu kpámá,
 āo de p̄o p̄o aa se kpaale guu ũ.‡

12 Ḡo bee aa dasio, w̄ili ní yādao,
 aa ku Kanaa bùsu b̄òm̄o ũe.

13 Aāo liaaliaa bui ní buioo guu,
 aāo b̄ebe bùsu ní bùsuo.

14 I we wá ní wet̄ao,
 à k̄iao l̄ele an yá musu à mè

15 aasu ōk̄a gb̄é p̄o a ní sépiowao,
 aasu ìada a anabipiwao.§

16 Ǿ a tò n̄ana kà bùsupiu,
 a tò an k̄ús̄ia làa píi.*

17 Ǿ à Yosefu gb̄àe à d̄baané,
 wá aà ȳia zo ũ.†

18 Wá m̄ok̄a aà gb̄áwa,

wá m̄o d̄ò aà n̄oe‡

19 e yá p̄o à d̄baa ō ḡè k̄èò,

5 yá p̄o Dii dàè tò yá b̄aanao na.§

20 Ké k̄ia gb̄é z̄ì, 5 wá aà gb̄àe,

bùsu gb̄èz̄oopi aà k̄è.*

21 A aà òile a bùsu d̄baana ũ,

a tò aào iko ví a àizeowa píi.†

22 Yosefu aà k̄iao tòto a p̄oéawa,
 à 5no dà aà ìwaone.

23 Ǿ Yakobu buiò mò Egipi,‡

* 105:9 Daa 12.7, 17.8 † 105:9 Daa 26.3 ‡ 105:11 Daa 28.13 § 105:15 Daa 20.3-7 * 105:16
 Daa 41.53-57 † 105:17 Daa 37.28, 45.5 ‡ 105:18 Daa 39.20 § 105:19 Daa 37.6-9 * 105:20
 Daa 41.14 † 105:21 Daa 41.39-41 ‡ 105:23 Daa 46.6

Isailiṽ ku nibṽṽ ũ Haṽ buiṽ bṽsuu. §

24 Dii tò a gbḗṽ kḗ we maamaa,
a tò aa dasikḗ de ní ibeεṽla.

25 ṽ à ní ibeεṽpiṽ swáfḗ, ṽ aa zà àà gbḗṽpiṽ,
aa ṽnṽṽpḗle àà zḗblenapiṽne.*

26 A a zḗblena Moizi zìma†
ní Aalona pṽ a sèo.†

27 Aa yáḗ Egiṽne seela ũ,
aa dabudabukḗ Haṽ buiṽpiṽ bṽsuu.

28 A gusia gbàemá, gu sí ní bṽsuu, §
ké aa gī àà yāmai yái.

29 A ní swa'i lile à gḗ au ũ,
ṽ a kpṽṽ gāga.*

30 Blṽṽ li ní bṽsua
ní ní gbāadeṽ wúleḗḗḗ pīi.†

31 A yá'ò ṽ ũsinaṽ kàṽgu,†
gái kàṽgu e an bṽsu lé léu pīi. §

32 A loughḗ kàṽgu lou ũ,
loupileḗ li ní bṽsua gupīi.*

33 A ní vḗeliṽ è'ε ní ní kaadṽenliṽ,
à ní bṽsu líṽ kè kéleḗḗḗ pīi.

34 A yá'ò ṽ kwaṽ kàṽgu,
kwasutḗṽ kà, aa lé vío.

35 Aa ní bṽsu sḗ ní láo nè,
aa ní buapṽṽ blè pīi.†

36 A ní bṽsu neḡṽe séiaṽ dède pīi,
né woode pṽ aa ní í ní èwaasogṽṽpiṽ.†

37 A bḗle ní a gbḗṽ,
aa áṽusu ní vuao kūa,
an buiṽ gbḗe i gḗnale zḗuo.

38 Ké aa bḗle, Egiṽ pṽ kèna,
ké vía ní kú Isailiṽ yá musu yái. §

39 A telu pḗle kpà a gbḗṽzi,
à kè té ũ gwá, à gupṽnḗ.*

40 Aa wabikḗwá, ṽ à mṽné ní bùuṽ,
à musu ble kpámá aa ká.†

41 A gbḗsi pàa, ṽ í bùu,†
ípi bàalè guwaiwaiu we lán swawa.

42 Asa lé pṽ a gbḗ yá dṽaàḡue,
yá pṽ a ò a zḗblena Ablahaṽṽpi.

§ **105:23** Daa 47.11 * **105:25** Bṽa 1.7-14 † **105:26** Bṽa 3.10 ‡ **105:26** Bṽa 4.14-16 § **105:28**
Bṽa 10.21-23 * **105:29** Bṽa 7.17-21 † **105:30** Bṽa 8.1-6 ‡ **105:31** Bṽa 8.20-24 § **105:31** Bṽa
8.12-15 * **105:32** Bṽa 9.22-25 † **105:35** Bṽa 10.12-15 ‡ **105:36** Bṽa 12.29 § **105:38** Bṽa
12.33-36 * **105:39** Bṽa 13.21-22 † **105:40** Bṽa 16.2-15 ‡ **105:41** Bṽa 17.1-7, Nao 20.2-13

43 A bò ní a gbé, aale pɔnake,
gbé pɔ a sèpiɔ guladɔ.

44 A buipáleɔ bùsu kpàamá, §
zì pɔ gbépiɔ kèɔ ài gòné.

45 Bee kè pìi ké aa e wàɔ a yādileɔ kūa,
aai a ikoyàɔ da.

Aleluya!

106

Isaili ní duunaɔ oa Luae

1 Aleluya!

A Dii sáaukpa, asa a maa,
aà gbèké láaa vío.

2 Déme a fɔ Dii yázɔkɛɔ oi?
Déme a fɔ à aà táasile píii?

3 Báaadeɔn gbé pɔ aai yāmaa kūa
aai yāke a zéwa gɔɔpiɔ ũ.

4 Tó níle na ke n gbéɔne,
ma yá aɔ dɔngu, Dii.

Tó níle ní suaba, ma wegwa,
5 ké ma baa e àɔ ku n gbéɔ namau,
mí pɔnake ní bui pɔ ní sèɔ,
mí ní táasile n gbépiɔ guu.

6 Wa duunakè lán wá deziɔwa,
wa táaekè wa yāvāikè.

7 Ké wá deziɔ ku Egipi,
aai Dii dabudabukɛɔ yādao,
yāmaa dasi pɔ a kènέɔ sànguɛ,
ɔ aa swágbāakè Isia Tēa sae.*

8 N beo à ní suabà a tó yái,
ké wà e a gbāa dɔ.

9 A gbāamò Isia Tēae ɔ gugii bò,
à sírɔɔ a e u, aa bùawà guwaiwai ũ.†

10 A ní bɔ ní ibeɔɔ ɔzì,
à ní sí ní zangudeɔ gbāawa.

11 I dà ní wèlepɔla,
baa an gbé mendo i bɔɔ.‡

12 ɔ aa yá pɔ a ò sí,
aa aà táasilè.§

13 ɔ aà yākeɔ sàngu gɔɔ,
aai aà dā aà ledamáo.

14 Aale ní pɔblea beke guwaiwaiu,

§ 105:44 Yoz 11.16-23 * 106:7 Bɔa 14.10-12 † 106:9 Bɔa 14.21-22 ‡ 106:11 Bɔa 14.21-22

§ 106:12 Bɔa 15.1

ṽ aa Dii ƙƙε sēgbāu we.*

15 A pṽ pṽ aa gbèawa kpámá,
ṽ à mε'ibabagyā zīmá.†

16 Aa ƙisè ní Mɔizio bòou
ní Aalona pṽ Dii àà ðileo.‡

17 Tɔɔle wéaa à Datani mò,
à kùaa Abilaū ní a gbéowa.§

18 Té sù an íwaɔwa,
tévwua kùle gbēvāipiɔwa.*

19 Aa mɔ pī Olebu lán gáaenawa,

ṽ aa kùle ní dii pṽ aa kásapie.†

20 Aa Lua gawide ƙũkpakè
ní zù sēsɔna taao.‡

21 Lua ní suabà ṽ àà yá sàngu.

A yāzɔkèné Egipi,
22 à dabudabuɔ kè Haū buiɔ būsuu,
à yá pṽ 1 to vīa ní kú kè Isia Tēai.

23 A mè á a gbépiɔ mide,
ṽ àà gbé Mɔizi àà zùukè,
a tò àà pɔ wèe, ṽ i ní mideo.§

24 Aa pākpa ní pɔeā būsui,
aa gī Dii yá síi.

25 Aa yákūtèkà ní zwàakpɔɔ guu,
aai swáse Dii yáio.*

26 ɔ à ɔlèlèné à mè
á tó aa kwe guwaiwaiue,

27 á tó an buiɔ léle buiɔ guu,
í ní fáaa būsui ní būsuo.†

28 Aa nà táa Peoowa,
aa pṽ pṽ wà sa'òò pɔgeɔwa sò.‡

29 An yákeɔ Dii pɔ fē,
ṽ gaga gèngu.

30 Fineasi fɛle yápi tɛdè,
ṽ gagapi zèné.§

31 ɔ Dii tò yá bɔaànɔ na,
aà baa kuaànɔ e aà buiwa.*

32 Aa Dii zafè Mɛliba í kīi,

ṽ Mɔizi yá'1 azlæ an yáí.

* 106:14 Nao 11.4-6 † 106:15 Nao 11.31-33 ‡ 106:16 Nao 16.1-3 § 106:17 Nao 16.31-33

* 106:18 Nao 16.35 † 106:19 Bɔa 32.1-6 ‡ 106:20 Lom 1.23 § 106:23 Bɔa 32.10-14 * 106:25

Nao 14.1-4 † 106:27 Nao 14.26-35 ‡ 106:28 Nao 25.1-3 § 106:30 Nao 25.7-8 * 106:31 Nao

25.10-13

¹ A Dii sáaukpa, asa a maa,
aà gbēke láaa vío.

² Gbé pɔ́ Dii ní bɔ́o o màa,
gbé pɔ́ à ní bɔ́ ní ihēo zìb.

³ A ní bɔ́ bùsu ní bùsuo à ní káaa
za gukpe oi ní be'ae oio,
za gubántoo oi ní geṽmidɔ́kìi oio.

⁴ An gbēo be sásáa guwaiwaiu ní sēgbāo,*
aai wéle pɔ́ aa zɔ́leu zé dɔo.

⁵ Nɔ́ana ní imio lé ní de,
an wēni gò leenno.

⁶ Ǿ aa wiilè Diizi ní taasikeau,
ɔ́ à ní bɔ́ ní wétēa guu.

⁷ A ní dá zé súsuwa,
ɔ́ aa kà wéle pɔ́ aa zɔ́leu.

⁸ Aa Dii sáaukpa aà gbēke yáí
ní yābɔ́nsae pɔ́ í kenéo.

⁹ Asa í imidenao kòlo níniné,
í pɔ́maa kpa nɔ́andenaowa aa ká.†

¹⁰ An gbēo ku gusiau ga lézì,‡
aale taasike yea ní mɔ́daonao.

¹¹ Asa aa gí Lua yāmai,
aa sakà Musude ledamaue.

¹² A tò wà ní busa ní zì gbāao,
aale lé gále, gbēe ku à dɔ́ríleo.

¹³ Ǿ aa wiilè Diizi ní taasikea guu,
ɔ́ à ní bɔ́ ní wétēapi guu.

¹⁴ A ní bɔ́ gusiau ní gao lézì,
à ní mɔ́daonapiò kèkēmá.

¹⁵ Aa Dii sáaukpa aà gbēke yáí,
ní yābɔ́nsae pɔ́ í kenéo.

¹⁶ Asa í bíibole gba pɔ́ wa pí ní mɔ́gotēo gbooe,
í mɔ́si gbāa zékakabɔ́ é'e.

¹⁷ An gbēo líaa ní swágbāa yáí,
aa gò suuunno ní tàaeo yáí.

¹⁸ Aa ye pɔ́blea gíyáio,
aa kà gaa.

¹⁹ Ǿ aa wiilè Diizi ní taasikeau,
ɔ́ à ní bɔ́ ní wétēapi guu.

²⁰ Aà lékpāsā ní gbāgbā,§
à ní sí miá'ewa.

²¹ Aa Dii sáaukpa aà gbēke yáí,
ní yābɔ́nsae pɔ́ í kenéo.

²² Aa sáaukpa sa'owa,
aai aà yākeo galike ní gulakeao.

* 107:4 Nao 14.33 † 107:9 Luk 1.53 ‡ 107:10 Luk 1.79 § 107:20 Luk 7.7

23 An gbēe gè gó'ilenao, aa dazeu ísiao, aaib be í zōpia aao gé laatai.

24 Gbépio Dii yākeao è, ní yābonsae pó í ke í guo.

25 A ya'ò ɔ zaa'lan gbāa kaka, ísiao fēle ní bütēmbaao,*

26 Aa gè musu aa sù zīle, kua kaipi lézī sō kēngu.

27 Aa dēede, aa tāaatalaabo lán wēdenawa, an íl'ɔno mīde.

28 Aa wiilè Diizi ní taasikeau, ɔ à ní bó ní wētēapi guu.

29 A ían gbāa zè à gò ían fēena ũ, à í zùukè à kè kīlikili.†

30 Ké gu nini gō, an pō kēna, ɔ à gè'no godokī pó aale yáu.

31 Aa Dii sáaukpa aà gbēke yái, ní yābonsae pó í kēnéo.

32 Aa aà tōo balu guu, aa aà táasile doaanao kāaa guu.

33 A swao zōe à gò gugii ũ,‡ a tò nibōnao gō tōle inidenao ũ.

34 A tōle bāaade lile gu wiside ũ gbé pó zōleuo vāi yái.§

35 A guwaiwai lile dāna ũ, a tò gugii gō nibōna ũ.*

36 A nōandēnao dile we, ɔ aa wēle kāle aa zōleu.

37 Aa buapó tō aa vēliō bà, ɔ à nē'íné maamaa.

38 A bāaadāngu, ɔ aa dasikù à kè zài, í to an pōtuoo làoo.

39 ɔ à ní láo lo, aa gō yōonno gbāamōané ní músio ní pōsiao yái.

40 Lua í saike kpalablenawa, í to aa liaaliaa gugii pó zēvīo guu.

41 I wēnadeo bō taasiu à ní sé lesī, í to an uadeo dasikū.

42 Tó gbēmaao è, aai pōnake, gbēvāio sō aai ní lé kpaau.

43 Nōsede laaido yāpiowa, í Dii gbēke gwa lá a de.

* 107:25 Yon1.4 † 107:29 Luk8.24 ‡ 107:33 Yoz3.13 § 107:34 Daa13.10,19.24-26 * 107:35 Bōa17.6

108

Lua mé ĩ to wà zible

1 Davidi le.*

2 Ma sɔ̄ dīlea, Lua,
má lesi mà ní táasile ní ǹ̀semendoo.

3 Ma m̀̀na ní ma domao, vu!
Mí gb̄akpa gud̄azi.

4 Dii, má ní sáaukpa buiɔ guu,
má ní táasile gb̄éɔne.

5 Asa n gb̄eke z̄ɔ z̄ɔmae,
mé n náai z̄ɔ luabepuanawa.

6 Lua, t̄ɔɔ e à z̄ɔma,
to n gawi li dúniaa pii.

7 Wea, wá suaba ní n ḡasa gb̄aao,
ké wápiɔ n gb̄é yenzideɔ e bɔ.

8 Lua yá'ò za a kúki à mè:
Má Sik̄eũ kpaale ní tid̄anlaoe,
mí Suko guzule kpámá.

9 Galada b̄usuá ma p̄oe,
Manase buiɔ b̄usuá ma p̄oe,
Eflaiũ buiɔ b̄usuá ma m̀̀ f̄uae,
Yuda b̄usuá ma lípanae.

10 M̀̀abuɔ b̄usuá ma zion zu'oboe,
mí a kyale kále Eɔɔũ b̄usuwa,
mí kúkua d̄ɔ Filit̄ɔ b̄usuwa.

11 Déme a ḡemanɔ w̄éle bíideui?
Déme a d̄oam̄e e Eɔɔũ b̄usuui?

12 Lua, mé i ke n gb̄é p̄ɔ n wá v̄uaa
nili b̄ɔ ní wá ziḡɔ b̄o báasio.

13 ɔdawá wá ib̄eɔ yái,
asa gb̄enazina gb̄esuabaaá p̄ae.

14 Wá zible ní Lua gb̄aao,
ɔme a ɔz̄ɔ wá ib̄eɔwa.

109

Sa b̄é̄ oa ib̄eɔ

Davidi le.

1 Lua, níme mi n táasile,
nísu n̄ȳɔ níleaɔ.

2 Asa gb̄ev̄ai b̄onkpedeɔ ĩ ma yaa,
aaĩ lek̄ɔlekamazi ní eeo.

3 Aaĩ liamazi ní yá'io,
aaĩ s̄olekemanɔ p̄ewiwinesai.

4 Aaĩ ma year̄zi f̄iabomee ní yád̄mao,
mapi s̄ɔ m̄iɔ wabikema.

5 Aaĩ maa f̄iabomee ní v̄aio,
ma year̄zi s̄ɔ ní zaamaguo.

* 108:1 Sot̄ 57.8-12, 60.7-14

- 6 Gbēvāi sóike ní dōaanawa,
 ñ aà na gudenaε a ɔzì.
- 7 To yákpale bōaàno vāi,
 to aà wabikea yā'ìè.
- 8 Aà wēni su àɔ gbāao,
 gbēpāle i zōle aà gbēu.*
- 9 Aà néɔ gō desai,
 aà na i gō gyaa ũ.
- 10 Aà néɔ gō llaanaɔ ũ aao baake,
 aao pō wēlewelele pókolekìi.
- 11 Aà flade aà pōɔ naaa píi,
 buipáleɔ aà zì ài siwà.
- 12 Gbēε su gbēkekeεò,
 wasu wēnadō aà né pō a tōnoεo.
- 13 Aà buio mide,
 an tó ga gbé pō lé fεleɔ guu.
- 14 Aà deziɔ vāikea yá dōngu, Dii,
 nisū ñ aà da duuna kēwà bauo.
- 15 An duuna aɔ dōngu gōɔpii, Dii,
 an yá i sã gbéɔgu dúniau,
- 16 ké ìli làasooke gbēkewao yái,
 Ìladà taasideɔ ní wēnadeɔ
 ní gbé pō an ká gāwa e aa ga.
- 17 A ye savāi'oa gbéεi,
 to à wi aà musu.
 Sa maa oa gbéε lí kaaàguo,
 a ke báaa ví sōo.
- 18 A lekeané ula dà,
 à gèè aà nòseu lán íwa,
 à taaleaàgu lán nisiwa.
- 19 Aɔ fiwà gōɔpii zwāa ũε,
 iɔ dō aapi asana ũ.
- 20 Dii flabo ma yádōmadeɔne màa
 ní gbé pō aai vāi o ma musuɔ.
- 21 Dii Gbāapiide, ma wεgwa n tó yái,
 ma bō n maa ní n gbékeo yái.
- 22 Asa taaside wēnaden ma ũ,
 ma pō yà dúuduu.
- 23 Mále sāale lán oosi uenawa,
 mále gēzeεa lán íana kwaseawa.
- 24 Leye tò ma gbá lé sé lōo,
 ma fεfε e ma gō wákambaau ũ.
- 25 Ma gōné pōsōsōa ũ,
 aai ma gwa aa mike déudeu.†
- 26 Dōmale Dii ma Lua,

* 109:8 Zln 1.20 † 109:25 Mat 27.39

ma suaba n gbēke yáí,
²⁷ aai dɔ́ ké n ɔ̀dàa,
 ké níme ní kèmeε, Dii.
²⁸ Tó aa ma ka, níyɔ́ báaadamagu,
 tó aa fɛlɛmanɔ́, wí a ní kú,
 mapi n zɔ̀blena mí pɔ̀nakε.
²⁹ Tɔ́ íi a gɔ́ ma yáɔ̀madeɔ̀ne ula ũ,
 aa wida níziawa lán gomusuwa.
³⁰ Má Dii sáaukpa ní lɔ́ gbāao,
 má aá táasile balu guu.
³¹ Asa í ze ní wɛ̀nadeɔ̀ε,
 í ní sí gbé pɔ́ lé yáɔ̀arílaɔ̀wa.

110

Mɛsii ktakε

Davidi lε.

¹ Dii ò ma diie aá zɔ́lε a ɔ̀plaaí
 e aá aá ibεεɔ́ kὲè aá gbadibo ũ.*
² Dii a to n iko ligua,
 níyɔ́ kible n ibεεɔ̀wa Sìna.
³ N gbéɔ́ níziá kpama n ikokεgɔ́
 ní lousisi'ulaɔ́ daa.
 N èwaasoɔ́ mɔ́ n kíi gudɔ́leia lán ffiwa.

⁴ Dii lεgbè, a lé lilεa vío à mè:
 Nyɔ́ ɔ̀ de sa'ona ũ gɔ́ɔ̀pii
 lán Mekizεɔ̀wac.†

⁵ Dii ku n ɔ̀plaaí,
 a kíaɔ́ míɔ̀nzɔ́ a pɔ̀fɛgɔ́.
⁶ A tɔ̀si buiɔ̀wa, an gεɔ́ gupa,
 a dúniá búu kíaɔ́ míɔ̀nzɔ́,
⁷ í swa'í mi zé lé.
 Bee yá mé tò aá mi aɔ́ daa ía.

111

Dii tɔ̀ba

¹ Aleluya!

Má Dii sáaukpa ní nòsemendoo
 ní gbēmaaɔ́ sánu balu guu.
² Dii yákeac zɔ́,
 gbé pɔ́ à kánguɔ́ í a wáaipa.
³ Aá yákeac bεεε ní gawio ví,
 aá yákea a zéwa láaa vío.
⁴ Dii tò a yáɔ̀nsaekεac dɔ̀wágu,
 a sùuu ní sósobio ví.

* **110:1** Mat 22.44, Zln 2.34-35, 1Kln 15.25, Efe 1.20-22, Ebe 1.13, 8.1, 10.12-13
 † **110:4** Ebe 5.6, 6.20, 7.17, 21

5 I ble kpa a vīakenaṭwa,
 àà bàakuarínṭo yá lí sáaaguo.
 6 A a gbāa òlṭo a gbéṭone yákea guu,
 à buipáleṭo bùsuṭo kpámá.
 7 Yá pṭo a kèṭo náai ví mé a zεví,
 yá pṭo a díleṭo síana ví píie.
 8 Yápiṭo zínaṭo pélea gṭṭpii,
 í yáke a zéwa náai guu.
 9 A suabana zí à a gbéṭo bṭo,
 àà bàa kúrínṭo gṭṭpii.
 Àà tṭo kua adoa mé í to vía ní kú.
 10 Vīakea Diie mé ònṭo zína ú,
 gbé pṭo í vīakeè wezē gbāa.
 Àà táasilea aṭo láaa vío.

112

Gbé pṭo Dii vía ví

1 Aleluya!

Báaadēn gbé pṭo Dii vía ví,
 mé Diipi yádíleṭo í kaaàgu u.
 2 Àà néṭo gṭo gbāadeṭo ú ní bùsuu,
 asa nṭṭepuade buiṭṭá báaadeṭone.
 3 Pṭṭṭṭama ní àizeṭo di àà beṭe,
 àà yákea a zéwa láaa vío.
 4 Baa gusiau gu í pu gbēmaaṭneṭe,
 nṭṭepuade pṭo sùuu ní sṭsobio vío.
 5 Gbé pṭo gbēke ví í pṭo sēané,
 í a yáṭo ke a zéwa, yá í bṭṭe maac.
 6 Gbēmaa lí fu bauo,
 àà yá aṭo dṭṭngue gṭṭpii.
 7 Bao í lí lí àà vīakṭo,
 àà sṭo lṭo dílea, lṭo Dii náai ví.
 8 Àà sṭo lí vío, vía lí àà kṭo,
 e à ge tidṭo a ibeṭṭola.
 9 I pṭo fáṭe taasideṭone,
 àà yákea a zéwa láaa vío.*
 Àà mi lṭo daa ía ní gawioe.
 10 Gbēvái líṭo ye àà ea yáío,
 í lésakāaazi, í lṭṭo gá.
 Yá pṭo vāikena wé dṭo í midewāe.

113

Dii táasilea

1 Aleluya!

Dii zṭṭblenṭo, àà táasile,

* 111:10 Yaa 1.7, 9.10 * 112:9 2Kln 9.9

í àà tɔbɔ!

² Gbɛ́pii Dii sáaukpa
za gbá e gɔɔpii.

³ Gbɛ́pii Dii tɔbɔ
sɛa za íatɛ́bilea e a gɛ́kpeukli.

⁴ Dii ku musu, a de bui píila,
à tɔbò e à mà musua.

⁵ Gbɛ́e i ka Dii wá Luawao,
a zɔ́lea báawa musu.

⁶ I wékpale zíle,
í musu ní tɔ̀leo gwa.

⁷ I yɛ́ɛsaideɔ bɔ̀ b̀sutiu, í ní fele,
í wɛ́nadeɔ bɔ̀ tífuu, í ní sé lesí.

⁸ I ní da kíabuɔ guu,
anzla gbé kíabuɔ guu.

⁹ I to fii né bɔ̀bɔ,
i gɔ̀ neade pɔ̀nade ũ.

Aleluya!

114

Gɛ́amusu dikpe le

¹ Ké Isailiɔ̀ b̀ Egipti,
ké Yakɔ̀bu buiɔ̀ b̀ bui zllɔ̀ guu,*

² Yuda b̀usu g̀ Dii kúki ũ,
Isaili b̀usu g̀ àà kiblekti ũ.

³ Isia Tɛ́a è ɔ̀ à bàalɛ́,†
Yuudɛ́ í kpekpa.‡

⁴ Gbɛ́sɛ́sɛ́ vɛ́vɛ́ lán sáɔ̀wa,
sɛ́sɛ́ ɔ̀yaayè lán bleɔ̀wa.

⁵ Isia, bóme n le n bàalèi?
Yuudɛ́, àkea n kpekpaí?

⁶ Gbɛ́sɛ́sɛ́, bóyáí a vɛ́vɛ́ lán sáɔ̀wai?
Sɛ́sɛ́, àkea a ɔ̀yaayè lán bleɔ̀wai?

⁷ Dúnia, lualua Dii mɔ̀a guu,
dee Yakɔ̀bu Luapi aɛ.

⁸ A gbɛ́si kè ibɔ̀kí ũ,§
à gbɛ́káo líle nibɔ̀na ũ.

115

Dii mé í b̀daadaru

¹ I ke wá tó mé a b̀o Dii,
i ke wá tó mé a b̀o.

N nzla tɔ̀bɔ n gbɛ́ke ní n náaio yáí.

* 114:1 Bɔa 12.51 † 114:3 Bɔa 14.21 ‡ 114:3 Yoz 3.16 § 114:8 Bɔa 17.1-6, Nao 20.10-11

2 Akεa buipāleṭ ṭ wá la aa me
 wá Lua kú má niei?
 3 Wá Lua ku musu,
 yá pṣ a yei ṭ keε.
 4 Aa ní diiṭ pī ní ánusuo ní vuao,
 gbēnazína ṭgbεε.*
 5 Aa lé vī, aali yá'oo,
 aa wé vī, aali gu'e sṣo.
 6 Aa swá vī, aali yāmao,
 aa ní vī, kási aali pṣ gīmao.
 7 Aa ṭ vī, aali ká pṣwao,
 aa gbá vī, kási aali táa'oo.
 Aali kolokεkeo.
 8 An pinaṭ gṣńwae
 ní gbé pṣ lé ní náaikeṭ.†

9 Isailiṭ, à Dii náaike!
 Ɔme á sēngbao ũ, ṭ dṣále.
 10 Aalona buiṭ, à Dii náaike!
 Ɔme á sēngbao ũ, ṭ dṣále.
 11 Dii vlakεnaṭ, à Dii náaike!
 Ɔme á sēngbao ũ, ṭ dṣále.

12 Wá yá lí sá Diiguṭ,
 a báaadawágu.
 A báaada Isaili buiṭgu,
 a báaada Aalona buiṭgu.
 13 Dii a báaada a vlakεnaṭgu,
 néfēnen gbēzṣ.‡
 14 Dii káfakεé,
 ápiṭ ní á néṭ.
 15 Dii mé a báadaágu,
 musu ní tṭleṭo Kenapi.

16 Musuá Dii beε,
 ƣ à tṭle ná gbēnazínaṭne ní ɔzī.
 17 I ke gεṭ mé lí Dii táasileṭ,
 gbé pṣ kú bedaṭṭo ṭ ku kilikilie.
 18 Wápiṭ, wáṭ Dii sáaukpa
 za gbā e gṭṭpiie.

Aleluya!

116

Gbé pṣ bṣ ga lézi Dii sáaukpa

1 Má ye Diizi,
 asa à ma yāmàe,
 à ma wiileawa mà.
 2 Máṭ aà sísi e ma wēni léue,

* 115:4 Zia 9.20 † 115:8 Soṭṭ 135.15-18 ‡ 115:13 Zia 11.18, 19.5

ké à swā̀dɔ̀mazi yáí.

³ Ga fùà kpámɛɛ yāa,
má kú yeelɛa zɔɔ guu,
taasi ní pɔsiao t̄s̄a.

⁴ ɔ ma lɛzù Diizi ma m̀è:
Dii, n yá na, ma misi.

⁵ Dii sùuu ví mé a maa,
wá Luá sósobi ví.

⁶ Dii ì yɛɛɛsaideɔ d̄s̄a.
Ké ma ḡɔ̀ d̀ɔ̀lɔ̀lɔ̀, à ma suabà.

⁷ Ma ǹɔ̀sɛ aɔ̀ nínia sa,
asa Dii yāmaakɛmɛɛ.

⁸ Dii ma bɔ ga lézì,
à wé'í gògomeɛ,
i to ma ḡɛnal̄ɔ̀,

⁹ ké màɔ̀ ku dúnia guu,
míɔ̀ bɛ aà aɛ.

¹⁰ Ké taasi t̄s̄a, ma ḡɔ̀ búɛbue.

Ma aà náaikè, ɔ ma yá'ò.*

¹¹ Gili ḡɛmagu ma m̀è:
Gb̄ɛ m̄ɔ̀afilisaio.

¹² Bó má flabò Diiɛ
maa p̄ɔ̀ a k̄ɛmɛɛ píi yá musui?

¹³ Má Dii gb̄ɛ suabaa imibɔ sɛ musu,
mí aà sísiò.

¹⁴ Má lé p̄ɔ̀ má kè Diiwaɔ flabo
aà gb̄ɛ̀ wáa píi.

¹⁵ Dii yāmanaɔ gaa gbiaè.

¹⁶ Dii, n yá na, n z̀ɔ̀blenan ma ù.
Nɔɛ p̄ɔ̀ z̀ɔ̀blɛnɛ nén ma ù,
n ma bɔ hau.

¹⁷ Má sáaukpa sa'oma,
mí ní sísiò, Dii.

¹⁸ Má lé p̄ɔ̀ má kè Diiwaɔ flabo
aà gb̄ɛ̀ wáa píi.

¹⁹ Má flabòè aà ua Yelusaleù.

Aleluya!

117

Dii táasileá

¹ Bui píi, à Dii táasile,
b̀usu píi gb̄ɛ̀, à aà tɔɔ,*

² asa a gb̄ɛ̀ke víwanɔ̀ à kè zài.

* 116:10 2Kln 4.13 * 117:1 Lom 15.11

Dii náai vɪ ɡɔɔpiie.

Aleluya!

118

Gea Dii ua ri sáaukpaao

¹ A Dii sáaukpa, asa a maa,
aà gbēke láaa vío.

² Isailio o,
aà gbēke láaa vío.

³ Aalona buio o,
aà gbēke láaa vío.

⁴ Aà víakena o,
aà gbēke láaa vío.

⁵ Ma lezu Diizi ma yelea guu,
ɔ a wèa à ma gba dεεpooki.

⁶ Dii kumaɔ, vía a ma kũo,
bɔ gbēnazina a fɔ kemei?*

⁷ Dii kumaɔ ma donlede u,
má tidɔ ma ibeɔlae.

⁸ Naa Diizi maa de
gbēnazina náaikeala.

⁹ Naa Diizi maa de
gbāadeɔ náaikeala.

¹⁰ Bui pii liamazi,
ɔ ma ri kwé ri Dii tso.

¹¹ Aa liamazi ɔplaa ri zεεo,
ɔ ma ri kwé ri Dii tso.

¹² Aa fla lán zɔdaɔwa,
ɔ aa midε lán sɛ tɛkũawa,
ma ri kwé ri Dii tso.

¹³ Aa ɔzòmazi pásipási,
má ye lélei, ɔ Dii dɔmale.

¹⁴ Dii mé ma gbāa u, aà táasi mi lé,
à gɔ ma Suabana u.

¹⁵ A ma, kúkua dɔ gbēmaaɔ bɔou,
Dii ɔplaa gbāa zikε.

¹⁶ Dii ɔplaa dɔa musu,
Dii ɔplaa gbāa zikε.

¹⁷ Má gao, máɔ kue,
míu Dii yákeɔ galike.

¹⁸ Dii ma swágága maamaa,
āma i to ga ma seo.

¹⁹ A gbé suabaa bɔle gbaɔ wēmεε
mà gɛ mà Dii sáaukpa.

* 118:6 Ebe 13.6

20 Dii ua bɔle ke,
gbēmaaɔ mé í gēu.

21 Ma n sáaukè Dii, asa ní wèa,
n gɔ ma Suabana ú.

22 Gbɛ pɔ ēbonaɔ pākpaì
mé gò gbɛɔ mide ú.†

23 Dii mé bee kè,

ɔ à kèwēɛ yābɔnsaɛ ú.‡

24 Gɔɔ pɔ Dii dīlen ke.
Wà pɔnakɛu wà yáaɔ.

25 N yá na Dii! Wá suaba!
Sue Dii! Wá daɛ ní gòmio!

26 Báaaden gbé pɔ lé mɔ ní Dii tɔo ú,
kua Dii ua wáɛ gbāakpanzi.§

27 Dii mé Lua ú, à gupùwēɛ.
A ba dɔdɔ sa'obɔɔwa,
í poo gbagbakfizi.

28 Ma Luan n ú, má n sáaukpa,
ma Lua, má n tɔɔ.

29 A Dii sáaukpa, asa a maa,
aà gbēke láaa vɔo.

119

Gbāakpaɔ Lua yáwa

1 Báaadeɔn gbé pɔ aa ku táaesai
aa Dii ikoyá kúɔ ú.

2 Báaadeɔn gbé pɔ aaí Dii yá'one ma
aaí aà kfi wɛɛɛ ní nòsemendoo ú.

3 Aaí yākpaanlakɛo,
aaí aà dɔɔ sé.

4 N n ɔtondɔkfi òbɔwēɛ,
ké wàɔ tei ní laaio.

5 Má ye mào ku ma dɔɔwae,
míɔ n yádilenɔ kúɔ.

6 Tó má n yádilenɔ kúɔ píi,
bee a to wí ma kúo.

7 Gɔɔ pɔ máɛ n yámaapiɔ dada,
má n sáaukpa ní nòsepuaɔɛ.

8 Máɔ n yádilenɔ kúɔɛ,
nísu ma to we mibmíɔo.

9 Kpelewa èwaaso a ke àɔ ku gbāɛsaii?
Sema aà yākea kpaal ní n yáo.

10 Máɛ n kfi wɛɛɛ ní nòsemendoo,

† **118:22** Luk 20.17, Zln 4.11, 1Pie 2.7 ‡ **118:23** Mat 21.42, Maa 12.10-11 § **118:26** Mat 21.9, Maa 11.9, Luk 19.38, Zaa 12.13

ńsu to mà pàale n yādileaoneo.

11 Ma n yá dà ma sō guu,*
ké másu duunakeneo yái.

12 Ma n sáaukè, Dii,
n n yādileneo damee.

13 N ikoyā pō bō ní léuō pii,
má dau siu nēe.

14 Mále pōnake ní n yā'oneo
lá wí ke ní àizeowa.

15 Mále n ɔtonɔkɔi wàaipa,
ma láasoo ku n kékéáwa.

16 Ma pō kèna n yādileaowa,
n yá a sámaguo.

17 Yāmaake mapi n zòblenae,
mí e mào ku mào n yá kúa.

18 Ma wé kémee,
ké mà wesi n ikoyā bōnsaeo.

19 Bòmōn ma ũ dúnia guu,†
ńsu n n yādileaō ulemeeo.

20 N ikoyāo nídea gɔɔpii
mé tò ma nisina wua.

21 Ni waladeo lele, ni láaikemá,
gbé pō pàale n yādileaonepio.

22 Ma bō sósōa ní sa pō aai kamaguou,
asa má n yā'oneo kúae.

23 Baa ké kíaō zòle lekpaalmazi,
ma láasoo aō ku n yādileneowae.

24 N yā'oneo mé í ma pō ke na,
n yápi mé í ledaa.

25 Ma nisina naa líwa.

Ma misi lá ní òwa.

26 Ma a yákeo dōdōne, ò ní wèa.
N n yādileneo damee.

27 To mà n ɔtonɔkɔi dō,
ma láasoo iō ku n yābōnsaeowa.

28 Kua pōsiau ma nòse óòb.
Ma gba gbáa lá ní òwa.

29 Ma kē sásázewa,
ní ma gba zé mà ze ní n ikoyāo.

30 Ma síana zé sè,
ma sō iō ku n ikoyāwa.

31 Mán n yā'oneo kúa ɔplapla.
Dii, ńsu to wí ma kúo.

32 Mán wáa ní n yādileaō,
asa n ma sō dāmee doŭe.

33 Dii, n n yādileneo zé ɔbomee

* 119:11 Luk 2.19 † 119:19 Ebe 11.13

màṽ kṽa e ma wēni léu.

³⁴ Ma gba ṽnṽ màṽ n ikoyā kṽa,
mṽ zṽkewà ní nṽsemendoo.

³⁵ Ma da n yādileṽ zéu,
asa bee mé ṽ kamagu.

³⁶ To ma sṽ ta n yā'onewṽ,
asu tá gbēble'aiwao.

³⁷ To ma wema pṽ gianaṽla,
ma lé ní láo n zé guu.

³⁸ Yá pṽ ní ò ke mapi n zṽblenae,
lé pṽ ní gbè n vṽakenaṽnēpi.

³⁹ To sṽsṽa pṽ má a vṽa vṽ gē ma swá kpe,
asa n yákekea maae.

⁴⁰ Má ye n ṽtonṽkṽii fá,
ma lé ní láo n maakēa guu.

⁴¹ Dii, mṽ gbēkekemee,
ma suaba lá ní òwa,

⁴² mí yázāsi ma sṽsṽnawa,
asa mále n yá náaike.

⁴³ Nsu to màṽ ku síana'oané saio,
asa n ikoyāṽ ṽ ma wé òi.

⁴⁴ Máṽ n ikoyāṽ kṽa
za gbā e gṽṽpiie,

⁴⁵ mṽ be ma laaiwa,
asa ma n ṽtonṽkṽi wēleee.

⁴⁶ Má n yā'onewṽ o kíṽne,
wí a ma kṽo.

⁴⁷ N yādileṽ ṽ ma pṽ ke na,
asa má ye yápiie.

⁴⁸ Má ye n yādileṽṽ ṽ ma ṽṽi,
mi láasooke n yādilenewṽa.

⁴⁹ To yá pṽ ní ò n zṽblenae ṽngū,
asa ní tò ma wé òie.

⁵⁰ Ma nṽse ṽ níni ma taasikēa guu,
asa n yá mé ṽ ma lé ní láo.

⁵¹ Waladeṽ lé ma yáṽ maamae,
ní beeo má pāale n ikoyāeo.

⁵² Mi láasooke n ikoyā yāṽwa,
ṽ aal ma nṽse nínimēe, Dii.

⁵³ Ma pṽ ṽ pa maamaa
vāikēnṽ pākpaa n ikoyāi yái.

⁵⁴ Mi lesi n yādilenewṽ musu
ma kua dúniṽ bṽmṽ ṽ guu.

⁵⁵ N yá ṽ ṽmagu gwá, Dii,
ṽ mṽ n ikoyāṽ kṽa.

⁵⁶ Má yá beeo ṽṽe ṽṽ,
asa mṽ n ṽtonṽkṽi gwae.

- 57 Dii mé ma baa ũ,
ma legbè ma mè má n yáma.
58 Mi awakpane ní nòsemendoo,
sùuukemaŋ lá ní òwa.
59 Ma a yákeao gwà,
ō ma n yáze sè.
60 Máo wáa, má zezeo,
má n yádilea da.
61 Baa tó gbēvái ba liamazi,
n ikoyá sámaguo.
62 Mi félé mà n sáaukpa wēedo
n ikoyá maapi musu.
63 N vlakena gbēnan ma ũ,
gbé pó aai n ɔtonɔkli gwa.
64 Dii, n gbēke dúnia pà.
N n yádilene damee.
65 N maakè mapi n zòblena,
lá ní òwa, Dii.
66 Wēzē ní dōao damee,
asa ma n yádilea síe.
67 E nyō gé ɔtōleia, má sásāe,
āma tiasa má n yá kúa.
68 N maa mé ni yāmaake.
N n yádilene damee.
69 Baa ké walade yásia lí wa nánaa,
mi n ɔtonɔkli gwa ní nòsemendooe.
70 An swá yíaa, aa sōukù,
mapi sō ma pɔ na n ikoyáwa.
71 N ɔtōleaa kè maae,
asa ma e ma n yadan dādae.
72 Ikoyá pó lé bɔ n léu maamee
de vua ní ánu su ɔwatē òaa sɔola.
73 N ɔ mé ma ikása, ō n ma ke.
Ma gba ōn mà n yádilea dada.
74 Tó n vlakena ma e, an pɔ i ke na,
asa n yá ō ma wé doi.
75 Dii, má dō ké n ikoyá maa,
ké ní náai vl yái ō n ɔtōlea.
76 Gbēkekeme, ma nòse i níni,
lá ní ò mapi n zòblenawa.
77 Mɔ n wēnadōmēe mào ku aafia,
asa n ikoyá mé ma pɔnakēbɔ ũ.
78 To wí walade kú, asa aa yādōae,
mí láasooke n ɔtonɔkliwa.
79 To n vlakena mɔ ma kú,
gbé pó aa n yá'one dōpi.
80 To mào ku táaesai n yá musu,

ké wí su ma kūo yáí.

81 Ma s̄anzi ñ ma suaba e ma nis̄na lòo,
n yá ɔ ma wé d̄ɔi.

82 Ma wɛd̄d̄ɔ n lɛgb̄ɛai e ma wé wò,
b̄ɔɛ n̄ȳɔ ma n̄ɔsɛ n̄inimɛɛí?

83 Má dɛ lán báa b̄òɔ p̄ɔ tɛz̄ana m̄awae,
ní beeo n yād̄ilɛɔ lí s̄amaguɔ.

84 Mapi n z̄òblɛna m̄áɔ n d̄a e b̄ɔɛ ní?
B̄ɔɛ n̄ȳɔ ìada ma w̄lɛɔwai?

85 Waladɛɔ í ɛȳɔmɛɛ,
an yá lí k̄ɔ'e ní n ikoȳáoo.

86 N yād̄ilɛɔ p̄ii náai v̄í.
D̄ɔmalɛ, asa w̄alɛ ìadaa p̄aɛ.

87 A ḡò ȳɔɔ aa ma b̄ɔ d̄ún̄iaue,
mapi s̄ɔ mí n ɔtond̄ɔk̄li tó weo.

88 Ma lé ní láo n gb̄ɛkɛ yáí,
mí n yá'one ma.

89 Dii, n yá ɔ ku ḡɔɔpiie, †
a z̄ínapelea musu n bɛ.

90 N náai v̄í w̄ɛ ní w̄ɛɔ,
n d̄ún̄ia k̄alɛ, ɔ a ku.

91 N ikoȳáɔ mé t̄ò p̄ɔpii kú gb̄a,
asa p̄ɔpii misiilɛane.

92 Tó n ikoȳá mé ma p̄ɔnakeb̄ɔ ɔo,
d̄ɔ ma m̄idɛ ma taas̄ikea guu.

93 N ɔtond̄ɔk̄li a s̄amagu bauo,
asa a sabai ɔ n ma lé ní láo.

94 N p̄ɔn ma ũ, ma suaba,
asa m̄iɔ n ɔtond̄ɔk̄li wɛɛɛɛ.

95 Gb̄ɛv̄áɔ lé ma wɛ,
ɔ ma laai ku n yá'oneɔwa.

96 Má è p̄ɔpii maa lé kue,
ama n yād̄ilɛɔ z̄ɔɔ lé v̄io.

97 Má ye n ikoȳái à k̄è z̄ai,
m̄iɔ láasookɛw̄a ḡɔɔpiie.

98 N yá t̄ò ma ɔnɔ dɛ ma ibɛɛɔla,
asa a ku ma s̄ɔu ḡɔɔpiie.

99 Ma wɛz̄ɛ dɛ ma yād̄anɛdɛɔla,
asa ma láasoo ɔ ku n yá'oneɔwae.

100 Ma ɔnɔ dɛ maez̄ɔɔla,
asa m̄iɔ n ɔtond̄ɔk̄liɔ gwae.

101 Mi gb̄ápɛɛ z̄é v̄áie guuo,
ké mà e m̄áɔ n yá k̄ua yáí.

102 Mi k̄ɛ n ikoȳáɔwao,
asa m̄imɛ ní d̄ámɛɛ.

103 N yáɔ namɛɛ à k̄è z̄ai,

† 119:89 Mat 24.35, 1Pic 1.25

a na de zsa ma leu.

104 N otondokli i ma gba on,
a yai to ma za sasaze piu.

105 N ya me filia u ma gbazi, §
i gupumee zeu.

106 Ma legbe o ma kpale ma siwa,
ma me ma zike n ikoyawa.

107 Ma taasikea ke zai, Dii.

Ma le ni lao la ni owa.

108 To n saau po male kpa kangu,*
ni n ikoyawa damee, Dii.

109 Gopii mio ku ga leze,
ni beeo n ikoyawo li samaguo.

110 Vaikena baikpamee,
kasi mi za n otondokliwao.

111 N ya'onea ma poe gopii,
aai to ma po ke na.

112 Ma a so kpa n yadilenewa,
mao kua gopii e ma weni leue.

113 Ma za nsemempladegu,
ma ye n ikoyai.

114 Mme ni ma uleki ni ma sengbaoo u,
n ya o ma we dai.

115 A gomala vaikena,
ke ma zike ma Lua yadileawa.

116 Ny o ma kua la ni owa, mio ku,
nisu to tamma ma neo.†

117 Ny o de ma gbaa u, mio aafia,
ma we io pe n yadilenewa laasai.

118 Ozo gb e po pale n yadileneei,
an mafiliya a aikeneo.

119 Ni dunia vaikena waa bisa u,
a yai to ma ye n ya'onei.

120 Ma n via vi, ma me i seenata,
n ikoyawo i to via ma ku.

121 Ma yak e a zewa wasawasae,
nisu ma to ma iadamadeneo.

122 Kpegaausi mapi n zoblenea,
nisu to waladeo ma wetao.

123 Ma we do n donlei e ma we wo,
ma s'anzi ni ma suaba la ni owa.

124 Yake mee n gbek e guu,

ni n ya da mapi n zoblenea.

125 N zoblennan ma u, ma gba on,
ke ma n ya'oneo yasi do.

126 N yakego ka, Dii,

wàlɛ bɔ n ikoyá kpɛ.

127 Má ye n yádilɛaɪ dɛ vuaa,
baa vua baasaa.

128 Má è n ɔtonɔkɪi maa,
a yáí má za sásáɛ píiu.

129 N yá'onɛɔ demɛɛ yábɔnsaɛ ũ,
Ayámɛto má dà ma sɔu.

130 N yá bɔɔlɛkɛa ì gupuné,
ì nòsɛdoúdeɔ gba ɔnɔ.

131 Ma lé ɛlɛa, máɛ we fòofoo,
asa n ikoyáɔ ni lé ma dɛɛ.

132 Ma wɛgwa, sùuukɛmanɔ,
lá ni kɛ gbɛ́ pɔ ye n tóɔnɛwa.

133 Ma dazewa lá ní òwa,
nísu to yávwáie kibleao.

134 Ma bɔ gbɛ́ taiinkɛnaɔ ɔzì,
ké màɔ n ɔtonɔkɪi gwa.

135 Mapi n zòblena wɛgwa,
ní tó mà n yádilɛnɛɔ dɔ.

136 Wɛ'ì lé bàalɛ ma kùawa,
ké wa n ikoyá kúao yáí.

137 Dii, ní maa,
n yákekeɛaɔ zɛvì.

138 N n yáɔ díɛ a zéwa,
aa náai ví maamaaɛ.

139 N yá lé kɛ ma ibɛɛnɛ yáɛ ũo,
ɔ a yá lé ma dɛ.

140 Wa è n yá sáa vío,
mapi n zòblena, má yei maamaaɛ.

141 Pɔn ma ũo, wì sakamagu,
ní beeo n ɔtonɔkɪi lí sámaguo.

142 N yá ìɔ zɛvì gɔɔpiie,
n ikoyá slana ví.

143 Taasi n yá'ɔmao ma le,
áma n yádilɛaɔ mé ma pɔnakebɔ ũ.

144 N yá'onɛɔ maa gɔɔpiie,
ma gba ɔnɔ ké màɔ ku.

145 Mi n sísi ní nòsemendoo,
wea Dii, míɔ n yádilɛnɛɔ kúa.

146 Mi lɛzunzi,
ma suaba, míɔ n yá'onɛɔ kúa.

147 Mi fɛlɛ gudɔsai mà wiilema,
n yá ma wé dɔi.

148 I lí na ma wéu gwáasínao,
ké mà e láasooke n yáwa yáí.

149 Ma yáma n gbɛ́kɛ yáí, Dii,
ma lé ní láo lá n ikoyá'òwa.

150 Gbé pṓ lé lekpaalmaziṓ kái,
aa zà ní n ikoyāo.

151 N kumaṓ kái, Dii,
n ikoyā pii síana ví.

152 Má dṓ n yā'onewá à gègè,
ké ní dīlè àṓ ku gṓṓpii yáí.

153 Ma taasi gwa, ní ma suaba,
asa n ikoyā i sāmago.

154 Zemanṓ, ní ma bṓ,
ma lé ní láo lá n a legbèwa.

155 N donlè zà ní vāikenaṓ,
asa aali n yādilenewé wéle.

156 N sósobi ví zṓṓ, Dii,
ma lé ní láo lá n ikoyā'òwa.

157 Ma ladamadeṓ ní ma wèlèṓ dasi,
āma mi pāalè n yā'onewé.

158 Má ye n náaikensaiṓ glyāio,
ké aaliṓ n yá kūao yáí.

159 Gwa lá má ye n ṓtonṓkiii.

Dii, ma lé ní láo n gbēkè yáí.

160 N yápii zínaá síanae,
n ikoyāṓ maa, aa láaa vío.

161 Gbāadeṓ i íadaa pā,
āma n yá ṓ má a vía ví.

162 Mí pṓnake ní n legbèao,
lán gbé pṓ àizèè zṓṓ kṓmpawa.

163 Má za mṓafilii, má ye a yáio,
n ikoyā má yei.

164 Míṓ n táasilé gṓṓ do gèn soplapla
ké n ikoyāṓ maa yáí.

165 Gbé pṓ ye n ikoyāio aafia zṓṓ,
yāe lí tó aa fùo.†

166 Ma wé dṓi n ma suaba, Dii,
mí zíkè n yādilèawá.

167 Má n yā'onewé kūa ní nṓse,

má yei maamae.
168 Mí n ṓtonṓkii gwa, mi n yāma,
asa ma kekéá pii kú n ṓzle.

169 To ma wiilea kama, Dii,
ma gba ṓnṓ lá ní òwa.

170 To ma wabikèa n le,
ma suaba lá n a legbèwa.

171 N táasiléa aṓ dṓ ma léue,
asa ní n yādilenewé damee.

† 119:165 1Zaa 2.10

172 Má lesi n legbēa musu,
asa n yádileaᵋ maa píie.

173 Nyᵋ kú ní dᵋamale sᵋuo,
asa ma ze ní n ɔtondᵋklioε.

174 Málε a níde n ma suaba, Dii,
n ikoyā mé ma pᵋnakεᵋ ũ.

175 To màᵋ ku, míᵋ n táasile,
to n ikoyāᵋ aaᵋ ma kūa.

176 Ma liaa lán sá pᵋ sàsāwa,
mapi n zᵋblena, ma weεε,§
asa n yáᵋ i sāmago.

120

Kua yakeledeᵋ guu

Gea Yelusaleᵋ ũ le.

1 Ma kua yeεεa guu ma wiilε Diizi,
ᵋ à ma yāmà.

2 Ma si yásiadeᵋ yādᵋmawa
ní mᵋafilide yáᵋ.

3 Mᵋafilide, kpelewa Lua a sennoi?
Bᵋ a fiaboonei?

4 Gᵋsa gbāa kà lenaᵋ
ní sé sᵋsᵋ wāao.

5 Waiyoo mapi kua Mesεkiᵋ guu,*
zᵋleεa Kedaaᵋ zwāakpεu.†

6 Ma zᵋle gbé pᵋ za aafiauᵋ guu à gègè.

7 Yakelesaiden ma ũ,
tó ma a yā'ò, sòle aaᵋ feleᵋ.

121

Dii wá dᵋana

Gea Yelusaleᵋ ũ le.

1 Ma wé dᵋ gbèsisᵋ kᵋi oi,
gu pᵋ ma dᵋnle í bᵋu.

2 Ma dᵋnle í bᵋ Dii kᵋie,
aāpi mé musu ní zᵋleᵋ kè.

3 A to à gēnaleᵋ,
i lí kpá á dᵋanalao.

4 I lí Isailiᵋ dᵋana leᵋ,
íli i'oo.

5 Dii mé á dᵋana ũ,
Dii deé ue ũ á ɔplai.

6 Iatē a á lé fāanεᵋ,*
mᵋvua a dᵋwá gwáo.

7 Dii a á sí vái píiwa,

§ 119:176 Luk 15.4 * 120:5 Daa 10.2, Eze 38.2-3 † 120:5 Daa 25.13, Isa 21.16-17 * 121:6 Zia 7.16

a á wēni dʒáé.

⁸Dii a á dʒa á gea guu ní á suao
za gbã e gɔɔpii.

122

Davidi wabikea Yelusaleu

Gea Yelusaleu le.

¹Ké wa òmɛɛ wá gé Dii ua,
ma pɔ kèna.

²Wa ka Yelusaleu sa,
wá zɛa a bɪibɔleu.

³Wá Yelusaleu kále,
wa nānakɔwa gíũgiũ.

⁴Wekli Isaili buiɔ ɪ gɛũ,
bui pɔ Dii sèpiɔ.

Aa! gé Dii sáaukpai,
lá a ðilenéwa.

⁵We wá kía yágɔgɔbaaɔ kpàleu
Davidi buiɔ báaɔ ũ.

⁶A wabike Lua à Yelusaleu gba aafia à mɛ:

Gbé pɔ yeiɔ aaɔ ku nienie,

⁷aafia iɔ ku a bí guu,
a gudɔaktiɔ iɔ ku yákelesai.

⁸Ma gbéɔ ní ma gbɛnaɔ yáí má o,
Lua Yelusaleu gba aafia.

⁹Dii wá Lua kpé yáí
má maa wabikeɛ.

123

Wɛɔa Luazi

Gea Yelusaleu le.

¹Ma wɛsɛ mále n kɪi gwa
gu pɔ ní zɔleau báawa musu.

²Lá zɔ wé ɪɔ ðɔ pɔí a dii ɔzɪ,
mé zɔnɔɛna wé ɪɔ ðɔ nɔɛ pɔ a vɪzi,
máa wá wé ɪɔ ðɔ Dii wá Luazi,
e aà gɛ wá wɛgwaɔ.

³Wá wɛgwa Dii, wá wɛgwa,
asa gbéɔ sakaawágu wá wá maamaaɛ.

⁴Namablenɔ wá láanikè,
waladeɔ sakáwágu,
wá pɔ yá dúuɔduu.

124

Dii wá Zennɔde

Gea Yelusaleu le pɔ Davidi dà.

¹Tó Dii kúwanɔ yáaɔ,
Isailiɔ o:

²Tó Dii kúwanɔ yáa
gɔɔ pɔ wá fɛlewanɔɔ,

3 dɔ wà wá mɔmɔ bɛɛ,
 ké an pɔ pàwázi,
 4 dɔ aa dàwála lán í zɔɔwa,
 aa wá séle tàwanɔ lán swa paawa,
 5 aa kùwála lán í pɔ fɛ̀wa.

6 Wà Dii sáaukpa,
 ké i to aa wá kékékɛɔ.
 7 Wà bɔ fiiu lán bāwa.
 Fii zɔ́wá, wa pilimá.
 8 Wá dɔnle í bɔ Dii kfiɛ,
 aàpi mé musu ní zfiɛɔ kè.

125

Lua gbɛ́ɔ kua aafia

Gea Yelusaleŭ le.

1 Dii náaikenaɔ de lán Siɔna gbɛ́sɪ́sí pɔ deea vɪo aɔ ku gɔɔpiiwaɛ.

2 Lá gbɛ́sɪ́sɔ liaa Yelusaleŭzi,

màa Dii liaa a gbɛ́ɔzi
 za gbã e gɔɔpii.

3 Gbɛ́vãio e wàɔ kible gbɛ́maaɔ bùsuwa aɔ gɛɔ,
 ké gbɛ́maaɔ su ɔda vãikeauro yáí.

4 Dii, maake gbɛ́maaɔne,
 gbɛ́ pɔ an nɔse puwa.

5 Gbɛ́ pɔ aa te zé koleaio sɔ,
 Dii a ní waa ní vãikenaɔɛ.

Lua Isailio gba aafia!

126

Isailio sua ní pá ziu

Gea Yelusaleŭ le.

1 Ké Dii wá bɔ zɔbleu à sùwanɔ Siɔna,
 à kèwɛ lán nanawaɛ.

2 Wa ví ní yáo, wá guladɔ,
 ɔ buio òkɛɛ, Dii yãzɔ̀kè̀nɛ́.

3 Sianaɛ, Dii yãzɔ̀kè̀wɛɛ,
 ɔ wále pɔnake.

4 Dii, suwanɔ wá pá ziu,
 lá ní su ní ío gbáauwa.

5 Gbɛ́ pɔ pɔ̀tɔ̀ ní wé'io,
 a kɛkɛ ní gulaoɛ.

6 Gbɛ́ pɔ bɔ̀ bɛ ní ɔɔɔo pɔbui kua,
 a ea su ní gulao ése báaa sea.

127

Luakpama yadaa

Gea Yelusaleŭ le pɔ Salomɔɔ dà.

1 Mé i ke Dii mé lé kpedɔɔ,

kpɛɔnao lé zɪ pã keɛ.

Mé i ke Dii mé lé wéle dʒao,
gudɔanao lé itéke pãe.

² Felea káaukaau, wúlea weɛdo,
zíkɛa ní leeleo ble yáíá pãe,
asa Dii mé i a yenzideo gba íampaa.

³ Nɛgɔɛnaoá Dii gbaɛ,
né plíá aà kpámaɛ.

⁴ Lá ka ìo ka gɔsa gbã o,
màa èwaasogoo nɛgɔɛnao de.

⁵ Báaaden gbé pɔ aà gbála pàò ù.
Tó aà ibeɛo aà lè gaaɛ,
wí a aà kúo.

128

Maa pɔ Dii vɔakɛna i e

Gea Yelusaleù lé.

¹ Báaaden gbé pɔ Dii vía ví
a aà yáoo kúu ù.

² Nyɔ n zíkɛa baa ble,
nýɔ èfáai e, níoo aafia.

³ N no aɔ de lí nɛ'ina ù n ua,
n nɛgɔɛnao aao líaa n keenai
lán kuli kelewá.

⁴ Maa gbé pɔ Dii vía ví aɔ báaa ví.

⁵ Kua Siɔna Dii a báaadangu,
nýɔ Yelusaleù nama e e n wéni léu,

⁶ nýɔ n tɔuna e.

Dii Isailio gba aafia!

129

Isailio savai'oa ní ibeɛone

Gea Yelusaleù lé.

¹ Za wá èwaasogoo
wà íbelesèwanoo maamaaɛ.*
Isailio o:

² Za wá èwaasogoo
wà íbelesèwanoo maamaaɛ,
kási wi fɔ wá wá fúo.†

³ Wá wá gbé wá kpɛnanguo bí
wélelewelele lán sàdoowa.

⁴ Dii maa,
à gbɛváipio ba zɔwá.

⁵ Gbé pɔ za Siɔnaguoo kpɛkpa ní wíoe.

⁶ Aao de lán sɛ pɔ bòle kpé musu

* 129:1 Bɔa 1.11 † 129:2 2Kln 4.8-9

à giigàga, i e gbàowæ.

⁷ A sɛ̀kɛna ɔkū pao,

a ka bàaa ũ wà ye wà da ní gǎuo.

⁸ Gbɛ́ pɔ́ lé gɛ̀ɔ me Dii báaadanguo
ge wa báaadàngu ní Dii tʒoo.

130

Wɛ̀ɔa Diizi

Gea Yelusaleŭ le.

¹ Ké í ma kŭa ma nɔɛ
ma lezù Diizi ma mè,

² Dii, ma yāma,

swákpa ma wēna wiii.

³ Tó n wá duuna yādà,

Dii, déme a bɔi?*

⁴ Mme ní duunakɛama zé vɪ,

Ayāmeto wɔ̀ n vɪa vɪ.†

⁵ Ma wé ɔ̀ dɔ Diizi,

mále aà dá, má sʒa aà yáí.

⁶ Lá gudʒanaɔ wé ɔ̀ dɔ gudɔai,

ma wé ɔ̀ dɔ Diizi deŋla,

ao, a de gudʒanaɔ wɛ̀ɔa gudɔaia.

⁷ Isailiɔ, àɔ wɛ̀ɔ Diizi,

asa a gbɛ̀ke vɪ à kè zái,

gbɛ̀suabaa gbāa pɛɛwà maamaae.‡

⁸ Aàpi mé a Isailiɔ suaba

an duuna yá musu pii.§

131

Sɔ̀kpalea Diizi

Gea Yelusaleŭ le pɔ́ Davidi dà.

¹ Dii, íandáa ku ma sʒuo,

mili wé kŭaa gbɛ̀wao,

mili laaidɔ yá pɔ́ deŋmala

ge yá pɔ́ zɪ'ũ meɛwao.

² Aawo! Ma a nɔ̀se de,

ma a sʒ dàdoũ,

lán né kɛa pɔ́ kú ní a daowa,

ma nɔ̀se de lán né kɛa pɔ́wæ.*

³ Isailiɔ, àɔ wɛ̀ɔ Diizi

za gbá e gɔ̀pii.

* **130:3** Mal 3.2, Zia 6.17 † **130:4** 1Kia 8.39-40 ‡ **130:7** Lom 3.24 § **130:8** Mat 1.21, Tit 2.14

* **131:2** Mat 18.3

132

Davidi bui z̄ɔlɛa b̄aawa Siɔna

Gea Yelusaleũ ɛ.

¹ Dii, n̄su to Davidi yá s̄angu
n̄ taasi p̄ó a k̄eo pii.

² A lek̄è Yak̄obu Lua gb̄aadewa,
à ɛgb̄è Diiɛ à mè,

³ á tá kp̄éuo,
á wúle a liiwao,

⁴ á we i a w̄ébaa gbiak̄ũo,
á tó i na a w̄éuo,

⁵ e à ḡe uakpaò Diiɛ,
i kp̄eɔ Yak̄obu Lua gb̄aadeɛ.*

⁶ Wá mà a ku Eflata bùsuu,
wá è Kiliayaaliũdeɔ bua.

⁷ Wà ḡé aà k̄úki,
wà k̄úle aà gbadib̄o aɛ.

⁸ Dii, f̄ɛɛ su n̄ pilak̄ki,
mpi n̄ n̄ kpagolo ikodeo.†

⁹ N̄ gb̄àgbanaɔ gb̄ɛsuabaa da ula ũ,
n̄ ȳamanaɔ gula iɔ d̄o.

¹⁰ N̄su mikp̄eɔ k̄ia p̄ó n̄ kp̄aɛo
n̄ z̄òblena Davidi yáí.

¹¹ Dii ɛgb̄è Davidiɛ,
a náai v̄í, a lé lileo, à mè:

Má n̄ bui z̄ɔlɛ n̄ kpalabaawa.‡

¹² Tó n̄ buiɔ ma bàakuar̄in̄o ȳadà,
mé aa yá p̄ó má dàn̄éɔ k̄ũa,
an buiɔ aà z̄ɔlɛ n̄ kpalabaawa ḡɔɔpiiɛ.

¹³ Asa Dii Siɔna s̄è,
a ye àɔ de a z̄ɔlek̄í ũ à mè:

¹⁴ Gue bee máɔ kuu ḡɔɔpii,
la máɔ z̄ɔleau, asa à ma p̄ó gb̄àɛ.

¹⁵ Má b̄aaadau, mí k̄ùs̄ua diè,
má bl̄e kpa a w̄ɛnadeɔwa aa k̄á.

¹⁶ Má gb̄ɛsuabaa da sa'onaɔne ula ũ,
ma ȳamanaɔ let̄é iɔ d̄o n̄ p̄nao.

¹⁷ We má Davidi bui k̄ia gb̄aade b̄ɔu,§
we k̄ia p̄ó má kp̄a filia aɔ d̄ɔu.*

¹⁸ Má wida aà ib̄eɛɔwa,
aà k̄iafua iɔ pipi aà musu.

* 132:5 1Kia 8.17, Zin 7.46 † 132:8 Nao 10.35-36 ‡ 132:11 2Sam 7.12-16, Luk 1.32-33, Zin 2.30

§ 132:17 Luk 1.69 * 132:17 1Kia 11.36, 2Kia 8.19

133

Kua n̄ ledouo

Gea Yelusaleū le pɔ Davidi dà.

¹ Gwa lá a maa mé a na
tò kɔgbɛɔ ku gudoū n̄ ledouo.

² A de lán sakēnisi pɔ wa kà Aalona miwawaε.*
A bàalɛ p̄la aà lekānawa
e à gè p̄la aà ula léwa.

³ A de lán Emɔ fii mé lé kpá Siɔna gbèsiɔwawa.
Wekli Dii báaadangu d̄leu wēni láasai ũ.

134

Dii s̄isia a ua gwá

Gea Yelusaleū le.

¹ A Dii z̄ikenaɔ,
à Dii s̄aaukpa ápii,
á gbé pɔ ále z̄ike Dii ua gwáɔ.

² A á ɔ se musu Dii kúkli oi,
í aà s̄aaukpa.

³ Kua Siɔna Dii báadaágu,
aàpi mé musu n̄ z̄íleɔ kè.

135

Dii táasileá

¹ Aleluya!

A Dii tɔbɔ!

A Dii táasile aà z̄ikenaɔ!

² A gbé pɔ i z̄ike wá Lua uaɔ,
á gbé pɔ iɔ sí Dii kpé kpeleɔɔ,

³ à Dii tɔbɔ, asa a maaε,
à lémawà, asa bee mé na.

⁴ Dii Yakɔbu buiɔ sè a pɔ ũ,
à Isailiɔ d̄ile a gbé yenzideɔ ũ.

⁵ Má d̄s ké Dii z̄ɔɔ,
wá Lua mé de diiɔla pii.

⁶ Dii í yá pɔ kàagu ke musu n̄ z̄íleɔ,
ísia guu n̄ tɔle nɔnauo.

⁷ Ŭme í to lou sisi tɔle léwa,
í to lou ma n̄ p̄leao,
í bɔ n̄ z̄aa'íanao a láasiu.

⁸ A Egipiɔ yoao dèdeε*
n̄ pɔtuo né séiaɔ pii.

⁹ A seelaɔ n̄ dabudabuɔ kè Egipi,†
à Falaɔ n̄ a gbéɔ fù pii.

¹⁰ A buiɔ míde dasi,

* 133:2 B̄sa 29.7 * 135:8 B̄sa 12.29 † 135:9 B̄sa 7.3

à kía gbāade ɔ̀ dèdɛ.

11 Amole ɔ̀ kí Sĩ ní Basana kí Oguo†
ní Kanaa búsu kía ɔ̀ píi.

12 A gbadà ní ní búsuo,
a kpá a gbé Isaili ɔ̀ wa.

13 Dii, n tó gaa vío,
Dii, n yá ɔ̀ ɔ̀ gbé ɔ̀ gu ɔ̀ ɔ̀ piie.

14 Asa Dii a yákeke a gbé ɔ̀ ne,
i a zòblenapi ɔ̀ wēnagwa.

15 Buipale ɔ̀ ní dii ɔ̀ pí ní ánusuo ní vuae,
gbēnazina ɔ̀ gbé ɔ̀ ne. §

16 Aa lé vī, aali yā'oo,
aa wé vī, aali gu'e s̄so.

17 Aa swá vī, aali yāmao,
an lé íana vío.

18 An pina ɔ̀ ɔ̀ ní wae
ní gbé ɔ̀ p̄ lé ní náaikɛ ɔ̀ píi.

19 Isaili, à Dii sáaukpa!
Aalona bui, à Dii sáaukpa!

20 Levii bui, à Dii sáaukpa!
Dii víakena, à Dii sáaukpa!

21 Wà Dii sáaukpa Siɔ̀na,
à bekpa Yelusaleu.

Aleluya!

136

Dii sáaukpa

1 A Dii sáaukpa, asa a maaɛ,
aà gbēke láaa vío.

2 A lua ɔ̀ Lua sáaukpa,
aà gbēke láaa vío.

3 A dii ɔ̀ Dii sáaukpa,
aà gbēke láaa vío.

4 Ǿme í dabudabu z̄ ɔ̀ ɔ̀ ke ado,
aà gbēke láaa vío.

5 Ǿme musu kè ní a ɔ̀ no,
aà gbēke láaa vío.

6 Ǿme ɔ̀ ɔ̀ le p̄ ɔ̀ ía,*
aà gbēke láaa vío.

7 Ǿme gupuakūna z̄ ɔ̀ ɔ̀ kè,
aà gbēke láaa vío.

8 A íatē kè à kible fáane,
aà gbēke láaa vío.

9 M̄vua ní saana ɔ̀ í kible gwá,†

† 135:11 Nao 21.21-24, 33-35 § 135:15 Sou 115.4-8, Zia 9.20 * 136:6 Daa 1.1-2 † 136:9 Daa 1.16

aà gbɛke láaa vío.

¹⁰ Ɔme Egipio negɔe séiaɔ dède,
aà gbɛke láaa vío,

¹¹ A Isailio bòle ní guu, †
aà gbɛke láaa vío.

¹² A a gàsɪ pòo ní a iko gbāao,
aà gbɛke láaa vío.

¹³ A Isia Tēa zòe pla,
aà gbɛke láaa vío.

¹⁴ A tò Isailio gè ìpi zānguo,
aà gbɛke láaa vío.

¹⁵ A tò ìpi dà Falaɔ ní a zlgɔla, §
aà gbɛke láaa vío.

¹⁶ Ɔme dāaa a gbéɔne guwaiwaiu,
aà gbɛke láaa vío.

¹⁷ Ɔme kía zɔɔ tɔlɔzò,
aà gbɛke láaa vío.

¹⁸ A kía gawideɔ dède,
aà gbɛke láaa vío.

¹⁹ Amɔleɔ kí Siɔ,
aà gbɛke láaa vío.

²⁰ N Basana kí Oguo, *
aà gbɛke láaa vío.

²¹ A gbadà ní ní būsuo,
aà gbɛke láaa vío.

²² A kpà a zòblena Isailio wa,
aà gbɛke láaa vío.

²³ Ibɛɛɔ ɔnaaleawá i sãaàguo,
aà gbɛke láaa vío.

²⁴ A wá bóle wá ibɛɛpio guu,
aà gbɛke láaa vío.

²⁵ Ɔme ì ble kpa pópíiwa,
aà gbɛke láaa vío.

²⁶ A Lua Musude sáaukpa,
aà gbɛke láaa vío.

137

Zizɔ ɔɔba

¹ Zɔlea Babeli būsuo swaɔ sae*
Siɔna yá dɔwágu, ɔ wa ɔɔb.

² Wa wá mɔɔnaɔ tò looa swagbalaliɔwa we.

³ Gbé pɔ aa wá kuaɔ le gbèawá,
wá wɛtānaɔ mè wá ní pɔna yá,
wá Siɔna lee síné.

⁴ Kpelewa wá Dii leɔ si
kua buipáleɔ būsuo guui?

⁵ Tó Yelusaleu yá sāmágu,

† 136:11 Bɔa 12.29-31 § 136:15 Bɔa 14.21-29 * 136:20 Nao 21.21-35 * 137:1 Eze 1.1, 3

to ma ɔplaa imi.

⁶Tó Yelusaleu yá lí domaguo,
mé mi aà dile ma pɔnakeɔ mide uo,
to ma léna naale.

⁷Dii, tó yá pɔ Edɔu kè Yelusaleu wāgɔɔ dongu aa mè:

A wíwi, à wíwi, à daaí míómíó.

⁸Pókaaleaɔá Babeli búsudeɔ!
Báaaden gbé pɔ a yá pɔ á kèwɛɛ flaboé ũ.†

⁹Báaaden gbé pɔ a á néɔ kúkú
à ní wíwi gbesiwa ũ.‡

138

Dii sáaukpa aà gbéke yáí

Davidi le.

¹Má n sáaukpa ní nòsemendoo,
má n táasile gbáadeɔ ae.

²Má kúle n kpé pɔ a kua adoa ae,*
má n tɔɔ n gbéke ní n náaio yáí,
asa níme ní tò n tó ní n yáo zɔɔ de pɔpiia.

³Gɔɔ pɔ ma lezúnzi, ní wèa,
n ma gba wɔɔ ní gbáao.

⁴Tó dúnia kíaɔ yá pɔ ní ò mà,
aa n sáaukpa ní píí, Dii.

⁵Aa lesi Dii kekeáɔ yá musu,
asa Dii gawi zɔɔe.

⁶Baa ní Dii kuamusukεo,
í gbé késāanaɔ wegwa,†
í wεv1 gbé pɔ aale e wà kàɔla.‡

⁷Baa tó má yooyea, ni ma bɔ,
ni ma ibεεɔ pɔkúma kpále,
ni ma suaba ní n gāsa gbáao.

⁸Dii a ma yá pii lekpaalmεε,§
Dii, n gbéke láaa vío.
Nsu z1 pɔ n ɔkpàwà too.

139

Dii yápii dā

Davidi le.

¹Dii, n ma táasikà ní dš,

²ní ma zɔlea ní ma feleao dš.
N n zākeo ní yá pɔ mále yáɔ kūa.

³Ni ma taa'oa ní ma wúleao gwa,
ma kekeá pii dókekènnɔ.

⁴E yá àɔ gé boi ma léu,

† 137:8 Zia 18.6 ‡ 137:9 Isa 13.16 * 138:2 1Kia 8.29 † 138:6 Luk 1.48 ‡ 138:6 Zaa 4.6

§ 138:8 Flp 1.6

Dii, ní dɔ́ sáasá.

⁵ N liaamazi kpɛ ní aɛo,
n ɔ kumala.

⁶ Dɔ́a bee demɛɛ dabuyá ũe,
a demala, ma ɔ́nɔ i kawàò.

⁷ Má má géu mà pili n Nisínawai?
Má má bàale tau, níyɔ́ ku weo ní?

⁸ Tó ma fele gé musu, ní kú we!
Tó ma tòo sò miau, ní kél!

⁹ Tó ma fele ge íatɛbilekíi gukpe,
tó ma ge zɔ́le ísia baale bɛ'ae,

¹⁰ baa wekíi má naa n ɔ́zle,
níyɔ́ ma kúa n ɔ́plaaue.

¹¹ Tó ma mè gusia kumala,
ge gupua pɔ́ má kúu li gwá ũ,

¹² gu líɔ sianɛo,*

gwá ɔ́ puanɛ lán fáanɛwae,
asa gupua ní gusiao dòu nɛɛ.

¹³ Mmɛ n ma sɔ́ pɛmɛɛ,
n ma ikása ma da nòsɛu.

¹⁴ Ma n sáaukè, n yákea í dia,
ma kea de dabuyá ũ, à bò ma saɛ,
a yá ma kúa gbáa.

¹⁵ Gɔ́ɔ pɔ́ ma daale neasakpe guu,
ma wáe uleanɛo.

Ké ma mɛ lé í asii guu we,

¹⁶ n wesímale nɔ́'itɛna ũ.

Lá n ma gɔ́ɔ díle pii,
a lé kú n taalau
zadɔ́ a kee í daalɛo.

¹⁷ Lua, n láasoo gbiamɛɛ maamaae,
a naoa zɔ́ɔ fá!

¹⁸ Tó má ye nao, an dasi de úfáaa.
Tó ma vu, miɔ kunnɔɛ e tia.

¹⁹ Lua, bɔ́ níle dá ní gbɛváiɔi?
A gomala gbɛdenaɔ!

²⁰ N ibɛɛɔ í n yá'o ní nòseváiɔɛ,
n tɔ́ gbia ní léuo.

²¹ Dii, má za n zangudeɔguo lé?
Má ye gbé pɔ́ fɛlennɔ́ gíyáio.

²² Má zarígu váivái,
ma ní díle ma ibɛɛɔ ũe.

²³ Lua, ma gwagwa, ní ma nòsɛ dɔ́,
ma táasika, níɔ ma asiiɔ kúa.

²⁴ Gwa tó má dɔ́ɛ'li vɛ,
ní dɔ́aamɛɛ n zé gasai guu.

* 139:12 Dan 2.22

140

Wabikɛa gbɛvǎiɔ yá musu

¹ Davidi lɛ.

² Dii, ma si gbɛvǎiɔwa,
ma d́á gbé pásipiɔ yáí.

³ Aaí yávái wáaipa ní s̄s̄ guu,
sòlɛ lé ɔ̄ aaɔ wé gɔɔpii.

⁴ Aaí ní lé kɛkɛ lán mlɛwa,
an legbɛ'íá sògbala sɛwɛɛ.*

⁵ Dii, n̄su to gbɛvǎiɔ ɔkǎao,
ma si gbé pásipiɔwa,
aaí ɔ̄s̄amazi lekpaal.

⁶ Waladepiɔ eyòmɛɛ,
aa filifilimbakpámɛɛ,
aa baikpámɛɛ zéú.

⁷ Má ɔ̄ Diie: Ma Luan n ǔ,
swákpa ma wēna wiii, Dii.

⁸ Dii Lua, ma Suabana gbāa,
ní ɔ̄kumala z̄l guu.

⁹ Nsu to gbɛvǎiɔ p̄oɛ̄ zekɛo,
Dii, n̄su to an lekpaal k̄s̄eo.

¹⁰ To gbé p̄s̄ liaamaziɔ midɛ,
to vái p̄s̄ aaɛ o wí ní musu.

¹¹ To tɛȳɔ wáa éɛmá,
to aa si ɛ p̄s̄ aa f̄s̄ b̄oɔo guu.

¹² Nsu to yásiade zek̄li e dúniauo,
to vái aɔ gbé pásí wɛ zesaie.

¹³ Má d̄s̄ Dii í yánakpa wēnadeɔwa,
í yákeke taasideɔne a zéwa.

¹⁴ Gbēmaaɔ mé aa n t̄ɔɔ,
n̄sɛpuadeɔ mé aaɔ ku n k̄í.

141

Suabaa wabikɛa

Davidi lɛ.

¹ Dii, máɛ wiilenzi, kɛ kpakpa,
tó ma lez̄unzi, swákpa ma yáí.

² Ma wabikɛa a kama,
lán tulaleti súlewa,*
ma ɔ̄ d̄a musu iɔ dɛnɛ sa oosi oa ǔ.

³ Dii, ma léna d́ámɛɛ.
To mà a lé f̄s̄.

⁴ Nsu to ma n̄sɛ ta yáváiwa
mà ḡs̄ dàade ǔ ní váikɛnaɔ,

* 140:4 Lom 3.13 * 141:2 Zia 5.8, 8.3

mà ɔdaaarɩ̀nɔ ní blenablea guuo.

⁵ Tó gbēmaa ma gbē, gbēkεkεae!

Tó à ma swāgāga, má gíio,
à nísikà ma miwa.

Miɔ wabikε ké gbēvāiɔ yākeɔ su zεkeo.

⁶ Tó wà ní gbēzɔɔ kwè yātēu,

wa si sa ké ma yá mé na.

⁷ Lá wí yāa paa a féenaɔ fāaa,
māa an wá aɔ kále ní mia'ele.

⁸ Dii Lua, nímε ma wé péma,
ma nanziε, n̄su ma kpámáɔ.

⁹ Ma suaba ní mɔ pɔ aa kpámεεo,
to mà zā bai pɔ vāikenaɔ kpámεεi.

¹⁰ To gbēvāipiɔ si n̄zla bai guu,
mapi s̄s̄ mí d̄ɔi aafia.

142

Wabikεa gbè'eu

¹ Davidi wabikεa gɔɔ pɔ a ku gbè'eu.*

² Málε ɔ gbāa dɔ Diie,
málε wēna wii lε Diiwa.

³ Málε a yā'ɔma b̄l̄eè,
málε a taasikεa siuè.

⁴ Tó ma wēni ḡɔ̄ lεε,
n̄mε niɔ ma kua d̄ɔ.
Wā baikpámεε ma t̄aa'ozeu.

⁵ Wésε n̄ ma ɔplaa gwa,
gbēε lε ma yādao.
Úlek̄i lāaa,
gbēε lε ma aafia gbεao.

⁶ Dii, málε wiilema ma m̄e:
Mmε ní ma ulek̄i ū,
n̄mε ní ma baa ū dúniε beeu.

⁷ Swādɔ ma wiileai,
asa ma ḡɔ̄ mugεennɔε.
Ma si ma gbēselenawa,
asa an gbāa demalε.

⁸ Ma bɔ yooyeε beeu,
ké mà n̄ t̄ɔɔ,
gbēmaaɔ i k̄āamazi,
ké n̄ maak̄mεε yái.

143

Kua ibεεɔ z̄l̄ wabikεa

Davidi lε.

¹ Dii, ma wabikεa sí,
swādɔ ma wēna wiii.

* 142:1 1Sam 22.1

Wea n náai ní n maaoyáí.

² Nsu yákpaleke ní mapi n zòblenaoo,
asa gbèe kune táaesaió.

³ Ma ibee ma gbesèle à òzòá,
a tò má kú gusiau
lán gbé pò gá à gègèwa.

⁴ O ma wèni gò lee,
ma pò yà dúúduu.

⁵ Gía dōmagu,
mále láasooke n zíkēawá,
mále n yákeaw wáaiipa.

⁶ Ma o donzi,
mále n mòse nide lán gugiwa.

⁷ Wea kpakpa Dii, ma yèee làa.
Nsu bò ma kpe mà gò

lán gbé pò sí bedauwao.

⁸ N n gbèke o b mee koo,
asa nime má n náai ví.
Ma da zé pò de mà sewá,
asa nime ma azla kpáma.

⁹ Ma si ma ibeeowa, Dii,
nime ma nanzi.

¹⁰ Mmè ní ma Lua ù,
n n pèàkea damee.
N Nisina maa dōaamee gusalalau.

¹¹ Ma lé ní láo n tó yáí, Dii,
ma bò taasi guu n maa yáí.

¹² Ma ibeeo mide n gbèke yáí,
ma wèle dede píi,
asa n zòblenan ma ù.

144

Wabikea misia yá musu

Davidi le.

¹ Má Dii ma gbesi sáaukpa,
í zíkāa o na damee,
í to ma o àò kai ví zí guu.

² Ome ma ulékli ù, í gbèkeke mee,
ōme ma zegikíi ù, í ma suaba.
Ome ma sēngbao pò mi mikpai ù,
í to buio mikpaa.

³ Dii, bón gbēnazina ù an yá íò dōngui?

Bón ní ù, ni laaidomái?*

⁴ Gbēnazina de lán kāsafiwaε,
aà wèni í gēzēa lán uenawaε.

⁵ Dii, n n be siile n pila,

* 144:3 Souto 8.4, Ebe 2.6

ɔkǎ gbèsísíŋwa aa súleɓɔ.

⁶ To lou pílɛpílɛ n̄ gbéɔ fáaa,
ka fán̄gu, gili i gēr̄gu.

⁷ Ɔɓɔ za musu n̄ ma kú.

Ma ɓɔ í zɔɔ guu,

ma si bui z̄lloɔwa.

⁸ Yá pǎ oa mé rí lé pǎ,
aai ɔlele rí lé pǎ gbēao.

⁹ Lua, má lè dafu síne,
má n táasile rí kúu bakwio.

¹⁰ Ni to kíaɔ zible,
ni n z̄ɓblena Davidi ɓɔ f̄ɛn'ɔɔ léz̄l.

¹¹ Ma kú n̄ ma ɓɔ bui z̄lloɔ guu,
yǎpǎ oa mé rí lé pǎ,
aai ɔlele rí lé pǎ gbēao.

¹² Wá n̄eḡɔɔ péle rí èwaasokeu lán lí p̄awa,
wá n̄ɛn̄ɔɔ aao de lán kibɛ gbèpele kefɛnawa.

¹³ Wá d̄ɔɔ pa, aao p̄ɔpii v̄l,
wá p̄ɔtuoo k̄ɔ leɛ ðaa s̄ɔɔ,
aa ka ðaas̄ɔɔɔ leɛ kwi wá kp̄asau.

¹⁴ Wá zuɔ aso z̄ɔɔ sése.
B̄l̄ighooa aɔ kuo, lala'oa aɔ kuo,
b̄úbuap̄ɛa aɔ ku ḡaaɛ ɓo.

¹⁵ Báaadeɔn gbé p̄ɔ an kua de màaɔ ũ.
Báaadeɔn gbé p̄ɔ Dii de rí Lua ũ ũ.

145

Dii táasilea aà maakea yáí

Dii táasi p̄ɔ Davidi le.

¹ Má n táasile ma Lua, ma Kía,
máɔ n t̄ɔɔ ḡɔɔpiie.

² Máɔ n sáaukpa lá gu lé d̄ɔ,
máɔ n táasile láasaie.

³ Dii z̄ɔɔ, à kà wá aà táasile,
aà z̄ɔɔke lé v̄lɔ.*

⁴ Kp̄aíɔ n yákeao sáaukpa Wueɔne,
aa n yǎz̄ɔɔkeao galike.

⁵ Aa n maa z̄ɔɔ gawide yá'o,
má n yǎɓ̄nsaɛkeao wáaipa.

⁶ Aa n dabudabukea gbǎa yá'o,
mí n z̄ɔɔke dau siuné.

⁷ Aa n maakea z̄ɔɔ baokpa,
aai gulake n yázekeao yáí.

⁸ Dii s̄uuu v̄l rí sósobio,
aà p̄ɔ lí pa kpaaɔ, a gbéke v̄l z̄ɔɔ.

⁹ Dii í maake gbépiie,

* 145:3 Lom 11.33

ɪ a pɔkɛaɔ wɛnagwa pii.

¹⁰ Dii, n pɔkɛaɔ n sáaukpa pii,
n yámanaɔ n tɔbɔ.

¹¹ Aa n kpala gawi faai bo,
aa n iko gbáa yá'o.

¹² Aa n yázɔkɛaɔ da gbéɔne
ń n kpala maa gawide yáo.

¹³ N kpalaá kpala láasaie,
ńyɔɔ de kía ũ wè piiɛ.

Dii náai vɪ a yápii musu,
a sùuu vɪ ń a pɔkɛaɔ pii.

¹⁴ Dii ɪ gbé pɔ lé léleɔ kú,
ɪ gbé pɔ taasi tɔmáɔ fɛle.

¹⁵ Pɔpii wé dɔnzi,
ni blɛ kpámá a gɔɔwa.

¹⁶ Ni ɔ pooné, pɔ mómá,
ni pɔ b́é pii pɔeá bɔɔlekeè.

¹⁷ Dii kekeáɔ maa pii,
a gbéke vɪ a yápii kea guu.

¹⁸ Dii kái ń a sísinaɔ pii,
gbé pɔ aai aà sísi ń slanaoɔ.†

¹⁹ I a vɪakɛnaɔ pɔeá bɔɔlené,
ɪ ń wiileá ma, ɪ ń suaba.

²⁰ Dii ɪ gbé pɔ yeaziɔ d́sa pii,
ama a váikɛnaɔ míɔnzɔe.

²¹ Dii táasilea aɔ dɔ ma léue.
Pɔpii aao aà tɔbɔgɔɔ pii, asa a kua adoae.

146

Dii laaidɔa wɛnadeɔwa

¹ Aleluya!

Mapi, má Dii táasile,

² máɔ Dii táasile e ma wɛni léue,
máɔ lesi ma Luaɛ ma kua léue.

³ Asu sɔkpale gbáadeɔzio,
gbɛsuabaa ku gbɛnazína ḱio.

⁴ Tó an wea láa, aai ea gɛ tíue,
zɪbeezi yá pɔ aale yá ɪ mide.

⁵ Báaadɛn gbé pɔ Yakɔbu Lua mé aà dɔnlɛde ũ ũ,
aà wé ɔ dɔ Dii a Luazi.

⁶ Ɔme musu ń zɪleɔ kè,
isia ń pɔ pɔ kú a guuɔ pii.*

⁷ I yanakpa gbé pɔ wále gbáamɔnéɔwa,
ɪ blɛ kpa nɔandɛnaɔwa.

† 145:18 Zaa 4.24 * 146:6 Zin 4.24, 14.15

Dii ì babo gbé pọ́ yeelɛaowa,

⁸ Dii ì v̄lao wé wēné,†

Dii ì gbé pọ́ taasi t̄máa fɛɛ,

Dii ì ye gbēmaaazi.

⁹ Dii ì b̄moo gwa,

ì da gyaa ñ tonɛowa,

ɔ ì zé kaaü gbēv̄aione.

¹⁰ Dii ì kible ḡopiie.

Siɔnade, á Lua ì ku e á buiwaɛ.

Aleluya!

147

Pọ́pii kua Lua ɔzi

¹ Aleluya!

Lesia wá Luaɛ maa mé a na,

à kù wá aà táasileɛ.

² Dii lé Yelusaleü fɛɛ ì,

à Isaili z̄lzo náaa lé sur̄no.

³ I gbé pọ́ an pọ́ yàa n̄se n̄ininé,

ì n̄sidoo ñ gu'laowa.

⁴ I saanao nao,

a ñ baade d̄o ñ a t̄so.*

⁵ Wá Dii z̄oo, a iko v̄i maamae,

aà ɔno lé v̄io.

⁶ Dii ì z̄labusanao gba gbāa,

ɔ ì ɔt̄o v̄aikenao e z̄ile.

⁷ A lesi Diié ñ aà s̄aukpaa,

à wá Lua táasile ñ m̄oona.

⁸ I to lou sisi,

ì ɔɔle gba lou,

ì to s̄e b̄ole s̄isla.

⁹ I ble kpa n̄b̄ooowa

ñ gbagbaa néo, tó aale wiipe.

¹⁰ I ke s̄o gbāa mé ì kaaàguo,

ì ke ḡs̄agbāake mé ì keɛo.†

¹¹ Gbé pọ́ aa aà v̄ia v̄io mé ì kaaàgu,

gbé pọ́ an wé do aà gbēkeipio.

¹² Yelusaleüde, à Dii ɔbo,

Siɔnade, à á Lua táasile.

¹³ Asa ì báaadaáguɛ,

ì á w̄éle b̄ole gbāa gba gbāa.

¹⁴ I á gba aafia'e á bùsu lé léu,

ì p̄bui maa kpáwá à ká.

¹⁵ I yā'o kpásá ɔɔle,

† 146:8 Mat 9.30, Zaa 9.7 * 147:4 Isa 40.26 † 147:10 1Sam 16.7

aà yá í ká ní bao.

¹⁶ I nɛɛzi kwɛ púuu lán sākāwa,
í to fii kpá lán túfuwa.

¹⁷ I loughɛ fáɛ lán gbèkɔɔwa.

Déme a fɔ zɛ a íanaíi?

¹⁸ I yá'ò kpásá, ɔ loughɛpi í yó,
í íana gbaɛ, a í í bàalɛ.

¹⁹ I to Yakɔbu buiɔ a yá dɔ,
í ikoyá pɔ á dílɛɔ da Isailiɔne.

²⁰ I bee kɛ buipáleɔneɔ,
aa aà yádileɔɔ dɔo.

Aleluya!

148

Dii pɔkɛɔ aà táasileɔ

¹ Aleluya!

A Dii táasile aà bedɔɔ!

A aà táasile za musu!

² A aà táasile aà malaikaɔ pii!

A aà táasile aà íwaɔ pii!

³ A aà táasile íatɛ ní mɔvuaɔ!

A aà táasile saan'inaɔ pii!

⁴ Báluma kpele pɔɔ

ní í pɔ kú luabepuanaaɔ,*

à aà táasile.

⁵ Aa Dii tɔbɔ,

asa ɔme yá'ò, ɔ aa kɛ.†

⁶ A ní pɛpɛ ní pépɛkíi,

aaɔ ku we gɔɔpii,‡

à kɔɔ dànɛ, aa fɔ víao.

⁷ Pɔ pɔ kú tɔɔlɛɔ, à Dii táasile,

ní kpò gbèneɔ ní ísia í títiuaɔ§

⁸ ní loupilɛaɔ ní lousisiaɔ

ní lou'io ní a gbɛɔ

ní zaa'iana pɔ í misiile aà yáɛɔ

⁹ ní gbèsiɔ ní sísiɔnaɔ pii

ní lí ne'inaɔ ní sedɛ líɔ pii

¹⁰ ní sɛ̀anɔbɔɔ ní pɔtuɔɔ pii

ní pɔtaa'onkuawaɔ ní bāɔ

¹¹ ní dúnia kíaa ní buiɔ pii

ní kíaa ní bùsu gbāadeɔ pii

¹² ní èwaasoɔ ní wéndiaɔ pii

ní gbɛ̀zɔɔ ní néfɛneɔ.

¹³ A Dii tɔbɔ,

* 148:4 Daa 1.7 † 148:5 Daa 1.1, 3 ‡ 148:6 Daa 1.14 § 148:7 Daa 1.21

asa aà tó mé deńla,
 aà zɔɔke de musu ní zílleo pɔa.
 14 A kía gbãade kpà a gbéɛne
 gbé pɔ Isailiɔ í aà táasile ũ,
 aà yãmana pɔ kãiaànɔpiɔ.

Aleluya!

149

Dii yãmanaɔ yákpalekea ní dúniao

1 Aleluya!

A lè dafu sí Diie aà yãmanaɔ!
 A aà táasile balu guu!
 2 Isailiɔ, à ví àɔ kēaa á Kena yá musu.
 Siɔnadeɔ, à pɔnake ní á kiao.
 3 A ɔwã à aà tɔbɔ,
 à aà táasile ní mɔɔnao ní gãao.
 4 Asa Dii gbéɔ yá í kaaàguɛ,
 í zlabusanaɔ kpela à ní suaba.
 5 Dii yãmanaɔ kúkuake ní gawipiu,
 an gula aɔ dɔ ní lii musu.
 6 Lua táasile aɔ dɔ ní léu,
 fēnda lé pla aɔ naa ní ɔzì,
 7 aa tɔsið buiɔwa,
 aai bùsu pii gbéɔ wetãð,
 8 aai ní kiao yeye ní mɔdaonaɔ,
 aai galakpa ní kíabuione,
 9 aai sérínɔ lá Lua yãdãrlawa.
 Dii yãmanaɔ tɔbɔ a guu.

Aleluya!

150

Dii táasile a

1 Aleluya!

A Lua táasile aà kúki,
 à aà táasile báluma zɔɔ guu.
 2 A aà táasile aà gɔsake yáí,
 à aà táasile aà zɔɔ deńla yáí.
 3 A aà táasile ní kuupeao,
 à aà táasile ní mɔɔnao ní domaɔ.*
 4 A aà táasile ní gãao ní ɔwãao,†
 à aà táasile ní goeo ní kuleo.
 5 A aà táasile ní sésēnapaaɔ,
 à aà táasile ní sésēn'ɔ gbãao.

* 150:3 2Sam 6.5 † 150:4 2Sam 6.14

⁶ Pṣ bḗε pṓi, à Dii táasile!

Aleluya!

YAASIḱ Yá pḱ kú láe bee guuḱ

Láe bee guu wá yáasiḱ ní ḱnḱ yádanḱḱ ɔu, ̄ wá Salomḱḱ tɔkpáe, asa Isailiḱ Salomḱḱ d̄s ḱnḱna pḱ tɔbḱ ũ.

Yáasi láá lá pḱ wá Isailiḱ felekaa ḱnḱyáḱ k̄eḱḱḱ doe. Wa f̄s lápi kpaale lee áaḱ:

A séia lé ài pḱ ḱnḱ ĩ iné bḱḱleke (1-9). Gueḱ ḱnḱ ĩ yá'ḱ lán gbēnazínawa (8.12-36), ĩ azla dilé Lua zíkēna ũ.

A plaade mé lápi guoguo yá ũ, gu pḱ yáasiḱ kuu (10-29). Salomḱḱ mé yáasipiḱ k̄e ge a káaa gudou (10.1-22.16, 25.1-29.27), mé wá ḱnḱna páleḱ yáasiḱ káfi a guu lḱ (22.17-24.22, 24.23-34).

A áaḱde (30-31) guu ḱnḱyá pḱ gbēpáleḱ k̄eḱ kuu.

Yáasi lá i yázi ge Isailiḱ yáḱ ḱ lán Bibeli lá k̄niḱwao. A yádanḱḱá wá baade pii p̄e, mé a ledamaḱ ĩ to gb̄é kua àḱ na, iḱ Lua p̄eá ke ní p̄nao. ḱnḱyá pḱ kú lápi guuá wá kua lá gu lé d̄ḱ yáe. Lua mé iko ví. Viakeaè mé d̄sa zína ũ, ĩ mó ní yámaakeao ní kuanao. Músi ĩ gbēváio ní sḱḱ ní ɔdeḱ le, áma gbēmaaḱ ní ḱnḱnao ní gb̄é pḱ aai wēnad̄s taasideḱḱé ĩ ní maakea gb̄e e.

Yáasi lá kyokea ĩ to wá Isailiḱ kua gbad̄s ní ḱnḱ pḱ aa víḱ. Wi e lá an ḱnḱnao ĩ wá gbēnazínaḱ yáḱ ní wá yá'ḱmaḱ d̄d̄ḱ. ḱnḱpi de gḱḱpii yá ũe, mé à ḡi ku e ní a gbáḱ.

Yá pḱ a yáí wí yáasikei

¹ Yáasi pḱ Davidi né Salomḱḱ,*
Isailiḱ k̄ia k̄e,

² k̄é gb̄éḱ e ḱnḱkū, aao laai ví,
aai d̄sayaḱ dada,

³ aai ḡḱ w̄ez̄ēn láasoodeḱ ũ,
maakea ní yázeḱeḱ ní náaiḱ yá musu.

⁴ Yáasipiḱ ĩ n̄s̄eḱouḱde gba laai,
ĩ to èwaaso àḱ ku a d̄ḱwa ní d̄sao.

⁵ Laaide i ma, aà yádadaa i gé ae,
n̄s̄eḱe i ledama e a guu,

⁶ i yáasi ní yáleeḱn̄eḱo mid̄s̄
ní ḱnḱdeḱ yá'ḱoao ní ní faai yáḱ.

⁷ Viakea Diie mé d̄sa zína ũ,†
gb̄é pḱ ĩ saka ḱnḱ ní yádadaaoguaḱ sḱḱe.

Laaikaa gbēváio k̄snii

⁸ Ma né, n̄li n mae yá'on̄e ma,
nísu pákpa n da ledamaio.

⁹ Aḱ de f̄ua kefēna ũ n miwa,
aḱ de yábaa ũ n n̄e.

¹⁰ Tó duunkēnaḱ lé k̄ḱnikēne,
nísu weio, ma né.

¹¹ Aai me:

* 1:1 1Kia 5.12 † 1:7 Yob 28.28, Sou 111.10

Mḱ wà ge gbéḱ dádá wà ní dede,
wà yáesaideḱ kpákpa wà ní kúkū.

12 Wà ní mómḱ bēe lá mia í kewa,

wà ní mós íi lá beda í kewa,

13 wí pḱ de bui píi e,

wá kpéḱ i pa ní pḱ pḱ wá náaapiḱ.

14 Mḱ wà wá baa daaa,
wápíi, wá mḱkpe iḱ dou.

15 Ma né, nísu géérinḱo,
nísu zééérinḱo.

16 Asa an kēse leeū ní vāikeaoe,
aa wāa ní gbēdeao.

17 Bakpaa bāḱ wááá pāe.

18 Aale baikpá níziāe,
an tōe mé a ní pui.

19 Ōvāi'enaḱ zian we nípii,
an luaa pḱí mé í ní wēní bḱ.

Ḭḱ gbésisia

20 Ḭḱ lé wiile gāae,
aà lé dḱ zeau.

21 I lezu zé pḱ wíli láauo miwa,

í kpáwake wéle bíibḱleḱ guu à me:

22 Ḭḱsaideḱ, áḱ kú ní ḱḱsaio e bḱe ní?

Ma láanikenaḱ, á ze ma láanikeae bḱe ní?

Sḱḱ, áḱ za dḱagu e bḱe?

23 Tó a ma ledama mà yāa,

dḱ ma a nisina písiwá,

mí tó áḱ ma láasoo ví.

24 Lá ma á sisi, a gi swákpai,

ma ḱ pòoé, á gbēe laai í kawào,

25 lá a ma ledama kpá swáa píi,

i we laai pḱ ma á gbáio,

26 tó músi á lé, má á yáale,

tó yá á lé, má á láanikee,

27 baa tó yá á lé lán zà'lanawa,

mé músi á lé lán zàalolowa,

mé taasi ní yá'ḱmao gēázi.

28 Gḱḱ bee á gbasá lezumazi,

kási má weo,

á ma kú wēle, kási á ma eo.

29 Asa á za dḱaue,

mé í ze ní víakea Diieo.

30 I we ma ledamaio,

a sakà laai pḱ ma á gbáue.

31 A á dàa gbe'e,

yāvái pḱ a zēḱ a wí á musu.

32 Gia ḱḱi í ḱḱsaideḱ dede,

láasopsai í sḱḱ tḱḱz.

33 Gbē pḱ ma yá kúa sḱ aḱ dḱḱa,

aḱ ku níe musu vāi káakeaie.

2

Tea ᵇnᵇi ai

1 Ma né, tó n ma yá sí,
 mé n ma yáᵇilᵇaᵇ kúa n sᵇu,
 2 tó níᵇ swáᵇᵇ ᵇnᵇyáí,
 mé n sᵇ kpà a dadaawa,
 3 tó n lezù laaizi,
 mé n wiilè yáᵇdadaai,
 4 tó n kpálekèi áᵇnusu ũ,
 mé n wēᵇᵇle àizeᵇᵇ ulᵇa ũ,*
 5 níyᵇ vᵇakᵇea Diiᵇ midᵇ sa,
 ní Lua dᵇa e.
 6 Asa Dii mé ᵇ ní gba ᵇnᵇ,
 dadaa ní dᵇao ᵇ bᵇ aà kíᵇ.
 7 A káᵇᵇa zé kúa gbᵇmaᵇaᵇne,
 a de sᵇngbaᵇ ũ táaesaideᵇne.
 8 I ᵇᵇlia gbᵇmaᵇaᵇzi ní taa'oua,
 ᵇ a yámanaᵇ dᵇa ní yá píi kea guu.

9 Nyᵇ yázeᵇde dᵇ sa ní yá dᵇᵇdeᵇ
 ní yá pᵇ zᵇvᵇlo ní maa píi zᵇo.
 10 Asa ᵇnᵇ a mᵇma,
 mé dᵇa a n kási.
 11 Kua ní laaio a n dᵇa,
 yázeᵇdᵇa a ᵇᵇianzi.
 12 A n bᵇ gbᵇváiᵇ zᵇu
 ní yáᵇᵇᵇᵇᵇᵇᵇᵇ ᵇzᵇlo.
 13 Gbᵇᵇpᵇiᵇ pàale yámaa zᵇᵇ,
 aa gusia zᵇᵇ sᵇ.
 14 Aaᵇ pᵇnake ní váiᵇkeao,
 aaᵇ vᵇ aaᵇ kᵇaa ní yáᵇᵇᵇ faasaio.
 15 An keᵇᵇá faa vᵇlo,
 aaᵇ yáᵇᵇ ní kᵇᵇnioᵇ.

16 ᵇnᵇpi a n bᵇ káalua ᵇzᵇl,
 a n si nᵇᵇ pāle yá nana oaneᵇwa.
 17 Nᵇᵇpi pákpà a nenᵇn gᵇi,
 à a Lua bàa kuaano yá gbᵇo.
 18 Aaᵇ bᵇ ᵇ mipeᵇrᵇnᵇ gawaᵇᵇ,
 aaᵇ kpᵇᵇ zᵇᵇ ᵇ tánínᵇ bᵇdau.
 19 Gbᵇᵇ pᵇ gᵇᵇaazi lí nᵇselileᵇ,
 ᵇᵇli wᵇᵇni zᵇᵇ le bᵇo.
 20 ᵇnᵇpi a n da gbᵇmaᵇaᵇ zᵇᵇwa,
 níᵇ dᵇᵇdeᵇ zᵇᵇ kúa.
 21 Asa nᵇᵇᵇᵇᵇᵇᵇᵇ mé aa gᵇᵇ bᵇsu vᵇl,
 táaesaideᵇᵇ mé aaᵇ ku a guu.
 22 Váiᵇᵇᵇᵇᵇᵇᵇ sᵇ, wa ní yá ní bᵇleueᵇ,
 wa náaisaideᵇᵇ kpᵇᵇᵇᵇ.

* 2:4 Mat 13.44

3

Dii náaike a í ɔno iné

¹ Ma né, ńsu to ma yádanɛ sánguɔ,
 ńyɔ yá pɔ má dílenɛɔ kúa n sɔu.

² Asa a n ka wēni gbàawa,
 a aafia káflɛ.

³ Gbēke ní náaiɔ su kēmao,
 ńyɔ daa yàbaa ũ,
 kē n sɔwa lá wí kē lákēkiwawa,

⁴ n tó ɔ na,
 níɔ maa Luae ní gbēnazínaɔ.*

⁵ Dii náaike ní nòsemendoo,
 ńsu gbàa'e nzla ɔnɔwao.

⁶ Nyɔ aà dɔ n yá pii kea guu,
 i zepoonɛ.

⁷ Nsu n nzla gwa ɔnɔna ũo,
 ńyɔ Dii vɔa vɔ, ní kē vaiwa.†

⁸ Bee aɔ de n me aafia ɛɛɛ ũ,
 a n wá gba gbàa.

⁹ Dii kpɛla ní n àizɛɛɔ
 ní n buapɔ káauɔ pii,

¹⁰ pɔwɛnaɔ i bi bɔ n dɔu,
 n selaɔ i pa yeɛɛɛ ní vɛɛ dafuo.

¹¹ Ma né, tó Dii n toto, ńsu dile pāo,
 tó à n gba laai, ńsu to à kɛnɛ íio.‡

¹² Asa gbé pɔ Dii yei ɔ í dazɛwa,
 lá mae í ke a né pɔ kèɛ maaɛwawa.§

ɔno ai

¹³ Báaaden gbé pɔ ɔno le kù
 mé dɔa pàè ũ.

¹⁴ Asa a ài vɔ de ánusua,
 í káflakɛné de vuaa.

¹⁵ A beɛɛ vɔ de ɔsoa,
 pɔ pɔ a ni kumaɔ kee i kawào.

¹⁶ Wēni gbàa ku aà ɔplaaɔ,
 àizɛɛ ní gawio ku aà ɔzɛɛu.

¹⁷ Aà yáɔ kɛkɛá na,
 aà zé pii aafia vɔ.

¹⁸ A de lí wēnide ũ gbé pɔ kúaɔnɛ,
 báaadeɔn gbé pɔ sɔ ũ.

¹⁹ Dii gɔike guu à tɔɔɛ kàɛ,
 aà ɔno guu à musu kè.

²⁰ A ísia ɛ bɔ a dɔa guu,
 a tò luabɛpuana mɔsɛ vɔ.

* 3:4 Luk 2.52 † 3:7 Lom 12.16 ‡ 3:11 Yob 5.17 § 3:12 Ebe 12.5-6, Zia 3.19

- 21 Ma né, ñyḵ wεzḗ n̄ ḡnḵo v̄l,
 n̄su n̄ wεv̄lao.
- 22 Aḵ dε n̄ nis̄lna wēni ū,
 aḵ dε yābaa ū n̄ nḵε.
- 23 Nyḵḵ bε n̄ laaiwa,
 pḵε a kp̄alikpanεo.
- 24 Tó n̄ wulε, v̄la a n̄ k̄ūo,
 n̄yḵ w̄ulε i' o na.
- 25 Nyḵ kai v̄iakεo,
 ge m̄s̄i p̄ó ĩ v̄aikεnaḵ le k̄ándo.
- 26 Asa Dii aḵ dε n̄ mikpak̄li ū,
 a n̄ gbá v̄l kaia.
- 27 Tó n̄ ḵ lé n̄ kpε le,
 n̄su ḡi maak̄ei gb̄é p̄ó k̄ū n̄ k̄εεo.
- 28 Tó n̄ dḵnlε z̄é v̄l,
 n̄su o n̄ gb̄édeε aà gé e ziao.
- 29 N̄ gb̄édeε p̄ó k̄ú n̄ saε dḵḵa,
 n̄su lεkp̄aaĩaàzi n̄ gb̄εeo.
- 30 Tó gb̄é i yāe kεnεo,
 n̄su lεkp̄aakεaàno p̄áo.
- 31 Nsu gb̄aam̄nedεḵ kua n̄idεo,
 n̄su n̄ n̄ kεae kεo.
- 32 Asa Dii ye k̄ōn̄idεḵ ḡlyāio,
 n̄ḵεpuadeḵ ḵ ĩ kε a kp̄aasiaḵ ū.
- 33 Dii ĩ láaizi gb̄ēv̄aib̄ uawa,
 ĩ b̄aaada gb̄ēmaḵ bεu.
- 34 ĩ gb̄élaan̄ikεnaḵ láan̄ikε,
 a gb̄ēkε v̄l n̄ z̄ibusanaḵ.*
- 35 Ḷnḵde a bεεε e,
 sḵū s̄ḵ ĩ wida az̄lawa.

4

Gb̄ēz̄ḵ ledama

- 1 Ma néḵ, à gb̄ēz̄ḵ ledama ma,
 à á laai kp̄álε k̄é à e àḵ d̄ḵa v̄l.
- 2 D̄ḵa s̄usu m̄alε daé,
 ásu p̄ákpa ma yādanεio.
- 3 K̄é má k̄ú né ū ma mae ḵz̄l,
 má busε ma da né m̄ēndona ū.
- 4 Ma mae yādamεε à m̄ē:
 Nyḵ ma yá k̄ua n̄ s̄ḵu,
 ma yād̄ilεnεḵ da, n̄ kua ib̄ na.
- 5 Ḷnḵk̄ū, ñyḵ d̄ḵa v̄l,
 asu sāngu n̄ p̄aalε ma yāεo.
- 6 Nsu p̄ákpa ḡnḵo, a n̄ d̄ḵa,
 ñyḵ yeaàzi, a ḵkunla.
- 7 Ḷnḵk̄ū, ḵmε yápii mi ū,
 d̄ḵa wεεε n̄ àizεε p̄ó n̄ v̄l p̄fio.*

* 3:34 Zaa 4.6, 1Pie 5.5 * 4:7 Mat 13.44-46

8 N àà kú gbáugbáu, a n káfi,
didiwà ɔplapla, a n kpela.

9 Aᓃ de fùa maa ù n miwa,
àᓃ deᓃe kíafua gawide ù.

10 Ma né, swákpa ma yáí,
yápi da, n wēni aᓃ gbáa.

11 Ma ɔnᓃ zé ɔlᓃe,
ma n da yámaa zéwa.

12 Tó níle táa'ou, pᓃe a kpaneᓃ,
tó níle bàaleu, nýᓃ gēnaleᓃ.

13 Nyᓃ ma ledama kūa, n̄su gbaceᓃ,
didiwà gbáa, asa ɔme n wēni ù.

14 Nsu vāikenaᓃ zé seᓃ,
n̄su te gbēváiᓃ zéio.

15 Ené, n̄su namáᓃ,
kémá, ñ n gea ke.

16 Tó aai vāi e kèᓃ, aali i'oo,
tó aai gbé e káaũᓃ, i lí gē ní wéuo.

17 Asa vāikea mé ní pᓃblea ù,
gbéᓃ wetāa mé ní imia ù.

18 Gbēmaaᓃ zé de lán gudᓃleiawa,
a gupua ɔ de de lán latē de de awa.

19 Vāikenaᓃ zé de lán gusia níiniwa,†
aali pᓃ pᓃ tò wāle gēnale dᓃᓃ.

20 Ma né, laaidᓃ yápiᓃwa,
swáse ma yá'onei.

21 Nsu kpá swáaᓃ,
nyᓃ kūa n s̄u.

22 Asa a de wēni ù gbé pᓃ le kᓃᓃe,
a de mè búu aafia ù.

23 Azaiasa laaidᓃ n s̄ yáwa,
asa wēni z̄ina bᓃ s̄ k̄ie.

24 Bᓃ yābē'e'ou,
mikē yākpaanla'ouawa.

25 Wēdᓃ n ae,
gugwa n kuu súsu.

26 Zé sé súsu,
n yákeᓃ p̄ii a bᓃ maa.‡

27 Nsu yeᓃe ɔplaaᓃ ge zeeio,
n̄su gbápele vāi zéuo.

5

Laaikaa káaluai

1 Ma né, laaidᓃ ma ɔnᓃwa,
swákpa ñ ma wezē yáma,

2 ké ñ e nyᓃ ku n dᓃᓃwa,

dᵇa iᵇ ku n léu.

³ Káalua legbe'i iᵇ na lán zᵇwa,
í ní gále ní lé nao,

⁴ áma gbezā í kené íi lán gᵇiwa,
í ní zᵇ lán fēnda lena kpeplawa.

⁵ Aà zé í mipéíno gawa,
í si ní gbé pᵇ teaziᵇ bedau.

⁶ Ili láasooke wēni zéwao,
a dᵇ a zā zépiwao.

⁷ Ma né, swáse ma yáí sa,
nísu gi ma ledamaio.

⁸ Páale noe bee taae zā,
nísu n àa be gāae baa vᵇo.

⁹ Nsu n n gbāakpa gbēpālewao,
nísu n n wēni kpa gbé pásíwao,

¹⁰ ké n àizeeᵇ su gᵇ dānoeᵇ,
mé n zᵇ ài su gᵇ ua páledeᵇnoeᵇ.

¹¹ Nyᵇ aauke n goᵇ vláwa,
nýᵇ íbaba, n yēee a láa,

¹² ní me: Ma gi ledamai fá!
Ma sakaa totoau mé tò.

¹³ Mi ledamadeᵇ yā'one mao,
mi swáse ma yādanedeᵇzio.

¹⁴ Ma gᵇa wēna pᵇ ũ míomíᵇ
ké dúnia ma e zāo.

¹⁵ N nzia ola imi,
ze ní nzia lᵇ'io.

¹⁶ N nᵇna ibᵇlea bàasi maae?
N í gufᵇ bᵇa gāae zeᵇvᵇo.

¹⁷ To àᵇ de n na pᵇ ũ ado,
asu àᵇ de gbēe pᵇ ũo.

¹⁸ To Lua báaada n biapiu,
pᵇnake ní n èwaasogᵇᵇ no.

¹⁹ N tue báasēde! N zᵇtēn kefena!
To bᵇnᵇbleaaàᵇ lí kangu goᵇpii,
ní aà báasē nide lá gu lé dᵇ.

²⁰ Ma né, bᵇyáí nýᵇ no pále nidei?
Bᵇyáí nýᵇ bᵇnᵇble ní no pᵇseoi?

²¹ Gbēnazinaᵇ yákeae ulea Diiēo,
iᵇ zé pᵇ aa sè dᵇ píi.

²² Vāikena tàae í aà kú,
aà duuna í ba zuè.

²³ Aà ledamamasai a aà kpa gai,
aà soᵇke zᵇᵇ a aà sásá.

¹ Ma né, tó n n gbēdo fla di n miwa,

tó n kpégaausi gbéε,

² tó n lé n kalikè,

tó n yá'oa n dayáu,

³ lá ríyᓂ ken la ma né: Lebo yápiu,

asa n na n gbēdo ɔ́zίε.

Ge ñyᓂ zeze n gbēdopizi,
awakpaè.

⁴ Nsu to i gē n wéuo,

ñsu to n wébaa gbiakūo,

⁵ ñ n zía siwá

lá tue í n kēwa,

lá bá í bo fikpana ouwa.

⁶ Zígbiade, gé boona gwai,

ní aá yákea táasika, ñyᓂ ɔ́nokū.

⁷ A doana v́io,

a gbēzᓂ ge dii v́io.

⁸ I ble kúsūa di saε,

í a pɔ́blea káaa pɔ́kekegɔo.

⁹ Maaide, ríyᓂ wúlea e boε ni?

Boε ríyᓂ vu ní ioi?

¹⁰ Ni kámabo yoo, ni i'o yoo,

ni wúle yoo okpaa n kùε.

¹¹ Pó taasi a gēnzi lán kpáiweliwewa,

noana a mooma lán gbé pó gókebo kūawa.

¹² Gbēnazín páá gbēvāie,

bo bebe ní εεo do a léu.

¹³ I yá'o ní wéio ní ɔo,

í seelakεné ní gbáo.

¹⁴ Moafili mé aá nõε pá,

vái wáai ɔ́ bo pa goopii.

¹⁵ Bee yái músi a mowà lezasai,

kaaü a gēaazi kándo, ao felea v́io.

¹⁶ Yá mèn soolo ku ké Dii zau,

à ká se sopla ké a ye a gíyáio.

¹⁷ Káakua, εεtoa, yāesaideεa,

¹⁸ yápási wáaipaa, wáa ní váio,

¹⁹ seelade εεtoa ní daεo peáaao.

Laaikaa gbasikεai

²⁰ Ma né, ñyᓂ n mae yádileaᓂ kūa,
ñsu pákpa n da yādancio.

²¹ Nyᓂ kūa n sᓂu goopii,

ñyᓂ daa yábaa ü.

²² A doaanε n táa'oa guu,

a n d́áa n wúlea guu.

Tó n vu, ali ledama.

²³ Asa yádileapioá filiae,

yādanεpiá gupuae,
 lɛdama ní leleaoá zé wēnideε.

²⁴ A n si nɔε vāiwa,
 a n bɔ nɔε pāle yá nana oanεu.

²⁵ Nsu n̄ aà kεfenkε nideo,
 nísu to aà gōgwawε n kũo.

²⁶ Káalua í ní gō gii,
 gbēpāle nɔ yá sō í ní bεεε mide.

²⁷ Tó gbé tεεε dà a polεu,
 aà pɔkasa a gi tékũie?

²⁸ Tó gbé kèεεpèle tεyōwa,
 a na aà gbáwao lé?

²⁹ Maaε ní gbé pɔ gè a gbédee nɔ yáuo,
 asa tó à ɔnāwā, a bɔ páo.

³⁰ Tó nɔa lé gbēde, tó à kpáí'ò,
 wí a yá dile pāe?

³¹ Tó wà aà kù, a flabo lεε soplá,
 i pɔ pɔ a ví a ua kpa píi.

³² Gbé pɔ í wúle ní pāle nɔo láasoo vío,
 gbé pɔ í bee kε lé azía òɔkpaε.

³³ Gbēa gbāa ní kpebɔao mé aà baa ũ,
 aà tó íi a kēwào.

³⁴ Asa íbεle a aà zá nòε fεle,
 i tɔsiwà aà wēnagwasai.

³⁵ A awakpabɔε sio,
 baa tó à gba zōɔ dàè, a weio.

7

Laaika nɔε pɔ í ní gálezi

¹ Ma né, ma yá'one ma,
 ma yādileao da n nòεu.

² Nyō ma yādileao kũa, níɔ aafia,
 laaidɔ ma yādanεwa lán n wéwa.

³ Da n ɔnεwa táana ũ,
 kē n sōwa lá wí kē lákēbɔwawa.

⁴ O ɔnɔε, n dāen aà ũ,
 wεzē sísi n daε ũ.

⁵ A n dōa dōε'íide yá musu,
 a n bɔ nɔ pāle yá nana oanεu.

⁶ Má zεa ma kpé fenentiu,
 mále bàasi gwa.

⁷ ɔ ma gōgbāanaεɔ è, ɔnɔ i panéo,
 èwaasoe kú ní guu, a láasoo vío.

⁸ Ale liaaliaa gāaε,
 àle waaloukεkε nɔεezi,
 àle aà bε gāaε baa víví

⁹ za oosiεle gukáaaa e gwá,
 e gu gè siakũ maamaa.

10 Ǿ nɔɛpi bò mò dàaaàlɛ ní kɔ̃nio,
à ɔmà azlawa lán káaluawa.

11 A lé ví mé zlapɛakɛnaɛ,
aà pòò lí pé bɛo.

12 Zlɛɔ ɔ̃ ku zɛau, zlɛɔ gáaɛ,
ɔ̃ zɛkpaa yeyewa.

13 Ǿ à èwaasopi kù à lɛpɛwà,
à aà gwà ní wɛgaalimao à mè:

14 Sáaukpasa'oa kua yáa,
ɔ̃ ma lé pò má kèpi fiabò gbā.

15 N kɔ̃'ea yáí ma bɔi,
máɛ n wɛɛɛ, ma n e kɛ s̃.

16 Ma kùntu kpà ma liia
ní Egipi bùsu zwàa wé kɛfɛnao.

17 Ma tulale fãɛ ma wúɛkɛlia,
wa kè ní lí'ɔ̃ gɛnanaɔ̃ ní litɛɔ̃.

18 Mɔ̃ wà b̃ɔ̃ɔ̃ble e gu gɛ dɔ̃ɔ̃,
wà wá pɔ̃ɛá kɛ à mɔ̃wá.

19 Asa ma zá kú bɛo,
wéɛɛ pò à gɛu zà.

20 A ɔ̃baaa yè gèdò,
e aàò gé sui mɔ̃ a ɔ̃sikɛ.

21 A aà s̃ blè ní yá dasi kálɛaɛo,
à gánàwà ní yá nana oaèo.

22 Ǿ à bò tɛaazi g̃ɔ̃ɔ̃,
lán zu pò wàɛ gɛ a kòlokpaiwa,
lán tue pò lé gbápɛɛ bauwa,

23 lán bā pò wà s̃i fiiuwa.
I d̃ó kɛ a azla kpà gaiɛo,
e ka gè aà s̃ kù.

24 Tiasa ma néɔ̃, à ma yāma,
à laaidɔ̃ yá pò lé bɔ̃ ma léuwa.

25 Nsu to n láasoo ta aà k̃iio,
nísu pázɛa ñ gɛ aà yáuo.

26 Gbɛ́ pò à ní né à ní ɔ̃kpàò dasi,
gbɛ́ pò à ní kaaũpiɔ̃ lé vío.

27 Aà bɛá beda zɛkpaaɛ,
í sirínɔ̃ ga kɛ kɛaue.

8

Ǿnɔ̃ gbésisia

1 Ǿnɔ̃ lé ɛzɔ̃wázi fá!

Wɛzɛ́ lé wá sisiaɔ̃!

2 A ku s̃is̃i musu zé gɛɛwa,
a zɛa zɛnankpaau.

3 A ku wéɛ bíibɔ̃lɛɔ̃ saɛ,

aà ɓɔɔ dɔ ɓɔɓe gbaɔ kɛi.

⁴ Gbɛ́, áme máɓe á sisi,
gbɛ́nazɓaɔ, máɓe ɓe zuázi.

⁵ Niaziɓe, à weɓe ɓɔ laai vɓ,
láasoosaide, à to ɓɔ nɔse vɓ.

⁶ A swákpá, asa yá gbia má oé,
yá dɔɔde a ɓɔ ma léu.

⁷ Asa ma lé í síana'o,
má ye vāi gɓyāio.

⁸ Yá pɔ dɔ ma léu maa,
a kee faasai ge kpaanlao.

⁹ Aa síana vɓ laaidee piie,
aa ze vɓ gbé pɔ ɓnɔkùɓe.

¹⁰ A ma ɓedama sé de ánusua,
à dɔa se de vua kefenaa.

¹¹ Asa ɓnɔ beee de ɔsoola,
pɔ pɔ a ni kúwáe i kawào.

¹² Mapi má ɓnɔ, má laai vɓ,
mé má yákea a zéwa dɔa kúa.

¹³ Vɓakea Diié mé zaa vāigu ũ.

Má za zɓasea ɓe sí ní ɓandāo
ní zea ní vāio ní yákpaaɓla'oaogu.

¹⁴ ɓedama ní yákekeka dɔaóá ma pɔse,
máme má wezé ũ,
ma kɛi gbāa í ɓɔu.

¹⁵ Kíaa í kpalable ma sabaie,
ɔ kpalableno í yázeɓe dileɔ.

¹⁶ Gbāade ɓɔ í ikoke ma sabaie
ní dúnia kpalade ɓɔ píi.

¹⁷ Má ye gbé pɔ yemaziɔzi,
gbé pɔ lé ma weɓeɓe mé aa ma e.*

¹⁸ Aizee ní gawio ku ma ɔzi
ní ɔda káfiadeo ní namao.

¹⁹ Né pɔ mi iné maa de vua síanaa,
káfiá pɔ mi kené de ánusua maaa.

²⁰ Má be yá dɔɔde zéu,
mi táa'o zé súsu guu.

²¹ Mi gbé pɔ yemaziɔ gba àizee,
an láasiɔ í pa.

²² Dii ma kúa za a zɓi daalegɔɔ,
e ɓɔ gé yá pɔ a kè za káauɔ kei.†

²³ A ma dile za asɓizɓe,
za a daalegɔɔ, dɔ í dúnia keo.

²⁴ A ma í zadɔ ísia kuo,
níɓnae ku gɔɔ beeo.

* 8:17 Mat 7.7-8 † 8:22 Daa 1.1, Zaa 1.1-3, Zia 3.14

25 A ma i s̄is̄iᓂ āa,
 e àᓂ gé gb̄es̄is̄iᓂ z̄inapelei,
 26 e àᓂ gé d̄únia kálei,
 ge s̄es̄ao ge búsu wén do.
 27 Ké àle p̄ó p̄ó kú musuᓂ ke,
 ké àle b̄aluma da ís̄iaa,
 28 ké àle lou na musu,
 ké àle ís̄ia í z̄é f̄s̄,
 29 ké àle k̄oo da ís̄iae,
 a í su a baa v̄io,
 ké àle t̄oᓂle z̄inapele,
 má kú wee.
 30 Má kú aà sae z̄ipi z̄iia ū,
 ma p̄o ᓂ nawá lá gu lé d̄o,
 miᓂ p̄onake aà ae ḡooᓂii.
 31 Miᓂ k̄oo'ò aà d̄úniaa,
 gb̄ēnaz̄inaᓂ de ma p̄onakeᓂo ū.

32 Tiasa ma néᓂ, à ma yāma.
 Báaaden gb̄é p̄ó ma yākeᓂo k̄ua ū.
 33 A ledama ma, í ūn̄okū,
 ásu niaz̄lkpaio.
 34 Báaaden gb̄é p̄ó lé ma yāma
 ᓂ ma d̄ā ma kp̄eele ū,
 ᓂ taamale ḡooᓂpii.
 35 Asa gb̄é p̄ó ma e wēni èe,
 aᓂ na ᓂ Diio.
 36 Gb̄é p̄ó k̄uaa v̄ai í az̄iaee,
 gb̄é p̄ó zamaguᓂ, ga ᓂ aa yei.

9

ᓂᓂ ᓂ s̄ūk̄eo

1 ᓂᓂ a kp̄é d̄o,
 à a gbapeleᓂ à m̄en s̄opla a p̄elepele.
 2 A n̄oo d̄è à v̄ee k̄èke,
 à bleᓂ s̄uk̄è a k̄ale.
 3 A a w̄endia z̄ik̄enaᓂ z̄i,
 àle lezu w̄éle s̄is̄i misonaa à mè:
 4 Gb̄é p̄ó n̄ose v̄ioᓂ à ea m̄o ke!
 ᓂᓂk̄ēs̄āmadeᓂ mále oé,
 5 à m̄o bleblemanoᓂ,
 í v̄ee p̄ó má k̄èke mi.
 6 A s̄ūk̄e t̄o, ᓂ aafia,
 í t̄aa'ò w̄ék̄ēa z̄éu.

7 Gb̄é p̄ó lé leda gb̄élaanikenawa
 í ḡo s̄s̄s̄ee,
 gb̄é p̄ó lé v̄aik̄ena dazewa
 í ḡo t̄aaee.
 8 Nsu gb̄élaanikenawa dazewao,

- 12 Zaakᓃu ᓂ sòle da,
yeakᓃi ᓂ láka tàae píia.*
- 13 ᓃᓃyá ᓂ dᓃ laaide léu,
flá mé ᓃᓃkēsámade pᓃ ᓂ a kpēsēa.
- 14 ᓃᓃᓃa ᓂ dᓃa kùsúa dia,
laaisaide lé ᓂ aà dayāu āa.
- 15 ᓃde àizee ᓂ deè wéle bíide ᓂ,
wēnade taasikēa mé aà midēa ᓂ.
- 16 Gbēmaa aseá ᓂ mᓃè ní wēnio,
vāikēna āi ᓂ íadama iè.
- 17 Gbē pᓃ ᓂ íedama ma wēni zé sè,
gbē pᓃ ᓂ totoa dile pā zā zéwa.
- 18 Gbē pᓃ za gbēu mé a ye wa dᓃo eedeē,
gbē'ᓃᓃkpanaá sᓃūe.
- 19 Duuna a gíᓃ kui yá dasi bᓃlēa guuo,
gbē pᓃ ᓂ a lé fᓃá laaideē.
- 20 Gbēmaa lénaá ánuusu maaē,
vāikēna nᓃsē gbiao.
- 21 Gbēmaa yá'oa ᓂ ní dazēwa dasi,
laaisaide ᓂ ga ᓃᓃkēsáma guue.
- 22 Dii báaadaaᓃgu ᓂ ní ke ᓃde ᓂ,
zíkēa ní taasio lí pᓃe káffio.
- 23 Dáakēa de sᓃūe kᓃᓃ yá ũe,
ᓃᓃkúā mé ᓂ ke laaideē na.
- 24 Yá pᓃ váikēna lé a vlakē mé a aà le,
Lua a gbēmaa pᓃeá pᓃ kpawà.
- 25 Tó íana káka à gè,
vāikēnaᓃ aᓃᓃ ku bᓃo,
gbēmaa zína mé ᓂ pélēa gᓃᓃpii.†
- 26 Lá lemūu kúma ᓂ ke swaaē,
lá súle ᓂ ke wéē,
māa zígbiade de gbē pᓃ aa aà zᓂᓃe.
- 27 Vlakēa Diiē ᓂ wēni gbàa káffí,
vāikēnaᓃ sᓃ, an wēni a kulunkú.
- 28 Gbēmaaᓃ wé ᓂ dᓃ pᓃnai,
vāikēnaᓃ sᓃ, támaa a ní nēe.
- 29 Dii zé mé mikpakli ᓂ gbēmaaᓃne,
vāikēnaᓃ sᓃ, Dii ᓂ ní kaalēe.
- 30 Gbēmaa a fu bauo,
gbēvái sᓃ a zᓃlekii e dúniauo.
- 31 ᓃᓃ ᓂ ᓂ gbēmaa léu,
leváide sᓃ, wa aà léna zᓃēe.
- 32 Gbēmaa yá pᓃ kú wá oné dᓃ,
yábēe ᓂ dᓃ gbēvái léu.

11

1 Dii za pᓃyᓃa ní mᓃafilioᓃu,
kiloolēa a zéwa ᓂ kaaágu.

* 10:12 1Kln 13.7, Zaa 5.20, 1Pic 4.8 † 10:25 Mat 7.24-27

- 2 Zia sea lesí í mós ní wío,
 zlabusaa mé ònyá ù.
- 3 Gbēmaa nòsepua í aà dazewa,
 náaisaide nòse bèè í aà òkpa.
- 4 Aizεε ài ví yákpalekegɔzlo,
 yákea a zéwa mé í ní sí gawa.
- 5 Tàesaide maakεa í zεpooè,
 vāikεna yāvāikεa í aà né.
- 6 Nòsepuaide maakεa í aà bɔ,
 náaisaide pɔnidea í aà kú.
- 7 Tó gbēvāi gá, aà tāmaa í mide,
 pɔ pɔ à wɛdɔi a wēnigɔ í láa.
- 8 Gbēmaa í bɔ taasiu,
 ɔ gbēvāi í gēu aà gēε ù.
- 9 Luayādansai lé í aà gbédee òkpa,
 āma dōa í gbēmaa bɔu.
- 10 Tó gbēmaaɔ ku namau, wéle ɔ naε,
 tó gbēvāiɔ gāga, wí gulakε.
- 11 Wéle í káfí nòsepuaideɔ sabai,
 gbēvāiɔ lé í wéle de.
- 12 Ɔnɔkēsāmade í saka a gbédeegu,
 laaide í a lé fí.
- 13 Gbēpena í bɔ ní dāɔ asiio gupuau,
 gbé náaide í pɔ kúlewà.
- 14 Dɔaanasaikε í to gbéɔ fu,
 yákekεn dasiɔ í to wà zible.
- 15 Tó n gbēpāle fla dí ní miwa, taasi n kaε,
 gbé pɔ mibòleu í gɔ a laaiwa.
- 16 Gbāamɔnde ɔ àizεε ví,
 āma nɔε nòsemaade ɔ gbiané.
- 17 Sùuude í maa í azlaε,
 gbé pásí í azla kpa íai.
- 18 Gbēvāi zí ài líɔ báaa vɔo,
 yāmaatōna í ài slana e.
- 19 Kua maa slana í ní ká wēniwa,
 tea vāizi í mós ní gao.
- 20 Dii ye nòsevāide glyāio,
 tàesaide yá í kaaāgu.
- 21 Slana guu gbēvāiɔ bɔ pāo,
 gbēmaaɔ mé aa bɔ aafia.
- 22 Lá vua tāana de sāvakusana níu,
 màa nɔ kεfen ònɔsaide de.
- 23 Gbēmaaɔ pɔeā í ní ká namawa,
 gbēvāiɔ tāmaa í ní né.
- 24 Gbé pɔɔ pòo í káfia e de a zia,
 gbé pɔ gí pɔ pɔ de à kpa kpái, pɔ í kēsāwà.
- 25 Gbēnazín báaade àɔ ku namau,

gbé p'ó í n' gba nié a nié e s'ó.*
 26 Wí gbé p'ó í p'ó wena ña na dā kaε,
 wí sa na o gbé p'ó í yíamáε.
 27 Gbé p'ó í maa wεεε aᓂ na n' gbé'ó,
 gbé p'ó í v'ái wεεε, v'ái a aà le.
 28 Gbé p'ó í a àizεε náaike a léle,
 gbēmaa a b'ob'ob'ó lán lí l'áwa.
 29 Gbé p'ó yá'í a uaε a g'ó gii,
 s'ó'ú a g'ó ñn'ona z'ó ú.
 30 Gbēmaa yákeεa gbéá lí wēnideε,
 ñn'ona í gbé e.
 31 Lá Lua í flabo gbēmaaε dúniau,
 wa v'áikena n' duunkenaᓂo p'ó o bε?†

12

1 Gbé p'ó ledama í keè na ye d'óai,
 gbé p'ó totoa í keè íi mi v'ío.
 2 Dii í gbēmaa wegwa,
 āma í yáda láasoováideε.
 3 V'áikeεa lí gbēε zεd'óo,
 gbēmaa z'ína s'ó deεa v'ío.
 4 N'ó maa dε a z'áε lán f'úawa,
 n'ó widamade dεè mekemuuuna ú.
 5 Gbēmaaᓂo l'ó yázedε yá,
 gbēv'áiᓂo ledama m'ofili v'í.
 6 Gbēv'áiᓂo y'áá gbēwεa y'áε,
 gbēmaaᓂo lé í n' b'ó.
 7 Wí gbēv'áiᓂo fuangba, aai mide,
 āma gbēmaaᓂo ua l'ó ku.*
 8 Wí gbé t'ob'ó aà ñn'ó léuε,
 faasaide s'ó, wí sakaε.
 9 Gbé kpeε p'ó í a z'ike maann'ó
 dε zladilengbia p'ó ble í késáwála.
 10 Gbēmaa a p'otuoᓂo gwaa d'ó,
 āma gbēv'áiᓂo s'ósobi pásí.
 11 Z'óε áiade l'ó k'āa,
 gugiiyana s'ó, ñn'ó í késáwáε.
 12 Gbēv'ái í v'v'ái nide,
 kási gbēmaa z'ína mé l'ó m'òsε v'í.
 13 Gbēv'ái lé v'ái í aà k'ú,
 gbēmaa s'ó í b'ó yákeleu.
 14 Lé maa í n' k'á p'omaawa,
 z'í p'ó gbé kè ài a suwá.
 15 S'ó'ú yákeεa í keè maa,
 ñn'ona s'ó í ledama ma.
 16 S'ó'ú í to wá a p'ofē d'ówa g'ò'ó,

* 11:25 Mat 10.42 † 11:31 1Pic 4.18 * 12:7 Mat 7.24-27

laaide sḵ ɪli sḵsḵa dao.

17 Sian'ona ɪ yáze de o,

seelade vái yá ɪ mɔafili vɪ.

18 Yáɔlena yá ɪ gbé sḵ zḵ lán fēnawa,

ɔnɔna legbé'ɪ ɪ mó ní aafiao.

19 Siana pḵ wa ò ɪ zedɔa,

egge sḵ ɪ gēze a lán wedeawa.

20 Mɔafili kú vái wáaipanaɔ sḵu,

gbé'aafiaweeleɔ mé pɔna vɪ.†

21 Váie lí gbēmaa leo,

gbēvái sḵ, taasi ɪ darla.

22 Dii ye ee de glyáio,

aá pḵ ɪ na slandewa.

23 Laaide ɪ a dḵa kú a sḵu,

sḵú ɪ yáfaasai kpáwawe.

24 Zikéa ɔplapla ɪ to gbé kible,

máa ɪ gbé da zɔbleu.

25 Kua bíli guu ɪ gbé kúsu kwé,

yána'oane ɪ ní pḵ ké na.

26 Gbēmaa ɪ a gbēna dazewa,

gbēvái yákea ɪ ní sásá.

27 Maa de lí nḵo sásá maamaao,

aiade ɪ laaidɔ a pḵwa.

28 Kua yáze de zéu wēni vɪ,

zépi sea lí ní kpá gaio.‡

13

1 Né ɔnɔde ɪ a mae ledama ma,
gbélaanikena gbaa laai lí tḵwào.

2 Legebe'ɪ na ɪ gbé ká pḵmaawa,
náaisaide ɪ ble a pásɪ guue.

3 Gbé pḵ ɪ a lé fḵ ɪ a wēni dḵa,

gbé pḵ a lé lí kuo ɪ azla ɔkpa.

4 Maa de lí pḵ pḵ á yei eo,

aiade mé ɪ namable.

5 Gbēmaa za mɔafiliyáu,

gbēvái ɪ widamá ɪ ní kpeɔ.

6 Yámaakea ɪ zemaasena misi,

dàakea ɪ duunkena fuangba.

7 Gbēe ɪ nízia dile ɔde ũ,

kási aali pḵe vɪ sḵo,

gbēe ɪ nízia dile taaside ũ,

kási aali pḵ vɪ zḵo.*

8 ɔde ɪ azla bo ní a àizeeo,

taaside sḵ ɪli wétēabiima eo.

9 Gbēmaaɔ gupua aɔ pipi,

gbēvái filia a gamá.

† 12:20 Mat 5.9 ‡ 12:28 Lom 6.23 * 13:7 Luk 12.21, 33

10 Zia sea ʎsɪ́ mé ʎ sòle da,
 ledamamaa mé ʎ to wà ʃnɔkú.
 11 ʃvái lí gé aeo,
 ʃa'ea isima guu mé ʎ kʃ.
 12 Wɛdɔa pói gɛgɛa ʎ ní sʃ ʃɔkpa,
 pɔeá ea ʎ mó ní wɛni dafuo.
 13 Gbɛ́ pʃ ʎ fionada yáwa a yá'e,
 gbɛ́ pʃ ʎ gbɛ́ yá'one ma a ài'e.
 14 ʃnɔna yádanéá nibɔna wɛnideɛ,
 ʎ ní bɔ ga lézi.
 15 Wɛzɛ gbáa ʎ to wàɔ naɪnɔ,
 áma náaisaideɔ zé pásɪ.
 16 Laaideɔ ʎ yáke ní dʃao,
 sɔú ʎ a faasaikɛ fáaa.
 17 Zina vái ʎ zu taasiu,
 ʎwa náaide ʎ su aafia.
 18 Gia totoai ʎ mó ní taasio ní wíó,
 ledamamaa ʎ ní kpela.
 19 Pʃnideɛ ea ʎ ní pɔ ke na,
 ʃ sɔú ye kɛa váikɛawa glyáio.
 20 Gbɛ́ pʃ té ʃnɔnaɔzi ʎ ʃnɔkú,
 gbɛ́ pʃ káaaa ní sɔú ʎ váikú.
 21 Taasi ʎ te duunkɛnaɔzi,
 nama mé gbɛ́maaɔ ài ú.
 22 Gbɛ́maa ʎ túbito a tɔúnaɔne,
 duunkɛna sʃ, aá àizɛɛ a gʃ gbɛ́maaɛ.
 23 Taaside bua ʎ bleke maamaa,
 ʃ yáfuangbanaɔ ʎ to aá kuawá.
 24 Gbɛ́ pʃ lí a né gbɛ́o zaaague,
 gbɛ́ pʃ ye a néi ʎ aá toto a gɔwa.
 25 Gbɛ́maa ʎ pɔble à ká,
 gbɛ́váiɔ nɔse ʎ da gi.

14

1 Nɔɛ ʃnɔde ʎ ua kále,
 a faasaide sʃ ʎ ua fáaa.
 2 Gbɛ́ pʃ ʎ yáke a zéwa Dii vía ví,
 zekoleasɛna ʎ sakaaagu.
 3 Faasaide lé mé aá gbɛ́bɔ ú,
 ʃnɔna yá'oa ʎ aá bɔ.
 4 Tó zu kuo, gba ʎ da giie,
 wí ài zɔɔ e ní zu gbáao.
 5 Seelade sɪande lí ɛɛtoo,
 seelade vái yá ʎ mɔafili ví.
 6 Láanide ʎ kpálɛke ʃnɔi à kuawá,
 laaide yáɔáá faaie.
 7 Kɛ sɔúwa zàzà,
 asa nýɔ dʃa ewàò.
 8 ʃnɔ ʎ to laaide láasooke a zéwa,

sɔũ faasaikε ī àà sásǎ.

⁹ Faasaideɔ ī saka tǎae kulekεau,
gbēmaaɔ ɔ̀ na ní kōo.

¹⁰ Baade azǎa yǎ'ōma dō,
mé gbé pɔnaá gbēpále pɔ no.

¹¹ Gbēvǎiɔ ua a midε,
gbēmaaɔ be a ɔta.

¹² Zé kú ī ke gbéɔne maa,
ama a midεkǎiǎ gae.

¹³ Baa yaalɔ guu nòse ī òkpa,
pɔna ku ī midε ní pɔsiao.

¹⁴ Pɔɔbɔzákεna yǎkεa ī wi àà musu,
gbēmaa ī a yǎkεa gbε'e.

¹⁵ Lǎasoosaide ī yǎpii sie,
laaide lí yǎ náaike lǎasookεsaio.

¹⁶ ɔ̀nɔna vǎikεa vǎa vǎ, ī ēè,
sɔũ ī azǎa náai vǎ, ɔ̀ wǎa.

¹⁷ Pɔkǔmade ī yǎ yǎfǔna ke,
kōnide ī to wǎ zaagu.

¹⁸ ɔ̀nɔkēsǎmade ī gō faasai,
laaideɔ ī dōa kpa fúa ũ.

¹⁹ Gbēvǎiɔ misilε gbēmaaɔne,
vǎikεnaɔ kúle nòsepuadeɔ kpεεε.

²⁰ Baa taaside gbédee ī zaaágu,
ama ɔ̀de gbēnaɔ ɔ̀ dasi.

²¹ Sakaa n gbédeeguá duunaε.
Bǎaaden gbé pɔ ī wēnadō taasideɔne ũ.

²² Vǎi wǎaipanaɔ sásǎao lé?
Maa wǎaipanaɔ sùuu vǎ ní náaio.

²³ Mεkpaazǎwa ɔ̀ ài vǎ,
mé yǎbɔle ī ní kēsǎ.

²⁴ ɔ̀nɔnaɔ àizeε ī gō ní gawi ũ,
sɔũ faasaikε ī ní gō faasai.

²⁵ Seelade stǎnde ī gbé misi,
a εεde yǎ mɔafili vǎ.

²⁶ Vǎkεa Diiéǎ gbǎa'ekǎi náaideε,
a de misikǎi ũ ade néɔne.

²⁷ Vǎkεa Diiéǎ nibɔna wēnideε,
ī ní bɔ ga lézǎ.

²⁸ Tó kǎa gbéɔ dasi, ɔ̀ gawi vǎ,
bùsgbēsǎikεǎ kpalablεna músie.

²⁹ Gbé pɔ a pɔ lí pa kpaaɔ wé kēa,
pɔkǔmade ī a yǎfúkε se lesǎ.

³⁰ Sǔdaadoũ mé mε aafia ũ,
wεɔɔane ī mεkemuuuna zǎmǎ.

³¹ Wēnade wεtǎna ī àà Kεna kpεbɔ,
taaside wεgwana ī àà Kεna kpεla.

³² Tó yǎ vǎikεna lè, ī àà nεε,
baa tó gbēmaa gǎ, a ulékǎi vǎ.

33 Ǿnᓁ ᐱ zᓚᓗkᓗi e wεzēna nᓁseu,
 āma wili e sᓁūwao.
 34 Yázede ᐱ bui se lesᓗ,
 duuna ᐱ wida gbēᓁwa.
 35 Zᓁblen laaide yá ᐱ ka kíagu,
 āma ᐱ a pᓁkūmabᓁᓁ a gianawa.*

15

1 Yáwea dᓁ ᐱ pᓁkūma kpále,
 yá'li ᐱ ní pᓁ fele.
 2 Ǿnᓁna yá'oa ᐱ to dᓁa kángu,
 sᓁū lé sᓁ, yáfaasai ᐱ bᓁleu.
 3 Dii wé kú gupiuu,
 ᐱ gbēváiᓁ ní gbēmaaᓁ táasika.
 4 Nᓁse níniyá ᐱ ní gba wēni dafu,
 yákpaaᓗ ᐱ ní káde.
 5 Faasaide ᐱ saka a mae totoau,
 ledamamana sᓁ ᐱ laai vᓗ.
 6 Gbēmaa ua ᐱ áizeε zᓁᓁ vᓗ,
 gbēvái pᓁᓁ ᐱ yákele vᓗ.
 7 Ǿnᓁna lé ᐱ dᓁa fáε,
 sᓁūᓁ sᓁ aa nᓁse vᓗ.
 8 Dii ye gbēváiᓁ sa'oa glyaio,
 gbēmaa wabikεa mé ᐱ kaaágu.
 9 Dii za gbēvái yákeau,
 a ye gbé pᓁ té yázedeizi.
 10 Totoa pásíá gbé pᓁ pàzeεa pᓁε,
 gbé pᓁ ye ledamaio sᓁ gèkᓁε.
 11 Lá Dii beda ní téo yá dᓁ,
 wa gbēnazína sᓁ yá'o be?*
 12 Láanide líᓁ ye wá a gba laaio,
 ᐱli gé Ǿnᓁnaᓁ kᓗio.
 13 Nᓁsena ᐱ oa teke,
 nᓁse ᓁᓁkpaᓁ ᐱ ní kúsu kwé.
 14 Láasooᓁe ᐱ dᓁa wεεε,
 sᓁū ᐱ yáfaasai mᓁmᓁ.
 15 Gᓁᓁpii ᐱ ᐱ wēnadeεε,
 pᓁnade ᐱ ku dikpε guu láasai.
 16 Pᓁvía yᓁᓁna vᓗkεa Diiε guu
 maa de áizeε zᓁᓁ kᓗa gili guua.
 17 Dᓁ sau blea yeakᓁi guu
 maa de nᓁᓁ níside soa ní zaakᓁuoᓁa.
 18 Pᓁkūmade ᐱ sᓁle da,
 nᓁseniede ᐱ zᓁa mide.
 19 Máade zé ᐱ deε lekka uε,
 gbēmaa zé ᐱ daalaε.
 20 Né Ǿnᓁde ᐱ to a mae pᓁ ke na,
 gbēnazín sᓁū ᐱ saka a dau.

* 14:35 Mat 24.45 * 15:11 Zaa 2.25

21 Yáfaasai í ke ɔ́nɔ́kɛ́sámadee na,
láasoode í zése súsu.

22 Lɛ́kpaaisai í yá gboo,
lɛ́damade dasiḃ í to à ke.

23 Yáwea dḵ í a ɔ́na pɔ́ ke na,
yá'oa a gɔ́wa ɔ́ na fá!

24 Wɛ́ni zé í gé ní laaideḃ musu,
ké aasu si bɛ́dauo yáí.

25 Dii í káakuna ua wí,
í to gyaa kɔ́ɔ ku a gbɛu.

26 Dii za láasoo váiu,
yána'oa gbásl vɛ́e.

27 Gbɛ́wɛ́tána í ɛ́ada a uawa,
gbé pɔ́ za gbagusaɛu aɔ́ ku aafia.

28 Gbɛ́maa í láasooke yázásiawa,
yávái í bɔ́le gbɛ́váiḃ léu gɔ́ɔ.

29 Dii zà ní gbɛ́váiḃ,
í swákpa gbɛ́maaḃ wabikɛai.†

30 Oa weea í ní pɔ́ ke na,
baoná í ní wá wee.

31 Gbé pɔ́ í swáɔ́ aafia lɛ́damai
aɔ́ belé ũ ɔ́nɔ́naḃ guue.

32 Gbé pɔ́ gí totoai za azlau,
lɛ́damamana mé í gɔ́ nḵsede ũ.

33 Vɛ́akea Diiɛ́ í ɔ́nɔ́ dané,
zɛ́abusaa mé í mó ní bɛɛɛo.

16

1 Gbɛ́nazína í yáse,
áma a midɛa í bɔ́ Dii léue.

2 Baade í a yákea e maaɛ,
áma Dii mé ɔ́ ní pɔ́eá dḵ.

3 N n yá kpále Dii gɛ́zɛ́,
n pɔ́eá í zɛ́ke.

4 Dii pɔ́pii kè a pɔ́eá yáie,
baa váikenaḃ de ɛ́adamagɔ́ pɔ́ ũɛ.

5 Dii ye ɛ́andánaḃ glyáio,
sɛ́ana guu aa bɔ́ páo.

6 Gbɛ́ke ní náaio í láka tàaea,
vɛ́akea Diiɛ́ í ní ɛ́ váie.

7 Tó gbé yákeaḃ ká Diigu,
í to se aá ibɛɛḃ keaânɔ́ na.

8 Pɔ́ yɔ́na ea maakea guu
maa de ɔ́vái'ea zḵɔ́la.

9 Gbɛ́nazína í zé pɔ́ á sé láasooke,
áma Dii mé í aá kɛ́se dɔ́dɔ́.

10 Lá kía mé í yádile Lua gɛ́ɛ ũ,
a maa aá yá bɔ́ yázede kpɛo.

11 Zaa maa ní kiloo lea súsuoá Dii pɔ́ɛ,

† 15:29 Zaa 9.31

a zā néna ní a gbèneo píi àà pòkεεε.

¹² Wíliᵇ ye kía vāikεna gíyáio,
wí kpala zínapele yázede musue.

¹³ Yázede'ona í ka kíagu,
íᵇ ye slán'onai.

¹⁴ Kíá pòkūmaá ga zínaε,
āma ōnᵇna í a tedε.

¹⁵ Kíá oa weea íᵇ aafia vī,
aà nakεnéá káabuan louε.

¹⁶ Ōnòkúá maa de vuala zā,
gᵇᵇa laaide ū beεε de ánsusu maaa.

¹⁷ Gbēmaa í zé pᵇ í ē vāie sé,
zìakūadᵇna í a wēni dᵇᵇa.

¹⁸ Tandāa í mᵇ ní léléao,
zìasea lesí í mᵇ ní εεao.

¹⁹ Zìabusaa taasideᵇ guu
maa de baadaaa ní tandānaᵇla.

²⁰ Gbē pᵇ í laaidᵇ yáwa í maa e,
Dii náaikεna mé íᵇ pᵇna vī.

²¹ Gbē pᵇ nᵇse pàε ᵇ wí mèè wezēna,
gbé pᵇ a lé na, wí aà yādᵇᵇa zé e.

²² Laai de wēni mi ū gbé pᵇ vᵇnε,
faasaideᵇ yāfaasai í ní gbē.

²³ Ōnᵇna láasoo í pisi aà léwa,
aà lé í to wà aà yādᵇᵇa zé e.

²⁴ Yāna'oaá zᵇsapunaε,
a na nᵇseu, mé í me gba aafia.

²⁵ Zé kú í ke gbéᵇnε maa,
āma a midεkíá gaε.

²⁶ Sēwana nᵇse í aà dazíu,
asa nᵇana í tékpaaáguε.

²⁷ Gbēpā í vāikpaalínᵇ,
yāvái íᵇ dᵇ aà léu.

²⁸ Gbē dᵇᵇsai í sòle da,
gbēpena í gbēnaᵇ kēaa.

²⁹ Gbē pāsí í kᵇnike a gbédeε,
í aà da zé vāiwa.

³⁰ Gbē pᵇ lé we'í'o láasoo vāi vī,
gbé pᵇ lé lesuikε zè ní vāioε.

³¹ Mikā puaá fúa í gbiaε,
maakεa mé í ní káwà.

³² Nᵇseniεde maa de zīgᵇᵇa,
zìakūadᵇna maa de wélesinala.

³³ Wí yákekeεa gbea ní gbεo,
āma a bᵇᵇle í bᵇ Dii kíie.

17

¹ Pēε miᵇn giina soa yákelesai
maa de nᵇᵇgbēa ua sòledeula.

- 2 Z̄ laaide ɓ̄ iko v̄l̄ né giawae,
 aà baa aɔ ku ua túbi guu.
- 3 Wí ánu su ní vuao baasa,
 Dii mé í wá s̄ táasika.
- 4 Gbēvái swá ɓ̄ na ní yáɔɔsaio,
 ɛɛde laai ɓ̄ ku lɛkpɛdaamáwa.
- 5 Gbé p̄s̄ í taaside ke p̄ɔp̄ɔ lé saka aà Kenague,
 gbé p̄s̄ í gbé yáalɔ músiwa a ɓ̄ p̄ao.
- 6 Tɔ́unaɔ mé ní deziɔ gawi ũ,
 maeɔ mé ní néɔ íandáɓɔ ũ.
- 7 Yáɛde oa lí k̄s̄i ní s̄ɔɔoo,
 màa ɛ lí k̄s̄i ní bɛɛde léoo.
- 8 Gbagusae de z̄lakɛka ũ a danac,
 gu p̄s̄ à líliu pii aà tá ɓ̄ nae.
- 9 Gbé p̄s̄ lakà táae p̄s̄ wa kèèla ye wàɔ yeazie,
 yázi felena s̄s̄ í gbēke ɓ̄aa.
- 10 Ɔnɔna gbaa laai í t̄wà
 de s̄ɔɔ gbēa gēn basɔla.
- 11 Yāvái mé í d̄aa swágbāadeɛ,
 wa z̄ina s̄osobisaide gbaɛwà.
- 12 Kpaaua ní wai p̄s̄ wà a né s̄èlɛo
 s̄àɔ de kpaaua ní s̄ɔɔo a mísaikeula.
- 13 Tó gbēmaa flabò ní v̄aio,
 v̄ai a kē aà uawao.
- 14 Lɛkpaadaa de lán ízɛwēawae,
 go we e s̄ole àɔ gé felé.
- 15 Yánakpaa táaedewa ní yádaa yāesaidelao,
 Dii za yá beeɔu piiɛ.
- 16 B̄s̄ ài s̄ɔɔ ɔadea a kyod̄sa yáí v̄i?
 Asa a n̄s̄e v̄lo.
- 17 Gbēnaɔ ɓ̄ yek̄s̄i gɔɔpiiɛ,
 v̄i ní d̄aunaɔ ku d̄sa k̄s̄e yáíɛ.
- 18 Misaide í a gbēdo fla di a miwa,
 í kpégaasí a gbēdeɛɛ.
- 19 Gbé p̄s̄ ye s̄olei ye duunaie,
 yágbā'ona í músi'í aziaɛ.
- 20 Láasookpaanlade lí ma e o,
 lɛfɔbde í lélé da taasiu.
- 21 S̄ɔɔ'ina p̄ɔ ɓ̄ siaɛ,
 faasaide mae p̄ɔ líɔ nao.
- 22 N̄s̄enaá ɛsɛ maaɛ,
 p̄sia í ní ibaba.
- 23 Váikena í gbagusae s̄ɔɔ a ulau
 ké à e yáɛde bádeò yáíɛ.
- 24 Laaide í wɛbii ɔnɔwa,
 āma s̄ɔɔ wépeklí ɓ̄ z̄àɛ.
- 25 Né s̄ɔɔ í a mae p̄ɔ ya,
 í a da'ia n̄s̄e ɔ̄kpaè.

26 A maa wà yāesaide yíao,
 bεεεde gbēa a nòsemaa yáí zεvᓂo.
 27 Gbᓃ́ pᓂ́ í a lé fᓂ́ dᓂa vᓂ,
 nòseniēde ɔ̄ laai vᓂ.
 28 Baa sᓂᓂ, tó à a lé fᓂ, wᓂ aà dile ᓂnᓂna ũε,
 gbᓃ́ pᓂ́ í a lé kúá laaideε.

18

1 Zia pᓂeā mé í dᓂaa gbᓃ́ pᓂ́ í kᓃ́máε,
 í fᓃ́nzi lεdama píi musu.
 2 Sᓂᓂ lí pᓂnake wezᓃ́ yá musuo,
 yá pᓂ́ dᓃ́dewà ᓂ́ í o.
 3 Vāikea í mᓂ́ ní sakanguoε,
 kpeᓂᓂyā́ í láani iné.
 4 Gbᓃ́nazina legbe de lán ísiwae,
 lán swa'í bàalea ge ᓂnᓂ ɔ̄ᓂᓂwa.
 5 Kea vāikenaε kᓃ́ke
 ge yákekea yāesaideε ɔ̄kpeai maao.
 6 Sᓂᓂ lé́ í aà da sᓂleu,
 aà yā'oa í aà kpa gbᓃ́ai.
 7 Sᓂᓂ lé́ í aà ᓂᓂkpa,
 aà yā'oa í aà kú lán baiwa.
 8 Gbᓃ́pena yá́ í kené lán zᓂwa,
 í gᓃ́ léu dᓂᓂ e nòse kpeau.
 9 Gbᓃ́ pᓂ́ í pākpa a zliá músi dáunaε.
 10 Dii tᓂá ulekli lesᓃ́ε,
 gbᓃ́maa í bàale à azla yeu.
 11 ɔ̄de àizεε ɔ̄ deε wᓃ́lé kaede ũ,
 a deε bíi pᓂ́ wa fᓂ́ dedewàᓂ ũ.
 12 Ziasεa lesᓂ́ í mᓂ́ gbᓃ́é ní léleaoε,
 zlabusaa í mᓂ́ ní bεεεo.
 13 Gbᓃ́́ pᓂ́́ í yázási yāmasai,
 mᓂ́saikε ní kpeᓂᓂao mé́ í gᓂᓃ́.
 14 Sᓂdilea í gbᓃ́ gba gbāa gyāpewa,
 āma déme a pᓂsia fᓂ́i?
 15 Wezᓃ́na í yādada a sᓂᓂ,
 ᓂnᓂna swá ɔ̄ dᓂ dᓂai.
 16 Gba pᓂ́ gbᓃ́ dá í zεkekeε,
 í zεweεε gbᓃ́zᓂᓂ kᓂ́.
 17 Gbᓃ́́ pᓂ́́ dᓂaa a yā'ò, wᓂ aà yáze e,
 e aà íbεε àᓂ gé aà pᓂ́ oi.
 18 Yákekea gbεaa Diiwa ní gbεo
 í sᓂle mide, í gᓂgbāaᓂ yoaa.
 19 Daε pᓂ́ wà taaekᓃ́é yá ɔ̄ gbāa lán bíiwaε,
 aà sᓂle de lán zᓃ́kakaa ní leowae.
 20 Yā'oa í gbᓃ́́ ká káawa,
 aà legbe'í í to pᓂ́ mᓂwà.
 21 Ga ní wᓃ́nio ku léue,

gbé pḱ ye yá'oi a a gbé'e.

²² Gbé pḱ nḱ è pḱmaa è,

báaa bee bḱ Dii kíe.

²³ Taaside í yá'ò wēnawēna,

ḱde í yázāsi gbáughāu.

²⁴ Gbēna yāaa í yāvāi inéε,

gbēnaeḱ ku aaḱ naḱnḱ de ua gbéa.

19

¹ Kua taaside táesaide ū
maa de kua sḱḱ yāvāi'ona ūla.

² Aia vīa yázεdḱsai maaḱ,
wāa zḱḱ í ní zā zéwae.

³ Gbēnazína faasaikε í zé ḱḱkpaè,
ḱ í Dii táae e.

⁴ Aizεε í to wā gbēna e dasi,
taaside gbēna í kéwae.

⁵ Seelade vāi a bḱ pāo,
εεde a gí wétēa eio.

⁶ Gbé daside í kpalablēna tḱnasi,
gbépii ḱḱ ye gbadana àḱ de a gbé ūe.

⁷ Taaside daεḱ í aā vūaaε,
wa aā gbēnaḱ kéawā o ḱḱo.
Tó a wēle yá'orḱnḱ, lí ní e bεo.

⁸ Gbé pḱ lé ḱnḱkū ye azlāe,
gbé pḱ ye dḱai í maa e.

⁹ Seelade vāi a bḱ pāo,
εεde a mīde.

¹⁰ Lá namablea lí kḱsi ní sḱḱoo,
māa í kū zḱ àḱ kible wéεḱwao.

¹¹ Wεzēna pḱ lí pa kpaao,
lákāa táaea mé aā íandābḱ ū.

¹² Kíā zḱakaaá nḱḱomusu pūnaaε,
aā nakēnēá mḱsepisia sēwae.

¹³ Né sḱḱ de a mae ḱḱkpana ūe,
nḱ sḱlede de lán itḱtḱa zεsaiwae.

¹⁴ Wí ua ní a àizεεo e mae túbi ūe,
āma nḱ laaide ea í bḱ Dii kíe.

¹⁵ Zígbiakε í ní da í zḱḱ'oua,
nḱana í mādade de.

¹⁶ Gbé pḱ ḱḱ yādilēne kūa aḱ aafiaε,
gbé pḱ í saka a kuau a ga.

¹⁷ Gbé pḱ wēnadḱ taasideε pḱ sḱa Diiεε,
ḱme a aā yākeḱ flaboè.*

¹⁸ N n né toto a gḱḱwa,
āma nḱsu to a gēagē e à gao.

¹⁹ Wa ḱa zḱ pḱkūmadeε aā flabo,
tó n aā bḱ, aā boa aḱ lé vīo.

* 19:17 Mat 25.40

20 Ledama ma, totoa yáda,
ké n̄ e n̄ ònkū zá yáí.

21 Láasoo ku gbēnazína n̄seu dasi,
āma yá p̄ Dii z̄èò mé a ke.

22 Gbēkekeanede mé i ka gbēngu,
kua taaside ū maa de kua ede ūa.

23 Vlakea Diie i m̄ó n̄ wēnio,
ade i i k̄aa, v̄ai lí aà leo.

24 M̄aade i ɔgē tau
à fua bleli ḡeò a lé k̄lí.

25 L̄aanide gbē, m̄isaide i ḡs laai v̄í.
W̄ezēna gba laai, i yādada.

26 Né p̄ó i a mae gbē mé i a da yáá né gia p̄ó i widam̄ae.

27 Ma né, tó n k̄ámabò n̄ ledamamao,
n p̄aale yād̄aen we.

28 Seelade p̄á i yáede l̄aanike,
v̄aik̄ena i yá'li m̄óm̄o b̄ē.

29 Go looa gbēlaanik̄enaola,
gbēaá s̄ũ p̄e n̄ kp̄esa.

20

1 V̄ēē i to w̄à ḡs l̄aanip̄o ū,
i gb̄aa i n̄ da yāb̄leu,
gb̄é p̄ó t̄ò à a de òn̄o v̄ío.

2 K̄ia palaaá n̄òm̄usu p̄ūnaae,
gb̄é p̄ó aà p̄o f̄ēè az̄ia kp̄à gaiē.

3 Ledaa lekpaau sai i to w̄àò b̄eēē v̄í,
faasaide ɔ k̄aa n̄piie.

4 M̄aade lí sapa a ḡoò,
tó à ḡè bua p̄k̄ekeḡo, ìli p̄e eo.

5 Gbēnazína s̄ó yá de lán ísiwae,
w̄ezēna mé a t̄oà d̄ó.

6 Gb̄é daside i a gbēkekeané yā'o,
āma b̄oà gb̄é náaidewa z̄í'ū.

7 Gb̄é p̄ó i yāke a z̄éwa mé maa,
b̄aaaden né p̄ó à ḡà à n̄ t̄ó ū.

8 K̄ia z̄ólea a yákpalekek̄lí
i v̄ai p̄ii d̄ó a w̄é guu à pl̄ek̄o.

9 Déme a f̄o a n̄se yāe v̄ío
á k̄ú duunasai w̄asawasaei?

10 Kilool̄ea v̄ai n̄ gb̄ēblezaao,
Dii za b̄eēu piie.

11 Baa k̄ó'oa guu w̄í d̄ó néwa,
tó aà yākea maa mé a d̄ò v̄í.

12 Swá p̄ó w̄í yāmaò n̄ w̄é p̄ó w̄í gu'eoo
Dii mé n̄ ké p̄ii.

13 Tó n̄ ye ii, n̄ȳo ḡs taaside ūe,
tó n̄ w̄é i v̄ío, bl̄e a m̄o ma.

14 P̄oluna i me: I ka m̄aao! I ka m̄aao!

Tó à kàò aε, í azíá sáaukpa.

¹⁵ Vua saio, òso diε,
ama bḡa yáfaade'onawa àao.

¹⁶ Tó gbé nibḡ flá dī a miwa,
n̄ aà ula si ñyḡ kūa tḡoma ù gbépi gēε ù.

¹⁷ Dīidiina pḡblea íḡ nané,
gbεzā sa í gḡ léu lán gbèkḡḡwa.

¹⁸ Zε ní yáo ledama musu,
yá gwa maamaa, ní gbasa zika.

¹⁹ Gbēpena íḡ be ní dáḡ asiiε,
nísu yáale ní yābḡen zḡdeoo.

²⁰ Gbé pḡ a de ge a da kà,
aà filia a gawà gusia níniuiε.

²¹ Túbiblea káau taasidḡsai
lḡ báaa vḡ gbεzāo.

²² Nsu vāi tḡsia láasookeo.
Sḡa Diizi à n suaba.

²³ Dii za kiloolεa váiuiε,
gbēblezaa lí kaaáguo.

²⁴ Dii mé í gbēnazína kēse dḡdḡ.
Kpelewa gbé a yá pḡ a kε zé dḡi?

²⁵ Wā lεgbēa Luaε kai vḡ,
gbεzā ñyḡ láasooke lé pḡ ní kèwāpiwa.

²⁶ Kía ḡḡna í gbēvāiḡ ple
à ní ká gbεu à ní kε kélékεle.

²⁷ Dii filia í gbēnazína láasoo pu,
í aà nḡsekpεaḡ táasika píi.

²⁸ Gbēke ní náaio mé kía dḡanaḡ ù,
gbēkεkεa í aà kpala zεdḡ.

²⁹ Ewaasoḡ gbāa mé ní íandābḡ ù,
maezḡḡ miká pua mé ní gawí ù.

³⁰ Gbēa pḡ í gēngu í vāi wolomá,
flá'ḡama í gē e za nḡsekpεau.

21

¹ Kía nḡse ku Dii ḡzḡ lán ízewae,
gu pḡ a yei ḡ í aà liliu.

² Baade íḡ e a yákeε maaε,
ama Dii mé íḡ ní nḡse dḡ.

³ Maakeε ní yákeε a zéwao
í ka Diigu de sa'oaawāa.

⁴ Ziasεa lesí ní íandāo
í váikεnaḡ duuna bḡ gupuau.

⁵ Aiade láasoo í aà ka namawa,
nḡnwāade í si pḡkēsámau.

⁶ Aizεε pḡ gbé è εεtoa guu
a gē ní íanaoε, aàpi í ga.

⁷ Váikεnaḡ pásíkεa a tárnḡ,
asa aali we yázεdekēo.

8 Tàaede yákeᵇa líᵇ dᵇᵇ vᵇlo,
yáesaide yákeᵇa ɪᵇ wásawasae.

9 Ia gᵇᵇu záu maa de
kua kpéu sánu ní nᵇ sòledeola.

10 Váikeᵇna sᵇ ɪᵇ ku váiwaε,
ìli a gbé wēnagwao.

11 Tó wà ɪadà gbélaanikenawa, mīsaide ɪ ɪᵇnᵇkūε,
tó wà ɪnᵇna gbà laai, aà dᵇᵇa ɪ káfle.

12 Lua maa, ɪ váikeᵇna be taasika,
ᵇ ɪ váikeᵇnaᵇ fuangba taasiu.

13 Gbé pᵇ ɪ swákpa wēnade wiiiio,
aàpi a wiile sᵇ, gbεe a wewàᵇ.

14 Gbadaa asii guu ɪ pᵇkūma kpále,
gbagusae sᵇba ulau ɪ pᵇfē mide.

15 Yáᵇᵇgᵇᵇa a zéwa ɪ gbēmaa pᵇ ke na,
āma ɪ iwāa ka váikeᵇna pᵇae.

16 Gbé pᵇ pàale wékēa zéε
a ta gyaadeᵇ káaauε.

17 Gbé pᵇ ye pᵇnakeai a gᵇ pᵇkēsāma guue,
gbé pᵇ ye vēi ní ble nīsideo a ke ᵇde ũ.

18 Váikeᵇnaᵇ mé gbēmaaᵇ awakpabᵇ ũ,
wa ɪada náaisaideᵇwa nᵇsepuadeᵇ gbεu.

19 Zᵇleᵇa sēgbāu maa de
zᵇleᵇa ní nᵇ sòlede kpēnedeola.

20 Ble maa ní nisio ɪᵇ kále ɪnᵇna be,
āma sᵇũ ɪ a pᵇ mᵇmᵇ gᵇᵇε.

21 Gbé pᵇ ɪ yázeᵇe ní gbēkeᵇo wεεle
ɪ wēni ní yá nao ní beεεᵇ e.

22 ɪnᵇna ɪ si gᵇᵇgbāaᵇzi ní wéleu,
ɪ gbāa pᵇ aale a náaike gboo.

23 Gbé pᵇ a lé fᵇ à a léna zùukè,
ade késeεke a wēniεε.

24 Gbé pᵇ wala ní yᵇᵇᵇ vᵇ ɪ tᵇn gbélaanikenena,
ɪ yáke ní zaza zᵇᵇᵇε.

25 Māade pᵇeā ɪ aà kpa gai
ké à ᵇkpà a si yái.

26 ɪᵇ ku pᵇnideau gᵇᵇpiie,
gbēmaa sᵇ ɪ gbada, ìli gio.

27 Dii ye gbēvái a gbagbaa gíyáio,
atēsa tó àle sapi o ní mᵇafilio.

28 Seelade vái a mide,
gbé pᵇ ɪ gbé yāma yá aᵇ ku.

29 Gbēvái wé ɪᵇ pásie,
nᵇsepuade ɪ wéte a yákeai.

30 ɪnᵇ ge wεzē ge ledama,
an kee a fᵇ pā Dii pᵇeálo.

31 Wí sᵇ sᵇuke zíkka yáiε,
āma Dii mé ziblea yá dᵇ.

22

- 1 Tó na de àizeea,
na ní gbéḃ de vua ní ánuḃuola.
- 2 Ɔde ní taasideo zína doḃe,
Dii mé ní ké pii.
- 3 Laaide í dḃaa vái e, ɔ́ í ulèè,
ḃnḃsaide í gi àḃ gé, ɔ́ í wétēa e.
- 4 Ziabusaa víakea Dii guu gbe
mé àizee ní beeeo ní wénio ú.
- 5 Le ní baio ku gbé dḃḃsai zéú,
gbé pḃ ye aafiai í kémá.
- 6 Ewaasona da zé pḃ de aà sewa,
tó à zḃḃkù, a bḃuo.
- 7 Ɔde í gbāamḃ taasidee,
pḃsēana í zḃble pḃdeee.
- 8 Gbé pḃ vái tḃ a yá'e a kekegḃḃ,
aà pásikego a aà gbē.
- 9 Lua a báaada gbé pḃ gbēke vígu
ké í bleli taasideḃne yáí.
- 10 Láanide yá, sòle í midē,
yákele ní wío í láa.
- 11 Nḃsepuade pḃ a legbe'i na,*
ḃme aḃ de kía gbēna ú.
- 12 Dii íḃ wéte dḃai,
í mḃafilide eekaè a ɔ́zì.
- 13 Māade í me nḃḃmusu ku bàasi,
a ma de gāaee.
- 14 Káalua léá è zḃoloe,
gbé pḃ Dii láaizìwà í léle dau.
- 15 Faasaiyā íḃ dḃ néḃ sḃwa,
totoa ní flāo a to aa kēwà.
- 16 Gbāasaide wētāa í aà káfi,
ḃde gbaa pḃ í aà kēsā.
- ḃnḃnaḃ ledama*
- 17 Swákpa n̄ ḃnḃnaḃ yá'one ma,
n̄ n nḃse wē ma yádanee,
- 18 asa a maa n̄yḃ kúa n sḃ guue,
íḃ dḃ n léu.
- 19 Baa mpi, mále yádanē gbā,
ké n̄yḃ Dii náai víe.
- 20 Ma yá'one kēne mèn baakwi,
yápiḃ ledama ní dḃao ví.
- 21 Mále yá pḃ síana ví danē,
ké n̄ e n̄ yázásimá a zéwae.
- 22 Nsu gbāasaide ble aà gbāasaikē yáio,
nísu gbāamḃ wēnadee yákpalekeklio.
- 23 Asa Dii a yásirínḃe,

* 22:11 Mat 5.8

i gbé pᵛ lé ní wetāᵛ wetā.

²⁴ Nsu gbékpa ní pᵛkūmadeoo,
ńsu bebε ní pᵛfēdeoo,

²⁵ ké ńsu n̄ aà dàa séle
n̄ nzl̄a kpa yáio yái.

²⁶ Nsu gbēpāle fl̄a di n̄ miwao,
ńsu kpégaausièᵛ.

²⁷ Tó ní pᵛe v̄l̄ n̄ fl̄abodo,
wa n̄ wúlebᵛ se n̄ zíεε.

²⁸ Nsu kᵛᵛ baa v̄l̄o,
n̄ deziᵛ mé dà za zi.

²⁹ N gbé pᵛ ḡᵛi v̄l̄ a ᵛzl̄ guu d̄ᵛa?
Ade a zíkε kíaᵛnεε, í kε táaaᵛ a kεnéᵛ.

23

¹ Tó n̄ mᵛ pᵛblei ní gbāadeo,
ńyᵛ d̄ᵛ gbé pᵛ kú n̄ aε.

² Tó asiaden n̄ ū,
fēna da n̄ kòlowa.

³ Nsu to aà pᵛ níside n̄ wé bleo,
asa bl̄epiá kokoazuaneε.

⁴ Nsu l̄ada nzl̄awa ᵛ zᵛᵛ ea yáio,
n̄ nzl̄a ᵛnᵛ tó.

⁵ W̄l̄ wéle ᵛawae ᵛ í gēzeεa,
í ḡs̄l̄a bᵛ í vua lán yāamusuwa.

⁶ Nsu bl̄ide bl̄ε bleo,
ńsu to aà pᵛ níside n̄ wé bleo,

⁷ asa l̄ᵛ a ᵛa nao a n̄ᵛseue.
I onε n̄ pᵛble n̄ imi, āma aà pᵛ dᵛmao.

⁸ Nyᵛ a miᵛna pᵛ ní bl̄é pisie,
aà s̄aau pᵛ ní kp̄a i kε p̄a.

⁹ Nsu ȳ'ᵛᵛ sᵛᵛ swáuo,
asa a sakanε n̄ ᵛnᵛȳaue.

¹⁰ Nsu kᵛᵛ baa v̄l̄o,
ńsu netoneᵛ bú le n̄ ka n̄ pᵛuo.

¹¹ Asa an̄ Zεnnᵛde gbāa,
a bᵛ n̄ kpεε, í yásir̄nᵛ.

¹² L̄edama da n̄ sᵛu,
swásε d̄ᵛaȳai.

¹³ Nsu ḡl̄ n̄ né totoio.
Tó ní gbè ní fl̄āo, a gao.

¹⁴ N̄ aà gbē ní fl̄āo,
n̄ aà bᵛ ga lézl̄.

¹⁵ Ma né, tó n̄ n̄ᵛse paaa,

ma pɔna a ke zài.

16 Tó yázeḃe lé bɔ n léu,
ma nɔse a yáalɔ.

17 Nsu duunkenaɔ gwea nideɔ,
nyɔ Dii vía ví gɔɔpií.

18 Asa nyɔɔ zia víe,
mé támaa a n neɔ.

19 Ma né, ma yāma, ní ɔnɔkú,
to n laai àɔ ku yázeḃekeawa.

20 Nsu yāale ní wēdenaɔɔ,
ńsu nyɔ ku lé'udeɔ guuo.

21 Asa wēdena ní lé'udeɔ í gɔ puae,
an mekemmuuna í ní da zwánkasa yeauē.

22 N n de'ia yāma,
tó n da zikú, ńsu sakaaàguo.

23 Nyɔ slana yá, ńsu zeèɔ,
ɔnɔ ní yádanɔ ní wezēɔ weele.

24 Gbēmaa mae pɔ ɔ na maamaae,
ɔnɔna de'ia mikpe ɔ tévue.

25 To n de ní n dao pɔ àɔ nama,
to n da'ia yáalɔma.

26 Ma né, n n nɔse wēmeē,
wéte ma yákeai.

27 Asa káaluaá è zòoloe,
nɔe dɛ'ideá tɔɔ kpaolonaē.

28 I gbé kpákpa lán kpáiweliwewa,
í to gɔe dáside gɔ náaisaie.

29 Dé wí waiyookeèi?

Dé wí ó'o keèi?

Déme lekpaá víi?

Déme zɔa víi?

Déme í ke'la pái?

Dé wé mé tēai?

30 Gbé pɔ aal sèe de wē tūui,
aaí gé kpálekei vèe yáaleaiɔne.

31 Nsu webii vèewa a tēake n wé bleo,
asa ɔ pipi keɛona guue, mé a géa léu ɔ na.

32 Gbezá a swaa kima lán mlēwae,
i n gbā à n kú lán piligonawa.

33 Nyɔ wesi pɔ pɔ ní e yāoale,
nyɔ láasoo kpaanlake n sɔu.

34 Nyɔ de lán gbé pɔ wúlea gó guu ísiaawa,
lán gbé pɔ kú gó zwāa misonaawa.

35 Nyɔ me: Wà ma gbē, i ɔao,
wà ma ke búubuu, mi a wāwāmao.
Bɔe ma wé a wee mà í weele mi lɔi?

24

1 Nsu lua gbēvāiᵇ gweaio,
ńsu yáaleańńo nide seo.

2 Yá gbāa láasoo mé ń kú n sᵇu,
yákele mé ń dᵇ n léu.

3 Ɔńo wí uakpaᵇ,
wezē i to àᵇ báaa vī.

4 Dᵇa ᵇ wí pᵇ kaᵇ láasiᵇ pai
ń àizee maa gawideo.

5 Ɔńona gbāa ń káfi,
dᵇna iko ń dedee.

6 Zĩgbaselea i to wá fᵇ wá zĩka,
tó yákekenaᵇ dasi, i to wá zĩble.

7 Ɔńo lesi de faasaidea,
wéle kᵇkáaa guu aà lé ń kpaauae.

8 Gbé pᵇ ń vāikeané láasoo vī
ᵇ wí me kᵇnide.

9 Yafaasai wáaipaaá duunae,
gbēe líᵇ ye gbélaanikena gtyaio.

10 Tó n nzia bᵇsa taasie,
n yéee mé bilao.

11 Gbé pᵇ aa mipè gawaᵇ suaba,
gbé pᵇ aa sᵇo lé si kaale guuᵇ misi.

12 Tó n mē: O'o, wá dᵇ yáao fá,
Lua pᵇ nᵇse guu yá dᵇ a eo lé?
N wēni Dᵇana a yá dᵇ,
a fiabo baadee a yákeawae.

13 Ma né, zᵇ ble, asa a nae,
zᵇsapuna i ke léee na.

14 Maa ᵇnᵇ i ke gbéee na a nᵇseu.
Tó n ᵇnkù, ntyᵇᵇ zia vī,
mé támaa a n neo.

15 Dáade, ńsu gbēmaa ua kpákpaᵇ,
ńsu n aà pᵇᵇ waawa a beo.

16 Baa tó gbēmaa lèle gēn sᵇpla, i ea felee,
vāikenaᵇ sᵇ, músi i to aa fu.

17 Tó n ibee lèle, ńsu pᵇnakéo,
tó à fù, ńsu tidᵇaàlao.

18 Tó Dii è maa, a keè nao,
aà pᵇkúma a wee n ibeepiwaē.

19 Nsu to gbēvāiᵇ yá n ku gbāao,

ńsu lua vāikenaᵇ gweaio.

²⁰ Asa gbēvāi líᵇ zia vīo,
Lua a vāikenaᵇ tēḍe.

²¹ Ma né, vīake Diie ní kiao,*

ńsu gbékpa ní gbé pᵇ bᵇ ní kpeᵇo.

²² Asa yá a ní le kándo.

Déme dᵇ lá wa ní ásookei?

ᵇᵇnaᵇ yán ke b

²³ ᵇᵇnaᵇ yán ke bᵇ:

Gbēbᵇᵇa'ᵇsi yákpale guu maao.

²⁴ Gbé pᵇ í yánakpa táaedewa,
wa savāi'ᵇe, buiᵇ i ɔleleè.

²⁵ Gbé pᵇ í yá'likpawá aᵇ maa e,
Lua a báaadaaágu maamaae.

²⁶ Gbé pᵇ í yáwe gbéwa wásawasa
lé lépewáe.

²⁷ ɔlia n buai a zᵇ láa,
ní gbasa kpeᵇᵇ sa.

²⁸ Nsu bᵇbᵇ ní n gbédeeo pāo,
ńsu to n lé gbéᵇ sásáo.

²⁹ Nsu me: Má keè lá a kèmeewaᵇo,
ge má flaboè a yákeawaᵇo.

³⁰ Ma pā màade bua,
ma dᵇ ɔnᵇkēsámade véebui,

³¹ ɔ má è le bᵇle dàgua pii,
à sékù, gí pᵇ a bᵇ ní gbᵇo kwè.

³² Ma yápi gwá, ma láasookèwá,
ɔ yá pᵇ má èpi yádadamae.

³³ Tó n mè: Má i'ᵇo yᵇᵇ, má kámabo yᵇᵇ,
má wúle yᵇᵇ ɔkpaá ma kùe,

³⁴ pᵇtaasi a n zámake lán kpáíwa,
pᵇ nᵇana i nᵇma lán gᵇkeᵇᵇdewa.

25

Salomᵇᵇ yáasi paleᵇ

1 Salomᵇᵇ yáasi pᵇ Yudaᵇ kí Ezekia gbéᵇ è aa kèᵇn ke:

² Lua gawi ví ké à yá ulé,
kíᵇᵇ gawi ví ké aa yá táasika.

³ Luabe lesí lé ní tᵇᵇle geele léᵇ
ní kía láasᵇᵇᵇ táasikaa vīo.

⁴ Anusu gbásí bᵇle,
ánusuzíkᵇna i pᵇmaa piᵇ.

⁵ Vāikenaᵇ bᵇle kía íwaᵇ guu,
aà kpala i zᵇᵇᵇ yáede musu.

* 24:21 1Pic 2.17

6 Nsu n̄ nz̄la dile gbia kía aεo,
 řisu ze gb̄ēz̄ᵛᵛ gb̄euo.
 7 Asa aà oane, m̄ aε la, maa de
 aà n dile k̄és̄aa gb̄é gbiaᵛ aεa.*
 8 Yá p̄ᵛ n w̄é è řisu n̄yᵛ w̄á ní a ḡᵛḡᵛaoo.
 Tó w̄a yeled̄ine, b̄ᵛ n̄yᵛ k̄e gb̄ez̄ai?
 9 Tó řile yáᵛḡᵛᵛ ní n gb̄édeeo,
 řisu b̄ᵛ n̄ gb̄ēp̄ale asiioo.
 10 Tó à su m̄a, a widamaε,
 n t̄ᵛ íi a láa bo.

11 Yána'oa a gᵛᵛwa kefeū
 lán mao t̄ēa p̄ᵛ da ánuᵛsu tauwa.
 12 Ɖn̄ᵛna ledama maa gb̄é p̄ᵛ n̄ᵛse v̄le
 lán vua n̄ᵛambleb̄ᵛwae.
 13 Lá i n̄ie b̄ᵛ de p̄ᵛkek̄enaᵛne,
 m̄aa z̄ina náaide de gb̄é p̄ᵛ aa aà z̄l̄ᵛne,
 í ní n̄ᵛse n̄in̄iné.
 14 Gb̄é p̄ᵛ í gb̄adaa legb̄ē mé íli dao
 de lán lou p̄ᵛ s̄isi à íana k̄aka i maowae.†
 15 Menak̄ea í to k̄ía ní yáze e,
 kp̄álea yáí í tó ní yá ble.
 16 Tó n z̄ᵛ è, ble n lé léu,
 k̄é řisu ble z̄ᵛ n̄ pisio yáí.
 17 Nsu n̄ n gb̄édee be z̄é s̄ᵛᵛ,
 k̄é asu k̄pasanno à zanguo yáí.
 18 Gb̄é yáᵛᵛa a gb̄édeewa
 de lá à aà k̄ē'la ní goo ge f̄ēnda ge ní kaowae.
 19 S̄ᵛkp̄alea náaisaidezi taasikegᵛᵛ
 de lán swaa gȳae ge gb̄a k̄ᵛᵛwae.
 20 P̄ᵛna lesia p̄ᵛsiadeε
 de lán ulawoloama íampuu
 ge yᵛuna kaa b̄ᵛwawae.
 21 Tó n̄ᵛa lé n ib̄eε de, ble kpaw̄a,
 tó im̄ie s̄ᵛ, n̄ aà gba í,
 22 asa řile aà ᵛ kaè a léun we,‡
 mé Dii a flabone.
 23 Lá guk̄pe íana í m̄ᵛ ní louo,
 m̄aa gb̄ēpea í m̄ᵛ ní oa f̄enk̄paaᵛ.
 24 Ia ḡᵛᵛ z̄au maa
 de kua kp̄éu s̄anu ní n̄ᵛ s̄oledeola.
 25 Baona b̄ᵛa b̄ᵛsu z̄az̄au
 de lán í n̄ie k̄paa gb̄é p̄ᵛ a ȳēεε làawawae.
 26 Gb̄ēmaa p̄ᵛ mis̄iile v̄aik̄enaε
 de lán n̄ib̄ᵛna p̄ᵛ a í ȳawae,

* 25:7 Luk 14.8-10 † 25:14 Yud 12 ‡ 25:22 Lom 12.20

lán l̀̀́ p̀́ a í ò̀̀kpàwa.

²⁷ Z̀̀blea g̀̀ēag̀̀ēa maao,
gb̀̀́ azía kp̀̀elaa gbiao.

²⁸ Gb̀̀́ p̀́ azía k̀̀́a d̀̀́o
de lán ẁ̀́l̀̀́e p̀́ a b̀̀́i gboowae.

26

¹ Lá loughbekwea sae
ge loumaa p̀̀́k̀̀́ekeg̀̀́o lí z̀̀́keo,
m̀̀́a gawi lí k̀̀́si ní s̀̀́oúo.

² Lá g̀̀́olegolena ní luakitelenao
l̀̀́ vuavua, l̀̀́ gé la, l̀̀́ ta le,
m̀̀́a ò̀̀́lela gb̀̀́́e pá a p̀̀́e z̀̀́wàò.

³ Fláá s̀̀́ p̀̀́e, kpíá z̀̀́aà'lna p̀̀́e,
s̀̀́ú p̀́ mé go ù a kpesea.

⁴ Nsu yázasi s̀̀́úwa a faasaikewao,
ké nsu g̀̀́aàwao yáí.

⁵ Yázasi s̀̀́úwa a faasaikewa,
ké asu azía gwa ò̀̀́na ùo yáí.

⁶ Tó n ledí s̀̀́úe,
n nzía ò̀̀́kp̀̀́e, n yá'í nzlae.

⁷ Yáasi p̀́ d̀́ s̀̀́ú léu
de lán e gbá p̀́ lé gbáewae.

⁸ S̀̀́ú kp̀̀́elaa
de lán gb̀̀́daa gb̀̀́mauwae.

⁹ Yáasi p̀́ d̀́ s̀̀́ú léu
de lán le naa ẁ̀́d̀́ena ò̀̀́ziwae.

¹⁰ S̀̀́ú ge gb̀̀́p̀̀́p̀̀́a daaziu
de lán toekana p̀̀́pii gbáawae.

¹¹ S̀̀́ú eaa a yáfaasaikewa l̀̀́
de lán gb̀̀́e p̀́ éa a pisi blèwae.*

¹² N gb̀̀́́e p̀́ azía díle ò̀̀́na ù èa?
S̀̀́ú s̀̀́òwà.

¹³ M̀̀́ade í me: Ǹ̀́òmusu ku z̀̀́eue,
wàí pásí be zeau.

¹⁴ Lá gba l̀̀́ lili a lilib̀̀́u,
m̀̀́a m̀̀́ade l̀̀́ lilelile a ẁ̀́l̀̀́k̀̀́i.

¹⁵ M̀̀́ade í ò̀̀́si tau,
aà bl̀̀́li geò a lé k̀̀́í í k̀̀́ewà ía.

¹⁶ M̀̀́ade l̀̀́ e a ò̀̀́nò
de yáwend̀̀́na gb̀̀́̀on soplaola.

¹⁷ V̀̀́i pélea d̀̀́o lekpaau
de báasi gb̀̀́e k̀̀́a a vláwa ùe.

¹⁸⁻¹⁹ Gb̀̀́́e p̀́ a gb̀̀́́dee s̀̀́sà ò̀̀́ à gbàsa oè: M̀̀́ale faaiboe
de lán ẁ̀́ekeyiode p̀́ lé k̀̀́a tede ní kagbao fánguwa.

* 26:11 2Pic 2.22

20 Tó yàa kuo, té ì gae,
 tó gbēpena kuo, sòlè ì láaε.
 21 Lá sísl ì ke teyᵇε, lá yàa ì ke tée,
 màa lekpaade ì sòlè da.
 22 Gbēpena yá ì kené lán zówa,
 ì gē léu dᵇᵇ e nᵇsekpeau.

23 Nᵇsepāsìde pᵇ ì yá nana oné
 de lán lo pᵇ wà ánuᵇu'ì lèwàwae.
 24 Gbē pᵇ ìᵇ zaᵇngu ì azía keke ní léoe,
 gbēsásáa láasoo mé kú aà sᵇu.
 25 Tó yá nana bᵇ aà léu, ríᵇu sio,
 asa yāvái mèn sopla mé kú aà sᵇu.
 26 Tó à a zaa gbēᵇu ùlε mᵇafilì guu,
 aà vái ì bᵇ gupuaᵇu bíla wáa.

27 Gbē pᵇ eyᵇné a zu a guue,
 gbē pᵇ gbε gbeembò, gbepi a si adewa.
 28 Eede za gbē pᵇ ì ní ᵇᵇkpaᵇgu,
 kᵇnide ì gbē kpá léleai.

27

1 Nsu ílanadá zia yá musuo,
 asa ní dᵇ yá pᵇ zia a io.*
 2 To wà n sáaukpa, ríᵇu n nziá sáaukpaᵇ.
 To à bᵇ gbēpáleᵇ léu, asu bᵇ n léuo.
 3 Gbε gbia, úfáaá asoε,
 kási sᵇu íadama ì tᵇmá de beea.
 4 Pᵇkúma pásì, pᵇfē ì daríla,
 déme a nᵇsegᵇa fᵇ sᵇi?
 5 Gbē gbaa laai bíla wáa maa
 de yea gbēzi yāe oaè saia.
 6 Gbēna yá'ᵇma kpaarzi náai vᵇ,
 ibεε lépeama mᵇafilì vᵇ.†
 7 Gbē pᵇ káa ì zazakū zᵇwae,
 áma nᵇandena pᵇ kᵇsá dᵇo.
 8 Gbē pᵇ kè a uawa àlε bebebebe
 de lán bá pᵇ sásá a sakpewawae.
 9 Nísi gínana ní tulaletíó ì ní pᵇ ke na,
 ledaakᵇwa ní nᵇsemendoo ì gbēnaᵇ ke na.
 10 Nsu nᵇ n gbēna vᵇaaᵇ ge n mae gbēna.
 Tó yá n le, ríᵇu gé n vᵇi ge n dáuna beo.
 N gbédee pᵇ kú kái maa de n be gbē pᵇ kú zàa.
 11 Ma né, ñyᵇ ᵇᵇ, ma pᵇ ì kema na,
 mí e yázási ma sᵇᵇᵇnaᵇwa.

* 27:1 Zaa 4.13-16 † 27:6 Luk 22.47-48

- 12 Laaide ᵇ dᵇaa vāi e ʒ ᵇ ᵇ uleè,
lāasoosaide ᵇ gi àᵇ gé ʒ ᵇ ᵇ yā'e.
- 13 Tó gbé nibᵇ fla dī a miwa, n̄ aà ula sí,
nyᵇ kua tᵇᵇma ᵇ gbépi gēe ᵇ.
- 14 Tó n̄ lēdà ía n̄ samaa'ò n̄ gbédeee kᵇᵇkᵇᵇ,
wa dile savāi ũe.
- 15 Nᵇ sòlede muaa
ní í pᵇ lé tᵇtᵇ zesai lou záo.
- 16 Aà zùukeaá íana zùukeae,
ade lé ᵇ ᵇ kùkpa.
- 17 Lá mᵇᵇ ᵇ kᵇ lēke,
màa gbēnazína ᵇ a gbédee keke.
- 18 Tó n̄ laaidᵇ lí ne'inawa, n̄yᵇ a né ble,
tó n̄ ᵇlīa n̄ diizi, a n̄ kpela.
- 19 Lá gbé ᵇ a oa e í guu,
màa gbé ᵇ a nᵇse dᵇ a yākeawa.
- 20 Lá geᵇ lí mᵇ beda ní téowao,
màa gbé wé yea pói lí mᵇwào.
- 21 Wí ánuᵇ ní vuaᵇ maa dᵇ a baasaa guue,
màa wí gbé beee dᵇ aà tᵇᵇᵇa guu.
- 22 Baa tó n̄ faasaide kà góu
níle aà sabo ní pᵇwenaᵇ sánu,
aà faasaike a kēwào.
- 23 Nīliᵇ n̄ pᵇtuᵇᵇ kua dᵇ maamaa,
laaidᵇ n̄ kpása pᵇᵇwa.
- 24 Asa àizee líᵇ ku gᵇᵇpiio,
mé gawi líᵇ gé wē n̄ wēoo.
- 25 Sē ᵇ lāa, a dafu ᵇ ᵇ ble,
ni a táaa kpá pᵇᵇne,
- 26 ni pᵇkasa ke ní n̄ sᵇᵇ káo,
ni bú lú ní n̄ blè ʒao,
- 27 ní bleᵇ vī iᵇ dinzi n̄ pᵇblea ᵇ,
ni n̄ uadeᵇ ní n̄ nᵇe zíkēnaᵇ gwaᵇ.

28

- 1 Vāikena ᵇ bàalee, baa tó wāle aà yao,
gbēmaa ᵇ wᵇᵇ vī lán nᵇᵇmusuwa.
- 2 Tó duuna kᵇ búsuu, a kíaᵇ ᵇ dasie.
Gbé pᵇ wezē ní dᵇᵇao vī ᵇ ᵇ to yázeᵇ àᵇ ku.
- 3 Kíá pᵇ ᵇ íada yēesaideᵇwa
de lán lou pᵇ ᵇ kwe à ble ʒᵇkpawae.
- 4 Ikoyádansaiᵇ ᵇ gāga váikēnaᵇne,
ikoyádanaᵇ sᵇ aalᵇ ᵇ ní kpe.
- 5 Gbēvāiᵇ yázeᵇde gbadᵇᵇ,
gbé pᵇ lé Dii aeᵇyaᵇ dᵇ wásawasa.*
- 6 Taaside táaesaiᵇde maa
de ʒde yákpāanlakenala.

* 28:5 1Kln 2.14

- 7 Né ikoyádana wé kēa,
lalasideᓂ gbēna ī wida a maewae.
- 8 Gbé pó ī a àizee káfi ᓂ'igbaa ní àiwēlea zᓂᓂ guu
lé pó kaaa gbé pó ī taasideᓂ wegwaee.
- 9 Gbé pó ī ikoyá kpá swáa,
Lua líᓂ ye aà wabikēawa gíyáio.
- 10 Gbé pó ī gbēmaaᓂ da zé váiwa,
a léle da azla baiue,
tàesaideᓂ sᓂ aa bᓂ maa.
- 11 ᓂde ī azla dile ᓂᓂna ūe,
kási taaside wēzēna ī aà ᓂᓂᓂ dᓂwàe.
- 12 Tó gbēmaaᓂ kúkua ᓂᓂ, gbēpiiᓂ ᓂ íanadae,
tó váikēnaᓂ gbākù, baade ᓂ mikpaguie.
- 13 Tó n n tàaeᓂ ūle, níyᓂ gé aeᓂ,
tó ní ò mé ní tò, Lua a n wēnagwa.†
- 14 Báaaden gbé pó Dii vía ví ū.
Swágbāade sᓂ ī léle da taasiu.
- 15 Gbēvái pó ī kible yēesaideᓂwa
de lán ᓂᓂmusu pūnaawae,
lán gbeaana kusiamáwa.
- 16 Dᓂaana pó ī gbé wetá wé kēao,
gbé pó za ᓂvái'eau wēni ᓂ gbàa.
- 17 Gbēdena pó a làasoo lé íadawa
aᓂ bāale e a ge gaᓂe.
Gbēe su kpaēo.
- 18 Gbé pó ī yáke a zéwa aᓂ aafiae,
yādᓂsaikēna sᓂ a ee kándoe.
- 19 Gbé pó ī laaidᓂ a buazíwa ᓂ kaa,
gugiiyana sᓂ ᓂ ku pókēsáma guue.
- 20 Lua a báaada náaidegu maamaae,
gbé pó lé wá à ke ᓂde ū a bᓂ pāo.
- 21 Gbēbᓂba'osi maao,
kási gbé a tàaekē pēe miᓂna yái.
- 22 Bliᓂ de mé ī wá ní àizee'eao,
íliᓂ dᓂ ké taasi a a leo.
- 23 Gbē pó gbē gbà laai ᓂ naaᓂᓂ
de gbé pó aà tᓂnasíla.
- 24 Gbé pó a de ní a dao kpái'ò,
mé àle me tàae no,
ade dou ní kpáiweliwēoe.
- 25 Gbé pó wékaka ví ī sòle dae,
gbé pó Dii náai ví mé a mekpa.
- 26 Gbé pó lé azla náaikéá sᓂue,
gbé pó kú ᓂᓂ'ᓂᓂ mé a bᓂ maa.
- 27 Pó lí kēsá gbé pó ī taasideᓂ gba pówao,
wí gbé pó ī wēvírúla kae.

† 28:13 1Zaa 1.9

28 Tó väikenaḡ gbäakù,
baade Ìḡ mikpaguie.
Tó aa gäga, gbēmaaḡ Ì liguae.

29

1 Gbé pḡ wa gbà laai maamaa mé aà swá gí gbāa,
kaaü a gēaazi kándoε, a fele Ìḡ.

2 Tó gbēmaaḡ ligua, gbéḡ pḡ Ìḡ naε,
tó gbēväi ku kpalau, wí aaukeε.

3 Gbé pḡ ye ḡḡ Ìḡ a mae pḡ ke na,
káaluaḡ be zεsena Ìḡ a ḡa de.

4 Kía Ìḡ a búsu zεḡ yáze de musu,
a gbagusaεsina sḡ Ìḡ a búsu deε.

5 Gbé pḡ lé lena ke a gbédeεε
lé ba kpa azlaεε.

6 Gbēväi táakea Ìḡ aà kú bai ü,
gbēmaa gula Ìḡ ḡḡ nḡ ḡḡnao.

7 Gbēmaa Ìḡ laaidḡ yēεsaideε a yágḡgḡawa,
väikena sḡ Ìḡ aà káakeo.

8 Gbélaanikenaḡ Ìḡ wéle wá,
ḡḡḡnaḡ Ìḡ gbéḡ nḡse níniné.

9 Tó ḡḡḡna gē yákpalekei nḡ sḡḡo,
sḡḡipi pḡ pà yá, ále yáalḡ yá,
aà lé lí kpaáü.

10 Gbēḡḡenaḡ Ìḡ za táaesaideguc,
aaḡḡ gbēmaaḡ wεε.

11 Sḡḡ pḡkúma Ìḡ pisi aà wéwae,
ḡḡḡna sḡ Ìḡ a nḡse suumpae.

12 Tó gbāade lé swáse εεyāi,
aà Ìḡwa Ìḡ gḡ väikenaḡ ü piiε.

13 Taaside nḡ Ìḡadamadeo an yáε bee doüε,
Dii mé tò an wé lé gu'e nḡpii.

14 Kía pḡ Ìḡ yákpaleke taasideḡne nḡ slanao,
aà kpala zínapeleε Ìḡ gbāa gḡḡpiiε.

15 Toota nḡ flāo Ìḡ to gbé ḡḡḡkú,
né pḡ wa tò azlaε Ìḡ wida a dawae.

16 Tó väikenaḡ ligua, táakea Ìḡ kḡε,
āma gbēmaaḡ aa nḡ lélea e.

17 N nḡ né toto, Ìḡ nḡse dane doü,
a to nḡse àḡ yáalḡwa.

18 Gu pḡ Lua yá kúuo wiliḡ nḡzla kúa dḡo.
Báaaden gbé pḡ aà ikoyá kúa ü.

19 Wili zḡ toto nḡ léoo.
Baa tó a mà, a zíkewào.

20 N gbé pḡ Ìḡ wá àḡ yá'o èa?

Sḡḡ sḡḡwa.

21 Zḡ pḡ wa zāza za a èwaasogḡḡ,
a gḡḡ gulu ü gbεzāε.

22 Pḡkúmade Ìḡ sḡle da,

nòsɛyáfunde ì duunake maamaae.

²³ Iandāa ì ní busae,

zlabusaa mé ì ní káfl. *

²⁴ Gbé pò lé ble ní kpáio za azlaue,
ì me á sí ní Luao, ɔ́ ìli we òo.

²⁵ Vlakea gbēnazinaéá baie,
gbé pò lé Dii náaike mi aɔ daa ía.

²⁶ Gbé daside ìᵇ ye gbāade zεrínɔɛ,
āma yákpalekea ní gbéɔ́á Dii yáε.

²⁷ Gbēmaa ye gbé dᵇᵇsai glyáio,
gbēvāi sᵇ ìliᵇ ye nᵇsɛpuade yákeaiᵇ.

30

Aguu yá'oa

¹ Yáke né Aguu yá'oa.

Ma kpasa Lua, ma kpasa dúuduu,

² asa ma sᵇᵇlke de dáɔla,
má gbēnazina wezē vᵇio.

³ Mí ɔ́nᵇ dadao,
mé má Lua dᵇa vᵇio.

⁴ Déme gè luabe yāa à sùì?

Déme íana káaa kù a ɔ́zì?

Déme lou yè a pᵇkasauì?

Déme ɔ́ɔle lé dáì?

Aà tᵇn lai? Aà né tᵇn lai?

Tó ní dᵇ.

⁵ Lua yáᵇ pípia píie,

ìᵇ de sèngbao ù gbé pò náaàzie.

⁶ Nsu yāe káfl aà yá guuo,
ké asu ní εεkanε ní ɔ́zlo yáí.

⁷ Yá mèn pla mále gbεama Dii,
nísu giomεε e màᵇ gao.

⁸ Ma ké yápá oa ní εεtoaowa.

Níli ma gba ble ma lé léu.

Nsu ma da taasi ge ɔdekεuo,

⁹ ké pò su àᵇ dimazi
mà lelekpanzi mà me,
déme Lua úio,

mé ké taasi su ma kù mà kpáí'ᵇ

mà n tᵇ ɔ́kpao.

¹⁰ Nsu yāᵇᵇ zᵇwa a dii kᵇio,

ké asu n ka, à wi n musuo yáí.

¹¹ Gbēᵇᵇ ku, aal ní mae kaε,
aali samaa'ᵇ ní daεo.

¹² Gbēᵇᵇ ku aaliᵇ e wa gbāsto,
kási an ámake i kémáo.

* 29:23 Mat 23.12

13 Gbēeḃ ku an wépekli zà,
aaí ní mi ga da ia.

14 Gbēeḃ ku an swaaá fēndaε,
an kánkánaá fēnaε,
aaí dúnia taasideḃ ní gbēnazín wēnadeḃ taitaiò.

15 Too nenḃenaḃ ví mèn pla,
aaí me: Wá gba, wá gba.

Pó mèn aaḃ ku aali káo,
à kà síiḃ se, aali me pó mòmáó:

16 Bēda ní neasakpe giio
ní tḃleḃ asa í lí mḃwàḃ
ní téo asa íli me a ká ziio.

17 Wé pó né í a mae láanikeò mé í sakaò a dau,
swa'ε gbagbaaḃ mé aa aà wépi bḃ,
yāamusuḃ í gbasa aa aà ge ble.

18 Yá mèn aaḃ ku aa de ma dḃala,
à kà síiḃ se ké má ní midḃo:

19 Zé pó yāamusu bḃ bēò musu,
zé pó mlē bḃ táa'òḃ gbεεεnaa,
zé pó gó'ílēna bḃ bēò ísia guo
ní zé pó gḃε bḃ yeò wéndiaziio.

20 Nḃε dḃε'lide yákean ke:
I pḃble, í ḃma a léwa,
í me í väikeo.

21 Yá mèn aaḃ í tḃ tḃlewa à lualua,
à kà síiḃ se a yápiḃ fḃo:

22 Zḃ kpalablea,
sḃḃ pḃble káa,

23 nḃε pó wa zau zākεa,
zḃ wéndia gḃa a dii zá nḃ ũ.

24 Pó nénaḃ ku tḃle mèn síiḃ,
kási aa ḃnḃ ví maamaaε:

25 Bḃḃnaḃ de pó gbāaḃ ũo,
kási aaí ble kùsūa di saεε.

26 Ɛn'ui'uinaḃ de pḃzḃḃ ũo,
kási aaí bekpa gbεsḃḃε.

27 Kwaḃ líḃ kía vío,
kási aaí bḃle zéze gá ní gāoε.

28 Nyḃ fḃ zḃ kú ní ḃo,
kási í e ge na kía kpé saaie.

29 Pó mèn aaḃ ku an bea maa,
à kà síiḃ se an táa'oa kefeḃ:

30 Nḃḃmusu pó de gḃsa ũ nḃbḃḃ guu,
íli pḃḃbḃzákε pḃεεo

31 ní kosa pᓅ toe bᓂo ní blesan giio
ní kía pᓅ kú a zígᓂᓂ aεo.

32 Tó n sᓂuyá kè zíasεa lesí guu
ge tó n vai láasookè, ɔku n léwa,

33 asa lá wí ví disaa í fᓂ à gᓂ wàagase ũ,
ge lá wí ní kú wà fi à aubᓂ,
màa gbᓂᓂ pᓅfᓂane ì sòleda.

31

Ki Lemueli yá

1 Kí Lemueli da ledàwà à mè:
2 Kpelewaε, ma né? Bᓂé, ma ne'ia?
Akeεε, né pᓅ ma a lekè Luawa?
3 Nsu n n wo de nᓂεᓂ kíio,
nísu zé pᓅ í kíaᓂ òᓂkpa sεo.

4 Lemueli, vᓂεá kíaᓂ pᓂmia no,
í gbāáá kpalablenao pᓂmia no,

5 ké aasu mi ikoyāᓂ sánígu,
aai yágᓂgᓂ taasideᓂne faasaio yái.

6 A í gbāa kpa gbᓂᓂ pᓅ lé mᓅ gaiᓂwa,
à vᓂεε kpa pᓂsiadeᓂwa

7 aa mi, an taasi í sánígu,
an yá'ᓂma aᓂ dᓂíngu lᓂo.

8 Yá'o gbᓂᓂ pᓅ a lé lé bebeka gᓂε ũ,
yágᓂgᓂ gbᓂᓂ pᓅ aale sáaleᓂne.

9 Nsu nᓂyᓂ níleᓂ, yákpaleke a zéwa,
taasideᓂ ní wᓂnadeᓂ yánakpámá.

Nᓂ aiade

10 Déme a nᓂ aiade ei?
Aà bεεε de ᓂsola zā.

11 Aà zā lᓂ aà náai ví ní nᓂsemendoεε,
pᓂmaae lí késáwàᓂ.

12 Maa lᓂ kε a zāε, í kε vai no
e a wᓂni léu.

13 I sāká ní buao wεεε,
í a ɔzì kε ní pᓂnao.

14 I gé ble séi zā
lán gó'ilena laatanawa.

15 I felε gufᓂε à bleke a uadeᓂne,
í zì kpaale a wᓂndiaᓂne.

16 I tᓂᓂε maa wεεε lú,
í vᓂεliᓂ pépeu ní azla bᓂᓂ ᓂao.

17 I gbāa dᓂ a pi asana ũ,
í gāsíwa bᓂᓂᓂ a zíwa.

18 lᓂ dᓂ kᓂ á εε e,
aà filia lᓂ dᓂ gwá.

19 Aà ɔ̀ ɪ̀ ɔ̀ pɔɔa àɔ̀ bunkapa kũa,
 ɪ̀ ɔ̀ kèè ɔ̀wǎ ní a ɔ̀nɛɔ.

20 I ɔ̀ pɔɔ wɛ̀nadeɔ̀nɛ,
 ɪ̀ ɔ̀lia taasideɔ̀zi.

21 Ili ílampuu v̄lake a beɛdeɔ̀ yá musuo,
 asa aà uadeɔ̀ ɪ̀ ula didikɔ̀aɛ.

22 I zwǎa wúleɔ̀ɔ̀ tá azia,
 aà pɔkasaɔ̀á bàabaa ní zwǎa gáaluladeɔ̀nɛ.

23 Aà zǎ́ ɪ̀ tɔ̀ɔ̀ faaibokli,
 ɪ̀ ɔ̀z̄le gudoú ní búsu gb̄ɛz̄ɔ̀ɔ̀.

24 Nɔ̀ɛpi ɪ̀ pɔ̀ɔ̀gǎu ke àɔ̀ yía,
 ɪ̀ pɔ̀ɔ̀na tá à kpa laatanaɔ̀wa.

25 I ɔ̀ gbǎa ní gawio daa a pɔkasa ú,
 aà kua zia yá lí iwǎa ka aà pɔao.

26 ɔ̀nɔ̀yǎ ɪ̀ ɔ̀ ɔ̀ aà léu,
 ɪ̀ yádané ní nòsɛmaao.

27 I wéte a ua yákeai,
 ili zígbiake à gbasa àɔ̀ pɔ̀bleo.

28 Aà néɔ̀ ɪ̀ fɛle aa samaa'òè,
 aà zǎ́ ɪ̀ aà sáaukpa ɪ̀ me:

29 Nɔ̀ɛ daside áiaví fá,
 áma níme ní deńla píi.

30 Kákaa maa líɔ̀ náai v̄io,
 kefenke ɪ̀ ḡɛzeae,
 nɔ̀ɛ pó Dii vía ví ɔ̀ wí aà sáaukpa.

31 A aà sáaukpa zɪ pó a kè yá musu,
 ɪ̀ aà táasile aà yákea musu gǎaɛ.

Aawo! A d̄aa kú wá áa za zi k̄ò.

¹¹ Gb̄é káauo yá lío d̄o gb̄ēgu loo.

Baa gb̄é p̄o aao ku ziaa,

an yá a d̄o gb̄ēgu gb̄ezāo.

¹² Ma láasoode ma ke Isailio kía ũ Yelusaleũ. ¹³ Ma mekp̄a yá p̄o w̄ale ke d̄úniau p̄ii táasikaawa, má ȳe ōno ōno, má è Lua z̄i p̄ási dà gb̄ēnazinao ne aa ke. ¹⁴ Ma yá p̄o w̄ale ke d̄úniau è p̄ii, a p̄iia p̄āe mé gugiyaac.

¹⁵ P̄o flaa pooa v̄io,

w̄ili e p̄o p̄o k̄ēsā n̄ao ní a k̄inibo.

¹⁶ Ō má ò ma n̄seu ma mè: Gwa! Ma ōno z̄ō de gb̄é p̄o kpalablè Yelusaleũ ma áaola p̄ii, ma ōno ní ma d̄sao web̄ò maamaac.* ¹⁷ Ō ma mekp̄a ōno asii d̄sawa má s̄ũke ní m̄isaiyāo asii d̄s, ō má è beea gugiyaac lo.

¹⁸ Asa ōno z̄ō í m̄ó ní p̄oyaa z̄ōoe, mé w̄i yá ōma e ní d̄sa léue.

2

P̄onakea p̄ae

¹ Má ò mazlawa má fele má p̄onakea lé gwa, mí namablea d̄s, ō má è beea p̄āe lo. ² Má è yaaló s̄ũke. P̄onakea s̄o, b̄ó í inéí? ³ Ma p̄ona w̄ele v̄ēemia guu, ma ōlia m̄isaiyāi, áma ma láasoo lé taman̄o ōnowa, ké má yá p̄o maa gb̄ēnazina lí ke d̄únia guu a w̄ēni kp̄oona léu d̄s.

⁴ Ma okp̄a z̄i z̄ōowa, ma kped̄òd̄o mazlāe, ma v̄ēlio p̄ēpe kp̄élekpele. ⁵ Ma kaaò dàda, ma swa saeò k̄èke, ma lí p̄o w̄i a be ble bui p̄ii b̄abau. ⁶ Ma íkalek̄io k̄èke aao m̄òsepisi líkpepiowa. ⁷ Ma z̄ōo l̄ulu ḡōe ní n̄oe, mé w̄a ní keeò í ma bee.

Má zuo ní p̄otuo keleò v̄i dasidasi de gb̄é p̄o kú Yelusaleũ ma áaola p̄ii.* ⁸ Ma ánuu ní vuao k̄aaamazi ní k̄iao àizeeò ní ní bùsu p̄o.† Ma l̄ēsinaò s̄e ḡōe ní n̄oe, ma n̄o p̄o ḡōe í luaiò s̄e dasi. ⁹ Ma t̄òb̄ò, ma z̄ōo de gb̄é p̄o kú Yelusaleũ ma áaola p̄ii, mé ma gi má ōno ap̄ii guu.

¹⁰ M̄i gi mazlāe ní p̄o p̄o ma w̄e bl̄eoo.

M̄i p̄o p̄o ma p̄o gb̄ae to weo.

Ma p̄o k̄ēna ma z̄íkēa p̄iwa,

ōme ma isimagakpaa p̄ii aseu ũ.

¹¹ Ké ma w̄et̄e yá p̄o má k̄eòzi p̄ii ní isima p̄o má ḡa má kp̄a a musuo, má è ap̄ii p̄āe mé gugiyaac,

a ài v̄i d̄úniauo.

¹² Ō ma láasoo tà ōno ní s̄ũkeo ní m̄isaikeowa.

Yá p̄o wa k̄e za zi b̄aasio,

a kpele kí ḡēe a ke bi?

¹³ Má è ōno ài v̄i de m̄isaikea

lá gupua lo ài v̄i de gusiaawa.

¹⁴ Ōnoa w̄e lo ku aà ae,

s̄oũ lo be gusiau.

Ō má è ḡo dou mé a ní bua m̄pii.

¹⁵ Ō ma láasook̄e ma s̄ou ma mè:

Lá ḡo dou mé a wá bua ní s̄oũ,

b̄ó ài má e ma ōnowai?

* 1:16 1Kia 5.9-11, 10.23-24 * 2:7 1Kia 5.2-3 † 2:8 1Kia 10.14-27

Ɔ ma mè: Beeá yá páε lɔ.
 16 Ɔnɔna yá a dɔ gbēgu de sɔŭao,
 ampɔi an yá a sá gbēgu zia.
 Ɔnɔna í ga lán sɔŭwae.

Isimagakpaá páε

17 Ɔ ma sakà ma kuau, asa yá pɔ wàle ke dúnɔiu píi í kemεε yá'ɔma ũε. Apɔi páε mé gugiyyaε. 18 Ɔ ma sakà zɔ pɔ má kè dúnɔiuɔgu píi, ké má tó ma gēεε yáí. 19 Déme dɔ tó ɔnɔna ge sɔŭn aà ũi? Kásile zɔ pɔ má kè dúnɔiu ní ɔnɔo a gōεε. Beeá páε lɔ. 20 Ɔ ma pɔ yá isima pɔ má gá má kpà dúnɔiu píi yá musu. 21 Asa gbé í zɔke ní ɔnɔo ní dɔao ní gōio, ɔ í to gbé pɔ í a kee keoε a pɔ ũ. Beeá páε lɔ, yáwáie maamaa. 22 Bó gbé í e isima pɔ a ga kpà dúnɔiu ní dēε pɔ a kào píi yá musui? 23 Aà kua dúnɔiu gɔɔpɔi aà zɔ í mɔè ní yá'ɔmao ní pɔyaaοε.† Baa gwá aà nòse lí dadoo. Beeá páε lɔ.
 24 Yá pɔ maa ní gbēnazɔnao mé de aà pɔble, aà imi, aà a zɔ sáaukpa.‡ Má è bee bò Lua ɔzɔle lɔ. 25 Lua dɔnle sai déme a fɔ pɔble à pɔnakei? 26 Lua í gbé pɔ káagu gba ɔnɔ ní dɔao ní pɔnao,* áma Lua í àizεεselekáaaa zɔda duunkenaε, ké à kpa gbé pɔ káaguwa. Beeá páε lɔ mé gugiyyaε.

3

Yápii ní a gɔoε

1 Yápii ní a gɔoε,
 bɔɔle píi ní a kegɔo.
 2 Nε'igɔo ku, gagɔo ku,
 pɔtɔgɔo ku, a wolegɔo ku.
 3 Dεgɔo ku, gbágbāgɔo ku,
 gboogɔo ku, a dɔgɔo ku.
 4 Ɔɔbɔgɔo ku, yaalgɔo ku,
 wēnakegɔo ku, kɔ'ogɔo ku.
 5 Gbekɔlegɔo ku, gbekáaagɔo ku,
 bɔnɔblegɔo ku, a zegɔo ku.
 6 Pɔwεεlegɔo ku, a ɔkpaigɔo ku,
 ɔdidia pɔwa gɔo ku, a gbaεa gɔo ku.
 7 Pógakεgɔo ku, a namigɔo ku,
 lekpaatugɔo ku, yá'ogɔo ku.
 8 Yenzigɔo ku, zangugɔo ku,
 zɔkagɔo ku, kálea aafia gɔo ku.
 9 Bó ài zɔkena í e taasi pɔ a kèwai? 10 Ma zɔ pɔ Lua dà gbēnazɔnaoε aa ke è.
 11 Lua tò pɔpii maa a gɔowa. A kua gɔɔpɔi láasoο dà gbēnazɔna sɔu lɔ, kási a fɔ yá pɔ Lua lé ke za dúnɔia daalea e a mideawa gbadɔo. 12 Má dɔ ké pɔe maa ní gbēnazɔnao de aà kua pɔna guu ní maakeao aà wēni léulao. 13 Tó gbé lé pɔble, àle imi, àle a zɔ píi sáaukpa, Lua mé aà gbà. 14 Má dɔ ké yá pɔ Lua lé ke aɔ ku gɔɔpɔie. Wa fɔ pɔe káfluο, mé wa fɔ pɔe laouo. Lua kè màa, ké wàa a vía ví yáie. 15 Pɔ pɔ kú tia ku za zɔ kò, mé pɔ pɔ aɔ ku zia ku yáa lɔ. Lua í yá pɔ kè yáaο gbesisi.

† 2:23 Yob 14.1 § 2:24 Isa 56.12, Luk 12.19, 1Kln 15.32 * 2:26 Yob 32.8, Yaa 2.6

16 Ma yá è dúniau lɔ:
Gu pɔ de yázede àɔ kuu,
yázesai mé kú we,
mé gu pɔ de yámaa àɔ kuu,
yávái mé kú we.

17 Má ò mazíawa:
Lua a yákpaleke ní gbēmaaɔ ní gbēváiɔ pii,
asa yápii ní a gɔɔe,
bɔɔle pii ní a kegɔɔ.

18 Má ò ma sɔ guu lɔ: Gbēnazína ì ke màa, Lua a ní yáwe wēné, aai dɔ níziawa wa de lán nòbɔɔwae. 19 Síanae, gbēnazína ò ní nòbɔɔ, gó dou mé a ní bua. Lá nòbɔ ì ga, màa gbēnazína ì ga lɔ, an wea dou. Gbēnazína de nòbɔlao, asa yápii pae. 20 Ampii aaf gé gudoũ, asa ampii aa bɔ̀ b̀sutiue, mé ampii aa ea gɔ̀ b̀sutipi ue. 21 Tó gbēnazína nisína ì ta musu, nòbɔ pɔ ì ta zílen lò, déme dɔi? 22 A yáì tò má è yáe maa ní gbēnazínao de aà a zì sáaukpalaɔ, asa aà luakpaman we. Déme a to aà dɔ̀ yá pɔ a mɔ̀ aà kpei?

4

Kua ní kɔ

1 Ǿ ma gbāa pɔ wàle mɔ̀ gbéɔne dúniau yá gwà lɔ pii. Ma gbé pɔ wàle ní wetāɔ wé'i è, aa nòseninina vío. Aa nòseninina vío, asa an wetānapiɔ mé gbāa ví. 2 Ǿ ma mè, gbé pɔ gà yāaɔ Lua sáaukè de gbé pɔ kúla, 3 ama gbé pɔ wí i yāaɔ, i wesi vái pɔ wí ke dúniauleo sàɔmá nípii. 4 Má è pɔ pɔ tò gbé ì zíkè à mekpawà, ké à è àɔ de a gbédeela yáie. Beea pae lɔ mé gugiyyaae.

5 Sɔũ ì a ɔ̀ kpaau à ibaba.

6 Kua ní pɔ ɔ̀kũ doo ní sɔ̀daadoũo
maa de kua ní pɔ ɔ̀kũ plaɔ
ní isimagakpaao ní gugiyyaola.

7 Ǿ ma ea yāpā pále è dúnia guu lɔ. 8 Zíloe ku, a né vío, a v̄i ge dāuna vío. Aà isima lí bao, kási aà àizee lí mɔ̀wàò. Dé yáì àle zíkèii? Bóyáì à pɔnakea tè azíaei? Beea pae lɔ, bɔɔle pásle.

9 Plaa de doua,
asa an taasi ài aɔ maa.

10 Tó gbēdo lèle, aà gbēdo a aà sé.
Waiyoo gbēdoũna!

Tó à lèle, aɔ sēna vío.

11 Tó gbēɔn plaɔ wúlea gudoũ,
aa kɔ̀ pusu ma.

Kpelewa gbēdoũna a bɔ̀ íana yáui?

12 Wí gbāamɔ̀ gbēdoũnaee,
gbēɔn plaɔ sɔ̀ aaf ze wà gie.

Bà nian aaɔ lí ké kpaao.

13 Éwaaso ɔ̀nɔna taaside maa de kía zi sɔ̀ pɔ lí lɛdama ma bɔla, 14 baa tó èwaasopi bɔ̀ dakpeunake guu ɔ̀ à gɔ̀ kía ũ, ge wà aà ì b̀supiú táaa ũn lò. 15 Má è dúnia a te kí ḡee èwaasopizi, 16 gɔ̀ bee aà gbéɔ aao lé vío, gbé pɔ a de ní d̄aana ũ. N beeo gbé pɔ aa mɔ̀ gbēzāɔ aa aà sáaukpaɔ. Beea pae lɔ mé gugiyyaae.

Vlaka Luae

¹⁷ Tó n ge Lua kpéu, ñȳs kú ní laaio. S̄saaazi n̄ aà yáma maa de s̄ũ sa'oa wea, asa an yád̄sai mé ì to aa yāvāike.

5

¹ N lé su à wāao, řsu n̄n̄wāake n̄ yā'o Lua aeo. Lá a ku musu mé ní kú z̄le, řsu yā'o dasio. ² Lá b̄ōle dasi ì m̄ó ní nana'oa, màa yá dasi b̄ōle ì m̄ó ní s̄ũyā'oo. ³ Tó n lekè Luawa,* řsu n̄ a fiaboa gágao. N a fiabo, asa s̄ũ yá lí kaaàguo. ⁴ Lekea Luawa sai maa de a keawà fiabosaia. ⁵ Nsu to n lé n dayāuo. Nsu o sa'onae n zā lekewaweo. N ye Lua p̄o panzi n yápi yái, ì z̄l p̄o r̄le ke bāde yā? ⁶ Nana dasi oa ní yá dasi b̄ōleao ì m̄ó ní yāpāo. A yái tò ñȳs Lua v̄ia v̄i.

Aizeé páe

⁷ Tó ní è wāle gbāam̄o taasidēne guei, wāle gíné ní yázēdeo, wāle yáḡḡōné a zéwao, řsu to yápi dimao, asa b̄usupi gbāadēo lé wétēk̄ōie, mé an gb̄ēz̄ōō lé wétēr̄zi b̄. ⁸ Ampii aai b̄usupi baa blēe, asa k̄ia mé buāo v̄i.

⁹ Gb̄é p̄o ye ̄ai lí káòo,

gb̄é p̄o ye àizēei ài lí m̄ówào.

Beeá páe b̄.

¹⁰ Tó àizēe lé káfi,

a blenāo ì b̄ káfīe.

B̄ó ài a v̄i a dīiei?

Aà webiiwà b̄asio.

¹¹ Z̄igb̄aakena ì ì na ma,

à p̄obl̄e ȳo ge maamaan n̄o.

Ɔde s̄, aà k̄a lí tó à ì'oo.

¹² Ma yāvāi pás̄i è d̄úniau,

gb̄ēe z̄et̄a a ̄dale,

à az̄ia kp̄a ìai,

¹³ ̄ à b̄ōle v̄ai k̄èò,

aà àizēe m̄idē p̄i.

Ké à neḡōe ì, a p̄e v̄i à tōè b̄o.

¹⁴ Gb̄ēnaz̄ina ì b̄o a da gb̄ēu puizie.

Lá à m̄ò, màa ì ea ta b̄,

ìli a z̄l àie e se n̄a a ̄z̄l à tàòo.†

¹⁵ Yáe beeá yāvāi pás̄ie b̄.

Lá gb̄é m̄ò, màa ì ea ta b̄.

A isima ga kp̄a, à gugiiȳae,

b̄óm̄e ḡò̄ei?

¹⁶ Bee gb̄ea à a ḡo m̄oakè gusiau

ní p̄yaa z̄ōō ní gyāo ní p̄f̄eo.

¹⁷ Ɔ má è a maa ní gb̄ēnaz̄inao aà p̄oble, aà imi, aà z̄l p̄o a k̄è ní taasio d̄úniau a w̄ēni kp̄òona p̄o Lua aà gb̄a léu s̄aaukpa, asa aà luakpaman we. ¹⁸ Bee gb̄ea tó Lua gb̄é k̄a ̄dawa ní àizēeo, mé à aà gb̄a z̄é aà p̄onakēo, aà zē ní a luakpamao, aà a z̄l s̄aaukpa. Lua mé aà gb̄a. ¹⁹ Ilīo láasooke a w̄ēni gesenawa m̄òom̄o b̄o, asa Lua mé yāmāwà ní p̄nao.

* 5:3 Sou 66.13-14 † 5:14 Yob 1.21, Sou 49.17-18, 1Tim 6.7

6

¹ Ma vâi è dúnia guu lɔ, à t̃s̃ gbēnazinaɔwa. ² Lua gbé kà ɔdawa, à aà gbà àizɛɛ ní bɛɛɔ, a pɔ pɔ de àò a ni ṽl̃ p̃l̃i ṽl̃, ̃ Lua i to à pɔnakèòò, gbēpàle mé g̃s̃ ṽl̃. Beeá p̃ɛ, yāṽi p̃ɛs̃l̃e.

³ Tó gbé ñɛ̃ mèn basɔ mé à zikù táotao, baa ní aà gēgēakeo, tó i e pɔnakè a guuo, tó à g̃à mé aà ṽl̃a kpelaaò, né pɔ wa ì gē s̃àw̃à. ⁴ Asa népi mò p̃ɛ, ̃ à tà gusiau, aà t̃s̃ g̃s̃ balau. ⁵ Baa ké ì fat̃e eo mé a ỹáe d̃s̃o, à niè è de ɔdepia. ⁶ A de gbé pɔ kú w̃e ̃aa kwi pɔnakɛsaila. Aali gé gudoù nípiio lé?

⁷ Gbēnazina isima pɔ a g̃à lé kpá,

à pɔ e da léɛ ỹáe,

kási aà gbɛɛ lí káo.

⁸ B̃s̃ ̃ñɔna deò s̃òũai?

B̃s̃ ài ỹáke a z̃éwa ì i taasideei?

⁹ Pɔnakɛa ní pɔ pɔ ní ṽl̃o

maa de a p̃ale nideaa.

Beeá p̃ɛ l̃o mé gugiiyaaɛ.

¹⁰ P̃s̃ p̃s̃ k̃e ỹáa t̃s̃ ṽl̃ k̃ò,

mé wa d̃s̃ lá gbēnazina de.

Gbēnazina a f̃s̃ lekpaake

ní gbé pɔ a gb̃aa dealao.

¹¹ Ỹáb̃ole dasi ì ỹáp̃á k̃ó.

B̃s̃ ài bee ṽl̃ gbéei?

¹² Déme d̃s̃ pɔ pɔ maa ní gbēnazinaò aà w̃eni gii kpòona pɔ ì gē lán uenawa guui? Déme a f̃s̃ ỹá pɔ a k̃e aà kpe dúnia guu oèi?

7

Ɔnɔdaané

¹ T̃s̃ na maa de tulale b̃ɛɛɛdea,*
mé gag̃ɔ maa de ig̃ɔa.

² G̃ɛa ua pɔ w̃ále g̃ɛwiipeu maa

de g̃ɛa ua pɔ w̃ále dikpekeula,

asa gbépii midɛan we,

mé a maa gbé pɔ kú ỹápi da.

³ W̃ɛnakɛa maa de ỹáal̃aa,

oosisia gb̃ea ñs̃e ì wee.

⁴ Ɔñɔna laai l̃o ku ua pɔ w̃ále ɔɔbuwa.

S̃òũ laai l̃o ku ua pɔ w̃ále pɔnakɛuw̃aɛ.

⁵ Ɔñɔna n lelea ỹádaa maa de

sw̃ás̃ɛa s̃òũ n táasileaiia,

⁶ asa s̃òũ yaal̃ de

lán kù té p̃únaa k̃nauw̃aɛ.

Beeá p̃ɛ l̃o.

⁷ Gb̃aa m̃aa gbéɔne ì to ̃ñɔna s̃òuk̃ɛ,

mé gbagus̃e ì gbé ̃òk̃p̃aɛ.

⁸ Ỹá midɛa maa de a f̃ɛl̃ɛaa,

s̃òuu maa de k̃àamaia,

⁹ Nsu to n p̃o lí pa àao,†

* 7:1 Yaa 22.1 † 7:9 Zaa 1.19

asa sɔ̀u mé ɔ̀ pɔ̀fē vl.

¹⁰ Nsu yágbɛa n̄ me
bóyái yáagɔ̀ maa de tiaaio,
asa yálaa bee taaá ɔ̀nyá no.

¹¹ Ɔ̀nɔ́a pɔ̀maaɛ lán túbiwa,
a ài vl gbé pɔ́ lé laté eɔ̀ne pii.

¹² Ɔ̀nɔ́a kpanziɛɛ,
lá ɔ̀a de kpanziɛ úwa,
mé dɔ̀a àin ke:

Ɔ̀nɔ̀nɔ̀ ɔ̀nɔ̀ í rí misi.

¹³ Láasooke Lua yákeɔ̀wa.
Déme a fɔ́ pɔ́ pɔ́ a kè kolea pooi?

¹⁴ Tó gɔ̀ na mɔ̀ma, pɔ̀nakeò.
Tó gɔ̀ váie sɔ́, láasooke,

Lua mé kè pii, ké gbēe su àɔ a zia dɔ̀o yái.

¹⁵ Ma wēni giie bee guu ma yáe beeɔ̀ è pii.
Ma gbēmaa è à gá a maakɛa guu,
mé ma gbēváí è àle gēgē a yāváikɛa guu.

¹⁶ Nsu to n maakɛa gēagēo,
ńsu to n ɔ̀nɔ̀ gēagēo.

Bóyái ńyɔ́ yáyia nzlawai?

¹⁷ N vái su gēagēo,
ńsu ńyɔ́ sɔ̀úo.

Bóyái ńyɔ́ ga kpóoi?

¹⁸ A maa ńyɔ́ yá mèn plapi kúae,
ńsu ɔ̀kpaio,

asa gbé pɔ́ Lua vía vl í yápiɔ̀ zé e piiɛ.

¹⁹ Ɔ̀nɔ̀ í to ɔ̀nɔ̀na gbáa àɔ de
wéle gbáade gbɛɔ̀n kwiola.

²⁰ Gbēmaa pɔ́ ɔ̀ yámaake
mé ili duunakɛɔ̀ ku dúniauo.

²¹ Nsu swáse yá pɔ́ wále ozi píio,
ké tó n zikɛna lé n ká, ńsu mao yái.

²² Asa ní dɔ́ nzlawa,

ké mpi sɔ́ n gbéɔ̀ kà dasi.

²³ Ma wetè yá beeɔ̀i ɔ̀nɔ̀'ɔ̀nɔ̀ pii,
ma mè má ɔ̀nɔ̀kú, ɔ̀ à zàkúmanɔ̀.

²⁴ Ɔ̀nɔ̀ kúkú zà,
a asii zɔ̀ɔ̀ maamae,
déme a fɔ́ bɔ̀wàí?

²⁵ Ma ɔ̀nɔ̀ ní yápii mio tàasikà,
má yɔ̀e ké mà è dɔ́,
mí yāváikɛa dɔ́ sɔ̀úke ú,
mí sɔ̀úke dɔ́ mísaikɛ ú.

²⁶ Má è nɔ̀e pɔ́ de bai ú,
aà sáa mɔ̀musunae,

mé aà ɔ̀á mɔ̀daonae,
aà yá í ma pɔ̀ ya de gaa.

Gbé pɔ́ a yá kà Luagu í pili nɔ̀epiwa,
ama nɔ̀epi í duunkɛna kúe.

27 Mámema ma Làasoode ma mè:

Yá pɔ ma bɔwà gwa.

Ké mále yá gwa zéze mà e a midɔ,

28 gɔɔ pɔ mále wɛɛɛle mále eo,
ma gɔɛ bɛɛɛde è mɛndo gbɛɔn ɔ̀aa sɔɔɔ guu,
ama baa mɛndo mi nɔɛ bɛɛɛde e ní guuo.

29 Yá pɔ ma bɔwàn ke:

Lua gbɛnazínaɔ̀ kè nɔ̀sɛpuadeɔ̀ úɛ,
ɔ̀ aa pɛɛpɛɛ kɔ̀ni zéu.

8

1 Déme de lán ɔ̀nɔ̀nawai?

Déme yáɔ̀ bɔɔɛ dɔ̀i?

ɔ̀nɔ̀ í gbɛnazína oa weeè,
í oa pásí líɛ.

2 Misiile kía yáɛ,

asa n lekèwà ní Lua tɔ́oɛ.

3 Nsu wá n go aà aɛo,

nísu nɔ̀y yá pɔ lé kɛɛ íi kúkúao,

asa a yá pɔ kàagu ke píɛ.

4 Lá kía yá mé zɛví,

déme a fɔ̀ oè, bɔ̀ níɛ ke weii?

5 Gbé pɔ misiileè a ía eo,

gbé pɔ ɔ̀nɔ̀ a a gɔɔ ní a kekeáo dɔ̀.

6 Yápii a gɔɔ ní a kekeáo víɛ,

baa tó taasi lé tɔ̀ gbéwa gbáugbāu.

7 Lá gbɛɛ zia dɔ̀o,

déme a fɔ̀ yá pɔ a mɔ̀ oèi?

8 Gbɛɛ a wɛni kúa gbāa vío,

màa gbɛɛ a fɔ̀ à a gagɔɔ sɛ sɔ̀o.

Wili e bɔ̀ sosau zígɔɔo,

màa vāi lí a kenao gbaɛo.

9 Ké ma yá pɔ wàɛ ke dúniau waaipà píi, má è gbɛnazína í gbáablemá à íakpaɔ̀zi. 10 ɔ̀ ma vāikena pɔ wàɛ ní vío è. Gbɛɔ̀ bɔ̀ Lua kpéu, aa mò ní tɔ̀nasí wéle pɔ aa ní yákeao kèu guu. Beeá pāɛ ɔ̀. 11 Tó wi íada daakenawa kpakpao, a yá í to gbɛnazína zɛɔ̀ a sɔ̀u à vāike sɛɛ. 12 Baa tó duunkena daakè gɛn basɔ̀o mé à gègè, má dɔ̀ ké gbé pɔ Lua vía ví aale misiileèɔ̀ dáama deaála. 13 Vāikenao aao dáamavio, ké aa Lua vía vío yáí, an gɔɔ a gbàakú lán uenawao.

14 Yápá páɛ lé ke dúniau. Yá í gbémaa le lán vāikenan aà úwa, yá í vāikena le lán gbémaan aà úwa. Ma mè beeá pāɛ ɔ̀. 15 Mí pɔ̀nakea sáaukpa, asa a maa ní gbɛnazínao dúniau aà pɔ̀ble, aà imi, aà pɔ̀nake, pɔ̀napí í dɔ̀aaè aà zíkɛa guu lá Lua aà gbà aà wɛni léu dúnia guuɛ.

16 Ma mekpá ɔ̀nɔ̀kúawa, ɔ̀ ma bɔɔɛ pɔ wàɛ ke dúniau, ké í lí na ní wéuo fáane ní gwāasínoo waaipà. 17 Má è Lua tò gbɛɛ a fɔ̀ yá pɔ lé ke dúniau dɔ̀o. Baa tó gbé kpálekèi maamaa, a a midɔ̀o. Baa tó ɔ̀nɔ̀na mè á dɔ̀, a fɔ̀ bɔ̀wàò.

9

Wēni kulunke

¹ Ma beɔ wāaipà pīi, ɔ ma zɛð kɛ gbɛmaao ní ɔnɔnao ní ní yákeao ku Lua ɔzle. Gbɛe líɔ dɔ́ tó wàɔ yeazi ge wàɔ zaagu gbɛzāo. ² Yá dou mé lé gbépii dá, gbé dɔ̀odeɔ ní gbé dɔ̀saiɔ, gbɛmaao ní gbɛvāiɔ, gbé pɔ́ aa gbáleao ní gbálensaiɔ, sa'onaɔ ní sa'onsaiɔ. Lá a de ní gbɛmaao, màa a de ní duunkenaɔ. Lá a de ní gbé pɔ́ aai me wa sí ní Luaɔ, màa a de ní gbé pɔ́ aa a oa vía víɔ. ³ Yávai pɔ́ í ke dúniau piin ke: Yá dou í gbépii le. Vái kò gbɛnazinaɔ sɔu, mísaiyá mé í dɔ́aané, a gbɛa aai ta geɔ guu. ⁴ Gɔɔ pɔ́ gbé b́éé, íɔ támaa víe. Baa se gbé b́éé sàɔ nɔ̀omusu gɛwa. ⁵ Gbé b́éé dɔ́ kɛ wa ga, geɔ sɔ́ aa pɔ́e dɔ́o. Aa àie ví lɔo, an yá a dɔ gbɛegu lɔo. ⁶ An yea gbézi ní ní zaa gbéguo ní ní denlaweɛleao gèzean we kò. An bàa aɔ kú ní yá pɔ́ lé ke dúniauɔ bau lɔo. ⁷ Ge n pɔ́ble ní pɔ́nao, wéemi ní yaalɔo, asa Lua n yákeapiɔ sáaukpà kò. ⁸ Nyɔ́ ula pua daa gɔɔpii. Nsu líɔ ku nísidɔɔa n miwa saio. ⁹ Dúnia ble ní n na yenzideo n wēni gii pɔ́ Lua kpàma dúniau léu, asa n luakpaman we gɔɔ pɔ́ n isima gà níle kpá dúniau. ¹⁰ Zi pɔ́ ní è n ɔkpàwà, mekpawà n gbāa léu, asa zí ge láasoo ge dɔ́a ge ɔnɔ ku bɛdau, gu pɔ́ níle táuo.

¹¹ Má è dúnia guu lɔ kɛ bakpaaíbleaá kàsakasa yáe adoo, zíbleaá nɛgɔnkeyāe adoo, pɔ́bleaá ɔnɔyāe adoo, àize'eaa wɛzɛyāe adoo, na ní gbéɔ́á ladɔ́yāe adoo, asa gɔɔ vái ní kísiao í gbépii lee, ¹² mé gbɛe gɔɔ pɔ́ vái a a le dɔ́o. Lán kpɔ́ pɔ́ sí táalu guuwa, lán bá pɔ́ fii aà kùwa, màa gu í dɔ gbéé váivái, í aà kù kándo.

Ɔnɔ de gbāaa

¹³ Ma ɔnɔe taa è dúniau, a yá ma kù gbāa. ¹⁴ Wéle kú yāa a gbéɔ dasio, ɔ kía gbāadee mò lélewiwa, à koezì. ¹⁵ Gɔe taaside ɔnɔnae ku wélepi guu, a fɔ́ wéle bɔ́ ní a ɔnɔo, àma gbéé í aà yádao. ¹⁶ Ɔ ma mè ɔnɔ de gbāaa, àma wí saka taaside ɔnɔue, wíli aà yádao.

¹⁷ Ɔnɔna yá pɔ́ wà swádɔ́i niɛniɛ maa de sɔ́uɔ dɔ́aana zɔ́akaala.

¹⁸ Ɔnɔ í mɔ́ ní maaɔ de gɔ́kebɔ́ɔla, àma duunkena mɛndo í yámaa zɔ́o ɔ̀ɔkpae.

10

Sɔ́uke kai

¹ Úsin geɔ í to tulalekena nísi gí líkú, sɔ́uke yɔ́ɔna í gbé pɔ́ ɔnɔ ní beɛeɔo ví tɔ́ ɔ̀ɔkpa.

² Ɔnɔna láasoo í ta ɔ́plaaí, sɔ́u pɔ́ í ta ɔ́zeɛi.

³ Baa tó sɔ́u be zéu, aà ɔnɔ lɔ késáwàe,

ĩ to gbépii a m̄saike d̄s.

⁴ Tó gbáade p̄o p̄anzi,
ńsu go n̄ t̄iao.

Kua n̄ laaiwa ĩ l̄aka t̄aae z̄s̄o.

⁵ Ma yāv̄aie è d̄uniau,

a de gbáade z̄aa ȳáwa ũe.

⁶ W̄i s̄oũ kpa kpala gbiau dasi,
mé ɔde ɔ ɔ ku kpala ȳáf̄unau.

⁷ Ma z̄o è di s̄s̄ kpe,

mé w̄é ɔ b̄e k̄èse lán z̄o w̄a.

⁸ Gb̄é p̄s̄ lé eȳs̄ a zu a guu,*

gb̄é p̄s̄ lé ḡi gb̄oo, ml̄e a aà só.

⁹ Gb̄é p̄s̄ lé gb̄ewi, gb̄e a aà ke'la,

gb̄é p̄s̄ lé lipaa, lí a aà kaike.

¹⁰ Tó m̄o lenao, mé w̄i a l̄ekeo,
sema n̄ ḡásiwa b̄o b̄owà ní gb̄āo,
āma ɔn̄ ɔ ĩ to w̄a z̄e'ee.

¹¹ Tó ml̄e b̄on'āa k̄e a k̄ò'onae à aà s̄ò,
a ài v̄i a guu ɔo.

¹² Ɔn̄na l̄egbe'ĩ na,
āma s̄oũ lé ĩ aà kaalee.

¹³ ĩ na ȳá'owa s̄oũs̄oũ,
ĩ a mid̄e ní m̄isaiyāv̄aio,

¹⁴ asa s̄oũ ĩ da ȳāe.

Lá gb̄ee ȳá p̄s̄ a m̄o d̄s̄o,
d̄eme a f̄s̄ ȳá p̄s̄ a ke aà kpe oèi?

¹⁵ S̄oũ z̄i ĩ aà kpasa,

ɔ ĩli w̄éle z̄e d̄s̄o.

¹⁶ Waiyoo b̄usu p̄s̄ a k̄ia de èwaasona ũ,
mé aà ĩwa ɔ ɔ bl̄e gb̄e k̄o.

¹⁷ N̄asaa b̄usu p̄s̄ a k̄ia k̄iabuie,
mé aà ĩwa ɔ ĩ p̄oble a ḡo w̄a

gb̄aak̄āfia ȳái, ĩ ke idekea ȳái no.

¹⁸ Tó gb̄é m̄aa v̄i,
aà kp̄e z̄a ɔ ɔ wozuzuae,
tó à ɔkp̄a a s̄i, aà kp̄e ĩ ɔ.

¹⁹ W̄i bl̄e z̄o ke p̄onakea ȳaie,
v̄eemia ĩ m̄ó ní yaal̄o,
āma ɔa mé ĩ m̄ó ní a piio.

²⁰ Nsu k̄ia s̄s̄s̄o, baa n̄ n̄s̄eu,
ńsu ɔde kao, baa n̄ kpea,
asa b̄a a ȳápi s̄éle ḡe siuin̄e.

11

¹ Ɔz̄s̄ gb̄é ɔne bl̄ei,
ḡo ewa níȳs̄ e ɔ.

² Biile gb̄é ɔn̄ sopla ɔne ge swaaɔ,
asa ní m̄úsi p̄s̄ a b̄usu le d̄s̄o.

* 10:8 S̄oũ 7.16, Yaa 26.27

³ Tó luabesiana pà ní ío, ì ma tɔɔlɛ lou ũɛ,
tó lí lèlɛ gukpɛ ge be'æñ nò,
gu pɔ à lèlɛu, we Ì wúlɛu.

⁴ Gbé pɔ a wé dɔ ílanai lí pótɔo,
gbé pɔ lé luabesia gwa lí pɔkɛkɛo.

⁵ Lá ní wɛnibɔkɔli ge né daalea neasakpɛu dɔo,
nyɔ̄ fɔ̄ ñ Lua Pɔpiikena yákea dɔo.

⁶ Pótɔ kɔɔ, rísu ɔkpa ñ kùɛ oosio,
asa ní dɔ a kpele mé a ke báaa vɔo.

Ké bee yá, ge kee yá,
ge aao maa mpíi yá, ní dɔo.

⁷ Gupua na,
mé wesia íatèlɛ ì káíngu.

⁸ Lá gbé wɛni lé gé léu,
aà pɔnakɛu píi.
N beeo aà láasookɛ gusia gɔɔwa,
asa aao dasiɛ.

Yá pɔ lé mó píi pãɛ.

Lɛdaa èwaasɔwa

⁹ Èwaaso, pɔnakɛ n èwaasogɔɔ,
to n pɔ ke n èwaasogɔɔwa na.

Yá pɔ n pɔ gbà ke,
te yá pɔ kàngui,
ama apíi guu nyɔ̄ dɔ
ké Lua a yákpalekennɔ.

¹⁰ Nsu to n pɔ yao,
ñ n gu'laɔ bɔnla,
asa èwaasokɛ ní miká siao ì gɛzɛɛɛ.

12

¹ To n Kena yá dɔngu n èwaasogɔɔ
e gu àò gé dɔine vai,
e wɛ pɔ nyɔ̄ mɛ n pɔ nawàò aò gé kái.

² To aà yá dɔngu
e íatè ní gupuaò àò lao,
e mɔvua ní saanaò aao siakú,
e loumaa gbɛa gu weesai àò gé mói.

³ Gɔɔ bee n ɔɔ lualua,
n gbáɔ koo,
n pɔsobɔɔ kámabo ké aa dasi lɔ,
n gugwabɔɔ gu'e ní tɔɔnau dàadãa.

⁴ N lé aò kpaaúa gãɛ,
wísilɔgbɛ kɔ̄fi a busekúne.
Báɔ wíi a n vu iu,
mé nenɔɛnaò lɛ a kenɛ buse.

⁵ Nyɔ̄ víakɛ gulestɛ ní bea zé guuo,
n miká a pu lán gyavuwa.
Nyɔ̄ nzla gáɛ lán kwa tãa'owawa,
pɔɛ a n mɛ fɛlɛ lɔ,
asa gbɛnazɔna ì gé a gékɔliɛ,

SALOMɔɔ Lɛ

Yá pɔ́ kú lálɛ bee guu

Salomɔɔ lɛá báasɛ lɛɛ. We ɔ gbɛɔn plaɔ lɛ ní báasɛ ɔbukɔɛ n yá nana oakɔɛo wídesai. Yápi í di Bibeli kyokenaɔwa maamaaɛ. Bee yáí za asínizí wà lɛpi díle Lua yea a gbɛɔzi yátaa ũ. N beeo gɔɛ ní nɔɛo báasɛ í bɔ Lua kíie, Lua gbaɛ. Ayámɛto lápi kua Bibeli guu zɛví.

Bɔnɔblenapiɔ lɛ báasɛ yá lɛɛŭ ní huapɔɔ. Gɔɛ ní nɔɛo yá'oa ní kɔopi guu, zleɔ aal kɔ wɛɛle aal kɔ e, zleɔ aal kuakɔwa ɔ aal ɛa wàɔ kɔ wɛɛle ɔ. Zleɔ gbɛpáleɔ í mɔ dúsakúkpané, sádánaɔ (ɛwaaso gbɛnaɔ) ge wɛndiapi da ge aà dāɔ ge aà gbɛnaɔ. Aaɔ wɛɛle wà lɛda gbɛpiɔ yáú, āma báasɛpi í bɔ ní kíi no, Lua mé tò an nisína yekɔi.

¹ Lɛɔ mide pɔ́ Salomɔɔ dà.*

Nɔɛ

² Lépe ma léwa,
asa n yeamazí na demɛɛ vɛɛa.

³ N tulaleɔ gí na.
N tɔ na lán tulale lékulea gíwa.

Bee yá mé tò wɛndiáɔ yenzi.

⁴ Ma se wà ta kpakpa.

Kí, gɛmanɔ n kpéu.

Yelusaleŭ nenɔnaɔ

Kí, wáɛ pɔnakɛ n yá musu,

wáɛ yasenapa,

wá n yearízi na bo de vɛɛa.

Nɔɛ

Aaɔ yenzi a zéwa.

⁵ Yelusaleŭ nenɔnaɔ,

má sia mé má kefeŭ.

Má sia lán Kedaa zwáakpɛɔwa,

má kefeŭ lán Salomɔɔ kpé zwáaɔwa.

⁶ Asu áɔ ma gwa ma siakɛ yáio,

íatɛ mé ma lɛ.

Ma dáɔɔ pɔ pámazie,

ɔ aa ma da vɛɛbugwaa zlu.

Mi e ma azla pɔ́ kɛkɛo.

⁷ N gbé pɔ́ ma nisína yenzi,

ń n sáɔ dádákekíi omɛɛ.

Mákíi ní to aa íatɛ deui?

Bóyáí máɔ ku n gbéɔ sá waiɔ saɛ sásáai?

Kíi

⁸ N gbé pɔ́ n nɔanke de nɔɛɔla píi,

tó ní gupi dɔɔ, te sáɔ íai,

ní n blɛnɛɔ dá sádánaɔ bòo saɛ.

⁹ Ma gbɛna, ní kefeŭmɛɛ

lán Falaɔɔ sɔda pɔ́ í godɔnéɔ dowá.

¹⁰ N gɛɛɔ maa, n swáɔliɔ n se,

* 1:1 1Kia 5.12

n ònɛɛɔ kɔ́sɪ ní n nɔɛɔ.

¹¹ Wá swáliɔ pine ní vuao,

wí ánuusu pélepɛɛu.

Nɔɛ

¹² Goo pɔ́ kía gɛngɛsɛkɛa,

ma tulale gí dɔ.

¹³ Ma yenzide demɛɛ

lí'ɔ gínana pɔ́ looa ma yɔ́ taau ũ.

¹⁴ Ma yenzide demɛɛ áyá ligɔ́n vude

pɔ́ wá bɔ́ɔ ɛngɛdi véɛbua ũɛ.

Kia

¹⁵ Ma gbɛ́na, ní kɛfɛŭ fá!

N wé kɛfɛŭ lán felen wéwa.

Nɔɛ

¹⁶ Ma yenzide, ní kɛfɛŭ fá!

N zɛa maa!

Wá wúlekíá sɛ̀bɔbɔɛ,

¹⁷ wá kpé zaɔ́á sɛde líɔne,

wá kpé bala líɔ́á pɛ̀liɔne.

2

¹ Má de lán Sabna náalevuwa,
lán guzule sūmaavuwa.

Kia

² Lá lávu kɛfɛna de leɔ guu,

màa ma gbɛ́na de wé́ndiaɔ guu.

Nɔɛ

³ Lá mao lí de líkpɛu,

màa ma yenzide de èwaasoɔ guu.

Zɔ́lea a uenai í kamagu,

a be blea í kɛmɛɛ na.

⁴ A gèmanɔ a pɔnabɛblekpɛu,
aà dɔ́lapoo pooamala báasɛ ũ.

⁵ A véɛbe gii kpaa ké mà yèɛɛ e,

à ma gba maó ké ma me su,

asa aà báasɛ lé ma gyákeɛ.

⁶ Aà ɔzɛɛ ku ma mi zíɛ,

aà ɔplaa liaamazi.

⁷ Yelusaleŭ nenɔnaɔ,

ma naé tueɔ ní zótɛnaɔzi,

ásu dúsakúkpwáɛɔ,

ásu wá báasɛ gbooo e a lé ká.

Nɔɛ

⁸ Ma yenzide kíi ma, àle mó,

à vɪ́ lé pélepɛɛ gbɛ̀sɪsɪɔwa,

àle bàale sɪsɪ́ musu, àle vɪ́vɪ́.

⁹ Ma yenzide demɛɛ

lán tue ge búasanawa.

A aà gwa ze wá kpé kpɛ.

Alɛ wékpale fɛnɛntiu,

àle gugwagwa a mɔɔ zānguo.

10 Ma yenzide yā'òmɛɛ à mè:

Kía

Ma gbēna kefena, fele wà gé,

11 asa lou làa, buzie gèzɛa.

12 Pɔpii lé vuke tɔlewa,

lesigɔɔ kà,

felenkɔpunaɔ ɔ ligua wá búsuu.

13 Kaadɛnliɔ né sɛ́ia dàale,

vɛ́liɔ vukè, a gí lòo.

Ma gbēna kefena, fele wà gé.

14 Ma felena,

ní pɛ gbèsɔɔu n ulekli.

To ma n wegwa, to ma n lɔɔ ma,

asa n lɔɔ na, mé n oa kefeú kè zài.

15 A gbēgbonaɔ kúkūwɛɛ,

gbēgbon kelepɔ,

aale wá vɛ́buɔ ásookeɛ,

wá vɛ́ɛ pɔ lé vukepiɔ.

Nɔɛ

16 Ma yenzideá ma pɔɛ,

mé aà pɔ́n ma ú,

àlɛ pɔ́ble sūmaavɔɔ guu.

17 Ma yenzide, e gu àɔ gé dɔi,

e guwɛ àɔ gé kɛ́i,

ɛa ñ ke lá tue ge búasan bɔɔna

í ke gbèsíɔwawa.

3

1 Ma wé dɔ ma yenzidezi gwáasína ma wúlekli,

ma aà wèele, mi aà eo.

2 Má fele gé zɛaɔ kelei saɛ,

mí gbé pɔ ma nisína yeipi wèele gāaɔ.

Ɔ ma aà wèele, mi aà eo.

3 Gudɔanaɔ b̀a, ké aale bebe wéleu,

ɔ ma mè:

A gbé pɔ ma nisína yei è lae?

4 Ké ma gɛ́má g̀ɔ,

ma bɔ gbé pɔ ma nisína yeipiwa.

Ma aà kú, mi we ma aà gbàɛ lɔo

e ma ge gɛ́aànɔ ma dakpɛu

e kpɛa pɔ à ma nɔ́sú.

5 Yelusaleú nenɔnaɔ,

ma naé tueɔ ní źtɛnaɔzi,

ásu dúsakúkpwɛɛo,

ásu wá báasɛ gbɔoo e a lé ká.

Nɔɛ

6 Déme b̀ɔ gbáau,

àlɛ mɔ lán teluwa keei?

A lí'ɔ gínana tulaletikáɛa

ní laatanaɔ pɔ gínanaɔ pii.

7 Salomɔɔ mákɛle gwa ke,

gɔ̄saɔ liaai gb̄ɛɔn bààɔ
 Ísaili nɛgɔ̄naɔnɛ.

⁸ Aa f̄ɛndaɔ k̄ua mípii,

z̄ìkan saɔnɛ!

An baade f̄ɛnda looa gw̄aas̄n yáɔ yáí.

⁹ Kí Salomɔɔ a sɛbɔpi kè
 ní Libá bùsu líoɛ.

¹⁰ A lipɛlɛɔ́ ánusue,
 a kpɛnakl̄iá vuac.

Zw̄aa ḡaalulade kpa a z̄ɔlɛkl̄ia,
 a guuá Yelusaleũ nɛnɔnaɔ yeanzi ɔgbɛɛ.

¹¹ S̄iɔna nɛnɔnaɔ,
 à bɔlɛ à m̄ɔ k̄í Salomɔɔ gwa,
 a a kiakɛfua k̄paa.

Aà da mé kp̄àɛ àà nɔsɛz̄í,
 gɔɔ p̄ɔ àà n̄sɛ lé yáalɔ.

4

Kia

¹ N kɛfɛũ ma gb̄ɛna, ní kɛfɛũ fá!

N wé dɛ lán felen wéwa n sálana fòou,
 n miká dɛ lán blè wiilaɔ pilaa Galada s̄is̄iwawa.

² N swaa pua lán sá p̄ɔ wà ní kákèlɛ
 aa b̄ɔ zu'òk̄ii aale suɔwa.

Aa k̄ɔsè plapla pii,
 a kee i p̄ɔsɛ b̄ɔɔ.

³ N lébaa dɛ lán w̄ɔɔt̄ɛn nian dowa,
 n lé kɛfɛũ.

N gɛɛ dɛ lán gbɛafu pɛɛwa n sálana fòou.

⁴ N nɔɛ dɛ lán Davidi kalangawa.

Sɛngbao mèn òaa s̄ɔo looawà,
 nɛgɔ̄naɔ ḡɔkɛbɔɛ pii.

⁵ N ȳɔ dɛ lán tue né s̄ia p̄ɔ aale p̄ɔble s̄umaavuo guuwa.

⁶ E gu àɔ gé d̄ɔi,

e guwɛ àɔ gé k̄éi,
 má gé gb̄ɛs̄ísl̄í lí'ɔ ḡɛnanade musu,
 má dɛdɛ s̄ísl̄í tulaletidewa.

⁷ Ma gb̄ɛna, n gupii kɛfɛũ,
 n gue s̄aa vío.

⁸ Ma nɔkpama,
 to wà pila Libá gus̄ís̄idewa

za Amana misonawa
 ní Senii gb̄ɛ misonao ní ɛɛmɔ gb̄ɛ misonao,
 za n̄ɔmusuɔ t̄òopiu,
 za gbɛaant̄ɛnaɔ gus̄ís̄idɛpiu.

⁹ N yá ma s̄ɔ blè ma nɔkpama, ma báas̄ɛde,
 wé p̄ɔ n ma gwaɔ ma s̄ɔ blè
 ní n ɔnɛɛ p̄ɔ m̄ɛndoo.

¹⁰ Ma nɔkpama, ma báas̄ɛde,
 n yeamazi kè z̄ài,
 n yeamazi namɛɛ dɛ v̄ɛɛa,

n nɪsi gɪ namɛɛ de pɔ gɪnanaɔla pii.

¹¹ N lɛbaa mɔsɛ demɛɛ lán zɔsapunawa.

Ma nɔkpama,

zɔ n vɪo mɛ kú n lɛna zɪɛ,

n pɔkasaa gɪ de

lán Libá busu líkpe gɪwa.

¹² N de lán kaa pɔ wà a zetà

wà kilidáuwá.

Ma báasɛde, ma nɔkpama,

n de lán bia pɔ wà kaa dàiwá,

lán nibɔna pɔ wà zetàèwá.

¹³ N lu pɔá gbɛafue

n libɛ maa n áyálio n naadilio

¹⁴ n sũmaao n fee bui gɪnanao

n sinamɔ lío n lí'ɔ gɪnanao pii.

Zɔgo lí'ɔ n aloɛ lí'ɔ ku we

n pɔ pɔ a gɪ na deŋlaɔ pii.

¹⁵ Kaa bɔn n ũ,

nibɔna í wɛnide pɔ lé bɔ za Libá gusísídeu ũ.

Nɔɛ

¹⁶ Gugbántoo íana, fɛlɛ!

Gɛɔmidɔkɪ íana,

káka su ma kaawa,

a pɔɔ gɪ na i ligua,

ma yenzide i gɛũ,

i a libɛ nanaɔ ble.

5

Kɪa

¹ Ma gɛ ma kaau, ma nɔkpama báasɛde,

ma a zɔgo lí'ɔ gò n pɔ gɪnanao,

ma a zɔsapuna blɛ n í a ío,

ma a vɛɛ mɪ n ma vɪo.

Yelusaleũ nɛnnao

A pɔble gbɛɔ,

à imi à ká á bɔnɔblenaɔ.

Nɔɛ

² Mále i'ò, áma ma láasoo béɛ,

ma yenzide ma, àlɛ gbale.

Kɪa

Gba wɛmɛɛ ma gbɛna báasɛde,

ma felen sáasaide!

Fii kpá ma miwa,

gwáasína mɔsɛ ma miká nɪni.

Nɔɛ

³ Ma a ula bɔ, mí ɛa mà da lɔa?

Ma gbá pípi, i ɛa gbásíkpa lɔa?

⁴ Ma yenzide ɔgè gbà fòou,

ɔ ma mɛ lé kɛ fɛfɛ.

⁵ Ma fɛlɛ gɛ gbawɛi ma yenzideɛ,

ma ɔ lé yɔyɔ n zɔgo lí'ɔ tulaleo,

zɔgo lípi nɪsi lé bàale ma ɔnɛɔwá,

à fɪ gbatabɔwá.

6 Ma gbawè ma yenzideɛ,

āma à gèzɛa à tà kò.

Ké àlɛ yá'ò, aà ni ma kũ.

Ma aà wèlɛ, mi aà eo,
ma lɛzùzuaàzi, i weao.

7 Gudɔ́anaɔ bɔ̀a,

ké aalɛ bɛbɛ wéɛ guu.

Aa ma gbè aa ma wiwi,

bíidɔ́anapɔ̀ ma pɔ̀bgáũ wòlomala.

8 Yelusaleũ nenɔ̀naɔ,

tó a ma yenzide è,

á oè kpelewa ni?

Ma náé Luazi à oèmɛɛ,

ma yeaaázi ma mɛ bùsa.

Yelusaleũ nenɔ̀naɔ

9 Bó n yenzide deò dāɔlai?

N gbé pɔ̀ ní kefeũ de nɔ̀ɛɔla pii,

bó n yenzide deò dāɔla

õ n gbasa n nawéɛ Luazi máai?

Nɔ̀ɛ

10 Ma yenzide tɛa pípia,

gbèɔ̀n òaasɔ̀sɔ̀o lɛɛ kwɔ̀o guu òmɛ vua ũ.

11 Aà miá vua tɛɛtɛɛɛ,

aà miká de sí plɛɛɛ

lán gbagbaa káwa.

12 Aà wé de lán felen péɛa íuwa,

aà wépi pípia ní vío, mé a sálala.

13 Aà gɛɛ de lán pɔ̀ gɔ̀nanaɔ buawa,

a gɔ̀dɔ̀ nanannɔ̀.

Aà lébaa de lán lávuwa,

àlɛ yɔ̀yɔ̀ ní zɔ̀go lí nísio.

14 Aà ɔ̀ de lán vua lipɔ̀ɔ̀ pɔ̀ diamaa dadauwa,

aà gbɛɛ de lán wesa swaa yɔ̀ɔ̀a pɔ̀ wà safii gbɛ pèpɛwawa.

15 Aà gbáɔ̀ de lán gbèpɛɛ bɛɛɛde

pɔ̀ wà a zebɔ̀ pí ní vuaowa.

A bò lán Libá bùsuwa,

aà zɛa maa lán sɛde líwa.

16 Aà léá zɔ̀ɛ,

aà gupii kefeũ.

Yelusaleũ nenɔ̀naɔ,

lá ma gbèna yenzide den we.

6

Yelusaleũ nenɔ̀naɔ

1 N gbé pɔ̀ ní kefeũ de nɔ̀ɛɔla pii,

n yenzide gè má ni?

N yenzide mi dí má oie

ké wà e wà aà wɛɛlennɔ̀i?

Nɔ̀ɛ

2 Ma yenzide gè a pɔ̀ gɔ̀nana buaɛ,

à gè pɔ̀blei a kaauɛ,

i lávuɔ̀ we.

³ Ma yenzideá ma pɔe,
mé aá pɔn ma ũ,
àlé pɔble sũmaavuɔ guue.

Kía

⁴ Ma gbēna, ní kefeũ lán Tiizawa,
ní maá lán Yelusaleũwa.
N yá í dimá
lán zígɔ pɔ dɔlapoo kũawá.

⁵ Wegoa, asa mále lie.

N miká de lán blè wiilaɔ pilaa Galada s̄s̄iwawa.

⁶ N swaa pua lán sá pɔ aa b̀le zu'okli aale suwa.
Aa k̄s̄e plapla píi,
an kee í pɔse b̄o.

⁷ N geɛ de lán gbɛafu pɛɛwa
n sálana fòou.

⁸ Ma naɔ ká b̄aaɔ,
a pɔ mi méseɔdilenéoo basiiɔ,
a lésoo lé v̄lo,

⁹ ama ma felen s̄asai adoae,
aà da né m̄endonan we,
aà da'iaɔ pɔ d̄w̄ae.

Tó nenɔnaɔ aà è, aai aà s̄aukpaɛ,
ma nɔp̄iɔ í aà tɔb̄o m̄pii.

¹⁰ Déme b̀ lé m̄ kee lán gudɔawai?

A kefeũ lán m̄vuawa,
a píɔia lán íat̄ewa.

Aà yá í dimá
lán zígɔ pɔ dɔlapoo kũawá.

¹¹ Ma ge lí pɔ wí a wéna só kaau,
ma pila swa'eu pɔɔ lá taa gwaie.
Ma ge gwai tó v̄éoo b̄ob̄b̄o,
tó gbɛafuɔ vukè.

¹² Mi d̄s̄ ké ma nis̄ina ma se
gèmanɔ ma kía deeo s̄goɔ guuo.

7

Yelusaleũ nenɔnaɔ

¹ Ea su, ea su Sulami nɔe!
Ea su, ea su wà wefiɔma!

Kía

Bóyái á ye wefi Sulami nɔewa
lán z̄à kee pla ɔgwaaɔwai?

² Kía bui nɔe,
n gbála maa n kyaleu,
n gbala ú de búunno,
a de lán ḡoide ɔz̄iwaɛ.

³ Keeona pɔ v̄eli láa a guuo ku we,
p̄w̄en ze pɔ sũmaavuɔ liaai ku we.

⁴ N ȳs̄ de lán bua né m̄en plaɔwa,
lán tue né s̄iaɔwa.

⁵ N nɔe de lán kalanga pɔ wa b̀o ní wesa swaaowa.

N wé de lán Eseb̄o íkalek̄li pɔ kú Balabiũ bíib̄le saewa.

N ní de lán Libā b̄usu kalanga p̄o b̄aa ní Damasiowa.

⁶ N mi maa lán Kaameli gb̄èsìsìwa.

N mikā de lán zwāa gaaluladewa,
a de pl̄ee, i ma laai sia.

⁷ N kefeū fá, ni kamagu,

wá yeak̄si gēagē.

⁸ N zea maa lán daminaliwa,

n ȳo de lá a k̄owa.

⁹ Ma m̄e má dede lípiwa,

mí a be kú.

N ȳo dem̄e lán v̄ee k̄owa,
n lé'iana de lán mao gtwa.

¹⁰ N lé'i na

lán v̄ee p̄o a na der̄lawa.

N̄e

V̄ee pi lé gē ma yenzide léu s̄aa,
àle t̄aa'o aà lébaa ní aà swaaowa yob̄o.

¹¹ Má de ma yenzide p̄o ū,
ma ni kuwà.

¹² Ma yenzide, m̄o wà gé s̄eu,

wí gé ñ z̄ewiāo.

¹³ Guf̄ene wí gé v̄ee bua,

wà gwa tó v̄ee b̄ob̄b̄,

wà e tó gbeafu vú pia.

We má yeanzi ob̄un̄e.

¹⁴ Séé lávu gí dàgua,

libe nana bui pí kú wá kpeele.

Ma a zi ní a dafuo k̄alene,

ma yenzide.

8

¹ Tó ma d̄aon n ū
wa ȳo mí wá kp̄ak̄wa ȳaae lé!

Tó ma kpāānn̄o b̄aasi,
d̄o má l̄ep̄ema, wa sakamaguo.

² D̄o ma gen̄n̄o ma da'ia kp̄eu,

mí v̄ee gí na kpama ñ mi

ní gbeafu í nanao.

³ Aà z̄ee ku ma mi z̄ie,

aà oplaa liaamazi.

⁴ Yelusaleū nen̄nao, ma naé Luazi,

ásu d̄usak̄kpaw̄ēo,

ásu wá báas̄e gbooo e a lé ká.

Yelusaleū nen̄nao

⁵ Déme b̄o gb̄aa, àle m̄o,

àle gb̄aa'e a yenzidewa keei?

N̄e

Ma n vu mao lí gb̄au,

wek̄i n da n n̄ōs̄u,

wek̄i n̄owáwá m̄buwà ñ à n i.

⁶ Ma na n s̄owa lán seelakeb̄o p̄o wí da ní n̄e ge ní owawa,

asa yeaḡēi i m̄ómá lán gawae,

báasēpi pāsí lán mia'ewaε.

I namá lán té'waε,

í kúmá lán té sà zɔ'waε.

⁷ Baa ísi a fɔ́ báasē tedeo,

baa swada í a fɔ́ daao.

Tó gbé a be àizεεɔ kpà píi

báasē lua yáí,

wa sakaaágu búubuue.

Yelusaleú nɛnɛnaɔ

⁸ Wá dáuna ví, í yó' bɔ'ɔɔ.

Kpelewa wá ke

tó gbée ye gē aá yáui?

⁹ Tó a de bíi úe,

wá guleŋɔ bowà ní ánuŋuoε.

Tó a de bíibɔle úe,

wá káka ní seɗe líoε.

Nɔε

¹⁰ B́lin ma ú,

ma yó' mé a guleŋɔ ú,

ɔ' má de ma yenzideε

gbé pó í aafia iè ú.

¹¹ Salomɔɔ véεbu ví Baalamɔ,

à búpi ná gbèwinaɔne ní ɔ'zɔ.

An baade líɔ flabo ánuŋu ɔ'watē àaasɔ'ɔɔ.

¹² Salomɔɔ, má azíá véεbu víe,

má ánuŋu ɔ'watē àaa ɔ'ɔɔ kpama,

mí a àaa do kpa véεbu zíkɛnaɔwa.

Kíá

¹³ N gbé pó níɔ ku kaaɔ guu,

wí swáɗɔnzi,

to mà n lɔ' ma.

Nɔε

¹⁴ Ma yenzide, mɔ' kpakpa,

ní ke lá tue ge búasan bɔ'ɔ'na

í ke sísí pɔ'gɛnadeɔ musuwa.

ISAIA

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

N Ebelu yáɔ Isaiá tɔ́ bɔɔle mɛ̀ Dii í n̄ suaba. Ama Lua gbéɔ suabaa doú n̄ pɔ́ pɔ́ gbéɔ ɔ́ yaoo. A yáí láe bee yá í dimá. A léɛ mèn baaɔ́ n̄ soolooɛ (66) kpaalɛa léɛ áaɔ́:

Lɛɛ 1 e 39 Anabi Isaiá kè Lua lɛ̀dɔ̀kɛna ũ Yelusaleũdɛnɛ yá pɔ́sɪ́ ɔ́ɔɛ. ɔ́ɔɛ bee Egipiɔ́ gbãa lé sɔ́aa mé Asiliɔ́ gbãa lé káfi.

E wàɔ́ gé Yesu Kilisi ii wè 734, ɔ́ɔɛ pɔ́ Aaza dɛ Yelusaleũ kía ũ, Siliɔ́ n̄ Isailiɔ́ (wí mɛ ɔ́ Eflaiũ) lɛ̀doukè, ɔ́ aa zíká n̄ Yudaɔ́, ké Yudapiɔ́ e namá, wí zíká n̄ Asiliɔ́.

Wè 722-721 guu Isaili b̄usu m̄idɛ. Asiliɔ́ n̄ mɛɛwia Samali sí, ɔ́ aa tà n̄ n̄ gbéɔ.

Wè 701 guu kí Ezekia kpalableɔ́ɔ ɔ́ Asiliɔ́ koez̄ò Yelusaleũzi, ɔ́ aa Yuda b̄usu kpaalɛ.

ɔ́ɔɛ bee ánabi Isaiá b̄ɔ́ gupuaɔ́ nɛ̀ɔ́na ũ, áa yáɔ́ adoa. A mɛ̀ Asiliɔ́ wéteamɔ́anɛ̀ b̄ɔ́ Lua kíiɛ, ále a gbé náaisaidepiɔ́ swágagae. A gí Yelusaleũ dɔ́aanaɔ́ lɛ̀kpaalnz̄i dasiɔ́ n̄ n̄ bɔ́a ikoyá kpeo n̄ n̄ yázesaiɔ́ n̄ lousisiyá pɔ́ aa koleaɔ́ n̄ n̄ gbáamɔ́a taasidɛnɛo n̄ yá p̄alɛɔ́ dasi. Ama tó kai m̄ɔ́, ánabipi yá'oaɛ́ í n̄ gba s̄ɔ́, í n̄ n̄ɔ́se n̄inínɛɛ.

Yápii guu Isaiá í oné aa Lua náaike, atɛ́sa lé pɔ́ a gbènéɔ́, aai zíkɛ áa yádilɛaɔ́wa. Isaiá ò à kp̄alɛ à síwà à mɛ̀, sema luanaaika m̄ɔ́ n̄ yámaakaɔ́, baade zla yáɔ́ musu n̄ wéledeɔ́ yáɔ́ ɔ́ n̄ gbáadeɔ́ yáɔ́ pii.

Lɛɛ 41 e 55 ɔ́ wí mɛ ɔ́ Isailiɔ́ n̄sɛninia yá. B̄usu yáɔ́ líle sa. Babilonideɔ́ mé aa ɔ́ dɔ́aaa Asiliɔ́ gbɛu, aame ɔ́ gbãa ví, ɔ́ aa Yelusaleũ sí e wàɔ́ gé Yesu Kilisi ii wè 587, aa gbé pɔ́ kú a guu náaa t̄ar̄nɔ́. Gbé pɔ́ wà n̄ séle wà t̄ar̄nɔ́ lé k̄ɔ́ lala wàle mɛ: Lua wéle kaaleaá Babiloni t̄aaɔ́ z̄iblea Isailiɔ́ Luawa yà m̄ɔ́ɔ́? Wà n̄ ké b̄usu pɔ́ Dii kp̄amáwa z̄az̄á, wà ḡinɛ́ aa lousisi Dii kp̄éu, ɔ́ an pɔ́ na ɔ́o, aa díle Dii p̄ákp̄ar̄ziɛ, à k̄aaágu m̄aan l̄ò, ge a gbãa ví ɔ́on l̄ò, wa d̄ɔ́o.

Gbé pɔ́ an pɔ́ yaapiɔ́ ɔ́ ánabi lé yá'oné. A mɛ̀ Lua a zíkɛ Pɛɛsiɔ́ kí Kilusi n̄ɔ́se guu, ké à a gbéɔ suaba. A n̄ ɔ́ a gɛn plaade lá à n̄ b̄ɔ́ Egipi b̄usuu yáawa, Lua gbépiɔ́ í ɛa ta b̄usu pɔ́ Lua kp̄amáu. Lá Lua mé dúnia Kɛna ũ, a f̄ɔ́ yá pɔ́ a m̄o ɔ́, í gbasá ke. Gbé pɔ́ z̄iblemápiɔ́ t̄aaɔ́ pɔ́ gianaɔ́ne.

Wedɔ́a yápiɔ́i guu yá mèn síiɔ́ ku, ále gbé pɔ́ wí mɛ̀ Dii z̄ikɛna yá'o: (42.1-4, 49.1-6, 50.4-9, 52.13-53.12). Lua b̄aakuar̄nɔ́ gbez̄á lá guu gbépi mé Yesu Kilisi pɔ́ wà d̄ɔ́aa wà áa yá'ò ũ (Z̄in 8.30-35).

Lɛɛ 56 e 66 yáá gbé pɔ́ wà t̄ar̄nɔ́ ɛa sua Yelusaleũ yáɛ. E wàɔ́ gé Yesu Kilisi ii wè 538 Pɛɛsiɔ́ kí Kilusi ɔ́dà láu à mɛ̀ gbé pɔ́ wà n̄ séle wà súrnɔ́ɔ́ ɛa tá n̄ b̄usuu, aai ɛa Lua kpé kɛkɛ wà dɔ́. Ké aa kà we, yá z̄í'ũ n̄ lé. An mɛɛwia Yelusaleũ ɔ́ɔ́kpá, gbé pɔ́ aa ɔ́ b̄ɛɔ́ b̄usu k̄ɛaak̄ɛaak̄ɔ́ɛ, mé luanaaikɛnaɔ́ dasi ɔ́o. Wàle yáke a zɛwao, baa kúlɛa t̄aaɔ́ne ɛa fɛle n̄ gbãao se.

Ama ánabi Isaiá azla ɔ́lnɛ́ Dii z̄ina ũ, à bao na kp̄a taasidɛnɛ, à p̄osiadeɔ́ gbà s̄ɔ́. (61.1-3). ɔ́ɔɛ pɔ́ Yesu m̄ɔ́, a d̄ɔ́ z̄í pɔ́ a m̄ɔ́ k̄eíá ánabikɛz̄ipiɛ. (Luk 4.16-21).

1 Yá pɔ Amɔzu né Isaia è Yuda bùsu ní Yelusaleũo musu Yuda kíao Uzia* ní Yotaũo† ní Aazao‡ ní Ezekiao§ gɔɔn ke:

2 Musudeɔ, à yāma!

Gbé pɔ kú zílɔ, à swákpa!

Asa ma Dii ma mè,
ma néɔ sí ma ní gwá,
5 aa gimazi.

3 Zu a dii dɔ,
zàa'na a blɛkalekɛi dɔ,
kási Isailiɔ ye yápi dɔa yáio,
ma gbépiɔ líɔ yá dɔo.

4 Waiyoo bui duunkena pi!
Tàae kè ní musu zɔɔ!
Gbēnazɛn vāikenaɔ! Né vlāaɔ!
Aa pákpá Diizi aa mikpɛlìè,
aa saká Isailiɔ Lua Kuaadoadegu.

5 A ye aà ea á gbē yà?

Bóyāi a gi lé bɔ aà yá kpɛi?

Mi gyā sè, sɔ yēɛɛ làa míɔ.

6 Za á kèsewa e à gè pè á miwa,
aafia ku gueio,
sema bɔ ní flāala iaɔ ní bɔ uusikɛaɔ.
Wi ɔtɔ a keewa à ibòo,
wi nísimawà wà zwāa yèwàò.

7 A bùsu gò da giie,

á wéɛɔ tekù.

Bui zɛlɔ á buapɔɔ sèɛ á wáa,

à gò da gii ké aa zìblèwà yái.

8 Siɔna mé gò ado lán vèebu kolakpɛwa.

A gò lán pēn bua yāayāasuwa,

lán wéɛ pɔ wà koezìiwa.

9 Mé i ke Dii Zígòde wá kōnaeɔ tòwèeɔ,

dɔ wa gò lán Sɔɔbũwa,

wí bɔ lán Gɔmɔɔwa.*

10 A Lua yāma,

á kia pɔ á yá muua ní Sɔɔbũdeɔ.

A swádɔ wá Lua ikoyāi,

á Gɔmɔɔ dendaeɔ.

11 Ma Dii ma mè:

Sa dasi pɔ áɛ oa demɛɛ pɔe ũe?

Sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ oaa

ní são ní pɔ mekpaa nísio ni bòmala.

Gáae ní são ní bleo au lí kamaguo.

12 Ké a mɔ ze ma ae,

démɛ bee gbèawái?

* 1:1 2Kia 15.1-7 † 1:1 2Kia 15.32-38 ‡ 1:1 2Kia 16.1-20 § 1:1 2Kia 18.1-20.21 * 1:9 Daa 19.24, Lom 9.29

Pó kílímpaa ma uapi.

¹³ Asu ea ma gba pópá ló,
má ye á tulaleti glyáio.

Dikpe pó i ke móbózi ní kámabogóo,
á kókáaapio váie, má fíó.

¹⁴ Má za á móbóa dikpeogu
ní dikpe pó i keo píi,
í ma kú gbāa lán asowae,
ma kpasa ní a seao.

¹⁵ Tó a osè musu a wabikèa,
má a wé ga zué,
baa tó a wabikèa kósókósó,
má swáscio.

Gbèdè'au gókpa á ówa.

¹⁶ A zu'o, í gó gbásísai,
à yāvái tó,
má ye mà á e ní vāikéao ló.

¹⁷ A félé ze ní maakeao,
í te yázedekeai.

A gbé pó wàle gbāamónéó dazewa,
í yānakpa tone pó gwana víówa,
í yágógó gyaa gbēandoone.

¹⁸ Ma Dii ma mè:

A mọ wà ledouke,
Baa tó á duuna gówá téé lán wóótēnawa,
a gówá púuu lán buawae.

Baa tó à gówá téé lán gaalulawa,
a gówá púuu lán sákawae.

¹⁹ Tó a wei mé a ma yāmà,
áó á būsue bee ble ma ble.

²⁰ Tó a gí sò mé a swágbāakè,
wa á dede ní fēndaoe.
Ma Dii ma lé mé ò.

²¹ A gwa lá wéle pó náai ví yāa gó káalua ū sa.

Maakea ní yázedeo di a guu yāae,
tiasa gbēdenaó mé kò a guu.

²² N ánuu tánkpakè,
n véé maa kè íwa.

²³ N dōaanaó swágbāakè,
aa ná kpáíowa.

Ampii aa ye gbagusaei,
aaíó kpáleke gbaí.
Aali yānakpa toneowao,
aali leda gyaaózio.

²⁴ A yái tò ma Dii Zígóde Isailio Lua Gbāade ma mè:
Kai ma ibeé! Má tósiwáe,
ma pó i weewá.

²⁵ Má ódiéwáe sa,
mí á baasa lán mowa ní kasagbóo,
mí á gbásl wolowá pii.

26 Má tó àò dɔaanaɔ vɪ lán yāawa,
á lɛdamadeɔ i gɔ́ n̄ kua ziwa.

Bee gbɛa wi mɛ á wé̄lɛɛ
yázeɛde wé̄lɛ ge náai wé̄lɛ.

27 Má Siɔnadeɔ bɔ ɪadaama guu,
an gbé pɔ́ n̄sɛlilɛɔ bɔ yázeɛde yáí.

28 Má táaedeɔ n̄ duunkɛnaɔ wíwi píie,
gbé pɔ́ aa pákpámaziɔ mide.

29 Wí a á kú
gbéneli pɔ́ káágu a sa'òmáɔ yáí.

Á gɛɛ a gɔ́ kpá á wé̄lɛ
swalu sa'oa pɔ́ a zeɔɔ yá musu.

30 A gɔ́ lán gbéneli pɔ́ a lá wòlowa,
lán swalu pɔ́ a í láawa.

31 Gɔ́sa gbāa a gɔ́ lán s̄è giiwa,
aà yákeá ɪɔ de tɛkɔna ũ.

A tɛkū n̄ a yákeao s̄anusɛ,
gb̄ee aɔ ku we á tɛpi deo.

2

Dii gbèstst

1 Yá pɔ́ Amɔzu né Isaia è Yuda bùsu n̄ Yelusaleũto musun ke:

2 Gɔ́gbɛzázl̄ Dii kpé gbèstst
a gɔ́ gbèststɔ mide ũ.

Wa sɛ lɛsɪ de s̄stɔla,
bui pii i siu we.

3 Dasi a gé we aai mɛ:
A mɔ́ wá Dii gbèststikū,
wá gé Yakɔbu buiɔ Lua kpéu,
i wá da a zéwa, wíɔ beu.
Dii yádaané a bɔ Siɔna,

aà yá a bɔ Yelusaleũ.

4 A yágɔ́gɔ́ buiɔne,
a yákeke dasiɔne,
aai n̄ f̄endaɔ gb̄gb̄e lile soona ũ,
an s̄naɔ s̄ máaso limibobɔ ũ.*

Buie a f̄enda sɛ a deezio,
wa zíkaa dada ɪɔ.

5 Yakɔbu buiɔ, á mɔ́,
wáɔ bɛ Dii gupau.

Dii yákpalekegɔ́zɪ

6 N n gbé Yakɔbu buiɔ vúaa,
asa gukpɛ oi yá t̄ómáɛ.

Aa ɔd̄idi màso yáwa lán Filit̄ɔwae,
aa k̄ɔ k̄u n̄ buipáleɔ.

7 Anusu n̄ vuao di n̄ bùsuue,
an àizeɛɔ lé v̄lo.

* 2:4 Yoc 4.10, Mis 4.1-3

Sí di ní búsuuε,
an zikas̄goo lé vío.

⁸ Pó pó aa kè táa u di ní búsuuε,
aaí kulεke ní ɔ́zpiɔne.

⁹ Gbēnazinao gō suuunno,
aa gō yēεε.

Nsu sūuukerínɔo!

¹⁰ Bàale Dii zōoke gawi pó í to vía ní kūε,
ní ɔɔb gbeu, ní ulε eu.†

¹¹ Waladeɔ mi a gō pélea,
gbéɔ íandāa a midε.

Dii mé a tɔbɔ ado gɔɔ beezí.

¹² Dii Zlgōde gɔɔdile

yōdeɔne ní waladeɔ pii
ní íandāna pó aaí rízia se lesíɔ,

¹³ Libā búsú sεde lí gbāa zōo
ní Basana búsú gbéneliɔ pii,

¹⁴ gbèsí sí misonaɔ

ní sí sí lesílesíɔ pii,

¹⁵ kalanga lesíɔ

ní bí gbāaɔ pii,

¹⁶ gó'ílεna laatanaɔ

ní gó'ílεna beεdeɔ pii.

¹⁷ Gbēnazína wala a kpále,

gbéɔ yōokea a busa.

Dii mé a tɔbɔ ado gɔɔbeezí,

¹⁸ táa i gēle míɔ.

¹⁹ Tó Dii fεle ní dúnia kpoεao,
wa bàale aà zōoke gawi pó í to vía ní kūε,

gbéɔ ta gbè'εɔ guu ní vukpe'εɔ.

²⁰ Zibeezí aa ní táa pó wa pí ní ánusuo ní vuao

wà kúlené kóle énaɔne ní sasiɔ.

²¹ Tó Dii fεle ní dúnia kpoεao,
wa bàale aà zōoke gawi pó í to vía ní kūε,

gbéɔ ɔɔb gbè'εɔ ní gbèsoɔɔ guu.

²² Asu gbēnazína náaiko.

Iana í weò, bón aà úi?

3

Yadaa Yelusaleudeɔ ní Yudaɔla

¹ Gwa! Dii Lua Zlgōde
a lípana pó Yelusaleudeɔ ní Yudaɔ lé gbāa'ewà gá,
a ní kúsua ní ní ío símá pii.

² A ní neɔnnaɔ ní ní zlgō símáε
ní ní dɔaanaɔ ní ní ánabiɔ
ní ní màsokεnaɔ ní ní gbēzōo.

† 2:10 Zia 6.15

3 A ní sosa badeᵛ ní ní gbáadeᵛ símáe
 ní ní ledamadeᵛ ní ní ɔ̀zíkɛnaᵛ
 ní ní wɛɛɛkɛnede kásaaᵛ.

4 A èwaasonaᵛ kpáné kíaᵛ ù.

Gbɛ́ pɔ́ an yá í gɛ́ ní kpɛᵛ à su ní aɛᵛᵛ mé aa dɔ́aané.

5 Wa kɔ́ bɔ́ᵛ i mi,

gbɛ́ ní a gbéᵛ, gbɛ́ ní a gbédɛɛᵛ.

Èwaaso a gbɛ́zɔ́ᵛ lele,

bɛɛɛsaide a zɔ́adɔ́ᵛ gawidewa.

6 Gbɛ́ a a dàuna kú a mae be, i oè:

N ula ví, kɛwɛɛ dɔ́aana ù,

kaaúae bee kɛkɛa gɔ́ n yá úe.

7 Zìbeezì sa i púna à mɛ:

Ma gɛ́ne no.

Pɔ́blea ge pɔ́kasa ku ma bɛᵛ,

nísu ma kpa gbéᵛne kía úo.

8 Yelusaleúdeᵛ lé fua,

Yudaᵛ lé kɛ kɛkɛkɛle.

An yá'oa ní ní yákeao bò Dii kpɛ,

aa le'è Dii gawidewa.

9 Wa ní tàae dɔ́ ní wéwa,

aaí ní duunake gupuaú lán Sɔ́dɔ́údeᵛwae,

aali kpaguio.

Waiyoo ampìᵛ, aa kisia í níziæ.

10 A o gbɛ́maaᵛne aaᵛ ku aafia,

asa aa ní yákeao gbɛ'e.

11 Waiyoo váikenaᵛ! Aa yá'e,

asa pɔ́ pɔ́ aa tɔ́ mé a bɔ́lené.

12 Èwaasonaᵛ lé ma gbéᵛ wetá,

nɔ́ᵛᵛ mé lé kiblemá.

Ma gbéᵛ, á dɔ́aanaᵛ mé lé á sásá,

aale á da zé váiwa.

13 Dii m̀ zòle a gínaa,

à fɛle lé yákpaleke ní gbéᵛ.

14 Dii lé yáda a gbɛ́ gbɛ́zɔ́ᵛ ní ní dɔ́aanaᵛla à mè:

Ame a ɔ́mále ma véebuú,

a taasideᵛ pɔ́ᵛ náaa á kàle á kpɛᵛᵛ.

15 Déme á gbá zé à ma gbéᵛ wíwi

à taasideᵛ dɛ́ᵛnzí?

Ma Dii Zígɔ́de, máme mále á la.

Yelusaleú nɔ́ᵛᵛ

16 Dii mè, Sìna nɔ́ᵛᵛ yòᵛ ví,

aaᵛᵛ bɛbɛ wàᵛ ní waa bɔ́bɔ́ ní aɛ,

wàᵛ wéblaavu bílɛbílené,

aaᵛᵛ táa'ò mɛtɛmɛtɛ

ní zà kɔ́fideᵛ daa ní gbáwa.

17 A yáí Dii a to Sìna nɔ́ᵛᵛ mi bɔ́keleka,

a to an mi gbáa kɛ.

18 Zibeezi Dii a ní nɔamblebɔɔ wolomá,
 zádangbawaɔ ní falanaɔ ní ɔneɔɔ
 19 ní swáliɔ ní záo ní sálanáɔ
 20 ní pókummusuɔ ní gáslgbɔɔ
 ní seɔ ní tulaleɔ ní ɛsebaɔ
 21 ní táanaɔ ní táana ní pɔɔ
 22 ní zwáaɔ ní pɔlgáuɔ
 ní ula gbáaɔ ní kiopénaɔ
 23 ní díiɔ ní pɔlé ɛɛnaɔ
 ní tulu pɔ aai díiɔ ní gomusuɔ.
 24 An gí na gbɛu, gí íi mé a gɔ dɔ,
 an se gbɛu, zɔ ba mé aɔ dɔ ní pi.
 An mítáa gbɛu, migbaa mé a gɔ,
 an pɔkasaɔ gbɛu, zwánkasa aɔ yea,
 an maa gbɛu, mɔ wáa seela mé aɔ ku.
 25 Wa á záo dede ní fɛndaɔɛ,
 wa á negɔnaɔ dede zí guue.
 26 Siɔnadeɔ wɛnake aa ɔɔɔ,
 aa gɔ kálea tɔɔle ɔgii.

4

1 Zibeezi nɔɛ gbɛɔn sopláɔ gɔɛ mɛndo sikɔwa aa me:
 Wáɔ wázla gwa,
 wíɔ pɔkasa kɛ wázlaɛ.
 Wibɔwɛɛ, n tó iɔ kuwá.

Vlá pɔ Dii a to à pɔ

2 Zibeezi Dii a to Isailiɔ vlápa,
 aɔ maa mé aɔ gawi vl.
 An búsu pɔɔ aɔ zɔɔ,
 a Isaili kɔnaɔ ka beɛɛ ní gawiowa.
 3 Gbé pɔ aa gɔ Siɔnaɔ,
 gbé pɔ aɔ ku Yelusaleŭpiɔ,
 waɔ o gbé pɔ wá ní tó kɛ wɛni taalaupioɔne Lua gbéɔ.
 4 Dii a Siɔna nɔɛɔ áma wolomá,
 a gbéde'au wolo Yelusaleŭdepiɔwa.
 Tó à yákpalekèrínɔ ní téo màa,
 5 a telu kúle Siɔna gbɛsɛsɛ
 ní gbé pɔ káaaa weɔwa píi fáane,
 i telɛpiɔ gupua kúlewá gwáasina,
 asa Dii gawi mé a kúlewá píi.*
 6 Aɔ de mikpakli ŭ fáane,
 ké à uena daríla íatɛ gbáa yáí.
 Aɔ de yekli ŭ lɔ,
 ké wá e ulɛu zàa'íana ní louɔɛ yáí.

5

Dii vɛɛbu

1 Má lesi ma yenzideɛ aà vɛɛbu musu.

* 4:5 Bɔa 13.21, 24.16

Ma yenzide vɛɛbu vɪ sɪsɪ taaede pɔɛu.

² A a gu bɪ à a gbɛɔ kòlɛ,
à vɛɛli maaɔ bàu.

A gugwakli lesɪ dà a guoguo,

à vɛɛfɛkɪ yɔ̀ a guu.*

Aà wé dɔi à né maa iɛ,

ɔ̀ né gia a iè.

³ Tiasa Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ,

à yágɔgɔwɛɛ, mapi ní ma vɛɛbuo.

⁴ Yá kpele mé gɔ̀ mà ke ma vɛɛbuɛ,
mé mi keo ni?

Ma wé dɔi aà né maa imɛɛ.

Bóyai à né gia imɛɛi?

⁵ Tiasa má oé lá má ke ma vɛɛbuɛ:

Má a kaa gbɔɔɛ, wi a ɔ̀kpa,

má a bíɔ daaɛ, wi ɔ̀zɔ̀wà.

⁶ Má pákpaie,

wa a líɔ mibo ɔ̀o, wa a sɛ̀wao.

Leaa ní lesikaoo mé a fele we,

mé má o louɛ asu ma we ɔ̀o.

⁷ Isailio mé Dii Zígɔ̀de vɛɛbupi ũ,

Yudaɔ mé kaa pɔ̀ í pɔ̀nakeò ũ.

Yázede a wɛɛɛ, ɔ̀ gbɛ̀deɛa mé kɔ̀,

aà wé dɔ maakeai, ɔ̀ búbuɛa mé dɔ.

Waiyoo vaikenaɔ

⁸ Waiyoo gbé pɔ̀ aai kpé nanakɔ̀wa,

aai bú pépekɔ̀lɛ e gu láa,

aai gɔ̀ búsu vɪ ridoɔ.

⁹ Dii Zígɔ̀de ò, ma swá mà à mè:

Ua yálalapiɔ̀ gɔ̀ uazɪ ũɛ,

bɛ zɔ̀ maapiɔ̀ gɔ̀ bezia ũɛ.

¹⁰ Baa vɛɛbu bà kwi,

a vɛɛ a ka litili baoo,

pówɛna zaa lɛ basoo tɔ̀a guu,

lɛ kwi wa e.

¹¹ Waiyoo gbé pɔ̀ aai fele kɔ̀kɔ̀

wàɔ kpáɛkɛ í gbáai,

aai gɛ̀gɛ̀ vɛɛi gwáasina

e à gè fɛ̀lɛ́nɔ̀.

¹² Mɔ̀ɔ̀na ní kotilio ní gáao ní kuleo

ní vɛɛo ɔ̀ aai pɔ̀nakeò.

Aali Dii yákeɛɔ dao,

aali láasooke zɪ pɔ̀ a kèɔwao.

¹³ Ma gbéɔ̀ ɔ̀nɔ̀kɛ̀sáama yáí

wa ní sɛ̀lɛ́ tárínɔ̀.

An gbé gbiaɔ̀ gaga ní nɔ̀anaoɛ,

imi a ní daside dɛ.

* 5:2 Mat 21.33, Maa 12.1, Luk 20.9

14 A yáí tò bēda lé vù,
à l'èlè à gēagè.
An gawide ńń naside ńń we,
ńń zɔade ńń ń pɔnakena ńń sãnu.

15 Gbēnazina ɔ̃ suuunɔ,
aa ɔ̃ yēē,
walade ɔ̃ gēē a ɔ̃ kpá ńń wéi.

16 Dii Zig̃de a tɔbɔ yázede guu,
Lua Kuaadoade a a kuaadoake ɔ̃bné yákea a zéwa guu.

17 Sã̃ i gbasaa kú ńń dádãkēkli,
sã̃nbɔ̃nã ɔ̃pble ɔ̃de ɔ̃beziapiu.

18 Waiyoo gbé ɔ̃p aal̃ yãvãi ɔ̃ ńń pi ńń mɔafilio,
aãb ńń duuna gálē ńń kpe lán zugowa.

19 Aal̃ mē: Yá ɔ̃p Lua kũa,
aã bɔ̃ɔ̃ kpakpa wà wesie.
Yá ɔ̃p Isaili ɔ̃ Lua Kuaadoade lé yá mɔ̃ wà e.

20 Waiyoo gbé ɔ̃p aal̃ mē vãie maa
mé aal̃ mē maaē vãib.
Aal̃ gusia dilē gupua ũ
mé aal̃ gupua dilē gusia ũ.
Aal̃ ìi dilē na ũ
mé aal̃ na dilē ìi ũ.

21 Waiyoo gbé ɔ̃p aãb e wà kà,
aal̃ ńńzla dilē ɔ̃nɔna ũ.

22 Waiyoo gbé ɔ̃p aã tɔbɔ wēmia guu
ńń g̃sa ɔ̃p aã í gbãa yãalea ɔ̃.
23 Aal̃ yãnakpa tãaede ɔ̃wa gbagusae yáí,
aal̃ gbēmaa ɔ̃ yá máléné.

24 A yáí tò lá té í áwa sã̃sã
mé sē í kwé té guu,
màa an zína ɔ̃ yó,
an vù ɔ̃ gē ńń íanao lán luutēwa,
asa aã g̃i Dii Zig̃de ikoyáí,
aa saká Isaili ɔ̃ Lua Kuaadoade yáue.

25 A yáí Dii ɔ̃kũmabɔ̃bɔ a gbé ɔ̃wa,
à ɔ̃ ue sũmá à ńń gbé.
Gbēsísib̃ dēe,
an gē ɔ̃ g̃ kálē bàasi lán bisawa.
N bee ɔ̃ píi aã ɔ̃kũma í kpáleo,
aã ɔ̃ gi looarilac.

26 Dii gud̃k̃ēkli dilē bui zãzãne,
à swe pè gbé ɔ̃p kú tɔ̃le léwawzi.
Gwa, aalē mɔ̃ wãawãa ðioo.

27 An gbēe í kpasao,
an gbēe í gēnalēo.

An gbēe lé igofampao,
i lé n gbēe dēdeo.

An gbēe pɔɔmpɪ i fēesio,
an gbēe kyaleba i kēo.

²⁸ An kaɔ lena, an sáɔ káa piie,
an sɔɔ swe gbáa lán gbesiwa,
an sɔɔgoɔ gbá lé liasáizɔ lán zàawa.

²⁹ An kɔfi dɔ lán nɔɔmusuɔwa,
aale pūna lán nɔɔkusi bɔɔɔwa.
Aale lé kú pɔwa n palaaɔ,
aale taɔ, gbēe a fɔ gé síio.

³⁰ Zibeezi aɔ pūnamá lán ísia pūnaawa.
Tó n būsupi gwá,
gusia n yooyeeo mé aɔ ku we,
gu a sisi luabesiana yáí.

6

Lua Isaia dílea anabi u

¹ Wē pɔ kɪ Uzía gá,* ma Dii è zɔlea báawa musumusu, aà gomusu pɔ bāe aà gbázi aà kpé pà. ² Malaika gudɔanaɔ ku aà mia, an baade gásla soolooloe. Aa a mèn plapla kù n oaa, a mèn plapla sɔ n mewa, a plapla pɔ gɔɔ ɔ aai vuaɔ.

³ Aale okɔe:
Kuaadoade, Kuaadoade, Kuaadoade Dii Zígɔde!
Aà gawi dúnia pà pii.†

⁴ Lua kpé kpeeleleɔ dēe tɔɔleu malaikapiɔ ɔɔ yáí, ɔ súele kpépi pà.‡

⁵ ɔ ma mè: Yá gíae sa, kegua, asa ma lé gbálee, mé gbé pɔ má kú n guuɔ lé gbálea, ɔ ma wesi Kí Dii Zígɔdele. ⁶ ɔ malaikapiɔ do teyɔ sè gbagbakli n kpàoo, à vua mɔɔ ma kíi, ⁷ ɔ a zɔ ma léwa à mè: Lá à zɔ n léwa, n taae kēma, wà lakà n duunaan we. ⁸ ɔ ma Dii ɔɔ má à mè: Dé má zii? Déme a géwēei? ɔ ma mè: Má ké! Ma zɪ me. ⁹ ɔ à mè:
Ge n o gbéɔne,

aa swákpa aɔ gé yāemasai,
aa wéteɪ aɔ gé yāedɔsai.

¹⁰ N n wé dené ke aasu gu'eo,
n n swá gbáakuné ké yá su gēuo,
n n nɔse tatané ké aasu yāe dɔ
aa ea sua, mí n gbágbáo yáí.§

¹¹ ɔ ma aà là: Aɔ de màa e gɔɔ ũma ni, Dii? ɔ a wèa:

E gɔɔ pɔ an wélepiɔ kwè williú,
gbēe ku a guu ɔɔ,
mé wà n būsupi káale dēɔɔ,
à gɔɔ bezia ũ,

¹² mé má tò wà tà n a gbéɔ zàzà,
wà būsupi tò da fɔɔɔ.

¹³ Baa tó an gbéɔ kwide gɔɔ we,
wa ea n tɔɔzɔ be.

* 6:1 2Kia 15.7 † 6:3 Zia 4.8 ‡ 6:4 Zia 15.8 § 6:10 Maa 4.12, Zaa 12.40, Zln 28.26-27

Lá wí kpakpaa ge kpàkèfɔ̀ɔ̀li zɔ̃
a miɔ̀na i vlápa,
màa bui pɔ́ a kua adoa a gɔ́ a miɔ̀na ũ.

7

Emanueli seela

1 Gɔ̀ɔ́ pɔ́ Yotaũ né Aaza, Uzia tɔ̀una de Yudaɔ́ kía ũ, ɔ́ Siliɔ́ kí Lezini ní Isailiɔ́ kí Peka, Lemalia néo gè lélei Yelusaleũwa, ɔ́ aa fùla.* 2 ɔ́ wà gè wa ò Davidi bui Aazapiè wà mè: Siliɔ́ ledoukè ní Eflaiũ buiɔ́. ɔ́ sɔ́ kèaagu ní a gbéɔ́, aa lùalua lá íana i likpe lá deedeewa. 3 ɔ́ Dii ò Isaiaè à mè: A bɔ́ gé dai Aazalè Ikalekí Musu íze lé pópizeu ní n né Gbèkɔ̀naɔ́' easuo,† 4 ní oè aàò kú ní laaio kpálea, asu to vía a kú yàa miɔ̀n sùelede mèn plapiɔ́ yáio. Asu to iwáa ka a pɔ́a Siliɔ́ kí Lezini ní Lemalia néo pɔ̀bɔ́a ní níu yá musuo. 5 Siliɔ́ ní Eflaiũ buiɔ́ ní Lemalia néo vâikpaafáaɔ̀nɔ́ aa mè, 6 wà gé lélei Yudaɔ́wa wà gbâamɔ̀né, wà ní ke yáiyai wí Tabeeli né kpáné kpalau.

7 Ma Dii Lua ma mè:

Bee a keo, bee a ní leo,

8 asa Damasi mé Sili bũsu mi ũ,

Lezini sɔ́, ɔ́me Damasi mi ũ.

Wè baaɔ̀sɔ̀o gbèa Eflaiũ buiɔ́ gɔ́ wíwía,

aaɔ́ de pɔ̀e ũ lɔ̀o.

9 Samali mé Eflaiũ buiɔ́ bũsu mi ũ,

Lemalia né sɔ́, ɔ́me Samali mi ũ.

Tó Aazapi i ze ní ma náaikèaoo,

aɔ́ zeao.

10 Dii èa yá'ò Aazaè à mè:

11 Seela gbèa ma Dii n Luawa,

baa yá pɔ́ kú za tɔ̀le nɔ̀nau,

ge yá pɔ́ vî luabepuanaa.

12 ɔ́ Aaza mè:

Má seela gbèao,

má Dii lè má gwao.

13 ɔ́ Isaia mè:

A yâma Davidi buiɔ́!

Gbènazinaɔ́ kpasaaáɔ̀nɔ́ i mówáo,

ɔ́ á ye ma Lua kpasaaáɔ̀nɔ́ lɔ̀a?

14 A yáí Dii a seelakèé azía.

Gwa! Wéndia léso a nosi†

à ne'i gɔ́e ũ, i tókpaè Emanueli.‡

15 Tó á zɔ̀kù, mé a vâi dɔ̀kɔ̀e ní maaɔ, vífâai ní zóo mé aɔ́ de aa pɔ̀blea ũ. 16 E népi àò gé kái vâi dɔ̀akɔ̀e ní maaoo sɔ́, kía gbèɔ̀n pla pɔ́ ní ní vía vío bũsu a ziabo.

17 Dii a yâmɔ̀ne ní n gbéɔ́ ní n de bedeo, ɔ́me Asiliɔ́ kía ũ. Za gɔ̀ɔ́ pɔ́ Eflaiũ buiɔ́ ní Yudaɔ́ kèkɔ̀wa, gɔ̀ɔ́ bee taa i keo.

18 Zibeezi Dii a swe pe úsinaɔ̀zi Egipi swaɔ́ zɔ̀leu ní zó pɔ́ kú Asili bũsuuɔ̀.

19 Ampii aa mɔ́ kpa swa'e zòloɔ́ guu ní gbèɔ̀ɔ̀ɔ̀ ní lè kpeɔ́ ní bia'eɔ̀. 20 Zibeezi

Dii a gè sémá Uflata baale Asiliɔ́ kía ũ, i á miká ní á məkáo ní á lekánao waoé.

21 Zibeezi wa zuda ní bleɔ̀de mèn plao daaleu. 22 Pɔ́ beeo vî mé a gɔ́ di gbé kɔ̀na

* 7:1 2Kia 16.5 † 7:3 Isa 10.21-22 ‡ 7:14 Mat 1.23 § 7:14 Bee mè Lua kúwanɔ̀.

pó gò búsupiwoŋe, vífāai ní zóo iɔ de ní pɔblea ũ. ²³ Zibeezi gu pó v̄eli ðaa soo pó kà ánuŋu ɔwatē ðaa soo ũ kuu, leaa ní lesikaoo mé a ḡo. ²⁴ Wali gé toekai we ní gbálo, asa leaa ní lesikaoo mé a gupi sisi. ²⁵ S̄isi pó wà bú k̄eɔ s̄, gb̄e a gé we lo leaa ní lesikaoo yáí. Wa zuo ní s̄aɔ gbae aa k̄ilimpapau.

8

Pónaaaḡo Póselekpakpa

¹ Dii òm̄e mà taala kooa z̄o se mà yáe bee k̄ēwà: Pónaaaḡo Póselekpakpa.
² Ma sa'ona Uliá ní Belekia né Zakalio sisi aao dem̄e yápi seeladeɔ ũ. ³ Ké ma wule ní ma nɔ ánabio, à n̄si à ne'í ḡe ũ. ɔ Dii òm̄e mà tókpaē Pónaaaḡo Póselekpakpa. ⁴ E àò gé Naa ní Baao oi d̄s, Asilio kía a Damasideɔ àiz̄eɔ naaa, a Samalideɔ p̄o séle. ⁵ Dii òm̄e lo à mè:
⁶ Gb̄é beeɔ sakà Siloe* í pó lé bàale busebusegu, ɔ aa z̄é ní Lezinio ní Lemalia néo.
⁷ A yáí tò má ní pá ní Uflata í z̄o pó a s̄is̄i se à daguao, ɔm̄e Asilio kía ní a gb̄é gbiaɔ ũ.
⁸ A pa ḡe Yuda búsuzi, i dagua, i búsupi k̄u a n̄e. Ipi yáasa lé da ní búsuá píi, Emanueli.

⁹ Buipáleɔ, à z̄i s̄oúke, wi á wíwi.
Búsuzázadeɔ, à swákpa!
A ḡókeboɔ séle, wi á wíwi,
A ḡókeboɔ séle, wi á wíwi.
¹⁰ Baa tó a lekpaaf̄, páe.
Baa tó a yád̄ile ní k̄o, a k̄eɔ, asa Lua k̄úwan̄e.

Vlaka Luae

¹¹ Dii a ɔ gb̄aa n̄aa à yá'ò m̄e, à led̄aa à mè másu gb̄épio kea keo. A mè:
¹² Yá pó aale gwa lekpaaf̄nzi yá ũ, nísu díle màao.
Yá pó aale vlak̄e, nísu k̄eò.
Nsu to iwāa ka n p̄ao.
¹³ Nȳo Dii Ziḡode yāma ado, ɔm̄e k̄ú n̄ vlak̄e.
Aà yá mé de à iwāa ka n p̄aa.
¹⁴ ɔm̄e aɔ de n ulek̄li ũ, mé aɔ de Isaili lee plaɔne gbe pó í to wà ḡemb̄olewà ũ, gbesi pó í to aa fu ũ.†
Aɔ de Yelusaleúdeɔne bai ũ.
¹⁵ An daside a ḡemb̄olewà, aa fu, aai ke k̄élek̄e.
Aa si baipiu, i ní k̄ú.

¹⁶ Má pó f̄i yápi taalawa seela ũ, má kán'ɔ lé yādanepiwa ma iwāɔne.

* 8:6 Zaa 9.7 † 8:14 1Pic 2.8

17 Ma wé dɔ Dii pɔ mikpɛdɔ Yakɔbu buiɔnɛzi,
má aà náai vɪ.

18 Má ké, ní né pɔ Dii kpàaɔ.† Wá de Isailiɔnɛ àsi pɔ Dii Zìgɔde pɔ kú Siɔna gbɛ
musu ò seela ù.

19 Tó wa òé à gé wɛlɛnde ge gɛsisina pɔ aabɔ yá'o ní kòlou hũuɔ kfi, yāgbɛaa á
Luawa mé maaò lò? Wí gbɛ bɛɛ àsi gbɛa gɛɔwa yá? 20 A gɛ Lua ikoyādane gwa.
Tó an yá i kpaalòo, gu i donɛ yāa.

21 Aa bàabāabo ní būsuu, nɔana a ní de, aa ke wēna. Tó an yɛɛɛ làa, an pɔ a
pa, aai ní kía ní ní diio ká. Aa musu gwa, 22 aa zílɛ gwa, yá'ɔma mé a ní le. Aaɔ ku
gusia ní pɔsia zɔɔo guu, aai gɔ gusia níniuu. 23 Ama gbɛ pɔ kú yá'ɔmaupio aao
ku gusiapiu gɔɔpiio. Wá Zabulɔni buio ní Nɛfatali buio būsú kpɛbò yāa, āma
wa Galile būsú pɔ buipáleɔ kuu kpɛla zia za ísialeu e à gɛ pɛ Yuudɛ baawa.

9

Wà nɛ'ɪwɛɛ

1 Gbɛ pɔ aa ku gusiauo gupua zɔɔ è,
gu dɔ būsú pɔ kú ga lézì deɔnɛ.*

2 N tò an pɔ kèna zɔɔ,
n ní gbá pɔna maamaa.
Aalɛ pɔnakɛ n aɛ
lá wí ke pɔkekegɔɔwa,
lá aalɛ ziblea pɔ kpaalɛwa.

3 Asa n zuu pɔ wa dànɛ ní gāu
ní go pɔ wálɛ ní gbɛòo è'ɛ.
N ní wɛtānapio fù
lá ní kè Madiɔnɛ yāawa.

4 Zìgɔ kyaleɔ ní ní ula pɔ au gɔkpawàɔ,
wa kátɛu à tékú yāa ùɛ.

5 Asa wá nɛ'ɪwɛɛɛ,
wá wá gbá nɛgɔɛ.
Lua kíakɛmi diè,†
wáli oè Ledamade Bɔnsaede, Lua Gbāade,
Mae Gɔɔpiide,‡ Aafia Kía.

6 Aà kpala zɔɔ ní a aafiao aɔ lé vɪo,
aɔ zɔlɛa báawa Davidi kpalau.§
Aà kpala zínapeleɛ aɔ gbāa,
aɔ yágɔgɔ wásawasa a zéwa gɔɔpiie.
Dii Lua Zìgɔde áia mé a mɔ ní beeo.

Dii pɔpaa Isailiɔzi

7 Dii yá'o kpásá Yakɔbu buiɔnɛ,
yápi a wí Isailiɔ musuɛ,

8 Samalideɔ ní Eflaiū buio yápi ma.
Aa wala ní kàamaio vɪ aa mè:

9 Kpɛ pɔ wa dɔ ní bilikiɔ kwè,
wá bo ní gbɛoɛ sa.

Wà wá kaadɔnliɔ z̄z̄z̄,
seɗe liɔ wá pé ní ḡeɗe ũ sa.

¹⁰ ɔ Dii ní ibeɗo káfi,
à ní wèleɔ sóikemá.

¹¹ Silio b̄ò gukpe oi,
Filit̄eɔ b̄ò h'e'ae oi,

aa Isailio s̄s̄s̄ ní lé pai.

N beeo píi Dii p̄okúma a kpáleo,
aà ɔ aɔ looarílae.

¹² Isailio i ea sù ní t̄otonawao,
aai Dii Z̄iḡɔde kíi w̄eɗeɗe.

¹³ A yáí tò Dii a Isailio mi z̄s̄ ní ní vláo píi,
a ní zalio ní ní kefuɔ z̄z̄z̄ ḡɔɔ do kóúe.

¹⁴ Gb̄ēz̄ɔɔ ní gb̄é p̄ó aai ní mi da íaɔ mé mipi ũ,
anabi egeɗaɔ mé vlápi ũ.

¹⁵ Gb̄épiɔ d̄aanaɔ lé ní s̄as̄ae,
ɔ gb̄é p̄ó t̄éniɔ lé mid̄e.

¹⁶ A yáí an èwaasoɔ i ka Diiguo,
an toneɔ ní ní gyaɔ i keè w̄enaũ,
asa luayádansai väikenaɔn ní ũ,
yáɗɔɔsai mé ɔ d̄o ní léu.

N beeo píi aà p̄okúma a kpáleo,
aà ɔ aɔ looarílae.

¹⁷ Yávái í felemá lán téwa,
í kú leaa ní lesikaoowa,
í da dào ní likpeɔla,
a lu ɔ s̄úleɗe búuna b̄o.

¹⁸ Dii Z̄iḡɔde kp̄en̄emuu a to bùsupi t̄ésee,
gb̄en̄az̄lnaɔ mé aɔɔ de t̄épi yàa ũ,
gb̄ee a a dee w̄enagwao.

¹⁹ Wa p̄ó li ɔplai,
noana a gi àò ní deɗe.

Wa p̄oble ɔzeɗe, kási wa k̄ao,
baade a a gb̄édee sóso.

²⁰ Manase buio ke Èflaiũ buioɗe,
Èflaiũ buio ke Manase buioɗe,
ampii aai ke Yudaɗe.

N beeo píi aà p̄okúma a kpáleo,
aà ɔ aɔ looarílae.

10

¹ Waiyoo gb̄é p̄ó aai yáfaasai ní gb̄ew̄et̄áao yáɗileɔ.

² Aai taasideɔ yána símá,

aai ma gb̄é w̄enadeɔ yá mál̄ené.
Gyaa gb̄ēandoɔ í ḡɔ ní p̄ó m̄ɔɔɔɔ ũ,
aai netone p̄ó gwana vlóɔ waa.

³ Ḡɔɔ p̄ó Dii m̄ò íadaiwá,

wà b̄ò za z̄áz̄à wà m̄ò á músik̄eɗi,
á ke kpelewa ni?

Dé kíi á bàale géu aà á misii?

Máki á á àizεεο toui?

⁴ A kee κρέο,

sema à vlánau ní zízωω,

ge à ku gbé pó wà ní dedεο guu.

N beeo aá pókúma a kpáleο,

aà ω ao looárlae.

Dii yadaa Asilibla

⁵ Waiyoo Asili pó aai pókúma bóbómámεεο!

Ωμε ma pòkpēne go pó na ma ωzί ũ.

⁶ Mále ní kpakōa ní bui luayādansaiω,

mále ní zí gbé pó aa ma pò fεωwae,

ké aa ní pω naaa, aa ní àizεε séle,

aai ωzōmá zékpaawu lán pèleawa.

⁷ Ama yá pó aale yán weo,

lāasoo pó kúmán weo.

Gbéω midεa yá mé dω ní sōwa,

ké aa e buiω míωνzō dasi.

⁸ Asa aai με:

Ma dōaanawá kíawne píio lò?

⁹ Lá má kè Kaakemie,

má kè Kalenωεε.

Lá má kè Amatae,

má kè Aapadaεε.

Lá má kè Damasiε,

má kè Samalieεε.

¹⁰ Ma ωbò ma táaw būsuo símá,

kási sō an diipiω dasi

dε Yelusaleū ní Samalio pōola.

¹¹ Lá má kè Samalie ní a táaw,

má ke Yelusaleūe ní a diiω lé?

¹² Tó Dii a yákea Yelusaleū Siōna gbe musu lezè, a Asiliω kía swágagaè wala pó

a ví ní aà wekūaamao yái. ¹³ Asa à mè:

Má kè ní mazla gbāaoε ní ma ωnωω,

asa ma wé zēae.

Ma būsuo zōleo dè,

ma ní àizεεο náaa,

ω ma ní gōsa kpalablenaw pàle.

¹⁴ Lá wí ωgē bā sakpeu,

màa ma buiω àizεεο náaa.

Lá wí gbe pó bā gōa séle,

màa ma ní būsuo sí píi.

An kee i kúu'ooa,

an kee i lewēaaao.

¹⁵ Tó wa mωω kūao, a zíkεe?

Tó wi sii σεο, a zíkεa?

Lípana a liaa ní a kūnaoe?

Go a fele ní gbé pó lé pōgbēōoe?

¹⁶ A yái tò Dii Lua Zīgōde

a ibabagyá kpa Asili kíapi zīgō kāapiωzi,

i to té aà gawí kō'ε.

likɛpi i kwe Lua Gbãade aɛ.

11

Yese gɔna kpalablea

¹ Yese miɔna a vlãpa a zĩnau,* a gɔna a bo, i ne'i.

² Dii Nisĩna aɔ kuwà,
a aà gba òno ní wezɛo,
a aà gba gbãa ní lɛdaama zéo,
a aà gba dɔa, i to aàɔ Dii vĩa vl.

³ Vlakɛa Diiɛ a aà kási.
A yágɔgɔ gbɛɔne lá wé lé ewao,
a yákekené lá àlɛ mawao.

⁴ A yákpaleke taasideɔne a zéwa,
a dúnia wɛnadeɔ yanakpámá.
Aà yá a dúnia gbéɔ gbɛ lán gowa,
a väikɛnaɔ dɛdɛ ní a lé'ɔanao.†

⁵ A yázeɛde kuluka báa ũ,
a náai dɔ a pi asana ũ.‡

⁶ Awalɛwana aɔ ku sãnu ní sãneɔ,
gbɛaana a wúle kɔ saɛ ní bleo.
Gáaena ní nòɔmusuo aa pɔble sãnu,
néfɛnɛna mé a dɔaané.

⁷ Zuda ní wàio aàɔ dɛ kɔgbɛɔ ũ,
an néɔ wúle gudoũ.
Nòɔkusi a sɛ ble lán zuywa.

⁸ Né yɔmina a kɔ'ɔ kyá ɛɛ,
né kɛa a ɔgɛ piligonazi.

⁹ Pó pó í ní kɛ'la ge pó pó í ní dɛ
aɔ ku Dii gbɛsĩsĩ pó a kua adoawao,§
asa Dii dɔa a li dúniaaɛ,
lá í í dagua isiaiwa.

¹⁰ Zibeezĩ Yese zĩna aɔ dɛ gudɔkɔekli ũ buiɔne.* Wa aà kíi weɛɛ mé aà kúkli aɔ
gawi vl.† ¹¹ Zibeezĩ Dii a ɛa ɔbo a gɛn plaade, i a gbé kɔna pó gɔbo bo. Aa bo Asili
ní Egipio ní Etiopio ní Elaũo ní Babilonio ní Amatao ní isia gügũnaɔ.

¹² A gudɔkɔekli dile buiɔne,
i Isaili zĩzɔɔ káaa.

A Yuda pó fáaaapiɔ séle
za dúnia gola síiɔwa.

¹³ ɛflaiũ buiɔ zaaŋgu a mide,
aà za Yudaɔgu bo.
Yudaɔ íbele a láa,
aa íbeleɛɛ ní ɛflaiũ buiɔ bo.

¹⁴ Aa léɛ Filitɔɔ búsuwa be'ae,
aa gukpɛdeɔ pɔɔ naaa sãnu.
Aa ɔtɔ ɛdɔũ ní Mɔabuɔwa,
mé Amɔniɔ misiilené.

* 11:1 Zia 5.5, 22.16 † 11:4 2Tes 2.8 ‡ 11:5 ɛfe 6.14 § 11:9 Isa 65.25 * 11:10 Zaa 12.32

† 11:10 Lom 15.12

15 Dii a to Egipi ísiale gɔ̄ gii,
 a ɔmale Uflatai ní a lé'lan wáao,
 í gɔ̄nakē leɛ sɔpla,
 wi buawà ní kyaleo kpaá.†
 16 A zɛda bɔ a guu a gbé kɔ̄na pɔ̄ gɔ̄ Asiliɔ̄ne,
 lá a kè Isailiɔ̄ne gɔ̄ɔ pɔ̄ aa bɔ Egipiwa.

12

Dii sáaukpaá

1 Zibeezɪ á o à mè:
 Wa n sáaukè Dii!
 Baa ké n pɔ̄ páwázi, n pɔ̄ wèewá,
 ɔ̄ n wá nɔ̄se niniwɛɛ.
 2 Lua mé wá Suabana ũ,
 wáɔ aà náai vɪɛ, vía a wá kũo.
 Dii mé wá gbáa ũ, aà táasi wi lé,
 ɔ̄mɛ wá suabá.*
 3 A íto ní pɔ̄nao suaba nibɔ̄naɔi.
 4 Zibeezɪ á o à mè:
 A Dii sáaukpa á aà sísi,
 à to buiɔ̄ aà yákeɔ̄ dɔ̄.
 A oné Dii mé tɔ̄bɔ̄ ado.
 5 A lesi Diie, asa à tidòrílaɛ,
 à to dúnia gbépii yápi dɔ̄.
 6 Siɔ̄nadeɔ̄, à wiile à gulake,
 Isailiɔ̄ Lua pɔ̄ a kua adoa zɔ̄ɔ,
 mé a kú á guu.

13

Babeli dúuzɔ̄a

1 Yá pɔ̄ Amɔ̄zu né Isaia è Babeli musun ke:
 2 A gilili péle sísi wáiwai musu,
 à kúkua dɔ̄má à ɔkené
 aa si Wéɛɔ̄ bɔleɔ̄u.
 3 Ma yádíle ma gbéɔ̄ne,
 ma a gɔ̄sapio sísi
 aa mɔ̄ ge pɔ̄kúmabɔ̄bɔ̄mámɛɛ,
 ɔ̄ aale pɔ̄nake ní ma tidɔ̄arɪlao.
 4 Kɔ̄fi lòo gbèsisɪɔ̄ musu lán bíla kɔ̄fiwa,
 zɔ̄a dɔ̄ buipáleɔ̄ guu lán bui dasiɔ̄ káaaawa.
 Dii Zígɔ̄de mé lé a zígɔ̄ káaa.
 5 Aa bɔ̀ bùsu zàzɔ̄u za dúnia léwa,
 Dii ní gbé pɔ̄ aai pɔ̄kúmabɔ̄bɔ̄máɛpiɔ̄
 lé mɔ̄ dúnia kei kélekele pii.
 6 A búbuape, asa Dii gɔ̄ɔ káikùɛ,
 Gbáapiide mé a ní kaale.*
 7 A yáí baade ɔ̄ a gɔ̄ dɔ̄lɔ̄lɔ̄,
 sɔ̄ a kè gbépiigu.

† 11:15 Zia 16.12 * 12:2 Bɔa 15.2, Sɔu 118.14 * 13:6 Yoc 1.15

8 Gili a gēngu,
 wāwā ní gu'ṣamáo a tṣmá.
 Aaṵ pelembo lán ne'inawa,
 yá a dimá, an wé i tá,
 aaiṵ kṵ gwa.
 9 Gwa! Dii yákpalekegṵṵ lé mṵ,
 aṵ pāsí, pṵṵṵnniú ní fénkpaaṵ aṵ ku,
 a dúniá ke kélekele,
 i duunkenaṵ dēdeu.
 10 Saan tṵdeṵ ní a kíniṵ ike bo,
 íatē a siakú za a bilekí,
 mṵvua a gupu bo.†

11 Má íada dúniawa a vāikea yáí,
 má gotṵ duunkenaṵwa ní taaeṵ yáíe,
 má waladeṵ yṵṵkeṵa mide,
 má gbé pāsíṵ íandāa kpále.
 12 Má tṵ gbēnazinaṵ gṵ kálaūkalaū lán vua tēetēewa,
 gbēnazinaṵ gṵ kásakasa lán Ofii vuawa.
 13 A yáí tò ma Dii Zígṵde má musu dee ma pṵkúma yáí,
 tṵṵe i lualua za a zínau ma pṵpaa zṵṵ gṵṵ.
 14 Baade a ta a gbéṵ guu lán tue pṵ wàle wewa,
 gbépii a bàale ta a búsuu lán sá pṵ dāna vṵṵṵwa.
 15 Wa gbé pṵ wà kpáaúrínṵṵ zṵ,
 wa gbé pṵ wà ní kúṵ dēde ní fēndao.
 16 Wa ní néṵ wíwi ní wáa,
 wa ní kpéṵ yṵe, wi ke ní naṵne ní gbāao.
 17 Gwa! Má Mēdeṵ sóikemá.
 An laai ku ánuṣuwao,
 an baa aṵ kú ní vuaoo.
 18 Aa èwaasoṵ dēde ní kao,
 aa nētēnaṵ wēna boo,
 aa néṵ sósobi vṵṵ.
 19 Babeliá kpalaṵ midee,
 Kaladeṵ íandāṵ gawidee.
 N beeo wa a suumpae
 lán Sṵṵṵ ní Gṵmṵṵṵṵ suumpaawa.‡
 20 Aṵ da bezia ũ gṵṵpiiē,
 waṵ ku we bau bo.
 Laalubue a bṵokpa weo,
 pṵdānae a i weo.
 21 Gbáa nṵṵṵṵ mé aṵ kále we,
 a kpéṵ gṵ gbēgbonaṵ tṵṵ ũe.
 Koohúhúnaṵ zṵzṵ we,
 táaṵ i kilimpau.§
 22 Maiṵ wiile a bíiṵ sṵṵṵ,
 gbēgbonaṵ gbokē a namablekíṵṵ.

† 13:10 Mat 24.29, Zia 6.12-13, 8.12 ‡ 13:19 Daa 19.24 § 13:21 Zia 18.2

A gɔɔ kãikù, a gɔɔ ga ɓo.

14

Isailio sua ri pa ziu

¹ Dii a Yakɔbu buio wɛnagwa,
a ɛa Isailio si ɓo.
A ɛa ri kãle ri bɔsuu,
buiपालेɔ namá, aai kãaarĩno.
² Buiपालेɔ gé zɛiné ri gbɛu,
Isailio i gɔ ri vi ri bɔsuu.
Aaɔ de ri zikenaɔ ũ gɔɔɔ ri noɔɔ.
Gbé pɔ ri vi zo ũ yãa gɔ ri zo ũe,
gbé pɔ ri gã liné ri kpɛɔ ɔ aa gbãamóné.
³ Zibeezi ɔ Dii a á gba íampakti,
á taasike ɓo, á liaazɔ ɓo,
á zozi gbãa ke ɓo.

Babeli kia ya

⁴ A yãada ri Babeli kiao à me:
Gbɛgãfina ku ɓo,
aã kãaa mĩde.
⁵ Dii vaikenaɔ go è,
à kpalablenapiɔ lípana zɔɛ.
⁶ Kíapi buio gbèò ri pɔfɛo yã ɔzɛsaie,
à gbãa denla kènè ri pɔkúmao,
i kãmabo ri íadaamáoo.
⁷ Bɔsu pii gò niɛniɛ yãkelesai,
an gula do sa.
⁸ Pèlio ri Libá bɔsu sɛde lío pɔ kèna n yá musu, aale me:
Za gɔɔ pɔ n lele,
gbèe lí mó wá zɔi ɓo.

⁹ Bɛda looa n yáí za zíllezile,
wãle mó dainle.
Bui pii kiao lé fele ri kilau,
dúnia gbɛzɔɔ gyaadeɔ lé gbãakpanzi nípii.

¹⁰ Aa yãse nípii aa me:
Mpi sɔ n kɛwano múaa yà?
N gɔ gbãasai lãwãwa yà?

¹¹ N íandãa ri n táasi moɔna ɔo si bedau la,
kòɔbiio mé gɔ n pe ũ,
séseɔ mé n zwãa ũ.

¹² Saan nõɔ'imina, gudɔleia né!
N bãɛ luabɛ n su zílɛ fá!
N gbé pɔ n buio kãau

ɔ wã n ne tole.*

¹³ N ò n sɔ guu n mè
níyɔ gbã zɔ luawãɛ,†

* 14:12 Zia 9.1 † 14:13 Mat 11.23

ńyṣ n kpala káfi e a vɪ saanaɔla,
ní zṣle diiṣ kṣkáakegbe pṣ kú gugbántoo oi musu,

14 ní deḍe ñ vɪ luabepuanaa,
ńíṣ de lán Musudewaε.

15 Ǿ n si beḍau e a nṓnau.

16 Gbé pṣ n e aṓ n gwa soee,
i láasooke à mε:

Ǿme dúnia lù a yāao lò?

Aàpi mé kpalaṓ gbàεo lò?

17 Ǿme tò dúnia gṣ guwaiwai ũ,
à a mεεwiaṓ deṓn zṣ,

ìli a zṣzṓ gbaε aa tá ní beo.

18 Bui pii kíaṓ wúlea ní gawio
baade a kpé dṓngubo guu,

19 ṣ wà n vūaa miagbesai
lán né pṣ wa ì gε ũwa.

Gbé pṣ wà ní zṣzṣ ní fεndao
wà ní deḍeṓ kákaanla.

Wà n zu eu ní gbépiṓε,

wà ṣzṣ n gεwa.

20 Wa n mia kpakṣi ní kíaṓṓ,

asa n n bùsu ṓkpàε,

n n gbéṓ deḍe.

Wa vāikenapi bui tṣ ma bauo.

21 A aà néṓ deḍekli keke
duuna pṣ an maeṓ kè yái,
ké aasu gbāakū aa gṣ bùsu vɪ,
an wéleṓ dúnia paz yái.

22 Ma Dii Zigṣde ma mè má felemá,
mí Babeli tṣ de ní a gbé kṓnina pṣ gṣṓṓ,
an néṓ ní ní buiṓ pii.

Ma Dii máme má ò.

23 Má wélepi ke dàna ũε,

kpṓbṓ'ilenāṓ kákli ũ,

mí waa ní méseo mà kaale.

Ma Dii Zigṣde máme má ò.

Yá pṣ a Asiliṓ le

24 Ma Dii Zigṣde ma legbè ma mè:

Lá ma zeò a ke,

yá pṣ má dà a zeke.

25 Má Asiliṓ wíwi ma bùsuu,

má ṣzṣmá ma gbéṣisṓ musu.

Má ní zuu bṓleé,

má ní asoṓ goé á gāu.

26 Lá ma zeò mà ke dúniau piin we,

a yái ma ṓ looa bui piila.

27 Ma Dii Zigṣde lá ma zeòn we,

démɛ a f̄ɔ kɔamɛɛi?
Ma ɔ dɔa musu,
démɛ a f̄ɔ siilɛi?

Yá p̄ɔ a Filit̄ɔ le

²⁸ Wē p̄ɔ kí Aaza ḡà, † ɔ̄ Lua yáɛ bee ò:

²⁹ Filit̄ɔ, ásu p̄ɔnake go p̄ɔ á gb̄é ɛa yá musuo.

Ml̄ɛpi bui guu ɔ̄ ml̄ɛ pásina a b̄ɔu,
aà lé aɔ v̄ai mé aɔ w̄aa.

³⁰ Taaside búubuuɔ dád̄ákeki maa e,
w̄ɛnadeɔ w̄úle ní laai musu.

Ama má tó á z̄ina ga ní n̄anaoɛ,
mí á gb̄é k̄nina p̄ɔ ḡòɔ dede.

³¹ W̄éledeɔ, à wiile!

Uadeɔ, à búbuape!

Filit̄ɔ ápii, à ke d̄ɔnɔɔ,
asa súle d̄ɔ gugb̄antoo oi,

z̄iḡɔɔ kpaála,
an gb̄é k̄ɛa a deewao.

³² Kpelewa wa o buiɔ z̄inaɔnei?

Wa oné Dii Siɔna k̄ale,

aà gb̄é w̄ɛnadeɔ uleki v̄i a guu.

15

Yá p̄ɔ a M̄abuɔ le

¹ Yá p̄ɔ Lua ò M̄abuɔ musun ke:

M̄abuɔ búsu w̄éle Ala gb̄ò,
w̄à a suumpa gw̄aas̄in doe.

M̄abuɔ búsu w̄éle Kii gb̄ò,
w̄à a suumpa gw̄aas̄in doe.

² Dib̄òdeɔ lé gé ɔ̄ɔɔi ní táakɔu ní ní sa'ok̄iɔwa.

M̄abuɔ búbua d̄ɔ Nebo ní M̄edebao yá musu.
Migbaalea nípii, lék̄ana waa.

³ Gb̄éɔ ku z̄eɔɔu, zw̄ankasaɔ kákaańla,
aa ku ua ní ḡaaɛo,

aale ɔ̄ɔɔ, aale pelembo.

⁴ ɛ̄s̄eb̄òdeɔ ní Elealedɔ búbua d̄ɔ,
w̄alɛ ní ɔ̄ɔɔ ma za Yaaza.

A yáí tò M̄abu z̄iḡɔɔ lé wiipe
e an nis̄ina náliwa.

⁵ Mále w̄ɛnake M̄abuɔne ma s̄ɔ guu,
an lala'onao lé tá Zoaa

e à ḡè p̄è Egala Selisiawa.

Aale Luiti s̄is̄i kú ní ɔ̄ɔɔɔ,

aa be Olonaiũ z̄éu,
aale ní w̄iwia búbuape.

⁶ Asa Niũliũ í bà, a s̄ɛ ḡagae,

s̄è ísi làa, lá ísi kú ɔ̄ɔ.

⁷ ɔ̄ aa àizeɛ p̄ɔ aa è aa k̄aleɔ s̄èle,

† 14:28 2Kia 16.20

aale taò swa gbalade baa.

⁸ Búbua lígua Mɔabu bùsu zɔ́lɛu,
wà ní ɔ̀ɔ̀ɔ̀b mà e à gè pè Egelaiúwa,
wà ní tãaapeapi mà Bɛe'eliú.

⁹ Dibɔ́ ɔ̀b gá ní auo,
así má ɛ́a kpa Dibɔ́zi ɔ̀ɛ.
Má nòɔ́musu gbae Mɔabu lala'onaɔ́wa
ní ní bùsu gbé kɔ́ninaɔ́.

16

Mɔabu ɔ̀dnle gbɛaa Yelusaleúdeɔ́wa

¹ A bùsu gbɛzɔ́ɔ́ gba sãɔ́ à kpásàè,
bɔ́a Sela à ma guwaiwaia e à ge ka Siɔ́na gbɛsɔ́sɔ́wa.

² Mɔabu nɔ́ɔ́ ku Aaɔ́ buakliɔ́
lán bã pɔ́ wà ní yá ní sakpeu aale liaaliaaɔ́wa.

³ Aaí me: Lɛdawá! Lá wá ke owɛé!
Ue dawála íatɛ gbáa zá lán gwáasinawa.
Lala'onaɔ́ ule, n̄su ɔ́ ní bàalenapiɔ́.

⁴ To Mɔabu lala'onapiɔ́ aá kú ní bùsuu,
n̄ ní ule gbé pɔ́ ye ní ke kélekeleɛ.

Tó gbé pɔ́ lé ɔ́tɔ́máɔ́ m̄ide,
mé an kea kélekele làa,
mé gbé pɔ́ lé ɔ́zɔ́máɔ́ sãale bùsupiu,

⁵ kpala a zɔ́napɛle gbéke guu,
Davidi buie a zɔ́lɛu ní náaio.
A kpáleke yázeɛdeí,
aɔ́ wãa ní yágɔ́gɔ́ane a zéwao.

⁶ Wa Mɔabuɔ́ ỳɔ́ yãma,
an kãamai ní ní zazaɔ́ zɔ́ɔ́.
Aa wala ní íandáɔ́ v̄i,
kási an yãbɔ́lea píi pãe.

⁷ Bee yáí Mɔabu lé ɔ́ɔ́ɔ́,
ampii, aale ɔ́ɔ́ɔ́ ríziá yáí,
aale ɔ́ɔ́ɔ́, aale kãa bɛɛke,
kãa pɔ́ w̄i ke ní v̄ɛɛbeɔ́ Kilaleɛ.

⁸ Asa Eɛɛbɔ́ buaɔ́ ní Sibema v̄ɛɛbuɔ́ tɔ́ɔ́le gàe.
Buipãle kiblenaɔ́ ɔ́zɔ́ ní v̄ɛɛlipiɔ́wa.
A bú kã yãa za Yazɛɛ e guwaiwai léwa,
aa ɔ́tã e à gè nã ísiawa.

⁹ A yáí mále ɔ́ɔ́ɔ́ Sibema v̄ɛɛbuɔ́ne
lá Yazɛɛdeɔ́ a ɔ́ɔ́ɔ́wa.
Eɛɛbɔ́deɔ́! Elealedɔ́! Ma wé'ikáwá,
asa gula pɔ́ ɔ́ ɔ́ yãa sae pɔ́kekegɔ́ɔ́ láaɛ.

¹⁰ Wã pɔ́na ní yaalɔ́ ɔ́ b̄ á kãaɔ́u,
gula ní pɔ́na wiio ɔ́ á v̄ɛɛbuɔ́ guuo.
Gbɛɛ lé ɔ́zɔ́ v̄ɛɛwa a ífɛk̄liu ɔ́,
ma á pɔ́na súu m̄ide.

¹¹ Ma n̄ɔ́ɛ lé ɔ́ɔ́ɔ́ Mɔabuɔ́ne lán m̄ɔ́nawa,

ma pɔ yaa Kilalɛɛ yá musu.

¹² Tó Mɔabuɔ̀ b̀ò g̀è ní sa'okli,
aai ɪada níziawae.

Tó aa g̀è wabikei ní táakpɛu,
aa ma nao.

¹³ Yá pɔ Dii ðbaa ò Mɔabuɔ̀ musun we. ¹⁴ Ama tiasa Dii m̀è: Ẁè àaṣ léu lán
gbèwina zìgɔ̀ ɛ̀dileawa Mɔabuɔ̀ gawi a lía, an gbé daside a yáfukú, an gbé
kíninaɔ̀ f̀éneú a ke zài, aao dasio.

17

Yá pɔ a Damasi le

¹ Yá pɔ Dii ò Damasi musun ke: Gwa! Damasi aɔ de wéle ú bo,
aɔ ðɔbaa lán z̀ètè kweawae.

² Aloe wéleɔ̀ g̀ṣ bezia ú,
aɔ de pɔ́ kákú ú.

Gbèe aɔ ku we
ké a vía gbasa pɔ́pɔ́ kúo.

³ Èflaiú buiɔ̀ wéle bíideɔ̀ aɔ ku bo,
Damasi kpala aɔ ku bo.

Sili gbé kíninaɔ̀ g̀ṣ lala'onao ú lán Isailiɔ̀wae.
Dii Zìgɔ̀de mé ò.

⁴ Zí bee Yakɔ̀bu buiɔ̀ gawi kɔ a é,
an namablea a midɛ.

⁵ An bùsu a g̀ṣ lán bua pɔ́ wà a pɔ́ kèkè wà ɔ̀màleuwae,
lán Lefai guzule pɔ́ wà a pɔ́ kɔ̀nwèwa.

⁶ Kási a kɔ̀napi a g̀i g̀ṣ yɔ̀

lán ku pɔ́ wa kè a né m̀èn pla ge àaṣ g̀i g̀ṣ a musu
mé a né m̀èn síiṣ ge sɔo g̀i g̀ṣ a g̀ṣn nɛdewawae.

Dii Isailiɔ̀ Lua mé ò.

⁷ Gɔ̀ bee gbènazinaɔ̀ wé aɔ pɛ ní Kɛnawa,
aa wesi Isailiɔ̀ Lua Kuaadoadele.

⁸ An wé aɔ ku sa'okli pɔ́ aa b̀ò níziawawa bo,

aa wɛɔ lí pɔ́ aa pèle táa úzi bo ge ní tulaletikateakliɔ̀.

⁹ Gɔ̀ bee an wéle bíideɔ̀ a g̀ṣ bezia ú,

aa g̀ṣ daala lán Amɔleɔ̀ ní Iviɔ̀ wéleɔ̀wawa
gɔ̀ pɔ́ aa ní tó Isailiɔ̀ne.

¹⁰ Asa Lua á Suabana yá sàáguɛ,

Lua á gbáa á ulekli yá i ðaáguo.

Ayámɛto a ð̀ɔ̀sagbɛ pèle,
a buade pè lá buipáleɔ̀ í kɛwa.

¹¹ Zí pɔ́ á bà a kaa líai,

a gu ð̀ á tò à b̀òb̀ò.

Kási á pɔe e weo,
sema gyá ní yá'ṣma láasaio.

¹² O'ò! Buiɔ̀ zɔa ðɔ dasidasi

lán ísia k̀ṣfwa.

O'ò! Gbènazinaɔ̀ k̀i ðɔ

lán izɔ̀sukaawa.

13 Tó buiᵛ k̄l̄ipi dᵛ
 lán izᵛsukaawa màa,
 Dii a ní lele, aai bàale ta zàzà
 lán ése úa pᵛ íana sèlè s̄l̄s̄l̄ musuwa,
 lán íampuuvu pᵛ zàa'iana gèè zéawa.

14 Tó oosi kè, s̄s̄k̄engu a me á k̄é!
 E gu àᵛ gé dᵛi yá a l̄áa.
 Gb̄é pᵛ aai wá pᵛᵛ s̄éleᵛ baan we,
 gb̄é pᵛ aai wá pᵛᵛ naaaᵛ zian we.

18

Yá pᵛ a Etiopiᵛ le

1 O'o! Etiopi búsu swade fionde gb̄éᵛ!

2 Aai z̄inaᵛ gbae ís̄iaa,
 aaiᵛ be ía ní kefu gó'ílenaᵛ.
 Z̄ina k̄asakasaᵛ,

à gé bui gb̄aa m̄è yᵛlᵛ pᵛ w̄í v̄l̄ak̄ené gupiiuᵛ k̄í,
 bui p̄as̄l̄ pᵛ aai ̄z̄z̄ ní íbeᵛᵛwa mé swaᵛ ní búsu z̄èz̄èᵛᵛ.

3 A dún̄ia gb̄épii,
 á gb̄é pᵛ á kú tᵛᵛleᵛ,
 tó wá gilili p̄ele gb̄èᵛs̄l̄ musu, á e,
 tó wá kuup̄è, á ma.

4 Dii òm̄e à m̄è
 áᵛ gugwa za a kúki kilikili,
 lá íat̄é íᵛ pipi tᵛᵛlewawa,
 lá lou íᵛ ku masai p̄okekeᵛᵛwa.

5 E wàᵛ gé p̄okekei,
 e v̄ēvu àᵛ gé láai a nesoenaᵛ k̄ákā,
 a a ḡonaᵛ z̄z̄z̄ ní f̄en̄k̄nio,
 a a ᵛ pᵛ a t̄àᵛ é'e k̄óle.

6 Wa ní tó gb̄èᵛs̄l̄ b̄āᵛ ní wàᵛᵛ bl̄e ū,
 gb̄èᵛs̄l̄ b̄āᵛ sae bl̄er̄n̄ᵛ,
 wàᵛᵛ i buziᵛbl̄er̄n̄ᵛ.

7 Gᵛᵛ bee bui gb̄aa m̄è yᵛlᵛ pᵛ w̄í v̄l̄ak̄ené gupiiuᵛ,
 bui p̄as̄l̄ pᵛ aai ̄z̄z̄ ní íbeᵛᵛwa mé swaᵛ ní búsu z̄èz̄èᵛᵛ
 aa mᵛ Dii Z̄iḡde gba pᵛ Siᵛna gb̄èᵛs̄l̄ musu,
 gu pᵛ aà tó kuw̄apiu.

19

Yá pᵛ a Egipiᵛ le

1 Yá pᵛ Dii ò Egipi musun ke:
 Gwa! Dii di lou k̄asakasa kpe,
 àle mᵛ Egipi.

An t̄áaᵛ lé lualua aà ae,
 mé s̄ᵛ a k̄ē Egipiᵛgu.

2 Dii m̄è:
 Má Egipiᵛ kpak̄sa ní z̄l̄o,
 v̄l̄i ní d̄aunaᵛ, gb̄é ní gb̄éᵛ,

wéle ní wéle, kpala ní kpala.

³ Egipiò nisina a naliwa,
má ní lekpaaf gboo.

Aa yágbèa táaó ní wélendeowa
ní gésisinao ní māsokènao.

⁴ Má Egipiò na dìi pásíone ní ɔzle,
kia gbèwètána mé aɔ de ní kia ù.
Ma Dii Lua Zígòde máme má ò.

⁵ An swada í a ba,
swa'epi a gò gii, a bèle a paa.

⁶ Egipi bùsu swa'onaò gído,
a í a láa, i wétóna bɔ,
swa'è feeo ní a wáaó vlá.

⁷ Niili d̀̀̀ a gò náinai e a káaawa,
bua pò wa ké a gèewaò giigaga,
aa gè ní íanao, aa ku bo.

⁸ Kp̀̀̀wènao ɔ̀̀̀,
táalukpanaò gò wènanno,
gbé pò aaf kokoa da Niili íuò gò zeesai.

⁹ Wí a b̀̀̀wembobonaò kú,
bàabaatánaò gèe a gò kpá ní wéi.

¹⁰ Z̀̀̀eò pò a ya,
lakènao ǹ̀̀se a ò̀̀kpa.

¹¹ Zoá d̀̀̀aanaoá ɔ̀̀̀uone,
Falaò̀̀̀ íwa ò̀̀̀nao ledama gbá vío.
Kpelewa aa f̀̀̀o Falaò̀̀̀e
ò̀̀̀naon ní ù, yáa kíabuion ní ùi?

¹² N ò̀̀̀nao gè máe la?
Aa yá pò Dii Zígòde díle
à ké Egipiòne o wà mae?

¹³ Zoá d̀̀̀aanaoá ɔ̀̀̀uone,
Nofu gbãadeò sásãae.

An bùsu gbèzòò lé ní gbéò liaa.

¹⁴ Dii làasoo kpaanla dà Egipiòne,
à liaa z̀̀̀má an yá píi kea guu,
ò aa gò lán wèdena pò lé málemale a pisiuwa.

¹⁵ Egipi mi ní a vláò,
a zalíò ní a nàaleò,
a d̀̀̀aanao ní a gbé kpeeo
an gbèe a f̀̀̀yáe keo.

¹⁶ Goo bee Egipiò aao de lán nɔɔwae, vla a ní kú aa lualua Dii Zígòde ɔ̀̀̀ pò looanla
yái. ¹⁷ Yuda bùsu yá a di Egipiòwa, gu i limá. Gbé pò wà Yudaò yá'òè píi, sò a
ké adegú yá pò Dii Zígòde zèò à kené musu.

¹⁸ Goo bee Egipi wéle mèn ɔ̀̀̀o Ebèlu yá'o, aai ze ní Dii Zígòdeo. Wélepí do
tón Eliopóli. ¹⁹ Goo bee wa Dii gbagbakli bo Egipi guo, wa dɔngubo péle Dii
Egipi bùsu z̀̀̀leu. ²⁰ Aɔ de seela ní dɔnguo ù Dii Zígòdee Egipi bùsuu. Tó aa
wiipè Diiwa gbé pò lé ní gyawíò yá musu, a suabana gbaené à yásírínò, i ní bɔ.

²¹ Gɔɔ bee Dii a azla ɔɔ Egipiɔne, aai aà dɔ, aaiɔ zɔbleɛ n sa'obɔɔ n pɔwentio, aa lekewa, aai a flabo. ²² Dii a kpa Egipiɔzi. A kpárzi, i ea n gbágbã. Aa ea ze n Diio, i n wabikea sí, i n gbágbã.

²³ Gɔɔ bee zeda a bɔ Egipi a gé Asili. Asilio gé Egipi, Egipió gé Asili, Egipiɔ n Asilio kúle Diie sánu. ²⁴ Isaili mé aao de búsu éfáaideɔ áaɔde u n Egipio n Asilio dúnia guo gɔɔ bee. ²⁵ Dii Zígɔde a báaadaŋgu à me: Éfáaideɔ ma gbé Egipiɔ n Asili ma ɔgbɛɔ n Isaili ma ɔpɔvaɔ.

20

Asili zɔblea Egipiɔ n Etiopiɔwa

¹ Asilio kí Saagɔ a zígɔɔ gbɛzɔɔ zì, ɔ à gè lèle Asedodawa a sí. ² Wɛ bee Dii yádà Amɔzu né Isaiaɛ à mè: Ge n n zwànkasaɔ woloma, ní n kyaleɔ bɔbɔ. ɔ a kè màa, a be búu kyalesai. ³ ɔ Dii mè: Lá ma zɔblena Isaia gò be búu kyalesai wè áaɔ Egipiɔ n Etiopiɔ yá'ea seela u, ⁴ màa Asilio kía a Egipiɔ n Etiopiɔ séle zìzɔɔ u, néfɛnen gbɛzɔɔ, i táriɔ búu kyalesai. An pɔɔ iɔ di, aa kpeɔ. ⁵ Gbé pɔ aa Etiopiɔ náaikè aa Egipiɔ gbáa kèɔ gɔ n bilio, an gee i gɔ kpá n wéi. ⁶ Gɔɔ bee búsuɛbeedeɔ me: Gwa! Gbé pɔ wá n náai vɔ wa naŋzi aa dɔwále aa wá sí Asilio kíawaɔn we fá! Kpelewa wá ke wà pilimá sai?

21

Yá pɔ a Babeli le

¹ Gbáa pɔ paa isiai yá.
Lá zàa'ana í pá Negevea,
màa wà bɔ búsu pɔ wa a vɔa vɔu,
wàle pá guwaiwaia.

² Wépungu pɔ má èpi yá pásì.
Pɔkaalena lé pɔ kaalɛ,
zìbɔnkpeɔde lé bɔ n kpe.
Elaũ, à lélɛmá!
Mɛdɛɔ, à koezɔŋzi!

³ Yá pɔ má è tò ma lé gò kpaaua,
yá pɔ má mà ma da bíliu.
A wáwá ma kú gbáa, àle ma wó paa,
à fɛlemano lá nɔwáwá í fɛle nɔɛwawa.

⁴ Iwáa kà ma pɔa,
gili gèmagu, mále lualua.
Oosi mé ma sí,
ɔ à mòmɛɛ n kpaapanagaaɔ.

⁵ Wàle blekalɛ táabũnu musu,
wàle pɛ kpálekpaɛ,
wàle pɔble, wàle imi.
Zígɔɔ gbɛzɔɔ,
à fɛle à á gòkeɔɔ séle!

⁶ Yá pɔ Dii òmɛɛn ke:
Ge n gbé díle gugwakli,
pɔ pɔ a è i o.

⁷ Tó à sɔɔ è kpaaiá plapla,
aale zikagoɔ gá

ní gbé didia zàa'lna kpe ní yiongo,
aà kú ní laaio maamaa.

⁸ Ǿ gugwanapi wiilè à mè: Dii,
mì zè ma gugwakli lá gu lé dɔe,
mì ku ma limusudakli gwá ní gwáio.

⁹ Gwa! Ś kpaafia plapla gode lé mós.

Ǿ godepi mè: A gà! Babeli gà!*

A dii kálea tɔɔle wíwía.
¹⁰ Ma gbé pó wà á gbé lán pówenawa,
ma yá pó má mà Dii Zígɔde Isailio Luawa òé.

Yá pɔ a Edɔɔ le

¹¹ Duma yá.

Gbèe lé lezumazi za Sei à mè:
Gudɔana, gusia kà kpelewai?
Gudɔana, gusia kà kpelewai?

¹² Ǿ gudɔana òè: Gu lé mós dɔie,
kási gu a gí àɔ siae.
Tó ní ye yálae, la, ní ea su ɔ.

Yá pɔ a wi Laalubu musu

¹³ Laalubu yá.

A Dedá kyaama pɔ í bòokpa Laalubu bùsu likpenau,

¹⁴ à gé dai imidenaele ní ío.

A gbé pɔ á kú Tema bùsuu,
à gé dai lala'onaele ní pɔbleao.

¹⁵ Asa aale bàale fɛndaee,
fɛnda wétè ní sákáao ní zì pástioe.

¹⁶ Dii òmèe à mè: Wè do léu lán gbèwina zígɔ le dilaewa, Kedaao gawi a láa.

¹⁷ Kedaa gɔsa kadeɔ bɔ dasio. Dii Isailio Lua mé ò.

22

Yá pɔ a Yelusaleude le

¹ Wépungu'ea guzuleu yá.
Bómè á lé a dede á kpe musu piiii?

² Wéle súu gbàade gbéɔ!

Wéle pɔna kɔfide gbéɔ!

I ke fɛnda mé á gbéɔ dèdèe,
aai gaga zì guuo.

³ A dɔaana kɔpákɔe aa bàalè,
ɔ wà ní naaa, wà ní kùkù kazusai.

Wà á gbé pɔ wà ní éo kùkù,
baa ké aa bàalè tà zàzà.

⁴ Ayámèto ma mè:
A gomala, à to mà ɔɔɔ wɛnannɔ.

Asu wɛɛle ma nòse nínimèe
ma gbé pɔ gága yá musuo.

⁵ Dii Lua Zígɔde gɔɔdile.

Zɔa ní ɔzámáao ní gilio

* 21:9 Zia 14.8, 18.2

aɔ ku Wépungu'ea Guzulɛu
 ní bílgbooao ní wiilea gbèšlsl musuo.

⁶ Elaũɔ ní gbálaɔ sèle,

aale mó ní sōdeɔ ní sōgodeɔ.

Kiiɔ ní sèngbaoɔ sè lé dɔdɔ.

⁷ Sōgoɔ di á guzulɛ táaeɔɔ,

sōdeɔ zεεε á wéle bílɔlɔɔɔ,

⁸ Yudaɔ gia ní níziáo zεvɛ lɔ.

ɔ Zí bee sa a á zikabɔɔ wèele
 kpé pɔ wɛ mé Líkpe Kpéu.

⁹ A è Davidi wéle bíi gufooɔ dasi,
 a i kùsúa dī íkalekdi pɔ kú zíle guu.

¹⁰ A Yelusaleũ kpéɔ nàɔ,

a kpéɔ gbòò à a bíi tàtaò.

¹¹ A íkalekɛpi kè wéle guu
 íkalekdi zi plaade ũ,

āma i wεdɔ Lua pɔ mò ní yápiozio,

i Lua pɔ yápi díle za zi yádao.

¹² Zí bee Dii Lua Zígōde á sisi
 à ɔlɔ, à búbuape, à á mi wa,

í zwánkasa kákaála,

¹³ ɔ á kú pɔnakea guu ní yaalɔ.

A zuɔ ní sáo dēde,

ále nòɔ só, ále vεemi,

ále mε: Wà pɔble, wà imi,

asa wá ga ziaε.*

¹⁴ Dii Zígōde kámεε ma swáwa à mè:

A duunapi kεawá vɛo e à ge gaò.

Dii Lua Zígōde mé ò.

Kibe zii Sebena

¹⁵ Yá pɔ Dii Lua Zígōde òn kε:

Fεle ge o kibe zii Sebenae:

¹⁶ Bɔ ní vɛ lai? Dé ní vɛ la

ɔ níle mia'ε sɔ nziaε la,

níle gbesi yɔ musumusu n vɛkdi ũi?

¹⁷ Laaika gōsa!

Dii a n kú n zu!

¹⁸ A n koo lán banɔɔwa,

i ní gbeembo e búsu yáasau.

We níyɔ gau,

n sōgo gawideɔ i gō we.

N dii ua kpεbɔnan n ũ.

¹⁹ Má n bɔ zluε,

má n kε n gweawae.

²⁰ Gɔɔ bee má a zòblena

Ilíkia né Eliakiũ sisi,

* **22:13** 1Kln 15.32

21 mí n ula daè, mí n asana dɔè,
mí n kpala kpawà aàò kùà,
iò de Yelusaleúdeò mae ù
ní Yudaò píi.

22 Má Davidi bɛ kili daè a gàù,
a zɛwɛ, gbɛɛ a fɔ tao,
a zɛta, gbɛɛ a fɔ wɛò.†

23 Má aà pɛ kálo ù gɪ gbāawa,
aà zɔ̀lɛkíí aò maa,
i aà de bɛdeò kpɛla.

24 Ama aà de bɛdeò a loowà nípii,
an nɛ̀ò ní ní buiò ní ní ta keleò píi,
sɛa dodábɔ̀ɔ e olaɔwa.

25 Dii Zígɔde mè, zí bee kálo pò wa pè gɪ gbāawapi a fu, a kaso léle, aso pò
loowàò i wíwi. Dii mé ò.

23

*Yá pò a Tiideò le**

1 Tii yá. Isia gó'ilenadeò,

à ɔ̀ɔɔ, asa Tii gò yàaaɛ,
kpɛɛ i gɔ̀ ɔ̀ò, godɔ̀kíí kú ɔ̀ò.
Sipi búsuɔdeò mé baopi kpáné.

2 A kɛ kílíkíli ísialedeò,
ní Sidɔ̀ laatana pò aa ká ísiatagɛnaò musuò.

3 Bua pò kú Niili sɛɛ mé Tiideò pò'ekíí ù.
We aá pówɛna lúluu wà buaò í zɔ̀ɔwa,

5 Tii gò buiò ɛlɛlɛkíí ù.

4 Sidɔ̀deò ní isia gùgùna wɛ́lɛ bílideò,
á gɛɛ a gɔ̀ kpá á wɛ́lɛ, asa ísia mè:
Mí nɔ̀wáwákwɛò, mí nɛ'íò,
mí nɛgɔ̀ɛ gwao, mí nɛnɔ̀ɛ tòlokeò.

5 Tó Egipíò Tiideò baopi mà,
aa bàabāabo.

6 A bua ta Taasisi,
à ɔ̀ɔɔ á ísialedeò!

7 A wɛ́lɛ pɔ̀nade pò kálea za zin weo lò?

Wɛ́lɛpi gbɛɛò mé fāaa
aa gè zɔ̀lɛ búsu zázáɔuo lò?

8 Tiideò gbɛ̀ò kpá kpalau yāa,
an laatanaá kíaɔnɛ,
an pɔ̀yianaò tɔ̀bò dúníau.

Démɛ dílɛ yápi Tii lei?

9 Dii Zígɔde mé dílɛ
à íandánapiò gawi kò'ɛ,
i gbɛ̀ pò aa tɔ̀bò dúníaupíò busa.

10 Taasisiò, à dagua lán Niili í paawa,
gbɛɛ ku à kpáé ɔ̀ò.

11 Dii ɔ̀lòò ísía,

† 22:22 Zia 3.7 * 23: Mat 11.21-22

a tò b̀usu p̀s k̀u a saeɔ l̀ualua.
 A ỳadile Kanaa b̀usu ỳa musu,
 à mè wà a wéle b̀lideɔ deele.
¹² A mè: Sid̄ wéle
 p̀s gb̄e i ziblema ỳao,
 wà l̀lema ní gb̄ao sae,
 níȳs e íanad̄a bo.
 Tó a f̀ele bua íwa e Sipi b̀usuu,
 baa wek̄i á íampak̄i eo.

¹³ A b̀usupi gwa,
 Babiloniɔ tò à ḡs gb̄egbonaɔ tòo ũ,
 i ke Asiliɔ no.
 Aa gb̄à l̄s̄l dà wa kp̄aāl ní a b̀liɔ,
 aa a kp̄é maaɔ deele,
 gupi ḡs ỳaiyai.

¹⁴ Isia gó'ilenadeɔ, à s̄oɔ,
 asa á wéle gb̄aa ḡs ỳaaae.

¹⁵ Ḡoɔ bee Tii ỳa á s̄a gb̄éɔgu wè b̀aaɔkwi lán kía wè dasilewa. Tó wè b̀aaɔkwipi
 làa, lá wa ò le p̀s wa dà ní káaluao guuwa, màa aɔ de ní Tiiò wà mè:

¹⁶ Káaluao p̀s gb̄e le m̄oma bo,
 ñ n m̄ona se da wéle.
 Le maamaa, ní leɔ siò dasidasi,
 ké n ỳa e d̄o gb̄éɔgu ỳai.

¹⁷ Wè b̀aaɔkwipi gb̄ea Dii a ea aeɔ Tiiwa. Tii a ea na a laataawa, i káaluaka ní
 d̀unia b̀usuɔ píi. ¹⁸ Aà z̄la ỳaa ài aɔ de Dii p̀s ũe. Wa àipi dileo, wa ul̄eo, aɔ de
 Dii s̄isinaɔ p̀s ũe, ké aa e p̀ble maamaa, aai p̄kasa ɔdeɔ l̀ú.

24

Ỳa p̀s a d̀unia le

¹ Gwa! Dii a d̀unia to da p̀a, a a deelempae.

A t̄oɔle flaa, i a gb̄éɔ f̀aa.

² Lá aɔ de ní gb̄éɔ,
 màa aɔ de ní sa'onaɔ.
 Lá aɔ de ní z̄òɔ,
 màa aɔ de ní ní diiɔ.
 Lá aɔ de ní nen̄enaɔ,
 màa aɔ de ní ní daɔ.
 Lá aɔ de ní p̄olunaɔ,
 màa aɔ de ní p̄oyianaɔ.
 Lá aɔ de ní p̄s̄éanaɔ,
 màa aɔ de ní p̄odeɔ.
 Lá aɔ de ní f̄lasenaɔ,
 màa aɔ de ní fiadeɔ.

³ D̀unia da p̀a lálilai ò̀okpaa.
 Dii mé ỳapi ò.

⁴ D̀unia ḡs w̄enanno s̄itiũ!
 T̄oɔle ḡs ɔ̀oɔnno búebue!
 D̀unia gb̄é gb̄iaɔ ḡs ỳéeesai.

5 Dúnia òkpà a gbé pọ́ kúu yáí,
asa aa pà Dii ikoyáa,
aa bọ́ yá pọ́ a díle kpée,
aa aà bàakuarín gọ́pii yá gbòò.

6 Ayāmeto dúnia gò láaipò ù,
a gbéó ní taae gb'e'.
Ayāmeto dúnia gbéó tekù,
gbé pọ́ gò dasio.

7 Vēē dafu lé fē tūuu,
vēēliọ giigàga,
pọ́nakenaó lé we zàúzaú nípii.

8 Pọ́na gāa'ọ̀ kè kílíkíli,
kò'onaó kọ́fí nì,
pọ́na mọ́na kè kyó!

9 Wàle vēēmi ní letēo ọ̀o,
wē k̀sákù a minaó léu.

10 Wéle gò da pá,
ua léọ́ kàka píi, gbēe lé gē ọ̀o.

11 Zọ́a dọ́ gāae vēēsai yáí,
yaalọ́ lí oosisi ù míọ́,
pọ́na gò dúniaa.

12 Wéle gò kaaúa,
a bọ́leọ́ kè kélekéle.

13 Maa aọ́ de bui píie dúnia guu.
Aọ́ de lán kukeawa,
lá wà kpa kónwè wa làawa.

14 Gbēeó lé wii gbāa lé,
aale gulake,
be'aedeọ́ wiidọ́ Dii zọ́ke yá musu.

15 A yáí gukpedeọ́, à Dii táasile,
ísiabaadeọ́ à Dii Isailiọ́ Lua tọ́bọ́.

16 Wále le ma dọ́ za dúnia léwa
wàle mē: Gbēmaa kefena!
Ọ́ ma mē: Waiyoo mapi!
Ma kaalen kéwaa?
Ma kaalen kéwaa?
Zìbọ́nkpedeọ́ bọ́ ní kpe,
náaisaideọ́ náaisaiyàkèné.

17 Gili ní ẹ̀o ní baio lé á dá dúnia gbéó.

18 Gbé pọ́ lé bàale gili súue a zu epi guue,
mé bai a gbé pọ́ bọ́ epi guu kú.
Lou pọ́ọ́fí, dúnia dèe e a zínau.

19 Tọ́le páa à wí,
dúnia dèe gbáugbáu!

20 Dúnia lé ke talaatalaa
lán wēdenawa,
àle ke dègèdègèe

lán gbà leslwa.

Aà tàae gbia mé tǒwà,
àle lele, a e fele bo.

²¹ Goo bee Dii a ìada malaika gbāadeowa musu
ń dúnia kía zǐle.

²² A ní naa ní ká è zòolou,
a gbatańle lán dakpeunaowa,
tó à gɔɔplakè, i yágɔgɔńno.*

²³ Wí a mɔvua kú,
íatè geɛ a gɔ kpa a wéi,
asa Dii Zígɔde mé a kible Yelusaleu,
a tɔɔ Siɔna gbɛ musu gbèzɔɔ wáa.

25

Dii sɔaukpa

¹ Dii, ma Luan n ũ, má n kpela, má n tɔɔ,
asa ní náai ví maamaae,
n yáɔnsae pɔ n ze ò za zi kè.

² N mɛɛwia kè gbèze ũ,
n wéle bíide dèle.
Buipaleɔ wéle bíide de wéle ũ bo,
mé wa ɛa kále bau bo.

³ Ayámɛto bui gbáa n kpela,
bui pásɔ aɔ n vía ví ní wéleu.

⁴ N de aafia'ekli ũ yèɛsaideɔne,
ní de ulékli ũ wɛnadeɔne ní yooyeau.

N de mikpakli ũ lou zá,
ní de uena ũ íatè zá,
asa gbé pásɔ lé'iana de
lán lou gígbɛawae,

⁵ aa de lán íatè pusuwa guwaiwaiu.
Ni buipalepiɔ zɔa mide,
lá lou ue í fatè pusu kpálewa.
Maa gbé pásipiɔ kúkua í ze kyó!

⁶ Dii Zígɔde a dikpe ble ke bui píie
gbèsisle bee musu ní ble asaaɔ
ń nò nísideo ní vèe maa kɔɔɔkeao.

⁷ Gbèsisle bee musu ɔ
a sálana pɔ kú bui píi wéa bāde,
zwāa pɔ kú bɔsu píi gbéɔlapi.

⁸ A ga mide, aɔ ku bo,*
a wé'i gogo gbépiie,†
a wibɔ a gbéɔne dúnia guu píi.
Dii mé ò.

⁹ Goo bee wa me: Wá Luan ke,
wa wɛdɔaazi, ɔ à wá suabá.
Diin ke, wá wé dɔaazi.

* 24:22 Zia 20.3 * 25:8 1Kln 15.54 † 25:8 Zia 7.17, 21.4

Wà pɔnakε wà yáalɔ,
ké à wá suabà yáí.

¹⁰ Dii ɔ aɔ ku gbɛ́sísíε beea,
áma a ɔz̄s̄ Mɔabuɔwa,
lá wí ɔz̄s̄ s̄εwa zùgbɔuwa.

¹¹ Aa ɔkε a guu
lá kpáa'ona í íliwa.
Baa ní n̄ ɔkεapio,

Dii a ní íandáa kɔ'ε.

¹² A ní bíi gbáa lesíɔ gboo,
a pále z̄íle à daaí ní bùsutio.

26

Dii náaikenaɔ le

¹ Gɔɔ bee wa leε bee si Yuda bùsuu wà mε:
Wá wéle gbáa v̄í,

Lua í to a bíi ní a zεgikíɔ wá suaba.

² A bíibɔleɔ wē, bui maa i gē,
gbé pɔ aaliɔ Dii náai v̄í ɔ.

³ Gbé pɔ aà s̄ɔ íɔ díle
ɔ ní aà n̄ɔε daε doú wásawasa,
ké a n náai v̄í yáí.

⁴ Aɔ Dii náai v̄í gɔɔpii,
Dii mé gbesi pɔ íɔ ku gɔɔpii ɔ.

⁵ I gbé pɔ aai bekpa musuɔ kwé,
í wéle pɔ kálea lesíɔ báε
à pále z̄íle à daaí ní bùsutio.

⁶ Taasideɔ ɔz̄ɔwá,
wēnadeɔ k̄εε t̄ɔwá.

⁷ N̄ɔsepuadeɔ zé íɔ pooa,
ní gbēmaaɔ kua k̄εk̄εné wásawasa.

⁸ Aɔ Dii, wá kú ní yá pɔ n zεɔo zéu,
wá wé d̄ɔnzi,
n tó ní n yá d̄ɔawáguo wá kási.

⁹ Mí n nide gwáas̄ina,
tó gu d̄ɔ, mí n k̄íi wεεε.
Tó n yákpalekè ní dúniao,
z̄íledeɔ í yázeɔe dada.

¹⁰ Baa tó wá s̄uuukè ní gbēv̄aio,
íli zé s̄úsu s̄εo.
V̄ai í fεleɔ d̄ɔɔdeɔ bùsuu,
íli Dii z̄ɔɔkε yáɔao.

¹¹ Dii, n ɔ looaíla,
kási aali eo,
to aa áia pɔ ní v̄í ní n gbéɔ e,
wí i ní kú.
To té pɔ ní díle ní íbεεɔne kúma.*

* 26:11 Ebe 10:27

12 Dii, ni wá gba aafia,
 yá pɔ́ wá kè pii, níme ní kèwɛɛ.
 13 Dii wá Lua,
 dii páleɔ gbáablèwá,
 ní beeo níme wi n tɔbɔ́ ado.
 14 Aa gága aa ku ɔ,ɔ,
 an geɔ lí vuo,
 asa n íadámá n ní mǐde,
 ní tò an yá dɔ gbɛegu ɔ.
 15 N wá bui kò, Dii, n wá bui kò,
 n nzla tɔbɔ́,
 ní tò wá búsu zɔleɔ ɔtá pii.

16 Aa n kǐi wèlele ní yooyea guu,
 Dii, ké n ní toto,
 aa wabikèma wɛnanno.
 17 Lá nɔ́sindee pɔ́ ká ne'ia í dɛɛka,
 í wiile wáwá guu,
 màa wá kú n ae yáa, Dii.
 18 Wa nɔ́sí wa dɛɛkà,
 ní beeo wa ne'í íana úe.
 Wí e wá dúnia bɔ́o,
 wí nɛ́o í aao ku tɔɔleɔ.
 19 N gbé pɔ́ gáɔ vu, aaiɔ ku,
 gbé pɔ́ kú téenauɔ bɔ́ gau, aai gulake.
 N mɔ́se a pɔ́ fele lán kɔɔ fíiwa,
 ge pɔ́ kú tɔɔle guuɔ í bɔ́le.
 20 Ma gbéɔ, à fele gɛ́ á kpéu,
 í zetaále à ulɛ gla yɔɔ
 e aà pɔ́kúma gɛ́zɛa.
 21 Gwa! Dii bɔ́ a kúkti,
 àle mɔ́ dúnia gbéɔ táae wiiné ní musu.
 Tɔɔle a gbé pɔ́ wá ní dedeɔ ulɛ ɔ,
 a bɔ́ ní gbépiɔ auo gupuaue.

27

Isailiɔ suabaa

1 Gɔɔ bee Dii a íada kwásawa,
 mlɛ́ kònikòni bàwáadepi,
 ní a fɛnda zɔɔ gbáa pásíɔ,
 í ísia kwásapi dɛ.
 2 Gɔɔ bee á lesi vɛɛbu ne'ina yá musu.
 3 Ma Dii miɔ d́á,
 miɔ íkawà gɔɔpii,
 miɔ d́á fáane ní gwáasínao,
 ké wasu ɔkávào yáie.
 4 Ma pɔ́ lí paaázio.
 Tó leaa ní lesikaoo bɔ́leu yáa,
 d́ɔ ma ge lelemá

mà tēsōmá mío!

⁵ Sema aa ma sí ní ulekti ũ,
aai kemaño na,
ao, aai kemaño na.

⁶ Gooewa Yakobu buio zīnapelē,
Isailio bōbō, aai vuke,
an libeo i li dūniaa.

⁷ Dii ní gbé lá à bui pò ní gbéō gbèwae?
Dii ní dede lá à gbé pò ní dedeo dèdewae?

⁸ Dii a yákpalekernō,
i ní yá ní gbae.

A bō ní a ían pásio gukpe oi,
i ní séle.

⁹ Bee a láka Yakobu buio tàaeola.
An duunakēama gben ke:
Aa ní sa'okli gbeo wíwi kélekēle,
mé aali pò wa pè táa ũ
ní ní tulaletikateaklio zōzō pii.

¹⁰ Wéle bíide gò bezi ũ adoa,
a de gu pò wà pákpai ũ lán gbáa wáiwaiwa.
Wekli zuo í pòbleu, aai wúleu,
aai a lío suumpa.

¹¹ Tó a gōnao gága,
noeo mo é'e wa tékaò.
Wélepideo nòse vlo,

a yáí tò an Kena a ní wēnagwao,
Lua pò ní ikása a sùuukernō.

¹² Goo bee Dii a a pówena gbē
za Uflata pò a í lí zōeoi
e à ge pe Egipi zé swawa,
i á Isailio pēlele dodo.

¹³ Goo bee wa kàae zō pē,
gbé pò vùaa Asili bùsuu
ní gbé pò lala'ò tà Egipi bùsuu
aai ea su kúle Diie Yelusaleū
a gbēsísí pò a kua adoa musu.

28

Waiyookēa Eflaiū buio ní Yelusaleūde:ne

¹ Waiyoo wéle pò Eflaiū bui idekenao aai íanadāò,
mēewia pò kú guzule táaele sísi musu lán kíafuawa!
A kefenke gawi lé láa lá lávu í wolowa.

² Dii gōsa gbáa vī, a mo wélepi wí
lán lou maa ní gbeo zaa'ian gbáa pò í pò músikewa,
lán lou zaa'ian gbáa pò í to í daguawa.

³ Wa zōzō wéle pò Eflaiū bui idekenapio í íanadāōwa.

⁴ A kefenke gawi pò kú guzule táaele sísiwa lán lávuwa

a kwé lán kaadɔɛn né maà séiawa.
Tó wa è, wa se zu léu gɔɔ bló.

⁵ Gɔɔ bee Dii Zlgɔde aɔ de lán kíafua gawidewa a gbé kɔnaɔɛ,
ɔme aɔ dené lán tulu kefenawa.

⁶ A tó yázeɛde dɔaa yákpalekɛnaɔɛ,
a gbéɔ gba gbáa aa zɪ yoaa bíibɔleu.

⁷ Vɛɛ í sa'onao tálaatalaazɔ,
í gbáa í anabɔ papázeɛ.
Í gbáa í ní tálaatalaazɔ,
vɛɛ í zɔlemá.

Í gbáa í ní papázeɛ,
aai tálaatalaabo ní anabike guu,
yá í yamá ní yágɔgɔa guu.

⁸ Pisi dà ní táabunuɔla,
gue fɔona vío ní gbásío.

⁹ Aai o ma yá musu:

A ye dɔa kɛwɛɛ yà?

Alɛ wɛɛɛlɛ anabike dadawɛɛ yà?
Né dɛɛɔnaɔn wá ũa?

¹⁰ Asa í mɛ:

Sá, sà, sá sà,
ká, kà, ká, kà,
la yɔɔ, le yɔɔ.

¹¹ A yáí tò Dii a yá'o gbépiɔɛ
ní buipále yá pɔ aale maoo.

¹² Asa a òné yáa:

Kámabokli ke! Iampakli ke!

A to gbé pɔ kpásaɔ kámabo!

Kási aai swáse aà yáío.*

¹³ ɔ Dii yá dené:

Sá, sà, sá, sà,
ká, kà, ká, kà,
la yɔɔ, le yɔɔ,
ké aa bɔléle kpaanla, aai wíwi,
bai í ní kú, wi ɔdiemá.

¹⁴ A yáí tò à Dii yáma,

á gbélaanikena pɔ ále kible gbépiɔɛwa Yelusaleuɔ.

¹⁵ A mɛ a kɔ yámà ní gao,
a ledoukè ní bedao.

A mɛ lɔ, tó músi lígua,

ále páála, a á leo,
asa ɛɛ mé á ulekli ũ,
mɔafilí mé á mikpakli ũ.

¹⁶ A yáí tò ma Dii Zlgɔde ma mɛ:

Gwa! Mále gbɛ gbáa dile Siɔna,
kpé gbè beɛɛde mide pɔ wa ɛ kpáleò ũ.

Wí a gbé pɔ lé aà náaike kúo.†

* 28:12 1Kln 14.21 † 28:16 Sou 118.22-23, Lom 9.33, 10.11, 1Pie 2.6

17 Yázede mé aɔ de kpépi yɔba ũ,
mé maakea aɔ de a g̃susugwabɔ ũ.
Lougbe a ee pɔ de á ulekti ũpi gbē,
í a da á mikpaklia.

18 A kɔ yámaa ní gao a mide,
á ledoukka ní bedao a gboo.
Tó mísi lígua, àle páála,
a ɔzɔwáe.

19 Tó à m̀ò, ali á s̃le táánɔe,
aɔ páála lá gu lé dɔ fáane ní gwáasínao.
Gili a gē gbē pɔ yápi zé d̃su.

20 Wúlebo ke geseŭ, a ní pooo,
zwáa kè teeeŭ, a kúrilao.

21 Dii a fele ní a zlo,
lá a kè Pelaziŭ gb̃s̃s̃l saewa,†
a bo ní a dabudabu zlo,
lá a kè Gabaɔ guzuleuwa.‡
22 Asu aɔ de gb̃élaanikenaɔ ũo,
ké ba pɔ wa d̃wá su nao yáí.
Asa má mà Dii Lua Zig̃de mè
a ze ní á bùsu kaaleao piie.

23 A swákpa ma yá ma,
à laaidɔ yá pɔ mále oéwa.

24 Z̃e ɔ kpase kē gɔɔpii yá?
ɔ gubi aɔ sapa zesai yá?

25 Tó à tɔle daal,
í dosiona ba,
í efo keele,

í mase t̃s̃ d̃ɔd̃ɔ,
í naa ba a bakli,
í gb̃é'a pé kɔ léz̃l.

26 Aà Lua í d̃aaè,
í aà da z̃pi zéwa súsu.

27 ɔli dosiona gb̃e ní éngoo,
íli efo wé suumpa ní zugo gbáoo.
ɔ dosiona webɔ ní gongb̃anao,
í efo wé suumpa ní ɔe busebuse.

28 ɔ p̃wena l̃e, ɔli gb̃e gɔɔpii.
Baa tó à t̃a'òwà ní zugo gbáoo,
íli a tí bo.

29 Yápi b̀ò Dii Lua Zig̃de kíe ɔ,
aà ledama í bo ní sae,
aà ɔnɔ z̃ɔ.

29

Yá pɔ a Yelusaleude le

1 Waiyoo Alieli!

Alieli w̃éle pɔ Davidi z̃leu!

† 28:21 2Sam 5.20 § 28:21 Yoz 10.10-12

I dikpeke wē n̄ wēo, ále gé.

² N beeo má Alieli da taasiu.

Wa búbuape, wa búbuape,
Alieli i ḡm̄eε sa'okli k̄ina ũ.

³ Má koe'ɔpooi, mí ēȳ liai,
mí gbà l̄es̄i dai.

⁴ Wa ɔnaalewá,
á yā'oa i ḡs̄ d̄o t̄ɔleu,
á ɔo i ḡs̄ wíwia b̄usuu.

A yā'oa aɔ ɔo t̄é̄nau lán ḡengbāgbānawa,
á k̄li aɔ d̄o b̄usutiu kpáikpái.

⁵ N beeo á ibeε dasipio ḡs̄ lán luutēwae,
gbé pásipio aao de lán ése ũa p̄s̄ íana lé ḡēð zéawae.

Yápi a n̄i le kpóokpoo kándoe.

⁶ Ma Dii Ziḡs̄de má m̄o íadamá
n̄i loup̄únaao n̄i t̄ɔle lualuaao
n̄i k̄s̄fi z̄ɔo n̄i z̄aa'íanao
n̄i z̄aao n̄i t̄é̄lep̄io p̄kaalenao.

⁷ Bui dasi p̄s̄ m̄ò lélei Alieliwao ḡs̄ lán nana yáwa,
gbé p̄s̄ m̄ò a b̄ii gbooi aa koez̄is̄io ḡs̄ lán wé̄pungu'ea yáwa.

⁸ Lá n̄oand̄ena i nana'o à e ále p̄oble,

̄s̄ i vu n̄i n̄oanao,
lá imid̄ena i nana'o à e ále imi,

̄s̄ i vu ȳē̄esai kòlo gagaa,
màa aɔ de n̄i bui dasi p̄s̄ lé m̄o Siona gbewa n̄i zlopio.

⁹ Aɔ gé n̄i yādiawáo,

àɔ gé n̄i yá t̄s̄awáo,

à t̄ó á v̄l̄ake àɔ gé!

A kua b̄ububuu aɔ gé,

i ke v̄ēε mé lé á deo.

A t̄alaatalaaboa aɔ gé,

i ke i gbāa yáí no.

¹⁰ Asa Dii kpasa'i z̄ɔo dàálaε.

Anabio mé á wé ũ,

̄s̄ a t̄ò wé̄pio lé gu'e ɔo.

Gu'enaɔ mé á mi ũ,

̄s̄ à p̄okuaé.

¹¹ Anabik̄eȳaε bee deé yá p̄s̄ kú taala nanaau ũ p̄ii. Tó á kpà kyokenawa aà a kyoke, a me á f̄so, asa a nanaaε. ¹² Tó á kpà kyod̄onsaiwa aà a kyoke, a me á kyó d̄so.

¹³ Ma Dii ma m̄è bui bee i s̄m̄azi

à ma kp̄ela n̄i léoe, an s̄o kuao.

Aaí ma sísi gb̄ēnaz̄ina yādileawae.*

¹⁴ A yáí má ea yáb̄onsaεo kené,

má ̄n̄o d̄eɔ ̄n̄o mid̄e,

má wez̄ēnaɔ wez̄ē suumpa.†

* 29:13 Mat 15.8-9, Maa 7.6-7 † 29:14 1Kln 1.19

15 Waiyoo gbé pɔ aai yá pɔ aale yáɔ ulemɛɛ zàzà,
 aai ní yáɔ kɛ gusiau aai mɛ:
 Déme lé wá eí?
 Déme wá yá dɔi?
 16 Yáfuangbanaɔ!
 Alɛ e oobona dɛ lán gíwae.
 Pɔ pɔ wa bò a o a bonae i a booa?
 Oo a o a kùunae a yáe dɔoa?†

17 A gò yɔɔ ké Libá a gò bugbɛ ù,
 mé bugbɛ a gò likpɛ ù.
 18 Gɔɔ bee swádoɔ taalapi yáma,
 v̄lɔɔ bɔ gusia níniuu aa gu'e.
 19 Taasideɔ pɔ a ɛa kɛ na Diiwa,
 wɛnadeɔ pɔnakɛ ní Isailiɔ Lua pɔ a kua adoao.
 20 Gbé pásɔb gɛlɛ,
 gbélaanikɛnaɔ midɛ.
 Gbé pɔ an mɛ wà ní váioɔ kaale,
 21 gbé pɔ aai yáɔ gbéwa,
 aai baikpa yánadeɛ yákpalekɛkɛi,
 aai yáda yáesaidela ní ɛɛɔpɔ.
 22 Ayámeto Dii pɔ Ablahaù bò yáɛ bee ò Yakɔbu buiɔ musu:
 Wí a Yakɔbu buiɔ kù lɔo,
 an gɛɛ a gò kpá ní wéi lɔo.
 23 Tó an buiɔ ma yákea ní guu è,
 aaɔ dɔ ké ma kua adoa. §
 Aa ma dɔ Yakɔbu Lua pɔ a kua adoa ù,
 an mɛ i kukɛ ma Isailiɔ Lua aɛ.
 24 Gbé pɔ an nòsɛ líaaɔ ònɔkù,
 yáktɛkanaɔ lɛdama ma.

30

Yá pɔ a bui swágbaadeɔ le

1 Ma Dii ma mɛ:
 Waiyoo né swágbáadeɔ!
 Aai yá pɔ ma lé kú a guuoɔ yá,
 aai kɔ yáma ní gbéɔ,
 ma Nisínali dɔaanéɔ,
 aai duuna káfi duunaa.
 2 Aai fɛlɛ gé Egipi, aali lɛzaao,
 aai na Falaɔzi ní m̄sina ù,
 aai mikpa Egipi uenai.
 3 Kási naa Falaɔzi a widawá,
 mikpaa Egipi uenai a á tɔ òɔkpa.
 4 Baa ké á gbáadeɔ ku Zoá,
 mé á zlnaɔ kà Anesi,
 5 wí a ní kú nípii bui aísaiپی yái,

† 29:16 Isa 45.9 § 29:23 Mat 6.9

aa dɔnlɛ ge káfla e weo,
sema wí n' tó' íio.

⁶ Nɛgɛvɛ nòbɔɔ yá.
Wáɛ guwaiwai pɔ yá'la n' taasio ví baa ví,
nòɔmusu saɔ n' nòɔmusu daɔ
n' sògbalaɔ n' mlɛ pásinaɔ di weɛ.
Zàa'lnaɔ n' àizɛɛɔ sɛsɛa,
yiongoɔ lé k'ɔɔ é'ɛ n' n' pɔmaaɔ,
aale geò bui àisaipionɛ.

⁷ Aale geò Egipi pɔ an dɔnlɛ gia
lán lé'ana gbawae.

A yáí tò mi oè, lɛnɔɔɔ zɔɔ pɔewonsai!

⁸ Dii mè mà gé yápi kéné láu ge pɔ pɛpɛɛnawa,
iɔ dɛné gɔɔ pɔ lé m'ɔpi seela ũ gɔɔpi.

⁹ Buipiá lualɛwɛnaɔnɛ,

né sásáaɔnɛ,
aalɔ ye swásea Dii ikoyáizio.

¹⁰ Aaí o gu'enaɔnɛ
aasu gu'e aai a yá'oné ɔɔ,
aaí o ànabionɛ
aasu yázede mané ɔɔ.

Aaí mɛ: A yá nana owɛɛ,
à ànabikeyá'owɛɛ kpaanla.

¹¹ A ké zépiwa, à pā yámaaa,
à Isailio Lua pɔ a kua adoa gáwɛɛ zéu.

Ayámɛto Isailio Lua pɔ a kua adoa yáɛ bee ò:

¹² Lá a gi yápi mai,
a gbɛɔ b'ɔɔ'imia náaikè,
mé a zɛ n' kónio,

¹³ Ayámɛto duunapi aɔ dɛé
lán gí lɛsɩ paaa k'ɔɔɔɔa pɔ a kwé kpóokpoo kándowa.

¹⁴ A wíwi kélɛkɛ
lán lo pɔ oobona got'wàwa.
Wa a kaso e a guu
ké à ká tésibɔ ge idábɔ ũo.

¹⁵ Dii Isailio Lua pɔ a kua adoa yáɛ bee ò:
Zólea tɛɛɛ n' sòdaadoŭto mé a á ɔɔ,
laaikpalea nienie mé á gbáa ũ,
sɔ i weio.

¹⁶ A mè: Beewa no!
Wá di s' kpe wà bàalɛɛ!

A yá bee yáí á bàalɛi slana.
A mè: Wá di s' wáa kpe!

A yá bee yáí á gbɛsɛɛnaɔ wáa.

¹⁷ Tó á gbɛɔn' àa sɔɔɔ n' gbé m'èndo wɛpà,
á tílɛɛ.

Tó gbɛɔn' sɔɔɛ sa,
á lék'wa piie.

A gbé pọ́ gòò iò zé
lán lí pọ́ péle gbé musuwa,
lán dápoo pọ́ kú sísl musuwa.

18 Kási Dii lé á dá á e maakeé,
i félé à á wēnagwa,
asa Dii Lua ì yáke a zéwae.
Báaaden gbé pọ́ sáa Diizi ù.

Dii a a gbé suaba

19 A Sibnade,
á gbé pọ́ á kú Yelusaleù,
á ɔ̀bɔ̀ bau ɔ̀bɔ̀.

Tó Dii á ɔ̀bɔ̀ mà, a gbēkekeé,
tó à á wii mà, a wewá.

20 Baa tó Dii taasi dàé á ble ù,
mé à á dá wētēau á imia ù,
á yádanede aɔ uleáé ɔ̀bɔ̀,
á wesiáale.

21 Tó a pāale ɔ̀plaa oi ge zee oin nò,
á swále yáwa á kpe á ma,
wále me: Zén ke, àò beu.

22 I gbasá á táa pọ́ wà ánuusu lèwàò
ní a pọ́ pọ́ wà vua lèwàò ɔ̀kpa,
í ɔ̀zìi lán ɔ̀bɔ̀wa,
í o pọ́pìne: A géi!

23 A á gba lou pọ́ pọ́ ále tó bua yáí,
tɔ̀le a blekeé maamaa zitiù.
Gòò bee á pɔ̀tuòò sē ble dádákēkìi yáasau.

24 Zu ní zàà'ina pọ́ aale bua zíkēò
sēla búuna ní táaa wisideo ble,
wa kálené ní péeluo ge saa.

25 Gbéò dēdēa dasidasi gòò,
tó pọ́ lesí pọ́ wa bòò kwè,
swa pọ́ a í lí zēo aɔ ku
gbèsíslò ní sísl lesíò musu píi.

26 Tó Dii a gbéò gu'laò kèkené,
mé à ní gbágbá ní la pọ́ a kpánzio,
mɔ̀vua í aɔ gbáa lán íatē gupuawa,
íatē gupua a káfi lé soplá lán gòò soplá gupuawa.

27 Dii bọ́ zàzà,
àle mó luabesianau,
àle pɔ̀bɔ̀ a níu,
aà lébaa lé lua ní kpēneo,
aà léna de té pòkaalena ù.

28 Aà lé'iana de lán swa paa í
pọ́ kà ní nɔ̀e ísɔ̀wa.
Àle buiò bobo ní tēmeo à ní bāde,
àle àasína káne à ní sásá.

29 Apìò sò áò lesi,

lá ále dikpeke Diie gwáasínawae,
 á pɔ a ke na,
 lá ále Dii gbèsísikū rí kulepeao
 ále gé Isailiɔ gbesi kúwa.
 30 Dii a to gbéɔ a bɔ gawide ma,
 a to aa a ɔ pɔ looaríla e.
 Ale pila rí pɔkúma zɔɔo rí tɛlepiɔ pɔkaalenao
 rí lou kweao rí zaa'íanao rí loughbeo.
 31 Dii bɔ a gili gé Asilɔngu,
 a rí wíwi rí a gopanao.
 32 A rí lé dodo rí go pɔ a dilenéó
 rí gáa ɔo rí mɔɔna ɔo sánu.
 A zikarínɔ ɔzesai.
 33 A dɔaa tekà à gégē an kía pɔ ũ,
 tɛpi kákli ε zà a yàasa mé yàa mɔwà.
 Íatɛgbɔ tésɛa a bɔ Dii léu a lé'íana ũ, i kúwà.

31

Waiyoo gbé pɔ aa sɔkpàle Egipiɔɔ

- 1 Waiyoo gbé pɔ aaí gé dɔnle wɛɛlelɛ Egipi,
 aaí gbāa'e rí sɔɔwa,
 aaí rí zikasɔgo dasiɔ náaike
 rí rí sɔde pɔ lé vɔo.
 Aali wépe Isailiɔ Lua pɔ a kua adoawao,
 aali Dii kú wɛɛleo.
 2 Kási aàpi sɔ a zika'ɔnɔ vɔ,
 ì yáyiamá, mé ili lelileo.
 A fɛle gbɛvāiɔwa
 rí gbé pɔ aaí dɔ vāikenapiɔɔ.
 3 Egipiɔá Lua no, gbɛnazínaɔne!
 An sɔɔá Lua Nisína no, pɔ audeɔne!
 Tó Dii ɔ lòońla,
 an dɔnledeɔ gɛmbole,
 gbé pɔ aale dɔńleɔ léle,
 aa midɛ sánu nípii.
 4 Dii yáɛ bee òmɛɛ à mè:
 Tó nɔɔmusu lé hɛɛke a pɔbleawa,
 mé wà pɔdānaɔ káaaaazi dasi,
 lá an wiidawà vía a aà kúo,
 mé an zɔa a aà kádeɔ,
 màa Dii Zígɔde a pila zíkai
 Siɔna gbɛwa rí a sísɔnaɔ.
 5 Lá bā ɔ gí rí a néɔ,
 màa Dii a gí rí Yelusaleũo.
 A giò, a aà suaba,
 a maaála, a aà bɔ.
 6 Isailiɔ, à ɛa ze rí Lua pɔ a bɔ aà yáú pāsípásɔ sa. 7 Asa gɔɔ bee á baade a gí
 taa pɔ a pí azlɛ rí ánusuo rí vuaozi.
 8 Wa Asilɔ kwé rí fɛndao,

i ke gbēnazina no.
 Fēnda pɔ de gɔe pɔ ũo mé a ní dede.
 Aa wí ní bao fēndapi lézi,
 wi zɔzida ní ɛwaasoone.
⁹ Via a ní kía kú à gɔɔgɔɔbo,
 iwāa a ká ní dɔaanaɔ pɔa,
 aai ní dɔlapoo to daa we.
 Dii mé yápi ò.
 Aà té dɔ Síɔna,
 aà kina ku Yelusaleŭ.

32

Kia maa kpala

¹ Gwa! Kíae a kpalable ní yázedeo,
 aà íwaɔ kible a zéwa.
² An baade aɔ de ulékli ũ zaa'anae,
 aɔ de mikpakli ũ lou zá,
 aɔ de swa ide ũ gbáau,
 aɔ de gbesi zɔɔ uede ũ gugiiu.
³ Wēbiibiinaɔ wé a ké sa,
 swákpanaɔ yāma.
⁴ Nɔnwáadeɔ ɔnɔkū aa yá dɔ,
 bebedeɔ yá'o sa káukau iwesasai.
⁵ Wa me sɔŭe beede lo,
 wa me kɔnidee gbēmaa lo.
⁶ Asa sɔŭ í yáfaasai o,
 aà láasoo lo ku yáwáwa.
 Ili zike Lua yáwao,
 í Dii seela bēe kené.
 Í nɔandenaɔ to gii,
 í imidená to isai.
⁷ Kɔnide yákeɔ vái,
 í váikpaal ní taasideɔ
 à ní ɔɔkpa ní mɔafilio,
 i wēnadepiɔ yá máléné.
⁸ Beede í yázede yá,
 yá beede ɔ í zed.

⁹ A nɔe namablenáɔ,
 à fele swáɔmazi,
 á nɔe pɔ á kú niɛniɛɔ,
 à ma yāma.
¹⁰ A nɔe pɔ á kú niɛniɛɔ
 á gɔ ní bílio zii maa'i,
 asa vɛekɔzɔzɔa aɔ kuo,
 ésekekea a keo.
¹¹ A nɔe pɔ ále namableɔ,
 à lualua ní sɔdeedeo.
 A nɔe pɔ á kú niɛniɛɔ,
 à kpakpanaga.
 A á pɔɔ wolowá píi,

í zwànkasaᵛ dᵛ á pi.

¹² A ázia gbēgbē, í búbuape
á bua maaᵛ ní á v̄ē nē'inaᵛ yáí.

¹³ A ᵛᵛᵛ ma gbēᵛ búsu yáí,
asa leaa ní l̄sikaoo b̄ᵛᵛ.

A ᵛᵛᵛ á ua pᵛnadeᵛ
ní á w̄éle nae beeo yáí.

¹⁴ Kibe a gᵛ da p̄a,
w̄éle stúde a gᵛ bezia ũ.

A s̄s̄l gud̄akli aᵛ da wáiwai gᵛᵛpii
z̄aa'inaᵛ pᵛnakekli ũe,

pᵛᵛ dád̄akekli ũ,

¹⁵ e Lua àᵛ gé a Nis̄na písiiwá bᵛa za musu,
gbáa i gbas̄a gᵛ gutaaede ũ,
gutaaede s̄ᵛ dào ũ.

¹⁶ Yázeᵛde a kible gbáapiu,
maakea aᵛ ku gutaaedepiu.

¹⁷ Yázedepi a aafia iné,
maakea gb̄e aᵛ de kua dᵛᵛba ní s̄ᵛdaadoũo ũ gᵛᵛpii.

¹⁸ Ma gbēᵛ aᵛ ku ua aafiadeu,
an be aᵛ nie,

aa kámabou nama guu.

¹⁹ Baa tó lough̄e likpe òᵛkp̄a,
mé w̄a w̄éle dēlemp̄a wa d̄aaí,

²⁰ áᵛ de pᵛnadeᵛ ũ,
áᵛ pᵛt̄ᵛᵛ swa pii sae,
á zuᵛ ní á z̄aa'inaᵛ dēepookli e.

33

Yelusaleũ suabaa yá

¹ Waiyoo gbē'òᵛkpana,
n gb̄é p̄ᵛ wi n òᵛkpa ȳaa!
Waiyoo z̄l̄b̄onkp̄ede,
n gb̄é p̄ᵛ wi bᵛ n kp̄e ȳaa!
Tó n gb̄é òᵛkpa ní làa,
wa n òᵛkpa s̄ᵛe.

Tó n bᵛ gb̄éᵛ kp̄e ní làa,
wa bᵛ n kp̄e s̄ᵛe.

² Dii, wá wegwa, wále s̄sanzi.
Nyᵛᵛ dᵛwále lá gu lé dᵛ,
ní wá suaba wá taasik̄egᵛᵛ.

³ Tó n kolok̄e, wí lék̄ᵛwae
tó n f̄eᵛ, buiᵛ í fáaae.

⁴ Wa léle ní p̄ᵛᵛwa
lá kwaᵛ í léle buap̄ᵛᵛwawa,
wa ní p̄ᵛᵛ símá
lá kwasut̄ᵛᵛ í kenéwa.

⁵ Dii s̄aa kuo, asa a ku musu,

a to yáze de ní maakεao li Siɔnaa.

⁶ Dii aɔ de ní zɪmpεε ũ ɔɔ bee,
aafia ní ɔnɔo ní dɔao aɔ die.
Viakεa Diiε mé í mó ní àizeεpio.

⁷ Gwa! Gɔsa gbāaɔ wiido gāε,
gbé pɔ wà ní zɪ awakpaipio lé ɔɔb wɛnannɔ.

⁸ Zεdaɔ lé sé ɔo,
gbēε lé gu baa ví ɔo,
ledou ku ɔo, wāε saka seelaɔu,
wa kɔ hεεε dɔ ɔo.

⁹ Bùsu lé wɛnake, à gɔ zeesai,
Libā gɔ ní wío, à mùakù.
Salɔna guzule gɔ lán gbáawa,
Basana ní Kaamεlio gɔ gii.

¹⁰ Ma Dii ma mè má fele sa,
má a gbāa ɔɔné, mí ɔɔbɔ.

¹¹ A nɔsɪ sɛpisa ũ,
a ne'í sè giina ũ,
ma pɔɔa ma níu de té pɔ a kúwá ũε.

¹² Gbépio tékū aa gɔ túfu ũ
lán káele zɔzɔa pɔ wà tesɔwawa.

¹³ A gbé pɔ á kú zāzā,
à yá pɔ má kè ma,
á gbé pɔ á kú kái,
à ma gɔsake dɔ.

¹⁴ Gili gɔ Siɔna duunkεnaɔgu,
luayádansaipio lé kpakpanaga.
Wá déme a fɔ à kú ní té pɔkaalεnaoi?
Wá déme a fɔ à kú ní té gasaipioi?

¹⁵ Gbé pɔ í yáke a zéwa,
mé í yámaa o,
a za gbēble'aigu,
mé í ɔɔle gbagusε yáu,
ili swáse gbēdeyáio,
mé ilio ye à wesi vāileo.

¹⁶ ɔme aɔ ku aafia musu,
aà ulekɪ aɔ gbāa gbèɔɔu.
Ali pɔblea e we,
mé í a késāwào.

¹⁷ Nyɔ wesi kía kefεnkεε,
nyɔ bùsu e káa yáasa.

¹⁸ Nyɔ láasooke gili pɔ kè yáawa n sɔ guu, ní me:
Naokεna ku máε la?
ɔsiɔna ku máε la?
Gbé pɔ í dɔ nao ku máε la?

¹⁹ Nyɔ gbé pɔ aai yá'o ní ɔpio e ɔo,

ńyṣ gbé pṣ nili ní buiyá maopio yá'o ma bo,
bui zilo pṣ ní ní yá gbadṣopio.

²⁰ Siṓna pṣ wí dikpekεu gwa,
wesi Yelusaleúle,

a ku aafia zwàakpe pṣ wa sṣoṣo ú.
Wa a lipεεṣ wúle bauo,
mé a bae a kεo.

²¹ Wekti Dii a a zṣṣke ɔṓwεε,
gu pṣ swadaṣ ní swa'onaṣ diu.
Gó'ilenaṣ táa'o ípiaṣ,
baa a zṣṣ a bua swapioṣwao.

²² Asa Dii mé wá Dṣaana ú,
Dii mé wá Gbāade ú,
Dii mé wá Kía ú,
ṣme a wá suaba.

²³ N zwàakpe baṣ pòlo dεgedεge,
n kṓkúliṣ péleṣ gbāa bo,
a zwāa dṣao.

Bee gbεa ṣ wa zì ài zṣṣ biilekṣε,
baa εεṣ pṣ séle maamaa.

²⁴ Gbé pṣ kú wee a me ále gyākeo,
wélepipeṣ duuna kēmá.

34

Yákpalekea ní dúniao Eḍṣ

¹ Bui ní buio à sṣ kái à yāma,
bṣsu pii gbéṣ à swákpa,
dúniao ní gbé pṣ kú a guuṣ à yāma,
tṣle ní pṣ pṣ bṓlewaṣ pii.

² Asa Dii pṣ pà bui píizi,
à fε ní ní zlgṣṣ.
A ní dεde, i ní míṓnzṣ.

³ Wa gbé pṣ wá ní dεdeṣ kṓle,
gbṣsṣlṣ ní au mi, an gεṣ gldṣ.

⁴ Saanaṣ yṣ musu pii,
luabe a koo lán pεwa,
musupṣṣ wolo lán vεεlaṣwa,
aa kwe lán kaadṣenlaṣwa.

⁵ Dii fṣnda gà ní auo musu.

Gwa! Ale su Eḍṣwa yákpalekei,*
ále mṣ pilai gbé pṣ ále ní míṓnzṣpioṣwa.

⁶ Dii fṣnda tá ní ble ní sáo auo,
sása gòle nísi íwà,
asa Dii sa'oa vṣ Bṓzela,
aà pṣ kólokpakpaa dasi Eḍṣ.

⁷ An zṣεleṣ ní ní zuswanaṣ kwé'ínṣ sánu
ní ní gbāadeṣ pii,
an bṣsu i ga ní auo,
nísi i i ní tṣlewa.

* 34:5 Isa 63.1, Mal 1.4

- 8 Asa Dii tɔsimagɔɔɛ,
 aà ɪadama wɛɛ yásia ní Siɔnao yái.
- 9 Ɛdɔɔ swaɔ li kɔtaa ũ,
 a bùsuti a li ɪatɛgbɔ ũ,
 an bùsu i gɔ lán kɔtaa tɛwa.
- 10 Aɔ gaa vɪo fáane ní gwáasɪnao,
 a súlele aɔ dɔ gɔɔpiiɛ.†
 Wɛ ní wɛo aɔ da wáiwaiɛ,
 gbɛɛ a a baa vɪ ɔo.
- 11 Gáɔ ní kpɔbɔ'ilenao ke ní kúkɪi ũ,
 koohúhúnao ní gbagbaaɔ sakpɛda we.
 Dii a guyɔbɔ poowá, i gɔ da pá,
 a gwa ní gɪsusugwabao, i gɔ gii.
- 12 Kíia buiɔ ku wá ní kpá kpalau ɔo,
 an dɔaanao gɛle mío.
- 13 Kàeleɔ ní leaaɔ kúle ní kpé gbáaɔwa,
 lesikao ní gáagaaɔ a da ní zegikɪiɔla.
 Aɔ de gbɛghbonaɔ tɔo ũ, kooɔ be ũ.
- 14 Awalewanao ní maiɔ kpaau we,
 táaɔ fɔkpakpakɔwa,
 babayɔɔ zɔleki eu, aaɔ káleu.
- 15 Báso a sakpe da we à gbedau,
 a neɪpipi, i ní káaa a zíɛ.
 Yáamusuɔ kɔ nɔnɔaaɔ,
 sa ɔ te a nai.
- 16 A wɛlele Dii taala guu,
 à a kyoke,
 an kee a késáɔ,
 a dae a kua a sawao,
 asa aà lé mé ɔ,
 aà Nisɪna mé a ní káaa.
- 17 Ɔme ní baa kpámá,
 à ɔdɔ ní baadeɛ a kúkɪiwa.
 A gɔ ní pɔ ũ gɔɔpii,
 aaɔ ka a guu wɛ ní wɛo.

35

Gbɛ́ pɔ́ Lua ní suabàɔ kua zia

- 1 Gbáa ní gugiiɔ a pɔnakɛ,
 guwaiwai a yáalɔ,
 kpaɔ a ɔleu.
- 2 A vuke ní pɔna zɔɔo, a gulakeɛ.
 Libá gawi a gɔɛ,
 Kaameli ní Salɔnao maa a pisiwá,
 wi Dii wá Lua gawi ní a zɔɔkeo e.
- 3 A á gáɪ pɔ́ gɔ́ dɔáziɔ zu,
 à á gbá pɔ́ gɔ́ tɛeeɔ sé.*
- 4 A o gbɛ́ pɔ́ an ká gáɔne:
 A sɔdile, ásu to vɪa á kúo.

† 34:10 Zia 14.11, 19.3 * 35:3 Ebe 12.12

A gwa! A Lua lé mós t̄s̄iie,
àlɛ mós f̄laboiné, i á suaba.

⁵ V̄l̄aɔ wé a ké,

swádoɔ swá a wē,

⁶ εεɔ v̄l̄v̄l̄ lán banawa,

lénanaaleadeɔ gulakɛ,†

asa gbáa a p̄na ní ío,

gugii a li swa ũ.

⁷ T̄ɔɔlɛ wáa a li ikalɛk̄li ũ,

gugii a ḡs̄ nib̄na ũ.

Gbēgbonaɔ kálɛk̄li a v̄s̄ ní wáao ní swam̄ɔɔ b̄ɔlɛ.

⁸ Wa z̄ɛda b̄ɔ we,

wa m̄ɛ z̄épiɛ z̄é p̄ɔ a kua adoa.

Gb̄àlɛnaɔ s̄ɛo,

s̄ɔŭ a b̄ɛb̄ɛ kpa a áao,

z̄épi aɔ dɛ a s̄ɛnaɔ p̄ɔ ũlɛ ní t̄ɛɛ.

⁹ N̄ɔɔmusu aɔ ku weo, wáie a s̄s̄io,

wa w̄ɛsi wáille weo.

Gb̄ɛ p̄ɔ Lua ní suab̄aɔ mé aao b̄ɛ we,

¹⁰ gb̄ɛ p̄ɔ Dii ní b̄ópiɔ ɛa su,

aa ḡɛ Síɔna ní kúkuak̄ɛao,

p̄na láasai kú ní musu,

p̄na ní yaalɔ ḡɛn̄zi,

p̄sia ní w̄ɛnao ḡɛz̄ɛa.

36

*Asilio kía v̄ladadaa Yelusaleŭdeɔzi
(2Kia 18.13-27, 2Lad 32.1-19)*

¹ Kí Ezekia kpalablea w̄ɛ ḡɛo m̄ɛndosaide guu Asilio kí Senakelibu m̄ò l̄èlɛ Yuda w̄ɛlɛ b̄l̄ideɔwa, a s̄i pii. ² ɔ à a z̄iḡɔɔ gb̄ɛz̄ɔɔ z̄l̄, à b̄ò Lakisi à ḡɛ Yelusaleŭ kí Ezekia l̄è ní z̄iḡɔɔ dasidasi. A z̄è ikalɛk̄li p̄ɔ kú musu saɛ, p̄ɔp̄inaɔ bua z̄éu.

³ Kibɛ ziia Ilikia né Eliakiú ní aà lak̄ɛna Sebenao ní aà kp̄awak̄ɛna Asafa né Yoao

b̄ò ḡɛ aà k̄í. ⁴ ɔ gb̄ɛz̄ɔɔpi ònɛ: A ḡɛ o Ezekiaɛ, Asilio kía z̄ɔɔ mé lé aà la, b̄ó àlɛ a

náaike máai? ⁵ A m̄ɛ á z̄iḡbaselea d̄s̄ mé á gb̄aa. Yāp̄a giie. Dé àlɛ a náaike, ɔ àlɛ

b̄ɔ aà yá kpei? ⁶ Egipio kía p̄ɔ àlɛ a náaike gwa. A dɛ lán feelipan w̄iwiawae.

Gb̄ɛ p̄ɔ gb̄aa'èwà, í aà z̄ɔ a ɔue.* ⁷ Tó á òmɛɛ Dii á Lua náai àlɛ kɛ, aà guleŷl̄ɔ

ní aà gb̄agbak̄liɔ Ezekia gb̄òoo l̄ò? A ò Yelusaleŭdeɔ ní Yudaɛ pii aa m̄ò kúle

gb̄agbak̄li aɛ Yelusaleŭ la. ⁸ Aà l̄ɛdoŭkɛ ní ma dii Asilio kiao, mí aà gba s̄ú m̄ɛn

àaa kwi, tó a gb̄ɛ v̄l̄ aa diè kpe. ⁹ Lá àlɛ Egipi z̄ikas̄ɔgoɔ ní s̄ɔdeɔ náaike, kpelewa

a f̄s̄ z̄ɛz̄ɔ baa ma dii z̄iḡɔ ḡali p̄ɔ k̄ɛs̄án̄ziɔ doei? ¹⁰ Ale e ma dii m̄ò l̄élɛi guɛ beewa

à a dúuz̄ɔ Dii lé sai yá? Dii mé òè aà l̄élɛ b̄usue beewa, i a dúuz̄ɔ.

¹¹ ɔ Eliakiú ní Sebenao ní Yoao ò z̄iḡɔɔ gb̄ɛz̄ɔɔpiɛ: Yá'o wápiɔ n z̄òblɛnaɔnɛ ní Sili

yáó, asa wí maɛ. Nsu yá'ow̄ɛɛ ní Èbelu yáó, k̄ɛ gb̄ɛ p̄ɔ kú b̄l̄iwaɔ mao. ¹² Gb̄ɛz̄ɔɔpi

w̄ɛmá à m̄ɛ: Ma dii i ma z̄l̄ mà yápi òɛ ní á diio át̄ɛɛo, ní gb̄ɛ p̄ɔ z̄ɔlɛa b̄l̄iwaɔnɛɛ

l̄ɔ, asa aa níz̄la b̄l̄ikpe p̄ɔ aa k̄è ble, aa níz̄la osoo mi lááwae. ¹³ ɔ gb̄ɛz̄ɔɔpi f̄ɛlɛ

p̄na ní Èbelu yáó à m̄ɛ: A Asilio kía z̄ɔɔ yama! ¹⁴ Kípi m̄ɛ ásu to Ezekia á s̄ás̄ao,

asa a f̄s̄ á b̄ɔ a ɔz̄l̄o. ¹⁵ Ezekia m̄ɛ Dii á á b̄ɔ, a á w̄ɛl̄ɛɛ bee kpa Asilio kíawao. Asu

† 35:6 Mat 11.5 * 36:6 Eze 29.6

Ezekiapi yāma à Dii náaike yápi musuo. ¹⁶ Asu Ezekia yāmao. Asilio kía mè à ledoukεano, à mikpawa, á baade i azla véεbe ní azla kaadεembeo ble, i azla bia'í mi, ¹⁷ e àò mós á sélei à táánò bùsu pále pós de lá á pówau. Pówena ní véε nao pālawa, pēε ní véεbuo diue. ¹⁸ Ezekia mè Dii á á bò. Asu weio, ásu to á á sásáo. Bui páleò táae è gí Asilio kíaε àà ní bùsu símae? ¹⁹ Amata ní Aapadaεo tááo gè mǎe? Sefavaiù tááo gè má ní? Samali tááo è giè ní ní wéleoε? ²⁰ Bùsu beeò pii, an kpele táa mé fí giè ní á bùsuoi? Kpelewa Dii á fí giè ní Yelusaleúoi?

²¹ Gbée níε kílíkili, aai yāwewào, asa an kía òné aasu yázásiwàoε. ²² Ǔ kibe ziia Ilikia né Eliakiù ní àà lakēna Sebenao ní Asafa né Yoa àà kpáwakenao èa sù Ezekiapiwa ní ní pòkasaò kékéa, aa zlgòò gbēzòò yá dàu aa siuè.

37

Ezekia wabikεa Diiwa (2Kia 19.1-19)

¹ Ké kí Ezekia yápi mà, à a ula ga kè à zwánkasa kàkaala, 5 à gè Dii ua. ² A a bε ziia Eliakiù ní á lakēna Sebenao ní sa'onkiaò zì ānabi Isaia, Amòzu néwa, zwánkasaò kàkaaríla. ³ Aa òè: Ezekia mè yá gí gbǎe, wá wá dá taasiu, wá wá lele, wá widádawá. Wa gò lán nœe pós a né kà bóa mé yéεε ku á fí iowa. ⁴ Asilio kía á zlgòò gbēzòò zì, à mò Lua béε lánnikè. Dii n Lua yápi mà, a àà lele yápi oa yáia, wá dšo. Wabikεwá wá gbé kōna pós wa gōne.

⁵ Ké kí Ezekia zínapiò gè Isaia lè màa, ⁶ a òné: A ge ó á diie, Dii mè asu to vía a kù Asilio kía íwaò dóεaano yá pós a màpi yáio. ⁷ A ma! Tó Asilio kía baœ mà, Dii á to láasoo gēaagu, i ta á bùsuu. Dii í to wá àà de ní fēndao we.

⁸ Ké zlgòò gbēzòò mà Asilio kía fēle Lakisi, à èa tà á àà lè, àle zika ní Libenadeò. ⁹ Asilio kía mà Etiopiò kí Tilaka lé mós zíkaiano, 5 à èa zínaò gbǎe Ezekiawa à mè: ¹⁰ A o Yudaò kí Ezekiaε, dii pós àle á náaike à gbása mè á Yelusaleú nameε ma ózlo, asu to àà á sásáo. ¹¹ I ma lá Asili kíaò kè bùsuone à ní ké kélekele piiò lé? A mé á bò adoa? ¹² Bui pós ma deziò káaleò, Gozá ní Halanao ní Lezeffio ní Edeni pós kú Telasaò, an tááo ní bœ? ¹³ Amata kía kú máí? Aapadaε kía kú mǎe? Sefavaiù ge Ena ge Iva kíaò ku máí?

¹⁴ Zínapiò lá kpá Ezekiawa. Ké á a kyokè, à gè Dii kpéu, a pòò àà aε, ¹⁵ à wabikεwá à mè: ¹⁶ Dii Zlgòde Isailio Lua pós kú malaika gǎstadeò zānguo, * níme ní Lua ù bùsu pós kú dúnia guu piiε. Mmε n musu kè ní toòleo. ¹⁷ Swákpa ò yāma, Dii. Wéεε ò gugwa, Dii. Dóεa ní Lua béεo lékpásá pós Senakelibu kè ma fá! ¹⁸ Sianaε Dii, Asili kíaò buipio káale pii, an bùsuò gò bezia ù. ¹⁹ Aa ní diiò kátεu aa ní kpasa, asa aa de Lua ùo, pós pós gbēnazina kè ní lío ní gbεoone. ²⁰ Dii wá Lua, wá bò àà ózì, bui pós kú dúnia guu pii ò dš ké n Dii, níme ní Lua ù ndo.

Senakelibu gaa (2Kia 19.20-37)

²¹ Ǔ Amòzu né Isaia lékpásákè Ezekiaε à mè: Dii Isailio Lua mè á wabi pós ní kè Asilio kí Senakelibu yá musu mà, ²² à àsiε bee ò àà musu:

Siona wéle lé sakangu,

àle n lánnikε n kpe.

Gbēε i zible Yelusaleúpiwa yāao,

5 àle á mi dada á gǎu.

* 37:16 Bòá 25.22

23 Dé n dɔɛwà ní s̄s̄s̄i?
 Dé n k̄aaè n n mi dàè íai?
 Isailiɔ Lua p̄ó a kua adoa ní k̄èè.

24 N dà n íwaɔnɛ aa Dii s̄s̄s̄,
 n m̄è n dɛdɛ s̄s̄s̄ɔ musu ní n z̄ikas̄go dasiɔ
 e Libá búsu gb̄èsíí misonau.

N sɛdɛ lí gb̄àaɔ z̄òz̄,
 n p̄èli z̄ɔɔ kwè,
 n ka a léwa musu e a likpɛ sisiu.

25 N b̄ò ȳò buip̄alɛɔ búsuu,
 n a imí,
 n k̄èɛ Egipi swaɔ í bà.

26 Ké ma Dii má ðilɛ màa za zi,
 ní mao lé?
 Ma zɛò à ḡèḡè, ɔ má tò à k̄è.
 Má tò n ní w̄élɛ bíideɔ kwè w̄iliú,
 aa ḡò daaíá.

27 W̄élepideɔ gb̄aa k̄èsá,
 aa ḡò suuu, wí ní kú.
 Aa dɛ lán s̄esaowa,
 lán s̄éla b̄ɔɔwa,
 lán s̄é p̄ó b̄òlɛ kpéwa à ḡaga ḡòwa.

28 Má n kúki d̄ó,
 má n ḡea ní n suao d̄ó,
 má n p̄paamazi d̄ó.

29 N p̄o p̄amazi,
 n k̄aamai p̄ó ní v̄l yá ḡè ma swáú.
 Má bakanɛ n níu,
 má àas̄na kanɛ n léuɛ,
 má tó n̄ ɛa tá ní zé p̄ó n m̄òdo.

30 Ezekia, yáɛ beɔ dɛnɛ seela ú.
 A p̄z̄á blɛ blɛ w̄éa,
 z̄ií b̄ í ble we.
 Zii kee sa à p̄ót̄ó í p̄okekɛ,
 à w̄èli pépɛ í a be ble.

31 Yuda k̄ona p̄ó b̄ò z̄ína a ɛa péle tíu,
 an né ɔ kpa musu.

32 Asa gb̄é k̄onaɔ b̄o Yelusaleú,
 Siɔna gb̄èsíísidepiɔ ḡó.
 Ma Dii Z̄iḡode ma áia mé a bee kɛ.

33 Ayámɛto ma yáɛ bee ò Asiliɔ k̄ia musu:
 A ḡè w̄élɛɛ beeuo,
 a kazuuo,
 a a s̄engbao d̄òò,
 a koez̄óí à gbà les̄í daio.

34 A ɛa tá ní zé p̄ó à m̄òoɛ,
 a ḡè w̄élep̄iuo.
 Má Dii m̄ámɛ má ò.

35 Má gí ní w̄élep̄io,
 má a suaba maz̄ia yáí

ní ma zòblena Davidi yáío.

³⁶ Ǿ Dii Malaika bò gè Asilio bòou, à gbéé dèdè òaasòòo lèe òaa do gèosai (185.000). Ké aa fèlè kòò, aa gèe e kálea gupiiu. ³⁷ Ǿ Asilio kí Senakelibu fèlè a bòopiu, à èa tà Niniva, a ku we. ³⁸ Gòò pò a kúlea a t́aa Nisoki kpéu, àa néó Adamelèki ní Salezeèe àa dè ní fèndao, 5 aa bàasi tà Alalata búsuu. Ǿ àa né Esaadò zòlè àa gbèu.

38

Ezekia gyàkea

(2Kia 20.1-11, 2Lad 32.24-26)

¹ Bee gbèa Ezekia gyàkè à kà gaa, 5 ànabi Isaia Amozu né gè àa lè, a òè: Dii mè ledilè n gbèòne, asa níle mós gaie, níyò fèlè ló. ² Ǿ Ezekia aedò gíwa, à wabikè Diiwa ³ à mè: Dii, n yá na! Lá má n yá kúa ní náaio, mé ma yá pò ní yei kè ní nòsemendo, to à dǒngu. Ǿ à wèna òòb. ⁴ Ǿ Dii yá'ò Isaiæ à mè: ⁵ Gè n'ò Ezekiaè, ma Dii àa dezi Davidi Lua ma mè, ma àa wabikea mà ma àa wé'i è, ma àa gòò káflè wè gèe. ⁶ Má àa si Asilio kiawa ní wéleè beeo, má gí ní wélepioe.

²¹ Isaia mè wà kaadèmbè ló wà dǒò àa sánèwa, i gbágbá. ²² Ǿ Ezekia mè: Bóme aò de ma ea gea Dii kpéu seela ui? Isaia wèwà à mè: ^{*} ⁷ Seela pò Dii a kene lé pò á gbène yá musun ke: ⁸ Uena pò íatè lé suò Aaza gbápepektio gwa. A to uena pò lé pilawà ea dedewà mèn kwi. Ǿ íatè èa dèdè gbápekti mèn kwi pò à pilawà yáawa.

⁹ Lè pò Yudaò kí Ezekia dà a gbágbáa ní a gyáo gbèan ke:

¹⁰ Ma mè, gòò pò ma ka kámaboa

5 ma káikù ní elèoa?

Lua a ma wè kínina pò gòmèe sia yá?

¹¹ Ǿ ma mè má Dii e dúniau ló,

má wesi gbènazínale ló,

má kú ní gbé pò kú tǒlè ló.

¹² Lua lé ma bǒ sǒu,

àlè sǒpi sia,

lá dádákèna í a kpé wolowa.

Àlè ma wèni bamba,

lá zwàatána í póle bǒ àsauwa.

Fàane ní gwáasíno àlè ma midèe.

¹³ Ma a nòse suumpà e gu gè dǒò,

ní beeo à ma wá wí

lán nǒomusu wáwiawa.

Fàane ní gwáasíno àlè ma midèe.

¹⁴ Ma wiitèna lè lán luakibánawa,

ma òòb lán felentuukènwawa.

Ma wé dǒnzi musu e ma wé wò,

mále taasike, Dii, zèmano.

¹⁵ Má o kpelewaè?

Bó yá má fǒ oè, ké 5me mǒdò nǒò!

Máò bè busebuse e ma wèni léue

ma pǒsia yáí.

¹⁶ Dii, ni to wàò ku,

* **38:22** Dǒò 21-22 maa lakii, lá a ku 2Kia 20.7-8 guuwa.

ma nisina aɔ aafia n yáí,
 ríyɔ ma gbágbá, míɔ ku.

¹⁷ Ma káfiá yáí pɔsia bee ma lei,
 ní tò ma gɔsɔkù n yeamazi yáí,
 n ma duuna zù n kpɛ píi.

¹⁸ Asa wíli n sáaukpa miauo,
 gɛɔ lí n táasileo,
 gbé pɔ sí euɔ lí wɛdɔ n náaiio.

¹⁹ Gbé béɛɔ mé í n sáaukpa,
 lá mále ke gbáewa,
 maeɔ í n náai galike ní néɔne.

²⁰ Dii a ma suaba,
 wíɔke Dii táasileɔwa
 aà kpéu e wá wēni léu.

39

Babeli bɔsu zínaɔ (2Kia 20.12-19)

¹ Gɔɔ bee Baladā né Melodaki Baladā, Babeli kía lá kpàsá Ezekiaɛ ní gbaɔ, ké a à gyáke gbágbáa bao mà yáí. ² Ezekia gbáakpa zínapiɔzi, à gèrínɔ a làasiu, à a ánuɔɔ ní vuaɔ ní pɔ gínanaɔ ní nísí maao òlóné. A gèrínɔ a zikabokalekpɛu ɔ, à a àizɛɛɔ òlóné míɔmíɔ. Pɔe ku aà be ge aà búsuu ke à gí òlóné. ³ Ǿ anabi Isaia gɛ aà là à aà là à mè: Kpelewa gbépiɔ ònei? Za má aa bùu aa mò n kíii? Ezekia wèwà à mè: An bokíi zà, Babeli aa bùu. ⁴ Ǿ Isaia aà là à mè: Bɔ aa è n bei? A wèwà à mè: Aa ma beɔ píi èe. Ma àizɛee ku ké ma gí òlóné. ⁵ Ǿ Isaia òè: Yá pɔ Dii Zígɔde ò ma. ⁶ Gɔɔ lé mó ké wa n beɔ píi ní àizɛe pɔ n dezíɔ tòne ní kúa e gbáɔ séle taò Babeli. Dii mè a kee a gɔɔ. ⁷ Wa né pɔ ríyɔ ní ies séle tárnɔ, aai gɔ Babeli kibe zikenaɔ ũ. ⁸ Ezekia òè: Dii yá pɔ ní òmɛe maa. Asa a díle áɔ aafia níe guu e a wēni léue.

40

Lua gbéɔ nɔseniniane

¹ A Lua mè:

A ma gbéɔ nɔse níniné,
 à ní nɔse níniné.

² A yá nana o Yelusaleŭdeɔne,
 à oné an zɔzɔ láa,
 an táae wí ní musu kò,
 aa ní duuna fiabò Diie lee pla.

³ Kpàwakɛna ɔɔ ma dɔ, àle me:
 A zekɛke Diie gbáau,
 à zɛda poo wá Luaɛ sɛu.*

⁴ Guzule píi a tata,
 gbè lesɔ ní sísɔ daal píi,
 gutóutoú kpaal,
 gusísídeɔ gɔ gusalaláɔ ũ.

* 39:7 2Kia 24.15 * 40:3 Mat 3.3, Maa 1.3, Zaa 1.23

⁵ Dii gawi a bo,
gbépii a wesié sãnusãnu.†
Dii lé mé ò.

⁶ Ma bo mà dɔ à mè: Kpàwake!
Ma mè: Mâ kpàwake mà o kpelewai?
A mè: Gbēnazina pii de lán sēwae,
an kefenke de lán sēvuwae.

⁷ Sē i gaga, a vú i kwé,
ké Dii i ínapewá yáí.
Gbēnazinaɔ de lán sēwa síanae.

⁸ Sē i gaga, a vú i kwé,
wá Lua sɔ, aà yá bo ku gɔɔpii.‡

⁹ Siɔna baonakpana,
deɔ gbēsɩsɩ lēsɩwa, lɛda ía.
Yelusaleũ baonakpana,
yá'o gbáugbáú vɩasai,

o Yuda wéɛdeɔne: A Lua ké!
¹⁰ A gwa! Dii Lua lé mɔ ní ikoo,
àɛ mɔ kiblei ní gàsá gbāao.

A gwa! A a asea kúa,§
a a zɩ ài kpán'aeke.

¹¹ I a pɔɔ dá lán sádánawa,*
í a sãneɔ sɔbo a ɔu,
í ní kpá a kùe,
í a neadeɔ tálakpa.

Dii dea pɔpiia

¹² Déme ísia í yɔ a ɔ guui?
Déme luabe yɔ ní ɔtãoi?
Déme dúnia bùsuti kà zaau pii?
Déme gbēsɩsɩ dɩ kiloowai?
Déme sɩsɩ gbia yɔi?

¹³ Déme Dii láasoo dɔi?
Déme yádàè à ledawai?†

¹⁴ Dé Dii yákpàɛ aà gɛzɩ aà ledawai?
Déme aà dá zé súsuwai?
Déme dɔa káfɛi?
Déme ɔno dàèi?

¹⁵ Bui pii deɛ lán itona pɔ tɔ soo guuwae,
lán luutɛ pɔ kpá kiloowawa,
ísia gũgũnaɔ gbia deɛ lán gbétiwae.

¹⁶ Libá likɛ i ka Dii gbagbayaa úo,
a nɔbo i ka wá sa'ooowào.

¹⁷ Bui pii deɛ yáfúnnɔe,
àɛ ní gwa fooonnɔe,
aa deɛ pɔe úo.

† 40:5 Luk 3.4-6 ‡ 40:8 1Pic 1.24-25 § 40:10 Zia 22.12 * 40:11 Eze 34.15, Zaa 10.11 † 40:13
Lom 11.34, 1Kln 2.16

18 Dé á Lua leeùòì?
 Bó á me a muaaòì?
 19 Táa sɔ̄, ɔ̀zíkèna mé ì pí,
 ɔ̄ sia ì vua ì léwà,
 ì á́nusu yàbaa ke daè. †
 20 Gbé pɔ̄ a ɔ̄ lé a kpe leo
 ì lí pɔ̄ lí vláo sé,
 ɔ̄ ì lí'án gɔ̄ide wéele
 aà táa pélee, ké asu léleo.

21 A dɔ̄o lé? I mao lé?
 Wi oé za asínizíio lé?
 I dúniakalegɔ̄ yámao lé?
 22 A zɔ̄lea bálumaa dúnia musu,
 a gbéɔ̄ deè lán kwaɔ̄wae.
 I musu poo lán zwàakpewa a be ù.
 23 I to kpalablènaɔ̄ gɔ̄ fooonnɔ̄,
 ì dúnia dɔ̄aanaɔ̄ sɔ̄aa aa gɔ̄ kpee.
 24 Wà ní dílen lò,
 wà ní kpán lò,
 an zína gè tiun lò,
 tó à íanapè má, aai giigagae,
 zàa ì ní sé lán sè kelewà.

25 Lua pɔ̄ a kua adoa mè:
 Dé á ma leeùòì?
 Dé ále e wá sáai?
 26 A wése musu gwa.
 Déme pɔ̄ beɔ̄ kèi?
 Déme ì to aa bilè ní dasileu
 à ní baade sísi a tɔ̄wai?
 Aà iko zɔ̄ ní aà gbāa pásíio
 mé tò a keeli késāo.

27 Yakɔ̄bu buiɔ̄, bɔ́yāi ì me Dii á zé dɔ̄o ní?
 Isailiɔ̄, àkea ále o á Lua á yá fān vló ní?
 28 A dɔ̄o lé? I mao lé?
 Dii mé Lua b́éè ù, dúnialedana ù.
 Ili kpasao, ìli fuo,
 mé wa fɔ̄ aà ɔ̄nɔ̄ lé dɔ̄o.
 29 I gbāa káfi gbé pɔ̄ kpásaɔ̄ne,
 ì gbé pɔ̄ gɔ̄ d̀b̀lɔ̄lɔ̄ gba yèèè.
 30 Ewaasɔ̄ ì kpasaa fu,
 gbé gbāa ì gēmbɔ̄le aa léle,
 31 gbé pɔ̄ an wé dɔ̄ Diizíio sɔ̄,
 an gbāa lɔ̄ dedeè.
 Aa fèle ní gbāao lán kúuwa,
 aa bàale aa kpasao,
 aa táa'o aa fuo.

† 40:19 Zin 17.29

41

Gbé pɔ̄ Dii aà vù iu

¹ Isiabaadeɔ, à ke ma aε kilikili,
bui pii, à tó á gbāa àò káfi.
A sɔ̄mazi à yá'ò,
wà kɔ̄ káaa wà yáǵɔ̄gɔ̄.

² Déme gukpe gbépi vù iu,
gu pɔ̄ í géu pii í ziblei?
Déme í buiɔ̄ naè a ɔ̄zi,
í to aàò gbāable ní kíaɔ̄wai?
Í ní ke kélekele ní a fɛ̄ndao,
í ní fáaa ní a kao
lán lana sɛ̄pisa séleawa.

³ Í ní yá à ní kpá, í gé aε aafia
ní zé pɔ̄ aà kèse í pɛ̄leu yáaoo.

⁴ Déme bee kèi? Déme m̀òòì?
Déme tò buiɔ̄ ɔ̄ tete kɔ̄ kpe za as̄nizii?
Ma Dii, máme má Dɔ̄aana ní Gɔ̄zānao ũ.

⁵ Isiabaadeɔ è, vía ní kú, aale s̄si,
tɔ̄leledeɔ lé m̀ó ní lualuaò.

⁶ Aale dɔ̄kɔ̄le,
baade lé o a gbéε aà ze gbāa.

⁷ An sia í m̀òkasana gba s̄ɔ̄,
gbé pɔ̄ lé m̀o gae ní masanao
í o gbé pɔ̄ lé m̀ole éewae:
N táa pɛ̄pɛ̄eapi kè maa,
ɔ̄ aal pá ní kusao gíúgiú,
ké asu léleo yáí.

⁸ Apiɔ̄ s̄ɔ̄ Isaili ma z̀òblenaò,
á Yakɔ̄bu bui pɔ̄ ma á séɔ̄,
ápiɔ̄ ma gbēna Ablahaũ buiɔ̄,*

⁹ ma á naaa za tɔ̄le léwa,
ma á sisi za dúnia gola síiɔ̄wa,
má òé ma z̀òblenaɔ̄n á ũ,
má á sé mé mí á vūaaò.

¹⁰ Asu to vía á kũo, asa má kúánɔ̄,
ásu bilikeo, asa á Luan ma ũ.
Má á gba gbāa, ao, má dɔ̄ále,
ao, má á kú ní ma ɔ̄plaa z̀òblenaò.

¹¹ Wí a gbé pɔ̄ f̄éázì kú,
á ibɛ̄epiɔ̄ gɛ̄e a ḡɔ̄ kpá ní wéi,
aa ḡɔ̄ pɔ̄e ũo, aa mide.

¹² A á wèlepiɔ̄ wɛ̄ele kuamá,
gbé pɔ̄ z̀íkáánɔ̄piɔ̄ ḡɔ̄ fooonnɔ̄.

¹³ Asa mámɛmaa Dii á Lua,

* 41:8 Zaa 2.23

ma á kú á ɔplaawa má òé,
 ásu to vĩa á kũo, má ðáé.

¹⁴ A Yakɔbu bui kòòtɛɔ,
 ásu to vĩa á kũo,
 á Isaili pɔ gbɛe lé á gwaoɔ,
 má ðáé.

Ma Dii Isailiɔ Lua pɔ ma kua adoa,
 mapi á Bona máme má ò.

¹⁵ Gwa! Má á ke gbáalakɛɔɔ dafu swaa sɔnede ũ,
 á gbɛsɛsɛ gbáala ke à n̄ tibo,
 á sɛsɛ dɛɔnzɔ à n̄ ke búleɔbule.

¹⁶ A n̄ fá, íana i n̄ séé,
 zaa íana i n̄ fákɔwa.
 A Isailiɔ, á pɔ a ke Diiwa na,
 á íanadã n̄ á Lua pɔ a kua adoao.

¹⁷ A taasideɔ n̄ á wɛnadeɔ
 aa kpáleke íi aa kuawa,
 an kòlo a gaga n̄ imio.
 Ma Dii má wemá,
 ma Isailiɔ Lua má pãkpaɔziɔ.

¹⁸ Má nibɔnaɔ bɔ sɛsɛ wáiwaiɔ musu,
 má tó swaɔɔ bàale guzuleɔ guu,
 má gbáa lile ðana ũ,
 tɔɔle gii i gɔ gu ide ũ.

¹⁹ Má sɛde líɔ ba gbáau
 n̄ lɛpusialiɔ n̄ gbɛliɔ n̄ kuliɔ,
 má pɛliɔ pɛ gugiiu
 n̄ kpɛliɔ n̄ séliɔ,

²⁰ ké gbɛpii e, aai a wáaipa,
 aai láasookɛwà aa ðɔ
 ké ma ɔ mé kè,
 ma Isailiɔ Lua pɔ ma kua adoa,
 máme ma mɔò.

Dii táaɔ gbaasaike kaané n̄ ɔzɪ

²¹ Ma Dii ma mɛ,
 à su n̄ á yáó!
 Ma Yakɔbu buiɔ Kíia ma mɛ,
 à á pɔ o wà ma!

²² A mɔ n̄ á táaɔ,
 aa yá pɔ a mɔ o.
 Aa yá pɔ kè za ziɔ o,
 wà láasookɛwà, wíɔ a midea ðɔ.
 Aa yá pɔ a mɔ zia o wà ma,

²³ aa yá pɔ a ke gbɛzã o,
 wí n̄ ðɔ diiɔ ũ slana!
 Aa yãe ke, a maa ge a vái,
 ké vĩa e wá kú, wí kɔ gwagwa.

²⁴ Gwa! Pɔ giaɔn n̄ ũ,
 pã sãɔ n̄ yákeɔwa.

Má ye gbé pò zèrínò gfyáio.

²⁵ Ma gugbāntoo gbēe vù iu, àlè mós,
ma aà sísì za íatē biléawa.
Í zòzò gbáadeɔwa lán bèlèbɔawa,
lán oobona gítotoawa.

²⁶ Déme yápi ò za asínizí wà e wàò dōi?
Déme ò za káau ké wà e o síanaei?
A gbēe i a yá'oo, wí yāe mawáo,
á gbēe i dɔaa káné ní swáwao.

²⁷ Ma dɔaa ò Síɔnadeɔne,
ma baonakpana zì Yelusaleúdeɔwa
ma mē: A gwa, aale mós!

²⁸ Ma wɛpá táapiɔla,
mí ní kee e a fí lɛdaao.
Ké ma yágbèamá,
an kee i yázásiao.

²⁹ Gwa! Ampii pò giaɔne,
pá sàò ní yákeawa.
Pó pó wa pípiá ílan giíɔne.

42

Dii zòblena

¹ Ma zòblena pò má kù ɔplaplan ke.
Ma aà sè, ma pò kèwà na.

Má a Nisína pisiwà,*
i mɔ buiɔne ní yázedeo.

² A wiileo, a palamáó,
gbēe a aà zɔa ma dɔ gāaeo.

³ A fee ekpaazewa éo,
a filia yēena deo,
a mós ní yázedeo síana.

⁴ A busao, aà kúsu a kwéo,
a to yázede zedɔ dúniau,
ísiabaadeɔ wé aɔ dɔ aà yádanɛi.†

⁵ Ma Dii Lua, ma musu kè ma ɔlíu,
ma tɔɔle kàlè ní pò pò b̀̀lèwàò,
ma lé'íana kpà gbé pò kuwàɔwa,
ma gbé pò bèwàò gbà wēni‡ ma mē:

⁶ Ma Dii ma n sisi yázede yáíe.

Má n k̄ua n ɔwa, mí n d̄s̄a.
Má n ke ma báakuaínò mí ù,
mí n díle buiɔne gupua ù,§

⁷ ke ñ v̄l̄aò wé wēné,
ní dakpeunaɔ bɔ kpéu,

* 42:1 Luk 3.22 † 42:4 Mat 12.18-21 ‡ 42:5 Zln 17.24-25 § 42:6 Isa 49.6, Luk 2.32, Zln 13.47, 26.23

gusia gbéṣò sò ní gusòòkẹ̀u.

⁸ Mámẹ́maa Dii, ma tón we!
Má we wà ma bẹ́ẹ́ kpa dii pálewao,
má we wà ma táasile táaẹ́o.

⁹ Gwa! Yá pọ́ ma dọ́aa má ò kẹ̀,
yá dafu má́le o sa,
má́le a baokpaé e àò gẹ́ bọ́i.

Dii táasilẹ̀

¹⁰ A lẹ́ dafu sí Diie,
à àà táasile e tọ́le léwa,
á gbé pọ́ ọ́ bẹ́ isiaaò
ní pọ́ pọ́ kú ísia guuò,
isia gùgùnaò ní gbé pọ́ kú weò pii.

¹¹ Gbáa ní a wé́lẹ́deò koo pùna,
Kedaa bòodeò ví waò kẹ́aa,
Sela gbè'ẹ́deò gulake,
aa pọ́na wii lẹ́ gbè̀sílí musu.

¹² Aa Dii tọ́bò,
wi àà táasile ísia baa.

¹³ Dii a bọ́ ní nẹ́gònkẹ́o,
aà mẹ́ a fẹ́lẹ́ lán zígò í kẹ́wa,
a naemá ní wii gbáao,
a gòsake mọ́ a ibẹ́ẹ́nẹ́.

¹⁴ Má nílẹ́ à gègè,
ma lé kpaaua, ma azia kù,
ò ma wii dọ́ sa, má́le we fòofoo,
má́le wea gbáa kẹ́
lán nọ́e pọ́ lẹ́ nẹ́'íwa.

¹⁵ Má gbè̀sísíò ní sí̀sìònaò ò̀kpa,
má tó pọ́ pọ́ b̀lẹ́máò giigaga,
má swaò lí gugii ù,
má nibọ́naò wẹ́na.

¹⁶ Má dọ́aa v̀lẹ́nẹ́ zé guu,
má zéwẹ́wẹ́na pọ́ aa dọ́ yáaò sẹ́rínò,
má gusia liné gupua ù ní aẹ́,
má gutoutuò daafné sálala.

Má yá beeò kẹ́, má pákpańzìo.

¹⁷ Gbé pọ́ aa pọ́ áaò náai ví,
aaí o pọ́ kásaaò mé ní diiò ọ́ò sò,
aa kpekpa, wí a ní kú maamaa.

Isailiá v̀lẹ́ swádoṅe

¹⁸ Swádoò, à swákpa, í yáma!

V̀lẹ́, à wẹ́zu, í gu'e!

¹⁹ Deò mé v̀lẹ́ ọ́i, mé i kẹ́ ma z̀blenaò báasio?

Deò mé swádoò ọ́ lán ma ́wa pọ́ ma ní z̀lẹ́wai?

Deò mé v̀lẹ́ ọ́ lán gbé pọ́ namanọ́píwai?

Deò mé swádoò ọ́ lán Dii z̀blenaòwai?

²⁰ A yáò è dasi, kási á kúao,

ma ní ké ma tɔ̀bɔa yáipiɔ.

⁸ Bɔ ní v̄la wɛdepiɔ
ní swádo yámanapiɔ.

⁹ Bui píi k̄s̄ k̄aaa,

b̄usu píi gb̄é̄ kálea gudoũ.

An déme yá bee d̄s̄ à d̄baa oi?

An déme yázi k̄aw̄ɛɛ wá swáwai?

Aa bɔ ní ní seeladeɔ, aai ní yá'o,

ké gb̄é̄ ma, aai me síanae!

¹⁰ Ma Dii ma m̄e,

ám̄e á ma seeladeɔ ũ,

ma z̄òblena p̄ó má s̄èɔ ũ.

Ma á sé ké à ma d̄s̄, í ma náaike,

íɔ d̄s̄ gb̄é̄ p̄ó má de a ũ.

Táae ku ma áao,

m̄é an kee aɔ ku ma gb̄eao.

¹¹ Mapi, mám̄ema Dii,

m̄é ma b̄aasio suabanae kuo.

¹² Mám̄e ma d̄baa ma yá'o,

ma á suabà, má dàè á d̄s̄,

í ke dii z̄l̄o p̄ó kú á guue no.

Am̄e á ma seeladeɔ ũ,

ké mám̄e má Lua ũ.

¹³ Ao, má de a ũ zad̄s̄ gɔɔ í daaleo.

Gb̄ēe a f̄s̄ p̄e bɔ ma ɔuo.

Tó mál̄e yáke, déme a kpam̄eɛi?

Lua s̄uu ní Isailiɔ ndaisaikeo

¹⁴ Ma Dii á Suabana,

á Isailiɔ Lua p̄ó ma kua adoa, ma m̄e,

má gb̄é̄ gbae Babeliwa á yáí,

má Kaladeɔ ne gɔɔ p̄ó aale b̄aale,

má ní gulakea líle aauke a ũ.

¹⁵ Ma Dii á Lua p̄ó ma kua adoa,

á Isailiɔ Kena, á Kian ma ũ.

¹⁶ Ma Dii ma z̄ɛb̄ò ísiau,

ma z̄é dà í z̄òpi guu,

¹⁷ má tò z̄ikas̄gɔɔ ní s̄s̄ sí z̄éu

ní z̄lḡs̄ ní ní gb̄aao píi,

̄s̄ aa ḡs̄ kálea, aai fele ɔo,

aa m̄ide lán filiadeawa.

¹⁸ Asu láasooke yáziwa ɔo,

ásu yá p̄ó ḡèpiɔ da ɔo.

¹⁹ Gwa! Mál̄e yá dafu ke sa.

Ké yápi lé ɔo, í d̄s̄o lé?

Mál̄e z̄é f̄s̄ gb̄áau,

mál̄e swaɔ ɔo gugiiu.

²⁰ S̄èa n̄òb̄oɔ ma t̄nasi,

gbēghbonaɔ ní koohūhūnaɔ,
asa mále í kpá gbáawa,
mále swaɔ bɔ gugiiu,

ké ma gbé pɔ má sèɔ e imi,

²¹ gbé pɔ ma ní ké mazía pɔ ũ
ké aa ma táasilépiɔ.

²² Yakɔbu buiɔ, í ma sísiɔ,
Isailiɔ, i ma kíi wéle a kpasao.

²³ I mɔa ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū sāoo,
i ma kpela ní á sa'obɔɔɔ.

Mi pɔwɛn gba aso diéɔ,
mí ladawá ní tulaletikaamɛ téaoo.

²⁴ I tulaleti gínana lumɛɛɔ,
i á sa'obɔ nísi kpaá ma káɔ,
ɔ a á duuna aso dímeɛ,
a ladáa ní á yáváɔ.

²⁵ Mámɛmaa Dii,
mí á tàaeɔ báde ma sùuu yáí,
mili tó á duuna yá dɔmagu lɔɔ.

²⁶ A á yá'omɛ wá gwa ní kɔɔ,
à dau siu lá a á bɔwa.

²⁷ A dezi séia duunakè,
mé á anabiɔ bɔ ma kpe.

²⁸ A yáí má a kúki gbēzɔɔ kpebɔ,
má Yakɔbu buiɔ kpa kaaléi,
má Isailiɔ kpa sósɔi.

44

Lua diike de táala

¹ Tiasa Yakɔbu bui ma zɔblenaɔ,
Isaili ma yenzideɔ, à ma yáama.

² Ma Dii á Dɔnléde pɔ á ké
ma á ikása neasakpeu ma mè:
Yakɔbu bui ma zɔblenaɔ
á bui maa pɔ má sèɔ,
ásu to vía á kúɔ.

³ Asa má í pisi gu'isaie,
má tó í da tɔle gíia,
má a Nisína pisi á buiɔwa,
má báaada á sɔkpaɛɔgu.

⁴ Aa féle lán sèbɔɔwa,
aa tɔá lán swagbalawa.

⁵ Gbé bee a me Dii pɔn a ũ,
gbédo a Yakɔbu tɔ ble,
ado a ké a ɔwa, Dii pɔ,
ado a Isaili tɔ sé.

⁶ Ma Dii Zígɔde Isailiɔ Kíá
an Bona, ma mè,
máme má Dɔaana ní Gɔzānao ũ,*

* **44:6** Isa 48.12, Zia 1.17, 22.13

ma bàasio diie kuo.

⁷ Dème kāmawai?

Aà lési, aà yá'o.

Aà yá pɔ́ lé mɔ́ dau siumεε káau,

aà yá pɔ́ a su ke o.

⁸ Asu to vía á kũo, ásu gilikeo.

Mi a kpáwakeé, á mà za káauo lé?

Amε á ma seeladeɔ̄ ũ.

Diie ku lɔ ma bàasie?

Má gbesi pãle d̄so.

⁹ Táapinaɔ́ pɔe no,

an zɪ pɔ́ ní pɔ́ dɔwàɔ ài vío.

An seelamaakεnaɔ́ víaɔne,

an yád̄sai a widamá.

¹⁰ Tó gbé tãa pí a kè dii ũ,

a àikὲ̀o.

¹¹ Wí a gbé pɔ́ lé zɔblenéɔ kú píi,

asa an pinaɔ́ gbēnazinaɔne.

Aa kãaa mípii aa bɔ́ gupuau,

mí gili gḗngu, mí widamá sãnu.

¹² Sia í mɔ́ da téu,

í gbēgbē ní masanao,

ípi tãa ũ ní a gãsa gbãao.

Ɔ́nɔana í aà de, aà gbãa í busa,

tó í í e m̄io, aà yēεε í láa.

¹³ Lí'ana í ba yɔ́ líwa,

í a d̄ɔɔda ní pɔ́ ia boolodabɔɔ,

í a seelake ní s̄s̄ɪn̄nao,

í a tēεke ní kpásaḡnao.

I á lán gbēnazinaawa kefeúkefeú,

ké àɔ ku a kpéu tãa ũ.

¹⁴ Wí se de lí ge gialí

ge gbēneli zɔ́ líkp̄eu ní p̄oēãwa,

ge p̄eli pɔ́ wa bà, lou tò à zɔ́kù.

¹⁵ Lí de gbēnazinaɔne yàa ũ.

Wí se wá tēkpakpaɔ,

wí tēkaɔ wá p̄εεkὲ̀o lɔ.

Ɔ́ wí á tãa ũ wàɔ kúlè̀,

wí aà ke dii ũ wá misiilè̀o lɔ.

¹⁶ Wí a k̄ni káteu wá blekὲ̀o,

wí n̄ɔ́ kpaɔ tãa wá so wá ká.

Wí tēkpakpaɔ lɔ wá me:

Ūh̄u! Ma tē è sa, ma me kè l̄ɔl̄ɔ.

¹⁷ Ɔ́ í a k̄ni ke tãa ũ a dii ũ,

í kúlè̀, í misiilè̀,

í wabikewá í me:

Ma suaba, asa ma diin n ũ.

¹⁸ Aa ɔ́nɔ vío, aali yãmao,

wá ɔ́kùnέ ní wéwae, aale gu'eo,

wà ní nòse líaa, 5 aa g̃ṣ faasai.

19 Aali láasookeo, aa 5noo.

Ké aa a kíni kàteu,

aa p̃ēkè a ỹṣwa,

aa n̄ṣ kp̄ò téa aa sò,

5 aa táa kè ní a kínió,

aa misiileli p̄ó aa z̃ṣe,

aali yápi wàaipao.

20 Aale káwā w̄ēēe tawa lé'iūe,

an s̄ṣ m̄afilide í ní s̄ásā.

Aa f̄ nízla misi aa m̄e,

p̄ó p̄ó wa k̄uáá p̄ó ēḡnāēo.

21 Yak̄obu buīo, à to yá bēēo d̄oágu,

asa ma z̄òblenāoñ á ù, Isailīo.

Ma á ké, ma z̄òblenāoñ á ù,

Isailīo, á yá a s̄amaguo.

22 Ma á táaēo b̄ad̄e,

aa tà lán louwa,

á duuna ḡèz̄ea lán suawa.

Ā ea sua, asa ma á bó.

23 Luabedēo, à gulake, asa Dii k̄e,

z̄l̄edēo, à k̄ukuake.

Gb̄èsis̄l̄o à v̄íví ní wiit̄ēnao,

lik̄pe ní a lío p̄íi,

asa Dii Yak̄obu buīo b̄ò,

à t̄ob̄ Isailīo yá musu.

Yelusaleū zia vua

24 Ma Dii á Bona p̄ó ma á ik̄asa nēasak̄peu, ma m̄e

m̄ám̄ēmaa Dii, ma p̄ópii k̄e,

ma musu kp̄à̄e mado,

ma d̄únia k̄à̄e ní mazla ōo.

25 M̄i anabi ēḡenāo seela p̄à̄e,

m̄i to m̄àsok̄enāo ḡṣ láanip̄o ù,

m̄i to 5nōnāo k̄pek̄pa,

m̄i ní d̄ṣa liaan̄é.†

26 M̄i a z̄òblenāo yá sé les̄í,

m̄i to ma íwāo ledama z̄l̄ke,

má ò Yelusaleū zia a vu,

wī ea Yuda w̄é̄ēo k̄à̄e,

wī ní kp̄é ḡbooāo k̄ēke.

27 M̄i o ís̄ie aà ba,

m̄i o swāōne aa ḡṣ gii.

28 Má ò Kilusi yá musu,

à̄o de ma s̄ad̄āna ù,

k̄é à ma p̄ēá̄ k̄ēm̄ēe,

í o Yelusaleū yá musu,

wā ea k̄à̄e, wī ma kp̄é d̄o.‡

† 44:25 1Kln 1.20 ‡ 44:28 Eza 1.2

45

Dii Kilusi kpaá kpalau

¹ Ma Dii ma Kilusi kpà kpalau,
ma aà kù a ɔplaawa.

Má buiɔ nɛɛ,
i ní kíaɔ asana polo ní pi,
má zɛwɛɛ, bíibɔlɛɔ aɔ tataaɔ.

² Má òè: Mámɛ má dɔaane,
má gbɛsɛsɛɔ daaíne,
má bíibɔlɛ gba pɔ wa pí ní mɔgotɛɔ gboo,
má m̀ gbáaɔ zɛzɛɛ.

³ Má n gba gusɔɔ pɔ ɔdeɔ ní àizɛɛ pɔ ulɛaɔ,
ké n e dɔ mámɛmaa Dii,
Isailiɔ Lua pɔ n sisi n tɔwa ũ.

⁴ Ma lezùnzɛ n tɔwa
ma z̀blena Yakɔbu buiɔ yáí,
Isaili pɔ ma ní sɛɔ yáí.
Baa ké ní ma dɔo,
ma tɔ gbia kpàne.

⁵ Mámɛmaa Dii, a pàle kuo,
ma bàasio diie kuɔ.
Baa ké ní ma dɔo, má n gba gbáa,

⁶ ké wà e dɔ za latɛbɛlɛkɛlí
e a gɛkpɛukɛlí ma bàasio gbɛɛ kuo.
Mámɛmaa Dii, a pàle kuo.

⁷ Gupua íkasanan ma ũ,
gusiakũnan ma ũ,
aafiakpamaden ma ũ
mé yáiyamaden ma ũ.
Ma Dii mámɛ mi beɔ ke pii.

⁸ Musu, m̀sɛ gbæ,
luabe, to lou kwe yázɛde ũ.
Tɔlɛ, wɛaa, gbɛ́ɔ suabaa i bɔlɛ,
i zɔkũ ní yázɛdeɔ sãnu.
Ma Dii mámɛ má díle màa.

⁹ Waiyoo gbɛ́ pɔ lé a Kɛna léwe,
oo kaso pɔ kálɛ tɔlɛɔ don aà ũ.
Gí ì o a t̀tonaɛ: Bó níle keia?*

N p̀kɛa a onɛ ní ɔ vloa?
¹⁰ Waiyoo gbɛ́ pɔ ò a maɛ:
Bóyáí n ma kai dúniawa kéwai?
Waiyoo gbɛ́ pɔ ò a daɛ:
Bóyáí n ma ù kéwai?

¹¹ Ma Dii á Isailiɔ Kɛna,
á Lua pɔ ma kua adoa, ma m̀
ámɛ á ma lala zia yá musua?

* 45:9 Lom 9.20

Amé á yādilemēē ma nēō
ge ma p̄kēāō yá musua?

¹² Mámē ma tōlē kè,
ma gbēnazina kàlèwà,
ma ò mé musu kpàlē,
ma yādīlédile a p̄ōnē.

¹³ Mámē má Kilusi vu iu yáze de yái,
má zepooè gupiiu sūsu.

Ōmē a ma gbé z̄l̄z̄ōō gbāē
aa ma wéle vu.

A bee kē ài'ea ge gbagusae yáio.

Ma Dii Zlḡōde mámē má ò.

¹⁴ Ma Dii ma mē:

Egipiō z̄l̄ ài ní Etiopiō ēlē àio
a ḡō á p̄ō ū,

mé Seba bui gbāāō bua su á k̄l̄i
m̄ōdaona gala kpákpaā.

Aa k̄l̄ēē aa awakpaē aa mē:

Lua kúánō fá, dii p̄alē kuo.

¹⁵ Lua p̄ō wa aà asii d̄ōon n ū fá,

Isailiō L̄ya ní Suabānan n ū.

¹⁶ Wí a tāapinaō k̄ū m̄pii,

an gēē a ḡō kpá ní wéi.

Aa kp̄ekpa s̄ānu nípii mipelēa.

¹⁷ Dii a Isailiō suaba,

an suabāa aō láaa v̄l̄o.

Wí a á k̄ú bauo,

á gēē a ḡō kpá á wéi bauo.

¹⁸ Ma Dii ma mē

mámē ma musu kè,

mámē má Lua ū.

Ma d̄únia ikàsa má kè,

mámēmaa Kalēna ū.

Mí d̄únia kē à da p̄āo,

má k̄ēkē kē w̄āō ku a guuē.

Mámēmaa Dii, a p̄alē kuo.

¹⁹ Mi yā'o asii guu ge tōlē n̄ōnauo,

mí o Yak̄ōbu buiōnē aa ma wēelē p̄āo.

Ma Dii mí yā'o a zéwae,

s̄lana kp̄āwa mí kē.

²⁰ A buip̄alē p̄ō a gulè

a á b̄ūsu tò wēō,

à m̄ō k̄ō k̄āaa, í s̄ō k̄āi.

Gb̄é p̄ō aali t̄āa k̄ūāō yāe d̄ōo,

aaí wabikē dii p̄ō a ní suabaowa.

²¹ A lekpaal̄ à m̄ō á yā'o gupuau.

Démē d̄ōaa yápi ò za k̄āaui?

Démē b̄òò za z̄iì?

Mapi Dii nolo?

Luae kuo, ma bàasio.
 Lua maa suabanae kuo, sema mapi.

²² A gbé pɔ́ á kú za tɔɔle léwaɔ,
 à sua, mí á suaba,
 asa máme má Lua ũ, a pále kuo.

²³ Ma legbè ní mazía tóo,
 yázede b̀ò ma léu, a gbooa v̀io,
 ma m̀è: Gbépii a kúlemee,
 aa ma luake d̄ɔ́.†

²⁴ Wa o ma yá musu:
 Yázede ní gbãao ku Dii kíie.
 Gbé pɔ́ f̀emaziɔ m̀o ma kíi vlãnaa ní p̀òu.

²⁵ Isaili bui píi a b̀o maa Dii sabai,
 aai ñanadã aà yá musu.

46

Babeli diiɔ kɔ́'ea ní Luao

¹ Béli lé su z̄íle,
 Nèbo lé naale,
 an tãa pɔ́ zuɔ seapiɔ́á asoe,
 aa kpása ní a seao.

² Zupiɔ́ lé naale, aale su z̄íle,
 aale fu asowa sãnusãnu,
 ɔ́ táapiɔ́ lé ḡẽzea z̄izɔɔ ũ.

³ Yakɔbu buiɔ, à ma yãma!
 Isaili kɔ́na pɔ́ má á sea za ǹɔseu,
 má á z̄ɔa ma ḡãu za neasakpɛupiɔ.

⁴ E á ge zikũò máɔ ku kéwae.
 E á miká ge può máɔ á kũae.
 Máme ma á ké, máme máɔ á sea,
 máme máɔ á kũa, mé má á b̀o.

⁵ Dé ále e ma muaaòì?
 Dé ále e wá sáai?
 Dé ále e wá dou, ále ma leeuòì?

⁶ Gbéɔ́ ì vua b̀o ní s̄òu,
 ge aai ánuɔu ỳo kiloowa,
 ɔ́ aai a z̄í da siae aà táapioné,
 ɔ́ aai kúleè aa misiileè.

⁷ Aai se da ní ḡãu aa tàò,
 aai dile a pélekíi,
 ɔ́ ì ḡɔ́ zea we, ìli go a tíao.
 Tó wá lezùì, ìli weo,
 ìli ní yá'õma b̀onéo.

⁸ A làasooke yáé beewa,
 ìb̀ kũa á s̄ou, swágbaadeɔ.

† 45:23 Lom 14.11, Flp 2.10-11

⁹ A làasooke yāzi káauɔwa,
asa máme má Lua ũ, a pále kuo.
Máme má Lua ũ, diie muaamanɔo.

¹⁰ Mi dɔaa yá zà kpàwake za káau,
mi yá pɔ a su mɔ o e àɔ gé kái.
Mi me yá pɔ ma zεð a ke,
yá pɔ má yei píi, má keε.

¹¹ Má lezu básoi gukpε oi,
má gbépi sisi za búsu zàzāu aà yá pɔ mále yá ke.
Yá pɔ má ò má bɔð saε,
yá pɔ ma zεð má keε.

¹² A swágbāade pɔ ále e á ziblea zàɔ,
à ma yāma.

¹³ Ma ziblea gɔɔ zāo, à káikù,
ma gbéɔ suabaa a gɔɔ ga bo.
Má tó Siɔna zible,
má a gawi pisi Isailiɔwa.

47

Babeli dúuzā

¹ Babeli wéle léso, pila zōle búsuu,
á Kaladeɔ, à zōle zīle kpalabaasai.
Wá oé mēzāε ge meniɛnadeɔ bo.

² A á pókummusu go á mia,
í gbεne se wísilɔ.
A zwāa kuluka á gbala tēa bɔ,
í gē iu à bua swaɔwa.

³ Wá á puizi e, á asii a bɔ gupuau.
Má tɔsiwá, má á gbēε tēboo.

⁴ Wá Bona tón Dii Zīgōde,
Isailiɔ Lua pɔ a kua adoa.

⁵ Dii ò Babelideɔne:
A gé gusiau, í zōle kílíkili.
Wá oé kpalao mide bo.

⁶ Ma pɔ pà gbé pɔ de ma pɔ ũzi,
má tò wà ma gbépiɔ kpε è.
Ma ní kpama, ũ ní ní wēnagwao.
Baa maezɔɔ, n zuu gbia dànέ à tòmá.

⁷ N mē n kpalablea aɔ gé gɔɔpiie.
N yápiɔ kúa n nòse guuo,
ni làasooke yápiɔ midεawao.

⁸ Yáε bee ma sa lalaside.
N zōleá báawa dɔdɔa,
n mē n báasio gbēε kuo,
nýɔ gyaable bauo,
nýɔ nεga wēnakεo.

9 Yáε bee a ní le pii gɔɔ do kóu,
nɛgaga ní gyaableao.*

Baa ní n gbɛkɔɔlɛkɛa zɔɔo
ní n pɔɔdama pásio,

yápi a ní le, aɔ fòona vío.

10 N n yāváike náai ví,
n mè gbɛε lé n eo.

N ɔno ní n dɔao n mi líaa,
ɔ ní o n nɔseu n bàasio gbɛε kuo.

11 Músi a gēnzi,

nyɔ a yɔɔ dɔ ní kɛo.

Kíisia a n le, aɔ kekɛa vío,

ásoo pɔ ní a fān vío a n le lezasai.

12 Wetā nyɔ gé ní n pɔɔdaamáo ní n gbɛkɔɔlɛkɛa

pɔ de n ɔzɔ ɔ za n nɛfɛnɛn zɔo.

Tó a fɔ àikenɛ be!

Tó a fɔ to ñ vɔadadarízi be!

13 N nzia kpása ní yāgbɛaama dasio.

To musu táasikanaɔ ní saanyádɔnaɔ

ní mɔ àsi baokpanaɔ sune ní ní yáo,

aa n suaba ní yá pɔ lé mɔmao.

14 Aa de lán sɛ giwa, té a kúmá,

aa nízia si ténvua gbáawao.

Té pɔ wa kpakpa no,

té pɔ wa zɔle a sae no.

15 Maa gbé pɔ tétenzi za n nɛfɛnɛn zɔ

n nzia kpása ní yáio gɔ.

Aa fáaa aɔ liaazɔ,

an kee a fɔ n bɔo.

48

Dii mé zia yá dɔ

1 Yakɔbu bui, à yáε bee ma.

Isaili tɔ kúwá, a bɔ Yuda au guu.

I legbɛ ní Dii tɔo,

i Isailiɔ Lua sisi,

ɔ ili kɛ a zéwa ní náaiio.

2 I me Lua wɛlédeɔn á ɔ,

á sɔ kpálea Isailiɔ Luazi,

aà tɔn Dii Zígɔde.

3 Ma dɔaa yázi káauɔ ò,

ma a kpáwakè ní ma léo,

ma bɔ ní yáo kándo, ɔ yápiɔ kè.

4 Asa má dɔ kè á swá gbāa,

á waa gbāa lán sɔwa,

mé á kua gbāa lán mɔgotɛwa.

5 Ayámeto ma dɔaa má òé za káau,

ma a kpáwakèé e àɔ gé mói,

* 47:9 Zia 18.7-8

ké ásu me á táaǎ mé kèò,
ge á pǎ áaǎ ní á pǎ kásaaǎ mé ðileo.

⁶ A yápiǎ mà. Gwa! A kè pii.
A ye ðǎ noa?

Za gbā má yá dafu kpáwakeé,
yá pǎ uleáé, á ðǎo.

⁷ Ma bǎò gbāé, yāzi no.
Gbā bàasio, i ma yāao,
ké ásu o á ðǎ yāaǎo.

⁸ I mao, á ðǎo, á swá ðai za zio.
Asa má á ðǎ náaisaideǎ ðe,
za á igǎǎ wǐ meé Wúuué!

⁹ Ma tǎ yáí ǎ ma a pǎkǔma tò kpaá íi,
ma táasilea yáí ma azía zùukèi,
ké másu á mǎǎnzǎo.

¹⁰ Gwa! Ma á baasa,
i ke ní téo lán ánuwuwa no.
Ma á maa wèéle ní taasikeao,
i ke mua té guu no.

¹¹ Ma bee kè mazía yáí.
Má tǎ wà ma tǎ ǎǎkpaá?
Má we wà ma beéé ðǎ dii páleǎo.

¹² Yakǎbu buiǎ, á ma yāma,
á Isaili pǎ ma á sisiǎ.
Mámemaá ũ.

Mámé má Ðaaana ũ,
mámé má Gǎzāna ũ b.*

¹³ Ma ǎ mé ðǎnia kále,
ma ǎplaa mé musu kpále.
Tó ma ní sisi, aai fele sǎnusǎnu.

¹⁴ A mǎ ápii, á yāma!
Táaǎ kpele mé yápiǎ ò yāai?
Ma gbēna mé á yá pǎ mále yá ke Babelie,
a ǎtǎ Babiloniǎwa ní gbāao.

¹⁵ Mámé ma yá'ò ma aǎ sisi,
má mǎaǎǎǎ mé aǎ tá a ke na.

¹⁶ A sǎmazi á yáé bee ma:
Za a daaleǎǎǎ mi yāe o asii guuo,
ǎǎǎ pǎ á kè, má kú we.

Dii Lua ní ma Nisǎnao aa ma zǐ à mè:

¹⁷ Ma Dii á Isailiǎ Lua á Bona
ma mè mámemaá Dii á Lua,
mǐ yá kǎflade daé,
mǐ á da zé pǎ ðe à sǎwa.

¹⁸ Tó a laaidǎ ma yáðanéǎwa yāa,
ðǎ á kua aǎ na lán swawa,

* 48:12 Isa 44.6, Zia 1.17, 22.13

á maakea aɔ kpálea vɔlo lán ísia idāazɔlwa,
 19 á néɔ dasikū lán úfāawa,
 bui pɔ́ a bɔ́ á pleuɔ aaɔ dasi lán gbèkɔsɔwa.
 An tɔ́ a ga bauo, a láa ma kíio.

20 A bɔ́le Babeli, †
 à bàale Babiloniɔne!
 A yápi kpáwake ní gulakeao,
 à yápi baokpa e dúnia léwa,
 í o Dii a zòblena Yakɔbu buiɔ bò.
 21 A gèrínɔ guyaaau, imi í ní deo,
 a tò í bòné gbesiu.
 A gbepi páa, ɔ́ í bò lé bàale.

22 Ma Dii ma mè:
 Väikenaɔ aaɔ aafiao.

49

Dii zòblena lé plaade

1 A ma yáma isiabaadeɔ!
 A swákpa búsuzāzādeɔ!
 E wàɔ gé ma ii Dii ma sisi,*
 gɔɔ pɔ́ má kú ma da gbɛu, à ma tɔ́ òné.
 2 A ma lé kè lán fēnda lenawa, †
 à ɔkùmala ké à ma d́sa,
 à ma ke lán kà śnɛwa,
 à ma zu a gbálau.
 3 A òmɛɛ a zòblenan ma ũ,
 Isaili pɔ́ á tɔbɔ a musu.
 4 Ma mè ma zɔ́ pā kèɛ,
 ma a gbāa kòle gugiyaa musu.
 N beo ma asea ku Dii kíi,
 ma ài kú ní ma Luao.
 5 Dii ma ikàsa ma da gbɛu
 ké mà de a zòblena ũ,
 ké mà sue ní Yakɔbu buiɔ,
 mà Isaili káaaɛ.
 Asa má gbia Diie,
 ma Lua mé ma gbāa ũ.
 6 A òmɛɛ à mɛ: Gɔ́a ma zòblena ũ
 ké ñ ea Yakɔbu buiɔ se musu,
 ké ñ su ní Isaili pɔ́ bò ní pá ziu,
 ké bee kène fēneũ.
 Má n dilɛ gupua ũ buipáleɔne, ‡
 ké ñ gé ní suabayáo e tɔɔle léwa. §

7 Dii, Isaili Bona,
 an Lua pɔ́ a kua adoapi mé ò

† 48:20 Zia 18.4 * 49:1 Isa 7.14, Zel 1.5, Mat 1.21 † 49:2 Ebe 4.12, Zia 1.16 ‡ 49:6 Isa 42.6,
 Luk 2.32, Zln 26.23 § 49:6 Zln 13.47

kpalablenu zòblenu pò wà sakàu
 wa ye aà gíyáioe à mè:
 Tó kía wesiñle, aa fele ze,
 dɔaanao i kùlene,
 asa Dii pò n se náai ví,
 Isailio Lua pò a kua adoapi.

Isaili zìzò sua Sìna

⁸ Ma Dii ma mè,
 má n yáma a gɔɔwa,
 má ðnle suabagɔɔ.*
 Má n dɔa,
 má n ke ma bàa kua ní gbéɔ mi ù,
 ké n e su ní Isaili bùsu yáaao a pá ziu,
 ní kpaalené.

⁹ Nyɔ o zìzò pò kú gusiauoñe
 aa bɔle mɔ gupuaú.
 Aa pɔble zéɔ sae
 ní sísí wáiwaiɔ píi.

¹⁰ Nɔana ge imi a ní ðe lo,
 íatè a ní léo, mé gu a wámáo,
 asa an Wɛnadɔñede mé a géríno,
 i dɔaané e nibɔnai.†

¹¹ Má a gbèsísí ke zé ù,
 ma zedaɔ aao ku musu.

¹² Gwa! Aa bò za zázá, aale mɔ.
 An gbéɔ gwa, aa bò gugbántoo oi,
 an gbéɔ bò be'ae oi,
 an gbéɔ bò Sini bùsuu.

¹³ A gulake luabedeɔ,
 à pɔnake zílèdeɔ,
 à koo púna ní lesiao gbèsísíɔ,
 asa Dii lé a gbéɔ nòse nininé,
 àle wɛnadɔ a gbé taasideɔñe.

¹⁴ N beeo Sìnadeɔ mè:
 Dii pákpáwázi,
 wá yá sáaàgu.

¹⁵ Né pò nɔe yó kpàwà yá a fɔ sáaàgue?
 A a ne'ia wɛnagwao lé?

Baa tó aà yá sáaàgu,
 n yá a sámaguo.

¹⁶ Gwa! Ma n tó kè ma òlau,
 n bíio yá ò ðo ma sɔwa gɔɔpiie.

¹⁷ N né pò aa ea n feleɔ wà lé su,
 gbé pò aa tò n gɔ bezia ù lé tá.

¹⁸ Wɛzu n gugwagwa,
 n néo káaa lé suma.

* 49:8 2Kln 6.2 † 49:10 Zia 7.16-17

Ma Dii ma m̀è ní mazla kuaò,
aa nama nípii lán nɔamblebɔwa,
níyɔ ní da lán zàkɛn dafu bɔawa.

¹⁹ Baa ké wà n gboo
wà n kɛ bɛzia ù,
mé n bùsu gɔ̃ da p̃a,
níyɔ f̃i n̄ n n̄éɔ si pii bo.

Gb̃é p̃ó kpànzio aàɔ kunnɔ z̃à.

²⁰ Nyɔ swáɛ né p̃ó wà ní í n̄ ɔɔɔgɔɔɔ yáwa, aa ok̃ɛ:

Guɛ bee f̃ɛnɛù, a f̃i wá sio,
wá gba d̃ɛɛpookli wà z̃ɔɛu.

²¹ Nyɔ m̃ɛ n s̃ɔ guu:

Déme né beɔ ìm̃ɛɛi m̃ɔɔɔ?

Ma n̄éɔ g̃aga ma g̃ɔ n̄ésai,

Lua g̃imazi à ma n̄éɔ sia,

déme n̄épiɔ gwàì?

A ma to mado, n̄épiɔ b̀ò má ní?

²² Ma Dii Lua ma m̀è:

Gwa! Má ɔkɛ buipáɛɔnɛ,

aa n n̄ɛn̄ɔɔ z̃ɔ ní g̃àù aa m̃ɔonɛ.

Má gudɔk̃ɛk̃li dile bùsu pii gb̃éɔnɛ,

aa n n̄ɛn̄ɔɔ z̃ɔ ní g̃àù aa m̃ɔonɛ.

²³ Kíàɔ mé aàɔ d̃ɛ n̄éɔ gwanaɔ ù,

kíà n̄aɔ mé aàɔ d̃ɛ ní ỹɔkpamadeɔ ù.

Aa kúɛ bùsu s̃ɛnɛ,

aa n gbá bùsu s̃ásá,

n̄íɔ d̃ɔ ké m̃ám̃ɛmaa Dii.

Wí a gb̃é p̃ó a wé d̃ɔmazi k̃ù.

²⁴ Wa f̃i g̃ɔsa z̃l̄ ài siwàè?

Wa f̃i z̃l̄ɔɔ b̀ɔ gb̃é p̃ásl̄ ɔz̃l̄è?

²⁵ Ma Dii ma m̀è,

ao, wa z̃l̄ɔɔ si g̃ɔsawa,

mé wa z̃l̄ ài b̀ɔ gb̃é p̃ásl̄ ɔz̃l̄.

Má s̃òɛkɛ ní gb̃é p̃ó lé s̃òɛkɛnn̄ɔɔ,

mí n̄ n̄éɔ suaba.

²⁶ Má tó n̄ ìadamadeɔ níziá só,

aa níziá au mi à ní d̃ɛ lán w̃ɛwa,

gb̃épii iɔ d̃ɔ ké

m̃ám̃ɛ má Dii á Suabana,

á Yakɔbu buiɔ Lua gb̃áade, á Bona ù.

50

¹ Ma Dii ma m̀è,

ké a m̀è ma á da yà,

aà g̃ínzila kú má ní?

Ma fiade kpele ma á yíawàì?

Aawo! A duuna yáí ma á yiai,

á tàaeɔ yáí ma á da yàì.

2 Ké ma mɔ, bɔyáí mi gbēe eo ni?
 Ké ma lezùázi,
 àkea á gbēe i weao ni?
 Ma ɔ kè geseu a fɔ á bo yà?
 Má gbáa ví mà á bo noa?
 Ma isia lèle, ɔ gugii bò,
 má tò swa gò lán gbáawa.
 A kpɔɔ gága isai yáí,
 ɔ aa yaikè ké í kuo yáí.
 3 Mi to gu si gbéɔne,
 mi zwáa sia da musue.

Dii zòblena lè àaɔde

4 Dii Lua ma gba lé mà yádaoné
 mà yá pɔ í gbé pɔ busaɔ gba sɔ o.
 ɔ ma vu lá gu lé dɔ,
 í ma swá nakú,
 ké mà yáma lán yádadana pówa.
 5 Dii Lua ma swá wè,
 mi zazakúo, mi pɔbɔzàkeo.
 6 Ma a kpe tò lia gbé pɔ aale ma gbéɔne,
 ma a gee tò dɔa gbé pɔ aale a ká woloɔne.
 Ké aale ma sɔsɔ, aale lé'ikákaa,
 mi a wé ga ma sɔo.*
 7 Ma gee a gɔ kpa ma wéio,
 ké Dii Lua lé dɔmale yáí.
 A yáí ma ae dɔ súsú lán gbəsiwa,
 má dɔ ké wí a ma kúo.
 8 Lua ma yánakpamade kumanɔ kái.
 Déme a bɔbɔmanɔi?
 Wà aedɔkɔwa!
 Déme ma káalakena úi?
 Aà sɔ kái!
 9 Dii Lua mé í dɔmale,
 déme a fɔ yádamalai?†
 Ampii aa ke yáiyai lán pɔkasawa,
 kòɔ mé a ní sóso.

10 A déme Dii vía ví
 í aà zòblena yámai?
 Tó a be gusiau filia í sai,
 aà Dii náaike,
 i sɔkpale a Luazi.

11 A ma, á gbé pɔ i téka ázlae
 i sè té dɔɔ,
 à ge àɔ be á tépi vuai
 ge sè pɔ a tesɔwà gupuai.
 Yá pɔ a bɔ ma ɔzɪ á á len ke:
 Aɔ wúlea gu wáwádeu!

* 50:6 Maa 14.65 † 50:9 Lom 8.33-34

51

Dii Siṅnadeṅ suabaa

1 Ma Dii ma m̀e
 à ma yāma yázeḍeyanaṅ,
 á gbé ṕ ále ma kíi wεεεṅ!
 A wépe gbesi ṕ wà á b́ a guuwa,
 à gu gbede ṕ wà á ýu yāda.
 2 A laasooke á dezi Ablahaũ yáwa
 ní aà na Sala ṕ á bui k̀eṅ,
 asa gṅṅ ṕ ma aà sísi, a né v́io,
 ̄ ma báaadāaagu,
 má tò à kpása kàle.
 3 Maa ma Dii, má Siṅna ǹse níniè,
 má wēnakeè a gbooa yá musu.
 Má aà gbáaṅ líle lán Eḍeniwa,
 aà gugbaigbaio ḡ lán ma swaluwa.
 P̀na ní yaalṅ aṅ ku a guu,
 sáaukpaá ní letēṅ aṅ d̄u.

4 Ma gbéṅ, à laaidṅ ma yáwa,
 ma kpása, à swákpa ma yáí,
 asa yázeḍe a bṅ ma kíie,
 ma ikoyá aṅ de buiṅ gupua ũ.
 5 A gēgēṅ má tó yá bṅ ní gbéṅ na,
 ma gbé suabaa ye kái.
 Má yágṅṅ buiṅne a zéwa,
 ísiabaadeṅ i s̄amazi,
 an wé d̄oi má ní suaba.
 6 A wése luabe gwa,
 í z̄ile gwa lṅ,
 asa luabe a gēz̄ea lán súlelewa,
 dúnia a ke yáiyai lán p̄kasawa.
 A gbéṅ gaga lán k̀òt̄ēṅwa,
 āma gbé ṕ ma ní suabàṅ aṅ ku gṅṅpiie,
 ma toa yá b̄aṅṅ na gbooa v́i bauo.

7 A ma yāma yázeded̄ṅnaṅ,
 á gbé ṕ á ma yādane k̄ua á s̄uṅ!
 Asu v́lake s̄s̄ṅaεṅ,
 ásu to gbéṅ á t̄b̄ēesia diwáṅ.
 8 K̄ṅṅ ní sóso lán p̄kasawa,
 bléṅ ní ble lán ulawa,
 āma ma toa yá b̄aṅṅ na láaa v́io,
 gbé ṕ ma ní suab̀apiṅ aṅ ku gṅṅpiie.

9 Vu iu, vu iu Dii,
 fele ní n ḡasa gbāao.
 Vu iu lá ní k̀e yáadeṅ gṅṅwa.

Mme n kwāsa z̄ez̄eo lò?
N dalaḡopi z̄.

¹⁰ Mme n gugii b̄ ísiao lò?
Isi z̄ó í pi!

N z̄eb̄ ísia lutuūnau
gb̄é p̄ n ní b̄óne aa bùau.

¹¹ Gb̄é p̄ Dii ní b̄óe a su Siona ní kúkuakeao.
P̄na láasai aó kú ní musu,
p̄na ní yaabo a ḡézi,
p̄sia ní w̄nao a ḡzea.

¹² Ma Dii, máme má á n̄seninina ũ.
Akea ále víake gb̄enazimik̄de p̄ a w̄ni de koaoei?

¹³ Mapi á Kena ma musu kp̄le,
ma d̄unia z̄inap̄le,
ō ma yá s̄áagua?
B̄yái ío ku gili guu lá gu lé d̄o
gb̄ewet̄ana p̄ z̄é ní á mid̄eao p̄f̄e yáii?
Gb̄ewet̄anapi p̄k̄uma t̄n lai?

¹⁴ Gb̄é p̄ an k̄ó b̄ò ḡó nízīe tia,
aa ga ní gb̄aauo,
p̄blea a k̄es̄amá bo.

¹⁵ Ma Dii á Lua mi ísia í f̄ele,
a ikooao k̄f̄ike.
Ma t̄n Dii Z̄iḡde!

¹⁶ Ma a yáó s̄oso má k̄áé á léu,
ma ÷k̄úála ma á d̄sa.
Ma musu kp̄le, ma d̄unia z̄inap̄le,
ō má ò Sionadēne aa de ma gb̄é ũ.

Dii p̄ weea Sionadēwa

¹⁷ Vu iu, vu iu! Yelusaleū f̄ele ze!
N p̄k̄uma toona p̄ na Dii ÷z̄í í mí,
n aá kēona p̄ í ní ke t̄alaatalaa í l̄eu ní a gb̄o.*

¹⁸ Né p̄ w̄á ní í n guu kee i f̄e zemik̄un̄eo,
né p̄ w̄á ní gwá n guu kee i e d̄ò n ÷wao.

¹⁹ Músi m̄en plāe bēo ḡenzi:
W̄a n ḡbo n ḡo bezia ũ,
mé imina ní f̄endaó n gb̄é d̄ede.

Déme f̄e ÷b̄onei?
Déme f̄e n n̄se n̄in̄inei?

²⁰ Ȳēesai n gb̄é n̄e,
aa k̄álea n z̄ékp̄aóu pí.
Aa ḡo yēlea lán kp̄òo gb̄owa.
Dii p̄k̄uma t̄má, n Lua ní wet̄a.

²¹ A yáí ma yáma sa w̄éle w̄nade!
I z̄l̄ema, i ke v̄e no.

* 51:17 Zia 14.10, 16.19

22 Má Dii n Lua, mi ze ní ma gbéó.
 Ma mē má a pɔkúma toona bɔ n ɔzɪ,
 n̄yɔ̄ keeona pɔ̄ í ní ke tálaatalaa í mi bau ɔo.
 23 Má kpa n íadamadeɔwae.
 Aa òne yáa n̄ wúle wà táa'oma,
 ɔ̄ n ke búsu ũ,
 aa táa'ò n kpesea lán tɔlewa.

52

1 Vu iu, vu iu Siɔna!
 Gbāa da ula ũ!
 Lua wéle Yelusaleŭ,
 n̄ n pɔkasa í gbiao da,
 gyafɔɔdeɔ ní gbálenao gē ní guu ɔo.*
 2 Yelusaleŭ, búsu woloma,
 fele z̄sle n báawa.
 Nenɔn z̄z̄ɔ Siɔna,
 mɔdaona polo n nɔe.

3 Asa ma Dii ma mē:
 Ma á kpámá pā,
 mé má á bo ɔasai.
 4 Asa ma Dii Lua ma mē:
 Ma gbéɔ zɔblè Egipi káau,
 a gbɛa sa Asilio gbāamòné.
 5 ɔ̄ ma mē:
 Ké bee de kpelewa sa ni?
 Asa wà ma gbéɔ s̄le pā,
 ɔ̄ an gbāamɔneɔe ɔ̄ tidòrila,
 aaɔ̄ ma tɔb̄esi gɔɔpii.†
 6 A yáí tò má tó ma gbéɔ ma d̄ɔ.
 Gɔɔ bee aaɔ̄ d̄ɔ ké máme ma d̄ɔaa yápi ò.
 Ao, máme.

7 Baonakpana gbapelea gbèsísi musu maa fá!‡
 Ale aafia kpàwawe,
 àle baonakpa Siɔnadeɔne.
 Ale suabayá'óné,
 àle me an Lua mé lé kible.
 8 A gud̄sanaɔ wiido,
 aale kúkuake s̄anus̄anu,
 asa aa wesí Dii ea sua Siɔnale.
 9 Yelusaleŭ ziadeɔ,
 à pūna ní gulakeao s̄anus̄anu,
 asa Dii Yelusaleŭ bò,
 à a gbéɔ n̄ɔse n̄ininé.
 10 Lua a a ḡasa pɔ̄ a kua adoa gbāa ɔ̄ɔ bui píie,
 tɔleledeɔ e píi lá wá Lua a a gbéɔ suaba.

11 A fele, à fele, à bɔ we,

* 52:1 Zia 21.2, 27 † 52:5 Lom 2.24 ‡ 52:7 Lom 10.15

ásu òkǎ pò gbáleawao. §

A gbé pò á Dii kpé pò sea,
à bọ́lẹ̀u, ị̀o ku gbálesai.

¹² A bọ́lẹ̀ ń leeleeo,

á tá ń bàaleaoo,

asa Dii Isailiọ Lua a zemikúé,

i ẹ̀a àò té á kpe.

Dii zòblena lè stiòde

¹³ Gwa! Ma zòblena a gwea e,

wa aà káfi, wa aà se lesí,
aò fuańlẹ̀ musumusú.

¹⁴ Aà oa ọ̀okpá, a de oa ù ọ̀o,

aà me ńlẹ̀, a de me ù ọ̀o,

ọ̀ aà yápi dímá.

¹⁵ Maa aà yá a ẹ̀a bọ̀ bui dasiọ sae,

mé kíaọ lé a gò kpaaua aà ae,

asa aa yá pò wi oné yáao e,

aa yá pò aai ma yáao zé dọ.*

53

¹ Déme bao pò wá mà sii?*

Déme Dii gbāa asiipi dọi?†

² Aà zòblena fẹ̀le aà ae lán lí vlápaawa,

lán lízina pò fù ọ̀ọle giuu à bọ̀bọ̀wa.

Aà kákaa ge aà zea maa i ka à gbé wé bleo,

aà kefenke i ka wá wẹ́taázio.

³ Wá sakáaagu wá bānebòè.

Pọ̀siadee, a gyáeọ dọe dọ,

a de lán gbé pò wa ye wesiowa.

Wa sakáaagu, wi aà yádao.

⁴ Kási wá gyáọ ọ̀ a sea,

à wá wáwáọ dí a miwa.‡

Ọ̀ wa aà díle gbé pò Lua aà gbè ù,

gbé pò Lua ọ̀kọ̀mpàè à widàwà ù.

⁵ Wá aà zọ̀ wá tàeọ yáí,

wá aà kẹ̀ńa wá yáwáio yáí.

Ia pò wa dàwápi wá gbá aafia,

aà fláala iaọ mé wá gbágbá.

⁶ Wa sásá wápii lán sáowa, §

baade azía zé sẹ̀,

ọ̀ Dii wápii vāikea diè.

⁷ Wá aà wetà wá widàwà,

ọ̀ i ẹ̀wẹ́aao lán sá pò wàle gé a kòlokpaiwa,*

a níle kpé lán sá pò wàle a kákẹ̀lewa.†

§ 52:11 2Kln 6.17 * 52:15 Lom 15.21 * 53:1 Lom 10.16 † 53:1 Zaa 12.38 ‡ 53:4 Mat 8.17 § 53:6 1Pic 2.24-25 * 53:7 Zia 5.6 † 53:7 Maa 14.61, 1Pic 2.23

8 Wà àà kù ní gbáao,
 wà yákpalekèàànᵒ.
 Wà àà b̀ò dúniaw ma gbéᵒ tàae yáí,
 wà àà dè an gbēgo p̀ó lé ní dá ù.
 Gbé p̀ó kú àà gᵒᵒᵒ,
 an déme yápi láasookèi? †
 9 Baa ké i yápasíkeo,
 mé wi ma à εεᵒᵒ, §
 wà àà mia kpákᵒi ní dàakenaᵒ,*
 ᵒ wà àà v̀i ᵒde miau.†

10 A kà Diigu à àà ke'la àà taasike.†
 Lá à azía kè tàae awakpabᵒ ù,
 a buike, àà wēni a gbàakù,
 Dii p̀oéá i b̀oᵒleke àà sabai.
 11 Àà taasikea gbèa a εa àᵒ wēni v̀i,
 i a namable.
 Ma z̀òblen maapi a to yá b̀o ní gbéᵒ na dasi,
 ké aa àà dᵒ yáí,
 asa a ní yāvái di a miwa.
 12 A yáí má àà baa daaa ní gbēzᵒᵒᵒ,
 a z̀i ài kpaale ní gbàadeᵒ,
 asa à gí a wēnii e à gè gáò,
 wà àà gwà dou ní dàakenaᵒ. §
 A gbē dasiᵒ duuna sè,*
 à kulekè Luaε táaeᵒne.†

54

Yelusaleᵒ dafu

1 Ma Dii ma m̀è,
 n fii p̀ó ní nē'io,
 koo p̀una ní p̀ona wiio.
 N gbé p̀ó ní nᵒwáwákeo, gulake.
 Asa n gbé p̀ó n gᵒ pákpanzi,
 n nē dasi aᵒ de nᵒε p̀ó a gᵒ aedòwà p̀óa.*
 2 N n zwáakpe gu káfi,
 ò a zwáa yàasa kú,
 ò a ba gbàakù,
 ò a líᵒ péle gíúgiú.
 3 Asa níyᵒ ᵒta ᵒplai ní zεεᵒ,
 n gbéᵒ buiᵒ bùsu símá,
 aai z̀òle ní wéle ziaᵒu.
 4 Nsu v̀lako, asa wí a n kúo.

† 53:8 Zln 8.32-33 § 53:9 1Píε 2.22 * 53:9 Luk 23.33 † 53:9 Mat 27.57-60 † 53:10 Zln 2.23 § 53:12 Luk 22.37 * 53:12 Ebe 9.28 † 53:12 Lom 8.34 * 54:1 Gal 4.27

Nsu wideo, n gee a gō kpa n wéio.
N èwaasogoo wíyá a sāngu,
n gyaable ní geeo kpánwei yá a dōngu bo.

⁵ Asa mapi n Kena máme má n gō ũ,
ma tón Dii Zigōde!

Ma Isailio Bona, an Lua,
ma kua adoae,
wí memee dúnia pii Lua.

⁶ Má n gbesi
lán noe pō wà pákpai aà pō yàwa.

Mapi n Lua má ea n kú
lán èwaaso no kpama pō à giiwa.

⁷ Ma n to we yāa yoo glae,
āma má ea n si ma sūuu zōo yái.

⁸ Ké ma pō fē, ma bo n kpe goola,
āma má wēnadōne gbēke láasai musu.
Ma Dii n Bona máme má ò.

⁹ Lá ma legbē Noee goo,
ma mè í a da dúniaa bo,†
māa ma legbē gbā lo,
ma mè ma pō a fēnzi mā n lele bo.

¹⁰ Baa tó gbèsislo làa mé sislo gbòo,
ma gbēkea láa n kíio,
ma baakuanno aafia yá a gbooo.
Ma Dii n wēnadōnede máme má ò.

¹¹ Wéle wēnade pō zàa'iana í a suumpapa,
mé gbēe i n nòse nínio,
má ea n kále ní tiukazio,
má n ē daale safiwa.

¹² Má n bíi misonao ke ní lubiio,
má n bíiboleo ke ní gbēdiio,
má n bíio bo ní gbè beedeo.‡

¹³ Ma Dii, má yāda n gbēōne pii,§
n néo aafia ao zōo.

¹⁴ Yāzede a n gba gbāa,
gbāamoa gbēōne a zà künno.
Nyō pōe vía vío,
gili a gēnguo.

¹⁵ Tó wà lēlema, bee i bo ma kíio,
gbé pō lēlema a mikpama.

¹⁶ Gwa! Máme ma sia kè,
í tévu ní bōo,
aà zln gōkebo pia ũ.
Máme ma gbēkaalena kè lo
aà gbēo dede.

¹⁷ Gōkebo pō wa kè n yái a àikéo.

† 54:9 Daa 9.11 ‡ 54:12 Zia 21.18-21 § 54:13 Zaa 6.45

Gbé pɔ̀ b̀b̀b̀nno, n yá a z̄lɛwà.
 Ma z̀b̀blenaɔ̀ baan we,
 má tó aa z̄ible.
 Ma Dii máme má ò.

55

Dii kfi weleka a gɔ̀wa

¹ Hee! A gbé pɔ̀ imi lé á deɔ,

à mɔ̀ í kfi ápii!*

Baa tó á ɔ̀a v̄lo, à mɔ̀ poble.

A mɔ̀ v̄ɛe ní v̄lo mi ɔ̀asai, f̄labosai.

² Akɛa ále ɔ̀a de pɔ̀ pɔ̀ de ble ̀to musui?

B́yáí ále z̄í ài de pɔ̀ pɔ̀lí ní káo yáii?

A ma yáma sa à pɔ̀maa ble,

á pɔ̀ í kɛ na a nísiwa.

³ A swákpa ma!

A mɔ̀ ma kfi kɛ á e à ̀ku.

Ma bàa aɔ̀ kúánɔ̀ gɔ̀pii,

ma gb̄ɛɛ seasai pɔ̀ má kè Davidie yápi.†

⁴ Gwa! Ma aà díle seelade ̀u buiɔ̀ne,

ma aà kè gb̄éɔ̀ d̄baana ̀u, an kía ̀u.

⁵ Nȳɔ̀ bui pɔ̀ ní d̄ɔ̀o s̄isi,

bui pɔ̀ ní d̄ɔ̀opio bàale mɔ̀ n kfi

ma Dii Isailiɔ̀ Lua pɔ̀ a kua adoa yáí,

asa ma gawi p̄sima.

⁶ A Dii kfi weleka aà egɔ̀,

à aà s̄isi gɔ̀ pɔ̀ a káiánɔ̀.

⁷ Váikena a zé tó,

gb̄v̄áí ɔ̀kpa a láasooi.

Aà z̄e ní Diio, i aà w̄nagwa,

wá Luapi i s̄uukeaàɔ̀ maamaa.

⁸ Asa ma Dii ma m̄e,

á láasoo muua ní ma láasoooo,

á yáka muua ní ma yákaoo.

⁹ Lá musu ní z̄l̄eo les̄i de ní k̄ɔ̀o,

màa ma yáka les̄i de á yákaaa,

màa ma láasoo de á láasooa.

¹⁰ Lá lou ní m̄b̄seɔ̀ i b̄ɔ̀ za musu,

mé ̀li ea we t̄ɔ̀leninisaio,

í to pɔ̀ b̄ɔ̀lɛwà á ne'í,

ɔ̀ í buike p̄t̄ɔ̀nae,

í bleke p̄b̄blenae,‡

¹¹ màa yá pɔ̀ b̀ ma léu de.

A léle pá ma p̄eá kesaio,

ma yá'o kpás̄aa tá aɔ̀ na.

¹² Asa á b̄ɔ̀le ní p̄ɔ̀nao,

wa d̄baaé ní aafiao,

* 55:1 Zia 21.6, 22.17 † 55:3 Zln 13.34 ‡ 55:10 2Kln 9.10

gbè̀sìsìwò ní s̀sìwò koo p̀na ní gulao á ae,
 s̀èali píi a ɔ̀taale.

¹³ P̀èliwò b̀òlè lèaaɔ gbèu,
 gbéliwò b̀òlè lèsikaɔɔ gbèu.

Bee aɔ ma t̀ɔ̀ɔ
 seela láasai p̀ɔ a s̀tuli kpáleo ù.

56

Bui píi suabaa

¹ Ma Dii ma m̀è:

A zè ní yáze deo,
 í yáke a zéwa,
 asa ma s̀ɔu mà ní á suabaaɔ,
 má làa ní á b̀ɔa maao.

² Báaaden gbé p̀ɔ lé bee ke
 a yápi k̀ua ù.

Ili kámabogɔɔ p̀ɔ má díle gbáleo,
 à ɔ̀b̀òlè vai píiu.

³ Buipále p̀ɔ náa su o
 má we à gè ma gbéɔ guuoo.

Gbé p̀ɔ a le wia su me
 lí giin a ùo.

⁴ Asa ma Dii ma m̀è:
 Tó gbé p̀ɔ wà ní le wíwò ma kámabogɔɔ yáda,
 tó aa zé ní ma p̀ɔeão,

mé aa ma bàakuarínwò yá k̀ua,

⁵ má ɔ̀gbekené ma kpéu,
 an maa aɔ de negɔɔ ní nenɔɔɔla,
 má ní t̀ɔ̀ na ké a gb̀wa,
 t̀ɔ̀pi aɔ láaa wíwò, a ga bauo.

⁶ Buipále p̀ɔ aa náa aa zíkemeɛ,
 aa ye ma t̀ɔ̀i aa z̀blemɛɛɔ,
 aali kámabogɔɔ p̀ɔ má díle gbáleo,
 aa ma bàakuarínwò yá k̀uaɔ,

⁷ má géínwò ma s̀sìwò p̀ɔ a kua adoa musu,
 má tó an p̀ɔ ke na ma sisikpèu.

Má ní sa p̀ɔ aai o ma gbaghakliwò sí
 ní sa p̀ɔ wíwò a p̀ɔ káteu à tékùwò,

asa wa me ma kpéɛ bui píi lousisikpè.*

⁸ Ma Dii Lua p̀ɔ mi Isaili z̀lɔɔ káaa ma m̀è
 má ɛa gbéɔ káaa káfi gbé p̀ɔ káaaɔ guu.

Lua yákpalekea ní anabi vai

⁹ Sèa ǹòb̀ɔɔ píi, à m̀ɔ p̀òble
 ní lákpè ǹòb̀ɔɔ píi.

¹⁰ Isaili gudɔ́anaaá wíwòne píi,
 aa a kee gbáleo,
 gbé lénanaaleaɔne, aali gbokè d̀ɔo,
 aaiwò wúle a ní nana'oaɔ, aa ye ii.

* 56:7 Mat 21.13

11 Gbē asiadeɔne, ble lí mómáó,
 dɔaana pɔ yáe dɔɔne.
 An baade a pɔeá zé sɛ,
 an baade zla mí mendo ài àle weele.
 12 Aaí okɔe: A mɔ wà vɛe weele,
 wà í gbáa mí wà a de ke.
 Pɔ pɔ mɔ ní gbáa a mɔ ní ziao,
 iɔ de gbá pɔe beea maamaa.

57

1 Gbēmaao lé mide,
 mé a yá lé káada gbēelao.
 Wà luayámanaɔ sɛle lé tárinɔ,
 mé gbēe láasoo i kawáo.
 Lua lé gbé maapiɔ si músi pɔ lé mɔwa.
 2 Zemaasenapiɔ lé gɔ ní aafiao,
 aa kámabo ní wúlekliɔwa miao.

3 Apiɔ sɔ, à mɔ la á mäsoken néɔ!
 Gbäsíde ní káaluao buiɔn á ú!

4 Dé ále a láanikei?
 Dé ále á lé yáasa elewá
 ále á léna bɔèi?

A táae néɔ! A bui mɔafilideɔ!
 5 A me í lua táai lí gbēneɔ gbáu
 ní ligɔn yáasaɔ pii.
 I sa'o ní á néɔ swai
 ní gbè lookpaaɔ zíeɔ.

6 A ze ní swa gbè pólɔpɔɔ,
 ɔme á baa ú.
 Ao, ampiɔ a itòlemá,
 a ní gbá pɔwentí.
 Lá máae, má gí tɔsiiwáe?

7 A dɔe'likekli kèke sísí lesí musu,
 wekli i dede ge sa'ou.

8 I á zeeɔ péle kpé kpeleli sae.
 A pákpámazi,
 a á zwáa wòlowá,
 a dede a da á wúlekli yáasaa.
 A ledoukè ní á yenzideɔ,
 a wulerínɔ, a ɔlíá ní plei.

9 A nísí gbēwá,
 a fele ní kibegetao,
 a tulalele maamaa,
 A a zinaɔ zí búsu zázáú,
 a ázia búsa e bedau.

10 A ázia kpása ní tá dasi oao,
 i dɔ ké a zé kuoo.
 A ázia lè ní láo, ɔ á yèe i láao.

11 Dé ále bílikewá ále vlakeè
 ɔ a fele ní mɔafilioi?
 Ma yá i dɔáguo,
 i ma yáda á sɔuo.

Ké ma nile à gègē yáí
 ále vlakemeoa?

¹² Má á yánakpaa áziawa ní á yákeao eekaé á ɔzi,
 a káfiakéé.

¹³ Tó a wēna wii lè,
 á zladɔabɔ pɔ á kàaao á bɔ mè!

Aa gē ní íanao pii,
 baá lé íana a ní séle.
 Gbē pɔ nāmazi mé a bùsu túbible,
 ɔme a gɔ ma gbēsisi pɔ a kua adoa ví.

Lua gbé gbágbaa

¹⁴ Dii mè: A zékpa! A zékpa!
 Ali miona bibi!

A pɔ pɔ wa gēnalewà gága ma gbé zéu!

¹⁵ Asa ma Lua Musude má deńla,
 má kú gɔɔpii mé ma tɔ kua adoa.
 Ma mè: Má be ku guleśi pɔ a kua adoau,
 má kú lɔ ní nòsenie sùuudeo.
 Mi sùuudeɔ gba wēni dafu,
 mi nòseniedeɔ gba sɔ.

¹⁶ Má ɔ yágagańno láasaio,
 ma pɔ aɔ paarızi gɔɔpii.
 Tó maae, ma pɔkeao yēe a láa,
 an ían wēnide pɔ bɔ ma kí a gēzea.

¹⁷ An gbēble'ai taae mé ma pɔ fē,
 ɔ ma ní gbé ma ulené ní pɔkpēneo,
 ɔ aa gí bɔ ma kpe,
 aa ní pɔeá zé sè.

¹⁸ Baa ké ma ní yákeao è maa,
 má ní gbágbā, má ní tálakpa,
 má ní sɔ níniné vlévlé.

¹⁹ Má tó ma sáaukpa aɔ dɔ ɔɔɔnapio léu.
 Ma Dii ma mè má aafia kpá
 gbé pɔ kú zàɔ ní gbé pɔ kú káiɔwa,*
 mí ní gbágbā.

²⁰ Váikenaɔ de lán isia í pápaaakɔwawa.
 A í lío ku kílíkilio,
 a ikooaɔ í fele ní pèleo ní gbásto.

²¹ Ma Dii ma mè
 váikenaɔ aao aafiao.

58

Leyea stande

¹ Wii lé gbáugbāu,
 ńsu n nziá kúkúo.
 N n lɔ fele musu lán kuu'ɔwa.
 Ma gbé taae kpáwakené,
 Yakɔbu buipio duunaɔ oné.

* 57:19 Efe 2.17

2 Aaĩ ma k̄i weele lá gu lé d̄o,
an m̄esa í w̄a ma yáke a d̄sai
lán bui p̄ó í yáke a zéwa
ĩli p̄akpa a Lua yádile a z̄iowa.

Aaĩ yágōgōa a zéwa gbeaa,
aaĩ ye mà s̄n̄zi.

3 Ǿ aaĩ ma la: B̄yái wa leyèi,
ké r̄ile wá gwao ní?
B̄yái wa wáz̄ia b̄usaine,
ké ní wá f̄an v̄lo ní?

Gwa! A leyeḡo i áz̄la p̄eá ke,
mé i á z̄ikena w̄et̄a p̄ii.

4 Gwa! A leyea í mid̄e ní lekpaao ní sóleo,
i k̄s̄ gb̄e ní ɔk̄u gb̄aa.

A f̄s̄ leye lá ále ke gb̄aewa
má á l̄o ma musue?

5 Lá ma leye d̄ilen wee?

Z̄ibusaa ado yá n̄ee?

I ke mip̄elea lán kpoot̄ewa

ge w̄ulea t̄ufuu ní zw̄ankasa kákaaálo yá no.

P̄ó p̄ó i m̄e leyen wea?

Bee mé í kamagua?

6 Leye p̄ó má d̄ile min keo lò?

A váikena gala polo gb̄éwa,

à zuub̄ole gb̄éne,

à gb̄é p̄ó w̄ale ɔt̄m̄á gbae,

í gb̄aam̄a gb̄éne mid̄e pii.

7 A bl̄eli n̄andena,

à w̄enad̄e besaide dile.

Tó a gb̄é è be puizi, à p̄ó nai.

Tó i báale á m̄edoudeeo,*

8 gu a pué lán lat̄e bileawa,

á ḡsa maa a b̄ole áanno,

á maak̄ea a zemik̄ué,

ma gawi ío té á kpe.

9 Tó a lez̄umazi sa, má wewá,

tó a wiil̄emazi, má oé: Má ké!

Tó a gb̄aam̄a gb̄éne mid̄e á guu

ní ɔtond̄ak̄w̄ao ní yá p̄ás'loao,

10 tó a n̄andena gb̄a á p̄eá ble,

mé a p̄ó kp̄a w̄enadewa à k̄a,

gu a pué gusiau,

gubeebee a ḡsé lán f̄aanewa,

11 m̄is̄ d̄aaé ḡo pii.

Má tó p̄ó m̄ówá gu ték̄uau,

má á wá baasaé,

ío de lán swalu m̄sedewa,

lán nib̄ona p̄ó a í lí baowa.

* 58:7 Mat 25.35

12 A á bɛzia zi fɛɛ,
 á á wéle pɔ kálea à gègè vu,
 wi mɛé blígbooa ní uazɔ kèkɛnaɔ.
 13 Tó ále gbabɔ kámabogɔɔzɔ,
 mé ále ázia pɔeá ke ma gɔɔpiwao,
 tó a mè kámabogɔɔzɔ na,
 mé a ma gɔɔpi díle gbia,
 tó á díle gbia mé a á bɔɔle tò,
 tó i ázia pɔeá keuo,
 mé i yáyaabɔleuo,
 14 á pɔ a kea na,
 mí tó à kible bùsu gulesɔu,
 mí tó á á dezi Yakɔbu túbible.
 Ma Dii ma lé mé ò.

59

Gbɛ́ duuna bɔa gupuau

1 Dii ɔ i ke geseũ à kɛ́sá á suabaaiɔ.
 Aà swá i ke gbāa à gí yāmaiwáɔ.
 2 A yāvāiɔ mé á kékɔwa ní á Luao,
 á duuna mé tò à a wé gówá,
 ɔ à gí á yāmai.
 3 Asa gbɛde'au gókpa á ɔwa,
 á taaeɔ á ɔkɔɔ pà.
 Eɛ mé ɔ dɔ á léu,
 ɔ yákpaanla bɔɛ.
 4 Gbɛe lí wiile yázeɛdeio,
 gbɛe lí slana'o yákpaleuo.
 Aaí ze ní yāpāo, aaí ɛɛto.
 Aaí nɔsi yákele ũ,
 aaí ne'i gude ũ.
 5 Aaí mlɛ́ gbe pipi,
 aaí dānsaba tá.
 Tó gbɛ́ ní gbe blɛ, a gae,
 tó gbɛ́ wí sɔ, kyá a bɔ.
 6 An bapɔ lí pɔkasa keo,
 an ɔzɔpɔ lí pɔ nańzɔ.
 An yákeɔá gudeɛ,
 aa ɔdidi yāpásiwa.
 7 An kɛse leɛũ ní vāikeao,
 aaí yāesaide de àanno.
 Gudɛlaasoo aaí ke,
 aaí ásoo ní músio kpánzi.
 8 Aa aafia zé dɔo,*
 yá dɔɔde kú ní tufauo.
 Aaí zé kolekolea da,
 gbɛ́ pɔ beuo líb aafia dɔo.

* 59:8 Lom 3.15-17

9 A yáí tò yázede zàkūwanɔ,
 mé yāmaa i wá leo.
 Gupua wá wé dɔi,
 ɔ̄ gusia wa su è,
 gukēa wá me wáí,
 ɔ̄ gubeebee wá beu.

10 Wi ɔ̄dɔ̄ gi lán v̄lɔ̄wa,
 wi ɔ̄malɛmalɛ lán wesaideɔ̄wa,
 wi gēnalɛ fāanɛ lán guluuluuiwa.
 Wá gbāa fá,
 n̄ beeo wá de lán geɔ̄wa.

11 Wi wiile lán waiɔ̄wa,
 wi ɔ̄ɔ̄lɔ̄ wēnanɔ̄ lán felenaɔ̄wa.
 Wá wé ɔ̄ dɔ̄ yázedei, wili eo,
 wá me wá wá suaba, a zāwanɔ̄.

12 Asa wá taaɔ̄ k̄ɔ̄nɛ,
 wá duuna wá dá yáú.
 Wá taaɔ̄ z̄lɛwá,
 wá wá yákeɔ̄ d̄s sa.

13 Wa bɔ̄ Dii kpɛ wa mɔ̄afilikèè,
 wa gi wá Luazi,
 yákpaanla n̄ k̄iwiáio ɪ d̄ɔ̄aawēɛ.
 Eɛ k̄ɔ̄ wá s̄ɔ̄ guu, àlɛ b̄ɔ̄lɛ wá léu.

14 Maa yázede p̄ɔ̄bɔ̄zákè,
 maakea zea k̄āa,
 s̄iana gēmbɔ̄lɛ gāa,
 yá d̄ɔ̄de k̄ua gēk̄iwa.

15 Siana gbɛzákpa,
 wí ɔ̄z̄ɔ̄ gbé p̄ɔ̄ k̄é wáiwawa.

Dii wɛkpálɛ gwá, à k̄èè íi,
 asa yázede kuo.

16 A è gbé maae kuo.
 Ké yákekenae kuo, à diwà.
 ɔ̄ à suabaze b̄ò n̄ a ḡɔ̄sagbāakeɔ̄,
 à gbāa'è a maakeawa.

17 A maakea dà mò ula ũ,†
 à suabaa kpà mò f̄ua ũ,‡
 à t̄ɔ̄sima dá p̄kasaɔ̄ ũ,
 à áiapási k̄akaala ulada ũ.

18 A fiabo gbéɔ̄nɛ n̄ yákeawa,
 a p̄kūmab̄ɔ̄b̄ɔ̄ a ibeɔ̄wa,
 a t̄ɔ̄si a wèlɔ̄wa,
 i asea ke isiabaadeɔ̄nɛ a zéwa.

19 Be'aedeɔ̄ vlake Dii t̄ɔ̄ɛ,
 gukp̄edeɔ̄ aà gawi da gb̄ia,
 asa a mó lán í guf̄ɔ̄awa,

† 59:17 Efe 6.14 ‡ 59:17 Efe 6.17, 1Tes 5.8

lán í pɔ̄ Dii lé'łana lé ɔ̄zɔ̄iwa.

²⁰ Yakɔ̄bu buiɔ̄ Bona a mɔ̄ Siɔ̄na
gbé pɔ̄ miké ní duunaɔ̄waɔ̄ kfi. [§]
Ma Dii máme má ò.

²¹ Ma Dii ma mè,
ma bàakuarĩnɔ̄ yán ke:
Ma Nisina pɔ̄ kúwá
ní ma yá pɔ̄ má dàé á léuo
a bɔ̄ á léuo ge á néɔ̄ ge á tɔ̄ŋnaɔ̄
za gbā e gɔ̄ɔ̄pii.

60

Sina gawi zia

¹ Fele teke, asa n gupua mɔ̄,
Dii gawi písima.

² Gwa! Guluuluu kù dúniāa,
gusia kùle a gbéɔ̄wa.
Mpi sɔ̄, Dii a biléma,
aā gawi i bɔ̄ma.

³ Buiɔ̄ mɔ̄ n gupuaɔ̄,
kíāɔ̄ sɔ̄ n pípia í gbāai.

⁴ Wɛzu gugwa ñ liai,
aa kàaa pii, aale mɔ̄ n kfi.
N negɔ̄ɔ̄ bɔ̄ za zàzā, aale su,
wa n nɛnɔ̄ɔ̄ naaa ní gbātɛɛu, wàle surĩnɔ̄.

⁵ Tó n bee è, n pɔ̄na a pisi n oawa,
n nɔ̄se a yáalɔ̄ kua nzla dakiwa.
Wa n gba ísia baa àizeɔ̄ɔ̄,
wa mɔ̄ne ní buiɔ̄ pɔ̄maaɔ̄.

⁶ Yiongo waiɔ̄ li n bùsua,
Madiā ní Efa bùsu yiongo né bɔ̄bɔ̄.
Seba bùsudeɔ̄ mɔ̄ pii
vua ní tulaleti gĩnanaɔ̄ sea,
aale ma yākeɔ̄ baokpa.

⁷ Wa Kedaa bùsu pɔ̄tuɔ̄ kāaanɛ pii,
wa Nebaiɔ̄ sasaɔ̄ kpama ñ n bɔ̄ɔ̄lekeɔ̄,
wi sa pɔ̄ í kamagu oð ma gbagbakiwa,
mí a kpé gawide gawi káfìð.

⁸ Bómɛ táa'ò lé su lán louwa,
lán felenguuluɔ̄ sua ní kpéuwa keei?

⁹ Isiabaadeɔ̄ lé kāamazi we,
isia gó'ilenāɔ̄ mé zemikūa we.

Aa bɔ̄ ní n néɔ̄ za zàzā,
aale mɔ̄ ní ní ánusuo ní ní vuoɔ̄
ma Dii n Lua tɔ̄bɔ̄i,
asa ma Isailiɔ̄ Lua ma kua adoae,
má gawi pisima.

10 Buipáleo ɛa n b̄liɔ bo,
an k̄iáɔ zlkɛnɛ.
Baa ké ma n gb̄ɛ ní pɔf̄ɛo ȳaa,
má w̄ɛnad̄ɔnɛ ma s̄uu yáí sa.

11 N b̄lib̄oɛo aao w̄ɛaɛ gɔɔpii,
aalio taao fáanɛ ní gw̄aas̄inao,
ké buiɔ m̄ɔnɛ ní ní àiz̄ɛo
ní ní k̄iáɔ kpán'aɛkea.

12 Asa bui ge kpala p̄ó i z̄oblɛno a midɛɛ,
wa ní b̄usuɔ deɛlɛmpa míɔm̄iɔ.

13 Wa m̄ɔnɛ ní Lib̄a b̄usu gawio,
p̄eliɔ ní kp̄eliɔ ní s̄éliɔ píi,
ké mà e z̄ablɛo ma k̄úkiwa,
ma gbadib̄opi iɔ gawi v̄i.

14 N wet̄ana néo m̄ɔ k̄úlɛnɛ, †
gb̄é p̄ó aa sakàngupiɔ w̄úlɛnɛ n gb̄ázi,
aai onɛ Dii w̄éle
Siɔna p̄ó Isailiɔ Lua p̄ó a kua adoa k̄alɛ.

15 Baa ké gb̄éɔ zàngu ȳaa
aa pákp̄anzi,
gb̄éeli gu baav̄i n guuo,
má n ke íand̄ab̄o láasai ũ,
gb̄éɔ iɔ p̄onak̄eɔ e ní buiwa.

16 Nȳɔ buiɔ v̄i mi,
an k̄iáɔ ȳɔ kpama,
níɔ d̄ó máme máa Dii n Suabana ũ,
Yak̄ɔbu Lua gb̄áade n Bona ũ.

17 Má m̄ó ní vuao m̄ogot̄ɛ gb̄eu,
ánusu s̄ó m̄osi gb̄eu.
Má m̄ó ní m̄ogot̄ɛoli gb̄eu,
m̄osi s̄ó gb̄e gb̄eu.
Má aafia dilɛnɛ n laaid̄made ũ,
má ȳázede danɛ n gb̄áade ũ.

18 Wa ȳap̄ási súu ma n b̄usuɔ bo,
ásoo ní músio a s̄ó n b̄usu z̄óleio.
Wa t̄ókpa n b̄lie Suaba,
n b̄oleɔ s̄ó Táasi.

19 Íat̄ɛ ali gupunɛ fáanɛ bo,
m̄ɔvua í gb̄áa a gupunɛ bo.
Ma Dii máme máo de n gupua ũ gɔɔpii,
mapi n Lua, máme máo de n tekea ũ. ‡

20 N íat̄ɛ a ḡɛ kp̄éu bauo,
mé n m̄ɔ a ɔsikeo,
asa máme máo de n gupua láasai ũ,
n ɔɔb̄o a midɛ sa.

21 N gb̄éɔ aao maa píie,
mé aao b̄usu v̄i gɔɔpii.

* 60:11 Zia 21.25-26 † 60:14 Zia 3.9 ‡ 60:19 Zia 21.23, 22.5

Aaɔ de lí pɔ́ má bà vlápaá ù,
ma ɔgbɛ ù ma zāblea yáí.

²² An gbé pɔ́ késāarízi
a kɔ́ à ka gbɛɔn ɔaa sɔɔ,
an gbé pɔ́ kpɛɛ ní guu,
a gɔ́ bui zɔɔ ù.
Mámɛmaa Dii,
má yápi ke a gɔɔwa ní wáao.

61

Dii ɛfaigɔ

¹ Dii Lua Nísina kua,
à ma se má baonakpa taasideɔne,*
à ma zí má pɔsiadeɔ gba sɔ́
mà zízɔɔ gɔ́a wéɛɔ ù ní dakpɛunaɔ gbaɛao kpáwake,
² má Dii gbékɛkɛnɛgɔɔ†
ní wá Lua tɔsimagɔɔo oné,
pɔsiadeɔ nɔ́se i níni pii.‡
³ A ma zí má fùakpa Siona ɔɔbnaɔne tífú gbɛu,
má pɔna nísi dɔɔmá an gbásíkpaá gbɛu,
má táasilea pɔkasa dané an káгаа gbɛu.
Aaɔ maa, wíɔ mɛné
lí pɔ́ Dii bà azía tɔbɔa yáíɔ.

⁴ Aa bezia sà zizi vu,
aa pɔ́ pɔ́ wá a deɛlempá yáaɔ keke,
aa ɛa wéle pɔ́ gɔ́ da wáiwai za káauɔ kále ɔ.

⁵ Bui zílloɔ á pɔɔ dádáé,
bui páleɔ á bua ní á wéebuɔ sēwaé.

⁶ Apíɔ sɔ́, wa mɛé Dii gbàgbanaɔ,
wa á sisi wá Lua zíkɛnaɔ.
A buiɔ àizeɛble,
á íanadá ní ní pɔmaaɔ.

⁷ Ma gbéɔ ase a lee pla
wí pɔ́ wa dāmá gbɛu,
aa pɔnake ní ní baao
an gɛekpanweia gbɛu.
Aa gɔ́ búsu lee plá ví,
pɔna láasai aɔ de ní pɔ́ ù.

⁸ Asa ma Dii, yázede mé i kamagu,
má za pɔsiamá ní gbāableamáogu.
Má ní aseá kpámá ní náaiɔ,
ma bàa aɔ kúrínɔ gɔɔpii.

⁹ Waɔ ní buiɔ dɔ́ dúniau,
an néɔ tɔbɔ bui pii kí,
gbé pɔ́ ní é pii i dɔ́ ké
aa de gbé pɔ́ ma báaadàriguɔ ù.

* 61:1 Mat 11.5, Luk 7.22 † 61:2 Luk 4.18-19 ‡ 61:2 Mat 5.4

10 Mi pɔnakɛ ní Dii maamaa,
 ma pɔ na ma Luawa,
 asa à suabaa nàmazi pɔkasa ũ,
 à bɔa maa dàmɛɛ ula ũ,
 lán nɔsɛna pɔ kákakèwa,
 lá aà nɔ pɔ a zǎbleɔɔ ñwawa. §
 11 Lá tɔɔlɛ ì to pɔ bɔlɛwa,
 mé bua ì to pɔwɛna fele,
 màa Dii Lua a to yázɛde ligua,
 a to wà ma táasile bui píi wáa.

62

Yelusaleũ dafu

1 Siɔna yáí máɔ níleao,
 Yelusaleũ yáí ma lé a gɔ kpaaũao
 e a ge bɔɔ maa lá gu ì dɔwa,
 e a suabaa ge àɔ pípi lán sɛtɛwa.
 2 Buiɔ n bɔa maa e,
 kíàɔ wesi n gawilɛ nípii.
 Wa tɔ dafu pɔ a bɔ Dii léu kpáne.
 3 Nyɔɔ de lán tulu gawidewa Dii ɔzǎ,
 níyɔɔ de kíafua ũ á Lua ɔlau.
 4 Wa menɛ Bezia bau lɔɔ,
 wa n búsu sísi Guwaiwai bau lɔɔ.
 Waɔ menɛ Mapɔɛáwɛlɛ,
 n búsu sɔ Nɔzǎɛ,
 asa Dii pɔ aɔ dɔma,
 mé n búsu a zǎkɛaàɔ.
 5 Lá èwaaso ì wéndia sé,
 màa n Kena a n sé.
 Lá nɔsɛna ì pɔnakɛ ní a nɔɔ,
 màa n Lua a pɔnakɛnnɔ.
 6 Yelusaleũ, ma gudɔanaɔ dile n bíiɔ musu,
 aàɔ níleao fáanɛ ní gwáasinao píi.
 A Dii sísináɔ, ásu kámaboo,
 7 àɔ zɛaàzi e a ge Yelusaleũ kále,
 i aà ke wélɛ pɔ dúnia àɔ aà táasile ũ.
 8 Dii ladà ní ɔleleao,
 a ò ní a gǎsa gbǎa dɔao à mè
 á á blɛwɛ kpá á ibɛɔwa bau lɔɔ,
 buipáleɔ vɛɛ pɔ a a zíkè mi lɔɔ.
 9 A kèkenáɔ ble, aai ma táasile,
 vɛkɔzɔzɔnnaɔ mi ma kpé kpeleɛ.

10 A bɔle! A bɔle wénkpɛ!
 A zekɛke gbéɔne!
 A kpá! A zeda kpá! A gbɛɔ gágau,

í gudɔkɛkɛkɛli dile buiɔnɛ!

¹¹ Gwa! Dii kpàwakè e dúnia léwa:
O Siɔnɛ aà Suabana lé mɔ.
Gwa! A a asea kua
mé a a zɪ ài kpán'ækɛa.*

¹² Wa mɛné Lua gbéɔ,
gbé pɔ Dii ní bóɔ.
Wa mɛnɛ Wa'ɔliai, Bezianlɔ.

63

Dii tɔsimagɔɔ

¹ Déme bɔ̀ Edɔ̀ú búsuu, àlɛ mɔ,
à bɔ̀ Bɔ̀zɛla, aà pɔkasaɔ tã keei?*

Déme lé gɔ̀sagɔ̀sa tãa'o ní gbãa zɔ̀ɔ,
a ula gawide daa keei?

Máme, mále zɪblea kpàwákɛ,
má gbéɔ suabaa gbãa ví.

² Bɔ̀yáí n ula ní n pɔkasaɔ tã
lán gbé pɔ̀ ɔ̀zɔ̀ vɛɛfɛkɛliu pɔ̀wai?

³ Ma ɔ̀zɔ̀ vɛɛfɛkɛliu mado,
gbɛe kumanɔ̀, baa do.

Ma ɔ̀zɔ̀ buiɔwa ní pɔkúmao,
ma kɛɛ tɔ̀má ma pɔfɛ yáí.

An au fáfá ma pɔkasaɔwa,†
ma ula gbãskpá píi.

⁴ Asa má tɔ̀simagɔ̀ɔ kua ma sɔ̀u,
ma gbéɔ bogɔ̀ kà.

⁵ Ma gugwágwa, gbɛe ku à dɔ̀malɛo,
yá día kɛ gbɛe ku à ma gba gbãao.

ɔ̀ ma zɪblè ní mazɪa gãsa gbãao,
ma pɔkúma mé ma gba gbãa.

⁶ Ma ɔ̀zɔ̀ buiɔwa ní pɔfɛo,
má tɔ̀ ma pɔkúma í zɔ̀lemá,
ma ní au kɔ̀lɛ zɪlɛ.

Dii gbɛkɛ galikɛa

⁷ Má Dii gbɛkɛ galikɛ ní aà táasileao,
asa à yápii kèwɛɛ wá gwaa guu,
à yámaa dasi kè wá Isailiɔnɛ gbɛkɛ guu.

⁸ A mɛ: Aa dɛ ma gbéɔ ú,
aa mɔafiliyá kemɛɛo,

ɔ̀ à gɔ̀ ní Suabana ú.

⁹ A dɔ̀rínɔ̀ ní taasikɛa guu píi,
aà aɛ malaika ní suabà,

* **62:11** Isa 40.10, Zia 22.12 * **63:1** Isa 34.5-8 † **63:3** Zia 14.19, 19.13, 15

à ní bó ké a yeńzi à ní wēnagwà yáí.
A ní sea za yāayāa a ní kua.

¹⁰ Kási aa b̀ò aà kp̄e,
aa aà Nisína p̀o yāè.

⊘ à mikped̀nè à g̀ò ní ibeε ù,
à z̀kàń̀ǹo.

¹¹ ⊘ M̀oizi g̀o yá d̀ò aà gb̀éꝑ̄gu aa m̀è:
Lua p̀ó b̀ua ní a kp̀asa d̀ádánao ísiawa,
à a Nisína d̀arngu ku má ni?

¹² A a g̀asa gawide p̀o M̀oizi oplaai,
ō à í z̀è ní aε,
ké à t̀ob̀o e g̀oꝑ̄pii yáí.†

¹³ A g̀èń̀ǹo í títiu, aai g̀emb̀oꝑ̄e
lán s̀ó p̀ó lé bàale guwawaiuwa.

¹⁴ ⊘ Dii Nisína ní gbá íampakli,
lán zu p̀ó wá g̀èń̀ǹo swad̀oꝑ̄oꝑ̄wa.
M̀aa n d̀oaań̀e,
ké n e t̀ob̀o yáí.

Suabaa wii

¹⁵ Kua za musu wékpale ñ gwa,
kua za n guleśl gawide p̀ó a kua adoau.
N pásł ní n neg̀onkeo t̀ón lá?
N gi wēna ní s̀osobio keiwēε.

¹⁶ Baa t̀o Ablahaũ wá d̀o,
ńmε ní wá Mae ù.
Baa ké wá yá i d̀o Isailiguo,
Dii, ńmε ní wá Mae ù,
n t̀ón wá Bona za zi.

¹⁷ Dii, b̀oyáí ní tò wa zá n zéwai?
Akea n wá swá gb̀aak̀ù,
ō wá n v̄ia v̄lo ní?
Ea su wápi n z̀ob̀lenaꝑ̄wa,
gb̀é p̀ó ní s̀è buiꝑ̄n wá ù.

¹⁸ Wa g̀o b̀usu p̀ó ní kp̀awá v̄l g̀oꝑ̄pla,
ō wá ibeεꝑ̄o m̀ò ōz̀ò n kp̀éwa.
¹⁹ Wá de lán gb̀é p̀ó ní iko v̄imáꝑ̄oꝑ̄wa à g̀èg̀è,
lán gb̀é p̀ó n t̀ó kúmaꝑ̄oꝑ̄wa.
Kai! T̀ó n musu wè n pila,
gb̀èśl̄s̄l̄o lualua n aε.

64

¹ Nyꝑ̄o de lán té p̀ó k̀ù yáa giiwa
a t̀ó ípiwa,
n ibeεꝑ̄o i n t̀ó d̀o,
buiꝑ̄o i gilike n aε.

² Asa ké n pila yáa,
n dabudabu p̀ó wá a f̄an v̄lo k̀è,

† 63:12 B̄oá 14.21

aaĩ pɔ b̄eɔ yāma de ní dou.

⁵ Aaĩ me: Ea, ńsu s̄mazio,
asa má ye mà ḡo gb̄aleao!

Gb̄é beeɔ de t̄é pɔ ɔ k̄u ḡoɔpii s̄úle ũ ma níziɛ.

⁶ Dii m̄e: Gwa!

A k̄ea láu ma ae, máo níleo,
má fiaboné à ḡe ní kú,

⁷ má fiaboné ní duuna

ń ní deziɔ duunao yá musu pii,
asa aa tulaletik̄ate a gb̄es̄is̄iɔwa,

aa le'èa s̄is̄iɔ musu.

Má yá pɔ aa k̄e yāa fiaboné a léu à ḡe ní kú.

⁸ Ma Dii ma m̄e:

Baa tó v̄eɛbeɔ í v̄i yɔɔnno,

wí me wasu a òk̄pao,

asa a káfi v̄iɛ.

Māa má ke ma z̄òblenaɔ yái,

má gb̄éɔ mid̄e piiio.

⁹ Má bui se Yakɔbu buiɔ guu,

Yudaeɔ ḡo ma gb̄es̄is̄iɔ v̄i.

Gb̄é pɔ má s̄eɔ mé aa ḡo v̄i,

wek̄i ma z̄òblenaɔ aao kuu.

¹⁰ Sabna a ḡo dádāk̄ek̄i ũ,

Akoo guzule† a ḡo zuo kálek̄i ũ

ma gb̄é pɔ aaĩ ma k̄i w̄eɛɛɔne.

¹¹ A gb̄é pɔ a p̄ak̄p̄amazio s̄o,

ma gb̄es̄is̄i pɔ a kua adoa yá s̄aágu,

i blekale t̄aa pɔ í m̄o ní minaoe,

i í gb̄aa yāale t̄le t̄aa pɔ í ní baa kp̄amáwa.

¹² Má á baa kp̄awá f̄enda ũ,

í kúle wà á d̄ede,

asa ma lezu, i weao,

ma yā'ò, i sw̄áseio,

a yá pɔ má yeio k̄e,

a ze ní yá pɔ i kamaguoo.

¹³ A yái tò ma Dii Ziḡode ma m̄e

ma z̄òblenaɔ p̄oble, n̄ana i á de.

Ma z̄òblenaɔ imi, imi i á de.

Ma z̄òblenaɔ p̄onake, wí i á kú.

¹⁴ Ma z̄òblenaɔ gulake ní n̄osenao,

ápiɔ s̄o á wiile ní yā'omaɔ,

í búbuape ní p̄os̄iao.

¹⁵ A t̄o a ḡo gb̄é pɔ má s̄eɔne gb̄ékabo ũ.

Ma Dii Lua má á d̄ede,

āma má t̄o dafu kp̄a ma z̄òblenaɔne.

† 65:10 Yoz 7.26

16 Gbé pò lé sa'olekené búsupiu
 a ke ní Lua slande tóo.
 Gbé pò lé lada búsupiu,
 a da ní Lua slande tóo.
 Asa taasi pò aa kè yáa a sáíngu,
 i sáale ma wéu.

Musu dafu ní zílẹ dafuo

17 Málẹ muşu dafu ní zílẹ dafuo ke.†
 Yáziò dò gbéngu bo,
 a gē ní láasoo guuo.

18 A pónake,
 àò yáalò pò pò málẹ kewa gòpii,
 asa málẹ Yelusaleù ke wà yáalò,
 aà gbéò i pónakeu.

19 Má yáalò Yelusaleùwa,
 ma pò a ke ma gbéòwa na.
 Wa ɔ̀lò ní búbuapeao sùu ma a guu bau bo. §

20 Wa ne'iulitèn kpéε bau bo.
 Mae zòòe a ga we a gò lesaio.
 Tó gbé kà wē basòo mé à gà,
 wa mε èwaaşoe.
 Tó gbé i ka wē basòoo, mé à gà,
 wa me Lua lekèèè.

21 Aa kpedòdò, aaiò kuu,
 aa vèlìò pépe, aaiò a be ble.

22 Aa kpedòdò buipáleòneò,
 aali pépe, dàò a be bleo,
 asa ma gbéò wēni ke lán líwa,
 gbé pò ma ní sépiò ní zì ài ble.

23 Aa isima ga kpa pào,
 aa ne'ì à εε ní tó weo,
 asa aao de gbé pò ma báaadàrínguò ù,
 ampìò ní ní nēò sànu.

24 E aao gé lezui, má wemá,
 e aao yá'o aao gé láai, má swásei.

25 Awalewana ní sáo a sē ble sànu,
 nòòmusu a táaable lán zuwa,
 mlēò pòblea aò de búsù ù.

Aa pòe ke'la ge aa pòe òòkpa ma gbèşìşì pò a kua adoa musuo.*
 Ma Dii mámé má ò.

66

Dii bui pti kaaa

1 Ma Dii ma mè:
 Musu mé ma kpalabaa ù,*
 tɔ̀lẹ mé ma gbadibò ù.†
 Kpé pò á ye dòmee bee ku mée?

† 65:17 Isa 66.22, 2Pic 3.13, Zia 21.1 § 65:19 Zia 21.4 * 65:25 Isa 11.6-9 * 66:1 Mat 5.34,
 23.22 † 66:1 Mat 5.35

Ma z̄lɛkɪ bee kà kpelewai?

² Ma ɔ mé pɔ beeɔ kè pii,

ɔ aa kuo lò?†

Ma Dii máme má ò.

Gbé pɔ má aà wegwan ke:

Gbé pɔ azia bùsa mé a nòse dou,

mé a ma yáɔ vɪa vɪ.

³ Wɪ sa'oa ní zuo, ɔ wɪ gbēde ɪɔ,

wɪ sa'oa ní são, ɔ wɪ gbē waa fi,

wɪ mɔ ma gba pówenti, ɔ wɪ sàwa au t̄lɛ,

wɪ tulaletikamee téa, ɔ wɪ kúle táae.

Aa zè ní nízia pɔeão,

an pɔ ɪ na ní yábēepiɔwa.

⁴ Mapi s̄ɔ ma zèò

mà yá gea ní kpeo sua ní aeo kené,

má mómá ní yá pɔ aa a vɪa vɪo,

asa ma lezù, gbēe i weao,

ma yá'ò, aai swásio.

Aa yá pɔ má yeio kè,

aa zè ní yá pɔ i kamaguoo.

⁵ A gbé pɔ á ma vɪa vɪɔ à ma yāma.

A gbé pɔ aa zaágu,

aaí á bɔ adoa ma yáɪɔ mè:

Dii t̄bɔ, wɪ á pɔna e mè!

Wɪ a ní kú nípii.

⁶ Wéle súu ma dɔ!

Ma kpé kɔfi ma dɔ!

Mále fiabo ma ibeɔne a lé gbɛu.

⁷ E aàò gé nɔwáwákei à pɪla,

e aà nòse àò gé swaa kíiwa,

à ne'ɪ ḡɔe u.‡

⁸ Déme yá bee taa mà yāai?

Déme wes̄le màai?

Wa bùsu i ḡɔɔ doa?

Wa buike kándo ḡɔɔa?

Kási ké nɔwáwá m̄ò Sionawa,

à néɔ b̄b̄ɔ ḡɔɔ.

⁹ Ma Dii ma mè

má tó ne'iḡɔɔ ká, né gí bɔ péleia?

Mapi á Lua ma mè

má tó pilaḡɔɔ ká, mí sakpe tataa?

¹⁰ A pɔnake Yelusaleu yá musu,

à yáalɔwà, á gbé pɔ á yeaàziɔ.

A pɔnakeò, á gbé pɔ ále ɔɔbɔɔ.

† 66:2 Zln 7.49-50 § 66:7 Zia 12.5

11 Asa á aà yó mi à ká, á nòse i níni,
á aà í mi, á pò i ke aà àizεε zɔɔwa na.

12 Asa ma Dii ma m̀e
má aafia pisiwà lán swawa,
má buiò àizεε naaaè lán swa paawa,
i yó kpáwá, i á kuε, i á kpá a gbáa.

13 Lá da í a né nòse níni,
m̀aa má á nòse nínié,
á nòse a níni Yelusaleù.

14 Tó a wesíaaε, á pò a ke na,
á me iò aafia lán s̀ekusiwa.
Dii a to a z̀òblenao a gbáa d̄s,
kási a kp̄enemu u b̀òb̀ò a ibeεɔwa.

15 Gwa! Dii lé m̀ó rí téo,
aà z̀ikas̄go aɔ de lán z̀aawa.

A sumá rí kyàwāao,
a rí lele rí tél̄epiɔ.

16 Asa Dii a yákpaleke rí bui píio rí téo rí f̄endao,
mé gb̄é p̄ó a rí dedeɔ f̄aao.

17 Gb̄é p̄ó aal gb̄aɔ ríziε aa gé sa'oiɔ,
aal te sa'onazi e swaluu,

aal s̄awa sa'onao só rí zaeo rí énao,
aa midε s̄anuε.

Ma Dii máme má ò.

18 An yákeɔ rí rí làasoɔ yáí mále m̀ó bui píi k̄aaai. Tó aa mò, aa wesi ma gawile. 19 Má seelake rí guu, mí rí gb̄é p̄ó b̀eɔ gbaε buiɔwa, Taasisi rí Libiio rí Ludi p̄ó k̄azunaɔ v̄io rí Tubalio rí Gelesio rí ísia baa bùsu z̀az̄aɔ, gu p̄ó wí ma t̄s mauo mé wí wesi ma gawileɔɔ, aai ma gawi kp̄awake buiɔne. 20 Aa b̀ò rí á gb̄éɔ bui píi k̄i dia s̄ó kp̄e rí s̄baonaɔ rí yiongoɔ kua s̄́goɔ rí zugoɔ guu. Ma Dii ma m̀e wa m̀órn̄o ma kp̄éu wà ma gba Yelusaleù ma gb̄es̄isi p̄ó a kua adoa musu, lá Isailiò ì m̀ó rí p̀owentio ta gb̄alesai guuwa. 21 Ma Dii ma m̀e, má rí gb̄eεɔ se dilε sa'onao rí Levii buiò ù.

22 Ma Dii ma m̀e lá musu dafu rí z̄lε dafu* p̄ó mále keo aao ku ma ae ḡoɔpii, m̀aa á néo rí á t̄so aɔ ku ḡoɔpii. 23 Ma Dii ma m̀e m̀o rí m̀o, kámaboḡoɔz̄i rí kámaboḡoɔz̄lo, bui píi aliò m̀o kùlei ma ae. 24 Tó aa b̀ò wénkp̄e, aa gb̄é p̄ó b̀ò ma kp̄e ḡeɔ gwagwa. An k̀òb̄iio láao, an té a gao,† mé bui píi aɔ ye rí glyáio.

* 66:22 Isa 65.17, 2Pic 3.13, Zia 21.1 † 66:24 Maa 9.48

ZELEMII

Yá pò kú láe bee guu

Zelemii ku ado, a ku yá pò gbépii lé ke kpeo, ama a náai ví Luae e à gè zí pò Lua dàe kèò pfi. Zelemii ku lá Lua zina Pòlu ò gbezāwa à mè, yèeesaiké guu 5 Lua gbāa sīana í bɔu (2Kln 12.9).

Zelemii yá pò kù wà làasookewàn ke: Aà èwaasoké guu à gò Lua lèdɔekena ũ Yelusaleũ (1.4-9) e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wè 626, kí Yosia dea kía ũ gɔɔ (640-609), 5 a ku we wè bla, gɔɔ pò yá lé z'í'ukū àlè káfi.

Asilìo mé gbāa ví gupiiu gɔɔ bee, 5 aa ná Babiloniɔ gbāa guwa. Yosia ze'è à èa Isaili būsɔ zi kpedo sī. Ama wè 609 guu wà aà dè Megido gɔɔ pò àlè gé kpáí Egipi zīg5 pò aa mò dɔi Asilìoɔne. Egipiɔ aà né Yoaza pò zòlè aà gbɛu bò kpalau, 5 aa Yoakiũ kpà aà gbɛu. Wè 597 guu kí Nebukanéza ní Babiloniɔ sī Yelusaleũ guu, aa ní gbèɔ náaa tārínɔ ní kí Yekonia pò gò a mae Yoakiũ gèe ũo sānu. ɔ aa Zedekia kpà Davidi kpalau, kía gbāasaide pò gbé tò à yākele kè ní a dii Babiloniɔ. ɔ aa fèlèaaàno pásípási, aa koezò Yelusaleũzi e wè do, 5 Nebukanéza zīg5 Yelusaleũ sī wè 587 mɔ soplade guu, aa kí Zedekia kù, 5 aa Lua kpé kpàsa, 5 aa tà ní gbé gbāa pfi.

An taa gbèa wà Gedalia pò ziblenapiɔ aà díle gbāade ũ dè, 5 Yuda gbé kōna pò aa gò bāalè wà tà Egipi, aa anabi Zelemii sè ní gbāao wà tàò. We à gàu.

Lán anabi kɔnɔwa Zelemii è yá gbāa pò kèpiɔ guu Lua lezà a gbé pò aa a náai víopiɔwa. ɔ Zelemii mè tó aa ye músipi kémáe, sema aa ea su Dii ní Luawa, aa lèkpaala ní Egipiɔ tó, aai ze ní zòblea Babilonideɔne. Ama aa Zelemii díle bɔnkpede ũe, 5 wà íadàwà. A bílikè yápiwa, asa a ye a gbépiɔzi maamaae. Maa a kuò dúniau. Gaga bao pò Lua dílèe aà kpa a gbé pò aa ku kai lèzɔne mé tò à bílikè, asa a ye a gbépiɔzi. A yáí ɔ zɔaka Luazi mòɔmɔɔ (11.18-12.6, 15.10-21, 18.18-23, 20.7-18).

Baa ké àlè Lua gbéɔ kaalèa yá kpáwake luanaaikensaidèpiɔne, à ní suabaa yá è kaaa ɔ Luapi bàa ea kuarínɔ yá ũ (31). A zí pò Lua a ble gbezā náai ví, 5 à seeladeke pò ɔ bɔ ní sae kè. Wèɔa Luazi guu à tɔɔlè lù. (32).

Zelemii kè waasokpan náaide pò wà Yesu lèeũò ũ (Matie 16.14). E Yesupi àò gé gai à Gèamusu dikpe blè ní a íwaɔ, 5 à mè Lua bàa kua ní a gbéɔ yá pò Zelemii ò pápa sa (Luk 22.20, 1Kln 11.25).

Dii Zelemii díle anabi ũ

¹ Ilikia né Zelemii, Anato pò kú Bèyāmeɛe buiɔ būsuu sa'onae yán ke. ² Dii yá'òè Amɔ né Yosia,* Yudaɔ kía kpalablea wè ku'e'aaòde guu ³ ní Yosia né Yoakiũ,† Yudaɔ kía kpalablea gɔɔ e Yosia né Zedekia,‡ Yudaɔ kía kpalablea wè kuədode mɔ sɔode guu, gɔɔ pò wà Yelusaleũdeɔ kùkù zìzɔ ũ.

⁴ Dii yá'òmeɛ à mè:

⁵ E màɔ gé n íkasai neasakpeu,
má n dɔ,
e ñyɔ gé bɔi gbɛu,

* 1:2 2Kia 22-23 † 1:3 2Kia 23.35-24.6 ‡ 1:3 2Kia 24.18-25.21

ma n se ma pɔ̄ ũe,§

ma n dile añabi ũ buiɔ̄ne.

6 ɔ̄ ma mɛ: A'a Dii Lua! Má yá'oa d̄so, asa èwaasonan ma ũ. 7 ɔ̄ Dii òmɛ:

Nsu o èwaasonan n ũo.

Gé gbé pɔ̄ ma n zlmáɔ̄ k̄i pii,

ní yá pɔ̄ má danɛ pii oné.

8 Nsu víakɛnéo,

asa má kunnɔ̄ n misia yáie.

Ma Dii máme má ò.

9 ɔ̄ Dii ɔ̄bò a z̄s ma léwa à mɛ:

Ma a yá sòso má kànɛ n léue.

10 Gwa! Ma n dile buiɔ̄ne ní ní b̄usuɔ̄,

nȳs ní wo ní b̄usuu,

nȳs ní gbāa k'ɛ,

nȳs ní kaalɛ, ní ɛa n̄ ní zedɔ̄,

nȳs ní gboo, ní ɛa n̄ ní kekɛ.

11 Dii yá'òmɛ à mɛ: Zelemii, bó ní èi? ɔ̄ má wèwà: Lí pɔ̄ wí me wétei ḡsna mále

e. 12 ɔ̄ Dii òmɛ: N è wásawasae, asa mále wéte ma yáí, ké à e papa yáie.

13 Dii yá èa d̄ɛɛa à mɛ: Bó ní èi? Má wèwà: Ma oo è, àle pusu b̄o, à

yèe, a zí d̄o gugb̄antoo oi. 14 ɔ̄ Dii òmɛ: Za gugb̄antoo oi wa bou wà yáya

b̄usuɛbeedeɔ̄wa. 15 Mále b̄usu pɔ̄ kú gugb̄antoo oi gbé̄o sisi aa m̄o piiɛ.

An k̄iaɔ̄ ní kpalabaaɔ̄ kp̄ale Yelusaleũ bíib̄oɛɔ̄.

Aa koez̄o a bíi pɔ̄ liaizi,

aa léle Yudaɔ̄ b̄usu wéleɔ̄wa.

16 Maa má yákp̄alɛke ní ma gbé̄o

v̄ai pɔ̄ aa kè aa b̄o ma kp̄ yáí.

Aa tulaletik̄at̄ea dii páleɔ̄ne,

aa k̄ule ní p̄kɛaɔ̄ne.

17 S̄uke, ní fele yá pɔ̄ má danɛ oné pii.

Nsu to s̄o k̄ɛngu an yáio.

Tó m̄aan s̄o, níme má tó s̄o k̄ɛngu ní aɛ.

18 Ma n ke lán wéle bíidewa gb̄aɛ,

lán m̄òpele ge m̄ogot̄ɛ bíiwa.

Yuda k̄iaɔ̄ f̄o kpanɛo,

ge a gb̄adeɔ̄ ge a sa'onaō ge a gbé̄pii.

19 Aa añama, k̄asi aa n fuo,

asa má kunnɔ̄ n misia yáie.

Ma Dii máme má ò.

2

Isaili b̄o a Dii kpe

1 Dii yá'òmɛ à mɛ: 2 Ge n̄ yáɛ bee kp̄awake Yelusaleũdeɔ̄ swáw.

Ma Dii ma mɛ,

á w̄ɛndiaḡo gb̄ɛke pɔ̄ á vímanɔ̄ d̄omaḡu

ḡo pɔ̄ á yemazi ma n̄o dafu ũ.

Ḡo bee á t̄emazi guwaiwau,

gu pɔ̄ wí p̄t̄suo.

3 Aa ku ma m̄endo yáie,

aame ma buapó káauo ũ.

Ma gbé pó ní mómoo tàae è,
 ̣ músi ní lé.

Ma Dii máme má ò.

⁴ A swáse ma yáí, á Isailio,
 á Yakobu buio píi.

⁵ Ma Dii ma mè,
 tàae kpele á deziò èa,

̣ aa zākūmanoi?

Aa tè táaazi, ̣ aa gī oi.

⁶ Ma ní bóle Egipi ma doaané guwaiwaiu
 ní sēgbāo ní būsu tō'edeo
 ní būsu iminadeo ní gusisi pásio,
 gu pó gbēe lí a baa vío mé gbēe lío kuuo,
 kási aai ma gbeao.

⁷ Ma suńno tōle táaedeu la,
 aalio a libeo ble ní a pōmaaō.
 Ké aa kà, aa ma būsu gbālè,
 aa tò à gò pó pó má yeio ũ.

⁸ An sa'onao i ma dōo,
 ma ikoyádanedeo i ma dōo,
 an doaanao bō ma kpe,
 an ānabio ānabikekè ní Baali gbāao,
 aa tè pó pó lí káflakenéoozi.

⁹ A yáí má mó ní á yáo sō,
 mé má mó ní á néo ní á tōūnao yáo.
 Ma Dii máme má ò.

¹⁰ A bua ísiawa e Sipi būsuu à gwa.
 A gbé zí Keda a būsuu à a yá tàasika,
 í gwa tó yáe bee taa kè we yāa.

¹¹ Buie a diio líle yāae?

Kási an táapióá Lua no.
 Ma gbé pó má de Lua gawide ũ,
 ma gbéō ma leūkpakè
 ní pó pó lí káflakenéoo.

¹² A musudeo, à to yápi diwá,
 á me i seenata à gō sáiii.
 Ma Dii máme má ò.

¹³ Asa ma gbéō duunakè leε plaε.
 Máme má nibona í wēnide ũ,
 ̣ aa ma to we,

aa gè wà biao yò níziaε,
 bia tefεna pó aa fō í diléoo.

¹⁴ Isailioá zoonεe?

Wà ní í zōble guu nεe?

Bóyái aa gò pōvīao ũ sai?

¹⁵ Nōomusuo palamá aa pūnamá,
 ̣ aa ní būsu yāa,
 an wéleo tekù, gbēe ku we bo.

16 Mefsideo n Tapanesideo n mi wane.

17 Ame a yapi i aziaeo lo?
Ma Dii a Lua, ke ma zemikuae,
o a ma to we.

18 Boyai ale ge Egipi Sioo i miii?
Akea ale ge Asili Uflata i miii?

19 A vaikaa a wi a musue,
a pobozakea a wetea ie.
A laasooke, i do ke
a bo a ma Dii a Lua ke vai,
me a kua vlakeame sai fi.
Ma Dii Lua Zigode mame ma o.

Isailio dea no ndaisai u

20 A ma zuu gbodo a noe a gego,
a ma baoko ke,
a me a zoblemeeo.
Sana guu i gbasi ke sisi lesi pii musu
ni li yeleeo pii gbauo.

21 Ma a ba veeleli maa naaide ue.
Kpelewa a kea,
a go veeleli bolenziae ui?

22 Baa to a zu'o ni saoo
ni masonao maamaa,
a taee tebateba a laameeo.
Ma Dii Lua mame ma o.

23 Kpelewa a fo o i gbaleo,
i ke Baalione kekeo ni?
A ya po a ke swadobob gwa,
a laasooke a yakepiowa.
I ge le a su la,

lan yiongo nunu po a me felewa,
24 lan sea zaa'in da po deke ni gbauo,
ale go lana sesewa.

Deme a fo a aa le liaa go po aa me felei?
Zaa'in sa po le aa weeleo kpasao,
aa aa e a goowae.

25 Asu a kpalekeenzi
e a kyale ge yaa a gbau,
a kolo giugagao.
N beeo a me a zekoo,
wa ye dii zillozie,
sema wa gema.

26 La wi i kpai ku, to wa bowa,
maa wa wida Isailiowa,
an kiao ni ni gbadeo
ni ni sa'onao ni ni anabio.

27 Aai o lie: Wa maen n u,
aai o gbete: Mme n wa i.
Aa bo ma ke, aai zemanoo.
Go po taasi ni le,
o aai me ma fele ma ni suaba.

28 Dii pɔ́ á kè ázɪaɛɔ ku máε?

Aa fɛɛ á taasikεgɔɔ,

tó aa fɪ́ á suaba!

Asa á Yudaɔ,

á diiɔ dasi kà á wéɛɔwa.

29 Bóyáí áɛ zɔakaimazii?

Apíi a bɔ ma kpεε.

Má Dii máme má ò.

30 Ma ladà á deziɔwa pãε,

aai totoapi yádao.

Aa lɛɛ ní ánabiɔwa

lán nɔɔmusu pɔkaalenawa.

31 A gbágbɛɔ, á wéɛ ma yáí.

Ma gɔ́ Isailiɔne gbáa

ge gubeebee ũ yà?

Bóyáí ma gbépiɔ í mε

waɔ ní bebea kεε,

wa mɔ ma kíi lɔɔ ni?

32 Nɔamblebɔ yá a fɪ́ sá wéndiague?

Zákεzɪ pɔɔ yá a fɪ́ sá nɔ dafugue?

Kási ma yá sá ma gbéɔgu

à gɔɔplakè.

33 A yenzi εεε víε fá!

Baa káalua sá zɔɔ,

á á yákea dadaè.

34 Wɪ taaside yáesaide au e á pɔkasaɔwa,

i ke a ní lé á kpéu,

aale á pɔɔ séɛn sɔɔ.

35 Gia ní beeo í mε á yáε vío,

ma pɔ a paázio.

Lá a mè í duunakeo,

má yákpalekeánɔε.

36 Bóyáí íɔ liaaliaa à á yákea liléi?

Egipiɔ widawá,

lá Asiliɔ kèéwa.

37 A bɔ we à su ní ɔɔ dia á musue,

asa gbé pɔ́ áɛ ní náaiképiɔ,

ma giríziε, á dɔnɛ emáo.

3

1 Tó gbēε gí a nai,

ɔ́ à gè zákè gupáɛi,

a fɪ́ εa nɔpi kú be?

Aá kúa a búsupi gbáɛ dúuduue.

Apíi sɔ́ a gbásíkè ní gɔɔ dasi,

ɔ́ a εa lé sua saa?

Ma Dii máme máɛ á la.

2 A wεzu à sísí wáiwaiɔ gwae,

gu kpele wi á dáakpauo ní?

Íɔ zɔɛ zé saε àɔ gɔɔ dá

lán Laalubue z̄l̄ea guwaiwaiuwa.

³ A yáí tò ma gi lou maé,
káabuana i kééó.

N beeo á wé de lán káaluwa wéwae,
wí lí á k̄ūo.

⁴ A lez̄umazi tia a m̄e:

Wá Mae, wá èwaasoḡo gbēna,

⁵ n p̄o āo paawázi e b̄oe ní?

Nȳo wá kp̄ēne k̄ūa ḡōpii yà?

M̄aa i om̄ee,

̄ō īo yāv̄āike á p̄oēawa.

Isaili p̄ōb̄oz̄akea Dii ní suawào

⁶ Kí Yosia kpalableḡō Dii òm̄ee: N Isaili p̄ōb̄oz̄akenapīo yákea èa? Aa ḡe gb̄as̄ik̄è s̄is̄l̄ les̄l̄ pii musu ní lí ȳelelēō pii gb̄áuo. ⁷ Mále e yá beeo kea gb̄ea pii aa suae, kási aai suao. ̄ō an gb̄é Yuda náaisaidēō ní yákeapīō è. ⁸ Ma gínzila kp̄a Isaili p̄ōb̄oz̄akenapīōwa, ma ní yá gb̄as̄l̄ p̄ō aa k̄ēō yáí. Kási v̄la i ní gb̄é Yuda náaisaidepīō k̄ūo, ̄ō aa ḡè gb̄as̄ik̄è s̄s̄. ⁹ Káaluakaa i ke Isailīōne yāe ūo, ̄ō aa ní b̄usu gb̄al̄è, aa gb̄as̄ik̄è gb̄ēō ní líō yá musu. ¹⁰ Gia ní beeo pii an gb̄é Yuda náaisaidepīō i sua ní n̄semendoo, sema m̄ōafil̄i. Ma Dii m̄ám̄e má ò.

¹¹ ̄ō Dii òm̄ee: Isaili p̄ōb̄oz̄akenapīō yá maa de Yuda náaisaidepīōla. ¹² Ge n̄ kp̄awake gugb̄antoo oi n̄ m̄e:

Ma Dii ma m̄e,

à sua Isaili p̄ōb̄oz̄akenāo!

Má f̄é̄ázi b̄o, asa má gb̄ēke v̄l̄,

ma p̄o āo paaázi ḡōpiīo.

Ma Dii m̄ám̄e má ò.

¹³ A we á t̄aaei lé!

Asa a b̄o ma Dii á Lua kpēe,

a t̄aa'ò dii z̄l̄ōwa

lí ȳelelēō pii gb̄áuo,

i swáse ma yáio.

Ma Dii m̄ám̄e má ò.

¹⁴ Ma Dii ma m̄e, gb̄ēnaz̄l̄n p̄ōb̄oz̄akenāo, à sua, asa á z̄án ma ū. Má á sé w̄éle ní w̄élēō dodo, bui ní buio plapla, mí suán̄o S̄īna. ¹⁵ D̄ana p̄o an n̄se muaaman̄ō ̄ō má ní dīle aa d̄oaaé ní d̄s̄ao ní laaio. ¹⁶ Ma Dii ma m̄e, ḡō bee tó a k̄o a dasik̄ú á b̄usuu, wa ma bàakuaán̄o kpagolo yá'o b̄o, a láasoo a ḡē an s̄s̄ guuo. A ni āo k̄úmá̄o, mé wa a p̄ale keo. ¹⁷ Z̄ibeez̄l̄ wa o Yelusalēūe, Dii kpalabaa. Bui pii a si Yelusalēūu ma t̄ōba yáí. An n̄sēv̄ai swágb̄aa yá a d̄oaāné b̄o. ¹⁸ Ḡō bee Yudāo na Isailīōwa, aa b̄o gugb̄antoo oi b̄usuu s̄anu, aai su b̄usu p̄o má kp̄a ní dezīowau.

¹⁹ M̄ám̄e má ò.

Má ye má á sí ma né̄o ūe,

mí p̄oēá b̄usu kp̄áwá,

b̄usu p̄o a kefen̄ke de huip̄alēo p̄ōa.

Mále e áli ma s̄isi á Mae ūe,

mé á we ma to weo,

²⁰ ama á Isailīō a b̄o ma kpēe,

lán n̄oe p̄o a z̄á tò à ḡe gb̄as̄ik̄èwa.

Ma Dii m̄ám̄e má ò.

21 Wii ma dɔ sɪsɪ wáiwai musu,
Isailio lé ɔɔɔ, aale awakpa,
asa aa pãzεε,

ma Dii ní Lua ma yá sãnguε.

22 A εα sua, pɔɔɔzãkεnaɔ,
mí á gbágbã ní á pɔɔɔzãkεgyão.

Wá ké! Wá sumaε,
asa nɪmɛnn Dii wá Lua.

23 Sɪsɪ εε vɪ, gbɛsɪsɪɔ zɔa vɪ,
Dii Isailio Lua mé wá Suabana ũ.

24 Za wá èwaasogɔɔ
táaɔ wá maeɔ zɪ ài blè,
an sãɔ ní ní zuɔ
ní ní nεgɔɔ ní ní nεnɔɔ.

25 Wà naale ní wío,
wà tó wá gεε gɔ kpá wá wéi,
asa ní wá dezɪɔ wa duunakè Dii wá Luaεε,
za wá èwaasogɔɔ e gbã wi àà yãmao.

4

1 Ma Dii ma mè, á Isailio, tó á sua, à sua.
Tó a ɔzɔ á pɔ pɔ má zauɔi,
mé ále liaaliaa lo,

2 tó a legbè ní ma kuaɔ káukãu ní sɪnaɔ,
buipãleɔ báaadakɔu ní ma tɔo,
aai íanadã ma yá musu.

3 Yá pɔ Dii ò Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔnɛn kε:
A Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ pɪí,
à kpase kè wásawasa,
ásu pɔtɔ leuo.*

4 A tɔzɔ á sɔ gbásiwoloa ũ,
í gɔ ma pɔ ũ wásawasa.
Tó mãan sɔo,
má a pɔkúmabɔɔwáε
lán té pɔ gbèe a fɔ deowa
yãvãí pɔ á kè yáí.

Zigɔɔ bɔa gugbãntoo oi

5 A kpáwake Yudaɔnε,
à o Yelusaleũdeɔnε:
A kuupe á búsuu,
à wiile ní lo gbãtɛo
à oné aa kãaa,
aai bàale ta wéle bɪideɔu.

6 A gudɔkɛkɪ dilε Siɔna,
wí mɔ ulε we, ásu zεzεo,
asa má tó kisia zɔɔ ní pɔ ɔnεkeao bɔ gugbãntoo oie.

* 4:3 Oze 10.12

⁷ N̄ɔ̄musu fɛɛ b̄ɔ a t̄ɔ̄ou,
buiɔ k̄aalenapi d̄azeu.

A ḡɔ a t̄ia,
àɛ ḡé á b̄usu kei k̄élekɛɛ,
á w̄éɛɔ i ḡɔ beziaɔ ũ.

⁸ A yáí tò à zw̄ankas̄o k̄akaála,
à s̄ɔɔ à búbuape,
asa Dii p̄ɔf̄eawázi z̄ɔɔ, i kp̄áɛɔ.

⁹ Zibeezi s̄ɔ a k̄é k̄ia ní a íwaɔgu,
yápi i di sa'onaw̄a,
ánabiɔ lé i ḡɔ kp̄aaŭa.
Ma Dii máme má ò.

¹⁰ ɔ̄ ma m̄è: A'a Dii Lua! N̄ ɔ̄n̄k̄è Yelusaleũdeɔne ní gb̄éɛ beɔ p̄ii. Ké n̄ m̄è aao
ku aafia, † ɔ̄ f̄enda mé aɔ wiile ní miwaa?

¹¹ Ḡɔ̄ bee Dii a o Yelusaleũdeɔne ní gb̄éɛ beɔ p̄ii, à me ían w̄aa a b̄ɔ gb̄aaɔ
s̄is̄i wáiwaiɔ musu à m̄ɔ léɛ a gb̄éɛwa. I ke íana p̄ɔ w̄í p̄ɔ fáí a gb̄ási b̄ɔɛ no,
¹² íana p̄ɔ á gbaemá gb̄aa aɔ de beea, yákpale á keín̄ɔ sa.

¹³ Gwa! Ale m̄ɔ lán lousisiawa,
aà z̄ikas̄ɔḡoɔ de lán z̄aawa,
aà s̄ɔ̄ w̄aa de k̄úuɔɔa.
Waiyoo wápiɔ! Wa kaaleɛ sa.

¹⁴ Yelusaleũdeɔ, à á s̄ɔ p̄ipi,
ké à e b̄ɔ aafia.
Aɔ kú ní á l̄aasoo v̄aio e b̄ɔɛ ni?

¹⁵ W̄ale a baokpa D̄a buiɔ b̄usu,
w̄ale m̄usi kp̄awake Eflaiũ buiɔ b̄usu s̄is̄ideu:

¹⁶ A o buiɔne,
í a kp̄awake Yelusaleũdeɔne,
ibeɔ̄ b̄ɔ b̄usu z̄az̄a, aale m̄ɔ,
aale k̄úkua d̄ɔ Yudaɔ w̄éɛɔwa,
¹⁷ aale liai lán mased̄anaɔwa,
asa Yudaɔ b̄ɔ ma kpeɛ.
Ma Dii máme má ò.

¹⁸ A d̄aa ní á ȳakeɔ mé bee lé.
A íadaman we. A pás̄í!
Ale íadawá e á s̄ɔu.

¹⁹ Ma n̄ɔ̄se ɔ̄ɔkp̄a! Ma n̄ɔ̄se ɔ̄ɔkp̄a!
Ma n̄ɔ̄se lé pusu b̄ɔ, s̄ɔ k̄emagu,
má f̄ɔ màɔ níɛɔ.

Ma kuu'ɔ mà d̄ɔ ní k̄úkuakeao.

²⁰ Wíwia lé ke wíwia,
b̄usu ḡɔ̄ da w̄auu gupiiu.
Wá zw̄aakpeɔ wíwi k̄ando,
wá zw̄aaɔ ȳaa ḡɔ̄ḡɔ̄.

²¹ Máɔ d̄alapoɔ gwa e b̄ɔɛ ni?
Máɔ kuu'ɔpi ma d̄ɔ e b̄ɔɛ?

22 Dii mè a gbéᵛ mi v̄lo, aa a d̄so,
 né s̄oᵛᵛne, aa yāe gbáeo.
 V̄ai ᵛnᵛ ᵛ aa d̄s, aa maak̄ea d̄so.

23 Ma z̄l̄e gwà,
 má è da p̄a, a k̄ek̄eao.
 Ma musu gwà, má è a gupua v̄lo.

24 Ma gb̄èsis̄ᵛ gwà,
 mà è aale lualua,
 s̄is̄ᵛ s̄ᵛ aale deede p̄ii.

25 Ma gugwà, mi gb̄e eo,
 baa báᵛ aa ní taa k̄è p̄iie.

26 Ma gugwà, ᵛ má è
 bùsu táae de ḡᵛ gbáa ũ,
 w̄éleᵛ w̄iwi p̄ii Dii ae
 aà p̄ok̄uma p̄as̄í yáí.

27 Asa Dii mè
 bùsu a ᵛᵛkpa p̄iie,
 ní beeo á kaale míᵛm̄iᵛo.

28 Ayám̄eto t̄ᵛle a búbuape,
 musu i siak̄ū,
 asa Dii yá'ò, a a n̄ᵛe suumpao,
 à yád̄il̄e k̄ò, a ea k̄peo.

29 W̄éledeᵛ lé t̄ile p̄ii,
 ké aa s̄ᵛdeᵛ ní k̄azunaᵛ k̄ᵛfi mà yáí.
 Gb̄eᵛ lé si dào guu,
 gb̄eᵛ d̄ède lé s̄ᵛᵛ gb̄es̄ᵛᵛ.

W̄éleᵛ ḡᵛ beziaᵛ ũ,
 gb̄e ku we lo.

30 Yelusaleᵛ, b̄ᵛ r̄ile kei?

Akea n zwàa t̄ea yè,
 n vua n̄ambleb̄ᵛᵛ dà, n kio kái?

N nzia k̄èke p̄ae!
 N ḡᵛp̄ᵛseᵛ ḡin̄zīe,
 aa ye n w̄ēni b̄ᵛe sa.

31 Ma wii mà lán ne'iwāwā wiiwa,
 lán n̄ᵛe p̄ᵛ lé né s̄éia iwa.
 Siᵛna wiie, àle we f̄o, f̄o,
 à ᵛp̄o à mè: Waiyoo mapi,
 gb̄ēdenaᵛ ᵛd̄īea, má kú ga léz̄īe.

5

Gb̄e maao

1 A Yelusaleᵛ z̄eaᵛ k̄eᵛle à gwa,
 à w̄eᵛle a ḡāaeᵛᵛ à e d̄ᵛ.
 Tó yāmaaken sl̄anw̄eᵛel̄eᵛnae ku we,
 má s̄uᵛuᵛke ní w̄élepio.

2 Baa ké aaí me Dii ku,
 ní beeo aaí legb̄e ní m̄ᵛafiliōe.

³ Dii, s̄lana ̄ r̄le weelemáo l̄ò?
 N n̄ gb̄é, i ̄máo,
 n n̄ k̄é búebue, ̄ aa ḡi totoapi mai.
 An swá gb̄aakù lán gb̄ewa,
 aa ḡi n̄̀selilei.

⁴ ̄ ma m̄è taasidēne, aa mi v̄io,
 aa Dii yákēāo d̄so,
 aa d̄s̄ yá p̄ó n̄ Lua lé yáín̄o.

⁵ Má gé mà yá'ò maez̄̄̄ne,
 aa Dii yákēāo d̄so lé?
 Aa d̄s̄ yá p̄ó n̄ Lua lé yáín̄o lé?

Kási gb̄épīo s̄̄ aa n̄ zuu b̄òr̄la,
 aa n̄ bāo k̄èk̄émáe.

⁶ Ayāmeto n̄̀ōmusu a b̄o lákpeu à kusimá,
 àwalewana a b̄o gb̄áau à n̄ dede.
 Gbeaana a naalené w̄énkpe,
 i gb̄é p̄ó b̄ò taitai,
 asa an t̄āēo dasikù,
 an p̄ò̄b̄ōz̄akea k̄è z̄ai.

⁷ Yelusaleū, má s̄uukenn̄e?
 N gb̄é̄o p̄ākp̄amazie,
 aaí yási n̄ t̄á̄e, i ke m̄ám̄ēo.
 Má tò p̄ó m̄ómá,
 ̄ aa s̄i k̄aalua kp̄eu aa gb̄āsikè.

⁸ S̄sa k̄aa p̄ó an me f̄elēāne,
 an baade í lua a gb̄édee noi.

⁹ Ma Dii ma m̄è
 má ladamá yápi yáio lé?
 Má t̄si buipi taawao lé?

¹⁰ A ge ma v̄ēbu* dúuz̄s̄,
 āma āsu deele piio.

A a ḡōnāo z̄z̄z̄,
 asa ḡōnap̄īá ma p̄ó no.

¹¹ Isailīo n̄ Yudāo b̄ò ma kpe.
 Ma Dii m̄ám̄e má ò.

¹² Aa Dii eebò aa m̄è:
 M̄aa no, v̄aie a wá leo.
 Wá k̄s̄'e n̄ z̄lo ge n̄ n̄oanaoo.

¹³ Anabīo lé lé'ana gbae,
 Dii yá aale oo.
 Aame aa n̄ p̄ó e n̄zlawa we.

¹⁴ Ayāmeto ma Dii Lua Z̄iḡs̄de ma m̄è,
 lá màa gb̄épīo òne,
 má a yá sóso kán̄e n̄ léu té ūe,

* 5:10 Isa 5.7

gbépiò ìò de yàa pò tépi a kùwà ù.

¹⁵ Isailiò, ma Dii ma mè
má bui pò kú zázá sóikewáé,
bui pò kú za zi mé aò ku gòopiie.
Bui pò ili ní yámao
mé á ní yá'oa dso.

¹⁶ An gbálaò ì ga inéé,
ampii gōsa gbáaone.

¹⁷ Aa pò pò á kèkèò ní á bleò naaa,
aai á nēgōòò ní á nēnōòò séle.
Aa á zuò ní á sãò ní á bleò naaa,
aai á wēbēòò ní á kaadōmbēòò séle.
Aa á wēle bíide pò ále a náaikēò dēònzò ní ní zikabōò.

¹⁸ Ma Dii ma mè, baa gōò bee má á ke kélekéleò. ¹⁹ Tó wà n la, bóyái ma Dii ní
Lua má kèiné màa píiii, ní oné, lá aa pákpámazi aa zòblè dii zìlōone nízia bùsuu,
màa aa zòble bui zìlōone bùsu zìlou s5.

²⁰ A yáé bee o Yakòbu buiōne,
í a kpáwake Yudaone à me:

²¹ Sòù nòsēsaideò, à yáma,
á wé ví, ili gu'eo,

á swá ví, ili yámao.†

²² I kú à víakemēeo lé?
I kú à lualua ma aeo lé?
Ma Dii máme mále á la.

Ma bùsu'ufāa kàle isia zōle ù,
kōò pò ma dàèn we,
a í a fò à a baa ví bauo.

Baa ké a í í zāampapa,

ìli fò à a baa v̄io.

Baa ké a ikooò ì kōfikē,

ìli fò à a baa v̄io.‡

²³ Gbēpiò swá gbāa, aa fēlemanò,
ō aa pāalemeē aa gēzēa.

²⁴ Baa ké mi lou mané a gōowa
za káabuana e à gé bōléi,
mé ma pòkēkēgōò dīlené,
aali okōe wà víake ma Dii ní Luaeò.

²⁵ A váikēa mé kpà pòpiōne,
á duuna mé glé à maa e.

²⁶ Váikēnaò ku ma gbéò guu,
aai ní wē lán fiikpanaòwa,
aai baikpá gbéòne ké aa e wà ní kú yái.

²⁷ Lá bá ìò ka bāwēna bākabò pai,
màa mōafilì ní ua pà,
ō aai kē odeò ù wà gbāakū,

²⁸ aai ká, an me ìò tekē.

An váikēa gēagē,

† 5:21 Isa 6.9-10, Eze 12.2, Maa 8.18 ‡ 5:22 Yob 38.8-11

aali yási ní netoneᵛ, yá e bɔ́rɔ́ nao.
Aali ze ní pɔesaideᵛ aa ní yánapámáo.

²⁹ Ma Dii ma mɛ,
má ladamá yápi yáio lé?
Má tɔsi buipi taawao lé?

³⁰ Yá pɔ wa ye a gíyáio
wí vɔakɛɛ kɔ́ ní búsuu.

³¹ Anabiᵛ í ānabikeke ní ɛɛo,
sa'onao zɔ́a yá mé í dɔaané.

Maa ma gbéᵛ yei,
āma kpelewa aa ke zái?

6

Koez̄sa Yelusaleᵛi

¹ Bɛyámɛɛ buiᵛ, à bɔ́le Yelusaleᵛ,
í gé mikpakíi weɛleí!
A kuupɛ Tekoa!

A to súlele fele Betakɛleᵛ seela ũ.
Kisia lé bɔ́ gugbántoo oi,
kaale z̄ᵛ looaála.

² Má Siᵛna mide,
wéle pɔ́ wí me a kefeᵛ mé a maa.

³ Zígᵛᵛ mɔ́ bòokpa liai,
lán sádánaᵛ ní n̄ s̄aᵛwa,
baade ní a gbéᵛ a bòou.

⁴ A sɔ́uke wà si Siᵛna ní z̄lo,
à fele wà ge lélemá íatɛ gbāa z̄á.
Agya! íatɛ́'aua p̄ila,
gu lé ḡek̄ᵛ kò.

⁵ A fele wà ge lélemá gwāas̄na,
wí gu pɔ́ de aa ze giu wíwi.

⁶ Ma Dii Zígᵛde ma mɛ:
A liz̄z̄ᵛ,
í búsu kálɛ Yelusaleᵛ bíi sae.
A íada wélepiwa,
asa gbāamɔ́ak̄ᵛ mé kòu.

⁷ Lá í ɔ́ di l̄b̄ou,
māa yāvái di wélepiu.
Taiina ní yāpás̄io z̄ᵛa d̄ou,
mí e aà gyá ní aà b̄o l̄a z̄iio.

⁸ Yelusaleᵛudeᵛ, à ma lɛdama ma,
ké másu kéwáo yái.
Tó m̄aan s̄ᵛo, má á búsu d̄ɛᵛnz̄ᵛe,
gbêe aᵛ ku a guu l̄o.

⁹ Ma Dii Zígᵛde ma mɛ:
Wa Isaili pɔ́ ḡᵛᵛ k̄nwe,
lá wí v̄ɛɛ k̄nwewa.

Wa ɛa a gbesisi,
lá wí pɔ́ gbesisiwa.

¹⁰ Dé má yá'òè má àà gba laaii?

Déme a mamɛɛi?

An swá wɛ̄ao, aa f̄s yámao,

Dii yá í kené íie,

ìli káríguo.

¹¹ Dii pɔ́kúma dɛ̄dɛa,

má f̄s màɔ kúkúta bo.

Pɔ́kúmapí bɔ́bɔ néɔwa gā̄aɛ

ń èwaaso pɔ́ káaaa gudóũ.

To wá ḡsɛ ń a nɔo kú sánu

ń gbé pɔ́ zikù táotaoo.

¹² Ma Dii ma m̄e,

tó ma ɔ̀ lòo búsuɛbeedeola,

má ń b̄eɔ na gb̄ɛpáleɔne ń ɔ̀z̄lɛ,

ń ń buaɔ ń ń nɔeɔ.

¹³ Néf̄ɛnɛn gb̄ɛz̄sɔ p̄ii ɔ̀v̄ai'enaɔne.

Anabiɔ ń sa'onao p̄ii aãb̄ gb̄éɔ s̄as̄aɛ.

¹⁴ Aaí ɛsɛ ma ma gb̄éɔ bɔwa

lá a dɛ p̄ɔe ũowa.

Aaí mɛ, aafia ku, aafia ku,

kási aafia ku we s̄o.*

¹⁵ Yáb̄ɛɛ pɔ́ aa kè í kené wí ũe?

Aawo! Ìli kené wí ũo,

an gɛɛ lí ḡs̄ kpá ń wéio.

A yáí aa ta gb̄é pɔ́ ḡɛ ḡékíio guu,

aa kwe ḡɔɔ pɔ́ mále íadamá.

Ma Dii máme má ò.

¹⁶ Ma Dii ma m̄e:

A ze zékpaau à a zé káauɔ gwa,

í a pɔ́ pɔ́ maa gb̄ɛa à b̄eɔ,

á s̄o i níni.†

ɔ̀ a m̄e á b̄eɔ.

¹⁷ Ma gud̄sanaɔ‡ dílɛé,

má òé àli swáɔɔ an kuupeai,

̄s̄ a m̄e á swáɔɔio.

¹⁸ Ayám̄eto buipáleɔ, à yáma,

í yá pɔ́ a ma gb̄éɔ le d̄o!

¹⁹ Dúnia gb̄éɔ, à yáma,

mále mɔ́ gb̄épiɔ ásookei.

Yá pɔ́ aale yáɔ gb̄en we,

asa aai swáɔɔ ma yáio,

aa ḡí ma ikoyáɛ.

²⁰ Seba tulaleti dɛmɛɛ p̄ɔe ũo,

ge kanɛli fee ḡinana pɔ́ b̄ò búsu z̄àz̄au.

Mili sa pɔ́ i oa i a pɔ́ káteɔ à tékũ sio,

á sa'oaá lí kamaguo.

* 6:14 Eze 13.10 † 6:16 Mat 11.29 ‡ 6:17 Oze 9.8

21 Ayāmeto ma Dii ma m̀è:

Má gb̄e p̄s gb̄é̄o ì ḡẽmb̄oɓɓe w̄aɔ káɓe gb̄é̄pīo ne ní aɓe,
maeɔ ní ní n̄eɔ, gb̄é̄ ní a gb̄é̄o
aai kpákpaai m̄pii aa gaga.

22 Ma Dii ma m̀è:

Gugb̄ántoo oi b̄usudeɔ gwa,
aa f̄ēɓe,
bui z̄ɔp̄io lé b̄o za d̄úniá léwa,
aaɓe m̄ɔ.

23 Aa s̄aɔ ní s̄ɔnaɔ k̄úk̄ua,
aa pás̄l, aai gb̄ēe w̄enagwao.
An k̄ɔfi ìɔ d̄o lán ísia k̄ɔfiwa,
aa didi s̄́ kpe, aa z̄l'ɔp̄oɔ,
aaɓe m̄ɔ lé̄leiwá, Siɔnadeɔ.

24 Wa ní bao mà,

wá ɔ ḡ̄ɔ d̄ɔwázi.
Yá'ɔma wá k̄ú gb̄áa,
wáɓe wáwáma lán ne'inawa.

25 Asu gé buao,
ásu àɔ be z̄éuo,
asa ibeɓe ní f̄endaɔ k̄úk̄uaɓe,
víá p̄ɔ liaaázi.

26 Ma gb̄é̄o, à zw̄ankasaɔ d̄ɔd̄o á pi,
í gbeembo t̄ifu guu.
A ɔɔɔ lán né m̄endona gaamáwa,
à búbuape pás̄l pás̄l,
asa gb̄ēkaalena a m̄ówá kándoe.

27 Ma n dil̄e m̄̀baasana ùe,
ma gb̄é̄o mé gb̄è m̄ode ù.
N ní yákeɓe ȳɔ, ní ní d̄aa d̄ɔ.

28 Swá ȳamansaideɔ ne m̄pii,
aaɓe bebe w̄aɔ ȳad̄ɔd̄omáe.
Aa f̄ēe lán m̄ɔgot̄e ge m̄ɔsiwae,
yákpaanlakenaɔ ne m̄pii.

29 Sia lé tévu,
ké m̄ɔgb̄o e láa tépiu,
kási áɓe m̄ɔ baasa páe,
gb̄ēv̄aiɔ lé ké gb̄ēmaawao.

30 W̄i oné ánuusu giana,
asa Dii ḡínīziɓe.

7

Lua z̄é egeɓaɔ p̄áe

1 Dii yá'ò Zelemiīe à m̀è: 2 Ge ù z̄e ma kpé b̄oɓe, ní kp̄awakené we ù m̄e: A
Yuda p̄s áɓe ḡē b̄oɓe la áɓe gé k̄úleim̄eɓe, à ma yáma.

3 Ma Dii Z̄l̄ḡɔde Isailīo Lua ma m̀è,
à n̄̀selile ní á yákeɓe,

mí tó à̄ ku guε beeu.

⁴ Asu sásāyā náaike à̄ me
Dii kpén ke, Dii kpéeo.

⁵ Tó a nòsèllè ní á yákeao síana,
mé ále yákekōe a zéwa,

⁶ tó i gbāamò nibòò ní tonèò ní gyaaoñeo,
mé i yāesaideò dede guε beeuo,
mé i fada ázlawa a ge dii páleowao,

⁷ má tó à̄ ku guε beeuε.

Gupi ò má kpà á deziowa
aaō kuu gòpii.

⁸ A èa?

Alε sásāyā pò ài v̄lo náaike.

⁹ E'e! I kpái'o, i gbēde,
i gbāsike, i εeto n̄ ma tóo,
i tulaletikatea Baaliε,
i gé taa pò á ní dō yāaoowa,

¹⁰ ò i gbasa m̄o ze ma aε
kpé pò ma tó kuwàε beeu.

I me a b̄o aafia,

ò i εa ge yābēεpio ke.

¹¹ Alε e kpé pò ma tó kuwà pi

á kpáiweliwèò tòo n̄e?*

Màa mále ewá.

Má Dii máme má ò.

¹² Ayāmeto,

à gé gu pò ma z̄l̄eu káau Silo,†

í yá pò má kè we gwa

ma gbé Isailio v̄aikεa yái.‡

¹³ Ma Dii mā mè:

Goō pò ále yápio ke pii,

m̄i d̄oaa m̄aò oé m̄òom̄oε,

ò ili swáseio.

Ma lezùázi, i weao.

¹⁴ A yái, lá má kè Siloε,

màa má ke gu pò má kpà á deziowae,

kpé pò ma tó kuwà ále a náaikēpi.

¹⁵ Má á yá à gomalaε,

lá ma á gbé Éflaiū buio yàwa.

¹⁶ Nsu wabikea gbépioñeo.

Nsu wiileá ní yá musuo.

Nsu yāgbēaanéio.

Nsu n̄yò zemazi ní yáio,

asa má yāmamao.

¹⁷ N è lá aale ke Yuda wéleò guu

ní Yelusaleū gāeòo?

* 7:11 Mat 21.13 † 7:12 Yoz 18.1 ‡ 7:12 Sou 78.61

18 Néɔ̄ ì yàawɛ, maɛɔ̄ ì tɛsɔ̄wà,
nɔɛɔ̄ ì pɔ̄wɛnti dɛ aa kàa kɛ musu nɔɛ kíaɛ.
Aaì ìtɔ̄lɛ dii pàlɛɔ̄wa,

ké a yá e ɔ̄a yáí.

19 ɔ̄ ma Dii ma mɛ̀

i kɛ máme a ɔ̄ao,

ampiɔ̄ ɔ̄ a ɔ̄má, wí i ní kú.

20 A yáí tò ma Dii Lua ma mɛ̀,

má a pɔ̄kúma pàsí bɔ̄bɔ̄ guɛ bee ní a gbɛ́ɔ̄wa

ní a pɔ̄tuɔɔ̄ ní sɛ̀a líɔ̄ ní buapɔ̄ɔ̄.

Aa tɛ́kú píiɛ, wa e tɛ̀pi dɛo.

21 Ma Dii Zlgɔ̄de Isailiɔ̄ Lua ma mɛ̀,

à sa pɔ̄ wí a pɔ̄ kátɛu à tɛ́kú káfí sáaukpasaɔ̄u,

à ãiake àɔ̄ a nɔ̄ɔ̄ so màa àɔ̄ gɛ̀ò.

22 Asa ké ma á deziɔ̄ bɔ̄lɛ Egipi,

ma yáðilɛné,

i kɛ sa pɔ̄ wí a pɔ̄ kátɛu à tɛ́kú

ní sa pàlɛɔ̄ yá ɔ̄ má dilɛné adoo.

23 Má òné lɔ̄ aaɔ̄ ma yá kúa,

míɔ̄ dɛ ní Lua ù,

aaìɔ̄ dɛ ma gbɛ́ɔ̄ ù.

Má òné aa zé pɔ̄ má òlɔ̄né sé,

an kua iɔ̄ na.

24 Kási aai swáseio,

aai laaidɔ̄wàò,

an nɔ̄sɛvái swágbáa yá mé d̄baané.

Aa gbɛzā gwà, aai gé aɛo.

25 Za gɔ̄ɔ̄ pɔ̄ á deziɔ̄ bɔ̄ Egipi e gbā

míɔ̄ a zòblɛna ānabiɔ̄ dilɛ́é,

26 kási ili swáse ní yáio,

ili laaidɔ̄wàò, a swágbāakè,

ɔ̄ a yāvāikè dɛ á deziɔ̄la.

27 Tó n yápiɔ̄ òné, aa swáse n yáio.

Tó n lɛzùñzi, aa wɛmao.

28 Oné bui pɔ̄ i Dii ní Lua yāmaon ní ù.

Aaì wɛ totoaiɔ̄,

ɔ̄ slana pílimá, a kú ní léuo.

29 A á mi kákɛɛlɛ kóle,

í wɛnɛlɛ si sísí wáiwaiɔ̄ musu,

asa á gbághɛɔ̄, ma gíáziɛ,

ma pākpaázi ní pɔ̄fɛoɛ.

30 Ma Dii ma mɛ̀: Yudaɔ̄ yá pɔ̄ má yeio kè, aa pɔ̄bɛɛ kàlɛ kpé pɔ̄ ma tɔ̄ kuwàu
aa a gbàlè. 31 Aa Tofeti gulesí bɔ̄ Beninɔ̄ú guzulɛu,§ aa sa pɔ̄ wí a pɔ̄ kátɛu à
tɛ́kú ò wɛ ní n nɛgɔ̄ɛ ní ní nɛnɔɛɔ̄. Máme mi yápi dilɛnéo, a láasoo i gɛ̀ ma sɔ̄ guu
seo. 32 Ayámɛto ma Dii ma mɛ̀, a gɔ̄ɔ̄ lé mó ké wa o guɛ beɛɛ Tofeti ge Beninɔ̄ú
guzulɛ lɔo, sɛma Gbɛ̀dɛdɛguzulɛ, asa waɔ̄ ge vɔ̄vɔ̄ Tofeti e gu gé láaɛ. 33 Gbɛ́piɔ̄

ge a gō bāo n wāiɔ pɔblea ũe. Gbēe a ɔkené yàayaa. ³⁴ Má pɔna wii n yaabo n nɔsekɔfio midε* Yuda wélεɔu n Yelusaleŭ gāεɔ, asa būsupi a gō bezia ũe.

8

¹ Ma Dii ma mē, gɔɔ bee wa Yuda kíɔ ge wa bɔle miau n a gbāadeɔ n a sa'onao n a ānabio n Yelusaleŭdeɔ pii. ² Wa ɔliu latēi n movuao n saana pɔ aa yerizi aa zɔblené aa tēnzi aa yāgbèamá aa kùlenéɔ. Wa séle vɔ, aa gō kálea tɔɔle lán pɔtuo gbɔwae. ³ Gu pɔ má ɔɔɔ bui vāipizi pii, an gbé pɔ gòpiɔ ga sí n kuwae. Ma Dii Zlgɔde máme má ò.

Duuna n yá pɔ i inéɔ

⁴ Oné ma Dii ma mē:
Tó gbé lèle, ili fεleɔ lé?

Tó gbé zà zéwa, ili εao lé?

⁵ Bóyái Yelusaleŭdeɔ i zāmeε yáwai?

Akea gbépiɔ mikpe ɔ dɔamei?

Mɔafili ɔ aa zèò, aa gí suia.

⁶ Ma swákpà má mà,

aali yázede oo,
mé an gbēe líɔ ku déndɔmeε guu
à me: Bóyái ma váie taa kèò.

Ampii aai té n tufaie,

lán sɔ pɔ lé si zllauwa.

⁷ Baa wáaliana i fele a gɔɔwae,
felena n luakibánao n yaabeεo
aaɔ gɔɔ pɔ de wa εa suwà dεe,
kási ma gbéɔ ma yádilene dɔo.

⁸ Kpelewa á e o ɔnɔnaɔn á ũ,
ámε á Dii ikoyá kúai?

Yádanede εgena a bɔɔlekèé kpaanlae.

⁹ Wí a ɔnɔnapio kúε,
aa bílike, aai zu bai guu.

Aa gí ma yáie.

ɔno kpeletaa buin wei?

¹⁰ A yái má n nɔεɔ kpa gbēpáleɔwa,
an buaɔ i gɔ dāɔne.

Néfenen gbēzɔɔ pii ɔvái'enaɔne.
Anabio n sa'onaoá gbēsásánaɔne.

¹¹ Aai εεε má ma gbéɔ bɔwa,
lá a de pɔe ũowa.

Aai me, aafia ku, aafia ku,
kási aafia ku we sɔo.*

¹² Yábēε pɔ aa kè i kené wí ũe?
Aawo, ili kené wí ũo,
an gεε lí gɔ kpá n wéio.

A yái aa ta gbé pɔ gē gékliɔ guu,
aa kwe gɔɔ pɔ mále ladamá.
Má Dii máme má ò.

* 7:34 Zia 18.23 * 8:11 Eze 13.10

13 Ma Dii ma m̀̀,
 má rí buapóó símáε.
 V̄εε a kεo,
 kaadɔena a nε'io,†
 baa lá a giigaga.
 Wa pó pó má kpámáó símá.

14 Bóyái wá kálea lai?
 Wà káaa wà ta wéle bíideɔu,
 wíɔ ga dā we,
 asa Dii wá Lua díle wà gagae.
 A kona í kpáwá wà mi,
 ké wa duunakèε yáí.

15 Wá wé dɔ aafiai,
 kási yámaae kuo.

Wa gbágbágoó dā,
 ɔ́ wá nísina ná líwa.

16 S̄óó lé pɔbɔ rí n̄ú Dā buiɔ b̄usuu,
 b̄usupi lé lualua s̄s̄saɔ ɔ́ba yáí.
 Wà mò b̄usu ɔ́kpai rí pó pó kíuɔ,
 wéle rí gbé pó aa ku a guuɔ.

17 Ma Dii ma m̀̀,
 má ml̄é pásinaɔ gbaεwá aa á sósoε,
 ml̄épiɔ lí εsedeɔ yámao.
 Má Dii máme má ò.

18 Ma Gb̄enɔseninina, ma pɔ siakù,
 ma n̄sε ɔ́kpà.

19 Ma gbéɔ wii ma dɔ
 za b̄usu z̄àz̄au aa m̀̀:
 Dii ku Siɔnao lé?
 Siɔna Kíapi ku we ɔ́o lé?

Bóme tò aa ma pɔ f̄εlemεε rí rí táaɔi?
 Bóyái aa ma zaf̄emεε rí dii z̄llo p̄aɔi?

20 Wá pó kèke kò, saε ḡé,
 wápiɔ s̄s̄, wí wá suabao.

21 Lá ma gbéɔ wíwia, màa má wíwia,
 ma oosísi, iwáa ká ma p̄a.

22 B̄ò εse ku Galada b̄usuuo lé?
 Lòotoo ku weo lé?
 Akεa ma gbéɔ b̄o i láao ni?

23 Tó ma miá íε yāa,
 mé ma wéá nibɔnaε lé,
 d̄s̄ má wé'i lé kwé f̄aane rí gwāasinao
 ma gbé pó wa rí d̄edeɔ yá musu.

† 8:13 Mat 21.19

9

1 Tó má pilakli ví gbáau yáae lé,
 má a gbéto we mà gé wee,
 asa gbáslkēnaone n̄pii,
 náaisaideo gálie.

2 Aaí lésakā aa ege zuò,
 aaliò gbāa n̄ búsuu n̄ náaiyāoo.
 Aaíò vāike wàò gee, aa ma d̄so.
 Ma Dii máme má ò.

3 A baade laaika a gbēnai,
 ásu à a dae náaikeo,
 asa dae píiá gbēsāsānae,
 gbēnao 1 k̄s̄ pee.

4 Gbēna n̄ gbēnao aaí òn̄kek̄ōe,
 aali síana'ok̄ōe.
 An lé d̄s̄ek̄è n̄ eeo,
 aaí tàaek̄ek̄ōe e wà kp̄asa.

5 N kú m̄afilideo guue,
 m̄afilipi mé tò aa ḡi ma d̄si.

6 A yáí tò ma Dii Ziḡōde ma m̄e,
 má n̄ baasa mà gwae.

Bó má ke ma gb̄ēone
 an vāipi yá musu bi?

7 An lénaá kagbae,
 m̄afilipi mé 1ò d̄o n̄ léu.
 Na'onwaaone,
 mé yaaloma ba da n̄ b̄òuone.*

8 Yá bee yáí má íadamáo lé?
 Má t̄si buipi taawao lé?
 Ma Dii máme má ò.

9 Má 3òb mà búbuape sísl̄one,
 má w̄enal̄e si d̄ád̄ak̄eklīone.
 A s̄ek̄ù, gb̄ēe lé a baa ví 1ò,
 w̄ili z̄ù 3òb ma we 1ò.
 B̄āo n̄ n̄òb̄o ḡēzea píi.

10 Má tó Yelusal̄eũ ḡō bezia ūe,
 gb̄ēḡbonaò tò ū.
 Mí Yuda búsu w̄éleò d̄ēon̄z̄,
 gb̄ēe aò ku we 1ò.

11 Dé 5no mé kà yápi gbad̄sai?
 Dé Dii yād̄àè aà a b̄òl̄ek̄ei?
 Akea búsu ḡō ḡii lán gb̄áawa,
 à ḡa, gb̄ēe lé a baa ví 1ò ni?

12 Ma Dii ma m̄e,
 ké aa pákp̄a ma ikoyā p̄ó má d̄ilenéi yáie,
 aai ma yápi mao, aai z̄ikewào.

* 9:7 Sou 28.3

13 An swágbāa mé d̀aaané,
 5 aa te táaɔzi lá ní maeɔ d̀anéwa.
 14 A yáí ma Dii Zlg̃ɔde Isailiɔ Lua ma m̀e,
 má g̃ɔi kpámáa aa soe,
 mí kona í kpámáa aa mi.
 15 Má ní fáaa buiɔ guue,
 bui p̀o ampiɔ ní ní maeɔ d̃s yāaɔɔ.
 Mí tó wà p̀émá ní f̀endao
 e wà g̀è ní m̀ide.

16 Ma Dii Zlg̃ɔde ma m̀e:
 A yápi da,
 í ge nɔe ge'ɔɔɔnɔɔ s̃isi,
 í gb̃éɔ z̃í nɔe w̃enaled̃ɔnɔɔwa aa m̀ó.
 17 Aai m̀o búbuap̃eé,
 á w̃é i ibɔ e à kw̃é.
 18 Wà ɔɔɔ mà d̃o Siɔna, w̃ále me,
 wa ɔ̀kp̃ae fá, wí wá kú maamae.
 W̃ále wá búsu to we,
 asa wá wá uɔ d̃úuz̃é.

19 Nɔeɔ, à Dii yāma sa,
 à swákpa yá p̀o lé b̃ɔ aà léui.
 A ɔɔɔ dada á nenɔeɔne,
 í w̃enale dadak̃é.
 20 Asa gaga g̀è wá fenentiɔe,
 5 à sí wá zeg̃ik̃iɔ.
 Gapi wá ñéɔ d̀ède z̃eɔɔ guu,
 à wá èwaasɔɔ m̀ide g̃āae.

21 Oné ma Dii ma m̀e:
 Gb̃enaz̃ín geɔ g̃ɔ kp̃ále s̃eu lán p̃ɔtuo gb̃ɔwa,
 lán ése p̀o wa k̀è k̃ále a gb̃é i m̀o s̃éleowa.

22 Ma Dii ma m̀e:
 ɔnɔna su íanad̃á a ɔnyá musuo,
 g̃ɔgb̃āa su ỹɔke a g̃ɔsake yáio,
 ɔde su az̃la se les̃í a ɔda yáio.

23 Tó gb̃é ye íanad̃á,
 aà d̃á ké a w̃é k̀è a ma d̃s yáí.†
 A d̃s ké má gb̃éke ṽí,
 mi yāmaake d̃úniau a z̃éwae,
 asa yá beeɔ mé i kamagu.
 Ma Dii mame má ò.

24 Ma Dii ma m̀e a g̃ɔɔ a m̀ó ké má íada gb̃é p̀o aa t̃ɔz̃ɔɔwa, 25 Egipiɔ ní Yudaɔ ní
 Eɔɔɔ ní Am̃ɔñɔ ní M̃abuɔ ní gb̃é p̀o aa ku guwawaiu aal ní k̃ák̃am̃o k̃éleɔ.‡ Asa
 buip̃iɔ ní Isailiɔ pii, gyaf̃ɔdeɔne ní s̃ɔu.

† 9:23 1Kln 1.31, 2Kln 2.17 ‡ 9:25 Lev 19.27

10

Lua leēuq n̄ t̄aa

1 Isailio, à yá p̄ Dii lé oé ma.

2 A mè ásu buipáleo ÷lese
à bilike seela p̄ i b̄o musuwao.

Asu to v̄ia lí á kú lánwao.

3 Asa buipáleo felekaayáá yápæ.

Aāi liz̄ s̄ēu,

̄ sia i án̄é n̄ kp̄asaḡonāo.

4 W̄i z̄ablew̄à n̄ ánusuo n̄ vuao,

̄ w̄i kusa p̄apaw̄à n̄ masanao,

ké asu ÷o z̄lazīao yá̄i.

5 Táapīo lí yá'oo,

aa de lán bua báyab̄oowāe.

Aali t̄aa'oo, w̄i n̄ sēe.

Asu v̄laken̄éo,

aali f̄s̄ v̄áie k̄en̄éo,

mé aali f̄s̄ ȳamaae k̄en̄é s̄o.

6 Dii, gb̄ēe muaann̄o, n̄ z̄o,

n̄ t̄ob̄o n̄ gb̄āa yá musu.

7 Bui píi K̄ia, déme n̄ v̄ia v̄io ni?*

Ao, a maann̄o máāe.

Bui píi ÷n̄o n̄o n̄ n̄ kp̄aladeo guu

gb̄ēe muaann̄o.

8 Aa doū m̄pīie,

s̄ōūōne, aa mi v̄io,

lí'āāōne, aa f̄s̄ ledam̄áe?

9 W̄i ánusu gb̄ēgb̄ēa p̄ w̄à b̄òo Taasisi

n̄ vua p̄ w̄à b̄òo Ufaza k̄uléw̄à,

̄ w̄i ula búuna n̄ a ḡaaluladeo k̄áka

p̄ p̄ sia n̄ vuaz̄ikenao k̄ēpīe.

Ḡōideo z̄l̄ōne píi.

10 Dii mé Lua sl̄ande ū,

āapī mé īo ku ḡōpii K̄ia ū.

Tó āa p̄o f̄ē, t̄ōle ī lualuae,

buie a f̄s̄ ze aa āa p̄ok̄ūma d̄ao.

11 A o buip̄iōne à me dii p̄o aame aa musu n̄ z̄l̄leo k̄eop̄iō aa mid̄e d̄ún̄iaue, aa
ku gueio.

12 Dii mé d̄ún̄ia k̄e n̄ a gb̄āao,

à t̄ōle k̄ale n̄ a ÷n̄o,

à musu kp̄ale n̄ a w̄ez̄ēo.

13 Tó Dii p̄ūna,

í p̄o kú musu ī k̄ōf̄k̄ēe,

lou ī s̄isi za d̄ún̄ia léwa.

Dii ī b̄o n̄ íanao a láasiu,

lou ī ma n̄ píleao.

14 Gb̄ēnaz̄ināo s̄ōū, aa ȳae d̄ōo,

s̄iāo ḡēe a ḡō kp̄á n̄ w̄éi

* 10:7 Zia 15.4

táa pɔ́ aa píɔ́ yá musu.
 Pɔ́ ɛgɛnaɔ́nɛ, aa wɛ́ni vɛ́lo.
 15 Pɔ́ gianaɔ́nɛ, láanipɔ́ɔ́nɛ.

Yákpalekɛgɔ́zɪ́ aa midɛ.
 16 Dii pɔ́ dɛ Yakɔ́bu buiɔ́ baa ũ muaarínɔ́,
 asa ɔ́mɛ pɔ́pii kɛ́
 ní Isailli pɔ́ á ní sɛ́ a pɔ́ ũ.
 Aà tón Dii Zígɔ́dɛ.

17 A gbé pɔ́ wà koezɔ́ázio,
 à á pɔ́ɔ́ ye bɔ́ò á búsuu.

18 Asa ma Dii ma mɛ́
 tia kéwa má búsuɛ bee gbéɔ́ zuzu lán gbɛwaɛ.
 Má ní ásookɛɛ, wi ní kúkú.

19 Waiyoo wápiɔ́, ké wá wíwía yáí.
 Wá bɔ́á b̀̀kɔ́ɔ́ɛ.

Wáɛ e yáa wá gyápi bleɛ.
 20 Wá wá zwáakpɛɔ́ kwèkwe,
 wá a baɔ́ kèkè.
 Wá néɔ́ gɛ́zɛa, aa ku bo.

Gbɛɛ ku à zwáakpɛ dɔ́wɛɛ bo,
 gbɛɛ ku à a zwáaɔ́ kpáɛo.

21 Wá dɔ́aanaɔ́á sɔ́ũnɛ,
 aali yágbɛa Diiwao.

A yáí tò an yáe lí bɔ́ maaɔ́,
 ɔ́ an gbéɔ́ fáaa pii.

22 A ma, wáɛ mɔ́ baokpai,
 kɔ́fi zɔ́ɔ́ dɔ́ gugbántoo oi búsuu.
 Wáɛ mɔ́ Yuda wé́ɛɔ́ dɛ́ɔ́nzɔ́i,
 wé́ɛpiɔ́ i gɔ́ gbɛgbonaɔ́ tóo ũ.

23 Dii, má dɔ́ ké gbɛnázina kua dɛ aázia yá ũo,
 gbɛɛ a fɛ́ zɛpoo azlaɛo.

24 Dii, ma toto a zéwa,
 i kɛ́ ní pɔ́kúmao no.
 Nsu ma lao má gɔ́ tɛ́nɛɛo.

25 Pɔ́fɛ́ bɔ́bɔ́ bui pɔ́ aa n dɔ́ɔ́wa,
 gbé pɔ́ aali n sísiopiɔ́,
 asa aa Yakɔ́bu buiɔ́ m̀̀mɔ́ɛ,
 aa ní m̀̀mɔ́ bɛ́ɛ,
 aa ní búsu ɔ́̀̀kpá.

11

Yudaɔ́ Dii bàakuarínɔ́ yágbɔ́oa

1 Dii yá'ò Zelemiiɛ à mɛ́: 2 Swáɛ ma bàakuaáɔ́nɔ́ yáí, ní o Yelusaleũdɛɔ́nɛ ní Yudaɔ́ pii. 3-4 Oné ma Dii Isailiɔ́ Lua ma mɛ́, ma bàakuarínɔ́ yá pɔ́ má díɛ ní dezɔ́nɛ gɔ́ɔ́ pɔ́ ma ní bóɛ Egipio tɛ́mɔ́anɛu, gbé pɔ́ yápi kuaóá láaipɔ́ɛ. Má oné

aa ma yāma, aao zīke yá pó má dīlenéowa, aaiio de ma gbéō ũ, míō de ní Lua ũ,
 5 mí lé pó má gbè an deziōne papa. Ma mè má búsu pó vī ní z'íō diu kpámá, lá
 à g̃ á pó ũ gbāewa. Ǿ ma mē: Ami, Dii!

6 Ǿ Dii òmē: Ge ñ kpáwake Yuda wéleō guu ní Yelusaleū gāaēō ñ oné aa swáse
 ma bàakuarínopi yái, aao zīkewá. 7 Za gōō pó ma bō ní á deziō Egipi e gbá, gōōpii
 míō ledamáe, mi me aa ma yāma. 8 Kási aali swáscio, aali laaidōwáō, 5 an
 baade ñsēvái ní swágbāao d̃aaē, 5 ma láaiizímá ma bàakuarínō yá musu, asa
 ma a yádīlené, āma aa kūao.

9 Ǿ Dii òmē: Yelusaleūdeō ní Yudaō pii aa kú ní lekpaafamazioe. 10 Aa ēa sù
 ní dezi pó gī ma yāmaiō duunawa. Aa tē táaōzi aa zobléné. Isailiō ní Yudaō pii,
 aa ma bàa kua ní ní deziō yá gbòo.

11 A yái tò ma Dii ma mè
 má músi pó aa f̃ b̃uo zímá.
 Baa tó aa wiilēa,
 má swáse ní yáio.

12 Yelusaleūdeō ní Yudaō pii
 aa b̃le ge wiile táa pó aaf̃ tulaletikané téaowa.
 Aa f̃ ní suaba ní taasikēgōō s̃ō.

13 A Yudaō,
 á táaō dasi ká á wéleōwa,
 tulaletikateakli pó á b̃ō Baaliēō
 dasi ká Yelusaleū gāaēowa.

14 Mpi s̃ō Zelemii,
 nísu wabikea gbépiōneō,
 nísu wiileanéō,
 nísu yágbēaa ní yá musuo.

15 Ma gbé yenzideō lé lé vái kpaaf̃,
 b̃ō aale ke ma kpé guui?
 Sa'onōō pó aaf̃ kpaaf̃ a ní sí íadamawao,
 aaf̃ p̃ōnakē ní vái pó d̃aanéō.

16 Ma Dii mi oé yāa
 kuli pó a lá sia mé a né kefeū.
 Má tesōwáe sa
 ní zāa'lan gbāa kōflo,
 á gōnaō i gōlēgole.

17 A Isailiō ní á Yudaō,
 ma Dii Zīgōde ma á báe,
 kási yáyaawá 5 ma zēō sa.
 Ma za f̃ē vái pó á kē yái,
 asa a tulaletikátea Baaliēe.

Lekpaaf̃a Zelemiizi

18 Dii yá pó aale ke òbmēē má d̃ō, asa à ma wé kēmēē. 19 Má de yāa lán
 s̃āneb̃ōlō yāesaide pó wāle gé a kōlōkpaiwae, mi d̃ō ké aale lekpaaf̃amazio. Aa
 mè wá liz̃ ní a néo wá aà b̃ō d̃úniau, ké aà t̃ō su àō d̃ō gbēegu b̃ō yái.

20 Dii Zīgōde,
 asa ni yá gwa a zéwae,

ni nòse ní làasooo tàasika.
Tò símá mà gwa,
asa ma azlá nàne n ɔzle.

²¹ Ayāmeto ma Dii ma mè
Anato gbé pò aale n we aale me,
tó n ānabikèkè ní ma tó,
ńyò tá ní ní ɔoɔ,
má yáwí mà o ní musu.

²² Ma Dii Zígòde ma mè
má ladamá,
an èwaasoɔ gaga zílau,
an néɔ gaga ní nɔanao,

²³ an gbé kōnae a gōo,
asa má yáya Anatodeɔwa an ladamagɔɔe.

12

Zelemii yagbeaa Diiwa

¹ Dii, tó ma mɔma ní yáo,
n yá mé ɔ zéwí.

N beeo má yá'onno yázede musu.

Bóyāi vāikenaɔ yá i bɔ maai?
Akea náaisaideɔ ɔ namablei?

² N ní bá, aa zínapele e aa gè ne'í.
N tó dɔ ní léu, an sɔ kuma sɔo.

³ Mpi Dii, ní ma dɔ, ni ma yākea e,
ni wéte láasoo pò mi kemai.

N ní gále tárinɔ
lán sá pò wàle gé ní kòlokpaiɔwa.
N ní dile nído a pòdeɔgɔɔ pò ũ.

⁴ Wá bùsu aɔ ku wēnanno e bɔe ni?
Sè aɔ ku giigagaa e gɔɔ kpele ni?

Nòbɔɔ ní bāɔ mīde gbé pò kúuɔ vāikéa yáie.
Asa aal me Lua yá pò a ní le zia dɔo.

Lua yázasia Zelemiwa

⁵ Tó n bàalè ní kèsedeɔ mé aa n kē,
kpelewa níyò bakpaal ke ní sòdeɔi?

Tó n sɔ daa doù bùsu aafiadeu,
kpelewa níyò ke tó Yuudē pài?

⁶ Baa n gbéɔ ní n uadeɔ bò n kpe,
aa zɔakānzi.

Baa tó aale yá nana one,
ńsu n ní náaikeo.

⁷ Ma pākpa ma gbé yenzideɔzie,
ma bui pò má sèpi tò we,
ma a gbépiɔ ná ní ibeɔne ní ɔzle.

⁸ Ma gbéɔ liaamanɔ lán nòmusuwa líkpeu.
Aa pūnaa, ɔ má zaŋgu.

⁹ Ma gbéḗ gòḡmεε bāso bæebae ũ,
bāso páleḗ liai, aale anawà.
A ge wàio káaa píi, aa mḗ ble.

¹⁰ Dḡaan dasideḗ ma vēεbuḗ ḡḡkpàe,
aa ḡzḗ ma buaḗwa,
aa tò ma pḡeā tḗle ḡḡ gbáa gii ũ.

¹¹ Aa tò à ḡḡ gugii ũ,
a da ma aε wēnanno.
Bḡsupi ḡḡ bezia ũ píi,
asa gbēε ku à laaidḗwàò.

¹² Bḡsudeḡaḗ dède gbáa ḡḡsḡ wáiwaiḗ musu píi,
asa Dii a gbéḗ dède ní fēndao
za bḡsu léla e a léleε.
Gbēnazínae a aafia'e gueio.

¹³ Aa blεwena tḗ, ḡ à bḡlené le ũ,
aa taasi dà rízlawaε, aai ài'eo.
Wí mé de an yákea gbε ũ
Dii pḡkḡma pásí yái.

¹⁴ Ma Dii ma mē ma bui vái pḡ aa ku ma gbé Isailiḗ saε, aale bḡsu pḡ má kpà
ma gbépiḗwa símáḗ bḗle ní bḡsuue, mí Yudaḗ kḡoε ní guu lo. ¹⁵ An woa gbea mí
ea wēnadḡné, mí suḡḡ ní pá ziu ní bḡsuḗ guu. ¹⁶ Buiḡpiḗ mé legbēa ní Baali tḡo
dà ma gbéḡne yāa. Tó aa ma gbéḗ ḡlesè sa, mé aale legbē ní ma tḡo, aale mε wa sí
ní Diio, má ní zedḗ ma gbéḗ guue. ¹⁷ Tó an buie i ma yāma sḡo, má ní kḡoεε, mí
ní kaale. Ma Dii máme má ò.

13

Sàana yá

¹ Dii òmεε má ge sàana lu mà ye, ama másuli pío. ² ḡ ma sàana lù lá a òwa
má yè. ³ Dii yá'oamεε gēn plaade à mè ⁴ mà sàana pḡ má lù má yèpi se geḗ
Uflatai, mí ulε gbḡsḡḡu we. ⁵ ḡ ma ge má ulε Uflatai lá a òmεεwa.

⁶ Gḡḡpla gbea Dii èa yá'òmεε à mè mà fele gé Uflatai, mí sàana pḡ a òmεε má
ulε we se suḗ. ⁷ ḡ ma ea ge Uflatai, ma sàanapi bḡ gu pḡ má ulεu, ḡ má è a ḡḡkpà,
a keεka ke lo.

⁸ ḡ Dii yá'òmεε à mè: ⁹ Ma Dii ma mè, beewa má ke Yudaḗ íandāa ní
Yelusaleudeḗ íandāa zḡḡoε. ¹⁰ Gbēvāipiḗ ḡí ma yāmaie, swágbāa kēmá zḡḡ, ḡ
aa tē dii páleḗzi aa zḡblēné aa kḡlené. Aaḗ de lán sàanapiwae, a keεka ke lo.
¹¹ Lá wí sàana narízi, máa ma Isailiḗ ní Yudaḗ námazi, ké aaḗ de ma gbéḗ ũ, aaḗ
ma tḡḡ, aaḗ ma táasile, aaḗ ma kpela, ḡ aa ḡí ma yāmai.

Vēε tūu yá

¹² Oné ma Dii ma mè, wa vēε ka tūuḗ guu à pa píi. Tó aa òne wa dḡ ké vēε a
tūu pa, ¹³ ní oné ma Dii ma mè, má vēε káka bḡsupideḡne e à zḡ ní loḗwa nípiie,
sea za kía pḡ zḡlea Davidi kpalauḗwa ní sa'onao ní anabiḗ ní Yelusaleudeḗ píi,
¹⁴ mí ní pápákḗwa aa wíwi, maεḗ ní ní néḗ píi. Ma Dii máme má ò. Má ní dedεε,
má ní bḡḡ, má sḡuukeḡnḡḡ, má ní wēnagwao.

Gbeaana a fḡ à a wēsa lilεe?

¹⁵ A swákpá yāma!
Asu ázla se leḡḡo,
asa Dii mé lé yá'o.

16 A beεε d5 Dii á Luaε
 e àò gé gusia kúleiwá,
 à gēmbòle guluuluui gusísídeu.
 A wé d5 gupuai,
 kási gusia z5ò 5 a kúaawá,
 i gusia pāsí kúála.

17 Tó i yápi mao,
 á wala a to mà gε wiipe gusae,
 ma wé'i i kwe maamaa
 ké wa Dii kpása gbéò kúkú yái.

18 O kíaε ní a dao aa z5le zíle,
 ké an kía fua gawideò gògo yái.

19 Negeve bùsu wéle gbaò aaò tataae,
 gbēe aò ku we à wēo.
 Wa Yudaò naaa tárnò zòò ù píie.

20 Yelusaleù, wεzu n̄ gwa,
 gbéò bòle gugbántoo oi, aale m5.
 Gbé p5 Lua nàne n̄ z5ò ku máε?
 N kpása gbé gawidepiò!

21 Bui p5 n̄ gbēnakpàrnòò,
 tó Dii tò aa fēlennò,
 n̄y5 mεa ni?
 Wāwā a ní le lán nε'inawae.

22 Tó n̄ mè àkεa yáε taa n̄ lei?
 N tàaeò yái 5 wà n̄ zwāa piliima
 wà gbāamòne.

23 Etiopi gbé a f5 à a mεbaa lilεe?
 Gbεaana a f5 à a wēsá lilεe?
 A Yelusaleùdeò s5,
 vāi d5εkèánò, á f5 maakεo.

24 Má á fáaa
 lán sē p5 íana sèle gbāauwae.

25 A zian we,
 baa p5 má díléén we.
 Ma Dii máme má ò,
 asa ma yá sááguε,
 5 a εε náaikè.

26 T5ò, má n̄ zwāa lé kánε n̄ miaε,
 wi n̄ puizi e.

27 Ma yábēε p5 á kè s̄s̄s̄ò musu è,
 n̄ gbās̄lkεa ní n̄ wiileá g5ozio
 ní n̄ káaluakaa táaò yá musuo.
 Waiyoo Yelusaleù,
 n̄y5ò gbálea e b5ε ni?

14

Ikpaa

1 Dii yá'ò Zelemiiε lousai yá musun à mè:

2 Yuda b̀usu g̀o w`enanno,
a w`elɛo g̀o zeesai.

W`elɛdeo oosisi n̄ b̀usu yá musu,
Yelusaleũdeo z̄oa ma d̄o.

3 Zedeo i n̄ z̄lkenao z̄l ítoi.
Tó aa g̀e b̀oi, aali í eo,

aaí su t̀u giie, bili í n̄ kú.
I kené wí ú, aaí p̀oku n̄ w`ea.

4 S`ewanao g̀o n̄ bilio,
aale p̀ókuku n̄ w`ea,
t̄ole p̀apaa, lou i ma gueio.

5 Baa tue da í a né tó wee,
ké s̄e kuo yái.

6 S`ea z̄aa'lnao ze s̄is̄l wáiwaiɔ musu,
aale we h̄eh̄eh̄e lán gb̄egbonaoɔwa,
an wé tà loulou s̄esai yái.

7 Baa ké wá t̄aaeɔ wá dá yáu,
d̄owáe n̄ t̄ó yái.

Wá p̀ob̄ozákea k̄e z̄ai,
wa duunak̄ene.

8 N gb̄é p̀ó Isailio wé d̄onzi,
an wet̄aḡo Suabana,
ákea n̄ ḡow̄ee lán nibo ge ḡezea
p̀ó m̀ò í wá b̀usuu ḡo d̄owai?

9 B́yái n̄ de lán gb̄é p̀ó yá d̄iwà
ge neḡona p̀ó a f̄i n̄ suabaowai?
Dii, n̄ kú wá guu,
w̄o wá sisi n̄ t̄owa,
n̄su p̀akpawázio.

10 Yá p̀ó Dii ò gb̄épiɔ yá musun ke:
Aa ye liaaliaai maamaae,
aali z̄le n̄ z̄iwao,
an yá lí ká Diiguo.
An t̄aaeɔ a d̄oāgu sa,
i íadamá an duuna yái.

11 ǃ Dii òm̄e: Nsu gb̄épiɔ aafia wabikeao. 12 Baa tó aa leyè, má n̄ wabikea sio.
Baa tó aa sa p̀ó wí a p̀ó k̄ateu à tékú òa n̄ p̀ówentio, má sín̄no. Má n̄ mid̄e n̄ z̄lo
n̄ noanao n̄ gagyáoe. 13 ǃ ma mè: A'a Dii Lua! Anabiɔ mé i oné aa wesi z̄leɔ,
noana a n̄ deo. Aaí me n̄ȳo n̄ gba aafia ḡoɔpii gue beue.

14 ǃ Dii òm̄e: Anabipio lé anabikeke n̄ eeo n̄ ma t̄oe. Mi n̄ z̄lo, mi yādilené,
mé mi ȳae oné. Anabike p̀ó aale keéá wépfungu egena n̄ m̄aso beeesaio n̄
laasoo kpaanlao yáe. 15 A yái t̄ò yá p̀ó ma Dii má ò anabi p̀ó mi n̄ z̄lo, mé aale
anabikeke n̄ ma t̄oɔpio musun ke: Aale me z̄l ge noana a ḡe n̄ b̀usuo, kási s̄
z̄l n̄ noanao mé a n̄ dede, 16 wi gb̄é p̀ó aale anabikeken̄eɔ zuzu Yelusaleũ ḡaaeɔ
noana n̄ z̄lpio yái. Gb̄e aɔ ku à n̄ v̄io ge n̄ noe ge n̄ néo. Má n̄ väikeapi wíné n̄
musue. 17 Yáe bee oné:
To mà wé'ikau,

má kámabo gwáasína ge fáanεo.

Asa ma gbéεo wíwíá maamaae,
wà ní ké ía à kè zài.

¹⁸ Tó ma gε sēsaou,

mi gbé pó wà ní dedεo ge e kálea.

Tó ma gē wéle guu,

mi gbé pó lé gyákeke nɔana yáí e.
Anabíó ní sa'onaɔ ío liaaliaa mپی,
an gbēe a búsu dō bo.

¹⁹ N gi Yudaɔzi fíafia yà?

N pɔ bò Siɔnagu yà?

Akea n wá wetà,

gbágbáa kuo ni?

Wá wé dɔ aafiai,

kási yámaae kuo.

Wá wé dɔ gbágbáai,

ɔ gili guu wá kúu.

²⁰ Dii, wa wá váikea dè

ní táae pó wá deziɔ kèo.

Wa duunakèneε fá!

²¹ Nsu sakáwáguo n tó yáí,
ńsu n n kpalabaa gawide bɔɔbooo.

N bàakuawanɔ yá su sānguo,

ńsu gbooo.

²² Buiपालεɔ táaɔ í to lou mae?

Luabē í to lou ma ní azíaoa?

Aawo Dii wá Lua, níme ni tó,

ɔ wá wé dɔnzi,

asa níme ni yápio ke píi.

15

Ia pɔ wa da Yudaɔwa

¹ ɔ Dii òmεε à mè: Baa tó Mɔizi* ge Samueli† ze ma ae,

Yudapiɔ yá a gē ma sɔuo.

N ní yá aa go ma ae zà.

² Tó aa n lá, má wa géui,

oné ma mè,

gbé pó má díle aà ga, a gae,

gbé pó má díle wà de ní fēnda,

fēnda wa deò,

gbé pó má díle aà ga ní nɔanao,

nɔana a gaò,

gbé pó má díle wà kú zìzɔ ũ,

wa kú zìzɔ ũε.‡

³ Ma Dii ma mè,

* 15:1 Bɔa 32.11-14, Nao 14.13-20 † 15:1 1Sam 7.5 ‡ 15:2 Zia 13.10

má pɔkaalenɔɔ gbaemá lee siiɔe.

Fɛnda a n̄ dede,
gbɛɔ i n̄ gálegale tárnɔ,

bãɔ n̄ wàio i n̄ ble sáasã.

⁴ Yá pɔ a n̄ le a to sɔ kɛ dúnia búsu gbépiigu yá pɔ Yudaɔ kí Manase, Ezekia né
kè Yelusaleú yáí. §

⁵ Yelusaleú, déme a wɛnadɔnei?

Déme a waiyookenei?

Déme a mɔ n̄ aafia gbɛaii?

⁶ Ma Dii ma mɛ

n̄ pákpámazi n̄ bɔ ma kpe.

A yáí má ɔtɔma mà n̄ de,
ma kpasa n̄ n̄ wɛnagwaaɔ.

⁷ Má a gbéɔ zuzu musu n̄ saao

lán ésewa an búsu wéléɔ guue,

má tó aa kua n̄ néɔwa,

mí n̄ mide,

asa aai míkɛ n̄ yákeɔwao.

⁸ Má tó an gyaɔɔ dasi aɔ de ísiale úfáaa.

Má tó búsuɔdenaɔ mɔ léle

n̄ èwaasoɔ daɔwa fáane gbãa zá,

gili n̄ bàbãaboao a gɛngu kándoɔ.

⁹ Nɔe pɔ n̄ egɔe í soplá yèeɛ i láa,

wí i aà kú,

aà gɛɛ i gɔ kpa a wéi.

Aà gɔɔ a pa kpóoɔ, i tá.

Má tó an ibeɔɔ n̄ gbé kɔnaɔ dede.

Ma Dii máme má ò.

¹⁰ Ma da, waiyoo mapi ké n̄ ma i!

Búsudeɔ lé ma dile nípii sòlede gudena úe.

Mi pɔ sɛanéɔ, mi pɔ sɛamá sɔɔ,

kási sa bèe ɔ gbépii ɔ omɛɛ.

¹¹ ɔ Dii mɛ:

Má tó n̄ bɔ aafiaɛ fá!

Mí tó n̄ ibeɔɔ mɔ kulɛkene taasi pásí gɔɔ.

¹² Gbɛe a fɔ mɔsi ée?

Atɛsa gughántoo oi mɔsi ge a mɔgotɛ.

¹³ Má á àizɛɔ n̄ á pɔ ɔdeɔ kpámá

aa naaa fiabosaie

duuna pɔ á kè á búsuuɔ píi yáí.

¹⁴ Má tó à zɔble á ibeɔɔne

búsu pɔ á dɔo guu,

asa ma pɔfɛ a fele lán téwae,

i kúwá.

¹⁵ Dii, n̄ ma yá dɔ.

To ma yá áɔ dɔngu, ní laaidɔa.

Tɔ simɛɛ ma wɛtánaɔwa,
ńsu mɛnakɛrɪnɔ e aa gɛ ma dɛo.

Nyɔ dɔ́ kɛ́ n yáí wí ma láanikei.

¹⁶ Kɛ́ n yá sòso ní kàmɛɛ ma léu,
má mòmɔ,

ɔ́mɛ ma pɔna ní ma yáalɔao ũ,
asa n tɔ́ mé kua Dii Lua Zígɔ́de.

¹⁷ Mili zɔ́lɛ sánu ní yaalɔnao,
mili pɔnakɛrɪnɔ.

Miɔ zɔ́lɛa madoɛ, asa ní kumanɔɛ,
mé ní tò mále kpɛ̀nɛkɛ an yá musu.

¹⁸ Bɔ́yáí ma yá'ɔ́ma lí láao ni?

Ma bɔ́ pásí, ále gí láai.

Nyɔ́ dɛmɛɛ lán yiongo lébaawa,
lán nibɔna pɔ́ í yèledinéwa yá?

¹⁹ A yáí tò ma Dii ma mɛ̀:

Tó n nòsɛllɛ,
má ɛa n díle n pá ziu,
níɔ zíkɛmɛɛ.

Tó n yá gbíaa b̀aa ní yá yáfúnao,
ńyɔ́ dɛ ma lɛdɔkɛna ũɛ.

To aa ɛa suma, ńsu támáɔ.

²⁰ Má n kɛ gbépiɔnɛ bíli ũɛ,

mɔgotɛ bíli pɔ́ wa fɔ́ gbɔoo ũ.

Aa sòlekɛnɔ, kási aa n fuo,
asa máɔ kunnɔɛ,

má n suaba, mí n bɔ́.

Ma Dii máme má ò.

²¹ Má n bɔ́ gbɛ́váiɔ zɔ́lɛ,

mí n si nòsɛpásídepiɔwa.

16

Zelemii kua

¹ Dii yá'ò́mɛɛ à mɛ̀: ² Nsu nɔsɛ la kɛ́ n nɛ́ɔ i'í guɛ beeuo. ³ Yá pɔ́ ma Dii má ò nɛ́ pɔ́ wá ní i'í búsuɛ beeuo ní ní da'iaɔ ní ní de'iaɔ musun ke: ⁴ Gagyá mé a ní dɛdɛ. Wa ní vɔo, wa ní gaa ɔ́ɔɔo, an gɛɔ gɔ́ kálea tɔ́le lán pɔtuɔ gbɔ́wae. Zí ní nɔanao mé a ní dɛdɛ, an gɛɔ i gɔ́ báɔ ní wáɔ pɔblea ũ.

⁵ Ma Dii ma mɛ̀ ńsu gɛ́ ua pɔ́ wá gáuo. Nsu gɛ ɔ́ɔɔrɪnɔ n wɛnadɔ́nɛ́o, asa má tò gbépiɔ gɔ́ aafiasaɛ. Má yɛ́zi lɔ́, má wɛnadɔ́nɛ́o. Ma Dii máme má ò.

⁶ Nɛ́fɛnɛn gbɛ́zɔ́ aa gaga búsupiue. Wa ní vɔo, wa ní gɛ'lanabɔo. Gbɛ́e a azía lili gɛ a a mi boo. ⁷ Wa blɛ kpa gɛ'ɔ́ambɔnaɔwa wà ní nòsɛ níninɛ́o. Gbɛ́ pɔ́ a de gɛ a da gá sɔ́, wa í dɔ́è wá wɛnadɔ́èo.

⁸ Nsu gɛ́ ua pɔ́ wále pɔnakɛuo, ńsu zɔ́lɛ n pɔ́ble n igbɛ́rɪnɔ. ⁹ Asa ma Dii Zígɔ́de Isailiɔ Lua ma mɛ̀, má pɔna wii midɛ gupiu n wáae, mí yaalɔ́ ní nɔsɛkɔ́fɔ́ bádɛ n gɔ́ɔ́.*

¹⁰ Tó n yápiɔ ò gbépiɔnɛ píi, aa n la: Akɛa Dii ási b̀ɛɛ bee taa ò wá yá musu máai? Táae kpele wá kèi? Duuna kpele wá kè Dii wá Luaɛi? ¹¹ Ní wemá ní mɛ, kɛ́ an dezíɔ pákpámazi yáíe. Aa tɛ́ dii páleɔzi, aa zɔ́blɛnɛ́, aa kùlɛnɛ́, ɔ́ aa

* **16:9** Zia 18.23

pàkpàmazi, aaliò ma ikoyā kūao. Ma Dii māmè má ò. ¹² Ampio s̄ aa vāikè de n̄ dezipiola, an baade n̄sevāi mé d̄aaaè, an swá gbāa, aali ma yāmao. ¹³ Má n̄ b̄le b̄usuè beepiue, mí tárn̄o b̄usu p̄o aa d̄so guu, baa an deziò se aa d̄so. Wekti aa z̄oble dii p̄aleñe fáane n̄ gwáas̄nao, asa má s̄uuker̄n̄o.

¹⁴ Ma Dii ma m̄è, a ḡo a m̄ó ké gb̄èe a me á sí n̄ Dii p̄o Isailiò b̄le Egipioo, ¹⁵ sema Dii p̄o Isailiò b̄le gugb̄antoo oi b̄usu n̄ b̄usu p̄o á n̄ yá n̄ kpáuo pii, asa má sufn̄o b̄usu p̄o má kp̄a n̄ deziòwapi guue.

¹⁶ Ma Dii ma m̄è, tia kéwa mále kp̄òwenaò sisi dasidasi aa m̄o gé Yudaò kúkūi. Bee gb̄ea mí toenaò sisi dasidasi aa m̄o gé n̄ wei gb̄ès̄s̄l̄o musu n̄ s̄s̄l̄o musuo n̄ gb̄ès̄o. ¹⁷ Asa ma wet̄è n̄ yákeao pii, a kee ul̄amee, an t̄aaee ku ké ma wé ḡi eio. ¹⁸ Má flaboné lee pla an t̄aae n̄ n̄ duunaò léue, asa aa ma b̄usu gb̄al̄è n̄ n̄ dii w̄enisai p̄o má zauò e p̄o p̄o má ye a ḡyāiopiò li b̄usupiaè.

¹⁹ Dii, n̄me n̄ ma gb̄āa ū,
n̄me n̄ ma zegikli ū,
n̄me n̄ ma ul̄eki ū w̄et̄aḡo.
Buiò b̄o za d̄únia léwa,
aai m̄o on̄e e e ū n̄ deziò kūa,
an diipiò i àikenéo.

²⁰ Gb̄èe a f̄s̄ dii ke az̄l̄aeo,
i ke p̄opiá dii no.

²¹ Ayāmeto má yādané,
má a gb̄āa n̄ ma ikoo m̄oné sa,
aai d̄s̄ ké ma t̄n̄ Dii.

17

S̄o m̄afili v̄l̄ de p̄opiia

¹ Wá Yudaò duuna yá k̄en̄é n̄ s̄owa n̄ p̄enk̄eb̄o.

Wa k̄è n̄ sa'okliò k̄óbaowa n̄ gb̄ek̄āoo.

² An sa'okliò n̄ n̄ Asetaati lip̄eleò yá Ì d̄o n̄ néogu se.

Aa ku lí ȳeleò gb̄áu s̄s̄l̄ les̄l̄o musu.

³ Má a gb̄ès̄s̄l̄ na á ib̄eñe n̄ ozi
n̄ á àiz̄eò n̄ á p̄o odes̄
n̄ guleš̄l̄ p̄o á b̄òe

duuna p̄o á k̄è á b̄usu yái.

⁴ A okpa b̄usu p̄o má kp̄awázi,
mí t̄ó à z̄oble á ib̄eñe b̄usu p̄o á d̄so guu,

asa á t̄o ma p̄o f̄le lán t̄éwae,
mé t̄épi aò k̄ū ḡoopiie.

⁵ Ma Dii ma m̄è, gb̄é p̄o b̄ò ma kpe
à gb̄enaz̄l̄naò náaik̄è,

a daa n̄ ḡāu ḡò láaipe ūe.

⁶ A de lán lí kú gugiuiwae.

Tó nama m̄s̄, a e bleo.

Aò ku guwaiwaiue
ge b̄usu wiside p̄o gb̄èe kuuo.

⁷ Báaad̄en gb̄é p̄o lé ma náaike,
àle s̄okpalemazi ū.

8 A de lán lí pọ́ wa bà swa sae,*
 a zínapelea íuwaε.
 Aà bàà kú ní guwāao,
 a lá ɔ siaε.
 Ili imina yádao,
 ne'í laaànɔ.

9 Sọ mọafili ví de pọ́piia,
 a kekea vío,
 déme a fɔ à a yáɔ dọ́i?

10 Ma Dii, máme mi sọ́ yọε,
 mi nọ́se yá táasika,
 mí flabo baadeε a yákeawa,†
 mí keε lá a kẹ́wa.

11 Gbé pọ́ ɔda è zé vāi guu de
 lán dọ́na pọ́ gbe kọ́mpa pìpiwaε.
 Gɔɔ pọ́ a ku a gɔɔ soplawa,
 ɔapi a láawàε, i gɔ sɔɔ ù gbezā.

12 Wá Lua kpé mé aà kpalabaa gawide ù,
 kpépi mé fuańla za asńnizí.

13 Dii, nı́me Isailiɔ wé dɔnzi,
 wí a gbé pọ́ pákpánziɔ kú.
 Gbé pọ́ bọ́ ma kpeɔ de lán tọ́ pọ́ wa kẹ́ tɔ́lewwaε,
 asa aa pákpà n gbé pọ́ ní de nibɔna í wēnide úzie.

14 Ma gbágbā Dii, mí gbágbā,
 ma bọ́ Dii, mí bọ́,
 asa n táasi miɔ le gɔɔpii.

15 Wí me yá pọ́ Dii ò ku máε?
 Aà ke wà e me!

16 Mí gí dɔaaine n gbéɔneɔ,
 ní dọ́ ké máme mi wéteagɔɔ nideɔ,
 yá pọ́ í bọ́ ma léu ulεaneɔ.

17 Nsu to sọ́ kẹ́maguo,
 nı́me ní ma ulékli ù yápásigɔɔ.

18 To wí ma wetánaɔ kú,
 mapi sọ́, nı́su to wí ma kúo.

To sọ́ kẹ́ngu,
 mapi sọ́, nı́su to sọ́ kẹ́maguo.
 N ní ká yápásipi gɔɔwa,
 ní ní wíwí e leε pla.

Kámabogɔɔ

19 Dii òmεε: Ge ñ ze Gbéɔ Bọ́leu, gu pọ́ Yuda kíaɔ ɔ́ gēu, aáɔ bɔu, ní gé Yelusaleú bọ́le kńiɔu ɔ́ pii. 20 Ní oné aa swákpa aa ma yāma, Yuda kíaɔ ní Yelusaleúdeɔ pii ní Yuda pọ́ aale gē bọ́lepiɔuɔ́ pii.

21 Ma Dii ma mē: A laaika!
 Asu asose kámabogɔɔzlo,

* 17:8 Sou 1.3 † 17:10 Sou 62.13, Zia 2.23

ásu gēò Yelusaleū bọ́leṣuo.†

22 Asu bọ́ò á ua kámabogṣzlo,
ásuli zle ke gṣṣpi zío.

Aliṣ dṣ ké kámabogṣá ma pṣe,

lá má dile á deziṣewa.‡

23 Kási aai mao, aai swáseio,

aa ní swá kàkae, aai mao,

aa gí totoaie.

24 Ma Dii ma mē, tó a ma yāma, ále gē wélepi bọ́leṣu ní asoo kámabogṣzli bo,
tó á dṣ ké gṣṣpiá ma pṣe, ále zle ke gṣṣpi zío, 25 kía pṣ aa zṣlea Davidi kpalauro
gē wéle beepi bọ́leṣu ní ní iwao kua sṣgoṣ guu ní dia sṣo kpeo. Yelusaleudeṣ ní
Yudaṣ aao kúrino, aai ku wéle beepiu gṣṣpii. 26 Wa bo wéle pṣ liaa Yelusaleúṣ
guu ní Yuda wéleṣ pii ní Bēyāmeṣ bui wéleṣ ní gusalalao ní gusisideo ní Negeve
guwaiwaio, wi mo ma kpéu ní sa pṣ wí a pṣ káteu á tékú obṣṣ ní sa pále obṣṣ ní
pṣwentio ní tulaletio ma sáaukpaa yái. 27 Tó i ma yāma á dṣ ké kámabogṣzliá
ma pṣeo, mé ále gē Yelusaleū bọ́leṣu ní asoo kámabogṣzli, má téka bọ́lepioue, i
kú á zeigikiowa. Wa fṣ tépi deo.

18

Zelemii kua oobona be

1 Dii yá'omēe à mē: 2 Fele gé oobona be, we má tó ñ ma yāmau. 3 Ké ma ge
oobona be, má è ále oo bo. 4 Ké oo pṣ ále bopi ṣṣokpa aá ṣzli, 5 à èa a pále bó ní
gṣpio, lá à kēè maawa.

5 Ṣ Dii yá'omēe à mē: 6 A Isailiṣ, má fṣ kéé lá oobonapi i kewao lé? Lá gí de
oobona ṣzli, màa á de ma ṣzli.* 7 Tó ma bui ge búsu yá'ò ma mē, wá a fuangba,
wá a mide, wá kaale, 8 mé bui pṣ ma ledawápi mikè a váikeawa, má yá pṣ ma
zeṣ mà yíawá bo ma nṣeue. 9 Tó ma bui ge búsu yá'ò ma mē, wá a zeṣ, wi
gba gbáa, 10 mé buipi i ma yāmao, à yá pṣ má yeio kē, má èfāai pṣ ma mē má
kēè bo ma nṣeue. 11 A yái tò, o Yelusaleudeṣne ní Yudaṣ pii, ma Dii ma mē:
A ma, mále vái o á musu,

ma sṣu mà má yáyawá.

12 Kási aa one a zekeo.

Aame wao gé ní yá pṣ wá zēoe,

baade nṣevái swágbáa yá mé aṣ dṣaaè.

13 A yái tò ma mē,
à buipáleṣ la à ma!

Déme yá bee taa mà yāai?

A Isaili pṣ á demēe bui léso ṣṣ

a yāvái pṣ i dimá kē.

14 Nezi i go Libá búsu gbèsislae?

A i nie pṣ i bo za a musu a láae?

15 Kási ma yá sá ma gbéṣgue,

aai tulaletikatea táaṣne,

ṣ aa zà ní felekaa zéwa,

† 17:21 Nee 13.15-22 § 17:22 Bsa 20.8-10 * 18:6 Daa 2.7, Lom 9.20-21

aa pèlɛ zé kpáinau.

¹⁶ Bee yáí an bùsu a gɔ̄ yàaa,
iɔ de láanipɔ̄ ũ gɔ̄ɔpii.

Yápi a di gbé pɔ́ lé gɛ̄ weɔwa,
aai n̄ mikɛ déúdeú.

¹⁷ Má n̄ fáaa lán gukpɛ íanawa n̄ ibeɛɔ aɛɛ,
má mikpɛlinéɛ,
má zɛrínɔ̄ an wétɛagɔ̄ɔ.

Lɛkpaata Zelemiizi

¹⁸ Gbɛ́ɔ̄ mè: A mɔ̄ wà lɛkpaal Zelemiizi, asa sa'onaō yádanɛ a láao ge ɔ̄nɔnaō ledama ge ánabiɔ̄ yá. A mɔ̄ wà lenakasaɛ̄. Wásu laaidɔ̄ aà yá'onɛwa lo.

¹⁹ Dii, swáɛ ma yáí,

yá pɔ́ ma ibeɛɔ lé o ma.

²⁰ Wí maa flabo n̄ váio yà?

Kási aa ɛyɔ̄mɛɛ.

To lá má zɛ n̄ aɛ yá dɔ̄ngu,

ma n̄ maa wɛɛɛ,

ké n̄ pɔ̄ e weemá.

²¹ Tɔ̄ɔ! Nɔ̄ana kpá n̄ néɔzi sa,

n̄ n̄ kpá fɛnda.

To wà n̄ gɔ̄ɛɔ dede aa gaga,

an naɔ̄ i gɔ̄ gyaa nésaiō ũ,

n̄ n̄ ɛ̀waasoɔ̄ kpa fɛnda zllau.

²² To wà búbua ma dɔ̄ n̄ ua

gɔ̄ɔ pɔ́ wà lèlemá kándo,

asa aa ɛyɔ̄mɛɛ ma kúa yáíɛ,

aa baikpámɛɛ ma táa'ozɛu.

²³ Mpi sɔ̄ Dii, n̄ dɔ̄ ké

aa lɛkpáalmazi, aa ye ma de.

Nsu láka n̄ táaepiao,

n̄su n̄ n̄ duunapi bádeɔ.

To aa kpagua n̄ aɛ,

yáyiamá n̄ pɔ̄kúmabɔ̄ɔmagɔ̄ɔ.

19

Lowiaá ziblea Yelusaleŭwa seelaɛ

¹ Dii mè: Gé lo lúí oobona kii. Mae zɔ̄ɔ̄ n̄ sa'on gbɛ̄zɔ̄ɔ̄ séle gé́rínɔ̄, ² ní bɔ̄rínɔ̄ Beninɔ̄ú* guzulɛu Táaso Bɔ̄lɛ sae. Yá pɔ́ má onɛ kpáwake we, ³ o Yuda kíaɔne n̄ Yelusaleúdeɔ̄ pii aa ma yáma. Ma Dii Zígɔ̄de Isailiō Lua ma mè, mále músizí guɛ beewa, gbé pɔ́ a baomà a kɛkɛ swáwɛɛ. ⁴ Asa aa ma to weɛ, aa guɛ bee díle dii zllɔ̄ pɔ́ ũ, aa tulaletikáteau táa pɔ́ ampɔ̄ n̄ n̄ deziō n̄ Yuda kíaɔ n̄ dɔ̄ɔne, aa guapi dè n̄ yáesaideɔ̄ auo. ⁵ Aa Baali gbagbakliɔ̄ bɔ̄, aa sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékú òwà n̄ n̄ nɛgɔ̄ɛɔ.† Máme mi yápi dilenéo, a láasoo i gɛ̄ ma sɔ̄u seo. ⁶ Ma Dii ma mè, a gɔ̄ lé mó ké wa o guɛ beee Tofeti ge Beninɔ̄ú guzulɛ lo, sema Gbɛ́deɛguzulɛ.

* **19:2** 2Kia 23.10 † **19:5** Lev 18.21

⁷ Gue beeu má yá pò Yelusaleũdeò ní Yudaò lé yá bádeu. Má tó an wèlèò ní dede ní fēndaòe, mí ní ge kpa bāò ní wàìowa aa ble. ⁸ Má tó wélepi gō yàaae, i gō láanipò ù. Yápi a di gbé pò lé gē weowa, aaò fionada wétēa pò wà m̀èè yáí. ⁹ Má tó aa ní neg̃s̃eò ní ní neñeò só, aai gbasaa liaa ní k̃o koe pò an wèlèò z̃ñízi à g̃g̃ē taasi yáí.

¹⁰ Lopi wi gbé pò ñỹs̃ gérñoò wáa, ¹¹ ní oné ma Dii Zig̃s̃de ma m̀è: Má buie bee ní wéle beeo wi lá lopi wí a kekea ṽlowae. Waò ge ví e gu ge k̃s̃ámáe. ¹² Ma Dii ma m̀è, yá pò má ke gue beee ní gbé pò kúuon ke: Má wéle bee ke lán Tofetiwa. ¹³ Yuda kib̃eò ní Yelusaleũ uaò gbále lán Tofeti gue beewae. Kpé pò wà tulaletik̃ateau musup̃oòne wà it̃̃le táaowa a musuò tékũ.

¹⁴ Ké Zelemii sù ní Tofetio, gu pò Dii aà z̃l̃ à ànabikek̃èu, à gè zè Dii kpé ua, ò a ò gbéòne: ¹⁵ Dii Zig̃s̃de Isailiò Lua m̀è á yá pò a m̀è á yía wéle bee ní a z̃s̃ewiaowa yíamá píie, ké wélepideò swá gbāa kè, aai a yāmao yáí.

20

Zelemii daaliu

¹ Ké sa'ona Pasuu, Imee né pò de Dii kpé gb̃z̃s̃e ù Zelemii ànabikekeapi mà, ² a tò wà aà gbè wà aà dàliu Dii kpé bolé pò wí me B̃ỹám̃ee Bolé Musu sae. ³ Ké gu d̃ò Pasuu Zelemii b̃ò líu, ò Zelemii òè: Dii a oñe Pasuu lo, sema Ṽlap̃oòliaai. ⁴ Asa ma Dii ma m̀è, má tó ní gili gē nzl̃au ní n gb̃ēnaò píie. An ib̃eò ní kwé z̃l̃ guu, ñỹs̃ wesie. Má Yudaò na Babeli kíae a z̃l̃e, i tá ní ní gb̃ēò Babeli, i ní gb̃ēò dede z̃l̃ guu. ⁵ Má wéle bee àiz̃eò na ní ib̃eòne ní z̃l̃e, a buap̃ò píi ní a pò beeeò píi ní pò pò kú Yudaò kía láasiuò, aai naaa taò Babeli. ⁶ Mpi s̃s̃ Pasuu ní n b̃edeò píi, wa tááñ Babeli z̃l̃z̃ò ùe. We ñỹs̃ gau, wa n ví ní n gb̃ēna pò n ànabi'egenake k̃ñéò.

⁷ Dii, n k̃ñik̃m̃eēē,

ò ma n yáze è,

n gb̃ām̃òm̃eēē, ò n ma fu.

Ò ma g̃ò pò yáaba ù,

gb̃épii Ìò ma láanik̃eē.

⁸ Tó mále yá'ò píi, wii mi lé,
mi wétēa ní p̃kaaleao kp̃awake.

Dii yá mé tò wí ma s̃s̃s̃,
wí ma ke p̃oòp̃oò za k̃o e oosi.

⁹ Tó ma m̀è má aà yá d̃ò gb̃éòguo,
má yá'ò ní aà t̃s̃o lo,

aà yápi Ìò ma s̃s̃ tékũe,
Ìò de lá wà tekà ma me guuwaē.

Yápi kúkũa í ma w̃ae, má f̃o.

¹⁰ Asa mi ma wíò ṽaik̃paalmanò dasi,
wíò me, Ṽlap̃oòliaai.

A aà k̃omaleke!

Wà aà k̃omaleke!

Ma gb̃éò wé Ìò d̃ò ma léleae,

aaí me, tó à z̃à yáwa,

wá aà fue, wí t̃s̃iwà.

¹¹ N beeo Dii kumanò neg̃ñ pás̃l ù,

a yáí ma wetānao kpagua.

Aa fua, wí i ní kú.

Aa tidomalao, aai gō ní tó íio.

¹² Dii Zígōde, gbēmaa táasikana,
ni nòse ní láasoo gwagwa.

Tò simáméé mà gwa,
asa ma azía nàne n ɔzle.

¹³ A lesi Diie à aà táasile!

Asa í wēnade bɔ váikenaɔ ɔzle.

¹⁴ Gɔɔ pɔ ma da ma iwá gō láaipɔ ũ,*
ma igɔɔpi su báaa keo.

¹⁵ Gōe pɔ gē a baokpà ma maeɛ,
à aà pɔ kēè na à mè,
aà na ne'í gōe ũ,
ade gō láaipɔ ũ.

¹⁶ Gōepi gō lán wēle pɔ Dii ní fuangba ní wēnagwasaiowa.

Aáliɔ búbua ma kɔɔ,

íliɔ zíkawii ma fáane.

¹⁷ Asa í ma de neasakpeu

ma da gbēe gò ma mia ũ
aà neasakpe gò dɔ ma papa ũ gɔɔpiio.

¹⁸ Bóme tò ma bɔ neasakpepiu la?

Taasi ní pɔsiao ɔ má dɔ,
ma gɔɔ a pa ní wíoe.

21

Zelemii Yelusaleu dituzɔa ya'oa

¹ Dii yá'ò Zelemiie gɔɔ pɔ kí Zedekia Malakia né Pasuu ní sa'ona Zefania, Maasea néo zlwà. Aa mè: ² Yágbeawēe Diiwa, asa Babeli kí Nebukanēza lé zikawanɔe.* Wíliɔ dɔo tó Dii a dabudabue kewēe lán yáawa, i aà yáwēe.

³ ɔ Zelemii òné aa ge o Zedekiae: ⁴ Dii Isaliɔ Lua mè: N zígō pɔ aa gōkeɔɔ kúa, aale zíkàò bíi kpe ní Babeli kiao ní Babiloni búside pɔ koezɔ́áziɔ, má tó n zígōpiɔ kpekpaɛ, wi ní gōkeɔɔpiɔ sēle sioázi wēleu la. ⁵ Máme má a gàsɔ poo, mí zíkàánɔ ní ma gàsà gbāao ní pɔfēo ní kyàwāao ní pɔkúma zɔɔo. ⁶ Má gagyá pásɔ ká wēleɛbeedepiɔgu aa gagae, gbēnazinaɔ ní pɔtuoo pii. ⁷ Ma Dii ma mè, bee gbēa mí Yudaɔ kí Zedekia ní a íwaɔ ní gbé pɔ aa bò gagyá ní zlo ní nɔanao guuo na Babeli kí Nebukanēzaɛ a ɔzɔ ní ní íbēe pɔ aale ní wēo, aai ní dede ní fēndao. Aa sùuukerínɔ, aa ní gbēe too, aa ní wēnagwao.

⁸ O gbé kɔniɔne sɔ ma Dii ma mè, wēni zé ní ga zéo ɔ mále ɔɔné. ⁹ Gbé pɔ gò wēleɛ beepiɔ gaga zlu ní nɔanao ní gagyáoe. Gbé pɔ aa bò gè nà Babiloni búside pɔ koezɔ́nziɔwao sɔ aao kue, adeɔ mé aa bɔ. ¹⁰ Ma zēo mà váike wēleɛ beepie, i ke maa no. Ma Dii máme má ò. Má wēlepi na Babeli kiae a ɔzle, i tesɔwà. ¹¹ O Yudaɔ kí bedēone aa Dii yáe bee ma.

¹² Davidi bedēo, ma Dii ma mè,
áliɔ yáke a zéwa lá gu lé dɔ,

í gbé pɔ wále gbāamɔnéo bɔ ní wetānaɔ ɔzɔ.

* **20:14** Yob 3.1-12 * **21:2** 2Kia 25.1-2

Tó i ke màa s̄so, má p̄f̄eb̄ob̄owá
lán téwa á v̄aik̄eao yáie,
io kúwá, gb̄ēe a f̄s̄ deo.

¹³ Yelusaleūde, má b̄o á k̄p̄e.

Ma Dii máme má ò.

A kú gb̄è s̄alala musu guzule sae,

̄s̄ i me: Déme a f̄s̄ lélewái?

Déme a e siwázi wá t̄ouui?

¹⁴ Má ladawá á yákeao léue.

Ma Dii máme má ò.

Má tes̄ á lík̄pe k̄p̄ewae,†

tépi i kú p̄o p̄o liaaiowa píi.

22

Zelemii ya'oa Yuda kiasne

¹ Yá p̄o Dii òn ke: Gé Yuda,ó kí be, ní yáe bee oè. ² Yuda,ó kía p̄o z̄s̄lea Davidi kpalau, Dii yáma, mpi ní n íwa,ó ní n gb̄é p̄o aai ḡe b̄olee beeu. ³ Dii mè, àli yámaake a zéwa. Ali gb̄é p̄o wale gb̄aam̄e b̄o aà wetāna ozi. Asuli gb̄aam̄o b̄om̄e,ó ge tone ge gyaa. Asuli ní taiinkeo. Asuli yāesaide de gue beeu lo. ⁴ Asa tó ále z̄lke yápiwa, kía p̄o z̄s̄lea Davidi kpalau,ó ḡe bee bee b̄olepiu kua s̄s̄go,ó guu ní dia s̄s̄o k̄p̄e ní n íwa,ó ní n gb̄é. ⁵ Tó ále z̄lke yápiowa s̄so, ma Dii má s̄i ní mazlao, bee beepi a ḡe bezia ūe.*

⁶ Yá p̄o ma Dii má ò Yuda,ó kí be musun ke: N de mee lán Galada b̄usuwa,

lán Libā b̄usu gb̄èsi,ó misonawa.

N beeo má tó n̄ ḡo gb̄aa ūe,

wéle p̄o gb̄ēe ku a guuo ū,

⁷ mí b̄usudena,ó gbaema,

an baade io a ḡok̄eb̄o,ó k̄ua,

aai á se,de lí ma,ó z̄s̄z̄s̄ k̄ateu.

⁸ Bui,ó a,ó wéle beepizi dasi, aai k̄o lala aa me: B̄oyá,ó Dii k̄e me,ewiae beee kéwai? ⁹ Wi oné, ké aa Dii ní Lua b̄aakuar̄n̄o yá t̄o we, aa ḡe k̄ule dii p̄ale,óne aa z̄obl̄ené yáie.

¹⁰ Asu s̄o,ó gb̄é p̄o ḡa yá musuo,

ásu waiyook̄e,ó.

A s̄o,ó gb̄é p̄o wá t̄aa,óno yá musu,

asa a sua ví lo,

a wesi a be b̄usule lo.

¹¹ Yá p̄o Dii ò Yuda,ó kí Salu,ó† p̄o z̄l̄e a mae Yosia gb̄eu yá musun ke, à mè: A b̄o laki, mé a su la lo.

¹² A ga gu p̄o wá t̄aua,óno z̄l̄z̄o ūe,

a wesi b̄usue beepile lo.

¹³ Waiyoo kía p̄o bek̄p̄a,

i a yákeke a zéwao,

a t̄o a gb̄é,ó z̄l̄k̄e p̄a.

Waiyoo kía p̄o k̄p̄e,ó didik̄o,ó,

i a yá,óḡo a zéwao,

i fiabo a zikenaoneo.

14 A mē á ua tīisi kpa azīae
 ní kpé zō didiakōa,
 á fēnenti yaasanao bōbō,
 í sedē lío kpa a gōwa kpékpe,
 í pō tēa lēwā.

15 N kíakéá sedē lí dasi yá yà?
 N mae i poble à imíio lò?
 A yāmaakè a zéwa,
 ō aà yá bō maa.

16 A zè ní taasideo ní wēnadeo,
 ō yá bōè maa.

Ké a ma dō yáin weo lò?

Ma Dii máme má ò.

17 N tò òvái n wé ní n sōo blé
 ní yāesaideao ní gbāamōanéio
 ní gbéō bō'ímiao.

18 Ayāmeto Dii yáé bee ò Yudaō kí Yosia né Yoakiū[†] musu.

Wa aà ge òlō wā me
 waiyoo gōe, waiyoo nōeo.
 Wā aà ge òlō wā me,
 waiyoo ma dii, waiyoo ma kíao.

19 Wa ke aà gee
 lá wí ke zāa ln geeuae.
 Wa aà ge gále bōo Yelusaleū
 wā vūaa wēnkpēe.

20 A ge wii pále Libā būsuu,
 í búbuape Basana būsuu,
 í wiile Abaliū gbē musu,
 asa bui pō a yāyérinō fūae.

21 Ké ále namable, má òé,
 ō a mē á mao.
 Zé pō á beu za á èwaasogōon we,
 íli swáse ma yáio.

22 Iana a á dōanao séle píie,
 wi bui pō a yāyérinō kúkū tárinō,
 á gee i gō kpá á wéi,
 wí i á kú á váikeao yái.

23 A gbé pō á kú kpé pō wa dō ní Libā lío guu,
 a sakpedá sedē lípio musu,
 wāwā a mówá lán ne'iwāwāuae,
 í aauke à pelembo.

24 Ma Dii má ò Yudaō kí Yekonia[§] Yoakiū née, baa ké ní de tāana ū ma òplaa
 ònewa, ní ma kuao má n bō ma òpiuae. 25 Mí n na gbé pō aale n weōne ní òzī, gbé
 pō níle vlakenéō, Babeli kí Nebukaneza ní Babiloniō. 26 Mpi ní n da'iao, má á zu
 būsuo páleue, būsuo pō wi á iuo. We á gagau. 27 A e su būsuo pō áo a bekeuo.

[†] 22:18 2Kia 23.36-24.2 [§] 22:24 2Kia 24.8-17

28 Yekonia gbé bee de oo pò wí
wà sakàu ge pò pò gbèe yeio ù yà?
Býái wa aà zu ní a néo
bùsu pò aa dso guui?

29 Bùsude, bùsude, bùsude,
à Dii yàma.

30 Dii mè gbépi tó dalau nésai,
gbé pò a bò maa e a wèni léuopi,
asa aà nées a bò maa,
an gbèe a e Yudaò kía ble
à zòle Davidi kpalauo.

23

Davidi bui vlàpaa yázedekena ù

1 Ma Dii ma mè, waiyoo sādāna pò aai ma sào kaaleo, dōana pò aai ma kpāsa
sào fāaa. 2 Ayāmeto ma Dii Isailio Lua má ò ma gbé dōaanapione, lá i òlia
ma sàoziò, mé a ní yá a ní fāaa, má á yākeao wíé á musue. Ma Dii māmē má
ò. 3 Māmē má a sā kōnaò kāaa bùsu pò ma ní yá ma ní kpáuo píi, mí suńo ní
kpāsau, aai ne'i aa kó. 4 Má sādānaò dilené aa dōané, vía a ní kú bo, sō a kéngu
bo, mé an kee a sāsā bo. Ma Dii māmē má ò.

5 Gwa, gwoe a mó

ké má tó Davidi bui vlāpa* gbēmaa ù,
kíá pò a kpalable ní laaio ù,
i yāmaake a zéwa a bùsuu.
Ma Dii māmē má ò.

6 Aà gwo Yudaò mi aò daa íae,
Isailio io ku dōda.
Tóe bee wáli aà sísiwá,
Dii pò tò yá bōwanò na.†

7 Gwa, gwoe a mó ké wa me ní Dii pò Isailio bòle Egiptio bo, 8 sema ní Dii pò Isailio
bòle gughāntoo oi bùsuu ní bùsu pò à ní yá ní kpáuo píio.

Anabi egenao

9 Ma pò yá ānabio yá musu dúuduue,
ma wá gá píi,
ma gō lán wēdenawa,
lán gbé pò vèe zòlewàwa
Dii ní a yá gbāstsaio yái.

10 Gbāstkenao bùsu pà,
vái 5 aa tei, we an gbāa kuu.
Bùsu gò wēnanno ké Dii lekèè yái,
dádákekli gò ní wío.

11 Ma Dii ma mè,
ānabio ní sa'onaò pàzea,
mi ní e ní vāio ma kpéu se.

12 A yái tò an zé a zāana ke,

* 23:5 Isa 4.2 † 23:6 Zel 33.14-16

má ɔʒízi aa kwε gusiaue,
mí yáiyamá ní ɪadamagɔɔ.
Ma Dii máme má ò.

¹³ Ma yāvái è Samali ānabieɔwa,
aa yā'ò ní Baali gbāao
aa ma gbé Isailiɔ sàsàò.

¹⁴ Ma vāi pɔ́ í dimá è Yelusaleŭ ānabiɔwa,
aaɪ gbāsɪke, aaɔ be ní mɔafilio,
aaɪ vāikenaɔ gba gbāa,
ɔ gbēe lí mikē a vāiwao.

Aa gɔ́mεε lán Sɔdɔŭdeɔwa nípii,
wéledepɔɔ de lán Gɔmɔɔdeɔwae.†

¹⁵ A yái tò ma Dii Zígɔde
má ò ānabipiɔ yá musu ma mē,
má tò aa gɔ́i sò ní pɔblea ũ,
aai kona í mi ní imia ũ,
asa Yelusaleŭ ānabipiɔ tò
ma yādasai lí bùsupiaε.

¹⁶ Ma Dii Zígɔde ma mē,
ásu yá pɔ́ ānabiɔ lé oé mao.
Aaɪ to àɔ yiongo lébaa d́áε,
anzla yá ɔ aaɪ oé,
aali ma ma léuo.

¹⁷ Aaɪ o gbé pɔ́ sakāmaguɔne,
má òné aaɔ ku aafiaε.
Aaɪ ea o swágbāadepiɔne,
vāi a ní leo.

¹⁸ An déme kú ma íwao guu
à e ma yāmai?

An déme swāsè ma yái a mài?

¹⁹ Gwa! Má pɔ́kūmabɔɔmá lán zàa'lanawae,
i liasáizɔ à pila vāikenaɔ miwa lán zàawa.

²⁰ Ma pɔ́fε a weeo
e mà ge yá pɔ́ mále yá midεò.
Gɔɔgbεzāzɪ ɔ á a midɔ́ sáasá.

²¹ Máme mi ānabipiɔ dilεo,
ɔ aa wāa ní ní yákeao,
mi yā'onéó, ɔ aa gè yā'ò.

²² Tó aa ku ma íwao guu yāa,
d́ɔ aa ma yá kpāwakè ma gbépiɔne,
d́ɔ aa tò aa bɔ́ ní zé vāi guu
aa mikè ní dàa vāiɔwa.

²³ Ma Dii ma mē,
gudoŭna Luan ma ũa?
Káikái e zàzā Luan ma ũ.

²⁴ Ma Dii ma mē,

† 23:14 Daa 18.20

gbēe a e ulɛ guei mà gí àà eia?
 Mi musu ní zílɛo pao lé?
 Ma Dii máme má ò.

²⁵ Ma yá pɔ́ ānabi egenaɔ́ ì o ní ma t́so mà, aai me, wa è iue, wa è iue.
²⁶ Anabipiɔ́ ɛ k̄ua ní n̄ɔse guu. Bɔɛ aa ze s̄as̄ayā pɔ́ kú ní s̄su ānabikekeaei?
²⁷ Aale e nana yá pɔ́ w̄ale ok̄ɔe a to ma t́sá ma gb̄éɔgue, lá à s̄à ní deziɔgu Baali yáíwa. ²⁸ Anabi pɔ́ nana'ò, àà a nanapi dau siuné. Gb̄é pɔ́ ma yá k̄ua s̄s, àà ma yápi oné slana. Bó blewe m̄isina ví ní p̄wenapioi? ²⁹ Ma yá de lán téwae, a de lán masana pɔ́ ì gb̄ewi kélekelewae. Ma Dii máme má ò.

³⁰ A yáí ma Dii ma fele ní ānabi pɔ́ aai ma yá sék̄ɔwa aa s̄ɔ̀pɔɔ. ³¹ Ao, ma fele ní ānabi pɔ́ aai nízia yá'ò, aai me máme má òpɔɔ. Ma Dii máme má ò. ³² Ao, ma fele ní ānabi gb̄es̄as̄ana nana'onapiɔ́. Aai dau siu ma gb̄éɔne, aai ní s̄as̄ā ní ní ɛ p̄a giiɔɔ. I ke máme ma ní dilɛo, mi ní z̄lo. Aali k̄áflae ke gb̄épiɔneɔ. Ma Dii máme má ò.

³³ Tó gb̄épiɔ́ ge ānabie ge sa'onae n la à m̄è, yá kpele ma m̄è a ní lei? Ní oné, bó yá ùi? Má ní tó weɛ. Ma Dii máme má ò. ³⁴ Tó ānabi ge sa'ona ge gb̄e m̄è Dii yá ále o, má lada gb̄épiwae ní a bedɔɔ. ³⁵ Yá pɔ́ á baade ì o a gb̄ēnae ge a daɛen ke: A me kpelewa Dii yáz̄as̄imai? Dii m̄èa ní? ³⁶ A gb̄e su lék̄a ma yáz̄leawáwa ɔo, asa baade z̄la yá mé a z̄léwà. M̄aa iɔ be ní ma Dii Z̄iḡɔde á Lua b̄éɛ yá fuangbaao. ³⁷ Ali ānabi la, kpelewa Dii yáz̄as̄imai? Dii m̄èa ní? ³⁸ Tó à s̄ù m̄è, yá pɔ́ ma m̄è a z̄léwán ke, baa ké má òé ásu lék̄awào, ³⁹ a yáí má á yá b̄o dilɛɛ. Ap̄i ní w̄éle pɔ́ má kp̄á á deziɔwao, má ḡiázie, mí á v̄uaa, ⁴⁰ mí tó à be ní w̄io, á geɛ iɔ kpaá á w̄éi ḡɔɔpii.

24

Kaadɔen gbi pla

¹ Ké Babeli kí Nebukanɛza Yudaɔ́ kí Yek̄onia, Yoakiũ né ní Yuda gb̄adeɔ́ ní lí'anaɔ́ ní siaɔ́ k̄ũk̄ũ Yelusaleũ à t̄ánn̄o Babeli búsuu z̄l̄z̄ɔ ũ,* a gb̄ea Dii kaadɔen gbi pla òl̄m̄eɛ k̄ále a kp̄e kpele. ² Gb̄ípi m̄endo kaadɔena maa maamaae, libe maa dafuɔne. Ado s̄s, a v̄ai ḡɛaḡɛ, wa f̄i bleo a v̄ai pi yáí. ³ Ǿ Dii ma la à m̄è: Bó ní èi Zelemii? Má w̄èwà: Kaadɔenaɔne. A pɔ́ pɔ́ maa maa maamaae, pɔ́ pɔ́ v̄ai s̄s, a v̄ai ḡɛaḡɛ, wa f̄i bleo a v̄ai yáí. ⁴ Ǿ Dii yá'òm̄eɛ à m̄è: ⁵ Ma Dii Isailiɔ́ Lua ma m̄è, Yuda pɔ́ ma ní yá la, aa ḡɔ́ z̄l̄z̄ɔ ũ Babeli búsuu, mále ní gwa p̄maaa ũ lán kaadɔen maapiɔwae. ⁶ M̄áɔ w̄éteńzi an ɔoa maa yáíe, mí suńno búsuɛ beeu. Má ní zedɔɔ, má ní fuangbao, má ní gba gb̄aaɛ, má ní gbooo. ⁷ Má ní gba s̄s pɔ́ a to aa ma d̄s, ké máme maa Dii, aaiɔ de ma gb̄éɔ ũ, míɔ de ní Lua ũ, asa aa sua ní n̄sem̄endoɔɔ. ⁸ Ma Dii ma m̄è, lá wa ke ní kaadɔen v̄ai pɔ́ wa f̄i bleoo a v̄ai yáí, m̄aa má ke ní Yudaɔ́ kí Zedekiaɔ́ ní a ìwaɔ́ ní Yelusaleũ gb̄é k̄ɔnaɔ́, aa ḡɔ́ búsuɛ beeu ge aa t̄a Eginpin nò. ⁹ Má tó aa ḡs̄ s̄k̄ɛngu yá p̄as̄i ũ d̄unia búsu gb̄épiiɛɛ. Aa ḡs̄ l̄aanip̄o ũ, gb̄és̄s̄s̄ɔb̄o ũ, gb̄ékab̄o ũ, wi yāadańno gu pɔ́ má ní yá má ní kp̄áu pii. ¹⁰ Má z̄lḡɔɔ gbaemá ní iminao ní gagyāo e mà ge ní midɛ búsu pɔ́ má kp̄á ní deziɔwau.

* 24:1 2Kia 24.12-15

25

Yudaɔ kua zɔɔɔ ũ wɛ̀ baaɔkwɔ

¹ Dii yá'ò Zelemii e Yudaɔ yá musu Yudaɔ kí Yoakiũ, Yosia né kpalablea wɛ̀ siisɔde guu, Babeli kí Nebukanɛza kpalablea wɛ̀ séia guu.* ² Ɔ anabi Zelemii ò Yelusaleũdeɔne ní Yudaɔ pii à mè: ³ Sea za Yudaɔ kí Yosia, Amɔ né kpalablea wɛ̀ kue'aaɔde guu e gbã, a wɛ̀ bao ní ãaɔon la ké Dii yá ɔ dɛdɛa, ɔ miɔ oé, ili swáseio.

⁴ Dii ɔ a zɔblena anabiɔ diléé mɔɔmɔɔ, ili swáse ní yáio, ili maɔ. ⁵ Aa mè á baade bɔ a zé váiu, à mikē a váikɛawa, ɔ ku bùsu pɔ Dii kpá á deziɔwau gɔɔpii. ⁶ Aa mè ásu te táaɔzi à zɔblené à kúlenéo. Asu to Dii pɔ fɛ́ á pɔkɛaɔ yáí à ladawáo.

⁷ Ma Dii Zígɔde ma mè, i swáse ma yáio, ɔ a ma pɔ fɛ̀ ní á pɔkɛaɔ. Maa a ɩadã ázlawa. ⁸ A yáí ma Dii Zígɔde ma mè, lá i swáse ma yáio, ⁹ má gugbãntoodeɔ sisiwá ní ma zɔblena Babeli kí Nebukanɛzao, mí tó aa lélewá á bùsuu la ní bui pɔ liaaázɔ pii. Má ní kaalɛɛ, aai gɔ sɔkɛngu pɔ ũ, láanipɔ ũ, aaiɔ kaalɛa wáiwai e gɔɔpii. ¹⁰ Má ní pɔnakɛa ní yaalɔ ní nɔsekɔflo ní wísilɔgbɛ kɔflo ní filia gupuaɔ midɛɛ.† ¹¹ Wa bùsupi kaalɛ á gɔ da wáiwai piiɛ, a bui i zɔble Babeli kíaɛ wɛ̀ baaɔkwi.‡ ¹² Tó wɛ̀ baaɔkwipi pá, má tó Babeli kía ní a bùsudeɔ taae wí ní musu, Babiloni bùsupi i gɔ wáiwai e gɔɔpii. Ma Dii Zígɔde máme má ò. ¹³ Má tó yá pɔ má ò bùsupi le piiɛ, yá pɔ kú láɛ bee guu anabikɛ pɔ Zelemii kè bui pii musu. ¹⁴ Ampio aa zɔble buiɔne dasi ní kía zɔɔɔ, mí fiaboné ní yákeawa ní ní pɔkɛaɔ.

Dii pɔkuma imibo

¹⁵ Yá pɔ Dii Isailiɔ Lua òmɛen ke a mè: Imibo pɔ ma pɔkuma véɛ ka a pai si ma ɔzl, ní tó bui pɔ mále n zɩmáɔ mi nípii. ¹⁶ Tó aa mĩ, aa talaatalaabo, aaiɔ ɩande yá ke fɛnda pɔ mále sirngu yáí. ¹⁷ Ɔ ma imibɔpi sí Dii ɔzl, má tò bui pɔ Dii ma zɩmáɔ mĩ nípii. ¹⁸ A ma zɩ Yelusaleũ ní Yuda wéleɔ ní ní kíaɔ ní ní gbãadeɔwa, ké aa gɔ bezia ũ, sɔkɛngu pɔ ũ, láanipɔ ũ, gbɛkabo ũ, lá a ku gbãɛwa. ¹⁹ A ma zɩ Egipiɔ kí Falaɔɔwa ní a ɩwaɔ ní a kía deɔ ní a gbɛɔ pii ²⁰ ní bui pɔ kú weɔ pii ní Uzu bùsu kíaɔ pii ní Filitè kíaɔ pii, Asekeloni kía ní Gaza kíaɔ ní Ekeloni kíaɔ ní Asedoda gbɛ kɔnaɔ kíaɔ, ²¹ ní Edɔũ ní Mɔabuo ní Amɔniɔ ²² ní Tii bùsu kíaɔ pii ní Sidɔ bùsu kíaɔ pii ní Isia baa bùsu kíaɔ pii ²³ ní Dedã ní Temaɔ ní Buzuɔ ní bui pɔ aai ní kákãmɔ kéleɔ ²⁴ ní Laalubuo bùsu kíaɔ pii ní bui pɔ aa ku guwaiwaiu pii ²⁵ ní Zimli bùsu kíaɔ pii ní Elaũ bùsu kíaɔ pii ní Mede kíaɔ pii ²⁶ ní gugbãntoo oi bùsu káikái ní a zãzãɔ pii ní dúnia bùsu piiɔ. Babeli bùsu kíaɔ mé aa mí ní gbɛa.

²⁷ Oné ma Dii Zígɔde Isailiɔ Lua ma mè, aa ɩpi mi e à zɔlemáɛ. Aa pisi, aai léle, aa fele ɔ bɔ fɛnda pɔ mále sirngu yáí. ²⁸ Tó aa gĩ imibɔpi síi n ɔzl aa a imi, oné ma Dii Zígɔde ma mè aa mi teasiɛ. ²⁹ Ma yáyaama guu, lá mále daale wéle pɔ ma tó kuwáwa, ampio sɔ aa bɔ pãe? Aa bɔ pão, asa mále fɛndadeɔ sisi dúnia gbɛpiiwaɛ. Ma Dii Zígɔde máme má ò. ³⁰ Anabikeke yápi musu ñ me, Dii á pala za musu,

a pũna za a kúkĩi pɔ a kua adoau,

a pala a bùsudeɔwa gbáugbãu,

a wiile lán gbɛ́ pɔ lé ɔzɔ véɛwawa,

i zɔadɔ dúnia gbɛpiiwa.

³¹ A kɔfi a gé e dúnia léwa,

* **25:1** 2Kia 24.1, Dan 1.1-2 † **25:10** Zel 7.34, Zia 18.22-23 ‡ **25:11** 2Lad 36.21, Dan 9.2

asa Dii a bɔbɔ ní bui píioe,
a yákpaleke ní gbēnazina píio,
i fēnda si vāikenagū.

Dii mé ò.

³² Dii Zīgōde mē:

Gwa, kaale a li būsū ní būsuoá,
zàa'lan gbāa mé lé fēle za dúnia léwa.

³³ Gɔɔ bee gbé pò Dii a ní dedeɔ aao ku dúnia léla e ní a léleo. Wa ní gaa ɔɔbo, wa ní ge séle wá v̄l̄o, aao kálea lán pɔtuoo gbōwa tɔɔle.

³⁴ Sādānaɔ, à koo pūna à búbuape,
kpása dɔaanaɔ, à gbeembo būsuu,
asa á kólokpagɔɔ káe,
á kwé à wíwi kélekele lán sekpawiawae.

³⁵ Sādānaɔ bɔk̄li eo,
kpása dɔaanapi e baaleo.

³⁶ Sādānaɔ wii ma dɔ,
kpása dɔaanapi lé búbuape,
asa Dii lé ní dádákekiɔ kaalee.

³⁷ An gu namablekiɔ gō da kílikili

Dii pɔkūma pásí yái.

³⁸ A bɔ a tóou lán nɔɔmusuwae,
an būsū i gō wáiwai ibeɔ fēnda
ní Dii pɔkūma páslo yái.

26

Zelemii kua ga lézi

¹ Yuda kí Yoakiú, * Yosia né kpalablea gɔɔ, Dii yá'òmee à mē: ² Ma Dii ma mē, ge ze ma kpé ua, ní yá'o Yuda wélede pò lé mós lousisii ma kpé uauone píi. Yá pò má dileneɔ oné píi. Nsu n̄ a kee too. ³ Wiliɔ d̄so tó aa we n yāma, an baade i bɔ a zé váiu, mí yá pò ma zeð yāa mà yíamá an vāikea yái bɔ ma nòseu. ⁴ Oné ma Dii ma mē, tó aai swáse ma yái aa ma ikoyá pò má kpámáɔ kūao, ⁵ tó aai swáse ma zòblena anabi pò miò dilené m̄ɔm̄ɔɔ yáio, lá aal gí swáseii yāawa, ⁶ má ke kpée beee lá má kè Siloewae, † mí tó wélee beepi gō gbékabɔ ũ bui píie.

⁷ Sa'onao ní anabiɔ ní gbé k̄niɔ píi yá pò Zelemii ò Dii uapi mà. ⁸ Ké Zelemii yá pò Dii dàe à o gbéne oné a làa, sa'onao ní anabiɔ ní gbé k̄niɔ píi aa ɔpèlewá aa mē: N gae. ⁹ Bóyāi n̄ anabikekè n̄ mē kpée bee a gō lán Silowa, mé wélee bee a gō bezia ũ wáiwai? Ǿ wá l̄ia Zelemiizi Dii ua we. ¹⁰ Ké Yuda gbāadeɔ mà màa, aa b̄ kibe aa gè Dii ua, ̄ aa z̄le Bole Dafu sae. ¹¹ Ǿ sa'onao ní anabiɔ ò gbāadepiɔne ní gbé k̄niɔ píi aa mē: Wá yāda ḡepia wá aà de, asa à àsi b̄e ò wélee bee musue, á swá mà. ¹² Ǿ Zelemii ò gbāadepiɔne ní gbé k̄niɔ píi à mē: Dii mé ma dile mà àsi b̄e pò á mà kpée bee ní wélee beeo yá musupi o. ¹³ A á zé ní á yákeao lile, í Dii á Lua yāma, Dii i gbasa yá pò à mē á yíawá bɔ a nòseu. ¹⁴ Mapi s̄o má na á ɔz̄l̄ ke kò. A kemee lá à kèe maawa. ¹⁵ Ama àò d̄s̄ s̄áas̄a, tó a ma de, á tó yāesaidedeá yá wí á musu ní wélee beeo ní gbé pò kú a guu píie, asa slana guu Dii mé ma z̄l̄ slana mà yápiɔ káé á swáwa. ¹⁶ Ǿ gbāadepiɔ ní gbé

* 26:1 2Kia 23.36-24.6 † 26:6 Yoz 18.1, Sou 78.60

kinio pii ò sa'onao ní ànabione aa mè, wá f̄ yáda ḡepia wà aà deo. A yá'òwēe ní Dii wá Lua t̄oe.

17 Ǿ búsu maez̄o Ǿ f̄le ò bílae aa mè: 18 Molese gbé Mise ànabikekè kí Ezekia ḡo, a ò wá Yudaone pii à mè:

Dii Zlḡde mè,
wa Sina sa pa bua ūe,
wa to Yelusaleŭ ḡ bezia ū,
a kpé s̄s̄i i ḡ s̄s̄i líkpede ū.†

19 Kí Ezekia ge Yuda gbēe Misepi d̄e? Ké Ezekia pi Dii vía ví, i awakpaè, 5 Dii yá p̄ a mè á yámá b̄ ò a n̄seuo lé? Wápi s̄ wá ye yāz̄o i wáz̄iae yá? 20 Gbēe ku à ànabikekè ní Dii t̄o lo. Aà t̄n Ulia, Semaia né, Kiliayaaliŭ gbēe. A àsi b̄e dou p̄ Zelemii ò wēleee bee yá musu ò lo. 21 Ké kí Yoakiŭ ní a neḡnao ní a kía deo Ulia yápi mà, a wēle è a à d̄e. Ké Uliapi a feena mà, vía aà kù, 5 à baalè tà Egipi. 22 Ǿ kí Yoakiŭ gbé z̄l Egipi ní Akaboo né Elenat̄ao. 23 Aa Ulia kù s̄uò kíe, 5 à aà d̄e ní f̄ndao à aà ge se zù táaa v̄k̄i. 24 Bee gbea Safana né Aikaŭ z̄è ní Zelemii, 5 wi aà kpamá aa aà d̄e lo.

27

Zelemii zuudaa az̄iae

1 Yudaŭ kí Zedekia, * Yosia né kpalablea ḡo, ma Zelemii, Dii yā'òmee 2 à mè: Zuu f̄f̄s̄, ní ba kákau ò da n̄ oe, 3 ní b̄o ge ledi kíae beo z̄ina p̄ aa mò Zedekia kí Yelusaleŭone: Ed̄o kía ní M̄abu kiao ní Am̄o kiao ní Tiideŭ kiao ní Sid̄deŭ kiao. 4 Lediné aa ò ní diione, ma Dii Zlḡde Isailio Lua ma mè, 5 máme ma Ǿ p̄o ma dúnia kè ní gbēnaz̄inao ní n̄b̄o p̄ kú a guu ní ma iko z̄o, 5 mi kpa gbé p̄ má yeiwa. 6 Málé á búsu na ma z̄blena Babeli kí Nebukanēzae a z̄l sa. Baa s̄eãno Ǿo aao d̄e aà p̄ ūe. 7 Bui pii i z̄obleè ní aà néo ní aà t̄ũnao aà kp̄e e aà búsu iko lé àò ká, bui das̄o ní kía z̄o i ḡbasa aà búsu d̄e ka z̄bleu.

8 Bui ge búsu p̄ a gbé i Babeli kí Nebukanēza zuu se à z̄obleè, má buipi naè a z̄le, i ní wetá ní f̄ndao ní òanao ní gagyão e aa ge mide. 9 Asu swáse á ànabio yáio ge á m̄sokenaŭ ge á nana yāb̄olekenaŭ ge á welendeŭ ge á esede p̄ aale oé á z̄oble Babeli kíaeo. 10 Ee p̄ aale ànabikekeoé mé a to wá á kùkù táãno, ío z̄á ní á búsu. Má z̄z̄áz̄ie, we á gagau. 11 Bui p̄ aa Babeli kía zuu se aa z̄obleè s̄, má tó aao kù ní búsu aao s̄wauē, aao ku we. Ma Dii máme má ò.

12 Ma yápi ò Yudaŭ kí Zedekiae pii ma mè: A Babeli kía zuu se à z̄obleè ní aà gbé, ké à e à ku. 13 A ye à gaga ní z̄lo ní òanao ní gagyão lá Dii ò bui p̄ i z̄oble Babeli kíaeo a gawa yá? 14 Asu swáse ànabi p̄ aal oé á z̄oble Babeli kíaeo yáio. Ee 5 aal ànabikekeoé. 15 Dii mè i ní z̄lo, ee aal ànabikekeoé ní a t̄o. An yáí á z̄z̄ázi, í mide, ápi ní ànabi p̄ aal ànabikekeépi s̄anu.

16 Ǿ ma yā'ò sa'onaoe ní gbé kinio ma mè, Dii mè ásu swáse á ànabi p̄ aal ànabikekeé yáio. Aal me wa Dii kpé p̄o séle Babiloni búsu wá suò tiatiae. Ee 5 aal ànabikekeoé. 17 Asu swáse ní yáio. Aa a z̄bleananke Babeli kiae, ké à e à ku. A ye á meewiae bee ḡ bezia ū yá? 18 Tó ànabion ní ū slana, mé Dii yá 5 aale o, a maa aa kuleke Dii Zlḡdeee, ké wasu p̄ p̄ ḡ à kp̄e ní Yudaŭ kía beo ní Yelusaleŭo séle taò Babilonio yáí. 19-20 Asa ké Babeli kí Nebukanēza Yudaŭ kí Yekonia, Yoakiŭ né kù tàò Babeli ní Yelusaleŭ gbēz̄o ní Yuda gbēz̄o pii, i

† 26:18 Mis 3.12 * 27:1 2Kia 24.18-20

Dii kpé m̀p̀peleó ń íkakkio ń tadibɔɔ ń p̀s k̀ni p̀s g̀ò ẁlépiuɔ s̀leó. ²¹ Yá p̀s Dii Zìg̀de Isailiɔ Lua ò p̀s p̀s g̀ò a kpéuɔ ń Yudaɔ kía beo ń Yelusaleũo musun ke: ²² A mè wa p̀p̀pi s̀le taò Babeliè. We p̀p̀pi aao kuu e àò gé s̀lei à suò a gbèu la.

28

Anabi ɛg̀ena Anania

¹ Yudaɔ kí Zedekia kpalablea ẁè s̀iɔde m̀ɔ s̀ode guu ɔ̀ ànabi Anania, Azuu né, Gabaɔɔ gbé òm̀e Dii ua sa'onao ń gbé k̀niɔ wáa à mè: ² Dii Zìg̀de Isailiɔ Lua mè á Babeli kía zuu é. ³ E ẁè pla àò gé kái á tó wà su ń a kpé p̀s p̀s Babeli kí Nebukaneza s̀le taò Babeliɔ a gbèu la. ⁴ A tó Yudaɔ kí Yekonia, Yoakiũ né su lo ń Yuda zìzɔ p̀s wà t̀ar̀nɔ Babeliɔ pii. Dii mé ò, à mè á Babeli kía zuu é.

⁵ ɔ̀ ànabi Zelemii ẁè ànabi Ananiapiwa sa'onao ń gbé p̀s kú Dii uaɔ wáa ⁶ à mè: Ami! Dii ke màa! Dii ke lá ń a ànabikekèwa, aà to wà su ń a kpé p̀s ń gbèu la ń zìzɔ p̀s aa ku Babeliɔ pii. ⁷ N beeo swáse ń yá p̀s mále one gbépii wáae bee ma. ⁸ Anabi p̀s kú wá áa za káaukaauo ànabikekè zì ń músio ń gagyao yá p̀s a b̀usu daside ń ń kía zɔɔ le yá musu. ⁹ Anabi p̀s ànabikekè à mè aɔ aafiae s̀, tó à kè lá a òwa, ɔ̀ wa d̀s kè Dii mé aà z̀ síana. ¹⁰ ɔ̀ ànabi Anania zuu p̀s da Zelemii nɔepi b̀ à è. ¹¹ A ò gbépii wáa à mè: Dii mè màa á zuu p̀s Babeli kí Nebukaneza dà bui pii e e ẁè pla àò gé kái. ɔ̀ ànabi Zelemii g̀èze.

¹² Anabi Anania zuu p̀s a b̀ ànabi Zelemii nɔe a èpi e a gbèa, Dii yá'ò Zelemiie à mè: ¹³ Ge ń o Ananiae ma Dii ma mè, zuu p̀s wa kè ń lío ɔ̀ ń èo lò? M̀ zuu má ke sa a g̀e ù. ¹⁴ Ma Dii Zìg̀de Isailiɔ Lua ma mè má mò zuu da bui pii, aai zòble Babeli kí Nebukanezae. Baa s̀èanɔɔ má ń naè aà z̀le.

¹⁵ ɔ̀ ànabi Zelemii ò ànabi Ananiae: Ma yáma Anania! Dii mé i n zlo, ɔ̀ ń tó gbépi e e náaikè. ¹⁶ Ayámeto Dii mè ńy ɔ̀ ánuato. Nyɔ̀ ẁè bee bleo, asa ń ò gbéɔne aa b̀ Dii kpé. ¹⁷ Wèpi m̀ɔ soplade guu ɔ̀ ànabi Anania gàu.

29

Lá p̀s Zelemii kpàsa z̀zɔne

¹ Anabi Zelemii kua Yelusaleũ ɔ̀ à lá kpàsa z̀zɔɔ gbèzɔɔne ń sa'onao ń ànabi ń gbé p̀s Nebukaneza ń naaa Yelusaleũ à t̀ar̀nɔ Babeliɔ. Yá p̀s a kè lápi guun ke. ² A lápi kè kí Yekonia ń a dao ń a íwaɔ ń Yuda gbèzɔɔ ń Yelusaleũ gbèzɔɔ ń siaɔ ń lí'anaɔ kúkua Yelusaleũ t̀ar̀nɔ Babeli gbeae. ³ A lápi kpà Safana né Elasa ń Ilikia né Gemaliaowae, ɔ̀ Yudaɔ kí Zedekia ń z̀lò kí Nebukanezawa Babeli. Lápi guu à mè: ⁴ Yá p̀s Dii Zìg̀de Isailiɔ Lua ò gbé p̀s á tó wà ń naaa Yelusaleũ wà t̀ar̀nɔ Babelionen ke: ⁵ A z̀le we, í kpedɔɔ. A p̀t̀s bua, ío ble. ⁶ A nɔse, í néo ír̀nɔ. A nɔse á néɔne, í á nenɔe kpàsa g̀ɔwa, aai néo i, ío k̀s, ásu laoa zé s̀leó. ⁷ A ẁéle p̀s má tó á kú a guu maa weele. Ali wabikea ẁélepi yá musu, asa tó ẁélepi maa, ɔ̀ á kua aɔ na. ⁸ Ma Dii Zìg̀de Isailiɔ Lua ma mè, ásu to ànabi ń m̀sokena p̀s kú á guu á sásao. Asu swáse nana p̀s aai o yáio. ⁹ Ee ɔ̀ aai ànabikekèé ń ma t̀so, kási máme mí ń zlo. Ma Dii máme má ò.

¹⁰ Ma Dii ma mè, tó á kua Babeli ẁè b̀aaɔkwipi pà,† má mó á k̀í, mí yámaa p̀s ma a legbè kéé, mí suáno á gbèu. ¹¹ Asa má yá p̀s ma zeò mà kéé d̀s. Ma Dii

* 28:16 Iko 13.6 * 29:2 2Kia 24.12-16 † 29:10 2Lad 36.21, Dan 9.2

mámé má ò. Aafia yáé, i ke yāpāsl no. Má á ká zia pó á wé dōiwa. ¹² Goo bee á mós wabikeia, i lezumazi, mí swáse á yái. ¹³ A ma kii weele, í ma e, tó a su ma kii weele ní nòsemendoo. † ¹⁴ Ma Dii ma mè á ma e, mí á káaa mà suáno á pá ziu. Má á bóle bui guu ní gu pó ma zòúázi pii, mí ea suáno gu pó ma á yáu. Ma Dii mámé má ò. ¹⁵ Ma bee ò ké a mà mámé ma ānabi kpáwá Babeli yáie. ¹⁶ Ma Dii ma mè, kía pó zōlea Davidi kpalau ní Yelusaleūde pii, á gbé pó aai táánōpio, ¹⁷ má zí ní nōanao ní gagyáo kángue, aai gō lán kaadēn vlāa pó wa fō bleowa. Ma Dii mámé má ò. ¹⁸ Mí péma ní fēndao ní nōanao ní gagyáo, vía i dúnia búsu gbépii kú ní yái. Aa de láai pō ū, sōkēngu pō ū, láanipō ū, gbésōsōbō ū bui pó ma ní yá ma ní kpá ní guuōne pii. ¹⁹ Asa aai swáse yá pó má dà ma zòblena ānabiōne aaō oné láasaio. Ma Dii mámé má ò. Apio sō í swáseio. Ma Dii mámé má ò.

²⁰ A ma yāma, á gbé pó má tò wà á kùkù Yelusaleū wà táano Babelio. ²¹ Ma Dii Zīgōde Isailio Lua ma mè, Kolaia né Ahabu ní Maasea né Zedekiao lé ānabikekéé ní eeo ní ma tōe. Má ní na Babeli kí Nebukanezae a zōle, i ní dede á wáa. ²² A Yuda pó á kú Babeli zìzō ūo áli gbé ká à leē ū ní gbépio à me: Dii kene lá Babeli kía kè Zedekia ní Ahabuoè à ní kpáteawa. ²³ Asa aa wiyā kēe, aa gbāsikè ní ní gbédee nao, mé aa eētò ní ma tōo, aa yá pó mi danéo ò. Má yápi dō, a seeladen ma ū. Ma Dii mámé má ò.

Anabi egena Semaia

²⁴ Dii ò Zelemiie aa ò Nēela gbé Semaiae aa me: ²⁵ Dii Zīgōde Isailio Lua mè, n láo kpāsā sa'ona Zefania, Maasea néé ní nzia tōo ní sa'on kīnio ní Yelusaleūde pii n mè, ²⁶ Dii mè Zefaniapi kpá sa'ona ū sa'ona Yoiada gbeu aaō wéte Dii kpéi, í fānde pó lé ānabikekéé gbá ní ní mio daliu. ²⁷ Ō n Zefaniapi lá, bōme tò i Anato gbé Zelemii pó lé ānabikekéé wētāo ní? ²⁸ N mè Zelemiipi lá kpāsāé Babeli à mè á gōoplake wee. A zōle we, í kpedōdō. A pótō bua, ío ble.

²⁹ Sa'ona Zefania lápi kyokè ānabi Zelemiie, ³⁰ ō Dii yā'ò Zelemiipie à mè: ³¹ Lá kpāsā zìzōne nípii, ní oné ma Dii ma mè, lá Nēela gbé Semaia ānabikekéé, mámé ma aa zlo, ō a tò a ee náaikè, ³² a yái ma Dii ma mè, má fāda Nēela gbé Semaia piwa ní aa buiē. Aa buie a e àò ku ma gbéō guuo, mé a ēfāai pó má ke ma gbéōne eo, ké a ònè aa bō ma kpe yái. Ma Dii mámé má ò.

30

Isailio sua ní pá ziu

¹ Dii yā'ò Zelemiie à mè: ² Ma Dii Isailio Lua ma mè, yá pó má òne pii ké lá guu. ³ Ma Dii ma mè, gwa, gōoe a mós ké má a gbé Isailio ní Yudaō bō zìzōkeu, mí suínō búsu pó má kpá ní deziōwa aa gō ví guu. Ma Dii mámé má ò. ⁴ Yá pó Dii ò Isailio ní Yudaō musun ke, à mè:

⁵ Ma Dii ma mè, à vía wii ma dō!
Sōkēngu wiiē, aafia wii no.

⁶ A gbēe la à ma,
gōe mé í kúle ne'ia?
Ákea ma negōnao è,
an oa fēnkpaā pii,
aale ò fīfī ní gbēewa
lán nōe pó lé ne'iwai?

† 29:13 Iko 4.29

7 Waiyoo, asa gɔɔpi taasi vɪ zɔɔ,
 gɔɔe aɔ muaaɔɔ.
 Yakɔbu buiɔ taasigɔɔe,
 ama aa bɔu.

8 Ma Dii Zīgɔde ma mɛ,
 gɔɔ bee má zuu é'éné ní nɔe,
 mí ní mɔdaonɔ kékéné.

Aa zɔble bui zɪlɔne lɔo,
 9 ma Dii ní Lua, máme aa zɔblemee,
 ní ní kí Davidi bui pɔ má dilénéo.

10 A Yakɔbu bui ma zɔblenaɔ,
 ásu to vía á kɔo,
 á Isailiɔ, ásu bílikeo.
 Ma Dii máme má ò.
 Asa mapi má á bɔle za guzāzāue,
 mí á buiɔ bɔle ní zɔblebusuu.
 Yakɔbu buiɔ ea aɔ ku dɔɔba nana,
 gbēe a to vía ní kú lɔo.

11 Ma Dii ma mɛ,
 má kuánɔ á suabaa yáie.
 Bui pɔ mále á fáaa ní guuɔ,
 baa tó ma ní mīde pii,
 má á midɛ míɔmíɔo.
 Má á toto a zéwae,
 má we à bɔ swágagasaio.*

12 Asa ma Dii ma mɛ,
 á bɔá bɔkɔe,
 á kea'la uusikè.

13 Gbēe ku à kulekemeé á yá musuo,
 á bɔ a eɛe mao, a láaa vío.

14 A yá sã á yenzideɔgu,
 aa yeázi lɔo,
 asa ma á lé lán á ibeewae,
 ma á toto lán gbé pásíwae,
 asa á tàaeɔ zɔɔe,
 á duuna tiisi.

15 Asu wiile á bɔkɔ wāwā yá musuo.
 A tàae zɔɔ ní á duuna tiisio yáí
 ma yá beeɔ kèié.

16 Wa á taitainɔ taitai píie,
 wi tá ní á ibeɛɔ zɪzɔɔ ũ pii.
 Gbé pɔ aa á pɔɔ náaaɔ gɔ pɔ naaaaɔ ũ sɛe,
 gbé pɔ aa á pɔɔ séleɔ gɔ pɔ séleaɔ ũe.

17 Má ea á gba aafia,
 má tó á bɔ láa,
 ké wɪb oé pɔ vūaaaɔ,

* 30:11 Zel 46.27-28

Siɔnade pɔ gbɛɛ yerziɔ yáí.
Ma Dii máme má ò.

¹⁸ Má su ní Yakɔbu buiɔ ní pá ziu,
má ní wɛnagwa aa su ní gbɛu.
Aa ní mɛɛwía zia vu,
aai ea kibe kpá lá a ziwa.

¹⁹ Wa sáaukpaá mamá ní pɔna súuo.
Má tó aa dasikùɛ, aa lao lɔo,
má ní kpelaɛ, wa ní kpebo lɔo.

²⁰ Aaɔ ðɛ lán káauwa,
aaɔ zedɔamɛɛ nípiɛ,
mí lada gbɛ́ pɔ gbãamònéɔwa.

²¹ An gbɛɛ mé aɔ ðɛ ní ðaana ù,
gbɛ́ pɔ neblè ní guu mé aɔ ðɛ ní kía ù.
Má tó aa sɔmazi aàɔ kumano kái.
Tó màa no, déme a fɔ gi a wɛnii à sɔmazii?
Ma Dii máme má ò.

²² Aa gɔ ma gbɛ́ ù,
mí gɔ ní Lua ù.

²³ Ma pɔfɛ a fele lán zàaʼlanawae,
i su váikɛnaɔ miwa lán zàalolowa.

²⁴ Ma pɔkúma pásí a weeo,
sema ma yá pɔ ma zedò ma sɔu kè.
Gɔɔgbɛzází á yápi gbadɔ.

31

¹ Ma Dii ma mɛ
gɔɔ bee máɔ ðɛ Isailiɔ Lua ù,
aaiɔ ðɛ ma gbɛ́ ù.

² Ma Dii ma mɛ
má maake gbɛ́ pɔ bɔ fɛnda lézɔne gbáau,
má gé Isailipiɔ gbai ʼampakti.

³ Dii bɔ mɔwá za káaa à mɛ:
Ma yeaázi láaa vlo,
a yáí ma á gále ní gbɛkɛo.

⁴ Má ea á zedɔ, íɔ zedɔa.
A Isaili nɛnɔnaɔ,
á ea á sésɛnaɔ se lɔ,
í bɔle gɛò pɔnakɛnaɔ ɔwáu.

⁵ A ea vɛɛliɔ ba Samali sísíɔ pɔɛu,
mé a banaɔ mé aa a be mɔaòkɛ.

⁶ Gɔɔɛ a mɔ kɛ gudɔanaɔ lé gbãa zu Eflaiù gbèsí sí musu aa me:
A fele wà gé Siɔna Dii wá Lua kíi.

⁷ Ma Dii ma mɛ
à lesi Yakɔbu buiɔne ní pɔnao,
à gulake buiɔ mide yá musu.
A to wà ma táasilea ma ðɔ, í me:
Dii, n n gbɛ́ Isaili kɔnaɔ suaba.

8 Má bɔ́nɔ gubǎntoo oi búsuue,
 mí ní káaa za dúnia léwa.
 Vláa ní ɛɛɔ ní nɔsindeɛɔ aao kú ní guu
 ní nɔɛ pɔ́ kúlea ní nɔwǎwǎoɔ.
 Gbé bílapiɔ su la dasidasi,
 9 aa su ní wé'io ní awakpaameɛo.
 Máa dɔaané swa saɛ
 zé sálala pɔ́ aa gɛmbɔleuo guu,
 asa Isailiɔ maen ma ú,
 Eflaiú buipíá ma nɛgɔɛ séiaɛ.

10 A buipáleɔ, à ma yáma,
 í a kpáwake ísiabaazǎzǎdeɔnɛ.
 Ma gbé pɔ́ ma Isailiɔ fáaa,
 má ɛa mà ní káaa bɛ,
 mí a kpása sǎpiɔ dǎa lán sǎdánawa.

11 Asa má Yakɔbu buiɔ bo,
 má ní bɔ́ gbé pɔ́ an gbáa deńláa ɔzǐ.

12 Aa mɔ́ gulake Sibna sísl musu,
 aa pɔnake ní ɛfǎai pɔ́ má kènéo,
 pɔ́wena ní véɛo ní nísio
 ní pɔtuɔ nɛ'iao yáí.
 Aao de lán swalu idewa,
 an yèɛɛ a késámá bo.

13 Wéndiaɔ pɔnake, aao ɔwǎ
 ní èwaasoɔ ní maezɔɔ píí.
 Má ní ɔɔb lile pɔna ú,
 mí ní nɔsɛ níniné,
 an nɔsɛyaa gbɛu má nɔsɛna dané.

14 Má tó blɛ níside fɛ sa'onaozi,
 má tó blɛ maa àɔ di ma gbéɔzi.

15 Ma Dii ma mɛ
 wàlɛ wii ma dɔ Lama,
 wàlɛ búbuape,
 wàlɛ ɔɔb wɛnannɔ.
 Laseli mé lé a néɔ ɔɔb,
 à gǐ awamai,
 ké aà néɔ ku bo yáí.*

16 Ma Dii ma mɛ
 ásu ɔɔb bo,
 ásu to wé'í bɔwǎ bo,
 asa má á taasi ài kpáwáɛ.
 Ma Dii máme má ò.
 A buiɔ bɔlɛ ní ibɛɛɔ búsuu aa su.

17 A wé dɔ á ziai,
 asa á buiɔ su ní búsuue.
 Ma Dii máme má ò.

* 31:15 Daa 35.16-19, Mat 2.18

18 Ma Eflaiū buiᵛ wēnakea mà aa mè:
Wá de lán gáae pᵛ zl d́e d́owa,
ᵛ n wá swágàga maamaa.

Wá gbesi, wí su,
asa ńme ní wá Lua ũ.

19 Wa bᵛ n kpe, ᵛ wa ǹselile,
wá wékēa gbea wa wázíla gbēgbē.
Wí wá kú wá èwaasogᵛ yá musu,
wá gge g̀ kpá wá wéi.

20 Eflaiū buiᵛà ma né yenzideᵛne,
ma pᵛ dᵛmáo lé?

Baa ké miᵛ ní lele an yáᵛ yáí m̀ᵛmᵛ,
an yá lí sámaguo.

A yáí ma pᵛ i bᵛ ní guuo,
má wēnad́né maamaa.
Ma Dii máme má ò.

21 A lípelepele á zéu seela ũ,
à tó á sᵛ àᵛ ku zé pᵛ á beupíwa.

Isaili léso, su n wéleᵛ guu,

22 Nenᵛe pᵛᵛbᵛzákēna,
níyᵛᵛ liaaliaa e bᵛe ní?

Ma Dii má yá dafu díle dúniau,
nᵛepi mé aᵛ olia a gᵛi sa.

23 Ma Dii Zígᵛde Isailiᵛ Lua ma mè, tó ma surᵛnᵛ ní pá ziu, gbé pᵛ kú Yuda
bᵛsuuᵛ ní a wéledeᵛ me: Dii báaada a sísl pᵛ a kua adoau, gu pᵛ yázeᵛde kuu.

24 Wa zᵛle Yuda bᵛsuu ní a wéleᵛ, sèwanaᵛ ní dádákēnaᵛ pii. 25 Asa má gbé pᵛ
imi ní yéᵛe símáᵛ gba í, mí tó gbé pᵛ nᵛana ní gbāa símáᵛ ká.

26 Gᵛᵛ bee ᵛ wépfungu pᵛ mále e wèea. Ké ma gugwá, yá pᵛ má è i guupi na.

Dii bàa ea kua ní Isailiᵛ

27 Ma Dii ma mè gᵛᵛe a mᵛ ké má tó gbēnazínaᵛ ní pᵛtuᵛᵛ gupa Isaili ní Yuda
bᵛsuᵛ. 28 Lá ma wed̀né yáa, ma ní fuangba, ma ní gboo, ma ní pisab̀, ma
yáiyamá, màa má wéteńzi sa, má ní zedᵛ, má ní gba gbāa. Ma Dii máme má ò.

29 Gᵛᵛ bee aa me maᵛ v́eᵛbe kùma blè ᵛ néᵛ swaa f́enkpaᵛ, † 30 asa baade a ga
a duuna yáie. Gbé pᵛ v́eᵛbe kùma blè swaa mé a f́enkpa.

31 Ma Dii ma mè, a gᵛᵛ a mᵛ ké ma bàa a ea àᵛ kú ní Isailiᵛ ní Yudaᵛ dafu. †

32 Ma bàa aᵛ kúńᵛnᵛ lá a kú ní ní deziᵛ gᵛᵛ pᵛ ma ní kú ní ᵛwa ma ní bóle Egipiwaᵛ.
Asa baa ké má de ní zá ũ, aa ma bàakuarᵛnᵛ yá gbòᵛe. Ma Dii máme má ò. 33 Lá
ma bàa aᵛ kú ní Isailiᵛ gᵛᵛ bee gbēan ke.

Má a ikoyá dané ní ǹseᵛ guu,
má ké ní sᵛwa.
Máᵛ de ní Lua ũ,
aaᵛ de ma gbéᵛ ũ.

34 An gbēe a yádada a deᵛeᵛo,
gbēe a ma d́a da a gbéᵛeᵛo,
asa ampíi aaᵛ ma d́eᵛ,

† 31:29 Eze 18.2 ‡ 31:31 Mat 26.28, 1Kln 11.25, 2Kln 3.6

néfēnen gbēzō pīi.
Ma Dii ma mē
má ní táae kēmá,
má ní duuna yáda lo. §

³⁵ Ma Dii ma mē
mámē ma latē díle à gupu fáane,
ma mɔvua ní saanaɔ pèpe aa gupu gwá,
mí to ísia fele, a ikooaɔ pūna,
ma tón Dii Zīgōde.

³⁶ Mé i ke pópí gòmalo,
Isaili bui a midemee bauro.
Ma Dii mámē má ò.

³⁷ Ma Dii ma mē
mé i ke wà musu yō
wà dúnia zímpeleɔ asii dō,
má gí Isaili buiɔzi pīi
yá pɔ aa kē yáio.
Ma Dii mámē má ò.

³⁸ Ma Dii ma mē gɔɔe a mɔ ké wa ea wélepi kálemēe sea za Ananeli kalangawa e Gola Boleu. ³⁹ Za we wa ba poo geò Galebu sístwa, wi liaa geò Goai. ⁴⁰ Guzule pɔ de gevíkí ní nísingbóklekíio ũ ní bua pɔ kú we e za Sedō swaiɔ e Sṵ Boleu gukpe oi, apii aɔ de ma pɔ ũe. Wa wélepi wi lo, wa gboo bauro.

32

Zelemii tɔlelua

¹ Dii yá'ómee Yudaɔ kí Zedekia kpalablea wē kwide guu,* Nɛbukanɛza kpalablea wē bao plasaide guu. ² Gɔɔ bee ɔ Babeli kíapi zīgō liaa Yelusaleŭi, mé wa ma kúa dakpeunaɔ ua Yudaɔ kí be. ³ Yudaɔ kí Zedekia mé ma dakpeu we à mè: Bóyái níle ánbikéke n mè, Dii mè á wélee bee na Babeli kíae a ɔzī, i siai? ⁴ N mè má bɔ Babiloniɔ ɔzīo. Dii a ma na Babeli kíae a ɔzīe, wá wesikōle, wí yābɔ kō léu. ⁵ N mè a ma kú tamanɔ Babeli. We máo kuu e Dii ge ma yá kēke. N mè tó wa zíká ní Babiloniɔ, wá zibleo.

⁶ Dii yá'ómee à mè ⁷ ma desē Saluŭ né Hanameli a mɔ ma kíi, i omee mà a tɔle pɔ kú Anato lú, asa mámē má a dae fēe ũ, mámē má a lua zé vī. ⁸ ũ ma desē né Hanamelipi mò ma kíi dakpeunaɔ ua lá Dii òwa. A òmee mà a tɔle pɔ kú Anato, Bēyámee buiɔ búsuu lú, asa mámē má a lua zé vī. Má dō ké yápi bɔ Dii kíie, ⁹ ɔ má lù, ma ánuu yòè le gēo ní plao. ¹⁰ Ma a tó kē láu má nana, ɔ ma ánusupi dí kiloowa seeladeɔ ae. ¹¹ ũ ma tɔlepi lútaala lé nana, yá pɔ wa díle a yá musu ku a guu. Ma lápi sè ní lá pāle pɔ wi a lé nanao, ¹² má kpà Nelia né Baluku, Maasea tɔŭnawa Hanameli ní seelade pɔ aa ní tó kē lápiuɔ ní Yuda pɔ kálea dakpeunaɔ uaɔ wáa. ¹³ An wáa má ò Balukue ma mè: ¹⁴ Dii Zīgōde Isailiɔ Lua mè ñ lée beo sé, pɔ pɔ wá a lé nana ní pɔ pɔ wi a lé nanao, ní ge da ouu, iɔ ku we e gɔɔpla, ¹⁵ asa Dii Zīgōde Isailiɔ Lua mè, wa ea kpéó ní tɔleɔ ní vēebuɔ lúlu búseɔ beepiɔ bɔe.

§ 31:34 Ebc 8.8-12, 10.16-17 * 32:1 2Kia 25.1-2

16 Ké ma lápi kpà Nelia né Balukupiwa, 5 ma wabikè Diiwa ma mè: 17 A'a Dii Lua, níme n n ɔ pòo n musu ní zílèò kè ní n gbáa z̄s̄o, yáe lío z̄l'ù neo. 18 Ni gbèkèkèné dasi, mé ni maɛ t̄aae wi ní n̄eone ní musu. Lua z̄s̄o gbáade, n tón Dii Zlḡs̄de. 19 Yá p̄o ni z̄eò z̄s̄o, yá p̄o ni k̄eɔ dasi. Ni w̄ete gb̄enaz̄l̄na yákeɔi, mé ní flabo baadee a yákeawa. Gb̄épii a z̄é p̄o á s̄è gb'e'e. 20 N dabudabuo k̄è Egipi seela ũ, e ní a gb̄ao niò k̄e wá guu ní buip̄aleɔ guuo, 5 n t̄ob̄ò lá w̄ale ma gb̄áewa. 21 N n ɔ p̄o, n n gb̄é Isailiò b̄òle Egipi ní dabudabuk̄eɔ seela ũ ní n ḡása gb̄áo e vía gb̄éò k̄ú. 22 N búsu p̄o n a legb̄è ní dez̄iɔne n mè níȳò kp̄amá kp̄amá, búsu p̄o ví ní z̄'io diue beepi. 23 Aa mo sí, 5 aai n yámao, aa te n ikoyáio, aai z̄lke yá p̄o ní d̄ilenéwao, 5 n yáe bee yíam̄a pii. 24 Babiloniò koez̄ò wá w̄éle, aa ded̄ek̄i b̄ò bíi sae k̄e aa e si yáí. F̄enda ní n̄anao ní gagyáo mé t̄ò w̄élepi naa ní ɔz̄l. Yá p̄o ní ò a k̄e k̄è, n wes̄le. 25 Dii Lua, w̄éle kú Babiloniò ɔz̄l, 5 ní òm̄e má t̄òle lú ní ánusuo seeladeɔ wáaa?

26 ɔ Dii yá'ò Zelemii e à mè: 27 Dii gb̄épii Luan ma ũ, yáe ɔ z̄l'ù mèe? 28 A yáí t̄ò ma Dii ma mè má w̄élepi na Babeli kí N̄ebukan̄eza ní Babiloniòne ní ɔz̄le. 29 Babiloni p̄o lé z̄lkaòpiò tes̄wá ní a kp̄éò, k̄é wá tulaletik̄ateɔ Baalie, wá it̄òle dii p̄aleɔwa kp̄épiò musu, wá ma p̄o f̄èmeé yáí.

30 Isailiò ní Yudaɔ yá p̄o má yeio k̄è za ní èwaasoḡo, aa ma p̄o f̄èmeé ní p̄o p̄o aa k̄eò. Ma Dii mame má ò. 31 Za ḡo p̄o wá w̄élepi k̄ale e ní a gb̄ao a gb̄éò ɔ ma n̄s̄e felem̄e. Aa t̄ò ma p̄o p̄a, a yáí má ní yá mà ní gomalae. 32 Isailiò ní Yudaɔ ma p̄o f̄èmeé ní v̄ai p̄o aa k̄eò ní ní k̄iao ní n gb̄áadeɔ ní ní sa'onao ní ní ánabiò ní Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ pii. 33 Mikpe aa d̄òm̄e, i ke ae aa d̄bao. M̄io yádadané m̄òom̄o, kási aali sw̄áseio, aa ḡi totoaie. 34 Aa p̄ob̄eɔ k̄ale kp̄é p̄o ma t̄o kuw̄au, aa a gb̄al̄é. 35 Aa gulest̄ò hò Baalie Benin̄o guzul̄e, aa ní neḡeɔ ní ní nen̄eò kp̄a M̄òokuwa. Mám̄e ma yápi d̄ilenéò, a láasoo i ḡe ma s̄s̄ guu seo.† Yáb̄e p̄o aa k̄e aa Yudaɔ dàò duunaun we.

36 N mè f̄enda ní n̄anao ní gagyáo mé t̄ò w̄éle bee naa Babeli k̄ia ɔz̄l, 5 ma Dii Isailiò Lua ma mè, 37 búsu p̄o ma ɔz̄bur̄izi ní p̄ok̄uma pás̄io ní p̄of̄e z̄s̄o, má ní k̄aa búsupiò guu we má suñ̄o ní gb̄eɔ lae, mí t̄ò aao ku d̄oɔa. 38 Aaɔ de ma gb̄éò ũ, m̄io de ní Lua ũ. 39 Má t̄ò aao ma vía ví ḡoɔpii ní n̄sem̄endoo z̄é doū guu, k̄é aao ku aafia ní ní n̄eò. 40 Ma bàa aò kúr̄in̄o ḡoɔpii, má kámabo ní maakeanéò. Má t̄ò aao ma vía ví ní s̄ue, aa b̄o ma kpe bauo. 41 Ma p̄o ɔ d̄om̄á, mí maakené. Má ní z̄ed̄o búsu e beepiu síana ní n̄sem̄endoo ní p̄eáò.

42 Ma Dii ma mè, lá ma yá sae bee yíá gb̄épiowa pii, màa má ní gba aafia lá ma a legb̄enéwa. 43 Búsu p̄o ále o a ḡò bezia ũ, gb̄enaz̄l̄nae ge p̄otuo e ku a guuo, má ná Babiloniòne ní ɔz̄le beepi, wa ea t̄òleò lúlu a guue. 44 Wa t̄òleò lúlu ní ánusuo, wi t̄ò dada láu, wi a lé nana seeladeɔ wá B̄eyám̄e buio búsu ní w̄éle p̄o liaa Yelusaleũziò ní Yuda w̄éleò ní gus̄l̄s̄ideo ní gusalalao ní gb̄áo, asa má suñ̄o ní pá ziue. Ma Dii mame má ò.

33

Dii legb̄ea Yelusaleu yá musu

1 Dii yá'ò Zelemii ɔ ḡo p̄o wá aà t̄ata dakpeunaò ua, à mè: 2 Ma Dii ma mè ma t̄òle ik̄asa, má k̄ale ma a z̄ed̄o, ma t̄ón Dii. 3 Lezumazi, má wema, mí asiiyá z̄s̄o p̄o ní d̄s̄o on̄e. 4-5 Asa ma Dii Isailiò Lua ma mè, wa w̄éle bee kp̄éò ní kib̄eò

† 32:35 Lev 18.21

kwé. Ale zika ní Babiloni búside pò koezàázio, kási á kpépio pa ní gbēnazín γεεε. Má ní dede ní kpēneo ní pofēoe. Má gí wélepizie a gbéw vāikea yái.

⁶ N beeo má mòè ní εεεο ní aafiao, mí a gbéw gbágbā, mí tó nama tó má, an zea iò gbāa. ⁷ Má su ní Yudaò ní Isailio ní pá ziu, mí ní zedo lán káauwa. ⁸ Má duuna pò aa kēmee wolomá wásawasa, má tàae pò aa kēmee aa bò ma kpe kémá. ⁹ Wélepi a ma tóbò, a ma pò ke na, wa ma táasileu, wi lémaa. Tó bui pò kú dúnia guu pii yámaa pò mále kēèò mà pii, an me a dee, aa bílike aafia ní nama pò mále kpawào yá musu.

¹⁰ Ma Dii ma mē, i me gue bee gò bezia ũ, gbēnazínaò ní pòtuoò ku a guu bo. Kási Yuda wéleo ní Yelusaleũ gāae pò gò fíwòwò, gbēnazína ge pòtuo ku a guu gueio, ¹¹ wa pona ní yaalò sùu ma dōu ní nòsekòfio ní sáaukpa sa'onao boò aà me:

Wà Dii Zígòde sáaukpa,

asa a maa, aà gbēke láaa vío.*

Asa má tó búsupi su a gbēu lá a káauwae. Ma Dii máme má ò.

¹² Ma Dii Zígòde ma mē, gue beeá beziae, gbēnazína ge pòtuo ku a guuo, kási a wéle pii a ea àò dádákekii víe, sādānaò i ní sàò kálee. ¹³ Gusísíde wéleo guu ní gusalala wéleo ní gbáa wéleo ní Bēyāme buio búsu wéleo ní Yelusaleũ zēewiaò ní Yuda wéleo pii, sàò ea gē ní kaau gbé pò lé ní nao ae. Ma Dii máme má ò.

Dii legbēa Davidi bui yá musu

¹⁴ Ma Dii ma mē gòwè a mó ké má lé maa pò má gbè Isailio ní Yudaone papa.

¹⁵ Gòwèbeezi má tó Davidi bui vlápa† gbēmaa ũ, ili yámaake a zéwa a búsuu.

¹⁶ Gòwè bee Yudaò dèepoo, Yelusaleũdeò aao ku dòdò. Tóe bee walio aà sisiwà, Dii pò tò yá bòwanò na.

¹⁷ Asa ma Dii ma mē Davidi bui a kēle Isaili kpalawa bauo, †¹⁸ Levii bui sa'onao kēle ma ae ní sa pò wí a pò kátee à tékū oaoò ge ní pówentio ge ní lá gu lé dò sa'oao. §

¹⁹ Dii yá'ò Zelemiie à mē: ²⁰ Ma Dii ma mē, tó a fí ma fáane ní gwáasínao díle a gbòò,* ké aasu ke a gòwà bo, ²¹ tò, ma bàa kua ní ma zòblena Davidio a gbòò, aà bui i kēle kpalawa sa. Māae ní sa'ona Levii bui pò aai ma gbagbaò bo. † ²² Ma zòblena Davidi buio ní Levii bui pò aai zíkemeo, má tó aao dasi lán saanaowa, wa fí naoo, lán ísiale úfáawa, wa fí zaadauo.

²³ Dii yá èa dède Zelemiwa à mē: ²⁴ N yá pò gbépio lé o màò lò? Aa mē ma gí bui mèn pla pò má sèpiòzi. Māa aale saka ma gbéwgu, aale ní gwa bui ũ bo. ²⁵ Ma Dii ma mē, tó mí fáane ní gwáasínao díleo, mé mí iko díle musu ní zíleo, ²⁶ má gí Yakòbu buio ní ma zòblena Davidiozie sa, ké aà bui su kpalable Ablahaũ ní Izaakio ní Yakòbu buiowa bo yái. Asa má súrínò ní pá ziué, mí ní wēnagwa.

* **33:11** Eza 3.11, Sou 118.1, 136.1 † **33:15** Isa 4.2, 11.1, Zel 23.5-6 ‡ **33:17** 2Sam 7.12-16, 1Kia 2.4 § **33:18** Nao 3.5-10 * **33:20** Daa 8.22 † **33:21** Zia 5.10

34

Dii legbēa Zedekiaē

¹ Goo pɔ Babeli kɪ Nebukanēza nɪ a zɪgɔɔ pɪi nɪ bɪsu pɔ ʔlɛ kiblewʔo gbɛɔ pɪi lɛ zɪka nɪ Yelusaleũdeɔ nɪ a zɔɛwɪaɔ, Dii yʔ'ò Zelemiiē à mè: ² Ma Dii Isailiɔ Lua ma mè, gɛ o Yudaɔ kɪ Zedekiaē ma mè, mʔlɛ wɛlɛɛ bee na Babeli kɪaɛ a ɔzɪɛ, i tesɔwʔ. ³ Aʔpi sɔ a bɔ aʔ ɔzɪo, wa aʔ kɪ na Babeli kɪapiɛ a ɔzɪɛ. Aa wesikɔlɛ, aai yʔbo kɔ lɛu, wi taaʔnɔ Babeli. ⁴ N beeo lɛ pɔ ma Dii mʔ gbɛ̀n ke: Ma mè wa aʔ dɛ nɪ fɛndaoo, ⁵ a ga niɛniɛ. Lá wʔ tulaletikʔ aʔ dezi kɪa kʔau pɔ dʔaaɔnɛ téa, mʔa wa tulaletikʔa téa, wi búbuapeɛ wʔ mɛ: Waiyoo kɪ! Ma Dií mʔmɛ ma lɛpi gbɛ.

⁶ ʔ anabi Zelemii yʔpi ʔ Yudaɔ kɪ Zedekiaē pɪi Yelusaleũ, ⁷ goo pɔ Babeli kɪa lɛ zɪka nɪ Yelusaleũdeɔ nɪ Yuda wɛlɛ pɔ gɔɔ, Lakisi nɪ Azekao. Yuda wɛlɛ bɪide pɔ gɔɔ lɛn we.

Zɔboa

⁸ Kɪ Zedekia ledoukè nɪ Yelusaleũdeɔ à mè wʔ zɔɔ gɔa wɛlɛɔ ũ kpʔawakɛ. A gbɛa ɔ Dii yʔ'ò Zelemiiē. ⁹ Kɪ mè baade a zɔ pɔ dɛ Ebelu ũ kɛ, gɔɛ nɔɛ pɪi. Gbɛɛ su ʔo a Yuda dee vɪ zɔ ũ bo. ¹⁰ ʔ gbʔadeɔ nɪ gbɛ kɪniɔ lɛ kè dou aa mè, wʔa baade a zɔ kɛ gɔɛ ge nɔɛ, wʔa nɪ kɪa zɔɔ ũ bo. Kɛ aa kɔ yʔmʔ, aa nɪ kɛ. ¹¹ Gbezʔ aa nɔsɛ pʔlɛ sɛ, aa ɛa zɔ pɔ aa nɪ kɛpiɔ dʔa zɔbleu.

¹² ʔ Dii yʔ'ò Zelemiiē à mè: ¹³ Ma Dii Isailiɔ Lua ma mè, goo pɔ ma á deziɔ bɔlɛ Egipi bɪsu zɔbleu, ma a bʔakuarɪnɔ yʔdɪlɛnɛ ma mè ¹⁴ an baade lí a Ebelu dee pɔ azɪa yʔmʔa kɛ a wɛ̀ soplade guu. Tó ʔ zɔblɛnɛ wɛ̀ soolo, aai aʔ kɛ.* ʔ á deziɔ i swʔsemazi aa ma yʔmʔo. ¹⁵ A su á dɔɔwa, a yʔ pɔ má yei kè, á baade gɔa wɛlɛɔ ũ yʔ'ò a gbɛdeɛɛ, ɔ a kɔ yʔmʔa ma aɛ ua pɔ ma tɔ kuwʔu. ¹⁶ ʔ a ɛa a ma tɔ kɔpʔa, á baade ɛa a zɔ pɔ a kɛ aʔ a pɔɛʔ kɛ kɪ lɔ. A ɛa a nɪ dá zɔbleu, gɔɛ nɔɛ pɪi.

¹⁷ Ayʔmɛto ma Dii ma mè, i swʔsɛ ma yʔáio, á baade i gɔa wɛlɛɔ ũ yʔ'ò a gbɛdeɛɛo. Ma Dii mʔmɛ mʔlɛ gɔa wɛlɛɔ ũ yʔ kɔwʔakɛɛ sa. Má á gbac mʔ á kpʔa fɛnda nɪ gagyʔo nɪ nɔanaoac. Má tó ʔ gɔ sɔkɛngu pɔ ũ dɪnɪa bɪsu gbɛpiɛ. ¹⁸⁻¹⁹ Yuda dɔaanaɔ nɪ Yelusaleũ dɔaanaɔ nɪ kɪ iwaɔ nɪ sa'onaɔ nɪ bɪsu gbɛ kɪniɔ ledoukèmanɔ, aa gɛ̀ gʔaena paa zʔnguo. ʔ aa ma bʔakuarɪnɔ yʔ gbɔo, aai zɪkɛ ledou pɔ aa kɛmanɔpiwao. A yʔá mʔ tó aa gɔ lʔn gʔaena pɔ aa pʔa pla aa gɛ̀ a zʔnguoipiwa, ²⁰ má nɪ na nɪ ibɛɛ pɔ lɛ nɪ wɛɔnɛ nɪ ɔzɪɛ, an gɛɔ i gɔ bʔo nɪ wʔio pɔblea ũ.

²¹ Má Yudaɔ kɪ Zedekia nɪ a iwaɔ na nɪ ibɛɛ pɔ aale nɪ wɛɔnɛ nɪ ɔzɪɛ, Babeli kɪa zɪgɔ pɔ aale kɛwʔapiɔ. ²² Ma Dii ma mè má yʔdɪlɛnɛ, aai su wɛlɛɛ beepiu, aai lɛlɛwʔa, aai tesɔwʔ. Má tó Yuda bɪsu wɛlɛɔ gɔ bezɪaɔ ũ, gbɛɛ aɔ ku a guuo.

35

Lekabu buiɔ

¹ Dii yʔ'ò Zelemiiē Yudaɔ kɪ Yoakiũ, Yosia né goo* à mè: ² Gé Lekabu buiɔ bɛ. Yʔ'orɪnɔ, nɪ mʔrɪnɔ ma kpɛ kpɛnɛ dou, nɪ vɛɛ kpʔámá aa mi. ³ ʔ ma gɛ Zelemii né Yazania, Habazinia tɔũna sɪsi nɪ a dʔaanaɔ nɪ a néɔ nɪ Lekabu buiɔ bedɛɔ pɪi. ⁴ Ma gɛrɪnɔ Dii ua e Lua gbɛ̀ Anana, Igedalia né iwaɔ kpɛnɛu. A ku kpɛnɛ pɔ di

* 34:14 Bɔa 21.2, lko 15.12 * 35:1 2Lad 36.5-8, Dan 1.1-2

bíibòledšana Maasea, Saluū ne kpéneae, gu pò gbēzɔɔ kpéne kúu. ⁵ Ma tūu pò v̄ēe ka a paio kàle Lekabu buipione ní keeonaɔ, ɔ má òné: A mi. ⁶ Aa mè: Wili v̄ēmio, asa wá dezi Lekabu né Yonadabu yádilew̄ēe à mè wásuli v̄ēmio e wá bui léwae. ⁷ A òw̄ēe lɔ wásuli kpédɔ, wásuli pótɔ, wásuli v̄ēebu bao. A mè wásu wàɔ pópìo v̄ìo, sema wàɔ ku zwàakpɛɔ guu gɔɔpii, ké wà e ḡēḡē bùsu pò wá kú a guu bòmɔɔ ũe beeu. ⁸ Wá wá dezi Lekabu né Yonadabu yápi k̄ua piie. Wápiò ní wá nɔe ní wá neḡɔe ní wá nenɔe wili v̄ēmio. ⁹ Wili kpédɔ wàɔ ku a guuo. Wá v̄ēebu v̄ìo ge bua ge pɔbui. ¹⁰ Wìo ku zwàakpɛɔ guue. Wá yá pò wá dezi Yonadabu dílew̄ēe k̄ua piie, wále zíkewá. ¹¹ Ké Babeli kí Nɛbukaneza sí wá bùsuu, ɔ wá òkɔe: A mɔ wá bàale Babiloni zígɔɔ ní Sili zígɔɔne, wí tá Yelusaleū, ɔ wa ḡɔ Yelusaleū la.

¹² Ǿ Dii yá'ò Zelemii e à mè: ¹³ Ma Dii Zígɔde Isailio Lua ma mè, ge o Yelusaleudeɔne ní Yudaɔ pii ñ me: A swáse ledamai à ma yámao lé? Ma Dii máme mále á la. ¹⁴ Lekabu né Yonadabu yádile a buione à mè aasuli v̄ēmio, ɔ aa yápi k̄ua, aali mio e ní a gbão, ké aale zike ní dezipi yáwa yáí. Mapi s̄ɔ miò yá'òé mòmɔɔ, ɔ ñi zike ma yáwao. ¹⁵ Miò a zòblena ànabio zìwá mòmɔɔ, aaiò oé á baade bɔ a zé v̄ai guu, i a yákeao lile. Aaiò oé ásu te dii páleɔzi à zòblenéo, ío ku aafia bùsu pò má kpà á deziɔwa guu. Kási i swásei à ma yámao. ¹⁶ Lekabu né Yonadabu buiò zikè yá pò an dezipi dílenéwa, ápiò s̄ɔ ñi ma yámao. ¹⁷ Ayámeto ma Dii Lua Zígɔde Isailio Lua ma mè, yá pò má ò má yía Yelusaleudeɔ ní Yuda kíniɔwa, má yíamáe, asa ma yá'òné, aai swáseio. Ma lezúr̄zi, aai weao.

¹⁸ Ǿ Zelemii ò Lekabu buipione, Dii Zígɔde Isailio Lua mè, lá á á dezi Yonadabu yádileae k̄ua, ále zike yá pò a dílepiɔwa pii, ¹⁹ a yáí Dii Zígɔde Isailio Lua mè, Lekabu né Yonadabu buie aɔ zòblee gɔɔpii, aɔ kélea we v̄í bauo.

36

Yoakiu Zelemii lá kaa téu

¹ Yudaɔ kí Yoakiū, Yosia né kpalablea w̄e síiɔde guu, Dii yá'ò Zelemii e à mè: ² Lá sé yá pò má òne Isailio ní Yudaɔ ní buipáleɔ yá musu za gɔɔ pò ma na yá'oanewa Yosia gɔɔ e gbá kéu pii. ³ Wiliò d̄ɔo tó Yudaɔ yá pò ma zeò mà yíamá yáma, an baade i bɔ a zé v̄aiu, mí ní taaeɔ ní ní duunao ké má.

⁴ Ǿ Zelemii Nelia né Baluku sisi. Ké Zelemii yá pò Dii òe dàu lé siu Balukue, ɔ ále ké láu. ⁵ Ǿ Zelemii òe: Lá wá ḡim̄e ní gea Dii uao, ⁶ gé Dii yá pò má dàu má síune ní ké láu kyokeiné we leyegɔɔ. N a kyoke Yuda pò aa b̄ò z̄ɔewia aa mòmɔne pii. ⁷ Wiliò d̄ɔo tó aa awakpa Diie, an baade i bɔ a zé v̄aiu, asa kp̄ene ní pof̄e yá pò Dii ò gbépiò musuo z̄ɔo.

⁸ Ǿ Nelia né Baluku kè lá ànabi Zelemii òewa pii, à ḡe Dii yá pò kú lápi guu kyokè Dii ua. ⁹ Yudaɔ kí Yoakiū, Yosia né kpalablea w̄e s̄oode, a mɔ kéokwide, wa díle wá leye Dii kpé kp̄eile Yelusaleudeɔ ní Yuda pò aa b̄ò z̄ɔewia aa m̄ò Yelusaleū pii. ¹⁰ Gɔɔbeezi Baluku Zelemii yá taalapi kyokè Dii kpé kp̄ea pò de lak̄ena Gemalia, Safana né pò ũ guue. Kp̄eapi ku Bole Dafu sae Dii kpé ua leš̄ue.

¹¹ Ké Gemalia né Mika, Safana t̄òna Dii yá pò kú taala guupi mà, ¹² ɔ à ḡe kibe lak̄ena kp̄éu, à gb̄aadee beeɔ lè kálea we, lak̄ena Elisama ní Semaia né Delaiaò ní Akaboo né Elenat̄ao ní Safana né Gemaliaò ní Ananja né Zedekiaò ní gb̄aade kíniò pii. ¹³ Ǿ Mika taala pò Baluku a kyokè a mà k̄ané ní swáwa pii.

14 Ǿ gbāadepiɔ Netania né Yehudi, Selemia tɔ̀una, Kusi síwena zì Balukuwa aa mè: Oè aà lá pɔ̀ à a kyokè gbéɔ̀nɛpi se mɔ̀ò. Ǿ Nelia né Baluku taalapi sè gèoné. 15 Aa òè: Zɔ̀le n̄ lápi kyokewē. Ǿ Baluku a kyokèné. 16 Ké aa yápi mà, aale kɔ̀ gwagwa wèlewele, ɔ̀ aa ò Balukue: Sema wà yápi dau wà siu kíe pii. 17 Ǿ aa Baluku là wà mè: Kpelewa ní kè ní lápi kèi? A dau a siune yà? 18 Ǿ Baluku wemá à mè: Ké à yápi dau a siumee, ɔ̀ má kè ní lákèbɔ̀. 19 Ǿ gbāadepiɔ̀ òè: A ní Zelemiiò à ge ulé, gbēe su àò á kúkú dɔ̀.

20 Gbāadepiɔ̀ taalapi si díle lakēna Elisama kpéu, ɔ̀ aa gè kí lè ua aa yápi siuè. 21 Ǿ kí Yehudi zì lápi séi, ɔ̀ à ge sè lakēna Elisama kpéu. Ké à sùò, à a kyokè kípíe ní gbāade pɔ̀ kú aà saeɔ̀. 22 A mɔ̀ lè mɔ̀ kēokwide guue, íana kú. Kí zɔ̀lea a kpéu, té kaa táasou dílea aà ae. 23 Tó Yehudi lápi kyokè zekli aàɔ̀ ge síiɔ̀, ɔ̀ kí í lápi zɔ̀ we léu ní lakēna fēnao, í zu táasou tépiu e lápi gè tekú pii. 24 Ké kí ní a íwapiò yápi kyó mà, vía í ní kúo, aai ní uláò gá wa kēo. 25 Baa ké Elenatá ní Delaiaio ní Gemaliao awakpàè asu lápi kpasao, í ní yāmao. 26 Ǿ kí ò a né Yelamelie ní Azelie né Selaiaio ní Abedee né Selemiaio aa gé lakēna Baluku ní ānabi Zelemiiò kúkú, āma Dii ní ulé.

27 Kí taala pɔ̀ Zelemii a yá dau a siu Balukue a kèpi kpasaa gbēa, Dii yá'ò Zelemiiè à mè: 28 Ea n̄ lá pāle se lɔ̀, ní yá pɔ̀ kú taala séia guu, Yudaɔ̀ kí Yoakiù kpásapi kēu, 29 ní ge o kípíe ma Dii ma mè, à taalapi kpása à mè: Bóyáí wa kēu wà mè Babeli kía a mɔ̀ búsuè bee ɔ̀kpa, í gbēnazína ní pɔ̀tuoo yáui? 30 A yáí má ò Yudaɔ̀ kí Yoakiù yá musu, aà buie a zɔ̀le Davidi kpalauro, wa aà ge zu báasie, íatē í le fāane, fíi í kpawá gwá. 31 Má aà táae ní aà néo táaeo ní aà íwaɔ̀ táaeo wí ní musue, mí yá pɔ̀ ma mè má yía Yelusaleúdeɔ̀wa ní Yudaɔ̀ pii yiamá pii, ké aai ma yāmao yáí.

32 Zelemii taala pāle se kpà lakēna Baluku, Nelia néwa, ɔ̀ à lá pɔ̀ Yudaɔ̀ kí Yoakiù kpásapi yá dau a siuè pii a kēu. A yá bee taa kàfikāfiè dasi lɔ̀.

37

Zelemii daakpeu

1 Babeli kí Nēbukaneza Yosia né Zedekia díle Yudaɔ̀ búsu kía ú Yoakiù né Yekonia gbēu.* 2 Aapi ní a íwaɔ̀ ní a búsuɔ̀ aai wáse Dii yá pɔ̀ ānabi oio. 3 Ǿ Zedekia Selemia né Yehukali ní sa'ona Zefania, Maasea néo zì ānabi Zelemiiwa aa mè: Wabikewē Dii wá Luawa. 4 Zelemii lɔ̀ bebē gbéɔ̀ guu, asa wí aà dakpeu glao.

5 Goo bee Falaɔ̀ bɔ̀ Egipi ní a zígɔ̀. Ké Babiloni búsu gbé pɔ̀ lia Yelusaleúziò a baomà, ɔ̀ aa gò. 6 Ǿ Dii yá'ò Zelemiiè à mè: 7 Ma Dii Isailio Lua ma mè, Yudaɔ̀ kí pɔ̀ gbéɔ̀ zìma n̄ ma lae, ge n̄ ò Falaɔ̀ zígɔ̀ pɔ̀ b̀le Egipi aale mɔ̀ doiaaleɔ̀ ea tá ní búsuu. 8 Babiloni búsuɔ̀ ea mɔ̀ léle wélepiwae, aai si aa tesɔ̀wà. 9 Ma Dii ma mè ásu ázía sásá à me, Babiloniò goálae, asa aa tao. 10 Baa tó a Babiloni pɔ̀ lé zikaánɔ̀ fù pii, tó kɔ̀wò mé g̀ò ní zwáakpeɔ̀ guu, ampíó mé aa fele tesɔ̀ á wélepiwa.

11 Ké Babiloni zígɔ̀ gò Yelusaleúta Falaɔ̀ zígɔ̀ yáí, 12 ɔ̀ Zelemii fèle lé gé Bēyāmeɛ buiò búsuu a kpaale séi a gbéɔ̀ guu we. 13 Ama ké à kà Yelusaleú Bēyāmeɛ Boleu, gudʒanaɔ̀ gbéɔ̀zɔ̀ pɔ̀ wí me Selemia né Ilia, Anania tɔ̀una aà kú à mè: N ye gé nai Babiloniɔ̀wae. 14 Ǿ Zelemii mè: Ege! Mále gé naimáo. Ǿ

* 37:1 2Kia 24.17

Ilia i we aà yáio, 5 à gèaàno gbāadeo kfi. ¹⁵ Gbāadeo pɔ paaazi, aa aà gbè aa à dākpeu lakèna Yonatāa be, gu pɔ wa ðile dakpeunao be ũ. ¹⁶ Ǿ wà aà dà ε pɔ wà a bala kèu, à gɔoplakè we.

¹⁷ Bee gbèa kí Zedekia gbéɔ zì, wà aà bò m̀òè azia kùkfiu, 5 à aà là à mè: N yāe mà Diiwae? Zelemii wèwà à mè: Ao, a n na Babeli kíaε a ɔzle. ¹⁸ Ǿ Zelemii kí Zedekia là à mè: Tāae kpele má kène ge n iwaone ge ní gbéone 5 a ma dakpeui? ¹⁹ A ànabi pɔ aa ànabikèkè aa mè Babeli kía a léle á bùsuwaoo ku máε? ²⁰ Tiasa ma dii kí, níle maa? Nsu to wà ea tamanɔ lakèna Yonatāa beo. Tó ni ke máao, má ga weε. ²¹ Ǿ kí Zedekia mè wà Zelemii ðile dakpeunao ua, wiwéle pèεkenao pèε kpawá lá gu lé dɔ m̀endodo e pèε ge láaò wéleu. Ǿ Zelemii gɔ dakpeunao ua.

38

Zelemii zua bɔ giu

¹ Matá né Sefatia ní Pasuu né Gedaliao ní Selemia né Yukalio ní Malakia né Pasuuo yá pɔ Zelemii lé o gbéone mà à mè: ² Dii mè á wéleε bee guuo 5 wa ní ðede ní f̀endaogé ní noanaogé ní gagyáo, áma gbé pɔ aa gè ná Babiloniwoao aao ku. Aa bɔ aafia, aaii ku. ³ Dii mè á wéleε bee na Babeli kía zlgɔne ní ɔzle, aai sí. ⁴ Ǿ gbāadeo ge ò kíε: Wà gbépi de, asa àle zlgɔ pɔ g̀wéε wá wéleε guuo kádeε ní gbé kɔniɔ píi, yá pɔ àle oné yáí. Gbépi lé wá gbéɔ aafia welelo, sema an ásookea. ⁵ Ǿ kí Zedekia òné: Madɔ a kú á ɔzì kòì? Bó á ye mà ke bi? ⁶ Ǿ aa Zelemii se dà kiane Malakia bɔ pɔ kú dakpeunao uapiu. Wà aà gbàε lɔɔpiu ní baosε. Lɔɔpi i v̄to, sema pèleε, 5 Zelemii v̄leε pèleapiu.

⁷ Etiopi gbé Ebemeleki pɔ de kía nɔo gwana ũ mà wà Zelemii dà lɔɔpiu. Goo pɔ kí zɔleε Bēyāmεε Boleu, ⁸ 5 Ebemelekipi bɔ aà be, à gè a òè: ⁹ Ma dii kí, yá pɔ gbépi kè ànabi Zelemiie maa, aa aà dà lɔɔue. A gau ní noanaosε, asa pèε ku wéleε guu bo. ¹⁰ Ǿ kí òè: Gbèon baakwi se la génnɔ, ní aà bɔ lɔɔpiu e áo ga. ¹¹ Ǿ Ebemeleki gbéɔ sè génnɔ kibe. Aa pɔ zio ní zwánkasaɔ sèle kpea pɔ kú láasi zléu, 5 aa gbàε Zelemiie ní baɔ lɔɔpiu. ¹² Ǿ a ò Zelemiie à mè: Pópio ka n kùlukulunau ní bapio. Ké Zelemii kè màa, ¹³ 5 aa aà gá b̀ò lɔɔpiu. Zelemii ku dakpeunao uapiu.

Kí Zedekia yagbεaa Zelemiwa

¹⁴ Ǿ Zedekia gbéɔ zì ànabi Zelemiwa, aa aà sè s̀òè Dii kpé bɔle áaɔdeu. Ǿ kipi ò Zelemiie: Mále yagbεama. Nsu yāe ulεmεεo. ¹⁵ Ǿ a wèwà à mè: Tó má òne, níyɔ ma deo yó? Baa tó ma ledàma, níyɔ swáse ma yáio. ¹⁶ Ǿ kí legbèε asii guu à mè: Má sí ní Dii pɔ wá gbá wènio, má n deo, má n na gbé pɔ lé n weone ní ɔzlo. ¹⁷ Ǿ Zelemii òè: Dii Lua Zlgɔde Isailiɔ Lua mè, tó n mikpá Babeli kía zlgɔ dɔaana-wa, níyɔ bo, mé wa tesɔ wéleε beewao. Mpi, níyɔ kú ní n beɔe. ¹⁸ Tó ni mikpamá s̄o, á wélepi na Babiloniɔne ní ɔzle, aai tesɔwà, mé níyɔ e pilimáo. ¹⁹ Ǿ kipi òè: Mále v̄lake wá gbé Yuda pɔ gè ná Babiloniwoaneε. Tó wà ma kpámá, aa ma wetāε. ²⁰ Ǿ Zelemii mè: Wa n kpámáo. Dii yāma, níɔ zike yá pɔ má ònepiwa, níyɔ bo, níɔ ku aafia. ²¹ Tó n gi mikpaimá s̄o, yá pɔ Dii ðlomεen ke: ²² Má é wá b̀òle ní n be nɔε pɔ g̀ɔ Babeli kía zlgɔne, 5 nɔεpio lé me:

Gbé pɔ nannɔpio ðnokèneε,

5 aa n fu.

N gbá v̄leε pèleau,

5 aa b̀ò n kpe.

²³ Wa bɔle ní n naɔ ní n néɔ Babiloniɔne. Mpi sɔ́ nýɔ́ pilimáɔ. Babeli kíapi mé a n kú, í tesɔ́ wéleε beewa. ²⁴ ɔ Zedekia ò Zelemii: Nsu to gbēe yápi mao, ké wasu n deo yáí. ²⁵ Tó gbāadeɔ mà ma yá'ònnɔ, mé aa mò n la aa mè n yá pɔ́ ní òmεε ní yá pɔ́ má òneɔ oné, tó n a kee ùlené, aa n deε, ²⁶ ní oné n mɔ awakpaimεε, ké másu n gbaε Yonatáa be n ga weo yáíε.

²⁷ Gbāadeɔpiò mò Zelemii kíi pii, aa yálàlawá, ɔ a wemá lá kí dàewa pii. ɔ aai yāe oè ɔo, asa gbēe yá pɔ́ aa ò ní kɔo ní kíó dɔo. ²⁸ ɔ Zelemii ku dakpeunaɔ ua e wà gè Yelusaleũ sio. Lá wà Yelusaleũ sìn ke:

39

Babiloni Yelusaleũ sia

¹ Yudaɔ kí Zedekia kpalablea wè kēokwi mɔ kwide guu, Babeli kí Nebukanεza mò lia Yelusaleũi ní a zígɔɔ. ² Zedekia kpalablea wè kuεdode mɔ siiɔde guu, a gɔɔ kēokwide zí ɔ aa a bíi fɔ́. ³ ɔ Babeli kía ní a íwaɔ mò zòle Guo ɔleu. Asi'onkí Nεεgali Salezεεe kú ní guu ní Samegaa Nεboo ní zígɔɔ ziiia Saasikiũo ní Babeli kía íwa kíniɔ pii. ⁴ Ké Yudaɔ kí Zedekia ní a zígɔɔ ní é màa, ɔ aa lèkɔwa aa bòle ní kibe kaaɔ, aa bòle wéle ɔleu gwá, aa Yuudē dɔɔ zé sè. ⁵ ɔ Babiloni zígɔɔ pèle ní gbεu, ɔ aa Zedekia lè Yeliko gusalalau. Aa aa kù tàò Babeli kí Nebukanεzawa Libla, Amata bùsuu. We à yādàuaála, ⁶ à aa néɔ dède aa wáa ní Yuda bùsu kíabuɔ pii. ⁷ ɔ à Zedekia wé wíwi à aa yè ní mɔdaonao, à taaanɔ Babeli. ⁸ ɔ Babiloni tesɔ́ aa bewa ní Yelusaleũ kpéɔ pii, mé aa a bíi gbòo. ⁹ Dɔaiɔ gbēzɔɔ Nebuzaladá gbé pɔ́ gè wéleuɔ sèle tárnɔ Babeli ní gbé pɔ́ gè náwaɔ ní gbé kíniɔ. ¹⁰ Taaside búubuɔ ɔ à ní tó Yuda bùsuu we, à ní gbá vεεbuɔ ní bugbeɔ gɔɔ bee.

¹¹ Babeli kí Nebukanεza yādile dɔaiɔ gbēzɔɔ Nebuzaladáε Zelemii yá musu à mè: ¹² N aa sé, níɔ laaidɔwá. Nsu vāie keεo. Lá a òne, níli keε. ¹³ ɔ dɔaiɔ gbēzɔɔpi ní zígɔɔ ziiia Nεbusazebáɔ ní asi'onkí Nεεgali Salezεεeo ní Babeli kía íwaɔ pii ¹⁴ Zelemii sè bòò dakpeunaɔ ua, aa aa kpà Aikaũ né Gedalia, Safana tɔunawa, à tàò a be, ɔ a ku a gbéɔ guu we.

¹⁵ Gɔɔ pɔ́ Zelemii ku dakpeunaɔ ua, Dii yá'òè à mè:

¹⁶ Ge n o Etiopi gbé Ebemelekíe,
ma Dii Zígɔde Isailiɔ Lua ma mè,
má yá pɔ́ má ò wéleε bee musu ke,
kaaleε, i ke aafia no.

Gɔɔ bee aa wé a sie.

Ma Dii máme má ò,

¹⁷ Gɔɔ bee sɔ́ má aa ɔo,

má aa na gbé pɔ́ àle víakenéɔne ní ɔzlo.

Ma Dii máme má ò.

¹⁸ Má aa ɔe, wa aa de ní fēndaoo,

má aa misi ké a ma náai ví yáí.

Ma Dii máme má ò.

40

Zelemii zšlea Mizipa

¹ Dɔaiɔ gbēzɔɔ Nebuzaladá Zelemii gbaεa gbaε Dii yá'ò Zelemiipiε. A Zelemii lè Lama, wà aa yè ní mɔdaonao, a ku Yelusaleũ zígɔɔ ní Yuda gbé pɔ́ wàle tárnɔ

Babelio guuε. ² Kε dɔaiɔ gbεzɔɔpi Zelemii ε, a dε: Dii n Lua zεd wα yαyia gue beewae. ³ Dii mɔd sa lα α dɔwa, asa a duunakεε, i aα yαmao. A yαi yαpi α lεi. ⁴ N beeo mαle mɔdaona polo n ɔwa gbα. Tɔ α kεne, tamanɔ Babeli, mɔ laaidɔma we. Tɔ i kεne sɔo, kαmabo. Bɔsu gwa da n ae, gu pɔ kεne maa gεu. ⁵ Kε Zelemii i dazεuo, a dε: Gε Aikaũ nε Gedalia, Safana tɔũna pɔ Babeli kɔa aα dilε Yuda wεleɔ gbεzɔɔ ũ kɔi, nɔ kuaαnɔ n gbεɔ guu, ge gu pɔ kεne pii lε. ɔ dɔaiɔ gbεzɔɔpi kɔsɔakεε, α aα gbαεd. ⁶ ɔ Zelemii gε Aikaũ nε Gedalia kɔi Mizipa, ɔ a kuaαnɔ we a gbε pɔ gɔ n bɔsuuɔ guu.

Gedalia dilea
(2Kia 25.23-24)

⁷ Kε Yuda zɔgɔ dɔaanaɔ n n gbε pɔ kɔ sεuɔ mα Babeli kɔa mε Aikaũ nε Gedalia dilε bɔsu dɔaana ũ, mε α taaside pɔ aai tαrɔnɔ Babelioɔ nαε a ɔzɔ, gɔεɔ n nɔεɔ n nεɔ pii, ⁸ aa mɔ Gedalia kɔi Mizipa. Netania nε Isimaela kɔ n guu n Kalea nεɔ Yohanani n Yonataao n Tanume nε Selaiao n Netofa gbε Efai nεɔ n Maaka gbε Yezaniao n n gbεɔ. ⁹ ɔ Aikaũ nε Gedalia, Safana tɔũna lεgbεnε n n gbεɔ α mε: Asu zɔblea Babiloniɔne vɔakeo. A zɔle wα bɔsuu la, i zɔble Babeli kɔae, yα i bɔαnɔ na. ¹⁰ Mapi, mα gɔ Mizipa laε, mɔ yα'o Babiloni pɔ aa mɔ wα kɔiɔne. Apiɔ sɔ α ge pɔkeke n vεeo n nɔsio, i kα dɔu, iɔ ku wεle pɔ α zɔleu.

¹¹ Kε Yuda pɔ kɔ Mɔabuɔ bɔsuu n Amɔniɔ bɔsuo n Edɔuɔ bɔsuo n bɔsu pαleɔ mα Babeli kɔa gbε kɔnaɔ tɔ Yuda bɔsuu, mε α Aikaũ nε Gedalia, Safana tɔũna dilε n gbεzɔɔ ũ, ¹² aa bɔ bɔsu pɔ aa fαaaapiɔu aa sɔ Yuda bɔsuu, aa mɔ Gedalia kɔi Mizipa, ɔ aa pɔ kεke maamaa n vεeo pii.

¹³ Kalea nε Yohanani n zɔgɔ dɔaana pɔ kɔ sεuɔ mɔ Gedalia lε Mizipa npii, ¹⁴ aa dε: N dɔ kε Amɔniɔ kɔ Baalisi mε Netania nε Isimaela zɔ n deio lɔd? Ama Aikaũ nε Gedalia i n yα sio. ¹⁵ ɔ Kalea nε Yohanani ɔ Gedaliaε asii guu Mizipa α mε: To mα ge Netania nε Isimaelapi de. Gbεe aɔ a yα dɔo. Bɔyαi nɔyɔ to aα n de, Yuda pɔ kαaaarɔzɔ i fαaa piiii? Yuda kɔnaɔ midεε. ¹⁶ ɔ Aikaũ nε Gedalia wε Kalea nε Yohananiwa: Nsu yαpi keo, εε nɔle dɔ Isimaelawa.

41

Gedalia dea

¹ Wεpi mɔ soplade guu ɔ Netania nε Isimaela, Elisama tɔũna mɔ n gbεɔn kwio, aa Aikaũ nε Gedalia lε Mizipa. Kɔa buie, mε kɔa iwaε. Gɔɔ pɔ aale pɔble Mizipa we sɔnu, ² ɔ Isimaelapi n gbεɔn kwɔ pɔ kuaαnɔɔ fεle Aikaũ nε Gedalia, Safana tɔũna lε n fεndao, aa gbε pɔ Babeli kɔa aα dilε bɔsu gbεzɔɔ ũpi dε.* ³ Isimaelapi Yuda pɔ kuaαnɔ Mizipa weɔ dεde pii n Babiloni zɔgɔ pɔ kɔ weɔ.

⁴ Kε a gu dɔ, gbεe Gedalia dea yα dɔ gɔao, ⁵ ɔ gbεɔn basiiɔɔ bɔ Sikεũ n Siloo n Samalio. Gbεpiɔ n lekαnaɔ wα, aa n pɔkasaɔ ga kεkε, aa n mε lili kpεlekpele, aale gε Dii ua n pɔwentio n tulaletio. ⁶ ɔ Isimaela fεle Mizipa, αle gε dairɔle n ɔɔɔo. Kε α kα n kɔi, α ɔnε: A mɔ wα gε Aikaũ nε Gedalia kɔi. ⁷ Kε aa gε wεleu, ɔ Isimaela n gbε pɔ kuaαnɔɔ n kɔlokpakpa, α n kα lɔ'eu. ⁸ A mɔ lε an gbεɔn kwio ɔ Isimaelaε: Nsu wα dεdeo, asa wα mase n naao n nɔsio n zɔo ũle sεue. ɔ α n tɔ we, i n dεde n n gbεɔo. ⁹ Lɔɔ pɔ kɔ Asa yɔ gɔɔ pɔ αle zɔka n Isailio kɔ Baasao ɔ Isimaela gbε pɔ α n dεdepiɔ kαu Gedalia pɔ saε. Lɔɔpi ɔ Isimaela gbε pɔ gαgaɔ kαu pαupαu.

* 41:2 2Kia 25.25

¹⁰ ǃ Isimaela gbé pò aa gò Mizipaò kùkù pii, kía nenɔɔó n gbé pò dɔaio dɔaana Nɛbuzaladā Gedalia díle n dɔaana ũ aa gò weo, 5 à dāzeu àle tá Amɔnio búsuu.

¹¹ Ké Kalea né Yohanani n zīgō dɔaana pò kuaànɔɔ yāvái pò Isimaela kè mà pii, ¹² aa n gbéò sèle pii, aa gè zíkai n Isimaelapio. Aa aà lè ikalekdi zōɔ pò kú Gabaɔɔ sae. ¹³ Ké gbé pò aa kú n Isimaelaɔ Yohanani n zīgō dɔaana pò kuaànɔɔ è, an pò kèna. ¹⁴ ǃ gbé pò Isimaela n kùkù Mizipapio Isimaelapi tò we, aa tá Yohanani kíi. ¹⁵ ǃ Isimaela n a gbéon swaaɔɔ piliwá, aa tilè wà tá Amɔnio búsuu.

¹⁶ Yohanani n zīgō dɔaana pò kuaànɔɔ Mizipa gbé kōnapio sī Isimaelawa Gedalia dea gbɛa, aa n sèle, zīgō n nɔɔó n néo n kía nɔɔ gwana pò à sūfio n Gabaɔɔɔ, ¹⁷ 5 aa dāzeu aa zè Kimatū pilakii pò kú Betelē ũ sae. Aale tá Egipi, ¹⁸ ké aale bàale Babilonionɛ yái. Aale víakɛné, asa Isimaela Gedalia pò Babeli kía aà díle búsuu dɔaana ũ dèɛ.

42

Zelemii wabikɛa Diiwa Yudaɔɔɛ

¹ ǃ Kalea né Yohanani n Osaia né Azaliao n zīgō dɔaana n gbé kɔnio néfɛnen gbɛzōɔ pii gè ² ànabi Zelemii lè aa òè: Yá pò wále gbɛama ma, ní wabikɛwɛɛ Dii n Luawa n gbé kōnaɛ beeo pii. Wá dasi yāa, wá gbé pò wa gōɔ sa wá bílao lá n è wá sɛ beewa. ³ Wabikɛ Dii n Luawa aà zé pò wá sé n yá pò wá keo owɛɛ. ⁴ ǃ ànabi Zelemii òné: Má má. Má wabikɛɛ Dii á Luawa lá á òwa. Yá pò a wèwá pii má oé. Má gí yāe oié. ⁵ ǃ aa ò Zelemii: Lá Dii n Lua su onɛ wá kɛ, tó wi zíkɛwá pii, Diipi mé aɔ de wá seelade slande náaide ũ. ⁶ Yāmaa ge a vāin nò, wá zíkɛ Dii wá Lua pò wále n zɪ yāgbɛaiwá yáwa, ké wá e wàò aafia, asa wá zíkɛ Dii wá Lua yáwaɛ.

⁷ Gōɔ kwi gbɛa Dii yá'ò Zelemii. ⁸ ǃ à Yohanani n zīgō dɔaana pò kuaànɔɔ sisi n gbé kɔnio néfɛnen gbɛzōɔ pii. ⁹ A òné: Dii Isailio Lua pò a ma zɪ yāgbɛaiwá mè: ¹⁰ Tó a gō zōle búsupi ũ la, má á zedɔ, má á fuangbao, má á gba gbāa, má á gbooo, asa ma pò yá pò má yíawá yái. ¹¹ Asu víakɛ Babeli kía pò á aà vía víe. Asu víakɛò, asa máò kúanɔɔɛ. Má á suaba, mí á bɔ aà zɪ. Ma Dii máme má ò. ¹² Má wɛnadōɛ, Babeli kía i á wɛnagwa, i ɛa á búsuu sɔaaé. ¹³ Tó a su mè á Dii á Lua yāmao, á zōle búsuu lao, ¹⁴ tó a su mè aawo, wá tá Egipie, we wá kuu, wá kō'e n zɪoo, wá zɪ kuu mao, nɔana a káwáguo, ¹⁵ too, à ma yāma Yuda kōnao. Ma Dii Zīgōde Isailio Lua ma mè, tó a gi ta Egipi, a ge zōle we, ¹⁶ fɛnda pò ále víakɛɛ mé a á le Egipi we, nɔana pò ále leeleke a yá musu a kááguɛ, í gaga we. ¹⁷ Gbé pò aa zè n Egipi taoo wá ge zōle weo, wa n dɛde n fɛndaɔɛ n nɔanao n gagyāo. An gbɛe a bɔo, aa bɔ yá pò má yíamá fòouo. ¹⁸ Ma Dii Zīgōde Isailio Lua ma mè, lá ma pɔfɛ n pòkúmao b̄b̄o Yelusaleũdeɔwa, màa má pòkúmao b̄b̄owá, tó a ta Egipi. A gō gbékabo ũ, sōkɛngu pò ũ, láaipo ũ, láanipo ũ, mé á wesi gue beele bau lo.

¹⁹ ǃ Zelemii mè: Yuda kōnao, Dii òé ásu ta Egipio. Aɔ dō sáasá ké má òé gbān we, ²⁰ ma mè a zā yáwa, ále ázla kaikɛɛ. A ma zɪ Dii á Luawa, a mè mà wabikɛwáé, yá pò a omɛɛ má oé, á kɛ piiɛ. ²¹ Ma yá pò Dii á Lua ma zɪ òé gbā, kási i swáseio. ²² Aɔ dō sáasá ké wa á dɛde n fɛndaɔɛ n nɔanao n gagyāo gu pò á ye gé zōleui pi.

43

Yudaᵛ taa Egipi

¹ Ké Zelemii yápi ò gbépiᵛne pii a laa, yá pò Dii ní Lua aà z̀lomápi, ² Osaia né Azalia ní Kalea né Yohananio ní waladeᵛ pii ò Zelemii: Ee níle to. Dii wá Lua i n z̀l ò owéε wásu gé z̀léi Egipioo. ³ Nelia né Baluku mé n swáfèwéε, ké à wá na Babiloniᵛne ní z̀l, aai wá dede ge aai táwanᵛ Babeli. ⁴ Ǿ Yohanani ní z̀lgᵛ dᵛaanaᵛ ní gbé k̀niᵛ i Dii yámao, aai gᵛ Yuda búsuu. ⁵ Ǿ Yohanani ní z̀lgᵛ dᵛaanapiᵛ Yuda k̀na pò aa b̀ò búsu pò aa fáaau aa sù Yuda búsuu s̀le pii aa d̀zeu, ⁶ gᵛε ní nᵛε ní néᵛ ní k̀ia nᵛεᵛ ní gbé pò dᵛaiᵛ gbèzᵛᵛ Nebuzaladá ní tó ní Gedaliaᵛ ní anabi Zelemii ní Nelia né Balukuᵛ. ⁷ Aai Dii yámao, ̄ aa ta Egipi e Tapanesi.*

⁸ Ǿ Dii yá'ò Zelemii Tapanesi we à mè: ⁹ Gbè gbèᵛε s̀le ge ò v̀lᵛv̀le biliki pò kpáleᵛ guu Falaᵛᵛ be kpéle Tapanesi la Yudaᵛ wáa, ¹⁰ ní oné ma Dii Z̀lgᵛde Isailiᵛ Lua ma mè, má a z̀blena Babeli kí Nebukanεza sísi, mí aà kpalabaa kpále gbe pò má v̀lᵛpiᵛwa. Ǿme a zwáakpe dᵛ gbepiᵛ musu. ¹¹ A mᵛ léle Egipiwa, ̄ gbé pò má díle aa gagaᵛ gaga, gbé pò má díle wá ní k̀kú z̀zᵛ ᵛ, wa ní k̀kú a ᵛε, mé gbé pò má díle wá ní dede ní f̀endaᵛ, f̀enda wa ní dedeᵛ. ¹² A tesᵛ Egipi táakpᵛwa aa tékú, i táapiᵛ s̀le taᵛ. Lá pòdána i a pᵛᵛ kákaala, màa Babeli k̀ia a Egipi búsu pᵛᵛ kákaala, a ta aafia. ¹³ A faté kpé pò kú Egipi gbèpeleᵛ wíwi, i tesᵛ Egipi táakpᵛwa.

44

Yáyiāa táagbaghanaᵛwa

¹ Yáε bee d̀de Zelemiiwa Yuda pò kú Egipiᵛ yá musu, gbé pò kú Midoliᵛ ní Tapanesiᵛ ní Mefisiᵛ ní Egipi búsu geᵛmidᵛk̀li oiᵛ. ² Ma Dii Z̀lgᵛde Isailiᵛ Lua ma mè, a yá pò má yia Yelusaleᵛ ní Yuda wéleᵛwa è pii. A gᵛ bezia ᵛ gbā, gbēε ku weo ³ v̄ai pò wéleᵛpideᵛ kè, aa gè tulaletikátea dii pò ápiᵛ ge á deziᵛ dᵛoᵛne aa k̀lené, ̄ aa ma pᵛ f̀elᵛmeε yáí. ⁴ Miᵛ a z̀blena anabiᵛ z̀l wá mᵛᵛmᵛᵛ, aai me ásu yábēε pò má zaupi keo. ⁵ Ǿ i swáε a ma yámào. I miké á v̄aikεawao, i tulaletikaa téa dii páleᵛne too. ⁶ Ǿ ma pᵛf̄é ní pᵛkúmao b̀bᵛ Yuda wéleᵛ ní Yelusaleᵛdowa e aa gᵛ bezia gii ᵛ lá á dᵛ gbāεwa.

⁷ Ma Dii Lua Z̀lgᵛde Isailiᵛ Lua ma mè, b̀yáí ále yázᵛᵛ i ázlaε á ázla midei? A Yuda gᵛε ge nᵛε ge née ge ỳminae a gᵛ. ⁸ Alε ma pᵛ f̀elᵛmeε ní á pᵛkeao. Alε tulaletikátea dii páleᵛpiᵛne Egipi la, gu pò a mᵛ z̀leu. A ázla dede a yáí, i gᵛ láaiᵛᵛ ᵛ ní láaniᵛᵛᵛ dᵛnia bui pii. ⁹ V̄ai pò á deziᵛ kè á búsuu ní Yelusaleᵛ zeao guuo ní á k̀iaᵛ ní ní naᵛ ní ápiᵛ ní á naᵛ s̀águ yá? ¹⁰ E ní a gbāo i ázla busao, á ma v̄ia v̄io. I te ma ikoyá ní yá pò má díle á deziᵛneᵛzio. ¹¹ Ayámeto ma Dii Z̀lgᵛde Isailiᵛ Lua ma mè, ma zeᵛ má mikpelié, mí yáyiawá má á míonzᵛ ápii. ¹² A Yuda k̀na pò a ze ní sua Egipi lao, ̄ a su lao, lakli ̄ a gagau ápii. F̀enda ní nᵛanao a néf̄enᵛ gbèzᵛᵛ dede, aai gᵛ gbékabᵛ ᵛ, s̀kēngu pᵛ ᵛ, láaiᵛᵛ ᵛ, láaniᵛᵛ ᵛ. ¹³ Má á gbé pò kú Egipiᵛ wetá ní f̀endaᵛ ní nᵛanao ní gagyáε, lá ma Yelusaleᵛdeᵛ wetáwa. ¹⁴ Yuda k̀na pò mᵛ z̀le Egipiε a bᵛ. A e sa ta Yuda búsu pò ále a beεkeuo. A tá weo, sema á gbé pò sù bᵛk̀li è bàasio.

* 43:7 2Kia 25.26

15 ɔ ɔgɔe pɔ aa dɔ n nɔe ɔ tulaletikateɔa dii pɔleɔneɔ n nɔe pɔ kɔaaa we dasidasio n Yuda pɔ aa ku Egipi n Patelosipio ɔ Zelemii: 16 Wɔ yɔ pɔ n ɔwɛɛ n Dii tɔopi sio. 17 Yɔ pɔ bɔ wɔ lɛu pii ɔ wɔ ke, wɔ tulaletikateɔa luabe nɔe kɔaɛɛ, wɔ itɔlewɔ, lɔ wɔpio n wɔ deziɔ n wɔ kɔaɔ n wɔ gbɔadeɔ kɛ Yuda bɔsuu n Yelusaleu zɛaɔuwa. ɔ ɔɔ bee pɔblea diwɔziɛ, wɔle namable, mɛ vɔi i wɔ leo. 18 Za ɔ ɔ pɔ wa tulaletikaa tɛa luabe nɔe kɔiapie tɔ, wɔle itɔlewɔ bɔ, pɔpii lɛ kɛsɔwɔɛ, fɛnda n nɔanao lɛ wɔ dedɛɛ. 19 ɔ nɔe mɛ: Kɛ wɔle tulaletikateɔa luabe nɔe kɔiapie, wɔle itɔlewɔ, wɔle kɔa kɛ lɔ aa taawa, wɔ kɛ wɔ zɔ lɛ sai nɛe?

20 ɔ Zelemii ɔ ɔgɛ n nɔe pɔ lɛ yɔzɔsiwaɔne ɔ mɛ: 21 Tulaleti pɔ apio n ɔ deziɔ n ɔ kɔaɔ n ɔ gbɔadeɔ n ɔ bɔsudeɔ kɔteɔa Yuda wɛleɔ guu n Yelusaleu zɛaɔ guuo yɔ dɔ Diiguo lɛ? Diipi i laasookɛwɔ lɛ? 22 Kɛ Dii kpɔsa n ɔ vɔikeɔ n tɛ yɔ pɔ ɔ kɛɔ, ɔ yɔi ɔ bɔsu ɔ bezia gii u, gbɛɛ ku we bɔ, ɔ ɔ lɔaipɔ u lɔ ɔ dɔ gbɔɛwa. 23 Lɔ ɔ tulaletikateɔa duunakɛ Diiɛ, i ɔ yɔmao ge ɔ ikoyɔ ge ɔ yɔdileɔ, i ɔ ɔtonɔkɔi gwao, ɔ yɔi ɔ yɔmɔiɛ lɔ ɔ ɔ ɔ gbɔɛwa.

24 ɔ Zelemii ɔ nɔeɔne n gbɛ kɔniɔ ɔ mɛ: A Yuda pɔ ɔ kɔ Egipi laɔ, ɔ Dii yɔma. 25 Dii Zigɔde Isailio Lua mɛ apio n ɔ nɔe ɔ legbɛ, ɔ ɔ zɔkɛwɔ ɔ mɛ ɔ lɛ pɔ ɔ kɛ luabe nɔe kɔiawa fiaboɛɛ. A mɛ ɔ tulaletikaɛ tɛa, i ɔ itɔlewɔɛ. Too, ɔ lɛ pɔ ɔ kɛwɔ fiaboɛ! A zɔke lɛ pɔ ɔ gbɛɛwa! 26 N beeo ɔ ma yɔma, ɔ Yuda pɔ ɔ kɔ Egipi! Ma Dii ma mɛ, mɔ si n ma zɔkɛo, ɔ Yuda pɔ ɔ kɔ Egipi, ɔ gbɛɛ a ma tɔ si ɔ gbasa mɛ ɔ si n Dii Lua kuao bɔ. 27 Mɔle wɛteɔzi ke mɔ vɔikeɛ yɔiɛ, i ke maakeɔ yɔi nɔ. Wa ɔ Yuda pɔ ɔ kɔ Egipi dedɛ n fɛndaɔ n nɔanao e ɔ ge mide apii. 28 Gbɛ pɔ aa bɔ fɛnda lɛzi, ɔ bɔle Egipi aa ta Yuda bɔsuu ɔ aɔ bɔlao, Yuda kɔna pɔ mɔ zɔle Egipio i dɔ sa gbɛ pɔ ɔ yɔ kɔ, tɔ mapi ge ampionɛ.

29 Ma Dii ma mɛ seela pɔ ɔ to ɔ dɔ kɛ yɔ pɔ ma mɛ mɔ yɔwɔ guɛ beeu kuen ke: 30 Ma Dii ma mɛ mɔ Egipio kɔ Falaɔ ɔ fɛla na ɔ ibɛɛ pɔ lɛ ɔ wɛɛ ɔ ɔziɛ, lɔ ma Yudaɔ kɔ Zedekia nɔ ɔ ibɛɛ Babeli kɔ Nebukanɛza pɔ lɛ ɔ wɛɛ ɔ ɔziwa.

45

Balukuyɔ

1 Nelia nɛ Baluku yɔ pɔ ɔ anabi Zelemii ɔe kɛ lɔu. A gbɛa ɔ Zelemii yɔ bee ɔe Yudaɔ kɔ Yoakiu, Yosia nɛ kpalablea wɛ siɔde guu. 2 Dii Isailio Lua mɛ yɔpi ɔne Baluku. 3 Ni mɛ waiyoo mpi, Dii yɔ'la kɔfɛne n yɔ'ɔmaue, nɛle aauke e n kpasa, nɛle ɔampakɔi eo. 4 Dii mɛ mɔ one ɔ pɔ pɔ ɔ bɔ wɔwi, i pɔ pɔ ɔ tɔ wole, baa bɔsu bɔu guu. 5 Yɔzɔɔ nɛle wɛle nziɛa? Nsu wɛleɔ, asa Diipi mɛ ɔ yɔmɔ gbɛpiɛ, ama gu pɔ n geu pii, ɔ n misie. Dii mɛ ɔ.

46

Yɔ pɔ a Egipio le (Isa 19.1-25, Eze 29.1-32.32)

1 Dii yɔ'ɔ anabi Zelemii buio yɔ musu ɔ mɛ: 2 Egipi pɔn la. Yɔ pɔ Dii ɔ Egipio kɔ Falaɔ Neko zigɔ musun ke, ɔ ɔ pɔ Babeli kɔ Nɛbukanɛza zɔblɛmɔ Uflatai Kaakemi saɛ, Yudaɔ kɔ Yoakiu, Yosia nɛ kpalablea wɛ siɔde guu.

3 A ɔ sɛngbaɔ keke,
a zɔ n ɔ nɛnao,
i ge zɔ.

4 A ɔasɔna kɔ sɔɔne, i di n kpe.

A m̀ò f̀uàᵛ kpákpa, í ze d̀òᵛᵛᵛ,
à m̀ò ulàᵛ dada, í á s̀ónàᵛ l̀eke.

⁵ B́ó m̀ále e wei?

Má è v̀ía ní z̀ígᵛᵛ k̀ù,
aale p̀òᵛᵛz̀áke,
wà z̀ìblè má, aale t̀ìle,
aale ní kpè gwao, v̀ía p̀óᵛ l̀iaar̀izi.
Dii mé ò.

⁶ Gb́é k̀asakasa i e bàaleo,
gb́é gb́aa i e b̀òo.
Aale g̀ēmbòle, aale kwé
Uflata sae gugbántoo oi.

⁷ Deᵛ mé lé f̀ele lán Niiliwa kee,
aale z̀āampapa lán í z̀òᵛwai?

⁸ Egipìᵛne! Aale f̀ele lán Niiliwa,
aale z̀āampapa lán í z̀òᵛwa,
aale me: Wá f̀ele da d̀úniaae,
wí wéleᵛ m̀ínz̀ò ní gb́é p̀ó k̀úúᵛ.

⁹ S̀òdeᵛ, à dazeu!
Zikas̀ogodeᵛ, à gofi s̀òᵛs̀òᵛ!
Z̀ígᵛᵛ, à b̀ò ní táo!
Etiopiᵛ ní Libiìᵛ s̀ēngbao k̀ua,
Ludiᵛ sá k̀ua, aale ká.

¹⁰ G̀òᵛpiá Dii Lua Z̀ígᵛᵛde p̀se,
t̀òsia aà ìb̀eᵛᵛwa g̀òᵛe.
F̀ēnda a ỳēmēmińgu à t̀ā ní auo,
asa Dii Lua Z̀ígᵛᵛde sa'oa v̀í
Uflata sae gugbántoo oi b̀usuue.

¹¹ Egipìᵛ, à ge b̀ò eᵛe wele Galada!
N beeo á eᵛekeke p̀ae,
á gyā a k̀éwáó.

¹² Buiᵛ ma lá wà widàwá,
á pelemboa wii a li d̀úniaa.
A g̀òᵛsaᵛ kpákpakᵛa,
aai kwè sikᵛa.

¹³ Yá p̀ó Dii ò anabi Zelemiie Babeli kí Nēbukaneza m̀oa lélelì Egipiwa musun ke:

¹⁴ A yáe bee o Egipìᵛne,
à a kp̀awake Midoli ní Mēfisio ní Tapanesio.
A oné aa s̀ouke aa z̀'òᵛpoo,
asa z̀í lé ní saedeᵛ bleᵛ.

¹⁵ B́óyáí á nēg̀ónàᵛ wúleai?
Aai f̀ò f̀eleᵛ, Dii mé ní né.

¹⁶ Aa g̀ēnalēle aa kpákpakᵛa,
aa me, fele wà ta wá gb́éᵛ k̀íí,
wà bàale gb́aam̀onedēᵛ f̀ēndaē,
wà ta wázla b̀usuu.

¹⁷ A t̀ókpa Egipìᵛ kí Falaᵛᵛe,
Z̀òade p̀ó à azla g̀óikè.

18 Lá á Taboo d̄s gh̄èst̄s̄t̄i ù,
 mé á Kaameli d̄s̄ Isia sae,
 ní ma kuaò, màà á ibeε m̄ɔa sea v̄íò.
 Ma Kia p̄s̄ ma t̄s̄n̄ Dii Zlḡs̄de máme má ò.

19 A Egipiò, à á p̄s̄ɔ naaa.
 Wa á kùkù wà táán̄ɔe.
 Wa tes̄s̄ Mefisiwa à ḡs̄ bezia ùe,
 gb̄ee aò ku we l̄ò.

20 Egipi de lán zununu kefenawae.
 Fìona a b̄s̄ gugb̄ántoo oi, i m̄ɔ p̄ewà.

21 Zlḡs̄ p̄s̄ Egipiò flab̄ònés̄
 de lán zun̄eb̄òl̄ò mekp̄aaɔwae.
 Aa kpekpa, aai t̄ile s̄anu,
 aa f̄s̄ z̄e gio,
 asa ȳám̄ɔn̄eḡɔɔ mé kà,
 an íadamaḡɔɔ mé p̄ila.

22 Egipiò bà kp̄ái lé lán ml̄ēwa,
 an ibeεò lélemá ní gb̄áao,
 aa sumá ní m̄ɔoò lán ȳáaw̄enaɔwa.

23 Ma Dii ma mè,
 baa ké Egipi zlḡs̄ɔ kpa
 lán líkpe sisi p̄s̄ wa f̄s̄ ḡēuowa,
 wa ní kw̄ée.
 Asa an ibeεpiò dasi de kwaɔla,
 wa f̄s̄ ní naoo.

24 Wa Egipiò na gugb̄ántooɔdepiòne ní ɔz̄le,
 wi widamá.

25 Ma Dii Zlḡs̄de Isailiò Lua ma mè má Tebesi t̄áa Am̄ɔni wet̄á ní Falaɔò ní Egipiò
 ní ní t̄áa k̄in̄iò ní ní k̄iaɔ. Má Falaɔò ní gb̄é p̄s̄ aa aà náai v̄íò wet̄á, 26 mí ní na Babeli
 kí Nebukan̄eza ní aà z̄òblena p̄s̄ aale ní weɔne ní ɔz̄í. A gb̄ea wa ea w̄àò ku we lán
 ȳáawa. Ma Dii máme má ò.

27 Ma z̄òblena Yakòbu buiò,
 ásu to v̄ía á k̄ùò.
 Isailiò, ásu bílik̄eò,
 asa má á b̄s̄ bùsu z̄áz̄au,
 á buiò ɔ má ní sí z̄òblewa.
 Yakòbu buiò ea aao ku kílikili d̄òd̄ɔa,
 gb̄ee a to v̄ía ní k̄ùò.

28 Ma z̄òblena Yakòbu buiò,
 ásu v̄lak̄eò, asa má kuán̄ɔe.
 Bui p̄s̄ ma ɔz̄̀ázi ní guuò
 baa t̄ó ma buip̄iò míɔnz̄s̄,
 má á míɔnz̄s̄ò.

Ama á b̄s̄ p̄áo fá!*

Má á sw̄ágaga a z̄éwae.

47

Yá p̄s̄ a Filit̄eò le

(Isa 14.29-32, Eze 25.15-17, Yoε 3.4-5, Am̄ɔ 1.6-8, Sof 2.4-7, Zkl 9.5-7)

* 46:28 Zel 30.10-11

¹ Dii yá'ò ʼanabi Zelemii e Filitēo musu e Falaō àò gé léleí Gazawa à mè: ² Dii mè:

I bò gugbāntoo oi,
àle su lán swa paawa.
Ipi dà būsua ń ṕ ṕ kú a guu,
à dà wéleola ń gbé ṕ kúu pii.
Wále wiile,
būsudeo lé búbuape nípii,
³ ibeēo ś gbāa bàalekōfi yáí
ń śgo wuluu tóalelualuaa yáío.
Maeo ea su ń néo séleio,
ké an gàsí gò d̀b̀b̀b̀ yáí.

⁴ Filitēo kea kélekele goo mé kà,
wa gbé ṕ aai d̀o Tiideo ń Sidōdele kōnapio míonzōe.
Dii mé a Filitēo ásooke,
i Keleti būsude ṕ g̀p̀p̀ dēonzō.

⁵ Gazadeo ń mi b̀o,
Asekelonideo lé g̀o kpaaua.
Gusalala gbé kōnao,
áó ázía lili e b̀o ni?

⁶ A'a Dii fēnda, ńyō zewēe b̀o ni?
Sob̀o n kpéu! Káma bo! Ze màa le!

⁷ Dii mé fēndapi dàu, kpelewa a ke à zeí?
A díle fēndapie aà yémemi Asekelonideo ń ísialedeoguo.

48

Yá ṕ a M̀abuo le

(Isa 15.1-16.14, 25.10-12, Eze 25.8-11, Am̄ 2.1-3, Sof 2.8-11)

¹ Dii Zígōde Isailio Lua yá'ò M̀abuo musu à mè:
Waiyoo, wà Nebo ásookè.

Wà Kiliataiũ sí wà a gbéoo kúkũ,
wà ń mēwiadeo kù, aa g̀o bíli guu.

² M̀abuo íandaa ví bo,
wà lekpaalízi Esebō wà mè:
A m̀o wà ge buipi dúuzō.
A Mademedeo ś á lé a g̀o kpaauae,
wi péwá ń fēndao.

³ Olonaiũdeo wii ma d̀o:
Wà wá dēonzō! Wà wá ké dúuduu!

⁴ Wà M̀abuo dúuzō,
an néfēnenaoo oob̀o ma d̀o.
⁵ Aale wiipe, aale Luiti sísí kú,
aale búbuape, aa píla lé gé Olonaiũ.

⁶ A báale! A ázía mibokti weele,
íó ku gbáau lán sēa zaa'Inawa.

⁷ Lá a á yákeo ń á àizeo náaikè,
a yáí wa á kúkũ,
wí táánoo b̀usu páleu ń á kía
ń á táa Kemōsio ń a gbàgbanao.

8 Gudena a léle á wélewa piie,
á wéle a bɔo.

Wa guzule ɔɔkpaɛ,
wi gusalala dúuzɔ,
asa Dii mé ò.

9 A gásláɔ kpa Mɔabuɔwa
aa vua taò,

asa an wéleɔ gɔ beziaɔ úɛ,
gbēe aɔ ku a kee guu ɔo.

10 Gbé pɔ́ ɪ́ zíkɛ Diiɛ ní zígbiaoá láaipɔɛ.

Gbé pɔ́ gɪ́ gbēdei ní a fēndaoá láaipɔɛ.

11 Mɔabuɔ ku dɔɔɔa za ní èwaasogɔɔ,

aa zɔ́leɛ mètɛɛɛ lán wēwa dàa guu.

Wi ní lilɛ wà ní ká dàa páleu yāao,

wi ní ɔ́le wà tàrínɔ̀ bùsu páleuo.

Aa na e tiaɛ, an gɪ́ i lilɛo.

12 A yáí ma Dii ma mè a gɔɔ lé mɔ́

ké mà dàalekulenaɔ zlmá,

aa ní dàapíɔ́ lé kúle aa ní ɔ́leu,

aaí gbasa ní dàapíɔ́ wíwí.

13 Wí a Mɔabuɔ kú Kemɔsi yá musuɛ,

lá wí Isailíɔ̀ kù Beteli pɔ́ aa aà náaikè yá musuwa.

14 Mɔabuɔ, kpelewa á e o

nɛgɔ́n zìkan gbáaɔn á úí?

15 Wa si Mɔabuɔ wéleɔu wà ní dēɔnzɔɛ,

an èwaaso maaɔ i gaga gbēdedeɛa guu.

Kía mé ò, aà tɔ́n Dii Zígɔ́de.

16 Mɔabuɔ kea kélekele káikù,

wa yáyiamá zɛzɛsaie.

17 A bui pɔ́ á liaaríziɔ

ní á gbé pɔ́ a ní tɔ́ màò píi

à ázia gbēgbē ní yáí,

í mɛ an gopana gbáa láa,

an kpala gawí kɔ́'è.

18 Dibɔ́deɔ̀ à á kúklí gawide to we,

í pila zɔ́le bùsuu.

Asa Mɔabuɔ káalenáɔ́ lé mɔ́ léleiwá,

aa á wéle bíideɔ̀ gbooe.

19 Aloeedeɔ̀, à zɛ zé sae aɔ gudá,

íɔ́ gɔ́ɛ ní nɔɛ pɔ́ aale kɔ́sɔ́ fáɔ la

àò mɛ, à kè kpelewa ní?

20 Wí Mɔabuɔ kù, wà ní dúuzɔ́ɛ.

A wiile! A búbuape,

í oné Aanɔ́ sae we,

wà Mɔabuɔ míɔ́nzɔ́ɛ.

21 Lua yákpalekè ní gusalaladepiɔɛ,

Olonadeɔ̀ ní Yazadeɔ̀ ní Mɛfaadeɔ̀

22 ní Dibɔ́deɔ̀ ní Nɛbodeɔ̀ ní Bediblataiúdeɔ̀

23 ní Kiliataiüdeᵛ ní Begamuludeᵛ ní Bemsonadeᵛ

24 ní Keliodeᵛ ní Bᵛzeladeᵛ

ní Mᵛabu búsu wéleᵛ pii,

a pᵛ pᵛ kú káiᵛ ní a pᵛ pᵛ kú zᵛ.

25 Wà Mᵛabuᵛ gbáa kᵛ'è,

wà ní gᵛsa wíwi.

Dii mé ò.

26 Mᵛabuᵛ kuabli Diiwae.

A íkakané,

aa léle ní pisi guu blatau,

aa gᵛ láanipᵛ ü.

27 I Isailiᵛ láanike yāa nolo?

Tó ále ní yā'o,

iliᵛ mikéne déudeü

lán kpái wa kúwao lé?

28 Mᵛabuᵛ, à á wéleᵛ to we,

í ge àᵛ ku gbetᵛᵛu

lán bá pᵛ í né da wewa.

29 Wa Mᵛabuᵛ yᵛᵛ yāmá,

an kàamai ní ní zazao kè zài.

Aa zlasca lesí ní íandāo vī,

wala mé lé ní é ní sᵛ guu.

30 Ma Dii ma mè,

má ní zla sea lesí dᵛ, kási pāe,

an yābᵛle lí gbesuo.

31 Ayámeto mále ᵛᵛᵛ Mᵛabuᵛne,

mále wiipe ní yá musu,

mále búbuape Kilalesedeᵛne.

32 Mále ᵛᵛᵛ Sibema vēebuᵛne,

ma wiipi de lán Yazeeᵛᵛᵛ pᵛwa.

Sibema gᵛna ᵛtā yāa e ísialei

e à gᵛ ká Yazeeᵛwa.

ᵛ gbēkaalena mᵛ lèle

a vēe kᵛ pᵛ mᵛᵛwa.

33 Wà pᵛna ní yaaloᵛ bᵛ

Mᵛabuᵛ kaaᵛᵛ ní ní buaᵛ.

Má tò vēe lé bᵛ a fēkfi lo,

gbēe lé ᵛzᵛ vēewa ní wiio lo.

Wii dᵛ, kási pᵛna wii no.

34 An wii dᵛ za Esebᵛ e Eleale ní Yaazao,

za Zoaa e à gᵛ pè Olonaiᵛ ní Egala Selisiaowa,

asa baa Niüliü í bá loᵛ se.

35 Gbē pᵛ aai sa'o guleᵛᵛwa,

aai tulaletikateᵛ ní diiᵛᵛᵛ,

má ní midē Mᵛabu búsuue.

Ma Dii máme má ò.

36 A yái ma nᵛse lé ᵛᵛᵛ lán kule'ᵛwa Mᵛabuᵛne,

ma nᵛse lé ᵛᵛᵛ lán kule'ᵛ wà Kilalesedeᵛne,

asa an àizee pᵛ aa náaaᵛ gᵛzeae.

37 An baade mighbaa lè,
 aa ní lekána wà,
 aa ní ɔ̀ lili nípii,
 aa zwànkasaɔ̀ d̀ɔ̀d̀ɔ̀ ní pi.

38 Mɔ̀abuɔ̀ lé búbuape
 ní kpéɔ̀ musu píi ní ní gāaɔ̀ píi,
 asa ma ní wiwi
 lán ta p̀ɔ̀ gbēe yeiowaɛ.

Ma Dii máme má ò.
 39 Bili Mɔ̀abuɔ̀ kú, ɔ̀ aale wiipe,
 aale kpekpa ní wíó.
 Mɔ̀abuɔ̀ g̀ɔ̀ láanipɔ̀ ũ,
 s̀ɔ̀kēngu p̀ɔ̀ ũ gbé p̀ɔ̀ liaánziɔ̀ne.

40 Ma Dii ma m̀è:
 A gwa, wàle yàakpa Mɔ̀abuɔ̀la,
 wà kúu'ò lé sumá.

41 Wa léle Keliowa,
 wa wéle bíideɔ̀ sí.
 Zí bee s̀ɔ̀ a kē Mɔ̀abu nēg̀ɔ̀naɔ̀gu
 lán nɔ̀e p̀ɔ̀ lé ne'í wáwákewa.

42 Wa Mɔ̀abuɔ̀ míɔ̀nzɔ̀,
 an bui aɔ̀ ku bo,
 ké aa kuablii yáí.

43 Ma Dii ma m̀è, Mɔ̀abuɔ̀,
 yápasí ní eo ní baio lé á dá.

44 Gbé p̀ɔ̀ lé bàale yápasípiɔ̀ zu eue,
 mé bai a gbé p̀ɔ̀ b̀ɔ̀ epi guuɔ̀ kú,
 asa má tó Mɔ̀abuɔ̀ wétáɔ̀ɔ̀ kaɛ.
 Ma Dii máme má ò.

45 Olo'olobonaɔ̀ yēeɛ̀ lāa,
 aale mikpakíi wēeɛ̀ Esebɔ̀ uei,
 ɔ̀ té fēle Esebɔ̀,

télepiɔ̀ b̀ɔ̀ kí Siɔ̀ wélepiu,
 àle kú Mɔ̀abuɔ̀ miwa,
 àle kú zakanapiɔ̀ d̀ɔ̀wa.

46 Waiyoo á Mɔ̀abuɔ̀!
 Kemɔ̀si gbágbanaɔ̀ míde!

Wà á nēg̀ɔ̀ kùkù zìzɔ̀ ũ,
 wà á nenɔ̀ nāaa wà tārínɔ̀.

47 Ma Dii ma m̀è g̀ɔ̀gbézází
 má su ní Mɔ̀abuɔ̀ ní pá ziu.

Lá yá a z̀ɔ̀le Mɔ̀abuɔ̀wan we.

49

Yá p̀ɔ̀ a Amɔ̀niɔ̀ le

(Eze 21.28-32, 25.1-7, Amɔ̀ 1.13-15, Sof 2.8-11)

¹ Amɔ̀niɔ̀ yá musu Dii m̀è:
 Isailiɔ̀ nēg̀ɔ̀e v́io lé?

Aa túbìblenaᵋ v̄lᵋ lé?
Akea táa Mᵋlᵋku ḡᵋ Gada bùsu v̄lᵋ?

B̄ȳai aà gbàgbanaᵋ ku a w̄léᵋui?

² Ma Dii ma mè,

a gᵋᵋ lé mᵋ k̄é má kúkua dᵋ

Amᵋn̄iᵋ m̄eᵋwia Labawa,

i ḡᵋ b̄ezia ù.

Isailiᵋ i t̄esᵋ a z̄eᵋwiaᵋwa,

aai gb̄é p̄ᵋ n̄í yá ȳaapiᵋ ya s̄ᵋ.

Ma Dii máme má ò.

³ Eᵋsebᵋdeᵋ, à wiile,

asa Ai k̄aal̄e.

Labadeᵋ, à búbuape,

í zw̄ankasaᵋ k̄akaála,

í ázia gb̄ēgb̄ē,

à b̄aabaabo á w̄lé b̄l̄idepiu,

asa wa Mᵋlᵋku s̄éle taᵋ s̄anu

n̄í a gbàgbanaᵋ n̄í n̄í k̄iaᵋe.

⁴ B̄ȳai ále íanad̄a

á guzule táaedeᵋ yá musui?

P̄ᵋᵋb̄oz̄ak̄enaᵋ, i á àiz̄e náaike

à m̄e: Deᵋ mé aa f̄ᵋ léléw̄ai?

⁵ Ma Dii Lua Z̄iḡᵋde,

má tó bui p̄ᵋ liaaáz̄iᵋ gili ḡēágue,

aai péw̄á ápii,

gb̄ēe ku à á gb̄é p̄ᵋ fáaaaᵋ k̄āaaᵋ.

⁶ Gb̄ez̄a má su n̄í Amᵋn̄iᵋ n̄í pá z̄iu,

ma Dii máme má ò.

Yá p̄ᵋ a Eᵋd̄uᵋ le

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Eze 25.12-14, 35.1-15, Amᵋ 1.11-12, Abd 1-14, Mal 1.2-5)

⁷ Eᵋd̄uᵋ yá musu Dii Z̄iḡᵋde m̄e:

ᵋn̄ᵋnae ku Temani b̄ᵋ lé?

Laaideᵋ leᵋdama làa yá?

An ᵋnᵋ ḡēzeᵋ yá?

⁸ Ded̄adeᵋ, à eᵋ n̄í bao,

í ge ule gb̄ē'ᵋᵋ guu,

asa má tó á Esau buiᵋ yá'e

á wet̄aḡᵋpie.

⁹ Tó v̄ēk̄oz̄z̄ᵋnaᵋ mé m̄ᵋ s̄í á v̄ēebuᵋ,

v̄ēe k̄ᵋna ᵋ aa tóéᵋ l̄ò?

Tó kp̄áiᵋ mé ḡēázi gw̄á s̄ᵋ,

p̄ᵋ p̄ᵋ an p̄ᵋ d̄w̄á ᵋ aa se adoo l̄ò?

¹⁰ Mapi s̄ᵋ má Esauᵋ p̄ᵋᵋ pilimá píie,

má b̄ᵋm̄á n̄í uleᵋk̄iᵋ guue,

aa naaleᵋk̄i e guei b̄ᵋ.

An néᵋ n̄í n̄í daeᵋ n̄í gb̄édeeᵋ gaga,

an bui aᵋ ku b̄ᵋ.

¹¹ A toneᵋ p̄ᵋ gwana v̄lᵋᵋ to we,

má ᵋliar̄zi.

A gyaa gb̄ēandoᵋ i ma náaike b̄ᵋ.

¹² Ma Dii ma mè,

tó gbé pọ́ aai ka ma pọ́kúma í miao sù wa mí,
 ápi sọ́ á bọ́ páe?

A bọ́ páo, á mí sọ́e.

13 Ma Dii má sí ní mazíao,

Bọ́zela a gọ́ bezia ùe,

ìọ́ da gii lán gbáawa.

Aọ́ de láanipọ́ ù, láaipọ́ ù,

a zọ́ewiaọ́ ìọ́ da gii gọ́pii.

14 Ma baomà Diiwa,

wà zinae zì buiọ́wa aà oné,

aa kọ́ káaa aa ge léléwá,

aa fele gé zíkaiánọ́.

15 A ma! Má tó à gọ́ kpe buiọ́ guu,

wíliọ́ sakaágu.

16 A nọ́se pásí ní á kàamaio mé á sásá.

A gbé pọ́ a gbé kè á kpé ù,

á zọ́lea gbẹ̀sí sí musu,

baa ké a á sakpe dà musumusu lán baewa,

má á báe.

Ma Dii máme má ò.

17 Edoù bùsu a gọ́ wáiwai,

yápi i di gbé pọ́ lé gē weọ́wa,

aaio a láanike wétēa pọ́ wà mọ́è yáí.

18 Aọ́ de lán Sọ́doù ní Gọ́mọ́o*

ní wéle pọ́ kú ní saọ́ mionzọ́awa.

Gbēe a zọ́le weo, baa do.

Ma Dii máme má ò.

19 Lá nọ́musu í bọ́ Yuudē dàou

à gè bualoù àizeedeu,

màa má Edoùọ́ ya mà ní bọ́le ní bùsuu gòò,

mí gbé pọ́ má sè díle we.

Déme muaamanọ́?

Déme a fọ́ ma gbēa a yáii?

Dọ́aana kpele mé a fọ́ ze gimēei?

20 Ayāmeto à yá pọ́ Dii zèò à ke Edoùọ́ne ma

ní yá pọ́ a díle Temanideọ́ musuo.

Nọ́musupi a ní nẹ́ọ́ naaa taò lán sáọ́wa,

i ní bualoúpi dēonzọ́ ní yáí.

21 An kwēa a tọ́le lualua,

wa ní wii ma e Isia Tēai.

22 A ma! Ibēe a fele kúu'omá,

i a gàsía poo Bọ́zela.

Gọ́ bee sọ́ a kē Edoù negọ́naogú

lán nọ́e pọ́ lé ne'í wāwákewa.

Yá pọ́ a Damasi le

(Isa 17.1-3, Amọ́ 1.3-5, Zkl 9.1)

23 Damasi yá.

Amatadeọ́ ní Aapadadeọ́ gee gò kpá ní wéí,

* **49:18** Daa 19.24-25

ké aa bao íi mà yáí.
An sɔ̄ zea tɛɛɛo lán ísia íwa,
an nɔ̄se daa doúo.

²⁴ Damasideɔ̄ kúsu kwè,
aale olo'olobo,
aa lèkɔ̄wa ní bao,
Pɔ̄sia ní wáwáo tɔ̄má,
lán nɔ̄e pɔ̄ lé nɛ'íwa.

²⁵ Bóyáí aai bɔ̄le wá wé̄le tɔ̄depi tò weo ní?
Mɛɛwía pɔ̄nadepi.

²⁶ Wé̄lepi èwaasɔ̄ kwɛ a zeaɔ̄ guue,
wi a zlgɔ̄ de de zlbeezi píi.
Ma Dii Zlgɔ̄de máme má ò.

²⁷ Má tɛsɔ̄ Damasi blíɔ̄wa,
kí Benadada zegikíi i tékú.

Kedaaɔ̄ ní Azoo búsude

²⁸ Kedaaɔ̄ ní Azoo búsu pɔ̄ Babeli kí Nɛbukaneza lèlemá yá musu Dii mɛ:
A fɛle gé léleí Kedaaɔ̄wa,
í gukpɛdepiɔ̄ dɛɔ̄nzɔ̄.

²⁹ Wa ní zwáakpɛɔ̄ ní ní pɔ̄tuɔ̄o símá,
wi tá ní ní zwáa pɔ̄ aai da ní kpéuɔ̄
ní ní yiongoɔ̄ ní ní pɔ̄ píi.
Wi wiidɔ̄má: Vía pɔ̄o liaaázi!

³⁰ Azoo búsu de, à bàale fáaa,
í ge ulɛ gbè'ɛɔ̄ guu.
Ma Dii máme má ò.
Babeli kí Nɛbukaneza yásèánɔ̄,
à lɛkpáaíázi ní gbé̄ɔ̄ à mɛ:

³¹ A ge léle bui pɔ̄ kálea dɔ̄dɔ̄a,
aale nízi náaikɛɔ̄wa.
An wé̄leɔ̄ gbaɔ̄ ní gbáaɔ̄ vío,
aame ká we ní̄tɛ.
Ma Dii máme má ò.

³² Wa ní yiongoɔ̄ naaa,
wi tá ní ní zuɔ̄ dasidasi.
An gbé̄ pɔ̄ aai mizɔ̄iɔ̄,
má tó yá bɔ̄ gupiiu à ní le,
mí ní fáaa dúnia gola sííu.
Ma Dii máme má ò.

³³ Azoo búsu a gɔ̄ gbè̄gbonaɔ̄ tòo úɛ,
iɔ̄ da wáiwai gɔ̄píi.
Gbè̄e aɔ̄ ku we bo, baa do.

Elaū búsu

³⁴ Dii yá'ò anabi Zelemiiɛ Elaū búsu yá musu Yudaɔ̄ kí Zedekia kpalablea
daaleɔ̄ɔ̄ à mɛ:

³⁵ Ma Dii Zlgɔ̄de ma mɛ,
má Elaūɔ̄ sá é'ɛ,
asa sápi ɔ̄ aale gbáa'ewà.

³⁶ Má dúnia gola sííɔ̄ íana gbaemá,
mí ní fáaa gupiiu.
Búsue ku ké an lala'onaɔ̄ gí tauio.

37 Má Elaũ káde ní ibeε pɔ aale ní weɔne,
 mí yáiyamá ní pɔfɛ pásio.
 Ma Dii máme má ò.
 Má pé má ní fɛndao
 e mà ge ní midεε.

38 Má Elaũ kía ní ní dɔaanaɔ dedεε,
 mí a kpalabaa kpále an bùsuu.
 Ma Dii máme má ò.

39 Gbezā má su ní Elaũ ní pá ziu
 Ma Dii máme má ò.

50

Babeli dúuzɔa

(Isa 13.1-14.23, 47.1-15)

1 Yá pɔ Dii dà anabi Zelemiε a ò Babeli ní Babiloni bùsuo yá musun ke:

2 A baoε bee kpa buiɔne,
 à dàlapoo da, í kpáwake,
 ásu yáe ulenéo,
 à mé wá Babeli sí,

an táa Beli gee gɔ kpa a wéi,
 an táa Melodaki gɔ ze yeεε.

An pɔ pɔ aa pí dii ɔ̀ gɔ ní wío,
 vía ní táapiɔ kù pii.

3 Gugbāntoo oi bui mé lèlèwà,
 aa a bùsu kè yáiyai.
 Gbēε ku we ɔ̀,
 baa nòbɔɔ se, aa bàalè b̀lεuε.

4 Ma Dii ma mè
 zĩbeezi Isailiɔ ní Yudaɔ su sánu,
 aa ma Dii ní Lua kíi weεε ní ɔ̀ɔɔ.

5 Aa Sína zé gbεa, aai mipεwá,
 aai naa, ma bàa ɔ̀ kúrínɔ gɔɔpii,
 a yá a sáríguo.

6 Ma gbéɔ de lán sá sásáaɔwae,
 an dɔaanaɔ mé tò aa liaaliaa,
 ɔ̀ aa p̀ɔɔbɔɔzákεmεε gbèsi síɔ musu.
 Aa gè gbèsi sí musu le,
 aa sù sí sí musu la,
 e aa gè zà ní kúkiwa.

7 Gbé pɔ b̀máɔ ní mɔmɔ.
 An ibεεpiɔ mè wa táae vío,
 asa aa duunakè Diiεε.
 Dii mé ní kaa síande
 pɔ an deziɔ wé dɔi ú.

8 A b̀lε Babeli,*
 à Babiloni bùsu to we.
 Aɔ de lán blesana

* 50:8 Zia 18.4

pó d̄baaa kp̄asa p̄ó̄n̄eɔwae.

⁹Asa má bui z̄ɔɔ̄ k̄aaa gub̄antoo oi b̄usuu,
mí ní sóike aa ḡe léle Babeliwae.
B̄oa we aa ḡe z̄l'ɔ̄pooi, aai sí.
An kaɔ de lán n̄eḡɔ̄n̄ ɔ̄nade p̄ó̄ aali su asiōwa.

¹⁰Aa Babiloni b̄usu p̄ó̄ naaa,
p̄oselenapiɔ̄ i k̄á.
Ma Dii máme má ò.

¹¹A gb̄é p̄ó̄ i ma gb̄é̄ p̄ó̄ naaaɔ,
lá ále tid̄ɔ̄rla, ále p̄ɔ̄nake ní ní p̄ó̄,
lá ále vív̄i lán zununu p̄ó̄ lé p̄ó̄w̄enagb̄ēwa,
lá ále wiile lán s̄s̄aɔwa,

¹²wí a á da k̄ū maamaae,
n̄ɔe p̄ó̄ á í ḡee a ḡó̄ kpa a w̄éi.
Aa buiɔ̄ i ḡó̄ kp̄ee buiɔ̄ guu,
aa b̄usu i ḡó̄ gb̄áa gii w̄áiwai ū.

¹³Gb̄ēe aɔ̄ ku weo ma p̄ɔ̄f̄e yáí,
a ḡó̄ da ȳaaa píie.

Yápi a di gb̄é p̄ó̄ lé d̄o Babeliziɔ̄wa píi,
aaiɔ̄ lesuikewá̄ 1a p̄ó̄ wa d̄awá yáí.

¹⁴K̄azunaɔ̄ à z̄l'ɔ̄poo Babelizi,
ásu á kaɔ w̄egwao, à ɔ̄z̄i,
asa à duunak̄e Diiɛ.

¹⁵A k̄úkua d̄ɔ̄wá gupiiu!
A mikp̄amá sa,

a bíiɔ̄ kwè, a ḡl̄o gb̄òo.
Lá Dii mé lé t̄osiwá,
à t̄osiwá,
à k̄eè lá à k̄èn̄éwa.

¹⁶A p̄ɔ̄t̄ɔ̄naɔ̄ mí̄ɔ̄n̄z̄o Babeli ní p̄ok̄ek̄enaɔ̄.
Baade b̄ole tá a gb̄é̄ k̄íi,
gb̄épii bàale ta a b̄usuu,
gb̄āam̄n̄edeɔ̄ ní ní f̄endao yáí.

¹⁷Isailiɔ̄ de lán s̄ā p̄ó̄ fáaaaɔwa,
n̄ò̄musuɔ̄ mé s̄írḡu.
Asiliɔ̄ k̄ia mé ní m̄ɔ̄m̄o k̄áau,

ɔ̄ Babeli k̄i Nebukan̄eza ní k̄é k̄élekele gb̄ez̄ā.

¹⁸Ayám̄eto ma Dii Ziḡɔ̄de Isailiɔ̄ Lua ma m̄e,
má Babeli k̄ia ní a b̄usudeɔ̄ w̄et̄ā
lá ma Asiliɔ̄ k̄ia w̄et̄awae,

¹⁹mí su ní Isailiɔ̄ ní d̄ád̄ak̄ek̄ii.
Aa p̄oble Kaameli ní Basanao,
aai k̄ā Eflaiū ní Galada s̄l̄s̄o musu.

²⁰Ma Dii ma m̄e,
ḡɔ̄ bee wa s̄ā w̄eele Isailiɔ̄wa, wa eo,
wa kp̄áleke Yudaɔ̄ duunai, wa b̄ɔ̄w̄ào,
asa má gb̄é p̄ó̄ ma ní b̄ó̄piɔ̄ duuna k̄ém̄áe.

21 A léle Melataiù búsúwa,
í Pekodiò dede à ní mǎnzǎ.
Ma Dii máme má ò.
A yá pǎ má díléé ke píi.

22 Zikakǎfi ma ðò búsúpiu,
a wíwía zǎ.

23 Masana pǎ dúnía wíwi píi yáa gwa wíwía sa sǎe!
Babelipi gǎ sǎkǎngu pǎ ù bui píi.

24 Dii baikpǎne Babeli,

ní a yá dǎo, sǎ à n kǎ.
Wà zámakǎne wà òdíema,
asa n sǎlekè ní Diioe.

25 Dii Lua Zígǎde a láasi zé wǎ,
à bǎ ní a pǎfǎ gǎkǎbǎ,
asa a zǎ ví Babiloni búsúu à gé kéie.

26 A bǎle gupiiu à mǎ léléwà,
í a dǎo wǎwǎ,
í a pǎ káaa zúuuzuuu,
í a mǎnzǎ, a kee su gǎo.

27 A ní swanaò dede,
à ní kǎlokpakpa!
Waiyoo ampí,
asa an wetǎgǎ mé kǎ.

28 A gbé pǎ bàalè bǎ Babiloni búsúu,
aa sù Siǎnaò yáma, aale me,
Dii ní Lua tǎsimá a kpé yá musu.

29 A kázunaò káaa Babelizi,
sadepiò i bǎokpa wà liai.
A gbǎe su bǎo.

A fiaboè aà yǎkǎawa,
à kǎe lá a kǎnéwa píi,†
asa à kuabliáe,
à bǎnkǎ ma Isailiò Lua pǎ ma kua adoawae.

30 A yáí tò a èwaasò kwe a zeaòu,
a zígǎo gaga zǎbeezi mípii.
Ma Dii máme má ò.

31 Ma, ma íbelesǎnnò kàamaide.
Ma Dii Lua Zígǎde máme má ò,
asa gǎo pǎ má díle má n wetǎwà mé kǎ.

32 Kàamaide a gǎembǎle à léle.
Gbǎe ku à òkaaázio.
Má tesǎ aà zǎewiaòwae,
pǎ pǎ liaiò i tǎkǎ píi.

33 Ma Dii Zígǎde ma mè,
wà gbáamò Isailiòne ní Yudaò píi.
Gbé pǎ tǎrǎnò zǎzǎo ùò ní kǎa,
aa gǎ ní gbai.

34 Ama an Bona gbáa ví,

† 50:29 Zia 18.6

aà tón Dii Zìgᵛde.

A zέrᵛnᵛ, i to an bùsu íampa,
i gili gē Babelideᵛgu.

³⁵ Wa léle Babiloniᵛwa ní fēndaoc.

Ma Dii máme má ò.
Wa léle Babelideᵛwa
ní a dᵛaanaᵛ ní a ᵛnᵛnaᵛ.

³⁶ Wa léle anabi εgenaᵛwa,
wi ní dᵛ sᵛᵛᵛ ù.

Wa léle negᵛnaᵛwa,
an nisina i na líwa.

³⁷ Wa léle ní sᵛᵛ ní ní zikasᵛgoᵛwa

ní bui pᵛ lé zέrᵛnᵛ,
aai gᵛ lán nᵛeᵛwa.

Wa léle ní laasiᵛwa,
wí ní pᵛᵛ naaa.

³⁸ Wa léle ní swaᵛwa, a í i ba,

asa táaᵛ di ní bùsuuε.

Pᵛvaipiᵛ mé tò aa gᵛ mᵛsai.

³⁹ Gbēghbonaᵛ ní maᵛ mé aao kálea we,

koohúhúnaᵛ ᵛ zᵛzᵛu.

Aᵛ da bezia ᵛ gᵛᵛpiie,
gbēe aᵛ ku we bau ᵛᵛ.

⁴⁰ Lá Lua Sᵛᵛᵛ ní Gᵛmᵛᵛᵛ suumpá†

ní wéle pᵛ kú ní saeᵛ,

màa gbēe aᵛ ku Babeli ᵛᵛ, baa do.

Ma Dii máme má ò.

⁴¹ Gwa! Zìgᵛᵛ bᵛ gubāntoo oi,

bui zᵛᵛ ní ní kíaᵛ fēle dasidasi

za dúnia léwa, aale mᵛ.

⁴² Aa sáᵛ ní sᵛnaᵛ kúkúa,
aa pásí, sᵛsobisaideᵛne.

Aa di sᵛᵛ kpe,

an kía dᵛ lán isia kᵛfiwa,

aale mᵛ zí'ᵛpooínzi, Babeli.

⁴³ Ké Babeli kía ní bao mà,

a dᵛ ké yá gíwae, ᵛ à gᵛ dᵛᵛᵛ,

wāwā aà kú lán ne'iwāwāwa.

⁴⁴ Lá nᵛᵛmusu í ᵛᵛ Yuudē dàou

à gᵛ bualou àizεεdeu,

màa má Babelideᵛ ya

mà ní ᵛᵛle ní bùsuu gᵛᵛ,

mí gbē pᵛ má sè dile we.

Déme muaamanᵛi?

Déme a fᵛ ma la a yáii?

Dᵛaana kpele mé a fᵛ zε gimεei?

⁴⁵ Ayāmeᵛto à yá pᵛ Dii zèᵛ

† **50:40** Daa 19.24-25

à kε Babelideɔne ma
 ní yá pɔ́ a díle Babiloniɔ musuo.
 Nɔ́musupi a ní nɛɔ naaa taò lán sãɔwae,
 i ní bualoupi dɛɔnzɔ́ ní yáí.
 46 Babelideɔ kúkúá kɔ́fi a tɔ́le lualua,
 bui pii a ní wii mae.

51

1 Ma Dii ma mè, má tó ían pɔ́kaalena fɛle,
 i Babelideɔ sɛle ní Babiloniɔ pii.
 2 Má bui zílloɔ gbae Babeliwa,
 aa bɔ gupiiu,
 aai lélewá yáyawagɔɔ,
 aai ní fáfá e an búsu gɔ́ da gii.
 3 Asu to an kázunaɔ ní sá káo,
 ásu to aa ní mɔ́ ulaɔ dao.
 Asu ní èwaasoɔ wɛnagwao,
 à ní zígɔɔ mɔ́nzɔ́.
 4 Aa kwε gεɔ ũ Babiloni búsuu,
 wa ní zɔ́zɔ́ aa léle a zeaɔu.
 5 Isailiɔ ní Yudaɔá gyaɔ no,
 Dii Zígɔ́de ní Lua i pákparizio,
 asa táae pɔ́ wa kɛ Isailiɔ Lua
 pɔ́ a kua adoae Babiloni búsuu kè zài.

6 A bàale bɔle Babeli,
 á baade i a mibɔ́kí wεele.
 Ásu to à gaga wélepi táae yáíio.
 Dii tɔ́simagɔɔ mé pla,
 a fiaboné a zéwae.

7 Babeli de lán vua imibɔ́wa Dii ɔ́zile,
 a tò dúnia bui pii a igbè kà.*
 Buiɔ a vɛε mĩ, ɔ́ aa gɔ́ mĩsai.

8 Babeli a kwé kándoe, i ga.
 A ɔ́bè, í εεε maè aà bɔwa.
 Wiliɔ dɔ́o, a gí gbágbaia?

9 Wa εεε màma Babeliwa, i gbágbaò.
 Wá aà to we sa,
 wá baade a taa ke a búsuu,
 asa aà táae luabɛpuana lè,
 à gbà zɔ́ luawae.†

10 Dii tò yá bɔ́wanɔ na.

A mɔ́ wá gé yá pɔ́ Dii wá Lua kè dau siuiné Siɔna.

11 A á kaɔ lé kεke,
 í á sèngbaoo sɛle!
 Dii Mɛde kíao sóikè Babeliwa,
 asa à zè ní aà kaaleaoe,
 i tɔ́siwá a kpé yá musu.

* 51:7 Zia 17.2-4, 18.3 † 51:9 Zia 18.5

12 A dālapoo se à mipèò Babeli bíiwa.

A zlg̃ō gba gbāa,
í gud̃ānao gbae aa gé ní kúki!

A gb̃é zezε aa b̃onsae kené!

Yá p̃ Dii zèò a keε,

yá p̃ àle yá Babelideo yá musupi.

13 N kále swa z̃ō sae,†

àizεε t̃ma,

ñ beo n ka kaalea sa,

ñ ṽai'ea lé kà.

14 Dii Zlg̃ōde s̃i ní azlao à mè

má tó wá li Babelia lán kwaowa,

wi kúkua d̃owà.

15 Dii mé t̃ole kè ní azl̃a gbāao,

à d̃unia kále ní azl̃a òño,

à musu kp̃ale ní azl̃a wez̃εo.

16 Tó Dii p̃una,

í p̃ kú musu í k̃f̃ike,

í to lou sisi za d̃unia léwa.

Dii í b̃ ní l̃anao a làasiu,

í to lou ma ní p̃ileao.

17 Gb̃ēnazl̃inao s̃ōū, aa ỹae d̃ō,

sia g̃εε a g̃ō kp̃á ní w̃éi

t̃áa p̃ aa p̃ĩo yá musu.

P̃ó eg̃ēnaõne, aa w̃ēni ṽio.

18 P̃ó gianaõne, l̃āanip̃õne,

yákp̃alekeg̃ōz̃i aa mid̃e.

19 Dii p̃ó de Yak̃obu buio baa ũ muaar̃ino,

asa ũm̃e p̃ópii kè

ñ bui p̃ó à ñ sé a p̃ó ũo.

Aà t̃ñ Dii Zlg̃ōde.

20 Babeli, ní de ma gb̃éwiwib̃o ũe,

ma g̃ōkeb̃on n ũ.

Mi n se mà buio w̃iwio,

mi ní kp̃alao mid̃ēño.

21 Mi s̃ō ní ní dik̃penao w̃iwinño

ñ z̃ikas̃goo ní s̃ōgodeo.

22 Mi g̃ōe ní ño w̃iwinño,

ñéf̃ēñēñ gb̃ēz̃ō,

èwaaso ní w̃ēndião p̃ii.

23 Mi s̃ādānao ní ní s̃āo w̃iwinño,

z̃ōe ní ní z̃ù z̃ik̃ēnao,

d̃oanao ní gb̃āadeo.

24 Má fl̃abo Babelideõne

ñ Babiloniõ p̃ii á w̃aa

ṽai p̃ó aa kè Sĩnae yáí.

Ma Dii máme má ò.

† 51:13 Zia 17.1

25 Gbèsísl bùsudeña,
 ni dúnia búu òkpa,
 ǝ ma felenno sa.
 Ma Dii máme má ò.
 Má òkàa kpanzi
 mà n zu yátēue,
 ní gǝ lán gbèsísl tékúawa.
 26 Wa n gbēe se kpedɔgbɛɔ mide ɔ
 ge ēdaalegbē ɔ,
 asa nýɔɔ de bezia ɔ gɔɔpii.
 Ma Dii máme má ò.

27 A gudɔkɔekli dile dúniau,
 à zǝ kuupe bùsu ní bùsuo.
 A gbábɔ buiɔne,
 aa gé lélei Babeliwa,
 Alalata kía ní Mini kiao
 ní Asenazi kiao sóikewà,
 í zǝ badeɔ dile aa gé léleiwà,
 í sɔdeɔ gbaewà lán kwasutɛɔwa.

28 A gbábɔ buiɔne aa géwà ní zǝ,
 Mede kiao ní ní dɔaanaɔ ní ní gbáadeɔ
 ní bùsu pɔ aale kiblewàɔ gbɛɔ.

29 Dúnia lé dee, àle pelembo,
 yá pɔ Dii lé yá ní Babelio gi kue.
 A to Babiloni bùsu gǝ bezia ɔe,
 gbēe aɔ ku we lo.

30 Babeli negɔnaɔ fù zǝwa,
 aa gǝ ye ní zegikiɔu.
 An yēe lāa aa gǝ lán nɔɔwae.
 Wà tesɔ ní beɔwa,
 wà ní bole gbáaɔ è'ε.

31 Zinaɔ lé dadakǝle,
 baokpanaɔ tekɔi,
 aale gé baokpai Babeli kiae,
 aa oè wà aà wéle bùu siwà,

32 wà swabuakliɔ sí,
 wà tesɔ dànaɔwa,
 gili gē zǝgɔgu pii.

33 Ma Dii Zǝgɔde Isailiɔ Lua ma mè
 Babeli kekɛgɔɔ kà,
 a de lán pówena pɔ wa kàle zeu,
 wàle go keɛwae.

34 Babeli kí Nebukanɛza wá taitai,
 à wá ké kélékélé,
 à wá tó lán dàa giiwa.
 A wá mɔmɔ lán kwásawa,
 à kà páupāu ní wá pɔ maaɔ,
 ǝ à ɔzɔwázi.

35 Siɔnadeɔ mè

gbāa pɔ Babelideɔ mɔné aa ní só,
to a yá wí ní musu.
Yelusaleúdeɔ mè
ní bɔɔ'i pɔ Babiloniɔ mĩ,
to aa a gbɛ'e.

36 A yáí ma Dii ma mè,
A ma! Má zeáɔ, mí tɔsíé.
Má tó an swada í ba,
má tó an nibɔnaɔ gɔ gii.

37 Babeli a gɔ gbèze ùɛ,
gbègbonaɔ tòò ù, sɔkèngu pɔ ù,
lāanipɔ ù, gbèe aɔ ku weo.

38 Babelidepiɔ pūna sānusānu lán nòɔmusuwa,
aa ɔɔɔ lán nòɔmuɔ nɛɔwa.

39 Gɔɔ pɔ an me wā,
ɔ má mɔné ní í gbāao,
mí kákané, aai gɔ dɔɔsai,§
aaiɔ i'o vusai gɔɔpii.

Ma Dii māmɛ má ò.
40 Má ní pále lán sāneɔɔɔ
pɔ wāle mɔ ní kòlokpaɔɔwa,
lán sāsakaɔɔ ge blesanaɔɔwa.

41 Wa léle Babeliwaɛ fá!
Wa dúnia wéle tɔdepi sie,
Babelipi i gɔ sɔkèngu pɔ ù buiɔne.

42 Isia a da Babeliaɛ,
a ikooa kɔfideɔ lélewā.

43 Aa zɛwíawɔ gɔ beziaɔ ù,
aà bùsu i gɔ gbāa gii ù.
Gbèe aɔ ku weo, gbèe a pāao.

44 Má fele ní Belio Babeli,
mí tó aà pɔ pɔ a mòmɔɔ pispisi.
Buiɔ siu we ɔo, aà bíiɔ kwé.

45 A bɔle a guu ma gbéɔ,
baade azia mibɔkli wɛle
ma pɔkūma pásí yáí.

46 Tó a bùsupi baoo mà,
ásu to sɔ kéáguo,
ásu to vía á kũo.
Yápási a fele bùsupiu,
kpaladeɔ fele ní kɔo.

A yápi feena ma wēa,
í a feena ma zii.

47 Asa a gɔɔ lé mɔ
ké má fele ní Babeli táaɔ.
A gbèɔ kwɛ geɔ ù a guu,
bùsupideɔ geɛ i gɔ kpá ní wéi.

48 Luabedeɔ ní zílèdeɔ gulake

Babeli yá musu mípii,*
asa búsudenaᵑ bᵑ gugbántoo oi,
aa mᵑ léléwàe.

Ma Dii máme má ò.

49 Lá Babelideᵑ gbéᵑ dède dúnia guu dasi,
Babelipi a wíe sa

Isaili pᵑ aa ní dèdeᵑ yá musu.†

50 A Isaili pᵑ a bᵑ an fènda lézᵑ,
à bᵑ we, ásu zezé weo.

A to Dii yá dᵑágu za zāzā we,
í Yelusaleᵑ yāda á sᵑu.

51 Wà yá líwèe, 5 wí wá kú,
bui zᵑloᵑ gè Dii kpéu e aà kúki,
wá gèe gᵑ kpá wá wéi.

52 Ma Dii ma mè, a gᵑᵑ lé mᵑ
ké má fèe ní Babeli táaᵑ,
gbé pᵑ kè'la Babiloni bᵑsu bᵑu guuᵑ aaᵑ aauke.

53 Baa tó Babeli gbà zᵑ luawa,
mé à a bíi lesí gbāa kàfi,
ma búsudenaᵑ gbae aa ge léléwàe.

Ma Dii máme má ò,
54 Babelideᵑ wii ma dᵑ,
Babiloni bᵑsu wíwia zᵑᵑ.

55 Asa Dii a Babeli dúuzᵑe,
i to aà sᵑu zᵑᵑ mide.

Zigᵑᵑ léléwà lán ikooᵑᵑwa,
an zᵑa iᵑ dᵑ lán isukaawa.

56 Búsudenaᵑ mᵑ léle Babeliwa,
aai aà negᵑnaᵑ kúku,
aai ní sáᵑ é'e,
asa ma Dii mi tᵑsimá
mà fiaboné a zéwae.

57 Má íkaka aà kíaᵑne
ní aà 5ᵑᵑnaᵑ ní aà dᵑaanaᵑ
ní aà gbáadeᵑ ní aà negᵑnaᵑ,
aaiᵑ í'ᵑ vusai gᵑᵑpii.
Ma Dii máme má ò.

58 Ma Dii Zigᵑde ma mè
wa aà bíi gèele daafi,
wa tesᵑ aà bᵑle lesᵑwa.
Gbēnazinaᵑ í fada nízlawa pāe,
buiᵑ isimagakpaa gbē a gᵑ té pᵑ ũe.

Gēa ní Zelemii taalao Babeli

59 Nelia né Selaia, Maasea tᵑuna gè Babeli ní Yudaᵑ kí Zedekiao kíapi
kpalablea wè síᵑde guu. Selaiapi mé kía bᵑokpakí dᵑaana ũ. Yá pᵑ Zelemii
dàèn ke. 60 Zelemii yāvāi pᵑ a Babeli lepiᵑ kè taala guu píi, 61 5 a ò Selaiae: Tó n

* 51:48 Zia 18.20 † 51:49 Zia 18.24

ka Babeli, wetā n̄ lāe bee kyokēné p̄ii, ⁶² ní me, Dii mé ò á gue bee míonzōe, gb̄ēe ge p̄tuoē aō ku a guu loo. Aō da bezia ũ ḡoōpiie. ⁶³ Tó n̄ lápi kyokè ní lāa, ba yewà n̄ naaa ní gb̄eo, ní zu Uflata guoguo, ⁶⁴ ní me, màa Babeli a kpálē fusai† yá p̄ Dii yíawà yáí.

Zelemii yá lén we.

52

Yelusaleū dituzā (2Kia 24.18-25.21)

¹ Ké Zedekia kà wè bao ní m̀ndoo, ̄ à kía blè, à z̄lèe kpalau Yelusaleū wè kuēdoe. Aà da t̄n Amutali, Zelemii né, Libena gb̄é. ² A yá p̄ Dii yeio kè lá Yekonia kèwa p̄ii. ³ Dii p̄kūma mé tò yápi Yelusaleū ní Yuda b̄usuo lè p̄ii e à gè ní yá à ní goala.

̄ Zedekia b̄ Babeli kía yáú. ⁴ Zedekiapi kpalablea wè k̄okwide guu, a m̄o kwide ḡoō kwide z̄í ̄ Babeli kí Nebukanēza m̀ lèlei Yelusaleūwa, aapi ní a z̄lḡoō p̄ii. Aa b̄oōkpà a b̄li sae, ̄ aa gbà les̄o dà aa liai. ⁵ Wa liaa w̄l̄epizi màa e kí Zedekia kpalablea wè kuēdode guu. ⁶ A m̄o s̄īode ḡoō k̄okwide z̄í ̄ n̄ana gb̄aak̄ w̄l̄eu, gb̄ēe p̄oblea v̄i loo. ⁷ Ké wà b̄li f̄, ̄ Yuda z̄lḡoō lèk̄owa gwá, aa b̄lè ní b̄le p̄ó kú b̄li m̀n̄ plaō z̄anguoo kibe kaa sae, aa p̄l̄e Yuud̄ē guzul̄e z̄éu. ⁸ ̄ Babiloni z̄lḡoō p̄l̄e kíapi gb̄eu, aa aà lè Yeliko gusalalaa. Zedekia z̄lḡoō f̄aa aa aà tò we, ⁹ ̄ wà aà k̄ù t̄àò Babeli kíae Libla, Amata b̄usuu. We wà yād̄aauaala, ¹⁰ ̄ Babeli kía aà n̄eō k̄olokpakpa aà wáa. Libla we lo ̄ à Yuda kíaō d̄èd̄eu. ¹¹ ̄ à Zedekia wé b̄b̄o, à aà yè ní m̄odaonaō à t̄aaan̄o Babeli.* ̄ à aà d̄ak̄p̄eu e aà ḡe ga we.

¹² Babeli kía kpalablea wè bao m̀ndosaide guu, a m̄o soode ḡoō kwide z̄í ̄ aà iwa Nebuzaladā m̀ Yelusaleū. Aapi mé Nebukanēza d̄oaiō gb̄ēz̄o ũ. ¹³ ̄ Me tes̄ Dii kp̄ewa ní kib̄eo ní Yelusaleū kp̄eō p̄ii. Kp̄e z̄oō p̄ii lé, à tes̄w̄aē. ¹⁴ ̄ a tò Babiloni z̄lḡoō Yelusaleū b̄li gb̄oō p̄ii.† ¹⁵ A taasideō ní gb̄é p̄ó ḡō w̄l̄euō n̄aa t̄arin̄o Babeli ní gb̄é p̄ó ḡè n̄a Babeli kíawao. ¹⁶ ̄ à taasideeō tò we aao v̄ēbuō ní buḡb̄eō s̄ēwa.

¹⁷ ̄ Babiloniō Dii kp̄e m̄ogot̄e p̄l̄eō ní tadib̄oō ní íkaktio w̄iw̄i,† aa t̄àò Babeli p̄ii. ¹⁸ Aa t̄ufukab̄oō ní p̄el̄euō ní filiadeb̄oō ní au'eleb̄oō ní ḡōn̄aō ní m̄ogot̄e p̄ó p̄ó w̄i Dii kp̄e z̄l̄ k̄eōō n̄aa t̄àò lo. § ¹⁹ D̄oaiō gb̄ēz̄oōpi taō ní t̄ésib̄oō ní au'eleb̄oō ní t̄ufukab̄oō ní dauō ní ḡōn̄aō ní imib̄oō p̄ó w̄i v̄ēe kauō ní p̄ó p̄ó wa p̄i ní vuao ge ní ánusuoō s̄l̄e p̄ii. ²⁰ M̄p̄ele m̀n̄ pla ní íkaktipio ní m̄ogot̄e zuswana p̄ó kú a z̄īeō ní tadib̄oō p̄ó Salom̄oō p̄i Dii kp̄e p̄ó ũ, gb̄ēe m̄ogot̄epi gb̄ia lé d̄šo, a gb̄ia kè z̄ai. ²¹ M̄p̄elep̄io les̄l̄ ḡàs̄isuu bao plaplasaie, a gb̄èn̄e s̄ō kuēplapla. M̄p̄io ḡeēle kà ̄ne s̄īis̄īis̄, mé aa e v̄iv̄i ní guu. ²² F̄ua p̄ó kú ní musuo les̄l̄ ḡàs̄isuu s̄s̄oōe. M̄ogot̄e m̄odaona t̄aa ní ḡōina p̄ó wa kè lán gb̄eafu b̄ewa liaa f̄uap̄iozi p̄ii. M̄p̄ele m̀n̄ plap̄io doūe. ²³ Gb̄eafu b̄e ḡōina p̄ó liaip̄io bas̄o s̄īis̄īis̄aie, mé a ku m̄odaona p̄ó wa t̄api musu m̀n̄ bas̄obas̄o.

† 51:64 Zia 18.21 * 52:11 Eze 12.13 † 52:14 Eze 33.21 † 52:17 1Kia 7.15-26 § 52:18 1Kia 7.45

²⁴ Dɔaiɔ gbɛ̄zɔ̄pi mé sa'onkia Selaia kù ní aà plaade Zefaniao ní b́libɔ̄ledɔ̄anaɔ gbɛ̄ɔn àaɔ̄. ²⁵ A gbɛ̄zɔ̄ pɔ̄ de zɔ̄gɔ̄ dɔ̄aana ũ kù wé̄le guu ní kía ìwa gbɛ̄ɔn sopla pɔ̄ à b̀má wé̄le guu ní zɔ̄gɔ̄ gbɛ̄zɔ̄ lakēna pɔ̄ ì gb̄é̄ tɔ̄ dalauo ní ḡɔ̄e gb̄é̄ɔn bàaɔ̄ pɔ̄ wà b̀má wé̄le guu. ²⁶ Nebuzaladāpi mé ní naaa tārínɔ̄ Babeli kíae Libla, ²⁷ ɔ̄ Babeli kía ní dēe Amata b̀suu we.

Maa wà Yudaɔ̄ náaa ní b̀suu wà tārínɔ̄. ²⁸ Gb̄é̄ pɔ̄ Nebukaneza ní naaa à tàō dasilen ke: Aà kpalablea wè̄ soplade guu ɔ̄ à tārínɔ̄ gb̄é̄ɔn àaa ḡēo ní bao ní àaɔ̄o (3.023). ²⁹ A wè̄ bao plasaide guu gb̄é̄ɔn àaa s̄īɔ̄ ní baakwi ní plao (832). ³⁰ A wè̄ bao ní àaɔ̄ode guu ɔ̄ dɔ̄aiɔ gb̄é̄zɔ̄ Nebuzaladā gb̄é̄ɔ̄ náaa tārínɔ̄ gb̄é̄ɔn àaa àaɔ̄ ní basoplasɔ̄oo (745). An dasi f̄ēle pii gb̄é̄ɔn àaasɔ̄ɔ̄o lēe s̄īɔ̄ ní àaa àaɔ̄o (4.600).

Yekonia gbaa
(2Kia 25.27-30)

³¹ Yudaɔ̄ kí Yekonia taa Babeli wè̄ bla àaɔ̄saide mɔ̄ kuɛ̄plade ḡɔ̄ baasɔ̄o ní plaode z̄l̄ ɔ̄ Babeli kí Evili Melodaki aà b̀ kp̄ēu a kpalablea wè̄ s̄ēia guu, à aà gbà gbāa. ³² A yāmaa òè, ɔ̄ à z̄l̄ekli pɔ̄ de aà kía dee pɔ̄ kuaànɔ̄ Babeliɔ̄ p̄sa kp̄awà. ³³ Yekonia a dakp̄eunake'ula lile, ɔ̄ ì p̄oble ní kíó s̄anu e a w̄eni léu. ³⁴ Lá gu lé dɔ̄ Babeli kía ì pɔ̄ a ni lé aà de kp̄awàe e à gè ḡàò.

WĒNALE

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Wēnale láe bee lee sɔo pii lé Yelusaleū kaalea yá'o, ké an ibee Babiloni zígɔɔ lèlèwá e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 587. Yudaɔ kpala midéan we. A de lán músipi lé pɔ́ Lua gbè Davidie ebòwa ké à mè: Aà buiɔ aao kpalable gɔɔpii. Aà kpalapi aɔ láaa vɔo (2Sam 7.16).

Músi yá pɔ́ kèpiɔ tò gbé pɔ́ aa bɔuɔ lé láasooke, ɔ aa wèele wà yápi bɔɔle dɔ. Déme gèwázi ní yáeɔ? Dii gɔ́ azla gbéɔne ibee ũ yá? N beeo gbé pɔ́ wà ziblémáɔ ní taaeɔ dɔ. A dɔngu ké Dii wēnadɔane lí láao mé a náai vɔ zɔɔ (Wēn 3.22-23). Yá bee ɔ an wé gi dɔi, baa ké aa yá è.

Wēnakea Siɔnae

¹ Wéle pɔ́ wa diu yáa gɔ́ da gii sa be!

A tɔbò buiɔ guu yáa,

ɔ à gɔ́ lán gyaa gbéandowa.

A iko vɔ́ búsuɔwa yáa,

ɔ à gɔ́ zɔɔ ũ.

² Iɔ búbuape gwá,

aà oa í ya ní wé'io.

Bui pɔ́ yeaazi yáaɔ,

an gbéé lé aà nɔse ninièo.

Aà gbēnapiɔ zɔbɔnkpekèè,

aa gɔ́ aà ibeeɔ ũ.

³ Yudaɔ ku zɔ́ gbāau ní taasio,

ɔ wà tārɔnɔ zɔɔ ũ.

Aa ku buipaleɔ guu,

aali íampakli eo.

An kua wétēapiu

an íadamadeɔ mɔ́ lèlemá nípii.

⁴ Siɔna zéɔ gá pii,

gbéé lé sé à mɔ́ dikpekei bo.

A bíiboleɔ gɔ́ da gii,

a sa'onao lé aauke,

a wéndiaɔ ku pɔ́siau,

wélepi íikù.

⁵ Aà ibeeɔ mé gɔ́ aà vɔ́,

aà wèlepiɔ kálea dɔdɔa.

Dii mé mɔ́ ní pɔ́sia beeo

táae zɔɔ pɔ́ Siɔnapi kè yáí.

Aà ibeeɔ a gbéɔ kpán'aekè

aa tārɔnɔ zɔɔ ũ.

⁶ Siɔna gawi láa pii.

A kíaa gɔ́ lán tue pɔ́ kua sēwawa.

Aa yèee vɔo,

ɔ aa báalè ní yanaone.

⁷ Siɔnadeɔ líaalíaa wétēa guu,

aale ní pọ́ maaᵛ beεke.
 Ké aale gē ní ibeεo ɔzɪ,
 aai gbēe e à ɔdámáó.
 Ké Yelusaleũ ibeεo aà wíwíá è,
 aa aà yááb.

⁸ Yelusaleũ duuna zɔɔ,
 bee yá mé tò à gbālè.
 Aà kpelanaᵛ lé aà kpebo sa
 ké aa aà puizi è yáí.
 Aàzɪawá àle aauke,
 àle a mi pápáú.

⁹ Aà gbāsɪ kú aà zwāawa,
 i yá pọ́ a a le dao.
 Aà léleapi bọ́ gbéó sae,
 gbēe i waiyookeεo.
 Ma taasi gwa Dii,
 asa ma ibeεo lé yᵛᵛ keae.

¹⁰ Aà ibeεo ɔpèle aà àizeεowa.
 Bui pọ́ n giné aa gē n gbéó kókáaauᵛ,
 a è buipɔᵛ gè n kpéú.

¹¹ Aà gbéó lé aauke nípii,
 aale pọ́blea wεele.
 Aale ní àizeεo leũkpake
 ní pọ́bleao wēni badɔa yáí.
 Wése n gwa Dii,
 wàle ma ke pọ́pọ́e.

¹² A gbé pọ́ àle gē laᵛ,
 ma yá lé keé yāe ũo lé?
 A wése à gwa tó yā'ɔmae kà
 pọ́ pọ́ wa kpámaziewa.
 Dii mé kpámazi a pọ́kúma pásɪ bọ́bɔaa gɔɔ.

¹³ Kua za musu à té gbàea wawāwā ũ.
 A ba kpámee ma taa'ozeu,
 à ma sɔaa.
 A ma ke bezia ũ,
 à ma to ní aafiasaio gɔɔpii.

¹⁴ Dii ma táaeᵛ kàkɔu,
 a tà zuu ũ.
 A dàmee ma nɔe,
 ɔ ma gbáa búsa.
 A ma gbéó nà gbé pọ́ aa fᵛ ní fuoɔne ní ɔzɪ.

¹⁵ Dii sakà neḡᵛna pọ́ kú ma guuᵛgu.
 A gbéó káaamazi,
 aa ma èwaasoᵛ kè kélekele.

Ma Yudaᵛ meeᵛwía léso,
 Dii ɔzᵛa a vēefékíu.
¹⁶ Bee ɔ ɔ mále dɔ,
 ma wé'i lé kwé.
 Nᵛseninina kumano káio,
 wàle wεele ma nisɪna suo.

Ma néo gò gii,
 asa ibeε gbāamòmeεε.
 17 Ma Siona, ma okpà,
 5 gbēε ku à ma nòse nínimeεo.
 Bui pò liaa Yakòbu buiòziò
 5 Dii díle aa gò ní ibeεo ù.
 Ma Yelusaleù ma gò ibeεpionε lán pò gbáleawa.
 18 Dii yá naε,
 asa ma bo àà yá kpeε.
 Bui pii à swákpa,
 í ma yá'òma ma.
 Wà tà ní ma wéndiaò ní ma èwaasoò zìzòò ù.
 19 Ma lezù bui pò yemaziòzi,
 5 aa zìbònkpekekèmeε.
 Ma sa'onao ní ma gbēzòò kèsai ma zεao guu,
 gòò pò aale ble wεleε,
 aa ní wēni ba dòò.
 20 Dii, ma taasikea gwa,
 ma nòse lé tékù.
 Ma túlu yà,
 asa ma pá n yáa maamaε.
 Zi ma gbéò blè gaaε,
 mé gaga ku ua.
 21 Wà ma aaukea mà,
 kási má nòseninina vío.
 Ma ibeεo ma taasikea bao mà,
 aale pónake ní yá pò ní kèmeεo.
 To gòò pò n a yá'ò ká,
 aai gòmawa.
 22 N ní váikea bònέ gupuaυ,
 ní kené lá ní kèmeεwa ma tàae yáí.
 Ma aaukea zòò,
 ma sò yèεε ví lo.

2

Ia pò Dii dà Sionawa

1 Gwa lá Dii pòkùma kù Sionaa lán suawa.
 A Isailio bεεε pò zò luawa pàle zíle.
 I a gbadibòpi yáda a pòfεgòò.
 2 Dii Yakòbu buiò kpéò dàáí ní wēnagwasai,
 à Yudaò meεwia zegiklio kwè a pòfε guu,
 à kèse tò a kíao ní ní kpalaowa zíle.
 3 Aà pòkùma pāsí guu à Isailio gbāa kò'è.
 A a bòblè ní yáu an ibeεo wáa.
 A kù Yakòbu buiòwa té ù ní pò pò liaiò pii.
 4 A sagòle lán ibeεwa,
 à oká sáú.
 A gbé pò kèε maa yáaò dède pii
 lán wélewa.
 A a pòkùma pìpi Sionawa

lán téwa.

⁵ Dii g̃ó lán ibεεwa,
a kè Ísailiᵋne sàabu.

A ní kibεᵋo dāaí,

à ní wéle bíideᵋo kwè.

A tò búbua ní wēna wiio kǎfi Yudaᵋo mεεwiau.

⁶ A a kpé gbòo à g̃ó lán kaawa,

à a gbéᵋo káaakiipi wíwi.

Dii tò dikpe ní kámabogᵋᵋo yá dᵋo Siᵋnadeᵋogu bo.

Aà zafēa zᵋᵋo guu i kía ní sa'onaᵋo gwa pᵋe ũo.

⁷ Dii g̃í a gbagbaktizi,

à pákpá a kpéí.

A kibε kpé gbáaᵋo ná ibεεᵋne ní ɔí.

Aa kúkuakè Dii kpéu

lá wí ke dikpe z̃íwa.

⁸ Dii zè ní Siᵋna bíi gbᵋoaoe.

A ba yᵋwà, i g̃í ɔt̃siwào.

A tò a bíiᵋo lé pia, aa g̃ó kèlekele.

⁹ A bᵋle gbaᵋo ṽle tᵋleu,

a gbáaᵋo è'ε kpéekpee.

A kía ní a néᵋo g̃ó buipáleᵋo guu,

wa ikoyā k̃ua bo.

A ānabiᵋo lí yá pᵋo bᵋo Dii k̃íi e bo.

¹⁰ Siᵋna gbēzᵋᵋᵋo zᵋleá z̃íle,

an lé kpaaŭa.

Aa búrukà ní miu,

aa zwānkasaᵋo kākaf̃la.

Yelusaleŭ wēndiaᵋo mi g̃ó péleá z̃íle.

¹¹ Ma wé lé wo ní ɔbo,

ma nᵋse lé tékū.

Ma pᵋo yá dúuduu ma gbéᵋo dεdeá yáí.

Néfēnenaᵋo ní nétēnaᵋo kále ma gāaᵋo yēesai.

¹² Gᵋᵋo pᵋo aale léle gāae

lán gbé pᵋo kè'laowa,

aale ní daᵋo la aa mè:

Wá pᵋblea ní imiao e má ni?

An wēni lé gēzea ní daᵋo kùe.

¹³ Yelusaleŭ, má onε kpelewa ni?

Bó má n leŭŭoí?

Mεεwia léso Siᵋna, bó má mε n muaaᵋo

mà ní nᵋse nínineí?

N bᵋo ε z̃á lán ísia ewa,

déme a f̃n n gbágbái?

¹⁴ N ānabiᵋo yāpá gii ène.

Aai n yāvái bᵋne gupuau aa n kē zᵋblewao.

Yāpá gii pᵋo aa ène n sásá.

¹⁵ Gbé pᵋo lé gēᵋo píi aaᵋo ɔtaale,

aaᵋo lesuikema Yelusaleŭ,

aaᵋo mikεne déúdeú.

Aaí mε, wéle pᵋo a kefena kè zài,

dúnia pii pɔnakɛɔpin wee?

¹⁶ N ibɛɛɔ lé lɛɔma pii,
aale lɛsuikɛma.

Aale swaa biima,
aale mɛ wá d̄aal,
wá wé dɔ ɡɔɔpizi ȳaaɛ,
wa wɛs̄lɛ sa.

¹⁷ Dii kè lá à zèowa,
à yá pɔ a dilɛ za zi pápa.
A n kwɛ n wēnagwasai.
A tò ibɛɛɔ pɔnakɛ n musu,
à n wèlɛɔ gbà gbāa.

¹⁸ Siɔna, to n b̄li wiilɛ Diizi n n̄sɛɔ,
to n wé'í à b̄aale lán swa'iwa f̄aanɛ n ɡwāas̄inao.
Nsu kámaboo,
ńsu to n wé ɫampao.

¹⁹ Fɛlɛ wii kau gwá gud̄anaɔ k̄ɔ lɛukpakɛɡɔɔ.
N n s̄ɔ wē Diiɛ,
ní ɔɔaàzi n né pɔ lé ga n n̄anao zɛauɔ wēni yáí.

²⁰ Dii, gwa n gwa!

Dé n yá bee taa kèè ȳai?
Nɔɔ n né pɔ aa n í aa n k̄uɛɔ soa maan wea?
Sa'onao n̄ anabio d̄ɛdɛa n k̄p̄eu maan wea?

²¹ Néf̄ɛnɛn gb̄ɛz̄ɔɔ ɡɛɔ ɡ̄ò kálea zɛau luut̄ɛu.
Wá ma èwaasoɔ n̄ ma wéndiaɔ d̄ɛdɛ n̄ f̄ɛndao.
N n̄ d̄ɛdɛ n p̄ɔf̄ɛɡɔɔ,
n n̄ kaale n̄ wēnagwasai.

²² Lá ni gb̄ɛɔ k̄aaa dik̄pɛɡɔɔ,
m̄aa n̄ tò yápas̄i liamazi.
N p̄ɔk̄umaḡɔɔ gb̄ɛɛ i pilimao,
gb̄ɛɛ i e b̄ò.

Ma ibɛɛɔ gb̄ɛ pɔ ma n̄ gwá ma n̄ k̄uɛɔ m̄idɛ.

3

Wɛɔa n̄sɛniniai Dii k̄li

¹ Má dɛ gb̄ɛ pɔ Dii p̄ok̄uma got̄wá à taasi è ɛɛ.

² A ma ya à ma kpa gusiaɛ,
i kɛ gupau no.

³ Máme ɔ ɔt̄ɔa ɡɔɔpii,
a láaa vío.

⁴ A tò ma mɛ ibàba,
à ma wáɔ w̄iwí.

⁵ A kona n̄ mɛkɛmuunao liamazi lán b̄liwa.

⁶ A tò ma ye gusiau

lán gb̄ɛ pɔ ɡà à ɡèɡ̄ɛɔwa.

⁷ A ɡl̄ liamazi, má f̄ɔ b̄ɔɔ,
à m̄ò gala gb̄iaɔ k̄p̄amɛɛ.

⁸ Ma wiilɛ, ma suabalɛ z̄uaàzi,
kási i swáɛmazio.

⁹ A ɡl̄bò n̄ gb̄ɛ gb̄ɛnɛɔ,

a pà ma zéa a dè.

¹⁰ A gòmeε lán gbeaana pò naalea
ge nòomusu pò ye láuwa.

¹¹ A zé sĩa, à ma taitai,
à ma òòkpà.

¹² A a ka kpà sáa,
ò à ma dile pò pò á pá ù.

¹³ A a gbála kaò tò ma baluwa.

¹⁴ Ma gō ma gbéòne pò yáalɔa ù,
aa ledámanɔ nípii.

¹⁵ A blε kɪsá ò'omεε,
à ma kaka ní gōio.

¹⁶ A gbèkɔsɔ kpáa, ma swaa è'ε,
à òzɔa tufua.

¹⁷ A ma kē aafiawa,
má dō bó wí mε nama ɔo.

¹⁸ ɔ ma mè, ma gō yēεsai,
ma wé dɔ Diizi ɔo.

¹⁹ Ma liaaliaaa wétēa guu dɔmagu,
a demεε gōi ní konao ù.

²⁰ Yápi ɔ dɔmagu maamaε,
ò mā kúsu kwè.

²¹ Yá pò ɔ dɔmagu
í to ma nòse àò daa doŋn ke:

²² Dii gbēke mé tò wi midεo,
aà wēnadɔanε lí láao.

²³ Aà yearízi ɔ dafu lá gu lé dɔε,
a náai ví zɔ.

²⁴ Ma mè, Dii mé ma baa ù,
a yáí má sáaazi.

²⁵ Dii maa gbé pò an wé dɔaàziòne,
gbé pò aale aà kíi wεεεo.

²⁶ Wεdɔa Diizi zɔasai à ní suaba mé maa.

²⁷ A maa gbé taasi fɔ a èwaasogɔε.

²⁸ Aà zɔle ado kilikili,
asa Dii mé aà dàu.

²⁹ Aà a mipele bùsuu,
ɔ wedɔaazi.

³⁰ Aà a gεε dɔ gbé pò ye a sánkeε,
i to wí a kú.

³¹ Asa Dii lí gí gbéi à aà tò we gɔɔpiio.

³² Baa tó à aà dà taasiu,
í aà wēnagwae a gbēke zɔó léu.

³³ Dii lí gbé swágaga ní pɔnaoo,
íli aà da taasiu páo.

³⁴ Tó wàle zɔzɔ zɪzɔwa dúnia guu guei,

³⁵ tó wàle ní yá málené Lua Musude kpé kpeεle,

³⁶ tó wàle yákpaleke gbéòne kolea,
Diipi lé eo lé?

³⁷ Déme a fɔ mε á ke, i ke,

tó Dii i a zebòò ni?

38 Vái rí maao ì gbé le Lua Musude lé saia?

39 Gbēnazīn bēē né zé vī à zòaka a duuna ìadama yá musuo.

40 Wà wéte wá kuai wà gwa maamaa,
wí ea su Diiwa.

41 Wà òò Luazi musu rí nòsemendoo, wí mē:

42 Wa duunakè, wa swágbāakè,
ò ni sùuukewanò.

43 N pòkúma kákanla, n pēwá,
n wá dede wá wēnagwasai.

44 N sòò luabepuanau,

ké rísu wá wabikea mao yáí.

45 N wá díle ukòò ge bisa ù buipáleò guu.

46 Wá ibeèò swaa bìiwá nípii.

47 Vía rí zua baiuo mé g'òwēē
rí músio rí kaaleao.

48 Ma wé'i lé bàalé lán swa'iwa
ma gbéò tóbzòa yáí.

49 Ma wé'i aò kwe zesaie,
aò kámaboa v'io,

50 e Dii ge wezu z'ile à e.

51 Yá p'ó ma wéle nòèò lè,
ké ma wesle, ma nòse òòkpà.

52 Gbé p'ó aa íbèlesèmanò p'òò
lé ma we lán báwae.

53 Aa ye ma wēni b'olia eu,
aa ma papa rí gbèò.

54 I dāmala,
ò ma mè ma gae sa.

55 Kua za è títiu we
ma lezúnzi, Dii.

56 Ké ma suaba wiilè, rí mà,
ní swákpa ma yáao.

57 Ké ma lezúnzi, n s'òmazi,
n mè másu v'iakeo,

58 Dii, n zemanò yákpaleu,
n ma wēni sí.

59 N è lá wá ma yá m'alemee,
ò n yánakp'aa, Dii.

60 N è lá aa ye t'osia
r'í v'ái p'ó aa a lekpaalmazio píi.

61 Dii, r'í mà lá aa ma s'òs'ò
r'í v'ái p'ó aa a lekpaalmazio píi.

62 Ma íbēep'io b'ó l'ep'e k'ò swáú,
aa'ò lekpaalmazi g'òopiie.

63 N r'í z'òlea gwa r'í r'í feleao,
ma t'ó mé g'ò r'í le ù.

64 Dii, fiaboné a zéwa,
kené an yákea léu.

65 To an swá gbāakū,

ní láaizimá.
 66 Pémá ní pɔfēo,
 ní ní t̀̀b̀z̄́ dúniau.

4

Ia p̄ wa dà S̄nadeɔwa

- 1 Vua siakùe fá! Vua t̄t̄et̄ē li!
 Lua kp̄e gb̄e b̄eēdeɔ fáaa z̄ekpaau píi.
 2 S̄nade p̄ w̄ale ní b̄eēe l̄eū ní vuao ȳaa,
 w̄a ní díle lán ḡi oɔɔwa,
 oobona ɔz̄i.
 3 Baa gb̄ēgb̄onaɔ i ȳ́ kpá ní n̄éowa aa miē.
 Ma gb̄éɔ s̄ɔ aa pásikù,
 aa ḡò lán taataawa gb̄áau.
 4 Né ȳ́minaɔ l̄éna n̄àale ní lé musu imi ȳái.
 N̄éɔ lé p̄ēe gb̄ea,
 kási gb̄ēe lé l̄ínéɔ.
 5 Né p̄ aai ble maa ble ȳaaɔ ḡò ḡemb̄ēnaɔ ũ z̄eaa guu.
 Né p̄ w̄a ní gwá ní p̄kasa ɔdeɔ lé p̄blea w̄eēe bisau tufua.
 6 Ma gb̄éɔ v̄aik̄ea de S̄ɔɔ̄udeɔ duunala.
 Lua S̄ɔɔ̄upi suump̄a k̄andoe,
 gb̄ēe i ɔdawào.*
 7 An k̄iaɔ z̄ēa de b̄untafaa ȳaa,
 an pípia de v̄i'ipua.
 An meɔ t̄ēa lán lubiiwa,
 an z̄ea maa lán safiiwa.
 8 Tiasa an sia de nísi b̄oɔ ḡó,
 tó aa be ḡāae, w̄ili ní d̄ɔo.
 Aa ḡò w̄ákambaaɔ ũ,
 aa ḡò lán lí ḡiiwa.
 9 Gb̄é p̄ ḡaga z̄iɔ mi na de
 gb̄é p̄ lé gaga ní n̄anaoɔla.
 Bua p̄ɔ kuo, aale ibaba,
 aa ḡò woɔo.
 10 Baa n̄ɔe w̄ēnad̄ɔnedeɔ ní n̄éɔ f̄ùuk̄è nízia.
 An n̄épiɔ ḡò ní p̄blea ũ ma gb̄éɔ t̀̀b̀z̄́aa guu.†
 11 Dii p̄f̄ē p̄alamá,
 à a p̄k̄uma pás̄i b̄òb̄ómá.
 A t̄es̄ò S̄nawa,
 à k̄ù a ēwa.
 12 Dúnia k̄iaɔ ní gb̄é p̄ k̄ú a guuɔ píi,
 aale e ȳaa Yelusaleū ib̄eɔ f̄i ḡē a b̄ɔleuo.
 13 Aa ānabiɔ duuna ní aà gb̄āgb̄anaɔ v̄aik̄ea ȳáiē.
 Aa gb̄ēmaaɔ d̄ède ní w̄éle guue.
 14 ɔ aaiɔ ɔmalemale z̄eaa guu lán v̄l̄aɔwa sa.
 Aa gb̄al̄ē gb̄ēdeapi ȳái,

* 4:6 Daa 19.24 † 4:10 Iko 28.57, Eze 5.10

gbēe lí we ɔkà ní pɔkasaɔwao.

¹⁵ Wíɔ wiidɔmá, à géí gbāsídeɔ!

A géí, à géí, ásu ɔkāwáo!

Aaɔ bàalɛ wàɔ liaaliaa,

buipáleɔ ò oné: A e àò ku lao.

¹⁶ Dii mé ní fáaa ní oa fénkpaaɔ,
a ye à ní eo.

Wili ní gbàgbanaɔ gwa pɔe ũo,

wili gbēzɔɔ wēgwao.

¹⁷ Wá wé dɔ gbéɔzi aa dɔwáɛ
e wá wé wò pá.

Kua gudɔakti wa buie dà,

a fɔ wá suaba sɔo.

¹⁸ Lá wáɛ táa'ò píi, wáɛ wá wēɛ,

wili e wa bēbē gāaɛ ɔo.

Wá wēni gò ɛɛ, wá gɔɔ ye pai,

asa wá kua lé kàe.

¹⁹ Wá gbēselenɔ wāa de kúu bɔa musua.

Aa pèlɛwázi gbēsísɔɔ musu,

aa wá dādā gbáau.

²⁰ Kíá pɔ Dii kpà wá ían wēnide ũ,

aa aà kù ní baio.

Wáɛ e yāa ɔmɛ aɔ kpaawázi buipáleɔ guu.

²¹ A ɛdɔ ũ pɔ á kú Uzu bùsuuɔ,

à ví àò kēaa ní pɔnao gía!

Lua a a pɔkúma í dɔé à mi à ká sɔe,

í á pɔkasaɔ wolowá.

²² Sionadeɔ, á íadama lé a ká,

wa táánɔ zìzɔɔ ũ ɔo.

ɛdɔ ũ, Dii a bɔbɔánɔ ní á duunao,

í á wáikea wíé á musu.

5

Wabikɛa kua íadamau

¹ Dii, to yá pɔ wá lé dɔngu!

Gwa ñ gwa lá wà widàwá.

² Buipáleɔ mé gò wá bùsu ví,

zìlɔ mé kú wá kpéɔ guu.

³ Wa gɔ netoneɔ ũ desai,

wá daɔ gò gyaɔ ũ.

⁴ I pɔ wá ví, wi lue wà gbasá mi,

baa wázía yàa wi ɔabɔ wà lue sa.

⁵ Wá ibeɛɔ looawála,

wa kpasa, wi íampakti eo.

⁶ Wa ɔdɔ Egipɔ ní Asilɔzi

ké wà blɛ e à mɔwá yái.

⁷ Wá maeɔ duunakè, aa ku ɔo,

ɔ an táaeɔ lé wí wá musu.

⁸ Zɔɔ mé lé kiblewá,

gbēe ku à wá bɔ ní ɔzlo.

- 9 Wi ble wēle kai guue
 gbāamōnede pō kú sēu yái.
 10 Wá báa wà lán oo pō ditēawa,
 nōana m̀ò ní m̀èwāa pásfio.
 11 Wá gbāam̀ò wéndiaōne Siōna
 ní wá Yudaō wéleō guuo.
 12 Wá kíaō yèye ní ɔɔwa wà ní loo,
 wi bēēē d̄ō maez̄ōōneō.
 13 Wí wísilōgbē di èwaasoōne,
 neḡōenaō lé fu yáabaaawa.
 14 Gbēz̄ōō lí káaa gāae loo,
 èwaasoō kámabò ní lesiao.
 15 Wá pōna làa,
 wá ɔwāa ḡ̀ò búbuapea ũ.
 16 Wá fùà gò wá miwa à lèlè,
 waiyoo wápio, wa duunakè.
 17 Bee yá mé tò wá pō yà,
 yá beeō yái wá wé sisi.
 18 Siōna gbēsisi ḡ̀ò bezia ũe,
 we gbēgbonaō í kilimpau.
 19 Mpi Dii, niō kible ḡ̀ōpiie,
 n z̄l̄ēa báawā láaa vío.
 20 B́yái wá yá ɔ̀ sáangui?
 Nyō wá vūaa e wá wēni léu yà?
 21 Dii, to wà suma, wí su.
 To wà ea su wá pá ziu.
 22 Ge n giwázi fiafia yà?
 N pō f̄̀wázi dúuduu yà?

EZEKIELI

Yá pò kú láe bee guu

Yelusaleũ Lua kpé sa'ona Ezekieli ku Isaili pò wà tǎrǎnò Babiloniò guue e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 597, Nebukanéza léleá Yelusaleũwa sǎia gbea. A wè síiò gbea Lua aà sísi aà ke ǎnabi ũ. Kua zòbleu Ezekieli lé leda Yuda pò wà tǎrǎnò Babiloniòwa ní gbé pò aa gò Yelusaleũò ló. Ké wà Yelusaleũ ní Lua kpéò kàale wè 587 guu, 5 à ní nòse níniní, a òné aa wèdò Luazi.

Ezekieli wépfungu'è dasi, bee gbea à yáò kèkè seelaò ũ, aà yákeapio aà yádane síanapiliwáné. Dea sa'ona ũ guu à gbáakpà Lua kpé òa yáwa maamaae, ní beeo à mè Lua kú ní a gbéò, baa Babiloni búsuu, i ke kpépi 5 Lua kuu adoo (11.16). Baade yákeao òe azía yá ũe (18), i ke gbépalé yá no, 5 à baade gǎa gbé dafu ũ yá'ò à kpàle à síwà. A mè ló Lua a a Nisína da Isailiògu, aai vu (37) aai ea tá ní búsuu (11.14-20, 36.1-38).

Dii azía òla Ezekielie

¹ Ma wè baakwide guu, a mò síiòde gòò sòode zǐ, má kú ní zǐzòò swa pò wí me Kebaa sae, 5 luabe wèaa,* 5 ma Lua è wépfungu'ea guu. ² Kí Yekònia gǎa zǐzòò ũ† wè sòode guu ³ 5 Dii yá'ò mapi sa'ona Ezekieli, Buzi née Babiloni búsuu we. We Dii gbáa mòua.

⁴ Ké ma wèzù, 5 má è zàa'iana lé fele gugbántoo oi. Lou sa sísi, àle píle, àle teke píuu. Té pò kú a guoguo òe lán mò tǎa bóiboiwa. ⁵ Pò kú tépi guu, a òe lán pò bǎe mèn síiòowa,‡ an taa bò gbǎnazínawa, ⁶ ǎma an baade oa síiòsií mé aa gǎsía ví síiòsií. ⁷ An gbáò súsú, an gbálaò òe lán zù swewa, àle teke lán mógoté yòawa. ⁸ Aa gbǎnazína òò ví ní gǎsíaò zǐe. An oa síiò ní ní gǎsía síiòò òòòò ae ní kpéò, gbàtǎe ní gbàtǎeo, ⁹ an gǎslapio lé kákòwa. Gu pò aale géu, aali lé liaao, aai gé ní ae màa gòòe.

¹⁰ Lá an oapio òe ke: An baade gbǎnazína oa ví, mé aa nòòmusu oa ví òplaa oi, zu oa òze oi, mé aa kúu oa ví ló ní kpé oi.§ ¹¹ Maa an oao òe. An baade gǎsía pòoa musu plapla, aale kákòwa, a pla pò gòò naarzi. ¹² An baade ì gé a aedòawae súsú. Gu pò an nisína tàu, we aai géu, mé gu pò aale géu píi, aali lé liaao. ¹³ Pò bǎepio kekeá òe lán teyò ge sǎetawae. Tépi gupua zòò, ló tǎa'ò pò bǎe mèn síiòpio zǎnguo. Lou lé pílepilé tépi guu.* ¹⁴ Pò bǎepio waa lán loupileawa, aaió gé, aaió su.

¹⁵ Ké mále pò bǎe oa síiòdepio e màa, ma wuluu è an baade sae tóle. ¹⁶ Wuluupio ní ní pòò lé teke lán gbè beeedewa, mé an síiò píi aa dòùe. Wuluupio kea taan ke: Ampii aa wuluu ví mèn plapla pápǎakò. ¹⁷ Tó aale tǎa'ò, aaió gé ae ní kpéò, gbàtǎe ní gbàtǎeo liaasaie. ¹⁸ An wuluupio lesi, ì to vía ní kú, mé wé fifiwa à liai.† ¹⁹ Tó pò bǎepio lé tǎa'ò, wuluupio ló be ní sae. Tó pò bǎepio fele tóle aale gé musu, wuluupio ì fele musu sǎe. ²⁰ Gu pò an nisína tàu, we aaió géu, an wuluu ì fele gérínò sǎnué, asa pò bǎepio nisína kú ní wuluuò guue. ²¹ Tó pò bǎepio lé tǎa'ò, an wuluuò ló tǎa'òe. Tó aa zae, aaió zea sǎe. Tó aa fele tólewa, wuluupio ì feleínò sǎnué, asa pò bǎepio nisína kú ní wuluuò guue.

* 1:1 Zia 19.11 † 1:2 2Kia 24.10-16 ‡ 1:5 Zia 4.6 § 1:10 Zia 4.7 * 1:13 Zia 4.5 † 1:18 Zia 4.8

22 Báluma kpálea pò b́éepiò mia e musu, àle teke wásawasa lán díiwa.†
 23 Bálumapi zíe an gàsílaò pòoa, aale kákòwa, an baade gàsía mèn plaplaò naanzi. 24 Ké aale táa'o, ma ní gàsílapìò kía mà lán izòòsuka kòfiwa,§ lán Gbāapiide bòwa, lán zígòò zòawa. Ké aa zè, ò aa ní gàsílaò náaa. 25 Ké aa zèa an gàsílaò naaaa màa, ma bò mà ní mia za báluma musu. 26 Pòe kú ní mia bálumapi musu we lán kiblekila pò wa kè ní safiowa,* mé ma gbèe è zòlea kilapiu musu we lán gbēnazínawa. 27 Má è, zòa aapì léu e musu a de lán mò tēa bóiboí† pò lé pipi lán tēwawa, mé zíle oi de lán tēwa. Gupua gbāa liaaaazi. 28 Gupuapi bò lán náali pò bò gòò pò lou lé mawa. Dii gawi kekéá pò má èn we. Ké má è, ma wule ma gbèeu gòò, ò ma bò mà, àle yā'omèe.

2

Dii Ezekieli stsia

1 A m̀è: Gbēnazín né, fele ze mà yā'onno. 2 Ké àle yā'omèe, aà Nisína dímeè à ma se ma ze, ò mà mà àle yā'omèe 3 à m̀è: Gbēnazín né, mále n zì Isailiòwae, bui swágbāade pò bò ma kpèpiò. Ampìò ní ní deziò aa zàmèe yáwae e ní a gbào. 4 Gb́é pò mále n zímápiò swá gbāa, mé aali ma yāmao. Oné Dii Lua mé lé yáe bee oné. 5 Aa swásei ge aa gí séii an swágbāa yáin nò, aao d̄s ké ānabi kú ní guu. 6 Mpi s̄s gbēnazín né, n̄su víakené ge an yā'oaèò. Baa ní kua leaa ní lesikaopiò guu, mé ní zòlea sóipiò kíi, n̄su víake ní yā'oaèò. Nsu to s̄s kēngu an yáio, asa swágbāadeòne. 7 Tó aa swàsè ma yáí ge tó aa swáseiò, n̄su gí oinéo, asa swágbāadeòne. 8 Mpi s̄s gbēnazín né, swáse yá pò mále onèi. Nsu swágbāake lán swágbāadepiòwao. Le'èle, ní pò pò má daune só. 9 Ké ma wesè, ò ma ò è, a taala kooa kúa, àle d̄omèe, 10 a pòò ma ae. Wà wēnale ní búbuao ní waiyooò kèwà kpè pla pii.*

3

1 A òmèe: Gbēnazín né, pò pò d̄ane só. Taalae bee só, ní ge n̄ a yā'o Isailiòne. 2 Ké ma le'èle, à taalapi dàumèe mà só. 3 ò a òmèe: Gbēnazín né, taala pò má dāne ní léupi só, i n n̄òse ká. ò má sò. A kè ma léu na lán zòwa.* 4 ò a òmèe: Gbēnazín né, fele ge n̄ ma yápi o Isailiòne. 5 Mále n zì bui pò an buiyá maa ía mé an yā'oa zì'ùò kíio, Isailiò mále n zímá. 6 I ke bui dasi pò an buiyá maa ía mé an yā'oa zì'ù mé n̄yò ní yāmaoò kíi no. Tó ampìò mále n zímá, aa swáse n yáie. 7 Isailiò we swáse n yáio, asa aali swáse ma yáio. Ampii an swá fèe, an kua gbāae. 8 Má tó n kua àò gbāa lá ní pówae. Má tó n ze gí lá aa zè lé gíwa. 9 Má tó n kua gbāa àò de gbea. Nsu víakenéo. Nsu to s̄s kēngu an yáio, asa swágbāadeòne. 10 ò a òmèe: Gbēnazín né, swáse yá pò mále onèi pii, n̄yò kúa n s̄u. 11 Fele ge yā'o n gbé zìzòòne, ní me Dii Lua mé yáe bee ò, tó aa swásei, ge aa swáseiò.

12 Aà Nisína ma se musu, ò ma kòfi gbāa mà ma kpè wà m̀è: Wà Dii gawide sáaukpa aà kúki. 13 Pò b́éepiò gàsílaò leakòwa kòfi mé d̄ò ní wuluu pò be ní saeò kòfi gbāao. 14 Nisínapi ma se gèmanò zéa, ma n̄òse òòkpaa mé ma pò paa, āma

† 1:22 Zia 4.6 § 1:24 Zia 1.15, 19.6 * 1:26 Eze 10.1, Zia 4.2-3 † 1:27 Eze 8.2, Zia 1.15 * 2:10 Zia 5.1 * 3:3 Zia 10.9-10

5

Tadaa Yelusaleudewa

¹ Gbēnazlīn né, fēnda lena se sa, ní n mikā rī n lekānao waò lá mībona í kēwa. Ní kiloo se ò n kápi yō, ní kpaale lee àaō. ² Tó n koezōa wéleí gōò lé pà, ní a lee do séle ká pō pō rí kè wéle taa ūpiwa, ní tesōwà. Ní a lee plaade do se ò fēndapi léleò ò lia wélepizi. Ní a lee àaōde do pō gō fáe íanau, asa má a fēnda wo mà péleńzié. ³ Mí kápi pēele we yō, ní ye n ula léu, ⁴ ní dá ò kátēu à tékū. Tépi mé a kúle Isailiowa píi.

⁵ Ma Dii Lua ma mē, yá pō a Yelusaleū len we. Má kàle buio guoguoé, an búsu liaai. ⁶ An wáike guu aa bō ma yādileáo kpe de buiōla, aa gí ma ikoyá mai de búsu pō liaariziò deola. Aa gí ma yādileáoie, aai te ma ikoyápiziò. ⁷ Ayámeto ma Dii Lua ma mē, a zōakà de bui pō liaaáziziòla, i te ma ikoyáio, i zíkē ma yādileáo wao. Bui pō liaaáziziò felekaayáō ō a zíkēwà. ⁸ Ayámeto ma Dii Lua ma mē, mapi sō má feleánōe. Yelusaleudeo, má yákpalekéánō buipiò wáa. ⁹ Má yá pō mí ke yāao mé má ke loo kéé á yābēkeáo yáí. ¹⁰ A yáí maeo rí néo sō, mé néo rí maeo sō á mēewiau.* Má á wetà, mí á gbé kōnao fáaa gupiiu. ¹¹ Ma Dii Lua ma mē, lá a ma kpé gbālè rí á pōbēeo rí á yābēkeáo, rí mà kuaò má kéwáe. Má á wēnagwao, má á bōo. ¹² A gbéoo lee do a gaga rí gagyāo ge nōana á mēewiau, á gbéoo lee plaade a gaga zí guu bíi kpe, mé má á gbéoo lee àaōde fáaa gupiiu, mí a fēnda wo mà péleozi.

¹³ Ma pōkúma i gbasá kpále, ma pō i wee, ma nōse i níni sa. Tó ma pōkúma bōbōmá má làa, aao dō sa ké ma gbé pō míli sí sàao máme má ò.

¹⁴ Má Yelusaleū ke bezia ūe, ío de láanipō ū bui pō liaaíone rí gbé pō lé dōio. ¹⁵ Tó ma yákpalekéánō, mé ma á wetà rí pōfēo rí pōkúmao, áo de láanipō ūe, pō sósōao ū bui pō liaaázione. A yá a to sō kérngu, i rí gba laai maamaa. Ma Dii máme má ò. ¹⁶ Tó ma a kagba tōágu nōana ū, má á ke kélekele. Má á kūsua midēe, mí nōana káfíé. ¹⁷ Má nōana káágué, mí wáio sóikewá, í gō nésai. Gagyá rí gbēdeáo a gēázi, mí tó wà siágu rí zio.† Ma Dii máme má ò.

6

Isaili búsu gbèsístō

¹ Dii yá'òmeé à mē: ² Gbēnazlīn né, webiibii Isaili búsu gbèsístōwa, ní anabikeke a yá musu ³ ò mē: Isaili búsu gbèsístō, à Dii Lua yāma. Dii Lua ò gbèsístōne rí sístō rí swadōo rí guzuloo, à mē ále mówá rí zio, i á guleśi pō wa bōo daaí. ⁴ Wa á sa'okliò gboo, wí á tulaletikateakliò wíwí, mí á gbéoo dede á táao ae. ⁵ Isailiò, má á gēo kále á táao ae, mí á wáoo fáaa mà lia á sa'okliòzi. ⁶ Wéle pō á kúu a gō bezia ū píie. Wa guleśi pō á bōo daaíe, wí á sa'okliò gboo aao da wáiwai. Wa á táao wíwí aao ku loo, wí á tulaletikateakliò gboo, wí pō pō á kēpiò mínnzō. ⁷ Gbé pō wà fēnda tōmá á guu i kwé, ío dō ké māmemaá Dii.

⁸ N beeo má tó á gbé kōnao gōéé. Tó má á fáaa buio guu, á gbēoo bō fēnda lézi búsu pō á kúu, ⁹ ma yáyíamá an náaisai pō tó an sō kua loo yá musu rí rí gbásikewe pō aal táao gwao yáo. Aao ye ríziá glyáio wáí pō aa kè yáí rí rí yābēkeáo yáo, ¹⁰ aaiò dō ké māmemaá Dii. Mí lé'ana gba no, má yápi yíamáe.

* 5:10 Wēn 4.10 † 5:17 Zia 6.8

11 Ma Dii Lua ma mè, ɔplaa da zεεu, ní gbápāle ñ me: Agya! Zí ní nɔanao ní gagyāo a Isailio dede an yāvāi pɔ́ má ye a gtyáio yái. 12 Gbé pɔ́ aa ku zàɔ gaga ní gagyāo, gbé pɔ́ aa ku kái i gaga zlu, mé gbé pɔ́ aa sù bɔɔ gaga ní nɔanaoε. Lá má pɔ́kúmabɔ́bɔ́mán we. 13 Wa ní gbēε dede, aa kálea ní ní tǎa an gbagbakliɔ sae sɪsɪ lesɔ musu pii ní gbèsɪsɪ misonaɔ pii ní lí yèleleɔ ní gbéneli lásisiɔ gbáuɔ pii, gu pɔ́ aa tulaleti gɪnana kpásau ní tǎaɔnɛpiɔ, aaiɔ dɔ́ sa ké mámεmaa Dii. 14 Má ɔ́bɔ tǔmá, mí tó an bùsupi gɔ́ bezia ũ wáiwai za guwawai e Dibla, gu pɔ́ aa kuu pii, aaiɔ dɔ́ ké mámεmaa Dii.

7

Isailio midεa kà kai

1 Dii yá'òmεε à mè: 2 Gbēnazɪn né, yá pɔ́ ma Dii Lua má ò Isaili bùsudeɔnɛn ke: A kua lé kà! A bùsu gola sɪiɔ pii midε. 3 A kua lé kà! Má pɔ́kúmabɔ́bɔ́wáε, mí yákpalekeáɔ á yákeɔwa, mí yābēε pɔ́ á kè flaboé pii. 4 Má á wēnagwao. Má á kéo. A yákeɔ fla má boé ní yābēε pɔ́ á kè, ío dɔ́ ké mámεmaa Dii.

5 Ma Dii Lua ma mè yá a á le!

Yázɔ a á le!

6 A kua lé kà! A kua lé kà!

Yápi lé sǎzi, à pilawá kò!

7 Yá zòléwáε,

á gbé pɔ́ á kú bùsuε beeuɔ.

A gɔɔ kà kai, à kà se!

Gili gèngu gbèsɪsɪɔ musu,

i ke pɔ́na wii aale léo.

8 Tia kéwa má pɔ́kúmabɔ́bɔ́wá,

mí palawá ní pɔ́fēo.

Má yákpalekeáɔ á yákeɔwa,

mí á yābēεkeɔ flaboé.

9 Má á wēnagwao, má á kéo.

Má flaboé á yābēεkeɔwae,

ío dɔ́ ma Dii mámε ma á wetà.

10 A gɔɔpi gwa, à kà! Yá pila!

A nɔsɪ yá gbāa ũ, ɔ à nɛ'ɪ wala ũ.

11 Yāpási fèle váikenaɔ gbēgo ũ.

An gbēε a bɔo! Bílapi gbēε a bɔo!

ɔdee a bɔo! An beεεdee a bɔo!

12 A gɔɔ kà! A ní lé!

Pɔluna su pɔ́nakεo,

pɔyiana su ɔɔbo,

asa ma pɔ́ fē bílapizie.

13 Pɔyiana a pɔ́ pɔ́ á yla si lɔo e a wēni léu.

Anabikekeεa bílaepi a léle pāo,

gbēε a bɔo a tǎae yái.

14 Wà kuupè, zì sɔu mà pii,

kási gbēε a gé zllauo,

asa ma pɔ́ fē bílapizie.

15 Zi ku bfi kpe,
gagyā n nānao ku wéle guu.
Gbé p' aa ku sēu gaga z' guue,
gbé p' aa ku wéle guu gaga
n nānao n' gagyāoe.

16 An gbé p' aa b'ò
bàale ta gbèsis'ò kfi.
Aa s'òb lán swad'ò felena'owa
baade z'la t'aae y'ái.

17 Ampii an ' a g'ò d'ónz'ie,
an kosok'ò i busa.

18 Aai zw'ankasa'ò d'ò n' pi,
v'ia i n' kú.

An g'ee i g'ò kpá n' wéi,
aai mighaa lé m'pii.

19 Aa n' ánu'us'ò k'óle z'ea'ò guu,
an vua'ò i g'óné p'ò gb'álea'ò ù.

An ánu'us'ò n' n' vua'ò a f'ò n' b'ò Dii p'of'eg'òz'io.
Ɔapi a n' n'āna kp'áleo,
an gb'ee k'áo,
asa s'me n' dá duunau.

20 Aa n'z'la s'è les'í
n' n'āmb'le'ò kefena'ò y'ái,
aa p'òb'ee p'ò má ye a gly'áio'ò p'ìò.
A y'ái má t'ò à g'óné p'ò gb'álea'ò ù.

21 Má p'òp'io na bui z'lo'one n' z'z'í
aa n' p'ò s'élee.

Má kpá d'únia v'áikena'owa,
aa n' p'ò naaae, aai a gb'ále.

22 Má mikpelin'ée,
aai ma gu b'eeede gb'ále.

Kp'ái weliwep'io g'ēu, aai a gb'ále.

23 A m'ogala'ò pí,
asa gb'ēdea di b'usuue,
mé y'á gb'aa k'ò w'éleu.

24 Má t'ò bui v'ái'ò m'ó n' u'ao s'ímá,
má t'ò gb'áade'ò z'ias'ea les'í mide,
wi n' sa'ok'í'ò gb'ále.

25 T'ò gili g'èngu, aa aafia w'eele,
k'ási aa eo.

26 M'úsi a ke m'úsi,
bao íi a ke bao íi,
aai gbasa kp'áleke ānabikek'ei.
Sa'ona a fua ikoy'awa,
gb'ēz'ò a kua ledamawa.

27 Kí a búbuape,

y'á a di k'ian'ewa,
t'áaa'ò a lualua.

Má kené an y'áke'owa'e,

má yádaríla lá aa dà gbéawae,
aaio dō ké mámema Dii.

8

Táakea Dii kpéu

¹ Zizɔɔ kúa wɛ̄ soolode guu, a mo soolode gɔɔ soode zí, má zɛ̄lea ma kpéu, Yuda gbɛ̄zɔɔ kálea ma ae, ɔ̄ Dii Lua gbáa m̀da we. ² Ké ma wesè, ɔ̄ ma pɔe è lán gbɛ̄nazínawa.* Z̄sa aapi léu z̄íle oíá tée. Musu oi s̄o, ále teke lán mò t̄ea bóiboiwa. ³ A p̄ó b̀ò lán ɔ̄wa, ɔ̄ à ma kú ma mikáwa. Lua Nisína ma se, má musu yáio, má z̄íle yáio, ɔ̄ à gèmanɔ̄ Yelusaleū wépungu p̄ó Lua m̀domɛ̄epi guu e Lua ua plaade bílibɔle p̄ó kú gugbántoo oi kpɛ̄leu, gu p̄ó t̄aa p̄ó a yá í Dii ǹd̄se fele kúu. ⁴ Ma Isailio Lua gawi è we, lá má è ȳa gusalalaa wépungu'ea guuwa.† ⁵ ɔ̄ a òmɛ̄: Gbɛ̄nazín né, wésɛ gugbántoo oi gwa. Ké ma wesè má gwà, ɔ̄ ma t̄aa p̄ó a yá í Dii ǹd̄se felepi è bílibɔle p̄ó kú sa'okli gugbántoo oi kpɛ̄le. ⁶ ɔ̄ a òmɛ̄: Gbɛ̄nazín né, n yāb̄ɛ̄ sa p̄ó Isailio lé ke la èó? Yápi a ma ya ma kúki à ma kpa z̄à. Nȳɔ̄ ea yá p̄ó a b̄ɛ̄ de beea maamaa e lo.

⁷ ɔ̄ à gèmanɔ̄ ua bílibɔleu. Ké ma wesè, ɔ̄ ma e è bíli guu. ⁸ A òmɛ̄: Gbɛ̄nazín né, bíipi f̄s̄. Má f̄s̄, ɔ̄ ma b̄ole è we. ⁹ ɔ̄ a òmɛ̄: Ḡɛ̄ n̄ yāb̄ɛ̄ p̄ó má zau aale ke la gwa. ¹⁰ ɔ̄ ma ḡɛ̄ má gwà. Má è wà p̄ótaa'onkuawaō taa k̄è wà lia ḡp̄izi pii ní ǹɔ̄ p̄ó de t̄e ūo ní Isailio t̄aa p̄íi. ¹¹ ɔ̄ Isaili gbɛ̄zɔɔ gb̄ɛ̄n̄ b̄aākwiō sía ní ae, Safana né Yazania kú ní guu. Baade t̄ésibɔ̄ kúkua, tulaleti s̄úle ḡí na buumbo, ále fele musu. ¹² ɔ̄ a òmɛ̄: Gbɛ̄nazín né, ní è lá Isaili gbɛ̄zɔɔ lé ke gusiau, baade ní a t̄aaogugolonaua? Aaí me ma wé lé ní eo, ma p̄ákp̄á ní b̄usuzie. ¹³ A èa òmɛ̄ lo: Nȳɔ̄ ea yá p̄ó aale ke a b̄ɛ̄ de beea maamaa e lo.

¹⁴ ɔ̄ à gèmanɔ̄ a ua bílibɔle p̄ó kú gugbántoo oi guu. Ma n̄ɔ̄ɔ̄ è kále we, aale Tamuzu ɔ̄lo. ¹⁵ ɔ̄ a òmɛ̄: Gbɛ̄nazín né, n bee èa? Nȳɔ̄ yá p̄ó a b̄ɛ̄ de beea maamaa e lo. ¹⁶ ɔ̄ à gèmanɔ̄ a kpé ua plaadeu, ɔ̄ ma gb̄ɛ̄ è baaso taawa, bilandaa ní sa'oklio z̄anguo. An kpɛ̄ lia Dii kpéɛ, an ae d̄oa gukpɛ̄wa, ɔ̄ aale kúle íat̄ɛ̄ we. ¹⁷ ɔ̄ a òmɛ̄: Gbɛ̄nazín né, n bee èa? Yāb̄ɛ̄ p̄ó Yuda lé ke lapi dené yāe ūo, ɔ̄ aa tò yāp̄as̄l̄ k̄ó ní b̄usuu ké ma p̄okúma e fele lo? N ní gwa, lá aale goz̄z̄z̄ ma léwa. ¹⁸ T̄ɔ̄! Má p̄okúmab̄ɔ̄bmá. Má ní wegwa. Má ní b̄oo. Baa tó an wii gb̄aa lé ḡɛ̄ ma swáú, má swá̄s̄eio.

9

Táagbagbana: d̄eɛa Yelusaleū

¹ ɔ̄ à lez̄ù gbáugb̄au ma swáú à mè: M̄ó ní wéle d̄ɔ̄ana, baade ní a gb̄ɛ̄d̄ɛ̄b̄oo. ² ɔ̄ ma gb̄ɛ̄n̄ sooloo è, aa b̀ò Musu B̄ole p̄ó a lé eɛa gugbántoo oiwa, aale má baade ní a gb̄éwiwib̄oo. Ḡɛ̄e kú ní guu b̄aabaa ula daa, l̄ák̄ɛ̄b̄oo ní taalao d̄oa āa pi. Aa ḡɛ̄ z̄e moɔot̄e sa'okli sae. ³ Isailio Dii gawi gò malaika ḡás̄l̄adeɔ̄la à m̀ò āa kpé kpɛ̄le. ɔ̄ Dii lez̄ù gb̄é p̄ó b̄aabaa ula daa, l̄ák̄ɛ̄b̄oo ní taalao d̄oa āa pipizi ⁴ à mè: Yelusaleū keele, ní seelake gb̄é p̄ó aale ɔ̄lo, aale w̄ɛ̄nake yāb̄ɛ̄ p̄ó w̄ale keu pii musu mi'aewa.* ⁵ ɔ̄ má má, a ò gb̄é k̄in̄ɔ̄n̄ à mè: Āo te āa kpɛ̄, āo wéle keele, lo gb̄ɛ̄d̄ɛ̄de ní wegwasai ní k̄ésai. ⁶ A maez̄ɔ̄ɔ̄ ní èwaaso ní w̄ɛ̄nd̄iāo ní n̄éɔ̄ ní

* 8:2 Eze 1.26 † 8:4 Eze 1.28 * 9:4 Zia 7.3, 9.4, 14.1

nɔɔɔ dɛdɛ à ní midɛ pii, áma ásu sɔ gbé pɔ wà seelakɛmáɔzio. A daale ma kpéu la. ɔ aa dàale gbɛzɔɔ pɔ kú Dii kpé kpeleɔwa.

7 ɔ a òné: A ní gɛɔ kále ma ua, í ma kpé gbáled. A gé! ɔ aa sí wéleu, aale gbédɛdɛ. 8 Gɔɔ pɔ aale gbédɛdɛ, máme ma gɔ mado, ɔ ma wule ma gbɛu gɔɔ, ma wiilè ma mè: A'a Dii Lua! N pɔkúmabɔɔba Yelusaleúwa guu nýɔ Isaili kɔnaɔ dɛdɛ pii yá? 9 ɔ a wèa: Isaili ní Yudaɔ duuna zɔɔ maamae. Gbédɛa di ní búsuue, mé yádɔɔsai di wéle guue. Aaí me ma pákpà ní búsuuzie, ma wé lé ní eo. 10 Tɔɔ! Má ní wegwao, má ní kɛo. Má ní yákeɔ wíné ní musue. 11 ɔ ma gbé pɔ báabaa ula daa, lákɛbɔɔ dsa aapi pi è, à sù ní yáo à mè: Má kè lá ní òmɛɛwae.

10

Dii gawi goa a kpéa

1 Ké ma wɛzù, ɔ ma pɔe è lán kiblekila pɔ wa kè ní safii gbɛowa* báluma pɔ kú malaika gásladeɔ mia musu. 2 ɔ Dii ò gbé pɔ báabaa ula daapie à mè: Gè wuluu pɔ kú malaika gásladeɔ zíeɔ guu, ní ɔkpa plapla tɛyɔ pɔ kú malaikapiɔ zānguo si n ɔ pai, ní fá wéleu.† ɔ à gèu ma wáa. 3 Ké à gèu, malaikapiɔ sía Lua kpé gɛmidokli oi, mé súlele buumboa kùle Lua kpé ua plaadewa. 4 ɔ Dii gawi gò malaikapiɔ mia à gè aà kpé kpele. Súlepi kpépi pà mé Dii gawipi uapi pù. 5 Wà malaikapiɔ gásla kía mà za ua séiau lán Lua Gbáapiide yá'owa. 6 Ké à ò gbé pɔ báabaa ula daapie aà tési wuluu ní malaikapiɔ zānguo, à gè zè wuluue sae. 7 Pɔ bɛɛpiɔ do ɔɔɔ gè té pɔ kú ní zānguo, a si kà gbé pɔ báabaa ula daapie a ɔu, ɔ à bɔd. 8 Ma pɔe è lán gbɛnazina ɔwa malaikapiɔ gásla zíe.

9 Ké má gwá, ma wuluu è mèn síiɔ malaikapiɔ sae, an baade ní a wuluu. Wuluupiɔ lé teke, an kekeá de lán gbè bɛɛdewa. 10 Wuluupiɔ dou piiɛ, mé ampíi wuluu ví mèn plapla pápāakɔa. 11 Tó aale táa'o, aaí gé ae ní kpeo, gbàtɛ ní gbàtɛo liaasaie. Aaí te wuluu pɔ kú kpe pɔ wále géuzi. Gɔɔ pɔ aale táa'o, aali lé liaao. 12 Wé fífi malaikapiɔ mɛwa piiɛ, an kpe ní ní ɔɔ ní ní gásla ní ní wuluu mèn síiɔpiɔ pii.‡ 13 Má mà wuluupiɔ lé liasáizɔ. 14 Pɔ bɛɛpiɔ oa síiɔsiiɔɛ, a séiaɔá zù pɔe, a plaadeɔá gbɛnazina pɔe, a áaɔdeɔá nɔɔmusu pɔe, a síiɔdeɔá kúu pɔe. § 15 ɔ malaikapiɔ fɛle musu. Pɔ bɛɛ pɔ má è Kebaa saeɔne. 16 Tó malaikapiɔ lé gé, wuluu pɔ kú ní saepiɔ í gé sɛe. Tó aa ní gásla pòo, aale fele tɔɔle, wuluupiɔ lí go ní sae. 17 Tó aa zɛae sɔ, aaɔ zɛae. Tó aa fɛle, aaí feleɛnɔe, asa malaikapiɔ níslna kú ní guue.

18 ɔ Dii gawi gò a kpé kpelela à gè zè malaika gásladepiɔ mia. 19 Ké mále gwa, aa ní gáslaɔ pòo, ɔ aa fele tɔɔlewa. Ké aale gé, wuluu lé géɛnɔ, ɔ aa zè Dii ua bíibɔle pɔ kú gukpe oi musu. Isaili Lua gawi kú ní mia musu. 20 Pɔ bɛɛ pɔ má è Isaili Lua zíe Kebaa saeɔn ke, ɔ má dɔ sa ké malaika gásladeɔne. 21 An baade oa ní gáslaɔ ví síiɔsiiɔɛ, mé pɔ pɔ de gbɛnazina ɔwa kú ní gáslapiɔ zíe. 22 An oao dou ní pɔ pɔ má è Kebaa saeɔ pɔe. Ampíi í táa'o a aedɔwae súu.

11

Yákpaleke a ní Isaili gbɛzɔɔ

1 Dii Nislna ma se gɛmanɔ Dii ua bíibɔle pɔ kú gukpe oi guu, ɔ ma gbɛɔn baasɔɔ è kálea we. Kíaeɔ kú ní guu, Azuu né Yazania ní Benaia né Pelatiao.

* 10:1 Eze 1.26, Zia 4.2 † 10:2 Zia 8.5 ‡ 10:12 Zia 4.8 § 10:14 Eze 1.10, Zia 4.7

2 Ǿ Dii òmɛɛ: Gbēnazīn né, gbé bee ɔ lé vāi lekpaal, aale lé bēɛ da má wéleɛ beeu. 3 Aa mè kpɛdɔgɔɔ i ka glao. Wéleɛ beea dáaɛ, ɔ aa kau nɔɔ ũ. 4 Ayāmeto ānabikekené. Gbēnazīn né, ānabikeke. 5 Ǿ Dii Nisīna dèdɛa à mè mà o mà mɛ: Ma Dii ma mè á Isailiɔ ĩ o màa, kási má á láasoo dɔ. 6 A gbɛdɛdɛ dasidasi wéleɛ beeu, a gɛɔ daadà a zɛaou. 7 A yáí ma Dii Lua ma mè, gbé pɔ á rí dɛdɛ kálɛapiɔ mé nɔɔpi ũ, mé wéleɛ bee mé dáapi ũ. Apiɔ sɔ, má á yá mà á bɔleue. 8 Ma Dii Lua ma mè, fēnda ále vīakeɛ, fēndapi ɔ má mɔowá. 9 Má á yá mà á bɔleue, mí á na bui žīlɔɔne rí ɔzī, aai á wetá. 10 Má yákpalekeáo á bùsu zɔleu, wi á dɛdɛ rí fēndao, ɔ dɔ ké māmema Dii. 11 Wéleɛ bee aɔ dɛé dáa ũo, mé áo ka dáapi guu nɔɔ ũo. Má yákpalekeáo á bùsu zɔleue, 12 ɔ dɔ ké māmema Dii, asa i ma ɔtondki gwao, á ma ikoyá kúao, a bui pɔ liaaázio ɔlesɛɛ.

13 Ma ānabikekeapi guu Benaia né Pelatia gá, ɔ ma wule ma gbɛɛu gɔɔ ma wii gbāa lè ma mè: A'a Dii Lua! Nyɔ Isailiɔ midɛ pii yá?

Dii a gbé pɔ faaaa kaaa

14 Dii yá'òmɛɛ à mè: 15 Gbēnazīn né, n gbé pɔ aa dɛ n au ũo rí Isailiɔ pii, Yelusaleúde ɔ oné: Aɔ ku zā rí Diio màa, asa á bùsue bee kpáwá wá pɔ ũe. 16 A yáí tò, oné ma Dii Lua ma mè baa ké ma taíno zāzā buipáleɔ guu, mé ma rí fáaa bùsu rí bùsuo, rí beeo má dené ulekíi ũ gɔɔpla bùsu pɔ aa táu guu. 17 A yáí tò, oné ma Dii Lua ma mè má rí kaaa bui guu, má rí naaa bùsu rí bùsuo gu pɔ aa fáaaaɔ, mí suríno Isaili bùsuu. 18 Aa su we, aai pɔbɛɛ pɔ má zauɔ bɔle a guu, 19 mí sɔ doú dané, mí nisīna dafu dané rí nòseu. Má rí sɔ pɔ dɛ lán gbɛwa bɔ, mí sɔ pɔ dɛ báasi ũ dané, 20 aaiɔ ma ɔtondki gwa, aaiɔ ma ikoyá kú, aaiɔ žikɛwá.* Aaɔ dɛ ma gbéɔ ũ, míɔ dɛ rí Lua ũ. 21 Gbé pɔ an pɔ dɔ pɔbɛɛ pɔ má zauɔwa sɔ, ma Dii Lua ma mè má rí yákeɔ wíné rí musue.

22 Ǿ malaikapiɔ rí gāsīaɔ pòo, wuluupiɔ kú rí saɛ, mé Isailiɔ Lua gawi kú rí mia. 23 Ǿ Dii gawipi gò wélepi, á gè zè sīsī pɔ kú wéle gukpe oi musu. 24 Wépungu pɔ Lua Nisīna mɔopi ea guu, á ma se tāmáno žizɔ kīi Babiloni bùsuu. Ké wépungu pɔ má èpi wèea, 25 ɔ ma yá pɔ Dii òlɔmɛɛ ò žizɔɔne pii.

12

Taa rí Isailiɔ žizɔ ũ seela

1 Dii yá'òmɛɛ à mè: 2 Gbēnazīn né, rí kú swágbāadeɔ guue. Aa wé vī, kási aali gu'eo, aa swá vī, kási aali yāmao, asa swágbāadeɔne.* 3 Ayāmeto gbēnazīn né, n n pɔɔ naaa fáane, n n taa bùsu páleu sɔuke, ní dazɛu rí wáa. Go n tía, ta gupáleu rí wáa. Baa ké swágbāadeɔn rí ũ, an wé a gí kéia? 4 Bɔle rí pɔ pɔ rí náapiɔ fáane rí wáa. Tó aua pīla, ní bɔ wéleu rí wáa lán gbé pɔ lé gēzeawa. 5 Bīi fī rí wáa, ní bɔle rí n asoɔ we. 6 Asopi sé rí wáa oosiele, ní bɔd. Ní póku n wéa, ké rísu bùsupi eo yáí. Ma n ke yá pɔ a Isailiɔ le seela ũe. 7 Ǿ má kè lá Dii òmɛɛwa. Ma bɔ rí ma pɔɔ fáane lá mále tá bùsu páleuwa. Ké aua pīla, ɔ ma bīi fī rí ɔo. Oosiele ɔ ma a aso sè ma bɔd rí wáa.

8 Ké gu dɔ, Dii yá'òmɛɛ à mè: 9 Gbēnazīn né, Isaili swágbāadepiɔ i rí la bɔ ríle ke máaio lé? 10 Oné ma Dii Lua ma mè, yá pɔ dɔaana pɔ kú Yelusaleú rí Isaili pɔ kú weɔ ken we. 11 Oné seelan n ũ, lá rí kè, a rí le sɛɛ, aai ta bùsu páleu žizɔɔ

* 11:20 Zel 31.33, Eze 36.26-28 * 12:2 Isa 6.9-10, Zel 5.21, Maa 8.18

ù. ¹² An kía a a aso da a gàu oosiele, i daò zéu. Wa bíi f̄sè, i b̄oò, i p̄oku a wéa, ké asu bùsupi eo yáí. ¹³ Má ba kpaè, i aà kú, mí taaàno Babeli, Babiloni bùsuu, kási a wesi bùsupile ɓo.† We a gau. ¹⁴ Má gbé p̄o liaaaàziò fáaa gupiiue, aà ðnledeò ní aà ðaíi píi, mí a f̄enda wo mà péleor̄zi.

¹⁵ Tó ma ní fáaa buio guu, mé ma ní zuzu bùsu ní bùsuo, aao ðs sa ké mámema Dii. ¹⁶ Zí, nana, gagyá, má tó an gbéò b̄o apii guu, ké aa e ní yāb̄ekeaò dau siuné bùsu p̄o aa tauò guu, gbépiò ɓo ðs ké mámema Dii.

¹⁷ Dii yā'òmeè à mè: ¹⁸ Gbēnazín né, ñ ní blepi ble ní s̄òdeedeo, ní ípi mí ní lualuaao yākaakea guu, ¹⁹ ní o bùsudeòne, ma Dii Lua máme ma yāe bee ò Yelusaleúdeòne ní Isaili bùsudeò píi. Aa bleble yākaakea guu, mé aa imi yādima guu, asa wa ní bùsu ke yáiyai gbāam̄ané p̄o kò ní guu yáíe. ²⁰ An wéleò ḡs beziaò ũe, an bùsu i ḡs da wáu, í ðs ké mámema Dii.

²¹ Dii yā'òmeè à mè: ²² Gbēnazín né, yáasi p̄o wí ke Isaili bùsu guue bee de kpelewa ní? Wí me, àle ḡoó gá, ānabikeyā lé gbesuo. ²³ Oné ma Dii Lua ma mè má yásipi mide. Wa yásipi ke Isaili bùsuu ɓo. Oné ɓo, ḡoó kà kái ké yá p̄o ānabiò è a gbesu píi. ²⁴ Asa wa wépungu eyā ge māsoké lenakasa Isailiòne ɓo. ²⁵ Ma Dii má yā'ò, mé yá p̄o má o a ke, a ḡoó gága ɓo. A swāgbāadeò, yá p̄o má ò á ḡoó, má kee. Ma Dii Lua máme má ò.

²⁶ Dii yā'òmeè à mè: ²⁷ Gbēnazín né, ma! Isailiò lé me wépungu p̄o ní è yáá zia yáe, n ānabikekea gbesuaḡoó zà. ²⁸ Ayāmeto oné ma Dii Lua ma mè, ma yápiò kee a gēgē ɓo, yá p̄o má òpi gbe a su. Ma Dii Lua máme má ò.

13

Yá z̄slea ānabi egenaowa

¹ Dii yā'òmeè à mè: ² Gbēnazín né, ānabikeke Isaili ānabi p̄o aale ānabikekeò yá musu. O ānabi p̄o aal r̄izla laasoo yā'òne, aa swāò ma yáí. ³ Ma Dii Lua ma mè, waiyoo ānabi s̄oú p̄o aali yāe eo, anzla yá mé lé ðaanéò. ⁴ Isailiò, á ānabiò de lán gbēgbona p̄o be beziauwae. ⁵ Aai gé zei gufooò guuo, aai bíi p̄o lia Isailiòzi keke, ké Isailiò e ze gbāa z̄l guu Dii p̄okūmaḡoó. ⁶ An wépungu'eaá p̄ae, an māsóá eee. Aal me Dii mé ò, kási máme ma ní zlo, ò an wé ɓo ðo ní yáí à gbesu. ⁷ Ké aa mè Dii mé ò, mé mi o s̄o, wépungu p̄a aa èo lò? Māso aa k̄eo lò?

⁸ Ayāmeto ma Dii Lua ma mè, lá aa yāp̄a ò, aa wépungu ee è, a yáí má feleñno. Ma Dii Lua máme má ò. ⁹ Má ot̄s ānabi egena p̄o aal wépungu'e mé aal māsokewa. Aao ku ma gbé ledamadeò guuo, an t̄o à ku Isailiò buib̄kli taalauo, mé aa e ea ta Isaili bùsuuo, ɓo ðs ké mámema Dii Lua. ¹⁰ Aa ma gbéò s̄ásá, aa mè aafia ku, kási s̄o aafia kuo.* Ma gbéò ì bíibo, ò ānabipio ì soolèwà. ¹¹ O soolenapioñe, bíipi a kwee. Dii a to lou bílibili ma ní gbéo ní zaa'lan gbāao. ¹² Tó bíipi kwè s̄o, wa ní la wà me, soo p̄o aa lèwà ku máe?

¹³ Ayāmeto ma Dii Lua ma mè, má zaa'lan gbāa gbae ní p̄okūmao, ma p̄f̄e i to lou bílibili ma ní gbéo p̄okaalea yáí. ¹⁴ Má bíi p̄o aa soolèwapi gboo mà daale, a ēgbekpale i b̄o gupuu. Tó bíipi kwè s̄o, gbé p̄o kú wélepi guuo kaalee, ɓo ðs ké mámema Dii. ¹⁵ Má p̄okūmab̄oó bíipiwa ní gbé p̄o soolèwāe, mí one bíipi kuo, mé a soolenao kuo, ¹⁶ Isaili ānabi p̄o aa ānabikekè Yelusaleúdeòne, aa wépungu'èné aa mè aafia ku, kási s̄o aafia kuopio. Ma Dii Lua máme má ò.

† 12:13 2Kia 25.7 * 13:10 Zel 6.14, 8.11

17 Mpi sɔ gbɛnazɪn nɛ, wɛbiibii n bui nɔɛ ʌnabi pɔ aʌ nɪzɪla lʌasoo yʌ'ɔwa, nɪ ʌnabikɛkɛ nɪ yʌ musu 18 ʌ mɛ: Ma Dii Lua ma mɛ, waiyoo ʌ nɔɛ pɔ i ɛseba naminami ʌ dada ʌ ɔpɛsɛwɔ. I sɔɔ zɔ baadeɛ a gbʌa lɛu an nisɪna kɔbɔ u. A ma gbɛɔ nisɪnaɔ kɔkɔ, ʌpiɔ i bɔ aafiaa? 19 A ma ɔɔkpʌ ma gbɛɔnɛ pɔwɛna ɔkɔ doɔ ge pɛɛ kasoo yʌi. I ɛɛto ma gbɛ pɔ aʌ swʌsɛ ɛɛionɛ. A gbɛ pɔ i kɔ aa gaoo dɛdɛ, mɛ a gbɛ pɔ i kɔ aaɔ kuoo tɔ.

20 Ayʌmeto ma Dii Lua ma mɛ, mʌ za ʌ ɛseba pɔ i gbɛnazɪna kuɔ lʌn bʌwɔɔ. Mʌ ɛsebapɔ bɔ ʌ ɔwa, mɪ nisɪna pɔ a ku lʌn bʌwɔpɔ gbɛ. 21 Mʌ ʌ sɔɔpiɔ taitai, mɪ a gbɛɔ bɔlɛ ʌ ɔzɪ. Aaɔ dɛ pɔ pɔ naa a ɔzɪ u bo, ɪɔ dɔ kɛ mʌmɛmaa Dii. 22 A gbɛmaa pɔ mʌ ye nɪ pɔ yaoo kʌdɛ ʌ mɔafilɔ guu. A gbɛvʌiɔ gbʌ sɔ, ɔ aai bɔ nɪ zɛ vʌiu aa nɪzɪla mɪsio. 23 Ayʌmeto ʌ e wɛpungu ɛɛ enɛ bo, ʌ e mʌsokɛnɛ bo. Mʌ a gbɛɔ bɔ ʌ ɔzɪ, ɪɔ dɔ kɛ mʌmɛmaa Dii.

14

Yazɔlɛa tʌagbagbanaɔwa

1 Isaili gbɛzɔɔɔ mɔ ma kɪi, aa zɔlɛ ma aɛ, 2ɔ Dii yʌ'ɔmɛ ʌ mɛ: 3 Gbɛnazɪn nɛ, gbɛɛ beoo tɔ tʌaa yʌ nɪ sɔ blɛ, an duuna pɔ lɛ nɪ fupi mɛ lɛ nɪ gʌlɛ. Aa yʌgbɛaaa zɛ vɪa? 4 Yʌ'onɛ ʌ mɛ ma Dii Lua ma mɛ, tɔ Isailie tɔ tʌaa a sɔ blɛ, mɛ aʌ duuna pɔ lɛ aʌ fupi mɛ lɛ aʌ gʌlɛ, tɔ ʌ mɔ yʌgbɛai ʌnabiwa, ma Dii mʌmɛ mʌ yʌzʌsi adewa aʌ tʌaa dasilɛu. 5 Mʌa mʌ Isaili pɔ aa gɔmɛɛ zɪlɔɔ u nɪ tʌaa yʌiɔ gbɛsi pii.

6 Ayʌmeto o Isailionɛ ma Dii Lua ma mɛ, aa nɔsilɛlɛ aa mikɛ nɪ tʌaa nɪ nɪ yʌbɛkɛaɔwa. 7 Tɔ Isailie ge bɔmɔ pɔ kɔ nɪ guue tɔ tʌaa a sɔ blɛ, aʌ duuna pɔ lɛ aʌ fu ʌlɛ aʌ gʌlɛpi tɔ ʌ kɛa, tɔ ʌ mɔ ʌnabi lɛ aʌ yʌgbɛaaɛ, mʌmɛ mʌ yʌzʌsiwa mazɪa, 8 mɪ ɪbɛlɛsɛ nɪ gbɛpio, mɪ aʌ kɛ seela pɔ wa yʌadao u. Mʌ aʌ bɔ ma gbɛɔ guue, ɪɔ dɔ kɛ mʌmɛmaa Dii.

9 Tɔ ʌnabipi tɔ wʌ kɔnikɛɛ, ɔ ʌ azɪa yʌ'ɔ, mʌmɛ ma kɔnikɛɛ. Mʌ ɔtɔwʌɛ, mɪ aʌ bɔ ma gbɛɔ guu mʌ dɛ. 10 Anabipi nɪ gbɛ pɔ mɔ yʌgbɛaiwʌpio duuna doʊe. An duuna a wi nɪ musu nɪpiɛ, 11 kɛ Isailiɔ su zʌmɛ yʌwa, aai gbʌlɛ nɪ duuna yʌ musu bo yʌi, aaiɔ dɛ ma gbɛɔ u, mɪɔ dɛ nɪ Lua u. Ma Dii mʌmɛ mʌ ɔ.

Gbɛvʌiɔ bɔ gbɛmaaɔ sabaio

12 Dii yʌ'ɔmɛ ʌ mɛ: 13 Gbɛnazɪn nɛ, tɔ bɔsudeɔ nʌaisaiyʌkɛ aa duunakɛmɛɛ, mɛ mʌlɛ ɔtɔmʌ, mʌlɛ nɪ kɔsɔa mɔnzɔ, mʌlɛ imina zɪmʌ, mɛ aalɛ gaga nɪ nɪ pɔtuoo pii, 14 baa tɔ gbɛɔn ʌaɔɛ beoo ku we, Nɔɛɛ nɪ Danielio nɪ Yobuo, aa fɔ gbɛɛ misi nɪ gbɛmaakɛ yʌio, mɛ i kɛ anzɪa mi bʌasio. Ma Dii Lua mʌmɛ mʌ ɔ.

15 Tɔ mʌ tɔ wʌiɔ pʌ bɔsupia aa bɔsupi nɛɔ sɛlɛ pii, mɛ bɔsupi gɔ bezia u, gbɛɛ lɛ pʌa bo wʌiɔ yʌi, 16 ma Dii Lua ma mɛ, nɪ ma kuao tɔ gbɛɔn ʌaɔpiɔ ku we, aa fɔ nɪ nɛgɔɛ ge nɪ nɛnɔɛ misio, mɛ i kɛ anzɪa mi bʌasio, bɔsupi i gɔ bezia u.

17 Tɔ mʌ tɔ wʌ fɛlɛ bɔsupiwa nɪ zɪo, ma mɛ wʌ pʌa wʌ gbɛnazɪnaɔ nɪ pɔtuoo dɛdɛ, 18 ma Dii Lua ma mɛ, nɪ ma kuao tɔ gbɛɔn ʌaɔpiɔ ku we, aa fɔ nɪ nɛgɔɛ ge nɪ nɛnɔɛ misio, mɛ i kɛ anzɪa mi bʌasio.

19 Tɔ ma gagyʌkʌ bɔsupiu, ma pɔkɔmabɔbɔwʌ, ma a gbɛɔ nɪ a pɔtuoo dɛdɛ, 20 ma Dii Lua ma mɛ, nɪ ma kuao tɔ Nɔɛɛ nɪ Danielio nɪ Yobuo ku we, aa fɔ nɪ nɛgɔɛ ge nɪ nɛnɔɛ misi nɪ gbɛmaakɛ yʌio, mɛ i kɛ anzɪa mi bʌasio.

²¹ Ma Dii Lua ma mà, tò màlè lada Yelusaleüdeowa ní yá màn siiṣe bee, zì ní iminao ní wàio ní gagyāo, * màlè ní dèdè ní ní pɔtuoo, a ke zài. ²² N beeo an gbé kɔnao g̃ṣ, an n̄gṣeṣe ní ní n̄n̄oṣeṣe b̄o. Tó aa b̄ò mò á k̄íi, mé a ní dàa ní ní yākeao è, á n̄ṣe a níni v̄ai p̄ó má z̄ì Yelusaleüwa yá musu ní la p̄ó má dàwàò pii. ²³ Tó a ní dàa ní ní yākeao è, á n̄ṣe a níni, asa áò d̄ṣ k̄é yá p̄ó má k̄è Yelusaleüe pii, mi ke páo. Ma Dii Lua máme má ò.

15

Yelusaleü leeüa ní v̄eè yàao

¹ Dii yá'òmee à mè: ² Gb̄enazín né, v̄eeli líke de líb̄la yá? ³ Wí p̄oe ke ní a lío yá? Wí kálo ke ní a lío wà p̄ó loowáe? ⁴ Wí káteu yàa üe. Tó a vl̄á ní a mio tekù mé a guo té lè, wa f̄ṣ z̄íkède? ⁵ Ḡoo p̄ó a léso, wà z̄ie k̄ède, belenke ḡoo p̄ó á té lè á ḡṣ s̄in b̄eebeea?

⁶ Ayámeto ma Dii Lua ma mà, lá lío guu v̄eeli má s̄è yàa ü má káteu, màa má ke Yelusaleüdeone. ⁷ Tó ma felerín̄o, baa k̄é aa b̄ò téu, té mé a ea kúamá. Tó ma íbelèsr̄n̄o, áò d̄ṣ k̄é mámemaa Dii. ⁸ Má tó an bùsu ḡṣ bezia üe, asa aa náaisaiyákèmeee. Ma Dii máme má ò.

16

Yelusaleü leeüa ní n̄o náaisaio

¹ Dii yá'òmee à mè: ² Gb̄enazín né, Yelusaleüdeo yáb̄eēkeao káné ní z̄ì ³ ní me, ma Dii Lua máme ma yáe bee ò Yelusaleü musu ma mà: Kanaa bùsu n b̄oo, we wà n iu. N maeá Am̄le buie, n daá Iti buie. * ⁴ Ké wà n i, wi n bi z̄ṣo, wi n zu'o wà gb̄áb̄neo, wi n nana ní wisio wà zw̄aa f̄mao. ⁵ Gb̄e i n w̄enagwa à yápiò k̄èneo. Wa n s̄osobi v̄ílo, ṣ wà n v̄úaa s̄eü, asa ke wà n i, wa ye n ḡiyáio.

⁶ Ké màlè ḡe, ṣ má è níle buumpa au guu. Ḡoo p̄ó ní kú aupi guu, ma mà níyṣ ke p̄ó üe! ⁷ Má tò n gb̄á lán líwa s̄eü, n z̄ṣokù n ke n̄ana ü. N ȳṣ b̄òb̄o n ká páe, kási n̄o be puizie.

⁸ Ké ma ea màlè d̄onzi l̄o, ma n gwa, ṣ má è n ka k̄é wà ḡe n yáü, ṣ ma a dábi l̄enla ma n puizi ùlèò. Ma legb̄ène, ma mà ma bàa aò kunn̄o, ṣ n ḡṣ ma p̄ó ü. Ma Dii Lua máme má ò. ⁹ Ma n zu'ò ma n au w̄oloma, ṣ ma nísid̄oma. ¹⁰ Ma zw̄aa wede yène, ma ayo báa kyale kp̄ane, ma bàabaa tulu d̄ine, ṣ ma siliki p̄oṣḡau d̄ane. ¹¹ Ma n̄oambleb̄oo f̄ma. Ma z̄āo k̄akane, ma yābaa d̄ane. ¹² Ma t̄aanad̄ane n níu, ma sw̄áli booloò d̄ane, ma kíafua gawide kp̄ane. ¹³ Maa ma zabl̄ema ní vuao ní ánusuo. N p̄okasaò de bàabaa ní silikio ní zw̄aa wedeo ü, mé n p̄oblea de p̄eeti maa ní z̄ṣo ní n̄isio ü. N kefenke ḡeaḡè, ṣ n z̄ṣokù n ḡṣ n̄e k̄ia ü. ¹⁴ N t̄òb̄ò buio guu n kefenkepi yáí, asa n kefenke b̄òl̄ei n̄oambleb̄o p̄ó má k̄èneo yáí. Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁵ Ḷ n n kefenke náaikè, n ḡṣ káaluua ü t̄ṣ p̄ó ní b̄ò yáí, n káaluakà ní gb̄é p̄ó lé ḡe we, n ḡṣ ní p̄ó ü. ¹⁶ N n p̄okasaò s̄è n zabl̄èò guleṣí p̄ó ní b̄òowa, ṣ n káaluakà we. Yá bee taa maao, a kea z̄ev̄io. ¹⁷ Ḷ n n vua ní ánusuo n̄oambleb̄o p̄ó má k̄ènepi keeò s̄è n t̄aaḡeṣe p̄ò, ṣ n káaluakár̄n̄o. ¹⁸ N n p̄okasa wedeò s̄è ní d̄ané, ṣ n ma nísi k̄amá, n ma tulaletikáné téa. ¹⁹ Ble p̄ó má kp̄ama n̄ ble, p̄eeti ní z̄ṣo ní nísiopi ṣ ní kp̄amá sa p̄ó a p̄ó tékua ḡí l̄o na ü. Yá p̄ó k̄en we. Ma Dii Lua máme má ò.

* **14:21** Zia 6.8 * **16:3** Daa 10.15-16

20 N n negɔɔe ní n nenɔe pɔ ní imanɔɔ sè n sa'òomá ble ù. N káaluakaa i mɔmaoa? 21 N ma néɔ kòlokpa n sa pɔ wí a pɔ káteu à tèkú òomá. 22 N yábèɛkeao ní n káaluakaapiɔ guu pii n neblegɔɔ yá i dɔnguo. Gɔɔ bee ní kú puizi, níle buumpa au guu.

23 Waiyoo! Waiyoo mpi! Ma Dii Lua ma mè n yāvāikeapiɔ gbɛa pii, 24 n táakpɛɔ dɔ n sa'okli bòbo gāae piiu. 25 N sa'okli bòbo zea miɔwa pii, ɔ n n kefenke òòkpá, n n gbá wèaa gbé pɔ lé gèɔne pii, n si káaluakaa. 26 N káaluaká ní n Egipi† pɔ kú n sae gɔe blesanaɔ, n ma pɔ fèle n sia káaluakaapi yáí. 27 ɔ ma ɔtɔma, ma n bùsu lào, ma n kpa n zangude Filite† pɔ n dàa vāi dīmáɔwa, aa ní pɔeá kèma. 28 N ɛa n káaluaká ní Asili§ lɔ, asa nili káo. Baa n káaluakaarínɔ gbɛa ní káo, 29 ɔ n si káaluakaa ní Babeli bùsu laataná. N beeo ni káo.

30 Ma Dii Lua ma mè: N òòkpaa gāgè. Lá n yápio kè, n gɔ káaluwa wiseide ù. 31 N beeo ké n táakpɛɔ dɔdɔ zea miɔwa pii, mé n sa'okli bòbo gāae pii, ní de lán káaluawao, asa n saká ɔauɛ. 32 Nɔe gbásikɛna, niɔ gɔ páleɔ si n zá gbɛue. 33 Wí pɔ kpá káaluawae, kási mpi níme ni pɔ kpá n gɔpɔseɔwa, ni gbagusaedané, ké aa bɔ gupiiu aa mɔ káaluakannɔ yáí. 34 N káaluakaa adoa ní nɔe páleɔe. Gbèe lí luanzio. Mme ni flaboné, wíli flaboneo. N yá adoaɛ.

35 Ayāmeto káaluwa, ma yāma! 36 Ma Dii Lua ma mè, n n ɔa dè, n nzla kpá n gɔpɔseɔwa ní káaluakaa guu, ní táa pɔ má ye ní glyáioɔ kúa, mé n n néɔ au kpámá. 37 Ayāmeto mále n gɔpɔse pɔ ní yá kàngupio káaa, gɔ pɔ ní yerziɔ ní gɔ pɔ ní yerziɔ pii. Má tó aa bɔ gupiiu, aai mɔ lélema, mí tó aa n puizi e nípii. 38 Má nɔe pɔ aal gbásike mé aal gbèdeɔ tàae wine n musue, mí gbède pɔfè bobɔma, asa mili sí sáao. 39 Má n nané ní ɔzle, aai n táakpɛɔ kwè, aai n sa'okli gboɔ, aai n pokasaɔ woloma, aai n nɔamblebɔɔ sima, aai n to puizi. 40 Aa dasi káaanzi, aai n pápa ní gbɛo, aai n zɔzɔ ní fèndao. 41 Aa tesɔ n kpéɔwa, aai n wetá nɔe dasiɔ wáa. Má n káaluakaa mide. Nyɔ e flabo n gɔpɔseɔne lɔo. 42 Ma pɔfè i kpále, asa mili sí sàa yá bee taa musuo. Ma nɔse i gbasa níni, ma pɔ a panzi lɔo.

43 Lá n negɔɔ yá i dɔnguo, ɔ n ma pɔ fèlemɛe ní yápio pii, má n yákea wine n musue. Ma Dii Lua máme má ò. Ni gbásikea káfi n yábèɛkeao guu piió lé? 44 Yáasikenaɔ yáasike n yá musu aa me, pɔ pɔ bɔ sáda wéwa mé í bɔ a né wéwa. 45 N n da pɔ ye a zá ní a néɔ glyáio ɔlesè. Dàa dou ɔ ní ví n n vli ní n dáuna pɔ aa ye ní záo ní n néɔ glyáioɔ. N daá Iti buie mé n maeá Amole buie. 46 N vli Samali ku gugbántoo oi ní a néɔ, mé n dáuna Sɔdɔú ku gɛmidɔkli oi ní a néɔ. 47 I ke n ní ɔlesè n ní yábèɛkeao kè yoo no, n òòkpaa deŋla n yákeaɔ guu piiɛ. 48 Ma Dii Lua ma mè ní ma kuao n dáuna Sɔdɔú ní aà néɔ i yá pɔ mpi ní n néɔ kè keo.

49 Vāi pɔ n dáuna Sɔdɔú kèn ke: Aapi ní a néɔ wala vli, asa aa káa mé aa kálea dɔdɔa yákelesai, kási aai dɔ taasideɔ ní wɛnadeɔleɔ. 50 ɔ aa nízia sè lesí aa yá pɔ má ye a glyáio kè, ɔ ma ní suumpá lá ní èwa. 51 Samali duuna i ka n duuna kòkpaalewao. N yábèɛkè dasi de n vli ní n dáunaola, ɔ an yá kèmeɛe sàò yábèɛ pɔ ní kè pii yáí. 52 Nyɔɔ be ní n tɔ líioe, asa n duuna pɔ bèe de ní pɔa mé tó an pɔ sàomɛe. Aa sàoma. Wí a n kúe, níyɔɔ be ní n tɔ líioe, asa ní tòn n vli ní n dáunaɔ yá kèma sàɔe.

53 Má su ní Sɔdɔúo a pá ziu ní a néɔ ní Samalio lɔ ní a néɔ ní mpio lɔ, 54 ké n gɛe e gɔ kpa n wéi, wí i n kú yá pɔ ní kèɔ yáí, an nɔse i níni sa. 55 N dáuna Sɔdɔú a su

a pá ziu ní a néo, mé n vli Samali a su a pá ziu ní a néo, mé mpi rýs su n pá ziu ní n néo. ⁵⁶⁻⁵⁷ E n váikea àò gé boi gupuan n wala gwo, ní ye wà n dàuna Sòdòũ tó ma ní léuo. Edòũ wéleò ní ní saedeò lé n láanike sa s5, mé Filitè wéleò ní ní saedeò lé sakangu lo. ⁵⁸ N gbáslika ní n yábèekeao a wi n musue. Ma Dii máme má ò.

⁵⁹ Ma Dii Lua ma mè má kene lá à kòsinnòwae, asa n sakà lé pò má gbèneue, n ma bàakuanno yá gbòo. ⁶⁰ N beeo ma bàakuanno n negwo yá a sãmaguo, ma bàa a ea àò kunno sae e gwopii. ⁶¹ Má n vliò ní n dàuna kpama n néo ù, baa ké mí a legbèneo. Tó n ní sí, n yákeao dnggu, i kene wí ù. ⁶² Ma bàa àò kunno, níò d5 ké mámemaa Dii. ⁶³ Tó ma duuna pò ní kè yaa kèma pii, duunapi yá a dnggu, i kene wí ù, n lé io kpaaüa n tó íi yái. Ma Dii Lua máme má ò.

17

Kúu mèn plas ní vèeli

¹ Dii yá'òmee à mè: ² Gbènazin né, yáleeü Isailione, ní yásikené ³ ñ me, ma Dii Lua ma mè, kúu z5oe ku, aà gásla gbáa mé a ká gbáa, mé aà sula wèsá pàe. A mò Libá búsuu à sede lí misona kù, ⁴ 5 a zò tàò laatanàò búsuu, à gè pè tagenapio wéleu. ⁵ A búsupi vèe bui sè lo, a pè swada sae bua lán swagbala líwa. ⁶ Vèepi lí kè lí ù, à otà yeennò, 5 a g5nao yèele kúupi kíi oi, mé a zínao tà aà zíe. Maa à g5nao kèkè, a lá sísi à gò vèeli ù.

⁷ Kúu z5o pàle ku we, aà gásla gbáa mé aà sula tíisi. O vèelipi zínao tà aà kíi oi za kaa pò a pèu, àle aà í nide, 5 a g5nao tà aà kíi. ⁸ A mò lè a pea t5ole maau swada sae, ké à otà, i ne'í vèeli gawide ù.

⁹ Oné ma Dii Lua ma mè, a ke maan wee? Vèelipi a gé aee? Kúupi a gí a né woloio. A lípi bile à gao lé? A la b5oò giigaga piie. I ke g5sagbáake ge dasike wà kèè wà bilèo. ¹⁰ Tó wà èa pè, a li be? Tó gukpe ñana kàka sùwà, a giigagao lé? A giigaga kaa pò à b5leupiue.

¹¹ O Dii yá'òmee à mè: ¹² Bui swáyãmansaidepio la, aa yápi mid5oa? Oné Babeli kía mé gè Yelusaleü, à a kía kù ní aà ñwaò à tárño Babeli. ¹³ O à kíabuie díle, à ledoukèaànò, a tò à legbèe a yá musu. A búsupi d5aanaò sèle tárño lo, ¹⁴ ké búsupi e g5 kpee felesai yái. Ledou pò kíabui kèaànòpi mé tò a ku. ¹⁵ O kíabuipi b5 aà kpe, à zínao zì Egipi s5ò ní zìg5ò welele dasi. Kípi a gé aee? Yápikena a b5e? A ledoupi gbou, i b5a?

¹⁶ Ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaò a ga kía pò à aà kpà kpalaupi meeüwia Babelie, ké à sakà lé pò a gbèèu à ledou pò a kèaànò gbòo yái. ¹⁷ Tó wà búsu kàlekale wéle bíi sae, mé wà gbà lesi da líai, ké wà e gbéò dede dasi yái, Fala5ò ní a zìg5 gbáaò ní a gbé bílaò f5 d5aale zìpi guuo. ¹⁸ Asa kíabuipi sakà lé pò a gbèue, à ledoupi gbòo. Lá aa odà k5 ou ledoupi musu, 5 à yápiò kè pii, a b5o.

¹⁹ Ayámeto ma Dii Lua ma mè, lá lé pò a gbè ní ma t5o 5 à sakàu, mé ledou pò a kè ní ma t5o 5 a gbòo, ní ma kuaò má tó a yá wí aà musue. ²⁰ Má ba kpaè, i aà kú, mí taaànò Babeli. We má yákpalekeuaànò náaisaiyá pò a kèmee yái. ²¹ Wi aà zìg5 pò lé bàaleaànò dede ní fèndao, mé wa ní gbé pò b5ò fáaa gupiiue, lo d5 ké ma Dii máme má ò.

²² Ma Dii Lua ma mè, má sede lí lesi misona z5 ge pé. Má a misona g5n b5o z5,

* 17:13 2Kia 24.15-20

mí gɛ pɛ gbɛ̀sɪsɪ zɔ́ lɛsɪ musu.

²³ Má pé Isaili gbɛ̀sɪsɪ lɛsɪ musuɛ,
i gɔ́napa, i ne'í sɛdɛ lí gawidɛ ú,
bá bui píi i mo ue e a láu,
aai pɛpɛ a gɔ́naɔwa.†

²⁴ Sɛ̀a lí píi i dɔ́ ké ma Dii
mi to lí lɛsɪ ɛɛnkú,
mé mi to lí ɛɛna lɛsɪ kú.
Mi to lí isi giigaga,
mé mi to lí gii bɔ́bɔ́.
Ma Dii máme má ò mé má kɛɛ.

18

Gbé pɔ́ duunakè mé a ga

¹ Dii yá'òmɛɛ à mè: ² Bóyáí á Isailio í yáasiɛ bee kɛ á bùsu yá musui? I mɛ:
Maeɔ vɛɛbe kùma blɛ,
ɔ́ nɛɔ swaa fɛ́nkpa.*
³ Ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaɔ á yáasi bee kɛ á bùsuu lo. ⁴ Gwa, gbɛ́piíá ma
pɔ́ɛ. Maeɔ ní nɛɔ píi, yá doúɛ. Gbé pɔ́ duunakè mé a ga. ⁵ Gbɛ́maa pɔ́ lé yámaake
a zéwa yá gwa.
⁶ Ili gé pɔ́blei táaɔ kùɛo,
íli wɛ́male Isailio diipiozio.
Ili a gbɛ́dee nɔ wɛɛɛo,
íli wúɛ ní nɔɛo gɔ́ pɔ́ a ɔ́kúao.
⁷ Ili gbáamɔ gbɛ́ɛɛo,
í gbɛ́ pɔ́ a fla sea tɔ́ma sɔ́aaɛɛ.
Ili pɔ́ símá,
í nɔandɛna gba blɛ,
í pɔ́ na gbɛ́ pɔ́ kú búuzi.
⁸ Ili ɔ́a sɛ́anɛ́ à a igbao,
íli ài zɔ́ wɛɛɛo,
í azíla bɔ́ yáwáiuɛ,
í yágɔ́gɔ́nɛ́ a zéwa.
⁹ Iɔ́ ma ɔ́tondɔ́kíi gwa,
íɔ́ ma ikoyáɔ kúá,
íɔ́ zíkɛwá ní náaio.
Ma Dii Lua ma mè,
gbɛ́ bee mé maa, aɔ́ kuɛ.†
¹⁰ Tó gbɛ́maapi né vai í sɔ́ bɛ? I gbɛ́dɛ, ge í yápio kɛ a gbɛ́dɛɛɛ. ¹¹ Baa ké aapi
i a kee kɛo,
népi í pɔ́ble táa kùɛ,
í a gbɛ́dee nɔ wɛɛɛɛ,
¹² í gbáamɔ taasidɛɔnɛ ní wɛ́nadeɔ,
í pɔ́ símá,
íli tɔ́ma pɔ́ á kúá sɔ́aanɛ́o,
í wɛ́male táaɔzi, í yábɛ́kɛkɛ,
¹³ í ɔ́a sɛ́anɛ́ à a igba,

† 17:23 Mat 13.32 * 18:2 Zel 31.29 † 18:9 Lev 18.5

Ì ài z̄s̄ w̄eɛɛ.

Gb̄é bee taa aɔ kua? Aawo, aɔ kuo. A ga yāb̄ēe p̄s̄ a k̄è p̄íi yáíe. Aà tàae a wi aáz̄la musue.

¹⁴ Tó né vāipi ne'í, ̄s̄ aà né duuna p̄s̄ a mae lé keo è, mé i a kee keo s̄s̄ be?

¹⁵ Ìli p̄oble t̄áa k̄ùeɔ,
Ìli w̄emale Isailiɔ diipiozio,

Ìli a gb̄édee nɔ w̄eɛɛɔ,

¹⁶ Ìli gb̄aam̄o gb̄ēeɛɔ,

Ìli t̄ɔma gb̄eao,

Ìli p̄s̄ s̄ímáɔ,

Ì n̄and̄ena gba bl̄e,

Ì p̄s̄ na gb̄é p̄s̄ k̄ú búuzi,

¹⁷ Ì az̄la b̄o yāv̄aiu,

Ìli ̄sa s̄ēan̄e à a igbao,

Ìli ài z̄s̄ w̄eɛɛɔ,

Ì ma ikoȳaɔ k̄ua,

Ì ma ɔtond̄okli gwa.

A ga a mae duuna yáíe, aɔ kue. ¹⁸ Aà mae a ga az̄la duuna yáíe, asa à gb̄éɔ b̄ó'ì m̄í, à a gb̄eɔ p̄s̄ s̄iw̄à, à yá p̄s̄ maaɔ k̄è a gb̄éɔ guue.

¹⁹ Ɔ i m̄e: B̄óȳai maepi tàae lí wí a né musuo ni? Lá népi yāmaak̄e a z̄éwa, à ma ɔtond̄okli gwà ní laaio, aɔ kue. ²⁰ Gb̄é p̄s̄ duunak̄e mé a ga. Mae tàae a wi a né musuo, né tàae a wi a mae musuo.† Gb̄ēmaa maakeaá aáz̄la yáe, mé gb̄ēv̄ai v̄aik̄eaá aáz̄la yáe.

²¹ Tó gb̄ēv̄ai mik̄è a duunaɔwa s̄s̄, mé à ma ɔtond̄okli gwà, àle yāmaake a z̄éwa, a gao, aɔ kue. ²² Wa aà tàae p̄s̄ a k̄èpi kee dao, aɔ ku yāmaa p̄s̄ á k̄èpi yáíe. ²³ Ma Dii Lua ma m̄è, v̄aik̄ena gaa ì kamagu nee? Tó à mik̄è a yākeɔwa, aɔ kue, bee mé ì kamagu.

²⁴ Tó gb̄ēmaa mik̄è a maakeawa, àle duunake, àle yāb̄ēe p̄s̄ gb̄ēv̄ai Ì keo ke, aɔ kue? Wa yāmaa p̄s̄ a k̄èpi kee dao. A ga a náaisaíke ní duuna p̄s̄ a k̄èo yáíe.

²⁵ A Isailiɔ i m̄e ma yākea d̄ò v̄io. A sw̄ákpa sa. Ma yākea d̄ò v̄io ló? Ge á yākea mé d̄ò v̄io kai! ²⁶ Tó gb̄ēmaa mik̄è a maakeawa, àle duunake, a yáí a gai. A ga duuna p̄s̄ a k̄èpi yáíe. ²⁷ Tó gb̄ēv̄ai mik̄è a v̄aik̄eawa, àle yāmaake a z̄éwa s̄s̄, a az̄la misie. ²⁸ Tó à tàae p̄s̄ a k̄èo è mé à mik̄èw̄a p̄íi, a gao, aɔ kue. ²⁹ A Isailiɔ s̄s̄ i m̄e ma yākea d̄ò v̄io. Á Isailiɔ, ma yākea d̄ò v̄io ló? Ge á yākea mé d̄ò v̄io kai!

³⁰ A yáí má yákpaleke ní á Isailiɔ, baade a yākeawa. Ma Dii Lua máme má ò. A n̄selile à mik̄è á tàaeɔwa p̄íi, k̄é á duuna su á ásookeo yáí. ³¹ Isailiɔ, à ɔz̄s̄ á tàaeɔzi p̄íi, í á s̄s̄ ní á nis̄inao keke dafu. B̄óȳai ále áz̄la kpa gaii? ³² Ma Dii Lua ma m̄è, gb̄ēe gaa lí kamagu. A n̄selile, í e aɔ ku.

19

W̄enalesia Isaili k̄iaɔne

¹ W̄enale si Isaili k̄iaɔ yá musu ² ñ m̄e:

A daá n̄òmusu dae fá!

A w̄ule n̄òmusu saɔ z̄ánguo,

à a néɔ gwà n̄òmusu èwaasoɔ guu.

³ A a né do gwà,

† 18:20 Iko 24.16

5 à kè nɔɔmusu sà bɔɔ ɔ̄.

A pótaitaia dāda,

5 à gɔ̄ gbēnazɪnsona ɔ̄.

4 Ké buiɔ̄ aà bao mà,

aa ɛyɔ̄è, 5 à zù ɛpiu.

Aa bakàè a níu,

aa taaànɔ̄ Egipi bùsuu.*

5 Ké nɔɔmusu dapi è tãmaa a ne,

yá pɔ̄ aà wé dɔi mé mĩde we,

5 à èa à a né do d̄ile ɔ̄,

à kè nɔɔmusu sà bɔɔ ɔ̄.

6 A bèbɛ ní nɔɔmusu saɔ

nɔɔmusu sà bɔɔ ɔ̄.

A pótaitaia dāda,

5 à gɔ̄ gbēnazɪnsona ɔ̄.

7 A ní kibɛɔ wĩwi, à ní wéleɔ̄ dàaɪ.

Sɔ̄ kè bùsupideɔ̄gu

nɔɔmusupi pūnaama yáí.

8 ɔ̄ buiɔ̄ bɔ̄ bùsu pɔ̄ liaaɔ̄ guu,

aa mò léleiwà.

Aa baikpàè,

5 à zù ɛ pɔ̄ aa yè ɛ guu.

9 Wà bakàè a níu,

wà wáa tà wà aà dāu,

5 wà taaànɔ̄ Babeli kíae.†

We wà aà dāu kpéu,

ké wasu aà pūnaa ma

Isaili bùsu gbèsɪsɪ sɔ̄ɔ̄ ɔ̄ ɔ̄ yáí.

10 A da ɛ lán véeliwa á kaau.

Wa aà pè swa sae,

5 à gɔ̄naɔ̄ kèkè,

5 swa saepi tò à ne'í.

11 A gɔ̄napɔ̄ gbāa kà

wà kía gopana kéò.

Lípi lesɪ, à gbà zɔ̄ luawa,

a gbāa ní a gɔ̄n dasipɔ̄ tò wili kuawào.

12 ɔ̄ wa bíle ní pɔ̄fɛɔ̄ wa nè.

Gukpɛ íana tò à giigàga,

5 a néɔ̄ wòlo.

A gɔ̄n gbāapiɔ̄ giigàga,

5 té kũwà.

13 Tiasa a pɛa gbáaue

tɔ̄le gii isaideu.

14 A gɔ̄n do tesè à kũ a néɔ̄wa.

A gɔ̄na pɔ̄ a gbāa kà wà kí gopana kéò kuwà ɔ̄.

Wèna yáe, wáli sí le ɔ̄.

* 19:4 2Kia 23.33-34 † 19:9 2Kia 24.15

20

Isailiɔ swáyamansaideɔne

¹ Taa ní Isailiɔ zǐzɔɔ ũ wè soplade guu, a mɔ sɔode gɔɔ kwide zǐ, an gbèzɔɔeɔ m̀ò yágbɛai Diiwa. Aa zǐlɛ ma aɛ, ² Dii yá'òmɛɛ à mè: ³ Gbènazín né, yá'o Isaili gbèzɔɔpiɔne ò mè, ma Dii Lua ma mè, aa m̀ò yágbɛaia yà? N ma kuaó má we aa yáe gbɛaao.

⁴ Nyɔ yákpalekɛrínɔ lé? Gbènazín né, rýɔ yákpalekɛrínɔ lé? N ní deziɔ yábɛɛkɛaɔ oné ⁵ ò mè, ma Dii Lua ma mè, gɔɔ pɔ ma Isailiɔ sè, ma legbè Yakobu buipɔne, má tò aa ma dɔ Egipi. Ma legbèné ma mè Dii an Luan ma ũ. ⁶ Gɔɔ bee ma legbèné ma mè má ní bɔlɛ Egipi, mí gérínɔ bùsu pɔ má sènɛ, * zó ní vɔlo diu, a maa de bùsuɔla pii guu. ⁷ Má òné an baade ɔkpa pɔbɛɛ pɔ an wé blèzɔ, aasu níza gbálɛ Egipi táaɔ yá musuo. Máme máa Dii an Lua ũ.

⁸ ɔ aa b̀ò ma kpe, aai we swásè ma yáio. Aai ɔkpa pɔbɛɛ pɔ ní wé blèzɔ, aai Egipi táaɔ to weo. ɔ ma zɛð má pɔkúmabɔbɔmá, mí palamá ní pɔfɛo Egipi we. ⁹ Kási mi keo ma tó yái. Má ye má a tó ɔkpa bui pɔ aa kú ní guuo, asa má tò Isailiɔ ma dɔ ní wáa, ké má ní bɔlɛ Egipiɛ. ¹⁰ ɔ ma ní bɔlɛ Egipi, ma gérínɔ guwaiwaiu. ¹¹ Ma a ikoyáɔ kpámá, ma a yádileaɔ dànɛ, asa gbé pɔ kúa a wèni e a guuɛ. † ¹² Ma kámabogɔɔ yádánɛ lɔ seela ũ wá zānguo, ké aa e dɔ ké ma Dii ma ní sé ma gbéɔ ũɛ. ‡

¹³ ɔ Isailiɔ b̀ò ma kpe guwaiwaiu, aa ma ikoyáɔ kúao. Aa gí ma yádilea pɔ tó gbé kúa, a wèni e a guuɔzi. Aa tò kámabogɔɔ pɔ má díle gbálɛ míómio, § ma zɛð má a pɔkúmabɔbɔmá guwaiwaiu, mí ní t̀òlɔzɔ. ¹⁴ Ama mi keo ma tó yái. Má ye má a tó ɔkpa bui pɔ ma b̀ò ní Isailiɔ ní wáaɔne. ¹⁵ Ma ɔlèlɛnɛ guwaiwaiu lɔ ma mè má gérínɔ bùsu pɔ ma a legbèné ma mè má kpámá guuo. Vɔ ní zóo di bùsupiɛ, a maa de bùsu píia. § ¹⁶ Aa gí ma yádileaɔ, aa ma ikoyáɔ kúao, mé aa tò kámabogɔɔ pɔ má dílenɛ gbálɛ, ké an sɔ kú ní táaɔwa yái. ¹⁷ N beeo ma ní wènwá, mi ní kaale guwaiwaiu má ní bui midɛo. ¹⁸ Má ò ní néɔne guwaiwaiu aasu ní maeɔ ɔlɛɛo, aasu ní yákea keo, aasu gbálɛ ní táaɔ yá musuo. ¹⁹ Máme má Dii ní Lua ũ, aaliɔ ma ikoyáɔ kúa, aali swásɛ ma yádileaɔi aao zíkɛwá. ²⁰ Aali kámabogɔɔ díle ma pɔ ũ seela ũ wá zānguo, aao dɔ ké Dii ní Luan ma ũ.

²¹ ɔ an népiɔ b̀ò ma kpe, aa ma ikoyáɔ kúao, aai swásɛ ma yádilea pɔ tó gbé kúa i wèni e a guuɔzi aa zíkɛwá, mé aa tò kámabogɔɔ gbálɛ, § ma zɛð má pɔkúmabɔbɔmá, mí palamá ní pɔfɛo guwaiwaiu, ²² § ma ɔsáa, mi keo ma tó yái. Má ye má a tó ɔkpa bui pɔ ma ní bɔlɛ Egipi ní wáaɔne. ²³ Ma ea ɔlèlɛnɛ guwaiwaiu we lɔ, ma mè má ní fáaa bui guuɛ, mí ní fándaiada bùsu ní bùsu, * ²⁴ asa aai ma yádileaɔ mao, aa gí ma ikoyáɔ, aa tò kámabogɔɔ gbálɛ, mé an maeɔ táaɔ ní wé blè. ²⁵ ɔ ma ní kpá yábɛɛkɛaɔla ní yádilea pɔ wíli wèni e a guuo. ²⁶ Má tò aa g̀ò gbála an sa'oa yá musu. Aa sa pɔ wí a pɔ káɛu à tékú ò ní ní né séiaɔ, ké vɔa e ní kú, aai dɔ ké mámɛmaa Dii.

²⁷ Ayámɛto gbènazín né, yá'o Isailiɔne ò mè ma Dii Lua ma mè an deziɔ dɔɛmanɔ yáɛ bee musu lɔ, aa náaisaiyákɛmɛɛ. ²⁸ Ké ma mɔrínɔ bùsu pɔ ma a legbèné guu, ké aa sɔsɔ lɛsɛ ge lí yèlɛlɛ è, aa sa'ò we. Aa ma pɔ fɛlɛmɛɛ ní gba

* 20:6 Bɔa 6.2-8 † 20:11 Lev 18.5 ‡ 20:12 Bɔa 31.13-17 § 20:15 Nao 14.26-30 * 20:23 Lev 26.33

pó aa dà weo ní pò tékúá gí na pò aa kèò ní v̄ēē pò aa èlèwàò. ²⁹ Ǿ ma ní lá ma mè gulesí pò aale géú weò dea ní? Ǿ wí me gupiòne gulesíò e ní a gbáo.

Yákpalekea ní Isailiò

³⁰ Ayámeto o Isailiòne ma Dii Lua ma mè: A á deziò zé se à gbále tááo yá musu à ḡs gbálea yá? ³¹ Tó a m̄o sa'oimá mé a sa pò wí a pò káteu à tékú ò ní á néò, áò gbálea á tááo yá musu e ní a tiaoe. Lá màae Isailiò, má we à yágbεaao. Ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaò má we à yágbεaao.

³² Yá pò kú á n̄seu a zekεo. I me áò zòble líòne ní gbεò lán buiòwae, lán dúnia gbéowa. ³³ Ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaò má a ḡsíl poo, mí gbāam̄é ní p̄okúmabòbawáo. ³⁴ Má a ḡsíl poo mà á k̄aaa bui pò a fáaa ní guuò guue, mí á b̄ole búsu ní búsuò ní ma ḡása gbāao ní p̄okúmabòbawáo. ³⁵ Má tó à gé buiò búsuu gbáau, wá wé i ke síis we, mí yákpalekeán̄o. ³⁶ Lá ma yákpalekè ní á deziò Egipi guwawaiu, màa má yákpalekeán̄o. Ma Dii Lua máme má ò. ³⁷ Mí tó à gē ma kaau, mí tó à ze ní ma bàakuaán̄o yáo. ³⁸ Má gbé pò aa tàaekèmm̄e aa b̄ò ma kp̄eò b̄ò á guue. Baa ké ma ní b̄ole búsu pò aa ku a guu, aa gē Isailiò búsuu, íò d̄s ké m̄ámema Dii.

³⁹ A Isailiò, ma Dii Lua ma mè, lá á baade ye zòble a tááo, à gé! Gbezá á ma yáma! A ma tó pò a kua adoa òòkpam̄e ní á tááo ní á sa'oamáo lo. ⁴⁰ Asa ma Dii Lua ma mè, Isailiò píi aa zòblem̄e ma gb̄èsísl pò a kua adoa musue, Isailiò búsu gb̄èsísl lesípi. We má ní síu. Wekí má sa'oa gbεawá ní á buapò káauò ní gba pò á m̄om̄e. ⁴¹ Tó ma á k̄aaa buiò guu, mé ma á b̄ole búsu ní búsu pò a fáaa guu, má á sí sa pò a pò tékúá gí na ù, mí t̄bò á musu buiò wáa. ⁴² Tó ma suán̄o Isailiò búsu pò ma a legbè á deziòne guu, á d̄s sa ké m̄ámema Dii. ⁴³ Wekí á yákeo ní á d̄aa pò tó a ḡs gbálea i d̄águ, ò á gbasa àò ye ázla gíyáio v̄ai pò á k̄èò yáí. ⁴⁴ Tó ma yákéé ma t̄bòa yáí, i ke á yāv̄aíka ge á yá koleao léu no, á Isailiò í d̄s sa ké m̄ámema Dii. Ma Dii Lua máme má ò.

21

Gεomid̄kti oi té

¹ Dii yá'òm̄e à mè: ² Gbēnazín né, wēbiibii gεomid̄kliwa n̄ yá'o'òè. Anabikeke Negeve búsu líkp̄epi yá musu, ³ ní oè aà ma yáma. Ma Dii Lua ma mè má tes̄wàè. Tépi a kú a lí ísio ní a lí giúwa píi. Wa e a tépi deo. Tépi a tó gbépii oa siakú za gεomid̄kti oi e gub̄ántoo oi. ⁴ Gbépii íò d̄s ma Dii máme ma tépi s̄wà, wa f̄s deo.

⁵ Ǿ ma mè: A'a Dii Lua! Wàle o ma yá musu wà mè, yáasikena nolo?

Dii f̄nda

⁶ Dii yá'òm̄e à mè: ⁷ Gbēnazín né, wēbiibii Yelusaleù oi n̄ yá'o'o sa'okliòne. Anabikeke Isailiò búsu yá musu, ⁸ ní oè ma Dii ma mè, má f̄el̄e ní búsupideò. Má a f̄nda wo a kp̄éu, mí a gbēmaaò ní a gbēv̄áio d̄edeò píi. ⁹ Lá mále a gbēmaaò ní a gbēv̄áio d̄ede píi, má a f̄nda wo mà gbépii léò za gεomid̄kti oi e gub̄ántoo oi. ¹⁰ Gbépii íò d̄s ké ma Dii ma a f̄nda wò a kp̄éu, má s̄òlu lo.

¹¹ Gbēnazín né, aauke! Aauke ní wáa ní èl̄e'leboao ní psiao. ¹² Tó wà n la, b̄oyáí níle aaukeí, ní oné bao pò wa ma tia yáie. S̄s a kē gbépiigu, an ɔ̄ i ḡs d̄òlò, an ká i ga, an gbá ío lua. Yá lé pila, mé a kee. Ma Dii Lua máme má ò.

¹³ Dii yá'òm̄e à mè: ¹⁴ Gbēnazín né, ānabikeke n̄ me ma Dii ma mè: F̄ndae! F̄ndae!

A lena, mé àle teke gènegène!

¹⁵ Wà a lekè gbēdēdea yáie,
wa kèke ké àò teke lán loupileawaε.

Wa pɔnakε ní ma né gopanao yà?
Fēnda bàa kú ní go bee taaεoo.

¹⁶ Wí fēnda kεke wàò kūaε,
wí a leke, wí keke,
wà na gbēdεnaε a ɔzίε.

¹⁷ Wii lé gbēnazín né,
ní waiyookεné,
asa wa fele ma gbéowa
ní fēndapioε,
wa fele ní Isaili kíaɔ píie.
Wa ní dεdε ní fēndaoε
ní ma gbéɔ b.

A yáí tò ñ nzia gbēgbē.

¹⁸ Wa ní gbáa le gwa fá!
Tó gopana pɔ fēnda bàa kuo su ku bo sɔ be?
Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁹ Gbēnazín né, ānabikeke, ní ɔtaale.
To mà lélemá ní fēndao gēn pla ge áaɔ.
Fēnda pɔ a gbēdεdε dasidasie,
wa koezɔnízi ní zípíio,

²⁰ sɔ i kénígu, gbé daside i fu.
Má tò gbēdεdεfēndapi àò ku
an wéle bɔleɔ guu píie.
Kúku, àle teke lán loupileawa,
gbēdεdεa yáí wa kúai.

²¹ Fēnda, le ɔplaa oi, gé zεei.
Gu pɔ n lé yèleu píi lé!

²² Mapi sɔ má ɔtaale, ma pɔ i wee.
Ma Dii máme má ò.

Babeli kía lélea Yelusaleūwa seela

²³ Dii yá'òmεε à mè: ²⁴ Gbēnazín né, iada lán zéwa mèn pla, Babeli kía i sé ní a fēndao. Zépiɔ bɔ búsu doú mípii. Seela péle zépiɔ daalekti, i wéle pɔ zépi lé géu ɔɔné. ²⁵ Ado iada, fēnda i se ge léle Amɔniɔ mεεwia Labawa. Ado iada, i se ge léle Yudaɔwa ní n wéle bíide Yelusaleūo. ²⁶ Babeli kía a ze zékpaau, gu pɔ zé mèn plapiɔ kékúɔwa, i másokε we. A yála ní kaɔ, i yágbea táaɔwa, i pɔɔ pɔa gwagwa. ²⁷ Lí a Yelusaleū sé, i gé bligboobɔ péle a bɔleɔu, i búsu káaai, i gbà lesɔ da, i gbēdεdeyá dile, i zígáale. ²⁸ Yelusaleūdeɔ aao e lí pɔ a sèpiá εεε lé pɔ a gbèné yáí. Ama a to aa ní tàae dɔ, i ní kúku. ²⁹ Ayámeto ma Dii Lua ma mè, lá á tò wá á wáikea dɔ, á táaeɔ bɔ gupuaú mé á duuna písi á yákeɔwa, lá á tò wa dɔ màa, wa ɔpelewáε sa.

³⁰ Mpi sɔ Isailiɔ kía vái beεesaide, n gɔɔ pà, ía pɔ wàle dama kà a wáwa sa.
³¹ Ma Dii Lua ma mè wa aà tulu go, wi aà kíafua go. Yá a lile, wa gbé pɔ í azla busa káfi, wi gbé pɔ í azla káfi busa. ³² Bezia! Bezia! Má tò á gɔ bezia úε. A ea su a gbεuo e gbé pɔ à a vía zé vɔ mó,* mí kpawá.

* 21:32 Daa 49.10

³³ Gbēnazlín né, ānabikēke n̄ mē, ma Dii Lua māmē ma yáe bee ò Amōniō musu an yāzōzōa Isailiōne yái. Fēndae! Fēndae! Wa wò gbēdeēdea yáie, àle teke à láa gbēōneē, àle pipi lán loupileawa.

³⁴ Wépungu gii wàle e ní yá musu, wàle máso pā kené. Fēndapi s̄ou mà à gbēvāipio mi zōzō. An ḡoo pā, ía pó wàle damá kà a wáwa sa. ³⁵ Aa ní fēnda s̄olo a kpéu sa, mí yákpalekeérino gu pó wà ní íu, b̄usu pó aa b̄ou. ³⁶ Má p̄okūmab̄ob̄omá ní téo, mí p̄ob̄o ma níu, mí ní na gbé pās̄iōne ní ozi, gbépio p̄okaalea d̄s. ³⁷ Aa ò de yàa ū téē, wa ní au fāndaiada ní b̄usuu. An yá a d̄o gbēegu loo, asa ma Dii māmē má ò.

22

Yelusaleūde duuna

¹ Dii yá'òmēe à mè: ² Gbēnazlín né, níyō yákpalekeaan̄o lé? Nyō yákpaleke ní gbēden wélep̄ioo lé? N a yābēekeao oè ³ n̄ mē, ma Dii Lua ma mè: Wéle, n wetāḡoo kà gbé pó wà ní dede n guu yái. N gbālè t̄aa pó n gbēōpio yái. ⁴ N ḡo t̄aaede ū n gbēdea yái, n gbālè t̄aa pó wa p̄io yái. N tò n wēni kulun kú, n ḡoo pā. A yái má tó buiō n lāanike, má tó b̄usu pii gbēō n ke p̄oōp̄oo. ⁵ Gbé pó kunno k̄aio ní gbé pó kunno z̄aō n yáalo ké n t̄ō òokp̄a, yá yà n guu yái. ⁶ Isaili k̄iao gwa, an baade lé gbāamo a gbédeee n guu, aale ní dede. ⁷ Gbēo í saka ní de ní ní daogu n guu, * wí gbāamo b̄om̄oone n guu, † wí tone pó gwana v̄loō ní gyaa gbēandoō taiinke n guu. ⁸ N sakà ma p̄oō, n ḡoo pó má d̄ile kāmaboḡoo ū gbālè. † ⁹ K̄omalēdeō ku n guu, aa zè ní gbēdeō. N gbēo í t̄aa bleō ble gbēs̄is̄is̄o musu, ō aaī ea gbās̄ike n guu. ¹⁰ N gbēo í gbada ní mae nawa, n gbēo í kusi n̄oe pó ok̄uaōwa. ¹¹ N gbēo í gbās̄ike ní ní gbédee nao, n gbēo í wiyá ke aa gbada ní né nawa, n gbēo í kusi ní d̄ae f̄ēēewa. § ¹² Wí gbagusaesi n guu gbēdea yái, * wí o'í simá, wí ài z̄ōo wēle, † wí k̄ō b̄o'í mi. Ma yá s̄āngue, ma Dii Lua māmē má ò.

¹³ Má otaale o'v̄ai pó wa è yái ní gbé pó wà ní dede n guu yáo. ¹⁴ Tó m̄ale yá ḡōḡōnno, n gbāa a ka n s̄ō ào dileaa? Ma Dii ma yá'ò mé má kee. ¹⁵ Má n gbēō f̄āaa buiō guue, má ní fāndaiada b̄usu ní b̄usuo, mí ní gbās̄ikea midē. ¹⁶ Tó n ḡō sauluunno buiōne, níyō d̄s ké māmēmaa Dii.

¹⁷ Dii yá'òmēe à mè: ¹⁸ Gbēnazlín né, Isailiō ḡōmēe lán mò gbās̄iwa, amp̄ii aa ḡō lán m̄ogotē ge m̄oju ge m̄osi ge beōma gbās̄i pó wa b̄ōle muauwae. Aa demēe lán ānusu gbās̄iwaē. ¹⁹ Ayāmeto ma Dii Lua ma mè, lá á gbās̄i ápii, má á naaa Yelusaleūe. ²⁰ Lá wí ānusu ní m̄ogotēo ní m̄osio ní beōmao ní m̄ojuo ka muau wà tékau e m̄opi b̄ole, màa má á naaa mà á ká wélepiu ní p̄of̄eo, mí á yó ní p̄okūmao. ²¹ Má á naaaē, mí tes̄wá ní p̄of̄eo, í yó wélepi guu. ²² Lá wí ānusu yō muau, màa á yó wélepi guu, í ò d̄s ké ma Dii māmē ma p̄okūmab̄ob̄owá.

²³ Dii yá'òmēe à mè: ²⁴ Gbēnazlín né, o Yelusaleūpie, wí gbābo a b̄usueo, ō ma p̄of̄ē tò lou i mauo. ²⁵ Aa k̄iao ku a guu lán n̄ōomusu pó aa n̄ōo le k̄ū aale taitai, aale wiid̄owāwae. Aaō gbēnazlino nis̄ina s̄o, aab̄o ní àiz̄eo ní ní pó beēedeō

* 22:7 Iko 5.16 † 22:7 Iko 24.17 ‡ 22:8 Lev 19.30 § 22:11 Lev 18.7-20 * 22:12 B̄oa 23.8

† 22:12 Iko 23.20

naaa, 5 aa tò gyaao ligua a guu. ²⁶ Aa sa'onao lé zikε ma ikoyawao, aaiɔ ma pɔɔ gbálee. Aali pɔ pɔ de ma pɔ ũ dɔkɔε ní pɔ pɔ de ma pɔ ũooo. Aali pɔ gbálea ní pɔ gbálesaio dodoa kɔε yada gbéɔneo.† Aai wékpa ví kámabogooZl táaeae, 5 ma tɔ ɔ ɔkpaa ní guu. ²⁷ Aa kíaɔ ku a guu lán awalewana pɔ aa pɔ kù, aale kékékɔɔwa. Aai gbédede ɔvai'ea yái. ²⁸ Aa anabio í wépfungu giio e, aai másò pão ke, aale pɔ kúle ní yákeapiowa, 5 aai me lá má òn we, kási mi yáe o sɔo. ²⁹ Búsudeɔ í gbáamokɔε, aaiɔ kɔ kpái'o. Aai taasideɔ ní wénadeɔ taiinke, aai bómoo wetá ní yá nao.

³⁰ Ma gbée wéle ní guu aa bíi kaso kéke, ɔ ze ma ae gufoou à gi finini búsupi yá musu, ké másu búsupi kaaleo yái, 5 mi eo. ³¹ Ayámeto má pɔkumabɔɔmá, mí ní mide ní pɔfétɔo. Má ní yákeao wíné ní musue. Ma Dii Lua máme má ó.

23

Yelusaleu ní Samali dea lán nɔe gbastkenawa

¹ Dii yá'òmeε à mè: ² Gbénazín né, nɔeɔ ku gbéɔn pla dadoudeɔ ũ, ³ 5 aa káaluaká Egipi, aa de káaluao ũ za ní wéndiagooe. Wekú wà ɔ bíibiiu ní yɔɔwa, wekú wà ɔmáma ní nenonkeyɔɔwa. ⁴ Vii tɔn ɔɔla, dáuna tɔn ɔɔliba. Aa gɔ ma nɔo ũ, 5 aa negɔe ní nenɔe í'í. ɔɔla mé Samali ũ, ɔɔliba mé Yelusaleu ũ. ⁵ Kua ma pɔ ũ ɔɔla sí káaluakaau, à lù a gɔpɔse Asilibi. ⁶ Ampii búsú dɔaanaone ní gbáadeɔ, éwaaso maa pɔ di sɔ kpe ní ula gáaluladeɔ daa. ⁷ A azla kpámá káaluao ũ, ampíi Asili gbé beedeone. ɔ à gbásiké ní gbé pɔ à lùarizipio táao. ⁸ I káaluakaa pɔ á dáda Egipi too. We wà wulewuleuaano a wéndiagoo, wà ɔ bíibii aa nenonkeyɔɔwa, wà ní pɔeá kèaano. ⁹ ɔ ma aa ná a gɔpɔsepiɔne ní ɔzi, Asili pɔ à lùarizipio. ¹⁰ Aa tò wà aa puizi è, aa aa negɔe ní aa nenɔe náaa, 5 aa aa dè ní fendo. Ké aa ladawá máa, 5 à gɔ yáa ũ nɔeone.

¹¹ Ké aa dáuna ɔliba è máa, 5 à lùarizi a ɔkpá deaála, à káaluaká de a víipila. ¹² A lù Asilibi ɔ se, an búsú dɔaanao ní ní gbáadeɔ, éwaaso maa pɔ di sɔ kpe ní ula wedeɔ daa mpíi. ¹³ Má è à gbásiké sɔ, an pla mpíi aa zé dou sèe. ¹⁴ Aa káaluakaa gè ae ɔ. A è wà gɔe taa kè gíwa ní pɔ téao, Babiloni búsudeone, ¹⁵ pɔɔ dɔɔa ní pi, aa tulu gbáa didia, aa bɔ lán Babeli zígɔ kíaowa lán Babiloni búsudeowa. ¹⁶ Ké à wesie, 5 à lùarizi, 5 à gbé zì ní siii Babiloni búsuu. ¹⁷ Babelideɔ mɔ aa kii wúleiaano, aa tò à gbásiké an luaaaazi guu. Ké aa tò à gbásiké máa, 5 aa nisina ye ní yái ɔo. ¹⁸ Ké aa káaluakaa kpálea ví ɔo, má aa puizi bɔ gupua, 5 ma nisina ye aa yái ɔo, lá ma nisina ye aa víi yái ɔowa. ¹⁹ Aa káaluakaa Egipi a wéndiagoo yá dɔaagu, 5 à a káaluakaa káfi. ²⁰ We à lùau a gɔpɔsezi. An gɔekeɔ de lán zaa'n pɔwa, aai í zu lán sɔwa. ²¹ A a wéndiagoo dɔe'li beeké, gɔo pɔ wà ɔ bíibii aa yɔɔwa Egipi, mé wà ɔmáma aa nenonkeyɔɔwa.

²² Ayámeto ɔliba, ma Dii Lua ma mè, má tékpa ní gɔpɔse pɔ ní nisina ye ní yái ɔopiɔgu, má tó aa bɔ gupiiu, aa mɔ lélema. ²³ Babelideɔ ní Babiloni búsudeɔ pii ní Pekodi ní Soa ní Koaa ní Asili ɔ. Éwaaso maaone, búsú dɔaanaone ní gbáadeɔ mpíi, zígɔ kíaɔ ní tɔdeɔ dia sɔ kpe. ²⁴ Aa bɔ gugbantoo oi aa mɔ lélema ní gɔkeɔo ní zikasgɔo ní zugo ní gbénazinao dasidasi ní sɔngbaoo ní mɔ fua, aai koezónzi. Má n nané ní ɔzi, aai yákpalekenno lá aai kéwa. ²⁵ Ma pɔ a fɛnzie, mí

† 22:26 Lev 10.10

tó wà yáiyama ní pòkúmao. Aa n ní ní n swáɔ gole, n gbé pò gòò i gaga zì guu. Aa n negɔɔ ní n nenɔɔ naaa, n gbé pò gòò i tékú. ²⁶ Aa n pòkasao woloma, aai n nɔambleɔɔ séle. ²⁷ Má n dɛ'li midɛ ní n káaluakaa pò n nawà Egipio. Nyɔ wesi yáipɔle bo, nɔyɔ ea láasooke Egipi yáwao. ²⁸ Ma Dii Lua ma mɛ má n na n zangudeɔne ní zɔle, gbé pò n nisfna ye ní yáí boɔɔ. ²⁹ Aa zangu aa yákeɔne, aa n àizɛɔ séle píi, aai n to puizi wáiwai, n káaluakaa wisaiyá i bo gupuaú. ³⁰ N wáikea ní n káaluakaa mé m̀one, ké n lua buiɔzi n gbáslkè ní ní táaɔ yáí. ³¹ Ké n n v̀i zé sè yáí, pòkúma i pò má kàkaè ɔ má kákane.

³² Ma Dii Lua ma mɛ
nɔyɔ i pò má kàka n v̀ie miɛ.

N imibɔ yáasa mé a ɛ zà,
gbéɔ n láanike aa n yáaɔ
i zɔɔ pò imibɔpi i si yáí.

³³ Ipi a n de, pɔsia i danla,
gɔa bezia ú wáiwai i pò n v̀i Samali mipi yáí.

³⁴ Nyɔ ipi mi píie wululu,
ní n imibɔpi wíwí,
ní n yóɔ lili ní a kasoo.

Ma Dii Lua máme má ò.

³⁵ A yáí tò ma Dii Lua ma mɛ
lá pò ma yá sàngu, n ma kpa kpe,
nɔyɔ n dɛ'li ní n káaluakaa gb'e'ee.

³⁶ Ǿ Dii òmɛɛ: Gbēnazin né, nɔyɔ yákpaleke ní Ǿlao ní Ǿlibao lé? Bòbòríno ní ní yábēkekaɔ. ³⁷ Asa aa gbáslkè mé aa gbéɔ dède. Aa gbáslkè táaɔ yá musu, ɔ aa sa pò wí a pò káteu à tékú òmá ní ní né pò aa ímanɔ táapɔ pòblea ú. ³⁸ Aa yáe bee kèmeɛ bo, gɔɔ bee ɔ aa ma kpé gbālè, aa kámabogɔ pò má dilené Ǿkpà. ³⁹ Ké aa sa'ò ní táaɔwa ní ní néɔ, zí bee aa gè ma kpéu aa a gbālè. Yá pò aa kè ma kpéun we.

⁴⁰ Baa se wí gbéɔ zí gɔɔ sisiine zàzà aa mó. N zu'ò, ríle ní dá, n kio kà, n n nɔambleɔɔ dà. ⁴¹ N zòle wúlekli kefenawa, pò kálea táabúnuwa n ae ní ma tulaletio ní ma nísio.

⁴² Bila pò kú aà kíiɔ yá'ò dɔ ní gbé pò b̀ gbáau aa m̀ɔ. Aa zà dàè ní aà dàunao, aa fua kefenao kpákané. ⁴³ Ǿ ma láasookè ma mɛ: Nɔe pò yáa gbáslkea yáí de a gbèdoá mé lé si káaluakaaú ɔa? ⁴⁴ Ǿ aa ge kèaàno lá wí ge ke ní káaluaoa. Maa aa ge kè ní dɛ'liidee beo Ǿla ní Ǿlibao. ⁴⁵ Gbēmaao yákpalekeńno, aai káaluakaa ní gbèdeao yá wíné ní musu, asa aa káaluakà aa gbéɔ dède.

⁴⁶ Ma Dii Lua ma mɛ, to dasi m̀ léleimá, aai to gili gèngu, aai ní pòɔ naaa. ⁴⁷ Aa ní pápa ní gbɛɔe, aai ní zɛzɛe ní fɛndao. Aa ní negɔɔ ní ní nenɔɔ dède, aai tesɔ ní kpéɔwa. ⁴⁸ Má dɛ'li midɛ ní búsuu, ké nɔɔ e aao laai v̀i, aasu dɛ'li ke lánwao. ⁴⁹ Nɔepi dɛ'li a wi ní musu, aa ní duunakea táaɔ yá musu gb'e'e, aai dɔ ké mámeaa Dii Lua.

¹ Wá kua zǐzǐ ũ wè kēokwide, a mǎ kwide gǎ kwide zǐ Dii yá'òmεε à mè:
² Gbēnazǐn né, gǎ bee dalau, asa gbā Babeli kía koezǐ Yelusaleūzi.* ³ Yālεε ũ
 ní bui swáyāmansaidepiǎ ñ oné ma Dii Lua ma mè:

A oo dite, í ikau,

⁴ í nǒ kau,

nǒ maa, a gbá ní a ǎo,
 í wá nísideǎ ka à pai.

⁵ Iǎ de kpása nǒ maa ũ,

í yáaka oopi zǐε,

í disa à ma oopi guu éle'ele.

⁶ A yái ma Dii Lua ma mè,

waiyoo gbēden wéle,

oo pǎ a gbáslǐ gǐ woloi pi!

A a nǒpiǎ bǎleu dodo píi,

kási ásu líkpa a yá musuo.

⁷ Aa gbéǎ dēde wélepi guu,

aa ní au bǎle gbεεenawa,

aaí kǎle tǎlewa aa bú sukàwào.

⁸ Má tò aupi gǎ gbεεenapiwa,

ké wasu e pǎ káwào yái,

gbéǎ pǎ i pańzi, aaí tǎsimá.

⁹ A yái ma Dii Lua ma mè,

Waiyoo gbēden wéle!

Mapi, má yáakau zǎzǎ sǎε.

¹⁰ A yáakau, í té dau.

A nǒpi disa e a í ba,

a wápiǎ i tékǔ.

¹¹ A oo giipi di teyǎwa,

ké à mǎ e wáa kǔ táutáu,

a gbáslǐ i wolowá,

a kpe sia i láa.

¹² Oopi tò wá fúwa,

a gbáslǐ zǎ a gowà té guuo.

¹³ N gbáslǐ mé n dǎé'li ũ.

Nyǎ zǎao e ma pǎ gé weed,

asa má wéle má n gbáslǐ woloma,

kási ní ye à wolomao.

¹⁴ Ma Dii ma yá'ò, yápi lé mǎ.

Má yápi kεε, má gǐ keio,

má gbēε wegwao, má nǎselileo.

Má yákpalekεáǎ á yákeawae,

ma Dii Lua máme má ò.

Ezekieli na gaa

¹⁵ Dii yá'òmεε à mè: ¹⁶ Gbēnazǐn né, má pǎ pǎ n wé blé sima kándo. Nsu búbuapeo, nísu ǎǎo, nísu to wé'í bǎmao. ¹⁷ Aauke kílikili, nísu ñ aá ge ǎǎo. Nyǎ n fúa ní n kyale kpaa. Nsu pǎ kǔ n léwao. Nsu ge'ǎǎo bǎo ble bleo.

* 24:2 2Kia 25.1

18 Ma yá'ò gbé̄ne kɔɔ, a oosi ̄ ma na gà. Ké gu d̄ò, ̄ má yá p̄ Dii òm̄e kè. 19 ɔ̄ aa ma la aa mè: Yá p̄ r̄le k̄e beē de wá yá ũ yá? N a b̄ōlekew̄e. 20 ɔ̄ má w̄emá ma mè: Dii yá'ò m̄e à mè 21 má o á Isailīne á Dii Lua mè, ále a kp̄e gb̄ale, á zegik̄li p̄ í fanad̄ò, í k̄e maa, i a bēkepi, á neḡeó r̄ í á nen̄e p̄ a r̄ tó weo gaga z̄l guu. 22 I ke lá má k̄ewa. A p̄ kú á léwao, á ge'òb̄lnō ble bleo. 23 Ā á f̄ua r̄ í á kyalē kpaa. A búbuapeo, á ɔ̄lbo. A ibaba á duuna yáí, í aaukēk̄e. 24 Má̄ deé seela ũ. Lá má k̄e píi, ápīo s̄ á k̄e, ío d̄s k̄e Dii mé Lua ũ.

25 Dii èa mè: Gb̄enaz̄ln né, gɔɔ p̄ ma r̄ zegik̄li símá, an f̄andábo p̄ aai p̄nakeòpi, p̄ p̄ r̄ wé bl̄e an p̄ d̄wàpi r̄ í r̄ neḡeó r̄ í r̄ nen̄e, 26 gb̄é p̄ b̄ò z̄l bee a m̄o n k̄li, i a bao k̄áne n swáwa. 27 Z̄l bee n léna a gole, ní yá'ò r̄ gb̄é p̄ b̄òpi, n léna āo naalea bo. Nȳo dené seela ũ, aai d̄s k̄e m̄am̄ema Dii.

25

Anabikekēa Am̄nīo yá musu

(Zel 49.1-6, Eze 21.28-32, Am̄o 1.13-15, Sof 2.8-11)

1 Dii yá'ò m̄e à mè: 2 Gb̄enaz̄ln né, webiibii Am̄nīo k̄li oi, ní anabikekēe r̄ í yá musu 3 n̄ me: A Dii Lua yáma! Ma Dii Lua ma mè, k̄e wá ma kp̄e ɔ̄kp̄a, wá Isaili b̄usu k̄e bezia ũ, mé wá Yudāo k̄uk̄u t̄ar̄nō z̄lɔ̄ ũ, lá a mè, èh̄e, tàale, tàale, 4 a yáí má á na gukpedēne r̄ ɔ̄z̄l. Aa b̄ōkpakpa á guu, aai zw̄aakpēo d̄d̄o á z̄anguo, aai á lib̄e ble, aai á v̄l mi. 5 Mí tó á m̄ewia Laba ḡo yiongō kák̄i ũ, á b̄usu i ḡo s̄adad̄ak̄i ũ, ío d̄s m̄am̄ema Dii. 6 Asa ma Dii Lua ma mè, k̄e á ɔ̄taalè, a gbap̄àle, a p̄nakè Isaili b̄usu yá musu, a yá kp̄áí d̄ò á n̄d̄e guu, 7 a yáí má ɔ̄t̄wá, mí tó buio á p̄ōo séle. Má á k̄e buiōwa, mí á b̄usu mid̄e. Má á d̄eoz̄, ío d̄s k̄e m̄am̄ema Dii.

Anabikekēa M̄abuō yá musu

(Isa 15.1-16.14, 25.10-12, Zel 48.1-47, Am̄o 2.1-3, Sof 2.8-11)

8 Ma Dii Lua ma mè, k̄e M̄abuō r̄ Seidēo mè, gwa, Yudāo ḡò lán bui píiwa, 9 a yáí má r̄ w̄éle p̄ kú gb̄ep̄olēo b̄iib̄lēo w̄ew̄e, sea za r̄ b̄usu lé w̄éle maae beēwa: Bēyesim̄o, Baali Meona r̄ Kiliataīo. 10 Má r̄ kp̄á gukpedēwae, aai ḡo r̄ p̄ ũ r̄ Am̄nīo, Am̄nīo yá a d̄o gb̄eegu bo. 11 M̄aa má yákpalekēe r̄ M̄abuō, aai d̄s k̄e m̄am̄ema Dii.

Anabikekēa Ed̄ōo yá musu

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Zel 49.7-22, Eze 35.1-15, Am̄o 1.11-12, Abd 1-14, Mal 1.2-5)

12 Ma Dii Lua ma mè, k̄e Ed̄ōo t̄ōs̄i Yudāowa, tàae láasai aa k̄e we. 13 A yáí ma Dii Lua ma mè, má ɔ̄t̄ Ed̄ōowae, mí gb̄enaz̄lna r̄ p̄tuoō m̄on̄z̄, mí tó an b̄usu ḡo wáiwai. Wa gaga z̄l guu sea za Temani e á ḡe p̄e Ded̄awae. 14 Ma gb̄é Isailīo t̄osimēe Ed̄ōowa. Aa yáke Ed̄ōone ma p̄f̄e r̄ ma p̄k̄úmao léu, Ed̄ōo ío d̄s a k̄e máme mále t̄osimá. Ma Dii Lua máme má ò.

Anabikekēa Filit̄ēo yá musu

(Isa 14.29-31, Zel 47.1-7, Yōe 3.4-5, Am̄o 1.6-8, Sof 2.4-7, Zkl 9.5-7)

15 Ma Dii Lua ma mè, k̄e Filit̄ēo saká r̄ ib̄e z̄ōgu, aa t̄osimá maamae, 16 a yáí ma Dii Lua ma mè, má ɔ̄t̄ Filit̄ēowae, mí Keleti buip̄io m̄on̄z̄, mí r̄ gb̄é k̄ni p̄ kú ísialēo mid̄e. 17 Má t̄osimáe maamaa, mí r̄ wetá r̄ p̄f̄e. Tó ma t̄osimá, aai d̄s k̄e m̄am̄ema Dii.

26

*Anabikekea Tiide yá musu**(Isa 23.1-18, Yoε 3.4-5, Amō 1.9-10, Zkl 9.1-4, Mat 11.21-22)*

¹ Wá kua zázó ũ wě kuedode mō gōō séia zǐ Dii yá'òmee à mè: ² Gbēnazlín né, Tiide ò Yelusaleū yá musu aa mè: Ehēe, a da wíwíae! Bui zé wèwēe. A gǒ bezia ũ, wa kâe sa. ³ A yáí ma Dii Lua ma mè, má fēlennōe Tii, má tó buio mō lélelema lán ísia ikooawa. ⁴ Aa Tii bíí dúuzō, aai a gugwakli lesb gboo, mí a būsuti waae, i gō gbeseena ũ. ⁵ I gō táalufálēkii ũ ísia guu, asa ma Dii Lua máme má ò. Bui wélepi pōō séle, ⁶ wi a zōewiadeō dede ní fēndao, aaiō dō ké māmēmaa Dii.

⁷ Asa ma Dii Lua ma mè, má tó Babeli kí Nebukanēza bō gūgbāntoo oi, kíao kíapi i mō léle Tiiwa ní sōō ní zikasōgōō ní sōdeō ní zīgōō dasidasi. ⁸ A n zōewiadeō dede ní fēndao, i gbà lesb da lianzi, i būsū kálē bíí sae, i a sēngbaōō aē kpálema. ⁹ A n bíí gbēgbē ní a bíí gboobōō, i n gugwakli lesb gboo ní a mōō. ¹⁰ Aa sōō dasi gēagē, an luutē i kunla. N bíí deedeē sōdeō ní zugōō ní sōgōō kōfí yáí, i gē n bíí bōleu lá wí gē wéle pō wá a bíí gbōouwa. ¹¹ Aa sōō ōzō n zēaō, i n gbēō dede ní fēndao, n gbēpele gbāō i kwé. ¹² Aa n àizēō naaa, aa n pōō séle. Aai n bíí gboo, aai n pōēá kpēō dúuzō, aai n gbēō ní n líō ní n būsutio zu ísiau. ¹³ Má lesia mide n guu, wa mōōna'ō ma n guu bō. ¹⁴ Má n kē gbeseena ũe, ní gō táalufálēkii ũ. Wa ēa n kálē bau bō, asa ma Dii Lua máme má ò.

¹⁵ Ma Dii Lua má ò Tii yá musu, tó ísialedeō n kwēa kōfí mà, mé aa gbé pō kē'āō auukea mà, wále gbēō dede n guu, aa kpakpanaga. ¹⁶ Isiale būsū kíao pila ní gínawa, aai ní gomusū wolo, aai ní ula wēsádeō bō. Zōlea tōle vía a ní kú, n yá i dimá, aai lualua láasai. ¹⁷ Aa wēnale si n yá musu aa mēne:

Wéle tōde pō ígbēō kuu,

n kaale fá!

Mpi ní n gbēō gbāa ví yāa ísiaa,

nì tó vía isialedeō kù m̄pii.

¹⁸ N gbooa tò aa lualua ní víaō,

gili gē ísia gūgūnadeōgu n kwēgōō.

¹⁹ Ma Dii Lua ma mè, tó má tō n gō bezia ũ, wéle pō wa kuu bō ũ, tó má tó ísia dānla mé i zōōpi kúaaama, ²⁰ má n kpa gbé káauō kíí ní gbé pō aa sí bedauō. Má tó nyō ku tōle nōnau we ní gbé pō sí bedauō bezia pō a vuo ũ. Nyō su n kukki dúniau la bō. ²¹ Má tó ní mide váie, níyōō ku bō. Wa n wēle, kási wa n e bō. Ma Dii Lua máme má ò.

27

Wēnakea Tiie

¹ Dii yá'òmee à mè: ² Gbēnazlín né, wēnale da ní Tii pō kú ísiabuakli ³ i laata ní bui dasi pō an būsū ku ísialeō n mē:

Ma Dii Lua ma mè,

Tii, ni mē n kefenke bōlei.

⁴ N dē lán gówa ísia guo,
n kalenaō tò n kefenke bōlei.

⁵ N líbá Senii gbē pēlione,
mé n lípeleá Libā sede líe.

6 Wà n gólibɔ̀ à ní Basana gbéneliɔ̀e,
wà n lipereɛɔ̀ kè ní Sipi bùsu sé lí pɔ̀ wà wesa swaa dàdauɔ̀e.

7 N zwááa Egipi pólé wèsádeɛ,
a de n dàlapoo ù.

N zwàakpe zwááa zwàa búuna
ní zwàa gáalulade pɔ̀ b̀̀ Elisa bùsuuɔ̀e.

8 Sidɔ̀deɔ̀ ní Aavadideɔ̀ mé n gobɔ̀naɔ̀ ù,
nzía gbé gɔ̀sideɔ̀ mé n ígbèɔ̀ ù.

9 Gebali gɔ̀side zɔ̀ɔ̀ ku n guu
n gufootatanaɔ̀ ù.

Isia góɔ̀ ní ní ígbèɔ̀ ku n saɛ,
ále laata sánu.

10 Péesiɔ̀ ní Ludiɔ̀ ní Libiiɔ̀
ku n zígɔ̀ guu negɔ̀naɔ̀ ù.

Aa ní sèngbaɔ̀ ní ní mò fùáɔ̀ lòolooma,
aa tò n kefeù kù.

11 Aavadi zígɔ̀ kálea n bíiɔ̀wa aa liai,
Gamadadeɔ̀ ku n gugwakíi lesɔ̀ guu.

Aa ní sèngbaɔ̀ lòoloo n bíiɔ̀wa
aa tò n kefenke b̀̀lei.

12 Taasisideɔ̀ laatánnɔ̀ sánu n àizeɛ dasiɔ̀ yáí. Aa fiabòne ní ánusuo ní mɔ̀sio
ní mɔ̀puo ní beɔ̀mao. 13 Gelekiɔ̀ ní Tubaliɔ̀ ní Mesekiɔ̀ laatánnɔ̀ sánu, aa fiabòne ní

zɔ̀ ní mɔ̀gotè pɔ̀. 14 Togaamaɔ̀ fiabòne ní s̀́ zikenaɔ̀ ní s̀́ zikananaɔ̀ ní s̀́baonaɔ̀.

15 Lodedeɔ̀ laatánnɔ̀ sánu, bùsu dasideɔ̀ mé n laalunaɔ̀ ù, aa wesa swaa ní
mɔ̀a lío kpàma. 16 Silio laatánnɔ̀ sánu n pɔ̀ dasiɔ̀ yáí, aa fiabòne ní tiikazio

ní zwàa gáaluladeo ní zwàa wèsádeo ní bàabaaó ní ósoo ní lubiio. 17 Yudaɔ̀ ní
Isailio laatánnɔ̀ sánu, aa fiabòne ní p̀́wenaɔ̀ ní zóo ní nísió ní lí'oo. 18 Damasibio

laatánnɔ̀ sánu ní Elebɔ̀ véeo ní Zahaa sákāo n pɔ̀ dasiɔ̀ ní n àizeɛ yáí. 19 Dá buio
ní Geleki pɔ̀ kú Uzaliɔ̀ n laa lù ní mò pɔ̀ wa kásoo ní kasia gínanao ní kané lí feeo.

20 Dedáɔ̀ laatánnɔ̀ sánu ní gaal zwáaɔ̀. 21 Laalubuɔ̀ ní Kedaa kíaɔ̀ laatánnɔ̀ sánu
ní sáneboɔ̀ ní sásakaoɔ̀ ní bleɔ̀. 22 Seba ní Laama laatanaɔ̀ fiabòne ní pɔ̀ gínana

maaɔ̀ pii ní gbè beɛedeɔ̀ pii ní vuao. 23 Halanadeɔ̀ ní Kanedeɔ̀ ní Edenideɔ̀ ní Seba
laatanaɔ̀ laatánnɔ̀ sánu ní Asilio ní Kilimadadeɔ̀. 24 Aa p̀́kasa maaɔ̀ ní ulada

búunaɔ̀ ní zwàa pɔ̀ wà bà kèwàɔ̀ ní pɔ̀ wèsáde pɔ̀ wí kpále kpéuɔ̀ ní bà gbáa
yáma n eleu.

25 Taasisi gó'ilenaɔ̀ n laaɔ̀ sea,
ní káa, n tɔ̀b̀̀ isia guo maamaa.

26 Gobɔ̀naɔ̀ gennɔ̀ ikooa lesɔ̀ kíi,
gukpe íana i n wíwí isia guoguo.

27 N àizeɛ ní n laaɔ̀ ní n pɔ̀ pii
kpále isia guoguo n ɔ̀̀kpagaɔ̀

ní n bɔ̀naɔ̀ ní n ígbèɔ̀
ní n gufootatanaɔ̀ ní n laatanaɔ̀

ní n zígɔ̀ ní dasi pɔ̀ kú n guuɔ̀.
28 Gɔ̀sɔ̀ a lualua ígbèpiɔ̀ wii yáí.
29 Gobɔ̀naɔ̀ b̀̀le ní góɔ̀ guu nípii,
gofinaɔ̀ ní ígbèɔ̀ pii aao zea gɔ̀sɔ̀le.

30 Aa wiile n yá musu,
aai búbuape wēnanno.
Aa búsu zu ní mia,
aai gbeembo túfu guu.

31 Aa ní migbaa lé n yáí,
aai zwànkasaɔ da.
Aa n ɔ̀ɔɔ ní pɔsiao
ní búbua páslo.

32 Aa wēnale sine ní ɔ̀ɔɔɔ,
aa wēnakene aa me:
Tii, wéleε muaanno,
ɔ̃ n ke kyɔ́ ísia guoguo?

33 Ké n laa yíaaɔ dāzεu ísiao,
bui daside kã n àizεε zɔɔ yáí.
N pɔɔ tò dúnia kíaaɔ kè ɔdeɔ ũ.*

34 Ísia n wiwi sa, n sɔɔle ísiu,
n pɔɔ ní n gbéɔ̀ kpàlennɔ̀ n̄pii.

35 N yá dí ísialedeɔwa,
ɔ̃ an ká sí, an oa ɔ̀ɔ̀kpà.

36 Buiɔ̀ laatanɔ̀ lé lesuikεema,
n kaalea vái, níyɔɔ ku bau ɔ̀ɔ.

28

Anabikεεa Tii kla yá musu

¹ Dii yá'òmεε à mè: ² Gbēnazín né, o Tii kíaa
ma Dii Lua ma mè:
Ké n nzla sè lesí yáí,

ni me n kamawa,*
ní zɔ́lea ma kpalabaawa ísia guo.
Gbēnazínan n ũ, Lua no,
baa tó ríle e n ɔ̀nɔ̀ kāmawae.

³ N ɔ̀nɔ̀ kã Danieliwaa?
Asiiyāe ulεanεoa?

⁴ N àizεε kãaanzi n ɔ̀nɔ̀ ní n wezεo yáí,
n vua ní ánusuo n̄n̄n̄aa n láašiu.

⁵ N tágea ɔ̀nɔ̀ zɔɔ yáí n àizεε kãfi
ɔ̃ n nzla sè lesí àizεεpi yáí.

⁶ A yáí ma Dii Lua ma mè,
lá ríle e n ɔ̀nɔ̀ kāmawae,

⁷ a yáí má tó bui z̄lloɔ̀ lélema,
bui pɔ aali gbé wēnagwaaɔ.
Aa fēnda wo n kefenke ní n ɔ̀nɔ̀zi,
aa n gawi pípia ɔ̀ɔ̀kpane.

⁸ Aa n kpa bεdau,
n gaa aɔ pásí ísia guo.

⁹ Nyɔ̃ e o gbé pɔ́ lé n deɔ wáa n kamawae?
Gbēnazínan n ũ gbépiɔ̀ne, Lua no.

* 27:33 Zia 18.19 * 28:2 Isa 14.13, 2Tes 2.4

10 Gyafɔɔde gaa n̄yɔ̄ ga a ũ bui z̄lloɔ ɔz̄l,
asa ma yá'ò.
Ma Dii Lua máme má ò.

11 Dii yá'è à dèdèa à mè: 12 Gbēnazīn né, wēnalēē bee da ní Tii kíao, ní mēè ma
Dii Lua ma mè:
Gbē wásawasa sāsain n ũ,
n ɔnɔ pēema, n kefenke léso.

13 N kú ma swalu guu Edeni,†
gbè bēēede píi de n pɔnanzi ũ:
Lubii, topaza, emelodi,
kisoliti, onisi, diamaa,
safii, tiikɔazi ní yasepeo.

Vua wà gbè bēēede p̄ɔ kùkùò zàbleɔɔ ũ.
Gɔɔ doū z̄l wà n ke ní p̄p̄iɔ.

14 N de malaika gās̄lade p̄ɔ má dile àɔ ku ma kúki ũ.
N kú ma gbēs̄s̄l p̄ɔ a kua adoa musu,

n taa'ò gbè bēēede tekeɔ guu.‡

15 Zaa wà n ke ní taae ví n yákeauo,
e gɔɔ p̄ɔ wà d̄ɔsaikē èma.

16 N tágea z̄áz̄a guu p̄ás̄l p̄ēema,
n duunakē, ɔ ma a gbēs̄s̄l z̄òne.

Malaika gās̄lade p̄ɔ kú ma kúktia,§
ma n ya n b̄ɔ gbè bēēede tekeɔɔ.

17 N nzia sè les̄l n kefenke yáí,
n ɔnɔ kè búí, ɔ ma n zu d̄úniau,*
ma n ke p̄ɔgwagwaa ũ kíao aē.

18 N duun dasiɔ ní n tágea d̄ɔsaio yáí
n gbās̄s̄saikē ɔ̀kpà,
ɔ má tò té b̄ò n guu, à kùma,
ɔ n ḡɔ túfu ũ t̄ɔle
gbé p̄ɔ lé n gwaɔ aē.

19 Yápi dí bui p̄ɔ n d̄ɔwa pii,
n kaálae vái, n̄yɔ̄ ku bau l̄ɔ.

Anabikeke a Sid̄ yá musu
(Yo 4.4-8, Zkl 9.1-2, Mat 11.21-22)

20 Dii yá'ò mēē à mè: 21 Gbēnazīn né, webiibii Sid̄ ɔi, ní ānabikeke a yá musu

22 ñ me ma Dii Lua ma mè,
má fele ní Sid̄ ɔo sae,
wi ma kp̄ela aà yáí.

Tó ma yákpalekēaànɔ,
mé ma t̄ɔb̄ò aà yá musu,
wi d̄ɔ ké māmēmaa Dii.

23 Má gagyā z̄l wàe,
au i báale aà z̄eɔɔ.
Wa liaaàzi, wi z̄lkaaànɔ,
gbé̄ɔ i kwe aà guu ḡeɔ ũ,

† 28:13 Daa 2.8 ‡ 28:14 Zia 21.19-21 § 28:16 Daa 3.24 * 28:17 Isa 14.12, Zia 12.9

aai d5 ké mámɛmaa Dii.

²⁴ Bui p3 liaa Isailiozi, aai sakaŋgupio aao dené le p3 í rí z5 à rí wāwā ũ bo, wio d5 ké mámɛmaa Dii Lua.

²⁵ Ma Dii Lua ma mē, tó ma Isailio b5le búsu p3 aa fáaaao guu ma rí kāaa, mé ma t5bò rí yá musu bui3 wáa, aao ku búsu p3 má kpà ma z5blena Yak5buwau.

²⁶ Tó ma yákpalekè rí bui p3 liaarízi aa sakaŋgupio, Isailio io ku búsupi guu d5d5a, aai kpéd5d5u, aai v5ebu3 keu, aai d5 ké mámɛmaa Dii rí Lua.

29

Anabikekɛa Egipio yá musu (Isa 19.1-25, Zél 46.2-26)

¹ Wá kua ziz5 ũ wè kwide, a m3 kwide g5o kuɛplade zí Dii yá'òmɛɛ à mē:

² Gbēnazín né, webiibii Egipio kí Fala55wa, ní ānabikekɛ aā yá musu rí Egipio búsuo. ³ Oè ñ mɛ ma Dii Lua ma mē:

Egipio kí Fala55, má felenn3,
n kwása p3 rí wúlea Niili 3nao guu,
ni mɛ Niiliá n p3ɛ,
ní mɛ n n p3 kè nzíawa.

⁴ Má kokoao kanɛ n gbàou,
mí tó n swa kp3o m3 kpa n tɛɛ3wa.
Má n gále má n b3 n swa'3napio
rí n swa kp3 p3 kpà n tɛɛ3wa3 sánu,

⁵ mí n to gbáau,
mpi rí n swa kp3pio pii.

N gè a g5 wúle sísía,
gbēɛ a n wá3 káaa à séleo.
Má n kpa wáio rí bā3wa rí p3blea ũɛ,

⁶ Egipio i d5 ké mámɛmaa Dii.

N g5 Isailioɛ fee lípana ũ yāa.*

⁷ Ké aa gbāa'èma aa n kú,
n wiwi rí 3u, 5 an gāu gbóo.
Ké aa s3kpálenzi, n ɛ'ɛ,
5 an wó b53ũ.

⁸ A yáí tó ma Dii Lua ma mē
má tó wá m3 zíkainno,
mí n gbé3 rí n p3tuo3 mí3nz5.

⁹ Egipio a g5 bezia gii ũɛ,
a gbé3 io d5 ké mámɛmaa Dii.
Ké n mē Niiliá n p3ɛ, ní mɛ rí kè,

¹⁰ a yáí tó má felenn3 rí n swao.
Má tó Egipio búsu g5 da wáuu
bezia gii ũ za Midoli rí Asua3
e à gɛ pɛ Etiopi búsu z5léwa.

¹¹ Gbēnazína ge p3tuo gbɛ a péle weo,
p3ɛ a páao,

gbēɛ a3 ku weo e wè bla.

¹² Má tó Egipio búsu g5 bezia ũ
dɛ búsu p3 33kpà yā3la,

* 29:6 Isa 36.6

a wéle i gɔ bezia ɔ ũ
 de wéle pɔ wà ní dúuzɔ̀ yāaɔla.
 Má Egipiɔ fáaa buiɔ guue,
 má ní fāndaiada bɔsu ní bɔsuoε,
 an wéle i gɔ bezia ɔ ũ e wè bla.

¹³ N beeo ma Dii Lua ma mè, wè blapi gbea má Egipiɔ bɔle bui pɔ aa fáaau guue, mí ní káaa, ¹⁴ mí surɔnɔ ní buibɔkɔ́i Egipi bɔsu gεomidɔkɔ́i oi. Wεkɔ́i an kpala a gɔu kpeε, ¹⁵ a gɔ kpeε de kpala píia, aa e nízia se lesɔ́ de buiɔla ɔo. Má ní laoε, aa e kible buiɔwa ɔo. ¹⁶ Aaɔ de Isailiɔ gbāa'ekli ũ ɔo, Isailiɔ i dɔ sa ní zεa ní Egipiɔ́a duunae, aaiɔ dɔ ké māmεmaa Dii Lua.

¹⁷ Wá zɔblea wè baasɔ ní plaode guu, a mɔ séia gɔɔ séia zɔ́i Dii yá'òmεε à mè:
¹⁸ Gbēnazɔ́n né, Babeli kí Nεbukaneza ní a zɔgɔ́ zɔ́ gbāa kà ní Tiideɔ. ɔ aso ní baade miká ní ní gāuo wɔlo, aapi ní a zɔgɔ́pɔɔ aai à'e zɔ́ pɔ aa kà ní Tiideɔ yá mɔsu. ¹⁹ Ayāmεto ma Dii Lua ma mè, má Egipi na Babeli kí Nεbukanezae a zɔ́le, i Egipipi áizεεɔ naaa, i a pɔɔ séle a zɔ́gɔ́pɔɔnε ní ase a ũ. ²⁰ Ma Egipi kpáwa kɔai pɔ a kè ase a ũε, asa máme aa zɔ́pi kāmεε. Ma Dii Lua máme má ɔ.

²¹ Gɔɔ bee má Isailiɔ gba gbāa, mí n gba lé n̄ yá'ɔ ní guu, aaiɔ dɔ ké māmεmaa Dii.

30

Wēnakεa Egipiɔnε

¹ Dii yá'òmεε à mè: ² Gbēnazɔ́n né, ānabikeke n̄ me ma Dii Lua ma mè wiipe n̄ me, agya! A gɔɔ kà!

³ Asa gɔɔpi kà kái,

Dii gɔɔpi káikù.

Guduuduɔ gɔɔe!

Buiɔ yá'egɔɔe!

⁴ Wa mɔ léle Egipiɔwa ní fēndao, sɔ́ i ké Etiopiɔgu.

Tó wà gbéɔ̀ dède Egipi,

wa aà áizεεɔ séle,

wi aà gbāa'ekli gboo.

⁵ Etiopiɔ ní Putiɔ gagarɔnɔ sānu zlu ní Ludiɔ ní Laalubuɔ píi ní Libiis ní bɔsude pɔ aa ledoukèrɔnɔɔ.

⁶ Ma Dii ma mè

gbé pɔ́ i Egipi gba gbāaɔ léle,

gbāa pɔ́ Egipiɔ́ í ānadāɔ kɔ a é.

Wa gaga zɔ́ guu za Midoli e Asuá, ma Dii Lua máme má ɔ.

⁷ An bɔsuɔ gɔ́ bezia ũ de bɔsu píia, an wéle ɔ́ɔkpaa aɔ de wéle píia.

⁸ Tó ma tesɔ́ Egipiwa,

an dɔnledεɔ ké kélekele mípiie,

aaiɔ dɔ́ ké māmεmaa Dii.

⁹ Gɔɔ bee má zɔnaɔ gbae ní gó'ilenaɔ, aai gili gē Etiopi pɔ́ kálea dɔ́dɔaɔgu.

Sɔ a kɛ́ngu Egipi yá'egɔɔ.
Gɔɔpi lé mɔɛ fá!

10 Ma Dii Lua ma mɛ
má tó Babeli kí Nɛbukaneza
Egipi zlgɔ dasiɔ míɔnzɔ.

11 Má mɔaàɔ ní aà zlgɔɔ,
bui pásipiɔ i Egipi dúuzɔ.
Aa ní fɛndaɔ wo Egipiɔzi,
aai to búsu pa ní gɛɔ.

12 Má tó a swaɔ í ba,
mí búsupi na gbɛvãipione ní ɔzi.
Má tó bui zìloɔ búsupi ò̀kpa
ní pɔ pɔ kú a guuɔ.
Ma Dii máme má ò.

13 Ma Dii Lua ma mɛ
má táaɔ mide,
mí Mɛfisi dii pápiɔ míɔnzɔ.
Kíae aɔ ku Egipi lɔɔ,
má tó vía Egipiɔ kú mípiie.

14 Má tó Egipi gɛɔmidɔkíi oi gɔ bezia úe,
mí tesɔ Zoáwa,
mí yákpaleke ní Tebesio.

15 Má pɔkúmabɔɔ
Egipi wɛ́le bíide Pelusiwa,
mí Tebesi gbé dasipiɔ t̀lɔɔzɔ.

16 Má tesɔ Egipiwa,
Pelusi i luukpa,
wi Tebesi bíi gboo,
Mɛfisi i loo fáane.

17 Eliɔpɔli ní Bubasio èwaasoɔ gaga zì guue,
wi tá ní wɛ́lepideɔ zìzɔɔ ú.

18 Tó ma Egipiɔ zuu bɔle gbéɔne,
má ní gbãa pɔ aai íanadãò kɔ'ɛ.

Gu a si Tapanesi fáane,
lou guduúduu i daa,
wi a zɛwiadeɔ kúkú zìzɔɔ ú,
wi táínnɔ.

19 Maa má yákpaleke ní Egipiɔ,
aaiɔ dɔ ké máme ma Dii.

20 Wá kua zìzɔɔ ú wè kuɛdode, a mɔ sɛ́ia gɔɔ soplade zí Dii yá'òmɛɛ à mè:

21 Gbɛnazín né, ma Egipiɔ kí Falaɔɔ gàsì è,

ɔ wi dɔ à gbàgbão,
wi zwãa yewà à gbãakù,
ké à e fɛnda kúo.

22 A yáí tò ma Dii Lua ma mɛ
má ea fɛle ní Egipiɔ kí Falaɔɔɔe,
mí aà gàsì é'ɛ pla píi,
a gbãa ní a gyãeo,

vãikεawa. Ma giaazi, ¹² ̄ bui z̄ilo p̄as̄ip̄io aà z̄ò, aa aà tò gb̄ès̄l̄s̄l̄o musu we. A ḡõnao l̄èl̄e guzuleo p̄ii, a ̄nēo w̄iwi bùsu swad̄ōo p̄ii. ̄ Dúnia bui p̄ii b̄òl̄e aà uei, aa aà tò we. ¹³ Bã bui p̄ii mò p̄èp̄e a ḡewa, s̄èan̄ōo bui p̄ii mò k̄ilimpa a ḡõnāwa. ¹⁴ Ayãmeto lí p̄ó kú í saee a gb̄ãkū les̄l̄es̄l̄ mãa lo, a misona a z̄ó luawa lo. Lí i'enaε gb̄ãa a ka mãa lo, asa amp̄ii a ga lán gb̄enaz̄lnawaε, aai ta è z̄òolou t̄òl̄e n̄onau.

¹⁵ Ma Dii Lua ma m̄e, ḡōo p̄ó à tà bedau, mã tò í p̄ó kú t̄òl̄eu w̄enak̄èè, mã tò a í z̄òe, í z̄ōopi ḡò kálea gudoū. Mã tò gusia kùle Libã bùsuwa, ̄ s̄èa lío lá wòlo p̄ii. ¹⁶ Ké ma aà z̄ù bedau ní gb̄é p̄ó aale tá è z̄òolou weo, aà lélea k̄õfi buio l̄ualua, ̄ Edeni lío n̄òse n̄ini t̄òl̄e n̄onau we, Libã lí maa kefena í'enap̄io. ¹⁷ Bui p̄ó ledouk̄èaan̄o aa ku aà ueip̄io s̄õ, buip̄io s̄iãan̄o bedau, aa tà gb̄é p̄ó ḡaga z̄i guuo k̄ii.

¹⁸ N b̄eeε ní n z̄òk̄eo yá musu Edeni lí kpele mé kànwai? N beeo wa n zu t̄òl̄e n̄onau Edeni líp̄io k̄iiε. Nȳōo ku we ní gyaf̄ōo de ní gb̄é p̄ó ḡaga z̄i guuo. Falāōo ní a gb̄é̄o yán we nípii. Ma Dii Lua mãme mã ò.

32

W̄enak̄ea Falāōe

¹ Wá kua z̄īz̄ōo ũ w̄è kuεplade, a mo kuεplade ḡōo s̄éia z̄í Dii yá'òm̄eε à mè:

² Gb̄enaz̄ln̄ né, w̄enale si Egip̄io kí Falāōo yá musu ñ oè:

Ni ke lán n̄òmusuwa buio guu,

n̄i de lán kw̄asawa ío guue.

Ni k̄õde n swāo guu,

n̄i a í ya ní n gb̄ã, ní ̄z̄õwà.

³ Ma Dii Lua ma m̄e

z̄iḡõ das̄io k̄ãaa, mí a bai kpane,

aai n ga n bo ma táalu guu.

⁴ Mí n zu s̄èu mã n to t̄òl̄e we,

bão í mo p̄ep̄ema nípii,

s̄èan̄ōo í n ble aa kã nípii.

⁵ Mã n báasi kále gb̄ès̄l̄s̄l̄o musu,

mí n guup̄ōo k̄óle guzuleo pai.

⁶ Mã tó t̄òl̄e ga ní n au p̄ó b̄òl̄eo,

a gb̄ès̄l̄s̄l̄o le, í swāo pa.

⁷ Tó ma n de, mã oku luabea,

mã tó saanao siakū.

Mã tó lou kùle íat̄ewa,

m̄é mōvua a gupu lo.

⁸ Luabe gupuak̄ūnao siakū piie,

mã tó gu ke s̄īii n bùsuu.

Ma Dii Lua mãme mã ò.

⁹ Tó ma n kaalea baokpa buiōne,

mã tó gili ḡé gb̄é das̄ip̄iōgu,

bùsu p̄ó ní d̄õōo gb̄é̄o.

¹⁰ Mã tó n yá di dasiwa,

an k̄ião kã í s̄i n yái,

tó ma a f̄enda mãle n w̄é oi.

N lélea ḡōo an baade a lualua láasai a w̄eni yái.

11 Asa ma Dii Lua ma m̀e,
Babeli kía a m̀o lélema zí guue.

12 Má tó bui pásí nēgōnao
n zīgō dasi kwé ní n̄ fēnda.
Aa Egipi zlasca lesí mide,
aai a zīgō dasi t̀l̀b̀z̄.

13 Má a zu p̀ó kú í saeo m̀ionz̄ píie,
gbēnazína ge zu a ípi ya bo.

14 A gb̄ea má tó a í d̀o d̀o,
a swao i táa'o lán n̄isiwa.
Ma Dii Lua máme má ò.

15 Tó ma Egipi k̀e bezia ũ,
mé ma a p̀o p̀iliwà píi,
tó ma gb̄é p̀ó kú weo d̀e d̀e píi,
aai d̀ó k̀e máme ma Dii.

16 Wēnale p̀ó wa sièn we.
Bui nēnēnao mé aa ši
Egipi ní a zīgō dasi yá musu.
Ma Dii Lua máme má ò.

17 Wá kua z̄l̄z̄ ũ ẁe kueplade, a m̀o s̄éia ḡo ḡeode z̄í Dii yá'om̄e à m̀e:

18 Gbēnazín né, waiyooke Egipi zīgō dasiōne, ní n̄ kpá t̀ole n̄onau ní bui z̄o ũ ní
gb̄é p̀ó aale tá è z̀olouo. 19 Oné, an maa d̄er̄la yá? Aa ḡe w̄ile s̄anu ní gyaf̄o d̄eo.

20 Aa kwé gb̄é p̀ó aa g̀a z̄í guuō guu. Fēnda woa. Wà Egipi ní a zīgō dasiō gále
taò. 21 Nēgōn swana p̀ó kú b̄e d̄auo i o Egipi ní bui p̀ó l̄e d̄ouk̄e āān̄o yá musu aa
m̀e: Aa m̀o w̄ile ní wá gyaf̄o d̄e p̀ó wa gaga z̄í guuō.

22 Asili ku we ní a zīgō píi, aà gb̄é p̀ó g̀aga z̄í guupio miao liaaazi píi. 23 An
miapio ku è z̀olo p̀o ũ, mé aà zīgōp̄io lia aà miai. Gb̄é p̀ó aa tò s̄ k̀e d̄únia
gb̄é gupio g̀aga z̄í guu nípii.

24 Elaũ ku we. Aà zīgō dasi p̀ó g̀aga z̄í guuō lia aà miai. Gb̄é p̀ó aa tò s̄ k̀e
d̄únia gb̄é gupio t̀a gyaf̄o d̄eo k̄i t̀ole n̄onau. An ḡe ḡo kpá ní w̄e ní gb̄é p̀ó
t̀a è z̀olo guuō. 25 Wà w̄ile k̄i k̀e ḡe guu, aà zīgō dasiō lia aà miai. Ampii
gyaf̄o d̄e ñe, aa g̀a z̄í guu. Lá p̀ó aa tò s̄ k̀e d̄únia gb̄é ḡu, an ḡe ḡo kpá ní w̄e
ní gb̄é p̀ó aa t̀a è z̀olo guuō. Elaũ w̄ile a ḡe guu.

26 M̄eseki ní Tubalio ku we. An zīgō dasiō lia ní miai. Ampii gyaf̄o d̄e ñe. Aa
g̀a z̄í guu, k̀e aa tò s̄ k̀e d̄únia gb̄é ḡu yáí. 27 Aa w̄ile ní nēgōn gyaf̄o d̄e p̀ó aa
t̀a b̄e d̄au ní n̄ z̄ikab̄o. Wà ní fēnda k̄ale ní mi z̄ie, wà ní s̄engbaō k̄ule ní ḡe wa.
Nēgōnapio tò s̄ k̀e d̄únia gb̄é ḡu.

28 Mpi s̄ Falaō, níȳo ku w̄iwia gyaf̄o d̄e p̄io guue. Nyō w̄ile ní gb̄é p̀ó aa g̀a z̄í
guupio.

29 E d̄u ku we, aà k̄iaō ní aà kiabuio. Baa ní n̄ nēgōnkeo aa kpagua ní gb̄é p̀ó aa
g̀a z̄í guuō, aa w̄ile ní gyaf̄o d̄e ní gb̄é p̀ó aale tá è z̀olo guuō.

30 Gubāntoo gukpe oi k̄iaō ku we nípii ní Sid̄deō píi. Baa k̀e s̄ k̀e gb̄é ḡu ní
nēgōnke yáí, aa t̀a ḡe guu ní w̄ioe, aa w̄ile a gyaf̄o d̄e ũ ní gb̄é p̀ó aa g̀a z̄í guuō.
An ḡe ḡo kpá ní w̄e gb̄é p̀ó aa t̀a è z̀olo guuō ũ.

31 Falaō a w̄esir̄le, aà n̄s̄e i níni aapi ní a zīgō dasi p̀ó aa g̀a z̄í guuō yá musu.
Ma Dii Lua máme má ò. 32 Má tò s̄ k̀e d̄únia gb̄é ḡu Falaō ní a zīgō dasiō yáí,
k̄ási aa w̄ile gyaf̄o d̄e guu ní gb̄é p̀ó g̀a z̄í guuō. Ma Dii Lua máme má ò.

33

Dii Ezekieli dilea gugwana ũ
(Eze 3.16-21)

¹ Dii yá'òmee à mè: ² Gbēnazīn né, o n gbéone n me, tó má tò zī fēle būsuu mé būsupidē gbé se dile gugwana ũ, ³ tó a è wāle mós rí zīo a būsuu, mé à kuupé gbé gbaa laai yái, ⁴ tó wā kuu'ò mà, tó wi laaidōwāo, mé zī rí blé, anzīa mi musue. ⁵ Lá aa kuu'ò mà, ɔ aai laaidōwāo, aa rízia dēe. Tó aa laaidōwā yāa, dō aa rízia mīsi. ⁶ Tó gugwana è wāle mómá rí zīo, mé i kuupe à gbé gbaò laaio, mé zī gbé blé, ade gā a duuna yáie, kási aà ga a wi gugwanapi musue.

⁷ Mpi sō gbēnazīn né, nímē ma n dile gugwana ũ Isailiōne. Tōo, swāse yá pō lé bō ma léuzi, ní rí gbaomēe laai. ⁸ Tó má ò vāikenae à gāe, mé ni ledawā aà a yākea too, vāikenapi a ga a duuna yái, kási aà ga a wi n musue. ⁹ Tó n ledawā aà mikē a vāikeawa sō, mé i mikēwāo, ade a ga a duuna yáie, mpi sō n nzīa mīsi.

¹⁰ Gbēnazīn né, yá pō Isailiō lé o oné n me, wā duuna rí wā taae tōwā, ɔ àle wā ibaba. Kpelewa wā ke wāo kui? ¹¹ Oné ma Dii Lua ma mè, rí ma kuaō vāikēna gaa lí kamaguo. Má ye vāikēna mikē a vāikeawae, ké à è àò ku. A Isailiō, à nōselile à mikē á vāikeawa. Bóyái á ázia dei?

¹² Gbēnazīn né, o n gbéone n me, tó gbēmaa vāikē, aà maakea a aà bōo. Tó gbēvái mikē a vāikeawa sō, a aà kpaguao. Tó gbēmaa duunakē, a e àò ku a gbēmaake yáio. ¹³ Tó má ò gbēmaae aò kue, mé àle a gbēmaake náaike, à gè lé duunake, aà maakea kee aò dmagu bō. A ga duuna pō a kè yáie. ¹⁴ Tó má ò vāikenae à gāe, mé à mikē a duunawa, àle yāmaake a zéwa, ¹⁵ tó à tōoma pō a sí sōaané n pō pō a sí máo, àle ma ɔtondōkí pō í wēni iné gwa, mé ìli vāikeo, a gao, aò kue. ¹⁶ Duuna pō a kè kee aò dmaguo. Ké à yāmaakē a zéwa yái, aò kue. ¹⁷ Kási n gbé i me, ma yākea maa. Ge an yākea mé maa kai! ¹⁸ Tó gbēmaa a yāmaakea tò mé àle duunake, a ga a yáie. ¹⁹ Tó gbēvái a vāikea tò, ɔ àle yāmaake a zéwa, aò ku a yáie. ²⁰ I me ma yākea maa, kási má yákpaleke rí a baadeo a yākeawae.

Ziblea Yelusaleŭwa

²¹ Wā zōblea wē kuēplade guu, a mō kwide gōo sōode zī, gbēe pīlímá Yelusaleŭ à mò a òmēe à mè: Wā wā mēewia dē.* ²² E gbépi àò gé mói a oosi, Dii gbāa dēdēa, ɔ à ma lēna gōle. Ké a gu dō gōepi mò, ma lēna gōlea, ma lé kpaaua bō. ²³ Dii yá'òmēe à mè: ²⁴ Gbēnazīn né, gbé pō kú Isaili būsuu wélepi ziauo yá'oa ma aa mè, Ablahaŭ mé ado yāa, kási ɔmē būsue bee vī. Azaiasa an gbé pō aa dasi, aa gō būsupi vī. ²⁵ A yái tò, oné ma Dii Lua ma mè, lá aai nōò kōlōkpasai sō, aai wēmale táaazi, mé aai gbēde, a maa aao būsupi vīa? ²⁶ Lá aa zè rí fēndao, aai yābēeke, mé an baade í gbāsīke rí a gbēdee nao, a maa aao būsupi vīa?

²⁷ Oné ma Dii Lua ma mè, rí ma kuaō wa beziadepiō kwé rí fēndaoe, mí zōewiadeo kpa wāiowa aa rí sō, sēgbādeō rí gbē'edeō í gaga rí gagyāo. ²⁸ Má tó būsupi gō da yāaa fōo, an ɔandāa rí gbāa yá musu a midē, í gō fōo. Gbēe a Isaili būsupi baa vī bō. ²⁹ Tó ma rí būsuo tò da yāaa fōo, aao dō ké māmēmaa Dii.

* **33:21** 2Kia 25.3-10, Zel 39.2-8

³⁰ Mpi sɔ gbɛnazin nɛ, n gbɛ́ɔ lé n yá'o kpé gbɔ sae ní kpɛɛɛɔ, aale okɔɛ aale me wà mɔ yá pɔ́ lé bɔ ma léu ma. ³¹ Ma gbɛ́ɔ í mɔ n kíi, aai zɔ́le n ae, aai swákpa n yáí, kási ili kenéo. Aa yemazi ní léo, ɔ an sɔ́ í ta ɔváiwa. ³² N dené gbé pɔ́ í yenzi lé sí ní bɔ nao ní póléadɔo ú. Aai swáse n yáí, kási ili kenéo. ³³ Tó yápi mɔ, kási yápi a mɔɛ sɔ, aai dɔ́ sa ké ánabi kú ní guu.

34

Dii Isailiɔ dānaɔ lelea ní a sãɔ suabaao

¹ Dii yá'omɛɛ à mè: ² Gbɛnazin nɛ, ánbikeke Isailiɔ dānaɔ yá musu. Anabikeke, ní oné ma Dii Lua ma mè, waiyoo á Isailiɔ dāna pɔ́ ále laaidɔ ázlawaɔ! Sãɔ ɔ wí laaidɔmáo lò? ³ I wàagase só, í sáká pɔkasaɔ da, í sá mekpaaɔ de á só, kási ili laaidɔmáo. ⁴ I ní yɛɛsaideɔ gba gbáao, í eseke a gyáɛɔneɔ. A pɔ́ pɔ́ an gbá ɛao í ní gbá dɔnéo, í ɛa su ní pɔ́ pɔ́ aale sásáɔ, í gé pɔ́ pɔ́ vúaaɔ wɛɛɛio. A gbáablémá pásípásle. ⁵ Aa fáaa, ké aa dāna vɔo yáí, ɔ aa gɔ́ wài píie pɔblea ú.*

⁶ Ma sãɔ zã zéwa, aa líaaliaa gbɛ́sɛ́sɛ́ píi ní sɛ́sɛ́ lesɛ́ píio musu. Aa fáaa dúniau píi, gbɛ́e í ní wɛɛɛo, gbɛ́e í kpálɛkɛníziɔ.

⁷ A yáí tò á sādānaɔ, à swáse ma yáí. ⁸ Ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaɔ lá ma sãɔ gɔ́ pɔ́ pɔ́ wí ní síɔ ú, aa gɔ́ wàiɔ pɔblea ú, mé an dāna pɔ́ má dílepiɔ í ní wɛɛɛo, aai laaidɔmáo, sema níziá yá, ⁹ a yáí tò á sādānaɔ, à swáse ma yáí. ¹⁰ Ma Dii Lua ma mè má fɛléánɔ, má a sãɔ bɔle á ɔzɛ́, mí á bɔle sādāu, ké ásu e laaidɔ ázlawa bɔ yáí. Má a sãɔ bɔ á lézle, aao de á pɔblea ú bɔ.

¹¹ Asa ma Dii Lua ma mè, máme má kpálɛke ma sãɔzi mào oliańzi sa. ¹² Lá sādāna í olia a kpásai gɔɔ pɔ́ a ku a sã pɔ́ kpálɛɔ guu, màa má olia ma sãzi, má ní bɔle gu pɔ́ aa fáaaɔ guduuduu gɔɔ. ¹³ Má ní káaa búsu ní búsuɔ, mí ní bɔle buiɔ guu, mí surínɔ ní búsuu. Má ní dádáke Isaili gbɛ́sɛ́sɛ́ pɔleu ní a swadɔɔɔ ní gu pɔ́ wa ku búsupiuo píi. ¹⁴ Má ní dádáke dádákekli maau, Isaili gbɛ́sɛ́sɛ́ lesɛ́ aao de ní kúkii ú. We aa olí níziá, aa pɔble dádákekli sɛ́bɔbɔdeu Isaili gbɛ́sɛ́sɛ́ pɔleu. ¹⁵ Ma Dii Lua ma mè, má a sápiɔ dá, mí tó aa olí níziá. ¹⁶ Má a pɔ́ pɔ́ vúaaaɔ ní pɔ́ pɔ́ kpálɛɔ wɛɛɛ suò, mí eseke a pɔ́ pɔ́ kè'íáɔne, mí ní yɛɛsaideɔ gba gbáa, mí ní dádáke a zéwa. Kási má a mekpaa sã gbáaɔ dedeɛ.

¹⁷ Apio ma sãɔ, ma Dii Lua ma mè, máme má yágɔ́gɔ́ɛ, mí gɔ́gɔ́ sásakaaɔ ní blesanaɔne. ¹⁸ Isailiɔ dānaɔ, pɔblea dádákekli maau í mówáo, ɔ a ɔzɛ́né a kńiwa? I dɔɔa mia í mówáo, ɔ a gɛ́u á yánéa? ¹⁹ Pɔ́ pɔ́ a ɔzɛ́wá ɔ ma sãɔ blea? I pɔ́ a gɛ́u á yá ɔ ma sãɔ mia? ²⁰ A yáí ma Dii Lua mále oé, má yágɔ́gɔ́ á gbé pɔ́ á mekpaaɔ ní á gbé pɔ́ á fɛ́fɛ́aɔne. ²¹ I gásazɔ́ yɛɛsaideɔne, í kóbamalenízi e a ní yá ní kpá zã kpe. ²² Má a sãɔ suaba, aao de pɔ́ pɔ́ wí ní síɔ ú bɔ, mí yágɔ́gɔ́nɛ.

²³ Má sādāna dílené mɛndo ma zɔ́blena Davidi bui ú. Aɔ de ní dāna ú, a laaidɔmá, í ní gwa.† ²⁴ Máme ma Dii máɔ de ní Lua ú, mé ma zɔ́blena Davidi bui aɔ de ní Kía ú.‡ Ma Dii máme má ò. ²⁵ Ma bàa aɔ kúrínɔ, mí wàiɔ midɛ ní búsuu. Aao ku gbáau, aao í lákpeu dɔɔa. ²⁶ Má tó apio ní búsu pɔ́ lía ma gbɛ́sɛ́sɛ́ gɔ́ ɛ́fáai pɔ́ ú. Má tó lou lí mané a gɔɔwa. Má ɛ́fáai gbaené lán louwa. ²⁷ Sɛ́sao lí nɛ'í, tɔ́le a bleke, aai kú ní búsuu dɔɔa. Tó ma ní mɔgala pólóné ní nɔɛ, mé ma ní bɔ gbé pɔ́ aale zɔ́blenɛ ɔzɛ́, aai dɔ́ ké mámeaa Dii. ²⁸ Aa de buiɔ pɔblea ú bɔ, wàiɔ ní só bɔ. Aao ku dɔɔaɛ, gbɛ́e a to sɔ́ kɛ́ńgu bɔ. ²⁹ Má tɔ́le maa táaede

* 34:5 Nao 27.17, 1Kia 22.17, Mat 9.36 † 34:23 Zia 7.17 ‡ 34:24 Eze 37.24

kpámáε. Nɔana a kené sàabu we ɓo. Aaɔ de pɔ s̄s̄sa ũ buiɔne ɓo. ³⁰ Isailiɔ i d̄s̄ ké ma Dii ní Lua má kúrɔnɔ, mé ma gb̄éɔn ní ũ. Ma Dii Lua máme má ò. ³¹ Ma gb̄éɔn á ũ, ma kpàsa s̄aon á ũ, mé má de á Lua ũ. Ma Dii Lua máme má ò.

35

Asi'oa Edũyá musu
(Isa 34.5-17, 63.1-6, Mal 1.2-5)

¹ Dii yá'òmεε à mè: ² Gb̄ēnazlɔn né, webiibii Sei gb̄ewa, ní ānabikeke a yá musu, ³ ní o b̄usupideɔne ñ me: Ma Dii Lua ma mè má feleáɔ, má ɔt̄ɔle á b̄usuwa, i ḡɔ da yáaa f̄ɔɔ. ⁴ Má tó á w̄éleɔ ḡɔ beziaɔ ũε, á b̄usu i ḡɔ da yáaa, íɔ d̄s̄ ké mámemaa Dii. ⁵ Lá a íbelesè ní Isailiɔ za zi, mé a ní kpámá wà ní dede ní f̄ēndao an taasikegɔɔ, an ía gb̄ezá daama guu, ⁶ a yáí tò ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaɔ má á kpá gb̄ēdenaɔwa aa péleázi. Lá á za gb̄ēdeauo, gb̄ēdenaɔ péleázie. ⁷ Má Sei gb̄e yaa á ḡɔ f̄ɔɔ, gb̄ēe á a baa v̄l ɓo. ⁸ Má tó geɔ lí á gb̄ēs̄s̄lɔba, gb̄é p̄ wà ní dede z̄l guuɔ ge a ḡɔ kálea á s̄s̄lɔ musu, á guzuleɔ guu ní á swadɔɔɔ. ⁹ Má tó á b̄usu ḡɔ da yáaae e gɔɔpii, á w̄éleɔ ḡɔ beziaɔ ũε, íɔ d̄s̄ ké mámemaa Dii.

¹⁰ Lá a mè bui m̄n plapiɔ ní ní b̄usuɔ ḡɔ á p̄ ũε, baa ní ma kua weo, ¹¹ a yáí ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaɔ má keé á p̄f̄ēañzi ní á wedɔaneɔ ní á zaaɔguo léue. Tó mále yákpalekeáɔn s̄s̄, má tó aa ma d̄s̄, ¹² ápiɔ í d̄s̄ ké ma Dii ma d̄ēnnɔyá p̄ á ò Isaili gb̄ēs̄s̄lɔ musu má, a mè à ḡɔ da yáaa, íɔ ble sa. ¹³ A le'εa, a yá p̄ òmεε má má. ¹⁴ Ma Dii Lua ma mè, tó d̄unia lé p̄nake pii, má tó á b̄usu ḡɔ da yáaae. ¹⁵ Lá a p̄nake gɔɔ p̄ Isaili b̄usu ḡɔ da yáaa, máa má keé s̄s̄. Sei gb̄e ní Edũ b̄usu piiɔ a ḡɔ da yáaa, íɔ d̄s̄ ké mámemaa Dii.

36

Isailiɔ εa ḡsa ní b̄usu v̄l

¹ Mpi s̄s̄ gb̄ēnazlɔn né, ānabikeke Isaili gb̄ēs̄s̄lɔ yá musu, ní oné aa ma yāma. ² Ma Dii Lua ma mè, lá á íbeɔ mè, ēh̄ēε, gules̄l zipiɔ ḡɔ ní p̄ ũε, ³ ānabikeke a yáí ñ me, ma Dii Lua ma mè, lá buiɔ liaázi, aa á yaa a ḡɔ ní p̄ ũ, mé á t̄s̄ íi ḡɔ d̄s̄ gb̄épii léu, ⁴ a yáí tò Isaili gb̄ēs̄s̄lɔ ní swadɔɔɔ ní guzuleɔ ní gu p̄ wa k̄é yáiyaiɔ ní bezia p̄ bui p̄ liaiɔ l̄lewà aa á láanik̄éɔ, ⁵ ma Dii Lua mále oé, ma asi b̄ēε ò buiɔ ní Edũ pii yá musu ní p̄f̄ē páslɔ, asa aa ma b̄usu k̄é ní p̄ ũ ní yaalɔ ní sakaamaguo, ké aa dá dákekiɔ eu.

⁶ A yáí tò ānabikeke Isaili b̄usu yá musu, ní o gb̄ēs̄s̄lɔne ní s̄s̄lɔ ní swadɔɔɔ ní guzuleɔ, ma Dii Lua ma mè mále yá'o ní p̄f̄ē páslɔ, asa buiɔ á ké p̄ s̄s̄saɔ ũε. ⁷ A yáí tò ma Dii Lua ma mè, ma ɔl̄le bui p̄ liaázine, ma mè aa ḡɔ p̄ s̄s̄saɔ ũ s̄ε. ⁸ A Isaili gb̄ēs̄s̄lɔ s̄s̄ á ḡɔnapa, á ne'i ma gb̄é Isailiɔne, asa an sua ká kái. ⁹ Máme má á wegwa, mi zeáɔn, wi á sa pa wà p̄t̄swá. ¹⁰ Má tó gb̄é p̄ kú á guu k̄s̄. Gb̄épiɔ mé Isaili bui pii ũ. Aa z̄le á w̄éleɔ guu, aai εa á beziaɔ vu. ¹¹ Má tó á gb̄ēnazlɔn ní á p̄ɔtuɔ k̄s̄, aai ne'i aa dasik̄ú. Ma gb̄éɔ kále á guu lán yáawa, íɔ d̄s̄ ké mámemaa Dii. ¹² Má tó gb̄éɔ bebe á guu ma gb̄é Isailiɔ ũ, aai ḡɔ á v̄l e gɔɔpii. A tó an néo kesai ɓo.

¹³ Ma Dii Lua ma mè, lá w̄l oé i gb̄éɔ mómɔ, i tó á gb̄éɔ néo aaɔ kesai, ¹⁴ a yáí tò á gb̄éɔ mómɔ ɓo, á tó á gb̄éɔ néo kesai ɓo. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁵ Má we

buié á s̄s̄s̄ à ma ɓo. Bùsu pále deo á láaniké ɓo, buié a á fu ɓo. Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁶ Dii yá èa dèdèa à mè: ¹⁷ Gbēnazl̄n n̄é, ké Isailiɔ kú rí bùsuu, aa a gbālè rí yákea rí rí dàaɔ yáí. An yákea gbāsl̄m̄e lán n̄e zawae.* ¹⁸ Ǿ ma a p̄k̄ũma b̄b̄ɔmá, ké aa gb̄é dèdè rí bùsuu, mé aa a gbālè rí rí táaɔ yáí. ¹⁹ Ma rí fáaa buiɔ guu, ma rí fándaiadá bùsu rí bùsuo. Ma íadámá rí yákea rí rí dàaɔ yáí. ²⁰ Gu p̄ aa tau buiɔ guu pii, aa tò ma t̄ p̄ a kua adoa òkp̄a we, asa wa ò rí yá musu wà mè: Dii gb̄eɔn ke, kási aa l̄k̄ɔwa aà bùsuue. ²¹ Ǿ ma ze gi ma t̄ na yá musu, ma t̄ p̄ Isailiɔ tò a òkp̄a gu p̄ aa tau buiɔ guupi.

²² A yáí tò, o Isailiɔne ma Dii Lua ma mè, i ke á Isailiɔ yáí mále bee keio, ma t̄ p̄ a kua adoa, á tò a òkp̄a gu p̄ a tau buiɔ guu yáíe. ²³ Má a t̄ gb̄ia p̄ á tò a òkp̄a buiɔ guu kuaadoake ɔloné. Ma Dii Lua ma mè, tò ma t̄b̄b̄ á musu an waa, aaiɔ d̄s̄ ké m̄am̄ema Dii. ²⁴ Má á k̄aaa buiɔ guu, má á b̄o bùsu rí bùsuo, mí suán̄o á bùsuu. ²⁵ Má í wásawasa fáfāwá, í ḡo wásawasa. Má gb̄áb̄e táaɔ rí á gb̄alea piiɔ yá musu. ²⁶ Má á gba s̄ò dafu, mí nis̄na dafu daágu. Má á s̄o p̄ de lán gb̄ewa b̄e, mí s̄o p̄ de báasi ù daé. ²⁷ Má a Nis̄na daágu, mí tò à ma ɔtondk̄i gwa, ío ma ikoyáɔ k̄ua rí laaio. ²⁸ Aɔ ku bùsu p̄ má kp̄a á deziɔwa guu. Aɔ de ma gb̄é ù, mí de á Lua ù.† ²⁹ Má á d̄s̄a, ké ásu gb̄aleo. Má p̄wena sisi á k̄s̄é, má n̄ana k̄áágu ɓo. ³⁰ Má tò á lí p̄ wí a be bleɔ rí á buap̄o k̄s̄, ké wí su á kú buiɔ ae n̄ana yá musu ɓo yáí. ³¹ Tó á yāvaikea rí á dàaɔ d̄b̄águ, áo ye ázla glyáio á duuna rí á yāb̄ekeaɔ yáí. ³² Ma Dii Lua ma mè, àò d̄s̄ i ke á Isailiɔ yáí mále bee keio. A to wí á kú, á ḡee i ḡo kp̄a á wéi á yákeapi yáí.

³³ Ma Dii Lua ma mè, tò ma á duuna k̄ewá, má á k̄ále á w̄léɔ guu, í á beziapiɔ vu. ³⁴ Bùsu p̄ da yáaa a ḡo bugb̄e ù. Gb̄é p̄ lé á bùsu baa v̄o e f̄ɔɔ ɓo. ³⁵ Aa me bùsue bee da yáaa yāae, ɔ á ḡo lán Edeni swaluwa sa. W̄léee bee ḡo beziáɔ ù yāae, wa kw̄e wa k̄e yáiyai, ɔ aa ḡo w̄lée b̄iide gb̄ēnazl̄ndeɔ ù sa. ³⁶ Bui p̄ ḡo líaaázio i d̄s̄ ké ma Dii ma ea w̄lée p̄ kw̄e k̄al̄ekale, ma bùsu p̄ ḡo da yáaa k̄eke. Ma Dii máme má ò mé má kee s̄o. ³⁷ Ma Dii Lua ma mè má tò Isailiɔ yáe bee gb̄eaa ɓ, mí kené. Má tò aa k̄s̄ lán s̄aɔwa, ³⁸ lán s̄a wai p̄ wí m̄omee Yelusaleù dikpeɔɔwa. Má tò gb̄ēnazl̄na rí w̄lée ziaɔ pa dasidasi màa, aaiɔ d̄s̄ ké m̄am̄ema Dii.

37

Gewa giɔ n̄n̄aa guzul̄e

¹ Dii gb̄aa kua, ɔ aà Nis̄na ma se ḡe ma dile guzul̄e, gewaɔ n̄n̄aaau. ² A líaaliaaman̄o rí guu, ɔ ma wáɔ è dasidasi guzul̄e, aa giiḡaga maamae. ³ A ma la à mè: Gb̄ēnazl̄n n̄é, gewapiɔ vue? Má w̄wà: Dii Lua, míme rí d̄s̄. ⁴ Ǿ a òm̄e: Anabikeke gewa giipiɔne, ní oné aa ma yáma. ⁵ Ma Dii Lua má ò gewapiɔne: A ma! Má tò ían w̄enide ḡéágu, í vu. ⁶ Ma k̄o nanawá, mí báasi f̄if̄iwá, mí b̄aa naázi. Má tò ían w̄enide ḡéágu à vu, ío d̄s̄ ké m̄am̄ema Dii.

⁷ Ǿ ma ānabikekè lá a òm̄eewa. Ké mále ānabikepi ke, ma k̄f̄i má w̄oɔw̄oɔw̄oɔw̄o, ɔ wáɔ p̄ep̄k̄ɔwa. ⁸ Ké ma gugwá, ɔ má è k̄o rí báasio n̄anamá, ɔ b̄aa n̄ar̄izi, kási aa ían w̄enide v̄o. ⁹ A èa òm̄e: Anabikeke íanae. Gb̄ēnazl̄n n̄é, ānabikeke, ní o íanae ma Dii Lua ma mè aà b̄o d̄unia gola síiɔu, aà gb̄é p̄

* 36:17 Lev 15.19 † 36:28 Eze 11.19-20, Yoe 3.1-2, Zkl 12.10, Zln 2.16-21

wà ní dedepiɔ pa. ¹⁰ ɔ ma á nabikekè lá a òmɛɛwa. Iana ní pá, aa vù, ɔ aa fɛlɛ sɛ̀ zlgɔ dasidasio ù.*

¹¹ ɔ a òmɛɛ: Gbɛnazɪn né, Isailio pii mé gewapio ù. Aale me wá wáɔ puakù, támaa wá né, wa gɔ pɔ kaaleaɔ úe. ¹² A yáí tò á nabikeke, ní oné ma Dii Lua ma mè, ma gbɛ́ɔ, má á miaɔ wɛ̀wɛ̀ mà á bɔ̀leu, mí suánɔ á búsuu. ¹³ Tó ma á miaɔ wɛ̀wɛ̀, mé ma á bɔ̀leu, áɔ dɔ́ ké mámɛmaa Dii. ¹⁴ Má a Nisína daágu, í vu. Má á kále á búsuu, íɔ dɔ́ ké ma Dii má ò ɔ má kè. Ma Dii máme má ò.

Isailio kua gudou ní Kla mendo

¹⁵ Dii yá'òmɛɛ à mè: ¹⁶ Gbɛnazɪn né, go se n lákɛ̀wà n me, Yudaɔ ní n gbɛ́ Isailio pɔɛ. Gò pále se ɔ, ní lákɛ̀wà n me, Yosefu pɔɛ, Eflaiù buio ní n gbɛ́ Isailio pii pɔɛ. ¹⁷ Gopio nakɔ̀wa aa gɔ gò mendo ù n ɔ̀l. ¹⁸ Tó n gbɛ́ n la aa mè, nýɔ gopio yá bɔ̀lekenéó lé, ¹⁹ ní oné ma Dii Lua ma mè, mále Yosefu go pɔ de Eflaiù buio ní n gbɛ́ Isailio pɔ ù se na Yudaɔ gowaɛ, mí tó aa gɔ gò mendo ù ma ɔ̀l. ²⁰ Go pɔ ní lakɛ̀wàɔ dɔ́né aa e, ²¹ ní oné ma Dii Lua ma mè, má Isailio ɔ go pɔ aa tàu buio guu, má ní káaa za gupiiu, mí suínɔ ní búsuu. ²² Má tó aa gɔ bui mendo ù ní búsuu gbɛ̀sɪsɪdepiue, mé aao kía ví mendoɛ. Aao de bui lee plaɔ ù ɔo, mé an kpala aɔ kpaalea lee pla ɔo. ²³ Aa nízia gbále ní táaɔ ɔo ge yá pɔ má zau ge táae páleɔ. Má ní d́a, ké aasu pɔ̀ɔɔzákɛ aa duunake ɔo yáí. Má gbáɔné, aaiɔ de ma gbɛ́ ù, míɔ de ní Lua ù.

²⁴ Ma zɔ̀blena Davidi bui a kiblemá.† An dána aɔ mendoɛ,‡ aaiɔ ma ikoyá kúa, aaiɔ ma ɔ̀tonɔkɪi gwa ní laaio. ²⁵ Aao ku búsu pɔ má kpá ma zɔ̀blena Yakɔ̀buwau, búsu pɔ an deziɔ kuu yáa. Ampio ní n néɔ ní n tɔ̀únaɔ aao ku a guu gɔ̀pɪie, mé ma zɔ̀blena Davidi bui aɔ de ní kía úe gɔ̀pɪi. ²⁶ Ma báa aɔ kúrnɔ gɔ̀pɪie. Má ní zedɔ, mí ní ḱs, mé ma kúki aɔ kú ní guu gɔ̀pɪie. ²⁷ Ma zɔ̀lekɪi aɔ kú ní guue, mé máɔ de ní Lua úe, aaiɔ de ma gbɛ́ ù.§ ²⁸ Tó ma kúki kú ní guu gɔ̀pɪi, buio dɔ́ ké ma Dii ma Isailio díle ma gbɛ́ ù.

38

Anabikekɛa Gɔgu yá musu

¹ Dii yá'òmɛɛ à mè: ² Gbɛnazɪn né, wɛ̀biibii Gɔgu* pɔ de Meseki ní Tubali buio kía ù Magɔgu búsuuwa, ní á nabikeke aá yá musu. ³ Oè ma Dii Lua ma mè: Má felennɔ Gɔgu, Meseki ní Tubali† buio kía. ⁴ Má n lé liaa, má kokoaa ka n gyaɔwai, mí ɔ̀nnɔ ní n zlgɔ̀ pii ní n sɔ̀ɔ ní n sɔ̀de pɔ an gɔ̀kebɔ paio ní bíla pɔ sɛ̀ngbao néna ní a zɔ̀ɔo kúa, ampíi aale ní fɛ̀nda máleɔ. ⁵ Pɛɛsio ní Etiopio ní Libiio kunnɔ, baade ní a sɛ̀ngbaoo ní a mò fúao. ⁶ Gomɛɛ zlgɔ̀ pii kú we ɔ ní Tɔ̀gaama‡ pɔ kú gugbántoo títiu zlgɔ̀. Bui dasipio kunnɔ. ⁷ Sɔ̀uke maamaa, mpi ní bíla pɔ káaanzipio, ní ɔ̀aané. ⁸ Wè dasi gbɛa má yákpalekennɔ. Gɔ̀gbɛzázɪ nýɔ si Isaili búsuu. Búsupideɔ bɔ́ zɪ́ yáú, aa bɔ́ buio guu dasi, aa káaa ní búsuu gbɛ̀sɪsɪde pɔ gɔ́ za zi wáiwai guu. Ma ní bɔ̀le buio guu, ɔ aa ku dɔ̀ɔa nípii. ⁹ Nyɔ si ní búsuu lán zaa'fanawa, lán lou felea pɔ dáguawa, mpi ní n zlgɔ̀ ní bui dasi pɔ kunnɔ.

¹⁰ Ma Dii Lua ma mè, gɔ̀ bee yá a gɛ́ n sɔ̀u, ní láasoo vái ke, ¹¹ ní me nýɔ ge si búsu pɔ kálea bíisai guu, ní léle a gbɛ́ pɔ kú dɔ̀ɔa kílikilíɔwa. Aa bíi ge

* 37:10 Zia 11.11 † 37:24 Eze 34.24 ‡ 37:24 Zaa 10.16 § 37:27 2Kln 6.16, Zia 21.3 * 38:2 Zia 20.8 † 38:3 Daa 10.2 ‡ 38:6 Daa 10.2-3

bɔle ge zɛkakabɔ gb̄aae v̄lo. ¹² Nȳs me r̄ȳs r̄ ɔ́ɔ naaa ñ r̄ ble, ní ea ɔ́t̄s bezia p̄ wa vù depiɔwa, gb̄é p̄ b̄ò buiɔ guu, aa k̄aa d̄únia guoguo r̄ r̄ ɔ́tuɔɔ r̄ r̄ àizee p̄ diɔ. ¹³ Seba r̄ Ded̄a b̄usudeɔ r̄ Taasisi tagenaɔ r̄ r̄ k̄iaɔ one: N m̄o p̄ɔ s̄imá ȳá? N bilapi k̄aa, ké aa ánuusu r̄ vuao r̄ ɔ́tuɔɔ r̄ àizee r̄ ɔ́z̄z̄ɔ naaa taò dasidasi ȳá? ¹⁴ A ȳá tò gb̄enaz̄ln né, anabikeke, ní o Ḡogu ma Dii Lua ma mè, ḡɔ bee, tó ma gb̄é Isailiɔ k̄ále d̄ɔɔa, ɔ́ r̄ȳs dazeuo lò? ¹⁵ Nȳs b̄o n b̄usu gugb̄antoo t̄tipiu, mpi r̄ bui p̄ kunnɔ dasidasɔ, ò dia s̄́ kpe ápii. A dasi a ke z̄ai z̄iḡs waiwai ù. ¹⁶ A m̄o l̄éle ma gb̄é Isailiɔwa lán lou felea p̄ ì daguawa. Ḡogu, ḡɔgb̄ez̄áz̄l má m̄ónnɔ, ní l̄éle ma b̄usuwa, ké bui pii e ma kuaadoake d̄s ḡɔ p̄ má t̄b̄o n musu r̄ waa.

¹⁷ Ma Dii Lua ma mè, níme n gb̄é p̄ ma aà ȳadà ȳaa ma z̄òblena Isaili anabione aa ò uo lò? Ḡɔ bee aa anabikekè a w̄e dasikù, aa mè r̄ȳs l̄élemá. ¹⁸ Ma Dii Lua ma mè, ḡɔ bee, tó Ḡogu l̄èle Isaili b̄usuwa, má fele r̄ ɔ́ɔɔa ma níuo. ¹⁹ P̄f̄e p̄ás̄l ní kȳaw̄áo guu ma mè, t̄ɔle lualuaa z̄ɔ aɔ ku Isaili b̄usuu ḡɔ bee. ²⁰ Kp̄ɔ r̄ b̄áɔ r̄ s̄èanɔɔɔ r̄ ɔ́taa'onkuawaɔ pii r̄ gb̄é p̄ kú d̄únia guuɔ pii aa lualua ma ae. Gb̄ès̄is̄l̄o gb̄oo, ȳát̄e kw̄é, bíl̄o l̄éle pii. ²¹ Ma Dii Lua ma mè má ȳá p̄ ì to v̄la ní kú pii gb̄ae Ḡogu r̄ a gb̄éɔwa. An baade a f̄enda ka a gb̄é. ²² Má tadamá r̄ gagyáo. Má lou bilibili r̄ lough̄eo ñ íat̄egb̄s̄ tedeo kaaagu r̄ aà z̄iḡs̄ r̄ bui dasi p̄ kuaan̄ɔ. ²³ M̄aa má a z̄ɔke r̄ ma kuaadoakeo ɔ́l̄o buione dasi, mí b̄omá, aai d̄s ké m̄ámema Dii.

39

Ziblea Ḡoguwa

¹ Gb̄enaz̄ln né, anabikeke Ḡogu ȳá musu ñ me ma Dii Lua ma mè: Má fele n̄n̄o Ḡogu, M̄eseki r̄ Tubalio k̄ia. ² Má n l̄é liaa, má n ga za gugb̄antoo t̄itiu má m̄ónnɔ, mí n gb̄ae Isaili gb̄ès̄is̄l̄oɔwa, ³ mí n sá lé má b̄o n ɔ́zeu, mí n kaɔ b̄ole n ɔ́plaau aa kw̄é. ⁴ Nȳs kpagua Isaili gb̄ès̄is̄l̄o musu, mpi r̄ n z̄iḡs̄ r̄ bui p̄ m̄ónnɔ pii. Má á kpá b̄a ñòblena bui piiwa r̄ w̄aɔ ɔ́blea ùe. ⁵ Ma Dii Lua ma mè á kw̄é s̄̄ue, asa m̄áme má ò. ⁶ Má té gb̄ae Maḡogu b̄usuwa r̄ gb̄é p̄ k̄ále d̄ɔɔa ísia baaleɔ, aai d̄s ké m̄ámema Dii. ⁷ Má tó ma gb̄é Isailiɔ ma t̄s kuaadoake d̄s. Má tó w̄a ma t̄s p̄ a kua adoapi ñ̄kpa ɔ́o, bui i d̄s ké m̄áme má Dii Isailiɔ Lua p̄ a kua adoa ù. ⁸ Ma Dii Lua ma mè, ȳápi a m̄ó mé a ke. Ḡɔ p̄ má òpin we.

⁹ Isaili w̄éledeɔ b̄ole z̄ikab̄ɔ s̄éle ȳaa ù, aai tékaò, s̄engbao néna r̄ a z̄ɔɔo pii r̄ s̄áɔ ní kaɔ r̄ ḡo r̄ s̄ónaɔ. Aaò tékaò e w̄e s̄opla. ¹⁰ Aa gé ȳaweí s̄eu ɔ́o. Aa liz̄s̄ l̄ákpeu ɔ́o, asa aa ḡòkeɔɔp̄iɔ s̄éle ȳaa ùe. Aa gb̄é p̄ m̄ò r̄ ɔ́ɔ s̄imá p̄ s̄éle, aa gb̄é p̄ m̄ò r̄ ɔ́ɔ naaaiɔ p̄ naaa. Ma Dii Lua m̄áme má ò. ¹¹ Ḡɔ bee má gu p̄ wa Ḡogu r̄ a gb̄é v̄lu ñ̄oné Isaili b̄usu tagenaɔ guzuleu Isida Wiside oi. Ḡogu r̄ a gb̄é bilao v̄la we a zez̄s̄ tagenaone, wi t̄kpa guzulepie Ḡogu Z̄iḡs̄. ¹² Isailiɔ r̄ v̄l e m̄o s̄opla gb̄ab̄a r̄ b̄usue ȳá. ¹³ Ma Dii Lua ma mè, b̄usudeɔ r̄ v̄l r̄pii, aai kp̄elaa ma t̄b̄oɔ. ¹⁴ Wa gb̄éɔ dile aao b̄usu keele gb̄ab̄oàe ȳá. M̄o s̄oplapi gb̄ea aa gé kp̄álekei ge p̄ kú v̄s̄aiɔzi. Gb̄eɔ lí kp̄álekei, gb̄eɔ lí ḡs̄ waɔ v̄l. ¹⁵ Tó aale gé kp̄álekei m̄aa, tó gb̄é b̄ò gewawa, aali lípele we seela ù, ḡév̄nao i m̄o s̄éle ge v̄l Ḡogu Wai guzuleu. ¹⁶ W̄éleɔ ku we, w̄l me Bíla. M̄aa aa gb̄ab̄o b̄usupie.

¹⁷ Gbēnazin né, ma Dii Lua ma mē, o bā bui piiē rí wàìḡ pii aa káaa gupiiu, aai mḡ sánu sa zḡḡ pḡ mále oné guu Isaili gbēstisḡ musu, aa nḡḡ ble aa au mi. ¹⁸ Aa nēgḡnaḡ ble, aa dúnia kíaa au mi, lá aa dené sāsakaḡ rí sānēbḡḡḡ rí blesanaḡ rí gáaeḡ ūwae. Ampii aao dené lán Basana búsu pḡ mēkpaḡwae. ¹⁹ Sa pḡ mále oné guu, aa a nísi gbē aa kē'la'la, aai a au mi, iḡ rí de. ²⁰ Ma Dii Lua ma mē, blesa pḡ mále kené guu aa sḡḡ ble aa ká rí rí dikpenaḡ rí nēgḡnaḡ rí zḡkan bui pii. *

²¹ Má tḡḡ buiḡ guu, aai ḡ pḡ má tḡmá e rí la pḡ má damáo. ²² Sea za gḡḡ bee Isailiḡ dḡ ké māmēmaa Dii rí Lua, ²³ buiḡ i dḡ ké Isailiḡ gḡ zḡḡḡ ū yāa rí duuna rí rí bḡa ma kpeḡ yáie. A yáí ma bḡ rí kpe, ma rí ná rí ibeēḡne rí ḡzḡ, ḡ wà rí kwé zḡ guu. ²⁴ Ma yákēné an gbálea rí rí taaēwaa, ma a wé gá má zúné. ²⁵ Ayámēto ma Dii Lua ma mē, ma pḡfē pásḡ a fele ma tḡ pḡ a kua adoa yá musu, mí Yakobu buiḡ bḡ zḡḡkēu má suḡnḡ, mí Isailipiḡ wēnagwa pii. ²⁶ Tó aa kálea rí búsuu dḡḡḡ, mé gbēe yá lé rí vḡakū bḡ, an gēe pḡ gḡ kḡá rí wéi rí rí bḡa ma kpe yáo a dḡḡḡ bḡ. ²⁷ Tó ma rí káaa buiḡ guu, mé ma rí bḡle rí ibeēḡ búsu rí búsuḡ, má suḡnḡ, mí tḡḡ rí musu buiḡ dasideḡ wáa, ²⁸ aai dḡ ké māmēmaa Dii rí Lua. Baa ké ma ḡzḡnzi buiḡ guu zḡḡḡ ū, má rí bḡle we má rí káaa rí búsuue. An gbēe a gḡ weo. ²⁹ Má a wé gá zu Isailipiḡne bḡ, asa má a Nisḡna pisimáe. † Ma Dii Lua māmē má ò.

40

Lua ua dafu yá

(1Kia 6.1-38, 2Lad 3.1-9)

¹ Wá kua zḡḡḡ ū wē baasḡode daalea gḡḡ kwide zḡ, wá mēewia wia wē gēḡ mēndosaide guu, gḡḡ bee ḡ Dii gbāa mḡa, à gēmanḡ we. ² Wépungu'ea guu Lua gēmanḡ Isaili búsuu, à ma da gbēstisḡ zḡ lesḡ musu. * Kpéḡ ku gbēpi gēmidḡkii pḡleu lán wélewa. ³ A gēmanḡ we, ḡ ma gḡe e, aà mē de lán mḡḡotēwa. A zea bíibḡleu, mé a bapuna rí fee pḡyḡbḡḡ kúa. † ⁴ ḡ gḡepi òmēe: Gbēnazin né, gwa rí wéḡ, ma rí swáḡ, ní laaidḡ pḡ pḡ mále ḡḡnēwa pii, asa a yáí wà mḡinnḡ la. Yá pḡ ríle e pii dau ní siu Isailiḡne.

Gukpe oi bíibḡle

⁵ Má è bíi liaa Lua uai. Gḡepi fee pḡyḡbḡḡ kúa, a gbāa gāsḡsuu sooloe. Gāsḡsuu pḡ wále a yá'opi de gāsḡsuu doa ḡla doe. A bíi yḡ rí feepio, a gēe le do, a lesḡ le do. ⁶ A gē bíibḡle pḡ a lé bḡa gukpe oi kii, à dēde a dedēkliwa, ḡ à bḡepi bēe yḡ rí feepio, a yàasa le do. ⁷ Bíibḡledḡanaḡ kpea gbāa le do, a yàasa le do, mé gḡ pḡ kú kpeaḡ zānguo yàasa gāsḡsuu sḡḡ. Bḡepi bilandaa pḡ bḡaa rí Lua kpéḡ bēe le do. ⁸ ḡ à bḡepi bilandaa pḡ bḡaa rí Lua kpéḡ yḡ rí feepio, ⁹ à kē gāsḡsuu swaaḡ, a lé gḡ sḡ gāsḡsuu plapla. Bḡepi bilandaa bḡaa rí Lua kpéḡ. ¹⁰ Gukpe Bḡepi kpeaḡ vḡ kpela rí kpeleo aaḡ'aaḡ. Kpeapiḡ gbāa rí a yàasao sáae, a suunaḡ doue kpela rí kpeleo. ¹¹ A bḡepi lé yḡ rí feepio, a yàasa gāsḡsuu kwi, a gbāa sḡ kue'aaḡ. ¹² Bíibḡledḡanaḡ kpeapiḡ ku kpela rí kpeleo, a yàasa rí a gbāao gāsḡsuu soolosoole, mé gḡ ku kpeapiḡ kpeele, a lesḡ gāsḡsuu do. ¹³ ḡ à bḡepi yàasa yḡ za kpea musu kpela e kpea musu kpele, à kē gāsḡsuu baasḡ. ¹⁴ A ba yḡ bilandaapiwa à líai, à kē gāsḡsuu bāaḡ. ¹⁵ Za bḡepi léwa e a bilandaa léwa

* 39:20 Zia 19.17-18 † 39:29 Eze 11.19, 36.26-27, 37.14 * 40:2 Zia 21.10 † 40:3 Zia 11.1, 21.15

gàsísuu blakwiε. ¹⁶ Kpεαο ní suunaο ní bilandaaο fεnenti vί à liai, a bàasi oi lé yaasaυ, a guu oi tuuuυ. A suunaο daminali gōinaο vί.

Lua ua séia

¹⁷ A ma se gèmanο ua séia guu. Má è kpéne mèn baakwiο dɔdɔkōwa gbε pɔ kpáleawa à liai. ¹⁸ Gbεkpáleapi pε bɔlepιο saalowa, mé à kpáaí ní bɔlepιο gbàa léo. Gbε pɔ kpáleα, a gu εεna pón we. ¹⁹ Ƴ à ua séia yàasa yò bɔα za bɔle séia léwa a guu oi e à gèò ua plaade bɔle léwa bàasi oi. Gukpε oi pɔ kè gàsísuu basοο ní gughántoo oi pɔo lɔ.

Gughántoo oi bíibɔle

²⁰ Ƴ à ua plaade bíibɔle pɔ kú gughántoo oi gbàa ní a yàasao yò. ²¹ A kpεαο àa5'aa5 kpela ní kpeleo ní a suunaο ní a bilandaaο kè doυ ní bɔle séia pɔoε. A gbàa gàsísuu blakwi, a yàasa sɔ baasοο. ²² A fεnentiο ní a bilandaaο ní a daminali gōinaο doυ ní gukpε oi bɔle pɔoε. A dedekli gbápεpekli soplaε, mé a bilandaapi ku a lé kpele. ²³ Ua plaade bɔle lé bɔαα ní gughántoo oi bɔle léoε lán gukpε pɔwa. Sea bɔlepι léwa e ua plaade bɔle léwa gàsísuu basοoε.

Geomidɔkti oi bíibɔle

²⁴ Ƴ à ma se gèmanο geomidɔkti oi, ɔ ma geomidɔkti oi bɔle è. A a lé gɔ ní a bilandaaο yò, à kè doυ ní a kɔni pɔoε. ²⁵ Bɔlepι ní a bilandaaο fεnentiο liai lá a kɔniowaε. A gbàa gàsísuu blakwiε, a yàasa sɔ baasοο. ²⁶ A dedekli gbápεpekli soplaε, mé a bilandaa ku a lé kpele. Daminali gōinaο ku a lé gɔwa kpela ní kpeleo. ²⁷ Ua plaade geomidɔkti oi bɔle vί. Sea bɔlepι léwa e geomidɔkti oi bɔle léwa gàsísuu basοoε.

Ua plaade bíibɔle

²⁸ Ƴ à ma se gèmanο ua plaade bɔle pɔ kú geomidɔkti oi guu e ua plaadepiu. Ƴ à bɔlepι yò, à kè doυ ní a kɔniοε. ²⁹ A kpεαο ní a suunaο ní a bilandaaο doυε. Bɔlepι ní a bilandaaο fεnentiο vί liaai. A gbàa gàsísuu blakwi, a yàasa baasοο. ³⁰ Ua plaade bilandaaο sáasaaε, an gbàa gàsísuu baasɔsɔo, a yàasa sɔ sɔsɔo. ³¹ An bilandaapiο ku ua séia oi. Daminali gōina ku an lé gɔwa, an dedekli gbápεpekliο swaaɔswaaɔε.

³² Ƴ à ma se gèmanο ua plaadeu gukpε oi. Ké a yò, à kè doυε. ³³ A kpεαο ní a suunaο ní a bilandaaο doυε, mé bɔlepι ní a bilandaaο fεnentiο vί liaai. A gbàa gàsísuu blakwiε, a yàasa sɔ baasοο. ³⁴ A bilandaa ku ua séia oi. Daminali gōinaο ku a lé gɔwa kpela ní kpeleo. A dedekli gbápεpekliο vί swaaɔ.

³⁵ Ƴ à ma se gèmanο ua séiapi gughántoo oi bɔleu. Douε ní a kɔniο. ³⁶ Maa ní a kpεαο ní a suunaο ní a bilandaaο. A fεnentiο vί liaai. A gbàa gàsísuu blakwiε, a yàasa sɔ baasοο. ³⁷ A bilandaa ku ua séia oi. Daminali gōinaο ku a lé gɔwa kpela ní kpeleo, a dedekli gbápεpekli swaaɔε.

Sa'obɔ kpé nɔ a táabūnu

³⁸ Kpéne kú bɔle bilandaa saε. Wekli wí idau sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū obɔɔwa. ³⁹ Táabūnuο ku bilandaaο guu kpela ní kpeleo mèn plapla. Wekli wí sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū obɔɔ ní duun awakpabɔɔ ní táae flabobɔɔ kòlòkpakpau. ⁴⁰ Gughántoo oi bɔle bilandaa bàasi oi, táabūnuο ku a dedekli ɔplaaí ní zεεiο mèn plapla. ⁴¹ Maa táabūnu kále bɔlepι ɔplaaí ní zεεiο mèn síiɔsíiɔ, apii kè swaaɔ. Wekli wí sa'opɔɔ kòlòkpakpau. ⁴² Gbè táabūnu mèn síiɔ ku we lɔ sa

pó wí a pó káteu à tékú pó ù. A gbàa gàsísuu do ní kíniòe, a yàasa ló màae, a lesí gàsísuu do. Táabūnupi musu wí sa'onoo kekebooo káleeu. ⁴³ Mò kòolo lé mèn pla pó an gbàa kà òtá dodoo loolooa kpépiu à líaai. Táabūnupi ò wí sa'onoo báasi kálewà.

Sa'ona kpé

⁴⁴ Kpé mèn pla ku ua plaadeu. Ado ku gubāntoo oi bóle sae, a lé elea geomidokliwa. Ado ku geomidokli oi bóle sae, a lé elea gubāntoowa. ⁴⁵ Ǿ gbépi òmæ: Kpé pó a lé elea geomidokliwapiá sa'ona pó Lua kpé zí de ní yá ũ póe. ⁴⁶ Kpé pó a lé elea gubāntoowapiá sa'ona pó sa'okli de ní yá ũ póe. Sa'onapioá Levii bui Zadoki buione. Ampio mé aai sò Diizi wà aà gbagba. ⁴⁷ A uapi yò, a gbàa ní a yàasao sáasaæ gàsísuu basoobasoo. Lua kpé kpele ò sa'oklipi kuu.

Lua kpé

⁴⁸ A ma se gèmanoo Lua kpé bilandaau, ò a a gbapeleo yò, a gèele kè gàsísuu sósooe. A lé yàasa gàsísuu gèo mēndosai, mé a lé gíò gèele kè gàsísuu àa'aa' kpela ní kpeleo. ⁴⁹ Bilandaapi gbàa kè gàsísuu baòe, a yàasa sò kuedo. A dedekli gbápepekli kwie, gbapelepiò ku a lé gípiò sae kpela ní kpeleo.

41

¹ Ǿ à ma se gèmanoo Lua kpéu a kpele, ò a a lé gíò yò, a yàasa gàsísuu soolosoole oplaaí ní zeeio. ² A lé yàasa gàsísuu kwie, a lé gíò yàasa sò gàsísuu sósooe. Kpelepi gbàa gàsísuu blaè, a yàasa sò bao.

³ A gè kpea, ò a a lé lipeleo yò, a yàasa gàsísuu plapla. A lépi yàasa gàsísuu soole, a lé gíò yàasa soplapla. ⁴ Kpeapi gbàa ní a yàasao gàsísuu baobaòe. Ǿ a òmæ: Luakukli zálalan ke.

⁵ Ǿ à Lua kpé gí yò, a yàasa gàsísuu soole, mé kpéne pó líaa Lua kpéi oplaaí ní zeeio ní a kpeo yàasa gàsísuu síìe. ⁶ Kpénepiò didikòa lee àaò, a zíle baakwi, a guo baakwi, a musu baakwi. Lua kpé gbè pó kú musu yàasa késáa zílepoo, kpénepiò zadaa yáí, ké wasu Lua kpépi gí fòo yáí. ⁷ Maa kpéne pó líaa Lua kpéi didiakapi musu yàasa de a zílea. A dedekli ví e a musupòe.

⁸ Má è wà gbè kpàle, a lesí gàsísuu soole, ò wà gbàsa Lua kpépi dōwà. ⁹ Lua kpé kpéneò báasi oi gí gèele gàsísuu sóoe. Gu pó da Lua kpé ¹⁰ ní sa'onaò kpéò zānguo yàasa gàsísuu baòe. ¹¹ Kpénepiò lé mèn pla mé bò uawa, mēndo gubāntoo oi, mēndo geomidokli oi. Gbèkpalea pó líaai yàasa gàsísuu sóoe.

¹² Bè'æe oi kpé pó a lé elea Lua kpépiwa yàasa gàsísuu bàakwi, a gbàa sò basiikwi. A gí gèele píi gàsísuu sóoe. ¹³ Ǿ à Lua kpé yò. A gbàa gàsísuu basooe, mé kpé pó kú a bè'æe oi ní ua pó kú zānguo gàsísuu basooe ló. ¹⁴ Ua pó kú Lua kpé kpele gukpe oi gàsísuu basooe ló. ¹⁵ Ǿ à kpé pó kú Lua kpé kpe oi, a lé elea Lua kpé uawa yò ní a gèkli pó kú kpela ní kpeleo sánu, a gbàa gàsísuu basooe ló.

Lua kpé kpele ní luakukliò ní a bilandaao ¹⁶ ní a bèeò ní a fenenti tuuunaò, wà lí kpàwà a guu píi kpékpé za zíle e fenentiò kli. ¹⁷⁻¹⁸ Wà malaika gàsìadeò ní daminaliò gōinakè Lua kpépi lé musu, mé wa kè wà lía kpépi guu gíò, luakukli ní a kpeleo píi. Daminali kú malaikapio zānguo mēndodo. Malaikapio oa plapla, ¹⁹ a oa pó de gbēnazína pówa æ dōa daminaliwa kpela, a pó de nòomusu

pówa aε d̄a daminaliwa kpele. Wa kè kpé guu gíwa wà liai pii²⁰ za z̄l̄e e musu rí kpépi lé musuo. ²¹ Lua kpépi lé yàasa rí a les̄i sáaε.

Pó kú luakukli kpele oi²² lán sa'okli pó wa kè rí liowa. A les̄i ḡàs̄isuu aās̄, a gb̄aa rí a yàasao ḡàs̄isuu plapla. A golāo rí a zeb̄ōo rí a saalōá líe. Ǿ gbépi òmεε: Táabunu pó kú Dii aen ke. ²³ Lua kpé kpele rí luakukli kpele o gba pó Ǿ koo kpaau v̄i. ²⁴ Kpelepi gbāo plaplaε, mé Ǿ lias̄aiz̄s̄. ²⁵ Wà malaika ḡàs̄ladēo rí daminali ḡōinakè kpele gbapīwa lá wa kè ḡíwawa, mé wà bilandaa saa kè rí lío. ²⁶ Lua kpé bilandaa ḡí f̄enenti tuunaōo v̄i, mé wà daminali ḡōināo kè f̄enentipi l̄é̄wa Ǿplai rí z̄eio. Lua kpépi kpénēo saa v̄i b̄.

42

Sa'onāo kpé̄s̄

¹ Ǿ à ma se ḡemanōo gugb̄antoo oi e ua s̄é̄iau e kpé pó kpaala rí ua plaadeo b̄oaa rí kpé pó kú gugb̄antoo oio. ² Kpépi gb̄aa ḡàs̄isuu bas̄oε, a yàasa blakwi, a lé elea gugb̄antoo. ³ Ua plaade ku kpépi rí Lua kpé̄o z̄anguo, a yàasa ḡàs̄isuu baε. Kpépi kpaala rí ua s̄é̄ia gbe pó kp̄aleaε. Kpé didik̄sa leε aās̄ kpaala rí Lua kpé kpénēo. ⁴ Ḡekli ku kpénepi z̄anguo, a yàasa ḡàs̄isuu kwi, a gb̄aa bas̄o. Kpépi lé elea gugb̄antoo. ⁵ Kpéne pó kú musu yàasa Ǿ ka kpéne pó kú z̄l̄e rí guoowao, ḡekli pó kú we yáí. ⁶ Musu kpénepi gbapelēo v̄i lán ua pówao. A yáí kpénepi gu k̄és̄aa kpéne pó kú z̄l̄e rí guōozi. ⁷ B̄li kú kpépi kpele ua s̄é̄ia oi, à p̄ai e ḡàs̄isuu blakwi. ⁸ Asa ua s̄é̄ia oi kpépi gb̄aa ḡàs̄isuu blakwie. Lua kpé oi s̄s̄ ḡàs̄isuu bas̄o. ⁹ Kpénepi ḡekli kú z̄l̄e gukpe oi. A lépi elea ua s̄é̄iawa.

¹⁰ Kpénēo nana b̄liwa Lua kpé ḡēomid̄kli oi b̄, b̄oaa rí kpé pó kú ḡēomid̄kli oio. ¹¹ Ḡekli ku kpénepi z̄anguo lán kpéne pó aa ku gugb̄antoo oio pówa. A gb̄aa rí a yàasao sáaε. Gugb̄antoo oi kpénepi ḡekli rí rí z̄ōo rí rí lé̄o sáa ¹² rí ḡēomid̄kli p̄oε. Zé pó w̄i ḡeu ku ḡekli miwa b̄li sae gukpe oi lán gugb̄antoo oi pówa.

¹³ Ǿ gbépi òmεε: Gugb̄antoo oi kpénēo rí ḡēomid̄kli oi kpéne pó kpaala rí ua plaadeo kua adoaε. Wek̄li sa'onāo pó aal s̄s̄ Diiz̄i lí Dii p̄ōo bleu. Wek̄li aali Dii p̄ōo ká̄leu, p̄owenti rí duun awakpab̄ōo rí t̄aaε flabob̄ōo, ké gupi kua adoa yáí.

¹⁴ Tó sa'onāo ḡeu, aasuli b̄o gu pó a kua adoapiu aa ḡe ua s̄é̄iauo, sema aa rí p̄okasa pó aal z̄ik̄ēōo t̄o we ḡia, asa p̄ōpiu kua adoaε. E aao gé b̄oi gb̄é̄wa, aali p̄okasa líle.

¹⁵ Ké à Lua kpé ua plaade ȳō à làa, à ma se b̄òmanōo rí b̄ole pó kú gukpe oi léo, 5 a ȳō à liai. ¹⁶ Gukpe b̄li ḡàs̄isuu àa pla rí bas̄ōoε. ¹⁷ Gugb̄antoo b̄li ḡàs̄isuu àa pla rí bas̄ōoε b̄. ¹⁸ Ḡēomid̄kli b̄li ḡàs̄isuu àa pla rí bas̄ōoε b̄. ¹⁹ Ǿ à ḡe be'ae b̄li ȳō, à kè ḡàs̄isuu àa pla rí bas̄ōo b̄. ²⁰ Maa à a b̄li ȳō à liai kpe s̄iis̄ pii. A yàasa rí a gb̄aāo ḡàs̄isuu àa pla rí bas̄ōoε pii. B̄lipi pó pó de Lua pó Ǿ k̄è̄k̄ōwa rí pó pó de Lua pó Ǿo.

43

Dii gawi sua a kpé̄u

¹ Ǿ à ma se ḡemanōo gukpe oi b̄oleu. ² Má è Isailīo Lua gawi b̄o gukpe oi, aà b̄o de lán iz̄ōosuka k̄ōfiwa,* mé aà gawipi t̄ole p̄u. ³ W̄epungu pó má èpi b̄o lán

* 43:2 Zia 1.15

wépfungu pò má è gɔɔ pò Lua mò wá mɛɛwia kaaleiwae, lán wépfungu pò má è Kebaa sae, 5 ma wule ma gbɛɛuwae. ⁴ Dii gawi gè gukpe oi bɔlepiu e aà kpéu. ⁵ Lua Nisina ma se gèmanɔ ua plaadeu, 5 má è Dii gawi aà kpé pà.

⁶ Gɔpi zea ma sae, 5 má mà wàlɛ yá'omɛɛ za kpépiu ⁷ wà mè: Gbēnazlɛn né, ma kpalabaa kpáleklin ke, ma gbadibɔn ke. Máo ku Isailio guu lae e gɔɔpii. Isailio ní n kíaɔ ma tó pò a kua adoa òkpá ní n gbáleo ní n kíaɔ geɔ bau bo. ⁸ Kíapiɔ uakpá wa nána ma uawae, aa kpedò wa nána ma kpéwa, bíi mé gò daa wá zānguo. Aa ma tó pò a kua adoa òkpá ní yābēɛ pò aa kèò, 5 ma ní mɔnzò ní pɔfɛo. ⁹ Aa ní gbáleapi tó, aai ní kía gepio kēa, mío kú ní guu sa gɔɔpii.

¹⁰ Gbēnazlɛn né, ma ua yá bɔɔleke Isailione, aai laasooke a kpaawa, an gee i gɔ kpá ní wéi ní duuna yáí. ¹¹ Tó an gee gò kpá ní wéi yá pò aa kèò yáí, ma ua taa bɔɔlekené, a kpaá ní a bɔklio ní a gèklio ní a iadaaɔ ní a ikoyāɔ ní a yádileao. N a bɔɔlekené, ní ké láu ní wáa, ké aao a iadaaɔ kūa, aai zike a yádileao. ¹² Ma kpe ikoyān we. Tɔɔle pò liaai gbēsisi musuá ma pòe, a kua adoa piie. Ma kpé ikoyān we.

Sa'okti yá

(Bɔa 27.1-2, 2Lad 4.1)

¹³ Lá wá sa'okti yɔn ke: Gàsɔsuu pò wàlɛ a yá'opi de gàsɔsuu doa ɔla doe. Wá eyò wa lia sa'oklipizi, a yàasa ní a záo gàsɔsuu dodo, mé pò pò wa bò wa liai ɔtá doe. Sa'oklipi lesɛn ke: ¹⁴ Daalea e pò kú tɔɔleu e a swá nɛnawa gàsɔsuu plae, a swápi yàasa gàsɔsuu doe. Za a swá nɛnapiwa e a zɔɔwa gàsɔsuu siisɛ, a yàasa sɔ gàsɔsuu do. ¹⁵ A kina pò kú musu lesɛl gàsɔsuu siisɛ, mé a kóba mèn siisɔ kpa musu. ¹⁶ Kɛnapi gbàa ní a yàasao sáae, gàsɔsuu kueplapla. ¹⁷ Swá zɔɔpi kí sa'okti gbàa ní a yàasao sáae, gàsɔsuu gɛo mɛndosaisaie. Swá pò liai zlé yàasa ɔtá doe, mé e pò liai yàasa gàsɔsuu do.

¹⁸ ɔ a òmɛɛ: Gbēnazlɛn né, Dii Lua mè: Tó wa sa'oktipi bò, ké wá e sa pò wí a pò káteu à tékú owá, wí au élewá, a yádileaoɔn ke: ¹⁹ Levii bui sa'ona pò aa de Zadoki bui ú mé aa sɔmazi ma gbagbai. Gáaena kpámá duun awakpabɔ ú, ²⁰ ní a au dá máma sa'okti kóba mèn siisɔwa ní a swá zɔɔ gola mèn siisɔ ní pò pò wa bò wa liaipio, ní gbábò, i gɔ ma pò ú. ²¹ Gáaena duun awakpabɔpi se geò gu pò wa díleu ma ua, ní tesɔwá à tékú, ²² a gɔɔ plaade ní sa'o ní blesan sáasaio duun awakpabɔ ú, wí gbábò sa'oklie, lá wa kè n gáaenaowa. ²³ Tó n gbábò ní láa, gáaena sáasai ní sásakao sáasaio ²⁴ se mɔomɛɛ, sa'onao i wisi fáfawá, aai ma gbagbaò sa pò wí a pò káteu à tékú ú.

²⁵ E gɔɔ soplá nilio blesana kpa duun awakpabɔ ú lá gu lé ɔ ní gáaena sáasaio ní sásakao sáasaio. ²⁶ Gɔɔ soplapi guu aali gbábò sa'oklie, i gɔ ma pò ú, aai na zíwa. ²⁷ Gɔɔpio gbɛa, gɔɔ swaaɔde zí sa'onao lí sa pò wí a pò káteu à tékú o sa'oktipiwa gbéɔne ní sáaukpasaɔ, ma pɔ i kemá na.

44

Gukpe oi bɔled kí pòe

¹ ɔ a ma se à èa gèmanɔ ua séia bɔle pò kú gukpe oi kpeele, a zé taa. ² ɔ Dii òmɛɛ: Wa bɔlee bee zé tó taae, wasu wéo. Gbēe su geuo, à taae, asa ma Dii Isailio Lua ma gēue. ³ Kí mé a zɔle bɔlepiu, i pɔbleu ma wáa. Aali gē, ili bɔ ní bɔlepi bilandaa zéo.

Bui zìloe suli gē Lua uao

4 ǃ à ma se gèmanɔ gugbântoo oi bɔleu e Dii kpé kpele. Ké ma gugwà, 5 má è Dii gawi aà kpé pà, 5 ma wule ma gbɛɛu. 5 ǃ Dii òmɛɛ: Gbēnazīn né, swákpa yá pɔ mále onɛ ma kpé yádileáó ní a ikoyáó musu ma. Gbé pɔ lé gēó ní gbé pɔ lé bɔɔ táasika. 6 O Isaili swáyámansaideɔne ma Dii Lua ma mèn an yábēkɛaó m̀ò le. 7 Aa gèè ma ua ní bui zìlo gyafɔɔde pɔ an sɔ́ pípiáó, 5 aa ma kpé gbálèò gɔɔ pɔ wàle nìsì ní auo kpaá ma blɛ ù. An yábēkɛa páleɔ bàasi, lá aa ma bàakuarínɔ yá gbòon we. 8 Aai laaidɔ ma kpé zìwao, aa zìpi tò dàɔneɛ. 9 Ma Dii Lua ma m̀è, bui zìlo gyafɔɔde pɔ an sɔ́ pípiáó suli gē ma uao, baa bui zìlo pɔ kú Isaili guu.

Levii bui suli sa'oo

10 Levii bui pɔ aà p̀òbɔzakèmɛɛ gɔɔ pɔ Isaili sásáa, aa zà ma yáwa, aa té ní táaɔziò ní duuna gbɛ'e. 11 Aali zìke ma ua, aali wéte a bɔleɔ yáí. Aali ma ua zì ke, aai sa pɔ wí a pɔ káteu à tékùɔ kòlokpakpa ní sa'obɔ pɔ gbéò Ì m̀òò, aai zìkené. 12 N beeo lá aa sa'ò Isailiɔne ní táaɔwa, aa tò aa zà yáwa aa duunakè, a yáí ma Dii Lua ma òlèléné ma m̀è aa ní duuna gbɛ'e. 13 Aasuli sòmazi ma gbagbaio. Aasuli òkã ma p̀ɔɔ ge ma blɛwao, an gɛɛ i gɔ́ kpá ní wéi an yábēkɛaó yáí. 14 N beeo má a ua yá ní zì pɔ wí ke weɔ píi nané ní ɔzle.

Yadilea sa'onane

15 Ké Isaili p̀òbɔzakèmɛɛ, Levii bui sa'ona pɔ aa de Zadoki bui ùɔ laaidɔ ma ua zìwa. Ampì mé aa sòmazi aà zìkɛmɛɛ. Aaɔ ze ma aɛ, aai ma gbagba ní nìsio ní auo. Ma Dii Lua máme má ò. 16 Ampì mé aali gē ma kúki, aai sɔ́ ma táabúni, aai ma gbagba, aai zìkɛmɛɛ.

17 Tó aa gèè ua plaade bɔleɔ dou, aali bàabaa p̀okasa da. Aasuli zìke ua plaade bɔleɔ guu ge Lua kpé kpele ní p̀ókã p̀okasao daao. 18 Aali bàabaa fùà kpaá, aai bàabaa sòolo gese yeyea. Aasuli pɔ pɔ a to í simá yeo. 19 Tó aa b̀ò lé gé gbéò kí ua séiau, aali ní p̀okasa pɔ aai zìkɛoɔ bɔ gíá, aai kálɛ ma ua kpéneɔ dou, aai a pále da, ké an p̀okasapiɔ su na gbéɔwa à ìadamáó yáí.

20 Aasuli migbaa léo.* Aasuli tó ní miká dadaríla sɔo, aali lao. 21 Sa'onao suli wèmi wà gē ua plaadeuo.† 22 Aasuli gyaa ge nɔ pɔ wà gii seo, sema Isaili nɔ léso ge an sa'on dee gyaa.‡ 23 Aali pɔ pɔ de ma pɔ ù d̀ɔakɔɛ ní pɔ pɔ de ma pɔ ùoo dada ma gbéɔne. M̀aa bɔ ní pɔ gbálea ní a gbálesaiò d̀ɔakɔɛo.§ 24 Tó sòle sù fèle, sa'onao mé aali a yágɔgɔ, aai yákpaleke lá má dílewa. Aali dikpe pɔ má díleɔ ikoyáó ní a yádileáó kúá, aai kámabogɔɔ dile adoa.

25 Sa'ona suli sɔ́ gei à gbáleo, áma tó aà mae ge aà da ge aà né ge aà v̀i ge aà dàuna ge aà d̀ae pɔ i zàkɛoɛ, 5 a zɛv̀i à gbále aà yáí.* 26 Aà gbábɔa azíae gbɛa aali kámabo e gɔɔ soplá. 27 Gɔɔ pɔ à gèè sa'oi ma kpé ua plaadeu, aali sa'o ní duun awakpabɔo. Ma Dii Lua máme má ò. 28 Máme má ní túbi ù. Wasuli ní baa da t̀òle kpaaleuo, máme má ní baa ù.† 29 Aali p̀wenti ní duun awakpabɔo ní táae fiabobɔ ble. Pɔ pɔ wa kpàa ní a míbaò Isaili búsuuo mé aɔ de ní pɔ ù. 30 Isaili buap̀ káauo ní ní gba séiaɔ píi aao de sa'onao pɔ ùɛ. Aali ní p̀wena káau tí kpá sa'onao wa, mí b́aaada ní uau.‡ 31 Sa'onao suli pɔ kòlokpasai ge pɔ pɔ wài de ǹòò soo, b́a ge ǹòò kpele buin ǹò.§

* 44:20 Lev 21.5 † 44:21 Lev 10.9 ‡ 44:22 Lev 21.7, 13-14 § 44:23 Lev 10.10 * 44:25 Lev 21.1-4 † 44:28 Nao 18.20 ‡ 44:30 Nao 18.8-19 § 44:31 Lev 22.8

45

Bùsu kpaalea

¹ Tó a gbèlà bùsu kpaalea yá musu, à Dii baa kpawà. A gbàa gàsísuu àaasòsoo lée baasò (25.000), a yàasa lée àaasòsoo lée bao (20.000). Tòlèpiá Dii pòe. ² Tòlè iò ku a guu Dii ua pò ù. A gbàa ní a yàasao iò sáa gàsísuu àa pla ní basòo (500), wi gu to dai, a yàasa iò gàsísuu blakwi. ³ Dii tòlèpi kpe do iò de aà ua ní aà kúkiò pò ù. A gbàa gàsísuu àaasòsoo lée baasò (25.000), a yàasa àaasòsoo lée kwi (10.000). ⁴ Tòlèpiá Dii pòe. Sa'onà pò aai zíkè Dii ua, aai sàaazi aà gbagbaio mé aao ví, aai bekpau, Dii ua iò ku we lo. ⁵ Tòlèpi kpedo gbàa iò gàsísuu àaasòsoo lée baasò (25.000), a yàasa àaasòsoo lée kwi (10.000). Levii bui pò aai zíkè Dii uao mé aao ví. An wéleò iò ku we.

⁶ A tòlè pò dà Dii pói dile mèewia kálèki ù, a gbàa gàsísuu àaasòsoo lée baasò (25.000), a yàasa àaasòsoo lée soò (5.000). Isailio pón we nípii. ⁷ Kí tòlè lo da Dii tòlè ní mèewia tòlèo kpela ní kpeleo za be'ae e gukpe. A léò iò peakòwa ní pò pò Isaili buio aa a kpaaleseo za be'ae e gukpe. ⁸ Tòlèpi iò de aà pò ù Isaili bùsuu. Kía pò má kpá a gbàamò ma gbéòne lo, aa to Isailio tòlè kpaale e ní buiwa.

⁹ Dii Lua mè: Isaili kíaò, bee mòwá. A á pāsíkèa ní á gbàamòa gbéòneo tó, iò yàmaake a zéwa. Asu tòlè si ma gbéòwa lo. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁰ A tó á kiloo ní á zaaò ní á nísiyòbòò aao ku a zéwa.* ¹¹ Pówèna poyòbòò ní nísi poyòbòò líò sáa. Apíi iò litili baobao. ¹² Anusu do iò gela bao. Mina do iò ánuu owatè bàas.

¹³ Gba pò àli dameen ke: Pówèna litili àa do guu àli ma gba litili àaò. ¹⁴ Nisi litili àa do guu àli ma gba litili pla. ¹⁵ Isaili bùsu sá mèn àa do guu àli ma gba mènò. Gbapi iò de pówènti gba ní sa pò wí a pò káteu à tékùò ní sáaukpasao ù gbéò duunakèama yáí. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁶ Isaili bùsudeò píi lí gbapio káaakáa ní kíae. ¹⁷ Sa pò wí a pò káteu à tékùò ní pówènti gbaò ní vèe pò wí éle dikpegoòò iò de kí yá ù, mò dafu dikpegoòò ní kámabogòòò ní dikpe pò má díle Isailionèò pii. Òme ali duun awakpabòò kpá ní pówèntio ní sa pò wí a pò káteu à tékùò ní sáaukpasao Isailio duunakèama yáí.

Dikpeò

(Bòà 12.1-20, Lev 23.33-43)

¹⁸ Ma Dii Lua ma mè: Mò séia goò séia zí àli gáaena sáasai sé, í gbábòò ma kúkiè. ¹⁹ Sa'onà lí duun awakpabòòpi au dà, í máma ma kpé kpele gbapeleowa ní sa'òkí lé gola síiòò ní ua plaade bòle gbapeleo. ²⁰ Ali yá dòupi ke mò goò soplade zí gbé pò zàma ní lé aa duunakèò ní gbé pò aa kè dōsaione, í gbábòò ma kpee.

²¹ Mò séia goò gèò mèndosaide zí àli Gèamusu dikpeke e goò soplà. Goò bee àli kàa só. ²² Goò bee kí mé ali gáae kpa duun awakpabò ù api ní a bùsudeò pò ù. ²³ Dikpepi guu alio sa pò wí a pò káteu à tékùò oa lá gu lé dò e goò soplà ní gáaeò mèn soplàpla ní sásakao sáasaiò mèn soplàpla ní blesanao mèndòdo duun awakpabò ù. ²⁴ Aali pówènti kpá gáae ní sásakao miwa koko dodo ní nísiò litili àaò'aaò.

²⁵ Mò soplade goò gèò mèndosaide dikpe zí aaliò kpa màa lá gu lé dò e goò soplà duun awakpabòò ní sa pò wí a pò káteu à tékùò oòòò ù ní a pówèntio ní a nísiò.

* 45:10 Lev 19.36

46

Yá pɔ́ ki ali kɛ dikpɛgɔɔzɔ

¹ Dii Lua mè: Wàli ua plaade bɔle pɔ́ a lé elea gukpɛwa gba to taaɛ e gɔɔ soolo pɔ́ wí zíkɛu ge pao, wili wɛ kámabogɔɔzɔl ní mɔ́ dafu dikpɛgɔɔzɔlo. ² Kí ali bɔ́ ua séiaue, i gɛ́ ní bɔlepi bilandaaɔ, i zɛ bɔlepi gbapɛleɔ sae. Sa'onao lí sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékū oè ní sáaukpasaaɔ, ili kúle bɔlepi bèewa, i gbasaa bɔ́. Wàli bɔlepi gbatao e oosi. ³ Bùsudeɔ lí kúle Diiɛ bɔlepi kpɛɛle kámabogɔɔzɔ ní mɔ́ dafu dikpɛgɔɔzɔ. ⁴ Kámabogɔɔzɔl kí lí mɔ́ ní sànebɔlɔ sàasaio mèn soolo ní sàsakaɔ sàasaio mèn do sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékū obɔɔ ũ. ⁵ Aali pɔ́wenti kpá ní sàsakaɔo koko do, sànebɔlɔ sɔ́ lá wa yeiwaɛ. Pɔ́wenti koko do nísi alio litili aaɔɛ. ⁶ Mɔ́ dafu dikpɛgɔɔzɔ aali mɔ́ ní gáaenao ní sànebɔlɔ mèn soolo ní sàsakaɔo. A kee su àɔ sàa vío. ⁷ Aali pɔ́wenti kpá ní zupio koko do ní sàsakaɔo koko do, sànebɔlɔ sɔ́ lá wa yeiwaɛ. Pɔ́wenti koko do nísi alio litili aaɔɛ. ⁸ Kí lí gɛ́, ili bɔ́ ní bɔle bilandaa zé doúpio.

⁹ Tó bùsudeɔ m̀ kúle Diiɛ dikpɛgɔɔzɔl, gbé pɔ́ gè ní gugbāntoo oi bɔleɔ lí bɔ́ ní gɛɔmidɔkɔli oi bɔleɔ, gbé pɔ́ gè ní gɛɔmidɔkɔli oi bɔleɔ lí bɔ́ ní gugbāntoo oi bɔleɔ. Asu ea bɔ́ ní bɔle pɔ́ à gèuoɔ, sema aa bɔ́ ní a aɛ oi bɔleɔ. ¹⁰ Kí lí kúrɔnɔ we. Tó gbéɔ lé gɛ́, aali gɛ́. Tó aale bɔle, ili bɔ́.

¹¹ Dikpɛgɔɔzɔ ní kámabogɔɔzɔl zɔ́ zu ge sàsakaɔ miwa pɔ́wenti gba líɔ koko dodo, sànebɔlɔ sɔ́ lá wa yeiwaɛ. Pɔ́wen koko do nísi alio litili aaɔɛ. ¹² Tó kí m̀ ní gbao Diiɛ, sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékū ge sáaukpasaaɔn nò, wàli gukpɛ oi bɔle gba wɛè, ili kpá lá í kɛ kámabogɔɔzɔlwa. Tó à b̀, wí gbata aa kpɛ.

¹³ Wàliɔ sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékū o Diiwa ní sã wɛdona sàasaio lá gu lé do kɔɔ ní kɔɔɔ ¹⁴ ní pɔ́wenti litili aaɔ́ ní nísiɔ litili do pɔ́wenti m̀sekea yáí. Wàliɔ pɔ́wenti kpa Diiwa lá gu lé do gɔɔpiɛ. ¹⁵ Wàliɔ sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékū o ní sànebɔlɔ kɔɔ ní kɔɔɔ lá gu lé do ní pɔ́wenti ní nísiɔ maa.

¹⁶ Dii Lua mè: Tó kí a néɔ do gbã a tɔle saalo, aali népi buiɔ mé aali a túbi sé. ¹⁷ Kási tó à a z̀bɔlenao do gbã a tɔle saalo, alio de z̀bɔlenapi pɔ́ ũe e gɔ́a wéé ũ wɛ,* i ea gɔ́ kipi pɔ́ ũ. Aa néɔ mé aali a túbi sé ní tɛɛ. ¹⁸ Kí suli gbɛe tɔle síwàɔ, mé asuli ní yáwàɔ. Aa zɔ́a tɔle ũ ali kpá a néɔwa túbi ũ, ké ma gbɛe su go a tɔle wao yáí.

¹⁹ Ǿ gɔ́pi ma se gèmanɔ sa'onaa kpéne pɔ́ kú bɔle sae léu, a lé elea gugbāntoowa. A gu òlɔmɛe kpépi be'ae oi, ²⁰ ũ a òmɛe: Gupiu ũ sa'onaa lí taaɛ fiabobɔɔ ní duun awakpabɔɔ fùukɛu, aali pɔ́wenti kaa kɛu, ké aasu gɛò ua séiaɔ aa kã gbéɔwa aa íadamáo yáí.

²¹ Ǿ à èa ma se s̀manɔ ua séiaɔ, à bèbemanɔ uapi gola síiɔɔu. Má uanaeɔ è a golapiɔu. ²² A gola ní golao uanapiɔ gbãa gàsɔsu blablae, a yàasa baakwikwi. Uana mèn síiɔpiɔ doúɛ. ²³ Wà gɔ́bò lía uanapiɔzi mé wà kɔnaɔ pèlɛpɛ líai zɔ́le. ²⁴ Ǿ gɔ́pi òmɛe: Blɛkɛkɔɔn kɛ. La Dii ua zɔ́kenao lí sa'onaa fùukɛu gbéɔne.

47

Swa pɔ́ í bɔ́ Dii kpéu

¹ A èa ma se gèmanɔ Dii kpé kpɛɛle, ũ má è í lé bɔ́ kpépi bèe zɛ* gɛɔmidɔkɔli oi, àle gɛ́ sa'okɔli gɛɔmidɔkɔli oi, àle tá gukpɛ oi, asa Dii kpé lé elea gukpɛwaɛ. ² A ma

* 46:17 Lev 25.10 * 47:1 Zkl 14.8, Zaa 7.38, Zia 22.1

se b̄leman̄o r̄i gub̄antoo oi b̄leo, ̄s̄ à d̄man̄o b̄fizi e gukpe oi b̄leo, ̄s̄ má è ípi lé b̄aale b̄lepi sae geomid̄kli oi. ³ Ḡopi ḡè gukpe oi, a b̄a p̄oȳb̄o k̄ua. A ba ȳò ḡàs̄isuu òaa s̄oo léu, ̄s̄ à ma se b̄uaman̄o íwa, ípi wá kú wá k̄esewou léu. ⁴ A ba ȳò ḡàs̄isuu òaa s̄oo léu b̄, ̄s̄ à ma se b̄uaman̄o, í wá kú wá koso léu. A ba ȳò ḡàs̄isuu òaa s̄oo léu b̄, ̄s̄ à ma se b̄uaman̄o, í wá kú wápi léu. ⁵ A ba ȳò ḡàs̄isuu òaa s̄oo léu b̄, ̄s̄ í ḡò da swa p̄ó má f̄i buawào ù, asa ípi dàgua wa f̄i ḡeu b̄o, sema wá kp̄aa'owà bàasio. ⁶ ̄J̄ à ma la à mè: Gb̄enaz̄in n̄é, n̄ bee èò? ̄J̄ à èa lé buaman̄o s̄is̄ia. ⁷ Ké ma bua, ma lí è kpa swa baala r̄i baaleo, an dasi k̄è z̄ai. ⁸ ̄J̄ a òm̄e: Ípi lé tá gukpe oi e Yuud̄e guzulue, i ká Isida Wisidewa. Tó à k̄awà, ísidapi í i maak̄u. ⁹ Gu p̄ó ípi b̄aalè t̄au p̄ii, p̄ó b̄èe ò ke p̄ii ȳèȳe. Kp̄o ò ku we dasidasi, asa gu p̄ó ípi ḡè k̄au p̄ii, a maak̄u. Gu p̄ó swapi t̄au p̄ii, p̄ó p̄ó kú we p̄ii aao b̄èe. ¹⁰ Kp̄òwen̄o zeze ísidapi geewa. Táalufalek̄iò ku za Engedi e Enegelaiù. Kp̄ò buiò lé v̄i weo lán ísia kp̄òwa. ¹¹ N̄ beeo d̄anao r̄i biao í a maak̄u, aa ḡò màae wisi'ek̄i ù. ¹² Lí p̄ó w̄i a be ble bui p̄ii a b̄le swapi baale r̄i a baalao. An kee l̄ae a giigagao, mé an be aò l̄aa v̄io. Lípiò aao n̄e'í m̄o r̄i m̄oae, asa í p̄ó lípiò lé e lé b̄o luakuk̄iè. Lípiò beò a p̄bleae, mé a l̄aó gb̄é gb̄ágb̄ab̄o.†

B̄usu z̄òle

¹³ Dii Lua mè: A Isaili bui kueplao, lá á b̄usu kpaalen ke. Yosefu bui kpaalèe m̄en pla, ¹⁴ í kpaalené s̄aasaa. B̄usue bee a ḡò á p̄ó ùe, asa ma legb̄è ma mè má kp̄á á deziwae. ¹⁵ A b̄usu z̄òlen ke: B̄oa za ísia z̄òoi gub̄antoo oi a d̄o Eteloni z̄éi e Amata b̄lei, i ḡé Zedada ¹⁶ r̄i Belotao r̄i Siblaiù p̄ó kú Damasi b̄usu r̄i Amata b̄usuo léu, i ḡé e à ge pe Azaatik̄o, Haulani b̄usu léwa. ¹⁷ B̄usu lépi a daale ísiawae, i ḡé Azaa'enana, Damasi b̄usu léu. Amata b̄usu lé ò ku gub̄antoo oi. A b̄usu lé gub̄antoo oin we. ¹⁸ Gukpe oi á b̄usu lé a ḡé Haulani r̄i Damasio z̄anguoe, i p̄a Yuud̄e Galada b̄usu r̄i Isaili b̄usuo z̄anguo, i ge pe Isida Wisidewa e Tamaa. A b̄usu lé gukpe oin we. ¹⁹ Geomid̄kli oi b̄oa Tamaa a ḡé e Meliba Kadesi íkli, i p̄a Egipi z̄é swai e ísia z̄òoi. A b̄usu lé geomid̄kli oin we. ²⁰ Be'ae oi ísia z̄ò mé aò de á b̄usu z̄òle ù e gu p̄ó b̄oa r̄i Amata b̄leo. A b̄usu lé be'ae oin we.

²¹ A b̄usupi kpaalek̄e á Isailiò á buiwa. ²² A b̄usupi kpaale r̄i gb̄elaaò r̄i b̄òm̄o p̄ó n̄e'í á guo s̄ano. A r̄i d̄ile á Isaili b̄usudeò ù, í r̄i da á Isaili buiò kpaale guo. ²³ A Isaili buiò p̄ó b̄òm̄o ku a guo, we á aà dau kpaaleu. Ma Dii Lua máme má ò.

48

Isaili b̄usu kpaalea

¹ Buiòon ke baade r̄i a t̄o. Sea gub̄antoo oi D̄a buiò a lee do sé. An b̄usu a p̄a Eteloni z̄éi e Amata b̄lei. Azaa'enana r̄i Damasi b̄usu lé p̄ó kú gub̄antoo oi Amata b̄usu saeo mé r̄i b̄usu lé ù gukpe oi.

² Asee buiò i a lee do sé. An b̄usu ò naa D̄a buiò b̄usuwa za gukpe e be'ae.

³ Nefatali buiò i a lee do sé, ò naa Asee buiò p̄owa.

⁴ Manase buiò i a lee do sé, ò naa Nefatali buiò p̄owa.

⁵ Eflaiù buiò i a lee do sé, ò naa Manase buiò p̄owa.

⁶ Lubeni buiò i a lee do sé, ò naa Eflaiù buiò p̄owa.

⁷ Yuda buiò i lee do sé, ò naa Lubeni buiò p̄owa.

⁸ B̄usu p̄ó á kp̄á Diiwa aò naa Yudaò b̄usuwae za gukpe e be'ae. B̄usupi yàasa ò ḡàs̄isuu òaas̄oòo lee baas̄oòo (25.000), a gb̄aa ò s̄aa r̄i buiò p̄ó za gukpe e be'ae. Dii k̄uk̄i ò ku guoguo. ⁹ B̄usu p̄ó á kp̄á Diiwapi gb̄aa ò ḡàs̄isuu òaas̄oòo

lee baasoo (25.000), a yaasa lee kwi (10.000). ¹⁰ Dii toolepi aɔ de sa'onao pɔ ũe. Gughantoo oi gāsissuu baasoo lee baasoo (25.000), be'ae oi lee kwi (10.000), gukpe oi lee kwi (10.000), geomidokli oi lee baasoo (25.000). Dii kúkli aɔ ku guoguo. ¹¹ Zadoki bui sa'ona pɔ wà ní díle Dii gbágbana ũ pón we. Ké Isaili zà yáwa, Zadoki bui zí pɔ Dii dáné kè, aai zà aà yáwa lá Levii bui kèwao. ¹² Wa Dii toole kɔnipi kpámá, a kua iɔ adoa, sa'onao toolepi iɔ naa Levii bui búsuwa.

¹³ Levii bui búsu iɔ naa sa'onao búsuwa. A gbàa iɔ gāsissuu baasoo lee baasoo (25.000), a yaasa lee kwi (10.000). ¹⁴ Aasuli yáao, aasuli a leŭpakeo, aasuli kpá gbèpálewao. An búsupi deríla, ké Dii pɔe yáí.

¹⁵ Tooled pɔ a gɔ yaasa iɔ gāsissuu baasoo lee soo (5.000), a gbàa lee baasoo (25.000). Meewiadɔ pón we, aa bekpau, aai pɔɔ dádaŭ. Meewiapi iɔ ku guoguo, ¹⁶ a gbàa ní a yaasao iɔ sáa. A gola ní golao iɔ gāsissuu baasoo lee síis ní ãaa pla ní basoo (4.500). ¹⁷ Dádákekli iɔ liai, a yaasa gāsissuu ãaa do ní blakwio (250). ¹⁸ Búsu pɔ gɔ iɔ naa Dii toolewa gukpe oi gāsissuu baasoo lee kwi (10.000), be'ae oi lee kwi (10.000) e a gbàa léu. Tooledpi ble iɔ de wélepi zíkɛnaɔ pɔblea ũ. ¹⁹ Isaili bui píi guu ɔ meeŭia buakɛnapio bɔu. ²⁰ A Dii toole lí gudoŭ ní meeŭia pɔo, a gbàa ní a yaasao iɔ sáa gāsissuu baasoo lee baasoo (25.000).

²¹ Sea tooled pɔ de Dii pɔ ũ ní meeŭia pɔowa e à gè pè à búsu zólewa kpela ní kpéleo iɔ de kí pɔ ũ. Tooled pɔ kú gukpe oi ní be'ae oio gbàa iɔ gāsissuu baasoo lee baasoo (25.000). Kí tooledpi iɔ naa tooled pɔ á bui a kpaalekewa. Dii tooled pɔ áa kpé aɔ ku a guu iɔ ku kí tooled zánguo. ²² Levii bui tooled ní meeŭia tooled iɔ ku kí tooled zánguo. Kí tooled iɔ ku Yuda tooled ní Bèyámee bui tooled zánguo.

²³ Bui kɔnɔ pón ke: Bèyámee bui i a lee do se za gukpe e be'ae.

²⁴ Simeɔ bui i a lee do sé, iɔ naa Bèyámee bui pɔwa.

²⁵ Isakaa bui i a lee do sé, iɔ naa Simeɔ bui pɔwa.

²⁶ Zabolni bui i a lee do sé, iɔ naa Isakaa bui pɔwa.

²⁷ Gada bui i a lee do sé, iɔ naa Zabolni bui pɔwa.

²⁸ Bɔa Tamaa Gada bui tooled lé pɔ kú geomidokli oi a gé Meliba Kadési íkie, i pá Egipi zé swai e ísia zɔɔi. ²⁹ Búsu pɔ á a kpaaleke Isaili buiɔne ní gbelaon we. An baan we. Dii Lua mé ò.

Meeŭia bɔleɔ

³⁰⁻³¹ Meeŭiapi bɔleɔn ke: Wa Isaili bui tókpa bɔlepiɔne.* Gughantoo oi bíi gbàa gāsissuu baasoo lee síis ní ãaa pla ní basoo (4.500). A bɔleɔ áaɔe, Lubeni bɔle, Yuda bɔle ní Levii bɔleɔ. ³² Gukpe oi bíi gbàa gāsissuu baasoo ní ãaa pla ní basoo. A bɔleɔ áaɔe, Yosefu bɔle, Bèyámee bɔle ní Dá bɔleɔ. ³³ Geomidokli oi bíi gāsissuu baasoo lee síis ní ãaa pla ní basoo. A bɔle áaɔe, Simeɔ bɔle, Isakaa bɔle ní Zabolni bɔleɔ. ³⁴ Be'ae oi bíi gāsissuu baasoo lee síis ní ãaa pla ní basoo. A bɔle áaɔe iɔ, Gada bɔle, Asee bɔle ní Nefatali bɔleɔ. ³⁵ Bíi pɔ liaipi gāsissuu baasoo lee bao plasaie (18.000). Za gɔɔ bee wa me meeŭiapié, Diikuwe.

* 48:30-31 Zia 21.12-13

DANIËLI

Yá pò kú láε bee guu

Danieli lá yá dàale Yuda èwaaso gbẽon siiiɔ yáwae. Aa ku gbé pò kí Nεbukaneza ní naaa à tàrño a bùsuu guue. Ké aa gò gbãadeɔ ù we, aa gĩ wà Lua náai v̄le. Lεε 1 e 6 lé Danieli ní a gbẽeɔ ziblea yá'o. Yá beeo guu 5 Danieli zua nõokusio tòou yá kuu.

Lεε 7 e 12 de wépfungu pò Danieli è gēn siiiɔ yá ùe. Wépfungupi ea guu Dii ɔb Danieliε buipáleɔ gbãable Yudaɔwa e kpala láasai pò bò Lua kfi àò gé b̄i gupuu.

Lápi yáɔ de lán Zia yá láwae. Lápi lé tékpa luanaaikenaɔgu aa ãiake wàò Lua náai v̄l e an wēni léwa, baa ní taasi piio ní ãadama piio. Zea gbãa yáɔ mé kú lápiɔ guu pii.

Danieli ḡsa Babeli kia ìwa ù

¹ Yudaɔ kí Yoakiu* kpalablea wè àaɔde guu, Babeli kí Nεbukaneza m̀ koezò Yelusaleũzi. ² ɔ Dii kí Yoakiu nàè aà ɔz̄l ní Lua kpé pɔeɔ, 5 à tàò Babiloni bùsuu, a kàle a táakpe láasiu.†

³ ɔ kiapi ò a be ziiia Asepenazaε aà m̀ó ní Isaili èwaasona pò aa de kía ge gbãade bui ùɔ, ⁴ ḡs̄ kefena s̄asai pò an ònɔ kà aa yápii dada aao wez̄é v̄lɔ, gbé pò an d̄sa i káfi àa, mé an ḡsi kà aa z̄ike kibeo. Ziiapi mé a Babiloni yá dadané ní a kyóo. ⁵ Kía ðile wà ble pò i ble lá gu lé d̄o liné ní w̄e pò i mio, wi yádadané e wè àaɔ, bee gb̄ea aai z̄ike. ⁶ Yuda buieɔ kú ní guu, Danieli ní Ananiao ní Misaelio ní Azaliao. ⁷ Ziiapi ní t̄s̄ lilené. A t̄okpà Danieliε Belasaa, Anania s̄o Sadaki, Misaeli s̄o Mesaki, Azalia s̄o Abedinego.

⁸ Danieli zèò a s̄ou ké á kía ble ble‡ ge á aà w̄e mi à gb̄aleo, 5 à zé gb̄ea ziiawa à blepi to we. ⁹ Lua tò ziiapi gb̄ekeke Danieliε, à aà w̄enagwà, ¹⁰ 5 a òè: Má a dii ma kía v̄la v̄l, asa aapi mé á p̄blea ní á imiao ðile. Tó à su è n oosisia de ní sáadeeɔla s̄o be? Nȳs̄ tó yápi wi ma musu kía aεε. ¹¹ Ziiapi gwana ðile aà laaido Danieli ní Ananiao ní Misaelio ní Azaliaowa, 5 Danieli òè: ¹² Ȳs̄ wápiɔ n z̄òblenaw̄a ḡɔɔ kwi ñ gwa. Niliɔ dò sau kpáwá ní íwat̄eɔ, ¹³ ní wà lεε ù ní èwaaso pò aale ble dou ble ní kiaoɔ, ní kew̄e lá ní èwa. ¹⁴ A w̄ené yá beei, 5 à ní tó we e ḡɔɔ kwi.

¹⁵ Ké ḡɔɔ kwipi pà, à ní gwá a è aa aafia, aa mekpà de èwaaso k̄ini pò lé ble dou ble ní kiaoɔla. ¹⁶ ɔ an gwanapi i kía ble ní aà w̄eɔ kpámá l̄o, sema dò sau. ¹⁷ Lua èwaaso gbẽon s̄iis̄piɔ gb̄à d̄sa ní wez̄eɔ. Aa kyóó ní ònɔ d̄s̄ pii. Danieli s̄o a wépfungu'ea ní nanapoloao d̄s̄.

¹⁸ Ké wè àaɔ pò kí Nebukaneza ðile wà yádada èwaasopiɔne lé kà, 5 ziiapi ḡeñn̄o aà kfi. ¹⁹ Ké kía faaibòr̄n̄o, 5 a è Danieli ní Ananiao ní Misaelio ní Azaliao s̄aa v̄l ní guuo, 5 aa ḡs̄ aà ìwaɔ ù. ²⁰ Kía yálalamá ònɔ ní d̄s̄ao pii musu, 5 a è aa ðe màsokenaɔ ní wez̄ena pò kú a bùsu guuɔla pii lεε kwi. ²¹ Danieli ku we e Kilusi kpalablea wè s̄éia guu.

* 1:1 2Kia 24.1 † 1:2 2Kia 20.17-18, Isa 39.6-7 ‡ 1:8 B̄oa 34.15

2

Nɛbukaneza nana'oa dúnia kpalaɔ yá musu

¹ Nɛbukaneza kpalablea wɛ̀ plaade guu, à nana'ò'ò. Nanapi yá à kù gbāa, i fɛ i'ò bo. ² ɔ à mɛ̀ wà māsokenaɔ n àsi'onao n ɛsedeɔ n saanyādɔnaɔ sɛsi* aa nanapi poloe. Ké aa m̀ aà ae, ³ a òné: Ma nana'ò, nanapi ma kù gbāa. Má ye nanapi àsi dɔ. ⁴ ɔ aa òè n Sili yáa aa m̀: Adeɔ n dɔ n aafiao, Záai! Nanapi yá'ò wápiɔ n zòblenaɔne, wí a bɔɔlekenɛ. ⁵ Kía òné: Yá pɔ ma zeò mà kɛ́n ke: Tó i nanapi n a bɔɔleo omɛeo, wa á zɔzɔɛɛ, wí á uao ke tufua ù. ⁶ Tó a nanapi n a bɔɔleo sɛmɛ sɔ, má á kpela maamae, á gbaɔ e á asea ù. A nanapi omɛe sa n a bɔɔleo.

⁷ Aa èa òè bo aa m̀: Kí, nanapi o wápiɔ n zòblenaɔne, wí a bɔɔlekenɛ. ⁸ ɔ kía òné: Má dɔ sáasá ké ále yá gagae, ké á yá pɔ ma zeò mà kɛ́ dɔ yá. ⁹ Tó i nanapi omɛeo, yá m̀ndopi mé gɔ́é. A lekpaai à ɛtomɛe n yákpaaɔne e yá à lile. A nanapi yá'omɛe, mí dɔ ké á fɛ à a bɔɔleke. ¹⁰ ɔ aa òè: Kí, gbɛe ku dúnia guu a fɛ yá pɔ nle gbɛae bee bɔɔlekeo. Kíae ku à yá bee taa gbɛa māsokenaɔ n àsi'onao n saanyādɔnaɔwao, baa kía sà gbāngbooe. ¹¹ Kí, yá pɔ nle gbɛapi z'ù. Gbɛe a fɛ onɛo, sé Lua, mé aà be ku gudoù n wá gbɛnazinao.

¹² Yá bee tò kía pɔ pà, aà za fɛ maamaa, à m̀ wà Babeli ɔnaɔ dede pii. ¹³ Ké wà ɔnaɔ dede yápi kpawakè, ɔ wàle Danieli n a gbɛo wele wà n dede. ¹⁴ Ké kía dɔaiɔ gbɛzɔ Alioki gè Babeli ɔnaɔ dede, ɔ Danieli yázedɛ òè n láasoo maa, ¹⁵ ɔ Danieli aà là à m̀: Bóyá kía yápaspi dílei? ɔ Alioki yápi dàu a síu Danieli. ¹⁶ ɔ Danieli gè wabikè kía wa aà sɔ n gɔɔo yoo, í gbasa nanapi bɔɔlekeè. ¹⁷ ɔ à tà be, à yápi sɛle síu a gbɛɔne Anania n Misaelio n Azaliao. ¹⁸ A òné aa wabikè Lua Musudewa aà wɛnadɔné nanapi asii yá musu, ké wasu n dede n Babeli ɔnde kɛniɔ yá.

¹⁹ Gwáasna Danieli wɛpungu'è, Lua Musude nanapi asii òè, ɔ Danieli aà sáaukpà à m̀:

²⁰ Wà Lua sáaukpa gɔɔpii,
ɔmɛ ɔna n gbāao ví.

²¹ I gɔɔ n zaao lile,
í kía kpa kpalau, í n bo,
í ɔna da ɔnaɔne,
í dɔa kpa wɛzɛnaɔwa.

²² I asiiyá n yá pɔ ulɛaɔ ɔɔné,
a gusia yá dɔ, asa ɔmɛ í gupu.

²³ Ma n sáaukè ma deziɔ Lua,
ma n tɔbò,
asa n ɔna n gbāao káfimɛe.
N yá pɔ wá gbɛama dàu n sɛmɛe,
n nana pɔ kía ò ɔlɔwɛe.

Danieli kía nana bɔɔlekeɛ

²⁴ ɔ Danieli gè Alioki pɔ kía aà díle aà Babeli ɔnaɔ dede kíi, a òè: Nsu Babeli ɔnaɔ dede. Gemaɔ kía kíi, mí aà nana bɔɔlekeè. ²⁵ Wegɔ Alioki Danieli sè gɛaano kía kíi, a òè: Ma gbɛ pɔ a fɛ n nana bɔɔlekenɛ è Yuda zɔɔo guu. ²⁶ Kía Danieli pɔ wí mɛ è bo Belasaa là à m̀: Nyɔ fɛ nana pɔ má ò bɔɔlekemɛe, n a

* 2:2 Daa 41.8

yáasi polomeea? ²⁷ Danieli wèwà à mè: Ɔnɔnae ge àsi'onae ge màsokɛnae ge saanyádɔnae a fɔ asiiyá pɔ́ ń gbèapi onɛo. ²⁸ Ama Lua ku musu, ɔme í asiiyá'òné. Kí Nɛbukaneza, Lua yá pɔ́ a mɔ zia òlɔnɛɛ. Nana pɔ́ ń ò n liiwa ń wépungu pɔ́ ń èon ke: ²⁹ Kí, gɔɔ pɔ́ ń wùlea n liiwa, n láasoo tà yá pɔ́ a mɔwa, ɔ Lua pɔ́ í asiiyá òlɔné tò n yá pɔ́ a mɔ dɔ́. ³⁰ Mapi sɔ́, i ke ma ɔnɔ mé de dáɔla ɔ Lua asiiyápi òmɛeo. A òmɛe ké ń e ń a bɔɔle mae, nɔ́ láasoo pɔ́ kú n nòse guu dɔ́.

³¹ Kí, n gugwà ɔ n pɔe è n ae lán gbɛnazínawa. A zɔɔ, àle teke mé í to vía gbé kú. ³² Pɔ́pi miá vua tɛɛtɛɛɛ, aà kua ń aà gàsɔá ánusue, aà gbɛɛ ń aà geleɔá mɔgotɛɛ, ³³ aà gbáɔá mɔsie, mé aà gbálaɔá mɔsi ń gɔe. ³⁴ Gɔɔ pɔ́ ń ríle gwa, gbɛsie gbòo, i ke gbɛɛ mé káwàò, ɔ à mò pɔ́pi gbála pɔ́ de mɔsi ń gɔo ùɔ ulò à ń wiwi. ³⁵ Zibeezɔ mɔsi ń gɔo ń mɔgotɛò ń ánusuo ń vuao wíwi gɔɔ, ɔ à gɔ́ lán ése misina pɔ́ kú pówɛngbɛzɛuwa. A gɛ́ ń íanao, wi a ia e ɔo, ɔ gbɛsi pɔ́ gbɛnazína taapi ulò gɔ́ gbɛsɔsɔ zɔɔ ù, à dúnia pà píi.

³⁶ Nanapin we. Kí, wá a bɔɔlekɛne sa. ³⁷ Kí, nímɛ ń kíaɔ kía ù. Lua Musude n kpa kpalau ń ikoo ń gbáao ń gawio. ³⁸ A gbɛnazínaɔ ń sɛ̀anɔbɔɔ ń bāɔ nàne ń ɔzɛ. Gu pɔ́ aa kuu píi nýɔɔ de ń kía ùɛ. Mmɛ ń de mi pɔ́ de vua ùpi ù. ³⁹ Kpala pále a bɔ n kpe, a ka n pówao. Bee gbɛa a áaɔde a bɔ, i li dúniaa píi. Bee mé mɔgotɛ ù. ⁴⁰ Kpala síiɔde a mɔ, aɔ gbáa lán mɔsiwa, asa mɔsi í pɔ́pii wíwi à a tiboe. Lá mɔsi í pɔ́ wíwi, màa a kpala káauɔ báde à ń ke déɔdɛɔ. ⁴¹ Lá n gbálaɔ ń gbáneɔ è, a gueɔ de gɔ́ oobobɔ ù, a gueɔ de mɔsi ù, màa kpalapi aɔ kpaalea, áma mɔsi gbáa aɔ ku a guue, asa ń è mɔsi yáalea ń gɔ́ kúsaaɔe. ⁴² Lá gbáneɔ gueɔ de mɔsi ù, a gueɔ de gɔ́ ù, màa kpalapi kɔni aɔ gbáa ví mé a kɔni aɔ kasokasoa. ⁴³ Lá n mɔsi è yáalea ń gɔ́ kúsaaɔ, màa gbɛnazín buiɔ ku we yáalea, áma aa kɔsiɔ, lá ń è mɔsi lí kɔsi ń gɔoowa.

⁴⁴ Kíapiɔ gɔɔ Lua Musude a kpala láasai kpá. A midɛo mé a gɔ́ buipáleo pɔ́ ù bauo. A kpala káaupio ke déɔdɛɔe, i ń báde, aapi iɔ ku gɔɔpii. ⁴⁵ Beewa ń è gbɛsie† gbòo gbɛsɔsɔwa, i ke gbɛɛ mé káwàò, ɔ à gɛ́ mɔsi ń mɔgotɛò ń gɔo ń ánusuo ń vuao wíwi. Kí, Lua Zɔɔde yá pɔ́ a mɔ zia òlɔnɛɛ. Nanapiá slanae, mé a bɔɔle náai ví.

⁴⁶ Ɔ kí Nɛbukaneza wùle a gbɛɛu Danieli ae à misíileè, ɔ à mè wá aà gba pɔ́, wá tulaletikaè téa. ⁴⁷ A ò Danieli: A Luaá diiɔ Luae, kíaɔ Diie slana. Ɔme í asiiyá bɔné gupuau, asa ń fɔ n bɔwɛɛ ń asiipio. ⁴⁸ Ɔ kía Danieli gbà gbáa, à aà gbà pɔ́ɔ dasi, à aà kpá kpalau aàɔ wɛteɛ Babeli búsu, à aà díle Babeli ɔnɔnaɔ píi gbɛzɔɔ ù. ⁴⁹ Danieli gbèa kíawa, ɔ à Sadaki ń Mesakio ń Abedinegooò díle Babeli búsu gbáadeɔ ù. Danieli sɔ́ a ku kibe.

3

Gbɛn áaɔ zua mua téu

¹ Kí Nɛbukaneza táa pí ń vuao lán gbɛnazínawa. A lesɔ́ gàsísuu báaɔ, a yáasa gàsísuu soolo. Ɔ a pɛle Dula guzuleu Babeli búsuu. ² Ɔ à lékpásákè a búsu gbɛzɔɔɔne aa kɔ́káake, kíaɔ, ledamadeɔ, zɔ́gɔ́ ɔbaanaɔ, gbáadeɔ, ɔ'ulɛnaɔ, yákpalekenao, yágɔ́gɔ́naɔ ń a búsu kpalablenao píi, aa mɔ pɔ́ a pí a pɛlepi sakèi. ³ Ɔ búsu gbɛzɔɔpiɔ kɔ́ káaa táapi sakèa yá musu, aa sía a ae. ⁴ Ɔ kpáwakena ò bílae gbáugbáu à mè: Búsu píi gbɛ́ɔ ń bui píio, à yá pɔ́ wa díleé

ma. ⁵ Tó a kuu'ò mà ní kuleo ní goeo ní kúuo ní mɔɔnao ní kɔ̀ɔ pɔɔ pii, à kúle misiile t́aa pɔ́ ḱí Nebukaneza pí ní vuao a pèlèpiè. ⁶ Gbè pɔ́ gí kúlei à misiileè, wa ade zu mua té pási guu g̀ɔ̀ɔe. * ⁷ Ayāmeto tó gbé pɔ́piɔ́ ɔ́ mà, bùsu pii gbè ge bui piin nò, aai kúle aa misiile vua táapie.

⁸ Gɔɔ bee ɔ́ saanyādɔ̀naeɔ̀ m̀ò Yuda buieɔ̀ kɔ̀malekè, ⁹ aa ò ḱí Nebukanezae: Adeɔ̀ n d̄s̄ ní aafiao Záai! ¹⁰ Kí, n yādile n m̀è, tó gbé pɔɔ́ ɔ́ mà, aa kúle misiile t́aa pɔ́ ní pí ní vuaoe. ¹¹ N m̀è gbé pɔ́ i kule misiileè, wa ade zu mua té pási guue. ¹² Tɔ̀ɔ̀, Yuda buieɔ̀ ku, n ní díle Babeli bùsu gbāadeɔ̀ ũ. An tón Sadaki, Mesaki ní Abedinegooo. Kí, gbépiɔ́ lí n yāmao, aali zɔ̀ble n diiɔ̀neo, mé aali kúle a vua pɔ́ pɔ́ ní pèlèeɔ̀.

¹³ Ǿ Nebukaneza pɔ́ pà maamaa, à m̀è wà m̀ɔe ní Sadakio n Mesakio ní Abedinegooo. Ǿ wà m̀ò gbépiɔ́ kpàwà. ¹⁴ Nebukaneza ní lá à m̀è: Sadaki, Mesaki ní Abedinegooo, ále gí zɔ̀blei ma diiɔ̀ne s̄lana yá? Ale gí kúlei vua pɔ́ pɔ́ má pèlèe yá? ¹⁵ Tó á s̄ɔu mà à kúle misiile pɔ́ pɔ́ má pípiè gɔɔ́ pɔ́ a pɔ̀ɔ́ ɔ́ mà, a maae, āma tó i kúleè, wa á zu mua té pási guu g̀ɔ̀ɔe. T́aa kpele mé a f̄s̄ à á bɔ́ ma ɔ̀lí? ¹⁶ Aa wèwà aa m̀è: Wá yápi zásimao. ¹⁷ Kí, tó wá wá zú mua téu, wá Lua pɔ́ wi zɔ̀bleè a f̄s̄ wá bɔ́u, i wá bɔ́ n ɔ̀lí. ¹⁸ Baa tó i ke s̄ɔo, nȳɔ́ d̄s̄ ké wá zɔ̀ble n diiɔ̀neo. Wá kúle vua pɔ́ pɔ́ ní pèlèeɔ̀.

¹⁹ Ǿ Nebukaneza pɔ́ pà maamaa, à a oa f̄énkpánzi. A m̀è wà mua té káfi de lá wí kea lee soplá. ²⁰ Ǿ a ò a zlḡs̄ ḡsa gbāaeɔ̀ne aa Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo yeye aa ní zu mua té pásipi guu. ²¹ Ǿ ḡsapio ní yeye ní ní pokasa pɔ́ aa daaɔ̀, ulaɔ̀ ní sooloɔ̀ ní tuluo pii, ɔ́ aa ní sé ní zú mua té pásipi guu. ²² Lá kía yādile pásipási, mé muapi wà maamaa, ɔ́ té pusu ḡsa pɔ́ aa ní zúpiɔ́ lè à ní dede. ²³ Gbèɔ̀n aaɔ̀piɔ́ s̄s̄ aa gè kwè mua té gbāapi guu yeyea.

²⁴ Ǿ ḱí Nebukaneza gbále à f̄èle zè, gili gèaagu. A a íwaɔ̀ là à m̀è: Gbèɔ̀n aaɔ́ ɔ́ wá ní zú téu yeyeaò ló? Aa wèwà aa m̀è: Ḿaae ḱí! ²⁵ Ǿ à m̀è: A gwae! Gbèɔ̀n sííɔ́ má è. Aa poloa, aale bebe tépi guu, aai ímao. An gbèɔ̀n sííde b̀ò lán Lua Néwa. ²⁶ Ǿ à s̄ò mua b̀lei à m̀è: Sadaki, Mesaki ní Abedinegooo, Lua Musude z̀bblenaɔ̀, à b̀le. Ǿ aa b̀le téu. ²⁷ Bùsu gbèzɔ̀ɔ̀ ní ledamadeɔ̀ ní zlḡs̄ d̄aanaɔ̀ ní gbāadeɔ̀ ní kíaɔ̀ k̄aaan̄zi, aa è tépi i f̄s̄ p̄ɔe wómáɔ̀, an mikā i tékūo, an ulaɔ̀ i ɔ̀kpao. Baa té gí kumá seo. ²⁸ Ǿ Nebukaneza m̀è: Wá Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo Lua sáaukpa! A a Malaika z̄l̄ à a z̀bblena pɔ́ aa a náai v̄l̄o suabà. Asa aa gí yá pɔ́ má díle keie, aa sí wá ga, ké wasu kúle misiile dii páleɔ̀neo yáí, sema ní Lua. ²⁹ Yá pɔ́ má dílen ke: Tó gbèe Sadaki ní Mesakio n Abedinegooo Lua t̄bèesi, bùsu pii gbé ge bui kpelen nò, wa aà z̄ɔ̀z̄ɔ̀e, wi aà ua ke tufua ũ. Asa dii pále a f̄s̄ gbé suaba máao. ³⁰ Ǿ kía Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo gbà gbāa Babeli bùsuu.

Nebukaneza nana'oa lí yá musu

³¹ Kí Nebukaneza mé lé yáe bee o gbépiiè, bùsu gbépii ge bui pɔ́ kú d̄únia guu piin nò, à m̀è: Aɔ́ kú ní aafiao maamaa! ³² A kámagu ké mà dabudabuo ní yāb̄nsae pɔ́ Lua Musude k̄m̄eɔ̀ oé. ³³ Aà dabudabuo z̄ɔ̀ fá! Aà yāb̄nsaeɔ̀ pásí. Aà kpala láaa v̄l̄o, aà kiblea aɔ̀ ku gɔ̀ɔ̀piiè.

* 3:6 Zia 13.15

4

1 Ma Nebukaneza ké má kú ma be kílikili yákelesai, 2 5 ma nana'ò, a tò vía ma kú. Kua ma liiwa yá pó má è ní láasoo pó má kèò tò s5 kèmagu. 3 Má díle wà mòmee ní Babeli ònònao píi aa nanapi bɔɔlekemee. 4 Ké àsi'onao ní dabudabukenao ní saanyádònao ní māsokenao mò, ma nanapi yá'òné, aai f5 aa a bɔɔlekèmeo. 5 Gbezà 5 Danieli pó wà ma táa t5 kpàè, wí meè Belasaa, mò ma kíi, 5 ma nanapi òè. A Lua pó a kua adoa Nisína ví. 6 Ma mè: Belasaa, ònònao gbèzɔɔ, má d5 ké ní Lua pó a kua adoa Nisína ví, asiiyá líb zí'ù neo. Yá pó má è nana guun ke. N a bɔɔlekemee. 7 Yá pó má è ma láasoo guu gɔɔ pó má wúlea ma liiwan ke: Mále gugwa 5 ma lí è ze tɔɔle guoguo, a lesí kè zài. 8 Lípi zɔɔkù à gbàakù e a misona gè z5 luawa. Wí lípi e za dúnia lé léu píi. 9 A lác kefeù, mé a ne'i kè zài, a pɔblea mò gbépiiwa. Sèa nòbɔɔ ue è a gbáu, mé bāo í mó pépe a g5naɔwa.* Pó wēnide píi í ble ewà.

10 Mále yápi e ma láasoo guu gɔɔ pó má wúlea ma liiwa, 5 ma malaika è à b5 luabe. 11 A lezù gbáugbáu à mè: A lípi z5 à né, í a g5nao boeboe. A a lác wolo, í a beo fáaa. A to nòbɔɔ bàale kēwà, à to bāo b5le a láu. 12 Ama à lípi miona ní a zínao to tɔɔleu, í mɔsi gala kpaè ní mɔgotē pó sēu we. Fii a kpawà, ío ku sēu we ní nòbɔɔ. 13 Aà mi a liaa, aà láasoo í g5 lán nòbɔɔ pówà e wè sɔpla. 14 Malaikaò mé yá pó Lua dílepi ò, aà gbépio mé yá pó Lua zèò kpàwakè, ké gbé pó kúo e d5 Musude mé iko ví gbēnazina kpalaɔwa. I gbé kpá kpalau lá a yeiwa, baa gbé kpæena se. 15 Ma kí Nebukaneza, nana pó má òn we. Belasaa, n a bɔɔlekemee sa, asa ma kpala ònònae í f5 a bɔɔlekèmeo. Ny5 f5, asa ní Lua pó a kua adoa Nisína ví.e.†

Danieli Nebukaneza nana bɔɔlekea

16 ɔ yápi dí Danieli pó wí meè ío Belasaawa. Láasoo pó àle ke tò s5 kèaagu. ɔ kía mè: Belasaa, nísu to nanapi yá ní a bɔɔleo n víakúo. ɔ Belasaa òè: Ma dii, Lua to nanapi àò de n zangudeɔ yá ù. Lua to a bɔɔle àò de n íbeo yá ù. 17 Lí pó ní è, a zɔɔ mé a gbāa, a misona z5 luawa, wí e za dúnia lé léu. 18 A lác kefeù, a ne'i kè zài, a pɔblea mò gbépiiwa. Sèa nòbɔɔ ku a gbáu, mé bāo í mó pépe a g5naɔwa. 19 Kí, nímee ní lípi ù. N iko zɔɔ mé ní gbāa ví. N zɔɔke gbà z5 luawa, n kpala ɔtà e dúnia léwa. 20 Kí, n malaikae è à b5 luabe à mè: A lípi z5, í lípi ke kélekele, ama à a miona ní a zínao to tɔɔleu. A mɔsi gala kpaè ní mɔgotē pó sēu we, fii í kpawà, ío kú ní sèanɔbɔɔ e wè sɔpla.

21 Kí, a bɔɔlen ke. Yá pó Musude díle ma dii kía yá musun ke: 22 Wa n ya wà n bɔ gbēnazinao guue, níó kú ní sèanɔbɔɔ, níó sē ble lán zuwa, fii í n gbē. Nyɔɔ ku màa wè sɔpla e n ge ò ní d5 ké Musude mé iko ví gbēnazina kpalaɔwa, mé í gbé kpá kpalau lá a yeiwa. 23 Lá a mè wà limiona ní a zínao tó, bee mè tó n Lua d5 ikode ù, a ea n kpa kpalau. 24 Ayámeto kí, ma ledamae bee ma. Kē n duunawa, níó yáke a zéwa. N n yávíikea tó, níó gbékeke taasidone, n namablea í gɔɔ ga yɔɔ.

25 Yápio kí Nebukaneza lè píi. 26 Mɔ kuepla gbèa àle bebe a be kpé zɔɔ musu Babeli. 27 ɔ à mè: Babeli zɔɔ pó má kàle ma kiblekti ùn keo lò? Má kàle ní ma iko gbāao ma kíake gawí yáie. 28 E yápi àò gé bɔi kía léu, ío be b5 luabe à mè:

* 4:9 Mat 13.32 † 4:15 Daa 41.38

Kí Nebukaneza, yá p'wá wà ò n musun ke: Wà n b'wá kpalaue. ²⁹ Wa n ya wà n b'wá gbènazína guue, níw kú ní s'èànb'wá, níw s'è ble lán zuwa. Ny'wá ku màa w'è s'opla e n'ge n' d'wá k'è Musude mé iko v'í gbènazína kpala'wa, mé i gb'è kpá kpalaú lá á yeiwa. ³⁰ Weg'wá yá p'wá wà ò Nebukaneza musu kè. Wà aà yá wá b'wá gbènazína guu, à s'è blè lán zuwa, mé f'fi aà gb'è. Aà miká g'è gb'á lán kúu káwa, aà w'k'wá gb'á lán b'á w'k'wá.

³¹ Ké w'è s'oplapi pà, ma Nebukaneza ma w'esè ma musu gwá, w' ma su ma laaiwa. W' ma Musude s'áaukpá, ma G'w'p'piide t'wá, ma b'èèè d'è. Asa aà kíake láaa v'io mé aà kpala l'wá ku g'w'p'piie. ³² Gb'è p'wá kú d'únia guu p'pii d'èè p'p'e ú.† I k'è lá á yeiwa ní gb'áade p'wá kú musu ní gbènazína p'wá kú w'k'wá. Gb'è l'í f'í kp'èò, gb'è l'í f'í d'è: B'wá n'le ke weio.

³³ G'wá p'wá ma su ma laaiwa, w' ma sa su ma kíake gwáw' ní b'èèèò ní z'w'k'eo. Ma i'wá ní ma búsu gb'áade ma gb'ea, aa ma k'pa kpalaú, w' ma iko d'è a káaua. ³⁴ Ma Nebukaneza mále musu Kía s'áaukpasa, mále aà kpela, mále aà t'wá, asa aà yáke a maa p'pii, l'wá yáke a z'ewa. A f'í gb'è p'wá i' azia se les'í busa.

5

Yá p'wá k'è g'wá

¹ Kí Balazaa a búsu gb'áade s'isi dik'pe bl'ewa gb'èwá òaa w'wá, w' àle w'èemir'wá. ² Ké aà p'wá k'è ípiwa na, à mè wá m'wá ní v'ua imib'wá ní ánuus imib'wá p'wá a dezi Nebukaneza s'èle Lua kp'eu Yelusale'wá, à imiò, aápi ní a búsu gb'áade ní a na'wá ní a na'wá p'wá i m'èsedilene'wá. ³ W' wá m'wá ní imib'wá, aale imiò. ⁴ Aale w'èemi, aale t'áa p'wá wá ní k'è ní v'ua ní ánuus n' m'ogot'eo ní m'osio ní lío ní gb'eo s'áaukpa. ⁵ Weg'wá gbènazína w'wá filia lí, àle l'ák'è kibe g'í p'wá wá b'wá k'èw'wá. Kía w'pi è, àle l'ák'è, ⁶ w' aà láasoo t'ò s'wá k'èa'agu. Aà oa w'k'pá, aà w'opek'liò búsa, w' aà gb'ázina l'ua. ⁷ A w'ii gb'áa l'è à mè wá m'wá ní àsi'ona'wá ní saanyád'ona'wá ní m'asok'ena'wá. W' a ò Babeli w'nap'iw'ne à mè: Gb'è p'wá w'èsa'è bee kyok'è à a b'w'lek'èm'èe, má gomusu t'èa ní v'ua yábaao da'è, i g'wá ma búsu gb'áade a'á'ode ú. ⁸ Ké kía w'nap'iw' g'è n'pii, w' an gb'èe i f'í w'èsa'pi kyok'è à a b'w'lek'è k'íeo. ⁹ S'wá èa k'è k'í Balazaagu maamaa, aà oa èa w'k'pá, mé aà búsu gb'èz'wá g'wá bíli guu.

¹⁰ Ké kía na kía ní búsu gb'èz'wá z'wá mà, à g'èr'izi bleblek'p'eu à mè: Ade'wá n' d'wá ní aafiao Z'ái! Nsu to n' láasoo n' p'wá yao, nísu n' n' oa w'k'pao. ¹¹ Gb'èe ku n' búsuu la, a Lua p'wá a kua adoa Nis'ina v'í. N' dezi Nebukaneza g'wá wa è a laai v'í ní w'ez'eo ní w'wá lán Luawa. N' dezi aà díle w'ez'èna'wá ní àsi'ona'wá ní saanyád'ona'wá ní m'asok'ena'wá gb'èz'wá ú. ¹² Aà w'wá ní aà d'wá p'ásl, i yápii mae. I nana'wá b'w'leke, i yá z'í'wá yáasi polo ní yá'í'wá. Aà t'wá Danieli. Kía t'wá k'p'è l'wá Belasaa. N' aà s'isi s'wá, i yápi b'w'lek'ene.

¹³ Ké wá m'wá ní Danielio kíapi k'í, w' a d'è: M'èe ní z'iz'wá p'wá w'í m'è Danieli, ma dezi b'w'ò Yuda búsuu úa? ¹⁴ Má mà wá mè ní Lua Nis'ina v'í, ní laai v'í ní w'ez'eo ní w'wá gb'áao. ¹⁵ Wá m'w'èe tia ní w'wá ní àsi'ona'wá aa w'èsa'è bee kyok'è, aai a b'w'lek'èm'èe, ama aai f'wá. ¹⁶ Má mà ní f'í ní yá'wá b'w'leke, ní f'í ní yá'í'wá polo. Tó n' f'í ní w'èsa'è bee kyok'è ní a b'w'lek'èm'èe, má gomusu t'èa ní v'ua yábaao dan'e, ní g'wá ma búsu gb'áade a'á'ode ú.

¹⁷ W' Danieli d'è: Ny'wá n' g'ba'wá k'ua, ní asea ke gb'èp'álee. N' beeo má w'èsa'pi kyok'ene k'í, mí a b'w'lek'ene. ¹⁸ Kí, Lua Musude mé kíake ní z'w'k'eo ní gaw'io ní

† 4:32 Isa 40.17

bεεεο kpà n dezi Nebukanεzawa. ¹⁹ Lá à aà sè lesí màa, gbépii aà v̄la v̄l, aai misiilèè, bui pii ge yā'oa bui piin nò. Gbé p̄s a ye de, í aà deε. Gbé p̄s a ye b̄o, í aà b̄oε. Gbé p̄s a ye gba gbāa, í aà gba gbāa. Gbé p̄s a ye kēsā, í aà kēsāε. ²⁰ Ama ké à azla sè lesí mé aà swá yíaa mé à zazakù, ̄s Lua aà b̄ò kpalau, à aà gawi k̄'è. ²¹ Wà aa yà b̄ò gbēnazínao guu, aà láasoo ḡs lán n̄b̄oowa. A kú n̄ saeo, à sē blè lán zuwa. Fii aà gbē, ̄s a d̄s sa ké Lua Musude mé iko v̄l gbēnazína kpalaōwa, mé í gbé p̄s a yei kpa kpalau. ²² Mpi s̄s Balazaa, aà t̄oñan n̄ ũ. Baa ké n̄ yápīo d̄s pii, ní nzía busao. ²³ N le'è Dii Musudewa. N tò wà mò n̄ aà kpé imib̄o, ̄s mpi n̄ n̄ b̄usu gbēz̄ōo n̄ n̄ nao n̄ n̄ n̄o p̄s ní m̄ésedilenéoo a v̄ēeml̄o, ̄s n̄ t̄aa p̄s wa kè n̄ vuao n̄ ánusuo n̄ m̄ogot̄eo n̄ m̄osio n̄ lío n̄ gb̄eo sáaukpà, p̄s p̄s aali gu'eo, aali yāmao, mé aa d̄s̄a v̄l̄o. N wēni n̄ n̄ ziao kua Lua z̄le, ̄s ní aà kpelao. ²⁴ A yá a tò ̄opi mò wēsāpi k̄è.

²⁵ Yá p̄s ̄opi k̄ēn ke: Mene, mene, tekeli, p̄esi. * ²⁶ Yápīo b̄oolen ke: Mene mè Lua n̄ kpalableḡo n̄ao, à a lezè. ²⁷ Tekeli mè wà n̄ gbia legwà kiloowa, wa è ní kiloo seo. ²⁸ P̄esi mè wà n̄ kpala kpaale Med̄eo n̄ P̄esiōnε.

²⁹ Balazaa yā'ò, ̄s wà gomusu t̄ea n̄ vua yābaao dà Danieliε,† wà kpàwakè wà mè, aà b̄usu gbāadeō aāsden aà ũ. ³⁰ Gwāasin̄ doūpi guu ̄s wà Babiloni kí Balazaa dè.

6

Danieli zua n̄òmusūo t̄oou

¹ Med̄e bui p̄s w̄i oè Daliusi mé z̄lè aà gb̄eu a w̄è bàas̄ n̄ plaode guu. ² A kà Daliusigu à b̄usu gbāadeō dile gb̄ēon basoolo, ̄s à n̄ dil̄edile a b̄usuu pii. ³ A ledamadeō dil̄e gb̄ēon aās an d̄oanaō ũ. Danieliá gb̄ēon aā̄pīo doe. B̄usu gbāadeō í n̄ yāo s̄ele siu ledamadepīōnε, ké aasu ásooke kíaεo yáí. ⁴ Danieli ̄no gbāa de ledamade kínīo n̄ b̄usu gbāadeōla pii, ̄s kía z̄èò à aà dile a b̄usu gb̄ēz̄ō ũ. ⁵ ̄o ledamade kínīo n̄ b̄usu gbāadeō lé z̄ew̄ele wà yāe ewà kpala p̄s a bl̄epi yá musu, āma a t̄aae v̄l̄o, aai yāe ewào, asa a náai v̄l a yākea guu piiε. Ili p̄kpa yāeio, ili z̄à yāewao. ⁶ ̄o aa mè: Wá yāe e Danieliwa bauo, mé i ke aà Lua sísia yá musu bàasio. ⁷ ̄o ledamade kínīo n̄ gbāadeō k̄s náaa aa ḡè kía lè aa mè: Kí Daliusi, adeō n̄ d̄s̄ n̄ aafiao! ⁸ Wá b̄usu d̄oanaō n̄ kíaō n̄ z̄l̄ḡo d̄oanaō n̄ gbāadeō n̄ ledamadeō n̄ n̄ íwaō pii, wa lekpaal̄ wá è a maa n̄ yāe bee dileε, ní tó wà z̄ikewà. E ḡoo baakwi léu gbé p̄s s̄u wabikè diiewa ge gbēnazínan nò, mé i ke níme à wabik̄ēmao, wa ade se zu n̄òmusūo t̄oou. ⁹ Kí, yápī dile sa, ní n̄ t̄s da l̄ae beeu, ké gb̄ēe su lileo yáí. Īo de Med̄eo n̄ P̄esiō ikoyā p̄s wa f̄s a b̄adeo ũ. ¹⁰ ̄o kí Daliusi yápī dile à a t̄s d̄alau.

¹¹ Ké Danieli mà wà yápī dile, à t̄a be. Aà kp̄ea p̄s kú kpé musu fenentīo b̄aa n̄ Yelusalēto w̄ew̄ea. ̄o à k̄ule wabikè Luawa à aà sáaukpà, lá b̄ ke l̄a gu lé d̄o ḡēn aās'aās̄wa. ¹² ̄o gb̄épīo mò síāzi, aa è àle wabike Luawa, àle kulek̄e. ¹³ ̄o aa ḡè kía lè yá p̄s a dil̄epi musu aa mè: N yād̄ile n̄ m̄e e ḡoo baakwi gbé p̄s wabikè diiewa ge gbēnazínan nò, mé i ke n̄ bàasio, wa ade se zu n̄òmusūo t̄oouε. Kíaa mè: Yápī sea v̄l̄o, à ḡo Med̄eo n̄ P̄esiō ikoyā p̄s wa f̄s wà a b̄adeo ũε. ¹⁴ ̄o aa oè: Yuda b̄usu z̄l̄o Danieli lí n̄ yādao ge yá p̄s n̄ dil̄epi. Īo wabike Luawa lá gu lé d̄o ḡēn aās'aās̄ε. ¹⁵ Ké kía yápī mà, à k̄èè íi maamaa. A z̄èò à Danieli suaba, ̄s àle

* 5:25 Bee mè nao, nao, gbia legwà, kpaale. † 5:29 Daa 41.42

aà bɔa zé wɛɛɛ e latɛ gè gèò kpéu. ¹⁶ ɔ gbépiɔ kɔ náaa aa mò kía lè aa mè: Kí, ní Mɛdɛɔ ní Pɛɛsiɔ ikoyá dɔ, wà mè yá pɔ kía díle ní yá pɔ à giio lilea vío. ¹⁷ ɔ kía mè wà mɔ ní Danieliò wà aà zu nòɔmusuɔ tòou. Kía ò Danieliè: N Lua pɔ níò kúléè gɔɔpii n bɔ!

¹⁸ Ké wà aà zù tòopiu, wà gbe se tà tòopile, ɔ kía seelakèwà ní a tãanao ní a bùsu gbáadeɔ tãanao, ké gbèe su yãe lile Danieli musuo yáí. ¹⁹ ɔ kía tà be, à gí pòblei gwáasína bee, mé i a nɔee gbeao. I fɔ i'òo. ²⁰ Ké gu dɔ, guwɛ lé ké, ɔ kíapi fɛle gè nòɔmusuɔ tòopi kíi kpakpa. ²¹ Ké à sò tòopii, à lezù Danielizi ní pɔsiao à mè: Danieli, Danieli, Lua b́e zòblena! N Lua pɔ níò kúléè gɔɔ pii fɔ n bɔ nòɔmusuɔ lézía? ²² Danieli wèwà à mè: Lua n dɔ ní aafiao Záai! ²³ Ma Lua a Malaika zɔ, à mò nòɔmusuɔ lé kúaa, aai ma ké'iao, asa ma kèè yãesaide úe. Kí, mi tãaee kene ziio. ²⁴ Kía pɔ kèna maamaa, ɔ à mè wà Danieli bɔ tòopiu. Ké wà aà bɔ, wi aà gue e à kè'iao, ké a Lua náai ví yáí. ²⁵ ɔ kía mè wà mɔ ní gbé pɔ yadò Danieliwá, ɔ wà ní zuzu tòopiu sɔ ní ní néo ní ní nao. E aao gé źle lei, nòɔmusuɔ ní gbá aa ní kúkú, aa ní wáɔ wíwi pii.

²⁶ Kí Daliusi laké gbé pɔ kú a bùsu guuɔne pii, bui piin nò, à mè: Aɔ kú ní aafiao maamaa! ²⁷ Ma yáe bee díle ma bùsu gbépiiɛe. Aaɔ Danieli Lua vía ví, aai misiilè. Asa Lua b́e pɔ kú gɔɔpiin aà ú. Aà kpalaá kpala láasaie, mé aɔ kible gɔɔpiiɛe. ²⁸ I gbé suaba, i ní bɔ. I dabudabuɔ ní yábɔnsaɛɔ ke musu ní źleo. ɔmɛ Danieli bɔ nòɔmusuɔ lézɔ. ²⁹ Danieli gbáa'è Daliusi kiblegɔɔ ní Pɛɛsi bui Kilusi kiblegɔɔ.

7

Danieli wépfungu'ea wàì mèn sɔíyá musu

¹ Babeli kí Balazaa kpalablea wè śeia guu ɔ Danieli wépfungu'è, à yãe è a láasoo guu gɔɔ pɔ á wúlea a liiwa, ɔ à wépfungupi yá kè láu, à a yá mideɔ ò. ² Danieli mè: Mále gugwa wépfungu'ea guu gwáasína, ɔ ma luabe íana è mèn sɔíy, aale fɛle ísia zɔɔa. ³ ɔ wàì zɔɔ mèn sɔíyɔ b̀le ísiau, an bui dodoa kɔe.* ⁴ A śeia bɔ nòɔmusuwa, a kúu gàsiao ví. Ké mále gwa, wà aà gàsía wòlowà, ɔ wà aà se zè gbá pla lán gbènazínawa, ɔ wà gbènazína sɔ d̀è. ⁵ ɔ ma wàì plaade è, à bɔ maiwa, a gengesekea, gbàtɛewa mèn àaɔ kpaa aà lézɔ. ɔ wa dè aà fɛle nò so maamaa. ⁶ Bee gbea ma gugwà, ɔ ma wàì pále è, à bɔ gbeaanawa.† A gàsía ví a kpesca mèn sɔíy, mé a mí sɔíy. Wà aà kpá kpalau. ⁷ Bee gbea ké mále gugwa wépfungupi guu gwáasína màa, ma wàì sɔíyde è, i tò vía gbé kú e sɔ kè adegú. Aà gbáa sáa vío. Aà swaaá mɔsɔie mé a zɔɔ, i pɔ sóò à wíwi, i ɔzɔ a kíni pɔ g̀wa. A adoa ní wàì pɔ d̀aaɛɛe. A kóba kwi.‡ ⁸ Ké mále láasooke aà kóbapi yáwa, ma kóba pále è nénanno, àle bɔ ní guu, ɔ kóba káau mèn àaɔ wòlo, aa gub̀è. Má è kóba nénapi wé ví lán gbènazínawa. A lé ví lo, lo wala yá'o.§

⁹ Ké mále gwa màa, má è wà kiblekilaɔ kálè,* ɔ Mae Zie mò z̀le. Aà pɔkasao de púntaitai, mé aà miká de lán sá zu'oa káwa.† Aà kiblekila le té bɔ mé a wuluuɔ lé pipi lán tévuawa. ¹⁰ Té swa bɔ aà źie, àle bàale aà ae. Gbèɔn baasɔɔo leɛ ɔaa sɔɔo lé aà iwa ble, mé gbé pɔ sí aà aeɔ ká miliɔ basɔo.‡ Yákpalekenao z̀le, ɔ wà lác wèwè.§ ¹¹ Ma gí lé gwa walayá pɔ kóbapi lé o yáí, ɔ ma gí lé gwa e wà

* 7:3 Zia 13.1, 17.8 † 7:6 Zia 13.2 ‡ 7:7 Zia 12.3, 13.1 § 7:8 Zia 13.5-6 * 7:9 Zia 20.4

† 7:9 Zia 1.14 ‡ 7:10 Zia 5.11 § 7:10 Zia 20.12

gè wàipi dè, wà aà ge t̄l̄ōz̄ò wà se zù téu. ¹² Wà wài p̄alē b̄ò kpalau, àma wi ní wēni b̄ō e ḡōewa.

¹³ Ké m̄ále gugwa gwá wépfungupi guu màa, ma p̄ò è lán gbēnazínawa, àle m̄ó luabepuanau. * Ké à kà, ̄ wà aà kpán'aekè wà gèò Mae Zipi k̄i. ¹⁴ A aà kp̄a kpalau, à iko kpàwà ní gawio, ̄ gbépii kùlèè, b̄usu p̄i gbé ge bui p̄iin nò. Aà iko aò ku ḡōpii, a láaa v̄io, mé aà kpala a midè baou.†

Wépfungupi b̄ōle

¹⁵ Ma Danieli ma p̄ò yà. Yá p̄ò m̄ále e ma láasoo guu tò s̄ò k̄èmagu. ¹⁶ Ma s̄ò gbé p̄ò ze wēō doi, ma yápio slana gbèawà p̄i. ̄ à yá'òm̄ē à yápio b̄ōlekè̄m̄ē. ¹⁷ Wài z̄ō mèn s̄īōpiá kpala mèn s̄īō p̄ò aa b̄ò d̄únia guu. ¹⁸ Ama Musude gbé̄ō mé aa kpala si aa ble, aaīō v̄l̄ ḡōpii, aò láaa v̄io.‡ ¹⁹ Bee gb̄ea má ye slana d̄s̄ wài s̄īōde yá musu. A adoa ní wài k̄nīō, ̄ tò v̄ia gbé kú d̄er̄la. Aà swaaá m̄osīē, aà ̄k̄ōá m̄ogot̄ē, ̄ p̄ò só à wíwi, mé ̄ ̄z̄s̄ a k̄nīō p̄ò ḡòwa. ²⁰ Má ye k̄óba mèn kwi p̄ò kú aà miwāō yáasi d̄s̄ b̄ ní k̄óba p̄ò b̄ò ̄ k̄óba mèn àāō wòlo aa gub̄b̄ēō. K̄óbapi wé v̄l̄ ní léo, ̄ wala yá'ō mé aà zea gb̄aa d̄e a k̄nīōla. ²¹ Ké m̄ále gwa, k̄óbapi lé z̄ika ní Lua gbé̄ō, àle ní fu.§ ²² ̄ Mae Zipi mò yánakpà Musude gbé̄ōpiwa, asa kpala ḡōa Lua gbé̄ō p̄ò ̄ ḡō mé kà.*

²³ Wa òm̄ē wà mè: Wài mèn s̄īōdepiá kpala s̄īōde p̄ò a b̄ò d̄únia guu. A adoa ní kpala k̄nīō, a da d̄úniaa p̄i, ̄ ̄z̄s̄wà, ̄ wíwi. ²⁴ K̄óba mèn kwip̄iá kpalapi k̄ia gbē̄n kwi† p̄ò aa kiblēē. K̄ia p̄ò dodoa ní a káaūō a fele ní gb̄ea, ̄ k̄ia gbē̄n àāōpi b̄ò kpalau. ²⁵ A Musude t̄b̄ē̄si,‡ a gb̄aam̄ō aà gbē̄ōē, a wēle à ḡōō ní yá p̄ò Lua d̄ilēō lile. Wà Lua gbē̄ō nàè aà ̄z̄l̄ wè àās̄ ní k̄nīō.§ ²⁶ Ama yákpaleken̄ō z̄l̄ē aa aà b̄ò kpalau, aai kpalapi midè m̄īōm̄īō e ḡōpii. ²⁷ Wa d̄únia kpalaō p̄i k̄īak̄ē ní ikoo ní z̄ōk̄ēō kpa Musude gbē̄ōwa.* Aà kpalapiá kpala láasaie,† mé kpalablen̄ō kùlèè aa mis̄īlèè nípii. ²⁸ Yápi lén we. Ma Danieli, ma láasoō tò s̄ò k̄èmagu maamae, ma oa ̄òk̄pà, ̄ má yápi k̄ia ma n̄òseu.

8

Sasakao s̄olek̄ēa ní Blesanao

¹ Balazaa kpalablea wè àāōde guu ma Danieli ma wépfungu'è a p̄ò má è káaūō báasi. ² M̄ále gugwa ma wépfungu'eapi guu, ̄ má è má kú kib̄ē Susa wé̄lūō Elaū b̄usu. Má kú swa p̄ò w̄i m̄ē Ulai sae. ³ Ma wēs̄è ma gugwà, ̄ ma s̄asakao è zea swapi le. A k̄óba pla. Aa gb̄aa, àma ado gb̄aa d̄e adoa, a p̄ò p̄ò gb̄aapi b̄ò gb̄ez̄āe. ⁴ Ma s̄asakaopi gwà, àle s̄ó dada be'ae oi ní gub̄ántoō oio ní ḡēōmid̄ōk̄i oio, àle k̄óbamale. N̄òb̄ōe a f̄s̄ ze à aà d̄āo, mé gb̄ēe a f̄s̄ ní b̄ò aà ̄z̄l̄ō. ̄ō az̄la p̄ēā k̄ē, ̄ à az̄la d̄i.

⁵ M̄ále láasooke yápiwa, ̄ ma blesana è, à b̄ò be'ae oi à mà d̄úniaa p̄i, aà gbá ̄ k̄a t̄ōlēwao. K̄óba z̄ō d̄s̄ aà wé taau. ⁶ A gè s̄asakao p̄ò zea swalepi k̄i, ̄ à kúu'ò à sùwà n̄ p̄ok̄uma p̄as̄lo. ⁷ Má è, ké à sùwà ní p̄of̄ēō màa, à aà gb̄ēgb̄ē à aà k̄óba mèn plapio è'e, ̄ s̄asakaopi ̄ f̄s̄ kaakaanak̄ēō. Blesana aà se nè à ̄z̄s̄wà,

* **7:13** Mat 24.30, 26.64, Zia 1.7, 13, 14.14 † **7:14** Flp 2.9-11, Zia 11.15 ‡ **7:18** Zia 22.5 § **7:21** Zia 13.7 * **7:22** Zia 20.4 † **7:24** Zia 17.12 ‡ **7:25** Zia 13.5-6 § **7:25** Zia 12.14, 13.7 * **7:27** Zia 20.4 † **7:27** Zia 22.5

gb̄ee i f̄o aà b̄ò aà ɔz̄io. ⁸ Ɔ blesana az̄ia d̄i, àma ké à p̄èle maamaa, aà k̄óba z̄ɔɔpi è, ɔ k̄óba p̄áleɔ b̄ò kpa mèn sīis a ḡēe ũ, an lé d̄ɔd̄ɔ d̄únia gola sīisɔwa.

⁹ K̄óbap̄io do ḡɔnak̄è n̄énann̄o, ɔ à z̄ɔɔk̄ù maamaa. A ḡè ḡeɔmid̄ok̄li oi ní gukpe oio ní b̄usu kefena oio. ¹⁰ A z̄ɔɔk̄ù e à ḡè p̄è luabe z̄iḡɔɔwa, ɔ à ní saanaeɔ kw̄è z̄íle* à ɔz̄m̄á. ¹¹ A az̄ia d̄i à s̄áakp̄à ní z̄iḡɔɔpi K̄iao. A sa p̄ó w̄io owà lá gu lé d̄o m̄ide, à aà k̄úk̄li k̄è bezia ũ. ¹² Wà z̄iḡɔɔpiɔ n̄àe a ɔz̄l ní sa p̄ó w̄io o lá gu lé d̄o t̄aae p̄ó wa k̄è yáí, ɔ à slana p̄ále z̄íle. Yá p̄ó a k̄è p̄íi à saas̄e. ¹³ Ɔ má mà malaika lé yá'o, ɔ malaika p̄ále aà là à m̄è: W̄épfungu'ea yápi aɔ ḡé e b̄ɔe ni? Sa p̄ó w̄io o lá gu lé d̄o yápi ní t̄aae p̄ó a yá a dimáɔ ní Lua kp̄é kpaamáo ní ɔz̄sa z̄iḡɔɔpiɔwao. ¹⁴ Ɔ a òm̄eɛ: Aɔ ḡé e ḡɔɔbaa kuedo ní bas̄ooe (2.300) sa'oa k̄ɔɔ ní oosio gb̄ea, Lua kp̄é i gbasa b̄o maa.

W̄épfungu'epi b̄òlek̄ea

¹⁵ Ḡɔɔ p̄ó mà Danieli m̄ále w̄épfungu e màa, m̄ále z̄ew̄eele mà a yáasi d̄ɔ, ɔ ma p̄ɔe è z̄ea ma ae, à b̄ò lán ḡɔɔwa. ¹⁶ Ɔ ma gb̄enaz̄ina l̄ɔɔ mà b̄ɔa Ulaii. A lez̄ú à m̄è: Gab̄lieli,† w̄épfungu p̄ó gb̄épi è b̄òlek̄e. ¹⁷ A s̄òm̄azi ma z̄ek̄li. Ké àle m̄ó, iw̄áa k̄à ma p̄ɔa, ɔ ma w̄ule ma gb̄eeu. A òm̄eɛ: Gb̄enaz̄in né, nȳɔ d̄ɔ ké w̄épfungu p̄ó ní è de d̄únialaaḡɔɔ yá ũe. ¹⁸ Ḡɔɔ p̄ó àle yá'om̄eɛ, i ma k̄ù gb̄aa, má w̄ulea ma gb̄eeu. Ɔ à ɔn̄aa à ma fele à ma ze. ¹⁹ A m̄è: M̄ále yá p̄ó a m̄o luap̄ok̄umab̄ɔɔb̄oma ḡɔɔgb̄ez̄az̄l on̄eɛ, asa d̄únialaaḡɔɔ yá. ²⁰ Sasakao k̄óba mèn plaade p̄ó ní èpi de M̄edeɔ ní P̄eesi k̄iao ũe. ²¹ Blesana s̄ɔ Gelesi kpalae, k̄óba z̄ɔɔ p̄ó d̄o aà w̄é taau mé a k̄ia s̄éia ũ. ²² K̄óba mèn sīis p̄ó b̄òle k̄óba p̄ó è ḡēe ũpiɔá kpalala mèn sīis p̄ó aa b̄òle aà b̄i guuɔe, àma an gb̄aa a kaaáwao.

²³ An kpalablea ḡɔɔgb̄ez̄az̄l, tó an t̄aaek̄ea lé k̄à, k̄ia oap̄ás̄ide k̄ɔnik̄i a fele. ²⁴ Aà gb̄aa a k̄áfi, i ke ní aaz̄ia gb̄aaɔ no. Aà p̄ok̄aalea a dimá. Yá p̄ó a ke p̄íi a b̄òleie, a ḡɔsa gb̄aaɔ ní Lua gb̄éɔ d̄ɔɔnz̄ɔ. ²⁵ Aà k̄ɔni guu aà m̄ɔafili a b̄òleie, ɔ dile a ka. Tó gb̄éɔ ȳae daao, ɔ a ní d̄ɔɔnz̄ɔ dasidasi, i fele ní k̄iao K̄iao. Wa aà kaale, àma gb̄enaz̄ina ɔ no.

²⁶ Sa k̄ɔɔ ní sa oosio oḡɔɔ w̄épfungu p̄ó ní èá slanae. Yápi ká láu, asa a keḡɔɔ z̄àe. ²⁷ Ma Danieli ma ȳéɛe làa, ɔ ma gyák̄è ḡɔɔpla. Ké ma fele, ma ea z̄ik̄è k̄ie. W̄épfungu p̄ó má èpi yá dia, mi a b̄òle d̄ɔo.

9

Danieli wabik̄ea Luawa

¹ Aasuelu né Daliusi, M̄ede bui, kpalablea Babiloni b̄usu w̄è s̄éia guu, ² mà Danieli ma yá p̄ó Dii ò ànabi Zelem̄iie* è taalau à m̄è, Yelusaleŭ a ḡɔ bezia ũ w̄è b̄aaɔkw̄ie. ³ Ɔ ma aed̄ò Dii Lua k̄úk̄iwa ma kulek̄èè, ma wabik̄èwà ní leȳeo, má z̄ɔleá tufua ní zw̄ánkasaɔ daa. ⁴ Ma wabik̄è Dii ma Luawa, ma a gb̄éɔ duunaɔ òè. Ma m̄è: N yá na Dii Lua. N z̄ɔɔ, ni to vía ní k̄ú. Niɔ n b̄aa kua ní gb̄é p̄ó yenzi aal misiile yá p̄ó ní dil̄eɔn̄eɔ k̄ua gb̄eke guu. ⁵ Wa duunak̄è wa yáw̄aik̄è. Wa t̄aaek̄ène, wa z̄ane yáwa. Wa b̄o yá p̄ó ní dil̄eɔ ní n ikoyáɔ kp̄e. ⁶ N z̄òblena ànabiɔ yá'ò wá k̄iaɔne ní wá kpalablen̄aɔ ní wá dez̄iɔ ní wá b̄usu gb̄éɔ p̄íi ní n t̄ɔo, ɔ wi n yámao. ⁷ Dii, ní maa. Wápiɔ s̄ɔ wa ḡɔ ní w̄io gb̄á, wá Yelusaleŭdeɔ ní Yudaɔ p̄íi ní Isaili p̄ó k̄ú k̄iao ní Isaili p̄ó k̄ú z̄à b̄usu p̄ó n ní fáaau an b̄ɔa n kp̄e yáíɔ p̄íi. ⁸ Dii, wí wá k̄ú duuna p̄ó wá k̄ène yáí, wápiɔ ní wá k̄iao ní wá kpalablen̄aɔ ní wá

* 8:10 Zia 12.4 † 8:16 Luk 1.19, 26 * 9:2 Zel 25.11, 29.10

deziɔ. ⁹ Dii wá Lua, baa ké wa zāne yáwa, ní sósobi vɪ ní sùuuo. ¹⁰ Dii wá Lua, wi misiilenεo, wi té ikoyá pɔ́ ní dà n zòblena ānabiɔne aa òwεεzɔ. ¹¹ Isailiɔ pɪi pà n ikoyáa, aa gɪ n yāmai. Ɔ n láaikéwá ké wa duunakēne yáí, lá ní ò n zòblena Mɔzi ikoyá láuwa. ¹² N yá pɔ́ n mè a wá le kèwεε ní wá ðaanaɔ. N yāyíawá, wi yá pɔ́ Yelusaleú lè taa e dúnia guu yāao. ¹³ Wá Lua, yápi wá lé lá a yá kú Mɔzi ikoyá láuwa,† kási wi n kɪi wεεleo, wi mikē wá duunaɔwa wa laaidò n slanawao. ¹⁴ Dii wá Lua, n wetè wá yáí, ɔ n yápi yíawá, asa n yá ɪɔ n n yákea guu píie, ɔ wi n yāmao. ¹⁵ Dii wá Lua, n wá gbé pɔ́ ðe n gbé úɔ bɔ̀le Egipi ní n gása gbāao, n tɔ̀bò lá a ku e ní a gbāowa. Wa duunakè, wa tàaekēne.

¹⁶ Dii, lá n yákeaɔ maa píi, n n pɔ́kúma ní n pɔ́fεo wee n wéle Yelusaleú ní n gbèsɪstowa sa, asa Yelusaleú ní wá gbé pɔ́ ðe ní gbé úɔ gò láanipɔ́ ú gbé pɔ́ liaawázɔne píie wá duuna ní wá deziɔ yāvāikεao yáí. ¹⁷ Wá Lua, mapi n zòblena wabi pɔ́ mále kema si sa ní ma wēna wiio. N kúkɪi pɔ́ gbòo gwa n tó yáí. ¹⁸ Ma Lua, swákpa n ma yāma. Wése n wéle pɔ́ n tó kuwá bezia gwa. I ke wá maakea yáí wále wabikeimao, n sósobi zɔ́ yáíe. ¹⁹ Dii, ma yāma! Dii, sue! Dii, swáse ma yáí, ní ke kpakpa! Ma Lua, n̄su gēgēo n tó yáí, asa n tó ðo wélepi ní n gbéɔwae.

Wè soplá lεε baaɔkwi yá

²⁰ Gɔɔ pɔ́ mále yá'o màa, mále wabike, mále ma duuna o ní ma gbé Isailiɔ pɔ́ɔ, mále sùuugbea Dii ma Luawa aà gbèsɪsɪ yá musu, ²¹ ké mále wabike màa, Gablieli,‡ gbé pɔ́ má è wépungu'ea guu yāapi vùu mà ma kɪi sa oosi ogɔɔ. ²² A yá'òmeε à mè: Danieli, ma bɔ́ mɔma ké má ní wé kēneε, n ðsa n káfl. ²³ Ké n na wabikeawa, Lua sínno, ɔ ma mɔ oine, asa aà gbé yenziden n ú. Laaidɔ yáe beewa, láasooke wépungu pɔ́ níle ewa. ²⁴ Lua wè soplá lεε baaɔkwi ðile n gbéɔne ní n wélepio, ké à tàaeɔ midε à duuna vɪle, à yāvāio kéwá, i bɔ́ ní maake láasaio, wépungu'ea ní ānabikekeao lé i ká, wi luakukɪi sakē. ²⁵ Láasooke yápiwa, níɔ ðɔ́ ké sea gɔɔ pɔ́ wa ðile Yelusaleú ea sua a pá ziuwa e à gè pè kía pɔ́ Lua kpá mɔgɔɔwa aɔ ðe wè soplápla lεε soplá ní wè soplápla lεε baaɔ ní plaoo úe. Wa ea kále, wi a gāaeɔ keke ní zεaɔ, āma taasi aɔ ku gɔɔpi. ²⁶ Wè soplá lεε baaɔ ní plaopi gbea wa kíapi bɔ́lia, gbēe a zεaànɔo. Kía pɔ́ lé mɔ́ zɪgɔɔ wélepi kaale ní Lua kpéo. A lé a ká lán í daa pɔ́ɔlawa. E a lé aɔ gé kái zɪkaa ní gudεo aɔ ku lá Lua ðilewa. ²⁷ Kíapi a ledouke ní gbéɔ dasi e wè soplá. Wè soplápi guoguo a sa'oa ní gbadaao midε, i tē gudεna§ péle we e kaale pɔ́ Lua ðile gudεnapie ge aà leò.

10

Gawide bɔ́ mɔa Danieliwa

¹ Pεεsɔ́ kí Kilusi kpalablea wè āaɔde guu wá yá bliwá Danieli pɔ́ wɪ mεε ɪɔ Belasaaε. Yápiá slanaε mé ɪadama zɔ́ yáe. A yápi mà wépungu'ea guue, ɔ wá a bɔ́le kèè. ² Gɔɔ bee ma Danieli, mále pɔ́sia ke e āsɔa āaɔ. ³ Mi blenana bleo, nɔ́o ge vεε i gé ma léuo. Mi nísidɔɔo e āsɔa āaɔpi gè láaò. ⁴ Mɔ́ séia gɔɔ baasɔo mēndosae zɪ má zεa swa zɔ́o pɔ́ wɪ mε Tigilisi sae. ⁵ Ma wεsε ma gugwá, ɔ ma gbēe è pɔ́ pua daa mé vua maa asana ðɔa aà pi. ⁶ Aà me

† 9:13 Iko 11.28, 28.15-68 ‡ 9:21 Luk 1.19, 26 § 9:27 Dan 11.31, 12.11, Mat 24.15

bò lán gbè bεεedewa, àà oa de lán loupilεawa. Àà wé de lán tévuawa, àà ɔɔ ní àà gbáò lé teke lán mɔgotε yɔɔawa. Àà ɔɔ de lán dasi kɔfiwa.* 7 Ma Danieli máme ma wépfungupi è mado. Gbé pò kumanɔɔ i eo. Sɔ kèrngu, ɔ aa bàalè gè ùle. 8 Máme ma gɔ mado, mále wépfungu zɔɔpi e. Ma gbāa làa, ma oa ɔ̀ɔkpà, ma gɔ yèesai.

9 Ma àà ɔɔ mà, ɔ gɔɔ pò mále ma, i ma kù gbāa, má wúlea ma gbεeu. 10 ɔ wà ɔ̀nàa wà ma se ma kule ma koso ní ma ɔ̀owa, mále lualua. 11 ɔ wa òmεε: Lua gbé yenzide Danieli, laaidɔ yá pò mále onεwa. Fele ze, asa wà ma zímaε. Ké a òmεε màa, ma fele ze, mále deedee. 12 ɔ à èa òmεε: Danieli, rísu to vía n kùo, asa za gɔɔ séia pò n n nòse kpà yáwaaiapaawa mé n nzla búsa Luae, a sínno. N yápi yáí ma mɔi. 13 Peesi kpala malaika kía zεzòmεε gɔɔ bao ní m̀endoo, ɔ malaika kía do Miseli† mò d̀male, ɔ ma gbāa denla kè Peesi kíaonε. 14 Ma mɔ yá pò a n gbéɔ le gɔɔgbεzàzi ɔ̀ɔlekeineε, asa wépfungu pò ríyɔ e ɔ de zia yá ùe.

15 Gɔɔ pò àle yápi omεε, ma a mipèle, má nile kpé. 16 Gbé pò b̀ò gbēnazínawapi ɔ̀kà ma léwa, ɔ ma leɔ̀ b̀ò ma yá'ò. Má ò gbé pò zea ma aεε: Dii, wáwá t̀sà pò pò mále e yáí, ma gɔ yèesai. 17 Dii, kpelewa mapi n z̀ɔblena má f̀s yá'onno? Má gbāa ví ɔ̀o, mále wekí e ɔ̀o. 18 Gbé pò b̀ò gbēnazínawapi èa ɔ̀kà à ma gba gbāa 19 à mè: Lua gbé yenzide, rísu to vía n kùo. Nyɔ̀ kú ní aafiaoe! N n me kpále! S̀ɔdile! Ké à yá'òmεε, ma gbāakù, ɔ ma mè: Dii, yá'omεε sa, asa n ma gba gbāa. 20 ɔ à mè: N yá pò tò ma mɔ n kíi d̀sa? Má εa gé zika ní Peesiɔ malaika kíapio tia. Tó ma ta, Gelesiɔ malaika kía a m̀ó. 21 Ama má yá pò kú síana taalau onε gía. Gbēε zεamanɔ kíapio yá musuo, sema á Isailio malaika kía Miseli bàasio.

11

1 Medε bui Daliusi kpalablea wè séia guu, ma ze giaànɔ, ma kàedàaazi.

Geomidɔkíi kía ní gugbántoo kíao

2 Síana mále onε. Kía páleɔ fele gbēɔn àaɔ Peesi. An síiɔde té ní kpe, aɔ àizeε ví maamaa deńla. A gbāakù a àizeεpi yáí, i to gbépii fele ní Gelesi búsuo. 3 Kía gbāade a fele kpala zɔɔ ble, ɔ ke lá a yeiwa. 4 Àà felea gbea àà kpala a gboo à ke leε síiɔ, dúńia gola síiɔ ní a p̀o. I ke àà buiɔ mé aa kpalapio bleo, gbēpáleɔ mé aa ble mé àà kpalapio gbāa a ka a káauwao.

5 Geomidɔkíi kía a gbāakù, àà zígɔɔ gbēzɔɔe i gbāakù deaála, i kible, àà kpala aɔ zɔɔ. 6 Gɔɔpla gbea aa ledouke. Geomidɔkíi kía a a nenεna kpásá gugbántoo kíawa yáyea ní k̀so seela ù, àma nɔepi aɔ iko ví weo, kíapi ní àà népio aa gégεo. Wa nɔepi ní gbé pò m̀daànɔ ní àà néo ní àà d̀nledeo kpámá gɔɔ bee. 7 Nɔepi daεε mé a kible àà mae gbεu. A léle gugbántoo kía zígɔɔwa, a gé àà zegikíi, a zikarínɔ, i gbāam̀né. 8 A ní t̀áa ní ní dii pò aa ní kásaa séle taò Egipi ní ní pò bεεede pò wa kè ní vuao ní ánuɔuo. A gugbántoo kía tó we gia gɔɔpla. 9 Gugbántoo kíapi i m̀o lélei geomidɔkíi kíapi búsuwa s̀s, i εa ta a búsuu. 10 Àà néɔ z̀l s̀ouke, aa zígɔɔ káaa dasidasi. Aa dazεu aa dagua lán swa paawa, aai zika e aa ge peò àà zegikiwa. 11 Geomidɔkíi kía pò a pa, i gé zikai ní gugbántoo kíao ní zígɔ pò á káaa dasidasiɔ, i ziblemá. 12 Tó à zígɔpio s̀le tárínɔ, a azla se lesí, i ní dede de gbēɔn baasɔɔo leε kwia (10.000), àma aɔ fuańla gɔɔpiio. 13 Gugbántoo kía a εa zígɔ káaa dasidasi de a káaua. Tó a gɔɔ kà, a m̀ó ní a zígɔ bílapio, baade ní a g̀keɔɔ.

* 10:6 Zia 1.13-15, 19.12 † 10:13 Yud 9, Zia 12.7

14 Goo beezl gbé daside a fele ní geomidokli kía. N bui g5 pás1w felewá wépfungu p3 ní è yá papaa yáí, kási aa saaseo. 15 Gughántoo kía a m3 koez3 wéle bíidezi, i sí. Geomidokli zlg3w gbáa a f3 kpánéo, baa an zlg3 bade3. An gbáa a kao. 16 Kía p3 m3 lèlewá a ke lá a yeiwaε, gbée a f3 kpaè0. A ze bùsu kefenau, a3 a dúuz3a zé vl. 17 A zè0 à m3 ní a bùsu ikoo pii, áma a ledouke ní geomidokli kía0ε, i a nen0ε kpásáwá aá kpala ò3kpaá yáí. Yápi a zεkeo, a3 àie vlè0. 18 I gbasá aed3 ísía saε bùsu3wa, i sí dasi, 5 zlg3w d3aana a aá káamai midε, a to aá káamai wí aá musu, 19 i ea aed3 a be bùsu zegikí3wa sa, kási a gēmbolε à léleε, wa aá e bo.

20 Aá gēε i gbāam0nede gbaemá a kíakegawi káfía yáí, áma g33pla gbea a gae, i ke pokúma ge z1 yáí no. 21 Aá gēε a3 de gbé gia p3 wi aá kpa kpalauo ũ. G33 p3 gbé3 yáε yádaao, a m3 lenakasané, i kpala símá. 22 A zlg3w wíwi a ae kélekele, a ní kaale ní kía p3 à ledoukèaàn0. 23 Ledoukèaaàn0 gbea a b3 aá kpe, aá gbáa i káfí, baa tó aá gbé3 dasio. 24 A sí bùsu táaede gbé3 p3 yáε yádaa3z1, i yá p3 a maε ge a dezio i e kè0 ke. A ní p33 séle, a ní p3tu0 naaa, i ní àizepi3 biile a íwa0ne. A väikpaal ní zegikí3, áma a g33plakeo. 25 A s3dile, i tékpa azíau, i sí geomidokli kía3 ní zlg3w dasidasi. Geomidokli kíapi a zík3aàn0 ní a zlg3w dasi p3 an gbáa kè zài0, áma a f30, asa wa lekpaaláziε. 26 Gbé p3 aal p3bleaàn0 z1b3nkpekeè. Wa aá zlg3w yá, wí ní daside dedε. 27 Kía gbē3n plapi3 z3le táabúnu doui ní n3sevái0, aai εεt0k5ε. A zεkeo, asa yá a midε a g33waε. 28 Gughántoo kía a da a bùsu zéu ní àizeε z330, áma a väikpaal ní gbé3 p3 Lua bàa kúrín33ε. A yáyiamá, i gbasá ta a bùsuu.

29 Tó a g33 kà, a ea sí geomidokli bùsuzi, áma gbezá yápi a3 de lá a káauwao. 30 Be'aede3 giè ní gó'ilená, i vlánau, i ea gé kpēneb33w gbé3 p3 Lua bàa kúrín33wa. A ze ní gbé3 p3 aa Lua bàakuarín3 yá gbò3, 31 aá zlg3w i Lua kpé gbále, aai sa p3 w30 o lá gu lé d3 midε, aai tē gudena* péleu. 32 A gbé3 p3 aa Luabaakuarín3 yá gbò3 ò3kpa ní m3afilio, áma gbé3 p3 aa ní Lua d33 ze gbáa, aai giè. 33 An gbé3 p3 3n3 vl3 yáda gbé3 daside0ne, áma g33planaεa wa ní gbē3w kwé ní fēndao, wa ní gbē3w kpasa, wa ní gbē3w ka kpéu, wí ní p33 símá. 34 Tó aa kpágua màa, wa d3rile y33, m3afilide3 i namá dasi. 35 3n3napi kee3 kpágua, ké Lua e ní baasa à ní gbási wolomá, an n3ε i pu e g33 lé ká, asa g33pi a ka lá Lua dilεwaε.

Kía p3 a azla sè lesl

36 Kíae mé a ke lá a yeiwa, i azla se lesl, i z33ke d3 azlaε de dii3la pii,† i d3enn3yá'ò dii3 Dii musu.‡ Aá yá a3 gēε e luap3kúmab33w mag33 ge láa0, asa Lua a yá p3 a zè0 keε. 37 Kíapi a a dezio táa3 yádao ge táa p3 n3ε3 b3 yei. A diie yádao, a z33ke d3 azlaε deñla piiε. 38 A zegikí3w táa kpela a dii ũ ní gbeu. A dii p3 a dezio d3opi kpela ní vuao ní ánusuo ní gbè beεedeo ní p33 dε3. 39 A yáyia zegikí3 gbè3εwa ní a diipi d3nle0. A gbé3 p3 aa a d33 kpela maamaa, i to aa kible gbé3 daside3wa, i bùsu kpaalené ní aseá ũ.

40 Tó a g33 lé kà, geomidokli kía a m3wá ní z10, 5 gughántoo kía a felewá lán zaa'lanawa ní s33go3 ní s3de3w ní gó'ilená3 dasidasi. A sí bùsu3z1 dasi, i dagua. 41 A sí bùsu kefenazi b3. Z1 a bùsu3 ble dasi, áma Ed333 n M3abu3w ní Am3ni3 d3aana3 b3ε. 42 Aá iko a bùsu daside le, Egipi a b30. 43 A gbāable Egipi àizeε p3 ulε3wa, vua ní ánusuo ní p3 beεede3 pii. Libi3w ní Etiopi3w misiilèε. 44 Bao p3 a b3 gukpe

* 11:31 Dan 9.27, Mat 24.15 † 11:36 2Tes 2.3-4 ‡ 11:36 Zia 13.5-6

oi ní gughbāntoo oio a to gili gēaàgu, i dazeu ní pofē zōo dasi kaalea ní ní bādeao yáí. ⁴⁵ A a kíakε zwāakpe dō ísia ní Lua kpé gbēsísí kεfεnao zānguoε. We ̄ a mídeu, gbēε a d̄aałεo.

12

Gooḡbezazí

¹ Gooḡbeezi Miseli,* gbāade zōo p̄ í zε ní n gbé̄o a fele. Gooḡ bee taasi aō zōo. Za buio daaleḡoo e ḡoo bee, a taa i kε yāao.† Gooḡ bee n gbé̄ p̄ an tó kú Lua taala‡ guuo bō. ² Gbé̄ bíla p̄ lē í'ò tē̄nauo vu. An gbē̄eō aao de àizāna p̄ ū, an gbē̄eō s̄ láani ní wí láasaio p̄ ū.§ ³ Gbé̄ p̄ ̄no v̄lō aao tεke lán musupōowa. Gbé̄ p̄ aai to dasi bō maapiō aao ike lán saanaowa.* ⁴ Mpi s̄ Danieli, yápió ká láu, ní nana† e ḡooḡpi lē ká. Gbé̄ dasiō gé le wà gé la d̄sa káfi.

⁵ Ma Danieli ma gugwà, ̄ ma gbē̄on plaō è, ado zεa swa baala, ado baale. ⁶ An gbē̄do ò gbé̄ p̄ bàabaa daa a ze swa'iaε à mè: Yābonsaεpiō míde bōε ni? ⁷ Gbé̄ p̄ bàabaa daa a ze swa'iaε a oḡplaa ní a ozeεo s̄ε musu, ̄ má má a ò ní Gooḡpiide t̄so‡ à mè: Wē̄ àaō ní k̄nioε.§ Tó wà Lua gbé̄̄o gā líné ní kpe wa làa, ̄ yápió míde píi. ⁸ Má má, āma mi a bōole d̄so, ̄ ma aā là: Dii, yápi a míde kpelewa ni? ⁹ A wēa à mè: Danieli, gé! Yápió mi aō uleae, wio p̄ kúlewà e ḡoo léwa. ¹⁰ Zibeezi gbé̄̄o gbāsi a wolo dasi, an n̄se a puakū lá wà ní baasawa, āma gbē̄vāio wetā aao vāi.* Gbē̄vāie a yápi mao, gbé̄ p̄ ̄no v̄lō mé aa ma. ¹¹ Tó wà sa p̄ wí o lá gu lē dō míde, wà tē̄ gudena† p̄le, ḡoo àaa soolo n basiiōkwio (1.290) aō ku. ¹² Báaade gbé̄ p̄ a ḡoo àaa soolo ní basopla s̄osaio (1.335) dā à ká. ¹³ Mpi s̄ gé e n ḡoo léwa. Nyō ánuato, ní fele ká n baaā ḡoo léwa.

* **12:1** Zia 12.7 † **12:1** Mat 24.21 ‡ **12:1** B̄sa 32.32, Sou 69.28, Luk 11.20, Zia 21.27 § **12:2** Isa 26.19, Mat 25.46, Zāa 5.28-29 * **12:3** Mat 13.43, 1Kln 15.40-44 † **12:4** Zia 22.10 ‡ **12:7** Zia 10.6 § **12:7** Zia 12.14 * **12:10** Zia 22.11 † **12:11** Dan 9.27, Mat 24.15

OZEE

Yá pɔ́ kú láε bee guuɔ

Amɔsi gaa gbεa wε̄ kwi taawa Ozee gò Lua lεdɔekena ũ Isaili bɔ̄suu e wàɔ gέ Yesu Kilisi ii wε̄ 750. A gò wε̄ baakwi e gɔɔ pɔ́ Asililo Samali sī, 5 Isaili kpala midε wε̄ 721 guu.

Gɔɔ bee (2Kia 14.23-17.23 gwa), Isaili bɔ̄su ɔ̀ɔkpaa. Kí Yeloboaū plaade kpalablea gbεa Asililo gbāa lé dεdεε. Kɔ̀bɔ̀bɔ̀a kpalau mé lé Samali dε, gbέ pɔ́ aa zè ní yákpaañlaō 5 wàlε kpá kpalau. Yázesai pɔ́ Amɔsi a yá'ò lé káfi. Luanaaikenaɔ̄ s̄, yá'la ní lé maamaa, asa Kanaa bɔ̄su táagbagbaa lé gέk̄i e ní gbāaoε.

Yá'lapi taa Ozee lè nɔ̄sea guu. Yá'la pɔ́ aà lè báasε̄ d̄ɔ̀ guupi b̄ò yá pɔ́ Lua wáwá a gbέɔ náaisai yá musu guuε. Lua ye aa wedɔ gbágbāai, i gbasa aɔ yerizi (14.2-10). Ozee m̄ε gbέkεkεak̄ɔ̄ε 5 Lua yei (6.6) lá Yesu ò a baona waasokεa guuwa (Mat 9.13, 12.7).

Anabi Ozee lá yá zékalean ke:

Lεε 1-3 Ozee kua ní a nao yá

Lεε 4.1-9.9 Isaililo kua yá ní lá an yápi dε Luaεo

Lεε 9.10-14.1 Lua gbέɔ náaisaikε z̄nabɔ̀k̄i

Lεε 14.2-10 Lua yea Isailiɔzi mé a z̄ible an náaisaikεwa

Ozee nɔ́ ní a néɔ

¹ Yudaɔ k̄iaō Uzia* ní Yotaũo† ní Aazao‡ ní Ezekiao§ ní Yehoasi né Yeloboau* Isaililo k̄iaō kpalablegɔɔ, Dii yá'ò Beeli né Ozeewe. ² Ké Dii ná yá'oa Ozeεewa, a òε: Gε̄ n̄ n̄ε d̄ɔ̄ε'lide sε nɔ̄ ũ, ní ḡinasɔ̀ɔnεɔ̄ si lɔ, asa b̄usuεbeedeɔ ma to we, aale gbás̄lke maamaε. ³ Ɔ̄ à gè Diblaiũ né Gomeε s̄ε nɔ̄ ũ. Ɔ̄ à n̄ɔ̄siañɔ̄, à nε'ĩ ḡɔε ũ. ⁴ Dii ò Ozeεe: Tókp̄aε̄ Yezεlεε, asa má tó gbέ pɔ́ wá ní dεdε Yezεlεε† yá wí Yehu bedεɔ musuε tia, mí Isaililo kpala midε. ⁵ Gɔɔ bee má Isaililo sá ε'ε̄ Yezεlεε guzulεu.

⁶ Gomeε n̄ɔ̄s̄l lɔ, à nε'ĩ n̄ɔ̄ε ũ, 5 Dii ò Ozeεe: Tókp̄aε̄ Wégwaakuo, asa má Isaililo wεgwa lɔ, má s̄uũukεr̄n̄ɔ̄ lɔ. ⁷ Ama má Yudaɔ wεgwa, mí ní suaba. Ma Dii an Lua, máme má ní suaba, i kε̄ ní sáo ge ní f̄ɛñdao ge ní z̄lo ge ní s̄ɔ̀ ge ní s̄ɔ̄deɔ no. ⁸ Ké à Wégwaakuo k̄ε̄ ȳɔ̄wa, à nε'ĩ ḡɔε ũ lɔ. ⁹ Dii m̄ε: Tókp̄aε̄ Magb̄ε̄no, asa á dε ma gbέɔ ũo mé má dε á Lua ũo.

2

¹ N beeo Isaililo aaō dasi lán ísialē ufaawaε, wa f̄ɔ́ ní lé d̄ɔ̄o, wa f̄ɔ́ ní naoo.* Gu pɔ́ má òunε ma gbέɔ no, we wa ní sísiu Lua béε néɔ. ² Yudaɔ ní Isaililo k̄āaa ní lεd̄oũo, aai d̄baana m̄ɛñdona dile ní pɔ́ ũ. Aa b̄olε b̄usu ní b̄usuo, asa Yezεlεε gɔɔpi aɔ z̄ɔ̄ε. ³ A o á gbέɔnε, ḡɔε ní n̄ɔ̄εo, ma gbέɔn̄ ní ũ, ma ní wεgwá.

Isaililo dea Dii nɔ́ gbást̄k̄ena ũ

⁴ Isaililo, à z̄oadō á dawa, à z̄oadōwà, asa ma n̄ɔ̄n aà ũ lɔ,

* 1:1 2Kia 14.21 † 1:1 2Kia 15.32 ‡ 1:1 2Kia 16.1 § 1:1 2Kia 18.1 * 1:1 2Kia 14.23
† 1:4 2Kia 10.11 * 2:1 Lom 9.26

mé àà zán ma ù bo.

Aà káaluakaa bɔ a wée,
i mikē gbāsíkεawa.

⁵ Tó màa no, má pɔ piliwàε,

i gɔ puizi,
má tó àà gɔ láilai,
lá wà àà íwae.

Má tó àà gɔ gbáa úε,
má àà li gugii úε,
mí tó àà ga ní imio.

⁶ Má àà néɔ wegwao,
asa gɪnasɔɔnεɔnε.

⁷ An da dɔε 'li kè,
ɔ à ní nɔsí wisaikea guu.

A mè á gé a gɔpɔsεɔwae,
aai a gba pɔblea ní ío ní sákāo
ní bàabaaó ní nísio ní v̄εεo.

⁸ Ayámεto má zεdεè ní leo,
má gɪ liaaàzi,

ké asu te a dàaio yáí.

⁹ Tó à sù bò pèle a gɔpɔsεɔzi sɔ,
a ní leo,

a kpálekεrízi, a ní eo,
i me á εa ta a gɔ séíawae,
asa àà pɔ na yáa de tiaa.

¹⁰ I dɔ ké mámε ma pɔwεna ní v̄εεo kpàwao.

Ma nísio ní ánusuo ní vuao nònɔaaè,
ɔ à a mɔaokè Baaliwa.

¹¹ A yáí má εa mà a pɔwεna síwà
ní ma v̄εεo a kekegɔɔ
ní sákāo ní bàabaa pɔ à a puizi ulεoo,

¹² mí àà wisaike kaè a ɔzi
àà gɔpɔsεɔ wáa.

Gbēε a e à àà bɔ ma ɔzlo.

¹³ Má àà pɔnakεa mide píε,
dikpe pɔ í ke wē ní wēo pɔɔ

ní mɔ dafu pɔɔ ní kámabogɔɔ pɔɔ.

¹⁴ Má àà v̄εεliɔ ní àà kaadɔenliɔ dεεεε,
lí pɔ à mè a gɔpɔsεɔ mé fiabòðεpiɔ,

mí tó gupi gɔ tàaa ù, s̄εanɔbɔɔ i ble.

¹⁵ Lá à tulaletikàtea táaɔne,
à azía kèkε ní tàanaɔ ní nɔamblebɔɔ,

à pèlεò a gɔpɔsεpiɔzi,

ɔ ma yá s̄aaàgu,

yápiɔ yáí má àà wεtáε.

Ma Dii mámε má ò.

¹⁶ Má tó Isailiɔ ma yáze e,

má géínɔ gbáaue,

mí ní nòsε níniné.

¹⁷ We má ní v̄εεbuɔ sɔaauné,

mí Akoo guzule† kené pɔ'ezɛ ũ.

Aa ma yāma lá aa mà ní wéndia gɔɔ,
gɔɔ pɔ aa bɔ Egipi.

¹⁸ Ma Dii ma m̀̀:

Gɔɔbeezi aa omɛɛ ní źá,
aa omɛɛ Baali bo.

¹⁹ Má táaɔ tɔɔ ní léu,
an t́ aɔ dɔngu bo.

²⁰ Gɔɔ bee má yádile pɔɔne pii an ýa musu,
s̀̀anɔɔɔ ní b́aɔ ní ṕotaa'onkuawaɔ.

Má śa ní f́endao ní źio midɛ an b́usuu,
mí t́o aɔ ku we dɔɔa.

²¹ Má á ke ma nɔ ũ ɛ gɔɔpiiɛ,
má á ke ma nɔ ũ a źéwa śusue,
mí ẃenadɔ́ɛ gb́ɛke guu.

²² Má á ke ma nɔ ũ ní náaio,
fo ma d́ Dii ũ.

²³ Ma Dii ma m̀̀:

Gɔɔ beɛ má swáwɛ́.
Má swáse musu yáí,
musu i swáse tɔle yáí,

²⁴ tɔle i swáse pɔwena ní ẃɛɛo ní nísio yáí,
aai swáse bui pɔ má t́ yáí.

²⁵ Má ní t́ ní búsuu maźia pɔ ũ.
Bui pɔ ma tɔkpàè Wégwaakuopi,
má ní wegwa.

Bui pɔ ma tɔkpàè Magb́ɛɔnopi,
má oné ma gb́ɛɔ,
aai omɛɛ ní Lua.‡

3

Ozee gɛa a nɔ kúí

¹ Dii omɛɛ bo: Gɛ nyɔ ye n nɔ gbásikena pɔ gɔ pále yeaazizi, lá ma Dii má ye Isailiɔziwa, baa ké aaiɔ ze ní dii páleɔ, aaiɔ ní ẃɛɛbe káaɔ nide. ² ɔ ma ánuusu kpá ɔwatɛ ǵɛo ní naa wéo koko ǵɛo. ³ Má òè: Gɔɔ pla kemaɔ. Nsu d́ɛ'ni ke bo, nísu gé ǵɛo kí bo, míɔ kunnɔ. ⁴ Asa Isailiɔ gɔɔplake kiasai, d́aanasai sa'osai gbɛpɛlesai gbɛlasai sa'o'ulasai. ⁵ Bee gbɛa aa ɛa su, aai Dii ní Lua ní ní kía Davidi buio kí wɛɛle. Gɔɔgbɛzází aa ze ní Diio ní a ɛ́fáaio ní kpakpanagaao.

4

Dii bɔɔa ní Isailiɔ

¹ Isailiɔ, á ma yāma,
asa má yáví ní búsupideɔ.
Gb́ɛɛ náai vío, gb́ɛɛ gb́ɛke vío,
gb́ɛɛ ma d́ búsuɛ bee guuo.

² Gb́ɛkaa ní ɛɛtoao mé kú a guu
ní gb́ɛɛao ní kpáí'oao ní gbásikɛao.
Aai gb́aamɔnɛ́,

an gbēbɔalia zεzεa vɔo.

³ A yáí tò bùsupi gò wēnannɔ,
gbé pɔ kú a guuɔ gò yèesai píi.
Baa se nɔbɔɔ ní bāo ní kpɔɔ lé gaga.

⁴ Gbēe su lekpaakeo,
gbēe su zɔakao,
asa á sa'onao áme mále bɔbɔánɔ.

⁵ I gēnale fáane,
á anabio sɔ aaí gēnapi léánɔ gwá.
A yáí má á bui mide.

⁶ Ma gbéɔ gò kaalea dɔa késama yáí.
Lá a gí dɔai,
má gí áɔ de ma gbágbanao ũe.
Lá mapi á Lua ikoyá sáágu,
màa á néɔ yá a sámagu sɔ.

⁷ Lá sa'onapio kò,
màa an duunkεamεε kò,
aa ma gawi lεũkpakè ní wíyáɔ.

⁸ Aaí sa pɔ ma gbéɔ ò ní duuna yáí pɔ só.
A yáí an yāváikea í kené na.

⁹ Sa'onao muaa ní gbépiɔe.
Má ní daakeao winé ní musue,
má fiaboné ní yákeawae.

¹⁰ Aa pɔble, kási aa káo,
aa gbásike, kási aa káfio,
asa aa pákpàmazi,

¹¹ aa zè ní gbásikeaoe.
Vēe zi ní a dafuo ní mi líaa.

¹² Líɔ aaí gé yágbεaimá,
màsokena go í yá'oné.
Gbásikea mé ní sásá,
aaí gbásike aa ní Lua to wee.

¹³ Aaí sa'o gbēsísɔ musu,
aaí tulaletikatea s̄s̄ɔwa
giali ní baalio ní gbénelio gbáu,
asa a uena í kené nae.

A yáí tò á nenɔɔo í dɔe'li ke,
mé á né nao í gbásike.

¹⁴ Tó á nenɔɔo dɔe'li kè,
mé á né nao gbásikè,
má íadamáo,
asa á gɔeɔ í ge na nɔe dɔe'lideɔwae,
aaí gé sa'oi ní táakpe káaluaoe.
Bui pɔ dɔa vɔo í kaalee.

¹⁵ Isailio, baa ké a gbásikè,
Yudaɔ su tàake máao.
Asu gé Giligalio,
ásu Betavē s̄s̄ɔ k̄uo,
ásu legbē we à me ní Dii kuaoo.

16 Isailiɔ swá gbáa lán zununuwae,
 ɔ mà gérinɔ dádákekli lán sãɔwaa?

17 Eflaiũ buiɔ nà tãaɔwa,
 wà ní tó we.

18 Tó an í gbáa làa, aaɪ gbásikεε,
 an dɔaanɔ ye wisaiyáí à kè zài.

19 Zaa a ní séle taðε,
 an sa'okliɔ i widamá.

5

Isailiɔ daa yáú

¹ Sa'onɔɔ, à yáε bee ma,

Isailiɔ, à swákpa.

Kibedeɔ, à swáɔ yáí,
 asa mále yádaálaε.

A gɔné bai ũ Mizipa,
 a filifilimbakpáné Taboo.

² Gbé dɔsaipiɔ kà zà ní gbēdeao,
 máme má ní swágaga n̄pii.

³ Máme má Eflaiũ buiɔ dɔ,
 Isailipiɔ yá ulεameεo.
 Eflaiũ buiɔ zè ní gbásikεao saε,
 Isailiɔ gbálè.

⁴ An yákeɔ mé tò aali su ní Luawao,
 gbásikεa kú ní sɔu, aa Dii dɔo.

⁵ Isailiɔ wala í ní dayáú,
 Eflaiũ buiɔ í gēmbɔle ní duunkεa guu,
 Yudaɔ í gēmbɔlerinɔ sɔε.

⁶ Aaɪ gé Dii k̄i wεlei ní ní sãɔ ní ní zuɔ,
 kási aali bɔwàò, à azía gáné.

⁷ Aa bò Dii k̄pe, ɔ aa naenεɔ í'i.
 Wa ní kaale saε e mɔ do,
 ampiɔ ní ní buaɔ.

⁸ A kuupe Gibεa!

A kãaepe Lama!

A zīgáale Betavē!

A dɔaa Bēyámεε buiɔ!

⁹ Eflaiũ bùsu a gɔ bezia ũ an wεtāgɔɔε.

Yá pɔ mále o Isaili buiɔne sea v̄io.

¹⁰ Yudaɔ k̄iɔ de lán gbé pɔ aaɪ kɔɔ se sɔɔwae.
 Má a pókuma bɔbɔmá lán ídaa guawae.

¹¹ Wáε gbāamɔ Eflaiũ buiɔne,

yákpale mé ní ble,

asa aa gi te yāpáie.

¹² Má de Eflaiũ buiɔne lán bléwae,
 má de Yudaɔne mekemuuna ũ.

¹³ Ké Eflaiũ buiɔ ní gyáke a è,
 mé Yudaɔ ní bɔke a è,

Eflaiũ buiɔ gè Asilio k̄i,

aa gbéǎ zì dɔnle gbɛai ní kía zǎwa,
 kási a fǎ á gbágbǎo,
 a fǎ tó á bɔɔ láao.
 14 Asa máo de Eflaiü buiɔne lán nɔɔmusuwaɛ,
 máo de Yudaɔne nɔɔkusi ũɛ.
 Má ní taitaɛ, mí dazeu,
 má táínnɛ, suabanae aɔ kuo.
 15 Má dazeu, mí tá ma kúki,
 e aao ní táae dǎ, aai ma kíi wɛɛɛ,
 aai ma aeya ní yooyea guu.

6

Isailio i nòselileo

1 A mɔ wá ɛa ta Diiwa.
 ɔme wá taitai,
 kási a wá gbágbǎɛ.
 ɔme wá ké ía,
 kási a ɛsɛkɛwǎwɛɛɛ.
 2 Gɔɔpla gbɛa a wá lé ní láo,
 a gɔɔ áaɔde zǐ i wá feɛ,
 wíɔ kuaánɔ.
 3 Wá Dii dǎ wá péle aà dǎai.
 Lá gudɔa sea vío, a bɔ mǔwá,
 a mǔwá lán káabuan louwa,
 lán lou gbɛzǎ pǎ í kwe tǔɛwawa.
 4 Eflaiü buiɔ, bǎ má keánɔi?
 Yudaɔ, bǎ má keánɔi?
 A yeamazi de lán suawaɛ,
 lán kɔɔkɔ fii pǎ í gǛzeawa.
 5 A yáí tò ma á zǛzǛɛ
 ní yá pǎ bǎ ma léuo,
 ma á dede ní ma ánabiɔ yáo.
 Ma yákpalekeáánɔ bǎ lán loupileawa.
 6 GbǛkekeakǔɛ ɔ má yei,
 i ke ma gbagbaa no.*
 Ma dǎa Lua ũ maa de sa pǎ wí a pǎ káteu à tékúa.
 7 Aa ma báakuaínnɔ yá gbòo,
 aa bɔ ma kpe Adama.
 8 Galada búsideɔá yǎváikenaɔne,
 gbǛde'au mé íb té ní iau.
 9 Lá gbáamɔne de ǐ gbéǎ kpákpa,
 màa sa'on gǎliɔ í ke,
 aaí gbéǎ dede Sikɛü zéu,
 we aaí ðáakɛuné.
 10 Ma yá pǎ í dimá è Isailiɔwa,
 Eflaiü buiɔ ní zla kpá gbásíkɛawa,
 Isailiɔ gbǎlè.
 11 A Yudaɔ sǎ a ma váikea guu,
 a ka kekɛa!

* 6:6 Mat 9.13, 12.7

7

¹ Tó má ye mà su ní ma gbéé ní pá ziué,

tó má ye mà Isailiò gba aafiaé,
Eflaiù buipiò duuna í bilé,
Samalideò váikeaò í bò gupuau.

² Aalé e ní yákeae dómaguo.

An dàa kùamámá, mále wesie.

³ An yáváikeaò í ka kíagu,
an mɔafili í ke dɔaanaɔne na.

⁴ Gbásíkɛnaɔne nípii,
an me b wáa lán pèekpewa.

Za pèetotogɔɔ e a kákágɔɔ
pèekena lí a té keke lɔo.

⁵ Kíá dikpɛgɔɔ vɛɛ í tékpa kíaguo,
kíá í ɔda kɔ ɔu ní gbélaanikenaɔ.

⁶ An me wà ní kɔnio lán pèekpewa,
gwá an pɔ í gi àò fɛa e gu gè d̀ò,
ɔ́ í dede kɔɔ lán tɛlepɔwa.

⁷ Ampii aa wáa lán pèekpewa,
aai bùsu yágɔgɔnaɔ mómɔ.
An kíáò í kwe pii,
an gbèe lí lezumazio.

⁸ Eflaiù buiò yáalea ní buipáleò,
ɔ́ aa g̀ò lán kàagbaala lilesaiwa.

⁹ Buipáleò lé ní gbáable, aa d̀ò,
an miká lé dadau, aa a fān vío.

¹⁰ Isailiò wala í ní dayáu,
gia ní beeo aali tá Dii ní Luawao,
aali aà kíi wɛɛleo.

¹¹ Eflaiù buiò de lán felenawaɛ.
Sɔ̀ɔne, aa mi vío,
aai lezu Egipiòzi,
ɔ́ aai ea gé Asiliòwa.

¹² Tó aa dàzeu, má táalu zuúlae,
mí ní kwé lán háwa.
Tó aa káaa gudou,
mí ní wetá ní váikea yáí.

¹³ Waiyoo ampiò, asa aa kèae.
Kaale mé g̀óné, asa aa b̀ò ma kpɛɛ.
Má ye mà ní bo, ɔ́ aai ɛɛdɔa.

¹⁴ Aali wiilea ní ǹòsemendooò,
aai wiipe ní lii musu.

Aai nízla lili p̀ówena ní v̄ɛo ea yáí,
aai kèa.

¹⁵ Ma ní toto,
má tò an g̀asa gbáakù,
ɔ́ aai láasoo vái ke ma musu.

¹⁶ Ma Musude, aali suao,
aa de lán sá gia baiwae.

Fènda mé a ní kíáò kwé an lé'ea yáí,

Egipi i ní yáalɔ.

8

Yákpale zɔ̄lea pɔ̄ɔbɔzakenaɔwa

¹ Lépe káaewa!

Wále su lélei ma gbé Isailiɔwa lán kúuwa,
asa aa ma baakuarínɔ yá gbòo,
aa bɔ ma ikoyá kpeɛ.

² Isailiɔ í lezumazi wá me:
Wá Lua, wá n dɔ!

³ Lá Isailiɔ gí yámaai,
íbeɛ a ní gbeseleɛ.

⁴ Aaí kíaɔ kpa ma lé saie,
aaí dɔaanaɔ dile ma dɔa saie.
Aaí táaɔ pí ríziáɛ ní ánusuo ní vuao.

A yáí ɔ aa kaalei.

⁵ Ma gi Samalideɔ zugaaei,
ma pɔ pánzi.
Kua gbálesai aɔ ní fu e bɔɛ ni?

⁶ Isaili ɔzikena mé gáaepi kè,
Samalideɔ pɔpiá Lua nɔ,
wa wíwi kélekeleɛ.

⁷ Iana aaí tɔ, ɔ í bɔlené zàa ũ.
Ese i piao, wa e wísilɔ.
Baa tó à pia,
buipáleɔ mé aa mó ní pɔ naaa.

⁸ Isailiɔ gɔ̄ pɔbleaɔ ũ,
aa gɔ̄ lán pɔ pɔ wa yeiɔwa buiɔ guu.

⁹ Asa aa gè Asiliɔwa,
lán sèa zàa'ina pɔ ɔ bɛ adowaɛ.
Eflaiũ buiɔ í gbèna wele ní pɔɔɛ.

¹⁰ Baa ké aa gbènakpà ní buipáleɔ,
má ní naaaɛ sa.
Kía zɔ̄ mé a ɔtɔmá,
aaí na laoawa.

¹¹ Eflaiũ buiɔ sa'okliɔ kè duunakèama yáí,
ɔ sa'oklipiɔ gɔ̄né duunkeze ũ.

¹² Ma yákèné dasi ma ikoyá ũ,
ɔ aa díle yá zilo ũ.

¹³ Aaí ma gbagba, ɔ aaí a nɔɔ só.
Ma Dii ma pɔ namáo,
an váikɛa dɔmagu.
Má tó an duuna wi ní musuɛ,
aaí ɛa ta Egipi.

¹⁴ Isailiɔ Kena yá sànguɛ,
ɔ aale ní kibɛɔ kpakpa.
Yudaɔ lé wéle bíideɔ kálekale,
kási má tɛsɔ wélepiɔwaɛ,
an kibɛpiɔ i tékú.

9

¹ Isailiɔ, ʒsu pɔnakεo,
ʒsu yaaɔ lán buipáleɔwao,
asa a á Lua tò we,
a ge gbásikè táa yá musue.

Pɔwengbɛkɪ piuu á pɔ ɪɔ dɔ táagbagba'aseawae.

² Pɔwengbɛkɪɔ ní vɛɛfɛkɪɔ fɔ́ á gwao,
vɛɛ dafu a bɔo.

³ Ɛflaiü buiɔ gɔ́ Dii búsuuo,
aa ɛa ta Egipi,
aa ní tɛ ble ʒsili búsuu.

⁴ Aa e vɛɛ tɔ́le Diiwa weo,
an sa'obɔɔ kaaʒguo.
An blepiɔ de lán ge'ɔɔɔnaɔ blewae,
a blenɔɔ gbálee.

Aa blepi mɔaoke níʒlae,
aa e geò Dii kpéuo.

⁵ Dikpe pɔ́ Dii díle a pɔ́ ũɔ,
kpelewa aa ke gɔɔpiɔ ʒíi?

⁶ Gwa, baa tó aa píli kaalewa,
Egipiɔ ní ge kaaa, Mɛfisideɔ ní vl.

Lɛaa mé a kúaa ní ʒnusu pɔ́ bɛɛedeɔwa,
lesikao i kúle ní kpéɔwa.

⁷ Tɔ́simagɔɔ lé mɔ́,*
flabonegɔɔ lé ká!

A to Isailiɔ dɔ́!

An duun ʒɔɔ ní ʒi pɔ́ aa sè ní Luao yái,
aaɪ ʒnabi gwa sɔ́u ũe,

aaɪ gbé pɔ́ Lua Nisina lé dɔaae dile ʒlande ũe.

⁸ Anabiá gudɔ́anae

ma Lua gbé Ɛflaiü buiɔne,
ɔ́ wí filifilimbakpaè a táa'ozeu,
wí ʒbeleɛaànɔ a Lua kpéuo.

⁹ Aa sí yáɔɔsaiu

lá wa kè Gibea yáawa.†

An váikea dɔ́ Luagu,
a ní duuna wíné ní musue.

¹⁰ Ma Isailiɔ ea de lán vɛɛbeɔ kɔ́mpaa gbáauwae.

Wɛsia ní deziɔle de lán kaadɔen né séia eawae.

Ama ké aa kà Baali Peoo,

aa níʒla kpà táawa,‡

ɔ́ aa bèekù lán pɔ́ pɔ́ aa yeipiwa.

¹¹ Ɛflaiü buiɔ gawi a gɛ́ʒea lán báwae.

Nɔ́sia aɔ kuo, nɔ́sindee aɔ kuo, ne'ia aɔ kuo.

¹² Baa tó aa né gwà, à gbáakù,

má tó aa kuawàe e gbéɔ ge láaò.

Waiyoo ampiɔ, tó ma bɔ́ ní kpe.

* 9:7 Luk 21.22 † 9:9 Dɔ́a 19.1-30 ‡ 9:10 Nao 25.1-5

- 13 Má è Eflaiū bui n̄eᵛ gò
 lán n̄o p̄o toenaᵛ ní dadan'ækewa,
 aa b̄òlè ní ní n̄eᵛ gb̄ēdenaᵛn̄e.
 14 N ní gba p̄o Dii! B̄ó r̄iȳs ní gbai?
 N̄eansakp̄e p̄o a n̄o ì gb̄oo ní ȳs̄ isaioe.
 15 An v̄aík̄ea ku Giligali pii,
 we ma zauᵛngu.
 Má ní yá ma kp̄éue,
 ké an yákeᵛ v̄ai yáí.
 Máᵛ yer̄zi lo
 an k̄ia swágb̄āadeᵛ yáí.
 16 Eflaiū buiᵛ gyā s̄e,
 an z̄ina im̄i, aale n̄e'io.
 Baa tó aa ì,
 má tó né p̄o an p̄o d̄wàᵛ gagae.
 17 Ma Lua a ḡín̄zie,
 aai liaaliaa buip̄áleᵛ guu,
 asa aai aà yāmao.

10

Isailiᵛ kpala mid̄ea

- 1 Isailiᵛá v̄ēli ᵛtaae yāa,
 aai n̄e'í r̄nz̄lae.
 Lá an n̄épiᵛ k̄ò,
 màa an sa'okliᵛ k̄ò,
 Lá an bùsu maakū,
 màa aa z̄abl̄è ní gb̄è táaᵛwa.
 2 M̄oafili ní s̄ᵛ p̄à,
 an t̄aae a wi ní musue sa.
 Dii a ní sa'oklipiᵛ gb̄ooe,
 í ní gb̄è táapiᵛ wíwi,
 3 aai gbasa me: Wá k̄ia v̄io,
 ké wá Dii v̄ia v̄io yáí.
 Baa tó wá k̄ia v̄i,
 b̄ó a f̄ᵛ wow̄ēei?
 4 Aai lé p̄āᵛ gb̄ēgb̄ē,
 aai eᵛ tóto,
 aai ledouᵛ k̄ek̄er̄ino,
 5 k̄ó k̄aalak̄ea ì ligua
 lán s̄apaa dafu k̄ae néwa.
 5 Samalideᵛ me a lua Betav̄ē ḡaae yáí,
 wa s̄òl̄è, a sa'on̄aᵛ ì búbuape.
 A gawi a mid̄e,
 asa wa s̄imá wà taᵛde.
 6 Wa se taᵛ Asili bùsuu falu ũ an k̄ia z̄ᵛᵛe.
 Eflaiū buiᵛ ḡeᵛ a ḡᵛ kp̄á ní w̄éi,
 wí a Isailiᵛ kú z̄é p̄o aa se yáí.
 7 Samali bùsu a mid̄e,
 a k̄ia a ḡēz̄ea

lán lí miɔna pɔ í lé séwa.

⁸ Gulesɩ pɔ wa bò tááɔneɔ bāde,
asa a de Isailiɔ duuna ũe.
Leɔ ní lá úadeɔ fele da ní sa'oklipiɔla,
aai o gbesiɔne aa léle simá,
aai o síslɔne aa kúfíla.*

⁹ Za gɔɔ pɔ Isailiɔ duunakè Gibea, aa zèðe.
Zí a yābēekenapiɔ le Gibeaó lé?

¹⁰ Gɔɔ pɔ má yei, má ní swágagae,
bui páleɔ i mɔ káaarizi,
aai mɔkamá ní duuna lee pla yáí.

¹¹ Eflaiú buiɔá zununuɛ,
wá zídàè, a ye ésegbēai.
Má zuudané ní nɔe maaɛ,
mí tó aa soona gále.
Yudaɔ i sapa,
Yakɔbu buiɔ i gudaal.

¹² A maa tɔ́, í kēke gbēke ũ.
A kpase kē wásawasa,†
asa Dii kíi welela gɔɔ kàe,
e aàɔ mɔ èfāaiɔ pisiwá.

¹³ A vāi tɔ́ á kēke yābēɛ ũ,
ɔ a ble mɔafilidepi blè.
Ké a ázla gbāa náaikè,
mé a ze ní á zlgɔ dasiɔ yáí,

¹⁴ wa zì zɔadɔwá,
wa á wéle bíideɔ dúuzɔ,
lá kí Samana Betaabe káale
à nɔeɔ ní ní néɔ wíwi zíkagɔɔwa.

¹⁵ Māa wa keɛ Betelideɔ,
asa á vāikɛa kè zāie.
Tó gu dè, Isailiɔ kía aɔ ku ɔo.

11

Lua yea Isailiɔzi

¹ Ké Isailiɔ de èwaasona ũ,
ma aà gbèsi Egipi.*

² Ama lá mále lezuúzi,
māa aale zā kúmanɔ.
Aaíɔ sa'o táaɔwa,
aaíɔ tulaletikatea ní diipiɔne.

³ Mámɛ ma tá dàda Eflaiú buiɔne,
ma ní kpá ma kùɛ,
ɔ aai dɔ́ ké máme ma ní gbá aafiao.

⁴ Ma gbēke galakpàné,
ma ní gále ní yenzi bao,
ma zuubòlené,
ma naale ma ble kpámá.

* 10:8 Luk 23.30, Zia 6.16 † 10:12 Zel 4.3

* 11:1 Bsa 4.22, Mat 2.15

5 Lá aa gĩ nòselilei,
 aa ɛa ta Ègipio lé?
 Asilio mé aao kiblemá.
 6 Fènda a teke an wéleɔ guu,
 wa ní bɔle gbáaɔ wíwi.
 Wa ní lekpaal̄ gboo,
 7 asa ma gbépio bò ma kpe.
 Baa tó aale lezumazi,
 ma Musude, má ní gba gbāao.
 8 N beeo á Èflaiū buiɔ,
 má f̄ɔ kpaázio,
 á Isailio, má f̄ɔ mà á kpámáɔ.
 Má f̄ɔ mà kéé lá má kè Adamaɛwao,
 má f̄ɔ mà á baa daaa ní Zeboiutoo.†
 Ma nòselile á yá musu,
 ma wēnadɔaé f̄le.
 9 Má ɛa Èflaiū buiɔ ásooke loɔ,
 má p̄okūma p̄as̄l̄ bɔbɔmáɔ,
 asa Luan ma ũ,
 i ke gbēnazinan ma ũo.
 Lua p̄ɔ a kua adoan ma ũ á guu,
 má m̄ɔ á kaaleio.
 10 Má pala lán n̄ɔmusuwa,
 aai temazi.
 Tó ma pala,
 ma népio bɔ be'ae oi,
 aai m̄ɔ ma k̄i ní lualuao.
 11 Aa bɔ Ègipi ní lualuao lán bāɔwa.
 Aa bɔ Asili b̄usu lán felenaɔwa,
 mí ní kále ní be.
 Ma Dii máme má ò.

12

Isailio duunakea

1 Èflaiū buiɔ yáliamazi,
 Isailio m̄ɔafilikèkemeɛ,
 Yudaɔ lé p̄ameɛ zéa lo
 baa ma Náaide p̄ɔ ma kua adoa.
 2 Èflaiū buiɔ í íana m̄óm̄ɔ,
 aaiɔ kpáleke íampuu,
 sásáyá ní yápas̄io í k̄ɔ ní guu.
 Aai k̄ɔ yáma ní Asilio,
 aai gé Ègipi ní n̄sio.
 3 Dii yávi ní Yudaɔ,
 a Yakɔbu buiɔ d̄aa wíné ní musu,
 i flaboné ní yákeawa.
 4 Yakɔbu d̄ɔ a v̄li gbatoewa a da neasakpeu.*
 Ké à z̄ɔkù, à d̄ɛkà ní Luao,
 5 à d̄ɛkà ní aà malaikao à d̄ɛnè,†

† 11:8 Iko 29.23 * 12:4 Daa 25.26 † 12:5 Daa 32.24-26

à ɔ̀l̀b̀ à s̀uugb̀èawà.

A kpààuààǹ Beteli,†

ɔ̀ à yà'òaàǹ we.

6 Aà t̀ǹ Dii,

Dii Lua Zìg̀òdeε.

7 Apì ɔ̀s̀, à su á Luawa,

à̀ kù ní gb̀ὲkeo ní yà̀ke a zéwao,

á wé ɔ̀ ɔ̀ á Luazi g̀ɔ̀pii.

8 Laatana ɔ̀ kiloo v̀ai k̀a,

gb̀ὲblea mé ɔ̀ k̀è na.

9 Eflaiũ bui ɔ̀ mè: Wa ke ɔ̀de ɔ̀,

wa g̀ ɔ̀ zεεde ɔ̀.

Wá ɔ̀dapi ỳai

wa wá ỳav̀ai ge duuna eo.

10 Mámema Dii á Lua,

ma á bóle Egipiε.

Má t̀ó à εa à̀ ku zwàakpe ɔ̀ guu ɔ̀ε,

lá i ke dikpe z̀iwa.

11 Ma ỳadà ànabi ɔ̀ne,

mámε má t̀ò aa wépfungu ɔ̀ è dasi,

ɔ̀ aa ỳa'ò gb̀é ɔ̀ne ní ỳaasio.

12 Lá Galadade ɔ̀ zè ní t̀aa ỳáo,

aa g̀ ɔ̀ p̀a s̀lanaε.

Lá Giligalide ɔ̀ ɔ̀ sa'o ní zuswanao,

an sa'okli ɔ̀ g̀né gb̀èze ɔ̀ ɔ̀ bugbeuε.

13 Yakɔ̀bu bàalè gè Sili búsuu,

Isaili ɔ̀ blè we ǹwεεεa ỳa musu,

ǹ ỳa musu ɔ̀ à d̀ádakè. §

14 Dii t̀ò ànabi b̀ò ní Isaili ɔ̀ Egipi,*

ɔ̀ à ní d̀ádakè ànabipi sabai.

15 Eflaiũ bui ɔ̀ Dii p̀ f̀èlè maamaε.

Dii a to an gb̀èdea ỳa wí ní musuε,

i fiaboné sa p̀ ɔ̀ aa k̀agu ỳai.

13

Dii p̀paa a gb̀ézi

1 Ké Eflaiũ bui ɔ̀ ỳa'ò, wà l̀ualua,
aame gb̀aa Isaili ɔ̀ guu.

ɔ̀ aa t̀aaekè Baali ỳa musu,

a ỳai an kpala a gai.

2 An duunkεa lé dεdεε sa,

aa lé ànusu k̀asa ní z̀iae t̀aa ɔ̀.

An ɔ̀z̀kεna ɔ̀ mé lé ní diipi ɔ̀pi ní ɔ̀n ɔ̀ léu.

Wí ní ỳa'ò wí me,

aa ɔ̀ sa'ò ní gb̀enazinao,

aa ɔ̀ lépepe zugaaε taa ɔ̀wa.

† 12:5 Daa 28.10-22 § 12:13 Daa 29.1-20 * 12:14 B ɔ̀a 12.50-51

3 A yáí tò aa gò lán suakpaa kɔɔwa,
 lán kɔɔkɔɔ fii pɔ́ ì gēzεawa,
 lán ése úa pɔ́ zàa ì sélewa,
 lán súlele pɔ́ ì bɔ́ fεnentiúwa.

4 Mámεmaa Dii á Lua pɔ́ á bóle Egipi.
 Asu àò diie d̄so, ma bàasio.
 Suabanae kuo, sema mapi.

5 Mámε ma á gwá guwaiwau,
 ma ɔ́liáázi búsu guwáadeu.

6 Ké ma á dádákè, a ká.
 Ké a ká á làa, a ázla sè lesí,
 ɔ́ ma yá sáágu.

7 Too! Má kusiwá lán nɔ́ɔmusuwae,
 mí á dádá zéu lán gbεaanawa.

8 Má mlēwá lán wai pɔ́ wà a né sèlewae,
 mí á kùa goaa mà á só lán nɔ́ɔkusiwa,
 má á taitai lán maiwa.

9 Á Isailiɔ, á kaalεε,
 ké a bɔ́ mapi á Dɔ́nlede kpε yáí.

10 A kía pɔ́ ì á suaba ku máε sa?
 A wéle d̄aana pɔ́ á òné
 aa kía kpáécɔ́* ku má ní?

11 Ma kía kpàé ní pɔ́kúmao,†
 ɔ́ ma aà síwá ní pɔ́f̄εo.‡

12 Eflaiū buiɔ yāvaiɔ dilea,
 wà ní duuna ká láu.

13 Aa de lán né sɔ́úwa a igɔɔ,
 nɔ́wāwā m̀, ɔ́ népi gí bɔ́i.

14 Má ní bɔ́ beda gbáaue?
 Má ní sí gawae?

Ga, n sεwε kúmáε?

Beda, n gbēkaalεbɔ́ s̄ɔ́ bε?§
 Má ní wεgwao.

15 Baa tó Eflaiū buiɔ k̀ ní gbéɔ guu,
 ían wāa a bɔ́ guwaiwau à sumáε.
 Nibɔ́na a giigaga,
 b̀ɔ́i a ba,
 wa léle ní láasiowae,
 wi ní pɔ́ bεεεdeɔ séle.

14

1 Samalideɔ táae a wi ní musue,
 asa aa b̀ ní Lua kpεε.
 Wa ní kwé ní f̄εndaoε,
 wi ní néɔ wíwí,
 wi ní nɔ́sindeeɔ puipui.

Isailiɔ ǹs̄elileá

2 A Isailiɔ, à su Dii á Luawa,

* 13:10 1Sam 8.5-6 † 13:11 1Sam 10.17-24 ‡ 13:11 1Sam 15.26 § 13:14 1Kln 15.55

á yāvāiᵛ mé tò a kpagua.

³ A su Diiwa, í yāsiuè à oè:

Wá yāvāiᵛ kéwá,
gbáakpawázi, wí n sáaukpa.

⁴ Asiliᵛ fᵛ wá bᵛo,
wá di ní sᵛo kpe bo.

Táa pᵛ wa ní pᵛo
wá ní sísi wá diiᵛ ũ bo,
asa níme ni tone pᵛ gwana vᵛo wegwa.

⁵ Ma Dii ma mè:

Má ní gbágbá ní ní pᵛoᵛbᵛzákεgyāo,
ma yearzi a ke zāi,
asa ma pᵛ wèemá.

⁶ Máᵛ de Isailiᵛne mᵛse ũ,
aaiᵛ vuke,

aai zínapele lán Libā bᵛsu líwa.

⁷ Aa bᵛbᵛbᵛ,
aaiᵛ gawi vᵛ lán kuliwa,
an gᵛ iᵛ na lán seᵛe líwa.

⁸ Aa bεkpa ma uei,
aai bᵛle lán pᵛwεnawa.

Aa vuke lán vεεliwa,
aai tᵛbᵛ lán Libā bᵛsu vεεwa.

⁹ Bᵛ εflaiᵛ buiᵛ ke ní táaᵛ bi?
Máme má ní wabikea sí,
níᵛ wéteᵛzi.

Má de lán pᵛli pᵛ a lá sisiawε,
an káfla a bᵛ ma kᵛie.

¹⁰ Déme ᵛno vᵛj?

Aà láasooke yápiwa.

Déme láasoo vᵛi?

Aà yápi gbadᵛ.

Asa Dii yákeᵛ maa,

gbēmaaᵛ iᵛ tei.

Aà yámansaiᵛ sᵛ aai páaleè.

YOELI

Yá pɔ́ kú lée bee guuɔ

Anabi Yoeli yá i gbéɔ gba gbáa gɔɔpii. Yá gbia pɔ́ Yoeli ò a lá guu mé Dii a gbáa ɔba buiɔne ní aà yákpalekearínɔ ũ. A yákpaleke ní Isailio a ɔtonɔkli gwasai yá musu, mé a yákpaleke ní buipáleɔ an zaa Isailio yá. Músi yáɔ ɔbaa yákpalekegɔɔpii ní gu daa yàaao ní pókésámao. Kwaɔ léleamá ní iminakaaó ní pɔ́ tékúao ní zígɔɔ léleamáo lé kaalegɔɔpi yá bɔɔleke (1.2-12, 15-18, 2.1-11). A de lá anabipi lé yá'o azla gɔɔ yá musuwa ní yá pɔ́ a su mɔɔ pii.

Gea sua yá pɔ́ àle yá a waasokea guu webɔa: Isailio gɔ́ gii, aai e Lua kpé zikè ɔo, ɔ àle oné aa ea su Luawa aa wabikewa (1.13-14, 19-20, 2.12-17). Sema aa gɔ́ gii gla, yá i gbasá bɔ́rínɔ na sa. Pɔ́dinzi pɔ́ Lua a legbèné (2.18-27, 3.1-5, 4.17, 18-21) yá i kɔse ní pókésáma pɔ́ de aà pɔ́kúmabɔ́beamá ũoo. Yá a zɔ́le buipáleɔwa (4.1-16), Isailio i dɔ́ sa lá Lua kua ní guu de. Yoeli anabikékea lé ɔɔwɛe ké zlewa Lua aɔ kú ní bui píio, asa Lua a a Nisina pisimá (3.1-2). Lua legbɛapi pápa Yesude káauɔ gɔɔ Páteko dikpéegɔɔzi (Zín 2.16-21).

Kaalegɔɔ pɔ́ Dii díle

¹ Dii yá'oa Petue né Yoelien ke.

² Mae zɔɔɔ, à yáe bee ma!

Gbé pɔ́ kú búsuu laɔ pii, à swákpa!

Yáe bee taa kè á gɔɔ
ge á deziɔ gɔɔe?

³ A dau siu á néɔne,
aai o ní néɔne,
an néɔ i o ní néɔne ɔ.

⁴ Pɔ́ pɔ́ kwasutɛɔ tò
sɛsɛwekwaɔ sò.
Pɔ́ pɔ́ sɛsɛwekwaɔ tò
kwa búunaɔ sò.
Pɔ́ pɔ́ kwa búunaɔ tò
kwa keleɔ sò.

⁵ A vu iu idenaɔ, í ɔɔɔ!
A búbuape vɛɛminaɔ ápii
vɛɛ dafu yá musu,
asa wa wò á léwae.

⁶ Buie léle ma búsuwa,
aa gbáa mé an dasi lé vío,
an swaa de lán nɔ́ɔmusu swaawa,*
an kánkánaɔ de lán nɔ́ɔkusi kánkánawa.

⁷ Aa ma vɛɛliɔ ɔ́ɔkpà,
aa ma kaadɔenliɔ kè kélekele.
Aa a tee wòlo kòle,
a gɔ́na gɔ́ kpá píuu.

⁸ A búbuape lán wéndia pɔ́ lé a gɔ́kpama gaa ɔɔɔ
à zwánkasa kákaalawa.

⁹ Pɔ́wena ní vɛɛ gbao zɔ́e Lua kpéu,

* 1:6 Zia 9.8

sa'on Dii gbàgbanao lé ɔɔɔ.

10 Bua músikè,
tɔɔlɛ g̃ɔ̃ wēnanno,
p̃ɔwena ásookè,
ṽɛɛbɛ í ṽlɔ,
ku í b̃ɔɔ.

11 Z̃ɛɔ, à ɔku á wéwa,
ṽɛɛbudeɔ, à búbuape.

A ɔɔɔ mase ní éseo yá musu,
asa bua p̃ɔkɛkɛa í zɛkɛo.

12 Ṽɛɛliɔ í'ò,
kaadɔɛnliɔ lá d̃ɔrízi
ní gbɛafuɔ ní daminaɔ ní maɔɔ.

S̃ɛa líɔ giigaga píi,
p̃ɔna láa gb̃ɛnazinaɔwa.

13 Sa'onao, à zwánkasa kákaála
à bala b̃ɔ ɔɔɔ,
Lua gbagbakti z̃lkenaɔ,
à búbuape.
Ma Lua gbàgbanaɔ,
à m̃ɔ í la ní zwánkasaɔ daa,
asa p̃ɔwena ní ṽɛɛ gbao lé gé á Lua kpéu ɔɔ.

14 A lɛye dile Lua p̃ɔ ũ,
à gbéɔ káaa,
à maez̃ɔɔ sísi
ní á b̃ɔsudeɔ píi
aa m̃ɔ wiile Dii á Luawa a kpéu.

15 Agya! Asa Dii g̃ɔɔ k̃aikù,
kaalɛg̃ɔɔ p̃ɔ Gb̃ãapiide dile lé m̃ɔ.†

16 P̃ɔblea í láa wá wáao lé?
P̃ɔna ní yaalɔ m̃ide wá Lua kpéu.

17 P̃ɔwena g̃ɔ̃ koosiinnɔ b̃ɔsuk̃ɔɔt̃ɛu,
d̃ɔɔ g̃ɔ̃ yáiyai, gbaɔ gbòo,
asa p̃ɔwena g̃lɛ.

18 Zuɔ wii g̃ɔ̃ d̃ɔ, asa s̃ɛ kuo,
kp̃ásaɔ bílikè gék̃iwa.
Baa p̃ɔtuo ñénaɔ lé íamaɛ.

19 Dii, málɛ lezunzi,
asa dádák̃ek̃liɔ tɛk̃ùɛ,
télépiɔ s̃ɛsao líɔ s̃ásá píi.

20 Baa s̃ɛanɔɔɔ, n ní lé ní dɛ,
asa swad̃ɔɔ g̃ɔ̃ g̃ii píiɛ,
mé an p̃ɔblek̃liɔ tɛk̃ù.

2

Zig̃ɔ̃ lɛɛɛa ní kwaɔ

1 A kuupe Siɔna,
à z̃ig̃aale Dii gb̃ɛs̃is̃l̃ musu.

† 1:15 Isa 13.6

Bùsudeɔ pii, à gilike,
asa Dii ɔɔ lé mɔ́, à káikù.

² Gubeebeegɔɔe, gu a siakù.

Lou guduuduu ɔɔɔe.

Zigɔ́ dasiɔ́ lé li gbèsísɔ́la
lán gudɔ́awa.

An gbáa taa sáa i bɔ́ yāao
mé a bɔ́ hau bo.

³ Té lé kú ní aɛ, tɛlepɔ́ ɔ́ ní kpɛ.

Bùsu káɛ ní aɛ lán Edɛni swaluwa,

à ɔ́ ní iau lán gbáa wáiwaiwa,
pɔ́e i e pílimáo.

⁴ An aɛ bɔ́ lán sɔ́wa,

aale báale lán zikasɔ́ wáiwawa.

⁵ An kɔ́fi ɔ́ lán zikasɔ́goɔ́wa,

aale sòo zɔ́ gbèsísɔ́ misonaa.

An kíi ɔ́ lán tɛ kúa sɛsaowawa
lán zigɔ́ dasi pɔ́ aale zɔ́pooɔ́wa.*

⁶ Ké buiɔ́ wɛsínɛ,

aa olo'olobò aa oosísi.

⁷ Aale siu ní bao lán ɔ́sɔ́awa,

aale ví ɔ́ lán zigɔ́wa.

Baade lé taa'o a aɛɔ́awaɛ,

an gbɛe i zā a ɔ́wao.

⁸ Aale ɔ́sazɔ́kɔ́eɔ,

aa mipɛ ní aɛ,

aale kuadi ní ibɛɔ́wa,

an zɔ́kabɔ́ lé kpánéo.

⁹ Aale si wɛ́ɛ guu,

aale báale bíi musu,

aale dede kpéɔ́wa,

aale ɔ́ fɛnentiɔ́ guu lán kpáiwawa.

¹⁰ Tɔ́ɔɛ lé lualua ní aɛ,

musupɔ́ lé deedeɛ,

iatɛ ní mɔ́vuaɔ́ lé siakù,

saanaɔ́ lé ɔ́ tɛkesai.†

¹¹ Dii ɔ́baa a zigɔ́ɔ́nɛ ní bɔ́ gbáao.

Aà íwaɔ́ dasi maamaaɛ,

gbé pɔ́ lé zɔ́kɛ aà yáwapiɔ́ gbáa.

Dii ɔ́ɔ́pi zɔ́, a to vía ní kú.

Déme a e bɔ́ui?‡

¹² Dii mɛ: Baa tia kéwa,

à su ma kíi ní nɔ́semendoo

ní leyeo ní ɔ́ɔ́bo ní búbuapeao.

¹³ A nɔ́sɛlile,

i kɛ á pɔ́kasaɔ́ no.

A su Dii á Lua kíi,

asa a sùuu ní sósobio ví,

* 2:5 Zia 9.7-9 † 2:10 Zia 8.12 ‡ 2:11 Mal 3.2, Zia 6.17

aà pɔ lí pa kpaao.

A gbēke vɪ zɔɔ,

í la pɔ a díle à damá bɔ a nòsɛɛɛ.

¹⁴ Wiliɔ dɔo tó a wēnadɔwēɛ,

i wá tó ń báaaɔ,

wí gbadaɛ ń pówenaɔ ń v̄ɛɛɔ.

¹⁵ A kuupe Siona,

à gbéɔ sísi,

í l̄eye díle Lua pɔ ũ.

¹⁶ A gbéɔ káaa à gbábɔné.

A maezɔɔ naaa à néɔ káaa,

baa a yɔminaaɔ.

O nɔsɛnaɛ aà bɔ a kpéu,

aà nɔ dafu i bɔ kpɛa.

¹⁷ To sa'onaa pɔ lé Dii gbagbaɔ ɔɔɔ

aà kpé kpɛɛɛ ń aà gbagbakliɔ zānguo.

Aa me: Dii, n̄ n gbéɔ wegwa,

n̄su to n bui gɔ láanipɔ ũo,

n̄su to buipáɛɔ yāadaɔn̄o.

Bóyāi bui me wá Lua kú má níei?

Dii zea n̄ a gbéɔ

¹⁸ Dii nòsɛ a fɛɛ a bùsu yá musu,

i a gbéɔ wēnagwa.

¹⁹ A wemá à mɛ:

Máɛ pówena n̄ v̄ɛɛɔ n̄ n̄isio kpásáé,

íɔ káa páupāu.

Má á kɛ láanipɔ ũ buiɔnɛ bau ɔo.

²⁰ Má gugbāntoodeɔ yáé zàzà,

má ɔzɔn̄zi mà n̄ kpá gbáa wáiwai guue.

Má n̄ dɔaanaɔ zu Ísida Wisideu,

mí n̄ gbɛzādeɔ zu bɛ'ae ísiau.

Aa yaike, an gl̄i ɔɔ we,

yá pɔ aa kèé píi yáí.

²¹ Tɔɔɛ, n̄su v̄ɛakeɔ!

Pɔnake! Yáaɔ!

Asa ma Dii ma yāzɔkè.

²² S̄ɛa n̄bɔɔ, ásu v̄ɛakeɔ,

asa s̄ɛ lé kùsi kpáɛ.

Líɔ lé n̄'i,

kaadɔena n̄ v̄ɛɛɔ lé n̄ asekaɛ.

²³ Sionadeɔ, à pɔnake,

à yáaɔ Dii á Luawa.

Alɛ á gba zuɔ lou káfia yáíɛ,

àɛ lou maé lán yāawaɛ.

A daale a gɔɔwa, i bɔɛi.

²⁴ Pówena a nɔnɔaa a gbɛzɛɔu,

v̄ɛɛ n̄ n̄isio kákliɔ pa yɛɛɛɛ.

²⁵ Pɔ pɔ kwaɔ blè w̄ɛ n̄ w̄ɛɔ,

sēsewēkwāo ní kwasutēo
 ní kwa búunao ní kwa keleo,
 ma zīg⁵ dasi p³ ma gbaewápi³,
 má a flaboé.

²⁶ A p³ble lá á yeiwa à ká,
 í ma Dii á Lua táasile,
 asa ma yāb³nsackēé.

Wí a ma gb³ kū bau loo.

²⁷ A Isailio ío d⁵ sa
 ké ma Dii á Lua má kú á guu,
 mé dii pále kuo.

Wí a ma gb³ kū bau loo.

3

Dii a Nistna pisia a gb³wa

¹ G³ bee gb³ má a Nistna pisi bui pié,
 á neg³eo ní á nen³eo i anabikeke,
 á maez³o i yá³ e iu,
 á èwaaso³ i wépungu'e.

² G³ beezi¹ má a Nistna pisimá,
 baa ma z³blena³, g³eo ní n³eo.

³ Má yāb³nsaeo ke musu ní z¹leo,
 au ní téo ní teluo ao ku.

⁴ Tatē a siakū,
 m³vua a tā lán auwa
 e Dii m³g³ z³ p³ a to v¹a ní kú à ká.*

⁵ Dii s¹sina³ b³ pii,[†]
 asa suabaa ao ku Yelusaleū
 Si³na gb³sl¹ musu lá Dii ówae.
 Gb³ p³ b³pi³ aa³ de
 gb³ p³ Dii ní s¹isio ūe.

4

Dii yákpalekea ní buio

¹ Gwa! G³ bee, z¹beezi,
 tó ma Yelusaleūde³ ní Yuda³ pii díle ní pá ziu,

² má buio káaa pii
 mà pila¹n³o yákpalekeguzuleu.
 We má yákpalekeu¹n³
 ma gb³ Isailio ní ma búsu³o yá musu,
 asa aa ma gb³o fáaa dúniau,
 aa ma búsupi kpaalèk³oe.

³ Aa t¹lepá aa ma gb³o kpaalèok³e,
 aa ma neg³eo ní ma nen³eo y¹a,
 aa káaluaká aa v³em¹ ní a 5ao.

⁴ Tiide³ ní Sid³de³*
 ní Filitē búsu z³lede³o pii,

* 3:4 Mat 24.29, Maa 13.24-25, Luk 21.25, Zia 6.12-13
 23.1-18, Mat 11.21-22

† 3:5 Zln 2.17-21, Lom 10.13

* 4:4 Isa

á ye semano kpelewa ni?

Ále yá pɔ́ má kèé flabomεε yà?

Tó ále a flabomεε,

má tó a wi á musu kándo gɔ́ɔε.

⁵ Asa a ma ánuṣu ní ma vuao sèle,

a ma pɔ́maa bεεεdeɔ sèle a taò

á kàle á táakpεɔ guε.

⁶ A Yelusaleúdeɔ ní Yudaɔ píi yía Gelekiɔwa,

ké à ní ké ní búsuwa zà yáí.

⁷ Gwa! Má ní vu iu,

aai fele gu pɔ́ a ní yiau,

mí yá pɔ́ á kènépi wíé á musu.

⁸ Má á negɔ́εɔ ní á nenɔ́εɔ yía Yudaɔwa,

aai ní yía Seba pɔ́ kú zàɔwa.

Ma Díi máme má ò.

⁹ Yáε bee kpáwake buiɔne:

A zì sɔ́uke à negɔ́naɔ vu iu,

í tó zìgɔ́ɔ fele sɔ́ kái nípii.

¹⁰ A á soonaɔpi fēndaɔ ũ,

à á máaso limibobɔɔ lilε sɔ́naɔ ũ.†

Gbāsaide o gɔ́san a ũ.

¹¹ Bui píi, à bɔ́ gupiiu,

à mɔ́ káaa we kpakpa.

Dii, pilamá ní n negɔ́naɔ!

¹² Buiɔ vu iu,

aai gé yákpalekeguzuleu,

asa we má zɔ́leu

má yákpaleke ní gupii buiɔ.

¹³ An vāikea kè zài!

Kɔ́ma ká pɔ́i ñ ké,

asa à mà à kà kekeεε.‡

A mɔ́ ɔ́zɔ́ vēεwa a fēkiiu,

asa à pàε,§ vēεkakliɔ pà yelele.

¹⁴ Wa ku we dasidasi yákpale midεguzuleu,

asa Dii yákpalekegɔ́ɔ káikù

yákpale midεguzuleuε.

¹⁵ Íatē ní mɔ́vuao a siakù,

saanaɔ teke bo.

¹⁶ Díi a bɔ́ Siɔ́na ní káaaɔ,

a bɔ́ Yelusaleú ní bɔ́ gbāao.

Musu ní zìleɔ a lualua,

áma Díi aɔ de ulékli ũ a gbéɔneε,

aɔ de aafia'ekli ũ Isailiɔne.

¹⁷ Iɔ́ dɔ́ sa ké ma Díi á Lua,

má kú Siɔ́na musu, ma gbε pɔ́ a kua adoapi.

Yelusaleúá ma pɔ́ε,

bui páleɔ si wélepiu bau bo.

† 4:10 Isa 2.4 ‡ 4:13 Zia 14.15 § 4:13 Zia 14.20, 19.15

18 Gɔɔ bee gbɛ̀sɪsɪɔ vɛ̀ɛbɛ a kwé,

mé sɪsɪɔ pɔtuɔɔ vɪ aɔ diɛ.

Yuda bɪsu swadɔɔɛ í a zɔ̃ɛɔ.

Nibɔna a bɔ Dii kpéu à bàalɛ,

i mɔsɛpisi lɛpusia guzulɛu.

19 Egipi a gɔ gbáa gɪi ũ,

ɛdɔũ a gɔ guwaiwai ũ

yāpāsi pɔ aa kè Yudaɔnɛ yáí,

asa aa yāsaidepiɔ dèdɛ n̄ bɪsuuɛ.

20 Yuda bɪsu aɔ kálɛa gɔɔpiiɛ,

wiɔ ku Yelusaleũ wē n̄ wēɔ.

21 Tɔ pɔ mi síné yāao ɔ má síné sa.

Ma Dii, míɔ ku Siɔna.

AMOSI Yá pɔ́ kú láε bee guuɔ

E wàɔ gé Yesu Kilisi ii wɛ̀ 760 Amosi b̀a a be wɛ̀leu Tekoa, Yuda b̀usu, à gè z̀le Beteli, gu pɔ́ Isaili b̀usu sa'okli z̀ɔ kuu. Wegɔ̀ anabikekea b̀ò ní sae lán loup̀naawa.

Gɔ̀ bee kí Yeloboaũ plaade de Isaili b̀usu kía ũ (787-747). Siliɔ́ lé z̀ikaɔ̀nɔ́ bo, ɔ́ Isailiɔ́ ɛ̀a lé namable bo, ɔ́ anabi Amosi mò Lua gbɛ̀piɔ́ midɛ̀a yá p̀alɛ̀ngu. Gɔ̀ bee b̀usudepiɔ́ lé z̀ike lousisiyáɔ̀wa maamae. B̀yáí à bao p̀as̀t̀pi p̀alɛ̀ngu? A maa wà to baade àò kú ní a laaio kpálea lá Lua ikoyá dílewa, ama gbáade lí wei gbɛ̀nɛo. Bee yáí Lua í z̀e ní gbáasaideɔ. Amosi yá p̀ò a gɔ́ waasokena ũ yápi musu ò (7-9), ɔ́ wà aà yà Isaili b̀usu g̀ɔ̀g̀ɔ̀ (7.10-17).

- Lɛɛ 1 e 2 z̀a p̀ò Lua d̀ò Isailiɔ̀wa ní bui p̀ò liaɔ̀ziɔ́,
- Lɛɛ 3 e 6 yá p̀ò tò Lua ní a gbɛ̀ɔ́ yá b̀ò kɔ́ kpe,
- Lɛɛ 7 e 9 wá gbá zé wá yá p̀ò Amosi ò b̀okli d̀ɔ. A wépfungu'è gɛ̀n ɔ̀o mé a yá de yá p̀ò Lua a ɛ̀a m̀o keiɔ́ seelaɔ́ ũɛ.

Amosi waasopi í to wá láasooke Lua yá b̀a dúniaε bee yá kpɛ̀wa pii. Anabi p̀ò wá aà yápi í to wá láasooke Yesu yáwa bo. Yesu yá í k̀sɛ ní gbáadeɔ yáoo, í ke ní gbáao no, áma yá p̀ò a òpi lé yá dafu dílewɛ̀ε de Amosi p̀óá!

Yá p̀ò a bui p̀ò liaa Isailiɔ̀zi le

¹ Tekoa sáɔ̀naɔ́ do Amosi yá p̀ò a è Isailiɔ́ yá musun ke. Yá p̀ò a èpi d̀aaa t̀ɔle lualuaaε wɛ̀ plaε. Gɔ̀ bee Uzia de Yudaɔ́ kía ũ* mé Yehoasi né Yeloboaũ de Isailiɔ́ kía ũ.† ² A m̀e:

Dii lé b̀o Sibna ní p̀naao,
ále b̀o Yelusaleũ ní palaa gbáao.‡
P̀ɔ̀ɔ̀naɔ́ dáɔ̀ákekiɔ́ lé gɔ́ wɛ̀nanno,
Kaameli gbɛ̀p̀ɔ́le lé giigaga.
³ Ma Dii ma m̀e,
Damasi b̀usu táaekè gɛ̀n áaɔ́,
a de beea se,
ma p̀ò a weemáo,
asa aa Galada b̀usudeɔ gbɛ̀gbɛ̀ ní éngooε.

⁴ Má tó té fele an kí Azaeli bɛ̀wa,
i kú aà né Benadada kpé gbáaɔ̀wa.

⁵ Má Damasi bíibɔ́le gba gbooe,
mí Aveni guzulɛpi kía t̀lɔ́z̀ɔ́,
gbɛ́ p̀ò z̀le báawa Edenibepi,
wi tá ní Sili b̀usudeɔ Kii z̀lɔ̀ɔ̀ ũ.
Ma Dii máme má ò.

⁶ Ma Dii ma m̀e,
Gazadeɔ táaekè gɛ̀n áaɔ́,
a de beea se,
ma p̀ò a weemáo.

* 1:1 2Kia 15.1-7 † 1:1 2Kia 14.23-29 ‡ 1:2 Yoε 4.16

Asa aa ma gbéḙ kùkù zìzḙḙ ù píie,
 5 aa ní ná Èdḙḙḙne ní ḙzì.

7 Má tó té fεε Gaza bíiwa,
 i kù a kpé gbáaḙwa.

8 Má Asedoda kía tḙḙzḙ
 ní gbéḙ pḙ zḙḙe báawa Asekelonio.
 Má ḙse mà Èkelonideḙ lé,
 e Filitē kōna pḙ gḙ weḙ ge midεḙ.
 Ma Dii Lua máme má ò.

9 Ma Dii ma mè,
 Tiideḙ tàaekè gēn àaḙ,
 a de beea se,
 ma pḙ a weemáo.

Asa aa ma gbéḙ kùkù zìzḙḙ ù píie,
 5 aa ní ná Èdḙḙḙne ní ḙzì.
 Ledou pḙ aa kèrínḙ i dḙrígúo.

10 Má tó té fεε Tii bíiwa,
 i kù a kpé gbáaḙwa.

11 Ma Dii ma mè,
 Èdḙḙḙ tàaekè gēn àaḙ,
 a de beea se,
 ma pḙ a weemáo.

Aa pèḙe ní daeḙzi ní fēndao,
 aai gbēe wēnagwao.
 Aa pḙkúmbabḙḙmá zεzesai,
 an pḙ fεarízi i kpáleo.

12 Má tó té fεε ní bùsu Temaniwa,
 i kù a mεεwia Bḙzela kpé gbáaḙwa.

13 Ma Dii ma mè,
 Amḙniḙ tàaekè gēn àaḙ,
 a de beea se,
 ma pḙ a weemáo.
 Aa Galada bùsu nḙsindeḙḙ pùì,
 ké aa ye ní bùsu káfí yáí.

14 Má tesḙ ní mεεwia Labawa,
 i kù a kpé gbáaḙwa.
 Zikawii iḙ dḙ,
 zaa'lan gbāa i fεelérúgú,

15 wi tá ní ní kiao zìzḙḙ ù,
 aapi ní a lwaḙ sḙnu.
 Ma Dii máme má ò.

2

1 Ma Dii ma mè:
 Mḙabuḙ tàaekè gēn àaḙ,
 a de beea se,
 ma pḙ a weemáo.

Aa Èdḙḙḙ kía ge kpása
 e aà wáḙ gḙ túfú ù.

2 Má tó té fεε Mḙabuḙwa,
 i kù Kelio kpé gbáaḙwa.
 Mḙabuḙ gaga zì zḙa guue

negõnao e nízla misio.

¹⁵ Kázunao fõ ze gio,
bãwãadeo e boo,
sõdeo e nízla misio.

¹⁶ Baa negõn wõdoe
aa bãasi õgii goo beee.
Ma Dii máme má ò.

3

¹ A Isaili bui pò ma á bóle Egipi,
à swákpa à yá pò ma mè a á le ma.

² Dúnya buio guu píi áme ma á sé.
A yáí má vái pò á kè wíé á musu.

Amosi anabikekea bõ Dii kfi

³ Gbẽon plaõ Ìo tekõi kõyãmasaia?

⁴ Nõomusu Ì pũna dào guu pòblea esaie?
Nõokusi Ì pala a tòou nõokũsaie?

⁵ Tó bæ i zu fiuo,
a e á aà kũe?

Tó ba i e pò kũo,
a bilẽe?

⁶ Tó wà zìgãalè wéleu,
sõ lí kè gbẽoguo lé?

Tó músi gè wéleu,
Dii mé tóo lò?

⁷ Dii Lua lí yá pò a zeòe ke
oa a zòblena anabioe saio.

⁸ Nõomusu pũna,
dé vía a gí kúii?

Dé Dii Lua a yá'òè,
à gí a kpãwakèii?

Yá pò a Isailio le

⁹ A kpãwake Asedoda kibedeone

ní Egipi kibedeo à oné,
aa káaa Samali gbẽsĩsĩo pòleu,

aaĩ gili zõo pò gèu e

ní gbãa pò wãle mós a gbẽoneo.

¹⁰ Ma Dii ma mè,
gbãadeo yãkea a dõowa dõo.

Aaĩ gbẽo wetã aa ní taiinke,
aaĩ n'áizẽeo naaa aa taò ní be.

¹¹ Bee yáí ma Dii Lua ma mè,
ibẽeo mo lia á bũsuzi,

aa á gbãa midẽ,
aaĩ á kibe pòó sélé.

¹² Ma Dii ma mè,
lá sãdãna Ì a sã gbã mioa

ge a swá mioa bo nõomusu lézĩ,
mãa Isaili pò kú Samalio bo kaso,

gbẽ pò zõle ní lii bélebelewapiõ.

13 Ma Dii Lua Zigõde ma m̀e,
à swákpa à ma,
í Yakobu buiõ gbaõ laai.

14 Tó mále Isailiõ tàae wíne ní musu,
má sa'okli pó kú Beteliõ kóba zõzõ mà kwe tole,
mí sa'oklipiõ dúuzõ.

15 Má á guantẽmblekpẽõ
ní á ìampuublekpẽõ wíwiẽ,
má kpé pó a zablẽmá
ní wesa swaaopiõ daaĩẽ,
mí a kpé zõõõ gboo píi.
Ma Dii máme má ò.

4

1 A Basana zununuõ, à yáẽ bee ma,
á nõẽ pó a m̀ekpa Samali sìsìpõleuõ!
I gbãamõ wẽnadeõnẽ,
i taasideõ wetá,

i o á zãõnẽ aa idã dõ à mi.

2 Ma Dii Lua ma legbẽ ní ma kuaadoakẽõ,
ma m̀e gõõ lé m̀owá

wa kokoaka á gbé kónaõzi,
wi á sélé táánõ ní m̀ò kòolõõ.

3 A baade a bõ a aedõawa súsu blífoou,
wi táánõ zìzõõ ù.
Ma Dii máme má ò.

Isailiõ swágbaaķeã

4 A gi ãõ gẽ Beteli, í tàaeķe we.
A gi ãõ gẽ Giligali, í eã tàaeķe lõ.
Aliõ sa'o á diiõwa we lá gu lé dõ,
íõ á pó kwide kpa we wẽ ããõ ní wẽ ããõ.

5 Ali pẽẽ sea kpasa sa'okliwa sáaukpabõ ù,
í pó pó lõ ma gba kpàwakẽ wà ma,
á Isailiõ, asa bee ķeã á yei.
Ma Dii máme má ò.

6 Wéle piiu má tò á lekpe lé yó lõõ,
uale ní ualeõ má tò a kua blẽwa,
kási i eã su ma kfiõ.
Ma Dii máme má ò.

7 Ké à gõõ mõ ããõ wà põķeķe,
õ ma á tẽ lou.

Má tò lou mà wéleõu,
à gí mai wéleõu.
Má tò à mà buaeõ,
à gí mai buaeõ, õ gu giigãga.

8 A gbẽõ bãabãabò,
aa gè wéle ní wéleõ í wẽlei,
aaĩ e à m̀máõ,
kási i eã su ma kfiõ.
Ma Dii máme má ò.

9 Mí to pówẽn gbõsi ní pó fukpaao

á kaaɔ ní á vɛɛbuɔ le m̀ɔɔm̀ɔɔ.
 Kwaɔ á kaadɛnaɔ ní á kuɔ blè,
 kási i ea su ma kíio.
 Ma Dii máme má ò.
¹⁰ Ma gagyáɔ káágu,
 lá má ká Egipiɔguwa.
 Ma á ɛ̀waasoɔ dɛ̀dɛ zɪ guu,
 má tò wà á s̀ɔ̀ náaa.
 Má tò yai gɪ dà á bòoa,
 á ní lé d̀ɔ̀kɪ eo,
 kási i ea su ma kíio.
 Ma Dii máme má ò.
¹¹ Ma á gbɛɛɔ suumpa,
 lá ma s̀ɔ̀d̀ɔ̀ ní Gɔm̀ɔɔo suumpawa.*
 A gɔ̀ gòmiɔna pɔ wa ga b̀ò t́éu ũ,
 kási i ea su ma kíio.
 Ma Dii máme má ò.
¹² A yáí Isailiɔ, má yápiɔ kéé.
 Lá má yápiɔ kéé Isailiɔ,
 à̀ kú ní mapi á Lua yákpalekaáno s̀ɔ̀uo.
¹³ A ma! Mí gbɛ̀sɪsɪɔ kása,
 mi to zàa'iana fele,
 mi to gbɛ̀nazina d̀s̀ lá a láasoo de,
 mi to gu d̀, mi ea to gu si,
 mi táa'o d̀únia gulestɔwa,
 ma tón Dii Lua Zígɔde.

5

Wɛ̀nakea Isailiɔne

¹ Isailiɔ, à yáɛ bee ma,
 mále wɛ̀nale daáno.
² Wi Isailiɔ ne s̀ɔ̀ɔbɔ yáao,
 áma à lèle sa mé a fele bo.
 Wá aá tò wúlea a b̀usuu we,
 gbɛ̀e ku à ɔ̀kaaázio.
³ Ma Dii Lua ma m̀e,
 wéle pɔ a zígɔɔ b̀le gbɛ̀ɔn òaa s̀ɔ̀o,
 gbɛ̀ɔn basɔo mé a su.
 Wéle pɔ a zígɔɔ b̀le gbɛ̀ɔn basɔo,
 gbɛ̀ɔn kwi mé a su.
⁴ Ma Dii mále yáɛ bee o Isailiɔne:
 A ma kɪi wɛ̀ele, íɔ ku.
⁵ Ásu gé lousisii Betelio,
 ásu gé Giligali s̀ɔ̀o,
 ásu t̄su Bɛ̀ɛsɛbaɔ,
 asa wa tá ní Giligalideɔ z̀izɔɔ ũɛ,
 mé Beteli a gɔ̀ bezia ũɛ.

⁶ A Dii kɪi wɛ̀ele, íɔ ku.

* 4:11 Daa 19.24

Tó màa no,
a mɔ̄ kú Yosefu buiɔ̄wa té ũ,
a kú Beteliwa, gbēe a f̄s̄ deo.

⁷ I yá'likpa yānadeɔ̄wa,
mé i yákea a zéwa mále.

⁸ Dii saankif̄enenaɔ̄ kè
ní saankonɛandeo.*
I to gusia niinii li gudɔ̄a ũ,
í to gu lɔ̄ si.

I ísia í káaa musu,
í to à ma lou ũ bùsu píi guu.
Aà tón Dii.

⁹ I to kaale bilɛ gbāadeɔ̄wa,
í wéle bíideɔ̄ asookɛ.

¹⁰ Apib̄ s̄ō ilib̄ ye sian'ona ḡlyáio,
i za gbé p̄s̄ í bɔ̄bɔ̄ ní vāikɛnaɔ̄gu.

¹¹ Lá i gbāable wēnadeɔ̄wa,
i p̄wena símá,
á kpé p̄s̄ á b̄ò ní gbè áao,
á e z̄lɛ ní guuo,
á p̄eá v̄eɛ p̄s̄ á bà,
á e á a imio.

¹² Asa Dii á t̄aae z̄s̄ō d̄s̄
ní á duuna p̄s̄ lé vlooo.

I gbēmaao wetā,
i to gbēdɛna fiabo, í aà gbae,
i gí taasidɛne ní ní yá nao.

¹³ A yáí tò laaide d̄aɔ̄ lé ío kpaat̄a tia kéwa,
asa ḡɔ̄ɛ beeo v̄aie.

¹⁴ A w̄eɛɛ àɔ̄ yāmaake,
i ke a v̄ai no,
ké à e àɔ̄ ku,
Dii Lua Z̄iḡs̄de ío kúánɔ̄,
lá i o a kúánɔ̄wa.

¹⁵ Aɔ̄ za yá v̄aiu, ío ye a maai,
íli yá ḡs̄ḡs̄ a zéwa yákpalekɛk̄li.
Wilib̄ d̄s̄o, Dii Lua Z̄iḡs̄de a gí Yosefu bui k̄s̄naɔ̄ wēnagwaio.

¹⁶ A yáí Dii Lua Z̄iḡs̄de mè,
wa búbuape ḡaaɔ̄ píi,
wa o zékpaao guu: Wéee! Wéee!

Wa s̄ɛwanaɔ̄ sisi aa s̄ɔ̄lɔ̄,
wa o ḡe'ɔ̄ɔ̄bnaɔ̄ne aa búbuape.

¹⁷ Búbuapea aɔ̄ ku v̄eɛbuɔ̄u píi,
asa Dii mé a p̄á á b̄usua.
Dii mé ò.

¹⁸ Waiyoo gbé p̄s̄ lé Dii ḡɔ̄o nide!
Akeɛ ále Dii ḡɔ̄opi nidei?
Gusia ḡɔ̄ɛ, i ke gupua no.

¹⁹ Aɔ̄ de lá gbé lé bàale n̄òmusue,
s̄ à gè kpà w̄ai páleawa,

* 5:8 Yob 9.9, 38.32

ge lá à gè gè kpéu à ɔnà gíwa,
 5 mlē aà sōwaε.

20 Dii gɔɔpiá gusiaε,
 i ke gupua no, gusia níiniε.
 Baa gupuan beeena aɔ vío.

21 Ma Dii ma mē,
 má za á dikpεɔu, má gíε,
 má ye á kōkáaapiɔ gíyáio.

22 Baa tó a sa pɔ wí a pɔ kátεu à tékū òa ní pówentio, má sio.
 Baa tó a sáaukpa sa'òá ní pɔ mekpaaɔ,

má wésε mà gwao.†

23 A gomala ní á lèsikɔflo,
 má swásε á mɔɔna sío.

24 A to yáεde dagua
 lán swa gbakakaawa,
 à tó á yákea a zéwa ligua
 lán swa pɔ a í lí baowa.

25 Isailiɔ, i ke máme a sa'òá
 a ma gba pɔ guwaiwiau wè blao.

26 Táa Mɔlku kpé á sea
 ní saana pɔ a zεó taao.

A dii pɔ á pī ázlaεpiɔ † yáí

27 5 má tó wà táánɔ Damasi baale.
 Ma Dii máme má ò.
 Ma tón Lua Zlgɔde.

6

Waiyoo Isailiɔ kta namablenuɔ

1 Waiyoo á gbé pɔ á kú nienie Siɔnaɔ
 ní á gbé pɔ á kú dɔdɔa Samali sístipɔleuɔ,
 á gbé pɔ á de buiɔ mide kíáɔ ũ
 gbé kɔniɔ wé ɔ dɔáziɔ!

2 A gé Kalenɔ à gwa!
 Bɔa we í gé Amata mεεwiau,
 í gé Gata, Filitē mεεwiau.

An wélepiɔ maa de wéle pɔ á kíáɔ kuulae?
 An búsu zɔɔ de á pɔae?

3 Lá ále e Lua íadaawá gɔɔ zã,
 kíá pásí gbāableawá káikū.

4 I wúle á wesa swaa liiɔwa,
 i ɔli áziáú á wúlekɔipiɔwa.
 I sánebɔɔ ní gáaena mekpaaɔ só.

5 I mɔɔnale lán Davidi lēwa,
 i lè dafu da ní pɔ'òbɔnaɔ.

6 I vεεmi à a dàa bɔ,
 i nísi ɔde dɔɔ,
 kási ili ɔɔb Yosefu buiɔ kaalea yá musuo.

† 5:22 Isa 1.11-14 ‡ 5:26 Zln 7.42-43

7 A yáí tò áo ku gbé pò wa táíno káauo guue,
á lalasi wiiò i midé.

8 Ma Dii Lua Zígòde

ma legbè ní ma kuao ma mè,
má ye Yakòbu buiò íandāa glyāio,
má za an zegikliò.

Má ní mēēwía na ní íbēēone ní òzì
ní pò pò kú a guuo píe.

9 Baa tó gōēo gò uae gbēon kwi, aa gagae. 10 Tó gbé mò a dae ge séí, àle bòò à gé
tesòiwà, mé à gbé pò ulea we là à mē: Gbēe kunnò we lè? Ade a wewà: Gbēe
ku lao. Ké kilikili, baa Dii tó, ínsu sio.

11 Asa ma Dii ma yádìlè ma mē,
má ua zòò wíe kélekele,
mí a néna ké yáiyai.

12 Wí sò baa gbēsi musue?
Wí sapa ní zuò wee?

Màa á tò yázede gòé sēwe ũ,
mé yákea a zéwa gòé gōi ũ.

13 A pò kèna ziblea Lodebaawawa,
a mē a Kaanaiũ sí ní ázla gbāaoe.

14 Ma Dii Lua Zígòde ma mē:
Isailiò, mále tékpa buieu à féléánò,
í wétēamóé za Amata bòlèu e Isida Wisidei.

7

Kwaò

1 Yá pò Dii Lua òlòmēen ké: Má è Dii bò ní kwaò pòkeke daalegòò, pò pò wí kpa
kiawa kekea gbea. 2 Ké kwaò tòlè pòò sò píi aa làa, ma mē: Dii Lua, sùuuke! Bó
Yakòbu buiò e aaò kuòì? Asa aa kè fēnēũ. 3 O Dii yápi bò a nòseu à mē, bee a ké
lò.

Té

4 Yá pò Dii Lua òlòmēen ké: Má mà Dii Lua lé mé á yákpaleke ní gbéò ní téo.
Tépi ísia zòò í bà, ò à kù Isailiò bùsuwa. 5 O ma mē: Dii Lua, n yá na! Tuele! Bó
Yakòbu buiò e aaò kuòì? Asa aa kè fēnēũ. 6 O Dii Lua yápi bò a nòseu à mē, beepi
a ké lò.

Pòsusugwabò

7 Yá pò a òlòmēen ké: Ma Dii è zea bíi sùsu sae, a pò sùsusugwabò kúa. 8 O à ma
la à mē: Amosi, bó ní èi? O má wewà ma mē, pò sùsusugwabòe. O à mē:

Gwa, ma pò sùsusugwabò pòò ma gbé Isailiòwa,
má sùuukerínò lò.

9 Wa Isailiò gulešì pò aa bòò daal,
wa Izaaki buiò sa'okliò wíwi.
Má félé Yeloboau bēwa ní fēndaoe.

Amosi ní sa'onkia Amazia

10 O Beteli sa'onkia Amazia gbéò zì Isailiò kí Yeloboauwa à mē: Amosi lé
lekpaalnzì ní gbéò Isailiò bùsuu. Bùsudeò aa aà yá fí lò. 11 Asa à mē wa
Yeloboau de ní fēndaoe,
wí Isailiò kúkú ní bùsuu,

wà táńńo zǐzǐo ũe.

¹² Ǫ Amazia mo ò Amosié à mè: Gu'ena, baasi n ta Yuda búsuu, nǐo ble nǐ áńabikekeawa we. ¹³ Nsu ea mo áńabikekei Beteli la lo, asa sa'okdi pǐ í kía gba gbáa ku lae. ¹⁴ Ǫ Amosi a zási Amaziawa à mè: Anabi ge áńabi gáli gbēen ma ũ yáa seo. Sadánan ma ũ, kaadǎemblea dǎe má dǎ. ¹⁵ Sadápi guu ǔ Dii ma seu, a òmēe mà ge áńabikeke a gbé Isailiǎe. ¹⁶ Swákpa n Dii yáma sa. N mē, másu áńabikeke Isailiǎ yá musuo, másu vái pǎ a Izaaki buiǎ le oo.

¹⁷ Ayámeto Dii mē,

n na a káaluaka wéleu,
wa n néo dede n fēndao gǎo n nǎo.
Wa ba yǎ n búsuwa,
wi kpaaleke.

Wa Isailiǎ kúkú n búsuu
wà táńńo zǐzǐo ũ,
ní ga luayádǎnsaiǎ búsuu we.

8

Libe mai kaa gbi guu

¹ Yá pǎ Dii Lua lo mēen ke: Ma libe mai è ká gbi guu. ² Ǫ Dii ma la à mē: Amosi, bǎ n èi? Ǫ má wēwá ma mē: Libe mai má è ká gbi guu. Ǫ à èa òmēe:

Ma wemá ma gbé Isailiǎwae,
má súuukerǎn lo.

³ Ma Dii Lua ma mē,
gǎo bee ma kpé lesia a li ǎǎba ũe,
gǎo gǎ kpále gupiiu kpēnēne.
Gu a ke kilikili!

⁴ A yáe bee ma,

á gbé pǎ i gbáable taasideǎwa,
i wēnadeǎ mide á búsuu.

⁵ I me: Mǎ dafu dikpe a láa wá e wá pǎwēna yía bǎe ni?
Gǎo kpele kámabogǎo a gē wá e wá dǎo wēi?

Wá zaa néna dau, wí a ǎa káfi,
wá wá kiloǎo lile, wǎo gbēble.

⁶ Wá wēnadeǎ lú n áńusuo,
wí taasideǎ se zǎo ũ,
ké baa wá kyale fia aai e bǎwēeo yái.
Wá pǎwēna yía n a bisaoe.

⁷ Ma Dii Yakǎbu buiǎ Lua gawide,
ma legbē nǐ ma kuao ma mē,
an yákeae a sǎmagu bauo.

⁸ A yái ǎǎle a lualua,
gbé pǎ kálewǎo i búbuape nǐpii.
Búsu a loo lán Niili í gbakakaawa,
a ya i ea kpále lán Egipi swapi íwa.

⁹ Ma Dii Lua ma mē,
gǎo bee má tǎ latē gē kpéu
gǎo pǎ à ká minanguo,
má tǎ gu si fáane gbáa zǎ.

10 Má á dikpɛɔ lileé búbuapɛɔ ũ,
á lesiaɔ i gɔ wɛnalɛɔ ũ.

Má tó à zwánkasaɔ kákaála,
á baade i a mi wa gbáigbai.

Má tó gɔɔpi à de
lán nɛgɔɛ mɛndona gaa ɔɔɔwa,
gɔɔpi i mide ní pɔsiao.

11 Ma Dii Lua ma mɛ,
a gɔɔ lé mɔ́

má tó nɔana ká á búsuu.

I ke blɛ ge í nɔana no,
swákpa ma yá ni mé aɔ á de.

12 Wa bàabáabo ísia baa ní ísia baaɔ,
wa bɛbɛ za gukpɛ e bɛ'ae.

Aa kpáleke ma yámaai,
kási aa mao,

13 Gɔɔ bee wɛndia maaɔ
ní gɔsa gbáaɔ yɛɛɛ a lása imi yái.

14 Gbɛ́ pɔ́ aai legbɛ́ ní Samali táa tɔɔɔ

ní gbɛ́ pɔ́ aai mɛ ní Dá dii kuaɔɔ,

ní gbɛ́ pɔ́ aai mɛ ní gɛa sa'oi Bɛɛɛba gbáaɔɔ,
aa kpaguaɛ, aa fɛlɛ bau ɔɔ.

9

Isaili midɛa ní ní sua ní pá ziuo

1 Ma Dii è zɛa a gbagbakli sae à mɛ:

Gbɛ̀pɛɛ misona lé, kpɛɛɛ gl i dee,

ma kpépi i kwe ká gbépiia,

mí gbɛ́ pɔ́ bɔɔ dɛdɛ ní fɛndao.

An kee a e bɔɔ,

baa mɛndo a e piliao.

2 Baa tó aa ɛyɔ́ aa tà e bɛdau,

má ɔpɛlɛmá weɛ.

Baa tó aa gɛ̀ za musumusu,

má ní bua weɛ.

3 Tó aa gɛ̀ ùlɛ Kaameli gbɛ̀ misonau,

má ní gbɛɛɛlɛ mà gé mà ní kúkú weɛ.

Tó aa sɔ̀ɔmɛɛ ísia zɛɛ,

má o ísia mlɛɛ aá ní só weɛ.

4 Tó an wɛ̀ɔ ní kúkú aa táɛnɔ zɛ̀zɔɔ ũ,

we má tó wà ní dɛdɛu ní fɛndao.

Má wɛ̀tɛnɛzi íadaama yáɛ,

i ke maakeané yái no.

5 Ma Dii Lua Zígɔde,

mi ɔká tɔ̀ɔlɛwa, i yɔ́,

gbɛ́ pɔ́ kú weɔ i búbuapɛ píi.

Mi tó búsu loo

lán Niili í gbakakaawa,

i ea kpále lán Egipi swapi íwa.

6 Ma a kúkúli kɛ̀, má òdìkɔ́a musu,

ma a ē kpàlè dúniawa.

Mi isia káaa musu,
mí tó à ma lou ũ dúnia guu,
ma tón Dii.

⁷ Ma Dii ma mè,
á Isailio, a kemee dou ní Etiopioe.

Lá ma á bóle Egipi,
mi Filitēo bóle Kēleti,
ma Silio bóle Kiió lé?

⁸ A ma! Ma Dii Lua,
ma wemá á búsu duundewa
mà á kpalapi mide dúniau,
áma má Yakobu buio kaale míomio.
Ma Dii máme má ò.

⁹ Má yádile,
mí tó wà Isailio fáfā buipáleo guu pii
lá wí pówena ká gbaana guu wà fáfawae,
baa a wén do a léle zléo.

¹⁰ Duunkena pó kú ma gbéso guu,
aaí me vái a sōnzi à gbasa ní leoo,
wa ní dede ní fēndao nípii.

¹¹ Goo bee má ea Davidi bezi bo,
mí a gufooo keke.
Má aa ua pó gāpi vu,
mí uapi fele lá a de yāawa,

¹² aai gō Edū bui kōnao ví
ní buipále pó ma tó kúmáoo pii.*
Ma Dii pó má yápi ke,
máme má ò.

¹³ Ma Dii má mè goo lé mós
ké sápanaoo aao be pōkekēnao iau,
wáli pótō e vēekēkea ào láa.
Baa gbēsīsō vēe ke,
vēe na io di sīsīpōle piiu.

¹⁴ Má su ní ma gbé Isailio ní pá ziu,
aa ea ní wéle ziaoo kále aa zōleu.
Aali vēebu ke, aai a imi,
aali kaaoo da, aai a libe ble.

¹⁵ Má Isailio pē ní búsuu,
gbēe a ní wo búsu pó má kpámápiu bau loo.
Ma Dii á Lua máme má ò.

* 9:12 Zln 15.16-17

ABADIA

Yá pɔ́ kú lálɛ bee guuɔ

Lá nénɛ beeá yá pɔ́ Lua ò Ɛdɔɔ (Esau buiɔ) yá musu láasoo pɔ́ aa kè Isailiɔ (Esau dáuna Yakubu buiɔ) yá musu yáí. Ɛdɔɔ zɔ́lɛa isida wiside sae ɔ́ɔmidɔ́kí oi, ɔ́ aabɛ íbelesɛ ní Isailiɔ ɔ́ɔpíi. Ɔɔɔ pɔ́ wà zɔ́blè Yuda bùsuwa mé wà Yelusaleŭ sí, an íbelesɛ gè e a lɛ́wɛ. I ke kè aai mɔ́ doi ní gbɛ́lɛo ado no, aa ní bùsu saalo sè ní pɔ́ ũɛ, ɔ́ aa gè Yelusaleŭdeɔ pɔ́ɔ sɛ́lɛ.

Wà lápí kè Babilonideɔ Yelusaleŭ sia gbɛa e wàɔ gè Yesu Kilisi ii wè 587. A guu ánabi Abadia ò Ɛdɔɔnɛ aa kaalɛ ní Isailiɔ íbɛɛ kɔ́nɔ sánue. Beewa à Isailiɔ nòsɛ níniné. Lua mé a yá gbɛzà o, a mɔ́ yákpalekɛ ní bui píio!

Yádaa Ɛdɔɔla

¹ Yá pɔ́ Abadia èn ke:

Yá pɔ́ Dii Lua ò Ɛdɔɔ * musuɛ.

Wa baomà à bò Dii kíi,

à gbɛ́ zɔ́l buiɔwa aà oné:

A fɛlɛ! Wà gé Ɛdɔɔwa zɔ́u.

² Ɛdɔɔ, à ma!

Má tó à ɔ́ ɔ́ kɛɛ buiɔ guue,

wa sakaágu à ke zài.

³ A kàamai mé á sásá.

A gbɛ́ pɔ́ a gbɛ kè á kpé ũ

á zɔ́lɛu musumusuo,

i o á sɔ́ guu à mɛ,

i gbɛ e à fɔ́ á bua à á né zɔ́lɛo.

⁴ Baa kè á da musumusu lán baɛwa,

mé a á sakpɛ dà saanaɔ sòɔu,

má á bɛɛ za weɛ.

Ma Dii máme má ò.

⁵ Tó kpáí mé gɛ́ázi gwá,

ge tó kpáíwɛliwɛɔ síázi yáa,

pɔ́ pɔ́ an pɔ́ dɔ́wà ɔ́ aa se adoo lò?

Tó vɛɛkɔ́zɔ́zɔ́naɔ mò sí á búu sɔ́,

vɛɛ kɔ́na ɔ́ aa tóo lò?

Kási á kaalɛɛ.

⁶ Esau buiɔ, wa á pɔ́ɔ naaaɛ míɔ,

wa á áizɛɛ pɔ́ uleao sɛ́lɛ.

⁷ Bui pɔ́ an lé douánɔɔ á yá á bùsuu,

gbɛ́ pɔ́ naánɔɔ á sásá, aai zɔ́blewá,

gbɛ́ pɔ́ i ɔ́káaaɔ filifilimbakpaé,

áɔ a yá dɔ́o.

⁸ Ma Dii ma mɛ,

má Ɛdɔɔ bui ɔ́nɔnaɔ dɛdɛ ɔ́ɔ bee,

yádɔ́nae a ɔ́ Esau gbɛ́sɔ́sɔ́ musuo.

⁹ Gili a gɛ́ Temani nɛgɔ́naɔgu,

* 1:1 Isa 34.5-17, 63.1-6, Zel 49.7-22, Eze 25.12-14, 35.1-15, Amɔ 1.11-12, Mal 1.2-5

YONASI

Yá pò kú láε bee guu

Anabi pò wēεε à gí zikεi yá pò Lua díεεwa lápi a yá dàu a síuwēε. Yonasi lé bàale Luaε, áma i keo. Yá pò kè lápi guu í kángu, mé í yáadané maamaa.

Anabi Yonasi yákeao lé slanaεo bɔɔleke: Lua ye Isailiɔzi níteεo, a ye bui zilo pò aale aà yádaɔziε ɔ. Tó Lua gbéɔ gbà laai, mé aa aà yámá aa nòselilε slana, aà sɔu ɔ maà gɔɔpii à wétεamɔané bɔ a nòseu. Ɔme dúnia pópíi dii ú ado, atesa ga ní wénio dɔɔ. Tó à sùuukè ní duunkenao, anabiɔ suli tó à kené fio.

Bee gbεa Yonasi lá yá'laɔ ní yáɔ ní sea pò anabi a keo ówēε. Yá beeo pii a fɔ gbé pò Lua zí dánéɔ leε. Ale dadawēε ké Lua lí pakpa a anabizi gɔɔ pò yá yàwà ge gɔɔ pò a ku adoo, ge baa tó ále bàaleε à ta zàzà, asa Lua sɔu mà à εa yáε bee bɔɔlekeε ɔ: Lua ye gbépiizi, ili gbēε tēboo.

Yesu Yonasi yá sè à a gaa ní a vuao yádàòné, 5 à Ninivadeo nòselilεa yá sè a nòselilεa dàò gbéɔne (Matie 12.38-42).

Yonasi bàalea Diie

¹ Dii yá'ò Amitai* né Yonasiε à mè: ² Fεle gé meεwia zɔɔ Niniva, ní wiidɔmá, asa an vāikea ma le. ³ Ɔ Yonasi bàalè Diie à mipè Taasisiwa. Ké à kà Zope, à gó'ilená è we, ále gé Taasisi. Ké à flabò, à síu ní gbé pò lé gé weo. Ale bàale Diie. ⁴ Dii ían gbáa gbáε ísiau, 5 zàa'lan pásí fεle ísiao e gó'ilená ye wíwii. ⁵ Vía gobɔnao kù, baade lé wiile a diiwa, 5 aa gópi asoɔ bɔbɔ lé ká íu, gó e yáfukú. Yonasi sɔ à píla gè wúle gó kpεa, 5 à gè ní io. ⁶ Gobɔnao gbéɔzɔ gè aà lé à mè: Bó í ríle o máai? Fεle wiile n diiwa, wíliɔ dɔo tó a wá wegwa wà bɔ kaale lézi.

⁷ Ɔ aa ókɔε: A mɔ wá líkpa wà e dɔ gbé pò gèwázi ní kísiεo. Ké aa líkpa, 5 à Yonasi sè. ⁸ Aa aà là aa mè: Owēε, gbé pò ní de a ú, n gbé pò n gèwázi ní kísiεa taao. Zí kpele ní kei? N bɔ má ní? Búsu kpele gbén n úi? Bui kpelen n úi?

⁹ A wémá à mè: Ebelun ma ú. Dii Lua Musude pò ísia ní ɔɔleɔ kè 5 mí sísi. ¹⁰ Ɔ vía gbépiɔ kù, an nisína vù, aa òè: Bó yá ní kè máai? Gbépiɔ dɔ kè ále bàale Diieε, ké a òné beewa yáí. ¹¹ I wetà ní ní zuzuao, 5 aa aà là aa mè: Kpelewa wá ke ísia busawēεi? ¹² A òné: A ma se à ma zu ísiau, i busaé, asa má dɔ máme ma géazi ní zàa'lan gbáε beeo. ¹³ Aa ná góliawa ké aa e bua, áma aai fɔo, asa í wetà ní ní zuzuaoε. ¹⁴ Ɔ aa wiilè Diiwa aa mè: N yá na Dii! Nsu wá kaale gbéε bee wénibɔa yáio. Dii, nsu wá díle táaedeo ú aà dea yá musuo, asa n n pɔéá dàwēεε. ¹⁵ Aa Yonasi se zù ísiau, 5 ípi pásí kpále. ¹⁶ Dii gbáa yá gbépiɔ víakú maamaa, 5 aa sa'òwà aa lekèwà.

2

Yonasi wabikea kpɔ gbεεu

¹ Dii tò kpɔ gbènε mɔ Yonasi mɔ,* 5 à kè kpɔpi gbεεu fáane áaá gwáasin áaá.

² Kua kpɔpi gbεεu Yonasi wabikè Dii a Luawa à mè:

³ Ma lézú Diizi ma yooyea guu,
5 a wèa,

* 1:1 2Kia 14.25 * 2:1 Mat 12.40

kua beda nɔnau ma wiilè,
 5 à ma yàmà.

4 N ma zu ísia í titiu
 e za a nɔnau,
 ísɔ̀ dèdèa ní ikooaɔ,
 n idáazlɔ́ táa'ò ma mia.

5 Ma mè ma yá kú n sɔ̀u lɔ̀,
 kási má ɛa wɛsi n kpé pɔ́ a kua adoale.

6 I ma kú ma nɔ̀ɛ,
 ísi ma mɔ̀,

wáa fíla ma mii.

7 Ma kpale e gbè̀sɛsɛlɔ́ zínau,
 dúnia zé pɔ́ wɛa vío támale.

ɔ̀ n ma bɔ́ gbáou,
 n ma mísi, Dii ma Lua.

8 Ké má ye ánuatoi,

Dii, n yá dɔ̀magu,
 5 ma wabikèma,
 à n le za n kpé pɔ́ a kua adoau.

9 Gbè́ pɔ́ lé táa gbagbaɔ aa ké báaa vío,

10 ama mapi, má sa'oma ní sáaukpaaɔ,
 má lé pɔ́ má kèma flabo.

Dii mé í ní suaba.

11 Dii yá'ò kpɔ̀piɛ, 5 à Yonasi písi sísla.

3

Yonasi gɛa Niniva

1 Dii yá gɛn plaade oa Yonasie guu Dii mè: 2 Fele gé mɛɛwia zɔ̀ɔ̀ Niniva, ní yá pɔ́ má ònɛ kpáwakeu. 3 ɔ̀ Yonasi fɛ̀le gè Niniva lá Dii òewa. Niniva sɔ́ mɛɛwia zɔ̀ɔ̀ɛ maamaa. Páa wélepiá ká tá gɔ̀ɔ̀ áaɔ́ ù. 4 A gè wélepiu à táa'ò gɔ̀ɔ̀ do, 5 à ná kpáwakeawa à mè: Gɔ̀ɔ̀ bla mé gò ké Lua Niniva dúuzɔ̀. 5 Ninivadeɔ́ Lua yá sí, 5 aa lɛye kpáwakè aa zwànkasaɔ́ kákaríla, néfɛ̀nen gbè̀zɔ̀ɔ̀.*

6 Ké a bao Niniva kía lè, à fɛ̀le a gínaa à a gomusu wòlo zù, à zwànkasa kákaala à zòle túfuu. 7 A mè wà kpáwake a wéleu wá me: Lá kí ní a íwaa dílen ké: Gbè̀nazínaɔ́ ní pɔ̀tuɔɔ́ píi, ble su gè ní léuo, aasu imio. 8 Gbè̀nazínaɔ́ ní pɔ̀tuɔɔ́ aa zwànkasa kákaríla nípii, aaw wiile Luawa aaw zeaála. Baade bɔ́ a zé váiu, i ɔ̀bɔ̀le yápasíu. 9 Dème lɔ́ dɔ́ tó a wá wɛnagwa à a nɔ̀ɛ suumpa, aa kyàwáa láa, wí bɔ́ kaaleui? 10 Ké Lua ní yákea è, lá aa bɔ̀ ní zé váiu, à ní wɛnagwá, i to músi pɔ́ a díle à kpárízi ní le lɔ̀.

4

Dii gbè́ wɛnagwaa dadaa Yonasiɛ

1 Yápi kè Yonasie íi maamaa, 5 aà pɔ́ pà. 2 A wabikè Diiwa à mè: N yá na Dii! Mí yápi o za ma búsuuo lé? Bee yáí ma dɔ̀aa bàalè mále tá Taasisie fá! Asa má dɔ́ ké ní suuu ní sòsobio vl. N pɔ́ lí pa kpaaɔ, ní gbè̀ke vl zɔ̀ɔ̀, ní íadama bɔ́ n nɔ̀ɛɛ.* 3 Tiasa Dii, ma sé, asa ma ga sí ma kuawa.† 4 Dii òè: A maa n pɔ́ pàè?

* 3:5 Mat 12.41, Luk 11.30, 32 * 4:2 Bɔa 34.6 † 4:3 1Kia 19.4

⁵ Yonasi b̀ò wéleu, à z̀lè a gukpè oi. A yāyāasu d̀ò we, a ku a guu, àlè gwa yá p̀ó a wélepi le. ⁶ Ǿ Dii tò ladaadaa f̀lè uedà Yonasia, ké aà taasi e lao. Ladaadaapi yá Yonasi p̀ò k̀èna maamaa. ⁷ Ké gu d̀ò, ̄ Lua tò k̀ò m̀ò ladaadaapi z̀ò, ̄ à giigàga. ⁸ Ké 1atē gbāakù, Lua b̀ò ní 1an wāao gukpè, ̄ 1atē lé aà lè a miwa. Aà ỳèèè làa, ̄ à ga nidè à m̀è: Ma ga sí ma kuawa. ⁹ Ǿ Lua òè: N p̀òpaa ladaadaa bee yá musu zèv̀lè? Ǿ à m̀è: A zé v̀l, ma p̀òpaa kà à ga imèè. ¹⁰ Ǿ Dii òè: Ladaadaa p̀ó ni a taasikèo, nímè ní tò à b̀lè à gb̀ào, ̄ n wēnakèè. A f̀lè gwāasin doe, ̄ à midè gwāasin do. ¹¹ Mapi s̀ò, a maa mà wēnad̀ò mèewia z̀ò Ninivaèo lé? An gb̀é p̀ó aa ɔplaa d̀òk̀è ní zèèooɔ dasi dè ̀aasɔsɔo lèè basooloa (120.000), mé an p̀òtuò k̀è z̀ái.

MISE

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Anabi Mise ku Isaia ɔɔɛ, à zíkè e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wè 740 e 700. Lá Isaia kèwa, à yá'ò Yudaɔne ɔɔ pɔ́ Asili zígɔɔ lé gbàamɔné.

Mise lezà a gbépiɔwa an bùsu ní ní mɛɛwiao yá musu, à mè yá pɔ́ Isaili bùsu mɛɛwia Samali lè a ní le sɛ. Wà lèle Samalipiwa e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wè 721. A mè yá pɔ́ a ní lépi de an duunaɔ gbɛ ùɛ, atɛsa yázesai pɔ́ di ní guu. A yáɔ gbèamá Luaɛ, à yápiɔ gbèa an gbɛzɔɔ ní ní gbàadeɔwa, àizɛdeɔ ní doanaɔ ní yákpalekenaɔ ní sa'onaa. A zɔadò anabi pɔ́ aai gbéɔ sásá ní yá nana oanéoɔwa, asa aali oné aa nòselileo.

Mise gbéɔ gbaa laai guu àle wɛɛle gbé pɔ́ aale a yámaɔ làsooke, aa zé maa sé, aai zíkɛ Lua pɔɛáwa, aaiɔ kɔ́ yáma, aaiɔ yekɔ́i (6.8). A èa Lua a gbéɔ suabaa yá baokpané b.

Mise lá waaso leɛ plaɔ yá pélepeleakɔue. Lua mè à yákpaleke ní a gbéɔ, í ní swágaga (1-3, 6.1-7.7), ɔ́ à suabaa legbèné b (4-5, 7.8-20), à mè á suɔnɔ ní pá ziu à ní na kía pɔ́ a bɔ Davidi bui guue a ɔ́l (5.1-4).

Yákpaleka ní Samalideɔ ní Yelusaleudeɔ

¹ Dii yá'ò Mɔlese gbé Miseɛ Yudaɔ kíaɔ Yotau* ní Aazao† ní Ezekiao‡ ɔɔɔ. Yá pɔ́ ku Samali ní Yelusaleuowa ɔ́ Dii òè à mè:

² Bui píi, à swákpa,

dúnia ní gbé pɔ́ kú a guuɔ,
à ma yáma ápii.

Dii Lua lé bɔbɔánɔ
za a be pɔ́ a kua adoau.

³ Gwa! Dii bò a kúkí,
à pila, àle táa'ò dúnia gulesɔwa.

⁴ Gbèstisɔ lé yɔ́ aà zíkɛ
lán zɔsa pɔ́ kú té saewa.
Aale bàale lán í pɔ́ lé pila sɔstɔwawa,
mé guzuleɔ lé wèaa.

⁵ Bee a ke píi Yakɔbu buiɔ tàae ní Yudaɔ duunaɔ yáie.
Bóme Yakɔbu buiɔ tàae úi?
An mɛɛwia Samali táaɔ nolo?
Yudaɔ táagbagbakli kú má ní?
An mɛɛwia Yelusaleu nolo?

⁶ Bee yáí má tó Samali ɔ́ bezia ú,
iɔ́ de gu pɔ́ wa véebu keu ú.
Má a gbɛɔ kóle guzuleu,
mí a édaalekíiɔ bɔ́ gupua.

⁷ Wa a táaɔ wíwi píie,
wi tesɔ́ gba pɔ́ wá mòò ní kpéuɔwa.
Má aà díipiɔ dúuzɔ́ píie.
Lá wà gbapiɔ kàaa káaluwa asea ú,

* 1:1 2Kia 15.32 † 1:1 2Kia 16.1 ‡ 1:1 2Kia 18.1

wa taò à ɛa gɔ́ káaluáɔ aseá ù lɔɛ.

⁸ ɔ́ Mise mè:

A yáí tò má ɔ́lɔ, má búbuape,

máɔ bɛ búú kyalesai.

Má wiilɛ lán gbɛ̀gbonawa,

má ɔ́lɔ lán koowa.

⁹ An bɔ́ gɔ́ b̀òkɔɔ ùɛ,

à ma gbɛ́ Yudaɔ lè

e Yelusaleù bíibɔ́ɛu.

¹⁰ Asu o Gatadeɔneɔ,

ásu ɔ́lɔ Akooɔ.

A gbeembo búsuu Betafla.

¹¹ Safiideɔ, à gɛ̀zɛa búú ní wíó.

Zaanadeɔ bɔ́ɛ á gwaio,

Bɛtesɛlideɔ lé ɔ́lɔ,

aa ní gba zɛkɔio.

¹² Malodeɔ lé kɔ́de aafia'eai,

asa Dii vái zímáɛ

e Yelusaleù bíibɔ́ɛu.

¹³ Lakisideɔ, à godɔ s̀ɔ́ne.

Amɛ á tò Siɔnadeɔ ná duunkɛawa,

á wé́ɛu ɔ́ Isailiɔ tàaekɛu káau.

¹⁴ A yáí tò á kékɔ́wa ní Mɔ́ɛɛgatadeɔ.

Akazibudeɔ aáɔ de Isailiɔ kíaɔne yiongo lébaa ùɛ.

¹⁵ Malesadeɔ, Dii a m̀wá ní gbáamɔ́ndeɔ,

Isaili bɛɛɛdeɔ ge gɛ́ Adulaù gbɛ́'ɛu.

¹⁶ A á mi bo, í a gbáa lé,

à ɔ́lɔ á né yenzideɔ musu.

A á mi ke gbáigbai lán yáamusuwa,

asa wáɛ ní kúkú zɔ́ɔ ùɛ.

2

Yá pɔ́ a ɔ́de gbáamɔ́ndeɔ le

¹ Waiyoo yábɛɛ lekpaalɔɔ,

gbɛ́ pɔ́ aáí vái láasookɛ ní lii musuɔ!

Tó gu d̀ò, aáí zɔ́kɛwá,

ké aa a zé vɔ́ yáí.

² Aaí lua buai aa símá,

aaí wɛɔ kpeí aa ke ní pɔ́ ù.

Aaí gbáamɔ́ gbɛ́ɛ,

aa aá bɛ ge aá túbi síwá.

³ Ayámɛto ma Dii ma mè:

Má díɛ má yáyia gbɛ́ɛ beɔ́wa,

aa e bɔ́uo.

Aa táa'o ní mio daa ía lɔ,

asa wé́tɛagɔ́ɛ.

⁴ Gɔ́ɔ bee wa yáadarínɔ,

an yá i gɔ́ wɛ́nale ù wa mɛ:

Wá wá ásookè,

wá wá gbɛ́ɔ búsu símá,

wàlè wá bughéᵛ kpaalekᵛé ní luayádᵛnsaiᵛ.

⁵ A yáí áᵛ gbēe vī Dii gbéᵛ kᵛkāaaᵛ
à bùsu kpaale ní gbelaaᵛ.

⁶ Anabi egeᵛnaᵛ yábᵛlè aa mè:

Wasu ànabikeke yá bee musuo,
wí a wá kúo.

⁷ Yakᵛbu buiᵛ, máa ále oa?

Dii pᵛ í pa kpaayá?

Aá yákean wea?

Dii mè:

Ma yá líᵛ maa gbéᵛ pᵛ í yáke a zéwaeᵛo lé?

⁸ I fele ní ma gbéᵛ lán ibeᵛᵛwa,

i gbéᵛ pᵛ yáe daaᵛᵛ ulaᵛ símá,

lán gbéᵛ pᵛ aale su ní zllaoᵛwa.

⁹ I ma gbéᵛ nᵛᵛᵛ ya ní be maau,

i ní néᵛ kē ma gawiwa gᵛᵛpii.

¹⁰ A fele tá! A zᵛlekiin lao.

Bùsuᵛ bee gbālè,

à òᵛkpá à kaalegyá sè.

¹¹ Tó mᵛafilide mᵛᵛ eᵛᵛᵛ à mè

á àsi maa o vᵛᵛ ní wᵛᵛᵛ yá musu,

ánabi bee taa gbéᵛᵛ beᵛᵛ ᵛ yei.

¹² Yakᵛbu buiᵛ, má á naaa piie,

má Isaili kᵛnaᵛ kakᵛᵛ.

Má ní káaa lán sá pᵛ kú kaaᵛᵛwa,

an dáᵛákéᵛkii súu aᵛ dᵛ ní dasi yáí.

¹³ Gbéᵛ pᵛ zewᵛᵛnᵛᵛ a dᵛaané,

aa bíᵛbᵛle gboo, aai bᵛleu.

An kía mé a dᵛaané,

ma Dii má zᵛmikᵛnᵛᵛ.

3

Isaili dᵛaanaᵛ lelea

¹ ᵛ ma ea ma mè:

A swáᵛkpa á Yakᵛbu bui kíaᵛ,

á Isaili kpalablenáᵛ!

I kú àᵛ yázeᵛde dᵛᵛo lé?

² A za maau, á ye vāizi,

i ma gbéᵛᵛ báa bo,

i ní báasi wolo ní wáwa.

³ I ní mᵛbaasi só,

i ní báa wolo ní mᵛewa,

i ní wáᵛ wíwi,

i ní nᵛᵛ fùuke dàau,

i tᵛᵛᵛᵛᵛ ka do'ouu.

⁴ Tó aa wiilᵛᵛa sa, má wemáᵛ.

Gᵛᵛ bee má wᵛᵛᵛᵛ má ní kᵛí gwao

yāvái pᵛ aa kᵛᵛ yáí.

⁵ Yá pɔ́ Dii òn kɛ, à mè:
 Anabi pɔ́ aai ma gbɛ́ɔ́ sásáɔ́,
 tó aa pɔ́ è aa sò,
 aai mɛ aafia aɔ ku.
 Tó aai pɔ́ e aa dà léɛo sɔ́,
 aai mɛ aa zì sɔuke.

⁶ A yáí tò gwaásiina a kúlɛwá,
 wépfungu'ea aɔ kuo.
 Gusia a daálae,
 mäsokɛa aɔ ku lɔo.
 Iatɛ a gɛ́ ãnabipione kpéu,
 fãane aɔ siané.

⁷ Wí a gu'enaɔ kú,
 mäsokɛnaɔ gɛɛ a gɔ́ kpá ní wéi.
 Ampii aa òku ní léwa,
 ké mále wemáo yáí.

⁸ Mapi sɔ́, gbãa m̀da
 Dii Nisína pɔ́ ù.
 Yázede dɛdɛa ní ikoo
 ké má Yakɔbu buiɔ táaɛɔ oné,
 mà tɔ Isailiɔ ní duuna dɔ́.

⁹ A yápi ma á Yakɔbu bui kíaɔ,
 á Isaili kpalablenáɔ!
 A ye yázede gíyáio,
 i yá pɔ́ zɛvɛ́ fuangbae.

¹⁰ I Siɔna káfɛ ní gbɛ́dɛao,
 i to Yelusaleù zɔ́kù ní yádɔɔsaio.

¹¹ A kíaɔ ì yágɔ́gɔ́ gbagusae yáí,
 a sa'onáɔ i yádadané ài'ea yáí,
 a ãnabiɔ ì mäsokɛ ɔa yáí.
 O aai Dii tó sɛ aa mɛ:
 Dii kú wá guuo lé?

Yá a wá leo.

¹² A yáí wa Siɔna sa pa bugbe ùɛ,
 Yelusaleù i gɔ́ bezia ù,
 Lua kpé sɛsɛ i gɔ́ sɛsɛ líkpede ù.*

4

Dii gbɛ́sɛsɛ *(Isa 2.1-4)*

¹ Gɔ́gbɛzãzi
 gbɛ́sɛsɛ pɔ́ Dii kpé kuwà
 a gɔ́ gbɛ́sɛsɛɔ mide ù.

Wa sɛ lesɛ de sɛsɛɔla,
 bui pii i siu we.

² Buiɔ gé we dasi, aai mɛ:
 A mɔ wà dɛdɛ Dii gbɛ́sɛsɛɔwa,
 wí gé Yakɔbu buiɔ Lua kpéu,

* **3:12** Zel 26.18

i wá da a zéwa, wíò beu.
 Dii ikoyá a bɔ Siona,
 aà yá a bɔ Yelusaleù.

³ A yágɔgɔ buiɔne,
 a yákeke bùsu zàzà pɔ gbāa vɔne,
 aai n̄ fēndaɔ gbēgbē aa lile soona ũ,
 aai n̄ sōnaɔ lile máaso limibobɔ ũ.*
 Buié a fēnda se a deezio,
 wa zíkāa dada bo.†

⁴ Baade a zōle a vēeli
 n̄ a kaadɔenlio gbáu,‡
 gbēe a vɔadadañzi bo,
 asa Dii Zigɔde lé mé ò.

⁵ Bui pii bo kú n̄ rí taa tóo,
 wápiɔ sɔ, Dii wá Lua tó wáɔ kuò gɔɔpii.

⁶ Dii mē:
 Gɔɔ bee má a gbé tɔɔlenao káaa,
 má a gbé pɔ ma íadámá ma n̄ yápiɔ naaa.
⁷ Má a gbé pɔ lé tɔɔlepiɔ ke ma gbé kōnaɔ ũ,
 má a gbé pɔ wà tārno zàpiɔ ke bui gbāa ũ.
 Za gɔɔ bee máo kiblemá
 Siona gbēsisi musu e gɔɔpii.

⁸ Siona gbēsisiá ma kpasa dádakegbae,
 aà kpala káau a ea suwá,
 wio kible Yelusaleù.

⁹ Bóyáí ále búbuapei?
 Ké á kía vɔo yáí yá?
 A ledamade kuo,
 ɔ wāwā á kú lán ne'iwāwāwaa?

¹⁰ Sionadeɔ, à flaaflaa n̄ wāwāo
 lán noe pɔ lé ne'iwa,
 asa á bole á wéle guu
 à kále seue, í tá Babeli.
 We Dii a á misiu,
 we a á boɔ á ibeɔɔzɔl.

¹¹ Tia kéwa buiɔ káaaaázi,
 aa mē wa Siona òɔkpa,
 wio gwa wáɔ pɔnake.

¹² Aa Dii láasoo dɔo,
 aa yá pɔ ále yá gbadɔo,
 asa à n̄ káaa lán pɔ bàaawa pówengbēzeue.

¹³ Sionadeɔ, à fele pɔgbē!
 Má tó àɔ gbāa
 lán zu pɔ a kóba de mo ũ
 mé a swe de moɔgotē úwae,
 í bui dasipiɔ úlo.
 A n̄ pɔ pɔ aa è gbēblea guu kpa,
 an àizeɔɔ i gɔ mapi ma dúnia Dii pɔ ũ.

* 4:3 Yoɔ 4.10 † 4:3 Isa 2.2-4 ‡ 4:4 Zkl 3.10

14 Wéle bíideɔ, à á zǐgɔɔ káaa,
asa wà koezɔ́áziɛ.
Wa Isailiɔ dɔaana lé ní goo a geewa.

5

Isailiɔ kɩa a bɔ Beteleu

- 1 Beteleu Eflata ní kēsáa Yuda búsu wéleɔzi,
áma n guu gbēe a bɔu,
iɔ demee Isailiɔ kía ũ.*
ɔme kú za káaukaau,
aà felea ku à gègē.
- 2 Ayāmeto Isailiɔ aao ku vūaaa
e gɔɔ pɔ ne'ina a ge népi iò,
aà gbé kɩniɔ i su ní Isailiɔ sánu.
- 3 A fele ní dádáke ní Dii gbáao
ní Dii a Lua zɔɔkeo.
Aà zɔɔke a ligua e dúnia léwa,
aaiɔ ku niɛ guu.
- 4 ɔme aɔ de ní aafia ũ.

Tó Asiliɔ sí wá búsuu,
tó aa ɔzɔ́ wá wéle bíideɔwa,
wá tó dɔaana gbēɔn soplaɔ feleɩnɔ,
kíapiɔ ka se swaaɔ.

5 Aa kible Asili búsuwa ní fēndao,
aa gbāable Niulodi† búsupiwa
ní fēndao woa a kpéu.
Tó Asiliɔ síwágu
mé aa ɔzɔ́ wá búsuwa,
kíapi mé a wá bɔ ní ɔzɩ.

6 Yakɔbu bui kɔnaɔ ku buiɔ guu
lán fii pɔ bɔ Dii kíi kpaawa,
ili sáa gbēnazɩnazio,
lán lou'i pɔ fáfa sēwawa,
ili gbēe dáo.

7 Yakɔbu bui kɔnaɔ aao ku buiɔ guu,
búsu pɔ aao ku a guu aao dasi,
lán nɔɔmusu kua líkpe nɔbɔɔ guu
ge nɔɔkusi kua sá kaaúwa.
Gɔɔ pɔ ále pāa,
i kusimá à ní taitai,
gbēe ku à ní bɔ aà ɔzɩo.

8 A ɔloo á ibeɔla,
í á wēlepiɔ dede píi.

9 Ma Dii ma mè,
gɔɔ bee má á sɔ́o midɛ á guu,
mí á sɔ́goɔ wíwi.

10 Má á búsu wéleɔ dēɔnzɔ,

* 5:1 Mat 2.6, Zaa 7.42 † 5:5 Daa 10.8-11

mí a zεgiklío kwé.

¹¹ Má á gbékòlekεnao báde,
pòdamadeo aao kú á guu lóo.

¹² Má táa pò á àò é'ε,
má gbe pò á pèleo wíwi,
á kúle á pòkeapionε lóo.

¹³ Má Asetaati lío wolεwolε,
mí á wéleo yaa.

¹⁴ Bui pò aai ma yāmaoo sō,
má tōsimá ní pòkūmao ní kyāwāaoε.

6

Dii bɔbɔa nɪ Isailio

¹ A swákpa yá pò Dii òi!

A mē mà fēle ze,
mà bɔ ní yáo gbèsłsł wáa,
mà to słsł ma bɔ ma.

² Gbèsłsł, à yá pò Dii lé bɔo ma!

Dúnia zína pò ló ku gɔɔpiio
à swákpa!

Asa Dii lé bɔbɔ ní a gbéde,
a yáví ní Isailio.

³ Ma gbéde, bɔ má kèéí?
Bɔ má kè a kpasamanɔi?
A omee!

⁴ Ma á bóle Egipi,*
ma á bɔ zòbleu,

Ma Mɔizi† zì à d̀aaé
ní Aalonao ní Miliaũo.‡

⁵ Vái pò Mɔabu kí Balaki d̀ile à kéé
ní yá pò Beo né BalaaũS wèwào,

à to à d̀oágu ma gbéde.

Ma d̀aaé sea za Šitiũ
e a ge ka Giligali,*

ké à e ma maakeo dō.

⁶ Bɔ má ge zeò Dii aei?
Bɔ má kúleò Lua Musudeei?
Má ge ze aà ae ní gáae wēdonao yá?

Má sa pò wí a pò káteu à tékũ oowà yá?

⁷ A sása mèn òaa soo si yà,
ge nísi ta mèn òaasoo leε kwi?

Má a nege seía kpá ma tàae flabobo ũ yá?

Má né pò bɔ ma pleu kpa ma duuna awakpabo ũ yá?

⁸ Gbēnazína, wà yá pò maa òne.

Yá kpele Dii lé gbεamai?

Yáke a zéwa, níy ye gbékekeai.

* 6:4 Bɔa 12.50-51 † 6:4 Bɔa 4.10-16 ‡ 6:4 Bɔa 15.20 § 6:5 Nao 22.2-24.25 * 6:5 Yoz 3.1-4.19

N nzia busa, ní té Luazi.

⁹ A Dii ɔ ma ɔ,
 àle lezu mɛɛwiadeɔzi.
 Vlakea Diiɛ mé ɔno ũ.
 A go pɔ a á gbɛ gwa,
 í Lua pɔ dile yama.

¹⁰ ɔvái ku vaíkɛnaɔ ua e tia
 ní zaa mɔafilide pɔ de láaipɔ ũo.

¹¹ Gbɛ́ pɔ kiloo gbɛ́bleɔ ví
 a gbiayɔbɔ váiɔ kúa,
 má aá bɔ maa nɛe?

¹² Mɛɛwíáɛ bee ɔdeɔ pásí maamaaɛ,
 mé a gbɛ́ kíniɔ í ɛetoto,
 mɔafiliyá mé kú ní léu.

¹³ Ayámeto ma na á dedɛawa,
 mále á ásooke á duuna yái.

¹⁴ A pɔble, kási á káo,
 á nɔsɛ a gɔ da giíɛ.
 A pɔ dile kúsúa ũ, a gɔplakeo,
 asa má á kúsúapi kpa zìblenaɔwae.

¹⁵ A pótɔ, kási á kekeo.
 A nísi ke, kási á a mɔaokɛo.
 A vɛɛ dafu ke, kási á a imio.

¹⁶ A ɔmeli† yá'one kúa
 ní Ahabu‡ bɛdeɔ yákeɔ píi,
 a ní ɔlesè.
 A yái tò má á dúuzɔ,
 mí tó wá á mɛɛwiadeɔ láanike,
 í gɔ bui píiɛ gbɛ́ sɔsɔbɔ ũ.

7

Isailiɔ fɛ́lea

¹ Waiyoo mapi!

Má de lán gbɛ́ pɔ lé libe
 ge vɛɛbe kɔnwɛwae.
 Vɛɛ kɔ ge kaadɔɛn sɛ́ia pɔ mi a nide ku ɔo.

² Luayámanaɔ làa dúniau,
 gbɛ́maaɔ ku gbɛ́nazínaɔ guu ɔo.
 Ampii aá gbɛ́ dádá aa de,
 baade lé a gbɛ́dee wɛ ní táaluɔ.

³ Aa vaíkɛa gɔi ví ɔplaa ní zɛɛo.
 Kía í pɔ gbɛa,
 yákpalekɛna í gbagusaɛsi,
 gbáade í azía pɔeá dilɛné,
 ampíi aá gbɛ́ wɛtáðo.

⁴ An gbɛ́maaɔ de lán leaawa,
 an dendaɛɔ pásí de lesikaoa.

† 6:16 1Kia 16.21 ‡ 6:16 1Kia 16.29, 21.25-26

An ìadamagɔɔ pɔ́ n̄ gudɔ́anaɔ a yá'ò kà,
an bàabáabogɔɔ p̄ila se.

⁵ Nsu n̄ n gbédee náaikεo,
n̄su n̄yɔ́ daa n kwáasi ḡauwao.

Laaika yá pɔ́ n̄yɔ́ o nɔɛ pɔ́ kpá n̄ kùεεzi.

⁶ Neḡɔɛ a a mae kpεbo,
nenɔɛ a fele n̄ a dao,
noz̄ae a bo a z̄ada kpe,
gbé bεdeɔ ḡɔ́ aà ibεεɔ ũ.*

⁷ Mapi s̄ɔ́ ma wé aɔ do Diizi,
má Lua ma Suabanapi dá.
Ma Lua a ma yáma.

⁸ Wá ibεεɔ su pɔ́nakε wá yá musuo.

Baa ké wa lele, wá feleε.
Baa tó wá kálea gusiau,
Dii a gupuw̄εε.

⁹ Lá wa duunakè Diie,
àle a pɔ́kūma bɔ́bɔwá
e àɔ gé yásiiwanɔ,
i to yá bɔ́wanɔ na.

A wá da gupuaui,
a wá suaba, wí wésie.

¹⁰ Tó wá ibεεɔ è, wí a n̄ kú.
Wá ibεεp̄io òw̄εε yáa
aa mè Dii wá Lua ku máε?
Wa ɔ́z̄ɔ́má lán p̄eleawa ḡaaε,
wí wésie.

¹¹ Siɔna bíibogɔɔ a ká,
gɔɔ bee a kálea a yàasa kú.

¹² Gɔɔ bee gbéɔ bo Asili n̄ Egipi wéleɔ guu,
aa bo za Egipi n̄ Uflatao,
za ísia baale n̄ baalao,
za gb̄ès̄l̄s̄l̄ kpεle n̄ kpelao,
aai m̄ɔ we.

¹³ Dúnia a ḡɔ́ yáaa
gbé pɔ́ kú a guuɔ yákeɔɔ gbε ũ.

¹⁴ Dii, n̄ n̄ gbéɔ dádákε n̄ n gopanao,
n kpása s̄ap̄io aaiɔ kú n̄t̄εε Kaameli líkp̄eu,
aai pɔ́ble Basana n̄ Galadao dádákεk̄li maau lán yáawa.

¹⁵ Nyɔ́ yábonsaεɔ kené,
lá n̄ kè gɔɔ pɔ́ n̄ bɔ́n̄nɔ Egipiwa.

¹⁶ Buipáleɔ e,
wí i n̄ kú n̄ neḡɔ́nkeyá musu.
Aa ɔ́ku n̄ léwa,
an swá iɔ ke weũ.

¹⁷ Aa búsu ble lán ml̄éwa,
lán pɔ́taa'onkuawaɔwa.

* 7:6 Mat 10.35-36, Luk 12.53

Aa bɔ́ n̄́ ulɛ́kɛ́iɔ́ guu,
 aa mɔ́ Dii wá Luawá n̄́ lualuao.
 N v̄́a a n̄́ kú, s̄́ i kɛ́ngu.

¹⁸ Lua, déme muaannɔ́i?

Ni n gbé kɔ́naɔ́ duuna kɛ́má,
 ni s̄́uuukɛ́n̄n̄ n̄́ n̄́ t̄́aaɔ́.
 N pɔ́ lɔ́ paa gɔ́ɔ́piio,
 gbékekeané mé l̄́ kangu.

¹⁹ Nyɔ́ ɛa wá wɛ́nagwa lɔ́,
 ní ɔ́z̄ɔ́ wá yávw̄iɔ́wa,
 ní wá duuna zu ísia í títiu píi.

²⁰ Nyɔ́ náaiyá ke Yakɔ́bu buiɔ́ne,
 n̄́yɔ́ gbékeke Ablahaũ buiɔ́ne,
 lá n̄́ a legbè wá dezipiɔ́ne za káauwa.

NAUŪ

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Láe bee d̄aa à lélea Asili pɔ́ Isailiɔ lé falubɔnéɔ b̄usu m̄eewia Ninivawa yá'ò. Nauŷ lápi k̄e e Babiloniɔ aao gé Niniva dúuzɔi e wàɔ gé Yesu Kilisi ii w̄è 612.

Lápi daalea (1.2-8) lé ɔlw̄e k̄e Lua mé iko v̄i d̄únia pɔ́piiwa mé ɔme a yákpaleke ní d̄úniao. A gb̄ea (1.9-2.3) lá Lua gb̄aapi a z̄ike b̄usu yá musu Nauŷ guu. Niniva a kaale, Yudaɔ i ḡɔ n̄zia v̄i. A gb̄ea ɔ (2.4-3.19) Nauŷ Niniva gb̄aa pɔ́ a v̄i mid̄ea d̄au à siuw̄e, àle pɔ́nakeò.

Anabipi yá pɔ́ àle yá gb̄aa de Niniva kaalea yáa. Ninivaá m̄eewia pɔ́ íand̄aa k̄òue. A gb̄éá d̄aaken lalasideɔne. Gb̄é bee taaɔ kaale pii.

Dii pɔ́paa Ninivadeɔzi

¹ Niniva* yá pɔ́ Elekosi gb̄é Nauŷ è taalan ke:

² Dii n̄ɔse í fele à t̄osimá,
Dii í t̄osimá, pɔ́f̄eden aà ū,
Dii í t̄osi a íb̄eɔwa,
íɔ f̄ea a w̄eleɔzi.

³ Dii pɔ́ lí pa kpaao,
a gb̄aa v̄i z̄ɔɔ,
íli tó t̄aaede b̄ò p̄ao.
Dii ku z̄aa'fana ní z̄aaɔ guu,
luab̄epuana de aà k̄ese luut̄e ū.

⁴ Í isia lele, ḡugii í b̄ɔ,
í to swa pii í ba,
Basana ní Kaamelio i ḡɔ w̄enanno,
Lib̄a b̄usu sede lá b̄ɔɔ i giigaga.

⁵ Gb̄es̄is̄is̄ í deede Dii ae,
s̄is̄is̄ í yó,
d̄únia í lualua aà yáí,
t̄ɔle ní pɔ́ pɔ́ kuw̄áɔ pii.

⁶ Déme a f̄ɔ ḡí aà kp̄enemuuii?
Déme a f̄ɔ àɔ zea
aà p̄ókuma pás̄l b̄ɔb̄omaḡɔɔi?
Aà pɔ́f̄e í b̄ɔ lán téwae,
gb̄es̄is̄is̄ í wi aà ae.

⁷ Dii maa,
a de mikpak̄ti ū w̄et̄eaḡɔɔ,
gb̄é pɔ́ náaaz̄is̄ ɔ a ní yá d̄ɔ.

⁸ A a w̄eleɔ mid̄e ní idaaguo,
a a íb̄eep̄is̄ ya ní kp̄a ḡusiau.

⁹ Lé kpele aale kpaaf̄ Diizii?
A a mid̄e,
aa w̄et̄eam̄é ḡen plao.

¹⁰ Aa ígb̄e aa ká, aai ḡɔ ye leu,
té i kúamá míɔm̄is̄ lán s̄è giíwa.

¹¹ Niniva gb̄e le lé gia da gb̄éɔwa,

* 1:1 Sof 2.13-15

àlɛ lɛkpaal ní gbéɔ Diizi.

12 Ma Dii ma m̀̀:

Baa tó an zlgɔ̀ m̀̀ ní dasileu,
wa ní kwéɛ, aai sáale.

Baa ké ma á swágága yáa,
má gága lɔ.

13 Má zuu pɔ́ aa dàé gboo,
má mɔ́ pɔ́ aa kàwá kéké.

14 Yá pɔ́ ma Dii má ò Niniva yá musun ke:
N gbéɛ a gɔ́ n tɔ́ aɔ kuwà lɔ.

Má pɔ́ áa ní pɔ́ kásaa pɔ́ kú n táakpɛu wíwi,
mí mia'ɛ yɔ́nɛ, asa wéle gian n ũ.

2

Ziblea Ninivawa

1 Baonakpana gwa bɛ sɪsɪ musu,

àlɛ aafia kpáwake.*

Yudaɔ, àli á dikpɛu kɛ,

àli lé pɔ́ á kè Diiwaɔ flaboè.

Gbèkaalenapiɔ́ ea léléwá lɔ,
wà ní m̀̀de m̀̀pii.

2 Ninivadeɔ, wàle m̀̀ léléiwá.

A á bli d́́a, í zé gwa!

A tepe, í ze giúgiú!

3 Dii a ɛa Yakɔbu buiɔ gawi kpámá,
lá Isailipiɔ́ vɪ yáawae.

Asa gbéwaanaɔ m̀̀ ní búsu wáae,
aa ní wéɛbuɔ dè.

4 An zlgɔ́ gbáaɔ sèngbaɔ tá,
nɛgɔ́napɔ́ ula t́́a zóizoiɔ daa,

an ś́go m̀̀wá lé pípi,

aa ku sɔ́u guu,

aale ní sɔ́naɔ gbáɛgbáɛ.

5 Aa sí wélepi zɛau ní ní ś́goɔ bàzaao,

aale kɛ gáaɛ kilikili.

Aale gè bíoobioo lán sètewa,

aa wáa lán loupilɛawa.

6 Wà zlgɔ́ síanaɔ sísi,

aale wá, aale kpakpagua,

aa mipè bliwa ní wáaɔ,

aale ní sèngbaɔ pélepele.

7 Aa bílibɔ́lɛɔ wèwè,

gu pɔ́ swa pàu wélepi,

aa kibe kwè.

8 Wà tà ní Niniva kí nao zɪzɔ́ ũ,

aà zɔ́nɔ́nɔ́nɔ́ lé sɔ́lɔ lán felenguuluɔwa,

aale nízia gbégbè.

9 Ninivapi gɔ́ lán íkalekiwa.

A gbéɔ lé gèzɛa lán íwa.

* 2:1 Isa 52.7

Wàlε oné: A ze! A ze!
Ama gbēε i εao.

¹⁰ A ánusu sélε! A vua naaa!
Aizεε diuε ní pó beεεdeε píi.

¹¹ Wà póó náaa, wà póó sèlε,
wéle gò da gii.

Sò kè gbégu,
an gbázína lé lua,
an me zεa lo,
an baade oosisi.

¹² Nòmusupiε tòo gè máε?
Nòmusu néε pòblekípi ku má ni?
Nòmusu sa ní dao lo bebe we yāa,
gbēε yá lí ní néε víakúo.

¹³ Nòmusu sapi nò kù a néne yāa,
à nò è a nane, à mòmá.
Nò pó a taitaiε ka aà tòo pai.

¹⁴ Ma Dii Zígde ma mè:

Má felennε,
má n sógo kpasa, a súle iε do,
wi n népiε dede ní fēndao.
Má pó pó ní símáo kaale,
wa n zínao yá'o ma lo.

3

Waiyoo Niniva

¹ Waiyoo gbēdenaε wéle!
Iliε ku gbētaitaisaio.
Moafili paewà ní pó pó wa símáo.

² Flá kofi ní sógo gbá koffo ma do!
Sóó lé bàale, an goε lé víví.

³ Zígo sodeε lé suwà,
an fēnda wétε lé pipi,
an sonaε lé teke.
Gbē pó wà ní paepaeε dasi,
gεε gò kpále, wa fo dodo.
Wàlε kpakpa gεεla.

⁴ Káaluapi lenakasaané yáie.
Aà kákaa maa, í kpánzi,
à buiε kà zobleu ní lenakasaanéo,
à ní òokpá a gbēkolékεa guu.

⁵ Ma Dii Zígde ma mè,
má felennε,
má n zwaa se kanε n mia,
mí tó buiε n puizi e,
mí n asii oε an kíone.

⁶ Má n pápa ní pó gl váio,
mí n kε pooo,
mí tó gbépii wεffma.

7 Gbé pò wɛsɪnlɛɔ bàalɛnɛ
 aai mɛ: Niniva gò da f̄s̄ii.
 Déme a wɛnakɛ a yá musui?
 Má wá n̄nsɛnininaɔ euèi?
 8 N maa dɛ Tɛbɛsi pò kálea Niili saɛa yà?
 Swapi í mé kàedài a b̄li ũ.
 9 Etiopiò ní Egipiò mé w̄lɛpi wá ũ,
 a gb̄aa lé vío,
 Putiò ní Libiiò ku a zennɔdɛɔ guuɛ.
 10 Kási wà tà ní Tɛbɛsideɔ z̄l̄z̄ɔ ũ,
 wà ní n̄ɛɔ w̄wi zékpaɔɔ guu píiɛ.
 Wà likpà an bɛɛɛdɛɔ sɛa yá musu,
 wà m̄kà an gb̄ɛz̄ɔɔwa.
 11 A Ninivadɛɔ s̄s̄,
 ma p̄k̄umab̄ɔb̄oma í a z̄l̄ɛwáɛ,
 í ḡò s̄áalea,
 íò mikpak̄i wɛɛɛ á ibɛɛɔ yái.
 12 A zɛgik̄iò ḡò lán libɛ pò m̄awɛɛ.
 Tó wa z̄l̄a, aa kwɛ a blɛnaɔnɛ.
 13 Gwa! A z̄l̄ḡɔ dɛ lán n̄ɛɔwɛɛ,
 á w̄l̄ɛɔ bl̄ib̄ɔlɛɔ w̄ɛa á w̄l̄ɛɔnɛ dàii.
 Tɛ lé kú b̄ɔlɛpiò gb̄áɔwa.
 14 A í̄t̄ɔ kálɛ, asa wa á kákɛɛ.
 A ḡɛ b̄ɛlɛu, í ōz̄ɔwà!
 A bilikib̄ɔò, í á b̄li gb̄aa káf̄i!
 15 Tɛ a gi kúwá wɛɛ,
 wi á dɛdɛ ní f̄ɛndao.
 Wa á kaalɛ kwasut̄ɛɔ p̄ɔblea ũɛ.
 A k̄ò lán kwaɔwa!
 A gusisi lán kwasut̄ɛɔwa!
 16 A laatanɔɔ dasik̄ù lán saanaɔwa,
 aal gb̄ɛble, aal ḡɛzɛa.
 17 A gud̄ɔanaɔ dɛ lán kwasut̄ɛɔwa,
 á z̄l̄kan d̄ɔanaɔ dasi lán kwaɔwa,
 aa kpa bl̄iwa niɛniɛ.
 Tó lat̄ɛ bilɛ, aal ḡɛzɛa,
 w̄liò ní ták̄i d̄ɔo.
 18 Asiliò k̄ia,
 n gb̄ɛɔ d̄ɔanaɔ i'ò,
 n z̄l̄ḡɔ gb̄ɛz̄ɔɔ ḡága.
 N gb̄ɛɔ fáaaa s̄l̄s̄ɔ musu,
 gb̄ɛɛ ku à ní k̄áaa.
 19 W̄iwia p̄ɔ wà n wiwi ɛsɛ vío,
 n b̄ɔpi láaa vío.
 Gbé pò n bao mà
 ali ɔtaalɛ n yá musuɛ,
 asa gb̄ɛɛ í ḡí n pás̄l̄ kp̄alɛsai mai a m̄ɛwao.

ABAKU

Yá pò kú láe bee guuo

Lápi lé dēe pò ānabi Abaku kà yāpāsi ɔɔ bɔɔlɛkewē. I wēnadɔ gbéɔne, i vāi pò aai kɛɔ bɔnɛ gupuau, i wiile Luawa a yá musu, i pɔnake tó Lua a wabikea mà. A lápi kɛ e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wè 700 taawa. ɔɔ bee Babiloniɔ gbāa lé káfi mé Isailiɔ ku blii guu ní kua zia yá ní ní kua ní Luaoo yá musu.

Lua yāwè ānabiwa, à yā'òè aà ɔɔ gbéɔ yá musu ní gbé pò aao ku ɔɔ bee gbɛaɔ lɔ à mè: A Lua náaike, bee mé i to gbéɔ aao ku (2.4). A Lua náaike, i mɔ dɔiále (lɛɛ 3).

Yāpāsi ɔɔ gbéɔ laai i ta Abaku lá yáwa, ké aa Lua náaike aai sɔdile. Lua zina Pɔlu waasoké Yesude káauɔne à mè luanaaikeapi mé Yesu Kilisi náaike ũ tia (Lom 1.17, Gal 3.11, Ebe 10.38).

Abaku Lua tàae'ea

¹ Yá pò ānabi Abaku èn kɛ:

² Mále wiilema à gègè,
níle yāmaao, Dii.

Mále lezunzi yāpāsi yáie,
níle wá suabao.

³ Býai ni to mà váikea ei?
Akea niɔ dáakea gwai?
Kaale ní yāpāsiɔ ku ma aɛ,
sòle ní yákeleo fɛle.

⁴ Bee yáí ikoyá gò plègeleɛɛ,
wili zike yázedewao.

Gbɛváiɔ i koezɔ gbɛmaaozi,
⁵ wí yázedede fuangba.

Dii yázasia Abakuwa

⁵ A buiɔ gwa à gwa, yá i diwá,
asa mále yáke á ɔɔɛ,
tó wa siué, á sio.*

⁶ A gwa! Mále tékpa Kaladeɔgu.†
Bui pási nɔnwáadepiɔ lé li dúniaa píi,
aale zɔlekli pò de ní pò ũɔɔ síma.

⁷ Aai to via ní kú,
sɔ i kɛ gbéɔgu.

Aali ikoyádao,
aai níza se lesí.

⁸ An sɔɔ wáa de gbɛaanaa,
an pási de áwalewan oosielea.

An sɔdeɔ bɔ̀ bɔ̀su zázau,
an sɔ̀ lé baale bíoo,
aai kúu'o su pò léi.

⁹ Ampii aai ze ní pásíɔ,

* 1:5 Zln 13.41 † 1:6 2Kia 24.2

aaí su sãnusãnu lán guwawai íanawa,

aaí zìzɔɔ naaa lán bùsu'ũfãawa.

¹⁰ Aaí kíaɔ ke pɔɔpɔɔ,

aaí gbãadeɔ yáalɔ,

aaí wéle bíideɔ òlafíike,

aaí bùsu kãaa bíizi aa sí.

¹¹ Aaí gē gé ae lán íanawa.

Tãaedeɔne, an gbãa mé ní lua ũ.

Abaku ɛa Lua tãae'ea

¹² Dii, ní kú za káaukaaue,

ma Lua pɔ n kua adoa, wá gao.

Dii, n buipi díle yákpalekɛawanɔ yáie,

ma gbɛsi, n buipi zèdɔ wá totoa yáie.

¹³ N kua adoa, n gē wesia vãileɔ,

nyɔ fɔ yãvãikea gwao.

Bóyã níɔ bɔnkpedeɔ gwa ní wéoi?

Tó gbɛvãíɔ lé gbɛmaaɔ mɔmɔ,

bóyã níɔ níleí?

¹⁴ N gbɛnazína kè lán ísia kpɔɔwa,

lán pɔ kelena pɔ aa kía víoɔwa.

¹⁵ Ibɛɔ í ní kú ní kokoao,

aaí ní gá ní bɔ.

Aaí ní kú ní sɔɔ,

aaí ní naaa ní ní táaluɔ,

ɔ aaí pɔnake, aaí yáalɔ.

¹⁶ A yáí tò aaí ɛsɛke táaluwa,

aaí tulaletikatɛa sɔɛ,

asa beeɔ mé tò aa ku nama guu,

aaí pɔ níside ble.

¹⁷ Aaɔ kpɔ bɔle ní táaluɔ gɔɔpii yà?

Aaɔ buiɔ dede ní wegwasai láasai yà?

2

Dii yázasia Abakuwa

¹ Má ze ma gudɔakli,

má tepe bíiwa,

má itɛke mà gwa lá asu omɛɛ,

lá a a tãae pɔ mále e yázasia.

² ɔ Dii òmɛɛ à mè:

Yá pɔ ní è dalau,

ké gbè pèpɛɛwa wásawasa,

ké kyokɛna e ke ní wãao.

³ Asa yápi gɔɔ dileae,

yápi lé a kegɔɔ yá, a gí keio.

Baa tó a gɔɔ lé gēgē, nyɔ dá,

gɔɔpi a ká, wa sɔ̀do.

⁴ Gwa! Gbɛ́ pɔ a nòse maa a fu,

ama gbɛ́ maa aɔ ku

ma náai pò àlè kè yáí.*

⁵ Aizεε náai v̄l̄o,
ȳò̄de s̄ò l̄i daa dōūo.
A asia v̄l̄ lán b̄edawae,
ìl̄i ká̄o, a de lán gawa.
I buiò ká̄aazi,
ì bùsu pii gb̄é̄ò kúkū z̄l̄z̄ò ù.

⁶ Aà yá a ḡò ní baadeε yáa ù,
aa aà àlaf̄iikε aa aà láanikε aa me:
Waiyoo n gb̄é̄ pò ní dā̄o pò ká̄aa nz̄l̄ae,
ní nz̄l̄a dil̄e gb̄ia gb̄é̄ b̄ó̄'imia yá musu.

⁷ N fladēo f̄el̄enn̄o kánd̄oe,
aa vu iu, ní ḡò ní lualuao,
ní ḡò ní gb̄á̄ablema ài ù.

⁸ Lá bui pò n í p̄ó̄ s̄imá yá̄āo dasi,
an k̄ón̄āo n p̄ó̄o sima sa s̄̄e,
asa n gb̄é̄ò d̄è̄de, n bùsuò kà̄ale
ní w̄é̄l̄ēo ní gb̄é̄ pò kúuò piīe.

⁹ Waiyoo n gb̄é̄ pò ní n ua ká̄f̄i ní ài v̄āio,
ní n sakp̄ep̄i da musu,
ké̄ músi su n leo yáí.

¹⁰ N lek̄p̄āāl̄ gb̄ē̄dēdēa dasi yáí,
̄s̄ n w̄id̄a n uawa,
n̄ȳò̄ w̄ē̄ni kè lo.

¹¹ N kp̄é̄ gb̄ēo mé aa wiid̄oma,
a zāo ì yá̄pi z̄ásimá.

¹² Waiyoo n gb̄é̄ pò ní w̄é̄l̄ē kú ní gb̄ē̄dēao,
ní m̄ēε̄wia k̄al̄ē ní d̄īidiink̄ēao.

¹³ Gb̄ē̄naz̄ināo isimagak̄paa gb̄ē a ḡò yáa ùe,
buiò ì n̄z̄l̄a kpasa p̄ā̄e.
Dii Z̄lḡ̄dē mé d̄l̄ē m̄āao lò?

¹⁴ Asa Dii gawi d̄s̄a a li d̄ún̄iāe,
lá ì ì dagua ís̄iāiwa.†

¹⁵ Waiyoo n gb̄é̄ pò ní íkaka n gb̄ē̄dēēōn̄e,
ní nāenāemá e ìpi ḡe z̄l̄ēomá,
ké̄ ò e w̄é̄te an puizii yáí.

¹⁶ Wí mé a n kú, ì kè gawi no.
Imi, asa wa n puizi e s̄̄e.
Imib̄o pò kú Dii ōz̄l̄i lé suma,
wí ì ḡò n gawi gb̄ēu.

¹⁷ Yá̄p̄ā̄s̄l̄ pò ní kè Libā a kú̄l̄emāe,
n n̄ò̄b̄ōo kaalea yá a s̄̄o k̄ē̄ngu.
Asa n gb̄é̄ò d̄è̄de, n bùsuò ò̄ok̄p̄ā̄e,
n w̄é̄l̄ēo ní gb̄é̄ pò kúuò kà̄ale piīe.

¹⁸ B̄ó̄ ài tá̄āo v̄i? Gb̄ē̄naz̄ināo mé à̄.
B̄ó̄ ài pò kásaa pò aal̄ ní da ε̄ε̄up̄iò v̄i?

* 2:4 Lom 1.17, Gal 3.11, Ebe 10.38 † 2:14 Isa 11.9

Gbḗ pṵ kè ì a pṵkɛa náaike,
 ì táa pṵ lí fṵ yá'òopio kɛ.

¹⁹ Waiyoo n gbḗ pṵ ni o líe
 aà yámama,
 ge ni o gbè wēnisaie àṵ ku.

A fṵ dṵaanɛ?
 Wà vua ge ánu'u'ì lèwà,
 kási wēni ku a guuo.

²⁰ Dii ku a bɛ pṵ a kua adoau.
 Dúnia gbḗpii à kɛ kílíkíli aà aɛ.

3

Abaku wabikɛa

¹ Anabi Abaku wabikɛa.

² Dii, ma n bao mà,
 Dii, n yákeṵ tṵ má n vɪa vɪ.

Ɛa yá bee taaṵ kɛ wá gṵṵ,
 ní tó wá dṵ wá gṵṵ.
 Tó wá wegwaá dṵngu n pṵkúmagṵṵ.

³ Lua a bṵ Temani,
 Kuaadoade a bṵ Palana gbḗsṵsṵ musu.
 Aà gawí a kúle luabea,
 aà táasilea a dúnia pa.

⁴ Aà tekeá aṵ de lán íatē bilɛawa,
 gupua a pípi aà gbātēɛ ní gbātēɛo,
 we aà gbáa uleau.

⁵ Gagyā bɛ aà aɛ,
 tɛlɛpṵṵ bɛ aà iau.

⁶ Tó à zè, dúnia ì zāampapa,
 tó à wɛtēi, buiṵ ì kɛ gāsl.
 Gbḗsṵsṵ zṵṵ kwè,
 sṵsṵ pṵ kú za káauṵ gbòo.
 I yáke lá a kè káaukaauwa.

⁷ Ma Kusá zwàakpɛṵ è,
 wále taasikɛu,
 ma Madiá bùsu zwàakpɛṵ è,
 gili gēngu we.

⁸ Dii, n pṵ pà swaṵzi yá?
 N za fḗ swā'ṵnaṵzi nɛɛ?
 Ké ní di n sṵṵ kpɛ ní n zɪblesṵgoṵ,
 n mɛ fḗ ísiazí yá?

⁹ N n sá bṵ a bṵṵu,
 n mè wá mṵ ní kaṵ,
 ṵ n dúnia pàapaa ní swaṵ.

¹⁰ Gbḗsṵsṵṵ n e, aale kṵde,
 í dàgua, àle gē,
 ísì kṵfí dṵ,
 a ikooṵ lé fɛle musu.

¹¹ Iatē ní mɔvuaɔ zè gudoũ musumusu
n ka pɔ lé gē fioo tekɛa yáí
ní n sɔna pípia yáo.

¹² Nlɛ tavaavaa'o dúniau ní pɔkũmao,
nílɛ buiɔ gbē ní kyáwáao.

¹³ N bɔ n mɔ n gbéɔ boi,
n mɔ kía pɔ ní kpá suabai.
N gbɛvái mi wí,

n pɔ piliwà à gɔ́ láilai.

¹⁴ Ké aà zígɔ́ siwázi wá fáaai,
aale pɔnakɛ yèɛsaide pɔ ulɛaɔ blea yá musu,
ɔ́ n ní dɔaana mi fɔ́ ní azíla sɔnao.

¹⁵ N ɔ́zɔ́ ísiawa ní n sɔ́,
n í zɔ́pí yà.

¹⁶ Ké ma a baomà, sɔ́ kèmagu,
a kɔ́fi ma lébaa dèe, ma wá gá,
mále lualua ma zɛgbɛu.

Má mena màɔ gɔɔ pɔ wa yáyia gbé pɔ lèlɛwáɔwa dá.

¹⁷ Baa tó kaadɔɛna i nesoe kɛo,
mé vɛɛliɔ i ne'io,
baa tó ku i bɔo,
mé buapɔ́ɔ i kɛo,
baa tó sáɔ ku kaau bo,
mé zuɔ láa kpásau,

¹⁸ ní beeo ma pɔ aɔ na Diiwɛ,
má pɔnakɛ ní Lua ma Suabanao.

¹⁹ Dii Lua mé ma gbáa ũ,
í ma wá nakú lán tuewa,*
í to màɔ bɛ guleɔ́wa.

* 3:19 2Sam 22.34, Sou 18.33

10 Ma Dii ma m̀e,
 ɔɔpi z̄í wa ́ gb̄aa dɔ Kp̀ò Bɔ̀leu,
 Fáani dafu a w̄a n̄ wiio,
 mé wa zɔa z̄ɔ ma gb̄èsí̄s̄ɔ musu.
 11 Elɛf̄aanideɔ, à wiipe,
 asa laatanaɔ midɛ píie,
 mé ɔde gb̄angbooo kaale míɔmibe.
 12 Zibeez̄í má Yelusaleũ keele n̄ filiaɔ,
 mí lada gb̄é p̄ó kálea we
 lán w̄é p̄ó kú n̄ a gb̄ooɔwa.
 Gb̄épiɔ i o n̄ s̄ɔ guu aa me
 má ȳae keo, a maa ge a v̄ain nò.
 13 Wa n̄ àiz̄eɔ naaa,
 an beɔ i ḡó ȳaaa.
 Aa bekpakpa,
 kási aa e z̄ɔleuo,
 aa v̄eli pépe,
 kási aa e a imio.
 14 Dii ɔɔ z̄ɔ káikù,
 A kà kái, àle ká n̄ bao.
 Dii ɔɔ zɔa aɔ dɔ w̄enanno,
 baa neḡɔna a wiipe.
 15 ɔɔpiá kp̄enemuuḡɔe,
 taasi n̄ yeelɛao ɔɔe lɔ.
 Músi n̄ gudɛao ɔɔe,
 gubeebee ɔɔe, gu a siakù,
 lou guduuduu ɔɔe.
 16 Zibeez̄í k̄aae'ɔ n̄ zikawii o aɔ dɔ
 w̄éle bíideɔ n̄ bíipi gulēs̄ɔ.
 17 Má gb̄enaz̄inaɔ da taasiu,
 aai t̄aa'o lán v̄iaɔwa,
 asa aa duunakèmee.
 Wa n̄ au daada lán íwa,
 an geɔ aɔ kp̄álea lán b̄isawa.
 18 An ánu su ge an vua a f̄ɔ n̄ bɔ
 Dii kp̄enemuuḡɔpi z̄í.
 Aa zaf̄ea té a kú dúniawa píie,
 a gb̄é p̄ó kú a guuɔ midɛ k̄ando.

2

1 Gb̄enaz̄in wisaideɔ,
 à k̄aaa, í lekpaal̄
 2 e ɔɔdileapi àɔ gé kái,
 e Dii p̄okúma z̄ɔ àɔ gé á lei,
 e Dii p̄okúma ɔɔ àɔ m̄ówá,
 asa ɔɔpi a su lán ése úawae.
 3 A n̄s̄e doude p̄ó i Dii ȳamaɔ,
 à aà k̄í w̄eele,
 à w̄eele àɔ maa, á n̄s̄e iɔ dou.
 Bee a gí á b̄oi Dii p̄okúmaḡɔa?

Yá p' a Filitē le

⁴ Gazadeɔ pākpa ní wéleí,
 Asekeloni a g' bezia ũ.
 Wa Asedodadeɔ ya faane,
 wa Ekelonideɔ wo ní be.
⁵ Waiyoo á Keleti bui p' á kú ísialeɔ!
 Dii yá p' a á le óé.
 A Kanáa p' á kú Filitē b'usuɔ,
 Dii mè á á kaale, á gb'ee a g'šo.
⁶ Isiale b'usupi a g' dádákekdi ũ,
 wek'li sádánaɔ kálee, aai kaaɔ dada.
⁷ Yuda kónaɔ g' b'usupi v'í,
 aame aa p' dádákeu,
 aai wúle Asekeloni kpéɔ guu oosi.
 Dii ní Lua a òliar'zi,
 a su'ínɔ ní pá ziu.

Yá p' a Mɔabu ní Amɔni le

⁸ Má mà Mɔabuɔ ma gb'ée s'šs',
 Amɔni ní t'beesí,
 aa kuabiimá ní b'usu yá musu.
⁹ A yáí ma Dii Zlg'ode Isailiɔ Lua,
 má ò ní ma kuao ma mè
 Mɔabuɔ g' lán S'od'udeɔwa,
 Amɔni s' lán G'om'odeɔwa.*
 An b'usu a s'ē v'ái b'ole,
 è wiside aɔ diu.
 Aɔ de guyaaa ũ g'ɔɔpiie.
 Ma gb'ee p' g'ɔɔ ní p'ɔɔ naaa,
 bui p' má s'ē kónaɔ g' ní b'usu v'í.
¹⁰ Buipiɔ yápi e ní íandáa gb'e ũ,
 asa ma Dii Zlg'ode, aa ma gb'ée s'šs',
 aa kuabiimáe,
¹¹ Dii a to s' k'én'gu
 g'ɔɔ p' a to d'únia diiɔ s'áale píi.
 B'usu píi gb'ée i k'uléè,
 baade a b'usuu.

Yá p' a Etiopi ní Asili le

¹² Etiopiɔ s', Dii a f'enda t'wá.
¹³ A ɔloo g'ugb'ant'ooodeɔla,
 i Asiliɔ d'ɔɔmpa.
 Niniva a g' bezia ũ gii lán guwaiwaiwa.
¹⁴ S'esao n'ɔɔ bui píi aaɔ wúle we,
 gáuɔ ní kp'ɔb'ó'ílenáɔ p'épe a gb'èpeleɔwa.
 An wii aɔ d'ɔ f'enentiɔ guu,
 kp'ée z'é a káka ní g'í wíwíaw,
 a zalí b'ɔ g'upuau.
¹⁵ W'éle p'ɔnade p' a gb'ée kálea d'ɔɔban we.
 Aa ò ní s'su aa mè,

* 2:9 Daa 19.24

ń wéle sáa v1 guei ɓo.
 Gwa! A gɔ sɔkɛngu pɔ ũe,
 wàɓ tɔo ũ.
 Gbɛ pɔ lé dɔɔ swedɔwà
 ń ɔkea yàayaao.

3

Yelusaleu

¹ Waiyoo mɛɛwia gbāamɔnedɔ!

A gbɛɔ swá gbāa mé aa gbālea.

² Aali gbɛe yá sio,

aali ledama mao.

Aa Dii náai v1o,

aali sɔ ń Luazio.

³ Mɛɛwiapi kíaɔ de

lán nɔmusu fɛawa,

a yággɔnɔɔ de lán áwalɛwan

oosiɛɛ pɔ aali pɔe to gu dɔwàɔwa.

⁴ A ánabiá yáɓɓɛnaɔne,

náaisaideɔne.

A sa'onaɔ ń Dii pɔɔ gbāɛ,

aaí aà ikoyá ɔkpa.

⁵ Dii ku wéɛpi guu,

a maa, ńli váikɛo.

Lá gu lé dɔ ń yáɛde dané,

ńli fu bauo.

N beeo dɔsaideɔ ńli wí dɔo.

⁶ Ma buieɔ bádè,

ma ń b1i guleɓɔ deɛɛmpà.

Má tò an wéɛɔ gɔ beziaɔ ũ,

w1li a zékpaɔ se ɓo.

Wa ku we ɓo, baa do.

⁷ Ma mɛ Yelusaleudeɔ ma v1a v1,

aa ma ledama sio lé?

Tó màa no, má ń mɛɛwia dúuzɔ

ń yá pɔ má díɛ mà mɔɔ p1iɛ.

N beeo an mɛ wà ń yádɔsaikɛao.

⁸ Ma Dii ma mɛ, à s'amazi

e gɔɔ pɔ má fɛɛ ɓɔɓɔnɔ.

Asa má díɛ mà buiɔ káaa,

má bùsu p1i gbɛɔ naaa,

mí a pɔkpɛne ɓɔɓɔmá,

baa ma pɔkúma pás1 p1i.

Ma zafɛa té i kú dúniawa p1i.

⁹ Bee gbɛa má gbáɔ gbɛɔ léɛ,

ké amp1i aa ma s1si,

aaí zɔɓɓɛɛ ń ledouo.

¹⁰ Za Etiopi swaɔ baale

ma s1sina pɔ fáaaɔ mɔmɛ ń gbao.

11 Gɔɔ bee wí a á kú
 tàae pɔ́ á kèmɛɛ yāaɔ yá musuo,
 asa ɔ́andána pɔ́ aai nɔ́zla se lesɔ́
 ɔ́ má nɔ́ bɔ́le á wéleɛ bee guu.
 A ázla se lesɔ́ ma gbɛ́sɔ́sɔ́
 pɔ́ a kua adoa musu ɔ́o.

12 Má taasideɔ́ nɔ́ wɛ́nadeɔ́ to wéleɛ bee guu,
 gbé pɔ́ aai namaziɔ́.

13 Isaili kɔ́napio gbéɔ́ wetá ɔ́o,
 aa gbéɔ́ sásáɔ́,
 mé wa ɛɛ ma dɔ́ nɔ́ léuo.*
 Aali pɔ́ble, aali wúle,
 gbɛ́e yá a nɔ́ vɔ́akúo.

14 Siɔ́nadeɔ́, á gulake!
 Isaili, á kúkuake!
 Yelusaleúdeɔ́, á wiile nɔ́ pɔ́nao!

15 Dii á bɔ́ yákpaleu,
 a tò á wéleɔ́ kpɛkpá.
 Dii á Isaili kía kú á guu,
 áɔ́ yáe vía ví ɔ́o.

16 Gɔɔbeezi wa me:
 Yelusaleúdeɔ́, ásu to vía á kúo,
 Siɔ́nadeɔ́, á ɔ́ su gɔ́ dɔ́bɔ́o.

17 Dii á Lua kú á guu
 gɔ́sa pɔ́ ɔ́ nɔ́ suaba ú.
 A koo púna á yá musu nɔ́ pɔ́nao,
 a á gba wɛ́ni dafu a yeaázi guu.
 A pɔ́nake á yá musu nɔ́ gulakeao,

18 Iá wí ke dikpɛgɔ́wa.
 Ma Dii ma mè, má á aso pilaé,
 má á bɔ́ sɔ́sɔ́au.

19 Gɔɔ bee má yáke
 gbé pɔ́ gbáamɔ́éɔ́ne.
 Má á gbé tɔ́ɔ́lenao misi,
 má á gbé pɔ́ wá nɔ́ yáɔ́ káaa.
 Búsu pɔ́ wá widáuwáɔ́ guu pii,
 má á tɔ́bɔ́u, má á kpela.

20 Zibeezi má á káaa,
 gɔɔbeezi má suáɔ́, mí á tɔ́bɔ́.
 Má á kpela dúnia gbépii wáa,
 má suáɔ́ á pá ziu, á wesie.

* 3:13 Zia 14.5

AGE

Yá pò kú láe bee guu

Anabi Age yáe bee ò Lua kpé keke ða Yelusaleū yá musu Yuda sua ní Babiloni zòbleo gbææ. Lua yápi ðàè, 5 a ò e wàò gé Yesu Kílisi ii wè 520.

A kú Yuda pò aa bò zòbleu séia Lua kpé pò Babiloni wíwi wè 587 guu keke wà ðæ, 5 an kúsu kwè gògò. Ayámeto anabi nàe ðaanaowa aa òkpa zípiwa, 5 aa òkpàwà wè 520 guu. Age tekparíngu à mè taasi pò aale ke ní ní bua pò kesaiò bò an Lua kpé kekesai kíie (1.1-14). A mè Lua kpé dafu gawi aò ðe a káau pò òkpà pòla (2.1-9) mé a ða a to gbási pò kú ní guu láa ní taasi pò Lua gbéò lé keo (2.10-20). Bee gbæa Lua zia maa legbè ðaana Zolobabeli Davidi bui pò á sèè (2.20-23).

Lua gbé pò aa sù ní zòbleo dafu wé aò ða Lua kpé pò a gawi aò ðe a káau ní Lua zíkèna pò Lua sè àle mós ðáiríleo. Bee yáí anabi Age ledà gbéowa aa ní láasooò lile, aai laaidò zìwà yá dafu pò Lua lé kené yáí.

Yuda Lua kpé ða

1 Kí Dalíusi kpalablea wè plaade guu,* a mò soolode gòò séia zí, Dii yá'ò anabi Agee,† 5 a ò búsu gbáade Zolobabeli, Salatieli néé ní sa'onkia Yesua, Yozada néo‡ à mè: 2 Ma Dii Zígòde ma mè, á gbèèò lé mè kpedamee gòò i ka yáaò.

3 Dii yá èa dède anabi Agewa ló à mè: 4 A kua á kpé keke wásawasa guu gòò pò ma kpé gòò kpezi ù maan wea? 5 Ma Dii Zígòde ma mè, à láasooke á yákeowa a pka. 6 A pòtò maamaa, i ne'ie bílao. I pòble, ili káo. I imi, ili ká á á ðeo. I pòkasa da, ili íanakuéò. I 5a séle, kási á bòò ló f̄æ.

7 Ma Dii Zígòde ma mè: A láasooke á yákeowa à gwa. 8 A gbèsisikú à su ní lío, í kpépi ðò, ma pò i kewà na, mí tóbò. Ma Dii máme má ò. 9 A wé ðoi à pò e zòò, i e bílao. Pò pò a suò bε, má tò à gè ní íanao. Bóyáí ní? Ma Dii Zígòde máme mále á la. Ké á baade lé laaidò a kpéwa, mé ma kpé kú kpezi ù yáie. 10 A yápi mé tò luabε gí mðsepisii, 5 tóale gí blekei. 11 Ma iminapi sísi buaò ní sístowa pówena ní véeo ní nísio yá musu ní pò pò i bóle tóolewaò píi ní gbènazínaò ní pòtuòò ní zì pò ále keo píi.

12 Ǿ Salatieli né Zolobabeli ní sa'onkia Yesua, Yozada néo ní gbé kónapiò píi Dii ní Lua yá pò anabi Age òpi mà, asa Dii an Lua mé aà zì. Gbèò Dii vía v1. 13 Ǿ Dii zína Age lé pò Dii díleε bee òné à mè: Dii mè á kúánò. 14 Ǿ Dii tekpà Yuda búsu gbáade Zolobabeligu ní sa'onkia Yesuaò ní gbé kónapiò píi, 5 aa mò ná Dii Zígòde ní Lua kpé zìwa 15 Kí Dalíusi kpalablea wè plaade guu, a mò soolode gòò baasòò mèndosaidezi.

2

Kpé dafu gawi

1 Mò soplade gòò bao ní mèndooode zí Dii yá'ò anabi Agee à mè: 2 Yá'ò Yuda búsu gbáade Zolobabelie ní sa'onkia Yesuaò ní gbé kónapiò píi, ò ní la ò mè: 3 A

* 1:1 Eza 4.24 † 1:1 Eza 5.1 ‡ 1:1 Eza 5.2

déme kú tia a ma kpé dō n̄ a gawi káauoi?*

A tia p̄ee bee deé kpelewai? A ea guu a deé p̄ee ūo yà? ⁴ Ma Dii má ò Zolobabelie, s̄d̄ile! Má ò sa'onkia Yesuae, s̄d̄ile! Má ò bùsu gbé k̄n̄iɔne pii, à s̄d̄ile! Ma Dii máme má ò. A z̄ipi ke, asa má kúán̄ɔ. Ma Dii Ziḡode máme má ò. ⁵ Lé p̄ó má gb̄é á b̄ɔa Egipi ḡɔɔn we. Ma Nišina gi kúán̄ɔe, ásu v̄iakeo. ⁶ Ma Dii Ziḡode ma m̄e, à ḡō ȳɔɔ ké má musu n̄ z̄íleo lualua ḡen do l, † isia n̄ t̄ɔleo pii. ⁷ Ma Dii Ziḡode ma m̄e, má bui z̄iaz̄ia, wi m̄ó n̄ bui pii àizeo, mí tó ma kpé pa n̄ gawio. ⁸ Ma Dii Ziḡode ma m̄e, ánušua ma p̄ee, vuaá ma p̄ee. ⁹ Ma Dii Ziḡode ma m̄e, kp̄ee bee gawi gb̄ez̄a z̄ɔɔ aɔ de a káua. Ma Dii Ziḡode ma m̄e, má aafia pisi gue beewa.

Dii a báaada Yudaɔgu

¹⁰ Daliusi kpalablea w̄e plaade guu, a m̄o k̄eokwide ḡɔɔ baas̄ɔo m̄endosaide z̄í, Dii yá èa deé anabi Agewa à m̄e: ¹¹ Ma Dii Ziḡode ma m̄e, à sa'on̄aɔ la: Ikoyá m̄e kpelewa ni? ¹² Tó gb̄é n̄ɔɔ p̄ó ḡō ma p̄ó ū k̄ua a ula léu, mé aà ulapi z̄ō p̄ee ge do ge v̄ee ge n̄isi ge bl̄e p̄alewa, p̄ópiɔ Ì ḡō ma p̄ó ū yà? Sa'on̄aɔ m̄e: Aawo! ¹³ Ō Age èa n̄ lá à m̄e: Tó gb̄é p̄ó kú n̄ ɔnaa p̄ɔgewa gb̄aleao ɔn̄a p̄ópiwa, aai gb̄ale yà? Sa'on̄aɔ w̄ewà aa m̄e: Aai gb̄alee. ‡ ¹⁴ Ō Age m̄e: Ma Dii ma m̄e, màa á bui dem̄ee. Yá p̄ó i ke n̄ p̄ó p̄ó i ma gba weɔ pii gb̄aleae. ¹⁵ A làasooke maamaa à gwa za gb̄a, lá á de yāa zad̄o i ma kpé gb̄ee dio. ¹⁶ Tó gb̄é ḡe p̄w̄ena dáí zaa bao, kwi ali e. Tó à ḡe v̄ee t̄si t̄uu blakwi, bao ali e. ¹⁷ Má t̄ò á buap̄ɔɔ ò̄okpà n̄ gb̄sio n̄ fukpaao n̄ lough̄eo, kási i suao. ¹⁸ A làasooke à gwa za gb̄a, m̄o k̄eokwide ḡɔɔ baas̄ɔo m̄endosaidez̄i. A làasooke à gwa yá p̄ó lé ke za ma kpé ēdaaleḡɔɔ e gb̄awa. ¹⁹ P̄w̄ena kú d̄su tiaa? V̄ee n̄ kaad̄ɔenaɔ n̄ gb̄eafuo n̄ kuo i ne'io e gb̄a. Za tia má báaadaágu sa.

Dii l̄egb̄ea Yuda bùsu gbaade

²⁰ Dii yá'ò Agee l̄o m̄ɔḡɔɔ baas̄ɔo m̄endosaidepi z̄í à m̄e: ²¹ O Yuda bùsu gb̄aade Zolobabelie, má musu n̄ z̄íleo lualua. § ²² Má kpalabaaɔ fuangba, mí buip̄aleɔ kpalaaɔ mid̄e. Má z̄ikas̄oḡoɔ fuangba n̄ gb̄é p̄ó ká a guuɔ, s̄ó n̄ s̄ógodepiɔ kwé, aai k̄ō dēde n̄ f̄endaɔ. ²³ Ma Dii Ziḡode ma m̄e, ḡɔɔ bee má n̄ se, ma z̄òbl̄ena Zolobabeli. Ma Dii máme má ò. Má n̄ ke lán̄ ma t̄ana seelakeb̄owa, asa ma n̄ se. Ma Dii Ziḡode máme má ò.

* 2:3 Eza 3.12 † 2:6 Ebe 12.26 ‡ 2:13 Nao 19.11-22 § 2:21 Ebe 12.26

ZAKALI

Yá pò kú láe bee guu

Wa fɔ o Zakali láeá wɛdɔa Luazi láe, asa a ðɔwɛe lá Lua gbéɔ ɔ wɛdɔ Luapizi. Lápi kpaalea lee plaɛ: A séia (lee 1-8) de wépfungu pò ánabi Zakali è ánabi Age gɔɔ ũ. Wépfungu pɔ yáɔ lé ɔɔwɛe ké Lua kpé keke dɔa ní Yelusaleũ keke káleaɔ aɔ de yá gbɔia ũ gɛa gɔɔ dafu guu. Lua ní dɔaana Zolobabeli ní sa'onkia Yesuao sɛ gɔɔ bee a gbéɔne. Gɔɔ lé gé ále su, Isailiɔ wɛdɔa Luazi lé káfi, an wé dɔ gɔɔ zɔɔ pò Lua a mós ní a gawio, ɔ de tɔɔle ní pò pò kúwàɔ pii kía ũ. Bee a kpaau ní gbé pò Lua sɛ a zíkɛna ũ mɔao.

Lápi lee plaade (9-14) guu mɛkpá yázinda mèn plapiɔwa. A Lua gbé pò lé mós dúnia kía ũ taa òwɛe. Aɔ de nòseniede ũ mé ziblenae ɔ. Aɔ de sádána ũ, ɔ de zina pò wa de ũ ɔ. Yesu baonakpanaɔ yápiɔ sɛ wa ðɔwɛe ké Yesu yáe, atɛsa aá gaa yá (Mat 21.4-5, 26.31, Maa 14.27, Zaa 19.37).

Dii oa Yudaɔne aa ea suwa

¹Daliusi* kpalablea wɛ plaade guu, a mɔ swaaɔde zɪ, Dii yá'ò ánabi Zakali,† Belekia né, Ido tɔúnae, à mè: ²Ma pò pà á deziɔzi. ³A yáí tò ma Dii Zígɔde ma mè, o gbéɔne aa sua, mí sumá. Má Dii Zígɔde máme má ò. ⁴Asu àɔ de lá á deziɔwao. Anabi káauɔ kpàwakɛné aa mè, ma Dii Zígɔde ma mè aa miké ní yáwáikeaɔwae, aai ɔ ní zé wáiu. ɔ aai swáseio, aai laaidɔ ma yáwao. Ma Dii Zígɔde máme má ò. ⁵Too! A deziɔ ku máe? Anabipiɔ sɔ aaiɔ ku gɔɔpii yà? ⁶Ma yá pò má ò ma zɔblɛna ánbipiɔne aa díle á deziɔne, i ní leo lé? ɔ aa nòselile aa mè ma Dii Zígɔde má kɛné ní yákeɔ ní ní dáaɔwa, lá ma zeòwae.

Sɔdeɔ kua gbéliɔ zánguo

⁷Daliusi kpalablea wɛ plaade guu, a mɔ kuɛdode pò wí me Seba gɔɔ baasɔ mɛndosaide zɪ, Dii yá'ò mapi ánabi Zakali, Belekia né, Ido tɔúnae. ⁸Ma wépfungu'è gwá, ɔ ma gɔe è di sɔɔɔba kpé, a zea gbéliɔ zánguo guzulɛu. Sɔɔɔbaɔ ní sɔɔɔatɛɔ ní sɔkaapuaɔ ze aá kpé.† ⁹⁻¹⁰Ma mè: Baa, gbépiɔ dea ni? ɔ gɔe pò kú gbéliɔ zánguo, ále yá'omanɔpi òmɛɛ: Má ɔɔne lá aa de. Gbépiɔá gbé pò Dii ní gbáe bebei dúniaɔne. ¹¹ɔ aa yá'ò Dii Malaika pò zea gbéliɔ zánguopie aa mè: Wa bebe dúniaɔ, wá è dúnia kú kilikili yákelesai píe. ¹²ɔ Dii Malaika mè: Dii Zígɔde, n fɛ Yelusaleũ ní Yudaɔ bɔsu wéle kíniɔzi a wɛ bàákwɔn la. Nyɔɔ kú ní ní wɛnagwasaiɔ e bɔe ni? ¹³ɔ Dii wɛ Malaika pò lé yá'omanɔpiwa ní nòseníniyá maaɔ. ¹⁴ɔ Malaika pò lé yá'omanɔ òmɛɛ má yáe bee kpàwake, à mè: Dii Zígɔde mè Yelusaleũ ní Siɔnaɔ yá a kú gbáa, ¹⁵a pò pà maamaa bui pò kálea dɔdɔaɔzi. A pò paa Isailiɔzi yáa yɔɔe, ɔ buipálepɔ ɪadaamá káfi. ¹⁶Áyámeto Dii mè á ea su Yelusaleũ wɛnagwaawa. Wa ba yɔ Yelusaleũwa, wí a kpé dɔ we. Dii Zígɔde mé ò.

¹⁷Malaikapi mè má ea yáe bee kpàwake ɔ: Dii Zígɔde mè nama aɔ ku a wéleɔ guue. Dii a Siɔna wɛnagwa, i ea Yelusaleũ sɛ ɔ.

* 1:1 Eza 4.24 † 1:1 Eza 5.1 ‡ 1:8 Zia 6.2-8

2

Kɔ̄ba mèn sɔ̄sɔ̄ n̄ sia gb̄ɛn sɔ̄sɔ̄

¹ Ké ma wezù ma gugwà, ma kɔ̄ba è sɔ̄sɔ̄. ² Ma malaika pɔ́ lé yá'omanɔ̄ là: Beeɔ̄ dea ni? A wèa à mè: Beeɔ̄ de kɔ̄ba pɔ́ Isailiɔ̄ n̄ Yelusaleũdeɔ̄ n̄ Yudaɔ̄ p̄i fãaaɔ̄ ũe. ³ Ɔ̄ Dii sia gb̄ɛn sɔ̄sɔ̄ òlmeɛ. ⁴ Ɔ̄ ma aà là: Bɔ́ gb̄ɛpiɔ̄ lé mɔ́ keii? A wèa à mè: Kɔ̄bap̄iɔ̄ mé Yudaɔ̄ fãaa, ɔ̄ an gb̄ɛe i f̄s a mi sè musuo. Siapiɔ̄ mò vladadai bui kɔ̄bap̄iɔ̄ziɛ, aai n̄ gb̄ɛgb̄e, asa buip̄iɔ̄ n̄ kɔ̄ba gèlè Yudaɔ̄zi, aa n̄ fãaaɛ.

Gb̄é pɔ́ pɔ̄yɔ̄ba k̄ua

⁵ Ké ma wezù ma gugwà, ma ḡsɛ è, a pɔ̄yɔ̄ba k̄ua. ⁶ Ma aà là: Nlɛ gé má ni? A wèa à mè: Mále gé Yelusaleũ ȳsɔ̄ má a yàasa n̄ a gb̄aaɔ̄ d̄sɛ. ⁷ Ké malaika pɔ́ lé yá'omanɔ̄pi lé tá, ɔ̄ malaika p̄ale mò d̄aaàlɛ ⁸ a òè: B̄aale ḡe o èwaasopie, Yelusaleũ aɔ̄ k̄alɛa bl̄isai a gb̄ɛnaz̄ina n̄ a pɔ̄tuoo dasike yáí. A mè lɔ: ⁹ Dii mè áme aɔ̄ de a bl̄i tede pɔ́ liai ũ, lɔ ku a guu a gawi ũ. ¹⁰ Dii èa mè: A mɔ́! A mɔ́! A b̄aale à b̄olɛ gub̄antoo oi bùsuu, asa ma á fãaa d̄únia gola sɔ̄sɔ̄ guue. Ma Dii máme má ò. ¹¹ A Sɔ̄nadeɔ̄, à mɔ́! A gb̄é pɔ́ á kú Babeliɔ̄, à piliwà!

¹² Dii Ziḡs̄de mè a ma z̄l má a tɔ̄bɔ̄ bui pɔ́ lèlɛw̄aɔ̄ yá musue, asa gb̄é pɔ́ ɔ̄z̄òwá ɔ̄z̄ò api a wɛbɛwae. ¹³ A ɔ̄sɛn̄zi, an zɔ̄ɔ̄ i lèlɛmá, lɔ d̄s̄ ké Dii Ziḡs̄de mé ma z̄l.

¹⁴ Dii mè: A Sɔ̄nadeɔ̄, à gulake n̄ pɔ̄nao, asa máme mále mɔ́, mí bekp̄a á guu. ¹⁵ Goo bee bui naa dasi, aai ḡs̄ ma gb̄éɔ̄ ũ. Má bekp̄a á guu, lɔ d̄s̄ ké Dii Ziḡs̄de mé ma z̄lwá. ¹⁶ Dii a Yudaɔ̄ se a gb̄éɔ̄ ũ a bùsuu, i ea Yelusaleũ se lɔ. ¹⁷ Baade ke k̄ilikili Dii ae, à f̄elɛ a kúkti pɔ́ a kua adoau, àlɛ mɔ́.

3

Pɔ̄kasa gb̄ia daa sa'onkiaɛ

¹ Ɔ̄ Dii sa'onkia Yesua* òlmeɛ, a zɛa Dii Malaika ae, mé Set̄au zɛa aà ɔ̄plaa i yãɔ̄awá yáí.† ² Ɔ̄ Dii Malaika ò Set̄aue: A k̄s̄ le n̄ Diio, Set̄au.‡ A k̄s̄ le n̄ Dii pɔ́ Yelusaleũ s̄eò fá! Gb̄éɛ beea yàam̄ɔ̄na pɔ́ wa ga b̄ò té guue. ³ Ké Yesua zɛa malaikapi ae, a pɔ̄kasa ámakea daa. ⁴ Ɔ̄ malaikapi yá'ò gb̄é pɔ́ s̄l a aeɔ̄ne à mè: A aà pɔ̄kasa ámakeapiɔ̄ bɔ. Ɔ̄ a ò Yesuae: Gwa! Ma n̄ duuna k̄ema. Má pɔ̄kasa gb̄ia danɛ sa. ⁵ Ɔ̄ a mè wá tulu gb̄ás̄sai diè. Ɔ̄ aa kp̄àè aa èa pɔ̄kasa dàè, ḡɔɔ pɔ́ Dii Malaika zɛa we.

⁶ Ɔ̄ Dii malaikapi led̄a Yesuawa à mè: ⁷ Dii Ziḡs̄de mè, tó n̄ be a z̄éu, mé n̄ yá pɔ́ á dl̄lɛɔ̄ k̄ua, á a kp̄é nanɛ n̄ ɔ̄z̄l, n̄lɔ de a begwana ũ, i n̄ gba zé nȳɔ̄ ku gb̄é pɔ́ sl̄ae beeɔ̄ guu. ⁸ Sa'onkia Yesua, ma! Mpi n̄ n̄ sa'on dee pɔ́ k̄alɛ n̄ aeɔ̄, áme á yá pɔ́ lé mɔ́ taao ũ. Mále mɔ́ n̄ ma zòblena Vl̄ap̄aao.§ ⁹ A gbe pɔ́ má dl̄lɛ Yesua ae gwa. Gb̄è m̄endopi wé sopl̄ae, mé má lák̄ewá, mí gb̄ábɔ bùsup̄ie ḡɔɔ do kóú. Ma Dii Ziḡs̄de máme má ò. ¹⁰ Goo bee á baade a a gb̄édee s̄isi aà z̄lɛ nana a v̄ɛli ge kaad̄ɛnli gbáú.* Ma Dii Ziḡs̄de máme má ò.

4

Vua dau n̄ kuli mèn pl̄aɔ̄

¹ Ké malaika pɔ́ lé yá'omanɔ̄ èa sù, à ma vu lá w̄l n̄ vu iuwa. ² Ɔ̄ à ma là à mè: B̄s̄ n̄ è wei? Má wèwà ma mè: Ma vua t̄ɛt̄ɛɛ dau è, a filia v̄l sopl̄a, mé a

* 3:1 Eza 5.2 † 3:1 Zia 12.10 ‡ 3:2 Yud 9 § 3:8 Zel 23.5, 33.15, Zkl 6.12 * 3:10 Mis 4.4

nísikakti ku a musu. Filia mèn soplapiɔ, baade ní a nísi zéó. ³ Kuli mèn pla ku a sae,* ado nísikakti ɔplaa oi, ado zee oi. ⁴ Ǿ ma malaika pɔ lé yá'omano là: Baa, beeo dea ni? ⁵ A wèa à mè: N dɔ lá pɔpiɔ deoa? Ma mè: Aawo, Baa! ⁶ Ǿ a òmɛɛ, yá pɔ Dii lé o Zolobabelien ke: Dii Zigɔde mè, i ke ní gbāao ge ní ikoo no, sema a Nisina. ⁷ Gbèsisí zɔɔ, bɔn n ui? Nyɔ gɔ Zolobabelie gudaafa ue. Tó à bɔ ní kpé midɛgbeo, wa báaa káaa.

⁸ Ǿ Dii yá'òmɛɛ à mè: ⁹ Zolobabeli ɔ mé kpépi ē kpále, mé aà ɔ mé a a mide, íɔ dɔ ké Dii Zigɔde mé ma zíwá. ¹⁰ Gbēe su saka yá yooa kegɔuo. Tó wá gɔsusugwabɔ è Zolobabeli ɔzɔ, an pɔ a ke na.

Filia mèn soplapiɔ de Dii wétea dúniai ue.† ¹¹ Ǿ ma malaikapi là: Kuli mèn pla pɔ kú dau ɔplaaí ní zeeio dea ni?‡ ¹² Ǿ ma ea aà là ɔ ma mè: Kú ligɔn pla pɔ kú nísi zé mèn pla pɔ wa pí ní vuaoɔ sae, àle nísi pisi filiaɔwa dea ni? ¹³ A wèa à mè: N dɔ lá pɔpiɔ deoa? Ǿ má òè: Aawo, Baa! ¹⁴ Ǿ à mè: Gbēon pla pɔ wá ní díle aa zíke dúnia búu Diieon we.

5

Taala pɔ lé vua

¹ Ma ea wezú ma gugwá ɔ, ɔ ma taala è, àle vua. ² Malaika ma la à mè: Bó ní èi? Ǿ má wèwà ma mè: Taala má è, àle vua. A gbàa ká gàsísuu bao, a yàasa kwi. ³ Ǿ a òmɛɛ: Láaipo Lua lé zɔ n búsuwan we pii. Yá pɔ kēa a kpe dowa mè, Lua a kpáí ya ní bɔleu pii. A kpe do sɔ, Lua a gbé pɔ í ɛeto ní a tóo ya pii. ⁴ Dii Zigɔde mè á lápi kpásá, lápi i gē kpáí kpéu ní gbé pɔ í ɛeto ní a tóo kpéuo. Aɔ ku we, i kpépi wíwí, a zao ní a gbɔ pii.

Nɔe pɔ kú gbí guu

⁵ Malaika pɔ lé yá'omano mɔ òmɛɛ: Wése n pɔ pɔ lé bɔma gwa. ⁶ Ma aà là: Bó ní? Ǿ à mè: Gbí pɔyɔbɔe. Ǿ à ɛa òmɛɛ: N búsuɔde taaen we. ⁷ Ǿ má è wá gbípi né pɔ de beoma ũ wè, nɔe mé zɔleu. ⁸ Ǿ malaikapi mè: Luayadasain we. Ǿ à ɔtɔlewa gbíu we, à a né pɔ de beoma ũpi taa.

⁹ Ké ma wezú ma gugwá, ma nɔe gbēon plaɔ è, aa gásla ví lán wàalianawa. Aale gásla lé, aa vùà lé mɔ, ɔ aa gbípi sè lé vuao, aa musu yáio, aa zíle yáio. ¹⁰ Ǿ ma malaika pɔ lé yá'omano là: Aale tá ní gbípio má ni? ¹¹ A wèa à mè: Aale gé kpedɔì Babiloni búsuue. Tó aa làa, aa aà dau we a dílektí ue.

6

Zikasɔgo mèn síiɔ

¹ Ma ea wezú ma gugwá ɔ, ɔ ma zikasɔgo è mèn síiɔ, aale ɔ gbèsisí mèn plaɔ zanguo. Gbèsisípiá mɔgotɛɛ. ² Gó séia ɔa sɔsɔbaone. A plaade ɔa sɔsinaone. ³ A aaɔde ɔa sɔkaaone. A síiɔde ɔa sɔdānaone. Sɔ gbāaone pii.* ⁴ Ǿ ma malaika pɔ lé yá'omano là: Baa, beeo dea ni? ⁵ A wèa à mè: Sɔgo mèn síiɔpiá íana mèn síiɔ pɔ aaɔ zea dúnia búu Dii aɛone.† Aa bɔle lé gé. ⁶ Sɔsinaɔ gó lé gé gubantoo oi búsuu. Sɔkaaɔ gó té ní kpe. Sɔdānaɔ gó lé gé geɔmidɔktí oi búsuu. ⁷ Ké sɔ gbāapiɔ bɔle, an me lé ke fefe ní sia dúniauo. Ǿ malaika mè: A ge sí dúniauo. Ǿ aa síu. ⁸ Ǿ à lezú a òmɛɛ à mè: Sɔ pɔ lé gé gubantoo oio tò ma pɔ wèe búsupiwa.

* 4:3 Zia 11.4 † 4:10 Zia 5.6 ‡ 4:11 Zia 11.4 * 6:3 Zia 6.1-8 † 6:5 Zia 7.1

Kta fùakpaa Yesuae

⁹ Dii yá'òmɛɛ à mè: ¹⁰ Gba si Elɛdai ní Tobiao ní Yedaia pɔ aa bɔ̀ Babeli aa sùwa, ní geɔ̀ gɔ̀ɔ̀ dou zɔ̀ gɔ̀ɔ̀ Zefania né Yosia be. ¹¹ Anusu ní vua pɔ̀ aa gbadàòpi se ò kɔ́afua keò, ní kpá sa'onkia Yesua, Yozada née. ¹² Oè Dii Zìgɔ̀de mè: Gɔ̀e pɔ̀ wí me Vlāpaan† we. A vlāpa a kúki, i ma kpé dɔ̀. ¹³ Ōme a kpɛdɔ̀mɛɛ, i ea zɔ̀le a báawa wé, ɔ̀ kpalable ní gawio. A zɔ̀le a báawa kía ũ sa'ona ũ. Ledama pɔ̀ i mɔ̀ ní aafiao a bɔ̀ apii guu. ¹⁴ Wa kɔ́afuapi kpa Elɛdai ní Tobiao ní Yedaiaa ní Zefania né Yosiaowa, i gɔ̀ yápi dɔ̀ngubɔ̀ ũ ma kpéu. ¹⁵ Gbɛ́ pɔ̀ kú zàa mɔ̀ ma kpé dɔ̀, ɔ̀ dɔ̀ ké Dii Zìgɔ̀de mé ma zɔ̀wá. Tó a Dii á Lua yá'one mà maamaa, yápi a ke.

7

Leyea ní nòsemendoo

¹ Kí Daliusi kpalablea wè sɔ̀iɔ̀de guu, a mɔ̀ kèokwide Kisele gɔ̀ɔ̀ sɔ̀iɔ̀de zɔ̀, ma Zakali, Dii yá'òmɛɛ. ² Gɔ̀ɔ̀ bee Betelideɔ̀ Salɛzɛɛ ní Legemelekio ní ní gbɛ́ zɔ̀ yágbɛai Diiwa. ³ Aa Dii Zìgɔ̀de kpé sa'onao là aa mè: Wà leye ní ɔ̀ɔ̀ɔ̀ mɔ̀ sɔ̀ode guu, lá wi ke wè ní wèowa yá? ⁴ Ō Dii Zìgɔ̀de yá'òmɛɛ à mè: ⁵ Sa'onao ní bùsu gbépiio la ò me: Ké aa leye ní ɔ̀ɔ̀ɔ̀ mɔ̀ sɔ̀ode ní mɔ̀ sopladeo guu a wè baaɔ̀kwin la, máme aa yèmeɛa? ⁶ Ké a pɔ̀blè a imí, ázia yáí a pɔ̀pi blèio lé? ⁷ Yá pɔ̀ Dii dà ànabi káaune aa a kpàwakèn we, gɔ̀ɔ̀ pɔ̀ Yelusaleũ ní a zɔ̀ewiaɔ̀ kálea dɔ̀ɔ̀a ní namao, mé wa ku Negeve ní gusalala pɔ̀ kú a saeo.

⁸ Ma Zakali, Dii yá'èa dèdèa à mè: ⁹ Ma Dii Zìgɔ̀de ma mè: Aɔ̀ yázedeke ní slanao. Aɔ̀ gbèke vɔ̀ ní kɔ̀o ní kɔ̀ wɛnagwaa. ¹⁰ Asu gbāamɔ̀ gyaa taasideɔ̀ ní tone pɔ̀ gwana vloɔ̀ ní bɔ̀mɔ̀ ní wɛnadeɔ̀neo. Asu kɔ̀ yámaake ní vāio. ¹¹ A dezio gɔ̀ yápi mai, aa bɔ̀ ma kpe aa ɔ̀tá ní swále. ¹² An swá gbāakú lán gbɛwa, aai swáse ma ikoyaiio ge yá pɔ̀ má dà ànabi káaune aa ò ní ma Nisina gbāao. Ō ma Dii Zìgɔ̀de ma pɔ̀ pàrízi maamaa. ¹³ Ma Dii Zìgɔ̀de ma mè, ké ma lezùrízi, aai swáseio. A yáí tò, ké aa lezùmazi, mi swásei sɔ̀. ¹⁴ Ō ma ní sɛle lán zàawa, ma ní fáaa bui pɔ̀ aa ní dɔ̀o guu. An bùsu gɔ̀ bezia ũ ní kpe, wa fɔ̀ páao. Màa aa tò pɔ̀eá bùsu gɔ̀ bezia ũ.

8

Dii legbèa Yelusaleũ yá musu

¹ Dii Zìgɔ̀de yá'òmɛɛ à mè: ² Ma Dii Zìgɔ̀de ma mè, Sìona yá ma kú gbāa maamae, àle ma nòse tékú pàspàsl. ³ Ma Dii ma mè, má ea su Sìona, mí zɔ̀le Yelusaleũ. Wa o Yelusaleũe wéle slande, wi o ma Dii Zìgɔ̀de gbɛ̀sɛ̀sɛ̀ Lua gbɛ̀sɛ̀sɛ̀. ⁴ Ma Dii Zìgɔ̀de ma mè, maezio ní nɛzɛzɛ ea kále Yelusaleũ gāeɔ̀, baade ní a lípanao kúa, ké aa wè kè yáí. ⁵ Negeɛnao ní nenɛnao wélepi gāeɔ̀ pa be, aaiɔ̀ kɔ̀'ò a zɛao guu. ⁶ Ma Dii Zìgɔ̀de ma mè, yápi a bɔ̀ gbé kɔ̀nao sae gɔ̀ɔ̀ bee, kási a bɔ̀ ma saeo. Ma Dii Zìgɔ̀de máme má ò. ⁷ Ma Dii Zìgɔ̀de ma mè, máme má a gbé bɔ̀ gukpe bùsuɔ̀ ní be'ae bùsuɔ̀ guu, ⁸ mí suńno aao ku Yelusaleũ, aai gɔ̀ ma gbé ũ, mío de ní Lua ũ a zéwa slana.

⁹ Ma Dii Zìgɔ̀de ma mè, á gbé pɔ̀ ále yáe bee ma ànabi léu za gɔ̀ɔ̀ pɔ̀ wà ma kpé é kpále e gbāo, à gástiwa bɔ̀bɔ̀ kpépi zɔ̀wa. ¹⁰ E gɔ̀ɔ̀pi gè kàò, gbɛ̀nazinao ní pɔ̀tuɔ̀ lé à'ie zɔ̀ yá musuo. Gbɛ́ pɔ̀ lé gé ní gbé pɔ̀ lé suo aafia vlo an wèleɔ̀ yáí, asa

† 6:12 Zkl 3.8

má tò wà íbelesè ní k̄s̄o k̄s̄t̄ēēē. ¹¹ Ama má yāke gbé k̄napiɔne tia lán yāawao. Ma Dii Zīgōde máme má ò. ¹² Luabe a lou gbae, p̄wena iɔ aafia, vēliɔ i ne'i, t̄oɔle i bleke. Má p̄p̄iɔ kpa gbé k̄napiɔwa gba ũe. ¹³ A Yudaɔ ní Isailiɔ, lá a ḡs̄ gbékabɔ ũ buipáleɔne, maa má á suaba, mí tó wà báaadak̄s̄u ní á t̄o. Asu to vía á k̄u. A ḡs̄lwa wee.

¹⁴ Ma Dii Zīgōde ma mē, lá ma zeð mà músikpaázi ḡɔɔ p̄ó á deziɔ ma p̄ó f̄ēmeē, ɔ mi á wēnagwao, ¹⁵ maa ma zeð lɔ má maake Yelusaleūdeɔne ní Yudaɔ p̄i ḡɔɔ beez̄l. Ma Dii Zīgōde máme má ò. Asu to vía á k̄u. ¹⁶ Yá p̄ó áli ken ke: A baade lí s̄lana'o a gbédeēē. * Ali yágōgō a zéwa nana á yákpalekek̄iɔu. ¹⁷ A gbēe suli v̄aikpaal̄ ní a gbédeēo. Etoa ní ma t̄o suli kááguo, asa má za yápiɔu piie. Ma Dii Zīgōde máme má ò.

¹⁸ Dii Zīgōde yá èa d̄ēda à mē: ¹⁹ Ma Dii Zīgōde ma mē, lé p̄ó iɔ ye m̄o síiɔde guu ní m̄o s̄oodeo ní m̄o sopladeo ní m̄o kwideo, a ḡs̄ á Yudaɔne dikpe maa p̄ó á p̄nakeu ní yaalɔ ũ. Ayāmeto à weele à kú ní s̄lanao yákelesai. ²⁰ Ma Dii Zīgōde ma mē, buiɔ ní w̄éledeɔ aao m̄o dasi e tia. ²¹ Wa ge ok̄s̄e w̄éle ní w̄éleɔ wà me: Wà ge Dii k̄l̄i weele, wí Dii Zīgōdepi aeya. Mapi má gé s̄s̄e. ²² Buiɔ ní bùsu gbāa gbēɔ m̄o ma k̄l̄i weele dasi Yelusaleū la, aai ma aeya. ²³ Ma Dii Zīgōde ma mē, ḡɔɔ bee gbēɔn kwi p̄ó b̄ò bui ní buio guuɔ Yuda m̄endo k̄ú a ula léwa, aai oè aa me: Wá ḡenn̄e, asa wá mà Lua k̄uáɔ.

9

Yá z̄l̄ea Isailiɔ íbeɔwa

¹ Dii a yāda Adalaka bùsula,

i to yá z̄l̄e Damasiwa,*
asa Sili m̄eɔwiapiá aà p̄óe,
i ke Isaili buiɔ ní t̄ēe no.

² Yápi a z̄l̄e Amatawa l̄e

ní Tiio ní Sid̄o,†
baa ké aa de ɔn̄oɔ ũ maamaa.

³ Tiideɔ bíi gbāa bo lía ní w̄éleí,
aa ánuɔ k̄aaɔnzi lán ũf̄āawa,
aa vua n̄oɔaaɔnzi lán z̄é guu p̄èleawa.

⁴ Gwa! Dii a ní p̄ó simá,
i z̄é p̄ó aa v̄l̄ ís̄iaa mid̄e.

Té mé a kú ní w̄élepiwa.

⁵ Asekelonideɔ e, vía i ní k̄ú.
Gazadeɔ lualua maamaa
ní Ekelonideɔ lɔ, asa t̄āmaa a ní n̄é.

Gazadeɔ kua ní kíawa,
Asekeloni a ḡs̄ bezia ũ.

⁶ Buipáleɔ z̄l̄e Asedoda,

Dii i Filit̄eɔ† wala mid̄e.

⁷ I n̄ò k̄olokpasai b̄o ní léz̄l̄,
i t̄ē b̄o ní léu.

An gbé p̄ó ḡs̄o ḡs̄o wá Lua p̄ó ũe,
aa ḡs̄o lán Yudaɔ buiewa,

* 8:16 Efe 4.25 * 9:1 Isa 17.1-3 † 9:2 Isa 23.1-18, Yoe 4.4-8 † 9:6 Isa 14.29

Ekelonideᵛ gō aà gbéᵛ ũ lá Yebusiᵛ kèwa.

⁸ Dii i a bùsu ní a gbéᵛ dᵛá

zīgᵛ pᵛ lé mᵛ léleimáᵛ yáí.

Gbāamᵛnedeᵛ gbāablemáᵛ ɓo,
asa aᵛ wéteńzi sae.

Siona Kia ma

⁹ A Sionadeᵛ, à pᵛnake maamaa,
á Yelusaleᵛudeᵛ, à kúkuake.

A gwa, á kía lé mᵛwá,

ĩ yáke a zéwa mé zᵛblenae.

Aà nᵛse níe mé a di zàa'lna kpe,

a di zàa'ln né ɓɓɓ kpe. §

¹⁰ A zikasᵛgoᵛ ɓɓɓe Eflaiᵛ bùsuu,
a to zikasᵛᵛ ku Yelusaleᵛ ɓo,
wi zikasaᵛ é'ε.

A aafia kpáwake bui piie,
i kible za ísiale la ní a léleo,

za Uflatai e dúnia léwa.*

¹¹ A gbéᵛ pᵛ á de zᵛzᵛᵛ ũ sᵛ,
má á ɓɓɓe è isaipiu

ma bàakuaánᵛ au† yáí.

¹² A zᵛzᵛᵛ pᵛ á dᵛ á ɓᵛᵛ,

à su á wéle bíideu,

baa gbá mále oé,

má ea asea kpáwá lee pla.

¹³ Yudaᵛ mé ma sá ũ, má sápi ká,

Eflaiᵛ buiᵛ mé ma ka ũ, má dau,

mí Sionadepiᵛ gbæ Gelekiᵛwa.

Aa gᵛmεε lán negᵛna fēndawa.

¹⁴ Za musu Dii a ɓᵛ a gbéᵛpiᵛwa,
aà ka a gē fioo lán loupilɛawa.

Dii Lua a káape,

ĩ mᵛ gεᵛmidᵛkᵛli oi zàa'lna guu.

¹⁵ Dii Zīgᵛde a ɓᵛlia a gbéᵛzi,

aa ní ibeᵛᵛ taitai,

aaí ʒᵛᵛ ní gᵛkeᵛᵛwa.

Aa ní ɓᵛᵛ'ĩ mi,

aaí pala lán vεᵛeminawa.

Aa ke zᵛuzᵛzi

lán ta pᵛ wí au éleᵛ sa'okᵛiwawa.

¹⁶ Dii an Lua a ní suaba gᵛᵛ bee

a kpása sáᵛ ũ,

aaíᵛ teke aà bùsuu

lán kíafua gbè beᵛedeᵛwa.

¹⁷ Aaᵛ maa mé an kefena a ke zài.

Éwaasoᵛ lekpeᵛ yᵛyᵛᵛ ɓᵛwena yáí,

wéndiaᵋ wēwē, ké v̄ē di yái.

10

Dii ɔliaa Yudaᵋzi

¹ A lou gbea Diiwa káabuana,
asa Dii mé ì to lou keke,
ì to lou kwéné,
ì to buapó ke baadee.

² Táaᵋ ì yāyaaa'o,
màsokenaᵋ ì yá egena e.
Wépfungu'enaᵋ yáá mɔafliie,
an gbéᵋ nòseninianeá p̄ae.
A yái tò gbéᵋ liaaa lán s̄əw̄a,
an kúsu kwea ké aa dāna v̄io yái.*

³ Ma Dii ma mè,
ma p̄o paa an dānaᵋzi,
má ìada blesanapiᵋwa.
Ma Dii Zíḡode má ɔlia Yudaᵋzi ma kp̄asa p̄óᵋ ù,
má ñ ke z̄ikas̄o gawide ù.

⁴ Gbé p̄o de lán ēdaalegbewa† a b̄o ñ guu,
gbé p̄o de lán kálo‡ ge z̄ikasawa a b̄o we,
kpalablenᵋ b̄o we piie.

⁵ Aaᵋ de neḡonaᵋ ùe,
aa ɔz̄o ñ ibeᵋwa z̄ikawēle z̄eu lán p̄eleawa.
Lá má kúr̄no,
aa z̄ika, aai s̄odeᵋ fu.

⁶ Má Yudaᵋ gba gbāa,
má Yosefu buiᵋ suaba,
mí sur̄no ñ pá ziu,
ké má ñ wēna v̄i yái.
Aaᵋ de lá mi ñ v̄uaa yāaowa,
asa māmema Dii ñ Lua,
má yāmamá.

⁷ Eflaiᵋ buiᵋ ḡo neḡonaᵋ ù,
an p̄o ì na lán v̄ēe z̄lēmáwa.
An néᵋ e, aai p̄nake,
an p̄o a ke na Diiwa.

⁸ Má swe p̄éñzi, mí ñ k̄aaa,
má ñ boe, aaiᵋ dasi lán yāawa.

⁹ Baa tó ma ñ f̄āaa buiᵋ guu,
ma yá aᵋ d̄oñgu za bùsu z̄àz̄əuē.
Amp̄io ñ ñ néᵋ aaᵋ kue, aai su.

¹⁰ Má ñ b̄o Egipi bùsuu mà sur̄no,
má ñ k̄aaa Asili bùsuu,
mí sur̄no Galada bùsuu ñ Libāo.
Gu a mómáo.

¹¹ Aa bua Egipi ìsiawa,

* 10:2 Mat 9.36 † 10:4 Isa 28.16, Efe 2.20 ‡ 10:4 Isa 22.23

aa a ikooaɔ fu,

Niili isio ba.

Asilio wala a kpále,

Egipio iko a láa.

¹² Ma Dii Zígōde ma mē,

ma gbéɔ gbāa'e ma kfi,

aaio temazi.

11

¹ Liba būsu, zewē,

té i kú n sɛdɛ líɔwa.

² Pēlio ɔɔɔ, asa sɛdɛ líɔ lèlɛɛ,

gawidɛpio ɔɔkpáɛ.

Basana būsu gialio búbuapɛ,

asa líkpɛ sisipi kwèɛ.

³ Sádánaɔ búbua dɔ,

asa an dádákɛkli maɔ ɔɔkpáɛ.

Nɔɔmusuɔ wiidɔ,

asa Yuudɛ dào káalɛɛ.

Sādán maa ní sādán bɛɛɛsaideo

⁴ Dii ma Lua òmɛɛ màɔ sá pɔ de wá ní kòlòkpaɔ dá, ⁵ asa an lunaɔ ní kòlòkpaɛ, wili ní tàae eo. An yíanaɔ sɔ aal mɛ wa sáaukè ní Diio, asa wa ɔda lè wá kú. An dánapiɔ lí ní wɛgwao. ⁶ Dii mē á dúnia gbéɔ to we ɔɔ, á ní baade kpakɔae, á ní na ní kíaɔne ní ɔzle. Aa dúnia wíwi, mé á gbēe bɔ ní ɔzlo. ⁷ ɔ ma sá pɔ de wá ní kòlòkpaɔ dà, atɛsa a yèɛsaideo. ɔ ma gopana sè mèn pla, ma tɔkpáné. Ado tɔn Nandiio, ado sɔ Naakɔwa, ɔ mále sápio dàɔ.

⁸ Mɔ doú guu ma sádánaɔ dè aaɔ. Ma sáɔ ye ma glyáio, ɔ ma fumá. ⁹ Má ò sáɔne má ní dá ɔɔ, a pɔ pɔ lé gao ga, a pɔ pɔ lé kaaleɔ kaale, a pɔ pɔ gɔɔ kɔ só.

¹⁰ ɔ ma a gopana pɔ mi mɛ Nandiio sè má zɔɛ, ma ledou pɔ má kè ní bui píio gbòɔ. ¹¹ Ledoupi gboogɔpi, ɔ sá yèɛsaide pɔ lé ma gwao dɔ sa ké yápi bɔ Dii kfi. ¹² Má ò sáɔne, tó á kèné maa, aa ma asea kpa. Tó màan sɔɔ, aaɔ ní pɔ kúa.

ɔ aa flabòmɛɛ ánuɔ ɔwatɛ baakwi. * ¹³ Dii òmɛɛ mà ɔa pɔ aa dile ma lua ɔa de beeaopi zu oobonaɛ, ɔ ma ánuɔ ɔwatɛ baakwipi sè má zù oobonaɛ Dii kpéu. † ¹⁴ ɔ ma a gopana plaade pɔ mi mɛ Naakɔwa sè má zɔɛ, ma gbēke pɔ Yudaɔ ní Isailio vɔ ní kɔɔ gbòɔ.

¹⁵ ɔ Dii òmɛɛ mà gē sádán bɛɛsaide pɔkasaɔu sa, ¹⁶ asa á sádána dile ní búsuu, aɔ sá pɔ lé kaaleɔ fán vɔ, a a pɔ pɔ fáaaɔ wɛleɔ, a eseke a pɔ pɔ kè'laɔneɔ, a a pɔ pɔ gbāa gwao. A sá mekpaɔɔ swɛ wolo, i ní só.

¹⁷ Waiyoo sádán bɛɛsaide pɔ i pákpa sázi!

Wa aa lè ní fɛndao a ɔplaa gáɔ ní a ɔplaa wéowa,

aà gáɔpi i imi vɔo,

aà wépi i na fɛu.

12

Dii Yelusaleu bɔa bui pti ɔzi

* 11:12 Mat 26.15 † 11:13 Mat 27.9-10

¹ Yá pɔ Dii ò Isailiɔ yá musun ke. Dii pɔ musu kpàlɛ à tɔɔlɛ kàlɛ mé ì nisina íkasa gbɛnazina guu mɛ: ² Gwa! Má Yelusaleũ ke lán toona pɔ a í a bui pɔ liaaɔ tálaatalaabowa. Aa koezɔ Yelusaleũzi ní Yuda búsuɔ pii. ³ Gɔɔ bee tó dúnia bui pii koezɔi màa, má Yelusaleũ ke bui piiɛ gbɛsi pɔ wa fɔ deeo ũ. Gbɛ pɔ lé wɛɛlɛ yɔwà pii, a aà wolɔɛ nài. ⁴ Gɔɔ bee má tó sɔ pii bílike gɛkɛiwa, mí íana zɪ ní dikpɛnaɔwa. Ma Dii máme má ò. Ma wɛɔ wɛa Yudaɔ yá musu, má buipáleɔ sɔɔ vɛakúné. ⁵ Yudaɔ kíaɔ i o ní sɔ guu, Yelusaleũdeɔ gbáa, ké Dii Zígɔde de ní Lua ũ yáí.

⁶ Gɔɔ bee má tó Yudaɔ kíaɔ gɔ lán kina té pɔ ká yàa gbáúwa, lán sɛte pɔ sɔɔ áwauwa. Aa gbɛ pɔ liaaɔziɔ sásá ɔplaa ní zɛɛo, Yelusaleũ iɔ kálea a gbɛu Yelusaleũ ũ. ⁷ Ma Dii má Yuda wɛlɛɔ bɔ káau, ké Davidi buiɔ gawi ní Yelusaleũdeɔ pɔsu su àɔ de Yuda kɛniɔ pɔaɔ. ⁸ Gɔɔ bee ma Dii má ɔku Yelusaleũdeɔla. Gɔɔ bee an gbagalenaɔ gbáa'e lán Davidiwa, Davidi buiɔ sɔ aa gbáa'e lán Luawa, lán Dii Malaika pɔ dɔaaanéwa. ⁹ Gɔɔ bee má ze ní gbɛ pɔ mɔ lélei Yelusaleũwaɔ kaaleaɔ.

Yudaɔ ɛa sua Diiwa

¹⁰ Má a Nisina pisi Davidi buiɔ ní Yelusaleũdeɔwa pii, aai ma gbɛke dɔ, aai wabikea, aai gbɛ pɔ aa aà zɔ aa aà dɛ gwa. * Aa búbuape aà yá musu† lá wí pɛ né mɛndona gaa yá musuwa. Aa wɛnakɛè lá wí ke nɛgɔɛ sɛia gaa yá musuwa. ¹¹ Gɔɔ bee Yelusaleũdeɔ búbuapea aɔ de lán búbua pɔ wa pɛ Adadalimɔ Mɛgido gusalalauwa. ¹² Búsudeɔ búbuape fáani ní fáanio, Davidi buiɔ nítɛɛ, an nɔɔɔ nítɛɛ, Natá buiɔ nítɛɛ, an nɔɔɔ nítɛɛ, ¹³ Levii buiɔ nítɛɛ, an nɔɔɔ nítɛɛ, Simeí buiɔ nítɛɛ, an nɔɔɔ nítɛɛ, ¹⁴ ní bui kɛniɔ nítɛɛtɛɛ, an nɔɔɔ nítɛɛtɛɛ lɔ.

13

¹ Gɔɔ bee nibɔna a wɛ Davidi buiɔne ní Yelusaleũdeɔ pii duunawoloama ní gbábɔanɔɔ yáí. ² Gɔɔ bee má táaɔ tɔ báde ní búsuu, aɔ dɔ gbɛegu lɔ. Ma Dii Zígɔde máme má ò. Má ánabi ɛgenaɔ mide ní búsuu ní wɛlena pɔ lé ní gba léɔ. ³ Tó gbɛ gí lé ánabikeke, aà de ní aà da'iaɔ oè à làawàn we, asa à ɛɛtò ní ma tɔɔɛ. Tó àlɛ ánabikeke, aà de ní aà da'iaopiɔ mé aa aà zɔ aa de. ⁴ Gɔɔ bee wí a ánabi pii kú yá pɔ aale e oa yá musu. Aa ánabike pɔká ula da aa gbɛɔ sásáɔ lɔ. ⁵ A me ánabin a ũo, zɛɛn a ũ, álɛ buake za a nɛgɔɔɛ. ⁶ Tó wà aà là: Bó ia mé tɛte n ɔɔwa sɔ? A me: E'e! Ma ke'la ma gbɛɔ bɛɛ.

⁷ Ma Dii Zígɔde ma mɛ:

Fɛnda, fele ní ma sádánaɔ,
gɔ pɔ de ma gbɛdo ũpi.

Sádánapi lé, sáɔ i fáaa,*
mí ɔlia an gbɛ kpɛɛnaɔzi.

⁸ Wa búsuɔde lɛɛ pla le wà ní dede,
lɛɛ do i gɔ a guu.

Ma Dii máme má ò.

⁹ Má lɛɛ dopi baasa ní téo

lán ánuɔ baasaawa,
má ní maa lɛgwa,
lá wí vua maa lɛgwawa.
Aa ma sísi, mí wemá.

* 12:10 Zaa 19.37, Zia 1.7 † 12:10 Mat 24.30, Zia 1.7 * 13:7 Mat 26.31, Maa 14.27

MALAKI

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Malaki a lá kè e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 500 e 450. Isailiò sù rí zòblea Babilonio wè 538 guu. An suapi gbèa an kúsu ná kwèawa busebuse. E ànabi Malaki àò gé ànabikekei, Isailiò tē ànabi Age rí ànabi Zakalio yàdanèi, 5 aa èa Lua kpé dò Yelusaleù wè 520 e 515 guu. Ama za guu bee an wé dɔa yá dafu pɔ́ a ke dɔaana Zolobabeli ɔzɪ i zekèo. An lousisiyáò òkpá mé yāvāi lé káfi. Aa pákpá sa'oa Luawai (1.6-14), wiò Lua kpáì'o gbáò daa guu (3.6-11), sa'onkiaò s̄s̄ aale laaidò zɪwa lɔo, mé wlii ikoyá pɔ́ Lua dilené da lɔo (2.1-16).

Yápiò yáí Malaki ledà sa'onawá rí gbéò pii aa nòselile. A d̀nngu ké Lua yerízi (1.1-5), àma a oné lɔ aà mɔa rí aà yákpalekea rí gbéò guu kà kái (2.17-3.5, 3.13-24). A zina pɔ́ Lua a gbæ yá'oné (3.1), aò de ànabi ù lán Eliawa (3.23). Baona lá pɔ́ Matiee rí Lukuo kèò guu, Malaki yá bee de Zaa Daa'ilena pɔ́ à mò gbéò da zéwa Yesu Kilisie yá ùe (Mat 17.11-13, Luk 1.17).

Ké Malaki fèle rí Isailiò an kua pɔ́ òkpá rí rí pákpaa Lua yáio, à ledàda luanaaikenaone aao kú rí Lua yákpalekeaanò s̄s̄uo. Wápiò s̄s̄ Malaki lé owèe wá baade àò kú rí Lua yákpalekeaanò s̄s̄uo za káau.

Sa'oya

1 Yá pɔ́ Dii ò Isailiòne Malaki sabain ke: 2 Ma Dii ma mè má yeázi, 5 a mè ma yeaázi de kpelewa ni? Ma Dii ma mè Esauá Yakòbu v̄i nolo? Kási Yakòbu má yei, 3 má ye Esauio, * 5 ma aà gusísíde líle guwaiwai ù, ma aà bùsu tò gbáa gbègbonaò kúki ù. 4 Edòùpiò ì me, baa ké wà rí wéleò dèonzo, aa ea rí beziaò felee. ɔ ma Dii Zìgòde ma mè: Tó aa èa kàle, má rí deelepae, wi oné Váibusudeò, gbé pɔ́ Dii rí kpène kua guupiiò! † 5 A wesie, ì me Dii zòò, baa wá bùsu zòle kpele.

6 Né ì a mae kpela, mé zòblena ì a dii kpela. Ké má de á mae ù, ále ma kpela? Ké má de á dii ù, á ma vía víe? Ma Dii Zìgòde máme mále á la. A sa'onao, áme ále sakamagu. I me: Kpelewa wa sakàngui? 7 Ké a saká ma táabúnuu yáie. I mɔ ma gbagbakli rí ble gbáleaoe. I me: Kpelewa wa n gbagbakli gbálèi? 8 Ké a mɔ sa'òà rí pɔ́ v̄ià, yāvāin weoa? Ké a sa'òà rí nòò eeo ge a gyáeò, yāvāin weoa? ‡ A ge kpa bùsu gbèzòwa à gwa! A yá a kaaàgua? A á saúkujaa? Ma Dii Zìgòde máme mále á la.

9 Tó a awakpàme tía kéwa, má á wegwa? Tó pɔ́ bee taaò kú á ɔzɪ, má síánò? Ma Dii Zìgòde máme mále á la. 10 Tó á gbèe gè ma ua zé tà yāa, ké wasu gē tékai ma gbagbakli pāo, bee s̄aò. Ma Dii Zìgòde máme má ò. A yá lé kemee nao, má á gba sio. 11 Za íatē bilea e a gèkpèukli ma tó aò zòò buiòne. Wa tulaletikamee téa, wi momee rí gba gbálesaiò gupiiu, asa ma tó aò zòò buiò guue. Ma Dii Zìgòde máme má ò. 12 Kási ápiò ì ma tó òkpae, ále e ma táabúnuu gbáleae, 5 ì sa'owá rí pɔ́ giaò. 13 Ma Dii Zìgòde ma mè: I me, bee á kú gbáae, 5 a nifèi. Tó a mɔ ma gbagbai rí pɔ́ kòòkuaò rí pɔ́ eekuaò rí pɔ́ gyáeò, má beeo sia? Ma Dii máme mále á la. 14 Mɔafilide pɔ́ pɔ́ sa v̄i a kpasa guu, a zème, mé à gè

* 1:3 Lom 9.13 † 1:4 Isa 34.5-17, 63.1-6 ‡ 1:8 Iko 15.21

ma gbagba ní pọ́ sáadeo a gēē ũ, adeá láaipɔe. Asa mámema Kíá zɔɔ, ma tó 1 to vía bui píi kú. Ma Dii Zígɔde máme má ò.

2

1 Ma Dii Zígɔde ma m̀è: A sa'onao á yán la sa. 2 Tó i swáseio, tó i da á s̄su à ma tɔbɔo, má láaizíwá à ḡs báaasaie. Má z̄íwá kò se, asa i da á s̄su a ma tɔbɔo. 3 Gwa! Má á bui lele á yáí, mí dikpe sa pọ́ á ò pɔgb̄ f̄áe á oawa, wi á kólèò. 4 Iò d̄s sa ké ma yá bee ðiléé, ké ma bàa kua ní á Levii bui gi kue.* Ma Dii Zígɔde máme má ò. 5 Ma bàakuaínɔpi guu ma w̄eni ní aafiao kpámá, ké aao ma vía v̄í, ̄s aa ma vía v̄í, aa lùalua ma ae. 6 An lé yádane síana d̄s, wi ma yákpaaanla b̄ò ní léuo. Aa taa'òmanɔ ní ledouo ní n̄sepuaò, aa gb̄éò b̄ò v̄ai guu dasi. 7 A maa sa'ona à ò d̄sa v̄íe, ké gb̄éò e yádane mawà, asa ̄me ma Dii Zígɔde ìwa ũ. 8 Apio s̄s a p̄azea, á yádane tò gb̄éò f̄ù dasi, a ma bàa kua ní á Levii bui gb̄òo. Ma Dii Zígɔde máme má ò. 9 Ɔ má tò wà sakaágu, ma á s̄oaa gb̄épii, ké i te ma tufaio, mé i ke gb̄éne k̄èke ikoyá musu yáí.

Nyaa yá

10 Wá De dou nolo? Lua dou mé wá keo lò? B̄yáí wá k̄s náai vío, ̄s wa Lua bàa kua ní wá dezi yá gb̄òoi? 11 Yudaɔ náaisaiyákè, aa yáb̄èkè Yelusaleŭ ní Isaili búsuò, asa aa táagbagbanaɔ s̄e nɔ ũ, aa Dii kpé pọ́ a yei gb̄alèò. 12 Gb̄é pọ́ yá bee taa k̄è, Dii aà k̄e Yakɔbu buiwa, i de, b̄òmɔ ge bele no, baa tó à m̀ò ní gbaɔ Dii Zígɔde.

13 Yá plaade pọ́ i ken la. Iò ɔ̀lɔ à ò aauke, á w̄é'í Ìò ka Dii gbagbakiwa, ké à w̄esè lé gba pọ́ a m̄òde gwa à gbasia sio yáí. 14 I me: B̄óme m̀ò ní yáeo? Ké Dii mé seelade ũ apio ní á baade èwaasoḡo n̄o yá musu yáíe. Asa n n̄o mé n gb̄èdo pọ́ a k̄s yámá ũ, ̄s n b̄o aà kpe. 15 Dii i á ke lán s̄awakula ní gbalaowa, ké á me ní á léo à douo lé? B̄s Lua lé yá á m̄edouk̄epi musui? Ké á n̄e e aa a yama yáíe. Bee yáí à ò z̄ia kua d̄s, ké ásu náaisaiyákè á naeo. 16 Ma Dii Isailiɔ Lua ma m̀è, má za n̄yaa ní p̄piliawàou. Ma Dii Zígɔde máme má ò. Aò z̄ia kua d̄s, ké ásu náaisaiyákèò.

Dii yákpalek̄eḡo

17 A tò á yá'o Dii kù gb̄aa. I me: Wá yá kpele mé aà kù gb̄aai? Ké i me, v̄aikenaɔ maa Diie, an yá 1 kaaágu yáíe. I me ɔ̀, Lua pọ́ 1 yákpalek̄e ní gb̄éò ku máe?

3

1 Ma Dii Zígɔde ma m̀è: Gwa! Má a z̄ina gbae aà d̄oaa zek̄ek̄eme. * Dii pọ́ i aà k̄ii w̄eele i ḡe a kp̄éu kándo. A ma, ma bàakuaánɔ z̄ina pọ́ á p̄o d̄wápi lé mól! 2 Déme a aà m̄oḡo f̄i?† Tó à bile, déme a b̄oi? Asa aò de lán m̀òbaasana téwae, lán p̄pina kasa baasaawa. 3 A z̄ìle à gb̄éò baasa à ní gb̄ásí wolo. A Levii bui gb̄ab̄oné, lá w̄i vua ní á nusuo, gb̄ásí wolowa, m̄o Diie ní gbaɔ a z̄éwa. 4 Ḡo bee Yelusaleúdeɔ ní Yudaɔ píi gba a ka Diigu lán yáawa, lá a ziwa.

5 Ma Dii Zígɔde ma m̀è: Má m̄ówá yákpaleu, ma me a w̄á ní b̄ob̄o ní gb̄é pọ́ ma vía vío: Gb̄èk̄òlek̄enaɔ ní gb̄ásík̄enaɔ ní e e legb̄ena ní gb̄é pọ́ aaf̄ gb̄aam̄o ní z̄ík̄enaɔ ní gyaa taasideɔ ní tone pọ́ gwana vío ní b̄òmɔ.

* 2:4 Nao 3.11-13 * 3:1 Mat 11.10, Maa 1.2, Luk 1.76, 7.27 † 3:2 Yoc 2.11, Zia 6.17

Gbēnazina Lua kpáí'oa

⁶ Ma Dii mili lileo. A yáí a Yakɔbu buiɔ i kaaleo. ⁷ Ma Dii Zigɔde ma m̀̀: Za á deziɔ gɔɔ ɔ a pã ma yáa, á kũao. A zemanɔ, mí zεánɔ. I me, kpelewa wá zennoi?

⁸ Gbēnazina i Lua kpáí'oa? Kási ále ma kpáí'o. I me, b́ musu wále n kpáí'oui? A ṕ kwide ní á gbao yá musue. ⁹ A bui pii g̀̀ láaipɔ ũe, ké ále ma kpáí'o yáí. ¹⁰ A ḿ ní ṕ kwideo† pii, í ká ma láasiu, ké ble e àɔ ku ma kpéu. Ma Dii Zigɔde máme má ò. A ma le bee musu à gwa. Tó mi musu zé wē ma èfáai písíé, a kua a kákdiwao, mámeo! ¹¹ Ma Dii Zigɔde ma m̀̀: Má kpá á buapɔ ɔɔkpanaɔneε. Aa á ṕɔ míɔnzɔɔ, á v̄ēliɔ né a woloo. ¹² Bui pii i oé èfáaideɔ, asa á búsu aɔ naε.

Dii bɔa ní yáo gɔɔ

¹³ Ma Dii ma m̀̀: A yāvái ò ma musu. I me, b́ yá wá ò n musui? ¹⁴ A m̀̀, zɔblea Luaεá pãε. Ké wa zlkè Dii Zigɔde yáwa mé wa zwánkasaɔ dà aà yáí, b́ ài wá èi? ¹⁵ Tia kéwa i me waladeɔne èfáaideɔ. Ale e v̄aikenaɔ mé lé zedɔ, gbé ṕ i me Lua pila wá d̄ēka s̄, yāe lí aà leo.

¹⁶ Gbé ṕ Dii v̄ia v̄i yá'ò ní k̄ɔɔ, ɔ à swādɔ ní yáí a mà. ɔ wá gbé ṕ Dii v̄ia v̄i aaí láasookewáɔ t́ kè ladau aà aε. ¹⁷ Ma Dii Zigɔde ma m̀̀, gɔɔ ṕ ma bɔ ní yáo, aao de ma ṕ ũ, ma àizeε ũ. Má wēnadɔné lá gbé i wēnadɔ a né ṕ lé zlkεεεwa. ¹⁸ I gbēmaao ní gbēv̄aiɔ d̄k̄k̄ε sa, gbé ṕ lé zɔble Luaεɔ ní gbé ṕ lí zɔbleòɔ. ¹⁹ Ma Dii Zigɔde ma m̀̀: Gwa! Gɔɔpi lé ḿ, aɔ wáa lán mua téwa, mé waladeɔ ní v̄aikenaɔ aao de lán s̄è giiwa. Gɔɔpi a kúma pii, an z̄ina ge an ɔne a ḡɔ. ²⁰ A gbé ṕ á ma v̄ia v̄i s̄, á bɔa maa íat̄é i bileé, mé aafia aɔ ku a gupuai. A b̄ole àɔ v̄iv̄i lán zune ṕ wá ní gbáεɔwa. ²¹ Ma Dii Zigɔde ma m̀̀: Gɔɔ ṕ ma bɔ ní yáo, á z̄z̄ gbēv̄aiɔwa, aao de túfu ũ á gbáu. ²² A to ikoyá ṕ má kpá ma z̄ɔblena M̄iziwa Olebu àɔ d̄bágu, yá ṕ má díle Isailiɔne ní yá ṕ má dàn̄é. ²³ A ma! Má anabi Elia^S z̄iwa e ma m̄gɔɔ z̄ɔɔ ṕ a to v̄ia ní kú àɔ ká. ²⁴ A to maεɔ ledoūke ní ní néɔ, mé néɔ ledoūke ní ní maεɔ, * ké másu m̄ɔ ɔlele á búsuεo yáí.

† 3:10 Lev 27.30 § 3:23 Mat 11.14, 17.10-13, Zaa 1.21

* 3:24 Luk 1.17

18 Lá wà Yesu Kilisi Ìn ke: Aà da Maliamaá Yosefu òkpamae. E àò gé zàkai à òsì ní Lua Nisína gbāao. 19 Aà gōkpama Yosefupíá gbēmaae, a ye widawào, 5 à zèò á bɔ̀ aà yáú asii guue. 20 Gɔ̀ɔ̀ pɔ̀ àlè làasooke yápiwa, Dii malaikae b̀ò m̀wà nana guu a òè: Davidi bui Yosefu, rísu bílike n òkpama Maliama sea yá musuo, asa nɔ̀ pɔ̀ a sia b̀ò Lua Nisína kíie. 21 A ne'í gōe ù, ní tɔ̀kpaè Yesu, asa a a gbéɔ̀ b̀ò ní duuna guu. 22 Bee kè píi, kè yá pɔ̀ Dii dà ànabie a ò e ke à mè:

23 Nɔ̀e léso mé a òsì,
i ne'í gōe ù,

wi tɔ̀kpaè Emanueli.†
Tó bee mè Lua kúwanɔ̀.

24 Ké Yosefu vù, a kè lá Dii malaikapi díleewa, à a òpí sè. 25 Ama i aà d̄s nɔ̀e ùo e à gè neḡɔ̀epi ò. ɔ̀ à tɔ̀kpaè Yesu.

2

Saanyád̄nao m̄a Yesu gwai

1 Wà Yesu í Betelèú* Yude b̀suu kí Elodi gɔ̀ɔ̀e. ɔ̀ saanyád̄nao b̀ò gukpe oi aa mò Yelusaleù, 2 aa gbéɔ̀ là aa mè: Né pɔ̀ wa í Yudaɔ̀ kía ù ku má ní? Wa aà saana è gukpe oie, 5 wa m̀ò kúleè. 3 Ké kí Elodi yápi mà, à bílike ní Yelusaleudeɔ̀ píi. 4 A Yuda sa'onkiaɔ̀ ní M̄ɔ̀zi ikoyád̄andeɔ̀ kàaa píi, 5 à ní lá gu pɔ̀ wa Mesii iu. 5 Aa wèwà aa mè: Betelèú, Yude b̀suu lae. Asa lá ànabi kèn ke:

6 Betelèú pɔ̀ kú Yudaɔ̀ b̀suu,
ní kés̄aa Yudaɔ̀ m̄eewiaɔ̀zio fá.
Asa n guu 5 kía a b̀o,

i d̄aa ma gbé Isailione.†

7 ɔ̀ Elodi saanyád̄nao s̄isi asii guu, à saanapi b̀ogɔ̀ sáasá gbèamá. 8 ɔ̀ à ní gbàe Betelèú à mè: A ge népi gbēagbēa ní laaio. Tó a aà è, à m̀ò om̄e, mapi s̄s̄ mí ge kúleè.

9 Ké aa kía yámá, 5 aa dàzeu. ɔ̀ saana pɔ̀ aa è gukpe oi yāa d̀aané lɔ̀ e à gè zè népi kúkia. 10 Ké aa saanapi è, an pɔ̀ kèna maamaa. 11 Aa gè kpéu aa népi è ní a da Maliamao, 5 aa wùle ní gbēeu aa kúleè. ɔ̀ aa ní àizee kpagoloɔ̀ wèwè aa aà gbà vua ní z̄s̄go lí'ɔ̀ ḡlnanao ní tulaletio. 12 Lua òné nana guu aasu b̀òle Elodi kíio, 5 aa tà ní b̀suu ní zé páleo.

Bàale taa ní Yesuo Egipi

13 An taa gbēa Dii malaika b̀ò mò Yosefuwa nana guu à mè: Fèlè népi sé ní a dao, ní bàale tárínɔ̀ Egipi, níɔ̀ ku we e mà m̀ò yá'one lɔ̀, asa Elodi a népi wèele à d̄e.

14 ɔ̀ Yosefu fèlè gwāasina, à népi sè ní a dao à tárínɔ̀ Egipi. 15 A ku we e Elodi gè gào. Bee kè kè yá pɔ̀ Dii dà ànabie a ò e ke yáie à mè:

Ma a né gbèsi Egipi.†

16 Ké Elodi è saanyád̄nao ònòkèe, aà pɔ̀ pà maamaa. Lá a saanapi b̀ogɔ̀ taa d̄s̄ yá pɔ̀ á gbèa saanyád̄napíɔ̀wa yáí, 5 à gbéɔ̀ z̄l, aa neḡɔ̀e pɔ̀ kà wè pla ge i kaoɔ̀ d̄ède Betelèú ní a bualoɔ̀ píi. 17 Yá pɔ̀ ànabi Zelemii ò kè sa à mè:

18 Wà wii gbāa mà Lama,
wàle ɔ̀lɔ̀, wàle búbuape.
Laseli mé lé a néɔ̀ ɔ̀lɔ̀,

† 1:23 Isa 7.14 * 2:1 1Sam 16.1 † 2:6 Mis 5.1-3 † 2:15 Oze 11.1

à gĩ awamai, asa aa ku lo. §

¹⁹ Ké Elodi gá, § Dii malaikapi bò mò Yosefuwa Egipi nana guu ²⁰ à mè: Fèlè népi sé ní a dao, ní tárnɔ Isaili búsuu, asa gbé pò aale népi wɛɔ gága.

²¹ ɔ à fèlè népi sè ní a dao à tárnɔ Isaili búsuu. ²² Ké a mà Aakelau mé lé kible Yude a mae Elodi gbɛu, zɔlea wekí vía aà kù. Lua yá'òè nana guu, § à tà Galile búsuu, ²³ à gè zòlè wéle pò wí mɛ Nazaleti. Beewa yá pò ànabiò ò kè, aa mè: Wàli mɛè Nazaleti gbé.

3

Zaa Da'ilena waasokɛa

(Maa 1.1-8, Luk 3.1-18, Zaa 1.19-28)

¹ Bee gbɛa Zaa Da'ilena mò Yude gbáau, àlɛ waasokɛ ² à mè: A nòselile, kpala pò bò Lua kíi ká kái. ³ Zãapi yá § ànabi Isaiá ò yãa à mè: Kpáwakɛna lo ma do gbáau, àlɛ mɛ à zɛkɛkɛ Diie, à zéwɛwɛnao pòòè súsu.*

⁴ Zãapi lo yiongo ká pòkasa daa, mé i báa sãntilii do a pi. † Kwa ní zó'io mé aà pòblea ú. ⁵ Wí lo bɔlɛ Yelusaleú ní Yude gupiiò ní Yuudɛ dɔɔio, wíò gé aà kíi. ⁶ Wí ní yãvái o gupuaú, § i ní da'ilekɛ Yuudɛi.

⁷ Ké Zaa è Falisiò ní Saduseo lé mó a kíi da'ilekɛi dasidasi, § a ònɛ: Gbɛnazin píligona! Déme òè à bàasi pòkúma pò Lua a bɔbɔmáei? ⁸ A nòselilea yá ke, wíò dɔ kɛ a lilɛ. ⁹ Ké Ablahaú de á dezi káau ú, ásu àò e bee mé a á bɔo. Málɛ oé, Lua a fɔ gbɛɛ beeo kɛ Ablahaú buiò ú. ¹⁰ Mɔo dilɛa líozi kò. Lua a lí pò lé né maa io zò zu téúe. ¹¹ Málɛ á da'ilekɛ á nòselilea seela úe. Ama gbɛe a mɔ ma gbɛa, aà iko demala, mi ka mà aà sabala sélɛò. ɔmɛ a á da'ilekɛ ní Lua Nisínao ní téo. ‡ ¹² A gbaana kúa a ɔzì esegbɛkíi. Tó a fà, a a pòwɛna ká a dɔu, i a bísa ka té gasai guu.

Yesu da'ilekɛa

(Maa 1.9-11, Luk 3.21-22)

¹³ ɔ Yesu bò Galile à mò Zaa kíi Yuudɛi aà a da'ilekɛ. ¹⁴ Zaa ye gí, à mè: Ma gbé pò má de nì ma da'ilekɛ § n mɔ ma kíia? ¹⁵ ɔ Yesu wèwà à mè: Aò de màa gíá, asa a maawano beewae yákea a zéwa yáí. ɔ à wèi. ¹⁶ Ké Yesu da'ilekè, à bùa gòò. Luabe wèaa, § à Lua Nisína è, àlɛ su lán felenawa, à díe. ¹⁷ ɔ wá yá'o mà bɔa luabɛ à mè: Gbɛé beea ma Néé, má yeaazi, ma pò kèwà na. §

4

Yesu yɔa

(Maa 1.12-13, Luk 4.1-13)

¹ ɔ Lua Nisína gè ní Yesuo gbáau kɛ Ibiisi aà yò. ² Yesu leyè fáane ní gwáasínao e ɔò bla. Ké nɔana lé aà de, ³ § kɔnidepi sãazi à mè: Tó Lua Néni n ú, o gbɛɛ beeo lí pɛɛ ú. ⁴ Yesu wèwà à mè: A kɛa Lua taalau wá mè, pòblea yá § gbɛnazína kuò adoo, sema yá pò Lua lé o pii.*

§ 2:18 Zel 31.15 * 3:3 Isa 40.3 † 3:4 2Kia 1.8 ‡ 3:11 Zln 2.3-4 § 3:17 Sou 2.7, Isa 42.1

* 4:4 Iko 8.3

⁵ ǃ Ibiisi aà sè gè̀dò Lua wé̄leu, à aà zè̄ Lua kpé̄ misonaa, ⁶ à ò̀: Tó̄ Lua Nén̄ n ũ, ñ nzīla zu z̄íle, asa a kē̄a láū Lua m̀̀, a n yá̄'o a malaikāōne aa ɔ̄dama,

ké̄ r̄isu gē̄nalē̄ gbewao yá̄i.†

⁷ Yesu ò̀: A kē̄a Lua taalau l̄o wà̄ m̀̀,

r̄isuli Dii n Lua lē̄ ñ gwao.‡

⁸ ǃ Ibiisi aà sè̄ gè̀dò l̄o gbè̄s̄l̄s̄i l̄ēs̄i maamaa musu, à dún̄ia b̄usu p̄ii ò̄l̄è̄ r̄í r̄í āizeēo ⁹ à m̀̀: Má̄ n gba beēo p̄iie, tó̄ n wulē n gb̄eeu n mis̄iilem̄e. ¹⁰ ǃ Yesu ò̀: Gē̄i Setá̄u! Asa a kē̄a láū wà̄ m̀̀:

Kú̄lē Dii n Luae,

ñ̄o z̄oblēē ado.§

¹¹ ǃ Ibiisi aà t̄ò we sa, § malaikāo m̀̀ d̄bāale.

Yesu ɔ̄kpāa a z̄twa

(Maa 1.14-20, Luk 5.1-11, 6.17-19)

¹² Ké̄ Yesu mà̄ wà̄ Zaa kù̄ wa d̄akpeu, § à tà̄ Galile. ¹³ I z̄òlē Nazaleti l̄o, à gè̄ z̄òlē isida sae Kap̄enaue, Zabul̄ni buīo r̄í Nefatali buīo b̄usu, ¹⁴ ké̄ yá̄ p̄ō anabi Isaia ò̄ kē yá̄i à m̀̀:

¹⁵ Zabul̄ni buīo r̄í Nefatali buīo b̄usu

za isia oi e Yuudē̄ baale,

Galile b̄usu p̄ō buip̄alēō kuupi,

¹⁶ an gbé̄ p̄ō kú̄ gusiaūō gupua z̄ò̄ è,

gu d̄ò̄ b̄usu p̄ō kú̄ ga lé̄z̄ipi dēōne sa.*

¹⁷ Za ḡōo beē Yesu nà waasokeawa à m̀̀: A ñ̄selile, kpala p̄ō b̄ò̄ Lua k̄ī kà k̄ai.†

¹⁸ Ké̄ Yesu lé̄ d̄o Galile isidai, à kp̄ò̄w̄enāō è gb̄ēōn pla, v̄īi r̄í d̄aunao, Sim̄ōo p̄ō w̄i m̄e P̄iee r̄í a d̄auna Andeleeo. Aale táalu zu isidapi guu. ¹⁹ ǃ Yesu ò̄n̄e: A m̄ō temazi, mí̄ á̄ kē gb̄ēw̄ēlēnāō ũ. ²⁰ Weḡōo aa r̄í táalu t̄ò̄ we, aa b̄ò̄ teāazi. ²¹ Ké̄ à gè̄ ae, à gb̄ēōn pla p̄alēō è, v̄īi r̄í d̄aunao l̄o, Zebedee né̄ Zaaki r̄í a d̄auna Z̄aao. Aa ku gó̄'ilena guu r̄í r̄í mae Zebedeepio, aale r̄í táalu keke. Yesu r̄í sisi, ²² § aa r̄í mae t̄ò̄ gó̄ guu weḡōo, aa b̄ò̄ teāazi.

²³ Yesu ñ̄o Galile b̄usu keele, ñ̄ yadané̄ r̄í lousisikpēō guu, ñ̄ kpala p̄ō b̄ò̄ Lua k̄ī baokpa, ñ̄ gb̄é̄ō gb̄ágb̄a r̄í gyá bui p̄iio r̄í k̄ò̄o p̄ii. ²⁴ Aà t̄ó̄ li Sili b̄usua p̄ii, § w̄īo m̄ò̄ē r̄í gbé̄ p̄ō aale gyá bui dasi ge w̄aw̄akēō r̄í táadēō r̄í gbak̄ōndēō r̄í ēēō p̄ii, § ñ̄ r̄í gb̄ágb̄a. ²⁵ Wà̄ b̄ò̄ Galile r̄í W̄elem̄enkwi b̄usuo r̄í Yelusalēūō r̄í Yudeo r̄í Yuudē̄ baaleo dasidasi, wà̄ t̄eāazi.

5

B̄aaadēn Yesu iwāō ũ

(Luk 6.20-23)

¹ Ké̄ Yesu gbé̄ bilapīō è, à dè̄dē s̄īs̄t̄wa. Ké̄ à z̄ò̄lē, aà iwāō m̀̀ aà k̄ī, ² § à nà yá̄daané̄wa à m̀̀:

³ Gbé̄ p̄ō aa r̄í gb̄aasaikē d̄ōo mé̄ b̄aaadēō ũ,

asa kpala p̄ō b̄ò̄ Lua k̄ī dē r̄í p̄ō ũe.

⁴ P̄osiadēō mé̄ b̄aaadēō ũ,

asa Lua a r̄í s̄ò̄ n̄in̄in̄e.*

† 4:6 Sou 91.11-12 ‡ 4:7 Iko 6.16 § 4:10 Iko 6.13 * 4:16 Isa 9.1-2 † 4:17 Mat 3.2 * 5:4 Isa 61.2

⁵ Zlabusanao mé báaadeo ũ,

asa aame aao dúnia v1.†

⁶ Báaadeon yáze de nidenaŵ ũ,

asa aame aa ká.‡

⁷ Báaadeon wēnadōnedeŵ ũ,

asa Lua a wēnadōné.

⁸ Báaadeon nōsepuadeŵ ũ,

asa aame aa wesi Luale.§

⁹ Báaadeon íbelemidenaŵ ũ,

asa wali oné Lua néce.

¹⁰ Báaadeon gbé pō wí íadamá yákea a zéwa yáio ũ,

asa kpala pō bō Lua kíi de ní pō ũe.

¹¹ Báaadeon á ũ, tó wá á sōsō mé wá íadawá, mé wá yāvái pii dōwá ma yái.

¹² A pōnake, í yáabo, asa á asea aŵ zōo luabe. Maa wá íadā ānabi pō kú á āoŵa.

*Yesu íwaŵ mé wisi ní gupuaŵ ũ
(Maa 9.50, Luk 14.34-35)*

¹³ Ame á wisi ũ dúniac. Tó wisi í na sù tà, kpelewa wá ke à gō wisi ũ bi? A áie v1 bo, sema wá kóle gbéŵ taa'owá bàasio.

¹⁴ Ame á gupua ũ dúniac. Wéle pō wa kále sīsī musu lí e àŵ uleao. ¹⁵ Wili filia na wá pēna kulewào. Wí di dauwaē, í gupu gbé pō kú uaŵe. ¹⁶ A gupu gbéŵne beewa, aai á maakēao e, aai á Mae pō kú musu sáaukpa.*

Mōizi ikoya bōlekea

¹⁷ Asu àŵ e ma mō Mōizi ikoyā ní ānabiŵ yáŵ bādei no. Mi mō a kee bādeio, ma mō papaie. ¹⁸ Slana mále oé, luabe ní dúniac a gē, āma Luayātaala wēsā néna ge a pō kelenae a bādeo, yápii a ke. ¹⁹ Ayāmeto tó gbé yá pō wa dílepio mēndo gbàe, baa a pō pō kēsāantzi, mé í da gbéŵne aa ke màa, ade aŵ kēsāantzi kpala pō bō Lua kíi gbéŵ guue. Tó gbé kūa mé í dané màa sō, ade aŵ zōo kpala pō bō Lua kíi gbéŵ guue. ²⁰ Mále oé, tó á maa í de Mōizi ikoyādanedeŵ ní Falisiolao, á gē kpala pō bō Lua kíi guuo.

Pokuma

²¹ A mà wa ò yāadeŵne aasuli gbēdeo. Gbé pō gbēdè, wa yákpalekeaanŵe.† ²² Mapi sō mále oé, gbé pō a pō pà a gbēdeezi, à kà wá yákpalekeaanŵ. Gbé pō a gbēdee sōsō kà wá geaanŵ gbāadeŵ kíi. Gbé pō ò a gbēdeee mísaide sō à kà aà gé téu. ²³ Tó n mō Lua gbai pō a gbabakíi, mé à dōngu wekíi ké n gbēdee yákuannŵ, ²⁴ n n gba to sa'okli ae we, ní ge awakpa gbépie gla, ní ea su ní sa'o sa. ²⁵ Tó n íbeŵ ye genno yákpaleu, ke kpakpa keaanŵ na e aàŵ dazeu, ké asu n kpa yákpalekenawao yái. Tó ní ke màao, yákpalekenapi a n kpa dōaiwaē, í n dakpeu. ²⁶ Slana mále onē, níyō bō weo e n gē n ílabò. Baa tanga a gō tenzio.

Gbasíkea

²⁷ A mà wá mè ásuli wúle ní gbēpále nŵo.‡ ²⁸ Ama mapi mále oé, tó gbé nŵe gwá ní láasoo páleo, à gbásíkēaanŵn we kò. ²⁹ Tó n oplaá wé mé tò níle fu, bō ní vūaa. N megue vūaaa maa de wá n mè búu zu téula. ³⁰ Tó n oplaá mé tò níle fu, zō n vūaa. N megue vūaaa maa de n mè búu taa téula.

† 5:5 Sou 37.11 ‡ 5:6 Isa 55.1-2 § 5:8 Sou 24.3-4 * 5:16 1Pie 2.12 † 5:21 B̄a 20.13

‡ 5:27 B̄a 20.14

*Gia nɔzi yá**(Mat 19.9, Maa 10.11-12, Luk 16.18)*

³¹ Wa ò lɔ, tó gbé lé gí a nazi, aà gínzila kpawá. ³² Mapi sɔ mále oé, tó gbé gí a nazi, mé i ke á gbásikè no, aà zápi mé tò á gò gbásíde ù. Tó gbé nɔ pɔ wá gíi sè sɔ, á gbásikè.

Lɛkea Luawa

³³ A mà wá ò yáadeɔne lɔ, aali lé pɔ aa kè Diiwa ke, aasuli bɔ á kpeo. ³⁴ Mapi sɔ mále oé, ásuli me á sí ní Luao seo. Asuli me á sí ní luabeoo, asa Lua kpalabaae, ³⁵ ge dúnia, asa Lua gbadibɔe, † ge Yelusaleu, asa Kía zɔɔ wélee. † ³⁶ Nsu me ní sí ní n mioo, asa níyɔ fɔ ò n miká mendo puakú ge ò a siakúo. ³⁷ Ali me ao ge aawo. Yá pɔ de beea bò Setáu kíie.

*Tɔsiamá**(Luk 6.29-30)*

³⁸ A mà wá mè wá wé flabo ní wéo, swaa ní swaao. ³⁹ Mapi sɔ mále oé, ásuli gí taiinaio. Tó gbé n sánke n ɔplaa geewa, ò n ɔzee pɔ dɔè lɔ. ⁴⁰ Tó gbé ye n danzii yákpalekennɔ, ò n ulada toè lɔ. ⁴¹ Tó gbé teasidáne ò asosee kiloo do, geòè kiloo pla. ⁴² Tó gbé wabikéma, ò aà gba. Nsu gbé pɔ ye pɔ sɛama tɛo.

*Yea ibeɛzi**(Luk 6.27-28,32-36)*

⁴³ A mà wá mè àò ye á gbédeezi, á za á ibeegu. ⁴⁴ Mapi sɔ mále oé, àò ye á ibeɛzi, á wabike gbé pɔ aai ladawáɔne, ⁴⁵ ké á gɔ á Mae pɔ kú musu néɔ ù síana. Asa íatè bɔ gbéváɔne ní gbémaaɔ píie, ò lou ma táaesaideɔne ní táadeo píie. ⁴⁶ Tó gbé pɔ yeázi ò á yerzi, á àie e Lua kíie? Baa ɔsinao lí ke máao lé? ⁴⁷ Tó á gbé ò ò i fɔkpakpamá rítèe, bɔ á deò dǎlai? Baa luayádɔnsaiò lí ke máao lé? ⁴⁸ Ayámeto àò kú wásawasa lá á Mae pɔ kú musu kú wásawasawa. †

6*Gbé gbaa pɔ*

¹ A laaika á lousisiyákea gupuauzi. Asuli ke gbénazina wé yáio. Tó ále ke màa, á ài e á Mae pɔ kú musu kíio. ² Tó níle taaside gba pɔ, n̄su ò a kpàwake lán mɔafilideɔwao. Aai ke lousisikpeɔ guu ní gāeɔ, ké gbé ò e ní tɔnasi yáie. Síana mále oé, aa ní ài èn we kò! ³ Mpi, tó níle taaside gba pɔ, n̄su to n ɔzee dɔ lá n ɔplaa lé keo. ⁴ To n gbadaa ke asiiyá ù, n Mae pɔ asiiyá dɔ i á flabone.

*Wabikea**(Luk 11.2-4)*

⁵ Tó ále wabike, ásu àò de lán mɔafilideɔwao. Aaib̄ ye wabikea zea lousisikpeui ní zékpaao, ké gbé ò ní e yáie. Síana mále oé, aa ní ài èn we kò! ⁶ Mpi, tó níle wabike, gè n kpea, ní gbata, ní wabike n Mae pɔ kú we asii guuwa, * n Mae pɔ asiiyá dɔ i sinnɔ. ⁷ Tó ále wabike, ásuli yábɔle dasi lán luayádɔnsaiɔwao. Aaib̄ e ní yábɔlea dasi mé a tó ní yá ká. ⁸ Asu àò deñwao, asa á Mae pɔ pɔ á a ní v̄l dɔ e àò gé gbɛaiwa. ⁹ Ali wabike á me: Wá Mae pɔ kú musu, to wá n tɔ kuaadoake dɔ,

§ 5:31 Iko 24.1-4 * 5:33 Nao 30.3 † 5:35 Isa 66.1 † 5:35 Sou 48.3 § 5:38 Bɔa 21.24

* 5:43 Lev 19.18 † 5:48 Lev 19.2 * 6:6 2Kia 4.33

¹⁰ to kpala pɔ̀ bɔ̀ n kɔ̀i bɔ̀ gupuaɔ, wɔ̀ n pɔ̀eã ke dúnia guu lá wɔ̀ ke n kɔ̀iwa.

¹¹ Wá gba ú pɔ̀ wá ble gbã.

¹² Wá tàaeɔ kɛ́wá,

lá wɔ̀ gbé pɔ̀ tàaekɛ̀wɛɛɔ kɛ́wa.

¹³ Nsu to wá fu yɔ̀awao,

wá kɛ́ vɔ̀iwa.

¹⁴ Tó a gbéɔ̀ kɛ̀ ní ǹ tàaeɔ, á Mae pɔ̀ kú musu a á kɛ́ sɔ̀e. ¹⁵ Tó i gbéɔ̀ kɛ̀ ní ǹ tàaeɔ sɔ̀, á Maeɔ̀ pɔ̀ a á kɛ́ ní ǹ tàaeɔ.

Leɔea

¹⁶ Tó á leɔea sɔ̀, ásulɔ̀ oosɔ̀i lán mɔ̀afilideɔwao. Aaí ní oa fɛ̀nkpa kɛ́ gbéɔ̀ e dɔ̀ wa leɔea yáie. Slana mále oé, aa ní ài èn we kò! ¹⁷ Mpi, tó ní leɔea, oopi, ní nísidoɔ, ¹⁸ kɛ́ gbéɔ̀ su dɔ̀ ní leɔea, sema n Mae pɔ̀ kú asii guu bàasio. N Mae pɔ̀ asiiyá dɔ̀pi i a fiabone.

Aizɛɛ

(Luk 11.33-36, 12.33-34, 16.13)

¹⁹ Asu àizɛɛ káaaázi dúnia guu lao. Lakɔ̀i kòɔɔ ní pɔ̀tánkpaɔeɔ i pɔ̀ òkpau, mé kpáio i gufɔ̀ aa pɔ̀ɔ̀ sɛ́le. ²⁰ A á àizɛɛ káaa luabe. Wekɔ̀i kòɔɔ ní pɔ̀tánkpaɔeɔ lí pɔ̀ òkpau, mé kpáio lí gufɔ̀ aa pɔ̀ɔ̀ sɛ́le. ²¹ Gu pɔ̀ n àizɛɛ kúu, wekɔ̀i ò n laai bɔ̀ kuu.

²² Wé mé me filia ú. Tó n wé kú gudoú, n mè búu aɔ̀ gupua víe. ²³ Tó n wé kú plapla sɔ̀, n mè búu aɔ̀ gusia víe. Tó gupua pɔ̀ ní kú de gusia ú, gusiapi zɔ̀.

²⁴ Gbɛ́e lí fɔ̀ zɔ̀blè dii mèn plaɔe. Aɔ̀ za gbɛ̀doguɛ, iɔ̀ ye gbɛ̀dozi. A na gbɛ̀dowa, i saka gbɛ̀dogu. A fɔ̀ aɔ̀ zɔ̀ble Luaɛ n òao sánuo.

Luanaaikɛa

(Luk 12.22-31)

²⁵ Ayámɛto mále oé, ásulɔ̀ á wɛ̀ni káake pɔ̀blea ge imia yá musuo. Ásulɔ̀ me káake pɔ̀kasao yá musuo. Wɛ̀ni de pɔ̀blealao lé? Me de pɔ̀kasalao lé? ²⁶ A gwa bɔ̀wa. Aali pɔ̀tɔ̀, aali pɔ̀kekeɔ, aali pɔ̀ ká dɔ̀ guuo, kási á Mae pɔ̀ kú musu i ble kpámáe. A de bɔ̀la maamae fá! ²⁷ A guu, á déme a fɔ̀ á a wɛ̀ni gbàa káfi, baa gɔ̀ do, a yákaakea guui?

²⁸ Bóyáí i pɔ̀kasa yákaakei? A lá vudeɔ̀ gwa sɛ̀u, lá aa de. Aali zíkɛo, aali bua tão, ²⁹ áma mále oé, baa Salomɔ̀ ní a ɔ̀dekeo, i ulada a maa ká ní keewao.†

³⁰ Sɛ́a lá pɔ̀ kú gbã mé a tékú ziapi, lá Lua i pɔ̀ nai màa, ápiɔ̀, wa á pɔ̀ o lɔe? Luanaaifɛ̀nɛndeɔ! ³¹ Ayámɛto ásulɔ̀ pɔ̀e káake à me, bó wá blei, ge bó wá mii, ge bó wá daio. ³² Luayádɔ̀nsaiɔ̀ ò pɔ̀ beɔ̀ pii yá i dɔ̀aané. Lá á Mae pɔ̀ kú musu dɔ̀ kɛ́ pɔ̀ beɔ̀ ni kuwá, ³³ à to kpala pɔ̀ bɔ̀ aà kɔ̀i ní yá pɔ̀ zɛ̀vɔ̀ Luapiɛo dɔ̀aaé gla, i pɔ̀piɔ̀ kaaé pii. ³⁴ Ayámɛto ásu zia yákaakeo, asa zia azía yá dɔ̀. Gɔ̀pii taasi mɔ̀wá.

7

Kɔ̀ tàae'ea

(Luk 6.37-38, 41-42)

¹ Ásulɔ̀ kɔ̀ tàae eo, Lua a á tàae e sɔ̀. ² Asa lá ni gbé tàae e, màa Lua a n tàae e. Zaa pɔ̀ ní yòu gbéɛ ò Lua a yòune. ³ Bóyáí níle sèkɔ̀na pɔ̀ da n gbédee wéu e,

mé n̄le lí miɔna pɔ da n wéu yádao ni? ⁴ Ké lí miɔna da n wéu, kpelewa n̄yɔ o n gbédeee: To mà sèkɔna pɔ da n wéu bɔnei? ⁵ Mɔafilide, lí miɔna pɔ da n wéu bɔ gla, ní gu'e wásawasa ké n̄ e sèkɔna pɔ da n gbédeee wéu bɔè.

⁶ Asu Lua pɔ kpá gbéɔwao.

Aa liaaánɔ aa á taitaɛ.

Asu á ɔsoɔ zu sáwakusanaɔneɔ.

Aa táa'o'owáɛ.

Wabikea

(Luk 11.9-13)

⁷ A wabike, Lua i kpáwá. A wéele, í e. A gbale, Lua i wéé. ⁸ Asa gbé pɔ wabikè, wa kpawáɛ. Gbé pɔ wéele sɔ a eɛ. Wa zewé gbé pɔ gbalèɛ. ⁹ A guu, déme a gbe kpa a néwa, tó à p̄ɛe wabikèwái? ¹⁰ Ge tó à kpɔ wabikèwá, a p̄ligona kpawá yá? ¹¹ Baa ní á váikeo, á pɔmaa kpaá á néowa d̄s. Wa á Mae pɔ kú musu pɔmaa kpaá gbé pɔ aa wabikèwawá pɔ o bɛ?

¹² A ke gbéɔne lá á ye aa kééwa. Mɔizi ikoyá ní ánabi yáɔ min we.

Zéle tuuuna

(Luk 13.24)

¹³ A zéle tuuuna sé. Zé pɔ a lé yáasa mé a d̄ɛepooki v̄i í gérínɔ kaale guue. Bee ɔ gbé daside lé sé. ¹⁴ Zé pɔ í gérínɔ àizána guu lé tuuunú mé a naaa, mé gbé pɔ aa è lé séo bílao.

Gbé d̄sa a yákeawa

(Luk 6.43-44, 13.25-27)

¹⁵ A laaika ánabi egenaɔzi. Aaí m̄s á k̄íi sá báa daa, àwaléwan nɔandenaɔn ní ũ s̄s. ¹⁶ A ní d̄s ní yákeawa. Wili kuke lè líwao. Wili kpa bo kaaewao. ¹⁷ Lí maa í né kefena í, lí vái í né gia í. ¹⁸ Lí maa lí f̄s né gia ío, mé lí vái lí f̄s né kefena ío. ¹⁹ Wí lí pɔ lí né maa ío z̄s zu téue.* ²⁰ Beewa á ní d̄s ní yákeawa.

²¹ I ke gbé pɔ í om̄ɛ Dii, Dii, mé a ḡɛ kpala pɔ b̄b̄ Lua k̄íi guuo, sema gbé pɔ í ma Mae pɔ kú musu p̄ɛá ke. ²² Yákpalekegɔɔz̄í gbé dasideɔ om̄ɛ: Dii, Dii, wí Lua yá'oné ní n t̄soo lé? Wí táago ní n t̄soo lé? Wí dabudabuɔ ke dasi ní n t̄soo lé? ²³ Má oné wásawasa: Má á d̄s gueio, à gomala váikenaɔ!†

Kp̄ɛbon gbéɔn plaɔ

(Luk 6.47-49)

²⁴ Ayám̄eto gbé pɔ ma yáɛ beeo mà mé á z̄ikèwà de lán gbé laaide pɔ a kp̄ɛd̄b̄ gbewawa. ²⁵ Ké lou mà, í dàgua, íana kàka sù kp̄ɛpiwa, ɔ í kw̄ɛo, ké wa dàale gbewa yáí. ²⁶ Gbé pɔ ma yáɛ beeo mà mé í z̄ikèwà de lán m̄isaide pɔ a kp̄ɛd̄b̄ busu'ufáawawaɛ. ²⁷ Ké lou mà, í dàgua, íana kàka sù kp̄ɛpiwa, ɔ á kw̄ɛ à lèle w̄iliú.

²⁸ Ké Yesu yá beeo ò a láa, aa yádaané b̄b̄ bíla sae, ²⁹ asa i yádané lá M̄oizi ikoyádanedeɔwao, a dàné ní ikooe.

8

Kusude gbágbaa

(Maa 1.40-45, Luk 5.12-16)

¹ Ké Yesu p̄ila s̄is̄l̄wa, bíla t̄ɛaàzi. ² ɔ kusude m̄ò k̄ule aa aɛ à mè: Dii, tó n wei, n̄yɔ f̄s n̄ gbáɔm̄ɛɛ. ³ Yesu ɔb̄b̄ náwà à mè: Ma wei. Ḡs gbálesai. Weḡɔɔ ḡs̄ɛpi

* 7:19 Mat 3.10 † 7:23 Sou 6.9

kusu láa. 4 Ǿ Yesu òè: Ma. Nsu o gbēe mao. Ge ñ nzla ɔɔ sa'onae, ní sa pɔ Moizi díle o n gɔa gbālesai seela ũ gbēɔne.*

Sosaɔ gbēzɔɔ zikena gbágbaa
(Luk 7.1-10)

5 Ké Yesu lé gē Kapenaŭ, ɔ sosaɔ gbēzɔɔ mɔ aà kíi, à wabikèwà 6 à mè: Dii, ma zikena wúlea be, à kaaŭ, àle wāwāke maamaae. 7 Ǿ Yesu òè: Má gé mà aà gbágbá. 8 Ǿ gbēzɔɔpi òè: Dii, mi ka ñ gé ma beo. Baa tó n yá'ò, ma zikena a gbágbá. 9 Mapi, wa iko víae, mé má iko ví sosaɔwa. Mi o an gbēdoe aà gé le, i gé. Mi o a páleɛ aà mɔ ke, í mɔ. Mi o ma zikenaɛ aà ke kéwa, ɔ í ke.

10 Ké Yesu yápi mà, à bɔ aà sae, ɔ a ò gbé pɔ aa teazione: Slana mále oé, mi e gbēe ma náaikè kéwa Isailio guuo. 11 Mále oé, gbéɔ bɔ gukpe ní be'aeo dasidasi aa mɔ bleblei n Ablahaŭo ní Izaakio ní Yakɔbuo kpala pɔ bɔ Lua kíiu. 12 Gbé pɔ de yaa aao ku kpalapi guuo sɔ, wa ní zu báasi gusiaue. We aa ɔɔɔɔ aa ɔdi ní musu. 13 Ǿ Yesu ò sosaɔ gbēzɔɔpie: Ta be. A keɛ lá n ma náaikèwa. Ǿ aà zikenapi gbàgbá zibeezi gɔɔ.

Yesu gyaeɔ gbágbaa dasidasi
(Maa 1.29-34, Luk 4.38-41)

14 Yesu gè Pieɛ be, ɔ a è aà nada wúlea, àle mēwāake. 15 Ké à ɔkà aà owa, aà me níni, ɔ à fèle blekèè.

16 Ké oosi kè, ɔ wà mɔ Yesue ní táadeɔ dasidasi, ɔ à táapiɔ gònè n yá'oaɔ, à gyaeɔ gbàgbá pii. 17 Maa yá pɔ anabi Isaia ò kè à mè: A wá gbāasaikè sè, à wá gyāɔ gowá.†

Gbé pɔ aa ye te Yesuziɔ
(Luk 9.57-62)

18 Ké Yesu è bíla káaazi, ɔ a ò a íwaɔne: Wà bua ísida baale. 19 Ǿ Moizi ikoyádanedee mɔ ò Yesue: Metulu, gu pɔ níle géu pii máo tenzie. 20 Ǿ Yesu òè: Gbēgbonaɔ ní tóo ví, báɔ ní sakpe ví, Gbēnazín Né sɔ a íampakti vío.

21 Ǿ íwa pále òè: Dii, to e ma de'ia kpagui gia. 22 Ǿ Yesu òè: Temazi. To geɔ ní geɔ ví.

Yesu zaa'iana zea
(Maa 4.35-41, Luk 8.22-25)

23 Yesu gè gó'ilena guu, ɔ aà íwaɔ dazeuaano. 24 Kándo zaa'ian gbāa kàka ísidaa, í víví lé pélepele ní góu. Yesu lé i'ò, 25 ɔ aà íwaɔ sàazi, aa aà vù aa mè: Dii, wá suaba, wále kaaleɛ. 26 Ǿ Yesu ònè: Luanaaifēnendeo! Akea á sea ví maaí? Ǿ à fèle gí íanaɛ ní ío, ɔ gu níni kílíkili.‡ 27 Yápi bɔ gbépiɔ sae aa mè: Gbé kpeletaan wei? Baa íana ní ío aai aà yāmae.

Táaɔ dia sàwaɔne
(Maa 5.1-20, Luk 8.26-39)

28 Ké Yesu bùa baale Gadala búsuu, táade gbēɔn plaɛɔ bɔ gbè'e pɔ de mia ũo guu, aa mɔ dáaale. Aa pásí maamae, gbēe lí fɔ zépi sèo. 29 Aa wiilè aa mè: Bómɛ wá daai, Lua Né? N mɔ íadaiwála e a gɔɔ àò ka yà? 30 Sàwakusan waiɔ kúrnɔ káaa, aale pɔble. 31 Ǿ táapiɔ awakpà Yesue aa mè: Tó n wá yá, wá gbae

* 8:4 Lev 14.2-4 † 8:17 Isa 53.4 ‡ 8:26 Sou 107.28-29

sàwa wai keeɔ guu. ³² Ǿ Yesu òné: A gé. Ǿ aa gò gbépiɔwa, aa dī sàwaɔne. Ǿ sàwa waipiɔ wī n̄ bao pii, aa pīla sòonawa aa sī ísidau, ̄ aa gàga í guu we. ³³ Ǿ sàwadánaɔ bàalè tà wéle guu, aa yápiɔ dàu aa síuné n̄ yá pɔ táadeɔ lèo pii. ³⁴ Ǿ wéledeɔ b̀lè gè dai Yesule nípii. Ké aa aà è, aa awakpàè aa mè aà b̀né n̄ b̀suu.

9

Gbēkaaŋa gbágbāa (Maa 2.1-12, Luk 5.17-26)

¹ Yesu gè gó guu, à èa bùa ísidawa, à kà a be wéleu.* ² Ǿ wà m̀è n̄ gbēkaaŋa wúlea mákèleu. Ké Yesu è gbépiɔ a náai v̄l, ̄ a ò gbēkaaŋapie: Ma gbé, s̄dile! N duuna kèma. ³ Moizi ikoyādanedeɔ ku we, ̄ aa ò n̄ s̄ guu: Gbé bee lé d̄e n̄ Luaoe. ⁴ Yesu n̄ láasoo d̄s, ̄ à n̄ lá à mè: B́yāi a láasoo vāi dà á s̄ guui? ⁵ Tó má ò á duuna kèwà, ge tó má ò aà fèle táa'o, a kpele mé àai? ⁶ Má ò maa ké à ò Gbēnaz̄n̄ Né duunakēama iko v̄l d̄uniaue. Ǿ a ò gbēkaaŋapie: Fèle n̄ n̄ mákèle se ta be. ⁷ Ǿ à fèle tà a be. ⁸ Ké bíla è maa, v̄la n̄ kú, aa Lua p̄o iko bee taa kpà gbēnaz̄naɔwa sáaukpà.

Matiee sisia (Maa 2.13-17, Luk 5.27-32)

⁹ Yesu b̀ we àle gē, ̄ à gbé p̄o wī me Matiee è z̄leka a ɔsikpeu. Yesu òè: M̄ temazi. Ǿ à b̀ t̄aazi. ¹⁰ Ké Yesu lé p̄oble aà be, ɔsinaɔ n̄ luayādansaiɔ ku we dasi, aale p̄obleaàɔ n̄ aà ìwaɔ s̄anu. ¹¹ Ké Falisiɔ è maa, ̄ aa aà ìwaɔ là aa mè: B́yāi á dii lé p̄oble n̄ ɔsinaɔ n̄ luayādansaiɔ? ¹² Ké Yesu yápi mà, à mè: Gbé gbāa baa kú n̄ l̄otoooo, sema gyāe. ¹³ A ge láasooke yá p̄o k̄a láue bee miwa wà mè:

Gbēkēkeak̄e ̄ má yei,
i ke sa'oa no.†
Mi m̄ gbēmaaɔ sísiio, sema duunkenaɔ.

Leyea (Maa 2.18-22, Luk 5.33-39)

¹⁴ Ǿ Zāa Da'ílēna ìwaɔ m̀ Yesu là aa mè: Akeá wápiɔ n̄ Falisiɔ, wiɔ leye m̀b̄m̄b̄, mé n̄ ìwaɔ lí ye s̄o? ¹⁵ Ǿ Yesu yálēēuné à mè: N̄sena gbéɔ p̄osia ke ḡɔ p̄o a kúr̄n̄ n̄se guue? Aawo, àma a ḡɔ lé m̄ó ké wa n̄senapi b̄o n̄ guu, ḡɔ bee ̄ aa leye sa. ¹⁶ Gbēe lí p̄ole dafu di p̄okasa ziuo, asa a dafu a s̄ɔue, aai k̄ó gá, ula zi f̄sa i káfi. ¹⁷ Wili v̄ēe dafu ká b́aa t̄uu zi guuo. Tó wa kè maa, t̄up̄i a p̄ūnae, v̄ēe i k̄ole, t̄uu i ̄òkpa. Aawo, wī v̄ēe dafu ká b́aa t̄uu dafu guue, aai maa pii.

Nen̄ena vua n̄ n̄e p̄o k̄a Yesu ulawao (Maa 5.21-43, Luk 8.40-56)

¹⁸ Ḡɔ p̄o Yesu lé yá beeɔ oné, gbāadee m̀ k̄ulè è à mè: Ma nen̄ena k̄esai tia. M̄ ò n̄awà, i vu. ¹⁹ Ǿ Yesu f̄le t̄aazi n̄ a ìwaɔ.

²⁰ N̄eɔe ku we, au lé b̄olewà à kà wè k̄uepla. A m̀ òk̄a Yesu ula léwa aà kpe. ²¹ Asa n̄eɔpi lé me: Baa tó ma òk̄a aà ulawa lé, má gbágbāe. ²² Yesu líli à aà è, ̄ à mè: S̄dile, n̄e! Ma náai p̄o n̄ kè mè n̄ gbágbā. Weḡɔ n̄eɔpi gbágbā.

* 9:1 Mat 4.13 † 9:13 Oze 6.6

23 Ké Yesu kà gbàadepi be, a è wàle kulepe, bíla kǎfi do. 24 Ǔ Yesu m̀: A ázla gá. Nenɔɛnapi i gao, àle i'oe. Ǔ aale Yesu ke pɔɔpɔɔ. 25 Ké wà bíla gbàe, 5 Yesu gè k̀péu à népi ɔ kù, 5 à f̀le. 26 Ǔ yápi bao li b̀supia pii.

Vla gbágbaa

27 Ké Yesu b̀ we, vla gbɛɛn plaɔ tsaazi ní wiio aa m̀: Wá wɛnagwa, Davidi Bui! 28 Ké Yesu kà be, vlapio s̀saazi, 5 à ní lá à m̀: A ma náai v̀ ké má f̀ yápi kɛ́a? Aa wèwà aa m̀: Ao, Dii. 29 Ǔ à ɔkà ní wéwa à m̀: A kɛ́ lá ále ma náaikewa. 30 Ǔ an wé wè. Yesu lé lèné à m̀: Asu o gbɛe mao. 31 N beeo aa gè aà bao f̀aa b̀supi pii.

Yesu wɛnadɔa gbɛɛne

32 Gɔɔ pɔ vla lé b̀le, wà m̀ Yesu ní táade léna naaleao. 33 Ké Yesu táapi gòè, 5 à y'ò. Yápi b̀ bíla sae aa m̀: Wi yá bee taa e Isaili b̀suu yáao. 34 Ǔ Falisio m̀: I táa go ní táa kía gbáaoe.

35 Yesu mɛɛwiao ní zɛwiao kɛ́le pii, à yadáné ní lousisikpɛɔ guu, à kpala pɔ b̀ Lua k̀i baokpáné, à gyáeɔ gbágbá pii ní k̀ɔɔ pii.† 36 Ké à bíla è, 5 à kèè wɛnaù, asa aa kpasaa mé aa liaaa lán pɔ pɔ dána v̀ioɔwae. § 37 Ǔ Yesu ò a íwaɔne: Pɔkekea zɔ mé zikenaɔ dasio. 38 A wabike Budewa aà zikenaɔ gbae a pɔ kekei.

10

Yesu íwaɔ

(Maa 3.13-19, Luk 6.12-16)

1 Yesu a íwa gbɛɛn kueplao sísi, 5 à ní gbá iko aa táago gbɛɛwa, aa gyáeɔ gbágbá pii ní k̀ɔɔ pii. 2 Zina gbɛɛn kueplapio tón ke: Gbɛ́ sɛ́ia Simɔɔ pɔ ẁ me Piee, aà dáuna Andelee, Zebedee né Zaaki, aà dáuna Záa, 3 Filipi, Batelemii, Tomaa, ɔsina Matiee, Alafe né Zaaki, Tade, 4 Simɔɔ Gínziao ní Yudasi Isalioɔi pɔ b̀ Yesu kpɛo.

Yesu a íwa gbɛɛn kueplao zla

(Maa 6.7-13, Luk 9.1-6)

5 Ké Yesu lé gbɛɛn kueplapio zl, a óné: Asu gé buipáleo k̀i oio. Asu gɛ́ Samali wéleɔ guuo. 6 A gé Isaili pɔ aa sásaa lán sáɔwao k̀i. 7 A gé ío waasoke àɔ geò à me: Kpala pɔ b̀ Lua k̀i kà kai! 8 A gyáeɔ gbágbá, à geɔ vu, à gbáɔ kusudeɔne, à táagoné. Lá á è pɔkpasai, à kené pɔsisai. 9 Asu àɔ 5a k̀iao, baa ɔɔgbɛna. 10 Asu babalabɔɔ seo ge ula plaade ge kyale ge gopana, asa zikena kà à a ble e. 11 Wéle pɔ ásu kau pii, mɛɛwia ge zɛwɛia, à gbɛmaa kpákpa à pilawá, ío ku we e à ge gèò zéa. 12 Tó a gɛ́ ua, í f̀ na kpámá. 13 Tó uadeɔ kà, á f̀ na a gɔ́né. Tó aai kao s̀, á f̀ na a ea suwáe. 14 Gu pɔ wi gbáakpauázio ge wi swáse á yáio, à b̀ ua bee ge wéle bee guu, í k̀oɔlemá. 15 Siana mále oé, yákpalekegeɔzɔl wélepideɔ íadama e de Sɔɔɔ ní Gɔmɔɔɔ b̀sudeɔla.*

Yesu yá pɔ a íwaɔ le oané

(Maa 13.9-13, Luk 12.2-9, 21.12-17)

16 Mále á zɔl sáɔ ù áwalɛwanaɔ guue. Aɔ laai v̀ lán mlɛɔwa, ío de yáesaideɔ ù lán felenaɔwa. 17 A laaika gbɛnazinaɔzi, asa aa á kú aa yákpalekeáno, aai á gbɛ ní f̀aalao ní lousisikpɛɔ guu. 18 Wa géáno b̀su gbáadeɔ ní kíaɔ k̀i ma yáí.

† 9:35 Mat 4.23 § 9:36 Nao 27.17, 1Kia 22.17 * 10:15 Daa 19.24-28

Bee a á gba zé àò dené ma seeladeò ù ní buipáleò. ¹⁹ Tó wà á kpámá, ásu bílike yá p'á o ge yá p'á á líwàò. Zibeezi Lua mé a yá p'á o sóso káé á léu. ²⁰ I ke áme á yá'oo, á Mae Nisína mé a sóso káé á léu.

²¹ Ẹ̀i ní dāunàò k'ò kpámá dea yáí. Maa maèò ní n'èò kpámá. N'èò b'ò ní de ní ní d'áò kp'è wà ní de. ²² Gb'èpii a zaágu ma yáí, áma gb'è p'ò z'èa gb'áa e a g'òò léwa a b'ò. ²³ Tó wàlè íadawá w'élèu, à bàalè ta a páleu. Siana mále oé, á e Isaili búsu w'élèò k'èlè píio, ò Gb'ènazín Né a m'ó. ²⁴ Iwae líò de a yádanèdelao. Z'òblenae líò de a diilao. ²⁵ Tó íwa a yádanède lea lè, ge tó z'òblena a dii lea lè, bee m'òwà. Tó wà t'òkpá uabeleè Beezebu, t'ò p'á a v'ái de beea ò wa kpa aà uadeñe.

²⁶ Asu víakenéò. Yá p'ò ulea píi a b'ò gupuuu, mé asiiyáe ku k'è wa g'í d'òio. ²⁷ A yá p'ò mále oé gusiau o gupuuu. A yá p'ò ále ma búnu guu kpáwák'è g'áaè. ²⁸ Asuli víak'è gb'è p'ò a'á gb'ède, aali f'ò aà nisína d'èòòñeò. Ali víak'è Luac, asa a f'ò gb'è ní a nisínao kaalè t'è guu píi. ²⁹ Wili g'òlegolen m'èn pla y'ía dalao lé? Kási an kee wá lí su t'òòlè á Mae lé saio. ³⁰ Ap'ò s'ò, baa á miká, a a lé d'ò. ³¹ Ayámeto ásu víak'èò. A b'èèè de g'òlegolen dasi'òl'a.

³² Gb'è p'ò z'èman'ò gb'èò aè, má z'èa'àn'ò ma Mae p'ò kú musu aè. ³³ Gb'è p'ò lelekpámazi gb'èò aè, má lelekpaa'ázi ma Mae p'ò kú musu aè.

³⁴ Ásu àò e ma m'ò k'è gb'èò a'áò na ní k'òò d'úníau no. Mi m'ò k'è gb'èò a'áò na ní k'òò yáí no, sema f'èl'a ní k'òò. ³⁵ Ma m'òè, k'è g'òè b'ò a de kp'è, n'òè b'ò a da kp'è, n'òz'èè b'ò a z'áda kp'è. ³⁶ Gb'è b'èdeò g'ò aà ib'èèò ù.† ³⁷ Gb'è p'ò ye a de ge a dazi demala i ka àò de ma íwa ùò. Gb'è p'ò ye a n'èg'òè ge a n'èzi demala i ka àò de ma íwa ùò. ³⁸ Gb'è p'ò i a líp'áak'òsa s'è àò t'èomazío i ka àò de ma íwa ùò. ³⁹ Gb'è p'ò a w'èni k'úa, w'ènipi a v'úaa'wà. Gb'è p'ò g'í a w'èni ma yáí s'ò, ade mé a'ò w'èni v'í.

⁴⁰ Gb'è p'ò á díle, ade ma díleè, mé gb'è p'ò ma díle gb'è p'ò ma z'í díleè. ⁴¹ Gb'è p'ò á n'abi díle aà á n'abik'è yáí a á n'abi ase a e. Gb'è p'ò gb'èmaa díle aà maak'è yáí a gb'èmaa ase a e. ⁴² Baa í nie, gb'è p'ò dà n'èè beèò doè ma íwak'è yáí, síana mále oé, a kua a aseawao.

11

Záa Da'ílèna z'ínàò (Luk 7.18-35)

¹ K'è Yesu yá beèò dà a íwa gb'èòñ k'uepl'òñe a láa, à b'ò w'e à g'è waasok'èi ní w'élèò guu, àlè yádané.

² Z'áa kua kp'èú a Kilisi yáke'òò mà, ò a a íwaeò z'í ³ aa aà laè, òme gb'è p'ò a m'ò ùa, ge w'áò w'èd'ò gb'èp'áleziè? ⁴ Ọ Yesu w'èmá à m'è: A g'e yá p'ò ále ma mé ále e o Z'áaè à me,

⁵ v'íàò lé gu'e, èèò lé t'áa'ò,
w'álè gb'áb'ò kusude'òñe,
sw'ádoò lé y'áma, g'èò lé vu,

mé taasid'èò lé baona waaso ma.*

⁶ Báaaden gb'è p'ò lí fu ma yáwao ù.

⁷ K'è gb'èp'ò t'á, Yesu ná Z'áa yá'oa bíla'ewa à m'è: B'ò a g'e gwai gb'áaui? Fee p'ò íana lé deedeè yá? ⁸ B'ò a g'e gwai sai? Gb'è p'ò p'okasa z'èè naaazi yá? P'okasamaadanaò Ìò ku kib'èè. ⁹ B'ò a g'e gwai wei? Anabi yá? Ao! Mále oé, a de se á n'abia. ¹⁰ Asa Z'áa yá wa ò taalau wà m'è:

† 10:36 Mis 7.6 * 11:5 Isa 35.5-6, 61.1

Má a zína gbae àà d̄baa zεκεκενε.†

¹¹ Slana mále oé, n̄e ne'ia guu ānabie i b̄o à kà Zāa Da'ilenawao. N beeo gbé p̄s de gbé kpeε ū kpala p̄s b̄o Lua k̄li gbéε guu deaála. ¹² Za ḡo p̄s Zāa Da'ilena waaso d̄aale e gbā, w̄ale k̄de w̄a e ḡε kpalapiu, ̄ w̄ale siu n̄i gbāao. ¹³ M̄oizi n̄i ānabio p̄ii d̄baa aa a ya'ò e à ḡε p̄ε Zāawa. ¹⁴ Tó á f̄s à sí, Zāapi mé Elia p̄s w̄a mè a m̄o ū.† ¹⁵ Gbé p̄s n̄de v̄l àà ȳapi ma.

¹⁶ Bó má gbāgb̄eε leεūoi? Aa de lán né p̄s aa ku ḡaae aale lezuk̄ōwae ¹⁷ aale me:

Wa kule p̄é, i ̄wāo.

Wa w̄enale sí, i ázla gbēgb̄eε.

¹⁸ Ké Zāa m̄o, ili p̄εε soo, ili v̄εemio, ̄ w̄a mè t̄aaδε. ¹⁹ Ké Gbēnazin Né m̄o, i p̄oble, i imi, ̄ w̄a mè: Asiade w̄eminae, ̄ sin̄a n̄i luayādansaiε gbēnae! Ama w̄l Lua ̄n̄o d̄s a ȳakea gbewae.

Yesu z̄ada w̄éleε dēwa (Luk 10.13-15)

²⁰ ̄ Yesu f̄leε z̄ad̄o w̄éleε p̄s à a dabudabu daside k̄eε gb̄εwa, ké aai n̄selileo ȳái. ²¹ A mè: Waiyoo K̄olazenideε! Waiyoo Besaidadeε! Tó w̄a dabudabu p̄s má k̄éε k̄é Tii n̄i Sid̄o ȳaa, § d̄s w̄élepideε z̄w̄ankasa k̄akarila, aa b̄usuk̄a n̄i miu n̄selileε seela ū. ²² Mále oé, ȳákpalekeεḡōz̄l á ladama a de Tiideε n̄i Sid̄oε p̄s. ²³ A Kapenaudeε s̄s á f̄s gb̄a z̄s Luawa ȳà? Wa ̄z̄s̄ázie e bedau.* Asa tó w̄a dabudabu p̄s má k̄éε k̄é S̄ōd̄ō ū ȳaa, d̄s a ku e n̄i a gb̄ao.† ²⁴ Mále oé, ȳákpalekeεḡōz̄l á ladama a de S̄ōd̄ō ū p̄s.

Kámaboa Yesu k̄li (Luk 10.21-22)

²⁵ Zibeez̄l Yesu mè: Baa, musu n̄i z̄l̄eε Dii, ma n̄ s̄aak̄e, ké n̄ ȳáε beε ūle ȳād̄n̄aε n̄i ̄n̄ōdeε, mé n̄i ̄l̄o lad̄ns̄aioε. ²⁶ Ao, Baa, bee k̄angu m̄aa. ²⁷ Ma Mae p̄p̄ii n̄ám̄eε ma ̄z̄l. Gb̄eε Lua Né d̄s̄o, mé i ke Mae Lua b̄asio, mé gb̄eε Mae Lua d̄s̄o, mé i ke àà Né n̄i gb̄é p̄s Népi yei à à ̄l̄n̄eε b̄asio.

²⁸ A m̄o ma k̄li á gb̄é p̄s á asosea a k̄pasa p̄ii, mí á gba z̄é à kámabo. ²⁹ A ma zuu sé, i ȳadada ma k̄li, á s̄s i n̄ini, asa má buse mé ma n̄de nie. ³⁰ Asa bea n̄i ma zuuo z̄l'uo, mé ma aso gb̄iao.

12

Kámaboḡōz̄l (Maa 2.23-3.6, Luk 6.1-11)

¹ Bee gb̄ea Yesu lé p̄a bl̄ew̄embua kámaboḡōz̄l. N̄ana lé àà Īwaε de, ̄ aa p̄w̄ena w̄olo, aale só.* ² Ké Falisio è, ̄ aa ò Yesue: N̄ Īwaε gwa, aale ȳá p̄s w̄ili ke kámaboḡōz̄l ke.† ³ ̄ Yesu òné: I kyoke á è lá Davidi k̄é n̄i a gb̄éε ḡō p̄s n̄ana lé n̄i deo lé? ⁴ A ḡε Lua ua, à p̄εε p̄s wa k̄ale Luaε s̄o, p̄εε p̄s āapi n̄i a gb̄éε aa a soa z̄é v̄lo, sema sa'onaε b̄asio.† ⁵ Ké sa'onaε p̄s aa ku Lua ua kámaboḡōz̄l lé b̄o ḡōpi ȳá kpe mé aa t̄aaε v̄l s̄o, i a kyoke á è M̄oizi ikoȳá guuo lé?§ ⁶ Mále oé: P̄s

† 11:10 Mal 3.1 ‡ 11:14 Mal 3.23 § 11:21 Isa 23.1-18 * 11:23 Isa 14.13-15 † 11:23 Daa 19.24-28 * 12:1 Iko 23.25 † 12:2 B̄a 34.21 † 12:4 1Sam 21.1-6, Lev 24.9 § 12:5 Nao 28.9-10

pó a zɔɔ de Lua uaa ku la. ⁷Tó á yáε bee midɔε, gb̄εkeεakɔε ɔ má yei, i ke sa'oa no,* dɔ yáa i yáesaideɔ táae eo. ⁸Asa Gb̄ēnazl̄n Né iko ví kámabogɔɔwae.

⁹Ké Yesu b̀ we, ɔ à ḡè ní lousisikp̄eu. ¹⁰Ḡɔe pó a ɔ imia ku we. Ké gb̄eɔ ye yáda Yesula yáí, ɔ aa àà là aa m̀: Gb̄égb̄āgb̄āa zεví kámabogɔɔzla? ¹¹Ǿ Yesu w̄emá à m̀: A déme aɔ s̄á ví, a zuwá eu kámabogɔɔzla, a ḡé boio ni? ¹²Gb̄ēnazl̄na de s̄āa zɔɔ. Aȳameto maakεa kámabogɔɔzla zεví. ¹³Ǿ Yesu ò ḡɔepie: N n ɔpi poo. A p̄o, ɔ à s̀u à gb̄eu wásawasa lá adowa. ¹⁴Ǿ Falisio b̀le ḡé lekpaali Yesuzi, lá aa ke wà àà de.

Zikena p̀ Lua s̀

¹⁵Yesu d̄s, ɔ à g̀ we. Bíla b̀ teàzi, ɔ à ní gȳaeɔ gb̄āgb̄ā pii, ¹⁶à ḡíné aa a t́ fáaa. ¹⁷Beewa Lua yá p̀ anabi Isaia òε bee k̀, à m̀:

¹⁸Ma zikena p̀ má s̀n ke,
ma yenzide p̀ aà yá í kamagu.
Má a Nisna pisiwá,
i yáze de da buioε.

¹⁹A lekpaakeo, a palamáó,
gb̄eε a aà zɔa ma d̄o ḡāaeo.

²⁰A fee ekpaazεua éo,
a filia ȳēεna deo,
ɔ a to yáze de m̄ɔ ɔda z̄aa.

²¹Bui pii wé aɔ d̄oàzi.†

Táagoa

(Maa 3.20-30, Luk 11.14-23)

²²Ǿ wà m̀ Yesue ní táade vía p̀ a léna naaleao. Yesu aà gb̄āgb̄ā, àle yá'o sa, àle gu'e. ²³Ǿ yápi d̄i bílawa pii aa m̀: Davidi Buiipi yá m̄ɔɔ? ²⁴Ké Falisio mà, ɔ aa m̀: Gb̄éε bee a f̄s̄ táa gonéó, mé i ke ní táaɔ kía Beezebu gb̄āao bàasio.‡ ²⁵Yesu ní láasoo d̄s, ɔ à m̀: Kpala p̀ a gb̄éɔ íbelesè ní k̄so a midε. W̄éle ge ua p̀ a gb̄éɔ íbelesè ní k̄so a ḡs̄ bezi úe. ²⁶Tó Set̄au lé a gb̄éɔ goné, à íbelesè ní azlaon we. Aà kpala aɔ zεa kpelewa ni? ²⁷Tó Beezebu gb̄āa miɔ táagoomá be, á gb̄éɔ í go ní dé gb̄āao s̄s̄ ní? Beewa ázla gb̄éɔ yá'likpáwá. ²⁸Lá Lua Nisna gb̄āa ɔ mále táagoomá, à d̄s̄ ké kía p̀ Lua kpà m̀ a guun we.

²⁹Kpelewa gb̄é a ḡé ɔsa gb̄āa kp̄eu à aà p̄ɔ s̄le, mé i ke à aà yè ḡla bàasio ni? Aà yea gb̄ea ɔ a aà kpé ȳε sa. ³⁰Gb̄é p̀ de ma gb̄é úo á ma íbeεε, mé gb̄é p̀ lé p̀ k̄aaamanɔ, àle fáaaε. ³¹Aȳameto mále oé, Lua a gb̄éɔ ké ní ní duunao ní a t́ b̄èε p̀ aa s̄iɔ pii, áma a gb̄é p̀ à a Nisna t̄b̄ēεs̄i k̄eo. ³²Tó gb̄é yá d̄ò Gb̄ēnazl̄n Néwa, Lua a aà ké, áma tó gb̄é yá d̄ò Lua Nisnawa, Lua a ade k̄é d̄únia tiaε bee guuo ge a p̀ lé m̀.

Gb̄é d̄sa a yakεawa

(Luk 6.43-45)

³³Tó n lí maa bà, a né ɔ maac. Tó n lí vái bà s̄s̄, a né ɔ váie. Asa libe wí lí d̄s̄wá.§ ³⁴Gb̄ēnazl̄n píligonaɔ!* Ké á vái, kpelewa á f̄s̄ yāmaa oi? Asa yá p̀ k̄ò s̄s̄u ɔ lé í o. ³⁵Gb̄ēmaa í maa b̄o a s̄s̄ maa guue. Gb̄ēváí s̄s̄ í vái b̄o a s̄s̄ vái guue.

* 12:7 Oze 6.6 † 12:21 Isa 42.1-4 ‡ 12:24 Mat 9.34 § 12:33 Mat 7.20 * 12:34 Mat 3.7

36 Málε oé: Yákpalekegɔɔzi gbéɔ ní yáfaasai pɔ aa ò séle siu Luae pii. 37 Asa yá pɔ ní ò mé a yánakpama ge ɔme a yádanla.

Seelagbeaa Yesuwa
(Maa 8.11-12, Luk 11.29-32)

38 ɔ Mɔzizi ikoyádanedeɔ ní Falisieɔ ò Yesue: Mae, wá ye ñ seelae ke wá e. 39 ɔ Yesu wémá à mè: Gbágbē vái luanaaikensaiɔ mé lé seela gbeaa. Má seelae kenéɔ, sema ánabi Yonasi pɔ. 40 Lá Yonasi kè kpò gbèñe gbeɔ guu fáane ní gwáasínao e gɔɔ áaɔ, màa Gbénazín Né a ke téenau fáane ní gwáasínao e gɔɔ áaɔ.† 41 Yákpalekegɔɔzi Ninivadeɔ fele yáda gbágbēɔlae. Asa ké aa Yonasi waaso mà, aa ñsɛllíe,‡ mé gbé pɔ a zɔɔ de Yonasia ku la. 42 Yákpalekegɔɔzi gɛɔmidɔkí oi nɔe kía a fele yáda gbágbēɔlae. Asa nɔɛpi bɔ za tɔle léwa, à mò Salomɔɔ ñnɔyá maie,§ mé gbé pɔ a zɔɔ de Salomɔɔa ku la.

Táa taa a sɔziwa
(Luk 11.24-26)

43 Tó wá táa gò gbéɛ, Ìb liaaliaa gugiiu àò gbé wɛlele à diè. Tó í eo, 44 ɔ í me: Má ɛa ta ma sɔziwae. I ɛa tawá, í e a be ado à zu'ò, à azíla kèke wásawasa. 45 ɔ í ge táa pɔ an vái dealaɔ séle mèn sopla à suɔnɔ, aai diè. ɔ gbépi gwea gbɛzā vái í de a káaua. Gó doupi mé a gbágbēɔ bua sɔ.

Yesu daɔ
(Maa 3.31-35, Luk 8.19-21)

46 Ké Yesu lé yá'o bílae, ɔ aà da ní aà dáunaɔ ká, aa zè bàasi, aa ye aà yáí. 47 ɔ wa òè: N da ní n dáunaɔ zea bàasi, aa ye n yáí. 48 ɔ Yesu a zāsí gbépiwa à mè: Dème ma da ge ma dáunaɔ úi? 49 ɔ à ɔdò a íwaɔwa à mè: Ma da ní ma dáunaɔn ke. 50 Asa gbé pɔ í ma Mae pɔ kú musu pɔɛá ke mé ma dáuna ge ma dáe ge ma da ú.

13

Pɔwenkeɛle
(Maa 4.1-20, Luk 8.4-15)

1 Gɔɔ doupi zí Yesu bɔ be à gè zòle ísidale. 2 Wá kàaaaazi dasidasi, ɔ à gè zòle gó'ílena guu, gbépii gò sia ísidale. 3 ɔ à yálèúndé dasi à mè: Zɔɛe mé bɔ gè pɔwenakelele. 4 Lá àle keele, ɔ a keeɔ lèle zé guu, báɔ mɔ blè. 5 A keeɔ lèle gbɛɛɛena musu, gu pɔ tɔle gèeleuo, ɔ aa bòle gɔɔ ké tɔle gèele weo yáí. 6 Ké íatè gbáakù, aa tekù aa giigàga, ké aa zína vío yáí. 7 A keeɔ lèle le guu, ɔ le fèle kùaaamá. 8 A keeɔ lèle tɔle maau, aa fèle ne'í, a keeɔ wén basɔbasɔ, a keeɔ baaɔbaaɔ, a keeɔ baakwikwi. 9 Gbé pɔ ñsɛ ví aà yápi ma.

10 ɔ Yesu íwaɔ sɔaaazi aa aà là aa mè: Bóyáí níle yá'oné ní yálèútaoi? 11 ɔ a wémá à mè: Lua á gbá zé à kpala pɔ bɔ a kfi asiib dɔ, áma í ní gba zé. 12 Asa gbé pɔ pɔ ví, Lua a káffí e à fèè. Gbé pɔ pɔe ví sɔ, baa yɔɔna pɔ a ví, Lua a siwàe.

13 Ayámeto málε yá'oné ní yálèútao, asa aai gugwa pɔɛ'esai, mé aai swákpá yámasaie. 14 Lua yá pɔ ánabi Isaia ò kè má, à mè:

Baa tó aa swákpá maamaa, aa yáe mao,
baa tó aa webli maamaa, aa pɔe eo.

15 Asa an ñsɛ paaao, ké aasu ñnɔkúo yáí,

† 12:40 Yon 2.1 ‡ 12:41 Yon 3.5 § 12:42 1Kia 10.1-10

an swá gbāa, ké aasu yāmao yáí,

an wé kūaaa, ké asu kēo yáí.

Aa ye ea sua mà ní gbágbāo.*

¹⁶ Baaadeɔn á ũ, ké á wé lé gu'e, mé á swá lé yāma. ¹⁷ Sīana mále oé: Anabiɔ ní gbēmaao ku dasi aa ye pɔ́ pɔ́ ále eɔ e, aai eo. Aa ye yá pɔ́ ále maɔ ma, aai maɔ.

¹⁸ A pówenkelea yāma sa. ¹⁹ Tó gbé kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi yāmá mé i d̄so, Setāu í mɔ́ pɔ́ pɔ́ wa t̄s̄ à s̄s̄ guupi siwāe. Pówena pɔ́ l̄le zé guu min we. ²⁰ Pówena pɔ́ l̄le gbeseɛnawa s̄s̄, bee mé yá pɔ́ gbé mà a s̄i ḡs̄o ní pɔ́nao ũ. ²¹ Lá yápi z̄ina ví àa guuo, líi ke gɔɔploa. Tó taasi àa lè ge tó wāle íadawá yápi yáí, í fu ḡs̄o.

²² Pówena pɔ́ l̄le le guu de yá pɔ́ gbé mà, s̄ d̄unia yákaakea ní yea àizeio k̄uaawa ũ, s̄ í ḡs̄ àisai. ²³ Pówena pɔ́ l̄le t̄ole maau de yá pɔ́ gbé mà mé a d̄s̄ ũ. I káfiake leɛ basɔbasɔ ge leɛ b̄aaɔbaaɔ ge leɛ baakwikwi.

Yalɛua ní kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi

(Maa 4.30-34, Luk 13.18-21)

²⁴ Yesu yápale l̄eɛúné à mè: Lá kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi den ke: Gbēe mé ése maa t̄s̄ a bua. ²⁵ Gɔɔ pɔ́ wāle í'o, s̄ àa íbee mɔ́ papaa kà ésepiu, s̄ à ḡz̄ea. ²⁶ Ké ése n̄s̄í, ále pia, s̄ papaa b̄o gupua. ²⁷ ɔ́ h̄ude z̄ikenaɔ m̄o òè: Dii, blewena ní t̄s̄ n buao lo. Papaa b̄o má ní? ²⁸ ɔ́ à òné: Íbee mé bee kè. ɔ́ z̄ikenaɔ òè: N ye wá ge wolewole yá? ²⁹ ɔ́ à mè: Aawo! Tó ále wolewole, á ése woleòe. ³⁰ A to aa fele s̄ānu e p̄okekegɔɔ, mí o p̄okekenaɔne aa papaapi kē gla, aai a gbakpa té pɔ́ ũ, aai gbasā ése keke ka ma d̄s̄u.

³¹ Yesu yápale l̄eɛúné l̄o à mè: Kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi de lán dò bui pɔ́ gbēe se t̄s̄ a buawae. ³² A wéna keleu de pówenaɔla pii, āma tó à f̄le, í z̄s̄ok̄u de dò buiɔla pii. Í líi ke, s̄ b̄āo í mɔ́ pépe a ḡs̄naowa.

³³ Yesu yápale l̄eɛúné à mè: Kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi de lán p̄eese'ese pɔ́ n̄e se kà p̄eeti zaa le āaɔ guu a lía piiwa.

³⁴ Yesu yá bee ò bílae ní yalɛuao, i yāe oné yalɛuane saio, ³⁵ ké yá pɔ́ ānabi ò ke yáí, asa à mè: Má yalɛúné,

má yá pɔ́ ulea za d̄uniakalegɔɔ oné.†

³⁶ ɔ́ Yesu bíla tò we à tà b̄e. Aà íwaɔ s̄s̄aazi aa mè: Bua papaa yá b̄oolekewēe.

³⁷ ɔ́ a òné: Blewent̄s̄naá Gbēnaz̄ín Née. ³⁸ Buaá d̄uniae. Blewenaá kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi gbéɔne. Papaaá gbēv̄aioɔne. ³⁹ Íbee pɔ́ ní t̄s̄á Ibiisie. P̄okekeaá d̄únialaagɔɔe. P̄okekenaá malaikaɔne. ⁴⁰ Lá wí papaa kē káteu, màa a ke d̄únialaagɔɔ. ⁴¹ Gbēnaz̄ín Né a a malaikaɔ gbae aa gbēsāsānaɔ ní v̄aikenaɔ bole a kpala gbéɔ guu pii, ⁴² aai ní ká té pás̄í guu. We aa s̄ɔbu aa ɔdi ní musu. ⁴³ ɔ́ gbēmaao aao teke lán íat̄ewa kpala pɔ́ bɔ́ ní Mae kíiu.‡ Gbé pɔ́ n̄se ví àa yápi ma.

⁴⁴ Kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi de lán àizee pɔ́ ulea buawae. Ké gbēe b̄òwà, a kēke ùle, s̄ p̄na guu à tà à pɔ́ pɔ́ á v̄l̄o yia pii, s̄ à buapi lù.

⁴⁵ Lá kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi den ke l̄o. Laatana mé lé òso maaɔ wele. ⁴⁶ Ké à òso òde é, s̄ à tà à pɔ́ pɔ́ á v̄l̄o yia pii, s̄ à òsopi lù.

⁴⁷ Lá kpala pɔ́ bɔ́ Lua kíi den ke l̄o. Wà táalu zù ísiau, à kpò bui pii kù. ⁴⁸ Ké à pà, wa gāle buàò s̄is̄ia, s̄ wà z̄òle wà a maaɔ plè wa kà gbíu, wà a v̄aio k̄òle.

* 13:15 Isa 6.9-10 † 13:35 Sou 78.2 ‡ 13:43 Dan 12.3

49 Maa a ke dúnialaagɔɔ. Malaikaɔ mɔ gbɛvãio sɛle aa ní bɔle gbɛmaɔ guu, 50 aa ní ká té pásí guu. We aa ɔɔbu aa ɔdi ní musu. 51 ɔ Yesu ní lá à mè: A yá beɔ mi dɔ̀s sa píia? Aa wèwà aa mè: Ao! 52 ɔ a òné: Tó Mɔzi ikoyádanede kpala pɔ̀ bɔ̀ Lua kfi yádàda, aɔ de lán uabele pɔ̀ i pɔ̀ dafu ní a zio bɔ̀ a làasi guuwaɛ.

Nazaletideɔ gia Yesu náaikɛi
(Maa 6.1-6, Luk 4.16-30)

53 Ké Yesu yá beɔ lɛɛúné a làa, à bɔ̀ we. 54 A gɛ gu pɔ̀ à nɛblèu, ɔ à yádáné ní lousisikpɛu. Aa yá bɔ̀ ní sae aa mè: A ɔnɔ ní dabudabu beɔ sè má ní? 55 Li'ána nén àà ùo lé? Aa da tɔn Maliamao lò? Aa dāunaɔn Zaaki ní Yosefuo ní Simɔɔo ní Yudaɔ ùo lò? 56 Aa dāeɔ kúwanɔ lao lé? A yá beɔ è má pii ní? 57 ɔ bee tò aai àà náaikɛo. Yesu òné: Anabi lí bɛɛsaio, sama aà be wéleu ní aà uao bàasio. 58 I dabudabuke we bílao, ké aai àà náaikɛo yáí.

14

Zaa Da'ilena gaa
(Maa 6.14-29, Luk 9.7-9)

1 Gɔɔ bee búsupi kí Elodi Yesu bao mà. 2 ɔ a ò a íwaɔne: Gbɛpiá Zaa Da'ilenaɛ. Gábɔɛ. Bee yá mé tò à gbāa'è, àle dabudabu ke. 3 Asa Elodi Zaa kù yāa, à mɔkàwà à àà dàkpɛu a dāuna Filipi na Elodia yáíe. 4 Ké Zaa ío òè: N Elodia vía nɔ ù zé vío.* 5 Elodi ye à aà de, àma àle víake bílae, asa aa àà ànabike síe.

6 Elodi ia dikpɛ zí, Elodia nenɔn gbāa ɔwá gbɛ́ pɔ̀ mɔ̀ weɔne, ɔ à kè Elodie na maamaa. 7 ɔ à legbè à mè: Má sí ní Luao, má n gba pɔ̀ pɔ̀ n a wabikèa píi. 8 ɔ aà da yádàè, ɔ népi mè: Ma gba Zaa Da'ilena mi pelentiu la tia. 9 ɔ kíapi pɔ̀ yà, àma lé pɔ̀ a gbè blɛblenaɔ wáa yáí ɔ à mè wà kpawá. 10 ɔ à gbɛ́ zí Zaa Da'ilena mi zɔ́i kpéu. 11 Ké wá mɔ̀ ní aà mio pelentiu, wa kpá népiwa, ɔ à gèò a dae. 12 ɔ Zaa íwaɔ mɔ̀, aa aà ge se ví, ɔ aa gè wa ò Yesue.

Yesu blekpaa gbɛɔn òaasɔɔo lɛɛ sɔɔɔwa
(Maa 6.30-44, Luk 9.10-17, Zaa 6.1-15)

13 Ké Yesu yápi mà, ɔ à gè gó'ilena guu, àle gé gusaena ké àò ku ado. Ké gbéó mà, aa bɔ̀ wéle ní wéleɔ dasidasi, aa pèleaazi kèse. 14 Ké Yesu bɔ̀ gó guu, à bíla è, ɔ aa kèè wènaù, ɔ à ní gyáeɔ gbàgbāné. 15 Ké oosi kè, aà íwaɔ sàaazi aa mè: Gueá sɛgbāe, mé latè i gɔ̀ bíla ío. Gbɛ́ gbae aa ta wéleɔ guu, aa poblea weele lú. 16 ɔ Yesu òné: I ke aa ta teasio. A pɔ̀ kpámá aa ble. 17 ɔ a òè: Pèe mèn sɔna ní kpò mèn plao ɔ wá ví la. 18 Yesu òné: A mɔome la. 19 A ò gbɛpiɔne aa zɔ́le sɛwa, ɔ à pèe mèn sɔo ní kpò mèn plaopi sè, à weɛsè musu à báaadàu. ɔ à pèepi è'è kpà a íwaɔwa, aa kpaalè bílae. 20 Ampii aa poble wá kà. ɔ wá a mɔna pɔ̀ fɛ̀ɔ sèle gbí kuepla pai.† 21 Gɔɛ pɔ̀ aa pobleò kà gbɛɔn òaasɔɔo lɛɛ sɔo (5.000) taawa, nɔeɔ ní néò bàasi.

Yesu tda'oa isidaa
(Maa 6.45-56, Zaa 6.16-25)

22 ɔ Yesu nàe a íwaɔwa gɔ̀ɔ aa gɛ́ gó guu, aa dɔaaɛ isida baale e àò bíla gbae. 23 An gbaea gbae à dède sísl musu wabikɛi Luawa ado. Gu lé si, a ku we ado. 24 Gópi zàkú ní gɔ̀sɔ́leɔ, ɔ zàa'iana kàka lé dae, í lé a za'ɔwá. 25 Gufɛne Yesu be ía, àle gé a íwaɔ kfi. 26 Ké aa aà è be ía, ɔ sɔ̀ kèngu aa mè: Gyaadee! Aa wiilè ní

* 14:4 Lev 20.21 † 14:20 2Kia 4.42-44

víao, ²⁷ 5 Yesu òné g̃òò à mè: A s̃d̃il̃e, máme! Asu to vía á k̃úo. ²⁸ Ǿ Pĩe òè: Dii, tó ñm̃e, to mà táa'ò ía mà m̃o ñ k̃íi. ²⁹ Ǿ Yesu mè: M̃ó! Ǿ Pĩe b̃ò g̃ó guu a be ía, àl̃e gé aà k̃íi. ³⁰ Ké a è Íana lé a pá, 5 vía aà k̃ú, àl̃e kp̃ále, 5 à wiil̃è à mè: Dii, ma suaba. ³¹ Weg̃òò Yesu òb̃ò à aà k̃ú, 5 a òè: Luanaaif̃eñende! B̃óỹai ñ seak̃èi? ³² Ké aa g̃é g̃ó guu, Íana láa. ³³ Ǿ gb̃é p̃ó aa ku g̃ó guu k̃ùl̃è aa mè: Lua Ñén ñ ù síana.

³⁴ Ké aa bùa baa, aa kà Geñezaleti bùsuu. ³⁵ Wekt̃ide Ǿ Yesu d̃̃, 5 aa aà bao f̃áaa bùsupiu píi, 5 wà m̃òè ñ gỹae Ǿ píi. ³⁶ Wà wabik̃èwà, baa aà ula lé, wà e ok̃awà. Ǿ gb̃é p̃ó ok̃awà Ǿ gb̃agh̃a píi.

15

Felekaaya (Maa 7.1-13)

¹ Falisio Ǿ ñ M̃ozi ikoỹadañe de Ǿ b̃ò Yelusaleũ aa m̃ò Yesu k̃íi, 5 aa aà là aa mè: ² B̃óỹai ñ íwaa lío wà dezi Ǿ felekaaya k̃úao ni? Aali Ǿ pi lá felekaaya díl̃ewa aa gb̃asa p̃obl̃eo. ³ Ǿ Yesu a z̃asim̃a à mè: B̃óỹai i p̃ak̃pa yá p̃ó Lua díl̃e Ǿzi i Ǿ felekaaya k̃úai? ⁴ Asa Lua mè, àl̃i á de ñ á dao kp̃elae.* A mè l̃o, gb̃é p̃ó a de ge a da kp̃eb̃ò, wà ade de.† ⁵ Ap̃io s̃ó i m̃e tó gb̃é ò a de ge a dae, p̃ó p̃ó á ṽí à d̃oórl̃e g̃ò Lua p̃ó ùe, ⁶ ade b̃ò ñ kp̃elaa yáun we. Beewa i Lua yá b̃ade á felekaaya k̃úaa yáí. ⁷ M̃oafilide Ǿ! Anabi Isaia d̃òaa á yá'ò wásawasa à mè:

⁸ Bui bee í Lua kp̃ela ñ léoe,
an s̃ó kuwà l̃o.

⁹ Aaí Ǿ aà sisi p̃ae,

gb̃eñazina ikoỹa Ǿ aai dané.‡

Yá p̃ó í to wà gb̃ale (Maa 7.14-23)

¹⁰ Ǿ Yesu bíla laai sisi à mè: A swák̃pa yáma. ¹¹ I ke p̃ó p̃ó í g̃é léu mé lí tó gb̃é gb̃al̃eo. Yá p̃ó í b̃ò léu mé í to gb̃é gb̃al̃e. ¹² Ǿ aà íwaa s̃òaazi aa mè: N d̃ó ké Falisio yápi mà, à z̃ò ñ p̃owao lé? ¹³ Yesu wem̃á à mè: P̃ó p̃ó ma Mae p̃ó kú musu i t̃so, a wol̃e. ¹⁴ A ñ tó we. Vía d̃oanaone! Tó vía d̃òaa víae, an pla ñpii aa zu eue. ¹⁵ Pĩe òè: Yápi b̃òolekew̃e. ¹⁶ Ǿ Yesu mè: E tia i ònok̃úoa? ¹⁷ A d̃ó ké p̃ó p̃ó g̃é léu í ta gb̃eeu, 5 wí a bíik̃pekeo l̃ò? ¹⁸ Yá p̃ó b̃ò léu s̃ó à b̃ò s̃ó guue. Ǿme í to gb̃é gb̃al̃e. ¹⁹ Asa za s̃ó guu 5 láasoo ṽai i b̃ou: Gb̃éde, wúlea ñ gb̃ep̃ale ño, gb̃as̃íkea, kp̃ái'oa, yád̃oama ñ gb̃és̃s̃ao. ²⁰ Yá beeo mé í to gb̃é gb̃al̃e. P̃oblea opisai lí tó gb̃é gb̃al̃eo.

Buipale ñe wabik̃e (Maa 7.24-30)

²¹ Ǿ Yesu b̃ò we à g̃é Tii ñ Sid̃o bùsuu. ²² Kanaa ñoe ku bùsupiu, à m̃ò wiil̃èwà à mè: Dii, Davidi Bui, ma w̃eñagwa. Táa lé íada ma neñoeñawa maamaae. ²³ Ǿ Yesu i wewào. Aa íwaa s̃òaazi, aa wabik̃èwà aa mè: Ñoe pi yá, asa aó téwázi ñ wiioe. ²⁴ Yesu wem̃á à mè: Isail̃io ṽúaaa lán s̃awae. An k̃íi 5 Lua ma z̃úu ado. § ²⁵ Ǿ ñoe pi m̃ò k̃ùl̃è à mè: Dii, ma ía. ²⁶ Yesu òè: A maa ké wà néo ble se ze gb̃ẽneo. ²⁷ Ǿ ñoe pi mè: S̃lanae Dii! Baa ñ beeo gb̃ẽo í ble kasona

* 15:4 B̃a 20.12 † 15:4 Lev 20.9 ‡ 15:9 Isa 29.13 § 15:24 Mat 10.5-6

ń pòlo dúníau aɔ poloa musue. 20 ǃ Yesu a ńwaɔ lepàpa aasu o gbèe Mesiin a ũo.

*Yesu a gaa ń a vuao ya'oa
(Maa 8.31-38, Luk 9.22-26)*

21 Za gɔɔ bee 5 Yesu lé a Yelusaleŭ gea piliwà a ńwaɔne à mè, sema à taasike gbèzɔɔ ń sa'onkiaɔ ń Moizi ikoyádanedeɔ ɔzɪ, aai a de, í vu a gɔɔ áaɔdezi. 22 ǃ Piɛɛ aà sɪsi gusae, àle giè à mè: Sue Dii! Bee a n leo! 23 ǃ Yesu lili ò Piɛɛɛ: Gomɛɛ we Wetáũ! N ye zezɔmeɛɛ, asa n láasoóá Lua pɔ no, gbɛnazɪna pɔɛ.

*Yesu lia
(Maa 8.34-9.13, Luk 9.23-36)*

24 ǃ Yesu ò a ńwaɔne: Tó gbé ye ke ma ńwa ũ, aà gi azía wɛnizi, i a lipáakɔa sé, i temazi. 25 Gbé pɔ ye àɔ a wɛni kúa, wɛnipi a vúaawà. Gbé pɔ gí a wɛnii ma yáí sɔ, ade mé aɔ wɛni vi.† 26 Tó gbé dúnia búu è mé à kúa ziawa, bɔ ài bee vii? Bɔ gbé a flaboð à zia'ei? 27 Asa Gbɛnazɪn Né a ea mɔ a Mae gawi guu ń a malaikaɔ, i flabo baadeɛ a yákeawa.§

28 Slana mále oé, gbé pɔ aa ku laeɔ gao, aa Gbɛnazɪn Né e, àle mɔ kía ũ.

17

1 Gɔɔ soolo gbɛa Yesu Piɛɛ ń Zaakio ń aà dáuna Záao sèle gèrɪno gbèsiɪsi lesɪ musu ńtɛɛ. 2 ǃ à lí ń wáa. Aà oa lé teke lán latɛwa, mé aà ulaɔ gɔ púntaitai. 3 ǃ Moizi ń Elia bɔ mòmá, aale ya'ò ń Yesuo. 4 ǃ Piɛɛ ò Yesue: Dii, a maa wàɔ ku la. Tó ń yei, má lákpe do mèn áaɔ, n pɔ do, Moizi pɔ do, Elia pɔ do. 5 Gɔɔ pɔ àle ya'ò, luabɛpuana tekea kùńla. ǃ aa lɔɔ mà luabɛpuanapi guu à mè: Gbèɛ beea ma Né mɛndona yenzideɛ, aà yá í kamagu. A aà yáma.* 6 Ké aà ńwapio lɔɔpi mà, vía ń kú maamaa, aa wùle ń gbɛɛu. 7 ǃ Yesu sɔńzi à ɔnámá à mè: A fele, ásu víakeo. 8 Ké aa wesè musu, aai gbèe eo, sema Yesu ado.

9 Gɔɔ pɔ aale pila gbèsiɪsi piwa, Yesu dílené à mè: Asu yá pɔ á è o gbèe mao e Gbɛnazɪn Né ge bɔɔ gau. 10 ǃ aà ńwaɔ aà là aa mè: Bóyáí Moizi ikoyádanedeɔ í o Elia mé a dɔaa moí?† 11 ǃ a wémá à mè: Elia a mɔ slanaɛ, i ea yápii keke. 12 Ama mále oé: Elia mò kɔ,† wi aà dɔo, 5 wà ń pɛá dàè. Maa wa Gbɛnazɪn Né wetá lɔ. 13 ǃ aà ńwaɔ dɔ kɛ Zaa Da'ílɛna yá àle oné.

*Yesu ne gɔɛ táade gbágbaa
(Maa 9.14-32, Luk 9.37-45)*

14 Ké aa kà bíla guu, gɔɛɛ mò kùle Yesue 15 à mè: Dii, ma né wɛnagwa, asa gbakɔɔndeɛ. I taasike maamaaɛ, ń léle téu ge íu mɔɔmɔɔɛ. 16 Ma mɔaàno n ńwaɔne, aai fɔ aà gbàgbáɔ. 17 ǃ Yesu mè: Gbágbɛ kolea luanaaikensaiɔ! Máɔ kúána e bɔɛ ni? Máɔ menakeáno e bɔɛ ni? A mɔmɛeaàno la. 18 Yesu gí táaɛ, 5 à gò ńpiwa, à gbàgbá wegɔɔ.

19 Bee gbɛa Yesu ńwaɔ sɔáazi ńtɛɛ, aa aà là aa mè: Bóyáí wa fua táapi goi? 20 A wémá à mè: Ké á Lua náai ví bílao yáíe. Slana mále oé: Tó á Lua náai ví a gbène kà efɔ wɛnawa, mé á ò gbèsiɪsɛ beee aà fele la aà gé le, a feleɛ. Yáe a á fuo. 21 Wabikea ń lɛyeao mé í táa bee taa go.

† 16:25 Mat 10.38-39 § 16:27 Sou 62.13 * 17:5 Mat 3.17 † 17:10 Mal 3.23 † 17:12 Mat 11.13-14

Yesu a gaa ní a vuao yá'oa
(Maa 9.30-32, Luk 9.43-45)

²² Gɔɔ pɔ́ a kú ní a íwaɔ sánu Galile, a óné: Sema wà Gbēnazlín Né kpámá,
²³ wi aà de, i vu a gɔɔ àaɔdezi. ɔ an pɔ́ yà maamaa.

Lua kpé wè'ɔa flaboa

²⁴ Ké aa kà Kapenaü, Lua kpé ɔsinaɔ mò Piεε là aa m̀: A yādanede lí wè'ɔa kpao lé? ²⁵ Piεε wè má à m̀: I kpá. Ké Piεε lé gē ua, Yesu d̀aa òè g̀ò: Simɔɔ, deɔ dúniaε bee kíaa í wè'ɔa ge asea símái? An néɔ yà, ge gbēpáleɔne? N yápi é kpelewai? ²⁶ Piεε m̀: Gbēpáleɔne. Yesu òè: Tó beewae, an néɔ bàa kuo. ²⁷ Ama ké wá yá sù ɔmáɔ yáí, gé kokoa dai ísidaa. Kpò sèia pɔ́ ní kù, ñ a lé wēaa, ný'ɔ ɔa e a guu. Bee se kpámá, mapi ní mpio p̀ ú.

18

Tɛa Yesuzi lán néwa
(Maa 9.33-48, Luk 9.46-48, 15.3-7)

¹ Zibeezi Yesu íwaɔ mò aà là aa m̀: Déme deńla kpala pɔ́ b̀ Lua kíi gbéɔ guui? ² ɔ Yesu néfēnenae sísi zè ní ae ³ à m̀: Siana mále oé, tó i lile a g̀ lán néwa, á gē kpala pɔ́ b̀ Lua kíi guuo. ⁴ Gbé pɔ́ azia s̀aa à g̀ lán néfēnenae beewa mé deńla kpala pɔ́ b̀ Lua kíi gbéɔ guu. ⁵ Gbé pɔ́ né bee taa dile ma íwake yáí, ade ma dile.

⁶ Tó gbé tò né pɔ́ lé ma náaikeéɔ do fù, a maa ní adeo yāa wà wísilɔgbε gbène d̀ aà nɔεε, wi aà zu ísi guo. ⁷ Waiyoo dúnia, ké yá pɔ́ í to wà fu ku a guu yáí. Sema yá pɔ́ í to wà fu àɔ ku, āma waiyoo gbé pɔ́ fua yápi sù b̀ aà kíi. ⁸ Tó n ɔ ge n gbá mé tò níle fu, z̄s ñ vūaa. Gēa àizāna guu k̀ò ù ge εε ù maa de wà n zu té gasai guu ní ɔ mèn plao ge ní gbá mèn plaola. ⁹ Tó n wé mé tò níle fu, b̀ ñ vūaa. Gēa àizāna guu wɛdode ù maa de wà n zu zia té guu ní wé mèn plaola.*

¹⁰⁻¹¹ A laaika sakaa néεɔ douzi, asa mále oé, an malaikaɔ ku luabe, aa ku k̄ wéu ní ma Mae pɔ́ kú weo gɔɔpiε. ¹² Ale e kpelewa ni? Tó gbé sá ví mèn basɔ, tó ado vūaa, a a mèn basɔ m̀ndosaiɔ to gbεpɔleu we à gé a pɔ́ pɔ́ vūaapi wεεleio lé? ¹³ Siana mále oé, tó a è, aà pɔ́ aɔ nawà de a mèn basɔ m̀ndosai pɔ́ aai k̀leɔla. ¹⁴ Maa á Mae pɔ́ kú musu ye néε beeɔ do vūaa s̀o.

Sùuukea ní k̄o

¹⁵ Tó n gbédee tàaekè, ge ñ aà le ndo, yápi b̀è gupua. Tó à n yāma, n n gbépi mísie. ¹⁶ Tó i n yāmao, gbé m̀ndo ge gbēɔn pla se nama, ké à e yápi si seelade gbēɔn pla ge àaɔ musu.† ¹⁷ Tó à ḡi n yāmai, yápi o gáli guu. Tó à ḡi gálipi yāmai l, ñ aà dile z̄ilo ù luayādansai ù.

¹⁸ Siana mále oé: Pɔ́ pɔ́ á yè dúniau, aɔ yea musue, mé pɔ́ pɔ́ á pòlo dúniau aɔ poloa musue.‡ ¹⁹ Mále oé l, tó á gbēɔn plaɔ lé kè doú dúniau la, yá pɔ́ a a wabikè ma Mae pɔ́ kú musuwa pii, a keéε. ²⁰ Asa gu pɔ́ gbēɔn pla ge gbēɔn àaɔ k̄ k̄aaau ní ma t̄o, miɔ kú ní guue.

²¹ Bee gbεa Piεε mò Yesu là à m̀: Dii, gēn ūma mà sùuuke ní ma gbédee pɔ́ l̄o tàaekεmεεoi? Gēn sɔpla yà? ²² Yesu wèwà à m̀: Mále one, i ke gēn sɔpla no, gēn sɔpla leε bàaɔkwie.§

§ 17:24 Bɔa 30.13-16 * 18:9 Mat 5.29-30 † 18:16 Iko 19.15 ‡ 18:18 Mat 16.19 § 18:22 Daa 4.24

²³ Bee yáí kpala pò b̀ Lua kíi yá de lán kíae bee yáwa. Kíae mé ye à a ̄a yá g̀g̀s̀ ní a íwaò. ²⁴ Ké à nà ̄a p̄i yáwa, ̄a wà m̀d̀è ní gb̀é p̀s̀ aà f̄la sea milīs̀ ̄aa kwio. ²⁵ Lá a ̄a v̄i à f̄lapi boo, ̄a aà dii m̀è wà aà yá ní aà nao ní aà néo ní p̀s̀ p̀s̀ a v̄i p̄i, wi ḡbasa wà aà ké. ²⁶ ̄o z̄ikenapi wùle a dii ae, à awakpàè à m̀è: Menakemanò, má n fiabone p̄i. ²⁷ ̄o aà dii aà w̄enagwà, à aà gb̀aè à f̄lapi tòè. ²⁸ Ké z̄ikenapi b̀ lé, à kpàau ní a z̄ikendee p̀s̀ a f̄la d̀wà ánuusu ̄awat̄e basoo. ̄o à aà k̀ù, àle aà k̀òlo wi à m̀è: Ma fiabom̄e. ²⁹ Aà gb̀e deepi wùle aà ae à awakpàè à m̀è: Menakemanò, má n fiabone. ³⁰ Ama i weio. A tò wà aà d̀akp̄e u e aà a fiaboe. ³¹ Ké aà z̄iken gb̀é kíniò è màa, à k̀èné íi maamaa, ̄a aa g̀è yápi s̀èle síu ní diie p̄i. ³² ̄o diipi aà sísi à m̀è: Iwa v̄ai! Ma n f̄la t̀one p̄i, ké n awakp̄am̄e yáí. ³³ Lá ma s̀uukènnò, a maa ǹ s̀uuke ní n gb̀e deeo s̀s̀o lé? ³⁴ Aà diipi p̀s̀ p̀a, a tò wà aà d̀akp̄e wà ̄adawà e aà g̀e f̄lapi boò p̄i. ³⁵ ̄o Yesu èa m̀è: Tó á baade lí s̀uuke ní a gb̀e deeo ní ǹs̄em̄endoo, màa ma Mae p̀s̀ k̀ú musu a k̀éé.

19

N̄yaa

(Maa 10.1-12)

¹ Ké Yesu yá beeo ò a làa, à b̀ Galile à g̀è Yude bùsu kp̄e dou Yuud̄e baale. ² B̄ila teaàzi, ̄a à ní gȳaè gb̀ag̀b̄ané we. ³ ̄o Falisieò mò líkp̄aleiwà, aa aà là aa m̀è: Ḡs̄e z̄ev̄l à a na ya yápii yáia? ⁴ A w̄emá à m̀è: Ké Lua ní ké ḡs̄e ní n̄s̄eo za k̀aa, i a kyoke á èo lé? ⁵ Lua m̀è a yáí ḡs̄e a go a de ní a daowa, i na a nawa, an pla nípii aai g̀s̀ lán s̀awakula ní gb̄alaowa.† ⁶ Beewa aa ku dodo bo, aa g̀s̀ m̄edote. Aȳam̄eto p̀s̀ p̀s̀ Lua n̄ak̄s̄wa, gb̀enaz̄ina su k̄eaa. ⁷ ̄o Falisieò aà là aa m̀è: B̀yáí Moizi d̄ile ḡs̄e lí ḡnzila k̄e k̄pa a nawa, i ḡbasa à aà yai?‡ ⁸ Yesu w̄emá à m̀è: Moizi á gb̀a z̄é à á na yá ké á swá gb̀aa yáie, àma a de màa za a daaleḡoo. ⁹ M̄ale oé, tó gb̀é a na yà, mé i ke à gb̀as̄ikè no, tó à n̄o p̄ale s̀è, à gb̀as̄ik̄e.§ ¹⁰ ̄o aà íwaò òè: Tó màa ḡs̄e yá de ní a nao, a maa wà n̄s̄eo. ¹¹ ̄o Yesu òné: I ke ḡs̄e p̄i mé a f̄s̀ yápi s̄eo, sema gb̀é p̀s̀ Lua ní gb̀a a z̄é. ¹² Asa gb̀eò lí n̄s̄eo ké wà ní í màa yáí, mé gb̀eò Ìo ku màa ké wà ní le w̄i yáí, mé gb̀eò ní z̄la k̀ù màa kpala p̀s̀ b̀ Lua kíi yáí. Gb̀é p̀s̀ a f̄s̀ yápi s̄e aà sé.

B̄daadaa né̄gu

(Maa 10.13-16, Luk 18.15-17)

¹³ Bee gb̄ea gb̀éò mò Yesu e ní néo aà ̄onamá, i wabikené, ̄a aà íwaò lé ḡíné. ¹⁴ ̄o Yesu m̀è: A to néo m̄o ma kíi. Asu ḡínéò, asa kpala p̀s̀ b̀ Lua kíiá gb̀é bee taao p̀s̀. ¹⁵ Ké à ̄onamá, ̄a à b̀ we.

̄o de

(Maa 10.17-31, Luk 18.18-30)

¹⁶ ̄o ḡs̄e mò Yesu kíi, à aà là à m̀è: M̄etulu, b̀s̀ maa má ke mà àiz̄ana ei? ¹⁷ A w̄ewà à m̀è: B̀yáí níle ma la maak̄eaii? Lua ado mé maa. Tó ní ye n̄ ḡè àiz̄ana guu, n̄ȳs̀ aà ȳad̄ileao k̀ua. ¹⁸ ̄o à aà là à m̀è: An k̄pele ni? ̄o Yesu m̀è: Nsuli gb̀e deo, n̄suli wùle ní gb̀ep̄ale n̄oo, n̄suli kp̄ái'oo, n̄suli ȳad̄o n̄ gb̀e deewao, ¹⁹ n̄l̄i n̄ de ní n̄ dao kp̄ela, n̄ȳs̀ ye n̄ gb̀e deezi lá ní z̄la w̄eniwa.* ²⁰ Èwaasopi òè: Má yá beeo k̀ua p̄i. A k̄pele mé g̀m̄eé l̄i? ²¹ Yesu òè: Tó ní ye n̄ȳs̀ k̀ú

* **19:4** Daa 1.27 † **19:5** Daa 2.24 ‡ **19:7** Iko 24.1-4 § **19:9** Mat 5.31-32 * **19:19** B̄aa 20.12-16

wásawasae,† ge ñ n pɔɔ yía píi, ní a ɔa kpá taasideɔwa, ní mɔ temazi, ríyɔɔ àizεε ví luabe. 22 Ké èwaasopi yápi mà, à tà ní pɔsiao ké aà pɔɔ dasi yái.

23 ɔ Yesu ò a íwaɔne: Siana mále oé, ɔde gēa kpala pɔ bɔ Lua kíiu zí'ú. 24 Mále oé lɔ, yiongo gēa abaaweu àa de ɔde gēa kpala pɔ bɔ Lua kíiula. 25 Ké aà íwaɔ yápi mà, ɔ à ní kú gbáa aa mè: Tó màae, déme a bɔi? 26 ɔ Yesu ní gwá soee, a òné: Gbēnazína a fɔo. Lua mé apii zé ví.

27 ɔ Piεε a zásiwà à mè: Wápiɔ sɔ wa pɔpii tò wa bɔ tenzi. Bóme a gɔwēε sai? 28 Yesu òné: Siana mále oé: Tó Gbēnazín Né zɔ̀le a kpalabaa gawidewa dúnia dafu guu,† á gbé pɔ á temaziɔ á zɔ̀le kpalabaa mèn kueplaɔwa, íɔ yágɔgɔ Isaili bui kueplaɔne. 29 Gbé pɔ a be tò ge a víiɔ ge a dāunaɔ ge a mae ge a da ge a néɔ ge a buaɔ ma yái, a ea bee taa e lεε basɔo, mé a àizāna e. 30 Dasi pɔ dɔaaa gɔ zá, mé dasi pɔ té záo gɔ dɔaaa.

20

Yalεεua ní gbèwinaɔ

1 Lá kpala pɔ bɔ Lua kíi den ke: Uabelee mé bɔ kɔkɔɔ, à gè gbèwinaɔ wεεlei aa zíkεε a bua. 2 An yá kɔsè aà fiaboné ánuɔu ɔwatē dodo. ɔ à ní gbáε a bua. 3 A bɔ lɔ muuwáamigɔɔ, ɔ à gbēpáleɔ lè gāεe kálea pā. 4 A òné: Apiɔ sɔ à gé zíkεi ma bua, mí flaboé a zéwa. 5 ɔ aa gè. A èa bɔ lɔ íatē minanguo, ɔ à èa bɔ íatē auapilaa, a ò gbēpáleɔne máa lɔ. 6 Ké à bɔ oosi, à gbēpáleɔ lè kálea, ɔ à ní lá à mè: Bóyái á kálea lá pā za kɔi? 7 Aa wèwà aa mè: Ké wi zídawēεo yáie. A òné: A gé zíkεi ma bua sɔ. 8 Íatē gēa kpéú* ɔ budepi ò a ziiac: Zíkεnaɔ sísi ñ fiaboné. Daale gbé záowa e à ge midε gbé káauɔwa. 9 ɔ oosideɔ mɔ, aa ánuɔu ɔwatē è mēndodo. 10 Ké gbé káauɔ mɔ, aale e ní ɔa aɔ de gbé záoɔlae, ɔ ánuɔu ɔwatē do aa è nípii. 11 Ké aa ní ɔa sí, ɔ aa zɔadò uabelepiwa 12 aa mè: Lεεlu do ɔ gbé záo zíkè, mé n ní díle sáa ní wá gbé pɔ wa zí zɔɔde kè, wa íatē gbāa kákawálaɔa? 13 ɔ à wè ní gbépiɔ dowa à mè: Ma gbé, mi n bleo. Wa kɔ yāmá ánuɔu ɔwatē do musu nolo? 14 N n pɔ sí ñ tá. Má ye kpa gbé zác beewa lá n pówae. 15 Má zéví mà ke ní ma ɔao lá má yeiwao lé? Nle webɔbɔi ké má gbēke ví yái yá? 16 Beewa gbé pɔ té záo gɔ dɔaaa, mé gbé pɔ dɔaaa gɔ zá.

Yesu a gaa ní a vuao yá'oa (Maa 10.32-34, Luk 18.31-34)

17 Gɔɔ pɔ Yesu lé gé Yelusaleú, à a íwa gbēɔn kueplaɔ káaa rítεε, à yá'òné zéú à mè: 18 Wále gé Yelusaleúe. We wa Gbēnazín Né kpáu sa'onkiaɔ ní Mɔizi ikoyádanedeɔwa, aai yádaaála, 19 aai aà kpa luayádɔnsaɔwa. Aa aà ke pɔɔpɔɔ, aai aà gbē ní flaalao, aai aà páliwa, aai aà de, i vu a gɔɔ áaɔdezi.

Zaaki ní Zaaɔ wabikεa (Maa 10.35-45)

20 Bee gbεa Zebedee néɔ da mɔ Yesu kíi ní a néɔ. A ye wabikεwá, ɔ à kùlεè. 21 ɔ Yesu aà lá à mè: Bó ní yeii? A wèwà à mè: To ma né gbēɔn plaεɔ aao kunnɔ n kpalau, gbēdo n ɔplaaí, gbēdo ɔzεéi. 22 ɔ Yesu ò népiɔne à mè: A yá pɔ ále a wabikεa dɔo. Taasi kεεona pɔ má a imi, á fɔ mia? Aa wèwà aa mè: Wá fɔ. 23 Yesu mè: I pɔ má mi, á mi fá, áma zɔ̀leá ma ɔplaaí ge ma ɔzεéi de ma yá úo.

† 19:21 Mat 5.48 ‡ 19:28 Dan 7.13-14 * 20:8 Iko 24.15

Z̄lekdi beeo de gbé p̄s ma Mae k̄ekené p̄s ũe. ²⁴ Ké aà Iwa gb̄eɔn kwi k̄niɔ yápi mà, an p̄o p̄a v̄li n̄ d̄aunapiozi. ²⁵ Ǿ Yesu n̄ k̄aaa nípii, a òné: A d̄s ké bùsu gb̄aade Ǿ gb̄aablemá, mé gb̄ēz̄ɔɔ i ikokemá, ²⁶ áma aɔ de màa á k̄iio. Tó á gb̄ēe ye àò de gb̄ēz̄ɔɔ ũ, aà ḡs á d̄onlede ũ. ²⁷ Tó á gb̄ēe ye àò de d̄oana ũ, aà ḡs á z̄òblena ũ. ²⁸ Asa Gb̄ēnaz̄ln Né i m̄o wà d̄oaleo, à mò d̄oi gb̄éle, i gi a w̄ēnii gb̄é dasiɔ boa yáí.

V̄ia baak̄enaɔ gb̄ágb̄aa
(Maa 10.46-52, Luk 18.35-43)

²⁹ Ḡɔɔ p̄s aale b̄o Yeliko, bíla té Yesuzi. ³⁰ V̄ia gb̄eɔn plaɔ z̄le z̄é lé, aa mà Yesu mé lé ḡē, ɔ aale lé gb̄aa zu aa m̄è: Dii, Davidi Bui, wá w̄ēnagwa! ³¹ W̄ale giné w̄ale m̄e aa níle, ɔ an lezu k̄ēke gb̄aak̄ù aa m̄è: Dii, Davidi Bui, wá w̄ēnagwa! ³² Ǿ Yesu z̄è á n̄ sisi à n̄ lá à m̄è: B̄s á ye mà k̄eí? ³³ Aa w̄èwà aa m̄è: Dii, wá ye n̄ wá wé w̄ēw̄ēē. ³⁴ Yesu n̄ w̄ēnagwá, à ɔk̄á n̄ w̄éwa. Weḡɔɔ aa gu'è, ɔ aa b̄ò t̄eaàzi.

21

Gb̄aak̄paa Yesuzi Yelusaleŭ
(Maa 11.1-26, Luk 19.28-48, Zaa 12.12-22)

¹ Ké aa kà k̄ai n̄ Yelusaleŭo, aa kà Befaze w̄éle p̄s kú Kùkpe s̄is̄ip̄leu, ɔ Yesu a Iwa gb̄eɔn plaɔ z̄l̄ ² a òné: A gé w̄éle p̄s k̄ále á ae kee guu. Tó a ḡē, á z̄aa'ina e d̄oá n̄ a néo weḡɔɔ. A polo suom̄e. ³ Tó gb̄ēe á lá, k̄pelewa ni, í m̄e Dii mé ye n̄ m̄oaoi, a n̄ gbaè tia. ⁴ A de màa ké yá p̄s ānabi ò ke yáíe, à m̄è: ⁵ O Siɔnadeɔne an k̄ia mé lé m̄s n̄ k̄ií. Aà n̄s̄e ni, a di z̄aa'ln b̄olo k̄pe.

⁶ Iwap̄i ḡe k̄é lá Yesu ònéwa. ⁷ Aa s̄u n̄ z̄aa'lnapio n̄ a néo, aa n̄ ulaɔ kp̄alémá, ɔ Yesu d̄ik̄pe. ⁸ Gb̄é dasideɔ lé n̄ ulaɔ kp̄ále z̄éu, † gb̄ēe lé lá z̄s w̄ale kp̄ále z̄éu ɔ. ⁹ Bíla p̄s d̄oaaaé n̄ gb̄é p̄s té aà k̄peo lé wiile w̄ale m̄e: Gb̄aa ke, Davidi Bui! Báaaden gb̄é p̄s lé m̄s n̄ Dii t̄o ũ! Wá gb̄aak̄paaázi à z̄s luawa. †

¹⁰ Ké Yesu ḡē Yelusaleŭ, w̄éle lòo, gb̄épii lé m̄e: Dén gb̄é bee ũi? ¹¹ Bíla m̄è: Anabi Yesue. A b̄ò Nazaleti, Galile búsuue.

Yesu ḡea Lua ua
(Maa 11.15-19, Luk 19.45-48, Zaa 2.13-22)

¹² Yesu ḡē Lua ua à laayianaɔ n̄ laalunaɔ yà n̄ bóle pii. A ɔleŭk̄pakenaɔ táabũnaɔ n̄ felenyianaɔ k̄ilaɔ fuangba. ¹³ A òné: A k̄ea Lua taalau, wali o ma k̄p̄e lousisik̄pe, § ɔ á k̄e gb̄ēblenaɔ t̄o ũ.*

¹⁴ V̄ia n̄ eeo mò aà k̄ií Lua ua we, ɔ à n̄ gb̄ágb̄á. ¹⁵ Ké sa'onkiaɔ n̄ M̄ozi ikoyádanede yáɔnsae p̄s ále kee è, mé aa mà néo lé wiid̄wà Lua ua aale m̄e, gb̄aa ke Davidi Bui, ɔ an p̄o p̄a. ¹⁶ Aa òè: N mà lá aale oa? Yesu w̄emá à m̄è: Aa! Ké Lua dà néf̄ēnenaɔne n̄ né ȳminaɔ aa a táasile, i a kyok̄eo lé? † ¹⁷ Ǿ à b̄ò w̄éleu à n̄ t̄o we, à tà ii Betani.

Yesu kaad̄enli kaa
(Maa 11.12-14,20-24)

* 21:5 Zk1.9.9 † 21:8 2Kia 9.13 ‡ 21:9 Sou 118.25-26 § 21:13 Isa 56.7 * 21:13 Zel 7.11
† 21:16 Sou 8.3

18 Ké gu dɔ̄ kɔ̄kɔ̄, à èa lé su wéledau, ɔ̄ nɔ̄ana lé aà de. 19 A kaadɔ̄enli è zé lé, ɔ̄ à sɔ̄i, i né ewàò, sema lá pã. ɔ̄ a ò lípie: Nyɔ̄ nɛ'í bau loo. Wegɔ̄ lípi giigàga. 20 Ké aà Ìwaò è, ɔ̄ à bò ní sae aa mè: Akea kaadɔ̄enlipi giigàga màa gɔ̄ɔ̄i? 21 Yesu wèmá à mè: Siana mále oé, tó á Lua náai ví seasai, i ké kaadɔ̄enlipi yá ɔ̄ á ke adoo. Baa tó á ò sɔ̄sɛ beee aà azía se zu ísiau, a kee.† 22 Tó á Lua náai ví, pɔ̄ pɔ̄ á gbèawà wabikɛa guu píi, á ee.

Yesu laa a ikoi
(Maa 11.27-33, Luk 20.1-8)

23 Yesu gè Lua ua, àle yádané. ɔ̄ sa'onkiaɔ̄ ní gbèzɔ̄ɔ̄ mò aà là aa mè: Iko kpele níle yá beee kɛòì? Déme n gba iko beei? 24 ɔ̄ Yesu wèmá à mè: Mapi sɔ̄ má yá mèndo gbèawá. Tó á òmɛɛ, ɔ̄ má iko pɔ̄ mále yá beee kɛo oé. 25 Dé iko Zaa gbéɔ̄ da'ilekèòì? S Lua pɔ̄ yá, ge gbènazína pɔ̄e? ɔ̄ aa lekpaál aa mè: Tó wa mè Lua pɔ̄e, a wá lá býáyí wi Zaa yá sio ní. 26 Tó wa mè gbènazína pɔ̄e sɔ̄, wá bíla vía ví, asa ampíi aa Zaa ánaníkɛ sɛ. 27 ɔ̄ aa wè Yesuwa aa mè: Wá dɔ̄o. ɔ̄ Yesu òné: Mapi sɔ̄ má iko pɔ̄ mále yá beee kɛo oéo.

Né gbèɔ̄n pla

28 ɔ̄ Yesu mè: Gbèe mé negɔ̄enaɔ̄ ví gbèɔ̄n pla. ɔ̄ a ò Wooe: Gé zíkɛi bua gbá. 29 Woo mè: Má geo. ɔ̄ à nòselilɛ gbèzã, à gè. 30 Maepi ge ò Seɛ màa lo. ɔ̄ Se mè: Too. Kási i geo. 31 A è kpelewai? Gbèɔ̄n plapiɔ̄ guu, an déme a mae pɔ̄eá kèi? Aa mè: Wooe. ɔ̄ Yesu òné: Siana mále oé: ɔ̄sinaɔ̄ ní káaluao gè kpala pɔ̄ bò Lua kíi guu á áa. 32 Asa Zaa mò à zé súsu òbɛ, i aà yá sio. ɔ̄sinaɔ̄ n káaluao mé aa aà yá sí. Baa ní bee eao i nòselilɛ gbèzã a aà yá sio.

Vèebu zikenao
(Maa 12.1-12, Luk 20.9-18)

33 A yápále ma lo. Uabelee mé kú a vèebu ví, à kaa liai à eyò a guu vèefɛkíi ù, à gbadã. * ɔ̄ a a vèebupi ná zikenaɔ̄ne ní ɔ̄zì, ɔ̄ à fèle ní táo. 34 Ké vèekɔ̄zɔ̄zɔ̄gɔ̄ kà, ɔ̄ à a Ìwaò zì zikenapiɔ̄wa aa a vèe aseaa sɛ. 35 ɔ̄ zikenapiɔ̄ aà Ìwaò kùkù, aa ní gbèdo gbè, aa ní gbèdo dè, aa ní gbèdo pàpa ní gbèo aa dè. 36 Uabelepi èa Ìwa pàleɔ̄ zì,† an dasi de gbé káauola, ɔ̄ aa kèné màa lo. 37 Gbèzã ɔ̄ à a né zì má à mè: Aa ma né yáda. 38 Ké zikenapiɔ̄ népi è, aa òkɔ̄e: Túbiblenan kee. Wà aà de, bú i gɔ̄wèe. 39 ɔ̄ aa aà kù bòò kaau aa aà dè. 40 Tó búde sù, kpelewa a ké zikenapiɔ̄neì? 41 Aa wèwà aa mè: A gbé pásipio dede pásipásɛ, i búpi na ziken pále pɔ̄ aa aà aseaa kpawa a gɔ̄waɔ̄ne ní ɔ̄zì. 42 ɔ̄ Yesu òné: I yáe bee kyoke taalauo lé? Gbe pɔ̄ ébonao pàkpai mé gɔ̄ gbèɔ̄ mide ù.

Dii mé bee kè ɔ̄ à kèwèe yábɔ̄nsae ù.‡

43-44 Ayámɛto mále oé: Lua a á bo kpala pɔ̄ bò a kíi guu, i gbé pɔ̄ aa a aseaa kpawo kpau.

45 Ké sa'onkiaɔ̄ ní Falisiɔ̄ Yesu yáleeüanepio mà, aa dè ké ní yá àle o. 46 ɔ̄ aale zewèe wà aà kú, áma aa víakè bílae, ké wà aà díle ánabi ù yáí.

22

Nɔ̄sɛpɔ̄nakea
(Luk 14.15-24)

† 21:21 Mat 17.20 § 21:25 Mat 3.6 * 21:33 Isa 5.1-2 † 21:36 2Lad 36.15 ‡ 21:42 Sou 118.22-23

1 Yesu èa yälëëüné à mè: 2 Lá kpala pò bò Lua kíi den ke b. Kíae mé lé nòseponake a nées, 3 5 à a zikenaò zì gbé pò à ní gbea blebleawao síisii, áma aa ye mɔaio. 4 Ɔ à èa zikenpáleo zì a òné: A ge o gbé pò ma ní gbeaone ma sɔu mà, ma zuswanaò ní pɔtuo mekpaaò dède má láa. Aa mɔ nɔse guu. 5 Ɔ aai laaidò yápiwao, an baade gè a bɔlekei. Gbèeò gè ní bua, gbèeò gè ní laatai, 6 gbé kíniò zikenapio kùkù aa widámá aa ní dede. 7 Ɔ kíapi pò pà, à a sosao gbàe aa gè gbèdenapio dède, 5 aa tesò ní wélewa. 8 Ɔ kíapi gbàsa ò a zikenaone: Nɔseble mà, áma gbé pò ma ní gbeaò kèwà fénéù. 9 A gé zékpaao guu, í gbé pò á è pii sísi nɔse guu. 10 Ɔ zikenapio fèle gè zéò guu, aa gbé pò aa è káaa, gbèwáio ní gbèmaaò pii. Maa nɔseponakenaò gupá.

11 Ké kíapi gè pɔnakenapio gwai, à gɔee è we, a nɔsepona ula daao, 12 5 a òè: Ma gbé, àkea n gè la nɔsepona uladasaii? Ɔ à ní kpáuu. 13 Ɔ kía ò a dɔaione: A aà ɔ ye ní aà gbáò, í aà zu bàasi gusiau. We a ɔɔbu à ɔdi a musu. 14 Asa dasi 5 Lua sísi, áma gbé pò a sèò bílaò.

Yesu lousisin gbèzɔɔ fua

(Maa 12.13-40, Luk 10.25-28, 20.19-47)

15 Bee gbea 5 Falisio bò gè lekpaál lá wà ke aa e Yesu kú a yá'oa guu. 16 Ɔ aa ní iwao zìwà ní Elodi kpala zenkpadeeò, aa mè: Metulu, wá dɔ ké gbé náaiden n ù. Ni Lua zé ɔbne wásawasae. Nili yási ní gbéò ublembeke yáio, asa nili gbèe wegwaò. 17 Lá ní è n owèe. A kù wà wè'5a kpá Sezaawaa, ge i kùò? 18 Yesu ní nòsevái dǎmá à mè: Mɔafilideò! Bóyái ále filifilimbakpameei? 19 A 5a pò wí wè'5a kpaò ɔbme. Ɔ aa ɔapi do dǎ. 20 Ɔ à ní lá à mè: Dé mi ní a tson lai? 21 Aa wèwà aa mè: Sezaa pɔe. Ɔ a òné: Too, à Sezaa dee pò kpawá, í Lua pò kpawá. 22 Ké aa yápi mà, à bò ní sae, 5 aa aà tò we aa tà.

23 Gɔɔ dɔupi zí Saduseò mɔ Yesu kíi. Aaí me geò lí vuo, 5 aa aà là aa mè: 24 Metulu, Mɔizi mè, tó gɔe gà nésai, dàuna lí a vli gyaa da'uake, aà a vli gèe keò.* 25 Tɔɔ. Dedoudeò kú wá guu yáa gbèon soplá. Woo nɔ sè à gà a nɔpi tò nésai, 5 gyaa gò Se. 26 A kè Seè màa b ní Bíò e à gè pè gbèon soplapiowa pii. 27 Ampii gbea 5 nɔ gà sɔ. 28 Geò vugɔzì an gbèon soplapiò guu, déme aò nɔpi vli? Asa ampii aa aà dɔ nɔ ùe. 29 Ɔ Yesu wémá à mè: A sásae á Luayátaala ní aà gbáao dǎsai yáí. 30 Tó geò vù, aa nɔseò, aa zàkeò, aao ku lán luabe malaikaowae. 31 Geò vua yá musu í yá pò Lua óe kyokeò lé? A mè 32 ámeaa Ablahaù ní Izaakio ní Yakobuo Lua.† Geò Luan aà ùò, sema gbé b'éeò. 33 Ké bíla yápi mà, aà yádaané dímá.

34 Ké Falisio mà Yesu Saduseò fù, aa kɔ káaa. 35 Ɔ an ikoyádɔnaò do likpálewá à aà là à mè: 36 Metulu, Mɔizi ikoyá kpele gbía mé dɛrlai? 37 Yesu wèwà à mè: Nyɔ ye Dii n Luazi ní nòsemendoo teasisai, n sɔ iò kuwá.‡ 38 Ikoyá pò a gbía dɛrlan we. 39 A plaade pò bòwan ke: Nyɔ ye ní gbènazín deezí lá nzla wèniwa. § 40 Mɔizi ikoyá pii ní anabio yáò pii looa ikoyá mèn pla beeowae.

41 Lá Falisio káaaa, Yesu ní lá à mè: 42 A è kpelewa Mesii yá musui? Dé buin aà úi? Aa wèwà aa mè: Davidi buie. 43 Ɔ Yesu òné: Àkea Lua Nisína dède Davidiwa, 5 a òè Diii? A mè 44 Dii ò ma Diiè aà zɔle a ɔplaaí

* 22:24 Iko 25.5 † 22:32 Bɔa 3.6 ‡ 22:37 Iko 6.5 § 22:39 Lev 19.18

e àa àà ibeεε kálèè à gbá zíc.*

45 Lá Davidi òè Dii, kpelewa aε de àà bui ùi? 46 Gbēe i f̄s yázāsìwàò. Za ḡw bee gbēe i we yàe làwà l̄o.

23

M̄ozi ikoyādanedeε n̄ Falisib̄ m̄ɔafilì (Maa 12.38-40, Luk 20.45-47)

1 Bee gb̄ea Yesu yā'ò bílae n̄ à ìwaε 2 à mè: M̄ozi ikoyādanedeε n̄ Falisib̄ mé aa ḡò M̄ozi ḡēε ù. 3 Ayāmeto àli yá p̄s aal̄ oé ke pii, ìb̄ k̄ūa. Ama ásu n̄ kea keo, asa aali yá p̄s aal̄ o keo. 4 Aal̄ aso gb̄ia yeye da gb̄éεn̄e n̄ ḡāue, mé baa ɔton do aaliε ye kaio. 5 Aal̄ n̄ yá pii ke k̄é gb̄éε n̄ e yáie. Maa aal̄ Lua yá eseba gb̄èε da,* aal̄ t̄ufa gb̄aa da n̄ p̄kasai.† 6 P̄n̄ablel̄be z̄l̄ek̄li maa n̄ lousisikpe z̄l̄ek̄li maa ɔ aal̄ weεle z̄l̄eu. 7 Aal̄ ye wàε f̄k̄pakpamá ḡāe, wàε on̄e Metulu. 8 Asuli tó wà oé Metuluo, asa ápii v̄iō n̄ d̄aunaεn̄ á ù, mé á Metulu m̄endoε. 9 Asuli o gb̄ēe á mae d̄unia guu lao, asa á Mae m̄endoε, ɔm̄e kú musu. 10 Asuli tó wà oé D̄oanao, asa á D̄oana m̄endoε, ɔn̄ M̄esii ù. 11 Gb̄é p̄s z̄ó á guu aal̄ de á d̄onlede ù.‡ 12 Gb̄é p̄s ì az̄la káfi Lua a aà busae, mé gb̄é p̄s ì az̄la busa Lua a aà káfi.

Yesu z̄ad̄a M̄ozi ikoyādanedeε n̄ Falisib̄wa (Luk 11.37-42)

13 Waiyoo á yādanedeε n̄ Falisib̄! M̄ɔafilideε! I kpala p̄ b̄ò Lua k̄i z̄é ta gb̄éεn̄e. Ili ḡēuo, mé ili we gb̄é p̄s aa ye ḡēu ḡēu s̄o.

14 Waiyoo á yādanedeε n̄ Falisib̄! M̄ɔafilideε! I wabi gb̄aa ke Luawa à gyaao bl̄eð. Bee yáí á ìadama pás̄l aε deñ̄la.

15 Waiyoo á yādanedeε n̄ Falisib̄! M̄ɔafilideε! I bebe t̄oε ñ̄siao ìwa m̄endo ea yáí. Tó á è s̄, i aà ke t̄é p̄ ù deála l̄eε plaε.

16 Waiyoo á v̄ia d̄oanao! I m̄e tó wà mè wa s̄i n̄ Lua kp̄é, a yāe v̄iō, āma tó wà mè wa s̄i n̄ Lua kp̄é vuao, bee mé yāv̄i. 17 V̄ia m̄isaideε! A kpele mé z̄oɔi? Vua yā, ge Lua kp̄é p̄s ì to vua ḡs aà p̄s ùe? 18 I m̄e l̄o tó wà mè wa s̄i n̄ sa'ok̄li, a yāe v̄iō, āma tó wà mè wa s̄i n̄ sa'ob̄o p̄s kú weo, bee mé yāv̄i. 19 V̄ia! A kpele mé z̄oɔi? Sa'ob̄o yā, ge sa'ok̄li p̄s ì to sa'ob̄o ḡs Lua p̄s ùe? 20 Gb̄é p̄s mè á s̄i n̄ sa'ok̄li, a s̄i n̄ p̄s p̄s kú weε l̄o pii. 21 Gb̄é p̄s mè á s̄i n̄ Lua kp̄é, a s̄i n̄ Lua p̄s kú a guuoε l̄o. 22 Gb̄é p̄s mè á s̄i n̄ luab̄e, a s̄i n̄ Lua kpalabaaō§ n̄ Lua p̄s z̄l̄ewàe.

23 Waiyoo á yādanedeε n̄ Falisib̄! M̄ɔafilideε! I toε dosina n̄ k̄ianaεkpeo n̄ dà l̄áo kwide kpa Luawa, ɔ i M̄ozi ikoyā gb̄iaε to we, yázede n̄ s̄uuo n̄ náiao. Yá beeε mé de wà ke a k̄ni tosaí.* 24 V̄ia d̄oanao! I maemilona pl̄e á imiau, ɔ i yiongo m̄s.

25 Waiyoo á yādanedeε n̄ Falisib̄! M̄ɔafilideε! I gb̄áb̄o bisao kpeε n̄ taε, mé b̄i n̄ gb̄ētaiink̄eao mé á n̄s̄e p̄a. 26 Falisi v̄ia! Bisa guu pípi gla, a kpe ì ḡs gb̄ás̄isai.

27 Waiyoo á yādanedeε n̄ Falisib̄! M̄ɔafilideε! A de lán mia p̄s wà sool̄ewàwae. An kpe maa w̄eε, āma ḡewao n̄ gb̄ás̄i píio mé n̄ guu p̄a. 28 M̄aaε ápiε s̄, á bea maa gb̄éε w̄eε, āma m̄ɔafilì n̄ yāv̄aio mé á guu p̄a.

29 Waiyoo á yādanedeε n̄ Falisib̄! M̄ɔafilideε! I p̄s bo ānabiε miaεwa, i z̄able Lua gb̄éε p̄wa, 30 i m̄e: Tó wá kú yāa wá deziε ḡw, wá bàa aε kúr̄iño ānabiε

* 22:44 Sou 110.1 * 23:5 Iko 6.8 † 23:5 Nao 15.38 ‡ 23:11 Mat 20.26-27 § 23:22 Isa 66.1 * 23:23 Lev 27.30

dedeα guuo. ³¹ Beewa á d̄ k̄é gb̄é p̄o aa ānabiᵛ d̄ed̄eᵛ buiᵛn á ũ. ³² A āiake à á deziᵛ t̄aaaba, í a mid̄e sa! ³³ Ml̄ēᵛ! Gb̄ēnaz̄l̄n p̄il̄igonαᵛ! Kpelewa á b̄o té yá p̄o daaála guui?† ³⁴ A yáí má ānabiᵛ n̄ ᵛnᵛnαᵛ n̄ yādan̄ed̄eᵛ z̄l̄wá, í n̄ gb̄ēᵛ d̄ed̄e, í n̄ gb̄ēᵛ p̄áliwa, í n̄ gb̄ēᵛ gb̄ē n̄ fl̄aalao á lousisik̄peᵛ guu, í n̄ yá w̄éle n̄ w̄éleo. ³⁵ Beewa Lua gb̄é p̄o wà n̄ d̄ed̄eᵛ yá a wi á musu, seα za gb̄ēmaa Ab̄eliwa† e à ḡè p̄è Balakia né Zakali p̄o a aà d̄è Lua kp̄é n̄ sa'ok̄dio z̄ānguowa. § ³⁶ Slana mále oé, yá beeᵛ p̄ii a wi gb̄āgb̄ēᵛ musuε.

³⁷ Yelusaleᵛdeᵛ, Yelusaleᵛdeᵛ! A ānabiᵛ d̄ed̄e, a gb̄é p̄o Lua n̄ z̄l̄wá p̄āpa n̄ gb̄eᵛ a n̄ d̄ed̄e. M̄iᵛ ye mà á k̄āamazi m̄ᵛᵛm̄ᵛᵛ, lá ko í a ḡās̄ia kú a néᵛlawa, āma ili weio. ³⁸ Lua a á kp̄é t̄óé kp̄é z̄l̄ ũe sa. ³⁹ Mále oé, za tia á ma e l̄o, e à om̄ε báaade gb̄é p̄o lé m̄ó n̄ Dii t̄ó.*

24

Yelusaleᵛ d̄ituz̄sa n̄ d̄únialaaḡᵛᵛ seelaᵛ (Maa 13.1-20, Luk 21.5-24)

¹ Yesu b̄o Lua ua, àle tá, ᵛ aà íwaᵛ s̄ᵛāzi, aa lesuik̄k̄è Lua kp̄é d̄ᵛawa. ² Yesu on̄é: A bee é p̄iia? Slana mále oé, wa gb̄ee to dik̄sa weo, wa a d̄iuz̄ᵛε.

³ Gᵛᵛ p̄o Yesu z̄l̄eα K̄uk̄pe s̄l̄s̄l̄p̄leu, aà íwaᵛ m̄ᵛ aà k̄l̄i n̄t̄ē, aa aà lá aa m̄è: Ow̄ē, yá beeᵛ ke b̄ᵛe ni? B̄óme aᵛ d̄e n̄ m̄ᵛa n̄ d̄únialaaḡᵛᵛ seela ũi? ⁴ Yesu w̄emá a m̄è: A laaika, ásu to gb̄ē á s̄ásāo. ⁵ Asa gb̄éᵛ m̄ᵛ n̄ ma t̄ᵛo dasi, aa m̄ε M̄esiin n̄ ũ, aa gb̄éᵛ s̄ásā dasi. ⁶ Ali z̄l̄ bao ma n̄ a s̄úuo. Asu to s̄ᵛ k̄éáguo. Bee a keε, āma ḡᵛᵛ láaa p̄ᵛn we gl̄ao. ⁷ Asa bui n̄ buio aa f̄el̄e n̄ k̄ᵛᵛe, m̄āe l̄ᵛ b̄ᵛsu n̄ b̄ᵛsuo. N̄ᵛana n̄ t̄ᵛᵛle lualuaao aᵛ ku guᵛᵛ dasi. ⁸ Yápiᵛ p̄iia n̄wāwā daaleαε. ⁹ Bee gb̄eα wa á kp̄ámá wá á wet̄ā, wi á d̄e, bui p̄ii í zaágu ma yáí.* ¹⁰ Gb̄é dasideᵛ í gb̄sa fu, aai b̄ᵛ k̄ᵛ kp̄e, aaiᵛ zak̄ᵛ. ¹¹ Anabi egeᵛnαᵛ m̄ᵛ dasi aa gb̄éᵛ s̄ásā dasi, ¹² yāv̄ai í k̄ᵛ, gb̄é dasideᵛ yea Luazi í busa. ¹³ Gb̄é p̄o z̄eα gb̄āa e a ḡᵛᵛ léwa, ade mé a b̄ᵛ.† ¹⁴ Wa kp̄ala p̄o b̄ᵛ Lua k̄l̄i baokpa d̄únia gup̄iiu seela ũ bui p̄iie, a lé í gb̄sa ká.

¹⁵ Tó a t̄ᵛ gud̄ena p̄o ānabi Danieli a yá'ò† è Lua ua, kyok̄ena yápi da, ¹⁶ ḡᵛᵛ bee gb̄é p̄o aa ku Yudeᵛ báale mip̄e s̄l̄s̄ᵛwa. ¹⁷ Gb̄é p̄o kú kp̄é musu su p̄ila ḡē kp̄éu p̄ᵛe séio. ¹⁸ Gb̄é p̄o kp̄e bua su εa be a ula séio. ¹⁹ Waiyoo n̄ᵛsindeᵛ n̄ neadeᵛ ḡᵛᵛ bee. ²⁰ A wabik̄e Luawa ke lala'op̄i su ke buziε ge kámaboḡᵛᵛz̄l̄o. ²¹ Asa ḡᵛᵛpi taasi aᵛ z̄ᵛᵛε. Zaa Lua d̄únia k̄āle e gb̄ā, a taa í keo, mé a ke l̄ᵛᵛ. § ²² Tó Lua í z̄eᵛ à ḡᵛᵛpi laoo, d̄ᵛ gb̄ē a b̄ᵛᵛ. Ama a lào gb̄é p̄o á n̄ séᵛ yáie.

Gb̄ēnaz̄l̄n Né m̄ᵛa (Maa 13.21-37, Luk 17.20-37, 21.25-33)

²³ Gᵛᵛ bee t̄ᵛ gb̄ē su óé, gwa, M̄esii ku la ge a ku le, ásu sio. ²⁴ Asa M̄esii egeᵛnαᵛ n̄ ānabi egeᵛnαᵛ m̄ᵛ aa seela z̄ᵛᵛ n̄ dabudabuᵛ ke, k̄é baa gb̄é p̄o Lua n̄ séᵛ aa n̄ s̄ásāᵛ, t̄ᵛ a z̄eke. ²⁵ Mále oé za k̄āue. ²⁶ Tó wa óé, gwa, a ku s̄ēu, ásu ḡeᵛ. Ge t̄ᵛ wa óé, gwa, a ku k̄pe, ásu sio. ²⁷ Asa lá lou í p̄l̄e à luabe pu za guk̄pe e be'ae, m̄āa Gb̄ēnaz̄l̄n Né m̄ᵛa aᵛ d̄e. ²⁸ Gu p̄o ḡe kuu, we yāamusuᵛ k̄āau.

† 23:33 Mat 3.7, 12.34 ‡ 23:35 Daa 4.8 § 23:35 2Lad 24.20-21 * 23:39 Sou 118.26 * 24:9 Mat 10.22 † 24:13 Mat 10.22 ‡ 24:15 Dan 9.27, 11.31, 12.11 § 24:21 Dan 12.1

29 Gɔɔ bee wétēa gbɛa gɔɔ, latē a siakù, mɔvua a ikɛo, saanaɔ wolo luawa, pɔ kú luawapɔ zā ń pékdiwa.* 30 Gbēnazlɔn Né seela i gbasa bɔ luabɛ, bui pɔ kú dúnia guu i ńzia gbēgbē nípii, aai Gbēnazlɔn Né mɔa e luabɛpuanau ń gbāao ń gawi zɔɔo.† 31 A a malaikaɔ zl ń káae'ɔ gbāao, aa a gbé pɔ à ń séo káaa za dúnia gola síiɔwa za luabɛ léla e a léle.

32 A yá pɔ kaadenli lé daé gwa. Tó a gōna busekù mé àle bɔɔbɔ, i dɔ ké guantēna káikù. 33 Māae sɔ, tó a yá beeo è píi, à dɔ ké aà mɔa káikù, a ze kpɛɛɛ. 34 Siana mále oé, gɔɔbeedo gēle yá beeo píi kesaio. 35 Luabɛ ń dúniao a gēle, kási ma yá gēlea vío.

36 Gbēe a gɔɔ ge a zaa dɔo, baa luabɛ malaikaɔ, baa Lua Né, sema ma Mae ado. 37 Lá a de Nɔee gɔɔ,‡ maa aɔ de Gbēnazlɔn Né mógɔɔ. 38 Gɔɔ pɔ í i da dúnialao, wàle poble, wàle imi, wàle nɔse, wàle záke e Nɔee gè gè gólɛna guu. 39 Aai dɔo, ɔ í mò ń séle nípii.§ Maa aɔ de Gbēnazlɔn Né mógɔɔ ɔ. 40 Gɔɔ bee gōe gbēon plaɔ aao ku bua, wa gbēdo sé, wa gbēdo to we. 41 Nɔe gbēon plaɔ aao pɔ lɔ gbɛzl, wa gbēdo sé, wa gbēdo to we. 42 Ayámeto à itēke, asa á gɔɔ pɔ á Dii a mɔwà dɔo. 43 Aɔ yáe bee ma. Tó uabele zaa pɔ kpáa a mɔwà a bɛ dɔ yáa, dɔ à itékèe, a we aà a kpé gbooo. 44 A yáa apɔ sɔ à ku sɔu guu, asa Gbēnazlɔn Né a mɔ zaa pɔ á wé dɔiowae.

Ziken náaide laaide
(Luk 12.41-48)

45 Déme zikennáaide laaide pɔ aà dii a zikenaɔ naè a ɔzl, aali ble kpámá a gɔɔwa úi? 46 Báaadn zikena pɔ aà dii aà lè àle ke maa a sugɔɔ ú. 47 Siana mále oé, a a àizee píi naè a ɔzle. 48 Ama tó zikenapi vāi, a o a sɔ guu a dii lé gēgē, 49 i fele na a zikendeo gbēgbēawa, ɔ ulatáble, ɔ imi ń wēdenaɔ, 50 aà dii a su gɔɔ pɔ aà wé dɔiowae, zaa pɔ a dɔowa, 51 i aà zɔezɔe, i aà baa daaa ń mɔafilideɔ. We a ɔɔɔu à ɔdi a musu.

25

Wéndia gbēon kwi

1 Gɔɔ bee kpala pɔ bɔ Lua kfi yá aɔ de lán wéndia gbēon kwi pɔ aa ń filiaɔ sè bɔɔ aale gé dai nɔsenaleɔ yáwae. 2 An gbēon sɔɔɔá laaisaideɔne. An gbēon sɔɔɔ sɔ laaideɔne. 3 A laaisaideɔ ń filiaɔ sè nísi kùsua saie, 4 a laaideɔ sɔ aa ń filiaɔ sè ń nísi kùsuaɔ. 5 Nɔsena i mɔ kpaaɔ, ɔ i ń lé nípii, aale i'o. 6 Wɛedo wà willè wà mè: Nɔsena lé mɔ! A fele gé daiaàle. 7 ɔ wéndiapiɔ vù nípii, aa ń filiaɔ kèke. 8 ɔ a laaisaideɔ ò a laaideɔne: A wá gba nísi yɔɔe, wá filia lé gae. 9 ɔ a laaidepiɔ wémá aa mè: A mɔwá ń apɔ píio. A gé á pɔ lúi a yīanaɔ kfiáɔ! 10 Ké aa gè lúi, ɔ nɔsena kà. Gbé pɔ an sɔu màò gēaàno nɔse guu, ɔ wà gbatà. 11 Gbezā wéndia kinipiɔ sù, aale lezu: Dii, Dii! Zɛwɛwɛ! 12 ɔ a wémá à mè: Siana mále oé, má á dɔo. 13 Ayámeto à itēke, asa á a gɔɔ ge a zaa dɔo.

ɔdaka zikenaɔne
(Luk 19.11-27)

14 Kpala pɔ bɔ Lua kfi de lán gbé pɔ ye fele ń táo, ɔ à a zikenaɔ sísi à a àizee nanè ń ɔzlwae. 15 A ɔdakè an gbēdoe bāni sɔo, gbēon plaade bāni pla, gbēon aaɔde bāni do. A kpà an baadewa a gbāa léu, ɔ à fèle ń táo. 16 Bānisɔode gè

* 24:29 Isa 13.10, 34.4, Yoc 3.4 † 24:30 Dan 7.13 ‡ 24:37 Daa 6.5-7 § 24:39 Daa 7.10-24

zíkè ní ɔ̀apio g̀òò, ɔ̀ à àikèè bāni s̀o. ¹⁷ Bāniplaade kè màa l̀b, ɔ̀ à àikèè bāni pla. ¹⁸ Bānidode s̀s à gè eỳɔ̀e, ɔ̀ à a dii ɔ̀api ù̀leu. ¹⁹ G̀oɔ̀plakea g̀bea zíkènapio dii s̀ù, ɔ̀ àlè a ɔ̀a yá g̀s̀g̀s̀r̀ǹo. ²⁰ Bānis̀ode mò ní bāni s̀o pāle p̀s á èo à mè: Dii, bāni s̀o p̀s ní kpāa g̀wa, à àikè bāni s̀o l̀b. ²¹ Ǿ aà dii òè: N kè zíkè maa náaide! Lá ní náai ví ní a ỳoɔ̀nao, má a z̀s̀o nane n ɔ̀z̀le sa. Gè ma p̀nakea guu. ²² Bāniplaade mò l̀b à mè: Dii, bāni pla p̀s ní kpāa g̀wa, à àikè bāni pla l̀b. ²³ Ǿ aà dii òè: N kè zíkè maa náaide! Lá ní náai ví ní a ỳoɔ̀nao, má a z̀s̀o nane n ɔ̀z̀le sa. Gè ma p̀nakea guu. ²⁴ Ǿ dode mò sa à mè: Dii, má d̀s̀ kè gbè z̀l'ùn n ù. Ni p̀okeke gu p̀s ní t̀s̀uoé, mé ni p̀s káaa gu p̀s ní gbèuo. ²⁵ Ǿ vía ma k̀ú, ma ge ma n ɔ̀a ù̀le eu. N p̀s kè. ²⁶ Ǿ aà dii òè: Zíkè vāi màade! N d̀s̀ kè mi p̀okeke gu p̀s mi t̀s̀uo, mi p̀s káaa gu p̀s mi gbèuoo lò? ²⁷ Tó n dakèò gbèe yáa, lá ma sué, d̀s̀ má sí ní a ío. ²⁸ A bāni dopi siwà, í kpá bānis̀odewa. ²⁹ Asa gbè p̀s p̀s ví Lua a káfiè e à fèe. Gbè p̀s ví s̀sò, baa p̀s p̀s a ví Lua a siwàe. * ³⁰ Zíkè pāe bee s̀s, à aà zu bàasi gusiau. We a ɔ̀l̀o à ɔ̀di a musu.†

Yákpale gbeza

³¹ Tó Gbènaz̀ín Né mò a gawí guu ní a malaikaɔ̀ pii, a z̀s̀le a kpalabaa gawidewa.† ³² Dúniá buiò i káaa aà ae pii, i ní kék̀oɔ̀wa lá p̀oɔ̀ána í s̀aò kék̀oɔ̀wa ní blèwa. ³³ A s̀aò kpa a ɔ̀plaaí, blè ɔ̀zeéi. ³⁴ Bee g̀bea Kíapi a o gbè p̀s aa ku a ɔ̀plaaí: A gbè p̀s ma Mae báaadááguò à m̀o kpala p̀s à a s̀oukèé za dúniakaleg̀oò ble. ³⁵ Asa kè ǹoana lé ma de, a blè kpāa. Kè imi lé ma de, a í kpāa. Kè má de nib̀o ù, a ma dile. ³⁶ Kè má be búu, a uladámee. Kè mále gyáke, a ma gwa. Kè wà ma dakpeu, a m̀o ma gwai.

³⁷ Gbèmaaò i gbasá oè: Dii, b̀e wá è ǹoana lé n de wa blè kpàmai, ge imi lé n de wa í kpàmai? ³⁸ B̀e wa n e nib̀o ù wa n dilei, ge ní be búu wa uladànei? ³⁹ B̀e wá è níle gyáke ge wà n dakpeu, wa ge n gwaii? ⁴⁰ Kíapi i wemá: S̀lana mále oé, g̀oò p̀s á kè ma gbèe beeo doe, baa an gbè p̀s késáar̀zi, máme á kèmee.

⁴¹ Bee g̀bea a o gbè p̀s aa ku a ɔ̀zeéi: A gomee we luaginziò! A ta té gasai p̀s Lua kèke Ibiisie ní a íwaò guu. ⁴² Asa kè ǹoana ma de, i blè kpaao. Kè imi ma de, i í kpaao. ⁴³ Kè má de nib̀o ù, i ma dileo. Kè má be búu, i uladámeeo. Kè mále gyáke ge wà ma dakpeu, i m̀o ma gwaio. ⁴⁴ Aai gbasá aà lá: Dii, b̀e wa n e ní ǹoanao ge imi ge nib̀o ù ge búu ge gyáe ge dakpeuna ù, mé wi d̀nleò ní? ⁴⁵ Kíá i wemá: S̀lana mále oé, lá i ke gbèe beeo doeo, baa an gbè p̀s késáar̀zi, máme i kèmeeo. ⁴⁶ Gbè beeo ta íadama láasai guue, gbèmaaò s̀s àizána guu.§

26

Lèkpaala Yesuzi

(Maa 14.1-2, Luk 22.1-2, Zaa 11.45-53)

¹ Kè Yesu yá beeo ò pii a láa, ɔ̀ a ò a íwaò: ² A d̀s̀ kè g̀oɔ̀pla g̀bea wa Gèamusu* díkpeke, wí Gbènaz̀ín Né kpámá wá aà páliwa.

³ Bee g̀bea sa'onkiaò ní Yuda gbèz̀oò k̀s káaa sa'onkia p̀s wí me Kaaifa be. ⁴ Aa lèkpaál lá aa e Yesu kú kpái, aai aà de ⁵ aa mè: Wásu ke dikpe z̀fío, kè bíla su fèle ní z̀oao yái.

* 25:29 Mat 13.12 † 25:30 Mat 8.12, 22.13 ‡ 25:31 Mat 16.27, 19.28 § 25:46 Dan 12.2

* 26:2 Baa 12.1-11

*Tulalekaa Yesu miwa
(Maa 14.3-9, Zaa 12.1-8)*

6-7 Ké Yesu kú Betani, ále poble Simɔɔ kusude be, 5 nɔɔe sàaazi, a tulale ɔde loona kúa. ɔ a ká Yesu miwa. 8 Ké aa ìwaɔ è, 5 an pɔ fɛle aa mè: Bón pɔ pákea bee úi? 9 Dɔ yáa wà tulalepi yía ní ɔ zɔɔo, wí a 5a kpá taasideɔwa. 10 Yesu dómá, 5 a òné: Bóyái ále ìadai nɔɔepiwai? Yá pɔ a kèmmè maaɛ. 11 Taasideɔ ɔ kúánɔ ɔɔɔpiie,† áma máo kúánɔ ɔɔɔpiio. 12 Ké à tulalepi ká ma mewa, a kè ma gè kpelaa yáie. 13 Slana mále oé: Gu pɔ wále ma baokpau dúnia gupiiu, waɔ yá pɔ nɔɔepi kè o aà dɔngu yáie.

*Yudasi bɔa Yesu kpɛ
(Maa 14.10-11, Luk 22.3-6)*

14 Bee gbea gbɛɔn kueplao do pɔ wí mɛ Yudasi Isalioti gè sa'onkiaɔ kíi 15 à mè: Tó ma Yesu kpáwá, bó á we kpaai? ɔ aa ánuɔu ɔwatɛ baakwi† nào aa kpáwá. 16 Za ɔɔ bee 5 ále zɛwɛɛle à aà kpámá.

*Gɛamusu blɛblea
(Maa 14.12-31, Luk 22.7-23, Zaa 13.21-38, 1Kln 11.23-25)*

17 Káaso dikpɛɔɔ sɛía zí Yesu iwaɔ mò aà là aa mè: Má ní ye wà Gɛamusu blɛble sɔukeunɛi? 18 A wèma à mè: A gé wéledau gbɛe kíi, í oè Metulu mè a ɔɔ ká kái. Aà be á Gɛamusu blɛ bleu ní a iwaɔ. 19 Yesu iwaɔ kè lá a dànéwa, aa Gɛamusu blɛble sɔukè. 20 Ké oosi kè, Yesu zòle táabúnui ní a gbɛɔn kueplapiɔ. 21 ɔɔ pɔ aale poble à mè: Slana mále oé, á gbɛdo a ma kpámá. 22 An pɔ yá maamaa, an baade fɛle lé lá la dodo: Asa mámeo yó, Dii? 23 Yesu wèma à mè: Gbé pɔ wále ɔkáaa ta dou mé a ma kpámá. § 24 Gbɛnazín Né a ánuato lá wà a yá'ò taalauwa, * áma waiyoo gbé pɔ a aà kpámápi. A maa wà aà í yáao. 25 ɔ Yudasi pɔ a aà kpámápi mè: Asa mámeo yó, Metulu? Yesu òè: ɔme dɔ n léu we.

26 ɔɔ pɔ aale poble, Yesu kaa sè à báaadau, 5 a è'ɛ a kpá a iwaɔwa à mè: A si só. Ké beea ma mɛɛ. 27 ɔ à imibɔ sè ɔ. A saáukpá, 5 a kpámá à mè: A mi ápii. 28 Ké beea ma auɛ. A de Lua bàa kua ní gbé dasiɔ au† pɔ a bɔlea an duunakɛama yáí úɛ. 29 Mále oé, za gbá má vɛɛbe'i mi ɔo. Sema tó kpala pɔ bɔ ma Mae kíi bɔ gupuaɔ, 5 má a dafu miánɔ. 30 Ké aa lesí, 5 aa bɔle gè Kúkpe sísɔpɔleu.

31 Bee gbea Yesu òné: Apii á ma to we gwáasínaa, asa a kɛa láu wà mè, Lua a pɔdána lé, aà kpása pɔɔ í fáaa. † 32 Ma vua gbea má dɔaaé Galile. 33 ɔ Píɛɛ òè: Baa tó ma gbɛɔ n to we nípii, má n to we bauo. 34 Yesu òè: Síana mále onɛ, gwáasínaa e ko à gé lezuí, níyɔ lelekpamazi gɛn áaɔ. 35 Píɛɛ òè: Baa tó má su gannɔ, má lelekpanski bauo. ɔ aà iwaɔ ò máa sɔ nípii.

*Yesu wabikea Gesemani
(Maa 14.32-42, Luk 22.39-46)*

36 Bee gbea Yesu ní a iwaɔ ká gu pɔ wí mɛ Gesemani, 5 a òné: A zòle la e ma gɛ wabike le. 37 A Píɛɛ ní Zebedeé né gbɛɔn plao sè gèrɔnɔ. Aà pɔ siakú, tòlobi zúaagu. 38 ɔ a òné: Pɔsia ma kú gbáa e ma ka gaa. A ze la, í itɛkɛmanɔ. 39 ɔ à gè aɛ yɔɔ, à wúle a gbɛɛu à wabikè à mè: Baa, tó a zeke, to taasi kɛɛonae bee dɔmazi. Ama í kɛ lá má yeiwa no, sema lá ní yeiwa. 40 ɔ à èa sù a iwaɔ lè, aale í'o. ɔ a ò Píɛɛ: Maa yà? Í fɔ itɛkɛmanɔ baa yɔɔoa? 41 A itɛkɛ àɔ wabike, ké ásu

† 26:11 Iko 15.11 † 26:15 Bɔa 21.32 § 26:23 Sou 41.10 * 26:24 Sou 22.1-19, Isa 53.1-12
† 26:28 Bɔa 24.8, Zel 31.31-34 † 26:31 Zkl 13.7

fu yāawao yáí. A nisína yei, áma á me mé buse. ⁴² Àà kēamá gēn plaade, à wabikè à mè: Baa, tó taasi keeona í a dómazi a imisaio, to n pœá ke. ⁴³ Ké à èa sù ní lé, a è aale í'ò lɔ, asa an wé gbiakùè. ⁴⁴ Ǿ à ní tó we lɔ, à gè wabikè a gēn áaáde, à yá doupi ò lɔ. ⁴⁵ Ǿ à èa sù a íwaowa a ònè: Ale í'ò ále kámabo e tiaa? A gwa! Gbēnazīn Né kpaá duunkenaowa gɔɔ kà. ⁴⁶ A fēle wà tá. Gbé pɔ lé ma kpámá lé mó.

Yesu kua

(Maa 14.43-50, Luk 22.47-53, Zaa 18.3-12)

⁴⁷ Gɔɔ pɔ ále yápi o, ɔ aà íwa gbēon kuɛplaɔ do Yudasi kà ní bíla pɔ aa bɔ sa'onkiaɔ ní Yuda gbēzɔɔ kɔí. Aa fēndaɔ kúkua ní gɔɔ. ⁴⁸ Bɔnkpɛdepi sɔ à seela ònè à mè: Gbé pɔ ma su lepèwà, aàpin we. A aà kú. ⁴⁹ Ǿ à taa'ò Yesuwa gɔɔ à mè: Fɔ Metulu. Ǿ à lepèwà. ⁵⁰ Yesu òè: Ma gbé, n n kea ke! Ǿ wà m̀ ɔpèle Yesuwa, wà aà kù. ⁵¹ Ǿ Yesu íwaɔ do a fēnda wò, à sa'onkia zíkɛna lè ò à aà swá gò. ⁵² Ǿ Yesu òè: N n fēnda pɛ a gbɛu. Asa gbé pɔ zè ní fēndaɔ, fēnda mé a aà de. ⁵³ Tó má ye ma Mae malaika zīgɔɔ gbaemee gɔɔ de gáli kuɛplaɔla, ní dɔ má fua a wabikewà yà? ⁵⁴ Tó má kè màa sɔ, kpelewa yá pɔ kēa Luayátaalau wà mè a ke a kei? ⁵⁵ Ǿ Yesu ò bílae: Kpáí weliwen ma ũ, ɔ a m̀ ma kúí ní fēndaɔ ní gɔa? Gɔɔpii miɔ zɔle Lua ua màɔ yádané, í ma kũo. ⁵⁶ Ama yápi kè pii, ké yá pɔ ánaɔi ò ke yáíe. Ǿ aà íwaɔ aà tò we nípii, aa bàasi.

Yuda gbaade, yákpalekɛa ní Yesuo

(Maa 14.53-65, Luk 22.54-55, 63-71, Zaa 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Gbé pɔ aa Yesu kũ gèaàɔ sa'onkia Kaaifa bɛ. Mɔizi ikoyádanɛdeɔ ní gbēzɔɔ káaaa we. ⁵⁸ Píeɛ tɛ Yesu kpɛ káaa e sa'onkiapi bɛ. A gè ua à zòle ní dɔaɔ, ké à yápi midɛa e. ⁵⁹ Sa'onkiaɔ ní Yuda gbaadeɔ pii lé yá wele de Yesuwa aa e wà aà de. ⁶⁰ Baa ké gbé m̀ yádbɔwà dasi, í keo. Gbezā gbēon plaɛ m̀ ⁶¹ aa mè: Dee mè á fɔ Lua kpé wí, í ea de gɔɔ áaɛe sé! ⁶² Ǿ sa'onkia fēle zè a ò Yesue: Yá pɔ wále dɔdɔmapi dea ní? Nyɔ yáe zásioa? ⁶³ Ké Yesu níle kpé, ɔ sa'onkiapi òè: Ma nanɛ Lua béei, owéɛ tó Lua Né pɔ wí me Mesii n ũ. ⁶⁴ Yesu wèwà à mè: Ǿme dɔ n léu we. Mapi sɔ mále oé, za gbá á Gbēnazīn Né e zòle Gbāapiide ɔplai, § mé á aà e, ále m̀ luabɛpuanau. * ⁶⁵ Ǿ sa'onkiapi a pɔkasɔ gá a kè à mè: A dɛé ní Luao! Wá bàa ũma n seeladeɔ bi? A mà lá à dɛé ní Luao wea? ⁶⁶ A è kpelewai? Ǿ aa wèwà aa mè: Aà táae kà wà aà de. † ⁶⁷ Ǿ wà lé'íkà aà oawa † wà aà lè ní okũo. Gbēɛ aà sánkèke ⁶⁸ aa mè: Mesii, ánaɔikeke n gbé pɔ n le owéɛ.

Píeɛ lelekpaa Yesuzi

(Maa 14.66-72, Luk 22.56-62, Zaa 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Píeɛ zòle ua, ɔ nɔɛ zíkɛnae m̀ òè: Mpi sɔ íb sánu ní Galile gbé Yesupioe. ⁷⁰ Ǿ à lelekpá gbépii wáa à mè: Má dɔ yá pɔ níle oo. ⁷¹ Ké à gè gɔu, nɔɛ pále aà è, ɔ a ò gbé pɔ kú weɔnɛ: Gbéɛ bee sánu ní Yesu Nazaletioe. ⁷² Píeɛ èa lelekpá à mè: Má sí ní Luao má gbépi dɔo. ⁷³ Ké à kè sàa yɔɔ, gbé pɔ zɛa weɔ sò Píeɛzi aa mè: Sɔnae, an gbēdon n ũ, asa wá n dɔ n yá'oaawae. ⁷⁴ Ǿ à fēle azíla kà à mè: N Luao má gbépi dɔo. Wegɔɔ ɔ ko lezú. ⁷⁵ Ǿ yá pɔ Yesu ò dɔaágu ké à mè, e ko à gè lezui a lelekpaaɔi gēn áaɔ. Ǿ Píeɛpi bɔ bàasi, à ɔlɔ à kè wēna.

27

*Yudasi gaa**(Zln 1.18-19)*

¹ Ké gu dɔ kɔɔkɔɔ, sa'onkiaɔ ní Yuda gbɛ̄zɔɔɔ pii lekpaál Yesuzi, ké aa e wà aà de. ² Aa aà yè, ɔ aa gè aà kpà bùsu gbɛ̄zɔɔ Pilatiwa.

³ Ké Yudasi pɔ aà kpámá è yá zɔ̀lɛwa, à gɔ̀ déndɔmɛɛ guu, ɔ à gè ánuɔsu ɔwatɛ baakwipi ɔaaí sa'onkiaɔnɛ ní gbɛ̄zɔɔɔ. ⁴ A ònɛ: Ma duunakè, ma táaesaidɛ kpà gai. ɔ aa òè: Wá bàa ùmai? N yáɛ. ⁵ ɔ Yudasi ɔapi zù Lua kpéu, ɔ à tà à gè azla lòò. ⁶ ɔ sa'onkiaɔ ɔapi sèlɛ aa mè: ɔapi kaa Lua kpé kpagolo guu zɛvɔ, asa gbɛ̀dɛ'ɔaɛ. ⁷ Ké aa lekpaál, ɔ aa oobona gítɔkɔ̀lɛ ní ɔapio nibɔɔ víkɔ̀lɛ. ⁸ Ayámɛto e ní a gbão wí mɛ tɔlɛpiɛ Gbɛ̀dɛna tɔlɛ. ⁹ ɔ yá pɔ ánabi Zelemii ò kè, à mè: Wá ánuɔsu ɔwatɛ baakwipi sèlɛ, ɔa pɔ Isailiɔ zèò aa kpà aà yá musupi, ¹⁰ ɔ wá oobona gítɔkɔ̀lɛ lùò lá Dii òmɛɛwa.*

*Pilati yákpalekɛa ní Yesuo**(Maa 15.1-20, Luk 23.1-25, Zaa 18.28-19.16)*

¹¹ Yesu zɛa bùsu gbɛ̄zɔɔɔ aɛ. ɔ gbɛ̄zɔɔɔpi aà là à mè: Yudaɔ kían n ùa? Yesu wèwà à mè: ɔmɛ dɔ n léu we. ¹² Gɔɔ pɔ sa'onkiaɔ ní gbɛ̄zɔɔɔ lé yádɔɔwà, i yáɛ zásímáò. ¹³ ɔ Pilati òè: Nlɛ yá dasi pɔ wàlɛ dɔɔma mao lé? ¹⁴ Ké Yesu i yáɛ o yápiɔ kee musuo, à bɔ̀ bùsu gbɛ̄zɔɔɔpi sáɛ maamaaɛ.

¹⁵ Gɛ́amusu dikpɛ zɔ̀lɛ pii, bùsu gbɛ̄zɔɔɔpi i dakpɛunaɔ dɔ pɔ bíla yei gbaɛnɛɛ. ¹⁶ Gɔɔ beɛ sɔ dakpɛuna tɔdɛ ku we, wí mɛ Balaba. ¹⁷ Ké bíla kàaa, ɔ Pilati ní lá à mè: Dé á ye má kɛ́ɛí? Balaba yà, ge Yesu pɔ wí mɛ Mesiíɛ? ¹⁸ Asa a dɔ̀ kɛ̀ wɛ̀dɔa Yesuɛ yáí ɔ wá aà kpáíwa.

¹⁹ Gɔɔ pɔ Pilati zɔ̀lɛa gínnaa, aà na gbɛ̀ zɔ̀wà à mè: Nsu yáɛ ke gbɛ́maapiɛo, asa nana pɔ má ò aà yá musu gíla gwá ma kú gbáa maamaaɛ.

²⁰ Sa'onkiaɔ ní gbɛ̄zɔɔɔ nàɛ bílawaa aa Balaba gbɛa, wi Yesu de. ²¹ Ayámɛto ké bùsu gbɛ̄zɔɔɔpi ní lá, gbɛ̀on plapiɔ guu dé aa ye à kɛ́nɛí, ɔ aa mè Balabaaɛ. ²² ɔ Pilati ní lá à mè: Kpelewa má ke ní Yesu pɔ wí mɛ Mesiíoi? Gbɛ́pii mè: N aà páliwa. ²³ ɔ à ní lá à mè: Váí kpele a kèi? ɔ an wiilɛa káflɛ aa mè: N aà páliwa. ²⁴ Ké Pilati è á fɔ̀ yáɛ keo, mé zɔa lé káflɛ, ɔ à idá à ɔpi bíla wáa à mè: Ma ɔ̀bòlɛ gbɛ́pi gaa yáú.† A yáɛ. ²⁵ ɔ gbɛ́piɔ mè: Aà dea yá wí wá musu ní wá nɛɔ. ²⁶ ɔ à Balaba kɛ́nɛí à mè wá Yesu gbɛ̀ ní flàalao, wi aà páliwa.

²⁷ Bee gbɛa Pilati sosaa gɛ̀ ní Yesuo bùsu gbɛ̄zɔɔɔpi be, ɔ an gáli pii líaaazi. ²⁸ Aa aà pɔ̀ wòlowà, aa gomusu tɛ́a dàè. ²⁹ Aa lè fúa tá wa kpàè, aa fee nàɛ a ɔplaaɔ gopana ù. ɔ aale kúlekulɛ̀, aale aà ke pɔ̀ɔpɔɔ aale mɛ: Fɔ̀, Yudaɔ kía! ³⁰ Aa lé'íkawá, aa feepi sè aa aà lèò a miwa. ³¹ Ké aa aà kè pɔ̀ɔpɔɔ aa làa, aa gomusupi b̀aaála aa aà pɔ̀kasaɔ dàè, ɔ aale gé aà páliwa.

*Yesu gaa**(Maa 15.21-41, Luk 23.26-49, Zaa 19.17-30)*

³² Ké aa b̀òlɛ lé gé, aa kpàaú ní Sileni gbɛ̀ pɔ wí mɛ Simɔ̀ɔo. Aa teasidàè, ɔ à Yesu lipáakɔ́a sè. ³³ Ké aa kà gu pɔ wí mɛ Gɔ̀gɔta, (bee mè mitɔ̀ɔnagu), ³⁴ ɔ aa vɛɛ yáalea ní ɛsɛo d̀òè aà mi.† Ké a lɛ, ɔ à gí mii. ³⁵ Ké aa aà páliwa, ɔ aa tɛlɛpá

* **27:10** Zkl 11.12-13 † **27:24** lko 21.6-7 ‡ **27:34** Sou 69.22

aà p̄kasaɔ kp̄aalea yá musu. § 36 ɔ aa z̄l̄e lé aà d̄sa we. 37 Wà aà tàae p̄ó wa è k̄è wa nà aà mia wà mè:

Gb̄éé beeá Yesu Yudaɔ kíac.

38 ɔ wà kp̄áiweliw̄eɔ p̄áliwa Yesupi sae gb̄eɔn pla, ado ɔplaai, ado ɔzeei. 39 Gb̄é p̄ó lé ḡe weo lé ní mide, aale aà s̄s̄s̄* 40 aale me: N mè r̄ȳɔ Lua kp̄é wí, ní ea d̄o ḡoɔ àaɔ nolo? † Tó Lua Nén n ũ, ñ nz̄ia suaba, pila líwa. 41 M̄aa sa'onkiaɔ ní M̄ozi ikoyádanedeɔ ní gb̄éz̄ɔɔ lé aà ke p̄óɔp̄oɔ l̄o aa mè: 42 A gb̄ép̄aleɔ suabá mé a f̄i à az̄ia suabaoa? Isailio kía nolo? Aà pila líwa sa, wí aà náaike. 43 A Lua náai vl̄. Tó Lua yeaáz̄ie, aà aà b̄o sa, † asa à mè Lua Nén a ũ. 44 Baa kp̄ái p̄ó wà ní p̄áliwa s̄anuɔ lé aà s̄s̄s̄ m̄aa be.

45 Gusia k̄ú búsupi gupiiu za íat̄e minanguo e aua ḡe p̄ilaɔ. § 46 Tat̄e'auapilaa ɔ Yesu wii gb̄aa l̄è à mè: Eli, Eli, lema sabatani! Bee mè ma Lua, ma Lua, àkea n ma to wei? * 47 Ké gb̄é p̄ó zea weeɔ yápi mà aa mè: Ale Elia sisie. 48 Weḡɔ an gb̄eɔdo bàalè ḡe sao se kp̄alè v̄éé k̄umau, a p̄e feea, ɔ a d̄ò Yesue aà mi. † 49 ɔ gb̄é k̄iniɔ mè: Ze ḡía wà gwa tó Elia a m̄o aà suabai. 50 Yesu èa wii gb̄aa l̄è l̄o, ɔ à tà.

51 ɔ Lua kp̄é zw̄aa † p̄ó daa luakuk̄i ae p̄aa pla za musu e z̄l̄e. T̄oɔle l̄ualua, gb̄eɔ p̄aapaa, 52 miaɔ w̄èw̄è, ɔ Lua gb̄eɔ vù dasi aa b̄ò gau. 53 Yesu vua gb̄ea aa b̄òle miaa aa ḡe Lua w̄éle p̄ó a kua adoau, gb̄eɔ ní é dasi. 54 Ké sosaɔ gb̄éz̄ɔɔ ní a gb̄é p̄ó aale Yesu d̄s̄aɔ t̄oɔle l̄ualuaapi è n yá p̄ó k̄eɔ p̄ii, iw̄aa kà ní p̄oaa maamaa aa mè: Ḡeɓiá Lua Néé s̄lana. 55 N̄oɔe ku we dasi, aale gugwa k̄aaa. Aa te Yesuzi za Galilee, aa l̄o blek̄eè. 56 Maliama Madeleni k̄ú ní guu ní Zaaki ní Yosefuɔ da Maliamao n Zebedee néɔ dao.

Yesu vía

(Maa 15.42-47, Luk 23.50-56, Zaa 19.38-42)

57 Ké oosi k̄è, Alimate gb̄é ɔde p̄ó wí me Yosefu m̄ò. Yesu íwae l̄o. 58 A ḡe Yesu ge wabik̄è Pilatiwa, ɔ Pilati mè wà kpawá. 59 Ké Yosefu ḡepi s̄è, à bàabaa dafu f̄iwa 60 à aà dà az̄ia gb̄è'e p̄ó wa s̄ò mia ũ guu. ɔ à gb̄é gb̄ène gbeembo tà epile à tà. 61 Maliama Madeleni ní Maliama p̄alepio z̄l̄ea we, an ae d̄oaa miawa.

62 Ké ḡoɔ lil̄e, k̄ámaboḡoɔz̄i k̄à, ɔ sa'onkiaɔ ní Falisio ḡe Pilati k̄i s̄anu 63 aa mè: Yá p̄ó gb̄es̄as̄anapi ò a b̄éé z̄i d̄oɔw̄águ, à mè ḡoɔ àaɔde z̄i á vue. § 64 O wàò miapi d̄sa e a ḡoɔ àaɔde z̄i. Tó m̄aa no, aà íwao m̄o wà aà ge se kp̄áie, aai o gb̄eɔne à b̄ò gau. Ee gb̄ez̄a bee aɔ de a s̄éiala. 65 ɔ Pilati òné: A sosaɔ sí, í ḡe mia d̄sa lá á f̄s̄wa. 66 ɔ aa ḡe seelak̄è miagbetaewa, aa sosaɔ tò we aà d̄sa.

28

Yesu b̄oɔ gau

(Maa 16.1-8, Luk 24.1-12, Zaa 20.1-10)

1 K̄ámaboḡoɔ gb̄ea, às̄an̄en̄z̄i k̄oɔk̄oɔ Maliama Madeleni ní Maliama p̄alepio ḡe mia gwai. 2 ɔ t̄oɔle l̄ualua gb̄áugb̄au, asa Dii malaikae b̄ò musu à mè gb̄epi gbeembò a gò mialee, ɔ à z̄l̄ewá. 3 Aà oa de lán loupil̄eawa mé aà ula de p̄úntaitai. 4 Vía gud̄s̄anaɔ k̄ú, aale lualua, ɔ aa ḡs̄ s̄áii. 5 ɔ malaikapi ò n̄oɓiɔne: Asu to vía á k̄úo. Má d̄s̄ ké Yesu p̄ó wa p̄áliwa ɔ ále weele. 6 A ku lao, à vù lá

§ 27:35 Sou 22.19 * 27:39 Sou 22.7, 109.25 † 27:40 Mat 26.61 † 27:43 Sou 22.9 § 27:45 Am̄o 8.9 * 27:46 Sou 22.1 † 27:48 Sou 69.22 † 27:51 B̄oaa 26.31-33 § 27:63 Mat 16.21, 17.23, 20.19

a òwa. A mɔ gu pɔ wà aà wùlɛu gwa, ⁷ í gɛ o aà ìwaɔnɛ kpakpa à bɔ gau. A dɔaané Galile, wɛ an wé a siukɔlɛ. Má òén wɛ.

⁸ ɔ aa gò mia kɔi kpakpa ní vɛao, áma an pɔ na zɔɔ. Aa bàalè lé gé a baokpai aà ìwaɔnɛ. ⁹ ɔ Yesu dárɛlɛ gɔɔ, à fɔkpámá. Ké aa sɔ̀aaazi, aa kùlɛ̀, ɔ aa ɔnà aà gbakpɛawa. ¹⁰ ɔ Yesu ònɛ: Asu to vɛa á kùo. A gɛ o ma gbɛ̀ɔnɛ aa ta Galile. Wɛkɔ wá wɛsiukɔlɛ.

¹¹ Nɔɔo kpɛ ɔ sosa gudɔanao gɛ̀ wéle guu, aa yá pɔ kɛ̀ ò sa'onkiaɔnɛ pii. ¹² ɔ sa'onkiapiɔ gbɛ̀zɔɔ sɛsi aa lekpaá, ɔ aa ɔ zɔɔ kpà sosapiɔwa gusɛ ¹³ aa mɛ: A o aà ìwaɔ mé mɔ gwáasɛna, aa aà gɛ sè kpáí gɔɔ pɔ ále i'o. ¹⁴ Tó bùsu gbɛ̀zɔɔ sù yápi má, wá awakpaè, í bɔ yákeleu. ¹⁵ Sosaɔ ɔapi sɛ, ɔ aa kè lá wa dànɛwa. ɔ yápi gɔ̀ Yudaɔnɛ yáa ũ e ní a gbáo.

Yesu zɛnaa a ìwaɔnɛ ní ɔzi

(Maa 16.9-20, Luk 24.36-53, Zaa 20.11-23, Zɛn 1.6-8)

¹⁶ Yesu ìwa gbɛ̀ɔn kuɛɔo tà Galile, sɛsɛ pɔ à a yánukɛ̀nɛ yáa musu.* ¹⁷ Ké aa aà è, aa kùlɛ̀, áma an gbɛ̀ɔ lé seakɛɛ. ¹⁸ ɔ Yesu sɔ̀nzi à yá'òné à mɛ: Lua musu ní dúniao iko pii kpáa.† ¹⁹ Ayámeto à gɛ bui pii ke ma ìwaɔ ũ, í ní da'ilɛke ní Mae Lua tɔo ní aà Né tɔo ní aà Nisɛna tɔo, ²⁰ í yá pɔ má ðilɛ̀ɔ dané aao kúa pii. A ma, máo kúánɔ gɔɔpiiɛ e dúnia gɛ láaò.

* 28:16 Mat 26.32 † 28:18 Dan 7.14

MAAKU

Yá pò kú láe bee guu

Baona lá mèn síiɔ guu, Maaku pò mé geseu mé a kēa dāaa a kɪnɪɔɛ.

Sea za a dɔ sɛɪawa à Yesu dea Lua Né ũ ɔɔwɛɛ (1.1). Wɪ bilikɛ tɔpiwa, kási a ku lápi guu dasi (1.11, 3.11, 5.7, 9.7, 13.32, 14.61, 15.39).

Tó gbé pò Lua aà zìpi mò, sema wà gbàakpaaàzi wà aà kpela. A yáí Zāa Da'ilena mò, ké gbé sɔu e àò maà. (1.2-8) Zāapi mé Yesu dà'ilɛ kè (1.9-11).

Yesu yša gbáau gbɛa (1.12-13), ɔ à ɔkpà a zɪwa. Maaku ɔ iko pò Yesu vɪ ɔɔwɛɛ m̀òm̀ò, aà yādaa bílae ní aà gyāeɔ gbágbāao ní aà gbé sisia aa m̀o teazio (1.14-8.30).

Aà lápi midɛkɪ òwɛɛ lá Yesu mipè Yelusaleuwa gu pò a taasikɛu, wɪ aà de, i gbasa bɔ gau. (8.31-10.52). Yesu a taasikɛa ní a gaao ní a bɔa gauo yá'ò a íwaɔne gēn āaɔ, kási aali a gbado. A a dea Gbēnazɪn Né ũ yá'òné a gēna lé vɪo, ní beeo aà kua asii gi ulɛanɛɛ.

Ké à gè Yelusaleu, wà gbàakpaaàzi, āma a gbɛa à laatanao yà Lua ua ní flāo, ɔ à zɔadò Isaili lousisin dɔaanaɔwa. Zibeezɪ à ze'è à yá gbɛzā dà a ibeɛɔne ní bílao ní a íwaɔ (11-13).

Lɛɛ 14 e 15 guu Maaku lé gɔɔ pla pò gò Yesue aà āsāa gbɛzā guu yá'ò. A guu à pò gbɛzā blɛu ní a íwaɔ, ké à pɛɛ ní vɛɛo kpaalɛné, a gbɛa ɔ à wabikɛ Gesemani swaluu ado, ɔ wà aà kù, wà yādaaala, wà aà pāliwa, wà aà vɪ gbɛ'eu. A gɔɔ āaɔde zɪ ké nɔɔe gè aà mia kɪi, aa e a da giie, ɔ aa mà wa òné wà mè à b̀ò gau a ku b́ɛɛ (16.1-18), ɔ aa b̀òlɛ ní pɔnao.

Baona lá pò Maaku kè, tó ní a kyokè ní làa, dɔ lá sosao gbɛzɔɔ d̀òwa, ké Yesu Nazaletíá Lua Néɛ síana.

Zaa Da'ilena waasokɛa

(Mat 3.1-17, Luk 3.1-22, Zaa 1.19-28)

¹ Lua Né Yesu Kilisi baon kɛ: ² A dàalɛ lá a ku ānabi Isaia lá guuwɛe à mè: Má a zɪna zɪ aà dɔaane, i zɛkɛkɛne.*

³ Kpàwakɛna ɔɔ ma dɔ gbáau à mè: A zɛkɛkɛ Diie,

à zɛwɛwɛnaɔ pɔoè súsú.†

⁴ Beewa ɔ Zāa Da'ilena kuò gbáau, àlɛ waasokɛ, a ò gbéɔne aa ǹsɛlilɛ aa da'ilɛkɛ, Lua i ní duuna kɛmá. ⁵ Yude b̀sudeɔ ní Yelusaleudeɔ gè aà kɪi ǹpii, aa ní duunaɔ ò gupuaɔ, ɔ à ní da'ilɛkè Yuudɛi.‡ ⁶ Zāapi ɔ ula pò wa tã ní yiongo káo daa, à báa sántilii d̀ò a pi.§ Kwa ní z'io mé aà pɔblea ũ. ⁷ A waasokè à mè: Gbɛe a m̀o ma gbɛa, aà iko demala. Mi ka mà kúle mà aà sabala b̀ɔb̀ɔo. ⁸ Mí á da'ilɛkè ní íoɛ. Gbɛpi sɔ, ɔmɛ a á da'ilɛkè ní Lua Nisinao.

⁹ Gɔɔ bee Yesu b̀ò Nazaleti, Galile b̀susu, à mò, ɔ Zāa aà da'ilɛkè Yuudɛi. ¹⁰ Ké Yesu bùa g̀ò, a è luabɛ lé kēaa, Lua Nisina lé su lán felenawa, à diɛ. ¹¹ ɔ à yá'ò mà b̀ɔa luabɛ à mè: Ma Nén n ũ, má yenzi, ma pɔ kɛma na.*

¹² Zibeezɪ Nisinaɔpi náwá à gè gbáau, ¹³ ɔ a ku we ní sɛānɔb̀ɔɔ e gɔɔ bla, Setāu lé áà yš. ɔ malaikaɔ mò d̀aaɛɛ.

* 1:2 Mal 3.1 † 1:3 Isa 40.3 ‡ 1:5 Yuudɛá swac § 1:6 2Kia 1.8 * 1:11 Sou 2.7, Isa 42.1

*Yesu a İwa sēia>s sisia
(Mat 4.18-22, Luk 5.1-11)*

¹⁴ Zāa kūa gbea s̄ Yesu tā Galile, àle baona p̄ a mà Lua k̄li waasokpa ¹⁵ à mè: A ḡw̄o k̄a, kpala p̄ b̄ Lua k̄li k̄a k̄ai. A n̄òselile, í baonapi s̄i.

¹⁶ Ké Yesu lé d̄o Galile isidai, à kp̄w̄ena>s è, Sim̄w̄o n̄ a d̄auna Andeleo, aale táalu tu isidapi guu. ¹⁷ Ō Yesu òné: A m̄o temazi, mí á ke gb̄ew̄eena>s ū.

¹⁸ Weḡw̄o aa n̄ táalu tò we, aa b̄ò teaàzi. ¹⁹ Ké à ḡe ae ȳw̄o, à Zebedee n̄é>s è, Zaaki n̄ a d̄auna Zāao. Aa ku ḡó'ilena guu, aale n̄ táalu keke. ²⁰ A n̄ sisi ḡw̄o, s̄ aa n̄ mae Zebedee n̄ zikena>s tò ḡo guu we, aa b̄ò teaàzi.

*Yesu kua Kapenaū
(Mat 8.14-17, Luk 4.31-44)*

²¹ Aa k̄a Kapenaū. Ké k̄ámaboḡw̄ozi k̄a, Yesu ḡe lousisikpeu, àle ȳadadané. ²² Aa ȳadaané b̄ò gb̄é>s sae, asa í dané n̄ ikooe, ìli ke lán M̄oizi ikoȳadanede>w̄ao.

²³ Zibeezi ḡe>t̄e táadee ku kp̄epi guu. Aa t̄aa m̄ò, a p̄una à mè: ²⁴ B̄ó wá v̄í n̄ k̄s̄oi Yesu Nazaleti? N m̄o wá kaalei ȳà? Má d̄s̄ gb̄é p̄ó n̄ de a ū. Lua gb̄é p̄o a kua adoan n̄ ū. ²⁵ Ō Yesu ḡi t̄áapi>e à mè: N̄ile! Go gb̄épiwa. ²⁶ Ō t̄áapi aa z̄l̄az̄la, à wii gb̄aa lè, s̄ à ḡòwà. ²⁷ B̄ili gb̄épii k̄ù, aale k̄s̄ lala aa mè: B̄òtaa bui yán wei? Yá dafu daané yà? I dané n̄ ikooe. Baa t̄aa>s, tò à ȳádl̄ené, aai aa ȳamae. ²⁸ Ō kándo Yesu t̄s̄ lí Galile b̄usua pii.

²⁹ Ké Yesu b̄ò lousisikpeu, s̄ à t̄a Sim̄w̄o n̄ Andeleo be ḡw̄o n̄ Zaakio n̄ Zāao. ³⁰ Sim̄w̄o nada lé sionake w̄úlea, s̄ wá aa ȳá'ò Yesue ḡw̄o. ³¹ A ḡe aa k̄li, à aa k̄u a w̄wa à aa f̄ele. Ō aa sionapi w̄ew̄ew̄a, s̄ à blek̄ené.

³² Ké oosi k̄e, íat̄é lé ḡe kp̄éu, wá m̄òè n̄ gȳa>s n̄ t̄áade>s pii. ³³ W̄élede>s k̄àaa aa kp̄e kpele pii. ³⁴ A gb̄é>s gb̄agb̄a dasi n̄ n̄ gȳa bui píio, à t̄aa>s gò dasidasi. Ili t̄aa>s gba zé aa ȳá'òo, asa aa d̄s̄ gb̄é p̄o a de a ū.

³⁵ Guf̄ene k̄áaukaau Yesu f̄ele b̄ò ḡe s̄eu gusaena, àle wabike we. ³⁶ Ō Sim̄w̄o n̄ a gb̄é>s p̄leaazi. ³⁷ Ké aa b̄òwà, aa òè: Gb̄épii lé n̄ gbea. ³⁸ Ō a òné: Wá ḡe gup̄alei, w̄éle p̄o kú wá sae>s guu, mí waasoke we b̄, asa a yáí ma m̄oi. ³⁹ M̄aa Ìò bebe Galile b̄usu gupiiu, Ìò waasoke an lousisikpe>s guu, Ìò t̄áagoné.

⁴⁰ Ō kusudee m̄ò aa k̄li, à k̄ule à wabikèwà à mè: Tó n̄ yei, n̄ȳò to mà ḡs̄ saasai. ⁴¹ A k̄e Yesue w̄enaū, s̄ à w̄ò à nàwà à mè: Má yei, ḡs̄ saasai. ⁴² Weḡw̄o aa kusu l̄aa, à ḡò saasai. ⁴³ Ō Yesu aa gb̄ae ḡw̄o, à ḡl̄è à mè: ⁴⁴ Nsu o gb̄ee mao. Ge n̄ n̄z̄la w̄ò sa'onae, ní sa p̄o M̄oizi díle o n̄ ḡs̄a saasai seela ū gb̄é>ne.† ⁴⁵ Ké à b̄ò, à ḡe lé yápi o'oné. Yápi f̄aaa, s̄ Yesu lí f̄s̄ ḡe w̄éleu gupua uo. Ìò ku s̄eu gusaena>e, s̄ w̄ò b̄o gupiiu wàò m̄o aa k̄li.

2

*Gb̄ekaaua gb̄agb̄aa
(Mat 9.1-8, Luk 5.17-26)*

¹ Ḡw̄opla gbea Yesu èa t̄a Kapenaū. Ké wa mà a ku be, ² s̄ wá k̄àaaaazi dasidasi, ḡékl̄i kú Ìò baa kpele, àle Lua ȳá'oné. ³ Ō wá m̄òè n̄ gb̄ekaaua>s, gb̄e>on s̄i>s̄ò mé aa aa sea. ⁴ Lá aai e s̄òò Yesuzio dasi yáí, s̄ aa d̄ede>s musu, aa kp̄e f̄s̄ gu p̄o Yesu kúu, s̄ aa gb̄ekaauapi píla w̄úlea mákele guu. ⁵ Ké Yesu è aale a náaike, a ò gb̄ekaauapie à mè: Ma gb̄é, n duuna k̄ema. ⁶ M̄oizi ikoȳadanede>s

† 1:44 Lev 14.1-2

zɔ̄lɛa we, aale o n̄ n̄sɛ guu: ⁷ B́yáí gbépi lé oi màai? Ale d̄sɛ n̄ Luaoe! Déme a f̄s̄ duunakɛmái, mé i kɛ Lua ado bàasio? ⁸ Wegɔ̄o Yesu d̄s̄ a n̄sɛ guu làasoo p̄s̄ aale kɛ, ɔ̄ à n̄ lá à m̄: B́yáí ále làasoo bee taa kɛ á n̄sɛ guui? ⁹ Tó má ò gbɛkaaúapie àa duuna k̄wá, ge tó má òè àà fɛle a mákɛle sɛ taa'o, a kpele mé àai? ¹⁰ Má ò màa kɛ àò d̄s̄ Gbɛnaz̄ín Né duunakɛama iko v̄l̄ t̄ɔ̄le laɛ. ɔ̄ a ò gbɛkaaúapie à m̄: ¹¹ Mále one, fɛle n̄ n̄ mákɛle sɛ ta bɛ. ¹² ɔ̄ à fɛle ḡɔ̄, à a mákɛlepi sɛ b̄ò gbépii wáa. Yápi b̄ò n̄ saɛ, ɔ̄ aa Lua t̄ɔ̄b̄ aa m̄: Wi yáɛ taa e yáao.

Yesu Levii s̄isia
(Mat 9.9-17, Luk 5.27-39)

¹³ Yesu èa b̄ò gɛ̄ isidale. Wále m̄s̄ àà k̄í dasidasi, ɔ̄ ále yádané. ¹⁴ Ḡɔ̄ p̄s̄ àle gɛ̄, à Alafe né Levii è z̄lɛa a ɔ̄s̄ikpɛu, ɔ̄ a òè: M̄o temazi. ɔ̄ à fɛle t̄ɛaazi.

¹⁵ Z̄lɛwa kɛ Yesu lé p̄oble àà bɛ, ɔ̄s̄inao n̄ duunkɛnao lé p̄obleaano dasidasi n̄ àà íwao s̄anu. Asa gbé bee taaɔ̄ t̄ɛaazi dasiɛ. ¹⁶ Falisi p̄s̄ aai M̄oizi ikoyá danéɔ̄ ku we. Kɛ aa è Yesu lé p̄oble s̄anu n̄ ɔ̄s̄inao n̄ duunkɛnao, ɔ̄ aa àà íwao lá aa m̄: B́yáí i p̄oble s̄anu n̄ ɔ̄s̄inao n̄ duunkɛnao? ¹⁷ Kɛ Yesu yápi mà, a òné: Gb̄é gb̄aa b̄aa kú n̄ l̄óotooou, sema gyáe. Mí mo gb̄ɛmaao s̄isiio, sema duunkɛnao.

¹⁸ Z̄aa Da'ílɛna íwao n̄ Falisió lé lɛye, ɔ̄ wà m̄o Yesu là wà m̄: Z̄aa íwao n̄ Falisió íwao aai lɛye, mé n̄ íwao lí ye s̄o bɛ? ¹⁹ ɔ̄ Yesu òné: N̄ɔ̄sɛna gb̄éɔ̄ lɛye ḡɔ̄ p̄s̄ a kúr̄n̄o n̄sɛ guue? Aawo! Ḡɔ̄ p̄s̄ n̄sɛna kúr̄n̄o, aa lɛyeo. ²⁰ A ḡɔ̄ a m̄o kɛ wa n̄sɛna b̄o n̄ guu. Ḡɔ̄ bee ɔ̄ aa lɛye sa. ²¹ A m̄e l̄o: W̄ili p̄óle dafu di ula zi guuo. Tó wa kè màa, a dafu a s̄ɔ̄ue, aai k̄o gá, ula zi f̄sa i k̄áfi. ²² A m̄e l̄o: W̄ili v̄ɛɛ dafu ká b̄aa t̄uu zi guuo. Tó wa kè màa, v̄ɛɛ a a p̄unaɛ, v̄ɛɛ n̄ t̄uupio i ɔ̄kpa pii. W̄i v̄ɛɛ dafu ká b̄aa t̄uu dafu guue.

Kámaboḡɔ̄z̄i
(Mat 12.1-21, Luk 6.1-11)

²³ Kámaboḡɔ̄z̄i Yesu lé p̄a blɛ bua. Lá àle gé, àà íwao lé p̄ówɛna wolo aale só.† ²⁴ ɔ̄ Falisió ò Yesuɛ aa m̄: Gwa! Aale yá p̄s̄ w̄ili kɛ kámaboḡɔ̄z̄i kɛ s̄s̄ bɛ?‡ ²⁵ ɔ̄ Yesu n̄ lá à m̄: Lá Davidi kè ḡɔ̄ p̄s̄ aapi n̄ a gb̄éɔ̄ aale taasikɛ, n̄ɔ̄ana lé n̄ dɛ, i a kyokɛ á èo lé? ²⁶ A gɛ̄ Lua ua sa'onkia Abiataa ḡɔ̄, ɔ̄ à p̄ɛɛ p̄s̄ wa kále Luae s̄ò, ɔ̄ a kp̄a a gb̄éɔ̄wa. § Sa'onao bàasio gb̄ɛ lé p̄ɛɛpi so s̄o. * ²⁷ Yesu èa òné l̄o à m̄: Lua kámaboḡɔ̄ díle gb̄ɛnaz̄ína aafia yáíe. I kɛ kámaboḡɔ̄ yáí ɔ̄ à gb̄ɛnaz̄ína k̄éio. ²⁸ Ayámɛto Gb̄ɛnaz̄ín Né iko v̄l̄ kámaboḡɔ̄wa s̄s̄.

3

¹ Yesu èa gɛ̄ lousisikpɛu. Gb̄ɛ ku we, àà ɔ̄ do imia. ² Falisió lé Yesu t̄aasika, tó a su à àà gbágb̄a kámaboḡɔ̄z̄i, wi e yádaaála. ³ ɔ̄ Yesu ò gb̄é p̄s̄ a ɔ̄ imiapie à m̄: Fɛle m̄o zɛ z̄a guu la. ⁴ ɔ̄ à n̄ lá à m̄: Kámaboḡɔ̄z̄i a zɛv̄l̄ wà yámaakɛa, ge v̄áie? W̄i gb̄é misi yà, ge w̄i dɛɛ? ɔ̄ aai yáe oo. ⁵ Yesu wɛp̄añla à n̄ gwá n̄ p̄f̄ɛo, asa àà p̄o yà an n̄sɛsai yáíe. ɔ̄ a ò ḡɛɛpie à m̄: N n̄ ɔ̄pi poo. Kɛ a p̄òo, ɔ̄ àà ɔ̄pi s̄u à gbɛu. ⁶ ɔ̄ Falisió n̄ kí Elodi kpala zɛnkpɛdɛɔ̄ b̄òle gɛ̄ lɛkpaafi Yesuzi ḡɔ̄, lá aa kɛ aa àà dɛ.

Yesu z̄ina gb̄ɛn̄ kuɛplao díle
(Mat 10.1-4, Luk 6.12-19)

* 2:7 Isa 43.25 † 2:23 Iko 23.25 ‡ 2:24 B̄oa 34.21 § 2:26 1Sam 21.1-6 * 2:26 Lev 24.9

7 Yesu ní a íwao nízla gáné we, aa gè ísidale. Ɔ bíla bò Galile aa t̄eàazi. Aa bò Yude l̄ 8 ní Yelusaleũo ní Ed̄oũ búsuo ní Yuudē baaleo ní Tiio ní Sid̄o, aa mò aà k̄í dasidasi, ké aa yá p̄ àl̄e keo bao mà yái. 9 Bilapi yái Yesu ò a íwao nee aa gó'íl̄ena s̄ouke, ké wasu naewao yái. 10 Asa Yesu l̄ gb̄éoo gb̄agb̄a dasie, ̄o gȳaeo lé naewà dasi ké aa e ɔk̄awà. 11 T̄aadeo s̄o, tó aa aà wepà, aai m̄o wúle aà aee, aai wiile aa me: Lua Nén n ũ. 12 Ɔ Yesu í giné aa o gb̄é p̄ á de a ũ.

13 Ké Yesu d̄ede s̄is̄iwa, à gb̄é p̄ a yeio sisi, ̄o aa mò aà k̄í. 14 Ɔ à gb̄éon kuεplao díle aao kuanoo, ké àò ní z̄í waasokei 15 mé aao t̄aagoamá iko v̄í. A t̄okp̄ané z̄inao. 16 An t̄ón ke: Sim̄oo (Yesu t̄okp̄àè Piεε), 17 Zebedee néo Zaaki ní a d̄auna Z̄aao (Yesu t̄okp̄ané B̄oaneεεε, bee mè loup̄unaades), 18 bee gb̄ea Andelee, Filipi, Batelemii, Matiee, Tomaa, Alafe né Zaaki, Tade, Sim̄oo Gínz̄lao 19 ní Yudasi Isalibi p̄ò b̄ò aà kpeo. Ɔ Yesu èa tà b̄e.

T̄áagoa
(Mat 12.22-32, Luk 11.14-23)

20 Bíla èa k̄aa l̄, ̄o Yesu ní a íwao aai ze'e baa aa p̄bl̄eo. 21 Ké aà daeo yápi mà, aa dà aà gb̄esizeu, asa w̄ale mé ìana k̄aw̄e.

22 M̄oizi ikoȳadan̄e p̄o aa b̄ò Yelusaleũ aa mòò mè: T̄aaó kí Beezebu mé diè, ì t̄ágoné ní aà t̄oε. 23 Ɔ Yesu ní laai sisi à ȳataa òné à mè: Set̄au a we az̄la gb̄éoo goé? 24 Tó kpaladeo ìbelesè ní k̄so aa k̄èaa l̄ε pla, kpalapi a ḡēḡē? 25 Tó uadeo ìbelesè ní k̄so aa k̄èaa l̄ε pla, uapi a ḡēḡē? 26 Tó Set̄au ìbelesè ní az̄la gb̄éoo aa k̄èaak̄wa, a ḡēḡēo, a mid̄εε. 27 Gb̄ēe a f̄o ḡē ḡōsa gb̄aa kp̄eu à taiinakaèo, sema à aà ye gl̄a bàasio, ì gbasa a aà kp̄e ȳoε.

28 S̄iana m̄al̄e oé, Lua a gb̄éoo ké ní ní t̄aaeo ní a t̄ò b̄èe p̄o aai s̄io pii, 29 ama tó gb̄é aà Nis̄l̄na t̄ob̄ēs̄i, a aà k̄eo, à duuna p̄o lí k̄ém̄ao k̄èe. 30 Yesu bee ò ké aa mè a t̄aa v̄í yái.

Yesu daeo
(Mat 12.46-50, Luk 8.19-21)

31 Ké aà da ní aà d̄aunaoo k̄a, aa z̄e kpele, ̄o aa aà gb̄ea. 32 Wa k̄al̄ea liaaaazi dasidasi, ̄o wa òè w̄a mè: Gwa! N da ní n d̄aunaoo ze kpele, aale n gb̄ea. 33 Ɔ à mè: Deon ma da ní ma d̄aunaoo ùi? 34 Ɔ à wepà gb̄é p̄o k̄al̄ea liaaaziola à mè: Ma da ní ma d̄aunaon ke. 35 Luap̄oæk̄enaoo mé ma d̄auna ní ma daeo ní ma dao ũ.

4

P̄ówenkeelea
(Mat 13.1-23, Luk 8.4-15)

1 Yesu èa lé ȳadané ísida sae. W̄a k̄aaaaazi dasidasi, ̄o à ḡé z̄l̄e gó'íl̄enau ía, dasipi k̄al̄ea m̄pii ísida ḡōs̄l̄e. 2 A ȳad̄adané ní ȳal̄eũan̄eo dasi. Lá àl̄e dadan̄é à mè: 3 A sw̄ákpa! Z̄ōee mé kú à b̄ò ḡé p̄ówenakele. 4 Lá àl̄e keele, ̄o a keeo l̄l̄e zé guu, b̄āo m̄o bl̄e. 5 A keeo l̄l̄e gb̄es̄ena musu, gua p̄o t̄ool̄e ḡeeleuo, ̄o aa b̄òl̄e ḡōo, ké t̄ool̄e ḡeele weo yái. 6 Ké ìat̄ē f̄l̄e, ̄o aa tek̄ù aa giiḡaga, ké aa z̄l̄na v̄io yái. 7 A keeo l̄l̄e l̄e guu, ̄o l̄e f̄l̄e n̄am̄á, aai ne'io. 8 A keeo s̄o aa l̄l̄e t̄ool̄e maa guu. Aa b̄òl̄e aa z̄ōk̄ù aa ne'í. A keeo k̄áflak̄è baakwikwi, keeo b̄aaōbaaō, keeo bas̄oobas̄oo. 9 Ɔ Yesu mè: Gb̄é p̄o n̄òse v̄í aà yápi ma.

10 Ké Yesu gònè we, a ku ado, 5 àà zina gbèon kuεplao ní àà iwao mò yápii mi gbèawà. 11 Ɔ a ònè: A kpala pò bò Lua kíi asii dōa zé vī, ama mi yápii o gbé klnɔnɔn é ní yáleeuaoe,

12 ké aa wēbiibii pɔe'esai

mé aa swákpakpa yāmasai,

ké aasu ze ní Luao, i sùuukerínɔo yái.*

13 Ɔ Yesu ní lá à mè: A yápii dōoa? Kpelewa á a kinɔ ma bi? 14 A ma! Zōepi Lua yá 5 àle kēele. 15 Gbēo de lán pówena pò lèlè zé guuwaε, gu pò wà Lua yá kēeleu. Tó aa mà, 5 Setāu í mɔ Lua yá pò wa kēele ní guupi símá gōo. 16 Gbēo de lán pówena pò lèlè gbeseena musuwa. Tó aa Lua yāmà, aai sí ní pɔnao gōo.

17 Ama lá aa zina vīo, 5 aali ke gɔɔplao. Tó wà ní wetà ge wà ladamá Lua yá yái, aai fu gōoε. 18 Gbēo de lán pówena pò lèlè le guuwaε. Aa Lua yāmà, 19 ama aai aafia káake, àize é í ní sò ble mé aai pò klnɔ niaka, 5 yá beo í gupa Lua yápizi, à gō àisai. 20 Gbēo de lán pówena pò lèlè tɔle maawaɔwa. Aai Lua yāma, aai sí, 5 aai káfiakε, an keo baakwikwi, keo baaɔbaaɔ, keo basɔobasɔo.

Yáleeua ní kpala pò bò Lua kíi

(Mat 13.31-34, Luk 8.16-18, 13.18-19)

21 Yesu ònè: Wili filia na wà pēna kùlewāo. Wili dile lii zíeo. Bávana 5 wí diwāo lò? 22 Pɔe ku ulεa ké à gí boi gupuauo. Asiie ku ké wà gí maio. 23 Gbé pò nòse vī, àà swákpá yápii ma.

24 A ònè b: A laaido yá pò ále mawa. Zaa pò á dàuné, bee Lua a daué sò, i εa káfié. 25 Gbé pò pò vī 5 Lua a εa káfié. Gbé pò pɔe vīo, baa a yɔɔna pò a vī Lua a siwāe.

26 A mè b: Kpala pò bò Lua kíi de lán pówena pò gbé kēele buawaε.

27 Gwāasina ní fāaneo àle i'on nò, a béen nò, pówenapi í bɔle í zōkù, gbépi lío dō lá í keo. 28 Tɔle mé í to à ne'í ní azlao. I kapa gīae, a gbεa í nòsi, a gbεa 5 í pia. 29 Tó à mà, 5 wí ké ní kɔmao, asa a kekegɔ mé kà we.†

30 A mè b: Kpala pò bò Lua kíi dea ní? Bó wa leεùòì? 31 Doe ku lán εfowa. A tōgɔ a wéna kele de pówena pò kú dúnia guuɔla pii. 32 Tó wa tō sò, í bɔle à zōkù de dò buiɔla pii. Í gōn gēeleɔ pápa, bāo bɔ kaka a láu.

33 Yesu Lua yá'ónè dasi ní yáleeua bee tao lá aa fō ma léu. 34 I yá'oné yáleeusaio. Tó à gò ní a iwao rítēε, 5 í yápii bɔlekené.

Yesu zaa'iana zea

(Mat 8.23-27, Luk 8.22-25)

35 Gɔo dɔupi zí oosi Yesu ò a iwaoε à mè: Wà bua baale. 36 Lá Yesu kú gó guu, aa gēuaaò aa dàzeu màa, aa bíla tò we. Gó páleɔ gérinɔ. 37 Ɔ zaa'ian gbāa fēle. I lé gó zāampapa, àle ká a guu e a ye pai. 38 Yesu kú gò pòkpe, àle i'ò, àà mi di mibɔɔwa. Ɔ àà iwao àà vù aa òè: Metulu! Ké wále gaga, àle káadanlao lé?

39 Ɔ Yesu fēle gí íanaε, a ò íε à mè: Níle! Zùuke we! Ɔ íana kpàle, gu kè kilikili.

40 Ɔ à ní lá à mè: Akεa á sea vī màai? Asi ále ma náaike e tiaoa? 41 Ɔ aa gò bíli guu, aale kō lala aa mè: Dén gbépi ù sai? Baa íana ní ío aai àà yāmac.

* 4:12 Isa 6.9-10 † 4:29 Yoε 4.12-13

5

Táaɔ dia sáwaaɔne
(Mat 8.28-34, Luk 8.26-39)

1 Aa kà Gadala bùsuu ísida baale. 2 Ké Yesu bò gó guu gɔ̀ɔ, táadee bò gevíkii à mò daiaaàlɛ. 3 Iɔ ku gbɛ̀'ɛ pɔ́ dɛ mia ũ guuɛ. Baa mɔ̀daona lí fɔ́ aà kù ɔ̀o. 4 Asa wɔ́ aà ye ní mɔ̀daonaɔ, wɔ́ aà daliu m̀òm̀oɔɔ, áma í m̀oɔpɔ́ kékɛɛ, í lípɔ́ gboogboo. Gbɛɛ gbáa i ka à aà zùukɛo. 5 Gwáasna ní faaneɔ pɔ́i ɔ̀ bebe gevíkii ní s̀s̀p̀oɔɔɛ, ɔ̀ wɔ́iɛ, ɔ̀ azɔ́a lílɔ́ ní gbɛo.

6 Ké à Yesu è káaa, ɔ́ à bàalè mò wùlɛ aà aɛ. 7-8 ɔ́ Yesu m̀è táapi gowà, ɔ́ à wii gbáa lè à m̀è: Yesu, Lua Musude Né, b́m̀e wá daaai? Ma nane Luazi, nísu ní ma wɛtáɔ. 9 ɔ́ Yesu aà là à m̀è: N tón kpelewai? ɔ́ a wèwà à m̀è: Ma tón Dasi, asa wá dasiɛ. 10 ɔ́ a awakpà Yesuɛ maamaa aa m̀è asu ní yá ní bóle bùsupiuo.

11 Gɔ̀ɔ bee sáwakusan waɔ ku we, aale p̀oɔle s̀s̀p̀oɔɔɛ. 12 ɔ́ táapi wabikè Yesuwa aa m̀è: Wá gbæ sáwaaɔ guu wà diné. 13 Yesu ní gbá zé, ɔ́ táapi gò g̀ɛpiwa aa dí sáwapiɔne. ɔ́ sáwa wai pɔ́ kà àaa kwi taawapiɔ wí ní bao, aa pɔ́la s̀oonawa aa sí ísidaɔ, ɔ́ aa gága we. 14 ɔ́ an dánaɔ bàalè gè yápi oinè wéleu ní bualoũ. ɔ́ wà bóle gè yá pɔ́ kèpi gwai. 15 Ké aa mò Yesu kɔ́i, aa g̀ɛ pɔ́ táa diè dasi yáapi è z̀léa we, a ula daa, aà íanapi wèewà, ɔ́ vía ní kú. 16 Gbɛ́ pɔ́ yápi è ní wéɔ yá pɔ́ táadepi ní sáwaaɔ lè dàu aa siuné. 17 ɔ́ wà wabikè Yesuwa aà b̀oné ní bùsuu.

18 Ké Yesu lé g̀ɛ gó'ílɛna guu, g̀ɛpi wabikèwà à e taaàɔ. 19 Yesu i weio, a òè: Ta n bɛ n gbéɔ kɔ́i, ní yá pɔ́ Dii kène oné pɔ́i ní lá à wɛnàd̀nɛo. 20 ɔ́ g̀ɛpi tà, àlɛ yá pɔ́ Yesu kèe kpáwake Wélemenkwi bùsuu, ɔ́ yápi kè gbépiie dabuyá u.

Zailu né vua ní nɔɛ pɔ́ ɔ̀kà Yesu ulawao
(Mat 9.18-26, Luk 8.40-56)

21 Yesu èa bùa ísidawa ní góo, ɔ́ wà káaaaazi dasidasi ísidale. 22 Louisisikpe gbɛ̀zɔ̀ɔ Zailu mò we. Ké à Yesu è, à wùlɛ aà gbázi, 23 ɔ́ à awakpàè maamaa à m̀è: Ma nenɔ̀ena lé kásánakɛ. M̀ò ǹ onawà aà gbágbá, ɔ̀ ku. 24 ɔ́ Yesu dáaàɔ zéu. Bíla teaàzi, aale naewà.

25 Nɔ̀ɛe ku we, au lé bólewà à kà wè kuepla. 26 Eɛɛɛɛɛ aà dà taasiu maamaa, à a ɔ́a blè pɔ́i. I aafia'eo, í keke àò ká'ílɛɛ. 27 Ké à Yesu bao mà, ɔ́ à bíla kèaa à s̀s̀aàzi aà kpe oi. ɔ́ à ɔ̀kà aà ulawa, 28 asa à m̀è: Baa aà ula, tó ma ɔ̀kàwà, má gbágbæ. 29 ɔ́ aà aubɔ̀leapi zè g̀ɔ̀. A d̀ a m̀e guu ké a gbágbá ní a gyápio. 30 Wegɔ̀ɔ Yesu d̀ azɔ́lawa ké gbáa b̀òagu, ɔ́ à lílɔ́ bíla guu à m̀è: Déme ɔ̀kà ma ulawai? 31 ɔ́ aà íwaɔ òè: N è lá bíla lé naema, ɔ́ níle m̀e déme ɔ̀kàmaia? 32 ɔ́ Yesu wɛpà bílaa ké à gbé pɔ́ yápi kè e. 33 Nɔ̀ɛpi lé lualua ní víao, asa a d̀ yá pɔ́ kè a m̀e, ɔ́ à mò wùlɛ aà gbázi, à a síana òè pɔ́i. 34 ɔ́ Yesu òè: Nɔ̀ɛ, ma náai pɔ́ ní kè mé n gbágbá. Ta bɛ aafia, n gyápi wèeman we.

35 Lá Yesu lé yá bee o, wà b̀ò louisisikpe gbɛ̀zɔ̀ɔpi bɛ wà mò wa òè: N népi kèsai. Nsu tákpa metuluzi páo. 36 Ama Yesu í swáse ní yáio. A ò gbɛ̀zɔ̀ɔpie: Nsu to n s̀ vío, ma náaike lé. 37 I wei gbɛɛ gé zɛiɛo, sema Píɛɛ ní Zaakio ní Zaaki dáuna Zāao. 38 Ké aa kà gbɛ̀zɔ̀ɔpi bɛ, Yesu è aà bɛ l̀òo, wále ɔ̀oɔ, wále búbuape maamaa. 39 Ké à gè kpéu, à ní lá à m̀è: B́yáí á kɔ́i d̀, ále ɔ̀oɔi? Népi i gao, ále í'oe. 40 Ké aale aà ke p̀oɔɔɔ, ɔ́ à ní yá ní bóle pɔ́i. ɔ́ à népi de ní aà dao sè ní gbé pɔ́ aa mò sánuɔ, à g̀ɛrɔ̀nɔ gu pɔ́ népi kuu. 41 ɔ́ à aà ɔ̀ kù a òè: Talita kuu! (Bee m̀è

nɛnɔɛna, má ònɛ fɛlɛ.) ⁴² Wegɔɔ nɛpi fɛlɛ taa'ò, asa aà wɛ̀ kà kuɛpla. Yápi ní kú gbáa maamaa. ⁴³ Ǿ Yesu gínɛ́ fɛ́fɛ́a aasu o gbɛ́e mao. Ǿ à mɛ̀ wà pɔ́blea kpawà.

6

Nazalɛtídeɔ Yesunaakɛsai (Mat 13.53-58, Luk 4.16-30)

¹ Yesu b̀ we à gè gu p̀ à neblèu. Aà ìwaɔ gèaàno. ² Ké kámabogɔɔzì kà, ɔ àlɛ yádané lousisikpɛu. Gbɛ́ dasi p̀ aa aà yámàò bílikè aa mɛ̀: Máki gbépi yápiò sèui? Ǿno kpele a è, ɔ àlɛ dabudabu beɛ taao kɛi? ³ Gbépiá lí'ána nolo? Maliama né nolo? Zaaki ní Yosefuó ní Yudao ní Simɔɔò v̀lin weo lò? Aà dāeɔ kúwanɔ kɛo lé? Ǿ beɛ tò aai aà náaikɛo. ⁴ Ǿ Yesu ònɛ́: Anabi líò bɛɛɛsaio, mé i kɛ aà bɛ wéleu ní aà daeɔ ní aà uadeɔ kíio bàasio. ⁵ Yesu i e dabudabue kè weo, sema gyáe p̀ à ɔnámá à ní gbágbāeɔ bàasio. ⁶ Lá aai aà náaikɛo, an yá b̀ aà saɛ maamaae.

Yesu a ìwa gbɛ́n kuɛplao zla plapla (Mat 10.5-15, Luk 9.1-6)

Ǿ à gè wéle ní wéleɔ, àlɛ yáadané. ⁷ Ǿ à a gbɛ́n kuɛplao sísì à ní zì gbɛ́n plapla, à táagoa gbéɔwa iko kpamá. ⁸ A ònɛ́ aasu pɔe se aa geòo, kúsua ge babalabɔ ge ɔsɔgbena, imo gopana. ⁹ A mɛ̀ aa kyalekpa, ama aasu ulada mèn plao. ¹⁰ A ònɛ́ ɔ: Gu p̀ a pilau, àò ku we e à ge b̀ò wélepi guu. ¹¹ Gu p̀ wi gbáakpauázio, mé wi á yámao, tó àlɛ tá, à kɔ̀lemá an toa ní Luao seela ù. ¹² Ǿ aa dàzɛu. Aa ǹselilɛa kpáwakè gbéɔnɛ, ¹³ aa táagóné dasi, aa nísimama gyáeɔwa dasi, aa ní gbágbá.

Zaa Da'ilena gaa (Mat 14.1-12, Luk 9.7-9)

¹⁴ Kí Elodi yápiò mà, asa Yesu t́ líguaɛ. Gbɛ́eɔ mɛ̀ Zaa Da'ilena mé b̀ gau. Bee yáí à gbáa'è, àlɛ dabudabuke. ¹⁵ Gbɛ́eɔ lé mɛ Eliac, gbɛ́eɔ lé mɛ anabie lán anabi yáaewa. ¹⁶ Ké Elodi mà à mɛ̀: Zaa p̀ ma aà mí z̀ mé v̀.

¹⁷⁻¹⁸ A m̀ò lè Elodi dòupi mé a dàuna Filipi ǹò Elodia síwà a sè yáa. Ké Zaa ɔ è aà dàuna ǹò siawà maaɔ,* ɔ Elodipi tò wà Zaa kù wà m̀kàwà, wà aà dàkɛu Elodia yáí. ¹⁹ Elodia s̀ a Zaa kpɛ́nɛ kúa, a ye à aà de, ama i ze'eo, ²⁰ asa Elodi d̀ ké Zaaá Lua gbé zálalae, ɔ ɔ v̀lakeè, líli tó wà ìadawàò. Tó à gè aà yámai, láasoo ì gèaàgue. N beeo ɔ ye faaiboaaàno.

²¹ Elodia ze'è Elodi ia dikpɛgɔɔzì. Elodi gbáadeɔ ní sosa gbɛ́zɔɔ ní Galile gbé gbiao káaa p̀nabɛwa. ²² Ǿ Elodiapi nɛnɔe gè ɔwà. A kè Elodie na ní a nibɔɔ píi, ɔ kipi ò nɛpie: P̀ p̀ ní yei ǹ a wabikɛa, má n gba. ²³ Ǿ à èa òè: N ma iao p̀ p̀ ní a wabikèa píi, má n gbae, baa ma kpala guoe. ²⁴ Ǿ nɛpi b̀ gè a da là à mɛ̀: B́ má a wabikèwà? Ǿ aà da òè, Zaa Da'ilena miɛ. ²⁵ Wegɔɔ à èa s̀ ní wáao, a ò kíaɛ: Zaa Da'ilena mí má ye ǹ ma gba pelentiu la tiatia.

²⁶ Ǿ kí p̀ a dúudu, ɔ i f̀ gí ɔò lé p̀ a gbè nibɔɔ wáa yáí. ²⁷ Ǿ kipi a dɔaie z̀ g̀ò, a òè aà ge aà mi se m̀ò. Ǿ à gè aà mí z̀ kpéu, ²⁸ a dà pelentiu, à m̀ kpá nɛpiwa, ɔ a kpá a dawa. ²⁹ Ké Zaa ìwaɔ yápi mà, ɔ aa m̀ò wà aà ge sè aa v̀.

Blekpa bilawa séia (Mat 14.13-21, Luk 9.10-17, Zaa 6.1-15)

* 6:17-18 Lev 20.21

30 Zinapio sù Yesu kîi, 5 aa yá pò aa kèò ní yá pò aa dànέò òè píi. 31 Wàlè mós, wàlè tá, 5 Yesu ní a gbέó aai z'e baa wà pòblèò dasi yáí. 2 a òné: A mò wà gé gusaena wátεε, wí kámabo yoo. 32 2 aa gè gó'ilenau aa dàzεu, aale gé gusaena ntεε. 33 Ké gbέó ní gea è, aa ní dós, 5 baa wéle píi guu wà bàalè òaané we kεε. 34 Ké Yesu bò gó guu, à bíla è, 5 aa kèè wénaü, asa aa de lán sá pò aa dàna víoεwae. † 2 àlè yádadané maamaa.

35 Ké íatε búsa, 5 aa íwao sàaazi aa mè: Gueá sēgbāe mé íatε i gó bíla bo. 36 Gbέó gbae aa ta bualouò ní zōεwia pò kú kái laou, aai pò wεεle lú aa ble. 37 2 Yesu a zāsímá à mè: A pò kpámá aa ble. 2 aa òè: N ye wà ge pēε lu ánuusu oεwatε òaa do, wí mós kpámá aa ble yà? 38 2 Yesu ní lá à mè: Pēε mèn úma á vli? A ge gwa. Ké aa ká, aa mè: Pēε ku mèn sɔo ní kpoo mèn pla.

39 2 a òné: A gbέó zōlezōle sēbɔbwa boolooloo. 40 2 aa zōlezōle gá ní gáo, booloo gbέon basoo, booloo gbέon blakwi. 41 2 Yesu pēε mèn sɔo ní kpò mèn plapio sè, à wεsè musu à báaadáu. 2 à pēepi é'ε kpà à íwaoεwa, aa bíile gbépioε. 2 à kpò mèn plapio kpaalèné nípii. 42 Ampii aa pòblè wà kà. 43 2 wà pēε miɔnao ní kpò kîni pò gòò sèlè gbí kuepla pai. ‡ 44 Gōε pò aa pòblèò gbέon òaasɔsɔo lεε sɔoε (5.000).

Yesu taa'oa isidaa
(Mat 14.22-36, Zaa 6.16-21)

45 2 Yesu nàe a íwaoεwa gòò aa gē gó guu aa òaaε Besaida ísida baale e àò bíla gbae. 46 Ké à lezà gbέowa a làa, 5 à òè sísíwa, à gè wabikei. 47 Íatε gēa kpéu gó'ílεna kú ísidaa mé Yesu kú sísíla ado. 48 2 a è goffa lé íadamá, ké ían gbāa lé gíné yáí. Gufεne 5 à gè ní kîi, àlè taa'ó ía, 5 a kè lá á ye gēmáwa. 49 Ké aa aà è, àlè taa'ó ía, aale e gyaadeε, 5 aa wiilè. 50 Ké aa aà è nípii, gili gēngu. 2 Yesu òné gòò: A sòdile, máme. Asu to vía á kúo. 51 Ké à gè gó guu, 5 íana làa, 5 yápi ní kú gbāa, 52 asa an wé i kē pēε yá musuo, ké aa nòε vío yáí.

53 Ké aa bùa baa aa kà Genezaleti, 5 aa godò we. 54 Ké aa bòlè gó guu, wà Yesu òè gòò, 55 5 wà bàalè gè búsupi kèele, wà gyāε sèlè ní mákelεo, gu pò wa mà a kuu píi wíò mòè. 56 Gua pò à gèu píi, zōεwiaε ge mεεwiaε ge bualouò, wíò mòè ní gyāεε, wíò ní kálε gāε, 5 wí wabikεwá aà to aa oká baa aà ula léwa. 2 gbé pò okáwàò i gbágbá píi.

7

Fεlekaaya
(Mat 15.1-9)

1 Falisio ní Mòizi ikoyádanede pò aa bò Yelusaleúe mò Yesu kîi. 2 Aa è aà íwaoε lé pòblè oπia ní gbábo'io sai. 3 Asa Falisio ní Yudaε píi aa ní deziε felekaayá kúaa, aali pòblè oπia ní gbábo'io saio. 4 Aali su ní εleo aa pòblè zu'osaio. Aa felekaayá páleε kúaa dasi. Beewa aai gbábo imiboo ní tao ní oooε. 5 2 Falisio ní Mòizi ikoyádanedeπio Yesu lá aa mè: B'oyáí n íwao lío wá deziε felekaayá kúao ní? Aai pòblè oπia ní gbábo'io saie. 6 Yesu wémá à mè: A moafliδεε, Isaia òaa á yá'ò wásawasa, lá a kè láuwa à mè: Buiπi í ma kpela ní lóεε, an sō kua bo.*

† 6:34 Nao 27.17, 1Kia 22.17 ‡ 6:43 2Kia 4.42-44 * 7:6 Isa 29.13

7 Aaɪ ma sisi p̄æ, gb̄enazɪna ikoyãɔ ɔ aai dané.

8 A p̄akp̄a Lua ikoyãi, ɔ á gb̄enazɪna felekaayã k̄ua. 9 Ǿ Yesu òné lɔ: A p̄aa Lua yáa ké á e àò á felekaayã k̄ua maan wea? 10 Moizi mè àli misiile á de ní á daoε.† A mè lɔ, gb̄é p̄ɔ á de ge a da kp̄eb̄ò, wà ade de.‡ 11 Ap̄iɔ s̄ɔ i m̄e tó gb̄é ò a de ge a dae p̄ɔ p̄ɔ á v̄i á d̄oɔr̄léá K̄ɔɔbanie, 12 a zev̄i á a de ní a dao kp̄elaò lɔo. (K̄ɔɔbani bee mè, à Lua gb̄à.) 13 Beewa i Lua yá b̄ãde á felekaayã p̄ɔ i dadané yáí. Yá bee taoɔ ɔ i ke dasi.

Yá p̄ɔ i to wà gb̄ale
(Mat 15.10-20)

14 Ǿ Yesu èa bíla laai sisi à mè: A swákp̄a à ma yáma, ápii. 15 P̄ɔe ku ké á ḡe gb̄é guu à to aà gb̄aleo. P̄ɔ p̄ɔ b̄ò gb̄é guu ɔm̄e i to aà gb̄ale. 16 Gb̄é p̄ɔ n̄ɔse v̄i aà yápi ma.

17 Ké á bíla tò we, à tà be, ɔ aà íwaɔ yápi mi gb̄èawà. 18 A òné: Ap̄iɔ, i ɔn̄ok̄u s̄ɔoa? Ké p̄ɔe ku à ḡe gb̄é guu à to ade gb̄aleo, á d̄ɔo lé? 19 P̄ɔpi lí ḡe aà s̄ɔ guuo, sema aà gb̄eεu, ɔ i a bíikpeke. (Maa Yesu gb̄ab̄ò bl̄e píie.) 20 Ǿ à mè: Yá p̄ɔ i b̄ò gb̄é guu mé i to ade gb̄ale. 21 Za gb̄enazɪna s̄ɔ guu ɔ láasoo v̄ai i b̄ɔu: Káaluakaa, kp̄áí'oa, gb̄èdea, 22 gb̄ás̄ikea, bli, n̄òsev̄ai, moafilí, wisaiyã, web̄ɔb̄ɔa p̄ɔi, gb̄és̄ɔs̄ɔa, makamaka ní misaiyão. 23 Yãv̄aip̄iɔ i b̄ò gb̄enazɪna s̄ɔ guue píi, ɔ i to aà gb̄ale.

Buip̄ale n̄ɔe wabik̄e
(Mat 15.21-28)

24 Yesu b̄ò we à ḡe Tii búsuu, ɔ à píla uaeu. A ye wà a d̄ɔo, áma ìli e ùleo. 25 N̄ɔe p̄ɔ a nen̄ɔna tãa v̄i Yesu bao mà ḡɔɔ, ɔ à mò wùle aà gb̄ázl. 26 N̄ɔep̄iá buip̄aleε, wà aà i Silifinisi búsuue. A wabik̄é Yesuwa aà tãa goε a néwa. 27 Ǿ Yesu òè: To wà bl̄e kp̄á néwa gla, asa a maa wà néɔ bl̄e se wà zu gb̄eɔneo. 28 Ǿ n̄ɔep̄i a zãsíwà à mè: Dii, baa gb̄e p̄ɔ wùleant̄ziɔ i néɔ bl̄e kasonaɔ p̄eεεε. 29 Yesu òè: N yãwea maa yáí, tá, n né tãa gòwà. 30 Ké á kà be, à a né è wùlea p̄ewa, táapi gòwà síana.

Swado gb̄ágb̄aa

31 Ǿ Yesu f̄ele Tii búsuu à ḡe Sid̄ɔ, ɔ à b̄òle ní W̄élemenkwi búsuu e à ḡe kà Galile ísidai. 32 Ǿ wà mèè ní swádo p̄ɔ yã'o zl'úaañɔ, wà wabik̄èwà aà ɔnawà. 33 Yesu b̄ɔaañɔ bíla guu mípla, à ɔtona p̄epe aà swáú. Ké á lé'i k̄e a ɔwa, ɔ à kà aà lénawa. 34 A wesè musu à wè f̄eεε, ɔ a òè: Efata. (Bee mè w̄ε.) 35 Weḡɔɔ ḡɔep̄i swá w̄è, aà léna gòle, ɔ à yã'ò wásawasa. 36 Yesu ò gb̄eɔne aasu o gb̄eε mao, áma aa ḡe lé a kp̄awakené maamaa de lá à ḡinéla. 37 Yápi dimá maamaa à k̄e zài, ɔ aa mè: Aà yápii kea lɔ maaε. I to baa swádoɔ yáma, mé i to lénanaaleadeɔ yã'o.

8

Bl̄ekp̄aa bilawa plaade
(Mat 15.32-39)

1 I ḡé̄ḡeò bíla èa kãaaazi lɔ. Aa p̄obleae v̄i lɔo, ɔ Yesu a íwaɔ sisi a òné: 2 Gb̄épiɔ k̄em̄ε w̄énaú, asa a ḡɔɔ áaɔñ la ké aa kumano, aa p̄ɔe v̄i aa ble lɔo.

† 7:10 B̄ɔa 20.12 ‡ 7:10 B̄ɔa 21.17

³ Tó ma ní gbáe aa ta be ní nɔnao, an ȳēē a láa zé guue, asa an gbēo bokli zàe.
⁴ Ǿ aà ìwao aà là aa m̀: Mákli wa bl̄ eu sēgbāu la à gbépio kái? ⁵ Ǿ Yesu ní lá à m̀: Pēē m̀n ùma á v̄i? Aa m̀: M̀n soplae. ⁶ Ǿ a ò bílae aa z̄le t̄ole. Ǿ à p̄ē m̀n soplapi s̄ à saaukp̄a, a è'e kp̄a à ìwao wa aa kpaale bílae, ̄ aa kpaal̄n̄é.
⁷ Aa kp̄ò n̄énao v̄i ȳo ɔ. Ké à báaad̄au, a òn̄e aa ea bee kpaal̄n̄é ɔ. ⁸ Ǿ aa bl̄e aa k̄à, ̄ w̄a a miɔna p̄s̄ ḡs̄ s̄le s̄ò sopla. ⁹ Gb̄épio k̄à òaas̄o ɔ leē s̄iis̄ (4.000) taawa. Ké Yesu ní gbáe, ¹⁰ ̄ à ḡē ḡó'íl̄ena guu ní a ìwao, aa ḡē Damanuta bùsuu.

Falisi seelagbeaa
(Mat 16.1-12)

¹¹ Ǿ Falisiò mò lé lekpaakeaàno, aale líkpalew̄a, aale w̄eēē aà seelakené ní Lua gb̄āo. ¹² Ǿ à w̄ē f̄ēē à m̀: B̄oyái gb̄āgb̄eò lé seela w̄eēēai? Siana mále oé, má seelae ke gb̄āgb̄eòneo. ¹³ Ǿ à ní tó we, à èa ḡē ḡó'íl̄ena guu à tà baale.

¹⁴ A s̄à aà ìwao gu aa p̄ē kùs̄ua sé. P̄ē m̀endo mé ḡn̄é gó guu. ¹⁵ Ǿ Yesu ledám̄ à m̀: Aɔ kú ní laaio. A laaika Falisiò ní Elodiò p̄ēse'esei. ¹⁶ Ǿ aale ok̄o aa m̀: Ké wá p̄ē v̄io yái a òi màa. ¹⁷ Yesu d̄m̄á, ̄ à ní lá à m̀: B̄oyái ále o ké á p̄ē v̄io yái? E tia á w̄é i k̄é á d̄oò? A n̄s̄e v̄ioa? ¹⁸ A w̄é v̄i, ili gu'eo? A swá v̄i, ili ȳamao? Ȳae lí d̄águo? ¹⁹ Ké ma p̄ē m̀n s̄o è'e má kp̄a gb̄eò òaas̄o ɔ leē s̄oowa (5.000), a a miɔna s̄le gbí ùma ní? Aa w̄èw̄a aa m̀: Gbí kueplae. ²⁰ Yesu èa ní lá à m̀: Ké ma p̄ē m̀n sopla è'e má kp̄a gb̄eò òaas̄o ɔ leē s̄iioowa (4.000), a a miɔna s̄le s̄o ùma ní? Aa w̄èw̄a aa m̀: S̄ò soplae. ²¹ Ǿ à òn̄e: E tia á w̄é i k̄eo?

Besaida v̄i gb̄gb̄ā

²² Ké aa k̄à Besaida, ̄ w̄a mòè ní v̄l̄ao, w̄a wabik̄èw̄a aà ok̄aw̄a. ²³ Ǿ à v̄l̄api kù a owa, à bààno w̄enkpe. A lé'í k̄è aà w̄èw̄a à on̄aw̄a, ̄ à aà là à m̀: N̄le gu'ea? ²⁴ Ǿ ḡōpi wes̄e musu à m̀: Mále gb̄é e, aa de lán líó mé lé t̄aa'o'owa. ²⁵ Ǿ Yesu èa on̄a aà w̄èw̄a ɔ. Ké ḡōpi web̄ii, ̄ aà w̄é w̄è, ále p̄pii e sa wásawasa. ²⁶ Ǿ Yesu aa gb̄ae be à m̀: Nsu ɔle w̄éle guuo.

Piē Yesu Mesiike oa
(Mat 16.13-23, Luk 9.18-22)

²⁷ Ké Yesu lé gé ní a ìwao Sezale Filipi bùsu z̄ōw̄iao guu, ̄ à a ìwao là zé guu à m̀: Dé w̄ale o má de a ùi? ²⁸ Aa w̄èw̄a aa m̀: Gb̄eò ì me Z̄aa Da'íl̄enaē, gb̄eò ì me Elia. W̄i ea me ɔ ànabi ȳaaen n̄ ù. ²⁹ Ǿ à ní lá à m̀: Ap̄io s̄ò, dé i me má de a ùi? Piē w̄èw̄a à m̀: Mesiin n̄ ù. ³⁰ Ǿ Yesu ní lep̄apa aasu o gb̄e mao.

³¹ Ǿ à n̄a ȳadaan̄éw̄a à m̀: Sema Gb̄ēnaz̄ln Né taasike maamaa, gb̄ēz̄oò ní sa'onkiaò ní Moizi ikoyādan̄eɔ giaàzi, wi aà de, a goò àaòde z̄í i vu. ³² A ȳápi òn̄e wásawasae, ̄ Piē ḡeàno gusae, ále giè. ³³ Ké Yesu líli à a ìwao gw̄a, ̄ à ḡi Piēē à m̀: Gom̄ē we Set̄au! Lua láasoo lé d̄aan̄e, sema gb̄ēnaz̄lna p̄s̄.

Yesu lia
(Mat 16.24-17.13, Luk 9.23-36)

³⁴ Bee gbea Yesu bíla laai s̄isi ní a ìwao, a òn̄e: Tó gb̄é ye ke ma ìwa ù, aà gi az̄la w̄ēnii, i a lip̄aak̄sa sé, i tamazi. ³⁵ Gb̄é p̄o ye ào a w̄ēni k̄ua, a kua a w̄ēnipiwaē. Gb̄é p̄o ḡi a w̄ēnii ma yái ní ma baona yáo ɔ, ade mé aɔ ku. ³⁶ Tó gb̄é ḡò d̄únia búu v̄i mé à k̄ua ziawa, b̄ó ài bee v̄i? ³⁷ B̄ó gb̄é a fiaboò à zia'ei? ³⁸ Tó gb̄é

* 8:18 Zel 5.21, Eze 12.2 † 8:19 Maa 6.43 ‡ 8:20 Maa 8.8 § 8:28 Maa 6.14-15

zeamanɔ ge ní ma yáɔ widè gbágbè duunde luanaaikensaiɔ guu, Gbēnazín Né a zεaaanɔ wide s̄ε, gɔɔ pɔ a mɔ a Mae gawí guu ní a malaikaɔ.

9

1 ɔ a oné: Siana mále oé, gbé pɔ kú laeɔ ga kía pɔ Lua kpà mɔa ní gbāao esaio.

2 Gɔɔ soolo gbεa Yesu Píεε ní Zaakio ní Zāao s̄ε à dèdèr̄nɔ gbēs̄l̄s̄l̄ l̄s̄l̄wa r̄t̄εε. ɔ à l̄i ní wáa, 3 aà p̄kasaɔ lé t̄εke p̄ntaitai. Gbēε ku d̄unia guu ké a f̄s̄ pɔ pí à puakū máao. 4 Bee kpe Elia ní M̄ozio b̄ò m̄ómá, aale yá'o ní Yesuo. 5 ɔ Píεε ò Yesuε: Dii, wá kua la maae. Wà lákpe d̄o mèn aās̄, n pɔ do, M̄ozí pɔ do, Elia pɔ do. 6 A d̄s̄ lá ále oo, asa vía ní kú maamaae. 7 Luabepuana p̄ila k̄ur̄la, 5 aa b̄oε má a guu à m̄ε: Gb̄εε beea ma Né m̄endona yenzidee, à aà yāma.* 8 Kándo ḡɔɔ ké aa gugwáɔwa, aai gb̄εe e bo, sema Yesu ado.

9 Ké aale p̄ila gbēs̄l̄s̄l̄piwa, 5 Yesu oné aasu yá pɔ aa èpi o gb̄εe mao e Gbēnazín Né ge b̄oɔ gau. 10 Aa yápi k̄ua, ní beeo aale k̄s̄ lala aa m̄ε: B̄oɔ gau yá bee dea ni? 11 ɔ aa à là aa m̄ε: B̄oyāi M̄ozí ikoyadanedeɔ ì o Elia mé a d̄aa m̄oi?† 12 A w̄emá à m̄ε: Elia a d̄aa m̄s̄, i yápii k̄εke z̄éze, ama ké a k̄εa láu wà m̄ε wa saka Gbēnazín Négu, i taasike maamaa s̄o be?‡ 13 Mále oé, Elia mò k̄ò, 5 wà ní p̄oεà dàè lá wà aà yá'ò taalauwa.

Yesu ne ḡɔɔ táade gbágbaa (Mat 17.14-23, Luk 9.37-45)

14 Ké aa s̄u ní gb̄é k̄niɔwa, aa è bíla liaar̄zi mé M̄ozí ikoyadanedeɔ lé lekpaakēr̄nɔ. 15 Ké bíla Yesu è, aà yá b̄ò ní sae, 5 aa bàalè ḡε f̄okpawá ḡɔɔ n̄pii. 16 ɔ à a iwaɔ là à m̄ε: B̄ó lekpa aale kēr̄n̄oi? 17 ɔ gb̄é pɔ kú z̄á guue w̄ewà à m̄ε: Dii, ma m̄one ní ma n̄oε, t̄aa mé aà léna n̄aale. 18 Tó à d̄èdewà, ì aà ne z̄l̄ε, 5 ì l̄é'ifula b̄oε, ì swaab̄l̄ok̄wa, ì gbágbā t̄elele. Ma m̄oɔ n̄ iwaɔne aa táapi go, 5 aa f̄ua. 19 ɔ Yesu oné: Gbágbè luanaaikensaiɔ, máo kúán̄o e b̄oε ni? Má m̄enakeán̄o e b̄oε ni? A m̄one ní népio la.

20 Ké wà m̄òè, ké táapi Yesu è ḡɔɔ, 5 à népi z̄laz̄ia à aà p̄àle z̄l̄ε kp̄ébaɔ. ɔ àle gbeembo, àle l̄é'ifula b̄oε. 21 Yesu népi mae là à m̄ε: A aà lè maa za b̄oε ni? A w̄ewà à m̄ε: Za aà néf̄ēnen z̄l̄ε. 22 Ì aà zu t̄é ní ìo guu m̄òom̄oε, ìo ye aà deε. Tó r̄ȳs̄ f̄s̄ n̄ p̄oε ke, wá w̄enagwa, ní d̄owále. 23 Yesu òè: N m̄ε tó má f̄s̄e lò? Yápii z̄ev̄l̄ gb̄é pɔ lé ma náaikeε. 24 ɔ népi mae ò ḡɔɔ: Má n̄ náai v̄l̄. N n̄ náai pɔ lé k̄és̄aa k̄áfm̄εε. 25 Ké Yesu è bíla lé naemá, à ḡl̄ táapie à m̄ε: T̄aa swādo, mále one, go népiwa. Nsu ea suwá bo. 26 ɔ táapi wiilè à aà z̄la p̄ás̄l̄p̄ás̄l̄, 5 à ḡowà. Népi ḡò lán geɔwa, 5 gb̄é daside m̄ε à ḡaε. 27 ɔ Yesu aà k̄u a ɔwa à aà f̄εle, 5 à ḡò z̄ea.

28 Ké Yesu ḡè ua, z̄l̄oε k̄ur̄n̄o bo, 5 aà iwaɔ aà là aa m̄ε: B̄oyāi wa fua táapi goi? 29 ɔ a w̄emá à m̄ε: Wabikea ado mé ì f̄s̄ t̄aa bee taa go.

30 Ké aa b̄ò we, 5 aa p̄à Galilea. Yesu ye wàɔ a k̄úk̄i d̄s̄o, 31 asa àle yādada a iwaɔneε. A oné: Wa Gbēnazín Né kpámá, wi aà de, i vu a ḡoɔ aās̄dezl̄. 32 Aai aà yápi mid̄s̄o, mé aa yápi laawá v̄lak̄è.

T̄ea Yesuzi lán n̄εɔwa (Mat 18.1-9, Luk 9.46-50)

33 ɔ aa k̄à Kapnaú. Gɔɔ pɔ a ku be, à a iwaɔ là à m̄ε: B̄ó lekpa aale ke z̄é guui? 34 Aa n̄l̄ kp̄aúu, asa z̄é guu aale lekpaake denla yá musuε. 35 ɔ à z̄òle à gb̄ēɔn

* 9:7 Maa 1.11, Iko 18.15 † 9:11 Mal 4.5 ‡ 9:12 Isa 53.1-12, Sou 22.1-18

kuεplapio kàaa à mè: Tó gbé ye ke mide ũ, aà késāa gbépiizi, i ke an baade pii dɔnɔde ũ. ³⁶ A né se zè ní aε, ̄ à aà se kpà a kùe a òné: ³⁷ Gbé pò néε beeɔ do ðile ma iwake yáí, ade ma dileε. Gbé pò ma dile s̄o i ma dile madoo, à gbé pò ma zí ðile s̄ε.

³⁸ Ǿ Zaa òè: Dii, wa gbēe è, àlε táago ní n t̄o, ̄ wá ye giè, asa wá gbé no. ³⁹ Ǿ Yesu mè: Asu gièo, asa gbēe a f̄i dabudabuke ní ma t̄o, a εa ma t̄bēesi ḡɔo. ⁴⁰ Gbé pò i íbelesewanoo, wá bàakpεεε. ⁴¹ Siana mále oé, gbé pò á gbá imia á dea Kilisi pò ũ yáí, ade a kua a aseawao.

⁴² Tó gbé tò né pò lé ma náaikéɔ do f̄u, a maa yāa ní adeo wá wísilɔgbε gbène d̄o aà n̄oε, wi aà zu ísiu. ⁴³⁻⁴⁴ Tó n ɔ mé í to ñ fu, z̄s. Gēa àizāna guu k̄ɔo ũ maa de n taa té gasai guu ní ɔ mèn plaola. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tó n gbá mé í to ñ fu, z̄s. Gēa àizāna guu εε ũ maa de wá n zu té guu ní gbá mèn plaola. ⁴⁷ Tó n wé mé í to ñ fu, b̄o. Gēa kpala pò b̄o Lua kíi guu wεdode ũ maa de wá n zu té guu ní wé mèn plaola. ⁴⁸ Wekí an k̄oɔbii lí láao, mé a té lí gao. §

⁴⁹ Wa tεm̄o baadeε an kekεa ní wisio ũ. * ⁵⁰ Wisia pò naε. N beeo tó wisi í na tà, kpelewa wa ke à nakù lí? A to wisi àò kú á guu, ɔ na ní k̄o.

10

Nɔyaa

(Mat 19.1-12)

¹ Ǿ Yesu b̄o we à ḡε Yude bùsuu e Yuudē baale. Bíla èa kàaaaàzi we, ̄ à yādánε lá ɔ kewa. ² Falisieɔ mò líkpaleiwá, ̄ aa aà là aa mè: Ḡoε zεv̄í à a na yáa? ³ A wemá à mè: M̄oizi ðileé kpelewa ní? ⁴ Aa mè: M̄oizi ḡoε gbá zé aali ginzila ké, aali a na yaòε. * ⁵ Ǿ Yesu òné: A swágbaa yáí M̄oizi bee ðileí. ⁶ Za dúnia daaleḡo Lua ḡoε kè ní n̄oε. † ⁷ Ayāmeto ḡoε í go a de ní a daowa, í na a nawa, ⁸ ̄ aa aal̄ ḡo lán sàwakula ní gbalaowa. ‡ Beewa aa ku dodo ɔo, aa ḡo m̄edoŭε. ⁹ A yáí gbé pò Lua ní nákw̄ao, gbēe su ní kēaao. ¹⁰ Ké Yesu tà bε, aà íwao aà là yápi mii. ¹¹ Ǿ a òné: Gbé pò a na ya à a p̄ale s̄ε gbásik̄ε a n̄o s̄eia yá musun we. ¹² N̄oε pò ḡi a z̄ázi à z̄á p̄ale kè s̄o, à gbásik̄en we.

Yesu báaadaa néngu

(Mat 19.13-15, Luk 18.15-17)

¹³ Wále m̄o Yesuε ní néo aà onamá, ̄ aa íwao ḡiné. ¹⁴ Ké Yesu è maa, aà p̄o p̄a a òné: A to néo m̄o ma kíi, ásu ḡinéo, asa kpala pò b̄o Lua kíiá gbé bee taaɔ p̄oε. ¹⁵ Siana mále oé, gbé pò i kpala pò b̄o Lua kíi sí lán néwao a ḡεuo. ¹⁶ Ǿ a néo se kpákpa a kùe, à onanamá à báaadāngu.

Ǿde

(Mat 19.16-30, Luk 18.18-30)

¹⁷ Ké Yesu dàzeu àlε gé, ̄ ḡoεε baalè mò kùle aà aε, à aà là à mè: Metulu maa, kpelewa má ke mà àizāna ei? ¹⁸ Ǿ Yesu òè: Akεa ní òmεε má maai? Gbēe maa, sé Lua ado. ¹⁹ N ikoyāo d̄s: Nsuli gbēdeo, nsuli w̄ule ní gbēp̄ale n̄oo, nsuli kpáí'oo, nsuli yāɔ n gbēdeewao, nsuli gbēbleo, n̄li n de ní n dao kpela. § ²⁰ Ǿ à mè: Metulu, za ma néf̄enenḡo má yá beeɔ kua piie. ²¹ Ǿ Yesu aà gwá ní yenzi w̄éo a òè: Yá ḡōne m̄endo. Ge ñ p̄o p̄o ní v̄i yá pii, ní a ̄sa kpá taasidεwa, ní m̄o temazi, n̄ȳo àizεε v̄i luabe. ²² Ǿ ḡoεpi oos̄isi yápi yáí, à tà ní p̄os̄iao, ké aà

§ 9:48 Isa 66.24 * 9:49 Lev 2.13 * 10:4 Iko 24.1-4 † 10:6 Daa 1.27 ‡ 10:8 Daa 2.24

§ 10:19 B̄o 20.12-16

aiẓeεo dasi yáí. ²³ Ǿ Yesu wepà a ìwaɔla a òné: Aizεεde gēa kpala pò b̀̀ Lua kíiu zì'ù. ²⁴ Yápi b̀̀ aà ìwaɔ sae, ̄ Yesu èa òné: Gb̀̀é, gēa kpala pò b̀̀ Lua kíi guu zì'ù fá! ²⁵ Yiongo gēa abaaweu àa de ɔde gēa kpala pò b̀̀ Lua kíiula. ²⁶ Ǿ yápi aà ìwaɔ kù gb̀̀aa, aale ok̄ε aa mè: Tó màaε, déme a b̀̀oi? ²⁷ Yesu ní gwá soee à mè: Gb̀̀enazína a f̄̀o, àma Lua a f̄̀ wá b̀̀o, asa Lua apii gb̀̀aa v̄̀e.

²⁸ Ǿ Píeε òè: Wápiɔ s̄̀ be? Wa p̀̀pii tò wa b̀̀o tenziε. ²⁹ Yesu mè: Siana mále oé, gb̀̀é p̀̀ a be tò we ge a v̄̀io ge a dàunaɔ ge a da ge a mae ge a néo ge a bua ma yáí ní ma baona yáó, ³⁰ ade a εa beo ní v̄̀io ní dàunaɔ ní dao ní néo ní buaɔ e lee baso dúniaε bee guu ní ìadamao l̀̀o, i àizāna e dúnia p̀̀ a m̀̀o guu. ³¹ Dasi p̀̀o d̄̀baaa ḡ̀o z̄̀á mé dasi p̀̀o té z̄̀á ḡ̀o d̄̀baaa.

Yesu a gaa ní a vuao yá'oa
(Mat 20.17-19, Luk 18.31-34)

³² Aa èa dàzeu, aale gé Yelusaleù. Yesu d̄̀baaa a ìwaɔne, ̄ yápi b̀̀ ní sae, mé v̄̀ia gb̀̀é p̀̀o té aà kp̄̀o kù. Ǿ Yesu lìle ní a ìwa gb̀̀on kueplao, à èa yá p̀̀o a su a le òné l̀̀o ³³ à mè: A ma! Wále gé Yelusaleùe. Wa Gb̀̀enazín Né kpá sa'onkiaɔ ní M̄̀ozi ikoyādanedeɔwa, aai yādaaála, aai aà kpa luayād̄̀onsaiɔwa aa aà de. ³⁴ Aa aà ke p̀̀o p̀̀o, aa lé'ikakawá, aa aà gb̀̀é ní flaalao, aai aà de, a ḡ̀o àaɔde z̄̀í i vu.

Zaaki ní Zaa wabikεa
(Mat 20.20-28)

³⁵ Ǿ Zebedee néo Zaaki ní Zāao s̄̀ Yesuzi aa òè: Metulu, wá ye n̄̀ yá p̀̀o wále a wabikema kew̄̀e. ³⁶ Ǿ à ní lá à mè: B̀̀o á ye mà keéi? ³⁷ Aa wèwà aa mè: Wá gba zé wá z̄̀lenno ní kpala guu, gb̀̀edo n̄̀ oplaai, gb̀̀edo zeei. ³⁸ Yesu òné: A yá p̀̀o ále a wabikema d̄̀o. Taasi keeona p̀̀o má a ìmi, á f̄̀o mia? Ga p̀̀o má siu, á f̄̀o siua? ³⁹ Aa wèwà aa mè: Wá f̄̀. Ǿ Yesu òné: I p̀̀o má mi, á mi, mé ga p̀̀o má siu, á siu, ⁴⁰ àma z̄̀leaa ma oplaai ge zeeiá ma yá no. Gb̀̀é p̀̀o Lua k̀̀ekenéɔ p̀̀oε.

⁴¹ Ké ìwa gb̀̀on kwi kíniɔ yápi mà, an p̀̀o p̀̀a Zaaki ní Zāaozi. ⁴² Ǿ Yesu ní kaaa a òné: A d̄̀o ké gb̀̀é p̀̀o wále ní gwa bùsu gb̀̀ez̄̀oɔ ùo ì gb̀̀able ní gb̀̀éɔwae. Maa gb̀̀aadeɔ i kiblemá l̀̀o. ⁴³ Ama a deáno màao. A guu gb̀̀é p̀̀o ye ḡ̀o gb̀̀ez̄̀oɔ ù, aà ke á d̄̀onlede ù. ⁴⁴ Maaε l̀̀o gb̀̀é p̀̀o ye ḡ̀o á d̄̀oana ù, aà ke ápii z̄̀òblena ù.* ⁴⁵ Asa Gb̀̀enazín Né i m̀̀o wá d̄̀onlekeεe yáio, à mò d̄̀onlekei gb̀̀éɔneε, i gi a w̄̀enni ké à e gb̀̀éɔ bo dasi yáí.

V̄̀ia baakena gb̀̀agbaa
(Mat 20.29-34, Luk 18.35-43)

⁴⁶ Aa kà Yeliko. Lá Yesu lé b̀̀o we ní a ìwaɔ ní bílao, v̄̀ia baakena Time né Baatime z̄̀leaa zé le. ⁴⁷ Ké a mà Yesu Nazaleti mé lé gé, ̄ à nà lé gb̀̀aa zuawa à mè: Davidi Bui Yesu, ma w̄̀enagwa! ⁴⁸ Ǿ dasile giè, aale me aà níle. Ǿ aà lezua gb̀̀aa káfi à mè: Davidi Bui, ma w̄̀enagwa. ⁴⁹ Yesu zé à mè: A aà sísi. Ǿ wá v̄̀api sísi wa òè: S̄̀d̄̀ile fele. Ale n̄̀ sísi. ⁵⁰ Ǿ v̄̀api a zw̄̀aa w̄̀olo à v̄̀i p̄̀le à mò Yesu kíi. ⁵¹ Ǿ Yesu aà là à mè: B̀̀o ní ye mà keñei? V̄̀api wèwà à mè: Dii, má ye mào gu'ee. ⁵² Ǿ Yesu òè: Gé, ma náai p̀̀o ní kè mé n̄̀ gb̀̀agba. Weḡ̀o à gu'è, ̄ à b̀̀o teaazi.

11

Gbaakpaa Yesuzi Yelusaleù
(Mat 21.1-11, Luk 19.28-40, Zaa 12.12-19)

* 10:44 Maa 9.35

1 Ké aa káikù ní Yelusaleũo, aa kà Befaze ní Betani pò kú Kùkpe sísipoleuo. 2 Yesu a ìwaa gbēon pla zì² a ònè: A gé wéle pò kále wá ae kee guu. Tó a gē gòò, á zaa'ln bòb e d̄aa we, gbēe i dikpe yāao. A polo suò. 3 Tó wà á lá, b́ó ále ke wei, í me Dii mé ye a m̄aoi, a ea suò tia. 4 Ǿ aa gè wà zaa'lna è d̄aa kpeele gāae. Ké aale polo, 5 5 gbé pò zea weò ní lá aa m̄è: B́ó ále ke ní zaa'lnapio, 5 ále poloi? 6 Aa wemá lá Yesu ònéwa, 5 wà ní tó we. 7 Aa sù ní zaa'lnapio Yesue. Aa ní ulao kpále zaa'lnapiwa, 5 Yesu dikpe.* 8 Gbēe lé ní ulao kpále zé guu,† gbēe lé láo z̄s̄ s̄eu, aale kpále lo. 9 Gbé pò d̄aaaa ní gbé pò té z̄á lé wiile wàle me: Gbāa ke!

Báaaden gbé pò lé m̄ó ní Dii t̄so u.‡

10 Lua báaada wá dezi Davidi kpala pò lé vugu. Wà gbāakpaaazi à z̄s̄ luawa.

11 Ké Yesu kà Yelusaleũ, à gè Lua ua, 5 à wepà p̄opiila. Ké íatē i ḡo bila lo yáí 5 à b̄ò gè Betani ní a ìwa gbēon kuepla.

Yesu kaad̄enli kaa ní àà kua Lua uao
(Mat 21.12-22, Luk 19.45-48, Zaa 2.13-22)

12 Ké gu d̄ò, aa b̄ò Betani, 5 n̄oana lé Yesu de. 13 A kaad̄enli è k̄āaa, a lá p̄ae. A gē gwai tó a né m̄à. Ké à kà we, i p̄oe eo, sema a lá, asa a maḡo i ka yāao. 14 Ǿ a ò lípie: Gbēe a n né ble bau lo. Aà ìwaa yápi m̄a.

15 Ké aa kà Yelusaleũ, Yesu gè Lua ua, 5 à laayianaò ní laalunaò yà ní b́òle, à òl̄ekpakenaò t̄aab̄un̄uò ní felenyianaò k̄ilaò fuangba. 16 I wei gbēe a aso s̄è à b̄ò ní Lua uao. 17 Ǿ à yādà gbēone à m̄è: A k̄ēa Lua taalau à m̄è: Ma kpé aò de ma s̄isikpe ũ bui p̄iie. § Ap̄io s̄s̄ á kè gbēblenaò tòu ũ.* 18 Sa'onkiaò ní Moizi ikoyādanedeò yápi m̄a, 5 aale zeweele wà aà de. Aale víakeè, asa aà yādaané í di bilawa p̄iie. 19 Ké oosi kè, 5 Yesu ní a ìwaa b̄òle wéleu.

20 Ké gu d̄ò aa be z̄éu, 5 aa kaad̄enlipi è, à giiḡaga e a z̄inau. 21 Ké a yá d̄ò Pīegu, 5 a ò Yesue: Dii, kaad̄enli pò ní kà gwae, à giiḡaga. 22 Yesu ònè: Aò Lua náai ví. 23 S̄iana mále oé, tó gbé ò s̄is̄le beee aà fele az̄ia zu is̄iau, tó í seake a n̄s̄e guu, tó a a náai ví ké yá pò à òpi a ke, a keè. 24 Bee yáí mále oé, tó ále lousisi, yá pò a a wabikè p̄ii, à dile á é k̄ò, í e. 25 Tó a fele ále lousisi, tó á líkua ní gbēe, à s̄uukeaànd̄, á Mae pò kú musu i s̄uukeáno ní á t̄aaeò s̄s̄. 26 Tó i s̄uuke ní gbéò, á Mae pò kú musu a s̄uukeáno ní á t̄aaeò s̄s̄o.

Yesu laa a ikoi
(Mat 21.23-27, Luk 20.1-8)

27 Ǿ aa kà Yelusaleũ. Lá Yesu lé bebe Lua ua, sa'onkiaò ní Moizi ikoyādanedeò ní gbēz̄oò s̄s̄aazi 28 aa aà là aa m̄è: Iko kpele níle yápio keòí? Dème n gba yápi kea z̄éí? 29 Yesu wemá à m̄è: Má yá m̄endoe gb̄eawá. A wea, mí iko pò mále yápio keò oé sa. 30 A om̄e. Zaa gbéò da'ileka† b̄ò Lua kíi yà, ge gbēnaz̄ina kíie? 31 Ǿ aa lekpaaf̄ aa m̄è: Tó wa m̄è Lua kíie, a me b̄oyáí wi Zaa yá s̄io nie. 32 Tó wa m̄è gbēnaz̄ina kíie s̄s̄, too. Aa bíla vía ví, asa gbépii Zaa ánb̄ike s̄ie. 33 Ǿ aa wè Yesuwa: Wá d̄s̄o. Ǿ Yesu ònè: Mapi s̄s̄ má iko pò mále yápio keò oéò.

* 11:7 Zkl 9.9 † 11:8 2Kia 9.13 ‡ 11:9 Sou 118.25-26 § 11:17 Isa 56.7 * 11:17 Zel 7.11

† 11:30 Maa 1.4-5

12

*Vēebu zikena**(Mat 21.33-46, Luk 20.9-18)*

1 ǃ Yesu fēle yālēuné à mè: Gbēe mé vēebu vī, à kaa liai, à eyò vēefēkii ũ à gbadà,* 5 à búpi nà zikenaɔne ní ɔzì, 5 à fēle ní táo. 2 Ké vēekoɔzɔzɔgɔɔ kà, 5 à a iwaε zì zikēnapiɔwa, aà a vēepi aseá símáε. 3 ǃ zikēnapiɔ aà kù wa gbè wa gbàε ɔgii. 4 ǃ à èa iwa pále zì má. ǃ aa gbé bee mi fī aa widàwà. 5 A èa a pále zì lɔ, 5 aa gbé bee dè. Màa à gbēpáleɔ zì dasi, aa ní gbēε gbè, aa ní gbēε dè. 6 Budepi né mēndona mé gòε sa, 5 à aà zì gbεzà à mè: Aa ma né yáda. 7 ǃ zikēnapiɔ òkɔε aa mè: Túbiblenan kee. A to wà aà de, bú i gòwēε. 8 ǃ aa aà kù wa dè, wà aà gε sè wa zù kaa kpe. 9 Tòo, kpelewa budepi a ke sai? A gε zikēnapiɔ dεde, i búpi kpa gbēpáleɔwae. 10 I Lua yáε bee kyokeo lé? Wà mè: Gbε pɔ ébonaɔ pákpai mé gò gbεɔ mide ũ.

11 Dii mé bee kè,

5 à kèwēε yābɔnsaε ũ.†

12 ǃ aa zεwēεle wà aà kú, asa aa dò ní yáí à yápi lēεŭi. N beeo aa vīakè bílaε, 5 aa aà tò we aa tà.

*Yesu lousisin gbēzɔɔ fua**(Mat 22.15-46, Luk 20.19-47)*

13 ǃ wà Falisie ní Elodi kpala zenkpεdeεɔ zì Yesuwa ɔnɔkèiè a yā'oa guu. 14 Ké aa kà, 5 aa òè: Metulu, wá dɔ ké gbé náaiden n ũ. Nili yási ní gbéo ublεmbeke yáio, asa nili gbēε wegwaο. Lua zé ni ɔɔné wásawasa. A zεvī wà wè'5a kpá Sezaawaa, ge a zεvīo? Wà kpa yà, ge wásu kpao? 15 Yesu ní mɔafili dɔ, 5 a òné: Bóyāi ále filifilimbakpamei? A ɔapi do dɔmεε mà gwa. 16 Ké aa dòè, 5 à ní lá à mè: Dé mi ní aà tson lai? Aa wèwà aa mè: Sezaa pɔε. 17 ǃ Yesu òné: A Sezaa dee pɔ kpawà, í Lua pɔ kpawà. Aà yá bò ní sac.

18 ǃ Saduse pɔ aal gεɔ vua εεboεɔ mò Yesu lè aa aà là aa mè: 19 Metulu, Mɔizi òwēε a lá guu à mè, tó gbé vīi gá à a nɔ tò nésai, aà dáuna gyaapi da'uake à a vīi gēε keò.‡ 20 Màaε, vīi ní dáunaɔ ku gbēɔn soplá. Woo nɔsè, 5 à aà tò we nésai. 21 Se aà da'uakè, 5 à gá à nɔpi tò we lɔ nésai. ǃ Bí kè màa lɔ 22 e à gè kà an sopladewa. Ampii aa aà tò nésai. Ampii gbεa 5 nɔpi gá. 23 Gεɔ vugɔɔzì an déme aɔ nɔpi vīi? Asa an gbēɔn soplá mpíi aa aà dɔ nò ũ. 24 Yesu wémá à mè: A Lua yá ní a gbáaɔ dɔsai yáí a sásáio lò? 25 Tó gεɔ vù, aa nɔsε, aa zakeo, aàɔ ku lán malaikaɔ kua luabεwae. 26 Ké gεɔ bɔ gau sɔ bε, i Mɔizi lá kyokeo gua pɔ à kàεle yā'òuo lé? Lua òè à mè ámeaa Ablahaŭ ní Izaakio ní Yakɔbuo Lua. §

27 Luaá gεɔ Lua no, gbé bēεε pɔε. A sāsā à kè zài.

28 Mɔizi ikoyádanεdee ku we, à lekpaapi mà. Ké a è Yesu yāmaa wémá, 5 à sšaazi à aà là à mè: Ikoyá kpele mé deŕilai? 29 Yesu wèwà à mè: A miden ke: A ma, Isailiɔ. Dii wá Lua mé Dii mēndona ũ. 30 Aɔ ye Dii á Luazi ní nòsemendoo teasisai à gbāa pua léu, á sɔ iɔ kuwá.* 31 A plaaden ke: Aɔ ye á gbédeezi lá ázla wēniwa.† Ikoyáε de beeɔlao. 32 ǃ yádanεdepi òè: Yāmaaε, Metulu. N síana'ò, n mè Lua mēndoe, a plaade kuo, sema aapi.‡ 33 Yea Luazi ní nòsemendoo ní n

* 12:1 Isa 5.1-2 † 12:11 Sou 118.22-23 ‡ 12:19 Iko 25.5 § 12:26 Bɔa 3.6 * 12:30 Iko 6.4-5

† 12:31 Lev 19.18 ‡ 12:32 Iko 4.35

ɔnoo pii n gb̄aa pua léu ní yea n gb̄édeezi lá nzla w̄eniwao de sa p̄ó wí a p̄ó káteu à tékū ní sa'oa bui píiola. § 34 Ké Yesu è à yáwèwa ní laaio, a òè: Ḡēa kpala p̄ó b̄ò Lua k̄iu z̄annoo. Bee kpe gb̄ēe i we yāe làwà loo.

35 Yesu èa lé yādadané Lua ua, ɔ à gb̄éó là à m̄è: B̄óyāi M̄oizi ikoyādanedeo i o Mesiiá Davidi buiei? 36 Ké Lua Nisina d̄ede Davidiwa à m̄è: Dii ò ma Diiè aà z̄òle a ɔplaa i e àò aà ibeɔ kálèè a gb̄á z̄iè.*

37 Lá Davidi aà sisi Dii màa, kpelewa aɔ de aà bui ũ bi? ɔ bíla lé aà yāma ní p̄nao.

38 Aà yādaané guu à m̄è: A laaika M̄oizi ikoyādanedeozi. Aaño ye bebea ní uladao daa wàò f̄kpakpamá ḡāae. 39 Aaño w̄eɛle z̄òle lousisikpe z̄òlekdi maaɔ guu ní bleble z̄òlekdi maaɔ. 40 Aaí lou gb̄aa sisi gb̄éó wé yáí, ɔ aaí gyaaɔ kpé siomá. An íadama pásí aɔ deńla.

Gyaa taaside gbadaa (Luk 21.1-4)

41 ɔ Yesu z̄òle Lua ua ɔsikpagolo ae, àle gb̄éó gwa, lá aale ɔa dau. ɔde saɔ lé ɔ z̄oo dau. 42 ɔ gyaa taaside m̄ò t̄anga d̄au m̄en pla, i ka dalao. 43 ɔ Yesu a íwao k̄āaa a òné: Síana mále oé, gyaa taasidepi ɔa dá kpagolo guu de gb̄épiila. 44 Asa ɔ dia ɔ aa dá wà k̄au nípii. N̄ɔepi s̄ò, aà taasideke guu p̄ó p̄ó a v̄í à ɔbbleò ɔ a d̄au we pii.

13

Yelusaleu dúuz̄a ní dúnialaagoo seela (Mat 24.1-22, Luk 21.5-24)

1 Ké Yesu lé b̄o Lua ua, aà íwae òè: M̄etulu, gwa lá wà kpé maaɔ d̄ò ní gb̄e kefenaɔ tao. 2 ɔ Yesu òè: N kpé z̄oo pi è píia? Gb̄e a ḡò dik̄ɔa weo, wa a dúuz̄ò píie.

3 Yesu z̄òlea Kùkpe síst̄op̄leu, aà ae d̄oa Lua uawa. Píe ní Zaakio ní Z̄āao ní Andeleo mé kuaano n̄t̄e, ɔ aa aà là aà m̄è: 4 Ow̄e, bee a ke b̄oɛ ní? B̄óme aɔ de apii kego seela ũi? 5 ɔ Yesu òné: A laaika, ásu to wà á s̄ás̄ao. 6 Gb̄éó m̄ó ní ma t̄oo dasi, aa me Mesiiin ní ũ, aai gb̄éó s̄ás̄a dasi. 7 Tó a z̄ikak̄ɔfi mà ge a bao, ásu bílikeo. Sema bee ke, áma dúnia láaan we ḡlao. 8 Bui ní buio aa f̄ele ní k̄oo, máae lo búsu ní búsuo. T̄oole a lualua gueo mé n̄ana aɔ ku. Yápi aɔ de lán n̄w̄aw̄a daaleawae.

9 Aɔ kú ní laaio. Wa á kúku wà yákpalekeáno, wi á gb̄e lousisikpeo guu. Aɔ zea búsu gb̄aadeo ní k̄iao ae ma yáí, lo dené ma seeladeo ũ. 10 Sema wà baonakpa bui píie ḡla. 11 Tó wà ḡéano yákpaleu, ásu d̄oaa bílike yá p̄ó ásu owao. A yá p̄ó Lua a sóso káé á léu goobeez̄i o, asa i ke áme á yá'oo, Lua Nisinae. 12 V̄i ní d̄aunaɔ k̄ò kpámá dea yáí. M̄aa maeo ní néo kpámá. Néo b̄o ní deo ní ní dao kpe wà ní de. 13 Gb̄épii a zaágú ma yáí. Gb̄é p̄ó menaf̄e a léwa, ade mé a b̄o.

14 Tó a t̄è gudena* è gu p̄ó de àò kuuo, (kyokena yápi da), gb̄é p̄ó kú Yudeo bàale mip̄e síst̄owa. 15 Gb̄é p̄ó kú a kpé musu su pila ḡe kpéu a p̄e séio. 16 Gb̄é p̄ó kpé bua su ea be a ula séio. 17 Waiyoo neadeo ní nosindeo goobeez̄i. 18 A wabike ké yápi su á le buziɔ, 19 asa w̄et̄eá p̄ó aɔ ku goopi aɔ z̄ooe.† Za goo p̄ó

§ 12:33 Oze 6.6 * 12:36 Sou 110.1 * 13:14 Dan 9.27, 11.31, 12.11 † 13:19 Dan 12.1

Lua dúnia kè e gbã a taa i keo, mé a ke bau bo. ²⁰ Tó Dii i gɔɔpio laoo, dɔ gbɛe a bo. A gɔɔpio laoo a gbɛ pɔ à ní sɛɔ yáie.

Gbɛnazɪn Né mɔa

(*Mat 24.23-44, Luk 21.25-38*)

²¹ Gɔɔ bee tó wà su òé Mesii gwa ke, ge Mesii ku le, ásu sio. ²² Asa Mesii egeɛnɔ ní ànabi egeɛnɔ mɔ dabudabuɔ ní yãbonsaɛɔ ke, ké baa gbɛ pɔ Lua ní sɛɔ aa ní sásàò, tó a zé kú. ²³ Aɔ kú ní laaio, ma yápii lezàwá za káauɛ.

²⁴ Gɔɔ bee wɛtɛapi gbea ìatɛ a siakú, mɔvua a ikeo, ²⁵ saanaɔ wolo luawa, pɔ pɔ kú luawapiɔ zã ní pékiíwa.† ²⁶ Wi Gbɛnazɪn Né mɔa e luabɛpuanau ní gbãa zɔɔo ní gawio,§ ²⁷ i a malaikaɔ zɪ aa gbɛ pɔ Lua ní sɛɔ káaa za dúnia gola siís guu, za dúnia léla ní a léleo.

²⁸ A yá pɔ kaadɛnli lé daé ma. Tó a gɔnaɔ busekú mé a lá lé pae, ɔ i dɔ quantɛna káikú. ²⁹ Maae lo, tó á è yápio lé ke, àò dɔ ké aà mɔa káikúɛ, a ku kpɛɛle. ³⁰ Siana mále oé gɔɔbeedeɔ gɛle yápio pii kesaio. ³¹ Luabe ní tɔɔleo a gɛle, áma ma yá gɛleá vlo. ³² Gbɛe a gɔɔ ge a zaa dɔo, baa malaika pɔ aa ku luabeɔ ge Lua Né, sema Mae Lua.

³³ Aɔ kú ní laaio à itɛke, asa á dɔ zɪ pɔ gɔɔpi a kao. ³⁴ A de lán gbɛ pɔ lé gé wɛleuwaɛ. A a be tó a zikenaɔne baade ní a zɪo, ɔ a ò a gudɔanaɛ aà itɛke. ³⁵ Apio sɔ á uabele sugɔɔ dɔo, oosin nò, wɛɛdon nò, ko ɔɔɔban nò, gufɛnɛn nò. Ayámeto à itɛke, ³⁶ ké asu su kándo, í a le ále í'oo yáí. ³⁷ Yá pɔ mále oé, mále o gbɛpiiɛɛ, à itɛke.

14

Tulalekaa Yesu miwa

(*Mat 26.1-16, Zaa 12.1-8*)

¹ Gɛamusu* dikpe ní Kàaso dikpeo gɔ gɔɔ pla, ɔ sa'onkiaɔ ní Mɔizi ikoyádanɛdeɔ lé zɛwɛɛle wà gbɛz zámakɛ wà e Yesu kú wà de. ² Asa aa mè: Wásu wà aà kú dikpe gɔɔzɪo, ké wasu fɛle ní zɔaoo yáí.

³ Gɔɔ pɔ Yesu kú Simɔɔ Kusude be Betani, àle pɔble, ɔ nɔɛe sàaazi a tulale bui maa ɔde loona kú. ɔ à loonapi waa è à tulalepi kà Yesu miwa. ⁴ Gbɛeɔ ku we, yápi òmá, ɔ aa mè: Býyáí à tulalepi pàkèi màai? ⁵ Tulale pɔ a ɔa de ánuɔu ɔwatɛ ɔaa do ní basɔɔoa, dɔ yáa wa yáa wà a ɔa kpà taasideɔwa. ɔ aa zɔadɔwà.

⁶ ɔ Yesu mè: A aà to we. Býyáí ále ìadaiwáí? A yámaakɛmɛɛɛ. ⁷ Taasideɔ kúánɔ gɔɔpiiɛ.† Gɔɔ pɔ á yei, á fɔ na kené, áma máo kúánɔ gɔɔpiiɛ. ⁸ A kè a gbãa léue, à dɔaa tulale kà ma mewa ma ge kpɛlaa yáie. ⁹ Siana mále oé, gu pɔ wàle ma baokpau dúnia guu pii, wa yá pɔ nɔɛpi kè o aà yá dɔaŋgu yáí.

¹⁰ Bee gbea Yudasi Isalioɔi pɔ de gbɛɔn kuɛplaɔ gbɛdo ù gè sa'onkiaɔ kfi Yesu kpaamá yáí. ¹¹ Ké aa aà yámá, an pɔ kèna, ɔ aa legbèè wa ɔa kpawá. ɔ àle zɛwɛɛle à Yesu kpámá.

Gɛamusu bleblea

(*Mat 26.17-35, Luk 22.7-34, Zaa 13.21-38, 1Kln 11.23-25*)

¹² Kàaso dikpe gɔɔ sɛíia zɪ, gɔɔ pɔ wí Gɛamusu sã kòlokpa, Yesu íwaɔ òè: Má ní ye wà ge Gɛamusu ble sɔukeunei? ¹³ Yesu a íwaɔ gbɛɔn pla zɪ a ònɛ: A gé wɛleɔau. A kpaaú ní gbɛeɔ í sea lo guu. A tɛaazi ¹⁴ e ua pɔ a gɛu, í o uabelee,

† **13:25** Isa 13.10, 34.4, Yoc 3.4 § **13:26** Dan 7.13 * **14:1** Ba 12.1-11 † **14:7** Iko 15.11

Metulu mē má á pilauí, gua pó á Gēamusu blē bleu ní a íwaᵛ? ¹⁵ A kpēdiakōa kpēa zōᵛ musu pó wa kēkē ɔbē, í sɔukewēē we. ¹⁶ Ké íwapiᵛ dāzēu, ɔ aa kà wélepí guu, aa è lá a ònéwa. ɔ aa Gēamusu blē sɔukē we.

¹⁷ Ké oosi kē, Yesu kà we ní a íwa gbēon kuēplaᵛ. ¹⁸ Ké aa zōlē lé poble, ɔ Yesu mē: Siana mále oé, á gbé pó wále poble sánuᵛ do a ma kpámá.† ¹⁹ An pò yà, ɔ aale aà la dodo: Asa mámeo yó? ²⁰ ɔ a òné: A gbēon kuēplaᵛ doe, wále ɔkáaa ta doú. ²¹ Gbēnazín Né a ta lá wà a yá'ò taalauwa, § áma waiyoo gbé pó a Gbēnazín Né kpámápi. A maa wà ade í yáao.

²² Ké aale poble, Yesu kà sè à báaadàu, ɔ a è'ē kpámá à mē: A sí, beeá ma mē. ²³ ɔ à imibo sè à Lua sáaukpà a kpámá, ɔ aa mí nípii. ²⁴ ɔ a òné: Beeá ma aue, Lua bàa kua ní gbé dasiᵛ au* pó a bōae. ²⁵ Siana mále oé, má vēēb'e'í mí lōo e kpala pó bō Lua kí bō gupuau, ɔ má a dafu mí. ²⁶ Ké aa lesí aa làa, ɔ aa bōle gè Kùkpe sísipoleu.

²⁷ ɔ Yesu òné: Apíi á ma to we, asa a kēa láu Lua mē: Má sādāna lé, sāo í fáaa.† ²⁸ N beeo ma vua gbēa má dōaaé Galile. ²⁹ ɔ Piē òè: Baa tó wa n to we píi, má n to weo. ³⁰ ɔ Yesu òè: Siana mále one, gwāasinaa e ko àò gé lé gēn pla zui, níyō lelekpamazi gēn aaᵛ. ³¹ ɔ Piē legbè à mē máúmaū: Baa tó má su mále gannō, má lelekanzi bauo. ɔ aa ò maa sō nípii.

Yesu wabikēa Gesemani

(*Mat 26.36-46, Luk 22.39-46*)

³² Ké aa kà gu pó wí mē Gesemani, ɔ Yesu ò a íwaᵛne: A zōlē la e màò wabikē. ³³ ɔ à Piē ní Zaakio ní Zāao sè gērnō. Iwāa kà aà pōa, tōlobi zūaāgu, ³⁴ ɔ a òné: Pōsia ma kù gbāa e ma ka gaa. A zē la à itēke. ³⁵ Ké à gè ae yōᵛ, ɔ à wùle a gbēu à wabikè, tó a zé kú, gōᵛpi gēala. ³⁶ A mē: Baa, ma Mae, ní yá píi zé ví. To taasi kēeonapi dōmazi, áma ma pōeā no, sema n pó. ³⁷ Ké à èa sù a gbēon àaᵛpiᵛ kíi, a è aale i'ò. ɔ a ò Piē: Simōᵛ, níle i'ò yà? Ní fñ n itēkè baa yōᵛoa? ³⁸ A itēke àò wabikē, ké ásu fu yōawao yáí. Nisína yei, áma mē buse. ³⁹ A èa gè wabikēi, ɔ à yá dōupi ò b. ⁴⁰ Ké à èa sù, a è aale i'ò, asa an wé gbiakū. ɔ aai dō lá wa oèo. ⁴¹ Aa èa sua gēn àaᵛde a òné: Alé i'ò alé kámabo e tiaa? Bee mō. Gōᵛ kà sa. A gwa, wále Gbēnazín Né kpá duunkēnaᵛwa. ⁴² A fēle wà gé. Gbé pó lé ma kpámá lé mō kee.

Yesu kūa

(*Mat 26.47-56, Luk 22.47-53, Zaa 18.3-12*)

⁴³ Ké Yesu lé yápi ò gōᵛ, ɔ aà íwapiᵛ gbēdo Yudasi kà ní bíla pó bō sa'onkiaᵛ ní Moizi ikoyādanēdeᵛ ní gbēzōᵛ kíi. Aa fēndaᵛ kūa ní goᵛ. ⁴⁴ Bōnkpedepi sō à dōaa seela òné à mē gbé pó a su lepèwà, aāpin we. Aa aà kù gbāa aa taò. ⁴⁵ Ké à kà we, ɔ à táa'ò Yesuwa gōᵛ, a òè: Metulu! ɔ à lepèwà. ⁴⁶ ɔ wà ɔpèlèwà wà aà kù giúgiú. ⁴⁷ Zā guu gbēe a fēnda wò à sa'onkia zikenae lèò à aà swá gò. ⁴⁸ ɔ Yesu òné: Kpáí weliwen ma ũ, ɔ a mō ma kúí ní fēndaᵛ ní goᵛa? ⁴⁹ Má kúána Lua ua lá gu lé dᵛ, miᵛ yādaé, i ma kūo. Ama bee kè ké yá pó kēa Luayátaalau e ke yáíe.† ⁵⁰ ɔ aà íwaᵛ bàalè pii aa aà tò we.

⁵¹ Ewaasoe tēaāzi, aà zwāa kuaaála pōyesai. Ké wà aà kù, ⁵² ɔ à a zwāa tòné we, à bàalè puizi.

† 14:18 Sou 41.10 § 14:21 Sou 22.1-19, Isa 53.1-12 * 14:24 Bōa 24.8 † 14:27 Zkl 13.7 † 14:49 Isa 53.8

Piɛɛ lelekpaa Yesuzi

(Mat 26.57-75, Luk 22.54-71, Zaa 18.12-27)

53 ɔ wà gè ní Yesuo sa'onkia be. Sa'onkiaɔ ní gbɛzɔɔ ní Mɔizi ikoyádanedeɔ káaaa we nípii. 54 Piɛɛ té ní kpe káaa e à gè gè sa'onkia be'ua. A z̄le we, àle tékpaɔ ní dɔai sánu. 55 Sa'onkiaɔ ní Yuda yákpalekenáɔ pii lé yá welele wà dɔ Yesuwa yà e wà àà de, 5 aai eo. 56 Wà yádɔdɔwà dasi, áma an yáe i k̄seo. 57 ɔ gb̄eɔ f̄le yádɔwà lɔ aa mè: 58 Wá mà dee mè á Lua kpé pɔ gb̄enazina d̄ wí, i a pále pɔ gb̄enazina i d̄o dɔ gɔɔ áaɔe. 59 Baa ní beeo an lé i ke douo. 60 ɔ sa'onkia f̄le zè z̄a guu à Yesu là à mè: Nyɔ yáe z̄ásioa? Yá pɔ wàle dɔdɔmapio dea ní? 61 Yesu níle kpé, i yáe wewào, 5 sa'onkiapi éa àà là à mè: Mmɛ ní Lua báaade Né Mesii úa? 62 ɔ Yesu mè: Mámɛ má aà ú. A Gb̄enazín Né e z̄leá Gb̄apiide ɔplaa, § mé á aà mɔa e luabɛpuanau.* 63 ɔ sa'onkiapi a ulaɔ ga kè à mè: E'e, wá bàa kú ní seeladeɔ be? 64 Á mà lá à d̄e ní Luao weɔ? Kpelewa a z̄eí? ɔ aa yá d̄iè nípii aa mè wà aà de.† 65 ɔ wà f̄le lé lé'ikakawà.‡ ɔ wà ɔkùè aà wéwa, wàle aà lele ní ɔkúo, wàle oè: Anabikeke, ní gb̄é pɔ n le o. ɔ dɔai aà kù aa aà sánkeke.

66 Piɛɛ ku z̄le ua, 5 sa'onkia be nɔe z̄ikenáɔ do mò we. 67 Ké à Piɛɛ è, àle tékpaɔ, 5 à aà gwà soee, a oè: Mpi s̄o, iɔ sánu ní Yesu Nazaletipioe. 68 ɔ à lelekpà à mè: Má d̄o, mi ma lá níle oo. ɔ à f̄le gè ḡsu guu. 69 Nɔepi éa aà è we, 5 a ò gb̄é pɔ zea weɔne à mè: Ḡsepiá an gb̄eɔe. 70 ɔ Piɛɛ lelekpà lɔ. Ké à kè sàa yɔɔ, gb̄é pɔ zea weɔ ò Piɛɛ: Sianáe an gb̄edon n ú, asa Galile gb̄én n ú. 71 Piɛɛ vaikpaaí ní azlao, 5 à mè: Má sí ní Luao, má gb̄é pɔ ále aà ya'opi d̄o. 72 Weḡɔ 5 ko lé ḡen plaade zù, 5 yá pɔ Yesu ò d̄ Piɛɛgu, ké à mè e ko àò gé lé ḡen plaade zui, a lelekpaaizi ḡen áaɔ. ɔ à ná ɔɔlwa.

15

Pilati yákpaleka ní Yesuo

(Mat 27.11-31, Luk 23.1-25, Zaa 18.28-19.16)

1 Ké gu d̄ò ḡɔɔ sa'onkiaɔ ní gb̄zɔɔ ní Mɔizi ikoyádanedeɔ ní gb̄adeɔ pii lekpaai, 5 aa Yesu yè aa gè aà kpà Pilatiwa. 2 ɔ Pilati aà là à mè: Yudaɔ kían n úa? Yesu wèwà à mè: N òn we. 3 Sa'onkiaɔ lé yádɔdɔwà, 4 5 Pilati éa aà là à mè: Nyɔ yáe ooa? Yá pɔ wàle dɔdɔma ma fá! 5 Ké Yesu i yáe z̄ásimáɔ, 5 aa yá b̄ Pilati sae.

6 Ḡeamusu dikpɛḡɔɔzil Pilati í dakpɛunaɔ do pɔ wa yei kénée. 7 B̄usudena pɔ aa b̄ gb̄adeɔ kpe aa gb̄ed̄o ku kpéu. An gb̄eɔ tón Balaba. 8 ɔ bila s̄ Pilatizi aa wabikèwà aà ke lá í kenéwa. 9 ɔ Pilati ní lá à mè: A ye mà Yudaɔ kía k̄éé yá? 10 Asa a d̄o s̄asá ké sa'onkiaɔ weɔ Yesue yáí 5 aa aà kpaiwa. 11 ɔ sa'onkiaɔ tekpa bílagu, 5 aa òè aà Balaba kéné. 12 ɔ Pilati ní lá à mè: Kpelewa á ye mà ke ní gb̄é pɔ wí mɛ Yudaɔ kíaí? 13 ɔ aa éa wiilè: N aà páliwa! 14 ɔ Pilati ní lá à mè: B̄yáii? Vái kpele a kèi? ɔ an wiileá k̄afi aa mè: N aà páliwa! 15 Pilati ye yá pɔ a kán̄gu ke, 5 à Balaba k̄éné. A Yesu kpà sosaɔwa aa aà gb̄é ní flaalao, aai aà páliwa.

16 ɔ sosapio ḡeaaɔ b̄usu gb̄adeɔ be'ua, aa ní gáli káaa píi. 17 Aa gomusu t̄ea dàè, 5 aa f̄ua t̄á ní leo aa kpàè. 18 ɔ aale f̄okpákwà aa mè: Yudaɔ kía f̄o! 19 Aale aà gb̄é a miwa ní feeo, aale lé'ikakawà, aale kúlekule aà ae, aale lémwà.

§ 14:62 Sou 110.1 * 14:62 Dan 7.13 † 14:64 Lev 24.16 ‡ 14:65 Isa 50.6

20 Ké aa aà kè pɔɔpɔɔ aa làa, ɔ aa gomusu tɛapi bɔ̀aàla, aa aàzla pɔkasa dàè. ɔ aa bɔ̀aàno, aale gé aà pàliwa.

Yesu gaa
(Mat 27.32-56, Luk 23.26-49, Zaa 19.17-30)

21 Ké aale gé, gɔ̀ee bɔ̀ sɛ̀ oi, àle dɔ̀nzi, ɔ aa teasidàè aa Yesu lipaakɔ̀a diè. Gɔ̀epi tɔ̀n Simɔ̀, Sileni bùsu gbɛ̀e, Alesànda ní Lufuo de'iae. 22 ɔ aa gè ní Yesuo gu pɔ̀ wí me Gɔ̀ɔta. (Bee mè mitɔ̀nagu.) 23 ɔ aa vɛ̀e pɔ̀ wà lí'ò kàu dɔ̀è, àma í mio.

24 Ké aa aà pàliwa, ɔ aa aà pɔkasaɔ kpaalè kàle, aa tɛ̀lepà a sea yá musu.* 25 Aa aà pàliwa íatɛ̀ muuwáamigɔ̀e. 26 Yá pɔ̀ wa dɔ̀wa ɔ wa kè wa ná aà mia wà mè: Yudaɔ Kíá.

27 Wà kpáiweliweɔ pàliwa we lɔ gbɛ̀ɔn pla, ado aà ɔplai, ado zeei. 28 ɔ yá pɔ̀ kɛ̀a láue bee pà wà mè: Wà aà gwà dou ní taaekenaɔ.†

29 Gbɛ̀ pɔ̀ lé gɛ̀ weɔ lé ní mide,‡ aale aà sɔ̀sɔ̀ aa mè: Ehé! Tò! N mè níyɔ̀ Lua kpé wí, ní ea dɔ̀ gɔ̀ɔ̀ áaɔ̀ nolo?§ 30 N nziá suaba! Pila líwa mè! 31 Maa lɔ sa'onkiaɔ ní Moizi ikoyádanedeɔ lé aà ke pɔ̀pɔ̀ɔ aa mè: A gbɛ̀páleɔ suabà, àma a fɔ̀ à azla suabao. 32 Tó wà è Isailiɔ kía pɔ̀ wí me Mesiiipi pila líwa, wá aà náaike sa. ɔ gbé pɔ̀ wà ní pàliwa sánuɔ lé aà sɔ̀sɔ̀ lɔ.

33 Sea za íatɛ̀ minanguo e aua gè pílàò gu siakù bùsupiu píie. 34 Íatɛ̀'auapilaa ɔ Yesu wiilè gbáugbáu à mè: Eloi, Eloi, lɛma sabatani! Bee bɔ̀le mè: Ma Lua, ma Lua, àkea n ma to wei?¶ 35 Ké gbé pɔ̀ zea weeɔ yápi mà, ɔ aa mè: Ma we, àle Elia sisie. 36 ɔ gbɛ̀e bàalè gè sao zɔ̀ vɛ̀e kùmawa,† a pè feea a dɔ̀ Yesue à mè: A ze gí wà wà gwa, tó Elia a mo aà pila. 37 Yesu wii gbáa lè, ɔ à gá. 38 ɔ Lua kpé zwáa‡ pɔ̀ daa luakuki ae paa pla za musu e zíle. 39 Ké sosaɔ gbɛ̀zɔ̀ pɔ̀ ze Yesu ae we aà gaa è maa à mè: Gɔ̀epiá Lua Néé síana. 40 Nɔ̀eeɔ ku we lɔ, aale gugwa káa. An guu Maliama Madeleni kuu ní Maliama pɔ̀ de Yosefu ní Zaaki Nénao da úo ní Salomeeɔ. 41 Gɔ̀ɔ̀ pɔ̀ Yesu kú Galile, aame aabɔ̀ teaazi wàò blekèè. Nɔ̀e páleɔ m̀aàno Yelusaleú aa ku we lɔ dasi.

Yesu vía
(Mat 27.57-61, Luk 23.50-56, Zaa 19.38-42)

42 Asɔ̀adazí oosi lé ke. Lá kámabogɔ̀ ye daalei, 43 Yosefu Alimate mò. Gbɛ̀ tɔ̀deɔ Yuda gbáadeɔ guu, mé àle kpala pɔ̀ a bɔ̀ Lua kíí dá. A sɔ̀dìle à gè Pilati kíí, à Yesu ge wabikèwà. 44 Ké Pilati mà Yesu gá kò, à bɔ̀ aà sae. ɔ à sosaɔ gbɛ̀zɔ̀ sísi, à aà là tó Yesu gá kò. 45 Ké Pilati gbɛ̀zɔ̀pi yámà, ɔ à Yosefu gbà ze á gèpi sé. 46 Yosefu gè bàabaa lù, ɔ à gè à aà bùa à bàabaapi fíwà. A aà dà gbè'e pɔ̀ wa sò mia ú guu, ɔ à gbè gbène gbeembo tà epile. 47 Maliama Madeleni ní Maliama Yosefu dao lé gwa, aa è gua pɔ̀ wà Yesu gèpi dàu.

16

Yesu bɔ̀a gau
(Mat 28.1-10, Luk 24.1-12, Zaa 20.1-10)

1 Kámabogɔ̀zì láaa íatɛ̀ gɛ̀a kpéu Maliama Madeleni ní Maliama Zaaki dao ní Salomeeɔ nísi gínana lù, ké wà ge ma Yesu mewá. 2 Asɔ̀anenzi kɔ̀kɔ̀ íatɛ̀ bila ɔ aa bɔ̀ gè miapi kíí. 3 Aale kɔ̀ la zéu aale me: Démɛ a gbepi gbeembo à gowɛ̀e

* 15:24 Sou 22.19 † 15:28 Isa 53.12 ‡ 15:29 Sou 22.8, 109.25 § 15:29 Maa 14.58 * 15:34 Sou 22.1 † 15:36 Sou 69.22 ‡ 15:38 Bɔ̀a 26.31-33

LUKU

Yá pɔ́ kú láε bee guuɔ

Luku Yesu baona lápi kè lá Maaku kèwae.

Zāa da'ilena yá'oa guu, a ye gbéɔ sɔu àò maà wàò Yesu dá (3.1-20)

Yesu da'ileka ní aà yāo (3.21-4.13).

Yesu zíkɛa Galile būsuu, gu pɔ́ à waasokèu 5 à gyāeɔ gbàgbā (4.14-9.50).

Yesu wélegɛa boa za Galile e taa Yelusaleu (9.51-19.28). Luku yá pɔ́ Maaku i kéɔ kè dasi. A keeɔn ke: Sāmali gbēmaa yá, ɔde sɔu yá, né pɔ́ sàsā yá, ɔde ní Lazaa yá.

Yá pɔ́ Yesu kè Yelusaleu (19.29-21.38).

Yesu taasikɛa ní aà gaaɔ (22-23).

Lápi midékli (24) Yesu bɔ́ gau 5 à bɔ́ mɔ́ a iwaɔwa Emausi zéu e àò gɛ táí luabe.

Luku Yesu ní Zāa Da'ilena ia yá bɔ́lekè glae (1-2). Wekli a ò lá malaika bɔ́ mɔ́ Yesu da Maliamawa ní Zāa Da'ilena da Elizabetio, ní lá sādánaɔ ní saanyádónaɔ mɔ́ kùle Yesueo, lá Maliama ní Zakalio Dii sáaukpá mé Simɛo Lua Musude tɔbɔ.

Yá beeɔ guu Luku yá gbiao ò kò a Yesu seeladekekɛa guu: Yesu luake ní aà dea Isaili zalala uo ní lá aà mɔa dúnia guu de yāzɔ u gbépiiɛo. Luku ɔlɔwɛe lo lá Lua ye nòsedoudezi ní gbé pɔ́ wà pākpānzio ní nɔeɔ ní taasideɔ ní nibɔɔ. Lua Nisina yá kú we lo ní pɔna pɔ́ Yesu baona i inéo ní Lua táasileao ní wabikɛawào.

Luku i Isailio felekaayā bɔ́lekewɛe wásawasae. Baona láε bee kyokea guu baade a fɔ́ gbépii Suabana yá dɔu.

1 Gbéɔ ɔkpá yá pɔ́ kè wá guu dau siua lá guu zézeɔ wasi, 2 lá gbé pɔ́ aa de yápi seeladeɔ ní a baokpanaɔ u za káauɔ òwɛɛwa. 3 Tiasa mapi sɔ́, lá ma weté yápiɔi dodo za a daaleɔwa, má è a maa mà kēne zéze, ma gbé bɛɛede Teofili, 4 ké n è n yá pɔ́ wa dànɛ sásasā dɔ.

Malaika dɔaaa Zaa Da'ilena ia yá'oa

5 Yude būsui kí Elodi gɔɔ sa'onae ku, aà tón Zakali. A ku Abia sa'onao gáli guue. Aa na tón Elizabeti. Aalona buie lo. 6 An pla nípii aa maa Luae. Aa lo ku táaesai, aa Dii ikoyā ní yá pɔ́ a díleɔ kúa. 7 Aa né vɔo, asa Elizabetiá flie, mé an pla nípii aa zikú.

8 Gɔɔ pɔ́ sa'oa kà an gáliwa, Zakali mé lé Lua gbagba. 9 Lá sa'onapiɔ i kɛwa, aa likpá, 5 lí Zakali sè aà gé tulaletikai téa Dii kpéu. 10 Tulaletikpasagɔɔ bíla káaa kpɛɛe pii, aale wabike. 11 ɔ Dii malaikae bɔ́ mɔ́wà, à zè tulaletikateakii ɔplai. 12 Ké Zakali aà è, à bílikè, vía aà kú. 13 ɔ malaikapi òè: Nsu to vía n kúo Zakali. Lua n wabikɛa sí, n na Elizabeti a ne'i gɔe ũ, ní tókpaè Zāa. 14 N pɔ́ a ke na, níyɔ yáalo, gbéɔ pɔ́nake aà ia yá musu dasi, 15 asa aɔ de Dii gbɛzɔ ũe. A wé ge i gbāe mio,* Lua Nisina aɔ dedɛawà za aà da gbɛɛue. 16 A to Isailio ze ní Dii ní Luao dasi, 17 a dɔaa Dii ní Lua Nisina gbāa pɔ́ Elia ví yāo. A to maeɔ ledouke ní n néo,† a to swáyámansaideɔ gbēmaaɔ ɔno sé. A gbéɔ keke aao ku sɔu guu Diiɛ.

* 1:15 Nao 6.3 † 1:17 Mal 3.23-24

18 Ǿ Zakali ò malaikapie: Kpelewa má yápi síana dǿi? Asa maezinan ma ù, mé ma na zikù ló. 19 Ǿ malaikapi wèwà à mè: Mámé má Gablieli,† mǿ zea Lua ae. Ǿme ma zǿ yápi oine, mà baonapi kpane. 20 Ma, n léna a naale, ríyǿ fǿ yá'oo e yápi ge keò, ké ni ma yá pǿ a ke a gǿwa sio yáí. 21 Gǿ bee sǿ wàle Zakali dá. Aà gēgēa Lua kpéu bǿ rǿ sae. 22 Ké à bǿ, i fǿ yá'órnǿ, ǿ wa dǿ ké à wépungu'è Lua kpéue. Lá aà léna náale, ǿ àle yá'oné rǿ ǿ. 23 Ké Zakali sa'ogǿ lé kà, ǿ à tà a be. 24 Bee gbēa aà na Elizabeti nǿsí, ǿ à azla ùle e mǿ sǿ à mè: 25 Dii kè, à ma wēnagwà, à wibòmēe.

Malaika dǿaaa Yesu ia yá'oa

26 A mǿ soolode guu Lua malaika Gablieli zǿ Galile wéle pǿ wǿ me Nazaleti guu. 27 A gè nenǿ léso pǿ aà tǿn Maliama kíi. A gǿkpama vǿ Davidi bui ù, aà tǿn Yosefu. 28 Ké malaikapi gē aà kíi, a òè: Fǿ bǿaaade! Dii kunnǿ. 29 Maliama bílikè yápiwa, à láasookè à mè: Fǿ bee mi dea ni? 30 Ǿ malaikapi òè: Maliama, rǿsu to vǿ na kíu, asa Lua báaadàngue.

31 Ma! Nyǿ nǿsí, ní ne'i gǿe ù, ní tǿkpaē Yesu.

32 Aǿ de gbēzǿ ù, wǿli oè Musude Né.

Dii Lua a aà kpa aà dezi Davidi kpalau,

33 iǿ de Yakǿbu buiǿ kǿa ù gǿpii, aà kpala aǿ láaa vío.‡

34 Ǿ Maliama ò malaikapie: Lá mi gǿe dǿ yǿao, bee a ke kpelewa ni? 35 Malaika wèwà à mè:

Lua Nisǿna a dine,

Musude gbǿa i mǿma.

A yáí né pǿ ríyǿ ipi kua aǿ adoa,

wǿli oè Lua Né.

36 N dae Elizabeti negǿe nǿsia sǿ a zikǿ guu. Nǿe pǿ wa díle fǿi ùpi kú rǿ nǿ mǿ sooloo tia. 37 Asa Lua lí fu yǿewao. * 38 Ǿ Maliama mè: Dii zǿblenan ma ù. Aà kemēe lá rǿ ówa. Ǿ malaikapi aà tò we.

Maliama gea Elizabeti gwai

39 Gǿ bee Maliama fēle gè wéle pǿ kú Yude búsu gusísǿdeu gǿǿ. 40 A gè Zakali be, ǿ à fǿkpà Elizabetiwa. 41 Ké Elizabeti Maliama fǿpi mà, aà né vǿvǿ aà gbēe guu, ǿ Lua Nisǿna dǿde Elizabetiwa, 42 Elizabeti wii gbǿa lè à mè: Báaaden n ù de nǿe píila. Báaaden né pǿ kú rǿ gbēu ù ló. 43 Bǿn ma ù ké ma Dii da mǿ ma gwaii?

44 Gǿ pǿ ma swǿlè n fǿwa lé, né pǿ kú ma gbēu vǿvǿ rǿ pǿnaoē. 45 Báaaden n ù, asa rǿ sí yá pǿ Dii òne a ke. 46 Ǿ Maliama mè: Báaaden n ù, asa Mále Dii tǿbǿ ma sǿ guu,

47 ma nǿe lé yáalǿ Lua ma Suabanawa,†

48 asa à ma yǿdà,

mapi aà zǿblena pǿ mi ka pǿe ùo.

Za tia e gǿpii wǿli omēe báaadee,

49 asa Lua Gbǿadepi yǿzǿkēmēe.

Aà tǿ kua adoa.

50 I wēnadǿ gbē pǿ aǿ vǿlakeǿne e rǿ buiwa.

† 1:19 Dan 8.16, 9.21 § 1:33 2Sam 7.12, 16, Isa 9.6 * 1:37 Daa 18.14 † 1:47 1Sam 2.1

51 A a gāsɪ pòo à a gbāa òlóné,

à waladeɔ fāaa ní ní làasoɔ.

52 A gbāadeɔ b̀ò kpalau,

à táaaɔ kàfl.

53 A p̀oɔmaaɔ kpà ǹoandenaɔwa aa kà,

à ɔdeɔ gbàe ɔgii.

54 A a z̀òblena Isailiɔ ìa,

an yá i s̀aaàguo.

55 A wēnad̀ò Ablahaũ ní a buipioɔne†

lá à a lēgbè wá deziɔɔwa.

56 Maliama z̀òlè ní Elizabetio lán m̀o àaɔwa, ɔ à gbàsa tà a be.

Zaa Da'ilena ia

57 Elizabeti ne'igɔɔ kà, ɔ à ne'í g̀ɔe ũ. 58 Ké aà fáanideɔ ní aà daeɔ mà lá Dii

wēnad̀òè, aa p̀onakèaàno. 59 A g̀ɔɔ swaaɔde z̀í aa m̀ò t̀ɔz̀i népie,^S aai aà mae

Zakali t̀ɔkpaè, 60 ɔ aà da mè: Aawo! Wali oè Zaa. 61 Aa òè: Gbèe ku n daeɔ guu,

a t̀ɔ bee vío. 62 ɔ aa yá'ò aà mae ní ɔo, ké aa e d̀ɔ lá a ye wà t̀ɔkpaè. 63 Zakalipi

p̀ɔ p̀ɔ á e lákèwà gbèa, ɔ a kèwà: Aa t̀ón Zaa. Yápi b̀ò ní sae m̀pii. 64 Wegɔɔ aà

léna gòlè, à lèb̀ò lé yá'ò, àlè Lua s̀aaaukpa. 65 ɔ vía ní fáanideɔ k̀ù pii, ɔ Yude bùsu

gusɪsɪde gbéé lé yápi galikè pii. 66 ɔ gbéé p̀ɔ aa yápi màò k̀ua ní ǹòse guu aa mè: B̀ó népi aɔ de a ũ ziai? Asa Dii ɔliaaaàzie.

67 Lua Nisina dède aà mae Zakaliwa, ɔ à ànabikèkè à mè:

68 Wà Dii Isailiɔ Lua s̀aaaukpa!

A m̀ò a gbéɔ b̀ò.

69 A Suaban gbāade b̀òwēe

a z̀òblena Davidi bui guu,

70 lá a dà a ànabioɔne aa ò za ziwa.

71 Aa mè a wá sí wá ibeɔɔwa,

a wá b̀ò gbéé p̀ɔ zawágupio ɔz̀í.

72 Maa à wá deziɔ wēnagwà,

aà bàa p̀ɔ k̀úrnɔ yá i s̀aaàguo.

73 A lēgbè wá dezi Ablahaũe*

74 à mè á wá b̀ò wá ibeɔɔ ɔz̀í,

í wá gba zé wá ɔobleɔ víasai,

75 wá kua iɔ adoaè gbèmaaɔ ũ

e wá wēni léu.

76 Mpi s̀ɔ ma né, wáli onɔ Musude ànabi,

asa nime níyɔ d̀ɔaa n zekèkè Dii.†

77 Nyɔ to aà gbéɔ d̀ɔ lá a ní suaba,

lá a ní duuna kémá,

78 ké wá Lua ǹòse s̀òsobi ví yáí.

B̀oɔa musu a m̀o wá gwai lá gu ì d̀ɔwa,

79 i gupu gbéé p̀ɔ k̀ú gusiauɔne

ní gbéé p̀ɔ k̀ú ga léz̀í,‡

í wá gbá péle aafia zéu.

80 Népi z̀ɔk̀ù à g̀ò kágbāade ũ. A ku gbáau e g̀ɔɔ p̀ɔ à b̀ò gupuaɔ Isailiɔwa.

† 1:55 Daa 17.7 § 1:59 Lev 12.3 * 1:73 Daa 22.16-18 † 1:76 Mal 3.1 ‡ 1:79 Isa 9.1

2

Yesu ia
(*Mat 1.18-25*)

1 Gɔɔ bee Sezaa Ogusi bɔ̀ ní yáò à mè wà dúníà gbépii nao. 2 Wà nao séiapi kè gɔɔ pɔ̀ Kilini de Sili búsu gbèzɔ̀ ɔ̀e. 3 Baade pii gè a be wéleu wà a tɔ̀ dalau. 4 Yosefu sɔ̀ à bɔ̀ Nazaleti, Galile búsuu, à gè Davidi be wéle Beteleu, Yude búsuu, ké a de Davidi bui ũ yáí. 5 A gè wà a tɔ̀ dalau we ní a nɔ̀kpama Maliamao. A nɔ̀sia, 6 ɔ̀ gɔɔ pɔ̀ aa ku we, aà ne'igɔ̀ kà, 7 ɔ̀ à a yoa í gɔ̀e ũ. A zwáa fíwà à aà wùle pɔ̀tuɔ̀ pɔ̀bleɔ̀u, ké aai gu e nibɔ̀ pilakio yáí.

8 Sádánaɔ̀ ku búsu doupi guu, aale i sèu, gwáasína aale ní sáɔ̀ d́a. 9 ɔ̀ Dii malaikae bɔ̀ mòmá, Dii gawi gupurzi, ɔ̀ vía ní kú maamaa. 10 Malaikapi òné: Asu to vía á kúo, asa ma mɔ̀ baonakpaié, gbépii pɔ̀ i ké na maamaa. 11 Wà Suabana íe Davidi wéleu gwáa, ɔ̀me Mesii ũ, Dii ũ. 12 Seela pɔ̀ a to à aà dɔ̀n ké: A nétèna e wúlea pɔ̀tuɔ̀ pɔ̀bleɔ̀u, zwáa fíwà. 13 Kándo luabe íwàɔ̀ ku sánu ní malaikapio dasidasi, aale Lua táasile aa mè:

14 Wà Lua tɔ̀bɔ̀ musu,

gbé pɔ̀ an yá kèèɔ̀ i aafia'e tɔ̀le.

15 Ké malaikapio gónla aa tà luabe, ɔ̀ sádánaɔ̀ òkɔ̀e aa mè: Wà gé Beteleu wà yá pɔ̀ kèpi e, yá pɔ̀ Dii tò wá d́. 16 ɔ̀ aa fèle gè kpakpa, aa bɔ̀ Maliama ní Yosefuowa ní nétènapio wúlea pɔ̀tuɔ̀ pɔ̀bleɔ̀u. 17 Ké aa aà è, aa yá pɔ̀ wa òné nétènapio yá musu ò. 18 ɔ̀ yá pɔ̀ sádánaɔ̀ òpi bɔ̀ gbé pɔ̀ aa màɔ̀ sae pii. 19 Maliama yápi kúa a nɔ̀se guu pii, ále láasookewá. 20 Sádánaɔ̀ èa tà, aale Lua tɔ̀bɔ̀, aale aà sáaukpa yá pɔ̀ aa mà mé aa è musu, asa à kè lá wa ònéwae. 21 Ké a gɔ̀ la sù, né tɔ̀zɔ̀gɔ̀ kà,* ɔ̀ wà tɔ̀kpàe Yesu, tɔ̀ pɔ̀ malaika ò zadɔ̀ wi aà nɔ̀sio.

Yesu ɔ̀ba Dii

22 Ké an gbábɔ̀gɔ̀ kà, aa aà sè gè ɔ̀bi Dii Yelusaleu lá Mɔ̀zi ikoyá'òwa. 23 Asa a ku Dii ikoyáu wà mè wà negɔ̀e séiaɔ̀ kpawáe.† 24 Aa sa pɔ̀ wa díle Dii ikoyáu ò, wà mè felena mèn pla ge felenguulu né bɔ̀bɔ̀ mèn pla.‡

25 Gbèe ku Yelusaleu, aà tón Simeɔ̀. Gbèmaae, a Lua vía ví, mé aà wé dɔ̀ Isailio misiai. Lua Nisína diè, 26 ɔ̀ Nisínapi òè a ga kía pɔ̀ Dii kpá esaio. 27 Nisínapi d́baaè, ɔ̀ à gè Lua ua. Ké Maliama ní Yosefuo mò ní ní né Yesuo yá pɔ̀ wa díle ikoyáu kea yáí, 28 ɔ̀ Simeɔ̀ aà sí a ɔ̀zɔ̀, à Lua sáaukpa à mè:

29 Mapi n zòblena gbae nie guu sa

lá ní òmɛewa Dii,

30 asa ma wesí Suabana pɔ̀ ní díle

31 n aà yá kèke bui píi wáale.

32 Aɔ̀ de gupua ũ à gupu buiɔ̀ne,§

i n gbé Isailio tɔ̀bɔ̀.

33 Yá pɔ̀ a ò népi musu bɔ̀ aà de ní aà dao sae. 34-35 Simeɔ̀ samaa'òné, ɔ̀ a ò népi da Maliamae à mè:

ɔ̀me aɔ̀ de seela pɔ̀ Isailio gii ũ,

pɔ̀sia i n sɔ̀ zɔ̀ lán fèndawa.

Isailio lao ge aa káfi aà yáí,

an nɔ̀se guu yá i bɔ̀ gupua.

* 2:21 Lev 12.3 † 2:23 Bɔa 13.2 ‡ 2:24 Lev 12.6.8 § 2:32 Isa 42.6, 49.6

³⁶ Nɔɛ ʔanabie ku we, aà tɔn Ana, Fanueli né, Asee buie. Nɔɛpi zikùe táotao. A zàkè ní a gɔkpamao wɛ̀ soplae, ³⁷ ʔ à gòò gyaa ũ e wɛ̀ basiiʔ ní sɛ́iʔo. Ili bɔ Lua uao, ɔ lousisi fáane ní gwáasɛnao ní leyeao ní wabikeao. ³⁸ Zibeezi gɔɔ à sɔ̀nzi à Lua sáaukpá, àle népi yá'o gbé pɔ an wé dɔ Yelusaleu boaiɔne pii.

³⁹ Ké Yosefu ní Maliamao kè lá a ku Dii ikoyá láuwa pii aa làa, aa èa tà ní be wɛ̀leu Nazaleti, Galile búsuu. ⁴⁰ Népi fɛ̀le à gbáakù. ʔno pàè, mé ɔ kú ní Lua báaao.

Yesu gea Lua ua a ne gɔɔ

⁴¹ Wɛ̀ ní wɛ̀o Yesu de ní aà dao aai gé Gɛ́amusu* dikpekei Yelusaleuɛ. ⁴² Ké Yesu kà wɛ̀ kuɛpla, aa èa gè dikpekei lá aai kewa. ⁴³ Ké dikpe làa, aale tá, ʔ an né Yesu gò Yelusaleu, aa dɔo. ⁴⁴ Aale e a kú ní gbéɔ guue. Ké aa táa'ò gɔɔ do, ʔ aa gbàsa lé aà wɛ̀le ní daeɔ ní ní gbé dɔaɔ guu. ⁴⁵ Ké aai aà eo, aa èa gè aà wɛ̀leli Yelusaleu. ⁴⁶ A gɔɔ àaɔde zɛ́ ʔ aa aà è Lua ua zɔ́lea yadanedeɔ guu, àle yámamá, àle yálalamá. ⁴⁷ Aà yádɔa ní aà yáweamáo di gbé pɔ aale aà yámaɔwa pii. ⁴⁸ Ké aà de ní aà dao aà è, à bɔ ní sae, ʔ aà da òè: Bóyá ní kɛ̀wɛ̀e máai? N mae ní mapio, wá pɔ yá n wɛ̀leli guu. ⁴⁹ A wɛ̀má à mè: Bóyá àle ma wɛ̀leli? Ké à kù màɔ ku ma Mae kpéu, á dɔo lé? ⁵⁰ Ama aai yá pɔ a ònépi dɔo.

⁵¹ Yesu èa tárnɔ Nazaleti, à misiilené. Aà da yápio kúa a nòse guu pii. ⁵² Yesu zɔ̀kù, aà ʔno kàfi, mé a na ní Luao ní gbɛ́nazinaɔ.†

3

Zaa Da'ilena waasokpaa

(Mat 3.1-17, Maa 1.1-11, Zaa 1.19-28)

¹ Sezaa Tibelia kpalablea wɛ̀ gɛ̀ode guu Pɔ̀nsi Pilati mé Yude búsu gbɛ́zɔ̀ ũ, Elodi lé kible Galile, aà dáuna Filipi lé kible Itule búsu ní Takɔni búsuowa, mé Lisania lé kible Abileni búsuwa. ² Anasi ní Kaaifao mé sa'onkiaɔ ũ. Gɔɔ bee ʔ Lua yá'ò Zakali né Zaae gbáau. ³ ʔ à fɛ̀le lé bebe Yuudé baale ní baalao pii, àle waasoke gbéɔne. A òné aa nòselile aa da'ileke, Lua i ní duuna ké má. ⁴ Maa yá pɔ ʔnabi Isaia ò a lá guu kè à mè:

Kpáwakɛna bɔ ma dɔ gbáau,

àle me à zekɛke Diie,

à zéwɛ̀wɛ̀naɔ pooè súsu.

⁵ Guzule pii a tata,

gbè lesɔ̀ ní sɛ́sɔ̀ daaí pii.

Zé koleaɔ poo súsu,

zé tóútouɔ daaí,

⁶ gbépii i e lá Lua i ní suaba.*

⁷ Bila ɔ mɔ aà kú da'ilekei, ʔ ɔ oné: Gbɛ́nazin píligonaɔ! Déme ledáwá à bàasi pɔ̀kúma pɔ́ Lua a bɔ̀bɔ máei? ⁸ A nòselile yá ke, wí dɔ ké a lile. Ké Ablahaú de á dezi ũ, ásu dile bee mé a á bɔo. Mále oé, Lua a fɔ̀ gbɛ̀e beeɔ ke Ablahaú buio ũ. ⁹ Mɔo dilea lízi kò. Lí pɔ́ lé né maa io, wa zɔ̀ zu téue.

¹⁰ Bila aà là: Tó máae, wá ke kpelewa ni? ¹¹ A wɛ̀má à mè: Gbé pɔ́ ula ví mèn pla, aà ado kpa gbé pɔ́ vlowa. Gbé pɔ́ pɔ̀blea ví, aà ke màa ɔ. ¹² ʔsinaɔ mò da'ilekei, ʔ aa aà là aa mè: Metulu, wá ke kpelewa ni? ¹³ A wɛ̀má à mè: Ásu

* **2:41** Bɔa 12.1-11 † **2:52** 1Sam 2.26, Yaa 3.4 * **3:6** Isa 40.3-5

5asimá de lá wa dílelao. ¹⁴ Sosao àà là aa mè: Wápiɔ sɔ́ wá kea ni? A òné: Asu gbáamɔ gbéɔne à ní bleo. A ze ní fla pɔ́ wí boéo.

¹⁵ Gbéɔ pɔna lé dede. Gbépii lé láasooke a nɔse guu Zaa yáwa, tó aɔ de Mesii ũ. ¹⁶ Zaa òné pii à mè: Mi á da'ileke ní íoe, ama gbée lé mɔ́, àà iko demala, mi ka mà àà sabala bɔbɔè. Ɔme a á da'ileke ní Lua Nisínao ní téo.† ¹⁷ A gbaana kŭa à pɔ́ fãò, i pɔ́wena ká a dɔ́u, i a sàò ka té gasai guu. ¹⁸ Zaa baonakpaané guu, à nàemá ní yãpáleɔ dasi. ¹⁹ Ké à yá pɔ́ kí Elodi kè a dàuna na Elodia yá musu ní wáí pãle pɔ́ a kèò bɔ̀è gupuau pii, ²⁰ Ɔ Elodi èa yãváikè lɔ, à Zaa dàkpeu.

²¹ Ké Zaa lé gbéɔ da'ileke pii, à Yesu da'ilekè sɔ́. Gɔɔ pɔ́ Yesu lé wabike, luabe wèaa, ²² Ɔ Lua Nisína sù lán felenawa à diè. Ɔ wá yá'ò mà bɔa luabe à mè: Ma Nén n ũ, má yenzi, ma pɔ́ kèma na.‡

*Bui pɔ́ Yesu b̀ò ní guuɔ
(Mat 1.1-17)*

²³ Gɔɔ pɔ́ Yesu a zɪ dàale, a wè baakwi taa vɪ. Wàle e Yosefu néé.

Yosefupi sɔ́ Heli néé,

²⁴ Helipi sɔ́ Mata néé,

Matapi sɔ́ Levii néé,

Leviipi sɔ́ Meleki néé,

Melekipi sɔ́ Yana néé,

²⁵ Yanapi sɔ́ Yosefu néé,

Yosefupi sɔ́ Matatia néé,

Matatiapi sɔ́ Amɔsi néé,

Amɔsipi sɔ́ Nauũ néé,

Nauũpi sɔ́ Eɛeli néé,

Eɛelipi sɔ́ Nage néé,

²⁶ Nagepi sɔ́ Maatu néé,

Maatupi sɔ́ Matatia néé,

Matatiapi sɔ́ Semɛi néé,

Semɛipi sɔ́ Yoseku néé,

Yosekupi sɔ́ Yoda néé,

Yodapi sɔ́ Yohanani néé,

²⁷ Yohanani sɔ́ Lesa néé,

Lesapi sɔ́ Zolobabeli néé,

Zolobabelipi sɔ́ Salatieli néé,

Salatielipi sɔ́ Neli néé,

Nelipi sɔ́ Meleki néé,

²⁸ Melekipi sɔ́ Adi néé,

Adipi sɔ́ Kosaũ néé,

Kosaũpi sɔ́ Elemadaũ néé,

Elemadaũpi sɔ́ Eɛ néé,

Eɛpi sɔ́ Yozuee néé,

²⁹ Yozueepi sɔ́ Eliɛzeɛ néé,

Eliɛzeɛpi sɔ́ Yoliũ néé,

Yoliũpi sɔ́ Mata néé,

Matapi sɔ́ Levii néé,

Leviipi sɔ́ Simeɔ néé,

³⁰ Simeɔpi sɔ́ Yuda néé,

Yudapi sɔ́ Yosefu néé,

Yosefupi sɔ́ Yonaũ néé,

† 3:16 Zln 2.3-4 ‡ 3:22 Sot 2.7, Isa 42.1

Yonaūpi s̄ Eliakiū née,
 Eliakiūpi s̄ Melea née,
³¹ Meleapi s̄ Mena née,
 Menapi s̄ Matata née,
 Matatapi s̄ Natā née,
 Natāpi s̄ Davidi née,
 Davidipi s̄ Yese née,
³² Yeseipi s̄ Ōbedi née,
 Ōbedipi s̄ B̄ozu née,
 B̄ozupi s̄ Salam̄ née,
 Salam̄opi s̄ Naas̄ née,
 Naas̄opi s̄ Aminadabu née,
³³ Aminadabupi s̄ Adami née,
 Adamipi s̄ Aani née,
 Aanipi s̄ Ēsel̄ū née,
 Ēsel̄ūpi s̄ Pelezi née,
 Pelezipi s̄ Yuda née,
 Yudapi s̄ Yak̄obu née,
³⁴ Yak̄obupi s̄ Izaaki née,
 Izaakipi s̄ Ablahaū née,
 Ablahaūpi s̄ Tela née,
 Telapi s̄ Nak̄̄ née,
 Nak̄̄opi s̄ Selugi née,
³⁵ Selugipi s̄ Leu née,
 Leupi s̄ Pelegi née,
 Pelegipi s̄ Ēbelu née,
 Ēbelupi s̄ Sela née,
 Selapi s̄ Kena née,
³⁶ Kenapi s̄ Aapasa née,
 Aapasapi s̄ Seū née,
 Seūpi s̄ N̄ee née,
 N̄eepi s̄ Lemeki née,
 Lemekipi s̄ Metusela née,
³⁷ Metuselapi s̄ En̄oki née,
 En̄okipi s̄ Yel̄edi née,
 Yel̄edipi s̄ Maalalee née,
 Maalaleepi s̄ Kena née,
 Kenapi s̄ En̄osi née,
³⁸ En̄osipi s̄ Seti née,
 Setipi s̄ Adamu née,
 Adamupi s̄ Lua née.

4

Yesu ȳsa

(Mat 4.1-11, Maa 1.12-13)

¹ Yesu lé su ní Yuud̄eo Lua Nis̄ina p̄eawà guu, ō Nis̄inapi ḡeān̄o gb̄āau.
² Ibiisi aà ȳ we e ḡo bla. Ḡoopi i p̄e bleo. Ké ḡo blapi p̄a, n̄ana lé aà d̄e.
³ Ō Ibiisi òè: Tó Lua Nén n ū, o gb̄e bee li p̄e ū. ⁴ Yesu wèwà à m̄è: A k̄eā Lua taalau wà m̄è:
 P̄oblea ō gb̄ēnaz̄ina kuò adoo.*

* 4:4 Iko 8.3

5 Ɔ Ibiisi aà sè gèaàno musu, 5 à dúnia kpalaɔ òlòè pii a zεgbeu gɔɔ 6 à mè: Má n gba iko beeɔ pii ní a gawio. A ku ma ɔzle, gbé pɔ má yei má kpawàε. 7 Tó n kulemεε lé, a gɔ n pɔ ũε pii. 8 Yesu wèwà à mè: A kèa Lua taalau wà mè: Kúle Dii n Luaε,

ní ɔzbleè ado.†

9 Ɔ à gèaàno Yelusaleŭ, à aà zè Lua kpé misonaa à mè: Tó Lua Nén n ũ, ɔkpa nzlai, 10 asa a kèa láu wà mè:

Lua a n yá'o a malaikaone aa n dɔa.

11 Wà mè lɔ:

Aa ɔdama, ké n̄su gēnale gbewao yáí.‡

12 Yesu wèwà à mè: Wà mè,

n̄suli Dii n Lua le n̄ gwao.§

13 Ké Ibiisi Yesu yɔ ní yápiio a làa, 5 à aà tò we e gɔɔ pàle.

Nazaretideɔ gia Yesu ndaikéi

(Mat 13.53-58, Maa 6.1-6)

14 Yesu èa tà Galile ní Lua Nisina gbáao, 5 aà tɔ lí bùsupia pii. 15 I yáadané n̄ lousisikpeɔ guu, mé gbépii í aà tɔnasi.

16 Ɔ à gè Nazareti, gu pɔ à nɛblèu. Kámabogɔɔzɔl à gè lousisikpeu lá í kewa. A fɛle à kyoke, 17 5 wà ànabi Isaia taala kpawà. Ké a pòo, à bò gu pɔ wà yáε bee kèŭwa à mè:

18 Dii Nisina kua.

A ma se mà baonakpa taasideone,

à ma zɔl mà gɔa wéεɔ ũ kpawake

gbé pɔ aa nízia víoone,

mà wewéa kpawake v̄laone,

mà gbé pɔ yeaɔ polo,

19 mí Dii gbékekenεgɔɔ kpawake.*

20 Ɔ à lápi kòo a kpà donledewa, 5 à zòle. Gbé pɔ aa ku kpéu wé fiwà pii. 21 Ɔ à yàsè à mè: Lua yáε bee pà gbà, lá ále maewa. 22 Yámaa pɔ dɔ aà léu bò ní sae pii, 5 aale aà tɔnasi. Ɔ aa mè: Yosefu né nolo?

23 Ɔ à oné: Má dɔ sáasá ké á yáasie bee kemεε. Tó ní lòotoo ũ, n̄ nzla gbágbà. A omεε mà yá pɔ á mà má kè Kapenaŭ ke ma be wéleu la lɔ. 24 Stana mále oé, ànabi líɔ gbia a be wéleuo. 25 Mále oé stana guu, ké luabe zé tà Elia gɔɔ, gyaa gbèandoɔ ku dasi. Lou i mao e wè àaɔ ní mɔ sooloo,† mé nɔan zɔɔ kà Isaili bùsuu pii, 26 kási Lua i Elia zɔl ní keewao, sema gyaa pɔ kú Salepa wéleu Sidɔ sae.‡ 27 Anabi Elizi gɔɔ sɔ, Isaili bùsu kusudeɔ die, kási i ní kee gbágbāo, sema Sili bùsu gbé Naama.§

28 Ké gbé pɔ kú lousisikpeu yápi mà pii, an pɔ pà maamaa. 29 Ɔ aa bò ní Yesuo wénkpe, aa gèaàno s̄s̄l̄ pɔ ní wéle kálèwà misonaa, ké aa ɔzɔaàzi zle yáí. 30 Ɔ à bò ní guu à tà.

Yesu kua Kapenaŭ

(Mat 8.14-17, Maa 1.21-39)

† 4:8 Iko 6.13 ‡ 4:11 Sou 91.11-12 § 4:12 Iko 6.16 * 4:19 Isa 61.1-2 † 4:25 1Kia 17.1

‡ 4:26 1Kia 17.8-16 § 4:27 2Kia 5.1-14

31 Yesu tà Kapenaù, 5 àle yādadané Galile būsú wélepiu kámabogɔɔzi. 32 Aa yādaané bò ní sae, asa aà yá iko víe. 33 G5e táadee ku lousisikpeu we, 5 à wii gbāa lē à mè: 34 Ee! Bó wá ví ní k5oi Yesu Nazaleti? N mɔ wá kaalei yà? Má d5 gbé pɔ ní de a ù, Lua gbé pɔ a kua adoan n ù. 35 ɔ Yesu gí táapie à mè: Níle! Go g5epiwa. ɔ táapi g5epi nè dasi guu à gòwà, i à ke'iao. 36 Bili gbépii kù, aale k5 lala aa mè: Bɔtaa bui yán wei? Gwa, í yādile táaone ní iko gbāao, 5 aai gēzea. 37 ɔ aà bao lí būsúpia gupiiu.

38 Ké à bò lousisikpeu, 5 à tà Simɔɔ be. Simɔɔ nada lé mēwāake maamaa, 5 wà a yá'òè. 39 Yesu zè aà mizí à gí mēwāapie, 5 aà me nīni. Wegɔɔ à fēle blékéné.

40 Ké íatē gē kpéu, gbé pɔ gyāe vlɔ mōrínɔ Yesue, 5 à onāna ní baadewa, à ní gbāgbā ní ní gyā bui dasio. 41 Táaɔ lé go gbéɔwa ní wiio dasi lɔ aa mè: Lua Nén n ù. ɔ à gíné aa yá'o, ké aa aà d5 Mesii ú yái.

42 Ké gu dè, Yesu bò wéleu à gè gusaena, 5 bíla lé aà wēele. Ké aa bòwà, aale giè aà ní tó we. 43 ɔ à oné: Sema má kpala pɔ bò Lua kí baokpa wéle kíniɔne lɔ, asa a yái Lua ma zii. 44 ɔ à gè lé waasoke Yudaɔ lousisikpeɔ guu.

5

Yesu a iwa sɛia sisia
 (Mat 4.18-22, Maa 1.16-20)

1 Ziewa Yesu zea Genezaleti isida g5s5le, 5 bíla kàaaaazi Lua yāmaa yái, aale naewà. 2 ɔ à gó'ílena è kálea g5s5le mèn pla, kpòwenaɔ bòle lé ní táalu pipi. 3 ɔ à gè gópiɔ do pɔ de Simɔɔ pɔ ù guu, à wabikèwà aà z5i aà go g5s5wa yɔɔ. ɔ z5lea gópi guu à yādà bílae.

4 Ké à yá'ò a làa, 5 a ò Simɔɔe: Gé ní góo ísia à táalu zu, á kpɔ kú. 5 Simɔɔ wèwà à mè: Mae, wa zikè e gu gè dòò, wi pɔe kùo, ama lá ní ò, má kpá. 6 Ké aa kè màa, aa kpɔ nàaa giligili e an táalu ye kékéi. 7 ɔ aa ɔkè ní zikèndee pɔ kú gópi do guuɔne aa mɔ dɔrile. Ké aa mò, aa kpɔ kà gó mèn plapiɔ pai e aa ye kpálei. 8 Ké Simɔɔ Píeè è màa, à kùle Yesu gbázi à mè: Go ma sae Dii, asa duunkenan ma ù. 9 Bili Simɔɔ kù ní gbé pɔ aa sanu pii kpò giligili pɔ aa kùpi yái. 10 Maa Zaaki ní Zaaɔ, Zebedee né pɔ aa de k5gbɛɔ ù ní Simɔɔɔ bilikè lɔ. ɔ Yesu ò Simɔɔe: Nsu tó vía n kùo. Za gbā gbēnazina 5 níyɔ wēele. 11 Ké aa kà ní ní góo g5s5le, 5 aa apii tó we, aa bò teaazi.

Kusude gbágbāa
 (Mat 8.1-4, Maa 1.40-45)

12 Ziewa Yesu kú wélee guu 5 g5e pɔ kusu líaála mò. Ké à Yesu è, à wùle a gbɛu à wabikèwà à mè: Dii, tó n wei, níyɔ f5 gbābɔmɛe. 13 ɔ Yesu ɔbò nàwà à mè: Ma wei, g5 gbálesai. Wegɔɔ aà kusu làa. 14 ɔ Yesu òè: Nsu o gbēe mao. Ge n nízia ɔbɔ sa'onae, ní sa pɔ Mɔizi díle o n g5a gbálesai seela ù gbéɔne.*

15 Yesu bao lígua de yáala. Bíla í káaa, ké aa aà yāma mé ké aà ní gbāgbā ní ní gyāo yái. 16 ɔ Yesu í kémá à gɛ wabike gusae.

Gbēkaaüa gbágbāa
 (Mat 9.1-8, Maa 2.1-12)

17 Ziewa Yesu lé yādané. Falisieɔ ní Mɔizi ikoyādanēdee z5lea we. Aa bò Galile ní Yude wéleɔ guu píie ní Yelusaleüo. Lua gbāa kuaànɔ, 5 àle gyāeɔ gbāgbā. 18 ɔ gbēeɔ mò, aa gbēkaaüa sea ní mákelɛo, aale zewēele wà gēaànɔ aa

* 5:14 Lev 14.1-32

aà dile Yesu ae. ¹⁹ Lá aai gēkli eo dasi yáí, 5 aa dèdèaàno kpé musu. Aa kpépi f̄s, 5 aa aà p̄ila ní a mákelɛo zā guu Yesu ae. ²⁰ Ké Yesu è aale a náaike, à mè: Ma gbé, n duuna kèma. ²¹ Yādanɛdepió ní Falisipio an láasoo guu aa mè: Dén gbé p̄s lé d̄ɛ ní Luao bee ùi? Déme a f̄s duunakēmaí, Lua ado bàasioi? ²² Yesu ní láasoo d̄s, 5 à ní lá à mè: B̄oyāi ále láasoo bee taa ke à s̄s guui? ²³ Tó má ò aà duuna kēwà, ge tó má ò aà f̄le t̄aa'o, a kpele mé àai? ²⁴ Má ò màa ké à ò d̄s Gbēnaz̄in Né duunakēama iko v̄l d̄úniau la. Ɔ a ò gbēkaat̄apie: Má òne, f̄le ò ní mákelɛ sé tá n be. ²⁵ Weḡs̄o à f̄le z̄è ní wáa, à a w̄uléb̄opi s̄è à tà a b̄e, ále Lua s̄aukpa. ²⁶ Baade pii lé ḡs̄ ɛlea, 5 aa Lua s̄aukpa. V̄ia guu aa mè: Wa dabu è gb̄a.

Levii sísia

(Mat 9.9-17, Maa 2.13-22)

²⁷ Bee gb̄ea Yesu b̄s, 5 à ɔsina p̄s w̄i me Levii è z̄ɔlea ɔsikpeu. Yesu òè: M̄temazi. ²⁸ Ɔ à f̄le à p̄pii tò we à t̄eàazi.

²⁹ Ɔ à p̄n̄able z̄s̄ k̄è a b̄e, à Yesu sísiwà ní ɔsinao ní gb̄ep̄aleo dasi, aale p̄oble. ³⁰ Ɔ Falisio ní ní M̄oizi ikoyādanɛdeɔ yákut̄ek̄a aà íwaɔzi aa mè: B̄oyāi ále p̄oble ále imi ní ɔsinao ní luayādansaii? ³¹ Ɔ Yesu a z̄ásimá à mè: Gb̄é gb̄aa bàa kú ní l̄otooooo, sema gyáe. ³² M̄i m̄o gb̄ēmaa ɔsíi aa n̄sel̄ileo, sema duunken̄a.

³³ Ɔ wa òè: Z̄aa íwaɔ b̄o leye, aao wabike k̄s̄s̄k̄s̄s̄. Màae ní Falisio íwaɔ b̄o. Ama n gb̄éɔ b̄o p̄oble aao imie. ³⁴ Ɔ Yesu w̄emá à mè: A we to n̄sena gb̄éɔ leye ḡo p̄o n̄senapi kúúnoe? ³⁵ A ḡo a m̄ó ké wa n̄senapi b̄o ní guu. Ḡo bee 5 aa leye sa. ³⁶ Yesu yāl̄èeún̄e b̄o à mè: W̄ili p̄okasa dafu lí wa d̄í a zi guuo. Tó wa k̄è màa lé, p̄okasa dafu a yaae, mé a zi a k̄s̄e ní a dafu p̄s wa ð̄upioo. ³⁷ W̄ili v̄eē dafu ká báa t̄uu zi guuo. Tó wa k̄è màa, v̄eē dafu a t̄uu p̄ūnae, i k̄óle, t̄uu i ɔ̄okpa. ³⁸ W̄i v̄eē dafu ká báa t̄uu dafu guue. ³⁹ Gb̄é p̄s d̄óek̄è ní v̄eē zio lí a dafu s̄aukpa, i me a zi mé na.

6

Kámaboḡozi

(Mat 12.1-14, Maa 2.23-3.6)

¹ Kámaboḡozi z̄í Yesu lé p̄a ble bua, 5 aà íwaɔ p̄ówena w̄olo aa a suump̄a ní ou, aale só.* ² Ɔ Falisio òné: B̄oyāi ále yá p̄s de wà ke kámaboḡozi kei? ³ Yesu w̄emá à mè: Lá Davidi ní a gb̄éɔ k̄è ḡo p̄s n̄ana lé ní de, i a kyokeo lé? ⁴ A ḡè Lua ua, à p̄e p̄s wa k̄ale Luae se s̄o, a kp̄a a gb̄éowa,† p̄e p̄s gb̄e lí sóo, sema sa'onao bàasio.‡ ⁵ Ɔ Yesu òné: Gb̄ēnaz̄in Né mé iko v̄l kámaboḡowa.

⁶ Kámaboḡozi p̄ale z̄í b̄o Yesu ḡè lousisikpeu, ále yādané. Ḡs̄ee ku we, aà ɔplaa imia. ⁷ M̄oizi ikoyādanɛdeɔ ní Falisio lé Yesu kpakpa, tó a gb̄épi gb̄ágb̄a kámaboḡozi, wi e yādaaala. ⁸ A ní láasoo d̄s, 5 a ò gb̄é p̄s a ɔ imiapie: F̄ele ze z̄ā guu. Ké à f̄le z̄è we, ⁹ 5 Yesu òné: Mále á lác. A zev̄l wà yāmaake kámaboḡozi yā, ge yāv̄aie? Wà gb̄é misi yā, ge wà aà dee? ¹⁰ Yesu w̄ep̄ańla n̄pii, 5 a ò gb̄é p̄s a ɔ imiapie: N n ɔpi poo. Ké a p̄o, 5 aà ɔ s̄u a gb̄eu. ¹¹ Falisio p̄o f̄e maamaa, 5 aa lekpaal̄ Yesuzi lá aa kee yá musu.

Iwa gb̄ēn̄ kueplaɔ s̄ea

(Mat 5.1-12, 10.1-4, Maa 3.13-19)

* 6:1 Iko 23.25 † 6:4 1Sam 21.1-6 ‡ 6:4 Lev 24.9

12 Gɔɔ bee Yesu bɔ̀ gè wabikei sɪsɪ musu, ɔ̀ a kú n̄ wabikea Luawao e gu gè d̀ò. 13 Ké gu d̀ò, ɔ̀ à a ɪwaɔ̀ kàaa, à gb̄eɔn kuɛplao sè n̄ guu à n̄ díle zɪnaɔ̀ ũ. 14 Gb̄épiɔ̀ tɔ́n ke: Simɔɔ̀ pɔ̀ à tɔ̀kpàè Piɛɛ, aà d̄auna Andelee, Zaaki, Zaa, Filipi, Batelemii, 15 Matiee, Tomaa, Alafe né Zaaki, Simɔɔ̀ pɔ̀ wí oè Ginzlao, 16 Zaaki né Yudasi n̄ Yudasi Isaliti pɔ̀ ḡɔ̀ Yesu bɔ̀nkpède ũo.

17 Yesu pɪlaɪnɔ̀ à zè gusalalaa, gu pɔ̀ aà ɪwa kɪniɔ̀ n̄ bílao kuu. Aa b̀ò Yelusaleũe n̄ Yude b̀usuo pii n̄ ɪsiale wéle pɔ̀ kú Tii n̄ Sid̄o saeɔ̀. 18 Aa m̀ò aà yāmai, mé ké aà n̄ gb̄ágb̄a n̄ n̄ gyāo yái. Gb̄é pɔ̀ t̄aa lé ɪadamáɔ̀ gb̄ágb̄a ɔ̀. 19 Gb̄épii lé w̄eɛle ɔ̀k̄awà, asa gb̄aa lé b̀ò aà guu, àle gb̄épii gb̄ágb̄ae.

20 ɔ̀ à w̄esè a ɪwaɔ̀ gwà à m̀è:

Báaadeɔn á gb̄é pɔ̀ ále taasikeɔ̀ ũ,
asa kpala pɔ̀ b̀ò Lua k̄l̄i de á pɔ̀ ũe.

21 Báaadeɔn á gb̄é pɔ̀ nɔana lé á de gb̄aɔ̀ ũ,
asa á ká.

Báaadeɔn á gb̄é pɔ̀ ále ɔ̀ɔ̀ɔ̀ gb̄aɔ̀ ũ,
asa á yáaɔ̀.

22 Báaadeɔn á ũ, tó wà zàágu mé wà ḡl̄azi,
mé wà á s̄ɔ̀s̄ɔ̀ mé wà á tɔ̀b̄eɛsɪ Gb̄enazɪn Né yái.

23 Gɔɔ̀ pɔ̀ yá beeɔ̀ á lé, àɔ̀ v̄ɪv̄ɪ n̄ pɔ̀nao, asa á asea z̄ɔ̀ luabe. Beewa an deziɔ̀ kè ānabiɔ̀ne.

24 Waiyoo á ɔ̀deɔ̀,
a me nama è k̀ò.

25 Waiyoo á gb̄é pɔ̀ á k̄aa gb̄aɔ̀,
nɔana a á de.

Waiyoo á gb̄é pɔ̀ ále yáaɔ̀ gb̄aɔ̀,
á w̄enake, á ɔ̀ɔ̀ɔ̀.

26 Waiyoo ápiɔ̀, tó gb̄épii lé á tɔ̀nasi,
asa beewa an deziɔ̀ kè ānabi eɛnaɔ̀ne.

Yea ibeɛzi

(Mat 5.38-48)

27 Mále o á gb̄é pɔ̀ ále ma yāmaɔ̀neɛ, àɔ̀ ye á ibeɛzi, à maake gb̄é pɔ̀ zaáguɔ̀ne.

28 A samaa'oo gb̄é pɔ̀ aai savai'oeɔ̀ne. A wabike gb̄é pɔ̀ aai ɪadawáɔ̀ne. 29 Tó gb̄é n̄ s̄anke n̄ ḡee dowa, n̄ ado d̄òɛ ɔ̀. Tó gb̄é n̄ ulada síma, n̄su giè n̄ n̄ danziioo.

30 Pɔ̀ pɔ̀ gb̄é gb̄eama pii kpawà. Tó gb̄é n̄ pɔ̀ síma, n̄su gb̄eawà. 31 Lá á ye wà keé, à kené màa s̄ɔ̀. 32 Tó gb̄é pɔ̀ aa yeziɔ̀ ɔ̀ áliɔ̀ yezi, b̀ò s̄aaɔ̀ bee víi? Baa luayádansaiɔ̀ ɔ̀ ye gb̄é pɔ̀ yeziɔ̀ziɛ.

33 Tó gb̄é pɔ̀ aai maakeɔ̀ ɔ̀ áli maakené, b̀ò s̄aaɔ̀ bee víi? Baa luayádansaiɔ̀ ɪ ke màae. 34 Tó gb̄é pɔ̀ á wé d̄bi à pɔ̀ emáɔ̀ ɔ̀ áli pɔ̀ s̄eané, b̀ò s̄aaɔ̀ bee víi? Asa luayádansaiɔ̀ ɪ pɔ̀ s̄ak̄ɔ̀e a ea a lé gb̄eu yáie.

35 Aɔ̀ ye á ibeɛzi à maakené, à pɔ̀ s̄eané w̄eɔ̀isai, ɪ asea z̄ɔ̀ e, ɪɔ̀ de Musude néo ũ, asa ɪ maake guluɔ̀ne n̄ gb̄ev̄aiɔ̀ne. 36 Aɔ̀ sósobi v̄ɪ lá á Mae sósobi víwa.

K̄ɔ̀ tàae'ea

(Mat 7.1-6)

37 Asuli gb̄é tàae eo, Lua a á tàae e s̄ɔ̀o. Asuli yāda gb̄éao, Lua a yādaálao. A s̄uuuke n̄ gb̄éɔ̀, Lua ɪ s̄uuukeáɔ̀. 38 A gb̄é gba pɔ̀, Lua ɪ á gba. A zaa maa pɔ̀ á gb̄égb̄é à w̄è à p̄a yeɛle k̄áé á ula léu. Asa zaa pɔ̀ n̄ ȳɔ̀ gb̄éɛ ɔ̀ Lua a ȳɔ̀ne s̄ɔ̀.

³⁹ Ǿ à yátaa òné à m̀è: V̀ia a f̄ d̄ōaa v̀iaæ? An pla nípii aa zu εuo lé? ⁴⁰ Iwa líb̄ de a diilao. Gb́é p̄ yádáda a láa de lá a diiwae. ⁴¹ B́yáí níle s̀èk̄ona p̄ da n gb́édee ẃéu e, mé níle lí mīona p̄ da n ẃéu yádao ni? ⁴² N gb́é p̄ níle lí mīona p̄ da n ẃéu eo, kpelewa níȳs̄ e o n gb́édeee aà to n̄ s̀èk̄ona p̄ da aà ẃéu b̄òèi? M̀oafilide! Limīona p̄ da n ẃéu b̄o gla, ní gu'e wásawasa ké n̄ s̀èk̄ona p̄ kú n gb́édee ẃéu b̄òè.

Gb́é d̄sa a yákeawa
(Mat 7.15-27, 12.33-37)

⁴³ Lí maa lí né v̄ai io, lí v̄ai lí né maa io. ⁴⁴ W̄i lí pii d̄s̄ a b̄ewae. W̄ili kpa bo lè líwao, w̄ili kuke k̄aelawao. ⁴⁵ Gb́ēmaa í maa b̄o a s̀ò láasoo maa guue. Gb́ēv̄ai s̄s̄ í v̄ai b̄o a s̀ò láasoo v̄ai guue. Asa yá p̄ k̄s̄ s̄s̄ guu s̄ l̄e í o.

⁴⁶ B́yáí io ma sisi Dii, Dii, mé ili yá p̄ má ò keo ni? ⁴⁷ Gb́é p̄ mò ma kíi à ma yámà mé a k̀è, má òb̄é lá ade de. ⁴⁸ A de lán ēbona p̄ eȳs̄ z̄āā à kp̄é kp̄alē gb̄ewawae. Ké swa p̄, í d̄agua à k̄a kp̄épizi, i deeo, ké wa b̄o maa yáí. ⁴⁹ Gb́é p̄ lé ma yáma mé àle keo de lán ēbona p̄ kp̄é kp̄alē t̄òl̄ea p̄ ēȳs̄saiwae. Ké swaí k̄ai, s̄ à kwè ḡòò. Kp̄épi s̄òkpa a k̀è z̄òò.

7

Sosa gb̄ēz̄òò z̄ik̄ena gb̄ágb̄aa
(Mat 8.5-13)

¹ Ké Yesu yá beeo ò gb̄é̄one pii a láa, s̄ à g̀è Kapenaū. ² Sosa gb̄ēz̄òòe ku we, a z̄ik̄ena v̄i, a yeaazie maamaa, s̄ àle gyáke à k̄a gaa. ³ Ké aà diipi Yesu bao mà, à Yuda gb̄ēz̄òò z̄i wabikeiwà aà m̄o a z̄ik̄enapi misie. ⁴ Ké aa k̄a Yesu kíi, aa wabik̄éwà k̄s̄s̄k̄s̄s̄ aa m̀è: Gb́épi k̄a n̄ d̄oaāle. ⁵ A ye wá buizi, s̄me lousisikpe d̄òw̄ē. ⁶ Ǿ Yesu g̀èr̄no. Ké à k̄a k̄ai ní aà b̄eo, s̄ sosa gb̄ēz̄òopi a gb̄ēnao z̄i à òné: A oè asu íada az̄lawao, mi ka ké aà ḡe ma kp̄éuo. ⁷ Ayám̄eto má díle mi ka mà m̄o aà kíi maz̄lao. A oè aà yá'o, ma z̄ik̄ena i gb̄ágb̄ā. ⁸ Asa mapi s̄s̄, wa iko v̀iaæ, mé má iko v̀i sosa wa. Mí o an gb̄ēdoe aà gé, s̄ í gé. Mí o a páleè aà m̄ó, s̄ í m̄ó. Mí o ma z̄ik̄enae aà ké bee ke, s̄ í ke. ⁹ Ké Yesu yápi mà, à b̄o aà sac. Ǿ à líli a ò bíla p̄ teazie: Mále oé, mi e gb̄ē ma náaik̄é kéwao, baa Isailio guu. ¹⁰ Ké z̄inapio èa s̄u, aa è z̄ik̄enapi gb̄ágb̄ā.

Gyaa né m̀endonaa vua

¹¹ Bee gb̄ea Yesu g̀è w̄éle p̄ w̄i me Naini. Aà íwao ní gb̄ép̄alē g̀èāno dasidasi. ¹² Ké à k̄a k̄ai ní w̄élepi bíl̄ib̄oleo, a è wa ge sea wà b̄òò. Gyaa né m̀endonae. W̄élepideo kú ní n̄epio dasi. ¹³ Ké Dii aà è, s̄ à k̀è w̄enaū a òè: Nsu s̄òl̄o. ¹⁴ Ǿ à s̀ò gepizi à òk̄à aà p̄ewa. Ké gb́é p̄ seao z̀è, s̄ à m̀è: Ewaaso, má òne vu. ¹⁵ Ǿ gepi f̄el̄e z̀òl̄e à n̄a yá'oawa. Ǿ Yesu aà kp̄a aà dawa. ¹⁶ V̀ia gb́épii k̄u, aa Lua s̄aaukp̄a aa m̀è: Wa ānabi z̄òò è wá guu. Aa m̀è lo: Lua mò a gb́é ḡwai. ¹⁷ Ǿ Yesu bao lí Yude búsa ní búsu p̄ líaio pii.

Zaa Da'íl̄ena z̄inao
(Mat 11.1-19)

¹⁸ Zaa íwao yá bee dàu aa siuè pii. Ǿ Zaa ní gb̄ēon plaò sisi, ¹⁹ à ní z̄i Diiwa aa aà la, aàpi mé gb́é p̄ a m̄o ūa, ge wàò w̄edo gb̄ép̄alēzie? ²⁰ Ké gb́épio k̄a Yesu kíi, aa òè: Zaa Da'íl̄ena mé wá z̄i wà n̄ la, níme ní gb́é p̄ a m̄o ūa, ge wàò w̄edo gb̄ép̄alēzie? ²¹ Weḡòò Yesu gb́é ḡb̄ágb̄ā dasi ní ní gyáò ní ní wáwáò ní ní táa. A

tò v̄l̄aṵ gu'è dasi l̄o. 22 Ḷ a ò Zāa z̄inaṵn̄e: A ge yá p̄ó á è mé á màṵ dau siuè. A oè v̄l̄aṵ lé gu'e, εεṵ lé táá'o, mále gbāb̄o kusudeṵn̄e, swādoṵ lé yāma, geṵ lé vu, taasideṵ lé baona waaso ma.* 23 Báaaden gbé p̄ó lí fuao ù.

24 Ké Zāa z̄inaṵ tà, Yesu ná aà yá'oa bílaewa à mè: Bó a ge gwai gbáaui? Fee p̄ó f̄ana lé deede yá? 25 Bó a ge gwai wei? Gbé p̄ó p̄okasa zāe naaazi yá? Namabl̄ena p̄ó aaf̄ p̄okasa maa daṵ l̄o ku kibεε. 26 Bó a ge gwai wei? Anabi yá? Ao! Mále oé a de ánabia se. 27 Asa Zāapi wá aà yá kè l̄áu wá mè:

Má a z̄ina gbae aà d̄baa zεkεkεn̄e.†

28 Mále oé, n̄oε n̄e'ia guu wí n̄é i à kà Zāawao. N beeo gbé p̄ó de gbé kpεε ù kpala p̄ó b̄ò Lua kíi guu deaála. 29 Ké gbépii aà yāma, baa ṵsinaṵ, ṵ aa yānakp̄a Luawa, ṵ Zāa r̄i da'ilekè.‡ 30 Falisio r̄i M̄ozi ikoyādan̄edeṵ s̄o aa gí yá p̄ó Lua díle à k̄en̄éi, ṵ aai wei Zāa r̄i da'ilekèṵ.

31 Bó má gbāgb̄eṵ l̄εε'ùoi? Bó aa b̄òw̄ai? 32 Aa b̄ò né p̄ó kú gāaε aale l̄εzuk̄s̄iwae aale m̄e:

Wa kule p̄èé, i ṵwāo.

Wa w̄en̄ale síé, i ṵol̄o.

33 Asa Zāa Da'ilena m̄ò, i p̄εe soo, i v̄εemio, ṵ a mè táadee. 34 Gb̄en̄az̄in̄ Né m̄ò, i p̄oble, i imi, ṵ a mè asiade w̄eminaε, ṵsinaṵ r̄i luayādans̄aib̄o gb̄ēnaε. 35 Wí ṵno d̄s̄ ṵnoṵnaṵ yākeawaε.

Tulalekaa Yesu gbáwa

36 Falisie Yesu gb̄ēa aà m̄o p̄oblean̄o. Yesu ḡe aà be, ṵ àle p̄oble ḡengesekea.

37 N̄oε d̄é'lidee ku w̄élep̄i guu. Ké a mà Yesu lé p̄oble Falisipi be, ṵ à ḡe we tulale loona k̄ua. 38 A z̄e aà kpε aà gbázi, àle ṵol̄o. Aà w̄é'í lé ká aà gbakp̄eaa, ṵ a w̄a r̄i a mikāo, à lep̄epe aà gbáwa, ṵ à tulalepi k̄awà. 39 Ké Falisi p̄ó aà s̄isipi è màa, ṵ a ò a s̄o guu: Tó gbépiá ánabie, d̄s̄ à n̄oε p̄ó lé ṵk̄awapi taa d̄ò, k̄é d̄é'lidee. 40 Ḷ Yesu ò Falisipie: Simṵṵ, má yāe v̄i mà onε. Simṵṵ mè: O, Metulu. 41 Yesu mè:

Dak̄ēnae mé kú, gb̄ēon̄ pla aà f̄ia k̄ua, gb̄ēdo ánuṵ ṵwat̄é ṵaa pla r̄i bas̄oo, gb̄ēdo s̄o ánuṵ ṵwat̄é blakwi. 42 Lá aa p̄e v̄i aa flabodo, ṵ à r̄i k̄e an̄ pla r̄ipii. An guu, déme aṵ yeaazi de a deelai? 43 Simṵṵ w̄èwà à mè: Mále e gbé p̄ó wá aà k̄è r̄i ṵ z̄ṵoε. Yesu òè: N w̄e maaε. 44 Ḷ Yesu aed̄ò n̄oεpiwa, a ò Simṵṵ: N n̄oεpi èa? Ké ma ḡe n̄ be, ni í kpaa n̄ ma gbá p̄ipio, ṵ n̄oεpi ma gbá p̄ipi r̄i a w̄é'io, a w̄a r̄i a mikāo. 45 Ni lépeao. N̄oεpi s̄o, za ḡoṵ p̄ó ma ḡe la, i kámabo r̄i lépea ma gbáwao. 46 Ni n̄isid̄o ma miwao. N̄oεpi s̄o à tulale kà ma gbáwa. 47 Ayám̄eto mále onε, a yemazi maamaa k̄é aà duun z̄ṵo k̄èwà yáie. Gbé p̄ó wá aà k̄è r̄i a yṵṵnao s̄o, aṵ ye adei yṵṵn̄o s̄oε. 48 Ḷ a ò n̄oεpie: N duuna k̄èma. 49 Ḷ gbé p̄ó aale p̄oble s̄anuṵ òk̄s̄e: Dén gbépi ù k̄é àle duunak̄ém̄ai? 50 Ḷ Yesu ò n̄oεpie: Ma náai p̄ó r̄ile k̄e n̄ suabà. Ta be aafia.

8

N̄oε p̄ó té Yesuzi

1 Bee gb̄ea Yesu b̄èbe w̄éle r̄i w̄éleṵ, m̄εεwiaṵ r̄i z̄s̄ewiaṵ pii, àle waasoke, àle kpala p̄ó b̄ò Lua kíi baokpané. Aà Iwa gb̄ēon̄ kuεplaṵ ḡèaàn̄o² r̄i n̄oε p̄ó à táagòn̄é à r̄i gbāgb̄ā r̄i n̄ gyāṵo. Maliama p̄ó w̄i m̄e l̄o Maliama Madeleni, Yesu táa m̄èn̄ soplaṵ gòè kú r̄i guu³ r̄i Elodi z̄iia Kuza na Yoanao r̄i Suzānao r̄i n̄oε p̄al̄eṵ dasi. Aaṵ Yesu r̄i a Iwaṵ gwa r̄i p̄ó p̄ó aa v̄io.

* 7:22 Isa 35.5-6, 61.1 † 7:27 Mal 3.1 ‡ 7:29 Luk 3.12

*Pówenkelea**(Mat 13.1-23, Maa 4.1-25)*

⁴ Wà b̀ wéle ní wéleo wà kàaa Yesuzi, 5 à yàlèèùnè à mè: ⁵ Z̄se mé b̀ gè pówenakelei. Ké àle keele, a keeò lèlè zé guu, wà táa'òwà, 5 b̄aò m̀ blè. ⁶ A keeò lèlè gbeseena musu. Ké aa b̀lè, 5 aa giigàga, ké aai m̀se eo yáí. ⁷ A keeò lèlè leò guu, 5 lepiò fèlèrínò s̄anu, aa kùamá. ⁸ A keeò lèlè t̀ole maawa, 5 aa b̀lè aa ne'í leé basò. Ké a ò màa, à p̀na à mè: Gb́é p̀ ǹse ví aà yápi ma.

⁹ Aà iwao aà là yápi b̀olei. ¹⁰ Ǿ à mè: Lua á gbá zé à kpala p̀ b̀ a k̄i asiio d̄s, ama mi o gb́é k̄inìone ní yàlèèùaneoe, ké aa gugwa p̀e'esai, aa yāma d̄sai.*

¹¹ Yápi b̀olen ke: Pówenapiá Lua yáé. ¹² Zé guu p̀ò de gb́é p̀ aa Lua yāmà ù, 5 Ibiisi m̀ yápi b̀ò ní s̄s guu, ké aasu Lua náaike, i ní suabao yáí. ¹³ Gbeseena p̀ò de gb́é p̀ aa Lua yāmà aa sí ní p̀nao ù, ama yápi líò z̄ina ví ní guuo. Aaí Lua náaike gla, ama tò wà ní ȳs, aai p̀òb̀òzaké. ¹⁴ Le guu p̀ò de gb́é p̀ aa Lua yāmà ù, 5 yakáakea ní àizee yáó ní d̄unia p̀nakeao í kùamá, aali f̄s ne'í à màò.

¹⁵ T̀ole maa p̀ò de gb́é p̀ aa Lua yāmà ní ǹsepuao 5 aa k̄ia ní ǹsemaaò ù. Aaí menaf̄s e aa ge káfiakèò.

¹⁶ W̄li filia na wà ta kùlewào ge wà dile líi z̄íeo. W̄i di bábanawae, ké gb́é p̀ lè ḡeò gupua e yáí. ¹⁷ P̀e ku ulèa ké à gí b̀i gupuaú. Asiiyāe ku ké wà gí mai wà o balu guuo. ¹⁸ Bee yáí à yāma ní laaio. Gb́é p̀ p̀ ví 5 Lua a káfiè. Gb́é p̀ p̀e ví s̄o, p̀ p̀ àle e á ví Lua a siwàe.

*Yesu dae**(Mat 12.46-50, Maa 3.31-35)*

¹⁹ Yesu da ní aà d̄aunaò m̀ aà k̄i, 5 aai e s̄ààzio dasi yáí. ²⁰ Ǿ wa ò Yesue: N da ní n d̄aunaò ku bàasi, aa ye n k̄'ei. ²¹ Ǿ a ònè: Gb́é p̀ aai Lua yāma aa z̄ikewàò mé ma da ní ma d̄aunaò ù.

*Yesu zàa'iana z̄e**(Mat 8.23-27, Maa 4.35-41)*

²² Ziewa Yesu ḡe ḡ'ílèna guu ní a iwao, 5 a ònè: Wà bua ísida baale. Ǿ aa d̄azeu. ²³ Goo p̀ aale ḡé, Yesu ḡè ní io. Ǿ zàa'iana f̄lè ísidaa, í lé ká gó guu, aa ku kai guu. ²⁴ Ǿ aa s̄ààzi aa aà vù aa mè: Mae! Mae! Wále kaale! Ǿ à f̄lè gí íanae ní í p̀ lé ní gó z̄aampapao, 5 à zè, gu kè k̄ilikili. ²⁵ Ǿ a ònè: A ma náai víoa? Ǿ yápi d̄imá, vía ní kú, 5 aa òk̄se: Dén gb́epi ùi m̀ó? Baa íana ní ío, í yādilené, aai aà yāmae.

*Táa dia s̄awañe**(Mat 8.28-34, Maa 5.1-20)*

²⁶ Ǿ aa kà Gadala b̄usu ísida baale, Galile b̄usu gukpe oi. ²⁷ Ké Yesu b̄ua s̄is̄ia, à kp̄aú ní wélepi gb́é p̀ táaò vío. A ḡòplakè ní p̀naaz̄io, mé ìlìo ku beo, sema miagb̄e'eo guu. ²⁸⁻²⁹ W̄i aà yeye ní m̀daonaò, w̄i aà daliu aà z̄iukea yáí, kási í m̀daonapiò kék̄e, táapi í aà zu s̄eu. Ké à Yesu è, 5 à wiilè à kùlè aà ae, 5 à p̀na à mè: Lua Musude Né Yesu, b̄ome wá daaai? N yá na! Nsu íadaao. A bee ò ké Yesu lé o táapi gowá yáí. ³⁰ Ǿ Yesu aà là à mè: N t̄ón kpelewai? Ǿ à mè: Ma t̄ón Dasi. Asa táaò kuwà dasie. ³¹ Ǿ táapiò wabikè Yesuwa asu oné wà si gbáò guuo.

* 8:10 Isa 6.9

³² Sàwakusan waiɔ ku we, aa kpɛɛɛ, aale pɔble sɪsɪpɔleu. ɔ táapiɔ wabikɛ Yesuwa aà ní gba zé wà diné. ɔ Yesu ní gbá zé. ³³ ɔ táaɔ gò gbépiwa aa dɪ sàwaɔnɛ. ɔ sàwapiɔ wɪ ní bao aa sɪ sòonau, aa kà ísiu aa kpàlɛ. ³⁴ Ké an dānaɔ è maa, aa bàalɛ gè yápi oinɛ wéle guu ní bualouɔ. ³⁵ ɔ wà bɔlɛ yá pɔ kèpi gwai. Ké aa kà Yesu kɪi, aa gbé pɔ táaɔ gòwàpi è zɔleá Yesu gbázi. A pɔkasa naaazi, à gò a laaiwa. ɔ vía ní kú. ³⁶ Ké gbé pɔ yápi kè ní wáaɔ ònɛ lá wà táadepi gbàgbà, ³⁷ ɔ Gadala bùsu gbépii awakpà Yesuɛ aà goɪla, asa vía ní kú maamaaɛ. ɔ à gè gó guu, a ye tá. ³⁸ Gbé pɔ à táaɔ gòè awakpàè à e àɔ kuaàɔ. Yesu gɪɛ à mè: ³⁹ Èa ta n bɛ, ní yá pɔ Lua kène dau n siuné pii. ɔ à tà à yá pɔ Yesu kèe kpàwakè wélepi guu pii.

*Zailu né vua ní nɔɛ pɔ ɔkà Yesu ulawao
(Mat 9.18-26, Maa 5.21-43)*

⁴⁰ Ké Yesu èa sù, ɔ bíla gbàakpàaazi, asa gbépii lé aà dāɛ. ⁴¹ ɔ gɔɛ pɔ de lousisikpɛ dɔaana ũ, wɪ mè Zailu, m̀ wùlɛ a gbɛɛu Yesu gbázi, à awakpàè aà gé a bɛ, ⁴² ké aà né m̀ndona lé ga yáí. Nɛnɔɛpi kà wè kɛɛpla. Ké àlɛ gé, ɔ bíla lé aà gɛsoomble.

⁴³ Nɔɛɛ ku we, au lé bɔlɛwà à kà wè kɛɛpla. Pɔ pɔ nɔɛpi ví pii a dè ɛsɛdɛɔ kɪi, ama gbɛɛ i fɔ aà gbàgbà. ⁴⁴ Ké à s̀ Yesuzi aà kpɛ, ɔ à ɔkà aà ula léwa. Wegɔɔ aà aubɔlɛ zè. ⁴⁵ ɔ Yesu mè: Dème ɔkàai? ɔ gbépii mè á a yá dɔo. ɔ Pɪɛɛ mè: Mae, bíla liaanzi, aale naema. ⁴⁶ ɔ Yesu mè: Gbɛɛ ɔkàa, asa má dɔ ké gbàa b̀maguɛ. ⁴⁷ Ké nɔɛpi è wà a yá d̀, ɔ à m̀ ní lualuaao, à wùlɛ a gbɛɛu aà gbázi, ɔ à yá pɔ tò a ɔkàwà ò gbépii wáa ní lá pɔ à aafia'è g̀ɔɔ. ⁴⁸ Yesu òè: Nɔɛ, ma náai pɔ ní kè mé n gbàgbà. Ta bɛ aafia.

⁴⁹ Ké Yesu lé o maa, gbɛɛ b̀ lousisikpɛ dɔaanapi bɛ, à m̀ a òè: N népi kèsai. Nsu tákpa metuluzi pao. ⁵⁰ Yesu yápi mà, ɔ a ò Zailuɛ: Nsu to n s̀ vío. Ma náaike lé, a gbàgbà. ⁵¹ Ké à kà aà bɛ, i wei gbɛɛ gèanɔɔ, sema Pɪɛɛ ní Zaaɔ ní Zaakio ní népi deo ní aà dao. ⁵² Gbé pɔ kú weɔ lé ɔɔlɔ pii, aale níza gbɛgbɛ. ɔ Yesu mè: Asu ɔɔlɔ. I gao, àlɛ i'oe. ⁵³ ɔ aa aà kè pɔɔpɔɔ, asa aa d̀ à gāɛ. ⁵⁴ Yesu aà kù a ɔwa, ɔ à p̀na à mè: Nɛnɔɛna, fele! ⁵⁵ ɔ aa wèni sù, à fɛlɛ g̀ɔɔ. Yesu mè wà pɔblea kpawà. ⁵⁶ Yápi dɪ népi de ní aà daowa, ɔ Yesu ònɛ aasu yápi o gbɛɛ mao.

9

*Yesu a íwa gbɛɛn kɛɛplaɔ zɪa
(Mat 10.5-15, Maa 6.7-13)*

¹ Yesu a íwa gbɛɛn kɛɛplaɔ kàaaazi, ɔ à ní gbá zé aao iko ví táa bui piiwa, aa gyāɛɔ gbàgbà. ² ɔ à ní zɪ kpala pɔ b̀ Lua kɪi yá waasokɛi, aao gyāɛɔ gba aafia. ³ A ònɛ: Asu pɔɛ sɛ gɛdɔ, gopana ge babalabɔɔ ge kùsɔa ge ɔa ge ula plaade. ⁴ Ua pɔ a pilau àɔ ku we e à gɛ gɛd zéa. ⁵ Wéle pɔ wi gbàakpauázio à bɔu, i kɔɔlɛmá an toa ní Luao seela ũ. ⁶ ɔ aa dàzɛu aa bèbɛ wéle ní wéleɔ, aa baonakpánɛ, aa gyāɛɔ gbàgbà gupiiu.

⁷ Ké kí Elodi yá beɛɔ mà pii, ɔ à bílikè, asa gbɛɛɔ mè Zāa Da'ilɛna mé b̀ gau, ⁸ gbɛɛɔ mè Elia mé b̀ m̀má, gbɛɛɔ mè lɔ anabi yāaɔ do mé vù. ⁹ Elodi mè: Ma Zāa mi z̀. Dén gbé pɔ ma aà bao màɛ bee ũi mɔɔ? ɔ àlɛ wɛlɛ wɛsɪaàlɛ.

Yesu blekpa bilawa

(Mat 14.13-21, Maa 6.30-44, Zaa 6.1-15)

¹⁰ Ké zlnapio sù, 5 aa yá pó aa kèò dàu a siu Yesue. Ɔ à ní sè rítèè à gèrínò wéle pó wí mē Besaida. ¹¹ Bila dò, 5 aa pèleaàzi. A gbàakpànzí à kpala pó bò Lua kí yá'òné, 5 à gbé pó aa ye aafiaio gbàgbà.

¹² Iatē busaa íwa gbēon kuēplao sàaàzi aa òè: Gbéo gbae aa ta pilakii ní pòbleao wēlei zōewiao ní bualou pó kú káio guu, asa sēgbā wá kúu la. ¹³ A òné: Apio à pòblea kpámá. Aa mē: Pēè mēn sɔo ní kpò mēn plao 5 wá vī. Sema wá gé blé lúí bílae bàasio. ¹⁴ Gōe pó kú weo kà lán gbēon òaasɔsɔo lēe sɔo taawa (5.000). Ɔ a ò a íwaone: A to aa zōle gágá gbēon blakwikwi. ¹⁵ Ɔ aa kè màa aa ní zōlézōle pii. ¹⁶ Ɔ à pēè mēn sɔo ní kpò mēn plapio sè, à wesè musu à báaadáu. Ɔ a è'è kpá a íwawa, aa bíile bílae. ¹⁷ Ampii aa pòblè ká, 5 wá a miɔna pó fēo sèle gbí kuēpla.

Piē Yesu Mesiike oa

(Mat 16.13-23, Maa 8.27-33)

¹⁸ Zlewa ké Yesu lé wabike ado, aa íwaɔ mò aà lè, 5 à ní lá à mē: Dé dasile o má de a úi? ¹⁹ Aa wèwà aa mē: Zāa Da'ilenae. Gbēe: í mē Eliae. Gbēe: í mē ànabi yāaɔ do mé vù. * ²⁰ Ɔ à ní lá à mē: Apio sō, dé àle o má de a úi? Piē wèwà à mē: Lua gbé pó wí mē Mesiie. ²¹ Ɔ à giné aa yápi o gbēe. ²² Ɔ à mē: Sema Gbēnazín Né taasike maamaa. Gbēzɔɔo ní sa'onkiaɔo ní Mɔizi ikoyādanedeo giaàzi, aai aà de, a gɔo àaàde zí i vu.

Yesu lia

(Mat 16.24-17.13, Maa 8.34-9.13)

²³ Ɔ a ò gbépii: Tó gbé ye ke ma íwa ú, aà gi azla wēnizi, io a lipáakōa se lá gu lé do, i temazi. ²⁴ Gbé pó ye àò a wēni kúla, wēnipi a vūaawāe. Gbé pó gí a wēnii ma yáí sō, ade mé aɔ wēni vī. ²⁵ Tó gbé gò dúnia búu vī, mé a kpá azlai à kua ziawa, bó ài a èi? ²⁶ Tó gbé zεamanɔ widé ge ma yá, Gbēnazín Né a zεaaanɔ widé sō, gɔo pó a mɔ a gawí zuu ní a Mae gawio ní a malaika gawio. ²⁷ Siana mále oé, gbé pó aa ku laeo ga kía pó Lua kpá esaio.

²⁸ Yá bee oa gbae, a gɔo la taawa 5 à Piē ní Zāao ní Zaakio sè dèdèrínò gbèsíslí musu wabikei. ²⁹ Ké àle wabike, aà oa líle, aà ulaò lé teke púntaitai. ³⁰ Kándo gbēon plao ku we, Mɔizi ní Eliaoe, aale yá'oaanɔ. ³¹ Aa bò mòwà gawí guu, aale ánuu pó a to Yelusaleú yá'ò. ³² Piē ní a gbéo gè ní io. Ké aa vù, aa Yesu gawí è ní gbēon pla pó ze aà saeo. ³³ Ké gbēon plapio lé kékōwa ní Yesuo, Piē òè: Mae, a maa wàò ku lae. Wá lákpe do mēn àaò, n pó do, Mɔizi pó do, Elia pó do. A dō lá àle oo. ³⁴ Ké àle o màa, luabepuana kúamámá. Ké aa gò ka a guu, vīa ní kú. ³⁵ Ɔ looe bò luabepuanapi guu à mē: Gbēe beeá ma Néé. Ma aà díle, à aà yāma. † ³⁶ Loopi maa gbae aa è Yesu mé gò we ado. Iwapiò ní lé fí, aai yá pó aa è o gbēe gɔo beeo.

Yesu nēgōe táade gbágbaa

(Mat 17.14-23, Maa 9.14-32)

³⁷ Ké gu dò, aa píla sístpi musu, 5 bíla mò dai Yesule. ³⁸ Bila guu gōe pùna à mē: Metulu, n yá na! Ma né gwaa, asa ma né pó má vín we. ³⁹ Táa í fēlewà, 5 í wiile kándo. I aà ziazla e aà lé'i fùlabòle, í ladawà, íli gowà kpaaò.

* 9:19 Luk 9.7-8 † 9:35 Isa 42.1, Sou 2.7, Luk 3.22

40 Ma wabikè n Ìwàṛṛwa aa táapi go, 5 aa fùà. 41 Yesu m̀̀: Gbàgbè kolea luanaaikensaiò! Máò kúánṛ e b̀̀e ni? Máò menakeánṛ e b̀̀e ni? M̀̀ó rí n ǹ̀pio la. 42 E ǹ̀pio àṛ gé s̀̀iaázi, 5 táapi aà nè à aà z̀̀lázlã. 3 Yesu g̀̀í táapie à ǹ̀pio gbàgbã, 5 à aà kpà aà maewa. 43 Lua iko z̀̀ṛó yápi gb̀̀epii k̀̀ù gbãa.

Gb̀̀é lé elea Yesu yákeawa pii, 5 a ò à Ìwàṛṛne: 44 Aṛ yáe bee k̀̀ia á ǹ̀se guu. Wa Gb̀̀enaz̀̀n Ǹ̀é na gb̀̀éṛne r̀̀ó z̀̀l tia. 45 Aai yápi d̀̀ṛo, a mi uléaǹ̀é, 5 aai mao, mé aa yápi laawà viakè.

T̃a Yesuzi

(Mat 8.19-22, 18.1-5, Maa 9.33-40)

46 3 aa f̀̀le r̀̀í lekpaao deak̃ṛa yá musu. 47 Yesu láasoo p̀̀ó k̀̀ú r̀̀í ǹ̀se guu d̀̀ṛ, 5 à ǹ̀e se z̀̀e a sae. 48 A òǹ̀é: Gb̀̀é p̀̀ó ǹ̀e bee taa d̀̀ile ma Ìwàke yáí, ade ma d̀̀ile. Gb̀̀é p̀̀ó ma d̀̀ile s̀̀ṛ, ade gb̀̀é p̀̀ó ma z̀̀l d̀̀ile. A gb̀̀é p̀̀ó de gb̀̀é kp̃e u á guu mé z̀̀ṛo.

49 3 Zãa yãṛè à m̀̀: Mae, wa gb̀̀e è àle táago r̀̀í n t̀̀o, 5 wá ye giè, ké Ìlìó t̀̀éwázio yáí. 50 3 Yesu ò̀̀: Asu gièò, asa gb̀̀é p̀̀ó i Ìbeleseánṛoá bàakp̃e.

51 Ké Yesu f̀̀le taa luabe g̀̀ṛò kà kãí, à mipè Yelusaleũwa. 52 3 à gb̀̀é gb̀̀e aa d̀̀ṛaae. Aa g̀̀e g̀̀e Samali bùsu z̀̀ṛewiae guu s̀̀uk̃e. 53 3 ẁ̀lépideṛ i aà d̀̀ileò, ké à mipè Yelusaleũwa yáí. 54 Ké aà Ìwàeṛ Zaaki r̀̀í Zãao è màa, aa m̀̀: Dii, r̀̀í ye wà o t̀̀e b̀̀o luabe à m̀̀o k̀̀má yà?† 55 3 Yesu Ìlìó à g̀̀íné. 56 3 aale gé ẁ̀lé páleu.

57 Ké aa be z̀̀éu, gb̀̀e m̀̀ ò Yesu: Gu p̀̀ó r̀̀le géu pii, máò tenzié. 58 Yesu ò̀̀: Gb̀̀egbonaṛ r̀̀í t̀̀oó v̀̀í, b̀̀aṛ r̀̀í sakpe v̀̀í. Gb̀̀enaz̀̀n Ǹ̀é s̀̀ṛ à Ìampak̀̀í v̀̀io. 59 Yesu ò gb̀̀epálee: M̀̀o temazi. 3 gb̀̀épi m̀̀: Dii, to e ma de'ia kpagui gla. 60 Yesu ò̀̀: Tó geṛ r̀̀í geṛ v̀̀í. Mpi s̀̀ṛ ge kpala p̀̀ó b̀̀ò Lua k̀̀í yá waasoke. 61 Gb̀̀epále ò b̀̀: Máò tenzi Dii, ama to mà gé lezai ma bed̃wa gla.‡ 62 Yesu ò̀̀: Gb̀̀é p̀̀ó soona na a z̀̀l mé àle a kp̃e gwa, ade i k̀̀osi r̀̀í kpala p̀̀ó b̀̀ò Lua k̀̀ioo.

10

Gb̀̀en bàak̃wi r̀̀í plao z̀̀lã

(Mat 11.20-27, 13.16-17)

1 Bee gb̀̀e Dii gb̀̀en bàak̃wi r̀̀í plao páleṛ d̀̀ile, 5 à r̀̀í z̀̀l gb̀̀en plapla aao d̀̀ṛaae ẁ̀léṛ guu r̀̀í gu p̀̀ó á ye géu pii. 2 A òǹ̀é: P̀̀okekea z̀̀ṛ, a k̀̀ekenṛo bílao. A wabike Budewa aà z̀̀kenṛo gb̀̀e p̀̀okek̃e. 3 A daz̃e. Mále á z̀̀l s̀̀ṛo ù àwalewanṛo guueaṛ! 4 Asu m̀̀okpe seo ge babalab̀̀ṛ ge kyaleṛ. Asu ze z̀̀éu à f̀̀okpa gb̀̀ewao. 5 Ua p̀̀ó a g̀̀eu pii, à ò gla Lua uapi gba aafia. 6 Tó aafiade ku we, á f̀̀i aafiade a g̀̀e. 7 À ku we s̀̀ṛo, a ea suwáe. 7 Aṛ ku uapiu, à p̀̀ó p̀̀ó wa kpáwá ble ge p̀̀omia, asa z̀̀kena kà à a aseae. Asu àṛ s̀̀k̃k̃ipakpao. 8 Ẁ̀lé p̀̀ó a g̀̀eu mé wà á d̀̀ile, à p̀̀ó p̀̀ó wà m̀̀oé ble. 9 A ẁ̀lépi gyãeṛ gb̀̀ágbã, í ò gb̀̀éṛne kpala p̀̀ó b̀̀ò Lua k̀̀í kãr̀̀nṛo kãí. 10 Tó a g̀̀e ẁ̀léu mé wí á d̀̀ile s̀̀ṛ, à b̀̀le gãae, í m̀̀: 11 Baa á ẁ̀lé luut̀̀e p̀̀ó kpà wá gbáwa, wá k̀̀oṛeowáe.* Aṛ d̀̀ṛ sãasã ké kpala p̀̀ó b̀̀ò Lua k̀̀í kà kãí. 12 Mále oé, yákpalekeṛ z̀̀l Ìa p̀̀ó Lua a da Sòṛoũdeṛwa a ka ẁ̀lépideṛ p̀̀owao.†

13 Waiyoo K̀̀laz̃nideṛ! Waiyoo Besaidadeṛ! Dabudabu p̀̀ó má k̀̀e á ẁ̀léṛ guu, tó má k̀̀e Tii r̀̀í Sid̃ṛo yã, d̀̀ṛ ẁ̀lépideṛ z̀̀wànkasaṛ kàkãr̀̀la, aa z̀̀le tufua à

gègè n̄sɛlilɛa seela ũ. ¹⁴ Yákpalekɛgɔɔzɪ á ɪadama aɔ de Tiideɔ n̄ Sidɔdeɔ pɔa.†
¹⁵ Kapɛnaũdeɔ s̄s̄, á gb̄á z̄s̄ luawa yá? Wa ɔz̄s̄ázɪe e bɛdaɔ.§

¹⁶ Ǿ Yesu ò a ɪwapɔne: Gb̄é p̄ó á yámà, ade ma yámàe. Gb̄é p̄ó gl̄ázi, ade ḡɪmaziɛ. Gb̄é p̄ó ḡɪmazi s̄s̄, ade ḡɪ gb̄é p̄ó ma zɪzɪe.*

¹⁷ Gb̄ɛɔn b̄aaɔkwi n̄ plaopɔ gè, ɔ aa èa sù n̄ p̄ɔnao aa mè: Dii, baa táao misɪlɛwɛɛ n̄ tɔ yáɪ. ¹⁸ Yesu òn̄é: Málɛ gugwa, ma Setáu è à bàe luabɛ lán loupilɛawa. ¹⁹ Ma iko kp̄awá à t̄aa'o ml̄ɛɔ n̄ sóio n̄ á ibɛɛ gb̄aa piowae, p̄ɔe a f̄s̄ à á kɛ'ɪao.† ²⁰ N beeo ásu p̄ɔnake n̄ mi p̄ó táao ɪ siilɛéoo. A p̄ɔnake á t̄ó p̄ó kú taalau luabɛ yáɪ.

²¹ Zibeezɪ Lua Nisɪna Yesu p̄ó k̄ɛna maamaa à mè: Baa, z̄ɪɛ n̄ musuo Dii, lán n̄ yá beeo ɔlɛ ȳad̄ɔnaɔne n̄ ɔn̄ɔnaɔ, mé n̄ b̄oð lad̄ɔnsaiɔne, ma n̄ sáaukè. Ao, Baa, bee k̄angu màa. ²² Ma Mae p̄ópii n̄amɛɛ ma ɔzɪɛ. Gb̄ɛɛ Lua Né d̄s̄o, mé i kɛ Mae Lua bàasio, mé gb̄ɛɛ Mae Lua d̄s̄o, mé i kɛ aà Né n̄ gb̄é p̄ó Népi yei aà ɔl̄n̄éɔ bàasio.

²³ Ǿ Yesu aed̄ò a ɪwaɔwa a òn̄é n̄t̄ɛ: Báaaadeɔn á ũ yá p̄ó áɛ e n̄ wéoyáɪ. ²⁴ Málɛ oé, ànabiɔ n̄ kíao ku ȳaa dasi, aa ye yá p̄ó áɛ e e, aai eo. Aa ye yá p̄ó áɛ maɔ ma, aai maɔ.

Samali gb̄ɛmaa

²⁵ Ikoyad̄ɔnae mé f̄ɛɛ lé líkpale Yesuwa à mè: Metulu, kpelewa má kɛ mà aiz̄ána ei? ²⁶ Yesu òè: Kpelewa a ku M̄ozi ikoyá guui? Ni a kyoke n̄ ma kpelewa ni? ²⁷ Gb̄épi wèwà à mè: Nȳs̄ ye Dii n̄ Luazi n̄ n̄sɛm̄endoo teasisai n̄ gb̄aa pua léu, n̄ s̄s̄ ɔ kuwà,† n̄f̄o ye n̄ gb̄édeezi lán nzɪa w̄ɛniwa.§ ²⁸ Yesu òè: N wè maaɛ. Nȳs̄ kɛ màa, n̄ȳs̄o ku.* ²⁹ Ǿ gb̄épi ye ȳanakpa azɪawa, ɔ à Yesu là à mè: Démɛ ma gb̄édee ũi?

³⁰ Ǿ Yesu òè: Gb̄ɛɛ mé b̄ò Yelusaleũ áɛ gé Yeliko, ɔ kp̄áɪweliwɛɔ kp̄aaũaàɔ. Aa aà p̄ó siwà, aa aà gb̄è dúuduɔ e à kà gaa. Ǿ aa aà tò we, aa ḡɛzɛa. ³¹ A m̄ò lè sa'onaɛ zé d̄oũpi s̄ɛ. Ké à aà è, ɔ à d̄baàzi. ³² M̄aaɛ ɔ kɛ Levii buie kà gupiu, à aà è, ɔ à d̄baàzi. ³³ Samali bùsu gb̄ɛɛ bɛ zépiu. Ké à m̄ò aà è, ɔ à kèè w̄ɛnaũ. ³⁴ A s̄s̄aàzi, à ɛsɛ mà aà gu p̄ó k̄ɛ'ɪaɔwa n̄ nisio n̄ w̄ɛɛo, à p̄ó yèyewà. Ǿ à aà sɛ d̄ɪ a z̄aa'ɪna kpe, à ḡɛaàɔn̄ nib̄ɔɔ pilakɪ. Ǿ à aà gwà we. ³⁵ Ké gu d̄ò, ɔ à ánuɔsu ɔwat̄ɛ b̄ò m̄ɛn̄ pla a kp̄á pilakɪidewa à mè: N aà gwamɛɛ. Tó n̄ ɛa n̄ ɔablè dɛ beea aà yá musu, má a flabone, tó ma su.

³⁶ T̄ɔ, gb̄ɛɔn̄ àaɔpiɔ guu, an déme gb̄ɛkɛkɛ gb̄é p̄ó kp̄áɪ kp̄aaũaàɔpici? ³⁷ A wèwà à mè: Gb̄é p̄ó w̄ɛnad̄z̄ɛɛ. Ǿ Yesu òè: Gɛ n̄ kɛ màa s̄s̄.

Yesu kua Maata n̄ Maliamao bɛ

³⁸ Ḡoo p̄ó aa bɛ zéu, aa kà w̄ɛléu, ɔ n̄ɔe p̄ó w̄ɪ mɛ Maata Yesu dilɛ. ³⁹ A dáuna ví, w̄ɪ mɛ Maliama, à z̄lɛ Dii gb̄ázi, áɛ aà yáma. ⁴⁰ K̄ina zɪ dà Maatala, ɔ à m̄ò Yesu k̄íi à mè: Dii, kɛ ma dáuna ma to zɪpiɛ mado, i kɛnɛ yáe ũo lé? Oè aà d̄ɔmale. ⁴¹ Ǿ Dii wèwà à mè: Maata, Maata, n̄lɛ yáe k̄áake, n̄lɛ ɪada nzɪawa n̄ yáɔ dasi. ⁴² A m̄ɛndo mé zɛví. Maliama baa maa sè mé wa siwào.

† 10:14 Isa 23.1-18, Yoɛ 4.1-4 § 10:15 Isa 14.13-15 * 10:16 Luk 9.48 † 10:19 Sou 91.13

† 10:27 Iko 6.5 § 10:27 Lev 19.18 * 10:28 Lev 18.5

11

*Wabikea**(Mat 6.9-15, 7.7-11)*

¹ Ziewa Yesu lé wabike guei. Ké a làa, aà ìwae òè: Dii, wabikea dawëe lá Zaa dà a ìwae nwa. ² Ɔ a ònè: Tó àlè wabike, àli mè:

Baa, to wà dō ké n kua adoa.

To kpala pò bòn kíi bò gupuuu.

³ Wá gba ú pò wáò ble lá gu lé dō.

⁴ Wá duuna kéwá,

asa wi gbé pò tàaekèwëe kē piie.

Nsu to wà fu yōawao.

⁵ Ɔ a ònè: Gbēe mé gbēna vī, 5 à gè aà kíi wēedo a òè: Ma mō n kíie, pēe sēamee mèn aa5. ⁶ Niboe pīlaa tiaa, má pōe vī mà kpawào. ⁷ Ɔ aà gbēnapi wèwà za kpea à mè: Nsu ladaao, ma zetà kō. Ma ta kpéu ní ma néo, má f5 fele mà kpamao.

⁸ Mále oé, baa tó i fele kpàwà gbēnake yáio, a fele pò pò a yei kpawà ké a zeazi yáii. ⁹ Mapi s5 mále oé, à wabike, Lua i kpáwá. A wēele, í e. A gbale, Lua i wēé.

¹⁰ Asa gbé pò wabikè, wí aà gbae, gbé pò pò wēele í ee, mé gbé pò gbalè, wa wēè.

¹¹ A gbé pò á néo vī, tó á né kpò wabikèwá, á déme a pílìgonà kpawàì? ¹² Ge tó à kogbe wabikèwá, á déme a sói kpawàì? ¹³ Baa ní á wáikeo, lá á pōmaa kpaá á néowa dō, á Mae pò kú musu a a Nisína kpa gbé pò a wabikèwawao lé?

*Táagoa**(Mat 12.22-30, 43-45, Maa 3.20-27)*

¹⁴ Yesu lé táa swádo go gbéwa. Ké à táapi gò, swádopi nà yá'oawa, 5 yápi bò bila sae. ¹⁵ Ɔ an gbēeò mè: I táagoné ní táao kí Beezebu tóoe. ¹⁶ Ɔ gbēpáleò lé líkpalewá, aa gbēawa aà seelaie kené ní Lua gbāao. ¹⁷ Lá Yesu ní láasoo dō, 5 a ònè: Kpala pò a gbéò íbelesè ní kōo a mide. Ua pò a gbéò íbelesè ní kōo a g5 bezí ùe.

¹⁸ Tó Setāu íbelesè ní a gbéò, kpelewa aà kpala aò zeai? Má ò màa ké i me mi táagoné ní Beezebu tóo yáie. ¹⁹ Tó Beezebu tó mi táagoò, á gbéò í gó ní dé tóo ní? Beewa ázla gbéò yá líkpawá. ²⁰ Lá ma táagoamaá Lua ɔgbēe, àò dō ké kía pò Lua kpà kpalau á kíi lèn we. ²¹ Tó gōsa gbāa gōkeboò kúa, àlè a ua dōaò, aà àizeeò Ìò aafiae. ²² Ama tó gbé pò a gbāa deaala mō gè à aà gbè, a aà gōkeboò pò a a náai vò sèle, i aà àizeeò biilené. ²³ Gbé pò de ma gbé ùo, ma íbeee. Gbé pò lí pò kaaamanò, àlè faaae.

²⁴ Tó wà táa gò gbéé, Ìò liaaliaa gugiiu àò gbé wēele à dièe. Tó i eo, Ì me: Má ea ta ma s5 ziwae. ²⁵ Tó à tà we, í e a be ado, à zu'ò, à azla kèke wásawasa, ²⁶ 5 í ea ge táa pò an vāi dealaò sèle sufnò mèn soplá, aal diè. Beewa gbépi gwea gbezā vāi Ì de a káaua.

²⁷ Ké Yesu lé o màa, wà nōe mà, à pùna zā guu à mè: Báaadēn nōe pò n i à yò kpàma ù. ²⁸ Ɔ Yesu mè: Báaadeon gbé pò aa Lua yāmà aa kúàò ù de beea.

*Seela gbēaa Yesuwa**(Mat 6.22-23, 12.38-42)*

²⁹ Gbéò nònōaa, 5 Yesu mè: Gbāgbēò vāi. Aal seela gbēaa, àma má seelaie kenéò, sema Yonasi pò. ³⁰ Lá Yonasi de seela ù Ninivadeone,* màa Gbēnazin Né aò de seela ù gbāgbēone. ³¹ Yákpalekegōzìl gēomidòkii oi nōe kía a fele yāda

²⁴ Tó wà táa gò gbéé, Ìò liaaliaa gugiiu àò gbé wēele à dièe. Tó i eo, Ì me: Má ea ta ma s5 ziwae. ²⁵ Tó à tà we, í e a be ado, à zu'ò, à azla kèke wásawasa, ²⁶ 5 í ea ge táa pò an vāi dealaò sèle sufnò mèn soplá, aal diè. Beewa gbépi gwea gbezā vāi Ì de a káaua.

²⁷ Ké Yesu lé o màa, wà nōe mà, à pùna zā guu à mè: Báaadēn nōe pò n i à yò kpàma ù. ²⁸ Ɔ Yesu mè: Báaadeon gbé pò aa Lua yāmà aa kúàò ù de beea.

*Seela gbēaa Yesuwa**(Mat 6.22-23, 12.38-42)*

²⁹ Gbéò nònōaa, 5 Yesu mè: Gbāgbēò vāi. Aal seela gbēaa, àma má seelaie kenéò, sema Yonasi pò. ³⁰ Lá Yonasi de seela ù Ninivadeone,* màa Gbēnazin Né aò de seela ù gbāgbēone. ³¹ Yákpalekegōzìl gēomidòkii oi nōe kía a fele yāda

²⁴ Tó wà táa gò gbéé, Ìò liaaliaa gugiiu àò gbé wēele à dièe. Tó i eo, Ì me: Má ea ta ma s5 ziwae. ²⁵ Tó à tà we, í e a be ado, à zu'ò, à azla kèke wásawasa, ²⁶ 5 í ea ge táa pò an vāi dealaò sèle sufnò mèn soplá, aal diè. Beewa gbépi gwea gbezā vāi Ì de a káaua.

²⁷ Ké Yesu lé o màa, wà nōe mà, à pùna zā guu à mè: Báaadēn nōe pò n i à yò kpàma ù. ²⁸ Ɔ Yesu mè: Báaadeon gbé pò aa Lua yāmà aa kúàò ù de beea.

²⁹ Gbéò nònōaa, 5 Yesu mè: Gbāgbēò vāi. Aal seela gbēaa, àma má seelaie kenéò, sema Yonasi pò. ³⁰ Lá Yonasi de seela ù Ninivadeone,* màa Gbēnazin Né aò de seela ù gbāgbēone. ³¹ Yákpalekegōzìl gēomidòkii oi nōe kía a fele yāda

* 11:30 Yon 3.4

gbāgbēɔlae, asa à b̀ò za tɔɔle léwa à m̀ò Salomɔɔ ònyā maie,† mé gbé p̀ó a z̀ɔɔ de Salomɔɔa ku la. 32 Yákpalekegɔɔzi Ninivadeɔ fele yāda gbāgbēɔlae, asa ké Ninivadeɔ Yonasi waaso mà, aa ǹòsɛllɛe,‡ mé gbé p̀ó a z̀ɔɔ de Yonasia ku la.

33 Wili filia na wà dile gusɔɔnauo ge wà pēna kúlewáò. Wì di bábanawae, ké gbé p̀ó aale gēɔ gupua e.§ 34 N wé mé n mē filia ũ. Tó n wé kú gudoũ, n mē píi aɔ gupua v̄ɛ. Tó n wé kú plapla s̄ɔ, n mē píi aɔ gusia v̄ɛ. 35 Ayámeto laaika ké gupua p̀ó r̄ɛ e r̄ɛ v̄ɛ su àò de gusia ũo. 36 Tó n mē píi gupua v̄ɛ mé a kee ku gusiauo, aɔ gupu wásawasa lánd̄ɔ filia í d̄ɔmawae.

Zɔad̄a Mɔizi ikoyadanedeɔ r̄ɛ Falisiɔwa
(Mat 23.1-36, Maa 12.38-40, Luk 20.45-47)

37 Ké Yesu yá'ò a làa, ɔ Falisie wabikéwà aà m̀ò p̀obleano, ɔ à gè z̀òle. 38 Ké Falisipi è í ɔpipi lá aal kéwa à gbása lé p̀obleo, à b̀ò aà sae. 39 ɔ Dii òè: A Falisiɔ í gbāb̀ò bisaɔ kpɛɛ r̄ɛ taɔ, kási bíi r̄ɛ yāv̄aíkɛao mé á ǹòsɛ pà. 40 Sɔũ! Lua p̀ó a kpɛ kè í a guu keo lé? 41 A p̀ó p̀ó kú á taɔ guu d̄a wēnadeɔne, á tapiɔ í ḡɔé gb̄áɛsai.

42 Waiyoo á Falisiɔ! I toeɔ dosina r̄ɛ kpɛaanao r̄ɛ dopɔɔ píi kwide kpa Luawa,* ɔ í p̄akpa yá ḡɔḡɔa a zéwai r̄ɛ yea Luapizio. Yá beeɔ mé de àò k̄ua p̄akpaa a k̄niɔzi sai. 43 Waiyoo á Falisiɔ! Iɔ ye z̀òɛa gumaaɔu lousisikpɛu, iɔ ye wà f̄kpakpawá ḡaae. 44 Waiyoo ápiɔ! A de lán mia kpɛena p̀ó w̄b̄ t̄aa'owá d̄saiwae.

45 ɔ ikoyád̄nae òè: Metulu, tó r̄ɛ ò màa, r̄ɛle wá s̄s̄s̄ s̄s̄e. 46 Yesu m̀è: Waiyoo á ikoyád̄nao s̄s̄! I gbéɔ da asosea z̄í'ũu, mé ili ɔdamá r̄ɛ a seaoo, baa ɔton do. Waiyoo ápiɔ! 47 I p̀ó bo ānabi p̀ó á deziɔ r̄ɛ dedeɔ miaɔwa d̄ngɔ yáí. 48 Bee lé ɔb̄ gbéɔne ké a ze r̄ɛ á deziɔ yākeae. Aa ānabiɔ d̄ede, ɔ ále p̀ó bo r̄ɛ miaɔwa. 49 Ayámeto Lua òno guu à m̀è á ānabiɔ r̄ɛ z̄inaɔ gbaewá, í r̄ɛ gbēeɔ dede, í lada r̄ɛ gbēeɔwa. 50 Lua a ānabi p̀ó wà r̄ɛ dede za d̄unia daalegɔɔ e gbāɔ au t̄si gbāgbēɔpiɔwa. 51 Ao, mále oé, za Abeli dea† e à gè p̀è Zakali p̀ó wa d̄e sa'okli r̄ɛ Lua kpéɔ zānguowa,‡ Lua a r̄ɛ au t̄si gbāgbēɔwae. 52 Waiyoo á ikoyád̄nao! A d̄sa zé kili wò. I ḡeɔuo, mé a ḡi gbé p̀ó aa ye ḡeɔune. 53 Ké Yesu b̀ò we, Mɔizi ikoyadanedeɔ r̄ɛ Falisiɔ aà lè pás̄pás̄, aale yá dasi lalawá, 54 aale aà kpakpa ké aa e wà aà kú yá p̀ó ále o guue.

12

Zea r̄ɛ Yesuo gbéɔ ae
(Mat 10.19-33)

1 Gɔɔ bee bíla ǹn̄naaaazi, wa r̄ɛ lé d̄s̄o, e aale k̄eɛpelepelek̄ɔwa, ɔ à yá'ò a iwaɔne ḡɛa à m̀è: A laaika Falisiɔ m̀ɔafilii, í lin̄la lán p̄eɛse'esewae. 2 Yá p̀ó ulea a b̀ò gupuaú píi. Asiiyāe ku ké wa ḡí d̄s̄io.* 3 Beewa yá p̀ó á ò gusiauo, wa ma gupuaú, mé asiiyá p̀ó á ò k̄ó swáú làasiu, wa a kp̄awake ḡaae.

4 Ma gbēnaɔ, mále oé, gbé p̀ó a á de mé a gb̄ea a f̄i yāe kéé bo, ásu v̄ɛakeèò. 5 Má gbé p̀ó de à v̄ɛakeè oé. A v̄ɛake Lua p̀ó gbé zua té guu aà ga gb̄ea iko v̄ɛ. Ao, mále oé, à v̄ɛake aàpie. 6 Wili gòlegolena m̀èn s̄ɔo yía daa plao lé? Kási baa a m̀endo yá lí sá Luaguo. 7 Baa á mik̄aɔ, a a lé d̄s̄. Asu v̄ɛakeo, á de gòlegolen dasiɔla.

† 11:31 1Kia 10.1-10 ‡ 11:32 Yon 3.5 § 11:33 Luk 8.16 * 11:42 Lev 27.30 † 11:51 Daa 4.8 ‡ 11:51 2Lad 24.10-21 * 12:2 Luk 8.17

⁸ Mále oé, gbé pò zèmanò gbéò ae, Gbēnazīn Né a zeaàno Lua malaikaò ae. ⁹ Gbé pò lelekpāmazi gbéò ae s̄s̄, má lelekpaaàzi Lua malaikaò ae. ¹⁰ Tó gbé Gbēnazīn Né bèèbò, Lua a aà ké. Ama tó gbé Lua Nisīna t̄bēesi, a kēa v̄io. ¹¹ Tó w̄ale géánò yákpaleu lousisikpeu ge kíáò ní gbāadeò ae, ásu bílike b̄okti yáwao ge yá p̄s̄ á o, ¹² asa Lua Nisīna mé a yá p̄s̄ de à o daé z̄ibeez̄i.

Aiz̄ee

(Mat 6.19-34)

¹³ Z̄a guu gbēe ò Yesue: M̄etulu, o ma v̄iie aà ma asea kpaa wá t̄ubi guu. ¹⁴ Ǿ a w̄ewà à m̄e: Ma gbé, déme ma dile á yákpalekena ti ge á yāgōḡna? ¹⁵ Ǿ a ò bílae: Aò az̄ia k̄ua d̄s̄. A laaika p̄pii blikeai, asa aiz̄eeá gbēnazīna w̄ēni no, baa tó a z̄ō.

¹⁶ Ǿ a yāl̄eūné à m̄e: Ǿdee mé k̄ú, aà bua blekèè maamaa, ¹⁷ ̄s̄ à láasookè à m̄e: Má ke kpelewa ni? Má blewekaki v̄io. ¹⁸ Ǿ à m̄e: Lá má ken ke: Má a blewekakiò gb̄oee, mí a z̄ōò bobo, mí a p̄wena káu pii ní ma aiz̄eeò, ¹⁹ mí o maz̄iae: Ma gbé, ní k̄úsua v̄i z̄ō, a kannò w̄ē ūma? Káma bo, p̄oble, imi, p̄onake. ²⁰ Ǿ Lua òè: S̄oū, gwāasīnae bee má n w̄ēni gb̄eama. S̄ou p̄s̄ ní k̄e a ḡs̄ dé p̄s̄ ūe? ²¹ M̄aa aò de ní gbé p̄s̄ lé aiz̄ee k̄aaa az̄iae mé a de Ǿde ū Luaeoo.

²² Ǿ a ò a iwaone: Ayám̄eto mále oé, ásulí a w̄ēni k̄áake p̄blea yá musuo, ásulí a me k̄áake p̄kasa yá musuo. ²³ W̄ēni de p̄bleala, me de p̄kasa. ²⁴ A gbagbaaò gwa. Aali p̄t̄so, aali p̄kekeo, aa d̄s̄ ge gbà z̄oolo v̄io, mé Lua í ní gwa. A de b̄aòla z̄ōò lé? ²⁵ A guu déme a f̄s̄ à a w̄ēni gb̄aa k̄áfi, baa ḡoò do, a yákaakea guui? ²⁶ Lá á yá ȳoònapí f̄so, b̄oyāi ále yá k̄niò k̄áakei? ²⁷ A lá vudeò gwa s̄eū lá aa de. Aali z̄ik̄eo, aali bua t̄ao. Mále oé baa Salom̄oò ní a Ǿdekeo, † i ula e dà a maa k̄a an keewao. ²⁸ Luanaaif̄ēnendeò! S̄ēa lá p̄s̄ k̄ú gb̄a mé a t̄ékū zia, lá Lua í p̄s̄ nai m̄aa, wa á p̄s̄ o l̄oe? ²⁹ Asu to p̄s̄ p̄s̄ á ble ge p̄s̄ p̄s̄ á mi yá d̄aaeó. Asu bílikeo. ³⁰ P̄p̄io pii yá í d̄aa d̄unia gb̄eone, ama á Mae d̄s̄ ké á ye p̄p̄io. ³¹ A to kpala p̄s̄ b̄ò aà k̄í yá d̄aaé, í p̄p̄io kaaé. ³² Ma kp̄asa néna gb̄eò, ásu v̄iakeo, asa à k̄á a Maegu ké á á kp̄a kpalapiu. ³³ A p̄s̄ p̄s̄ á v̄io yia, í w̄ēnadeò gba a ōa. A m̄okpe p̄s̄ lí zik̄uo z̄s̄, luabe aiz̄ee p̄s̄ lí láao k̄áki ū. Kp̄ái a s̄si weo, k̄ò a p̄s̄ òòkpa weo. ³⁴ Gu p̄s̄ á aiz̄ee k̄úu, wek̄i ̄s̄ á laai ò kuu.

Zik̄en náaide laaide

(Mat 24.45-51)

³⁵ Aò ku s̄ou guu, à tó á filia aò naa, ³⁶ ìò de lán gbé p̄s̄ aale ní dii sua ní n̄osepnakeao d̄aowa, ké ḡoò p̄s̄ á k̄á mé à gbalè, aa e zeewèè ḡs̄. ³⁷ Báaadeon zik̄ena p̄s̄ an dii a ní lé b̄éa a suḡoòp̄io ū. Síana mále oé, diipi a a p̄s̄ keke ye, í ní z̄s̄le, í p̄blea k̄aaané. ³⁸ Baa tó à k̄á w̄eedo ge guf̄ēne, tó à ní lé m̄aa, báaadeon ní ū. ³⁹ Aò yáe bee d̄s̄. Tó uabele kp̄ái m̄oḡoò d̄s̄, a wei aà a kp̄e gb̄oò. ⁴⁰ Ap̄io s̄ò aò k̄ú ní s̄ouo, asa Gbēnazīn Né a m̄o ḡoò p̄s̄ á wé d̄oiwao.

⁴¹ Piee m̄e: Dii, wá yáí n yápi l̄eēuia, ge gb̄ēpii? ⁴² Dii m̄e: Dén ziia náaide laaide p̄s̄ aà dii a a zik̄enaò naè a Ǿz̄i aali ble kp̄amá a ḡoowa ti? ⁴³ Báaaden zik̄ena p̄s̄ aà dii aà l̄e, ále ke m̄aa a suḡoò ū. ⁴⁴ Síana mále oé, a a aiz̄ee pii naè a Ǿz̄le. ⁴⁵ Tó zik̄enapi ò a s̄ou a dii sua lé ḡēḡē s̄s̄, í fele na z̄on̄e ge ḡōe gb̄ēgb̄ēawa, ò ulat̄able, ò w̄ēde ke, ⁴⁶ aà dii a su ḡoò p̄s̄ á wé d̄oiwae, zaa p̄s̄ a d̄owa, í aà z̄ōez̄e, í aà baa daaa ní luayādansaiò. ⁴⁷ Zik̄ena p̄s̄ a dii p̄eá d̄s̄ mé í s̄ouke à aà

pɔeã kɛ̀o, wa aà gbɛ̀ dúuduue. ⁴⁸ Zikɛna pɔ́ a dii pɔeã dɔ̀o, mé à yá pɔ́ de wà aà gbɛ̀ kɛ̀ sɔ̀, wa aà gbɛ̀ yɔ̀ɔe. Gbɛ̀ pɔ́ Lua aà gbà zɔ̀ɔ ɔ́ Lua a wɛɛɛlɛwà zɔ̀ɔ. Gbɛ̀ pɔ́ Lua pɔ́ nàe a ɔ̀zɪ zɔ̀ɔ, a gbɛawà deńla.

Kɔ̀kpaalea Yesu yáí
(Mat 5.25-26, 10.34-36, 16.2-3)

⁴⁹ Tɛ̀ ma mɔ̀ sɔ́i dúniawa, mé mále wá maamaa ké tɛ́pi kú sa. ⁵⁰ Má ga vɪ má siu. Má kú láasoo guu e à ge kɛ̀o. ⁵¹ Alɛ e ma mɔ̀ ké gbɛ̀ɔ̀ aao na ní kɔ̀o dúniawu yá? Aawo! Mále oé, kɔ̀kpaalea yáí ma mɔ̀i. ⁵² Za tia ua pɔ́ gbɛ̀ɔ̀n sɔ̀o kuu aa kɔ̀kpaalee. Gbɛ̀ɔ̀n àaɔ̀o bɔ̀ gbɛ̀ɔ̀n plaɔ̀ kpe, gbɛ̀ɔ̀n plaɔ̀ bɔ̀ gbɛ̀ɔ̀n àaɔ̀o kpe. ⁵³ Mae a bɔ̀ a negɔ̀e kpe, negɔ̀e i bɔ̀ a mae kpe. Da a bɔ̀ a nenɔe kpe, nenɔe i bɔ̀ a da kpe. Zà da a bɔ̀ nɔ̀zàe kpe, nɔ̀zàe i bɔ̀ a zàda kpe.†

⁵⁴ Yesu ɛ̀a ò bílae: Tó á è lou lé sisi gukpe, i o gɔ̀ɔ̀ lou a ma, ɔ́ i ke màa. ⁵⁵ Tó á è íana lé bɔ̀ geɔ̀midɔ̀kɪ oi, i o gu a wá, ɔ́ i wá. ⁵⁶ Mɔ̀afilideɔ̀! A tɔ̀le ní luabeo wé dɔ̀, mé á gɔ̀ɔ̀e bee yáasi dɔ̀ sɔ̀o bɛ̀?

⁵⁷ Bóyáí á yákekea a zéwa dɔ̀ ázɪao ni? ⁵⁸ Tó n ibɛɛ lé genno yákpaleu, kɔ̀aikke aà n kɛ̀ za zéu, ké asu n gále genno yákpalekena kíio yáí. Asa yákpalekenapi a n kpa dɔ̀aiwae, dɔ̀aiپی i n dakpeu. ⁵⁹ Mále onɛ, níyɔ̀ bɔ̀ weo e n̄ ge n̄ fiapi bo píi. Baa tánga a gɔ̀ tenzio.

13

Nɔ̀selileo

¹ Gɔ̀ɔ̀ bee gbɛ̀ɔ̀ mò Galile gbɛ̀ pɔ́ Pilati ní dede à ní au yàale ní ní sa'obɔ̀ auoɔ̀ yá síu Yesue. ² ɔ̀ Yesu ònɛ: Ké Galile gbɛ̀piɔ̀ gaa kɛ̀ màa, ále e an duuna de Galile gbɛ̀ kíniɔ̀la yá? ³ Aawo! Mále oé, tó i nòselileo, ápii á kaale lártwae. ⁴ Gbɛ̀ɔ̀n bao plasai pɔ́ Siloe kalanga kwɛ́má aa gágaɔ̀ sɔ̀, ále e an taae de gbɛ̀ kíni pɔ́ kú Yelusaleɔ̀ɔ̀la yá? ⁵ Aawo! Mále oé, tó i nòselileo, ápii á kaale lártwae.

⁶ ɔ̀ à yáe bee lɛ̀ɛ̀únɛ à mè: Gbɛ̀e mé kaadɔ̀enli bà a swaluu, ɔ́ à gè a né wɛɛɛɛi, i eo. ⁷ ɔ̀ a ò a zíkɛnae: Gwa, a wè àaɔ̀n la, ké mi mɔ̀ né wɛɛɛɛi kaadɔ̀enapiwa, mili eo. Zɔ̀. Wá tó à gusi pã yá? ⁸ ɔ̀ zíkɛnapi òè: Mae, to we wɛ̀a ɔ̀. Má gubi mà liaie, mí zùgbɔ̀ kau. ⁹ A gí ne'ii ziaa? Tó i i sao, mí zɔ̀.

Nɔ̀e kaaɔ̀a gbágbaa

¹⁰ Kámabogɔ̀ɔ̀e zɪ Yesu lé yádané lousisikpeu. ¹¹ Nɔ̀e ku we, taa aà kòkù à kaaàno wè bao plasai. ɔ̀ kooae, ili fɔ̀ pòo baa yɔ̀ɔo. ¹² Ké Yesu aà è, ɔ́ à aà sísi à mè: Nɔ̀e, n kòkɛ gòma. ¹³ ɔ̀ à onàwà. Wegɔ̀ɔ̀ à pòo, ɔ́ à Lua sáaukpà.

¹⁴ ɔ̀ lousisikpe gbɛ̀zɔ̀ pɔ̀ pà, ké Yesu aà gbágbà kámabogɔ̀ɔ̀zɪ yáí, ɔ́ à fɛ̀le ò bílae: Gɔ̀ɔ̀ soolo mé kú ké wí zíkɛu.* Ali mɔ̀ wá á gbágbà gɔ̀ɔ̀ beewá, kámabogɔ̀ɔ̀zɪ bàasi. ¹⁵ ɔ̀ Dii a zásiwà à mè: Mɔ̀afilideɔ̀! Kámabogɔ̀ɔ̀zɪ á baade lí a zu ge zaa'ina polo a dɔ̀kɪ à gè í kpàwàò lé? ¹⁶ Ablahaũ bui nɔ̀e bee sɔ̀, Setãu aà yè wè bao plasai. Aa bapi poloawà kámabogɔ̀ɔ̀zɪ zé vɪo lé? ¹⁷ Ké a ò màa, ɔ́ wí aà ibɛɛɔ̀ kù píi, ɔ́ bíla pɔ̀ kèna dabudabu pɔ́ àle kɛ̀ɔ̀wa píi.

Yalɛ̀ɛ̀ua ní kpala pɔ́ bɔ̀ Lua kíio
(Mat 7.13-14, 21-23, 13.31-33, Maa 4.30-32)

† 12:53 Mis 7.6 * 13:14 Baa 20.9-10

18 Ǿ Yesu m̀̀: Kpala p̀̀ b̀̀ Lua k̀̀i b̀̀ b̀̀wà ni? B̀̀ má l̀̀eǜòì? 19 Doe ku a ẁ̀na b̀̀ lán efo ẁ̀nawa, 5 gb̀̀e se t̀̀ a kaau. Ké à b̀̀le à k̀̀ lí ù, 5 b̀̀a m̀̀ p̀̀p̀e a g̀̀naowa.

20 Ǿ a ò l̀̀: B̀̀ má kpala p̀̀ b̀̀ Lua k̀̀i l̀̀eǜòì? 21 A b̀̀ p̀̀eese'e se p̀̀ ǹ̀e se k̀̀ p̀̀eti zaa l̀̀ aaõ guu a l̀̀a p̀̀iwaẽ.

22 Goo p̀̀ Yesu lé gé Yelusaleü, àle p̀̀a m̀̀eewiaõ ní zõewiaola, àle yãdané, 23 5 gb̀̀e aà l̀̀ à m̀̀: Mae, asi àizána'enaõ dasioa? Ǿ Yesu ò bílae: 24 A àiake à g̀̀ zéle tuuuna guu. Mále oé, gb̀̀é dasideõ ẁ̀ele g̀̀u, kási aa eo. 25 Tó uabele f̀̀le zetá a l̀̀a, tó a g̀̀ b̀̀asi, mé àle gbale, àle me: Mae, gbawẽwẽ, a oé á á dõ gueio. 26 Bee gb̄ea tó á òè à p̀̀blè à imiánõ, mé à yãdané á be g̀̀aẽ, 27 a oé á á dõ gueio. A goala ápii väikenaõ.†

28 Tó a Ablahaü ní Izaakio ní Yakõbuo ní anabio è pii kpala p̀̀ b̀̀ Lua k̀̀i guu, mé wà á zú b̀̀asi, we á 5õbu à 5di á musu. 29 Gb̀̀é b̀̀ gukpe ní be'aeo ní gugbántooo ní gẽmidõklio, aa m̀̀ bleblei kpala p̀̀ b̀̀ Lua k̀̀i guu. 30 Gb̀̀é kp̄eõ gõ d̄aaa mé gb̀̀é p̀̀ d̄baaõ gõ kp̄e.

Yesu 5õba Yelusaleüdeõ yá musu (Mat 23.37-39)

31 Goo bee g̀̀õ Falisieõ m̀̀ Yesu k̀̀i aa òè: Fele go lakli, asa Elodi ye n deẽ. 32 Ǿ a òné: A ge ò kíf̄enap̄ie mále táagoné, mále gyãõ gbãgbã gbã ní ziao, a goo àaõde z̄í má a z̄í mide. 33 N beeo sema mà gé aẽ gbã ní ziao ní zia b̀̀asio, asa i kũ anabi ga gueio, sema Yelusaleü. 34 Yelusaleüdeõ, Yelusaleüdeõ, i anabio dede, i gb̀̀é p̀̀ Lua ní z̄íwãõ pápa ní gb̄eõ à ní dede. Mio ye mà á k̄aaamazi m̀̀õmõõ, lá ko ì ḡãsia kú a n̄eõlawae, kási ili weio. 35 Lua a á kp̄é tóé sa. Mále oé, á ma e lo e à om̄e, báaade gb̀̀é p̀̀ lé m̀̀ ní Dii t̄õ.‡

14

Yesu kua Falisie be

1 Kámabogõõ z̄í Yesu g̀̀e p̀̀blei Falisio gb̄ezõõ be, 5 gb̀̀é p̀̀ aa ku weõ lé aà kpakpa. 2 Kákagyãk̄enae ku Yesu ae we. 3 Ǿ Yesu yãse a ò ikoyádõnaõne ní Falisio: Gb̀̀égbãgbãa kámabogõõz̄í zev̄ia ge a zev̄io? 4 Ǿ aa níle kilikili. Ǿ Yesu gyãepi kù à aà gbãgbã à aà gb̄aẽ. 5 Ǿ a òné: A dé né ge aà zu, tó à zù b̀̀õõ kámabogõõz̄í, a aà b̀̀õ g̀̀õõ ni? 6 Aai f̄õ yázasiwãõ.

7 Yesu è lá gb̀̀é p̀̀ wà ní sisiõ lé zõlekli maaõ kũkũ, 5 à yãl̄eüné à m̀̀: 8 Tó wà n sisi nõsep̄nab̄lewa, nísu zõle zõlekli maauo. Tó wà gb̀̀é p̀̀ a gb̄ia denla sisi be! 9 Tó á s̄isina m̀̀ òne: Fele zõlekli kpá deewa, r̄yõ fele gé zõlekli kp̄eü ní w̄ioe. 10 Tó wà n sisi, níli zõlekli kp̄e kú, ké tó n s̄isina m̀̀, a one: Ma gb̄ena, m̀̀ ae la. Bee a n k̄e gb̄ia gb̀̀é p̀̀ á s̄anuõne.* 11 Gb̀̀é p̀̀ ì az̄ia káf̄i, Lua a aà busaẽ, mé gb̀̀é p̀̀ ì az̄ia busa, Lua a aà káf̄i.

12 Ǿ Yesu ò a s̄isnap̄ie: Tó níle gb̀̀éõ sisi ble fáane bleawa ge a oosi p̀̀, nísu ǹ̀ n gb̄enaõ s̄isio ge ní v̄iõ ní n dáunaõ ge n daeõ ge n òde deeõ. Tó ní k̀̀e màa, aa ea n s̄isiwã s̄õe, aai fiabone. 13 Tó níle gb̀̀éõ sisi p̀̀bleawa, taasideõ sisi ní gb̄ekaaüãõ ní eẽõ ní v̄iãõ, 14 níyõ ḡõ báaade ù, asa aa p̀̀e v̄i aa ḡia fiaboneõ. Lua mé a fiabone gb̄emaõ vugõõ.

† 13:27 Sou 6.9 ‡ 13:35 Sou 118.26 * 14:10 Yaa 25.6-7

Pɔnableblea
(Mat 22.1-14)

¹⁵ Ké gbé pɔ aa sãnuɔ do yápi mà, ɔ a ò Yesu: Báaaden gbé pɔ a pɔble kpala pɔ bɔ Lua kí guu ũ. ¹⁶ Yesu òè: Gbèe mé ye pɔnableke, ɔ à gbéè gbèa dasidasi. ¹⁷ Bleblezi ɔ à a zíkɛna zì oi gbé pɔ à ní gbèaɔne aa mɔ, wa làa sa. ¹⁸ Gbé séia òè: Ma bú lùe, sema mà gé gwai. N yá na, ma awakpàe. ¹⁹ Gbèpàle mè: Ma zu lù soon sɔo, má gé wesiei. N yá na, ma awakpàe. ²⁰ Gbèpàle mè: Ma nɔsè dafue. Ayãmeto má e mɔo. ²¹ Ɔ zíkɛnapi èa tà à ní legbe dàu a síu a diie. Ɔ uabelepi pɔ pà a ò a zíkɛnae: Gé wéle guu kpakpa gãaɔ ní zeaɔ, ní taaside ní gbèkaaũa ní v̄laɔ ní ɛɛɔ naaa suńɔ la. ²² Bee gbèa zíkɛnapi mɔ òè: Dii, ma yá pɔ ní ò kè, mé zɔlekli gi ku. ²³ Ɔ diipi ò zíkɛnapi: Gé zéɔ guu ní zéwewenaɔ píi, gána gbéɔwa aa gé, ma ua e pa. ²⁴ Mále oé, gbé pɔ ma ní gbèapiɔ kee a e lezɔ ma blepiwao.

Gɔa Yesu íwa ũ
(Mat 10.37-38)

²⁵ Wa be zéu ní Yesuo dasidasi, ɔ à lili òné: ²⁶ Tó gbé m̀ò ma kí mé a ye a de ní a dao ní a nao ní a néɔ ní a v̄liɔ ní a dãunaɔ, baa azɔapizi demala, a f̄s ke ma íwa ũo. ²⁷ Gbé pɔ aɔ a lipãakɔa sea àɔ teomazio, a f̄s ke ma íwa ũo. ²⁸ Tó á gbèe ye kalanga dɔ, a zɔle ḡia à a ɔa dɔdɔ à gwa, tó a f̄s zɔpi ke láa ya? ²⁹ Tó i ke màao, tó à ɛ kpàle mé i f̄s à a m̄ideɔ, gbé pɔ aà è píi a aà láanike ³⁰ a mɛ: Gbéè bee kpé dàale, i f̄s a m̄ideɔ. ³¹ Ge tó kía ye gé zíkai ní kía pàleo, a zɔle ḡia à a wàaipa à gwa, tó a sosa ḡali kwio f̄s kuákpa sosa ḡali bao pɔ lé m̀ówaɔwao lé? ³² Tó a è á f̄so, a zɔnaɔ zɔ ledoukɛa yãgbèaiwà zadɔ i ka kãioe. ³³ M̀aae lɔ, tó á gbèe i ɔzɔ pɔ pɔ á v̄ɔzi píio, a f̄s ḡo ma íwa ũo.

³⁴ Wisia pɔ nae, àma tó a í na tà, kpelewa wa ke à nakũ lɔi? ³⁵ A maa tɔleɛo ge zùgbɔkoleklio, wí kóleɛ. Gbé pɔ ǹsɛ v̄l aà yápi ma.

15

Pɔ pɔ v̄uaaɔ
(Mat 18.12-14)

¹ Ɔsinaɔ ní duunkenaɔ lé s̄o Yesuzi aà yãmai nípii. ² Ɔ Falisio ní M̄oizi ikoyãdanedeɔ lé yákũtɛka aa m̀è: Gbéè bee í duunkenaɔ si aa pɔble sãnuɛ.* ³ Ɔ Yesu yáe bee lèèuné à m̀è: ⁴ Tó á gbèe sã v̄l m̀èn basɔo mé ado v̄uaa, ìli a basɔo m̀endosai tó s̄eu à p̀ele a pɔ pɔ v̄uaapizi e à ge bɔwàò lé? ⁵ Tó à b̀òwà, ì se da a ḡau ní p̀onaɔe, ⁶ ì taò be, ì a gbènaɔ ní a fáanideɔ sísi, ì oné: A p̀onakemanɔ. Ma a sã pɔ sã̀sãpi è. ⁷ M̀aae lɔ mále oé, wa p̀onake luabe duunkena m̀endo pɔ a ǹselilè yá musu de gbèmaa gbèɔn basɔo m̀endosai pɔ an b̀aa kú ní ǹselilèaooɔla.

⁸ Nɔe pɔ ánuɔu ɔwatè v̄l m̀èn kwi s̄o be, tó a m̀endo v̄uaa, a filia na, i kpewaa, i wele busebuse e à ge bɔwàò lé? ⁹ Tó à b̀òwà, a a gbènaɔ ní a fáanideɔ sísiɛ, ì oné: A p̀onakemanɔ. Ma a ánuɔu ɔwatè pɔ v̄uaapi è. ¹⁰ Mále oé, Lua malaikaɔ ì p̀onake duunkena m̀endo pɔ ǹselilè yá musu màa lɔe.

Né pɔ s̄asa

¹¹ Yesu ò lɔ: Gbèe mé kú a neɔḡɛɔ v̄l gbèɔn pla. ¹² Ɔ Se ò a maeɛ: Baa, ma asea pɔ máo v̄l túbi guu kpa. Ɔ maepi a àizeɛ kpaalené. ¹³ I ke gɔɔplao, ɔ Se a pɔɔ náaa píi à tà búsu pàleu zàzà. We à a àizeɛ kpàleu lalasiɛka guu. ¹⁴ Ké à a pɔɔ

† 14:27 Luk 9.23 * 15:2 Luk 5.29-30

dè pfi, 5 nɔan zɔɔ kà bùsupiu, 5 à gò ní pò wēnakeao. ¹⁵ A gè nà bùsupi gbēezi, 5 gbēpi aà gbàe a bualou blē kpáí sàwakusanaɔwa. ¹⁶ ɔ ɔ ye libe pò sàwaɔ lé ble mómo bēe, ama wili pɔe kpawào. ¹⁷ Ké aà wé kè, à mè: Ma mae zikenaɔ blē ví die, 5 mále ga ní nɔanao la. ¹⁸ Má fele mà ta ma mae kíe, mí oè: Baa, ma duunakè Luae ní mpio, ¹⁹ mi ka màɔ de n né ú ɔo. Ma dile n zikenaɔ do ú. ²⁰ ɔ à fele lé tá a mae kíi. Ké a bē káaa, aà maepi aà è, 5 à kèè wēnaú. A baalè gè kùsiwà à lepèwà. ²¹ ɔ népi òè: Baa, ma duunakè Luae ní mpio, mi ka màɔ de n né ú ɔo. ²² ɔ maepi ò a zikenaɔe: A gé kpakpa, à ulada maa pò deŋla se mòò à daè, í tãanadaè, í kyalekpaè. ²³ I gáae mekpaa kù à de wa so pɔnakea guu, ²⁴ asa ma népi gá à vùe. A sàsáe, 5 ma aà è. ɔ aa nà pɔnakeawa.

²⁵ Woo kpé bua. Ké àle su, à káikù ní beo, 5 à kòò gáa mà do. ²⁶ ɔ à zikenaɔ do sisi à aà là bómè kèi. ²⁷ ɔ a wèwà à mè: N dáuna mé sù, 5 n mae gáae mekpaa dè, ké à aà è aafia yáí. ²⁸ ɔ Woo pɔ pá à gí gēi ua. Ké aà mae bò awakpaie, ²⁹ 5 Woopi ò a mae: E'e, à kà wē úma mále zikene, mi fokema ziiio, mé baa blesan giana ni kpaa mà pɔnakeò ní ma gbēnaɔo. ³⁰ Ké n né pò à n àizee kàale káaluanaepi sù, n gáae mekpaa dèè. ³¹ ɔ aà mae òè: Ma né, ní kumanaɔ gɔɔpiie. Pó pó má ví píi, n pɔe. ³² A kù wà bleble ní pɔnaoe, asa n dáunapi gá à vùe. A sàsáe, 5 wà aà è.

16

Aizee náaisai

¹ Yesu ò a iwaɔne: ɔdee mé kú à ziiia dile a zikenaɔne. ɔ wà mò wà aà kɔmalekèè wà mè àle aà àizee kpále. ² ɔ à aà sisi a òè: Yá pó má mà n musu de kpelewa ni? Lá ríle ke n ziiake guu siume. Nyɔ e n ziiia zí kemee ɔo. ³ ɔ ziiapi ò a sɔ guu: Ma dii lé ma bɔ zíue, má ke kpelewa ni? A ke má fɔ sēwao, mé baakea demee wí ú. ⁴ Má dɔ lá má ke gbéɔ ma dile ní be, tó à ma bɔ zíu. ⁵ ɔ à a dii fladeɔ sisi dodo, 5 à gbé sēia là à mè: N ma dii fla kúa úma ni? ⁶ A mè: Nísi zaa le basoɔe. ɔ ziiapi òè: Lá pó ní kèè ke. Zɔle lile blakwi kpakpa. ⁷ ɔ a ò gbēpálee: Mpi sɔ n fla úma ni? ɔ à mè: Ese sakili basoɔe. ɔ ziiapi òè: Lá pó ní kèè ke, lile basiiɔ. ⁸ ɔ diipi ziiia náaisaidepi sáaukpá wezē yá pó a kè musu. Asa dúniae bee gbéɔ wé zēa de gupua gbéɔla kótēe yákekea guu.

⁹ Mapi sɔ mále oé, à gbēnaɔ weele ní àizee náaisai, ké gɔɔ pó à mídewá, Lua a á dile be pò a gao guu. ¹⁰ Gbé pó náai ví ní a yɔɔnao aɔ náai ví ní a zɔɔo ɔe. Gbé pó náai ví ní a yɔɔnao aɔ náai ví ní a zɔɔoo. ¹¹ Tó i ke náai ví ní àizee náaisaiioo, Lua a á náaike ní a slandeeo? ¹² Tó i ke náai ví ní gbēpálee pɔɔo, Lua a á zía pó kpáwáe? ¹³ Zikena lí e zɔble dii mèn plaɔe, asa aɔ za gbēdogue, ɔ ye adozi, ge a na gbēdowa, i saka adou. A fɔ aɔ zɔble Luae ní ɔao sánuo.

Ɔde ní Lazaao

¹⁴ Falisi ye ɔai. Ké aa yápi mà píi, 5 aale lesuike Yesuwa. ¹⁵ Yesu òné: I yánakpa ázława gbēnazínaɔ kíe, ama Lua á sɔ dɔ. Yá pó gbía gbēnazínaɔne 5 Lua Ísakau.

¹⁶ Moizi ikoyá ní ánabio láɔ ku e Záawa. Za gɔɔ bee wále kpala pó bɔ Lua kíi baokpa, 5 baade lé gēu ní gbáao. ¹⁷ Luabe ní tɔɔleo sáalea àa de Lua ikoyápi wēsá néna bádeala. ¹⁸ Gbé pó gí a nazi à nɔ pále sè, à gbásíkèe. Gbé pó nɔ pó wá gíi sè sɔ, à gbásíkèn we.

19 Gõe ɔdee ku i ɔkasa maa ɔdeɔ da, lo ɔnake nama guu ɔɔpii. 20 Wɛnade pɔ wi me Lazaa lo wulea aa be ɔsu, bo fiɔwa. 21 lo ble pɔ i lele ɔdepi taabunu zie blea nide. Gbɛɔ me lo aa ɔɔpiɔ sasa. 22 Wɛnadepi ga, ɔ malaikaɔ aa se taɔ Ablahaɔ kii. ɔdepi ga sɔ, ɔ wa aa vi. 23 Kua ladama guu bedau, ke a wesɛ musu, ɔ a Ablahaɔ e kaɔa, Lazaa ku aa sae. 24 ɔ a lezu a me: Ba Ablahaɔ, ma wɛnagwa, ni Lazaa zi aa a ɔtona zɔ iwa, aa mo ma lena niniomɛɛ, asa male wawake tɛvuaɛ bee guue. 25 ɔ Ablahaɔ me: Ma gbɛ, to nama pɔ pɛma n wɛnigɔɔ ɔngɔ ni taasi zɔɔ pɔ Lazaa keɔ. Aa nɔse nini lakli sa, me ni ku wawa guu. 26 Bee gbɛa tɔɔ'e zɔlo da wa zanguo. To gbɛ ye bo la a ge a kii, a fɔo, me gbɛe a fɔ bo we a mo wa kii. 27 ɔ ɔdepi me: N ya na Baa, la maɛ, n aa zi ma mae be, 28 asa ma daunaɔ vi gbɛɔn sɔo. Aa ge ledaima, ke aasu mo gu wawadee beeuo. 29 ɔ Ablahaɔ me: Aa Mozi ni anabio la vi, aa ni yama. 30 ɔ ɔdepi me: Aawo, Ba Ablahaɔ! To gbɛe bo gau a ge ni kii, ɔ aa nɔselile. 31 ɔ Ablahaɔ o: To aai Mozi ni anabio yamao, baa to gbɛe bo gau, aa sio.

17

Luanaaika

(Mat 18.6-7, 21-22)

1 Yesu o a iwaɔne: Sema ya pɔ i to gbɛɔ fu aɔ ku, ama waiyoo gbɛ pɔ a bo aa kii. 2 To wa wisilɔgbɛ gbɛne de a nɔe me wa aa zu isiu, bee maa ni adeo de ke aa to nee beeɔ do fula. 3 Aɔ ku ni laaio. To n gbɛdo duunakɛ, ge ni aa le. To a nɔselile, suuukeaɔnɔ. 4 To a duunakɛne ɔɔ do gen sopla me a ea one gen sopla a nɔselile, suuukeaɔnɔ. 5 Dii zinɔ o: Wa luanaaika kafiwe. 6 Dii me: To a luanaaika ka efo wɛnawa, a o lasinlie bee azia bile ge pi isia guu, a a yamae.

7 To a gbɛe zɔ vi, ale sewaɛ ge ale saɔ daɛ, to a su ni buao, aa dii a oɛ aa mo poble ɔɔ ya? 8 Aawo, a oɛ aa blekeɛ, aa ula lile, i moɛ ni pobleo ni imiao, aapi i gbasa poble, i imi. 9 Wi zɔ saaukpa ke a ya pɔ wa daɛ ke ya ya? 10 Api sɔ maɛ, to a ya pɔ Lua daɛ ke pii, a me: Zɔɔn wa u, wa kea wa ke.

Kusude gbɛɔn kwio gbɔgbɔa

11 Yesu gea Yelusaleu a be Samali buɔsu zɔleu ni Galileo. 12 Ke ale ge weleu, ɔ ge kusude gbɛɔn kwio kpaaɔaɔnɔ. Aa ze kaɔa, 13 aa lezuazi aa me: Mae Yesu, wa wɛnagwa. 14 Ke a e maɔ, ɔ a one: A ge azia ɔɔ sa'onaɔne.* Ke aale ge, ɔ aa gbɔgbɔa. 15 Ke an gbɛdo e a gbɔgbɔa, ɔ a ea su, ale Lua saaukpa ni bo gbɔaɔ. 16 A wule a gbɛɛu Yesu ae, a fɔkpawa. Gbɛ bee Samali gbɛɛ. 17 ɔ Yesu me: Gbɛɔn kwio me gbɔgbɔo lo? Gbɛɔn keokwio ku ma ni? 18 An gbɛe i ea mo Lua saaukpaio, sema ziloɛ beea? 19 ɔ Yesu o: Fele ta, ma nai pɔ ni ke me n gbɔgbɔa.

Gbenazin Ne mo

(Mat 24.23-41)

20 Falisio Yesu li kpala pɔ a bo Lua kii moɔɔi, ɔ a wema a me: Kpala pɔ bo Lua kii li mo wa e ni weo no. 21 Wa o gwa ke ge gwa keeo. Kpalapi ku a guue.

22 ɔ a o iwaɔne: A ɔɔ le mo ke a Gbenazin Ne moɔɔi ea nide, a eo. 23 Wa oɛ a ku le ge a ku la, ama asu geɔ, asu tɛnzio. 24 La loupila i gupu luabe lela ni a leleo, ma aɔ de Gbenazin Ne moɔɔi. 25 Sema aa taasike gla maamaa. Gbɔgbɛɔ giazi. 26 La a ke Nɔee ɔɔ,† ma a ke Gbenazin Ne moɔɔi bo. 27 Wale poble,

* 17:14 Lev 14.1-3 † 17:26 Daa 6.5

wàle imi, wàle nɔse, wàle zàke e gɔɔ pɔ Nɔee gè gó'ilená guu, ɔ́ í dà dúníaa, gbéɔ gága pii.† 28 Maae lo Lotu gɔɔ, wàle pɔble, wàle imi, wàle pɔ lú, wàle pɔ yia, wàle pɔtɔ, wàle kpɛdɔ. 29 Gɔɔ pɔ Lotu bɔ Sɔdɔú, té n íatɛgbɔɔ bɔ luabe à kwè, ɔ́ gbéɔ gága pii.‡ 30 Beewa aɔ de gɔɔ pɔ Gbɛnazɔn Né bɔ gupuaú.

31 Gɔɔ bee gbé pɔ kú kpé musu su pila kpé guu a pɔɔ séleio. Maae lo gbé pɔ kpé bua su ea beo. 32 A to Lotu na yá dɔágu. * 33 Gbé pɔ ye à a wɛni kúa, wɛnipi a vúaawà. Gbé pɔ gí a wɛnii sɔ, ade mé aɔ ku.† 34 Málé oé, gwá bee gbɛɔn plaɔ aɔ wúlea gudoú, Lua a gbɛdo sé, i gbɛdo to we. 35 Nɔe gbɛɔn plaɔ aɔ pɔ lɔ gudoú, Lua a gbɛdo sé, i gbɛdo to we. 36 Gɔe gbɛɔn plaɔ aɔ ku bua, Lua a gbɛdo sé,† i gbɛdo to we. 37 ɔ́ aa àà là aa mè: Dii, mákíí ní? A wɛmá à mè: Gu pɔ gɛ kuu, we yáamusuɔ káaau.

18

Wabikɛa

1 Yesu yálɛɛúnɛ kɛ aɔ Lua wabikɛ kɔsɔkɔsɔ, aasu kpasao yáí. 2 A mè: Yákpalekenae mé kú wéleu, a Lua vía vío, mé ìli gbɛe yádao. 3 Gyaae ku wélepi guu, lo mo aà kíi mɔmɔɔ í mɛ: Zemanɔ ma ibɛe yá musu. 4 I weio e gɔɔpla. Bee kpɛ a ò azlawa: Baa tó má Lua vía vío, mé mili gbɛe yádao, 5 lá gyaapi lé ma súu zɔ, má zɛaànoe. Tó mi ke máao, aà zɛamala láasaie a ma deɛ.

6 ɔ́ Dii mè: A yákpaleken vai yá'oa ma. 7 Lua a zɛ ní a gbé pɔ aale wiilewa fáane ní gwáasinaoɔ lé? A zígbiakɛ ní dɔaríleo yá? 8 Málé oé, a zɛrínɔ kpakpae. N beeo tó Gbɛnazɔn Né mɔ, a a náaikena e dúníaua?

9 ɔ́ à àa yáe bee lɛɛú gbé pɔ aale nízia dile gbɛmaa ú mé aaɔ saka gbé kínioguoɛ à mè: 10 Gbɛɔn plaɔ mé gè wabikɛi Lua ua, gbɛdoá Falisie, gbɛdo sɔ ɔsinae. 11 Falisipi zɛa, àle wabikɛ. A ò a sɔ guu à mè: Lua, ma n sáaukɛ kɛ má de lán dāwao, diidiinde, náaisaide, gbásikenaɔ ge ɔsinae bee. 12 Mib lɛye gɔɔ plapla ášɔa ní ášɔaoe. Pɔ pɔ má è pii mi a kwide bɔne. 13 ɔsinapi sɔ a zɛ káaa, i fɔ wɛsɛ musu gwá seo. Alɛ azla gbɛgbɛ à mè: Lua, sùuukemanɔ, duunkenan ma ú. 14 Málé oé, gɛɛpi tà a be Lua siaaàno guu, i ke Falisipi no. Asa gbé pɔ í azla káfi Lua a aà busae, mé gbé pɔ í azla busa Lua a aà káfi.*

Bdaadaa néngu

(Mat 19.13-15, Maa 10.13-16)

15 Wà mòè ní ní nɛfɛnenaɔ aà ɔnamá. Ké aà íwao è, ɔ́ aa gínɛ. 16 ɔ́ Yesu néɔ sisi à mè: A to néɔ mo ma kíi, ásu kpánéɔ, asa kpala pɔ bɔ Lua kíi de gbé bee taoɔ pɔ úe. 17 Slana málé oé, gbé pɔ í kpala pɔ bɔ Lua kíi yá sí lán néwao, a gɛuo.

ɔde

(Mat 19.16-30, Maa 10.17-31)

18 Yudaɔ kíabuie mò Yesu là à mè: Metulu maa, kpelewa má ke mà àizána ei? 19 Yesu òè: Akɛa n mè má maai? Gbɛe maaɔ, sé Lua ado. 20 N yá pɔ Lua dileɔ dɔ: Nsuli wúle ní gbɛpále nɔo. Nsuli gbɛdeɔ. Nsuli kpáí'oo. Nsuli yáɔ n gbɛdeewao. Nili n de ní n dao kpela.† 21 ɔ́ a òè: Zaa ma ke èwaaɔ ú, má yá beɔ kúa piiɛ. 22 Ké Yesu bee má, a òè: Yá gɔne mɛndo. Pɔ pɔ ní ví yía pii, ní a ɔa biile taasidoɛne, níyɔ àizɛe ví luabe. Bee gbɛa ní mo temazi. 23 Ké à yápi ní,

† 17:27 Daa 7.6-24 § 17:29 Daa 19.24-25 * 17:32 Daa 19.26 † 17:33 Luk 9.24 ‡ 17:36 Mat 24.31, 1Tes 4.17 * 18:14 Luk 14.11 † 18:20 Baa 20.12-16

aà pò siakù, asa ɔde sà gbāngbooe. ²⁴ Ké Yesu è aà pò siakù, à mè: Gēa kpala pò bò Lua kí guu zì'ù gbé pò aa àizεε v̄lɔnε. ²⁵ Yiongo gēa abaawεu àa de ɔde gēa kpala pò bò Lua kí guula. ²⁶ Gbé pò aa yápi màò mè: Dème a àizāna e loi? ²⁷ Yesu wemá à mè: Yá pò gbēnazinao fùà ke, Lua í f̄s.

²⁸ Ǿ Pιεε mè: Wa wá póp̄pii tò weε, ̄ wá ténzi fá. ²⁹ Ǿ Yesu òné: Slana mále oé, gbé pò a bε tò ge a na ge a v̄lɔ ní a dàunao ge a de ní a dao ge a néo kpala pò bò Lua kí yáí ³⁰ a εa bee taa e de beea maamaa dúniaε bee guu, mé a àizāna e dúnia pò lé mó guu.

V̄a baakεna gbágbáa
(Mat 20.29-34, Maa 10.46-52)

³¹ Yesu a gbēɔn kuεplao káaaazi, ̄ a òné: Wáε gé Yelusaleũe. Weki Gbēnazin Né yá pò ānabio kē Lua yáú a pau pii sa. ³² Wa aà kpa buipaleɔwa, aai aà ke pɔɔpɔɔ, aai aà s̄s̄s̄, aai lé'ikakawá, ³³ aai aà gbē ní flaalao, aai aà de, a gɔɔ āaɔde z̄í i εa vu. ³⁴ Ama aà íwapio a kee gbáεo, asa yápi mi ulεanéε, aa d̄s̄ yá pò àle oo.

³⁵ Ké Yesu kà kái ní Yelikoo, v̄laε z̄lεa zé lé, àle baake. ³⁶ Ké a mà bíla lé gē, ̄ a ní lá bómε kèi. ³⁷ Ǿ wa òè, Yesu Nazaleti mé lé gē we. ³⁸ Ǿ à lezù à mè: Yesu, Davidi Bui, ma wēnagwa. ³⁹ Gbé pò d̄oaaa ḡl̄ε aa mè aà n̄ile, ̄ aà wiilea gbāakù, àle me: Davidi Bui, ma wēnagwa. ⁴⁰ Yesu zè à mè wá m̄oaān̄o. Ké à mò, ̄ Yesu aà là à mè: ⁴¹ Bó ní ye mà kenéi? A wèwà à mè: Dii, má ye màò gu'εε. ⁴² Ǿ Yesu òè: Gu e. Ma náai pò ní kè mé tò n gbāgbá. ⁴³ Wegɔɔ à gu'è, ̄ à bò t̄εaazi, àle Lua sáaukpa. Ké gbēpii è màa, aa Lua sáaukpa.

19

Zase

¹ Ǿ Yesu gè Yeliko, àle pāa. ² Gbēε ku we aà tón Zase. Ǿsinao gbēz̄ɔɔε, mé ɔdeε. ³ Ale weεle à gbé pò de Yesu ū e, āma i f̄s̄ aà èo dasi yáí, asa gbé gesenae. ⁴ Ǿ à b̄aalè d̄baa à gē d̄ede s̄lmfowwa ké à Yesu e, asa a gē weε. ⁵ Ké Yesu kà wek̄i, ̄ à wesè musu a òè: Zase, pila kpakpa. A kù mà i n bε gbāε. ⁶ Ǿ Zase pila kpakpa, à aà d̄ile ní p̄nao. ⁷ Ké wa è màa, gbēpii lé yákút̄eka aa mè: A gē pilai duunkεna be. ⁸ Ǿ Zase f̄l̄ε zè a ò Diie: Dii, má a àizεε guo kpa taasideɔwae. Tó ma gbēε taiinkè s̄s̄, má εa mà a gēε kpawá leε s̄iis̄. ⁹ Ǿ Yesu òè: Lua uaεbeedeɔ m̄isi gbā. Asa gbēε beea Ablahaũ buie b. ¹⁰ Gbēnazin Né mò gbé pò s̄as̄a weεlei à aà suabae.

Ǿdakea z̄lkenaōne
(Mat 25.14-30)

¹¹ Gɔɔ pò w̄ale aà yápi ma, ̄ à èa yák̄āf̄n̄é b. Lá à k̄aikù ní Yelusaleũo, w̄ale e kpala pò bò Lua kíi a b̄o gupauu ḡɔɔε, ̄ à ȳal̄εũn̄é ¹² à mè: Kíε buie mé lé gé kpalablei b̄usu z̄az̄au, i εa su. ¹³ Ǿ à a z̄lkenao s̄isi gbēɔn kwi, à ānusu ɔwaté kp̄a ní baadewa m̄n bas̄obas̄o, a òné: Aɔ laatao e màò su. ¹⁴ Aà b̄usudeɔ s̄s̄ aa z̄aāguε, ̄ aa z̄inao z̄l̄ aà kpε aa mè: Wá we gbēpi kiblewáo. ¹⁵ Aà sua ní kpalableao gbεa lé, à mè wá z̄lkena pò a ̄sa kp̄am̄ápi s̄is̄ε, ké à e d̄s̄ lá pò aa ài'è. ¹⁶ Gbé s̄éia mò à mè: Dii, n ̄api àik̄em̄εε leε kwi. ¹⁷ Ǿ a òè: Nása, z̄lken maa. Lá n ke náai v̄l̄ ní a ȳɔɔnao, n̄ȳɔɔ iko v̄l̄ w̄éle m̄n kw̄iɔwae. ¹⁸ Gbēɔn plaade mò à mè: Dii, n ̄api ne'í leε s̄o. ¹⁹ Ǿ a òè: Mpi s̄s̄ n̄ȳɔɔ iko v̄l̄ w̄éle m̄n s̄ɔɔwa. ²⁰ Ǿ

gbēpāle m̀ò à mè: Dii, n ʒan ke. Má ùle kooa zwànkasau. ²¹ Má n v̄la v̄l, asa gbé zl'ùn n ù. Ni p̀ò p̀ò ni dilèo sé, ni p̀ò p̀ò ni t̄so keke. ²² Ǿ a òè: Ziken v̄ai, n lé mé n kalikè. N d̄s ké gbé zl'ùn ma ù, mi p̀ò p̀ò mi dilèo sé, mi p̀ò p̀ò mi t̄so keke. ²³ Ké n̄ d̄s m̄aa, b̄óȳai ni dakeoné, t̄o ma su, m̄a a p̀ò sí n̄ a íoo ni? ²⁴ Ǿ a ò gbé p̀ò kú weone: A ánu su ɔwatē bas̄opi siw̄a, í kpá gbé p̀ò ài'è lèe kwiwa. ²⁵ Ǿ wa òè: Dii, a ài lèe kwi k̄ua k̄ò. ²⁶ Ǿ a wemá à mè: M̄ale oé, Lua a p̀ò káfl gbé p̀ò p̀ò v̄le. Gbé p̀ò v̄lo s̄s, baa p̀ò p̀ò a v̄l, Lua a siw̄a.* ²⁷ Ma ibee p̀ò aa ye m̄a kiblem̄ao s̄s, à m̄ón̄n̄ la, í n̄ d̄ede ma ae.

Gbaakpaa Yesuzi Yelusaleu

(Mat 21.1-17, Maa 11.1-19, Zaa 12.12-19)

²⁸ Ké Yesu yá bee ò a làa, ʒ à dàzeu, àle gé Yelusaleu. ²⁹ Ké à k̄aik̄ù n̄ Befazeo n̄ Betanio, s̄l̄s̄l̄ p̀ò w̄i me Kùkpe s̄l̄s̄l̄p̄oleu, ʒ à a iwa gb̄eɔn plaɔ z̄l̄ ³⁰ à mè: A gé w̄éle p̀ò k̄ále w̄a ae kee guu. Tó a ka we, á z̄aa'ln̄ né b̄ob̄o e d̄aa, gb̄eɔ i dikpe ȳaa. A polo m̄ò. ³¹ Tó gb̄eɔ á lá, déme ò à poloi, í me Dii mé ye a m̄oai. ³² Ǿ z̄inaɔ gè aa è lá a ònéwa. ³³ Ké aale z̄aa'ln̄api polo, ʒ a diio n̄ lá aa mè: Déme ò à z̄aa'ln̄api poloi? ³⁴ Aa mè: Dii mé ye a m̄oai. ³⁵ Ǿ aa geòè. Aa n̄ p̄okasaɔ kp̄ale z̄aa'ln̄apiwa, ʒ aa Yesu dikpe. ³⁶ Ké àle táa'o, gb̄éɔ lé n̄ p̄okasaɔ kp̄ale zé guu.

³⁷ Ké à k̄aik̄ù n̄ gu p̀ò z̄épi pilau Kùkpe s̄l̄s̄l̄wao, ʒ p̄ona guu dasi p̀ò teaaz̄io n̄a Lua táasileawa n̄ lo gb̄aaɔ, dabudabu p̀ò aa èò yá musu pii ³⁸ aa mè:

Báaaden K̄ia p̀ò lé m̄ó n̄ Dii t̄so ù.†

Aafia ku luabe! W̄a Musude t̄ob̄o!

³⁹ Falisi p̀ò aa ku z̄a guueɔ òè: Metulu, gi n̄ iwaone. ⁴⁰ Ǿ a wemá à mè: M̄ale oé, tó aa n̄le, gb̄eɔ mé aa wiipi lé.

⁴¹ Ké à s̄s̄ Yelusaleūzi, a gw̄a, ʒ à ɔb̄l̄è ⁴² à mè: Tó n̄ yá p̀ò a m̄one n̄ aafiaɔ d̄s̄ gb̄a ȳaa lé, kai! Tia kéwa s̄s̄ a uleanee. ⁴³ A ḡoo a m̄o ké n̄ ibeeɔ gb̄a les̄lo da lianzi, aai n̄ k̄aka, ⁴⁴ aai n̄ dúuz̄s̄, aai n̄ gb̄éɔ w̄iwi. Baa gb̄ee aa to dinek̄s̄ao, ké ni ḡoo p̀ò Lua lez̄unzi d̄s̄o ȳái.

⁴⁵ Ké Yesu ḡè Lua ua, ʒ à n̄a p̄oyianaɔ yaawa. ⁴⁶ A òné: A k̄ēa Lua taalau à mè: Ma kp̄é aɔ de lousisikpe ùe.‡ Ap̄io s̄s̄ á k̄è gb̄eɔblenaɔ t̄oo ù.§

⁴⁷ Lá gu lé d̄o Yesu lo ȳadané Lua ua. Ǿ sa'onkiaɔ n̄ Mozi ikoyadanedeɔ lé aa we s̄anu n̄ gb̄ēz̄oo, ⁴⁸ ama aai lá wa ke zé eo, asa gb̄épii lé lua aa ȳaie.

20

Yesu laa a ikoi

(Mat 21.23-27, Maa 11.27-33)

¹ Zlewa Yesu lé ȳada gb̄eɔne Lua ua, àle baonakpané, ʒ sa'onkiaɔ n̄ Mozi ikoyadanedeɔ n̄ gb̄ēz̄oo s̄s̄aazi ² aa òè: Iko p̀ò n̄le ȳápiɔ keɔ ow̄ee. Déme n̄ gba ikopii? ³ Ǿ a wemá à mè: Mapi s̄s̄ má yá m̄endo gb̄eawá. A omee, ⁴ Zaa gbé da'ilekea b̄ò Lua k̄fi yá ge gb̄enaz̄ina k̄fi? ⁵ Ǿ aa lekpaal aa mè: Tó wa mè Lua k̄fi, a wá la b̄óȳai wi aà yá sio ni? ⁶ Tó wa mè gb̄enaz̄ina k̄fi s̄s̄, gb̄épii a wá pápa n̄ gb̄eo wá wá dee, asa aa z̄è n̄ Zaa ánabikeoe. ⁷ Ǿ aa mè: Wá d̄s̄ má à b̄òuo. ⁸ Ǿ Yesu òné: Má iko p̀ò m̄ale ȳápiɔ keɔ oé s̄s̄o.

V̄ebu z̄lkenaɔ

(Mat 21.33-46, Maa 12.1-12)

* 19:26 Luk 8.18 † 19:38 Sou 118.26 ‡ 19:46 Isa 56.7 § 19:46 Zel 7.11

9 Ɔ Yesu èa yālèèùnè lɔ à mè: Gbèe mé vèebu vɪ,* 5 a nà zikenaɔne ní ɔzɪ, à gè wéleu à gɔɔplakè we. 10 Ké vèekɔzɔzɔgɔ kà, à a íwae zì zikenapiɔwa aa a asea kpawa, 5 aa íwapi gbè aa aà gbàe ɔgii. 11 A èa íwa pále zì lɔ, 5 zikenapiɔ aà gbè, aa widàwà aa aà gbàe ɔgii. 12 Ɔ à èa gbèɔn àaɔde zì lɔ, 5 aa aà kè'la aa aà yà. 13 Ɔ vèebudepi mè: Má kea sa ni? Má a nè mènɔna zímáe. Aa gí aà yádaia? 14 Ké zikenapiɔ aà è, aa òkɔe aa mè: Túbiblenan kee, wà aà de, bú í gɔwèe. 15 Ɔ aa bɔaàno kaa kpe aa aà dè.

Kpelewa budepi a séríno sai? 16 A mo zikenapiɔ dede, i bú si kpa gbèpáleɔwae. Ké gbéɔ yápi mà aa mè: Lua wá bo. 17 Ɔ Yesu wepárla à mè: Yá pɔ kèa Luayátaalae bee de kpelewa ni?

Gbe pɔ èbonaɔ pákpai mé gɔ gbèɔ mide ú.†

18 Gbé pɔ lèle gbèpiwa a wíwíe.

Tó gbèpi sí gbéwa sɔ, a ade úboe.

Yesu lousisin gbèzɔɔ fua

(Mat 22.15-23.36, Maa 12.13-40, Luk 11.37-54)

19 Moizi ikoyádanedeo ní sa'onkiaɔ dɔ ké ní yáí Yesu yápi lèèúí, 5 aale zeweele wà aà kú gɔɔ, àma aa vílakè dasiè. 20 Aale aà kpakpa, 5 aa zámade pɔ aale níza díle gbèmaa ú zìwà, ké aa aà kú aà yá'oa guu, aai aà kpá ní bùsu gbáadewa aà iko ɔbo. 21 Ɔ zámadepiɔ aà là aa mè: Metulu, wá dɔ ké ní yá'ò n yádané a zéwae, i ke gbènazina wé yáí no. Ni Lua zé ɔbo né ní sílanao. 22 A kú wà falubo Sezaae yá ge wásu bo? 23 Yesu ní ɔno dɔmá, 5 a òné: 24 A 5a do dɔ mà gwa. Dé mi ní aà tɔo mé kuwà lai? Aa mè: Sezaa pɔe. 25 Ɔ a òné: Tɔɔ, à Sezaa dee pɔ kpawà, í Lua pɔ kpá Luawa. 26 Ɔ aa fua aa aà kú a yá'oa guu gbéɔ wáa. Aa yáwea bò ní sae, 5 aa ní lé kpáaú.

27 Ɔ Saduse pɔ aai gɔo vua eboeɔ mɔ Yesu kfi, aa aà là aa mè: 28 Metulu, Moizi dílewèe yoo: Tó gbé vli gá à a na tò nésai, aà dáuna nɔpi se à a vli gèe keɔ.‡ 29 Maa vli ní dáunaɔ ku gbèɔn soplá. Woo nɔsè, 5 à gá à aà tò nésai. 30 Ɔ Se gyaapi da'uakè. 31 Se gbèa Bío kè lɔ. Aa kè màa ní gbèɔn soplá nípii, aa gága aa nɔpi tò nésai. 32 An gbèa nɔpi gá. 33 Gɔo vugɔɔzɪ an déme aɔ nɔpi vli? Asa an gbèɔn soplá nípii aa aà dɔ no úe. 34 Yesu òné: Dúniae bee gbéɔ aai nɔse aai zàke, 35 àma gbé pɔ Lua díle aa kà aa bo gau aa dúnia dafu leɔ aa nɔse weo, aa zàke weo. 36 Aaɔ de lán malaikaɔwae, aa ga bo. Aaɔ de Lua néú úe, gáboú ú. 37 Baa Moizi lá guu, à gɔo vua yá piliwané. Gu pɔ à kàele yá'òu, à mè Dii mé Ablahaú ní Izaakio ní Yakɔbuo Lua ú.§ 38 Diiá gɔo Lua no, sema gbé bée pɔ. Gbépii bée Luae. 39 Ɔ Moizi ikoyádanedeo fíle yá'ò aa mè: Metulu, n yámaa ò. 40 Ɔ aai we yáe làwà bo.

41 Yesu ní lá à mè: Kpelewa wí o Mesiiá Davidi Buiéi? 42 Asa Davidi ò Sou lá guu à mè:

Dii ò ma Diiè aà zɔle a ɔplaii

43 e àò aà ibeɔ keè gbadiɔ ú.*

44 Lá Davidi aà sisi Dii, kpelewa a de aà bui ú bi?

45 Ké gbépii lé aà yáma, 5 a ò a íwaɔne: 46 A laaika Moizi ikoyádanedeozi. Aaɔ ye bebea ní ulada daaoi, wàò fɔkpakpamá gáae. Aaɔ wele zɔle lousisikpe

* 20:9 Isa 5.1 † 20:17 Sou 118.22 ‡ 20:28 Iko 25.5 § 20:37 Baa 3.6 * 20:43 Sou 110.1

gumaaɔu ní bleble z̄lekli maaɔ. ⁴⁷ Aaí wabi gb̄aa ke gb̄enaz̄inaɔ wé yáí, ̄ aai gyaaɔ kpé siomá. An íadama pás̄l aɔ deńla.

21

Gyaa taaside gbadaa

(Mat 12.41-44)

¹ Ké Yesu wez̄u a ae, ̄ a è ɔdeɔ lé ní gb̄aɔ ka ɔsikpagolo guu. ² ɔ à gyaa taaside búubuue è we, à t̄anga dau mèn pla. ³ ɔ à mè: Siana mále oé, gyaa taasidepi ̄a dau de gb̄épiia. ⁴ Asa ɔ dia ̄ a da d̄a k̄au nípii. Nɔɔpi s̄s, aà taasideke guu p̄ɔ p̄ a ví à p̄bleò ̄ a dau we pii.

Yelusaleũ dúuz̄a ní dúnialaagɔ seela

(Mat 24.1-22, Maa 13.1-20)

⁵ Gb̄eɔ lé Lua ua yá'ò, aa mè wà a kpéɔ kèke maa ní gbè kefenaa ní p̄ɔ p̄ wà Lua gb̄aɔ, ̄ Yesu mè: ⁶ Gɔɔe a m̄s, p̄ɔ p̄ á è keeɔ, baa gb̄ee a ḡs dik̄s̄aɔ, wa ní dúuz̄e. ⁷ ɔ aa aà là aa mè: Metulu, bee a ke b̄ɔe ni? B̄óme aɔ de a keɔɔ seela ùi? ⁸ ɔ à mè: A laaika, ásu to wà á s̄ás̄aɔ, asa wa m̄s ní ma t̄óo dasi, aa me wa mé wa de aà ù, ge a ḡɔɔ k̄a. Asu t̄éńzio. ⁹ Tó a z̄i bao má, ge á mà wà f̄ele ní k̄s̄o, ásu to iw̄aa ká á p̄ɔaɔ. Sema yápi ke k̄aa, dúnia láaan we ḡiao. ¹⁰ ɔ a òné: Bui ní buio aa f̄ele ní k̄s̄o, màae l̄o búsu ní búsu. ¹¹ T̄ɔl̄el̄ualuaa pás̄l aɔ ku. Nɔana ní gagȳaɔ ka gu ní guo. Asi b̄eè vía yáɔ aɔ ku luawa.

¹² E yápi à m̄s, wa á kú, wi íadawá, wi á kpá lousisikpedeɔwa, wi á ká kpéu, wi géán̄o k̄iaɔ ní búsu gb̄aaɔe aɔ ma yáí. ¹³ Bee a á gba zé à de ma seeladeɔ ù. ¹⁴ A z̄eò á s̄s guu ásu láasooke lá á owao, ¹⁵ asa máme má sóso káé á léu, mí á gba ̄nɔ, ké á ibeɔe a f̄s̄ gii ge a a z̄ásiwáɔ.* ¹⁶ Baa á de ní á dao ní á víl̄o ní á d̄aunaɔ ní á daeɔ ní á gb̄enaɔ aa á kpámáe, wi á gb̄eɔ de. ¹⁷ Gb̄épii a zaágu ma yáí, ¹⁸ ama baa á mik̄a m̄endo a v̄uaaɔ. ¹⁹ A menaf̄sa guu ̄ a àiz̄ana e.

²⁰ Tó á è z̄iḡɔ lía Yelusaleũzi, à ɔ d̄s̄ ké a dúuz̄a z̄aɔ. ²¹ Z̄ilbeezi Yude búsuɔe b̄aale mipe s̄l̄s̄l̄wa, gb̄é p̄ kú Yelusaleũ f̄aa. Z̄s̄ewiadeɔ su ḡeɔ. ²² Asa ḡɔɔpiá t̄s̄imaḡɔe, ké yá p̄ k̄e Luayátaalau e pa pii yáí.† ²³ Waiyoo n̄s̄indeeɔ ní neadeɔ z̄ilbeezi, asa búsupi taasi aɔ z̄ɔ, Lua a p̄k̄umab̄ɔɔ gb̄épiɔwae. ²⁴ Wa ní gb̄eɔ dede ní f̄endaɔ, wa ní gb̄eɔ kú taò búsu pii guu z̄iz̄ɔ ù, buipálee i ̄z̄z̄ Yelusaleũwa e an ḡɔɔ pa.

Gb̄enaz̄ín Né m̄a

(Mat 24.29-35, Maa 13.24-31)

²⁵ Seelaɔ aɔ ku íat̄é ní m̄ovuaɔ ní saanaɔwa,‡ bui pii iɔ ku p̄sia guu dúniau. Aa ḡs bíli guu ísia k̄s̄fi ní a b̄aaleaɔ yáí. ²⁶ Weɔa yá p̄ lé m̄s dúniaiwai guu, vía a gb̄é k̄ás̄ánke, asa p̄ɔ p̄ kú luawaɔ z̄á ní pék̄iwaɔ, ²⁷ wi Gb̄enaz̄ín Né m̄a e luabepuanau ní gb̄aa z̄ɔɔ gawideo.§ ²⁸ Tó yá bee kea dàale, à f̄ele ze, í á mi se musu, asa á suabaḡɔɔ mé k̄aik̄ù.

²⁹ Yesu yál̄euné à mè: A kaad̄enli gwa ní lí k̄in̄io. ³⁰ Tó á è aa b̄ɔb̄ò, ̄ í d̄s̄ áziawa ké quant̄ena k̄aik̄ù. ³¹ Beewae s̄s, tó á è yá bee lé ke, à ɔ d̄s̄ ké k̄ia p̄ Lua kpá k̄aik̄ù. ³² Siana mále oé, ḡɔɔbeedeɔ ḡele yápiɔ pii kesai. ³³ Luabe ní t̄ɔleɔ a ḡele, ama ma yáɔ ḡélea vío.

* 21:15 Luk 12.11-12 † 21:22 Oze 9.7 ‡ 21:25 Isa 13.10, Yoe 3.4 § 21:27 Dan 7.13

³⁴ A laaika. Asu to asiake ní wēdekeo ní wēnikāakeao á laai síwáo, ké aà mógoo su á kú kándo lán baiwao yái. ³⁵ Asa a kúle gbé pó kú dúnia guuwa píie mío. ³⁶ A itēke, ío wabike gōpii, ké à gbāa ví á e pili yá pó lé mówa píi, í bō zε Gbēnazín Né aε.

³⁷ Lá gu lé dō Yesu ío yādané Lua ua. * Tó oosi kè, í bō ge í Kùkpe sísipōleu. ³⁸ Kōkōo 5 gbēpii í fele gé aà yāmai Lua ua.

22

Lekpaata Yesuzi

(Mat 26.1-16, Maa 14.1-11, Zaa 11.45-53)

¹ Káaso dikpe pó wí me Gēamusu* kà kai. ² Sa'onkiaó ní Mōizi ikoyādanedeo lé wēle lá aa ke aa Yesu bōlia asii guu, asa aale víake gbéonεε. ³ Ǿ Setáu dī Yudasi pó wí me Isalisti miwa. Yesu íwa gbéon kueplaó doe. ⁴ Ǿ Yudasipi gè lekpaal ní sa'onkiaó ní Lua ua dšanaó gbēzōo, lá á ke à Yesu kpámá. ⁵ An pō kēna, 5 aa ledoukè wà 5a kpawà. ⁶ A zèò, 5 àle zεwεεle à Yesu kpámá gbéó sae.

Gēamusu bleblea

(Mat 26.17-30, Maa 14.12-26, Zaa 13.21-30, 1Kln 11.23-25)

⁷ Káaso dikpego kà, gōo pó wí Gēamusu sà kōlokpa. ⁸ Ǿ Yesu Píεε ní Zāao gbàε à mè: A gé Gēamusu ble sōukeiwēε. ⁹ Ǿ aa aà lá aa mè: N ye wà ke má ní? ¹⁰ Ǿ a wémá à mè: Tó a gē wéledau, á kpaau ní gšeo í sea lo guu. Aó teaazi e ua pó a gēu, ¹¹ í o uabelee, Metulu lé gu pó a Gēamusu ble bleu ní a íwaó gbεa. ¹² A kpēdiakōa kpea zōo pó wa kēke ɔlé, í pōblea yá kēke we. ¹³ Ké aa gè, aa è lá Yesu ónēwa, 5 aa Gēamusu ble sōukè we.

¹⁴ Ké a gōo kà, Yesu mō zšle we ní a zinaó sánu. ¹⁵ Ǿ a oné: Gēamusu bleε bee bleaño ní ma de maamao e mào gé taasikei, ¹⁶ asa mále oé, má ble bo e kpala pó bō Lua kí ge bōò gupuu, dikpe síana í mó. ¹⁷ Ké à imibo sè, à sáaukpà, 5 à mè: A si dōdōkōε, ¹⁸ asa mále oé, za tia má vēεbe'i mi bo e kpala pó bō Lua kí ge bōò gupuu. ¹⁹ Ké à kàa sè, 5 à sáaukpà a ε kpámá à mè: Ké beeá ma me pó mále kpá á yáie. Alio bee ke ma yá dōaágu yái. ²⁰ Ké aa pōblè aa láa, à imibōpi sè maa b à mè: Iε beeá ma au pó lé bōléε. Lua bàa kua ní gbéó tia auc.† ²¹ Ma ɔ ku ta dou ní ma bōnkpedeoe,‡ ²² asa Gbēnazín Né a kpagui lá Lua díleεwae. Waiyoo gbé pó a aà kpámápi. ²³ Ǿ aa ná kō lalaawa aa mè: Wá déme a yá bee kei?

Yesu ledaa a íwaowa

(Mat 26.31-35, Maa 14.27-31, Zaa 13.36-38)

²⁴ Ǿ lekpaafēle ní guu, ké aa ye dō ní gbé pó deńla.§ ²⁵ Ǿ Yesu oné: Bùsu kíao í ikokemá mé gbāadeo í nízia tōbō, ²⁶ ama ásu ke máao. A kù á gbēzōo aào de gbé pó kēsāaazi úε. A kù á dōaana aào de á zíkεna úε. ²⁷ Bleblena ní blezíkεnao, an déme zōo? Bleblena nolo? Mapi sō má kú á guu lán gbé pó lé zíkεéwa. ²⁸ Gbé pó zēmanō ma taasikea guuɔn á ú. ²⁹ Lá ma Mae ma kpa kpalaú, má á kpá kpalaú maa sō, ³⁰ í bleblemanō ma kpalaú, ío zšlezšleá báawa ào yákpaleke ní Isaili bui kueplaó.

³¹ Simōo, Simōo, ma. Setáu gbèa à á ká íu lá wí pówena ká íu wà gwawa. ³² Ǿ ma wabikēne, ké ma náai pó ní ví su kēsāmao. Tó n εa n sua, n n gbéó gba gbāa.

* 21:37 Luk 19.47

* 22:1 Baa 12.1-11

† 22:20 Zel 31.31-34

‡ 22:21 Sou 41.10

§ 22:24

33 Píeε òè: Dii, má sǐ wà ma dakpεunnɔ, mí gannɔ. 34 Yesu m̀è: Píeε, mále onε, e ko àò gé lezui gbã, n̄yɔ̄ lelekpa ma d̄sai ḡen àās.

35 Ɔ à ní lá à m̀è: Ké ma á zǐ m̄kpe ní babalabɔɔ ní kyaleɔ sai,* p̄e k̀èsawáe? Ɔ aa m̀è: Aawo. 36 Ɔ a òné: Tiasa gbé p̄s m̄kpe v̄l, aà sé. Maaε l̄ó ní babalabɔɔ. Gbé p̄s f̄enda v̄l s̄sɔ, aà a ula yía, i lú. 37 Málε oé, sema yá p̄s k̄ea Luayãtaalau ma musu papa wà m̀è: Wà aà ðile doū ní daakenaɔ.† Asa yá p̄s wa k̀è ma yá musu mé lé papa sa. 38 Aa m̀è: Dii, f̄enda m̄en pla ke. Ɔ a òné: Bee mò.

Yesu k̄ia
(Mat 26.47-56, Maa 14.43-50, Zaa 18.3-11)

39 Yesu b̄ò g̀è Kùkpe s̄is̄lp̄oleu lá l̄i k̄ewa. Aà ìwaɔ teaàzi. 40 Ké à kà gu p̄s àle géu, a òné: A wabike ké ásu fu ȳawao yáí. 41 Ɔ à k̀emá à kà lán gb̄ezu lélea taawa. Ɔ à k̀ule we, àle wabike 42 à m̀è: Baa, tó ní yei, to taasi k̄eonaε bee zākúmanɔ, áma asu k̄e ma p̄eá ùo, sema n p̄s. 43 Ɔ malaika b̄ò luabe à mòwà à aà gbã gbãa. 44 Kua wét̄ea guu àle wabike ní áiao. Ɔ aà isima lé t̄ɔ̄ɔle lán autonawa. 45 Ké à wabikè, à f̄ele g̀è a ìwaɔ k̄ii, à ní lé, aale i'ò ní p̄siao. 46 Ɔ a òné: Ak̄ea ále i'oi? A f̄ele wabike, ké ásu fu ȳawao yáí.

47 Ké àle yá'o, ̄s wà kà dasidasi. Gbé p̄s w̄l m̄ε Yudasi, aà ìwa gb̄eɔn kueplao do mé d̄baaané. Ké à s̄s̄aazi lépeiwa, 48 ̄s Yesu òè: Yudasi, lépeaa guu ̄s n̄yɔ̄ Gb̄enaz̄ln Né kpaomáa? 49 Ké gbé p̄s aa kú ní Yesuoɔ yá p̄s lé m̄s è, aa m̀è: Dii, wà ní gb̄egb̄e ní f̄endaoyà? 50 Ɔ an gb̄edo sa'onkia z̄ikena lè à aà ɔplaa swá gò. 51 Ɔ Yesu m̀è: A bee tó. A ɔkà aà swáwa à aà gb̄àgbã. 52 Ɔ a ò sa'onkia ní Lua ua d̄sanaɔ ní gb̄ez̄ɔɔ p̄s aa mòwaɔne: A m̄ɔa ní f̄endaɔ ní goɔ lán kp̄áiweliwen ma úwaa? 53 Lá gu lé d̄o miɔ kúánɔ Lua ua,‡ mé i ɔk̄aa. Ama ḡɔɔε bee d̄ε á p̄s úε, gusia kibleḡɔɔε.

Píeε lelekpa Yesuzi
(Mat 26.57-58,69-75, Maa 14.53-54,66-72, Zaa 18.12-18,25-27)

54 Ké aa Yesu k̀ù s̄uò, aa g̀eaànɔ sa'onkia be. Píeε be z̄ázã. 55 Ké wà teká ua guo, wà k̄ale ìiai, ̄s Píeε mò s̄òl̄ó ní guu. 56 N̄ɔε z̄ikenaε aà è, ̄s à web̄liwà à m̀è: Gb̄éε bee kuaànɔ s̄s̄ε. 57 Ɔ à lelekpà à m̀è: N̄ɔε, má aà d̄sɔ. 58 Ȳɔɔnnɔ ḡs̄s̄ ̄s gb̄ép̄ale aà è, ̄s à m̀è: Mpi s̄s̄ ní de an gb̄èdo úε. Ɔ Píeε ò ḡɔ̄ep̄ie: Máme. 59 Ké l̄eelu do taa g̀è, gb̄ép̄ale ḡiyèwà à m̀è: S̄lana guu gb̄éε bee kuaànɔε, asa Galile gb̄éε. 60 Ɔ Píeε m̀è: Mí d̄s lá níle oo. Weḡs̄ó ké àle yá'o, ̄s ko lezù. 61 Ké Dii lili w̄ep̄ε Píeεwa, ̄s yá p̄s a ò d̄ò Píeεgu, ké à m̀è e ko àò gé lezui gbã, a lelekpaazi ḡen àās. 62 Ɔ Píeε b̄ò báasi, à ɔ̀l̄ò à k̀è w̄ena.

63 Gbé p̄s aale Yesu d̄s̄aɔ aà k̀è p̄ɔɔp̄ɔɔ aa àà gb̄è. 64 Aa p̄s yèè a wéwa, ̄s aale aà lala aa m̀è: Anabikeke ñ o, déme n lei? 65 D̄s̄εaaànɔ guu aa yá dasi p̄aleɔ òè l̄o.

66 Ké gu d̄ò, Yuda gb̄ez̄ɔɔ k̄s̄ k̄aaa, sa'onkiaɔ ní Moizi ikoyadanedeɔ p̄ii. Ɔ aa Yesu s̄è g̀èò ní yákpalek̄ek̄ii. 67 Ɔ aa àà l̄a aa m̀è: Mes̄iin n ùa? Ow̄εε. A wemá à m̀è: Tó má òé, á sio. 68 Tó ma yáε l̄áwá s̄s̄, á weo. 69 Za tia Gb̄enaz̄ln Né aɔ z̄l̄ea Lua gb̄aade ɔplai. § 70 Ɔ gb̄épii m̀è: Asi Lua Né n ùa? Ɔ a wemá à m̀è: Lá a d̄ò á léuwa, máme má aà ú. 71 Ɔ aa m̀è: Wá bàa ùma ní seeladeo l̄oi? Wá mà aà léu k̀ò.

* 22:35 Luk 9.3 † 22:37 Isa 53.12 ‡ 22:53 Luk 19.47 § 22:69 Sou 110.1

23

*Pilati yákpalekea ní Yesuo**(Mat 27.11-31, Maa 15.1-20, Zaa 18.28-19.16)*

¹ Ǫ aa fèlè nípii, aa gèaàno Pilati ae. ² Aale mó ní aa yáó aa mè: Wa gbéé bee è, àlè gudeke wá búsuue, àlè gíné wá falubò Sezaae, mé à azlía dílè Mesii ù, kía ù. ³ Ǫ Pilati aà là à mè: Yudaò kían n ùa? A wèwà à mè: Ǫme do n léu we. ⁴ Ǫ Pilati ò sa'onkiaò ní dasi pò kú weone: Mi tàae'e gbépiwao. ⁵ Ǫ aa giyèwà aa mè: Iò tékpa gbéògu a yádaané guu Yude búsuu píie. A dàale Galilee, 5 à gè kàio la sa.

⁶ Ké Pilati mà màa, 5 à gbéò là tò Galile gbén aà ù. ⁷ Ké a d̄s à b̄ò Elodi búsuue, mé Elodipi ku Yelusaleù zibeez̄l, 5 à aà gbàewà. ⁸ Ké Elodi Yesu è, 5 aà pò kèna maamaa, asa à aà bao màe, mé a ye wesiaàlè à gègè. Aà wé do Yesu dabudabukea eai. ⁹ A yáò làlawà dasi, 5 Yesu i a kee wewào. ¹⁰ Sa'onkiaò ní M̄ozi ikoyādanedeò zea we, aale mó ní aa yáó p̄asip̄asi. ¹¹ Elodi ní a sosaò sakà Yesugu, aa aà láanikè aa ula t̄ode dàè, 5 à èa aà gbàe Pilatiwa. ¹² Zibeez̄l Elodi ní Pilatio kè na, asa aa ìikūa ní k̄so yāae.

¹³ Pilati sa'onkiaò ní gbàadeò ní gbé k̄niò k̄aa píi, ¹⁴ a òné: A m̄omee ní gbéé beeo a mè gudenaè. Ma aà làla á wáa yá p̄ó á d̄òd̄owàò musu, mi e à tàae k̄ò. ¹⁵ M̄aa Elodi i eo s̄ò, asa à èa aà gbàewáe. A gwa, i yāe ke à kà mà aà deo. ¹⁶⁻¹⁷ Má tò wà aà swágaga, mí aà gbae. ¹⁸ Ǫ aa wiilè nípii s̄anu aa mè: Gb̄épi de! Balaba k̄éw̄e! ¹⁹ Wà Balabapi dàkp̄eu b̄oa gbàadeò kp̄e ní gb̄edeao yáie. ²⁰ Pilati ye Yesu gbae, 5 à gbéò laai s̄isi a k̄ii. ²¹ Ǫ aa èa wiilè aa mè: N aà p̄aliwa! N aà p̄aliwa! ²² A ḡen aaòde Pilati òné: B̄ó dàa a k̄ei? Mi tàae p̄ó kà wà aà de ewào. Má tò wà aà swágaga, mí aà gbae. ²³ Ǫ aa d̄idiwà, aale gb̄eawà ní wii gb̄aaò aà aà p̄aliwa. Ǫ an z̄oakaa tò an yá blè. ²⁴ Ǫ Pilati dílè wà ke lá aa gb̄eawawa. ²⁵ Gb̄é p̄ó wa dàkp̄eu b̄oa gbàadeò kp̄e ní gb̄edeao yáí p̄ó wa gb̄eapi 5 a k̄èné, 5 à Yesu kp̄a gai lá aa yeiwa.

*Yesu gaa**(Mat 27.32-56, Maa 15.21-41, Zaa 19.17-30)*

²⁶ Ké wàlè gèaàno, wà dà Sileni gbé Sim̄oole, àlè su ní buao, 5 wà aà k̄ù wà lip̄aak̄sa diè aàò t̄eò Yesuzi. ²⁷ Bíla b̄ò t̄eaz̄i ní n̄oe p̄ó aale 5òl̄o aale nízia gb̄egb̄eò. ²⁸ Yesu líli aed̄má à mè: Yelusaleù n̄oeò, ásu 5òl̄o ma yáio. A 5òl̄o ázia yáí ní á néo. ²⁹ Asa a ḡoò lé mó ké wa o: Báaadeon̄ f̄i p̄ó aai ne'io mé né i ȳó mimáoò ù. ³⁰ Ḡoòbeezi wa o gbesiòne aa léle simá, wa o s̄is̄iòne aa k̄únla.*

³¹ Asa lá wàlè yáe taa ke ní lí búsuò, lí gii p̄ó aò deai?

³² Wàlè gé ní dàaken plaèò b̄o, ké wà ní deòde ní Yesuo s̄anu. ³³ Ké aa kà gu p̄ó wí m̄e Mit̄oònagu, 5 aa aà p̄aliwa we ní dàakenapio, ado aà oplaai, ado ozezi. ³⁴ Ǫ Yesu mè: Baa, s̄uukuénn̄o, asa aa d̄s lá wàlè keo. Ǫ wà t̄elep̄a wà aà p̄okasaò kpaal̄ok̄e.† ³⁵ Gb̄éò zea we, aale gwa, mé Yuda gbàadeò lé lesuik̄ek̄ewà‡ aa mè: A d̄aò suabà. Tò Mesii p̄ó Lua dílen aà ù, aà azlía suabae! ³⁶ Sosaò lé aa ke p̄ópp̄o b̄o. Ǫ aa s̄òaz̄i aa v̄eè k̄ùma d̄è§ ³⁷ aa mè: Tò Yudaò kían n ù, n̄ nzlía suaba. ³⁸ Seelae naa aà mia à mè:

Yudaò kían ke!

* 23:30 Oze 10.8 † 23:34 Sou 22.19 ‡ 23:35 Sou 22.8 § 23:36 Sou 69.22

³⁹ Daaƙena pɔ looa liwapiɔ do dɔɛnnɔyá'òè à mè: Mesiin n ũo lò? N nzia suaba ní wápiɔ sánu. ⁴⁰ Ǿ aà gbèdo gîè à mè: Nlɛ vɛlɛ Luæ seoa? Yá dou mé zɔlɛwá. ⁴¹ Wápiɔ, à kɔsiwanɔ máaɛ, asa pɔ pɔ wá tɔ mé bɔlɛwɛɛ, áma dee i yáe ƙeo. ⁴² Ǿ à mè: Yesu, tó n mɔ ƙía ũ, to ma yá àɔ dɔngu. ⁴³ Ǿ a wèwà à mè: Sɪana mále onɛ, za gbá nýɔɔ kumanɔ àizána guu.

⁴⁴ Ƙélatɛ kà minanguo, a biia zè, ɔ bùsupi siakù pii e aua gè pilaò. ⁴⁵ Zwāa pɔ daa Lua kpéu* kè a guo. ⁴⁶ Yesu wiilɛ gbáugbāu à mè: Baa, ma a nisina nàne n ɔzɛ. † Ƙé a ò máa, ɔ à tà. ⁴⁷ Ƙé sosaɔ gbɛzɔɔ yá pɔ kèpi è, à Lua sáaukpà à mè: Gbɛpiá gbɛmaae sɪana. ⁴⁸ Bɪla pɔ aa mò wà káaa yápi gwaa yáio, ƙé aa yá pɔ kèò è, aa èa tà, aale nízia gbɛgbɛ. ⁴⁹ Yesu gbɛ dɔaò ní nɔɛ pɔ tɛaazi za Galilɛɔ pii ze káaa, aale yápiɔ gwa. ‡

Yesu vɛlɛ

(Mat 27.57-61, Maa 15.42-47, Zaa 19.38-42)

⁵⁰ Gɔɛɛ ku aà tɔn Yosefu. Yuda gbáadeɔ doe. Gbɛmaae, mé luayāmanaɛ. ⁵¹ Aà lé kú yá pɔ a gbɛɔ zè ní a ƙeaopi guu. Yudaɔ wɛlɛ Alimate gbɛɛ, aà wɛ dɔ kpala pɔ bɔ Lua ƙíi. ⁵² A gè Pilati ƙíi à Yesu ge gbèawá. ⁵³ Ǿ a bùa à bàabaa fɪfiwá à aà dà gbɛ'ɛ pɔ wa sò mia ũ guu. Wi gbɛɛ dau we yáao. ⁵⁴ Gɔɔpiá ássadazɛ, kámabogɔɔ lé ƙá. ⁵⁵ Nɔɛ pɔ aa tɛ Yesuzi za Galilɛɔ tɛ Yosefupi ƙpe, aa mia'epi è ní lá à Yesu ge dilɛuo. ⁵⁶ Ǿ aa tà gè nísi gɪnana ní tulaletio sɔukei. Kámabogɔɔzi aa kámabò lá Lua dilɛwa. §

24

Yesu bɔa gau

(Mat 28.1-10, Maa 16.1-8, Zaa 20.1-10)

¹ Ássanɛnzɪ gufɛnɛ ɔ nɔɛpiɔ èa gè miapi ƙíi ní nísi gɪnana pɔ aa a sɔukèo. ² Aa lé gbɛ goa mia'ɛle. ³ Ƙé aa gè, aai Dii Yesu ge eo. ⁴ Aa ku bíli guu, ɔ gɔɛ gbɛɔn plaɛɔ bɔ mòmá pɔkasa tɛkɛaɔ daa. ⁵ Vɛlɛ ní kú, aa ní mi pɛlɛ, ɔ gɔɛpiɔ ònɛ: Bóyáí ále gbɛ bɛɛ wɛɛlɛ geɔ guui? ⁶ A ku lao, à vù. A to yá pɔ a òɛ gɔɔ pɔ a ku Galilɛ dɔágu ⁷ à mè, sema wà Gbɛnazɪn Né ƙpá duunkɛnaɔwa, aa aà páliwa, a gɔɔ áaɔde zɪ í vu.* ⁸ Ǿ yápi dɔngu. ⁹ Bɔa mia ƙíi aa gè yápi baokpá aà iwa gbɛɔn kuɛdɔɔnɛ ní gbɛ ƙniɔ. ¹⁰ Maliama Madeleni ní Yoanao ní Zaaki da Maliamao ní nɔɛ ƙniɔ pɔ aa kúrɪnɔɔ mé yápi ò zɪnapiɔnɛ. ¹¹ Ǿ nɔɛpiɔ yápi kènɛ lán faai yáwa, aai sio. ¹² Ǿ Pɛɛ fɛlɛ báalè gè miapi ƙíi. Ƙé à wekpálɛ miapiu, i pɔɛ eo, sema bàabaa pɔlɛɔ, ɔ à èa tà, ále láasookɛ yápi aà kù gbāa.

Emausi zéu

(Maa 16.12-13)

¹³ Gɔɔ doupi zɪ Yesu iwa gbɛɔn plaɔ lé gé wɛlɛ pɔ wɪ mé Emausi. N Yelusaleũo à ƙá kiloo kuɛdo taa. ¹⁴ Aale yá pɔ kè pii faai bokɔɛ, ¹⁵ ɔ gɔɔ pɔ aale a faaibo, aale a wáaipa, Yesu ní lé, ɔ aa bɛ zéu sánu. ¹⁶ Pɔɛ kpaanɛ ní aà dɔaɔ. ¹⁷ Ǿ à ní lá à mè: Bɔ yá ále táa'òò ní ƙɔoi? Ǿ aa zè, an oo sisia. ¹⁸ An gbèdo pɔ wɪ mé Keleopa wèwà à mè: Mé i ƙɛ ndo bàasio, gbɛɛ ku Yelusaleũ a gi yá pɔ kè gɔɔplaaɛ dɔio. ¹⁹ Ǿ à ní lá à mè: Yá ƙpelei? Aa wèwà aa mè: Yesu Nazalɛti yáɛ. Anabi zɔɔɛ. Gbɛpii dɔ ƙé aà yáƙɛa ní aà yá'oaɔ bɔ Lua ƙíiɛ. ²⁰ Ǿ sa'onkiaɔ ní wá gbáadeɔ aà ƙpamá, ƙé

* 23:45 Bɔa 26.31-33 † 23:46 Sou 31.6 ‡ 23:49 Luk 8.1-3 § 23:56 Bɔa 20.10 * 24:7 Luk 9.22, 18.31-33

wà yādaaala yáí, wi aà páliwa wà de. ²¹ Wápiò s̄s wále e ̄me a Isailio suaba. Bee kp̄e yápi kea ɔɔ̄ aāɔden gb̄a. ²² Ǿ yá p̄ wá n̄ɔeɔ̄ ò b̄ wá sae. Ké aa gè aà mia kí guf̄eɔ̄, ²³ aai aà ḡe e weo. Aa sù aa m̄e malaikaɔ̄ b̄ m̄má, aa òné a ku b̄é. ²⁴ Ǿ wá gb̄eɔ̄ ḡe miapi gwai, aa è lá n̄ɔepiò ònéwa, a ku weo. ²⁵ Ǿ Yesu òné: Láasoosaideɔ̄, ili yá p̄ ̄nabiò ò si kpaaò. ²⁶ Lua dil̄e Mesii taasike beewa, i gbasa ḡe a gawí guuo lò? ²⁷ Daalea M̄izi láwa e à ḡe p̄e ̄nabiò p̄wa pii, Yesu yá p̄ k̄ea Lua yáú azía yá musu b̄ɔlekèné pii.

²⁸ Ké aa k̄aikù ní w̄éle p̄ aale géuo, Yesu k̄é lá á ye ḡezeawa. ²⁹ Ǿ aa aà kùkù aa m̄e: Ḡōwanɔ̄ la. Oosi k̄e, gu lé ḡék̄ɔ̄. Ǿ à ḡè ua à ḡòr̄nɔ̄. ³⁰ Ǿ p̄ àle p̄ɔbler̄nɔ̄, ̄ à p̄e s̄è à báaad̄aù, ̄ à è a kp̄amá. ³¹ Ǿ an w̄é k̄è aa aà d̄s̄, ̄ aa kùawà. ³² Ǿ aa òk̄ɔ̄e: Ké àle ya'ow̄e z̄éu, àle Lua yá pilok̄ew̄e, wá n̄ɔse lé yáalɔ̄ lé? ³³ Ǿ aa f̄ile ḡò̄ aa èa ḡe Yelusaleũ. Aa aà Iwa gb̄eɔ̄n kuɔdō è k̄aaaa we ní gb̄é p̄ namá ³⁴ aale me: Dii vù síanae. A azía òlɔ Simɔe. ³⁵ Ǿ gb̄eɔ̄n plapiò zé guu yá d̄au síuné ní lá aa aà d̄s̄ ɔɔ̄ p̄ à p̄e èo.

Yesu azía ɔlɔ a Iwaɔe

(Mat 28.16-20, Maa 16.14-20, Zaa 20.19-23, Zin 1.6-8)

³⁶ Ké aale yápi o màa, kándo aa aà è zea ní guu, ̄ a òné: Aɔ kú ní aafiao. ³⁷ Ǿ gili ḡèr̄ngu, vía ní kú, aale e gyaade wa è. ³⁸ Ǿ a òné: Ak̄ea á n̄ɔse òk̄p̄ai? Ak̄ea á kú ní n̄ɔse plaplaoi? ³⁹ A ma ɔɔ̄ gwa ní ma gbáɔ, máme. A ɔk̄aa à gwa. Gyaade me ge wá v̄í lá a ma eewao. ⁴⁰ Ké a ò màa, ̄ à a ɔɔ̄ ní a gbáɔ òlɔné. ⁴¹ P̄ona guu aa a eebò, k̄é à b̄ò ní sae yáí. Ǿ à ní lá à m̄e: P̄ɔblea kua? ⁴² Ǿ aa kp̄ò k̄paatea k̄ò̄ kp̄awà, ⁴³ ̄ a sò ní wáa. ⁴⁴ Ǿ a òné: Yá p̄ má òé ɔɔ̄ p̄ má kúánɔ̄ mé k̄e. Ma m̄e sema yá p̄ wa ò ma yá musu M̄izi ikoyá láu ní ̄nabiò láo ní Sou láo pa pii. ⁴⁵ Ǿ à ní n̄ɔse w̄èné, k̄é aa e yá p̄ kú lápiò guu d̄s̄. ⁴⁶ A òné: A k̄ea Lua taalau wà m̄e, Mesii a taasike, a ɔɔ̄ aāɔde z̄í i b̄o gau, ⁴⁷ wi waasoke bui piié ní aà t̄so daalea Yelusaleũ, k̄é aa n̄ɔselile, an duuna i k̄émá. ⁴⁸ Yápi seeladeɔ̄n á ũ. ⁴⁹ Mapi s̄s̄ ma gba p̄ ma Mae a legb̄è kp̄ásáé. Aɔ ku w̄éle guu la e gb̄aa b̄o luabe à kúála.†

⁵⁰ Ǿ Yesu b̄òr̄nɔ̄ w̄ènk̄p̄e e Betani sae, ̄ à ɔs̄è plapla à báaad̄ar̄ngu. ⁵¹ Ké àle báaad̄ar̄ngu màa, ̄ à k̄émá, Lua aà s̄è tàò a kíí. ⁵² Ǿ aa kùl̄è, aa èa tà Yelusaleũ ní p̄na z̄ɔ̄o. ⁵³ Aaɔ ku Lua ua ɔɔ̄pii, aaɔ Lua s̄aauk̄pa.

† 24:49 Zin 2.1-4

ZAA

Yá pò kú láe bee guu

Yesu Kilisi baona lá mèn síiᵛ guu Zaa láe bee mé adoa. Yesu taasikea yá báasi (18-19), yá pò kú láe bee guu doᵛ ní baona lá kíniᵛ. Ɔme nᵛsea Kana (2.1-12) yá'ò ní Nikodeᵛ gea Yesu kíi yáo (3.1-21) ní Samali nᵛe yáo (4.1-12) ní Bezata kpáa'okdi gyáe gbágbáa yáo (5.1-18) ní gbé pò wa í vĩa gbágbáao (9.1-41) ní yápáleo. I Yesu yákeᵛ o dasio, áma pò pò a ò Yesu yádadaò gbéᵛe maamaae.

Lápi daalekíi (1.1-18) òᵛwēe ké Yesuá Lua Yá pò kú guu piie, Ɔ à gò gbēnazina ú a kú ní guu wēni ní gupuaú ní slanao ú.

Baona láe bee kpaalea lee plaē, yá pò kè zadᵛ Yesu kúgᵛ i kao (2.4) ní yá pò kè ké aà tᵛᵛᵛᵛ kào (12.23).

E aà gᵛᵛ àò ká (1.19-12.50). Zaa Da'ílēna dᵛaa kè Yesupi seelade ú. Aà íwaᵛ Andelee ní Filipio ní Natanaelio kè seeladeᵛ ú ᵛ, yá pò an baade è Yesuwa Ɔ à kè a seelade ú. Bee gbea à Yesu kpaaua ní gbēᵛe yá'ò ní dabudabu mèn soplá pò à kè seela úᵛ. Dabudabupio mi mé yá ú. Ké Zaa yá séia beeo ò a láa, à yá pò Yesu ò azla yá musu kè (12.37-50).

Ké Yesu gᵛᵛ kà (13.1). Yesupi lé gbēzà díle a íwaᵛne lá wí kewa (13-16). Bee gbea wabikea guu i gi taasi pò a kéio, Ɔ à a íwa pò aa gᵛ a kpeᵛ ná a Mae a ɔzì (17). Ɔ Zaa Yesu kúa yá dàu a síu lá a yá kú baona lá kíniᵛ guuwa, lá wà yádaaála, wà aà pà lipáakᵛawa, Ɔ wà aà mia è da gii (18-20). Aà ɔᵛa gau gbea à bᵛ mᵛ Maliama Madeleni ní a íwaᵛwa, atēsa Tomaa. Lee 21 guu à bᵛ mᵛ a íwa gbēᵛn soplawa Tibelia isida lé.

Lápi láakíi (20.30-31) Zaa yá pò tò a baona lápi kè ò, ké wà e Yesu sí Lua Né Mesii ú, wí wēni e aà náaikēa yáí, asa Lua mé Yesu zì, Ɔ Yesu mē ámeaa zé ní wēnio ní slanao ú (14.6).

Yesu Kilisi mᵛa dúnia guu

¹ Asínizì Yá kú, Yápi kú ní Luao, mé Yápiá Luae. ² A kú ní Luao asínizì. ³ Lua pópíi kè aà sabaie, pᵛe ku à kè aà saio. ⁴ Aà guu wēni kuu, mé wēnipi de gupua ú gbéᵛne. ⁵ Gupuapi í bii gusiau, Ɔ gusiapi lí e dàao.

⁶ Lua gbēe zì, aà tón Zaa. ⁷ A mᵛ gupuapi seelade ú, à aà yá'ò gbéᵛne, ké gbépii e aà náaikē a sabai. ⁸ Aàpi mé gupuapi úo, à mᵛ gupuapi seelade úe. ⁹ Gupua slande pò í gupu gbépii mé lé mᵛ dúnia guu.

¹⁰ A ku dúnia guu. Baa ké Lua dúnia kè aà sabai, dúnia i aà dᵛo. ¹¹ A mᵛ a be, Ɔ aà gbéᵛ i aà díleo. ¹² Gbé pò zèaano aa aà náaikēᵛ sᵛ, à ní gbá zé aa gᵛ Lua néᵛ ú. ¹³ An iapi i ɔᵛ gbēe au guuo, i ɔᵛ mēfelea ge gᵛe pᵛeá kíio, Lua mé ní í. ¹⁴ Yápi gò gbēnazina ú, à gᵛᵛplakēwanᵛ, Ɔ wa aà gawí è, * Mae Lua Né mēndona gawie, gbēke ní slanao pēewa.†

¹⁵ Zaa mé aà seelade ú, à pᵛna à mē: Gbé pò ma aà yá'on ke. Ma mē gbé pò lé mᵛ ma gbea demala, ké a ku ma aa yáí. ¹⁶ Aà gbēke pᵛeawá guu à gbēkeke wá baadee, mé aà gbēkepi kè gbēke ú. ¹⁷ Lua a ikoyá kpáwēe Mᵛziwa, à gbēke ní slanao kēwēe Yesu Kilisi sabaie. ¹⁸ Gbēe i wesi Luale yáao. Lua Né mēndona pò kpa a Maepi kùe mé tò wa aà dᵛ.

* 1:14 Bᵛa 33.18 † 1:14 Bᵛa 34.6

*Zaa Da'ilena seeladeke**(Mat 3.1-17, Maa 1.1-11, Luk 3.1-22)*

¹⁹ Yuda gbáade pɔ́ kú Yelusaleũ sa'onaeɔ́ ní Levii buieɔ́ zĩ Zaaawa, ɔ́ aa aà là aa mè: Mmenn déi? Yá pɔ́ a ònén ke: ²⁰ A òné wásawasa, i yáe ulenéo à mè: Mesiin ma ùo. ²¹ Ǿ aa aà là aa mè: Dén n ù sai? Elian† n ùa? A wémá à mè: Aawo! Ǿ aa èa aà là lɔ: Anabi zɔɔŋ§ n ùa? A wémá à mè: Aawo! ²² Ǿ aa òè lɔ: Mmenn dé sɔi? Owèè ké wà e o gbé pɔ́ wá zĩne. Kpelewa níle o nzla yá musui? ²³ Ǿ à mè: Gbé pɔ́ a lɔɔ dɔ gbáau, àle oné wá zepoo Diiien ma ù, lá anabi Isaia a yá'òwa.*

²⁴ Gbé pɔ́ wá ní zĩpiɔ́ sɔ́, aa bò Falisio kíe. ²⁵ Ǿ aa aà là aa mè: Lá Mesiin n ùo ge Elia ge anabi zɔɔ, bɔ́yáí níle gbéɔ́ da'ilেকেi? ²⁶ Zaa wémá à mè: Mi gbéɔ́ da'ilেকে, áma gbèe kú á guu, á aà dɔo. ²⁷ Ale mɔ́ ma gbea, mi ka ké mà aà sabala bɔɔɔèo. ²⁸ Yápi kè Betani pɔ́ kú Yuudé baale, gu pɔ́ Zaa lé gbéɔ́ da'ilেকেu.

²⁹ Ké a gu dɔ́, Zaa Yesu è àle mɔ́ a kfi, ɔ́ à mè: Sã pɔ́ Lua kpà a dúnia duuna wolon ke. ³⁰ Gbépi yá má ò yáa ma mè, gbé pɔ́ lé mɔ́ ma gbea demala, ké a ku ma áa yáí. ³¹ Má aà dɔ́ yáao, áma ma mɔ́, mále gbéɔ́ da'ilেকে, ké Isailio e aà dɔ́ yáíe.

³² Zaa mé aà seelade ù à mè: Ma Lua Nisina è à bò luabe à sù lán felenawa à mò diè. ³³ Má aà dɔ́ yáao. Ké Lua ma zĩ gbéɔ́ da'ilেকেi, a òmèe gbé pɔ́ má è Lua Nisina mò diè, aàpi mé a gbéɔ́ da Nisínapiu. ³⁴ Ma bee è, ɔ́ má de aà seelade ù, ɔ́mè Lua Né ù.

Yesu iwa séiaɔ

³⁵ Ké a gu dɔ́, Zaa èa ku we lɔ́ ní a iwaɔ́ gbéɔ́n plao. ³⁶ Ké à Yesu è àle gè, à mè: Sã pɔ́ Lua kpàn we! ³⁷ Ké iwa gbéɔ́n plapiɔ́ yápi mà, aa bò te Yesuzi. ³⁸ Yesu líli a è aa teazi, ɔ́ à ní lá à mè: Bɔ́ á yeii? Aa òè: N be ku má ní Labi? (Bee mè Metulu.) ³⁹ A wémá à mè: A mɔ́ gwa. Ǿ aa gè gu pɔ́ a kuu è, ɔ́ aa gɔ́aàno zĩbeezĩ. Oosi mò síiɔ́ zaawa.

⁴⁰ Gbéɔ́n pla pɔ́ aa Zaa yámá aa bò te Yesuzipiɔ́, an gbèdo á Simɔ́ Pièe dáuna Andelee. ⁴¹ A gè a vfi Simɔ́ lè gĩa, ɔ́ a òè: Wa Mesii è. (Bee wí me lɔ́ Kilisi.) ⁴² Ǿ à gèaàno Yesupi kíi. Yesu aà gwá soee à mè: Zaa né Simɔ́n n ù. Wali oné sa Pièe. (Bee mè gbè.)

⁴³ Ké a gu dɔ́, Yesu ye ta Galile búsuu, ɔ́ à kpáau ní Filipio. A òè: Temazi. ⁴⁴ Filipipiá Andelee ní Pièeɔ́ be wéle Besaida gbéè. ⁴⁵ Ǿ Filipi gè Natanaeli lè à mè: Gbé pɔ́ Mɔ́zizi a yá'ò a ikoyá guu mé anabio a yá'ò lɔ, wa aà è. Yosefu né Yesue. Nazaleti gbéè. ⁴⁶ Natanaeli òè: Gbèmaa a bɔ́ Nazaletie? Filipi òè: Mɔ́ n gwa. ⁴⁷ Ké Yesu Natanaeli è àle mɔ́ a kfi, à aà yá'ò à mè: Isaili zálalan ke, aà nòse mɔ́afilí vfo. ⁴⁸ Ǿ Natanaeli òè: N ma dɔ́ má ní? Ǿ Yesu wèwá à mè: E Filipi àɔ́ gé n sísii, ma n e kaadɔ́ena gbáu. ⁴⁹ Ǿ Natanaeli òè: Metulu, Lua Né n ù, Isailio Kían n ù. ⁵⁰ Yesu òè: Ké má òne ma n e kaadɔ́ena gbáu, ɔ́ n ma náaikèa? Nyɔ́ yázɔ́ e de ké beela. ⁵¹ A èa òè lɔ: Slana mále oé, á luabe e wèa, Lua malaikaɔ́ i dede Gbènazĩn Néwa, aai pilawá.†

2*Nɔ́se Kana*

¹ A gɔɔ ɔaɔde zɪ wàle nɔse Kana, Galile bɔsuu. Yesu da ku we, ² mé wà Yesu ní a íwàɔ sɪsɪ nɔsepi guu lɔ. ³ Ké vɛɛ kɛsá, Yesu da òè: Aa vɛɛ vɪ lɔo bɛ. ⁴ Ǿ Yesu wèwà à mè: Akea n mɔ ma kíii? A gɔɔ i kameɛ yáao. ⁵ Ǿ aà da ò zíkɛnaɔne: Lá a oé píi à kɛ. ⁶ Ola ku we mèn soolo Yudaɔ gbábo'íkabɔɔ ũ. A keeɔ í í sí litili basiɔɛ, a keeɔ basoolo. ⁷ Ǿ Yesu ò zíkɛnaɔne: A íka olaɛ beeɔ pai. Ǿ aa iká ní pai yeleyelele. ⁸ Ǿ a òné: A tɔ gɛò blɛblɛn dɔaanaɛ sa. Ǿ aa tɔ gèòè. ⁹ Ké dɔaanapi í lílea vɛɛ ũpi íɛ, i dɔ gu pɔ à bɔuo, áma zíkɛna pɔ aa ípi tɔɔ dɔ. Ǿ dɔaanapi nɔde sɪsɪ ¹⁰ a òè: Vɛɛ na ɔ wɪ kpámá gɪa. Gɔɔ pɔ í zɔ̀lemá, ɔ wɪ mɔ ní a íio sa. Mpi sɔ n vɛɛ na tɔ gbɛzã.

¹¹ Yesu dabudabu sɛ́ia bee kè Kana, Galile bɔsuue. A tɔbò, ɔ aà íwàɔ aà náaikè.

¹² Bee gbɛa Yesu gè Kapenaũ ní a dao ní a dáunaɔ ní a íwàɔ, áma aai gɔɔplake weo.

Yesu kua Lua ua

(Mat 21.12-13, Maa 11.15-17, Luk 19.45-46)

¹³ Ké Yudaɔ Gɛamusu* dikpe káikù, ɔ Yesu gè Yelusaleũ. ¹⁴ A è wàle zuɔ ní sãɔ ní felenguuluɔ yia Lua ua, mé ɔlɛ̀kɔpakɛnaɔ zɔ̀lea we. ¹⁵ Ǿ à bàflã tà à ní yá ní bóle, sãɔ ní zuɔ píi. A ɔlɛ̀kɔpakɛnapiɔ ɔa fáaa, à ní táabũnuɔ fuangba. ¹⁶ Ǿ a ò felenyianapiɔne: A pɔpiɔ sɛ́le bɔɔ píi. Asu ma Mae kpé ke ɛle ũo. ¹⁷ Ǿ yá pɔ kɛa láue bee dɔ aà íwàɔgu à mè: N kpé yá ma kũ gbãa, àle ma ibaba.† ¹⁸ Ǿ Yuda gbãadeɔ aà là aa mè: Dabudabu kpele níyɔ kɛwɛɛ, ké wà e dɔ ní yá bee kɛa iko víi? ¹⁹ Yesu wè má à mè: A Lua kpéɛ bee wí, má ɛa kpépi fele gɔɔ áaɔ. ²⁰ Ǿ gbãadepiɔ òè: Wè blasɔ ní mɛ̀ndoo ɔ wà kpépi dɔ, mé mpi níyɔ fele gɔɔ áaɔɛ lɔ? ²¹ Ama Lua kpé pɔ à a yá'òpi, aà mɛ yá àle o. ²² Ké Yesu bɔ gau, yá pɔ a òpi dɔ aà íwàɔgu, ɔ aa yá pɔ kɛa Luayátaalau sí† ní yá pɔ Yesu òpio.

²³ Yesu kua Yelusaleũ Gɛamusu dikpe zɪ wà aà náaikè dasi, ké wà dabudabu pɔ a kèò è yáí. ²⁴ Yesu i ní náaikɛo, asa a gbépii nɔse dɔɛ. ²⁵ Aà bàa kú ní gbɛɛ gbɛnázina yá'oaɛoo, asa a yá pɔ kú ní nɔse guu dɔɛ.

3

Yesu ní Nikodɛũo

¹ Falisie ku wɪ mɛ Nikodɛũ. Yuda gbãadeɔ doe. ² A mɔ Yesu kíi gwáasina a òè: Metulu, wá dɔ ké yádanede pɔ bɔ Lua kíin n ũ, asa gbɛɛ a fɔ dabudabu pɔ ni keɔ keo, sema Lua kuaàno báasio. ³ Ǿ Yesu òè: Sɪana mále onɛ, mé i ke wà gbé í lɔ báasio, a e àɔ kpala pɔ bɔ Lua kíi dɔo. ⁴ Ǿ Nikodɛũ Yesu là à mè: Kpelewa wa gbé gbãa ii? A ɛa gɛ a da nɔse guu, aà a i lɔ yá? ⁵ Ǿ Yesu wèwà à mè: Sɪana mále onɛ, mé i ke wà gbé í ní ío ní Lua Nísinao báasio, a e gɛ kpala pɔ bɔ Lua kíi guuo. ⁶ Gbɛnázina nɛ'iaá mɛ yáɛ, Lua Nísina nɛ'iaá nísina yáɛ. ⁷ Nsu to yá pɔ má òne lɔ n saɛo, sema wà á i lɔ. ⁸ Iana í káka gu pɔ a yeiu. Ni a kɔfi ma, nili dɔ gu pɔ àle bɔu ge gu pɔ àle géuo. Maa lɔ de ní gbé pɔ Lua Nísina aà ío.

⁹ Ǿ Nikodɛũ aà là à mè: Kpelewa yá bee a kei? ¹⁰ Yesu wèwà à mè: N Isailio yádanede ia ɔ ní bee dɔoa? ¹¹ Sɪana mále onɛ, yá pɔ wá dɔ ɔ wɪ o. Yá pɔ wá è seeladeɔn wá ũ, ɔ ili wá yá sio. ¹² Lá ma tɔle yá'òé, ili sio, tó ma luabe yá'òé, á sie?

* 2:13 Bɔa 12.1-11 † 2:17 Sou 69.10 ‡ 2:22 Sou 16.10

13 Gbēe i gé luabe yāao, sema Gbēnazlín Né pò bò we bàasio. 14 Lá Mɔzizi mlē se dò musu guwawaiu,* màa wa Gbēnazlín Né sé dɔ musu, 15 ké gbé pò lé aà náaike àò wēni láasai vī. 16 Asa Lua ye dúniazi à kè zài, 5 à a Né mēndona kpà, ké gbé pò lé aà náaike a gao, wēni láasai 5 aò vī. 17 Lua i a Né zì dúnia guu yādai dúnipila no, ké à dúnia suaba aà sabai yáie.

18 Yá a zòle aà náaikenawao. Yá zòle aà náaikensaiwa kò, ké i Lua Né mēndonapi náaikeo yáí. 19 Pò pò tò yá zòle gbéowan ke: Gupua mò dúnia guu, 5 aa ye gusiai de gupupila, ké an yákeo vāi yáí. 20 Asa vāikena pii za gupuaue, ili mó gupua kíio, ké aà yákeo su bɔo yáí. 21 Gbé pò í zike slánawa, ade mé í mɔ gupua kíi, ké wà e dɔ kua Lua guu 5 à yápio kèu.

Zaa Da'ilena Yesu yá'oa

22 Bee gbēa Yesu gè Yude búsuu ní a íwaɔ. A gɔɔplakérinɔ we, àle gbéɔ da'ileke. 23 Zaa lé gbéɔ da'ileke sɔ Aino, Saliu sae, asa í di wee. Wíɔ mɔ aà kíi, 5 í ní da'ileke. 24 Asa wí Zaa dakpeu yāao. 25 Gɔɔ bee Zaa íwaɔ nà lekpaakeawa ní Yuda gbāadeo gbāɔa yá musu. 26 ɔ aa sò Zāazi aa mē: Metulu, gbé pò kunnɔ yāa Yuudē baale, n aà yá'òwēe, 5 me lé gbéɔ da'ileke tia, gbépii lé gé aà kíi. 27 Zāa òné: Gbēe lí fɔ yāe kèo, sema Lua aà gbà zé bàasio. 28 Amē á ma seelade u, ké má ò máme má Mesii úo. Ma mē Lua ma zì má dɔaaè.† 29 Nɔsena mé nɔ vī. Nɔsena gbēna ɔ ze aà sae, í swákpa aà yáí, nɔsena ɔ ɔ aà pɔ ke na. Beewa sɔ ma pɔ na kè zài. 30 Sema aapi àò káfi mapi mío lao.

31 Gbé pò bò musu de gbépii. Gbé pò a kea bò dúnia guuá dúnia gbéé, dúnia yá í o. Gbé pò bò luabe de gbépii, 32 ɔ de pò pò a è ní yá pò a mào seelade úe, 5 gbēe lí aà yá sio. 33 Gbé pò aà yá sí, ade Lua slánadeke síe. 34 Gbé pò Lua aà zìpi í Lua yá'oa, asa Lua i a Nisina kpawà kasoo. 35 Mae Lua ye a Nézi, 5 à pòpii nàè a ɔzì. 36 Gbé pò lé Népi náaike wēni láasai vī. Gbé pò lé gí aà yāmai a wēnipi eo, Lua pò gi paaàzie.

4

Yesu ní Samali nɔe

1 Falisio mà Yesu lé gbéɔ da'ileke, àle íwaɔ e de Zāala. 2 I ke Yesu mé ní da'ilekè azlao, aà íwaɔ mé kè. 3 Ké Yesu yápi mà, à bò Yude à èa lé tá Galile. 4 Gea guu sema aà bɔ ní Samali búsuo. 5 ɔ à kà Samali wéle pò wí me Sikaa. A zà ní ɔole pò Yakɔbu kpà a né Yosefuwa yāao.* 6 Yakɔbu lòo ku we. Yesu táa'ò à kpàsa, 5 à zòle lòopi sae. Iatē kà minanguo.

7 Samali nɔe mò ítoi, 5 Yesu òè: Ma gba í mà mi. 8 Aà íwaɔ sɔ aa gè wéle guu ble lúí. 9 ɔ nɔepi òè: Yudan n ú, Samali nɔen ma ú, 5 níle imia gbēaaa? (Asa Yudaɔ ní Samali yá lí kákɔuo.) 10 ɔ Yesu òè: Tó ní gba pò Lua í dané dɔ ní ma gbé pò mále í gbēamao, dɔ ní gbēaa, mí n gba í wēnide. 11 Nɔepi òè: Mae, ní goa vío. Lòe sɔ, a e zà. Nyó í wēnidepi e má ní? 12 N de wá dezi káau Yakɔbula yá? ɔme lòopi tòwēe. Aapi a imí ní a néo ní a pɔtuɔ. 13 ɔ Yesu òè: Gbé pò íe bee mí, imi a ea aà de ɔe. 14 Gbé pò a í pò má kpawà mi sɔ, imi a aà de bau ɔo. Asa í pò má kpawà a gɔ aà nɔse guu níbɔna pò a íbɔè wēni láasai ú. 15 ɔ nɔepi òè: Mae, ma gba í bee, ké imi su ma de mà mɔ ítoi la ɔo.

* 3:14 Nao 21.9 † 3:28 Zaa 1.20 * 4:5 Daa 33.19

16 Yesu òè: Gé n zá sísií, í mós sánu. 17 Nɔɛpi wèwà à mè: Má zá vɔ. ɔ Yesu òè: Ké n mè ní zá vɔ, n yá'ò a zéwae. 18 N zákè læ sɔo, mé g5e pó ní kuaàno tiaá n zá no. N síana'ò. 19 ɔ nɔɛpi òè: Mae, má d5 sa ké ànabin n ù. 20 Wá deziò kùle Luae gbèe bee musu, àpiò s5 í mē Yelusaleũ mé gu pó wàli kùleuè ù. 21 Yesu òè: Nɔe, ma yá sí. Gɔɔe lé mós ké á kùle Mae Luae gbèe bee musu ge Yelusaleũ bo. 22 Apio, i kùle Luae mé á aà d5o. Wápiò, wi kùlèè mé wá aà d5, asa gbéó misia í bo wá Yudaò kíie.† 23 Gɔɔe lé mós, à kà kò, ké lousisin síandeò kùle Mae Luae ní síanao ní aà Nisína gbáao. Gbé bee taa 5 Mae Lua lé wēe aà kùlèe. 24 Luaá nisínae, sema gbé pó aal kùlèò kùlèè ní síanao ní aà Nisína gbáao. 25 ɔ nɔɛpi òè: Má d5 ké Mesii pó wí mē bo Kilisi a mós. Tó à mò, a yápii bolekewēe. 26 ɔ Yesu òè: Ma gbé pó mále yá'one, máme má aà ù.

27 Gɔɔ bee 5 Yesu íwaò sù. Ké àle yá'ò ní nɔeò, à bò ní sae, àma an gbèe i aà la b5 a yei ge b5yái àle yá'ò ní nɔepioo. 28 ɔ nɔɛpi a lo tò we, à gè wéle guu a ò gbéone: 29 A mós g5ee gwa. A yá pó má kèò pii òmēe. Mesii yá mɔɔɔ? 30 ɔ aa b5le wéleu, aale gé Yesu kíi.

31 Gɔɔ bee s5 Yesu íwaò òè: Metulu, níy5 poble ya? 32 ɔ a òné: Má pobleae v1 pó á d5o. 33 ɔ aà íwaò k5 lála aa mē: Gbèe m5è ní bleo yá? 34 ɔ Yesu òné: Ma poblea mé gbé pó ma z1 pɔeákea ù e ma ge z1 pó a dāmeē midèò.

35 Apio i mē mós síi5 mé g5 ké pòkekegɔ ká. Mále oé à wése buaò gwa, asa p3o mà à kà kekea. 36 Pòkekèna lé a asea e kò, àle gbéó káaa àizána p3 ù, ké p3t3na ní pòkekènao e p3nake sánu. 37 Asa yáe beea síanae: Gbèdo í p3t5, gbèdo í keke. 38 Ma á z1 pòkekei gua p3 í z1keuo. Gbèpáleò mé z1kè we, 5 àle ní z1 ài ble.

39 Samali p3 kú wélepi guuò Yesu náaikè dasi yá p3 nɔɛpi òné yáí, ké à mē à yá p3 á kèò pii òe. 40 Ayāmeto ké aa kà Yesu kíi, aa wabikèwà aà g5nno, 5 à kèrno gɔɔ pla. 41 Ké Yesu yá'òné, gbèpáleò aà náaikè dasidasi. 42 ɔ aa ò nɔepie: I ke yá p3 ní òwēe yáí wa aà náaikèi adoo. Wa aà yāmà wáz1ae, 5 wá d5 síana ké dúnia Suabanan aà ù.

Bùsu gbáadee né gbágbaa

43 Gɔɔ plapi kearino gbea 5 à tà Galile, 44 asa Yesupi ò ànabi líò bēee v1 az1a búsuuo. 45 Ké à kà Galile, Galiledèò gbáakpáaazi, asa aa gè dikpekè Yelusaleuē, 5 aa yá p3 a kè dikpepi z1ò è pii.‡

46 ɔ Yesu èa gè Kana, gua p3 à í líleu vēe ù.§ Bùsu gbáadee ku we, aà né lé gyáke za Kapenau. 47 Ké a mà Yesu b5 Yude à sù Galile, à gè aà kíi, à wabikèwà aà gé a né gbágbáie, asa a ye gae. 48 ɔ Yesu òè: Mé i ke a dabudabuò ní yābonsaeò è báasio, á ma náaikèo. 49 ɔ gbáadepe òè: Mae, mós e ma né àò ga. 50 Yesu òè: Ta be. N né a gao. G5epi yá p3 Yesu òe sí, 5 à dàzeu. 51 Gɔɔ p3 a be zéu, à kpáau ní a z1kènaò, 5 aa òè aà né kú. 52 ɔ à ní lá à mē: Zaa kpeletaa à dáamakèi? ɔ aa òè: Gia latè auapilaa g5ò 5 mēwāapi gōwà. 53 ɔ maepi d5 ké zaa p3 Yesu òe a né a gaon we. ɔ aa aà náaikè, àapi ní a bēdeò pii.

54 Seela plaade p3 Yesu kè b5a Yude sua Galilen we.

5

Gyae gbágbaa kpáa'okti

† 4:22 Isa 2.3 ‡ 4:45 Zaa 2.23 § 4:46 Zaa 2.1-11

1 Bee gbea Yudaɔ dikpɛɛe kà, 5 Yesu èa gè Yelusaleù. 2 Kpáa'okli kú we Sã Bole sae, wí me Bezata ní Ebelu yáo. Kpáa'oklipi bilandaa ví sɔo, 3 gyáɛɔ wúleau dasidasi, vɛáɔ ní ɛɛɔ ní gbé pɔ an gu imiaɔ. 4-5 Gɔɛɛ ku we àle gyáke à kà wè bla plasai. 6 Ké Yesu aà è wúlea we, a dɔ́ ké àle gyáke à gègè maamaae, 5 a oè: N ye ñyɔ aafiaa? 7 Gyáepi wèwà à mè: Mae, má gbèe ví à ma da í guu gɔɔ pɔ à dèedeo. Tó mále gé gèui, gbèpále ì dɔaa gè ma áae. 8 Yesu oè: Fele ze ñ n pɛ se taa'o. 9 Wegɔɔ gɔɛpi aafia'è. A a pɛ sè à taa'o.

Gɔɔpiá kámabogɔɔzɛ, 10 5 Yuda gbāadeɔ ò gɔɛ pɔ gbàgbāpie: Kámabogɔɔzɛn gbā. I kú ñyɔ n pɛ seao.* 11 A wèmə à mè: Gbé pɔ ma gba aafia mé òmɛɛ mà a pɛ se mà taa'o. 12 ɔ aa aà là aa mè: Déme òne ñ n pɛ se ñ taa'oi? 13 Gbé pɔ gbàgbāpi dɔ́ dé no, asa Yesu gèle bila pɔ kú we guu. 14 Bee gbea Yesu aà è Lua ua, 5 a oè: Ma, n aafia'è. Nsu duunake ɔo, ké yá pɔ a vāi de beea su n leo yái. 15 ɔ gɔɛpi gé ò Yuda gbāadeɔne Yesu mé tò a aafia'è.

16 ɔ gbāadepio fɛle ní ɪadaa Yesuwao, ké ì yá bee tao ke kámabogɔɔzɛ yái. 17 ɔ Yesu yázásimá à mè: Ma Mae ɔ zɛle kámabosaiɛ, màa mále ke sɔ. 18 Yá bee yái gbāadepio lé Yesu we de káaua. I ke ké ìli kámabogɔɔzɛ yádao ado yái no, ké ì me Lua mé a Mae ù, àle sáakpa ní Luao yáie.

Lua Né iko

19 Yesu èa a zásimá à mè: Slana mále oé, Lua Né lí fɔ yáe kè ní azɪlao, sema yá pɔ a è a Mae lé ke báasio, asa yá pɔ aà Mae ì ke pii, bee aà Népi ì ke sɔ. 20 Asa Mae Lua ye a Nézi, mé ì yá pɔ ì ke pii ɔbè. A yá pɔ a zɔɔ de beea ɔbè, i bɔ á sae. 21 Lá Mae Lua ì gɛɔ vu à wèni kpámá, màa aà Né ì wèni kpa gbé pɔ á yeiɔwa. 22 Mae Lua lí yákpaleke ní gbèeoo, à yákpalekea iko kpà a Néwa piie, 23 ké gbépii aà Né kpela, lá aai Mae Lua kpelawa. Gbé pɔ lé Lua Né kpelao lé aà Mae pɔ aà zɪ kpelao.

24 Slana mále oé, gbé pɔ lé ma yāma mé àle gbé pɔ ma zɪ náaike wèni láasai ví. Yá a zɔɛwàò, à bɔ gau à gè wèni guu. 25 Slana mále oé, gɔɔɛ lé mɔ, à kà kò, ké gɛɔ Lua Né ɔo ma, an gbé pɔ màò ì vu. 26 Lá Mae Lua wènikpaama iko ví, à wènikpaama iko kpà a Néwa ɔ.

27 A yákpalekea iko kpàwà ɔ, ké a de Gbènazɪn Né† ù yái. 28 Asu to bee ɔ á saeo, asa gɔɔɛ lé mɔ ké gɛ pɔ kú miauɔ aa aà ɔo ma, 29 aai ɔle pii. Maakenaɔ ì vu gé wèni guu, vāikenaa sɔ yázɔɛama guu.‡ 30 Mili fɔ mà yáe kè ní mazlao. Mì yákpaleke lá a òmɛɛwae, mé mì yákpaleke a zéwa, asa mili mazɪa pɔeá wɛleɔ, sema gbé pɔ ma zɪpi pɔ.

Yesu iko seeladeɔ

31 Tó má de mazɪa seelade ù, ma yá náai vío. 32 Seelade pále ku ì ma yá'o, mé má dɔ́ ké ma yá pɔ ì o náai ví. 33 Baa ápio, a gbéɔ zɪ Zāawa, 5 à slana'òé.§ 34 Má daa gbènazɪn seeladeke gāuo, mále bee oé ké à e ɔo zia yáie. 35 Zāa mé filia pɔ naa àle gupu ù, 5 a we pɔnakè aa gupuai gɔɔpla. 36 Yá pɔ Mae Lua dāmɛɛ mà keɔ, yá pɔ mále kepɔ deé seela tɛ ké Mae Lua mé ma zɪ. Ma seelapi de Zāa pɔla. 37 Ma Mae pɔ ma zɪ ma yá'ò ɔ. I aà ɔo ma zii, mé ì wesiaàleo,* 38 mé aà yá ì zɔɛkɛi e á sɔ guuo, ké àle gbé pɔ a zɪ náaikeo yái. 39 I mekpa Lua yá kyokeawa,

* 5:10 Zel 17.21 † 5:27 Dan 7.14 ‡ 5:29 Dan 12.2 § 5:33 Zaa 1.19 * 5:37 Maa 1.11

asa ɪ e we á wēni láasai eu. Ma yá ʘ taalapi lé o sʘ, ⁴⁰ kási ále gí mʘi ma kǵi á wēnipi e.

⁴¹ Mále sáau wēle gbēnazína kǵio, ⁴² ama má á dʘ, má dʘ ké á ye Luazio. ⁴³ Ma mʘ ní ma Mae tʘo, ʘ i ma dileo. Tó gbēpále mʘ ní azia tʘo, á aà dile. ⁴⁴ Lá i sáau wēlekʘwa, ili sáau wēle Lua mēndonawao, kpelewa á fʘ ma yá sii? ⁴⁵ Asu à e máme má gé ní á yáo ma Mae kǵio, Moizi pʘ á wé doi mé a geò. ⁴⁶ Tó a Moizi yá si, dʘ a ma yá si sʘ, asa ma yá ʘ a kè láu. ⁴⁷ Lá i yá pʘ a kè sio, á ma yá síe?

6

Blekpaa bílawa

(*Mat 14.13-21, Maa 6.30-44, Luk 9.10-17*)

¹ Bee gbēa Yesu bùa Galile ísidawa, (wǵ me ɪ Tibelia.) ² Bíla ɪ teaàzi dasidasi, ké aa àa gyāe gbágbāa dabudabu è yáí. ³ ʘ Yesu dēde zʘle sísi musu ní a íwaɔ. ⁴ Yudaɔ Gēamusu dikpe kà kái. ⁵ Ké Yesu wesè musu, a è bíla lé mʘ a kǵi dasidasi, ʘ à Filipi là à mē: Mákli wá ble e luu gbéɔ blei? ⁶ A bee ò Filipi le gwaa yáie, asa a dʘ lá á ye ke. ⁷ ʘ Filipi wèwà à mē: Anusu àa do pē, baa tó wa líli baadee yɔɔyɔ, a pēemáo. ⁸ Aà íwaɔ do Andelee, Simɔ Piee dáuna òè: ⁹ Nēgēnae ku la a pēe zɔɔɔna ví mēn sɔo ní kpʘ giinaeo mēn pla. Bó bee a ke gbé dasie beɔ guui? ¹⁰ Yesu mē: A to gbéɔ zʘle. Sè bɔɔ di gupiué, ʘ aa zʘlezʘle. Gēo níte aa kà gbēn àaasɔo leé sɔo (5.000). ¹¹ Yesu pēepi sè à Lua sáaukpà, ʘ a kpaalè gbé pʘ zʘle wepiɔne. Maa à kpʘ kpámá ɪ lá aa yeiwa. ¹² Ké aa ká, a ò a íwaɔne: A a miɔna pʘ gʘ sélé píi, ké a kee su vúaa. ¹³ ʘ aa pē mēn sɔo pʘ wa sòpi miɔna pʘ gʘ sèle gbí kuepla pai.

¹⁴ Ké wá dabudabu pʘ Yesu kèpi è wá mē: Gbépiá ànabi pʘ lé mʘ dúnia guue síana. ¹⁵ Yesu dʘ ké wa ye mʘ a kpa kía ũ ní gbāaoe, ʘ à gònè we à èa dēde sísi musu ado.

Yesu táa'oa ísidaa

(*Mat 14.22-27, Maa 6.45-52*)

¹⁶ Ké oosi kè, aà íwaɔ gè ísida gʘsʘle. ¹⁷ ʘ aa gè gʘ'ílēna guu, aale bua ísidapi baale Kapēnaŭ oi. Gu sí kò mé Yesu i mʘ ní kǵi yáao. ¹⁸ Zaa'lan gbāa kàka, ʘ í lé fēle. ¹⁹ Ké aà íwaɔ goli aa kà kiloo sɔo ge soolo taawa, aa Yesu è, ále táa'oa ía, ále sʘ ní gózi, ʘ vía ní kú. ²⁰ ʘ a ònè: Máme, ásu to vía á kúo. ²¹ Aa wèi aà gē gʘ guu, ʘ gópi kà gu pʘ aale géu gʘ.

²² Ké gu dʘ bíla zea gʘsʘle ísida baale. Aa dʘ ké gʘ'ílēna kú we yāa mēndoe, mé Yesu i gē gópi guu ní a íwaɔo, aa tà níte. ²³ Gbezà gʘ'ílēna páleɔ bʘ Tibelia aa mʘ gu pʘ kái ní gu pʘ wá pē sòu Dii sáaukpaa gbēao. ²⁴ Ké bílapi è aàpi ge aà íwaɔ ku we ɪo, aa gè gópiɔ guu aa gè aà wēlei Kapēnaŭ.

Yesu mé ble pʘ í ní ká wēniwa ũ

²⁵ Ké aa aà è ísida baa we, aa òè: Mētulu, n ka la bɔe ni? ²⁶ Yesu ònè: Síana mále oé, ále ma wēle pē pʘ á sò a ká yáie, i ke dabudabu pʘ á è yáí no. ²⁷ Asu zíkē ble pʘ í láa yáio, sema ble pʘ í ní ká àizánawa. Gbēnazín Né mé a á gba blēpi, asa aàpi ʘ Mae Lua a seela kèwà.*

* 6:27 Zaa 1.32

28 Ǿ aa àà là aa mè: Kpelewa wá ke wà yá pò Lua ye wà ke kei? 29 Yesu wémá à mè: Yá pò Lua ye à ke mé gbé pò a zì náaikea ù. 30 Aa òè: Dabudabu kpele ñyò kewēe ké wà e wí n náaikei? Yá kpele ñyò kei? 31 Wá deziò mana blè guwaiwau† lá a kēa láuwa wà mè: A blè pò bò musu kpámá aa blè.‡ 32 Ǿ Yesu òné: Siana mále oé, i ke Mòzi mé blè pò bò musu kpáwá. Ma Mae mé ì ble síande pò bò musu kpáwá. 33 Lua blepi mé gbé pò bò musu ì wēni kpa dúniawa ù. 34 Aa òè: Mae, ñyò ble bee taa kpáwá gɔɔpii. 35 Ǿ Yesu òné: Mámé§ má ble pò ì ní ká wēniwa ù. Nɔana a gbé pò m̀ ma ḱi de bo, imi a ma náaikena de bauo. 36 N beeo lá má òéwa, baa ké a ma e, ále ma náaikéo. 37 Gbé pò ma Mae kpàa a m̀ ma ḱi, mé má gbé pò m̀ ma ḱi yá bauo. 38 I ke mazía pœákea yáí ma bɔi musu ma m̀o, sema gbé pò ma zì pò. 39 Gbé pò ma zìpi pœań ke: Másu to gbé pò a kpáa kee vūaa. A ye mà ní bɔ gau gɔɔgbézázì. 40 Asa ma Mae pœań ke: A ye gbé pò wesi àà Néle ále àà náaike wēni láasai ee. Mámé má àà bɔ gau gɔɔgbézázì.

41 Ǿ Yuda gbāadeɔ zɔakaaazi, ké à mè áme á ble pò bò musu ù yáí. 42 Aa mè: Gbépiá Yosefu né Yesue. Wá àà de ní àà dao d̄o lé? Ǿ ále o a bɔ musuea? 43 Yesu òné: Asu zɔakao. 44 Gbēe a f̄o m̀ ma ḱi, sema ma Mae pò ma zì àà sísi bàasio, mí àà bɔ gau gɔɔgbézázì. 45 A kēa ānabiò lá guu wà mè: Lua mé a yāda baade.* Gbé pò Mae Lua yāmà mé a dà mé ì m̀ ma ḱi.

46 I ke gbēe Mae Lua è ní wéno. Gbé pò bò àà ḱi mé àà è ado. 47 Siana mále oé, ma náaikena wēni láasai v̄i. 48 Mámé má ble pò ì ní ká wēniwa ù. 49 A deziò mana blè guwaiwau, kási aa gà. 50 Ble pò ì bɔ musu pò mále opi, tó gbé blè, a gao. 51 Mámé má ble b̄e pò bò musu ù. Tó gbé blepi blè, aɔ ku gɔɔpii. Ble pò má kpámá mé ma mebaasi ù, ké dúniwa e àò wēni v̄i yáí.

52 Ǿ gbāadepiò lé lekpaake ní k̄o aa mè: Gbépi a f̄o a mebaasi kpáwá wà sóe? 53 Ǿ Yesu òné: Siana mále oé, tó ì Gbēnaz̄ín Né mebaasi só a àà au m̄io, áò wēni v̄io. 54 Gbé pò ì ma mebaasi só mé ì ma au mi wēni láasai v̄i. Mámé má àà bɔ gau gɔɔgbézázì. 55 Asa ma mebaasiá ble síandee, mé ma auá imia síandee. 56 Gbé pò ì ma mebaasi só mé ì ma au mi ku ma guu, mé má kú àà guu. 57 Lá Mae Lua b̄e ma zì, mé m̄io ku àà yáí, màa gbé pò ì ma me so aɔ ku ma yáí. 58 Ble pò bò musun we. A de lán ble pò á deziò blè aa gáwao. Bleebelen aɔ ku gɔɔpii.

59 Yesu yá bee ò gɔɔ pò ále yādané Kapenaù lousisikpeue.

Yesu iwaɔ p̀òb̀òzáké

60 Ké àà iwaɔ yápi mà, an daside mè: Yá gbāae, déme a f̄i? 61 Yesu d̄o a iwaɔwa ké aale zɔaka yápi musu, ɔ a òné: Yápi lé á fu yá? 62 Tó a sù á è Gbēnaz̄ín Né f̄ele lé tá gu pò a kuu yāa s̄o be? 63 Lua Nis̄ina mé ì wēni kpámá, mebaasi pœ ù weo. Yá pò má òé mé Lua Nis̄ina pò ì ní ká wēniwa yá ù. 64 Kási á gbēe lé ma náaikéo. Asa Yesu gbé pò lé a náaikéo ò d̄o za káau ní gbé pò a su a kpámá. 65 Ǿ à mè b̄o: Bee yáí má òé, gbēe a e m̀ ma ḱi, sema Mae Lua àà gbá zé bàasio.

66 Za gɔɔ bee àà iwaɔ p̀òb̀òzákè dasidasi, aai teaazi bo. 67 Ǿ Yesu a iwa gbēon kueplao lá à mè: A ye ta s̄o yá? 68 Simɔɔ Piε wēwà à mè: Dii, dé ḱi wá géui? N wēni láasai yá v̄i. 69 Wa n náaikè, ɔ wá d̄ò ké Lua gbé pò a kua adoan n ù. 70 Yesu

† 6:31 B̄oa 16.15 ‡ 6:31 Sou 78.24 § 6:35 B̄oa 3.14 * 6:45 Isa 54.13

òné: A gb̄eɔn kuεplaeɔ, mi á seɔ lé? Kási á gb̄eɔ Setáu v̄l. 71 Simɔɔ Isalioɔtí né Yudasi yá ̄ ále o. Aàpi mé gb̄eɔn kuεplapio gb̄eɔo pɔ a aà kpámá ũ.

7

Yesu gεa Lákpεɔɔa dikpεu

1 Bee gbεa Yesu gè Galile wéle ní wéleɔ, asa a ye bebe Yudeo, ké Yuda gbāadeɔ lé aà wε yái. 2 Yudaɔ Lákpεɔɔa dikpε káikù,* 3 ̄ aà dāunao òè: Fele lakú gè Yude, ké n̄ Iwa pɔ kú weɔ yá pɔ níle keɔ e s̄o. 4 Tó gbé ye tɔbɔ, ̄ lli a yáɔ ke asii guuo. Lá níle yáε beeɔ taa ke, n̄ nzia ɔb dúniaε. 5 Baa aà dāunapio i aà náaikεo. 6 ̄ Yesu òné: A gɔɔ i kameε yāao. Apio s̄o, gɔɔpii zεv̄lé. 7 Dúnia a we zaáguo, āma a zamagu, ké mi me aà yākea vāi yái. 8 A gé dikpεpiu, mále géuo, asa a gɔɔ i kameε yāao. 9 Aà yápi oa gbεa à ḡò Galileε.

10 Ké aà dāunapio gè dikpεpiu, ̄ à gbása gè. I gé bíla wáao, à gè asii guue. 11 Yuda gbāadeɔ lé aà weεle dikpεpiu aa mè: Aàpi ku má ni? 12 Bila guu wàle yákúkù o maamaa aà musu. Gb̄eɔo mè: Gb̄emaεε. Gb̄eɔo mè: Aawo, àle gbé̄ sāsāε. 13 Gb̄eε i aà yā'o gupuauo, ké wàle v̄lake gbāadeπioε yái.

14 Ké dikpε kà a guo, Yesu gè Lua ua, àle yādané. 15 Aà yá b̄ò gbāadeπio sae aa mè: Gbé̄ pɔ i kyokeo mé lá d̄s kéwaa? 16 ̄ Yesu òné: Yá pɔ mi danéá mazia yá no, gbé̄ pɔ ma z̄l yáε. 17 Tó gbé ye ze ní Lua p̄eákeao, tó ma yādanε de aà pɔ ũ ge mazia yá mále o, aɔ d̄sε. 18 Gbé̄ pɔ i azia yā'o lé weεle à tɔbɔε. Gbé̄ pɔ i weεle à gbé̄ pɔ a z̄l tɔbɔ, ade náai v̄l, m̄oafili kú aà guuo. 19 M̄ozizi i ikoyādaéo lé? A gb̄eε yápi k̄ua s̄o. Bóyāi àle ma wei?

20 ̄ bíla òè: N t̄aa v̄lε. Déme lé n̄ wei? 21 Yesu òné: Yá m̄endo má kè, ̄ à b̄ò ápii sae. 22 M̄ozizi t̄oz̄yā daé,† ̄ ̄ i t̄oz̄ kámabogɔɔz̄l. (Kási i ke M̄ozizi mé dàaleo, à b̄ò á dezi káauo k̄iε.)‡ 23 Lá w̄i t̄oz̄n̄éε kámabogɔɔz̄l, ké wasu b̄o M̄ozizi ikoyā kpeo yái, bóyāi á p̄o paamazi, ké ma gbé̄ mè búu gbà aafia kámabogɔɔz̄li?§ 24 Asuli yá gwa lá á wé lé ewao. Ali yá gwa a zéwa.

K̄skpaalεa Yesu yái

25 ̄ Yelusaleūdeεo mè: Gb̄épiá gbé̄ pɔ wàle wε nolo? 26 Gwa, àle yā'o gupuauee, mé gb̄eε lé ledaaázioa? Gbāadeɔ aà d̄s Mesii ũ slana yá m̄oɔɔ? 27 Wá d̄s gu pɔ gb̄éepi b̄ou. Tó Mesii m̄ò, waɔ d̄s gu pɔ à b̄uo. 28 Ayāmeto gɔɔ pɔ Yesu lé yādané Lua ua, à p̄una à mè: A ma d̄s mé á d̄s gu pɔ ma b̄ou. Kási mi mó ní maziaoo. Gbé̄ pɔ ma z̄lá slandεε, mé á aà d̄so. 29 Má aà d̄s, asa ma b̄o aà k̄iε, aàpi mé ma z̄l. 30 ̄ aale weεle aà kú, āma gb̄eε i ɔk̄awào, asa aà gɔɔ i pa yāao. 31 Bila guu wà Yesu náaikè dasi wà mè: Tó Mesii m̄ò, a dabudabukε dasi de a pɔ pɔ gb̄éε bee k̄ela yá?

32 Ké Falisio m̄a wàle yákúkù o z̄a guu aà yá musu, ̄ sa'onkiaɔ ní Falisipio d̄oai z̄l aà k̄ú. 33 ̄ Yesu mè: Ma kuaán̄o ḡɔ yɔɔ, mí gbsa tá gbé̄ pɔ ma z̄l k̄i. 34 A ma weεle à kuaa, asa á f̄s gé gu pɔ má kúuo.* 35 ̄ gbāadeπio lé k̄s lala aa mè: Má a ye géu, wí kuawai? A ye gé wá gbé̄ pɔ lala'ò buipaleπioε guuo k̄i à yāda buipaleπioε yá? 36 Yá pɔ a òpi mi dea ni? A mè wá a weεle wà kuawa, gu pɔ á kúu, wá f̄s gé weo.

* 7:2 Iko 16.13 † 7:22 Lev 12.3 ‡ 7:22 Daa 17.10 § 7:23 Zaa 5.9 * 7:34 Zaa 12.26, 14.3, 17.24

³⁷ Dikpe gɔɔ gbia pɔ de kaa'isizl ũ, Yesu fɛle pɔnamá à mè: Gbé pɔ imi lé de àa mɔ ma kíi, ³⁸ gbé pɔ lé ma náaike àa imi, í pɔ í rí ká wēniwa iɔ bɔ àa nòse guu, lá a kēa Luayātaalauwa. † ³⁹ A bee ò Lua Nisina pɔ gbé pɔ lé a náaike e yá musue. Aai Lua Nisnapi e glao, ké Yesu i tɔbɔ yāao yáí.

⁴⁰ Ké bíla yápi mà, gbēe mè: Gbépiá ánanapie slana. ⁴¹ Gbēe mè: Gbé beepiá Mesii. Ama gbēe mè: Mesii a bɔ Galilee? ⁴² A kēa Luayātaalau wà mè Mesiiá Davidi buie, † a bɔ Davidi be wéle Beteleue. § ⁴³ Ǿ bíla kɔkpaalé Yesu yáí. ⁴⁴ An gbēe ye àa kú, áma gbēe i ɔkávào.

⁴⁵ Ǿ dɔaiɔ èa tà sa'onkiaɔ rí Falisiɔ kíi. Ǿ aa rí lá aa mè: Bóyáí i àa kú sùòò ní? ⁴⁶ Dɔaipio wémá aa mè: Gbēe i yá'o lán gbépiwa yāao. ⁴⁷ Ǿ Falisiɔ òné: A á sāsá sɔ yá? ⁴⁸ Gbāadee ge Falisie àa náaike? ⁴⁹ Bila bee Lua yá dɔo, Lua láaizimáe. ⁵⁰ Nikodeú pɔ gè Yesu kíi* yāaa gbāadepio doe. A òné: ⁵¹ Wá ikoyá guu wà mè, wásu yāda gbéla àa yámasai ge yá pɔ a kè dɔsaio. ⁵² Aa òè: Galile gbén n ũ sɔa? Wétei n gwa. Nyɔ e ánanbie a bɔ Galileo. ⁵³ Ǿ baade tà a be.

8

Nɔe pɔ wa kù rí gɔo

¹ Yesu gè Kùkpe sɔsɔpɔleu. ² Ké a gu dò gɔɔ, à èa gè Lua ua. Gbépii mɔ àa kíi, ɔ à zɔle lé yādané. ³ Ǿ Moizi ikoyādanedeɔ rí Falisiɔ mɔ rí nɔe pɔ wa kù rí gɔo, aa àa zè zā guu ⁴ aa ò Yesue: Metulu, wà nɔee bee kù rí dàakeae. ⁵ Moizi dilēwēe wá ikoyá guu wà nɔe bee taa pápa rí gbēo wà de. * N è kpelewa sɔi? ⁶ Aa bee ò ké aale líkpalewá aa e yādaaala yáie. Ǿ Yesu náale, ále ɔgbeké tɔlewa. ⁷ Ké aa gí lé àa lala, ɔ à a mi fɛle a òné: A gbé pɔ i duunake yāao, àa àa pá rí gbēo séia. ⁸ Ǿ à èa náale, ále ɔgbeké tɔlewa b. ⁹ Ké aa mà màa, ɔ aa gèze a dodo sea za gbēzɔɔwa. Ǿ Yesu gɔ ado rí nɔepio. ¹⁰ Ǿ à èa a mi fɛle a òè: Nɔe, aa tà má ní? Wí yādanla boa? ¹¹ Nɔepi wèwà à mè: Baa, gbēe ku la bo. Ǿ Yesu òè: Mapi má yādanla sɔo. Géi. Za gbá rísu duunake bo.

Yesu mé gupua ũ dúniaɔ

¹² Ǿ Yesu yá'ò bílae b à mè: Mámé má gupua ũ dúniaɔ, gbé pɔ temazi aɔ ku gusiau bo, gupua pɔ í rí ká wēniwa ɔ aɔ vl. ¹³ Ǿ Falisiɔ òè: N de nzíla seelade ũ, n yá náai vl. † ¹⁴ Ǿ Yesu wémá à mè: Baa tó mále mazía yá'o, ma yá náai vl, asa má dɔ gu pɔ ma bou rí gu pɔ mále táuo. Apio, á gu pɔ ma bou rí gu pɔ mále táuo dɔo. ¹⁵ Ale ma táae e lá á wé lé ewae. Mále gbēe táae eo. ¹⁶ Tó ma su gbé táae è, ma àa táae'ea aɔ náai vl, asa má kú madoo, ma Mae pɔ ma zí kumanɔ. ¹⁷ A kú á ikoyá láu wà mè, seelade gbēon plaɔ yá mé náai vl. ¹⁸ Mámé má de mazía seelade ũ. Ma Mae pɔ ma zíla ma seelade b. ¹⁹ Ǿ aa àa là aa mè: N mae ku má ní? Yesu wémá à mè: A ma dɔo mé á ma Mae dɔo. Tó a ma dɔ, dɔ a ma Mae dɔ.

²⁰ Yesu yá bee ò ɔsikíi, gɔɔ pɔ ále yādané Lua uae. Wi àa kúo, asa àa gɔɔ i pa yāao.

²¹ Ǿ Yesu òné b: Mále tá mé á ma wele, áma á ga á duuna guue. A fɔ gé gu pɔ mále táuo. ²² Ǿ gbāadepio mè: A mè wá fɔ gé gu pɔ ále táuo. Asu azía de yá mɔɔɔ? ²³ Ǿ Yesu òné: Zíle la gbén á ũ, musu gbén ma ũ. Dúniaɔ bee gbén á ũ,

† 7:38 Isa 44.3, Eze 47.1 ‡ 7:42 2Sam 7.12 § 7:42 Mis 5.1 * 7:50 Zaa 3.1-2 * 8:5 Iko 22.22-24 † 8:13 Zaa 5.31

dúniæ bee gbén ma ũo. ²⁴ A yáí tò má òé á ga á duuna guue. Asa tó i si máme má aà ũo, † á ga á duuna guue. ²⁵ Ǿ aa aà là aa mè: Mmenn déi? Yesu wè má à mè: Gbé pò má òé za káau. ²⁶ Má yáví dasi mà o á yá musu, mí yádaoála. Gbé pò ma zlá slandee, yá pò má mà aà kǿi 5 mi o dúniæ.

²⁷ Aai dō ké Mae Lua yá 5 àle onéo, ²⁸ 5 Yesu òné: Tó a Gbénazín Né se dō musu, í gbasa dō máme má aà ũ. Mili yáe ke ní mazlaoo, yá pò ma Mae dàme 5 mi o. ²⁹ Gbé pò ma zǿ kumanò, i ma to madoo, asa miò yá pò í kaaàgu ke gòpiie. ³⁰ Gò pò Yesu lé yápiò o, wà aà náaikè dasi.

Yesu dea Ablahaũ

³¹ Ǿ Yesu ò Yuda gbáade pò aa a yá síone: Tó á ma yá kǿa, áo de ma íwaò ũ yáma. ³² Aò síana dō, síanapi i to á gō wéee ũ. ³³ Ǿ aa òè: Ablahaũ buin wá ũ, wi zòble gbēee yáao. Ǿ níle o wá gō wéee ũa? ³⁴ Yesu wè má à mè: Síana mále oé, gbé pò í duunakéá duun zòe. ³⁵ Zóá ua gbéee gòpiio, ua né mé ua gbé ũ gòpii. ³⁶ To Lua Né á bó, á gō wéee ũ síana. ³⁷ Má dō ké Ablahaũ buin á ũ, áma ále ma we, ké ìli ma yáda á nòseuo yáí. ³⁸ Yá pò má è ma Maewa 5 mále o, yá pò á mà á mae kǿi 5 ále ke. ³⁹ Ǿ aa òè: Ablahaũ mé wá mae ũ. Ǿ Yesu òné: Tó Ablahaũ òlesenaon á ũ, dō ále Ablahaũ kea ke. ⁴⁰ Tia kéwa ále ma we, ma gbé pò ma síana'òé, síana pò má mà Lua kǿi. Ablahaũ i yá bee taa keo. ⁴¹ Ale á mae kea kee.

Ǿ aa òè: Naaenenon wá ũo. Wá mae mēdoe, 5n Lua ũ. ⁴² Yesu òné: Tó á maen Lua ũ, dō á yemazi, asa Lua kǿi ma bōu ma mō. Mi mós ní mazlaoo, aàpi mé ma zǿ. ⁴³ Bóyáí á ma yá midōo ní? Ké á fǿ swádo ma yáio yáíe. ⁴⁴ A mae Ibiisi pón á ũ, aà pōeá 5 á ye ke. Gbēdenan aà ũ za káau, i ze ní síanao, ké síana ku aà nòse guuo yáí. Tó á eeto, aázla dàan we, asa eeden aà ũ, egeò midee. ⁴⁵ Mapi sō mi síana'o. A yáí ìli ma yá sio. ⁴⁶ A guu, déme duuna èai? Lá síana mále o, bóyáí ále ma yá sio ní? ⁴⁷ Gbé pò de Lua pò ũ í swádo yá pò Lua lé oie. A de Lua pò ũo, a yáí ìli swádo ma yáio.

⁴⁸ Ǿ gbáadepio òè: Samali gbén n ũ! N táa víe! Wá yá na noa? ⁴⁹ Yesu mè: Má táa seao. Mí ma Mae kpela, 5 i ma kpebo. ⁵⁰ Mili weele mà azla tōbo, Lua mé í weelemee, 5me yágōgōna ũ. ⁵¹ Síana mále oé, gbé pò ma yá kǿa a ga bauo.

⁵² Ǿ gbáadepio òè: Wá dō sa ké ní táa ví. Ablahaũ gà ní anabio pii, 5 níle o gbé pò n yá kǿa a ga bauoa? ⁵³ N de wá dezi Ablahaũ pò gála yá? Anabio gága b. Dé níle nzla díle a ũi? ⁵⁴ Yesu mè: Tó mále mazla tōboe, bee gbiao. Ma Mae pò ále me a de á Lua ũ, aàpi mé í ma tōbo. ⁵⁵ A aà dōo, áma má aà dō. Tó ma mē má aà dōo, máo de eede ũ lááwae. Má aà dō mé má aà yá kǿa. ⁵⁶ A dezi séia Ablahaũ pónaké ma gò ea yá musu. A è, 5 aà pò kèna. ⁵⁷ Ǿ gbáadepio òè: Ní ka wè blakwi yáao, 5 n Ablahaũ èa? ⁵⁸ Yesu òné: Síana mále oé, e wàò gé Ablahaũ íi, má kú.

⁵⁹ Ǿ aa gbē sèle wà aà pápaò. Ǿ á ùle á bō Lua ua.

9

Gbé pò wa í vǿa gbágbaa

¹ Ké Yesu lé bebe, à gbé pò wa í vǿa è. ² Ǿ aa íwaò aà là aa mè: Metulu, dé duuna yáí 5 wà gbépi íi vǿai? Aà zǿa pò yáí yá, ge aà de ní aà dao pòe? ³ Yesu wè má à mè: I ke aà duuna ge aà de ní aà dao pò yáí no. Ké wà Lua yákea ewà

yáie. ⁴ Sema wà gbé pò ma zì yákea ke za gupua wéi. Gwáasina lé mós ké gbēe a e yāe ke bo. ⁵ Goo pò má kú dúnia guu, má de gupua ū dúniae.

⁶ Ké a ò màa, à lé'í t̄ò b̄usuwa, ̄a yà a màma aà wéowa. ⁷ A òè: Ge ò oopi Siloe í guu. (Bee mè í sísia.) ̄o à gè oop̄i, ̄a sù wé wēa. ⁸ Aà fáanideo ò gbé pò aa à d̄s baakena ū mè: Gbé pò b̄o baake z̄s̄leapin weo lò? ⁹ Gbēe mè: Aap̄ie. Gbēe mè: Aawo, ade b̄oàawae. Ḡeepi mè: Mám̄e! ¹⁰ ̄o aa àà là aa mè: Kpelewa ò kè n wé wēi? ¹¹ A wè má à mè: Gbé pò w̄i m̄e Yesu mé b̄usu yà a màma ma wéwa, à mè mà ge oopi Siloe í guu. Ké ma ge oop̄i, ̄a ma gu'è. ¹² ̄o aa àà là aa mè: Aap̄i ku má ní? A mè: Má d̄so.

¹³ ̄o aa gè Falisio k̄i ò gbé pò de v̄ia ū yāapio. ¹⁴ A m̄o lè kámaboḡoz̄l ̄a Yesu b̄usu yà à aà wé wēè. ¹⁵ ̄o Falisio aà là b̄o: Kpelewa ò kè n gu'èi? A wè má à mè: A b̄ele nà ma wéwae. Ké má p̄ipi, ̄a ma gu'è. ¹⁶ ̄o Falisio mè: Gbēpi í b̄o Lua k̄io, asa ìli kámaboḡoz̄l yādao. An gbēe mè: Duunkena a f̄s dabudabu bee taa kee? ̄o aa k̄okpaalè. ¹⁷ ̄o aa àà là b̄o: Mpi s̄s n gbé pò à n wé wēne, òle e kpelewa aà yá musui? A mè: Anabie.

¹⁸ N beeo gbāadeo í sí ké a de v̄ia ū ̄a wé wēo, ̄a aa gè aà de ò aà dao sísi. ¹⁹ Aa ò lá aa mè: A n̄en laa? A aà í v̄ia yāma yá? Kpelewa a kè àle gu'e sai? ²⁰ ̄o aa de ò aà dao wè má aa mè: Wá d̄s ké wá n̄ee. Wa aà í v̄ia. ²¹ Ama lá a kè sa àle gu'e, wá d̄so. A aà la we, gbé gbāae, a f̄s az̄la yá'o. ²² Aa de ò aà dao ò màa, ké aale v̄iake gbāadeone yáie. Asa aa z̄èò ké gbé pò ò Yesuá Mesiīe, wá lousisikpe z̄s̄e. ²³ Bee yáí aà de ò aà dao mè, gbé gbāae, aa àà la.

²⁴ Gbé pò de v̄ia ū yāapi sísia ḡen plaade guu ̄a aa òè: O ò sí ò n̄ Luao. Wá d̄s ké ḡeepiá duunkena. ²⁵ ̄o à mè: Tó duunkena, má d̄so. Yá m̄endo má d̄s. V̄ian ma ū yāa, ̄a mál̄e gu'e sa. ²⁶ ̄o aa àà là aa mè: Bó a k̄enei? A n wé wēne kpelewa ní? ²⁷ A wè má à mè: Má óé kò, í swáseio. B̄oyáí á ye mai bi? A ye ḡs aà íwao ū s̄s yá? ²⁸ ̄o aa z̄ad̄wà aa mè: M̄me ò de aà íwa ū we! Wam̄owao M̄oizi íwaon wá ū. ²⁹ Wá d̄s ké Lua yá'ò M̄ozie. Aap̄i s̄s, wá d̄s gu pò à b̄uo.

³⁰ ̄o ḡeepi òn̄e: Yābonsae ma we! A ma wé w̄em̄e, ̄a á d̄s gu pò à b̄uoa? ³¹ Wá d̄s ké Lua lí swáse duunkena yáio, í swáse a yāmana pò í a p̄oēa ke yáí. ³² Zaa Lua dúnia k̄ale, wi ma gbēe gbé pò wa í v̄ia wé wēo. ³³ Tó gbēpi í b̄o Lua k̄io, a f̄s p̄oē keo. ³⁴ ̄o aa òè: Wà n í duuna guu m̄im̄ibe, ̄a òle yādada w̄ēa? ̄o aa àà yá.

Luad̄said̄ v̄iakua:

³⁵ Yesu mà wà aà yá. Ké à aà è, à aà là à mè: N̄le Gb̄enaz̄ln N̄é náaikea? ³⁶ Ḡeepi wèwà à mè: Mae, dén aà t̄i, ké mà e aà náaikei? ³⁷ Yesu òè: N aà è, aap̄i mé lé yá'onno. ³⁸ ̄o ḡeepi òè: Dii, mál̄e n náaike. ̄o à k̄ul̄e. ³⁹ ̄o Yesu mè: Gb̄e k̄paalea yáí ma m̄oi dúniau la, ké w̄esiadeo gu'e, wek̄enao í ḡs v̄ia ū.

⁴⁰ Falisio ku we. Ké aa yápi mà, aa òè: Wápi, v̄iaon wá ū s̄s? ⁴¹ ̄o Yesu òn̄e: Tó v̄iaon á ū, d̄s á duuna v̄io. Lá ále o á wé k̄ēa, á duuna ḡi kuē.

10

Yesud̄ sadan̄ maa:

¹ Síana mál̄e óé, gbé pò lí ḡe s̄a kaa léuo, í v̄i kaaa gup̄alei, adeá k̄p̄áie, k̄p̄áiw̄eliw̄ee. ² Gbé pò í ḡe kaa léu s̄s, ade mé sad̄ana ū. ³ Kaa lé d̄sana í zew̄e adee, s̄s̄o s̄s̄o aa àà b̄o d̄s. I a s̄s̄o sísi an baade t̄s̄wa, í b̄olēr̄no. ⁴ Tó à b̄olēr̄no, í

dɔaanɛ, aabɔ teazɔi, kɛ aa aà bɔ dɔ yáí. ⁵ Aali we tɛ gbɛpalezio. Aai baaleɛ, kɛ aa gbɛpale bɔ dɔo yáí.

⁶ Yesu yápi lɛɛɛnɛ, ɔ aai dɔ bɔ yá a ònɛo. ⁷ Bee yáí Yesu ɛa ònɛ: Sɩana mále oé, máme má kaa lé ũ sɔne. ⁸ Gbɛ pɔ aa dɔaameɛɔá kpáíɔne, kpáíweliwɛɔne mípii, ɔ sɔ i ní yámao. ⁹ Máme má kaa lé ũ. Gbɛ pɔ gɛ ma guu a aafia'e. Aliɔ gɛ aliɔ bɔ, ali pɔblekti e. ¹⁰ Kpáí'oa yáí ɔ kpáí í mɔi, í pɔ de í pɔ ɔɔkpa. Ma mɔɛ, kɛ gbɛɔ aao wɛni ví, aaiɔ ví à kɛ zài. ¹¹ Máme má sádán maa ũ. Sádán maa í gi a wɛni a sɔo yáí. ¹² Gbɛwinaá sádán maa no. Lá sɔo de aà pɔ ũo, tó a è awalɛwana lé mɔ, í sɔo to we à baaleɛ, ɔ awalɛwana í sɔo kúku í ní faaa. ¹³ Gbɛpi bàa líb kú ní sɔo, kɛ a de gbɛwina ũ yáí.

¹⁴ Máme má sádán maa ũ. Má a sɔo dɔ, mé aa ma dɔ, ¹⁵ lá Mae Lua ma dɔ mé má aà dɔwa. Mále gí ma wɛni an yáí. ¹⁶ Má sá páleɔ ví aa ku kaaɛ beeuo. Sema má dɔaanɛ sɔ. Aa ma bɔ ma, kpása i gɔ mɛndo ní dánao mɛndo. ¹⁷ Mále gí ma wɛni kɛ mà ea si bɔ yáí. A yáí Mae Lua yeimazi. ¹⁸ Gbɛe a ma wɛni siao, má gii ní mazɩaoɛ. Má a giia zé ví, mé má a sia zé ví b. Yá pɔ ma Mae dilemɛen we.

¹⁹ Yápi yáí Yuda gbáadeɔ kɔkpaalɛ b. ²⁰ An guu gbɛ daside mɛ: A táa víɛ, aà mi líaaɛ. Bóyáí ále swáse aà yáíi? ²¹ An gbɛɔ mɛ: Táade yá'ooan weo. Táa a fɔ vɩa wé wɛe?

Yesu a luakɛ oanɛ

²² Lua kpɛ sakɛa Yelusaleŭ dikpe ká. Buziɛɛ, ²³ ɔ Yesu lé bebe Lua ua a gu pɔ wí me Salomɔɔ bilandaau. ²⁴ ɔ Yuda gbáadeɔ líaaazɔi aa aà lá aa mɛ: Nyɔ wá tó looa e bɔɛ ní? Tó Mesiin n ũ, owɛɛ wásawasa. ²⁵ ɔ Yesu wɛmá à mɛ: Má óé, i sio. Yá pɔ mále ke ní ma Mae tɔoɔ, yápi mé a seela ũ. ²⁶ Apiɔ sɔ i sio, kɛ á de ma sɔo ũo yáí. ²⁷ Ma sɔo í ma yáma. Má ní dɔ mé aabɔ temazi. ²⁸ Mi wɛni láasai kpámá, aa gaga bauo. Gbɛe a fɔ ní bɔ ma ɔzɩo. ²⁹ Ma Mae mé ní kpaá, mé aà zɔo de gbɛpiia. Gbɛe a fɔ ní bɔ aà ɔzɩo. ³⁰ Mapi ní ma Maeo wá doŭe.

³¹ Gbáadepiɔ gbɛ sɛle b, aa ye aà pápaò aa aà de. ³² ɔ Yesu ònɛ: Ma yámaa pɔ ma Mae dámɛɔ kɛé dasi. A kpele yáí á ye ma pápa ní gbɛoi? ³³ ɔ gbáadepiɔ wɛwá aa mɛ: Wá ye wá ní pápa ní gbɛo yámaa pɔ ní kɛ yáí no. Ké n dɛ ní Luao yáí. * Gbɛnazɩnan n ũ, ɔ n nzɩa dile Lua ũ. ³⁴ ɔ Yesu wɛmá à mɛ: Lua ò á ikoyá láu à mɛ, luaɔn ní ũ.† ³⁵ Lua i o gbɛ pɔ ále yá'onɛpiɔne luaɔo lé? Aà yá báde a ví sɔo. ³⁶ Ma gbɛ pɔ ma Mae ma dile adoa à ma zɩ dúnia guu sɔ, kɛ ma mɛ Lua Nén ma ũ, bóyáí a mɛ ma dɛ ní Luaoɛi? ³⁷ Tó mále ma Mae kea keo, ásu ma yá sio. ³⁸ Tó mále ke sɔ, baa tó i ma yá sio, à ma náaike ma yákeɔ yáí, kɛ à e dɔ sáasá Mae Lua ku ma guu mé má kú aà guu. ³⁹ ɔ aa ɛa lé zɛwɛɛle wá aà kú, ɔ à pílimá.

⁴⁰ ɔ à ɛa gɛ Yuudɛ baale, gu pɔ Zaa gbɛɔ da'ilekèu sɛía. A gɔɔplakɛ we,‡ ⁴¹ ɔ wá mɔ aà kíi dasidasi wá mɛ: Baa kɛ Zaa i dabudabue keo, yá pɔ a ò gbɛɛ bee musu píiá sɩanaɛ. ⁴² ɔ wá aà náaike we dasi.

11

Lazaa gaa

* 10:33 Lev 24.16 † 10:34 Sou 82.6 ‡ 10:40 Zaa 1.28

1 Gbé pò wí mē Lazaa lé gyáke Betani, wéle pò aà dāe Maliama ní Maatao kuu. 2 Maliamapi mé nɔe pò tulale kà Diiwa à aà gbá wàa ní a mikáo ũ. 3 Ǿ Lazaa dāepi lēkpāsáké Yesue aa mē: Dii, n gbēna lé gyáke. 4 Ké Yesu yápi má à mē: Gyápi miá ga no. Ké Lua zɔ́kē bɔ gupuau yáíe, Lua Né i tɔbɔ a musu. 5 Yesu ye Maata ní aà dāunao ní Lazaaazi. 6 Aà Lazaa gyákea baomaa gbēa à kē gu pò á kúu gla gɔɔ pla.

7 Bee gbēa ɔ a ò a íwaɔne: Wà ɛa gé Yude. 8 Ǿ aà íwaɔ òè: Metulu, gbāadeɔ ye n pápa ní gbēo i gēgēo, ɔ ní ye wà ɛa gé we ba? 9 Yesu mē: Fāane do lēlu kuɛpla nolo? Gbé pò lé bebe fāane lí gēmbɔleɔ, ké àle gu'e dúniaɛ bee gupua yáí. 10 Tó àle bebe gwāasina, a gēmbɔleɛ, ké a gupuapi vío yáí.

11 Yápi oa gbēa Yesu òné: Wá gbēna Lazaa i'ò. Mále gé aà vuie. 12 Ǿ aà íwaɔ òè: Dii, tó àle i'oe, a aafia'e. 13 Lazaa gaa yá Yesu lé oné, ɔ aale e i'oe síana. 14 Ǿ Yesu òné sa wásawasa: Lazaa gāe. 15 Ma pɔ kēna ké má kú weo, ké à e à ma náaike yáí. Wà gé aà kúí. 16 Ǿ Tomaa pò wí mē Sia ò a gbéɔne: Wá gé, wí ga ní Diio sɔ.

17 Ké Yesu kà we, à mɔ lè wà Lazaa vɔ à kē gɔɔ síiɔ kò. 18 Betani ku kái ní Yelusaleúo lán kiloo àaɔ taawa. 19 Yuda gbāadeɔ bɔ we dasi aa mɔ Maata ní Maliamao kúí an nòse níniiné an dāɔ ga yá musu. 20 Ké Maata má Yesu lé mɔ, à gē daiaàle. Maliama gò zɔ́le ba. 21 Ǿ Maata ò Yesue: Dii, tó ní kú la yāa, ma dāɔ a gao. 22 Baa tia má dɔ́ ké yá pò ní gbēa Luawa, a kene. 23 Yesu òè: N dāɔ a vu. 24 Maata òè: Má dɔ́ ké a vu zɔ́ pò gēɔ vu gɔɔgbēzází. 25 Yesu òè: Mámē má gbé pò í gēɔ vu à wēni kpámá ũ. Baa tó ma náaikena gā, a gi à kuɛ. 26 Gbé pò kú mé àle ma náaike a ga bauo. N bee sía? 27 Maata òè: Ao Dii, má sí ké Mesii, Lua Né pò wà mē a mɔ dúnia guun n ũ.

Lazaa vua

28 Ké Maata yápi ò, à gè a dāuna sísi, a òè asii guu: Metulu mɔ, àle n gbēa. 29 Ké Maliama yápi má, à fēle kpakpa, àle gé aà kúí. 30 Yesu i gē wéle guu yāao, a ku gu pò Maata dāuaàle glāe. 31 Gbāadeɔ ku kpéu ní Maliamao, aale aà nòse niniè. Ké aa è à fēle ní wāao à bɔ, aa bɔ teazázi, asa aale e àle gé ɔɔbi miaae.

32 Ké Maliama kà gu pò Yesu kúu, ké à aà è, à kùle aà gbází a òè: Dii, tó ní kú la yāa, ma dāɔ a gao. 33 Yesu è àle ɔɔ mé gbāade pò m̀aànɔpiɔ lé ɔɔ b. Ǿ tólobi zuaágu, aà pɔ yá. 34 Ǿ à mē: A aà vɔ́ má ní? Aa wèwà aa mē: Mae, mɔ ñ gwa. 35 Yesu wé'ikáu. 36 Ǿ gbāadeɔ mē: A gwa lá a yeaázi. 37 Ǿ an gbēeɔ mē: Aà gbé pò à vɔ́a wé wè, a fɔ́ gi Lazaa ga yāao lé?

38 Ké Yesu lé gé miapi kúí, ɔ tólobi zuaágu b. Miapiá gbè'ee, gbè gbène ta a léle. 39 Yesu mē: A gbepi go epile. Ǿ gepi dāe Maata òè: Dii, à yaikè kò, asa à kē gɔɔ síiɔe. 40 Yesu òè: Mí oné, tó níle ma náaike, níyɔ́ Lua zɔ́kē eo lé? 41 Ǿ wà gbepi gò. Yesu wesè musu à mē: Baa, ma n sáaukè ké n ma yámá. 42 Má dɔ́ ké nio ma yāma gɔɔpii, ama má ò bila pò kú la yáíe, ké aa e si nímē n ma zí.

43 Ké a ò beewa, à p̀una ní lɔ́ gbāao à mē: Lazaa, mɔ ñ bɔ. 44 Ǿ gbé pò gapi bɔ, p̀le fifia aà mēwa mé zwāa yea aà miwa. Yesu òné: A pò polowá, í aà gbāe.

Lēkpaata Yesuzi

45 Yuda gbāade pò aa mɔ Maliama kúipi, ké aa yá pò Yesu kèpi è, aa aà náaike dasi. 46 Ama an gbēeɔ gè Falisi kúí, aa yá pò Yesu kè òné. 47 Ǿ sa'onkiaɔ ní Falisiɔ gbāadeɔ gbēa kòkàaawa aa mē: Gbépi lé dabudabuke dasi, wá sé

kpelewa ni? ⁴⁸ Tó wá tò àlè kẹ màa, wa àà náaike píie, Lomadeo i mo wá Lua kpé ní wá buio suumpa pii. ⁴⁹ O an gbēdo Kaaifa pọ de sa'onkia ũ wē bee ònè: A yāe d̄so. ⁵⁰ Ké gbé mēndo gaa wápii gb̄eu maa de wá bui mid̄eala, á d̄so lé? ⁵¹ I yá bee o ní azl̄aoo. Ké a de sa'onkia ũ wē bee yáí, ̄ a ànabikèkè à d̄aa lá Yesu a su ga Yudaō gb̄eu ò. ⁵² I kẹ Yudaō n̄t̄e no, ní Lua né pọ fáaaaōe lo, ké aà ní kẹ mē dou. ⁵³ Za z̄ibeez̄l̄ ̄ gb̄aadep̄io z̄è ní Yesu deao. ⁵⁴ A yáí tò Yesu i b̄o gup̄uau ní guu lo. O à gè z̄s̄ewia pọ kú gb̄aa léa, w̄i m̄e Efl̄aiū. A ḡooplak̄e we ní a iwaō.

⁵⁵ Yudaō Gēamusu dikpe k̄aikū. Wá b̄o z̄s̄ewiaō guu dasidasi, wá gè Yelusaleū e dikpepi ào ka gb̄ab̄o yáí. ⁵⁶ W̄al̄e Yesu w̄eale, wa z̄ea Lua ua, w̄al̄e k̄o lala wa m̄e: A è kpelewai? A we mo dikpeue? ⁵⁷ Sa'onkiaō ní Falisiō d̄ile tó gb̄ee Yesu kúki d̄s̄, aà oné ké wá e aà kú.

12

Tulalekaa Yesu gb̄awa (Mat 26.6-13, Maa 14.3-9)

¹ Gēamusu dikpe ḡō ḡo soolo, ̄ Yesu m̄o Betani, Lazaa pọ à aà vù à b̄o gau be w̄éleu. ² Wá bl̄ek̄e Yesuē we. Maata mé lé bl̄e kpaale, mé Lazaa ku blebl̄enaō guu ní Yesuo. ³ O Maliama tulale bui maa o de s̄e m̄ò, à kà litili guo, ̄ a kà Yesu gb̄awa à aà gb̄áp̄io w̄aa ní a mik̄ao. Tulale ḡl̄ lí kp̄ea. ⁴ Yesu iwaō do, Yudasi Isal̄io t̄i pọ a Yesu kp̄amá m̄e: ⁵ Tulale bee ̄a kà w̄e do z̄l̄ ̄a ũ. B̄oyáí wi yía wá a ̄a kp̄a taasideo wao ni? ⁶ I bee o taasideo w̄enagwaa yáí no, ké kp̄áie yáie. Ome lo m̄òb̄o k̄ua, lo ̄a k̄ini kuluyeye. ⁷ O Yesu m̄e: N̄oepi tó. Aà bee ul̄e e ma ḡe kpelaḡo. ⁸ Taasideo kúán̄o ḡo p̄iie, * ama máo kúán̄o ḡo p̄iio.

⁹ Yuda gb̄aa deo mà Yesu kú Betani, ̄ aa gè we dasidasi. I kẹ Yesu yáí aa ḡei adoo, ké aa Lazaa pọ Yesu aà b̄o gau e lo. ¹⁰ O sa'onkiaō z̄è ò aa Lazaa de lo, ¹¹ asa aà yáí ̄ gb̄aa deo lé k̄émá dasi, aale Yesu náaike.

Gbaakpaa Yesuzi Yelusaleū (Mat 21.1-11, Maa 11.1-11, Luk 19.28-40)

¹² Ké a gu d̄o, bíla pọ m̄o dikpeuo mà Yesu lé m̄o Yelusaleū, ¹³ ̄ aa kpakpalaō z̄ōz̄ō aa ḡe daioaale. Aale w̄ille aale m̄e:
Gb̄aa k̄e!

Báaaden gb̄é pọ lé m̄o ní Dii t̄o ũ!

Báaaden Isail̄io Kía ũ!†

¹⁴ Yesu z̄aa'na è, à dikpe lá a k̄ea láuwa wá m̄e:

¹⁵ Sīnadeo, ásu v̄l̄ak̄eo.

A kía lé m̄o dia z̄aa'in b̄o b̄o kpe.‡

¹⁶ Aà iwaō i yápi mid̄ō gl̄ao. Yesu fele taa gawi guu gb̄ea ̄ aa d̄ò sa ké wá yápi k̄e aà yá musue, mé nípiō wá ap̄ii k̄è. ¹⁷ Ké Yesu Lazaa sísi à b̄o m̄iau à aà vù à b̄o gau, gb̄é pọ kuaan̄o a baokp̄akpané. ¹⁸ A yáí bíla ḡe daiaale, asa aa mà à dabudabupi k̄e. ¹⁹ O Falisiō òk̄s̄e aa m̄e: A èa? Wá f̄o p̄e wowào. Gwa, d̄unia b̄o teaàzi.

Yesu a ga yá'oa

²⁰ Ḡel̄ek̄ieo ku gb̄é pọ aa m̄o lousisii dikpeuo guu, ²¹ ̄ aa gè Besaida pọ kú Galile gb̄é Filipi k̄í, aa wabik̄ewá aa m̄e: Mae, wá ye Yesu k̄s̄'eai. ²² Filipi

* 12:8 Iko 15.11 † 12:13 Sou 118.25-26 ‡ 12:15 Zkl 9.9

ge ò Andeleee, 5 aa gè wa ò Yesue sãnu. ²³ Yesu òné: Gbēnazlín Né tɔbɔgɔɔ kà. ²⁴ Siana mále oé, tó pówena i gē tíu à fɔmbasib̀ò, l̀ò ku adoe. Tó à fɔmbasib̀ò s̄, í ne'i maamaae. ²⁵ Gb́é ṕó ye a wēnii, wēnipi a vūaawà. Gb́é ṕó ḡi a wēnii dúniaē beeu s̄, ade aɔ ku gɔɔpiie. ²⁶ Tó gb́é lé zíkemeē, aàɔ temazi, ma zíkēnapi iɔ ku gu ṕó má kúu. Tó gb́é lé zíkemeē, ma Mae a aà kpela. ²⁷ Tiasa ma ṕó yà. Kpelewa má oi? Mà o, Baa, ma b̀ò yá ṕó lé m̀ɔau yà? Aawo! Ma m̀ɔ yá ṕó lé m̀ɔapi yáie. ²⁸ Baa, tɔbɔ. ɔ b̀ò b̀ò luabē à m̀è: Má b̀ò k̀ò, mé má ɛa b̀ò b̀ò. ²⁹ Ké bíla ṕó kú we mà aa m̀è: Lou mé v̄. Gb̄ēɔ m̀è: Malaika mé yá'òè. ³⁰ ɔ Yesu òné: I ke ma yáí b̀òpi b̀òio, á yáie. ³¹ Yá a z̄le dúniaē beewa sa. Wa dúniaē bee kía b̀ò kpalau sa. ³² Mapi s̄, tó wà ma se ma d̀ɔ musu, má bui pii sísi aa m̀ɔ ma k̄i. ³³ Ké Yesu ò màa, à d̀aa lé ga ṕó a su ga yá'oe.

³⁴ ɔ bíla òè: Wá mà a ku ikoyá láu wà m̀è, Mesii aɔ ku gɔɔpiie, S̄ mé n m̀è wa Gbēnazlín Né se d̀ɔ musu s̄ be? Déme Gbēnazlín Népi úi? ³⁵ Yesu wemá à m̀è: Gupua kuaáɔ g̀ò yɔɔe. Gɔɔ ṕó á gupuapi v̄, à beu, ké gu su siwáó yáí. Gb́é ṕó be gusiau l̀í d̄s gu ṕó àle géuo. ³⁶ Gɔɔ ṕó á gupua v̄, á gupuapi náaike, í g̀ò gupua gb̄é ̀. Ké Yesu ò màa, 5 à g̀è ùlené.

Yuda gbaadeɔ́ Yesu náaikensaiɔne

³⁷ Baa ní dabudabu dasi ṕó a k̀è ní wáaɔ, aai aà náaikeo, ³⁸ ké yá ṕó ànabi Isaia ò e pa yáí à m̀è: Dii, gb̄ē i bao ṕó wá kpà sio.

Wà n gb̄aa è, wi d̄so.*

³⁹ Aai we aà náaikeo, asa Isaia ò b̀ò:

⁴⁰ Lua ní wé v̄lak̀ùné ké aasu gu'eo, à ní ǹòse tátané ké aasu yáma aa ɛa suwa, í ní gb̄ágb̄ao yáí.†

⁴¹ Isaia bee ò ké à Yesu gawi è‡ yáie, 5 à aà yá'ò. ⁴² N beeo gb̄aadep̄io Yesu náaike dasi. Falis̄io yáí 5 aaliɔ ye wà d̄máó, ké wasu lousisikpeɔz̄néo yáí.

⁴³ Asa aa ye gbēnazlín a ní sáaukpa de Lua ní sáaukpa.

⁴⁴ ɔ Yesu p̀na à m̀è: Gb́é ṕó lé ma náaike, i ke mapi àle a náaike adoo, àle gb́é ṕó ma z̄í náaike b̀. ⁴⁵ Gb́é ṕó lé ma e lé gb́é ṕó ma z̄í ee b̀. ⁴⁶ Ma m̀ɔ dúnia guu gupua ̀e, ké gb́é ṕó lé ma náaike su àɔ ku gusiau b̀o. ⁴⁷ Gb́é ṕó ma yámà mé a k̄tao, i ke máme má yádaaálao, asa mi m̀ɔ yádaí dúniala no, ma m̀ɔ dúnia suabaie. ⁴⁸ Gb́é ṕó ḡimazi mé i ma yá sio, yákpale lé aà d̄ae. Yá ṕó má dàèpi mé a z̄lewà gɔɔgb̄ez̄ázi. ⁴⁹ Asa mi yáe o ní maz̄laoo. Yá ṕó má ò ní yá ṕó má d̄anéó, ma Mae ṕó ma z̄í mé dílemēe. ⁵⁰ Má d̄s ké yá ṕó a d̄ameeá wēni láasai yáe. Beewa yá ṕó mále o, mále o lá ma Mae òmēewae.

13

Yesu a íwaɔ gb̄á pípiá

¹ E Gēamusu dikpe àɔ ka, Yesu d̄s ké a b̀oá dúniaē bee guu taa a Mae k̄i gɔɔ kà. Lá a ye a gb̄éɔzi dúnia guu, a yeñzi e a wēni léwae.

² Aale p̀oble. Ibiisi dá Simɔɔ Isalib̄ti né Yudasie a s̄su k̀ò, ké aà Yesu kpámá.

³ Yesu d̄s ké a Mae ṕopi náe a ɔzi. A d̄s ké a b̀o Luapi k̄i, mé a ɛa lé tá a k̄ie.

⁴ Goo pɔ aale poble, Yesu fɛlɛ à a ula bɔ kàlɛ, ɔ à saveti sɛ dɔ a pi. ⁵ Bee gbɛa à ikà ta guu, ɔ à nà a İwaɔ gbá pípiawa, àlɛ waa ní saveti pɔ á dɔ a pipio. ⁶ Ké à kà Simɔɔ Píɛɛ kɛi, Píɛɛpi òè: Dii, nıme nıyɔ ma gbá pípimeɛa? ⁷ Yesu wɛwà à mè: N yá pɔ mále ke dɔ glao. Nyɔ dɔ gbɛzã. ⁸ Píɛɛ òè à mè: Nyɔ ma gbá pípimeɛ bauo. Yesu òè: Tó mi n gbá pípio, wáɔ yáe vɛ ní kɔo loo. ⁹ Simɔɔ Píɛɛ òè: Dii, i ke ma gbáɛ adoo, ma ɔ ní ma mioɛ lo. ¹⁰ Yesu òè: Gbɛ́ pɔ zu'ò bàa kú ní a gue pípiáo, sema aà gbá, asa a zɛɛ. A gbãslɔ, àma i ke ápii no. ¹¹ A dɔ gbɛ́ pɔ a su à a kpámá. A yáí à mè aa gbãslai nıpii.

¹² Ké à ní gbá pípiné a làa, à a ula sɛ dà, ɔ à zɔlɛ lo. A ònɛ: A yá pɔ má kɛé dɔa? ¹³ I omɛɛ Metulu ge Dii. Alɛ o a zɛwɛ, asa má dɛ a ũ. ¹⁴ Lá ma gbɛ́ pɔ má dɛ á dii ní á yádanɛdo ũ ma á gbá pípié, àliɔ kɔ gbá pipi sɔ. ¹⁵ Ma a taa kɛé. Alíɔ ke lá má kɛéwa. ¹⁶ Slana mále oé, zòblena líɔ dɛ a diilao, zɛna líɔ dɛ gbɛ́ pɔ a zɛlao. ¹⁷ Lá a yá bee dɔ, báaadeɔn á ũ tó àlɛ ke. ¹⁸ I ke ápii yá mále oo. Má gbɛ́ pɔ má sɛɔ dɔ. Sema yá pɔ kɛá láuɛ bee pa wà mè:

Gbɛ́ pɔ wi ɔkãaa ta dou mé bɔ ma kpe.*

¹⁹ Mále oé tia e àò gé mói, ké tó à mò, á sí máme má aà ũ. ²⁰ Slana mále oé, tó gbɛ́ gbɛ́ pɔ ma aà zɛ dílɛ, à ma dílɛɛ. Tó gbɛ́ ma dílɛ sɔ, à gbɛ́ pɔ ma zɛ dílɛɛ.

Yesu dɔaa Yudasi ní Píɛɛo yá'oa

(Mat 26.20-35, Maa 14.17-31, Luk 22.21-34)

²¹ Ké Yesu bee ò, tòlobi zúaagu, ɔ a ònɛ wásawasa à mè: Slana mále oé, á gbɛ́do mé a ma kpámá. ²² ɔ aà İwaɔ kɔ gwágwa, aa bílikè gbɛ́ pɔ àlɛ owa. ²³ İwa mɛndo pɔ Yesu yeaazi gengɛsɛkɛa aà saɛ. ²⁴ ɔ Simɔɔ Píɛɛ lesuikèè aà Yesu la gbɛ́ pɔ àlɛ o. ²⁵ ɔ İwapi sɔkpálɛ Yesuzi à aà là à mè: Dii, dé ni? ²⁶ Yesu wɛwà à mè: Má lɔmazɔ dowa, mí kpá adewa. ɔ à lɔmazɔ dowa a kpà Simɔɔ Isalɔti né Yudasiwa. ²⁷ Ké Yudasi lɔmapi sí, Setáɔ gɛãagu gɔɔ. ɔ Yesu òè: Yá pɔ nɛlɛ ke ke kpakpa. ²⁸ Gbɛ́ pɔ aale poble, an gbɛ́ i dɔ bɔyáí Yesu bee òè. ²⁹ Lá Yudasi mé lɔ mɔbɔɔ kúa, ɔ gbɛ́ɛ lé e Yesu òè aà gé dikpe pɔ pɔ aa yeiɔ lúie ge aà gé pɔɛ kpáí taasideɔwɛ. ³⁰ Ké Yudasi lɔmapi sí, à bɔ gɔɔ. A mo lè gwáɛ.

³¹ Ké Yudasi bɔ, Yesu mè: Tiasa Gbɛnazɛn Né a tɔbɔ, mé Lua a tɔbɔ aà yá musu. ³² Tó Lua tɔbɔ aà musu sɔ, Lua a aà tɔbɔ a kɛi mé a bɔ gɔɔɛ. ³³ Ma gbɛ́ɔ, ma kuaáno gɔ yɔɛ. A ma wɛɛlɛ, àma mále oé tia lá má ò gbãadeɔnɛwa, á fɔ gé gu pɔ mále táuo.† ³⁴ Mále yá dafu dílɛɛɛ, àliɔ yekɔi. Lá má yeázi, ápiɔ sɔ àliɔ yekɔi màa lo. ³⁵ Tó á yekɔi, ɔ gbɛ́pii a á dɔ ma İwaɔ ũ.

³⁶ Simɔɔ Píɛɛ aà là à mè: Dii, nıle tá má ní? Yesu wɛwà à mè: Gu pɔ mále táu, nıyɔ fɔ temazi glao. Gbɛzã ɔ nıyɔ mɔ. ³⁷ Píɛɛ òè: Dii, bɔyáí má fɔ tenzi tiao ni? Má gı ma wɛnii n yáí. ³⁸ Yesu mè: Nyɔ gi n wɛnii ma yáí ló? Slana mále one, e ko àò gé lezui, nıyɔ lelekpamazi gɛn àaɔ.

14

Yesu mé luabɛ zé ũ

¹ Asu tó á pɔ yao. A Lua náaike, í ma náaike. ² Ma Mae be kpé vɛ dasi, mále gé gukekeiɛ. Tó a dɛ máao, dɔ mi oé. ³ Lá mále gé gukekeiɛ, má ea mo má á séle tááno ma kɛi, ké ápiɔ sɔ àò ku gu pɔ má kúu. ⁴ A gu pɔ mále táu zé dɔ. ⁵ ɔ Tomaa òè: Dii, wá dɔ gu pɔ nıle táuo. Wá fɔ a zé dɔ kpelewa ni? ⁶ Yesu wɛwà à

* 13:18 Sou 41.10 † 13:33 Zaa 7.34

mè: Mámé má zépi ũ, mámé má slana ní wēnio ũ. Gbēe lí e gè ma Mae kíi ma kèe kúsaio.

⁷Tó á ma dō, dō á ma Mae dō. Za tia a aà dō mé a aà è. ⁸Ŭ Filipi òè: Dii, ñ n Mae ɔwēe. Bee a mōwá. ⁹Yesu òè: Filipi, má kúánɔ za gbāo, ɔ ní ma dōa? Gbé pō ma e ma Mae èe. Bóyái ríe o mà a Mae ɔbói? ¹⁰Ké má kú ma Mae guu mé ma Mae ku ma guu, ni sio lé? Yá pō mále oé, mále o ní mazlaoo. Ma Mae pō kú ma guu mé lé a yákeao ke. ¹¹Ké má ò má kú ma Mae guu mé ma Mae ku ma guu, à ma yá sí. Tó màn sōo, à si ma yákeapio yáí. ¹²Slana mále oé, gbé pō lé ma náaike a yá pō mi kepio ke. A ke de beeɔla se, ké mále tá ma Mae kíi yáí. ¹³Má yá pō a a wabikè ní ma tōo ke, ké ma Mae e tɔbɔ ma musu yáí. ¹⁴Tó a yāe wabikè ní ma tōo, má ke.

Yesu legbēa a Nisina yá musu

¹⁵Tó á yemazi, áo yá pō má díleɔ kúa. ¹⁶Má gbēa ma Maewa, i á gba Zennode pále pō aɔ kúánɔ gɔɔpii* ¹⁷Nisín slande ũ. Dúnia gbéɔ fɔ aà díleɔ, asa aale aà eo mé aa aà dōo. Apio á aà dō, asa a kúánɔ mé aɔ kú á guu. ¹⁸Má á tó ádo, má ea mɔ á kíi. ¹⁹A gō yɔɔe ké dúnia a ma e loo, áma á ma e. Ké má kú yáí, áo ku sō. ²⁰Gɔɔ bee áo dō ké má kú ma Mae guu, á kú ma guu, mé má kú á guu. ²¹Gbé pō ma yádileɔ dà mé a kúa, ade mé yemazi. Ma Mae aɔ ye gbé pō yemazizi, mé máo yeaázi, mí azla ɔbè.

²²Ŭ Yudasi aà là, i ke Yudasi Isalioɔti gbé no: Dii, bó yá mé mò, níyɔ nzla ɔwēe, mé dúnia a n eo ni? ²³Ŭ Yesu wèwà à mè: Tó gbé yemazi, aɔ ma yá kúa. Ma Mae aɔ yeaázi, wí mō áo kíi, wí zōleaàɔ. ²⁴Gbé pō yemazio ma yá kúao. Yá pō ále mapi i bɔ ma kíio, à bɔ ma Mae pō ma zí kíie. ²⁵Ma yápi òé gɔɔ pō má kúánɔ. ²⁶Ma Mae a a Nisina zí ní ma tōo Zennode ũ. Ŭme a yápii dadaé, i to yá pō má òé dɔágu pii. ²⁷Mále á tó ní aafiao, mazla aafia ɔ mále á gba. Mále á gba lá dúnia í ní gbawao. Asu tó á pō yao, ásu s̄deedeekɔ. ²⁸A mà, má òé mále tá, mí ea mɔ á kíi. Tó á yemazie, dō á pō na, ké mále tá ma Mae kíi yáí, asa ma Mae demala. ²⁹Má òé tia e aɔ gé kei, ké tó à kè, á ma náaike. ³⁰Má e yá'oáno gbāa loo, asa dúniae bee kía lé mō. A iko víao, ³¹áma lá ma Mae dāmeɔ ɔ mále ke, ké dúnia e dō má yeaázi. A fēle wà go lakli.

15

Yesu mé vēli stande ũ

¹Mámé má vēli stande ũ, ma Mae mé vēebude ũ.* ²I gōna pō pea ne'isai pii zōe, ɔ í a ne'ina pii mibo, ké a ne'ia káfi yáí. ³Apíá zēae yá pō má òé yáí. ⁴Aɔ naa mapiwa lá má naawáwa. Ligōna lí fɔ ne'í ní azlaoo, sema aɔ pea lidawa. Māae ápio á fɔ káfiakɔ, sema aɔ naaa bàasio.

⁵Mámé má vēe lida ũ, áme á a gōnaɔ ũ. Gbé pō naaa mé má naawà, ade a káfiakɔ maamae, asa á fɔ pɔe ke ma saio. ⁶Tó gbé naaao, wa aà vūaa, lá wí ligōna zō vūaa à giigaga, wà séle káteu à tékūwae. ⁷Tó á naaa mé ma yá kú á sōu, à pō pō á yei wabike, í e. ⁸Tó a káfiakè maamaa, áo de ma iwao ũ slana, ma Mae í tɔbɔ.

⁹Má yeázi lá ma Mae yemaziwa. A ze ní ma yeaázio. ¹⁰Tó á yá pō má díleɔ kúa, á zea ní ma yeaázion we, lá má yá pō ma Mae díleɔ kúa mé má zea ní aà

* 14:16 Zln 2.1-4 * 15:1 Isa 5.1-4

yeamaziowa. ¹¹ Ma yápiò òé, ké àò póna pò má ví ví, á póna i ke zài. ¹² Yá pò má ðilèén ke: Aò yek̄si lá má yeáziwa.† ¹³ Tó gbé ḡi a wēnii a gbēnaò yáí, gbēe aò ye gbéí ðe beelao. ¹⁴ Tó ále yá pò má ðilèé ke, ma gbēnaòñ á ù. ¹⁵ Má oé zòblenaò ló, asa zòblena líò a dii bòòle d̄so. Má oé sa gbēnaòé, asa yá pò má mà ma Mae kíi ñ má òé pii. ¹⁶ Amé i ma seò, máme ma á sé, mé ma á z̄í à gé káfíakei, káfíia pò aò ku, Mae Lua i á gba pò pò a a wabikèwa ní ma t̄so. ¹⁷ Yá pò má ðilèén ke: Aò yek̄si.

Dúnia zaa Yesu ní a gbégu

¹⁸ Tó dúnia zàágu, àò d̄s ké à zàmagu á ãa. ¹⁹ Tó dúnia gbéñ á ù, d̄s dúnia yeázi. Lá ma á sé ma á b̄s dúnia guu, á ðe a gbéò ùo. Bee yáí dúnia zaiágu. ²⁰ A to yá pò má òé d̄ságu. Zòblena líò ðe a diilao. Lá aa íadàa, màa aa dawá s̄s. Tó aa ma yá k̄uae, aao á yá k̄ua s̄se. ²¹ Aa yá beeo kéé pii ma t̄ yáí, asa aa gbé pò ma z̄í d̄so.

²² Tó mi m̄o ma yá'ònéò, d̄s aa duuna vío. Tia kéwa an duuna awa vío. ²³ Gbé pò zàmagu za ma Maegue s̄s. ²⁴ Tó mi yá pò wi ke yāao ke an guuo, d̄s aa duuna vío. Tia kéwa aa yá pò má k̄eò è, ñ aa zàmagu ní ma Maeo wápii, ²⁵ ké yá pò kú M̄ozi ikoyá guu pa, wà mè aa zàmagu p̄.‡

²⁶ Tó Zennòde pò má aà gbaewá b̄s ma Mae kíi à m̄ò, Nis̄ln síande pò i b̄o aà kípi, aò ðe ma seelade ù. ²⁷ Apio s̄s aò ðe ma seeladeò ù, ké á kumanò za káau yáí.

16

¹ Ma yá beeo òé ké ásu fuo yáíe. ² Wa lousisikpezēé. A ḡoo lé m̄s se ké gbé pò á ðé aò e ále z̄lke Luaeé. ³ Aa yápiò kéé ké aa ma Mae ní mapio d̄so yáí. ⁴ Ma yá beeo òé, ké tó a ḡoo kà, íò d̄s má òé k̄òe.

Lua Nis̄lna z̄i

Mi yá beeo òé za káauo, ké má kúánò yáí. ⁵ Mále tá gbé pò ma z̄í kíi sa. A gbēe i ma la gu pò mále táuo. ⁶ A p̄o siakù sa, ké ma yá beeo òé yáí. ⁷ Síana mále oé, ma taa a àikéé, asa tó mi tao, Zennòdepi a m̄ówáo. Tó ma ta, má aà z̄lwa. * ⁸ Tó à m̄ò, a dúnia ekaè a z̄z̄i duuna ní maakeao ní yákpalekeao yá musu, ⁹ duuna yá musu, ké aai ma náaikeo yáí, ¹⁰ maakea yá musu, ké mále tá ma Mae kíi, mé á ma e ló yáí, ¹¹ yákpalekea yá musu, ké wà yákpalekè ní dúniae bee k̄iao yáí.

¹² Má yáví dasi mà oé ló, áma á yápiò f̄s ḡiao. ¹³ Tó Nis̄ln Síande m̄ò, a d̄aae síana pii guu. A yá'o ní azlao, yá pò a mà ñ ali o, i yá pò lé m̄sò baokpaé. ¹⁴ A ma t̄b̄o, asa ñme a ma yáò séle siué. ¹⁵ P̄s p̄s ma Mae ví piíá ma p̄e. A yáí ma mè a ma yáò séle siué.

¹⁶ A ḡò ȳoo ké á ma e ló, à ḡò ȳoo ló í ma e.

Psia líka p̄na u

¹⁷ O aà íwaèò òk̄s̄e: B̄s yá àle ow̄e wei? A mè à ḡò ȳoo wá a e ló mé à ḡò ȳoo ló wí a e. A mè ló ále tá a Mae kíi. ¹⁸ O aa mè: A ḡò ȳoo pò a òpi ðe kpelewa ní? Wí yá pò àle opi mao. ¹⁹ Yesu d̄s ké aa ye a la, ñ a òné: Ké ma mè à ḡò ȳoo á ma e ló, mé à ḡò ȳoo ló í ma e, bee ále k̄s̄ lalaa? ²⁰ Síana mále oé, á b̄o ló a wēnake, áma

dúnya a pɔnake. Aɔ ku pɔsia guu, áma á pɔsiapi a lile pɔna ũ. ²¹ Tó nɔe ye ne'ii, aà pɔ ɪ siakũ ké aà wáwákeɔɔ kà yáí. Tó á ne'í sɔ, wáwá pɔ a kèpi lí dɔaàgu bo. Aà pɔ ɪ ke nae, ké á né dafu kà dúniawa yáí. ²² Maa ápiɔ, á pɔ sia gia. Má ea má á e ɔ, á pɔ ɪ ke na, mé gbèe a fɔ á pɔnapɪ síwáo. ²³ Gɔɔ bee á yáe laa bo. Slana mále oé, ma Mae a pɔ pɔ a a wabikèwa ní ma tɔo kpáwá. ²⁴ E tia i pɔe wabike ní ma tɔoo. Ali wabike, ɪli e, ké á pɔna e pɛɛwá yáí.

²⁵ Ma yápiɔ ɪɛɛúɛ. A gɔɔ lé mɔ ké má yá'óé ní yáɛɛúao bo, mí a Mae yá'óé wásawasa. ²⁶ Gɔɔ bee á wabike ní ma tɔo. Mí oé máme má wabikéé ma Maewao, ²⁷ asa ma Mae yeázi ké á yemazi yáí, mé a ma bɔa aà kí sí. ²⁸ Ma bɔ ma Mae kí ma mɔ dúnya guu. Tiasa mále dúniato mále tá aà kí. ²⁹ ɔ aà ɪwao òè: Too, níle yá'o ní yáɛɛúao bo, níle o wásawasa. ³⁰ Wá dɔ sa ké ní yápiɪ dɔ, baa tó gbé i a láasoo onɛo. Bee yáí wa n bɔa Lua kí sí.

³¹ ɔ Yesu òné: Alɛ ma náaike saa? ³² A gɔɔ lé mɔ, á kà kò, ké á fáaa, á baade i ta a be i ma to mado. N beo má kú madoo, asa ma Mae kumanɔe. ³³ Ma yá beo òé, ké naaa guu á nɔse aɔ daa doũ. A wétɛa e dúnya guu, áma á sɔdile, ma zɪblè dúniawa.

17

Yesu wabikɛa a Maewa

¹ Yesu yápi oa gbɛa à wɛsè musu à mè: Baa, a gɔɔ kà. N n Né tɔbo, n Né i n tɔbo. ² N tò má iko vɪ gbépiiwa, ké má wèni láasai kpá gbé pɔ ní kpáaowa píi. ³ N Lua mɛndona slande ní mapi Yesu Kilisi pɔ ní zɪo dɔa mé wèni láasai ũ. ⁴ Ma n tɔbò tɔle, zɪ pɔ ní dàmɛɛ má ke má làa. ⁵ Baa, gawi kpaa n kí sa, lá ní kpaa n kí zadɔ dúnya kuo.

⁶ Gbé pɔ n ní sé dúniaw n ní kpaaɔ, má tò aa n dɔ. N pɔɔne, ɔ n ní kpaa. Aa n yá kúa, ⁷ aa dɔ sa ké yá pɔ ní dàmɛɛ bɔ n kí píiɛ. ⁸ Ma yá pɔ ní dàmɛɛ dànɛ. Aa sí, ɔ aa dɔ ké ma bɔ n kíe slana. Aa sí ké míme n ma zɪ. ⁹ Mále wabikɛné, i ke dúnya mále keèo, sema gbé pɔ n ní kpaapiɔ, asa n pɔɔne. ¹⁰ Ma pɔɔá n pɔɔne píi, n pɔɔá ma pɔɔne píi. Mále tɔbo gbépiɔ yá musu. ¹¹ Mále su n kí, máo ku dúnya guu bo, áma ampiɔ aɔ ku dúnya guu. Baa Kuaadoade, ní ní dɔa ní n tɔ pɔ ní kpáa gbáao, ké aɔ ku mɛdoũ láwáwa. ¹² Gɔɔ pɔ má kúrnɔ, ma ní dɔa ní tɔ pɔ ní kpáapi gbáao. Má ní kúa, ɔ an gbèe i vúaa, mé i ke gbé pɔ mipè kaalewa ké n yá e pa yáí báasio.*

¹³ Tiasa mále su n kí. Ma yá beo ò dúnya guu, ké aɔ pɔna pɔ má vɪ vɪ, i pɛɛmáɛ. ¹⁴ Ma n yá dànɛ, ɔ dúnya zàngu, ké dúnya gbéɔn ní ũo lán mapiwa. ¹⁵ Mále wabikɛma, i ke ké n ní bɔ dúnya guu no, ké n kàedarzi Setau yá musue. ¹⁶ Dúnya gbéɔn ní ũo lán mapiwa. ¹⁷ To an kua aɔ adoa ní slana gbáao, n yá mé slanapi ũ. ¹⁸ Lá n ma zɪ dúnya guu, mapi sɔ ma ní zɪ dúnya guu. ¹⁹ Mále azia kpama an yáí, ké aɔ ku n gbéɔ ũ slana.

²⁰ I ke mále wabikɛné nído no, ní gbé pɔ aa ma náaike ní yáíɔe ɔ, ²¹ ké ampiɔ aɔ ku mɛdoũ. Baa, lá ní kú ma guu mé má kú n guu, ampiɔ sɔ aɔ kú wá guu, ké dúnya e sí míme n ma zɪ. ²² Gawi pɔ ní kpáa ɔ má kpámá, ké aɔ ku mɛdoũ láwáwa. ²³ Má kú ní guu mé ní kú ma guu, ké aɔ ku mɛdoũ míomɔ, dúnya i dɔ míme n ma zɪ, mé ní yeñzi lá ní yemaziwa.

* 17:12 Sou 41.10, Zaa 13.18

24 Baa, gbé pò ní kpàà, má ye aà ku gu pò má kúu, ké aa wesi ma gawile, gawi pò ní kpàa ké ní yemazi zad5 dúnia kuopi. 25 Mae Maa, dúnia n d5o, ama má n d5, mé gbéee beo d5 ké níme n ma z1. 26 Má tò aa n d5, mé má ea mà to aao n d5 l, ké áo yenzi lá ní yemaziwa, mío naamá.

18

Yesu kúa
(Mat 26.47-56, Maa 14.43-50, Luk 22.47-53)

1 Yesu yápi oa gbèa à bò ní a íwa, aa bùa Sed5 baale. Lu ku we, 5 à gèu ní a íwa. 2 Yudasi bònkpède s5 a gupi d5, asa Yesu ní a íwa aai káaa we mòmòe. 3 J Yudasi gè we ní sosa gáli doo ní d5ai pò sa'onkia ní Falisió ní z1. Aa filia kúa ní sète ní g5kèbò. 4 Yesu yá pò a a le d5 píi, 5 à bò dàrúle à ní lá à mè: Dé ále wèlei? 5 Aa wèwà aa mè: Yesu Nazaletie. J a òné: Mámè má aà ù. Yudasi bònkpèdepi kúrínò. 6 Ké Yesu òné: Mámè má aà ù, 5 aa èa kpekpe aa b5lèle. 7 Yesu ní lá l: Dé ále wèlei? J aa mè: Yesu Nazaletie. 8 Yesu wémá l: Má óé mámè má aà ù. Tó mámè ále ma wèle, à to gbéee beo tá. 9 A bee ò ké yá pò à d5aa ò e pa yáie à mè: Gbé pò ní kpàà, an gbèe i vúaa. 10 Simò Pièe fènda looa, 5 a wò à sa'onkia zikèna lèò à aà oplaa swá gò. Zikènapì tón Malaku. 11 J Yesu ò Pièe: N n fènda pè a kpéu. Má taasi pò ma Mae díle mà ke kèona í mio lé?

12 J sosaó ní ní gbèz5o ní Yuda d5ai Yesu kú aa aà yè. 13 Aa gèaàno Anasi kíi g1a. Anasi píá Kaaifa pò de sa'onkia ù wè bee ànsue. 14 Kaaifapi mé lèdà Yuda gbàadeowa yáa à mè: A maa gbé mènò ga gbépii gbèue.*

Pièe lelekaa Yesuzi
(Mat 26.57-75, Maa 14.53-72, Luk 22.54-71)

15 Simò Pièe ní Yesu íwa doo te Yesupi kpè. Sa'onkia íwapi d5, 5 íwapi gè Yesu kí sa'onkiapi bè'ua. 16 Pièe g5 zè b5leu gaa. J íwa pò sa'onkia aà d5pi gè yá'ò n5e pò lé b5lepi d5ae, 5 à gè ní Pièe. 17 J n5e b5led5anapi Pièe lá à mè: Gbépi íwaen n ùo lò? Pièe wèwà à mè: Mámè. 18 Zikènaó ní d5ai teká yáa ké íana kú yáí, 5 aale kpakpa. Pièe kúrínò we, ále tékpakpa.

19 J sa'onkia lé yálala Yesuwa aà íwa ní aà yádanò musu. 20 Yesu wèwà à mè: Ma yá'ò gbépiiè gupua. Ma yádadané lousisikpèo guu ní Lua uao, gu pò Yuda i káaa mpii. Mí yáe o asii guuo. 21 Bóyái níle yálalaaí? Ma yámana la, aa yá pò má òné d5. 22 Ké Yesu yá bee ò, d5ai do pò kú we aà sánke à mè: Wí yázási sa'onkiawa màa yá? 23 Yesu wèwà à mè: Tó yávái má ò, o wà ma. Tó yámaa má ò s5, bóyái n ma lei? 24 J Anasi Yesu gbàe sa'onkia Kaaifawa yea.

25 E tia Pièe ku we, ále tékpakpa. J wà aà là: Aà íwaen n ùo lò? Pièe lelekpà à mè: Mámè. 26 Sa'onkia zikènao doá gbé pò Pièe a swá gò dae, 5 à mè: Mí n eaàno lu guuo lé? 27 J Pièe lelekpà l. Weg5o ko lezù.

Pilati yákpaleka ní Yesu
(Mat 27.1-31, Maa 15.1-20, Luk 23.1-25)

28 J Yuda gbàadeo bò ní Yesu Kaaifa kíi, aa gèaàno bùsu gbèz5o be. Gufèe. Aai gè gbèz5opi beo, ké aasu gbáleo yáí, asa aa ye Gèamusu dikpèe. 29 A yáí tò Pilati bò mò ní kíi à mè: Yá kpele á ví ní gbépioi? 30 Aa wèwà aa mè: Tó váikèna no, d5 wí m5 aà kpáímao. 31 J Pilati òné: A aà se gé yákpalekiaano

* 18:14 Zaa 11.49-50

ázla ikoyāwa. Ǿ gbāadepiɔ òè: Wá gbēdeá zé v1o. ³² Bee kè ké yá pɔ Yesu ò e pa yáíe, ké à d̀aa a ga taa ò.†

³³ Ǿ Pilati èa gè a be. A Yesu sisi, 5 à aà là à m̀e: Yudaɔ kían n ũa? ³⁴ Yesu wèwà à m̀e: N1e bee o rí nz1ao yà, ge wà ma yá'òne? ³⁵ Pilati m̀e: Yudan ma ũa? N buiɔ rí n sa'onkiaɔ mé n kpaá. Bó rí kèi? ³⁶ Yesu m̀e: Ma kpalaá dúniaɔ bee pɔe, d̀o ma iwaɔ zikà, ké wasu ma kpa Yuda gbāadeɔwao. Ma kpalaá dúnia la pɔ no. ³⁷ Ǿ Pilati òè à m̀e: Asi kían n ũoo? Yesu m̀e: Mm̀e r1le o kían ma ũ. Wà ma i, 5 ma m̀o dúnia guu slana seelade ũ. Gbé pɔ de slana pɔ ũ i ma yáma. ³⁸ Pilati m̀e: Bóme slana ũ?

Ké a ò m̀aa, à èa b̀o gè Yuda gbāadeɔ k1i, a ònè: Mi yáe e gbépiwao. ³⁹ A felekaayá v1 ké mi dakpeunae kèé Gēamusu dikpeɔɔz1. A ye mà Yudaɔ k1a kèé yà? ⁴⁰ Ǿ aa wiilè 1o aa m̀e: Aapi no, Balabae! Kási s̀o Balabapiá kpáiweliwèe.

19

¹ Ǿ Pilati m̀e wà Yesu se wà gbē rí flaalao. ² Ǿ sosao lè fùà tà aa kpàè aa gomusu tēa dàè. ³ Aale s̀aaazi dodo aale m̀e: Fɔ Yudaɔ k1a! Ǿ aale aà s̀ankèke.

⁴ Pilati èa b̀o 1o, 5 a ò bilae: A gwa, mále b̀oéaano báasi la, ké à e d̀o mi yáe ewào. ⁵ Yesu b̀o báasi, a lè fùapi kpaá, a gomusu tēapi daa. Ǿ Pilati ònè: G̀oepi ke! ⁶ Ké sa'onkiaɔ rí d̀oaiɔ aà è, aa wiilè aa m̀e: N aà páliwa! Ǿ Pilati ònè: A aà se ge páliwa ázla, asa mi yáe ewào. ⁷ Yuda gbāadepiɔ wèwà aa m̀e: Wá ikoyá v1, mé ikoyápi m̀e sema aà ga, ké à az1a d1le Lua Né ũ yáí.

⁸ Ké Pilati yápi mà, aà v1a kãfi. ⁹ A èa gè rí Yesuo a be 1o, 5 à aà là à m̀e: N b̀o má ni? Yesu i wewào, ¹⁰ 5 Pilati òè: Nyɔ yá'omèeɔ lé? N d̀o ké má n gbaea iko v1, mé má n paa líwa iko v1 1o lé? ¹¹ Yesu wèwà à m̀e: N ikoe v1ao, sema pɔ Lua kpáma báasio. A yáí tò gbé pɔ ma kpama duuna mé z̀o. ¹² Za ɔoo bee Pilati lé zeweele à aà gbae, ama Yuda gbāadeɔ wiilè aa m̀e: Tó n gbépi gbae, Sezaa gbēnan n ũo. Gbé pɔ az1a d1le k1a ũ íbelesè rí Sezaoe. ¹³ Ké Pilati yá bee mà, à m̀e wà b̀o rí Yesuo báasi. Ǿ à z̀òle a g1naa, gu pɔ w1 me gbè gusalalau. (N Ebelu yáoo s̀o Gabata.) ¹⁴ A gudɔa mé Gēamusu dikpe ũ. Ké 1atè ká minanguo, 5 Pilati ò Yuda gbāadepiɔne: A k1a ke. ¹⁵ Ǿ aale wiile aale m̀e: N aà de. N aà de. N aà páliwa. Pilati ònè: Má á k1a páliwa yà? Sa'onkiaɔ m̀e: Wá k1a v1o, Sezaa báasio. ¹⁶ Ǿ Pilati Yesu kpámá aa aà páliwa. Ǿ aa aà s̀e gèò.

Yesu gaa

(Mat 27.32-56, Maa 15.21-41, Luk 23.26-49)

¹⁷ Yesu b̀o wéle guu a az1a lipáakɔa sea, à gè gu pɔ w1 me Mitɔɔnagu. (N Ebelu yáoo w1 me Gogota.) ¹⁸ We wà Yesu pàu líwa rí gbēon pla páleɔ, gbēdo ɔplaai, gbēdo ɔzeɔi, 5 Yesu kú rí zanguo. ¹⁹ Pilati lakè a nà Yesu lipáakɔapiwa. Yá pɔ a kèpin ke:

Yesu Nazaleti, Yudaɔ k1a.

²⁰ Yuda lápi kyokè dasi, asa gu pɔ wà Yesu pàu líwapi zà rí wéleoo. Wa kè lápiwa rí Ebelu yáoo rí Lomadeɔ yáoo rí Geleki yáoo. ²¹ Ǿ Yuda sa'onkiaɔ ò Pilatiɔ: Nsu kè Yudaɔ k1ao, ama kè aapi mé ò Yudaɔ kían a ũ. ²² Pilati m̀e: Yá pɔ má kè m̀a kèe.

† 18:32 Zaa 3.14, 12.32

23 Ké sosaɔ Yesu pǎliwa aa làa, ɔ aa aà pɔkasaa sèle kpaalè læe siiɔ baade miwa. Aa aà ulatao pɔ wa tà namisai za musu e zǐlɛ sè lɔ, 24 ɔ aa òkɔe: Wásu ulapi paapaa. Wà tɛlɛpa gbé pɔ a gɔè. Aa bee kè kè yá pɔ kɛa láue bee pae, wà mè:

Aa aà pɔkasaa kpaalèkɔe,
aa tɛlɛpà aà ula yá musu.*

Bee yáí sosaɔ kèi màa.

25 Yesu da ní aà da dáunao ní Kolopa na Maliamao ní Maliama Madelenio ku lí pɔ wà Yesu pàwà sae. 26 Ké Yesu a da è ní a íwa pɔ á yeaázio ze aà sae, a ò a dae: N né ke! 27 ɔ a ò íwapiɛ: N da ke! Za zǐbeezi ɔ íwapi aà sè tàò a be.

28 Bee gbɛa Yesu dɔ apii pà. Ké yá pɔ kɛa Luayátaalau e pa† ɔ à mè: Imi lé ma de. 29 Lo ku we, vɛɛ kúma ka a pai. ɔ wà sao kpàlɛ vɛɛpi guu wa pè lía, wa dà Yesue a léu. 30 Ké à vɛɛpi mí à mè: Apii pà. ɔ à a mipèlɛ à kèsai.

Yesu zɔa ní sɔnao

31 A gudɔa mé kámabogɔɔ ũ. Yuda gbáadeɔ ye geɔ gɔ líwa e kámabogɔɔzɔlɔ, asa kámabogɔɔzɔlɔpá gɔɔ zɔɔe. ɔ aa gè wabikè Pilatiwa wà ní gbá é'e, wi ní bua. 32 ɔ sosaɔ gè gbé sɛia pɔ wa pǎliwa sǎnu ní Yesuo gbá é'e ní a plaade pɔo lɔ. 33 Ké aa kà Yesu kíi, aa è à gá kò, ɔ aai aà gbá é'eo. 34 ɔ sosaɔ do Yesu zǐ ní sɔnao a gbàtɛɛu. Wegɔɔ au ní ío bɔlɛ. 35 Gbé pɔ yápi è ní wéo mé yápi ò. Aà seeladeke slana ví, mé a dɔ slana ále o, ké ápio sɔ à e Yesu náaíke. 36 Yá beo kè kè yá pɔ kɛa Luayátaalau bee pae wà mè:

Aà wáe a eo.†

37 A kɛa Luayátaalau lɔ wà mè:

Aa gbé pɔ aa aà zò aa aà dè gwa.§

Yesu vía

(Mat 27.57-61, Maa 15.42-47, Luk 23.50-56)

38 Bee gbɛa Yosefu Alimate gbé gè wabikè Pilatiwa aà a gba zé à Yesu ge bua. Yesu íwae asii guu, ké àlɛ víake Yuda gbáadeɔne yáí. Pilati wèi, ɔ à gè aà ge bùa. 39 Nikodeũ pɔ gè Yesu kíi gwáasna* gè sɔ ní lí'oo ní ese gínanao yáalea, à kà kiloo baakwi taawa. 40 ɔ aa Yesu ge sè aa báabaa pólɛo fíwà ní ese gínanapio, lá Yudaɔ í ge kpela ní felekaaya guuwa. 41 Kaa ku gu pɔ wà Yesu pàulíwapiu. Gbè'e pɔ wa sò mia ũ ku kaapiu, wi gbèe dau yáao. 42 Wekíi aa Yesu dau, ké a zǎnɔo, mé Yudaɔ kámabogɔɔ lé ká yáí.

20

Yesu vua

(Mat 28.1-10, Maa 16.1-8, Luk 24.1-12)

1 Asǎnanzǐ guluuluui Maliama Madeleni gè mia kíi, ɔ a lè gbɛ goa mia'e le. 2 ɔ à baalè gè Simɔo Píeɛ kíi ní íwaa do pɔ Yesu yeaázipio, a ònɛ: Wà Dii bò mǎiu, wi dɔ gu pɔ wà aà díleuo. 3 ɔ Píeɛ ní íwaa dopio fɛlɛ gè mia kíi. 4 An gbɛɔn pla nǎpii aale baale sǎnu, ɔ íwapi ba na dè Píeɛla, à kà mia kíi káau. 5 Ké à wekpàlɛu, ɔ à báabaa pólɛo è kálea, áma i géuo. 6 Ké Simɔo Píeɛ kà aà gbɛa, ɔ à gè mǎiu. A báabaa pólɛpio è kálea 7 ní zwáa pɔ wa fí aà miwao. Zwáapi

* 19:24 Sou 22.19 † 19:28 Sou 69.21, 22.15 ‡ 19:36 Bɔa 12.46, Sou 34.21 § 19:37 Zkl 12.10
* 19:39 Zaa 3.1-2

peakōwa ní pólēpiɔ, a kooa dilea adoc. ⁸ Ǿ Iwa pɔ kà mia kí káaupi gè sɔ. A è, ɔ à aà vua sí. ⁹ E tia aai yá pɔ kēa Luayátaalau wà mē a bɔ gau midɔ. ¹⁰ Ǿ Iwa gbēɔn plapiɔ èa tà be.

¹¹ Maliama ze mia'ε kpele, àle ɔɔɔ. Lá àle ɔɔɔ màa, à wekpàle mia'eu. ¹² Ǿ à malaika gbēɔn plao è zōlea gu pɔ wà Yesu ge dileu yaa. Ado ku mizl, ado gbázi. Aa ula pua daa. ¹³ Ǿ aa aà là aa mē: Bóme n le, níle ɔɔɔ? A wemá à mē: Wà ma Dii sè tàde, má dɔ gu pɔ wà aà dileuo. ¹⁴ Ké à bee ò, à lili, ɔ à Yesu è zea, ama i dɔ Yesu no. ¹⁵ Yesu aà là à mē: Bóyāi níle ɔɔɔ? Dé níle welele? Maliama lé e kaadee, ɔ a òè: Mae, tó nime n aà sè n bɔ, omee gu pɔ n aà dileu, mí gé mà aà sé. ¹⁶ Yesu òè: Maliama! A aedòwà, ɔ a òè ní Ebelu yáo: Labuni! (Bee mē Metulu.) ¹⁷ Yesu òè: Nsu ɔkáo, mi ta ma Mae kí yāao. Ge n o ma gbēɔne, mále tá ma Mae ní ní Maeo kí, ma Lua ní ní Luao kí. ¹⁸ Ǿ Maliama Madelēni gè a baokpá aà iwaɔne à mē: Ma Dii è. Ǿ à yá pɔ a òe òné.

Yesu azia ɔba a iwaɔne

(Mat 28.16-20, Maa 16.9-18, Luk 24.36-49)

¹⁹ Asōanena bee oosi, aà iwaɔ káaaa kpé guu, aa gbatàríle aa kilidau, ké aale vlake Yuda gbáadeɔne yá. Ǿ Yesu mò zè ní guu, a òné: Aɔ ku aafia! ²⁰ Ké a ò màa, ɔ à a ɔɔ òné ní a gbàtēo. Ké iwapiɔ Dii è, an pɔ kēna. ²¹ Yesu èa òné: Aɔ ku aafia! Lá ma Mae ma zl, mále á zl sɔe. ²² Ké à bee ò, à íanapemá à mē: A Lua Nisina sí. ²³ Tó a gbéɔ duunaɔ kēmá, à kēmán we. Tó i kēmá sɔo, a kēmáo. ²⁴ Gɔɔ pɔ Yesu mò, aà iwa gbēɔn kueplao do Tomaa pɔ wí me Sia kúrínɔ. ²⁵ Ǿ aà iwa kíniɔ òè: Wa Dii è. Ǿ a òné: Tó mi kusa gbe e aà ɔ guu ma ɔtona pèuo, mé mi ɔpe aà gbàtēuo, má sio.

²⁶ A gɔɔ la aà iwaɔ ku kpéu ɔ, Tomaa kúrínɔ sa. Aa gbatàríle aa kilidau, ɔ Yesu mò zè ní guu à mē: Aɔ ku aafia! ²⁷ Ǿ a ò Tomaae: N n ɔtona pe ma ɔ guu la n gwa, ní ɔpe ma gbàtēu. Nsu seake ɔo, ma náaike. ²⁸ Tomaa òè: Ma Dii, ma Lua. ²⁹ Yesu òè: Ké n ma e yáí ɔ n ma náaike. Báaadeɔn gbé pɔ aa ma náaike ma esaɔ ũ.

³⁰ Yesu dabudabu pàleɔ kè dasi a iwaɔ wáa, wi kē taalae bee guuo. ³¹ Ama wà ké beeo kè, ké à e Yesu sí Lua Né Mesii ũ, í wēni e aà náaikea guue.

21

Yesu azia ɔba a iwaɔne isidale

¹ Bee gbēa Yesu èa azia ɔba a iwaɔne ɔ Tibelia isidale. Lá à azia òɔnén ke: ² Simɔɔ Piεe ku sánu ní Tomaa pɔ wí me Siao ní Kana pɔ kú Galile gbé Natanaelio ní Zebedee néɔ ní Yesu iwa gbēɔn pla páleɔ. ³ Simɔɔ Piεe òné: Mále gé kpɔ weie. Ǿ aa òè: Wápiɔ sɔ wá gennɔe. Ǿ aa gè gè gó ílena guu, ama aai pɔe e wà kú gwá beeo.

⁴ Ké gu lé dɔ, Yesu zea gɔsɔle, ama aà iwaɔ i dɔ ké aapi no. ⁵ Ǿ à lezu à ní lá à mē: Gbēɔ, i kpɔe e á kúo lé? Aa mē: Aawo! ⁶ Ǿ a òné: A bafá gó ɔplaa, ákpɔ kú. Ké aa fá, aa kpɔ kú dasidasi, aa fua sí. ⁷ Ǿ Iwa pɔ Yesu yeaázipi ò Simɔɔ Piεε: Diie. Piεepi ula daao. Ké a mà wà mē Diie, ɔ à a ula se dà à kúsi iwa. ⁸ Iwa kíniɔ lé bapi gále, à pà ní kpɔo, aale suò ní góo, asa aa zà ní gɔsɔleoo, a de gáísuu òaa do taalao.

⁹ Ké aa bùa baa, aa pēe è kálea we ní kpɔo kpaá téa. ¹⁰ Yesu òné: A mɔ ní kpɔ pɔ á kú tia keeɔ. ¹¹ Ǿ Simɔɔ Piεe gè gó guu, à ba gále a bùaò sístia, à pà ní kpɔ gbēneɔ mēn basoplakwi ní áaɔo. Baa ké a dasi màa, ba i kēo. ¹² Yesu òné: A mɔ poble.

Aà ìwae i f̄ ìbò aà là dén aà ùio, asa aa d̄ó k̄é Diie. ¹³ Yesu ḡè p̄ē se kpámá. Maa a k̄è ní kp̄o l̄o. ¹⁴ Yesu azl̄a ol̄ba a ìwae ḡēn àaōden we aà b̄ōa gau gb̄ea.

¹⁵ K̄é aa p̄obl̄è aa làa, Yesu Sim̄o Piēè là à m̄è: Zaa né Sim̄o, ní yemazi de lá gb̄éē beēo yemazilaa? A w̄èwà à m̄è: Ao Dii, ní d̄ó k̄é má yenzi. Yesu òè: B̄l̄e k̄pa ma s̄ān̄eb̄ol̄ōwa. ¹⁶ A ḡēn plaade Yesu èa aà là l̄o: Zaa né Sim̄o, ní yemazia? A w̄èwà à m̄è: Ao Dii, ní d̄ó k̄é má yenzi. Yesu òè: Ma s̄ā d̄ām̄ē. ¹⁷ A aà là a ḡēn àaōde: Zaa né Sim̄o, ní yemazia? K̄é Yesu Piēè là a ḡēn àaōde tó a yeazi, aà p̄o yà, s̄a òè: Dii, ní yápii d̄ó. N d̄ó k̄é má yenzi. Yesu òè: B̄l̄e k̄pa ma s̄āōwa. ¹⁸ S̄l̄ana m̄á̄l̄e on̄e, k̄é ní de èwaaso ũ, ni p̄ó da nzl̄a ñ ḡé gu p̄ó ní yei, āma tó n zik̄ù, r̄ȳs̄ n̄ ō p̄oo, gb̄ēp̄āle i dan̄e, i ḡenn̄o gu p̄ó ní yeio. ¹⁹ K̄é a ò m̄aa, Piēè ga p̄ó a Lua t̄ob̄o s̄ā̄l̄e o. Bee gb̄ea Yesu òè: T̄emazi.

²⁰ Piēè l̄l̄i à ìwa p̄ó Yesu yeaàzipi è t̄é̄t̄zi. Gb̄ēpi mé s̄ōkp̄āle Diizi, à aà là ḡōo p̄ó aale p̄obl̄e gb̄é p̄ó a aà kpámá. * ²¹ K̄é Piēè aà è, a ò Yesue: Dii, gb̄éē bee s̄ó b̄e? ²² Yesu òè: Tó má ye aà̄o ku e ma ḡe m̄ōd̄o, a yá n e má ni? T̄emazi. ²³ Ō yápi f̄āaa Yesudēo guu, k̄é ìwapi a gao. Ama Yesu i oè a gao no. A m̄è tó á ye aà̄o ku e à ḡe m̄ōd̄o, a yá aà e má ni?

²⁴ Ìwapi mé ȳāē beēo seelade ũ, aàpi mé l̄āē bee k̄è, mé wá d̄ó k̄é aà seeladek̄e náai v̄l̄.

²⁵ Yesu ȳāp̄ālēo k̄è dasidasi l̄o. Tó wa k̄è l̄á guu dodo pii, m̄á̄l̄e e d̄únia azl̄awa a f̄i taala p̄ó wa k̄èpīo sio.

* 21:20 Zaa 13.25

ZINAŌ YAKEAO

Yá pŏ kú láe bee guu

Láe beeá lá plaade pŏ Luku kèè. Baona lá ō a kè sèia, Yesu kua dúnia guu yáŏ ō a ò a guu. Yesu taa luabe gbea (1.1-11) aà iwaŏ lí e wesíaaŏe bo, ama a kúnŏ, asa aà Nisína mé kú ní guu sa. Zinaŏ lápi guu ō Yesu gáli daalea yá kúu, mé Yesu gi ku a iwaŏ guu, ì ní gba gbāa.

Lua zína Piee mé Yesu gáli daale Yudaŏ guu Yelusaleŭ, ō Yesu yá ōtā buipāleŏ guu Antiosi ní Kŏlenio ní Filipio Lua zína Pŏlu sabai. Wà Pŏlu wéŏgea dasiŏ dāu wà siu ní yā'la pŏ Yesudeŏ lèŏ ní lá wà yápiŏ gŏgŏŏ ní Lua Nisína gbāao.

Luku bèèe ní Pŏluo aà wéŏgeaeŏ guu à mè: Wa gea Masedoni sŏukè gŏŏ (16.10-40). Ō à gèaàŏ Yelusaleŭ, gu pŏ wà Pŏlu kúu (20.5-21.18), ō boa Sezale à gèaàŏ e Loma, gu pŏ wa Pŏlu kŏau wè pla e wàŏ gé yákpalekeiaàŏ (27-28).

Za a daaleawa Luku yá pŏ kú láe bee guu zekàŏe à mè (1.8).

Yesu gáli a daale Yelusaleŭ Yesu taa luabe gbeae (1.1-8.3)

Wa Yesu baona kpa gupiiu Yuda bŭsuu (8.4-12.25)

Wi baonapi kpa e à gè pèð Lomadeŏ mæewia Lomawa (13.1-28.31).

Yápi lia dúniaa bŏ Lua zinaŏ waasokeao guue ní yá pŏ aa ò gbèŏneŏ. Baona pŏ Lua zinaŏ kpà Yudaŏne ní buipāleŏá Yesu yáe ado. Lua Nisína mé bo gbáka zinaŏne an yá'oa ní ní yakeao guu.

Lua zinaŏ zŏ pŏ Yesu dà a iwaŏne zebŏ, mé za gŏŏ bee Yesudeŏ lé zŏpi ke, aale Yesu Kilisi baona kpa gbépiie e à gè pè dúnia léwa.

Yesu taa luabe

¹ Teofili, má òne ma lá sèia guu lá Yesu kè ní yá pŏ a dànéŏ pii za a daalegŏŏ* ² e gŏŏ pŏ à yádŏle a zŏnaŏne ní Lua Nisína gbāao, ō Lua aà sè tàð a kíi. ³ Asa aà gaa gbea à azŏa òlŏné, ō aa dŏŏ seasai a bée. A azŏa òlŏné e gŏŏ bla, à kpala pŏ bŏ Lua kíi yā'òné. ⁴ Ké aa káaaa, ō a òné: Asu bo Yelusaleŭto. Aŏ lé pŏ ma Mae gbèé dá lá ma a yā'òéwa.† ⁵ Asa Zāa gbéŏ da'ilekè ní íŏe, ama gŏŏplanaea má á da'ileke ní Lua Nisinaŏ.‡

⁶ Lá aa káaaa maa, ō aa aà là aa mè: Dii, gŏŏ bee ō níyŏ Isailiŏ kpala vua? ⁷ A wèma à mè: A a zé vŏ àŏ a gŏŏ ge zaa pŏ ma Mae ðŏle ní azŏa ikoo dŏo. ⁸ Tŏ Lua Nisína díe, à gbāa'e, íŏ ðe ma seeladeŏŏ ū Yelusaleŭ ní Yude bŭsu gupiiŏ ní Samali bŭsuo e à gè pè dúnia léwa. ⁹ Yá bee oa gbea Lua aà sè ní wáa e à gè sàŏá ní wéwa luabeŏpau. * ¹⁰ Aà taa guu, lá an wé pé luabewa, gbèŏn plaŏŏ bŏ mŏ zè ní sae pŏkasa puao daa. ¹¹ Aa mè: Galile bŭsudeŏ, àkea á zea áŏe luabe gwai? Yesu pŏ Lua aà bŏ á guu à tàð a kíipi, a ea mŏ, lá á é àŏe tá weewa.

Yudasi gèe díŏe

¹² Ō aa pŏla Kùkpe sŏsŏwa aa sù Yelusaleŭ. Sŏsŏpi zà ní Yelusaleŭto lán kiloo do taawa. ¹³ Ké aa kà, ō aa gè kpèdiakŏa musu guu, gu pŏ aa kuu yāa. Piee ku we ní Zāao ní Zaakio ní Andeleŏo ní Filipio ní Tomaao ní Batelemiio ní Matieŏo ní

* 1:1 Luk 1.1-4 † 1:4 Luk 24.49 ‡ 1:5 Luk 3.16 § 1:8 Mat 28.19, Maa 16.15, Luk 24.47-48
* 1:9 Luk 24.50-51

Alafe neé Zaakio ní Simoo Gínzlaao ní Zaaki neé Yudasio.† 14 Ampii aa rízia kpá wabikeawa ní ledouo ní Maliama Yesu dao ní Yesupi daunao ní nɔe kíniɔ.

15 Goo bee Píee fêle zè a gbé pɔ aa kà gbèon basoolo taawao guu à mè: 16 Gbéo, yá pɔ Davidi ò ní Lua Nisína gbáao Yudasi pɔ dɔaa gbé pɔ aa Yesu kùɔne musu, bee kùè, ɔ à kè màa. 17 A de wá gbèdo ũ yáa, aa baa kú wá zíe bee guu. 18 A tɔle lù ní ɔa pɔ a è a váikea musuo, ɔ à sè à pùna, aa nɔnao bèle pii. 19 Yelusaleúdeɔ pii yápi mà, ɔ aa tɔkpá gupie Akedama ní ní bui yáo. Bee mè Gbèdena tɔle.† 20 Wá aa yá'ò Sou lá guu wá mè:

Aá be a gɔ uazí ũe,
gbêe aɔ ku a guu bo. §
Wa ò lo:
Sema gbèpále zɔle aa gbɛ.*

21-22 Ayámeto gbé pɔ aáo téwázi goo pɔ wá sánu ní Dii Yesuo za Zaa gbéo da'ilekegoo e goo pɔ Lua aa bɔ wá guu, wá ní gbèdo se aáo de aa vua seelade úwanɔ. 23 Ő aa gbèon plao sè, Yosefu pɔ wí meè Baasaba, wí oè lo Yusitu, ní Matiasio. 24 Ő aa wabiké aa mè: Dii, ní gbépii nòse dɔ. Gbèon plaeɔ guu gbé pɔ ní sè ɔwɔe, 25 ké aa bàa à kú ní wá zinao zíe bee guu yáí, zí pɔ Yudasi bɔu à gè gu pɔ kɔsiano guu. 26 Ő aa tèlepá gbèon plapiɔ yá musu. Matiasi tèleblè, ɔ aa à dá zina gbèon kuɔdoɔ guu.

2

Lua Nisína mɔa

1 Ké Páteko* dikpegoo ká, aa ku gudou nípii. 2 Kándo aa kɔfi mà à bɔ luabe lán zaa lan gbáawa, ɔ à kpé pɔ aa zɔleu wá. 3 Aa pɔ è lán tèlepiɔnaɔwa, aa fáaa nána ní baade miwa. 4 Lua Nisína díné nípii, ɔ aa ná yæbui'owa lá Nisínapi dáné aa owa.

5 Yudaeɔ ku Yelusaleú we, luayámana pɔ aa bɔ dúnia búsu pii guu ũ. 6 Ké aa ní zɔapi mà, aa kàaání dasidasi, ɔ aa bílikè, ké aa mà aale ní baade pii buiyá'ò. 7 Yápi ní kú gbáa à bɔ ní sae aa mè: Yá'onapioá Galiledeɔne piio lò? 8 Akea wá mà aale wá baade buiyá'ò? 9 Paatío ní Medeo ní Elaúon wá ũ ní gbé pɔ kú Mesopotamio ní Yudeo ní Kapadosio ní Póntuo ní Azio 10 ní Filizio ní Pámfilio ní Egipto ní Libii búsu pɔ kú Sileni saeo ní gbé pɔ bɔ Lomaɔ. 11 Yudaɔ ní gbé pɔ aa ní zé sèon wá ũ ní Keletio ní Laalubuɔ, ɔ wá mà, aale Lua yáɔnsaekéao o ní wá baade buiyá. 12 Yápi ní kú gbáa, aa bílikè, aale kɔ lala aa mè: Yápi de kpelewan wei? 13 Gbèe sɔ aale ní lánike aa mè: I mé ní ká.

Píee waasokea

14 Ő Píee fêle zè ní a gbé kíni gbèon kuɔdoɔ, à yá'ò gbáugbáu à mè: A Yudaɔ ní gbé pɔ kú Yelusaleúo pii, tó á ye yápi dɔ, à swákpa ma yáí. 15 I i gbépiɔ ká lá ále ewao, asa koo mò kéokwie. 16 Anabi Yoeli dɔaa yáe bee ò à mè:

17 Lua mè googbezází
má a Nisína pisi gbépiie,
á negɔeɔ ní á nenɔeɔ i ánbikeke,
á èwaasoɔ i wépfung'e,
á maezɔɔ i yáɔ e iu.
18 Goo beezi má a Nisína pisi

† 1:13 Luk 6.14-16 † 1:19 Mat 27.3-8 § 1:20 Sou 69.26 * 1:20 Sou 109.8 * 2:1 Lev 23.15-16

ma zòblenaone gɔeɔ ní nɔeɔ pii
aai anabikeke.

19 Má seelaɔ ke musu,
má yābɔnsaɔ ke dúniau,
au ní tɔ́o ní teluo aɔ ku.

20 Iatē a siakū,
mɔvua a tā lán auwa
e Dii mɔgɔɔ zɔɔ gawide aɔ mɔ́,

21 Dii sɪsinaɔ i bɔ pii. †

22 Isailio, à yáe bee ma. Lá á dɔ́ ázɪlawá, Lua tò a Yesu Nazaleti dea a gbé ũ
seela è dabudabuɔ ní yābɔnsaɛ pɔ́ a tò Yesupi kè á guuɔ yáí. 23 Lua zèò a pɔ́eá ní
a dɔ́ao guu ké wà aà kpáwá, ɔ́ á tò luayādɔ́nsaiɔ aà páliwa aa aà dè. † 24 Ǿ Lua
ga ba pòlowá à aà vù, † asa a zé kú ké ga fɔ́ aɔ aà kŭao. 25 Asa Davidi aà yá'ò à
mè:

Miɔ Dii e ma wéu gɔɔpii,
lá a ku ma ɔplai, má kpaguao.

26 A yáí ma pɔ́ ɔ́ na,
ma nòse ɔ́ yáalo,
ma wé dɔ́i baa ma mɛ aɔ ku aafiaɛ,

27 asa níyɔ́ ma to miauo,
níyɔ́ wei n gbé pɔ́ a kua adoa yaikɛo.

28 N ma ka wēni zéwa,
n kŭi pɔ́na ɔ́ pɛau.*

29 Ma gbéɔ́, má fɔ́ wá dezi káau Davidi yá'óe wásawasa. A gà, wà aà vù, aà mia
ku wéleu la e ní a gbáo. 30 Aà anabike guu a dɔ́ ké Lua legbèè à mè á a buie kpa
a kpalau. † 31 Ǿ Davidi dɔ́aa Mesii vua yá'ò à mè:

Lua a aà to miauo,
a wei aà mɛ yaikɛo.

32 Yesupi ɔ́ Lua aà bò gau. A seelade-n wá ũ wápii. 33 Zòlea a Mae Lua ɔplaii
à aà Nisina pɔ́ à a legbèwɛe èwá, ɔ́ a pɪsiwɛe. Yá pɔ́ ále e mé ále ma tiaɛ bee bò
weɛ. 34 Asa i ke Davidi mé fɛle gè luabɛo, à mè:

Dii ò ma Diie aà zòle a ɔplai

35 e aà aà ibeɛɔ keè aà gbadibo ũ. †

36 Isailio, aɔ dɔ́ sáasá ké Yesu pɔ́ a aà páliwa ɔ́ Lua aà díle Dii ũ, Mesii ũ.

37 Ké aa yápi má, à ní sɔ́ zò, ɔ́ aa Píeɛ ní zina kŭnio lá aa mè: Gbéɔ́, wá sé kpelewa
ni? 38 Ǿ Píeɛ òné: A baade nòselile, í da'ileke ní Yesu Kilisi tɔ́o, á duuna i kéwá,
Lua i á gba a Nisina. 39 Asa lé pɔ́ Lua gbèpi de á pɔ́ ũe ní á néɔ́ ní gbé pɔ́ kú zà,
gbé pɔ́ Dii wá Lua a ní sépio pii. 40 A yápáleɔ òné dasi, à nàemá à mè: A ázla bɔ
gbágbè váie beɛɔ guu. 41 Ǿ gbé pɔ́ aa aà yá sɔ́ da'ilekè. Zibeezɪ ɔ́ wà kàfi ní guu
gbèɔ́n òaasɔ́sɔ́o leɛ áaɔ (3.000).

Yesu náaikenaɔ kua ní kɔo

42 Aa laaidò zinao yádaanéwa ní gbèkɛkɛakɔeɔ ní Dii blebleao ní wabikɛao.
43 Zinapiɔ lé dabudabuɔ ní yābɔnsaɔ ke, ɔ́ vɪa gbépii kù. 44 Dii náaikenaɔ pii
gáli dou. An pɔ́vɪa de ampíi pɔ́ ũe. 45 Tó aa ní pɔ́vɪaɔ yɪa, aaf a ɔ́a kpakɔ́wa lá
gbé a bɔɔle vɪwa. 46 Lá gu lé dɔ́ aaf kɔ́ káaa Lua ua ní ledouo, aaf Dii ble ble kɔ́

† 2:21 Yoc 3.1-5 † 2:23 Luk 23.33 § 2:24 Luk 24.6 * 2:28 Sou 16.8-11 † 2:30 Sou 132.11,
2Sam 7.12-13 † 2:35 Sou 110.1

be, aaiɔ pɔble n pɔnao n nɔsemendoo. ⁴⁷ Aaiɔ Lua taasile me aaiɔ na n gbɛpiio. Dii ɔ gbɛ pɔ ale n suabaɔ kafi n guu la gu le do.

3

Gɔe ee gbɔgbaa

¹ Gɔɔewa Piere n Zaaɔ ge Lua ua latɛ auapilaa lousisigɔɔ. ² Gɔee ku we, wa aa i ee ue. La gu le do wi aa se mo dile Lua ua bole pɔ wi me Bole Kefenau, ɔ ɔ baake gbɛ pɔ aale ge uapiuɔwa. ³ Ke a Piere n Zaaɔ e, aale mo gei Lua ua, ɔ a baakema. ⁴ Aa wepɛwa, ɔ Piere me: Wa gwa. ⁵ ɔ a weblimaa, ale n gba da. ⁶ ɔ Piere de: Ma ɔa vlo, ama pɔ pɔ ma vl ma n gba. N Yesu Kilisi Nazaleti tso, fele taa'o. ⁷ ɔ Piere aa ku a ɔplaaawa, a aa fele ze. Wegɔɔ aa gbalaɔ n aa gbakuperekiio gbakuu. ⁸ A vl ze, ɔ a na taa'oawa. A gɛnno Lua ua, ale taa'o, ale vlv, ale Lua saaukpa. ⁹ Gbɛpii aa e, ale taa'o, ale Lua saaukpa. ¹⁰ Ke aa aa dɔ baakena pɔ ɔ zɔle Lua ua Bole Kefenau u, ɔ ya pɔ wa kɛɛpi n ku gbaa, a bo n sae. ¹¹ La a na Piere n Zaaowa gu pɔ wi me Salomɔɔ Bilandaau, ɔ gbɛpii le ge n kii, asa yapi bo n saee.

¹² Ke Piere gbɛɔ e, a one: Isailio, boyai yapi bo a saei? Boyai a wefiwa mai? Ale e wazla gbaa ge wa ma Ayameto gbɛe bee taa'oe? ¹³ Wa dezi kaaɔ Ablahaɔ n Izaakio n Yakobuo Lua* gwea kpa a zikena Yesuwa. Apiɔ so a aa kpa gbadeɔwa, a bo aa kpe Pilati pɔ ze n aa gbaeao ae. ¹⁴ A bo gbɛmaa pɔ a kua adoapi kpe, ɔ a wabike Pilatiwa aa gbɛdenae kee.† ¹⁵ A weniki de, ɔ Lua aa bo gau. A seeladeɔn wa u. ¹⁶ Yesu naaika me to ge pɔ a aa dɔ me ale aa gwae bee gbɔgba Yesupi to gbaa yai. Yesu naaika me aa gba aafia apii waa. ¹⁷ Tia ma gbɛɔ, ma dɔ ke apio n a gbadeɔ ya pɔ a ke a wesia yae. ¹⁸ Lua dɔaa da anabione, ɔ aa o mpii Mesii a taasike, ɔ a ke maa. ¹⁹ Ayameto a nselile, i ze n Luo, a duuna i wolowa, ²⁰ ke a moe n deɛpoogɔɔ, i Yesu pɔ a dɔaa dile Mesii ũpi zɔwa. ²¹ Sema aao ku musu gla e gɔɔ pɔ Lua a pɔpii keke dafu, la a da a anabione aa o za kaaawa. ²² Moizi me Dii a Lua a a gbɛe se anabi u laawa. A ya pɔ a oe ma pii. ²³ Gbɛ pɔ i anabipi yamao, Lua a ade bo a guu a dee.‡ ²⁴ Anabi pɔ aa Lua ya'oe sea za Samueliwaɔ pii gɔɔe bee baokpa.§ ²⁵ Ya pɔ anabipio o n Lua baɔ pɔ ku n a dezi kaaɔɔo gɔ a pɔ u, la a o Ablahaɔewa a me a baaada dunia bui pfigu aa bui sabai.* ²⁶ Beewa Lua to a zikenapi bo mo'wa, a aa zɔwa gla aa baaadaagu, ke a baade mikɛ a yavaikaɔwa.

4

Yakpaleka n Piere n Zaaɔ

¹ Ke Piere n Zaaɔ le ya'o gbɛone, sa'onao n Lua ua dɔanao gbɛzɔɔo n Saduseɔ gɛnzi. ² An pɔ pa, ke aale geɔ vua yada gbɛone aale Yesu vua kpawake yai. ³ ɔ aa n ku aa n da kpɛu e gu do, asa oosi ke kɛ. ⁴ Ama gbɛ pɔ n yama aa Yesu naaikaɔo dasi e an gɛɔo dasiku a ka gbɛɔn baasɔɔo lee soo (5.000) taawa.

⁵ Ke a gu do, Yuda gbadeɔ n gbɛzɔɔo n Moizi ikoyadanedeɔo kaa Yelusaleu. ⁶ Sa'onkia Anasi ku we n Kaaifao n Zaaɔ n Alesandao n gbɛ pɔ aa de sa'onkiapi dae uo pii. ⁷ Wa mo n Piere n Zaaɔ gbadeɔpɔ ae, ɔ wa n la: Bo gbaa ge de to a bee keoi? ⁸ ɔ Lua Nisina deɛ Pierewa, a one a me: A gbadeɔ n gbɛzɔɔo, ⁹ la ale

* 3:13 Bɔa 3.15 † 3:14 Luk 23.13-23 ‡ 3:23 Iko 18.18-19 § 3:24 2Sam 7.12-16 * 3:25 Daa 22.18

wá lala gbā maa pò wá kè kòcɛ, lá wá kè à gbàgbā yáí, ¹⁰ á Isailio ápii, àò d5 ké gbé pò zea á aee bee aafia'è ní Yesu Kilisi Nazaleti pò á páliwa Lua aà bò gau tsoe. ¹¹ Beewa

gbe pò á ēbonao a pākpai

mé gò gbeo mide ũ.*

¹² Gbēpāle ku à gbé suabao, asa dúnia guu pii Lua i gbēe dile gbēnazinaone à ní suabao, sema aāpi.

¹³ Ké aa è via i Piee ní Zāao kūo, mé aa ní d5 z5e ladōnsaiò ũ, à bò ní sae, 5 aa ní kua ní Yesuo yá d5 sa. ¹⁴ Lá aa gbé pò gbàgbāpi è zea ní sae, aai e yāe zāsímáo, ¹⁵ 5 aa òné aa bōle. Aa lekpaāí ¹⁶ aa mè: Wá sé ní gbépio kpelewa ní? Asa Yelusaleūdeò d5 pii ké aa dabudabu zōò kè, wá f5 gi beeio. ¹⁷ Ké yápi su ligua de kéao, wá gíné pásípási aasu yá'o gbēe ní tópio loo. ¹⁸ Ǿ aa ní sisi, aa gíné fīafia aa yá'o ge aa yadané ní Yesu tso. ¹⁹ Ǿ Piee ní Zāao wemá aa mè: A gwa ázlawa à gwa. A yá wà maa, ge Lua pòe? A kpele mé maa Luaei? ²⁰ Asa wá f5 gí yá pò wá mà mé wá è oio. ²¹ Gbāadeò èa vladadarízi, 5 aa ní gbáe. Aai fadaama zé eo dasi yáí, asa gbépii lé Lua sáaukpa yá pò kèpi yáíe. ²² Gbé pò aa gbágbāa dabudabu bee kèè zi de wè blaa.

Galideò nòsɛdoukɛa ní k5o

²³ Ké wá ní gbáe, 5 aa tà ní gbé kíí, aa òné lá sa'onkiaò ní gbēzōō òné. ²⁴ Ké aa mà, aa wiilè Luawa ní láasoo douo aa mè: Dii, míme n musu kè ní tōleò ní ísiao ní pò pò kú ní guuo pii. † ²⁵ N dà ní zíkɛna wá dezi Davidie ní n Nisfna gbāao, 5 à mè:

Bóyái bui ní buio lé zɔakai?

Bóyái wále lé pā kpaatí?

²⁶ Dúnia kíao lé zì sɔuke, kpalablenao lé káaa Diizi

ní Mesii pò a kpào. ‡

²⁷ Sianaɛ, Elodi ní Pōnsi Pilatio káaa wéleɛ beeu ní Isailio ní buipāleò n zíkɛna pò a kua adoa Yesu pò ní kpàpizi. § ²⁸ Aa kè lá n dɔaa n zεò n gbāa ní n pɔeāowa.

²⁹ Tiasa Dii, yāpási pò aa ò ma we. Wápi n zòblenao, wá gba lé wá n yá'o ní s5o dilea. ³⁰ Ǿdauwá wá gbé gbágbā wá dabudabuò ní yábōnsaeò ke ní n zíkɛna Yesu pò a kua adoa tso. ³¹ Ké aa wabikè aa làa, gu pò aa káaaau lùalua, Lua Nisfna dèdemá mípii, 5 aa gè lé Lua yá'óné ní s5o dilea.

³² Yesu náaikɛnaò gáli láasoo dou vī ní ledouo. An gbēe lí me a pɔvíaóá a pòe adoo. An pópíiá ampíi pòe. ³³ Zinao lé Dii Yesu bɔa gau yá'o gbéone ní iko z5o. Ampii aa na ní gbé maamaa. ³⁴ Gbēe pɔe taasi vī ní guuo, asa gbé pò aa bú vīo ge kpéò aal yía aa m5 ní a 5ao. ³⁵ aa kpa zinaowae, 5 wí 5api kpa baadewa, lá a a bōle víwa. ³⁶ Levii bui Yosefu pò bò Sipi búsuu kú ní guu. Zinao tɔkpàè Baanaba. Bee mè nòseninina. ³⁷ A a bú leɛ do yía, 5 à mò a 5a kpà zinaowa.

5

Anania ní Safilao

¹ G5e pò wí me Anania ku lo ní a na Safilao. A a tōle yía, ² à a 5a kñi kuluyè ní a na d5ao, 5 à gè a kñi kpà zinaowa. ³ Ǿ Piee òè: Anania, bóyái ní tò Setau dbaane màa, n n tōle 5a kñi kuluyè, 5 n ɛtò Lua Nisfnaei? ⁴ Goo pò ní tōlepi

* 4:11 Sou 118.22 † 4:24 Bɔa 24.11 Sou 146.6 ‡ 4:26 Sou 2.1-2 § 4:27 Luk 23.1, 7-11

yiao, n pɔ nolo? Ké ní yia sɔ, lá ní yei, ríyɔ ke ní a ɔaoo lé? Akɛa n yá bee kea láasookèi? I ke gbɛnazina n ɛɛtòè, Lua ní tòè. ⁵ Ké Anania yápi mà, à lèlè à gà. ɔ vɪa gbɛ pɔ yápi mà kù maamaa. ⁶ Ɛwaasoɔ gɛ̀ aa zwáa kuaála, ɔ aa aà sè ge vɪ.

⁷ Ké à kà lɛɛlu aaɔ taawa, yáemasai aà na mò gɛ̀. ⁸ ɔ Píɛɛ aà là à mè: Omɛɛ, a tɔɔlɛpi yia kéwa yá? A wèwà à mè: Ao, màaɛ. ⁹ ɔ Píɛɛ òè: Bóyáí a Lua Nisína lè á gwàí? Gbɛ pɔ aa n zá vɪ kù kpɛɛɛ, aa n sɛ bɔnnɔ sɔ. ¹⁰ Wegɔɔ à lèlè aà aɛ à gà. Ké èwaasoɔ gɛ̀, aa è à gà, ɔ aa aà sè ge vɪ aà zá saɛ. ¹¹ ɔ vɪa Yesudeɔ kù maamaa nípii ní gbɛ pɔ yápi mà pɪi.

¹² Zinao lé dabudabu ní yábɔnsaɛɔ ke gbɛ́ɔ guu dasi. Ampii aai kɔ́kɔ́aa ke sánu Salomoɔ Bilandaau. ¹³ Gbɛ́páɛɛ lí we námáɔ, áma gbɛ́pii í ní tɔnasíɛ, ¹⁴ mé bíla pɔ lé Dii Yesu náaikɛɔ, gɔɛ ní nɔɔɔ pɪi, aai ká ní guu. ¹⁵ ɔ wá gyáɛɔ sɛɛɛ ní wúɛɛɔ ní mákɛɛɔ wá ní káɛ zéu, ké tó Píɛɛ lé gɛ̀, aà nisína e da ní gbɛ́ɔɔla. ¹⁶ Bíla bɔ wéɛɛ pɔ kù Yelusaleu saɛɔ aa mò ní gyáɛɔ ní gbɛ́ pɔ táa lé íadamáɔ, ɔ aa gbàgbá pɪi.

Wétɛa mɔa zinaone

¹⁷ ɔ sa'onkia ní Saduse gálide pɔ de aà gbɛ́ ɔ wɛdɔ zinaone aa fɛɛrɪnɔ, ¹⁸ aa ní kùkù aa ní ká kpéu, ¹⁹ ɔ Dii malaikae mò kpépi zé wɛ́nɛ gwáasina, à ní bóɛ à mè: ²⁰ A ge àɔ ku Lua ua, í wɛ́ni dafupi yá'o gbɛ́piie. ²¹ Zinao yápi mà, ɔ aa gè Lua ua kɔ́kɔ́, aale yádané.

Ké sa'onkia ní a gbɛ́ɔ fɛɛ, aa Isaili gbáadeɔ ní ní gbɛ́zɔɔ kàaa, ɔ aa dɔaiɔ zɪ aa ge zinao bóɛ kpéu aa mórɪnɔ. ²² Ké dɔaiɔ ká we, aai ní e kpéu. ɔ aa èa ge ònɛ ²³ aa mè: Ké wa ka kpépi kíi, wá lè gbaɔ tataae giúgiú, mé a dɔanaɔ ku kpɛɛɛ, áma ké wá wɛ̀, wí gbɛɛ euo. ²⁴ Ké Lua ua dɔanaɔ gbɛ́zɔɔ ní sa'onkiaɔ yápi mà, aa bílikè yá pɔ zinao lèwa. ²⁵ ɔ gbɛɛ mɔ ònɛ: A ma! Gbɛ́ pɔ a ní ká kpéu ku Lua ua, aale yádané. ²⁶ ɔ Lua ua dɔanaɔ ní ní gbɛ́zɔɔ gè ní kùkù aa sùrɪnɔ yákelesai, asa aale víake gbɛ́one, ké wá su wá ní pápa ní gbɛɔ yáie.

²⁷ Ké aa sùrɪnɔ, aa ní zé gbáadeɔ aɛ, ɔ sa'onkia yálálamá à mè: ²⁸ Wa gié fɛɛfɛɛ à yádané ní tɔpioɛ, ɔ á tò yápi gí lí Yelusaleua pɪi, mé á ye gbépi gaa yádiwɛɛa? ²⁹ ɔ Píɛɛ ní zina kíniɔ wɛ́má aa mè: Lua yá mé kù wá ma de gbɛ́nazina pɔa. ³⁰ Wá dezɔɔ Lua mé Yesu pɔ a aà lòo líwa á dɛpi bɔ gau. ³¹ Lua aà sɛ zɔ́ɛ a ɔplaii Dɔaana ú, Suabana ú, ké à Isailiɔ gba zé aa nòsɛlile, an duuna i ké má. ³² Yápi seeladeɔn wá ú, wápi ní Lua Nisína pɔ Lua í kpa gbɛ́ pɔ lé a yámaɔwao.

³³ Ké aa yápi mà, an pɔ fɛ̀, ɔ aa ye zinao dede. ³⁴ Falisi pɔ wí mɛ̀ Gamalieli kù ní guu. Luayádanɛdeɛ, gbɛ́pii í aà tɔnasi. A fɛɛ zè à mè wá bɔ ní gbɛ́piɔ gɪa. ³⁵ ɔ a ònɛ: Isailiɔ, à laaika yá pɔ á ye ke gbɛ́piɔnɛi. ³⁶ A gɔɔ í gɛ́gɛ́o ké Tedasi fɛɛ lé azía dile a ka. Wá tɛ́aazi gbɛ́on òaa pla taawa. Ké wá aà dè, ɔ aa íwaɔ gámbaablèkɔ́wa, ɔ yá làa. ³⁷ Aà gbɛ́a Galile gbɛ́ Yuda fɛɛ naogɔɔ, à gbɛ́ gá a náwa dasi. A gá sɔ, ɔ aa íwaɔ fáaa pɪi. ³⁸ Máɛ oé tia, ásu gbɛ́piɔ yádao, à ní tó we. Tó an pɔɛ́ ní ní yákeao bɔ gbɛ́nazina kíie, a báde. ³⁹ Tó à bɔ Lua kíie sɔ, á fɔ kpáné. A laaika zíkai ní Luaozi. Aa aà yáma, ⁴⁰ ɔ aa zinao sísi aa ní gbɛ́. Aa gɪnɛ aa yá'o ní Yesu tóo, ɔ aa ní gbáɛ.

* 5:28 Mat 27.25

41 Zinao bò gbāadeo kfi n pɔnao, asa Lua dile an beee ka wà widamá Yesu tɔbɔa yáie. 42 Lá gu lé dɔ aabɔ yadané Lua ua n n beo, aabɔ Yesu baokpané kámabosai, aai me ɔme Mesii ũ.

6

Dɔnlɛde gbɛɔn sɔplaɔ dilea

1 Goo bee ké Yesudeo lé káfi, an Geleki yámanaɔ lé yákútɛka an Ebelu yámanaɔzi aa mè, tó wàle ble kpaale lá gu lé dɔ, wí pákpa n gyaazie. 2 ɔ zina gbɛɔn kueplaɔ Yesudeo sisi pii aa mè: A zeví wà pákpa Lua yáí wà laaido blekpaaleawao. 3 A gɛɔ ple á guu gbɛɔn sɔpla, gbɛmaa pɔ ɔnɔ páné, Lua Nisina pɛemáo, wí n dile zɔpi gbɛzɔɔ ũ, 4 wí laaido wabikeawa n luayá'ohanéo. 5 Yápi kángu nípii, ɔ aa Etiɛe pɔ luanaaikɛa n Lua Nisinao pɛewá sè n Filipio n Pɔɔkɔɔo n Nikanɔɔo n Timɔo n Paamenao n Antioxi gbé Nikolaa pɔ Yuda lousisize sè yáao. 6 Wá gèrɔnɔ zinao kfi, ɔ aa wabikènè aa ɔnamá.

7 Lua yá lé ligua, Yesudeo lé káfi Yelusaleŭ maamaa, ɔ sa'onao Yesu yá sí dasidasi.

8 Gbɛke n gbāao pɛe Etiɛewa, ɔ ale dabudabu n yábɔnsaɛo ke bíla guu. 9 Louisisikpɛe ku wí me Wéɛo lousisikpɛ. A gbɛɔ bò Sileni n Alesándio n Silisi búsu n Azi búsu. ɔ aa íbelesè n Etiɛeo, aa lekpaakɛaano. 10 Ama aai fɔ aà fùo ɔnɔ pɔ Lua Nisina aà gbà yáí. 11 Aa ná gbé kpe, ɔ gbépio mè: Wá mà à bò Mɔizi n Luao yá kpe. 12 Aa Yuda n n gbɛzɔɔ n Mɔizi ikoyádanadeo nɔsɛ fɛle, ɔ aa gè Etiɛe kù aa gɛaano n gbāadeo kfi. 13 ɔ aa mò n seelade egeɔaa aa mè: Gbé bee mé ɔ Lua kpé n Mɔizi ikoyáo bèɛbo láasai. 14 Asa wá mà à mè Yesu Nazaleti a kpépi deɛle, i wá felekaayá pɔ Mɔizi dáwɛe lile sé. 15 ɔ gbāade pɔ kále weo wɛpɛ Etiɛewa pii, aa è aa o de lán malaika oawa.

7

Etiɛe yá'oa gbāadeɔne

1 ɔ sa'onkia Etiɛe là à mè: N yápi ɔ síana yà? 2 ɔ a wèwà à mè: Ma gbéɔ n ma maeo, à ma! Lua gawide bò wá dezi séia Ablahaŭwa goo pɔ a ku Mesɔpɔtami búsuu, zadɔ i gé zɔlei Halanao. 3 A oè: Bɔ n búsuu n daɛo guu, ní tá búsu pɔ má ɔɔneŭ. * 4 ɔ à bò Kaladeo búsupiu, à gè zɔle Halana. Aa mae gaa gbɛa Lua súaano búsu pɔ á kú tiaɛ bee guu.† 5 Lua i búsupi tɔɔle kpawá baa kɛsɛ doo, áma à a legbèè à mè a gɔ aà pɔ ũ n aà buio.‡ Goo bee sɔ Ablahaŭ né vío. 6 Lua oè à mè: N buio nibɔble búsu páleu. We aa zɔbleu, wí íadamá wè ɔaa pla. 7 Lua mè á íada bui pɔ aa zɔblenɛɔwa,§ Ablahaŭ buipio bɔle mɔ a sísi guɛ beeu. * 8 ɔ Lua tɔzɔyá dá Ablahaŭe a báakuaaano seela ũ.† Ké à Izaaki í, à tɔzɔè a goo swaaɔdezi. Maa Izaaki kè Yakɔbuɛ ɔ, ɔ Yakɔbu kè wá dezi káau gbɛɔn kueplaɔne.

9 ɔ wá dezi káaupio wɛdò n gbédo Yosefue, aa aà yia, wá táaano Egipi. Lua kuaano,‡ 10 à aà bò aà taasi pii guu. Lua Yosefupi gbá ɔnɔ, a tò a na n Egipi kí Falaɔɔo, ɔ à aà dile Egipi búsu dɔaana ũ n a be'uaoo.§ 11 ɔ nɔana kà Egipi n Kanaa búsuo pii. Taasi kè zɔɔ, wá dezipio i pɛe e bléo. 12 Ké Yakɔbu mà ése

* 7:3 Daa 12.1 † 7:4 Daa 11.31, 12.4 ‡ 7:5 Daa 15.18, 17.8 § 7:7 Daa 15.13-14 * 7:7 Baa 3.12 † 7:8 Daa 17.10-14, 21.4 ‡ 7:9 Daa 37.28, 39.21 § 7:10 Daa 41.39-41

kú Egipi, à wá deziyo zì we. An gea séian we. * 13 A gën plaade Yosefu azla òlò a vliónɛ, 5 Falaɔ Yosefu daeɔ dɔ.† 14 ɔ Yosefu gbé zì a mae Yakɔbuwa aà mɔ ní a daeɔ pii. Ampii aa gbɛɔn basiis soosaie. 15 ɔ Yakɔbu gɛ Egipi. A gá we ní wá deziyo pii.‡ 16 Wá sù ní ní geɔ Sikɛũ, 5 wa ní vɛ gb'ɛ pɔ Ablahaũ lù Amɔɔ néowa mia ũ à flabò ní ánusuo guu.§

17 Ké lé pɔ Lua gbé Ablahaũe kegɔɔ ye kái, wá bui dasikù à káfi Egipi maamaa. 18 ɔ kía dafu pɔ Yosefu dɔo zɛle kpalau Egipi. * 19 A pásí ní wá buio, à wá deziyo wetà a tò aa ní néo kòle aa gága.† 20 Gɔɔ bee 5 wá Moizi i, aà maa kè zài. Wá aà gwá a mae be mɔ áaɛ. 21 Ké wá aà vùaa, 5 Falaɔ nenɔe aà kɔmpa, à aà gwá azia né ũ.‡ 22 Wá Egipio òno dàda Moizie pii, à gò gb'ɛzɔɔ ũ ya'oa ní yakeao guu.

23 Ké à kà wè bla, a dà a sɔu à gé a gbé Isailio gwai. 24 Ké a è Egipi gbé lé lada a gbédowa, 5 à yási ní a gbéo, à tòsiwá à aà dè. 25 Ale e a gbéo dɔ ké Lua ye à ní suaba a sabaie, áma aai dɔo. 26 Ké a gu dɔ Isaili gbɛɔn plaɔ lé sòleke, 5 à mò ní yoaa, à awakpáné à mè: Ma gbéo, bóyáí ále lada kɔwá kɔtɛi? 27 ɔ gbé pɔ lé lada a gbédowa ɔzɔ Moizizi à mè: Dème n kpa kía ũ, 5 níle yakekewɛi? 28 N ye ma de lá n Egipi gbédé gíawa yà? 29 Ké Moizi yápi mà, à bàalè tà Madiá búsuu.§ We à negɔe ũu gbɛɔn pla. *

30 Wè bla gbea 5 malaika bò mòwà guwaiwaiu Sinai gbe sae kàele té guu. 31 Ké Moizi dabu bee è, à bò aà sae. Ké à sòí gwai, à Dii bɔ mà à mè: 32 Máme má n deziyo Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo Lua ũ. Via Moizi kù, ále lualua, i fɔ wese gwáo. 33 ɔ Dii òè: N n kyale bɔbɔ, asa gu pɔ ní zeu kua adoae. 34 Ma wétɛa pɔ wále mɔ ma gbé pɔ kú Egipioe è sásá, ma ní aaukea mà, 5 ma mɔ ní boi. Má n zì Egipi sa.† 35 Moizi pɔ aa gíe yáa aa mè, dème aà díle daana ũ à yágɔgɔnéipi‡ 5 Lua aà zì, à dàaané à ní mísi malaika pɔ bò mòwà kàele guu sabai. 36 Aàpi mé bònnɔ, à yábɔnsaeɔ ní dabudabuɔ kè Egipi ní Isia Tɛao ní guwaiwai guuo wè bla.§ 37 Moizipi ò Isailioe Lua a ní gbɛe se anabi ũ láawa. * 38 Moizipi kú ní gbé pɔ káaapio guwaiwaiu, a ku we ní wá deziyo ní malaika pɔ ya'òè Sinai gbe musuo. Lua yá wénideɔ kpàwá, 5 a dàwɛɛ.†

39 Wá deziyo gí aà yámai, 5 aa giaazi, an láasoo tà Egipi. 40 Aa ò Aalonae aa mè: Díieɔ kewɛe aa dɔaawɛe, asa Moizi pɔ wá bóle Egipi, wá dɔ bó à bɔle a ũo. 41 Gɔɔ bee 5 aa táa pí lán gáewa, 5 aa sa'òwá aa dikpeké pɔ pɔ aa kè níziaepie.‡ 42 ɔ Lua bò ní kpe à tò aa kùle luabe pónɛ lá a ku anabio lá guuwa à mè:

Isailio, i ke máme a sa'òa guwaiwaiu wè blao.

43 Táa Mɔbku zwàakpe 5 á sea

ní saana Lamfá pɔ a zeò taao.

Dii pɔ á pí a kúlené yáí

5 má tò wá táánɔ Babiloni kpele.§

44 Wá deziyo zwàakpe vɛ guwaiwaiu. Lua a taa òlò Moizie, 5 wa kè lá Lua òèwa. * 45 Kpépi gò Yozuee ní wá deziyo, 5 aa mò buipále pɔ Lua ní yánéɔ búsuu

* 7:12 Daa 42.1-2 † 7:13 Daa 45.1 ‡ 7:15 Daa 46.1-7, 49.33 § 7:16 Daa 23.3-16, 50.7-13, Yoz 24.32 * 7:18 Bɔa 1.7-8 † 7:19 Bɔa 1.10-11, 22 ‡ 7:21 Bɔa 2.2-10 § 7:29 Bɔa 2.11-15 * 7:29 Bɔa 18.3-4 † 7:34 Bɔa 3.1-10 ‡ 7:35 Bɔa 2.14 § 7:36 Bɔa 7.3, 14.21, Nao 14.33 * 7:37 Iko 18.15-18 † 7:38 Bɔa 19.18-20 ‡ 7:41 Bɔa 32.1-6 § 7:43 Amɔ 5.25-27 * 7:44 Bɔa 25.9, 40.17

sɔmá.† Kpépi ku we e Davidi gɔɔ. 46 Davidipi na ní Luao, ɔ à wabikèwà à e aà kpé dɔ Isailiɔne. 47 Salomɔɔ mé kpépi dɔ̀ɔ̀.‡ 48 Ama Musude líɔ ku kpé pɔ gbēnazinao dɔ guuo, lá ānabi òwà: 49 Dii mè:

Musuá ma kpalabaae,

tɔɔléá ma gbadibɔe.

Kpé kpeletaa á dɔmɛɛi?

Gú kpele má e pilauí?

50 Mámɛ mi pɔpii keo lé?§

51 Luayādansaiɔn á ú! A nɔ̀se paaao! A swá gbāae! Iɔ gi Lua Nisínai, iɔ ke lá á deziɔwa.* 52 Anabi kpele á deziɔ i aà wɛtāo ni? Aa gbé pɔ dɔ̀aa Gbē Maa mɔa yá'òo dède. Aāpi ɔ a bɔ aà kpɛ a aà dè sa. 53 A Lua ikoyá pɔ malaikaɔ òné mà, āma á kúao.

Etiēe gaa

54 Ké aa yápi mà, an pɔ fɛ̀aàzi, aa lésakāāzi. 55 ɔ Lua Nisína dedea Etiēewa guu à wɛpɛ luabɛwa, ɔ à Lua gawí è ní Yesuo zɛa aà ɔplaaí. 56 ɔ à mè: A ma! Ma luabe è wɛā, Gbēnazín Né zɛa Lua ɔplaaí. 57 ɔ aa ɔtá ní swále aa wii gbāa lè, ɔ aa kùsiwá sánusānu. 58 Aa aà gálɛ bɔ̀ò wɛ́nkɛɛ, ɔ aale aà papa ní gbɛo wá aà de. Aa ní uladaɔ bɔ kálɛ ní èwaaso pɔ wí mɛ Soluo. 59 Ké aale Etiēe papa ní gbɛo, à wabikè à mè: Dii Yesu, ma nisína sí. 60 ɔ à kùlɛ à wii gbāa lè à mè: Dii, nísu nì ní duunae bee dao. Yá bee oa gbɛa ɔ à gà.

8

1 Solupi ku gbé pɔ aa Etiēe dɛ̀o kpɛɛ. Zibeezɪ wá nà wétɛa zɔɔ mɔa Yelusaleú Yesudeɔnɛwa. Mé i ke zinao bāasio, gbé kɔniɔ fāaa piie Yude ní Samali búsuo guu. 2 Luayāmanaɔ Etiēe vɪ, aa aà gaa ɔ̀lɔ̀ ní wii gbāao. 3 ɔ Solupi āiakè ní Yesudeɔ kaaleao. Iɔ gɛ uá ní uao àɔ gɔɛo ní nɔɔo kúkú, iɔ ní gálɛ gɛ ní ká kpéu.

Baona kpaá Samali búsuo

4 Gbé pɔ fāaaɔ gè Yesu baokpá gupiiu. 5 Filipi gè Samali búsuo wɛ́leu, ɔ à Mesii waasokèné. 6 Ké bíla Filipi yámá mé aa dabudabu pɔ a kèò è, aa laaidɔ yá pɔ ále owa ní nòsemendoo. 7 Asa gbé pɔ an taaɔ gómá ní wii gbāaoɔ dasi, mé gbékaaúao ní ɛɛo gbāgbá dasi. 8 ɔ wá pɔna zɔɔ kè wɛ́lepiu.

9 Gɔ̀ɛe ku we za zi wí mɛ Simɔɔ, iɔ dabudabuna ke í bɔ Samaliɔ sae, ɔ à azla díle gbé gbía ú. 10 Néfɛ̀nen gbɛ̀zɔɔ pti wí laaidɔ aà yáwa wí mɛ: Gbépi gbāaa Lua gbāa pɔ wí mɛ Gbāa Zɔɔɛ. 11 Dabudabuna pɔ iɔ ke ní guu à gègè ní kú. 12 Ama ké aa kpala pɔ bɔ Lua kíi bao pɔ Filipi kpáné ní Yesu Kilisi tɔo mà, aa sí, ɔ aa da'ilekè gɔɛo ní nɔɔo pii. 13 Baa Simɔɔpi yápi sí à da'ilekè, ɔ à nà Filipiwa. Ké à dabudabu ní iko zɔɔ pɔ Filipi lé keo è, à bɔ aà sae.

14 Ké zinao mà za Yelusaleú Samaliɔ Lua yá sí, aa Piɛɛ ní Zāao zímá. 15 Ké aa kà we, aa wabikèné ké aa Lua Nisína e yáí. 16 Wá ní da'ilekè ní Dii Yesu tɔo, āma Lua Nisína i di an gbéɛe yāao. 17 Ké aa ɔnámá, ɔ aa Lua Nisína è sa. 18 Ké Simɔɔ è wá Lua Nisína è ní zinao ɔnaamáo, ɔ à m̀oné ní ɔao 19 à mè: A ma gba ikopi sɔ, ké gbé pɔ ma ɔnàwá, ade lí Lua Nisína e. 20 ɔ Piɛɛ òè: N ɔa a kaalennɔ, asa níle e nýɔ Lua gba e ní ɔaoɛ. 21 N ɔ ku zɪpi guuo, n baa ku a guuo, asa n nɔ̀se maa Luaɛo. 22 Kpɛ li n yāvāipie, ní wabike Diiwa. Wilio dɔo à gí súuukeinnɔ ní

† 7:45 Yoz 3.14-17 ‡ 7:47 1Kia 6.1-38 § 7:50 Isa 66.1-2 * 7:51 Isa 63.10

n laasoo bee taaoo? ²³ Asa má è gōizina kú n guue, duuna bakàne. ²⁴ Ǿ Simoo mè: A wabikemeεε Diiwa ázia, ké yá pó á ò su ma leo yáí.

²⁵ Ké Piεε ní Zāao Dii seeladeke kè aa aà yá dànέ, 5 aa èa lé tá Yelusaleū, aale baonakpa Samali wéleε guu dasi.

Filipi ní Etiopi gbēeo

²⁶ Dii malaikae ya'ò Filipie à mè: Fele gé γεomidokli oi. Zé pó bò Yelusaleū à pà gbáaa à gè Gaza sé. ²⁷ Ǿ à dàzeu. Etiopi gbēe be zépiu. Etiopi bùsu nεε kía pó wí me Kandase ziaε, mé aà àizeε dōanao gbēzōε. A mò lousisi Yelusaleū, ²⁸ 5 à èa lé tá zōlea a s'go guu, àle ānabi Isaia lá kyoke. ²⁹ Ǿ Lua Nisina ò Filipie: Ge ñ na s'go keewa. ³⁰ Ǿ Filipi bàalè gè. A mà àle ānabi Isaia lá kyoke, 5 à aà là à mè: N kyó pó nle ke bōole dōa? ³¹ A wèwà à mè: Tó gbēe i a zé oomεεo, kpelewa má f5 mà dōi? Ǿ à Filipi sisi, à gè zōle aà sae. ³² Yá pó àle a kyokepin ke:

Lán sá pó wàle gé a kólokpaiwa,
lán sá pó wàle a kákēlewa,

a nile kpé, i a lé wēaaο.

³³ Wà widàwà,

wi yákpalekaànο a zéwao.

Déme a f5 aà gōo gbéō ya'oi?

Asa wà aà kua dúnia guu mídeε.*

³⁴ Ǿ gōepi ò Filipie: Omεε, dé musu ānabi bee òui? Aà zia yà ge gbēpáleε? ³⁵ Ǿ seα Lua yápiwa Filipi Yesu baokpàε. ³⁶ Ké aale gé ae, aa kà í kii, 5 gōepi mè: I gwa ke. Bōme a kpameε mà da'ilekei? ³⁷ Ǿ Filipi òè: Tó n yápi sí ní nòsemendoo, nýō f5. A wèwà à mè: Má sí Yesu Kilisiá Lua Néε. ³⁸ Ǿ à mè wà gó ze. Ǿ an pla npiu aa pila aa gè íu. Ǿ à aà da'ilekè. ³⁹ Ké aa bùa s'isla, 5 Dii Nisina Filipi kpàε gui, gōepi i aà e bo, 5 pōna guu à gèzeα. ⁴⁰ Filipi su è á kú Azota, 5 à gè Yesu baokpà wéle ní wéleο e à gè kàò Sezale.

9

Yesu bō mōa Soluwa

¹ Gōo bee sō Solu lé pōbo a níu, àle yāpási o Dii íwao dēdeα yá musu. A gè sa'onkia kii, ² a gbèawà aà lákē Damasi lousisikpedeone aà kpawa, ké tó a su zépidεο è we, gōεο ní nōεο pii, a ní kúkū surino Yelusaleū. ³ Ké à dàzeu, à káikū ní Damasio, 5 kándoo gupua bò luabe à kùlewà. ⁴ A bōlele, 5 à bo mà, wàle òè: Solu, Solu, bōyāi nle ladaai? ⁵ Ǿ à mè: Mmεnn déi Dii? Ǿ a wèwà à mè: Mámε má Yesu pó nle ladawà u. ⁶ Fele gē wéle guu, wi yá pó nýō ke one. ⁷ Gbé pó aa beaanoo gō sáii. Aa boopi mà, āma aai gbēe eo. ⁸ Ké Solu fεle, 5 à a wé wè, i gu'eo. Ǿ wà aà kù a owa, wà gèaanoo Damasi. ⁹ A kè gōo āas gu'esai, i pobleo, i imio.

¹⁰ Yesudee ku Damasi wí me Anania. Dii ya'òè wépingu'ea guu à mè: Anania. Ǿ a wèwà à mè: Má ké Dii. ¹¹ Ǿ Dii òè: Fele gé zé pó wí me Súsus guu e Yuda be'ua, ní Taasu gbé pó wí me Solu gbeα. Ale wabikea we. ¹² Wépingu'ea guu a è n mο n onàwa ké a wé gu'e. ¹³ Ǿ Anania òè: Dii, má mà wà gbépi ya'ò dasi, lá à yāvāikè n gbé pó kú Yelusaleūone. ¹⁴ Sa'onkia aà gbà zé aà gbé pó lé n sisi lao kúkū. A yáí à mōi. ¹⁵ Ǿ Dii òè: Gé, asa ma gbépi sè aà gé ma tōboi

* 8:33 Isa 53.7-8

buiपालेने री नरिा क्वा री Isaili. 16 La a taasike ma toba ya, ma ba. 17 Anania bo a ge ge uapiu, a na Soluwa a me: Solu ma gbe, Dii Yesu po bo moma zeu go po ri me mo la me ma zi, ke ri nu'e ya, Lua Nisina i dine. 18 Wegoo po bole aa weu lan kpoteewa aa lele, a gu'e. A a fele da'ileke. 19 Ke a poble, a gbaa e, a go plake ri Yesude po ku Damasio.

Solu waasokea Damasi ri Yelusaleu

20 A Solu na Yesu ya waasokpaawa go Yuda lousisikpo guu a me, Yesu me Lua Ne u. 21 Yapi bo gbe po ma sae aa me: Gbe bee me i gbepi sinya asooke Yelusaleu lo? I mo la a ri kuku a tarino sa'onkia kio lo? 22 Solu so, aa gbaa lo kafi, a Yesu Mesiikeya biwane, a ya Yuda po ku Damasio fu.

23 Goopla gbea Yuda lekpaalaazi ke aa e wa ad e, 24 a ri lekpaalapi ma. Aa wele biiholeo da faane ri gwaasinao, ke aa e wa ad e ya. 25 Gwaasina a Solu gbeo aa da gbiu, aa aa gbae ri bao baasi bi musu.

26 Ke a ka Yelusaleu, a wele a na Yesudewa, a a viakere npii, aale aa Yesudeke naaikao. 27 A Baanaba aa se geaano zinao kii, a dau a siune la Solu Dii e zeu ri ya po Dii odo ri la a Yesu ya'ò gupuau Damasio. 28 A Solu ge Yesude guu, a bberino Yelusaleu, a ya'ò gbeone gupuau ri Dii to. 29 Ke a ya'ò Yuda Geleki yamanaone, a lekpaakerino, a aale aa we. 30 Ke Yesude do, aa ge zee Sezale, a ta Taasu.

31 Bee gbea Yesude go doba Yude ri Galileo ri Samali busuo pii, aale zedo, aale ge ae viakea Dii e guu, aale kafi ri Lua Nisina donleo.

Ene gbagbaa ri Tabita vuao

32 Pii e i bebe wele ri weleo pii, a a ge Lua gbe po ku Lidao gwai. 33 A goe po wi me Ene e we, a kaau kalea we swaaw. 34 A Pii e o: Ene, Yesu Kilisi le n gbagba. Fele n n pe koo. A a fele go. 35 Lidadeo ri Salnadeo aa e, a za ze ri Diio.

36 Noe Yesudee ku Zope, aa ton Tabita. N Geleki yao so Dokasi. Bee me tue. Yamaakea peewa me i wenado gbeone. 37 Goo bee a a gyake a ga. Ke wa aa bo i pasu, wa aa se wule kpediakau musu. 38 Zope so a za ri Lidao. Ke Yesude ma Pii e ku we, aa ri geon plao zawa aa wabikewa aa me: Mo wa be kpakpa. 39 A Pii e fele gerno. Ke a ka, wa dedeano kpepi musu. A gyaao saazi npii ri olo, aa ula ri pokasa po Tabita ke go po a kurino ba. 40 Pii e ri ya ri bole baasi. A kule a wabike, a a aed b gepiwa a me: Tabita fele! A we we a Pii e e, a a fele zole. 41 Pii e aa ku a owa a aa fele ze. A a Lua gbepi siri ri gyaao, a a aa kpama be. 42 Yapi li Zopea pii, a wa Dii naaik e we dasi. 43 Pii e go plake we Simoo baatotona be.

10

Koonei Pii e sisia

1 Gbe ku Sezale, aa ton Koonei. Aapi me sosa gali po wi me Itali sosa geon basoo daana u. 2 Gbepia luayamanae, a Lua via vi, aapi ri a bedo pii. I wenadone maamaa, me lo wabike Luawa moomoo. 3 Gooewa late auapilaa, wepungu'ea guu a Lua malaikae e wasawasa, a ge a be a o: Koonei. 4 Koonei we go biiwa, viao aa ku, a a me: Bo ni, Dii? A wewa a me: N wabikea ri n wenadna gbeoneo ka Luagu, a a sinno. 5 Gbeo zi Zope sa, aa Simoo po wi me Pii e sisi. 6 A pila gbe po wi me Simoo baatotonawa. Aa be ku isiale. 7 Ke malaikapi ta, Koonei

a zikena gbēon plaɔ sɪsi nɪ sosa luayāmana pɔ nawao. ⁸ Ké a dāu a sɪuné pii, ɔ à nɪ zɪ Zope.

⁹ Ké a gu dɔ, ɔ aa dāzeu, aa kà kái nɪ wélepɪo. Goo bee Pɪeɛ dède kpé musu laté minanguo wabikéi. ¹⁰ Nɔana lé aà de, a ye pɔble, ɔ goo pɔ wāle bleke, à wépunɔu'è. ¹¹ A luabe è wēa, pɔe lé pila lán zwāa zɔɔwa. Wā ba dɔdɔ a swā mēn sɪsɔwa pii, wāle gbae zɪle. ¹² Nɔbɔɔ nɪ pɔtaa'onkuawo nɪ bāo pii ká a guu. ¹³ ɔ wa dè: Pɪeɛ, fele de nɪ só. ¹⁴ ɔ Pɪeɛ mè: Bauo Dii, mi tēe ge pɔ gbālea ble ziio. ¹⁵ ɔ à lɔɔpi mà a gēn plaade wā mè: Pɔ pɔ Lua gbābɔè, nɪsu nɪ a tēboo. ¹⁶ A kè màa gēn āaɔ, ɔ kándo wā pɔpi gā wā tào luabe.

¹⁷ Pɪeɛ lé bilike wépunɔu pɔ a è yāwa, ɔ Kɔɔnei zina pɔ aa Simɔɔ be gbēaɔ kà gɔɔ, aa zea bɔle. ¹⁸ A lezú aa gbēa tó wekli Simɔɔ pɔ wɪ me Pɪeɛ pɪlau. ¹⁹ E tia Pɪeɛ lé láasooke wépunɔu pɔ á ewa, ɔ Lua Nɪsɪna dè: Gbēon āaɔɔ lé n gbēa. ²⁰ Pila gérɪnɔ seasai, asa máme ma nɪ zɪma. ²¹ ɔ Pɪeɛ pɪla gè gbépiɔ kɪi à mè: Máme má gbé pɔ ále gbēa ũ. Bóyáí a moi lai? ²² Aa mè: Sosao dɔaana Kɔɔnei mé wá zɪ. Gbēmaae, a Lua vía ví. Yudaɔ pii í aà tɔnasi. Lua malaikae dè aà n sɪsi a be, aà n yāma. ²³ ɔ Pɪeɛ gérɪnɔ ua à nɪ yāaekè.

Ké a gu dɔ, à fēle dārɪnɔ zéu. Zope Yesudeeɔ gè aà kpáí. ²⁴ A goo āaɔde aa kà Sezale. Kɔɔnei a dāe nɪ a gbēna fēeɔ káaa, ále nɪ dá. ²⁵ Ké Pɪeɛ gè ua, ɔ Kɔɔnei gè dāaale à kuleè. ²⁶ ɔ Pɪeɛ aà fēle à mè: Fēle ze. Gbēnazɪnan ma ũ sɔ. ²⁷ Ale yā'oaanɔ e aa gè gè kpéu, ɔ à gbéɔ lé káaaa we dasidasi. ²⁸ A dñé: A dɔ ké Yudaɔ ze vɪ aa yāale nɪ buipáleo ge aa gē aà uo. Ama Lua bɔmɛe másu gbēe gbási bo ge mà aà tēboo. ²⁹ A yáí tó ké wā ma sɪsi, ma mɔ zɔozlonakesai. Má ye mà yá pɔ a ma sɪsiwá ma sa. ³⁰ ɔ Kɔɔnei mè: A goo sɪiɔn la, ké mále wabiké ma be e laté gè aua pɪlaɔ maa'í kéwa. ɔ kándo ma gbēe è zea ma ae pɔ tekea daa ³¹ à mè: Kɔɔnei, Lua n wabikéa sɪ, mé n wēnadɔane káaagu. ³² Gbéɔ zɪ Zope Simɔɔ pɔ wɪ me Pɪeɛ sɪsɪi. A pɪla Simɔɔ báatotona be ísiale. ³³ ɔ ma gbéɔ zɪma gɔɔ. Lá n mɔ, à kè maa. Tia kéwa, wápɪi wá kú la Lua dɔa guu, ké wá yá pɔ Dii òne ma yáí.

Lua Nisina dia buipáleo

³⁴ Pɪeɛ yāsè à mè: Má sɪ sɪana sa ké Lua lí gbēe záboo. * ³⁵ Bui pii guu gbé pɔ lé vlakèè mé í yāmaake, ade yá mé í kaaagu. ³⁶ Lua a yá dà Isailiɔne, à keaanɔ na Yesu Kilisi sabai baokpáné. Aapɪ mé bui pii Dii ũ. ³⁷ A yá pɔ kè Yude bɔsu pii guu dɔ, lá à dàale Galile Zāa kpāwakea nɪ gbéɔ da'ilēkeao gbēa. ³⁸ A dɔ lá Lua a Nisina pɪsi Yesu Nazaletiwa, ɔ a kú nɪ gbāao, à gè wéle nɪ wéleo à yāmaakéné, à gbé pɔ Ibiisi nɪ gā líné nɪ kpeɔ gbāgbā, asa Lua kuaanɔe. ³⁹ Wá de yá pɔ a kè Yude bɔsuu nɪ Yelusaleŭo pii seeladeɔ ũ. Wā aà lɔo líwa wa dè, ⁴⁰ ɔ Lua aà vù a goo āaɔde zɪ, a tò à azɪa bɔwēe. ⁴¹ I ke gbépiie no, wá gbé pɔ Lua dɔaa wá sé aà seelade ũɔne. Aà bɔa gau gbēa wa pɔblēaanɔ, wa imiāanɔ. ⁴² ɔ a dilēwēe wā waasoke gbéɔne, wɪ oné áme á de gbé pɔ Lua dilē gbé bēeɔ nɪ gyaadeɔ pii yákpalekena ũ. ⁴³ Anabiɔ pii aà yá'ò aa mè, gbé pɔ aa a náaikè duuna a kémá aà tó yáí.

⁴⁴ Goo pɔ Pɪeɛ lé yápi oné, Lua Nisina dɪ gbé pɔ lé yápi maɔne pii. ⁴⁵ Yápi dɪ Yuda Yesude pɔ mɔ nɪ Pɪeɔɔwa, ké baa buipáleo, Lua a Nisina pɪsimá gba ũ

* 10:34 lko 10.17

yáí. ⁴⁶ Asa aa mà, aale yäebui'o, aale Lua yäbõnsaekεao o. O Pιεε mè: ⁴⁷ Gbέπιo Lua Nisίna è lāwāwa. Dέme a f̄s gínε aa da'ilekεi? ⁴⁸ O a o wā rí da'ilekε rí Yesu Kilisi t̄so. O aa wabikèwā aà ḡooplakerino.

11

Pιεε buipaleo ya'oa

¹ Zinao rí Yesude p̄o kú Yudeo mà lá buipaleo Lua yá sí s̄o. ² Ké Pιεε s̄u Yelusaleu, an gbé p̄o zè rí t̄z̄yāo aà t̄aae è ³ aa mè: N gē gyaf̄oδεo be n p̄obl̄erino. ⁴ O Pιεε f̄ele lé yápi b̄oolekené zéze à mè: ⁵ Má kú Zopeε, mále wabike, o ma wépingu'è. Ma p̄oe è lán zwāa z̄oowa, ba d̄oɔa a swá mèn sīoowa. A b̄o luabe, àle pila ma k̄i. ⁶ Ma wεp̄ewā tíuu, ma n̄b̄o è a guu, s̄ea p̄o rí p̄ōtaa'onkuawao rí b̄ao. ⁷ O ma loo mà, wa òmεε: Pιεε, f̄ele de ñ só. ⁸ O ma mè, bauo Dii, asa t̄e ge p̄o gb̄alea i gē ma léu ziio. ⁹ L̄oopi boa luabe gēn plaade wā mè, p̄o p̄o Lua gb̄ab̄è, másu mà a t̄ebo. ¹⁰ A kè màa gēn āaō, o wā èa gā t̄ào luabe pii. ¹¹ Ḡo bee ḡo gb̄eōn āaō p̄o wā rí z̄ia boa Sezaleo m̄o ua p̄o má kúu. ¹² O Lua Nisίna òmεε mà ḡerino seasai. Wá gbé gb̄eōn sooloe beeo gè ma kp̄ai s̄o, o wa gē gbé p̄o gb̄ep̄io z̄ia be. ¹³ O a òwēe lá a malaika è, à b̄o m̄owa a kp̄eu, a òe à gbé z̄i Zope ma sísi, ¹⁴ mà yá p̄o a api rí a bedeo pii suaba oe. ¹⁵ Ké ma na yá'oa, Lua Nisίna d̄iné lá a d̄iwēe a daaleḡowa. ¹⁶ O yá p̄o Dii ò d̄omaḡu à mè, Zāa gbé da'ilekè rí ioε, api s̄o á wā da'ilekε rí Lua Nisίnao.* ¹⁷ Lá Lua gba dou p̄o á d̄awēe ḡo p̄o wa Dii Yesu Kilisi náaikè dané lo, dén ma ū mà f̄s gièi? ¹⁸ Ké aa yápi mà, aa n̄le, o aa Lua t̄ob̄o aa mè: Wá è Lua buipaleo gb̄a zé lo aa n̄selile, aai wēni láasai e.

Antiosideo zea rí Yesuo

¹⁹ Wét̄eam̄ané p̄o f̄ele Etiēε gaa guu† mé t̄o gbé f̄āaa tà Fenisi b̄usuu rí Sipi b̄usuo rí Antioisio, aale Lua yá'o Yudaone r̄t̄e. ²⁰ O an gb̄eō b̄o Sipi b̄usuu rí Sileni b̄usuo aa gē Antioisio, o aale yá'o buipaleone s̄o, aale Dii Yesu baokpané. ²¹ Dii lé odamá, o gbé yápi sí dasi aa zè rí Diipio. ²² Yelusaleu Yesudeo swá k̄a yápiwa, o aa Baanaba z̄i Antioisio. ²³ Ké à k̄a we, a è lá Lua gb̄ekekené, o aa p̄o k̄ena. A led̄amá r̄pii aa ze rí Diio rí n̄semendoo. ²⁴ Baanabaá gb̄ēmaae, Lua Nisίna rí luanaaikεao p̄ewā, o wā k̄a Dii gbé guu dasi. ²⁵ O Baanaba gē Taasu Solu welei. ²⁶ Ké à aà è, o à suaano Antioisio. Aaō k̄āaa rí Yesudeo dasi, aa yādané e wē búu do. Antioisio we wā d̄ōaa t̄okp̄au Yesu iwaone Kilisideo. ²⁷ Ḡo bee ānabio b̄o Yelusaleu aa m̄o Antioisio. ²⁸ An gbé p̄o w̄i me Agabu f̄ele zè à d̄ōaa n̄ana z̄o p̄o a ka d̄unia guu pii yá'òné rí Lua Nisίna gb̄āao. Kolodi kpalablea ḡo o n̄anapi k̄a. ²⁹ O Yesudeo zèò wā rí gbé p̄o kú Yudeo k̄amasa k̄a lá baade gb̄āa f̄s, wi kp̄ās̄ané. ³⁰ O aa kè màa, aa Baanaba rí Soluo z̄l̄o kp̄ai an gb̄ez̄oowa.

12

Pιεε daakpeu

¹ Ḡo bee kí Elodi ōp̄ele Yesudeo wa p̄asp̄as̄l. ² A Zāa v̄i Zaaki d̄è rí f̄endao. ³ Ké a è yá bee k̄a Yudaogu, o à èa Pιεε k̄u lo. A bee kè K̄āaso dikpe z̄le. ⁴ Ké à Pιεε k̄u à d̄akpeu, à aà n̄a sosaone rí ōz̄i aa aà d̄sa. Sosapio ḡali do gb̄eōn sí̄is̄īoε e

* **11:16** Luk 3.16, Zln 1.5 † **11:19** Zln 8.1-4

lee sii5. A dile à yákpalekaano bíla wáa Gēamusu dikpe gbea. ⁵ Ɔ wa Píee kúa kpéu, Yesudeo lé wabikèè Luawa zesai.

⁶ Gu pò a do Elodi boano, a gwá Píee lé i'o sosa gbēon plaò zānguo yea ní mōdaonao mēn pla, mé gbēon plaò ku kpēle, aale kpépi dsa. ⁷ Kándo gōo Dii malaikae gē we, 5 kpépi pù. A Píee lé a gbātēewa à aà vù à mè: Fēle kpakpa. Ɔ mōdaonapio wòlo aà owa. ⁸ Ɔ malaikapi òè: N n ula da, ní n kyale kpá. Píee kè màa, 5 malaikapi mè: N n ula káaa n kú, ní temazi. ⁹ Ɔ Píee bò teaazi. I yá pò malaika lé kee dō síana ūo, àle e nana ále o. ¹⁰ Aa gē gudōana séiala ní a plaadeo, 5 aa kà bōleu. Bōlepi gbaá mōe, 5 à wēné ní azíao, aa bōle lé gē wéleu. Kándo gōo 5 malaikapi Píee tò zea guu we. ¹¹ Ké Píee wé dòdo à mè: Má dō sáasá sa ké Dii a malaika zì, à ma bō Elodi ɔzì ní yá pò Yudaò wé doì wa kemeeo pii.

¹² Ké aà wé kè, à gē Zaa pò wí me lo Maaku da Maliama be. Wa káaaa we dasi, wale wabike. ¹³ Ké à bōle gba lè, 5 nōe zikena pò wí me Loda gē gwai. ¹⁴ Ké à Píee lo dō, pona guu i zé wēo, à èa bàalè gē òné Píee mé kú bōleu we. ¹⁵ Wa òè: Iana kama yá? Ɔ à zèò ké síanae. Ɔ wà mè: Aà malaikae. ¹⁶ Píee gi lé gbale. Ké aa wè, aa aà è, 5 yápi díma. ¹⁷ A ɔkèné aa níle, 5 a dàu a síuné lá Dii a bō kpéu. Ɔ à mè: A ge o Zaakie ní wá gbé kīnio. Ɔ à bō gē gupálei.

¹⁸ Ké gu dō, kōfi gbāa dà sosao zānguo, aale kō lala aa mè: Bó Píee kè a ūi? ¹⁹ Elodi ò wà aà weele. Ké wí aà eo, 5 à yálala gudōanapiowa, 5 a ò wà ní dede.

Elodi gaa

Bee gbea Elodi bō Yude, à gē gōoplakè Sezale. ²⁰ Aà pò pà Tiideo ní Sidōdezi maamaa, 5 gbé beeo ledoukè aa mò aà gwai sánu. Aa gē kíapi be zia Blasitu kíi. Ké Blasitu ní yáze è, aa gē ledoukéi ní Elodio, asa an búsu poblea i bō aà búsuue.

²¹ Ké gōo pò wa dile kà, Elodi a kible'ulaò dà, à gē zòle a gínaa, 5 à yá'ò bílae. ²² Bíla wiilè à mè: Luae mé lé yá'ò, i ke gbēnazina no. ²³ Wegōo Dii malaikae aà le nè, ké i zōoke dō Luaeo yáí, 5 aà me kōkà à gá.

²⁴ Lua yá lo ligua, lo káfi. ²⁵ Baanaba ní Soluo sō, ké aa ní kámasa yá kèke aa làa, aa bō Yelusaleū aa Zaa pò wí me Maaku sè tàò.

13

Baanaba ní Soluo zla

¹ Anabio ní yādanedeo ku Antioxi Yesudeo guu, an tōon ke: Baanaba ní Simeo pò wí me Báasio ní Sileni búsu gbé Lusiuo ní Manae pò neblè ní kí Elodio sánuo ní Soluo. ² Gōo pò aale Dii sisi ní leyeao, Lua Nisína mè: A Baanaba ní Soluo dile ndoa zì pò ma ní séwà yáí. ³ Ké aa leyè aa wabikè, 5 aa onámá aa ní gbáe, aa dàzeu.

⁴ Ké Lua Nisína Baanaba ní Soluo zì màa, aa gē Selusi. Za we aa gē gó'ilenau aa gē Sipi búsuu. ⁵ Ké aa kà Salami, aa Lua yá waasokè Yudaò lousisikpeo guu. Zaa Maaku kúrinò donlede ū. ⁶ Aa ísia gügünapi baa vè e Pafsi, 5 aa kpáau ní Yuda dabudabukena pò de anabi egena ūo we. Aà tón Yesune. ⁷ lo kú ní búsupi gbēzō Sēeziu Pōluo. Gbēzōpiá onōnae, 5 à Baanaba ní Soluo sísi, ké a ye Lua yáma yáí. ⁸ Dabudabukenapi tón Elima ní Geleki yáo. A íbelesērinò, àle weele gbēzōpi swáfē, ké asu Yesu náaikēo. ⁹ Ɔ Solu pò wí me Pōlu sō, Lua Nisína dēdewà, 5 à wēpèwà à mè: ¹⁰ Ibiisi néo do! Maa pii íbee! Gbēnazin vāi pii paemade! Wezēn pás! Nyō Dii zé súsu kpaanlaboa too lé? ¹¹ Tiasa Dii a

okulema, ni vlakū. Nyō gɔɔplake nyo latē eo. Wegō Elima wé gò dàadaa, gusia kulewà. ɔ àle ɔmalemale, àle gbé weele aà a ɔ kú. ¹² Ké gbēzɔɔpi yá pò kèpi è, à Dii náaikè, asa aà yá pò wa dàè aà kù gbāae.

Kua Antioṣi pò kú Pisidi būsuu

¹³ ɔ Pòlu gè gó'ilenau ní a gbé, aa bò Pafōsi aa gè Pēega, Pámfli būsuu. We Zāa Maaku ní tóu, à èa tà Yelusaleū. ¹⁴ Bɔa Pēega aa gè Antioṣi pò kú Pisidi būsuu. Kámabogɔɔzì aa gè zèle lousisikpeu. ¹⁵ Mɔzi ikoyá ní ānabio láo kyokea gbēa lousisikpe gbēzɔɔ gbé zì wà oné, tó aa káfia yāe ví aa o bílae, aa o. ¹⁶ ɔ Pòlu fēle ɔkèné à mè: Isailio ní buipále lousisinao à ma yāma. ¹⁷ Isailio Lua wá deziò sè, ɔ à ní bui kò an kua Egipi būsuu. ɔ à ní bóle we ní a gbāa zɔɔ.* ¹⁸ A ní gwá guwaiwaiu wè bla taawa.† ¹⁹ A gbāamò Kanaa būsui bui mèn soplaone, ɔ à ní būsui kpámá.‡ ²⁰ Apii kà wè ɔaa pla ní blakwio taawa. Bee gbēa à ɔaanao dílené e à gè pèò ānabi Samuēliwa.§ ²¹ Ké aa kía gbēa, ɔ Lua Kisi né Saulu, Bēyāme bui dílené.* A kpalablè wè bla, ²² ɔ Lua aà bò kpalau, à Davidi kpà aà gbēu. Lua Davidi yá'ò à mè, á é Yese né Davidi láasoo douano, a a pɔeá pii kee.† ²³ Aà bui guu à Yesu bòn Isailione Suabana u, lá à a legbèwa. ²⁴ E Yesupi àò gé mói Zāa ɔaa waasokè Isailione pii, a oné aa nòselile aa da'ileke.† ²⁵ Ké Zāa zì ye láai à mè: Dé ále e má de a tii? Gbé pò á wé ɔoin ma ũo. A ma! Ale mó ma gbēa, mi ka mà aà sabala bɔbɔèo.§

²⁶ Ma gbé, Ablahaū bui ní buipále lousisinao, wáme Lua suabayāe bee kpāsawēe. ²⁷ Yelusaleūdeɔ ní ní gbāadeɔ aai Yesu dōo, aai ānabio lá pò wio a kyoke kámabogɔɔzì pii zé dōo, ɔ aa ānabio yá pàpa, aa yādāaala. ²⁸ Aai yāe ewà à kà wà aà deo, ɔ aa gbèa Pilatiwa wà aà de.* ²⁹ Ké aa yá pò wa kè aà yá musu kè pii, wà aà bùa líwa wà aà dà mia'eu.† ³⁰ Lua aà bò gau. ³¹ A gɔɔ dasi ké à bò m̀ gbé pò aa bò Galile aa gèaano Yelusaleūɔwa.† Aame aà seeladeɔ ũ gbéone. ³² Wápio sō, ɔ wa m̀ aà baokpaié. Lé pò Lua gbè wá dezione, ³³ a kè wá gbé pò wá de an bui ũone, à Yesu vù lá wa ò Sou plaade guuwa. Lua mè: Ma nén n u, n Maen ma ũ gbā.§

³⁴ Lá a yaikéo, mé Lua a aà bɔ gau, a yá ɔ Luapi ò yāa à mè:

Má báaa seasai pò ma a legbè Davidie daágu.*

³⁵ ɔ wa ò guei lo:

Nyō wei n gbé pò a kua adoa yaikéo.†

³⁶ Davidipi sō à Lua pɔeá kè a gɔɔ. Ké à gà, wà aà mia kpákōi ní a deziò, ɔ à yaikè.

³⁷ Gbé pò Lua aà vùpi sō i yaikéo. ³⁸ Ma gbé, àò dō ké duunakēama waaso pò wále keé kú aà kíie. ³⁹ Mɔzi ikoyá lí fō tò yá bɔrno nao, āma gbé pò aale Yesu náaikéo, yápii i bɔrno na. ⁴⁰ A laaika ké yá pò ānabio ò su á leo ⁴¹ aa mè:

A ma, á gbé awiambonaɔ,

à gilike, í sáale,

asa má yāe ké a gɔɔ,

* **13:17** Bɔa 1.7, 12.51 † **13:18** Nao 14.34 ‡ **13:19** Iko 7.1, Yoz 14.1 § **13:20** 1Sam 3.20-21, 10.21-24 * **13:21** 1Sam 8.5 † **13:22** 1Sam 13.14, 16.12-13 ‡ **13:24** Luk 3.3 § **13:25** Zaa 1.20, Mat 3.11 * **13:28** Luk 23.1-23 † **13:29** Luk 23.50-56 ‡ **13:31** Zln 1.3 § **13:33** Sou 2.7 * **13:34** Isa 55.3 † **13:35** Sou 16.10

baa to wa dau le siue, a sio.†

42 Ke Polu ni Baanabao le bole lousisikpeu, wa wabikema aa ea mo yapi one kamabogoo sia lo. 43 Ke wale faaa Yuda ni gbe po i lousisirnoo bo te Polu ni Baanabaozi dasi. Aa ya'oné, aale ledama aao ge ae ni gbeke po Lua kèrnoo.

44 Kamabogoo sia wèlede kaa pii Dii yamaa yai. 45 Ke Yuda bilapi e, a kéné li maamaa, o aale Polu ya bebo, aale aa sso. 46 O Polu ni Baanabao ya'oné viasai aa mè: Ame a ku wa Lua ya'oe gla. La a gi, ale e i ka a weni laasai eo, wa ea aedo buipalewae sa. 47 Asa Dii yae bee dilewèe a mè:

Ma n dile gupua u buipaleone,
ke n ge ni suabayao e tole lewa. S

48 Ke buipaleo yapi ma, an po kèna, aa Dii ya si siana u, o gbe po Lua ni dile weni laasai po uo Yesu naaikè.

49 O Dii ya li busupia pii. 50 Yuda oo buipale noe lousisin gbiao ni wèle gbadeozi, o aa ladà Polu ni Baanabaowa, aa ni ya ni busuu. 51 Aa koolèma ni taee seela u,* o aa ge Ikoniu. 52 Yesudeo so, pona ni Lua Nisinao pèema.

14

Polu ni Baanabao kua Ikoniu ni Lisitao

1 Aa ke Ikoniu la aal kewa, aa ge Yuda lousisikpeu aa ya'o e Yuda ni buipaleo Dii naaikè dasidasi. 2 O Yuda po aa gi yapi sio buipaleo swafe Yesudeone, aa lisèrnoo. 3 N beeo Polu ni Baanabao gooplakè we, aa ya'o viasai daa Dii gau, o Dii ni gba ze an yabonsaekèe ni ni dabudabukeao a gbeke ya po aale one stanapiliwane. 4 O wèledeo kokaalè, gbeo ze ni Yuda, gbeo ni zinao. 5 O Yuda ni buipaleo ni ni gbadeo zèdè wa ladama wa ni papa ni gbeo. 6 Ke Polu ni Baanabao ni ya dè, o aa baasi ta Likaoni busu wèleu, Lisita ni Debeo ni a zewiao. 7 O aa gi le baonapi kpane we.

8 Gèe ku Lisita, aa gba imia. Zaa wa aa i, a de ee ue, i ta'oo. 9 Ale swakpa Polu yai, o Polu wèpèwa soee, a e aa Yesu naaikèa ka a aa gbagba, 10 o a dè ni lo gbao: Fele ze n gba. O a vi ze, a bo ni tao. 11 Ke bila e la Polu ke, o aa kaa wiiwa ni Likaoni yao aa mè: Taa li gbènazinao u aa pilawa. 12 Aa tokpà Baanabae Zupitee, Polu so Meki,* ke me i doaa ni ya'ao yai. 13 Zupiteepi kpè ku wènkpe, o aa gbàgbana mò ni zuswana po a lavu zablèmao wèle biiboleu. A ye dasi sa'o zinaowa. 14 Ke Baanaba ni Poluo yapi ma, aa ni ula ga kèkè, o aa si dasi guu ni wii 15 aa mè: Gbè, boyai ale ke beewai? Gbènazinaon wa u so laawa. Baona wale kpae, ke a kpe li po gianae beone, i ze ni Lua beeo. Ome musu ke ni toleo ni Isiao ni po po kuu pii.† 16 A bui pii to yaa, aa nzi ze se. 17 N beeo a azia bonè maakèa guu. I to lou maè a pakeke a goowa. I a gba ble a ku pona guu. 18 Baa ni ya bee oao, dèe ni dèe o aa gi gbène aa sa'oma.

19 O Yuda bo Antio si ni Ikoniuo aa mò wa bila swafe. O aa Polu papa ni gbeo aa aa gale bo wènkpe, aale e a gae. 20 Ke Yesudeo kaaaaazi, o a fele ge wèle guu. Ke a gu dè, aapi ni Baanabao aa ge Debe.

Zinao taa Antio si

† 13:41 Abk 1.5 § 13:47 Isa 49.6 * 13:51 Luk 9.5, 10.11 * 14:12 An taao toon we. † 14:15 Ba 20.11, Sou 146.6

²¹ Ké aa baonakpané wélepi guu, aa gbéé è dasi. O aa èa gè Lisita ní Ikoniuo ní Antioisio, ²² aale Yesudeo gba gbāa, aale ledamá aa wetā Yesu náaikéawa aa mè: Sema wà taasike maamaa, wí gbasá gē kpala pò bò Lua kíi guu. ²³ Aa gbēzōō dīlené wéle ní wéleo, 5 aa wabikèné ní leyeeo, aa ní ná Dii pò aa à náaikèè z̄l.

²⁴ Ké aa pà Pisidi būsua, aa kà Pāmfilii būsuu. ²⁵ Aa Lua yā'ò Pēega, 5 aa gè Atali. ²⁶ We aa gè gó'ilenau aa tà Antioisio, gu pò wà ní náu Luae a z̄l yāa aa gbēkekené z̄l pò aa kè aa làa tia yá musu. ²⁷ Ké aa kà, aa Yesudeo kàaa aa yá pò Lua kèné òné pii, lá à buipáleo gbà zé aa a náaikè. ²⁸ O aa gōoplakèrīno we.

15

Lekpaata Yelusaleu

¹ Gbēe bò Yude aa m̀ Antioisio, 5 aa yādà Yesudeone aa mè: Tó í t̄z̄z̄ lá M̄oizi dīlewao, * á zia'eo. ² P̄olu ní Baanabao z̄oadómá aa lekpaakèrīno maamaa yápi musu. O Yesudeo z̄èò P̄olu ní Baanabao ní ní gbēe gē Yelusaleu yápi ḡḡs̄i ní z̄inao ní gbēzōō. ³ Aa gè z̄èné, 5 aa pà Fenisi ní Samalio būsua. Aa buipáleo n̄selilēa yá dāu a síu ní gbēone we, 5 an p̄o kēna z̄ō. ⁴ Ké aa kà Yelusaleu, Yesudeo ní z̄inao ní gbēzōō gbāakpār̄zi, 5 aa yá pò Lua kèné pii baokpané. ⁵ O Falisi Yesudee fēle mè: Sema buipáleo t̄z̄z̄, wí oné aao M̄oizi ikoyá k̄ua. ⁶ O z̄inao ní gbēzōō k̄ k̄āaa, aale yápi gwa. ⁷ Ké lekpaata gbāakù, Pīe fēle z̄è a òné: Ma gbéé, á d̄s̄ ké Lua ma dile á guu á ḡḡḡ, ké buipáleo Yesu bao ma ma léu, aai à náaiké. ⁸ Lua dee gbēpii n̄s̄e d̄s̄, 5 á ní gbá a Nisīna a siarīno seela ū, † lá à wá gbáwa. ⁹ Lua í ní dile dodoa ní wápio. A ní n̄s̄e p̄ipiné, ké aa Yesu náaikè yái. ¹⁰ B̄oyai ále Lua wei tiai? Aso pò wá deziò f̄ua s̄ei ní wápio 5 á ye dinéa? ¹¹ M̄aa no! Wá a náai wí ké wá b̄o Dii Yesu gbēke yáie, lá amp̄iowa s̄o.

¹² Gbēe kè kilikili pii, 5 aa swākpà Baanaba ní P̄oluozii, aale seela ní dabudabu pò Lua kèné buipáleo guu o. ¹³ Ké aa yā'ò aa làa, Zaaki fēle yās̄è à mè: Ma gbéé, à ma yāma. ¹⁴ Sim̄o ò lá Lua d̄baa buipáleo wegwà, 5 á gbéé s̄è ní guu a pò ū. ¹⁵ Anabio yáò k̄s̄è ní beeo, asa aa mè:

¹⁶ Bee gbea má ea m̄o Davidi b̄ez̄l bo,

mí a gufooo keke tata lo,

¹⁷ ké buipáleo ma kíi wēle,

gbé pò ma ní sisi ma ní sépio pii.

¹⁸ Dii pò lé yápi ke mé ò,

a tò wa yápi d̄s̄ za káau. ‡

¹⁹ Ayám̄eto má è a maa wá yá z̄l'ū dile buipáleo pò aa z̄è ní Luaooneo. ²⁰ Wá lákēné aa mikē pò pò gbālè t̄aa kíiwa ní gbāsíkēao ní n̄b̄o k̄olokpasaiio ní kp̄āao. §

²¹ Asa á ḡḡḡ w̄o M̄oizi lá kyoke lousisikp̄eo guu kámaboḡz̄l pii, w̄o aa yá waasoke wéle ní wéleo.

Zinao gbéé z̄la buipale Yesudeowa

²² O z̄inao ní gbēzōō ní Yesudeo pii z̄èò wá gbéé sé ní guu, wá ní z̄l Antioisio ní P̄oluo ní Baanabao. O aa ní d̄baanae s̄è, Yuda pò wí meē Baasaba ní Silivēeo.

²³ Wá taala d̄iné, yá pò wa k̄è a guu mè: Wá z̄inao ní gbēzōō wa f̄okpà wá gbéé pò

* **15:1** Lev 12.3 † **15:8** Zln 11.15-18 ‡ **15:18** Am̄o 9.11-12 § **15:20** B̄oa 34.15-17, Lev 18.6-23, 17.10-16

aa de buipaleo ū Antiosi n Sili busuo n Silisi busuowa. ²⁴ Wa ma wa gbēo gē á kii aa á n̄se òkpāé, aa á dá biliiu n yá'oa guu. Wá lé kú a guuo, ²⁵ ̄ wa ledoukè wa zed ké wá gbēo se wá n ziwá n wá gbé yenzideo Baanaba n Pɔlu ²⁶ pɔ aa gí n wēnii wá Dii Yesu Kilisi tobba yáio. ²⁷ Ayāmeto wále Yuda n Silivēeo ziwá, aa yá pɔ wá kè láu oé n léo. ²⁸ Asa Lua Nisina n wápio wa zed wá asoe diéo, sema a pɔ zevle beeo. ²⁹ A mikē n̄o pɔ wá sa'òd táawa soawa n kpāao n n̄o kòlokpasaio n gbāsikeao. A maa à mikē beeo wa. Wá k̄'e aafia!

³⁰ Ō wá n gbáe, aa gē Antiosi. Aa Yesudeo káaa pii, ̄ aa lápi kpámá. ³¹ Ké aa a kyokè, ̄ an pɔ kēna maamaa n n̄se níniyāpio. ³² Yuda n Silivēeoá ānabiōne, ̄ aa ledá n gbēpio wa maamaa, aa n gbá gbāa. ³³ Ké aa gɔoplakè we, Yesudeo lezámá, ̄ aa tà n zinao kii aafia. ³⁴⁻³⁵ Pɔlu n Baanabao ḡo Antiosi. N gbé dasi pāleo aa Dii yādáné aa baonakpané.

Pɔlu wélegea gēn plaade

³⁶ Gɔopla gbēa Pɔlu ò Baanabae: Wá ea gé Yesudeo gwai wéle pɔ wa Dii yá waasokèu yāo guu, wíw d̄s lá aa de. ³⁷ Baanaba ye Zāa Maaku se aa gérin̄o, ³⁸ ̄ Pɔlu lé e a maa wá gbé pɔ kēmá Pāmfilii, i ténzi n zí guuo se bo. ³⁹ Aai mak̄ōeo, ̄ aa kēk̄ōwa. Baanaba Maaku sè aa gē gó'ilenau aa gē Sipi. ⁴⁰ Ō Pɔlu Silivēe sè. Yesudeo n ná Dii e a z̄l aà gbēkekené, ̄ aa dāzeu. ⁴¹ Aa pà Sili n Silisiola, aa Yesudeo gbá gbāa.

16

Timotee gea n Pɔluo n Silivēeo

¹ Pɔlu kà Dēebe n Lisitao. Wēki Yesudee ku wí mēé Timotee. Aà daá Yuda Yesudee, mé aà maeá Gelekie. ² Yesude pɔ aa ku Lisita n Ikoniuo aà tonaš. ³ Pɔlu ye aà geano, ̄ à t̄z̄z̄é Yuda pɔ kú wélepio guuo yáí, asa amp̄ii aa d̄s ké aà maeá Gelekie. ⁴ Wéle pɔ aa gèu pii, aa yá pɔ zinao n gbēz̄z̄o d̄lle Yelusaleu ò Yesudeone aao kūa. ⁵ Ō aale gbāakú n Yesu náaika guu, aale dasikú lá gu lé d̄o.

Pɔlu gea Masedoni busuu

⁶ Lua Nisina gīnē aa gé Lua yá'oi Azi busuu, ̄ aa pà Filizi n Galatio busuola. ⁷ Ké aa kà Misi busu z̄leu, aa ȳwá wá gē Bitini busuu, ̄ Yesu Nisina i weinéo. ⁸ Ké aa Misi busu baa v̄l, ̄ aa kà Toloasi. ⁹ Gwāasina Pɔlu Masedoni busu gbēe è zeaala iu, àle awakpāè à mè: Buawá Masedoni, d̄wále. ¹⁰ Ké a è iu maa, ̄ wa Masedoni soukè ḡz̄o, asa wá d̄s sa, ké Lua mé lé wá sisi wá ge baonakpané. ¹¹ Ō wa gē gó'ilenau Toloasi, wa mipè Sam̄tasiwa. Ké a gu d̄o wa ka Neap̄li. ¹² B̄a we wa ge Filipi, Masedoni busu saalopi mēewia pɔ Lomadeo v̄l, ̄ wa gɔoplakè wélepio. ¹³ Kámaboḡz̄l wa bo wénkpe, wa ge swa sae, gu pɔ wále e wí lousisii. Ō wa z̄le wa yá'ò n̄oe pɔ káaaa weone. ¹⁴ N̄oe ku we, wí mēé Lidia. Tiatii gbé zwāa tēa yīanae, mé lousisinae. Ale yá pɔ Pɔlu lé o ma, ̄ Dii aà s̄s wēé, à yápi s̄i. ¹⁵ A da'ilekè n a b̄edeo, ̄ à wabikèwá à mè: Tó a ma Dii náaika s̄le, à mo pila ma b̄e. Ō wa aà yáze èe.

Pɔlu n Silivēeo daakpeu Filipi

* 15:38 Zln 13.13

16 Ziewa ké wále gé wabikekdi, wa kpaaú n' zɔɔɛ pɔ́ t́aa ml̩é v̩lo. Aà diiɔ́ ɪ̩ ʒa e maamaa aà àsi'oané yá musu. 17 ɔ́ à b̀ò t́éwázi, wápiɔ́ n' Pɔ́luo, àle wiile à mè: Gbé beeóá Lua Musude z̀b̀blenaɔ́ne, aale suabaze kpàwakéé. 18 ɪ̩ ke màa lá gu lé d̀ɔ́, ʒ yápi Pɔ́lu wá. A líli ò táapie: Má òne n' Yesu Kilisi t́so, go nɔ́epiwa. ɔ́ à gòwà g̀ɔ́ɔ.

19 Ké aà diiɔ́ è ài'ea aà yá musu támaa n' né, ʒ aa Pɔ́lu n' Siliv̩éeo kù aa n' gále gèr̩nɔ́ gbāadeo k̩i gāae. 20 Aa gèr̩nɔ́ yákpalekenaɔ́ k̩i aa mè: Gbéé beeóá Yudaɔ́ne, mé aale wá w̩éle ʒ̀ɔ́kpa. 21 Felekaayá pɔ́ wá Lomadeo ikoyá g̩i wá si ge wá ke ʒ aale dané. 22 Gbéé f̩leɪr̩nɔ́ dasi, ʒ yákpalekenapiɔ́ mè wá n' ulaɔ́ wolomá, wá n' gb̩é n' goo. 23 Ké wá gb̩ea gb̩aa k̩éné, ʒ wá n' dá kpéu, wa ò kpépi d̀ʒanae aà n' d̀ʒa maamaa. 24 Ké wa òè màa, ʒ à n' dá kpépi guonau, à n' gbáɔ d̩aliu g̩úgiu.

25 W̩eɛdo taawa Pɔ́lu n' Siliv̩éeo lé wabike Luawa, aale aà táasile, mé dakpeunaɔ́ lé swákpa n' yáí. 26 Kándo t̀ɔ́le l̩ualua n' gb̩aao e kpépi g̩ɔ́ d̩ee. Weg̩ɔ́ a gbáɔ w̩éw̩é pii, ʒ dakpeunaɔ́ m̩ɔ́daonaɔ́ p̩lomá pii. 27 Ké kped̩ʒana v̩ù, à gbáɔ è w̩éw̩a pii, ʒ à a f̩nda wò, a ye azla de, asa àle e dakpeunaɔ́ bàasie. 28 ɔ́ Pɔ́lu p̩na n' l̩ɔ́ gb̩aao à mè: Nsu ɪ̩akpa n̩z̩aio. Wá kú la wápii. 29 Kped̩ʒanapi mè wá ḿ̩ n' fillaɔ́, ʒ à s̩r̩zi n' baɔ à k̩ule Pɔ́lu n' Siliv̩éeo ae, àle kpakpanaga. 30 A b̀òr̩nɔ́ bàasi, ʒ à mè: Maeɔ́, kpelewa má ke mà zia'ei? 31 Aa òè: Dii Yesu náaike, n̩y̩ɔ́ zia e, mpi n' n bedeo pii. 32 ɔ́ aa Dii yá'òè n' a be gb̩éɔ́ pii. 33 W̩eɛdo bee, kped̩ʒanapi n' sé à gè n' gu'laɔ́ p̩p̩iné, ʒ à da'ilekè g̀ɔ́ɔ́ n' a gb̩éɔ́ n̩pii. 34 ɔ́ à gèr̩nɔ́ a be à blek̩éné. Aàpi n' a bedeo an p̩ɔ́ k̩ena maamaa, ké aa Lua náaike yáí.

35 Ké gu d̀ɔ́, yákpalekenaɔ́ d̀ɔ́aɔ́ z̩l̩ aa ge o wá gb̩épiɔ́ gbae. 36 ɔ́ kped̩ʒanapi ò Pɔ́lu: Yákpalekenaɔ́ gb̩éɔ́ z̩la mà á gbae. A bole, ɪ̩ á taananke. 37 ɔ́ Pɔ́lu ò d̀ɔ́aɔ́p̩ɔ́ne: Aa wá gb̩é bíla wáa yákpalekeawano sai, aa wá dá kpéu, wá gb̩é p̩ɔ́ Lomadeɔ́n wá ũ. Tiasa ʒ aa ye wá bóle asii guua? O'o! A ke máaò. Sema aa m̩ɔ́ wá bóle n̩z̩a. 38 D̀ɔ́aɔ́piɔ́ yápi s̩le ò yákpalekenaɔ́ne. Ké aa mà Lomadeɔ́n n' ũ, ʒ v̩a n' kú. 39 ɔ́ aa m̩ɔ́ awakpané aa n' bóle kpéu, ʒ aa wabik̩emá aa b̀ɔ́né n' w̩éleu. 40 Ké aa b̀ɔ́le kpéu, aa gè Lidi be. Aa Yesudeo lè we, ʒ aa n' ǹ̩se nininé aa g̩ézeá.

17

Pɔ́lu kua Tesaloni

1 Aa b̀òle n' Amfip̩lio n' Ap̩lonio, ʒ aa kà Tesaloni, gu p̩ɔ́ Yudaɔ́ lousisikpe kúu. 2 ɔ́ Pɔ́lu g̩è lousisikpeu lá ɪ̩ kewa, à waasok̩éné yá p̩ɔ́ k̩ea Luayátaalau musu kámabog̩ɔ́ lá aaʒ. 3 Ale a b̀ɔ́lekené lá à kù Mesii taasike, i b̀ɔ́ gau, à mè: Yesu p̩ɔ́ mále aà yá'óé mé Mesiiipi ũ. 4 An gb̩éɔ́ yápi z̩é è, ʒ aa nà Pɔ́lu n' Siliv̩éowa. Màa Geleki lousisin dasi n̩amá ś̩ n' n̩ɔ́e t̀ɔ́de bílaɔ́ b̀.

5 ɔ́ Yudaɔ́ ɪ̩is̩r̩nɔ́, aa bebempádeɔ́ k̩aaa aa dasikù, ʒ aa w̩éle l̩òo. Aa gè ɪ̩ia Zas̩ beɪ, aale Pɔ́lu n' Siliv̩éeo w̩éle n' kù b̀òr̩nɔ́ balu guu. 6 Ké aai n' eo, aa Zas̩ n' Yesude páleɔ́ gále b̀òr̩nɔ́ w̩éle gb̩āadeo k̩i, aale wiile: Gbépiá d̩úniad̩naɔ́ne. Aa m̩ɔ́ la, 7 ʒ Zas̩ n' díle a be. Gbépiɔ́ lé p̩á Sezaa ikoa n̩pii, aai me k̩ia pále ku w̩i me Yesu. 8 Yápi ź̩ bíla n' w̩éle gb̩āadeo p̩ɔ́wa. 9 ɔ́ aa ʒasi Zas̩ n' gb̩é k̩niɔ́wa aa n' gb̩ae.

Pɔ́lu kua Belee

10 Gw̩aas̩na bee g̀ɔ́ɔ́ Yesudeo Pɔ́lu n' Siliv̩éeo gb̩ae Belee. Ké aa kà we, ʒ aa g̩è Yudaɔ́ lousisikpeu. 11 Gbé beeó ǹ̩se maa de Tesalonideɔ́la, aa Lua yá s̩ɔ́ɔ́plapla.

Lá gu lé dɔ aãɔ wéte Luayátaalai, ké aa e dɔ tó Pɔlu yápiɔ síana ví. ¹² An gbé pɔ Dii náaikéɔ dasi ní Geleki nɔe gbiao ní Geleki gɔeɔ dasidasi lɔ. ¹³ Ké Tesaloni Yudaɔ má Pɔlu lé Lua yá waasoke Belee lɔ, ɔ aa mò we, aa yákele dà aa bíla pɔ fɛle. ¹⁴ Ǿ Yesudeɔ Pɔlu gbàe gɔɔ ísia oi, áma Silivɛe ní Timoteeo gɔ we. ¹⁵ Gbé pɔ gè zɛi Pɔluɔ gèaãno Ateni, ɔ aa èa tà Silivɛe ní Timoteeowa ní Pɔlu legbeo, à mè aa mɔ a le kpakpa.

Pɔlu kua Ateni

¹⁶ Ké Pɔlu lé ní dá Ateni, àa ká fɛle sì, ké a è táa di wélepiu yáí. ¹⁷ Ǿ à waasoké Yudaɔne ní buipále lousisinaɔ lousisikpeu ní gbé pɔ lɔ ní le eleu lá gu lé dɔ. ¹⁸ Pɔlu lé yáboɔbo kɔ léu ní yáwaaipana pɔ wí mené Epikulio ní Sitoisio. Ǿ an gbéeo mè: Bɔ yá dàobãnapí lé bɔleí? Gbéeo mè: Wále e táa dafu yá kpàwa àle ke. Aa ò màa ke àle Yesu yá ní aà bɔa gau yáo baokpané yáíe. ¹⁹ Ǿ aa Pɔlu sè gèò gbèzɔɔ kfi Aleopaga aa mè: Nyɔ yá dafu pɔ ní dané owéeo lé? ²⁰ Wa yáboɔnsae màma, wá ye a bɔle dɔ. ²¹ Atenideɔ pii ní nibɔ pɔ kú weɔ, aaliɔ ye yápáleio, sema yá dafu maa ní a wáaipaaɔ bàasio.

²² Ǿ Pɔlu fɛle zè Aleopagadepiɔ guu à mè: Atenideɔ, má è á misiileá táaone áia ví maamaa yápii guu. ²³ Ké má be á wéleu, mále pɔ pɔ i kúlenéɔ táasika, ɔ ma sa'oktie è, wá lakèwà wá mè: Lua pɔ wá dɔo pɔ. Lua pɔ á aà dɔo mé àle misiileè, aà bao mále kpáé. ²⁴ Lua dúnia kè ní pɔ pɔ kú a guuɔ pii. A de musu ní tɔleɔ Dii ú, ilio ku kpé pɔ gbènazinaɔ dɔeɔ guuɔ.* ²⁵ Aà bàa kú ní gbènazina dɔnleeeo. Aàpi mé ì wèni ní nisinao ní pɔpiio kpa gbépiiwa.† ²⁶ A bui pii bɔ gbé mendo kfié, ɔ aa ku dúnia gola síiɔ piiu. A dɔaa gɔɔdiledile bui piié ní gu pɔ aao kuu léo. ²⁷ A ní ké ké aao a weele aa omalemale e aa ge bɔwa. Baa ní beeo a zà ní wá gbéeo. ²⁸ Asa aàpi mé ì to wáò wèni ví, wio ku, wí fɔ wá wá me sé. Lá á lakènae ò aa mè: Wá de aà buio ú sɔ. ²⁹ Lá Lua buion wá ú, wásu wà e a de lán táa pɔ gbènazina kè ní vuao ní ánusuo ní gbeo à gɔinakèwà lá a yeiwawao. ³⁰ Lua wèkpà a ví wá wésigagɔ yála, ɔ àle leda gbéɔwa gupiiu tia aa nòselile. ³¹ Asa à gɔɔdile, ké gbé pɔ á sè a yákpaleke ní dúniao a zéwa. Lua gbé pɔ a sèpi bɔ gau, ké gbépii e dɔ.

³² Ké aa bɔa gau yápi mà, an gbéeo aà láanikè, áma an gbéeo mè: Wá n yápi ma zlewa lɔ. ³³ Ǿ Pɔlu bɔ ní kfi. ³⁴ Gbéeo náwà aa Yesu náaikè. Aleopaga gbèzɔɔ dɔ pɔ wí me Denisi kú ní guu ní nɔe pɔ wí meè Damalio ní gbéeo lɔ.

18

Pɔlu gɔɔplakea Koleni

¹ Bee gbèa Pɔlu bɔ Ateni à gè Koleni. ² A kpàaú ní Yudaeo we, Pɔntu bùsu gbé pɔ wí meè Akilasi ní a na Pisiio. Aa sù ní Itali bùsuo dafu, ké Sezaa Kolodi díle Yudaɔne aa bɔle Loma yáí. Pɔlu gè ní kfi, ³ ɔ à pílamá, àle zikérino, ké ɔzidoúkènaon ní ú yáí. Asa zwaakpekenao ní ú mípii. ⁴ Kámabogɔɔzɔl pii í waasoke lousisikpeu, àle weele Yudaɔ ní Gelekiɔ a yáze e.

⁵ Ké Silivɛe ní Timoteo bɔ Masedoni bùsuu aa ká, Pɔlu zè ní waasokeao, àle o Yudaɔne wásawasa Yesu mé Mesii ú. ⁶ Ké Yudaɔ íisèaãno aa aà sɔsɔ, ɔ à a pɔkasao kpòerla à mè: Yá pɔ á kè wí á musu, ma yán lɔo. Za tia má gé buipáleɔ kfié. ⁷ Bɔa we à gè píla buipále lousisina pɔ wí meè Titiu Yusitu be lousisikpepi

* 17:24 1Kia 8.27 † 17:25 Isa 42.5

saε. ⁸ Lousisikpe gbēzō Kilisipu Dii náaikè ní a bεdeō pii. Kolenideō Pōlu yāma dasi, ⁵ aa Yesu náaikè aa da'ilékè. ⁹ Gwāasina Dii ò Pōluε iu à mè: Nsu to vīa n kūo, n̄su kāmabo ní yā'oanéoo, ¹⁰ asa gbé pò de ma pò ū wéleε bee guuo dasi. Má kunnō, gbēε a n kù à ìadamao. ¹¹ ∩ Pōlu wè do ní mō sooloo kè we, Ìo Lua yāda gbēōne.

¹² Gōo pò Loma gbé Galiō de Gelesi b̄usu gbēzō ū, Yudaō Ìedoukè aa àna Pōluwa, aa gèaānō yákpalekēkii ¹³ aa mè: Gbēε bee lé tékpa gbéōgu aao lousisiyā pò pāa wá ikoyāla kūaε. ¹⁴ Ké Pōlu ye yā'ō, ⁵ Galiō ò Yudaōne à mè: Yudaō, tó dáaε ge táaε zōōε yāa, à kù mā menakeānō. ¹⁵ Lá ále yákeletā gbéō tó yá musu ní ázia ikoyāo, à gò á yá ūε. Ma gi yá bee taa gúgōiε. ¹⁶ ∩ à ní yá ní b̄ōle yákpalekēkpeu. ¹⁷ ∩ aa àna lousisikpe gbēzō Sōseniwa nípii, aa aā gbégbé yákpalekēkpe kpeεle. Galiō i a yādao.

¹⁸ Pōlu gōoplakè Koleni Ìo, ⁵ à lezā Yesudeōwa à gè gó'ilenau, àle tá Sili b̄usuu. Pisií ní Akilasio gèaānō. A mibò Sakele lé pò a kè Luawa yáí.* ¹⁹ Ké aa kà Efese, Pōlu Pisií ní Akilasio tò we. A gè lousisikpe à waasokè Yudaōne, ²⁰ ⁵ aa wabikèwà aā gōoplakér̄nō. I weio, ²¹ āma ké ále lezamá à mè: Tó Lua wèi, má εa mó á gwai. ∩ à b̄ō Efese ní gó'ilenao. ²² Ké à kà Sezale, à gè fōkpā Yesudeōwa Yelusaleū, ⁵ à tà Antiosi. ²³ Ké à gōoplakè we, à èa dàzeu à gè wéle ní wéleō Galati b̄usuu ní Filizi b̄usuo, à Yesudeō gbā gbāa nípii.

Apoloo

²⁴ Yudaε ku, aā tón Apoloo, Alesāndi gbéε. Aà lé na mé a Lua yá dō maamaa. ²⁵ Wā Dii zé yādadaε, ⁵ Yesu yā'oané aā kāsí. I dadané a zéwa, āma Zāa gbéō da'ilékεa ⁵ a dō. A mō Efese, ²⁶ ⁵ à nā yā'oawa lousisikpeu vīasai. Ké Pisií ní Akilasio aā yāma, ⁵ aa aā s̄isi aa Lua zé b̄ōolekèè wásawasa. ²⁷ Ké Apoloo ye gé Gelesi b̄usuu, Yesudeō aā gbā s̄ō, ⁵ aa laké Yesude pò kú weōne aa aā k̄ū oplaplā. Ké à kà we, à òdā gbé pò Lua gbēkēkèné aa Yesu náaikèōwa maamaa. ²⁸ Asa aā yá Yudaō wè dasi wāa máumaū, à òlōné Luayātaalau ké Yesu mé Mesii ū.

19

Pōlu kua Efese

¹ Gōo pò Apoloo ku Koleni, Pōlu Azi b̄usu s̄is̄is̄o baa v̄i, ⁵ à kà Efese. A Yesudeōwè we, ² ⁵ à ní lá à mè: Ké a Dii náaikè, aā Nis̄ina díεa? Aa wèwà aa mè: Aawo, wi aā Nis̄ina kua yāma seo. ³ ∩ à ní lá à mè: Da'ilé kpele á kèi? Aa wèwà aa mè: Zāa p̄ε. ⁴ ∩ Pōlu òné: Zāa gbéō da'ilékè an n̄selileε seela ūε. A ò gbéōne aa gbé pò a mō a kpe náaikε.* Yesu ále o. ⁵ Ké aa yápi mā, aa da'ilékè ní Dii Yesu t̄o. ⁶ Ké Pōlu ònámá, Lua Nis̄ina díné, ⁵ aa yāebui'ò aa ānabikekè. ⁷ Gbépiō pii kà lán gbēōn kuεpla taawa.

⁸ Pōlu Ìo gé lousisikpeu e mō aāō. A yā'òné vīasai, àle waasokε kpala pò b̄ō Lua k̄ii yá musu, ké aa a yáze e. ⁹ Ama an gbēεō swágbāakè, aai Lua yá sio, ⁵ aa zépi b̄ēb̄o dasi guu. ∩ Pōlu gbé pò Yesu náaikèō s̄ele aa b̄ō ní guu. ∩ Ìo waasokε gbéōne Tilanu kyókpeu lá gu lé d̄o. ¹⁰ A kè màa e wè pla, ⁵ Azi b̄usudeō Dii yāma, Yudaō ní Gelek̄iō pii.

Seva néo

* 18:18 Nao 6.18 * 19:4 Luk 3.16

11 Lua Pɔlu gbà zé à dabudabu bɔnsaewo kè. 12 Beewa baa tó wà isimawaabɔɔ ge fùaw ná Pɔlu mewá wà ge ná gyáewá, aai gbágbáe, an táaw í gèzèa. 13 Yuda táagona pɔ aai bebewo wèle táa gò ní Dii Yesu tɔo aa mè: Wá òé ní Yesu pɔ Pɔlu í a yá waasoke tɔo, à go. 14 Yudaɔ sa'onkia pɔ wí me Seva negɔe gbèon soplao mé í ke màa. 15 Ǿ táa òné: Má Yesu dɔ mé ma Pɔlu bao mà. Apiɔ sɔ, dén á úi? 16 Ǿ táadepi kùsimá à gbàamòné, à ní kwé pii à ní keke'la, ɔ aa bàalè bɔle uapiu puizi. 17 Ké Efesedeɔ yápi mà, Yudaɔ ní Gelekio pii, vía ní kú, ɔ Dii Yesu tɔbɔ maamaa. 18 Ǿ gbé pɔ aa Yesu náaikèò mò dasi, aale ní yákeao o gupuaú. 19 Gbèkɔlekenaeɔ ní taalao náaa mɔ káteu bíla wáa. Ké wá lápiɔ ɔa dɔdɔ, wa è à ká ánuusu ɔwaté ɔaasɔɔo leé blakwi (50.000). 20 Beewa ɔ Dii yá ɔ káfi, ɔ ɔta ní gbāao.

Zakaa Efese

21 Yá bee gbèa Pɔlu zèd à nɔse guu à bɔle ní Masedoni búsuo ní Gelesi búsuo, í gé Yelusaleú, à mè: Tó ma ge we, sema mà gé Lomadeɔ gwai. 22 Ǿ à a donlede gbèon plaew Timotee ní Elasaɔ zì Masedoni. Aaipi sɔ à gɔ́ Azi búsuu gía.

23 Gɔɔ bee ɔ yákele fèle maamaa Dii zé yá musu. 24 Anusupinae ku wí meè Demetiu, í Aatemi táakpe taa pí ní ánuuso. Aa zikenaɔ í ài zɔɔ e zìpiwa. 25 Ǿ à ní káaa ní gbé pɔ í zì bee taa keɔ, a òné: Gbé, á dɔ ké ɔzìle bee mé wá bleki ú. 26 Ale e mé ále ma lá Pɔlupi lé ke, à mè: Táa pɔ wá ní píɔá luaɔ no. Ǿ à gbé dasi mi líaa, wá aá yáze è. Í ke Efese la ado no, ní Azi búsuo píie. 27 Yá bee a fí músí'iwéé. Í ke wá ɔzì yáfúkúá ado no, a yá a to táa nɔezɔɔ Aatemi kpé gɔ pɔe úo, táa pɔ Azi búsuo ní dúnia gbépiio í kùlèpi gawí láae.

28 Ké aa yápi mà, an pɔ pá, ɔ aa ná wiiwa aa mè: Efesedeɔ Aatemi zɔɔ. 29 Wéle lòo, gbéò bàalè lé si kɔkàaakekíiu, ɔ wá Masedoni búsu gbèon pla Gaiusi ní Alisaka pɔ aai gé wéleu ní Pɔluoɔ kù gèrnɔ. 30 Pɔlu ye gé zā guu, ɔ Yesudeɔ í weiò. 31 Azi búsu gbèzɔɔe de aà gbènaɔ ú, ɔ aa gbéò zì aa leɔdàwá asu gé zāuo. 32 Kɔkàaa yá, wále wiile, wále kɔ yāmao, asa gbé daside dɔ bɔyáí wá kàaaio. 33 Yudaɔ ɔzɔ Alesándazi aá yá'o, ɔ bíla guu gbèe lé leɔdɔwá. Alesándapi ɔkèné aa níle, a ye Yudaɔ mi bɔ bíla wáa. 34 Ké wá aá dɔ́ Yuda ú, ɔ ampíi aa wiillè sánusánu mò pla taawa aa mè: Efesedeɔ Aatemi zɔɔ.

35 Ǿ wéle gbèzɔɔ ní zɔa zè à mè: Efesedeɔ, gbépii dɔ ké á de táa zɔɔ Aatemi kpé dɔ́ana ú ní luakimɔɔ pɔ kú weo. 36 Lá gbèe a fí bɔ bee kpéo, à ázla kú teéé. Asu yáe ke ní nɔnwáaoo. 37 A mɔ ní gbéewo la, aai ɔká wá táakpe pɔewao, aai wá táa tɔbèesio. 38 Ayámèto tó Demetiu ní a zikenaɔ yáví ní gbèeo, yákpalekegɔɔ kú ní yákekenaɔ. Aa gé kɔ gbèa we. 39 Tó á yápále ví ɔ, wa gɔ́gɔ́e kɔkàaa pɔ gbàadeɔ gbèa guu. 40 Asa wa fí wá táae e zɔa pɔ ké gbáe bee musu. Wá yázeɔe e o zɔapi musuo, asa a gbá vío. 41 Yá bee oa gbèa ɔ à gbéò gbàe.

20

Etiki báea fenentiú

1 Ké zɔa láa, Pɔlu Yesudeɔ káaa à ní gba sɔ, à lezámá, ɔ à gè Masedoni. 2 Ké ále pá búsupia, à gbéò gbà sɔ ní yáɔ dasi, ɔ à gè kàò Gelesi, 3 ɔ à mɔ áaɔ kè we. Ké ále gé gèí gó'ilenau à ta Sili búsuu, a mà Yudaɔ lekpaafazi, ɔ à zèd à ea tá ní Masedonio. 4 Gbé pɔ gèaànɔ tɔn ke: Belee gbé Pilusi né Sopatèe ní Tesaloni gbéò Alisaka ní Sekɔduo ní Deébe gbé Gaiusio ní Timotee ní Azi búsu gbéò Tisiki

ri Tofiuo. ⁵ Gbê beeɔ ɔbaa gè lé wá dá Toloasi. ⁶ Wápiɔ sɔ, Káaso dikpe gbea wa gē gó'ilenau Filipi, ɔ gɔɔ sɔo gbea wa ri lé Toloasi. We wa áš̄sa do ɔ̀u.

⁷ Áš̄sanenzi wa kɔ káaa wá Dii ɔngubo ble. Pɔlu lé waasokené, a ye ta tó gu ɔ̀e, ɔ à ɔ̀yála e wɛɛdo. ⁸ Filia dasi kú kpé lesi pɔ wá káaaupi. ⁹ Ewaasoe zɔ́lea fenentiu, wí meɛ Etiki, ále igofampa. Ké Pɔlu waasokea kè gbáa, i alá lè, ɔ à bɔ za kpediakɔapi áaɔde fenentiu à lèlè, ɔ wá aà sè gè. ¹⁰ Pɔlu pila à kùsiwá, ɔ à aà se kpá a kùe à mè: Asu gilikeo, a b́e. ¹¹ Ké à ɛa dède musu, wa Dii ɔngubo blé. Pɔlu yá'ò maamaa e gu gè ɔ̀ò, ɔ à ɔ̀azeu. ¹² ɔ wá tà ní ɛwaasonapio b́e, gbéɔ nɔse nini a de beeaɔ.

¹³ Wápiɔ sɔ wa gē gē gó'ilenau, wa ɔbaa Pɔluɛ Aso, wéle pɔ wá aà se. Maa à zèò, asa a ye gé we kèse. ¹⁴ Ké à wá lé Aso, ɔ wa aà sè wa gē Mitileni. ¹⁵ Ké a gu ɔ̀, wa bɔ we ní gó'ilenao, wa gē Kio. Gu sía ɔba wa gē Samɔ, a gɔɔ áaɔde ɔ wa ka Mileti. ¹⁶ Pɔlu zèò yáa à ɔ ɛfesezi, ké gɔɔ su gēwa Azi búsuuo yáí, asa ále wá à e ka Yelusaleu e Páteko dikpe áo kaɛ, tó a zeké.

Pɔlu lezaa Efese gbēzɔɔwa

¹⁷ Pɔlu gbéɔ zì gbēzɔɔwa Efese, à mè aa mɔ Mileti. ¹⁸ Ké aa ká, ɔ a òné: A ɔ́ lá mi ke gɔɔ pɔ má kúánɔ za zí pɔ ma gbapèle Azi búsula. ¹⁹ Ma zíkè Diiɛ zɔ́abusaa guu ní wé'io. Ma taasikè lé pɔ Yudaɔ kpáalmaziɔ yáí. ²⁰ Mi káfla yáe ulééɔ, ma waasokèé, má ɔ́adaé balu guu ní á beɔ. ²¹ Ma ledá Yudaɔwa ní Gelekio pii aa ze ní Luao, aai wá Dii Yesu náaike. ²² Tiasa mále gé Yelusaleu, lá Lua Nisina ma dauwa, yá pɔ a ma le we ɔ́sai. ²³ Wéle ní wéleɔ Lua Nisina lé omɛ, yea ní mɔdaonao ní wétɛao lé ma dá. ²⁴ Ama ma wēni gbiamɛɛ bo, sema má yá pɔ mále yá le, má zí pɔ Dii Yesu ɔ́amɛ ke má a midé. ɔme Lua gbéke baokpaa gbéɔne u.

²⁵ A gbé pɔ ma bebe á guu, ma kpala pɔ bɔ Lua kí waasokèéɔ, má ɔ́ tiasa ké wá wesikɔle bo. ²⁶ Ayámeto má ɔ́e gbá, tó á gbéɛ su vūaa, ma yán bee u bo. ²⁷ Ma Lua pɔɛa pii ɔ́e, mi a kee ulééɔ. ²⁸ A laaidɔ ázlawa ní sá pɔ Lua Nisina á díle ní gbēzɔɔ u bo pii. A Lua gálide pɔ à ní bó ní azla auopio gwa. ²⁹ Má ɔ́ ké ma taa gbea áwalewan pásɔ siágu, mé aa sáɔ wēna vío. ³⁰ Baa á gbéɔ fele yá kolea dané, aa gbéɔ ga namá. ³¹ Ayámeto à itéke. Lá ma ledá á baadewa ní wé'io gwáasina ní fáaneo e wé áaɔ kámabosai, a yá áo ɔ́agu.

³² Tiasa mále á na Luae a ɔ́zi ní a gbékeyá pɔ a fɔ gbáa káfléɔ, i á gba zé á baa áo daaa ní a gbéɔ pii. ³³ Mi gbéɛ ɔa ge áa pɔkasae nideɔ. ³⁴ A ɔ́ ázlawa, ké ma zíkè ní mazla ɔe, ɔ ma pɔ pɔ wále a nide ní ma gbéɔ è. ³⁵ Má ɔ́ bɔé apii guu à zíkè beewa, í ɔ ɔ́e saideɔle. Yá pɔ Dii Yesu ɔ́ áo ɔ́agu à mè, gbadaa pɔna ví de gba'eala.

³⁶ Yá bee oa gbea à kùle a kosowa ní ní baade piiɔ, aa wabiké. ³⁷ Aa wé'ikáu mípii, aa Pɔlu kpákpa ní kùe, aa lepèpewá. ³⁸ Yá pɔ ní pɔ siakú zɔɔ mé de ké à mè ní wé a sikɔle bo u. ɔ aa gè zeì e gó'ilena kí.

21

Pɔlu taa Yelusaleu

¹ Wá kēamá gbea wa gē gó'ilenau wa dazeu, wa mipè Kosuwa. Gu sía ɔba wa ka Lode, ɔ bɔa we wa gē Patala. ² We wa gó'ilena pɔ lé gé Fenisi búsuuo èu, ɔ wa gēu wa dazeu. ³ Ké wa Sipi è káaa, wá gbá ɔze, wále gé Sili búsuuo, ɔ wa ka Tii, gu pɔ wá gó'ilena aso bɔ́leu. ⁴ Wa Yesudeɔ wéle, ɔ wa áš̄sa do kèríno. An

gbēeɔ ò Pɔluɛ ní Lua Nisína gbāao asu gé Yelusaleũ. ⁵ Ama ke gɔɔ beeo lé pà, wa fele, wále tá. Aa gè zewēe mípii ní n nao ní n néɔ wénkpe e ísiale. ɔ wa kule wá kosowa wa wabikè. ⁶ Ké wa lezákɔwa, wa gē gó'ilenau. Ampio sɔ aa èa ní be.

⁷ Bɔa Tii wa ea dazeu e wa ka Tɔlemai. Wa fɔkpà Yesudeɔwa wa kerino gɔɔ do. ⁸ Ké a gu dɔ, wa fele ge Sezale, wa ge pila baonakpana Filipi be. A de gbɛɔn soplá pɔ wà ní sé yāao do ũ. * ⁹ A nenɛe anabio ví gbɛɔn síí, aai záke yāao. ¹⁰ Wa gɔɔplakea we guu anabi pɔ wí meè Agabu† bɔ Yude búsuu à mɔ. ¹¹ Ké à mɔ wá kí, à Pɔlu ula ba sè à azía gbáɔ ní a ɔɔ yèò à mè: Lá Lua Nisína òn ke: Gbé pɔ bac bee ví, màa Yudaɔ aa aà ye Yelusaleũ, aai aà kpa buipáleɔwa. ¹² Ké wa yápi mà, wá ní beleɔ wa awakpà Pɔluɛ asu gé Yelusaleũ. ¹³ ɔ à mè: Bóyái ále ɔ́ɔ́ ále ma nɔse òɔkpameɛi? Asu àɔ yea ũ seo. Baa tó ma ga Yelusaleũ Dii Yesu tɔ yái, ma sɔu mà. ¹⁴ Ké wi fɔ wa aà fùo, wa kámabò wa mè: Dii pɔeá ke. ¹⁵ Bee gbɛa wa sɔukè, ɔ wa ge Yelusaleũ. ¹⁶ Yesude pɔ kú Sezaleɔ gè pilawanɔ Sipi gbé Manasɔ be. A de Yesude ũ za zi.

Pɔlu gea Zaaki gwai

¹⁷ Ké wa ka Yelusaleũ, Yesudeɔ wá sí ní pɔnao. ¹⁸ Ké a gu dɔ, Pɔlu gèwano Zaaki be. Gbɛzɔɔ káaaa we mípii. ¹⁹ Pɔlu fɔkpámá, ɔ à yá pɔ Lua kè a zɔ musu buipáleɔ guu dàu a síuné dodo píi. ²⁰ Ké aa yápi mà, aa Lua sáaukpà. ɔ aa òè: Yápi gwa, wá gbé. Yudaɔ Yesu náaikè baasɔsɔo leɛ ũma'ũma, mé ampíi aai káasike Mɔzi ikoyáwa. ²¹ Wà n yá'ónè wá mè, níle yáda Yuda pɔ kú buipáleɔ guuɔne aa bɔ Mɔzi ikoyá kpe, aasu tɔzɔ ní néɔneɔ, aasu wàò ní felekaayá kúao. ²² Wá kea ní? Asa aa gí n mɔa maio. ²³ Ke lá wá onɛwa. Wá guu gbɛɔn sííɛɔ leké Luawa.‡ ²⁴ N ní sé à ge gbábo áziaɛ, ní ní flabo aa e mibo, gbépii iɔ dɔ ké yá pɔ aa mà n musuá síana no. Aa e mpi sɔ ní tɛ Mɔzi ikoyái. ²⁵ Buipále Yesudeɔ sɔ, wa laké wá òné wa zɛò aa laaika sa'onɔɔi ní kpáao ní nò kòlokpasai sóao ní gbásikeao.§

²⁶ ɔ Pɔlu gbépio sè tárnɔ. Ké a gu dɔ aa gbábò níziáɛ, ɔ à gè Lua ua, à gbábò láagɔ sa pɔ wa o an baadeɛ yá'ò.

Pɔlu kɔa

²⁷ Ké gbábɔa gɔɔ soplá bee kà láaa, Azi búsu Yudaɔ Pɔlu è Lua ua. Aa tekpà bílagu, ɔ aa aà kú. ²⁸ Aale wiile aale me: Isailiɔ, à wá leò. Gbéɛ bee mé iɔ yáda gbépiiɛ gupiiu, i Isailiɔ awiambò ní Mɔzi ikoyáo ní gue beeo. Bee gbɛa à dɔe Lua uawa lo, à gèu ní Gelekiɔ. ²⁹ Aa ò màa ké aa Efese gbé Tɔfiu* è ní Pɔluo wéle guu yāa yáie, ɔ aale e Pɔlu gèaànɔ Lua uae.

³⁰ Wéle lòo, gbéɔ wí ní bao za gupiiu, aa mɔ Pɔlu kú Lua ua, aa aà gále bɔò. Wegɔ wá a gbaɔ táta. ³¹ Ké aa ye aa aà de, yápi bao Loma sosao gbɛzɔɔ lè, a mà Yelusaleũ lòo. ³² Wegɔ à sosa badeɔ sè ní sosa néɔ, ɔ aa gè má ní bao. Ké gbéɔ sosao gbɛzɔɔpi è ní sosao sánu, aa Pɔlu gbɛa tò. ³³ ɔ gbɛzɔɔpi sɔ Pɔluzi, à aà kú à mè wá aà ye ní mɔdaonao mèn pla. A ní lá à mè: Dén gbépi úi? Bó yá a kèi? ³⁴ ɔ bíla guu gbéɔ lé wiile, aale yá dou oo. Ké zɔa tò gbɛzɔɔpi fí lé a súsua mao, à mè wá gèaànɔ sosao be. ³⁵ Ké wá káaànɔ dedekíi, sosao mé sù aà sè gbéɔ nɔnɔaaa yái. ³⁶ Asa gbépii teaazi ní wiio, aale me: A aà de.

* 21:8 Zln 6.5 † 21:10 Zln 11.28 ‡ 21:23 Nao 6.21 § 21:25 Zln 15.29 * 21:29 Zln 20.4

Pɔlu yá'oa Yelusaleũdeone

³⁷ Ké wa ye gē ní Pɔluo sosaɔ be, ɔ à gbēzɔɔpi là à m̀: Nyɔ we mà yá'onéa? ɔ a òè: Ní Geleki yámaa? ³⁸ Egipi gbé pɔ fèlè ní gbāadeɔ zɔzɔlɔ à gè guwaiwaiu ní b̀sudenao gbēɔn ɔaasɔsɔ leɛ siĩn n ũo lò? ³⁹ Pɔlu wèwà à m̀: Yudan ma ũ. Wà ma i Taasu, Silisi b̀suue. Wéle tsaide no. Ma wabikèma, ma gba zé mà yá'o gbéɔne. ⁴⁰ A aà gbà zé, ɔ Pɔlu zè dɛdɛkɛi, à ɔkè gbéɔne. Ké aa n̄le kílikili, à yá'òné ní Èbelu yáò à m̀:

22

¹ Ma gbéɔ ní ma maɛɔ, à swákpa à ma yáze ma sa. ² Ké aa mà àle yá'oné ní Èbelu yáò, aa zè kílikili. ɔ Pɔlu m̀: ³ Yudan ma ũ, wà ma i Taasu, Silisi b̀suue, ɔ ma neblè wéleu la. Gamalieli kí ma ikoyá pɔ wá deziɔ kua dàdau a zéwa. Má áiaɔví Luaé lá á kú gbā ápiíwa. ⁴ Ma íadà Yesu zedeɔwa e an gbéɔ gá, ma g̃ɛɔ ní n̄ɛɔ kùkù ma ní ká kpéu.* ⁵ Sa'onkia ní gbēzɔɔ mé ma seeladeɔ ũ nípii. Ma lá pɔ aa kè Damasi Yudaone sí ní ɔzɪ, mále gé we mà zépidɛɔ kùkù mà suĩnɔ Yelusaleũ wà ní wɛtá.† ⁶ Ké má be zéu, ma káikù ní Damasio íatē minanguo taawa, ɔ kándo gupua zɔɔ b̀ luabe à kùlea. ⁷ Ma b̀ lele tɔɔle, ɔ ma b̀ mà, wa òmɛɛ: Sɔlu, Sɔlu, àkea n̄le íadaai? ⁸ ɔ ma m̀: Mmenn déi Dii? ɔ a òmɛɛ: Mámɛmaa Yesu Nazaleti. Máme n̄le íadaa. ⁹ Gbé pɔ kumanɔɔ gupuapi è, áma aai gbé pɔ lé yá'omɛɛ b̀ɔ mao. ¹⁰ ɔ ma aà là, kpelewa má kei, Dii? ɔ a òmɛɛ mà fele gē Damasi, we wa yá pɔ a dilemɛɛ mà ke omɛɛ píi. ¹¹ Gupuapi í gbāa tò ma wé lé gu'e b̀ɔ, ɔ ma gbéɔ ma kú ma ɔwa, aa g̃manɔ Damasi.

¹² Lousisinae ku we wí m̀ɛè Anania. I misiile Lua ikoyáe mé Damasi Yudaɔ píi í aà tɔnasi. ¹³ A m̀ ma kí à zè ma sae, ɔ a òmɛɛ: Sɔlu ma gbé, ea gu'e. Weg̃ɔ ma wé wè, ɔ ma aà è. ¹⁴ A m̀ wá deziɔ Lua mé ma se, ké mà wesi Gbēmaale, mà yáma aà léu, mí aà p̄ɛá d̄s. ¹⁵ A m̀ máɔ dɛ aà seelade ũ, m̄ɔ yá pɔ má è ní yá pɔ má m̄o o gbépiie. ¹⁶ ɔ à m̀ b̀ mále dá lɔi, mà fele da'ileke, ma duuna i woloa ní a sísiáɔ?

¹⁷ Ké ma ea Yelusaleũ, mále lousisi Lua ua, ɔ ma wépfung'è. ¹⁸ Ma Dii è, a òmɛɛ mà ke mà b̀ Yelusaleũ kpakpa, asa gbéɔ yá pɔ mále o a musu sio. ¹⁹ ɔ má ò Dii, aa d̄s sáasá ké m̄ɔ gē lousisikpe ní lousisikp̄ɛo màò aà náaikenaɔ ká kpéu wàò ní gbē. ²⁰ Ké wále aà seelade Etiɛɛ dɛ s̄s, mapi má kú weɛ, ma ze ní aà denaɔ, má ní ulaɔ k̄uané.‡ ²¹ ɔ Dii òmɛɛ mà gé, a ma zɪ e buipáleɔ kí zàzãɛ.

²² Aa swákpa à yáí e à gè kà buipáleɔ yápiwa, ɔ aa ná wiiwa aa m̀: A aà dɛ! Gbéɛ bee taa kua zɛv̄io! ²³ Aale wiile, aale ní ulaɔ gbáɛ, aale b̀sutu zu musu. ²⁴ ɔ Loma sosaɔ gbēzɔɔ m̀ wá gē ní Pɔluo ní be, wá aà gbē ní flaalao e aà síana'o, wi e yá pɔ wále wiidɔwá a yáí ma. ²⁵ Ké wále Pɔlu ɔɔ poo wá aà ye, a ò sosa bade pɔ kú weɛ: A a zé ví à Loma gbé gbē yákpalekesaia? ²⁶ Ké sosapi yápi mà, à gè a ò ní gbēzɔɔɛ à m̀: N̄le ke kpelewa ní? Gbépiá Loma gbéɛ. ²⁷ ɔ gbēzɔɔpi m̀ Pɔlu là à m̀: Omɛɛ, Loma gbén n ua? A wèwà à m̀: Ao. ²⁸ ɔ gbēzɔɔpi òè: Ma ɔ zɔɔ kpáɛ, ɔ ma g̃ Loma gbé ũ. ɔ Pɔlu òè: Mapi, wá ma i a ũɛ. ²⁹ ɔ gbé pɔ aa ye yálalawá yáaɔ b̀zã g̃ɔ. Ké gbēzɔɔpi d̄s Pɔluá Loma gbéɛ, vía aà kù, ké a tò wá m̄kàwá yáí. ³⁰ A gu d̄s, ké gbēzɔɔpi ye à yá pɔ Yudaɔ m̀ò sáasá ma, à m̄pòlowá, ɔ à sa'onkiaɔ ní Yuda gbāadeɔ káaa, à m̀ ní Pɔluo ní aɛ.

* 22:4 Zln 8.3 † 22:5 Zln 9.1-2 ‡ 22:20 Zln 7.58

23

Yuda gbaadeo yákpalekea ní Pólúo

1 Pólú wεpε gbáadeowa à mè: Ma gbé, yáe lé ma sǒ vǐ Lua aεo e ní a gbáo. 2 Ǿ sa'onkia Anania ò a òaionε aa aà lé a léwa. 3 Ǿ Pólú òè: Lua n le sǒ, gbēnazin kaadεmbε.* N zǐle níle yákpalekemanǒ ikoyá musu, mé mpi sǒ, n bǒ a kpe, ní ò wà ma lé. 4 Ǿ òaipiǒ mè: Mmε níle Lua gbágbankia sǒsǒ máaa? 5 Pólú mè: Gbé, mi dǒ sa'onkia no, asa a kēa láu wà mè, wásuli wá búsu gbáade tǒbēsio.†

6 Pólú dǒ ké gbáadepiǒ gbēεá Saduseonε, an gbēεo sǒ Falisioonε, ǒ a ònε gbáugbáu: Ma gbé, Falisin ma ũ, Falisio nén ma ũ. Geo vua yá pǒ ma wé òi yáí ǒ ále yákpalekemanǒ. 7 Ké à yápi ò, Falisio ní Saduseo fεlekǒwa ní lekpaao, ǒ káakenaǒ kēaa léε pla. 8 Saduseo í me geo lí vuo,‡ mé malaikao ní nisinao kuo. Falisio sǒ aa zè ní beεo kuao. 9 Wii gbáa da ní guu, ǒ Falisi pǒ aai Moizi ikoyá danéεo fεle ní lekpaao gbáao aa mè: Wi yáviae e gbéε beewao. Tó nisina ge malaika mé yá'òè sǒ be? 10 Ké lekpaao gbáakù, sosa gbēzǒo lé víake, ké gbéε su Pólú taitaikεo, ǒ a ò a sosaonε aa pila gē ní guu, aa aà kǔ geaǎnǒ ní be.

11 A gwá Dii bǒ mǒ Pólúwa à mè: Sǒdile! Lá n ma yá'ò Yelusaleŭ la, sema nǒ o Loma b.

Lεkpaata Póluzi

12 Ké a gu dǒ Yudaεo káaa asii guu, aa légbè aa mè wa pǒbleo, wa imio e goǒ pǒ wà Pólú dè. 13 Lekpaainapiǒ de gbēon blala. 14 Aa gè sa'onkiaǒ ní gbēzǒo kíi, aa ònε: Wá sí ní Luao wa mè, tó wi Pólú deo, tó wa pǒblé, Lua láaikéwá. 15 Apiǒ ní gbáadeo pii à ge o sosa gbēzǒε aà móé ní Pólúo lá á ye à aà yáǒ táasika de a káaulawa. Wápi sǒ wáǒ ku sǒu guu wà aà de zéu e àǒ gé kái la.

16 Pólú dāe nεgεe ní baikpaapi mà, ǒ à gè gè sosa be, a ò Pólúe. 17 Ǿ Pólú sosa badee sisi a òè: Gé ní èwaasoεo á gbēzǒo kíi, asa a ye baεe kpaè. 18 Ǿ à aà sè gèaǎnǒ ní gbēzǒo kíi à mè: Pólú dakpeuna ma sisi, a gbèaa mà mǒ n kíi ní èwaasoεo. A yáe vǐ a ye onε. 19 Ǿ gbēzǒopi èwaasopi kǔ a ǒwa à gèaǎnǒ gusae nípla, ǒ à aà lá à mè: Bǒ yá ní vǐ nǒ omεei? 20 Ǿ à mè: Yudaǒ mé lekpaai, aa ye gbεama nǒ mó ní Pólúo ní gbáadeonε zia, lá aa ye aà yá gwa de a káaulawa. 21 Nsu we ní yáio, asa an gbéεo lé aà dá zéu, aa de gbēon blala. Aa légbè aa mè wa pǒbleo, wa imio e goǒ pǒ wà aà dè. An sǒu mà kǒ, n yá an swá òi. 22 Gbēzǒopi ò èwaasopie: Nsu to gbēε dǒ ní òmεεo. Ǿ à aà gbáε.

Pólú gbáεa Sezale

23 Ǿ à sosa bade gbēon plaǒ sisi, a ònε: A o sosa fēndade gbēon òaa doonε aa sǒuke aa gé Sezale oosi ublegǒo ní sǒde gbēon baaǒkwio ní sǒnde gbēon òaa doǒ. 24 A sǒ yá keke Pólúe aà dikpe geò búsu gbēzǒo Felisi kíi yákelesai. 25 Ǿ à lakèè à mè: 26 Búsu gbēzǒo Felisi, mapi Kolodi Lisia, ma láε bee kènε, ma fǒkpáma. 27 Yudaǒ mé gbéε bee kǔ, aa ye aa aà de. Ké ma aà dǒ Loma gbé ũ, ǒ ma ge ní sosa ma aà símá. 28 Ké má ye mà aà yá pǒ aa mǒoa ma, ma aà sè ma geò an yákpalekemaǒ kíi. 29 We má dǒu aà yá pǒ aa mǒoa de an ikoyá ũe, i yá pǒ ká wà a de ge wà a dakpeu keo. 30 Ké wà lekpaalaazi, wà a kpái kèmεε, ǒ ma aà gbáεoma gǒǒ, má ò yádeonε aa gé ní aà yáǒ n kíi we.

* 23:3 Mat 23.27-28 † 23:5 Bǒa 22.27 ‡ 23:8 Luk 20.27

³¹ Ǿ sosaò kè lá wa ònéwa, aa Pòlu sè gèò Antipati gwáasina. ³² Ké gu dò, sosa pò bε kèseò Pòlu nà sòdeone ní Ǿzì aa geaàno ae, 5 aa èa tà ní bε. ³³ Ké sòdeò kà Sezale, aa lápi kpà bùsu gbèzòopiwa, 5 aa Pòlu nàè a Ǿzì. ³⁴ Bùsu gbèzòopi lápi kyokè, 5 à Pòlu là bùsu pò à bùu. A mà Silisi bùsu à bùu, ³⁵ 5 a òè: Tó gbé pò yáwínnò mò, má ma lá aa o. Ǿ à mè wàò aà d́a ua. Elodi mé uapi kpà yaa.

24

Yudaò fèlea ní Pòluo Sezale

¹ Gòò sòo gbεa sa'onkia Anania mò Sezale ní gbèzòeò ní ikoyádóna pò wí meè Teetuluo. Aa mò ní Pòlu yáò bùsu gbèzòò kfi. ² Ké wà Pòlu sisi, Teetulu fèle lé yádaaàla à mè: Felisi, ní n báaao wá bùsu na à kè zài. N zia láasookεa mé mò ní wá kálea maa. ³ Wí n tónasi, wàò n sáaukpa gupiiu gòopii. ⁴ Ké má ye mà n gágao, má wabikema, sùuukewanò, wá yá yòonaε ma. ⁵ Wá è gbépiá gbènazín èbε. I zòada Yudaò guu dúnia guu pii, a de lousisize εε pò wí me Nazaretideò d̀aanaò do ù. ⁶ Baa se a ye Lua ua gbále, 5 wa aà kù. ⁷⁻⁸ Tó n gòepi lala nzia, níyò aà yá pò wa mòò slana d̀s. ⁹ Ǿ Yudaò yá'idia aa mè lá yápiò den we.

¹⁰ Ǿ bùsu gbèzòopi mikè Pòluε aà yá'o. Ǿ Pòlu mè: Lá má n d̀s yákpalekena ù bùsue bee guu a wè gègè, 5 mále a mibòayà'ò ma laaiwa. ¹¹ Tó ní gbèa, wa one ma gea Yelusaleù lousisii de gòò kueplalao. ¹² Wí ma e mále lekpaake ní gbèeo Lua uao. Wí ma e mále zòada lousisikpεò guu ge wéle guuo. ¹³ Gbèpiò f̄ yá pò aa liamazi seelade enεo. ¹⁴ Slana má òne, zé pò aale me lousisize εεε guu 5 mále zòble wá deziò Luaε. Má yá pò wa kè Mòizi ikoyá guu ní ànabio pòò náai ví. ¹⁵ Ma wé d̀ò Luai lá ampiòwa, ké gbèmaaò ní gbèváio b̀ò gau pii. ¹⁶ Ayámeto mio azia toto gòopii ke ma s̄ su àò ví Lua ae ge gbènazína aεo. ¹⁷ Ma wèkεa ní ma bùsuo gbεa ma εa su òdama kènέ, ma sa'ò ¹⁸ Lua ua. Ké mále sa'ò ma gbábòaa gbεa, 5 wà ma le we. Mi bíla káaao, mé zòaa kuo.* ¹⁹ Azi bùsu Yudaεò mé yádeò ù. Sema aa mò wà yáò kò léu n kfi. ²⁰ Tó màa no, tó gbé pò aa ku laò dàa pò aa èa gòò pò aa yákpalekèmanò o. ²¹ Sema yá m̀endo pò má òné ní b̀ò gbáao ma mè, gεò vua yá musu 5 aale yákpalekeimanò bàasio.†

²² Felisi Yesu zé b̀òòle d̀s, 5 à lakà Yudaò yáa à mè: Tó sosaò gbèzòò Lisia mò, má á yá midεé. ²³ A ò sosa badeε aàò Pòlu d́a, àma aà aà gba íana, i to aà gbéò d̀baàle.

²⁴ Gòopla gbεa Felisi mò ní a Yudaò pò wí meè Dusii. A Pòlu sisi, 5 à Kilisi Yesu náaikea yámàwà. ²⁵ Pòlu lé yá'o maakea musu ní ziakúad̀so ní yákpalekea ní gbéò pò lé mòò, 5 vía Felisi kù à mè: Fele tá gla. Gòò pò ma ɔ'è, má εa n sisi. ²⁶ Aà wé d̀oi Pòlu a gbagusaεdaεε, 5 b̀ò aà sisi mòòmòò aà mò faaiboanò. ²⁷ Ké à kè wè pla, Pòosiu Fesetu z̀le Felisi gbεu. Ké Felisi ye àò na ní Yudaò yáí, 5 à Pòlu tò dakpεu.

25

Pòlu zεa ní gea Sezaa kíio

¹ Fesetu z̀leεa kpalau gòò àaò gbεa, à fèle Sezale à gè Yelusaleù. ² Wekii sa'onkiaò ní Yuda gbáadeò mò aà kfi, aa fèle ní Pòlu yáò. Aa wabikèwà ³ aà sùuuke, aà to Pòlu m̀oné Yelusaleù. Asa aa zèò wà baikpaε zéu wà aà deε.

* 24:18 Zln 21.26-27 † 24:21 Zln 23.6

4 Ǿ Fesetu òné: Pɔlu ku kpéu Sezale, mapi sɔ má tá we tia. 5 A gbáadeeɔ mɔ gemanɔ, tó à yáwáikèe, í o.

6 Fesetu kèrínɔ gɔɔ swaaɔ ge kwi taawa, ɔ à èa tà Sezale. Ké a gu dɔ, à zɔ́le a gínaa à mè wà mɔ ní Pɔluo. 7 Ké à mɔ, Yuda pɔ bɔ̀ Yelusaleũ liaaazi, ɔ aa yázɔɔ pɔ wí fɔ a seela èoɔ dɔ̀wà dasidasí. 8 Pɔlu yázásímá à mè: Mi zā Yudaɔ ikoyā ge Lua ua yáwao. Mi zā yāewa Sezaao. 9 Fesetu lé wɛele àɔ na ní Yudaɔ ɔ à Pɔlu là à mè: Nyɔ we gé Yelusaleũ mà yákpalekennɔ we yáe beeɔ musua? 10 Pɔlu mè: Sezaa ikoyā pɔ kù wà yákpalekemanɔ ɔ má kúu la. Mi taaekɛ Yudaeeo, lá mpi ní dɔ́ sáasáwa. 11 Tó ma taaekè à kà wà ma dee, má gí wà ma deo. Ama lá mi yá pɔ gbéee lé o ma musue keo, gbèe zeví à ma kpámáó. Gea Sezaa kíi ɔ ma zed. 12 Ké Fesetu lekpaál ní a gbéɔ à mè: Sezaa n zed, aà kíi níyɔ géu.

Gea ní Pɔluo kí Agipa ní Beenisio ae

13 Gɔɔpla gbɛa kí Agipa ní Beenisio mɔ Sezale fɔkpai Fesetuwa. 14 Ké aale gɔɔplake we, Fesetu bɔ̀ ní Pɔlu yáó kípíe à mè: Gɔ́ee ku la, Felisi aà tò dakpɛu. 15 Ké ma ge Yelusaleũ, sa'onkiaɔ ní Yuda gbèzɔɔɔ fɛlemɛe ní aà yáó, aa mè mà sùuuke mà yádaaála. 16 Má òné, tó gbé pɔ wà yádɔ̀wà i kɔ́e ní a yádɔ̀madeo mɛ i zɛ'è à yápi zásímáó, wá Lomadeɔ wili aà kpámáó. 17 Ké aa sùmanɔ la, mi zezeo. Ké a gu dɔ gɔɔ, ɔ ma zɔ́le ma gínaa ma mè wà mɔ ní gbépio. 18 Gbé pɔ yáwlaànɔpiɔ yá'ò, aai yáwáí pɔ mále e wa dɔ̀wà o aà yá musuo. 19 Aa yákele vlaànɔ ní lousisize yá musu ní gɔ́e pɔ wí meè Yesu yáó. A gà, ɔ Pɔlu zè ní aà kua bée yáó. 20 Ma bílikèe yápi zé dɔ́awa, ɔ ma aà lá tó a ye gé Yelusaleũ wà yápi gɔ́gɔ́è we. 21 Ǿ Pɔlu mè Loma kí ɔ a zed, wàɔ a kúa. Ǿ ma mè wàɔ aà d́a e màò gé aà gbai Sezaawa. 22 Ǿ Agipa ò Fesetu: Má ye mà gbépi yáma mazía. Ǿ Fesetu mè: Nyɔ yáma aà léu zia.

23 Ké a gu dɔ Agipa ní Beenisio mɔ ní gawi zɔɔo, ɔ aa gè kɔ́kãaakekpɛu ní sosaɔ gbèzɔɔɔ ní wéle gbé gbíao. Ké Fesetu lesí, wà mɔ ní Pɔluo. 24 Ǿ Fesetu yásè à mè: Kí Agipa ní gbé pɔ kúwanɔ laɔ píi, a gbéee bee èa? Yuda pɔ kú Yelusaleũ ní laɔ píi gbépi yá sè m̀oaa, aale wíilee aa mè, a maa àɔ ku bo. 25 Mapi, mi e à yáe kè à kà wà aà deo, ɔ lá à zè ní Sezaao, ma zed mà aà gbaewa. 26 Mi yápi gbadɔ mà lákè kíe aà yá musuo. A yáí tò ma m̀oàànɔ á ae, atèsa mpi kí Agipa, ké yálalaawà gbɛa mà yá e mà a lákè. 27 Asa dakpɛuna gbaeama yá pɔ wa daaála oa wásawasa sai, i kemɛe zevío.

26

Pɔlu yá'oa kí Agipa ae

1 Ǿ Agipa ò Pɔlu: N zeví n n yá'o. Ǿ Pɔlu ɔ̀sè à azía yá bɔ̀olekè à mè: 2 Kí Agipa, má è ma minakè, ké má è mále mazía yá bɔ̀oleke n ae gbá, yá pɔ Yudaɔ liamazi musu píi. 3 Atèsa ké ní Yudaɔ felekaayá dɔ́ píi ní ní yákeleɔ. Bee yáí ma wabikèma, ma yáe mamee. 4 Yudaɔ ma kua dɔ́ za ma néfènenzi daalea ma búsuu e Yelusaleũ. 5 Aa ma dɔ́ à gègè. Tó aa yei, aa fɔ o má de wá lousisin gáli pɔ gbáa ní Lua yáó wí me Falisio gbé ũ. 6 Tiasa wále yákpalekemanɔ, ké ma wé dɔ́ lé pɔ Lua gbè wá deziɔ̀nezi yáí. 7 Wá bui kueplaɔ aalɔ zɔ́ble Luae gwáasina ní fáaneo wedɔa legbèa doúpizi guu. Kí, wedɔa yápi zia yáí Yudaɔ fɛlemanɔ. 8 Bɔ́yáí Lua geɔ vua kèé yázesai úí?

⁹ Mapi yāa, ma zèò ké yá pò a bò Yesu Nazaleti yá kpè pii ò máliò ke. ¹⁰ Màa má kè Yelusaleù. Sa'onkiaò ma gba zé, ò ma Lua gbéò kà kpéu dasi. Tó wàlè ní dede sò, ma lé ìò ku a guue.* ¹¹ Mìò gé lousisikpè ní lousisikpèò m̀òòm̀òò màò wéṭṭam̀oné, mi gānamá aa d́òé ní Luao. Ma pò fēarízi, ò mi gé ìadaimá ní wéle baa.†

Pòlu zíkèa Yesu

¹² Beewa mále gé Damasi ní iko pò sa'onkiaò ma gbaeoo. ¹³ Kí, ké má bè zéú ìatè minanguo, ma gupua è à b̀ò luabe à kùlèa ní ma gbéò, a pásí de ìatèa. ¹⁴ Wa lèlè zílè wápii, ò ma b̀ò mà, wa òm̀e ní Ebelu yáò wà mè: Sòlu, Sòlu, b̀oyáí nílè ìadaiai? Lípanaz̀òa ní teo mé lé ìakpanzi fá! ¹⁵ Ma mè: M̀m̀eǹn déi, Dii? ò Dii mè: Mám̀e má Yesu pò nílè ìadawà ù. ¹⁶ Fèlè zè. Ma b̀ò m̀òma ké mà n sè ma zíkèna ùe, níò de yá pò ní è ní yá pò má ò̀ò̀nèò seelade ù. ¹⁷ Má n suaba Yudaò òzì ní buipáleò. Mále n zímá, ¹⁸ ké n ní wé kéné, aa b̀ò gusiau aa gè gupua, aa b̀ò Setáù ikou aa gè Lua p̀òu, an duuna i kémá, an bàa ìò kú ní gbé pò an kua adoò ma náaikea yáí.

¹⁹ Kí Agipa, Ayámèto mi gí luabe gbé pò b̀ò m̀òa yá'onè maiò. ²⁰ Ma waasokè Damasi gía ní Yelusaleù,† ò má kè Yude búsu gupiiu ní buipáleò kíio. Má òné aa ǹò̀sèlilè aa zè ní Luao, aai yá pò a to wà d̀ò aa ǹò̀sèlilè ke. ²¹ Bee yáí Yudaò ma kù Lua ua, aa ye ma de. ²² Lua ò̀ǹlè má kuò e ní a gbàò, ò má zèa aà seelade ù ǹéfè̀nèn gbèz̀ò̀ò̀nè pii. Mili yá̀pále oo, sema yá pò à̀nabìò ní M̀òizìo ò à kè bàasio. ²³ Aa mè M̀esii a taasikè, òm̀e a b̀ò gau sèia, i gupua yá'o Yudaòne ní buipáleò.‡

²⁴ Ké Pòlu lé azíá yá b̀ò̀lèkè màa, Fesetu wiid̀òwà à mè: Iana kàma yá Pòlu? N d̀òa z̀òò mé lé n mi liaa. ²⁵ ò Pòlu mè: Iana i kaaò, Fesetu. Yázede mále o mé síanae. ²⁶ Kí, lá ní yá beèò d̀ò, má f̀ò mà a yá'onè wásawasa bakúaanakesai. Má d̀ò ké a kee i kè n mi kpèò, asa yápiá gusae yá no. ²⁷ Kí Agipa, n yá pò à̀nabìò ò sía? Má d̀ò ké ní sí. ²⁸ ò Agipa ò Pòlu: N ye ma dedenlèa ke mà g̀ò Yesude ù g̀ò yá? ²⁹ Pòlu mè: G̀ò ge zá má yei, tó Lua wèi. I kè ndo no, ní gbé pò aale ma yáma gbáò pii, aa g̀ò lá má d̀ewa, m̀ò̀daonaè beèò bàasi. ³⁰ ò kípì ní búsu gbèz̀ò̀ò̀nè ní Beenisio ní gbé pò káaaa weò f̀èlè b̀òlè. ³¹ Ké aa b̀òlè, aale o'ok̀òe: Gbèpi i yáe ke à kà dea ge wà dakpèuo. ³² ò Agipa ò Fesetue: Tó gbèpi i m̀e a yápi a gé Sezaa kíe yáao, wá aà gbae.

27

Gèa ní Pòluo Loma

¹ Ké wà zèò wà da Itali zéú, ò wà Pòlu ní dakpèuna kínieò ná sosa bade pò wí m̀e Zuliue a òzì. A de sosa gáli pò wí m̀e Sezaa sosao ò̀ò̀aanaò do ù. ² Wa gè gó'ílèna pò b̀ò Adamiti, àlè b̀òlè ní Azi búsu wéleò guu, ò wa dazèu. Masedoni búsu gbé Alisaka Tesaloni kúwana. ³ Ké a gu ò̀ò̀ wa ka Sidò. Zuliu Pòlu kúà ní ǹò̀sèdò̀ò̀ò, ò à à gbà zé aà gé a gbéò gwai, ké aa e ò̀dawà. ⁴ Bòa we wa pèlè í guo. Ké ìana lé dawále yáí wa ò̀ Sipì búsu kpè oi. ⁵ Bèa ísia guo wa ò̀ Silisi ní Pámfilì búsuòzì, ò wa ka Míla, Lisi búsuu. ⁶ Wèkíi sosa badèpi Alesándri gó'ílèna pò lé gè Itali è, ò à wá káú.

* 26:10 Zln 8.1-3 † 26:11 Zln 9.1-2 ‡ 26:20 Zln 9.20, 28 § 26:23 Isa 42.6, 49.6

7 Goo plae dà wá tá kooñkù. Dēe ní dēeo wa ka Sinidi léi. Ké íana i weiwēe wá gé súsuu, wa pāale wa bō Keleti búsu kpe oi Samone sae. ⁸ Dēe ní dēeo wále dō Keletizi, 5 wa ka gu pó wí me Godokli Maau. A kái ní wéle pó wí me Laseo. ⁹ Lá wa gēgē zéu, wá táa'o gea ae gō kai yá ũ, asa Yudaoyeyegoo gē kō. Ayāmeto Pōlu ledámá ¹⁰ à mè: Gbéc, má è táe bee a mós ní ásoo zōoo ní músio. I ke gópi ní a asoee adoo, ní wápiwe lo. ¹¹ Ama sosa bade gobona ní godeo yá sí de Pōlu póa. ¹² Gupi maa wá godou wá buziēble weo, 5 gbé daside zè ní daa zéuo. Aa ye wá ka Feniki, wéle pó kú Keleti be'ae oi, tó a zekè, wí buziēble we.

Zaa'iana fēla isiaa

¹³ Ké ían buse fēle geomidokli oi, aale e wá fí ní pōeā kee. O aa ní gó pòlo aa dàzeu, aale dō Keletizi káikái. ¹⁴ I gēgēo, zaa'ian gbāa pó wí me ían pásí pila Keleti gbewa. ¹⁵ A gollaa, wí fí dàe lo, 5 wa gō tei. ¹⁶ Ké à wá kpá gūgūn néna pó wí me Kodai, wa dáama'è yoo. Dēe ní dēeo wa wá góne suababō è wá kù we. ¹⁷ Ké aa yè wa ná gó zōopiwa, 5 aa kēke bakà gó zōopie. Ké aale víake pāa Libii búsu isaaa, 5 aa gó kúla pēle íu, 5 aa gō té íanai. ¹⁸ Ké a gu dō, lá zaa'iana gí lé wá gó zāampapa gbáugbáu, 5 aa ná asoo zuzua íuwa. ¹⁹ A gōo áaōde zí aa ní gó zíkēbō bōle kōle níza. ²⁰ A ká gōo ũma íatē ní saanao i bōo, mé ían pásípi ní louo i kpáleo. Buaa aafia pó wá wé dōi yāa kè fama. ²¹ Wa gōoplakè, wí e pōblèo, 5 Pōlu fēle oné: Gbéc, tó a ma yāmà yāa, dō wí fele Keleti, músí ní ásooe beeo gbāsa wá léo. ²² E tia mále ledawá, à sōdile! A gbēe a gao, sema gópi wíwi báasio. ²³ Gia gwá Lua pó má de aà pó ũ mé mi zōbleè, aà malaika bō m̀ba ²⁴ à mè: Nsu víakeo, Pōlu. Sema n Sezaa ae le. Lua gbé pó kúrínō gó guuo bōne aafia nípii. ²⁵ Ayāmeto gbéc, à sōdile! Má Lua náai ví ké a ke lá a òmēewa. ²⁶ Sema wá ka gūgūnae isaaa.

²⁷ A gōo gēo mēndosaide gwá ían pásípi lé wá gále Adiati ía e tia. O weedo ígbēo lé e wa káikù ní gōsōleo. ²⁸ O aa bà í'egwabō gbāe íu, aa è a e gāsísuu basiis. Ké à kè sàa yoo aa gbāe lo, aa è a e gāsísuu bàā. ²⁹ Aale pāa gbewa víake, 5 aa kúla mēn síis gbāe gó pōokpe, 5 aale Lua sisi gu doné kpakpa. ³⁰ Gópi zikenao lé zewēele wá bōle gó guu wá báale, 5 aale gó suababōpi pila aa da ía, aale ke lá wa ye kúlao gbāe go'aewa. ³¹ O Pōlu ò sosa badee ní aà sosane: Tó gbé beeo i gō gó guu, á e bōo. ³² O sosa gó suababō baō zōzō, aa tò à lèle íu.

³³ Ké gu ye dōi, Pōlu awakpané nípii aa pōble à mè: A gōo gēo mēndosain gbā a gō looa pōblesai. ³⁴ Mále awakpaé à pōble, asa a maa á pōleba òo dōae, í e bō aafia. Baa á mikā mēndo a vūaa. ³⁵ Pōlu yápi oa gbēa à pēe sè à Lua sáaukpá gbépii wáa, 5 a è àle só. ³⁶ Ampii aa sōdile aa pōblè sa. ³⁷ Wá gbé pó wá kú gó guuo pii, wa ka gbēon òaa do ní basiis síisōaio (276). ³⁸ Ké aa pōblè aa kà, aa pówēna bōle zù íu, ké gó e yáfukú yái.

³⁹ Ké gu dō aa gōsōe è, aai dōo. Ké aa ísia sōomiboa è a gōsō daala, 5 aa zèdò wá gé ní góo isaaa we, tó wa fí. ⁴⁰ Aa kúlao wòlo aa tò í guu, 5 aa golilibōo ba pòlo gōo. Aa go'ae zwāa pòo íanae, 5 aa mipè gōsōpiwa. ⁴¹ O aa sí úfāau ní sae, 5 gó zè we. Úfāapi go'ae kù giugiú, i fí dēeo, 5 ikooa pó lé víví ní gbāao lé gó pōokpe wíwi. ⁴² Sosa zèdò wá dakpeunao dede, ké an gbēe su kpá'a o pilimáoo yái. ⁴³ Ama sosa bade ye Pōlu misi, 5 à gíné aa ní pōeā ke. A ò kpadōnao dōaa

kusi iwa aa bua, ⁴⁴ gbé kɛnɔ ɔ tɛ ní kpɛ lipɛpɛɔ ge gó kasoɔ musu. Beewa ɔ gbépii baa lè aafia.

28

Pɔlu kua Malita gūgūnaa

¹ Ké wa baa lè aafia, wá mà gūgūnapi tón Malita. ² Beleɔ wá kú ɔplapla ní yeawázio. Aa gbáakpáwázi, aa tɛ sa káwɛɛ, asa lou ná maawa mé íana bɔlɛ. ³ Pɔlu yáa kele náaa mò lé kátɛu, píligona ku a guu. Ké tɛ pusu aá pà, à bɔ Pɔlu kù a ɔwa. ⁴ Ké beleɔ mlɛpi è dɔ aá ɔwa, aa òkɔɛ: Gbé beea gbédɛnaɛ síana. Baa ké à bùa íwa aafia, síana í weiè àɔ kuo. ⁵ Ama Pɔlu mlɛpi gbàɛ a dà téu, í yáe kéɛɔ. ⁶ Gbéɔ wé dɔi aá ɔ ka à léle ge ũ wegɔɔɛ. Ké à gégé, aa è pɔɛ í aá leo, ɔ aa lé líle aa mè gbépiá luaeɛ.

⁷ Gupi saɛ gūgūna gbeɔɔ pɔ wí mèè Publiu be kuu. A wá díle gɔɔ àaɔ, à nibɔ kèwɛɛ ní yeawázio. ⁸ Publiu mae wúlea ní mènwáao, àlɛ bānubānukɛ. ɔ Pɔlu gè aá kfi, à wabikèè à ɔnàwà à aá gbàgbā. ⁹ Ké à gbàgbā màa, gūgūnapi gyáe kɛnɔ mò aá kfi, ɔ aa gbàgbā sɔ. ¹⁰ Aa wá kpɛlā maamaa. Ké wále tá, aa kùsūkèwɛɛ ɔ.

Pɔlu kaa Loma

¹¹ Wá kua gūgūnapiu mɔ àaɔ gbɛa wa gɛ gó'ilɛna pɔ buziɛblɛ weu, wa dazɛu. Gópi bɔ Alesāndi, wá táasiaɔ seela kèwà. ¹² Ké wa ka Silakusa, wa gɔɔ àaɔ kè we. ¹³ Bɔa we wa dɔ gɔsɔlɛi e wa ge kaò Lɛgio. Ké a gu dɔ íana bɔ gɛɔmidɔkfi oi, a gɔɔ plaade wa ka Puzɔli. ¹⁴ Wélepi guu wa Yesudeɔ lèu. Aa mè wá súuukɛ wá áɔɔa do kɛnɔ. Wá kè màa, ɔ wa da Loma zéu. ¹⁵ Loma Yesudeɔ wá bao mà, ɔ aa mò daiwále. Gbéɔ wá lé Apiu'elɛu, gbéɔ sɔ gu pɔ wí mɛ Pilakfi'aaɔu. Ké Pɔlu ní é, à Lua sáaukpá, aá sɔ nini. ¹⁶ Ké wa ka Loma, wá Pɔlu gbà zé aáo ku adoa ní sosa pɔ ɔ aá d'áo.

¹⁷ Gɔɔ àaɔ gbɛa Pɔlu Yuda gbɛɔɔ sɔsi. Ké aa káaa, a ònɛ: Ma gbéɔ, mi zá Yudaɔne yáewao. Mi bɔ wá dezɔ felekaayáe kpɛɔ, ɔ wá ma kú Yelusalɛu wá ma kpa Lomadeɔwa. ¹⁸ Aa yálálaa, aai yáe e ma musu à ká wá ma dɛɔ, ɔ aa ye ma gbɛ. ¹⁹ ɔ Yudaɔ bɔ ma kpɛ. Teasi ma ze ní gea Sezaa kfiɔ,* í kɛ má yáwí ní ma búsu gbéɔ no. ²⁰ Ayámɛto ma á gbɛa wá k'ɛ mà oánɔ, asa gbé pɔ Isailio wé dɔi yáí wá mɔɛ bee káia.

²¹ ɔ aa òè: Wí taalae e à bɔ Yude búsuu n yá musuo. Wá gbɛɛ sɔ í bɔ we à súwá ní n bao váioo. ²² Wá è a maa wá yá pɔ ní kfi ma n léu, asa wá mà wí lousisizɛpi bɛɛbo gupiiue.

²³ Aa gɔɔdílekɔɛ ní Pɔluo, ɔ aa mò aá kfi ua pɔ à pílaɔ dasidasi. A ye aa a yáze dɔ Yesu yá musu, ɔ à dàale Mɔizi ikoyáwa ní ánabɔ yáɔ, à kpala pɔ bɔ Lua kfi yá'òné, à a bɔɔlɛkèné za kɔɔkɔɔ e oosi. ²⁴ Gbéɔ yá pɔ ále ɔɔ zé è, áma gbéɔ gfi. ²⁵ Ké aale káaa ní lɛkpaaɔ, Pɔlu yá mendo káfiné à mè: Yá pɔ Lua Nisina dà ánabi Isaiáɛ a ò á dezɔnɛá síanaɛ à mè:

²⁶ Gɛ n ò gbé beɛɔne,

aa swákpa aao gé yáemasai,
aa wéteí aao gé yá'esai.

²⁷ An nòsɛ paaao, ké aasu ɔnɔkúo yáí,

* 28:19 Zln 25.11

an swá gbãa, ké aasu yãmao yáí,
 an wé kúaaa, ké asu kéo yáí,
 asa aa ye ea sua mà ní gbágbão.†

²⁸⁻²⁹ Ayãmeto, à dõ ké Lua gbẽ zì ní suabayão buipãlewa. Aame aa sí.

³⁰ Põlu kè kpé pò àle a fiabo guu wè búu pla. Iõ gbé pò aal mõ faaiboianõ kũ
 õplapla píi. ³¹ A kpala pò bõ Lua kíi yá waasokéné, à Dii Yesu Kilisi yãdáné ní
 laaiõ kpãlea, gbẽe ì kpãeo.

† 28:27 Isa 6.9-10

LOMADEO

Yá pò kú láe bee guu

Kilisi gaa ní àà vuao gbèa Yuda pò aa gò Yesudeo ù nà Yesu baonakpaawa Lomadeo mæwíá Loma guu, an gbèeon Pisii ní Akilasio ù (Zlna 18.2). Beewa Yesu gáli séia dàale we gò pò Pòlu lé baonakpa Sili búsuu ní Azi búsu pò wí me tia Tuukio ní Gelesi búsuo. Lua díle Pòlue aà gé e dúnia léwa. Bee yáí Pòlu ye gé Loma ní Esipayá búsuo b. Gò pò àle a wélegeapi sòuke, à lakè Yesude pò aa ku Loma (1.7), aai kòkàaa Pisii ní Akilasio beonee (16.3-5).

Láe bee guu Pòlu lé zì pò ále ke buipáleo guu bòleke Loma Yesudeone. Yá pò Pòlu ì dadané kú láe bee guu wásawasa à mè: Yesu baonaá gbáa pò Lua ì gbé pò lé a náaikeo suabaðe, atësa Yuda, an gbèa buipáleo (1.16).

Yuda ní buipáleo kua ní kòóá yá'lae Yesude káauone, atësa lá buipáleo Yesudeo lé e Mòzi ikoyá musu. Yápi ku Galatio lá guu b. Lakí Pòlu ò wásawasa à mè Yesu baona pò ále kpáá gbépii pòe (1.16). A ò lá Lua ì duunkena suaba, baa dén nò, à mè luanaaíkea yáe (1.18-8.39).

Bee gbèa à lekà Isaili pò aa gí Kilisi náaikeio yáwa. Lua gbèeon ní ùoa? A mè an gia bee lé kpá Luaeo, asa Lua gbèke mé a zible (9-11). Tia kéwa sùuu pò Lua ví ní wá buipáleo lé dadawéè wà nòse pále da, wí ku Lua pò ù (12.1-15.13).

Lápi láakí Pòlu mè á ye da Loma zéu, 5 à fòkpàkpamá (15.14-16.27).

Gbé pò aale wæle wà dõ lá Lua ì ní suaba Yesu Kilisi sabai, tó aa láe bee kyokè, aa e dõ ké yá pò Lua a zekáleo zõ (11.33-36). Beewa aa e nízia kpawá, aai kúléè a zéwa.

Pòlu fòkpa Lomadeowa

¹ Mámèmaa Pòlu, Kilisi Yesu zòblena, Lua ma sisi à ma díle a zlna ù baona ² pò à dbaa à a legbè a ànabione, aa kè a yá taalau kpana ù. ³⁻⁴ Àà Né Yesu Kilisi wá Dii yá mé baonapi ù. Àà dea gbènazlna ù guu à bò Davidi bui guue. Àà luake guu sò aà bõa gau ní gbáao mé òlwéè ké Lua Nén aà ù. ⁵ Kilisipi mé gbèkekèmmèe à ma zì bui píi kíi, ké aa e a náaike, aai gò a yámana ù, ì tòbò. ⁶ A kú ní guu sò, á gbé pò Yesu Kilisi á sisi à á séo. ⁷ Mámè ma láe bee kè á Lomade pò Lua yeázi à á sisi, a gò a gbé ù píie. Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbèkekeé, aai á gba aafia.

⁸ Séia gíá ma Lua sáaukè ní Yesu Kilisi gbáao ápii yá musu, ké á luanaaíkea lí dúniaa píi yáí. ⁹ Tó mále wabike píi, á yá lí sámaguo. Lua mé ma seelade ù. Àapi mále zòbleè ní nòsemendoo, mále aà Né baokpa. ¹⁰ Miò wabikewá aà zekèkèmmèe lá a yeiwa, mà e mò á gwai sa, ¹¹ asa wesiaále ni lé ma de maamae, ké mà Lua Nisina gbae daé á zedõa yáí. ¹² Beewa á luanaaíkea ní ma pò a wá baade gba sò. ¹³ Ma gbé, má ye àò dõ ké miò díle miòmò mò mà mò á gwai* ké mà a zì gbè e á gau, lá má è buipáleo guuwa, 5 e tia mi ze'eo. ¹⁴ Geleki yámana ní Geleki yámansaiò píi, ladõnao ní ladõnsaiò píi, an yá gò ma yá ùe. ¹⁵ Bee yáí ma me wà mà baonapi kpá á Lomadeone sò. ¹⁶ Mili widè ní baonapi yáoo.† Òme gbáa pò Lua ì gbé pò lé a náaikeo suabað ù, atësa Yuda, an gbèa buipáleo.

* 1:13 Zln 19.21 † 1:16 Maa 8.38

17 Baonapi i owēe lá Lua i to yá bórno na. A de luanaaikēa yá ū adoe, lá wa kè lá guuwa wà mè: Gbè pò Lua tò yá bààno na a náai pò àlè kē yáí aò ku.†

Gbēnazina d̄ t̄aede ne Luae

18 Za musu ō Lua i a pòkuma bòbò gbēnazina pò an vāikēa i zezō slanaeowa an pākpaazi n̄ n̄ vāikēao yáí. 19 Yá pò wa f̄ d̄ Lua yá musu ulēané, Lua mé yápi b̄né gupuaú. 20 Za ḡo pò à d̄unia k̄alē, aà gb̄aa láasai n̄ aà luakē pò w̄ili e n̄ w̄eoo b̄o gupuaú aà z̄l̄o guu w̄ásawasa. Ayāmeto gbēnazina awa v̄l̄o. 21 Aa Lua d̄s, āma aali aà kp̄ela a z̄ēwa aa aà s̄aaukp̄ào. An l̄aasoo s̄oũkù, ō aa ḡò gusiau an m̄isai yáí. § 22 Aa n̄z̄la d̄ilē ōn̄o na ū, ō aa ḡò m̄isaidē ū. 23 Aaí k̄ulē gbēnazina pò i gao n̄ b̄a n̄ n̄b̄o n̄ p̄taa'onkuawao taaē Lua pò lí gao gb̄eú.*

24 Ayāmeto Lua n̄ kp̄a gb̄as̄l̄kēaa, aa wisaiyā kē n̄ k̄ō, lá aale a n̄idē n̄ n̄sē guuwa. 25 Aa Lua sl̄ande l̄eũkp̄akè n̄ ēe. Aaí k̄ulē Lua p̄kēaone aa z̄oblené Lua pò p̄pii kè gb̄eú. Efaaiden aà ū ḡo p̄pii! Ami.

26 Ayāmeto Lua n̄ kp̄a wisaiyā n̄idēaa. Baa an n̄oe yá pò w̄i kē l̄eũkp̄akè n̄ yá pò w̄ili k̄eoo. 27 M̄aa ḡōe s̄ō aa yá pò w̄i kē n̄ n̄oe tò, aal̄ luak̄ōi. Ḡōe n̄ ḡōe aal̄ wisaiyā kē n̄ k̄ō, aal̄ a gb̄e'e n̄z̄lawā an s̄ásāa l̄eú. 28 Lá aai wē z̄ē n̄ Lua d̄s̄aoo, ō à n̄ kp̄a l̄aasookpaanlayāa, kē aao yá pò de wà k̄eoo kē. 29 Yāvāi p̄ii p̄ēmá: N̄sēp̄ās̄l̄, b̄ii, l̄isea n̄ k̄ō, w̄ed̄ak̄ōē, gb̄ēd̄ea, s̄olē, gb̄ēblea n̄ k̄ōnikēao. Gup̄eanaon n̄ ū, 30 gb̄ēyaanao, Lua ib̄eoo, gb̄é taiinkena, ȳōd̄eoo, l̄andānao, v̄āi l̄aasookena, de n̄ dao yāmansai, 31 m̄isaidē, náaisaidē, gb̄ēyākensai, s̄ósobisaidē. 32 Aa d̄s̄ Lua d̄ilē kē yābeetaakena k̄a wà n̄ d̄ede, k̄ási aali z̄ē n̄ a k̄eoo adoo, aal̄ t̄ēkpa a k̄ena ḡo b̄e.

2

Yá z̄ōl̄ea gbēnazinaowa

1 Ayāmeto n̄ gb̄é pò ni gb̄ēp̄alē t̄aae e, n̄ awa v̄l̄o. Tó n̄ gb̄ēp̄alē t̄aae è, n̄ n̄z̄la d̄āyāue,* asa n̄ gb̄ētaae'ena ni kē m̄aa s̄ōe. 2 Wá d̄s̄ kē Lua yákp̄alēkēa n̄ yābeetaakena m̄aae. 3 N̄ gb̄é pò ni yābeetaakena t̄aae e mé ni kē s̄ō, n̄l̄e e n̄ȳō b̄o Lua yákp̄alēu yà? 4 Ge n̄l̄e d̄ōe n̄ Lua maakea z̄ōo n̄ aà menao n̄ aà s̄ūuuo yà? Kē Lua l̄é maakēne kē n̄ n̄s̄el̄ilē, n̄ d̄ōo l̄é? 5 N̄ sw̄áḡb̄āakè, ni n̄s̄el̄ilēo, ō n̄l̄e p̄ok̄uma k̄āaanzi e luap̄ok̄umab̄o maḡo z̄l̄, tó Lua yákp̄alēkēa n̄ gb̄é a z̄ēwa b̄o gupuaú. 6 A fl̄abo baadee a yākēawa.† 7 Gb̄é pò aale gawi n̄ b̄eēe n̄ w̄ēni l̄aasaio w̄eēl̄e aale maake n̄ menao àizāna e. 8 Gb̄é pò anz̄la p̄eā l̄é d̄oanē, aa ḡi sl̄anai aa tē v̄aiwa s̄ō, Lua a p̄ok̄uma n̄ p̄ok̄p̄ēneo b̄o b̄m̄á. 9 W̄ēt̄ēa n̄ w̄āw̄āo a v̄aikēna p̄ii l̄e, at̄ēsa Yuda, an gb̄ea buip̄alē. 10 Lua a maakea p̄ii gba gawi n̄ b̄eēe n̄ aafiao, at̄ēsa Yuda, an gb̄ea buip̄alē. 11 Asa Lua lí gb̄ē z̄āboo.†

12 Gb̄é pò duunakè Moizi ikoyā d̄ōsai, a kaalē m̄aa ikoyāpi saiē. Gb̄é pò duunakè naa ikoyāpi z̄l̄ s̄ō, Lua a yákp̄alēkēaano ikoyāpi musuē. 13 I kē gb̄é pò l̄é ikoyā ma n̄ sw̄áō mé m̄aa Luae. Gb̄é pò l̄é z̄l̄kēwà mé a b̄o m̄aa. 14 Tó bui pò aa Moizi ikoyā d̄ōo yá pò kp̄aalo kē n̄ n̄z̄l̄ao, aa ikoyā v̄l̄ n̄z̄lawae. 15 Aale o b̄w̄ēe kē yá pò kú ikoyāpi guu kú n̄ n̄s̄eue. An l̄aasoo l̄é a sl̄ana o l̄, asa an l̄aasoo m̄ēndoo, a k̄eoo i n̄ dayā, a k̄eoo i n̄ b̄o. 16 M̄aa yákp̄alēk̄eḡo z̄l̄ Lua

† 1:17 Abk 2.4 § 1:21 Efe 4.17-18 * 1:23 Iko 4.16-18 * 2:1 Mat 7.1-2 † 2:6 Sou 62.13

† 2:11 Iko 10.17

a yákpaleke ní gbēnazínao yá pọ́ ulea an nòseu musu ní Kilisi Yesu gbāao, lá baona pọ́ mále kpá ówa.

Yuda d ikoyadansaiene

17 N Yuda ia, n ze ní n Yudakeo, ní Moizi ikoyā náai v1, níle Lua yòòke. 18 N Lua pọeā d5, ní yāmaa d5 ikoyāpi guu. 19 Nle e ní de v1aọ wede ũ, gbé pọ́ kú gusiauo filia ũ, 20 wésiadeo yadanede ũ, gbé dafuo metulu ũ. Nle e Lua ikoyā mé d5a ní slanao mi ũ. 21 N gbé pọ́ ni yáda gbépáleone, bóyāi nili da nziaeo ni? N mè wasu kpáí'oo, mé ni o s5 be? 22 Ni me wasu wúle ní gbépále noo, mé ni wúleò s5 be? Ni saka táaogu, mé ni ní kpé pọ́ kpáí'o s5 be? 23 Ni yòòke Lua ikoyā musu, 5 n ikoyāpi dasai í Lua t5 òkpa. 24 Asa á yáí buipáleo 1o Lua tóbēesi lá a kēa láuwa. §

25 Tó ní Lua ikoyā kúa, 5 t5z5a ài v1ne. Tó níle a yáda s5o, ní sáa ní gyafòdeoe. 26 Tó gyafòde Lua ikoyāo kúa, Lua a gyafòdepi gwa sáa ní gbé pọ́ t5z5oo lé? 27 Baa tó ní iko lápi kúa mé n t5z5, tó ni ikoyāpi dao, gyafòde pọ́ 1o kúa a to yá z5lemae. 28 Lá kua Yuda zálala ũá mēkaa yá no, màa t5z5a zálalaá mēkaa yán s5o. 29 Lá kua Yuda zálala ũá nòse yáe, t5z5a zálalaá nòse yáe s5. Lua Nisina zle, i ke aà ikoyā lá yá no. Lua mé í gbé bee taa sáaukpa, i ke gbēnazína no.

3

1 Dea Yuda ũ káfia kpele a v1i? Ai kpele t5z5a v1i? 2 A káfia v1 z5o yápii guu. Sēia gia Lua a yá nàné ní z1e. 3 Ké an gbēo náai v1o, bó a v1i? An náaisai mé a Lua náai bádea? 4 O! Aawo! Lua náai v1, baa ké gbépiiá eede, lá a kēa láuwa wá mè:

Tó n yá'ò, n yá aọ zev1,

tó wá yákpalekènnò, n yá a ble.*

5 Tó wá váike lé Lua maake bo gupuau, bó yá wá oi? Wá o Lua yá zev1o, ké í pókumabòbòwá yáí yá? Gbēnazína yá'oa 5 mále owa. 6 O! Aawo! Tó Lua yá zev1o, kpelewa a f5 yákpaleke ní dúniaoi? 7 Gbēe a me, tó a eedeke lé Lua náai káfi mé àle aà tóbò, bóyāi a yádaaala lán duunkenawai? 8 Tó ní ò màa níle me wá yāváike, yāmaa í bo. Gbēe ma tóbēesi aa mè màa mi o. Lua yádaanla k5sírino.

Gbēe maao

9 Too! Wá Yuda wá sàò yá? Aawo bá! Asa ma bóbò ní Yuda ní buipáleo pii kò, ampíiá duuna zòone. 10 A kēa Lua taalau wá mè:

Gbēe maao, baa do.

11 Laaidee kuo, luakíiwēelēnae kuo.

12 Aa pàale nípii, aa fòkpà,

yāmaakēnae kuo, baa do. †

13 An nòse de lán kaadembewae.

Aaí lenakasané,

mìè sēwe kú ní léu, ‡

14 yá'í ní gbékaaó mé ní lé pà. §

15 Aa wāa ní gbēdeao,

16 aaí músi ní pòsiao kpáízi,

17 aa aafia zé d5o,*

18 aa Lua v1a v1o.†

19 Wá d5 ké Lua ikoyá pii de gbé p3 kú a ɔz1b yá úe, ké gbépii lé g5 kpaaua, dúnia gbépii i g5 táaede ũ Luae. 20 Asa gbēe a bɔ maa Luae ikoyápi kúa yáio.‡ Lua ikoyá mé i to wà duuna d5.

Lá Lua i to yá bɔrɔnɔ na

21 Lá Lua i to yá bɔrɔnɔ na bɔ gupuaŭ sa, lá a yá kú Mɔizi ikoyá ní anabio láo guuwa. I ke aà ikoyá kúa yá no. 22 Lua i to yá bɔrɔnɔ na Yesu Kilisi náaikea yáie. Gbé p3 lé aà náaike pii yáe, asa gbēe adoo. 23 Gbépii duunakè, 5 aa kèsà Lua gawii. 24 Lua i to yá bɔrɔnɔ na gba ũ a gbēke yáí ní Kilisi Yesu p3 ní bó gbāao. 25 Aàpi Lua kpà duuna awakpabɔ ũ gbé p3 aale aà au náaikeɔne, ké à ɔb gbépii e i yáke a zéwae. A menakè yáa, i duun zio yádao, 26 5 tia kéwa a òbné i yáke a zéwa. Beewa Lua i yáke a zéwa mé i to yá bɔ ní Yesu náaikeɔna b.

27 Lá màae, gbēnazina a f5 ínadá be? Bee kuo. Bóyáí ni? Ké a de yáke a yá ũo, Yesu náaikea yáe yáí. 28 Asa má è Lua i to yá bɔ ní gbé na aà Luapi náaikea yáie, ikoyákua ku a guuo. 29 Luaá Yudaɔ Luae ndoa? Buipáleo Luan s5oa? Ao, buipáleo Luae b. 30 Asa Lua mēdoe. § A to yá bɔ ní gbé p3 t5zɔ na a náai p3 àle ke yáie, mé a to yá bɔ ní gyafɔdeɔ na a náai doŭpi musu b. 31 Wále ikoyá báde ní luanaaikeao yá? Màa no, wále a kpela.

4

Lua tò yá bɔ ní Ablahaũ na a ndai p3 a kè yáí

1 Wá Yudaɔ, wá o kpelewa wá dezi káau Ablahaũ yá musu ni? 2 Tó Lua tò yá bɔaàno na yá p3 a kè yáie, d5 à f5 ínadá. Ama a f5 dá Luaeo. 3 Kpelewa wa ò lá guui? Wà mè Ablahaũ Lua náaike, 5 Lua tò yá bɔaàno na.* 4 Flaboa zikenae gbēkekeae no, aà aseae. 5 Baa tó gbé lé yáe keo, tó àle Lua p3 i to yá bɔ ní táaedeɔ na náaike, Lua a to yá bɔaàno na a náai p3 àle ke yáie. 6 Davidi gbé p3 Lua tò yá bɔaàno na yáekesai báaa'ea yá'ò à mè:

7 Báaa deɔn gbé p3 Lua ní táaeɔ wòlomá à ní duuna kēmáɔ ũ.

8 Báaa den gbé p3 Dii a aà duuna yádao ũ.†

9 Báaa beeá gbé p3 t5zɔ p3e adoa, ge gyafɔde p3e b? Wà mè Lua tò yá bɔ ní Ablahaũ na, ké à a náaike yáie. 10 Kpelewa Ablahaũ de gɔɔ p3 Lua tò yá bɔaàno nai? Aà t5z5aa ge gyafɔde? I t5z5o, gyafɔde. 11 ɔ à t5zɔ, ké Lua tò yá bɔaàno na a gyafɔgɔ seela ũ.‡ Màa a de gyafɔde p3 Lua tò yá bɔrɔnɔ na Luapi náaikea yáio pii dezi ũ. 12 A de gbé p3 aa t5zɔ dezi ũ b. I ke an t5z5a yáí no, ké aa te wá dezi Ablahaũ p3 Lua náaike a gyafɔgɔ iai yáie.

Lá Ablahaũ Lua náaike

13 Lua legbè Ablahaũe ní aà buio à mè dúnia a g5 ní p3 ũ. § I ke aà ikoyá kúa yáí no, ké Lua tò yá bɔaàno na a náai p3 a kè yáie. 14 Tó gbé p3 aa ikoyá kúao mé aa kible, d5 luanaaikea ài v1o, mé Lua legbēa kè fame,* 15 asa ikoyá i mó ní Lua pɔkúmaoe. Gu p3 ikoyá kúuo, táae lío ku we s5o. 16 Ayámeto p3 p3 Lua

* 3:17 Isa 59.7-8 † 3:18 Sou 36.1 ‡ 3:20 Sou 143.2, Gal 2.16 § 3:30 Iko 6.4 * 4:3 Daa 15.6, Gal 3.6 † 4:8 Sou 32.1-2 ‡ 4:11 Daa 17.10 § 4:13 Daa 17.4-6, 22.17-18, Gal 3.29 * 4:14 Gal 3.18

a legbè eaa à náaikea yáe, ké à de àa gbèkeyá ù. Beewa legbèapiá Ablahaù buipio pii pòe, i ke gbé pò aa Mòizi ikoyá kùá rítèeò no, ní gbé pò aale Lua náaike lán Ablahaùwaòe lo. Ablahaùá wápii dezié.† 17 A de wá dezi ù Lua kíi, lá a kèa láuwa. Lua mè a àa díle bui dasio dezi ù. Ablahaù Lua pò i wèni kpa geowa i to pò pò kú yáaòò àò kú† náaike. 18 A Lua náaike, à wedò pò pò gbèe wé d̄iozi, 5 à gò bui dasio dezi ù lá Lua òèwa à mè, àa bui aao dasi lán saanaowa. § 19 Ablahaù kà wè basoo taawa. Baa tò à làasookè a gòekeòsaiwa ní Sala neasakpè kákaao, àa luanaaikea lí busao.* 20 Ili seake lé pò Lua gbèewao, i gí Lua náaikeio, 5 à gbàa'è a luanaaikeawa à Lua tòbò, 21 asa a d̄s a fèa vío, Lua gbàa kà à lé pò á gbèpi ke. 22 Ayámèto Lua tò yá b̄aaò na. 23 Wi yá b̄aaò napi kè àa yáí adoo, 24 wa kè wá gbé pò Lua a to yá b̄wanò naò yáie lo, wá gbé pò wále Lua pò wá Dii Yesu b̄ gau náaikeò. 25 Lua àa kpámá ké à e wá t̄aaò k̄éwá yáie,† 5 à àa b̄ gau, ké yá e b̄wanò na yáí.

5

Kèa na ní Luqo

1 Lá Lua tò yá b̄wanò na a náai pò wále ke yáí, wá naaò sa ní wá Dii Yesu Kilisi gb̄ao. 2 Àa náaikea guu wa ze'è àa sabai wa gè Lua gbèke pò wá kuopi guu, 5 wále p̄nake ní Lua gawi pò wá wé d̄io. 3 I ke bee ado no, wále p̄nake ní wá taasikeao lo, ké wá d̄s taasikea i m̄s ní menao, 4 mena i m̄s ní dàa mao, dàa maa i m̄s ní wed̄a Luazio, 5 mé wed̄a Luazipi fama vío, asa Lua a Nisina písi wá n̄òeu, 5 a tò wá d̄s a yewázi. 6 Wá gb̄asai guu Kilisi gà wá v̄ikenao wá gb̄eu ḡo pò Lua dílewa. 7 Baa gaa gb̄maa gb̄eu àao. Tó gbé a we ga gb̄maa gb̄eu, wá d̄so, 8 5 Lua òl̄wèe lá a yewázi, asa wá duundeke guu 5 Kilisi gà wá gb̄eu. 9 Lá wa b̄ maa sa Kilisi au yáí, Kilisipi wá sia Lua p̄k̄umawa sea ví be? 10 Yáa wá íi ní Luaòe, 5 wa keaò na àa Né gaa yáí. Lá wa keaò na sa, wá suabaa àa kua wèni guu yáí sea ví be? 11 I ke beee adoo, wále p̄nake ní Luao lo ní wá Dii Yesu Kilisi pò tò wa keaò na gb̄ao.

Kilisi yalèua ní Adamuo

12 Gbé m̄endo mé tò duuna gè d̄unia guu,* 5 duuna ga i.† Beewa ga lí gbépii, ké gbépii duunakè yáí. 13 Duuna ku d̄unia guu e Lua ikoyá àò gé mói. Ḡo pò ikoyá kuo, Lua i duuna yádao, 14 ama sea Adamuwa e à gè pè Mòziwa ga ikokè gbépiiwa, baa gbé pò aai duunake lán Adamu z̄ayawawao. Adamupíá gbé pò a m̄ taæ.

15 Ama Lua gba muua ní Adamu t̄aaeo, asa lá dasi gà Adamu ado z̄aa yáwa yáí, Lua gbèke ní a gba pò lí dasila Yesu Kilisi ado gbèke yáio de beea. 16 Lua gba muua ní gbé m̄endo duunapioo. T̄aae m̄endopi mé m̄ò ní yákpalekeao, 5 yá z̄òle gb̄enazinaowa. T̄aae m̄ò ní Lua gbèkekeanéò, 5 yá b̄ò ní gb̄é na. 17 Lá Adamu ado t̄aae mé tò ga ikokè, Yesu Kilisi ado yá pò à m̄ò z̄ò de beea. Àa yáí gbé pò Lua gbèkèkèné a tò yá b̄òr̄nò na gba ùò kible àizana guu. 18 Beewa lá t̄aae m̄endopi tò yá z̄òle bui píiwa, màa lo maakea m̄endopi i to bui pii b̄ maa, aai àizana. 19 Lá gbé m̄endo swágb̄aa mé tò dasi ḡò duundeò ù, màa lo gbé m̄endo yámaa mé a to dasi b̄ maa. 20 Ikoyá m̄ò ké t̄aae e àò káfi yáie. Lá

† 4:16 Gal 3.7 ‡ 4:17 Daa 17.5 § 4:18 Daa 15.5 * 4:19 Daa 17.17 † 4:25 Isa 53.4-5

* 5:12 Daa 3.6 † 5:12 Daa 2.17

duuna lé káfi, Lua gbêke ɔ diadic. ²¹ Lá duuna kiblea mò ní gao, màa ɔ Lua gbêke kiblea í to wá ɔ maa, wí àizánable ní wá Dii Yesu Kilisi gbáao.

6

Wá naa Kilisiwa

¹ Wá o kpelewa ni? Wá gi wàɔ te duunawa ké Lua gbêke e àò káfi yà? ² O'ol! Aawo! Wá gbé pɔ wá de gɛɔ ũ duuna yá musu, kpelewa wá gi wàɔ te duunawa bi? ³ Wá gbé pɔ wa da'ilekè Kilisi Yesu pɔ ũ, á dɔ ké wá sánuaàno aà ga guuo lé? ⁴ Wa gaaàno, wá wá víaàno da'ilekea guu, lá Kilisi bɔ gau ní a Mae gbāa gawideo, ké wápiɔ sɔ wà kú ní wēni dafuo màa. ⁵ Lá wa naawá lán sàwakula ní gbalaowa aà ga guu, wá gōaàno màa aà vua guu ɔ. ⁶ Wá dɔ ké wá wá kua zi pà lipaakɔawa ní Kilisio, wá mè duunde i midɛ, ké wásu wàɔ zɔble duunae ɔ, ⁷ asa gbé pɔ gá bɔ duuna yáue. ⁸ Lá wa ga ní Kilisio, wá a náai ví ké wá kuaàno ɔ. ⁹ Wá dɔ lá Kilisi bɔ gau, a gaa ví ɔ, ga iko víwà ɔ. ¹⁰ Asa ké à gá, à gá duuna yá musu gēn doe, mé lá a ku tia, a ku Lua pɔ ũ. ¹¹ Màa ápiɔ sɔ, à ázia díle gɛɔ ũ duuna yá musu, ɔ ku Lua pɔ ũ naa Kilisi Yesuwa. ¹² A yáí ásu to duuna kible á mè gɛwa, a dɛ'li dɔaaé ɔ. ¹³ Asu à á megue kpa duunawa vaíkɛɔ ũ. A ázia kpa Luawa gáɔɔ ũ, i á megue kpawá yámaakeɔɔ ũ. ¹⁴ Asu to duuna à iko víwà ɔ, asa á na ikoyá ɔzi, sema Lua gbêke.

¹⁵ Kpelewan wei? Lá wá kú ikoyá ɔzi ɔ, sema Lua gbêke ɔzi, wáɔ te duunawa yà? O'ol! Aawo! ¹⁶ Á dɔ tó a ázia kpá gbéwa, ále misilɛ, á de ade zɔ ũo lé? Tó duuna a ázia kpáwá, á gae. Tó a misilɛ Luae sɔ, á ɔ maa. ¹⁷ Wa sáaukè ní Luao, asa duuna zɔɔn á ũ yāa, ɔ a misilɛ yá pɔ wa dàé zézéɛ ní nòsemendoo. ¹⁸ A ɔ duuna yá, a gɔ maakea zɔɔ ũ. ¹⁹ Mále bee o gbēnazína yá'owaa á gbáasai yáie. Lá a á me kpá yāa gbási ní yāvaiɔwa zɔɔ ũ, a vaíkè, màa tia ɔ á me kpa maakeawa zɔɔ ũ, á kua ɔ adoa. ²⁰ Ké á de duuna zɔɔ ũ yāa, á bàa kú ní yāmaakeaoo. ²¹ Ai kpele á è yá pɔ á kè yāa, á kèè wiyá ũ tiaɔ musui? Yápiɔ midéaa gae. ²² Tiasa lá a ɔ duuna yá, ále zɔble Luae, ài pɔ á e mé kua adoa pɔ a midɛ ní wēni láasaio ũ. ²³ Duuna aseaa gae, áma gba pɔ Lua í dawéɛ naa wá Dii Kilisi Yesuwa guu mé wēni láasai ũ.

7

Wá kú Mɔizi ikoyá ɔzi ɔ

¹ Ma gbéɔ, mále ya'oe lán gbé pɔ Mɔizi ikoyá dɔɔwa. A dɔ ké ikoyápi iko ví gbéwa gɔɔ pɔ a ku noa? ² Màa ikoyápi nɔzæ yè a záwa gɔɔ pɔ a bée. Tó gɔ gá, ɔ ikoyápi í polowá. ³ Gɔɔ pɔ aà zá kú, tó á gɔ gɔ pále pɔ ũ, wa oè dɛ'lidee. Tó aà zá gáe sɔ, ikoyápi pólówàn we. Tó á gɔ gɔ pále pɔ ũ sa, beea dɛ'li yán ɔ. ⁴ Màa ápiɔ sɔ ma gbéɔ, a ga ikoyá musu Kilisi me guu, ɔ a gɔ gbé pɔ bɔ gaupi pɔ ũ, ké wá e káfiakɛ Luae. ⁵ Ké wá dàa dɔaawéɛ yāa, ikoyá mé tò duuna ni wá dé wá me guu, ɔ wa káfiakɛ gae. ⁶ Tia sɔ wa ga pɔ pɔ wá kú zɔ ũpi yá musu, wa ɔ ikoyá, ɔ wále zɔble Luae zé dafu guu ní aà Nisína gbāao, i ke ikoyá lá zé zi no.

⁷ Wá o kpelewa ni? Lua ikoyáá duuna yà? Aawo bá! Ikoyápi mé tò ma duuna dɔ. Tó ikoyá i me wasu pɔ blikeoo, ^{*} dɔ mi dɔ lá pɔ blikea deo. ⁸ Duuna zekli è yá pɔ Lua dílepiwa, ɔ a tò pɔpii ni ma de. Asa ké má ikoyá dɔo, duuna demɛɛ yāe ũ. ⁹ Yāa ké má ikoyá dɔo, má bée. Ké ma yádileapi mà, duuna

* 6:4 Kls 2.12 * 7:7 Bɔa 20.17

vù iu, ¹⁰ 5 ma ga. Yādilea pò de à wēni kpaapi ga ìmεε. ¹¹ Duuna zekli è yādileapiwa, 5 à ma sāsà à ma de yápi sabai. ¹² Beewa ikoyāpi kua adoa, mé yá pò Lua dilepi kua adoa, a zeví mé a maa. ¹³ Yāmaa mé tò ma gaa? Aawo bá! Ké duuna e bɔ gupuaú, 5 à yāmaa mɔaokè, a tò ma ga. Beewa wa duuna dɔ duuna ù yādileapi sabai.

Zikaa ní duunao

¹⁴ Wá dɔ ké ikoyāpiá Lua yáε. Mapi sɔ, dàaden ma ù, má na duuna ɔl. ¹⁵ Miliɔ yá pò mále ke gbadɔo, asa mili yá pò má ye mà ke keo, yá pò má ye mà keo 5 mi ke.† ¹⁶ Tó yá pò má kè i kpaaf ní ma pɛāoo, ma we ikoyāpi maakɛi. ¹⁷ I ke máme mále keo, duuna pò kú ma guue. ¹⁸ Má dɔ yāmaa ku ma guuo, ma dāa maa. Míɔ ye mà yāmaake, āma mili fɔ má kèo. ¹⁹ Yāmaa pò má ye mà ke, mili keo. Yāvái pò má yeio 5 mi ke. ²⁰ Tó yá pò má yeio 5 mále ke, i ke máme mále keo, duuna pò kú ma guue. ²¹ Má è tò má ye mà maake, vāi mé ì dɔaamεε. ²² Lua ikoyá mé ì kemεε na ma sɔ guu, ²³ āma má è iko pále ku ma me guu, ìɔ zika ní iko pò kú ma nɔse guuo, a tò má na duuna iko pò kú ma me guu ɔl. ²⁴ Ma wēnade ia, déme a ma si ma mè gεε beewai? ²⁵ Ma sáaukè ní Luao! N wá Dii Yesu Kilisi gbāoo. Beewa 5 mi zɔble Lua ikoε ma láasoo guu, mé mi zɔble duuna ikoε ma dāa guu.

8

Ziblea ní Lua Nisína gbāoo

¹ Yá a zɔle gbé pò aa naa Kilisi Yesuwaɔwa bo, ² asa naa Kilisi Yesuwa Lua Nisína Wēnikpamade gbāa ma bɔ gbāa pò duuna ní gao lé mɔmεε guu. ³ Yá pò Mɔizi ikoyá i fɔ kèo gbēnazina gbāasaikε yáí Lua kè. A azía Né zì gbēnazina ù lán wá duundeɔwa duuna woloawá yáí, 5 à widà duunawa a Né mepi guu, ⁴ ké yá pò ikoyá lé weεle síana ke wá gbé pò wá dāa lé dɔaawεε bo, sema Lua Nisínaɔwa. ⁵ Gbé pò an dāa lé dɔaanéɔ ì laaidɔ ní dāa yáwa. Gbé pò Lua Nisína lé dɔaanéɔ ì laaidɔ Lua Nisína yáwa. ⁶ Laaidɔa dāa yáwaá gaε. Laaidɔa Lua Nisína yáwaá wēni ní aafiaoε. ⁷ Laaidɔa dāa yáwaá ìisεa ní Luaoε. Ade lí misiile Lua ikoyāo, a fɔ seo. ⁸ Gbé pò an dāa lé dɔaanéɔ yá lí ká Luaguo.

⁹ Apio sɔ, á dāa lé dɔaaéoo, sema Lua Nisína, tó a kú á guu síana. Tó gbé Kilisi Nisína vɔ sɔo, a de Kilisi gbé ũo. ¹⁰ Tó Kilisi kú á guu, baa tó á me de ge ù duuna yáí, Lua Nisína deé wēni ũe,* ké Lua tò yá bɔánɔ na yáí. ¹¹ Tó Lua pò Yesu bɔ gau Nisína kú á guu,† Lua pò Kilisipi bɔ gau a wēni kpá á mè gεpiwa ní a Nisína pò kú á guu gbāoo.

¹² Ayāmeto ma gbéɔ, wá té wá dàai teasi no. ¹³ Tó á té á dàai, á gaε. Tó á á yāvái keaɔ mīde ní Lua Nisína gbāoo sɔ, áo ku. ¹⁴ Gbé pò Lua Nisína ì dɔaanéɔ mé Lua néo ũ. ¹⁵ Asa tǎa pò ì to wá zɔble ní vɔao mé diéo, Lua Nisína pò tò a gɔ Lua néo ũ 5 á vɔ, 5 wi wiile Luawa ní a gbāoo wi me: Baa, wá Mae.‡ ¹⁶ Nisínapi mé ì owεε wá sɔu Lua néon wá ũ. ¹⁷ Lá néon wá ũ, àizeεblenaoɔn wá ũ. Lua àizeεblenaoɔn wá ũ, wá ble sǎnu ní Kilisioε. Tó wa taasikèaánɔ, wáɔ kuaánɔ aá gawi guu.§

Wɛdɔa Lua gawii

† 7:15 Gal 5.17 * 8:10 Zaa 6.63 † 8:11 1Kln 3.16 ‡ 8:15 Maa 14.36 § 8:17 Gal 4.5-7

18 Má è wá f̄ ɔɔɛ bee taasi lɛɛŋ ní gawi p̄s Lua a b̄owɛɛoo. 19 Lua p̄kɛaɔ p̄i wé d̄o aà néɔ b̄oa gupuaui láasai. 20 Asa Lua tò a p̄kɛaɔ p̄i ḡò d̄òsaiɛ. * I ke an p̄ɛã no, Lua mé kè màa, ké wɛd̄ɔaaàzi guu 21 d̄únya a b̄ò òkp̄aa p̄s àlɛ z̄obleu, i d̄ɛɛpoo Lua néɔ gawi guu. 22 Wá d̄s Lua p̄kɛaɔ p̄i lé aauke ní wáwáɔ e tia. 23 I ke d̄únya ado no, wá gb̄é p̄s wa Lua Nisina è gba séia ũ, wáɛ aauke kp̄áikp̄ai s̄s e Lua àò gé wá boi, i wá sí a néɔ ũ. † 24 Lua wá suabà, ké wá wɛd̄ɔ beei. P̄s p̄s wa è ní wéoa wɛd̄ɔia yáɛ bo. Déme i wɛd̄ɔ p̄s p̄s a èi bi? 25 Tó wá wé d̄o p̄s p̄s wi eozi s̄s, w̄iɔ dá ní m̄enaɔɛ.

26 Beewa s̄s Lua Nisina i d̄owáɛ wá gb̄asai guu, asa wá wabikea d̄s a z̄éwao, s̄s Lua Nisina i kulekewɛɛ Luaɛ ní aau p̄s a yá ḡè oaaɔ. 27 Lua i n̄sɛ guu e, mé a a Nisina láasoo d̄s, asa Lua Nisina i kuleke Lua gb̄éɔne lá Lua yeiwaɛ. 28 Wá d̄s ké yápii i b̄o maa gb̄é p̄s ye Luaziɔne, gb̄é p̄s à ní sisi à ní sé lá àlɛ yáwáɔ. 29 Asa Lua díle za káau gb̄é p̄s a d̄baa ní d̄sɔ b̄o a N̄éwa, ké aàɔ è v̄li ũ dáuna dasiɔne. 30 Gb̄é p̄s à ní díle za káaupi s̄s à ní sisi, s̄s a tò yá b̄ò ní gb̄é p̄s à ní sisipiɔ na, s̄s a gawi lí gb̄é p̄s a tò yá b̄òr̄nɔ napionɛ.

31 Wá o kpelewa yá beɛo musu ni? Lá Lua z̄èwanɔ, déme a b̄o wá kpei? 32 Lá i gí ní azia Néoo, à aà kp̄a wápii yáí, a wá gba p̄pii bo lé? 33 Déme a b̄ob̄o ní gb̄é p̄s Lua ní séi? Luapi mé tò yá b̄òwanɔ na. 34 Déme a yádawáɛ? Kilisi Yesu gá à èa v̄u. A ku Lua ɔplai, àlɛ kulekewɛɛ. 35 B̄óme a wá ké Kilisi yeawáziwai? Taasi ge w̄éɛa ge ɛadama ge n̄ana ge taasideke ge kai ge f̄enda, an kee a f̄ɛe? 36 A ku lá guu wá mè:

N yáí wá kú ga lézi za k̄o e oosi,
wí wá díle lán s̄a p̄s wa ní k̄olokpaɔwa. ‡

37 Yá beɛo p̄i guu wáɛ z̄ible àannɔ ní gb̄é p̄s yewázi gb̄aaɔ. 38 Asa má d̄s s̄aasá ké ga ge w̄eni ge malaikeɔ ge t̄aaɔ ge tia yá ge zia yá ge gb̄aaɔ: 39 ge musup̄o ge z̄ilep̄o ge Lua p̄kɛa p̄aleɔ, an kee a f̄s wá ké Lua yeawáziwa naa wá Dii Kilisi Yesuwa guuo.

9

Lua Isaili s̄ea

1 Máɛ s̄lana'o naa Kilisiwaɛ, máɛ ɛetoo. Lua Nisina p̄s d̄baa ma láasooɛ mé d̄emɛɛ yápi seelade ũ. 2 Ma p̄sia kè z̄ai, ma n̄sɛ ɔ yaa ɔɔpiiɛ. 3 Má f̄s wabike Luawa aà ma k̄e Kilisiwa, aà láaikeɛ ma Isaili deɛ gb̄e. 4 Amp̄i s̄s Lua ní sé a néɔ ũ, * à a gawi òlóné, aà bàa kúr̄nɔ, à a ikoyá kp̄amá, à lousisia dané, à legb̄éné. 5 Aa de Lua gb̄é káauɔ buiɔ ũ, mé an bui guu s̄s Kilisi p̄s de p̄piiia b̄òu gb̄enazina ũ. ɔme Lua p̄s k̄u wàɔ a s̄aaukpa ɔɔpii ũ. Ami.

6 I ke yá p̄s Lua ò l̄èlɛ p̄a no, asa Isaili p̄i mé Isaili z̄alala ũo. 7 I ke Ablahaŋ bui p̄i mé Ablahaŋpi néɔ ũ Luaɛo, asa Lua ò Ablahaŋ a mè, Izaaki buiɔ s̄s wàli oné aà buiɔ. † 8 Beewa i ke né p̄s à ní í ní p̄ɛãɔɔ mé Lua néɔ ũo, né p̄s à ní í Lua legb̄ea musuɔ mé de buipiɔ ũ. 9 Asa Lua legb̄è à mè: Má ɛa m̄o zii maa'i, Sala i ne'i ḡɛe ũ. ‡ 10-12 I ke beɛɛ adoo. Lua i gb̄éɔ se lá àlɛ yáwáɛ, i ke an yákeɛ yáí no, ké à ní sisie. Beewa ké Lebeka s̄iaɔ n̄s̄i ní wá dezi káau Izaakio, e àò gé ní ii, e aao gé maa ge v̄aikei, Lua ò Lebekaɛ a p̄s b̄ò káau a ḡs né ũ gb̄é z̄áɛ. § 13 Lá a k̄ea

* 8:20 Daa 3.17-19 † 8:23 2Kln 5.2-4 ‡ 8:36 Sou 44.23 * 9:4 B̄oa 4.22 † 9:7 Daa 21.12

‡ 9:9 Daa 18.10 § 9:10-12 Daa 25.23

láuwa wà mè:
Má ye Yakobuzi,
Esau sō, má yeio.*

14 Wá o kpelewa ni? Yávai ku Lua kí yà? Aawo bá! 15 Asa a ò Mòizie,
gbé pò á ye sùuukeaàno ò á ke,
mé gbé pò á ye wēnadōē ò á dōē.†

16 Ayámeto Lua gbé sea i bō gbēnazina pōē guuo ge an kōaikēa, à bō Lua
sūuu guue. 17 Asa lá guu Lua ò Falaōē à mè: Ma n kpa kpalau ké mà a gbāa
ō gbēōne n musue, ma tó i li dúniaa pii.‡ 18 Beewa gbé pò a ye sùuukeaàno ò
keaàno, mé gbé pò a ye aà swāgbāa kú, ò kú.

19 A gbēe a ma la, bōyāi Lua lé gbéō tāae e bi? Déme a fō gi Lua pōēi? 20 N
gbēnazina ia, dén n ū n gbasan yázāsí Luawai? Oo a a bona la, bōyāi n ma bo
kéwaia?§ 21 Oobona zēvī à oo swāde ní oo swāsaio bo ní gī dou pò á tòtoo lé?
22 Tó Lua ye à a pōkuma òbné ké aa a gbāa dō, mé à mēna zōo kē ní gbé pò de à
pōkumabōbōmá à ní kaaleo sō be! 23 Tó à bee kē, ké gbé pò de à sùuukefīno à dōaa
ní kéke aa gē a gawī guu a gawī zōo dōē sō be! 24 Gbé pò Lua ní sisi à ní sépin wá
ū. I ke Yudaone rīdoo, ní buipāleo sō. 25 Lá Lua ò anabi Ozee lá guuwa à mè:
Bui pò de ma gbéō ūo ò má oné ma gbéō.

Bui pò má yeñzio ò má yeñzi.*

26 Gua pò Lua òné aa de a gbéō ūo,
we wa ouné Lua bēēpi néo.†

27 Isaia wiilē Isailio yá musu à mè:
Baa tó Isailio dasi lán isiale ūfāawa,
an kōnao mé a bō.

28 Asa Dii a yá pò a ò ke dúniau,
mé a a midē zezesaie.‡

29 Lá Isaia dōaa òwa à mè:
Tó Dii Zīgōde i wá buieo to yāao,
dō wa gō lán Sōdōūdeowa,
wī bō Gōmōdeowa.§

Isailio gia Kilisi baonai

30 Wá o kpelewaē sa? Buipāleo lé wēle Lua to yá bōrīno nao, ò a tò à bōrīno
na. A tò yá bōrīno na a náai pò aa ke yáie. 31 Isailio sō aale wēle Lua to yá bōrīno
na ikoyā musu, ò i bōrīno nao. 32 Bōyāi ni? Ké aa ye Lua to yá bōrīno na an yāke
yá yáie, i ke aà náaikēa yáie no. Aa gēmbōle gbē pò ò ní pálewa, 33 lá a kēa láuwa:
Gwa, mále gbē pò ò to wá gēmbōle dile Siona,
gbesi pò ò to wá fu.
Wí a gbé pò lé aà náaikē kōo.*

10

1 Ma gbéō, yá pò má yei ma sō guu, mále a wabike Luawa mé Isailio suabaa
ū. 2 Má de a seelade ū, ké aa āiavī ní Lua yáo, āma an wé kēao. 3 Asa aa lá Lua
ì to yá bōrīno na dōo, ò aalō wēle yá bōrīno na ní rízia gbāao. Aai lá Lua ò to yá

* 9:13 Mal 1.2-3 † 9:15 Bōa 33.19 ‡ 9:17 Bōa 9.16 § 9:20 Isa 45.9 * 9:25 Oze 2.25 † 9:26
Oze 2.1 ‡ 9:28 Isa 10.22-23 § 9:29 Isa 1.9 * 9:33 Isa 28.16

bɔ́rɛnɔ na sio. ⁴Asa Kilisi Moizi ikoyá lepàpa, ɔ́ yá lɔ bɔ́ ní aà náaikenaɔ na. ⁵Lá ikoyá í to yá bɔ́rɛnɔ na ɔ́ Moizi ò a taalau à mè, gbé pɔ́ yápi kúa aɔ ku a sabai.*

⁶Lá luanaaikɛa í to yá bɔ́rɛnɔ na a ò à mè:

Nsu o n nòseu,

déme a gé luabɛ à Kilisi pilaio,

⁷ge déme a gé bedau à Kilisi bɔ́ gauio.

⁸Yá pɔ́ a òn kɛ:

Yápi kunnɔ kái,

a kú ní léu ní n nòseu.†

Luanaaikɛa yá pɔ́ wi a waasokpa ɔ́n yápi ù. ⁹Tó ní ò ní léo gupauu Yesu mé Dii ù, mé ní a náai ví n nòseu Lua aà bɔ́ gau, a n suaba. ¹⁰Asa yápi náai vía nòseu í to gbé bɔ́ maa, mé yápi oa ní léo í gbé suaba. ¹¹A kɛa Luayátaalau wà mè, wí a gbé pɔ́ lé aà náaikɛ kuo.‡

¹²Yudaɔ ní buipaleɔ dodoa kɛo, asa ampíi an Dii douɛ, í káflake a sisinaɔne pii. ¹³Asa Dii sisinaɔ bɔ́ piiɛ.§ ¹⁴Kpelewa aa aà sisi aà náaikɛsaii? Kpelewa aa aà náaikɛ aà yá masaii? Kpelewa aa aà yá ma waasokɛnasaii? ¹⁵Tó wi waasokɛnaɔ zímáo, kpelewa aa waasokɛní? A kɛa Lua taalau wà mè: Baonakpanaɔ moa na.* ¹⁶Ama gbépii í baonapi sio. ɔ́ Isaia mè: Dii, déme wá yá sii? † ¹⁷Beewa luanaaikɛa í bɔ́ aà yámaa kíe, mé yápiá Kilisi yáɛ. ¹⁸Ma mè yóo! Aai mao lé? Aa mà.

An bɔ́ tà dúnia guu pii,

an yá'oa gè e tɔ́le léwa.‡

¹⁹Ma mè yóo! Isailiɔ í dɔ́o lé? Moizi dɔ́aa ò à mè:

Má tó bui pɔ́ aa de ma gbé ɔ́oɔ á pɔ́ feleé,

má tó á pɔ́ pa bui wésiadeɔ yá musu.§

²⁰ɔ́ Isaia sɔ́dile à Lua ledɔ́ekè à mè:

Gbé pɔ́ aale ma kíi wɛeɛoɔ mé ma e,

ma azla òl gbé pɔ́ aale ma gbɛaɔne.*

²¹Isailiɔ yá musu sɔ́ Lua ò:

Za kɔɔ e oosi ma ɔ́dɔ́ bui swágbáade pɔ́ fɛmanɔɔzi.†

11

Lua i Isailiɔ vɔ́aaɔ

¹Ma mè yóo! Lua azla gbéɔ vɔ́aa yà? Aawo bá! Mapi, Isailin ma ù. Ablahaù buin ma ù Bɛyámɛ bui guu.* ²Lua í a gbé pɔ́ à dɔ́aa ní dɔ́o vɔ́aaɔ. A Elia yá pɔ́ kú lá guuɛ bee dɔ́o lé? Ké à gè ní Isailiɔ yáo Lua kíi à mè: ³Dii, aa n ánaɔ bɔ́ dède, aa n gbagbakliɔ dède. Mámɛ ma gɔ́ mado, ɔ́ aale ma wɛ.† ⁴Lua ò Eliaɛ kpelewa ní? A mè á gbé pɔ́ aai kúle táaɔo kúa a pɔ́ ù gbɛɔn òaasɔɔo leɛ sopla (7.000).‡ ⁵Màa an kɔ́na pɔ́ Lua ní sé a gbɛke guuɔ gɔ́ gbá lɔ. ⁶Lá à ní sé a gbɛke guu, í ke an yákea yáí no. Tó màa no, dɔ́ Lua gbɛkeɔ gbɛke ɔ́o. ⁷Kpelewan wei? Isailiɔ

* 10:5 Lev 18.5 † 10:8 Iko 30.12-14 ‡ 10:11 Isa 28.16 § 10:13 Yoɛ 3.5 * 10:15 Isa 52.7
† 10:16 Isa 53.1 ‡ 10:18 Sou 19.4 § 10:19 Iko 32.21 * 10:20 Isa 65.1 † 10:21 Isa 65.2
* 11:1 Flp 3.5 † 11:3 1Kia 19.10 ‡ 11:4 1Kia 19.18

i yá pò wàle wēele eo, āma an gbé pò Lua ní séo è. Gbé kɛniò nòse tàta, ⁸ lá a kēa láuwa wà mè:

Lua kemazl'ù kpàrɛzi,
 5 an wé lé gu'eo,

an swá lé yāmao e ní a gbāo. §

⁹ Davidi ò lɔ:

To an dikpekea gōné bai ù, wà ní kú,
 to à yá'iné, wà tɔsimá.

¹⁰ To an wé siakū ké aasu gu'eo,
 to an wó gō koolonno gɔɔpii.*

¹¹ Ma mè yóo! Ké Isailiò fùla, aa lèle míomio yà? Aawo bá! An tàaeo yáí Lua buipáleo suabà, ké Isailiò nòse fēle yáí. ¹² Lá an tàaeo mé tò dúnia káffa è, mé an lélea mé tò buipáleo káffa è, tò Isailipiò sù ní pá ziu, wa bee o lɔa?

¹³ Málē yá'ò á buipáleo ne sa. Lá má de zina ù á buipáleo kíi, máo ma zí sáaukpaɛ, ¹⁴ ké má ázla buiò nòse fēle, mí ní gbēo suabaɛ. ¹⁵ Lá Lua gia Isailiòzi mé tò dúnia kèano na, tò à èa ní sí lɔ, bee aɔ deai? Bee aɔ de wēni ù geoneɛ.

¹⁶ Tó wà pówen káau kpá Luawa,† á búu gō aà pò úe. Tó lízina de Lua pò ù, a gōnao de aà pò ù lɔe. ¹⁷ Lua kuli zálala gōnaeo zōzō, 5 à n gbé pò ní de kuna lí ù pè an gbēu, ké nyō kú ní kuli maa zína gbāao. ¹⁸ Nsu saka kuli zálala gōna pò á zōzōguo. Kpelewa nýō íanadai? N kú lízina sabaie, i ke lízina mé kú n sabaio. ¹⁹ N mè à ligónapio zōzō ké à n pè an gbēu yáie. ²⁰ Maaɛ, à ní zōzō ké aai a náaikeo yáie. Mpi sō n gō n luanaaikea yáí. Nsu wala keo. Laaika! ²¹ Lá Lua i gí lí zálala gōnao zōzōio, a gí n zōi sōo. ²² Gwa lá Lua maa mé a pásí. A pásí ní gbé pò aa fúwa, mé a maane, tó n ze ní aà maa. Tó màa no, a n zō sōe. ²³ Tó Isailiò ní luanaaikesai tò, a ea ní pé n gbēue, asa a ní pea ní gbēu gbāa ví. ²⁴ Lua n zō kuna líwa à n pè kuli zálalawa, lá wili keowa. Lá a kè màa, kù ligón zálalao ea pea nízia líwa zéví de beelao lé?

Isailiò suabaa gbēza

²⁵ Ma gbé, má ye à asiyyāe bee dō, ké á wé su àò sia, à ázla dile waladeo ùo yáí. Isaili kɛniò swá gbāakù gla e buipáleo gēa kpala pò bō Lua kíiu lé kac.

²⁶ Bee gbēa Lua a Isailiò suaba pii lá a kēa láuwa wà mè:

Suabana a bɔ Siɔna,
 a Yakɔbu buiò kē luadōsaiwa.

²⁷ Ma bàakuarínò
 gɔɔ pò má ní duuna kémá yán we. †

²⁸ Baona yá musu aa de Lua ibeɛo ù á yáí. Lua gbéɔ sea yá musu aa de Lua yenzideo ù an deziò yáí. ²⁹ Asa Lua lí déndōmēe ke gba pò á dàò ní gbé pò a ní sisi a ní séo yá musuo. ³⁰ A buipáleo i Lua yāma yāao. Tiasa Lua sùuukéánò ké Isailiò i aà yāmao yáí. ³¹ Màa Isailiò lé Lua yāma tiao, ké Lua e sùuukéánò, i gbasa sùuukéánò. ³² Lua yāmasai kpá gbépiizi, ké aà e sùuukéánò pii yáie.

³³ Lua ɔnò ní a dōao zōke lé vío.
 Gbēe yá pò àle yá yási dō piiò.

Gbēe a fō à aà ze bɔɔlekeo. §

³⁴ Déme Dii láasoo dōi?

Déme yádàè aà ledamade ùi?*

§ 11:8 Iko 29.3, Isa 29.10 * 11:10 Sou 69.23-24 † 11:16 Nao 15.20-21 ‡ 11:27 Isa 59.20-21

§ 11:33 Isa 55.8 * 11:34 Isa 40.13

35 Dé Dii flasèwà a gbasa boèi?†

36 Pópíi bò aà klié,
aa kú ní aà gbáao,
mé aa ku aà pò ù.‡
Wàò aà tóbò gòpíi. Ami.

12

Zíkèa Luac

1 Ayāmeto ma gbéò, lá Lua wēnadòwēe maa, ma wabikèwà à ázia kpawà sa'obò bēe sāsai pò í kaaàgu ù. Beewa wí kúlèè a zéwa. 2 Asu te dúnia tiae bee tufaio. A to Lua á lile, á láasoo i dafukú, ké à e à aà pòeá dō, yá pò maa mé í kèè mé à ása.

3 Gbēke pò Lua kèmēe yáí s̄ mále o ápiie, ásu ázia maabo de a maa léao. A baade ázia díle a slana léu, lá Lua aà gbà zé aà a náaikewa. 4 Gbēnazina mè mēndo guo vī dasi, an baade ní a zíoē. 5 Maae, baa ní wá dasikēo, wá me dou naa Kilisiwae, wá de kō meguo ù.* 6 Wá gba dodoa kōe lá Lua dāwēe a gbēke guuwa.† Tó ānabikēkegba ní vī, ke n luanaaikēa léu. 7 Tó dōnlēdekēe, dōrīle. Tó yādaané, dané. 8 Tó ledaamae, damá. Tó gbadaae, da blisai. Tó dōaanakēe, ke ní áiao. Tó wēnadōanēe, dōnē ní pōnao.

9 Aò yekōi ní nōsemendoo. A mikē vāiwa, í ze ní maao. 10 Aò gbēke vī ní kōo nana. Aò kō kpela ní pōnao. 11 Aò áiaivī zígbiasai, á me io wāa Dii zī guu. 12 A pōnake yá pò á wé dōi yá musu. A menafō taasikēa guu. A mekpa wabikēawa. 13 A dōnlēke Lua gbé pò pò lé kēsámáone. A wetā ní nibòfāo. 14 A samaa'o á íadamadeone. A samaa'oné, ásu ní kao.‡ 15 A pōnake ní pōnakenao. A òbò ní òbónao. 16 A nōsedouke ní kōo. Asuli denlawēeleo. A gbēkpa ní yēēsaideo. Asuli ázia díle yādōnao ù. § 17 Asuli vāi flabo ní vāioo. Ali yá pò maa gbépiie ke. 18 Tó a ke, àò na ní gbépiio lá á f̄s̄ léu. 19 Ma gbé yenzideo, ásu lí tōsi gbéwao, á aà tó ní Luao. A ku lá guu wà mè:
Dii mè áme á tōsimá,

ámē á flaboné.*

20 Tó nōana lé n ibēe de, blē kpawà. Tó imiē, n̄ aà gba í. Tó ní kè maa, níle aà o kaè a léue.† 21 Nsu to vāi ziblemao. Zí blewà ní maao.

13

Misiile būsū gbāadeone

1 Gbépii misiile būsū gbāadeone, asa ikoe ku Lua lé saio. Lua mé gbāade pò kúo díle pii. 2 Ayāmeto gbé pò bò gbāade yá kpe, ade bò yá pò Lua díle kpee. Gbé pò bò ní kpéò nízia dāyāue. 3 I ke maakenao mé lí vīake kpalablēnaoneo, sema vāikenao. Tó ní ye n̄ vīake gbāadeo, maake, i n̄ sáaukpa. 4 Gbāadeá Lua zíkēnae n̄ aafia yáí. Tó n̄ vāikè s̄, vīakèè, asa a fēnda looa pā no. Lua zíkēnae, í tōsiē vāikenawae. 5 A yáí tò a maa àli misiilené. I ke íadama yáí ado no, á láasoo yáie b. 6 Bee yáí i wēsa kpái s̄, asa gbāadeoá Lua zíkēnaone, aale zīpi kēè. 7 Ali flaboné pii. Ali wēsa kpá a sinawa, íli á p̄o lá sí b. Ali misiile gbé pò de à misiilè. Ali gbé pò de à aà yāda yāda.*

† 11:35 Yob 41.3 ‡ 11:36 1Kln 8.6 * 12:5 1Kln 12.12 † 12:6 1Kln 12.4-11 ‡ 12:14 Luk 6.28 § 12:16 Yaa 3.7 * 12:19 Iko 32.35 † 12:20 Yaa 25.21-22 * 13:7 Mat 22.21

Goo kà kai, wà yekōi

⁸ Asuli gbēe fia seo, sema yeakōi bàasio. Gbḗ pò ye a gbḗdeezi, Lua ikoyā pèewàe. ⁹ Wà mè ñsuli wùle ñ gbḗpàle n̄oo, ñsuli gbḗdeo, ñsuli kpáí'oo, ñsuli pò blikéo. † Yápiò ñ yádilea pàle pò kúò pii kú yáe bee guue wà mè: Nyō ye n gbḗdeezi lá nzla wēniwa. ‡ ¹⁰ Tó gbḗ ye gbḗi, ñli vāike a gbḗdeeo. Yeakōi mé Lua ikoyāpapaa ũ.

¹¹ A ke màa, asa á gōo pò wá kuwàe dō. A vua iu gōo kà, asa wá suabaa kái tia de gōo pò wa Yesu náaikèla. ¹² Gwāasina kà zà, gudōa mé kái. Wà gusia yá kóle, wí gupua gōkebo sèle. ¹³ Wàò kú wá dōowa fáane gbḗo ũ lalasi kōò ñ wēdekeao sai n̄dāakpaa ñ wisaiyāo sai, lekpa a ñ zaakōuo sai. ¹⁴ A Dii Yesu Kilisi òlesé. Asuli tó á dāa zi dōaaé à dōé'li keo.

14

Kō taa'e'ea

¹ A gbḗ pò buse luanaaikēa guu dile yākelesai. ² Gbḗe kūa á fō pōpii ble, mé gbḗ pò a luanaaikēa buse lí n̄ò soo. * ³ Gbḗ pò ñ pōpii ble suli saka gbḗ pò lí pōpii bleoguo, mé gbḗ pò lí pōpii bleo suli gbḗ pò ñ pōpii ble taae eo, asa Lua aà sīe. ⁴ Dén n ũ ké ñle gbḗpàle zíkēna taae ei? Tó a fō ge a fōo no, aà Dii yáe. A fō, asa Dii gbāa a to aà fō. ⁵ Gbḗe kūa gōo na dekōa, mé gbḗpàle kūa gōopii sáae. Baade a sō dadou ñ yá pò à zèdò. ⁶ Gbḗ pò ñ gōo bo ñ bo Dii yáie. Gbḗ pò ñ pōpii ble, ñ ble ñ Dii gbāoe, ñ Lua sáaukpa. Gbḗ pò ñ pò té ñ tē Dii yáie, ñ Lua sáaukpa. ⁷ Gbḗe lío ku azla yáio, gbḗe lí ga azla yáio. Tó wá kú, wá kú Dii pò ũe, ⁸ tó wa ga, wa ga Dii pò ũe. Wá kún nò, wa gan nò, wá de Dii pò ũe. ⁹ Asa Kilisi gá à vù ké àò de gyaadeo ñ gbḗ bēeo Dii ũe. ¹⁰ Ké ñle n gbḗdo taae e sō be? Mpi sō ñle saka n gbḗdogu sō be? Lua aò zōlea a gīnaa, wápii wí bo ze aà ae, † ¹¹ lá wa kè lá guuwa, Dii mè:

Lá má kú, gbḗpii a kùlemēe,

gbḗpii a ma luake dō. ‡

¹² Beewa wá baade a azla yá sèle siu Luae.

¹³ A yáí wásuli kō taae e bo. Kō taae'ea gbēu à zèd ké á yá pò a tó á gbḗdo fu keo. ¹⁴ Kua Dii Yesu guu má dō sáasá ké pōe lío gbālea ñ azlaao. Tó gbḗ dile pò gbālea, ñ bo gbāleaè. ¹⁵ Tó n n gbḗdo n̄de òokpàe pò pò ñ blè yá musu, ñ yeaazio. Ble pò ñ blè yáí ñsu gbḗ pò Kilisi gá aà yáí òokpao. ¹⁶ Asu to wà sakaé pò pò maauo, ¹⁷ asa kpala pò bō Lua kúíá poblea ñ imiao yá no. Yáke a zéwa ñ kea ñ kōo nao ñ pona pò Lua Nisina ñ inéo yáe. ¹⁸ Gbḗ pò lé zoble Kilisie màa yá ñ ka Luagu, mé wí aà sáaukpa. ¹⁹ A yáí tò wáli wēele wàò na ñ kōo, wíò gbāa káfkōe. ²⁰ Nsu Lua zí òokpa ble yáio. Ble pii maae, àma pò pò ñyō ble n gbḗdo fu maao. ²¹ N̄òsoan nò, wēmian nò, yá pò a to n gbḗdo fu pii, a maa ñ tēe. ²² Yá pò ñ a náai vī, ñyō kūa e Lua kúí. Báaaden gbḗ pò yá pò à zèd lí aà sō vīo ũ. ²³ Tó gbḗ lé seake ble pò àle blewa sō, à azla dāyāue, ké ñ kpaal ñ aà luanaaikēaoo yáí. Yá pò ñ kpaal ñ gbḗ luanaaikēaooá duunae.

† 13:9 Bsa 20.13-17 ‡ 13:9 Lev 19.18 * 14:2 Kls 2.16 † 14:10 2Kln 5.10 ‡ 14:11 Isa 45.23

15

Yeak̄si wɛdɔa Luazi guu

¹ Wá gbé p̄ wá gbāa luanaaikɛa guu, sema wá gbé buseo f̄ an gbāasai guu. Wásuli yá p̄ í ká wázlagu k̄eo. ² Wá baade lí yá p̄ a ka a gbēdogu k̄e, k̄é aà e maakū, i zed̄o yáí. ³ Asa Kilisi i azla p̄oē k̄eo. A k̄ēa Lua taalau wà m̄e, Lua s̄s̄s̄a ḡē. ⁴ Yá p̄ wa k̄ē yāa pii, wa k̄ē ledaawá yáíe. Yápi í wá gba mena, í wá gba s̄o k̄é wào wɛd̄o ziai. ⁵ Lua p̄ í ní gba mena, í ní gba s̄o to àò n̄s̄edoūk̄e ní k̄ōo lá Kilisi Yesu k̄ēwa, ⁶ í Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae t̄b̄o ní n̄sem̄endoo ní led̄oũo.

⁷ A k̄ó sí lá Kilisi á síwà Lua t̄b̄o yáí. ⁸ Mál̄e oé, Kilisi ḡò Yudaò d̄onl̄ede ũ, k̄é á lé p̄o Lua gb̄e an dez̄iɔn̄e k̄e, aai d̄ō Lua náai v̄l̄, ⁹ buip̄al̄eo i Lua t̄b̄o aà s̄uu yáí, lá a k̄ēa láuwa wà m̄e:

A yáí tò má n sáaukpa buip̄al̄eɔn̄e,

mí n táasile. †

¹⁰ Wá m̄e l̄o:

Buiò, à p̄onak̄e ní Lua gb̄é. †

¹¹ Wá m̄e l̄o:

Bui pii, à Dii táasile,

b̄usu gb̄épii à aà t̄o gb̄ia b̄o. §

¹² Isaia ò l̄o:

Yese miɔna a vl̄apa,

i f̄ele kible buip̄al̄eɔwa,

an wé iò d̄oaāzi. *

¹³ Lua p̄o gb̄épii wé doi to p̄ona ní aafiao p̄eewá a náai p̄o ále k̄e yáí, k̄é á wɛd̄oaāzi káfi ní a Nis̄ina gb̄āo.

P̄lu zik̄ea Luac

¹⁴ Ma gb̄é, má d̄ō sáasā k̄é maak̄ea p̄eewá, á yápii d̄ō wásawasa, á f̄o ledak̄wa. ¹⁵ Ma l̄ae bee k̄ēáe guu ma yāe k̄ē ní s̄o dilea k̄é àò d̄oágu yáí, asa Lua gb̄ēkek̄em̄e, ¹⁶ ō ma ḡo Kilisi Yesu zik̄ena ũ buip̄al̄eɔn̄e. Mál̄e bao p̄o b̄o Lua k̄ii kpáné, k̄é an kua e àò adoa ní Luapi Nis̄ina gb̄āo. Mál̄e bee k̄e Luac aà gbagbaa p̄o i kaaágu ũe. ¹⁷ Ma naa Kilisi Yesuwa guu má f̄o íanad̄á z̄i p̄o mál̄e k̄e Luac yá musu. ¹⁸ Asa má yāe oa v̄lo, mé i k̄e yá p̄o Kilisi k̄e ma k̄ii báaso. A tò buip̄al̄eo Lua yámá ma yá'oa ní ma yákeao guu ¹⁹ ní dabudabuò ní yābonsaeò gb̄āo ní Lua Nis̄ina gb̄āo. B̄o Yelusaleũ ma bebe w̄ele ní w̄leo e ma p̄eèò Ilili b̄usuu Kilisi bao kp̄awak̄ea guu. ²⁰ Miò ye mà baonapi kpa gu p̄o wi Kilisi yāmau yāaoe, k̄é másu buba gb̄ep̄al̄e p̄o ḡauo yáí. ²¹ Lá a k̄ēa láuwa wà m̄e:

Gb̄é p̄o wi aà yá'oné yāao wé a k̄é,

gb̄é p̄o aai aà bao ma yāao d̄ō. †

²² Yá p̄o l̄o kp̄am̄e m̄o m̄o mà m̄o á k̄iin we. † ²³ A kà w̄e ũma, k̄é miò ye mà m̄o á gwai. Tiasa l̄a yāe ma d̄o b̄usuē beeò guu l̄o, ²⁴ ma wé doi wá wesik̄ole sa ma gea Esipayá b̄usuu guu. Tó ma ḡo plak̄eán̄o ní p̄ona, í gé zeimee we. ²⁵ Tia k̄éwa s̄o mál̄e gé ní d̄onleò Lua gb̄éne Yelusaleũ, § ²⁶ asa gb̄é p̄o aa ku Masedoni ní Gelesio z̄èò wà Lua gb̄é taaside p̄o aa ku Yelusaleũ kámasa kae. ²⁷ Aa z̄èò,

* 15:3 Sou 69.10 † 15:9 Sou 18.50 † 15:10 Iko 32.43 § 15:11 Sou 117.1 * 15:12 Isa 11.10
 † 15:21 Isa 52.15 † 15:22 Lom 1.13 § 15:25 1Kln 16.1

ama teasie, asa lá Yudaō Lua àizee li buipaleōne, a maa buipaleō ní dúnia àizee li Yudaōne sōe. * 28 Tó ma gbapi nánè ní ɔzɪ má làa, ma gea Esipayā guu má bole á kfi. 29 Má dō ké tó mále mós á kfi, Kilisi báaa peēaa guu ō má mósá.

30 Ma gbéō, ma naé wá Dii Yesu Kilisizi ní yeakōi pō Lua Nisina í iwēeo, à dēeka à wabikemee Luawa, 31 ké aà ma bō Yude luayādansaiō guu, mé dōnle pō mále geō Yelusaleū Lua gbéōne kené pōmaa ū, 32 mí á le ní pōnao, tó Lua wēi, mí kāmabo á kfi. 33 Lua aafiade aāo kúánō ápii. Ami!

16

Fɔkpaama

1 Mále wá dāe Febe, Sakele gálideō dōnlede sáaukpaé. 2 A aà si Dii yáí, lá a maa Lua gbéō ke ní kōowa. A dōaale ní pō pō a yei á kfiio pii, asa à dōnlekèné dasi ní mapio l.

3 Ma fɔkpá Pisii ní Akilasiowa. Ma zikendeeōne Kilisi Yesu zɪ guu. * 4 Aa sí ní mi sáale, mapi mà bō. I ke máme má adoo, wéle ní wéleo buipale gálideō lé ní sáaukpa pii lōe.

5 Ma fɔkpá gáli pō aāi káaa an kpéu gbéōwa. Ma fɔkpá ma gbé yenzide Epenewa. Aāpi mé Kilisi náaikè Azi búsuu sēia.

6 Ma fɔkpá Maliamawa. A kōaikèé maamaa.

7 Ma fɔkpá Andōniku ní Zuniaowa. Ma bui pō wá wá dá kpéu sānuōne. Aa tōbō zinaō guu, mé aa naa Kilisiwa ma āa.

8 Ma fɔkpá Ampilia pō de ma gbé yenzide ū naa Diiwa guu.

9 Ma fɔkpá Ubē pō de wá zikendee ū Kilisi zɪ guuwa ní ma gbé yenzide Setakio.

10 Ma fɔkpá Apelewa, asa náaidee naa Kilisiwa guu. Ma fɔkpá Alisōbu bedeōwa.

11 Ma fɔkpá ma bui Elodiōwa. Ma fɔkpá Naasisi bede pō aa naa Diiwaōwa.

12 Ma fɔkpá Tifena ní Tifosaowa. Nōepiō kōaikè Diiē. Ma fɔkpá Pēesidiwa. Nōe yenzidepi kōaikè Diiē.

13 Ma fɔkpá Lufu pō tōbō Dii zɪ guuwa ní aà da pō mále gwa ma da ūo.

14 Ma fɔkpá Asikitiwa ní Felegōo ní Eemēo ní Patobao ní Eēmao ní ní Yesude dee pō aa sānuō pii.

15 Ma fɔkpá Fililōguwa ní Zulio ní Neleo ní aà dāeo ní Olimpao ní Lua gbé pō aa sānuō pii.

16 A fɔkpakōwa ní Lua gbéō lépeakōwao. Wéle ní wéleo Yesudeō fɔkpáwá nípii.

Lezaamā

17 Ma gbéō, mále oé, à laaika gbé pō aa bō yá pō á dada kpēzi. Aaí gbéō kēkōwa, aaí gbéō sásá. A kēamá, 18 asa gbé bee taao lí zōble wá Dii Kilisio, sema ní gbeē yá. Aaí yāesaideō sásá ní lenao ní yādō. 19 Gbēpii á misiileā Diiē bao mà. Mále pōnake á yá musu. Má ye à maakea ōnō wí, í wésiaideō ū váikea musu. 20 Lua aafiade a Setāu úlō á gbá zie tia. Wá Dii Yesu gbēkēkéé.

21 Ma zikendee Timōtee† ní ma bui Lusiu ní Zasōo ní Sosipateeo fɔkpáwá.

22 Ma Tēetiū, ma gbé pō ma lápi kē, ma fɔkpáwá naa Diiwa guu. 23-24 Ma uabele Gaiusi‡ pō Yesudeō í káaa aà be fɔkpáwá. Wéle ɔ'ulena Elasa fɔkpáwá ní wá gbēdo Kaatuo.

* 15:27 1Kln 9.11 * 16:3 Zln 18.2 † 16:21 Zln 16.1 ‡ 16:23-24 Zln 19.29

²⁵ Lua a fɔ́ á gba gbáa lá a ku Yesu Kilisi bao pɔ́ mi kpa guuwa. Asiyápi ulea za káauε, ²⁶ tiasa ɔ́ Lua pɔ́ ɔ́ ku gɔ́pii díle wà yá pɔ́ kú ánabiɔ́ láɔ guupi ɔ́ gupuau, ké bui píi e dɔ́, aai Lua náaike, aa gɔ́ aá yámanaɔ́ ũ. ²⁷ Wà Lua m̀ndona ɔ́nde tɔ́ɔ́ n̄ Yesu Kilisi gbáao e gɔ́pii! Ami.

KŌLENIDEɔ LA SEIA

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Pɔlu wélegea gɛn plaade guu à kè Geleki wéle pɔ́ wí me Koleni mɔ́ bao plasaie, 5 táagbagbanaɔ nɔ̀selile aa gè Yesu gáli pɔ́ a dàale we guu.

Kolenideɔ lé namable godɔkɔ́i pɔ́ kú weɔ yáí. Gbéɔ lé laata maamaa, felekaayá gbáané, mé yádɔnaɔ ní lousisizeɔ ní wisaiyáɔ di wee lɔ. Yá'lapio Yesu gáli dafunapi lè, 5 Pɔlu lé dɛka à a gbépio si yáwáipɔ́wa.

Pɔlu taa gbɛa ɔ́ Kolenideɔ bao íi ma mɔ́mɔ́, 5 à bílikè ní yáwa. Bee mé tò à lakèné e gɛn síiɔ. Bibeli lá mèn plaɛ, mé à a páleɔ yá'ò 1Kln 5.9 ní 2Kln 2.3, 7.8 guu lɔ.

Láe bee guu fɔkpaamá ní Lua sáaukpaao gbɛa (1.1-9), Pɔlu òné aa sùuuke, aasu kɔkpaale lɔ (1.10-4.21), aa wisaiyá lɔ ní gáli guu (5), aa kámabo ní kɔgbɛaa yákpaleu gbáade luadɔnsaiɔ kɔ́io (6.1-11), aa mikɛ gbáskɛawa (6.12-20). Bee gbɛa à yá dasi pɔ́ aa gbɛawaɔ wèwemá:

Nɔ́sea yá (lɛɛ 7)

Sa'onɔ́soa ní lá wa ke táa yá musuo (8.1-11.1)

Nɔ́ɔ pɔ́kummusukea yá ní Dii bleblea yáo (11.2-34)

Lua Nisína gbaɔ yá (12-14)

Geɔ vua yá (15)

Lápi yá míde ní baɔɔ, gbéɔ kámasa pɔ́ wàle ká ní yá pɔ́ Pɔlu a zekàlɔ ní fɔ́ pɔ́ a kpákpamáɔ (16).

Kua dúnia guu yá'lapio musu píi, Pɔlu ledámá an bèɛbosai. A ɔ́lɔné lá Kilisi náaika ɔ́ tó gbé lɔ yápio guu. Yeakɔ́zi mé de a píia (13).

Pɔlu fɔkpa Kolenideɔwa

¹ Mámɛmaa Pɔlu, Lua ma sisi à ma se a pɔɛáwa, ma gɔ́ Kilisi Yesu zina ú. Mapi ní wá gbédo Sɔ́senio, ² wámɛ wa láe bee kè Lua gálide pɔ́ kú Koleniɔne.* Lua á sisi a gɔ́ a gbéɔ ú, á kua adoa naa Kilisi Yesuwa ní gbé pɔ́ ɔ́ wá Dii Yesu Kilisipi sisi gupiiuɔ, wá Dii doudeɔ. ³ Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbékekeé, aai á gba aafia.

⁴ Míɔ Lua sáaukpa gɔ́ɔpii á yá musu gbéke pɔ́ a kèè á naa Kilisi Yesuwa yáí. ⁵ A naawá guu pɔ́pii káflé, yá'oa pii ní dɔ́a píio, ⁶ asa wá Kilisi yá'oaé zèdɔ á guu, ⁷ 5 Lua Nisína gbae i késáwáɔ, gɔ́ɔ pɔ́ á wé dɔ́ wá Dii Yesu Kilisi mɔ́ai. ⁸ Wá Dii Yesu Kilisipi a to à ze gbáa e a léwa, ɔ́ ku táaesai aa mɔ́gɔ́. ⁹ Lua náai vɔ́. ɔ́me á sisi á gbékpá ní a Né Yesu Kilisi wá Diio.

Koleni Yesudeɔ kɔkpaalea

¹⁰ Gbéɔ, ma awakpáé ní wá Dii Yesu Kilisi tɔ́o, à lɛdou vɔ́ ní kɔ́o ápii, ké kɔkpaalea e láa á guu, í nakɔ́wa ní láasoo douo ní nɔ́semendoo. ¹¹ Má má Koloe gbéɔ kɔ́i, yákele kú á guu. ¹² Lá má màn ke: A gbéɔ mè wá zèmanɔ́. Gbéɔ mè wá zè ní Apoloo.† Gbéɔ mè wá zè ní Piɛɛo. Gbéɔ mè wá zè ní Kilisio. ¹³ Kilisi kpaalea yá? Wá ma paliwa á yáia? A da'ilekè ní ma tɔ́o yá? ¹⁴ Ma Lua sáauké,

* 1:2 Zln 18.1 † 1:12 Zln 18.24

ké mi á gbēe da'ilekeo, sema Kilisipu ní Gaiusio bàasio.† 15 Lá màaε, gbēe a e o a da'ilekè a gɔ ma íwa ũo. 16 Ao, ma Sefana bεdeɔ da'ilekè lo. Bee bàasio, tó ma gbēpále da'ilekè, a dɔmagu bo. 17 Kilisi i ma zɪ gbé da'ilekea yáio, sema a bao kpáwakaε. I ke ní yádɔo no, ké aà gaa líwa su ke famaoyáie.

Ɔno buina ní ɔno stanoo

18 Kilisi gaa líwaá mǐsaiyāε gbé vūaaaɔne. Wá gbé pɔ Lua lé wá suabaɔ sɔ, a dεwēε aà gbāa ũ. 19 A kēa Lua taalau wá mē:

Má ɔnoɔ ɔno mide,

má wezēnaɔ wezē suumpa.§

20 Ɔnoɔ ku máε? Ladɔna ku máε? Dúnya tiaε bee yápiidɔna ku máε? Lua i dúnya ɔno dile mǐsaiyā ũo lé?* 21 Lua ɔno guu, i to dúnya gbéɔ a dɔ ní níza ɔnoo. A káaagu á gbé pɔ aale a náaikeɔ suaba waaso pɔ wa díle mǐsaiyā ũpi musu. 22 Yudaɔ ye dabudabui, Gelekio i ɔno wele, 23 wápiɔ sɔ, Kilisi gaa líwa kpáwa wi ke, ɔ Yudaɔ i fuwá, buipálo i mε mǐsaiyāε, 24 áma gbé pɔ Lua ní sisi á ní séɔ, Yudaɔ ní Gelekio píi, Kilisi dené Lua gbāa ní a ɔno ũ. 25 Lua yá pɔ dené mǐsaiyā ũpi de gbēnazina ɔnola. Lua yá pɔ dené gbāasaiyā ũpi de gbēnazina gbāala.

26 Gbécɔ, á gwa lá á de goɔ pɔ Lua á sisi. Dáɔ kǐi á daside ɔnoɔna ũo, á daside gbāade ũo, á daside kíabui ũo. 27 Lua gbé pɔ de dúnyaε mǐsaide ũo sè, ké á wida ɔnoɔnaɔwae. A gbé pɔ de dúnyaε gbāasaide ũo sè, ké á wida gbāadeɔwae.

28 A gbé pɔ dúnya ní díle kpeε, i sakánɔgu an yá líɔ kuoɔ sè, ké á gbé pɔ an yá lo kuo kpa kpeε. 29 Maa gbēe a e lí íanadá Lua aεo. 30 Apio sɔ, Lua tò á naa Kilisi Yesuwa, ɔ á gò wá ɔno ũ. Naa Kilisipiwa Lua tò yá bɔwano na, wá kua adoa mé á wá suabá. 31 Ayámεto lá a kēa láuwa, tó gbé ye íanadá, aà dá Dii yá musu.†

2

1 Gbécɔ, ké ma mɔ á kǐi, ma mɔ Lua yá kpáwakiéε, i ke mi mɔ ɔno gbāa ge lena keiéo. 2 Ma zeɔ má yāe oéo, sema Yesu Kilisi yá bàasio, atēsa aà gaa líwa. 3 Ma mɔa á kǐi guu ma mɔ ní sɔdeedeo ní víao ní lualuae.* 4 Ma waasokea guu mi yá'o ní lenakeao ge ɔno. Má ò ní gbāa pɔ Lua Nisina ɔbɔe, 5 ké á luanaakea su bɔ gbēnazina ɔno guuo, sema Lua gbāa.

Ɔno pɔ Lua Nisina i dané

6 N beeo wi ɔnyá'ò gbé kásaɔne. I ke dúnya tiaε bee ɔno ge a gbāade pɔ an gbāa lé mideɔ pɔ no. 7 Lua ɔno wále o, aà pɔeá pɔ ulea yáapi. A dɔaa díle wá gawi ea yá musu zadɔ i dúnya káleo. 8 Dúnya tiaε bee gbāadee ɔnoɔpi dɔo. Tó aa dɔ yāε, aa Dii gawide páliwao. 9 Lá a kēa láuwa wá mē:

Pɔ pɔ wi wesieo,

mé gbēe swá i a yá mao,
mé á láasoo i gē gbēe sɔuo,

ɔ Lua a sɔukè gbé pɔ yeazione.†

10 Lua ɔbɔwēε ní a Nisina gbāao, asa Nisnapo yápii taasi kúa, baa Lua asii zɔɔɔ.

11 Gbēe a dee nɔse guu yá dɔo, mé i ke aà nisina pɔ kú aà guu bàasio. Maa gbēe Lua nɔse guu yá dɔo, mé i ke Luapi Nisina bàasio. 12 Dúnyaε bee nisina wá èo, Nisina pɔ bɔ Lua kǐi ɔ wá è, ɔ wa gba pɔ Lua dáwēε dɔ. 13 Yá beeo wále o,

† 1:14 Zln 18.8 § 1:19 Isa 29.14 * 1:20 Isa 44.25 † 1:31 Zel 9.23 * 2:3 Zln 18.9 † 2:9 Isa 64.3

i ke ní yá pò gbēnazina òno i dawēno no, yá pò Lua Nisina dàwēē. Màa wi Lua Nisina yá bɔɔleke gbé pò Lua Nisina vɔne. ¹⁴ Dúnia gbé lí Lua Nisina yá sio, a deē m̄saiyá ũe. Ali f̄s ma seo, asa Lua Nisnapi gbāa ̄s w̄i aà yáze d̄sò. ¹⁵ Gbé pò Lua Nisina d̄baaaè i yápii zé d̄s, mé gbēe zev̄l à aà b̄ēēboo. ¹⁶ A k̄ēa Lua taalau wà mè: Déme Dii làasoo d̄s à l̄edawà? Kási wápi, wá Kilisi làasoo pi v̄l.†

3

Lua zi

¹ Gbēō, mi f̄s yā'òè lá mi o gbé pò Lua Nisina d̄baaan̄eɔnwao, ̄s má òè lán d̄n̄ia gbēōwa, asa n̄et̄ēnaɔn á ũ naa Kilisiwa. ² V̄l má kp̄awá, i ke ble ȳsunde no, * asa i ka glao. Baa e tia i kao, ³ asa dàadeɔn á ũ e tia. Lá á zak̄o, mé á yákele v̄l, dàadeɔn á ũo lé? A dàa mé d̄baaaé. ⁴ Ké á gbēe mè a zemanɔ, mé gbēp̄ale mè a ze ní Apoloo,† á kú ní ázla dàaon weo lé? ⁵ Dén Apoloo? Dén mapi? Zik̄enaɔn wá ũ, ̄s a Kilisi náaikè wá sabai. Wá baade lé z̄l pò Dii dàe kee. ⁶ Ma p̄ot̄ò,† Apoloo ik̄awá,§ ̄s Lua tò à gbà. ⁷ Beewa p̄ot̄ona ní ikawanao de p̄e ũo, sema Lua pò tò à gbà. ⁸ P̄ot̄ona ní ikawanao sáae. An baade a ài'e a z̄l léue. ⁹ Zidouk̄enaɔn wá ũ ní Luao. Lua bugb̄en á ũ, Lua kp̄én á ũ.

¹⁰ Gbēke pò Lua k̄em̄e mé tò ma ē kp̄al̄e lán ēbon ḡoidewa, ̄s gbēp̄ale m̄ò lé kp̄épi bo. Baade laaid̄o a kp̄é boawa, ¹¹ asa gbēe a f̄s ēē kp̄al̄e loo, sema ē pò kp̄al̄e Yesu Kilisi ũ k̄ò bàasio. ¹² Tó gbé kp̄épi d̄ò ní vuao ge ánu su ge gb̄e b̄eēde ge tó a d̄ò ní lío ge z̄aa ge s̄e, ¹³ baade z̄l s̄ana a b̄o gupua. Wa e yákp̄al̄ek̄e ḡo z̄l, asa gupi a d̄o ní téoe, mé wa baade z̄l taa gwa tépi guu. ¹⁴ Tó gbé z̄l pò a k̄è b̄ò t̄ék̄usai, ade a ài'e. ¹⁵ Tó gbé z̄l t̄ek̄ù, a músi e, ade i b̄o ḡii lá w̄i b̄o téuwa.

¹⁶ A d̄s Lua kp̄én á ũ Lua Nisina kú á guo lé? * ¹⁷ Tó gbé Lua kp̄épi òkp̄à, Lua a ade òkp̄a s̄e, asa kp̄épi kua adoae, mé áme á kp̄épi ũ.

¹⁸ Gbēe su azla s̄ásáo. Tó á gbēe lé azla dile d̄n̄iaē bee òn̄na ũ, aà ḡon̄é m̄sai, ké á e òn̄k̄ù. ¹⁹ Asa d̄n̄iaē bee òno de Luae m̄saiyá ũe. A k̄ēa Lua taalau wà mè: I òn̄nao kú ní k̄on̄ikea guu.† ²⁰ Wà mè lo: Dii d̄s ké òn̄nao làasoo p̄ā.† ²¹ Aȳam̄eto gbēe su ínad̄á a gbēnazin̄ de yá musuo. P̄ópiiá á p̄s̄e: ²² P̄o lu, Apoloo, Piēē, d̄n̄ia, w̄ēni, ga, tia p̄o, zia p̄o, a piiá á p̄s̄e. ²³ Ap̄io s̄s, Kilisi p̄ón á ũ, Kilisi s̄s, Lua p̄s̄e.

4

Kilisi z̄tnaɔ

¹ Aȳam̄eto à wá gwa Kilisi z̄k̄enaɔ ũ, Lua asiiyá z̄iaa ũ. ² A k̄ù z̄iaa aao náai v̄e. ³ Lá á k̄uamanɔ ge tó gbāadeo lé yákp̄al̄ek̄emanɔ, i ka ma bakansw̄aua ũo. Mili mazla maa ge b̄ēēboo. ⁴ Yāe lé ma s̄o v̄lo, āma bee a ma b̄o, Dii mé ma yákp̄al̄ek̄ena ũ. ⁵ Aȳam̄eto ásu d̄baa lí gbēe t̄aae e Dii m̄o ḡo saio. Ōme a gupua bii pò pò ul̄ea gusiauwa, i n̄òse yá b̄o gupua. Z̄l bee baade a ma lá Lua a a s̄auk̄pa.

⁶ Yá pò má òēē bee, má ò mapi ní Apoloo yá musue, ké àò yáē bee d̄s: Wasu Lua yá baa v̄lo. A gbēe su ínad̄á à ze ní gbēdoo à b̄o gbēdoo kp̄e. ⁷ Bó ní deorlai? N p̄e v̄l n̄z̄laē ké wi n̄ gbaoa? Wà n̄ gba, ̄s níle ínad̄á lá wi n̄ gbaowaa? ⁸ A k̄an

† 2:16 Isa 40.13 * 3:2 Ebe 5.12-13 † 3:4 1Kln 1.12 † 3:6 Zln 18.11 § 3:6 Zln 18.27 * 3:16 1Kln 6.19, 2Kln 6.16 † 3:19 Yob 5.13 † 3:20 Sou 94.11

we kàa? A ke ɔdeɔ ũn we kàa? Ale kible wá sain wea? Má ye àɔ kible, wíɔ sãnu. ⁹ Asa má è wá Lua zĩnaɔ, Lua wá dile kpee lán gbé pɔ wí ní de dasi wáaɔwae. Dúnya gbépii wé fíwá, malaikaɔ ní gbēnazĩnaɔ pii. ¹⁰ Misaideɔn wá ũ Kilisi yáí, ɔ naa Kilisipiwa á de ɔnɔnaɔ ũn wea? Wá buse ɔ á gbáa vln wea? Wá kpeba ɔ á kpełaa? ¹¹ E tia nɔana ní imio lé wá de, wá kú puizi, wa gɔ pɔgbēaɔ ũ, besaideɔ ũ. ¹² Wi zĩ gbáa ke e wá kpasá.* Tó wá wá ká, wi samaa'onée. Tó wá íadawá, wi menafɔ. ¹³ Tó wá wá sɔsɔ, wi awakpanée. E tia wále wá dile dúnya bɔɔ ũ, gbépii bisa ũ.

¹⁴ Mále yáe bee kée widaawá yáí no. Mále á gba laai ma né yenzideɔ ũe. ¹⁵ Baa tó naa Kilisiwa á gwanáɔ ká ũma'ũma, á de'ia dasio. Máme ma á í ní Kilisi Yesu baokpaaéɔ, ɔ á naawá. ¹⁶ A yáí mále awakpaé, àɔ ma kea ke.† ¹⁷ Ayámeto ma a né yenzide Timtee zĩwá. Aapiá náaidee naa Diiwa guu, ɔme a ma naa Kilisiwa kekeá dɔágu. Yá pɔ mi da Yesudeɔne wéle ní wéleɔn we. ¹⁸ A gbēe lé íanadá lá má mɔ á gwaiowa. ¹⁹ Tó Dii wèi, má mɔ á gwai tia, mí íandánapiɔ gbáa e, i ke an yá'oa no. ²⁰ Asa kpala pɔ bɔ Lua kííá yá'o'o yá no, sema gbáa. ²¹ Kpelewa á yeii? Mà mɔwá ní goo yà, ge mà mɔ ní yeaázio ní nɔseniɔe?

5

Gbasí gēa Yesudeɔ guu

¹ Má mà gbasí gē á guu, yá pɔ a taa kú baa luadɔnsaiɔ guu seo. Wá mè á gbēdo gɔ á mae nɔ vɔ.* ² ɔ ále íanadáa? A kú á pɔ yae, í gbé pɔ yápi kè bɔ á guu. ³ Mapi, baa tó má kúánɔ, á láasoo kua, ɔ ma yákpalekè ní gbé pɔ yápi kèo gɔɔ lá má kú wewa. ⁴⁻⁵ Tó a kɔ kàaa mé wá Dii Yesu gbáa kúánɔ, mé á kú ní ma láasoo, à gbépi kpa Setáuwa ní wá Dii Yesu tɔo, ké aà dàa e mide, aà nisĩna i bɔ aafia Dii mɔzĩ.

⁶ A íandáa maao. Ké pēese'ese yɔɔna í pēeti zɔo sé,† á dɔo lé? ⁷ A pēese'ese zi kɔle,‡ í gɔ pēeti dafu ũ a se'ese sai, lá á kú àɔ dēwa, asa Kilisi gà wá Gēamusu sá ũe. ⁸ Ayámeto wàɔ ku Káaso dikpekenáɔ ũ slana guu ní nɔsepuaɔ. Wásu wàɔ ku pēese'ese zi dikpekenáɔ ũ mɔafili ní váikeao guuo.

⁹ Lá pɔ má kée guu ma mè ásulí yáale ní nɔdāakpanaɔ. ¹⁰ I ke dúnya nɔdāakpanaɔ ge blideɔ ní gbēblenaɔ ge sa'onaɔ no, asa tó gbé beeeɔ, á bɔ dúnya guue. ¹¹ Aawo, má òé gbé pɔ wá mè wá gbé, mé a de nɔdāakpana ge blide ge sa'ona ge leváide ge wēdena ge gbēblena ũ, ásu yáaleaàɔ, ásu ɔkāaaaàɔ seo. ¹² Ma bàa ũma ní yákpalekea ní Yesusaideɔi? A zĩa gbéɔ mé kú à yákpalekeĩnɔ lé? ¹³ Lua mé a yákpaleke ní Yesusaideɔ. A gbēvāipi bɔ á guu.§

6

Yákpalekea ní kɔo

¹ Tó á gbēe yāvĩ ní a gbēdeeo, bóyāi lli gé yákpalekei ní adeo Lua gbéɔ kíio, sema luadɔnsaiɔ kíii? ² A dɔ ké Lua gbéɔ mé aa yákpaleke ní dúnyaɔo lé? Lá áme á yákpaleke ní dúnyaɔ, i ka á yá yɔɔnaɔ kekeo lé? ³ A dɔ ké wáme wá yákpaleke ní malaikaɔo lé? Wa dúnyae bee pɔ o ɔa? ⁴ Tó á yá bee taa kekea vɔ, ɔ á gbé pɔ

* 4:12 Zln 18.3 † 4:16 1Kln 11.1, Flp 3.17 * 5:1 Iko 23.1 † 5:6 Gal 5.9 ‡ 5:7 Bɔa 12.15

§ 5:13 Iko 17.7

aai ka pɔe ũ á gáli guuoɔ se yákekenaɔ ũa? ⁵ Ma bee ò widaawá yáíe. A gbɛe vɛ á guu a ɔno kà à a gbéɔ yá kekenéoa? ⁶ Sema á gbɛdo a gbé sisi yákpaleu Yesu náaikensai kɔia? ⁷ Lá á yávi ní kɔo, a zá yáwa kò míomio. Bóyáí i we taiinaio ni? Bóyáí i to wà á bleo ni? ⁸ Apiɔ i gbé taiinke, i gbɛble, baa á kɔtɛe. ⁹ Ké gbé taiinkenaɔ gɛ kpala pɔ bò Lua kí guuo, á dɔo lé? Asu ázia sásáo, no dáakpanaɔ ge sa'onaa ge gbásikenaɔ ge gɔe káaluwa ge gbé pɔ aai wúle ní ní gɔe deeo ¹⁰ ge kpáí ge blideɔ ge wɛdenaɔ ge leváideɔ ge gbɛblenaɔ, an gbɛe a gɛ kpala pɔ bò Lua kí guuo. ¹¹ A gbɛe de màa yáae, ɔ a zu'ò a gɔ Lua pɔ ũ, a bɔ maa ní Dii Yesu Kilisi tɔo ní wá Lua Nisína gbáao.

Kɛa gbastwa

¹² I me á yápii kea zé víe. Ama yáeò ài vío. I me á yápii kea zé víe. Ama ásu to yáe bakaé á níuo. ¹³ I me ɔ bleá nɔse pɔe mé nɔséá ble pɔe. N beeo Lua a nípii midɛ. Meá gbásikeɔ bɔ no, Dii pɔe, mé Dii mé mepi gwana ũ. ¹⁴ Lua wá Dii bò gau mé a wá bɔ gau ní a gbáao sɔ. ¹⁵ A dɔ ké á me mé Kilisi meguo ũo lé? Wa Kilisi meguo se wá ke káaluwa meguo ũ yá? Aawo! ¹⁶ A dɔ ké gbé pɔ ná káaluwa gɔaano medoũo lé? A kɛa Lua taalau wá mè, an pla nípii aai gɔ lán sàwakula ní gbalaowa.* ¹⁷ Gbé pɔ ná Diiwa gɔaano nisína doũe. ¹⁸ A mikɛ no dáakpaawa. Duun pále pɔ gbé í ke pii, í ke me guu yá no. No dáakpana sɔ í yá'í a mee. ¹⁹ A dɔ ké á me mé Nisína pɔ Lua á gbá a kú á guu kpé ũo lé?† A ázia vío, ²⁰ Lua á lú á fiabò. Ayámɛto à Lua kpela ní á meo.

7

Nɔsea

¹ Lá pɔ á kè yá musu, tó gɔe kú onanɔewa sai, a maae. ² Ama ké no dáakpaa di yáí, gɔe pii aàò azia na ví, nɔe pii aàò azia gɔ ví. ³ Gɔe lí wei a nae a zéwa. Nɔe lí wei a gɔe màa ɔ. ⁴ Nɔe me de azia pɔ ũo, sema aà na. ⁵ Asu gikɔeo, sema á màkɔe ké á laaido wabikeawa gla, í gbasa á kea ke, ké Setau su ɔnokeé á fu menawao yáí. ⁶ Lé má dàwá, í ke teasi no. ⁷ Má ye gbépii à demawa, ama baade ní a gba pɔ Lua dàeoe, gbé bee ní a pɔo, gbé kee ní a pɔo.

⁸ Mále yáe bee o pɔseɔ ní gyaane. A maa aao kú ndo lamawae, ⁹ ama tó aa fɔ nízia kúo, aa nɔse, aa záke, asa kɔsea maa de kua ní kɔ nideaola.

¹⁰ Mále yádile nɔdeɔ ní gɔdeone, í ke mámeo, Dii. Nɔe su gí a zázio, ¹¹ gɔe su a na yao.* Tó nɔe sù gí a zázi, aà zɔle ge aà ea keaano na.

¹² Mále o gbé kinone, í ke Dii mé ɔo. Tó á gbɛe no luanaaikensai ví, mé nɔpi ye à kuaano, asu yao. ¹³ Màa ɔ tó nɔe gɔ luanaaikensai ví, mé gɔpi ye aà kuanɔ, asu gio. ¹⁴ Asa Lua í gɔ luanaaikensai sí a na yáí, mé í no luanaaikensai sí a zá yáí. Tó màa no, an néo aao gbálee. Siana guu an kua adoa. ¹⁵ Tó a luanaaikensai gí, aà gí. Yá bee taa guu an kua ní kɔoá teasi no. Lua á sisi á á sé ào kua aafiae. ¹⁶ Nɔe, níyɔ n zá suaban lò, ní dɔa? Gɔe, níyɔ n na suaban lò, ní dɔa?

¹⁷ Lá baade kú ní Lua kpaaleo e Dii àò aà sisi, aà zèò màa. Màa mí da Yesudeone wéle ní wéleo píi. ¹⁸ Lua gbé sisi tɔzɔan lò? Asu gyafɔdeke wéleo. Lua gbé sisi gyafɔde ũn lò? Asu tɔzɔo. ¹⁹ Tɔzɔa yáe vío mé gyafɔ yáe vío, sema

* 6:16 Daa 2.24 † 6:19 1Kln 3.16, 2Kln 6.16 * 7:11 Maa 10.11-12

yá pɔ Lua díleɔ kūa. ²⁰ Lá baade kú Lua aà sisi à aà sèò, aà zèò màa. ²¹ Lua n sisi zɔ ùn lò? Nsu bìlikèo. Ama tó n̄su n ḡsa w̄éé ù zé è, bɔ zɔbleu. ²² Zɔ pɔ Dii aà sisi ḡò w̄éé ù Diipi guue. Màa lɔ w̄éé pɔ Dii aà sisi ḡò zɔ ù naa Kilisiwae. ²³ Lua á lú à flabò. Asu ḡò gb̄enazina zɔ ùo. ²⁴ Gb̄éò, lá baade kú Lua aà sisiò, aà zè ní Luao màa.

Pɔseɔ ní gyaaɔ

²⁵ Pɔseɔ yá musu mi yáe ma Dii kíio, áma lá má náai ví Dii s̄uuu guu, lá ma láasoo de má oé. ²⁶ Taasi pɔ kú tia mé tò málè e a maa ké gb̄é zè ní a kua. ²⁷ Tó ní nɔ ví, n̄su w̄eɛle n̄ gbae. Tó ní ví s̄o, n̄su w̄eɛle. ²⁸ Tó ní s̄è, ni duunake no. Tó w̄éndia zákè s̄, i duunake. Gb̄é beeo yá'e dúniau, mé má ye bee á leo. ²⁹ Ma gb̄éò, yá pɔ málè on ke: Gɔɔ i ḡò zào. Za tia nɔdeɔ ḡò lá aa víowa. ³⁰ Ɔɔlɔnaɔ ḡò lá aale ɔɔbowa. Pɔnadeɔ ḡò lá an pɔ naowa. Pɔlunaɔ ḡò lá aa pɔe víowa. ³¹ Dúnia pɔ m̄aokenaɔ ḡò lá aale keowa, asa dúnia tiaɛ bee lé ḡezeae.

³² Má ye àɔ ku yákaakesaie. Pɔse i laaidɔ Dii yáɔwa, i lá a ka Diigu ke. ³³ Nɔde i laaidɔ dúnia yáɔwa, i lá a ka a nagu ke, ³⁴ ɔ lɔ kú ní láasoo plao. Nɔe pɔse ge nɔe léso i laaidɔ Dii yáɔwa, i a me ní a nisinao kpaw. Nɔzæ s̄ i laaidɔ dúnia yáɔwa, i lá a ka a zágu ke. ³⁵ I ke málè galakpaé no. Ma bee ò á aafia yáie, ké à yáke a zéwa, i ázla kpa Diiwa gupále gwasai.

³⁶ Tó gb̄é nɔkpama ví, tó àle ḡé seaa mé à kèè wí ù, tó à aà kàka beewa, aà aà sé, lá à kèèwa, àle duunake. Aa k̄se. ³⁷ Ama tó à yápi b̄ò a n̄sese, mé teasi lé aà kakao, mé a azla kūa d̄, tó a dà a s̄su á a w̄éndiapi se, a kè maae. ³⁸ Beewa gb̄é pɔ a pɔ s̄è a kè maae, áma gb̄é pɔ i a pɔ se o maa de beea.

³⁹ Nɔeá a zá p̄se gɔɔ pɔ aà zá kú pii. Tó aà zá s̄ù ánuatò, a zeví à zake ní ḡò pɔ a yeio, sema ḡopi aà de Dii pɔ ù. ⁴⁰ N beeo tó à ḡò p̄se, málè e aà pɔ à na de tó à zákèla. Málè e mapi, má Lua Nisina ví s̄.

8

Sa'oble

¹ Sa'oble yá musu, wá d̄s ké á yáɔ d̄s ápii. D̄sa s̄ lɔ ȳòɔ ví, yeak̄si mé káfia ví. ² Tó gb̄é lé e á yá d̄s, i d̄s lá à kù à d̄wa ḡlao. ³ Tó gb̄é ye Luazi, Lua aà d̄s. ⁴ Too, sa'obleblea yá musu wá d̄s ké dúnia guu táaa p̄e no, asa Lua m̄endo kua wá d̄s. ⁵ Baa tó pɔ pɔ wí oné luaɔ ku musu ní z̄lè, mé d̄aɔ k̄li luaɔ die, diiɔ die, ⁶ wá k̄li Lua m̄endoe, ɔn wá Mae pɔ p̄pii b̄ò aà k̄li mé wá kú aà yáí ù. Dii m̄endoe lɔ, ɔn Yesu Kilisi pɔ p̄pii kè mé wá kú aà sabai ù.

⁷ Ama gb̄epii d̄s máao. Gb̄eɔ d̄sekè ní táa yáɔ e tia, pɔ pɔ aale ble aalɔ e sa'oble, ɔ an láasoo lí dadouo, ké d̄sa i pané yáí. ⁸ Ble mé a wá s̄ Luazio. Tó wi bleo, k̄ésaa no. Tó wá blè, káfia no. ⁹ A laaika ḡsa w̄éé ù beei, ké ásu to gb̄é pɔ d̄sa i panéɔ fuo. ¹⁰ N gb̄é pɔ ní d̄sa ví, tó gb̄é pɔ d̄sa i paè n e, níle p̄ble táa kùe, a aà gba s̄ à sa'oble ble s̄o lé? ¹¹ Beewa n d̄sa n gb̄edo pɔ d̄sa i paè Kilisi gá aà yáí ɔ̀kpà. ¹² Tó a duunakè á Yesude deee, a ní d̄sa pɔ i pané gba k̄aso, Kilisi a duunakè. ¹³ Ayámeto tó n̄ò pɔ má só mé a to ma gb̄edo fu, má só bau lɔ, ké ma gb̄edo su fuo yáí.

9

Zina n̄zla busaa Kilisi bao yáí

1 Má azia vɔ́o lé? Zinan ma ɔ́o lé? Mi wesi wá Dii Yesuleo lé? Amé á de ma zɔ́ gbe ũ naa Diiwa guuo lé? 2 Baa tó má de zina ũ gbɛ̀paleɔ̀neɔ, má deé a ũ fá. Ma naa Diiwa guu ma zinake seelan á ũ.

3 Lá mi o ma bɛ̀bonaɔ̀nen ke. 4 Má pɔ́blea ní imiaɔ zé vɔ́ ma zɔ́ guuo lé? 5 Má a zé vɔ́ mà nɔ́ Yesude kua gu pɔ́ mále géu, lá zina kɔ́niɔ ní Dii daunaɔ ní Piɛɛowao lé? 6 Wá ní Baanabao wá pla, wámé wá zevɔ́ wá wá ɔ́zɔ́ to weoa? 7 Déme í sosa ble ní azia gwaaoi? Déme lí'ba mé ìli a bɛ̀ bleo ni? Déme ɔ́ zudá mé ìli a vɔ́ mio ni?

8 Baa ké gbɛ̀nazina yákeɔ́ má lɛ̀eɔ́e, a ku màa Mɔ́izi ikoyá guu bo lé? 9 Mɔ́izi ikoyá láu à mè, ásuli lesɔ́kpa zu pɔ́ lé pɔ́gbɛ̀eɔ.* Zuɔ́ yáí 5 Lua yápi òia?

10 Wá yáí à yápi òio lé? Ao, wá yáí wá yápi kɛ́i, ké sɛ̀wana lí sɛ̀wa ní wɛ̀ɔba pɔ́io, mé pɔ́gbɛ̀na lí pɔ́gbɛ̀ ní wɛ̀ɔba pɔ́io, i a baa e a guu. 11 Tó wa Lua yá tɔ́ á guu, mé wa wá baa è á guu, † yáe yá? 12 Tó dā zé bee vɔ́wá, wa wá pɔ́ o be? Wi sɛ̀le zé bee kɔ́io, wa yápii fɔ́ ké wásu zezɔ́ Kilisi baooe yáíe. 13 A dɔ́ ké Lua ua zɔ́kenɔ́ lí Lua ua ble bleo lé? Lua gbagbakli sa'onaɔ lí ní baa e gbagbakli pi guuo lé? †

14 Beewa Dii díle a baokpanaɔ aao ble baopi kpaa yá musu. § 15 N beeo mi zɛ́piɔ kee sɛ̀leɔ, mé mi bee o wá kemɛɛ yáí no. Ga maamɛɛ de beea. Gbɛ̀e a e kpa ma íandáapiɛo. 16 Kilisi baokpaa demɛɛ íandáa yá ɔ́o, teasi mé gbadáa. Waiyoo mapi, tó mále baopi kpao. 17 Tó mazɔ́ zɔ́ mále ke, ma wé ɔ́ aseaiɛ. Lá Lua mé dílemɛɛ, à kù mà keɛ. 18 Bóme ma asea úi? Tó ma baopi kpá ɔ́sásasai, mé mi iko pɔ́ má vɔ́ baopi kpaa guu blemáɔ, ma asean we.

19 Gbɛ̀e ma vɔ́o, ma azia díle zɔ́ ũ gbɛ̀piie, ké mà gbé e dasi yáí. 20 Ké má kú ní Yudaɔ, ma gɔ́nwa, ké aa ma yáze e yáí. Ké má kú ní Mɔ́izi ikoyádanaɔ, ma gɔ́ a dana ũ, baa ké a iko vɔ́ao, ké a yádanaɔ e ma yáze e yáí. 21 Ké má kú ní ikoyápi dànsaiɔ, ma gɔ́nwa, ké aa ma yáze e yáí. I ke lua'ikoyádansain ma ɔ́o, Kilisi mé iko vɔ́a. 22 Ké má kú ní gbé buseɔ, ma busa ké aa ma yáze e yáí. Mi gɔ́ pɔ́pii ũ gbɛ̀piie, baa lá à kè pii, ké mà e ní gbɛ̀eɔ suaba. 23 Yá pɔ́ mi ke pii, mi ke Kilisi baokpaa yáíe, ma ɔ́ ɔ́ ku a guu.

24 Bakpaaiɔ guu, gbɛ̀pii í baaleɛ, ama ké gbé mɛ̀ndo mé í ble, á dɔ́o lé? A baale màa sɔ́, ké á e ble. 25 Ampii aai dɛ̀eka aao nɔ́zɔ́ kua dɔ́ yápii musu. Aai ke màa fua pɔ́ í ɔ́okpa ea yáí. Wápiɔ sɔ́, a pɔ́ pɔ́ lí ɔ́okpao yáíe. 26 Ayámeto ba pɔ́ mále lé, má dɔ́ pɔ́ pɔ́ mále yá, i ke mále dɛ̀eka gugiiu no. 27 Mi íada ma mewá, mi ikoblewá, ké ma waasokea dáɔne gbea, másu bo pāo yáí.

10

Laaikaa táagbagbaai

1 Ma gbéɔ́, má ye wá deziɔ́ yáe bee ɔ́águ. Aa tɛ̀ telui mípii,* aa bùa ísiawa mípii. † 2 Lua ní da'ilekè telupi guu ísiapi guu mípii Mɔ́izi iwao ũ. 3 Aa Lua ble doú blè mípii, † 4 aa Lua í doú mí mípii, asa aa Lua gbesi pɔ́ lé ní talakpa í mɛ̀. Gbesipiá Kilisiɛ. § 5 Kási an daside i ka Luaguo, 5 an ge gɔ́ kpále guwawaiu.* 6 Yápi dɛ̀wɛɛ seela ũ, ké wásu yáwáí nide lá aa a nidɛ̀wao. † 7 Asu àɔ de táagbagbanaɔ ũ lá an gbɛ̀eɔwao. A kɛ́a Lua taalau wá mè: Gbɛ̀e zɔ́le lé pɔ́ble,

* 9:9 Iko 25.4, 1Tim 5.18 † 9:11 Lom 15.27 ‡ 9:13 Iko 18.1 § 9:14 Luk 10.7 * 10:1 Baa 13.21-22 † 10:1 Baa 14.22-29 ‡ 10:3 Baa 16.35 § 10:4 Baa 17.6, Nao 20.11 * 10:5 Nao 14.29-30 † 10:6 Nao 11.4

aaale imi, 5 aa fɛle le kɔ'ɔ.† 8 Wásu wàò de nɔdàakpanaɔ ù lá an gbɛɛwao. Aa kpà, 5 aa gàga gɔɔ dòu zɛ gbɛɛn òaasɔsɔo leɛ bao nɛ àaɔo (23.000).§ 9 Wásu Dii le wà gwa lá an gbɛɛwao. Aa aà lè aa gwà, 5 mlɛɔ nɛ soso aa gàga.* 10 Asu zɔaka lá an gbɛɛwao. Aa zɔakà, 5 ga malaika nɛ dede.†

11 Yápi nɛ le seela ù wá gbɛ́ pɔ wá kú gɔɔ vláwawɛɛ, 5 wa kè láu wá gbaa laai yáí. 12 Gbɛ́ pɔ lé e á zea gbáa, aà laaika léleai. 13 Yɔae í á leo, sema a pɔ pɔ í gbépii le bàasio. Lua náai vl, a to wá á yɔ de á gbáa léao. A á gba zé à yɔa fɔ, í bɔu.

14 Ayámɛto ma gbɛ́ yenzideɔ, à mikɛ táagbagbaawa. 15 Mále yá'òé laaideɔ ù. A wéte yá pɔ mále oéi ázlawa à gwa. 16 Imibɔ báaaade pɔ wi sáaukpaò, tó wá a imí, wá baa ku Kilisi au guuo lé? Kàa pɔ wi é'è, tó wá sò, wá baa ku Kilisi me guuo lé?† 17 Lá kàa mɛndoe, baa nɛ wá dasikeo wá mɛ doue, asa wá baade a baa vl kàa dòupi guue. 18 A gwa Isailiɔwa. Gbɛ́ pɔ sa'oble blè bàa kú nɛ Lua gbagbakiio lé?§ 19 Má ò kpelewa ni? Mále o taa sa'obleá pɛ yà? Ge an diibá pɛ yà? 20 Aawo, mále o pɔ pɔ wá sa'òò wa ò táawaɛ, í ke Lua no. Má ye á bàa àò kú nɛ táaoo.* 21 A fɔ Dii imibɔ í mi nɛ taa pɔoo. A fɔ Dii ble ble nɛ taa pɔoo. 22 Ge wá ye wá Dii pɔ fele yà? Wá gbáa deaála yà?†

23 I me yápii zé vl. Maaɛ, ama yápii ài vlɔ. I me yápii zevl. Maaɛ, ama yápii káfla vlɔ.† 24 Gbɛɛ zla yá su òaaèò, sema a gbédee yá. 25 A pɔ pɔ wále yia eleu ble yáe gbɛasai á láasoo yáí, 26 asa tɔle nɛ pɔ pɔ kuwàò piiá Dii pɛ. § 27 Tó Yesusaide á sisi blewa, tó à kɛé mé a ge, à pɔ pɔ wa kpáwá ble yáe gbɛasai á láasoo yáí. 28 Tó wá su òé sa'obleɛ, ásu bleo láasoo yáí nɛ gbɛ́ pɔ òé yáó. 29 Mále bee o ade láasoo yáíe, í ke á pɔ no.

Gbɛ́pále láasoo yáí 5 máò mazla vlɔa? 30 Tó ma pɔblè nɛ sáaukpaao, bɔyáí wa ma bɛɛbo pɔ pɔ ma sáaukpápi yá musui? 31 Yá pɔ ále ke pii, ále pɔblen nò, ále imin nò, àò apii ke Lua tɔbɔa yáí. 32 Asu to Yudaɔ ge Gelekiɔ ge Lua gálideɔ fu á yákea yáí. 33 Maa mi ke. Apii guu mi wetá ma yá ká gbépiigue. Mili mazla maa wɛleɔ, sema bíla pɔ, ké aa e bɔ yáí.

11

1 A ma kea ke lá mi Kilisi kea kewa.*

Nɛɔ pɔkummusukea

2 Ma á sáaukè ké ma yá dóagu yápii guu, mé á kètokɔe pɔ má dàéɔ kúa. 3 Má ye àò dɔ ké Kilisi mé gɔe pii mi ù, gɔe mé nɔe mi ù, mé Lua mé Kilisi mi ù. 4 Gɔe pɔ lé wabike ge ále ánbikike nɛ pɔo kua a miwa lé a mi kpebɔe. 5 Nɔe pɔ lé wabike ge ále ánbikike pɔkummusukeasai lé a mi kpebɔe, a de lá à mipoloobòwae. 6 Tó nɔe í pɔkummusukeo, aà a mi kɛele. Lá mikɛlele ge miboa de nɔe wí ù, aà pɔkummusuke. 7 I kú gɔe pɔkummusukeo, ké a de Lua taa nɛ aà gawio ù yáí.† Nɔe sɔ, 5me gɔe gawí ù. 8 Asa Lua í gɔe bɔ nɔe kúio, nɔe a bò gɔe kúí. 9 I gɔe ke nɔe yáí, nɔe a kè gɔe yáí.† 10 Bee yáí nɛ malaikaɔ yáó sema nɔe lí pɔkummusuke a

† 10:7 Bɔa 32.6 § 10:8 Nao 25.1-18 * 10:9 Nao 21.5-6 † 10:10 Nao 17.6-15 † 10:16 Mat 26.26-28 § 10:18 Lev 7.6 * 10:20 Iko 32.17 † 10:22 Iko 32.21 † 10:23 1Kln 6.12 § 10:26 Sou 24.1 * 11:1 1Kln 4.16, Flp 3.17 † 11:7 Daa 1.26-27 † 11:9 Daa 2.18-23

zá iko seela ũ. ¹¹ Yápi guu naa Diiwa nɔɛ mé gɔɛ ũ, gɔɛ mé nɔɛ ũ. ¹² Asa lá nɔɛ bɔ gɔɛ guu, màa lɔ gɔɛ ɪ bɔ nɔɛ guu, mé pɔpii bɔ Lua kííɛ.

¹³ A wéte yápiɔi à gwa. Nɔɛ wabikea pɔkummusukesai maaa? ¹⁴ A dɔ ázɪawa ké miká gbàa de gɔɛɛ wí ũ, ¹⁵ àma tó nɔɛ vɪ, a deè gawi ũɛ. Asa Lua miká kpá nɔɛwa à kuaála. ¹⁶ Tó gbèe ye lekpaake, aà dɔ ké wápiɔ ní Lua gálideɔ pii, bee bàasio wá yápále kúao.

Dii ble blea

(Mat 26.26-29, Maa 14.22-25, Luk 22.14-20)

¹⁷ Yá pɔ má ye daé tia guu, má á sáaukpao, asa á kɔkáaa ɪ vái ié de maala. ¹⁸ Séia má mà, tó a á gáli káaa, ɪ bɔ kɔ kpe gá ní gáoe. Ma yápi sí yɔɔ. ¹⁹ Sema kɔkpaalea à kú á guu, ké sɪandɛɔ e bɔ gupauu. ²⁰ Tó a káaa, ɪ ké Dii ble ɔ ili bleo, ²¹ asa á baade ɪ wá àɔ a pɔbleɛ. Nɔɔ ɪ gbèeɔ de, wé ɪ gbèeɔ de. ²² A be vɪ à pɔbleu à imiuo lé? Ge ɪ saka Lua gálideɔgu à wida pɔesaideɔwa yá? Má oé kpelewa ni? Má á sáaukpa yá? Má á sáaukpa yá bee musuo.

²³ Yá pɔ má mà Diiwa má dàen ke: Zí pɔ wa Dii Yesu kpámá, a gwáasina ɔ à kaa sè ²⁴ à Lua sáaukpá a è'ɛ, ɔ à mè bee de a me pɔ á kpá wá yáí ũɛ, wáliɔ bee ke a yá dɔawágu yáí. ²⁵ Màa lɔ ké aa pɔblɛ aa làa, à imibɔ sè à mè, Luabaakuarínɔ tia a au sabai ɔn ípi ũ. ²⁶ Tó wále mi, wáliɔ mi a yá dɔawágu yáí. ²⁶ Asa tó a káapi sò, mé a ípi mĩ, ále Dii ga baokpa e àɔ gé móíɛ.

²⁷ Ayámeto tó gbé káapi sò mé à Dii ípi mĩ kaa ní ípio yádasai, à tàaekè Diiɛ aà me ní aà auo yá musu. ²⁸ Baade azɪa yá gwagwa, ɪ gbsa káapi só, ɪ ípi mi, ²⁹ asa tó gbé sò mé a mĩ mepi gbadɔsai, à yádá azɪalae. ³⁰ Bee yáí gyáeɔ ní yéɛsaideɔ dasi á guu, mé gbé pɔ gè gékɪio fáao. ³¹ Tó wa wázɪa yá gwágwa, Dii a wá tàae eo. ³² ɪ wá tàae e, ɪ wá toto, ké yá su zɔléwá ní dúniaoo yáíɛ. ³³ Ayámeto ma gbéɔ, tó a káaa ále Dii ble ble, áli kɔ dá. ³⁴ Tó nɔa lé gbède, aà pɔble be, ké á kɔkáaa su yá'íeo yáí. Má yá pɔ gɔɔ bɔɔlekeé, tó ma mɔ.

12

Lua Nisna gba

¹ Gbéɔ, Lua Nisna gbaɔ yá musu, má ye àɔ síana dɔ. ² A dɔ ké gɔɔ pɔ á Lua dɔo, táa pɔ aali yá'ooɔ mé ɪ á gále, aabɔ dɔaaaé. ³ Ayámeto má óé, Lua Nisna lí dede gbéwa à láaiɔlɪ Yesuwao, mé gbèe a fɔ o Yesu mé Dii ũo, mé ɪ ké Lua Nisna dɔaaaè bàasio.

⁴ Gba ku kpaalea, àma Lua Nisna mɛndoe.* ⁵ Zɪ ku kpaalea, àma Dii mɛndoe. ⁶ Gbàa ku kpaalea, àma Lua mɛndoe, ɔme ɪ apii ke baade. ⁷ Lua Nisna ɪ dede baadewa gbépii káfla yáíɛ. ⁸ Lua Nisna ɪ gbéɛ bee gba zé aà ɔnoyá'ò, mé Nisna doupi ɪ gbé kee gba zé aà dɔayá'ò. ⁹ Nisna doupi ɪ gbépále gba luanaaika zé, ɪ gbé gba gbégbágbáa zé. ¹⁰ ɪ gbé gba dabudabukea zé, ɪ gbé gba ánabikekea zé, ɪ gbé gba zé aà nisnaɔ dɔkɔɛ, ɪ gbé gba zé aà yáebui'ò, ɪ gbé gba yáe buipi bɔɔlekea zé. ¹¹ Nisna mɛndona doupi mé ɪ apii ke, ɪ gbapi da baade lá a yeiwaɛ.

Mɛ ní a gu

¹² Mè mɛndo guɔ dasi. Baa ní a dasikeo, mè doe pii. Màa wá naa Kilisiwa de sɔ.† ¹³ Wápiɔ pii, Yudaɔ ge buipáleɔ, zɔɔ ge wéɛɔ, Lua wá ké mè dou ní a Nisna

mendonapi gb̄aaoc, à wá gbá a Nisína mendonapi, 5 wá mí wápii. ¹⁴ Mɛguo dasi, i ke mendo no. ¹⁵ Tó gbá mè lá on a ũo, á de mè pɔ ũo, bee yáí à de mè pɔ ũoa? ¹⁶ Tó swá mè lá wén a ũo, á de mè pɔ ũo, bee yáí à de mè pɔ ũoa? ¹⁷ Tó mè búu de wé ũ, wa yámae? Tó mè búu de swá ũ, wa pɔ gímae? ¹⁸ Lá a dɛwa, Lua guo pɛpɛkɔwa mɛ guu, ampíi, lá a yeiwa. ¹⁹ Tó ampíi de mɛgu doú ũ, mèn we má ní? ²⁰ Lá a dɛwa mɛguo dasi, mé mɛ mendo. ²¹ Wé a f̄o ɔɛ a bàa kuaànɔo. Maa ɔ mi a f̄o ɔ gbáe a bàa kuaànɔo. ²² Aawo, mɛgu pɔ wí e késáarízi, mɛ a f̄o ɔ saio. ²³ Mɛgu pɔ wí e gawisai, wí a kpɛla deńla. A gu pɔ wí a ea dile wíyá ũ, wí pɔ nai deńla, ²⁴ ama a pɔ pɔ maa bàa kú ní beeo. Ké Lua mɛ káaa, à gawi káfi pɔ pɔ gawi lé késámáɔne deńla. ²⁵ Beewa mɛ kpaaleao, a guo kɔ yá d̄s. ²⁶ Tó mɛgu do lé taasike, a guo píi í keaànɔe. Tó wá mɛgu do kpɛlà, a guo píi í pɔnakɛaànɔe.

²⁷ Ame á Kilisi mɛ ũ, mé á baade de mɛpi guo ũ. ²⁸ Gia séia, Lua zínaɔ díle a gálideɔ guu, a plaade anabio, a aaɔde yádanedeɔ, bee gbɛa dabudabukenaɔ, bee gbɛa gbé pɔ à ní gbá gbégbágbáa zéɔ ní donledeɔ ní dɔaanaɔ ní gbé pɔ í yáebui'oo.† ²⁹ Zínaɔn ní ũ piie? Anabioɔn ní ũ piie? Yádanedeɔn ní ũ piie? Dabudabukenaɔn ní ũ piie? ³⁰ Lua gbégbágbáa gbadané nípiie? Aaí yáebui'oo nípiie? Aaí yáe bui ɔɔɔkeke nípiie? ³¹ A wɛbii gba pɔ deńlaɔwa.

Tiasa má a pɔ pɔ deńla zé ɔɔɔé.

13

Yeak̄si

¹ Tó ma yáebui'ò, gb̄nazína ge malaika pɔ, tó miliɔ ye gbéeo, ma kɔfikè lán mɔlea ge sésɛnapaawaɛ. ² Tó ma anabikekeɛgba è, tó ma yápii asii mà mé má d̄sa pii v̄i, tó ma luanaaika kà mà gbèsísl s̄s,* tó miliɔ ye gbéeo, pɔen ma ũo. ³ Tó ma pɔ pɔ má v̄io kpaaléné pii, tó má tò wá ma kpsa, tó miliɔ ye gbéeo, a ài v̄imɛɛo.

⁴ Gbé pɔ ɔ yeńzi ɔ mena v̄i, a gbéke v̄i. Ili wɛdɔnéo, ili káadao, ili ȳɔkeo. ⁵ Ili widamáo, ili azía maa wɛɛleo, ili f̄ɛńzio, ili yákũarínɔo. ⁶ Ili yāvái yáabo, í pɔnake ní slanao. ⁷ Gbé pɔ ɔ yeńzi í yápii f̄s, í yápii náaike, í wɛdɔ yápii ɔa maai, í menake ní yápiiio.

⁸ Yeak̄si láaa v̄io. Anabikekeɛa a mide, yáebui'oa lé a ká, d̄sa a ḡɛzɛa. ⁹ Asa wá d̄sa ní wá anabikekeɛao í pao. ¹⁰ Tó pɔ léso mò, pɔ pɔ í pao a ḡɛzɛa. ¹¹ Ké má de neɔɔna ũ, mí né yá'o lan neɔɔnawa, mí láasooke lán neɔɔnawa, mí yá gwa lán neɔɔnawa. Ké ma ka gb̄nazína ũ, ma ɔkpá neɔɔn yáí. ¹² Tia kéwa wále gu'e díi guu dùudu, zí bee wá wesi Luale. Tia kéwa ma d̄sa í pao, zí bee má yá d̄s wásawasa lá Lua ma d̄swa. ¹³ Tiasa yá mèn aaɔɛ beeo mé ḡò: Luanaaika ní wɛdɔaaázio ní yeak̄sio, ama yeak̄si mé deńla.

14

Yáebui'oa ní anabikekeɛao

¹ A to yeak̄si yá d̄aaé, í wɛbii Lua Nisína gbaɔwa, at̄esa anabikekeɛa. ² Gbé pɔ lé yáebui'ò lé yá'o gbéɔneɔ, sema Lua, asa gb̄ɛe lé mao, àle asiyyá'ò ní Lua Nisína gb̄aaoc. ³ Gbé pɔ lé anabikeke lé yá'o gbéɔneɛ, àle ní zɛdɔe, àle ledamáe, àle ní n̄sɛ nininé. ⁴ Gbé pɔ lé yáebui'ò lé azía káfi, gbé pɔ lé anabikeke lé Lua

† 12:28 Efɛ 4.11 * 13:2 Mat 17.20

gálideɔ káfiɛ. ⁵ Má ye à yāebui'ò ápii, āma má ye à ānabikekeɛ de beea. Gbɛ́ pɔ́ lé ānabikekeɛ de yāebui'onala, sema wàle a bɔ́leke kɛ́ gálidepiɔ e káfi a musu bāasio.

⁶ Gbɛ́, tó ma mɔ́ á kfi mé ma yāebui'òé, bó ài a víéi? Sema ma yā'oa àɔ de yáwɛwɛa ũ ge d̄sa ge ānabikekeɛ ge yādaané. ⁷ Maa a de ní p'ɔ́bɔ́naɔ ɔ. Kule ge mɔ́nan nò, tó àle ɔbɔ súsuo, kpelewa wa f̄s d̄s lá àle oi? ⁸ Tó mɔ́ ɔb̄s yayaa, sosao z̄l sɔukeo. ⁹ Maa ápiɔ s̄s, tó àle yāebui'ò, wàle mao, kpelewa wa yá p'ó àle o gbadi? A yá a ḡe ní íanaoɛ. ¹⁰ Yáɔ bui dasi d̄nina guu, an kee bɔ́lesai s̄s. ¹¹ Tó wàle bui p'ó mili a yāmao o, máɔ de a ònae nibɔ ũe, mé aɔ demɛɛ nibɔ ũe. ¹² Maa ápiɔ s̄s, lá á áiaví ní Lua Nisina gbaɔ, à áiake àɔ geò ae, kɛ́ Yesudeɔ e zedɔ.

¹³ Ayāmeto yāebui'ona wabike aà e a bɔ́leke. ¹⁴ Tó ma wabikè ní yāebui'oaɔ, ma nisina mé kè, ma láasoo d̄baaamɛo. ¹⁵ Too, yápi deai? Má wabike ní nisinao, mí ke ní laaio ɔ. Má lesi ní nisinao, mí sí ní laaio ɔ. ¹⁶ Tó n Lua t̄nasí ní nisinao, kpelewa gbɛ́ dafu p'ó kú we a o, āmi, sáau p'ó ní kpá yá musui? Asa i yá p'ó ní ò d̄sɔ. ¹⁷ Baa tó n sáaukpá a zéwa, i to n gb̄edɔ zedɔ. ¹⁸ Ma Lua sáaukè, kɛ́ mi yāebui'ò deála pii, ¹⁹ āma gáli guu tó ma yá mèn sɔo ò ní laaio ma yādaoné, a maamɛ de má yá mèn ũma'ũma o ní yāebui'oaola.

²⁰ Gbɛ́, á láasoo su àɔ de lán néɔwao. Aɔ de neɔbɔnaɔwa vái yá musu, āma á láasoo àɔ de gb̄ez̄ɔ p'ó ũ. ²¹ M̄ozi ikoyá láu Dii m̄e:

Má yāebui'ò gb̄épiɔne nibɔ́ léu,
ní beeo aa swáse ma yáio.*

²² Ayāmeto yāebui'oa de seela ũ Yesudeɔneɔ, sema Yesusaideɔ. Maa ɔ ānabikekeɛ de seela ũ Yesusaideɔneɔ, sema Yesudeɔ. ²³ Tó gálideɔ káaa pii, mé aale yāebui'ò nípii, tó gbɛ́ dafu ge Yesusaideɔ m̄ò we, aa me íana kámáeɔ lé? ²⁴ Tó gb̄épii lé ānabikekeɛ s̄s, mé Yesusaide ge gbɛ́ dafu m̄ò we, amp̄ii yá a aà da láasoo a aà wé kɛ́, ²⁵ asiyyá p'ó kú aà n̄seu i bɔ́ gupuaui, i wúle a gb̄eɛu à misiile Luaɛ, i gbasa me Lua kú á guu síanaɛ.

Gálideɔ lousisia zé

²⁶ A deai gb̄éɔ? Tó a káaa, á baade líɔ le ge yādaané ge yáwɛwɛa ge yāebui'oa ge yāe buipi bɔ́lekeɛa ví. A ap̄ii ke kɛ́ gb̄éɔ e zedɔ. ²⁷ Tó wàle yāebui'ò, gb̄eɔn pla ge aaɔ, asuli de beea. Aa k̄s gba zé, gb̄é m̄endo i a bɔ́leke. ²⁸ Tó a bɔ́lekena kuo, aa kámabo gáli guu, i a p'ó o ado ní Luao. ²⁹ Anabiɔ gb̄eɔn pla ge aaɔ yā'ò, gb̄é k̄niɔ i láasooke an yáwa. ³⁰ Tó Lua yá'ò gb̄épálee, gb̄é p'ó lé yá'ò níle. ³¹ Ap̄ii á f̄s ānabikekeɛ dodo, í yádadak̄sɛ ápii, í k̄s se lesí. ³² Anabiɔ f̄s ní ānabikekeɛa zùuke, ³³ asa Lua ye yāyaaio, sema a zede.

Lá Lua gb̄éɔ i ke wéle ní wéleɔ píiwa, ³⁴ n̄eɔ lé líɔ kpaaũa gáli guu, asa aa yā'oa zé vío. Aa misiile lá wa ò M̄ozi ikoyá guuwa. ³⁵ Tó aa ye yāe d̄s, aa ní z̄á gb̄eai be, asa n̄eɔ yā'oa gáli guuá wíe. ³⁶ A kfi Lua yá dàaleua? Ge á m̄endo yáí à m̄ia?

³⁷ Tó gb̄é lé e á de ānabi ge gb̄é p'ó Lua Nisina d̄baaàe ũ, aàɔ d̄s kɛ́ yá p'ó má k̄épiá Dii yádileae. ³⁸ Tó gb̄é pákpái, à pákpaaàziɛ. ³⁹ Ayāmeto ma gb̄éɔ, à webii ānabikekeɛa, āma ásu gi yāebui'oaio. ⁴⁰ A yápii ke a zéwa súsú.

15

Kilisi b̄oa gau

* 14:21 Isa 28.11-12

¹ Gbécó, baona pò má kpàè á sí a zεò ò má ye mà εa dóágu. ² Baonapi mé a á suaba, tó á waaso pò má kpàépi kúa. Tó màa no, á Yesu náaikea kè pãe. ³ Yá gbia pò má mà má dàén ke: Kilisi gà wá duuna yáí lá a kēa Luayátaalauwa.* ⁴ Wá aà v̄i, ò à vù a gɔɔ áaòde zí lá a kēa Luayátaalauwa.† ⁵ A azía òb Piεεε, ò à azía òb a íwa gb̄εɔn kuεplacne b.‡ ⁶ Bee gbεa à azía òb wá gb̄εɔne ké aa kãaaa gudoù, aa de gb̄εɔn òaa pla ní basooola (500). An daside ku e tia, àma an gb̄εεò ánuatò. ⁷ Bee gbεa à azía òb Zaakie, ò à azía òb zínaɔne pii. ⁸ Ampii gbεa à b̄ò m̀bà, ma ḡò k̄ɔnse ù.§ ⁹ Asa zínaɔ guu máme má kpεε, mi ka wà omεε zínaɔ, asa ma ladà Lua gálideɔwa.* ¹⁰ Gb̄εke pò Lua k̄emεε yá mé tò má de kéwa gb̄a, mé gb̄εke pò a k̄emεεpi i ke p̄ao, asa ma d̄εekà deñla pii. Máme má k̄εò, gba pò Lua d̄amεε mé tò má k̄è. ¹¹ Ayámeto à b̄ò ma k̄ii ge an k̄iin nò, yá pò wále a waasoke á sin we.

Wá b̄oa gau

¹² Lá wále Kilisi b̄oa gau waasoke, àkea á gb̄εεò lé o gεò vuo ni? ¹³ Tó gεò vuo, d̄s Kilisi i vuo. ¹⁴ Tó Kilisi i vuoε, d̄s wá waasoke gia, mé á Kilisi náaikea gia, ¹⁵ wí ḡs Lua seelade εgenac ù, ké wá ò à Kilisi vù yáí. Asa tó gεò vuo, d̄s i aà vuo. ¹⁶ Tó Lua lí ge vuo, Kilisi i vuo. ¹⁷ Tó Kilisi i vuo, á Kilisi náaikeaá pãe, á kú á duuna guue e tia, ¹⁸ mé gb̄é pò ánuatò naa Kilisiwac k̄aalεε. ¹⁹ Tó wá kuac bee yáí ò wá wé d̄oi Kilisizi ado, w̄enadεɔn wá ù de gb̄épii.

²⁰ Siana guu Kilisi b̄ò gau, òme d̄baa vù s̄éia gb̄é pò ḡaɔne. ²¹ Lá gb̄εε mé tò ga m̀b, màa b̄ gb̄εε tò gεò vua m̀b. ²² Kua Adamu bui ù tò ga lí gb̄épii. Màa b̄ gb̄é pò naa Kilisiwac w̄eni e m̄pii. ²³ Baade ní a d̄b̄oε. Kilisi mé d̄baa vù s̄éia, a gbεa aà gb̄é vu aà m̄gɔɔ. ²⁴ O d̄únia a láa, Kilisi i kíake mide pii ní ikoɔ ní gb̄aa, i a kpala kpa Mae Luawa. ²⁵ Asa à k̄ù Kilisi àc kiblee e Lua ḡè aà ibεεc k̄èè aà gbadibò ù.† ²⁶ Ibεε pò a a mide gbεz̄a mé ga ù, ²⁷ asa Lua p̄pii ná Kilisie a c̄z̄iε.‡ Ké à mè p̄pii kú aà c̄z̄i, wá d̄s ké Lua pò p̄pii nàè a c̄z̄ipi baasi. ²⁸ Tó à p̄pii nàè a c̄z̄i, aapi ò aà Né pò à p̄pii nàè a c̄z̄ipi a misilēē, Luapi i b̄ de apii ù p̄piiε.

²⁹ Gb̄é pò aai dá'ileke gεò ḡεε ù s̄b̄ε? Tó gεò vuo s̄iana, b̄yáí wí da'ileke an ḡεε ùi? ³⁰ Wápiò s̄s, b̄yáí wíò ku kai guu ḡc̄pii? ³¹ N íana pò má dá á yá musu naa Kilisi Yesu wá Diiwac, m̄b ku ga léz̄i lá gu lé d̄b̄e. ³² Tó mazia yáí ma d̄εekà ní w̄aìo Efese, b̄ò ài a v̄mεei? Tó gεò vuo, wá p̄ble, wá imi, asa wá ga ziaε.§

³³ Asu to à s̄ás̄ao, gb̄ēna v̄ai i dàa maa òc̄kpae. ³⁴ A su á laaiwa s̄usu, ásu duunake b̄o, asa á gb̄εεc Lua d̄s̄o. Ma bee ò ké á á wipi d̄s̄ yáie.

Gáb̄c̄ me

³⁵ Gb̄εε a me kpelewa gεò vui? Me kpele aac̄ v̄ii? ³⁶ S̄ou yáé! Wili p̄t̄s̄ à b̄b̄le f̄mbasikesaio. ³⁷ Tó wá p̄t̄s̄, mase ge p̄p̄alen nò, ùli b̄ole pò w̄éte ùo. ³⁸ Lua í to à b̄ole lá a d̄ilεwae, amp̄ii ní a buio. ³⁹ P̄s̄ w̄enidεɔc̄ pii mè doùo. Gb̄ēnazinaɔ pò nído, n̄b̄c̄c̄ pò nído, b̄āc̄ pò nído, kp̄c̄c̄ pò nído. ⁴⁰ Luabe p̄c̄c̄ ku, d̄únia p̄c̄c̄ ku. Luabe p̄c̄c̄ gawí nído, d̄únia p̄c̄c̄ gawí nído. ⁴¹ Iat̄ε gawí ado, m̄cvua pò ado, saanaɔ pò nído. Baa saanap̄i gawí dodo k̄εε.

* 15:3 Isa 53.5-12 † 15:4 Sou 16.8-10, Zln 2.24-32 ‡ 15:5 Luk 24.34, 36 § 15:8 Zln 9.3-6
 * 15:9 Zln 8.3 † 15:25 Sou 110.1 ‡ 15:27 Sou 8.7 § 15:32 Isa 22.13

42 Maa àò de geɔ vugɔɔzɪ. Wɪ ge vɪ à yaikɛ, a vu yaikesai. 43 Wɪ ge vɪ beɛesai, a vu nɪ gawio. Wɪ ge vɪ gbāasai, a vu gbāughāu. 44 Wɪ ge vɪ nɪ dúnia mɛo, a vu nɪ àizāna mɛo. Lá dúnia mɛ ku, àizāna mɛ ku be. 45 A kēa Lua taalau wà mè, gbé séia Adamu gɔ́ gbé bée ũ,* āma Adamu gbezā gɔ́ Nisín wɛnikpamade ũ. 46 I ke àizāna mɛ mé lí dɔaaɔ, dúnia mɛ mé í dɔaa, a gbea sa àizāna mɛ. 47 Gbēnazɪn séia bò būsutiue, a plaade bò luabeɛ. 48 Gbé pɔ́ de tɔɔle gbé ũ bò gbé pɔ́ bò tɔɔleuwa. Gbé pɔ́ de luabe gbé ũ bò gbé pɔ́ bò luabewa. 49 Lá wá de gbé pɔ́ bò tɔɔleu taa ũ, màa lɔ wáɔ de gbé pɔ́ bò luabe taa ũ.

50 Yá pɔ́ má òn ke gbéɔ. Tó kpala pɔ́ bò Lua kí bò gupuau, wá e ble nɪ wá mɛoo. Wá e wàɔ ku guyaikesai guu nɪ wá mɛ pɔ́ í yaikɛoo. 51 A ma, má asiiyá'òé. Wá ga píio, āma wá li pii 52 kándo lán wedɛawa kàae gbezā pézɪ. Asa kàae a ɔɔɔ, geɔ i vu yaikesai, wápio sɔ́ wɪ li.† 53 Sema wá mɛ pɔ́ í yaikɛɛ bee gē a yaikesai guu. Sema wá mè geɛ bee gē a gasai guu. 54 Tó wá mɛ pɔ́ í yaikɛ gē a yaikesai guu, mé wá mè ge gē a gasai guu, ɔ́ yá pɔ́ kēa láue bee a pa wá mè:

Wà zɪblɛ gawa, à mɪde.‡

55 Ga, n zɪblea tón láí?

Ga, n sɛwɛ kú máe?§

56 Duuna mé ga sɛwɛ ũ, mé duuna gbāa í bɔ́ ikoyá guue. 57 Wà Lua sáaukpa, ké í to wá zɪble nɪ wá Dii Yesu Kilisi gbāao. 58 Ayámɛto ma gbé yenzideɔ, à ze gbāa giúgiú bɔ́zāsai, í wetá Dii zɪwa gɔɔpii, asa á dɔ́ ké zɪ pɔ́ ále ke Diie páo.

16

Pɔ́lu wélege sɔ́ukea

1 Lua gbéɔ kámasakaa yá musu, lá má ò Galati búsú Yesudeɔne, à ke màa sɔ́.* 2 Asānena nɪ asānenao á baade lí ɔ́a pɔ́ a è a gbāa léu bɔ́ adoa, í káaa, ké ásu kámasapi wele gɔɔ pɔ́ ma mɔo. 3 Tó ma mɔ, má gbé pɔ́ a nɪ díle aa géɔ zɪ Yelusaleŭ nɪ taalao nɪ kámasa pɔ́ á kàpio. 4 Tó à kù mà geɛ sɔ́, aai gé ma kpáí.

5 Tó ma bɔ́le nɪ Masedonio, má mɔ́ á kí, asa má bɔ́le nɪ Masedonio.† 6 Málɛ e má gɔɔplakéánɔ, baa buziɛ se máɔ ye bleánɔ, í ge zɛimeɛ gu pɔ́ má géú. 7 Tia kéwa má ye mà géála bálalao, málɛ e má gɔɔplakéánɔ, tó Dii wèi. 8 Má gɔ́ Efɛsɛ e Páteko‡ dikpe zɪɛ, 9 asa Lua zepòomeɛ maamaa mà zɪ maa ke, mé ibeɛɔ dasi.§

10 Tó Timɔtee sù mɔ́,* ásu kèè bùubuu aà vɪakeéɔ, asa ále zɪke Diie lamawae.

11 A gbéɛ su sakaaáguo. A kùsɔ́akèè aà e ka ma kí aafia, asa mapi nɪ ma gbéɔ wá wé dɔ́aazi.

12 Wá gbédo Apoloo sɔ́, mɔ́ naewá mòɔmɔɔ aà mɔ́ á gwai nɪ wá gbé kíniɔ. A ye mɔ́ai glao. Tó a zekè, a mɔ́.

Lɛdaama gbezā

13 A itɛke, íɔ zɛa Yesu náaikɛa guu. A gbɛzɔɔ yá ke, íɔ gbāa. 14 A yápii ke nɪ yekɔio.

15 A Sefana† beɛdeɔ dɔ́, ké aa de Yesude séiaɔ ũ Gelesi búsuu mé aa díle wàɔ de Lua gbéɔ dɔ́nlɛdeɔ ũ. Gbéɔ, ma wabikèwáɛ, 16 à misiile gbé bee taaɔne nɪ gbé pɔ́ aale kɔ́aikɛ kua zɪ dɔ́upi guuɔ pii. 17 Ma pɔ́ kèna Sefana nɪ Fɔɔtunatuo nɪ

* 15:45 Daa 2.7 † 15:52 1Tes 4.15-17 ‡ 15:54 Isa 25.8 § 15:55 Oze 13.14 * 16:1 Lom 15.25-26 † 16:5 Zln 19.21 ‡ 16:8 Iko 16.9-11 § 16:9 Zln 19.8-10 * 16:10 1Kln 4.17 † 16:15 1Kln 1.16

Akaikuo mɔawa, asa aa gɔ̃mεε á gēε ũε. ¹⁸ Aa tò ma nòse dàdòũ ní á pɔo. A gbé bee taaɔ kpela.

¹⁹ Azi bùsu Yesudeɔ fɔkpàwá. Akilasi ní Pisiio[‡] ní gálide pɔ aal káaa ní beɔ fɔkpàwá maamaa naa Diiwa guu. ²⁰ Wá gbé pɔ wá sãnuɔ fɔkpàwá ápii. A fɔkpakɔwa ní Lua gbéɔ lépεakɔwao. ²¹ Ma Pɔlu, fε beeá ma ɔgbεε. ²² Tó gbēε ye Diizio, Lua láaikεwá. Wá Dii lé mɔ. ²³ Dii Yesu gbēkεkεé. ²⁴ Má yeázi píi naa Kilisi Yesuwa.

[‡] 16:19 Zln 18.2

KŌLENIDEɔ LÁ PLAADE

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Kolenideɔ lá plaadee bee lé Koleni Yesudeɔ ɔkaakɔ'ɔu ní Pɔluo yá'owɛe. An gbɛeɔ taaekèè yáa, aa seakè aà gɔ̄a Lua zína ũwa. Pɔlu ye wàò na ní kɔ̄o, ɔ̄ à azía yá bɔ̄lekèné ní yearzìo. A òné lá a pɔ̄ kè na gɔ̄o pɔ́ a ní baona mà (7.5-15).

A kai pɔ́ à a le Efese bùsuu bɔ̄lekèné (1.1-11), ɔ̄ à taasi pɔ́ á kè Kolenio yá dɔ̀ngu. Yápi pɔ́iá aà Kilisi zínakeyáɔne. A yá pɔ́ tò a yá'òné pàspàsi a lá sèia guu bɔ̄lekèné ní lá a pɔ̀nakè gbèzã, ké a yápi oa gbèsù (1.12-7.16).

Yude Yesudeɔ kámasakaa yá musu (8-9), à wabikè Kolenideɔwa aa gbada ní nòsemendo, asa à mè: A wa Dii Yesu Kilisi gbêke dɔ̄. Aà pɔ̀de'ia à gɔ̄ pɔ̀saide ũ á yáí, ɔ̄ à pɔ̀saideke guu à á ké pɔ̀deɔ ũ. (8.9)

Lápi láakii (10-13) Pɔlu a yá'oa líle. A èa sù gbé pɔ́ aale a dile zína ũo yáwa. ɔ̄ lápi yá mĩde ní gbêkekeakɔ̄e (13.11-13).

Wásu to Pɔlu azía yá'oa ní nòsepuaò wá sásão. I ke aazía bɔa maa ge aazía yázé'ea àle yáo, àle a zínake'iko ɔ̀bɔ̀né, ké wà e Yesu Kilisi baona sí, wí wá à dɔ̄ Dii ũ.

Nòseninia

¹ Mámemaã Kilisi Yesu zína Pɔlu lá Lua yeiwa ní wá gbèdo Timɔteeo, wáme wa láe bee kè Lua gálide pɔ́ kú Koleniɔne ní Lua gbé pɔ́ kú Gelesi bùsuuɔ pɔ́i.

² Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbêkekeé, i á gba aafia.

³ Wà Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae sáaukpa, Mae Lua sósobide gbèɔsenininapi. ⁴ I wá nòse nínwɛe wá íadama pɔ́i guu, ké wà e gbé pɔ́ kú baa íadama kpeletaa guuɔ nòse níniné sɔ́ ní nòse nínibo pɔ́ Lua wá nòse níniowɛe. ⁵ Lá taasi pɔ́ Kilisi kè í liwázi, màa lɔ́ wá nòse í níni maamaã Kilisi yáí. ⁶ Tó wá wá wetà, á nòseninia ní á bɔao yáie. Tó Lua wá nòse níni, á nòseninia yáie, ké à e taasi doũ pɔ́ wále ke fí. ⁷ Wá á náai ví seasai, asa wá dɔ́ lá á baa kú ní taasi pɔ́ Kilisi kèò, á baa kú ní nòseniniapio lɔ́.

⁸ Gbéɔ, wá ye àò dɔ́ lá wá wá wetà Azi bùsuu. A tòwá maamaã, a de wá gbãa léa, baa wá wèni wá wé doi lɔ́ seo. ⁹ Yá daawála, wále e wa gae. Bee wá lé ké wásu ze ní wázla gbãaoo, sema Lua pɔ́ í geɔ vu gbãa. ¹⁰ A wá bɔ́ kai zɔɔ guu, mé a wá bɔu. Aapi wá wé doi aà wá bɔu lɔ́ ¹¹ wabi pɔ́ ále kewɛe sabai. Beewa gbéɔ Lua sáaukpa dasi wá yá musu gbêke pɔ́ a kèwɛe gbé dasi wabikeawɛe yáí.

Pɔlu wélege gbooa

¹² Yá pɔ́ wi a íanadã ke: Wá láasoo daa doũ, asa ní Lua gbãao wá kú ní nòsepuaò mɔafilisai dúnia guu, atèsa á kfi. Dúnia ɔ̀nɔ́ wá kuòo, sema Lua gbêke. ¹³ Wili láe kèé, sema pɔ́ i a kyoke á dɔ́ bàasio. ¹⁴ Lá á wá dɔ́ gla yɔɔ, má ye à wá dɔ́ sásá, ké à íanadã wá yá musu Dii Yesu mɔzì, lá wá dã á yá musuwa.

¹⁵⁻¹⁶ Kɔ́ náaikɛapi guu má dile yáa ma Masedoni gea guu mà bɔle á gwai káau, mí ea su ní á kfi, í báaa e gɛn pla, í dɔ̀nlekemɛe ma Yude gea guu.* ¹⁷ Ké ma gea bee dile, ma leplayá'ò yá? Tó má dile mà yáke, dúnia yá í dɔaamɛe, ɔ̄ í

* 1:15-16 Zln 19.21

ke me e kándo ao ao ge aawo aawo úa? ¹⁸ Lá Lua náai ví, yá p'ó wá òé de ao aawo úo. ¹⁹ Lua Né Yesu Kilisi p'ó mapi ní Silivēeo ní Timoteo† wa aà yá waasokèé á gbé p'ó í me ao aawo no, Lua p'ó í me aon aà ú. ²⁰ Asa lé p'ó Lua gbè p'í síana í ke aà guue. Ayāmeto ní Yesu Kilisipi t'ó 5 wí me āmi, Lua t'òba yáí. ²¹ Lua mé wá zínápèle naa Kilisiwa ní ápiò, à wá díle adoa, ²² à a seela k'èwá, à a Nisína dà wá s'šú gba p'ó Lua d'òaa d'awēe ú.

²³ Lua mé ma seelade ú, a ma n'òse d'š. Ké má ye ladawáó yáí mi gé Koleni bo. ²⁴ I ke wále gbāam'òé á luanaaik'ea guu no, asa a z'èd'ou k'ò, wále z'ík'ea'no á p'ona yáíe.

2

¹ Ó má è mazlawa a maa mà m'ó á k'í ní p'oyao bo. ² Tó ma á p'ó yáé, déme a ma p'ó ke nai, mé i ke á gbé p'ó ma á p'ó yáéò bàasio? ³ Ma lak'èé màa, ké tó ma m'ó á gwai, á gbé p'ó á de à ma p'ó ke naò su ma p'ó yaoe. Má á náai ví ápií, ké ma p'ona de á p'ona ú. ⁴ Ma lápi k'èé ní p'osiao ní n'òsep'usuo ní w'è'ioe, i ke ké má á p'ó ya yáí no, ké àò d'š lá ma yeaázi kà yáíe.

⁵ Lá gb'èe p'oyayá k'è, i ke ma p'ó a yáò, ápiie, ge á gb'èe, ké ma yá'oa su g'èag'èo. ⁶ Ia p'ó á daside dà gb'èpiwa m'òwá. ⁷ Ayāmeto à s'ùu'k'ea'ano sa, à aà n'òse níniè, ké aà p'osia z'òò su aà m'ò'íio yáí. ⁸ Bee yáí ma awakp'áé, à òb'è wásawasa ké á yeaázi. ⁹ A yáí ma lápi k'èé, ma líkp'álewá mà e d'š t'ó á yá p'ó má òé kua p'íi. ¹⁰ Tó a s'ùu'k'è ní gb'èò, mi k'ea'ano s'še. S'ùu' p'ó má k'è, tó yáe su ku, má k'è á yáí Kilisi g'èe úe, ¹¹ ké Set'au su ò'òk'ew'èeo yáí, asa wá g'í aà k'òni d'šio.

Luabaakuar'no yá dafu

¹² Ké ma ge Kilisi baokpai Toloasi, Dii z'ep'òomee, ¹³ āma ma nisína z'eaò, ké mi a gb'èdo Titu eo yáí. Ó ma lezámá we, ma da Masedoni z'eu.*

¹⁴ Ma s'áauk'è ní Luao, asa Ìò d'baaw'èe g'ò'piie, w'ò z'ìblenao ù naa Kilisiwa, wí aà d'ša g'í fáe gup'íiu. ¹⁵ Asa wá de tulaleti g'í na p'ó Kilisi kp'asa Luae ú gbé p'ó àle ní suabao ù gbé v'úaaaò guue. ¹⁶ Wá g'è g'í ù gb'èe'ne, 5 í ga iné. Wá w'èni g'í ù gbé k'ín'òne, 5 í w'èni iné. Wá déme kà bee k'ei? ¹⁷ Wá de lán gbé p'ó aaiò Lua yá laata>wao. Naa Kilisiwa wí yá'ò ní n'òsep'uaò ní Lua d'šao a z'inaò ú.

3

¹ Wa ea su wázla s'áaukpaawa yá? Wá bàa k'ú ní seela lá p'ó wa k'èé ge p'ó á k'ènéò lán gb'èe'wa yá? ² Ame á wá taalapi ú, a k'èa wá s'òwa. Gb'èpii a f'š d'š, i a kyoke. ³ A yá b'ò gup'uaú, á de lá p'ó Kilisi k'è a ná wá z'zi ú. I lápi k'è ní g'aalula ío no, a k'è ní Lua b'èe Nisínaoe. I k'è gb'è p'èp'èewa no,* a k'è á s'òwae.†

⁴ Wá a náai ví màa Lua ae ní Kilisi gb'áao. ⁵ I ke ní wázlao wí ka wá me z'ípi b'ò wá g'au'eo, Lua mé wá k'áwá. ⁶ Óme wá k'áwá, 5 wá de aà bàa kua ní gb'èò yá dafu z'ík'enaò ú.‡ I ke ikoyá no, Lua Nisína yáe. Asa ikoyá í ga iné, Nisínapi s'ò í w'èni iné.

⁷ Ké Lua ikoyá k'è gb'è p'èp'èewa, a gawi b'ò M'òizi oawa. § N a tek'ea g'èazeakeo Isailiò i f'š gwàò. Tó zé p'ó í ga inépi b'ò ní gawi bee tao, ⁸ Nisínapi zé gawi deai? ⁹ Lá zé p'ó í yáda'nila gawi v'í, zé p'ó í to yá b'ò'íno na gawi dea z'òò. ¹⁰ P'ó p'ó gawi

† 1:19 Zln 18.5 * 2:13 Zln 20.1 * 3:3 B'a 24.12 † 3:3 Zel 31.33, Eze 11.19 ‡ 3:6 Zel 31.31

§ 3:7 B'a 34.29

vɪ yāa gawi vɪ ɓo, gawi pɔ deaʔalapi yái. ¹¹ Tó pɔ ɔɔsɔplana bò ní gawio, pɔ pɔ ɓo ku gawi dea zɔɔ.

¹² Wɛɔɔa beei guu wi ya'ò seasai. ¹³ Wá de lán Mɔziwao. A sálana kù a oaa, ké Isailiɔ su a oa tekea pɔ lé gɛzɛa láaa eo.* ¹⁴ An nòsɛ tàta, asa e gbā tó aale Luabaakuarɔnɔ lá kyoke, sálana doupi ɓo kua ní láasooae. Ili goo, sema tó gbé naa Kilisiwa baasio. ¹⁵ E tia tó wále Mɔzi yá kyoke, sálanapi ɓo kua ní láasooae. ¹⁶ Ama tó aa zè ní Diio, sálanapi a go ní láasooa. ¹⁷ Diipi mé Lua Nisínapi ũ, mé gu pɔ Dii Nisínapi kuu, we wí gɔ wéɛɔ ũ. ¹⁸ Wá gbé pɔ pɔ gò wá oawaɔ, wále Dii gawi ɔɔnɛ lán diiwa, wiɔ li laaàwa, wá gawi ɓo káfi. Dii pɔ de Lua Nisina ũpi zín we.

4

Zinaɔ kua ga lézi

¹ Ayámɛto lá Lua zɪ bee dàwɛɛ a sùuu guu, wá kúsu lí kwéo. ² Wa ɔkpa asii wisaiyázi, wili yáke ní wezɛoo, mé wili Lua yá koleo. Wi slana'oné wásawasa wá wázɪa keke gbépiiɛ Lua dɔa guue. ³ Tó baona pɔ wále kpá uleae, gbé vūaaaɔ ɔ a uleané. ⁴ Asa dúniæ bee dii Yesusaideɔ wé vɪakù, ké aasu baona sí, Kilisi pɔ de Lua taa ũ gawi gupunéo yáie. ⁵ Wá zɪa kpáwa wále keo, Yesu Kilisi diike kpáwa wále ke, mé wále zɔbleé aà yái. ⁶ Lá Lua ɔ yāa, gu pu gusiau,* à gupù wá sɔu maa ɓo. Gupuapi de aà gawi pɔ lé teke Kilisi oawa dɔa ũ.

⁷ N beeo wá gbé pɔ wá àizɛɛ bee kúaa, wá de lán gɪ oowa, ké wá e dɔ gbāa zɔɔ ɪ ɓo Lua kíie, wá kíi no. ⁸ Wɪɔ ladawá gupiiue, ní beeo wili fuo. Wi bilike, āma wá wé dɔa Luazi lí busao. ⁹ Wɪ wá wetā, āma Lua lí wá tó weo. Wɪ wá pále, āma wili gao. ¹⁰ Gɔɔpii wá kú Yesu ga suawá guu, ké aà wēni e ɓo gupuaɔ wá mɛwa yái. ¹¹ Wá gbé b́ɛɔ wiɔ ku ga lézi Yesu yái, ké aà wēni e ɓo gupuaɔ wá mɛ pɔ a ga guu yái. ¹² Maa gapi lé zɪke wá guu, mé wēnipi lé zɪke á guu. ¹³ A kēa Lua taalau wá m̀: Ma Lua náaikè ɔ ma ya'ò.† Wápiɔ sɔ wa Lua náai doupi kè, ɔ wále ya'ò a yái. ¹⁴ Asa wá dɔ lá Lua Dii Yesu bɔ gau, a wá baànɔ gau sɔ, i wá kpá a kùe sánu ní ápiɔ. ¹⁵ Beeo lé wá le pii á yái, Lua gbɛke i li gbé dasidea, aà sáaukpa i káfi aà tɔɔa yái.

Wɛɔɔa mè dafui

¹⁶ Ayámɛto wá kúsu lí kwéo. Baa tó wá mekaa lé yaikɛ, wá guu ɓo dafukú lá gu lé dɔɛ. ¹⁷ Wá ladama ɔɔ do leenæ bee lé gawi zɔɔ láasai iwɛɛ, a de beeaɔ. ¹⁸ Wá wé kú pɔ pɔ wí wesie kíio, sema pɔ pɔ wíli wesieɔ. Asa pɔ pɔ wí wesieá ɔɔpla pɔɛ. Pɔ pɔ wíli wesieɔ sɔ ɓo ku ɔɔpiiɛ.

5

¹ Wá dɔ tó wá sɔ pɔ wá kúu kpé ũ dúniá guue bee yāa, Lua a kpé pɔ wi dɔ ní ɔoo kpáwá a be e ɔɔpii. ² Wi we ɔpi guu fɛɛɛ, wá ye luabe pɔpi daɛ, ³ asa tó wa ɓo sɔu, wá ku mesaiɔ. ⁴ Gɔɔ pɔ wá kú sɔɛ bee guu, wi we fɛɛɛ lá wá asoseawa. I ke wá ye ɓo a guu no, wá ye luabe pɔ daɛ, ké wēni wá sɔ pɔ ɪ gapi mɔ. ⁵ Bee yái ɔ Lua wá kɛi, ɔ à a Nisina kpáwá gba pɔ à dɔaa dàwɛɛ ũ.

⁶ A yái tó wá sɔ ɓo dilea. Wá dɔ ɔɔ pɔ wá mɛɛ bee ku, wá kú Dii kíio. ⁷ Asa Dii náai wá kuò, i ke wɛsia pɔɛle yá no. ⁸ Wá sɔ ɓo dilea. Bɔa sɔu gea Dii kíi mé

* 3:13 Bɔa 34.33 * 4:6 Daa 1.3 † 4:13 Sou 116.10

maawɛɛ. ⁹ Kua mɛ guun nò, bɔa a guun nò, wɔ wɛɛɛ wá yá kaaàgu. ¹⁰ Asa Kilisi aɔ zɔlɛa a gɛnaa, wápíi wí bɔ zɛ aà aɛ, i flabo wá baadeɛ aà kua mɛ guu yákeawa, a maa ge a vâi.*

Gbɛnazinaɔ kea na ní Luao zɔ

¹¹ Lá wáɛ vɛake Diie màa, wi wɛɛɛ gbɛɔ yápi zé e. Lua wá sáasá dɔ, mé wá ye à wá dɔ á sɔu màa. ¹² Wáɛ wázia sáaukpaé ɔ no, wáɛ á gba zé à Íanadá wá yá musue, í e yázási gbé pɔ Íanadá pɔ pɔ àɛ e ní wéo, i ke sɔ yá nowa. ¹³ Tó áɛ e wá liaaaɛ, Lua yáíe. Tó wa su wá dɔɔwa, á yáíe. ¹⁴ Asa Kilisi yeawázi yá mé wá kúa gbáa. Wá è tò gbé mɛndo gà gbépii gɛɛ ù, aa gà mɔpiin we. ¹⁵ A gà gbépii gɛɛ ù, ké gbé pɔ gɔɔ su wàɔ kú níza pɔ ù ɔo, sema gbé pɔ gà ní gɛɛ ù à vù pɔ.

¹⁶ Bee yáí wili gbɛɛ gwa lá dúnia í aà gwawa tia ɔo. Baa ké wá Kilisi dɔ lá dúnia aà dɔwa yáa, wá aà dɔ màa tia ɔo. ¹⁷ Tó gbé naa Kilisiwa, gbé dafue. Aà kua zi gɛ, a dafu mé mò. ¹⁸ Bee bò Lua kí piie. A wá keaɔ na ní Kilisi gbáa, ɔ à gbéɔ kea naaɔ zɔ dāwɛɛ. ¹⁹ Kilisi sabai Lua dúnia keaɔ na gbéɔ táaɛ yádasai. A gbéɔ kea naaɔ napi yádāwɛɛ. ²⁰ Beewa Kilisi gɛɛɛ wá ù. Lua lé gbéɔ sisi wá musu. Wa wabikèwá Kilisi gbɛu, à ke na ní Luao. ²¹ Lua tò duunsaide gɔ duuna awakpabɔ ù wá yáí, ké naawá guu Lua i to yá bɔwanɔ na.

6

¹ Lá wáɛ zíkɛ Luaɛ, wa awakpáé, ásu to gbêke pɔ Lua kèè ke pāo. ² Asa Lua mɛ:

Ma n yāmà a gɔɔwa,

ma dɔnle suabagɔɔ.*

Gɔɔ kà sa, gbā mé suabagɔɔpi ù.

³ Wili yá pɔ a to gbé fu keo, ké wasu wá zɔ sáa eo yáí. ⁴ Wi wá luazíkɛnke ɔo gbéɔne yápii guu. Wi menafɔ maamaa ní ladaawáo ní taasio ní wétɛao. ⁵ Wá wá gbé, wá wá ká kpéu, wá fɛɛɛwanɔ. Wa zɔ gbáa kè, wi e i'òo, nɔana wá dé. ⁶ Wá òlɔné ní nɔsemendoo ní dɔao ní sùuuo ní maakeao ní nɔsepuaoo ní yenzi mɔafilisaio ⁷ ní slana'oo ní Lua gbáa. Wá maakebɔɔ kúa wá ɔplaaú ní zɛɛo. ⁸ Wi wá kpɛla, wí wá kpɛbɔ. Wí wá tɔ vâi sí, wí wá tɔnasi. Slandɛn wá ù, ɔ wí wá dile mɔafilideɔ ù. ⁹ Tɔdɛn wá ù, ɔ wí wá dile gbɛandoɔ ù. Wá bɛɛɛ fá, ɔ wí wá dile gɛɔ ù. Wí wá dile pɔgbɛaɔ ù, āma wíli wá dɛo. ¹⁰ Wá pɔ ɔ naɛ, ɔ wí wá dile pɔsiadeɔ ù. Wi gbéɔ ke ɔdɛ ù dasi, ɔ wí wá dile taasideɔ ù. Wá pɔpii vɛ, ɔ wí wá dile pɔesaideɔ ù.

¹¹ Kolenideɔ, wa yá'òé wásawasa, wa wá nɔse wèè. ¹² Wi wá nɔse kùkpaéoo, áme a á pɔ kùkpaewɛɛ. ¹³ Ma yá'òé lán ma néowae. Lá wa wá nɔse wèè, à á nɔse wèwèɛ sɔ.

Kɛa Yesusaideɔwa

¹⁴ Asu nakɔwa ní Yesusaideɔo. Kpelewa maa ní vâio aa gbékpá ní kɔoi? Baa kpele gupua ní gusiaoo vɛ ní kɔoi? ¹⁵ Kilisi yá a kɔse ní Setáú pɔo kpelewa ni? Bɔ Yesude ní Yesusaideo vɛ ní kɔoi? ¹⁶ Kpelewa Lua kpé lé a ke dou ní táaɔi? Lua bɛɛ kpén wá ù, lá a òwa à mè:
Máɔ kúrínɔ, máɔ bebe ní guu,†

* 5:10 Lom 14.10-12 * 6:2 Isa 49.8 † 6:16 1Kln 3.16, 6.19

míɔ de ní Lua ũ,
 aaiɔ de ma gbéɔ ũ.†
 17 Ayámeto Dii mè:
 A ké má, àliɔ kú ádoá,
 ásu ɔká pɔ gbáɛawao,§
 mí á sí, 18 míɔ de á Mae ũ,
 íɔ de ma negɔɔ ní ma nenɔɔ ũ.*
 Dii Gbãpiide mé ò.

7

1 Ma gbé yenzideɔ, lá Lua ɛgbèwɛɛ màá, wá kɛ yá pɔ í me ní nisínao gbáɛwa mímíɔ, wí wɛɛɛ wá wá kua adoa ɛpapa víakea Luaɛ guu.

Pɔlu pɔ kea Kɔlenideɔwa na

2 A wá kú ɔplapla. Wi tàaekɛ gbɛɛɛɔ, wi gbɛɛ ɔɔkpao, wi gbɛɛ taiinkeo. 3 Mi bee o mà yádaála no. Má ò kò, wa gan nò, wá kún nò, á yá dɔ wá sɔwae. 4 Má á náai ví zɔɔ, mi íanadã á yá musu maamaa. Wétɛa mɔawɛɛ guu pii ma nɔseninia kpɛ lo, ma pɔ kɛna yáiyái. 5 Baa ké wa ka Masedoni búsuu,* wá me i e dɔ. Wétɛa pii wá lé, wá fɛɛwá ní sòleo, ɔ wá kú sòdeedeɛ guu. 6 ɔ Lua pɔ í yɛɛsaideɔ nɔse níni wá nɔse níniwɛɛ Titu mɔa guu. 7 I ke aà mɔa ado no, ké a aà nɔse níniè yáie lo. A òwɛɛ ále ma beekɛ, á kú déndɔmɛɛ guu, a zemanɔ sa, ɔ ma pɔna kãfi.

8 Baa ké lá pɔ má kèè á pɔ yá, má láasoo pãle dao. Ma láasoo pãle dà yãa, ké má è lápi á pɔ yá gɔɔpla, 9 áma ma pɔ kɛna sa. I ke ké ma á pɔ yáè yáí no, ké á pɔsia tò a nɔselile yáie. A pɔyaapi bɔ Lua kíie. Bee yáí ásoo wá kèè. 10 Pɔsia pɔ bɔ Lua kíi i to gbé nɔselile Luapi i aà suaba líɔ déndɔmɛɛ vío. Dúnia pɔsia mé í ga iné. 11 A gwa lá pɔsia pɔ bɔ Lua kíipi zíkè á guu. A me wá sa, a gi ní áziao, á pɔ fɛɛ, vía á kú, a ma beekè, a wetà, a váikena swágága. Apíi guu a ázla òlɔné ké á tàae ví yápi guuo.

12 Baa ké ma lápi kèè, i ke gbé pɔ tàaekè ge gbé pɔ á tàaekèè yáí no, má kè Lua dɔa guu, ké á yeawázi e bɔ gupuaue. 13 Wá nɔseninia bee báasi, wá pɔna kãfi maamaa Titu pɔna yá musu, ké ápii á tò aà nisína sù yáí. 14 Ma íanadãè yãa á yá musu, i to wí ma kũo. Lá wa síana'òè yápii guu, màá wá íandãa Titue kè síana ũ. 15 Lá a aà díle gbia a aà kpelà, mé a aà yámà ápii, tò á láasookè yápiwa, aà nɔse í ea yáalɔwáɛ. 16 Ma pɔ kɛna, ké má á náai ví yápii guu yáí.

8

Kɔ kámasakaa

1 Gbéɔ, wá ye àò gbèke pɔ Lua kè Yesude pɔ aa ku Masedoni búsuu wéle ní wéleɔne dɔ. 2 An yãa ní íadaama pãsílo guu, an pɔ kɛna maamaa, ɔ baa ní ní taaside búubuukeo aa gbadã sɔúɔú. 3 Má òé aa gbadã ní gbãa léu, a de ní gbãa léa se. 4 Aa gbèawá nízia awa ní awao, wá ní gba zé ní ɔ e àò ku Lua gbéɔ kámasa guu.* 5 Aa kè de lá wá wé dɔia, aa nízia kpá Diiwa gla ní wápiɔ lo lá Lua yeiwa. 6 ɔ wa wabikè Tituwa aà gé kámasa yá pɔ á dàale á guu ɛkpaaíi. 7 Lá á

† 6:16 Eze 37.27 § 6:17 Isa 52.11 * 6:18 2Sam 7.14 * 7:5 2Kln 2.13 * 8:4 Lom 15.26

gbāa yápii guu, luanaaikɛa ní yá'oaó ní d̄sao ní yápii áiaó ní á yeawázio, àò gbāa kámasapi kaa guu ló.

8 I ke ma yádílɛé no, kɔai pɔ gbēpáleɔ kè ɔ má òé, ké mà e mà á yea gbéɔzi slana d̄s. 9 A wá Dii Yesu Kilisi gbēke d̄s. Aà pɔde'ia à ḡs pɔsaide ũ á yáí, ɔ aà pɔsaideke guu à á ké pɔdeɔ ũ. 10 Lá má è yápi musun we. Bee k̄si ní á gbé pɔ a ze ní yápio za muyāa, mé á kèò. 11 A yápi lekpaal sa. Lá á s̄ou mà ní á keao, à ke á gbāa léu. 12 Tó gbé gbada ní n̄semendoo a pɔv̄ia léu, bee í ká, i ke pɔ pɔ a vío no. 13 I ke áò taasike gbé k̄niɔ aao namable no. Aò kpaafa. 14 Tia kéwa pɔ pɔ diázi à yooné an p̄kēsāama guu. Ḡɔɔewa s̄s, pɔ pɔ diñzi aai ea yooé á p̄kēsāawá guu. Beewa áò kpaafa. 15 Lá á kēa láuwa wá m̄è: S̄ɛɛnz̄ɔde pɔ i f̄éò, yɔɔnde pɔ i kēsāo.†

Pɔlu Titu s̄daukpaa Kɔlenideɔne

16 Ma s̄aaukè ní Luao, ké a tò á yá d̄o Titu s̄owa lamawa. 17 A wá yāmà, aà m̄e wá à m̄o á gwai, àlɛ m̄o teasi no. 18 Wá gbēdo pɔ aà t̄ó lígua Yesudeɔ guu píi baonakpaa musu ɔ wá dàè. 19 Bee gb̄ea ló Yesudeɔ aà s̄è aà géwan̄o kámasa z̄í pɔ wále ke kei. Wále z̄ipi ke Dii t̄ɔb̄ɔa yáie ní n̄semaa pɔ wá dào. 20 Wále gbéɔ wá táae'ea gba z̄ɔɔ pɔ na wá z̄í yá musu abaa b̄o. 21 I ke yá pɔ maa Diie ɔ wále w̄eɛɛlɛ adoo, ní pɔ pɔ maa gb̄enaz̄inaɔneɔ lɔɛ.‡ 22 Wa wá gbēpále dànɛ ló. Wa aà laai gwá a gēna lé vío, wá è a áiaví yápii guu, mé aà áia éa k̄áfi tia, ké a á náai ví yáí. 23 Titu gbé bee s̄s, ma z̄ikendee pɔ wi á maa w̄eɛɛlɛ s̄anun aà ũ. Wá gbé k̄niɔ s̄s, Yesudeɔ z̄inaɔne, aai Kilisi t̄ɔb̄o. 24 Ayám̄eto à ɔbnɛ ké á yeñzi, Yesudeɔ i d̄s ké wá íandāa á yá musu slana ví.

9

1 Má lákéé Lua gbéɔ k̄o kámasa pɔ wále kápi yá musuo, 2 asa má d̄s a n̄semaa dà, ɔ ma íanadà Masedoniɔne ma m̄è Gelek̄iɔ s̄ou mà za muyāa. A áiaapi ní gbé daside m̄e f̄ɛɛ. 3 ɔ ma wá gbépiɔ z̄íwá àò ku s̄ou guu lá má òwa, ké íana pɔ wá dà yápi musu su ke p̄ao. 4 Tó Masedoniɔ m̄òman̄o, tó aa è á s̄ou i mao, wí a wá k̄uɛ, ké wa á náaikè yáí. A è, má á pɔ o l̄e? 5 Ayám̄eto má è a maa mà o gbépiɔne aa d̄oam̄eɛ, aa gba pɔ a d̄oaa a a legbè yá keke káau, a s̄ou i ma, iɔ de n̄semendo gba ũ, i ke gba teaside no.

Gbadaa ní n̄semendoo

6 A láasooke yáe beewa. Tó ní t̄ò yɔɔ, ni keke yɔɔɛ, tó ní t̄ò z̄ɔɔ, ni keke z̄ɔɔɛ. 7 Baade kpá lá à z̄èò a s̄s guuwa oosisisai teasisai. Lua ye gbé pɔ í gbada ní p̄naozi. 8 Lua a f̄s to éf̄ai pii líála, ḡɔɔpii p̄pii i m̄ówá yápii guu e à líála maakea pii guu. 9 A kēa Lua taalau wá m̄è: I pɔ f̄áe taasideɔne, aà maakea ló ku ḡɔɔpiiɛ.*

10 Lá Lua í p̄bui kpa p̄t̄nawa mé í p̄blea kpa gbépiiwa,† a p̄bui kpáwá, i k̄s̄é, á maakea gb̄e i yàasa kú. 11 A á ke pɔdeɔ ũ yápii guu, iɔ gbada s̄ɔs̄ɔɔ ḡɔɔpii,

† 8:15 B̄ɔa 16.18 ‡ 8:21 Yaa 3.4 * 9:9 Sou 112.9 † 9:10 Isa 55.10

gbé i Lua sáaukpa gba pò á dànè wá sabai yáí. ¹² Asa Lua gbé pòkésáma bɔɔle ɔ kámasa zipi lé ke adoo, a to Lua sáaukpa ligua maamaa lɔe. ¹³ Gbé Lua tɔbɔ, asa kámasa pò á kàpi lé ɔlɔnè a misilile Kilisi bao pò á zède, mé a gbèkekèné ní gbépiio ní nòsemendoo, ¹⁴ aai wabikeé, aai á nide Lua gbèke pò tówá yáí. ¹⁵ A Lua sáaukpa aà gba pò gè oaa yáí.

10

Pɔlu gia ní aziao

¹ Ma Pɔlu, ma awakpàé ní Kilisi nòsenie sùuuo, ma gbé pò i me má buse á guu mé má pásí á kpe. ² Ma wabikèwá, tó ma mɔ, ásu to màò pásíánɔ, asa má fɔ mà á pásí ɔb á gbé pò aai me dúnia yá mé lé dɔaawɛɛɔne. ³ Wá kú dúnia guue, áma wili zika lán dúnia gbéwao. ⁴ Wá gɔkeɔɔ á dúnia pò no, Lua gɔkeɔ gbáa pò wi zegikli gboodɔne. Wi ɔnɔ búinaɔ suumpaò ⁵ ní wala pò i gíné wá Lua dɔo píi. Wi láasoo píi kú zìzɔɔ ù aa misiile Kilisie. ⁶ Tó a misililewɛé wásawasa, wá sɔu mà wá swágbáadeɔ swágaga.

⁷ I gbé gwa a beawae. Tó gbé díle Kilisi pón a ù, aà ea láasooke yáe beewa. Kilisi pón wá ù laaàwa sɔ. ⁸ Baa tó ma íanadà zɔɔ iko pò Dii kpáwá yá musu, wí a ma kúo, asa á zedɔa yáíe, i ke á gbooa yáí no. ⁹ Má ye ma lákéáé àò deé viadadanzi úo. ¹⁰ Wí me ma lác gbia, i ní gba gbáa, áma tó wá kú kɔ wéu, ma lé ɔ buse, ma yá lí tómáó. ¹¹ Gbé pò lé o màò dɔ kè lá wá de lác guu, màa wá de kua kɔ wéu.

¹² Wá ke muaa ge wá wá lɛɛú ní gbé pò aale nízia sáaukpaɔ. Aa nízia kpaala ní kɔo ní nízia lɛɛúa ní kɔo ɔnɔ vɔ. ¹³ Wá gbé beeɔ, wá íanadà de a léao. Wá dá kɔɔ pò Lua dàwɛé léue. Baa ápiɔ, kɔɔpi á ká. ¹⁴ Lá wa ka á kúí, wále vɔ wá pò léao, asa wa mɔ ní Kilisi baoo e á kúí. ¹⁵ Wili íanadà de a léa wa gbépáleɔ zikáuo. Lá á luanaaika lé káfi, wá ye zɔ pò wále ke á guu ɔta maamaa e kɔɔ pò Lua dàwɛé léue, ¹⁶ wí gé baopi kpái búsu pò kú á aɔ guu, gbépáleɔ tàaabaa íandásai. ¹⁷ Tó gbé ye íanadà, aà dá Dii yá musu. ¹⁸ I ke gbé pò i azia sáaukpa mé maa, sema gbé pò Dii i aà sáaukpa.

11

Zina egenao

¹ A ma fɔ yɔɔ ní ma sɔúkeyáó, áma ále ke kò. ² Lá Lua lí sí sàao, màa ɔ má kúa á yá musu. A gɔ mendoe, ɔn Kilisi ù. Ma á kpásáwà wéndia léso úe. ³ Lá mlé kɔnikè Evae á aà sàsá, * vɔa lé ma kú kè a su á sàsá sɔ, í á naa Kilisiwa gbásísai ní nòsemendoo tó. ⁴ Tó gbé mò Yesu yá pò dodo ní wá pòo waasokèé, ge nisina pò dodo ní pò pò á èo ge baona pò dodo ní pò pò á sío, i aà gba zé maamae. ⁵ Má é má késáa zina pò a ní díle deñlazi yae guuo. ⁶ Baa tó ma léna nao, má dɔa vɔ. Wá ɔlé ápii wásawasa yápii musu.

⁷ Ké ma baona pò bɔ Lua kúí waasokèé pòsiwásai, mé ma azia búsa á káfia yáí, tàae má kèa? ⁸ Ma Yesude páleɔ taiinkè, ma a ase a èmá, ké mà e màò zɔke á guu yáí. ⁹ Gɔɔ pò má kúánɔ, tó pò lé késáa, mili íada gbèewao. Wá gbé bɔ Masedoni búsuu, aa mòmɛɛ ní pò pò lé késáa.† Má azia kúa, mi ke gbèe aso

* 10:17 Zel 9.23 * 11:3 Daa 3.1-5 † 11:9 Flp 4.15-16

ũo, mé máo mazía kúa màaε. ¹⁰ N Kilisi síana pɔ kú ma guuo, gbēε a kpa ma íandáyápiε Gelesi búsuuo. ¹¹ Bóyáí má ò màai? Má yeázi noa? Lua dɔ.

¹² Yá pɔ mále ke máo keε, ké mà e zεzɔ gbé pɔ aale ma léwεɔne aa íanadá lówáwa yáí. ¹³ Gbépiá zína εgenaɔne! Ziken mɔafilideɔne! Aaí li Kilisi zínaɔ ũ. ¹⁴ Yábɔnsaε no. Baa Setáupi í li gupua malaika ũε. ¹⁵ Lá màaε, tó aà zikenao lí ma zikenao ũ, yábɔnsaε no. An zía aɔ de ní yákeawaε.

Pɔlu taasikεa a zɔnakε guu

¹⁶ Ma εa lé o ɔ, gbēε su ma gwa sɔũ ũo. Tó màan sɔo, àɔ ma kúa màa, ké mà e íanadá yɔɔ. ¹⁷ Yá pɔ mále o, Dii mé ma dauo. Iana pɔ mále dá mazía náaikeε guuε bee, mále dá mísaikε guuε. ¹⁸ Lá gbéɔ lé íanadá dasi dúnia yá musu, mapi sɔ má dáε. ¹⁹ Asa á ɔnɔnaɔ i menafɔ ní mísaideɔ ní pɔnao. ²⁰ Tó wále á ke zɔɔ ũ, tó wále á só, tó wále á taiinke, tó wále gbáablewá, tó wále á sánke, i menafɔ. ²¹ Síanaε, wá buse! A kèmεε wí ũ! Ama pɔ pɔ gbé kúa àle a wɔɔ ke, má kúa sɔε. Mále o mísaikε guuε. ²² Ebeluɔ no lò? Má a ũ sɔε. Isailiɔ no lò? Má a ũ sɔε. Ablahaũ buiɔ no lò? Má a ũ sɔε. ²³ Kilisi zikenao no lɔ? Má a ũ deńla. Mále yá'o lán íandewaε. Ma zíkε deńla, ma daakpεu deńla,† má a gbēa lé dɔo, ma kua ga lézɔ gēna lé vɔo. ²⁴ Yudaɔ ma gbē flàala ε bla mēndosai§ gēn sɔo. ²⁵ Wá ma gbē ní goo* gēn aaɔ. Wá ma papa ní gbεo gēn do.† Gó kpálemano gēn aaɔ, ma ke ísi guu gɔɔ do fáane ní gwáasinao. ²⁶ Ma wéle dasi gea guu miɔ ku kai guu: Swa kai, kpáiweliwεɔ kai, Yudaɔ kai, buipáleɔ kai, benanguo kai, sēa kai, ísia kai, Yesude εgenaɔ kai. ²⁷ Ma zɔ gbáa kè ní wáwáɔ, ma itékε a gēna lé vɔo, nɔana ní imio ma dede, ma leyε a gēna lé vɔo, má kú búú íandea guu. ²⁸ A kɔniɔ báasi Yesudeɔ pii kàakea ɔ tɔaa lá gu lé dɔ. ²⁹ Gbēε búsa ɔ mi busaoa? Gbēε fù ɔ i ɔaoa?

³⁰ Tó a ma má íanadāε, má dá ma yēεsaikε musuε. ³¹ Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae dɔ ké mále εεtoo. Wáɔ aà sáaukpa gɔɔpii! ³² Gɔɔ pɔ má kú Damasi, kí Aleta ziiia ò wá wélepi bíliboεɔ dá wá ma kú, ³³ ɔ wá ma bɔ fenentiu, wá ma pila ní bao gbí guu bíi kpe, ɔ ma pilimá.‡

12

Pɔlu wépfungu'ea

¹ A kú mà íanadāε. Baa tó a ài vɔo, má εa su wépfungu'eaɔ ní yá pɔ Dii ɔɔmεεɔwa. ² Má gbēε dɔ naa Kilisiwa, wá aà sè gèò e luabe sínanau, a wè gèò mēndosain la. A gè ní mεon nò, mesain nò, má dɔo, Lua mé dɔ. ³ Má dɔ ké wá gbépi sè gèò e àizánablekíi. A gè ní mεon nò, mesain nò, Lua mé dɔ. ⁴ A yá pɔ a oa keo mà, gbēnazína a zé ví à sēle siuo. ⁵ Má íanadá gbépi yá musuε, ama má íanadá mazía yá musuo, sema ma yēεsaikε yá báasio. ⁶ Tó má ye íanadá, má íanadá mísaide ũo, asa síana má o. Ama má dāo, ké gbēε su ma dile de lá á è má de ge lá á mà ma léulao. ⁷ Ké másu mà wala ke yázɔɔ pɔ Lua ɔɔmεεɔ musuo yáí, à le sòɔ ma meu Setáu íwa ũ, àɔ ma gbē. ⁸ Ma wabikε Diiwa gēn aaɔ yápi musu, aà pɔpi gomala, ⁹ ɔ a òmεε gbēke pɔ i kemεε mɔa, yēεsaikε guu ɔ a gbáa síana í bɔu. Ayámεto má íanadá ní pɔnao ma yēεsaikε musu, ké Kilisi

† 11:23 Zln 16.23 § 11:24 Iko 25.3 * 11:25 Zln 16.22 † 11:25 Zln 14.19 ‡ 11:33 Zln 9.23-25

gbāa à kumala. ¹⁰ Beewa mi pɔnake ní ma yè̀esaikεo ní widaaao ní taasikεao ní ladaaao ní wèt̄εao Kilisi yáí, asa gɔɔ pɔ ma busa ɔ mi gbāa.

Pɔlu kàakεa Kɔlenideɔne

¹¹ Ma m̄saikε kè, àme a ma dau. Àme a maa yāa à ma sáaukpa. Baa tó má pɔe ũo, má késāa zina pɔ a ní dile d̄enlapiɔzi yāe guuo. ¹² Ma a z̄inakε seela òb̄é ní menao maamaa yāb̄onsaεo ní dabudabukεao guu. ¹³ Bɔ ma á késāò Yesude k̄iniɔzii, k̄é mi gɔ á gb̄eεe aso ũo bàasio? A s̄uukεmanɔ ní tàae beeo! ¹⁴ Tia k̄éwa ma m̄oa á k̄íi ḡen àaɔde s̄ou mà, mé má gɔ á gb̄eεe aso ũo. Àme mále á w̄eεe, i ke á pɔɔ no. Asa maeɔ mé aai àizeε dile ní n̄éɔne, i ke n̄éɔ mé aali dilen̄éo. ¹⁵ Má a pɔɔ ble pii, mí azia kpáwá ní pɔnao á w̄eni yáí. Tó ma yeaázi z̄ɔkù, á yeamaz̄i a lao yá? ¹⁶ Èh̄é, mi ḡs̄e aso ũo, àma wà mè w̄ez̄enan ma ũ, má síwá ní k̄on̄ioε. ¹⁷ Ma á blé gb̄é pɔ má ní z̄íwáɔ kee sabaia? ¹⁸ Ma wabikε Tituwa aá gé á k̄íi, ɔ ma wá gb̄edopi dàè. Titu á blé yá? Wá ká douo lé? Wá tufa douo lé? ¹⁹ Àle e yāa wāle b̄okli w̄eεe yá? Aawo! Wāle yá'o ní Lua d̄s̄ao naa Kilisiwa guue. Ma gb̄é yenzideɔ, ma bee óé pii á zed̄ɔa yáíe. ²⁰ Via lé ma kú, tó ma ka á k̄íi, k̄é másu á le lá má yeiowao, mé ásu ma e lá á yeiowao. Mále v̄lakε s̄oleε ní zaak̄uo ní p̄ok̄umao ní d̄enlaw̄eεleao ní k̄yaaao ní k̄opeo ní ȳɔɔo ní z̄ɔao. ²¹ Via lé ma kú k̄é tó ma εa m̄ɔ, ma Lua a to wí ma kú á yá musu. Gb̄é pɔ aa duunak̄é yāa aa gb̄ásik̄é, aa w̄ule ní gb̄ep̄aile n̄ɔo aa wisaiyā k̄é, tó aai mik̄é ní yápiɔ keawao, má ɔɔɔn̄éε.

13

Lɛdama gb̄eza

¹ Ma m̄oa á gwai ḡen àaɔden ke. Wí yási seelade gb̄eɔn pla ge gb̄eɔn àaɔ musue.* ² Má óé yāa ma kuaánɔ ḡen plaade guu, mé mále óé lɔ á kpe, tó ma εa m̄ɔ, má gb̄é pɔ aa duunak̄é yāa ní gb̄é k̄iniɔ kee t̄εbo. ³ Àle seela w̄eεe k̄é Kilisi mé lé yá'o ma guu nolo? Too! I ke Kilisi gb̄aasai no, lɔ gbāa á guu. ⁴ S̄lanae, aá paa líwaa gb̄aasaik̄eyāe, àma a kú ní Lua gb̄aaoe. Maa naawá guu wá buse s̄ɔ, àma wá kuaánɔ á guu ní Lua gb̄aaoe.

⁵ A ázia táasika á gwa, tó á kú Yesu Kilisi náaikεa guu. A láasooke áz̄lawa. I d̄ɔ k̄é a kú á guuo lé? Tó màa no, a fuae. ⁶ Má ye àò d̄ɔ k̄é wápiɔ wi fuao. ⁷ Wāle wabikε Luawa ásu v̄aie keo. I ke k̄é gb̄éɔ wá maabo yáí no, k̄é á maake yáíe, baa tó wāle wá gwa gb̄é fuao ũ. ⁸ Wá f̄ɔ z̄ez̄ɔ s̄lanae, sema wá z̄epooè. ⁹ Tó wá buse mé á gbāa, wá pɔ lɔ nae. Yá pɔ wi a wabikε mé de k̄é á yá e àò b̄oleia wásawasa. ¹⁰ Ma yá beeo k̄èé, k̄é tó ma m̄ɔ, másu w̄ebiiwá mà iko pɔ Dii kp̄aa m̄óo. A kp̄aa á zed̄ɔa yáíe, i ke á gbooa yáí no.

¹¹ Tòo gb̄éɔ, à ḡs̄ zia bàasi. A d̄εeka á yá e àò b̄oleia wásawasa. A ma lɛdama ma. A lɛdoukε àò na ní k̄oo, Lua yenzide aafiade iɔ kuánɔ. ¹² A f̄okpak̄ɔwa ní Lua gb̄éɔ lépeak̄ɔwao. Lua gb̄éɔ f̄okpawá m̄pii.

¹³ Dii Yesu Kilisi gb̄ekekeé, Lua iɔ yeázi, aá Nis̄l̄na iɔ gb̄ékp̄aaánɔ ápii.

* 13:1 Iko 19.15

GALATI Yá pò kú láε bee guu

Galati búsu gbēε Yesu baona mà wa sí Pòlu wé̄lεga gēn plaade ní a àaōdeo guue (Zin 16.6, 18.23). Ama waasokεn páleε gē we lɔ, 5 aa dàda gbēεne aa mè, sema Yesude pò aa de Yudaε ũ misiile Mɔizi ikoyáε, aai t5z5. Pòlu kí yādane bee bò Yesu Kilisi yá kpeε, ále Galati búsu Yesudeε da zòbleu. Ké a mà gbépio lé swáε yápi, 5 à láε bee kēné.

Ké Pòlu ye a gbéε εa laaido baona zé mēndonawa, 5 à yādadané à mè:

A azía yá bɔɔlekēné, aà nòselileá ní ledou pò wa kē ní k5o ní Yelusaleŭ dɔaanao ikoyápi musu ní a k5yamasai ní Piεεo yápi musuo. Pòlu a zínakeyá bɔɔlekēné, à kpàle à siwà ké a zínakepi bò Dii kíε (1-2).

A gbāa'è Luabaakuarínɔ káau yáwa, 5 à mè gbēε a e bɔ maa Mɔizi ikoyá mà sabaio, sema Yesu Kilisi náaikεa (3-4).

A tekpángu aa wetá wàò nízia ví ní Lua Nisína dɔaaané, asa Nisínapi í yámaa iné dasi, a séia mé yeak5zi ũ (5-6).

A kù Yesu gáli pii ní Yesudeε pii swáε Pòlu yápi, aai sí ní nòsemendoo ké aa bɔ zòblea bui piuu.

Baona pále kuo

¹⁻² Ma Lua zína Pòlu ní ma Yesude dee pò wá sánuo pii wámε wa láε bee kē Yesude pò aa ku Galati búsuone.* Ma zínake i bɔ gbēnazína kíio, gbēnazína mé i a ledεkeε, Yesu Kilisi ní Mae Lua pò aà bò gauo mé ma zí. ³ Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbēkekeé, aai á gba aafia. ⁴ Kilisipi gí a wēnii Lua wá Mae pɔεāwa, à wá duuna kēwá, ké à e wá bɔ dúnia tia váie beeu. ⁵ Lua mé gawi ví gɔɔpii! Ami.

⁶ Ké ále bɔ Lua pò á sisi a gbēke guu kpe màa g5ò, ále ze ní bao koleao, yápi díā maamaae. ⁷ Baona pále kuo. Gbé pò ye Kilisi baopi lilεó lé á liaae. ⁸ Baa tó wápio ge malaikae bò luabe à baona pò i kpaal ní pò pò wá óéoo waasokpáé, Lua láaikewà. ⁹ Wá óé yáa mé mále óé lɔ, tó gbēε baona pò i kpaal ní pò pò á màoo waasokpáé, Lua láaikewà.

¹⁰ Mále sáau weεle gbēnazínawa yá, ge Luaε? Mále weεle ma yá ká gbēnazínagu yá? Tó gbēnazína má ye à kángu e tia, d5 Kilisi zòblenan ma ũo.

Yesu Pòlu se a zína ũ

¹¹ Ma gbéε, má ye à d5 ké baona pò mi kpáé i bɔ gbēnazína kíio. ¹² Mi ma gbēnazína kíio, gbēε mé i dameεo, Yesu Kilisi mé bò m5oa.

¹³ A mà lá má kú yāa Yudaε zéu. Ma Yesudeε wetá wé̄le ní wé̄leo pásipási, má wéεle mà ní mide.† ¹⁴ Ma Yudaε zépi yá kù ɔplapla de ma sáaɔla dasi, ma áia deŭla wá deziε felekaayápi guu. ¹⁵ Ama Lua ma dile a pò ũ za ma da nòseu.‡ Ké aà ma sísia a gbēke guu gɔɔ kàè, ¹⁶ 5 à a Né gbàε,§ ké mà aà baona kpá buipáεne. Mi gé kpálei gbēε gēzlo, ¹⁷ mi gé Yelusaleŭ gbé pò aa de zína ũ ma áaó kíio, ma ge Laalubuo búsuu g5òε, 5 ma εa ta Damasi.

* 1:1-2 Zin 16.6 † 1:13 Zin 8.3 ‡ 1:15 Isa 49.1 § 1:16 Zin 9.3-6

18 Wè ààʒ gbɛa ʒ ma gɛ Yelusaleũ, ké wà kʒ dʒ n̄ Piɛɛo, ʒ ma keaàno gɔɔ gɛo.*
 19 Mi zina pàle eo, sema Dii dāuna Zaaki bàasio. 20 Yá pʒ má kèépi, má sí n̄
 Luao, ɛɛ mále too. 21 Bee gbɛa ma gɛ Sili bùsuu n̄ Silisi bùsuo. 22 Gɔɔ bee Yesude
 pʒ kú Yudeɔ i wesimaleo, 23 ama aa su mà wà mè, gbé pʒ lé n̄ wetā yāa mé lé zé
 pʒ á wèle kaalepi waasokpa tiasa, 24 ʒ aa Lua tobò ma yá musu.

2

Pɔlu kʒ yāmaa n̄ zina paleɔ

1 Wè gɛo m̀ndosai gbɛa ma ɛa gɛ Yelusaleũ n̄ Baanabao.* Ma Titu sè, à
 gèwanɔ b. 2 Ma gɛ we, ké Lua mé bò m̀doa à kù mà gɛɛ. ɔ ma baona pʒ mi
 kpa buipàleɔne bɔɔlekè d̄aanaɔne n̄tɛɛ, ké zɪ pʒ má kè n̄ pʒ má mále keo su ke
 p̄o. 3 Titu pʒ wá s̄anu n̄ a Gelekikɛo, aai ḡanwà àà t̄ʒʒo. 4 Yesude ɛgɛna pʒ gè
 wá guu kp̄aio mé aa yápi dà. Aa gè wá n̄aa Kilisi Yesuwa wéekɛa taasikaie. Aa
 ye wá da z̄obleue, 5 ʒ wi we wa mis̄ilɛnɛo baa yɔɔ, ké à e àɔ baona s̄ana k̄ua
 yáí. 6 Gbè pʒ wàle n̄ gwa d̄aana ũ, aai yāe káfilmɛo. Lá aa de, i kemɛɛ yāe ũo,
 asa Lua lí gbèe z̄aboo. 7 Aa è Lua a baonakpaa buipàleɔne n̄amɛɛ ma ɔzɪ, lá à
 a kpaa Yudaɔne n̄ Piɛɛe a ɔzɪwa. 8 Asa lá Lua zikè Piɛɛ guu a z̄inake yá musu
 Yudaɔ k̄íi, màa à zikè ma guu buipàleɔ k̄íi. 9 Zaaki n̄ Piɛɛo n̄ Z̄aa pʒ wàle n̄ gwa
 Lua kpé gbapele ũo gbèke pʒ Lua k̄emɛɛ d̄ʒ, ʒ aa ɔkp̄awá, wá n̄ Baanabao gbèke
 v̄ia n̄ k̄ʒo seela ũ. Aa sí wápio wá gé buipàleɔ k̄íi, n̄pio s̄ʒ Yudaɔ k̄íi. 10 Yá pʒ aa
 yei lé, n̄ taasideɔ yá àɔ d̄wagu. Gɔɔ bee s̄ʒ wá mɛ wà n̄ a keao kò.

Yesu ndaikɛa mé í wá suaba

11 Ké Piɛɛ m̀b̄ Antioxi, ma giè weliwɛ ké à zà yáwa yáí. 12 Asa e Zaaki z̄inaɔ aao
 gé kái, i p̄oble n̄ buipàleɔɛ. Ké aa kà, ʒ à b̄z̄à à kè má, ké àle v̄lake Yuda pʒ aa
 zè n̄ t̄ʒʒȳaɔɔne yáí. 13 Yuda k̄iniɔ n̄awá m̄aafilipi guu. Baa se aa Baanaba ḡa
 n̄amá. 14 Ké má è aa baona s̄ana k̄ua a zéwao, má ò Piɛɛe amp̄ii wáa: N Yuda
 ia n̄ kú lán buipàlewa, i ke lán Yudawa no. Kpelewa n̄ȳʒ f̄ʒ ḡana buipàleɔwa
 aao Yudaɔ yá k̄uai?

15 Yudaɔn wá ũ, buipàle pʒ aa Lua d̄ʒoɔn wá ũo. 16 Ama wá d̄ʒ ké gbèe
 lí b̄o maa z̄ikɛa ikoyāpiwa yáio, sema Yesu Kilisi náaikɛa ado bàasio.† Baa
 wápio, wa Kilisi Yesu náaikè, ké wá e b̄o maa wá Kilisi náaikɛapi yáie, i ke
 z̄ikɛa ikoyāpiwa yáí no, asa gbèe lí b̄o maa z̄ikɛa ikoyāwa yáio.‡ 17 Gɔɔ pʒ wàle
 wèele wá b̄o maa naa Kilisiwa, tó wá è duunkenaɔn wá ũ s̄ʒ, bee mè Kilisi lé
 duuna wèz̄igba yà? Aawo! 18 Tó ma ɛa lé ikoyā pʒ má gbòo keke, a taaden
 ma ũ we. 19 Asa má de gɛ ũ ikoyāpi musue, ʒ ma b̄o a yáú ké mà ku Lua pʒ ũ
 yáí. Ma ga líwa n̄ Kilisio. 20 Mapi má kú b̄o, Kilisi mé kú ma guu. Tiasa ma
 gb̄enaz̄inke guu má kú Lua Né pʒ yemazi à ḡi a w̄enii ma yáí náaikɛa guue.
 21 Mále Lua gbèke b̄ad̄eo. Tó w̄i b̄o maa ikoyāpi yáie, Kilisi ḡa p̄aɛ.

3

M̄sizi ikoya n̄ luanaaikɛao

1 Galati misaideɔ! Wa Yesu Kilisi gaa líwa s̄ásas̄a òè wásawasa. Wá p̄ɔd̄awá
 yà? 2 Má ye mà yá m̀ndo gbɛawá. A Lua Nis̄ina è zikɛa ikoyāwa yáí yà, ge yá

* 1:18 Zln 9.26-30 * 2:1 Zln 15.2-4 † 2:16 Lom 3.20, 22 ‡ 2:16 Sou 143.2

pó á màpi náaikεa yáie? ³ Akea a gō mīσαι kέwai? A dàale ní Lua Nisína gbāaoε, ò ále a midε ní ázla gbāao saa? ⁴ A taasi saε kè pá yà? Aò pāo. ⁵ Lua a Nisína kpáwá à dabudabuò kè á guu á zíkεa ikoyāwa yáiyà, ge yá pó á màpi náaikεa yáie?

⁶ A gwa Ablahaūwa. A Lua náaikè, ò Lua tò yá b̀aàǹo na. ^{*} ⁷ Aò dō kέ gbέ pó aa Lua náai v̀o mé Ablahaū buio ũ. [†] ⁸ Lua baonakpà Ablahaūε à mè á báaada bui piigu aà sabai, [‡] asa wà d̀aa wa kè Luayátaalau wà mè Lua a to yá b̀o ní buipálèo na a náai pó aa kε yáí. ⁹ Beewa Lua í báaada gbέ pó aa a náaikè̀o gu, lá a kè a náaikεna Ablahaūεwa. ¹⁰ Gbέ pó zè ní zíkεa ikoyāwao g̀o láaip̀o ũε, asa a kēa láu wà mè, gbέ pó lío yá pó kú ikoyá lá guuò k̀ua píi a zéwaoá láaip̀oε. [§] ¹¹ Wá dō sáasá kέ Lua lí tò yá b̀òr̀ǹo na zíkεa ikoyāwa guuo, asa wà mè gbέ pó Lua tò yá b̀aàǹo na a náai pó ále kε yáí mé aò ku. ^{*} ¹² Ikoyá i k'ε ní luanaaikεaoo, asa wà mè gbέ pó ikoyápi k̀ua mé a wēni e a guu. [†] ¹³ Kilisi g̀o láaip̀o ũ wá gbεu, à wá b̀o ikoyá láai guu, asa a kēa láu wà mè, gbέ pó wa l̀òo líwaá láaip̀oε. [‡] ¹⁴ Bee kè màa kέ báaa pó Lua dà Ablahaūgu e g̀o buipálèoε Kilisi Yesu sabaie, wí Nisína pó Lua a legbè e aà náaikεa yáí.

M̀izi ikoyá ní Lua legbēo

¹⁵ Ma gbέ̀o, gbēnazin yákeε taa mále owàé. Tó gbέ legbε dile mé a seeladèo v̀i, wa f̀o wá a b̀adeo, wa f̀o yáε káfluu. ¹⁶ Beewa Lua legbè Ablahaūε ní aà buio. A kēa Luayátaalau, wí me ní aà buio lán dasi wále owao, [§] wà mè ní aà buioε, gbέ m̀endoe, òn Kilisi ũ. ¹⁷ Yá pó má ye on kε: Lua d̀aa legbè̀e yáa, à mè a b̀aa ào kuaàǹo. A wè̀e òaa pla ní baakwio (430) gbεa ò ikoyá m̀o. ^{*} Ikoyápi a f̀o legbēapi gbooo, a f̀o à a b̀adeo. ¹⁸ Tó wí Lua báaa e zíkεa ikoyāwa guue, báaapi a b̀o aà legbēa guu b̀o. Lua gbēkεkè Ablahaūε kέ à a legbè̀e yáie. [†] ¹⁹ B̀oyáí à ikoyá dile bí? A káfl e Ablahaū bui pó Lua legbè aà yá musu ào m̀oε, kέ gbέ̀o e dō wa de Luaε táadeòo ũ yáí. Lua a ikoyápi kpà malaikàowa, aa ná k̀oε a z̀i, ò a dile gbé̀oε. ²⁰ Lua legbēa s̀o, Luapi yáε ado, aà b̀aa kú ní k̀oεoo.

²¹ T̀òo! Ikoyápi b̀o Lua legbēa kpe yà? Màa no! Tó ikoyá pó í wēni kpámá kú yáa, dō wa b̀o maa ikoyápi sabai. ²² A kēa Luayátaalau wà mè, duuna gbépii kákpεukè, kέ báaa pó Lua a legbēpi e g̀o Yesu Kilisi náaikεnao pó ũ aà náai pó aale kεpi yáí.

²³ Za dō Yesu náaikεa i m̀oo, ikoyá wá kákpεu kè, a wá k̀ua dakpεunao ũ e Yesu náaikεa pó lé m̀o gè b̀òd. ²⁴ Beewa ikoyápi de wá gwana ũ yáa e Kilisi ào m̀o, kέ wá b̀o maa aà náaikεa yáí. ²⁵ Lá Yesu náaikεa kà sa, wa b̀o wá gwana yáu.

²⁶ A naa Kilisi Yesuwa guu á de Lua néo ũ ápii aà náai pó ále kε yáí, ²⁷ asa á gbέ pó a da'ilekè Kilisi pó ũo, a Kilisi dàε. ²⁸ Yudaò ní buipálèo, z̀òo ní wé̀eε, g̀oεε ní ǹoεo dodoa k̀oεo, asa ápiiá douε naa Kilisi Yesuwa. ²⁹ Tó á de Kilisi pó ũ, á de Ablahaū buio ũε, mé á de àizεε pó Lua a legbè̀e blenao ũ. [‡]

* 3:6 Daa 15.6, Lom 4.3 † 3:7 Lom 4.16 ‡ 3:8 Daa 12.3 § 3:10 Iko 27.26 * 3:11 Abk 2.4
 † 3:12 Lev 18.5 ‡ 3:13 Iko 21.23 § 3:16 Daa 12.7 * 3:17 B̀a 12.40 † 3:18 Lom 4.14
 ‡ 3:29 Lom 4.13

4

¹ Mále oé, gɔɔ pɔ́ túbiblena de né ũ, baa tó aà mae pɔ́ de aà pɔ́ ũ pii, a zɔ́ kɛ̄ao. ² I misiile a gwanaɔne ní ziaɔ e gɔɔ pɔ́ aà mae dílewa. ³ Maa sɔ́ wápiɔ, gɔɔ pɔ́ wi kásaakũ, wi zɔ́ble felekaa pɔ́ pɔ́ wí misiilenéɔne.* ⁴ Ké gɔɔ pɔ́ Lua díle kà, à a Né zì, wà aà ì gbēnazìna iawa Mɔizi ikoyā guu, ⁵ ké aà wá gbé pɔ́ Mɔizi yá iko víwáɔ bo, wí gɔ́ a néɔ ũ. ⁶ Lua a Né Nisìna dà wá sɔ́ guu, ké wá de a néɔ ũ yáí. Nisìnapi ì wiile ì mɛ: Baa, ma Mae! ⁷ Ayāmeto zɔ́n n ũ ɔo, nén n ũ. Lá Lua Nén n ũ, à n ke a àizeɛblena ũ.†

Pɔlu bilikɛa Galatiɔwa

⁸ Gɔɔ pɔ́ á Lua dɔ́o, i zɔ́ble pɔ́ pɔ́ aa de Lua ũoɔne.† ⁹ Lá a Lua dɔ́ tiasa, atēsa ké Lua á dɔ́, bóyāi a ea lé ze ní pɔ́ gia yáfūna gbāasaipiɔ bi? Bóyāi a ea á ye zɔ́blené dafu bi? ¹⁰ I gɔɔe ní mɔe ní dikpɛe ní wēe tēbo. § ¹¹ Vía ma kú á yá musu. Asi taasi pá má ké á guua?

¹² Ma gbé, ma wabikèwá, à gɔ́mawa, asa ma gɔ́awae. Yāa i tàaekemeeo. ¹³ A dɔ́ ké gyāeke guu ɔ́ ma baonakpaué séia. ¹⁴ Baa ké ma gyāeka kèè yāa ũ, i sakamagu, i gyaũkeao, a ma si lán Lua malaika ge Kilisi Yesupiwa. ¹⁵ Báaa pɔ́ ále kemee yāa kèa ni? Má fɔ́ o á yá musu, tó à zekè yāa, á á wé bɔ́bɔ́ kpaae. ¹⁶ Ké ma síana'òé yáí ɔ́ ma gɔ́ á zangude ũ saa? ¹⁷ Gbépiɔ keaé kèke, i ke á maa yáí no. Aa ye à kéwáe, í namá. ¹⁸ Wāa ní yāmaao gɔɔpii mé na, i ke gɔɔ pɔ́ má kuánɔ́ ado no. ¹⁹ Ma né yenzideɔ, mále á ia wāwāke ɔ́ e Kilisi ɔ́ sadaɔgu. ²⁰ Má ye màò kuánɔ́ tia, mí a yá'oa lile, asa ma bilikè á yáwae.

Hagaa ní Salao

²¹ A omee, á gbé pɔ́ á ye misiile ikoyāe, i ma lá a ku Mɔizi ikoyā guuo lé? ²² Wà mè Ablahaũ negɔe ì gbēɔn pla. A ado ì ní zɔe,* mé à ado ì ní wéeo.† ²³ Zɔpi ne'í gbēnazinke guue, ɔ́ wéa a pɔ́ ì Lua legbēa yáí.† ²⁴ Nɔepiɔ yá dewéa yātaa ũ, Luabaakuarínɔ́ yá lee pla ũ. Ado bɔ́ Sinai gbe kíe, ì zɔke iné. Bee mé Hagaa ũ. ²⁵ A de Sinai gbe pɔ́ kú Laalubuɔ́ bùsuu yātaa ũ. Yelusaleũ tia de a ũ ɔ́, asa àle zɔ́ble ní a gbéɔ́ piie. ²⁶ Yelusaleũ pɔ́ kú musu mé wéé ũ. ɔ́mɛ wá da ũ. ²⁷ Asa a kēa láu wá mè:

Pɔ́nake, fi pɔ́ ni ne'io!

Gulake, n gbé pɔ́ ni nɔ́wāwākeo!

Asa n gbé pɔ́ n gɔ́ pakpánzi,

n né dasi aɔ de nɔe pɔ́ a gɔ́ aedòwà pɔ́a. §

²⁸ Apiɔ sɔ́ ma gbé, Lua legbēa néɔn á ũ lán Izaakiwa. ²⁹ Né pɔ́ wa ì gbēnazinke guu ìadà né pɔ́ wa ì ní Lua Nisìna gbāaowa. Maa a de ní a tia. ³⁰ A kēa Luayātaalau kpelewa ni? Wà mè: Zɔ́ yá ní a néo, asa zɔ́ né a e túbible ní wéé néoo.* ³¹ Ayāmeto ma gbé, zɔ́ néɔn wá ũo, wéé néɔn wá ũ.

5

Gɔ́a wéeo ũ

¹ Gɔ́a wéeo ũ yáí Kilisi wá bóí, wa gɔ́ wéeo ũ. A zeò giúgiú, ásu to wá ea bakaé á níu zɔɔ ũ ɔo.

* **4:3** Gal 4.9, Kls 2.8, 20 † **4:7** Lom 8.15-17 ‡ **4:8** 1Kln 8.4-6 § **4:10** Lom 14.5, Kls 2.16

* **4:22** Daa 16.15 † **4:22** Daa 21.1-2 ‡ **4:23** Lom 9.7-8 § **4:27** Isa 54.1 * **4:30** Daa 21.9-10

² Mámεmaa Pɔlu mále oé, tó á tò wà t̄z̄òé, Kilisi a káflakεéo. ³ Ma εa má ò ma idàwàé, gbé p̄s tò wà t̄z̄òé, sema aà misiile Mɔizi ikoyáe pii. ⁴ A gbé p̄s ále wεεle à bɔ maa ikoyá guu, a ázla kè Kilisiwa, a kē Lua gbékewae. ⁵ Yesu náaikεa guu wá d̄s ké wá bɔ maa, wá wé d̄i ní aà Nisína gbáao. ⁶ Naa Kilisi Yesuwa t̄z̄ōa ge t̄z̄ōsai yāe v̄lo, sema Yesu náaikεa p̄s í to wàò yek̄si.

⁷ Ale gé ae yāa maamaae. Deme tea s̄lanai zez̄òéí? ⁸ Yá p̄s ále e a zev̄ipi i bɔ Lua p̄s á sisi á á sé k̄lii. ⁹ P̄εese'ese yɔɔna í p̄eti sé pii.* ¹⁰ Má á náai v̄i naa Diiwa guu ké á láasoo p̄ale keo. Gbé p̄s lé á liaa s̄s, Lua a aà v̄aiپی flaboè, baa dén nò. ¹¹ Mapi s̄s ma gbé, tó t̄z̄ōyā waaso mále ke e gbā, b̄oyāi wāle ma wetāi bi? Tó máae, d̄s Kilisi gaa líwa yá a s̄ gbēwao. ¹² Gbé p̄s aale á liaa ní t̄z̄ōyāo, aa ge r̄zla le wí se.

¹³ Ap̄i s̄s gbé, Lua á sisi á ḡs w̄éεo ūe, ama asu tó á ḡsa w̄éεo ūpi ḡs p̄eākea zé ūo. Aɔ misiilek̄e àò yek̄si, ¹⁴ asa yá m̄endoε bee mé de Mɔizi ikoyá pii mi ū: Nȳs ye n gbédezi lá nzla w̄eniwa. ¹⁵ Tó ále k̄s soso k̄s níwa, à laaika k̄s kaaleai.

Lua Nisína d̄baaané

¹⁶ Mále oé á to Lua Nisína d̄baae, ázla p̄eā i mide. ¹⁷ Azla p̄eā lí k̄'e ní Lua Nisína p̄soo, mé Lua Nisína p̄eā lí k̄'e ní á p̄soo. Aa ḡik̄s̄ie, s̄ ili f̄s yá p̄s á yei k̄eo.† ¹⁸ Tó Lua Nisína d̄baae, Mɔizi yá iko v̄iwáò.

¹⁹ Wá wá d̄aa d̄s wásawasa: Káaluakaa, gbās̄ikεa, wisaiyā, ²⁰ táagbagbaa, gbék̄ok̄leka, ílisa ní k̄s̄o, s̄ole, zangu, p̄ok̄uma, denlawεεka, lek̄paa, k̄kpaa, ²¹ w̄ed̄ok̄εe, w̄ed̄ek̄ka, lalasi k̄s̄o ní yá bee taa. Mále a ledawá lá má d̄awá yāawa, yābeetaakεnaɔ kpala p̄s b̄s̄ Lua k̄i bleo.

²² Lua Nisína s̄s í yāe beo iné: Yeak̄si ní p̄nao ní aafiao ní menao ní gbékeo ní maaó ní náiao ²³ ní zlabusaaó ní zlak̄uad̄s̄o. Ikoyáe lí ḡi yá beo t̄aaeio. ²⁴ Gbé p̄s de Kilisi Yesu p̄s ū ní d̄aa p̄aliwa ní a p̄nideao ní a p̄eāo s̄anu. ²⁵ Lá wá kú Lua Nisína sabai, wá aà d̄b̄o sé. ²⁶ Wásu wàò ȳs̄o v̄lo, wásuli k̄s̄ p̄eāo, wásuli w̄ed̄ok̄εo.

6

D̄daak̄ōwa

¹ Gbé, tó wasu gbēe k̄ù ní zāa yáwao, á gbé p̄s Lua Nisína d̄baae, à ḡs̄ḡs̄aano busebuse, í laaika ké wasu á ȳs̄ s̄s̄o. ² A k̄s̄ aso sé. Ale Kilisi ikoyá papan we. ³ Tó gbēe lé azla gwa p̄s ū mé a p̄e ūo, ále azla s̄ás̄ae. ⁴ Baade a yákea t̄as̄ika, i gbas̄a íanad̄a. Asu a ȳl̄ε̄ε̄ ū ní gbēp̄aleoo, ⁵ asa baade a azla aso se. ⁶ Gbé p̄s wāle Lua yādaè, aà a áizεε lí a yādanedec.

⁷ Asu ázla s̄ás̄ao, w̄ili k̄s̄nikε Luaεo. P̄s p̄s gbé t̄s̄ s̄i k̄é. ⁸ Tó gbé t̄s̄ a d̄aa d̄baae guu, a kaalea iè. Tó gbé t̄s̄ Lua Nisína d̄baae guu s̄s, a w̄eni láasai iè. ⁹ Wásu kpasa ní maakeao, asa tó wi k̄amabod̄o, wá ài'e a ḡoowa. ¹⁰ Ayāmeto tó wa zε'e, w̄ali maake gbēpiie, at̄esa wá Yesu náaikεn deo.

Lezaama

¹¹ A w̄s̄a gb̄enεgb̄enε p̄s má k̄é ní mazla o gwa sa. ¹² Gbé p̄s aale yáke wé yáio mé lé ḡanawá ní t̄z̄ōyāo, ké wasu íadamá zea ní Kilisi gaa líwao yá musuo yáie. ¹³ Baa t̄z̄ōnap̄i se, aa ikoyá k̄uao. Aa ye à t̄z̄s̄ ké wà e íanad̄a á seelapi musu yáie. ¹⁴ Má íanad̄a p̄e yá musuo, sema wá Dii Yesu Kilisi gaa líwa yá

* 5:9 1Kln 5.6 † 5:17 Lom 7.15-23

bàasio, asa a yáí dúnia g̀mεε γε ũ mé ma g̃ γε ũ dúniaε. ¹⁵ T̃z̃s̃a ge t̃z̃s̃ai yãe ṽlo, sema g̃sa gb̃é dafu ũ. ¹⁶ Lua gb̃εkεkε gb̃é p̃o yápi k̃uaone, i ñ gba aafia. Aame aa Isaili síanao ũ.

¹⁷ Za gb̃a gb̃εe su ma wet̃a lo. Ia p̃o wa d̃a Yesu yáí gbε ku ma mewa.

¹⁸ Gb̃é, wá Dii Yesu Kilisi gb̃εkεkε á nis̃inae! Ami.

EFESEDE

Yá pò kú láε bee guu

Lua zína Pòlu wélegea gèn àaōde guu à kè Efese wè àaōe (Zin 19.1-20.1). Pòlu dea dakpeuna ù guu 5 à láε bee kèu Efesedeone (3.1, 4.1) Yá pò àle dané de yá pò Lua à zekàlené ké aao tei gɔɔpii ùe, ké a pɔpii káaa an mide Kilisie, pò pò kú musu ní tɔleɔ pii (1.10).

Láε bee daalekii (1.3-3.21) yá pò Lua kèwēe Yesu Kilisi sabai bɔleke, 5 à ledou pò wá vɪ naa Kilisiwa yá bɔleke, à mè Lua Yuda Yesude ní buipále Yesude kè a gbéɔ ù mēdoũde ù. Bee gbea (4.1-6.20) Pòlu ònè aa ãiake wàɔ ku mēdoũde ù naa Yesu Kilisiwa Yesu gáli guu, uao guu, zikēkii ní Yesusaide guu.

Pòlu Yesude ɔ̄a mēdoũ lēũ ní yá mēn àaō: Yesude de lán mēwa mé Kilisi de mēpi mi ù, Yesude de lán Lua kpéwa mé Kilisi de a ēdaalegbē ù. Yesude de nɔ pò Yesu sè ù. Beewa wá è Yesude ledoukea bɔ Dii kiiε, tó wá aà náai vɪ mé wá naawà.

Gbēke pò Lua kèwēe naa Kilisiwa guu

¹ Mámema Pòlu, Kilisi Yesu zína lá Lua yeiwa, ma láε bee kè Lua gbé pò aale Kilisi Yesu náaike Efesedeone. * ² Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbēkekeé, aai á gba aafia. ³ Wà Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae sáaukpa! Wá naa Kilisiwa musu Lua báaa pii dāwágu wá nisinau. ⁴ Wá naawà guu à wá sé dúniakalea aa, ké wá kua àɔ adoaé saasai. Aa yeawázi guu ⁵ à d̄baa wá díle a néɔ ù ní Yesu Kilisi gbāao, lá àle yá a p̄eā guuwa, ⁶ ké à t̄bɔ a gbēke gawide pò a kèwēe a Yenzidepi guu yáí. ⁷ Wá naawà guu wa bɔ aà au sabai. A wá t̄aaε kèwá† a gbēke z̄ɔ ⁸ pò a kèwēe à kè zài guu. ɔ̄nɔ pii ní wēzē piiu guu ⁹ a tò wá a p̄eā asii d̄ɔ, lá à z̄èɔ à ke Kilisi sabaiwa. ¹⁰ Tó aà p̄eāpi kegɔ kà, a pɔpii káaa an mide Kilisie, pò pò kú musu ní tɔleɔ pii.

¹¹ Lua pò ì yápii ke lá à z̄èɔ a p̄eā guuwa d̄baa wá díle lá àle yáwa, à wá sé a pò ù wá naa Kilisiwa guu, ¹² ké wá gbé pò wá wé dɔ Kilisizi káau, wàɔ de aà t̄bɔna ù. ¹³ Ap̄iɔ s̄ɔ a síana yāmà, a bao pò a á suabapi sí. A naawà guu Lua a seela kèwá a Nisina pò a à legbē ù. ¹⁴ A de gba pò Lua d̄baa dāwēe e àɔ gé a gbéɔ boi ù, ké aa aà t̄bɔ yáí.

Pòlu wabikεa Efesedeone

¹⁵ Ayámeto za gɔɔ pò ma á Dii Yesu náaike a mà ní á yea Lua gbéɔ píizio, ¹⁶ mili kámabo ní Lua sáaukpa a yá musuoo. A yá Ìɔ d̄magu wabi pò mi ke Luawa guu. ¹⁷ Mi wabikε Mae Gawide, wá Dii Yesu Kilisi Luawa, aà á gba ɔ̄nɔ, ì á wé kéé ní a Nisina gbāao, ké à e à a d̄ɔ wásawasa. ¹⁸ Mi wabikewá aà á n̄ɔε wēé, ké à e zia'ea yá pò à á káwá d̄ɔ. A gba z̄ɔ gawidepi díle a gbéɔne ¹⁹ ní a gbāa z̄ɔ b̄onsae pò lé zikε wá gbé pò wále a náaike guu. Iko gbāapi zikε Kilisi guu ²⁰ gɔɔ pò Lua aà b̄ɔ gau à aà z̄ɔle musu a ɔ̄plai.† ²¹ We Kilisi de u kpalablenao ní ikode ní gbāade ní diiɔla pii ní tó pò wí misiilenéɔ pii. § Ì ke dúnia tiaε bee

* 1:1 Zin 18.19-21, 19.1 † 1:7 Kls 1.14 ‡ 1:20 Sou 110.1 § 1:21 Kls 1.16

Lua pɔ pɔpii kɛ kɛi za asɛnizɪ, ¹⁰ kɛ tiasa a to kpalablenao nɪ ikode pɔ kɪ musu a ɔno bui dasi e a galideɔwa. ¹¹ Kilisi Yesu wá Dii sabai ɔ Lua pɔeá pɔ kɪ gɔɔpiipi bɔlei. ¹² Wá naawá guu wá sɔa Luazi zé vɪ nɪ sɔo dilea aá náaikɛa yáí. ¹³ Ayámeto ma wabikɛwá, ásu tó á pɔ ya taasi pɔ mále kɛ á yá musu yáío. A kpelaa yáe.

Kilisi yeawázi

¹⁴ Ayámeto mi kúle Mae Luaɛ. ¹⁵ Maepi ɔ maekɛ pɔ kɪ musu nɪ zɪleɔ pii i a ɔlese. ¹⁶ Mi wabikɛwá aá á gba gbáa á nɔse guu nɪ a Nisɪna gbáao a gawi zɔɔ léu, ¹⁷ Kilisi e sadaáguu a náai pɔ ále kɛ yáí, á zɪnapɛlea ɪo zedɔa aá yeawázi guu, ¹⁸ kɛ á e Kilisi yeawázi yáasa nɪ a gbáao nɪ a lesɪo nɪ a záo wáaipa nɪ Lua gbéɔ pii, ¹⁹ i aá yeawázi pɔ wa fɔ wá a lé dɔ píio dɔ, Lua kekɛá pii i pɛwá.

²⁰ Lua gbáa lé vɪo, a fɔ kɛwɛɛ de lá wi a wabikɛ ge wi a láasookela maamaa nɪ gbáa pɔ lé zɪke wá guuo. ²¹ Aá tɔɔ Yesudeo nɪ Kilisi Yesupio musu wɛ nɪ wɛo e gɔɔpii! Ami.

4

Mɛdoukɛa

¹ Ma gbé pɔ má de dakpɛuna ũ Dii yáí, ma wabikɛwá, á kua ká lá Lua á sisi áo dɛwa. ² A kɔ fɔ áo yekɔi zɪabusaa nɪ nɔseniɛo guu nɪ menao.* ³ A wɛtá áo ledou pɔ bɔ Lua Nisɪna kɛi vɪ ba pɔ wá dɔkɔwa ũ. ⁴ Mɛ mɛndoe, mé Nisɪnapi mɛndoe. Maa zia'ea yá pɔ Lua á káwá mɛndo ɪo. ⁵ Dii mɛndoe, mé Lua zé mɛndoe nɪ da'ile mɛndoo. ⁶ Lua mɛndoe wápii Mae ũ, ɔmɛ iko vɪ wá baadewa, ɪo zɪke wá baade pii guu, a kú nɪ wá baade píio.

⁷ Kilisi gbɛkekɛ wá baadeɛ lá á gbadawɛɛ léu. ⁸ A yáí a kɛa láu wá mɛ: Kɛ á dɛde musu nɪ a zɪzɔɔ, á gbadá gbéɔne.†

⁹ Aá dɛdea bee mɛ kpelewa ni? Bee mɛ á píla e tɔɔle nonau gɪaɛ. ¹⁰ Gbé pɔ pílapɪ mé gbé pɔ fɛle mà luabɛa ũ, kɛ aá gupii pa. ¹¹ Aápi mé gbɛɛ gbá zé aáo de zɪnao ũ, gbɛɛ anabɔ, gbɛɛ baonakpanaɔ, gbɛɛ pásiteɔ ge yádanedeɔ,‡ ¹² kɛ Lua gbé e wáɔ ku a zɪ sɔu guu, Kilisi mɛ i zedɔ, ¹³ e wápii wáɔ ka Lua Né náai dou kɛawa aá dɔa dou guu, wɪ gɔ gbé kásaaɔ ũ Kilisi pɔ pɔ pɛwá zɔɔ léu. ¹⁴ Maa wáɔ de néfɛnena pɔ wɪ ɔno nɪ kɔnio kené wá nɪ sásáɔ ũ ɪo. Yá dafu daané i nɪ sé lán ɪana ge ɪsɔwa. ¹⁵ Wá slana'oné nɪ yearzɪo, wɪ gbá yápii musu naa Kilisi pɔ de mi úwa. ¹⁶ Naawá guu mɛgu pii i kɔ'eu aa nakɔwa kɪɔ zɪ sabai, ɔ mɛguɔ i zɪke a zéwa, mɛ ɪo gbá, ɪo zedɔ nɪ yeakɔio.§

Kua zi nɪ kua dafuo

¹⁷ Ayámeto mále yá'óé nɪ Dii tɔo, mále á gbaɔ laai. Asu áo ku lán luadɔnsai pɔ an nɔse yáfuna dɔaaanɛɔwao. ¹⁸ An láasoo sɔúkú, aa kɛa wɛni pɔ Lua i kpámáwa, kɛ an wé sia mé an swá gbáa yáí. ¹⁹ Aa nɔse vɪo, aa nɪzla kpá wisaiyáwa, aa dɛɛ'ɪi bui pii kea bɪi vɪ. ²⁰ Apɪo sɔ i Kilisi yádada máao. ²¹ A aá yá mà, a slana pɔ a vɪ dáda á Yesudekɛ guu. ²² Wa óé á ɔkpa á dáa zi* pɔ dɔaaáɛi, asa a ɔkpa á pɔnidɛa váio yáí. ²³ A tó á nɔselile, á láasoo i gɔ dafu, ²⁴ i dáa dafu pɔ Lua kɛwɛɛ kɛ wá e wáɔ de láawa† sé, á kua ɪo adoa kua slande ũ

* 4:2 Kls 3.12-13 † 4:8 Sou 68.18 ‡ 4:11 1Kln 12.28 § 4:16 Kls 2.19 * 4:22 Kls 3.9-10

† 4:24 Daa 1.26

yázedekea guu.

²⁵ Bee yáí à òkpa mɔafiliyai, á baade lí slana'o a gbédeee,† asa mè dou guɔn wá ũ. ²⁶ Tó á pɔ pà, ásu duunakeo. Asu to latē gē kpéu à á pɔpaa leo, ²⁷ ké ásu Ibiisi gba gēkíio yáí. ²⁸ Gbé pɔ í kpáí'o yáa kpáí tó. Aà wetā zí maa ke ní a ɔo, í pɔ e à dɔò taasidele. ²⁹ Asu to yāvāie bɔ á léuo, sema a zede pɔ a gbé káíí à àike gbé pɔ lé maone. ³⁰ Asu Lua Nisína pɔ yao, asa aà kua adoae. A de seela pɔ Lua kēwá e wá bogɔɔzí ũ. ³¹ Asuli íise ní gbēeo. A pɔkúma ní pɔkpēneo ní palaa gbāao ní gbés̄s̄s̄āo ní pásí bui píio tó. ³² Aɔ gbēke ví ní kɔo. Aɔ kō wēna ví. A sùuuke ní kōo lá Lua sùuukēánɔwa naa Kilisiwa guu.‡

5

Kua gupuu

¹ Lá á de Lua né yenzideɔ ũ, à aà ɔlesé. ² Lá Kilisi yewázi à gí a wēnii wá yáí sa'obɔ pɔ a gí í ke Luae na ũ, à to yeakɔi dɔaaé màa s̄s̄. * ³ Lá á de Lua gbéɔ ũ, í kú wá káaluakaa ní d̄s̄e'li bui píio ní blikéao ma dɔ á léu bauo. ⁴ Wisaiyá'oa ní yádɔɔsai oao ní faai b̄ēe boao maaánɔo lɔ, sema sáau yá. ⁵ Aɔ d̄s̄ sáasá ké káaluae ge d̄s̄e'lidee ge blidee a kpala pɔ b̄ò Lua kíí ble ní Kilisioo. Pɔ pɔ gbé lé a blike ḡs̄ aà dii ũ.

⁶ Asu to gbēe á sásá ní yāpá giioo. Yá bee taaɔ mé a to Lua pɔkúmaɔbɔ a yádansaiɔwa. ⁷ A bàa su àò kúrínɔo. ⁸ A kú yāa gusiau, tiasa naa Diiwa guu á kú gupuu. Aɔ ku gupua gbéɔ ũ, ⁹ asa gupua í maa bui píi iné ní yázedeo ní slanao. ¹⁰ A yá pɔ í ka Diigu dada. ¹¹ A baa su àò kú ní gusia yákea pɔ lí káíflakénéoo. A bɔ yá beeo kpe weliwe. ¹² Baa yá pɔ gbépiɔ í ke asii guu oaá wiyáe. ¹³ Tó wá b̄ò yá kpe gupuu, wí a sáasá d̄s̄, ¹⁴ asa pɔ pɔ b̄ò gupuu ḡs̄ gupua pɔ ũe. A yáí tò wí me:

Í'ona vu fele bɔ geɔ guu,
Kilisi i gupune.

¹⁵ Aɔ á táa'oze d̄s̄ maamaa. Asu àò de s̄oũo ũo, sema ònɔnao. ¹⁶ Ali yá pɔ Lua a zeb̄é ke,† asa ḡɔe beeo maao. ¹⁷ Ayāmeto ásu àò s̄oũo, àò d̄s̄ lá Dii p̄oē a de. ¹⁸ Asu àò kú ní wēdekeao, í lalaszimáe. A to Lua Nisína paewá, ¹⁹ í faaibo ní kōo ní s̄oũo ní Lua táasileao ní le pɔ Lua Nisínapi í daéo. Á lesi, í Dii táasile á s̄s̄ guu, ²⁰ í Mae Lua sáaukpa ḡɔpii yápii guu ní wá Dii Yesu Kilisi tó.‡ ²¹ A misiilek̄s̄e Kilisi vía pɔ á ví yáí.

Ḡs̄e kua ní a nao

²² Nɔeɔ, á baade lí misiile a zāe lá í ke Diiēwa.‡ ²³ Asa ḡs̄e mé nɔe mi ũ, lá Kilisi de a gálide pɔ de a me ũo mi ũ an Suabana ũwa. ²⁴ Lá gálidepiɔ í misiile Kilisie, màa s̄s̄ nɔeɔ baade lí misiile a zāe yápii guu.

²⁵ Ḡs̄e s̄s̄, á baade líɔ ye a nazi, lá Kilisi ye a gálideɔzi à gí a wēnii ní yáíwa.* ²⁶ A ní gbásí wòlo da'ilekea guu ní yá pɔ aa òo, ò aà ḡs̄ aà pɔ ũ, ²⁷ ké à ní kpán'aeke ní gawio tēbatebasai, yuunkasai, sáasai, gbásísai, táaesai. ²⁸ Màa à kù ḡs̄e baade àò ye a nazi lá azía mēwa. Gbé pɔ ye a nazi ye azía. ²⁹ Gbēe líɔ za azía meuo. I ble kpawá, í laaidɔwá, lá Kilisi í ke a gálideɔnēwa, ³⁰ ké wá de aà meguo

† 4:25 Zkl 8.16 § 4:32 Kls 3.13 * 5:2 B̄oa 29.18 † 5:16 Kls 4.5 ‡ 5:20 Kls 3.16-17 § 5:22 Kls 3.18, 1Pie 3.1 * 5:25 Kls 3.19, 1Pie 3.7

ù yáí. ³¹ Ayámeto g5e ì go a de ní a daowa, ì na a nawa, aai g5 lán sàwakula ní gbalaowa.† ³² Yá gbía ulea yápi guu, mé má è a de Kilisi ní a gálideo yá ù. ³³ N beeo a de á yá ù s5. A baade lío ye a nazi lá azlawa. N5e s5 aàli a zá yáda.

6

Néó ní zɔɔ

¹ Néó, naa Diiwa guu àli á de ní á dao yáma, asa bee mé maa.* ²⁻³ Ali á de ní á dao kpela, ké ào aafia, í gēgē dúniau. Yá p5 Lua díle ní legbēao séian we.†

⁴ Maeo s5 ásuli á néo p5 fēo.† Ali ní toto, ìli ledamá Dii gbéɔ negwaa ù.

⁵ Zɔɔ, àli á dúnia la diio yáma ní n5emendoo ní vīao ní lualua, lá Kilisi ále keèwa. ⁶ Asuli z1 kunweiana kenéo. Ali Lua p5eá ke ní n5epuao Kilisi zɔɔ ù.

⁷ Ali z1ke ní áiao, lá Dii ále keèwa, í ke gbēnazina no. ⁸ Aɔ d5 ké Dii a baade maakea flaboè, zɔ ge wēe.§

⁹ Diio s5 àli kené màa lo.* A yāpāsl'oané tó. Aɔ d5 ké ampio ní ápio pii, á Dii ku musu, ìli gbēe zāboo.

G5kebɔ p5 Lua kpawáɔ

¹⁰ Yá p5 g5n ke: Aɔ gbāa naa Diiwa guu ní aà iko gbāa z5o. ¹¹ A g5kebɔ p5 Lua kpawáɔ da pii, ké à e ze giúgiú, í lbiisi dɔf5. ¹² Asa í ke gbēnazinao wále dēekaínɔo, sema nisín vāi p5 kú musu. Aa de dúniae bee gusia kiblenao ù ní ní mideo ní ní ikodeo. ¹³ Ayámeto ào g5kebɔpio kua pii, ké à f5 ze gi gɔɔ vāi z1, í g5 zea giúgiú apii ke láaa gbēa. ¹⁴ Aɔ zea gbāa, í slana dɔ ápi asana ù, í yázede da mò ula ù.† ¹⁵ A kea na ní Luao baokpaa áia kpa kyale ù,† ¹⁶ ìo luanaaika kua sēngbao ù gɔɔpii, ké à f5 zez5 Setāu kagbaone pii. ¹⁷ A suabaa si kpa mò fùà ù,§ ìo Lua yá p5 de aà Nisína fēnda ù kua. ¹⁸ Alio wabike gɔɔpii, ìo Lua dɔnle gbēa yápii guu ní aà Nisína dɔaaaéo. Ali a itēke ní mena z5o, ìo wabike Lua gbēone pii. ¹⁹ A wabikeme s5, ké tó mále yá'o, Lua ma gba lé mà a bao asii oné s5deedesai. ²⁰ Baonapi yáí má de kɔo p5 wa dākpɛu ù. Aɔ wabikeme mà kpa s5deedesai, lá à kù mà owa.

Lezaamá

²¹ Wá gbēdo yenzide Tisiki, Dii z1kennáaide, a ma yáɔ pii baokpaé, ké à e ào ma kua d5. ²² Ma aà z1wá, ké aà wá kua oé, á n5e í nini.*

²³ Mae Lua ní Dii Yesu Kilisio wá gbéɔ gba aafia, aa ní yeak5i káflné ní ní Lua náai p5 aale keo. ²⁴ Lua gbēkeke gbé p5 ye wá Dii Yesu Kilisizi láasaiɔne mípii.

† 5:31 Daa 2.24 * 6:1 Kls 3.20 † 6:2-3 B5a 20.12 ‡ 6:4 Kls 3.21 § 6:8 Kls 3.22-25 * 6:9 Kls 4.1 † 6:14 Isa 11.5, 59.17 ‡ 6:15 Isa 52.7 § 6:17 Isa 59.17 * 6:22 Kls 4.7-8

FILIPIDEɔ

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Báapua búsu wéle séia pɔ́ Pɔlu baonakpau ɔ́ wí me Filipi, Lomadɛɔ búsu zi pɔ́ wí me Masedoni guu. Búsupi ku Gelesi búsu gugbántoo oie. Pɔlu wélegea gɛn plaade guu ɔ́ à Yesu gálipi dàaleu (Zln 16.12-40). Wéle dasiɔ gbea, gɔɔ pɔ́ a de dakpeuna ũ, ɔ́ à lápi kɛ Filipideɔne ní nɔsemendoo. Ale ní sáaukpa an gba pɔ́ aa kpásáe gɔɔ pɔ́ Epafɔdi lé mɔ́ a gwai. A mɔ́ le gɔɔ bee sɔ́ a ku yá'la guue. Ale oné lá aa de náaideɔ ũ Kilisiɛ, aasu to ánabi egeɛna pɔ́ aa kú ní guuɔ yáɔ ní sásáɔ.

Pɔlu yá dàale à mè (1.1-11) tó a láasookè Filipi Yesudeɔ yáwa, a pɔ́ i ke nae, i Lua sáaukpa ní yá musu. Bee gbea à yá pɔ́ a leɔ bɔɔlekèné. A yá pɔ́ a su a le dɔɔ, áma àle Lua náaike naa Yesu Kilisiwa (1.12-26). A ledà Yesudeɔwa aa ze gbáa, aaiɔ Lua náaike, an lé iɔ doti, aa níziá busakɔe, aai zɔble Luaɛ lá Yesu Kilisi a ze òlónéwa (1.27-2.18). Wá Yesu Kilisi kua ní aà zío yá'ò le pɔ́ Yesudeɔ i si guu (2.6-11). Epafɔdi pɔ́ Filipideɔ aà zì ní gbao Pɔlue ní Timɔteoo tò ledou pɔ́ Pɔlu ví ní Filipideɔ lé dedee (2.19-30).

Bee gbea Pɔlu òné aa laaika gbé pɔ́ aale baonakpa a zéwaoozi. A òné aali a kea ke, aali dɛeka aa yá pɔ́ aale yá le. Aa gɔ́ lán Yesu Kilisiwa (lee 3). Lápi míde ní ledamáo ní sáaukpaao ní fɔkpaamáe.

Wí me lápiɛ pɔ́na lá, asa wá pɔna yá'ò lápiu sea a daalekdi e a láakiwaɛ. Pɔna i bɔ Kilisi náaikea kíie. N ye ñyɔ pɔnapɔ ví sɔ́a?

Pɔlu wabikea Filipideɔne

¹ Ma Pɔlu ní Timɔteoo, wá Kilisi Yesu zòblenaɔ wámɛ wa láe bee kè Lua gbé pɔ́ kú Filipí* naa Kilisi Yesuwaɔne ní ní gbɛzɔɔ ní ní dɔnledeɔ. ² Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbɛkekeé, aai á gba aafia.

³ Gɔɔ pɔ́ á yá dòmágu pii, miɔ ma Lua sáaukpaɛ. ⁴ Ma wabikea guu pii miɔ wabikeé ápii ní pɔnao, ⁵ ké á ɔ kumano baonakpaa guu za gɔɔ pɔ́ á mà e ní a gbáoo yáí. ⁶ Má dɔ́ sásá, lá Lua zì maa dàale á guu, aɔ ke, i a míde Kilisi Yesu mɔ́zì. ⁷ A maa ké máo á yá kúa ápii màa, asa á yá dɔ ma sɔ́wa. Ma daakpeun nò, ma zea ní baonapio a slana bɔa yáín nò, ápii á ɔ ku zì pɔ́ Lua dàmeɛ a gbɛkeu guu. ⁸ Mále á bekeé ápii, lá má kú Kilisi Yesu sɔ́ guuwa. Lua mé ma seelade ũ. ⁹ Mí wabikeé á yeakɔi àò káfi àò gé dɔ́a ní wékéa wásawasao guu, ¹⁰ ké à e yá pɔ́ maa àò ke dɔ́, íɔ ku nòsedoudeɔ ũ táaesai Kilisi mɔ́zì.† ¹¹ Beewa maakea pɔ́ Yesu Kilisi i mɔ́óné a líála, wí Lua tɔɔ, wí aà sáaukpa.

Kilisi mé Pɔlu wɛni ũ

¹² Gbɛɔ, má ye àò dɔ́ ké yá pɔ́ ma le tekpa baona gea aeue, ¹³ ɔ́ sosa kibedɔ́anaɔ pii ní gbé kíniɔ dè ké Kilisi yáí wá ma dai kpéu.‡ ¹⁴ Ma daakpeu yáí wá gbé dasideɔ Dii náaike de yáala, ɔ́ an sɔ́dilea káfi, aale Lua yá'ò gbéɔne vɛlasai.

¹⁵ Stanac, an gbéɔ i Kilisi yá waasoke denla ní wɛdɔakɔ́eoo yáie, gbéɔ sɔ́ ní nòsemaoo. ¹⁶ Gbé beɔ i ke ní yeamazioe, asa aa dɔ́ ké zea ní Yesu baokpaoo yáí ma yeɔ kpéu la. ¹⁷ Wɛdɔnedepiɔ sɔ́ aai Kilisi yá waasoke denlaweelea yáie, i ke ní nòsepuaoo no. Aale e wále ma kua kpéu taasi káfi meɛ. ¹⁸ Yáe yá? Mɔ́afilí

* 1:1 Zln 16.12 † 1:10 1Kln 1.8 ‡ 1:13 Zln 28.30

guun nò, slana guun nò, apii lé, wàle Kilisi yá waasokεε. Ma pɔ na ní beeo, mé ma pɔ a εa ke na ɓ, ¹⁹ asa má d̄s ké wabi p̄ó ále kemεε ní Yesu Kilisi Nis̄ina d̄n̄leɔ a to mà ɓ. ²⁰ Ma wé d̄oi mé má a náai v̄i maamaa, ké wí a ma k̄u yáe guuo. Asa máɔ Kilisi t̄ɔɔ ma kuau ní s̄s̄o dilea ḡɔɔpiie, at̄esa tia, má kún nò, ma gan nò. ²¹ Asa Kilisi yáí má kúí, mé ga demεε ài ù. ²² Ama tó má kú w̄eni guu, bee demεε z̄i áide ù. Má d̄s lá má seɔ, ²³ má kú plaplæ. Má ye ta màɔ kú ní Kilisio, we maameε de lak̄ia z̄ázá. ²⁴ Ama à k̄u màɔ ku w̄eni guu á yáíe. ²⁵ Bee f̄ea vlo. Má d̄s ké má ḡs màɔ kúánɔ ápii, ké à e gé æ ní p̄nao luanaaika guu. ²⁶ Beewa ḡɔɔ p̄ó má εa m̄ó á gwai, á á naa Kilisi Yesuwa íand̄aa zé e maamaa ma yáí.

²⁷ Apii lé, tó ma m̄ó á gwai ge mi m̄ɔn nò, à tó á kua kpaál ní Kilisi baona yáo, ké tó mále á bao ma, mà ma á zea gīugīu ní ledoūo, ále d̄εka ní n̄sem̄endoo baonapi zé yáí. ²⁸ Asu tó á ibεεɔ yáe iw̄aa ká á p̄ɔao. Bee aɔ dené seela ù ké aa mip̄e kaalewa, ápiɔ s̄s̄ ɓaa maa. Bee b̄ò Lua kíie. ²⁹ Asa Lua á gbá zé à taasike Kilisie, i ke à náaika ado no. ³⁰ D̄εε p̄ó á è mále ká yaa^S mé á mà mále ká e tia, á kú d̄εε doūpi guu.

2

Ziabusaa

¹ Lá á naa Kilisiwa káfla vlé, lá aà yeaázi lé tékpaágu, lá á lé doū ní aà Nis̄inao, lá á k̄s w̄ena v̄i ní s̄osobio, ² à láasoo doū ke, á yeak̄oi ɓ doū ledoūdeɔ ù, p̄eádoũdeɔ ù. Bee a ma p̄o ke na à ke zài. ³ Asu yáe ke denla ge ȳòk̄ea yáio. Ziabusaa guu àli k̄s da gbia de áz̄iala. ⁴ Gb̄ee su láasooke az̄ia m̄endo yáwao, aà gb̄ep̄aleɔ p̄ó ke ɓ. ⁵ Aɔ n̄s̄e p̄ó Kilisi Yesu v̄i v̄i s̄s̄.

⁶ Aà lua'ia, i gb̄aa'e a sáaa ní Luaokewao,

⁷ à az̄la gwea tó à z̄ɔke s̄e,

à ḡs̄ gb̄enaz̄ina ù à gb̄enaz̄inke s̄e.

⁸ A az̄la bùsa à mis̄ile e à ḡè ḡàò, e gaa lip̄aak̄awa se.

⁹ Aȳam̄eto Lua aà s̄e les̄i,

à tó p̄ó de tó píila kp̄àè,

¹⁰ ké tó wà Yesu t̄s̄ s̄i,

gb̄épii a kúle* luabe ní t̄ɔleɔ ní t̄ɔle z̄ieo,

¹¹ gb̄épii i o Yesu Kilisi mé Dii ù

Mae Lua t̄ɔɔɓa yáí.

¹² Bee yáí ma gb̄é yenzideɔ, lá i ma yáma ḡɔɔ p̄ó má kúánɔ, at̄esa lá má kúánɔ tiao, àɔ á ɓaa maa lep̄apa ní vlakea Luaεo ní lualuao. ¹³ Asa Lua mé lé z̄ike á guu, ále á gba a p̄eákea ni ní a kea zéo. ¹⁴ A yápii ke yák̄ūt̄e ní z̄ɔao sai, ¹⁵ ké á ḡs̄ t̄aaesai ȳesaideɔ ù, Lua ní s̄aas̄aɓ ù gb̄ágb̄e s̄ás̄aa d̄ɔɔs̄aɓ guu.† A gupuné dúniaw lán saanaɔwa, ¹⁶ ɓ w̄eni yá k̄ua, ké mà e íanad̄á á yá musu Kilisi m̄ózi. Tó ále ke màa, mi bà p̄a leo, mi z̄ike p̄ao. ¹⁷ Baa tó ma au a t̄le á luanaaika sa'o'í ù, ma p̄o na, mé mále p̄ɔnakεánɔ ápii. ¹⁸ Ap̄iɔ s̄s̄ à p̄ɔnake màa, wí ke s̄anu.

Tim̄tee ní Ep̄af̄odio

¹⁹ N Dii Yesu báaaw má ye mà Tim̄tee z̄iwá tia, ké mà e á bao ma, ma s̄s̄ i níni. ²⁰ Gb̄é p̄ó wá láasoo doū á yáɔ d̄ɔ aà s̄ɔwa slana kuo, aà bàasio. ²¹ Gb̄épii

zla yá mé ì dɔaaè, i ke Yesu Kilisi yá no. ²² A dɔ lá Timɔtee náai vɪ, à zlkèmano baona yá musu lá né ì zikè ní a maeowa. ²³ Tó má a zea dɔ súsu, má ye mà aà zlwá gɔɔ. ²⁴ N Dii báaao mále e má mɔ á gwai tia mazla.

²⁵ Wá gbèdo Epafodi, ma zlkèndee, mé ma zlgɔ dee pɔ a aà zì dɔimalè ní pɔ pɔ mále a nideɔ, má è a maa mà aà gbaewáe. ²⁶ Ale á beeke ápii mé aà pɔ yá, ké a aà gyákea bao mà yáí. ²⁷ A gyákè slana e à kà gaa, ɔ Lua aà wɛnagwá. I ke aapi ado no, ní mapioe lɔ, ké ma pɔsia su zɔɔkúo yáí. ²⁸ Ayámɛto mále ke kpakpa mà aà gbaewá, ké à wɛsikɔle, á pɔ i ke na, ma nɔse i níni. ²⁹ A gbáakpaaazi ní pɔna zɔɔo naa Diiwa guu. A gbé bee taa kpela. ³⁰ A gò lɛɛ aà ga Kilisi zì yáíe. A gí a wɛnii, ké à e dɔnlɛ pɔ á fɔ kemɛeo kemɛe yáí.

3

Kilisi dɔa

¹ Ma gbéɔ, yá pɔ gɔn ke: A tó á pɔ à na Diiwa. Yá doù ea oaé zì'ùmanɔ, mé a de á aafia ù. ² A laaika gbɛnazlɔn àwalewanaɔzi. A laaika vɛikɛna pɔ aai ní taitaipɔzi!* ³ Wá gbé pɔ wi Lua sisi ní aà Nisina gbāao, wi ñanadā Kilisi Yesu guu, mé wiliɔ wázla yá náai vɪɔ, wáme wá tɔzɔn slandeɔ ù. ⁴ Mapi, má zɛvɪ màɔ mazla náaike. Tó gbé lé e á azla náai vɪ, má vɪ deaala. ⁵ Ma tɔzɔ ma gɔɔ swaaɔde zíe. Isailin ma ù ia guu, Bɛyámɛɛ bui, Ebelu bui zálala.† Mɔzi ikoyá musu má kú Falisɔ gáli guu.‡ ⁶ Má ñiavɪ, ma ñadā Yesudeɔwa.§ Yákea a zéwa Mɔzi ikoyá guu gbɛe i fɔ ma taae èo. ⁷ Ama yá pɔ má kúa ài ù yāa beɔ gɔmɛe yá àisai ù tia Kilisi yáí. ⁸ Azaiasa ma yápii ðile àisai ma Dii Kilisi Yesu dɔa pɔ de a piia yáí. Kilisipi yáí ma ɔkpá yápiiɔzi bisa ù, ké màɔ aà vɪ, ⁹ míɔ naawá, mà e màɔ na ní Luao Kilisipi náaike yáí. Asa Lua lí tó yá bɔrɔnɔ na ikoyádaa yáí no, i to yá bɔrɔnɔ na Kilisi náaike yáíe. ¹⁰ Yá pɔ má yei mé de mà Kilisi dɔ ní gbāa pɔ á bɔdɔ gauo, mí taasikeaànɔ, mí gɔ laaáwa aà ga guu ¹¹ mí gbasaa gɔ gáɔ ù.

Pɔ pɔ nɛ yá lea

¹² I ke má lè má kù à pèea no, mále yáe ké mà yá pɔ Kilisi Yesu ma si a pɔ ù yáí sí ma pɔ ù. ¹³ Gbéɔ, mi e má sí gɪao. Yá mɛndo mále ke, mi nɔnɔ pɔ pɔ kú ma aɛɔ, pɔ pɔ kú ma kpɛ laasookesai. ¹⁴ Mále pɔ pɔ ma wé dɔi ya mà ài pɔ Lua wá sisiwá musu e naa Kilisi Yesuwa guu. ¹⁵ Wá gbé kásaao wà laasoo bee vɪ. Tó á laasoo pàle vɪ, Lua a á wé kéé yá bee musu. ¹⁶ Apii lé, lá wá kua kà a léu, wá gé aɛ zé dɔupi guu.

¹⁷ Gbéɔ, à ma kea ke* lá wa a taa kèé, í wéte gbé pɔ an kua kpáaɔɔzi. ¹⁸ Míɔ oé yāa mɔɔmɔɔ, mé ma ea mále oé tia lɔ ní wé'io, gbéɔ ku dasi, an yákea tò aa de Kilisi gaa líwa ibeɔ ù. ¹⁹ Aa mipè kaalewa, an gbɛe mé ní dii ù, wíyā mé ní ñandāɔ ù, dúnia yá an laasoo ìɔ kuwá. ²⁰ Wápi sɔ, luabe gbéɔn wá ù, wá wé dɔ Suabana pɔ a bɔ wezi, ɔn Dii Yesu Kilisi ù. ²¹ A wá mè gbāasaiɔ lí lá a mè gawidewa ní a gbāa pɔ á fɔ to pɔpii misiileeo.

4

Lɛdaama

* 3:2 Gal 6.12-13 † 3:5 Lom 11.1 ‡ 3:5 Zln 23.6 § 3:6 Zln 8.3 * 3:17 1Kln 4.16, 11.1

¹ Ayāmeto ma gbé yenzide, á gbé pó mále á beeke á de ma íandábo pó mi pónakeò ù, à zea giúgiú naa Diiwa guu màa.

² Ma awakpá Evodie ní Sentisio aao ledou ví naa Diiwa guu. ³ Mpi sō ma zikendee náaide, ma wabikēma, dō nōepiōle, asa aa taasikēmanō baonakpaa guu ní Kelemaao ní ma zikendee. An tó kú aizāna taalau.*

⁴ A tó á pō àò na Diiwa gōōpii. Má òé lō, à tó á pō àò nawà. ⁵ A ázla busa gbēpiiē. Dii kái. ⁶ Asuli yāe káakeo. † Yápii guu à wabike Luawa, í yāgbēawà, í aà sáaukpa, í á yá'ōmao oè, ⁷ Lua í á nòse ní á làasoo daé doú naa Kilisi Yesuwa guu. Nòse daadoúpi kè zài, a de gbēnazina dōaa.

⁸ Gbē, yá pó gēn ke: Yá pó síana ví mé a gbia, yá pó zeví mé a gbāsl vío, yá pó na mé a báaa ví, yá pó maa mé wí a sáaukpa, àli làasooke yá beeōwa. ⁹ Yá pó má dàdaé á sí, yá pó á màa mé á èa, à yá beeō ke, Lua Aafiade iō kúánō.

Pōlu Filipide sáaukpa

¹⁰ Ma pō na Diiwa à kè zài, asa á làasoo èa sùu sa. A ma yādaa yāa fá, zé i eo. ¹¹ Mi o màa ké mále taasike yáí no, asa má dàda baa lá a de pii, ma kua kamague. ¹² Má taasi dō mé má nama dō. Gōōpii gupiiu kaa ge nōana, pōdinzi ge pókēsāma, a yāe vímēe lō. ¹³ Má yápii fō naa Kilisi pó i ma gba gbāawa. ¹⁴ N beeo ké á baa kú ní ma taasikeao, a yāmaakè.

¹⁵ Filipide, á dō ázlawa, ma baonakpaaé káau guu ma bōa á Masedoni búsuu, Yesu gālie o kú ní dōamaleoo, á bàasio. ¹⁶ Baa gōō pó má kú Tesaloni, ‡ a pó pó mále a nideō kpāsāmēe de gēn doa. § ¹⁷ I ke gba mále weeleo, á ài káfla Lua kúí mále weele. ¹⁸ Ma pó pó á kpāsāmēe è, à pà e à día. Epafodi á gbaō kpaa, pó mōa sa. A de sa'obō pó a gí na Luae* í kaaàgu à si u. ¹⁹ Ma Lua a pó pó á a ní ví kpáwá pii naa Kilisi Yesuwa guu a àizee gawide léu. ²⁰ Wàò wá Lua wá Mae tōbō gōōpii! Ami.

²¹ A fōkpa Lua gbēōwa pii naa Kilisi Yesuwa. Ma Yesude dee pó wá sānuo fōkpáwá. ²² Lua gbēō fōkpáwá mípii, atēsa an gbé pó kú Sezaa beō. ²³ Dii Yesu Kilisi gbēkekéé á nisinau.

* 4:3 Bōa 32.32-33, Sou 69.28, Dan 12.1, Zia 3.5 † 4:6 Mat 6.25 ‡ 4:16 Zln 17.1 § 4:16 2Kln 11.9 * 4:18 Bōa 29.18

KɔɔɔSIDE ɔ

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Kɔɔɔsi de Tuukii búsu wéle mendo ũe. A ku Efese gukpe oi kiloo ñaa do taawa. Pɔɔlu iwa Kɔɔɔsi gbé Epafa mé gè ní baona yáo we séia (1.7, 4.12).

Pɔɔlu de dakpeuna ũ (4.3, 10, 18) Loma, ɔ Epafa m̀ò a òè Kɔɔɔside ɔ lé swádo yá ðòsaizi. Waasokenae ɔ lé e tó gbé ye Lua dɔ, i a suaba, sema wá kúle pɔ́one, wi tɔzɔ, wi bléeo té. Bao íi bee maà gbɛa gɔ́o Pɔɔlu lakè Kɔɔɔsi Yesudeone à mè Yesu Kilisi náaikea mé i gbé suaba ado. A lápi ði Tisiki ní Onenziúoe.

Fɔkpaamá ní Lua sáaukpaa gbea (1.1-14) Pɔɔlu Kilisi kíake òbɔwé. A de pɔ́piia, baa nisln gbáa, ɔme a gáli mí ũ (1.15-2.3). Bee gbɛa Pɔɔlu ní gbá laai eeyá pɔ́ aa kúao yá musu (2.4-25). A yádàné wèni dafu pɔ́ wá vɔ́ naa Yesu Kilisiwa musu, Yesudeo kua ní kɔ́o yá, uadeo kua ní kɔ́o yá ní wá kua Yesudesaideo guu yáo (3.1-4.6).

Lá midɛkɛli Pɔɔlu fɔkpa gbéowa (4.7-18).

Anabi egena ɔ í m̀ó ní yáɔ dasi. Ampii aali to Yesudeo pãale zé maae, aali Yesu náaikea a zéwao. Bee yá mé tò Kɔɔɔside ɔ lá gbáakpa Kilisi dea pɔ́piia yáwa. ɔme í Ibiisi ba polo gbéwa à aà bɔ zɔbleu ado.

Sáaukpa ní wabikeao

¹ Mámema Kilisi Yesu zina Pɔɔlu lá Lua yeiwa ní wá gbé Timoteo, wa láe bee kè ² wá gbé náaide pɔ́ an kua adoa naa Kilisiwa Kɔɔɔsione. Lua wá Mae gbékekeé, í á gba aafia.

³ Gɔ́opii wá wabikea guu wiɔ Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae sáaukpa, ⁴ asa wa á Kilisi Yesu náaikea bao mà ní á yea wá gbéozio pii, ⁵ ké á wé ðo pɔ́ pɔ́ dileaé luabei yáí. A yá slande mà yã baona pɔ́ wa kpáe guu. ⁶ Baonapi lé ne'i, àle ɔta dúnia guu pii, lá a kè á guu za gɔ́o pɔ́ á mà mé á Lua gbéke sáasá dɔwa. ⁷ Epafa wá zikendeé yenzide mé yápi dàé wá gèe ũ. Kilisi zikennáaidee, ⁸ ɔme yeakíi pɔ́ Lua Nislna á káwá òwé.

⁹ A yáí tò za gɔ́o pɔ́ wa á bao mà, wiɔ wabikeé Luawa láasai, aà to à a pɛá ðɔ wásawasa, aà Nislna í á gba ñnó ní wezèo pii, ¹⁰ ké à ku lá Dii yeiwa, á yá pii í kaaagu. Beewa á yãmaa pii kea à ɔta, á Lua dɔa ío káfi, ¹¹ ío gbáa yápii guu aà gbáa gawide léu, ké á yápii fɔ́ ní menao ní pɔ́nao, ¹² í Mae Lua sáaukpa, asa à wá ká baa pɔ́ a ðile a gbéone a gupauwa. ¹³ A wá bɔ́ gusia ikou, à wá kpá a Né m̀endona yenzide kpalau. ¹⁴ Aà sabai wa gɔ́ wéeo ũ, wá duuna kèwá.*

Kilisi dea pɔ́piia

¹⁵ Kilisiá Lua pɔ́ wíli e ní wéoo taac, ɔme yoa ũ Lua pɔ́keao guu pii.

¹⁶ A pɔ́pii kè musu ní tɔleɔ, pɔ́ pɔ́ wí e ní pɔ́ pɔ́ wíli eoo, kpalablenao ge ðii ge gbáadeo ge ikode-n ñò.

Pɔ́pii b̀ò aà kíie,

* 1:14 Efe 1.7

mé aa ku àà pò ùe.†

17 A ku pópíi áa,
pópíi kú àà sabaie.

18 Ǿme a gálide pò de àà me ùò mi ù.

Ǿme dàalena ù, gábò séia ù,

ké àà gò pópíi d̄baana ù.‡

19 Asa à kà Luagu,
ṡ a tò a kea pii p̄èwà.

20 A tò pópíi keano na àà sabai,

pò pò kú t̄òl̄e ge musuon nò.

Aà au pò b̄òle lip̄ak̄awa

mé mò ní aafiapio.

21 Apio s̄ṡ á k̄ea Luawa ȳaa. Aà ib̄ēon á ù á láasoo ní á v̄aikāo ȳai, 22 ṡ Lua tò a keano na Kilisi gaa a gb̄enaz̄inke me guu ȳai sa, ké á á kpán'ake gb̄as̄isai, s̄asai, t̄aesai, 23 tó á zea gb̄aa á luanaaika guu deesai gúgiũ, mé i k̄e zia'ea ȳá pò á k̄ua baona pò á mà guuwao. Wà baonapi kpà gb̄é pò Lua k̄e z̄ile laone piié, mé mapi ma P̄olu ma gò á kp̄ana ù.

P̄olu z̄ikea Yesudeone

24 Tiasa mále p̄onake ní taasi pò mále ke á ȳaio. Ia pò wa dà Kilisiwa, mále a pò pò gò ma ma mewa mà b̄ole àà gálide pò de àà me ùò ȳai. 25 Lua z̄id̄amee, ṡ ma gò gálidepio d̄onlede ù. Ma àà ȳ'òé, à p̄èwá. 26 Asiȳá pò ulea gb̄éone za as̄niz̄i zad̄ṡ Lua i d̄unia k̄aleo ṡme b̄ò Lua gb̄éone gup̄uau sa. 27 Lua ye aa d̄ṡ lá asiȳapi gb̄ia z̄ṡó á buip̄aleone. Asiipin ke: Kilisi kú á guu, ṡ á wé d̄o gawii. 28 Aà ȳá waaso wi ke gb̄épie, wi ledaomá, wi ȳadao gb̄épie ní ṡno piiio, ké wà gb̄épii kpán'ake naa Kilisiwa wásawasa. 29 A ȳai tò mi z̄ike, mi d̄eka ní àà gb̄aa pò lé z̄ike ma guu maamao.

2

1 Má ye àò d̄e z̄ṡó pò mále k̄áé d̄ṡ, ap̄io ní Laodisideo ní gb̄é pò wi w̄esik̄oleo pii, 2 ké aa e ní s̄òd̄ile, aa nak̄ōwa aa yek̄ōi, mé w̄ez̄e guu aaiò Lua asiȳá pò de Kilisi ù d̄ṡ wásawasa, aai a ài z̄ṡo e. 3 Aà guu ṡno ní d̄ṡao àizee pii uleau. 4 Mále bee oé, ké gb̄e su á s̄ásá ní lenaoo. 5 Baa tó má k̄uán̄o, ma láasoo ku, má è ále ȳáke a z̄éwa, mé á Kilisi náaikea gb̄aa, ṡ ma p̄ò k̄ena.

P̄pii p̄eamá naa Kilisiwa guu

6 Lá a Kilisi Yesu sí á Dii ù, àò naawà màa, 7 á z̄ina iò p̄élea àà guu, í zed̄ou, ío gb̄aa àà náaikea guu lá wa dàéwa, ío Lua s̄aaukpa maamaa. 8 A laaika ké gb̄e su d̄ṡa gb̄aa k̄asaé à á s̄ásá ní gb̄enaz̄ina felekaa ṡno p̄á giioo. Yá bee ì b̄o felekaa pò pò w̄i misiilenéò k̄íe, Kilisi k̄íi no.* 9 Asa luakea pii p̄èwà àà gb̄enaz̄inke guu. 10 Naa gb̄é pò de gb̄aa pii ní iko piiio mide ùpiwa, ap̄ii p̄èwá. 11 Naawà a t̄z̄ṡ b̄oa á dàau ù. I ke t̄ṡ pò w̄i z̄ṡ ní oò no, pò Kilisi ì z̄ṡné. 12 Asa da'ilekea guu wà á v̄laàn̄† mé a vuaàn̄, ké a gb̄aa pò Lua àà f̄ele b̄òò gau náaik̄e ȳai. 13 A de geò ù ȳaa Luae á t̄aee ní á luanaaik̄esaio ȳai,‡ ṡ Lua á gb̄á w̄eni dafu ní Kilisio s̄anu, à s̄uuk̄ewan̄o ní wá t̄aee pii. 14 Lua wá t̄aee taala pò wá dá ȳáu bad̄è, a

† 1:16 Efe 1.21 ‡ 1:18 Efe 1.22-23 * 2:8 Gal 4.3, 9 † 2:12 Lom 6.4 ‡ 2:13 Efe 2.1-5

se pà lipàakɔawa. ¹⁵ Kilisi gaa líwa báa bò diiò ní gbáadeɔla, à bɔ̀rɔ̀nɔ̀ gupuwau à ní kpán'aeke zìzɔ̀ ɔ̀.

¹⁶ Ayāmeto ásu to gbēe yādileé pɔblea ge imia ge dikpe ge mɔbɔa dafu ge gɔɔbɔa yá musuo. ¹⁷ Yá beeo píiá yá pɔ wà mè a mɔ taae, Kilisi mé a síana ɔ̀ sa. ¹⁸ Asu to gbé pɔ í giye gbéɔwa aa nízia busa, aa wabike ní malaikaɔ̀ kèse kúaa à bɔ̀bɔ̀'ɔ̀sio. Wépfungu'ea yá mé ɔ̀ gbāa gbé bee taae, ɔ̀ ífan gii dā a dúnia láasoo yá musu. ¹⁹ A pɛa Kilisi pɔ de mi ɔ̀wao. Naawá guu megu pii í kɔ̀'eu, aa nakɔwa kɔ̀ zì sabai, ɔ̀ gbā lá Lua ye à gbāwa.*

²⁰ Lá a ga ní Kilisio felekaa pɔ pɔ wí misiilené yá musu, bɔ̀yāi í yādilenɛ ma lán dúnia gbéɔwai? ²¹ Wí me nísu ké na n ɔ̀zlo, nísu ké íeo, nísu ɔ̀ká kéwao. ²² Pɔ beeo pii í láa an mɔaokɛa guue. Gbēnazina yādane ɔ̀ wa tei we. ²³ ɔ̀nɔ̀ tɔ̀ mé dɔ̀ yá beeo wa. Wáɛ lousisiyá kakané ní zlabusaaó ní ladaanzlawao. N beeo aali kpá wá dāaeo.

3

Kua wēni dafu guu

¹ Lá a vu ní Kilisio, à to luabe yá dɔaaé, asa we Kilisi zɔ̀leau Lua ɔ̀plaii.* ² A tó á láasoo àɔ̀ ku luabe yápiɔwa, asu àɔ̀ ku dúnia pɔwao. ³ Asa a ga, á wēni ulea ní Kilisio Lua guu. ⁴ Lá Kilisi de á wēni ɔ̀, tó à bò gupuwau, ápiɔ sɔ́ á bɔ̀aàɔ̀ ní gawio sa.

⁵ A yáí tò à dúnia yá pɔ kú á nòse guu de: Káaluakaa, dɛ'li, mefelee, vāi nidee ní blikeao. Pɔ pɔ gbé lé a blike gɔ̀ aà dii ɔ̀e. ⁶ Yá beeo yáí Lua a pɔkumabɔ̀bɔ̀ a yāmansaiɔwa. ⁷ Apiɔ sɔ́ á kú a guu yāa, à dɔaaé. ⁸ A ɔ̀kpa yáe beeo sa: Pɔkúma, kpēne, nòsepási, gbésɔ̀sɔ̀a ní wisaiyá'oa. ⁹ Asu eɛtokɔeo, asa a á dāa zì ní a yákeɔ̀ bɔ̀ála, ¹⁰ a a dafu pɔ í á lile gbé dafu ɔ̀ dā, ké à gɔ̀ lán Lua pɔ á ké dafuwaɛ,† í aà dɔ̀. ¹¹ Kua maa Yudaɔ̀ ní buipaleɔ̀ dodo kɔeo, ge tɔ̀zɔ̀naɔ̀ ní gyafɔ̀deɔ̀, ge gusɔ̀deɔ̀, ge ladɔ̀nsaiɔ̀, ge zɔ̀ ní wéɛɔ̀. Kilisi mé ní ɔ̀ nípii, a kú ní guu nípii.

¹² Ayāmeto, lá Lua á sé a gbé yenzideɔ̀ ɔ̀, yá pɔ de à dan ke: Wēnadɔane, gbēke, zlabusaa, nòsenie ní menao.† ¹³ A kɔ̀ fɔ̀. Tó yāe sù gɛ́ á zānguo, à sùuuke ní kɔ̀. Lá Dii sùuukèánɔ̀, à ke ní kɔ̀ maa sɔ̀. ¹⁴ Azaiasa àɔ̀ yekɔ̀i, asa bee í mó ní ledou yákelesai. ¹⁵ A to aafia pɔ Kilisi í ní gba yá dɔaaé á sɔ̀ guu, asa kua ní kɔ̀ aafia Lua á sisiwá medoudeɔ̀ ɔ̀. Aɔ̀ Lua sáaukpa. ¹⁶ A to Kilisi yá zɔ̀lekɔ̀i e á nòseu maamaa, í yádaɔ̀e, í ledakɔ̀wa ní ɔ̀nɔ̀ píio. Lua sáaukpa guu à lesiè á sɔ̀ guu ní soúo ní táasileao ní le pɔ aà Nisina í daeo. ¹⁷ Yá pɔ ále ke ge ále o pii, à ke ní Dii Yesu tɔ̀o, í Mae Lua sáaukpa ní aà gbāao.*

Lua gbé kua

¹⁸ Nɔ̀eɔ̀, á baade lí misiile á zāe.† Maa à kù àli ke naa Diiwa guu. ¹⁹ Gɔ̀eɔ̀, á baade líb ye a nazi.† Asu àɔ̀ pásírnɔ̀. ²⁰ Néɔ̀, à á de ní á dao yāma yápii guu, asa bee mé í ka Diigu. ²¹ Maeɔ̀, ásuli á néɔ̀ pɔ fele à ní kúsu kwéo.* ²² Zɔ̀, à á dúnia diiɔ̀ yāma yápii guu. Asu zì ɔ̀kunweiana kenéo. A zìkené ní nòsemendoo

§ 2:16 Lom 14.1-6 * 2:19 Efe 4.16 * 3:1 Sou 110.1 † 3:10 Daa 1.26, Efe 4.22-24 ‡ 3:12 Efe 4.2 § 3:13 Efe 4.32 * 3:17 Efe 5.19-20 † 3:18 Efe 5.22, 1Pie 3.1 ‡ 3:19 Efe 5.25, 1Pie 3.7 § 3:20 Efe 6.1 * 3:21 Efe 6.4

Dii vɔakenaɔ ũ. ²³ Yá pɔ ále ke pii, àli ke ní nɔsemendoo, lá Dii ále keèwa, i ke gbēnazina no. ²⁴ Aɔ dɔ ké Dii a flaboé àizāna ũ. Dii Kilisi ále zobleè. ²⁵ Vaikena a a vai gbē'e. Lua lí gbēe zāboo.†

4

¹ Dii, à á zɔɔ gwa a dɔɔwa sūsu. Aɔ dɔ ké ápiɔ sɔ á Dii vɔ musu.*

² A ázla kpa wabikea Luawawa, í itēkēɔ ní aá sáaukpaao. ³ A wabikewāwēɛ lɔ, aá zewēwēɛ wà a yá waasoke, wí Kilisi asiiyá'òné. A yáí wà ma dai kpéu. ⁴ A wabikemēɛ mā yápi o wásawasa lá à kù mā owa. ⁵ Aɔ ázla kua dɔ Yesusaideɔ guu ní ɔnɔɔ. Ali yá pɔ Lua a zebòé ke.† ⁶ A tó á legbe'i àɔ na, iɔ káfia vɔ, iɔ yāwea baadewa dɔ.

Lezaamad

⁷ Wá gbé yenzide Tisiki, ma dɔnlɛde zikendee náaide Dii zɔ guu, a ma baokpaé pii. ⁸ Bee yáí mále aá zɔwá, aá wá kua oé, á nɔse i níni.† ⁹ A gbēdo ɔnezitɔ, § wá gbé náaide yenzide lé mɔaànɔ. Aa lakɔi yáɔ oé pii.

¹⁰ Alisaka pɔ wá sánu kpéu fɔkpáwá ní Baanaba dáuna Maakuo. Wá Maaku yá'òé kò. Tó à ká á kí, à gbāakpaaazi. ¹¹ Yesu pɔ wí me Yusitu fɔkpáwá lɔ. Yuda pɔ wále kpala pɔ bɔ Lua kí zɔ ke sánuɔ lén we. Aa ma nɔse níni. ¹² A gbēdo Epafa,* Kilisi Yesu zòblena fɔkpáwá. Iɔ dēeka ní wabikeaéɔ gɔɔpii, ké à e ze gbāa, í kásaakù, Lua pɔeá i pɔeá wásawasa. ¹³ Má ò àle zíkēé maamaa á ní Laodisideɔ ní Ielapɔlideɔ. ¹⁴ Wá lòotoo yenzide Luku ní Demasio fɔkpáwá. ¹⁵ A fɔkpa wá gbé pɔ kú Laodisiɔwa ní Nimfao ní gbé pɔ aal kɔ káaa aá beɔ. ¹⁶ Tó a lác bee kyokè, à kpa Laodisi gálideɔwa aa a kyoke, í ní pɔ kyoke sɔ. ¹⁷ A o Aasipue, aá laaidɔ Dii zɔ pɔ wa dàewa, i a midɛ.

¹⁸ Ma Pɔlu máme ma fɔkpaawáe bee kè ní mazla ɔɔ: Ma fɔkpáwá. A to ma kua kpéu yá àɔ dɔág. Lua gbēkekeé.

† 3:25 Efe 6.5-8 * 4:1 Efe 6.9 † 4:5 Efe 5.16 † 4:8 Efe 6.21-22 § 4:9 Flm 10 * 4:12 Kls 1.7, Flm 23

TESALONIDEɔ LA SEIA

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Tesalonía Masedoni búsu wéledaε. A ku Gelesi búsu saε, Lomadeɔ mé iko víwà. Pɔlu wélegea plaade guu à gè Filipi giaε, a gbèa Tesaloni. We à gáli dàaleu, àma i gɔɔplake weo, asa Yudaɔ bɔ́ àa kpe. Wà nàewà àa bɔ́ Tesaloni. Ké à bɔ́ we à tà Belee (Zln 17.1-10). Gbezã gɔɔ pɔ́ a ku Kɔleni, ɔ́ àa Iwa Timotee mè àa lè we, à Tesalonideɔ yá sèle siuè. ɔ́ Pɔlu a lá séiaε bee kè Tesalonideɔne.

Bao pɔ́ Pɔlu mà Tesaloni Yesudeɔ yá musu àa pɔ́ kè na. A Lua sáaukpa Tesaloni Yesudeɔ yákea pɔ́ lé gbéɔ da zéwa yá musu. Àa zíkεa we yá'ované gbèa à mè á εa mɔ́ wékpalerizi (1.1-3.13). A ledámá aa ze gbáa Dii guu, aa wetá wáɔ gé aε ní Yesu yáɔ (4.13-5.11). A midεkli à ledáumá à fɔ́kpamá lɔ. (5.12-28).

Pɔlu gɔɔgbezãzì yáɔ bɔ́ɔlekè lɔ. A òwèε wa gupu gbéɔne, wàɔ dɔ́ ké zléwa wáɔ kú ní Diio gɔɔpii (4.17).

Tesalonideɔ ze'ɔbané

¹ Má Pɔlu ní Silivèεo ní Timoteeɔ wámε wa láe bee kè Tesaloni* Yesude pɔ́ aa na Mae Lua ní Dii Yesu Kilisiowaɔne. Lua gbèkεkεé, i á gba aafia.

² Wá wabikea guu á yá lɔ òwágu gɔɔpii, wíɔ Lua sáaukpa á baade pii yá musu. ³ Ké i zíkε á luanaaikaewa, mé á yea gbéiá yá'oa ní léo yá no, mé á wedɔ wá Dii Yesu Kilisizi seasai yáí, a yá lɔ òwágu Lua wá Mae kùε. ⁴ Wá gbé Lua yenzideɔ, wá dɔ́ ké Lua á sé, ⁵ asa ké wa baonakpáé, wi mɔ́ ní yá'oaɔ adoo, wa mɔ́ ní Lua Nisína gbáaoε, yápi wá kú gbáa maamaaε. A dɔ́ lá wá kuò á guu á aafia yáí, ⁶ 5 a gɔ́ wápiɔ ní Diio dàdanaɔ ù. Taasi zɔ́ɔ guu a yápi sí ní pɔ́na pɔ́ Lua Nisína dàáguo,† ⁷ 5 a ze'ɔb Yesude pɔ́ kú Masedoni búsuuɔne ní Gelesi búsuɔ pii. ⁸ Dii yá bɔ́ á kíi, i ze Masedoni ní Gelesio adoo, á Yesu náaikaε yá lígua pii, a baokpaa ví lɔo. ⁹ Wále o lá wa ze'è á kíi, lá a bɔ́ dii εgenɔ yáú a zè ní Luao, ɔ́ ále zɔ́ble Lua béε standepie, ¹⁰ ále àa Né Yesu pɔ́ à àa bɔ́ gau dá e àa bɔ́ luabe, i mɔ́ wá sí pɔ́kúma pɔ́ Lua a bɔ́bɔ́máwa.

2

Pɔlu zíkεa Tesaloni

¹ Ma gbéɔ, á dɔ́ ázlawa ké wá ze'ea á kíi i ke pão. ² A dɔ́ lá wá íadàwá, wa taasiké Filipi káau,* ɔ́ wá Lua tò wa sɔ́dile, wa baona pɔ́ bɔ́ àa kíi kpáé dèε ní dèεo.† ³ Wá naewá de εε zé yá ùo. Wi ke láasoo vâi ge á blea yáí no. ⁴ Lá Lua wá ká a baokpaawa, màa wi kpáné, i ke gbènazína pœá wále wεleεo, sé Lua wá láasoo táasikana pɔ́. ⁵ A dɔ́ ké wi yá nana o gbèεεo, mé wi yáε ke ní mɔ́afilio bíikea yáío. Lua mé wá seelade ù. ⁶ Wi sáau wεεle gbènazína kíio, ápiɔ ge gbèpáεɔ. ⁷ Baa ké wá a zé ví wà to à wá iko dɔ́ wá Kilisi zínake yáí, wá kéáno busebuse, lá nœ neade i laaidɔ a néwawae. ⁸ Ké wá yeázi maamaa yáí, wi zeò wá baona pɔ́ bɔ́ Lua kíi kpáé adoo, ní wázla kpaawáoe lɔ, asa a gɔ́ wá gbé yenzideɔ ùε. ⁹ Ma gbéɔ, à tó wá zíkεa ní taasio yá òwágu. Gɔɔ pɔ́ wále bao pɔ́ bɔ́ Lua kíipi kpáé, wíɔ zíkε fáane ní gwáasinao, ké wásu gɔ́ á gbèεε aso ùo yáí.†

* 1:1 Zln 17.1 † 1:6 Zln 17.5-9 * 2:2 Zln 16.19-24 † 2:2 Zln 17.1-9 ‡ 2:9 2Tes 3.8

10 Wá seeladeɔn á ũ, ní Luao ɔ, ké wá kú á Yesudeɔ guu a zéwa luayāmanaɔ ũ taaesai. 11 A dɔ wa yákè á baadeɔ lá mae í ke a nɛnɛwa. 12 Wa ledáwá, wa á nɔse níníé, wa naewá á kua ka gbé pɔ Lua ní kpá kpala gawide pɔ bɔ á kíuɔ kuawa.

13 Ké a Lua yá pɔ wá òépi mà, i dile gbēnazina pɔ ũo, á sí lá a dɛwa Lua yá slande ũ. Ɔme lé zíkè á gbé pɔ ále aà náaikeɔ guu. Bee yá mé tò ɔ wio Lua sáaukpa láasai. 14 Ma gbéɔ, á yá kè doŋ ní Lua gbé pɔ naa Kilisi Yesuwa Yudeɔ, asa la doŋ pɔ Yudaɔ dàma ɔ á būsudeɔ dàwá sɔ. § 15 Yudaɔ Dii Yesu dè ní anabio ɔ, mé aa wá yá. * An yá lí ká Luagu, aa íbelesè ní gbépiio. 16 Aal kpáwɛɛ wá yá pɔ Lua í gbé suabao o buipaleɔne. Maa duuna pɔ aal ke gɔɔpii ɔ diadi. Lua pɔkúma wí ní musu sa.

Pɔlu Timtee zla Tɛsaloni

17 Wápiɔ sɔ ma gbéɔ, ké wa kékɔwa gɔɔpla, wé mé gègè ní kɔo, i ke sɔ no. Wa á nidè maamaa, wa wá wá wesikɔle. 18 Wá ye mɔ á gwai ɔ. Mapi ma Pɔlu, ma mɔa zɛwɛle de gɛn do ge gɛn plaa, ɔ Setau zezɔwɛɛ. 19 Tó wá Dii Yesu mɔ, déme àɔ de gbé pɔ wá wé dɔɔ ũ ní wá pɔnakɛɔo ní wá íandáɔo aà aei? Apio bàasio, 20 asa áme á wá íandáɔo ní wá pɔnakɛɔo ũ.

3

1 Ké wá fɔ menake ɔo, wa zɛɔ wá gɔ Ateni wátɛɛ,* 2 wa wá gbé Timtee, wá Lua zíkɛndee Kilisi baokpaa guu zɔwá, ké aà á gba gbáa, i á nɔse níníé á luanaaika guu, 3 ké gili su gɛ á gbēegu íadamaɛ bee musuo. A dɔ ázɔlawa, ké Lua bee taa dílewɛɛ. 4 Gɔɔ pɔ wá kú á kíi, wa dɔaa wá òé wa mɛ wa gí íadaiwá, ɔ á kè lá á dɔwa màa. 5 Ayámto lá má fɔ menake ɔo, ma aà zɔ á luanaaika gwai. Gbēyɔna á yɔ, wá zíkè pà yà, wá dɔo.

6 Ɔ Timtee sùwá sa,† á á luanaaika ní á yeawázio baokpáwɛɛ. A mɛ wá yá íɔ dɔágu ní láasoo maa, mé ále wá bɛɛke lá wále á bɛɛkɛwa. 7 Ma gbéɔ, á luanaaika Ayámto wá nɔse níní á yá musu wá íadama ní wá taasio pii guu. 8 Asa lá á zɛa gíúgiú naa Diiwa guu, wá me sù sa. 9 Wá fɔ Lua sáaukpa á yá musu. Wa wá Lua sáaukpa maamaa ní pɔna zɔɔ pɔ wí ke aà aɛ á yáio. 10 Gwáasɔna ní fáano wio wabike Luawa maamaa, ké wá e wesikɔle, wí pɔ pɔ kèsá á luanaaikaawa bɔɔlekɛɛ.

11 Lua wá Mae ní wá Dii Yesuo zɛpoowɛɛ wá e mɔ á gwai. 12 Dii á yeakɔi ní á yea gbépiizio káflé, i líala lá wá yeáziwa, 13 á sɔ ɔ daa doŋ gbásɔsai, ɔ ku taaesaiɔo ũ Lua wá Mae aɛ wá Dii Yesu mɔa ní a gbéɔ pii gɔɔzɔ.

4

Kua lá Lua yeiwa

1 Yá pɔ gɔ ma gbéɔ, á mà wá léu lá a maa á kua ka Luagu. A kú màa, áma wále wabikɛwá, wále awakpaé wá Dii Yesu guu, àɔ ku màa àɔ gé. 2 A yá pɔ wá díléé ní Dii Yesu tɔo dɔ. 3 A tó á kua àɔ adoa, í mikè gbásɔkɛawa, asa bee mé Lua pɔɛá ũ. 4 A baade azla me kpela, àɔ azla kúu dɔ gbásɔsai, 5 i ke ní dɔɛ ɔ ní nideao lán luayádɔnsai pɔ aa á dɔɔwa no. 6 Yápi guu gbéɛ su á gbé taiinkɛ ge á taaekɛɔo, asa Dii mé a mɔaka gbé bee taaɔwa, lá wa dɔaa wá òé wa a lezawáwa. 7 Lua i

wá sísi wàò ku gbásl guuo, sema wá kua àò adoa. ⁸ Ayámeto gbé pò gí yá beei í ke gbēnazlīna à glio, Lua pò ì a Nisīna pò a kua adoa dawágu s̄ à glii.

⁹ Wá e yeakōi yá'óeo, asa ázlawa Lua yeakōi dàé. ¹⁰ A kú màa kò ní wá gbé pò kú Masedoni búsuu pīi. Gbē, wa ledàwá àò ku màa àò gé, ¹¹ í zewēle àò ku yákelesai, í ma ázlawa, í ázla zī ke lá wá diléwa, ¹² ké á yákea e ka Yesusaidegu, mé ásu àò s̄kpalēa gbēezio.

Dii m̄a

¹³ Gbē, wá ye àò slana d̄s gbé pò i'òò yá musu, ké á p̄o su àò sia lán gbé k̄ni pò aa zia'eowao yáí. ¹⁴ Lá wá sí Yesu gà à vù, màa l̄o Lua a tó gbé pò i'ò Yesu guuo ēa m̄oàn̄o s̄anu.

¹⁵ Yá pò wále oéé beéa Dii yādanē. Wá gbé k̄na pò wáò ku e Dii m̄ozl̄, wá d̄baa i'onap̄oneo. ¹⁶ Dii mé a b̄o luabē, i p̄ila ní yād̄ilēneo ní malaika gbēz̄o l̄oòo ní Lua k̄aae s̄o, gbé pò gà naa Kilisiwao i vu séia, ¹⁷ a gbea wá gbé k̄na pò wá k̄u, wa wá sél̄ēn̄o s̄anu e luabepuanau dai Diile íana guu, w̄o kuaàn̄o ḡo p̄ii.*

¹⁸ Ayámeto à k̄o n̄b̄e n̄ini ní yápio.

5

¹ Gbē, a ḡo ge a zaa oáé zēv̄o, ² asa á d̄s s̄aasā lá kpáí ì m̄o gwá, màa aò d̄e Dii m̄o ḡo.* ³ Tó gbé lé o wa aafia, wa ku d̄o d̄o, kaale a m̄ómá k̄ando lá ne'iwáwá ì m̄o n̄osindeewawae, aa b̄o. ⁴ Ap̄i s̄s gbē, á kú gusiau ké ḡo p̄i á le lán kpáiwao, ⁵ asa gupua gbēon á ū, f̄aane gbēon á ū ap̄ii. Gwāasīna ge gusia gbēon wá ūo. ⁶ Ayámeto wásuli i'ò lán d̄aowao. Wá itēke, w̄o kú ní laaio. ⁷ I'onao ì i'ò gwá, mé wēdenao ì wēde ke gwá, ⁸ wápio s̄s, lá f̄aane gbēon wá ū, wáò kú ní laaio, w̄i luanaaika ní yeak̄io da mò ula ū, w̄i wēd̄o zia'ea yáí kpá mò f̄ua ū.† ⁹ Asa Lua i wá dile à p̄ok̄umab̄o b̄wáo. A wá dile à wá suaba ní wá Dii Yesu Kilisi gb̄aae. ¹⁰ Ōm̄e gà wá yáí ké wáò kuan̄o, wá b̄éé ge wa i'òn n̄o. ¹¹ Ayámeto à ledak̄wa, í k̄o gba gb̄aa, lá ále k̄ewa.

P̄olu yād̄ile Tesalonid̄ne

¹² Gbē, wa wabik̄wá, à b̄eē d̄s gbé pò aai z̄lke á guu, aa iko v̄iwá an z̄lke Diie guu, aale á dazewaonē. ¹³ A ní kpela maamaa, l̄o yeñzi z̄l pò aale ke yáí. Aò na ní k̄o. ¹⁴ Gbē, wa ledàwá à faasaide dazewa, à gbé pò an k̄usu kw̄é gba s̄s, à laaid̄o gb̄aasaidewa, í menake ní gbépiio. ¹⁵ A laaika á gbēe suli v̄ai flabo ní v̄aioo. A zewēle àò maak̄k̄e ní gbépiio ḡo p̄ii.

¹⁶ Aò ku p̄ona guu ḡo p̄ii. ¹⁷ Aò wabike Luawa láasai. ¹⁸ Aò Lua s̄aaukpa yá p̄ii musu. Bee mé d̄éé aà p̄oē ū naa Kilisi Yesuwa. ¹⁹ Asuli kpá Lua Nisīnae, ²⁰ ásul̄i saka ānabikeguo. ²¹ A yápii tāasika, l̄o a maa k̄ūa, ²² í mik̄e v̄ai b̄ui p̄iwa.

²³ Lua aafiade to à ázla kpawa m̄io m̄io, i á nisīna ní á w̄enio ní á m̄eo d̄s̄aé aafia tāaesai e wá Dii Yesu Kilisi m̄ozl̄. ²⁴ Lua pò á sísi à á sé náai v̄l, a yápi keé.

²⁵ Gbē, à wabik̄ewē. ²⁶ A f̄okpa wá gbēowa p̄ii ní Lua gbēo lép̄eak̄wao. ²⁷ Ma naé Diizi à l̄aé bee kyokené m̄pii.

²⁸ Wá Dii Yesu Kilisi gbēk̄ek̄é.

* 4:17 1Kln 15.51-52 * 5:2 Mat 24.43-44, 2Pic 3.10 † 5:8 Isa 59.17, Efe 6.14-17

TESALONIDEɔ LA PLAADE

Yá pɔ́ kú lác bee guu

Pɔlu yá pɔ́ á ò Tesalonideɔ lá séia guu ò la bɔ, à Kilisi mɔa ní gawi zɔɔ òné. Yápi lé íada Tesalonideɔwa. An gbéɔ lé e gɔɔpi kà kòe (2.2), ɔ an gbéɔ lé gí zíkèi, ɔ aa gò ní gbéɔne aso ũ, asa aale e gɔɔ gbézapi kà káikái (3.6-12). Lác bee lé ní da zéwa an láasoo kpaanla keapi yá musu.

Pɔlu ná Lua sáaukpaawa Tesaloni Yesudeɔ yeakɔ́i yá musu, ɔ à wabikè Diiwa aà ní gba gbáa zɪ pɔ́ a náné ní ɔzɪ yá musu (1.1-12). ɔ à Kilisi mɔa yá'óné. Bee a keo e gbé pɔ́ wí meè luayádansai à ge mɔɔ. Tó aà gbáa dèdè, a to dúnia gbépii bɔ Lua yá kpe, aai íbelese ní Yesudeɔ (2.1-12). Vái ɔdaa záa yá musu, sema Yesudeɔ ze gbáa luanaaikea guu (2.13-3.5). A gbea Pɔlu lekà gbépáɔ yáwa, ké aasu wàɔ de gbéee aso ũo (3.6-15). Lápi midékki à báaadàngu, à fòkpámá (3.16-18).

Yádilécé bee lé wá gba laai: Gbé pɔ́ ye pɔe woaiò a pɔbleo (3.10). Wá Yesudeke guu wásuli pákpa yá pɔ́ kú wá kezio.

Yákpaleka Kilisi mɔgɔzɪ

¹ Ma Pɔlu ní Silivéeo ní Timoteeo, wámé wa lác bee kè Tesaloni* Yesude pɔ́ aa ku Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio guuɔne. ² Mae Lua ní Dii Yesu Kilisio gbékekeé, aai á gba aafia.

³ Wá gbéɔ, a maa wàɔ Lua sáaukpa á yá musu gɔɔpiié, lá a maawa, asa á luanaaikea lé zɔkú maamaa, mé á yeakɔ́i lé káfi. ⁴ A yáí tò wi íanadá á yá musu Lua gbéɔ kòkàaɔ guu, lá íladama ní taasi píio fɔ́ ní menao ní luanaaikeao. ⁵ Lua í yágɔgɔ́ ní gbéɔ a zéwae. Taasi pɔ́ ále ke kpala pɔ́ bɔ Lua kí yáí lé ɔlóné ké a ka à gèu. ⁶ Lua í yáke a zéwae. A gbé pɔ́ aale á wetáɔ wetá, ⁷ í á gbé pɔ́ wàle á wetáɔ gba íampakii ní wápio. Tó Dii Yesu bɔ luabe, a mɔ́ ní a malaika gbáaɔ ⁸ ní tévuao, a mɔakaò luadɔnsai pɔ́ aai wá Dii Yesupi bao sioɔwa.† ⁹ Kaale láasai ɔ Lua a flabooné. Aa ku zà ní Diiò ní aà gbáa gawideo. ¹⁰ Tó à mɔ gɔɔpi zɪ, a tɔbɔ a gbéɔ yá musu, aà náaikenapio i aà maabo mpíi. Aɔ kú ní guu, asa a yá pɔ́ wá òé síe.

¹¹ Ayámeto wiɔ wabikéé wá Luawa gɔɔpii, aà tó á kua ka gbé pɔ́ á ní sisi à ní séɔ kuawa, i yámaa pɔ́ a ze ní a keaó ní zɪ pɔ́ ále ke aà náaikea guuɔ pii papaé ní a gbáaɔ, ¹² Dii Yesu tɔ́ i bɔ á musu, á tɔ́ i bɔ aà musu wá Lua ní Dii Yesu Kilisipio gbékekeae yáí.

2

Luayádansai

¹ Wá gbéɔ, Yesu Kilisi mɔa ní wá káaaaaázio yá musu,* wa wabikéwá, ² ásu tó á pɔ́ ya àannɔ. Tó ànabi yáe ge waasoe ge taalae pɔ́ wá mè à bɔ wá kí mè Dii mɔgɔ́ kà kò, ásu bílikéo. ³ Ásu to gbéé á sásá ní bee taaoo, asa gɔɔ bee a mɔo, sema bɔa Lua kpe ka gla, luayádansai pɔ́ mipè kaaléwa bɔ gupuaú bàasio. ⁴ A

* 1:1 Zln 17.1 † 1:8 Isa 66.15-16 * 2:1 1Tes 4.15-17

íbelese ní pᵋ pᵋ wí ní díle díi úᵋ ní pᵋ pᵋ wí kúlenéᵋ píi, i azla se lesí deńíla, i ge zᵋle Lua kpéu à azla díle Lua ú se.† 5 Gᵋᵋ pᵋ má kúánᵋ ma yápi òé. A dᵋáguo lé? 6 A dᵋ pᵋ pᵋ lé kpaè tia, ké asu bᵋ kpóoo, 7 asa luayádasai lé ᵋta asii guu kᵋ. A bᵋᵋ, sema gbé pᵋ lé kpaè tia gēzea bàasio, 8 luayádansaiپی i bᵋ sa. Díi Yesu a aà de ní a lé ńanao,‡ a aà míᵋnzᵋ ní a mᵋa gawio. 9 Luayádansaiپی a mᵋ ní Setáu gbāaoe, i dabudabuo ní yābᵋnsaeᵋ ní seela egeᵋᵋ ke píi.§ 10 A kᵋni bui píi ke gbé pᵋ aa mipè kaalewaᵋne, ké aa gí síana pᵋ a ní suabai yái. 11 Bee yái Lua lé sásāyá zlmá à ᵋta ní guu, aai ee náaiké. 12 Beewa yá a zᵋle gbé pᵋ aai síana sio aai pᵋnake ní váioᵋwa nípii.

13 Wá gbé Díi yenzideᵋ, a maa wáᵋ Lua sáaukpa gᵋᵋpii á yá musue, asa Lua á sé za káau à bᵋ ní a Nisína pᵋ tò wa gᵋ a pᵋ ú gbāao á síanasia yáie. 14 Lua á sisi á á sé màa baona pᵋ wá kpaé guu, ké á á baa e wá Díi Yesu Kilisi gawi guue. 15 Ayámeto wá gbéᵋ, à ze gíugiú, iᵋ yá pᵋ wá dàè ní léo ge lá guu kúa. 16 Lua wá Mae yewázi, aà gbēke guu a tò wá nᵋse àᵋ daa dou e gᵋᵋpii, á wá ká zia maawa. Aapi ní wá Díi Yesu Kilisio 17 á nᵋse nínié, aai á zedᵋ maakea ní yāmaa oao guu píi.

3

Wásu wàᵋ màa vᵋlo

1 Yá pᵋ gᵋ wá gbéᵋ, à wabikewēe Luawa ké Díi yá e ligua kpakpa, iᵋ gawi vᵋné lá a vᵋ á kᵋiwa. 2 A wabikewēe aà wá bᵋ gbēvái mᵋsaiᵋ ᵋzᵋ, asa i ke gbépii mé Lua náai vᵋlo. 3 Díi náai vᵋl, a á gba gbāa, i á sí Setáuwa. 4 Wá naa Díiwa guu wá a náai vᵋl ké ále yá pᵋ wá òéᵋ ke, mé áᵋ kee. 5 Díi tó á laai àᵋ ku Lua yeaáziwa ní mena pᵋ Kilisi í inéo.

6 Gbéᵋ, wa naé Díi Yesu Kilisizi, à ké wá gbé pᵋ màa vᵋl aali zᵋke yá pᵋ wá dánéwaoᵋwa. 7 A dᵋ ázᵋlawa, a maa à wá kea kee, asa màadeᵋn wá ú á guuo. 8 Wí gbēe ble si wá blè pāo, wa zᵋkè gwāasina ní fáaneᵋ, wa taasikè e wa kpaᵋa, ké wásu gᵋ á gbēe aso úo yái.* 9 Wá a zé vᵋl à dᵋwále, áma wa a taa kèé, ké à wá ᵋlesee. 10 Gᵋᵋ pᵋ wá kúánᵋ, wá díle gbé pᵋ ye zᵋkeaiᵋ a pᵋbleo. 11 Wá mà á gbēeᵋ màa vᵋl, aali pᵋe woo, sema gude. 12 Wá díle gbé bee taᵋne, wa nané Díi Yesu Kilisizi, aali zᵋke kᵋlikili aa nízla gwa.

13 Apiᵋ sᵋ wá gbéᵋ, ásu kpaᵋa ní maakeaoo. 14 Tó gbēe i yá pᵋ wá òé lápi guu dao, à aà yá bᵋ díle. Asu gbé kpaānᵋᵋ, ké wí e aà kú. 15 Ama ásu íbelesaānᵋᵋ, à ledawá á gbēdo ú.

16 Díi Aafiade á gba aafia gᵋᵋpii yápii guu. Díi àᵋ kúánᵋ ápii. 17 Ma Pᵋlu máme ma fᵋe bee ké ní mazla ᵋo. Bee mé ma lá pii seela ú, màa mi ké. 18 Wá Díi Yesu Kilisi gbēkekeé ápii.

† 2:4 Dan 11.36 ‡ 2:8 Isa 11.4 § 2:9 Mat 24.24 * 3:8 1Tes 2.9

TIMOTEÉ LA SÉIA

Yá pò kú lée bee guu

Timotee daá Yudaé, aà maeá Gelekié. Aa kò'è ní Pòluo Lisita pò kú búsu pò wí me tia Tuukii guu, Pòlupi wélegea plaade guu (Zln 16.1-3). Timotee gò Pòlu Iwa pò Ìò kàiaànò ùé. A tsaàzi aà wéle dasi gea guu, ò Pòlu Ì aà zì gáli pò an yáó lé gé súsuuoò guu. Ayámeto aà tó kú zínaò lá guu (17.14-15, 18.5, 19.22) ní lá pò Pòlu kèò guu (1Kln 4.17, 16.10-11, Flp 2.19-24, 1Tes 3.2-6) ní lá pàléò. Lá mèn pla pò a kè Timotee ní pò a kè Titueo wí me pàsitéé láò, yáze pò a kàlekale dōaanaò ní pàsitéeòneò yáí.

Timotee lá séia lé yá dōò àaò òwōwē:

Séia gia à lezà Yesudeòwa zé kaaliò yáí ní làasoo kpaanlào ní Yudaò yá pò yáalea ní luadòsai yá pò gbēò lé dadanéò. Zé kaalipìò mè dúniaé bee pòò maaò, wíli fò Lua lèò, sema wa asiiyá dō bàasio. Aa gbāakpà blēò tēboao ní gia nòsei yáó.

Bee gbēa lápi lousisiyā bōòlekèwēé, kōkāaa yáò ní yá pò a maa Yesude dōaanaò aao kūaò.

A láakii lápi lédá Timoteewa lá à kù aà a zì pò Lua dàé ké, lá à kù à laaidò luanaaikēnaòwa, ò de Lua zìkēn maa ù (4.6).

Wa fò lápi kpaalé leé pla: Yádané pò de Yesudeò ní ní dōaanaò pò ù (1-3) ní Timotee zía yáò (4-6).

Yádanédeò gbaa laai

¹ Mámemaá Pòlu, Kilisi Yesu zína, lá Lua wá Suabana ní Kilisi Yesu pò wá wé dōaázipio dílemēewa, ² ma lée bee kènè Timotee,* ma ne'ia Yesu zé guu. Mae Lua ní wá Dii Kilisi Yesuo gbēkēkēne ní súuuo, aai n gba aafia.

³ Lá ma naema gòò pò mále gé Masedoni búsuu, gō Efese, ní oné aasu yá pò i kpaafí ní Lua yáoo dané lo. ⁴ Aasu laaidò fí ní deziò tó kónwea pò lé víoowa lo, bee Ì mós ní lekpaaoe. Ili mós ní yá pò Lua lé yáwanòò, aà náaikea mé Ì mòò. ⁵ Ma yápi díle ké aao yekōi yáíe, yeakōi pò Ì bō nòsepua ní làasoodaadoúò ní luanaaikēa mōafilisaiò guu. ⁶ Gbēò pàale yápiòne aa pèle yá àisai bōleau. ⁷ Aa ye wàò de Mōizi ikoyádanédeò ù, àma aa yá pò wàle o dōo ge yá pò wá zèwàò.

⁸ Wá dō ikoyápi maa, tó gbé lé zìkēwá a zéu, ⁹ asa wá dō ké Lua i ikoyá díle gbēmaa yáíò, sema yádansaiò ní swágbāadeò ní lousisinsaiò ní duunkēnaò ní luayádansaiò ní dúnia gbéò ní de ní dao denaò ní gbēdenaò ¹⁰ ní gbāsikēnaò ní gōe pò aai gbāsike ní ní gōe deeoò ní gbēnazínyianaò ní eedeò ní yádōmadeò ní gbé pò aai bō yázedé kpeò píi. ¹¹ Yázedepi mé baona gawide pò Lua Báaade gōmēé zì ù.

Lá Lua gbēkēkē Pòlu

¹² Ma Kilisi Yesu wá Dii pò ma gba gbāa sáaukè, asa à ma náaike à zídámēé. ¹³ Ma aà tōbēsī yāa, ma ìadà aà gbēòwa,† ma gbāablémá. N beeo à wēnadòmēé, asa má kè wésiake ní aà náaike saio guue. ¹⁴ Ó wá Dii Kilisi Yesu gbēkēkēmēé zōò, a tò ma a náaike, míò ye gbéi naawa guu. ¹⁵ Yáé bee síana

* 1:2 Zln 16.1 † 1:13 Zln 8.3, 9.4-5

ví wà sí. Kilisi Yesu mò dúniá guu duunkenaɔ suabaa yáíe. Mapi, ma pò mé de dāɔla, ¹⁶ ɔ Lua ma wēnagwà, ké mēna zɔɔ pò Kilisi Yesu kè ní ma gbé pò ma duuna deńlao bɔ gupuau seela ũ gbé pò aa aà náaike aa wēni láasai eɔne. ¹⁷ Lua mēndona, gɔɔpii Kíá pò lí gao mé wíli e ní wéoo mé aɔ beee ví ní gawio gɔɔpii, ámi.

¹⁸ Ma né Timotee, lá wà dōaa ānabikekè n yá musu, mále yápi dane ké nyɔ kŭa, ní zì maa kaò ¹⁹ luanaaika guu ní láasoodaadoũ. Láasoodaadoũ lí ke gbēeɔne yāe ũo, ɔ an luanaaika í òòkpa. ²⁰ Imēne ní Alesāndao kú ní guu. Ma ní kpá Setāuwa† ké aɔ dɔ wíli dɔe ní Luaoo.

2

Lousisia

¹ Too, gíá sēia mále ledama à wabike gbépii, à zé gbeané, à kulekené Luae ní sáaukpaa. ² A wabike kíaɔne ní gbāadeɔ pii, ké wà e wàɔ ku aafia yākelesai luayāmana ũ, wá kua íɔ gbia. ³ Bee mé maa, í ka Lua wá Suabanagu. ⁴ A ye gbépii suaba, aai síana dɔ. ⁵ Asa Lua mēndoe, mé kɔɔ kú mēndo Lua ní gbēnazínaɔ zāngu, ɔn gbēnazína Kilisi Yesu ũ.* ⁶ A azíla kpà gbépii flabobɔ ũ a gɔɔwa, Lua pœāpi seela ũ. ⁷ Ayāmeto Lua ma dile a kpāwakena ũ, a zína ũ, mà a zé slande da buipāleɔne.† Síana mále o, i ke ee no.

⁸ Má ye gɔeɔ lousisi gu ní guo pii, aa ɔse musu† gbāsisai, pɔkŭma ní lekpaao sai. ⁹ Má ye lɔ nɔeɔ nízi keke a zéwa yòɔsai zlamɔne sai. I ke ní mí yòɔde táao ge vua ní òso nɔambleɔɔ ge zwàa ɔdeɔ no.‡ ¹⁰ Aa nízi keke ní maakeao, lá a maa nɔe lousisinaɔ kewa. ¹¹ Nɔeɔ yādada kílikili, aa misiile yápii musu. ¹² Mili we nɔeɔ yādada gɔeɔne ge aɔo iko vímáo, sema aɔo ku kílikili. ¹³ Asa Adamu ɔ Lua kè sēia, a gbea Eva.* ¹⁴ I ke Adamu wa sāsáo, nɔe wa sāsá, à sí duunau.† ¹⁵ Tó nɔe wetá ní luanaaikaɔ ní yea gbéɔzio ní kuaadoakeo zlamɔne sai, ali ne'í aafia.

3

Gbēzɔɔ ní dɔnlɔdeɔ

¹ Yāe bee síana ví: Tó gbé ye ke gbēzɔɔ ũ, àle zì maa nide. ² Gbēzɔɔ líɔ ku táaesai nɔmēndode ũ, laaide ũ, lɔ azíla kŭa dɔ gbé dɔɔde ũ, nibɔfɔna ũ, gbé pò a fɔ yādané ũ. ³ Asu àɔ de igbēna ge gbé pásí ũo. Aàɔ de nòsɔdoũde yākelesaide ũ. ɔa su dɔaaè. ⁴ Aàɔ a ua kŭa dɔ, aà néɔ lí misiilè aaliɔ aà ɔtonɔkíi gwa.* ⁵ Asa tó gbé a ua kŭa dɔ, kpelewa a fɔ ɔlia Lua gálideɔzii? ⁶ Asu àɔ de gbé dafuna ũo, ké asu íanadā, i azíla dayāu lán Ibiisiwao yáí. ⁷ Aà tó à na Yesusaideɔ kíi lɔ, ké wasu aà tɔ'ísi, i zu Ibiisi bauo yáí.

⁸ Maa lɔ dɔnlɔdeɔ aɔo de gbé gbiaɔ ũ. Aasu wàɔ de leplaadeɔ ũo. Wē yá su dɔaané. Aasu wàɔ de ɔwelembēeɔ ũo. ⁹ Aaɔ Yesu yá kŭa ní láasoodaadoũ. ¹⁰ Wà ní yá gwa gíá, tó wi yāe emáo, wi gbasá ní dile dɔnlɔdeɔ ũ. ¹¹ Maae ní nɔeɔ. Aaɔ de nɔe gbiaɔ ũ, laaideɔ ũ, aàɔ náai ví yápii guu. Aasu wàɔ de gudenaɔ ũo. ¹² Dɔnlɔde aɔ de nɔmēndode ũe, aàɔ a ua ní a néɔ kŭa dɔ. ¹³ Gbé pò zíkè a zéwa, í zeklí maa e, aà sɔ lɔ dilea a Kilisi Yesu náaike guu maamaa.

† 1:20 1Kln 5.5 * 2:5 Zln 4.12 † 2:7 2Tim 1.11 † 2:8 Bsa 9.29 § 2:9 1Pic 3.3 * 2:13
Daa 2.7, 21-22 † 2:14 Daa 3.1-6 * 3:4 Tit 1.6-8

14 Baa ké mále yápio onε, má díle má mós n gwai tia. 15 Tó ma mɔa su lé gēgēε, má ye ñyᵛ dᵛ lá a maa wàɔ ku Lua uadeɔ ũε. Wáme wá Lua béε gálideɔ ũ, síana zímpele ní a gbāa'eklió ũ. 16 Lua asiyyá pᵛ bᵛ gupuaú zᵛɔ síanaε: A mᵔ gbēnazína ũ, Lua Nisína aà slandekε òlóné, malaikaɔ aà è. Wà aà yá waasokè buiɔ guu, wà aà náaikè dúnia guu, Lua aà sè tàò a kíi gawi guu.

4

Tē yá

1 Lua Nisína ò wásawasa, gɔɔgbεzāzī gbēεɔ pākpa Yesu zéi, aai te sásāyā pᵛ taa í εεdeɔ da a oauzi. 2 Éεde mɔafilide pᵛ vái lí kàadarílaɔ mé aa ní sāsá. 3 Aai gí gbēɔne aa nɔε aa zāke, mé aai ble téné, ble pᵛ Lua kè a náaikena pᵛ aa síana dᵛɔne aa ble ní a sáaukpaa. 4 Pᵛ pᵛ Lua kè pii maaε.* Wásu a kee tēboo,† wà ble ní aáaukpaa, 5 asa Lua yá ní wá wabikeaɔ gbábòε.

Kilisi Yesu ziken maa

6 Tó n yápio dà n gbēɔne, ñyᵛɔ de Kilisi Yesu ziken maa ũ, asa níle nzía gwa ní Yesu yáo, ní té yámaa pᵛ wa dànεi. 7 Miké felekaa fi pᵛ lí kpaalí ní Lua yáoowa. N nzía toto, ké ñyᵛ de luayámana ũ. 8 Metotoa ài ví yɔɔ, áma dea luayámana ũ ài ví yápii guue, asa bee í mós ní wēnio gbā ní ziao. 9 Yápio síana ví, à kà wà si ɔplapla, 10 wí zike wà dēeka a musu. Wá wé dᵛ Lua béεzi. ɔme gbépii Suabana ũ, azaiasa aà náaikenaɔ.

11 Yápio dilené, ní dadané. 12 Nsu to wà saka n èwaasokeguo. To n kua zε'ɔlɔ Yesudeɔne yá'oa ní yákeao ní yeakᵛio ní luanaaikεaɔ ní kua gbāsisaio guu. 13 E mào mós, wetá ní Lua yá kyokeaɔ, ní dané, ní lεdaomá. 14 Gba pᵛ Lua dànε gɔɔ pᵛ wà ánbikekè n yá musu, mé gbēzᵛɔɔ ɔnàma, nísu niazíkpaio. 15 Laaido yápioɔwa, ní mekpawá, gbépii i n gea'ae e. 16 N nzía yá ní n yádanεo táasika. Ze súsú ní yápio. Tó ní kè màa, ñyᵛ nzía suaba ní gbé pᵛ aale swáε n yáí.

5

Gyaaɔ ní dɔaanaɔ

1 Nsu maezᵛɔ leleo.* Léda wà n mae ũ, ní da èwaasoɔwa n víi ní n dáunaɔ ũ. 2 Léda nɔεzᵛɔwa n da ũ, ní da nɔgbāa ge wéndiawa n daε ũ láasooplasai. 3 Gyaa gbēandoɔ kpela. 4 Tó gyaa néɔ ge tᵛunaɔ ví, aa ní daεɔ gwaa dada gía, aai fiabo ní maeɔ ní ní daɔne, asa bee í ka Luagu. 5 Gyaa gbēando wé íb dᵛ Luazi, í wetá lousisia ní wabikeaowa gwáasína ní fáaneɔ. 6 Gyaa pāpākεnaá gεε, baa tó a béε. 7 Yápio dané, ké wasu ní táae eo. 8 Tó gbé lé a daεɔ gwao, atēsa aà uadeɔ, à bᵛ Lua yá kpεε, Yesusaide deaála. 9 Nɔε pᵛ de wà da gyaaɔ guun ke: Nɔε pᵛ kà wè baaᵛ mé à zākè gēn do, 10 wíɔ aà dᵛ maakεna ũ, nεgwan maa ũ, nibɔfina pᵛ Lua gbéɔ gbá pípi ũ, taasideɔ dɔnlεde ũ, nɔε pᵛ mekpá maakεa píiwa ũ. 11 Nsu gyaa nɔgbāaɔ dauo, asa tó an gᵛ nídea fεle, an naa Kilisiwa a busae, aai ye zāke, 12 aai nízia dayáú, ké aa lé pᵛ aa gbéε yáa gbòò yáí. 13 Bee gbεa aal páke

* 4:4 Daa 1.31 † 4:4 Maa 7.19 * 5:1 Lev 19.32

dada, aalɔ bebe wàò ualeke. I ke màaden ní ù adoo, aal gɔ gbèpen gudenaò ùe, aal yá pɔ de wà oo o. ¹⁴ Ayāmeto má ye gyaa nɔgbāaò zāke, aai ne'i, aai laaidɔ bɛwa, ké aasu wá ibeɛɔ gba zé aa wá tɔbēesio yáí. ¹⁵ An gbēɔò bò te Setāuzi kò. ¹⁶ Tó Yesudee gyaaò vɛ a be, aali dɔrɛ. Asu to aa gɔ gálideɔne aso ùo, ké aa e dɔ gyaa gbēandɔle yáí.

¹⁷ Gbēzɔɔ pɔ í dɔaa a zéwa kà wà flaboè lee pla, atēsa gbé pɔ waasokea ní yādaanéò áia ví. ¹⁸ Wà yáe bee kè láu wà mè: Asuli lesɔkpa zu pɔ lé pɔgbēɔ.† Wà mè lɔ: Zíkɛna kà à a asea e.‡ ¹⁹ Nsu gbé pɔ mò ní gbēzɔɔ káalao yá sio, sema seeladeɔ kà gbēɔn pla ge aaò bàasio.§ ²⁰ Gbé pɔ duunakèɔ gba laai gbépii wáa, ké vía e gbé kɛnɔ kú. ²¹ Ma nanɛ Lua ní Kilisi Yesuozí ní malaika pɔ á ní séɔ, nyɔ yápio kúa gbēe tēbosai. Nsu yāe ke gbēe ublembekeke yáio. ²² Nsu wá ɔna gbéwa n àa dazluo. Nsu to n lé àò ku gbēe duunauo. Nyɔ nzia kúa gbásisai. ²³ Nsu í pā mi ado lɔ. Nili vēe ga yɔɔ n nòse ní n gyāke m̀òm̀òɔ yáí.

²⁴ Gbēɔ duuna í bɔ gupuaú e wàò gé a yākekeirɛnɔ, gbēɔ pɔ sɔ, ìli bɔ kpaao. ²⁵ M̀aa lɔ maakea í bɔ gupuaú, baa a pɔ wi eo a e gɔ ulɛao.

6

¹ Gbé pɔ de zɔ ùò ní diiɔ dile gbía, aai misiilené yápii guu, ké wasu Lua tó ní yá pɔ wi danéò bēeboo yáí. ² Gbé pɔ an diiɔ de Yesude ùò su dɛmá ké aa de kɔgbēɔ ù yáio. Aa zɔblené maamaa, asa gbé pɔ aale ní zɛ baa bleɔ de Yesudeɔ ùe, an gbé yenzideɔ ù. Yápio dané, ní ledaomá.

Yea ɔai

³ Tó gbēe lé yápale dané mé i ze ní wá Dii Yesu Kilisi yá standeò ní wá zé yādanéoo, ⁴ yòɔdeɛ, a yāe dɔo, lekpaá gii ní yāgwaa láasaio aà kù gyā ù. Yá beɔò í to gbéɔ wedɔkɔe, aal sóleke, aal kɔ sɔsɔ, aal láasoo vāi sé ní kɔo, ⁵ aalɔ kɛiwāi ví. Gbépio láasoo kolea, slana pilimá, aalɔ e lousisiaá ɔwelezeɛ. ⁶ Lousisia ài zɔɔ slana, tó gbé zè ní pɔ pɔ á vío. ⁷ Wi mɔ ní pɔeò dúnia guu lao, mé wá e tá ní pɔeoo. ⁸ Tó wá pɔblea ní pɔkasaaó ví, bee m̀. ⁹ Gbé pɔ ye gɔ ɔde ùò í nɛzia da yɔa bau. Pɔ nidea m̀isai kaide í gēnggu, i ní kpáke músi ní kaaleo guu. ¹⁰ Yea ɔai mé yāvāi pii zína ù. Gbēɔ lé a kɔde e aa gè zàò Yesu zéwa, aa wāvā zɔɔ kpà nɛzai.

Dēe maa ká

¹¹ Lá Lua gbēn n ù, baale yápioɛne, ní tó yāmaa líɔ dɔaane ní yá pɔ zevɛ Luaeò ní aà náaikeao ní yea gbéɔzio ní menao ní nòseniɛo. ¹² Dēe maa ká n Yesu náaikeaa guu, ní wēni láasai e, asa ɔ Lua n sisiwà gɔɔ pɔ n lé maa gbèè bíla wáa. ¹³ Ma nanɛ Lua pɔ í wēni kpa pɔpiiwazi ní Kilisi Yesu pɔ yāmaa ò Pōnsi Pilatiɛo,* ¹⁴ nyɔ yá pɔ wa dilene kúa sáasai táaesai e wá Dii Yesu Kilisi m̀ózi. ¹⁵ Gbāade m̀endona Báaade, kíaɔ Kía, diiɔ Dii mé a Kilisipi bɔ a gɔɔwa.† ¹⁶ ɔme lí gao ado, lɔ ku gupua pɔ wili fɔ sɔio guu.‡ Gbēe i wesiaáleo, wa fɔ seo.§ ɔme gawi ní gbāaoó ví gɔɔpii, ámi.

¹⁷ O dúnia tiaɛ be ɔdeɔne aasu íanadāo. Aasu gbāa'e ɔda náaisaiwao, aa gbāa'e Lua pɔ í pɔpii kpáwá zɔɔ wà pɔnakèɔwa. ¹⁸ Oné aa maake, maakea i

† 5:18 Iko 25.4, 1Kln 9.9 ‡ 5:18 Luk 10.7 § 5:19 Iko 19.15 * 6:13 Zaa 18.36-37 † 6:15 Zia 19.16 ‡ 6:16 Sou 104.2 § 6:16 Bɔa 33.20

tómá. Aaɔ de gbadanaɔ ũ, aaiɔ gbẽke ví. ¹⁹ Beewa aa kùsũa maa di nízlae àizāna pɔ ũ, * aai wēni pɔ de wēni ũ slana e.

²⁰ Timotee, kàeda yá pɔ Lua nàne n ɔzli. E dúnia yá giione ní yāwaaipaa pɔ wĩ me dɔaεo. ²¹ Gbēeɔ zèò, ò aa pàale Yesu zée.
 Lua gbẽkekeé.

* **6:19** Mat 6.20

TIMOTEE LA PLAADE

Yá pò kú láe bee guu

Pòlu lá plaadepi kè Timotee za Lomaε (1.17). Wà wetēamò Pòluε we pásipási (2.9), a kú yooyea (4.10, 16). A kà a zì láaa (4.6), 5 àlè lèda a Ìwa yenzidewa (1.2).

A nà Lua sáaukpaawa Timotee yeanzi ní aà luanaaikaεo yá musu. Wetēa ní taasio ní ìbèlè pò wí sé ní baonakpanaε yáí à lèdà Timoteewa aà ze gbāa, aà taasikaεa Kilisi zìgō maa ù (1.3-2.13). A òè aà mikē gbé pò aaiō gbéō lèwεō yáwa, asa aaiō yákpaañlāō lèkpaakeke ní gbéōε, 5 aai n luanaaikaε òōkpa. A òè aà a òlèse, aà ze ní Lua yá pò a dàda za a èwaasogōō (2.14-4.5). Lápi láakii Pòlu azia yáō bōōlèkèè, lá a ku ga lézi Loma, āma a dō ké Lua a a suaba e a ge kaō aà kpalau musu.

Pòlu dēε maa nè à baonakpà e a léwa (4.7), 5 à tēkpà lápi kyokenaεgu aa dēε doupi ká ní luanaaikaεo ní menaō ní yeanzio vlakea ìbēōōne sai.

Pòlu tēkpaā Timoteegu

¹ Mámēmaa Kilisi Yesu zina Pòlu lá Lua yeiwa wēni pò à a lēgbè Kilisi Yesupi guu yáí, ² ma láe bee kēne, ma né yenzide Timotee.* Mae Lua ní wá Dii Kilisi Yesuo gbēkēkenε ní sūuuo, aai n gba aafia.

³ Ma sáaukè ní ma dezio Lua pò mi kúléè ní nòsepuaoo, asa n yá ìb òmagu láasai ma wabikaε gwāasina ní fāaneo guu. ⁴ Tó wé'i pò bōma yá òmagu, mi n bēkēε, míy ye wà wεsikōle, ké ma pōna e ke zai. ⁵ N luanaaikaε ní nòsemendoo ìb òmaguε. N dazi Loisi ní n da Enisio Lua náaikè maa, mé má dō sáasā níle Lua náaike maa sō.

⁶ Ayāmeto malé òngu, fεle ze ní gba pò Lua dànε gōō pò ma ònāmao, ⁷ asa Nisina pò ì wá gba gbāa, ì to wàō yekōi, ì to wàō laai vī 5 Lua kpáwá, i ke nisín fooo no. ⁸ A yáí n̄su wide ní wá Dii yá'ōanéoo, mé n̄su wide ma gbé pò wà ma dakpεu aà yáí yá musuo. Taasi pò wí ke aà baokpaā yáí kemañ ní Lua gbāao. ⁹ Ōmε wá suabà, à wá sisi, wa gō aà pò ù. I ke yá pò wá kè yáí no, aázia pōēā yáie, ní gbēke pò a kēwēε naa Kilisi Yesuwa zadō gōō i daaleoo. ¹⁰ Gbēkēpi bō gupuaū wá Suabana Kilisi Yesupi mōa guu sa. A ga iko bādè, à wēni ní kua gōōpiio bōwēε gupuaū a bao pò wí kpa guu. ¹¹ Lua ma dile a zina ù mà baopi kpáwake, mí dané.† ¹² A yáí malé taasie bee kei, āma wí lí ma kūo, asa má gbé pò ma aà náaikè dō, mé má dō sáasā ké a fō kàeda yá pò à nāmεε ma òzli e a mōgōōzli. ¹³ Nyō yá síande pò ní mà ma k̄iipi kua yá zinda ù ní luanaaikaεo ní yeakōio naa Kilisi Yesuwa guu. ¹⁴ Kàeda yāmaa pò Lua nāne n òzli ní aà Nisina pò kú wá guu gbāao.

¹⁵ N dō ké Azi búsuδεō pii ma vūaaε. Fizele ní εemōzenio kú ní guu. ¹⁶ Dii wēnadō ònesifōō bēdeōne! Asa à ma nòse n̄nimεε, a gēna lé v̄io, i wide ma daakpεu yá musuo. ¹⁷ Ké à kà Loma gōō, à ma wεεle e a gè bōa. ¹⁸ Dii to Lua wēnadōē yákpalekεgōōzli. N òñlε zōō pò a kēmεε Efese dō sáasā.

* 1:2 Zln 16.1 † 1:11 1Tim 2.7

mi gbãεozi, aai ikokemá. Duuna sadá nεεpiɔgu, dεε'li mé gònέ, ⁷ aaiɔ yádada gɔɔpii, áma aali slana d̄so. ⁸ Lá Zanesi n̄ Zablesio b̄ M̄ozi kpe,* màa gbépiɔ i b̄o slana kpe. An láasoo kolea, mé luanaaikεn gianaεne. ⁹ Aa gea'ae v̄i b̄o, asa gbépii n̄ m̄saike d̄s, lá wà Zanesi n̄ Zablesio p̄o d̄wa.

Luayá ài

¹⁰ Mpi s̄s n̄ temazi, n̄ ma kua d̄s n̄ ma yádaneɔ n̄ yá p̄o mále yáo n̄ ma luanaaikεao n̄ ma menakeao n̄ ma yea gbéziɔ n̄ ma zεa gbãao ¹¹ n̄ la p̄o wa dàao n̄ taasi p̄o má k̄eo. N̄ yá p̄o ma le Antiɔsi n̄ Ik̄oniuo n̄ Lisitao d̄s† n̄ la z̄so daaa p̄o má f̄so. Dii ma b̄o apii guu.‡ ¹² Gbé p̄o aa ye wàɔ ku luayámanaɔ ũ naa Kilisi Yesuwaɔ gí wét̄εa eio. ¹³ Gbēv̄aiɔ n̄ k̄onideɔ, an v̄ai aɔ gbãb̄oɔε, aai gbéɔ s̄ásá, amp̄iɔ s̄s aao s̄ásáε. ¹⁴ Mpi s̄s, zε n̄ yá p̄o n̄ dàda n̄ s̄i slana ũo. N̄ gbé p̄o dàdanéɔ d̄s, ¹⁵ asa n̄ Luayátaala d̄s za n̄ néz̄l. A f̄s n̄ gba ɔn̄o, i n̄ ka Kilisi Yesu náaikea p̄o i n̄ suabawa. ¹⁶ Yá p̄o kú lápiɔ guu b̄o Lua k̄i piiε. A ài v̄i, asa i slana dané, i n̄ εkané n̄ ozi, i n̄ gba laai, i ledamá yákea a zéwa musu, ¹⁷ ké Lua gbé e ào wásawasa kua maakea pii s̄ou guu.

4

¹ Ma nane Lua n̄ Kilisi Yesuoz̄i aà εa m̄oa kpalablei n̄ aà yákpalekea n̄ gbé b̄éεɔ n̄ gyaadeɔ yáí, ² Lua yá waasoke, à zekè i zεkeo, wetá. N̄ n̄ lele, n̄ n̄ gba laai, naemá, ní yádane n̄ mena z̄so. ³ Asa gɔɔe a m̄o ké gbéɔ we swáse yá slandeio. Aa yádaneɔ: káaazi n̄z̄la p̄oεawε, aa yá p̄o k̄arigu dané. ⁴ Aa gí slanaí, aai zε n̄ f̄o. ⁵ Mpi s̄s, nȳo laai v̄i yápii musu. Taasi f̄s, ní baonakpanakea ke, ní n̄ z̄l lepapa.

P̄lu kua ga léz̄l Loma

⁶ Ma gɔɔ p̄a k̄o, wa ma au t̄le sa'o'i ũ tia. ⁷ Ma d̄εe maa nè, ma bakpaal p̄o Lua dilé k̄e ma boleí. Ma Yesu yá k̄u a zéwa. ⁸ Kua maa f̄ua diléa, àle ma d̄a sa. Dii Yákpaleken maa mé a kpmεε yákpalekegɔɔzi. I ke máme má adoo, n̄ gbé p̄o ye aà m̄oaiɔ piiε.

⁹ Zeweεle m̄o ma k̄i kpakpa. ¹⁰ Demasi ma to we à tà Tesaloni, ké a ye dúniai yáí. Kelesá tà Galati b̄usuu, mé Titu tà Dalamati b̄usuu. ¹¹ Luku mé ḡman̄o ado. Maaku se à m̄o s̄anu, asa i d̄omale maamaaε. ¹² Ma Tisiki gb̄ae Efese. ¹³ Tó r̄le m̄o, ma ulatao p̄o má tò Kaapu bε Toloasi* sé, ní m̄oomεε n̄ ma láo, at̄esa a p̄o p̄o wa k̄e n̄ báao.

¹⁴ Alesánda sia yávik̄emεε maamaaε. Dii a yá p̄o a k̄epi flaboè.† ¹⁵ Laaikaaz̄i, asa à b̄o wá yá kpe pás̄ipás̄iε. ¹⁶ Yákpalekeamano s̄eia guu gb̄εe i zεmano. Wà ma to we piiε. Lua su n̄ yápi dao. ¹⁷ Dii z̄εmano à ma gba gb̄aa, s̄ ma zε'ε ma baonakp̄a wásawasa, buip̄aleɔ mà pii. A ma b̄o n̄omusu léz̄l. ¹⁸ Dii a ma b̄o yávi guu pii, a ma suaba e ma ge kaò aà kpalau musu. Ōme gawi v̄i gɔɔpii, ámi.

¹⁹ F̄okpa Pisií n̄ Akilasiowa n̄ Ōnesif̄oɔ bedε.‡ ²⁰ Elasa ḡo Koleni. Ma T̄ofiũ tò n̄ gyāo Mileti. ²¹ Zeweεle m̄o e buzie ào ká. Ebulu n̄ Pudeo n̄ Linuo n̄ Kolodiao n̄ wá gbéɔ pii f̄okpama. ²² Dii ào kunn̄o, i gb̄ekekeé apii.

* 3:8 B̄oa 7.11-12 † 3:11 Zln 13.50, 14.5, 19 ‡ 3:11 Sou 34.19 * 4:13 Zln 20.6 † 4:14 Sou 62.13 ‡ 4:19 2Tim 1.16-17

TITU

Yá pò kú láe bee guu

Tituá Yesudee, áma Yuda no (Gal 2.1-3). A gò Pòlu ìwa ùe mé à zì zòo kè Kòlenideò ní Pòluo maakòe yá musu (2Kln 7.6-16). Pòlu láe bee kèè gòo pò Titupi ku Keleti, à Yesude pò aa kú ísia gùgùnapiwaò yágea'aezì nàè aà zì.

Lápi daaleaá waaso pò Pòlu Ìo kené yáe (1.1-4). Bee gbèa yá pò a òlè gáli òaanaòne (1.5-16). Lèe pla guu à ledà Tituwa gbé pò àlè zìkeínòo yá musu: Maeziò, nòeziò (à kú aa yádada wéndiaòne), èwaasoò ní zòo (2.1-15). Lèe àaò guu à Yesude yákeao bòòlekè, ké an kua aao na, aasuli kòkpaaleo (3.1-11). Bee gbèa à ledà Tituwa, à fòkpamá (3.12-15).

Lápi kyokena a e ké lápi waaso de Titu yá ù adoo. Yá'ia pò Pòlu òòá yá'ia pò Ìo Yesudeò le mòòmòòòe: Yesudeò yáò zékalea ní òaanaò yákeao ní Yesudepio yákeao.

Titu zìkeà Keleti bùsuu

¹ Ma Pòlu, Lua zòblena, Yesu Kilisi zìna, à ma zì mà gbé pò Lua ní sèò da a zéu, mí tó aa lousisia síana dò, ² an wé Ìo òò àizàna pò Lua a legbè zadò gòo ì daaleozi, Luapi lí èeto sòo. ³ Yápi bò gupuau a gòowa waaso pò Lua wá Suabana nàme ma zì guu, lá a dilewa. ⁴ Mámè ma láe bee kène Titu,* ma ne'ia Yesu zé pò wá kúu sánu guu. Mae Lua ní Kilisi Yesu wá Suabanapio gbèkekenè, aai n gba aafia.

⁵ Ma n to Keleti ké ì yá pò gò weò gógò, ní gbèzòòò dile wéle ní wéleo lá má ònèwa. ⁶ A maa gbèzòò líò ku táaesai nòmendode ùe. Aà néò Ìo luayámanaò ù, ì ke aao de né zazaa lalasideò ù no. ⁷ Lá òaanaa zìiae Lua zì guu, a maa aao de táaede ge swágbàade ge pòkùmade ge igbèna ge àiapáside ge òwelembèe ùe, ⁸ sema nibòfina ù, laaide pò zè ní maakeao ù, gbèmaa pò a kua adoa mé a azia kua dò ù,† ⁹ gbé pò zè sùsu ní Lua yá náaideo lá wí danéwa ù, ké à e ledà gbèpálewa ní yá slandepio, ì gbé pò bò a yá kpeò ekané ní zì.

¹⁰ Asa swáyámansaide pò aai gbéò liaa ní ní yá'oaòo dasi, atèsa Yudaò guu. ¹¹ Aai ua búu gbéò òòkpa. A maa wá lesòkpané. Aai yá pò de wà danéò dané òbè'e'ea yáí. ¹² Keleti bùsu ànabie mè Keletiòá èdeòne, wàì pàsìòne, ye'uiade pòewonsaìòne. ¹³ Yápiá síanae. Ayámèto ledamá pàsìpàsì, ké aa zése sùsu. ¹⁴ Aasu laaidò Yudaò fìwao ge gbé pò kè síanawaò yádìleao. ¹⁵ Pòe líò gbàsì gbàsìsaideòneò, mé pòe líò gbàsìsai luayádansai gbàsìdeòneò, ké an láasoo ní ní nòseò vái yáí. ¹⁶ Aai me wa Lua dò, ò an yákeà ì ní èbo. Lua ginzideòne, aali àa yámao, aali fò yámaae kèò.

2

Lèdaa Lua gbéòwa

¹ Mpi sò, yá pò ì kpaal ní yá síande daanéò oné. ² O maezòòòne aao nízia kua dò gbé gbiào ù, laaideò ù. Aa zése sùsu ní yea gbéòzìo ní menao. ³ O nòezòòòne b aao ku Lua gbéò kuawa. Aasu wàò de gudèna ge vèe zò ùò. Aali yámaa

* 1:4 2Kln 8.23 † 1:8 1Tim 3.2-5

da nɔgbãaɔne, ⁴ aali ledamá an baade à ye a zázi ní a néɔ, ⁵ aao de laaideɔ ù gbãslsai, aa laaidɔ ní nɔzãekeziwa, an baade misiile a záε, ké wasu Lua yá bɛ̃̃boo yáí.

⁶ Leda ɛ̀waasoɔwa ɔ aao laai ví yápii guu, ⁷ ní maakea zé ɔɔné. N yádaané à gbia kolesai. ⁸ Yázede pɔ́ wa f̃a a ε̃boo dané, wí i gbé pɔ́ b̃̀ n kpe kú, ké i e vái ò n yá musuo yáí.

⁹ Leda zɔɔwa aali misiile ní diiɔne yápii guu, aali yá pɔ́ a kángu ke. Aasuli b̃̀ ní yá kpeo. ¹⁰ Aasu ní kpáí'oo. Aa to aao ní d̃̀ gbé náaideɔ ù maamaa, ké Lua wá Suabana yá pɔ́ wi dané e teke yápii guu.

¹¹ Asa Lua gbêke pɔ́ m̃̀ ní gbépii suabaaɔ b̃̀ gupuaú. ¹² Gbêkɛpi lé dawɛɛ wá miké yá pɔ́ i kpaal ní Lua yáooe ní d̃̀nía p̃̀nideɔ, wíɔ wázla kúa d̃̀ gbẽmaaɔ ù, luayámanaɔ ù d̃̀nía tiaε bee guu, ¹³ wíɔ wɛdɔ p̃̀nakegɔɔ pɔ́ wále dáí. Ɔme wá Lua z̃̀ɔ wá Suabana Yesu Kilisi m̃̀gɔɔ gawide ù. ¹⁴ A azla kpà wá g̃ɛ ù, ké à wá b̃̀ vái pii guu, i wá gbãsl wolo a gbé yenzideɔ ù, gbé pɔ́ maakea áia víɔ ù. ¹⁵ Yápiɔ oné, ní ledaomá, ní ní gba laai ní n ikoo pii. Nsu to gb̃̃e sakanguo.

3

Wà laaidɔ maakeawa

¹ Dɔ n gbéɔgu aali misiile gbãadeɔne ní ikodeɔ, * aa ní yáma, aao kú ní maakea pii soou. ² Aasu gb̃̃e tɔb̃̃esio. Aao de ñ̀sɛdoude yákelesaide pɔ́ busaa gbépiiɛ ù. ³ Asa wápiɔ s̃̀ wá faa ví yáao, luayádansaion wá ù. Wá sásaa, wá de p̃̀nakea ní d̃̀s̃̀'í piio zɔɔ ù. Wíɔ ku ñ̀sɛváí ní wɛd̃̀ak̃̃ɛo guu. Wá de gbé giaɔ ù, wá zak̃̃u. ⁴ Ké Lua wá Suabana gbêke ní aà yea gbéɔzio b̃̀ gupuaú, ⁵ à wá suabà. I ke wá maakea yáí no, ké à w̃̃nad̃̀w̃̃ɛ yáí.† A wá zu'ò, à wá í dafu, a tò wa g̃ɔ gbé dafu ù ní a Nisina ⁶ pɔ́ a p̃̀siwá gbãao Yesu Kilisi wá Suabana sabai, ⁷ yá b̃̀wanɔ na aà gbêke yáí, wa g̃ɔ aà ghablenaɔ ù, ò wá wé d̃̀ àizánai. ⁸ Yápiá síanae.

Má ye ñ̀ káasike yápiɔwa maamaa, ké luayámanaɔ e wá mekpa maakeawa. Bee maa, a káfla ví gbéɔne. ⁹ Páale yá mísai gwaε ní deziɔ t̃̀ k̃̀nweao ní sóleo ní lekpaakea M̃̀izi ikoyá musuo, asa yáp̃̃aɔne, aa káfla vío. ¹⁰ Gbé pɔ́ í to wá kéaa gba laai baa g̃ɛn pla, ní gbasá ñ̀ aà yá.‡ ¹¹ Nỹ̃ d̃̀ ké gbé bee taa òkpá. Duunkenaε, à azla dàỹ̃u.

¹² Tó ma Aatema ge Tisiki z̃̀ma, zεwεεle m̃̀ ñ̀ ma le Nikɔp̃̀li, asa ma zεò mà buzieble weε. ¹³ Kɔai ke ñ̀ zé k̃̀s̃̀ua ke bùsu ikoyád̃̀na Zenasié ní Apoloo, ké p̃̀e su k̃̀s̃̀amáo. ¹⁴ A maa wá gbéɔ maakea dada, aaiɔ ke, aai b̃̀ɔle zεazεa ke, ké aasu wàɔ ku p̃̀ao. ¹⁵ Gbé pɔ́ wá s̃̀anuɔ f̃̀kp̃̀ama pii. F̃̀kpa gbé pɔ́ aa yewázi Yesu zé guuɔwa. Lua gbêkɛkéé ápii.

* 3:1 Lom 13.1-2, 1Pic 2.13 † 3:5 Efc 2.8 ‡ 3:10 Mat 18.15-17

FILEMᵋᵋ

Yá pᵋ kú lée bee guu

Filemᵋᵋá Kᵋbsi Yesude tᵋdee mé Pᵋlu gbēnae (dᵋᵋ 1). A zᵋe vī, àà tón Oneziū, à bàalèè. Oneziū Pᵋlu dᵋᵋ guᵋ pᵋ wà Pᵋlupi dàkpᵋue. A gᵋᵋ Yesude ũ sᵋ, 5 Pᵋlu zèᵋ ᵋ àà kpásá a diie, 5 à lée bee kēè, à wabikèwà asu àà si zᵋ ũ lᵋo, sema àà gbēdo ũ naa Kilisiwa guu, asa wī zᵋ pᵋ bàalè swágaga pásípásíe.

Fᵋkpaá Filemᵋᵋwa ní gbé pᵋ aa kuaànᵋᵋ gbēa (1-3), Pᵋlu Dii sáaukpà Filemᵋᵋ luanaaikae ní àà áiao yá musu (4-7). Bee gbēa à Oneziū pᵋ lé tá a diiwa yá'ò (8-22). Lápi làa ní fᵋkpaamáó, wà gbé pᵋ an tᵋ kú Kᵋbsideᵋ lá guuᵋ è we (Kls 4.10, 12, 14). Aasipu (dᵋᵋ 2) tᵋ kú Kls 4.17 guu lᵋ.

Wà è lápi guu lá Pᵋlu ya'ò a gbé Filemᵋᵋe busebuse. I yāe dilèèo, i giè ní Oneziū zᵋbleaᵋo. Ama à yá dᵋaàgu ní gbé pᵋ lé lée bee kyokeᵋo pii, Kilisi yeawázi i tó wá kua dafukú, i tó wá ke na ní kᵋᵋo lᵋ.

Pᵋlu Filemᵋᵋ sáaukpaa

¹ Ma Pᵋlu, ma gbé pᵋ wà ma dàkpᵋu Kilisi Yesu yái ní ma gbēdo Timᵋteeo, wámᵋ wa lée bee kēne, wá zíkēndee yenzide Filemᵋᵋ, ² ní Yesude pᵋ aai kᵋ káaa n bᵋᵋ ní wá nᵋe yenzide Afiao ní wá zíkēndee Aasipuo. ³ Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbēkēkēne, aai n gba aafia.

⁴ N yá lᵋ dᵋmagu gᵋᵋpii ma wabikea Luawa guue, 5 mi àà sáaukpa, ⁵ asa ma Dii Yesu náai pᵋ níle ke bao mà ní n yea Lua gbéᵋzio pii. ⁶ Mi wabikèwà, ké n kuawano Yesu zéu a to n wé ké báaa pᵋ wá vī pii naa Kilisiwa guu. ⁷ Ma gbé, n yearízi ma pᵋ kēna maamaa, à ma nᵋse nᵋnimᵋᵋ, asa n Lua gbéᵋ sᵋ dané dou.

Pᵋlu awakpaa Filemᵋᵋe Oneziū yá musu

⁸ Ayámᵋto, baa ké ma zé kà naa Kilisiwa mà yá pᵋ maa n ke dilᵋne, ⁹ ní beeo ma awakpāne ké má yenzi yái. Mapi ma Pᵋlu, ma maezᵋᵋ ia ní ma daakpᵋu tia Kilisi Yesu yáio, ¹⁰ ma awakpāne Oneziū* pᵋ gᵋᵋ ma né ũ kpéu la yá musu. ¹¹ A pāne yāa, āma tia a ài vīwᵋe, mpi ní mapio. ¹² Ma àà gbāema, a de ma sᵋ ũe. ¹³ Ma kua kpéu Yesu baokpaa yái guu, má ye aàᵋ ku ma sae, ké aàᵋ dᵋmale n gbᵋu, ¹⁴ āma ma zᵋᵋ má yāe ke n lé saio, ké rīsu yāmaakemᵋᵋe teasio, sema ní pᵋeāo. ¹⁵ Aᵋ Oneziū kēama yāa gᵋᵋpla de ké àà ea suma àᵋ kunnᵋᵋ gᵋᵋpii yáie. ¹⁶ A ea àᵋ dene zᵋ ũ lᵋo, asa a de zᵋa, a de n gbé yenzide ũ naa Kilisiwa guue. Ma gbé yenzidee. Wa n gbé pᵋ a de n zᵋ ũ mé à gᵋᵋ Dii pᵋ ũ pᵋ o lᵋa?

¹⁷ A yái tò, tó n ma dilᵋ n gbé ũe, gbāakpaaāzi, lá ríyᵋ kpamaziwa. ¹⁸ Tó à zāne yāewa ge tó a n fla kūae, bee gᵋᵋ ma yá ũe. ¹⁹ Ma Pᵋlu máme ma yāe bee kē ní mazla ᵋᵋ, má n flabone. Ké ní ma fla kua n misia ũ, má a yá'ò lᵋo. ²⁰ Too, ma gbé, maakemᵋᵋe Dii yái, ní ma sᵋ dameᵋ dou wá naa Kilisiwa guu yái.

²¹ Ma lakène ké má dᵋ ríyᵋ ma yāma, mé ríyᵋ ke de lá má ònea yáie. ²² Bee gbēa pilakli kekemᵋᵋe lᵋ, asa má a náai vī Lua a ma bᵋᵋ wabi pᵋ ále kᵋwà yái.

²³ Epafa pᵋ wá sānu kpéu Kilisi Yesu yái fᵋkpāma ²⁴ ní ma zíkēndeeᵋ Maaku ní Alisakao ní Demasio ní Lukuo. ²⁵ Dii Yesu Kilisi gbēkēkēe.

* 1:10 Kls 4.9

EBELUO

Yá pò kú láe bee guu

Ké wà íbelesè ní Yesude, bee mé tò an gbèe ye fu, ò lápi kèna lé tékpańgu aa ze gbāa Dii náaikea guu. A mè Kilisi zò de malaika ní anabiola píi, mé zí pò a kè gbépii yá musu de an pòla pii. Za lápi daaleawa à mè Lua azía òwèe a né Yesu Kilisi ù (1.1-3). Lápi kpaalea lee pla:

A sèia (1.4-10.18) lé Kilisi dea pópíia yá bóklee. Anabio ò a deńla adoo (1.1), a de malaikaola be (1.4-2.18), a de Moizi ní Yozueeola (3.1-4.13). A de luabaakuarńo káau sa'onkiaola (4.14-7.28). A azía kpà sa'obò ù à gá lipáakšawa gbépii, ò bee de sa dasi pò Isailio ò yáala píi (8.1-10.18). A zewèwèe wà sš Luazi, zé pò sa'oa pále i e wè yáao. A plaade (10.19-13.17) lé tékpawágu wà ze gbāa Yesu náaikea guu (10.19-39). Wekdi luabaakuarńo káau luanaaikenaò yá kúu (lee 11). Ale ledawa wà wépe Yesu Kilisiwa, ké wà e íbelesawano fš laaawa (12.1-11). Ledama gbézàò ní gbéò gbaa laaio gbea (12.12-13.19), lápi kèna fškpámá à báaadarńgu (13.20-25).

Lua Né de malaikaola

¹ Lua dōaa anabione yaa dodo dasi, ò aa yáze ò wá deziōne dasi, ² ama aa Né mé yá'òwèe gōō gbézàe beeo zí sa. Népi sabai ò Lua dúnia kè, a díle ōme a gš pópíi vi. ³ Ōme Lua gawi tekea ù, aa kua ù zálala. Ōme pópíi kua ní a yá'oa gbāao. Gbéò duunawoloa gbea à gè zšle musu Zšōde oplaai. ⁴ Lá tò pò a blè gbia de malaikaò pòsa, màa aa zš deńla b. ⁵ Lua yáe bee ò malaikae yáae?

Ma Nén n ù, n Maen ma ù gbá,*
ge máme máo de aa Mae ù,
aàpi io de ma Né ù.†

⁶ Ké Lua tò a yoa mò dúnia guu, à mè a malaikaò kúléè píi. ⁷ Malaikaò yá musu à mè,

i a íwaò li íana ù,

i a zíkēnapiò li tévua ù.‡

⁸ Aà Né yá musu sš, à mè:
Lua, níyō zšlea báawa gōōpiiē,
niò n kíake lípana kūa yázedē ù.

⁹ N ye maakeai, ní za vaíkēau.

A yáí tò Lua, n Lua, n kpa kpalau,
à pōna písima de n gbéola.§

¹⁰ Wa ò b:

Dii, n tōle kàle asńizí,
musuá n zíkēae.

¹¹ Ampii aa gē, kási níyō kuē.

Aa zíkū lán pōkasawa,

¹² ní ní koo lán pewa,

ní ní lile lán pōkasawa.

Mpi sš níyō dou gōōpiiē,

* 1:5 Sou 2.7 † 1:5 2Sam 7.14 ‡ 1:7 Sou 104.4 § 1:9 Sou 45.7-8

n gɔɔ láaa vɔo.*

13 A yáe bee ò malaikaæe yáae?

Zɔɔe ma ɔplaai

e mào n ibeεo keεe n gbadibo u.†

14 Malaikaáá zíkенаεne npii, nisina pɔ Lua í rí zí dɔi gbé pɔ aa bɔ ziaɔeε.

2

Yesu gɔa gbēnazina ũ lāwáwa

1 Ayámeto wà yá pɔ wá mà kũ ɔplapla, ké wásu zā zéwao yáí. 2 Asa lá ikoyá pɔ malaikaɔ óá síanae,* mé wà flabò gbé pɔ gí mai aa páaεne a zéwa, 3 tò wi suabaa zɔɔpi yáda sao, wá bɔe? Suabayápi bò Dii kíie, ɔ gbé pɔ mào a síanapiliwàwēε. 4 Lua suabayápi seela òbɔné yábonsaεo rí dabudabu dasi keaɔ guu rí a Nisína gba pɔ a bíilewēε a pɔeáwao.

5 I ke malaikaɔ ɔ Lua dúnia zia pɔ wále a yá'o nánè rí ɔzɔo. 6 A ku guei wà mè: Bón gbēnazina ũ ké aà yá bɔ dɔngui?

Bón aà ũ ké ní laaidɔwáí?

7 N aà kēsá malaikaɔzi gɔɔpla, n aà kpà kpalau rí gawio rí bεεεo.

8 N tò pɔpii misíileε.†

Ké Lua tò pɔpii misíileε, i a kee to misíileεe saio. Tia kéwa, wi e pɔpii misíileεe glao, 9 wá è Yesu yáe. Lua aà kēsá malaikaɔzi gɔɔpla, ké Lua gbēke guu aà ga gbépíi gēε ũ, ɔ aà kpà kpalau rí gawio rí bεεεo ga taasi pɔ a kè yáí.

10 Lá pɔpii bò Lua kí mé pɔpii de aà pɔ ú, ké a ye gē rí gbéɔ a gawí guu dasi a néo ũ, à kù aà to an Suabanki gɔ wásawasa taasikea guue. 11 Gbé pɔ lé gɔ Lua pɔ ũ rí gbé pɔ lé rí ke Luapi pɔ ũo an de douε. A yáí tò aà rí sísia a dáunaɔ ũ lí aà wí kúo. 12 A mè:

Má n yá'o ma dáunaεne,
má n táasile kókáaa guu.‡

13 A mè bɔ:

Má aà náai ví.§

A mè bɔ:

Má ké, rí né pɔ Lua kpáaɔ.*

14 Lá népíá gbēnazinaεne, màa aàpi sɔ à gè gbēnazina ũ lánwa, ké à ga, i Ibiisi pɔ í ga gba zé kaale, 15 i gbé pɔ aale víake gae aa gè a zɔɔ ũ e rí wēni léuɔ bo. 16 Síana guu malaikaɔ ɔ ále ɔdamáó, Ablahaũ buiεne. 17 A kù aà gɔ lá a dáuna-wa yápii guue, ké à gɔ Sa'onkia sùuude náaide ũ Lua zɔ guu, i gbéɔ duuna kémá. 18 Lá à taasikè à yɔa fɔ, a fɔ dɔ gbé pɔ wále rí yɔɔe.

3

Yesu de Moizila

1 Bee yáí ma gbéɔ, á gbé pɔ Lua á sisi a mɔ aà kíi, à láasooke Yesu pɔ Lua aà zɔ wá lousisize Sa'onkia ũwa. 2 A náai ví Lua a dílenaε, lá Moizi kuò Lua uawa.* 3 Lá uakpana bεεε bɔ de uaa, màa Yesu gawí zɔɔ de Moizi póa. 4 Ua píi a kpana víe, mé pɔpii Kalenan Lua ũ. 5 Moizi náai ví Lua ua zíkена ũ yá pɔ a

* 1:12 Sou 102.25-27 † 1:13 Sou 110.1 * 2:2 Gal 3.19 † 2:8 Sou 8.4-6 ‡ 2:12 Sou 22.23 § 2:13 Isa 8.17 * 2:13 Isa 8.18 * 3:2 Nao 12.7

mɔ seela ũ. ⁶ Kilisi s̄s̄, uabelepi n̄e. Luapi a ua n̄à è àà ɔz̄l̄e. Wám̄e wá uapi ũ, tó wá p̄p̄ wá wé d̄i yá k̄uá n̄ s̄o díl̄eá n̄ p̄nao.

Lua gb̄é kámabokli

⁷ A yáí lá Lua Nis̄na òwa, tó a Lua ɔɔ mà gb̄á,

⁸ ásu swágb̄aake lá á deziɔ k̄è aa ma ȳs̄
gɔɔ p̄p̄ aa b̄ò ma kp̄e guwawaiuwao.

⁹ Baa ké aa ma yákeáɔ è w̄è bla, aa ma ȳs̄ we, aa ma gb̄áa legwà.

¹⁰ ɔ ma p̄p̄ p̄a gb̄épiɔzi, ma mè aal̄o páalemeɛ gɔɔpiie, aa ma yá k̄uao.

¹¹ ɔ má ò n̄ maz̄lao n̄ p̄f̄eɔ ma mè, aa ḡe ma kámabokliuo fá.†

¹² Ma gb̄é, à laaika á gb̄e su àò s̄s̄ v̄ai luanaaikesai v̄i e aà ge k̄èò Lua b̄éewao.

¹³ Gu p̄p̄ í d̄o, i me gb̄á pii, àò ledak̄wa, ké duuna su á gb̄e s̄ásá aà swá gb̄aak̄uò yáí. ¹⁴ Asa Kilisi gb̄éon wá ũ, tó wá z̄ea gb̄áa mé wá aà náai v̄i lá wá v̄i k̄áauwa e a léwa. ¹⁵ Lá wa òwa,

tó a Lua ɔɔ mà gb̄á, ásu swágb̄aake lá á deziɔ k̄è
gɔɔ p̄p̄ aa b̄ò ma kp̄ewao.

¹⁶ Deɔ mé gb̄é p̄p̄ aa Lua ɔɔ mà aa b̄ò aà kp̄eɔ ũi, mé i ke gb̄é p̄p̄ Moizi n̄ bóle Egipiɔ bàasio? ¹⁷ Deɔ Lua p̄p̄ p̄ánzi e w̄è blai, mé i ke gb̄é p̄p̄ aa duunak̄è, an ge ḡs̄ k̄ál̄e guwawaiuo bàasio? ¹⁸ Deɔ a òné n̄ az̄lao aa ḡe a kámabokliuo ni, mé i ke gb̄é p̄p̄ ḡi aà ȳamai bàasio?‡ ¹⁹ Wá è aai e ḡeuo an luanaaikesai yáí.

4

¹ Lá ḡeá kámabokliuo lé p̄p̄ Lua gb̄é ḡi ku, wá laaika ké wá gb̄e su kuawào.

² Asa wa baona mà lár̄wae. Yá p̄p̄ aa màpi i àikenéó, ké aai ma n̄ luanaaikéaoo yáí. ³ Wá gb̄é p̄p̄ wa yápi s̄o, wi ḡe kámabokli p̄p̄ Lua a ya'ò guu à mè: Má ò n̄ maz̄lao n̄ p̄f̄eɔ ma mè,

aa ḡe ma kámabokliuo.*

A yá bee ò, baa ké à a z̄i m̄ide za dúniakalegɔɔ, ⁴ asa wá gɔɔ soplade yá'ò guei wá mè, gɔɔ soplade z̄i Lua kámabò n̄ z̄i p̄p̄ á k̄èò pii.† ⁵ Wá mà tia à mè, aa ḡe a kámabokliuo. ⁶ Lá gb̄é p̄p̄ aa baonapi mà k̄áauo i ḡeuo ké aai sio yáí, ò a ḡeá ḡs̄ gb̄ép̄al̄eɔne. ⁷ ɔ Lua èa gɔɔdíle ɔ w̄i me gb̄á, asa à ḡèḡe a gb̄eá ò à Davidi gb̄à lé a ò lá wa ò tiawa, tó a Lua ɔɔ mà gb̄á, ásu swágb̄aakeo.

⁸ Tó Yozuee ḡēn̄o kámaboklipiuo yáa,‡ d̄s̄ Lua i gɔɔ pále yá'ò gb̄ez̄ao. ⁹ A yáí tò kámabokli ḡs̄ Lua gb̄éɔne. ¹⁰ Asa gb̄é p̄p̄ ḡe Lua kámabokliuo kámabò n̄ a z̄l̄oe, lá Lua kámabò n̄ a z̄l̄owa. ¹¹ Lá màae, wá wet̄á wá ḡe kámaboklipiuo, ké wá gb̄e su ḡi Lua ȳamai aà fu lár̄wao yáí. ¹² Lua yá b̄éé mé a gb̄áa, a lé na de f̄enda lekpeplaa. I n̄ z̄s̄ à ḡe n̄òsekpeau e nis̄nau, i ḡe gup̄eek̄diuo e b̄óuo, i láasoo

† 3:11 Sou 95.7-11 ‡ 3:18 Nao 14.26-35 * 4:3 Sou 95.11 † 4:4 Daa 2.2 ‡ 4:8 Iko 31.7, Yoz 22.4

ń nòse yáò gwa. ¹³ Lua pọkẹae uleaeò, a kee kpaae guio. Lua pọ wá wá yáò sẹle siuè, ị pọpii e e a biwà.

Yesu de sa'onkia:la

¹⁴ Lá wá Sa'onkia zọọ pọ luabe kẹaa e Lua ḱiu v́i Lua Né Yesu ù, wàò zé pọ wá sè yá kúa giúgiú. ¹⁵ Asa wá Sa'onkia pọ a f̄ wēnad̄ōwēe wá gb̄aasaik̄e guu v́i. Wà aà yò ĺawáwa yápii guu, ị duunakeo. ¹⁶ Ayámeto wà s̄s̄ Lua gb̄ekekenede kpalabaai ń s̄s̄o dilea, ké aà wá wegwa, ị gb̄ekekewēe a gọowa.

5

¹ Wí Lua ua sa'onkia pii sé gb̄éò guue, wí aà dile ń yákek̄ena ù Lua ḱi, ịò m̀òè ń gbaò, ịò aà gbagbané ń duuna yáí. ² A f̄ d̄s̄ ń gb̄é pọ aa sàs̄a an d̄s̄saik̄e guu, asa aàpi kú ń gb̄aasaik̄eo s̄s̄e. ³ A yáí sema aà sa'o azía duuna yá musu, lá ị o gb̄é k̄niò pọ yá musuwa lo.* ⁴ Gb̄e ị azía kpa kpalapiuo. Lua mé ị aà kpá lá à Aalona kpáwa.†

⁵ Maa s̄s̄ Kilisi ị azía kpa sa'onkia kpalauo, Lua mé aà kpà ù m̀è:

Ma Nén n ù, n Maen ma ù gb̄a.‡

⁶ A ò guei lo:

Nȳòò de sa'ona ù gọọpii

lán M̄ekizedewa.§

⁷ Gọọ pọ Yesu kú d̄unia guu, à wabikè ń wii gb̄aao ń wé'io,* à kulekè Lua pọ a f̄ ò a si gawa, § Luapi aà yámà, ké ị a yá da yáí. ⁸ Baa ń aà luanekeo, à misiilee Luae dàda a taasik̄ea guu. ⁹⁻¹⁰ Ké maa p̄èwà à làa, Lua aà kpà Sa'onkia ù lán M̄ekizedewa, § à ḡò suabaa láasai mi ù gb̄é pọ aale a yámaone pii.

Laaikaa fuai

¹¹ Yá bee musu wá yá v́i dasi wà oé, àma a bọlekea z'ùe, asa ili yázed̄o kpa a bo. ¹² A gb̄é pọ a ḡeḡe k̄ewa, a maa àò de yádan̄deò ùe, àma e tia á de wà ea Lua yá pọ wí dada gb̄é dafuone daé lo. Yó mé k̄s̄ián̄, ị ka ȳsunableao.† ¹³ Asa ȳmina piiá née, ị ka guei yázed̄e guuo. ¹⁴ Ȳuna s̄s̄, gb̄é k̄asaa pọ aa d̄óek̄èò p̄e. Aa maa d̄s̄ak̄e ń v̄aio dàda.

6

¹ Ayámeto wà Kilisi yá s̄eíao kpa saalo, wí gé ae e wà ḡò gb̄é k̄asaa ù. Ị ke wá ea mik̄ea yá gian̄owa ge luanaaik̄ea daale lo no ² ge da'ile yádadaa ge ònaama ge ḡeo vua ge zia yákpalekea. ³ Wà yá bee kpa saalo, wí gé ae, tó Lua wèi. ⁴ Asa tó gb̄é wé k̄è à Lua gba è, mé à baa è Lua Nis̄ina guu, ⁵ tó à Lua yá ń d̄unia pọ lé m̀ó gb̄aao ịe à a na d̄s̄, ⁶ tó à gb̄asa f̄u, a zé kú à ea n̄selile lo, asa àle Lua Né páliwa azía lo, àle widawá gupuae. ⁷ Tó lou lé ma t̄oɔlewa m̀òom̄o, àle m̀òse e, mé à pọ pọ àik̄è s̄ewanaone b̄òle, Lua ị báaadau. ⁸ Tó le ń leaao ị bole s̄s̄, a giae, a z̄à ń lekeaeoo.* A mid̄e ń t̄eoe.

⁹ Ap̄io s̄s̄ ma gb̄é yenzideò, baa ké wá ò màa, wá d̄s̄ ké á kua de beea, á kú suabaze guu. ¹⁰ Lua ị yáke a zéwa, á yákeao ń á yeaaz̄io a s̄aaàguo, asa a d̄onlek̄è aà gb̄éone, mé àle ke e tia. ¹¹ Wá ye á baade àò àiav̄i màa e a léwa, ké ásu seake pọ pọ á wé d̄oi yá musuo. ¹² Asu tó á me ke kp̄eio. A gb̄é pọ aale Lua náaik̄e ń menao aale pọ pọ Lua a legb̄è eò olesé.

* 5:3 Lev 9.7 † 5:4 Bsa 28.1 ‡ 5:5 Sou 2.7 § 5:6 Sou 110.4 * 5:7 Mat 26.36-46 † 5:12 1Kln 3.2 * 6:8 Daa 3.17-18

Lé pɔ́ Lua gbɛ̀ sea vío

13 Gɔɔ pɔ́ Lua lé legbɛ̀ Ablahaũe, lá gbɛ̀e ku deaála aà legbɛ̀ ní aà tɔ́oo, a yáí a gbɛ̀ ní azía tɔ́o, 14 a òè faaisai à mè á báaadaaàgu, í to aà bui kɔ́.† 15 Ablahaũ menakè, ɔ́ à pɔ́ pɔ́ Lua a legbɛ̀ è. 16 Wí legbɛ̀ ní gbɛ̀ pɔ́ deńla tɔ́oe. Legbɛ̀a mé í to wá yá stana dɔ́, mé í lekpaá bɔ́aané. 17 Ké Lua ye ɔ́o gbɛ̀ pɔ́ a legbɛ̀a a gɔ́ ní pɔ́ ùne wásawasa a lé lilea vío, ɔ́ a ò ní azíao. 18 Beewa yá mèn pla ku a lilea vío, Lua a fɛ̀ eto a musuo. Yápió lé wá gbɛ̀ pɔ́ wa naaázio gba sɔ́ maamaae wàɔ yá pɔ́ wá wé dɔ́i kúa seasai. 19 Bee ɔ́ wá wé dɔ́i wá wɛ̀nidoɔɔ ũ. A náai vɛ́ mé a gbáa, í zwáa pɔ́ daa Lua kpéú† baavíwanɔ́, 20 gu pɔ́ Yesu dɔ́aa gèuwɛ̀e à gɔ́ Sa'onkia ũ e gɔɔpii lán Mɛkizɛ̀dɛ̀wa.

7

Sa'onkia Mɛkizɛ̀dɛ̀

1 Mɛkizɛ̀dɛ̀pi de yáa Salema kía, Lua Musude sa'ona ũe. Gɔɔ pɔ́ Ablahaũ zìblè kíaɔwa, àle su, ɔ́ Mɛkizɛ̀dɛ̀ gè dàaaale, à báaadaaàgu.* 2 Ablahaũ àizɛɛ pɔ́ àle suò pii kwide kpàwà. Mɛkizɛ̀dɛ̀ tɔ́ bee mè yámaa kía. Bee gbɛ̀a Salema kía bee mè, aafia kía. 3 A de ní dao ní deziɔ vío, aà wɛ̀ni daalea ge midɛ̀a vío. A bò lán Lua Nɛ̀wae, sa'onan aà ũ gɔɔpii.

4 A gwa lá a zɔ́. Wá dezi káau Ablahaũ àizɛɛ pɔ́ a sèle zɛ́ guu kwide kpàwà. 5 Mɔ́izi ikoyá díle Levii bui pɔ́ de sa'ona ùne aa pɔ́ kwide sí ní Isaili deeɔwa,† baa ní ní Ablahaũ buikeo. 6 Mɛkizɛ̀dɛ̀á Levii bui no. N beeo à Ablahaũ pɔ́ kwide sí à samaa'ò Ablahaũ pɔ́ Lua legbɛ̀e. 7 Seasai gbɛ̀ pɔ́ samaa'ò gbɛ̀e zɔ́ de gbɛ̀ pɔ́ à samaa'òelae. 8 Sa'ona pɔ́ aai pɔ́ kwide sipiá gbɛ̀ pɔ́ í gaone. Mɛkizɛ̀dɛ̀ sɔ́, gbɛ̀ pɔ́ wá mè Ìo ku gɔɔpiin aà ũ. 9-10 Gɔɔ pɔ́ Mɛkizɛ̀dɛ̀ gè dà Ablahaũe, wí Levii í yáao, a ku a dezi mae Ablahaũ pleue. Ayámeto wa fɛ̀ o se, gɔɔ pɔ́ Ablahaũ pɔ́ kwidepi kpà, Levii bui pɔ́ wí pɔ́ kwide kpámáɔ mé kpà.

11 Levii bui sa'onapio mé Mɔ́izi ikoyá zína ũ. Tó aa fɛ̀ to gbɛ̀o gɔ́ wásawasa, an baa àò kú ní sa'on páleo lán Mɛkizɛ̀dɛ̀wa be? Mé í ke Aalona bui báasio.

12 Tó sa'onao líle, sema ikoyá líle. 13 Gbɛ̀ pɔ́ wá yá beeo ò aà yá musuá Isaili bui pɔ́ a gbɛ̀e í sa'ozl ke yáaoe. 14 Asa wá dɔ́ sáasá ké wá Dii bò Yuda bui guue. Wí ma Mɔ́izi sa'oyá'ò buipi musuo. 15 Yá pɔ́ yápi zu'on ke: Sa'on pále bò lán Mɛkizɛ̀dɛ̀wae. 16 Aà díleaá ikoyá ge buikeyá no. Aà wɛ̀ni láasai gbáa yáie.

17 Asa wá mè:
Nyɔ́ de sa'ona ũ gɔɔpii
lán Mɛkizɛ̀dɛ̀wae.†

18 Maa wá yá káau báde, ké a gbáao mé a ku a kee léio. 19 Asa Mɔ́izi ikoyá í to gbɛ̀e gɔ́ wásawasao. ɔ́ wá suabayá pɔ́ de a káaula zebɔ́wɛ̀e wá sɔ́o Luazi.

20 Bee gbɛ̀a Lua í bee ke legbɛ̀saio. Gbɛ̀ kíniɔ gɔ́ sa'onao ũ legbɛ̀saie, 21 ama Yesu gɔ́ sa'ona ũ ní legbɛ̀aoe, asa wá mè:

Dii legbɛ̀, a lelileo,
à mè níyɔ́ de sa'ona ũ gɔɔpii.e.‡

22 Beewa Yesu kpégausíwɛ̀e ké Lua bàa kua ní gbɛ̀o tia maa de a káaua. 23 Bee gbɛ̀a sa'onao dasi yáa, ké ga lí to aao kú ní zɛ́ guu gɔɔpiio yáí. 24 Ama lá Yesu Ìo

† 6:14 Daa 22.16-17 ‡ 6:19 Lev 16.2 * 7:1 Daa 14.17-20 † 7:5 Nao 18.21 ‡ 7:17 Sou 110.4
§ 7:21 Sou 110.4

ku gɔɔpii, aà sa'onke gɛɛblea vɔ. ²⁵ A yáì tò a f̄ gbé pò aal s̄ Luazi ní a gbāao suaba wásawasa, asa Ì ku gɔɔpii, Ì kulekené Luæ.

²⁶ Sa'onkia bee taa mé k̄s̄iwan̄. Aà kua adoae. A yāvái ge gbásl vɔ. Lua aà kè duunkenaɔwa, à aà sè musumusu e a k̄í. ²⁷ Aà bàa kú ní sa'oa lá gu lé d̄o lán sa'onkia k̄niɔwao. Gb̄épi Ì sa'o n̄zla duuna yáì ní ní gbéɔ p̄ɔ. * Aàpi s̄ a kè ḡen doe, ké à azla kpà. ²⁸ M̄ozi ikoyá Ì gbéɔ kpa sa'onkia ù an gbāasaik̄e guue, àma ké Lua legbè ikoyápi dilea gb̄ea, ò a Né pò ḡò wásawasa e gɔɔpii kpà.

8

Yesu mé wá Sa'onkia u

¹ Yá pò wále o min ke: Wá sa'onkia bee taa v̄ z̄leá báawa musu Lua Z̄s̄ode ɔplai. * ² I z̄ik̄e luakukli zwàakpe síana pò Dii d̄u, i ke pò pò gb̄enazinaɔ d̄o no. ³ Lá m̄a ní gbaɔ ní sa'oa yáì w̄i sa'onkia pii kpáì, a maa aàpi aà pò v̄l à kpa s̄e. ⁴ Tó a ku d̄úniau, à de sa'ona ùo, asa sa'ona pò aal m̄ó ní gbaɔ lá ikoyá dilewaɔ ku k̄ò. ⁵ Z̄i pò aale kéá pò pò kú musu taae, a z̄oz̄nae. A yáì tò, ké M̄ozi ye zwàakpe d̄o, Lua òè aà pò pò a a taa kèè gb̄e musu ke màa pii.† ⁶ Yesuá Lua bàakuawan̄o k̄ɔe. Lá Lua bàakuawan̄opi gb̄ia de aà bàa kua ní gbéɔ káaua, z̄l pò wa dàè gb̄ia de sa'onkiapiɔ p̄oa. Lua bàakuawan̄opi legb̄ea de a zia Ì. ⁷ Tó Luabaakuar̄n̄o káaupi papaa ȳae, a plaade a z̄ekeo. ⁸ Ké Dii Isailiɔ tàae è, à mè:

A gɔɔ lé m̄ó ké má yá dafu dile
m̄a bàa kua ní Isailiɔ ní Yudaɔ musu.

⁹ A de lán yá pò má dile an deziɔne
gɔɔ pò ma ní kú ní ɔwa ma ní bóle Egipiawo.

Asa aai ze ní yá pò má dilenéoo,
ò ma ní tó we.

¹⁰ Ma bàa kua ní Isailiɔ gɔɔ beeo gb̄ea yán ke:
Má a ikoyá dané ní n̄s̄e guu,
má k̄é ní s̄wa.

Má de ní Lua ù,
aai de ma gbéɔ ù.

¹¹ An gb̄e a yádada a deeo,
an gb̄e a ma d̄sa da a gb̄éeo,
asa amp̄ii aao ma d̄se,
néf̄enen gb̄ez̄ɔ pii.

¹² Má s̄uuker̄n̄o ní ní tàaeɔ,
má ní duuna yáda Ìo.‡

¹³ Ké Lua yá dafupi ò, à a káau zib̄e. Pò pò zik̄ù a í k̄òle, a kpaa gui z̄ao.

9

Luabaakuar̄n̄o káau sa'oa

¹ Luabaakuar̄n̄o káau yádileao v̄l aà sísia ní aà sísik̄i pò kú t̄oɔeo yá musu.
² Filia ní táab̄unu pò w̄i k̄aa kálèwà Luæo* ku kp̄eele pò w̄i me gu pò a kua adoau. ³ Kp̄ea pò w̄i me luakuklipi ku zwàa plaade kp̄e.† ⁴ A guu tulaletikateaki‡ pò wa pí ní vuao kuu ní Luabaakuar̄n̄o kpagolo pò vua kúlewà

* 7:27 Lev 9.7 * 8:1 Zin 2.32-33 † 8:5 B̄oa 25.40 ‡ 8:12 Zel 31.31-34 * 9:2 B̄oa 25.33-40
† 9:3 B̄oa 26.33 ‡ 9:4 B̄oa 30.1-6

búlubuluo. § Vua lo pò mana ku a guu ku kpagolopi guu* ní Aalona go pò labòò† ní Lua yádilea gbè pèpèe. † 5 Kpagolopi musu malaika gàsìade gawideò kua duunkèmaklia. § Pópio bòòlekea dodo gòon lao.

6 An kálea maa guu, sa'onao Ìò gē a kpeele mòmòò ní sa'ozl kei.* 7 Sa'onkia mé Ì gē a kpea wè do gēn do, mé Ìli gē ausaio. † I aupi fáfá azla duuna yáí ní a gbéò pò pò aa kè dōsaikè guuo. 8 Lua Nisina lé òwèe gòò pò kpépi kpeele yá kú, luakukli zé wēao. 9 Bee lé yáleeūwēe ní tia yáo à mè, pò pò wí Lua gbaò ní sa'obò pò wí kpaò lí fò ní nòse dànè dou wásawasao. 10 Yá beeóà mekaa yáe. Pòblea ní imiao ní gbābò bui dasio yáe. Wa díle e zé dafu gòò àò kaè.

11 † Kilisi mò yāmaa pò kà tia sa'onkia ū. A vī zwāakpe pò zòò mé a wásawasa de a káaua kpeelea. Gbēnazina mé i dōo, dúniaè bee pò no. 12 Ì gē luakukli ní ble ge zu auoo, à gē ní azla auo gēn doe, à gbéò bòò e gòòpii. 13 Lá wí ble ní zuswanao au† ní zununu túfuos fà gbé pò gbālèòwa wà gbābòné, 14 wa Kilisi pò o loe? A azla kpà Luawa saasai ní Nisina pò Ìò ku gòòpii gbāao. Aa au Ì wá sò pípiwēe yá gianò láasoo musu, ké wà zìke Lua bēeè.

Luabaakuarinò gbèzà sa'oa

15 Ayámèto Kilisiá Lua bàa kua ní gbéò gbèzà kóòe, ké gbé pò Lua ní sisio àizāna pò à a legbè e yáí. A gá ké à ní bo, i taae pò aa kè Luabaakuarinò káau yá musuò kémá. 16 Tó wa ye zìke legbe pò gbé dilewa, sema wà dō ké ade ku bo, 17 asa ga gbèa ò legbe Ìò gbāa vī. Tó legbedilena bēe, legbe líò gbāao. 18 Ayámèto wá yá pò Lua dilené káaupi sakè ní auo. 19 Ké Mòizi ikoyá pò Lua díleò ò gbépii wáa, à sákā tēa ní ése úao se zò gáaena ní blesanao au yālea ní íowa, a fà Mòizi ikoyáwa ní gbēnazinaò pii 20 à mè bee mé Luabaakuarinò yá sa'o'au ū.* 21 Maa Mòizi au fà zwāakpewa ní sa'o zìkebòò pii. † 22 Ikoyá guu au mé Ì gbābò pò daside piiè. Aubòesai duunakèamá kuo. †

Kilisi duuna midèa azla kpaà sa'obò ū guu

23 Lá à kù wà gbābò pò pò kú luabe taapiòne beewa, sa'obò pò a maa de beea kòsì ní luabe pòpioe. 24 Asa Kilisi Ì gē luakukli taa pò gbēnazina dōuo, à gē a slanao luabeè, ké àò ku tia wá Zennòde ū Lua kíe. 25 Sa'onkia Ì gē luakukli ní pòtuo auo wē ní wēoe, āma Kilisi Ì gē azla kpaà mòmòò yáío. 26 Tó beewae, dō àle taasikè mòmòò za dúnialekègòò. Slana guu à mò gēn doe gòò pò dúnia kà a kákli, à azla kpà sa'obò ū à duuna midèò. 27 Lá Lua díle gbēnazina lí ga gēn do, Ì gbasa yákpalekaànò, 28 maa Kilisi azla kpà gēn do, à dasi duuna Ìl a miwa. § A ea mò a gēn plaadei, Ì ke duuna yán bo, ké à gbé pò an wé dazìò suaba yáie.

10

1 Mòizi ikoyáá yāmaa pò lé mó nisinae, Ì ke yápie súsoo. A yáí tò sa doupi oa mòmòò wē ní wēo lí fò gbé pò lé sò Luazìò gòò wásawasa bauo. 2 Tó sa bee oa gbābò lousisinaòne gēn do e gòòpiiè, dō an nòse dàdòu, aa a oa tò. 3 Slana guu

§ 9:4 Bòà 25.10-16 * 9:4 Bòà 16.33 † 9:4 Nao 17.18-20 † 9:4 Iko 10.3-5 § 9:5 Bòà 25.18-22
* 9:6 Nao 18.2-6 † 9:7 Lev 16.2-34 † 9:13 Lev 16.15-16 § 9:13 Nao 19.9, 17-19 * 9:20
Bòà 24.6-8 † 9:21 Lev 8.15 † 9:22 Lev 17.11 § 9:28 Isa 53.12

sa'opai mé ɓ gbé̄o duuna yá dɔ́ngu wē ní wēo. ⁴Asa zuswana ní blesanao au lí f̄s duunakè̄má bauo. ⁵A yáí tò, ké Kilisi lé mós dúnia guu, a ò Luaε: N ye sa'oa ge gbaio,

̄s n me d̄mεε.

⁶Sa pó wí a pó káteu à tékū

ní sa pó wí o duuna yá musuo lí kánguo.

⁷Ɔ ma mè, má ké!

Lua, ma m̄o n p̄oéá keie,

lá wa kè M̄ozi ikoyáu ma yá musuwa.*

⁸A ò gl̄a, sa'oa ní gbao ní sa pó wí a pó káteu à tékūo ní sa pó wí o duuna yá musuo lí ká Luaguo, a yeio, baa ké ikoyá mé d̄ile. ⁹Ɔ à gbàsa mè, á ké, a m̄o aà p̄oéá keie. M̄aa à a káau bādè a plaade dilea yáí. ¹⁰Lua p̄oé̄pi kea guu Yesu Kilisi azla kp̄a sa'ob̄o ū gēn do, a tò wá kua adoa Lua gbé̄o ū.

¹¹Ḡōpii sa'onao ɓ kú ní z̄l guue, aao sa dou pó lí f̄s duunakè̄má bauo o m̄ōm̄o.† ¹²Kilisi s̄s à sa'ò duuna yá musu gēn doe e ḡōpii, ̄s à gè z̄l̄e Lua ɔ̄plai. ¹³Za ḡō bee àle dá we e Lua à a ibeεo keε aà gbadib̄o ū.‡ ¹⁴Asa sa gēn do oapi guu, a tò gbé̄ pó a gbáb̄n̄ēo ḡs wásawasa e ḡōpii. ¹⁵Lua Nis̄ina lé yápi ow̄εε ɓ à mè:

¹⁶Ma bàakuar̄n̄o ḡō beε gbea yán ke:

Má a ikoyá dané ní n̄sε guu,

má ké ní s̄owa.§

¹⁷Ɔ à gbàsa mè:

Má ní duuna ní ní tàaeo yáda ɓo.*

¹⁸Lá à ní duuna kè̄má, sa'oa ní yáí zεv̄l ɓo.

S̄s̄a Luazi

¹⁹A yáí tò ma gbé̄o, ní Yesu au gbáao wá gēa luakuk̄i zé v̄l ní s̄so dilea. ²⁰A wēni z̄e dafu pó Lua kpé zwāa baa v̄l b̄ow̄εe a me guu. ²¹Lá wá sa'on z̄o v̄l Lua uakūna ū, ²²wá s̄s̄ Luazi ní n̄sem̄endoo ní aà náaikea seasaio ní s̄s̄ pó wa pípi wá láasoo v̄ai b̄uo ní me pó wá a zu'ò ní í wásawasao.† ²³W̄a zia'ea yá pó wa zεd̄ k̄ua s̄s̄deedeesai, asa Lua a lεgbè̄, mé náaideε. ²⁴W̄a laaid̄k̄wa, wí tékpak̄o yeak̄i ní maakeao yá musu. ²⁵W̄asu pakpa wá k̄k̄aaakeai lá gbēō í kewao. W̄a ledak̄wa, at̄esa lá á è Dii m̄oḡō lé k̄aik̄u.

²⁶Tó wa slana mà mé wá d̄s̄, tó wa gí lé duunake, sa'oe ku à duunakéwá ɓo. ²⁷Pó pó ḡow̄εe mé de yákpale ní s̄k̄nguo ní té gb̄aa pó a Lua ibeεo kaaleo dáa ū.‡ ²⁸Wí gbé̄ pó gí M̄ozi ikoyá dai de aà wegwasai gb̄εon pla ge aas̄ seeladeke musu.§ ²⁹Tó gbé̄ z̄z̄ Lua Néwa mé à Luabaakuar̄n̄o au* pó gbáb̄e gwá fooou, mé à Nis̄in gb̄εkenede s̄s̄s̄, à d̄s̄ ké wa ladawá z̄o de beea maamaa. ³⁰Asa wá yábeε'ona d̄s̄ à mè, áme á ts̄imá, áme á flaboné. Wa ò ɓ, Dii a yákpaleke ní a gbé̄o.† ³¹L̄éle daa Lua b̄éε ouá yāp̄as̄le.

³²A láasooke á kua yāawa. A wék̄ea gbea a taasi f̄s̄ á d̄ε z̄o kaa guu. ³³Zieo wí á s̄s̄s̄, wí á wetā dasi guu. Zieo i zε ní gbé̄ pó wale ní wetā m̄aa. ³⁴A wēnad̄s̄ dakp̄eunaone. Ké wá á p̄ō s̄iwá, a zεd̄ ní p̄ona, asa á d̄s̄ ké á àizeε maa pó ɓo ku

* 10:7 Sou 40.7-9 † 10:11 Bsa 29.38 ‡ 10:13 Sou 110.1 § 10:16 Zel 31.33 * 10:17 Zel

31.34 † 10:22 Lev 8.30, Eze 36.25 ‡ 10:27 Isa 26.11 § 10:28 Iko 19.15 * 10:29 Bsa 24.8

† 10:30 Iko 32.35-36

kpaa. 19 A è Lua gbãa a f5 geɔ vu, 5 à èa Izaaki è a yáasi ù. 20 Izaaki Lua náaikè, 5 à Yakɔbu ní Esauo gbà sa'ole. § 21 Yakɔbu Lua náaikè. Ké à kà gaa, 5 à gbãa'è a gopanawa, à kùle Yosefu néɔ gbà sa'ole.* 22 Yosefu Lua náaikè. Ké a ye gai, 5 à Isailio bɔa Egipi yá'ò ní lá aa ke ní a geoo.†

23 Mɔizi de ní aà dao Lua náaikè, 5 aa aà ùle e mɔ àa5 aà ia gbɛa, ké aa è a kefeũ yáí.‡ Aai víake iko pɔ kía díleɛo. 24 Mɔizi Lua náaikè. Ké à zɔɔkù, 5 à gí wà a díle Falaɔ nɛnɔe né ù. § 25 A sí wà a wetá ní Lua gbéɔ de kua ní pɔnao duuna guu gɔɔplala. 26 A díle ké wí pɔ wí damá Kilisi yáí de Egipi àizeea, asa zia asea aà wé péwà. 27 Aà luanaaika mé tò à bɔ Egipi,* i víake kía pokúmaeo, à zè giúgiú lá à Lua pɔ wíli e ní wéoo èwa. 28 Aà luanaaika mé tò à Gɛamusu dikpe díle ní aumamaa kpeele gbɔwao, ké gbèdena su ɔkà ní nɛgɔe séiaɔwao yáí.† 29 Isailio Lua náaikè aa bùa Isia Tɛawa lán tɔɔle giíwa. Ké Egipi yòwà màa, 5 í kùaaam.‡ 30 Isailio Lua náaikè aa lía Yelikoi e gɔɔ sopla, 5 a bíi kwè. § 31 Káalua Lahabu Lua náaikè à zámadeɔ díle níenìe, 5 í kaale ní luanaaikensaiɔ.*

32 Má o kpelewa lɔ ni? Má z'e'e mà Gedeɔɔ† yá'oo ge Balaku‡ ge Sausɔ § ge Zefete* ge Davidi† ge Samueli‡ ge anabio. 33 Aa Lua náaikè, 5 aa zíblè kíaɔwa, aa yáǵgɔ gbéɔne a zéwa, aa lé pɔ Lua gbèñe gb'e'è, aa nɔɔmusu lé náaa, § 34 aa té pásí dè,* aa bɔ fɛnda lézi, aa gbãa'è ní yéɛsaika guu, aa pásíkù zí guu, aa buipále zígɔ yà, 35 aa nɔe né geɔ vù aa kpámá.† Wà íakpà ní gbéɔzi, 5 aa gí bɔkíi wɛlel, ké aa vu, aai bɔ maa yáí. 36 Wà ní gbéɔ kè pɔɔpɔ wà ní gbé ní flaalao. Wà mɔkà ní gbéɔwa wà ní ká kpé.‡ 37 Wà ní papa ní gbɛo wà ní dede, wà ní zɛe pla ní siio, wà ní dede ní fɛndao. Aa bèbe sã báa ní blè báao daa. Aa gɔ gii, wà ní wetà wà íadamá. 38 Dúnia í ká ní ùo. Aa líaalíaa sɛu ní gbèsiɔ musuo, aa ku gbé'eo ní tɔɔ guu. 39 Baa ké Lua gbépio sáaukpà nípii a náai pɔ aa kè yáí, aai pɔ pɔ à a legbèné eo, 40 ké aasu gɔ wásawasa wá saio yáí. Lua dɔaa díle wà yá pɔ a maa de ní pɔa ee.

12

Lua a gbé totoa

1 Ayámeto wápio sɔ, lá seeladeɔ gupáwázi dasi màa, wà ɔkpa pɔ pɔ í kpáwɛɛzi ní duuna pɔ í kpálikpawɛɛ áannɔo píi, wí bakpaal pɔ Lua dílewɛɛ ke ní menao. 2 Wà wépe Yesuwa. Ɔme bɔ ní wá luanaaika zéo mé à bɔleí. A gaa líwa fɛ, i a wíyá dao pɔna pɔ díleae ea yáí, 5 à gè zòle báawa Lua ɔplaaí. 3 A láasooke aà yáwa, lá à menakè ní duunkena pɔ íbele bee taà sɛanɔɔ, ké ásu kpa a kúsu kwéo yáí. 4 Asa á dɛɛkaa ní duunao guu, i ze gi e a ge gaò yáao. 5 Nɔse níniyá pɔ wa óé lá á de néɔ úwae bee sàágu yá? Wà mɛ: Ma né, tó Dii lé n toto, nísu díle páo. Tó àle n gba laai,

§ 11:20 Daa 27.27-29, 39-40 * 11:21 Daa 47.31, 48.1-20 † 11:22 Daa 50.24-25, Bɔa 13.19 ‡ 11:23 Bɔa 1.22, 2.2 § 11:24 Bɔa 2.10-12 * 11:27 Bɔa 2.15 † 11:28 Bɔa 12.21-30 ‡ 11:29 Bɔa 14.21-31 § 11:30 Yoz 6.12-21 * 11:31 Yoz 2.1-21, 6.22-25 † 11:32 Dɔa 6.11 ‡ 11:32 Dɔa 4.6 § 11:32 Dɔa 14.1 * 11:32 Dɔa 11.1 † 11:32 1Sam 17.12 ‡ 11:32 1Sam 3.1 § 11:33 Dan 6.1-27 * 11:34 Dan 3.1-30 † 11:35 1Kia 17.17-24, 2Kia 4.25-37 ‡ 11:36 1Kia 22.26-27, Zel 20.2, 37.15-16, 38.6

ńsu to n ká gao.

6 Asa gbé pọ Dii yei ọ i toto, ị gbé pọ a sí a né ụ swágaga.*

7 A ịadama dile totoa ụ. Lua mé lé bee kéé, ké á de àà néo ụ yáí. Néé ku àà mae gí àà totoa? 8 Tó í á toto lá a né kńiowao, á de àà néo ụo, gńnasoońeooń á ụ. 9 Wá dńnia la maeo ví aa wá toto, ọ wa ní yámà. Lá màae, wà misiile wá Mae pọ kú musue de beea, wío ku. 10 Wá maeo wá toto goopla pọ ụ an ọno léu. Lua ị wá toto wá káfia yáíe, ké wá kua e ào adoa láawa. 11 Totoae lío pona ví a gooo, pọsia bàasio, àma gbé pọ totoapi ní kekeo ị a gbe'e zá boa maa ní nòsedaadoo ụ.

12 Ayāmeto à á ọ pọ gò dọázio ní á gbá pọ gò tèeeo gba gbāa,† 13 ị zése súsu,† ké á gbé pọ lé tọleo su pāaleo, aai e gọ ní aafiao.

14 A wēele ào na ní gbépiio, á kua ịo adoa, asa tó gbé kua adoa, a Dii eo. 15 A laaika á gbēe su kua Lua gbēkekeanéwa àà gọ á guu kona ụ,§ ị ịada gbé dasiowa à ní ọkpa. 16 A gbēe su ào de gbāsíkena ụ ge luayādansai ụ lán Esauwao. A a yoakeze yía ble gēń do blea yáí.* 17 A dọ ké à sa'ole wēele a maewa gbēzā, ọ Lua gīe. Baa ké a wēele ní wé'io, ị ze'e à yá pọ á kè ịleo.†

Luabaakuarńo káau ní a gbēzáo

18 Ị sọ Sinai gbēsisi pọ wa fọ ọkawázio. Ale tékú, a gusia ví ní guduuduuo ní záao† 19 ní káae'oo ní Lua ọo gbāao. Ké Isailio ọopi mà, aa awakpàè aa mè, asu yāe oné ọo, 20 asa aa yá pọ a dilenée bee fọo à mè: Baa pọtuo kà gbēsisi piwa, wá pápa ní gb eo wá de.§ 21 Lua pilaapiá vía yáe maamaa e Moizi mè vía a kú, ále lualua.*

22 A sọ Sina gbēsisi ní Lua bēe wēle Yelusaleu pọ kú musuo ní a malaika dasidasi pọ káaaa weo 23 ní Lua negōe sēia pọ an tó kēa weo ní Lua pọ de gbépii yákpalekena ọo ní gbēmaa pọ aa gò wásawasa gyaadeo 24 ní Yesu pọ de Luabaakuarńo gbēzā koo ọo ní àa au fáfáa† pọ lé yá gbía o de Abeli† pọao.

25 A laaika, ásu gí yápi maio. Lá gbé pọ aa gí Lua ledama mai tọle lapio ị bo, wápio sọ, lá Lua lé ledawá kua za musu,§ tó wa bo àà kpe, wa wá pọ o be? 26 Àà ọo tọle lualua yáa, ọ à legbè à mè á gu lualua gēń do ọ, ị ke tọle ado no, ní musuo e sa.* 27 Ké à mè gēń do ọ, bee lé owēe Lua pọkea pọ a lualuapio gēzeae, ké pọ pọ lí luaoo e gō. 28 A yáí tò, lá wále kpala pọ lí deeo ble, wá Lua sáaukpa, wío kúleè lá a yeiwa, wío misiileè víakeaè guu. 29 Asa wá Luaá té pọ ị kúmáe.†

13

Ledaama

1 A wetá ào gbēke ví ní kōo. 2 A laaido niboyaaekawa, asa beewa gbēeo malaikao dile dọsai.* 3 A to gbé pọ wá ní ká kpéu yá dọágu lá á kúńo kpéuwa, ní gbé pọ wále ịadamá lá áme wále ịadawáwa. 4 Baade lí gōe ní a nọo kua ní kōo

* 12:6 Yaa 3.11-12 † 12:12 Isa 35.3 ‡ 12:13 Yaa 4.26 § 12:15 Iko 29.18 * 12:16 Daa 25.29-34 † 12:17 Daa 27.30-40 ‡ 12:18 Baa 19.16-19, 20.18-19 § 12:20 Baa 19.12-13 * 12:21 Iko 9.19 † 12:24 Mat 26.28 ‡ 12:24 Daa 4.10 § 12:25 Baa 20.22 * 12:26 Age 2.6 † 12:29 Iko 4.24 * 13:2 Daa 18.1-8, 19.1-3

yāda gbia. G5e ní a nao su ní wúlekli gbāleo, asa Lua a yákpaleke ní káaluao ní gbāsíkenaoc. ⁵Yea 5ai su d̄aaéio. A ze ní p̄s p̄s á v̄io, asa Lua m̄e: Má n tó weo,

má p̄akpanzi bauo.†

⁶A yái tò, wi s̄dile wà me:

Dii mé ma M̄isina ū,

v̄ia a ma k̄uo.

Bó gb̄enazina a f̄s kem̄ei?‡

Sastana'oa

⁷A tó á d̄aana p̄s aa Lua yā'òéoc yá d̄oágu. A ní kua t̄asika e a léwa, í Lua náaike láríwa. ⁸Yesu Kilisi dou gla ní gb̄ao e ḡōpii. ⁹Asu to wà á s̄ásá ní yákanla dasi daan̄éio. A maa wá s̄s gb̄aa'e Lua gb̄eke guue, i ke sa'oble p̄s lí àie ke gb̄é p̄s z̄éoc̄neo no. ¹⁰Zw̄akpe sa'onao z̄ev̄i aa sa'okli p̄s wá v̄i ble bleo. ¹¹Sa'onkia í ḡe luakukli ní p̄otuo auo duunak̄ama yái, 5 wí a ge tékū b̄oò kpe. § ¹²Aȳameto Yesu ḡa w̄enkpe s̄s, à gb̄ab̄ò gb̄éoc̄ne ní azia auo. ¹³Wà b̄o wà gé aà k̄i b̄oò kpe, wí i wá k̄uaàn̄o s̄s. ¹⁴Asa wá w̄éle p̄s ̄o ku v̄i lao, w̄éle p̄s lé m̄s 5 wá wé d̄oi. ¹⁵Aȳameto wàoc̄ Lua s̄aaukpa láasai ní Yesu gb̄ao wá sa'oa ū. Gba p̄s aà s̄isinao í m̄on we. ¹⁶A laaid̄o maak̄a ní gb̄ekeak̄éowa. Sa bee taa oa mé í ka Luagu. ¹⁷A á d̄aanao yāma, í misiilené, ké aa e z̄ike ní p̄oc̄nao, asa aa de gb̄é p̄s aa ní z̄i yá séle siu Luaéoc̄ ūe. Tó aale z̄ike ní l̄esuuo, a àikeéio.

Lezaama

¹⁸A wabik̄ew̄e. Yāe lé wá s̄s v̄io, wi wele wàoc̄ kú wá d̄òowa yápii guue. ¹⁹Má gb̄eawá, à wabik̄eme, at̄esa m̄a e suwá kpakpa.

²⁰Lua aafiade p̄s wá Dii Yesu b̄ò gau S̄ad̄anki ū a baakuawano ḡōpii au sabai, ²¹aà á keke ní maa piio, ké à a p̄eā ke, i yá p̄s k̄aagu ke wá guu ní Yesu Kilisi gb̄ao. Ɔme gawi v̄i ḡōpii, āmi.

²²Ma gb̄éoc̄, ma wabik̄ewá, àoc̄ l̄edama yápi k̄ua ní menao, asa lá p̄s má k̄éé bílao. ²³Ao d̄s ké wá wá gb̄édo Tim̄otee gb̄ae. Tó à kà la tia, wá m̄s á gwai s̄anu. ²⁴A f̄okpa á d̄aanaowa pii ní Lua gb̄éoc̄ pii. Itali b̄usudeoc̄ f̄okpawá. ²⁵Lua gb̄ekekéé ápii.

† 13:5 Iko 31.6, 8, Yoz 1.5 ‡ 13:6 Sou 118.6 § 13:11 Lev 16.27

ZAAKI

Yá pò kú láe bee guuo

Yesu dāuna Zaaki mé lápi kè. Yesu bò m̀wà a ɓɔa gau gbɛa (1Kln 15.7), 5 à gò Yelusaleū Yesudeɔ dɔaana ũ (Gal 2.9). Zaaki lé zɛ'ɔɓ Isaili bui kuɛpla pò fáaaaɔne (1.1), Yuda Yesude pò b̀lɛ Yelusaleū aa ta buipáɓɔ b̀sɔɔ guu. A láe bee k̀nɛ́, ké aao laai vɪ k̀tɛ́ɛ yákeɔ guu ní ní kua Yesusaideɔ guuo.

Yáɔ tɛ́teakɔ́ie, a dáale ɔ́nɔyáwa à mè ì ɓɔ Lua kíie, wí gbɛawà ní aà náaikaɛɔ (1.2-8). Bee gbɛa à yádàdané ɔ́deke ní taasidekeɔ yá musu, yɔa ní gbāalɛgwaaɔ, ní lousisia síana pò wí ɔ́nɛ́ yákeɔ guuo (1.9-27). A lɛkà k̀ɔ́bɔɓɔa'ɔsi yáwa (2.1-13), bee gbɛa luanaaika ní yāmaakeɔ (2.14-26). A tɛ́ pò lɛna ì kpa meɔ yá'ò (3.1-12). A ɛ̀a sù ɔ́nɔ slandewa (3.13-18). A gbɛ́ pò aal soledaɔ lèlɛ pásipási ní gbɛ́ pò aal gbɛ́kpa ní dúniaɔ ní gbɛ́ pò aal gbɛ́ b̀ɛɛɓɔ. A zɔad̀ ɔde pò aal kible ní zɪkɛnaɔwaɔwa (4.1-5.6). A láakii à lɛdámá aa mena f̄ɔ, aao wabike láasai, aa ɔkɔ́ɓɛ (5.7-20).

Yá pò a díle Yesudeɔne ku wásawasaɛ: Yesu baona síana sia i mówáɔ, sema wá luanaaika m̀ó ní yāmaakeɔ, asa luanaaika yáekesaiá gɛɛ (2.26).

Yɔa

¹ Mámɛmaa Zaaki, * Lua ní Dii Yesu Kilisio z̀ɔ̀blɛna ma f̀ɔkpá Isaili bui kuɛpla pò fáaaaɔwa.

² Ma gbɛ́, taasi bui dasi. A pò pò sù á lé, à díle pɔna yá ũ, ³ asa á d̄ɔ lá wàlɛ á lé wàlɛ gwa á luanaaika musu a mena ié. ⁴ Asuli fu menawao, ìɔ de gbɛ́ kàsaɔ ũ wásawasa yāe k̀ɛ́sāawá sai. ⁵ Tó ɔ́nɔ lé k̀ɛ́sā á gbɛ́ewa, aà wabike Luawa, † a aà gba, asa ì gbɛ́pii gba pò blisai yágagasai. ⁶ Tó á wabikèwà s̄ɔ, aà aà náaika seasai, asa seade de lán ko vláwae. Gu pò íana ỳɛ̀ɛɛɛ, we ì géu. ⁷ Gbɛ́ bee taa su à e á pò e Diiwao, ⁸ asa aà ǹɔ̀sɛ ku plaplae, ɔ́ ìɔ ku seasea yá pò àlɛ ke pii guu.

⁹ Wá gbɛ́ taaside pɔnake, ké Lua aà kàfi yáí. ¹⁰ Wá gbɛ́ ɔde s̄ɔ aà pɔnake, ké Lua aà b̀usa yáí, asa ɔdeɔ ḡɛzɛa lán lávu kweawae. ¹¹ Tat̄ ì fele ní a pusu gbāaɔ, lá ì giigaga, a vú ì kwé, a maa ì láa. ‡ Beewa ɔde a kpagui a ɓɔɔɔ guu.

¹² Báaaade gbɛ́ pò ì yɔa f̄ɔ, asa aà ɓɔa maa gbɛa Lua a àizána pò á a lɛgbɛ́ gbɛ́ pò yeaziɔne k̀ɛ̀ɛ̀ yāae ũ. ¹³ Tó yɔa gbɛ́ lè, asu mɛ Luaɛɔ, asa wa f̄ɔ Lua ȳɔ ní váioo, mé aapi lí gbɛ́e ȳɔ ní váio s̄ɔ. ¹⁴ Baade yɔa ì ɓɔ aà pɔnideɔ kíie, ɔ́ ì aà wé ble, ì aà gáɛ. ¹⁵ ɔ pɔnideapi ì nosi à ne'í duuna ũ. Tó duuna z̄ɔ̀k̀ɔ̀ s̄ɔ, ì ga iɛ.

¹⁶ Ma gbɛ́ yenzideɔ, ásu ázɪa sásāo. ¹⁷ Gba maa s̄asai pii ì ɓɔ musu Mae Lua gupuakūnaɔ Kena kíie. Ili lileo, aà gupua iwesa v̄io. ¹⁸ A wá ì ní a yá slandea a pɔɛ́wa, ké wàɔ de gbɛ́ s̄ɛ́iaɔ ũ pò pò àlɛ ke dafuɔne.

Yāmaa ní a keɔ

¹⁹ Ma gbɛ́ yenzideɔ, à yáɛ bee ma. Ali yāma kpaá ápii, áma ásu yá'ò kpaao, á pò su pa kpaao. ²⁰ Asa gbɛ́nazɪna p̀k̀k̀ma lí mó ní yāmaa pò Lua yeioo. ²¹ A yáí tò à ɔkpa d̄ɛ́'í ní yāvāi pò líguaɔzi pii, ì yá pò wa t̄̀ á s̄u a f̄ɔ á suaba sí ní zɪabusaaɔ.

* 1:1 Mat 13.55, Gal 1.19 † 1:5 Yaa 2.3-6 ‡ 1:11 Isa 40.6-7

22 Asu ázla sásão, ásu yápi ma ní swáo adoo, à zíkewà. 23 Asa gbé pò í yáma mé ìli keo de lán gbé pò lé a oa pò Lua d̀e gwa díi guuwaε. 24 Asa aázla gwaa gbea, tó à g̀ezεa, ̀s lá a de í sáaàgu g̀ò. 25 Gbé pò í wéte Lua ikoyá wásawasa pò í to wà g̀ wéε ùi, mé ̀b g̀eò ae s̀, ìli ma à sáaàguo, í zíkewàε, Lua a báaada adegú aà yákea guue.

26 Tó gbé d̀s lousisinan a ù, mé ìli a lé f̀o, àle ázla sásáε, àle lousisi p̀ε. 27 Lousisia sílana pò sáa ví Mae Luaεon ke: Wà laaid̀ tone pò gwana v̀oowa ní gyaa gb̀εando an ẁεnakea guu, § ẁo wázla k̀a d̀s sáasai d̀nía yá musu.

2

K̀b̀b̀o'osi

1 Ma gbé, á gbé pò àle wá Díi gawide Yesu Kilisi náaikeε, ásuli k̀ b̀b̀o'osio. 2 Tó gbé g̀é á k̀k̀áa guu vua táana ní p̀kasa tekeao daa, mé taaside pò ulakasa gb̀sí daa g̀é s̀, 3 tó a wéte gbé pò p̀kasa tekeao daazi, mé á ò è à m̀ z̀le gumaau, mé á ò taasideε aà ge ze le, ge aà m̀ z̀le á gb̀zí, 4 àle k̀ b̀b̀o'osie, àle yá gwa kolean weo lé?

5 A ma ma gbé yenzideε. Lua gbé pò de gb̀asaideε ù d̀nía gbéεne sè aao gb̀a a náaikea guue, aai kpala pò à a legbè gbé pò yeaziεne ble. 6 Apí s̀ àle gb̀asaidepíε kpebo. 7 Ode mé í gb̀ablewáò lò? Aame aai á gálε géán yákpaleuo lò? 7 Aame aai gyaalgé tó na pò kpáwáuo lò? 8 Lua ikoyá mide mè à ye á gbédeezi lá ázla ẁniwa. * Tó á yápi k̀a sílana, àle yáke a zéwáε. 9 Tó àle k̀ b̀b̀o'osi s̀, àle duunakeε. Ikoyápi á wé, a g̀ táaedeε ùn we. 10 Asa tó gbé ikoyá k̀a píi, mé a m̀endo aà f̀, à g̀ táaede ù apii musuε. 11 Lua mè ásu wúle ní gb̀pále ǹoo. A mè ̀b ásu gb̀deε. † Baa tó ni wúle ní gb̀pále ǹoo, tó n gb̀de, n g̀ ikoyádansai ùε. 12 A gbé pò Lua a yá g̀g̀án ikoyá pò í to wà g̀ wéε ù musu, àli yá'ò, ìli yáke lá à k̀síanowa. 13 Lua a yákpaleke ní s̀uusaideε s̀uusaie, áma yá a b̀ ní s̀uudeo na.

Luanaaikea ní maakeao

14 Ma gbé, tó gbé mè àle Lua náaike, mé ìli yáε keo, bó yán wei? Luanaaikea bee taa a f̀ aà suabae? 15 Tó á gbédo, g̀ε ge nε, lé p̀kasa ní bleo ẁnake, 16 tó á gbéε òè: Lua n gba aafia! Nsu to íana n deo, ní p̀ble n ká, mé i ẁnid̀o kpawáò, bó n bee ùi? 17 Maa s̀ luanaaikea ado yákesaiá yágeε.

18 Tó gbé n mè níle Lua náaikeε, mé mapi mále yáke, má one n n luanaaikea yákesai εbmeε, mí a luanaaikea εne ma yáke guu. 19 N sí Lua m̀endo nolo? A maaε. Baa táa d̀s maa, mé aab̀ lualua. ‡ 20 Misaide, ké luanaaikea yákesai p̀, ní ye má kanε n z̀l yá? 21 Ké wá dezi séia Ablahaù a né Izaaki kpá sa'ob̀ ù, yá í b̀aàn na aà yákeapi yáio lé? § 22 N èa? Aà luanaaikea ní aà yákeao tekóie. Aà yáke mé aà luanaaikea b̀lei. 23 Beewa Lua yáε bee pà à mè, Ablahaù Lua náaike, ̀s Lua tò yá b̀aàn na a náai pò a k̀pi yáí. * ̀wí oè Lua gb̀ena. † 24 A èa? Yáke mé tò yá b̀aàn na, í ke Lua náai pò a k̀ε ado yáí no. 25 Maa ̀b káaluahabu k̀ena ní Luao a yáke yáí, ké à z̀nao díle à ní gbáε zé kpáinu. ‡ 26 Lá mè nisínsaiá g̀ε, maa luanaaikea yákesaiá g̀ε ̀b.

§ 1:27 Isa 1.17 * 2:8 Lev 19.18 † 2:11 Bsa 20.13-14 ‡ 2:19 Maa 5.7 § 2:21 Daa 22.9-12
 * 2:23 Daa 15.6 † 2:23 Isa 41.8 ‡ 2:25 Yoz 2.1-16

3

Léŋa

1 Ma gbé, ásu ke yādanedeo ũ dasio, asa á dō ké Lua a wēbii wá yādanedeowa yákpale guu de gbé kɪniɔla. 2 Wápii wiɔ zā yáwa m̀ɔm̀ɔɔe. Tó gbé lé lí aà kalikēo, táaesaidēe, a f̄s à a mè búu fu. 3 Wi àasina ká s̄sē ké à wá yāma yáíe, ̄s wi aà mè búu taiinke. 4 A gwa gó'ilenawa ísɪaa ɔ. N a z̄ɔkēo, baa rí zaa'lan gbāa p̄o í ɔpewào, a fibo de n̄nann̄ɔe. Ɔme í a taiinke, ̄s a fina i a p̄eā daē. 5 Beewa s̄s, lénaá megu n̄n̄ae, ̄s í íanadā rí yāz̄ɔo.

A gwa lá té n̄na í k̄u s̄e z̄ɔowa. 6 Léna de lán téwae, a de d̄unia vái ũ wá me guu. I gbāsl ḡókpa wá m̄ewa pii. Beda té mé í nae l̄nawa, ̄s léna í tékpa wá d̄unia kuau. 7 Gb̄enazina s̄̄anɔɔɔ t̄oto pii rí b̄ao rí p̄taa'onkuawao rí kp̄ɔɔ, mé àle ke e tia, 8 āma gb̄e lí f̄s a léna t̄otoo. A de p̄vái p̄o lí ze t̄eɛeɛe ũe. A p̄a rí s̄ewet̄eɔ, 9 ̄s wi Dii wá Mae s̄aaukpaɔ, ̄s wi ea wá gb̄enazina p̄o a k̄e láawa* kaò ɔ. 10 Lé doupi ̄s s̄aaukpa rí gb̄ékaao í b̄o. Ma gb̄e, asu àò deé m̄aao. 11 Nib̄ona í í na rí k̄s̄ao b̄o íze dou guua? 12 Ma gb̄e, kaad̄ena a ne'í ku ũa? V̄eeli a ne'í kaad̄ena ũa? Beewa ɔ í f̄ii a nak̄u.

Ɔno p̄o í b̄o musu

13 A guu, déme yād̄on ̄n̄na ũi? Aà ɔɔné a kua maa rí a yákeao guu rí zlabusaa p̄o í b̄o ̄n̄o guuo. 14 Tó á wed̄ak̄ɔu rí p̄s̄to rí denlaw̄eɛeɛao v̄í á s̄s guu s̄s, ásu íanad̄ao, ásu eed̄o s̄lanawao. 15 Ɔno bee taa lí b̄o musuo, d̄unia p̄e, á d̄aa p̄e, t̄aa p̄e. 16 Asa gu p̄o wed̄ak̄ɔu rí denlaw̄eɛeɛao kuu, wek̄i k̄yāmasai rí vái piio ɔ kuu. 17 Tó gb̄e ̄n̄o p̄o í b̄o musu v̄í, s̄eía ilio gb̄asl v̄io, a gbea ilio yákele v̄io, í busané, í gb̄e yāma, s̄uuu p̄eewá rí maakeao. Ili gb̄e b̄oɔ'osio, mé ilio m̄afilii v̄io. 18 Ibelemidena í kea rí k̄so na t̄s̄, ̄s í b̄oleē b̄oa maa ũ.

4

Gb̄ékpaa rí d̄uniao

1 A s̄ole rí á lekpaao í b̄o má ni? I b̄o á p̄eā p̄o lé k̄ode á meuo k̄ii nolo? 2 I p̄o niaka, ili eo, ̄s í gb̄ede. A p̄o bli v̄í, ̄s ili p̄o p̄o ále yá leo. Ɔ í lekpaake, í s̄oleke. A v̄io, ké ili wabike Luawao yáí. 3 Tó a wabik̄e, ili eo, ké ili wabike a z̄ewao yáí, asa ɔ ye à a m̄aoke lá a á p̄o gb̄awae. 4 Náaisaideo, á d̄o ké gb̄ékpaa rí d̄uniao de íbelese rí Luao ũo lé? Gb̄e p̄o ye ke d̄unia gb̄e ũ ḡs̄ Lua íbeɛ ũe. 5 Ké a k̄eā Luayātaalau wá mè aà Nisina p̄o kú wá guu lí sí s̄aao,* ále e yāp̄a yà? 6 Ama gb̄eke p̄o Lua v̄iwan̄o de beea, asa a k̄eā Luayātaalau wá mè:

Lua í íbelese rí gb̄e p̄o í azla se les̄to, mé ɔ gb̄eke v̄í rí gb̄e p̄o í azla busao.†

7 A yáí t̄o à misiile Luae. A gi Ibiisie, í b̄aasié. 8 A s̄s Luazi, í s̄sázi.‡ Duunk̄enaɔ, à ɔb̄ole duunau. N̄semempladeo, à á s̄s pípi. 9 A ɔɔɔ rí p̄ɔs̄iao rí w̄enaɔ. A á yaab̄o lile ɔɔɔ ũ, í á p̄ona lile p̄o'í ũ. 10 A ázla busa Diie, í á k̄áfi.

11 Ma gb̄e, ásuli k̄s̄ t̄b̄eɛs̄io. Gb̄e p̄o a Yesude dee t̄b̄eɛs̄í ge à aà b̄eèb̄o, à Lua ikoyā seela b̄eè k̄e à a b̄eèb̄o. Tó n̄ Lua ikoyā b̄eèb̄o s̄s, a manan n̄ ũo, a b̄eèbonan n̄ ũ. 12 Lua mé ikoyād̄ilena rí yákpalekenao ũ. Ɔme gb̄e suabaa rí aà t̄ɔbz̄aao gb̄aa v̄í. Mpi s̄s, dén n̄ ũ, ké ni n̄ gb̄e dee b̄eèboi?

* 3:9 Daa 1.26-27 * 4:5 Iko 6.15 † 4:6 Yaa 3.34 ‡ 4:8 Mal 3.7

Lua baa bɔ̄ dīlɛ

13 A yāma sa, á gbɛ́ pɔ̄ i me gbā ge zia á gé wɛ́lɛu, í zɔ́lɛ we wɛ́ do, í laata à ài'e. 14 A yá pɔ̄ a á le zia dɛ́e? § A dɔ́ lá á wɛ́ni dɛ́a? A dɛ lán suawae. Tó à kpá yɔ̄, ɔ̄ í gɛ́zɛa gɔ̄. 15 Tó yá a zéwae, áli o à me: Tó Dii wèi, wáɔ aafia, wí ke kéwa ge kéwa. 16 Tia sɔ́ ále íanadà, a Lua baa bɔ̄ á dīlɛ. Tandāa bee taa maa. 17 Gbɛ́ pɔ̄ maakɛa dɔ́ mé í keo, í ke adee duuna ũe.

5

Ode

1 A ɔ̄de, à yāma sa. A ɔ̄b à wiile wɛ́na pɔ̄ a á le yáí. 2 A àizɛɛɔ̄ ɔ̄ɔ̄kpá, kɔ̄ɔ̄ a pɔ̄kasáɔ̄ sɔ̄so. 3 A ɔ̄a tánkpakè,* mé tánkpapi a á dayāu, i kú á mewa lán téwa. A àizɛɛ káaaázi gɔ̄ɔ̄gbɛzāzī. 4 A ma! A gbɛ́wina pɔ̄ aa á buapɔ̄ɔ̄ kèkɛ́ɔ̄ blè, mé ɔ̄api yá Lua lè. Pɔ̄kɛkenapio wiilea gɛ́ Dii Zīgɔ̄de swáú. † 5 A namamá tɔ̄ɔ̄lɛ la á pɔ̄eákea guu. A mɛkpa kaalegɔ̄ pɔ̄ ũ. 6 A yādà gbɛ́maaɔ̄la a ní dede, aai dɛ́ekao.

Mena

7 Ayāmeto ma gbɛ́ɔ̄, àɔ̄ mena vī e Dii mɔ̄gɔ̄. A gwa lá zɛ́ i a buapɔ̄ bɛɛede kɛkɛa dá. I menafɔ̄ za káabuana e sae. 8 Apio sɔ́ à menafɔ̄, í á sɔ́dīlɛ, asa Dii mɔ̄gɔ̄ káikù. 9 Ma gbɛ́ɔ̄, ásu yákütɛkákɔ̄io, ké Lua su yákpalekɛánɔ̄ yáí. Yákpalekenapi zɛa kpɛɛlɛ fá! † 10 Ma gbɛ́ɔ̄, ánabi pɔ̄ aa yá'ò yāa ní Dii tɔ̄ɔ̄, à mena pɔ̄ aa kè taasikɛa guu ɔ̄lɛé. 11 Wi oné pɔ̄nadeɔ̄, ké aa menafɔ̄ yáí. A Yobu menakɛa bao mà, mé á mà lá Dii kèè gbɛzā, § asa gbɛ́sósobi ní sùuuo pɛɛ Diiwa.*

12 Atɛ́sa ma gbɛ́ɔ̄, ásu me á sí ní Luaoo. Asu me á sí ní luabɛo ge tɔ̄lɛ ge pɔ̄páleo. Tó aoe, áli o ao. Tó aawoe, áli o aawo, ké yá su daálao yáí. †

Wabikɛa

13 A gbɛ́e lé taasikɛ yà? Aà wabikɛ. A gbɛ́e pɔ̄ kèna yà? Aà Lua táasilɛ. 14 A gbɛ́e lé gyáke yà? Aà á gáli gbɛ́zɔ̄ɔ̄ sísi, aai wabikɛè, aai nísimawà ní Dii tɔ̄. † 15 Wabi pɔ̄ wa kè luanaaikɛa guu bee a gyāepi gbágbā. Dii a àà gba aafia. Tó à duunakè yāae sɔ́, a kēwà. 16 A yáí tò, à á duunaɔ̄ okɔ́e, í wabikɛkɔ́e ké à e gbágbā. Gbɛ́maa wabikɛa gbāa, í zīkɛ maamaae. 17 Eliaá gbɛ́nazīnae lāwáwa. A wabikè maamaa lou su mao, ɔ̄ lou i tɔ́lɛ tɔ̄lɛwao e wɛ́ àaɔ̄ ní mɔ̄ sooloo. § 18 A èa wabikè lɔ̄, ɔ̄ lou'í bɔ̄ maamaa,* tɔ̄lɛ blɛkè.

19 Ma gbɛ́ɔ̄, tó á gbɛ́do pàale síana zéé, mé á gbɛ́e èa aà dàwà, 20 àɔ̄ dɔ́ ké gbɛ́ pɔ̄ tó duunkenapi bɔ̄ sásāzɛu à èa sù, à ade sí gawae, mé à lakà táaeɔ̄la dasi. †

§ 4:14 Yaa 27.1 * 5:3 Mat 6.19 † 5:4 Iko 24.14-15 ‡ 5:9 Mat 24.33 § 5:11 Yob 2.10, 42.10 * 5:11 Sou 103.8 † 5:12 Mat 5.34-37 ‡ 5:14 Maa 6.13 § 5:17 1Kia 17.1 * 5:18 1Kia 18.42-45 † 5:20 Yaa 10.12, 1Pie 4.8

PIEE LA SEIA

Yá pò kú láe bee guu

Piee láe bee kè za Loma Yesude pò aa fáaaa wà tà bùsu pò wí me tia Tuukii búsuuone. Gáli pò aa ku a guu de gáli pò Pòlu ní aà íwao dàaledaaleo ù. Yàa pási ní lé an Yesudeke yáí, 5 wàle íadamá. Piee tò an laai tà Yesu Kilisiwa, à mè an baa ku Kilisi taasikea guu.

Fòkpaama ní Lua sáaukpaao gbèa, Piee lá Lua ní suabà dònigu, 5 aa támaa pò lí ní neo ví Yesu Kilisi gaa ní aà vuao sabai (1.3-12). A ní gbá laai aao itéke, aa tò ní kua aò adoa naa Yesu Kilisiwa (1.13-2.10). A Yesu òlesè à yàdàoné à mè à kù aao náai ví ní yákeao guu, atèsa kua yàa guu. A ledámá an kua dúnia guu, à mè aa misiile gbáadeone, zikenaò misiile ní diione, nòeò misiile ní záone, Yesudeò pii ìo yekòzi (2.11-4.19). Lée 5 guu à ledá Yesude gbèzòòwa ní èwaasoò ní luanaaikenaò pii, à mè aa ze gbáa kua yá'la guu, aa Lua legbèané papaa dá. Lápi làa ní fòkpaamáò.

A kù láe bee kyokenaò wetá luanaaikèa guu, baa tò aale taasi kpeletaa bui ke, ké an kua e Lua tòbo, ì ze'òbo Yesusaideone yáí. Tó luanaaikensaiò yámaa pò aale keò è, aa Lua sáaukpa yákpalekegòzì (2.12).

Tamaa pò lí ní neo

¹ Mámèmaa Yesu Kilisi zína Piee, mámè ma láe bee kè Lua gbèé pò aa de nibòò ù dúniaè bee guu aa fáaaa búsuè beeuone: Pòntu, Galati, Kapadosi, Azi ní Bitini. ² Mae Lua d̀baa á d̀s, 5 á á sé, a gò aà pò ù ní aà Nisína gbáao, ké à misiile Yesu Kilisiè, aà au ì á gbàsì wolo.* Lua gbèke ní aafiao káfiè.

³ Wá Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae sáaukpa! Aà sùuu zòò guu à wá í dafu ní Yesu Kilisi fele b̀oa gau gbáao, 5 wá támaa pò lí ní neo ví, ⁴ asa gba pò dileaé luabepi lí òòkpaò, ìli gbàsìkpaò, a maa lí láao. ⁵ Lua sòu mà à á suaba a náai pò ále ke yáí, 5 àle á d̀sa ní a gbáao e à ge b̀òò gòogbezázì. ⁶ Ale p̀onake ní yápio, baa ké ále taasike g̀la yòò yá'la bui dasi yáí. ⁷ Lá wí vua maa d̀s té guu, màa yá'lapio lé á luanaaikèa yò, asa á luanaaikèapi b̀eèè ví de vua pò a gawi ì láaa maamaaè. Tó a b̀o maa, Lua a á sáaukpa Yesu Kilisi m̀ogòzì, a á kpèla ní gawio. ⁸ Baa ké ì aà eo, á yeaàzi. Baa ké ì wesiàale g̀lao,† ále aà náaike, 5 ále p̀ona zòò pò gèè oaa ke, ⁹ ké ále á luanaaikèa gbè'e á suabaa ù yáí.

¹⁰ Anabio d̀baa gbèke pò Lua a keé yá'ò, aa suabaapi yá gwà aa a taasikà. ¹¹ Kilisi Nisína kú ní guu, à d̀baa taasi pò Kilisipi a ke òné ní gawi pò a e a gbeao, 5 aa wèele wá yápi zé d̀s ní a kegòò.‡ ¹² O Lua tò aa d̀ò ké yá pò aale opi de ní gòò pò ùo, á p̀e. Tiasa baonakpanaò yápi òé ní Lua Nisína pò Luapi aà zì à b̀ò luabè gbáao. Baa malaikaò ì d̀èka yápi d̀sai.

Wá kua àò adoa

¹³ Ayámèto à á làasoo vu iu, ìo ázìla kùaa d̀s, á wé ìo do gbèke pò Lua a keé Yesu Kilisi m̀ogòzìzi seasai. ¹⁴ Lá á de Lua Né pò lé aà yámaò ù, ásu to d̀é'li pò á ví yáa á wésiagòò d̀baaéò. ¹⁵ Lua kua adoaè. Lá á á sisi à á sé, á kua líò adoa á yákeaa pii guu màa s̀s. ¹⁶ Asa a kèa láu wá mè: A kua líò adoa,

* 1:2 Lev 17.11, Èbe 9.22 † 1:8 Zaa 20.29 ‡ 1:11 Luk 24.25-26

asa ma kua adɔae. §

¹⁷ Lá Lua í yákpaleke ní baadeo a yákeawa ní wegwasai, tó ále aà sisi Mae, à vñakeè á nibòke guu la. ¹⁸ A dɔ lá Lua á bó kua gii pɔ de á felekaa ù guu. Lua í á bo ní pɔ pɔ a gawi í láao no, vua ge ánuసు, ¹⁹ á á bó ní Kilisi pɔ de sã saasai gbãsisai ù au gawideoe.* ²⁰ Lua dɔaa aà ðile zadɔ í dúnia káleo, ɔ á bɔéaàno gupuaú gɔ gbɛzãe beezí. ²¹ Aa yá musu ɔ ále Lua náaike. Lua aà bɔ gau á gawi kpáwá, ké á e a náaike, á wé ɔ dɔazi.

²² Lá misiileá sñanae á gbãsi wòlo, ɔ á gbêke ví ní kɔo mɔafilisai, ào yekɔi ní nɔsemendoo. ²³ Lua á í dafu ní a yá wēnide pɔ ɔ ku gbãaoe. Yápi de pɔbui pɔ í ga ùo, pɔbui pɔ lí gaoe.

²⁴ Gbēpii de lán sēwae,
an gawi pii de lán sēvuwae.
Sē í gaga, a vú í kwé,

²⁵ ama Dii yá ɔ ku gɔɔpii.e.†
Yápi mé de baona pɔ wa kpáé ù.

2

Gbè wēnide

¹ Ayámto à yāvai pii tó ní εε piio ní mɔafilio ní wedɔakɔeo ní kɔyaaao. ² Lá nētēnao ɔ yó'i nide, ào Lua yá pɔ de lán v'ipu wásawasawa nide maa sɔ, ké á e gbá á suabaa guu, ³ asa á dɔ sa ké Dii maa.* ⁴ A sãazí, Gbè wēnide pɔ wà pákpai, Lua aà sè bēede ù. ⁵ Apio sã áme á gbè wēnide pɔ Lua lé a kpé ébooo ù. Áme á aà gbágbanao ù, í sa pɔ í kaaágu o ní aà Nisina gbãao Yesu Kilisi sabai.

⁶ Asa a kēa Luayátaalau wá mē:
Gwa, mále gbé ðile Siona,
ēdaalegbé bēede pɔ má sè ù.

Wí a gbé pɔ lé á náaike kúo.†

⁷ A de gbè bēede ù á gbé pɔ ále aà náaikeoone, áma a de gbé pɔ lé aà náaikeoone máao.

Gbè pɔ ébonao pákpai
mé gò gbéo mide ù.†

⁸ Maa ɔ a de:

Gbè pɔ wí gēmbɔlewá ù,
gbesi pɔ aai kpaa aa fu ù. §

Aa gēmbɔlewá ké aai Lua yádao yái. Beewa Lua ðilené.

⁹ Áme á bui pɔ Lua ní séo ù, kíao ù, aà gbágbanao ù,* gbé pɔ an kua adoao ù, aà gbé yenzideo ù, ké à Lua pɔ á sisi a bɔ gusiau, á gēáno a gupua bɔnsaede guu táasile.†

¹⁰ A de Lua gbéó ù yáao,

tiasa ɔ a gɔ a ù.†

Lua í sùuukéáno yáao,

tiasa ɔ a kēáno. §

Kua luanaaikensaiò guu

§ 1:16 Lev 19.2 * 1:19 Zaa 1.29, Ebe 9.14 † 1:25 Isa 40.6-8 * 2:3 Sou 34.9 † 2:6 Isa 28.16

† 2:7 Sou 118.22 § 2:8 Isa 8.14-15 * 2:9 Baa 19.5-6 † 2:9 Isa 9.1-2 † 2:10 Lom 9.25-26

§ 2:10 Oze 2.25

11 Ma gbé yenzideo, lá á de nibo bòmoo ũ la, mále ledawáe, à mikē á dśe'li pò aai zikaánowa. 12 Aò ku gbé beedeo ũ luanaaikensaioguu. Beewa baa tó aale á dile váikenaò ũ, tó aa yámaa pò ále keo è, aa Lua sáaukpa yákpalekegozi.

13 A misiile iko pò gbēnazina dilee pii Dii yáí, kía pò iko ví deñlan nò, 14 gbāade pò a dile aà váikenaò wetā aà maakenaò sáaukpan nò.* 15 Lua pōeñ ke: A yámaake à lesokpa soũ wésiadene. 16 A gō wēeo ũe, āma ásu tó á gōa wēeo ũ gōé váikea zé ũo. Aò ku Lua zòblenaò ũ. 17 A gbēpii kpela. Aò ye á Yesude deegozi. A víake Luae. A kía kpela.

18 Zikenaò, à misiile á diione, í zòoke dōné yápii guu. I ke dii maa nòsedoudeò n̄tēe no, n̄ a pásbe b. 19 Tó wà ladawá pā, tó a menakèò Lua yáí, bee ài v̄lé. 20 Tó wà á gbé á táae yáí, tó a menakèò, bee tó ví má ni? Ama tó a taasikè yámaa pò á ke yáí, tó a menakèò, Lua a á sáaukpa. 21 Bee yáí Lua á sisii á á sé. Kilisi taasikèé à ze'òbóé, ké àò te a iai yáíe.

22 I duunakeo,

wi ma à etòo.†

23 Ké wà aà sòsò, i a zásimáo. Ké à taasikè, i yāpási onéo, à zè n̄ Lua yákpaleken maaoe. 24 Ome wá duuna dī a miwa‡ à gào líwa, ké wá bàa su àò kú n̄ duunao bo, wíò ku maakea guu. Aà flàala iaò mé wá gbāgbā.§ 25 Asa a sāsā lán sāowa yāae,* 5 a ea su á Dāna n̄ á Dōanaowa tiasa.

3

Kua n̄ kōo

1 Nōeo sō, à misiile á záoene.* Tó an gbēeo lé Lua yádao, á kua a n̄ lile. Baa tó i yāe onéo, 2 aa e á kú gbāsai mé ále misiilené. 3 A kefenke weelea su àò de mekaa yá ũo, mitāa ge n̄ambleboò ge pokasadaan nò.† 4 Aàò de á n̄se guu yá pò lí láao ũ, n̄senie n̄ zlabusaaò. Bee mé gbia Luae. 5 Asa beewa n̄e lousisina pò an wé d̄o Luazi yāo n̄zla kèke, aa misiile n̄ záoene. 6 Maa Sala de, í Ablahaũ yāma í oè Baa.‡ Tó ále yámaake, mé ále pò pò wí víakeé yádao, a Sala olesèn we. 7 Maa gōeo sō àò kúrínò n̄okedōané guu,§ íli yāmamá, ké p̄oe su kpáé á wabikea guuo, asa á de wēni gblablenaò ũ s̄anuē.

8 Bee gbēa àò ledou v̄l n̄ kōo ápii. Aò wēnadōkōe, àò yekōi, àò gbēke v̄l n̄ kōo, í busakōe. 9 Asuli vāi flabo n̄ vāioo. Asuli gbé pò á sōsō sōsō. A samaa'òè, asa Lua á sisi à báaadaágu yáíe.*

10 Gbé pò ye a wēni àò maa, mé a ye a kua àò na, aà a lé f̄ n̄ yāvāi oao, asuli to ee b̄o a léuo.

11 Aà mikē váiwa, i maake, aà aafia zé wēele, íò tei.

12 Asa Dii í wéte gbēmaaòzi, í swákpa an wabikeaòzi. Dii í mikpedò váikenaone.†

* 2:14 Lom 13.1-5 † 2:22 Isa 53.9 ‡ 2:24 Isa 53.11-12 § 2:24 Isa 53.5 * 2:25 Isa 53.6

* 3:1 Efe 5.22, Kls 3.18 † 3:3 1Tim 2.9 ‡ 3:6 Daa 18.12 § 3:7 Efe 5.25, Kls 3.19 * 3:9 Lom 12.14, 17 † 3:12 Sou 34.13-17

Taasikεa maakea yáí

¹³ Tó á áìaví ní maakeao, déme a á wεtai? ¹⁴ Baa tó a su taasikε maakea yáí, báaadeon á ù.† Asuli vlake an wεtεao, ásu sòdeedeekεo. ¹⁵ A Kilisi dō Dii ù á sō guu.‡ Aó ku sōu guu gōōpii, ké à e yāwe gbé pō lé á la yá pō á wé doi miiwa. ¹⁶ Ali oné busebuse ní beεε dōanéο. A oné ní nòsepuaο lo, ké wí e gbé pō aale á sōsō maa pō ále ke á Yesudeke yáíο kú. ¹⁷ Taasikεa lá Lua yeiwa maakea yáí maa de taasikεa yāvāikεa yáíla.

¹⁸ Kilisi gá gēn do duunawoloa yáíε. Tāesaide gá wá taaedeο yáí, ké à e géwanο Lua kíi. Wá aà dè aà gbēnazínke guu, 5 Lua aà vù aà nisínke guu. ¹⁹ Aà nisínkēpi guu à gè waasokè nisína pō wá ní ká kpéuone.* ²⁰ Aa bō Lua yá kpe yāaε, gōō pō ále menake e Nōee gè a gó'ìlena ke láaò. Gbé pō bō íu aafia gópi sabaiο dasio, gbēon swaaōε.† ²¹ Ipi mé de á da'ilekεa pō í á suaba taa ù tia. Da'ilekεapiá mè gbāsiwoloa yá no. Lεgbēa Luaε ní nòsepuaοε. Í á suaba ké Yesu Kilisi bō gau yáí. ²² A ikokè malaikaο ní táaο ní ní gbāadeο ní ní ikodewα, 5 á tà luabe, a ku aà oplaai.

4

Kua Lua pō ù

¹ Lá Kilisi gá a gbēnazínke guu, ápiο à bee nòse da sō, asa gbé pō gá a gbēnazínke yá musu kè duunawaε. ² Gōō pō gōé á kua guu, á dōε'li suli dōaaé bo, sema Lua pōεā. ³ A kua luayādansaiο yākεa guu yāa mō le. A kú yāa wisaiyākεa guu ní dōε'lio ní wēdekεao ní lalasi kōōο ní wēmi wēzígbaao ní táagbagbaao, pō Lua ye a glyáio. ⁴ Lá ili sirínο an lalasi zōopi kea guu bo, í kené yābōnsaε ù, aai á tōbēsi. ⁵ Aa ní yākεao dau siu Luaε. Aa yákpaλεkεa ní gbé bēεε ní gyaadeο sōu mā. ⁶ Wá baonakpā gyaadepiοne lo, ké an gbé pō yá zōlemá an gbēnazínke guu lán gbépiiwaο e aao ku nisínke guu lán Luawa.* ⁷ Pōpii láaa ká kái. Ayāmeto aο de laaideο ù, ío ázía kúa dō, ké aο wabike Luawa yáí. ⁸ Yá pō de a píia, aο yekōi ní nòsemendoo, asa yea gbéi í láka taaεa dasi.† ⁹ A kō yāaεke yákūtεkasai. ¹⁰ Lá Lua gbadá á baadeε, à dōkōle ní gbapiο Lua báaa bui dodo ziaa maaο ù. ¹¹ Gbé pō de waasokena ù, aà Lua yá'oné. Gbé pō de dōnlede ù, aà dōrile ní gbāa pō Lua a gbao,‡ ké á Lua tōbo yápii guu ní Yesu Kilisi gbāao. Ōme gawi ví ní gbāao gōōpii! Ami.

Taasikεa Yesudeke yáí

¹² Ma gbé yenzideο, ásu to yōa pásí pō lé á le bo á sae lándō yákanla mé á léwao. ¹³ Lá á baa ku Kilisi taasikεa guu, à pōnakeò, ké à e aò pōna zōō ví gōō pō Kilisipi a bō gupuaui ní gawio. ¹⁴ Tó wá á sōsō Kilisi tō pō kúwá yáí, báaadeon á ù, asa Lua Nisína gawide diaéε. ¹⁵ A gbēε su taasikεa gbēda ge kpái'oa ge vāikεa ge gude yáio. ¹⁶ Tó a taasikε á Kilisideke yáí, asu keé wiyā ùo. A Lua sáaukpa ké Yesu tō kúwá yáí. ¹⁷ Asa íadaama píla, Lua gbéε 5 à dàalemá. Lá wámε à dàaléwá séia, a midε ní gbé pō gí baona pō bō Lua kíi síio kpelewa ní? ¹⁸ Tó gbēmaaο suabaa zí'ù, a bō ní duunde luayādansaiο kpelewa ní?§

† 3:14 Mat 5.10 § 3:15 Isa 8.12-13 * 3:19 1Píe 4.6 † 3:20 Daa 7.7 * 4:6 1Píe 3.18 † 4:8 Yaa 10.12 † 4:11 Lom 12.6-7 § 4:18 Yaa 11.31

19 Ayámeto gbé pò aale taasike Lua pòeàkea yáì aa nízla na ní Kena náaidee a azí, aai wetá wàò maake.

5

Lua sà kpàsa gwaa

1 Málè lèda á gbèzòòwa sa. Gbèzòòn ma ù sò. Má de taasi pò Kilisi kè seelade ù, mé ma bàa kú ní gawi pò a bò gupuaúo sò. 2 Aò de kpàsa pò Lua kàlèé dānāo ù.* A òliai ní pòeāo teasisai lá Lua yeiwa. I ke òaweelea yáì no. A ke ní nòsemendoo. 3 Asuli gbāable gbé pò wa nàé á òzípìwāo. A tó á kua á sāo dazewa, 4 í kíafua pò a gawi lí láao e gòò pò Sādānki m̀.

5 A èwaasò sò, à misiile gbèzòòone. Apíi à ázla busakòe, í dokòle, asa:

Lua í íbelese ní gbé pò í azla se leslo,
mé a gbèke ví ní gbé pò í azla busao.†

6 Ayámeto à ázla busa Lua gbāadee, í á káfi gòò pò a dílewa.‡ 7 A òzòè á yá'òmai píi, asa í laaidòwá.§

8 A itēke àò kú ní laaio. A íbèe Ibiisi de lán nòomusu pò lé òòòwāe. Ale kpálekéázi, àle gbé wèele kú. 9 A giè, í ze gbāa luanaaikèa guu, asa á dō ké á Yesude dee pò kú dúnia guuò píi lé taasi doupi kee. 10 Lua Báaapiide á sisi a gawi pò lí láaowa naa Kilisiwāe. Tó a taasikè yòò, a á bò maa, í á ze giúgiú, í á gba gbāa, í á zedò. 11 Òme gbāa ví gòòpii! Ami.

12 Wá gbèdo Silivē* pò má àà dō gbé náaide ù mé lá yòònae bee kèèème. Ma ledàowá, mé má de a seelade ù ké yá pò má ò de Lua gbèkekeané slana ùe. A zeò giúgiú. 13 Babeli† gbé pò Lua ní sé lááwāò fòkpàwá. Ma né Maaku fòkpàwá b. 14 A fòkpakòwa ní lépeakòwāo yeakòsi guu.‡ Lua á gbé pò á naa Kilisiwāò gba aafia ápíi.

* 5:2 Zāa 21.15-17 † 5:5 Yaa 3.34 ‡ 5:6 Mat 23.12 § 5:7 Sou 55.23 * 5:12 Zin 15.22
† 5:13 Zia 17.5, 18 ‡ 5:14 Lom 16.16

PIEε LA PLAADE Yá pò kú láε bee guu

Píeε láε bee kè Yesu náaikenaone nípii (1.1). Aà yázinda mé gbé pò an yá lí kòse ní Yesu baonaoo εboaa ù. An yádanε ì mós ní yáyaaoε. Tó gbé ye kémá, sema aà azla kpa Lua dōa standewa ní Yesu Kilisi yáo lá gbé pò wεsiaalε òwa.

Fokpaamá gbεa (1.1-2) a dīdi Yesudekeyāowa ní dea náaide ù Luaε lá gbé pò aa wεsí Diilε òwa (1.3-21). Bee gbεa à waasoken εgena yákeε ò ní ní kuaò bèèbò maamaa (2.1-22). A ní yádanε taa ò léε àaō guu, à mè aaì gbé pò aale Kilisi mōa dāo laanikεε, aà mè Kilisi a εa mō bo. Píeε mè tó Kilisi mōa lé gēgē, Lua menakea yáíε, asa a ye dasi zε'e aa Yesu náaike.

Waasonken εgena ò lí kēsā dúniau gueio. Píeε lá plaade yádanεá tia yáε bo, àlé tékpa luanaaikenaogu aa gé aε Dii dōa guu, ké aasu zā zéwao yáí.

Stanakpaa sisia pò Lua wá sisiwa

¹ Mámεmaa Lua zina Simo Píeε, Yesu Kilisi zòblena, máme ma láε bee kè gbé pò wá Lua wá Suabana Yesu Kilisi ní gbá zé aa a náaike lówáwa a maake yáíone. ² Gbēke ní aafiao pεewá Lua ní wá Dii Yesuo dōa guu.

³ Lua wá sé wàò ku a gawí ní a maakeo guue, a tò wá a dō, ò aà luakegbāa wá gbá pò pò de wàò vī, wá kua i kpaal ní aà yáo. ⁴ Beewa à yázō beεde pò à a legbē kēwēε, ké a yáí wá bo dúnia dōε'li pò ì ní òkpa guu, wíbo Lua dāa vī. ⁵ Yá bee yáí à àiake maamaa, à Lua náaike maakea guu, ì yámaake Lua yādōa guu, ⁶ ò Lua yá dō ázla kúa dō guu, ò ázla kúa dō mena guu, ò mena vī naa Luawa guu, ⁷ ò naa Luawa kōgbēke guu, ò gbēke vī ní kōo ní yeakōio. ⁸ Asa tó á yá beε kúa mé aale káflé, áo ku pá wá Dii Yesu Kilisi dōa káflaé saio. ⁹ Gbé pò yá beε kúa sōo, à a wé kúaa à gō vīa ùε. Ké Lua duuna pò a kè yāo kēwá, à sáaaguε. ¹⁰ Ayāmeto ma gbéε, à àiake à gbāakpa sisia pò Lua á sisi à á séwa. Tó álé yá beε ke, á fu bauo. ¹¹ Beewa wa gbāakpaázi maamaa, ò kú ní wá Dii wá Suabana Yesu Kilisio aà kpala pò lí láao guu.

¹² Ayāmeto baa ké á yá beε dō, mé á zεdōa slana pò á kúa guu, máo yápio dōáguε. ¹³ Goo pò má kú ma sō guu, mále e a maa màò tékpaágu yápio dōágu guuε. ¹⁴ Má dō ké ma bōa ma sōu guo a ka tia, lá wá Dii Yesu Kilisi dōaa òmεewa. ¹⁵ Má àiake, ké yápio ε àò dōágu gōpii ma gaa gbεaε.

Stanakpaa anabio yáwa

¹⁶ Ké wa wá Dii Yesu Kilisi mōa ní gbāao òé, i ke wá té fl pò wa dà ní kōniozi no. Wa wεsí aà zōokeleε, ¹⁷ gōo pò Mae Lua aà kpelá à aà tōbò. A Zōnde Gawide bo mà à mè a Né mēndona yenziden aà ù, aà yá ì kaagu. ¹⁸ Wa bo pò bō luabepi mà gōo pò wá kuaàno gbēsísí pò a kua adoa musu.* ¹⁹ Bee yá pò anabio ò stanapiliwáné. A maa à laaido yápiwa filia pò lé guduudu pu ùε e gudoleia saana àò gé bile í á sōu, gu i dōé. ²⁰ Aò dō gla ké gbēε lí fō yá pò anabi kè láu bōolekè ní azlaoo. ²¹ Anabio yáε lí bo gbēnazina pōeā guuo, aa Lua yá'ò lá aà Nisina dōaanéwaε.

* 1:18 Mat 17.1-5

2

Waasoken egenao

¹ Anabi egenao bò yāa Isailio guu. Beewa waasoken egenao bò á guu lo, aai ee pǝ́ ǝ́ to wà kaale ká Lua yādanēu, aai lelekpa Dii pǝ́ nǝ́ bǝ́zi, aai nǝ́zla kaale kándo.

² Wa tǝ́nzi dasi an wisaiyákea guu, wi slana zé bǝ́ebo an yái. ³ An bǝ́ikea guu aa á ble nǝ́ ee pǝ́ aai blewáo. Yákpale zǝ́lemá á gǝ́gǝ́, i lí na nǝ́ Káalena wéuo.

⁴ Asa Lua i malaika pǝ́ duunakǝ́o too, á nǝ́ ká gbáo sia pǝ́ kú zǝ́lezle guu, áo nǝ́ kúa e yákpalekegǝ́ozle. ⁵ I dúnia zi nǝ́ á yādansai pǝ́ kú a guuǝ́ too, a tò í dǝ́nla. Ama á Nǝ́ee pǝ́ í maakea waasoke bǝ́ nǝ́ á gbé gbǝ́on soplao.* ⁶ A yādà Sǝ́dǝ́u nǝ́ Gǝ́mǝ́ola,† á nǝ́ kaale aa gǝ́ tǝ́fú u yá pǝ́ a luayādansai le seela u.

⁷ Ama á Lǝ́tu bǝ́. A de gbǝ́maa u, aá nǝ́se ǝ́okpá ikoyādansai pǝ́ wisaiyákea yái.†

⁸ Gbǝ́maapi kú nǝ́ guue, yāvái pǝ́ ále e ále ma lá gu lé dǝ́ aá wǝ́wǝ́ aá nǝ́semaa yái. ⁹ Maa Dii gbé pǝ́ naawa bǝ́a yǝ́a guu dǝ́, mé a gbǝ́vái kua dǝ́ e áo gé ǝ́adaiwá yákpalekegǝ́ozl. ¹⁰ Atǝ́sa gbé pǝ́ aai saka ikoyāu, an mè dǝ́e ǝ́io i dǝ́aané gbǝ́sǝ́ka guu.

Waasoken egenapǝ́ á sǝ́gbǝ́ade kǝ́amaide nǝ́e. Dǝ́ea nǝ́ malaika gawideǝ́ lí nǝ́ viakǝ́o. ¹¹ Malaika pǝ́ an gbǝ́a nǝ́ nǝ́ ikoo de waasokenapǝ́lao aali we nǝ́ tǝ́bǝ́esǝ́ aa gǝ́ nǝ́ nǝ́ káalao Dii aeo. ¹² Gbǝ́pio i yá pǝ́ wa a gbadǝ́o bǝ́eboe. Gbǝ́nazǝ́n báa mé dǝ́nla, aa láasoo vǝ́o. Wá nǝ́ í kǝ́ wá nǝ́ kú wá nǝ́ de yái. Aa kaale lán nǝ́bǝ́wae,

¹³ wi vái pǝ́ aa kǝ́ flaboné. Dǝ́e ǝ́iika fáane i kené yāna ũe. Gǝ́o pǝ́ aale blebleánǝ́, aai pǝ́nake nǝ́ nǝ́ kǝ́nikae nǝ́e. An kua á guuá sǝ́ae mé gbǝ́sǝ́. ¹⁴ An wé ǝ́ pea nǝ́e dǝ́e ǝ́ideǝ́wa, duuna lí mǝ́máo. Aai kǝ́nike gbé pǝ́ Lua yá i zedǝ́ nǝ́ guuǝ́ nǝ́e. Bli nǝ́ sǝ́ pǝ́. Lua lekǝ́nǝ́e. ¹⁵ Aa sǝ́sǝ́, aa kǝ́ zé sǝ́suwa, aa zé dou sǝ́ nǝ́ Bǝ́o né Balaaŭ pǝ́ ye ǝ́bǝ́eio. ¹⁶ Zǝ́a ǝ́na a pǝ́lebǝ́u ǝ́ia á yá'ǝ́e lán gbǝ́nazǝ́nawa, á aá gbǝ́ laai aá váikea musu, á gǝ́e nǝ́ aá mǝ́saiyákeao. § ¹⁷ Gbé beeo de lán nibǝ́na pǝ́ a í bǝ́wae, lán lousisia pǝ́ gǝ́ze a nǝ́ ǝ́anaowa. Gusia nǝ́nii ǝ́ Lua dǝ́lené yǝ́ae ũ. ¹⁸ Aai ǝ́an gii zǝ́o dá, aai kǝ́nike gbé pǝ́ aa bǝ́ sǝ́sǝ́zeu dafuǝ́ne nǝ́ dǝ́e ǝ́io nǝ́ wisaiyáo. ¹⁹ Yá pǝ́ i nǝ́ ǝ́okpa zǝ́on nǝ́ ũ, ǝ́ aai gǝ́a wǝ́e ũ legbǝ́né. Asa gbǝ́pii de yá pǝ́ a sǝ́ blé zǝ́ ũe.

²⁰ Tó aa bǝ́ dúnia gbǝ́sǝ́kaeu wá Dii wá Suabana Yesu Kilisi dǝ́a sabai, mé aa tò yápi ǝ́a yǝ́elemá á nǝ́ sǝ́ blé, an kua gbǝ́zǝ́ vái ǝ́ de a káaua. ²¹ Tó aai zé sǝ́su dǝ́ yáao, bee maarinǝ́ de kǝ́ aa dǝ́ aa gbǝ́sa bǝ́ Lua yá pǝ́ wa dǝ́nǝ́ kpela. ²² Yáasi pǝ́ wa kǝ́e beeo slana sǝ́má: Gbǝ́ i ea pǝ́ pǝ́ a pǝ́si ble.* Beewa ǝ́: Sǝ́wakusana pǝ́ wá a zu'ǝ́ i ea mále pǝ́leau.

3

Dii mǝ́zǝ́

¹ Ma gbé yenzideǝ́, lá plaade pǝ́ má kǝ́én ke. Ampii guu ma yá dǝ́águ, kǝ́ á vu iu nǝ́ láasoo maae. ² Má ye yá pǝ́ Lua ánabio ǝ́ yáao dǝ́águ nǝ́ yá pǝ́ Dii wá Suabana dǝ́le a zǝ́nǝ́ne aa ǝ́e. ³ Aǝ́ dǝ́ za káau kǝ́ gǝ́gbǝ́zǝ́l zǝ́apǝ́ákenao mǝ́ á ke pǝ́pǝ́o* ⁴ aa me: I a mǝ́a legbǝ́o lé? A ku má ní? Wá maeǝ́ gǝ́ga, kási pǝ́pii kú a gbǝ́u lá Lua dúnia kǝ́lewa. ⁵ Kǝ́ Lua yá'ǝ́ yáa, á musu nǝ́ dúniao kǝ́, aa yápi kpá swáae. A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

⁸ A tǝ́le bǝ́ iu, a ku ǝ́pi sabai,† ⁶ ǝ́pi mé dá dúnia káaua á kǝ́ale.† ⁷ Lua

* 2:5 Daa 6.1-7.24 † 2:6 Daa 19.24 ‡ 2:7 Daa 19.12-17 § 2:16 Nao 22.4-35 * 2:22 Yaa 26.11 * 3:3 Yud 18 † 3:5 Daa 1.6-9 ‡ 3:6 Daa 7.11

yā'oa doūpi mé tò musu ní dúnia tiaε beeo dilea té pó ũ e gɔɔ pó a yákpaleke ní a yādansaiɔ, i ní kaale. §

⁸ Ma gbé yenzideɔ, ásu to yáε bee sááguo: Gɔɔ do de Diiε lán wè òaa sɔwawε, mé wè òaa sɔo deè lán gɔɔ dowá.* ⁹ Dii zígbia ní yá pó a a legbè keao lá gbèeɔ lé ewao, àle menakeáno. A ye gbèe kaaleo, a ye gbépii nòselilεε. ¹⁰ Dii mɔzɪ aɔ de lán kpáí mɔawawε. † Zibeezɪ musu a gèzεa bíoo, a pɔɔ tékū aa pia, tɔɔle ní pó pó kuwáɔ aɔ ku lo. ¹¹ Lá pɔpii a kaale màa, à tó á kua àɔ ku kua ũ. A tó á kua àɔ adoa luayámanaɔ ũ ¹² wedɔa aà mɔgɔɔi, í wetá gɔɔpi ka kpakpa. Gɔɔpi zɪ musu a kaale ní téo, a pusu i a pɔɔ yó. ¹³ Ama Lua tɔɔle dafu ní luabe dafuo ‡ legbè, s wá wé dɔi. We maakεa aɔ kuu.

¹⁴ Ayámεto ma gbé yenzideɔ, wedɔa gɔɔpizi guu à áiake àɔ ku sáasai gbásɪsai, íɔ na ní Luao. ¹⁵ A wá Dii menakea dile suabaa ũ, lá wá gbé yenzide Pɔlu lakèé ní òno pó Lua aà gbàowa. ¹⁶ Yápiɔ s Pɔlu i o lá pó a kèɔ guu pii. Aà lápi gueɔ maa zɪ'ú. Wésiadeɔ ní gbé pó an zεa gbāaɔ aai yápiɔ kole, lá aai ke ní Luayátaala kɪniɔwawε b. Màa aai nízia da kaaleu.

¹⁷ Ápiɔ sɔ ma gbé yenzideɔ, lá á yápi dɔ kò, à laaika ké ikoyádansaiɔ su á sásá ní ní εεoo. Ásu bɔ á zεa gbāau à léleɔ. ¹⁸ Aɔ gbā wá Dii wá Suabana Yesu Kilisi gbèke ní aà dɔao guu. Ɔme gawi vɪ tia e gɔɔpii! Ami.

§ 3:7 Isa 66.15-16 * 3:8 Sou 90.4 † 3:10 Mat 24.43, 1Tes 5.2, Zia 16.15 ‡ 3:13 Isa 65.17, 66.22, Zia 21.1

ZAA LA SEIA

Yá pò kú láe bee guu

Láe bee guu Zaa lé tékpa Yesudeᵒgu aᵒ naa Yesu Kilisiwa síana, aai yáke a zéwa wàᵒ yekᵒzi ní Lua gbáaᵒ. A òné lᵒ aa gi yádanᵑ bᵑᵑe pò í kpáné wà Lua yá kúa sú sui.

Lápi daalekíi (1.1-4) Zaa ná yá pò ále yáwaᵑ: Sema Yesudeᵒ aᵒ kᵒgbᵑᵑ ũ ní Mae Luo ní aà Né Yesu Kilisio. Á gbᵑamá aa ze ní Lua zína pò aa wᵑsí Yesu Kilisile mé aa swáᵑᵑ aà yádanᵑᵑ seeladekeᵒ, aaiᵑ ku gupua guu, asa Luaá gupuaᵑ. Bee yáí, sema aᵒ yekᵒzi (1.5-2.17). Bee gbᵑa à lᵑkà Kilisi ibᵑᵑᵑ mᵒa yáwa, ᵑᵑde pò aai mé Yesuá Kilisi no (2.18-29). Bee gbᵑa à yá pò í to wà Lua né sílandᵑᵑ dᵑ ᵑ: Yázedekeᵑ, yeakᵑí, Yesu Kilisi náaikeᵑ (3.1-24). A yá pò í to wà síana dᵑkᵑᵑ ní ᵑᵑᵑ ᵑ (4.1-6), 5 à èa sù yeakᵑzi yáwa. Dea Lua gbᵑᵑ úa yeakᵑí yáᵑ, asa Lua lᵑ yerziᵑ (4.1-21). Lápi láakii à luanaaikeᵑ pò í ní ká zibleawa ya'ᵑ (5.1-21).

Lápi í dea Yesude sílandᵑ ũ yá bᵑᵑᵑᵑᵑᵑᵑᵑ. I Yesudeᵒ gba láasoo maa ké aa e bᵑ yádanᵑ ᵑᵑde pò í ní sᵑ bleᵑ guu, aai Yesu Kilisi náaike ní yeakᵑzio.

Yá wᵑnide

¹ Gbᵑᵑ pò kú za asnizí* wa aà yámà, wa aà è ní wᵑᵑ, wa aà gwà, wa ᵑkàwà, Yá wᵑnidepi bao wále kpáé. ² Wᵑnidepi bᵑᵑ gupuaᵑ, wa aà è, aà seeladeᵑᵑ wá ũ. Wᵑnidepi ku yāa Mae Lua kíᵑᵑ, 5 à bᵑwá.† Aà bao wále kpáé. ³ Yá pò wá má wá è 5 wále oᵑ, ké ápiᵑ á lé e àᵑ doᵑwanᵑ, asa wá lé doᵑ ní Mae Luoᵑ ní aà Né Yesu Kilisipio.‡ ⁴ Wále yáᵑ beᵑᵑ oᵑ ké wá pᵑna e pᵑᵑwáᵑ.

Luaᵑ gupuaᵑ

⁵ Bao pò wá máwà wále kpáén ke: Luaá gupuaᵑ, gusia ku aà kíᵑᵑ, baa yᵑᵑ. ⁶ Tó wa mᵑ wá lé doᵑaànᵑᵑ mé wá kú gusiaᵑ, ᵑᵑ wále tᵑ, wále zíkᵑ sílanawao. ⁷ Tó wá kú gupuaᵑ lá Lua ku gupuaᵑwa sᵑ, 5 wá lé aᵑ doᵑ, aà Né Yesu au í wá duuna píi wolowá. ⁸ Tó wa mᵑ wá duuna víᵑ, wále wázla sāsáᵑ, wá síana víᵑ. ⁹ Tó wa wá duunaᵑ ᵑ Luoᵑ, Lua dee náai ví, í yáke a zéwa, a wá duunapiᵑ kéwá, a yáwáí wolowá píi.§ ¹⁰ Tó wa mᵑ wi duunakeᵑᵑ, wa Lua díᵑᵑ ᵑᵑde ũᵑ, wá aà yá kᵑᵑaᵑ.

2

¹ Ma néᵑ, mále yá bee oᵑ, ké ásu duunakeᵑᵑ yáíᵑ. Ama tᵑ á gbᵑᵑe duunakᵑ, wá Zennᵑᵑde ví Mae Lua kíi táaesaiᵑᵑ Yesu Kilisi ũ. ² ᵑᵑᵑe wá duuna awakpabᵑᵑ ũ.* I ke wá duuna ado no, dúnia búu gbᵑᵑᵑ pᵑᵑ.

³ Tó wá yá pò a díᵑᵑᵑ kᵑᵑa, beewa wá dᵑ síana ké wá aà dᵑ. ⁴ Tó gbᵑᵑ mᵑ á aà dᵑ, mé a yá pò a díᵑᵑᵑ kᵑᵑaᵑ, ᵑᵑᵑᵑᵑ, ade síana víᵑ. ⁵ Gbᵑᵑ pò aà yá kᵑᵑa sᵑ, aà yea Luazi papaa síanaᵑ. Pò pò a to wá dᵑ ké wá naawàn ke: ⁶ Gbᵑᵑ pò mᵑ á naawá, sema ade kua àᵑ de lá Kilisi ku yáwa.

Yá dafu díᵑᵑa

* 1:1 Zaa 1.1 † 1:2 Zaa 1.14 ‡ 1:3 Zaa 17.3 § 1:9 Sou 32.5 * 2:2 Lom 3.25

7 Ma gbé yenzide, i ke yá dafu ma a lakèé, yāzi pò wa diléé za káau.† Yāzipi mé Lua yá pò á mà ù. 8 N beeo yá pò mále a lákéé dafu bε, wí a sɫana e aapi ní ápiɔwa, asa gusia lé gē, ɔ gupua sɫande‡ lé bii sa.

9 Gbé pò mè á kú gupua, mé a za a gbédeegu, ade ku gusiaue e tia. 10 Gbé pò ye a gbédeezí ku gupua, aà yāe lí tó gbēe fuo. 11 Gbé pò za a gbédeegu ku gusiaue, a bε gusiau, a dō gu pò ále géuo, ké gusiapi aà vɫakù yáí.

12 Ma néɔ, má lác bee kèé
ké á duuna kèwá aà tó yá musu yáí.

13 Maeɔ, ma lác bee kèé
ké á gbé pò kú za asɫinziɓi§ dō.

Ɔwaasoɔ, ma lác bee kèé
ké a zɫblè Setáuwa.

14 Ma néɔ, ma lác bee kèé
ké á Mae Lua dō.

Maeɔ, ma lác bee kèé
ké á gbé pò kú za asɫinzi dō.

Ɔwaasoɔ, ma lác bee kèé
ké á gbāa mé á Lua yá kúa,
ɔ a zɫblè Setáuwa.

15 Asu àò ye dúniazio, ge pò pò kú a guu. Tó gbé ye dúniazi, a ye Mae Luazio. 16 Asa yá pò kú dúnia guu pii, dōé¶ ní wetonlao ní àizee †andáao, i bɔ Mae Lua kíio, à bɔ dúnia kíie. 17 Dúnia lé gē ní a pò pò wí a nidε, áma luapeákεna aɔ ku gɔɔpiiε.

Kilisi ibεε

18 Ma néɔ, gɔɔ gbezā wá kuwá. Lá á mà Kilisi ibεε lé mó, aà ibεεɔ dasikù sa. Beewa wá dō ké wá kú gɔɔ gbezāwa. 19 Gbépiá wá gbéɔ no, a yáí aa b̀le wá guu. Tó wá gbéɔne yāa dō aa kúwanɔ. Aa kèwá ké wá e dō an gbēe de wá gbé ùo yáíε.

20 Aɓiɔ sɔ, Lua Nisɫna díé, ɔ a sɫana d̀ ápii. 21 Ma lác bee kèé, ké a sɫana d̀ yáíε, i ke á d̀o no. A d̀o ké eεε lí bɔ sɫana guuo. 22 Déme de eεde úi? Gbé pò gí Yesu Mesiikeie. Gbé beea Kilisi ibεεε, à gí Mae Luazi ní aà Néoe. 23 Gbé pò gí Lua Nézi gí Mae Luazi b. Gbé pò zè ní Lua Néoe zè ní Mae Luao b.*

24 Aɔ yá pò á mà za káau kúa. Tó á yá pò á mà za káaupi kúa, áɔ naa Lua Néwa ní aà Maeo. 25 Pò pò Kilisi a legbēwēε mé wēni láasai ù.

26 Ma lác bee kèé gbé pò aale á sāsāo yá musue. 27 Aɓiɔ sɔ, Nisɫna pò á è Kilisiwa kú á guu. A baa kú ní gbēe yádadaaéoo, asa aà Nisɫna lé yápii dadaé, mé a sɫana vɫ, εε ku aà guuo. Lá àle dadaé, áɔ naa Kilisiwa màa.

28 Tiasa ma néɔ, àɔ naawá àɔ gé, ké gɔɔ pò á mò, wá sɔ iɔ diléa. Wá gεε a gō kpá wá wéi aà mɔgɔɔ. 29 Lá á d̀o a maa, àɔ d̀o ké yāmaakεna piiá aà néε.

3

Lua néɔ

† 2:7 Zaa 13.34 ‡ 2:8 Zaa 1.9 § 2:13 1Zaa 1.1 * 2:23 Zaa 5.23, 15.23

¹ A gwa lá Mae Lua yewázi z̄s̄o, ké ì wá sísi a néo,* mé wá a ù s̄s̄! Dúnia wá d̄s̄o, ké i aà d̄s̄o yáí. ² Ma gbé yenzideo, Lua néon wá ù tia, mé lá wáò de i b̄o gupuaú yáao. Wá d̄s̄ ké ḡo p̄ó à m̄ò, wáò de laaàwa, asa wá wesiaàle, wí aà e lá a de. ³ Gbé p̄ó a wé d̄baazi màa, aàò ku gbásisai lá Kilisi ku gbásisaiwa.

⁴ Gbé p̄ó duunakè b̄ò Lua yá kp̄e, asa duunaá boa Lua ikoyá kp̄e. ⁵ A d̄s̄ ké Kilisi m̄ò duunawoloa yáíe, mé a duuna v̄io.† ⁶ Gbé p̄ó naawá líò te duunawao. Duunkenae i aà eo, a aà d̄s̄o.

⁷ Ma néo, ásu to gb̄e á s̄ás̄o, yámaakena mé maa lá Kilisi maawa. ⁸ Gbé p̄ó ì duunakéá Ibiisi gb̄é, asa Ibiisi duunakè za as̄niz̄le. Ibiisi yáò midea yáí Lua Né m̄ò. ⁹ Gbé p̄ó Lua aà ì líò te duunawao, asa Lua kékéá kú aà guue. A f̄s̄ líò te duunawao, ké Lua aà ì yáí. ¹⁰ Lá wá Lua néo d̄s̄k̄e ñ Ibiisi néon ke: Gbé p̄ó lí yámaak̄eo ge gbé p̄ó ye a gbédeezio, adeá Lua né no.

Yeak̄si

¹¹ Yá p̄ó á mà za káaun ke: Wáò yek̄si.† ¹² Asu àò de lán Kainuwao. A de Setáú p̄ó ùe, ÿ á a d̄auna d̄e. § Bóyáí à aà d̄èii? Ké aà yákea v̄ai mé aà d̄auna p̄ó maa yáíe. ¹³ Ma gb̄é, tó dúnia zaágu,* ásu to à b̄o á saeo. ¹⁴ Wá d̄s̄ wa b̄o gau wa ḡe w̄eni guu,† ké wá ye wá Yesude deez̄i yáí. Gbé p̄ó ye gb̄éio, adeá ḡe e tia. ¹⁵ Gbé p̄ó za a gbédeeguá gb̄edenae. A d̄s̄ ké gb̄edenae líò w̄eni láasai v̄io.

¹⁶ Yáe bee mé a to wá d̄s̄ lá yeak̄si de. Kilisi az̄la kp̄à wá yáí. Wápiò s̄s̄, sema wá wázia kp̄á wá Yesude deeo yáí màa. ¹⁷ Tó gbé de p̄ode ù, mé a è a gbédee lé w̄enake, tó ì w̄enad̄ò, a ye gb̄éí lá Lua yeiwa? ¹⁸ Ma néo, wásu wáò yek̄si ñ léòo. Wáò yek̄si síana ñ yákeao. ¹⁹ Beewa wá d̄s̄ ké síana gb̄éon wá ù, màa wá s̄s̄ aò daa dou Lua ae. ²⁰ Tó yáe s̄ù lé wá s̄s̄ v̄l s̄s̄, wá d̄s̄ ké Lua z̄s̄o de wá láasooa, a yápii d̄s̄.

²¹ Ma gbé yenzideo, tó wá láasoo lé wá dayáuo, wá s̄s̄ aò dílea Lua ae, ²² wí p̄ó p̄ó wá gb̄eawá e, ké wá yá p̄ó a díleo k̄ua mé wí yá p̄ó ì kaaágu ke yáí. ²³ Yá p̄ó a dílew̄en ke: Wá aà Né Yesu Kilisi náaike,† wíò yek̄si lá a dílew̄ewa. § ²⁴ Gbé p̄ó yá p̄ó a díleo k̄ua naawá, mé Luapi ku ade guu. Wá d̄s̄ ké a kú wá guu aà Nis̄ina p̄ó a kp̄awá yáí.

4

Nis̄ina, d̄sak̄e

¹ Ma gbé yenzideo, ásu gbé p̄ó aa mè wa Lua Nis̄ina v̄io yá sí nípiiio. A ñ táasika à gwa tó nis̄ina p̄ó aa v̄l b̄ò Lua kíie, asa ánabi egenao dasik̄ù dúniau. ² Yá p̄ó a to à f̄s̄ d̄s̄ tó Lua Nis̄ina aa v̄in ke: Gbé p̄ó mè Yesu Kilisi m̄ò gb̄enazina ù, nis̄ina p̄ó a v̄l b̄ò Lua kíie. ³ Gbé p̄ó Yesu d̄s̄ màao, nis̄ina p̄ó a v̄l i b̄ò Lua kíio. Kilisi ib̄ee p̄ó á mà àle m̄ón we. A ku dúnia guu k̄ò.

⁴ Ma néo, Lua gb̄éon á ù, a z̄l̄b̄è ánabi egenapiowa, asa Lua Nis̄ina p̄ó kú á guu z̄s̄o de nis̄ina p̄ó kú dúnia guula. ⁵ Dúnia gb̄éon ñ ù. Bee yáí aàí dúnia yá'o, ÿ dúnia gb̄éon ñ yáma. ⁶ Lua gb̄éon wá ù. Gbé p̄ó Lua d̄s̄ ì wá yáma, gbé p̄ó de Lua p̄ó ùo lí wá yámao. Beewa ÿ wá Nis̄in síande d̄s̄k̄e ñ nis̄in egenao.

Lua b̄yenz̄i

* 3:1 Zaa 1.12 † 3:5 2Kln 5.21 ‡ 3:11 Zaa 13.34 § 3:12 Daa 4.8 * 3:13 Zaa 15.18 † 3:14 Zaa 5.24 ‡ 3:23 Zaa 6.29 § 3:23 Zaa 13.34

7 Ma gbé yenzide, wà yek̄si, asa yeak̄si i b̄o Lua k̄iie. Gbé p̄o ɓ̄o ye gbéi mé Lua né ũ, a Lua d̄o. 8 Gbé p̄o lío ye gbéio Lua d̄o, asa Lua ɓ̄o yer̄zi. 9 Lá Lua yeawázi b̄o gupuaun ke: A a Né m̄ndona z̄i d̄unia guu, * ké wà w̄eni e ní aà gb̄aaoe. 10 Aà yeawázipin ke: I ke wáme wá ye Luazio, Lua mé yewázi, 5 à a Né z̄i wá duuna awakpab̄o ũ. 11 Ma gbé yenzide, lá Lua yewázi màa, sema wà yek̄si s̄o. 12 Gb̄ee i wesi Luale yāao, † ama tó wá yek̄si, Lua kú wá guu, mé aà yeawázipi papaa wá guu.

13 Wá d̄o ké wá naawà mé a kú wá guu, ké à a Nis̄ina kp̄awá yáí. 14 Wá è, a seeladeon wá ũ, Mae Lua a Né z̄i d̄unia Suabana ũe. † 15 Gbé p̄o ò Yesuá Lua Née, Lua ku aà guu, mé ade ku Lua guu. 16 Wá d̄o ké Lua yewázi mé wá a náai v̄i.

Lua ɓ̄o yewázi. Gbé p̄o ɓ̄o ye gbéi naa Luawa, mé Lua naawà. 17 Lá Lua yeawázi p̄eewán ke: Wá s̄o aò dílea yákpalekeḡozi. Asa lá Kilisi de, wápio s̄o, màa wá de d̄uniae bee guu. 18 Gb̄ee lí v̄iake gbé p̄o yeazieo. Tó Lua yewázi wásawasa, wá v̄iake aà yá musuo, asa w̄i v̄iake gbé p̄o wále e a ɓ̄adamáe. Viade lío d̄o Lua yewázi wásawasao.

19 Wápio, w̄io ye gbéi, ké Lua d̄baa yewázi yáí. § 20 Tó gbé m̄e á ye Luazi, mé a za a gbédeegu, eede. Asa gbé p̄o ye a gbédee p̄o í ezio, a f̄i aò ye Lua p̄o í eozio.

21 Yá p̄o a dílew̄en ke: Gbé p̄o ye Luazi, sema aà ye a gbédeezi s̄o. *

5

Lua Né ndaik̄ea

1 Gbé p̄o Yesu náai v̄i M̄esii ũ, Lua mé ade ɓ̄. Gbé p̄o ye dei ye néie ɓ̄. 2 Tó wá ye Luazi mé wá yá p̄o a díleo k̄ua, beewa wá d̄o ké wá ye Lua néozi. 3 Asa yea Luazi mé yá p̄o a díleo k̄ua ũ. * Yá p̄o a dílep̄io z̄i'ũ s̄o, † 4 asa gbé p̄o Lua aà í i z̄ible d̄uniawae. Wá luanaaik̄ea mé i to wá z̄ible d̄uniawa. 5 Déme i z̄ible d̄uniawai? Gbé p̄o sí Yesuá Lua Née b̄asio.

6 Yesu Kilisipi mé gbé p̄o m̄ò à da'ilek̄è, aà au b̄òle ũ. I ke da'ilee adoo, à da'ilek̄è, aà au b̄òle ɓ̄. Lua Nis̄ina mé aà seelade ũ, asa 5me slande ũ. 7 Seelao ku aàe: 8 Lua Nis̄ina ní ipio ní aupio, mé an aà p̄i an yá doue. 9 Lá w̄i gb̄enazina seeladeke sí, Lua seeladeke de beea, asa Lua yápi ò a Né yá musue. 10 Gbé p̄o Lua Né náai v̄i seelapi v̄i a s̄o guu. Gbé p̄o i Lua yá sio, ade Luapi díle eede ũe, asa i yá p̄o Lua ò a Né musu sio. 11 Yá p̄o a òn ke: Lua wá gbá w̄eni láasai, mé w̄enipi ku aà Né k̄iie. 12 Gbé p̄o Lua Né v̄i w̄eni láasai v̄i. Gbé p̄o Népi v̄io w̄enipi v̄io. †

13 Ma yá beeo óé, á gbé p̄o ále Lua Né náaik̄eo, ké aò d̄o á w̄eni láasai v̄i. 14 Lá wá s̄o ɓ̄o dílea Lua aen ke: Tó wa p̄o wabik̄ewá lá a yeiwa, i wá yāmae. 15 Lá wá d̄o i wá wabikea ma, wá d̄o ké wa p̄o wa a wabik̄ewá è k̄o.

16 Tó gbé a gbédee è, ále duuna p̄o lí ní kaaleo ke, aà wabik̄eè, Lua i aà gba w̄eni. Duuna p̄o lí ní kaaleo má ò. Duuna p̄o í ní kaale kú, i ke bee má ò aà a wabikeo. 17 Yávaik̄ea píiá duunae, ama duuna p̄o lí ní kaaleo ku.

18 Wá d̄o ké gbé p̄o Lua aà i lío te duunawao, asa Lua Né í aà d̄o, Setau lí f̄i k̄awào. 19 Wá d̄o Lua gb̄eɓ̄n wá ũ, mé d̄unia búu kú Setau ozi. 20 Wá d̄o ké

* 4:9 Zaa 3.16 † 4:12 Zaa 1.18 † 4:14 Zaa 3.17 § 4:19 Lom 5.8 * 4:21 Mat 22.37-39

* 5:3 Zaa 14.15 † 5:3 Mat 11.30 † 5:12 Zaa 3.36

Lua Né m̀, 5 à wá wé k̀, ké wà e Slande d̄. Wá kú Slandepi guu rí aà Né Yesu Kilisio. Ǿme Lua slandepi ũ. Ǿme wēni láasai ũ.

²¹Ma né, à laaika dii εγενασι.

ZAA LA PLAADE

Yá pò kú lée bee guu

Lápi kēnaá gbēzōe, 5mē Lua zīna Zāa ũ. A ò Yesudeone aao ku sīana guu ní yeakōzio (1-6). A lezámá gbēsāsānao yá musu, 5 à a mōa ní gwai baokpāné à fōkpāmá (12-13). Apii guu a gbèamá aa laaika aa ze gbāa ní Lua zé sīande guu.

Stana ní yeakōzio

¹⁻² Ma gbēzō, māmē ma lée bee kē gāli pò Lua dīle gbēone. Má yeázi sīana guu, sīana pò kú wá vī mé wáo kuò gōopii yái. Mámē má adoo, ní gbé pò aa sīanapi dōo píie. ³ Mae Lua ní a Né Yesu Kilisio gbēkekeé ní sùuuo ní aafiao sīana ní yeakōzio guu.

⁴ Ké má è á gbēo ku sīana guu lá Mae Lua dīlewēewa, ma pò kēna maamaa. ⁵ Tiasa ma gbēo, mále wabikewáe. I ke yá dafu mále oéo, yá pò wá vī za káauē. Wào yekōi. * ⁶ Yeakōin ke: Wào yá pò Lua dīleo kūa. Yá pò Lua dīlepi mé de wào yekōi lá á mà za káauwa.

⁷ Gbēsāsāna dasiò lígua dúnia guu, aai mē Yesu Kilisi i mō gbēnazīna ũo. Gbé bee taaá gbēsāsānae, Kilisi ibēēē. ⁸ A laaika, ásu to zī pò wá kē ke pāo. A to à ài'e a lé gbēu. ⁹ Gbé pò vī Kilisi yādanē léa Lua dōo. Gbé pò zè ní yápio Mae Lua vī ní aà Néo an píi. ¹⁰ Tó gbé mō yādadaíé mé a yá bee kūao, ásu à aà dīleo. Ásu gbāakpaaazi seo. ¹¹ Ása gbé pò gbāakpaaazi lé kú aà vāikeo guue.

¹² Má yāvī dasi mà oé, āma má ye mà kēé láuo. Ma wé doi mà mō á gwaie, wí bō kō léu, † ké wá pōna e ke zai. ¹³ Gāli pò Lua dīle la gbéo fōkpāwá.

* 1:5 Zaa 13.34 † 1:12 3Zaa 13-14

ZAA LA AAŊDE

Yá p'ó kú láe bee guu

Gbēzō p'ó Zaa lá plaade kè mé láe bee kè Gaiuee. Gaiu i z'ike Luae, i nibō yáaake, asa à zè ní slanao. Dioteŋi sō denlaweelena p'ó g'í slanaie. A bō Zaa kp'e, i aà gb'ēo dilēo. A Yesude p'ále p'ó w'í me Demetiu maabò (12), 5 à a m'oa wékpaleinzi yá'ò à f'okpamá (13-15). Wá è lápi guu gb'aakpaa Yesudeoz'ia yeakōzi yáe, mé zea ní slanao yáe.

Lua z'ikenaŋ dilea

¹ Ma gbēzō, máme ma láe bee kè ma gb'ē yenzide Gaiusie.* Má yenzi ní slanao. ² Ma gb'ē yenzide, miŋ wabikene ké nyō aafia, yápii i b'one maa, lá n bō maawa. ³ Ké wá gb'ēo m'ò, aa òmēe lá ní slana k'ua mé ní kú a guu, 5 ma p'ó k'ena maamaa. ⁴ Tó má mà ma néo kú ní slanao, p'onae demēe beelao.

⁵ Ma gb'ē yenzide, ní náai ví z'í p'ó ni ké wá gb'ēone guu, at'esa nibō. ⁶ Aa n yeawázi yá'ò wá gálideone. Kùs'ua kené, lá a maa wá ke Lua z'í guuwa. ⁷ Asa aa dàzeu ní Kilisi t'ó, mé aa daa luayādansaiŋ g'auo. ⁸ Sema wá gb'ē bee tao yáaake, w'io de an z'ikendeēo ū slana baokpaa guu.

⁹ Ma taalanae kè n gálideone, āma Dioteŋi denlaweelena ye wá yáio. ¹⁰ Bee yáí tó ma m'oa, má b'oaanō ní yá p'ó i keŋ ní yāvái p'ó i d'owá. Bee lí ká aà bakansw'aua ūo, ili wá gb'ēo dilēo, baa se i g'í gb'ē p'ó ye ní dilēone, i k'aaakeli z'ōné.

¹¹ Ma gb'ē yenzide, n'su yāvái dadao, sema yāmaa. Gb'ē p'ó i yāmaake mé Lua p'ó ū, gb'ē p'ó i yāvái ke Lua d'ō. ¹² Gb'ēpii i Demetiu t'onasi. Baa slana i aà s'aukpa. Wápiŋ w'í aà s'aukpa s'ō, mé ní d'ō ké wá seeladeke náai ví. ¹³ Má yávi dasi mà onē, āma má ye mà k'ēne láuo. ¹⁴ Ma wé d'oi wá wesik'ole tia, w'í yābō k'ó léu.† ¹⁵ Lua n to aafia. N gb'ēnaŋ f'okp'ama. F'okpa wá gb'ēnaŋw'a dodo.

* 1:1 Lom 16.23 † 1:14 2Zaa 12

YUDA Yá pò kú láε bee guu

Yuda lá ní Piεε lá plaadeo (lee 2) aa waasoken εγεναο yá'ò ní yāvái pò aaiò kúαε. Lán Zaakiwa Yudaá Yesu dáunaε l.

Yuda zαadò waasoken εγεναο pò an yá gè Yesudeο guuowa pásipási, à go pò a ní gbè yá'ò (3-16). A ò Yesudeοne aa ze gbáa Yesu náaikea guu (17-23). Á lápi mīde ní Lua tòbαo.

Lápi yá pò εε I'iné yá bòlekè, mé à àizána pò wá wé doi naa Lua ní Yesu Kilisiowa guu yá'ò l (20-21).

Waasoken εγεναο

¹ Mámεmaa Yuda, Yesu Kilisi zòblena, Zaaki dáuna.* Mámε ma láε bee kè Mae Lua yenzide pò à ní sisi a ní kúa naa Yesu Kilisiwa guuοε. ² Lua súuu ní aafiao ní a yeaázio nοnααé.

³ Ma gbé yenzideο, má ye mà lákéé yáa wápii suabaa yá musu, 5 má è à kù teasiε mà kée mà ledaowá à gí ní ázlaο Yesu yá pò Lua nàé á ozi gēn do e gòopii musu. ⁴ Asa luayādansaiο gè wá guu kpái,† aai wá Lua gbεke e ní wisaiyákea zé ũε, aai lelekpa wá Dii mēndona Yesu Kilisizi. Ia pò Lua a damá kú aà yá taala guu à gègè.

⁵ Ké Dii Isailio bòle Egipi,‡ a gbεa à gbé pò aai a náaikeοο dède.§ Má ye mà yápi doágu, baa ké á dō kò. ⁶ Malaika pò aai ze ní ní luakpamaοο aa pákpá ní kúkizizì sō, Lua ní ká gusiau yeyea ní mōdaonao àò dómá gòopiiε e yákpalekegòò zòò zí. ⁷ Sòdū ní Gòmooο ní wéle pò liaarziο gbéο yá bee taa kè sō, aa nízia kpà gbási dòosai keawa.* An kaalea de íadama ní té gasaio seela ũε. ⁸ Luayādansai nana'onapio lé ke màa sōε. Aai nízia da gbásikeau, aai gi ikoyái, aai malaika gawideο sōsō. ⁹ Baa malaikaο kía Miseli, gòò pò àle lekpaake ní Ibiisio Mōizi ge yá musu, i we à aà sōsō à yádaaalao, āma a òè a kō le ní Diio.† ¹⁰ Gbépio sō aai yá pò wa a gbadō bēεboε. Oo pò wà ní íò 5 aa vī lán nòbòowa láasooasai, 5 i gēnno kaaleu. ¹¹ Waiyoo ampio, aa Kainu‡ zé sè. Aa sí Balaau§ sásāau 5a yái. Aa bò Lua kpε lán Kolewa,* aa òòkpà laaāwa. ¹² Aa de sáa ũ á gbεke vía ní kōò blebleao guu. Aai pòbleánò, wí lí ní kúo. An nòε yá aai gógō. Aa de lán lousisia pò í gē ní íanao masaiwae. Aa gá gēn pla lán lí ne'isai pò bilεawae. ¹³ Aa de lán isukaa pásíwa, aai fùla vāi bο an wisaiyákeao ũ. Aa de lán saambεbenaowa, gusia níniini 5 Lua dílené àò ní yáaekεò gòopii.

¹⁴ Za Adamu léu e à gè pè Enòkiwa mae ní néo ku lee soplaε, 5 Enòkipi† dōaa ní yá'ò à mè, á è Dii lé mó ní a gbéο, an dasi lé vío, ¹⁵ ké aà yákpaleke ní gbépioo, i yáda a yádansai duunkenaola pii, yá pò aa kè a yádasaike guu yái ní a tó bèε pò aa sío pii. ¹⁶ Gbépióa yákeledeοne, yáε lí kánguο. An pò niakaa mé í doaané, aai íanadá ní yázòo, aai lenakasa gbéοne ài'ea yái.

Kō zεdα

* 1:1 Mat 13.55 † 1:4 Gal 2.4 ‡ 1:5 Bαa 12.51 § 1:5 Nao 14.29-30 * 1:7 Daa 19.1-25
† 1:9 Zkl 3.2 ‡ 1:11 Daa 4.3-8 § 1:11 Nao 22.1-35 * 1:11 Nao 16.1-35 † 1:14 Daa 5.21-24

17 Apio sɔ ma gbé yenzideɔ, à to yá pɔ wá Dii Yesu Kilisi zinaɔ dɔaa òé dɔágu.
 18 Aa òé gɔɔgbeszazɪ gbé pɔ an luayadasai pɔ niakaa lé dɔaanéɔ aa á ke pɔɔpɔɔe.†
 19 Gbépio ì to gbéɔ kéaae, anzla pɔeá mé ì dɔaané, aa Lua Nisina vɪo. 20 Apio ma
 gbé yenzideɔ, à kɔ zedɔ á lousisize guu, ì wabike ní aà Nisina gbāao. 21 Aɔ zea
 Lua yeawázi guu, ì wɛdɔ wá Dii Yesu Kilisizi e aà ge wá ká àizánawa a gbéke
 guu. 22 A wɛnadɔ gbé pɔ kú seaseaɔne. 23 A gbéɔ sí téwa à ní suaba. A wɛnadɔ
 gbépaɔne ní laaiɔ, í za baa an pɔkasa pɔ gbásikpà an dàakea guuɔ.
 24-25 Lua mɛndona wá Suabana a fɔ à á dɔ́a ké ásu fuo, i á kpán'ake a gawi
 guu saasai ní pɔnao ní wá Dii Yesu Kilisi gbāao. Ɔme gawi ní zɔkeo ní gbāao ní
 ikoo ví zadɔ gɔɔ i daaleo ní a tiao e gɔɔpii. Ami.

† 1:18 2Pic 3.3

ZIA YA Yá pò kú láε bee guu

Zaa mé Bibeli lá gbεzā kè. A yá dasi pò Yesu Kilisi biiwāε bɔɔlekèwēε (1.1), yá pò a è gɔɔ pò Lua Nisina dèdewà (1.10). Gɔɔ pò à lápi kè, a ku Patemɔ gūgūnaae. Wāle aà wεtā ké àle Yesu baona kpá yáí (1.9), asa gɔɔ bee Lomadeɔ kía lé íada Yesudeɔwa. A lápi kè Yesu gáli mèn soplá pò aa ku Azii bùsuuɔneε, gu pò wí me tia Tuukii.

Tó Yesudeɔ ku wεtā guu, ké Dii mëndona Yesu Kilisi aa zèò yáíε. Kua yā'la guu Zaa láε bee kèné ké wà ze gbāa luanaaika guu ní zia yá pò an wé dɔio. Lápi guu Zaa wépungu pò a èò yā'ò ní a lεεuāɔ dasi. Gbέ pò aa luabaakuarínɔ káau taala dɔɔ fɔ yāleεuāpiɔ gbadɔ, āma dāɔ ní asii dɔo. Wépungu pò Zaa èò yáɔ dodoa, āma an yāmi douε. Gbεεɔ í asiiyāpiɔ bɔɔleke dodoa, āma yázinda pò lápi lé o ku wásawasae: Vāi a kigɔɔsoplanable, āma Lua ní a gbέɔ zì gbεzā ble Yesu Kilisi sabai, asa ɔme Dii ũ ado.

A daalekii Zaa azia yā'ò Yesu Kilisi pò bò gau zina ũ (1.1-8).

Aa waaso séia guu, à yá pò à wεsīε a wépungu séia ea guuɔ sèle siu. A guu Yesu òε àà lākē Yesude gáli mèn soplá pò ku Azii bùsuuɔne (1.9-3.22).

Bee gbεa Zaa sù è á kú musu, we a wépunguɔ è dasi: Luabedeɔ kúlea Luae ní Yesu Kilisio (lεε 4-5), lá kooa ní a kán'ɔ mèn sopláɔ (6.1-8.1), kāae mèn sopláɔ pεa (8.2-11.19), dalagɔɔ ní wài mèn pláɔ (12.1-13.18), sá ní gbέ pò à ní bóɔ, yákpaλεkegɔɔ pò malaikaɔ a baokpá (14.1-20), kisia gbεzā mèn soplá pò de Lua pòkúma ũɔ (15.1-16.21), Babeli lélea, ziblea waiwa ní anabi εgenao ní Ibiisio (17.1-20.10), luabe dafu ní tɔɔle dafuo ní Yelusaleũ dafuo (21.1-22.5). Lápi láakii Yesu lεgbè à mè: Má mó tia (22.6-21).

Gbέ pò aale lápi kyokeɔ fɔ yáɔ gbadɔ, tó aa wεleε yápi wásawasa dɔ yā'la pò a su ní le zia yá musu. Zaa lé viadada Lua gbέɔzi no, àle ní gba sɔ íadamagɔɔ. Wépungu pò Zaa è lé ɔɔné yá pò a yáí Yesu Kilisi gá a vùì, àizana yá pò aao kuò e gɔɔpii.

Láε beε bɔkti

¹ Lua yá pò lé mó kei dà Yesu Kilisiε aà biiwà a zòblenaɔne, ɔ à a malaika zì ma Zaa a zòblenawa, a tò ma yápi dɔ. ² Lua yá pò Yesu Kilisi de a seelade ũ ɔ má è, ɔ mále o. ³ Gbέ pò zia yáε bee kyokè ní gbέ pò aa a yāmà aa kūaá bāaaadeɔne, asa a gɔɔ káikù.

⁴ Ma Zaa máme ma láε bee kè gáli soplá pò kú Azi bùsuuɔne. Lua pò kú za yāa mé a ku tia mé àle mó ní a Nisina mèn soplá pò kú a kpalabaa aeɔ* ⁵ ní Yesu Kilisi pò de seelade náaide ũo aa gbέkekeé, aai á tó aafia. Yesupi mé gáɔ séia ũ, ɔme dúnia kíaɔ gbāade ũ.† A yewázi à wá bɔ wá duunau ní a au gbāao, ⁶ à wá kpá kpalau Lua a Mae gbāgbanaɔ ũ.‡ ɔme gawi ní gbāao ví gɔɔpii! Ami.

⁷ Ma, àle mó luabεpuanau.§ Gbépii a wesiaále, baa gbέ pò aa aà zòɔ,* dúnia bui pii í nízia gbégbé aà yá musu. Aà ke màa! Ami.

* 1:4 Zia 4.5 † 1:5 Isa 55.4, Sou 89.28 ‡ 1:6 Bɔa 19.6, 1Píε 2.5 § 1:7 Dan 7.13, Mat 24.30, 1Tes 4.17 * 1:7 Zkl 12.10, Zaa 19.34

⁸ Dii Lua mè: Mámé má Alafa ní Omegao ú.† Ma Gbāapiide má kú yāa mé má kú tia mé mále mós.

Yesu Kilisi bɔ mɔa Zaawa

⁹ Mámémaa Zāa á gbēdo, naa Yesuwa guu kōgbēon wá ũ wētēa guu, kpalablea guu, menakea guu. Má kú ísía gūgūna pó wí me Patemɔ guu luayá'oa ní Yesu seeladekeo yáí. ¹⁰ Dii gɔɔzɪ Lua Nisína dèdèa, ɔ ma ɔ gbāa mà ma kpe lán káae'owa ¹¹ à mè: Yá pó ní è kē lá guu, ní kpásá gáli sɔpla pó kú wéleε beeuone: Efese, Simiina, Pɛɛgáũ, Tiatii, Saadi, Filadelifi ní Laodisio.

¹² Ma lili mà gbé pó lé yá'omεεpi e. Ké ma lili màa, ma vua dau è mèn sɔpla. ¹³ Ma gbēe è daupio zānguo lán gbēnazín nēwa. A ulatao daa, àle gále aà gbázi, mé vua asana dɔa aà kùawa. ¹⁴ Aà mikā de púntaitai lán sákā ge buawa, mé aà wé de lán tévuawa. ¹⁵ Aà gbá lé teke lán mɔgɔtē pó wále baasa mua té guuwa. Aà ɔ de lán izɔɔsuka kōfiwa.† ¹⁶ A saana kúa a ɔplaa mèn sɔpla, mé fēnda lena kpepla § lé ɔ aà léu. Aà oa lé teke lán íatē gbāawa.

¹⁷ Ké ma aà è, ma lele aà gbázi, ma gō sáii. ɔ à ɔplaa nàa à mè: Nsu to vía n kúo. Mámé má Dɔaana ní Gōzānao ú,* ¹⁸ gbé pó ɔ ku ũ. Ma ga, ɔ má kú ké, mé má ɔ ku e gɔɔpiie. Má ga ní bedao kilineo kúa. ¹⁹ Yá pó ní è kē, yá pó kúo ní yá pó a mɔ a kpeo pii. ²⁰ Saana mèn sɔpla pó ní è ma ɔplaaupio ní vua dau mèn sɔlapiɔ asin ke: Saana mèn sɔlapiɔá gáli mèn sɔlapiɔ ɔaanaone, mé dau mèn sɔlapiɔá gáli mèn sɔlapiɔne.

2

Efese

¹ Kē Efese Yesudeo ɔaanae: Ma gbé pó má saana mèn sɔlao kúa ma ɔplaa, má be vua dau mèn sɔlao zānguo, mámé ma yáe bee ò. ² Má n yákeao dō ní zɪ pó níle keo ní n menakeao. Nili we gbēváiɔ dileo. Gbé pó aai níza dile Lua zínao ũ mé aa de a ũo, n ní yó ní è eedeon ní ũ. ³ N menafē, n taasikē ma yáí, ni kpasao. ⁴ Kási má yávinno. Dafudafukeleεe ní kēmεε. ⁵ To n kua zi zadō ni busao yá dnguo. Nōselile, ní yá pó ní ke yāa ke. Tó ni ke máao, má mɔma, mí n dau se sō. ⁶ N beeo ní yáe bee vɪ, ní za Nikolaiɔ yákeau lá má zauwa. ⁷ Gbé pó nōse vɪ, aà yá pó Lua Nisína lé o Yesudeone ma: Má gbé pó zɪblē gba zé aà lí wēnide pó kú Lua lu guu be ble.*

Simiina

⁸ Kē Simiina Yesudeo ɔaanae: Ma gbé pó má de Dɔaana ní Gōzānao† ũ, ma ga ma ea vu, mámé ma yáe bee ò. ⁹ Má wētēa pó wále mone dō ní n taasidekeo. N beeo ɔden n ũ. Gbé pó aai me Yudaon ní ũ mé aa de a ũo, an lousisikpe de Setáu pó ũ, má dō lá aai yádɔma. ¹⁰ Nsu vɪake taasi pó níyō keeo. Ma, Ibiisi a á gbēe ká kpéu á á yō, i wētēamóε gɔɔ kwi. Nyō náai vɪ e n ge n gað, mí áizána kene yáa ũ. ¹¹ Gbé pó nōse vɪ, aà yá pó Lua Nisína lé o Yesudeone ma: Ga plaade† a íakpa gbé pó zɪblézio.

Pɛɛgáũ

¹² Kē Pɛɛgáũ Yesudeo ɔaanae: Ma gbé pó má fēnda lena kpepla vɪ, mámé ma yáe bee ò. ¹³ Má n kúki dō, gu pó Setáu kpalabaa kuue. N ma yá kúa, ni

† 1:8 Zia 22.13 ‡ 1:15 Dan 7.9, 13, 10.5-6 § 1:16 Ebe 4.12 * 1:17 Isa 44.6, 48.12 * 2:7 Daa 2.8-9, Zia 22.2 † 2:8 Zia 1.17 ‡ 2:11 Zia 20.14, 21.8

mó tia. Ɖididi yá pò ní kúawa, ké gbēe su n ài simao yáí. ¹² Má gbé pò zìblè ké ma Lua kpé gbapèlè ù. A bɔu bauo. Má a Lua tó kèwà ní ma Lua wéle Yelusaleù dafu pò a bɔ aà kíi musu tso† ní ma tó dafuo. ¹³ Gbé pò nòse ví, aà yá pò Lua Nisína lé o Yesudeɔne ma.

Laodisi

¹⁴ Ké Laodisi Yesudeɔ dɔaanae: Ma gbé pò wí omee Ami, ma seelade náaide† siande, ma gbé pò má de pò pò Lua kèò zína ù, máme ma yáe bee ò. ¹⁵ Má n yákeɔ dɔ. N niéo mé ní wáao. Má ye nyɔ nié ge wáa. ¹⁶ Lá ní lɔɔɔe, ní wáao mé ní niéo, má n pisie. ¹⁷ Ni me ɔde àizeede pò pɔe wēna vlon n ù. N dɔ ké gbēpá pua baakena wēnade taaside vlon n ù. ¹⁸ Mále ledama, vua baasaa lu ma kíi, ní ké ɔde ù. Pókasa pua lu n da, ní n puizi ulé n bɔ wíu. Wé ese lu n ka n wéu, ní gu'e. ¹⁹ Mi gbé pò má yerizɔ swágaga, mi ní toto. § A yáí tò, áiake, ní nòselile. ²⁰ Gwa, má zea kpèele, mále ɔtaale. Tó gbé ma bɔ mà mé à zewèmee, má gē pɔbleaàɔ, i blemano. ²¹ Má gbé pò zìblè gba zé aà zòlemanɔ báawa, lá mapi ma zìblè ma zòle ní ma Maeo báawawa. ²² Gbé pò nòse ví, aà yá pò Lua Nisína lé o Yesudeɔne ma.

4

Kúlea Luae musu

¹ A gbea ma ze è wēa luabe. Ɖ ma bɔ pò má mà káau lán kàae'owa mà lɔ à mè: Mɔ la, mí yá pò a mɔ bee gbea ɔlone. ² Wegɔɔ Lua Nisína dèdea, ɔ ma kpalabaa è luabe we, gbēe zòlewa. ³ Gbé pò zòlewapi lé teke lán gbè beeeede pò wí me diamaa ní saadaniowa. Nàali liaa kpalabaapizi, a í de búunnɔ lán emelodiwa.* ⁴ Kpalabaa mèn baasɔo mēndosaiɔ liaai, gbēzɔɔ gbēɔn baasɔo mēndosaiɔ zòlezòlewà. Aa pò pua dadaa, aa vua fùà kpákpa. ⁵ Lou lé pìle, àle bɔ kpalabaapi kíi, àle pūna, àle ví.† Filia naa kpalabaapi ae mèn sopla† Lua Nisína mèn soplapɔ ù. ⁶ Dii da kpalabaapi ae lán isiwa, a da wásawasa e a guu. §

Kpalabaaɔ zānguo pò bēe mèn siiɔɔ liaa kpalabaapizi. Wé fifimá kpe ní aeo. ⁷ Pò bēepi sēia bò nòomusuwa, a plaade bò gáaewa, a àaɔde oa bò gbēnazina oawa, a siiɔde bò kúu pò lé vuawa.* ⁸ Pò bēe mèn siiɔpiɔ baade gāsia ví mèn soolosoolo. Wé fifi an gāslapɔwa a guu ní a kpeo.† Fáane ní gwáasinao aàɔ o láasai:

Kuaadoade, kuaadoade, kuaadoade,

Dii Lua Gbāapiide. †

A ku yāa, a ku tia, mé àle mó.

⁹ Tó pò bēe mèn siiɔpiɔ gbé pò zòlea báawa lɔ ku gɔɔpiipi tɔbò aa beee dɔè aa aà sáaukpá, ¹⁰ gbēzɔɔ gbēɔn baasɔo mēndosaiɔ i wúlewule aà ae aa misiileè, aai ní fua gogo kále kpalabaapi ae, aai me:

¹¹ Dii wá Lua, n ka wà n tɔbɔ,

wí beee ní gbāao dɔne,

asa n pɔpii kè,

an kea ní ní kuao de n pɔeá ùe.

† 3:12 Isa 62.2, Zia 21.2 † 3:14 Zia 1.5 § 3:19 Yaa 3.12, Ebe 12.6 * 4:3 Eze 1.26-28 † 4:5

Bɔa 19.16 † 4:5 Eze 1.13, Zkl 4.2 § 4:6 Eze 1.22 * 4:7 Eze 1.5-10 † 4:8 Eze 1.18, 10.12

† 4:8 Isa 6.2-3

5

Sá rí taala kooa

¹ Ǿ ma taala kooa è na gbé pò zǒlea báawapi Ǿplaau, wà yákwèwà kpè pla pii, wà a lé kùkù ní kán'ò loe sopla.* ² Ǿ ma malaika gbáade è, àlè kpàwakè ní loo gbáao à mè: Démè ká kán'òpio gogoa à lápi pooi? ³ Asa gbèe ku luabè ge tǒlè ge tǒlè zíe a fí lápi poo à gwao. ⁴ Ma ǒlò maamae, ké wí gbèe e à ká lápi poo gwao. ⁵ Ǿ gbèzǒpio do òmè: Nsu ǒlò. Gwa, Yuda bui Nòomusu† pò de Davidi kpala pò vlápà Kía ú† zìblè. A fí kán'ò mèn soplapio gogo, i lápi poo. ⁶ Ǿ ma Sá§ è zea báapi guo, pò bée mèn síiǒpio ní gbèzǒpio zànguo. A de lá wà aà kòlokpawa. A kóba sopla ní wéò sopla,* Lua Nisina mèn sopla pò à ní zí dúnia gupiiu ù. ⁷ A gè lápi sí gbé pò zǒlea báawapi ǒzì. ⁸ Ké à lápi sí, pò bée mèn síiǒpio ní gbèzǒ gbèñ baasò mèn dosaipio kùlekulé Sàpi ae. An baade mǒona kùá ní vua tùu pò tulaletika a paio. Tulaleti piá Lua gbéò wabikèaǒ.† ⁹ Aale lè dafu† sí aa mè:

N ka lápi sia n kán'òpio gogo,
asa wà n de,
n gbéò bò Luaè ní n auo
bui pii guu, buiyá pii guu,
gbépii guu, búsu pii guu.

¹⁰ N ní kpá kpalau

wá Lua gbágbanao ù,§
aai kiblè tǒlè.

¹¹ Ǿ ma malaika è liaa báapizi ní pò béepio ní gbèzǒpio dasidasi, an dasi ká òaasò loe ùma'ùma,* wa fí ní lé dǒo. Ma ní kǒfí mà, ¹² aale o ní loo gbáao:

Sá pò wa de ká wà iko dǒè
ní àizeo ní òno ní gbáao ní bèeeo
wí aà táasile wà aà tǒbò.

¹³ Ǿ pò pò Lua kè musu ní tǒlèo ní tǒlè zíeò ní ísia guuo pii, pò pò kú baama piiò,
má mà aa mè:

Wàò bèee ní gbáao dǒ
gbé pò zǒlea báawae ní Sao,
wíò ní táasile wàò ní tǒbò gǒpii.

¹⁴ Pò bée mèn síiǒpio mè, ami. Ǿ gbèzǒpio wùlèwule aa misìlèè.

6

Kán'ogogoa

¹ Má è Sà kán'ò mèn soplapio séia gò. Ǿ má mà pò bée mèn síiǒpio do yá'ò lán louviawa à mè: Mò! ² Ǿ ma sǒkaapua è, gbé pò di a kpè sá kùá. Wà kíafua kpàè, ǒ à bò zìblena ù, à gè zìblei.

³ Ké à kán'ò plaade gò, má mà pò bée plaade mè: Mò! ⁴ Sǒ pále bò l, a de ténzoizoi. Wà gbé pò di a kpè gbà zé aà aafia sí dúniaawa, ké gbéò kǒ dede. Wà fènda zǒ kpàwà.

⁵ Ké à kán'ò àaǒde gò, má mà pò bée àaǒde mè: Mò! Ǿ ma sǒ sia è, gbé pò di a kpè zaa kùá.* ⁶ Má mà lán loowa, à bò pò bée mèn síiǒpio guu à mè: Ese zaa

* 5:1 Isa 29.11, Eze 2.9-10 † 5:5 Daa 49.9 ‡ 5:5 Isa 11.1, 10 § 5:6 Isa 53.7 * 5:6 Zkl 4.10

† 5:8 Sou 141.2 ‡ 5:9 Sou 33.3, 98.1, Isa 42.10 § 5:10 Bǒa 19.6, 1Pè 2.5, Zia 1.6 * 5:11 Dan

7.10 * 6:5 Zkl 1.8-11, 6.1-8

le do mé gɔɔ do zɪ ʃa ũ. Mase zaa le ʔaʔ mé gɔɔ do zɪ ʃa ũ. Nsu to nɪsɪ n̄ v̄ɛo s̄asakũo.

7 Ké à kán'ɔ s̄iɪɔde gò, ma p̄s b̄éé s̄iɪɔde lɔɔ mà à m̄è: Mól! 8 ɔ ma s̄ɔkaasina è, gb̄é p̄s di a kp̄e t̄ɔn Ga, mé B̄eda t̄eaàzi. Wà n̄ gb̄á zé aao iko v̄l d̄únia gb̄éɔ l̄e s̄iɪɔdewa, aa n̄ d̄ede n̄ z̄lo n̄ iminao n̄ gagyáo n̄ wàio.†

9 Ké à kán'ɔ s̄oode gò, ma gb̄é p̄s wà n̄ d̄ede luayá'oa n̄ Yesu seeladekeo yáio gyaadeɔ è tulaletikateakli z̄ie. 10 Aa wii gb̄aa lè aa m̄è: Dii Kuaadoade S̄iande, e b̄ɔe n̄ȳs̄ yákpaLeke n̄ gb̄é p̄s aa ku t̄ɔleɔ, ní wá d̄ea t̄s̄imái? 11 ɔ wà ulatao pua dàda n̄ baadee, wa òné aa m̄enake ȳɔɔ e an Yesude z̄òblen dee p̄s wa n̄ d̄ede lán̄wao lé ká.

12 Ké à kán'ɔ soolode gò, má è t̄ɔle lùalua p̄ás̄ip̄ás̄i, íat̄e siakù níinií lán̄ zwāa daa ùsiuwa, m̄ovua t̄eakù lán̄ auwa míomio.† 13 Saanaɔ wòlo luabe aa kwè t̄ɔle lán̄ z̄aa'iana libe isi woloawa. 14 Luabe k̄èaa à kòokoo lán̄ p̄ewa. S̄ Gb̄èst̄s̄t̄o n̄ ísia ḡuḡunaɔ s̄ò píi.* 15 Dúnia kíao n̄ kpalablenao n̄ sosa gb̄èz̄ɔɔ n̄ ɔdeɔ n̄ gb̄aadeɔ n̄ gb̄épiio z̄ɔɔ ge w̄éɛo ùle gb̄é'eo n̄ gb̄ès̄ɔɔnaɔ guu.† 16 An l̄e d̄o: S̄st̄o n̄ gb̄es̄io à dawála

à wá ule† gb̄é p̄s z̄òlea báawaε,
à wá sí S̄á p̄ok̄umawa.

17 Asa an p̄ok̄umab̄ɔɔmagɔɔ z̄ɔɔ kà. Déme a f̄ɔ b̄ɔui?S̄

7

Seelakea Isailiowa

1 Bee gb̄ea ma malaika gb̄èɔn s̄iɪɔ è z̄eze d̄únia gola s̄iɪɔwa, an baade a gola íana k̄ua, k̄é íana su p̄e t̄ɔle ge ísia ge l̄f̄ewao yáí.* 2 ɔ ma malaika p̄ale è, à b̄ò gukp̄e oi, a Lua b̄éé seelakeb̄o k̄ua. A lé gb̄aa z̄ù malaika gb̄èɔn s̄iɪɔ p̄s wà n̄ gb̄á zé aa t̄ɔle n̄ ís̄iao òòkpapiozi 3 à m̄è: Asu t̄ɔle ge ísia ge lío òòkpao e wà seelake wá Lua z̄òblenao mí'aewa.† 4 ɔ wà gb̄é p̄s wà seelapi k̄emáo lé òm̄eε, aa gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε basopla n̄ s̄iɪɔe (144.000). Aa b̄ò Isaili bui píi guu.

5 Wà seelakè Yuda buiowa gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla (12.000)

n̄ Lub̄eni bui gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla
n̄ Gada bui gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla

6 n̄ Aseε bui gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla
n̄ Nefatali bui gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla
n̄ Manase bui gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla

7 n̄ Simeɔ bui gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla
n̄ Levii bui gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla
n̄ Isakaa bui gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla

8 n̄ Zabuloni bui gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla
n̄ Yosefu bui gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla
n̄ B̄eyám̄eε bui gb̄èɔn ʔaas̄ɔɔo l̄eε kuepla.

Bui píi k̄aaaa luabe

9 Bee gb̄ea ma gb̄éɔ è dasidasi, wa f̄ɔ n̄ naoo. Aa b̄ò bùsu píi guu, bui píi guu, gb̄épii guu, buiyá píi guu. Aa z̄ezea kpalabaa n̄ São aε. Aa ulatao pua dadaa,

† 6:8 Eze 14.21 † 6:12 Isa 13.10, Mat 24.29, Yoc 2.10, 3.4, 4.15 § 6:14 Isa 34.4 * 6:14 Zia 16.20 † 6:15 Isa 2.19 † 6:16 Oze 10.8, Luk 23.30 § 6:17 Yoc 2.11, Mal 3.2 * 7:1 Dan 7.2, Zkl 6.5 † 7:3 Eze 9.4-6

kpakpa lá nanaa ní ɔzɪ. ¹⁰ Aale wii gbāa lé, aale mɛ: Wá Lua pɔ z̄s̄lea báawa ní São mé ì ní suaba.

¹¹ Malaika z̄z̄e aa lia kpalabaazi ní gb̄z̄ɔɔ ní pɔ b̄é mèn síiɔ m̄pii, ɔ aa ní mi p̄l̄ep̄le báapi aɛ, aa kùle Luæ ¹² aa m̄è: Amì! Wá Lua mé t̄ó v̄í ní gawio ní ɔnɔ ní sáabuo ní b̄eɛeɔ ní ikoo ní gb̄ao ɔɔpii. Amì!

¹³ ɔ gb̄z̄ɔɔpiɔ do ma la à m̄è: Deɔn ulataopuadanapiɔ úi? Aa b̄ò má ní? ¹⁴ Má òè: Baa, n̄ime ní d̄s̄. ɔ a òm̄eɛ: Gb̄é pɔ aa b̄ò w̄ét̄ea z̄ɔɔ† guuɔne. Aa ní ulataopio p̄í S̄a au guu à puakù. ¹⁵ Bee yáí aa ku Lua kpalabaa aɛ, aaɔ z̄oble è aà kp̄éu f̄aane ní gw̄aas̄inao, mé gb̄é pɔ z̄s̄lea báawapi ì ɔkuúla. ¹⁶ N̄ana ge imi a ní de lo, íat̄e a ní léo, mé gu a w̄ám̄áo, ¹⁷ asa S̄a pɔ z̄ea báapiwa guoguo a ní dá, § i òaan̄e e nib̄ona í w̄enidei,* mé Lua a ní w̄é'i gogoné pii.†

8

Kán'ò soplade goa

¹ Ké S̄a kán'ò soplade gò, luabe kè kilikili lán m̄owen baakwi taawa. ² ɔ ma malaika gb̄eɔn soplá pɔ aaɔ z̄ea Lua aɛɔ è, wà k̄aae kp̄ám̄á mèn soplá.

³ ɔ malaika p̄ále mò z̄è tulaletikateak̄li pɔ wa p̄í ní vuao sae, a t̄ésib̄o pɔ wa p̄í ní vuao k̄úa. Wà tulaleti kp̄awà z̄ɔz̄ɔ ní Lua gb̄é p̄ii wabikeaɔ aà k̄átea, ɔ a k̄átea kpalabaa aɛ tulaletikateak̄lipiwa. ⁴ ɔ tulaleti súle ní Lua gb̄é wabikeaɔ f̄le malaikapi ɔz̄l Lua aɛ. ⁵ ɔ malaikapi t̄ésib̄o s̄è à tulaletikateak̄li t̄é sí a pai, a z̄ù ɔole. Lou lé v̄í, àle p̄úna, àle píle, ɔole l̄ualua.*

K̄aae mèn soplá p̄ea

⁶ Malaika gb̄eɔn soplá pɔ aa k̄aae mèn soplá k̄uapio a p̄ea ɔuk̄è.† ⁷ A s̄éia a pɔ p̄è, ɔ lough̄e ní t̄éo ȳáalea ní auo kw̄è ɔole.† ɔole lee àaɔde tekù, lío lee àaɔde tekù, s̄è ísi tekù mío.

⁸ Malaika plaade a pɔ p̄è, ɔ pɔ tede b̄ò à sí ísiau lán gb̄èsí sí z̄ɔɔwa. Isia lee àaɔde lí au ú, ⁹ ɔ ísia pɔ b̄éɔ lee àaɔde ḡaga, mé ḡó'ílen̄aɔ lee àaɔde ɔk̄p̄a.

¹⁰ Malaika àaɔde a pɔ p̄è, ɔ saan z̄ɔ pɔ lé t̄ékù lán s̄et̄ewa b̄ò luabe, à l̄èle dà swaɔ ní nib̄onaɔ lee àaɔdela. ¹¹ Saanapi t̄ón Ḡoi. I lee àaɔde lí ḡoi ú, ɔ gb̄é pɔ ípi mío ḡaga dasi a k̄s̄a yáí.

¹² Malaika síiɔde a pɔ p̄è, ɔ wà íat̄e lee àaɔde l̄è ní m̄ovua lee àaɔdeo ní saanaɔ lee àaɔdeo, ké an lee àaɔde siakù yáí. § ɔ f̄aane lee àaɔde ḡò gupuasai, m̄aae gw̄aas̄ina lo. ¹³ ɔ ma kúu è, àle vua musumusu. Má má à wii gb̄aa l̄è à m̄è: Waiyoo, waiyoo, waiyoo gb̄é pɔ kú ɔoleɔ malaika gb̄eɔn àaɔ pɔ ḡòpi k̄aae'ɔ pɔ a b̄ò yáí.

9

¹ Malaika ɔode a pɔ p̄è, ɔ ma saana è, à b̄ò luabe à l̄èle ɔole.* ɔ wà gb̄áo z̄òlo kiline kp̄awà, ² ɔ saanapi gb̄áo z̄òlopi z̄é w̄è. Súle b̄ò lán mua z̄ɔ súlewa,† ɔ gb̄áopi súle íat̄e siakù, gu k̄è síii. ³ Kw̄aɔ b̄òle súlepi guu aa lí ɔole.† Wà ní

† 7:14 Dan 12.1, Mat 24.21 § 7:17 Sou 23.1-2 * 7:17 Isa 49.10 † 7:17 Isa 25.8 * 8:5 B̄oa 19.16, Zia 4.5, 11.19, 16.18 † 8:6 1Tes 4.16 † 8:7 B̄oa 9.23-24 § 8:12 B̄oa 10.22, Isa 13.10, Yoc 2.10 * 9:1 Isa 14.12 † 9:2 Daa 19.28 † 9:3 B̄oa 10.13

gbá iko lán dúnia sói pówa. ⁴ Wa òné aasu lada sēe ge lée ge liewao, sema gbé p' aa Lua seela v'í ní mi' aewao. § ⁵ Wi ní gba zé aa gbé d'edeo. Aa wāwā kpá'zi e m' s'oe. An wāwā de lán sói gbé'paa wāwāwae. ⁶ Goo bee z'í gbé w'eele ga m' ní sé, a m'oo. * Ga ni a ní de, kási ga a bàalené.

⁷ Kwapi de lán s' p' an z'ikasoo mà'wa. Aa p'oe kpák'paa lán vua fùawa, an oa b' lán gbēnaz'ina p'owa. ⁸ An mikā de gbā'agbāa lán n'oe p'owa, an swaa de lán n'òomusu p'owa. ⁹ An kua de lá aa m'ò ula dadaawa, an gās'ia kíi d' lán g'ò dasi p' s'ó lé g'ale z'í guu k'f'íwa. † ¹⁰ Aa vlá v'í ní kao lán sóiwa. An iko kú ní vlá'p'owa aa lada'ò gbé'owa e m' s'oo. ¹¹ Gbá'ò z'òolo malaikapi mé ní kía ũ. N Ebelu yá'ò aà t'ón Abad'ò. N Geleki yá'ò s' Ap'oli. ‡ ¹² Wēna s'ēia g'è, wēna m'èn pla' lé m'ò a kpe l'ò.

¹³ Malaika soolode a k'aae p'è. Ma l'ò mà à b'ò Lua ae tulaletikateak'ii p' wa p'í ní v'ua a k'ba s'ii'ò kíi. ¹⁴ A ò malaika soolode p' k'aae k'uae à m'è: Malaika gbē'ón s'ii'ò p' yeyea swa z'ò Uflata sa'eo polo. ¹⁵ Ŭ wà malaika gbē'ón s'ii'ò p' wà ní s'ouk'è w'è bee, m'ò bee, g'oo bee, zaa bee yá'í'ò p'òlo, ké aa gbēnaz'ina l'ee àa'òde d'ede yá'í. ¹⁶ Ma sosa s'òde'ò dasile mà, aa mili'ò àaa d'oe. ¹⁷ Wépungu'eapi guu lá ma s'òp'io ní ní dikpena'ò èn k'e: Aa m'ò ula'ò dadaa t'èee lán t'èwa, búunn'ò lán bulawa, t'èee lán kpà'í'wa. S'òp'io mi de lán n'òomusu miwa. T'è ní s'úle'ò ní fat'ègb'ò lé b'ò ní léu. § ¹⁸ Ia m'èn àa'òe bee, t'è ní s'úle'ò ní fat'ègb'ò p' lé b'ò ní léu mé gbēnaz'ina l'ee àa'òde'ò d'ede. ¹⁹ Asa s'òp'io iko kú ní lé guue ní ní vlá'ò l'ò. An vlá de lán ml'èwa, aa mi v'í aal' lada'ò gbé'owa.

²⁰ Gbé kíni p' aai gaga ía bee musu'ò, aai n'òselile aa p' p' aa k'è yá' tòò. Aa g'í lé k'úle t'aa'one ní p' p' aa k'è ní v'ua ní á'usus'ò ní m'ogot'è ní g'be'ò ní lí'ò'ne. P'òp'io lí gu'e'ò, aali yā'mao, aali t'aa'ò s'ò. * ²¹ Aai n'òselile aa ní gbē'dea ge an gbē'k'òlek'ea ge an gbás'ík'ea ge an kpá'í'oa tòò.

10

Malaika ní taala n'ènao

¹ Ŭ ma malaika gbā'ade p'ale è à b'ò luabe, àle p'ila. A luabe'puana daa, nàali liaa àa m'ii. Aà oa de lán íat'èwa, aà gbá de lán zámikulu t'èwa. ² A taala n'èna k'ua p'ooa. A o'plaa gbá p'èle ís'iaa, à o'zee gbá p'èle t'òle. ³ A wii gbāa l'è lán n'òomusu p'ūnaawa. Ké à wi'illè, louv'ia m'èn sopla'ò yá'ò. ⁴ Ké louv'ia m'èn soplap'io yá'ò, má ye mà k'è lá guu, ũ ma l'ò mà à b'ò luabe à m'è: Ny'ò yá' p' louv'ia m'èn soplap'io ò k'ua asii guu, ísu k'èo. ⁵ Malaika p' má è zea ís'ia ní t'òleowapi a o'plaa se d'ò musu, * ⁶ ũ a ò ní Lua p' kú g'oo'pii à musu ní t'òle'ò ní ís'iao k'è ní p' p' kú ní guu pii t'ò'† à m'è: A g'èg'è l'ò. ⁷ Malaika soplade k'aaep'ez'í t'ò àle m'ò péi, Lua p'ea' p' ul'ea a k'e sa, lá à a baok'pà a z'òblena ànab'ion'ewa. †

⁸ Ŭ ma l'ò p' má mà à b'ò luab'epi mà l'ò à m'è: Ge ní lá n'èna p'ooa p' na malaika p' zea ís'ia ní t'òle'owa o'z'ipi sí. ⁹ Ŭ ma ge malaikapi kíi, má òè aà lá n'ènap'ii kpaa, ũ a òm'ee: Si ò s'ò. A'ò na n' léu lán z'òwa, i'ò íi n' n'òseu. ¹⁰ Ŭ ma lá n'ènap'ii s'í malaikapi o'z'í, má s'ò. A na ma léu lán z'òwa. Ké má m'ò, à lík'ù ma n'òseu. §

§ 9:4 Zia 7.3 * 9:6 Yob 3.21 † 9:9 Yoc 1.6, 2.4-5 ‡ 9:11 Ap'ii b'òle m'è gbēkaalena. § 9:17 Luk 17.29 * 9:20 Sou 115.4-7, 135.15-17, Dan 5.23 * 10:5 Dan 12.7 † 10:6 B'oa 20.11 ‡ 10:7 Am' 3.7 § 10:10 Eze 2.8-3.3

11 ǃ wa òmεε: Dɔaa n̄ ānabikεke ɓ maamaa buiɔ n̄ b̄usu gb̄éɔ n̄ buiyáɔ n̄ kíao yá musu.

11

Seelade gb̄εɔn plaɔ

1 ǃ wà fee kpàa pɔyɔɓɔ ũ, wa òmεε: Fεle Lua kpé yɔ n̄ àà gbagbaktio,* n̄ lousisina pɔ kú weɔ nao. 2 N a ua tó, n̄su yɔo, asa wa kpà luayádansaiɔwae. Aa ɔzɔ Lua w̄lewa e mɔ bla n̄ plaɔ.† 3 Má a seelade gb̄εɔn plaɔ gba zé aa ānabikεke gɔɔ ɔaa soolo n̄ bàaɔopi (1.260) guu zwànkasaɔ dadaa. 4 Gb̄épiɔ mé kuli mèn plaɔ n̄ dau mèn pla pɔ zea dúnia Dii aeɔ ũ.† 5 Tó gb̄é lé weεle íadamá, té a bɔ n̄ léu à kú n̄ ibεεpiɔwa. Tó gb̄é su lé weεle íadamá, màa ade a ga. 6 Aa luabe zetaa iko v̄i, † ké lou su ma gɔɔ pɔ aale ānabikεkeo yáí. Aa í lilea au ũ iko v̄i ɓ.* Aa kísia bui pii kpá dúniazi gɔɔ pɔ aa yeiwa.

7 Tó aa n̄ seeladeke kè aa làa, wài pɔ a bɔ gbáɔ zòlo guu† a zíkariɔ, i ziblemá à n̄ dεde.† 8 An ge aɔ kálea mεewia zɔɔ pɔ wà n̄ Dii pàuliwa zea guu. Yáasi guu w̄i mε mεewiapiε SɔdɔŨ§ ge Egipi. 9 Gb̄éɔ n̄ buiɔ n̄ buiyá'onaɔ n̄ b̄usu gb̄éɔ aa n̄ geɔ gwagwa e gɔɔ àaɔ n̄ kíniɔ, aa we wà n̄ v̄io. 10 Gb̄é pɔ aa ku tɔleɔ pɔnake, aai dikpeke, aai gbadakɔε, ké ānabi gb̄εɔn pla pɔ wáwá kpánzipiɔ gaga yáí. 11 Gɔɔ àaɔ n̄ kíniopi gb̄ea Lua tò ían w̄enide ḡèngu, ɔ aa f̄ele zè.* Vía zɔɔ gb̄é pɔ n̄ éɔ kù. 12 ǃ ānabipiɔ ɓɔ gbáa mà à b̄ò luabe, a òné: A fele mɔ la. ǃ aa f̄ele tà musu luabe puana guu gɔɔ pɔ an ibεεɔ wé f̄imá.† 13 Zibeez̄i tɔle lùalua p̄ásp̄ásl̄, mεewiapi lεε kwide kwè, ɔ gb̄εɔn ɔaasɔɔo lεε sopl̄a (7.000) gaga tɔlelualuaapi guu. Vía gb̄é kíniɔ kù, ɔ aa Lua Musude tɔb̄ò. 14 W̄ena plaade gè, a àaɔde lé ká sa.

Kàae soplade p̄εa

15 Malaika soplade a kàae pè. Lɔɔ gb̄aaɔ b̄ò luabe wà mè: Dúnia kpala ḡè wá Dii n̄ kía pɔ a kpàɔ pɔ ũ, aɔ kible gɔɔpii.† 16 Gb̄ézɔɔ gb̄εɔn baasɔɔo m̄endosai pɔ z̄l̄ez̄l̄ea n̄ báawa Lua aeπiɔ n̄ mi p̄èl̄epele tɔle aa kùl̄è† 17 aa mè:

Dii Lua Gb̄aapiide,
n̄ kú yáa mé n̄ kú tia,
wa n̄ sáaukè,
asa n̄ bɔ n̄ n̄ gbáa z̄ɔoε,
ɔ n̄ gbas̄a n̄ na kibleawa.
18 B̄usu pii gb̄éɔ za f̄è,
ɔ n̄ p̄ok̄umab̄òb̄omá. §
N yákpalekea n̄ gyaadeɔ gɔɔ kà.
Nyɔ flabo n̄ z̄òbl̄ena ānabiɔne
n̄ n̄ gb̄é pɔ aale viakenεɔ,*
néf̄ēnen gb̄éz̄ɔɔ,
n̄ ní dúniaɔenaɔ dεde.

* 11:1 Eze 40.5, Zkl 2.5-6 † 11:2 Luk 21.24 † 11:4 Zkl 4.3, 11-14 § 11:6 1Kia 17.1 * 11:6 Bɔa 7.17-19 † 11:7 Zia 17.8 † 11:7 Dan 7.7, 21, Zia 13.7 § 11:8 Isa 1.9-10 * 11:11 Eze 37.10 † 11:12 2Kia 2.11 † 11:15 Bɔa 15.18, Dan 2.44, 7.14, 27 § 11:18 Sou 2.1, 5 * 11:18 Sou 115.13

19 Ǿ wà Lua kpé pò kú musu wè, 5 ma Luabaakuarínò kpagolo è. Lou lé píle, àlè vī, àlè pūna. ǾǾle lùalua, loughè pásī kwè.

12

Nɔe ní kwásao

1 Ǿ ma seela zɔ̀ è luabe. Nɔe íatē yea zwāa ũ, mɔvua ku aà gbá zíe, a saana mèn kuɛplao kpaá kía fala ũ.* 2 A nɔsia, 5 nɔwāwā mōwà, àlè ne'iwāwā wii lé. 3 Ǿ ma seela pále è luabe. Kwása tēa zóizoi kú we, a mi sopla, a kóba kwi.† A kíafua mèn sopla kpákpaá. 4 A saana lēe áaɔde wólo luabe ní a vláo a kwè ǾǾle,‡ 5 à mò zè nɔe pò ye ne'ipi ae, ké à e né pò a ipi so yáí. 5 Ǿ nɔepi negɔe pò a kible bui píiwa ní mò gopanao í.§ Ǿ wà népi sè tàò Lua ní a kpalabaaó kíi. 6 Nɔepi báalè tá sēu, gu pò Lua kèkèè wà aà gwau ǾǾ áaa soolo ní bàáɔopi (1.260) guu.

7 Ǿ zī fēle luabe, Miseli* ní a malaikaó zíkà ní kwápio, mé kwá ní a malaikaó zíkárínò. 8 Ǿ an gbāa kēsā, aai zǔlekíi e luabe ɔo. 9 Wà kwásapi ya bò. Ǿme mlè zī† pò wī mē Ibiisi ge Setāu, dúnia búu sàsana ũ. Wà aà ɔo zù ǾǾle‡ ní a iwao sānu. 10 Ǿ ma ɔo gbāa mà luabe à mè: Wá Lua ziblè sa, aà gbāa ní aà kpalao bò gupuaú, à iko kpá kía pò á kpāwa. Asa wà gbēyaana pò ɔo wá gbéɔ yaa wá Luae fáane ní gwáasinao ya bò.§ 11 Wá gbéɔ ziblèwà ní Sā au gbāao ní ní seeladekeyāo. Aa gí ní wēni e aa gè gāò. 12 A yáí tò á gbé pò á kú luabe, à pɔnake. Walyoo ǾǾle ní ísiao, asa Ibiisi píllawá ní pòkúma zɔ̀ɔe, ké a dɔ ǾǾ pò gòe bílao yáí.

13 Ké kwá è wà a zu ǾǾle, 5 à pèle nɔe pò negɔe ípizi. 14 Ǿ wà kúu zɔ̀ gāsía kpá nɔepiwa mèn pla, aà vuaò, i zākú ní mlēpio, à ta gu pò wa kèkèeu sēu, ké wà aà gwau wè áaó ní klniopi guu.* 15 Mlēpi í písi nɔepi kpe lán swawa, ké ísɔ e aà sé, 16 5 ǾǾle nɔepi mísi, à a lé wè à í pò bò kwá léupi mí. 17 Ǿ kwápi pò pà nɔepizi, à gè zíkai ní aà bui pò gò, gbé pò aa Lua yá kúu mé aàb Yesu seeladeke kéo. 18 A zea ísiale.

13

Wàì mèn plaɔ

1 Ǿ ma wàì è, àlè ɔo ísiapi guu, aà kóba kwi, aà mi sopla. Kóba mèn kwipiɔ kíafuaó kpákpaá. Dóea ní Luao tó kēa aà mipiɔwa.* 2 Wàì pò má èpi bò lán gbēaanawa. Aa ɔo pásī maamae, mé aà lé de nòomusuléwa. Kwá a gbāa kpāwà ní a kpalao ní a iko zɔ̀ɔo.† 3 Aà mipiɔ do de lá wà a kaikè deadea a ɔo láawa. Aà yá bò dúnia gbépii sae, 5 aa tēaazi. 4 Ǿ aa kùle kwápie, ké à a iko kpā wáipiwa yáí. Aa kùle wáipie ɔo aa mè: Déme kà wáipiwai? Déme a fɔ zíkāaánɔi?

5 Wà walayá'ole dò wáipie aà Lua Ǿbēesid, mé wà aà gbà zé aàò iko vī e mo bla ní plaó. 6 Ǿ à ná dóea ní Luaowa, à aà Ǿbēesí ní aà kúkdio ní gbé pò kú weo. 7 Wà aà gbà zé aà zíkai ní Lua gbéɔ, i ziblémá. Wà aà gbà zé ɔo aàò iko vī bui píiwa ní gbépiiò ní buiyáó píi ní bùsu píi gbéɔ.‡ 8 Gbé pò aa ku ǾǾle kùle wáipie

* 12:1 Daa 37.9 † 12:3 Dan 7.7 ‡ 12:4 Dan 8.10 § 12:5 Isa 66.7, Sou 2.9 * 12:7 Dan 10.13, 21, 12.1, Yud 9 † 12:9 Daa 3.1 ‡ 12:9 Luk 10.18 § 12:10 Yob 1.9-11, Zkl 3.1 * 12:14 Dan 7.25, 12.7 * 13:1 Zia 17.3, 7-13 † 13:2 Dan 7.3-6 ‡ 13:7 Dan 7.8, 25, 11.36

mípii, mé i ke gbé pò an tó kú àizāna taalau^S e Lua àò gé dúnia kálei bàasio. Taala piá Sā pò wa dè pòe. ⁹ Gbé pò nòse ví, aà yáe bee ma.

¹⁰ Gbé pò Lua díle wà kú zìzò ù,

wa kú zìzò ùe.

Gbé pò Lua díle wà de ní fēndao,

fēnda wa deò.*

Bee lé lēda Lua gbéowa aao mena ví, aao aà náai ví.

¹¹ Ŭ ma wài pále è, àle bò tòleu. Aà kóba ví mèn pla lán sāwa, āma à yā'ò lán kwāsawae.† ¹² A wài séia iko pii kè aà wáa. A tò tòle ní gbé pò aa kuwàò kùle wài séia pò wà aà kaikè deadea a bò láae. ¹³ A dabudabu zòzò kè, baa se a tò té bò luabe à lèlè tòle gbēnazinaò wáa. ¹⁴ A gbé pò aa ku tòleò sàsá ní dabudabu pò wà aà gbà zé a kè wài séia wáaò. A òné aa wài pò wà aà kaikè ní fēndao à gi ku taà ke. ¹⁵ Ŭ wà wài plaadepi gbà zé à wēni kpa wài taapiwa, ò wài taapi fí yā'ò a tò wà gbé pò gí kùleke dède. ¹⁶ A tò wà seelakè gbēpii òplaawa ge an mi'ae, néfēnen gbēzò, òdeò ní taasideò, zòò ní wééò, ¹⁷ ké gbēe su pò yiao ge à pò lúo, mé i ke a seela pò de wàipi tó ù ge aà tó nimeloo ví bàasio. ¹⁸ Ŭnyān ke. Gbé pò wēzē ví, aà wàipi nimeloo polo, asa gbēnazina tó nimelooe. Aà nimelooá àaa àaò ní bàaò ní soolooe (666).

14

Sā ní gbé pò à ní bós

¹ Ŭ ma Sā è zea Siòna gbèsišwa. Gbēon àaasòzò leē basopla ní siišo (144.000) kuaànò. Aà tó ní aà Mae tóo kēa ní mi'aewa.* ² Ma kōfi má à bò luabe. A kú dò lán izòzòsukaawa, lán louvía gbāawa. Kōfi pò má mapi de lán mōonlenao mōona ówa. ³ Gbēon àaasòzò leē basopla ní siišopiò (144.000) lé lè dafu sí kpalabaa ní pò bēe mèn siišo ní gbēzòzò ae. Gbēe i fò lepi dàdao, sema gbé pò wà ní bó dúnia guupio bàasio. ⁴ Aame aa gbé pò aai gbāsike ní nòeooò ù, aa lésoe. Aaño te Sāzi gu pò àle géu pii. Gbéò guu ampio ò wà ní bó Luae ní São pò káau pò wa kpàwàò ù. ⁵ Wi ma zii aa eētòò, aa taae vío.†

Yákpalekegò baokpaa

⁶ Ŭ ma malaika pále è, àle vua musumusú. A baona pò kú gòzpii kúa à kpa gbé pò aa ku tòleone, bùsu gbēpii, bui pii, buiyá'ona pii ní gbēpiiio. ⁷ A ò gbáugbāu: A vlake Luae à aà tòò, asa aà yákpalekea ní gbéò gòò kàe. A kùle Lua pò musu ní tòleo ní ísiao ní nibónao kèpie.

⁸ Malaika plaade te aà kpe à mè: Babeli gà! Meevia zòopi gà!† A tò bui pii a vēe gbāa pò de a káaluakaa ù mi.

⁹ Malaika àaòde té ní kpe, a ò gbáugbāu à mè: Tó gbé kùle wàie ní aà tao, mé à aà seela kè a mi'ae ge a ówa, ¹⁰ òme a Lua pòkúma vēe pò wa kà a pòfē imibòu atēe mi, i wāwāke té ní latēgbòò^S guu Lua malaikaò ní São ae. ¹¹ An íadama sùele aò bò gòzpiiie.* Gbé pò kùle wàipie ní aà tao aa aà tó seela kèò íampaa vío fáane ní gwāasinao. ¹² Bee lé lēda Lua gbé pò aa yá pò a díleò kúa mé aa Yesu náai víòwa aao mena ví.

§ 13:8 Sou 69.28 * 13:10 Zel 15.2 † 13:11 Mat 7.15 * 14:1 Eze 9.4, Zia 7.3-4 † 14:5 Sof 3.13 † 14:8 Isa 21.9, Zel 51.7-8, Zia 18.2 § 14:10 Daa 19.24, Eze 38.22 * 14:11 Isa 34.10

13 Ǿ ma ɓɔ mà à bɔ luabe à mè: Ké bee ké. Báaadeɔ gbé pɔ aa ga naa Diiwa guu za tiaɔ. Lua Nisina mè: Ao! Aa kámabo ní n' zlo, asa an maakεa gbe téntzi.

Tɔle pɔɔ kekεa

14 Ǿ ma luabepuana è, pɔe zɔlewà à bɔ lán gbēnazɔnawa.† A vua fùa kpaá, a kɔma lena kúa. 15 Ǿ malaika pále bɔ Lua kpéu à lé gbāa zù gbé pɔ zɔlea luabepuanawazi à mè: Kɔma ká pɔi n' ké, asa tɔle pɔɔ mà à kà kekεae.‡ 16 Ǿ gbé pɔ zɔlea luabepuanawa a kɔma màle tɔle, à tɔle pɔɔ kèkε.

17 Malaika pále bɔ musu Lua kpéu, a kɔma lena kúa ɓ. 18 Ǿ malaika pále pɔ té iko vɓ bɔ sa'okli. A lé gbāa zù gbé pɔ kɔma lena kúapizi à mè: N n' kɔma lena ka tɔle v̄εε kɔɔi n' zɔ, asa a be màε. 19 Ǿ malaikapi a kɔma màle tɔle, à tɔle v̄εε kɔ zɔzɔ a kà v̄εεfeki zɔɔ pɔ de Lua pɔkúmabɔbɔɔ u guu. 20 Wà ɔzɔ v̄εε kɔpɔwa§ wénkpe, ɔ au bɔle v̄εεfeki guu à dàgua e kiloo ɔaa do ní basɔoo, a lesí kà s' áasina léu.

15

Kisia gbēzā mèn sɔplao kpaantzi

1 Ǿ ma seela pále è luabe, a zɔɔ, à bɔ ma saε. Malaika gbēɔn sɔplao kisia gbēzā mèn sɔplao kúa. Bee Lua a a pɔkúmabɔbɔama midεɔ.

2 Ǿ ma pɔe è lán ísiwa, a da lán díiwa yáalea ní téo. Ma gbé pɔ aa zɔblè waiwa ní aà tao ní aà tɔ nimelooɔ è zεa díi pɔ da lán ísiwapi saε, aa mɔɔna pɔ Lua kpámáɔ kúa. 3 Aale Lua zòblena Mɔizi le* sí ní Sā pɔo aa mè:

Dii Lua Gbāapiide,
n yákeɔ zɔɔ, aa bɔ wá saε.
Bui píi Kía,
ni yáke a zéwa ní síanao.

4 Dii, déme n vɓa vɓo ni?
Déme a gí n tɔbɔii?

Asa ndo n kua mé aɔoa.
Bui píi a mɔ kúlεne,†

asa n maakεaɔ bɔ gupuaɔ.

5 Bee gbεa ma Lua kpé è wēa musu, zwáakpe pɔ aà ikoyá kúu ũ.‡ 6 Ǿ malaika gbēɔn sɔpla pɔ kisia mèn sɔpla kúaɔ bɔle kpépiu. Aa báabaa pua táitai tekεa dadaa, vua asana dɔdɔa ní kúawa. 7 Ǿ pɔ b̄εε mèn síiɔɔ do vua tūu kpá malaika gbēɔn sɔlapiɔwa ní miwa. Lua pɔ ɓ b̄εε gɔɔpii pɔkúma ká ní pai. 8 Lua gawi ní a gbāao súle kpépi pá.§ Gbēe a fɔ gēuo e malaika gbēɔn sɔplao kisia mèn sɔlapiɔ gε midεɔ.

16

Lua pɔkúmabɔbɔa dúniawa.

1 Ǿ ma ɓɔ gbāa mà à bɔ Lua kpéu, a ò malaika gbēɔn sɔlapiɔne: A gé Lua pɔkúma pɔ kú tūu mèn sɔplao guu élei dúniawa.

2 A séia gè a pɔ èle dúniawa. Ǿ sáne vai pásɔ* gbé pɔ wai seela vɓ aai kúle aà taaεɔ lè.

3 A plaade a pɔ èle ísiawa. Ǿ ísia í gɔ lán gè auwa, pɔ b̄εε pɔ kú a guuɔ gága píi.

† 14:14 Dan 7.13 ‡ 14:15 Yoc 4.13 § 14:20 Isa 63.1-6, Zia 19.15 * 15:3 Bɔa 15.1 † 15:4 Sou 86.9 ‡ 15:5 Bɔa 40.34 § 15:8 1Kia 8.10-11, Isa 6.4 * 16:2 Bɔa 9.10

4 A ããde a pò èle swaò ní nibònaòwa, ò an í lí au ù.† 5 Ɔ má mà malaika pò í iko ví mè:

Kuaadoade, n gbé pò ní kú yãa,
mé ní kú tia,
n yákpalekèrínò a zéwae.

6 Aa n gbéò ní n ànabio au bòle,
ò n aupi kpámá aa mí.
A kòsírínò màaæ.

7 Ɔ ma bò mà sa'okli à mè:
Ao, Dii Lua Gbãapiide,
n yákpalekèrínò a zéwae,
mé a síana ví.

8 A síiòde a pò èle íatèwa, a tò à gbènazínaò tekù. 9 A pusu gbãa ní lé, ò aa Lua pò kisia beò iko ví tòbèesí. Aai nòselile aa aà tòbò.

10 A soode a pò èle wai kpalabaawa, ò gusia‡ dà aà kpalaa. Gbéò lé ní lé fí wáwè guu, 11 ò aa Lua Musude tòbèesí an wáwá ní ní sánèò yáí. Aai nòselile aa míkè ní yákeawao.

12 A soolode a pò èle swa zòò Uflatawa,§ ò swapi í bà à zebò gukpe kíaone.

13 Ɔ ma tááò è mèn àaò lán blòòwa, aale bò kwá ní wàio ní ànabi egeño léu.

14 Táa dabudabukenaone. Aale gé dúnia búu kíaò kíí, ké aa ní káaa zíkkaa Lua Gbãapiide gòò zòò zí yáí. 15 Ma! Má mó lán kpáíwae.* Báaaden gbé pò lé ítèke mé a a pòkasaò daa, ké asu bò búu wà aà puizi eo yáí ù.† 16 Ɔ táapiò kíapiò káaa gu pò wí me ní Ebelu yáò Aamagedò.

17 A soplade a pò èle íanawa. Ɔ bò gbãa bò kpalabaa kíí Lua kpéu à mè: A lé kà. 18 Lou lé píle, àle ví, àle púna. Tòòle lùalua pásípási. Zaa wà gbènazína kàle dúnia guu, a taa í keo, a pásí kè zài. 19 Meewia zòò kèaa lee àaò, mé bui píi meewiaò kwè. Meewia zòò Babeli yá dè Luagu, ò à a pòkúma vèe gbãa imibò kpàwà a mí.‡ 20 Isia gùgùnaò gèzeà píi, wí wesi gbèsisòle bò. 21 Lougbe zòòò bò luabe, aa kà kiloo bla. Aa kwè gbènazínaola,§ ò aa Lua tòbèesí lougbe kisia yáí, asa kísiapi pásí maamaæ.

17

Káalua pò di wai kpe

1 Malaika gbèòn soplá pò tùu mèn soplá kùapiò do òmèe: Mò mà yá pò a wí káalua zòò pò zòleá swa zòòwa òlone. 2 Dúnia kíaò gbàsíkèaàò, mé dúnia gbéò vèe pò de aà káaluakaa ù mí aa kà.* 3 Lua Nisína dedeapi guu malaikapi gèmanò sèu. Ɔ ma nòe è di wai tèa kpe. Dóea ní Luao tóò fífiwà, a mí soplá, a kóba kwi.† 4 Nòepi zwàa tèa ní a gáaluladeo yea, a vua nòambleòò daa ní gbè bèedeò ní òsoo. A vua imibò kúá, bòbò ní a káaluakaa gbàsíò ka a pai. 5 Wà tó pò wa a asii dso kè aà mi'æwa wà mè: Meewia zòò Babeli, káaluao ní dúnia bòbò da. 6 Má è nòepi Lua gbé pò wà ní dede Yesu seeladeke yáíò au mí à kà, àle aà de lán wèwa.

Ké ma aà è, yápi díá. 7 Ɔ malaikapi ma la à mè: Bóyáí yápi dímai? Má nòepi asii onè ní wai pò aà sea, a mí soplá, a kóba kwipi asii. 8 Wai pò ní èpi ku yáa

† 16:4 Bða 7.17-21 ‡ 16:10 Bða 10.22 § 16:12 Isa 11.15 * 16:15 Zia 3.3 † 16:15 Zia 3.18 ‡ 16:19 Isa 51.17 § 16:21 Bða 9.23, Zia 11.19 * 17:2 Zel 51.6-7, Zia 14.8 † 17:3 Zia 13.1

mé a ku ɔo. A ɔ gbáo zòlo guu † i mipɛ kaalɛwa. Gbé pɔ aa ku tɔɔɛ an tó kú àizána taalau za dúnia daalɛgɔɔɔ, tó aa wàì pɔ kú yáa mé a ku ɔo mé a ɛa mɔpi è, a yá a dimá. ⁹ Láasoode pɔ ɔno ví yán ke. Mí mèn soplapɔá sɔsɔ mèn sopla pɔ nɛ zɔlemáɛ. Kíá gbɛɔn soplaɔnɛ ɔ. ¹⁰ An gbɛɔn ɔo lèlɛ, gbɛdo ku, gbɛdo kpé. Tó à mɔ, a gɛgɛo. ¹¹ Wàì pɔ kú yáa mé a ku ɔo piá kíá swaaɔdec. Gbɛɔn soplapɔ doɛ ɔ. Alɛ mipɛ kaalɛwa. ¹² Kɔba mèn kwi pɔ ní èpiɔá kíá gbɛɔn kwiŋ pɔ aai kpalable yáaɔnɛ. Aa kíagɔsoplana ble ní wàio sánu. ¹³ An gbɛɔn kwipɔ píi lé douɛ. Aa ní gbáa ní ní ikoo kpa wàipiwa. ¹⁴ Aa zíká ní Sáo, Sá i zɔblemá, asa diiɔ Diie mé kíá Kíáɛ. Aà gbé náaiɛ pɔ à ní sisi à ní séɔ kuaáno. ¹⁵ Ɔ malaikapi òmɛɛ: Swa pɔ ní è káalu zɔlemápiá bui ní bílaɔ ní búsu gbéɔ ní buiyá'onaɔnɛ. ¹⁶ Wàì ní kɔba mèn kwi pɔ ní èpiɔ za káalu pigu. Aa àà kɛ yáiyai, aai àà to puizi. Aa àà so aai tɛsɔwà. ¹⁷ Asa Lua a pɔɛá dánɛ ní sɔu aa ledoukɛɛ, aai ní kpala kpa wàipiwa e Lua yá gɛ paò. ¹⁸ Nɛ pɔ ní è piá mɛɛwia zɔɔ pɔ iko ví dúnia kíáɔwɛ.

18

Babeli gaa

¹ Bee gbɛa ma malaika pále è à bò luabɛ. A iko zɔɔ ví mé aà gawi dúnia pù. ² A wii gbáa lè à mè: Babeli gá, mɛɛwia zɔɔpi gá.* A gɔ zɛɔ kúki ũ, táa bui píi tò ũ, bá pɔ wí ní tɛbo wa ye ní gíyáioɔ bɛ ũ.† ³ Asa bui píi aà vɛɛ gbáa pɔ de à káaluakaa ũ mɛ.‡ Dúnia kíáɔ gbááskɛaàno, mé dúnia laataná kè ɔdeɔ ũ à lalasikea zɔɔ guu.

⁴ Ɔ ma ɔ pále mà à bò luabɛ à mè:

A ɔɔɛ a guu ma gbéɔ,
kɛ á ɔ su à ku aà duuna guu,
yá pɔ wa yíawà á leo yáí.ŋ

⁵ Asa aà duuna gbà zè luawɛ,
mé aà váikɛaɔ dɔ Luagu.

⁶ A fiaboè yá pɔ a kɛéwa,
à kɛè aà yákeawa lɛɛ pla.
A pɔkúma í káuè a imibɔu
de pɔ pɔ a káunéla lɛɛ pla.

⁷ A wáwá ní wɛnao kpaázi,
lá à tɔbò kua lalasikea guu léu.

Asa ɔ o a sɔ guu,
nɛ kían a ũ zɔlɛa a báawɛ,
gyaa gbɛandon a ũo,
a wɛnake bauo.*

⁸ A yáí tò kisiaɛ beɔ aà le gɔɔ do,
gagyá ní wɛnao ní noanao.
Té mé a kúwà,

asa Dii Lua aà yákpalekɛna gbáa.

⁹ Dúnia kíá pɔ aa gbááskɛaàno aa lalasikeaàno, tó aa a tɛkúta lu è, aa ɔɔɔ aa níza gbɛgbɛ. ¹⁰ Aa zɛ káaa vía guu wáwá pɔ wa kpai yáí aa mɛ:
Waiyoo, waiyoo, mɛɛwia zɔɔ!

† 17:8 Dan 7.7, Zia 11.7 § 17:12 Dan 7.24 * 18:2 Isa 21.9 † 18:2 Zia 14.8, Zel 50.39 ‡ 18:3 Zel 51.7, Zia 17.2 § 18:4 Zel 51.6 * 18:7 Isa 47.7-9

Mεεwia ikode Babeli!
Yá m̀ z̄̀lema gɔɔ do ḡ̀ɔa!

11 Dúnya laataná ɔɔɔ s̄̀,† aa w̄̀nakeè, ké gb̄̀e a ní laae beeɔ lúmá ɔɔ yáí:
12 Vua, ánuɔ, gb̄̀e beεedeɔ, ɔsoɔ, zw̄̀aa ɔdeɔ, zw̄̀aa t̄̀eá ní a gaaluladeɔ, siliki, lí
maa bui píi, p̄̀ p̄̀ w̄̀ke ní wesa swaa ní lí beεedeɔ ní m̄̀got̄̀eɔ ní m̄̀ɔsio ní gb̄̀epuaɔ
p̄̀i, 13 dopɔɔ, nísi ḡ̀nanaɔ, tulaletio, z̄̀go lí'ɔɔ, v̄̀e, nísi, p̄̀eti, p̄̀wena, zuɔ, s̄̀aɔ,
s̄̀ɔ ní a ḡ̀oɔ, z̄̀ɔ ní gb̄̀enaz̄̀ina w̄̀niɔ. 14 Wa oè: P̄̀o maa p̄̀o ní a nideɔ láama píi. N
nama ní n gawio pílima píi, wa e bau ɔɔ.

15 Laatana p̄̀o aa k̄̀e ɔdeɔ ũ m̄̀εwiapi sabaio ze k̄̀aaa vía guu w̄̀w̄̀a p̄̀o wa kp̄̀ai
yáí. Aa ɔɔɔ aa w̄̀nake 16 aa me:
Waiyoo, waiyoo m̄̀εwia z̄̀ɔɔ!
A báabaa yè ȳ̀aa
ní zw̄̀aa gaaluladeo ní a t̄̀eao.
A vua n̄̀ambleb̄̀ɔɔ dá ȳ̀aa
ní gb̄̀e beεedeɔ ní ɔsoɔ.

17 Aà àizeε píi músikè gɔɔ do ḡ̀ɔɔ.
Gó'íl̄̀ena diio ní tagenaɔ ní ígb̄̀eɔ ní gb̄̀é p̄̀o aai z̄̀ike ís̄̀iaaɔ ze k̄̀aaa nípii. 18 Tó
aa m̄̀εwiapi t̄̀ékua lu è, aa wiile aa me: M̄̀εwiae ku ȳ̀aa, a z̄̀ɔɔ k̄̀a m̄̀εwiae
beewao. 19 Aa ɔɔɔ aa nízia gb̄̀e gb̄̀e, aa w̄̀nake aa wiile aa me:
Waiyoo, waiyoo m̄̀εwia z̄̀ɔɔ!

Gb̄̀é p̄̀o aa gó'íl̄̀ena ví ís̄̀iaaɔ píi
k̄̀e ɔdeɔ ũ ní àizeε p̄̀o p̄̀alawào,‡
̄̀ à ḡ̀ò bezia ũ gɔɔ do ḡ̀ɔɔ.

20 A p̄̀onake a yá musu luabedeɔ ní Lua gb̄̀éɔ ní aà z̄̀inaɔ ní aà ánabiɔ, asa Lua
mé t̄̀ɔs̄̀iw̄̀aé.

21 ɔ malaika gb̄̀aade gbe p̄̀o k̄̀a w̄̀silɔgb̄̀e gb̄̀en̄̀ewa se z̄̀u ísia guu à mè: M̄̀aa
wa m̄̀εwia z̄̀ɔɔ Babeli zu ní gb̄̀aaɔ, wa m̄̀εwiapi e bau ɔɔ. §

22 Wa m̄̀ɔɔna ge ḡ̀aa'ɔ ge kule
ge k̄̀aae'ɔ ma n guu bau ɔɔ.
Wa z̄̀ik̄̀enaε e n guu bau ɔɔ.
Wa w̄̀silɔgb̄̀e k̄̀ɔfi ma n guu bau ɔɔ.

23 Wa filia gupua e n guu bau ɔɔ.
Wa n̄̀ɔsek̄̀ɔfi ma n guu bau ɔɔ.
N laataná dúnia gb̄̀é gb̄̀iaɔne ȳ̀aa,
n p̄̀d̄̀a bui píiwa, n ní m̄̀i liaa.

24 W̄̀a anabiɔ ní Lua gb̄̀éɔ au è a guu
ní gb̄̀é p̄̀o w̄̀a ní d̄̀ede dúnia guuɔ píi.*

19

P̄̀onakea luabe

1 Bee gb̄̀ea ma ɔɔ gb̄̀aa mà luabe lán dasi ȳ̀a'owa à mè:
Aleluya! Wá Lua mé z̄̀iblè!

ɔme gawi ní gb̄̀aaɔ ví,
2 asa l yákpalekeɔn̄̀o a z̄̀éwa ní s̄̀ianaε.

A yákpalekè ní k̄̀aalua z̄̀ɔɔ p̄̀o dúnia ɔ̀ɔkp̄̀a ní a k̄̀aaluaakaopio.
A a z̄̀ɔ́bl̄̀enaɔ d̄̀ede t̄̀ɔs̄̀iw̄̀a.

† 18:11 Eze 27.31 ‡ 18:19 Eze 27.33 § 18:21 Zel 51.63-64 * 18:24 Zel 51.49

3 Aa ò b:
Aleluya!

A sùele aò dò gòopiie.*

4 Gbèzòò gbèòn baasòò mëndosaiò ní pò bée mèn siìò wùlewule aa misiile Luac zòlea a báawa aa mè:

Ami! Aleluya!

5 Ǿ ma lòò mà báapi kíi à mè:

A wá Lua táasile

aà zòblenàò píi,

á gbé pò á aà vía víò,

néfènen gbèzòò.†

6 Ǿ ma lòò mà lán dasi ya'owa, lán izòòsukaawa, lán louvía gbáawa à mè:

Aleluya!

Dii wá Lua Gbáapiide ná kibleawa.

7 Wà pònakè wà yáalò wà aà tòòò,

asa Sã nõsègòò ká, aà nõ sòu mà.

8 Wà bàabaa pua táítai tèkea kpàwà aà ye.

Bàabaa piá Lua gbéò maakeaòe.

9 Malaika òmèè: Ké. Báaadeòn gbé pò wà ní sisi Sã nõsebleble guuò ù.† A òmèè b: Lua yá slanan we. 10 Ma wule aà gbázi mà misiileè, ò a òmèè: Bee tó. Kùle Luac. N zòblen deen ma ù ní n gbé pò aal Yesu seeladeke keò. § Yesu seeladekekea mé ànabikemi ù.

Kilisi m̀a dia s̀kaapua kpè

11 Ǿ ma luabe è a wēa, ò s̀kaapua b̀, gbé pò di a kpè tón Náaide Slande. I yákpalekeérinò, i zikarínò a zéwa.* 12 Aà wé de lán tévuawa, kíafua pò a kpaá dasi. Tóe kēa aà mi'æwa, gbēe tópi yáasi d̀ò, aà bàasio. 13 A ula pò tà ní auo daa.† Aà tón Lua Yá.‡ 14 Luabe zìgòò tēaazi, aa di s̀kaapuaò kpè, aa bàabaa pua táítai dadaa. 15 Fēnda lena lé b̀ aà léu à buiò lèò, i kiblemá ní m̀ò gopanao, § i òzò vèèbèòwa vèèfèk̀i guu Lua Gbáapiide pòkùma pásì ù.* 16 Wà tóe bee kè aà ulawa ní aà gbalao:

Kíao Kíá, diiò Dii.

17 Ǿ ma malaikae è zea kpaá íatēi. A lé gbāa zù bā pò aale vua musumusuozi píi à mè: A m̀ò káaa à ble zòò pò Lua kèé ble, 18 i kíao ge sò ní sosa gbèzòòò ní gbāadeò ní s̀òò ní ní dikpenaò ní gbépiio, wéèò ní zòò, néfènen gbèzòò.† 19 Ǿ ma wài è ní dúnia kíao ní ní zìgòò, aa kò káaa aa zìka ní gbé pò di s̀s̀ kpèpio ní aà zìgòò. 20 Wà wàipi kù s̀anu ní ànabi ègena pò dabudabuò kè aà aeo. Dabudabupio ò a gbé pò aa wài seela ví aa kùle a taaèò sàsàò.‡ Wà ní zú té ísida pò lé kù ní íatègbòò guu bée an pla nípii. 21 Gbè pò di s̀s̀ kpè gbé k̀niò dèdè ní fēnda pò b̀ a léuo, § ò bāò píi ní ge sòso aa kà.

20

Kilisi kiblea t̀òle wè òaa s̀ò

* 19:3 Isa 34.10, Zia 14.11 † 19:5 Sou 115.13 ‡ 19:9 Mat 22.2 § 19:10 Zia 22.8-9 * 19:11 Sou 96.13 † 19:13 Isa 63.3 ‡ 19:13 Zaa 1.1 § 19:15 Sou 2.9 * 19:15 Zia 14.19-20 † 19:18 Eze 39.17-20 ‡ 19:20 Zia 13.1, 11-16 § 19:21 2Tes 2.8

1 Ǿ ma malaikae è à b̀ luabe, a gbáó z̀dolo kiline k̀ua* ní m̀daona g̀eileo.
 2 A kwá p̀s de mlè z̀i† ũ, wí me Ibiisi ge Setáũ k̀ù, ̄ à m̀kàwà e wè òaa s̀o.
 3 Malaikapi aà z̀ù gbáó z̀dolopi guu, à zetáaàle à kilidàũ, ké asu buiò s̀ásáe o wè òaa s̀opi pa. Bee gbèa wa aà gbæ ỳo.

4 Ǿ ma kpalabaa è ní gbé p̀s z̀lèz̀lèwao.† Wà ní gbá zé aa yákpaleke ní gbé. Ma gbé p̀s wà ní mi z̀ò luayá'oa ní Yesu seeladekeo yáio è. Aai k̀ule wài ge aà taaeo. Aai aà seela ke ní mi'æ ge ní owao. Aa v̀ù wà kpalablè ní Kilisio wè òaa s̀o. § 5 Geo vua séian we. Gè k̀niò i vuo e wè òaa s̀opi gè p̀àò. 6 Báaadeon gbé p̀s an baa ku geo vua séia guuò ũ, an kua adoa. Ga plaade iko v̀máó. Aa de Lua ní Kilisio gbágbanao ùe, mé aao kibleaano e wè òaa s̀o.

Setáũ zua téu

7 Tó wè òaa s̀opi p̀a, wa Setáũ b̀o gbæ, 8 i gé bui p̀s k̀ú d̀unia gola siiòwao s̀ási, Gogo ní Magoguo, i ní k̀aaa z̀l musu. Aa dasi lán ísiale úfáawa.* 9 Aa lí d̀uniaa, aa koez̀ò Lua gbéò b̀oò ní wéle p̀s Lua yeio, ̄ té b̀ò luabe à k̀umá. 10 Wa Ibiisi p̀s ní s̀ásá se z̀ù té ísida p̀s lé k̀ú ní íatègb̀o guu, gu p̀s wài ní ánabi ege nao kuu. Aa wáwáke fáane ní gwáasnao g̀o piie.

Yákpaleke gbeza

11 Ǿ ma kpalabaa pua z̀o è ní gbé p̀s z̀lèuo. T̀ole ní musuo gusikè aà æ, wí ní gbè e bo. 12 Ǿ ma gbèz̀oò ní ǹfènenao gyaadeo è zea báapi æ. Wà taalaò wèwè, ̄ wà lá p̀ale wè b̀ àizána taala ũ. Wà yákpalekè ní gyaadeo an yákeawa, lá a ku lápiò guuwa.† 13 Isia gyaade p̀s k̀ú a guuò kpà. Ga ní b̀edao gyaade p̀s k̀ú a guuò kpà b̀. Ǿ wà yákpalekè ní baadeo a yákeawa.† 14 Wà ga ní b̀edao z̀ù té ísida guu. Té ísida piá ga plaadee. 15 Gbé p̀s wí ní t̀s e àizána taalauoò ̄ wà ní z̀ù té ísidapiu.

21

Yelusaleũ dafu

1 Ǿ ma t̀ole dafu ní musu dafuo è,* asa t̀ole séia ní musu séiao gè, mé ísia ku bo. 2 Ǿ ma Lua wéle Yelusaleũ dafu è à b̀ò musu Lua kíi, àle pila. Wa kèke lán ǹe p̀s a zákesou máwa.† 3 Ǿ ma b̀o gbáa mà kpalabaa kíi à mè: Lua z̀le ní gbènazinao sa, aò k̀úrnò, aao de aà gbéò ũ. Lua dee aò k̀úrnò ní Lua ũ.† 4 A ní wé'i gogoné pii. § Ga aò ku bo ge wèna ge oob ge wáwá, asa yáziò gè.

5 Gbé p̀s z̀leá báapiwa mè: Ma! Mále p̀pii ke dafu. Ǿ a òmæ: Ké, asa yá beeo náai v̀l mé slanae. 6 Ǿ a òmæ: Yá làa. Máme má Alafa ní Omegao ũ, Dàalena ní Midenao ũ. Gbé p̀s imi lé de, má aà gba nibona í wèníde.* 7 Gbé p̀s z̀lèlè gban we. Má de aà Lua ũ, iò de ma né ũ.† 8 Ama v̀lakenao ní náaisaideo ní yábèekenao ní gbèdenao ní gbásikènao ní esedeo ní táagbagbanao ní moafilideo pii, an baa aò de té ísida p̀s lé k̀ú ní íatègb̀o ùe. Ga plaaden we.

9 Malaika gbèon sopla p̀s t̀u mèn sopla k̀ua, k̀isia gbezã mèn sopla ká ní paipiò gbèdo mo òmæ: Mo mà Sã nò dafu oboe. 10 Lua Nisina dedeapi guu

* 20:1 Zia 9.1 † 20:2 Daa 3.1, Zia 12.9 ‡ 20:4 Dan 7.9, 22 § 20:4 Dan 7.22 * 20:8 Eze 38.16 † 20:12 Dan 7.9-10 ‡ 20:13 Mat 16.27 * 21:1 Isa 65.17, 66.22, 2Pie 3.13 † 21:2 Isa 52.1, 61.10 ‡ 21:3 Lev 26.12, Eze 37.27 § 21:4 Isa 25.8, 35.10, 65.19 * 21:6 Isa 55.1 † 21:7 2Sam 7.14, Sou 89.27-28

malaikapi ma se gèmanɔ gbèsísl zɔɔ lesí musu. A Lua wéle Yelusaleu òlmeɛ, à bò musu Lua kí, àle pila.† ¹¹ A Lua gawi vɪ, a pípia lán gbè beedewa, àle teke lán diamaawa. ¹² A bíi zɔɔ lesí vɪ. A bɔle kuepla, malaika gbèɔn kueplao zezɛu. Isaili bui kueplao tó kèa bɔlepiowa. ¹³ Bɔle mèn àaɔ ku gukpe oi, àaɔ gugbántoo oi, àaɔ geomidokli oi, àaɔ be'ae oi. § ¹⁴ Wà bíipi dàale gbè mèn kueplao. Sà zína gbèɔn kueplao tó kèa gbepiowa.

¹⁵ Malaika pò lé yá'omɛɛ pɔyɔbɔ pò wa pí ní vuaò kúa, ké à wélepi yòò ní a bɔleɔ ní a bíio.* ¹⁶ Wélepi gola síisɛ, a gbàa ní a yàasao sáae. ɔ à wélepi yò ní pɔyɔbɔpio. A gbàa kiloo àa kueplae (2.400). A gbàa ní a yàasao ní a lesíò píi sáae. ¹⁷ A a bíi yò b, a lesí gàsísuu basoplasɔ mèndosaie. Malaikapi yò gbènazína gàsísuu gbàa léue. ¹⁸ Wà bíipi kè ní diamaao, mé wéle píá vua tètèɛɛ íkea lán díiwa. ¹⁹ Wà gbɛ pò wà wélepi bíi dàaleò kèkè ní gbè beede bui píio.† Wà gbè séia kèkè ní diamaao, a plaade ní safiio, a àaòde ní agatao, a síisòde ní emelodio, ²⁰ a sòode ní onisio, a soolode ní saadɔanio, a soplade ní kisolitio, a swaaòde ní belilio, a kèokwide ní topazao, a kwide ní kisopazao, a kuédode ní tiikɔazio, a kueplade ní ametisio. ²¹ Bɔle mèn kueplapiá òso mèn kueplaoɛ. Wà mípii kè ní òsoo mèndodoɛ. Wélepi zeaá vua tètèɛɛ, wɪ gu'eu lán díiwa.

²² Mi Lua kpé e wélepi guuo, asa Dii Lua Gbãapiide ní São mé a kpépi ù. ²³ Wélepi bàa kú ní íatè ní mɔvuaò gupuaòoo. Lua gawi mé lé wélepi pu, mé Sà de a filia ù.† ²⁴ Buiò táa'o a gupuai, mé dúnia kíaò gèu ní ní àizɛɛ. § ²⁵ A bɔleɔ aao taa fáane bauo, mé gwãasína aò ku we sɔo. ²⁶ Wà gèu ní buiò àizɛɛò ní ní pò odoɛ.* ²⁷ Ama pò gbãlae a gèu† ge yábèekena ge mɔafilide, sema gbé pò Sà ní tó kè àizána taalao bàasio.

22

¹ ɔ malaikapi swa'i wèníde pò lé bɔ Lua ní São kpalabaa kí òlmeɛ,* àle teke lán díiwa. ² Ale bàale wélepi zea guo. Lí wèníde† ku a baale ní a baalao, í ne'í wè do gèn kueplae, mɔ ní mɔo gèn dodo. Lípi láaá buiò gbágbábɔɛ.† ³ Pò pò Lua lekèèe aò ku bɔ. § Lua ní São kpalabaa aò ku wélepi guu, mé aà zòblenaò zòbleè. ⁴ Aa wesiaàle, mé aà tó aò kú ní mí'aeawa. ⁵ Gwãasína aò ku bɔ, gbèe baa aò kú ní filia ge íatè gupuaoo, ké Dii Lua a gupuné yáí.* Aaò kible e gɔɔpiie.† ⁶ ɔ a òmɛɛ: Yá beeò náai vɪ mé slanae. Dii Lua pò í doaa ànabionɛ mé a malaika zɪ, ké a zòblenaò yá pò a mɔ tia dɔ.

Yesu a mɔ tia

⁷ Gwa, má mɔ tia. Báaaden gbé pò zia yá taalae bee yá kúa ù.

⁸ Ma Zã máme ma yá beeò mà mé má è. Ké má mà mé má è, ma wule malaika pò yápio òlmeɛ gbázi mà kúleè. ⁹ ɔ a òmɛɛ: Bee tó. Kúle Luaɛ. N zòblen deen ma ù ní n gbè ànabio ní gbé pò aa láe bee yá kúao. ¹⁰ ɔ a òmɛɛ: Nsu pò kúle zia yá pò kú lápiuwao, asa a gɔɔ kaikú. ¹¹ Gbèvái wetá àò yáváike. Gbásiide wetá àò gbási. Gbèmaa wetá àò yámaake. Kuaadoade wetá a kua àò adoa.†

† **21:10** Eze 40.2 § **21:13** Eze 48.30-35 * **21:15** Eze 40.3 † **21:19** Isa 54.11-12 † **21:23** Isa 60.19-20 § **21:24** Isa 60.3 * **21:26** Isa 60.11 † **21:27** Isa 52.1 * **22:1** Zkl 14.8 † **22:2** Daa 2.9 † **22:2** Eze 47.12 § **22:3** Zkl 14.11, Daa 3.17 * **22:5** Isa 60.19 † **22:5** Dan 7.18 † **22:11** Dan 12.10

¹² Gwa, má mós tia, máo aseza kūa, mí flabo baadeε a yákeawa. § ¹³ Alafa ní Omegaon ma ũ, Dɔaana ní Gɔzānao, Dàalena ní Mídenao.* ¹⁴ Báaadeɔn gbé pó aa ní ulataopiɔ ũ. Aaɔ zεvɪ wà gē wélepi boleɔu, aai lí wēnide† be ble. ¹⁵ Ama gōε blesanao ní εsedeɔ ní gbāsikenaɔ ní gbēdenaɔ ní táagbagbanaɔ ní gbé pó ye mɔafiliyákeaiɔ aaɔ ku bàasiε.

¹⁶ Ma Yesu ma a malaika zì aàɔ de yápiɔ seelade ũ ma gálideɔne. Máme má Davidi Bui, aà kpala pó vlāpà Kia ũ, ‡ Gudɔleia saan'ina ũ. § ¹⁷ Lua Nisna ní Sá nɔ dafuo ì me, mós. Gbé pó bee mà sō, aà o, mós. Gbé pó imi lé de, aà mós. Gbé pó ye í wēnidei, aà si gba ũ.*

¹⁸ Máε o gbé pó ánbikelaε bee yámàɔne pii, tó gbé yáε káfi a guu, Lua a kisia pó a yá kú láε bee guuo káfi adeεε. ¹⁹ Tó gbé yáε bò taalaε bee guu, Lua a ade baa bɔ a wéle ní lí wēnide pó a yá kú láε bee guuo guue. †

²⁰ Gbé pó de yápiɔ seelade ũ mē: Sanaε, má mós tia.

Ami! Dii Yesu mós!

²¹ Dii Yesu aàɔ gbēke vɪ ní a gbéɔ pii.

§ 22:12 Isa 40.10, 62.11 * 22:13 Isa 44.6, 48.12, Zia 1.8, 17 † 22:14 Daa 2.9, 3.22 ‡ 22:16 Isa 11.1, 10, Zia 5.5 § 22:16 Zia 2.28 * 22:17 Isa 55.1 † 22:19 Iko 4.2